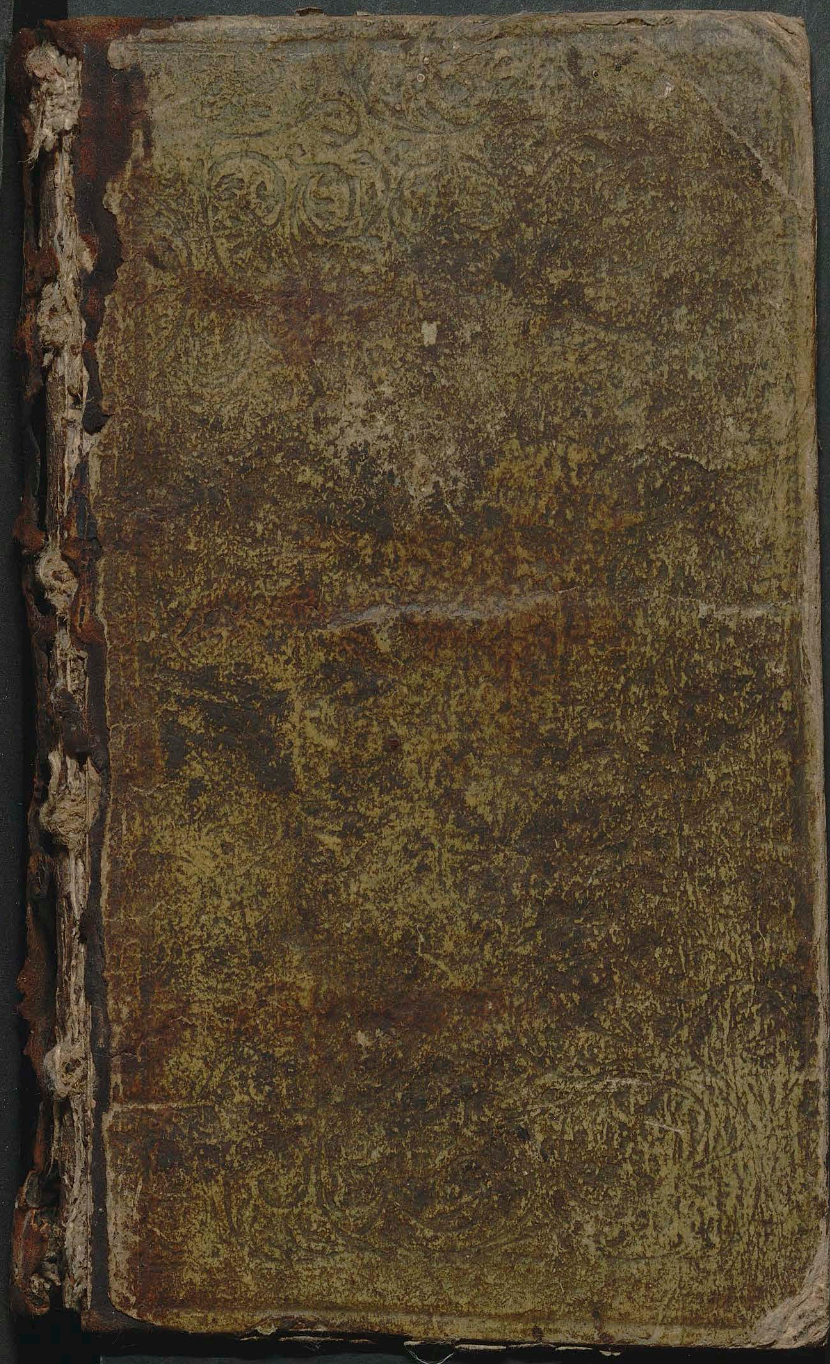

Ad Usum P.P. Eremitt Camaldulensium
~~Montis~~ Eremi prope Rigrenses.

Laudetur Jhesus Christus in Saecula Saeculorum. Amen. Amen

VARIA EXEMPLA

BENEVOLENTIA.

BIGAMIA.

BLASPHEMIA.

BONA INISTE ACQVISITA.

CALCEI ROSTRATI.

CANTVS.

Castitas

CASTRARE.

COELESTIS GLORIA.

Cha-

CIBVS.

CINERES SACRI.

CIRCVMSTANTIAE PECCATORVM

CLEMENTIA.

COMMVNIO.

CONFESSIO NON INTEGRA.

CONFIRMATIO.

CON-

CHOREA.

Corporalia.

Correctio.

Corripere

Crines

Crucis Signum

Crucis Signi virtus.

Culpa.

Damnatus.

Dare.

Debita.

Decimae.

Dedicatio

DEFVNCTI.

Defun-

Delitiae.

De

DAEMON.

Dæmo.

DERIDERE.

DESPICI.

DESPERATIO.

DETRACTIO.

DEVS.

DIFFAMARE.

DILECTIO DEI.

DIMITTERE.

DISCIPLINA.

DISCORDIA.

DIVES.

DOCERE.

DOCTRINA.

EBRIETAS.

Eucha

EXCOMMVNICATIO.

EXEMPLVM.

EXIRE.

Foetor.

Fictio.

Fides Et Religio Christiana.

Filii.

Fletus.

FORNICATIO.

FRAVS.

FVGERE.

FVRTVM.

Para.

GLORIA COELESTIS.

GLORIA.

Gratias Agere.

Gula.

Gul

Iactantia.

Iactantia sua sanctus Eleutherius puerum, quem à dæmone liberauerat, rursum obsideri pro- me-

INDIS-

INFIRMITAS.

Infirmis

Inob-

Ioannes Baptista.

Ira.

Ivdicivm Dei.

tres

IVDEX CORRVPTV[S]

IVDICIVM TEMERARIVM.

IVDICIVM DIVINVM

IVRARE.

IVRISTA.

IVSTITIA.

Laboran-

Lusi

Lux

MACIES.

MAGISTER.

MALEDICERE.

Maleficium

Malitia ambitiosa.

Margareta.

B. V. Maria.

Maria

MISERICORDIA DEI.

Mri-

undum

NOMEN IESVS.

OBEDIENTIA.

Off-

OMNIVM SANCTORVM FESTVM.

ORATIO.

Oratio

Ordo.

Patien-

PACEM PERTVRBARE.

Peccator.

PRAESVMPTIO.

PROMISSIO.

PVER IESVS.

PVER.

PVLCHRITVDO.

PVRGATORIVM.

PVRIFICATIO.

RELIQVIAE SANCTORVM.

REPREHENDERE.

RESTITVTIO.

RESVRRECTIO.

REVELARE.

SOMNIVM.

SOMNOLENTIA.

SPECTACVLA.

SPIRITVS SANCTVS

ne

STATVS.

STATVTVM.

STEPHANVS.

STIGMATA.

STVDIVM.

Superbus

SVSPICIO.

TACTVS.

TARSILLA.

TE DEVM.

TAEDIVM.

TEMPVS.

TENTATIO.

VINDICTA.

VINDICTA DIVINA.

VIRGA.

virga

VISIONES DEFVNCTORVM.

VITA AETERNA.

VOCARI.

VOLVNTAS PROPRIA

VOTVM.

ZODOMIA.

Finis Tabulæ magni Speculi Exemplorum.

INCIPIT SPECVLVM EXEMPLORVM, EX DIVERSIS IN VNVM LABORIOSE COLLECTVM.

DE ABSTINENTIA.

Eremi Insulae Vigrensis

EXEMPLVM I.

Abstinenti Honorato piscis in montibus situla haustus offertur.

Enantij quondã patricij in Sannij partibus villa fuit, in qua colonus eius filium Honoratum nomine habuit, qui annis puerilibus ad amorem cœlestis patriæ per abstinentiam exarsit. Cumque tam magna conuersatione polleret, seq; iam ab ocioso quoque sermone restringeret, multumque, vt præfatus sum, per abstinentiam carnem domaret, die quadam parentes eius vicinis suis conuiuium fecerunt, in quo ad vescendum, carnes paratæ sunt: quas dum ille ad esum contingere præ abstinentiæ amore recusaret, cœperunt eum parentes eius irridere, ac dicere: comede, nunquid tibi in his montibus piscem allaturi sumus? Illo vero in loco audiri pisces cõsueuerant, non videri. Sed cum his sermonibus Honoratus irrideretur, repentè in conuiuio aqua defuit ad ministerium, & cum situla lignea, sicuti mos illic erat, mancipium ad fontem perrexit. Dumque hauriret aquam, piscis situlam intrauit. Rursumque mancipium ante ora discumbentium piscem cum aqua fudit, qui ad totius diei victum potuisset Honorato sufficere. Mirati sunt omnes, totaque illa parentum irrisio cessauit. Cœpêre namque in Honorato venerari abstinentiam, quam ante deridebant, sicque à Dei homine irrisionis detersit opprobria piscis de monte. Qui cùm magnis virtutibus cresceret, à prædicto Domino suo libertate donatus est, atque in loco, qui Fundis dicitur, monasterium construxit: in quo ducẽtorum ferè monachorum pater extitit. Ibiq; vita illius circumquaq; exempla dedit eximię conuersationis. Nam quadam die ex eo mõte, qui eius monasterio in excelso prominet, ingentis saxi moles erupta est, quę per deuexũ montis latus veniens, totius ruinam cellæ, omniumque fratrũ interitum minabatur. Quã cum venientem desuper vir sanctus vidisset, ferquẽti voce Christi nomẽ inuocans, extensa mox dextera signum ei crucis opposuit, eamque in ipso deuexi mõtis latere cadentẽ fixit, sicut religiosus vir Laurentius perhibet. Et quia locus nõ fuerat, in quo inhærere potuisset, aspicitur ita vt nũc vsq; cernentibus montem casura pendere videatur. (Gregorius Dial. lib. I. Cap. I.

EXEMPLVM II.

Abstinentem se fingens monachus draconi traditur deuorandus.

EST etiam nunc apud nos Athanasius presbyter Licaoniæ, qui in diebus suis Licaonij rem terribilem narrat euenisse. ibi namque, vt ait, quoddam monasterium Congalaton dicitur, in quo quidã monachus magnæ æstimationis habebatur. Bonis quippe cernebatur moribus, atque in omni sua actione compositus: sed, sicut ex fine res paruit, longè aliter quàm apparebat, fuit. Nam cùm se ieiunare cum fratribus demõstraret, occultè manducare cõsueuerat. Quod eius vicium fratres omnino nesciebant. Sed corporis superueniente molestia ad vitæ extrema perductus est. Qui cùm iam esset ad finem, fratres ad se omnes qui monasterio inerant congregari fecit, at illi tali, vt putabant, viro moriente magnum quid, ac delectabile se ab eo audire crediderant. Quibus ipse afflictus, & tremẽs compulsus est prodere cui hosti traditus, cogebatur exire. Nam dixit: quando me ieiunare vobiscum credebatis, occultè comedebam, & nunc ecce ad deuorandum draconi sũ datus, qui cauda sua genua mea, pedesque colligauit: caput verò suum intra meum os mittens spiritum meum ebibens abstrahit. Quibus dictis statim defunctus est, atque vt pœnitendo se liberare potuisset à dracone, quem viderat, expectatus non est. Quod nimirum constat, quia ad solam vtilitatem audientium viderat, qui cum hostem, cui traditus fuerat, & innotuit, & non euasit. (Gregorius Dial. lib. 4. cap. 38.

EXEMPLVM III.

Abstinentia sua Macharius ieiunium Thabennesiotarum monachorum confudit.

ERAT autem & alius quidam Macharius Alexandrinus presbyter in loco habitans qui dicitur Cellia: hic sanctus Macharius audiens quia magnam conuersationem, & regulam disciplinæ Thabennesiotę monachi haberent, mutato habitu, accipiensque indumenta rustici per dies xv. ascendit in Thebaidem per solitudinem. Et ingressus monasterium Thabennesiotarum quærebat Abbatem, vt eius præsentaretur aspectibus, virum sanctum Pachomium nomine probatissimum famulum Dei, gratiã prophetiæ habentem, cui occultatus est nutu Dei aduentus Macharij. Repræsentatus ergò dixit ei: Deprecor te Domine sancte pater suscipe me in monasterium, vt efficiar monachus. Dixit ei Pachomius: Iam senectute prouectus abstinentiam non vales sustinere: fratres enim continentissimi sunt, & non ferens eorum laborem, & scandalum passus regredieris detrahendo eis. Et non suscepit eum nec prima, nec secunda die vsque ad dies septem. Cùm ergò perseueraret etiam ieiunus permanens, post hoc dixit ei: Suscipe me Abba, & si non ieiunauero sicut alij fratres, operatusque non fuero sicut & illi, tunc iube me iactari foras. Hæc audiens abbas iussit fratribus, vt susciperent eum. Est autem cõgregatio vnius monasterij mille quadringenti viri. Multorum enim Monasteriorum beatus Pachomius pater erat, & multorum millium monachorum congregatio erat. Ingressus est ergo monasterium. Transacto autem pauco tempore, superuenit quadragesima, & vidit singulos quosque addentes ieiunijs, & abstinentiæ. Quidam enim eorum post

post duos dies reficiebant se, alij autem post quinq; dies capiebant cibũ, alij verò per totam noctem vigilantes orationibus insistebant, per diem autem opera manuum exercebant. Hic verò sanctus Macharius stabat in angulo tam diebus, quàm noctibus, non discedens quoquam vsque dies xl. complerentur. Aduenit & Pascha, neque tunc panem gustauit, nec aliud quodque pulmentum, nisi folia tantum de caulibus, & hoc semel in septimana die dominica sumebat: nec discedebat de angulo illo, vbi elegerat stare, nisi tantùm corporalis necessitatis caussa, & statim festinanter reuertebatur, & claudebat ostium super se, & nihil penitus loquebatur, sed in silentio tantùm labia eius mouebantur, & non cessabat continue, & sine cessatione in corde suo eloquia Domini, diuinamque scripturæ commemorationem meditari, & opera manuum incessanter exercere multò amplius, quàm alij fratres. Hęc fratres videntes, penè omnes scandalizati sunt, murmurantesque dixerunt præposito monasterij: Vnde nobis hunc adduxisti tanquam sine carne degentem ad condemnationem nostrã? Proijce eum, cognosce quia valde scandalizantur fratres in eo. Hæc audiens præpositus monasterij, admirans tam districtam conuersationem eius, orauit Dominum, dicens: Manifesta mihi peccatori seruo tuo Domine, quid agere debeam? Et reuelatum est ei, quod ipse esset Macharius. Eduxit autem eum foras in oratorium, vbi altare positum erat, & amplectens osculatus est eum, & dixit ei: Verè vir beatus es sancte Machari, & latuisti nos. Olim enim ex multo tempore desiderabamus videre sanctitatem tuam, & gratias agimus Domino Iesu, quia in spiritualibus bonis, maximeque in virtute abstinẽtiæ erudisti nos, & paruulos nostros non alta sapere in conuersatione sua. Reuertere ergo ad locũ tuũ, nõ enim parũ educasti nos beatissime pater, & ora indesinenter pro nobis. (Palladius. vita 20. Macharij Alexandrini.)

EXEMPLVM IV.

Abstinentia grauius se Niceta Episcopus factus macerauit.

REferebant quidam fratres de abbate Niceta, qui fuit discipulus abbatis Siluani, quia quando in cella sua in monte Sina degebat, moderatè abstinebat pro necessitate corporis: quando autem Episcopus ordinatus est in Faran, nimis constrinxit seipsum diutina abstinentia, & in vigilijs propensius, atque in orationibus intensius agebat. Hæc autem videns discipulus eius dixit ei: Quid est Domine hoc, quia quando in eremo conuersabamur, non tantum in abstinentia laborabas. Respondit ei beatus vir dicens: Considera, frater, quoniam ibi eremus erat, & secreta vita, ac paupertas: nunc autem egressi de eremo cum secularibus conuersamur hominibus, & multæ ac variæ nobis occasiones occurrunt, & ideò timeo ne in fine vitæ meæ aliqua occasione Deum offendamus. Si enim sanctus Apostolus Paulus qui Christum in se loquentem habebat, & qui tantas virtutes animi possidebat, vt vsque ad tertium cœlũ adhuc in corpore positus ascenderet, tamen dicebat: Macero corpus meum, & seruituti subijcio, ne forsitan alijs prædicans, ipse reprobus inueniar: quid nos humiles, & peccatores oportet facere? (nu. 44. Palladius vita 141.

EXEMPLVM V.

Abstinentes duo adolescentes mori magis elegerunt, quàm commissos ficus violare.

FICVS de Mareotæ Lybiæ partibus, velut rem ante in loco nõ visam, cum quidam abbati Ioanni œconomo

nemo in eremo Scythi detulisset, qui dispensationem ipsius Ecclesiæ temporibus beati Paphuntij ab eodem sibi creditam gubernabat, hic confestim eas ad senem quendam, qui in interioribus deserti mala valetudine laborabat, per duos adolescentes misit. Siquidem decem & octo millibus longè ab Ecclesia commanebat: qui pomis acceptis, cùm ad prædicti senis tenderent cellam, quod ibi perfacilè solet etiam senioribus deserti vastitate euenire, infusa repentè densissima nebula, tramitem recti itineris perdiderunt. Cumque tota die ac nocte discurrentes, per auiam eremi vastitatem, nequaquam potuissent ęgrotantis cellam reperire, tam itineris lassitudine, quàm inedia, sitique confecti, fixis genibus, in orationis officio spiritum Domino tradiderũt. Qui post hæc vestigiorum suorum indicijs diutissime perquisiti, quæ in locis illis arenosis tanquam niuibus impressa signantur, donec ea vel leui ventorum flatu tenuis arena discurrens rursus operiat, inuentique sunt fructus intactæ vt acceperant reseruasse, eligentes scilicet, animam magis quàm fidem depositi perdere, vitamque potius amittere temporalem, quàm senioris violare mandatum. (Cassianus de institutis renunciatorũ lib. 5. cap. 40.

EXEMPLVM VI.

Abstinens Serapion vt proximos conuertat, seipsum vendit, & omnibus possessionibus deuictis voracitatem vētris se non posse superare causatur.

QVidam vir nomine Serapion, qui & Syndonius, quia veste non alia, quam Syndone vtebatur, Apathes etiam, i. impassibilis vocabatur, qui nullum possidendi desiderium patiebatur, & abstinentia nimia omnium rerum, & iugi meditatione diuinorum librorum vnius cellulæ quiete non poterat esse contentus, sed per diuersa trahebatur mens eius. De hoc referebant Patres sancti, quod in quodam oppido viginti solidorum pretio se paganis mimis distraxerit, & in eorum seruitio permanserit, ita vt eis pedes quoque lauaret, donec eos christianos efficeret, & à ludis theatralibus separaret: nullumque cibum, nisi panem & aquam sumere consueuerat, nec diuinas scripturas legere cessabat. Illis autem ad piam & castam vitam conuersis cùm ei libertatem offerrent, dicentes quia per ipsum à turpi seruitio liberati essent, viginti solidos quos pro se acceperat, & apud se seruauerat, reddidit eis, dicens: Quia per me Deus in vobis impleuit quod volebam, nunc aurum quod pro me dedistis, recipite, vt alios quoque quibus subuenire possim reperiam. Cumque rogatus, adquiescere nollet vt cum eis tanquam pater eorum & Dominus remaneret: Dabis ergo inquiunt, aurum illud pauperibus, quod nos velut arras quasdam pro salute nostra dedisse cognouimus. At ille: Date ait vos; ego enim alienas pecunias non do. Saltem, inquiunt, hoc precamur, vt vel post anni circulum nos Athenis requiras. Itaque seruus Christi peregrinando frequenter Helladam venit, ac per triduum moratus Athenis, à nullo panem quo vesceretur accepit. Neque verò pecuniam habebat, nec peram, vel pellem, vel aliud quicquam secum præter syndonem qua erat amictus, ferebat. Cùm ergò ieiunus vsque ad quartam diem peruenisset, esurire fortiter cœpit. Nihil enim peius illo ieiunio, quod extorquetur inuito, ex cuius necessitate sæpius etiam perfidia procedit, stetit ergo super colliculum vrbis, vbi primates eiusdem oppidi consilium habere consueuerãt, & illuc manus suas percutiendo vim se maximam pati clamabat, dicens: Athenienses viri succurrite. Concurrentes itaque simul omnes

omnes pallijs, & byrris induti. quærerunt vnde venisset, vel quid pati diceret? Ille respondit: Genere sum Ægyptius, conuersatione monachus, ex quo autem de patria mea vera discessi, in trium fœneratorum manus incurri, quorum duos quidem quocumque modo debitum soluens potui euadere, tertius autem adhuc retinet me, nec habeo vnde possum ei satisfacere. Illis autem quis esset vel vbi degeret requirentibus qui ei molestus esset, in omnibus adiutores se pollicentibus, si hoc eis indicaret, ait. Cupiditas pecuniæ, desiderium voluptatis, & voracitas ventris, hi tres semper mihi molesti fuerunt à principio iuuentutis. Ex quibus primos duos euasisse iam videor, nec vltra mihi molesti sunt, tertium verò ferre non possum, cùm enim quarto die iam ex necessitate ieiunem, vrget me seuerissimus fœnerator exigens debitum, & nisi reddidero mortem minatur. Tunc quidam prophetarum obtulerũt ei solidum vnum, quo ille sumpto, & cuidam qui panes vendebat dato, vno quoque tantùm ab eo pane suscepto, mox ab vrbe profectus est, & nunquam postea in eam reuersus. Circa Lacedæmonis loca veniens, vnum illic de primoribus vrbis bonum in cæteris rebus virum, omnesque de domo Manichæos esse cognouit, & iuxta superius exemplum se vendidit, & inter duos annos ab execrabili secta tam ipsum, quàm coniugem eius, totamque familiam abstractos, Ecclesiæ tradidit. (Vincētius lib. 17. cap. 85. spec. hist. ex Floribus Eraclidis.

EXEMPLVM VII.

Abstinens in claustro formosus & sanus efficitur, qui in seculo crapulæ deditus deformis & debilis extiterat.

AD conseruandam sanitatem nihil efficacius quàm cibi & potus identitas conseruata. Varia enim fercula variarum sunt naturarum. Omnis autem talis varietas parit humorum repugnantiam, & omnis humorum repugnantia repugnat sanitati. Vnde elegantissimè, & prudentissimè respondit quidam de nostris adolescentibus Beluacensi Episcopo cum interroganti, vnde contigerat quod sanior, & pulchrior esset in claustro, quàm solebat esse in seculo: quia, inquit vniformiter viuo, & decenter. De quorũ primo habeo, vt sanus sim: de secundo, vt pulcher sim. In seculo enim viuebam tam deformiter, quàm multiformiter, de quorũ primo turpitudo nascitur etiam corporalis, de secundo, ægritudo. Perrexit quærere, dicens. Quid ergò comedisti hodie? Satis, inquit. Quid heri? similiter satis. Non quęro, inquit, de quantitate, sed de qualitate. Quid comedisti heri, quid hodie? Heri, inquit, comedi pisa & olera, & hodie olera, & pisa, cras autem, comedam pisa cum oleribus; post olera cum pisis. Vide ergò quàm pulchro circuitu eandem sententiam circumduxit, vt varijs modis ostenderet eadem se semper dięta vti, quæ præstat corpori sanitatem, & pulchritudinem. (Vincent. ex scriptis helinandi. lib. 29. cap. 136.

EXEMPLVM VIII.

Abstinens Palæmon in die Paschæ cum lachrymis oleum comedere recusauit.

ADuenerat aliquando sacratissimus dies Paschæ, & ait ad Pachomium senior Palæmon, quoniam cunctorum christianorum vniuersalis est ista festiuitas, nobis quoque para quę nostro vsui sũt congrua. Tunc promptus ad obtemperandum id quod sibi præceptum est impleuit, & præter solitum parumper accipiens olei cum salibus tritis admiscuit (cōsueuerat autem edere agrestia olera,

 & alias

& alias herbas præter oleum.) Cùm ergo præparasset, ait ad senem: Feci quod paternitas tua imperauit. Cumque post orationes beatus Palemon accessisset ad mensam, vidissetque apparatum cum salibus, fricans manibus caput, & vbertim lachrymas fundens, ait: Dominus meus crucifixus est, & ego nūc oleum comedam? Cumque rogaret eum Pachomius vt modicum quid ex eo perciperet, nullaten⁹ adquieuit. (Ex gestis S. Pachomij §. 8.

EXEMPLVM IX.

Abstinentes fratres infra duos menses coctum pueris murmurantibus non comederunt.

ALIA quoque vice sanctus Pater cum ad quoddam monasterium suum properasset, occurrerunt ei fratres congregationis illius, vt summa illum veneratione susciperent. Inter quos etiam infantulus quidam illius monasterij occurrens, clamare cœpit ac dicere. Verè Pater ex quo hinc ambulasti, nullus olera aut legumen adhuc coxit. Ad quem sanctus grata mente, respondit. Non cōtristeris fili mi, ego iam coquam. Et ingressus monasterium post orationem, coquinam intrauit, & inueniēs fratrem qui coquinæ præerat psiatos. i. mattas operantem, ait ad eum. Dic mihi frater quantum temporis habes, ex quo non coxisti fratribus olera, vel legumina. Qui respondit: Sunt ferè duo menses; & sanctus: Quare contra præceptum facere voluisti, vt tanta fratrum negligeretur vtilitas? Qui humiliter respondit: Optaueram quidem venerabilis Pater quotidie implere ministerium, sed quia quicquid coquebam non consumebatur à fratribus, quia omnes abstinēt, soli quippe pueri coctum percipiunt, ne tanto labore paratæ proijcerentur expensæ, propterea non coxi pulmentum. Ac ne ociosus essem, psiatos elegi cū fratribus texere, sciens vnum de his qui mihi deputati sunt ad opus huiusmodi posse sufficere, vt paruas escas, i. oliuas vel herbulas ad refectionem, fratrib⁹ appararet. Hæc Pachomius audiens, iussit adferri psiatos quingentos, quos fecerat frater ille, & omnes fecit comburi, dicēs eis: Sicut vos traditam vobis erga dispensationem fratrum regulam despexistis, sic ego labores vestros passim concremaui, quatenus cognosceretis quod perniciosum sit patrum instituta conuellere, quæ pro animarum salute prouisa sunt. An ignoratis quod gloriosum sit semper abstinere à præsentibus? Nam si quis ab ea re quæ in eius potestate est, diuina consideratione se continet, magnū consequitur à Domino præmium: Ab ea vero re cuius vtendi licētiam non habet, quadā noscitur necessitate cohiberi, & ideo propter necessitatem coactā frustra videtur expectare mercedem. Deniq; cum plures escæ appositæ fuerint, si fratres parcius his vtuntur propter Deum, sibi maximam spem reponunt. De cibis autem quos non vident, nec facultas eis ad percipiēdum vlla tribuitur, quomodo pro parsimonia præmium conceditur. Idcoque propter exiguos sumptus tanta fratrum non debuit intermitti commoditas. (Ibid. §. 43.

EXEMPLVM X.

Abstinentiam sancti Præiecti, & sociorum eius deridentes cadente solario oppressi sunt.

LEgitur in vita sācti Præiecti, quod die quadam Paschæ cum ipse ad mensam in solario cum multis alijs resideret, tres inter eos aderant qui à carnibus abstinebant, quos cum alij deriderent, sanctus Præiectus eos admonuit, vt quos venerari debeant, irridendo non increparent. Sed cùm illi non se corrigerent, subitò pauimentum solarij cum irrisoribus cecidit,

dit, tantumque Præiectus cum abstinentibus remanserant. (Vincentius belu. lib. 13. cap. 119.

EXEMPLVM XI.

Dominis magnis in Carthusia carnes comedere volentibus, gulæ suæ victores Carthusienses carnes in pisces cōuerti meruerunt.

LEGITVR in libro de Ortu Carthusiensi, quia venerunt non diu post fundationem ordinis magni Domini inuisere Carthusiam, Episcopi scilicet, & seculares alij, & hoc ante quinquagesimam. Visitantes igitur fratres ipsos, & inuenientes aliquos senes & debiles, carentia carnium hoc ex pietate sua imponentes, instabant obnixè apud priorem, vt ob reuerētiam ipsorum de carnibus quibus totus mundus illo tempore vteretur debiles aliquod haberent refocillamen, allegantes pro conscientia priori facienda multos doctos viros timuisse de nimia in hoc ordine duritia. Quod dum Prior tanquam magnum nefas in Israël abhorrens omnino renuisset. Ipsi quasi cædentes sibi in hoc, pro seipsis saltem afferri carnes instabant fortius propter carnisprinium instās eis carere nolētibus. Et hoc tanquam prudentes viri ex industria, sperantes priorem præsentibus carnibus emollire. Postea assentit Prior, licet inuitus importunitate eorum victus. Igitur conuersi vadunt ad Gratianopolim, multas & diuersas pro tantis Dominis, & familia adducentes carnes. Mira res: Reuersi aperiuntur sarcinę, inueniuntur illę carnes in veros, & optimas commutatæ pisces, odore, colore, sapore. Quo viso exhilaratus Spiritu sancto Prior, in talia, vel similia prorupit verba. Videtis clarè venerandi Domini, quod Dominus non vult nos carnibus vti. Stupēt & Domini, & occasione nacta sic gauisi toti de licentia patris ministrāt cōuentui. Et quotquot illis vescebantur infirmi sanati sunt, & confortati. Domini tamen illi venerādi adhuc modicæ fidei de re tam mirabili facta volentes certificari, mittunt cum cōuersis illis fide dignos de suis. Qui reuersi testificati sunt coram Deo quomodo carnifices iurauerunt carnes se veras vendidisse, & nullatenus pisces. Sicq; Domini illi valedictis fratrib⁹ recesserunt, benedicētes Deo & miraculo, quod & vndiq; prædicauerunt de fratribus Carthusiensibus, sanctè & Deo deuotè ac placenter viuentibus. (Petrus Sutor Carthusianus lib. 1. de vita Carthusiana tract. 3. cap. 8.

EXEMPLVM XII.

Abstinentiæ viribus per ieiuni sputum pestifer draco occiditur.

LEgitur in libro qui dicitur Scala cœli, quod draco pessimus deuorabat homines & iumenta, nec per virtutem armorum, nec per virtutem hominum expelli poterat. Quod attendens quidam S. Episcopus dixit: Charissimi, virtus draconis non est fortior quam virtus dęmonis, sed virtus dæmonis expellitur per orationē, & ieiunium. Et ideò affligamus carnem nostram per ieiunium & orationem, vt Deus misereatur nostri. Quod cùm per decē dies fecissent, conuocatò vniuerso populo dixit: Vt cognoscatis quāta sit virtus ieiunij, volo vt oēs expuatis in peluim. Tunc ipse accipiens sputa fecit circulum circa draconē, qui non valēs egredi ex tunc mortuus est ibi. Tunc ille Sanctus incipit clamare & dicere: Sicut virtus ieiunij corporalis interfecit istū draconem, sic virtus ieiunij spiritualis expellit omnem virtutem & tentationem dęmonis. Non ieiunetis vt dæmones qui nunquam comedunt, sed voluntatem malam seruant. Non ieiunetis sicut Iudæi, qui de die abstinent, sed de nocte crapulis & immunditiæ vacāt. Nō sicut medici qui salutem corporum quærunt, nec sicut auari qui conantur bur-

bursam replere. (Ioannes Ægidius, alias Iunior, ordinis Prædicatorũ, author huius libri qui dicitur Scala cœli.

EXEMPLVM XIII.

Abstinentia curatur prælatus quidam, qui delicijs affluens mente & corpore ægrotauit.

LEgitur in Scala cœli, quod quidam prælatus fuit qui delitijs affluens erat languidus & miser, nec medicinis poterat curari. Cùm ergò semel legisset quod abstinentia erat medicina corporis & animæ, & ipse totus erat corruptus in corpore, & in mente, vt ex vnà medicina vtramque sanitatem haberet, dimisit delitias, & pompas mundi, ac ordinem Cisterciensem intrauit. Quod audiens quidam Archiepiscopus ad visitandũ eum accessit, & reperiens ipsum totaliter curatum, dixit sibi: Miror multũ quomodo delitiæ, & medicinæ nocebant, fabæ, & olera vos curauerunt. Cibaria abhorrebatis delicata, & nũc comeditis sicut lupus. Tunc ille respondit: Domine verum dicis, sed ego feci sicut facit lupus, sicut facit serpẽs & aquilarum ceruus. Qui dum grauãtur corruptis humoribus, & volunt vetustatem deponere, abstinent & ieiunant, sic ego feci. Aliter sicut illa à veneno, ita & ego vetustate peccati fuissem consumptus. (Idem Ioannes Ægidius.

EXEMPLVM XIV.

Abstinens quidam crudelis arguitur, quod carnibus pecorũ abstineret, sed hominum carnibus vesceretur.

LEgitur in Scala cœli, quod quidam prælatus semel erat qui non comedebat carnes, tamen faciebat multas iniustas exactiones. Cùm igitur semel exheredasset vnam viduam, illa cum filijs suis in brachijs accessit ad eum, dicens: Domine tu non comedis carnes mortuas, sed comedis carnes viuas, quia cum deprædationibus tuis interficis & deuoras omnes subditos tuos. Deuora ergo etiã istos duos filios meos, & comede eos. Quod ille audiens & compunctus restituit ei omnia. Patet ex hoc abstinentiam à carnibus nihil homini profuturã esse neque vllas castigationes corporis, si homo non abstineat à peccatis, & præsertim ab oppressione pauperum, quia non prodest bonum facere, nisi abstineatur à malo. Sunt enim duæ partes iustitiæ, scilicet, declinare à malo, & facere bonum. (Ioannes Iunior.

EXEMPLVM XV.

Quomodo fœmina de adulterio grauissimè tentata abstinentiæ remedio liberatur.

LEgi aliquando in Teutonicali libro, quod erat in ciuitate Ianuensi virgo quædam pulcherrima facie, nobilis genere, diues rebus, honestis orta parentibus, nomine Marina. Hanc cum quidam ditissimus atq; honestissimus vir, nomine Aronus, in matrimonium accepisset, & aliquamdiu cum ea in summa dilectione vixisset, secretius eam in thalamum ducens: scis, inquit, dulcissima Marina, quomodo negotiationis auxilio, res, famam, honores & vniuersa quæ habemus accepimus, & per eam in hunc fœlicissimum statum accessimus. Vnde quia in Alexandria res, & causæ quas cum cęteris huius officij viris habui inordinatè relictę sunt, nisi tibi acerba esset mea absentia vellem illuc pergere, & singula rite ordinare. Et sic reuerti ad te, nunquam à te nisi per mortem separandus. Ad hæc Marina ingemiscens: Etsi grauis est mihi, inquit, tua absentia, & cum te non videro erit omne tempus longissimum, quia tamen tibi visũ visum est, placet quod concepisti. Age quod libet, tantum ne rebus dispositis ad me desertam

tam sponsam tuam reuenire cũcteris. At Aronus: Vnum, inquit est, ô Marina, quod tui causa expaueo. Sciunt enim iuuenes, & adolescentes ciuitatis huius te fœminam decoram esse, & pulchris fore pulchriorem, vnde timeo si me absentem audierint, & te legitimi mariti carere tutore, parabũt laqueos pudori tuo, & te in sui amorem fraudibus conabuntur allicere. Quod si agerent vt tu pudoris oblita in adulterium labereris, certè & te honore, & me vita priuarent. Ad quæ verba Marina in lachrymas resoluta: Ne timeas, inquit, ô Arone. Ego enim mallem vita defungi, quam rem tam scelestam admittere. Perge igitur securus, non est quod in hac parte formides, quia Deo ferente præsidium præter te nullum amatorem admittã. Tali responso accepto Aronus, rebus dispositis in Alexandriam nauigauit: vbi eum esse cum proceres ciuitatis Ianuensis cognouissent, ordinatis ante domum Marinæ choreis, institutis ludis, resonantibus cantilenis, cor Marinæ nitebantur euertere. Sed Marina vt sponsionem marito factam illibatam seruaret, clausit fores, fenestras omnes obstruxit, oculos simul & aures quantum præualebat auertit. Cum igitur post multas insidias castũ Marinæ pectus vulnerare nõ possent, fieretq; fœmina de accepto tropheo liberior, custodiam solitam mitigauit. Quod dũ faceret, quendã virum pulcherrimũ, procerũ forma, nomine Dagmãnum ante domum suam frequentius pertrãsire videbat, vnde interrogat ab ancillis, quisnam qualisve esset vir ille, qui tam insigne decus, & corporis & morum preferret. Verum cũ audisset eum in vtroque iure doctorẽ, dotatumq; ingenti scientia, amplius eum cœpit amare, felicem se iudicãs & nimium beatam si talis viri amplexibus quandoque vti contingeret. Vt igitur texeret laqueum innocenti, ornatũ fulgida veste se ante fores domus suæ quotidie à Dagmanno visendam deposuit, vt suo decore tanquam veneno per oculos Dagmanni prætereuntis misso, cor saucium amore vulneraret. At verò Dagmannus vir prudens cũ esset & sapiens, nunquam ad eã vel modicè intuẽdam oculũ vertit, sed sibi, suisque rebus intentus maturo vultu semper præterijt. Videns ergò Marina occultis donis se non posse proficere, vi acta amoris & pudore vacillante, ad aperta certamina fugiebat. Porrò misit nuncium Dagmãno, petens vt ad se venire non cũctaretur. Dagmannus verò nihil sinistrè suspicatus venit ad eam, ratus quia secum de aliqua causa iuris haberet conferre. Quem cum Marina in thalamum meretricio cultu ornatũ induxisset, post multas verborum ambages se eius amore captam indicauit, petijtq; instantiùs, vt mutuis amplexibus fruerentur. Quod vbi audiuit Dagmãnus vir vtique pudicissimus, ingemuit, miserabile ducens tantum decus tam indebitis amoris procellis agitari, doluitque vehementer tam vasti pudoris armarium adulterinis connubijs consensisse. Verum volens eius vulneri adhibere remedium, amorem reciprocum simulauit. O me fœlicẽ, inquiens, ô me fauentibus fatis beatum, quod in eam horam mihi venire concessũ est, vt tanto decore frui liceret. Et conuersus ad Marinam: Sis fœlix pulcherrima fœmina, q̃ te primã ad huiusmodi amorẽ obtulisti. Noueris tamen huius cõiunctionis q̃ vtrique optamus, leue esse repagulum, atque celerius remouendum, quod quia mihi amica esse cœpisti liberius intimabo, vt si dies in quo tibi iungar sese protraxerit, caussam dilationis agnoscas. Cum Bononiæ in studijs vitam agerem, contigit quadam vice studẽtes seditionem suscitare. In qua seditione quidam quidem vulnerati sunt, quidam verò etiam morte prostrati. Quibus ita fictibus armati præsides in tumultũ militibus vallati concurrerunt, & nonnullos è studentibus

captiuantes in carcerem proiecerunt. Inter quos & ego ducebar tanquam vnus ex eis qui tam cruentam seditionem in vrbe concitassent. Videns ergo me carceris caligine retineri & seruari ad pœnam, votum voui Domino qui conscientiarum latebras nouit, quod si me huius sceleris expertem, liberum, & incolumē ad patrium solum reduceret, redderetque viuū parentibus, per integri anni spatium caste, illibateque viuerem, ac per idem tempus in pane & aqua ieiunarem. Fauit voto conditor rerum, & me miraculosè satis vinculis quibus iniustè ligabar, absoluit, reddiditque liberum parentibus, quod paulò antè vehementius flagitabam. Quapropter ne tanto liberatori ingratus existerem, & sponsionis meæ infaustus infractor, statim vt carcerē liber exissem, ieiunium promissum inchoaui, & eousque hodie productum est, vt LX. tantum ieiunij dies existimem superesse, quibus transactis, vt cito facient, in tuos amplexus dulcissima Marina perueniam. Tu interim fortiter age, & amoris nostri faces foueto. Ad hæc verba alta ferens suspiria Marina, ait: O tempus nimis longum, & dies tediosos animo diligenti, cœpitque anxiari vehementer. Quod vidēs Dagmannus, dixit fœminæ: Si igitur tibi nimis longe videntur hi LX. dies, tu mecum hoc tempus diuide. Sume tibi XXX. dies ieiunij, & ego XXX dies mihi ipsi reseruabo, quo fiet vt infra XXX. dierum spatium cupidis amplexibus perfruamur. Nam ita voti mei qualitatem moderaui, vt per interpositam personam vrgentibus causis satisfacere valeam sponsioni. Dicebat ista vir castus & sapiens, non eo quod aliquid mali opere adimplere cogitarit, sed vt tentatam fœminā abstinentię remedio liberaret. Ad huiusmodi igitur consilium vultu & animo exhilarata promptissima volūtate pro Dagmanno ieiunium fœmina inchoauit. Et Dagmannus tunc quidem discessit ab ea, sed post tres dies ad eam reuersus est visurus quid ageret, & vtrum assumptum ieiuniū prout promiserat inuiolatum seruaret. Quæ statim vt vidit venientem, assurgit intranti, sedem locat, charitatis intimæ signa demonstrat. Dagmannus verò monuit eam vt constāter agat, & inchoata ieiunia compleat, atque sic recedens, post septem dies reuertitur. Rediens autem vidit in ea paulo antè rubentia ora, ex inedia palluisse. Vnde impensius eam consolans, suadet, ne ieiunia sibi dura existimet, per quæ celerius coniungantur. Et rursum post monitionem abscessit. Rediens autem tertio decima quinta die ieiunij, inuenit eam vsque adeo imbecillem factam, vt vix assurgere præualeret venienti, & vsque adeo in ea sanguinem friguisse, vt plurimis licet vestibus circumamicta esset, nullatenus tamen calesceret. Quā vt prius confortatam derelinquens Dagmānus XXIX. die reuertitur, & inuenit eam in lecto recumbentem, & omnibus viribus vsque adeo destitutam, vt vix anhelitum ad loquendum sufficientem retentasset. Quod vbi vidit, quomodo, inquit, nunc tecum agitur Marina dulcissima? Num inter frigentia membra adhuc ad me feruidum amore pectus obseruas? Tūc Marina ad se reuersa, intelligensque prudentem virum huiusmodi consilium ad sibi medendum inuenisse. Grates, inquit, tibi sapientissime virorū mille refūdam, nec vel sic possum tuæ charitatis insignijs satis esse, quibus non honori meo, sed etiam amplissime pudori prouidisti. Tu igitur vale, & me tibi debitricem teneto, quia tuis muneribus, industria, consilio, non solum ad te irrūerens amor refrigurit; sed & omnis illiciti amoris ieiunio saluberrimo medente vsque adeo ardor auolauit, vt marito reuertenti castra pudoris inuiolata seruare contendam. Ad quod me iuuabit Dominus, qui sit Deus benedictus in secula.

la. (Ex narratis authoris speculo Exemplorum.

ACEDIA.

Acediam facilè superat, qui oculum ad futuram gloriam, vel pœnam inflectit.

ALter frater requisiuit senem Achillem, dicẽs: Cur sedẽs in cella mea patior acediam? Cui senex ait: Quia necdum vidisti requiẽ, fili, quam speramus, nec tormenta, quæ timemus. Si enim ea diligenter inspiceres, etiam si vermibus plena esset cellula tua vsque ad collum, tu tamen in ipsa iaceres sine acedia. (Ex lib. Sententiarum Patrum. §. 103.

ADVERSITAS.

Neque aduersis, neque prosperis motus frater multis miraculis claruit.

REtulit nobis nuper Abbas quidã ordinis nostri de quodam monacho, cui tanta à Domino concessa est gratia, vt virtute vestimentorum eius multi sanarentur. Sæpe, si tamẽ adhuc viuit, dum fratres vestes eius induunt, vel cingulo se cingunt, sanantur. Quod cum quodam tempore eius Abbas considerasset, nec aliquid specialitatis in illo vidisset, his verbis eum secretius allocutus est: Dic mihi fili, quę est causa tantorum miraculorum? Respondit ille: Nescio, Domine, non plus cæteris fratribus oro, nõ plus vigilo, non plus ieiuno, non plus laboro: sed vnum scio, quòd me non potest extollere prosperitas, neque frangere aduersitas, siue de persona mea, siue etiam sit de persona aliorũ. Cui cùm dixisset Abbas: Non te turbauit, quod miles talis nuper grangiam nostram incendit? Respondit: Non. Totum enim Domino Deo cõmisi. Si modicum habeo, cum gratiarum actione accipio. Si multum, iterum gratias ago Domino. Et cognouit Abbas, quod causa tantæ virtutis esset amor Dei, & contemptus rerum terrenarum. (Cæsarius libro. 10. c. 6.

ADVLTERIVM.

EXEMPLVM I.

Adulterium fraude committens quàm horribili plaga percutitur.

CVM apud Parmense oppidum degerem, ibique liberalium artium studijs insudarem, quoddam me contigit nosse, quod non inutile videtur ad posterorum notitiam stili currentis articulo tradere. Ad occidentem sanè prædictæ vrbis est quædã extra muros sita basilica, gemino beatorum martyrum Geruasij & Prothasij titulo decorata. Nocte quadam, quæ videlicet eorundem martyrum natalitia præcedebat, vir quidam maturius surrexit, bouesque suos ad pascua remotiora deduxit. Cui conuicinus quidam flamma nequissimæ libidinis inflãmatus, insidiatus est, vt eius vxorem polluere moliretur. Eadem ergò nocte ad domum eius callidus explorator accessit, & occasione reperta nõ diutius postquam ille cum pascendis animalibus abijt, ille febricitare diabolica machinatione se confingens, in lectum ipsius vxoris vir simulatus intrauit. Cumque velut frigescens intremeret, dentium stridores emitteret, & crebrius singultaret, infœlix mulier tanquam ægroto viro compatiens, cœpit eum vlnis astringere, lodĩce contegere, & quibus valebat impẽdijs refouere. At ille vt dolorem mente conceperat, peperit iniquitatem: violat itaque alienũ thorum, sibique procurat interitum, moxque concitus abijt. Sed ecce vix breui temporis spatio elapso maritus redijt, & stratum repetit. Cui protinus vxor vehementer exprobans, ait: Optimè poteris hodie sanctorum martyrum, quæ tibi tam contigua est, Ecclesiam ingredi, & cum cæteris christianis diuinis interesse mysterijs. Cumque vir attoni-

attonitus, quid illa loqueretur inquireret, euentumq; rei, sicut cõtigerat, per ordinem cognouisset, vtrique se deprehendentes irrisos, ac turpissima ludificatione delusos intolerabili doloris angustia consternati sunt. Interea dum populus ad Ecclesiam hinc inde conflueret, vt nocturnæ laudis officium deuotus audiret, tandem & illi resumpto spiritu nihilominus conuenerunt, atque omnis verecundiæ rubore deposito querelam suam coram omnibus deposuerunt, præsertim mulier laceros crines euellens, & vberrimis lachrymis tristitia ora perfundens, lugubres emittebat vlulatus in cœlum, dicens: Domine, tu corda nosti hominum, tu conscientiæ meæ testis es, quia hac sanctissima nocte etiam proprij thalami amplexus abhorrui, alieno me præsertim misceri viro penitus ignoraui. Tu ergo, Domine, non aspicias oro peccata mea, sed placeat coram te, vt sanctorum tuorum vlciscaris iniuriam. In conspectu ergo populi tui nunc ostende virtutem, & ad gloriam sanctissimi nominis tui, prode meæ perditionis authorem: producatur in medium, & immunitatem cruentissimi sceleris de suo fraudis aufugio non lucretur. Cumque multa his similia mulier amaro spiritu non clam, sed vociferãdo profunderet, & populus ei pio mœrore compatiens eisdẽ votis & precibus diuinam clemẽtiam imploraret, author sceleris vbi latebat dæmoniaco spiritu repentè corripitur, & in furorem nimium atque vesaniam rabidus effrænatur: moxque in Ecclesiam populo nouiter obstupescente prosiliuit, omnesque in sui admirationem semetipsum laniando, ac discerpendo conuertit. Dans itaque fremitus, & rugitus, proprijs se manibus crudeliter lacerabat, volans quodam modo, & in alta prosiliens, deinde se grauissimo impetu in ima demergens: & modò in parietem caput concutiens, modò se in pauimentum insaniendo prosternens, omnia viscera sua miserabiliter conquassabat: Hoc itaque malignus eum spiritus modo collidere non cessauit, donec infœlicem spiritum coram populo, qui aderat, de corpore euulsit. Videntes autem qui aderant, immensam authori iustitiæ Deo gloriam referunt, qui & impunè passus non est abire peccantem, & inuocantem consolatus est mulierem. Quando autem mihi hoc reuelatum est, videbantur adhuc saxa videri, in quibus impegerat, sanie illius & cruore rubentia(P. Damianus Epist. ad Desiderium cap. 14.

EXEMPLVM II.

Adulterans vxorem Philosophi quali pœna sit correctus.

Abbas Ioannes dicebat quibusdã fratribus, quia fuerunt tres Philosophi amici, quorũ vnus moriens, alteri reliquit filium suum commendatum, qui in ætate iuuenili prouectus, nutritoris sui adulterauit vxorem, quo scelere cognito missus est foras. Deinde cum plurimum pœniteret, non ei concessit regressum, sed ait illi: Vade, & esto tribus annis inter damnatos, qui metalla in flumina deponunt, & sic indulgeo tibi culpam tuam. Cui reuerso post tres annos, cùm iam de peccato satisfecisset, dicit ei Philosophus: Nec nũc tibi adhuc indulgeo, nisi alijs tribus annis mercedem dederis his qui te iniurijs & conuitijs affligẽt. Quod etiam cùm ille complesset, remisso peccato eius, dicit ei magister suus: Veni modo, & ingredere Atheniensium ciuitatem, vt illic sapientiam discere possis. Erat autem illic quidam senex, sapientiæ studiosus, & sedebat ad portam, omnesque ingredientes experiendi causa conuitijs affligebat. Quod cùm eidem iuueni ingredienti faceret, ille exorto cachinno risit. Cui senex dixit: Quid est hoc ꝙ agis? ego te in-

se iniurior, & tu rides? Cui iuuenis ait: Et non vis vt rideā, cùm tribus annis mercedem dederim, vt quidem hoc paterer quod hodie? Tunc dixit senex ei: Ingredere ergò ciuitatem, quia dignus es. Hæc autem solebat abbas Ioannes referre. Et his ipse etiam addebat, dicens: Hæc est Dei porta, per quam patres nostri per multas iniurias, & tribulationem gaudētes ingressi sunt ciuitatem Dei. (Ex libro 5. vitæ SS. PP. nu. 79. secundum editionem Coloniensem anni 1548.

EXEMPLVM III.

Adultera quædam post mortem ab equite quodam gladio transfoditur, & flammis vrenda inijcitur, & eques ille, qui eo modo propter peccata puniebatur, se missis & orationibus petit adiuuari.

HViusmodi equus erat ille quem Carbonarius monstrauit Comiti cuidam Niuernensi. Erat enim Carbonarius iste vir pauper in seculo, sed diues in Deo, religiosus, & timens Deum, ob quod familiaris erat præfato Comiti. Huic nocte quadam cum vigilaret, & custodiret fossam suam carbonificam incensam acriter, ecce quædam fœmina nuda currens apparuit, & post eam eques equo nigro insidens, euaginato gladio velociter equitans, vt fugientem apprehenderet mulierem. Quæ dum fugiens fossam circumiret, comprehensa est ab eo, & perfossa gladio, facta est quasi mortua. Quam ille proiecit in ignem, & exustam rursus extraxit, & posuit ante se super equum, & abijt. Hæc visio pluribus noctibus illi ostensa est. Cum autem quadam die de huiusmodi visione tam frequenti nimis anxius cogitaret, sic cogitabundus, & tristis obuiauit Comiti. Miratus Comes traxit eum in partem, & secretè requisiuit ab eo quid haberet, dicens: Si quis tibi fecit iniuriam, vel molestiam, ne celaueris, ego te vindicabo. Si in egestate es, ego tibi subueniam. qui respondit: Nihil necesse habeo, de nullo conqueror, sed hæc & hæc toties vidi, & vtinam vidisses. Certè, inquit, Comes, tecum vadam, & videbo visionem hanc magnam. Igitur Comes cōfessus omnia peccata sua, mutat habitum, & assumit secum Carbonarium, & abijt cùm eo solus in siluam. Et cū vigilarent circa mediam noctem audiunt quendam buccinantem fortiter, & signauit sese totū. Et ecce mulier illa accurrens nuda sicut prius, cœpit fossam fugiens circumire, quam eques ille insequens, & comprehendens gladio peremit, & in ignem proiecit, & iterum resumpsit, qua super equum ante se posita cùm fugere vellet, Comes adiurauit eum in nomine Domini, vt staret, & diceret ei quis esset, & cur hoc faceret. Tunc ille subsistens ait: Ego sum vester ille miles, & hæc est illa mulier nobilis vxor illius militis quem pro amore meo interfecit, vt licentius atque frequentius meo concubitu frueretur, & in hoc peccato ambo mortui sum⁹, nisi quod heu serò in hac ipsa morte pœnituimus: nūc autem tale tormentum patitur, quod singulis noctibus à me interficitur, & comburitur. Tantùm enim dolorem patitur ictu gladij quo eam ferio, quantum vllus vnquam in morte passus est, & multo maiorem in combustione. Ad hæc Comes: Qui est ille equus super quem sedes? Diabolus, inquit, quidam est qui nos ineffabili vexatione torquet. Posset ne vobis, ait, aliquis succurrere? Posset, inquit, si faceres in cunctis congregationibus quæ tibi subiectæ sunt orare pro nobis, & à presbyteris celebrari missas, & psalmos à clericis decantari. (Vincentius lib. 29. cap. 120.

EXEMPLVM IV.

Adulterium execrata nobilis fœmina Romana proprium pectus ense transfodit.

Silere æquum non puto nobilissimę fœminæ in vrbe Roma mirabile factum Sofroniæ. cuius vir præfectus vrbis Romæ sub Maxentio tyranno agebat. Qui cùm de supradictæ fœminę pulchritudine cognouisset, vt ei mos erat, misit stupratorũ ministros, duci ad se fœminam iubet. Illa rem ad maritum detulit, qui cùm comperisset, multa secum voluens, ad vltimum altius ingemiscens: Et quid, inquit, faciemus, quibus aut hæc toleranda sunt, aut anima ponenda. Tum illa, vt maritum vidit metu mortis perterritum prodidisse pudicitiam, Paululum, ait, his qui missi fuerant, expectate, donec composita vt decet, & ornatè procedam. De hinc ingressa cubiculum, cùm prius defixis genibus orasset tanquam pudicitiã suam Deo immolatura, pectus ac viscera correpto mucrone transuerberat, extremos huiusmodi nuncios ad tyrannum per assistẽtes famulos mittens. Tales, ait, magis placeant Christianæ fines tyrãno. (lib. 8. Euseb. cap. 17.

EXEMPLVM V.

Adulterantem militem ob terrificam faciẽ, homines, bestiæ, pecudes, ceu dæmonem fugiunt maledictum. sed confessionis remedio pristinam faciei effigiem recuperauit.

Qvantùm autem malum, & quàm deforme luxuria sit, & super omnia adulterium, Deus omnipotens in quodam milite Theutonię demonstrauit. Hic de latere coniugis intempestæ noctis silentio exurgens, completo cum aliena flagitio, domũ luna lucente redibat. Cuius faciẽ per fenestram intrantis vxor eminus cõtemplata, clamat horrificè. Ad cuius clamorem ancillæ domus, & famuli concurrentes, mox ad contuitum Domini pariter clamauerunt, quasi à cõspectu dæmonis deturpati. Quod vt miles vidit, animaduertit faciem suã à propria forma recessisse, & diuino iudicio secundum vilitatem peccati cõfusionis ignominiam induisse. Ergò vbi delituit vsque mane, properat versus Ecclesiam, vt confessus sacerdoti formam propriam recipere mereretur, cui cum vaccæ, & pecudes villæ procedentes ad pascua longius obuiarent, mox diros dedere mugitus, & quasi subito minaci fulmine conterritæ quò possunt diffugiunt: idem pastores & obuij quique fecerunt. Sacerdos autem in ostio Ecclesiæ ad dicendas horas residens, mox vt illum vidit, signauit se, & intrans Ecclesiã, ostium post se clausit. Tũc miles prosternens se ante fores Ecclesiæ. Miserere, inquit, pater sancte, miserere miserrimi peccatoris. Non enim sum ille qui videor, sed hoc mihi peccatis meis exigentibus accidit, vt in me quasi larualis facies videatur, sed pœnitenti iniunge quod vis, & sic de me quod Deus voluerit expectabo. Nec mora, vbi miles cùm mira contritione & lachrymis est confessus, continuò larualis illa confusio detersa est, & propriam faciem cum sua integritate recepit. (Ex lib. 2. Apum c. 30. parte 40.

EXEMPLVM VI.

Adulter peccãdo gladio conspicitur perforari, sed confessionis remedio recuratur.

Narrauit de quodam milite habẽte vxorem bonam & deuotam, cum qua in omni amore, & pace, & affectu maritali multo tempore vixit. Tandem suggestione diabolica adamauit miles ille viduam iuxta se manentem, vnde ipsa sibi cõsentiente clam

te clam in proprio horto sub quadam arbore pulcherrima adulterium commisit, & ex tunc de propria vxore sua quasi non curauit. Citò autem post factum illud accidit, vt nocte quadam miles iste cum propria vxore sua dormiret. Et ecce circa mediam noctem cœpit vxor eius terrefacta fortiter clamare. Cùm ille ipsam excitasset, causam tanti clamoris quæsiuit. Cui illa: Tertia (inquit) sui insomnis. Rursum obdormiuit Domino suo vigilante adhuc. Et ecce citò post cœpit altius clamare. Et ille iterum illam excitans dixit: Quid est tibi? Volo omnino vt dicas mihi somnium tuum. Et illa: Videbatur (inquit) mihi quod tu eras in horto sub tali arbore, & vnus tyrannus veniens per medium cordis tui cum gladio acutissimo te perforauit. Quod cum vidissem de vita tua te periclitari quam summè dilexeram, tam summè contristabar lethale vulnus in Domino meo aspiciens. Quo audito, aduertit ille illud esse vulnus peccati animæ ipsius. Et ait illi: Securè iam dormias vsque manè, quia in bono statu sum. Manè autem facto dixit vxori suæ: Non habuisti requiem bonam ista nocte, & ideò consulo vt missam audias, & postea aliquid comedas, & tunc dormitum vadas, & ego hospites expectabo. Quod & factum est: Statimque misit Dominus pro confessore suo, fratre, scilicet, minore, qui non multùm distabat ab eo. Qui cum venisset, duxit eum miles sub arbore prædicta, vbi cũ lachrymis excessiuis vnà cum alijs dictum peccatum est confessus. Et cum paratus esset grauissimam agere pœnitentiam, videns confessor eius signa in eo nimiæ contritionis, pro omnibus peccatis suis iniunxit sibi dicere quinquies Aue Maria, non voluit ei plura iniungere, cùm tamen ipse cùm lachrymis multò grauiora petiuisset. Postea cum dictus miles, & eius confessor eodem die in prādio sedissent, domina à somno excitata cum magno impetu aulã ingressa est, dominum suum frequenter osculans: & amplexans. Cui ille, Quid (inquit) tibi est, nunquam in te tantam impudentiam consideraui? Cui illa respondit: Non (inquit) possum me continere præ gaudio, quia oblita sum dolorem pristinum quem habui in visione nocte præcedente. Cum enim modo dormiui, vidi apertissimè, quia ibi sub tali arbore venit quidã medicus, & posuit quinque flores in vulnere, vnde continuo sanatus es, hæc est caussa lætitiæ meæ. (Collector speculi.

EXEMPLVM VII.

Adulteri grauissima pœna visi sunt apud inferos cruciari.

Legitur in libro de septem donis, quod quidam valdè bonus homo sanctæ vitæ & bonæ conscientiæ, cùm pro vxore sua mortua multùm sollicitus esset, eleemosynis, & orationibus salutaribus de statu eius, Illa ei apparens dixit: Sequere me. Et dum ille sequeretur eam, videbatur ei mulier subitò mutari in serpentem horribilem. Cùm autem ipse timens fugeret, ait mulier: Noli timere iam videbis, quid factum sit circa me. Ipsa autem eo cernente, transiuit per quoddam foramen arctum valde. Et deposita pelle redijt ad priorem effigiem, & sic duxit eum in domum teterrimam, in qua vidit perhorrescendos dæmones apportantes sartaginem igneam, in quam proiecerunt animã cuiusdam confinis sui bene sibi noti, & animam vxoris cuiusdam alterius etiam sibi noti, & ibi versabantur, & comburebantur sine interuallo & fine in bullienti metallo. Et ait mulier: Cum istis quos vides, & bene nouisti dum viuerent, ego torquerer modo, nisi à peccato meo me Dei misericordia per pœnitentiam reuocasset. Ipsi enim thoro legitimo relicto amore adulterino sibi inuicem adhæserunt. Sed illis in peccato suo morientibus, Christus pœnitentiã meã

suscepit, & hæc dicens euanuit. (Nicolaus Dinclespule author libri de septem donis.

EXEMPLVM VIII.

* *Adulterium occultè cōmittentes deteguntur & puniuntur, & falsò huius criminis accusati innocentia, post mortem iniustè inflictam, signo miraculoso declaratur.*

IMPERATOR Otho 3. vxorem habuit Mariam de Aragoniâ fœminam sterilem, & impudicam. Illa iuuenē muliebri habitu secum circumducebat, quo abutebatur, dum cubiculariæ Domicellæ officiū gereret. Hoc cùm pio Imperatori innotuisset, multis principibus astantibus, vestibus iuuenis spoliatur, atq; pro fœmina masculus deprehenditur, vnde iudicio damnatus, viuus exuritur: cū autem Imperatrix amicorum intercessione veniam impetrasset, in Italiâ circa Mutinam Comitem quendā elegantissimæ formæ, sed virum optimum, in sui amorem pellicere conata est. Qui tale nefas recusauit, dicens se omnino non velle thorum Domini sui Imperatoris maculare. Quapropter indignata fuit contra eum regina, & accusabat eum coram Imperatore (vt Iosephū olim vxor Phutipharis) quo modo ipsam violenter voluit oppressisse, & hanc accusationem falsis probauit testibus. Commotus verò imperator ipsum iussit decollari, non obstante quacunque contradictione. Tempore vero decollationis, vocauit ad se Comes vxorem suam legitimā, dicens: Ecce vxor mea prædilecta, innocens sum huius criminis. Sed modo tolle caput meum, & diligenter serua, quia coram Rege debet facere meam expurgationem in igne, & sic meam coram omnibus declarare innocentiam, quia nunquam contraxi cum aliqua adulterij maculam. Sic ipsa cum eiulatu caput sustulit, & diligenter custodiuit. Facto vero aliquo interuallo temporis Imperator Otho constituit diem iudiciariam, in quâ vellet reddere vnicuique iustitiam. Occurrebat & vxor Comitis implorādo iustitiam Imperatoris, dicens: Serenissime Princeps, quid illi est faciendum, qui iniustè condemnat, & occidit proximum suum? Cui Imperator respondit: Talis reus est mortis. Cui vidua: Tu es ille, qui iniustè meum occidisti maritum. Ecce caput innocenter occisum: quod probabo si in igne maneat illæsum, & ego similiter maneo illæsa. Ad quod Imperator stupefactus expurgationem viduæ admisit, copiosum ignem parari fecit, in quo igne ipsa vidua vnà cū capite sui viri illæsa permansit. Tunc multum importunis precibus instabat, & mortem Imperatricis postulabat. Videns verò Imperator quod via iuris mortē declinare vxor sua non posset, inducias xviij. dierum petijt. Interim Imperator causam Comitis occisi diligenter perscrutabatur, & Comitem innocentem, & Imperatricem ream mortis inuenit. Et ipsam publicè igni combussit, & vxorem Comitis multis muneribus ditauit, atque territorium eiusdē Comitis quatuor validissimis castris ampliauit. (Libro 2. Chronicorum Imperatorum, Gotschalcus Holen. ser. 23. partis hyemalis circa finē. Iacobus Strada in Thesauro imperatorum. Conradus Licostenes in Theatro mundi. Albertus Krantius lib. 4. Saxoniæ cap. 26. Antoninus parte 2. tit. 6. cap. 3. §. 2. & alij.

ANNOTATIO.

Iacobus Strada, Albertus Krantius, & alij historiographi dicunt, post Comitis mortem, vxorem candenti ferro mariti innocentiam purgasse: Forte potuit non solum vnico signo, sed duobus Deus ostendere imperatori suū graue erratum, cui durum erat atque difficile illud agnoscere, & vxoris propriæ infamiam prodere eamque morti dedere.

EXEM-

EXEMPLVM IX.

* *Quidam modo satis lepido ab adulterio retrahitur.*

QVidam vir habuit legitimam vxorem, cum duabus amasijs, qui voluit ire pro mercimonijs versus Coloniam. Prima concubina rogauit eum quatenus ei emeret pellicium de pellibus siluestribus. Secunda rogauit eum, quatenus portaret ei de nobiliori panno pro tunica vna. Qui annuit ista facere; sed de vxore propria parum curauit, interrogauit eam tamen quid deberet ei portare? Respondit quod deberet ei portare sensus & sapientiam ad retrahendum eum ab adulterio, quod etiam affirmauit. Qui veniens Coloniam emptis mercantijs, emit amasiis suis vt promiserat, sed sensus & sapientiam emere non poterat, quia ibidem non vendebantur. Qui tandem consuluit hospitem suum, dicens ei qualiter promisisset vxori suæ, quod deberet ei emere pro tribus Mauris Coloniensibus sensus & sapientiam, quatenus eum retrahere posset ab amasijs. Qui dixit, vēdā tibi, & dedit ei talem sensum, postquam reuersus fueris debes accipere gallum, & eum occidere, & cū sanguine galli te debes totaliter maculare in facie. & induere debes vestimenta vetera, sicque ire ad domum primæ amasiæ, dicendo ei, quod sis vulneratus, & spoliatus, & amisisti omnia quæ habuisti, postmodum eodem modo debes ire ad secundam, & etiam ad propriam vxorem. Qui omnia fecit, quando intrauerat domum primę concubinæ, lamentabiliter cœpit vlulare, dicens ei: quod omnia sua bona amisisset, & sic vulneratus euasisset. Quæ audiens eum esse depauperatum, eum de domo expulit, dicens: Recede maledicte, vade ad vxorem propriam tuam, quid ego habeo agere tecum? Qui mox accessit ad secundam amasiam, eodem modo, sicut ad primam dixit, quæ fecit ei sicut prima. Vltimo venit ad vxorē propriam, & sicut primæ amasiæ, & secundæ dixerat, etiam ei dicebat: Quæ ei fuit compassa, & amplexata est eum, dicēs ei: Æquo animo esto, si perdidisti bona temporalia, lucrari volumus alia. Videns vir eius benignitatem, statim intimauit ei quæ finxisset, & sic vidit concubinarum infidelitatem, & depost adhæsit vxori suæ: & alia omnia empta concubinis, dedit ei: & sic adeptus est sensus, & sapientiam sibi, & vxori suę. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarū D. Augustini ser. 43. littera G. partis hyemalis.

EXEMPLVM I.

* *Aduocati mali pœna.*

REfert magister Odo de Seritone, quod quidam Aduocatus laborauit in extremis, & cum offerretur ei Eucharistia, respondit: Iudicetur primo an iustum sit vt eam accipiam. Dixeruntque astantes: Nos hoc iustum fore iudicamus. Ad quod ille: Vos qui pares estis mihi, iudicare non potestis, quia vt dicit lex: Par in parē non habet imperium, & sic expirauit sine communione corporis Domini, & confessione, nota quod iste aduocatus punitus fuit in duobus. Primo in priuatione confessionis. Et merito, quia qui linguam ante semper vendidit, eius officium, cum necesse haberet, amisit. Secundo, in carentia communionis, quia vas contentionis non conuenit authori pacis & quietis. (Parte . Speculi spiritualium cap. de Aduocatis.

EXEMPLVM II.

* *Aduocati mali est, emuncta pecunia & deplumato cliente, frustrata illudere.*

IDem Odo refert de quadam vidua paupere, quæ constituit salarium cum quodam causidico dando illi nouam bigam. Pars sibi aduersa dedit illi bouem, hic igitur placiti; instante, allegauit egregie pro parte viduæ, in fine tamē cōtra eā cōclusit directe,

ad quem vidua: Domine male vadit biga. Cui causidicus: Oportet omnino quod sic incedat, quia bos trahit eam. De talibus quidam egregie, & veraciter versificans, dicit:

Raro causidico reor esse fidem; quoque dico,
Hosti pro modico fit amicus, & hostis amico,

timeant tales quod scriptũ est in Deuter. Maledictus qui peruertit iudicium aduenæ, & pupilli & viduæ.

EXEMPLVM III.

* *Considerata repræsentatione facilis & crebri Iudicium, & procuratorũ ad infernum descensus, Iuris Doctor ad Religiosam vitam conuertitur.*

FRater Ioannes Parẽs, qui fuit primus Minister generalis post S. Frãciscum, religionem ingressus est viuente eodem Sancto. Hic dum esset in sæculo, Doctor erat Iuris, & Iudex ciuitatis Castelloniæ Prouinciæ Romanę vnde erat oriundus. Cum semel vesperi prospiciens è fenestra domus suæ laborem porcarij in adigendis ad porcile suibus attentius consideraret, audiuit socium porcarij dicentem: Si vis vt porci citius intrent, inclama: Porci, porci, intrate vestrum stabulum eodem modo quo Procuratores & Iudices descendunt in infernum. quibus verbis à subulco prolatis, sues absque vllo strepitu confestim porcile ingrediuntur. Quod cum videret Iudex, magno iustitiæ diuinæ metu percitus iudicaturæ suę munus deseruit, & factus est Frater ordinis Minorum cum Filio qui vitam admodum exemplarem in orationibus, & lacrymis in religione egit, adeoque asper in refręnanda carnis titillatione fuit, vt eo tempore quo Ministri generalis munere fungebatur vniuersa Ordinis loca nudis pedibus circumierit, atque ita factum est, vt ex verbo iocoso, & spectaculo iucundo serias suæ conuersionis cogitationes susceperit. (Ex 2. Voluminis Chronicorũ FF. Minorũ lib. 10. c. 35.

EXEMPLVM IV.

Aduocati lingua, quam frequẽter in vita vendiderat, in mortui ore inueniri non poterat.

NArrauit mihi ante paucos menses aliquis sacerdos de Saxonia, dicens: Nuper in terra nostra quidam Decretista nominatus mortuus est, qui cùm hiaret, lingua in ore eius defuncti non est inuenta. Et merito linguam perdidit moriens, qui illam sępe vendiderat viuens: Licet in illo diuino examine, vbi aperti erunt libri, & Hierusalem scrutabitur in lucernis, nullus aduocatorum, neque pro se, neque pro alijs, assignare poterit aliqua falsa loca ex legibus, siue decretis, iusto tamen Dei iudicio, ad tribunal Christi iturus, linguam, qua multos vel iniustè accusarat, vel temerè defensarat, amisit. (Cęsarius lib. 11. c. 46.

EXEMPLVM V.

Aduocatus immisericordissimus ad iudicium Dei venire citatur.

LEgitur in Scala cœli, quod quidã Aduocatus tempore Caristiæ ne audiret voces pauperum ad quandam hæreditatem iuxta Ecclesiam accessit, vbi nec defuit populus clamans fame oppressus, quorum voces cum audiret, respondit: Non durabo cum istis canibus. Et feci poni mensam in alia camera, & statim ad portam armatus quidam pulsauit & dixit: Nũncius Dei sum, & volo loqui cũ Domino vestro. Et cum seruus de mandato Domini sui eum assereret ibi non esse. Mentiris (inquit) in illa camera se transtulit, ne ipse audiret voces pauperum. Et nunc cito eum vt compareat coram Deo redditurus rationem de commissis. Statim autem Aduocatus infirmatur, hortaturque ab amicis vt confiteatur, sed renuit, & finaliter ad damnationem peruenit. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

AFFE-

AFFECTVS.

EXEMPLVM I.

Affectum carnalium parentum triumphans abbas, Pastor pro filio sororis à iudice comprehenso intercedere noluit, nec iudicem suscipere voluit, vt vanam gloriam fugeret.

DE sancto Pastore referebant alij sancti seniores dicentes: quia quodam tempore cum audisset iudex prouinciæ sanctam opinionem sancti Pastoris, desiderabat videre eum, misitque nuncium deprecans vt susciperet eum. Beatus autem Pastor contristatus est valde, cogitans apud semetipsum, quia si cœperint personæ nobiles venire ad salutandum & honorãdum me, manifestum est, quia & alij multi populares homines frequẽtabũt me, & necesse est vt per hęc turbetur secreta vitæ meæ conuersatio, & humilitatis gratiam, quam cum tãto labore auxiliante Domino Deo nostro à iuuentute mea studui custodire, forsitan surripiente maligno diabolo perdam. & vanæ gloriæ laqueos incurram, quos effugere valde difficile est. Hæc ergo apud semetipsum cogitans definiuit, quatenus excusaret magis, & non susciperet iudicem. Cõtristatus autem iudex, quia non se suscepisset, ait ad officiarium suum, quia non merui videre hominem Dei, peccatis meis imputo. Veruntamen nimis desiderans per quamcumque occasionem videre sanctum virum, excogitauit huiuscemodi causam, quæ occasionem ei præberet videndi eum. Comprehendens enim filium sororis beati Pastoris misit in carcerem, vt per istam occasionem, aut susciperet iudicem, aut certè ad carcerem ipse veniret, ad rogandum iudicem. Dixitque ad officiarium suum: Vt non contristetur senior sanctus, mandate ei, si voluerit ad me venire, necesse est vt statim educamus eum de carcere. Talis est enim causa eius quę non possit impune transire. Audiens autem hoc mater iuuenis, & soror sancti Pastoris, abijt in eremum, vbi sanctus frater eius erat, stabatque ad ostium cellulæ eius, cum multo fletu & vlulatu, rogans eum, vt descenderet ad iudicem, & rogaret pro filio suo. Beatus autem Pastor non solum nihil ad eam dixit, sed nec ostium aperuit, vt ingrederetur ad eum, Tunc illa cœpit maledicere ei, ac dicere: Durissimè, ac impijssimè, ac ferrea viscera gerens quomodo te tantus dolor fletus mei non flectit ad misericordiam, quoniam ipsum vnicum filium habeo, quẽ in mortis periculo constitutum video. Tunc senior mandauit ei per fratrem qui sibi ministrabat, dicens: Vade, dic ei: Pastor filios non genuit, ideò non dolet. Hæc autem audiens iudex, dixit amicis suis: Scribite ad eum, vt epistolam precatoriam faciat ad me, quatenus possim eum dimittere. Tunc iam quam plurimis suadentibus sanctus senior scripsit ad iudicem, dicens: Iubeat nobilitas tua diligenter requirere causam illius, & si quid dignum morte admissit, moriatur, quatenus in hoc præsenti sæculo exoluat crimen peccati sui, vt euadat æternæ ac perpetuæ gehennæ pœnas. Sin autem nil dignum morte commi[...] quod iustum videtur legi, ita de eo [...]e disponere. Ex lib. (Sentẽtiarum, [...]. 15.

EXEMPLVM II.

Affectum carnalem vicit Pior, qui se clausis oculis sorori ostendit.

EREmita quidam fuit nomine Pior de antiquis Patribus, quẽ beatus Antonius adolescentẽ in sancto proposito monachorũ instruxit. Demoratus est autẽ apud beatũ Antoniũ paucos annos. Cũq; viginti & quinque esset annorum abijt ad alium secretum eremi locum, vt solitarius habitaret, hoc etiam volente & con-

sentiente beato Antonio. Dixitque dictus Antonius ad eum: Vade Pior, & habita vbi volueris, & cùm tibi per aliquam rationabilē occasionem reuelauerit Dominus, venies ad me. Cum autem peruenisset hic ipse Pior ad locum, qui situs est inter Nitriam, & eremum Scythiæ, effodit puteum, cogitans apud semetipsum, quoniam qualemcumque aquam inuenero, oportet me ipsa contentum esse. Quod & factum est, & ad augmentum virtutum eius talis valuit occasio. Tantùm enim salsa & amara inuenta est aqua, vt si quis ad eum visitandi gratia veniret, in proprio vasculo aquam sibi portaret. Remoratus est ergo in eodē loco annis triginta. Dicebant ergò ei fratres vt recederet de ipso loco propter amaritudinem aquæ. Ipse autem dixit eis: Si amaritudinem & laborē abstinentiæ fugiamus, & velimus requiem in hoc mundo habere, post exitum vitæ huius non percipiemus illa æterna & vera bona, nec fruemur illis perpetuis beati paradisi delicijs. Dicebant ergò fratres, quia vnum tantùm paximacium, & quinque oliuas in cibo accipiebat, & hoc deambulando foris. Etiam & hoc affirmabant de eo multi sanctorum Patrum, quia triginta, & eo amplius annis ex quo egressus est de domo parentum suorum, nunquam ei suasum fuisse, etiam cū defunctos audisset parentes suos, vt pergeret ad requirendum, seu visitandum propinquos suos. Veruntamen soror eius cùm esset vidua habens duos filios iam adolescentulos, misit eos in eremum ad requirendum fratrē suum Piorē. Qui cum diuersa monasteria circuissent requirentes eum, tandem vix inuenientes illum, dixerunt ei: Nos filij sororis tuæ sumus, quæ nimio desiderio optat te videre ante exitum suum. Ipse verò non adquieuit petitioni eorum. Perrexerunt ergò adolescentes ad hominem Dei beatum Antonium, indicantes ei pro qua causa venissent. Misit autem beatus Antonius, & vocauit eum ad se, dixitque ei: Quare, frater, tanto tempore non venisti ad me? Qui respondens, dixit ei: Præcepisti mihi beatissime Pater, vt cum per aliquam occasionem reuelaret mihi Dominus, tūc venirem ad te. & ecce vsque hactenus non mihi reuelatum est. Dixit ei beatus Antonius: Vade vt videat te soror tua. Tunc assumpsit secum alium monachum, & perrexit ad locum, & domum sororis suæ, & foris prope ianuam atrij clausis oculis, vt non videret sororem suam, stetit. Illa autem veniens proiecit se ad pedes eius, nimio enim gaudio angustiata est. Dicit ei beatus Pior: Ecce ego sum Pior frater tuus, vide ergò me quantum volueris. Et post hoc statim reuersus est in eremum ad cellam suam. Hoc autem fecit ad erudiendum monachos, vt non daretur eis licentia, cùm libitum eis fuerit visitare patriam, vel parentes suos. (Ex lib. Sententiarum. §. 30.

EXEMPLVM III.

Affectum carnalium amicorum vicit Ioannes, qui post vigintiquatuor annos tanquam peregrinum se sorori ostendit

ABbas Ioannes, qui commanebat in monte, qui vocatur Calamus, habebat sororē, quæ ex infantia in sancto proposito conuersabatur. Ipsa enim erudiuit, & docuit fratrem suum eundem abbatem Ioannem, vt relinqueret vanitatem seculi huius, & ingrederetur monasteriū. Cum aūt ingressus fuerat in monasteriū, per viginti & quatuor annos non est egressus de monasterio, nec visitauit sororem suam, illa verò nimis desiderabat videre eum. Nam & frequenter scribebat, & mittebat ad eum epistolas, petebatque vt ante exitum eius de corpore veniret ad eam, vt in charitate Christi de pręsentia sua lętaretur. Ille autem excusabat, nolebatque de mona-

monasterio egredi. Venerabilis autem famula Dei soror eius iterum scripsit ad eum, dicens: Quia si nolueris venire ad me, necesse est vt veniam ad te, vt post tanta tempora merear adorare tuam sanctam charitatem. Hęc autem cùm audisset supra dictus Abbas Ioãnes, contristatus est nimis, & cogitabat apud semetipsum, dicens: Quoniam si permisero, vt ad me veniat soror mea, de cætero licentia dabitur, vt & alij parentes, ac propinqui nostri veniant ad visitandum me. Ideoque tractauit apud se vt magis ipse pergeret, & visitaret sororem suam. Accepit autem alios secum duos fratres de monasterio. Et cùm venisset ad ianuam monasterij sororis suæ, exclamauit, dicens: Benedicite, & audite peregrinos. Egressa est autem soror eius cum alia famula Dei, & aperuit ianuam, & penitus non cognouit fratrem suum. Ipse autem cognouit sororem suam, sed non est locutus verbum, ne fortè in voce cognosceret eum. Monachi autem qui cum ipso venerant, dixerunt ad eam: Rogamus te Domina mater, vt iubeas nobis aquam dari ad bibendum, quia de itinere fatigati sumus. Cum autem accepissent, & bibissent aquam, facientes orationem, & gratias agentes Domino Deo nostro recesserunt. & reuersi sunt ad monasterium suum. Post aliquantos autem dies scripsit ad eum soror sua, vt veniret, & videret eam ante exitum suum, & orationem faceret in monasterio eius. Tunc ille rescripsit ad eam, & direxit epistolam per monachum de monasterio suo, dicens: Quia præstante gratia Christi ego veni ad te, & nullus me agnouit. Tu ipsa verò egressa es ad nos, & dedisti nobis aquam, & accepi de manibus tuis, & bibi, & gratias agens reuersus sum in monasterium. Sufficiat ergo tibi quia vidisti me, & vlterius non sis mihi molesta, sed ora pro me incessanter ad Dominum Deum nostrum. (Ex lib. Sententiarum. §. 31.

EXEMPLVM IV.

Affectum carnalium vincens amicorum Theodorus & matrem vicit, & sororem.

Etiam de beato Theodoro oportet nos exempla virtutum proferre. Hic itaque beatus Theodorus discipulus fuit sancti Pachomij viri de sanctis patribus, qui fuit Pater infinitę multitudinis monachorum, multorũque monasteriorum Pater in partibus Thebaidæ. Cùm enim in omnibus sanctitatis fulgeret virtutibus, etiam prophetiæ gratiam à Domino meruit. Multa enim futura ei reuelauit Dominus. Quodam verò tempore supradicti beati Theodori soror germana venit ad monasterium, in quo cõuersabatur idem Theodorus, vt post multa tempora videret germanum suum. Cumque nunciassent ei de aduentu sororis eius, misit continuò duos monachos, qui obseruabant ad ianuam monasterij, mandauitque per eos sorori suę, dicẽs: Ecce soror audisti, & cognouisti quia viuo, ne contristeris autem quia minime vidisti; sed magis considera vanitatem & instabilitatem pręsentis mũdi, & conuerte cor tuum, & apprehende sanctæ vitæ conuersationem, vt peruenire possis ad ęternam vitam, & ad cœlestia bona, quæ præparauit diligentibus se Dominus, & facientibus mandata eius. Tracta ergo apud te, quia hæc sola est vera, & firma spes, vt faciat homo præcepta Dei, vt mereatur peruenire ad gloriosã & æterna promissa Domini nostri Iesu Christi. Hæc autem illa cùm audisset statim compuncta corde lachrymas fundebat in conspectu Domini, & post paululum ingressa est monasterium virginum famularum Dei, quod in eodem vico situm est, & procedente tempore multiplicabatur in sancto proposito famula Christi. Hęc autem ita gesta cum audisset mater eorum deprecata est Episcopos, dederuntque ei epistolas ad supradictum sanctũ

Pachomium Patrem monasteriorum pro filio eius. Cumque venisset, applicuit in monasterio famularũ Dei, & direxit epistolas ad Patrem monasterij obsecrans vt videret filium suũ. Beatus autem Pachomius vocauit filium eius Theodorum, & dixit ei: Audiui fili, quia mater tua aduenit propter te. Itaque propter epistolas Episcoporum, qui scripserunt ad me, vade & videat te mater tua. Dicit ei Theodorus: Præcepisti mihi Domine, vt videã matrem meam, si ergò abiero videre eam post tantam scientiam spiritualẽ, vereor ne culpabilis inueniar apud Deũ. Etenim oportebat me fortitudinem animi mei ad exemplum aliorum fratrum demonstrare. Et dixit ei Pachomius: Quia si non vadis, non compello te. Sicque remansit nõ exiens. Audiens autem mater eius, quia non adquieuit videre eam, nimio affectu feruens in filium, noluit remeare in domum suam, sed permãsit in monasterio virginum, dicens: Quoniam si hic permansero, etiam sæpe videbo filium meum, cùm inter alios fratres egredietur ad necessarias monasterij causas, & exhortationibus eius proficere possum in sancta conuersatione, doctrinaq; eius spiritualis confirmabit cor meum, vt merear peruenire ad ęternam requiem, quam promisit Dominus noster Iesus Christus diligentibus se. (Ex lib. Sententiarum. PP.

EXEMPLVM V.

Affectum Matris Marcus vicit, qui vestitus sacco fœdatus fumo, clausis oculis se Matri videndum exibuit.

VENIT aliquãdo mater supradicti Marci, vt videret eum, & habebat secum plurimum obsequium. Ad quam cũ exisset senex, dixit ei illa: Abba, dic filio meo, vt exeat ad me, & videam eũ. Ingressus autẽ senex, dixit ei: Egredere, vt videat te mater tua. Ille autem vestitus erat sacco scisso & reconsuto pannis, & caput atque facies eius tincta fumo, & fuliginæ coquinę erat. Quipropter obedientiam abbatis egressus est quidem, sed clausit oculos suos, & ita salutauit matrem suam, & eos qui venerant cũ ipsa, dicens: Sani estote. Et nemo ex eis, nec mater sua cognouit eum quia ipse esset. Quæ iterum misit ad senẽ, dicens: Abba, mitte filium meum, vt videam eum. Et dixit Marco: Nonne dixi tibi, exi vt videat te mater tua? Et dixit Marcus: Egressus sum iuxta verbum tuum pater veruntamen rogo te, ne mihi vltra dicas illud, vt exeam, ne inobediens tibi videar esse. Et egressus senex dixit matri eius: Ipse est qui exiuit ad vos, & salutauit vos, dicens: Sani estote, & consolatus est eam, & ita discedere fecit. (Ex lib. Doct. Patrum. n. 2.

EXEMPLVM VI.

Affectum filialem vicit Mucius, qui ad præceptum patris vnicum filium in flumen iactare disposuit.

ABbas Mucius abrenunciare desiderans huic mundo tam diu prę foribus monasterij excubãs perdurauit donec immobili perseuerantia sua, contra omnem consuetudinẽ cœnobiorum cum filio paruo, qui octo circiter erat annorum, vt susciperetur, eliceret. Cumq; tandẽ recepti fuissent, confestim non solum diuersis præpositis traditi, verum etiam cellæ habitatione seiuncti sunt: ne scil. iugi visione paruuli reminisceretur pater ex omni sua quam abrenuncians abiecerat, facultate, atq; affectione carnali, sibi saltem filiũ superesse; & quemadmodum se iam diuitem non esse sciebat, ita etiam patrẽ se esse dediseeret. Quod vt plenius probaretur, vtrum videlicet pluris faceret affectionem sanguinis ac suorũ viscerũ charitatem, an obedientiam & mortificationem Christi, quã renũcians quisq; pro eius habet amore præferre,

ferre, de industria negligebatur paruulus, pannis potius quàm vestimētis indutus; sordibus quoq; ita obsitus ac fœdatus, vt offendere potius quā delectare paternos oculos posset, quoties ab eo fuisset aspectus: etiā colaphis atque alapis expositus diuersorū, quas plerumq; sub obtutibus suis innocenti paruulo etiā gratis cernebat inferri, ita vt nunquam genas eius nisi lachrymarum sordentibus vestigijs videret infectas. Cumq; taliter infās per dies singulos sub oculis eius ageretur, pro amore nihilominus Christi, & obedientiæ virtute, rigida semper atq; immobilia patris viscera permanserunt. Nō enim reputabat iam suum filium quem secum pariter obtulerat Christo, nec curabat de præsētibus eius iniurijs: sed potius exultabat quod eas nequaquam infructuosè tolerare cernebat, parum cogitans de lachrymis eius, sed de propria humilitate & perfectione sollicitus. Quam districtionem mentis illius atque immobilem rigorem peruidens cœnobij senior, ad comprobandam plenius animi eius constantiam, cùm plorare quadam die vidisset infantem, simulans se aduersus eum commotum, præcepit patri, vt tollens eū iactaret in flumen. Tunc ille (velut à Domino sibi hoc esset imperatum) confestim celeri cursu rapiens filium, vlnis proprijs vsque ad oram fluminis iacturus aduexit. Quod profecto feruore fidei & obedientiæ eius fuisset opere consummatum, nisi procurati fuissent de industria fratres qui sollicitè ripam fluminis obsiderent, proiectumque iam & quodammodo de fluminis alueo paruulum rapuissent, & consummationem præcepti obsequio patris ac deuotione completam, ab affectu operis atq; ipso fine reuocasset. Huius fides atq; deuotio in tantum Deo fuit accepta, vt diuino statim testimonio comprobata sit. Reuelatum namque est continuò seniori, hac eum obedientia Abrahæ Patriarchæ opus impleſſe. Cumque breui tempore transacto, idem Abbas cœnobij de mundi huius commoratione migraret ad Christum, hunc præponens cunctis fratribus successorem sui, atq; Abbatem monasterio dereliquit. (Cassianus lib. 4. 27. & 28.

EXEMPLVM VII.

Affectum carnalium amicorum vincere cupiens, literas sibi ab eis missas in ignem cremandas proiecit.

NEC minus hoc quoq; opus fratris cuiusdam erga puritatem sui cordis intenti, & erga cōtemplationem diuinam valdè soliciti, commemorare valde necessarium reor. Qui cùm ei post annos quindecim patris, ac matris, amicorumq; multorū de Prouincia Ponti complures epistolæ delatæ fuissent, accipiens grandem fasciculum litterarū, diuq; apud semetipsum voluens; quantarū, inquit, cogitationum causa erit mihi harū lectio, quæ me vel ad inane gaudiū, vel infructuosam tristitiam impelleret, quot diebus horum recordatione qui conscripserunt intentionem pectoris mei apposita contemplatione reuocabunt. Post quantum temporis digerenda est hæc mentis conceptæ confusio, quantoq; labore rursus ille tranquillitatis reparandus est status: si semel litterarum animus permotus affectu, eorumque recensendo sermones, & vultus, quos tanto tempore dereliquit, iterum eos reuisere, ipsisque cohabitare animo, & mente cœperit interesse. Quos profecto corporaliter deseruisse nihil proderit, si corde incipiat intueri eos, ac memoriā quam sæculo huic renuncians quisq; velut mortuus abdicauit, reuiuiscens eandē rursus admiserit. Hæc voluens in suo pectore, nōn solū nullā resoluere epistolā definiuit, sed ne ipsum quidem

fasciculum resignare. Ne scilicet eorũ qui scripserũt, vel nomina recensendo, vel vultus recordando, à spiritus sui intentione cessaret. Itaq; vt eum constrictum susceperat, igni tradidit concremandum. Ite, inquiens, cogitationes patriæ pariter concremamini, nec me vllatenus ad illa quæ fugi, reuocare tentetis. (Cassianus l.5.c.32.

EXEMPLVM VIII.

Affectu carnali Abbas moriturus consanguineum suum in Abbatem substituens, graui defunctus pœna mulctatur.

ABBAS cuiusdam cœnobij monachum quẽdam nepotem suum à puero enutrierat, & vsq; ad spectabiles mores prouexerat. Contigit verò vt idem Abbas extremę sortis articulo sibi imminente, viam vniuersę carnis ingressurus esset. Fratribus itaque quos sub cura sua habuerat destitutionem suã lugẽtibus (fuerat enim vir prudens) cùm de substitutione alterius tractaretur, diuersis diuersa sẽtientibus, ne fortè ex studijs partium res in contentionem veniret, cõmuni consensu decretum est, quatenus vota sua ipsi, vt patri spiritali, cõmitterẽt, qui conscientias singulorum plenius nosset, & quẽ ille sibi successorem depromeret, hunc absq; refragatione vnanimiter in Abbatem eligerẽt. Cûm autem prædictus Abbas in illa hora tremenda exitus sui memorari debuisset iustitię Dei solius, & purè secundum Deum puram sibi exhibentibus obedientiam consulere, carnis & sanguinis affectione malè illectus, ante fatum nepotem suũ fratribus illis designauit, dicẽs eum bene esse religiosum, & in exterioribꝰ negotijs prouidum & consideratum. Quod licet ex parte verũ fuisset, quia tamen nequaquam sincera intentione, fratrum videlicet vtilitatibus consulendo, consilium dederat, sed quãtum ex pœna, quæ subsecuta est, intelligi datur, magis eo intuitu, vt parentela ipsius nepotis, sui promotione illustrior redderetur, quàm districtæ sententiæ pro hoc reatu suo moriẽs additus sit, Dominus eidẽ successori minus canonice adeptæ dignitatis demonstrare dignatus est. Erat namq; in eodẽ monasterio locus quidam amænus, & ad refrigerandũ accommodus, atq; in ipso loco fôs perspicuus fluenti murmure scaturiens, qui per crepidinem alueoli sui luxuriantibus herbis iocundus, tã viuacitate sui, quàm etiam herbarũ gratiosa viriditate animas, & oculos attendentium mulcebat. Hunc locum defunctus Abbas dũ vitales adhuc caperet auras refrigerãdi gratia frequẽtare solebat, ibi animũ omnium mordentium curarum æstibus defatigatũ relaxans, tanto liberius, quanto secretius euaporare sinebat. Cuius relaxationis consuetudinem successor eodẽ modo tenere decernẽs, locũ frequentabat & ipse. Vna vero dierũ cum solito more ad prædictum locum accederet, audiuit quasi de fundo fontis vocem lachrymabiliter plangentis & heu, heu me miserum ingeminantis. Territus vero vehementer, & consternatus, vbi propius accessit diligentius auscultans, hanc esse predecessoris sui defuncti Abbatis vocẽ ex olim nota sibi qualitate vocis recognouit. Tunc vero trementibus præ stupore labijs, quærenti quisnam esset, qui illic ita plangeret; eadem vox quasi de sub aquis respondit, dicens: Ego sum ille consanguineus tuus quondam Abbas, nũc autem miserabilis spiritus cui tu ad multam confusionem & infœlicitatem meam, ad regimen monasterij huius successisti. Interrogatus, cur ita plangeret, quia ardeo, inquit. Rursus interrogatus, cur arderet, cùm religiosa vita ipsius, quã in corpore gesse at, requiem magis, quam tormenta meruisse videretur. Tu, inquit, incendij mei causa es. Et ei Abbas: Ego quare, vel quomodo? Quia, inquit, fratribus, quibus indignus prærerã personã animarum

marum suarum saluti proficuā quærentibus,&;mihi post Deū vota & cōsilia sua committentibus,heu, affinitatis,qua mihi cōiunctus eras,lenocinio cœcatus, nō secundū timorē Dei, sed secundum propriæ volūtatis insipientiam dedi consiliū, vt te ad apicē huius dignitatis proueherent.Idcirco iusto Dei iudicio in hoc aque alueolo cruciatibus addictus ardeo, liquesco, deficio,& in nihilum penè redactus, ad eadē tormenta rursus tolerāda restauror. Quod si certi⁹ probare vis friuola non esse quæ audis,fac afferri cādelabrum æneū, & lenta submissione in aquā mitti.Mox præcipiente Abbate,allatū est candelabrū æneū, & sensim in aquam missum, stupēdo miraculo ita à facie frigidæ illius aquæ liquefactum est, sicut fluit cera à facie ignis,&c. (Ex lib.de viris Illust, ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM IX.

Affectum parentum, & amicorum Albertus puer vicit, Prædicator efficitur, & per eum miro modo Pulcher Theutonicus conuertitur,

SImili deuotione,etsi non simili ætate,quia adultus magis, Albertus puer nobilissimus annorum tredecim,in Theutonicæ partibus fuit.Hic filius Comitis Flankenberch à matre missus est ad regem Franciæ cognatū suum,cum eius filijs educandus. At quoniam mos est, maximè in alienis partibus,compatriotas sibi inuicē cōgaudere,accidit vt dictus puer beatissimæ memoriæ fratrem Iordanū, magistrum ordinis Prędicatorum,natione Theutonicum, eo tempore Parisijs commorantem,& alios fratres Theutonicos visitaret. Cumq; id sæpius & diutius faceret, ex collocutione sancti viri,puero cœperunt terrena vilescere,& placere cœlestia, concepitque intrare ordinem, & apud magistrum Iordanum occultè pro ordine petere. Erat autem puer parūper imbutus literis. Sed Magister inconstantē ducēs affectum pueri, eū ad regimen Comitatus sui cuius solus puer legitimus hæres erat, vt mansuetudine subditos gubernaret,potius hortabatur. Factus ergò puer annorum sexdecim, per solemnes nuncios à matre mādatus est, quasi ducturus vxorem nobilissimam, & Comitatus gubernacula suscepturus. Pater .n. eius iam longa ætate senuerat. Dicit ergo puer militibus & seruis suis. Eamus videre compatriotas nostros fratres ordinis Prædicatorum Parisijs, antequā recedamus. Veniens ergò cum suis domumFratrum, in cōclaui seorsum Magistrum vocauit & fratres.quorum pedibus prouolutus,dixit:Contestor Deum corā vobis,quod hodie paratus sum mūdum deserere,& vobiscum in ordine Christo Domino nostro deseruire. Quod si volentem respuitis, videat & iudicet ipse Deus, & non multum ire à vobis meum sanguinem patiatur.Hęc vt dixit puer, Magister fleuit & fratres, & attoniti verbis eius,arctati sunt spiritu,& soli Domino negotium commiserunt. Conuocato conuentu,causam & verba pueri diligenter exposuerūt, & receptum statim habitu ordinis induerūt. Quod vbi suis innotuit,planxerunt valde &ad patriam reuersi rumores tristissimos parentibus detulerunt. Cuius pater senex assumpta copiosa multitudine , venit Parisios,& cū filium violenter extrahere conaretur,fere à nouitijs fratribus laceratus membratim,ad patriam infecto negotio est reuersus.Erat autem ea tempestate Parisijs Archidiaconus quidam Theutoniæ speciosus forma præ omnibus clericis ciuitatis, Theodoricus nomine, nec abs re Pulcher Theutonicus cognomēto. Hic ex matre dicti adolescentis auunculus erat qui turbatus grauiter de consobrino, diu distulit videre illum. Tandem cum patriam repetere deberet, mandauit ei per clericum suum quod ad vidēdum eum sequēti die veniret. Quod vt au-

diuit frater Albertus, cucurrit ad magistrũ, cucurrit etiã ad fratres magis spirituales, supplicari omnibus vt pro auũculi salute quem sincerius diligebat, Dominum exorarent. Quo facto, venit auunculus eius, & in capella ad colloquium consederunt. Et mox obortis lachrymis dixit puero: Quomodo hoc charissimè facere potuisti, vt matrem tuã sororem meam, quæ te solum ex filijs superstitem habuit, & me auunculum tuũ, qui te præ omnibus diligo, desereres? Et nũc, vt audio, mater tua præ tristitia moritur: Ego autem post ingressum tuum ferè moriturus elangui: nec vnquam vllo solatio releuabor, nisi videam te infra annum probationis licite ad seculum redeuntem. Cui puer cum mira oris gratia respondens, quærit: Ecce trium imaginum figuræ pictæ in fenestra vitrea coram nobis quinã sunt illi charissime, quorum memoriam repræsentant? Nónne Christi, & matris suæ, & Ioannis consobrini eius inter cęteros prædilecti? Ex his verè conijcias, quod etsi Christus multum dilexerat matrẽ & tantum ex passione cerneret cruciari, vt animã eius doloris gladius pertransiret: cõsobrinum vero dilectum Ioannem Euãgelistam, grauatum vltra quàm credi potest, doloris anxietate videret, tamen cum potuisset de cruce descẽdere, noluit propter illos, sed in cruce perstitit moriturus. A simili me scias charissime huius religionis sanctæ crucem cum Christo, & pro ipso Christo Domino conscendisse, & licet matrem mori videam præ dolore, & te charissime periclitari, in cruce tamen vsq; ad mortem immobilis permanebo. Et hanc quidem si credis mihi, ascendes & tu: ne te mundi huius, vt cœpit, damnabilis labyrinthus inuoluat. Quid plura? Resolutus Archidiaconus in maximas lachrymas corde cõpungitur, conscientiæ stimulis agitatur, & nõ valebat resistere spiritui, qui in puero loquebatur. Super hoc institit orationibus iuuenis, & tãdem paucis diebus Archidiaconũ flexit ad ordinem, mirante clero & populo ciuitatis, q̃ tam cito leoninum animum ad tantam humilitatẽ verba pueri domuissent. Creuit autem frater Albertus in virum perfectum & bonum: & vsq; hodie Prædicator nobilissimus declaratur. Hunc Dominus Papa Episcopum maximę ciuitati pręficere voluit: sed vir sanctus restitit, memorabili verbo dicens: Securius & lætius moriar frater ordinis, quàm vllo vnquã Episcopatus honore sublimatus. (Ex Apum lib. 2. c. 28. parte 11. 12. 13.

EXEMPLVM X.

Affectum parentum vincens Comitis filius, spretis consanguineis, contemptaq; secularium vestium pompa, in religione stabilis perdurauit.

Audiui de quodam iuuene fratre nostro, nobili quidem genere, quia de prosapia Comitum Angliæ, sed animi virtute nobiliori. Hic diuino afflatus spiritu, pompis sæculi renuncians, ordinem Eremitarum S. Augustini est ingressus, quem amici eius secundum sæculum; sed inimici secũdum Deũ (qui valde hoc dolebãt) retrahere nitebantur ad sęculum, pollicentes ei magnos honores, & diuitias, & potẽtias in regno, sed iuuenis in Dei amore fixus, hæc omnia vilipendebat, & sic in bonis principijs religionis permansit inflexibilis per totũ annum probationis. Termino igitur professionis adueniente, amici fortius insistunt mutare molientes iuuenis animum, & nunc blanditijs eum alliciunt, nunc minis, nunc terroribus concutiunt. Rex quippe præceperat eum non violentandum, sed suo arbitrio relinquendum. Sed Christi miles, nec blandimentis seducitur, nec terroribus concutitur. Demum verò cum nimium sic essent infesti, ipse intendẽs vexationem redimere, dixit se deliberare velle, & quid Deus sibi daret eligẽdum apparere deberet hora pro-

ra profitendi. Læti efficiuntur satellites diaboli sperantes iuuenem à suo proposito resiliturum. Cõstituto ergo tempore, & hora profitendi cõfluunt multi proceres, & nobiles regni afferẽtes secũ prætiosarum vestium apparatum, quibus idẽ iuuenis indueretur Stabant autem consanguinei sui, & amici secundum seculum ad vnã partẽ, & ad aliam partẽ constitutus fuit Prior cum fratribus suis, positaq; erãt vestimenta secularia prætiosa ad vnam partem, ad aliam iacebat habitus ordinis. Ipse verò Christi athleta constituitur in medio dimicaturus contra diabolum, & põpas eius. Cumq; Prior proponeret (vt in talibus moris est) quomodo oportet eum vnum eligere de duobus, vel ire ad amicos, & indui vestibus illis pulchris, vel manere in ordine, & indui veste despicabili propter Deum. Confestim iuuenis spretis cõsanguineis, & amicis mundanis, & illorum vestimentorũ pompa, & gloria, hilaris ad cappam cucurrit, ipsam que brachijs astringens coram Priore se prostrauit. & professionem suam recipi postulauit. O quantus fletus multorum! Flebant autẽ fratres præ amore congratulantes saluti iuuenis, & tã eleganti exemplo præstito in hoc facto, flebant amici seculares præ dolore, nonnulli vero flebant ex pia quadã compassione, & deuotione, eo quod tam nobilis iuuenis tam ardenter, & alacriter ad Christi militiam conuolaret. Videntes autem amici sui, quod aliud nõ restaret pietate moti, ipsum Priori commendabãt, & fratribus. Ipse vero iuuenis ꝓfessione facta sicut in nouiciatu cœperat actibus deuotionis insistere, sic nũc professus, studuit sẽper de bono in melius proficere (Ex vitis fratrum Eremitarum D. August.

EXEMPLVM XI.

Affectum parentum vincens Theodosia virgo, ornata diademate, & cruce post mortem apparuit.

PAssa est sub Diocletiano apud Cęsaream Palestinę Theodosia virgo de eadẽ ciuitate, nobilissimo genere orta, anno xviij. parẽtibus vnica Deo consecrata elegantis speciei. Dignum quippe erat in tali fabrica Christi palatium fabricari. Hæc igitur nescientibus parentibus ad martyres in carcere reclusos confugit, eisq; se cõiunxit, & vt orarent pro ea rogauit. Quod cũ facerent facta est vox de cœlo, dicens: Ego eam oleo athletæ perũgo, meoq; spiritu cõfirmo ad vincendas oẽs cruciationes. Deinde interrogata à præside Vrbano liberè, ac prudẽter ad omnia respõdebat, Psalmosq; frequenter ruminabat, post hoc stipite capillis suspẽsa est, in quo cùm nuda staret, nubes niuea apparuit, quæ illam velauit. Vrbano autem minante se acriora supplicia illaturum. Respondit: Exurge Vrbane, nullũ de parato mihi prandio ferculũ fraudes. In omnibus itaq; tormentis suis quasi dolorem non sentiebat, quia anima eius in corona tota pẽdebat. Amator, inquit, castitatis in honestis vultibus habitat, frustra quoque mihi minaris corruptionẽ, quia non potest caro cor rumpi, nisi mens fuerit ante corrupta. Post hæc ait Præses, rebellem virginẽ in angustum Heronem coarctate; & eius collo grauissimum saxum alligate, eamq; in mare præcipitate. Quod cum factum fuisset ab Angelis ad terrã reducta est, saxum quod ei ad collum pependerat, manibus reportans. Post hęc dimissi sunt ad eam leopardi & togala, lenitatis suæ signa demonstrantes, & nihil eam læserunt. Tandẽ dum decollaretur, visa est de ore eius exire colũba, auri splendore pulchrior ad cœlum conscendens. Eadem vero nocte parentibus suis cum magno choro virginum apparuit, induta ciclade niuea, crucem auream in manibus, & coronam in capite gestans, & dicens: Ecce qualis est gloria, vnde me priuare volebatis. (Collector. speculi ex vitis Sanctorum.

EXEM-

EXEMPLVM XII.

Affectum parentum paganorum, visa gloria Christi, Celsus puer quanta magnanimitate contempserit.

VI autem persecutionis ingrauescente Præses Martianus sanctum Iulianum post dira tormenta,& diuersis pœnis afflictum, & vinculis ferreis per omne corpus oneratũ, iussit sub voce præconis ciuitatem circuire, dicens: Hęc merentur Deorum rebelles,& Principum contemptores. Et cùm veniret ad locum vbi Celsus vnicus filius pręsidis studebat, ait puer ad condiscipulos suos: Rem inauditã video, illum scilicet, Christianũ quem ducunt cum multitudiue albatorum colloquentem, & coronã super caput eius ex gemmis & auro, cuius fulgor excœcat huius aëris lucem, & alios tres viros albescentibus comis, alarũque volatu in similitudinem aquilarum super eum excubias celebrantes. Et hoc mihi videtur, quia dignum est tali Deo seruire, qui suos sic tuetur, & tali decore circundat. Hoc audientes discipuli,& magister eius blande corripientes, eum ab intẽtione reuocare conati sunt. At ille doctorũ volumina abijciens, etiam vestes quas indutus erat, abiecit dicens: Nudum me mater fudit huic sæculo, quod mundi est, mũdo relinquo. Hæc dicens per plateas ciuitatis cursum arripuit, donec vbi sanctus Iulianus torquebatur veniens, pedibus eius prostratus, ait; Te secundæ natiuitatis quã mihi Christus ostendit, patrem agnosco. Martianum verò genitorem meum veritatis inimicũ despicio. Tota autẽ ciuitas concurrebat,& filium pręsidis sic vulnera martyris osculantem mirabatur. Si quis autem voluisset ex præcepto pręsidis puerum à Iuliani cõplexu auellere, statim manus eius & brachia cõtrahebantur. Præsentatis ergo eis præsidi, ait Iuliano Præses: Spei meæ fructũ magicis artibus auferre cõtendis, & ipsum parentum amorem negare compellis. Hoc eo dicente aduenit, & mater cum multiplicata familia, crine soluto,& nudatis vberibus clamãs Quod videns Præses clamauit incissis vestibus ad Iulianum: Iuliane crudelis aspice dolorem patris & matris & planctum tantæ familiæ, & à magicis artibus innocentem solue,& ego Imperatoribus suggeram vt illæsus abscedas. Cui ille respondit: Suffragijs tuis opus non habeo, nec dimitti desidero. Ecce adest qui à te natus modo credendo mecum renatus est, ipse tibi & matri respondeat. Respondit puer: De spinis rosæ nascũtur, nec rosa nata de spinis odorem suauissimũ, nec frutex qui rosas genuit amittit aculeos suarum pœnarum. Vt ergo consuestis pungite, & me odorem suauitatis credẽtibus propinare permittite. Vobis obediãt qui perire parati sunt, me imitentur, qui de tenebris ad lucẽ venire contendunt. Ego pro Christo vos parentes nego,& per vitã temporalem vitam æternam adquiro. Non possum in vos pius esse, & in me crudelis. Quid moraris? Quasi incredulus & crudelis, non quasi Abraham paternis manibus apprehende gladiũ & victimam offer filium. Vani sunt vultus vestri, falsæ lachrymæ ab hac confessione pietatis nemo me valebit disiungere. Mox ergo iubentur in tenebrosum carcerem vermibus scaturiẽtem includi. Quem ingressi statim tenebræ vertuntur in lucem, & ebulliens pœna disparuit. Hoc videntes milites viginti conuersi sunt. (Apud Surium to. 1.

EXEMPLVM XIII.

Affectum mariti, & filiorum fœmina quædam in pœnis constituta multa virtute deuicit.

IN ciuitate verò Culusitana non valeo quæ gesta sunt nunciare, & ipsã quantitatem martyrum, vel etiam confessorum homini impossibile est supputare. Vbi quædam matrona auctrix sui nominis victoria, dum in cõspectu vulgi cõtinuato suspendio cõcre-

cremaretur à marito iam perdito, filijs præsentibus taliter rogabatur. Quid pateris coniux? Si me despicis, vel horum quos genuisti miserere Impia paruulorum, quare obliuisceris veteri tui, & pro nihilo ducis quoscunq; gemitu peperisti? Vbi sunt fœdera cõiugalis amoris? Vbi societatis vincula, quæ inter nos dudum honestatis iure tabulæ fuerunt conscriptæ? Respice, quæso, filios ac maritum, & regię iussionis implere festina præceptum, vt imminentia adhuc tormẽta lucreris, simul & mihi doneris, & liberis nostris. Sed illa nec filiorũ fletus, nec serpentis audiens blandimenta, affectum oculorum altiùs eleuans à terra, mundum cum suis desiderijs contemnebat. Quam cum continuato suspendio conspicerent mortuam, deposuerũt prorsus omni parte reanimatam. Quæ postea retulit quandam sibi virginem astitisse, atq; tetigisse membra singula, & illicò fuisse saluatam. (Victor Vticensis lib. 3. VVand. persec.

EXEMPLVM XIV.

Affectum mundi atque filiorum pro Christo contemnere fœmina quædam maritum suum eleganter edocuit.

ITA de medici filijs venerabilis Liberati factum esse probatur. Nam iussu Regis cum vxore, & liberis ad exilium mitti iubetur, cogitauit impietas Arriana à parentibus paruulos suos separare, & per pietatis affectum virtutem prosternere genitorum. Disiungũtur tenera pignora filiorũ, Qui cùm vellet Liberatus lachrymas mittere, auctoritate vxoria increpatus, in ipso meatus exitus sui illico lachrymæ siccauerunt. Ait enim ei coniux: Et propter filios, Liberate, perditurus es animam meam? Computa eos non fuisse natos. Nam & ipsos iudicaturus omnino est Christus. Nonne vides eos clamantes & dicentes: Christiani sumus? Sed hęc mulier quę in conspectu iudicum egerit tacendum non est. Nã cùm ipsa & maritus, licet seorsum, carceris custodia tenerentur, ita vt se penitus non viderẽt, mandatur mulieri, diciturque illi: Solue iam duritiam tuam, & vir tuus paruit imperio regis, & noster factus est Christianus. At illa: Videam illum, faciam, & ego quod voluerit Deus. Educta igitur de carcere inuenit virum suum stantem cùm ingenti multitudine pro tribunalibus connexũ, & verum ęstimans quod finxerant inimici, iniecta manu apprehendens vestimenta eius gutturi proxima, videntibus omnibus suffocabat eum, dicens: Perdite & reprobe, gratia Dei & misericordia eius indigne, quare voluisti ad modicũ gloriari & in æternum perire? Quid tibi aurum proderit? quid argentum? Nũquid liberabunt te de camino gehennæ? Dixit & alia multa. Cui maritus respondit: Quid pateris mulier? Quid tibi videtur? aut quid de me audire forte potuisti? Ego in nomine Christi Catholicus permaneo, nec aliquando amittere potero quod teneo. Vbi hæretici mendacij sui conscij, & detecti fallaciam suam colorare minimè potuerunt. Tandem Hunericus iudicio Dei percussus scatens vermibus miserabiliter expirauit. (Victor Vticensis VVandalica persecutione lib. 3.

AMBITIO.

* *De damnatione quorundam propter ambitionem.*

REm satis notatu dignam hic lubet referre, quia quo loco conuenientius illius fieri queat memoria non noui. Accidit Neapoli in conuentu nostro sancti Dominici (sunt enim ibi præter hunc, sex, vel septem conuentus, alij etiam nostri ordinis) vt post Completorium refectionis locum ingrederetur, cui erat illius cura cõmissa, qui mox in ingressu, videt illum fratribus circunqua-

que refertum, & illi cappas habebant indutas, & tanq̃ hora foret collationis faciēdæ, & illam expectarēt, sedebant. Accurrit ille sine mora vlla ad Priorem, & istud illi aperit. Prior fratrem delirum putat, vel omnia narrãtem, attamen dum vrgetur, vadit, videt, & credit, & ille quoq; turbatur, & rem mox cōfert cum monasterij grauioribus patribus, & prudentioribus, de quorum consilio sacras vestes assumit, & sactum Christi corpus referendo, toto conuentu comitante se illuc confert, & ad illum sermone directo, qui honoratiori loco sedebat, eos adiurat, aperiat qui nam sint, & ad quid venerint, & quid velint: & vt ad hæc respondeant, illis præcipit in nomine illius Domini quem gestabat in manibus. Vt autem quando Prior coram illis comparuit cum venerabili Sacramento, omnes assurrexerunt quidem, & capita inclinarunt. Caputia tamen taliter dimittentes, vt eum minimè viderent, & hoc facto iterum sederunt: ita iussi à Priore vt responderent ad proposita, inclinarunt. Tãdem qui inter eos videbatur præcipuus, respondens dixit: Quod ipsi omnes fuerant eiusdem ordinis religiosi, & pro maiori parte Magistri, Priores, Suppriores, Baccalaurei, Lectores, & alijs officijs donati, & quod omnes damnationis sententiam acceperant, quoniam ambitio multa, superbia, inuidia, & alia huius generis vitia eos fecerant damnatione dignos. Sed quod diuina permittente clementia, iussi fuerant illuc venire, vt eos & vniuersos ordinis cultores cōmonefacerent, vt suę vocationi facerent satis, nam illi quia minimè id præstiterant omnes damnati erant, & flammis cremabantur æternis, in cuius signum cuncti in eos aspicerent. Et hoc dicto omnes illi cappas aperuerunt, & singuli eorum flammis circumcincti, & incensi visi fuere, & tunc idem præcipuus manu in mensa signum dedit, & sic illa visio euanuit, & totus conuentus mansit timore cōsternatus. Istius rei adhuc perseuerat memoria in illo conuentu nostro quasi per traditionē recepta ab antiquis. Nec dubium quin maximus eo tempore ibi, & alibi fuerit ex visione illa fructus subsequut⁹, & multa regularis vitæ instauratio. Nec talis visio arbitranda est propter conuentum illum tantummodo, ibi accidisse; sed propter vniuersi ordinis alumnos. Sicuti & quæ Bononiæ audita est vox in sacello D. Dominici Patris nostri, cōcinentibus fratribus: Ora pro nobis B. P. Dominice, &c. Vox illa insonuit, inquiens, nec ego pater, nec vos filij, propter vniuersos nostri ordinis Fratres accidisse credenda est, Quemadmodum enim in politico regimine aliquot locis solennioribus fieri solēt earum rerum proclamationes, quæ populo intimandæ veniunt, sic & in istis, &c. singularis etiam quidam amor diuinus erga illos ostenditur, & protectio apud quos contingũt similia. Et sicut D. Dominici Patris nostri curę, quam Bononiensis nostri cōuentus habet, ascribi debet, quod vox illa ibi insonuerit: Nec ego pater, nec vos filij, sic quoq; nostri Angelici Doctoris D. Thomæ Aquinatis singulari protectioni quam illius conuentus regij Neapolitani, quod in illo talis visio contigerit ad nostrorum omnium instructionem, & emendationem. (Frater Antonius Senēsis in Chronico Prædicatorũ ad annum 1370. pag. 199.

AMICVS.

EXEMPLVM I.

Amici falsi sunt peccata mũdus, & diabolus; sed amici veri sunt virtutes, & opera virtutum & honesta.

SImiles sunt amatores sæcularium delectationum, & qui harum dulcedine illiciuntur, atq; futuris & stabilibus fluida, & fragilia præferũt, homini

homini qui tres amicos habuit, quorum quidem duos præcordialiter, & affectuosè honorabat, ac vehementer eorum charitate afficiebatur, vsq; ad mortem pro ipsis agonizans, & periclitari desiderans: aduersus tertium multo ferebatur despectu, neq; honore, neq; decenti eum aliquando gratificans dilectione, nisi quandam modicam ad eum simulans amicitiam. Venerunt ergò terribiles die quadam milites accelerantes hunc ad Imperatorem ducere, rationem redditurum pro debito decem milliũ talẽtorum. Coarctatus verò ille quærebat adiutorem ad subueniendum sibi in terribili rationis positione apud Regem. Currens igitur ad primum præ omnibus eorum amicum, dixit ei: Nosti, ô amice quomodo animam meam semper pro te posui, nunc autem indigeo auxilio tuo in die ista detinente me necessitate. Quomodo ergò promittis mihi nunc auxiliari, & quæ apud te reposita est mihi spes dilectissime? Respondens ergo ille, ait: Non sum amicus tuus, ô homo, neq; scio quis sis: habeo enim alios amicos, cum quibus oportet me hodie lætari, & amicos istos amodo possidebo. Præbeo tamen tibi ciliciola duo, vt habeas ea in via qua ambulas, quæ tamen nihil tibi proderunt, & nullam aliam spem à me præstoleris. Hoc audiens ille, & diffidens de auxilio quod sperauerat ab eo, ad secundum perrexit amicum, cui & ait: Recordare amice, quantum accepisti à me honoris, & gratiæ: hodie verò corruens in tribulationem, & aduersitatem, auxiliatore opus habeo, quantum verò vales subuenire nunc indica mihi. Ille verò ait: Non vacat mihi hodie, vt tecum subeam agonem, curis enim & sollicitudinibus circundor, & in tribulatione sum: modicum tamen tecum pergam, quamuis tibi nõ sit profuturum, & statim domum reuersus proprijs vacabo negotijs. Vacuis ergò manibus inde reuersus, vndiq; destitutus, lamentabatur de vana spe ingratorum amicorum, & de inutilibus laboribus, quos sæpe pro eorum sustinuit dilectione. Pergit ergò ad tertium amicum, de quo nunquam curam habuit, nec socium lætitiæ suæ hunc aduocauit, & ait ad eum confuso, & in terram vultu demisso: Non habeo os loquendi ad te, cognosco enim diligenter quia nũquam tibi benefeci, nec amicabiliter circa te habui me; sed aduersitas apprehẽdit me durissima, & nullam spem salutis in cæteris amicis meis reperi, veni ad te rogans si est tibi possibile quodlibet auxilium, vel modicum impendere, ne tardes memor ignorantiæ meæ. Tunc ille respondit ei hilari, & sereno vultu: Certe amicum meum charissimum te confiteor esse, & modici illius tui beneficij non immemor cum vsura retribuam tibi. Ne timeas ergò, ne formides, ego enim præcedam te, ego interueniam pro te apud Regem, & non tradam te in manibus inimicorum tuorum. Confide ergo dilectissime, & non tristeris. Tunc compunctus ille, dicebat cũ lachrymis: Heu mihi, quid prius lamẽtabor, aut quid potius plãgam? vanum affectum meum reprehendam, quem falsis exhibui amicis, an amentiam meam plangam, quia huic vero, & germano amico nullam ostendi familiaritatem. Primus, amicus est diuitiarum possessio, pro quibus homines multum laborant, de quibus nihil accipiunt in morte, nisi viles panniculos. Secundus, vxor, filij & amici, qui non pergunt, nisi cum mortuo ad sepulchrum. Tertius, amicus bona opera sunt, & virtutes, quę defendunt nos coram iudice.

(Vincentius lib. 15. cap. 16. Specul. hist.

EXEMPLVM II.

De duobus fidelißimis amicis, quorum vnus Christianus, alteri Gentili in necessitate subueniens, eidem conuersionis ad fidem causa fuit.

Erat, vt memini, parum ante nostra tempora iuuenis quidam, sagax ingenio, diues valde, qui nūcios suos per diuersas mundi partes causa mercationis mittebat. Vt autem venerunt quidā ex ipsis in partē Orientis, repererunt Gentilem quendam in omnibus copijs, & rebus mundi super omnem modum ditissimum, liberalem in omnibus & fidelem. Quid plura? Nunciant illi se habere talem Dominum, Vadunt, & redeunt, munera ex parte Domini sui gētili deferūt, referuntq; maiora iuueni Christiano. Inde tantum amore admirationeque succēditur, quod properat cum multò comitatu, & muneribus in Orientem, videre Gentilem. Quem ille cum magna gloria & exultatione susceptum, expertus est honestum hominem moribus, sagacem ingenio, & præ omnibus liberalem, secumque tenet illum non paruo tempore, nec paruis expensis. Et cum redire deliberaret ad patriam, eum ad thesauros incomparabiles introduxit: sed cum aliquid ille accipere recusaret constantissimè, tandem ostendit illi septem puellas virgines in conclaui, nobilissimas genere, & pulcherrimas decore, quas secundum ritum suum ducere proponebat tempore opportuno, & dixit ei: Ex his tibi vnam eligas in vxorem. Nec mora: iuuenis supra modum animo raptus & oculis, vnam elegit, præstantiorem moribus & decore. Cui Gentilis: Optionem, inquit, dedi tibi, & tu quidem mihi præ omnibus dilectissimam elegisti. Et tu quidem, vt sapiens, experieris quid dederim tibi: & ego, vt minus sapiens propter te, quid dimiserim non causabor. Hęc dicens, sponsæ tradidit condigna munuscula, & eā tradidit Christiano. At ille ad propria veniens, sponsam suam magna gloria baptizatā, accepit vxorem, & mulierem mirę virtutis inuenit. Ipse autem auctus gloria & diuitijs, in virum profecit maximum ciuitatis. Gentilis autem frequēter recolens quid in dicta iuuencula perdidisset, grauari cœpit animo vltra quam credi potest. & paulatim præ tristitia contabuit in eo species atque sensus. De die autem in diem, de anno in annum, de tempore in tempus decrescens rebus, cùm nihil curaret de omnibus quæ haberet, tandem ad extremam miseriam deueniens, exul de patria, quasi infatuatus pulsus est ab inimicis. Qui cum quid ageret ignoraret, incidit cordi eius, amicum suū visitare debere, pro quo ista pertulerat, nec posse credere eum futurum sui immemorē, & nunc tanti piaculi contemptorem. Aggressus ergo iter, venit ad locum vbi ille manebat. Pulsauit ad portam amici sui, dixit quis esset. Neglexit nuncius verbum, non intromissus est. Quo facto, Gentilis contristatus ad mortem, vespere veniente, super vastum Ecclesiæ atrium se proiecit. Intempestæ ergo noctis silentio, latrūculus insidiatus cuidam transeunti, occidit eum, clamque discessit. Mane autem inuētus est homo occisus iuxta Gentilem, Gentilis ignotus capitur, & ligatus, nobilibus, & populo ciuitatis offertur & illi factum imponitur. Qui cùm desperatione fractus, homicidium non negaret, ille quōdam amicus eius stans diutius stupefactus, contemplatus est hominem, & cognouit, statimque prosiliens cùm ille duceretur ad mortem, clamauit: Innocens iste est, ego sum qui factum feci. Nec mora, dum cum maximo clamore, & mœrore populi procumberet decollandus, ille qui factum fecerat, prouidētia diuina, veritus tam nobilem & innocentem hominem deperire, in medium

dium prosiliens, exclamauit: Innocẽtes ambo. Ego sum ille nequissimus, qui homicidium perpetraui. Mox iudex & proceres ciuitatis mirabiliter stupefacti, simul capiunt dictos tres viros, & factum diligentius perscrutantes, cùm veritatem per omnia cognouissent, innocentes absoluunt, & ipsum reum præ admiratione piaculi dimittunt. Christianus autem ille obuijs manibus, & oculis amicum suscepit. Et inuitat ad fidem annuit ille, baptizatus est: accepit vxorem nobilem consobrinam amici: & eo cogente dimidia cum illo bona partitus est quæ habebat. (Cantipratensis 2. li. Apum c. 20. parte 2.

AMOR CHRISTI.

Amore Christi carnalem amorem vincere docetur virgo audiens à Christo: Me diligas, qui sum formosus, etc.

ERat puella quædam in Brabantiæ partibus inter proceres generosa, quæ in amorem cuiusdam iuuenis per multos annos miro dæmonum stimulabatur insultu. Hæc cum mihi frequenter cum multis lachrymis in confessione diabolicas insidias aperiret, consului vt summopere caueret, ne nutu aut verbo iuueni tentationis occasio præberetur. Paruit illa diligenter vt monui. Cumque adeò grauiter tentaretur, vt somni & cibi perderet appetitum, accidit nocte quadam, vt tanto dæmonum agitaretur impulsu, quod superueniente aurora surgere cogitaret, & clam adire iuuenem, qui in vicinio manebat. Nec mora: vbi surgens oculos aperuit, vidit Christum quasi plagis recentibus crucifixum, leni sermone dicentẽ sibi lingua patria: Me diligas, qui sum formosus, bonus, dulcis, generosus. Vnde versus: Dilige formosum, dulcemque, bonum, generosum. Hæc vt dixit, repente disparuit, & puellam in omni pace & gaudio, & gratiarum actione, ab omni tentatione liberrimam dereliquit. (Idem Apum lib. 2. c. 57. parte 25.

AMOR ILLICITVS.

EXEMPLVM I.

Amorem illicitum quædam fœmina in tantum exhorruit, vt mala erit in caldaria bullir., quàm fornicari.

TEmpore Maximiani persecutoris pulcherrima puella fuit ancilla cuiusdam, quam multis inuitans promissionibus Dominus eius decipere eam non potuit. Nouissimè autem exardescens in iracundiam, tradidit eam tunc constituto præfecto Alexandriæ interficiẽdam, quasi Christianãm blasphemantem, & Deos & Imperatorem. In ipsis vero persecutionibus summittens ei quosdam cum pecunijs, dixit: Si consenseris voluntati meæ, à pœnis te custodiam: si autem permanes in duritia tua, rogabo iudicem vt torqueat te vsque ad mortem, vt non viua derideas voluntatem meam. Adducta autem ante tribunal iudicis diuersa pœnarum tormenta cõtemnebat, conscientia bona munita. In quibus tormentis, & caldariam magnam plenam feruenti pice iussit succendi iudex. Feruente ergò pice, & nimis exardescente proponebat ei iudex, dicens: Vade, aut subdere voluntati Domini tui, aut certè noueris quia in hanc caldariam te iubeo mitti. Illa autem respondit, dicens: Non fiant aliquando tales iudices, qui iubeant subdi luxuriæ. Fremens ergò iussit eã expositam mitti in caldariã feruentem pice. Illa autem emisit vocem, dicens: Per caput tui Imperatoris te coniuro, quem colis, si statuisti sic torquere me, iube me paulatim deponi in caldariam, vt videas quantam mihi patientiam donauit Christus, quem tu ignoras, & non cognoscis.

 Et de-

Et deposita paulatim in preparatum feruentem cacabum, eadem hora refriguit pix, cùm circa collum eius peruenit. Quamplurimi autem videntes hoc miraculum confirmati sunt in fide Domini nostri Iesu Christi in Alexandrina Ecclesia, qui digni fuerũt terrę mansuetorum, sicut dicit Dominus in Euangelio: Beati mansueti, quoniam ipsi possidebunt terram. (Ex Palladio.

EXEMPLVM II.

Amore illicito tentatus frater, vt fortiùs laboraret, vxorem, & filios ex luto finxit, & sic tentationem superauit.

ITem alius frater erat in eremo, habitabat autem in loco, qui dicitur Cellia, & impugnabant eum dæmones in passione fornicationis. Cogitabat autem apud semetipsum, dicens: Quia forsitan oportet me macens: Quia forsitan oportet me maceris opere manuum laborare, vt extenuetur carnalis sensus meus. Erat autem idem frater arte figulus. Exurgens autem fecit in luto, & plasmauit quasi figuram mulieris, & dixit cogitationibus suis: Ecce vxor tua. Necessarium est ergò, vt super consuetudinem addas in opere manuum tuarũ. Et post aliquantos dies iterum similiter fecit ex luto, & plasmauit quasi filiam sibi, & dixit cogitationibus suis: Ecce generauit vxor tua filiam, necessarium est ergo vt magis, magisque amplius exerceas opera manuum vt possis pascere & vestire te, & vxorem, ac filiam tuam. Et ita præ nimio labore macerauit corpus suum, vt non præualeret iam supportare tantum laborem. Tunc dixit cogitationibus suis: Quia non præuales nimium istum sustinere laborem: neque mulierem requiras. Videns autem Deus feruens propositum mentis eius pro certamine castitatis, abstulit ab eo molestiam impugnationis dæmonum, & glorificauit Dominum super magnitudine gratiæ eius. (Ex lib. Sententiarum Patrum §. 14.

EXEMPLVM III.

Amore illicito tentatus Græcus adolescens tribulatione sola potuit liberari.

ERAT quidam Græcus adolescens in Ægypti quodam cœnobio, qui nulla continentia, nulla operis magnitudine flammam carnis poterat extinguere. Cumque ad patrem monasterij hæc eius tentatio perlata fuisset, hac ille eum arte seruauit. Imperauit cuidam viro graui & aspero, vt iurgijs atque conuitijs insectaretur adolescentem, & post irrogatam iniuriam prior veniret ad quærimoniam. Cumque imperata sibi perficeret, insuper vocati testes pro eo loquebantur, qui contumeliam fecerat adolescenti. At ille flere cœpit contra mendacium. Quotidie gemitus, quotidie lachrymæ fluebant. Sedebat solus, quia amaritudine repletus est, omnique auxilio destitutus ad Iesu pedes iacebat. Quid multa? Ita totus annus deductus est. Quo expleto, interrogatus adolescens super cogitationibus pristinis, vtrum ne adhuc aliquid molestie sustineret? Respondens dixit: Papæ, viuere mihi nõ licet, quemadmodum fornicari libet. Ita ergò per hanc artem spirituali patre procurante adolescens superata libidine saluatus est. (Ex lib. Sententiarum PP. §. 207.

EXEMPLVM IV.

Amore illicito tentatur Ammonius vel vno die pane saturatus.

QVodam vero tempore in eremo ædificanti Ammonio cellam, superuenit quidam frater, & dixit ei: Cur in tali ardore æstus affligis teipsum Abba? Respondensque beatus Ammonius, ait: Crede mihi, frater, quia donante Dei gratia Scripturas sanctas memoriæ commendaui. Nam & ve-

& vetus, & nouum testamentum ab ineunte ætate ad plenum didici, nec non etiam sanctorum antiquorum Patrum orthodoxorum sacerdotum Domini sexcentas myriades expositionum in lege diuina cōscriptas perlegi, sicut testabantur ei de hoc penè omnes in eremo patres & si vno die satiatus fuero pane, & minime in opere me exercuero, extollitur sensus meus, & velut irrationalium animalium efficitur. (Ex Palladio.

EXEMPLVM V.

Amore illicito labitur quidam senex, quia fœminæ consortium non vitauit.

SENEX quidam sedebat in longinqua eremo, qui habebat vnam parentem, quæ desiderabat eum post multos annos videre, & exquisiuit in quo loco habitaret. Surrexit, & venit in viam eremi illius, & inueniens camelarios adiunxit se cum illis, & ingressa est in eremum cum eis. Hæc autem trahebatur à diabolo. Quæ cum venisset ad ianuam senis, signis cœpit indicare seipsam, dicens: Ego sum illa parens tua, & mansit apud eum. Erat autem alius monachus sedens in inferiori parte eremi, qui implebat sibi suriscula̅m aqua, & hora qua mā ducare voluisset, subito versabatur suriscula, siue vasculum aquarium, & fundebatur aqua Qui inspirante Deo dixit in semetipso: Ingredior eremū, & dico hoc quod mihi euenit de aqua senioribus. Et surgens abijt. Et cum sero factum esset dormiuit in templo quodam idolorum iuxta viam, & vidit nocte dæmones dicentes: Ista nocte præcipitauimus illum monachum in fornicationem. Quod cū audisset tristatus est, & perueniens ad senem, inuenit eum tristem, & dicit ei: Quid faciam abba, quia impleo mihi vasculum aqua, & in hora manducandi effunditur. Et dicit ei senex: Tu venisti interrogare me, quia suriscula tua versatur: & ego quid faciam, quia hac nocte cedi in fornicationem. Cui respondit: Et ego cognoui. Et dicit ei: Vnde scis? Qui dixit: Dormiebam in templo, & audiebam dæmones loquentes de te. Et dixit senex: Ecce vado ad sæculum. Ille autem rogabat eum, dicens: Non pater, sed permane in loco isto, mulierem autem dimitte hinc. Hoc enim ex incursu inimici contigit. Quo audito senex sustinuit, extendens & aggrauans conuersationem suam cum lachrymis, donec rediret in priorem ordinem suum. (Ex lib. Doct. PP. lib. de fornicatione nu. 9.

EXEMPLVM VI.

Amore illicito lapsus inobediens senex cum puero reuertitur.

SEnex quidam erat in Scete, qui cùm incurrisset ægritudinem magnam, seruiebant ei fratres, & videns senex quia laborarent, dixit: Vado in Ægyptum, vt absoluam fratres istos à laboribus suis. Et dicit ei abbas Moyses: Non vadas, quia in fornicationem incursurus es. Ille autem contristatus dicebat: Mortuum est corpus meum, & tu mihi ista dicis. Surgens ergo abijt in Ægyptum. Quod cum audissent homines circumquaque habitantes, offerebant ei multa. Venit etiam ad eum quædam virgo fidelis volens obsequium suum seni infirmanti impendere. Et post aliquantulum temporis cum paululum de ægritudine, qua tenebatur melius habuisset, incurrit in eam, & illa concepit. Interrogata autem à vicinis loci, vnde concepisset? Illa respondit: De hoc sene. Illi autem ei non credebant. Senex vero dicebat, ego feci: sed custodite infantem, quem paritura est. Quæ cum genuisset puerum, & ablactatus fuisset, tulit senex infantem in humeros suos, & die qua erat festiuitas in Scete

occurrit ibi. & intrauit in Ecclesiam coram multitudine Fratrum. Illi autem videntes eum, fleuerunt: qui dixit fratribus: Videtis infantem hunc, filius est inobedientiæ. Cauete ergo fratres, quia in senectute hoc feci. & orate pro me. Et pergens ad cellam suam, ad initium primæ conuersationis suæ reuersus est. (Ex lib. Doct. PP. lib. de fornicat. nu. 12.

ANGELVS.

EXEMPLVM I.

Angelorum multitudinem se contra dæmonis tentamenta iuuare paratam, abbas Moyses vidit.

Beato abbati Moysi, qui habitabat in loco, qui appellabatur Petra, quodam tempore in tantum posuit durissimam impugnationem fornicationis dæmon, vt non præualeret sedere in cella sua, sed abijt ad sanctũ abbatem Isidorum. & retulit ei violẽtiam impugnationis suæ. Cumq; de Scripturis sanctis abbas Isidorus proferens testimonia consolaretur eum, & vt in cellulam reuerteretur, rogaret eum, noluit abbas Moyses pergere ad cellulam suam. Tunc abbas Isidorus pariter cum Abbate Moyse, ascenderunt ad superiora cellulæ. & dixit ei Isidorus: Respice ad occidentem & vide. Cumque respiceret vidit innumerabilem multitudinem dæmonum vehementer cum furore perturbari, & quasi ad prælium præparatos. festinanterq; pugnare. Dixit ei iterum abbas Isidorus: Respice ad orientem & vide. Cumque respiceret, vidit innumerabilem multitudinem Angelorũ sanctorum, gloriosum ac splendentem super lumen solis cœlestium virtutum exercitum. Ait autem ei Abbas Isidorus: Ecce quos in occidente vidisti, ipsi sunt, qui impugnant etiam sanctos Dei. Nam quos ad orientem conspexisti, ipsi sunt, quos ad adiutorium sanctis suis mittit Dominus. Cognosce ergo, quia plures sunt nobiscũ sicut dicit Elisæus propheta. Verumetiam & sanctus Apostolus Ioannes dicit: quia maior est, qui in nobis est, quam qui in hoc mundo. His auditis confortatus in Domino sanctus abbas Moyses, reuersus est ad cellulam suã, gratias agens, & glorificans Domini Iesu Christi bonitatis potentiam. (Ex lib. Sententiarum PP. § 9.

EXEMPLVM II.

Angeli sancti se fratribus bona loquentibus miscuerunt.

Fvit quidam vir magnus de sanctis senioribus, cui talem gratiam donauerat Christus, reuelante ei spiritu sancto, vt videre posset, quod alij non videbant. Referebant ergo sancti seniores: quia aliquando quamplurimi fratres sedentes simul loquebãtur inter se, & conferebant de sanctis Scripturis, quæ ad salutem pertinent animarum. Stabant autem circa eos sancti Angeli lętantes, in hilari vultu considerantes, delectabantur enim de eloquio Domini. Cumque aliud quodcunq; inter se loquerentur, statim Angeli Sancti recedebant longius, indignãtes contra eos. Veniebant autem porci sordidissimi, & morbo pleni, & volutabant se inter eos. Dæmones enim in specie porcorum delectabantur de superbia, & vana loquela eorum. Beatus autem senior hæc videns abiit in suam cellulam. & per totam noctem cum grandi fletu, & vlulatu gemendo deflebat miserias nostras. Exhortabatur autem sanctos patres per monasteria, & cõmonebat fratres, dicens: Cohibete, fratres, à multiloquio, & ab ociosis verbis linguam, quia malus interitus animę generatur, & non intelligimus, quoniam per hæc & Domino Deo, & sanctis Angelis odibiles sumus. Dicit enim Scriptura diuina, quia in multiloquio

non effugies peccatum: hæc enim infirmam,& vacuam efficiunt mentem, atque animam nostram. (Ex lib.Sententiarum PP. §.35.

EXEMPLVM III.

Angelus Domini Antonium docuit manibus laborare.

SAnctus Abbas Antonius cùm sederet aliquãdo in eremo, animus eius tædium,& confusionem cogitationum incurrit,& dicebat ad Dominum: Domine,volo saluus fieri,& nõ me permittunt cogitationes meæ; quid faciam in hac tribulatione? quo modo saluus ero?& modice assurgens cœpit foras ire,& vidit quendam tanquam seipsum sedentem, nec non & operantem, deinde surgentem ab opere,& orantem,& iterum sedentem, & plectam de palmis facientem,inde rursus ad orationem surgentem. Erat autem Angelus Domini missus ad correptionem, & cautelam dandam Antonio:& audiuit vocem Angeli dicentis: Sic fac,& saluus eris. Ille autem hoc audito magnum gaudium sumpsit,atque fiduciam. (Lib. de patient.& fortitud. nu...

EXEMPLVM IV.

Angelus vestigia fatigati senis numerauit.

SEnex quidam sedebat in eremo, qui longe habebat aquam à cella sua xij. milliaria,vbi dum semel iret haurire aquam, defecit, & dixit: Quid necesse est vt hunc laborem patiar,veniam,& habitabo circa aquam hanc. Et cum hoc dixisset conuersus est,& vidit quendam sequentem se,& numerantem vestigia sua. Interrogauit autem eum,dicens: Quis es tu? Et dixit: Angelus Domini sum,& missus sum numerare vestigia tua, & dare tibi mercedem. Quod cùm audisset senex,forti animo factus est prõptior, & adhuc longius posuit cellam suam ab illa quinq; milliaria. (Ex lib.doct. PP.lib.de patientia & fortitud.nu.5.

EXEMPLVM V.

Angelus infirmo fratri septem diebus deuotißimè ministrauit.

ÆGrotauit aliquando senex quidam,qui solitarius habitabat, & quia non habuit qui ei seruiret,surgebat,& quodcunq; inuenisset in cella sua manducabat. Et dum per aliquot dies ista faceret,nemo veniebat ad visitationem eius. Transactis autem triginta diebus, & nullo veniente ad eum, misit Dominus Angelũ suum,qui ministraret ei. Et cùm sic fieret per septem dies, recordati sunt fratres,& dixerunt ad inuicem: Eamus,& videamus ne fortè infirmetur ille senex. Cum autem venissent,& pulsassent,discessit Angelus ab eo. Senex autem de intro clamabat: Discedite hinc fratres. Illi vero leuantes à cardine ostium,intrauerunt,& interrogauerunt eum, quare clamauerit. Et ille dixit: Quia triginta dies habui laborans in infirmitate mea,& nemo me visitauit. Ecce iam septem dies sunt,ex quo Dominus Angelum suum misit ministrare mihi. Qui cùm venissetis,recessit à me. Et hæc dicens, dormiuit in pace. Patres autem valde mirati sunt,& glorificauerunt Deum,dicentes: Quia non derelinquit Dominus sperãtes in se. (Ibidem nu. 10.

EXEMPLVM VI.

Angeli animam patientis fratris, qui ab ebrioso sene non cessit, in cœlum deduxerunt.

DIcebat quidam senum, quod audierint ab aliquibus viris sanctis iuuenes esse, qui ductum præbeant senibus in hac vita. Et narrauerunt dicentes: Quia erat quidam senex ebriosus, & operabatur vnã mattam in die,& vendebat eam in vicino vico, & bibebat quod accipiebat de prætio eius. Postea verò venit ad

eum vnus frater, & manebat cum ipso, qui similiter operabatur, & ipse mattam vnam. Tollebat autem eam senex, & vendebat, ambarumq; mattarum prætium expendebat in vino, illi autem afferebat tantum panem serò. Et cùm triennio iugiter fecisset, nihil locutus est frater ille. Post hoc verò dixit frater ille in semetipso: Ecce nudus sum, & panem cum egestate comedo, surgam ergo, & discedam hinc. Iterum autem cogitauit in semetipso, dicens: Quo habeo ire? sedeo ego hic propter Deum in hac vita communi. Et statim apparuit ei Angelus Domini, dicens: Non discedas: veniemus enim cras ad te. Et rogauit frater senem illum ipsa die, dicens: Non discedas hinc alicubi, quia venient hodie mei tollere me. Cùm ergo facta fuisset hora qua solebat senex descendere ad vicum, dixit fratri: Non veniunt hodie fili, iam enim tarde est. Et ille dixit ei modis omnibus, quia veniunt. Et cùm ei loqueretur dormiuit in pace. Senex autem flebat dicens: Heu me, fili, quia multis annis sub negligentia viuo, tu autem paruo tempore saluam fecisti per patientiam animam tuam. Et ex illo die factus est senex sobrius & probatus. (Ibidem nu. 23.

EXEMPLVM VII.

Angelos de conuersione peccatorum lætantes vidit Paulus simplex.

Beatæ memoriæ Paulus simplex, discipulus Abbatis Antonij, narrauit fratribus talem rem. Quia aliquando veni in monasterium visitandi gratia, & pro fratrum instructione, & post consuetam ad inuicem collocutionem, intrauerunt in Ecclesiam Dei vt missas more solito celebrarent. Ipse autem Paulus intuens vnumquemque introeuntium Ecclesiam, quo animo intraret: habebat enim & hanc gratiã sibi datam à Deo, vt sic vnumquemq; cuius animi esset agnosceret, sicut & nos facies nostras videmus inuicem. Ingredientibus ergo omnibus clara facie & splendido vultu, sed & vniuscuiusque Angelo gaudente cum eis, vnum vidit nigrũ & obscurum toto corpore, & dæmones ex vtraque parte eum tenentes, & trahentes ad seipsos, capistro in naribus eius misso, sanctum vero angelum eius de longè, lugubrem & tristem, sequentem eum. Paulus verò lachrymans, & manu frequenter pectus tundens, sedebat ante Ecclesiam, plorans valdè eum qui talis ei apparuerat. Qui autem videbant eum quod faciebat, & tam celerem eius mutationem, & lachrymas & luctum, interrogabant rogantes eum vt diceret quid esset quod videbat, timentes ne quid in reprehensione omniũ vidisset, pro quo hoc faceret. Postulabãt etiam vt ad missas intraret cum eis. Paulus autem repellens eos, negabat se ingressurum, & sedebat foris tacens, & plorans nimis illum qui ei talis apparuerat. Post paululum autem dimisso Ecclesiæ conuentu, iterum Paulus attendebat singulos exeuntes, vt quorum introitum cognouerat, sciret quales exirent: & vidit illum virum nigrum & obscurum toto corpore prius, exeuntem ab Ecclesia, clarum quidem vultu, candidum corpore, dæmones autem qui eum ante tenebant postea de longè sequentes, sanctum vero angelum iuxta ipsum ambulantem, lætum & propinquum, & gaudentem super eum valde. Paulus vero exiliens cum gaudio clamabat benedicens Deum, & dicens: O ineffabilis Dei misericordia & bonitas: ô diuinæ miserationis eius innumerabilis bonitas. Currens autem & ascendens super altum gradum, magna voce dicebat: Venite, & videte opera Domini, quàm terribilia sunt, & omni stupore digna. Venite, & videte eum qui vult omnes homines saluare, & ad agnitionem veritatis venire: venite adoremus & procidamus

damus ante eum, & dicamus, quia potens est peccata dimittere. Ad hanc vocem eius omnes sollicitè incurrerunt, cupientes audire quæ dicebat. Et conuenientibus omnibus referebat Paulus quæ vidisset antequam in Ecclesiam intrarent, & quæ postea. Iterum interrogabat illum virum, & vt diceret ei causam, pro quâ ei tantam subito mutationem Deus donauerit. Homo ergo ille conuictus à Paulo, coram omnibus qui circa ipsum erant, apertè narrauit, dicens: Homo peccator sum, & multo tempore in fornicatione vixi vsque nunc. Ingrediens autem modo sanctam Ecclesiam Dei, audiui vocem Isaiæ Prophetæ, cùm legeretur, magis autem Dei vocem loquentis in eo, vbi dicit: Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum de animabus vestris coram oculis meis, discite bene facere: & si fuerint peccata vestra tanquam fenicium, velut nix dealbabuntur: & si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Ego, inquam, fornicator in hoc sermone compunctus sũ nimis, & ingemiscens, intra conscientiam meam dixi ad Deum: Tu Deus, qui venisti in hunc mundum peccatores saluos facere, & qui etiam hæc q̃modo lecta sunt promisisti per prophetam, comple affectu & opere in me peccatore & indigno. Ecce enim amodo promitto tibi, & spondeo sermone, & corde confiteor, quia iam nõ agam vltra illud malum, sed abrenuncio omni iniquitati, & seruio tibi amodo in conscientia munda. Hodie ergo Domine in hac hora suscipe pœnitentem, & interpellantem te, & renunciantem omni peccato. In his ergo promissionibus egressus sum de Ecclesia, statuens in anima mea nihil vltra mali agere coram oculis Domini. Quod cùm audissent oẽs, clamauerunt vna voce ad Dominum, dicẽtes: Quàm magnificata sũt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti. (Lib. de Prouid. nu. 5.

EXEMPLVM VIII.

Angeli peregrinum fratrem moriturum consolantur, non autem intraneum.

DIxit quidam senex, quia erant ei vicini duo fratres, vnus peregrinus, & vnus in choris. Erat autem ille peregrinus modicum negligentior: ille verò in choris studiosus valde. Contigit autem vt dormiret ille peregrinus in pace. At ille senex vicinus eorum cum esset prouidus, vidit multitudinem angelorum deducentium animam eius. Et cùm peruenisset ad cœlum vt intraret, facta est quæstio de eo, & venit desuper vox, dicens: Manifestum est, quia modicum negligens fuit; sed propter peregrinationem eius aperite ei. Et post hæc dormiuit ille in choris, & venit omnis cognatio eius ad eum. Cernens verò senex non venire Angelos ad deducendam animam eius, miratus est, & cadens in faciem suam in conspectu Dei, dixit: Quomodo peregrinus ille, cum negligentior fuerit, talem gloriam promeruit: & hic cum esset studiosus nihil huiusmodi meruit? & venit ei vox, dicens: Hic studiosus, cum venisset vt dormiret, aperuit oculos suos, & vidit parentes suos flentes, & consolata est anima eius. Peregrinus verò ille, licet negligentior fuerit, nullum suorum vidit, & ingemiscens fleuit, & Deus consolatus est eum. (Ibidem nu. 21.

EXEMPLVM IX.

Pœnitentiam grauissimam quidam frater post fornicationem nudus incedẽdo peregit, & Angelus iecur illius ægrotantis euulsum mundans, & reimponens, sanat eundem.

NArrauit quidã solitarius fratrib. qui erant in Helym, vbi sunt septuaginta arbores palmarũ in lo-

co,quo applicuit M h[illegible]um populo
Iſraël. quãdo egreſ pl[illegible]e terra Æ-
gypti,ſic dicens: Cei[illegible] aliquando
me debere ingredi [illegible]eriorem ere
mum,ſi fortè inuei[illegible] aliquem in-
teriùs habitantem i[illegible]no, & ſerui-
entem Domino noſtro Ieſu Chriſto.
Ambulans autem quatuor dies & no-
ctes,inueni ſpeluncam:& cùm appro-
pinquaſſem,reſpexi intus, & vidi ho-
minem ſedentem,& pulſaui ſecundũ
cõſuetudinem monachorum, vt egre-
dientem ſalutarem eum. At ille non
mouebatur: requieuerat enim in pa-
ce,Ego autem nihil dubitans, introi-
ui, & cùm tenuiſſem ſcapulas ipſius,
confeſtim diſſolutus eſt, & factus eſt
puluis.Deinde aſpiciens video colo-
bium ſiue tunicam ſine manicis pen-
dentem.Cùm verò & hoc tenuiſſem,
diſſolutum eſt, & in nihilum reda-
ctum. Cùm autem & de hoc hæſita-
rem,egreſſus ſum inde vt perambula-
rem deſertum: in quo rurſum aliam
inuenio ſpeluncam,& veſtigia homi-
nis ibidem.Factus ſum autem alacri-
or,&appropinquans ad ipſam ſpelun-
cam,iterum pulſaui, & iterum nemo
mihi obaudiuit,ingreſſuſque nullum
inueni.Stans autem foris ſpeluncam,
dicebam intra meipſum, quia huc o-
portet venire hunc ſeruum Dei vbi-
cunque fuerit. Cùm vero iam præte-
riſſet dies, vidi bubalos venientes,&
illum ſeruum Dei venientem cum eis
nudum,& de capillis ſuis cooperien-
tem,quæ inhoneſta erãt corporis ſui.
Qui appropinquans mihi, æſtimabat
me ſpiritum eſſe, & ſtetit ad oratio-
nem.Nam multum tentatus fuerat à
ſpiritibus,ſicut ipſe poſtea dicebat: e-
go autem hoc intelligens dicebam ei:
Serue Dei,& ego homo ſum: vide ve-
ſtigia mea,& contrecta me, quia caro
& ſanguis ſum.Cùm vero poſt oratio-
nem dicto, Amen, reſpexiſſet me,&
conſolatus fuiſſet, introduxit me in
ſpeluncam, & interrogauit me, di-
cens: Quomodo huc veniſti? Cui ego
dixi: Requirendi gratia ſeruos Dei,
veni in hanc ſolitudinem, & non de-
fraudauit me Deus à deſiderio meo.
Rurſus autem ego interrogaui eum,
dicens: Quomodo & tu huc veniſti?
& quantum temporis hic habes? aut
quod eſt alimentum tuum, vel quo-
modo cum tu quidem ſis nudus non
indiges veſtimento aliquo? Qui re-
ſpondens,dixit mihi: Ego in cœno-
bio eram Thebaide,& opus meum e-
rat lini textura.Subintrauit autem in
animo meo cogitatus, vt exiens inde
ſingulariter ſederem, & poſſem quie-
tus eſſe, & ſuſcipere peregrinos, ac
plurimam mercedem poſſiderem
ex eo quod adquirerem de opere
meo. Vt autem conſenſi cogitatio-
tioni huic,& opere perfeci eam, ex-
iens ædificaui mihi monaſterium, i-
bique veniebant qui mihi iniunge-
bant opus. Cumque iam multum eſ-
ſet quod congregaueram;feſtinabam
pauperibus ac peregrinis illud diſtri-
buere.Sed aduerſarius noſter diabo-
lus inuidens mihi, ſicut & ſemper:&
tunc futuram machinabatur retribu-
tionem auferre, eo quod feſtinabam
labores meos Deo offerre.Videns au-
tem vnam virginem ſacram iniun-
gentem mihi ſpecies,& eas me perfi-
cientem atque reddentem,immiſit ei
vt rurſus mihi alias demonſtraret
ſpecies. At verò vbi iam conſuetudo
facta eſt,& fiducia maior, poſtremò
etiam tactus manuum, & riſus, ac
ſimul conueſci, ad vltimum con-
cepimus dolorem,& perfecimus ini-
quitatem. Cùm autem manſiſſem
cum ea in eadem ruina ſex menſi-
bus, poſtea cogitaui mecum,dicens:
Quia aut hodie,aut craſtino, aut poſt
multos annos morti addictus, æter-
num habeo ſupplicium. Si enim qui
vxorem hominis violauerit, æternis
pœnis ſubiacebit, quantis tormen-
tis dignus eſt, qui CHRISTI ſtu-
prauerit ſponſam? Et ſic in hanc e-
remum occultè recurri, omnia re-
linquens illi mulieri. Veniens huc
inueni ſpeluncam hanc, atque fon-
tem

tem hunc: & istam palmam afferentem mihi botriones duodecim dactylorum: per singulos menses affert vnum botrionem, qui mihi sufficit per dies triginta, & post hunc alius maturescit: Post tempus autem multum creuerunt capilli mei, & cùm quidem dirumperentur vestimenta mea, de ipsis quam decet partem operio corporis mei. Dum autem rursus interrogarem, si in primordijs difficultatem habuisset, idem mihi ait: In initijs valde afflictus sum dolore iecoris, ita vt humi iacens non possem stans psalmum dicere, sed prostratus in terra clamabam ad Altissimum. Cùm autem in spelunca essem in dolore valido atque defectione, vt etiam egredi iam non possem, vidi virum intrantem, ac iuxta me stantem, & dicentem mihi: Quid pateris? Ego autem confortatus ab eo modicum, dixi ei: E par doleo. Qui dixit mihi: Vbi doles? Cùm verò ostendissem ei, digitos manus suæ in directum coniungens, diuisit locum illum tanquam gladio, & euellens iecur, ostendit mihi vulnera, & raso iecore manu sua, in pannum ipsas scabies misit, atque rursum ipsum iecur imponẽs manibus suis, locum ipsum reclusit, & ait mihi: Ecce sanus factus es, serui Domino Iesu Christo sicut oportet. Et extunc sanus factus sum, & sine dolore iam sum hic. Ego autem multum rogaui, vt manerẽ in interiori spelũca, & ait mihi: Non potes sufferre dæmonum impetus. Et ego hoc ipsum considerans, rogabam vt oraret pro me, & dimitteret me. Qui cùm orasset Dominum Iesum Christum, dimisit me. Hæc vobis narraui ædificationis gratia. (Lib. de Exemplis, & doct. vitæ Spiritualis nume. 15.

EX[illegible]VM X.

Angeli Michae[illegible]abriel animam peregrini cun[illegible]cis in cœlum attollunt, & fi[illegible]onachus ad inferna deportatur.

FRater quidam interrogauit senẽ, dicens: Nomen est quod saluat, an opus? Respondit ei senex: Opus. Et ait senex: Scio enim fratrem orantem aliquando, & statim exaudiebatur oratio eius. Subintrauit autem in animo eius cogitatus, velle videre animam iusti, & peccatoris, quomodo abstrahantur à corpore: & nolens Deus contristare eum in desiderio eius, dum sederet in cella sua, ingressus est lupus ad eũ, & tenens ore suo vestimenta ipsius fratris, trahebat eum foras. Frater autem ille sequebatur eum. Lupus autem duxit eum vsque ad aliquam ciuitatem, & dimittens illum fratrem recessit. Cùm vero sederet foris ciuitatem in monasterio, in quo erat quidam habitans, qui habebat nomẽ quasi magni solitarij, ipse vero solitarius infirmus erat expectans horam morris suæ, frater ille, qui ibidem venerat, videbat multam præparationem fieri cereorum, & lampadarum propter solitarium illum, tanquam per ipsum Deus panem, & aquam inhabitantibus ciuitatem illam præstaret, atque saluaret eos, & dicebãt, quia si hic finierit, omnes simul moriemur. Facta autem hora exitus illius, vidit frater ille tartaricum inferni descendentem super solitarium illum, habentem tridentem igneum, & audiuit vocem, dicentem: Sicut anima ista me non fecit requiescere, vel vna hora in se, sic nequaquam tu miserearis euellens eam. Deponens ergo tartaricus ille, quem tenebat tridentem igneum in corde solitarij illius, per multas horas torquens eum, abstraxit animã eius. Post hęc autem ingressus frater ille in ciui-

ciuitatem, inuenit hominẽ peregrinum iacentem in platea ægrotum, non habentem qui ei curam adhiberet, & mansit cùm eo diem vnum. Et cùm venisset hora dormitionis eius, cõspicit frater ille Michaëlem, & Gabrielem descendentes propter animã eius, & sedens vnus à dextris, & alius à sinistris eius, rogabant animam eius, vt egrederetur, & non exibat, quasi nolens relinquere corpus suum. Dicit autem Gabriel Michaëli: Assume iam animam istam, vt eamus. Cui Michaël respondit: Iussi fuimus a Domino, vt sine dolore eijciatur, ideoque non possumus nos vi euellere eam. Exclamauit autem Michaël voce magna, dicens: Domine, quid vis de anima hac, quia nõ adquiescit nobis, vt egrediatur? Venit eis vox: Ecce mitto Dauid cum cithara, & omnes psallentes Hierusalem, vt audiens psalmodiam ad vocem ipsorum egrediatur. Cumque descendissent omnes in circuitu animæ illius cantantes hymnos, sic exiliens anima illius, sedit in manibus Michaëlis, & assumpta est cũ gaudio. (Ibidem nu. 17.

EXEMPLVM XI.

Angeli sollicitè sed diuersimodè vidẽte beato Bernardo orationes fratrum scriptitabant.

INtererat aliquando nocturnis vigilijs pater sanctus Bernardus, ea puritate & deuotione qua solebat, Deo tantum nota & sibi. Cumq; morosa psalmodiæ modulatio vigilias protelaret, aperuit Dominus oculos eius. Et ecce respiciens vidit singulos Angelos iuxta monachos stantes, & quod quisque eorum psallebat, in scedulis more notariorum tam diligenter excipientes, vt nec minimam syllabam, quanquam negligenter prolatam, omitterent. Scribebant vero diuerso modo, nam quidam eorum scribebant auro, alij argento, nonnulli atramento, aliqui etiam aqua, quidam verò penitus nihil scribebant. Spiritus autem qui hæc reuelabat, intelligẽtiam diuersitatis scripturæ cordi eius inspirabat. Qui enim auro scribebant, feruentissimum in Dei seruitio studium, & absolutam cordis intentionem in his quæ psallebant, significabant. Qui autem argento minorem quidem feruorem, puram tamen psallentium deuotionem declarabant. Qui vero atramento, continuum quorundam bonæ voluntatis vsum in psalmodia, licet non cum multa deuotione notabant. Sed qui aqua scribebant, exprimebant eos qui somnolentia seu pigritia pressi, vel vanis cogitationibus à se abducti, videntur quidem aliquid signare, sed cor eorum abstractũ prorsus non concordat voci. Cæterum illi qui nil scribebant, lamentabilẽ quorundam cordis duritiam redarguebãt, qui obliti professionis suæ, timoris Dei immemores, aut lethali somno prona se voluntate immergunt, aut certè vigilãtes clauso ore vanis & noxijs cogitationibus non ex infirmitate, sed ex voluntaria intentione occupantur, in conspectu Domini contra regis præceptum, apparere vacui non pertimescunt. Pater itaque sanctus, qui hæc vidit at recordatus sententiæ illius, quoniam omnes administratorij spiritus, sunt in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, sicut proficientium congratulabatur feruori, sic paterno pietatis affectu deficientum miserabatur tepiditatis: (Lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM XII.

Angeli excitabant fratres ad deuotè canendum Te Deum &c.

CElebrabantur aliquãdo solennes vigiliæ, & vir Domini cum cæteris fratribus aderat. Cumque hymnus, Te Deum laudamus, cantaretur, vidit sãctos Angelos multa claritate

xitate fulgentes, mira etiam vultus alacritate deuotos, qui vtrumque chorum percurrentes, modò hunc, modò illum excitabant. Cantantibus aderant, & quasi congratulantes astabāt. Et vt diutius ille hymnus, cum deuotione percantaretur, modis omnibus elaborare satagebant. Intellexit quoque vir sanctus, hymnum illum verè esse familiarem ipsis, quos tanta instantia vidit operam dare, quatenus à fratribus ad honorem Dei cum feruore deuotionis cantaretur. Cuidam etiam fratri spirituali videre concessū est, dum idem hymnus inciperetur, quod ab ore incipientis flamma magna splendoris erumpebat, & sursum conscendebat. (Ex libro qui dicitur exordium ordinis Cisterciensis. cap. 29.

EXEMPLVM XIII.

Angeli moriente quodam fratre oratorium rosis & lilijs constrauerunt.

QVidam de spiritualibus filijs reuerendissimi patris Roberti, cū viam angustam & arduam quæ ducit ad vitā indeclinabili studio cucurrisset, tandem placuit Domino laboribus eius finem imponere, vt in pace in idipsum dormiens requiesceret vnde nunquam esset recessurus. Cumque iam instaret hora in qua de huius mundi stadio euocandus, & ad cœleste brauium esset inuitandus, dominus abbas cum cæteris fratribus gratia quietis in lectulo suo se collocauerat, & ecce sopor Domini irruit super eum, viditque in somnis duos pulcherrimos adolescentes vultu & habitu insigniter relucentes, qui quasi lilia, rosas & violas, ac diuersi generis flores in choro Clareuallensi copiose spargebant, ita vt pauimentum omne pictum, ac varijs coloribus venustatū esse videretur: quo viso miratus est, & quasi simplicitatem ordinis zelans dixit ad eos: Quid vobis visum est (ô boni iuuenes) contra consuetudinem nostrum pauimentum hoc floribus sternere, & monasterio huiusmodi nouitatem inducere? Illi verò dixerunt ad eum: Noli ista mirari, neque molestus nobis sis in hac executione officij nostri, quoniam modo iam in choro isto celebrabitur noua cuiusdā noui sācti festiuitas, de cuius solēnitate gaudebunt Angeli, & hymnus Domino decantabitur in Siō. Adhuc loquebantur illi, & animū videntis & audientis hæc admiratione rapiebāt. Tūc ecce cōcitatus tabulæ strepitus excitat dormientem, & vt festiuitatem quam celebrandam intus in spiritu cognouerat, foris secundum dignitatē officij sui exequeretur, signo consuetudinario inuitatur. Accurrēs ergo cum cæteris fratribus, properanter venit ad eum, & cum magna deuotione commendauit animam eius, certissimè credens atque confidens, quia hic erat nouus ille sanctus de quo in requiem assumēdo Angeli sācti nouam festiuitatem, & nouū gaudium essent illico celebraturi. (Ibidē.

EXEMPLVM XIV.

Angelorum dulcißimos cantus frater quidam in consolationem suæ tribulationis audiuit.

NOui secretius Canonicum ordinis Regularis, qui assiduè orationibus & meditationibus deditus, & ordinis sui scrupulosissimus obseruator, vix poterat prælatos suos erga se aliquatenus mitigare. E contra obsequiosus in omnibus, & deuotus, tentabat in bono vincere malitiā sed non poterat. Vespere ergo quodā, super id quod ferre poterat tribulat⁹, lachrymas amarissimas fudit, & ad exorandos sanctos martyres, quorum dies solemnis instabat, Mauritij scilicet, sociorumq; eius, vt eorum mereretur consolari precibus & iuuari, se prostrauit. Nec mora, vbi post longas vigilias intrauit cubiculu, vix sōno leuissimo

uissimo releuatus, audiuit choros angelorum cantãtium in sublimi: Gaudent in cœlis animæ Sanctorum, qui Christi vestigia sunt secuti, & quia pro eius amore sanguinem suum fuderunt, ideò cum Christo regnant in æternum. Dixit autem mihi, quia descensus notularum in ipso cantu, quos Gallicè (auallees) dicimus tãtę melodiæ & tantæ dulcedinis existebant, vt nisi Deus aliter ordinasset, ferè eius animam extra corpus sine reditu rapuissent. At quoniam illo tempore grauissima infirmitate detentus erat, in sola delectatione ipsius cantus, & corpore, & spiritu ita integrè sospitatus est, vt vix eum posteà vlla perturbatio, quantumcumque magna, lædere potuisset. (Canti pratensis lib. 1. apum cap. 11. parte 5.

EXEMPLVM XV.

Angelus tentatum Liffardum subulcum per superbiam ostensis mortuorum sepulchris reuocauit.

IN Hemmenrode Conuersus quidã fuit natione Coloniensis, nomine Liffardus, vir satis humilis, ac mãsuetus. huius erat officij sues monasterij custodire. Circa finem vitę eius, sicut mihi retulit Dominus Hermãnus tunc Abbas illius tali ordine tentatus est à spiritu superbiæ. Cum esset senex, & diu porcos pauisset, talia cępit in cogitationibus suis tractare. Quid est quod ago? homo sum bene natus, sed propter hoc vile officium omnibus meis amicis despectus, non ero diutius in hoc loco subulcus ad illorum confusionem. Ex quo autem mihi non parcitur hic, recedam hinc. Qui cum fixũ teneret in animo, quod manè recederet de monasterio, tentationes diutius non valens sustinere, nocte eadem cum in lecto suo sederet, & vigilaret, persona quædam reuerenda illi apparuit, & vt se sequeretur manu signauit. Mox ille surgens calceamenta induit, & pręcedentem secutus, ad ostium dormitorij venit quo cœlitus patefacto, simul ad ianuam accesserunt Ecclesię, quam eadem potentia considerans apertam, simul ingressi sunt. Ita enim ei signis erat importunus, vt non posset non sequi præcedentem. Cumque duceretur per medium chorum Conuersorum, & coram altari sancti Ioannis Baptistæ transiens, profunde inclinaret more ordinis, inclinauit & ille, dicens: Bene fecisti sic profundè inclinando. Venientesque ad meridionale ostium Ecclesię, per quod itur in claustrum, viderunt illud ostium similiter apertum, quod ducit ad cœmiterium. Vniuersa hæc ostia noctibus etiam clauibus firmantur. His visis frater Liffardus miratus est valde, nec tamen ausus fuit illum interrogare: Tu quis es, vel quo me ducis? Ingressis eis cœmiterium, statim aperta sunt sepulchra omnia mortuorum. Et cum Conuersum duxisset ad hominem recenter sepultum dicebat illi: Vides hunc hominem, cito talis eris. Quo vis ire? Quem cum adhuc ducere vellet ad alia corpora putrida, multumque fœtentia, cœpit Conuersus reniti, & clamare: Parce mihi Domine, parce, nõ enim illa possum videre. Cui ductor respondit: Si non potes hoc quod citò eris videre, vt quid propter modicam superbiam vis de portu salutis recedere? Si ergo vis vt parcam tibi, promitte mihi quod non recedas ab hoc loco: & promisit. Quem cum reduceret mox clausa sunt sepulchra, clausa sũt post eos ostia singula, & cum transiret ante altare Conuersorum, ibique inclinaret, denuo de hoc eum commendauit, satis ostendens quod Deo placeret inclinatio profunda. Ingressis eis dormatorium statim post eos clausum est ostium. Mox vero vt Conuersus in suum lectum se reclinauit, persona ducentis disparuit, & ab illa hora tentatio immissa cessauit. (Cæsarius lib. 4. cap. 4.

EXEM-

EXEMPLVM XVI.

VVilhelmus Comes Iuliacensis post mortem inclusæ cuidam terribili forma apparet, qui cùm viueret dulcissimos Angelorum cantus audiuit, nec tamē ideò conuersus est.

ANno præterito Canonicus quidā Aquensis retulit mihi de eodem VVilhelmo visionem satis terribilem. Post mortem, inquit, suam cuidam inclusę, cui bene fecerat, visibiliter apparens vultu lurido ac macilento, ait: Ego sum miser ille VVilhelmus quandoque Comes Iuliacensis. Quem dum illa interrogasset de statu suo, respondit: Totus ardeo. Et cum leuasset vestem vilissimam, qua indutus videbatur, mox flamma erupit: & sic cum eiulatu disparuit. Huic adhuc viuēti Deus, qui misericors est, vt eum à peccatis reuocaret, aliquid gloriæ suæ ostendit. In die quadam natalis sui, in canone prioris missæ, voces suauissimas, cum melodia dulcissima, quasi in cœlo eum audire permisit. Qui mox interrogans Dominū Engilbertum, tunc maioris Ecclesiæ in Colonia Præpositum, nunc Archiepiscopum, si voces easdem bene audiret, & ille se audiuisse negaret, amplius mirabatur. In canone vero secundæ missæ, nec non & tertiæ easdem voces, quæ diuersæ erant ætatis, audiuit. Cùm hæc recitata fuissent Domino Hermanno Abbati loci sanctę Mariæ Comitem adiit, ex ore eius quæ dicta sunt audiens. Inuocauit idem Comes testem Deum, nihil se mentiri hæc addens cum iuramento: quia si adhuc semel mihi talia concederentur audire, omnibus meis paratus essem abrenunciare. Modicum tamen cœlestis hæc consolatio illi profuit, peccatis eius maximis impediētibus. (Idem lib. 12. cap. 2.

EXEMPLVM XVII.

Angelus à Masseo ad portam pulsare dicit, & fratrem Bernardum flumē transuexit: superbus autem Helias Vicarius Ordinis sancti Francisci Angelum fugauit, & tandem apostatauit.

IN principio ordinis, quando erant pauci fratres, & adhuc non essent capta loca, sanctus Franciscus iuit ad visitandum sanctum Iacobum, ducens secum aliquos socios, quorum vnus erat frater Bernardus. Cum autē irent pariter, inuenerunt in quadam terra vnum infirmum, cui compatiēs sanctus Franciscus, dixit fratri Bernardo: Volo fili, quod remaneas ad seruiendum isti infirmo. Qui statim flexis genibus, & capite inclinato, suscepit reuerenter obedientiam sancti Patris. Sanctus autem Franciscus relicto fratre Bernardo cum dicto infirmo, iuit ad sanctum Iacobum cum alijs socijs. Et cùm staret, & adoraret in sancto Iacobo, fuit sibi reuelatum à Deo, quod caperet loca per mundū, eo quod deberet eius ordo in magna multitudine dilatari. Vnde & tunc ex diuino imperio cœpit loca capere circumquaque. Rediens autem sanctus Franciscus per viam primam, inuenit fratrem Bernardum & infirmum sibi commissum perfectè sanatum. Vnde sequenti anno concessit sibi sanctus Franciscus, quod frater Bernardus iret ad sanctum Iacobum. Interim sanctus Franciscus rediit in vallem Spoletanam. Et cum staret in quodam loco deserto ipse, & frater Masseus, & frater Helias, & quidam alij, quadam die sanctus Franciscus iuit in siluam ad orandum: socij vero eius, habentes eum in magna reuerentia, timebant eius orationem aliqualiter impediri, propter magnalia, quæ sibi Deus in omnibus faciebat. Accidit quod quidam valde pulcher iuuenis, accinctus vestes quasi ad ambulandum paratus, venit ad portam, & pulsauit tam festinanter, & diu, quod fuit insolitum.

Accedēs autem frater Masseus ad portam, ait illi iuueni: Fili, nondum te credo ad portam fratrum fuisse, quia nescis moderatè pulsare. Et iuuenis respondit: Quomodo debet fieri? Cui dixit frater Masseus: Pulsa ter, & raro vnam pulsationem post aliam, postea expecta donec compleat Pater noster, & veniat ad te & si isti hoc interuallo non venit, tu iterum pulsa. Iuuenis autem respondit: Ego magnam festinantiam habeo, ideo sic pulso, nam habeo facere magnum iter: veni autem huc, vt loquerer fratri Francisco, sed ipse modo est in contemplatione in silua, ideo nolo eum impedire: sed vade mitte mihi fratrem Heliam, audiui quod ipse est valde sapiēs, & ideo volo sibi facere vnam quæstionem. Frater autem Masseus, cum dixisset fratri Heliæ vt iret ad eum, tulit moleste, & noluit ire superbiens, & irascens. Frater autem Masseus nesciebat quid faceret, quia si dicebat quod non poterat ire, mentiebatur: si vero dicebat quod erat turbatus, timebat ne haberet malum exemplum. Et quia interim tardabat venire, iste iuuenis iterum pulsauit, vt prius. Tunc venit frater ad portam, & ait iuueni: Tu nō seruasti doctrinam meam in pulsando. Ille autem iuuenis erat Angelus Dei, qui anticipans responsionem fratris Massei, dixit: Frater Helias nō vult venire ad me, sed vade ad fratrē Franciscum, & dices quod ego veni ad loquendum cum eo, quia vero nolo impedire ipsū, dicas quod mihi mittat fratrem Heliam. Tunc frater Masseus iuit ad fratrem Franciscum stantem, & orantem facie eleuata in cœlum, & dixit ei totam ambasiatam dicti iuuenis, & responsionem fratris Heliæ. Tunc sanctus Franciscus, nec se mutando de loco, nec faciem declinādo à cœlo, dixit: Vade, & dic Heliæ fratri, quod per obedientiam statim vadat ad eum. Frater vero Helias iuit ita turbatus ad portam, quod in aperiendo ostium cum impetu fecit validum strepitum & rumorem, dicens iuueni: Quid vis tu? Ille autem iuuenis ait: Caue chàrissime, quia videris turbatus, cùm ira impediat animum ne possit cernere verum. Tunc frater Helias ait: Dicas quid vis? Et ille: Quæro à te, inquit, vtrum obseruatoribus sancti Euangelij licet de omnibus quę apponuntur, prout Christus tradidit, manducare? & vtrum alicui homini liceat obseruatoribus sancti Euangelij contraria imponere euangelicæ libertati? Frater Helias respondit superbè: Bene scio ista, nolo tibi dicere, vade pro factis tuis. Iuuenis respondit: Ego scirem melius ad istam quæstionem respondere quam tu. Frater verò Helias clausit ostium cum impetu, & recessit. Et cum cogitaret intra se de dicta quæstione, hæsitauit, nec enodare sciebat. Ipse enim, cùm esset Vicarius ordinis præsumpserat vltra euangelia, & regulam ordinare, & constitutionē iam fecerat, quod nullus frater in ordine carnes manducaret, ita quod dicta quæstio erat totaliter contra eum. Vnde cùm nesciret declarare, considerans prædicti iuuenis modestiam, & quod etiam dixerit quęstionem prædictam eo melius enodare, rediit ad portam, aperiens ostium, vt ab ipso iuuene dictam quæstionem sibi peteret enodari. Sed aperta porta, nullus apparuit, nec circumquaq; quęsitus poterat reperiri. Ille autem iuuenis erat Angelus Dei, qui propterea ipsum non expectando recessit, quia superba mens non fuit digna habere colloquium angelicum. Quibus peractis sanctus Franciscus, cui omnia fuerunt reuelata, rediens de silua, acrius redarguit cum clamore valido fratrē Heliam dicens: Malè facis frater Helia, & superbè, quia repellis sāctos Angelos, qui veniunt ad nos visitandos & instruendos. Dico autem tibi, quod timeo vehemēter ne tua superbia extra istum ordinem faciat te fieri. Et ita sibi in posterum accidit, sicut sanctus Franciscus spiritu prophetico ante di-

te dixit. In eodem autem die & hora, qua iste Angel⁹ à fratre prędicto recessit, apparuit in eadē specie fratri Bernardo redeunti de sancto Iacobo, & statim iuxta quendā magnum fluuiū, quem trāsire non poterat, salutās fratrem Bernardū idiomate proprio dixit: Deus det tibi pacē, ô bone frater. Et frater Bernardus admirans de pulchritudine eius, & de lingua sibi nota, & de salutatione pacifica, & de facie læta, interrogauit eum: Vnde te habeo, ô bone iuuenis? Et ille respondit: Venio de tali loco, vbi moratur sanctus Franciscus & iui ad colloquēdum cum eo, sed non potui, quia stabat in silua ad contemplandum diuina. Et cum eo in illo loco frater Masseus, & frater Ægidius, & frater Helias. Et frater Masseus docuit me sonare ad portā vestrā: frater vero Helias, quia de quæstione, quam sibi feci, me audire contempsit, quando postea sibi pœnituit, & voluit me audire, & videre, non potuit. Et his dictis, ait Angelus fratri Bernardo: Quare charissime, differs vltra fluuium transire? Respōdit: Quia periculū timeo, propter profunditatem aquarum quas video. Et Angelus dixit: Transeamus simul, nō dubites. Et apprehensa manu eius, in ictu oculi fratrem Bernardū in alterā partem fluminis incolumem posuit. Cernens hoc frater Bernardus, quod iste esset Angelus Domini cū magna deuotione, ac reuerētia, ac gaudio dixit: O Angele benedicte Dei, dicas mihi, quod est nomen tuum? Qui respondit: Quid quæris nomen meum, quod est mirabile? Et hoc dicto disparuit, & reliquit fratrem Bernardum valde consolatum, ita vt totam viam illam cum gaudio ambulauit. Ipse vero frater Bernardus diem & horā notauit, quando Angelus sibi apparuit. Et postquam peruenit ad locum, vbi sanctus Franciscus cum socijs prædictis morabatur, omnia illis per ordinem recitauit. Vnde certissime aduerterūt, quod iste idem Angelus & ipsis & illi eadem die & hora apparuit. (Antoninus. 3. parte tit 24. &. 2. par. Chronici Gallici lib. 5. cap. 3. & lib. 1. cap. 109.

EXEMPLVM XVIII.

Angelicæ nares fœtorem peccatorum super omne cadauer exhorrent.

LEgitur quod Angelus in corpore assumpto & eremita gradiebātur simul. & appropinquauerunt cadaueri, quod iā per plures dies iacebat, & fœtebat. Eremitę autē obturāti nares, dixit Angelus: Quare nares tuas constringis? At ille: Non valeo fœtorem illius cadaueris sustinere. Paulo post iuuenis quidam pulcher ornatus sertis floreis cū phaleris & sella aurea equitando transibat, & cū adhuc longè esset Angelus cępit obturare nares corporis assumpti. Cui Eremita valde admirans ait: Quare nares ita stringis? Ille respondit: Ille iuuenis lasciuus & superbus plus fœtet infinitum coram Deo & Angelis, quā quodcunque cadauer coram hominibus. (Anton. par. 4. summæ Theol. tit. 14. c. 6. §. 1.

EXEMPLVM XIX.

Angelus visus est oblationem altaris diuino conspectui reuerenter offerre.

LEgitur quia in monasterio Sauiēsi sub venerabili patre eiusdem monasterij Serione cōtigit, quod relatu dignum credimus. Nam die quodam cū frater quidā diuino fungeretur officio, veniens ad illa verba: Supplices te rogamus omnipotēs Deus, iube hoc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuū, inclinās se iuxta morem, & supplicās, vidit Angelicos ciues in circuitu altaris astantes hilares & iucundos, & stolis mirę pulchritudinis indutos: inter quos vnus supereminēs apparebat forma sublimior, & vultu venustior, qui & præ cæteris solus de altari sacram hostiam accipiebat, solus sursum deferebat, & solus diuinis conspectibus præ-

præsentabat. Cęteri verò qui astabant in tantum illi Angelo congratulabātur, ac si quisque hostiam acciperet, si deferret, si præsentaret. Reflexis oculis sacerdos ad altare reposita repetit, missa sumpsit sanctificantia se, & sanctificata, & sic plenus gaudio agenda impleuit. (Collector magni speculi exemplorum.

EXEMPLVM XX.

Quomodo Angelus Domini iuuenem quendam eo quod prauis socijs se iunxisset data alapa correxit.

ZVVollis oppidum insigne Traiectensis diœcesis est, vbi quod dicturus sū firma didici relatione contigisse. Erat ibi sicut & in cæteris scholis non arguenda consuetudo, vt scholaribus ibidem frequentantibus vno vel duobus diebus in septimana concederetur decenribus ludis tensū studendi rigorē paululū relaxare, ne si nimium iuueniles animos indefessa studiositate lassescerēt, aut scholę fastidiū aut sensuū perturbata ratione incurrerēt detrimentū. nā sicut duratas trabes si nimium flexeris franges, sic tenera adolescentum ingenia si immoderato rigore grauaueris premes. Pressa enim in sublime ferri nō possent. Modus tamen secundum Quintilianum in huiusmodi remissionibus ille seruandus est, ne aut odium studiorum faciant negatæ, aut otij consuetudinem nimiæ. Quidam igitur eiusdem oppidi scholares hac sua congestione vti volentes, eo pacto lusuri campos intrauerunt, Vt hi qui ludentes amitterēt bibēdam illo vespere ceruisiam soli soluerent, suosque victores ab expositione tutarent. Cūque huiusmodi lusibus diem duxissēt in vesperum, ac sufficiente symbolo facto remeandum viderent, vnus ex illis qui eorum signifer atque dux ad insolentiam videbatur, quoniam, inquit, sufficiens symbolum lusuum indicio factum est, abundatque pecunia hoc vespere in potibus consumēda, nunc quia vrgentibus tenebris est oppidum repetendum, vel semel adhuc ea lege ludamus, vt quisquis nostrorum victor extiterit, quodcunque libuerit eo pacto alijs imperet, vt qui imperantis iussa implere contempserit, vnus & solus futuræ cœnæ soluat impendia, atque sic lucrata hactenus pecunia in aliud tempus reseruetur. Placet omnibus concepta propositaque inuentio, & reparato ludo, quisq; vt sic præcipere cæteris liceat arte atque industria qua potest elaborat. Verum quia frequenter fœliciora fata prauis arrident, soleatque improbos comitari fortuna secundior, is qui omnibus nequior erat iuuante victoria pręceptor effectus est, Vnde solemni celebrique cœna completa cunctis imperat se sequantur. Quo imperato surgit nequam à cœna, exit, idem pręcedit: cæteri ignari & nescij quo iturum sceleris ducem subsequūtur. Heu res nefanda. Ingreditur lupanar infaustus lupus, & postquam completa libidine exijsset, vt similiter vicissim omnes facerent sub pœnalis pacti euasione turpis bellua imperauit. Parent omnes nefando præcepto libenti animo, nam libidine æstuabant, quod agere iussi sunt adimplerunt. Vnus tamen ex eis, quem nedum, forma corporea, quę in eo elegantissima erat decorum effecit, verumetiam probitas & honestas, nec non & virgineus quidam rubor pulchris reddiderat pulchriorem, ad exitiale præceptum exhorrens pallentibus genis intremuit, petit sodales vt liber sibi præberetur egressus: maximè quia hactenus seruasset inuiolata castra pudoris, firmassetque animo se vitam potius quā virginitatem perditurum. His adolescentis verbis non compuncti, sed prouocati sodales, vi abstractum è collo Palliolum tenent, nec se illud redditurum affirmant, nisi expectantis se fœminæ amplexibus iungeretur. Nū tu, in-

tu, inquiunt, seruata castimonia vnus & solus nostram omnium luxuriam irridebis? Tum iuuenis vt obstinatam sodalium malitiam vidit, non ignarus consilij, lætos atque festiuos reiddit vultus, & lacerum doloribus animum serena fronte dissimulans: Si omnino, inquit, libet me vestris amplexibus habere consortem, valeat nunc fœlix virginitas, & cum id tempus exegerit, memorē se faciat quod hactenus cum summa veneratione in meis sit laribus hospitata. Et cùm hęc dixisset rapido cursu se ad cubile meretricis, quasi concubiturus ingessit. In cuius limine cum introiturus consisteret, versa in tergum fronte, vt minus notaretur sodalibus inclamauit. Nū solis virginibus cœli patebūt, & non etiam post adulteria Dauid & plures alij regna meruere māsura? Ad hæc sodales in risum concitati plausū fecerunt. Ipse tamē anxiè satis in intimis cordis sui penetralibus Dominū nostrum Iesum Christum precabatur, ne caueam scorti, naufragum videlicet pelagus virginei pudoris ingressus castitatis dispendia pateretur. Atq; sic introiens, firmatis solicitius forium seris, ne quid cū fœmina loqueretur expectantes præ ianuis sodales rescirent, & gestientem in suo amplexus fœminam paululum declinās, huiusmodi verbis affatur. Quoniam non ignoro infœlix soror, quod te in hanc miseram infamémq; vitam non tam pudicitiæ odium quā capiendæ pecuniæ amor transmiserit, ausus sum introire ad te, & nunc amotis arbitris colloqui tibi, cùm tamen longè sit animæ mea vt tecum (in pudicitiæ vastum periculum) velim quicquā peruersè agere, vel virginitatem meā quā gratia Dei vsque ad mortem inuiolatam tuebor; tuis aliarumve fœminarū amplexibus constuprare. Quia igitur me ad te non tam lasciuia inuexit quam compulit temerata malis praua societas, redimere malo quam violare pudorē. Interim apertis marsupijs non contemnendi valoris argenteum nummum protulit quem fœminę tribuens ait: Sume hūc nummū & secretum habe, nulliq; pandas quod saluis virginitatis sigillis abs te hac hora secesserim, alioquin si sodalibus res hęc innotesceret, se in mea damna armarent. Accepit nummum prostituta fœmina, & videns pudicam iuuenis verecūdamq; effigiem, admirata est vehementer adolescentem tenerūm annis, tanta morum honestate & verborum grauitate stare conspicuum, vt nec in eam nec in quālibet polluti cubilis partem pudicum lumen disiecit. Vnde adhortata est eum ne à propositi sui puritate decideret se rem secretam retenturam spopondit, & in pace abire præcepit. At iuuenis cum ad socios expectātes redijsset, & post insolentes discursus & varios platearum circuitus tēpus profūdæ noctis quiescendum præciperet, ab eis diuisus ad propria commeauit. Verùm quia indecens fuerat tantæ probitati tā improbis sodalibus sui præbere consortium, nō est passus pijssimus Deus, qui semper quos diligit arguit & castigat, hanc offensam impune prætergredi, sed tanquā benignissimus pastor balātis ouiculæ suæ hoc modo emendauit errorem. Gradiebatur solus per viam vt iret domum, haud parum in semetipso admirans quod potuisset illam metuendæ leenę caueam illæsus intactusque euadere. Cumque talia memorans girato in obliquum gradu in alium vicum diuertisset, qui recto itinere ad suum hospitium dirigebat, subito vidit ante se perhorrendæ noctis caliginem personam quandam, cuius virilis facies (nā vir videbatur) micantium astrorum lumen reuincēs inuisā plateam luce perfudit. Qui appropinquans dextera manu, tanto ictus impetu in maxillam iuuenis palmam fixit, vt vi verberis in terram relisus palpitaret, dicens: Vel hoc verbere doctus prauæ sodalitatis virulēta cōtagia vereare. At iuuenis cum post

breuissimam horam casus sui resurgeret, visurus quisnam ipsum tã violenta alapa consternasset, nullum præter se circa se vidit. Qua ex re Angelum suum fuisse, qui diuino imperio ipsũ de errore cõmisso corrigeret, nõ ambigua æstimatione arbitratus ad hospitiũ alacer repedauit, non minus de prodigiosa & profutura sibi correctione gauisus, quam de verberis acerbitate sollicitus. Cæterum ne phantasticum aliquid circa se contigisse iuuenis crederet, & somnio se magis deceptum esse, quam re gesta instructum esse putaret. diuina dispensatione factum est, quod per plures dies cæsa maxilla in tantum distensa pelle tumuerit, vt ad aliquot dies in publicũ procedere tanta genarum disparilitate vereretur. O fœlix iusti rigoris & è cel sissimis cœlis missa censura! quæ dum vnius errorem digno verbere cæcidisti, euidens dedisti documentũ posteris quantum Deo Angelisq; displiceat insontem adolescentum ętatem insolentibus sodalibus commisceri. Sed nũc in fine exempli quibus te verbis dignè lacerem nescio scelestе præceptor, qui dum praua conuentione & pœnali pacto noueras omnes sodales præceptis tuis parituros. & non ausuros tua violare imperia, quare nõ iubendo docuisti florentis iuuentutis dignissimam indolem virtutibus animũ dare, inuiolata seruare castra pudoris, & diuinis magis quam tuis iussis corda inflectere, nisi quod à magistro diabolo idcirco iubereris tam inauditum ludum effingere, vt te sodalesque tuos sæuus, parricida stuprata virginitate perimeres. Sed expecta paulisper, & videbis tu tuique sequaces, quam metuendus iudex ægrè pertulerit, animas rosea sanguinis sui effusione redemptas tuis iussibus, exẽplis & consilijs periisse. (Collector magni speculi Exemplorum.

ANIMA.

Animam propriam quidam ebriosus dæmoni vendidit, & ab eo vna cum corpore ad infernum deuehitur.

Ingluuiei iuramẽtis, & maledictionibus in loquendo Gallia præ cæteris fere terris studet auidiùs. In hac, vt à fratre Ordinis Prædicatorum audiui, accidit quod subiungo. Sedebant quidam viri honesti quantum ad sæculum, in taberna, & bibebant. Et cùm incaluissent mero, cœperunt conferre de diuersis ad inuicem, & inuectus est sermo quid futurum hic post hanc vitam: Tunc vnus: Vanissimè, inquit, à clericis istis decipimur, qui dicunt animas sine corporibus viuere post hanc vitam. Hoc dicto in risum omnibus concitatis, aduenit homo statura fortis & magnus, & residens cum illis, vinum postulat, bibit, quærit quis sit sermo inter eos. De animabus inquit ille qui supra. Si quis esset qui eam vellet emere, foro optimo darem eam, & de precio eius in communi omnibus ad bibendum. Tunc omnibus cachinnantibus, ille qui superuenerat: Talem, inquit, mercatorem quæro, paratus sum eam emere, dicito, quanti dabis? Et ille elato vultu: Tanti, inquit. Mox conuenientibus eis in præcio, soluit emptor statim pecuniam, & lætantibus omnibus biberunt pleno calice, non curãte ad primum illo quod animam vẽdidisset. Vespere autem facto: Tempus est, inquit emptor, vt quisque nostrum ad propria reuertatur: vos tamen antequam separemur date iudicium: Si quis equum emerit capistri vinculo alligatum, nunquid cum equo in ius ementis cederet & capistrum? Cui omnes pariter responderunt: Vtique cederet. Nec mora: venditorem, quæstionis & responsionis horrore trementem, emptor cum anima & corpore videntibus omnibus sursum

sursum leuauit in aëra, & secum, vt certum est, ad inferna protraxit. diabolus enim erat in hominis specie. Quis enim alius se animarum diceret mercatorem, nisi ille in cuius figura olim ad Abraham dictum est: Da mihi animas, cætera tolle tibi. (Cantipratensis lib. 2. Apum c. 56. par. 2.

APOSTATA.

EXEMPLVM I.

Apostata iuuenis à beato Andrea & beato Gregorio grauiter flagellatur, tum ob Apostasiam, tum quod debita viduæ tardius solueret, tum demum quod pauperes mendicantes irrideret.

IN monasterio, quod Cliuus Scauri dicitur, quodque beatus Gregorius infra Romanæ vrbis mœnia condidit, puer quidam à parentibus, vt Deo deinceps militaret, oblatus est. Qui postmodum dum iam adolesceret egressus de monasterio, ad seculum redijt, vxoremque sibi nuptiali fœdere copulauit. Deinde cum iam ad iuuenilem venisset ætatem, diuina sententia repentè percussus est in gutture, cœpitque morti, languoris ingrauescente molestia, appropinquare. Tandem malè fugitiuus, vt ad monasterium deportaretur, expetijt, ibique pœnitudinem de suis grauitatibus, habitumq; monachatus accepit. Cũque vxor eius cum nonnullis alijs lecto iacentis insisteret, cœpit ille grauiter gemere, vlulatus emittere & tãquam phrenesim pateretur, inordinata vociferatione garrire. Percontantibus autem eis, cur non ille quiesceret: Nonne, inquit, videtis beatum Andream Apostolum, sanctumque Gregorium acerrimis me suis verberibus immaniter flagellantes? Vlulãs itaque rursus, ac flebiles voces emittens, paululum respirabat, atq; dicebat: Modo me verberauerunt propterea quia monasterium dimisi, vxorẽque duxi. Interim post fletus, & rugitus ad momentum quiescens, aiebat: Modo me castigauerunt, quia pauperibus mendicantibus, maximè Scotigenis, non modo nihil dedi, sed eos etiam, quod flagitiosum est, irrisi. Rursus ingeminans stridores & gemitus, asserebat quoniam sex nummos, à vidua quadã paupercula mutuo accepi, & reddere nolui. & quot pedum passibus illa laborauit, dum eos ad me veniendo requireret, tot ego nunc ictus à sanctorum manibus pertuli, dum me pariter verberarent. Vt sciatis autem quia non mentior, perendie hora sexta de hoc sæculo migraturus sum. Erat porrò tunc sexta feria. Nocte verò qua Dominicus illucescebat dies qui dicitur in ramis palmarum, de lecto cunctis mirantibus non segnius exiliens, scapulare, atque cilicium, quæ iuxta se erant, repentè arripuit, moxque Ecclesiam beati Andreæ attonitus, ac festinus intrauit, vbi strato compositus, his qui aderant fratribus ait: Ecce Sanctorum verberibus flagellatus, ita de corpore egredior purificatus, sicut de fonte baptismatis mundus exiui. Inter missarum igitur sacrosancta solennia Dominica vix passione perlecta, hora qua prædixerat Deo spiritum reddidit. Nudato autem ad lauandum ex more cadauere, sic vibices ac stigmata in eius membris vndiq; videbantur, ac si corpus eius materialibus fuisset allisum verberibus. (Petrus Damianus.

EXEMPLVM II.

Apostatare volens propter gulæ tẽtationem, apparente Christo passo, & panem sanguine suo tinctum offerente resipuit.

SImili prope modo cuidã militi ad Cisterciensem ordinem transeunti

anti Christus in visione succurrit. Nam cum ille grauissimè à diabolo ad exitum tentaretur, & de nocte in noctem meditaretur apostatare per fugam, semel parato ad exitũ, & quasi commodiorem horam in lectulo prę-stolanti, & semiuigilanti, CHRISTVS apparuit in forma personatissimi viri. Et cùm ab illo quæreret, quid sic iacens haberet mali, respondit ille: Dolorem cordis habeo, & magnum defectum debilitatis in membris. Cui Dominus grossum panem hordeaceum offerens, dixit: Surge, & comede panem istum. Quem ille turbatus intuens: Quomodo, inquit, panem istum grossum comederem, qui panem similagineum manducare non possum: Tunc Dominus detecto latere, vulneri pectoris, sanguine & sanie profluenti, hordeaceum panem admouit, & tali profluuio madefactum iubet comedere lãguescentem. Mox ille cum horrore dissiliens: Heu, inquit, quomodo taliter pollutum comederem, quem impollutum recusabam? Et Dominus quasi minaci vultu innuens refutanti: Oportet, inquit, vt gustu saltem attentes quid sapiat panis iste. Cumq; diffugium ille non haberet. & susceptum panem tremebundus summis vix labijs attigisset, sensit in panẽ super omnem suauitatẽ dulcedinem mirabilem. Quem hianti quidem ore contrectans, totum subito cũ mira auiditate comedit. Nec mora. Domino disparente, tentatus ille ad se reuersus est & quid vidisset, & sensisset sincero corde retractans, & ab omni dolore mentis, & carnis tentatione conualuit, & in magna tranquillitate spiritus vsque in finem vitæ permansit. Quid mirum? Hordeaceus enim panis austeri ordinis melle Christi lateris perfusione linitus est. (Cantipratensis li. 2. cap. 57. par. 26.

EXEMPLVM III.

Apostata monachus et sacerdos latro efficitur, & purgatorium duorum millium annorũ à seipso sibi imponitur, sed duobus annis factis pro eo precibus, & alijs bonis operibus liberatur.

IVuenis quidam nobilis cõuersus est in quadam domo ordinis nostri, habebat autem Episcopum quendam cognatum, à quo vnicè amabatur. Qui cognita eius conuersione, ad monasterium venit, & vt rediret ad sæculũ verbis quibus poterat suasit, sed persuadere non potuit. Anno probationis expleto, factus est monachus, & nõ multo post gradatim ascendens in sacerdotem est ordinatus. Qui suadente diabolo, à quo primus homo eiectus est de paradiso, oblitus voti, oblitus sacerdotij, & quod pessimum est, creatoris sui, ordinem deseruit. Et quia ad parentes redire erubuit, prædonibus se coniunxit. Qui ita datus est in reprobum sensum, vt qui prius bonis erat melior, postea malis fieret deterior. Accidit, vt in obsidione cuiusdam castri telo percussus, & perfossus, ad extrema deueniret. Deportatus est à socijs in quandam villã, adhibitis quibusdam, qui ei ministrarent. Et cùm nulla spes esset euadẽdi mortem temporalem, hortabantur ad confessionẽ, vt saltem illius beneficio mortẽ euaderet æternã. Quibus respondit: Quid mihi prodesset confessio, qui tanta, & tam innumera feci mala, qui tam enormia commisi scelera? Ad hæc illi: Maior est Dei misericordia, quàm iniquitas tua. Vix tandem importunitate victus illorum, ait: vocate sacerdotem. Qui cùm vocatus adesset, & coram infirmo sederet, pius Domin⁹, qui potens est auferre cor lapideum, & dare cor carneum, tantã cordi eius contulit cõtritionem, vt sæpè confessionẽ inciperet, & propter lachrymas & singultus in voce deficeret. Tãdem

collecto spiritu in huiusmodi verba prorupit: Domine peccaui super arenam maris, & monachus sum ordinis Cisterciensis, in ordine sacerdos fact⁹, ordinem, peccatis meis exigentibus, deserui; & non mihi suffecit quod apostataui, sed & prædonibus me coniunxi, quos in crudelitate superaui: quibus illi tollebāt substantiam, ego abstuli vitam. Nemini parcebat oculus meus. Si illi quandoq; parcebant humana ducti miseratione, ego cordis mei impellente malitia, nemini quātum in me fuit, parcere potui. Multorum vxores & filias violaui, incendijs plurima vastaui. Enumerauit & alia quam plurima, quodammodo naturā humanam excedentia. Talibus sacerdos auditis, peccatorum eius enormitate territus, sicut stultus fuit, ita & stultè respondit: Maior est, inquit, iniquitas vestra, q̃ vt veniam mereamini. Respondit ille: Domine literatus sum, sæpius audiui, & legi, quia nulla sit comparatio humanę malitię ad diuinam bonitatem. Ait. n. per prophetam Ezechielem: In quacunq; hora peccator ingemuerit, salu⁹ erit. Item, nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat. Rogo ergo vos intuitu diuinę misericordię, vt aliquam mihi dignemini pœnitentiā iniūgere. Et sacerdos: Nescio, quid tibi iniūgere debeam, quia homo perditus es. Respōdit monachus: Domine, ex quo non sum dignus à vobis recipere pœnitentiam, ego mihi ipsi pœnitentiā iniungam. Eligo enim duo millia annorū esse in purgatorio, vt post illos misericordiam inueniam coram Deo. Ex quo ergo negatis mihi medicinam satisfactionis; peto, vt non fraudetis me à viatico sacræ communionis: respōdit ei stolidus sacerdos: Si tibi ausus non fui iniungere pœnitentiam, quomodo præsumo tibi dare Christi corpus & sanguinem? Et cùm ad neutrum adquiesceret, vnicam tandē rogauit petitionem, dicēs: Statum meū in scedula scribere volo, & vos deferre eam debetis tali Episcopo cognato meo, (ex nomine eum designans) spero quia pro me orabit. Et promisit sacerdos. Mortuus est monachus, & ad purgatorium deportatus. Et venit sacerdos ad Episcopum, defūcti litteras ei deferens. Quas cùm legisset amarissimè fleuit, dixitq; sacerdoti: Nunquā tantum dilexi hominē, dolui de apostasia, doleo de morte: dilexi viuum, diligo mortuum: quia iuuari potest, & contritus obijt, orationibus Ecclesiæ meæ nō carebit. Et euocans prælatos Episcopatūs sui, Abbates scilicet, Decanos, Priores, Pastores Ecclesiarū, quibus commissa fuerat cura animarum, & hoc ipsum demandans monasterijs sanctimonialium, rogans cum multa humilitate & instātia viua voce præsentes, litteris absentes, vt oēs speciales orationes, quas ipse iniūxit, illo anno animæ iam dicti defuncti impēderent, tā in missis, quàm in psalmis. Ipse verò præter missas & eleemosynas, ac orationes peculiares, quas pro eo fecit singulis diebus hostiā salutarem pro absolutione animę eius immolauit: quod si fortè in maxima necessitate, vel infirmitate, hoc per seipsum facere nō potuit, alter defectū illum suppleuit. Anno cōpleto, in fine missæ post altare stans defunctus, apparuit Episcopo, pallidus, exilis, macilentus, in veste pulla, vultu habituq; statum suum bene declarās. Quem cū interrogasset, quomodo haberet, vel vnde veniret, respondit: In pœnis sum, & de pœnis venio, sed gratias ago charitati tuæ, quia annus iste propter eleemosynas, & orationes tuas, atque beneficia Ecclesiæ tuæ mihi exhibita, abstulit mihi mille annorum pœnas quas sustinere habebam in purgatorio, quod si adhuc vno anno similem mihi impenderis opem, omnino liberabor. Audiens hoc Episcopus, lætus affectus, Deo gratias egit, missisq; literis ad ecclesias siue monasteria, visionē omnibus exposuit, & vt adhuc vno anno iniunctas seruarent

orationes obtinuit. Episcopus verò annum sequentem præcedenti cōtinuauit, tanto in exhibitione feruentior, quanto iā deliberatione securior. Expleto anno, cùm Episcopus missā pro eo celebraret, iterum adfuit illic in cuculla niuea, & facie serenata, dicēs sibi omnia optatè succedere, & ait Episcopo: Remuneret Deus omnipotēs charitatē tuam, sāctissime pater. quia propter tuam sollicitudinem ereptus de pœnis, iā ingredior gaudiū Domini, & ecce isti duo anni reputati sunt mihi pro duobus millibus annorum. Et non vidit eum amplius. (Idem lib. 2. cap. 3.

EXEMPLVM IV.

Apostata monachus & fornicarius rursus à beato Bernardo conuertitur, & propositum bonum habens post mortem in habitu religioso inuenitur, cùm tamen in clericali traditus esset sepulturæ.

BEatus Bernardus monachum quēdam habuit, qui suadente inimico habitū deposuit, & parochiam quandam eodem cooperante regendam suscepit. Erat quippe sacerdos. Et quia sæpe peccatū peccato punitur, desertor ordinis in vitiū labitur libidinis: cōcubinam, sicut multis cōsuetudinis est, ad sibi cohabitandū accepit, de qua & liberos genuit. Accidit autem, vt post annos plurimos, miserante Deo, qui neminem vult perire, sanctus Abbas villam, in qua monachus habitauit, transiret, & ad domum illius hospitandi gratia diuerteret. Quem ille bene cognoscens, & quasi proprium patrē cum multa reuerentia excipiens, deuotè ministrauit, & tam ipsi, quàm socijs, ac iumentis necessaria copiosè procurauit, non tamē recognitus est ab Abbate. Manè cum vir sanct⁹, dictis matutinis paratus esset ad eundem, nec posset loqui sacerdoti, eo quod maturiùs surgens isset ad ecclesiā, ait filio ipsius sacerdotis: Vade, defer nuntiū istud Domino tuo. Erat autē puer mutus à natiuitate. Qui præcepto obediens, & etiam præcipientis virtutē in se sentiens, ad patrem cucurrit, & sancti patris verba, verbis valde absolutè expressit, dicens: Hæc, & hæc mandat tibi Abbas. Pater primam vocem filij audiens, & præ gaudio lachrymans, vt secundò & tertio eadē verba repeteret admonuit & quid sibi Abbas fecerit, diligēter inquisiuit. Cui ille: Nihil aliud mihi fecit, sed solūmodò verbis dixit mihi: Vade, dic Domino tuo verba hæc. Ad tam euidens miraculum sacerdos cōpunctus, festināter ad sanctum virum venit, seq; cum lachrymis ad pedes illius prostrauit: Domine pater, inquit, monachus vester talis fui & tali tempore à monasterio recessi. Rogo igitur paternitatem vestram, vt liceat mihi redire vobiscum ad monasteriū, quia Deus in aduentu vestro visitauit cor meum. Cui sanctus: Expecta me, & ego peracto negotio ocyus reuertēs ducam te mecum. Timens ille mortem, quam prius non timebat, respondit: Domine timeo interim mori. Ad hæc ille: Hoc pro certo scias, quia si in tali cōtritione, ac proposito mortuus fueris, coram Deo monachus inuenieris. Recessit, redijt illum recenter mortuum, ac sepultum audiens, sepulchrum aperiri præcepit. Dicentibus qui aderant, quid facere vellet, respōdit: Volo videre vtrum in sepulchro iaceat monachus, an clericus. Clericum, inquiunt, in habitu clericali sepeliuimus. Reiecta terra, non in veste qua sepultus fuit, sed in tonsura, & habitu monachi cunctis apparuit. Et magnificatus est ab omnibus Deus, qui volūtatem pro facto reputat. (Idem lib. 2. cap. 3.

EXEMPLVM V.

Apostatare volens quidam notabilem visionem de duabus vijs habuit.

ABbas Philippus de Ottirburg retulit Abbati nostro de quodam suo

suo nouitio tentationem satis grauẽ, & sola Dei reuelatione sedatam. Cùm enim idem nouitius tam grauiter esset tentatus, vt à nullo hominum posset consolari. & firmum cœpisset propositum recedendi, eadem nocte, qua de manè ad seculum redire voluit, talesomnium vidit. Visum est ei, quia staret ante ostium portæ, de qua duas hinc inde considerauit vias exire. Vna ex illis vergebat ad dexteram, altera ad sinistram, vtraque tamen ducebat in siluam oppositam. Stante nouitio in biuio, cùm dubitaret quã illarum eligeret, senem quendam cominus stare conspexit. Cui sic ait: Bone vir, si nôsti, ostende mihi quæ ex his duabus vijs sit rectior, & ad ambulandum commodior. Ad quod ille respondit: Ego plenè & benè te expediam. Via hæc, quæ est à dextris, in nemore per breue spatium spinosa est, inæqualis, lutosa, & aspera, postea sequitur campus amœnissimus, longus, planus, variisque floribus decoratus. Via verò, quæ est à sinistris, in silua quidem, commoda est. plana, sicca, lata, & bene trita, satisque delitiosa, sed non longa, qui campus mox continuatur longus, scopulosus, lutosus, asperrimus etiam ipsi visui horrendus. Ecce totum prædixi tibi quodcunque volueris elige. Hoc dicto nouitius experge factus est, non dubitans visionẽ propter se factam, vtpote bene suæ tentationi congruentem. Idem lib. 2.

EXEMPLVM VI.

Apostata conuersus dum festinat fieri episcopus, cum furto capitur, & suspẽditur.

IN Campo domo ordinis Cisterciẽsis quæ sita est in Episcopatu Coloniensi, sicut audiui à quodam sacerdote ordinis nostri, homine veridico, quem res non latuit. Conuersus quidam fuit, qui à monachis, cum quibus loquebatur, in tantum literas didicerat, vt textum Alexandri legere sciret. Huiusmodi occasione illectus, & deceptus, libellos sibi ad hoc idoneos occultè fecit conscribi, cœpitque in vitio proprietatis delectari. Cumque huiusmodi studium eidem Conuerso ad hoc nimis conuerso prohiberetur, amore discendi apostasiam incurrit, modicum tamen propter ętatem profecit. Deinde ad monasterium pœnitentia ductus rediens. & hoc vsq; tertio actitans, nũc ad scholas seculares exeundo, nunc reuertendo, diabolo copiosam in se præbuit materiam decipiendi. Visibiliter enim illi apparens in specie angeli, ait: Disce fortiter, quia futurum est, & à Deo diffinitum, vt Halberstadensis fias Episcopus. Stultus ille diaboli dolos nõ obseruans, sperabat in se antiqua renouanda fore miracula. Quid plura? Die quadam seductor Conuerso se ingerẽs clara voce. & hilari facie, dicebat: Hodie Episcopus Halberstadensis defunctus est, festina venire ad ciuitatem, cui à Deo Antistes destinatus es. Ipsius enim consilium mutari non potest. Statim miser de monasterio silenter exiens, nocte eadem in domo cuiusdã honesti, sacerdotis iuxta oppidum Xantense hospitatus est. Vt autem gloriose ad sedem suam veniret, nocte ante lucem surgens, equum hospitis valde bonum strauit, cappã eiusdem induit, ascendit, & abijt. Manè familia domus, damno cognito, apostatam insequens, apprehendit: ad iudicium seculare cum furto tractus, & per sententiam damnatus, non cathedram vt Episcopus, sed sicut fur patibulum ascendit, (idem lib. 2. cap. 16.

EXEMPLVM VII.

Apostatans conuersus ex cuculi vocibus longam sibi vitam promittens citiùs moritur.

NArrauit nobis anno præterito beatę memorię Theobaldus, Ab-

bas Eberbacensis, quòd quidam Conuersus, cùm nescio quo tenderet, & auem, quæ Cuculus dicitur, à voce nomen habens, crebrius cantantem audiret, vices interruptionis enumerauit, & vigintiduas inueniẽs, easq; quasi pro omine accipiẽs, pro annis totidem vices easdem sibi cõputauit. Eia, inquit, certè xxij. annis adhuc viuam, vt quid tanto tẽpore mortificem me in ordine? Redibo ad seculum, & seculo deditus, viginti annis fruar delitijs eius. duobus annis qui supersunt pœnitebo. Haud dubium, quin diabolus, qui supra dictum conuersum, vt Episcopus fieret ad credendum induxerat, aperto sermone, & huic suaserit, vt tali augurio fidem adhiberet, occulta suggestione. Sed Dominus, qui augurium odit, aliter quàm ille ordinauerat disposuit. Nam duos, quos pœnitentiæ deputauerat annos, eum in seculo viuere permisit. & annos viginti delicijs ordinatos iusto suo iudicio subtraxit. Ecce tales sunt promissiones diabolicæ. (Idem lib. 5 cap.

EXEMPLVM VIII.

Apostata Deo iudici præsentatus, aut peccata soluere, aut in infernum ire præcipitur.

IN Anglia rector cuiusdam Ecclesiæ pecuniosus, & luxuriosus infirmatus grauiter, timore mortis habitũ fratrum Prædicatorũ suscepit, & cum aliquantulum conualuisset, reiecit, & cum se multis exposuisset criminibus, à Deo pio patre correctus est huiusmodi visione. Videbatur enim sibi soporato in hora matutinali, quod videret Christum Dominum in aëre sedentem ad iudicãdum, & omnia peccata sua super caput suum esse scripta, & infernum subtus hiantem ad se recipiendum. Cumque territus ad Christum respiciens clamaret, faciem eius vidit terribilem, & sibi plus intollerabilem, quam infernum ipsum, Post hæc apparuit ei quidam in habitu fratrum Prædicatorũ, dicens Christe: Domine, quid vis de isto? Et Dominus, vt soluat preciũ pro peccatis, aut in infernum vadat. Euigilans ergò & hæc secum reuoluens, peccata sua cum multis lachrymis confessus est fratri Martino lectori fratrum, & habitum cum multa deuotione resũpsit. Et post mensem iterum infirmatus est, frater autem confessor eius cum videret eum morti propinquum turbari propter peccata sua, dixit: Noli timere charissime, sed audacter præsume de misericordia Dei. Ego quicquid boni in ordine feci, tibi do, dũmodo firmiter speres. Et infirmus hęc audiens confortatus, gratias egit. Et perceptis Sacramentis, cum multa detione migrauit. Post eius obitum, videbat dictus frater visionem, quod dictus rector sordidissimis vestib⁹ spoliabatur, & candidissimis induebatur. Et rogabat eum confessor suus frater ille, vt vestes sibi consimiles impetraret à Christo. Tunc respondebat defunctus: Charissime pater, istæ sufficiunt mihi, & tibi. Hoc autẽ dixit, quia concesserat bona sua quæ data nõ minuuntur, sed magis accrescunt. (Ex li. vitæ fratrum Prædicat. par. 5. c. 5.

EXEMPLVM IX.

Apostatans eremita per obsessionem dæmonis ad eremum reuocatur.

ADolescens quidam in Asia prędiues opibus, genere clarus, habẽs vxorem & filium paruum, cùm in Ægypto tribunus esset, & frequentius aduersum Blembos expeditionibus quædam loca eremi contigisset, sanctorum etiam tabernacula cõplura vidisset, à beato viro Ioanne verbũ salutis accepit. Nec moratus inutilem militiam cum vano illo honore contemnere, eremum constanter ingressus, breui tẽpore in omni genere virtutũ perfectus emicuit, potẽs ieiunijs, humilitate cõspicuus, fide firmus, facilè

cilè se antiquis monachis studio virtutis æquauerat. Tunc interim subijt eum cogitatio inuecta per diabolum, quod rectiùs esset vt rediret ad patriã, filiumq; vnicũ, ac domum totã cum vxore saluaret, quod vtriq; esset acceptius Deo, quam si solùm se sæculo eripere cõtentus salutem suorum non sine impietate negligeret. Istiusmodi ergo falsæ iustitiæ colore superatus, post quadriênium ferè cellulam suam atq; propositum eremita deseruit. Sed vbi ad proximum monasteriũ, quod à multis fratribus habitabatur accessit, causam discessionis atq; consilium quærentibus confitetur. Renitentibus cunctis atq; præcipuè loci illius Abbate, male animo fixa sententia non potuit euelli. Igitur infelici se obstinatione proripiens cum dolore omnium digressus à fratribus vix ex conspectu abscesserat, impletus à dæmone, cruentasq; spumas ore prouoluens dentibus seipsum lacessebat. Deinde ad idem monasterium fratrũ humeris reportatus cùm in eo coerceri immundus spiritus non valeret, necessitate cogẽte ferreis nexibus alligatur, pedes cum manibus vinciuntur. Non immerita pœna fugitiuo, vt quem nõ cohibuerat fides, cathenæ cohiberẽt. Post biennium demum oratione Sanctorum ab immundo spiritu liberat⁹, ad eremum vnde discesserat mox ingressus, & ipse correctus est, alijs post futurus exemplo, ne quem aut falsæ iustitiæ vmbra decipiat, aut incerta mobilitas inutili leuitate compellat semel cœpta deserere. (Seuerus Sulpitius dial. 1. cap. 15.

EXEMPLVM X.

Apostatare volens Archidiaconus à sancto Dunstano vsq; ad mortem percutitur.

QVidam Archidiaconus Lũdoniæ conuersus est in monasterio Sancti Dunstani, literarum scientulus & cœpit religiosè conuersari. Post annum quo monachus factus est secretarij officio functus est, & cœpit paulatim à religione tepescere dũ maiori libertate cæteris potiretur: Tandẽ fugam parabat cum quodã iuuene sibi conscio, tamen adhuc animo fluctuabat de hoc quod facturus erat. Statuit autem apud se, se non discessurum à monasterio sine licentia S. Dunstani. Venit itaq; ad tumbam eius querelã faciens de illis, & suam benedictionem petens, & vt iter suum prosequeretur, dixit se ipsius seruum futurum quocunq; pergeret. Veniens post chorum inuenit monachum quendam reuerendissimum virgam tenentem, & ei innixum stantem, & se inuidis oculis intuentem, quo viso expauit, & ab eo diuertere voluit, qui virga opposita ait, quo vadis? Innuit ille nõ esse loquendum. At ille: Si loquar nihil ad te, dic quo vadis? Quò, inquit, mea interest. Ac Sanctus. Nihil est, reuertere ad sepulchrũ, vbi modo fuisti & mutata voluntate intentius ora. Reuersus ille orauit sicut priùs orauerat. Rediẽs obuiũ habuit quem prius eodem loco, qui quò tenderet requisiuit. Cui ille: Quid ad te? Multũ, inquit quod & tu si te non correxeris in proximo experieris, nũc ergo redi iterũ, & muta mentem, & muta precem. Cumq; ille transire potius conaretur quàm redire, ille vibrata contra eum virga redire illum coëgit. Qui rediens multùm pauidus orauit tertiò eundẽ sermonem. Et rediens non inuenit eum quem prius inuenerat, putansq; se bene orasse, properauit ad ostium claustri, vbi offendit quem priùs offenderat, turbato vultu contra se stãtem, & interrogantem quo pergeret. Qui respondit: Quis es tu qui me tanta auctoritate constringis? ait: Quæris quis? audi: Ego sum Dunstanus possessor, & Archiepiscopus huius loci, amator illorum, & adiutor qui verè sunt filij huius Ecclesię. Et tu quomodo suffragium meum quæris, qui me, & locum istũ vis deserere? Mea licen-

tia hinc nūquam exibis, sed velis nolis hic remanebis, hic morieris, & quia me audire contēpsisti, ecce in pœna tua probabis, quod non bene fecisti. Et leuās virgam percussit eum tertiò acriter, & in terram prostrauit, & disparuit. Ille iacens illic inuentus est, & deportatus in infirmatorium, & cœpit quotidiè augmentari infirmitas, nec poterat dignosci qualis esset. Ille autem reuelare nolebat, tandem positus est super cilicium, & cœpit Litania pro eo dici. Cumq; diceretur bis: Sancte Dunstane ora pro eo, rogauit se super lectum poni, dicens se modo non moriturū. Et accersito Henrico Priore cōfessus est ei omnia, & quod mori non poterat antequam hoc confessus fuisset. Et accepta pœnitentia & benedictione à Priore reddidit spiritum. (Vincent. Beluac. histor. lib. 24. cap. 96.

EXEMPLVM XI.

Oratione B. Basilius cum suis ab imminente furore Iuliani liberatur, ipso a postata horrenda morte punito.

IN illo tempore, Iulianus pergēs ad Persicum bellum venit Cæsaream. Basilius autē cum suis obuiauit ei, & obtulit ei pro benedictione tres hordeaceos panes: Imperator autem iussit suos quidem accipere panes, & reddere ei fœnum dicens: Hordeum cibus est iumentorum, quod obtulit nobis, recipiat & ipse fœnum. Quod suscipiens dixit ei: Nos quidem, ô Imperator, ex quibus comedimus obtulimus tibi; tu vero ex quib⁹ nutris irrationabilitatem naturæ reddidisti nobis. Iulianus autem in insaniam versus dixit ei: Pastio fœni istius sine oblatione dabitur tibi, quādo autem Persas subigēs reuersus fuero desolabo ciuitatem tuā, & arabo eam, vt fiat farrifera magis quam homifera. Non enim ignoro audaciam populo à te suasam, vt à me adoratam Deam postquam eā statuerim confringeres vsq; in finem. Et hæc dicens pergebat ad Persarum regionem. Rediens autem Basilius in ciuitatem, & cōuocans omnem multitudinē narrauit ei Imperatoris verba. Et consolans populum, atq; consilium dans, dicit: Pecuniam fratres ad nihil vtilem reputantes salutis vestræ prouidentiam facite, vt si datū fuerit tēpus tyranno Imperatori, muneribus eum placemus. Qui abeūtes in domos suas quæ habebat vnusquisq; cum tota alacritate attulit ad eum, auri scilicet, & argenti, lapidūq; præciosorum infinitam multitudinē. Qui vidēs alacritatem eorum, posuit ea in thesaurario, superscribēs vniuscuiusq; nomen dicens, quia potens est Deus, & illius furorem à nobis auferre, & vobis vestra restituere. Statim ergò præcepit clero, & omni populo cū mulieribus, & infantulis ascendere in mōtem Didymi, in quo honoratur Dei genitricis memorabile templū, & tribus diebus ieiuni sustinētes postulauerunt Deum dissipari iniquum Imperatoris propositum. Et ecce adhuc postulantibus & vigilantibus illis in oratione vidit Basilius in visione multitudinem militiæ cœlestis hinc inde in monte, & in medio eorum super thronum gloriosum sedentem quandam in muliebri habitu, & dicentem ad proximè sibi astantes. Vocate mihi Mercuriū, & abibit interficere nobis Iulianū, filiū meū & me, tumidè blasphemantem Sāctus autem cum armatura adueniens iussus, ab ea velocius abijt. Et aduocans quæ erat in muliebri habitu, magnum Basilium, dedit ei librum habētem in historia omnē mūdi facturam, dextrorsum verò hominem formatum à Deo. In principio autem libri scriptum erat, Dic. In fine autem eius vbi plasmabatur homo, Parce. Suspiciens autem librum in præsentia eius legit vsque ad subscriptionem Parce. Et continuo absq; sōno factus est sub timore & gaudio cōuentus.

uentus. Similem verò visionem mortis Iuliani vidit etiam eadē nocte Libanius sophista, cùm esset cum eo in Perside. Expauens verò visionem Basilius cū Eubolo sancto euigilans, venit in ciuitatem, audiensq; martyrium sācti Mercurij, in quo & iacebat, & arma eius conseruabantur quærens ea, & non inueniens vocauit custodem, & sciscitabatur ab eo vbi illa fuissent. Qui cùm sacramento dicebat illa ibi vesperi fuisse, vbi perpetuo conseruabātur. Credidit ergo indubitanter Basilius quia vera est visio, & glorificās Deum, qui non despicit confidentes in se, festinatione multa & gaudio inenarrabili recurrit in montem adhuc omnibus dormiētibus, quos excitans ad orationem hortatus est, & gaudens euangelizauit ex Deo reuelationem sibi factam, quia ista nocte interfectus est tyrannus. Et gratias agens reuersus est in ciuitatem. Et veniens rursus ad martyriū sancti Mercurij inuenit lanceam illius sāguine madidam. Et iterum cum omnibus gratias agens Deo, imperauit cunctos venire in magnam Ecclesiam, & participare diuinæ administrationi. Et hortatus est omnem populum ibidem septem diebus in oratione manere. Populo autem cum omni clero festiuitatem agente vsque in finem septem dierum, omnibus in Ecclesia cōgregatis, ecce Libanius Iuliani quæstor fuga vsus, venit in ciuitatem & discens populi congregationē in Ecclesia ocyùs aduenit annuncians impiam mortem Iuliani, & dicens: Quia cùm secus fluuium esset Eufraten, & relicta nocte septima excubia milites custodirēt eum, venit quidam ignotus miles in armis & lācea, valido & terribili impetu perfodit eum, & subitò nusquam cōparuit. Ipse autem miserrimam vocem emittens cum blasphémiæ clamore expirauit. Procidens autē Libanius genibus Basilij postulabat sibi dari Christi signaculū. Crastina die præcepit omnibus Basilius recipere pecuniam. Qui vna voce dixerunt ad eū: Si mortali Imperatori hæc tribuere voluimus, vt non desolaret nostrā ciuitatem, multo magis Christo immortali Imperatori oportet offerri ea, qui à tanto interitu nos liberauit. Ecce in manibus tuis omnia sunt, fac de eis, vt tibi Deus iusserit facere. Qui mirās populi magnanimitatem, etiam nolētibus terriam partem reddidit. Et de reliquis vestiuit omne presbyterium cum ciborio. Altare autem auro puro & gemmis prætiosis decorauit. (In vita S. Basilij scripta per Amphilocium apud Suriū.

EXEMPLVM XII.

Apostatare volens latratibus infernalis canis impetitur.

ALio quoq; tēpore dum in die natalitij AndreæApostoli meridianis horis fratres quiescerent, subitò quidam frater apertis oculis cœpit tremere, voces ingentes emittere, quibus vocibus testabatur ferre se nō posse quod patiebatur. Concurrentes fratres viderunt eū oculis apertis trementem, & clamantem, & à sensibus alienum, nihilq; quod foris agi poterat sentientem. Hūc in manu leuauerunt atq; ante altare S. Andreæ Apostoli iussu B. Gregorij proiecerunt, ipsique pro eo in oratione prostrati sūt. Qui statim ad se reuersus cōfessus est, quia senex quidam ei apparuerit, & canem nigrum ad eum dilacerandum dimisit dicens: Quare fugere voluisti de monasterio isto? Cumq; euadere de canis morsibus nullo modo valuissem, venerunt quidam monachi & eundem senem pro me rogauerunt. Qui statim iussit canem abscedere, & sic ipse ad me reuersus sum. Hic autē frater sæpè confessus est postea, quod eo die quo ista pertulerat, consilium habuerit de monasterio fugiendi. (Ex Vita S. Greg. lib. 1. nu. 12.

EXEM-

EXEMPLVM XIII.

Apostatare volens quidam à demonio possidetur.

ALius quoque monachus discedere de monasterio beati Gregorij latenter voluit. Cumque hoc mente tractasset, voluit oratorium ingredi, sed dæmone corripiente nequiuit. Relinquebatur à dæmonio quamdiu extra oratorium stabat. Si verò ingredi conabatur, statim maligno spiritui traditus vexabatur: Hoc dum iam sæpius fieret, tādem Gregorio disquirente, se de monasterio fugere voluisse confessus est. Eiusque per triduum cum fratrum precibus, ita pietate Dei curatus est, vt ad eum postmodū malignus spiritus nequaquam accedere tentauisset. Dicebat autem se beatum Andream dum vexaretur vidisse, seque ab eo increpatū esse, cur de monasterio vellet abscedere. (Ibidem nu. 13.

EXEMPLVM XIIII.

Apostasiæ causa fugientes de monasterio beati Gregorij miraculosè inuenti, atque reducti sunt.

ALij quoq; duo fratres de eodem monasterio fugerunt, atque aliqua prius fratribus colloquendo signa dederunt, quod per viam Appiam descendentes Hyerosolymam tēderent. Qui exeuntes diuerterunt de itinere, & vt à sequētibus se minimè inueniri potuissent, retrusas criptas iuxta Flammeam portam inuenientes in eis occultauerunt. Cum verò vespertinis horis requisiti minime in congregatione essent inuenti, ascēsis caballis eos quidam fratrum secuti sunt per Metronii portam exeuntes, vt eos in Latinam vel Appiam viam sequerentur. Subito eis consilium ortum est, vt eos in Salaria requirerent extra ciuitatem. Igitur pergentes deflexerunt in Salariam. Eos verò minimè inuenientes per portam Flammeam decreuerunt reuerti. Cumque reuerterentur mox vt equi eorum ante criptas illas venerunt, quibus se absconderunt, fixerunt gradum. Pulsati & compulsi passum mouere noluerunt, considerauerunt monachi rem talem sine mysterio esse non posse. Attēderunt ad criptas, & viderunt earum aditus maceria esse damnatos, sed caballis suis nusquā euntibus descenderunt. Deposuerunt lapides qui in ore criptæ positi erant, & ingressi sunt, eosque in tenebrosis eisdem latibulis terræ consternatos inuenerūt Qui ad monasterium reducti ex eodē miraculo, ita meliorati sunt, vt eis multum postea profuerit ad parum temporis de monasterio fugisse. (Ibidem nu. 14.

EXEMPLVM XV.

Apostatans sororis amore cum eadem ab inuisa bestia laceratur.

LEgitur in libro de ortu Carthusiensi. Nouitij cuiusdam soror nobilis venit ad portā claustri flens, & eiulans pro eo quod ipsam desolatam reliquerit seculo. Consulit prior quod ipsam non videat, ne fortè ab ea flexus recedat. Ille è contra stultè præsumens de fortitudine sua eam adijt, & statim miser cum ea recessit. Pergētibus ipsis insimul, & non lōge à claustro nemusculum quoddam ingrediētibus, vident rustici arantes & pastores bestiam de siluis venire rapturam, prius non visam. Quæ mora in næmusculo facta modica, ab locum redijt, vnde venit. Mirantes illi quod fecit bestia, currunt ad nemusculum. Et ecce inuenerunt membra eorum dilaniata, & hinc inde dispersa. Quod cū nunciassent fratribus in claustrum, plangebant miserablem illorum exitum, mirantes Dei horrendum iudicium. (Ex sexto lib. Chronicorum Petri Dorlandi Carthusiani.

EXEMPLVM XVI.

Apostasiæ spiritu tentatus, procuratione diaboli decem aureos in cella inuenit.

IN domo prope Treuerim ordinis Carthusiensis quidã nouitius Meynardus nomine, fuit à diabolo tentatus, sed non sic superatus. Nam sic tentatus fuit, quod si aliquantulum pecuniæ habuisset statim exiuisset, vnde ex abundantia cordis etiam ore ad seipsum dixit: Si haberem decem aureos, ego nõ manerem hic diutius, sed exirem. Et cum in cella sua nescio quid quæreret in quodam loco inuenit decem aureos quasi recenter monetatos, & bonos. Quos cum inuenisset, & fraudem diaboli cognouisset, cõfortatus fuit in Domino, & professionem faciens, & compluribus hoc ad ædificationem narrans perseuerauit in ordine xlij. annis vsq; ad mortem. (Idem. ibidem.

EXEMPLVM XVII.

Apostatare volens ostensione pœnarum inferni, & cœlestis gaudij à matre defuncta reuocatur.

LEgitur in libro de septem donis, quod cùm ordo Cisterciensis primò incœpisset in multa rigoris asperitate, quidam eundem ordinem intrauit, & cum diu & acriter tentatus fuisset, non valẽs diutius sustinere, proponebat exire. Cui apparuerũt pater suus, & mater, qui fuerant mortui, salubriter sibi exitum dissuadentes. Cùm iam tertia vice omnino cõcepisset exire, apparuit ei mater multùm tristis quærens quare hoc facere vellet. Qui dum querularetur, se nequaquam posse asperitatem ordinis sustinere, quæsiuit mater si posset asperitatem inferni sustinere, etiam ad minimum eius tormentum. Cum autem ille diceret; quis infernus, aut ordo tantæ austeritatis, & duritiæ esset, cuius quasi perpetuæ silentium acerbissimum, stratum ferreum, rigor asperrimus cibus insipidus. Respondit mater: Vis experiri vnum modicũ tormentum inferni? Cum autem diceret volo, audiuit tam horrendum grunnitum porcorum, quod nullum poterat ei tormentum comparari. Videbatur autem sibi, quod cælum scinderetur & caderet super caput eius. Et cùm pre timore clamaret & deficeret, confortauit eum mater, & cessauit ille tonitus. Item mater ait ad eum: Vis audire vnum minimum paradisi gaudium? At ille: Valdè libenter. Et audiuit voces tantæ dulcedinis & suauitatis quod excedebant omnẽ dulcedinem musicæ harmoniæ. Tunc mater ait ad eum: Si vis euadere inferni tormenta, & adipisci gaudia paradisi, perseuera in incæpto. Ille autẽ matri fidelem perseuerantiam firmiter promisit, & fideliter adimpleuit. (S. Nicolaus Dinclespule.

EXEMPLVM XVIII.

Apostasiæ spiritu tentatus frater orationibus sodalis sui constans efficitur.

ERant duo scholares renunciantes seculo, & claustrum ingrediebantur. Diabolus autem tẽtauit multùm vnum eorum, vt ad seculum rediret. Qui tentationi resistere non valens, dixit socio suo: Redire me oportet ad seculum. Quem ille retinere non valens ait: Veni prius ad altare beatæ Mariæ virginis, vt salutemus eam. Cumque orationem facerent, ille qui tentabatur attediebatur orare, quia cor eius vt citius exiret cruciabatur. Socius autem eius vberrimè cum lachrymis beatam virginem inuocauit. Tentatus autem vidit Mariam pallio suo lachrymas eius recipientẽ, & filio suo ostendentem & dicentem: O dulcissime fili mi qui semper exaudis supplicites te inuocantes, suscipe has

has lachrymas serui tui, & effectum petitionis concede. Cui filius: Non est fas(ô Mater) vt tibi aliquid denegem, fac cum eo sicut vis. Tunc ille quasi de graui somno euigilans socium adhuc flentem eleuat, & ad pedes eius procidens ait: Hodie meritis & lachrymis tuis ab omni tentatione sum liberatus, & ad claustrum redeamus, & beatæ virgini seruiamus. (Collector mag. spec. exemplorum.

EXEMPLVM XIX.

Apostatare volens iuuenis per Christum sibi vulnus lateris ostendentem reuocatur.

IVuenis quidam religionem intrãs in seculo delicatè fuit nutritus, & ideo austeram vitam suæ regulę vix tenere poterat. Panis erat niger & durus, vinum acre: & omnia grauia videbantur, & ideo à suo prælato petiuit licentiam recedendi, dicens se nõ posse portare ordinem. Cui Abbas: Charissime fili, non potestis recedere, quia es professus monachus in ordine isto, sed magis roga Deum, vt perseuerare possis cum alijs, quia fortassis tẽtatio diaboli est. Ille autem tempore breui adquieuit & iterum tẽtatus est, & mutato habitu iuit ad seculum. Cui eunti apparuit Christus in specie cuiusdam iuuenis, & sequbatur eum. Ille vero festinabat quasi desperatus nesciens quo iret. Christus autem clamabat ad eum dicens: Expecta me. Ille vero ampliùs currebat. Tũc Dominus vocauit eum nomine proprio, dicens: Frater, expecta me, & ibo tecũ. Tunc iratus ille, quod eum fratrem nominauit, admirans quis ei dixisset nomen suum, fortius capit currere, & altius Christus cępit clamare. Tandem tædio victus expectauit eum. Et Christus ad eum, quo vadis? Cui ille: Quid ad te? ego transeo viam meam, sicut tu tuam. Tandem autem ad preces iuuenis dixit ei, quod dimisisset religionem, & iret ad seculum. Tunc Christus eleuans vestem & brachium, latus discooperuit, & vidit effluere sanguinem ex vulneribus Christi, & dixit ei: Reuertere ad monasterium tuum, & panem durum, & alia onerosa ordinis intinge in latus istud, & erit tibi totum suaue. Quod ille audiens, redijt & sanctè vixit. (Author. spec. exem.

EXEMPLVM XX.

Simili ferè visione magister Alexander religionem egredi cogitans, à propositi executione retrahitur.

FVit quidam magister nomine Alexander de Ales qui fuit magnus & egregius clericus, hic intrauit ordinem fratrum Minorum, sed statim propria fragilitate remurmurante, disposuit finito anno probationis exire. Super quo fratres non modicum dolentes, vnanimes pro eo preces fuderunt ad Dominum, vt eum in ordine confortaret. Accidit ergo quadam nocte vt iste magister iaceret in stratu suo, & videret in somnis vnam scalã erectam à terra vsque ad cœlum, & ecce aduenit quidam sanguinolẽtus cũ magna cruce volens scalam ascendere, sed præ nimio pondere crucis non potuit, & sic multis vicibus incæpit, sed nihil profecit. Tandem iste magister accurrens apprehendit vnum cornu crucis volens ipsum iuuare, sed senex cum indignatione nimia prohibuit dicens, non posses hãc magnam crucem portare mecum, qui non potes hanc leuem capam pro nomine meo portare. Et statim disparuit. Magister expergefactus, & per hãc visionem crucis confortatus, propositum mutauit, & in ordine vitam laudabilem duxit, & laudabiliter finiuit. (Senex qui apparuit fuit S. Franciscus, teste S. Anton. 3. parte, hist. tit. 24. c. 8. §. 1.

EXEMPLVM XXI.

Quomodo filius amore & persuasione patris apostatans vnà cum patre repentina morte percussus est.

ERat quidam adolescens qui parẽtibus, cognatis, patria, domo, rebus relictis, cõgregationem quãdam deuotorum fratrum de communi vita ingressus, cœpit Domino in humilitatis spiritu deuotus deseruire. Verum cum pater, cuius (ni fallor) vnicus erat resciuisset, amabile videlicet pignus suum in aliena patria detineri, perturbatus doluit vehementer, & grauiter tulit exosam absentiam amatæ prolis, vnde nec amore vitæ perennis, nec terrore pauendi iudicij, nec æterni supplicij timore potuit prohiberi, ne filium suum ab incæpto salutis itinere reuocaret. Frendens igitur, & ita flagrans secum deferens pectus, quasi vrsa raptis catulis per viam sæuiebat. Peruenitur tandem ad filium, exitum suadet, non auditur, multa promittit, spernitur, minatur, deridetur. Effundit interim lachrymas delirus amor, heu per viriles patris barbas effeminatis guttis stillantibus militis Christi cępere vires mollescere, infringi robur, propositum vacillare. Quod vbi viderunt deuoti illi fratres commilitones scilicet iuuenis, admonito primum patre, vt indecoras sibi lachrymas cohiberet, detracto paululum à patris latere iuueni persuaserunt: Age nunc fortiter, ô ingenue tyro, & noli quæsumus terga præbere telis hostilibus. Ecce fremit contra te malignus hostis, & per pietatis arces mœnia tuæ salutis oppugnat. Quapropter sta, vince, vide ne cesseris. Virilibus nũc age bella lacertis, nam texitur in cœlestibus pulchrum diadema victori. At contra si ad patris nefariam suasionem Christi Iesu crucem proieceris, atque versa vice flagrantem Sodomam elegeris reuidere, vide ne desertũ per te Christum contra te prouoces, vide ne patri redditus, te, pãtremq; tuum Christo surripias. Vide ne apostatis debitã seueri iudicis censuram incurras. Solet enim Deus duriori apostatas virga ferire & post semel violatam amicitiam molestior hostis existere. Sed, ô instabilem exitum rerum mortaliũ: Iactarunt in ventum fratres verba salubria, iuuenis patrem ad seculum sequitur moriturus: Vbi cum longos suauesq; dies sese habituros in simul putauissent, sæuiens Deus in vltionem perfidiæ primo & proximo mẽse nõdum pertransito repentina morte vtrosq; percussos ad iudicium venire citauit. In quo quam seuerum in inuicem parricidę recepere censorem, quam strenuum iudicem, quam acerbum hostem, qui criminis molem intelligit non poterit ignorare. Peto ergo quoscumque patres ne filios suos à militia Christi velint retrahere, ne ipsos cum filijs in similem ruinam cotingat deuenire. (Collector magni speculi Exemplorum.

ARRIANVS.

Ecclesiam vi intrare volẽs quidam Arrianus Episcopus subitanea cæcitate percutitur.

CVM ad Spoletanam vrbem Longobardorum Episcopus, scilicet Arrianus venisset, & locum illic vbi solemnia sua ageret non haberet, cepit ab eius ciuitatis Episcopo Ecclesiam petere, quam suo errori dedicaret. Quod dum valde Episcopus negaret, idem qui venerat Arrianus beati Pauli Apostoli illic Ecclesiam cominus sitam se die altero violẽter intraturum esse professus est. Quod eiusdẽ Ecclesiæ custos audiẽs festinus cucurrit: Ecclesiam clausit, seris muniuit. Facto autem vespere omnes lãpades extinxit, seque in interioribus abscõdit. In ipso aũt subseq́uẽtis lucis crepusculo Arrianus Episc. collecta multitudine aduenit, clausas Ecclesiæ

ianua

ianuas effringere paratus, sed repentè cunctæ simul portæ diuinitus concussæ, abiectisq; longius seris apertæ sūt atque cum magno sonitu omnia Ecclesiæ claustra patuerunt, & effuso desuper lumine, omnes quę extinctæ fuerunt lampades accensæ sunt. Arrianus verò Episcopus qui vim facturus aduenerat subitâ cæcitate percussus est. atque alienis iam manibus ad suum habitaculum reductus. Quod dū Longobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam vlterius præsumpserunt catholica loca temerare. Miro etenim modo res gesta est vt quia eiusdem Arriani causâ lāpades in Ecclesia beati Pauli fuerant extinctæ, vno eodemque tempore, & ipse lumen perderet, & in Ecclesia lumen lampades ipsæ reciperent. (D. Gregorius cap. 29. lib. 3.

ASCENSIO CHRISTI.

EXEMPLVM I.

Ascensionis die sanctus Dunstanus ad cæleste regnum inuitatus, venire renuit, propter zelum animarum.

ANno Othonis tertij quartò mortuus est sanctus Dūstanus, cuius vitam descripsit Osbernus Cantuariæ cantor, nulli nostro tempore isto secundus in musica omnium primus, hic Osbernus de morte eius sancti, sic scribit. Instabat, inquit, dies Ascensionis Dominicæ, & peractis vigilijs remansit in oratione solus in Ecclesia Dunstanus, & vidit. Et ecce innumera candidatorum multitudo coronas aureas in capitibus gestantium, inæstimabili fulgore micantiū, per Ecclesiæ ianuam irrumpens ante ipsum conglobata consistit vna voce eum salutans hoc modo: Salue Dunstane noster, salue. Mandat tibi quem piè desideras filius Dei, quatenus si paratus es venias, & diem hanc ad cuius gaudium suspiras nobiscum celebres. Ad quod ille imperterritus manens sciscitatus est, qui essent. Cherubin ac Seraphin, inquiunt, sumus: & responde quid velis? Tunc respondit ille: Hodie dies solemnissimus est, & incūbit mihi pane verbi Dei plebem reficere, & ostendere illi quomodò ad gaudium possit peruenire, propter quod & multi conuenerūt, nec debeo decipere illos, & ideo hodie venire non possum. Qui dixerunt: Eia paratus esto in die sabbathi prǽsto sis hinc nobiscum Romam venire, & coram summo Pontifice Sanctus, Sanctus, Sanctus æternaliter canere. Annuit ille, & illi recedunt. Lecto igitur die ad missam Euangelio locutus est ad plebem qualiter nūquam locutus fuerat, & reuersus ad altare celebrauit mysteria. Vbi aūt ventum est ad benedictionem super populum iterum ab altari prædicaturus regreditur, vt non hominem, sed angelum loqui putares. Iterum ad altare reuertitur, & data benedictione iterum ad populum redit cunctis stupentibus, & mox ad loquendum os aperuit, tanta claritate vultus eius resplenduit, vt nemo in eum intendere posset, obitumque suum illis instare dixit, promittens se illis nunquam defuturum, & tunc ad mensam Domini regressus est. Eadem die cum à mensa sumpto cibo surrexisset, oratorium petijt, & designauit locum, in quo se voluit sepeliri. Mox verò languor eum inuasit, sexta feria lecto decubuit, omnesque aduentantes ad sequenda vestigia Domini incitabat. Sabbato iterum communicatus est, & cum horam suam expectaret subitò cum lecto, in quo iacebat vsq; ad superiora leuatus est, & trabibus obsistentibus leniter demissus est ad terram, hoc vsq; tertiò factum est. Tunc ait ad circumstantes. Vos videtis quò vocor si vultis mecum ire, ite via qua incessi, Deus qui me vocat ipse dirigat corda & corpora vestra ad suam volūtatem in pace, & responso ab omnibus

bus Amen, tranſijt. (Vincentius l. 24. cap. 94. hiſt.

EXEMPLVM II.

Aſcenſionis Dominicæ loca viſitans nimium creſcentis amoris deſiderio ſciſſo corde cœlos aſcendit.

LEgitur in libro Exemplorũ, quod fuit quidam miles qui in partibus vltra marinis omnia loca in quibus ſaluator noſter fuerat, ſolicite cum lacrymis viſitauit. & dum omnia loca ſancta deuote perquiſiuiſſet, vltimo venit in montem Oliueti, vnde Dominus aſcendit, vbi poſt longam orationem cum lachrymis dixit: Ecce Domine vbiq; quæſiui te diligenter, nunc cum venerim ad locum vbi cœlos aſcendiſti, neſcio vbi amplius te requiram. Iube ergo ſpiritum meum ſuſcipi, vt ad dextrã patris tui videam te reſidentem in gloria. Et his dictis ſpiritum ſuum ſine dolore reddit, & ſocij eius videntes eum mortuũ adduxerunt medicum, vt ſcirent quomodo hoc contigiſſet. Et ait Medicus: Cuius complexionis erat? Reſpõderunt: Iocundus valde, & in amore Dei fuit. Et ait Medicus: Propter nimium gaudium ſciſſum eſt cor eius. Et aperiẽtes illud inuenerunt in eo ſcriptũ: amor meus Ieſus Chriſtus. Sic & nos Dominum per ſingula ſua opera & virtutum exercitia quæramus, vt tandem ad eũ aſcendere valeamus, & ſedere cum eo ad dexterã Dei in die iudicij. (Author magni ſpeculi exemplorum.

ASTVTIA.

Aſtutus & verſipellis infernalibus draconibus circumcinctus nullum inuenire potuit effugium.

IN Lõgobardiæ finibus vir erat verſipellis ingenij, & acutiſſimæ ſubtilitatis, duplex animo, ſermone lepidus, concinnandis fabricãdiſq; comœdijs edoctus, in reperiendis conſilijs vehementer aſtutus. Nunquam enim erigebat brachia cõtra torrentẽ, ſed ex quocunq; latere mundi eũ turbinis aura perflabat, ille protinus aptum calliditatis atq; verſutiæ pallium opponebat. Accidit vt quidam frater nocturna viſione cõſpiceret lacũ, qui erat igneus, qui flammiuomis eua porabat incendijs, & crepitantibus ignium globis terribiliter cernentibus incutiebat horrorem. Quem locum trabalis enormitatis videbantur obſidere dracones, variaque ſerpentum genera hinc inde per circuitum ſpatiari. Vir autem ille, quem diximus, in ipſa flammarum ſtridentium voragine detentus tentabat quidem coarctatus effugere, ſed obſtantibus beſtijs dolebat aditum nõ patere. Modo ſcilicet ex hac parte fugam parabat, ſed ecce ſerpens obuius adhærebat: per aliam partem erumpere ſatagebat, ſed ecce rurſus alia beſtia laxo gutture frendens occurrebat. Ille rurſus & alia ad euadendum loca tentabat, ſed inſurgẽtibus belluis omnino meatus aufugij nõ patebat: Porrò autem cùm veritas dicat: Eadem menſura, qua menſi fueritis, remetietur vobis, hoc illi iuſto Dei iudicio contingebat. Sicut enim ille per carnalis aſtutiæ vanitatem ex quibuslibet huius ſæculi ſe nouerat laqueis expedire: ita poſtmodum verſa vice nullo valebat ingenio ſupplicium quo cruciabatur, euadere (Petrus Damianus Epiſt. 14. ad Deſiderium cap. 4.

ATTRITIO.

Communicãs quidam magnus peccator, ex attrito contritus, & verè pœnitẽs efficitur.

COntigit in Rhemis quẽdam militem infirmari vſq; ad mortem. Inſtinctu diaboli idem miles, ſi bene memini, habebat auũculi filiam concubinam, cui tanto conglutinatus fuerat amore, vt nõ admonitione,

 neque

neque excommunicatione, neque aliqua verecundia humana posset, vel vellet ab ea separari. Timore autem mortis vocauit sacerdotem, satis purum, & cum lachrymis de omnibus suis peccatis illi faciens confessionē. Quem cum sacerdos moneret, vt tam illicitam abiuraret commixtionem, ipsamque personam cognatam suam relinqueret, respondit: Domine, non possum. Et ille: Si in tali voluntate mortuus fueris, gaudio cœlestis vitæ priuaberis, & æterna tormētate suscipient. Milite in sua obstinatione perseuerante, recessit sacerdos cum corpore Domini, quod secum detulerat ad communicādum infirmum. Nutu autem diuino, extra domum sacerdoti occurrit sanctus Bernardus Abbas Claræuallis. Quem cùm interrogasset, quare infirmum non communicasset, causamque quæ nota erat omnibus intellexisset, ait sacerdoti: Reuertere mecum ad infirmum. Reuersi sunt. Cùm autem sanctus vir militi iam morituro quæ salutis erant suaderet, & ille præter istam solam rem iam dictam, in omnibus obedientiam sponderet, nouissimè subiunxit: Nunquid non doles quia non potes habere voluntatem recedendi ab illa? Respondit: Domine valdè doleo me de hoc non posse dolere. Audito hoc verbo Abbas, mox dicit sacerdoti, vt corpus Domini daret infirmo. Mira res; statim vt Saluator intrauit, facta est salus huic domui. Ab illa enim hora tam perfectè mutata est voluntas eius peruersa, vt amplius odiret, quàm illicitè amauerat, ita vt sancto viro cum multis lachrymis diceret: Gratias ago Deo, qui me liberauit, quia modo libentius viderem bufonem, quàm illam. Sicque in bona cōfessione, & perfecta contritione, migrauit ad Dominum. (Cæsarius lib. 2. c. 17.)

AVARITIA.

EXEMPLVM I.

Auarus Constantius murmurans propter duodecim aureos egenis datos Episcopatu indignus efficitur, quem per illos aureos emere disposuerat.

Constantius presbyter nepos Bonifacij in ciuitate quæ Ferentis dicitur, Episcopi præcipuæ sanctitatis viri equum suum duodecim aureis vendidit, quos in propriam ponens arcam, ad exercendum aliud opus discessit. Tum subitò ad Episcopū pauperes venerunt, qui importunè præcabantur vt eis sanctus vir Bonifacius Episcopus ad consolationem suæ inopiæ aliquid largiri debuisset. Sed vir Dei quia quod tribueret non habebat, æstuare cœpit in cogitatione, ne ab eo pauperes vacui exirent. Cui repentè ad memoriam redijt, quia Constantius presbyter nepos eius, equum quem sedere consueuerat vendidisset, atque hoc ipsum precium in arca sua haberet. Absente ergo eodem nepote suo accessit ad arcam, & piè violentus claustra arcæ comminuit, duodecim aureos tulit, eosq; indigentibus, vt placuit, diuisit. Itaque Constantius presbyter reuersus ex opere arcam fractam reperit, & caballi sui precium, quod illic posuerat, non inuenit. Cœpit magna voce perstrepere, & cum furore nimio clamare: Omnes hic viuunt, solus ego in hac domo viuere non possum. Ad cuius nimirum voces venit Episcopus, omnesq; qui in eodem Episcopatu aderant. Cumque eum vir Dei locutione blanda temperare voluisset, cœpit ille cum iurgio respondere dicens: Omnes tecum viuunt, ego solus hic ante te viuere non possum, redde mihi solidos meos. Quibus vocibus commotus Episcopus, beatæ Mariæ Virginis Ecclesiam in-

ingressus est, & eleuatis manibus extenso vestimento, stando cœpit orare Dominum, vt ei redderet, vnde presbyteri furentis mitigare insaniam potuisset. Cumque subitò ad vestimētum suum oculos inter extensa brachia reduxisset, repentè in sinu suo duodecim aureos inuenit. Qui mox de Ecclesia egressus, eos ad sinum furentis presbyteri proiecit, dicens: Ecce habes solidos tuos quos quæsisti: sed hoc tibi notum sit, quia post mortem meam tu huic Ecclesię Episcopus non eris, propter auaritiam tuam. Ex qua sentētiæ veritate colligitur, quia eosdem solidos presbyter pro adipiscendo Episcopatu præparabat: sed viri Dei sermo præualuit. Nam idem Constantius in presbyteratus officio vitam finiuit. (D. Gregorius cap. 9. lib. 1. dialog.

EXEMPLVM II.

Auarus pecuniam colligens in lagena, quam pauperibus dare consueuerat, putrescente cruce corrigitur.

NArrauerunt senes de quodam hortulano, qui laboraret, & omnem laborem suum expenderet in eleēmosynam, & tantùm sibi retineret, quantum ad victum sibi sufficeret. Postea verò sathanas misit in cor eius, dicens: Collige tibi aliquantam pecuniam, ne cùm senueris, aut ægrotaueris, opus habeas ad expensas, & collegit, & impleuit lagenam de numis. Contigit autem eum infirmari, & putrefieri pedem eius, & expendit in medicos quod collectum fuerat, & nihil ei prodesse potuit. Pòstea verò venit quidam de expertis medicis, & dixit ei: Nisi incideris pedem tuum, totum corpus tuum putrefiet. Et constituerunt, vt inciderent ei pedem. Illa autem nocte rediens in semetipsū, & pœnitentiam agens de his, quæ gessit, ingemuit, & fleuit, dicens: Memor esto operum meorum priorum Domine, quę faciebam cum labore in horto, ex quo pauperibus ministrabam. Et cùm dixisset, astitit Angelus Domini, & dixit ei: Vbi sunt numi, quos collegisti? & vbi est spes tua, de qua tractasti? Tunc intelligens dixit: Peccaui Domine, ignosce mihi, & amodò hoc vlterius non faciam. Tunc Angelus Domini tetigit pedem eius, & sanatus est statim, & surgens mane, abijt in agrum operari. Venit ergò medicus secundum constitutum tempus cum ferramentis, vt secaret pedem eius, & dicunt ei: Exijt manè operari in agrum. Tunc admiratus medicus perrexit in agrum vbi operabatur ille & videns eum fodiētem terram, glorificauit Deum, qui reddidit ei sanitatem. (Ex lib. Doctr. P. P. lib. de paupertate nu. 7.

EXEMPLVM III.

Auari diuitis anima à nigris equitibus ad inferna deuehitur, & ab eis, cum Deum inuocaret moriens, deridetur.

DIxit iterum qui supra de quodam sene, quia venit aliquando in ciuitatem, vt venundaret vasa quæ operatus fuerat. Et cùm applicuisset ea, contigit eum sedere ante ianuam cuiusdam diuitis, qui iam moriebatur. Sedens ergò senex ille vidit equos nigros, & ascensores eorum nigros, & terribiles: habentes singuli baculos igneos in manibus suis. Cùm verò peruenissent ad ianuam illam, statuerunt equos suos foris, & intrauit vnusquisque cum festinatione: infirmus autem ille videns eos, clamauit voce magna, dicens: Domine adiuua me. Ait illi dixerunt ei: Nunc memor factus es Dei, quando tibi sol obscuratus est, quare vsque in hodiernum diem non exquisiuisti eum, dum adhuc tibi splendor erat diei? nunc autē in hac hora non est tibi portio spei, neque

neque consolationis. (Ex lib. de exemplis, & doctrinis vitæ Spiritualis. numero 18.

EXEMPLVM IV.

Auarum Conuersum Præpositus Stinuelldensis durè correptum, à ministratione sua deposuit.

Apud monasterium S. Chrysanthi Scholasticus quidã fuit, vir magnæ prudentiæ atq; scientiæ, natione Gallicus, nomine Vlricus, cui cùm redditus scholasteriæ non sufficerent, necesse erat, vt debitis obligaretur. Quidam autẽ ex fratribus Steinueldensis monasterij ordinis Præmõstratensis, eo quòd virum magnæ litteraturæ illum conspiceret, frequenter monuit, vt ad domum suam gratia conuersionis se trãsferret. Tãdem ille diuinitus inspiratus in hæc verba respondit: Pecuniam aliquantulam debeo, soluite illam, & veniã ad vos. Quod cùm intellexisset Præpositus prædicti monasterij, pecuniam libentissimè soluit, & Scolasticus statim habitum suscepit: qui non multo post eiusdem cœnobij factus est præpositus. Nondum enim in ordine Præmostratensi erant Abbates. Sciens ille eo munere officio animas se regendas suscepisse, non pecora, non possessiones, operam dabat extirpandis vitijs, non pecunijs congregandis: sciens auaritiam radicem esse omnium maiorum & vitiorum. Habebat autem vnum Conuersum in administratione exteriorum ita sciolum, & circumspectum, ita & licitum & perfectũ, vt omnia per manus eius trãsirent, & cordi us ecclesię, quæ necessaria erant tam in aratris, quàm in pecoribus siue expensis, ipse quasi solus vniuersa prouideret; omnia ipse erat disponens, nihil negligẽs agrum agro copulãs, & vineam vineæ coniungens. Præpositus ista considerans, & in scriptis legens, nihil auaro esse scelestius, die quadam Cõuersum ad se vocans, ait: Nosti barbarè, quare venerim ad ordinem? Quia non benè exprimere potuit Theutonicum idioma, habere non potuit verba ornata, & ideo quicquid loquebatur Conuersis, videbatur esse peruersum & distortum. Respondit Conuersus: Non noui Domine. Tunc ille: Ego dicam tibi. Ad hoc enim veni, vt peccata mea in hoc loco defleam. Quare ergò tu venisti? Respondente eo: Domine simili de causa. Ait Præpositus: Si venisti peccata deflere, formam debueras pœnitentis tenere, hoc est, vt frequenter sis in oratorio, vt vigiles, vt ieiunes, Deumq; pro peccatis tuis iugiter exores. Non enim pœnitentis est quod tu facis, vicinos exhæredare, & densum lutum contra se congregare. Ad hæc Conuersus respondit: Domine, bona illa q̃ comparo, agris vel vineis ecclesiæ nostrę cõtinuantur. Et Præpositus: Bene. Cùm illa fuerint empta, necesse est, vt etiam emas illa quę emptis coniunguntur. Nosti quid dicat Esaias? Væ, inquit, qui iungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis. Nunquid habitabitis vos soli in medio terræ? Tu vero auaritiæ tuæ nullum terminum ponis, cùm omnia quæ in hac prouincia sunt a te fuerint comparata, flumen Rheni pertrãsibis pede. Deinde procedes vsq; ad mõtana, nec sic quiesces, donec peruenias ad mare. Puto quia ibi gradũ sistes, eò quod pelagus sit latum & spatiosum, gressus autem tuus strictus. Mane ergò in claustro tuo frequenta oratorium, vt die noctuque possis peccata tua deplangere expecta paulisper, & habebis satis terrę subtus te, & supra te, & iuxta te, quia puluis es, & in puluerem reuerteris. Hæc audientes quidam ex fratribus senioribus dixerunt: Domine, si Conuersus iste fuerit amotus, domus nostra subsistere non poterit. Ad quod ille respondit: Melius est vt domus pereat, quàm anima, & non acquieuit petitioni eorum. Tempore illo, quo Reinoldus factus est Colo-

niæ Archiepiscopus, & essent Episcopi redditus obligati, cortesq; desolatę suasum est ei, vt ex diuersis domibus ordinis Cisterciensis diœcesis suæ cōuersos, fideles, atque prouidos accommodaret, qui & cortibus præessent, & annuos redditus sua industria reformarent. Qui cùm consilio tali acquieuisset, & tam ex Campo, quàm ex Monte, domibus religiosis Conuersos aliquos collegisset, suasum est ei, vt etiam prædictum conuersum assumeret. Pro quo cùm honestum misisset nuntium, & ille ex parte episcopi salutasset Præpositum, adiecit: Dominus meus modicam petitionem petit à vobis, quam ei negare non debetis. Cui cùm præpositus respondisset: Nō est Domini mei rogare me, sed præcipere, Subiunxit ille: Petit obnixe, vt talem Conuersum ad tales vsus ei accommodetis. Ad quod verbum Præpositus satis humiliter, constanter, & mansuetè respondit: Habeo ducentas oues in tali grangia, in alijs vero tot, & tot. similiter boues, & equos, Dominus meus tollat ex illis quantum voluerit: Conuersum vero animæ meæ commissum ad tales vsus nō habebit. Ego autem nō de ouibus & bobus, sed de commissis mihi animabus summo pastori in die iudicij rationem redditurus sum. & nō concessit ei. Reliquit & aliud suæ liberalitatis indiciū contra auaritiam religiosorum vtile satis exemplum. Die quadam antequam amotus esset præfato modo supra dictus Conuersus ab administratione sua, Præpositus ad vnam grangiarum suarum venit, in qua pullum equinū pulchrum satis vidit, de quo iam dictum fratrem cuius esset, vel vnde veniret, interrogauit. Cui cùm Conuersus responderet, talis homo bonus & fidelis amicus noster moriens eam nobis legauit. Ait Præpositus: Vtrum ex deuotione, vel ex aliquo iure legauit eum? Respondit Conuersus: Ex decessu illius emersit. Nam vxor eius, eo quòd esset de familia nostra, iure cur mediæ illum obtulit. Tunc ille mouens caput, respōdit pium verbum. Quia bonus homo & amicus noster fidelis erat, idcirco vxorē eius spoliasti. Redde ergo fœminæ destitutæ equum, quia rapina est, aliena rapere, vel retinere. tuus enim antea nō fuit. (Ex Cæsario lib. 4. cap. 62.

EXEMPLVM V.

Auarus vsurarius dum cum sacello, pleno pecunia sepultus est, dæmones visi sunt cor eius pecunia adimplere.

IN ciuitate Metensi, sicut mihi narrauit Abbas quidam ordinis nostri, vsurarius quidam defunctus est, auarus nimis. Qui cum moriturus esset, supplicauit vxori suæ, vt crumenam denarijs refertam iuxta se poneret in sepulchrum. Quod cum illa fecisset, quāto secretius potuisset, tamē latere non potuit. Accedentes aliqui sepulchrum latenter aperuerunt, & ecce duos ibi conspicantur bufones, vnum in ore crumenæ, alterum in pectore. Ille denarios in ore de crumena extrahebat, iste suscipiēs extractos cordi eius immittebat, ac si diceret: Nos pecunia satiabimus cor tuum insatiabile. Quibus visis illi timore perculsi terram reijcientes, fugerunt. Quid putas animam huius pati in inferno à vermibus immortalibus, si tā horrenda in eius corpore demonstrata sunt in sepulchro? (Cæsarius lib. 11. cap. 39.

EXEMPLVM VI.

Auarus Iordanus Cardinalis miseranda effigie notario suo apparens, se ad iudicem duci confessus est.

ANte annos paucos Romæ quidā Cardinalis defunctus est, nomine Iordanus, qui de ordine quōdam Cisterciēsi assumptus fuerat; sed vita ordini in eo minimè concordabat. Erat enim auarus valde. sicut à quodam

quodam Abbate audiui, habebat autē notarium, nomine Pandolphum, hūc cū pro quodā negotio nescio quo misisset, interim expirauit. Eadem hora, cùm ille expleto negotio rediret, manè ante lucem cateruam miserabilem in agro contemplatus est. Sedebāt homines in iumentis, in ore caudas habētes, versis dorsis ad capita illorum, quos Iordanus, cuculla indutus, nudis pedibus sequebatur, duobus dæmonibus se deducentibus, in quorum aspectu dum notarius nimis horreret, clamauit Cardinalis: Pandolphe, Pādolphe. Subsistente clerico, & dicēte: Quis es, aut quid clamas? Respondit ille: Ego sum Iordanus Dominus tuus, & mortuus sum. Dicente illo: Quo ducimini? Respondit, ante tribunal Christi. Et ille: Nostis quid de vobis sit futurum? Non noui, inquit, Deus scit, sed cùm illuc venero B. Petrus de Cardinalia mea pro me redditurus est rationem, sanctus verò Benedictus de cuculla, quod si illam mihi obtinere poterit, saluabor; sin autem, damnabor: sicque oculis eius subtractus est. (Cæsarius lib. 12. c. 21.

EXEMPLVM VII.

Auarus mendicus argentum comedens suffocatur.

Refert magister Ioannes Nider in Formicario, fide dignorum relatione, didici nostro tempore fuisse virum quēdam pecunijs antiquis refertum, & infectum, receptum pro Deo in hospitale ciuitatis Constantiensis. Qui cùm dudum sibi occultasset ex auaritia magnam multitudinē denariorum puri argenti, & veterni, deuenit ad extrema, & de farina auenæ sibi pulmentum impatientissime clamabat præparandum. Quod cùm factum esset, sedit ægrotus solus more solito in lecto, & loco micarum panis minutatim spargere cœpit denarios, quos occultauerat in pulmentum auenæ, & cum cocleari auidissimè ori imponebat. Sicq; miser suffocatus est illico. (lib. 3. Formic. c. 5.

EXEMPLVM VIII.

Auarus moriturus anxiè plorabat, quòd diuitias suas alijs esset relicturus.

Refert magister Robertus de Licio in suo Quadragesimali. Vidi quēdam in extremis laborantem, qui ditissimus erat, & diuitias non sine peccato congregauerat. Cumque monerem eum, vt ipse iam animæ salutem quæreret, non libenter audiebat huiusmodi verba. Quinimo in lectulo in quo iacebat, se voluens suspirabat, gemebat, imo rugiebat, dicens: O quantum laboraui, vt thesaurizarem, & alij gaudebunt de thesauris meis! O diuitiæ meæ! ô pecuniæ meæ! ô iocalia mea! quis vos possidebit, & quibus vos relinquam? Et in his vel similibus retinēt cor, & animum miserrimus expirauit.

EXEMPLVM IX.

Auarus sacerdos peccata morituri præter equum in se recipiēs, per testudinem Ecclesiæ à dæmonibus portatur.

Qvidam peccator infirmatus, & de salute sua quasi desperans, visitatus fuit à suo curato. Qui curatus trepidanti infirmo dixit, quod si vellet sibi dare equum suum, ipse reciperet peccata sua super se. Quod dixit, non propter salutem infirmi, sed vt equum haberet. Quod infirmus acceptauit, & pacto facto defunctus est. Cumque sacerdos sacris indutus vestibus officium funerale pro ipso faceret, visibiliter coram populo eductus fuit sursum per testudinem Ecclesiæ, facto in eadem magno foramine in testudine, & postea idem sacerdos nusquam comparuit. (Collector magni speculi exemplorum.

AVGV-

AVGVRIVM.

Incantationibus dedita fœmina, ab ecclesia in qua defuncta iacebat, à dæmonibus extracta, & equo infernali imposita, cũ clamore ad inferos trahitur.

MVlier quædam apud Berbeliam Ageliæ villam, tempore Henrici tertij Imperatoris auguratrix, & malefica fuit, quæ cum quadã die conuiuaretur, cornicula quam habebat in delitijs, vocalius solitò nescio quid cornicata est: quo auditò, dominæ cultellus de manu excidit, & vultus palluit, & ingemiscens diutissimè ait: Hodie ad vltimum sulcum peruenit aratrum meum, hodie audiam, & percipiam grande incommodum. Adhuc ea loquente venit ad eam nuntius, dicens: Hodie mortuus est filius tuus, & tota familia subita morte interijt. Quo audito, continuò dolore saucia decubuit, vocariq; præcepit superstites liberos, monachum, & monacham, quibus singultiendo ait: Ego miserabili quodã fato meo, dæmoniacis artibus semper inseruiui ego vitiorum omnium sentina, & illecebrarum magistra fui, & sperans tantum in religione vestra, à meipsa desperaui. Nunc ergo scio dæmones me habiturã exactores in pęna, quos habui suasores in culpa. Rogo vos per materna viscera, vt mea tentetis alleuiare tormenta, nam de anima sentẽtiam damnationis non reuocabitis. Corpus ergò meum insuite in corrio ceruino, & includite in lapideo sarcophago, & operculum ferro, & plumbo constringite, & lapidem ipsum tribus magnis catenis circundate. Si tribus noctibus ita securè iacuero, quarta die infodietis me in humo, quanquam verear ne terra nolit me recipere pro maleficijs meis. Psalmicines quinquaginta sint tribus noctibus, & missæ cantentur pro me tot diebus. Factum est, vt præceperat, & nihil valuit. Primis enim duabus noctibus cum chori clericorum psalmos canerent circa corpus, singuli dæmones ostium Ecclesię immani obice clausum leui negotio cõfringentes, duas extremas catenas diruperunt, media, quæ laboriosius elaborata erat, illibata durauit. Tertia nocte circa gallicantum strepitu aduenientium hostium omne monasterium à fũdamento visum est moueri. Vnus autem cæteris vultu terribilior, & statura celsior, ianuas maiori vi concussas in fragmenia deiecit, & arroganti gestu accessit ad sarcophagum, inclamatoque nomine, vt surgeret præcepit. Quæ respondente, Nequeo præ vinculis. Solueris, inquit, & malo tuo, Statimque catenã, quæ cæterorum ferociam eluserat, nullo conamine vt stupam dirupuit, & appræhensa manu palam ab Ecclesia traxit ad fores, vbi paratus erat equus niger superbè hinniẽs, vncis ferreis per totum tergum plenus, super quem misera illa imposita, ab oculis intuentium cum toto sodalitio disparuit. Audiebãtur tamen clamores per quatuor ferè milliaria miserabiles. (Vincentius Belluacensis lib. 25. cap. 26. spec. hist.

BAPTISMVS.

Baptizatus lusoriè Genesius mimus euertitur, & sic ex theatro ad martyriũ, de ioco ad seriũm peruenitur.

TEmporibus Diocletiani, & Maximiani passus est Romæ martyr Genesius, qui cum esset in vrbe magister artis mimicæ, quadam die voluit Imperatori Diocletiano ludũ exhibere de mysterijs obseruantiæ christianæ. Huius rei gratia spectante Imperatore, & omni populo in medio theatri, quasi ægrotus decumbẽs, se baptizari deposcit, & mimicè in hæc

hæc verba prorupit: Eia nostri grauem me sentio, leuis fieri volo. Qui responderunt: Quomodo leuem te facimus, nunquid fabri sumus. & ad runcinam te missuri sumus? His verbis populo in risum excitato, Genesius à Domino visitatus, ait: Vesani, Christianus desidero mori. Quare, inquiunt? Ne, inquit ille, in illa die velut fugitiuus inueniar. Hoc Diocletianus audiuit, & risum tenere non potuit. Tunc sicut fuerat ordinatum intrare faciunt exorcistam, & presbyterum, qui iuxta lectum eius sedentes dixerunt. Quid ad nos misisti, filiole? At ille iam non simulatè, & fictè, sed ex puro corde respondit: quia gratiam CHRISTI consequi cupio, per quam renatus liberer à ruina iniquitatum mearum. Cumque Sacramentorum mysteria complessent, & vestibus albis esset indutus, quasi per ludum à militibus est raptus, & ad similitudinem sanctorum de Christi nomine discutiendus Imperatori est exhibitus: sed cum ad falsam adducitur passionem, ad veram accessit confessionem. Ascẽdens namque basim, vbi statua fuerat Veneris, ita concionatus est: Audi Imperator, & omnis exercitus, sapientes, & populi vrbis huius. Ego semper Christianum nomen exhorrui, & in confessione permanentibus insultaui, ac super eos accendebam furias populi. Parentes quoque meos, & affines execratus sum causa nominis christiani, & in tanta derisione christianos habui, vt eorum secreta mysteria diligenter perquirerem, non vt crederem, sed vt de his ludum, ac risum vobis exhiberem. Mox autem vbi me nudum in conspectu vestro aqua illa perfudit, & interrogatus credere me respondi, vidi super me manum de cœlo venientem, & Angelos Dei flammeo radiantes aspectu iuxta me stantes, qui omnia facinora mea quæ à iuuentute mea commisi scripta libro recitantes, dixerunt mihi: Aqua hæc delet omnia ista quæ te fecisse cognoscis. Cùm ergo aqua baptizatus fuissem, simul & liber ille perfusus niue candidior effectus est, ita etiam vt signum scripturæ præteritæ non demonstraret. Itaque dum vobis terrenis imperatoribus placere concupiui, cœlesti regi complacui, & dum omnibus risum extorquere studui, Angelis risum feci. Nunc ergo, ô Imperator, & vos omnes populi, sicut his sanctis mysterijs per ignorãtiam mecum restitistis increduli, ita mecum ab hac irrisione cessate, credentes verum Deum esse Iesum Christum Dominum, hunc esse verum lumen, veritatem, pietatem, salutem, & per ipsum vos ad indulgentiam posse contingere. Tunc Imperator accensus furore, iussit omnes qui cum eo lusus meditati fuerãt, ante se adduci, & virgis fortiter cædi, æstimans eos similiter credere. At illi cœperunt nomen sanctum blasphemare, cùm exprobratione dicentes, nos aliter meditati sumus, iste autem insanus factus letitiam suam dimisit, & planctum sibi Christianitatis assumpsit, ac per hoc solus experiatur, quod solus fecit. Tunc Imperator sæuiens in Genesium, in conspectu populi iussit eum cædi fustibus, tradiditque Pluriano præfecto, iubens eum tormentis ad sacrificia cogi. Cumque diu in eculeo positus, vngulis attrectatus, lampadibus inflammatus, in sancta confessione persisteret, dicebat iudici: Si centuplicaueris contra me ista tormenta, Christum mihi de ore, ipsum mihi de corde non poteris auferre. Hæc omnia relata sunt Imperatori, qui iussit eum occidi. Sicque cum gaudio coronam martyrij, capitis obtruncatione promeruit, viij. Kalendas Septembris. (¶ Vincent. Beluac. lib. 12. hist. cap. 104.

BENE-

BENEDICTIO.

Benedictam à beato Bernardo bibentes ceruisiam milites, ad Dominum subitò conuersi sunt.

Diuertit aliquando nobilium cohors militum ad Clareuallem, vt sanctum viderent Abbatem. Prope autem erat sacrum quadragesimæ tēpus, & illi omnes ferè iuuenes dediti militiæ sæculari, circuibant quærentes execrabiles illas nūdinas, quas vulgo tornetas vocant. Cœpit itaq; ab illis petere paucos illos, qui ante quadragesimam superāt dies, ne armis interim vterentur. Quibus obstinato animo eius adquiescere monitis renuentibus. Confido, ait, in Domino, quoniam ipse dabit mihi inducias quas negatis. Et accersito fratre iubet eis ceruisiam propinari, benedicens eam, & dicens, vt potionem biberent animarum. Biberunt ergò pariter quidam inuiti præ amore sæculi, metuentes eum, quē postea sunt experti diuinæ virtutis effectum. Vt enim egressi sunt monasterij fores, mutuis fere cœperunt inflāmare sermonibus, quia cor eorum ardens erat in eis. Inspirante ergo Deo, & velociter currēte verbo eius, eadem hora reuersi, & conuersi à vijs suis spiritali militiæ dextras dederunt, quorum quidam adhuc militant Deo, quidam autem cum eo regnant, carnis vinculis absoluti. (In vita S. Bernardi lib. 1. c. 11.

BENEFICIVM ECCLESIASTICVM.

EXEMPLVM I.

De pluralitate beneficiorum sententia Doctorum: & quomodo beneficiorum pluralitas Philippo Cancellario Parisiensi caussam damnationis attulerit.

Volo, vt quicunq; hæc legerit, sciat me anno ab incarnatione Domini M. cc. xxxviij fuisse Parisijs, vbi venerabilis Guillielmus Parisiensis Episcopus, conuocationem fecerat in fratrum Prædicatorum capitulo omnium magistrorum. Proposita ergò quæstione de pluralitate beneficiorum, solerti & valde longa disputatione probatum est, duo beneficia, dummodo vnum valeret quindecim libras Parisienses, teneri cum salute animæ nō posse. Hoc determinauit prædictus Episcopus. Hoc frater Hugo ordinis Prædicatorum, postmodum Romanæ curiæ Cardinalis. Hoc frater Guerricus, & frater Gaufridus eiusdē ordinis: frater Ioan. de Rupella ordinis fratrū Minorum, & alij complures magistri Theologiæ determinauerunt in scholis proprijs successiuè. Fuerat autē habita disputatio longa valde, & multò solēnior, ante tres annos, in qua etiam omnes magistri Theologiæ, exceptis duobus, determinasse probātur, idem per omnia quod & supra: quorum vnus fuit magister Philippus Cancellarius Parisiensis, & alter magister Arnoldus, postmodum Episcopus Ambianensis. Quid autem de isto Philippo contigerit, audiamus. Agonizantem in morte dictus Guillielmus Parisiensis Episcopus paterna solicitudine visitauit rogauitq; eum, vt singulari opinioni cederet de pluralitate beneficiorum, & omnia beneficia sua excepto vno in manus Ecclesiæ resignaret, hac conditione media, vt si conualesceret, ei supplere vellet de suo propio quod dimisisset. Renuit ille, experiri se velle dicens, vtrū esset amabile beneficia plura tenere. Mortuus est ergò sic post paucos dies, cùm dictus Parisiensis Episcopus finitis matutinis orare vellet, vidit inter se & lumen quasi vmbram hominis tetram nimis. Eleuata ergo manu cōsignat se, & si ex parte Dei sit, præcipit vt loquatur. Cui respondit apparens:

Alienus à Deo sum, sed tamen misera factura eius. Et præsul: Tu quis es inquit? Cui ille respondit: Ego sum Cancellarius ille dudū miserrimus. Rursus Episcopus elato altius gemitu: Et quomodo, inquit, tibi est sic dolenti? Male, ait, imo quàm pessimè, quia dānatus sum æterna morte. Et Episcop⁹: Heu, ait, charissime, quæ causa damnationis tuæ est? Tres sunt, inquit, causę, quare morte perpetua sum damnatus. Vna est, quod recrescentes fructus annuos contra pauperes timidè reseruaui. Secunda est, quod contra sententiā plurimorum, de pluralitate beneficiorum quasi licitè tenendorum, opinionem propriam defēsaui, & in hoc me periculo mortalis culpæ cōmisi. Tertia est, & illa grauissima omniū, quod abominabili carnis vitio in scandalū multorum multo tempore laboraui. Et ad Episcopum mox adiunxit: Estne, inquit, finitus mundus: Et Episcopus: Miror, ait, te litteratissimum quō dam virum hoc quærere, cùm me adhuc viuum cernas, & omnes nos viuētes adhuc mori necesse sit, antequam mundus instante iudicio finiatur. Et ille, Non mireris, inquit, quia nec scientia, nec opus, nec ratio est ad inferos venienti. Et hæc dicens, vmbra ab oculis mirantis euanuit. (Cantipratēsis lib. 1. Apum, c. 19. par. 5. & 6.

EXEMPLVM II.

Beneficiorum pluralitatem quidam post mortem apparens, dixit solam esse causam suæ damnationis æternæ.

SImilì modo, cum quidam clericus maximæ litteraturæ, pro me, agonizans in morte mandaret, & consilium quęreret quasi in proximo migraturus, reduxi ei ad memoriam disputationem illam solemnem, & determinationem de pluralitate beneficiorum Parisijs factam, cui ille interfuerat doctor magnus; cōsuluique illi cum magna instantia lachrymarum, vt vnam prebendarū dimitteret, quia duas cōtra animam suam tenuerat, quarum vna ad omnem vitæ copiā omni clerico sufficere potuisset. Tunc ille facie conuersa dissimulans, hoc tantum respondit: Orate Dominum, vt inspiret. Nec diu postea cùm recessissem, & tenuissimo spiritu vix hærēte, hoc idem quod consulueram ei quidam consobrinus suus iuuenculus cum maximis lachrymis inclamaret, cùm voce non posset, manu innuens expirauit. Post cuius obitum, cùm quidam ex nostris stupefactus cogitaret cur tantus homo, & tantus clericus, si mortale peccatum esset plura beneficia retinere, in tali statu mortuus exiuisset: mox quasi semiuigilāti defunctus apparens, dixit: Hæc sola præbendarum causa est, pro qua infælix ego æternaliter sum damnatus. (idem ibidem parte 7.

EXEMPLVM III.

Beneficia plura habere dummodo vnum competens esset ad victum, quidam Cardinalis moriturus dixit esse peccatum mortale, & plures alij doctissimi viri hoc sensisse videntur.

SVper hac eadem quæstione cùm beatæ memoriæ Iacobus de Vitriaco, tunc quidem Achonensis Episcopus, posteà verò Romanæ curiæ Cardinalis, magistrum quondam Theologiæ probatissimum Robertum de Chorthon, Romani apicis Cardinalem morientem ante primam Damiatæ ciuitatis obsidionem interrogaret, respondit: Dico iam migraturus à vita, quod mortale & damnabile est, dummodo vnum competens sit, plura beneficia retinere. Hoc idē magister Petrus Cātor S. Mariæ Parisiensis dixit, & scripsit. Hoc idem magister Guiardus Cameracensis Episcopus verbo eiusmodi confirmauit: Nollem, inquit, pro toto auro Arabiæ

vna tantùm nocte duo beneficia retinere, licèt certus essem quod manè vnum illorum homini idoneo conferretur, & hoc propter vitæ incertæ discrimen. Super hoc etiam, narrante fratre Bernardo, quondam pœnitentiario Domini Papæ, & fratre ordinis Prædicatorum, cùm beatissimæ memoriæ Papa Gregorius nonus interrogaretur, si posset de plenitudine potestatis suæ cum plurimorum beneficiorum detentoribus dispensare? Respōdit: Non possum, inquit, nisi super vexatione tantùm detinentium dispensare. Quis ergò erit sapiens, qui fallat se, & sibi super dispensatione aliqua blandiatur? (Idem ibidem par. 8.

EXEMPLVM IV.

Beneficia Ecclesiastica pinguia, & plura habentes quidam canonici, & prælati mala morte moriuntur.

EGo in quadam ciuitate Episcopali annis vndecim adoleui, vbi sexaginta duo canonici sub præbēdis pinguissimis ducentarum ferè librarum Parisiensium in matrice Ecclesia seruiebant, quorum plures erāt detentores, ego qualem vindictam vidi in ipsos turpes detentores. Mihi testis & iudex sit sancta Trinitas vnus Deus, quod paucos eorum vidi communi morte defungi, sed omnes subitò, & reprobè mori: ita vt quidam eorum audito quod vnus sociorum nocte sanus manè mortuus inuentus esset, complosis manibus dixerit, quid vultis? secundum vsum, & consuetunem Ecclesiæ mortuus est, vt videtis. Vidi ego ipse in Ecclesia eadem infrà paucum tempus quatuor Archidiaconos sic defungi. Vide ergo lector, & mirare miraculum. Primus eorum de equo phalerato & grandi cecidit, & fractis ceruicibus expirauit. Secūdus, manè in cathedra sedens, mortuus est repertus. Tertius in choro stans, cum ad missam eleuatio corporis Christi fieret, cecidit resupinus, & subtracta loquela cum sensu, quasi brutum animal, die tertia sine sacramentis ecclesiasticis est defunctus. Quartus cōfessionem peccatorum, & sacramenta recusans, mortuus est, & extra cœmiterium sepultus. (Idem ibid. par. 10.

EXEMPLVM V.

Beneficiorum pluralitatem, pulchra visione Maria de Oignies didicit esse vitandam.

QVidam inter amicos suos tanto beatæ Mariæ de Oignies charior, quanto humilior, cùm haberet præbendam vnam sibi mediocriter sufficientem multis deuictus precibus recipit aliam, quæ & dignitate maior, & redditibus abundantior erat. Cumque ille prout deuotus satis, & timoratus erat, Christi ancillam Mariam de Oignies consuluisset, vtrum Deum in hoc facto offendisset, illa modicas more suo respondendi quærens inducias, tandem diuinitus inspirata, & diuinis reuelationibus absque vllo dubietatis scrupulo certificata. Videbam (inquit) hominem vestibus albis indutum, & satis ad cursum expeditum, nigro pallio superindui & sarcina inutili onerari. Cùm hæc, & his similia alia dixisset, ille cui iam in Domino præsenserat id quod illa diuinitus proferebat, primam sibi sufficientem retinuit: & aliam sine mora ne locum alterius ambitiosè occuparet vir prudens, & Deum timens, & salubri consilio adquiescens resignauit. (Lib. 2. vitæ Mariæ de Oignies cap. 6.

EXEMPLVM VI.

Beneficium Ecclesiasticum pro Domino relinquens quantum est à Domino remuneratus.

DVO clerici vno corde intrabant mona-

monasterium, & tam exemplariter viuebant, vt omnes eos diligerent. Post xij annos vnus moritur. Cui minor ait: tecum pro Deo parêtes, & patriam reliqui, solare ergo meum exilium tuo reditu, vt sciam quid meruimus omnia relinquentes. Faciam, inquit, ô dimidiũ cordis mei Deo propitio! Tu autem dilige mortuum, quia viuus te efficaciter sicut matrem dilexi. Moritur ergo quasi dulciter dormiẽs. Et ecce die septimo rediit mortuus iocunda, & splendente facie, dicens: Mi frater Henrice, sicut audiuimus sic vidimus in ciuitate Domini virtutum. Dudum iam centuplum accepi, ecce vitam æternam possideo. Perferebat autem in dextra eius ecclesiam auream miri artificij, & decoris, sinistra vero cordis locum tegebat. Ille verò viuus supra quam dici potest exhilaratus, ait: Cur mi dulcis frater Gerarde, in manu tua ita reuerenter geris Ecclesiam? quare etiam cor tuum celas solita dilectione, edicito? Intrepidus ait, audi quia consolari te reuersus sum. Nosti quia Ecclesiam à meis mihi sumptuosè procuratam cum eius honore, & commodo amore perfectionis euangelicæ, & timore periculi quod est in cura animarum reliqui. Quare super omnes reges terræ, & cunctas seculi diuitias cum beatis æternaliter exulto. Tui autem amore cor meum cœlo, quia ipsum prætioso lapide tanti splendoris decoratur, vt visus tuus mox ex illo cęcaretur, quod consecutus sum à Domino meo Iesu Christo, quia eius passionis, & Incarnationis beneficium quotidie deuotus ruminare solebam. Si diligis (inquit) me tolle citò manum libenter pro hoc videndo vnum oculum expendam, quod dixit, & fecit. Cùm autem nimis ardenter pro tanto gaudio etiam altero priuari desiderabat, ait illi beatus: Mea interuentione tricesimo die mihi iungeris, & gaudium nostrum nemo tollet à nobis. Interim dic fratribus, quia magna eos præmia manent, nemo tepescat. Frater verò sic disponebat domui suæ i. conscientiæ, vt nihil libaret nisi cibum animæ: Flentibus autẽ præ amore fratribus eius, tricesimo die iocundè eisdem valedixit atque migrauit. (Collector magni speculi exemplorum.

EXEMPLVM VI.

Beneficijs ecclesiasticis promouens nepotes suos Episcopus, in lecto aureo visus est infernale carmen concinere.

Legitur enim in libro qui dicitur vita Iesu, quod carnales amici in beneficiorũ collatione alijs dignioribus, & melioribus præferuntur, quorum promotoribus væ damnationis propheta comminatur. Væ (inquiens) qui ædificat Sion in sanguinibus. Nota versus. Cùm factor rerum priuauit semine clerum. Ad sathanæ votũ successit turba nepotum. Vnde nota visionem de quodam Põtifice ad carnales amicos affecto: quæ statim post mortem eius ostensa est cuidam legato ecclesiæ in via iam posito. Quodã enim mane cùm idem legatus excitatus à somno vellet orare, vt consueuerat, submissus est quidam lectus in superficie aureis tapetibus circumseptus in camera vbi quiescebat, in quo residere videbatur ipse defunctus ad modum pontificis ornatus, & in giro eius multi de genere suo per eum promoti & ditati choream ducebant, & cantilenas lugubres cantantes in hũc modum proclamabãt. Maledicta promotio, & exaltatio tua. Tu enim es nostræ perditionis causa. Ille verò circumquaque respiciens, maledictionem eis similiter imprecabatur dicẽs: Maledicti vos à Deo quia propter vos traditus sũ igni perpetuo. Et hoc dicens coopertorium aureum eleuauit, & flamma de lecto cum fumo fœtidissimo ascendit. Et sic visio disparuit.

ruit. Hæc autem visio prædicto legato auunculo illius ostensa est, vt ipse à similibus abstineret, quia defuncti successor erat futurus. Idem.

EXEMPLVM VIII.

Beneficia ecclesiastica inutiliter consumens horrenda pœna damnatur.

LEgitur in historijs Anglorum, quod fuit quidam clericus canonicus in diuersis ecclesijs. & Decanus in vna. Cumque infirmaretur grauiter, visitatur à quodam sancto viro familiari suo. Cumque incepisset eum monere de via salutis, mox obscurata est camera, & vox mirabilis terroris audita est, surge surge sacrilege, expoliator Christi & interfector pauperum, veni & accipe indumentũ. Cumque ille subito expirasset, & corpus eius nigrum tanquam carbo fuisset dimissum, sanctus vir cum horrore, & timore ad suum monasterium perrexit, & rogabat Deum, vt ei dignaretur ostendere iudiciũ illius clerici. Et vna die eo orante apparuit sub tali forma. Duo equi ignei cum sellis stabant iuxta eum, vnus ante & alter retro, & firmabant pedes anteriores super humeros & dentibus frangebãt ossa, & omnia mẽbra eius. & in qualibet sella equi stabat vna maleta. Cumque sanctus corrueret præ horrore visionis. ille Decanus cœpit dicere: Quare vocasti me miserum, cum non vis mihi loqui? Cumque resumptis viribus interrogasset quis esset? respõdit: Ego sum talis Decanus maledictus, & damnatus quondam familiaris tuus. Tunc sanctus: Quæ est ista horribilis pœna tibi data à Deo? Tunc Decanus: Hi sunt duo equi ignei, qui inspirant ignem per omnia membra mea, & conterunt, & comedunt omnia mea ossa sicut equus comedit substantias pauperum. Vnus portat peccata mea, & alter peccata populorum, à quibus oblationes, decimas, anniuersaria, & præbendas recepi. Tunc sanctus: Miror cum fueris mũdus, homo discretus, & ecclesiasticus, quare sic es damnatus? Tunc Decanus: Non mireris de hoc, sed mirare quomodo clericus habens ecclesiam potest saluari. Cumque ille adiurasset eum, vt diceret causam, dixit: Attende ad stabulum clericorum, & ad ecclesiam. Illud consecuatur à pluuia, & à contrarijs & ecclesia ruit. Attendas ad perticas, & ad vestes clericorum, & sacerdotales. Numerus primarũ præ multitudine ignoratur, secundæ autem nullæ sunt, vel sic fractæ aut fœtidæ quod vix possunt portari. Attende ad mensam eorum, & ad altare Christi. In mensa eorum vasa aurea, & argentea, in altari Dei vix calix stanneus reperitur, Scutiferos, & meretrices induunt, & pauperes spoliant, ac hospitalitatem fugant, prædicationem abhorrent, sed lasciuiam & mundum amplexantur, obliuiscuntur diuinum officium, & rememorant cantilenas. Et hæc est porta damnationis, & præcipitij clericorum. Tunc flamma fœtidissima Decanum cum equo eleuans cum mirabili dolore à præsentia sancti viri euanuit. Idem.

BENEVOLENTIA.

EXEMPLVM I.

Beneuolentia Macharij conuertitur, quẽ duris verbis discipuli eius in furorẽ exarserat.

TEmpore quodam abbas Macharius, dum ad montem Nitriæ ascẽderet, discipulo suo vt ipsũ præiret imperauit. Qui cũ illum præiret, obuiauit illi quidam sacerdos idolorum, cursu concito veniens. & lignũ grande portans. Cui exclamans, ait: Quo curris, dæmon. At ille iratus, tantis eum plagis affecit, vt exanimem penè relinqueret; relicto eo sacerdos idolorũ currebat iterum; progressusque

que parum obuiauit beato Machario. Qui ait ad eum: Salueris laborator, Salueris. At ille admiratus, ait: Quid in me boni conspexisti, vt ita me salutares? Cui senex ait: Quia vidi te laborantem, & curris ignoranter: Cui sacerdos ait: Et ego ex salutatione tua compunctus, magnum Dei seruum te esse cognoui, nam alter nescio quis miserabilis monachus occurrēs mihi iniurias fecit, sed ego illi plagas pro verbis imposui. Tunc tenens pedes sancti Macharij proclamat, dicēs. Nisi monachum me feceris, non desistā. Pergentesque pariter, venerunt ad locum in quo cæsus frater iacebat. Quē vtrique tollentes, quoniam incedere non poterat, manibus in cellam pertulerunt. Cum autem cæteri fratres vidissent sacerdotem illum beatum Macharium comitantem, stupefacti monachum eum cum admiratone perficiunt, ac multi propter illum ex paganis facti sunt chtistiani. Dicebat ergo abbas Macharius, quia sermo superbus, & malus etiam bonos viros conuertit ad malum: sermo vero humilis, & bonus etiam malos mutat in melius. (Lib. sentiarum PP. §. 120.

EXEMPLVM II.

Beneuolētior fuit Abbas Achilles fratri, qui malam de se suspicionem habuit, quàm cæteris.

VENERVNT aliquādo tres senes ad Abbatem Achillem, & vnus ex eis habebat opinionem malam. Dicit autem ei vnus de senibus: Abba, fac mihi vnam sagenam ad piscandum, & ille dixit: non facio. Et alius dixit: Fac nobis vt habeamus memoriam de monasterio nostro. Et respondit ille: Non mihi vacat. Dicit ei tertius ille, qui habebat opinionem malam. Mihi fac Abba sagenam, vt habeam de manibus tuis benedictionem. Et ille respondit ei: ego tibi faciam. Dixeruntautem ei duo priores secretè: quibus non adquieuerat. Quomodo sic, quia nobis rogantibus noluisti facere, & huic dixisti, ego faciam tibi? Respondit senex: vobis ideò dixi non facio, quia nec mihi vacat, & non contristabimini, Huic autem si non fecero dicturus est, quia de opinione mea quæ mala est, audiuit senex, ideò noluit mihi facere sagenam, & incidebamus funem ad sedandum animum eius, ne tristitia absorberetur huiusmodi, (Lib. de discretione nu. 5.

EXEMPLVM III.

Beneuolētia senis Manichæus hæreticus orthodoxus efficitur.

ERAT quidam senex in Ægypto habitans in deserto loco. Erat etiam alter longè ab eo Manichæus, & hic erat presbyter, ex his quos ipsi vocant electos, Qui cū vellet pergere ad quendam eiusdem erroris hominem, comprehēdit eum nox in loco illo in quo erat vir ille sanctus, & orthodoxus, & anxiabatur volēs pulsare, & intrare, & apud eum manere: Sciebat enim quia cognosceret quod esset Manichæus. Et reuocabatur à cogitatione sua, ne forte non adquiesceret suscipere eum. Compulsus tamen necessitate, pulsauit; & aperiens ei senex, & cognoscens eum, suscepit eum cum hilaritate, & coëgit eum orare, & reficiens eum collocauit vbi dormiret. Manicheus autem cogitans in se nocte mirabatur, dicens: Quoniam nullā suspicionem habet in me, vere hic Dei seruus est. Et surgens manè cecidit ad pedes eius, dicens: Ab hodie orthodoxus sum, & non recedā à te. Et deinceps remansit cum eo, (Lib. de hospitalitate n. 9.

EXEMPLVM IIII.

Beneuolentia sua Abbas Pastor inuidi fratris sancium pectus sanauit.

SENEX quidam erat in Ægypto, antequam veniret illuc Abbas Pastor. ille autem habebat notitiam hominum, & multum honorem. Cũ autem ascendisset Abbas Pastor de Scythi cum suis, dimiserunt homines illum senem, & venerunt ad Abbatẽ Pastorem. Inuidia autẽ tactus senex, male loquebatur de eis. Hoc audiens Abbas Pastor, contristabatur, & dicit fratribus suis: Quid faciemus de sene isto magno, quia nos in tribulationem miserunt homines, derelinquentes senem, & ad nos, qui nihil sumus, accedentes? Quomodo ergò possumus sanare eum? Et dixit eis: Facite eum aliquid gustare, & tollite vasculum vini & eamus ad eũ, & gustemus simul, forsitan per hæc possumus sanare animam eius. Tulerunt ergò quos parauerunt cibos, & perrexerunt ad eum: & dum pulsarent ostium, respondit discipulus eius, dicens: Qui estis? Et illi responderunt: Dic Abbati, quia pastor est, & desiderat per vos benedici. Hæc autem nũciante ei discipulo eius, ille mandauit ei dicens: Vade, quia non vacat mihi. Illi autem perseuerantes in caumate, dixerunt. Non discedemus, nisi meruerimus benedictionem senis. Senex autẽ videns perseuerantiam eorum, & humilitatem, compunctus aperuit eis. Et intrantes gustauerunt cum eo. Cùm autem manducarent, dixit senex: In veritate dico, minus est quod audiui de vobis, cẽtuplum est enim quod video in opere vestro. Factus est ergò eis amicus ex illa die. (Lib. de charitate numero 4.

EXEMPLVM V.

Beneuolentia sancti Ordilonis conuertitur latro, qui factus monachus gulæ impetum domare volẽs funibus ventrem strictißimè colligauit, eique ante mortem apparet beata virgo.

QVodã die dum sanctus Odo Cluniacensis Abbas iuxta prædonũ fines iter haberet, quidam insignissimus latro iuuenis intuens vultũ sancti, & affabilitatem, illico compũctus est corde, & pedibus eius aduolutus, vt sui misereretur humiliter deprecabatur. At ille: Vade, inquit, & prius mores tuos corrige, & postea monasticam vitam appete. Cumque ille instaret, præcepit ei, vt ad monasterium cum præcederet: quod & factum est. Factus ergo monachus cellario ad obediendum subditus est. Et cùm idiota esset, vtrumque ei imposuerunt, scilicet obedientiæ iugum, & studium litterarum: quod ita deuotè peragebat, vt vnam manum obedientiæ porrigeret, altera vero psalterium ferret. Cùm autem in extremo vitæ laboraret, vocauit pium patrem, singularem supplicans locutionem. Cui cùm veniã peteret, interrogauit, si in aliquo post monachatum excessisset. At ille: Nudo cuidam te ignorante mea culpa tunicam nostrã tribui, & funem filis contextum de cellario abstuli. Quem cùm interrogasset, quid ex eo fecisset? Referendo, inquit, ingluuiem quem dudum male contraxi, ventrem meum ex eo circumligaui. Tunc stupefactus pater, cùm eum à visceribus eius soluere vellet, cutis quę ei adhæserat vnà cũ sanie secuta est. Post hæc adiecit, & ait: Hac nocte pater in cœlis per visionẽ electus sũ, & obuiauit mihi gloriosissima persona, quę ait: Cognoscis ne me? At ego: Nequaquã Domina. Et illa: Ego, inquit, sũ mater

mater misericordiæ. Cui ego: Quid iubes vt faciam Domina? At illa respondit: Post triduum venies huc tali hora, quod & factum est. Nam tertia die hora qua dixerat defunctus est. (Vincent. Bellua. lib. 24. ca. 61.

EXEMPLVM VI.

Beneuolentia sancti Francisci tres latrones conuersi sunt, qui alterius dura correptione fuerant indignati, quorū vnus cœlestem gloriam videns, omnium suorum dolorum oblitus est.

CVm semel transiret per montem Casalem, castrum quod est in districtu Burgi, Sancti Sepulchri, recepit ibi vnum iuuenem nobilem de Burgo dicto, qui cum venisset ad beatum Franciscum, dixit ei. Pater ego vellem libentissime effici frater vester. Sanctus vero Franciscus respondit ei: Fili, tu es vnus iuuenis delicatus, & nobilis, & asperitatem nostram, & paupertatem non poteris sustinere. Ille vero ait: Pater, nonne vos estis homines sicut ego? Si ergo qui estis mei similes sustinetis, sic & ego cum adiutorio Dei potero sustinere. Quæ responsio multum placuit sancto Francisco, & statim recepit eum, & benedixit, & fratrem Angelū appellauit. Qui ita gratiose se habuit quod paulo post ipsum in prædicto monte Casali Gardianum instituit. In illis autē diebus erant tres famosi latrones in partibus illis, qui vndique multa malefacta perpetrabant. Isti latrones quadam die ad prædictum locum venerunt, rogantes fratrem Angelum Gardianum, vt eis de comestibilibus prouideret. Ipse vero Gardianus rigida reprehensione eos redarguens dixit eis: Vos fures, & sæuissimi homicidæ, non solum non erubescitis labores aliorum prædari, sed insuper presumitis vt effrontes eleemosynas seruis Dei exhibitas deuorare, cum non sitis digni, quod vos terra sustineat, quia & nullum hominem reueremini, & Deum qui vos creauit contemnitis. Ite ergo pro factis vestris, & huc amplius nunquam accedatis. Illi vero turbati valdè, cum indignatione maxima recesserunt. Et ecce eodem die sanctus Franciscus ad locum redijt portans de quæsta quam cum socio fecerat, vnā tascam panis, & vnum vasculum vini. Cum autem Gardianus (qualiter illos latrones repulerat) retulisset, sanctus Franciscus dure redarguit ipsum, dicens quod impiè gessit, quia peccatores melius reducuntur cum dulcedine pietatis, quam increpatione crudeli. Nam, & Christus magister noster cuius euangelium seruare promisimus: non, inquit, opus est valentibus medicus, sed male habentibus. Et non veni vocare iustos, sed peccatores. Et ideo frequēter cum peccatoribus manducabat. Quia vero contra charitatem, contra exemplum Christi fecisti, per sanctam obedientiam præcipio tibi, quod statim accipias tascam istā panis, & vasculum vini quod adquisieram, & solicite per montes, & valles dictos latrones quæras donec inuenias, & panes istos omnes, & vinum præsentabis eis ex parte mea, & postea coram illis genuflectas de incurialitate, & crudelitate tua, dicas quam humiliter tuā culpam, & roga illos ex parte mea quod amplius mala ista non faciant, sed Deum timeant, & proximos non offendant. Et si hoc fecerint ego promitto eis de necessarijs pro eorum corporibus continuè prouidere. Et cum his hęc similiter dixeris, reuertaris. Interim sanctus Franciscus rogabat Dominum, vt illorum corda ad pœnitentiam emolliret. Vnde factū est, quod cum eleēmosynas illas à sancto Francisco transmissas latrones illi comederent, ad inuicem conferre cœperunt, & dicere: Heu nos miseros, & infœlices, quam durus, & infernalis cruciatus nos expectat, qui pergimus non solum prædando homines,

& vul-

& vulnerando, sed etiam occidendo, & tamen de tam horrendis sceleribus & homicidijs nullo Dei timore, & compunctione conscientiæ stimulamur. Et ecce iste sanctus frater qui venit modo ad nos propter aliqua verba valde iusta, propter nostram malitiā in nos irrogatam, se coram nobis tam humiliter accusauit. Et insuper tam sancti patris liberale promissum retulit, & panis, & vini beneficium attulit charitatis. Vere isti sunt sancti Dei qui cœlestem patriam promerentur, nos filij perditionis æternæ, flāmas vltrices quotidie nobis nostris nefandis sceleribus cumulamus. Nescio vtrum de patratis facinoribus, & cōmissis flagitijs, possimus à Deo misericordiam inuenire. Vno vero illorum prædicta verba dicente, reliqui duo dixerunt: Quid ergo faciendum est nobis? Et ille Eamus ad sanctum Franciscum, inquit, & si ipse nobis confidentiam tribuat, quod possimus de magnis peccatis nostris misericordiam inuenire à Deo, quicquid ipse mandauerit faciamus, vt possimus animas nostras de inferni barathro liberare. In quo consilio omnes tres cōcorditer consenserunt, & venerunt festinanter ad sanctum Franciscum, dicentes: Pater, nos propter multa & pessima peccata nostra non confidimus posse misericordiam Dei inuenire, sed si tu confidis quod Deus ad suam misericordiam nos recipiat, ecce parati sumus tecum pœnitentiam facere, & in omnibus quæ nobis præceperis obedire. Quos sanctus Franciscus benigne, & charitatiuè suscipiēs, exemplis eos multiplicibus exhortādo, certos eos de inuenienda Dei misericordia reddidit, & insuper se illis adquisiturum à Domino ipsam misericordiam, & gratiam repromisit, instruens illos etiam quomodo diuinæ misericordię immensurabilis magnitudo, cuncta peccata nostra (etiam si infinita essent) pręcellit. Et quomodo testante Euangelio & Apostolo Paulo: Christus benedictus in hunc mundum pro peccatoribus venit redimendis. Propter quæ salubria hortamenta, tres dicti latrones abrenunciauerunt mundo, & recepti à sancto patre sibi tam habitu, quam animo adhæserunt. Duo autem illorum parum viuentes post mutationem laudabilem de præsenti seculo, Domino vocante migrauerunt. Tertius vero superuiuens considerās multa, & magna peccata quę fecerat, tali pœnitentia se subegit, quod per quindecim annos, exceptis cōmunibus quadragesimis, quas sicut alij faciebat cōtinuè ter in septimana panem tantummodo, & aquam manducabat, & contentus vna tunica incedebat discalciatus continuè, & post matutinum nūquam dormiebat. Infra illud quindecim annorum tempus sanctus Franciscus transiuit de hoc mundo ad patrem cœlestem, cum autem dictus frater districtionem hanc pœnitentiæ annis plurimis tenuisset, quadā nocte post matutinum tanta somnolētia sibi superuenit, quod nullis argumētis poterat somno resistere, nec prout consueuerat vigilare. Qui cum reluctari nequiret, nec valeret orare, tentationi succumbens iuit ad lectum, vt dormiret, statim autem vt posuit caput in lecto, fuit ductus in spiritu in montē excelsū valde, in quo erat profundissima ripa, & hinc inde saxa prærupta, & diuersi scopuli inæqualiter præminentes. Ille vero à quo ducebatur impulit eum de cacumine dictæ ripæ, qui in præceps ruendo per saxa, collisiones de rupibus in rupibus sustinendo, quando ad fūdum ripæ peruenit, omnia videbantur sua membra dirupta, & ossa confracta. Qui dum iaceret sic male collisus, à suo ductore vocatur, vt surgeret, quia magnum adhuc iter facere oporteret. Cui frater respondit: Durus homo, & indiscretus videris quia cum me videas vsque ad mortem contritum, tamē dicis quod surgam, qui ductor accedens, & tangens

eum statim ab omni mēbrorum colli-
hōc perfectè sanauit. Et tūc ostēdit ei
magnam planiciē acutis lapidibus, &
spinis & tribulis plenā, vnde illum o-
portebat discalciatū incedere, & ad fi-
nem illius planiciei accedere, vbi e-
rat quædā fornax ignita, quæ à longè
videbatur, in quā debebat intrare. Cū
autem planiciē illam, cum multa an-
gustia pertransisset, & ad fornacē illā
peruenisset; dixit Angelus ad illum.
Ingredere fornacem istam, quia sic est
necessarium. Ille frater respōdit: Heu
quam durus ductor es, qui cum vi-
deas me per istam angustissimam pla-
niciem tam pœnaliter tribulatum, q.
maxima quiete indigeam, & tu dicis
intra in fornacem? Cùm autem aspi-
ceret circa fornacem, vidit vndique
dæmones cum furcis ignitis astantes,
quem differentem intrare, cum ipsis
furcis eum subitò impulerunt. Qui
cum ipsum ignem intrasset, & ad spa-
tium aliquod ibi stetisset, Ange-
lus expulit eum extra fornacem,
dicens: Præpara te ad eundem, quia
adhuc habes horribile periculum per
transire. Cui ille dicebat: O durissime
ductor, qui nulla compassione moue-
ris, vides quod sum quasi totus com-
bustus, & dicis veni adhuc ad horribi-
le periculum. Angelus verò, tangens
eum perfectè sanauit, & duxit eum
ad quendam pontem qui transuadari
non poterat absq; ingenti periculo,
quia erat nimis exiguus, & excessiuè
politus. Sub pōte verò fluuius terribi-
lis defluebat serpentibus, & draconi-
bus, scorpionibus, & bufonibus, & hor
rendis fœtoribus plenus. Dixit Ange-
lus: Transi pontem istum, quia pœni-
tus conuenit te transire. Ille autem
respondit: Et quomodo pertransire
potero, quia cadam in tam periculo-
sum fluuium? Respondit Angelus: Ve-
nias post me, & pone pedem tuum v-
bi videris poni meum, & bene transi-
bis. Qui incedēs post Angelum suum
pedē ponēdo, vbi præcedens ponebat,
peruenit vsq; ad medium pontis cum
salute. Cùm esset in medio pontis, An
gelus volando recessit, & ascendit in
altum ad quoddam habitaculum val-
de mirabile in altissimis collocatum,
& bene notauit quo modo Angelus
aduolauit. Sed cùm remāsisset absque
duce in ponte, & illa terribili anima-
lia fluminis iam capita eleuarent, ad
deuorandum illum si caderet, stabat
in tāto terrore, quod nullo modo scie
bat quid faceret, quia nec poterat re-
trò, nec ante procedere. Vnde in tan-
ta tribulatione, & periculo positus, in-
clinauit se, & amplexatus est pōtem,
Et videns quod non erat refugium ni-
si Dei, cœpit ex intimis cordis inuo-
care Dominum Iesū Christum, vt per
suam sanctissimā, ac pijssimā miseri-
cordiā sibi subuenire dignaretur. Et
facta oratione, visum est illi, vt ipse
emitteret alas. De quo gauisus valdè,
expectauit donec crescerēt alæ, sperās
extra fluuiū ad locum, quo volauerat
Angelus, transuolare. Sed cum nimis
festinasset volare, quia alæ nō plenæ
erāt, à volatu deficiēs cecidit super pō-
tem, & omnes pennæ insuper cecide-
runt. Qui territus valdè iterum pōtem
amplectens, Christi misericordiam
lachrymabiliter implorabat, & iterū
visus est sibi, vt emitteret alas. Sed si-
cut priùs antè perfectionem alarum
ad volandum festinans, secundò ecci-
dit super pōtem, & pennæ priùs simi-
liter ceciderunt. Qui attendens quod
per festinantiam perfectè volare non
poterat, dixit in corde suo, si alas ter-
tiò emisero, tamdiu expectabo, donec
ampliùs non deficiam à volatu, & vi-
sum est sibi, quòd inter primam, & se-
cundam, & tertiam missionem ala-
rum, per annos centum quinquagin-
ta, & amplius expectasset. Cùm autem
videretur sibi, quod alas optimè com-
pleuisset, hac tertia vice leuauit se
valenter altum, & vsque ad prædictū
habitaculum, quò volauerat Ange-
lus, ipse aduolauit. Cùm verò ad il-
lius admirabilis habitationis ianuam
perueniret, dixit illi portarius: Quis

es tu qui huc venisti? Qui respondit: Ego sum frater Minor, Expecta, inquit, vt ducam sanctum Franciscum si te recognoscit. Cum autem ille iret pro sancto Francisco, iste cœpit muros illius ciuitatis mirabiles respicere: & ecce muri illi tanta erant claritate perspicui, quod cuncta quæ intus fiebant, & choros sanctorum mirabiles qui intus erant, clarè cernebat. Et cum respiceret, ecce beatus Frãciscus, & sanctus frater Bernardus, & frater Ægidius, & post sanctum Franciscum tanta multitudo sanctorũ, & sanctarum Dei, qui secuti fuerant illius vestigia: quod quasi innumerabilis videbatur: Et cum sanctus Frãciscus venisset ad eum, dixit portario: permittas eũ ingredi, quia de fratribus meis est. Et tunc sanctus Franciscus duxit eum interiùs, multa ei mirabilia ostẽdendo. Statim autem vt illuc ingressus est, tantam consolationem & dulcedinem sensit, quod oblitus est omnium tribulationum, quæ ante præcesserant, ac si nunquã in mundo fuisset. Post hæc dixit sanctus Franciscus: Oportet te, fili, redire ad mundũ, & septem diebus morari, in quibus præpara te omni præparatione qua vales: quia post septem dies ego pro te veniam, & tunc mecum venies ad locum mirabilem beatorum. Sanctus Franciscus erat chlamyde tota stellis pulcherrimis decoratus, & quinque stigmata eius erant, sicut quinque splendidissimæ stellæ: quæ tãta luce & claritate fulgebãt, quod videbantur totam ciuitatem illam radijs illustrare. Frater verò Bernardus, habebat in capite coronã stellarũ pulcherrimã. Frater etiam Ægidius, totus erat valde mirãdo lumine decoratus, & multos alios sanctos fratres Minores ibidem cum sancto Francisco gloriosos, quos nunquã viderat, recognouit Licentiatus dilectus frater, quamuis cũ tædio ad mundum redijt: & cum redisset, fratres pulsauerunt ad primã, Non plus autem temporis fluxerat, nisi post matutinum vsque ad eiusdẽ noctis auroram, quamuis sibi videretur per plurimos annos abfuisse. Ipse autem prædictus frater, prædictam visionem, & terminum septem dierum Gardiano suo per ordinem recitauit: & statim febricitare cœpit. In septima verò die veniẽs beatus Franciscus cum gloriosa comitiua sanctorum, animã illius fratris in visione prædicta, Angelo deducente purgatam duxit ad gaudia beatorum. (In Chronico Gall. Minorum lib. 1. cap. 86. & 87. & latino lib. 10. cap. 8.

EXEMPLVM VII.

Beneuolentia, & oratione sua Pachomius peruersum fratrem ad sanctam cõpunctionem conuertit.

QVidam iuuenis nomine Siluanus de Scena, id est, de ludis scenicis, conuersus ad sanctum Pachomium venit, volens in monasterio commorari, qui cùm susceptus esset, infectus peruersa consuetudine seculi, nullis disciplinæ regulis poterat coërceri, salutemque propriam negligens, suis vanitatibus pristinis, atque regulæ se occupabat adeò, vt nõnullos ex fratrib⁹ euerteret. Quod plurimi non ferentes sancto Pachomio suggerunt, vt eum de monasterio pelli præciperet. Ad quam rem non eis annuit, sed æquanimiter ferẽs admonuit præfatum fratrem, vt se corrigeret, & ab antiqua conuersatione reuocaret. Pro quo etiam Dominum iugiter exorabat, vt ei compunctionẽ cordis solita pietatis abundantia largiretur. Cumque memorans iuuenis in ꝓpria persisteret prauitate, & alijs exemplum perditionis ostenderet, ad postremũ visum est omnibus, vt à sãcta congregatione velut indignissimus arceretur. Sed beatus Pachomius hoc idem credit differendum. Quem etiam mitissima atque sapientissima

correptione conueniens, & cœlestibus erudiens institutis, ita diuino timore succendit, & sic anima eius futurorum de fide compuncta est, vt se deinceps à lachrymis continere non posset. Emendatus itaq; per omnia magnum cæteris documentum exhibuit, qui in omni loco, & in omni operatione flebat iugiter, & ne tunc quidem, cum cibum inter fratres caperet, à lamentatione cessabat, quæ res permouit etiam multos ex monachis, qui & dixerunt ei: Tandem te à planctu cohibe, nec in tantam, qua sumus, afflictionem deijcias. Qui respõdit: Conor quidem sicut iubetis à lachrymis temperare, nec possum. Pectus enim meum veluti quadam flamma comburens, quietum me esse non sinit. Rursus ipsi dixerunt: Apud te in secreto tuo, vel certè in orationibus plangito, cùm verò conuenimus ad mensam cibum sumere, debes à fletu abstinere, quia plures è fratribus videntes te plangere, manducare non possunt. Et illi cogebant eum fateri, cur ita se suis dilueret fletibus. Tunc ait ad illos: Non vultis vt plangam, cùm videam me multis foueri obsequijs sanctorum patrum, quorum, & puluis pedum mihi venerandus est. Nec eis me cõferre obsequia dignum prorsus existimo. Non ego plango quod homo de scena multis peccatis obnoxius, officia tanta percipiam. Timeo valdè, ne sicut Dathan, & Abiron me quoq; prophanum hiatu suo terra deglutiat. Illi, namque impijs ausibus manibusque pollutis, primatum sibimet vsurpare tentarunt, ego verò post tantam cognitionem diuini muneris animæ meæ salutem desidiosa conuersatione neglexi. Ideò quippe huiusmodi recolens non erubesco flere coram omnibus, quia facinora mea multa esse cognosco, quæ iustis lachrymarum fontibus debeo expiare, quod si ipsam miseram animam, per lamenta diffunderem, nil facerem magnum, quia nullum pro factis meis in præsenti dignum possum reperire supplicium. Cumq; per dies singulos, idem frater ad meliora proficeret, omnesq; propemodum in humilitate superaret, ita de eo sanctus Pachomius cœpit omnibus dicere. Testor fratres, ac filij coram Deo, & Angelis eius, quia ex quo cœnobiũ hoc fundatum est, nullum de fratribus, qui mecum sunt, vel fuerunt, humilitatem meam, secutum esse cognosco, nisi vnum tantummodo. Quo fratres audito, nõnulli putabant hunc Theodorum, alij Petronium, alij Orsisium. Cumque rogaret eum Theodorus, vt quis esset depromeret, & sanctus indicare differret, rursum eum Theodorus vehementer vrgebat. Alij ex fratribus maiores plurimum precabantur, vt diceret, quis esset, cui tale testimonium perhiberet. Tunc respõdit Pachomius: Si scirem eum denuò vanæ gloriæ stimulis incitari, nec prorsus ostenderem, sed quia procul dubio credo, quod per gratiam Christi quantum ei laudes accreuerint, tantum ipse munus humilitatis adquiret. Idcirco, vt eum possitis imitari, palam beatifacere nõ desino. Tu quidem Theodore, & quicunque tui sunt similes in monasterio certantes, diabolum fortiter vicistis, vt passerem, & sub vestris pedibus allisistis eum per Dei gratiam conculcantes, vt puluerem. Sed si (quod absit) neglexeritis in aliquo, consurgens is qui sub vestigijs vestris est aduersum vos graui furore debacchabitur. Iuuenis autem Siluanus quem dudum de monasterio pellere volebamus, ita prostrauit inimicum, & à sensibus suis effugauit, vt nusquam coram eo appareat, altaque humilitate superauit per omnia. Et vos quidem fratres habentes opera iustitiæ in his quæ gessistis gloriosè confiditis, hic autem quanto fortiùs pugnat, tantò se inferiorem iudicat, ex tota mente, totaque virtute inutilem,

sem se, reprobumq; pronuncians. Idcoque deniq;, & lachrymas habet in promptu, quia semetipsum in imis humiliat, & inclinat, nec alicuius momēti quod gerit existimat. Diabolum autem nil reddit ita inualidum, sicut humilitas de corde puro, cui tamen correctionis opera probantur adiuncta. Sic itaque vtiliter ante fatus Siluanus per octo annorum curricula, Deo militans cursum vitæ suæ finiuit in pace. De cuius exitu testatus est Beatus Pachomius, quod multitudo sanctorum Angelorum cum magna lætitia sumentes eius animam velut electam hostiam Christi conspectibus obtulerunt. (Vita S. Pachomij in vitis P.P. §. 38.

EXEMPLVM VIII.

Beneuolentia sua Abraham eremita ex lubrica vita reduxit neptem suam.

CVM vir sanctus Abraham Eremita fortissimus athleta Christi in omni virtute, & sanctitate senuisset, res apud eum gesta est huiuscemodi. Habuit vir beatus propinquitate germanum, quo defuncto vnica eius filia annorum septem relinquitur. Quam cum parentibus orbatam, amici, notique eius patris intuerentur, ad patruum perducunt. Cumq; eam senior cerneret, in cella exteriori conclusit. Erat autem inter mediū eorum fenestra modica, per quam docebat eam psalterium, nec non & reliquas scripturas. Cum eo itaq; in Dei laudibus vigilabat, concinebat psalmos, & in omnibus virtutibus eum æmulabatur. Atque sic xx. annis in diuino seruitio sedulo deuote proficiēs diaboli contra se prouocauit inuidiā. Erat enim quidam professionem tantum monachi habens, qui sub obtentu vtilitatis ad beatum senem se perrexisse simulauit, re autem vera illam beatam cōtemplari, & in sui amorem trahere nitebatur. Ardor quippe libidinis cor eius vehemēter accenderat. Quod cùm per integrum annum facere tentauisset, tandem aperiens fenestram misera fœmina descendit ad eū nefariè constupranda. Monachus autem protinus, vt eam polluisset, solam, & peccati confusione desolatam reliquit, & discessit. Videns igitur se confusam, & contaminatam, gemuit, & dilacerans cilicium quo induta erat, propriam faciem verberauit, & cœpit eiulans dicere. Heu me miseram, quid feci? heu quid mali perpessa sum infœlicissima fœminarum? quomodo obscurata est mens mea in illa hora quando Deum meum exacerbaui, patruum meum tristitiarum acutissimo ense transfodi, meipsam interfeci, quanto opprobrio operui animam meam, & dæmones omnes lætificaui? quid agam? quò ibo? quò me vertam? Non audebo iam cœlum inspicere, cùm apud Deum, & homines me mortuam sciam, nec ad fenestram illam propinquari amplius valebo, ne forte ignis exiens ex ea me peccatricem exurat. Melius ergò mihi est abire ad aliam patriam, vbi nullus est qui me possit agnoscere, vt ibi mutato habitu meipsam amatoribus multis prostituam, per æua morituram, quoniam semel mortua sum, nec remansit mihi spes futuræ salutis. Et consurgens protinus pergit in aliam ciuitatem, vbi in publico hospitio se prostituens, de fornicatione sumptum lucrabatur. Verùm cum hæc ruina memoratæ fœminæ contigisset, talis visio viro sancto ostensa est. Videbat draconem terribilem atque immanem valdè, aspectu ferocissimo in fortitudine sibilantem, exeuntem de loco quodam, & vsque ad cellam suam venientem, reperisse ver[illegible] dem columbam, & deglutisse [illegible] iterum in foueam suam [illegible]. Expergefactus autem con[illegible] nimis, & fleuit amare, exi[illegible] forte persecutionem Ecclesiæ futu-

ram hæc viſio deſignaret. Cumque hæc dubia mēte reuolueret, poſt duos dies vidit eundem draconem eodem modo in ſuam cellam aduenisse, & poſuiſſe caput ſub pedibus ſuis, atque illicò diruptum, columbam quoque illam quam deuorauerat viuā in ventre eius eſſe repertam, & extendiſſe manum ſuam, & recepiſſe eam viuam nullam in ſe maculam habentem. Expergefactus autem ille vocauit eam ſemel atque iterum, putans eam eſſe in cella ſua, ſed cùm ſibi nō reſponderet, animaduertit viſionem ſuam certiſſimè ad eam pertinere. Tunc ingemuit, & fleuit, & amare profundens lachrymas ait: Heu me quia agnam meam crudeliſſimus lupus dirupuit, & filia mea captiua facta eſt, atque ſic attentiſſime rogans Dominum, vt ad ſe ſuam agnam converteret, per duos integros annos in dolore, & triſtitia permanſit, nihil percipiens quonam abijſſet hęc fœmina. Poſt duos vero annos quando iſta prædicta contigerant (quibus hæc columba in vētre draconis abſorpta tenebatur) vbi eſſet, & quemadmodum ſe gereret vir ſanctus comperit, & protinus exiens cellam mutauit habitū, cilicium exuit, militarem veſtem reinduit, velauit faciem quantum potuit, & equum conſcendens ad locum vbi erat fœmina iſta peruenit. Ingrediēs igitur domum vbi erat, ſolicitos oculos, huc illucque rotauit cupiens eam videre. Sed cum multa hora pertranſiſſet, & videndi eam minime daretur occaſio, ſubridens ait ad ſtabularium, ſiue Dominum domus. Audiui, ô amice, quod habes hic puellam pulcherrimam, quam ſi iuberes libēter viderem. Qui vero cum ætatis ſuæ canitiem intueretur ſenectute feſſam quod ob luxuriam eam cuperet non ſperans, ſic dedit ſibi reſponſum. Eſt, inquit, vt tibi compertum eſt admodum ſpecioſa, & penè ſuper id quod natura exigit, ac poſtulat, forma pulchritudinis multum decorata. Cumque verò ſenior nomen requireret, Mariam vocari, ille reſpondit: Tunc hilari vultu inquit: Quęſo vt eius pręſentiam mihi exhibeas, vt cum ea hodie valeam epulari. Quæ cùm vocata adeſſet, & in habitu meretricio ſanctus eius patruus eam vidiſſet, pene totum eius corpus præ dolore ſolutū eſt, amaritudinemque læto vultu cælauit, & lachrymas erumpentes virili ſexu retinuit: ne forte ſi eum fœmina cognouiſſet refugeret, & proferens denariū hoſpiti, ſiue Domino domus tribuit dicens; Facito nobis quæſo, ô amice optimam cœnam, vt epulari poſſim cum puella hac. Per longum enim iter cauſa eius amoris adueni. Paratur igitur cœna, & cùm inter epulas fœmina beatum virum fuiſſet amplexata, neſcio quo ſpiritu tacta vehementer ingemuit, & quaſi vim perpeſſa intrinſecus in hæc verba prorupit. Væ mihi (inquit) miſeræ ſoli. Tūc qui præerat domui obſtupefactus ait: Quid Domina mi Maria ſubito in tā grauiſſimo ſuſpirio prorupiſti? Hodie duobus annis hic permanes, & nūquā ex te gemitus, vel triſtior ſermo auditus eſt. Beata, inquit illa, eſſem, ſi ante hoc triennium defuncta fuiſſem. Et beatus ſenior ne cognoſceretur, quaſi cum quadam ſeueritate, ait ad eā: Modò cùm letitiæ interſumus, tu peccata tua veniſti commemorare? cohibe hos intempeſtiuos ſingultus, & ſerena frontem tuam quouſque abiero, & tunc ſi libet lachrymis made. Tunc ipſa quietior facta, reliquum cœnę cum gaudio celebrauit. Poſtquā igitur epulati fuiſſent, prouocabat eum puella, vt ad cubitandum cubiculum introirent. At ille cùm intraſſet cernit lectum in ſublime conſtructū, in quo alacriùs confeſtim cōſedit dicens fœminæ. Obſera diligenter, & veni accipiam te. Quod cùm illa feciſſet. Domina (inquit) Maria appropinqua mihi. Cumque appropinquaſſet tenuit firmiter manum eius, quaſi qui vellet deoſculari eam, & auferens velamen-

velamentum quo se ne facilè agnosceretur operuerat, erupit in lachrymas, & cum eiulatu sic ait: Filia mea Maria non me agnoscis? Viscera mea, nonne ego sum qui te nutriui? Quis te filia mea interfecit? Vbi quæso est habitus angelicus? vbi continentia tua? vbi fletus? vbi vigiliæ? quomodo sic à celsissimo cœlo vsque ad infernum collapsa es? Quare dulcissima filia cũ peccasti, non mihi illico retulisti? & ego pro te pœnitentiam peregissem, quis sine peccato est, nisi solus Deus? Cumque hæc illa audisset, & patruum suum Abraham agnouisset, quasi lapis effecta inter manus se tenentis obriguit, & in terram corruens nihil respondit: At vir sanctus totus in lachrymas resolutus, adiecit. Non loqueris mihi filia mea Maria? non loqueris mihi pars viscerum meorum? Nõne propter te filia mea huc veni? Super me sit hoc peccatum tuum. ego in die iudicij pro te filia mea rationẽ reddam. Vsque in medium itaque noctis huiuscemodi sermonibus consolabatur eam, & cum lachrymis vberrimis admonebat. Tunc cum paululum respirasset: & redijsset ad se velut torrentem lachrymas effundens, ait: Non valeo in te propter confusionem vultus mei intendere, & quomodo possum orationem Deo fundere, & sponsum meum quẽ dereliqui inspicere? Magna nimis est iniquitas mea, non potest mihi spes esse salutis. At ille ad eam: Super me sit (inquit) iniquitas tua filia mea, ex meis manibus Deus hoc peccatum requirat, tantum veni mecum, & redi in locum tuum. Quæ ait sic ad eum: Si enim scis, quod possim pœnitentiam agere, & satisfactionem meam suscipiat benignissimus Deus, ecce vt iubes ego adueniam. Et hoc dicens ponens caput ad pedes eius, tota nocte deflebat, & dixit: Quid tibi pro omnibus beneficijs tuis retribuam? quia sic mei misertus es: & venisti huc, vt me ex voragine immunditiæ huius educeres. Diluculo facto ait ad eam: Surge filia, & eamus hinc ad cellam nostram imponẽs eam super equum trahebat prę cedens, & vehementer exultabat incedens. Et cùm peruenisset ad proprium locum, illam quidem in vbi fuerat in interiori cella conclusit, ipse verò in exteriori permansit. Hæc itaq; cilicio reinduta in humiliatione cordis, & oculorum perdurabat vigilis, atque strictissimis abstinentijs semetipsam conficiens, lachrymabatur etiam peccatum suum, & ita vehementer suam ruinam lamentabatur, vt si quis vel saxeum pectus habens eius lamentationem audisset, in lachrymas soluebatur. Quo factum est, vt Dominus in signum acceptatæ pœnitentiæ, & veniæ impetratæ multas sanitates per eam perficeret. Beatus autem Abraham post hæc adhuc decem annos in hac vita perdurans, & cernens optimam pœnitentiam eius, glorificans Deum septuagesimo vitæ suæ anno quieuit in pace. Vixit autem beata virgo Maria alios quinque annos post obitũ patrui sui, diebus ac noctibus in lamentatione maxima, & lachrymis perseuerans. Hora autem dormitionis eius omnes præsentes propter splẽdorem in eius vultum intendere non valentes, gloriam Deo retulerunt (In vitis PP. vita S. Abraham eremitæ.

EXEMPLVM IX.

Beneuolentia cõfratris quidam post fornicationem ad pœnitentiam redijt, diuinitusque paulo post Episcopo cuidam nunciatur, regionibus imbrium penuria laborantibus non aliter pluuias dandas esse, quàm ipsius precibus impetratas

Refert Chrysostomus ad Amanticum, quoniam quidã frater post multos labores, quos in solitudine positus desudauerat, habens secum vnum vitæ habitationisque consortẽ,

 Ange-

Angelicam vitam ab adolescentia vsque ad ipsam iam perduxerat senectutem, & nescio quo diabolico instinctu quasi dormiuerit paululum, & ingressum in corde suo diabolo præbuit, atq; in desiderium mulieris exarsit, qui nec viderat fortassis vnquam mulierem, ex quo ad monachorum se contulerat vitam. Primò ergò rogare illum, qui secum viuebat aggreditur, vt vinum sibi & carnes ad vescendum deferret. Quo cunctante, comminari cœpit descensurum se ad ciuitatem, non quod vesci carnibus delectaretur, sed vt occasionem aliquam desiderij sui inueniret explendi. Super his collega ille miratus, & ferens, ne si fortè hæc negaret, maioribus se traderet malis, quæ poscebat exhibuit, & desideio eius satisfecit. Sed ille vbi vidit occasionem sibi fraudis exclusam, apertè iam impudenter reuelat desiderium suum, & ad ciuitatem se omnimodis descensurum fatetur. Ille verò vbi multa obijciens retinere non potuit, ad vltimum dimisit, eminus tamen subsequens obseruauit, quid agere, aut quo ire velit. Vbi autem procul positus cernit eum lupanar ingressum, & desiderium contagione meretricis explesse, considerans vim naturalis in homine legis quæ in huiusmodi delectis suscitatur, egressum statim resupinis manibus amplectitur, & continuò deosculans, nec omnino increpans pro lapsu, rogauit vt expleto iam desiderio suo redeat ad eremi solitudinem. At ille tantam in eo benignitatem, & clementiam videns, erubuit, & quasi telo verborum gestorumque percussus est, ac semetipsum pro his quæ commiserat notans misericordem, & optimum collegam, sequitur ad montem. Cumque illuc perueniissent, exorat, vt sibi in secretiori cellula concluso, aditúque obstructo, panem tantùm interiectis diebus, aquamque præberet. Si quis autem de eo requisisset, defunctum se esse affirmaret. Quibus impetratis, semetipsum conclusit, ibique mansit, ieiunijs, & orationibus, ac lachrymis sui diluit sordes. Tempore autem transacto non multo, cum præ penuria imbrium vicinas regiones siccitas vreret, & omnes qui habitabant in terra illa lugerent, quidam Episcopus admonetur in somnis adire virum, qui erat intra cellulam conclusus, vt ipse oraret pro eis, nec aliter dandas esse pluuias, nisi illius precibus impetratas. Cumque assumptis secum nonnullis abijsset, & collegam eius solum vidisset, percõtabatur de illo quem visio mandauerat perquirendum, vbi verò defunctum esse audiuit, falsum se opinabatur in somnis vidisse. Rursum ad deprecandum Deum reuertebantur omnes, & iterum eodem quo prius apparenti sibi eadem monentur. Tunc exorabant Deum, vt sibi ostenderet virum confirmantes se ad viuentem, non ad mortuum tantę visionis auctoritate transmissos. At ille vbi peccatum resolutum diuinitus vidit, duxit eos ad hominem Dei. Ad quem cum ingressi fuerunt, procidunt ad pedes eius, atque omnem rei gestæ seriem pandentes, obsecrant vt necessitati eorum oratione subueniret. Qui primo quidem excusabat, procul se esse ab huiusmodi meritis asserens. Ita enim lugebat peccatum tanquam nuper admissum, & ante oculos positum. Tandem tamen fatigatus astantium precibus, intelligens Dei esse voluntatem, ad supplicandum se Deum fixis genibus conuertit, & statim ingens copia subsecuta est pluuiarum, quibus & terra & homines recreati sunt. (Chrysost. ad Amanticum vt refert Collector magni speculi exemplorum.

EXEM-

EXEMPLVM X.

Beneuolentia seniorum quidam, qui persuasu amicorum carnalium eremum deseruerat, post multa peccata ad pænitentiam reuocatur.

CHrysostomus in epistola ad Amanticum. Adolescens(inquit) quidã Vrbani filius Fenicis Prouinciæ à parentibus quidem pusillus derelictus est, sed diuitijs, familia, argento, & auro ac possessionibus locuplctissimus. Hic quidem contempta omni pompa elationis, & iactantiæ quam adolescentia præsumere solet, & abundantia ministrare, ipsis etiam litteris liberalibus derelictis, ad humilem vitam, & indumenta vilia cõuersus, ad montes, & deserta secessit, atque ibi per continentię philosophiam exercitatus etiam super ætatem suam, vitæ magnorum, & admirabilium virorum virtutibus se conformabat. Post hæc etiã sacri baptismi mysterium consecutus, multo magis ascendebat ad incrementa virtutum. Lætabantur oẽs & laudabant quòd in tantis diuitijs natus, tantique generis, & primæ ætatis adolescens subitò omnis vitæ temporalis vanitate calcata, ascendere desiderauit æternæ vitæ fastigia. Cum ergò in his exercitijs versaretur, & in admiratione esset omnibus, quidam corruptæ mẽtis homines iure consanguinitatis proximi ascendere ad eum primo visendi gratia cœpere. Post hæc assiduitate colloquij mali rursus eum ad ea quæ spreuerat reuocarunt, & abiecto omni sanctitate(quam assumpserat) de monte ascẽdit ad forum. Tunc per medium ciuitatis equo vectus, & cursoribus stipatus, cæpit incedere, totamque vrbem quasi volitans, & exultans ambire. Abiecta sunt pariter fræna castitatis ab eo, cui cum delitijs, & luxuria nullum poterat esse consortium. Inde iam obscænis amoribus cœpit irretiri, & in omnem turpitudinem captiuari, ita vt nullus hominum fuit qui non salutem eius penitus desperaret. Circumuallabant namque eum examina parasitorum, circundabant adulatorum greges pusillum adolescentem diuitem. Illi autem qui ad reprę hendendum omnia prõpti sunt, illud etiam culpabant, cur omnino vel prę sumpsisset quidem quod obtinere nõ poterat. Cum ergo hæc apud quosque dicerentur, essetque facti huius ingẽs pudor deuotis, sancti quidam viri huius venationis periti sciẽtes nihil esse desperandum, armati cœperunt eum obseruare sollicitius, & si quando in plateis occurrisset, accedere cum mansuetudine, & salutare. Et ille primò quidem equo sedẽs de alto vix resalutare, aut respondere eis ex latere incedentibus dignabatur, tantum improbitatis, & elationis assumpserat. Sed viri illi sancti nihil horum iniuriæ arbitrantes, illud solum intẽtum prospiciebant, quatenus agnum possent de dentibus luporum euellere. Cum igitur frequenter hoc facerẽt aliquando velut ex amentia quadam in se regressus, adolescens benignitatis eorum erubuit perseuerantiam, & cœpit primò cum eos eminus occurrere sibi vidisset, equo desilire, & inclinato capite quæ ab eis dicerentur audire, ac processu temporis maiori erga eos vti reuerentia. Et ita per Dei gratiam, & eorum admonitiones à cunctis mortis nexibus(quibus cõstrictus fuerat) euolutus rursus ad solitudinem, rursus ad montes, & exercitia prioris philosophiæ repedauit. Et in tantum nunc eualuit, vt posterioribus exercitijs longe illa priora supergressus sit. Didicit autem nunc quę fuerat lapsus sui occasio illa videlicet quia non secundum præceptum euangelicum quæ habuit vendidit, & pauperibus erogauit, vt thesaurum suum ad cœlos transferret, sed quia habuit egressus est. Nunc vero omnia respuit

quæ habuit, atq; pauperibus erogauit, & ideò nunc omni solicitudine præcisa, cœlestem vitam incedens ad omnẽ virtutum perfectionem cautior ex casu, & emendatione peruenit. (Idem ibidem referente eodem.

BIGAMIA.

Bigamum Ioannes Eleemosynarius nec pro ducentis millibus modijs tritici, & centum octoginta libris auri voluit ordinare.

INestimabili multitudine fugientium à Persis adueniente Alexandriam, & sterilitate multa existente in Alexandria, eo quod non subiret fluuius Nilus secundum consuetudinem, & auro cuncto erogato quod possederat Patriarcha misit, & accepit mutuò à multis fidelibus circa decem centenaria. His autem iterum consũptis, & adhuc fame manente, nulloq; de cætero mutuum ei dare volente, sed omnibus pertinaciam famis timentibus, cùm comprimeretur Patriarcha necessitate eorum qui ab eo alebantur, & in multa cura, & oratione perseueraret, sensit quidam ciuitatis habitator eam (quæ circundederat sãctissimum illum) omnimodam egestatem. Qui bigamus existens, desiderat diaconus sanctæ Ecclesiæ fieri, & per necessitatem (quæ sanctum vndiq; Patriarcham circundederat) volebat suadere ei vt eum consecraret. Fecit itaque ei deprecationem per litteras continentem ita. In facie quippe ei non audebat tale aliquid dicere. Sanctissimo, & ter beato patri patrum Ioanni vicario Christi, deprecatio & postulatio à Cosma indigno seruo seruorum sanctitatis vestræ. Ediscens sanctissime Domine, quod obtines honorandum caput tuum secũdum Domini permissionem, imò pro peccatis nostris escarum penuriam nõ iustum existimaui seruus tuus in refectione conuersari Domino meo manente in defectu. Sunt igitur indigno seruo tuo frumenti ducenta millia modiorum, & auri libræ centum octoginta, quas ego rogo dari Christo per te Dominum meum, tantum ego indignus ministerio vestri diaconat⁹ perfrui merear, vt per talem cum te Domino sancti altaris ministrationem emunder à peccatorum meorum luxuria. Dicitur enim verè per sanctum Apostolum. Quoniam ex necessitate, & legis translatio fit. Hæc suspiciens Patriarcha, & virum aduocans, ait ad eum: Tu es qui preces nobis per notarium tuum, & filium misisti? Quo dicente: Etiam Domine, misit omnes foras nolens coram omnibus cõfundere, & cœpit dicere ad eum: Oblatio quidem tua, & multa, & tempori necessaria, sed maculosa est. Et nosti quod in lege quis siue parua, siue magna, nisi immaculata esset, in sacrificium non offerebatur. Et ideo ad sacrificium Cain non respexit Deus. Quoniam vero dixisti frater, quod ex necessitate, & legis translatio fiat, de lege veteri hoc dicit Apostolus: Nam ait frater Domini Iacobus, quod quicunq; obseruauerit totam legem, offendat autem in vno factus est omniũ reus. De fratribus vero meis egenis, & de sancta Ecclesia, Deus qui eos nutriuit antequam ego, & tu nasceremur, ipse & nunc nutrit eos, tantũ si sermones eius illæsos custodierimus. Ille enim qui tunc quinq; panes multiplicauit, potest & decem hordei mei modijs benedicere. Quapropter illud dico ad te fili, quod in actibus Apostolorum dictum est. Non est tibi portio, neq; hæreditas in parte hac. Cumq; hunc tristem, & sine effectu dimisisset nunciatur ei duas magnarum nauium Ecclesiæ ad terrã esse submissas, quas miserat in Siciliã propter frumẽtum. Hoc aũt audiens beatus ille cadens in terram, gratias agit omnipotenti Deo dicens: Gratias tibi refero Domine quoniam non permisisti seruo tuo pecunijs vendere gratiam tuam. (Vita S. Ioannis eleẽmos. in vitis PP. §. 13

BLA-

BLASPHEMIA.

EXEMPLVM I.

Blasphemi in Deum & sanctum Petrum gallo iam asso reuiuente, lepra, & seruitute cum sua posteritate grauantur.

PRudentis & honorati apud sæculum cuiusdam diaconi didici narratione quod refero. In Bononiæ, inquit, partibus duo quidam viri, qui & amicitiæ inuicem fœdere, & compaternitatis, si rite recolo, necessitudine tenebantur, in cōuiuio discumbebant. Quibus in mensam allatus est gallus, quem videlicet membratim vnus eorum arrepto cultello, vt mos est, in frusta dissecuit, tritum quoq; piper cum liquamine superfudit. Quo facto protinus alter ait: Profectò compater sic explicuisti gallum istum, vt ipse sanctus Petrus, etiam si velit, reintegrare eum non possit. Cui mox intulit ille: planè non modo sanctus Petrus sed & si ipse Deus imperet gallus hic perpetuo non resurget. Ad hanc vocem gallus repentè viuus, & plumis vndiq; coopertus exiuit, alas percussit, & cecinit, plumas deniq; cōcussit, totum liquorem super eos qui vescebantur aspersit. Illico sacrilegium blaspheme temeritatis digna pœna sequitur vltionis. Nam, & aspersione piperis lepra percussi sunt: quam videlicet plagam non modo ipsi vsq; ad obitum pertulerunt, sed & posteris suis in omnes generationes velut quoddam hæreditarium reliquerunt. Vnde factum est, vt in famulatū subacti sint sanctæ Bononiensis Ecclesiæ, quæ videlicet beati Petri Apostoli est insignita vocabulo. Quorum progenies, vt relator asseruit, hucusq; leprosa, hoc illationis canone censita est, vt ex operibus manuum suarum inferant Ecclesiæ capisteria. Sic nimirum duplici pœnæ, læpre, simul & seruitutis addicti supplicijs instruuntur, vt iam temerè de diuina potentia non loquantur. Et gallus qui dudum arguerat Petrum in terra negantem, tunc probauit Petrum cum eo, quem negauerat, in cœlo regnantem. (Epistola 4. ad Desiderium Abbatem Cassinensem ca. 13.

EXEMPLVM II.

Blasphemus Clericus sententiam illam, omnis, qui se exaltat, &c. falsam dicens, fulgureo ense transfigitur.

ACcidit vt in Burgundiæ partibus quidam clericus esset superbus nimis & tumidus, nō modo carnalis vitæ secularibus deditus, sed cōtra suum ordinem terribiliter bellicosus. Hic itaque cum Ecclesiam sancti Mauritij inclytam prædijs, ditionibus suis vsurparet, potens autem quidam è diuerso sui iuris esse non sine magna liuoris atq; certaminis animositate contenderet, tandem belli dies vtroque paciscente statuitur, à multis hinc inde frementium armatorum agminibus conuenitur. Potens autem ille, quem diximus, nuncium ad hostilia castra direxit, qui apparatum belli solerti speculatione perpenderet, ac sibi celeriter nunciaret. Forte tunc clericus missam cum his qui dimicaturi erant suis fautoribus audiebat. Cumq; ad euangelium veniretur, in fine lectum est: Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur, illico clericus in hanc sacrilegam vocem protinus erupit: Hæc, inquit, sententia vera nō est: nam si ego me meisque aduersarijs humiliter inclinassem, hodie tot possessionum atq; cliētium copias non haberem. Reuersus autem nuncius Domino suo fideliter retulit nec modo quod in belli apparitione conspexit, sed hoc etiam, quod ex ore clerici tumidè loquentis audiui. Tūc

ille plaudens in Domino lætus efficitur, atque ad spem procul dubio obtinendæ victoriæ milites cohortatur. Conglobatis itaq; diuersorum cuneis armatorum, ex vtraq; parte bellum committitur, vires viribus opponuntur, densa telorum silua deponitur, & humanis inflicta cordibus arma grassantur. Habebat autem clericus equam, quam videlicet prælisturus ascenderet, tantæ velocitatis & roboris, vt nullus videretur equus, aut mulus ei in dimicando posse præferri. Casu, imò Deo disponente, contigerat, vt præcedenti nocte iumentum illud solutum procul abscederet, aceruumque salis inueniens ex eo plurimum comedisset. Clericus itaque cùm in acie confligeret, ac super aquæ riuulum deueniret, ibique cominus aduersantium armis arma conferret, iumentum, vt erat assumpti salis copia sitibundum, frenum de manu rectoris violenter extorsit, suisq; totum viribus vendicauit, & præsto caput aquis ad bibendum inhianter immersit. Ille verò dum ea manu qua scutū tenebat confligit, hostilibus iaculis faciem coactus exposuit. Et ecce repentè gladius os eius fulminis more transfixit, taliq; vir improbus vitam suam fine conclusit. Et quàm congruè in illa pertulit parte corporis vindictam, qua nigri fellis in Domino vomuerat blasphemiam. Et cùm propheta de talibus dicat: Filij hominum dentes eorum arma, & sagittæ: & lingua eorum machera acuta: qui linguam suam, & dentes aduersus Deum gladij morte vibrauit, dignè per eadē membra materialis gladij pœnas exoluit. (Damianus Epistol. 14. ad Desiderium Abbatem capit. 6.

EXEMPLVM III.

Blasphemiæ spiritu tentatus frater, à sancto Poemene consolatur.

QVidam frater impugnabatur à spiritu blasphemiæ, & erubescebat dicere. Et vbicunq; audisset magnos senes, pergebat ad eos, vt illis declararet, & cùm peruenisset mox verecundabatur. Cùm ergò frequenter ad Abbatem Poëmenem veniret, vidit eum senex cogitationes habentem, & sic dicit ei: Ecce frequentes venis ad me habens cogitationes, & sic iterum remeas tristis tecum illas reportans. Dic ergò mihi fili, quid habes: At ille ait: In blasphemia impugnat me diabolus, & erubesco dicere. Et mox vt aperuit causam lenior eius impugnatio apparuit, & dixit ei senior: Ne tristeris fili, quando enim ad te hæc cogitatio venit, dic: Ego hac causa non indigeo: blasphemia tua super te Sathana. Hanc enim causam anima mea non vult, quamcumq; autem causam anima noluerit, non diu permanebit. Et ita sanus factus frater ille discessit. (Damianus ex lib. Sententiarum P P. §. 53.

EXEMPLVM IV.

Blasphemus iurans per membra Christi, & Mariæ, cælesti gladio vulneratur.

ERat in partibus illis homo quidā carnalis, qui dum aleis aliquando luderet, tesseris sibi male cadentibus perderet, quicquid in buccam dementis veniebat, ore furibundo iurabat. Cumq; iam penè omnia amisisset, alius nefandus quidam aleator accessit, & tumida illum indignatione commouens ait. Cede iners, cede, ego ludam pro te, quia tu nescis ludere, neq; iurare. Cumque & ipse (vt erat filius pditionis) similiter per-

perderet, diabolico furore inflammatus, cœpit omnia Domini nostri Iesu Christi mēbra, tam exteriora, q̃ interiora quasi per ordinem iurare, nihil omnino iniuratum dimittere volens. Proferebat igitur iurationes quasdā, seu blasphemias horribiles, atq; inauditas, quemadmodum cordis, & oris eius instructor, imò vero destructor diabolus, excogitabat. Ast vbi Dei, & hominis Domini omnia mem bra furioso, & blasphemo ore consumpsit, adiecit ad cumulum suæ damnationis, etiam venerandæ matris eius sanctissima membra iurare, terribili nimis satagens temeritate vniuersa sigillatim, atq; seriatim venenato dente discerpere, ita vt sanæ mentis omnes qui aderant, à facie blasphemantis, & obloquentis aures obstruerent, & pectora tunderent. Necdum iuramēta omnia sacrilegus iurator expleuerat, ecce repente vltio digna & diuina, inuisibili, & quasi fulmineo ictu feriens, & perforans sceleratum maiestatis irata, terribile dedit experimentum. Percussus itaque blasphemus corruit, & putans quod aliquis cum materiali gladio confodisset, horrendo gemitu exclamās ait: Heu, heu, miser, quis es q̃ me interfecisti? Cumque diutius in terra palpitans, & mortiferos gemitus efflans, volutaretur, tandem vrgente maligno cui traditus fuerat, abominabilem animam tartareis ignibus concremandam expuit. Nudato itaq; corpore ad leuandum, inuenta est in dorso eius plaga recens, terribili apertura dehiscens, ac si aliqua securis amplissima ibidem immersa fuisset, ita vt penetralia cordis, hepatis & pulmonis funditus apparerent. Quo viso, conterriti sunt iuratores, videntes quia zelus Domini exercituum tam graui animaduersione mulctauit iuratorem impium, atq; blasphemum. Cumque rumor velocius peruolans, tremefactos vndique vicinos traheret ad videndum, quidam de vicinis eius mœstus accelerabat ad illum. Huic autem itineranti apparuit quidam mortuus homo quem viuentem ipse cognouerat, & ait: Agnoscis ne me? Ego sum ille defunctus olim tibi non ignotus. Noui ergò quo tendas, sed incassum te fatigas, iam enim morte absorptus est, quem viuentem inuenire te putas. Porrò vnum est quod te latere nolo, quia Dominus Iesus Christus à suis contumeliosis, multas iniurias, & patitur patienter, & expectat tanquam patiens creditor, verum tamen immaculatæ genitricis suæ læsiones, atque conuitia nō facilè sustinet, sed aut præsenti supplicio citius punit, aut si forte reseruat in posterum, cæteris malis acerbiùs ferit. His itaq; peroratis, defunctus ille qui loquebatur euanuit. Is verò ad locum perueniens, amicum iam mortuum iuxta mortui vaticinium reperit, & referens quod audierat, terrorem terrori, & miraculum miraculo adiecit. (Ex histor. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM V.

Alius blasphemus diuinitus punitur.

ITem alium quendam iuratorem impudentem, & execrabilem circa fines ciuitatis Cardocij fuisse affirmabat venerabilis Abbas Gherebaldus, qui cum beatæ, & intemeratæ Dei genitricis, & virginis Mariæ sacrata, & secreta membra ore spurcissimo iurare præsumeret, mox immundo spiritui traditus, durissima passione diu vexatus atq; distortus est, ita vt oculis euersis, & facie tota enormiter intumescente, linguam ardentem, atque eiectam longius ab ore porrigeret. Qui cum ita fuisset longo, & horrendo tormento excruciatus, tandem miserabilem animam dæmoniacis spiritibus reddidit, linguamq; effrænem quam extraxerat, nec in morte retraxit. (Ibidem.

EXEMPLVM VI.

Superbia & scientia inflatus luxuriosus, & blasphemus Sion de Torcano horribili plaga percutitur, & omni sciẽtia spoliatur.

MAgister Sion de Tornaco Parisijs in Theologia regebat. Erat excellens doctor suo tempore, sed contra decentiam talis officij incontinens & superbus. Hic cùm super omnes doctores ciuitatis auditores haberet, & in schola coram omnibus de humilitate altissimę doctrinę Christi quæstionem, disputatione præhabita, terminaret, in fine tandem, datus in reprobum sensum, in execranda contra Christum blasphemiæ verba prorupit: Tres sunt, inquit, qui mũdum sectis suis, & dogmatibus subiugarunt. Moyses, Christus, & Mahumetus. Moyses primò Iudaicum populũ infatuauit. Secundò Christus à suo nomine Christianos. Tertiò gentilem populum Mahumetus. Nec mora. Euersis oculis pro humana voce mugitum emisit, & epilepsia statim elisus in terram, die tertia eiusdem morbi vindictam accepit. Plaga ergò insanabili eum percussit omnipotens, & omni sciẽtia vsq; ad prima litterarum elementa priuauit: sed grauiori in anima cum hac plaga percussus est: cũ vsque in diem mortis suæ quasi mutus, comparatus est iumentis insipientibus, & in luxuriæ fœditate permansit. Et vide summæ admirationis miraculum. Aleydem fornicariam concubinam suam nominare poterat, & sciebat: Boëtium verò de Trinitate, qui iuxta eum ad spectaculum ponebatur, quem olim corde tenus scierat, post inditam plagam, nec nominare nouerat, nec valebat. Non transgrediaris ergò terminos constitutos, & pium modum semper habeas in scripturis. (Libri Apum Tho. Cantipratẽsis lib. 2. c. 48. parte 5.

EXEMPLVM VII.

Blasphemiam loquens in sanctum Hieronymum, corpore & anima ad infernum per dæmonem deuectus est.

IVxta meam (inquit Cyrillus) in qua habito Hierusalem ædem, nobilissimus quidam fuit miles transitorijs nimium locuples, qui vnicum habens filium eiusdem stultissimi amoris cæcitate percussus, non solum à prauis non eum corrigere, sed etiam eum ipsemet praue instruere conabatur. Parentes fatui, & isti similes, mẽtis, quęso, oculos huc inclinent, vt quis finis eueniat non ignorẽt. Multi enim homines magnas, & corporis inciderunt ruinas, ob prauorũ parentũ insipientiã. Crescens namq; illius militis filius cunctis bonis moribus destitutus, de die in diẽ peiorando, totum suum tempus amittens in ludis & blasphemijs, cunctis immũditijs patre causante annum attigit xij. qui quodã aduesperascẽte die solitis cum patre ludis insistens, ludum, eodem (vt gliscebat) nõ habẽte, primò prorupit in hæc verba: Si quid ille potest Hieronym. qui ludos prohibet, iam exerceat, nam se inuito hinc nisi victor nõ exurgã. Verùm hoc dumtaxat prosequente, nequam spiritus in teterrimi hominis specie, cũctis videntibus locum in quo ludebant, veloci gradu adiens eũdem puerum infœlicem rapuit, sed quo eum detulit, nulli hominum hactenus est compertum. Verum vt puto eum detulit in infernum. (Epist. Cyrilli ad Augustinum litera D.

EXEMPLVM VIII.

**Blasphemi superbiam vili minutoq; animalculo Deus mirabiliter elidit et confundit.*

IN Hispania quidam homo leuis ludebat taxillis, & ludo procedente

cœpit pecuniam suam amittere, dolens igitur de pecuniæ amissione, corde orabat Deum, vt sibi daret lucrum, vel saltem posset recuperare amissũ, & quanto plus Deum rogabat, tanto plus amittebat, etiã vbi lucri spes apparebat. Amissis pecunijs, vestibus & pene omnibus tunc confusus, lamentans de Deo quod ipsum non adiuuerit, insipiens, nõ intelligens quod diuina bonitas non patrocinatur crimini, hic domum furibundus accessit, & armis se induens quasi ad pugnam processurus, ascendens equũ processit ad plateam vbi multi valentes erant cõgregati, & omnibus astãtibus quasi amens dixit: Si quis est amicus & fidelis Dei, qui dicat Deũ esse aliquid, vadat & se armet, & congrediatur mecũ in nomine Dei sui. & ego ipsum occidam sine Deo, & intelliget quod nullus Deus sit. Attoniti singuli super talia nefanda, nullus tamen illi respondere voluit. Sed cui nõ respondit homo, Deus protinus respondit, nã qui olim flagellauerat Pharaonem se potentiæ suæ opponentẽ non vrsis & leonibus; sed ranis & muscis, immisit Deus huic vesano vnã muscam, licet esset tempus hyemis, quæ eum in facie sic innasit; & sic inter galeam & faciem se opponens, aculeis suis acriter eum læsit, ita quod oportuit ipsã galeam deponere, & ad terram proijcere. At vbi musca liberum habuit accessum, sic eũ in facie feriebat, quòd se defendere non valens, de equo ad terram cecidit, & faciem versus terrã firmans vt posset se tueri à muscâ, quæ etiam ibi fortiter illum inuasit, nec cessauit, quousq; publicè blasphemiã, quam ore prophano protulerat, omnibus audientibus cum cordis gemitu reuocauit. Qui etiam dixit, quod Deus solus habet verum esse, sine cuius esse nullum ens potest esse, qui noluit insaniam & blasphemiam nimiam per maiorem creaturam puniri: sed ad meam maiorem confusionem me deijcit per vnam muscã, quo dicto, statim musca eum dereliquit, de quo cũcti qui aderant laudabant Deum, qui est benedictus in sæcula. (Hugarius siue Vngarus Minorita ser. 10. in exposit. Symb. quæ dicitur Gemma Fidei.

BONA INIVSTE ACQVISITA.

EXEMPLVM I.

Bona iniustè acquisita retinens Comes cum omni posteritate sua ad inferna descendit.

IN Teutonicis partibus Comes quidam diues ac præpotens, sed (quod in illo ordine hominum prodigiũ est) bonæ opinionis, & innocentis vitæ, prout humanum de eius æstimatione erat iudicium, ante decennium vero defunctus est. Post cuius obitum quidam religiosus vir per spiritum ad inferna descendit, præfatumque comitẽ in supremo gradu cuiusdam scalæ positum vidit. Aiebat namque quia scala illa inter stridentes, & crepitantes vltricis incendij flammas videbatur erecta, atque ad suscipiendos omnes, qui ex eiusdem comitis genealogia descenderet, constituta. Erat autem tartarum immanè & infinitè patens, atque in profunda diuersum, vnde scala producta surgebat. Hoc igitur ordine succedenti vni sibimet series texebatur, vt cum quis eorum nouus accederet, primum interim scalæ teneret gradum: is autem qui illic repertus erat, alijque omnes ad proximorum sibi graduum ima descenderent. Cumque alij, atque alij ex eodem genere homines post carnis opera ad præfatam scalam per temporum interualla confluerẽt, alij protinus cedentes, incuitabilis necessitate iudicij ad inferiora migrabant. Planè cum vir, qui hæc contemplatur, caussam huius horrendæ damnationis inquireret, & præsertim cur ille comes sui temporis puniretur, qui tam iustè, tam honestè

tam

tamque decéret vixisset, audiuit, quia propter quandam prędij possessionem Metensis Ecclesiæ, quam beato Stephano proauus eius abstulerat, cui videlicet iam iste decimus in hæreditate successit, omnes isti non diuerso supplicio deputati sunt. Et sicut eos ad peccandum non dispar auaritiæ culpa coniunxit: ita nihilominus ad perferendas atrocis pœnas incendij commune supplicium copulauit. (Damianus exemplo ad Dominicum cap. 8.

EXEMPLVM II.

Bona iniustè per mortem occisi militis retinens Comes, terribili equo impositus ad inferna portatur.

TAlis equus erat quem ascendit infelix ille Matisconēsis Comes, de quo refert Petrus Abbas Cluniacensis libro 2. miraculorum c. 1. quod cùm militem quendam iniustè occidisset, & bona eius occupans hæredes eius exhæredasset, apparuit ei miles occisus terribiliter semel & iterum, admonens, vt saltem ablata hæredibus suis restitueret. Quod cùm dixisset aliquibus de suis, illi hoc sōnium, & friuolum reputauerunt. Tūc tertia vice terribilius apparens, assignauit ei diem quo vellet nollet traheretur alibi responsurus. Tunc territus vocauit magnam multitudinem armatorum visa exponens, & rogans, vt si aliquam violentiam sibi viderēt fieri, subuenirent. Cùm ergò assignata die in proprio palatio resideret multis militibus diuersi ordinis constipatus, repentè ignotus homo insidens equo per ostium palatij ingressus, cūctis videntibus, & admirantibus vsq; ad ipsum peruenit, dicens se velle ei colloqui, imperans ei, vt surgeret, & se sequeretur. Qui inuisibili potentiæ non valens resistere, surrexit, & vsque ad ostium domus processit, vbi equū paratum inuenit, quem iussus statim ascendit, cuius habenas ille accipiēs qui venerat, velocissimo cursu per aëra cunctis videntibus ferri cœpit. Ille autem miserabiliter clamans: Succurrite ciues, succurrite, totam ciuitatem commouit. Omnes autem currētem eum per aëra conspexerunt, quādiu naturali oculorum acie potuerunt. Sicq; tandem substractus visibus hominum, factus est æternus socius dæmonum. (Helinandus & ex eo Vincent. lib. 29. cap. 120. hist.

EXEMPLVM III.

Bona iniustè retinens nunquam mortis sententiam euasisset, nisi per Mariam virginem reuixisset.

VIDI, & cognoui iuuenem in Brabantiæ partibus generosum, qui quamuis esset seculo deditus totaliter, beatæ tamen virgini Mariæ deuotus, quotidie tres dictas quinquagenas in salutationibus exoluebat. Infirmatus autem, ad extrema perductus est. Cumque per horas diei plurimas mortuus iacuisset, reuixit subitò, & sorori moniali qua iuxta sedebat, clamauit, dicens: Soror ecce redij, citò aduocari facias sacerdotem. Mirantibus omnibus presbyter aduocatur, & in maxima cordis lætitia palam omnibus confitetur, dicens: Ad tribunal Christi iudicis raptus, cùm in tribus maximè à dæmonibus accusarer, ferrique deberet sententia cōtra me, pijssima mater Christi rogauit filium, vt ad corpus reducerer, locum pœnitentiæ suscepturus. Nec mora, factum est vt rogauit. Vnū de peccatis pro quo damnandus eram, erant decimæ, quas de bonis & agris meis subtraxexam sacerdoti. Secundum quod cum sodalibus meis pisces quorundam religiosorum furtiuè sub traxeram. Tertium quod segetes & fruges pauperum cum canibus venaticis

ticis vagabundus destruxeram. Hæc cùm coram omnibus loqueretur, quidam ex mãsionarijs dixit. Et cur, inquit, pro damno isto extremo damnandus eras, cùm nos illud tibi puro corde remiserimus? Et ille: Mihi quidem vestra remissio nequaquam sufficerat ad salutem, cùm copiosior essem vobis in iniurijs refũdendis, quã vos mihi in iniurijs dimittendis. Et hoc dicens, restituenda damna protinus assignauit, sicque disponens rebus & domui, in spe & pace mirabili spiritũ exhalauit. (Thomas Cantip. lib. 2. Apum cap. 29. parte 8.

EXEMPLVM IV.

Bonis iniustis per mercationes parentum acquisitis enutrita Mater Mariæ de Oignies æternaliter se dicit damnatam.

MARIA de Oignies sanctissima mulier, cuius vitam venerabilis Iacobus Achonensis quondam Episcopus, postea Romanæ curiæ Cardinalis, diserto sermone conscripsit; animabus valde compatiens quæ in purgatorio torquebãtur, super anima quoque matris suæ defunctæ solicitabatur in spiritu. Sed hoc frustra, vt iam patebit. Hanc propter eleemosynas, & honestę vitę modum, quo inter mundanos ipsa quoque mundana vixerat, sperabat quidem posse saluari, sic tamen quasi per ignem. Super hoc tamen dubio, cùm ipsa timeret: quia iudicia Domini abyssus multa, rogauit Dominum, vt eam certam reddere dignaretur. Cumque multas in hac re lachrymas funderet, accidit die quadam vt admissam in Ecclesia iuxta altare quasi ad pedes Domini Maria sederet, & ipsa horrore percussa, videret prope se spiritum tenebrosũ adstare. Quæ mox signo crucis timore fugato, audacter quis esset interrogat: Et spiritus: Ego, inquit, sum mater tua. Cui Maria: Quomodo inquit tibi est mater? Tunc illa. Malè, inquit. Nihil me tuæ iuuare potuêre preces, cũ me damnatam perpetuò inferni claustra detineant. Mox filia elato gemitu: Heu, inquit, mater, quæ causa dãnationis tuæ? Cui illa: Enutrita, inquit: fui, & vixi in his quæ per iniusta mercimonia & vsuras acquisita fuerunt, & conscia mihi mali, ablata non restitui: Non curaui, aut aduertere volui quid contra Deum in meo hospitio, & à mihi subditis ageretur, sed tortuosas mundi vias ingressa, indignum misera iudicaui progenitorũ meorum vestigia declinare. Spreui arguentem te super his, & alijs malis meis, nec in vllo pœnitui, & ideo infructuosam vitam morte commutans à futura seculi vita deperij. Hæc dicens mater repentè disparuit. Ancilla verò Christi consideratis per ordinẽ omnibus, etiam in matre damnata iustum Dei iudicium benedixit, nec fleuit amplius perpetuæ morti traditam, per quam carnis initia sumpserat quia ratio intellectualis animæ, quam solus creauit Omnipotens, iudici vniuersorum Deo subdita cõcordabat. (Idem lib. 2. cap. 24. p. 18.

EXEMPLVM V.

Bona iniustè ablata retinens Ludouicus Lantgrauius grauissimas pœnas inferni sustinuit, clericus verò visa infernali pœna conuertitur.

LAntgrauius Thuringiæ Ludouicus pessimus tyrannus sibi cõmissum populum in debitis exactionibus deprimebat. possessiones etiam Ecclesiarum iniustè vsurpabat, & plura alia mala faciebat, vnde frequẽter à religiosis viris admonitus, respondebat: Cælum cæli Domino, terram autem dedit filijs hominum. Is cùm in suis peccatis moreretur, duos filios reliquit hæredes. Ludouicum scilicet, qui in prima expeditione Hierosoly-

mitana, quæ facta est temporibus Frederici Imperatoris defunctus est, & Hermannum, qui eidem in principatu successit, qui nuper obijt. Ludouicus vero, qui satis erat tractabilis & humanus & vt verius dicam, cæteris tyrannis minus malus, tale edictum proposuit: Si aliquis esset, inquit, qui veris indicijs vera mihi de anima patris mei dicere posset, bonam cortem à me reciperet. Audiebat hæc miles quidam pauper, qui fratrem habebat clericum in Necromantia quandoque satis expeditum. Cui cùm verba principis indicasset, respondit ille: Bone frater, diabolum aliquando per carmina vocare consueui, sciscitabar ab illo quæ volui, iamdiu est quod eius colloquijs artibusque renunciaui. Instãte milite oportunè, importunè, ad memoriam eius reducens propriã paupertatem, promissumque honorẽ, precibus eius tandem clericus victus, dæmonem vocauit. Vocatus quid vellet inquisiuit. Respondit clericus: Pœnitet me tãto tempore recessisse à te. Indica mihi obsecro, vbi sit anima Domini mei Lantgrauij? At dæmon: Si vis mecum pergere, ego illum tibi ostendam. Et ille: Libenter illum viderem, si sine periculo vitæ meæ illũ videre possem. Cui diabolus: Iuro tibi per Altissimum, & per tremendũ eius iudicium, quia si fidei meæ te cõmiseris, incolumẽ te illuc ducã huc q; reducã. Ponit clericus ꝑpter fratrẽ animã suã in manibus suis, collũ dæmonis ascẽdit, quem intra breue tempus ante portam inferni deposuit. Introspiciens clericus, contemplatus est loca nimis horrenda, pœnarumque diuersa genera, & dæmonem quendam aspectu terribilem super apertum puteum residentem. Clericus, vt hæc vidit, totus contremuit, & clamauit dęmon ille ad dæmonem baiulum. Quis est ille, quem tenes in collo? Adhuc eum huc. Qui respondit: Amicus noster est, & iuraui ei per virtutes tuas magnas quia eum non læderem: sed animam Lantgrauij Domini sui ostẽderem, vt omnibus tuam immensam prædicet virtutem. Ille verò statim operculum igneum, cui insedit, amouit, & tuba ænea puteo immissa tam valide buccinauit, vt videretur clerico totus tremere mundus. Post horã, vt ei videbatur, nimis longam puteo eructante flammas sulphureas, Lantgrauius inter scintillas ascendentes simul ascendens, videndum se clerico collo tenus præbuit. Ad quem ait: Ecce præsto sum miser ille Lantgrauius, quondam Dominus tuus, & vtinam nunquam natus. Cui clericus: Missus sum à filio vestro, vt ei renunciare possim de statu vestro, & si in aliquo potestis iuuari, mihi dicere debetis. Respondit ille: Statum meum bene vides, hoc tamẽ scias, quia si filij mei restituere vellẽt tales possessiones talium ecclesiarum, (proprijs nominibus eas exprimens) quas mihi iniuste vsurpaui, & sub titulo hæreditario ipsis reliqui, magnum animæ meæ conferrẽt remedium. Cùm clericus diceret: Domine non credent mihi. Respondit: Ego dico tibi signum, quod nemo nouit præter me, & filios meos. Accepto signo, & Lantgrauio eo vidẽte puteo immerso, per dæmonem reductus est. Qui licet vitam non perdiderit, ita tamen pallidus & languidus redijt, vt vix agnosceretur, verba patris filijs retulit, signa ostendit, sed modicũ illi profuit. Non enim in hoc consentire voluerunt, vt possessiones restituerent. Respondit tamen Ludouicus Lantgrauius clerico: Signa cognosco, patrem meum vidisse non dubito, propositum tibi præmium dare non teneo. Ad quem ille: Domine cortis vestra vobis maneat, ego cogitabo quid animæ meæ expediat. Relictis omnibus, factus est monachus in ordine Cisterciensi, contemnens omnem laborem sustinere temporalem, dummodo pœnam euaderet æternam. (Cæsarius lib. 1. cap. 34.

EXEM

EXEMPLVM VI.

Bona iniuste retinens conuersus, requiē cælestem intrare præpeditur.

COnuersus quidam cùm die quadā missus ab Abbate suo, nauigio transiret per fluuium Albim, qui fluit per Saxoniam, nauta ab eo naullum requisiuit. Qui cum diceret, nihil se ad manum habere pecuniæ, respondit ille: Date mihi pro pignore cingulum, vel cultellum vestrum. Non possum, inquit, carere his, & mox adiecit: Ego promitto vobis cum ordine meo, quod dimidiū denarium vobis remittam. Et dimisit eum nauta. Recedens ab eo conuersus, eo quod res modica videretur, promissum paruipendit, nihil remittens. Non multò post infirmatus, cum omnibus qui aderant mortuus videretur, anima egressa, cum ad requiem ascēdere vellet prędictum dimidium denarium, cuius in confessione meminit, ante oculos habebat: qui adeo creuit, vt mundo maior videretur: cumque sursum intendenti, obsisteret, neque aliud esset quod impediret, ad Angelorum petitionem permissa est redire ad corpus. Mirantibus cunctis, visionem retulit: & missus est ab Abbate nautę integer denarius, sub omni celeritate, quem vt ille recepit, eadem hora conuersus expirauit. (Idem lib. 11. cap. 35.

EXEMPLVM VII.

Bona iniusta cuiusdam Naucleri omnia perierunt, quibus amissis de iustis bonis miraculosè ditissimus est effectus.

NAuclerus quidam peregrinus dāna pertulit, & accedens Patriarcham rogabat cū multis lachrymis, vt compateretur ei sicut & omnibus: Præcepit ergo eum accipere quinque libras auri. Cum accepisset has abiens emit euthecam & misit in nauim. Mox accidit, vt extra portū naufragium pertulisset, nauem verò non perdidit. Accessit ergo ad eum, & de bona eius voluntate præsumens, dixit: Miserere mei, vt Deus mundi misertus est. Cui iste patriarcha dicit: Crede frater nisi miscuisses pecunijs Ecclesiæ illas pecunias, quę tibi remā serant, nullatenus naufragium pertulisses. De malis enim habuisti eas, & perditæ sunt cū eis quæ fuerunt ex bonis. Verum præcepit denuo dari ei decem libras auri, denuncians ei ne cōmisceret eis alias pecunias. Emēs præterea euthecam, & nauigans vno die vento valido flante, proiectus est in terram, & omnia perdidit, & ipsam nauim, & non sunt saluatæ nisi animæ tantum. Voluit ergò præ confusione, & angustia idē Nauclerus necare seipsum, sed Deus qui semper saluti hominum prouidet, reuelauit hoc beato Patriarchæ. Et cùm audisset quod acciderat ei, nunciauit ei, vt veniret ad se nihil omnino dubitans. Tūc aspersit se puluere, & accedit eum: Cūque vidisset eū in tali habitu illesanctus, redarguit eum, & dixit ei: Misereatur tui Dominus. Credo enim quod ab hodierna die nequaquā naufragium incides, vsquequo moriaris, hoc vero tibi contigit, eo quod & ipsa nauis tua ex iniustitia esset possessa. Mox ergo Patriarcha iussit tradi ei vnam magnam nauim plenam frumēto viginti milium modiorum, de illis nauibus quæ ecclesiæ ministrabant, quam recipiens exijt ab Alexandria, & affirmabat ipse Nauclerus asseuerans, quoniam viginti diebus ac noctibus nauigauimus vehementi vēto, non valentes omnino scire, quo essemus, neque per stellas aut locum, excepto, quod gubernator videbat Patriarcham illum secum tenētem gubernaculum dicētem sibi: Ne timeas, bene nauigas. Igitur post vigesimum diem apparuimus in Insulis Britanniæ, & descēdentibus nobis in terrā inuenimus illic famē magnā. Cū ergo dixissemus primo ciuitatis, ꝙ frumentū

naui portaremus, dixit: Bene Deus adduxit vos, quicquid vultis eligite, aut per singulos modios numismata vnum, aut eiusdem ponderis accipite stannum: elegimus itaque dimidium sic. Naui præterea cum gaudio Alexandriam reuersa quieuimus, & asportauit Nauclerus de isto stanno, vt venũdaret illud. Habebat enim illic antiquum socium in negotijs petentem ex eodem stanno, & dat ei in sacco quasi quinquaginta libras. At ille probare volens speciem si bona esset, soluit illud in ignem, & inuenit argẽtum purum, putauit se esse tentatum, retulit ei saccum dicens: Deus indulgeat tibi nunquid inuenisti me impostorem erga te, quia argentum pro stãno tentando dedisti mihi? Expauescẽs ergò de sermone illo Nauclerus, dicit: Crede, quia ego pro stanno illud habeo. Si verò qui fecit de aqua vinum ipse per orationes Patriarchæ, fecit & stannum argentum, nihil mirum. Et vt satisfiat tibi, veni ad nauim, & vide. Accedentes itaque inuenerunt stãnum argentum optimum factum. (In vitis PP. parte 1. in vita. S. Ioannis Eleemosynarij. §. 8.

EXEMPLVM VIII.

Beata Maria moritura fœminæ calores afflatis flabelli mitigauit, & vnà cũ omnibus sanctis eius exequias celebrauit, quæ tamen mulier quia quædam iniustè acquisita non restituit, purgatorium acerrimum sustinuit.

QVadam vice cùm religiosa quædam vidua quæ diu in sancta viduitate Deo seruierat, & filias suas in sancta virginitate sponsa celesti integras custodiebat, in extremis apud VVillembroec iuxta Niuellam laboraret, vidit Maria de Oignies beatam virginem sanctæ viduæ assistentem, quæ quasi quodam flabello euentando eam, feruorem caloris quo torquebatur misericorditer temperabat. Cùm autem eius anima de corpore iã egredi vellet, turba dæmonum insidiantium nulla orationum instantia discedere voluit, donec clauiger æthereus, cum vexillo crucifixi confusos illos eiecit. Cum autem vidua illa iam defuncta esset, vidit ancilla Christi beatam virginem cum multitudine cœlestium puellarum psallentium, & laudantium Deum circa corpus quasi in duos choros diuisam. Cũ autem sacerdos more debito exequias defunctorum persolueret, tunc summus sacerdos cum sanctorum multitudine officium (vt videbatur) ei complebat, & mirabiliter Ecclesiæ militãti Ecclesia triumphans respondebat. Cùm autem sepulturę corpus eius traditum esset, vidit Christi ancilla etiã eius quæ nondum in hoc sęculo plenè purgata fuerat, in purgatorio quod ei deerat consummare. Nam maritus eius mercator fuerat, & quædam more mercatorum per fraudem adquisierat Quosdam etiam de familia Ducis Louaniensis in hospitio receperat, qui de iniustè adquisitis multa in domo sua expendebat. Et quia de huiusmodi nondũ perfectè restitutionem fecerant, dicebat se adhuc in purgatorio detineri. Quod cum nunciatũ esset filiæ suæ deuotæ virgini Margaretę de VVillembroec, & eius sororibus, multas ei orationes adquisierunt, & pro posse suo restitutionem fecerunt. Vnde non multùm post anima viduæ vitro purior, niue candidior, sole splẽdidior apparuit ancillæ Christi cum iam ad ęternas epulas gaudens, & gratias agens inuitata ascenderet, & quasi librum vitæ (vt videbatur) in manibus tenens summi magistri facta scolaris legebat. Videãt & attendant diligenter qui aleatores & traxillatores in domos suas recipiunt, vt ex eis possint quæstũ aliquem habere, quiq; domos suas lenonibus & meretricibus locant ad inhabitandum: quoniam de eis proculdubio graue supplicium sumetur, si honesta illa vidua propter fami-

familiam ducis hospitium in tãta tormenta missa est. (Iacobus de Vitriacho S. Maria de Oignies lib. 1. cap. 3. apud Surium.

EXEMPLVM IX.

Bona ecclesiastica violẽter auferens Ecclesiæ sancti Andreæ primo febribus, deinde morte mulctatus est.

CVm Præpositus cuiusdam ciuitatis agrum sancti Andreæ abstulisset, & ob hoc grauissimis febribus orante Episcopo fuisset arreptus, ille Episcopum rogauit vt pro se oraret, & agrum sibi redderet. Sed cùm orante Episcopo sanitatem recepisset, agrum iterum vsurpauit. Tunc Episcopus orationi se dedit, & omnes lãpades Ecclesiæ fregit, dicens: Hic lumen non accendetur donec Dominus se de suo inimico vindicet, & Ecclesia rem quam amisit recuperet. Et ecce Præpositus iterũ grauissimis febribus laborauit. Misitque nuncios Episcopo vt pro se oraret, & agrum suũ, & alium similem sibi redderet. Cui cum episcopus responderet. Iam oraui & audiuit me Dominus. Ipse ad Episcopum se portari fecit, & vt ecclesiam intraret ad orandum Episcopum coëgit. Et dum Episcopus Ecclesiam ingreditur, ille subito moritur, & ager Ecclesiæ restituitur. (Iacobus Archiepiscopus Genuensis in vita S. Andreæ.

EXEMPLVM X.

Bona religiosorum secularibus data, non ditant eos, sed magis depauperant.

MOnachus quidã erat habens fratrem secularem pauperculum, & quicquid laborabat præbebat ei, sed quantum ille pauperior fiebat. Pergens autem monachus ille indicauit hoc cuidam seni. Si me vis audire nihil vltra præbeas illi: sed dic ei. Frater quando habui dedi tibi, tu ergo modo labora, & ex eo, quod laboraueris præbe mihi, & quicquid tibi attulerit accipe ab eo, & vbi scis peregrinum, aut senẽ pauperem. da illud & roga eos, vt orent pro eo. Ille autẽ frater audiens hoc, fecit ita. Et veniẽte ad se illo seculari fratre, locutus est ei quemadmodum dixerat senex: & discessit tristis. Et ecce, prima die tollens de horto minuta olera attulit ei. Accipiens autem frater dedit senibus, & rogauit eos vt orarent pro eo. Qui cum accepisset benedictionem, reuersus est in domum suam. Postea verò attulit olera & tres panes, & frater eius fecit sicut prius & consecuta benedictione iterum discessit. Tertiò veniens attulit multas expensas, & vinum, & pisces: quod cùm vidisset frater eius, miratus est, & vocauit pauperes, & refecit eos. Dicit autem illi seculari fratri suo: Non opus habes aliquantis panibus? Et ille dixit: Non Domine, quoniam quando accipiebã aliquid à te, velut ignis intrauit in domum meam. & consumebat illud: nunc autem quãdo à te nihil accipio, superabundo, & Deus benedixit me. Pergens autem frater indicauit hæc omnia quæ facta fuerant seni, & dixit senex: Nescis quia opus monachorũ ignis est, & vbicumque ingreditur. cõsumit. Hoc autem vtile est fratri tuo, vt de labore suo misereatur, & orationem à sanctis viris accipiat, & ita benedictionem consequens, multiplicabitur eius labor. (Ex libris doctrinæ. PP. lib de hospitalitate nu. 9.

EXEMPLVM XI.

Bonis monasterij iniustè ditatus repente pauper & miser efficitur, sed Dei iudicium agnoscens, benedicens, seque humilians, & laborans, paulatim cœpit resurgere.

ERat cliens quidam natus ex rusticis, q inditissimo monasterio patruum

truũ habuit assumptum à monachis in Abbatem. Vocatus autem à patruo, eques ire didicit, qui prius ire pedes consueuerat. Ad mensas seruire ineptus ponitur, & qui solum aratrum contorto collo regere, & tenere didicerat, erecta ceruice cibos inferre principibus cogebatur. Quid plura? Ex rustico paupere factus est diues, & inclytus: domui domũ coniunxit, redditus auxit redditibus, agro agrum distentius copulauit. Hinc villas emit & prædia, & qui olim fuit vnus ex rusticis, factus est Dominus rusticorum. Tandem eum ad hoc fortuna fallax erexit, vt spreto conubio mulierum simplicium, factus miles, vxorem sibi nobilem copularet. Nec diu post in hac eo gloria constituto, pes ei succisus est cui innixus stabat, & recidit miser tanto deiectius quãto sublimius fuerat eleuatus. Statim enim mortuo Abbate patruo eius, spernitur, eijcitur, fugatur ab omnibus, & ab Abbate successore defuncti velut monasterij deprædator impetitur. Conuictus autem, in plurimis minoratus est: sed tamen diues remãsisset, nisi eum fortius infortunium ad pauperiem impulisset. Mox enim contagia pecorũ, agrorum sterilitas, ruina ædificiorũ, ingratitudo suorum subsecuta sunt: vt nulli dubium esset, iusto Dei iudicio tantam infœlicitatem ex iniustè congregatis diuitijs successisse. Extremò ad tantam calamitatem deuenit miser ille, vt nullus eius misereretur, nullus ei vel de paruo succurreret; & dignè quia ex minimo ferè indignè se extulerat super magnos. In se ergò, etsi tardè, reuersus, iustum in se Dei iudicium benedixit. Misit vxorem cũ paruulis ad parentes, laborare proprijs manibus ipse cœpit, & in sudore comedere panem suum: quod vt viderũt sui, & monachi, quibus Abbas patruus suus bonus exstiterat, homini humiliato in pluribus benefici exstiterunt. Paulatim ergo tam per laborẽ, quam per iuuamina cœpit resurgere, & paruo tempore satis habuit pro statu suo. Thomas de Cantip. li. 1. Apũ.

EXEMPLVM XII.

Bona monasterij à germano suo Abbate iniustè accipiens depauperatur, quæ cùm redderet, cœpit ditescere.

IN monasterio sancti Panthaleonis in Colonia, Abbas quidã fuit, fratrem habens eiusdem ciuitatis cõciuem, quem carnaliter diligens, sæpe pecuniam monasterij illi occultè largiebatur, quam propriæ substantiæ admiscens, & in ea negotians, quocunque perrexit, semper cum damno redijt. Factaque est ei, licet non aduerteret, monasterij pecunia tanquam ignis, & substãtia propria quasi stipula. Et cùm esset in mercationibus satis gnarus, atque circumspectior, cæteris suis sodalibus illorum prosperitatem, suumque dispendium mirari non sufficiebat. Compassus eius infelicitati Abbas, cùm semper ei daret, & illi non proficeret, imo semper minus haberet, tandem ad paupertatem deuenit. Cui Abbas: Quid est frater, quod agis? Quare tam viliter consumis substantiam tuam ad confusionem tuam, atque meam? Respondit ille: Valdè parcè viuo, mercatum meũ diligentissimè custodio, & quid sit quod circa me agitur penitus ignoro. Tandem in se reuersus, venit ad sacerdotem, ei omnia circa se gesta aperiens per confessionem. Cui dixit sacerdos: Vtere consilijs meis, & citò diues eris. Pecunia fratris tui furtum est, & ipsa substantiam tuam deuorauit. De cætero nihil recipias ab eo, & de modico, quod adhuc superest, negotiare, videbisque manum Domini super te bonam: quicquid autem lucratus fueris, medietatem fratri tuo reddes, de reliquo tu viues, & hoc tam diu facias donec omnem pecuniam monasterij tibi datam illi restituas. Mira clementia Dei, obediens homo confes-

confessoris sui consilio, in breui adeo ditatus est, vt ipse abundaret, & fratri recepta restitueret. Cui cùm Abbas diceret: Vnde tibi istæ diuitiæ frater? Respondit: Quamdiu substãtiam fratrum tuorum recepi, semper pauper, & miser fui, & tu grauiter peccasti, nõ tua mihi largiendo, & ego aliena recipiẽdo. Ex quo enim de his pęnitui, & furtum abhorrui, benedicente Domino nostro abundaui. (Cæsarius lib. 3. cap. 36.

EXEMPLVM XIII.

Quomodo dispensator res monasterij iniustè possidens à dæmonibus horrẽdo quodam modo ad inferna in equo deuehitur.

VIR quidam in ciuitate Gripeschvvoldensi, quæ (ni fallor) in partibus Saxoniæ sita est, diues erat rebus, sed vt res probabunt fide pauperrimus. Is cum in eadem ciuitate monasterij cuiusdam, virorum nescio an monialium, constitutus esset in rebus temporalibus dispensator, monasterij res quantum sine nota potuit in suos vsus distraxit, & ad suæ auaritiæ pascẽdas faces insatiabiles dirupta fidelitate congessit. Quod cum diutius peregisset, lecto moriturus decubuit. Verum quia nonnunquam Calybea pectora imminente morte timore franguntur, & conscientiarũ tenebrosissimæ latebræ diu cælatas fęditates eructant, vir iste iniustarum rerum mole perterritus, filium suum quem (ni fallor) vnicum habuit secretius aduocatum, ad se sic affatur. Ecce fili moriturus sum, & iudici Domino quem nullum latet secretum præsentandus. Vt igitur non meæ modo, sed etiam tuæ saluti prouideam, indico tibi me monasterij, quod nosti nonnullas res iniustè hactenus possedisse, quas nisi reddideris te pariter, & me perdita salute damnabis. Redde igitur quod tuum non est, ne id quod tuum esse potest si iniustus fueris regnum amittas. Nam ego id libenter efficerem, sed nũc ingrauescẽte morbo facere prohibeor. Moritur post hęc pater, & in cimiterio præfati monasterij sepulturæ locum accepit. Sed quia durũ est semel iustè parta relinquere, retinere potentem, filius patris admonitione contempta, quod pater iniustè congessit, iniustius ipse retinuit. O res nimis horrenda & merito pauenda vniuersis partibus, qui vt suis filijs rerum terrenarum copiã relinquant, vsura, furto, rapina, atque multis similibus æquitatis iura dirũpunt, vendunt animas vilissimo precio, & se, suasque proles quibus vitam æternam prouidere debuerant in perennes flammas sæui parricidæ detorquent. Cæterum vt incepta prosequamur. Erat non longè à cimiterio illo in quo prædictus vir sepultus iacebat molendinum quoddam, per cuius fenestras cum is qui molendino pręerat vagos oculos circumferret, vidit equitem quẽdam terribilem vultu, habitu nigrum, nigro equo subuectum, ducentem quoque ad latus suum alium quendam equum non minus suo terribilẽ. Porro vterque per vices igneas quasdam flammas per nares oraque diffuderat, vt fornacem potius quam bestias æstimares. Terretur primum inuisu prodigio hæc intuẽs homo, sed demum cum equitem illum rapido cursu versus cimiterium agi conspiceret, & loco cui inerat proximasset, Quisnam esset, & quo pergeret inquisiuit. Tacuit eques ad primam quæstionem, sed cum ille secundo, tertio, iterum atque iterum quonam pergeret continuatis vocibus clamitaret, in virũ terribile lumẽ eques intorquẽs, Quid me fatuis, inquit, quæstionibus lacessis? Tace ne interrogasse quãdoq; pœniteat. Et post hæc vidente viro ad cimiteriũ pręfatum processit. vbi cum ante introitũ vnum sc. vacuũ sessore equũ reliquisset, cum reliquo cui insidebat ad sepulchrũ prædicti diuitis præci-

præcipiti gressu ferebatur, quo cum veniſſet tanto vocis fragore ſepulto, vt foras prodeat imperauit, vt velut vehementiſſimo quodam tonitruo cœlum terraq; pendula ſtatione contremeret. Stupenda res! Statim hac voce completa remouetur ſepulto ſuperpoſitus lapis, humus iniecta foſſæ reijcitur, peruium iter patuit proditu-ro. At cũ egreſſus qui ſepultus fuerat vidiſſet equitem illum, ceu ouis trepida viſo leone, intremuit & circumplexus palum qui illic conſtiterat ne abduceretur miſeris precibus poſtulauit. Tum immitis eques contempta ſpretaque prece, vi auulſum palo eiulantem atque renitentem ſecum ire coëgit. Verum vt omnibus manifeſtũ fieret quam grauibus iniuſte adquiſitarum rerum ſarcinis miſer ille onuſtus incederet, quamque ponderoſa damnandorum hominum futura ſint corpora, factum eſt, vt vbicumque per cimiterium iens pedem poſuerit, ferè vſq; ad genua per duras arenas dimitteret infœlix gleba veſtigia. Cum igitur tam tædioſo itinere ad expectantem præ cimiterio equum perueniſſent, proieciſſetque eques hanc miſeram prædam, diſpenſatorem loquor, indignanter in equũ, tanto impetu verſus tartareas domos beſtias egit, vt tribus remotiſſimis ſaltibus primum in terram datis, nam ſi me non fallit memoria quindecim cubitis à ſeſe diſtabant, reliquum iter libratæ per aëra terribiles beſtiæ aquilarum more volantium conſummarunt. At ne res iſta friuolam de audientibus fidẽ exhiberet, diuina diſpenſatione factum eſt, vt palus ambuſtus viri complexibus, proiecta tumulo eminus petra, viri beſtiarumq; preſſa veſtigia, nec non & vacua cadauere hians foſſa, narratę rei vſq; ad pręſentem diem irrefragabiles teſtes exiſtant. Cæterum vir ille qui hæc viderat tam horrendi prodigij molem nõ ferens, poſt nouem dierum acerbam ſatis infirmitatem defunctus eſt, & neſcio quo diuino iudicio huic vitæ ſubtractus. Videant ergo quicumque diſpẽſatores, ne res ſuæ fidelitati cõmiſſas iniuſtè aut congregent, aut iniuſte congregatas poſſideant. (Collector Mag. huius Spec. exem.

CALCEI ROSTRATI.

EXEMPLVM I.

Calceis rostratis induta fœmina post mortem apparuit, quia in vita eis abusa fuit.

Concubina cuiuſdam ſacerdotis cum eſſet moritura, ſicut à quodam religioſo didici, cùm multa inſtantia calceos ſibi nouos, & bene ac pulcherrimè roſtratos fieri petiuit, dicens: Sepelite me in eis, valdè enim mihi erunt neceſſarij. Quod cũ factum fuiſſet, nocte ſequenti longè ante lucem, luna ſplendente, miles quidam cum ſeruo ſuo per viã equitans fœmineos eiulatus audiuit. Mirantibus autem illis valde, quidnam hoc eſſet, ecce mulier rapidiſſimo curſu ad eos properans, clamauit. Adiuuate me, adiuuate. Mox miles de equo ſuo aſcendens, & gladio circulũ ſibi circumducens, fœminam benè notam infra illum circulum recepit. Sola enim camiſia, & calceis prædictis induta erat. Et ecce, ex remoto vox quaſi venatoris terribiliter buccinantis, necnon & latratus canũ venaticorum præcedentium audiuntur. Quibus auditis, illa dum nimis tremeret, miles cognita ab ea cauſa, equum ſeruo committens, tricas capillorum eius brachio ſuo ſiniſtro circumligauit, dextra gladium tenens extentum. Appropinquante infernali illo venatore, ait mulier militi: Sine me currere, ecce appropinquat. Illo fortius illam retinẽte, miſera diuerſis conatibus militem pulſans, tandem ruptis capillis, effugit, quam diabo-

diabolus insecutus, cœpit, equo suo eam inijciēs, ita vt caput cum brachijs penderet ex vno latere, crura vero ex altero, post paululum militi sic obuians captam prędam deportauit. Qui mane ad villam rediens, quod viderat exposuit, capillos ostendit, & cùm minus referenti crederent, aperto sepulchro fœminam capillos suos perdidisse repererunt. Hæc contigerunt in Archiepiscopatu Moguntinensi. (Cæsarius lib.12.mirac. cap.20.

EXEMPLVM II.

Quomodo maledicta in suos auctores soleant frequenter recidere.

ERat in diœcesi Moguntina sacerdos quidam pastor Ecclesiæ. Qui dum in quodam festo die capta occasione acerbè satis contra rostratos calceos inuectus, sermonem protelaret, vir quidam de parochianis suis arte sutor præsens astiterat, & is, felle commoto, in maledicta prorumpens, patria voce ad plebem sibi assistentem aiebat. Deus det huic sacerdoti epilepsiam, quod dicitur morbus caducus, in coronam suam, nesciti ipse alia prædicare quam de rostratis calceis. Et indignabundus rapido gressu Ecclesiam exijt & abscessit. Verùm quia plerumque in suos redeunt maledicta magistros, vix infœlix medium iter ad priora meaturus explicaret, & ecce obuium habuit virum quendam statura procerum, visu terribilem, vestitu nigerrimum (dæmon hic erat) qui cum furenti adhuc, atq; turbato animo procedenti proximasset, arreptum per capillos maledictũ hominem tanto impetu, violentiaq; in terram deiecit, vt vi actus glomerato eminus viro dæmon auulsam cum sua pelle & capite comam, manu retinuerit, & sanguineam coronam misero durus barbitonsor totonderit. Cumque ad horam perditis sensibus in terra iacuisset noua corona prophanus sacerdos, veniunt ad eum, qui eum paulo ante in Ecclesia maledicentem audierant, & de repentina viri plaga nimis attoniti seminecem toto vertice cruentatum ad propria retulerunt, vbi cum post longam insaniam tandem perditæ rationis vsũ recepisset, omnibus ordinem circa se gestæ rei annuncians de cætero duriori verbere doctam linguam à maledictione sacerdotum cohibuit. (Collector huius Speculi exemplorum.

CANTVS.

EXEMPLVM I.

Cantor lasciuè vocem inflectendo in diuinis laudibus à dæmone irridetur.

DIcebat Abbas Norimundensis fuisse monachum quendam in vno de cœnobijs Cisterciensis ordinis, qui dono nobilissimæ vocis exultans, vigorem eius in omni labore seruitij Dei expendere dedignabatur: sed magis propriã gloriam captans, festiua quæque responsoria, quę pro singulari priuilegio vocis suæ ipsi assignabantur, lætus, sed non timoratus, hilaris, sed minimè deuotus solemnizando cantabat. Factum est autem in quadam festiuitate dum in omnibus, quæ à conuentu fratrum ad laudem Dei, decãtabantur, velut mutus & elinguis staret, & versum respõsorij sui non plane in grauibus, sed in acutis, vel potius in acutissimis vocẽ quatiendo, tinnulos modulos flexibilitate vocis formando solita lasciua decantaret. Quo finito, vt à quo merces ridiculosi cantus speranda esset intelligeret, tam ipso, quam cæteris qui circa ipsum erant videntibus, apparuit dæmonculus teter, & fuscus in modum pueruli, qui manibus impuris faciens plausum, & miro modo

eachinnans, exclamauit, dicens: O, ô, bene, bene cantauit, optime cātatum est. (Ex vitis virorum illustr. ordinis Cisterciensis.

Vide etiam titulo Angelus, exēplo 10.

EXEMPLVM II.

Diuina reuelatione virgo quædam cognoscit in religiosis Deo specialiter displicere multiplicationem, ædificiorum superfluitatem, & vocum lasciuiam.

QVOD etiam nostris temporibus eximiæ religionis, & specialis abstinentiæ sancta virgo quædā de hac lasciuia cantus diuina reuelatione instructa prodiderit non tacebimus. Cum enim Dominus Abbas Cisterciensis, qui est pater Patriarchalis totius sācti ordinis nostri, ad eam gratia visitationis aliquādo venisset, inter dulcia æternæ vitæ colloquia, cœpit Abbas attentius rogare, quatenus eadem Dei famula diuinitus sibi reuelari deposceret, quid in ordine Cisterciensi puritati veræ religionis magis contrarium per negligentiam irrepsisset? Illa verò post acceptas inducias, fusasq; ad Dominum preces, ita respondit: Scias Domine tria esse in ordine, quæ specialiter oculos sūmæ maiestatis offendunt, multiplicatio agrorum, superfluitas ædificiorū, atque lasciuia vocum. (Ex vitis virorū illust. ordinis Cisterciensis. Ibidem. Vide etiam tit. Angelus, exemplo 14. & 16.

EXEMPLVM III.

Cantantibus & discantantibus canonicis solus raucus exauditus esse, cœlesti voce protestatur.

IN Gallia memorabile quoddam circa tempus Philippi Regis filij Ludouici canonisati accidisse refertur. In quadam Ecclesia conuentuali canonicorum secularium, præcipua sancti cuiusdam festiuitatis agebatur. In Completorio inter Pater noster, & Credo, responsorium illud: In pace in idipsum, clericis cantantibus, & discantantibus statim vbi secundam repetitionem postGloria Patri finierunt, & symbolum fidei, Credo, sub silentio dicere debuerunt: vox cœlestis omnibus audientibus dixit: Nullus exauditur nisi raucus. Stupefacti ergò omnes, aduerterunt despectum quendam cum voce lugubri & discordanti in angulo contitisse. Nec aliquis ambigebat, eum super quem vox descēderat, extitisse. (Thomas Cantipratensis libro Apum capite 40. parte 10.

EXEMPLVM IV.

Cantans cum elatione ad benedictionem cerei paschalis à dæmonibus raptus esse putatur.

MOnachus quidam erat in monte Cassino vocem habēs suauissimam. Hic cum in vigilia Paschæ in veste Leuitica cereum benediceret, & voce dulcissima dulcissimā eiusdem benedictionis melodiam resonaret, & vox eius in auribus omnium, vt musica in conuiuio vini, benedicto cereo, aliorsum translatus, nusquam comparuit, & nescitur vsque in hodiernum diem, à quo sit translatus, vel in quem locum depositus. Puto tamen quod Angelus Domini eum non trāstulit, quia qui vitam eius nouerant, tale sibi testimonium non dederunt. Magis timetur quod causa raptus eius fuerit vitium subortæ elationis, non autem meritum deuotionis. (Ex libro de exemplis & doctrinis vitę Spiritualis in vitis P P.

EXEM-

EXEMPLVM V.

Cantantes clamorosè clerici dæmonis saccum impleuerunt.

TEmpore quodam clericis quibusdam in Ecclesia quadam seculari fortiter,&clamorosè,non deuotè cantantibus, & voces tumultuosas in sublime tollentibus, vidit homo quidam religiosus,qui fortè tunc adfuit, quendam dæmonem in loco eminentiori stantem, saccum magnũ & longum in sinistra manu tenere, qui cantantium voces dextera latius extensa capiebat, atque in eundem saccum mittebat. Illis expleto cantu inter se gloriantibus, tãquam qui bene & fortiter Deum laudassent, respondit ille qui vidit visionem. Bene quidem cantastis, sed saccum plenum cantastis. Mirantibus illis,& interrogãtibus,cur hoc diceret, visionem eis exposuit.(Cæsarius lib.4. Mirac.c.8.

EXEMPLVM VI.

Cantus chorizantiũ cũ auiditate audiẽs soror sancti Damiani quindecim dierum purgatorio affligitur.

LEgitur quod soror sancti Damiani apparuit post obitum sibi, & dixit se esse in maximis pœnis. Et ipse sanctus Damianus quæsiuit ob quam caussam esset in tantis pœnis, cum tamen sanctæ vitæ fuisset? Respondit: Hanc esse causam;quod semel stetisset in camera sua,& audiuit in platea cantus chorizantium cum aliqua dulcedine. Et quia de hoc in præsenti vita non egisset pœnitentiam, per quindecim dies deberet puniri in purgatorio. (Florentius Harlemius Carthusianus institutionis Christianæ lib.2.cap.25.

EXEMPLVM VII.

Sanctus Ignatius martyr Deum cantu reciproco laudare instituit beatorum exemplo.

LEgitur in Martyrologio de S. Ignatio martyre, qui fuit tertius post B. Petrum in Ecclesiâ Anthiochenâ,qui semel ad vitam beatorum raptus fuit,&audiuit ibi Deum laudari cantu reciproco dulcissimo, qui cùm fuerat ad se reuersus, mox instituit sic Deum laudare cantu reciproco. Sic de Græcis venit ad Latinos, sic legitur quòd in monasterio Fuldẽsi in trecentis annis nunquam ibi siluerit vox humana, cum cantu reciproco.(Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D.Augustini parte æstiuali serm.4.littera G. Ex Sosomeni l.6, hist.Eccl.c.8.

EXEMPLVM VIII.

Religiosis indeuotè cantantibus diabolus apparet.

MOdernis temporibus in oppido Bardis Laminensis diœcesis, cũ fratres nostri ordinis Eremitarum D. Augustini leues & indeuoti, quadam nocte cum insolentiâ, & truphis matutinum cantarent,aperte viderunt diabolum in formâ gigantis terribili aspectu, cùm clauâ chorum intrare, ac si tales fratres leues vellet occidere. Quod vidẽtes fratres nimio terrore perterriti,statim deuotionem resumentes,sanctumq; Patrem Augustinum inuocantes. Tandem hostis ille antiquus cum clauâ suâ igneâ super sedem percussit, quæ vestigium combustionis, in assere horribile reliquit, quod signum adhuc ibi monstratur, & sic hostis ille euanuit. (Idẽ ibidem littera G.

EXEMPLVM IX.

Cantor quidam coram populo confunditur, qui in cantu vanam gloriam affectauerat.

CAntor quidā ad instar asini pessimè cantabat, cùm tamen existimaret se optimè canere, multûque in voce sua asininâ delectabatur, qui cum semel cātaret præfationem, mulier quædam incæpit durè flere, & lachrymari: quod percipiens Cantor, putabat quod fieret prouocata ad fletum, & deuotionem ex cantu suo, & dulci suâ melodia, & ob hoc magis eleuabat vocem suam, & mulier altius flendo clamabat: quare in cantando habuit magnam vanam gloriam, & statim finito cantu vocauit eam corā toto populo, & petijt ab ipsa quare ita durè fleret? Cui dixit mulier: Domine ego sum illa infelix mulier, quæ perdidit altera die asinū suum, quē comederunt lupi, & quando audio vocem vestram, recordor asini mei, quia vos habetis vocem cantandi, ad modum asini mei. Ideo quando audio vos, innouantur dolores mei de asino amisso, & sic coram omnibus fuit confusus. (Idem ibidem littera H.

CAPITVLVM.

Sanctus Dominicus dæmonem interrogat, de quibus fratres tentaret in choro, in dormitorio, in refectorio, in locutorio, sed capitulum dæmon intrare noluit.

QVadam vice dum S. Dominicus apud Bononiam constituus in Ecclesia pernoctaret, diabolus in specie fratris eidem apparuit. Quē vir Dei fratrem æstimans eidem innuebat, vt cùm cæteris fratribus ad quiescendum pergeret. Ille quasi deridendo eidem sibi nutibus respondebat. Tunc Dominicus quisnam esset, qui sic eius mandatum cōtemneret scire volens, candelam accendit, & respiciens in eum agnouit, quod esset diabolus. Quem cum increparet, mox dæmon de fractione silēcij insultare cœpit. Dominicus autem vtpote fratrum magistro sibi loqui licere asserens, coegit ipsum vt sibi diceret, de quo fratres in choro tentaret. Respondit: Facio eos tarde venire, & cito exire. Deinde duxit ad dormitorium, de quo ibidem fratres tentare inquiens, Qui ait: Facio eos minus dormire, tarde surgere, sicque eos aliquando à diuino officio remanere, & interdum immundas cogitationes habere. Deinde ad refectorium duxit eum, & de quo ibi fratres tentaret quæsiuit, Tunc dæmon per mensas saliens plus & minus sæpius repetendo, dicebat. Quem cum sanctus Dominicus quid sibi hoc vellet interrogaret, ait: Quosdam fratres tento, vt plus comedant, & sic nimia cibi sumptione delinquant. quosdam vt minus sumant, & sic in Dei seruitio, & ordinis sui obseruatione debiles fiant. Inde duxit eum ad locutorium, de quo ibidem fratres tentaret inquirēs. Tūc ille crebro linguam reuoluens, mirabilis confusionis sonum promebat. Quem cum sāctus quid hoc vellet interrogaret, ait: Hic locus totus meus est. Cum enim ad loquendum fratres conueniunt, eos tentare studeo, vt cōfusè loquantur, & multum sese inutilibus verbis immisceant, & vnus alium non expectet. Postremo duxit eum ad capitulum, sed cum ante ostiū capituli fuisset dæmon, nullatenus intrare voluit, sed ait: Hunc locum nunquam ingrediar: quia locus maledictionis est, & ibi amitto quod in alijs locis lucror. Nam cum aliquem fratrem per aliquam negligentiam delinquere fecero, mox in loco hoc maledictionis de ipsa negligentia se purgat, & coram omnibus se proclamat, & sic totum amisisse me doleo quod

quod alibi me lucratum gaudebam. Et his dictis euanuit. (Lib. 3. Vita S. Dominici cap. 12. S. Antoninus 3. par. hist. titulo 23. cap. 4. §. 6.

CARNIVM ABSTINENTIA.

Obediens frater carnes ex obedientia comedens, ab infirmitate liberatur: qui cum iterum ob infirmitatem carnes edere cogeretur, orauit, & statim assata perdix reuiuiscens, auolauit.

ITem de beato fratre Nicolao de Tolentino fertur, quod cum semel grauiter infirmatus esset, ita vt fratres de vita eius dubitarent, vocatus medicus iussit eum carnes comedere, quod ipse recusauit donec Prior qui erat in loco hoc sibi præcepit. Tunc angustiatus vir sanctus vocato Priore loci dicit ei: Generali omnino est obediẽdum, hoc est quod promisi, hoc est quod Saluatori meo, suæ sanctissimæ genitrici, & beato Augustino primo obtuli, & vsque ad mortem seruare cupiui. Cum ergo Prior, & infirmarius carnes sibi offerent comedendas, ipse omnino obedire volens, accepta parua particula semel tantum gustauit de carnibus, dicens: Ecce obediui. Nolite me amplius de vitio gulæ molestare, quia melioris medici adhæsi consilio. Et tunc celeriter est sanatus. Quod certè non esui tantillæ carnis, sed cœlestis medici medicamini, & merito obediẽtiæ ascribebatur. Item fertur de eodem quod cùm quadam vice in infirmitate sua vna perdix assata ad manducandum sibi fuisset apposita, & ipse de ea comedere recusasset, præceptum fuit sibi à Priore per obedientiam, vt manum poneret ad manducandum. At ille volens obedire ingemuit, & eleuatis oculis in cœlum facto crucis signo manum ad perdicem posuit, & ecce perdix reuiuiscens protinus auolauit. (Lib. 2. cap. 2. ex vitis F F. Eremitarum D. August. scriptis per Iordanum à Saxonia eiusdem ordinis.

CARNIS TENTATIO.

EXEMPLVM I.

Carnis tentatione vexatus Equitius ab Angelis eunuchizatur, & fœminarum regimen antea non assumpsit, quàm eunuchizatus ferè sexum non sensit.

FOrtunati viri venerabilis Abbatis monasterij, quod appellabatur balneum Ciceronis, aliorumque etiã virorum venerabilium didici relatione quæ narro. Vir sanctissimus Equicius nomine, in Valeriæ Prouinciæ partibus, pro vitæ suæ merito apud omnes illic magnæ admirationis habebatur. Qui nimirum Equicius, pro suæ magnitudine sanctitatis, multorum eadem Prouincia monasteriorum pater exstitit. Hunc cùm tẽpore iuuentutis suæ acri certamine carnis incentiua fatigarent: ipsæ suæ tẽtationis angustiæ ad orationis studium sollicitiorem fecerunt. Cumque hac in re ab omnipotenti Deo remedium cõtinuis precibus quæreret, nocte quadam assistẽte Angelo eunuchizari se vidit, eiusq; visioni apparuit, quod omnem motum ex genitalibus eius membris abscinderet, atq; ex eo tempore ita alienus exstitit à tentatione, ac si sexum non haberet in corpore. Qua virtute fretus ex Dei omnipotentis auxilio, vt viris antè præerat, ita cœpit postmodum fœminis præesse. Nec tamen discipulos suos admonere cessabat, ne se exemplo eius in hac re facile crederent, & casuri tentarent donum quod non accepissent. (Gregorius lib. 1. Dialog. cap. 4.

EXEMPLVM II.

Castus efficitur Helias monachus, religiosarum curam gerēs, Angelorum ministerio.

LEgitur in paradiso Eraclidis, quia sanctus Helias monachus amore virtutis succensus, & fœminei sexus miseratione commotus, deuotarum Deo virginum curam habebat, & in quodam grandi monasterio vsq; ad trecentarum fœminarū numerum colligebat, earumq; conuersationem ordinabat. Sed cum per biēnium iam fecisset, & adhuc iuuenis xxx. vel xl. annorum esset subito grauem carnis tentationem passus est, relictoq; monasterio dum per solitudines iugi biduo ieiunus erraret, ait: Domine Deus aut occide me, aut à me tentationem istam exclude. Vespere igitur ei somn⁹ irrepsit, & tres Angelos ad se venisse conspexit dicentes: Cur es egressus de monasterio fœminarum? Qui cùm timuisse se diceret, ne aut sibi, aut illis noceret, illi dixerunt: Si huiusmodi metus periculo, per nos liberatus fueris, rursus illarum curam suscipis? Cumq; libenter adquieuisset, & hoc ipsum exigentibus illis iuramētis firmasset, vnus illorum manus illius tenuit, & alter pedes, tertius vero nouacula testiculos eius abscidit, nō quod verè hoc faceret, sed quod facere videretur. Angelis autem interrogantibus an aliquid sibi ꝓfuisse sensisset factū suum, vehementer (inquit) intelligo quoddā onus mihi esse sublatū, & satis credo me omni quam formidabā molestia liberatum. Igitur post quinque dies egressus, & monasterium lugentium feminarum ingressus, in cella quadā illic habitauit, & alios quadraginta annos vixit patribus asseuerans, quod nunquam in cor eius cogitatio talis ascenderat. (Palladius vita 35. Vincent. Beluac. in Specul. hist. lib. 17. cap. 81.

CARTHVSIENSIS ORDO.

Iudicio Dei famosus Doctor Parisiensis accusatur, iudicatur, condemnatur, & Bruno cum reliquis, qui Carthusiensem ordinem inchoauerunt, cōuertitur.

LEgitur in libro de ortu Carthusiensi, quod anno 108⁎. vel circiter, quidam Doctor præcipuus, & vita (vt videbatur) & fama, doctrina atq; scientia inter omnes doctores Parisienses excellenter honoratus, & mirabiliter gratiosus, graui & vltima infirmitate præuentus non diu decumbens diem clausit extremum. Cumque tota die illa qua defunctus est more Parisiensi in aula funere in feretro decumbente fuissent cantata officia defunctorum, in crastino manè congregata ibidem Vniuersitate Parisiēsi tam scholarium quam Doctorum, vt tam honorabili viro solemnis & venerabilis præberetur funeralis officij sepultura. Cùm igitur reuerēdi viri feretrum in quo funus iacebat eleuare vellent ad Ecclesiam deferendū, subitò cunctis stupentibus qui mortuus videbatur & erat, eleuato capite resedit in feretro, ac omnibus audiētibus alta & terribili voce clamauit: Iusto Dei iudicio accusatus sum. Et hoc dicto caput deposuit, & decubuit mortuus sicut prius. Qua voce cuncti attoniti & territi deliberauerūt ipsū illo die nullo modo fore sepeliendū, sed vsq; ad crastinum reseruandum. Manè ergo sequenti cum multitudo magna cōuenisset, dictumq; funus sicut prius eleuato capite dolorosa & terribili voce intonuit: Iusto Dei iudicio iudicatus sum. Quam vocem multitudo audiens & intelligens, stupuit plus quam prius. Et alterutrum interrogantes quid vellent etiam sibi innuere tam insoliti & inexperti defuncti clamores, adhuc determinauerunt ipsum vsque ad aliud crastinum nulla-

nullatenus tumulandum. Tertio vero die cum propter ista prodigia fere tota ciuitas conuenisset, & funus cunctis præparatis vellent ad tumulum deportare, defunctus sicut prius iam tertio altissima & mœstissima voce personuit: iusto Dei iudicio condemnatus sum. Qua horribili sentẽtia audita quasi omnes immenso fuerunt timore & tremore perculsi, certi facti de condemnatione tanti viri, qui inter alios & super alios videbatur honestæ vitæ, claritate famæ, dignitatis excellentia, & multiplici scientia & sapientia præfulgere. Ea tempestate ibi erat magister Bruno Doctor famosus natione Theutonicus, de ciuitate Colonia, non obscuris parentibus natus, Ecclesiæ etiam Remensis canonicus. & ibidem scholarium magister, qui supradictis vocibus salubriter territus atq; compunctus allocutus est quosdam socios suos ibi præsẽtes infra scriptis vel similibus verbis dicens: Eia charissimi, quid faciemus, omnes simul peribimus, non saluabitur, nisi qui fugerit. Si in viridi hoc fit, in arido quod fiet? Si homo tantæ dignitatis, tantæ litteraturæ, tantæ scientiæ, qui videbatur tam honestæ vitæ, qui erat tam celebris famæ sic indubitanter est damnatus, quid nos miseri homunculi faciemus? Si lugubri voce vnius homuncionis tã horribili, ac stupendo timore ac tremore concussi, ac stupefacti sumus, quid faciemus cum rugitus Leonis, cum extremi iudicij tuba in aures nostras percrebuerit, cum omnes audiemus, Surgite mortui, venite ad iudicium? Quomodo in tam horribili iudicio vbi columnæ cœli contremiscent, & Angeli terrebuntur, & territi purgabũtur, apparere poterimus, vbi tunc latebimus? Impossibile erit latere, intolerabile apparere. Fugiamus igitur à facie gladij, præoccupemus faciẽ Domini in confessione. Venite adoremus, & procidamus ante Deum, ploremus corã Domino qui fecit nos. Postquam igitur vocẽ eius audiuimus nõ obduremus corda nostra, sed exeamus de medio Babylonis, egrediamur Pentapolim igne & sulphure iam succẽsam, & exemplo beati Pauli Eremitæ, & beati Antonij, Arsenij, & Euagrij, & aliorum Sanctorum cum beato Ioanne Baptista antra deserti quæramus, in montibus nos saluos faciamus, vt ęterni iudicis irã & sententiã damnationis æternæ euadamus, & peruenire possimus ad portũ & tranquillitatẽ salutis ęternæ. His & similibus verbis & sententijs seipsũ, & quosdã socios suos alloquens & exhortãs, deliberauerunt ipse. & sex alij probi viri secum abrenunciare mũdo, & omnibus põpis eius, & ad perfectam pœnitentiam peragendam Eremi deserta cõpetentia quęrere. & ibidem relictis omnibꝰ diuitijs, delitijs & honoribus, huius mũdi accipere singuli cruces suas, & nudũ Christum nudi per arctam viam sequi quæ ducit ad vitam, & latam ac spaciosam deserere, quæ amatores & sectatores mũdi perducit ad supplicia damnatorũ. Et quia audierãt famam sanctitatis sancti Hugonis Episcopi Gratianopolitani, qui prius aliquo tempore eiusdem magistri Brunonis in scholis socius creditur extitisse, spiritu Sancto inspirãte, ad memoratũ sanctum Episcopum simul accedere decreuerunt, & eiusdem auxilium & consilium requirere, vt in eius diœcesi (quam audierant multis desertis montibus abundare) locum congruũ obtinerent, in quo suum sanctum & salubre propositum possent effectui mancipare. Septem igitur sancti viri infra scripti præfata de causa ad prædictum sanctum Episcopum duce sancto Spiritu peruenerũt. Et vt vtar omnino verbis scriptis in legenda vitæ sancti Hugonis Episcopi memorati, per summu Pontificem Innocentium qui eum canonizauit approbata & cõfirmata. Adest magister Bruno, vir religiosus, scientiaque famosissimus, hone-

honestatis & grauitatis, ac totius maturitatis quasi quoddam simulachrũ. Habebat autem socios magistrum Landuinum, qui post eum extitit prior Carthusiæ, & duos Stephanos, hi sancti Rufi canonici fuerunt, sed desiderio vitæ solitariæ eis sese coniunxerunt. Hugonem quoque quem cognominabant capellanum, eo quòd solus ex ipsis sacerdotis officio fungeretur, duos quoque laicos, quos appellamus conuersos, Andream, & Garrinum. Quærebant autem locum Eremiticæ vitæ, congruum necdum repeterant. Hac igitur spe simul & suaui sanctę conuersationis odore trahente venerunt, quos Episcopus non solùm gratanter, sed & reuerenter suscepit & tractauit & voti cōpotes fecit. Ipso namque consulēte, iuuante & comitāte, Carthusiæ solitudinem intrauerũt atq; cōstruxerunt anno M. Lxxxiv. Episcopus verò dicti sancti Hugonis quarto. Viderat autem præfatus sanctus Episcopus circa idem tempùs per somnium in eadem solitudine Deum suæ dignationi habitaculũ constituētē, stellas etiā septē, itineris sibi ducatũ præstātes. Erāt verò hi septē quapropter nō istorum tantũ, sed & eorũ qui succeſſerunt eis, consilia libenter amplexus est, & vsque ad mortem Carthusiæ habitatores consilijs semper & beneficijs fouit. Licet verò & primitus diuini amoris totus arderet incendijs, non aliter tamen ad disciplinæ cœlestis exercitia eorum exemplis ac familiaritate inferbuit, quam si flammatæ quis faci plures alias circumponat. Erat autem & cum eis, nō vt Dominus, aut Episcopus, sed vt seruus & frater Humillimus, & ad cunctorum (quantum in ipso erat) obsequia paratissimus, adeo vt vir venerabilis VVilhelmus tunc Prior sancti Laurentij postea sancti Theofridi Abbas magistro Brunoni etiam ipse religiosa deuotione non mediocriter alligatus, beati Hugonis contubernalis, bini quippe tunc per singulas habitabant cellas. Apud magistrum Brunonem non leuiter cōquereretur, quod penè omnia ad humilitatem spectantia intra cellā sibi præriperet officia, & Episcopus non saltem secum vt socius, sed potius conuersaretur vt famulus. In tantùm autem eremum deuotus incolebat, & sedulus vt eum magister Bruno nonnũquam exire compelleret ita dicens: Ite ad oues vestras, eisque quod debetis exoluite. (Petrus sutor Carthusianus lib. 1. de vita Carthusiana tract. 2. cap. 2. fuisse Theologiæ Doctorem, hunc miserum & damnatum hypocritam asserunt Carthusiani, Hermānus Petri ser. 12. in orationem Dominicam, & Iacobus Guytrode capite 6. Speculi Sacerdotum siue lauacri conscientię verba eius sunt sicut narrauerunt patres nostri, fuit magnus Doctor & Presbyter, regens actu Parisijs in Theologia, magni nominis & famæ: sed lubricus atque peccator 20. Alij vocant Iurisperitum. vtrique verum dicere possunt. Fieri enim potest vt in Theologia & Iure simul Doctor extiterit, quemadmodum nostro sæculo tales reperiuntur.

CASTITAS.

EXEMPLVM I.

Castitatis amatrix Galla secundum matrimonium respuit. & à sancto Petro visitata ad cœlestem sponsum læta perrexit.

INterea neque hoc silēdum arbitror quod mihi personarum grauium atque fidelium est relatione compertum. Gothorum namque tempore huius verbis nobilissima puella Galla Symmachi consulis ac Patricij filia, inter adolescentiæ tempora marito tradita, vnius anni spatio eius est morte viduata. Quam dum feruente mundi copia ad iterandum thalamũ, & opes,

& opes, & ætas vocarent, magis elegit spiritalibus nuptijs copulari Deo, in quibus à luctu incipitur, sed ad gaudia æterna peruenitur: quam carnalibus nuptijs subijci, quæ à lætitia semper incipiunt, & ad finem cum luctu tendunt. Huic autem cùm valde ignea cõspersio corporis inesset, cœperunt medici dicere: Quia nisi ad amplexus viriles rediret, calore nimio cõtra naturam barbam esset habitura, quod ita post factum est. Sed sancta mulier nihil exterioris deformitatis timuit, quæ interioris sponsi speciem amauit; nec verita est si hoc in illa fœdaretur, quod à cœlesti sponso in ea non amaretur. Mox ergo vt eius coniunx defũctus est, abiecto seculari habitu ad omnipotẽtis Dei seruitium sese apud beati Petri Apostoli Ecclesiam monasterio tradidit, ibiq; multis annis simplicitati cordis atq; orationi dedita, larga indigentibus eleemosynarum opera impendit. Cumque omnipotẽs Deus perennem iam mercedem reddere eius laboribus decreuisset, cancri vlcere in mammilla percussa est. Nocturno autem tempore ante lectum illius duo candelabra lucere consueuerant: quia videlicet amica lucis nõ solum spiritales, sed etiam corporales tenebras odio habebat. Quæ dum nocte quadam ex hac eadem iaceret infirmitate fatigata, vidit beatum Petrum intra vtraque candelabra ante lectulum suum astitisse, nec perterrita timuit, sed ex amore sumens audaciam exultauit, eique dixit: Quid est Domine mi? Dimissa sunt mihi peccata mea? Cui ille, benignissimi vt est vultus, inclinato capite annuit, dicẽs: Dimissa, veni. Sed quia quandam sanctimonialem fœminam in eodem monasterio præ cæteris diligebat, illicò Galla subiunxit: Rogo vt soror Benedicta mecum veniat. Cui ille respõdit: Non sed illa talis tecum veniat. Hæc verò quam petis, die te erit tricesimo secutura. His ergò expletis Apostoli visio assistentis & colloquentis ablata est. At illa protinus cunctæ cõgregationis matrem accersiuit, eique quid viderit, quidue audierit indicauit. Tertio autem die cum ea quæ fuerat iussa soror defuncta est. Illa verò quam ipsa poposcerat, tricesimo die subsecuta est. Quod factum nunc vsq; in eodem monasterio manet memorabile. Sicque hoc à præcedentibus matribus traditum, narrare illic subtiliter solent iuniores, quæ nunc sanctimoniales, virgines, ac si illo in tempore huic tam grandi miraculo & ipsæ affuissent. (Gregorius libro 4. Dialog. cap. 13.

Vide etiã Amor illicitus, exemplo primo.

EXEMPLVM II.

Castitatis merito duo coniugati in meritis duobus sanctis patribus præponuntur.

DVo quidam patrum rogauerunt Deum, vt ostenderet eis, in quam peruenerint mensuram: & venit eis vox, dicens: Quia in villa illa, quę est in Ægypto, est secularis quidam, Eucharistus nomine, & vxor eius vocatur Maria, nondum peruenistis ad mensuram ipsorum. Exurgentes autẽ illi duo senes, venerũt ad vicum illũ. Qui percontantes inuenerunt cellam ipsius, & vxorem eius, & dicunt ad mulierem: Vbi est vir tuus? At illa dicit eis: Pastor est ouium, & illas pascit, & introduxit eos in domum suã. Cùm verò factum esset sero, venit ipse Eucharistus cum ouibus, & videns illos seniores, parauit illis mensam, misitque aquam peluim, vt lauaret pedes eorum. Qui dixerunt ei: Non gustamus quicquam, nisi indicaueris nobis operationem tuam. Tunc ille Eucharistus cum humilitate dixit eis: Ego sum pastor ouium, & hæc vxor mea. Cùm ergò perseuerarent illi seniores, rogantes eum vt omnia denũ-

ciaret eis. Et cum nollet eis dicere, dixerunt ei: Deus misit nos ad te. Audiens autem hoc verbum timuit, & dixit eis: Ecce oues istas habemus a parentibus nostris, & quicquid ex ipsis donauerit nobis Deus facimus tres partes: partem vnam pauperibus, & vnam partem in susceptionem peregrinorum, & tertiam patrem ad vsum nostrum. Ex quo autem accepi vxorem meam, neque ego pollutus sum, neque ipsa, sed virgo est. Singuli autẽ à nobis remoti dormimus, & nocte quidem induimus nos sacco, die vero vestimẽta nostra, & vsque nunc nemo hominũ hæc nouit. Cumque audissent illi patres, admirati sunt, & recesserunt glorificantes Deum. (Libro de exemplis & doctrinis vitæ spiritualis numero 1. in vitis PP.

EXEMPLVM III.

Casti viri præsentiam dæmon magis, quam merita Ioannis Abbatis expauit.

SOlebat Abbas Ioãnes non ad imitationis formulam, sed tãtummodo pro admonitione proferre, quia quidam veniens ad prædictum senem habitu seculari, cum ei quasdam frugum suarum primitias detulisset, ferocissimo quendam dæmonio arreptũ ibidem reperit. Qui cum Abbatis Ioannis obtestationes ac præcepta despiciens, testaretur se nunquam ad illius imperium, de corpore quod obsederat migraturum, huius aduẽtu perterritus, cum reuerendissima nominis illius inclamatione discessit: cuius tam euidentem gratiam senex nõ mediocriter admirans, eoque amplius obstupescens, quod hunc in habitu cerneret seculari, cœpit ab eo vitæ, ac professionis eius ordinem diligenter inquirere. Cumque ille secularem se, atque vxorio vinculo obligatum esse dixisset, beatus Ioannes excellentiam virtutis eius, & gratiæ, mente pertractans quænam illi esset conuersatio attentius explorabat. ille se rusticum & quotidiano manuum opere victum quærere, nec vllius boni se esse cõscium testabatur, nisi quod nunquam ante ad ruris opera mane exercenda procederet, neque vespere domum reuerteretur, nisi in Ecclesia pro quotidianæ vitæ commeatu largitori suo Deo gratias retulisset, neque se vnquã de fructibus aliquid vsurpasse, nisi prius Deo primitias eorum, ac decimas obtulisset. & nunquam se boues per alienæ messis traduxisse confinium, nisi prius ora clausisset, ne vel parum damni per incuriam eius proximus sustineret. Et cum hoc quoque Abbati Ioanni necdum ad comparationem tantæ gratiæ, qua eũ sibi prælatum esse cernebat, idonea viderentur, atque ab eo quidnam esset illud quod tantę gratię meritis cõferri possit, sciscitans scrutaretur, illi reuerentia tam solicitæ inquisitionis adstrictus, vxorem se parentum vi imperióque compulsum, cum profiteri monachum vellet, ante xj. annos accepisse confessus est, quam nemine etiam nunc conscio sororis loco à se virginẽ custodiri testabatur. Quod factum cũ audisset senex, tanta est admiratione permotus, vt corã ipso publicè proclamaret: Non immerito dæmonẽ, qui se despexerat, illius non tolerasse præsẽtiam, cuius ipse virtutem non solum in iuuentutis ardore, sed ne nunc quidem sine discrimine castitatis auderet appetere. (Cassianus Collatione 4. capite 7.

EXEMPLVM IV.

Castitatis amore nobilis fœmina cum filiabus suis flumini se mergendas iniecerunt.

ADmirabilis quædam fuit, & veneranda fœmina, pulchritudine pariter & pudicitia formosa, ge-

nere

nere nobilis, & copiosa facultatibus, cui erant duæ filiæ virgines honestæ, & ad maternæ pudicitiæ regulam nutritæ, specie simul, & moribus æmula sibi probitate certantes, quas religiosa mater secundum præceptum diuinum in timore Dei educauerat. Sed pro his quæ supra diximus vel naturę, vel institutionum bonis, prauorum hominum multa erga virgines, earũque matrem contentio exagitabatur, & summo studio summaque diligentia perquirebantur. Cumque declinãdi turbinis gratia sui absentiam procurassent, agitur omni intentione vt earum præsentia fieret, missi in hoc ipsum milites repertas eas venire Antiochiam cogunt. Sed cùm perurgentibus militibus vehiculo impositæ iter agerent, talibus religiosa & pudica mater ad filias vtitur verbis: Scitis dulcissimæ mihi filiæ, quomodo in disciplina Dei vos educauerim, scitis quod à paruulis nobis Deus nutritor, & institutor extiterit, & castitatis bonum, ita mecum pariter dilexistis; vt ne oculus quidem vester vnquam, sicut vobiscum conscia sum lasciuiore fuerit maculatus aspectu. Quid ergò nunc agimus videtis, quia omnis ista vis aut a Deo nos studet, aut pudicitia separare. Prostituentur ergo publicis lupanaribus membra, quæ aër pene ipse publicus habuit incognita. Nunc quæso filiæ, quia nec tam parua nobis in Deo fides est, vt mortem pertimescamus, nec tam despecta pudicitia, vt viuere etiam cum turpitudine cupiamus: Præueniamus carnificum impuras manus, & impudicorum præcipiamus incursus, mundumque hunc, qui nos ad impuram & impudicam compellit, ac ptrahit vitã, pura ac pudica morte damnemus. Cumque talibus exhortationibus filias ad simile propositum videret accensas, ad fluuium quendam in itinere positum venerũt, vbi se humanæ necessitatis causa descendisse cum simulassent & paululũ custodes cogente naturali reuerentia secessissent, abductis diligentius hinc inde vestibus, minacis se fluuij rapidis iniecere fluentis. Sed & aliæ duæ virgines per omnia insignes sorores, genere nobiles, vita mirabiles, primæ adhuc ætatis specie pulchræ, & animæ pulchriores, ornatis moribus magis, quam monilibus, studijs apprime probabiles non ferentes violari publicis edictis ac legibus castitatem, marinis se fluctibus dimerserunt. (Euseb. lib. 8. cap. 12. Vide etiam Adulterium exemplo 4.

Annotatio. *Nõ debet quis sibi mortem asciscere ad tuendam pudicitiã, sed hæ & aliæ similes creduntur ex instinctu Spiritus sancti hoc fecisse, & ita non peccasse. Sanct. Thomas 22. Quest. 64. Art. 5.*

EXEMPLVM V.

Mariæ sertum ad instantiam auunculi persoluens vanissimus iuuenis mirabiliter conuertitur, & mirabilius per Mariam ad cœlestia regna vocatur.

IVuenem fuisse nostro tempore in Germaniæ partibus certa relatione didicimus, qui mortuis parentibus, prauorum consilio deprauatus, hæreditatem præclaram in ludo tesserarũ & tabernis totaliter disparuit. Hic vagabundus & miser per patriam ferebatur: qui etsi alias stultus, castitatem tamen corporis obseruabat. Quẽ quidem miles, patruus eius, non modicè miseratus, obuium die quadam alloquitur, dicens: Male te competit consobrine charissime taliter oberrare, qui clarus genere probum virum, & magnum efficere potuisses, nisi te talis insania rapuisset. Cuius verba cũ

cui si muliebria iuuenis derideret, subiunxit miles. Sine aliquid chare fili, quod pro me facere curares? Cui ille: Fiat vtique. Cui miles. Volo ergo vt gloriosam ei genitricem Mariam salutes quinquagenta vicibus omni die. Cui cum cachinnando respondederet: Hoc semel faciam, & non omni die. Patruus institit, dicens: Hoc te facere omnibus modis oportebit. Si quādo te oculis misericordiæ suæ gloriosa virgo respiciat, & pro tua miseria filiū suum interpellet. Ad huiusmodi verba annuit iuuenis. & recessit inde. Post annum contigit patruum videre iuuenem, quem an promissum seruasset interrogat. Et ille: seruaui, inquit, & nollem me vllatenus nō obseruasse. Remissius enim mihi est, quā ante in vanitate mundana. Cui patruus cum gaudio dixit: Ergò in sequenti anno seruitium tuum Christi matri in salutationibus duplicabis. Et iuuenis: Fiat, inquit. Exacto autem secundo anno reuersus est ad patruum, dicens: Iam suffragāte matre Christi, omnis vecordia miserrimi mei status euanuit, & firmo bene faciēdi proposito, voluntatis meæ constantia stabilitur. Cui patruus cum lachrymis dixit: Benedicta sit pietatis mater, & tibi quoque charissime gratias refero quòd salubri consilio credidisti. Nihil ergo restat, nisi vt anno præsenti propositum tuum fixum experiar, & si dignum inuenero, cōdignas tibi nuptias procurabo. Tu autem medio tempore auxiliatricem tuam in salutationibus trium quinquagesimarum vel quinquagenarum sedulus honorabis. Consentit iuuenis, stabilis inuentus est, & reuoluto anno perfecit patruus quod promisit iuueni, cōquisiuit nuptias, & instaurato conuiuio, ex vtraque parte conueniunt parentelæ. Positis mensis, & lotis manibus, cùm iā sponsus & sponsa comesturi pariter consedissent: ex inopinato memor sponsus nondum se sponsionis debitę salutationes illa die gloriosæ virgini occupatus aliis, persoluisse, repente surgens, susurrat patruo vt paululum induceret fercula ministrāda. Quo annuente, solus iuuenis intrat thalamū, soluit matri Christi quod vouerat tāto deuotius, quanto se clemētius probauerat exauditum. Nec mora, vbi extremam salutationem tertiæ quinquagenę iam compleuit, apparuit illi gloriosa virgo lucidior sole, tres rogas in sua tunica iuueni, vnam anteriorem, & duas laterales ostendens. Ecce inquit, salutationes tuæ litteris aureis scriptæ, quibus tribus quinquagenis me sedulus honorasti. Et quoniam in tuo corpore, licet vanus & vagus, virginitatem conseruasti, mox te febris lenta corripiet, & ad me die tertia sine vlla carnis corruptione peruenies. Hoc dicto gloriosa virgo disparuit. Iuuenis autem egressus, hortatur omnes lætari, epulari, & gaudere: se vero appetitu comedendi destitutum, & ad pręsens cum eis esse non posse. Singulis ergò ad mensam considentibus, & comedentibus, iuuenis interim lectum ascendit, & facto prādio, sponsam suam, patruum, & amicos in thalamū conuocauit: & eis qd sibi contigerit, & dictum fuerit intimauit: Mortuus est tertia die, vt prædixit. Sponsa vero eius nulli postea nubere volens, in sancta virginitate permansit. (Thomas Cantipratensis lib. 2. Apum capite 29. parte 6.

EXEMPLVM VI.

Oculorum inspicientium se lasciuiam verita casta pulcherrima mulier, petit à Domino deformari, quæ rursum oratione pristinam formam recepit.

IN partibus Sueuiæ, quas Alemania continet, sicut à fratre VValtero nuper

nuper audiui, mulier deuotissima erat vxor militis, & nobilis, pulcherrima etiã secũdum carnem inter oẽs patriç suæ fœminas reputata. Ad hanc vidẽdam cùm multi nobiles, & potentes sæpius conuenirent, & illa pro visitatione huiusmodi grauiter sæpius turbaretur, ne scilicet curiose videntibus occasio scandali præberetur: quia secundum philosophum, magno cum periculo custoditur, quod multis placet: oratorium sola suum semel intrans, fusis ad Deum lachrymis dixit: Video mihi Christe Iesu ex carne qua induisti me, alijs periculum imminere. Licet enim animum meum fortiter fixeris, vt nulla prorsus vanitate commouear: tamen non modicum pertimesco dare me posse causam debilibus, vt tentationum cupidine aliquatenus agitentur. Rogo ergo te misericordissime pater, & Domine, vt speciem meam in tantam fœditatem commutes, vt carnis miseræ turpitudo in horrore potior sit, quam pulchritudo fuerit in honore. Hoc dicto, statim fœdissima lepra contabuit vultus eius: eruperunt pustulæ: oculi tumuerunt: os lacerum inepte patuit: nasusque gibbosa deformitate cõtortus, alienam penitus faciem demonstrauit. Nec mora. Egrediente illa occurrit maritus. Qui vix eam tantum per habitum agnoscens, quærit si ipsa sit. Et ea dicente. Ego sum. Mox & ille totus inhorruit, & vt vidit familia, omnes simul exclamant in planctum, mirantes prçcipue, quid tam subito Domino contigisset, Turbatis parentibus illius, notisq; omnibus & amicis, consulitur physicus: Respondet incurabilem esse lepram: nihil aliud esse consilij, nisi quòd extra habitationem hominum collocetur. Quod vt factum est, & audiuit Frater ordinis Prædicatorum, qui eius confessionem audire solebat, venit ad illam, & mirè gaudentem inueniens, quærit causã inopinati & subiti morbi. Quam vt illa per ordinem enarrauit: frater ille turbatus & miratus nõ modicè, increpuit eam, dicens: O miserrima & stultissima mulierum, quæ in contumeliam & in periculum viri tui opus Dei in te precum instãtia destruxisti & parentes & amicos tuos, qui Deum laudauerunt & venerati sunt, in te ad blasphemandum nunc per tale infortunium coëgisti, Age nunc charissima, insiste precibus, & ad contrarium rei gestæ diuinam misericordiam interpella: Hoc dicto, recessit frater. Illa autem totaliter lachrymis resoluta, orauit Dominum, dicens: Domine pater & dominator vitæ meæ, vt liberiori mente & puriori spiritu seruirem tibi, hoc mihi flagellum lepræ à tua bonitate expetiui: sed quia audio à patre meo spirituali, cui tota deuotione cõmisi me, contra salutem meam hoc à te omnium Domino petiuisse, rogo te per tuã benignissimam charitatem, vt me tuum plasma restituas secundum quod tuæ placuerit voluntati. Mira res: vix verba compleuit, & in tanta claritate cutis & elegantia formæ subito facies restituta est, vt nec in ea vnius rugæ vestigium, vel saltem tenuissima macula remaneret. Quo viso gaudet miles, & vxorem reputat sibi quasi redditam rediuiuam. exultat familia, fama rei gestæ diffunditur: lætantur amici, applaudit & patria: & inclyta Christi pietas ore omnium collaudatur. Et vix quidam miles anno dimidio superuixit. Et inclyta mulier eius non immemor bonitatis Christi, cum filia vnica quam habebat, & possessionibus vniuersis ad monasterium sororum ordinis Prædicatorum transijt, quod Hemberch dicitur, & in eo auctore Deo religiosissime conuersatur. Vide ergo lector, considera virtutem in fœmina, quæ in tantum horruit oculum impudicum, vt in se precum instantia lepre plagam acciperet.

(Idem ibidem cap. 30. parte 29.

EXEMPLVM VII.

Castissimi Episcopi oculus etiã post quadringentos annos caligere non potuit.

SAnctus Ludouicus Cothalanensiũ Episcopus, fuit vir corpore venustissimus & pudicus. Quem vt vidit quædam Galliarum regina, oculos coniecit in eum, & oportuno loco vocatum, ad concubitum inuitauit. Quam ille toruo vultu, & oculo indignanti despiciens, verbis mirificis cõfutauit. Cuius oculus post mortem, etiam in sicco cadauere extingui & caligari non poterat, vt mihi & multis alijs audientibus Magister Ioannes de Firmitate Abbas quondam regularium canonicorum in eadem ciuitate qui ipsum oculum quasi crystallum lucidissimum vidit, postmodum enarrauit. Interfuit iste Abbas eleuationi dicti sancti corporis, quod annis plusquam quadringẽtis in terra iacuerat. Et iustè quidem oculus etiam in mortuo corpore extingui non poterat, qui contra mortificantem hostem in fragili vasculo viuidus permanebat. (Idem ibidem cap. 30. parte 33.

EXEMPLVM VIII.

Casta fœmina vetulam se decipere volentem nudam procurauit optimè flagellari.

ERat homo, vt frater ordinis Prædicatorum retulit, faber lignarius, admodum tenuis, vxorem habens pulchram & bonam. In hanc diues quidam pecunia, sed inops corde, oculos iniecerat impudicos. Missa ergò ab eo nefanda vetula, intrat domũ iuuenculę, salutat eam quasi incognitam, residet ad ignem. Nec mora, circumductis oculis, fatigatam se plangit. Quærit hinc iuuencula vnde veniat, aut quid quærat. Et vetula: Si ipsa sis nescio talis nominis, talisq; matris filia quam habere me credo in ista vicinia consobrinam. Cui iuuencula. Si sum, nescio, tali quidem nomine cẽseor, & etiam habui talem matrem. Tunc vetula illa dolo & astutijs plena ruens in oscula iuuenculæ, benè, inquit, assimilaris optimè matri tuæ. Tu autem qualem virum habes? Cui illa: Bonum, inquit, operè fabrum lignarium. Mox vetula altius elato gemitu. Heu, inquit, optimæ matris filia quomodo ad istam miseriam venisti, vt fabrum habeas virum, quæ tot in parentela tua magnos & diuites habuisti? Hæc dicens, quasi mœsta, nil amplius locuta recessit. Inde quarta die reuersa, inquit, Verè mirum solicitor, vt post infortunium saltem copiosius rebus valeas abundare. Inueni ergo viam qua hoc fieri poterit, si mihi consentis. Est in ciuitate ista vir diues & potens valde, qui te (vt heri mihi dixit cùm tuum infortunium deplorarem) super omnia diligens, concupiscit. Cum isto vbertim habebis quicquid corpori placere poterit vel decere. Cui iuuencula: Bonum, inquit, virum, & meliorẽ me habeo. Diuitias autem cum peccato augere non cupio. Cui vetula, quasi blando vultu congratulans: Et hinc, inquit, magis te diligo charissima. Hæc dicẽs, abijt. Et post triduum reuersa dixit, Veni mecum charissima, & Ecclesiam pariter gloriosæ virginis visitemus. Nihil mali suspecta simplex iuuencula, paret illi, & cum vetula vadit. At vbi ante portam diuitis transeunt, vt prępordinauerat vetula, iuuencula rapitur, & protrahitur in conclaue. Angustiata iuuẽcula, & eminus ad aures vetulæ se inclinans, ait: Mihi hac nocte contigit secundum consuetudinẽ fœminarum. Ad horam nunc liberes me cognata dulcissima, & fide data spondeo cras redire. Annuit vetula, consensit & diues. Hinc ergò iuuencula domum rediens, quid fiat excogitat. Præparat de vicinia tres fortes & validas fœminas, & eas cum scopis clã in tha-

in thalamo collocauit. Et quasi vellet melioribus vestibus indui, veniētem vetulam, velut ad suum auxilium, introduxit. Firmatoq; ostio concurrunt fœminæ, & nudatam vestibus, percutiunt scopis miseram vsq; ad sanguinis effusionem. Nec cessant à verberibus donec eluctuato conamine vetula ostium exiluit, & nuda penitus per plateas aufugit. Mirantibus cunctis, quid factum sit audiunt, & cōstantem in castitate iuuenculam per totam ciuitatem extollunt, plusq; lucrata est in honore & gloria bonæ famæ quàm fuisset in omnibus copijs & diuitijs adeptura. (Idem ibidem capite 30. parte 37.

EXEMPLVM IX.

Castus Episcopus tentantem se fœminam cædens in faciem vi verberis deiecit in terram.

Venerabilis Ioannis Bosnensis Episcopi, & postea Magistri ordinis Prædicatorum, vt a fratre ipsius ordinis percepi, factum commēdatissimum audiamus, Fredericum nuper Romanorum Imperatorem luxu corporis impudentissimum, hic beatus vir secretius arguebat. Quod licet Imperator patienter audire videretur exterius, in corde tamen indignantissimè grauabatur. Præcepit ergo cuidam suæ pulcherrimæ inter cæteras concubinæ, vt sanctum virum secretiùs conueniret, & eum si vllo modo posset inclinaret ad lapsum. Quod vbi illa secretius, conuenientiùs, & malitiosius attentauit, clam in insidijs Imperatore cum pluribus cōtuente, vir beatus manum erigens in sublime meretricem in maxillam cum virtute percussit, & facie tenus in terram elisit. Quo facto sanctum virū Imperator in tanta postmodum reuerentia habuit, vt vix illi tātum in Ecclesia sancta crediderit. (Idem ibidē capite 30. parte 43.

EXEMPLVM X.

Castus prædicator tentantem se fœminā super ignem decumbens inuitat ad concubitum.

Prædicator quidam & actione & ordine in Hispania maximus fuit, qui frater Dominicus dictus, cum beato Dominico ibidem Prædicatorū ordinem ampliauit. Hic opinione sanctitatis & gratia acceptissimus erat Regi Castellæ, & nobilibus vniuersis. Quod vbi quædā soldaria, vt Gallicè vocantur tales, sed reuera solemnis meretrix vidit, inuidit, & dixit regi & suis. Quid creditis de isto homine quem sanctissimū reputatis? Ostendā vobis quis ipse sit, & eum vobis videntibus ad concubitum flectam. Cumq; rex meretricem, vt vir vrbanus & nobilis increparet, & illa in periculū vitæ suæ si nō posset, hoc instanter promitteret, respondit rex: Fiat vt spopōdisti. Nec mora: vbi quodam die vir beatus in prædicatione stabat, publica meretrix ad vestigia eius cum miro eiulatu & lachrymis, spectante populo se prostrauit. Quod vt ille vidit, exhilaratus in se, quasi super pœnitentem compassionis lachrymas fudit. Tunc audita confessione eius, per multos dies consolabatur eam, & ipsam, secundum quod dicebat, mutare habitum fecit. Humilitate ergo & obediētia in omnibus simulata, post multos circuitus flexuosos, quos antiquo serpente docente tentauerat, ad istud tandem inauditi doli tendiculum conuertit ingenium. Fleuit diebus multis, nec vllam lachrymarum causam extorquere potuit vir beatus, donec ꝓmitteret (vt erat innocētissimè simplex) in subuentionem salutis illius totaliter se daturum. Ad hanc vocem meretrix cum clamore valido & lachrymis exclamat: O Deus omnipotens, quomodo miserrima merui tantū seruum tuum in salutem meam

ad omne libitum obtinere? Et ille audacter, inquit, pete quod vis, & fiet. Et illa: Verè inquit, nunc scio, quia mei misertus est benignus Deus: vnum solummodo restat, quo peracto parata sum & in mortem, & in pœnam ire, & quæcunq; præceperis experiri. Cui ille: Quid est, inquit, hoc? Et illa inclinato vultu suspirans, quo nihil minus quàm meretrix vilissima putaretur. Verecundor, inquit, dicere, quod tamen vita comite vitare nõ possum. Nisi enim vice sola tuo fruar concubitu, meæ salutis aut vitæ spes esse nõ potest. Mox ille dolum vipereæ mentis intelligens. Nec hoc, inquit, frustraberis, esto certa. Et hæc dicens assignauit ei locum, quo eum solum sum mo manè post dies quatuor inueniret. Inter medijs igitur diebus vir beatus in oratione cõtinuus pernoctabat. Mulier verò regi & suis quid actum sit occultè indicat, iubens eos suum introitum obseruare. Quid plura? Stupefacto rege cum suis, quid fieri debeat præstolatur. Sanctus verò Dei à media nocte ad instar lecti, ex carbonibus ignem in cella parauerat. Manè ergò pulsante ad ostium muliere, intromisit eam vir beatus, baculoq; confricans ignem, vt magis ignesceret, mox se deposuit super ignem dicens: Ecce lectus tali opere dignus, in hoc cuba mecum, alium non habebis. Hoc vt vidit mulier, quasi mortua cecidit. Milites verò ipsius Regis ex insidijs irruentes, beatum virũ sine adustione aliqua corporis aut amictus in medijs ignibus: mulierem autem inrigidatã ad parietem quasi mortuam inuenerunt. Horrore igitur, & admiratione cõfusi flexis genibus rogant ab igne surgere sanctum virum, & stultis fœminæ præsumptionibus indulgere. Quo facto, extrahunt cum furore miserrimam, & nisi vir beatus instantissimè, & cum difficultate ei fuisset prçsidio, illam statim iubente rege ignibus concremassent. Isto facto per totũ Regnum Hispaniæ Prædicatorum Ordo recens adhuc. & coaluit, & conualuit sublimari. (Idem ibidem cap. 30. parte 45.

EXEMPLVM XI.

Castus iuuenis ab ardente ferro non vritur, sed corruptus grauiter conflagratur.

PVer quidam in confinio Burgundiæ in monasterio ordinis sancti Benedicti apud Cluniacum ab ipsis ferè cunabulis innocentissimus ac simplicissimus adoleuit. Adultum ergo iuuenem Abbas suus pro recreatione vel ioco secum proficisci extra præcepit. ufferrandorum ergo equorum causa, Abbate cum suis ante domum ferrariam descendente, miratus iuuenis, eo quòd nunquam tale quid viderat ferrum candens nuda manu sine adustione vel læsura eleuans contrectauit. Stupefactus Abbas, & omnes qui præsentes aderant, innocentiam in iuuene venerati sunt, & rem iteratò ac pluries probauerunt. Post hoc, Abbate cum suis alias occupato, iuuenis interiora domicilij est ingressus, vbi vxorem fabri cum puero super genua inueniens miratus, cùm paruulo cui nunquam simile viderat, iocabatur. Illico mulier in iuuenem quasi inexpertum malitia, stimulata, si talem habere vellet inquirit. Et ille: Libentissimè, inquit. Quæ mox nescium ad concubitum instruens puerum sic fieri promittebat. Ergo vbi iuuenis post concubitum innocentia spoliatus, egressus est, ferrum candens vt priùs existimans contrectare, adustus grauiter exclamauit. Qua ex re Abbas turbatus, nõ modicum admiratus, animaduertit ex interiori læsura animę iuuenem foris læsum, & priori innocẽtia quæ eum cõtra ignem protexerat, denudatum. Reductum ergo ad monasterium iuuenem Abbas super gestis diligenter inquirit, veritatemque sim-

simplicissimè confitetur. Et sic multis lachrymis damnum suum tremebundus expauit. (Idem ibidem, capite 36. parte 2.

EXEMPLVM IX.

Castus presbyter quantam gratiam pro castitate vidente Basilio meruerit.

SAnctus quoq; Basilius quodam die splẽdore diuino illustratus, exiuit de ciuitate sua dicens aliquibus discipulis: Filij, sequimini me, vt videatis mecum gloriã Dei, & admiremur de discipulis magistrum. Cognouit autem hoc virtute spiritus sancti presbyter Anastasius qui habebat vxorem xl. annis secum in virginitate manẽtem, & ipse quotidie in pane & aqua ieiunabat excepto die Dominica. Dixitq; verbotenus mulieri, vlu autem sorori suę. Ego vado agricolari, tu surge & orna domum, & circa horam nonam thuribulum, & cereos accipiens vade obuiam sancto Basilio, qui venit diuertere in domum nostram peccatorum. Quod cum illa multa cum veneratione & timore fecisset, sanctus Basilius data ei benedictione ait: Quo modo habes domina Theogenia? Quę expauens in vocatione nominis sui dixit: Bene sãcte pater. Qui ait: Vbi est dominus Anastasius frater tuus? Quæ respondit: Domine vir meus est, & abijt agricolari. Qui dixit: In domo tua noli turbari. Expauens mulier his verbis, quia vidit eum omnia sua secreta cognoscere, stupefacta cecidit in terram clamans: Sancte Dei ora pro me peccatrice, quia mirabiles res video circa te. Et faciẽs eis orationem corã omnibus ait: Extende pannum inter brachia tua. Et cùm extendisset iussit infundi carbones de thuribulo in pãnum & superponens incensum ambulabat præcedens eos. Venientibus autem in domum presbyteri obuiauit & ipse, & osculatus Sancti pedes, ait: Vnde hoc mihi vt veniat sanctus Dei ad me? Cumque abijssent in Ecclesiam iussu Basilij presbyter stetit ad sanctum ministerium. Et vidit sanctus cum quibusdam dignis tempore eleuationis corporis Dominici, spiritum sanctum in specie ignis circundantem presbyterum, & altare. Cumque communicassent, & ad domum redijssent, comedentibus illis dixit ei sanctus Basilius: Enarra mihi vnde tibi thesaurus iste, & quæ est vita tua? Qui respondit: Ego peccator sũ subditus tributis publicis habens iuga boum duo, vnum ad ministrationem peregrinorum, alterum ad ministrationem vectigalium, & ista mulier est coancilla mea ministrans pauperibus & mihi. Dicit ei sanctus: Voca eam sororem tuam sicut & est, & enarra mihi conuersationem tuam. Qui ait: Non habeo quicquam boni, & alienus sum ab omni virtute. Tunc dixit ei Basilius: Surge, eamus simul, & duxit eum ad vnam de cellulis domus, dixitque ei: Aperi mihi ostium. Respondit ei presbyter: Non introeas pater, quia necessaria domus sunt. Dixit ei Basilius: Et ego in ista necessaria veni. Nolente ergo presbytero aperire, sanctus aperuit illud sermone. Et ingrediens inuenit ibi leprosum pluribus membris defluxum, quem nemo sciebat ibi esse nisi presbyter, & eius soror. Dixit ergo presbytero: Cur voluisti mihi occultare thesaurum istum tuum? Qui respondit: Furiosus est pater, & ideo timui ne laberetur in sermonem. Dixit ei sanctus: Bene certasti in illo, sed sine me hac nocte ministrare ei, vt & ego mercedem accipiam. Tunc reliquerunt sanctũ Dei in cella cum leproso, clauseruntq; ostium. At ille tota nocte super eum faciens orationem sanauit illum, & sic cum suis reuersus est in ciuitatem. (In vita S. Basilij apud Surium.

EXEMPLVM XIII.

Castitatem perpetuam beatus Thomas de Aquino fortiter resistendo promeruit.

Legitur in vita sancti Thomæ de Aquino quod cum ipse inuitis parentibus & fratribus ordinem Prædicatorum introisset, non valentibus eum à proposito retrahere, diabolo instigante per multas persecutiones furtim à suis fratribus raptus est, & in quodam castro custodiæ mancipatus. Prouidus autem adolescens breuiarium, & biblia à fratribus ordinis petijt, & Domino ordinante suscepit. In qua biblia tam profunde profecit, vt postea exiens de paterno carcere in paucis bibliæ punctis dubitaret. Cum autem à suis graui inedia, frigore & penuria affligeretur, nunquam tamen efficere potuerunt, vel saltem habitũ suscepti ordinis, vel cibos vellet mutare. Et his omnibus nequius cogitãtes per quod possent euertere animũ iuuenilem, miserunt ad eum quandam iuuenculam pulcherrimam, quæ eum induceret ad peccandum. Cumq; in se sensisset carnis stimulum excitari, mox de igne titionem ardentem arripiens, puellam extra cameram effugauit. Et accedens ad angulum cameræ, signum crucis cum summitate titionis parieti impressit, & coram illa cruce ad orationem procumbens Deum cum lachrymis exorauit, vt nũquam stimulum carnis sentiret qui integritatem mentis & corporis violaret. Cumque sic orans diutius obdormiuisset, apparuerunt ei duo Angeli, dicentes ipsum à Deo exauditum, & à pugna quam habuerat obtinuisse triumphum. Qui etiam ipsum circa renes stringentes dixerunt: Ex parte Dei cingimus te cingulo castitatis, qui nulla poterit tentatione dissolui. Ipse autem in illa strictura sẽsibilem passus dolorem excitatus clamauit. Cuius diuini muneris fuit adeo efficax gratia, vt ex tunc nullum sentiret stimulum illicitæ voluptatis. (In vita S. Thomæ Aquinatis apud Surium.

EXEMPLVM XIV.

Casta, & innupta puella recusans osculum impartire Imperatori, & illud reseruans futuro marito, ab ipso Principe amplo territorio donatur.

Cvm Otho 4. Imperator, Florẽtiæ esset, & inter multas forma, atq; ætatis flore insignes fœminas Gualdratam bertham, ipse plurimum laudaret, puellæ pater, qui aderat, Bellincionus nomine, obtulit facturum se, si ita eius ferret animus, vt deosculandæ puellæ copiam haberet, quod cum puella audisset, respondissetque: Nullius vnquam, nisi eius qui vir suus esset, suauium accepturam, adeo modesto principi ea res placuit, vt indignum duceret, sine premio puellam dimittere. Itaq; eam in matrimoniũ Guidoni Germano locauit, viro non solum armis, atq; virtute, verum generis quoq; nobilitate insigni, & totam eam vallẽ quæ sub Calentini nomine, in Aretino agro censetur, cum Comitatus honore vtrisque dedit. A quibus postea familia manauit, quæ Comitum Guidorum nuncupata est. (Baptista Fulgos. lib. 6. cap. 1.

CASTRARE.

Castrantes seipsos ab Episcopis, & summo Pontifice excommunicantur.

Frater aliquis contristabatur aduersus alium fratrem. Quod audiens ille, venit satisfacere ei. Ille autem non aperuit ostium cellæ suæ. Perrexit ergo ille ad quẽdam senem, & dixit ei causam, & respondit ei senex: Vide ne quasi iustitiam habeas causæ apud te meipsum in corde tuo, tanquam culpaturus fratrem tuũ, vt teipsum iustifices, & illum reprehendas;

das: sed propterea non tetigit Deus cor eius, vt aperiat tibi. Veruntamen hoc est quod dico tibi, vt vel si ille peccauit in te, ponas in corde tuo, quia tu in illum peccaueris, & fratrem tuũ iustifices, & tunc Deus dat in corde illius concordare tecum. Et narrauit ei exemplum tale, dicens: Duo quidam erant sæculares religiosi, & loquentes secum egressi sunt, & facti monachi: æmulationem autem habentes vocis euangelicæ, sed non secundum scientiam, castrauerunt se quasi propter regna cœlorum. Audiens autem hoc Archiepiscopus, excommunicauit eos. Illi autem putantes, quia bene fecissent, indignati sunt contra eum, dicẽtes: Nos propter regna cœlorum castrauimus nos, & hic excõmunicauit nos, eamus & interpellemus aduersus eum Hierosolymorum Archiepiscopum. Abeuntes autem indicauerunt ei omnia. Et dicit eis Archiepiscopus Hierosolymitanus: Et ego vos excommunico. Ex quo iterum contristati, abierunt Antiochiam ad Archiepiscopum, & dixerunt ei omnia quæ facta sunt circa se: & ille similiter excommunicauit eos. Et dixerũt ad seipsos: Eamus Romam ad Patriarcham, ipse nos vindicabit de hominibus istis. Abeuntes ergò ad summum Archiepiscopum Romanę ciuitatis, suggesserunt ei quæ fecerãt eis memorati Archiepiscopi, dicentes: Venimus ad te, quia tu es caput omnium. Dixit autẽ eis & ipse: & ego vos excommunico, & separati estis. Tunc defecerunt animo excommunicati toties, & dixerunt ad seipsos: Isti Episcopi sibi inuicem consensum dederunt, & consẽtiunt, propter quod in synodis congregantur. Sed eamus ad illum virum sanctum Epiphanium Episcopum de Cypro, quia propheta est, & personam hominum non accipit. Cùm autem proximarent ciuitati eius, reuelatum est ei de ipsis: & mittens in occursum eorum, dixit: Ne intretis ciuitatem istam. Tunc illi in se reuersi dixerunt: Pro veritate nos culpabiles sumus: vt quid ergò nos ipsos iustificamus? etiã si nos illi iniustè excommunicauerunt, nunquid & iste propheta? Ecce enim Deus reuelauit ei de nobis. Et reprehenderunt semetipsos valde de culpa quam fecerant. Tunc videns Deus, qui corda nouit, quia se pro veritate culpabiles fecerant, reuelauit Episcopo Epiphanio, & vltro misit, & adduxit eos, & consolatus eos suscepit in communionem. Et scripsit de his Archiepiscopo Alexandriæ: Suscipe filios tuos quoniam in veritate pœnitentiam egerunt. Et addidit senex, qui hoc exemplum narrauit, dicens: Hæc est hominis sanitas, & hoc est quod Deus vult vt homo culpã suã proijciat ante Deum. Hæc cùm audisset frater, fecit secundum verbum senis, & pergẽs pulsauit ostium fratris. Ille autem mox vt sensit eum, primus deintus pœnitentiam gessit, aperuitque statim ostium, & osculati sunt se inuicem ex animo, & facta est inter vtrosq; pax magna. (Ex lib. doctr. PP. lib. de humilitate nu. 39.

CÆLESTIS GLORIA.

EXEMPLVM I.

Cœlestem gloriam ad breuissimum tempus expertus puer omnium hominum linguis loqui didicerat.

IN ea mortalitate, quæ patricij Narsi temporibus hãc vrbem vehemẽter afflixit, in domo Valeriani Romanæ vrbis aduocati puer Armentarius fuit præcipuæ simplicitatis & humilitatis. Cum vero eiusdem aduocati domus eadem clade vastaretur, idem puer percussus est, & vsque ad extremum deductus. Qui subito sublatus à præsentibus, rediit sibique Dominum suum fecit vocari: cui ait: Et ego in cœlo fui, & qui de- hac

hac domo morituri sunt, agnoui. Ille atque ille morituri sunt, tu verò non timeas: quia hoc tempore moriturus non es. Vt verò scias quia me fuisse in cœlum verum fateor, ecce accepi illic vt linguis omnium loquar. Nunquid non cognitum tibi fuit Græcam linguam me omnino nesciisse? & tamen Græcè loquor, vt cognoscas an verum sit quòd me omnes linguas accepisse testificor. Cui tunc Græcè Domin⁹ suus locut⁹ est, atq; ille in eadẽ lingua respõdit, vt cuncti qui aderãt, mirarentur. In eadẽ quoq; domo prædicti Marsi spatarius Vlgar⁹ manebat, qui festinè ad ægrum deductus ei Vlgarica lingua locutus est, sed ita puer ille in Italia natus, & nutritus in eadem barbara locutione respondit, ac si eadem fuisset gente generatus. Mirati sunt omnes qui audiebant, atque ex duarum linguarum experimento, quas eum antea nesciisse nouerant, crediderunt de omnibus, quas probare minimè valebant. Tunc per biduũ mors eius dilata est, sed die tertio (quo occulto iudicio nescitur) manus ac brachia, lacertosque suos dentibus laniauit, atque ita à corpore exiuit. Quo mortuo omnes illi quos prædixerat, ex hac protinus luce subtracti sunt, nullusq; in illa domo ex eadem tempestate defunctus est, qui voce illius denunciatus non est. (Gregorius lib. 4. Dial. cap. 26.

EXEMPLVM II.

Cœlestem ciuitatem non nisi per pœnitentiam suas vestes lauantes intrabunt.

ANNO Domini M. CIV. quidam clericus de Vendopera, cum studeret in scholis apud Lugdunum, vidit visione noctis vallem sub monte, super quem ciuitas pulcherrima sita erat, cuius aspectus nimium delectabat intuentes, ita vt quisquis eam videret, de aspectu illius satiari non posset, & modis omnibus laboraret quomodo ad eam peruenire valeret. interea vidit fluuium quendam sub pede montis, quem dum circumiret quærens quomodo illum transmearet, vidit super ripam fluminis duodecim pauperes lauãtes in flumine tunicas suas. Inter quos erat quidã veste candidissima indutus, multum alijs dissimilis, qui iuuabat alios in tunicarum suarum ablutione, qui postquam adiuuerat vnum, ibat postea ad iuuare alium. Tunc clericus, qui hoc videbat, accessit ad illum qui cæteros adiuuabat, & dixit: Quæ gẽs estis vos: Qui ait: Isti pauperes, homines sunt pœnitentiam agentes. & se à peccatis suis lauantes, & ego filius Dei Iesus Christus, sine cuius auxilio nec isti, nec alij possunt bene facere. Ciuitas hæc pulchra quam vides paradisus est vbi ego maneo, & quando quis tunicam suam lauerit, id est, pœnitentiam peregerit, in illam intrabit. Tu ipse satis diu quæsisti viam qua itur ad illam, sed nulla alia via quàm ista ducit ad eam. His dictis clericus à somno euigilauit; & mirari cœpit de visione. Cumque non multo post re discesset de schola in patriam, narrauit Episcopo Cabilonensi visionem hanc, cui familiaris erat, qua audita Episcopus suasit ei, vt sæculum relinqueret, & religionem intraret, commendans ei super omnes ordines nouellum illum ordinem Cistercionsem. Ille venit Cistercium, & inuenit locum incultum & desertum, & fratres inter bestias conuersantes. Ad portam verò monasterij quæ de vimine facta erat, pendebat malleus ferreus, cuius sonitu ad portam portarius compellabatur ab intrare volentibus. Hoc verò sonitu portarius vocatus, venit ad eum foras, & inclinans se salutauit eum. Quem clericus intuens, statim recognouit se eundem vidisse inter

eos qui tunicas in flumine lauabant. Rogauitque eum vt duceret se ad Abbatem. Abbas igitur & totus conuentus venit ad eum, & recognouit clericus omnes se vidisse tunicas suas in flumine lauantes. Statimque cecidit ad Abbatis pedes, rogans eum lachrymis, vt susciperetur, qui susceptus nõ multo post factus est prior. (Vincent. Belluac. lib. 5. cap. 100.

EXEMPLVM III.

Cœlesti gloria visa nobilis quidam Tartarus conuertitur.

CVm quidam nobilis, adhuc gentilis, in exercitu Tartarorum febre acutissima laboraret, & materia ad cerebrum ascendente in furiam raptus esset, dormientibus omnibus qui circa illum erant, aufugit nudus, & tribus noctibus per eremum vastissimum oberrauit. Tertia igitur nocte, digesta materia, creticauit, & ad se rediit compos mentis: Qui in tenebris horrens solitudinem, quid faceret, quo se verteret, nesciebat. Et ecce post instans modicum, discussis tenebris, vidit in montis cacumine ingens lumen. Reptans ergo manibus & pedibus, ascendit in montem, & ecce super omnem solis fulgorem, regem admirabilem vidit in throno aureo residentem, & ad eius dexteram reginam incomparabili decore fulgentem. Vidit etiam mixtim seniores & iuuenes in thronis aureis assidẽtes, ministrosque ex omni parte vultibus sidereis rutilantes. Hæc vt vidit gentilis, super id quod credi potest obstupuit. Nec mora: vnus ministrorum à rege missus, eum vestibus nudum, induit, & ad regem duxit. Cui rex: Nihil, ait, in rebus humanis simile quid vidisti? Et ille: Nihil, inquit, Domine. Et rex ad eum: Ego sum, inquit Christianorum Deus, rex & Dominus sempiternus. Tu autem redibis ad populum tuum, & perquirens inuenies in gente Hungarica, quæ immixta est genti tuæ, duos presbyteros christianos, talis habitus, & talis formæ, à quibus erudieris ad normam Christianæ fidei. Hæc vt audiuit gentilis, renuit bonorum societate frustrari. Et mox ad eum Rex: Impossibile est, inquit, talem te remanere nobiscum: sed si Christianorum fidem susceperis vt præcepi, societate ista iucundissima perfrueris. Hoc dicto, miles sedens in equo albo suscepit illũ, & in exercitum Tartarorum, populo mirante, reduxit, fuitque apud eum diebus tribus, & post repente disparuit. Nobilis autẽ vt iustus erat presbyteros quæsiuit, & inuenit: & eruditus ad fidem, cum multis militibus Tartarorum sacrum baptisma suscepit, & Christianè postmodum ac sanctè vixit. Vestes autem, quas, vt diximus, nudus acceperat, præcipui coloris erant & mollitiei: opus verò earũ nec plumarium, idest, ex acu factum aduerti poterat, nec textrinum: sed super omne artificium hominis diuina virtute contextum. (Thomas Cantipratentis lib. 2. Apum, cap. 54. parte 14.

EXEMPLVM IV.

Cœlestem gloriam quidam moriturus videns mira narrauit, multa prædixit, aliorum cordium occulta cognouit.

ÆGrotauit in Hemmenrode cœnobio sacerdos, Isenbardus nomine, custos Ecclesiæ, plusquam trigesimum annum agens in ordine, & ad extrema perductus est. Media nocte cum super eum ministrorum vigilaret diligentia audierunt eum leni susurro verba sonare, timentesq; ne morti proximus aliena loqueretur, ori loquẽtis aure adhibita, intellexerunt verba sublimia ædificationis plena, de gloria cœlestium, & inenarra-

narrabili lætitia sanctorum. Dignum ergo iudicantes testem his idoneum adhiberi, nunciauerunt hæc Abbati, qui & ipse graui laborabat infirmitate. Vocatus Abbas adfuit: Interim cecidit horologium & occasione sumpta sic fari cœpit. Ah! quam suauem noctem exegi. quàm delectabili horologio temperando operam dedi, quàm dulces,& quàm suaues concentus audiui, choris in cœlo psallentiũ interfui. Ah! quàm concorditer, quã delectabiliter psallebant. In nostro cantu solet esse dissonantia,tædium, lassitudo,ibi longè aliter est. In vnã omnes conueniunt melodiam, super omne quod delectat dulciorẽ. Infatigabiles laudare nõ cessãt,& quãto plus crescit amor laudandi:& mirabili atque ineffabili modo hoc prouenit in vsum grauissimæ quietis, quod nunquam vacant à laude creatoris. Ibi enim vidi homines nostri ordinis super omnes alios eminere claritate, & dignitate, & gratia præcellere. Qui enim magis hic humiliati sunt, mediocribus pro Christo contenti, gloriosius ibi exultant, abundantiorem accipientes cõsolationẽ, facie splẽdidissimi, statura celsi, veste etiam gloriosi. Cum his autem familiariter conuersatus sum, & amico refectus colloquio, apparuerunt etiam mihi fratres nostri, Dominus VVernherus prior,& dominus Michel,& dominus Arnoldus,& dominus Cuno,& dominus Dauid honore celsi,candidissimis induti cuculis, quorum nitor oculis meis tam erat impenetrabilis, quàm radius fulguris coruscãtis. Tanta gloria vestium delectatus, sollicitè quærebam,si talem ego habiturus essem, & dixerunt: Qui viuit irreprehensibiliter, talem vestem sperare potest: si verò vitium latuerit in conuersatione,macula apparebit in illa veste,culpa enim vitæ maculam generat in veste. Immaculatam ergo merebitur ille habere vestẽ,qui se à maculis seruat immunẽ. Et dixi: Quæ sunt maculæ? Et illi, murmuratio,detractio inuidia negligentia,& quicquid sinceritatem cordis maculat,& confundit. Qui talia agunt, in gloria vestis maculam ponunt. Tu verò pro multis laboribus & vitæ honestate, similem sortieris vestem. His dictis faucibus arefactis, viribusq; exhaustis, defecit loquens. Post modicum, instillata refocillatus aqua,resumptoque spiritu, ad loquẽdum se parãs spem fecit auditoribus. Et ait: Vtinam differret me Dominus, vsque dum completo opere Dei, Dominis nostris loqui possem. Ah quàm læti nuntij baiulus essem, quam læta, quàm stupenda narrarem, quæ vidi, quæ audiui,& sensi, quæ parata sunt diligentibus Deum, & in laude eius vigilantibus. Et Abbas: Frater quomodo hæc vidisti? Et ille: Quater hac nocte raptus sum ante Deum, pectus meum apertum est, & anima mea educta est, & statim fui inter choros Angelorum.& vidi Dominam nostrã in immensa claritate, cum suis sacris virginibus, quæ se mihi promisit in necessitate adfuturum,& sanctum Michaelem cum multo exercitu Angelorum præparatum in auxilium mihi. Nam altari,& memoriæ suæ honorem solebam semper impendere, & innumerabilem multitudinem Sanctorum, & quos antè non videram, statim cognoui. Rursum spiritu & viribus deficiens,loqui cessauit. Compulsus itaque de sorbitiuncula paux illum accepit, & gustans ait: O quàm dulcis est Dominus gustantibus: O quantæ est suauitatis eius abundãtia, quàm larga, quàm indeficiẽs, & omnium deliciarum copijs affluens,quæ me in hac nocte reficere dignatus est: O dulcedo illa, dulcedo gratissima,optabilis, & præstantissima: O quàm singularis,quàm excellẽns, & ineffabilis: Intus enim in corde vtcunque teneo;verbis autem explicare non valeo. Quam sentire potui, non possum effari,rei nimietate victus. Tam felici refectione pastus, hanc refectionẽ super-

superaddere superfluum duco. Hæc breue & modicum nutrimentum præstat, illa in perpetuum reficit, & saginat. O quam beati sunt, qui illa sine fine fruituri sunt: Iubente Abbate, vocati sunt quidam nouitij, viri quondam in seculo clari, virtute militari insignes, quos ita consolatus est. Vere felices estis, & ter quaterque beati, qui de vana vestra conuersatione, atque mundana vanitate per diuinam misericordiam vocati estis, partem in cœlis cum iustis habituri. Constat enim de salute vestra, si tamen perseueraueritis. Nam Dominus Dauid indesinenter pro vobis preces ad Dominum fundit, quatenus quod salubriter inchoastis, feliciter compleatis. Vnũ autem eorum nomine exprimens de eo dicebat, nisi portas Claustri ingressus fuisset, mortis æternæ portas non euasisset. Aderant & hospites conuertendi gratia de sedibus suis euocati, sed nimio adhuc rerum temporalium amore detenti, rem arduam aggredi dubitabant. Qui fiducialiter accedentes ad virum Dei, mentisque fluctuationem confessi, quod videlicet velle adiaceret eis, perficere autem bonum non inuenirent, supplicabant vt orationibus eius adiuti, mererentur in bono stabiliri. Et ille: Quamdiu mente adhæretis seculo, non potestis perfecte placere Deo, nec firmari in bono, habentes voluntatem fixam in malo. Quapropter recedite omnino ab his, quæ inutiliter amatis, & non deerit vobis gratia Saluatoris. Si vidissetis quæ ego vidi omnem gloriam mundi vilẽ reputaretis. Deinde multa quærebãt, ille de patre, ille de suo statu futuro, ille de præsenti. Sed vir Dei ita singulis responsum temperauit, vt secretorum reuelator, & conscientiarum inspector esse probaretur. Mox vocante Domino sancta illa anima carne soluta est, ad dolores corporis vltra non reditura. sed vt credimus, immortalitatis luce vestienda, & perenni gaudiorum suauitate reficienda. Cæsarius lib. 11. capite 3.

EXEMPLVM V.

Cœlestem gloriam expertus anxiè de suo reditu causabatur.

ERat in eadem domo simul laicus conuersus nomine Obertus, vir moribus ornat⁹, & actione circũspectus à primis adolescentiæ annis deseruiens in ordine, ad omne iubentis imperium hilaris & promptus. Hic cum annis circiter triginta fratribus infirmis tam deuotum, quàm sedulũ exhibuisset obsequium, ipse quoq; diuersa corporis inequalitate corruptus est, & in magnis laboribus superueniens annis quasi viginti, longũ trahebat martyrium, veruntamen, licet corpore inualidus, animi prouidentia nõ deerat fratrum necessitatibus, prudenter disponens omnia. Tandem mortalitatis vrgente procella, & languore inualescente, diem suũ functus vita simul, & doloribus erept⁹ est. Nocte B. Stephani, quæ proxima est natali Domino pulsata est tabula defunctorum pro eo, & surgẽtes festinanter aduenerunt fratres, orationibus munientes fratris exitum. Iacebat autem vt moris est, positus supra mattã, extremum trahens spiritum. Dicta litania cum adhuc aliquid spiramẽti superesse videretur, incepti sunt septem psalmi. Inter dicendum, tanquam de leui somno excitatus, reuixit, circũferens oculos, & iubẽte Abbate repositus est in lectũ suũ, & reuersi sumus. Quidam autem rei nouitate perculsi, manserunt circa eum, expectãtes donec cõualesceret spiritus eius, cupientes audire ab eo quid hoc esset miraculi. Postq̃ autem sibi redditus est, ita dicere exorsus est. Hic ego quid facio? certe hic esse nolo. Eram inter Angelos, cœlestis harmoniæ suauitate demulcebar, deputatus eram beato protomartyri, gloriæ ipsius consors, & collega futurus. Hic ergo quid facio? certe redire volo. Post modicũ iterũ

tabula pulsata est, & fœliciter obdormiens in Domino, vt credimus, non est fraudatus à desiderio suo, partem habiturus in sorte Sanctorum. (Idem ibidem capite 6.

EXEMPLVM VI.

Cœlestis processionis intuitu, nouitius duritiam ordinis sancti Francisci exhorrens, confortatus est.

Qvidam iuuenis valdè nobilis, & delicatus venit ad ordinē sancti Francisci, qui indutus habitu fratrum, post aliquos dies diabolo instigante, cœpit habere in tanta abominatione habitum quem gerebat, quod videbatur sibi portare saccum vilissimum, & propterea horrebat manicas, abominabatur caputium, & ipsam longitudinem tunicę, & eius asperitatem tanquam importabilem æstimabat. Vnde factum est quod crescente religionis fastidio, deliberauit penitus reijcere habitum, & redire ad sæculum. Magister autem eius docuerat eum quod quando ante altare cōuentus transiret, in quo seruabatur sanctissimum Christi corpus cum magna reuerentia genibus flexis, & discooperto capite, & cancellatis manibus, se deuotissime inclinaret. Dictus autem iuuenis hoc semper solicitè obseruauit. Accidit autem illa nocte qua deliberauerat dimittere habitum, & redire ad sæculum, quod oportebat eum altare transire, vbi sicut consueuerat genu flexit, & statim fuit raptus in spiritu, & ostensa fuit sibi mirabilis visio. Vidit enim quasi multitudinem infinitam coram eo processionaliter transeuntem, omnes vero qui in illa processione beati erant, bini incedebant, & erant vestiti in ornatissimis diasperis. Facies autem eorum, & manus, & quicquid apparebat de corpore, sole splendidius radiabat: & ibant cum cantu, & iubilo Angelorum solemnissimè, & dulcissimè decantando. Inter quos duo nobiliores cæteris incedebant, tanta claritate velati, quod mirandum stuporem aspicientibus ingerebant. Et quasi circa finem processionis prædictæ, vidit etiam quendam tanta gloria decoratum, quod videbatur quasi nouus miles ab omnibus singulariter honorari. Dictus autem iuuenis hoc videns, mirabatur valdè, & nesciebat quid hoc esset, nec interrogare transeuntes audebat, nec poterat nimia dulcedine stupefactus. Sed cum processio pertransisset, & ipse adhuc videns extremos resumens audaciam cucurrit, & illos interrogans dixit: O charissimi, rogo vos quod dicere placeat qui sunt isti tam admirabiles, quos continet hæc veneranda processio. Illi vero conuertentes ad eum splendidissimas facies, dixerunt: Nos omnes sumus fratres Minores, qui modo venimus de paradiso. Et ille rursum interrogans ait: Qui sunt illi duo qui tam excellenter inter alios rutilant? Responderunt. Illi duo ceteris clariores, sunt beatus Franciscus & sanctus Antonius. Ille autem vltimus, tātum honoratus, est quidam sanctus frater nouiter mortuus: quem (quia valēter contra tentationes pugnauit, & vsq; ad finem perseuerauit in sancto proposito) ad gaudia æterni regni cum gloria & triumpho perducimus: non solum comitantibus sanctis, sed etiā lætantibus angelis. Ista vero vestimēta diasperi, quæ nos tam decora portamus, data sunt nobis propter asperas tunicas quas in religione patienter detulimus: & gloriæ claritas quam tu vides, data est nobis à Deo propter humilem patientiam, quam fecimus, & propter sanctam paupertatem & obedientiam, & castitatem mundissimam, quam vsq; in finem hilari mēte seruauimus. Vnde fili non sit tibi durum saccum religionis tam fructiferum deferre: quia in sacco beati Francisci amore Domini nostri Iesu Christi mundum spernendo, carnem mor-

mortificando & contra diabolum dimicando vtiliter te habueris, nobiscũ simili veste fulgebis. Et his dictis iuuenis ad se rediit, & cõfortatus ex ipsa visione, omnem tentationem abiecit: culpam coram Gardiano, & alijs fratribus recognouit asperitatem pœnitentiæ, & indumenti, vt diuitias de cætero concupiuit, & sic mutatus in melius, in sancta vita finiuit. (2. parte Chro. Gal. lib. 10. cap. 25. Vide etiam tit. Beneuolentia exemplo sexto.

EXEMPLVM VII.

Cælestis regni intuitu quidam moriturus omnes labores suos nihil esse fatetur.

CVM quidam nouitius laboraret in extremis in conuentu Argentinensi in Theutonia, & fratres recommendarent animam ipsius creatori, ex insperato aperuit oculos suos, & ait: Audite fratres charissimi, mihi accidit sicut alicui eunti ad forũ, & paruo pretio magnas merces ementi. Ecce enim regnum accipio, & causas nescio meritorum. Et hoc dicto requieuit in pace. (Libro qui dicitur Vitæ fratrum Prædicatorum parte 5. cap. 2.

EXEMPLVM VIII.

Cælestem thesaurum nulli rei comparabilẽ tribulationibus suis sanctus Frãciscus promeruit.

CVM sanctus Franciscus grauiter pateretur in oculis, & venisset ad sanctum Damianum: prima nocte tam grauiter est in oculis infirmatus, quod lucem aliquam videre non poterat. Cùm ergo stetisset in cella l. diebus, in tanto dolore oculorum, & vexatione multiplicium murium à diabolo excitata: quod die, noctuque quiescere non valebat. Tunc sanctus pater hoc esse flagellum Domini recognoscens: cœpit Deo gratias agere, & illum toto corde, & ore laudare, & ex intimis præcordiis clamare quod illis, & multo maioribus angustijs dignus esset. Et cum hoc rogabat Dominum dicens: Domine Iesu Christe pastor bone, concede mihi ouiculæ tuæ gratiam, & virtutem, vt in nulla tribulatione angustia, vel dolore à te recedam. Et cum hæc dixisset, facta est ad eum vox de cœlo, dicens: Francisce, responde mihi, si tota terra esset aurũ, & mare, & flumina, & fontes essent balsamum, & omnes montes, & colles, & lapides essent lapides preciosi, & tu inuenires alium thesaurum tanto nobiliorem his omnibus, quãto est nobilius aurum, quam terra, & balsamum quam aqua, & lapides preciosi, quam saxa, & esset tibi datus pro infirmitate tua ille thesaurus tam charus, non deberes multum gaudere? respondit sanctus Franciscus: Domine non sum dignus tam precioso thesauro. Et Dominus ad eũ, ait: Gaude nunc frater Francisce, quia ille est thesaurus vitæ æternæ quem tibi repo sui. Et ex nunc te inuestio, & ista infirmitas, & afflictio tua est ara illius beati thesauri. Tunc sanctus Franciscus est valdè lætus effectus. (Ex eodẽ Chronico Minorum.

EXEMPLVM IX.

Cælestẽ Domum Ioannes Eleemosynarius à Troilo Episcopo triginta libris, quas pauperibus dedit, comparauit.

EVnte aliquãdo beato hoc patriarcha ad visitãdos pauperes in locũ, qui dicitur Cęsarium, cũ quodã Episcopo amatore pecuniæ, dixit beatus Patrtarcha ad eum. Ama ac honora frater Troile fratres Christi, hoc enim erat nomen. Nunciauerat enim quidam Patriarchæ quod xxx. libras auri portabat in ipsa hora. Episcopos tanquam veritus sermonem Patriarchę, imo ad horam calefactus singula numismata dari omnibus sedentibus

fratribus præcepit ei, qui xxx. libras illas portabat. Celeriter ergò huiusmodi quantitas erogata est. Recedentibus ergò vtrisque Patriarcha, scilicet. & qui inuitam (vt ita dicam) eleemosynam fecerat, irruit in Troilum propter pecuniarum dationem febris innaturalis. propter quod in lectum ægrotus statim decidit, inuitatus à Patriarcha per nunciū vt secū prāderet, venire recusauit, Frigore enim & febre se venari pro causa quadam dicebat. Igitur cū hoc audisset Patriarcha mox agnouit causam, quia propter eleemosynā, xxx. librarū infirmatus est ille inuit⁹ eleemosynator, erat enim (vt Prædictū est) valde immisericors, & amator pecuniæ. Non sufferēs ergò beatus se quidē supra mēsam reficere, illum autem super lectū grauiter cruciari, peruenit celeriter ad eum, & dixit ad eū hilari vultu. Fac charitatem fili Troile. Æstimabas quod in veritate tibi dixerim dare fratribus huiuscemodi donū. Ego enim volui prę stare eis singula numismata propter sanctam festiuitatē, sed quia nō habebat distributor meus sufficientē quantitatem, hui⁹ rei gratia mutuā dedisti mihi eam. Et ecce attuli tibi illas triginta libras. Vt verò vidit quantitatē Episcopus in honorabili manu Patriarchæ medici ac deuotissimi pastoris, repente, ac subito febris quidē dispa rebat, frigus recedebat, fortitudinis quoque & corporis eius color ad eum reuertebantur, vt ex hoc nō posset latere hanc esse causam repente cōprehendentis eum infirmitatis. Suscipiēs ergò aurum ab honorandis manibus Patriarchæ, & nihil omnino contradicens expectabat ab eo conscriptionem abrenunciationis. Fecit hoc autem cum gaudio, scribēs proprijs manibus ita. Deus, Domino meo Ioanni beatissimo Patriarchæ, da mercedem triginta librarum, quæ datæ sunt tibi, quoniam ego recepi mea. Hæc itaque accipiēs sanctus, sumpsit secum Episcopum ad prandium (vt enim iam dictum est) statim sanatus est. Volens igitur mercedis redditor Deus corripere eum, simul autem & ad misera tionem & compassionē erigere, ostendit ei eadem die dormienti post prandium in somnis qua mercede priuat⁹ esset. Vidit enim (vt ait) domum, cuius pulchritudinem atque magnitudinem non potest ars hominum imitari, & ianuam huius totam auream, & supra ianuam titulum conscriptū. Mansio æterna, & requies Troili Episcopi. Cùm ergò hoc (inquit) legissem, gauisus sum eo quod legeram, sciebā enim donandam mihi ab imperatore talis domus epulationem. Nondū autem huiusmodi tituli superscriptionem cum gaudio perlegeram, & ecce quidam regius cubicularius habēs secum aliquos obsequij diuini. Et cū peruenisset ad talem nitentis domus ianuam, dixit ad proprios officiales: deponente titulum, & cùm deposuissent, iterum dicit eis: Mutate eum, & ponite quem misit rex orbis terrarū, Et attulerunt, & affixerunt aliud me aspiciente superscriptum, ita Mansio æterna ac requies Ioannis Archiepiscopi Alexandriæ empta libris triginta. Et cum hoc (inquit) vidissem surrexi à somno, & magno, summoque pastori Patriarchæ quæ visa sunt in somnis ei enarraui. Proficiens & ipse hac de causa, factus est enim ex tūc eleemosynarius. (In vitis PP. p. 1. in vita S. Ioannis Eleemosynarij. §. 8. Vide etiam tit. Affectus exemplo 12.

EXEMPLVM X.

Cœlestem coronam sanctæ Fidei pro passionibus datam videns Caprasius animatur ad pugnam.

Legitur in vita sanctæ Fidis virginis, quod ipsa à cunabulis Christū diligens, cum prę fama sanctę vitæ latere nō posset, comprænditur, & Daciano præsentata, Christianam se esse constanter respondit. Cūq; Deos gentiū dæmonia esse asserens, nec blandi-

blandimentis, nec minis vt Christum negaret posset induci, iussu præsidis super cratem ferream diuaricatis mēbris, substratis carbonibus extensa est. Dumque sic pro Christo torqueretur, multos exēplo suo conuertit ad Christū. Tunc quoque sanctus Caprasius, qui præ timore præsidis iuxta vrbem in rupis cuiusdam foramine iacebat, cūcta quę intra murorum ambitū fiebant apertè videbat. Hic cum virginē tā crudeliter puniri cerneret, orauit primò Deum, vt eam victricem certamine faceret, deinde, vt sibi pręmium martyrij illius demonstraret. Et ecce vidit protinus columbam niueam de cœlo descendentē quæ coronā auro, gemmisq; lucētem super caput virginis quam Angelus vestibus speciosis induerat posuit, & vt circa virginē Dei virtus clarior appareret, ipsa colūba volatu alarū, & rore cælesti sic ignē extinxit, vt nihil de incēdio remaneret, Hęc ergo cernēs Caprasius quasi iā de victoria securus rupē sub qua manserat dextera percussit, & fons protinus erumpens meritis sancti Caprasij omnibus infirmis vsque nunc remedium salutis impendit. Exiliens igitur Caprasius ad locum certaminis properauit & Daciano Christianum se offerens, tanta iubentis crudelitate laniatus est, vt inter cæteros circumstātes Primus & Felicianus fratres, propter eius patientiā ad Christū conuersi cū ipso Caprasio & Fide virgine plecterentur. (Vincentius Belluac. lib. 12. hist. cap. 131.

EXEMPLVM XI.

Cœlestem gloriam & amœnitatem cogitantes tres dissoluti iuuenes ad Dominum conuertuntur, quorum vnus etiā pijs meditationibus tempus impendens, semper hilaris & deuotus inuenitur.

Milites tres sibi mutuò fidelitatē promiserunt, vt in quacūq; necessitate se non desererent. Erāt in bellis & torneamentis strenui, & ad omnia mundi facta probi. Cōtigit tandem quadam die transisse siluam omnes in silentio. Cùm autem essent extra siluā vnus eorum dixit: Miror quare sic obmutuimus in transitu siluæ huius. Et dixit vnus causam sui silentij esse hanc, quia videns amœnitatē siluæ memor fui amœnitatis cælestis, quā causam etiam cæteri confessi sunt. Quibus senior dixit: Credite nō sine causa hoc factū esse, sed nutu Dei, vt sicut hactenus mundo, ita nūc Deo seruiamus. Quapropter consulo, vt claustrum ingrediamur, & eandem fidelitatē in Domino habeamus. Quod factū est Et laudabiliter & strenuè per aliquod tempus illic vixerunt. Tandē duo iuniores cœperunt tepescere, & hoc inuicem confessi sunt, & cōsolationem ab inuicē quęsierunt. Venerūt ergo ad tertium de statu querētes suo, & inuenerunt eū Deo seruientē, hilarem, & deuotum. Vidēs autē ille vultus eorū tristes dixit: Ex multo ocyo & tędio estis tristes & segnes, mihi autē totū tēpus breue videtur, quia semper occupor. Illis aūt mirātibus quibus studijs, & occupationibus tēpus impēderet, cū sicut ipsi illiteratus esset, dixit: Tres literas tantū inueni, quas docuit me magister meus in ingressu meo, quas legēs quotidie nullo vnquā tædio afficior, sed prę desiderio legēdi deficit mihi tēpus. Vna scripta est nigro colore, quę significat peccata mea quæ denigrauerūt animā meā, & falsitatē & instabilitatē mundi, & pœnas inferni. Hāc lego à mane vsq; ad missā. Secūda scripta est colore rubeo, q̄ significat passionē saluatoris nostri, q̄ multa ꝑ nobis sustinuit. Hāc lego à missa vsq; ad nonā, quādo emisit spiritū. Tertia scripta est aureis literis, hęc est amœnitas & multiplicitas gaudij cœlestis. Hāc lego vsq; ad Cōpletoriū, & sic expendo tempus meum sine tedio. Quo audito, cæteri multū accēsi profecerunt de cætero & ipsi. (Collector magni speculi exemplorum.

EXEMPLVM XII.

Cœlestis gloria consistit in visione faciei diuinæ, quæ omnem decorem creatũ excellit.

COntigit aliquando fratrem Iordanum generalem Prędicatorum loqui cuidam obsesso. Quæsiuit à spiritu immundo vbi foret libentius? Respondit: In cœlo. Et cùm scrutaretur causam quare magis desideraret esse in cœlo: respondit vt faciem creatoris videret: Quæsiuit magister. Quã libenter videret, respondit spiritus: Paulo amplius vidi quam ad ictum oculi, sed propter tam diu denuo videre faciẽ creatoris in nouissimo die, vsque ad diem nouissimum solus omnium damnatorum spirituum pœnas vellem sustinere. Quod audiẽs magister expauit vehementer, ita vt non videretur in eo spiritus. Postea ad se reuersus dixit spiritui. Optime dixisti mihi, sed oro te, vt alicuius pulchritudinis comparationem dicas mihi ad pulchritudinem Dei. Et respondit spiritus nequam: Stultè quæsiuisti, quia non potest enarrari. Sed propter instãtiam petitionis tuæ vnum tibi narrabo, quod tamen friuolum est. & penitus nihil respectu veritatis. Considera, inquit. quod si omnes pulchritudines omnium pulchritudinum terrarũ siue cœlorum, atque gemmarum, vitri, auri, argenti, florum, atque omnium metallorum. & eorum omniũ quæ pulchritudine sua visũ delectant, redactæ essent in vnum, & omnes stellæ ad solis similitudinem lucerent, & sol præ omnibus stellis lucem haberet iam prædictis, & omnes illæ pulchræ stellæ, & sol radios suos iactarẽt in pulchritudinem vnam: Scias hoc pro certo, quod omnis illa pulchritudo humanam æstimationem excelleret, & tamen incomparabilis esset illa pulchritudo ad pulchritudinẽ creatoris, sicut nox cum tenebrosior est ad diem tunc lucidior est. Væ ergo illis qui separabuntur ab illa inæstimabili gloria. (Ioannes Herold in suó Promptuario exemplorum littera G. Simile exemplum habes in lib. 2. Apum cap. 57. nu. 67. & apud Cęsarium lib. 2. cap. 10.

EXEMPLVM XIII.

Cœlestis gloriæ conuiuium celebrans miles ducentos annos præ immensitate lætitiæ vix horæ spatiũ arbitratur.

ERant duo milites socij valdè familiares, quorum vnus dixit ad socium suum: Amice, tali die curiam tenebo, & volo quod tu promittas mihi quod in ea seruias. Et ille respondit: Et ego tali die curiam tenebo, & volo quod tu similiter seruias, & promiserunt sibi mutuo. Antequam verò primus teneret curiam suam, socius suus defunctus est. Constituto autem die vnus tenebat curiam suam, & ecce in isto prandio miles ille qui mortuus erat aduenit & ministrauit. Finito autem prandio dixit socio suo: Socie, ecce compleui quod tibi promisi, quia in curia tua ministraui, volo ergo quod tu mihi promisisti. Ille respondit: Socie, nonne mortuus es? & quomodo possum ire ad curiam tuam? Ille vero ait: Dominica die quando redibis de missa, inuenies ante ianuam tuam stantem album equum insellatum, & duos leporarios albos, & ipsi te ducent ad curiã meam, & reducent huc. Prius tamen dic diligenter omnia peccata tua. Dominica autem die post missam inuenit miles equum & leporarios, & cõfestim ascendit equum. Interrogauerunt autem quo iret. Ego, inquit, vadam quo Deus volet & reuertar. Tunc cœpit sequi leporarios per campos & siluas & deserta, & eques ibat tam velociter, quod nec ventus posset eum sequi. In quoddam autem nemus venientes, inuenerunt domum cuiusdã

Eremitæ

Eremitæ vbi substiterunt leporarij. Tūc miles recogitans aliqua peccata, de quibus non fuerat confessus descēdit, & illi Eremitæ confessus fuit, & iterum super equum ascendit. Postea venerunt ante magnum palatium, & ibi substiterunt. Miles autem descendit, & ecce socius suus, scilicet ille mortuus, egressus est ei obuiā, dicens. Ecce multum tardasti, adhuc restat tamē vnum ferculum de quo ministrabis. Intrans autem palatium, inuenit certam multitudinem comedentem incomparabilis pulchritudinis: Et ille miles quia finitum erat conuiuiū quasi solummodo de vno ferculo ministrauit. Et accessit ad eum socius suus ille mortuus, & ait illi: Charissime, oportet te reuerti in domum tuam. Et ille respondit: Dimitte me pro Deo hic aliquantulum morari in ista societate: Cui respondit socius: Oportet quod tu statim recedas, quia multo plus moratus es quam credas. Tunc reduxit eum ad equū, & ille cōtinuè ascendit; & leporarij præcedebant eum, & venit ad locum vbi manserat ille Eremitę cui ipse confessus fuerat, & nō inuenit, nec domum, nec aliquid nisi monticulū, in quo fuerat domus Eremitæ, & postea venit miles iuxta villam suam, & vidit siluas exstirpatas, villas immutatas, & cœpit supra modum admirari. Tandem peruenit ad domum suam, & inuenit vbi domus sua fuerat Abbatiam quandam ædificatam, & venit ad portam, & vocauit portarium. Portarius vero quæsiuit ab eo quis ipse esset, & quid vellet: Ille vero respondit se esse Dominū illius loci, & totius villæ Portarius verò nunciauit Abbati verba militis. Tunc Abbas venit ad portam, & inuenit ibi militem, & conuenit conuentus & tota villa. Cumque miles interrogaret vnde tam cito venisset Abbatia in mansione eius; Respondit Abbas, qūia plus quam per ducentos annos ibi fuerat. Miles autem affirmabat quod eadem die de villa illa discesserat, & Abbatia non erat, sed domus sua. Accessit autem quidam senex, qui dixit se audisse ab auo patris sui, quod quidam Dominus istius villæ quondam discesserat cum equo albo. & duobus leporarijs qui dixit se reuersurum. Et cōputato tempore inuenerunt, quod miles ille moram fecerat plus quam ducentos annos, qui tamen non credebat se moratum fuisse per vnum diem. Tantum enim gaudium, & tantam delectationem habuerat in illo conuiuio, quod videbatur sibi quod ipse moram nō fecisset, nisi vna hora, cum tamen per ducētos annos ibi fuisset Sic patet quomodo societas Dei est delectabilis. (Collector magni speculi exemplorū.

EXEMPLVM XIIII.

Cœlestis harmoniæ dulcedinem per auiculam audiēs frater trecentis annis in nemore perdurauit.

LEgitur in libro exemplorū, quod fuit quidam monachus qui legēs in matutinis cum alijs fratribus, Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna quæ præterijt, miratus est nimis quomodo illud esset possibile. Erat enim sanct⁹ & deuotus valdè. Post matutinas ergo mansit in choro in sua deuotione vt cōsueuerat & petiuit sibi illum versum reuelari à Deo, & incepit discere, & cum staret auis pulcherrima ante oculos eius volauit & auolcauit. Sequebatur eam quia totus fuit intentus ad visionem eius. Tandem volauit extra Ecclesiā, tamen semper propè ipsum vt posset videri, & ita prope vt posset apprehēdi. Tandem deduxit eum extra claustrū & vlterius deduxit eū ad vnum nemus, quod fuit ante claustrum magnum & spatiosum valdè. Et ibi monachum illum detinebat per dulcem melodiā per trecētos annos, nūc auolando, nūc appropinquando quousq; omnes monachi dicti monasterij essent de-

sent defuncti. Et præ dulcedine cātus dicta auis non esuriuit, nec sitiuit, nec comedit, nec bibit, postea auis auolās monachū dimisit. Statim monachus ad se reuersus monasterium suum petijt quia propè erat, putans se eadem nocte post matutinas recessisse. Iam erat hora tertia vt sibi videbatur, & se petiuit intromitti. Dixit portarius quis esset: Qui dixit: Sum Sacrista istius monasterij, qui post matutinas egressus sum. Portarius putans eum delirum non cognouit eum omnino, tamen requisiuit ab eo nomina fratrum, scilicet Abbatis, Prioris, & cellarij. Recitauit ergò nomina eorum, qui erant temporibus suis, & portario omnino incogniti erant. Et admirans monachus, quod non intromitteret eum, & simularet se nescire nomina fratrum, petiuit vt duceret eū ad Abbatem, nec ipse cognouit Abbatē, nec Abbas è cōuerso eū. Et inquisiuit Abbatem de prædecessore suo, & sic inuentum fuit quod Abbas ille cum alijs quos nominauit ante trecentos annos esset defunctus. Tunc ostendit Abbati, & omnibus fratribus quid Deus secum operatus est per tot annos in eremo per auem & illum versiculum. Mille anni, &c. & de gaudio paradisi, & tunc ipsum in fratrem receperunt, qui statim sumptis sacramentis ecclesiasticis dulciter obdormiuit in Domino, & ad gaudia vitæ æternæ peruenit. (Idem.

EXEMPLVM XV.

Cœlestis gloriæ, & inferni pœnarum intuitu roboratus nouitius in ordine perdurauit.

SEcularis quidam de carnis suæ virtute famæ titulū sibi erexit in Anglia. Hic cum secularem agens vitā Deum in multis sibi redderet offensum, compunctus statuit Hierusalem proficisci, vt de suo robore, Christi sterneret inimicos. Petijt itaque con silij causa Cisterciense quoddam monasterium, patefecit votum. Accepit consiliū si Hierusalem placeret inuisere, illam subeat cuius quicumque non erit ciuis, præsentis Hierusalem visio nihil confert ad salutem. Circūuentus itaque salubriter huiusmodi sermonibus ab Abbate conuersus, ad Dominum remanere in monasterio adquieuit. Addens ergò bonę primordijs conuersionis melioris cursum conuersationis, inuidum spiritum in disciplinę palestra ex bono opere nesciens prouocauit ad pugnam. Impatiens luctæ cadit à voto, incurrit periculum. Secundò proponit propositū, omnino se non remanere asserit Hierosolymam perrecturus, quoniā verò Abbas deerat differtur interuētu prioris. Nocte quadam cum à necessarijs veniens ad propriam diuerteret cellulam, eminus in simiæ specie super trabem cellæ vidit antiquum hostem. Sciens in monasterio non haberi huiusmodi portenta, cognouit esse dæmonem sibi sub talis bestiæ forma apparentem. Considerans se esse deprehensum, virtutis inimicus prosilit de insidiarum specula, irruit, percutit, sanguis per os & nares elicitur, & sic prostrato Christi milite auctor sceleris disparuit. Fratres tā de facti fragore quam de læsi fratris clamore excitati, & vehementer perterriti surrexerunt, & super re gesta valde dolentes, sed quomodo fuerat factum, vel quis fecerat nescientes, fratrem correptum ad lectū detulerunt. Percussus itaq; frater sensibus amissis per triduū iacuit vt plus mortuus quā viuus putaretur. Cui sic iacenti apparuit sanctus Benedictus dicens ad eum: Benedicta. Et nouitius respondens sancto Benedicto, subiunxit: Quis es Domine: Cui sanctus: Ego sum, inquit, frater Benedictus. Et his dictis sanctus Benedictus sustulit eum in spiritu, & dixit ei: Sequere me. Cùm ambo simul aëra carperent ad quosdam gradus venerunt arctos & arduos, in singulis vero gradibus dæmones bini, & bini

bini residebant, qui omnes ad superiora conscendere nitentes terribiliter infestabant. Quos vt vidit nouitius valde expauit, attamē à beati Benedicti vestigijs non recessit. Ascendentibus itaque sancto, & nouitio, nequam spiritus sancto nocere non apposuerunt, sed subsequentes discipulū per gradus singulos grauiter afflixerunt. Alius enim suffocabat, alius vehemēter impellebat, alius pugno eum in dorso percutiebat, alius illum colaphizabat, & alius illum calumnijs, & exprobrationibus deterrebat. Fatigatus itaque nouitius & tam de ascensionis difficultate, quàm de hostium impugnatione non mediocriter afflictus, cœpit nimium deficere, & lentiùs post Beatum Benedictū incedere. Animaduertens aūt Sanctus discipuli sequentis defectum, cōuertens se benignè ad eum releuationis gratia super afflicti caput propriā posuit manū. Ad cuius tactum mox vires lassus recepit, & alacriter post Sanctum ascendere festinabat. His itaq; gradibus ascensis, & illis serenissimam puri ætheris regionem ingredientibus, apparuit eis e regione locus miræ viriditatis & amænitatis, in quo quædam capella in aëra dependens nimiæ paruitatis videbatur, vt nouitius multum miraretur. Ad quā cùm peruenissent, beatus Benedictus primus intrauit, & introductum nouitium post ostium stare præcepit. Erat autem in illa capella chorus quasi virorum candidatorum in circuitu considentium. Cui beato cōuentui gloriosa Dei genitrix præsidebat, & tanquam regina in vestitu deaurato inter illos velut sol inter sidera splendebat. Veniens autem beatus Benedictus ante eam reuerenter inclinans, dixit ei: Benedicite. Illa respondente: Dominus, Ait sanctus: Domina, ecce nouitium adduxi, quem adduci iussisti. Et illa: Exhibete (inquit) eum mihi. Cui exhibito, regina intulit, dicens: Dicito mihi, vis in domo mea ad seruiendum mihi sicut cœpisti semper perseuerare? Respondit: Volo, & nunquam à tuo recedam obsequio. Et beata Virgo: Iura (inquit) mihi super altare præsens. Et accedens iurauit, & statuit custodire mandata Dei sui. Cùm autem esset iuratum, dixit Domina ad sanctum: Reducite eum. Quem reductum statuit sicut ante post ostium. Tunc beatus Raphaël assumens nouitium duxit eum in paradisum. Quo cùm appropinquassent, eleuans nouitius oculos vidit quasi ciuitatis deauratos muros valde rutilantes, & splendidos, & portam quandam inenarrabili pulchritudine decorā, & artificio mirabili cōpositam, & per totum lapidibus præciosis & gemmis ornatam. Et introducens illum ostēdit ei amœnitatem paradisi, herbarum varietatem, arborum diuersitatem, auium concentus, & variorum florum colorem, fructuum abundantiam, specierum redolentiam, & reliquorum omnium viuificæ suauitatis affluentiam. Erat autem ibi subter vnam arborum limpidissimus atq; ad intuendū fons hortorū gratissim⁹, puteus aquarū viuentiū cuius fluminis impetus totam illam iam delectabilem lętificat ciuitatem. Et exeuntes inde cœperunt ad dissimilem & longè aliam descendere regionem, ad terram tenebrosam & opertam mortis caligine, terram tenebrarum & miseriæ, per viam præcipitem & iter lubricum. Deinde ostendit ei hominē in ignea cathedra residentem, ante quem formosæ mulieres astabant, quē ardēter cereos in eius ora instanter intorquebant, quos introductos per viscera virilia extrahebāt. Et hanc pœnā infœlicē iterare nō cessabāt. Homo iste (inquit Angelus) quē sic vides cruciari, potēs in seculo fuit suę carnis amic⁹, sed animæ inimicus, homo luxuriosus, gulæ illecebris, & libidinum collusionibus deditus. Quod .n. videtur residere in cathedra, vsq; ad vitæ terminū signatur eius in flagitijs perseuerantia. Et quia mulierū am-

amator fuit, per mulierum species à malignis spiritibus quasi cereorum facibus inflammatur, & sic semper iteratis incendijs sine fine cruciatur. Et quid datur sibi in pœnis, nisi quod solicitè quæsiuit in terris? Ignem quęsiuit, ignem inuenit. Et vertentes se ad interiora caliginis, viderũt hominem, quem tetri spiritus viuum excoriabant, excoriatum sale fricabãt, atque sallitum super cratem ferream igne supposito cremabant. Hic (inquit Angelus) quem sic vides damnatum potens fuit in mundo habens sub se homines. & quoniam se illis impium reddidit, & crudelem, ideò & damnationis sententiam sortitus est consimilem, vt qui immisericorditer dominatus est hominibus, æqua lance à durissimis crudeliter spiritibus torqueretur. Viderũt & alium hominem super equum flammeum sedentem, scutumq; igneum ad collum gestantem, qui & super equi collum capram vnam portabat, & habitum monachi ad caudam caballi post se religatum trahebat. De isto dixit Angelus, quia miles fuit satis pauper in mundo, & vitam suam sustentabat ex rapto, vnde & capram quam ad testimonium rapacitatis gestabat in pœnis, vni pauperi fœminæ violenter abstulit. Qui & multa alia mala gessit positus in corpore, quæ dum potuit non studuit dignè corrigere. Cùm autem venit ad exitum, se fieri petijt monachũ, non veræ gratiæ pœnitentiæ compunctus, sed inanis gloriæ amore, & humanæ laudis fauore deceptus. Non enim habitum monachi accepit, vt vitam monachi si conualuisset duceret, sed vt finem suum, & si non vita religionis, saltem habitum laudabilem demonstraret. Et quia longè à veste sacra viuendi votum habuit, ideò longè à se scilicet ad caudam equi sacrum habitum religatum se habere ostendit. Vnde nec immerito capram & scutum, equum & habitum omnia gerit ignea, vt tale sentiat damnationis tormentum, qui ex præcedentis vitæ suæ merito non obtinuit finem bonum. Ex mala enim vita, vix aut rarò quis bonum finem sortitur, sed ex bona semper vita, bonum sine dubio finem omnis benè viuens meretur. Qui procedẽtes inde in alium locum viderũt quasi religiosas personas promiscui generis monachos, & sanctimoniales, sed religionis & sanctimoniæ indicia non habentes. Quidam namque risui multo & cachinnis, atque verbis ociosis dediti erant, quidam turpiloquijs & fabulis, detractionibus, prauis eloquijs & orationibus insistebant, alij gulæ & ventri subditi lautioribus cibis & peregrinis poculis ingurgitare se satagebant, alij immunditijs & fornicationũ flagitijs more brutorum animalium subiacebant, non quia post mortẽ huiusmodi species voluptatum habeant veritatem, sed ad cumulum confusionis talibus datur in pœnis vitæ præteritæ gerere similitudinem. Vnde ex merito prauæ actionis videbantur irruere in eos, quasi homines teterrimi diuinæ iniuriæ vltores, qui eorum capita nodosis fustibus cædentes, donec excusso cerebro, fractisque ceruicibus eliderentur, & præ immanitate vexationis à proprijs sedibus oculi eorum eruerentur, vt qui in terris sub disciplinæ iugo noluerunt Deum habere rectorem, dictãte iustitia, nequã spiritum cui famulabantur dirum in pœnis sentiant exactorem. Introducto autem post hæc eo in inferno inferiori, ait Angelus: Eleua sursum lumina. Porro suscipientes eminus terribilem viderunt rotam, totam igneam & innexum hominem super eam, quæ cum rotatu agitaretur horribili, dictum est stupenti & expauescenti nouitio. Terribile est valdè quod intueris, sed ecce terribiliora videbis. Et ecce dum hęc dicerentur, cœpit rota à summo quo eminebat vsque in inferno inferiori intempestiuis impetibus, ruinosis anfractibus, infestis-

que

que crepitibus proruere, factusque est tantus fragor in tartaris, ac si totus mundus cum suis ædificijs funditus occumberet, & cœlum desuper cum firmamento corrueret. Cumque rota hæc in puteum barathri se terribiliter immergeret, omnes animæ quæ tenebantur in morte captiuæ cum malignis spiritibus, furibūdis vocibus cōclamabāt, & miserum hominem qui in rota vertebatur, insultantes cuncti pariter percutiebant, detestantes, & anathematizantes, & maledictiones maledictionibus subiungentes. Hic est (inquit) Angelus, infœlicissimus omnium hominū, homo Iudas, Christi Iesu traditor, qui cùm esset de numero Apostolorum auaritiæ inebriatus veneno, magistrum suum ac Dominum agnum Dei benignissimum vniuersitatis auctorem, & gubernatorem, humani generis Redemptorem, Saluatorem, Deum, & hominem Iesum Christum Dei filium, amicum dulcem, consiliarium fidelem, adiutorem fortem, triginta argenteis vendidit, atq; venditum sub pacis signo, quasi dilectionis osculo, inimicorum manibus in mortem tradidit, & ob tantum reatum lapsus in barathrum desperatus laqueo se peremit. Vnde miser talem quam cernis desperationis sententiam sibi in æternis ardoribus acquisiuit. Quoniam quamdiu Christus erit in gloria, tamdiu Iudas sempiterna punietur vindicta. Qui si ad misericordiam quam iniquis vendiderat cucurrisset, & misericordiam à patre misericordiam accepisset, & nequaquam in æternum perijsset. Post hæc reduxit Gabriel nouitium, & dixit ei: Visionem istam nulli nisi soli Abbati tuo reuelare præsumas. Statim autem reuixit, qui tribus diebus quasi omnino mortuus iacuerat, & oblitus mandati præ admiratione clamauit, dicens: Vidi Infernum, vidi Paradisū. Et ecce adfuit beatus Benedictus cum baculo pastorali percutiens eum. Ipse verò ictui manum obijciens in manu graue vulnus accepit. Cui dixit Sanctus: Læsus quidem es, & satis grauiter in corpore, sed propter inobedientiā vulnus multò grauius concepisti in conscientia. Et quia loquendo peccasti, nouem diebus pœnitendo loquela carebis. Statim autem obmutuit, & præ dolore verberum rursus quasi agonizare cœpit. Post nouem autem dies iterato conualuit, & soli Abbati quæ viderat patefecit. Abbas autem qui tacendi præceptum non acceperat ad ędificationem plurimorum postea visionem nouitij reuelauit. (Idem.

EXEMPLVM XVI.

Cælestem ianuam Christi paßione apertam luxuriosi & vani homines rursus claudunt.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quidam sanctus qui dum semel oraret in extasi positus, vidit cælum apertum, & dum staret cum mirabili gaudio, eo quod multi per illā aperturam intrarent, vidit venire duos dracones crudelissimos, & illi extendentes rete maximum, & ponētes ante illam aperturam prohibebāt omnes volentes intrare ne possent. Cumque iste fleret & oraret ad Dominum, vt demonstraret sibi qui erant dracones, & quid erat illud rete, adfuit ei Angelus dicens: Draco vnus est immunditia, draco secundus est vana gloria, sed rete est lasciuus & vanus ornatus mulierum, & iste eleuantur per inanem gloriam & immunditiā, & tantam iacturam in mundo faciūt, vt aperturam quam Christus suo sanguine fecit in cælo claudant ne beneficia cælestia possint ascendere, & ne animæ possint intrare gloriam beatorum. Et dico tibi quod plures damnantur per illicitas mulierum allectiones, & per varios ornatus, quam sit numerus ipse dæmonum infernalium. (Ioannes Ægidius Iunior Dominica-

minicanus in libro qui dicitur Scala cœli.

CHARITAS.

EXEMPLVM I.

* *Charitas erga proximos.*

LIbet aliquid narrare de eximia misericordia clemẽtissimi Patris Florentij erga inopes, & vlcerosos, atq; deformes, solatia amicorum non habentes. Igitur misericordissimus pater pauperum exceptis quotidianis eleemosynis in pios mendicantium vsus, omni anno in festo beati Gregorij Papæ duodecim pauperes scholares ad honorem sancti Gregorij ad suum prandium inuitare solebat, quia beatum Gregoriũ duodecim pauperes omni die habuisse legerat. Et ego ex cõmissione eius aliquos pauperes nominatim mihi expressos ad domum eius hora prandij introduxi. Qui cibo potuq; refecti alacri corde ad scholas redierunt, & de acceptis beneficijs deo laudes, & magnas grates largifluo hospiti suo Domino Florentio & fratribus eius retulerunt. Tunc manifeste impletũ est quod per Psalmistam dicitur, & à multis religiosis ante benedictionem mensæ canitur: Edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum qui requirunt eum. (Ex vita sancti Presbyteri D. Florentij Radevvini patris spiritualis Thomæ à Kempis cap. 16. scripta ab eodem Thoma à Kempis.

EXEMPLVM II.

Charitate accensus Sanctulus seipsum pro diacono quodam dedit in mortẽ, & à sancto Ioanne Baptista, cui deuotus erat, ne gladio percuteretur, præseruatur.

SEd ne diutius mireris quid in virtute Domini Sanctulus venerandus vir fecerit exterius, audi ex virtute Domini qualis interiùs fuit. Die etenim quadam à Longobardis captus quidã diaconus tenebatur ligatus, eũque ipsi qui tenuerant, vt interficerẽt cogitabant. Aduesperascente aũt die, vir Dei Sanctulus ab ijsdẽ Longobardis petijt vt relaxari, eiq; vita cõcedi debuisset: quod posse se facere omnino negauerunt. Cumq; mortem illius deliberasse eos cerneret, petiuit vt sibi ad custodiam tradi debuisset. Cui protinus responderunt: Tibi quidem ad custodiendum eum damus, sed ea conditione interposita, vt si iste fugerit pro eo ipse morieris. Quod vir Dei libenter accipiẽs, prædictum diaconũ in suam suscepit fidem, quem nocte media cùm Longobardos omnes sõno graui depressos aspiceret, excitauit, & ait: Surge, & concitus fuge, liberet te omnipotens Deus: Sed idẽ diaconus promissionis eius non immemor, respondit dicens: Fugere pater nõ possum: quia si ego fugero, pro me sine dubio ipse morieris. Quẽ vir Dei Sanctulus ad fugiẽdum compulit, dicens: Surge, & vade: te omnipotens Deus eripiat: nam & ego in manu eius sum. Tantum in me possunt facere quantum in me ipse permiserit. Fugit itaq; diaconus, & quasi deceptus in medio fideiussor remansit. Facto ergo manè Longobardi, qui diaconum ad custodiendum dederant, venerũt, quẽ dederant petierunt: sed hunc venerãdus presbyter fugisse respondit: Tunc illi inquiunt: Scis ipse melius qui cõuenit. Seruus autem Domini constanter ait: Scio. Cui dixerunt: Bonus homo es, nolum⁹ te per varios cruciatus mori, elige tibi mortem quam vis. Quibus vir Domini respondit dicens: In manu Dei sum, ea morte me occidite, qua ipse me occidi permiserit. Tunc omnibus qui illic aderant Longobardis placuit, vt eum capite truncare debuissent, quatenus sine graui cruciatu vitam eius cõpendiosa morte terminarent. Cognito itaq; quod

San-

Sanctulus, qui inter eos pro sanctitatis reuerentia magni honoris habebatur, occidendus esset, omnes qui in eodem loco inuenti sunt Longobardi conuenerunt, sicut sunt nimiæ crudelitatis, læti ad spectaculũ mortis. Circumsteterunt itaq; acies. Vir autem Domini deductus in medium est, atq; ex omnibus fortibus viris electus est vnus, de quo dubium non esset, quod vno ictu caput eius abscinderet. Venerandus ergo vir inter armatos deductus, ad sua arma statim cucurrit: nam petiuit vt sibi paululum licentia daretur orandi. Cui cum cõcessum fuisset, in terram se strauit & orauit. Qui dum paulo diutius oraret, hunc electus interfector calce pulsauit vt surgeret, dicens: Surge, & flexo genu tẽde ceruicẽ. Surrexit aũt vir Domini, genu flexit, ceruicem tetẽdit, sed tenso collo eductam contra se spatam intuens, hoc vnum fertur publicè dixisse: Sancte Ioannes suscipe illam. Tunc electus carnifex euaginatũ gladium tenens, nisu forti in altum brachium percussurus leuauit, sed deponere nullo modo potuit, nam repentè diriguit, & erecto in cœlum gladio brachium inflexibile remansit. Tũc omnis Lõgobardorum turba quæ ad illud mortis spectaculũ aderat in laudis fauorem cõuersa mirari cœpit, virũq; Dei cum timore venerari, quia profecto claruit cuius sanctitatis esset, qui carnificis sui brachium in aëre ligasset. Itaq; postulatus vt surgeret, surrexit: postulatus vt brachium sui carnificis sanaret, negauit, dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, nisi mihi antea iuramentum dederit, quia cum manu ista christianum hominem non occidet. Sed Lõgobardus idem qui (vt ita dicam) brachium cõtra Deum tendendo perdiderat, pœna sua exigente compulsus est iurare sese christianum hominem nunquam occidere. Tunc vir Dei præcepit, dicens: Depone manum deorsum. Qui statim deposuit, atq; illico adiunxit: Remitte gladium in vaginam. Et statim remisit. Omnes ergò tantæ virtutis hominem cognoscentes, boues, & iumẽta quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant: sed vir Dei tale suscipere munus renuit: munus autem bonæ mercedis quæsiuit, dicens: Si mihi aliquid vultis concedere, oẽs captiuos quos habetis mihi tribuite, vt habeã vnde pro vobis debeam orare. Factumq; est, quod oẽs captiui cum eo dimissi sunt: atq; superna gratia disponente, cùm se vnus pro vno morti obtulit, multos à morte liberauit. Nihil in hac re in Sãctulo mireris: sed pensa si potes, quis ille spiritus fuerit, qui eius tam simplicẽ mentem tenuit, atq; in tantæ virtutis culmine erexit. Vbi enim eius animus fuit quando mori pro proximo tam cõstanter decreuit, & pro temporali vita fratris vnius despexit suam, atq; sub gladio ceruicem tetendit. Quæ ergo vis amoris illud cor tenuit, quod mortem suã pro vnius salute proximi nõ expauit? Scimus certè quia idẽ vir venerabilis Sanctulus ipsa elementa quoq; literarum plenè non nouerat, legis præcepta nesciebat: sed quia plenitudo legis est charitas, legem totam in Dei proximi dilectione seruauit, & quod foris in cognitione nõ nouerat, ei intus viuebat in amore, & qui nunquam fortasse legerat quod de redemptore nostro Ioannes Apostolus dixit: Quoniam sicut ille pro nobis animã suam posuit: sic & nos debemus pro fratribus animas ponere, tam sublime Apostolicum præceptum faciendo magis, quàm sciendo nouerat. Comparemus si placet cum hac nostra indocta scientia illius doctam ignorantiam. Ibi hæc nostra iacet, vbi illius disciplina eminet. Nos de virtutibus vacui loquimur. & quasi inter fructifera arbusta positi, odoramur poma, nec manducamus. Ille virtutũ fructus carpere nouerat, quãuis hos in verbis odorari nesciebat.

(Idem ibid.

EXEM-

EXEMPLVM III.

Hospitalis Episcopus non habens quod hospiti apponeret, volitantem gruem precibus in terram deijcit.

NOuariensis Ecclesiæ narrauit Episcopus. Cum inquit, in Teutonicorum partibus cuidam Episcopo conuitato incederem, & imminente iam refectionis hora quid mihi decenter apponeret non haberet, æstuare cœpit, & anxiè quærere vnde mihi posset in itinere positus subuenire. Cumque hinc indigentia stringeret, illic charitas animam dilataret, in arcto positus quid prorsus ageret ignorabat. Tum ecce grues repentè vt lineam inuicem cōgruentes exprimunt, parilique serie quasi diuersa vtcumque sub vno duce castra componunt, super verticem nobis turmatim volitare cœperunt. Tunc in fidei feruore Episcopus constanter erectus, ait: Domine præcipe vnam de gruibus istis ad nos deijci, vt seruus tuus de benedictionis tuæ munere satisfaciat charitati. Mira exauditionis diuinæ celeritas. Vix verbum ore promitur, & protinus non parui corporis grus terratenus ante ora nostra demergitur, sicque fides, quæ per dilectionem operabatur, impletur. (Petrus Damianus.

EXEMPLVM IV.

Charitatiué ministrat deuotus cæcus illi, qui se visu priuauerat.

ADolescentem me in Fauentina vrbe propter litterarum studia constitutū audire contigit quod enarro. Inter duos sibi conuicaneos obortis inuicem simultatibus, alterius oculos alter effodit. Cæcus itaque postmodum cum se mundo nimis inutilem vidit, monasteriū petijt. Postmodum verò cùm & ipse illator iniuriæ languore correptus conuersationis habitum anxiè quæreret, sed ad idem monasterium deferri, propter illum quem crudeliter attrectauerat, incongruum iudicaret, monachis super hac re secretò mussitantibus, tandem fama negotij ad accusatoris, videlicet non vidētis, peruenit auditū. Cumque ille quod imminebat leuius didicisset, cœpit mox obnixè deposcere. & quibus valebat precibus instātissimè flagitare, vt illum fratres cum omni charitate susciperent: semetipsum insuper custodem ac ministrum eius obsequijs insudare iuberent. Importunis sanè insistens præcibus tandem obtinuit, vt quem carnis lumine videre non poterat, perspicuo charitatis oculo ministrabat. Decumbenti itaque sedulus minister assistere, tegminibus fouere, necessaria quoque porrigere, percipiendis etiam alimentis persuasoriè prouocare: nam & ad digestionis occultum, vt dicebatur, sæpe se ferre & referre gaudebat ægrotum. Sic nimirum, sic; qui geminum lumen carnis amiserat, charitate simul, & patientia, quasi duobus in animæ facie oculis resplendebat. (Idē.

EXEMPLVM V.

Verecundus Ammon cum crura nudare flumen transiturus erubesceret, ab Angelo transportatur, & charitatem Ammoni nolens exhibere camelum concedendo, mox eum mortuum defleuit.

ALio quoque tempore cùm venissent ad Ammonem quidam, probare volens animos ipsorum, dicit dolium sibi esse necessarium vbi aquam pro aduenientibus congregaret. Et cùm polliciti fuissent perlaturos se, vnus ex ipsis graue sibi duxit, dicens posse periclitari camelum suū, si ei tam graue onus imponeret, & ait ad alterum: Tu si vis defer, aut si potes: ego camelo meo parco, ne moriatur.

riatur. Tum alter: Mihi, inquit, vt ipse nosti, camelus non est, sed asinus: Nũquid potest q camelus portare nō valet asinus portare? At ille: Fac tu, inquit, vt vis, tu videris, ego .n non interimam camelum meum. Tum ille: Ego, inquit, imponam asino pondus, quod tu camelo tuo onerosum dicis, & merita hominis Dei faciunt quod impossibile est, esse possibile. Et ita impositum dolium asino peruexit vsque ad monasterium hominis Dei. ita vt nec sentiret asinus si aliquid oneris portaret. Quem vbi vidit Ammon: Bene fecisti, inquit, in asino deferens dolium, collegæ enim tui mortuus est camelus. Et egressus inuenit ita gestũ vt prædixerat famulus Dei. Sed & multa alia per eum Dominus signa ostendit. Nam & fluuium Nilum cum transire vellet, & exuere se erubesceret, subito in alteram ripam translatus est. Beatus autem Antonius in sũma admiratione vitæ eius institutionem, atque animi virtutes habuisse memoratur. (In vitis PP. vita S. Ammonis.

EXEMPLVM VI.

Charitatiui fratres vuam intactam per totum eremum sibi inuicem transmiserunt.

TEmpore quodam cùm sancto Machario quidam frater vuam detulisset, ipse, qui secundum charitatem non quæ sua sunt sed quæ alterius, cogitaret, ad alium fratrem detulit eam, qui infirmior videbatur. Tunc infirmus gratias egit Deo pro fratris seruitio, & suscepit eam: sed & ipse nihilominus plus de proximo, q̃ de semetipso cogitans, ad alium eam pertulit infirmum fratrem, & ille iterum ad alium. Et sic cum per omnes cellulas, quæ longè à semetipsis erant per eremum dispersæ, vua illa circumlata esset, ignorantibus eis quis eam primus misisset, ad vltimum ipsi defertur, qui eam miserat. Gratulatus autem sanctus Macharius quod tantã videret in fratribus continentiam, tantamque charitatem, ad acriora semetipsum spiritualis vitæ extendit exercitia. (2. parte vit. PP. §. 38.

EXEMPLVM VII.

Charitatiuus senex neglecta indigentia propria camelum alteri concessit.

QVidam de senibus ex Scythia discipulum suum transmisit in Ægyptum, vt ei camelum deduceret, quatenus sportellas quas fecerat, portaret in Ægyptum. Cùm autem deduceret camelum, alter senex obuius ei venit, & dicit ei: Si scissem frater quando ibas in Ægyptum, dixissẽ tibi vt & mihi alterum camelum adduceres. Quod cùm ille frater proprio Abbati dixisset, prę nimia charitate dixit ei senex: Vade fili, & duc ei camelum illum, dicens: quia needum parati sumus, comple necessitatem tuam, & vade tu cum ipso in Ægyptum, & iterum reduc nobis camelum, vt & nostra vasa portemus. Cùm ergò hoc fecisset frater, & isset ad illum alium senem, dicens: Abbas Pambo dicit, quia necdum parati sumus, tolle, & comple necessitatem tuam. Caricauit siue strauit, & onerauit senex camelũ, & iuit in Ægyptum. Cùm autem discaricasset siue exonerasset, & destrauisset, iterũ ille frater reducebat camelum, & dixit: Ora pro me pater. Cumque senex requisisset, quo pergeret, respondit: In Scythiam vado, vt etiam nostras sportellas huc deferã. Quod cum audisset senex, compunctus cœpit pœnitere, lachrymando dicens: Indulgete mihi dulcissimi, quoniam charitas vestra fructum meum abstulit. (Ibidem §. 136.

EXEM-

EXEMPLVM VIII.

Charitatiuus frater ansas de suis sportis resoluens alteri indigenti transmisit.

DIcebat de quodam fratre, qui cũ fecisset sportas, & imposuisset eis ansas, audiuit vicinum suum alium monachum dicentem: Quid facio, quia proximum est mercatum, & non habeo ansas quas imponam sportellis meis? Ille vero audiens resoluit ansas quas imposuerat sportis suis, & attulit eas fratri illi vicino, dicens: Ecce, istas superfluas habeo, tolle & pone in sportas tuas. Et fecit opus fratris sui proficere, proprium autem opus reliquit imperfectum. (Lib. de charitate nu. 4. in vitis PP.

EXEMPLVM IX.

Charitatiui messores infirmum non valentem laborare, ad mercedes capiendas iuridicè compulerunt.

PErrexerunt aliquãdo tres fratres ad messem, & susceperunt certum spatium sexaginta modiorum, quod meterent. Vnus autem ex eis prima ipsa die infirmari cœpit, & reuersus est ad cellam suam. Duo autem qui remanserunt, vnus alteri dixit: Ecce, frater, vides quia incurrit in ægritudinem frater noster: extorque ergo tu animo tuo parum, & ego similiter meo paululũ, & credamˀ in Deo nostro quia per orationes eius implebimus nos duo opera eius, & metemˀ partem ipsius. Cum ergo expleuissent messem totius loci illius quem susceperant venerunt accipere mercedes suas, & vocauerunt fratrem, dicentes: Frater veni accipe laborem tuum. Et ille dixit eis: Qualem laborem accipiam, qui non messui? Et illi dixerũt ei: Orationibus tuis consũmata est messis, veni ergò accipe mercedem tuam. Facta est ergò plurima contentio inter eos de hac re, illo scilicet dicente, non accipio quia non laboraui: illis verò non adquiescentibus nisi & ipse acciperet partem suam. Abierunt ergo ad iudicium magni senis cuiusdã, & dicit ei frater ille: Perreximus non tres vt meteremus in agro cuiusdam ad mercedes. Cùm autem venissemus ad locum quem messuri essemus, ipsa prima die in ægritudinem cecidi, & reuersus sum in cellam meam, nec vna die metere præualui cum eis, & nunc cogunt me fratres isti, dicentes: Veni accipe mercedem, vbi non laboraui. Dixerunt autem & illi fratres: Reuera tres fuimus, & perreximus metere, & suscepimus spatium sexaginta modiorum quod meteremus, & si fuissemus toti tres cum grandi labore vix potuissemus explicare illud. Orationibus autem fratris huius nos duo velocius quam tres potuimus, & demessuimus agrum, & dicimus ei. Veni accipe mercedes tuas, & non vult. Hęc audiens senex, miratus est, & dixit vni de monachis suis: percute signum in cella fratrum, vt congregentur hic omnes. Qui cùm venissent, dixit eis: Venite fratres, & audite hoc iustum iudicium, & indicauit eis omnia senex, & adiudicauit illum vt acciperet mercedes suas, & faceret ex eis mercedibus, quod ipse vellet. Et discessit frater ille contristatus & plorans, & sibi præiudicatum fuisse dicebat. (Ibidem numero 13.

EXEMPLVM X.

Charitatiui fratres sancti Francisci pro alterutro se lapidum ictibus opponebant.

TANTA charitas ardebat in eis, quod facile ipsis videbatur tradere corpora morti, non solum pro

pro Christi amore sed etiam pro salute animæ, vel corporum suorum confratrum. Vnde quadam die, cùm duo ex ipsis fratribus simul irent inuenerunt quendam fatuum, qui cœpit lapides iactare in eos. Videns ergo vnus eorum lapides iactari in altum, opposuit se statim ictibus lapidum volens potius se percuti quam fratrem suum propter charitatem mutuam, qua flagrabat. Sicq; parati erant vnus pro altero ponere vitam suam. Erant enim in humilitate & charitate fundati, & radicati, in tantum vt vnus reuereretur alterum quasi patrem & Dominũ, atque illi qui officio prælationis, vel aliqua gratia præcellebant, humiliores & viliores cæteris viderentur. Omnes quoq; se totos ad obediendũ ꝓpræbebant, ad præcipientis voluntatem se continuo præparantes: non discernebant inter iustum & iniustum præceptum, quia quicquid præcipiebatur putabant esse secundum Domini voluntatem. (Ex Chronico Minorum Gallico cap. 30.

EXEMPLVM XI.

Charitatis fraternæ obseruatio docente sancto Ioanne Euangelista sufficit ad salutem.

BEatus Ioannes, vt testatur Hieronymus, cùm vsq; ad suam vltimã senectutem Ephesi moraretur, & vix inter discipulorum manus ad Ecclesiam deferretur, nec plura verba dicere posset, ad quamlibet pausam hoc dicebat: Filioli mei diligite alterutrum. Tandem fratres qui cum eo erant admirantes, ꝙ semper eadẽ diceret, dixerũt ei: Magister, quare sẽper eadem loqueris? Qui respondit: quia præceptum Domini est, & si solũ hoc fiat sufficit. (Hieronymus in Commẽtarijs in Epistolam ad Galatas lib. 3. capite 6.

EXEMPLVM XII.

Quomodo charitatiuum hospitalarium continentes Angeli ad cœlestes sedes deduxerunt.

ERat in monasterio Cruciferorum Diœcesis Monasteriensis, laicus quidam frater ad recipiendum hospites deputatus. Et is ne temere sibi iudicium Domini vsurparet, & alienũ seruũ contra præceptũ Apostoli, qui suo Domino aut stat aut cadit videretur iudicare, sine omni personarum acceptione bonos & malos, probos & improbos, disciplinatos & insolentes cum tanta humilitate, tantaque charitate recepit, pauit, ministrauit, quasi omnium vnica mater esset, & sibi soli eorum videretur cura incumbere. Cùm igitur in extremis laboraret, & tempus esset præmia laborum recipere, contigit quendam laicum fratrem iterum ad infirmarium in qua infirmus decubuit, quandam dulcissimam melodiam, quasi concinentium in choro puerorum ceu à lõgè resonãtem audire, quapropter stupens, & vix seipsum compræhendens infirmatorium ingreditur, & morituꝛum vtrum ne & ipse canoras iuuenũ voces percepisset sciscitatur. At ægrotus, paululum, inquit, ante egressum tuum ad me introierunt huc quidam formosi satis, sed mihi incogniti iuuenes, qui cum dulcibus cantilenis aliquamdiu inualidi atq; infirmi corporis mei mitigassent dolores, suspicatus ego si forte pauperes essent, & cantibus eleemosynas postularent, animo ad eos, dixi: Dulces filioli mei quamdiu potui cum omni charitate omnibus pauperibus quantũ permisit, paupertas nostra libẽter ministraui: nũc quia vt videre potestis ad hæc faciẽda vires nõ suppetũt, ad cocũ ꝑgite, & hic ꝗa Deus est, larga vobis manu eleemosynam ministrabit. Et in hęc verba dimisi eos, sed quoniã abierũt, vel qui fuerint omnino nõ scio. Quod audiẽs

frater cùm huiusmodi iuuenes infra claustra monasterij penitus visi non essent, vel Angelos fuisse, vel alios sanctos suspicatus, dignam laudem Deo de exhibita pietate refudit Hospitalarius verò post hęc citissimè, sed & deuotissimè moriens (vt piè creditur) vna cum concinentibus Angelis ad cœlestem patriam commeauit, dignam mercedem pro exhibita charitate capturus, de quo sit Deus benedictus in secula. Amen. (Collector Magni Speculi exemplorum. in principio huius speculi.

EXEMPLVM XIII.

* *Charitatis præcepta erga proximum obseruans, mox à submersione in cœlum ab Angelis deducitur.*

LEgitur exemplum quod quidam plebanus sicut temporalibus diuitijs, ita & vitijs deditus erat; habuit tamen valde deuotam coniugem, ad cuius suggestionē religiosos habebat in honore. Contigit autem vt ad illius domum diuerterent quidam fratres. Itaque tempore prandij dixit Domina fratribus: Rogo vos boni patres vt dicatis aliqua verba salutis, quia illa valde sunt nobis necessaria, si Dominus non ægre ferret. Et Dominus ait: Ego similiter peto vt dicatis, sed breuia verba quia etiam prędicationem tædiosum mihi est audire propter prolixitatem. Tūc vnus fratrum ait: Ego vobis dicam breuia verba tam fructuosa, quod si ea seruaueritis, in iudicio generali animam meā, quā à iuuentute Deo seruiui obligo pro anima vestra. At ille: Dicite (ait) & ego iureiurando protestor seruare. Cui ille: Dixit saluator in Euangelio: Quodcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Et rursus per Thobiā Spiritus sanctus ait: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Si hæc seruaueris proculdubio saluus eris. Cui diues: Repete (ait) pater: Quod cum frater fecisset, & ille didicisset, rogat ipsum fratrem, vt ipsa breuiter declararet. Et ille respondit. Hic est intellectus verborum istorum. Quod tu ex quo es magnus Dominus, velis vt tui tibi essent fideles, te honorarēt, tibique decenter seruirēt: si, cum Deus sit Dominus tuus, sis fidelis, ipsum solum adorādo, nomen illius honorando, ac illi saltem diebus festiuis seruiendo. Item si esses pater, desiderares quod filij tui honorarent te, tu quoque similiter facito erga Deum. Item nolles quod quis te occideret, aut adulterium in domo tua committeret, aut bona tua furaretur, vel falsum contra te ferret aliquis testimonium, aut concupisceret bona tua, vel vxorem: sic tu debes facere, & si horū contrarium quandoque quis fecisset, velles vt de hoc tibi satisfaceret. Ait diues: In veritate pauca ista verba profundam continent scientiam: Verumtamen Deo fauente ea adimplere curabo. Interim verò cœpit hæc verba sollicite ruminare, & inuenit se in multis illis contraria egisse, nam quibusdam molendinos, quibusdam possessiones in pignus diu tenuisse, plerisque iniuriam & verbera intulisse recogitabat. Proclamare igitur fecit, se omnibus quibus debitor erat satisfacturum. Denique cum tristaretur propter magnam temporalium bonorum diminutionem, ait suis militibus: Eamus recreationis ergo ad venandum, vnde orta tempestate & pluuiarum abundantia cū vacui redirēt, vidit in via molendinum cuiusdam pauperis à torrente dissipari & euerti, hominemque cuius fuerat insufficiētem esse ad eum reparandum, ait suis: Hoc est quod ego promisi seruaturū, si enim essem talis pauper, optarem vt potentior me adiuuaret. Vnde resilientes milites de suis equis trabes & rotam in locum pristinum iussu istius diuitis reposuerunt. Rursus progredientes vlterius repererunt quendam peregrinum pauperem, quem dum vidisset

disset Dominus ait suis militibus: Hoc etiam est de illis quod ego facere promisi, si enim essem adeo pauper optarem vt aliquis mihi auxiliaretur, & humanè reficeret. Dixit itaque pauperi: Sequere me, & bene tibi prouidebo de hospitio & victu. Cui pauper: Domine (ait) à prædicatoribus audiui quod Christus tale opus misericordiç sibi deputat exhibitum, & ideo ita remunerat. Venientes pariter ad domum, & accepta manu pauperis Dominus consorti suæ. En ego hospitem tibi adduxi, curam ergo istius habeto. At illa: In veritate, inquit, vtilis est talis hospes, pro quo Christus se obligauit debitorem. Cumque lautè pauperem hospitio excepisset, sero prope cubiculum suum, illi pauperi lectum sumptuosum disposuit, media autem nocte cœpit pauper sitire & dicere: En siti morior. Quod cum ille Dominus audisset, accepto gladio ait: Domina quid est hoc? At illa: Auscultemus Domine attentè, & videamus quid sit, quo facto aduerterunt pauperem dicentem: En morior siti. Tunc ait Dominus. Hoc etiã est quod promisi seruare, quod si ipse essem pauper, & nescirem inter tot gradus quo transirem, vehemẽter desiderarem quod aliquis mihi potum prestaret, potum igitur porrigam, qui accepta camisia iuit ad cisternam pro capienda aqua, & in illam ruit præceps: mane autẽ facto, & recedente paupere interrogare cœpit Domina famulos suos de domino & marito suo, de quo vnanimiter nihil scire respõderunt. At illa: Ite (inquit) ad omnes Ecclesias, & monasteria inquirentes de illo; quia post beatum fratrum aduentum totaliter in alium virum (vt scitis mutatus est.) Quibus redeuntibus, nec eum inuenientibus ait Domina: Mitte Anchoram in cisternam, ne fortè lapsus sit in illam, quia potum ferre pauperi iuerat. Quo facto extraxerunt illum mortuum, & plangentibus omnibus, conspiciũt in collo illius circulum aureum Angelicis manibus sic præparatum, quod nec extrahi posset, nec iunctura illius vlla appareret: sed scripturam hanc continebat. Nos Angeli prius animã istius duximus in cœlum, quam corpus fuisset infrigidatum in cisterna, quia in misericordiæ operibus vitam finiuit. Quibus auditis & visis, vxor cum familia repleti gaudio magno, vocant Episcopum ciuitatis; & ille manibus circulum contractans mirabatur, & protinus hoc miraculum insinuauit summo Pontifici, & diuersis mundi potentibus. Tunc vxor flexis genibus ait: O misericors Domine Deus, gratias tibi ago quod me tali viro sociasti, qui iã certitudinaliter in tua tecũ lætatur gloria, adiuua & me Domine Rex æternæ gloriæ, vt cõsors illius gloriæ effici merear, quæ venditis omnibus Christo seruiuit deuotè. O igitur diuina lex, quàm breuis, & quàm vtilis! O lex Dei immaculata! O lex christiana salutifera! tu contineris in lege naturæ, tu es plena charitate, tu es donum Dei gratuitum, tu sola rectificas animas, & eas ducis ad gloriosam vitam æternam. (Hugarius siue Vngarus Minorita in expositione Symboli quæ gemma fidei dicitur serm. 7.)

EXEMPLVM XIV.

* *Charitas operit peccata aliena.*

QVid Amon sanctissimus effecit, cum ad eum fratres quidam venissent bili atque ira perciti, dicentes: Eia pater intuere mulierem, quæ in cella huius fratris est: Bone Deus! quæ miserationis viscera ostendit, quantam præ se tulit anima illa sanctissima charitatem. Cùm enim non ignoraret, mulierem sub pithario siue doliolo absconditam haberi, latereque ibi, ingressus cellam, super pitharium siue doliolum sedit, iussitque vt cellam vniuersam fratres perscrutarentur, & quærerent. Sed cum

nihil penitus inuenissent, dixit ad eos: Parcat vobis Deus, fratres. Quo facto pene illos confusos dimisit, præmonuitq; ne facile quicquam aduersus proximum crederent. Illum verò fratrem correctione sua modestum, ac sobrium reddidit. Nactus enim opportunum tempus, expulsis omnibus manum illius apprehendit, & ait illi: Attende tibi frater, & curam tui solius habe. Ille verò compunctus statim resipuit, & senis humanitate sanatus est. (S. Dorotheus sermone 9. ad Monachos.

EXEMPLVM XV.

Pastor bonus Paulinus Episcopus primo omnia sua, deinde seipsum pro subditis dedit.

DVM sæuientium VVandalorum tempore fuisset Italia in Campaniæ partibus depopulata, multiq; essent de hac terra in Africanam regionem traducti, vir Domini Paulinus cuncta quæ ad Episcopatus vsum habere poterat, captiuis indigentibus largitus est. Cumq; iam nihil omnino superesset quod parētibus dari potuisset, quadam die quædam vidua aduenit, quæ à Regis VVandalorum genero filium suum in captiuitatem fuisse ductum perhibuit, atq; à viro Dei huius precium postulauit, si forte illius Dominus hoc dignaretur accipere, & hunc concederet ad propria remeare. Sed vir Dei, magnopere quid petēti fœminæ dare potuisset inquirens, nihil apud se aliud nisi se inuenit, petentiq; fœminæ respondit, dicēs: Mulier, quod possim tibi dare nō habeo, sed memetipsum tolle, me seruum iuris tui esse profitere, atque vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Quod illa ex ore tanti viri audiēs, irrisionem potius credidit; quā compassionem. At ille, vt erat vir eloquentissimus, & valde in exterioribus quibusq; studijs eruditus, dubitanti fęminę citius persuasit, vt audita crederet, & pro receptione filij in seruitium tradere nō dubitaret Episcopum. Perrexerunt ergo vterq; in Africam. Procedente autem regis genero, qui eius filium habebat, vidua rogatura se obtulit, ac prius petiuit, vt ei filius donari debuisset. Quod cum vir barbarus, typo superbiæ turgidus, gaudio transitorię prosperitatis inflatus non solum facere, sed & audire despiceret, vidua subiunxit, dicens: Ecce hominem hunc pro eo vicarium præbeo, & tolummodo pietatē in me exhibens, mihi filium meum vnicum redde. Cumq; ille venusti vultus hominem cōspexisset, quam artem nosset inquisiuit. Cui vir Dei Paulinus respondit, dicens: Artem quidem aliquam nescio, sed hortum bene excolere scio. Quod vir gentilis valde libenter accepit, cùm in nutriēdis oleribus quia peritus esset, audiuit. Suscepit itaque seruum, & roganti viduæ reddidit filium. Quo accepto vidua ex Africana regione discessit. Paulinus verò excolendi horti suscipit curam. Cumq; idem Regis gener crebrò ingrederetur hortum, suumq; hortulanum quædam requireret, & sapientem valde esse hominē videret, amicos cœpit familiares deserere, & sæpius cum suo hortulano colloqui, atq; sermonibus eius delectari. Cui Paulinus quotidie ad mensam olera, virentesq; herbas deferre cōsueuerat, & accepto pane ad curam horti remeare. Cumq; hoc diutius ageretur, quadam die Domino suo secum secretius loquenti ait: Vide quid agas, & VVandalorum regnum qualiter disponi debeat, prouide, quia Rex citius & cum omni celeritate moriturus est. Quod ille audiens, quia ab eodem Rege præ cæteris diligebatur, ei minimè tacuit, sed quid à suo hortulano, sapienti scilicet viro, agnouisset, indicauit. Quod dum Rex audisset, illico respondit: Ego vellem hunc, de quo loqueris, hominem videre. Cui gener eius, venerabilis

tabilis Paulini temporalis Dominus respondit, dicens: Virentes herbas mihi ad prandium deferre cōsueuit. Has itaq; hunc ad mensam meam deportare facio, vt quis sit qui mihi hæc locutus sit, agnoscas. Factumq; est. Et dū Rex ad prandendum discubuit; Paulinus ex suo opere olera quæque & virentia delaturus aduenit: Cumq; hūc Rex subitò cōspexisset, intremuit, atq; accersito eius Domino, sibi per filiā propinquo, ei secretū, quod prius absconderat indicauit, dicens: Verum est quod audisti. Nā nocte hac in somnio, sedentes in tribunalibus contra me iudices vidi, inter quos iste etiam simul sedebat, & flagellum quod aliquando acceperam, eorum mihi iudicio tollebatur. Sed percontare quisnā sit, nam ego hunc tanti meriti virum, popularem, vt conspicitur esse nō suspicor. Tunc Regis gener secretò Paulinum tulit, & quisnam esset, inquisiuit. Cui vir Dei respondit. Seruus tuus sum, quem pro filio viduæ vicarium suscepisti. Cumq; ille intranter requireret, vt non quid esset, sed quid in sua patria fuisset, indicaret, atque hoc ab eo facta iteratione frequentis inquisitionis requireret vir Dei constrictus, magnisq; coniurationibus, iam non valens negare quid esset, Episcopum se fuisse testatus est. Quod possessor eius audiens valde pertimuit, atque humiliter obtulit, dicēs: Pete quod vis, quatenus ad terram tuam à me cum magno munere reuertaris. Cui vir Domini Paulinus ait: Vnum est beneficium quod impendere mihi potes, vt omnes ciuitatis meæ captiuos relaxes. Qui cuncti protinus in Africana regione requisiti, cum onustis frumento nauibus pro venerabilis viri Paulini satisfactione in eius comitatu laxati sunt. Post non multos verò dies VVandalorum Rex occubuit, & flagellum quod ad suam perniciem dispēsante Deo pro fidelium disciplina tenuerat, amisit. Sicque factum est, vt omnipotentis Dei famulus Paulinus vera prædiceret, & qui se in seruitium tradiderat, cum multis à seruitio ad libertatem rediret, illum videlicet imitatus qui formam serui assūpsit, ne nos essemus serui peccati. Cuius sequens vestigia. Paulinus ad tēpus voluntariè seruus factus est solus, vt esset postmodum liber cū multis. (Gregorius Dialogi lib. 3. cap. 1.

EXEMPLVM XVI.

* *Aliud charitatis exemplū in pauperes Scholares.*

SImiliter in mēse Maio quādo herbę agrestes maximè valent pro medicamentis, pius pater nō est oblitus pauperum suorum, sciēs ergo multos esse debiles, scabiosos, & vlcerosos; fecit eos ad domum suam venire certo die & hora pro quadam medicina, & corporali balneatione in aquis calidis cum odoriferis herbis suscipienda. Quibus bene balneatis & lotis, lectulum parauit mundissimum pro sudoribus eorum abstergēdis, datoq; poculo & consolationis verbo, cum ingenti lætitia ibant ad sua hospitia mutuo inter se conferentes. Quā bonus & pius homo est iste Dominus Florentius, & quàm boni fratres sunt isti cum eo habitantes, qui nobis propter Deum gratis talia præstant. Quodam tempore in quadragesima, cum tempora essent aliquatenus cara, & pauperes mēdicantes grauarentur inopia, multi ad solatium misericordissimi patris Florentij obsecrādo cōfugerunt, sperantes qualecunque subsidium inuenire, quia nemo vacuus, nemo inconsolatus inde consueuit abire. In tali ergo articulo misericordiarū pater condoluit fame afflictis & pauperibus deuotis, habitoq; consilio cū fratribus suis, quęsiuit optimū modum succurrēdi egenis, qui ita erāt attenuati rebus, vt neq; æs in zonis, neq; panes haberēt in saccellis. Tūc vnanimiter fratres accensi sunt ad succurrēdū pauperū turmis, & pręcipuè in tam

sancto tempore quadragesimæ, quando aguntur dies pœnitentiæ, & largiora misericordiæ stipendia exuberare debent erga indigentes, panem pro Deo multis precibus postulantes, sicut in Esaia legitur: Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam. Cùm videris nudum operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Statuerunt ergo firmiter aliquid sibi subtrahere, & pauperibus contribuere copiosius, atque vltrà solitum tempus laboris vnam horam abijcere quotidiano operi suo per totam quadragesimam pro pauperibus, & quidquid illa hora scribendo lucrarentur, hoc integrè collectum prouisori pauperum tradere, vt ille consequenter necessaria alimenta emeret, & indigentibus fideliter ministraret. Hoc idem fecerunt in alijs domibus quidam fratres scriptores, & officiales ex proprijs laboribus eleëmosynam Deo immolantes, seipsos sponte castigantes, & pauperes felicissimè recreantes. (Idem Thomas à Kempis in vita D. Florentij Radevvini cap. 16.

CIBVS.

Cibos nimis curiosè discernens frater, nisi emendatus, pitantiam beatæ Mariæ impetrare non potuit.

FVit item in Clareualle monachus quidam, qui quamuis homo bonæ voluntatis existeret, corpore tamen delicatus, atque infirmus erat, & propterea in obseruatione medicaminum curiosus, atque superstitiosus. Clemens autem Dominus, qui misericorditer solet errantes corrigere, ipsum voluit ad viam veritatis reducere, talique modo visitationem suam simpliciter delinquenti propalare dignatus est. Aspiciebat idem frater in visu noctis, & ecce vniuersitas fratrum quasi ad laudes diuini seruitij celebrandas ad ecclesiam festinabat. Porrò ad ostium ipsius Ecclesiæ stabat illa tam humilis, quàm sublimis mater misericordiæ pia virgo Maria, quæ tanquam pratiosi electuarij pyxidem portans, singulis fratribus oratorium intrantibus, singula ex eo cochlearia dulcissima sua manu dignanter tribuebat, & mira dulcedine gustantes reficiebat. Quo viso frater ille gratulatus est vehementer, reputans secum quod ipse cœlestis illius alimoniæ sine obstaculo particeps fieri deberet. Cumque ad manum pijssimæ procuratricis accederet, benignissima dissimulatrix, & verè mitis virgo repulit eum dicens: Nunquid meo medicamine opus habes? nonne sapiens medicus es? & tuimet curam sollicitè geris? Vade itaque, vade & tuis medicamentis sicut volueris vtere, quoniam de his qui curam suam super Dominum & filium meum iactant, cura est mihi. Quod cum ille audisset, erubuit, & petens indulgentiam, promisit ei quod se amplius de ipso non intromitteret, sed totam vitæ suæ curam Deo, & sibi committeret. Ad quã sponsionem, generale refugium omnium Christianorum satisfactione accepta, benignissimè pœnitenti veniam & gratiam indulsit, & medicamenti salutiferæ pitantiæ pabulum impertiuit. Gustata ergò benedictione cœlestis antidoti, protinus à sua teneritudine, & infirmitate frater ille conualuit, & abdicatis omnibus medicamentis & delicatioribus alimentis, ad communes cibos se transtulit. Ideoque cooperante gratia Dei, breui decorem & fortitudinem cum salute corporis, & animæ pariter induit. (Lib. 7. Specul. hist. Vincent. cap. 108.

EXEM-

CINERES SACRI.

Cineres sacros deridens carnifex densitate cinerum suffocatus est.

RETulit mihi Theodoricus noster monachus, quondam Comes in VVieda, rem satis mirabilem. Noui, inquit, in Confluentia carnificem quendam, hominem in officio suo probum satis, nomen illius exprimens. Hic cùm tempore quodam, tertia feria ante cineres, totam penè noctem in comessationibus expendisset, manè, quasi ad abluendas carnes, cum quodam suo collega tabernam intrauit. Cumq; ad officium missæ pulsaretur, & fideles ad Ecclesiam confluerent, necnon ex eadem taberna, iamq; soli hi duo illic remanentes potarent, ait alter carnifici: Certè modo diu nimis expectauimus, eamus ergo ad Ecclesiam propter sacros cineres. Cui ille, mysterium cinerum irridendo, respondit: Sede ego tibi dabo cineres, & tu mihi, tollensque cineres de latere, iactauit super caput eius, & ecce mox pœna irrisionis subsecuta est. Nam statim circa caput, & faciem, tantum sensit puluerem, ac si follibus ei insufflaretur. Cumque territus clamaret, tantum ore cineres hausit, vt penè suffocatus fuisset. Accurrerunt multi plagam tam mirabilem videntes, ductus est in proximam insulam, in qua non puluis, sed gramen erat, sed nihil ei profuit, in Rheno, in pomerio, in solario, neque in aliquo loco à turbine cinerum se defendere potuit, à quibus tandem suffocatus, pœnam irrisionis soluit. (Cæsarius lib. 10. cap. 53.

CIRCVMSTANTIAE PECCATORVM.

Circumstantias peccatorum scrupulosè confitens frater aurea meruit corona fulciri.

QVidam frater magnæ auctoritatis in ordine vitæ & famę pręclarus in prouincia Lombardiæ narrauit, quod cum esset nouitius tempore beati Dominici, & post confessionem quadam nocte post matutinas ante altare paululū obdormisset, audiuit vocem dicentem sibi: vade, & iterum rade caput tuum. Qui euigilās interpretatus eum, quod iterum moneretur confiteri, & melius circumstantias omnes. Vnde ad beatum Dominicum se prosternens confessus est omnia cum contritione, & maiori attentione quam prius fecisset. Qui cū postmodum paululum recepisset quietis, vidit Angelum descendentem de cęlo & in manu portantem coronam auream miro modo ornatam, & appropinquans posuit in capite eius. Euigilans ergo frater se multum consolatum inuenit, & gratias egit Deo. (Ex vitis FF. prædicatorum parte 4. cap. 7.

CLEMENTIA.

* *Clementia seueritate, & seueritas clementiâ temperanda est.*

CVM quidam vitæ Pij V. summi Pontificis insidiatus esset, deprehensæque essent literæ eius rei iudices, vocatis duobus præstantissimis Cardinalibus eas exhibuit, quas cum reus à se scriptas obsignatasque fateretur, supplexque procumberet ad pedes Sanctissimi senis, ait illi Pontifex: optare tuum sit, vis iure vtar, an misericordia? cumque ille lachrymās demississime veniam peteret, ei vltro benedixit, impo[...]o, sibique, & te-

ftibus qui aderant perpetui silentij pœna, sed tantam eius benignitatẽ & clementiam quis vnquam tacuisset? Fratris vero sui filiũ à piratis captum atq; in Africam abductũ pecunia redemit, donauitq; honestis opibus, admonitũ ne ijs & abuteretur, & cum ille sæpè verbis castigatus satis obsequens non esset, Pius cereum accendit, vocatumque ad se nepotem suum, quamprimũ abire iussit extra Apostolicæ ditionis fines, antequam ignis extingueretur. (Papirius Massonus lib. 6. de Episc. Vrbis in vita Pij V.

COMMVNIO.

EXEMPLVM I.

Communicantium nomine Angelus Domini Piemone vidente diuersimode scripsit.

Vidimus admirabilem presbyterũ nomine Piamonem, totius humilitatis & benignitatis virum, habentem etiam reuelationum gratiã Deniq; quodam tempore cum Domino sacrificium offerret, vidit angelum Dei stantẽ iuxta altare & vniuscuiusq; monachorum accedentium ad altare scribentem nomina in libro, quem tenebat manibus, quorundam tamen non scribentem. Cumque diligenter obseruasset senior qui essent, quorum nomina nõ scripsisset, postquam sunt completa mysteria, vnumquemque eorum seorsum vocans percontatur quid eis in occulto peccati fuisset admissum, & inuenit ex confessione vnumquemq; eorum peccati mortalis obnoxium. Tunc hortatur eos pœnitiam agere, & semetipsum cum eis ante Dominum prosternens, die ac nocte tanquam ipse eorum peccatis esset obnoxius flebat, & tamdiu permansit cum eis in pœnitentia & lachrymis, donec iterum videret eundem Angelum stantem, & scribentem accedentium nomina, & postequam omniũ scripsit, tunc etiam illos ex nominib. euocantem, & ad reconciliationem altaris inuitantem. At verò vbi hoc senior vidit, intellexit eorum susceptam esse pœnitentiam, & sic eos altari tota cum gratulatione restituit. (in vitis PP. vita 31. S. Piamonis.

EXEMPLVM II.

Incantationibus mulier raro communicans in equam mutatur.

Vir quidam Ægyptius concupiuit ingenuam mulierem maritatã, & non valens eam expugnare, locutus est malefico dicens: Facito, ea vt amet me, & age vt proijciat eam vir eius. Accipiens autem maleficus sufficienter vsus est maleficio, & fecit eam equam videri. Videns aũt vir eius veniens foris mirabatur, quia in lecto eius equa iaceret, & cœpit plãgere, & eiulare. Nã loquebatur animali, & responsum non dabat. Itaque precatus est presbyteros vici, & adducens ostendit eis. Qui non inuenerunt calamitatis causam. Illa autẽ vsq; ad tres dies neque fenum accipiebat quomodo equa, neque panem sicut homo, vtroque priuata cibo. Ad vltimum vt glorificaretur Deus, & appareret virtus sancti Macharij, ascendit in cor viri vt duceret eam in solitudinem, & vinxit eam quasi equam, & duxit in solitudinem. Cùm appropinquaret ergo stabant fratres iuxta cellam Macharij litigantes, & dicentes, quid adduxisti huc equam istam? Dicit eis, vt misericordiam consequatur. Dicunt ei: quid enim habet? Qui respondit: Vxor mea erat, & in equam conuersa est, & hodie habet tertium diem non gustans quicquam. Qui retulerunt sãcto Machario intus oranti, cui illius aduentum reuelauerat Deus. Respondit ergo fratribus, dicit eis: Equi vos estis, qui equorum oculos habetis. Illa autem mulier non est transfigurata, sed

ſed ſolum in oculis eorum qui ſeducuntur, videtur equa. Et benedicens oleum, à vertice perunxit eam nudam & ſuperorauit, & ſtatim fecit eam mulierem videri ab omnibus. Dans autem ei cibum fecit eam manducare; & dimiſit eum proprio viro gratias referentem Deo. Et præcepit ei dicens: Nunquam ceſſes à communione. Hæc autem tibi euenerunt, quia per quinque ſeptimanas non appropinquaſti diuinis. (Palladius Idem vita 19. Macharij Ægyptij.

EXEMPLVM III.

Luxurioſus ſacerdos vlcere peßimo percutitur à domino, & dato iuramento quod de cætero non celebraret, à ſancto Macbario curatur.

QVodam tēpore viſitationis atq; ædificationis gratia perrexi ego Palladius ad eum, & inueni ante oſtium atrij eius iacentem quendam presbyterum toto corpore vlceribus plenum, capitis autem eius etiam ipſa oſſa computruerant: qui ideo aduenerat, vt orationibus eius ſanitatem reciperet. Sed ſanctus Macharius non ſuſcipiebat eum. Ego autem proſtraui me in terram ante pedes eius, & deprecabar vt ſuſciperet eum. Reſpondenſq; vir beatus, dixit mihi: Indign⁹ eſt vt ſanitatem recipiat, ſed magis increpa eum, & ſuade ei vt non audeat accedere ad ſacroſanctum altare Domini, & offerre ſacrificium Domino, quia fornicando offert, & propter hoc caſtigatur. Suade ergo ei, vt reſipiſcat, & condignam agat pœnitentiam vt miſericordiam à Domino mereatur accipere. Itaq; ego egreſſus ad illum infirmum, dixi ei omnia. Et ille terribiliter conturbatus, intremuit, iurauitq; quia in exitum vitæ ſuæ nō vſurparet ad altare Domini accedere. Poſtquam hoc præcepit, vt ingrederetur, ſuſcepitq; eum, & dixit ei: Credis quia Deus eſt, quem nihil latet? reſpondit, Etiam Domine. Dixit ei: Nūquid potuiſti illudere, aut latere Deum? Reſpondit, non. Ait ergo: Si ergo cognoſcis tanti criminis peccatum tuum, & Dei caſtigationem intelligis, pro qua cauſa tanti mala plaga in corpore tuo eſt, ideoque percuſſus es, ceſſa à malis tuis, & corrige de cætero, & confitere ſemper cum lachrymis pœnitentiæ, & intimo cordis dolore in conſpectu Domini peccatum tuum, vt in die iudicij poſſis aliquam miſericordiam ac pietatē Domini inuenire. Dedit ergo ſacramentum ſe nunquam peccare, neq; ad ſacroſanctum altare accedere, nec oblationem conſecrare, ſed ſicut laici ſortem habere. Itaque poſt hoc impoſuit ei manum, & orauit pro eo ad Dominum, & paucis diebus ſanus factus eſt, capilliq; eius creuerunt, & abijt ſanus. (Palladius vita 28. Macharij Alexand.

EXEMPLVM IV.

Communicantium diuerſos eſſe vultus quidam ſanctus Epiſcopus Domino reuelante conſpexit.

NArrauit quidam ſenex de quodā Epiſcopo, vt maximè ex eo fiduciam accipientes, diligentiam haberemus noſtræ ſalutis. Nunciauerunt quidam Epiſcopo qui apud nos conſiſtebat, ſicut hæc ipſe Epiſcopus referebat, ꝙ quædam ſecularium matronarum duæ eſſent mulieres fideles, quæ quaſi impudicè viuerent. Epiſcopus autem ex his quæ ei nunciata fuerant commotus eſt, & ſuſpicatus ne forte & aliæ huiuſmodi eſſent, ad deprecandum Deum ſe conuertit, inde certus effici rogans: quod & meruit. Poſt diuinam enim illā atque terribilem conſecrationem, dum accederent ſinguli ad participationem ſancti myſterij, per vultus eorū cernebat, quibus vnaquæque anima

subiaceret peccatis. Et peccatorum quidem hominum videbat facies nigras, quosdam verò ipsorum tanquam ab ęstu exustas facies habentes, oculos autem igneos & sanguineos: alios autem eorum claros quidem facie, candidos vero amictu. Et alij quidem dū acciperent corpus Domini, exurebat & incēdebat eos: alijs autem sicut lumē efficiebatur in se. & per os ingressum omne eorum corpus illustrabat. Erant autem inter eos etiam qui solitariam vitam elegerant. & qui in coniugijs erant, qui & ipsi ita esse videbātur. Deinde conuertit se, & cœpit etiam mulieribus distribuere, vt cognosceret & ipsarum quales essent animæ. Et vidit simili modo ex illis fieri nigras atque rubeas facies eorū, sanguineas quoque & albas. Inter ipsas autem aduenerunt & illæ duę mulieres, quæ accusatæ erant ipsi Episcopo, propter quas maximę ad hanc precem, & præuidentiam venerat. Cernit etiam & ipsas duas dum accedunt ad sanctum mysterium, clarum habentes vultum, honorificum, candidis vero stolis circumamictas. Deinde cum ipse participatę fuissent mysterijs Christi, factæ sunt sicut à lumine illustratæ. Rursus Episcopus ad solitam precem conuertebatur, supplicans Deo, discere cupiens modum reuelationū quæ ei demonstratæ fuerant. Astitit autem ei Angelus Domini, & de singulis interrogare præcipiebat. Sanctus verò Episcopus continuo de illis duabus sciscitabatur mulieribus, si vera esset illa prima accusatio, an falsa. At verò Angelus asserebat, vera esse omnia quæ de eis dicta fuerant. Episcopus quoque ait ad Angelum: Et quo modo in perceptione corporis Christi splendidæ erant facies earū, albas autem stolas habebant, lumine quoque fulgebant non paruo? Et Angelus: Eo quod pœnituerint de actibus suis, & discesserint ab ipsis cum lachrymis, & gemitibus, eleemosynis pauperum, & per confessionem diuinum meruerūt numerum, & de cætero nequaquam in his malis ambulare promittentes, si quidem de prioribus delictis veniā mereantur, & meruerunt propter hoc diuinam immutationem, & à criminibus absolutæ sunt & viuent deinceps sobrie, pie, ac iuste. Ait autem Episcopus ad Angelum: Obsecro te, dic mihi etiam vultuum differentias eorum, quibus peccatis vnusquisque eorum subiaceat, vt etiā de his cognoscens, ab omni liberer ignorantia. Angelus autem Domini dixit ad eum: Hi quidem, qui splendido atq; hilari sunt vultu, in sobrietate. & castitate. & iustitia viuunt, modesti quoque, & condolentes, ac misericordes sunt. Hi verò, qui nigras habent facies fornicationis & libidinis operarij sunt, cæterorumque scelerum, & delictorum. Hi vero, qui apparuerunt sanguinei atque rubei, in malignitate & iniustitia viuentes sunt, amantes detractiones, blasphemias, & dolosi, & homicidę sunt. Rursum dicit Angelus: Adiuua eos, si quidem salutem eorum desideras: propterea enim meruisti orationum tuarum effectum, videndo discipulorum peccata, vt per admonitiones atque obsecrationes meliorares eos, & per pœnitentiam conuerteres eos ad Deum, qui pro ipsis mortuus est. & resurrexit à mortuis. Quantacūque igitur tibi virtus est, & studiū, ac dilectio circa Dominum tuū Christum, eorum gere prouidentiam, vt conuertantur à peccatis proprijs ad Dominum: suadens eis manifestansque, quibus delictis subiaceāt, ne propriam desperent salutē. Ex hoc enim pœnitentibus quidem illis, & conuertentibus ad Dominum, animabus eorum erit salus & epulatio futurorum bonorum: tibi verò erit plurima merces, imitando Dominum tuum. qui cœlos quidem non reliquit, in terris autem demonstratus est propter salutem hominum.

(Lib. de prouidentia in vitis PP. nu. 24.

EXEMPLVM V.

Communicans deuotè frater mirabili modo à capitis dolore sanatur.

FRater quidam nómine Petrus Cocles cum in adolescentia sua, Clareuallis, postmodum futurus Abbas, in obseruantia sacri ordinis satageret, quotidie semetipsum exhiberet hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, quoniam omnes pie in Christo viuere cupientes, persecutiones inimici sustinent, permittente Deo, qui omnia ad salutem electorum operatur, grauissima capitis passione laborare cœpit: quam passionem fortis miles Christi patienter tolerabat, studens semper in dolore gratias agere, & viperam propriæ voluntatis à murmure compescere. Et licet optaret cum propheta vt ingrederetur putredo in ossibus eius quatenus requiescere mereretur in die tribulationis, pro eo tamen magis animo grauabatur, quod spiritum in eo promptissimum ad ardua quæque virtutum, caro infirma pro voto subsequi non valebat. Quadam itaque nocte Dominica cum sacris vigilijs interesset, sentiens se præfato incommodo solito amplius stimulari, cogitauit exire de choro, & ire pausatum. sed mox spirante Deo, recogitauit vt propter Dominũ vsque ad horam diei intemeratis mysterijs prætiosi corporis, & sanguinis Christi participare debebat. Prima vero transacta, quamuis doloris immensitas non cessaret, proposuit tamẽ tolerare, nec conuentum deserere vsque post missam maiorem, quatenus sacram posset recipere communionẽ. Cumq; iam communicaturus ad gradum altaris accederet, & solitam ibidem veniam flexis genibus deuotissima humilitate peteret, ecce repentè de vertice eius lapsa est quasi ingens massa plumbi, quæ illi per medium frontis veniens, & in pauimẽtum cadens, non paruam collisionem fecit. Ille verò eiusdem molis concussionẽ, atq; ruinam apertissime sentiens, sed nullam speciem videns, de tanta nouitate miratus vehementer obstupuit. Et ô mira clementia redemptoris nostri! quia ante frater iste grauissimos quidem dolores sentiens, sed tamen ob reuerentiam sacramentorum ipsius quasi non sentiens. mox vt eadem sacramẽta fideli deuotione percepit, ab omni pristina infirmitate eadem hora conualuit, & ita perfectè curatus est, vt nullam deinceps molestiam ex ea sentiret. Ipse vero gratiæ Dei nequaquam ingratus existens, adeò in sancta religione profecit, vt pastorale officium primùm Igniaco postmodũ in Clareualle consecutus, nomen Abbatis vita & moribus decorauit, subditosque suos per viam veræ humilitatis perducens, Christi bonus odor Deo esset in omni loco. (Ex libro dicto exordiũ ordinis Cisterc. & ex Cõclaui à Assignies cap. 41 & in Specul. hist. cap. 29. lib. 29.

EXEMPLVM VI.

Communicãs frater asperè correpto frater inconsolato amaritudinem pro dulcedine in ore sensit.

FRater quidam in sanctæ religionis obseruantia feruens, & sollicitus dum aliquando dominica die secũdum consuetudinem ordinis, corpori & sanguini Christi participasset, visum est illi tunc, & per totam deinceps diem, quod fauũ mellis dulcissimum in ore teneret. Sequẽti quoque dominica dum Eucharistiam similiter percepisset, per continuum triduum similem expertus est gratiã. Tertia vero dominica, dum diuinam nihilominus alimoniam re accepisset, tota iam hebdomada semel indultam suauitatem sentire promeruit. Ex tunc ergo, & deinceps, hanc panis vitę dulcedinẽ multipliciter mul-

to tempore sensit. Factum est autem vt aliquando quempiam amicorum pro culpa sua obiurgans, iustæ inuectionis mensuram supra modum excederet, nec tamen antequam diuinorum sacramentorum munus ab altari sumeret, exasperatam fratris conscientiam per satisfactionem lenire curauit. Vnde factum est, vt hostiam pacificam fratre necdum pacificato percipere præsumens, pro mellea spiritualis dulcedine suauitatis, qua antea refici & recreari consueuerat, super fel, & absinthium amarissima amaritudine fauces suas infectas, tremebundus horreret. Quo circa reatum suum ad memoriam quantocius reducens, & pro culpa minus discretæ inuectionis, humillima satisfactione pœnitentiam agens, apostolicam illam sententiam de cætero sollicitus obseruare curauit, qua ait: Vos qui spiritales estis, huiusmodi corripite in spiritu lenitatis. Attendant quæso istud exemplum quicunque æmulatores ordinis sunt, quicunque zelo iustitiæ accensi fuerunt spiritu, ne verba forte iustæ correctionis, in arma vertant furoris, & emendationis poculum quod fratribus propinare conantur, tam sibi quàm alijs per indiscretionem in perniciem trahant, dum & seipsos per iram dilacerant, & quos emendare debuerant, dum exasperant, exulcerant, & ad excusandas excusationes in peccatis prorumpere compellunt. (Lib. de illustribus viris ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM VII.

Communicās irreconciliato fratre sacerdos porcellum interimens osculū dulcißimi Iesu coniunctum amisit.

Sacerdos quidam religiosus, dum pacem quam cœli rege in terræ nato cœli ciues terrigeni annunciauerunt, in proximo suo violare non timuit, admirandam quandam gratiam specialiter à Domino sibi collatam perdidit, quod ad cautelam torpentiū describere non pigebit. Hic igitur laudabilis vitæ presbyter, ignauiæ nequaquam marcens ocio, satagebat quatenus conuersationis suæ qualitas, ab excellentia gradus sui nō discreparet. Præcipuè igitur in oblatione hostiæ salutaris, in qua filius immolatur patri vt tollat peccata mundi, per sacrificium cordis contriti, & spiritus humiliati semetipsum in præsentia summæ diuinitatis mactare curauit. Habebat verò parochianū quendam, qui licet secularis vitæ negotijs implicatus esset, fidei tamen integritate deuotionisque sinceritate pastoris sui meritis fortassis impar non erat. Eius namque doctrina, & exemplo religiosè institutus, Ecclesię limina sine cessatione terebat, missarum celebrationi sedulus obseruator intererat, sanctarumq; precum instantia cœlos pulsans, in simplicitate cordis sui tempore diuini sacrificij, cum Domino loquebatur. Volens autē Dominus vtrorumq; meritum ad laudem, & gloriam nominis sui manifestare, laici illius tam spiritales quam corporales aperuit oculos, cœpitque infra sacri mysterij actionem Iesum Christum beatis oculis videre super altare, stantem iuxta calicem sanctū, qui amborum conscientias perungebat mira suauitate præsentiæ suæ misericorditer. Consecratione verò diuinorum sacramenrorum ritè peracta, cùm pacis osculum in populum esset diffundendum, & sacerdos iuxta morem quorundam, sacram hostiam primitus oscularetur, in ipsa hora piu Dominus accedens, eidem ministro suo pacis osculum dignatissime porrigebat. Is ergo qui ad diuinæ contemplationis reuerendum arcanum admissus fuerat, iuxta prophetam secretum suum sibi retinuit, cùm frequenter speciosum form

præ filijs hominum videret, nihil tamen presbytero indicare voluit, ne & ipse vanitatis notaretur, si tantum Dei mysterium facile sine magno pōdere rationis propalaret, aut ille cui tanta gratia à Domino collata erat, per elationis vitium, eadem se gratia, priuaret. Accidit interea vt hortum præfati sacerdotis, diuersis herbis & oleribus virentem, cultorique suo ipsa viuacitate germinis quodammodo arridentem, pauperis cuiusdam porcellus, furtiuis irruptionibus intrare consuesceret, & quia in domo Domini sui, ob rei familiaris penuriam vnde ventriculum suum replere posset non inueniebat, aliūde hoc mendicare compellebatur. Itaque sacerdos ægerrime ferens hortum suum vastari, cum frequenter pauperem illum admonuisset, quatenus porcum suum domi teneret, ipsumque porcum teneras olerum plantas suffodientem, cū iniuria verberum extra septa horti sæpius expulisset, nec tamen quicquā proficeret, ad extremū dolore stimulatus, eūdem porcum occidit. Verum pauper ille animalis sui interitum cognoscens, adminiculum substantiolæ suę magna ex parte perdidisse ingemuit: volensque agere cum presbytero, quatenus damnum illatum, sibi secundum leges restitueret, illo è cōtrario horti sui iacturam exaggerante (quoniam pauper vbique iacet) cum detrimento causæ suæ despectus & sepultus est. Itaque sacerdos irreconciliatus manens pauperi fratri suo, ad immolandum veræ reconciliationis hostiam, temerarius accessit. Sed Dominus Iesus qui factus est nobis à Deo patre iustitia, redemptio, & reconciliatio, discordiæ peste maculato præsentiam suam exhibere dignatus non est. Ecce namque homo (cuius supra meminimus) infra sacri canonis actionem stans, & deuotissime orans, illum, in quem desiderant Angeli prospicere, solito more se visurum sperabat, sed frustratus spe sua vehementer turbatus est, considerans sacerdotem gratia sibi collata prorsus nudatum, & quasi nubilo quodam diuinæ indignationis obfuscatum. Quod igitur verecunda humilitate, sola testante consciētia aliquamdiu celauerat, causa exigente silentio premere noluit, sed assumpto seorsū presbytero, quātam gratiā perdidisset secretius suggessit, monens & obsecrās, vt si in peccatum aliquod lapsus fuisset, per confessionis, & pœnitentiæ remedium diluere illud quantocius festinaret, si fortè gratiam amissam larga redemptoris nostri benignitate recipere mereretur. Cōsternatus animo sacerdos, nullius quidem criminalis delicti se conscium sibi esse, sed nec in his quæ in quotidianis excessibus euenire possunt, conscientiam se plus solito remordere respondit, excepto dumtaxat quod hortum suum pessundari nō sufferens, pauperis illius porcum occidisset, eiq; per satisfactionis humilitatem necdum reconciliatus fuisset Intellexerunt igitur vtrique, pauperū susceptorem Dominum, iniuriam pauperis sui tanto seueriore, quanto occultiore vindicta punisse. Festinauitque sacerdos pusillo Domini, per condignam illati damni compensationem satisfacere, sed vtrum sublimem illam gratiam, quam perdiderat recuperauit, necne, nō constat nobis, quoniam seruus Dei, qui eandem cū illo gratiam, vel fortassis præ illo percipiebat, censorio semetipsum castigabat silentio, ne mysteria Dei passim sine certo necessitatis articulo reuelare præsumeret. (Lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEM-

EXEMPLVM VIII.

Communicans in discordia monialium præpositus, iustè à possessa increpatur.

IN Monasterio quodam sanctimonialium, præpositus eiusdem loci tractabat aliquãdo cum sororibus, quandam possessionem ipsius cœnobij vendere volens, & vt fieri solet ex studijs partium, suam sententiam tanquam saniori subnixam consilio defendentium grauis inter ipsum, & sorores discordia exorta est. Verum præposito dicente sibi creditam esse dispensationem, totumque negotium prælationis, sorores e contrario nitebantur, & grauiter scandalizatæ recesserunt. Erat autem fœmina quædã laica in eodem monasterio, quæ ab immũdo spiritu vexabatur, pro cuius liberatione, quotidiana precum instãtia sorores in commune laborabant, & vt pestiferum spiritum validius vrgere possent, dominicis eam sacramẽtis frequentius participare faciebant. Postero itaq; die præpositus paruipẽdens scandalum sororum, perturbatus ipse cum grauius turbatis eisdem sororibus, vt pacificam hostiam immolaret, ingressus est ad altare. Peracta ex more diuinorum munerum consecratione, etiam patiẽtem illam causa percipiendæ Eucharistiæ sibi præsentare fecit. Tum vero spiritus nequam mirum in modum, recalcitrans, truculentas, & horrisonas cœpit edere voces, ipsumque prepositum amarissima inuectione redarguens, dixit: O misertime & infœlicissime homuncio, quid facis? Lætale virus rancoris, & discordiæ toto pectore spirans, insuper etiam grauis scandali pusillorum Domini, coram oculis summæ maiestatis reus, ad consecrandam, tractandam, & manducandam carnem altissimi impudenter, simul & irreuerenter irrumpis? Noueris pro certo, quia consultius fecisses si domũ Dei hodie non intrasses, quam tantæ præsumptionis cauterio cõscientiam tuam vstulasses. Cumq; exorcismis, & orationibus multis cogeretur, quatenus diuinis sacramentis reuerentiam exhibens cederet quoadusq; mulier quam torquebat communicasset, per multas difficultates vix cogi poterat, vt de manibus illius qui dissensionis & contentionis visio sordebat, Eucharistiæ gratiam eam suscipere permitteret. (ibidem.

EXEMPLVM IX.

Communicantis indignè hostiam niuea columba in nocte Natiuitatis absumens auolauit, & post confessionem reportauit.

ANte paucos annos in regno Franciæ erat sacerdos quidam, qui in ipsa nocte Natalis Domini transire debebat per breuem campum de vna villa ad aliam, vt ibidem secundũ consuetudinem matutinos diceret, missasq; celebraret. Opera diaboli, vt creditur, iuxta illam sola mulier occurrit, & quia sine teste fuit, solus cum sola peccauit. Perpetrata culpa tam nefaria, non eum retraxit à maiori contemptu accusatrix conscientia, sed magis timens humanam verecundiã, quàm diuinam vindictam, ecclesiam intrauit. dictisque matutinis missam de nocte in primo galli cantu secundum morem solemniter inchoauit, Transsubstantiatione facta, panis videlicet in corpus, & vini in sanguinẽ Christi, columba niuea ipso sacerdote aspiciente super altare descendit, totumq; ebibens quod erat in calice, rostro suo hostiam tulit, & auolauit. Videns ista sacerdos satis, etsi non salubriter, est territus, & quid faceret non parum perplexus, canonem propter populum circumstantem quantũ ad verba & signa compleuit, sed fru-

ctu ca-

ctu canonis caruit. Post missam, decantatis laudibus, cùm missa de manè diceret, eo quod non haberet qui vicem suam suppleret, eadem columba hora qua prius iterum venit, sacramentum abstulit, & recessit. Presbyter non cessauit à præsumptione sua, sed tertiò accedens ad altare celebraturus missam de die, per eandem columbam, eo modo, quo primò, & secundo, ei puer natus sacramentum corporis & sanguinis sui subtraxit. Tandem in se reuersus, & de culpa, licet indignus, Dei tamen gratia compunctus, venit ad quendam Abbatem ordinis nostri, confessionem faciens tanti peccati, exposuit ei omnem ordinem rei cum multis lachrymis. Abbas verò, sicut vir prudens & discretus, contritum eum ex toto corde considerans, virtutem contritionis probare volens, pœnitentiam suspendit, & vt ocyus iret celebrare præcepit. Ille verò quasi Deo obediens confessori suo, cum multo timore, & lachrymis ad altare missam celebraturus accessit. Quem pius Dominus, qui nihil horum odit quæ fecit, sed dissimulat peccata hominum propter pœnitentiam, mirabiliter lætificauit. Ante horam sumptionis columba rediens, tres hostias, quas singillatim tulerat, simul rostro deferens, corporali imposuit, & trium missarum liquorem de gutture suo calici immisit ac recessit. Videns hæc presbyter, gaudio repletus est maximo, gratias agẽs Deo, qui facit mirabilia magna solus. Reuersusq; ad Abbatem, diuinam ei consolationem recitauit, & vt ab eo in monachum reciperetur humiliter supplicauit. Cui respondit Abbas: Nõ te hoc tempore suscipiam, sed volo vt mare transeas, & pro peccato tuo tribus annis in hospitali infirmantibus seruias. Si tũc reuersus fueris, nullam à me repulsam patieris. Volebat enim vt per laborem tanti itineris, & pericula maris, pœnam peccati deleret, & pauperes infirmosque propter opera misericordiæ sibi intercessores faceret. Fecit ille quod Abbas præcepit, & post tres annos reuertens, habitum religionis in eius domo suscepit. (Cęsarius lib. 2. cap. 5. Vide etiam tit. Attritio.

EXEMPLVM X.

Confessionem sibi mutuò facientes, qui simul peccauerant, damnandi fuissent, nisi alteri confessi fuissent, & communicaturus sodomita rigefactus non valet procedere.

IN quodam monasterio, sacerdos quidam nuper defunctus est, cui Abbas suus ob meritum vitę iniunxerat, quatenus fratrum suorum confessiones audiret. Erat in eadem domo adolescens quidam, qui ad eum confitendi causa frequenter venit, cũ quo, diabolo instigante, & humana fragilitate consentiente, idem cõfessor semel tantummodo peccauit. Statim opere perpetrato, cœpit dolere, & flere amarissimè, dicebatque iuueni: Malè fecimus, alijs hoc peccatum confiteri ob verecundiam non possumus: sed consulo, vt tu mihi confitearis, & ego tibi, alterq; ab altero suscipiat pœnitentiam. Quid plura? Placuit iuueni consilium, confessi sunt peccatum inuicem, & tam duram vnus ab altero suscepit pœnitentiam, qualem nec Abbas, siue aliquis confessorum illis iniunxisset. Paruo post tempore sacerdos idem infirmatus est vsq; ad mortem, & cùm iam in extremis ageret, & ad exitum valdè festinaret, timore gehennæ peccatum vtriusque Abbati dixit, personam verò, & peccati consortem non expressit. Defuncto eo, Abbas vehementer doluit, quod scire non potuit cum quo peccasset. Ait tamen intra se. Ad confessionem veniet tibi, quisquis est iste. Interim mortuus clara die apparuit adolescenti, cùm ipse esset solus, facie lucida, & etiam veste

veste trita. Quem cum ille vidit, mox agnouit, timuit, & exhorruit. Cui mortuus: Sta, ne timeas, quia propter te veni, vt indicem tibi de statu meo. Confortatus iuuenis verbis eius, & animatus, cùm interrogaret vnde veniret, vel quid quæreret? respondit ille: In maximis pœnis sum propter peccatum illud tantùm quod tecum commisi. Ignea enim catena genitalia mea astringit, quia suspensus torqueor. Confessio illa, quam fecimus inuicem nihil mihi profuit, quia nihil fuit. Et nisi in extremis quoquo modo peccatum expressissem, æternaliter damnatus fuissem. Cui cùm iuuenis dixisset. Est aliquid quod possit vobis prodesse? respondit ille: Si tu purè, & plenè confessus fueris peccatum nostrum, mihi multum proderit, sin autem, æterna pœna te suscipiet, sicq; disparuit. Tertius iuuenis recenti visione, cùm facere vellet confessionem Abbati, nec posset propter Abbatis absentiam, interim distulit. Intercedente verò temporis dilatione, timor conceptus cœpit tepescere, & verecundia crescere, in tantumq; est erubescentia victus, vt cùm Abbas venisset, nihil ei confiteretur. Abbas verò non immemor culpæ sibi confessæ, cùm ad confessionem non veniret, quem quotidiè expectauit, cogitauit diligentissimè qualiter malè latentem salubriter deprehenderet. Præcepitq; toti conuentui, sacerdotibus, & ordinis inferioris, sanis, infirmis, vt omnes, nescio in qua solemnitate, ad maius altare communicarent. Visum enim est ei, quod nequaquam accedere auderet reus de culpa illa. Sedensq; contra altare respexit ad ora singulorum. Adolescens verò hoc propter se factum putans, & si se subtraheret notari timens, cum cæteris accessit, qui cùm propinquasset altari, tantus eum horror inuasit, tantus timor perculit, vt & præsumptuosus vetaretur procedere & ocyus cōpelleretur redire, veniēsq; ad Abbatem, fecit ei signum confessionis. Qui gaudens, & exultans, dicebat intra se: Eia, certe cœpimus bestiam, inuenimus prædam, iste enim est. Et surgens intrauit cum eo capitulum, cuius pedibus iuuenis prostratus, fecit de peccato confessionem, & retulit visionem; suscepit pœnitentiam. Sic per prudentiam medici denudatum ac sanatum est vulnus stolidi ægroti. (Cæsarius lib.3.cap.24.

NOTATIO.

Potest quidem esse confessio valida, & absolutio data ab eo, quo cū aliquis peccauit carnaliter, sed quia sæpe debita cōtritio abest cum aliquis confitetur complici, ideò potuit fieri, & potest sæpè accidere, vt talis confessio sit inutilis ad salutem.

EXEMPLVM XI.

In ordinatione sancti Samsonis columba super eum sedere visa est, & inuidus propinans ei vinum, & ita communicans à dæmone possidetur.

Legitur in vita Samsonis quod S. Papa Dubricius quadā die veniēs ad domum Estuti magistri sancti Samsonis, cū quo ipse habitabat, Samsonem diaconum ordinabat, in quo facto grande miraculū interfuit. Tres fratres ibidem ordinati sunt, duo in presbyterij, & tertius in diaconatus officium. Sed dū ad genua flectenda iuxta morem fratres inuitarentur, vidit Papa sanctus vna cum magistro Estuto columbam cœlitus missam per fenestram sursum apertam descendere, ac super sanctum Samsonem non (vt est moris) aufugitare vel volitare, sed semper sine vllo penniculæ motu immobiliter stare. Episcopo etiam manum ad confirmandum eum diaconum super

per eum leuante,illa quod eſt mirabilius,in ſcapula dexterę eius deſcendit Ibiq; conſtanter mãſit tamdiu, donec officium ab Epiſcopo confirmaretur totum. Nec longè poſt ab eodem Epiſcopo ordinē presbyterij dignus accepit,& quale ſignum cœlitus viſum eſt quando diaconus factus eſt,tale etiam factum eſt quando presbyteratus ordinem ſuſcepit.Quanto aũt in maiori gradu inhæſerat, tanto & in arctioris abſtinētiæ tramitem ſe inſerebat. Qui etiam libidinoſa incētiua adoleſcentiæ ſuæ flore vincens,voluntariam carnis munditiam pro natura habebat, nec vnquam aliquid alicuius animalis in ſua tota via guſtabat. At duo fratres diabolicis impleti venenis(& maximè quidam malus presbyter) ei inuidebant , ſed nullam in eo cauſam reatus inueniebant. Vnde quaſi ebrij, & amentes huc & illuc vertebantur Frater autem iſtius presbyteri piſtor factus eſt monaſterij Qui accepto mali fratris conſilio, venenum ſancti Sãſonis miſcuit poculo. Tillum quoddam fricans ei propinauit, & vt fieret probabiliter mortiferũ , parum de eo prius animali dedit. Quod ſc.animal vt bibit,ſaltum præcipitem dedit , & ſtatim mortuum eſt.Sancto vero Samſoni oranti Spiritus Domini monſtrauit malum ſibi nuper præparatum, At ille de Dei prouiſionē confidens, vbi ait: Et ſi mortiferũ quid dederint,non eis nocebit, lætus refectorium eſt ingreſſus , eo quod ipſe monaſterij fuit œconomus, pocula fratribus benedicens, & ſanctæ crucis ſignaculum imponens abſq; hæſitatione totum bibit, nec vllum vel paruiſſimũ cordis dolorem vnquam ex eo ſenſit. Tunc piſtor mali commiſſi pœnituit , & fratrem de liuoris malitia increpauit , ſed in obſtinatione perdurans, nullum aſſenſum bono conſilio præbuit.Sed vindicta Dei velox ad fuit.Nã Dominica die proxima de manu ſancti Samſonis cõmunicans,cum buccella in os eius intraſſet,eadem hora à dæmone eſt arreptus, ita vt pallens tremens ac diſcerpens,ſeq; impudēter denudatus,labia ſua dentibus morderet,&alios fratres abſq; verecũdia degarriret. Sed ſancto Samſone ei condolente,& pro eo cum lachrymis orante ſanitatem recepit, maliq; cõmiſſi pœnitudinem agens, coram omnibus fratribus culpam ſuã agnouit.(Vincent.hiſt.Lib.21. ca.107. & 108.

CONFESSIO.

EXEMPLVM I.

Confeſſione quidam ab ipſis fere inferni clauſtris liberatur,quia à fratribus adiutus fuerat.

IN Monaſterio B. Silueſtri, quod in Vrbinati conſtitutum eſt territorio, quidam monachus obijt & ab incipiente gallicinij nocturnalis articulo vſq; ad ſecundam diei horam cadauer exanime locatum iuxta morē conſuetum,atq; fratribus circũquaque pſallentibus in feretro iacuit.Cumq; tranſactis iam miſſarum ex maiori parte ſolennijs, Agnus Dei iuxta regulam diceretur, ecce repentè qui mortuus iacebat in medio animas redeũte ſurrexit.Stupefacti ſunt fratres, & noua nimis admiratione perterriti , nimirum quem funeris officium perſoluētes extulerant,nunc vitalem ſpiritum recepiſſe videbant. Ac cum propius acceſſiſſent,verbaq; audire ex ore eius auidius inhiarent,ha ſcelus , maledicta & contumelias in Deum cœpit effundere , benedictum nomen Saluatoris impiè blaſphemare , viuificæ crucis ſignum vt oſcularetur oblatum ſacrilego ore conſpuere,intemeratam quoque Dei genitricem ignominioſis non timebat opprobrijs lacerare: Quid, inquiens , pro me pſallitis, vel ſacrificiorum hoſtias offerre tentatis? Ego enim in ipſa flammantia tartari profunda deſcendi, ibiq; meus magiſter, & dominus Lucifer me irrenocabiliter deputauit. Coronam planè

planè suam ęream inextinguibili sem per ardore candentem mihi in capite posuit, eiusdem quoque metalli chlamyde, qua induebatur ipse, me vestiuit. Erat autem chlamys tam longa, vt talotenus flueret, & tam feruenter ignita, vt liquefacta guttas emittere videretur. Cumque fratres eum, vt pœnitentiam ageret, atque vt occulta sua in medium proferret, vna nimiter hortarentur, ille anathematizabat, & blasphemabat, & non solum pœnitentiæ remedium, sed & omnia redemptionis nostræ mysteria ore rabido atque sacrilego cōdemnabat. Monachi vero semper ad adiutricia orationis arma pio studio recurrentes, cœperunt abiectis indumentis certis corpora sua scopis illudere, pugnis pectora tundere, psalmodiæ atque omnium quibus valebant precum generibus insudare. Cunctis itaque fratribus in luctuosis orationibus, & ieiunijs constitutis, ac sub diuinæ pietatis expectatione suspensis, tandem supernę virtutis splendor emicuit. Ecce enim desperatus ille, & voragine maris hiantis absorptus, ad superficiem redijt. Dei quippe saluatoris omnipotentiam laudat, nequissimis sathanæ ludificationibus abrenunciat, crucem adorat, pœnitentiam agitat. Confessus est autem, quia post abrenunciationem sæculi in fornicationem cecidit, quam tamen eatenus nulli penitus per confessionis iudiciū patefecit. Laudans igitur, & benedicens Deum vsque in diem alterum vixit, sicq; creatori suo mirabiliter restitutus, in sancta de hoc seculo confessione migrauit. Sic nimirum fraternæ orationis fructus effloruit. Quæ videlicet oratio ex ipsis gehennæ visceribus, prædam rapuit, & de flammarū stipula in structura cœlestis Hierusalem lapidem viuum posuit. (P. Damianus Epistola 1. ad Dominicum capit. 7.

EXEMPLVM II.

Luxuria grauißimè tentatur indiscretus senex, qui fratrem fornicatione tentatum, fecit desperare.

FRater quidam erat omninò in cōuersatione sollicitus. Et cùm valde à fornicationis dæmone turbaretur, venit ad quendam senem, & retulit ei cogitationes suas. Ille autem audiens quia inexpertus erat, indignatus est, & miserabilem dicebat esse illum fratrem, & indignum monachi habitu, quippe qui huiusmodi cogitationes receperit. Hoc autem audiens frater desperans in seipso reliquit propriam cellam, & ad sæculum redibat: secundum autem dispositionem Dei occurrit ei Abbas Apollo, & videns eum perturbatum, & nimium tristem, interrogauit eum, dicens: Fili quæ est causa tantæ tristitiæ? Ille autem ex multa confusione animi sui non respondit ei quicquam. Posteà vero cum multum rogaretur à sene, quæ circa se agerentur, confessus est, dicens: quia cogitationes fornicationis inquietant me, quod confessus sū illi seni; & secundum verbum eius non est mihi spes salutis. Desperans ergò meipsum, ad seculum redeo. Hæc pater Apollo audiens velut sapiens medicus, multum rogabat, & monebat eum dicens: Noli mirari fili, neq; desperes in teipso. Ego enim in hac ætate atque conuersatione valdè ab huiusmodi cogitationibus inquietor, ne ergo deficias huiusmodi occasione quæ non tantùm humana sollicitudine, quantum Dei miseratione curatur. Tantum hodie dona mihi quod peto, & reuertere ad cellam tuam. Fecit autem sic. Abbas autem Apollo discedens ab eo, perrexit ad cellam senis illius, qui ei desperationem fecerat, & stans foris deprecatus est Dominum, cùm lachrymis, dicens: Domine

mine qui tentationes vtiliter infers, conuerte bellum quod patitur frater ille in hunc senem, vt per experimentum in senectute sua discat quod tempore longo non didicit, quatenus cõpatiatur his qui huiusmodi tentationibus perturbantur. Qui cum oratio nẽ complesset, vidit æthiopem stãtem iuxta cellam, & sagittas mittentem contra illum senem. Quibus quasi perforatus, statim quasi ebrius à vino illuc atq; huc ferebatur, & cum nõ posset tolerare, egressus est de cella, eadẽque via, qua & ille iuuenis, ad sæculum redibat. Abbas autem Apollo intelligẽs quod factum erat, occurrit ei, & accedens ad eum dixit. Quo vadis, & quæ est causa turbationis quæ obtinet te? Ille autem sentiens quia intellexit vir sanctus quæ ei euenerant, præ verecundia nihil dicebat. Dixit autem Abbas Apollo: Reuertere ad cellam tuam, & de cætero agnosce infirmitatem tuam, & habe apud temetipsum, quia aut ignoratus sis à diabolo vsque modo, aut cõtemptus, propter quod non meruisti secundum virtutum vires habere contra diabolũ luctamenta. Quid autem dico luctamenta, qui nec vno die aggressionem ipsius portare potuisti? Hoc autem tibi contigit, quia iuuenem illum à cõmuni aduersario impugnatum suscipiens, cùm debuisses eum contra diaboli certamẽ consolatorijs monere verbis, etiã in desperationem posuisti non cogitans illud sapientissimũ præceptum, quo iubemur eripere eos qui ducuntur ad mortem: sed neq; parabolam Saluatoris nostri dicentis: arũdinem quassatam nõ debere confringi, & linum fumigans non extingui. Nemo enim ferre posset insidias aduersarij, neq; bulliẽtis naturæ ignem extinguere, vel retinere, nisi gratia Dei confortaret infirmitatẽ humanã, quæ in nobis salutari dispensatione humiliatur: ideò cõmuni oratione Dominũ deprecemur, vt aduersum te emissum flagellũ auertatur, quoniam ipse dolorem facit, & iterum saluti restituit: percutit & manus eius sanant. Hæc dicens orationem implet, & statim ab illato sibi bello senex ille liberatus est. Quem commonuit abbas Apollo, vt peteret ubi dari à Deo linguã eruditam, vt sciret tempus quo oporteat loqui sermonem. (Ex lib. Doct. PP. lib. de fornic. nu. 1.

EXEMPLVM III.

Confeßionem coram ducentis fratribus apertam faciens vidente patre peccatorum suorum deletionem latro promeruit.

CONtigit quendam ex prædali ordine ad monasticam conuersationem accedere, quem Abbas eiusdem monasterij ad contemplationem eius institutionis, quæ erat in loco, iussit per septem dies cum quiete perfrui. Post septem verò dies Pastor eum seorsum ad se vocans interrogat, & an sibi cum ipsis cohabitare placeret explorat. Cum verò manifestè conspexisset ipsum morari velle, cùm omni integritate, rursum interrogat: Quid incongruum aut inhonestum ab eo factum fuisset in mundo? igitur vt vidit ipsum ad verbum simul vniuersa confitentem, iterum tentans dixit ad eum: Volo te hoc coram vniuersa fraternitate propalare. Ille verò verè suum odiens peccatum, & omnem cõfusionem contemnens, indubitanter spopondit, etiam si vis, ait, in medio Alexandrinæ ciuitatis. Deindè congregati. Pastor vniuersas in Ecclesia Dominica oues numero ducentas triginta, & diuina perfecta sinaxi in die Dominica, post euangelij complementum indici coram omnibus facit illũ sine quærela obnoxium à quibusdam ex fratribus tractum temperatè percussum, manibusque retro vinctum & cilicino sacco vestitum, aspersumq; puluere caput habentem, ita quod ex

ipsa etiam contemplatione cōfestim commutauerit in planctum & eiulatum vniuersos stupore repletos, non enim aliquis nouerat quod fiebat. Deinde cum ad Ecclesiæ portas propè venisset, sanctum illud benigni iudicis caput clamat ad eum magna voce: sta, indignus namq́ue es ingressus in hæc sancta. Stupefactus est igitur super Pastoris ex sanctuario ad ipsum illata voce, existimauit enim secūdum quod fratris certificauit nouissimè sacramentis, non hominis vocem, sed tonitrui se audiuisse procidit quidem cōtinuò in faciem tremefactus, & totus timore conterritus terraq; prostratus, pauimētum lachrymis irrigabat: Permittitur iterum, admirabili medico salutem ipsius in vniuersum negotiāte, & formam salutis manifestè, & efficacis humilitatis, omnibus exhibente, dicere omnia ab ipso acta specifice coram cunctis, qui cum pauore vniuersa confitebatur per singula omnium auditui peregrina, non solum corporalia secundum naturam, & præter naturam in rationabilibus, & etiā in irrationabilibus animalibus commissa; verū quoq; & vsq; ad veneficia & homicidia quæ audire vel scripto tradere non est fas. Igitur confessum illum tonderi permittit, atq; cum fratribus numerari, sapientiam verò illius sancti admiratus seorsum ipsum interrogaui, cuius rei gratia tale peregrinū spectaculum peregisset. At qui verè medicus erat duorum istorum gratia ait. Primo quidem vt confessum præsenti cōfusione à futura commutarē: Quod & factum est. Non enim surrexit à pauimento, ô frater Ioannes, quousque omnium indulgentiam est sortitus. & neq; difficile credas. Nam aliquis illic existētium fratrum in me confidens dixit quia horribilem vidi quendam, chartam tenētem scriptam & calamum. & quando peccata, inquit prostratus iste dicebat, ipsam ille calamo cancellabat, & consequenter dixit enim: Confitebor aduersum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Secūdum verò est, quoniam quosdam possideo non confessas offensiones habentes, illos igitur per hunc exhortabor ad confessionem, sine qua nullus indulgentiam sortietur. (Climachus Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM IV.

Confeßionem protrahens miles à dæmone percutitur, & desperans defungitur.

AT contra fuit quidam in prouincia Merciorum, cuius visiones ac verba necnon & cōuersatio plurimis, sed nō sibimet ipsi profuit. Fuit enim quidam vir temporibus Conradi, qui post Edilredum regnauit vir in laico habitu, atq; officio militari positus, sed quantum pro industria exteriori Regi placens, tātum pro interna suimet negligentia displicens. Admonebat ergo illum sedule rex, vt confiteretur, & emendaret ac relinqueret scelera, priusquam subito mortis superuentu tempus omne pœnitendi, & emendandi perderet. Verum ille frequenter, licet admonitus, spernebat verba salutis, seseque tempore sequenti pœnitentiam acturum promittebat. Inter hæc tactus infirmitate decidit in lectum, atq; acri cœpit dolore torqueri. Ad quem ingressus rex (diligebat enim eum multum) hortabatur, vt vel tunc antequam moreretur pœnitentiam ageret commissorū: At ille respondit non se tunc velle cōfiteri peccata sua, sed cum ab infirmitate resurgeret, ne fortè exprobrarent sibi consodales quod timore mortis faceret ea que sospes facere noluerat, fortiter quidem vt sibi videbatur locutus, sed miserabiliter (vt post paruit) dæmoniaca fraude seductus est. Cumque morbo ingrauescente denuo ad eum visitandum, ac docēdū rex intraret, clamauit statim miserabili

rabili voce: Quid vis modo? quid huc venisti? Non mihi aliquid vtilitatis aut salutis potes vltra conferre. At ille inquit: Noli ita loqui, vide vt sapias sanum. Non inquit insanio, sed pessimam conscietiam mihi certus pręoculis habeo. Et quid (inquit) hoc est? Paulo ante (inquit) intrauerunt domũ hanc duo pulcherrimi iuuenes, & resederunt circa me, vnus ad caput & vnus ad pedes, protulitque vnus libellũ perpulchrum, sed vehementer modicum, ac mihi legendum dedit, in quo omnia quę vnquam bona feceram intuens scripta reperi, & hæc nimium erant pauca & modica. Receperunt codicem, neque aliquid mihi dixerunt: Tunc multitudo subitò superuenit malignorum, & horridorũ vultu spirituum, domumque hanc mox, & exterius obsedit, & intus maxima ex parte residens impleuit. Tunc ille qui & obscuritate tenebrosæ faciei, & primatu sedis maior esse videbatur eorũ, proferens codicem horrẽdæ visionis, & magnitudinis enormis, & ponderis penè importabilis, iussit vni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem, inueni omnia scelera non solum quæ opere vel verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccaui, manifestissimè in eo tetris esse litteris scripta. Dicebatque ad illos qui mihi assederant viros albatos, & præclaros. Quid hic sedetis, scientes certissimè quia noster est iste? Responderunt: Verum dicitis. Accipite, & in cumulum damnationis vestrę ducite. Quo dicto, statim disparuerũt. Surgẽtes verò nequissimi spiritus, habentes in manibus candens ferrum, percusserunt me, vnus in capite, & alius in pede, qui videlicet magno tormẽto irrepũt interiora corporea mei. Moxque vt ad inuicem peruenient moriar, & paratis ad rapiendum me dęmonibus in inferni claustra pertrahar. Sic loquebatur miser desperans, & non multo post defunctus pęnitentiam quam ad breue tempus cum fructu veniæ facere supersedit: in æternũ sine fructu Pœnis subditus facit. De quo constat, quia (sicut Papa Gregorius de quibusdam ait) non pro se ista cui non profuere, sed pro alijs videri, qui eius interitum cognoscentes, differre tempus pœnitentiæ dum vacat timerent, ne improuiso tandem mortis articulo præuenti, impœnitentes perirent. Quod autem codices diuersos per bonos siue malos spiritus sibi vidit offerri. ob id superna dispensatione factum est, vt meminerimus facta & cogitationes nostras, non in ventum defluere sed ad examen summi iudicis cuncta seruari, & siue per amicos bonos Angelos in fine nobis ostẽdenda, siue per hostes. Quod verò prius candidum codicem protulerũt Angeli, deinde atrum dæmones, illi paruum, isti enormem, animaduertendum est, quod in prima ætate bona aliqua fecit, quæ tamen vniuersa prauè agendo iuuenis obnobilauit. (Beda de gestis Anglorum. l. 5. c. 14.

EXEMPLVM V.

Confeßionem imperfectam faciẽs fæminæ, nisi Beata Maria subuenisset, in æternum perijsset.

ERat in territorio Linionicẽsi matrona quædam religiosæ valde conuersationis, quæ licet maritali vinculo teneretur, tamen ieiunijs, & orationibus, atque eleemosynis cęterisque religiosis actibus insistens, in habitu seculari vitam regularem quodammodo ducere videbatur. Verùtamen in adolescentia sua piaculum quoddam grande commiserat, de quo vehementer erubescens, nunquam illud alicui homini pręnimia verecundia confiteri volebat. Quoties autem presbytero confitebatur, palliatam de ipso crimine mentionem faciebat, ita cõfessionem suam concludens. De omnibus peccatis meis quæ modo protuli, & quæ non protuli culpabi-

lem me fateor coram Deo, & te. Cumque hunc in fine confessionis veluti sigillatim sermonem emitteret, trahebat ex imo cordis longa suspiria, & tota protinus in lachrymis soluebatur. Hoc igitur cùm per annos plurimos frequenter atque vniformiter actitabat; Sacerdos vt erat prudens, & sollicitus, aduertit aliquid pestiferum latere in corde ipsius. Vnde etiã tentabat multis argumentis idipsum ab ea per confessionem elicere. Sed dum nihil hac sollicitudine proficeret monuit eam vicini Monasterij Calacensis adire priorem, & ei tanquam viro sanctissimo suam conscientiam totam exponere. Porrò Sacerdos eundem priorem super huiuscemodi verbo secretius præmunire curauit. Cum ergò venisset ad eum mulier, & ipsi confiteretur, nihil ab ea potuit extorquere, nisi quod presbyter solebat audire. Factum est autem vt infirmata, & minimè confessa, moreretur. Cum diutius mortua iacuisset tardante filia eius quæ de alio remotiori vico ad materni corporis exequias vocabatur, dilata est interim sepultura. Quæ cum tandem concito gradu aduenieus magnis eiulatibus fleret, & omnes qui aderant ad lamenta cõuerteret, repentè misericordissima Dei Omnipotentis virtute, fœmina quæ defuncta erat iam reuixit, & redeunte in proprium corpus anima, post triste mortis diuortium, factum est dulce spiritus & carnis consortium. Tunc quasi de graui somno euigilasset, flenti & lamentanti filiæ sic locuta est. Noli timere filia, cessent oculi tui, quia iam miserante Deo reuixi. Discinge velaminũ impedimenta quibus amicior vt surgere queam. Solutis itaque omni velocitate ligamentis, erecto capite fœmina resedit. Tunc illa iubente, sacerdos properanter asciscitur, & secedentibus cunctis contagium venenosum protinus per confessionem emittitur, atq; diluitur. Postea vero confluẽtibus populis ad miraculum intuendum, ipsa mulier inęstimabilis gratiæ Dei in se factæ testis, & prænũciatrix effecta, rei gestæ ordinem cunctis exposuit, qualiter per interuentionem pijssimæ Dei Genitricis & Virginis Mariæ liberata fuisset, hoc modo dicens: Ego miserabilis peccatrix, dum in hac vita cũ hominibus conuersarer, Propter bona quę faciebam, & religiosam conuersationem quam prætendebam, videbar quidem coram oculis hominum stare, sed coram oculis Omnipotentis Dei in ruina mortis iacebam, cuius mandati præuaricatrix esse impia temeritate non pertimui. Constituit enim in sancta Ecclesia sua neminem absq; confessione posse saluari, ego autem misera licet de cæteris peccatis meis puram frequenter confessionem facerem, tamen quoddam graue peccatum quod in adolescentia mea com misi, præ nimia verecundia nulli vnquam hominum ausa fui cõfiteri, propterea opera bona quæ faciebam, infructuosa & inutilia mihi reddebam. Veruntamen eundem lapsum meum solebam singulis ferè diebus confiteri Beatissimæ Dei genitrici Mariæ corã ipsius altari, vel imagine, seu vbicumque poteram pœnitendo, lugendo, & flendo, & ipsius misericordiam miserabili querimonia implorare, ne me pro hoc peccato meo, pateretur æternę dãnationis sententiæ subiacere. Postquam autem mortis debitum solui, protinus à malignis spiritibus vndique vallata crudeliter rapiebar, impellebar, discutiebar, & cum amarissima exprobratione peccati mei, ad inferni supplicia damnanda trahebar. Itaque omni consilio & auxilio destituta, recordata sum quod hoc ipsum peccatum meum pro quo iustam damnationis sententiam excipiebam, Beatissimæ Dei genitrici Mariæ flendo & eiulando frequenter confiteri solebam, & continuo modicum spei aliquid concipiens, ipsam veram matrem misericordiæ, & vnicam spem miserorum, ne me miseram in sum-

summo necessitatis articulo constitutam derelinqueret, votis magis atque suspirijs, quàm verbis orabā. Nec mora eadem consolatrix & protectrix omnium ad se confugientium, tanquā stella matutina & fulgor meridianus aduenіens, terruit, & increpuit dæmones qui mihi illudebant quod suam ancillam inuadere præsumpsisset, iussitque quanto citius deponere prædā, ibique dimittere eam, donec a Domino egrederetur sententia quid inde iuberet fieri. Cumque dicto citius paruissent nequam Spiritus ipsa mater misericordiæ accedēs ad benedictum Filium suum, ait: Obsecro misericordiam tuam fili, ne tradas bestiis animam illam quę suam trāsgressionem coram imagine mea toties deplorauit. Cui Dominus: Nosti dilecta mater quod sine confessione saluari non potest quisquam. At illa: Domine tibi omnia possibilia sunt, ne quæso cōfundas faciem pauperculæ huius quę fiduciam habuit in me, & per multa bona & iusta opera faciem tuam, licet non secundum scientiam, placare curauit. Ait Dominus: Quoniam fas non est vt pro quauis petitione repulsam à me patiaris; & quoniam extra carnem locus confitendi, & pœnitendi non est, placet, vt hæc anima proprio corpori reddita, quod malè deliquit, & peius apud se retinuit, humiliter pœnitendo cōfiteatur, statimq; reducta debito tandem ordine misericordiam consequatur. Mox itaq; Domino imperāte, & piissima Domina nostra sollicitè procurante, missus est ad me Angelus bonus, qui me de omni expectatione Spirituum eripiens, proprio corpori (sicut cernitis) restituit. Nunc ergo cōfessione peracta, tempus est vt abeam minimè iam reditura, sed in æternum misericordiam Dei cantatura, qui me licet indignam, tremēdo suo iudicio, eadem misericordia præueniente, & subsequente tam dignanter subtraxit. Cùm hoc illa dixisset caput in feretrū reclinauit, & signaculo crucis se muniens, spiritū exhalauit. (Lib. de viris illust. ord. Cisterciensis, Collector speculi.

EXEMPLVM VI.

Confiteri volentem protrahens abbas in desperationem duxit, sed mirabiliter post allatas sibi manus confessionis gratiam accepit.

IN vno ex monasterijs ordinis Præmonstratensis, quidam de fratribus aliquando infirmarij officium sortitus est, qui secundum ea quæ in facie sunt, competentis religionis, & honestæ conuersationis esse videbatur, sed heu! foris per hypocrisim sobriū, parsimoniæq; amatorē se esse simulabat, intus verò, in secreto suo gulæ, & voracitati laxās habenas, obsonium quod fortè suauius infirmis præparasset, cibosq; delicatiores fidei eius ob necessitatem infirmorum creditos, non veritus iudicium Dei sceleratissimè insumebat. Contigit vero vt cum huic nequissimo vitio puniendo temere aliquādiu sub iacuisset, nescio, quo iudicio compunctus, ad horam confiteri deliberaret. Itaque in sacra vigilia Pentecostes circa horam nonam, cùm iam Abbas eiusdem loci ad celebrandum officium ipsius diei sacris vestibus ornandus esset, accedens ad eum signa confessionis, sicut moris est confiteri volentibus, fecit. Abbas autem putans eum de quotidianis negligentijs aliquid habere dicere, renuit, significans vt competētiorem potius horam ad confitendū quæreret, se ad celebrāda sacrosancta mysteria in continēti esse processurum. Repulsus igitur abijt tristis, eo quod scelus omni cōfusione, & ignominia plenum dicturus, effectum confessionis habere non meruisset, timebatq; ne fortè igniculus ille timoris Dei qui ad præsens in eo accensus fuerat, hac dilatione tepesceret. Tali igitur mœrore affectus

atque ad desperationem procliuis incedebat. Denique ab hora qua repulsam passus est, vsque ad horam vesperam factione dæmonum varijs & perniciosis cogitationibus fluctuans, factus est insipiens, elongatus à sapientia Dei, & Iudam proditorem qui cœlo terræque perosus inter vtrumque perijt. infœlicissima dementia statuit imitari. Iam sacratissimæ solemnitatis vespertina sinaxis à fratribus agebatur, & ille quasi pro infirmantium solatio remoraretur, stationem suam deserens, cœtui fratrum se subtraxit, non intelligens miser, tanto se malignorũ spirituum insidijs facilius decipi posse quanto se à consilio & congregatione iustorum Deum laudãtiũ, magis elõgare præsumebat. Quid plura? Victus tandem tædio & desperatione, ipsius quoque vitæ suæ odium incurrens, inijt stultus pactũ cum morte, & fœdus cum inferno pepigit, atq; in ipsa sancta nocte Pentecostes, cultrum gutturi cuius voluptati dedecoroso lenocinio satisfecerat, immergens, eundem in sceleratissima interfectione sui incentorem habuit, cuius instinctu ciclopicam voracitatem sectari non timuit. Tunc vero apostatæ spiritus nequissimo tripudiantes gaudio quo specialius & profũdius exultare solent, si quando aliquem de numero religiosorum supplantare potuerint, ignorantesque præsumptionẽ suam diuina censura celerius esse reprimendam, tamq; iam plena victoria potiti, consilium iniere, quatenus sic seminecem de medio tollentes absentarent, ne forte antequam pœnitus expiraret, inuẽtus à fratribus, quacunque pietatis arte ad confessionis, & pœnitentiæ subsidium reuocaretur, sicque prædam nefariam tartarei principes amitterent. Cæterum cum neque in vesperis, neque in sacris vigilijs frater ille in ordine suo in choro appareret, recordatus abbas signi confessionis quod fecerat, & repulsæ quam sustinuerat, totus intremuit, & quasi iam præsagiente spiritu suo, sibi ne fortè fieret quod factum esse nesciebat, grauissima cordis confusione cæpit vereri. Velociter igitur quibusdam fratribus accitis, ad inquirendũ eum pauidus & anxius misit. Quæsitus itaque in infirmitorio, cæterisque locis in quibus inueniri posse sperabatur, minime repertus est, sed tandẽ curiosius his qui missi fuerant etiam obstrusos quoslibet angulos perscrutantibus, in necessarijs infirmorum, culter horrendi sceleris minister cruore infectus, pauimentum quoque multo sanguine rubens, tristem euentum recenter admissi homicidij, indubijs declarauerunt indicijs. Quo viso, expauere ex palluere fratres, ad inqairendum destinati. atque illius, qui ab initio homicida est, crudelem malitiam aduersus fratrem pusillanimen præualuisse ingemuerunt. Sed cum quidnam de cadauere vt putabant extincto, factum fuisset, abdita & obscura quæque loca perlustrando, & perscrutando diligentius explorarent, nec vllum omnino vestigium viuentis, vel defuncti reperire valerent, maiore stupore percussi sunt, celeriterque regressi, lamentabilem fratris exitij euentum abbati, & fratribus pandere maturauerũt. Oritur mox mœror, & luctus, omnium vox vna fratris ruinam pro conpassionis affectu plangentium, sed is præ ceteris impatientius lugebat qui pastoris nomen & officium tenens, miserabili ouiculæ perditionis occasionem dedisse notabatur. Illuxit interea festiua deuotione colendus dies Pentecostes, & fratres optatæ diei reuerentia missarum solemnia deuotissime celebrãtes, omnipotentis clementiam suppliciter postulabant, quatenus solita pietate quidnam de fratre illo factum fuisset, ipsis manifestare dignaretur. Et ecce dum sacra mysteria celebrantur, quidam de fratribus se orsum stãs sub turri, quæ campanas sustentabat, sursum forte respexit, viditq; hominem il-

nem illum sui ipsius infœlicitate verè miserum, sed planè magnifica Dei gratia beatum, super murum quendã præruptum, pronum iacere, ita vt renibus deorsum de ipso muro pendẽs, incontinenti casurus esse videretur. Attonitus his qui viderat, atque cæteri curiosius considerantes, ipsum esse deprehendunt quem fraudibus inimici circumuentum, corpore & anima perijsse reputabant. Rati vero cadauer extinctũ sese solummodo reperturos, allatis scalis ascenderunt, sed miseratione illius qui neminem prædestinatorum suorum perire patitur, spirantem adhuc hominem inuenerũt. Quod postq̃ clamore mixto gaudio, ab his qui ascenderãt cæteris innotuit, exultãtibus omnibus, præcipuè tamen abbate, qui flens & eiulans mortis illius esse se reum clamitabat. Gloria tibi Christe Deus, Gloria tibi Spiritus Deus à cunctis ingeminatur. De hinc præcipiẽte abbate summa cum cautela, diligentiaque depositus in infirmitorium delatus est, cunctisque in gutture ipsius horrendi vulneris hiatum cernentibus, & mirantibus, præ gaudio, quonam modo sic multilatus viuere posset, in lectulo collocatus est. Cumque paululum conquieuisset, accedentes fratres aperturam hiantis enormiter gutturis, manibus compressere, ne flatus vitalis contrario meatu erumperet, tentantes, si vel hoc modo qualitercumque verba edere posset. Sed misericors Deus ei quẽ de tyrannica hostis antiqui malitia potenter eripuerat, flaminis quoque officium ad laudem glorię suę contra vim deficientis naturę, confessionis gratiã concedere dignatus est. Quod vbi pia explorantium fratrum curiositas aduertit, contra omnem legem mortalis naturæ, etiam fratrem illum sanitati restitui, mox cædentibus cunctis, abbas confessionem incautè dilatam, verè magno munere Dei stupendo miraculo tandem recepit. Confitenti quoque pœnitentiam congruam iniungit, vt plenum & absolutum esset donum quod Spiritus sanctus, qui pietas Dei dicitur, excellentissimo solemnitatis suæ die prærogare dignatus est. Qui tanto propẽtius, & deuotius puritatem sanctæ cõuersationis postmodum ęmulatus est, quanto in semetipso certius expertus fuerat Leuiathan serpẽtis antiqui virulentis patere morsibus eos, qui schemate religionis insigniti, conscientias suas latebrosis sceleribus maculare non verentur, &c. (Ibidem.

EXEMPLVM VII.

Confeßione & beatæ Virginis auxilio nobilis quædam fœmina quæ sanctè cũ marito vixerat, & post eius discessum in graui à peccata ceciderat etiam ab infamia à diabolo procurata, liberatur.

FVit quidam diues Romæ cũ vxore sua, vterque genere nobilis, moribus laudabilis, sola eis proles deerat, cum ad votum cætera cederent vniuersa. Conuersique ad Dominum postulabant filium, effusi in misericordijs pauperum, commendantes se ad omnem continentiam secundum Deum, Deus igitur videns afflictionẽ eorum, dedit mulieri conceptum, & peperit filium, quo nato regales apparentur delitiæ, sonant organa, chori ordinantur. Interea dum de charo filio pater minus cauto amore gratulatur, charitate à carnalitate aliquãtisper suffocata, non ita deuotè, vt prius in datoris gloriam assurgit, vel gratiã quærit. Aliquoties tamen ad se reuersus compungebatur, nec illius carnalitatis impuritatem ferebat esse impunitam. Tandem pepigit fœdus cum Deo, vt sumptis pennis columbæ in peregrinam regionem, vel in inuiam solitudinẽ auolaret, vbi ignotus viueret, & puritatis, atq; pacis internę soli ditatẽ seruaret. Sed quia alligatus erat vxori, cor ei' ad sui ꝓpositi inclinauit assensũ. Quæ quidẽ querulos gemitus

ingeminare cępit, & ſingultibus concuſſo pectore, cum lachrymis dixit: Quãuis moleſtè dulciſſimi vultus tui ſuſtineam abſentiam, hoc ſolum tamen amaricati cordis habeo ſolatiũ, & gloriandi priuilegium, quod amori meo ſolum video præponi Chriſtũ. Et quia votum hoc ſanctiſſimum ſcio, liberum te dimitto tantum vt amore caſto me corde retineas. Illo exultante, & in gaudio victricis conſcientiæ exultante, mater filias ſoluta à lege viri, iam licentius quæ Chriſti erant cogitabat, & liberalitatem in pauperes exercebat. Interea paruulum ſuum à lacte ſuſpenſum à cunis abſtractum, propentius nutriebat, & delitijs reficiebat: omni die aut matris hærebat gremio, aut pendebat à collo, omni nocte inter matris vbera morabatur, omni in loco in memoria verſabatur. Sic ſuccedentibus infantiæ pueritia, & pueritię adoleſcentia, etiam tunc mater non eum ab amplexibus arcebat, non ab oſculo repellebat, non etiam à lecto. Quid plura? Carnalis amor cui non inuigilauit cautela, ſe inclinauit corruptelæ: filius pro marito admittitur, concepto fœtu mater miſera, corde & corpore anguſtiatur, & impellente hinc inde verecundiæ & doloris actu penè in deſperationem labitur, Spe autem veniæ ducta & animata, non deſiſtebat à ieiunijs, orationibus, vigilijs, eleemoſynis. Interim veſte ad hoc congrua, ventri celato rumore, & per falſam hilaritatem vultus cordis diſſimulato dolore, ventum eſt ad diem partus, & tunc magna velut mare contritio eius. Hinc enim dolenti ſuadebat ſilentium timor, & verecundia, hinc impellebant ad plãctum dolor & anguſtia: ſic naſcitur infœlix puer ſumpturus de ortu occaſũ, de initio finem. Nam ſæua tigris vix bene natum arripiens ſuffocauit, & ſuffocatum in ima latrinæ proijciẽs, propera ſepultura damnauit. Et tunc quidem homines tam grande piaculum latuit, ſed mundi princeps cum in anima captiuam mulierem teneret, cogitauit vt commune trophæum de ipſa ſtatueret, volens etiam in eam ſæuire flagellis, quæ ſibi ſeruierat in flagitijs. Sumpto igitur dæmon ſcholaris clerici ſchemate Romam venit, curiam intrauit, proceres ſalutauit. Interrogatus, quis eſſet? Clericus, inquit, ſum potens in ſcripturis, nullus mihi ſimilis in quæſtionibus ſoluendis, in ſecretis edicendis. Et vt peritiæ meæ certam habeatis experientiam, dicat quiſque quidquid perdidit, & ego illi manifeſtabo furti auctorem. Auditiſque omnium cauſis, certo veritatis reſpõſo ſingulis ſatisfaciebat, & furti reum, fugam etiam, ſi fur aufugiſſet, propalabat. Ad noui famam coniectoris tam exteri, quàm indigenæ conueniebant, latrones fugiebant, aut eſſe quales fuerant, deſinebant. Interea dum ſic placens Regi, & optimatibus eius plebi ſua damna referaret, Rege ipſo præſente turbam circũſtantem ſic allocutus eſt: Si vos credulos, & attentos polliceremini auditores, mira loquerer, & quiddã vix credibile auditu, horribile dictu, crudele actu vobis enarrarem. Miſericordia Domini, quod non eſtis conſumpti, quod Roma funditus non corruit, ac omnino perijt, cùm facinus præ omnibus deteſtabile in ea perpetratum ſit. Mulier enim illa quam ſanctiſſimam dicitis, quæ in vrbis veſtræ plateis & angulis ſibi per hypocriſim famæ titulum erexit, ſceleratiſſima eſt, & omnium crudeliſſima fęminarum, Commiſit enim crimen quoddam nõ ſolum horrendum relatu, ſed etiam turpiſſimum memoratu. Nam de proprio filio conceptum filium, proprijs manibus trucidauit, & ne videretur, in latrinam proiecit. Ad hanc vocem omnes conſternati. Noli, inquiunt, blaſphemare munditiæ ſacrarium, pietatis templum. Multæ enim fœminę congregauerunt virtutum diuitias, ſed hæc ſupergreſſa eſt vniuerſas. Hoc eſt, inquit ille, quod dixi, quia difficilè credo-

lè crederitis mihi, veniat vt examinetur, & interim rogus in media platea paretur, in quo ſi confeſſa, vel cõuicta fuerit, viuens incendatur ſin autem, ego ligatis manibus à tergo medijs injiciar flammis. Placuit Regi, & Satrapis cõſilium eius, & miſſis ſatellitibus iuſſit eam honorificè introduci. Cui intranti palatium, omnes aſſurrexerunt. Rex autem ipſe ſedem ei parari fecit & ſibi conſidere iuſſit, factoque ſilentio, ait ei: Non te latet noui fama vatis, quem ſuſcitauit Deus in ſalutem Romanæ gentis, quod autem non parum dolemus in multis te accuſat, & nõ ſatis credibilia nobis contra te dicit teſtimonia. Confitere ergo ſi quod feciſti peccatũ, & da gloriam Deo, vel purga te à crimine obiecto. Ipſa autem à Spiritu ſancto edocta reſpõdit: Quoniam grauis eſt cauſa, & nil ſine conſilio facere docet ſapiens, nec ego tutum fore credo corã Rege. & proceribus eius ſine conſilij patrocinio allegationem meam exercere, & ſine deliberatione me de obiectis mihi criminibus purgare. Acceptis igitur inducijs egreſſa eſt, non cõfiſa in homine, ſed toto corde per pænitentiam confugit ad Chriſtum. Vir autem vitæ venerabilis Lucianus, vel Lucius nomine, tũc temporis Romanam ornabat cathedram, cuius pedibus prouoluta, cum gemitu cordis, & torrente lachrymarum, calamitatis ſuę recenſuit hiſtoriam, ruptiſque veſtibus, & euulſis crinibus, requiſiuit ab eo vtrũ per quodcunque malagma pœnitentiæ curari poſſet vulnus peccatricis conſcientiæ. At ille videns compunctionem eius vehementem, totus ſuper eã pietatis viſceribus affluens, confiſus de Dei miſericordia, reatus veniam, & vitæ remedium promiſit, dicens: Animæ quior eſto filia, quia maior eſt Dei pietas, quàm quæuis iniquitas. Nam & Petrus per lachrimas non ſolum reatus ſui veniam, ſed & Apoſtolici principatus obtinuit dignitatem. Sic Maria Magdalena per ſanctificationẽ lachrymarum de vaſe contumeliæ meruit eſſe vas gloriæ. Matrem vero Ieſu Mariam conſulo vt præ omnibus inuoces, eamque aſſiduis precibus frequentes. Ipſa enim vnica ſpes humanæ reconciliationis, ipſa præcipua cauſa æternæ ſalutis. Nolo autem tibi multa iniũgere, quia tempus habes breue, ſed Dominica oratio tibi ſit abſolutio pro peccato. His ſermonibus animata mulier manus in cœlum, cor ad Mariam leuabat, orans eam multo fletu, vt eius liberaretur interuentu ab impetitione aduerſarij. & à confuſione communi. Statuta itaque die cum familiaribus perrexit ad curiam, & erat eius ſpes de cœleſti adiutorio pendẽs, & cor maxime in Maria fiduciam habens. Nec deeſſe potuit mater miſericordię tam miſerabilibus ſuſpirijs pęnitentis, ſed inuiſibiliter eam protegens præſentia ſuæ maieſtatis iudicãda, aſtitit ante tribunal terreni iudicis. Hac igitur beata comite mulier intrauit cõſiſtorium, & à Rege, & populo reuerenter accepta, conſedit in medio omnibus facta ſpectaculum. Tunc omnium ore clauſo, & aure aperta, Rex ait Clerico: En quam accuſaſti Domina præſens eſt, narra ſi quid habes. At ille intuitus mulierẽ, mirabatur quæ hæc eſſet. Reuera enim non ipſa erat quæ prius, ſed altera, quia per gratiam Spiritus ſancti alterata. Cumque omnes inſtarent, vt loqueretur. Non eſt, inquit, hæc inceſtuoſa, & homicida illa quam accuſaui. Hæc eſt enim ſancta, hæc ſpecioſa inter filias Hieruſalem: quod enim dicere timeo, & tacere non poſſum. Maria mater Ieſu ei aſſiſtit, eamque confouet, & cuſtodit. Ad hanc vocem omnes in ſtuporem verſi, frontes ſuas vexillo crucis armauerunt, & diabolus virtutem ſigni ſalutaris non ſuſtinens, quaſi fumus euanuit ex oculis eorum, omniſque concio gaudens Mariæ iura gratiarum perſoluit, & mulier ſic liberata à macula conſcientię &

famæ, coram populo inuenit nomen grande, iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. (Vincẽtius. Beluaſ. ſpec. hiſt. lib. 7. c. 93. 94. 95. Vide etiam tit. Adulterium exemplo 5.

EXEMPLVM VIII.

Confeßione infirmus in corpore ſanatur.

VIR multis notus & clarus in Burgundiæ partibus aliquanto tempore in iuuentute ſinceriter conuerſatus, poſtea à virtute tepeſcẽs, cœpit ad vitam malam declinare. Nec mora: ſqualenti mente tabeſcens, incidit in lãguorem, nec tamen Dei manum caſtigantis agnouit, ſed mala malis accumulans, pallore vultus & macie, quaſi homo ignis æterni miſerabiliter habilitabatur ad pœnam. Cumque nulla medicorum cura proficeret, nec ſaltem languentis vitæ cauſam ei aliquis aperiret, tandem in ſe reuerſus, ſolam miſeriæ corporalis cauſam, languorem animæ diuina miseratione præuentus, pœnitens intellexit. Confeſſus ergò cum lachrymis cuidam ſanctiſſimo ſacerdoti, ſtatim vbi beneficium abſolutionis accepit, ſimilitudinem ferè bufonum habentia in facie, ſed diuerſificata poſterius, ſeptem animalia cute teterrima, & parua quaſi vitiorum ſeptem Dæmonia, de ore ſimul eiecit. Mira res: vix modico ſpatio temporis interiecto, in tabem animalibus reſolutis reflorere cœpit, caro prorſus & facies pœnitentis, menteque & corpore integerrime ſoſpicatus, multiſque poſtea profuit ad exemplum. (T. Cantip. lib. 2. cap. 50. par. 2. Vide etiam tit. Apoſtata exemplo tertio.

EXEMPLVM XI.

Confeßione ſacerdos in ſtabulo ab infamia fornicationis eripitur.

MIles quidam in villa habitauit, cuius vxorem eiuſdem villæ ſacerdos per adulterium maculauit. Dictum eſt militi, quia ſacerdos rem haberet cum vxore ſua. Ille, cum vir valde prudens eſſet, nec verbis facilè crederet, nullam mentionem facere voluit vxori, ſiue ſacerdoti, veritatem veriùs volens experiri, nõ tamen ſine ſuſpicione fuit. Contigit vt in quadam villa non multum à militis villa remota, quidam obſeſſus eſſet, in quo dæmonium tam nequam erat, vt coram aſtantibus improperaret peccata, quæ per confeſſionem veram non fuiſſent tecta. Quod cũ miles ex multorũ didiciſſet relatione, rogauit ſuſpectũ ſibi ſacerdotem, vt ad colloquiũ quoddam ſecum ire non recuſaret. Et acquieuit ſacerdos. Cum veniſſent ſimul in villam vbi erat obſeſſus, conſcius ipſe ſibi ſacerdos, ſuſpectũ cœpit habere militem, quia non latebat eũ, quod obſeſſus à tam nequam dæmone in eadem villa habitaret, timenſq; periculum vitæ ſuæ, ſi à dæmone proderetur, neceſſitatem naturæ ſacerdos ſimulans intrauit ſtabulum ad ſeruum militis, Ipſeque pedibus eius proſtratus, ait: Rogo te propter Deum, vt audias cõfeſſionem meam. Quem ſeruus expaueſcens, leuauit, audiens, quæ ab illo dicebantur. Facta verò confeſſione, cum ſibi ſacerdos iniungi peteret pœnitentiam, ſeruus ſatis prudenter reſpondit illi, dicens: Quantum alteri ſacerdoti pro tali crimine iniungeretis, hoc ſit ſatisfactio veſtra. Sicque exiens iam ſecurior, cum milite ad Eccleſiam venit, in qua dæmonioſum oſtendentes, requiſitus eſt à milite in hæc verba: Noſti aliquid de me? hoc enim ex induſtria factum eſt, vt iã dicto

dicto sacerdoti tolleret suspitionem. Cui cum dæmon nescio quid responderet, adiecit: Quid tibi videtur de isto Domino? Respondit ille: Nihil de eo scio. Et cũ hoc dixisset lingua Theutonica, Latine mox subiunxit: In stabulo iustificatus est. Nullus tunc aderat clericorum. Non est permissus loqui Theutonice, ne miles factum intelligeret, nec tum tacere licuit, vt virtutem confessionis sacerdoti ostenderet. (Cæsarius lib. 3. cap. 2.

Hic iustificari potuit non vi laico factæ confeßionis, quæ non est sacramentalis, sed virtute perfectæ contritionis, quæ elucet in illo qui confitetur etiam laico ex magna humilitate & verecundia.

EXEMPLVM X.

Virgo quædam, mirabiles persecutiones dæmonis ob amorem virginitatis sustinuit, & peccator confeßione mundatus laudatur à dæmone, qui eum ante confuderat.

FVit in Brabantia puella quædam religiosa, & voto virginitatis gloriosa, orta de Niuella: inuidens diabolus tantæ virtuti in specie viri admodum pulchri, satis decenter vestiti apparens virgini, cœpit illã verbis amatorijs sollicitare, clenodia offerre, laudare coniugij fœcũditatem, virginitatis vituperare sterilitatem. Cui virgo, nesciens quis esset, respondit Virũ ducere non propono, Christi amore nuptias carnales postpono, & contemno. Cumq; lasciuus spiritus nimis esset importunus, in diuersis locis ad illam veniens, sciens puella multas esse virgines se pulchriores, nobiliores, atq; ditiores, cœpit amatorem phantasticum habere suspectum, ita vt ei diceret: Bone Domine, quis, vel vnde es, quod tãto mihi desiderio copulari affectaris? Cumq; ille inuitus se proderet, & virgo tanto propensius instaret, tandem dæmon necessitate compulsus, confessus est, dicens: Ego sum diabolus. Ad quod verbũ illa expauescens, respõdit: Vt quid ergò exigis carnale connubium, quod naturæ tuę dignoscitur contrarium? At ille: Tu tantum mihi consenti, nihil enim aliud à te, nisi copulæ consensum requiro. Ad quod pũella respondit: Modo omnino tibi cõtradico, fugans illum sanctæ crucis signaculo, veniensque ad sacerdotem, reuelauit illi dæmonis insidias, à quo satis ędocta ne maligno consentiret, reuersa est in domum suam. Dæmon verò post confessionem eam omnino nõ deserens, de remoto tamen alloquens, in tantum illam vexauit, vt quaslibet immunditias in eius scutellam mitteret cum manducaret, vnde & mulierum custodiæ ei adhibitæ sunt. In quacunque domo illa fuit, illic dæmon respõsa dedit. Ab omnibus quidem audiebatur, sed à sola puella videbatur. Eratque tam nequam idem spiritus, vt præsentiũ peccata detegeret, crimina improperaret, nec aliquod peccatũ eũ lateret, nisi quod vera confessio tegeret. Ostẽdit & alia signa nequitiæ suæ, stercora, ollasque confractas fimo plenas super confluentes spargebat. Dixerunt ei quidam: Nosti ô diabole, Dominicam orationem? Respondente illo: Optimè scio. Rogatus est illã dicere. Et ait: Pater noster, qui es in cœlis; nomen tuum, fiat voluntas, & in terra, panem nostrum quotidianũ da nobis hodie, sed libera nos à malo. Et cum plures in eadem oratione fecisset saltus, atq; barbarismos, cachinnando subiunxit. Ecce sic vos laici dicere soletis orationem vestram. Requisitus etiam de symbolo, dixit se bene, & optimè scire, sic incipiẽs: Credo Deum Patrem omnipotentem. Cui cum quidam dicerent, dicere debes. Credo in Deum, illeque subiungeret: Credo Deo, viri literati, qui tunc

erant

erant præſentes, diaboli verbum notantes, & vim accuſatiui intelligentes, inſtiterunt vt diceret: Credo in Deum, & nō poterant eum ad hoc inducere. Salutationem vero Angelicā idem dæmon incipere non potuit, cū tamen ſe illam ſcire profiteretur. Interrogatus idem dæmon: cur ita raucam haberet vocem? reſpondit: quia ſemper ardeo. Fuit in vicino vir quidam, qui ſupra dictum dæmonem audire nimis deſiderans, propter turpia quædam quę commiſerat peccata, appropinquare non audebat, timens ſibi illa coram omnibus improperari: & veniens ad ſacerdotem confeſſus eſt vniuerſa, voluntate tamen peccandi retenta, factuſque ex eadem confeſſione ſecurior, ad domum venit. Mira res, mox vt limen attigit & introſpexit, dæmon in aëre clamauit: Amice veni huc, veni, certè te bene dealbaſti. Et ſtatim coram omnibus omnia eius peccata turpia, licet confeſſa prodidit, vehementer illum confundens. Triſtis effectus, & conſcientia accuſante in ſe reuerſus, ad ſacerdotem redit quæ geſta ſunt retulit, confeſſionem iterauit, & quia de reliquo emendatiùs viuere vellet, de corde pollicitus eſt Deo & ſacerdoti. Tūc ſacerdos: Modò, inquit, reuertere ſecurus, non te confundet ampliùs. Et fecit ſic. Intrante eo domum, quidam ex circumſidentibus dæmoni dixerūt: Ecce amicus tuus iterum venit. Quibus ipſe reſpōdit: Quis eſt? Ille inquiunt, cui paulo antè tam turpia peccata improperaſti. Reſpondit dæmon: Ego ipſi nihil improperaui, neque aliquid de eo noui mali. Et æſtimauerunt dæmonem mentitum fuiſſe hi, qui hominis ignorauerunt confeſſionem. Sicque per virtutem confeſſionis ipſe euaſit notam maximæ confuſionis. (Cæſarius l.3.c.6.

EXEMPLVM XI.

Beatæ Mariæ ſalutatione virtus dæmonis Alheydem ex fornicaria religioſam vexantis minuta eſt, qui tandem facta ab ea confeßione generali, quam clamoribus impedire non potuit, ab eius vexatione ceſſauit.

Bonnæ ciuitatis diœceſis Colonienſis ſacerdos quidam fuit nomine Petrus, eiuſdem Eccleſiæ vicarius, Iſte neſcio quo Dei iudicio, in cameræ ſuæ oſtio ſe ſuſpendit, cuius concubina, Alheydis nomine, tam horrenda eius morte territa, ſeculum deſeruit, & in cœnobio quodā ſanctimonialium, quod Lancvvade dicitur, religionis habitum ſuſcepit. Die quadā, cum ſtans in dormitorio, de feneſtra proſpiceret, cōtemplata eſt iuuenem, imo in iuuenis dæmonem, ſtantem iuxta puteum muro dormitorij contiguum: qui ea vidente vnum pedem ſuper lignū, quo ambiebatur puteus, poſuit, & alterum quaſi volitando ad ipſam in feneſtrā depoſuit. Quā cùm extenſa manu per caput rapere conaretur, territa retrorſum cecidit, & clamauit pœne exanimis facta. Audito eius clamore, accurrere ſorores, in lectulum ſuum illam reclinantes. Recedentibus illis cùm paululum reſpiraſſet, ſolaq; iaceret, dæmon iterū adfuit, & verbis quibuſdam amatorijs eam ſolicitare cœpit. Quæ cum cōtradiceret, intelligens ſpiritū eum eſſe malignum; reſpōdit ille: Bona Alheydis noli ſic dicere, conſentire mihi, & ego te habere faciam virum honeſtū, probum, nobilem, diuitemq;. Quare fame crucias te in hoc loco paupere vigilijs, alijſq; multis incōmodis ante tempus te interficiendo. Reuertere ad ſeculum, & vtere delicijs, quas Deus homini creauit, nihil tibi me duce deeſſe

deeſſe poterit. Tunc illa: Doleo quòd tam diu te ſecuta ſum. Recede, quia non acquieſcam tibi. Poſt hæc verba dæmon ſuum naſum emungens, cōtra eam ipſam immūditiam ad parietem tam fortiter proiecit, vt pars aliqua reſiliens veſtimento eius adhæreret: ſicq; diſparuit. Eratq; emunctio ipſa ſicut pix nigerrima, & tanti fœtoris, vt tolerari non poſſet. Deinde cùm ſpiritus ille nequiſſimus die noctuque eſſet ei infeſtiſſimus, ſuaſerunt quædā ex ſororibus. vt aquam benedictā ſemper paratam haberet, qua venientem aſpergeret. Aliæ verò, vt eundem, ſi aquam non timeret, thurificaret. Omnia quidem hæc tentauit, ſed modicū ei profuit. Nam quoties cōtra ſe ſignū crucis factum vidit, aſperſionem etiā, ſiue thurificationem, ad modicum quidem ceſſit ſed ſtatim rediit. Tunc vna cæteris ſororibus ætate maturior, atq; prudentior, ſuaſit ei quatenus dęmonē propius accedere ſineret, & tūc alta voce ſalutationem angelicam in eius faciem iacularet. Quod cum feciſſet, diabolus ac ſi ſagitta eſſet percuſſus, vel turbine impulſus aufugit, nec vnquam propius ei ex illa hora accedere præſumpſit, dicens, vt alibi habetur: Malus diabolus in buccam eius qui te hoc docuit. Sanctimonialis verò tali iaculo munita, dæmonem ab illa hora vidit ſine terrore, & audiuit ſine timore. Die quadā de his loquēs cum viro quodam religioſo, ſuaſit ei ille, dicens: Fac Priori tuo confeſſionē generalem, purè, plenè, ac deuotè, in quantùm occurrit memoriæ, & liberaberis omnino à dæmonis huius infeſtatione. Cui cùm conſilium tale placuiſſet, mox accedens ad priorem, rogauit ſibi præfigi locum, & horam audiendæ confeſſionis. Manè dictis matutinis illa ſe præparans, feſtinauit ad locum præfixum, capellam ſcilicet monaſterio adhærētem, vbi Prior expectabat. Et ecce dæmon occurrens in via feſtinanti, dixit: Alheydis, quo vadis? Et illa: Vado confundere me, & te. Tunc dæmon: O Alheydis, noli, noli, reuertere, reuertere. Reſpondit illa: Sæpius confudiſti me, ego modo confundam te, non reuertar. Quam cùm non poſſet blanditijs, ſiue minis retrahere, ſequebatur eam vſque ad locum confeſſionis, ſicut miluus in aere ſuper ipſam volitans. Quæ mox vt genua coram Priore flectens ad cōfeſſionem os aperuit. ille clamans euanuit, nec vnquam ab illa hora ab ea viſus, vel auditus eſt. Ecce hic habes manifeſtum exemplum, quantæ virtutis ſit confeſſio pura. (Cæſarius lib. 3. cap. 13.

EXEMPLVM XII.

Confeßione cuiuſdam tempeſtas maris excitata citò ſedata eſt.

PEregrini quidam (ſicut magiſter Ioannes Xantenſis populo recitauit, ſub ſtationibus crucē prædicās) cùm tempore quodam transfretarent in ſuccurſum terræ ſanctæ, orta eſt in mari tempeſtas tam valida, vt nauis ipſa operiretur fluctibus. Fremebant venti, excitabantur fluctus turbulēti, nutabant viri fortiſſimi, ſpes omnis nautarum defecit, videntes ante oculos mortem, cœperunt ſinguli, vnuſquiſq; ſibi vicino de peccatis ſuis facere confeſſionem, & merito. Nā propter vnius hominis peccata, Dominus eandem excitauerat tēpeſtatem. Erat enim in naui illa homo quidam miſerrimus, homo fœtidiſſimus, cuius peccata fuere tam grauia, tam turpia, tam horrēda, tam in quantitate, quā in qualitate, vt nec ipſum mare pōdus illorum poſſet portare. Cùm enim natura eius ſit eijcere immūditias quaſlibet corporales, quomodo æquanimiter ſuſtineret tātas immunditias ſpirituales, id eſt, peccata creatori ſuo cōtraria? Timens homo ille peccator vitæ ſuæ, ſimul & animæ, & propter ſe omnes alios periclitari conſiderans, ſurrexit, & ait. Audite fratres, audite ſi propter peccata tempeſtas hæc orta

eſt, ego

est, ego occasio sum tãti periculi, rogo vt audiatis confessionem meam. Tacentibus omnibus cœpit voce valida tantum venenum peccatorum euomere, vt aures humanæ etiam horrerent audire. Mira clementia Dei. mox vt massam iniquitatis per confessionẽ eiecit, more furens siluit, & facta est trãquillitas magna, ita vt omnes mirarentur. Miris miranda succedũt, statim vt nauis ad littus peruenit, audita peccata Deus de memorijs singulorũ deleuit. Beno permisit vt quãdiu erãt in naui conclusi, confunderetur incõspectu illorum, sed ne exeuntes fortè eius peccata propalarent, vel improperarent, induxit eis obliuionem. Bene retinuerunt se in mari fuisse periclitatos, hominem aliquem fuisse cõfessum, sed quid dixisset prorsus ignorauerunt. Cæsarius lib. 3. cap. 21.

EXEMPLVM XIII.

Confessione videns diabolus homines candidari, voluit & ipse confiteri.

SAcerdos quidam cùm tempore quadragesimali in Ecclesia sua sederet, & sibi commissorum confessiones audiret, alijs recedentibus, atq; alijs accedentibus, inter expectantes quidã stabat, quantum ad apparentiam corporis iuuenis & robustus, confitendi tempus expectans. Omnibus expeditis, ipse nouissimus accessit, coram sacerdote genua flexit, & ad confessionẽ os aperuit, qui tanta & enormia confessus est crimina, tam multa homicidia, furta, blasphemias, periuria, discordiæ seminaria, & alia his similia, quorum se auctorem, incentorem, siue suggestorem dicebat, vt sacerdos tam horrore, quam tædio eorum grauatus, diceret ad illum: Si mille esses annorum, nimis esset, tam grauia, & tam multa te commisisse peccata. Ad quod verbum ille respondit: Amplius sum quàm mille annorum. Tunc amplius territus sacerdos, ait: Quis ergo es? Respondit ille: Dæmon ego sum, vnus ex his, qui cum Lucifero ceciderunt, peccata mea ex minima parte confessus sum, si velles audire residua, quæ sunt innumerabilia, paratus essem tibi confiteri. Sciens sacerdos peccatum diaboli fore insanabile, dixit: Quid tibi commune cum confessione, ô diabole? Respondit dæmon. Stabam ex opposito tui, vidiq; peccatores ad te accedere, & iustos redire, auscultãs valde diligenter quid illi dixerint, quidve eis responsum sit à te, & quod post grauia peccata promittitur eis indulgentia, vitaq; æterna. Ego verò sperans idem consequi, veni peccata mea confiteri. Sacerdos verò, exemplo sancti Martini, diabolo fiducialiter respondit: Si volueris vti consilio meo, & agere pœnitentiam de peccatis tuis pure, sicut hi quos hinc exire vidisti, similem indulgentiam consequeris? Respondit dæmon: Si tolerabilem mihi iniunxeris satisfactionem, parebo tibi. Ego, inquit, sacerdos valde modicam, & minorem his, qui ante te confessi sunt, tibi iniungam pœnitentiã. Vade, & tribus vicibus in die iacta te in terram, sicq; prostratus dicas, Domine Deus creator meus, peccaui tibi, ignosce mihi: hoc solummodo sit pœnitentia tua. Cumq; diabolus diceret: Non possum hoc facere, nimis est mihi graue, respondit sacerdos: Quare in tam modico grauaris? Non possum, inquit, me in tãtum humiliare, aliud quicquid iniunxeris, libẽs suscipiam. Tunc indignatus sacerdos, subiunxit: O diabole, si tanta est cordis tui superbia vt nec velis, nec possis te in tam modico humiliare creatori tuo, recede à me, quia neq; hic, neq; in futuro misericordiam ab illo consequeris. Ad quam vocem mox ille euanuit. (Cæsarius lib. 3. cap. 26.

EXEMPLVM XIV.

Confitens quæ iam bona quæ fecerat, à confessore quid confiteri debeat informatur.

HErmannus Decanus Bonnensis, quando plebanus fuit ad sanctũ Martinum in Colonia, venit ad eum quædam mulier tempore quadragesimali peccata sua confiteri. Flectẽs coram eo genua, quicquid se boni meminerat commisisse, cœpit enumerare, & cum Pharisæo euangelico iustificare se dicens: Domine, tot sextis ferijs soleo per annum in pane & aqua ieiunare, eleemosynas dare, Ecclesias frequentare, & multa in hunc modũ. Cui plebanus dixit: Ad quid, Domina, venisti? nunquid pro istis operibus vultis suscipere pœnitentiam? quare non dicitis peccata vestra? Respondẽte illa: Nihil mihi conscia sum, ait plebanus: Cuius estis officij? respondit mulier: Ferrum vendere soleo. Ad quod ille: Soletis aliquando minores ferri particulas in ligaturis maioribus intermiscere, vt sic totum simul vendatis. Dicente illa: Soleo, respõdit: Ecce hoc mortale peccatum est, quia dolus. Et adiecit: Soletis aliquando mentiri, iurare, periurare, æmulis vestris maledicere? respondit illa: quia in talibus sæpè excedo. Plebanus dixit: & ista omnia sunt peccata mortalia, & nisi pœnitentiam egeritis condignam, ocyus ibitis in gehennam. Tertia illa in verbis eius, peccasse se recognouit, & quid de cætero confiteri deberet didicit. (Cæsarius lib. 3. c. 44.

EXEMPLVM XV.

Confessione dæmon ipse fatetur vires suas super omnia eneruari.

MAgister Thomas theologus, cum in præsenti expeditione in castro peregrinorum in camera quadam lecto decumbens esset moriturus, vidit diabolum in angulo stantem: quẽ cum cognouisset, voce Martini allocutus est eum dicens: Quid hic astas cruenta bestia? Dic mihi quid est quod maxime vobis noceat? Cumq; ille nihil respõderet, subiunxit: Adiuro te per Deũ, qui iudicaturus est mortuos & viuos, & sæculum per ignẽ, vt dicas mihi huius interrogationis veritatẽ. Ad quod dæmon respondit: Nihil est in Ecclesia, quod tantum nobis noceat, quod sic virtutes nostras eneruet, quàm frequens confessio: quando enim homo in peccatis est, peccatis dico mortalibus, omnia eius membra ligata sunt, neq; tũc potest se mouere. Cum vero peccata eadem confitetur, statim liber est, & nobilis ad omne bonum. Quo audito doctor ille bonus, & crucis Christi fidelis prædicator lætus expirauit. (Cæsarius lib. 1. c. 38.

EXEMPLVM XVI.

Fictus & superstitiosus silentij obseruator, qui cõfiteri nolebat nisi per signa tantum, turpis apostata efficitur.

FVit quidam frater honestæ & sanctæ conuersationis exterioris, qui die noctuque videbatur sollicitus circa orationem, & silentium sic obseruabat continuum, quod aliquando cùm sacerdoti cõfiteretur, solis signis quibusdam, & non verbis, confitebatur. Ita enim videbatur esse deuotus, & feruens in dilectione Dei quod sedens aliquando cum fratribus, licet non loqueretur, audiendo tamen bona verba, interius & exterius mirabiliter lætabatur, ita quod ex hoc sæpè ad deuotionem fratres alios attrahebat. Cùm autem pluribus annis in cõuersatione huiusmodi persistitisset, accidit vt beatus Franciscus veniret ac locum, vbi ille manebat, qui cùm audisset conuersationẽ illius dixit ei:

Sciatis in veritate, quia diabolica tentatio est, quia non vult confiteri. Interim generalis minister venit illuc visitare beatum Franciscum, & cœpit illum commendare coram beato Frãcisco. Et ait illi beatus Frãciscus: Crede mihi frater, quoniam à maligno spiritu ducitur, & decipitur iste frater. Dixit generalis minister: Mirum mihi videtur, & quasi incredibile, quod possit hoc esse de homine, qui habet tot signa, & opera sanctitatis. Et dixit ei beatus Franciscus: Proba ipsum, dicens illi fratri. Frater volo penitus, quod bis vel semel ad minus, confitearis in hebdomada. Ille autẽ posuit digitum super os suum, ducens caput. & ostendens per signa, quod nullatenus hoc faceret, amore silẽtij. Minister verò timens illum scandalizare, dimisit eum: & non post multos dies egressus est ordinem frater ille propria voluntate, & rediit ad sæculum, portans habitum secularem. Factum est autem, dum quadam die duo ex socijs beati Francisci ambularent per quandam viam, obuiauerunt illi, qui ambulabat solus tanquam peregrinus pauperrimus, cui compatientes, dixerunt: O miser, vbi est honesta & sancta conuersatio tua. Nolebas enim loqui, & ostendere te fratribus tuis, & modo vadis discurrendo per mundum, tanquam homo ignorans Deum. Ille autem cœpit eis loqui, iurando sæpe in sua fide, sicut homines sæculares. Et dixerũt ei: Miser homo, cur in fide tua iuras, vt seculares, qui non tãtùm à verbis otiosis sed etiam ab omnibus silebas, & dimiserunt eum. Et parum post mortuus est. & valdè admirati fuimus, videntes sic ad literam esse verum, sicut prædixerat de illo beatus Franciscus, tempore quo reputabatur sanctus ille miser. (S. Bona. in vita S. Francisci cap. 10. In Chronico Minorum latino lib. 12 cap. 28. & Gallico lib. 1. cap. 13.

EXEMPLVM XVII.

Cõfessione nouitius quidam peccata sua ex charta diabolica omnino deleuit.

ERat quidam deuotus iuuenis qui domo, cognatis, patria, patreque relictis, se ad monasterium Christo militaturus recepit. Vbi cùm secũdum consuetudinem monasterij generalem de tota sua vita Abbati confessionem fecisset, atque arbitraretur se integrè confessum, lætus, & alacer vesperi lectum ingreditur. dicẽs apud se: O si iam me mori contingeret, quã celeriter anima mea, integra iam & sincera confessione candidata in pulchri præ millibus Sponsi sui Christi euolaret amplexus! Talibus similibusque affectibus inflammatus obdormiuit. Dormiente igitur adolescentulo, venit ad eum quidam teter spiritus, qui terribilem præferens vultum, & chartulam quandam in manu tenens his iuuenem verbis affatur, ô Monache, Monache, noli nimium quasi bene confessus laxare fræna lætitiæ. Falleris, non tam mundus es, vti errore deceptus, arbitraris. Et manu chartulam ostẽtans, En, inquit, in hac chartula adhuc plura scelera scripta retineo, quæ tu nulla, aut contritione lauasti, aut confessione delesti, quibus in extremo Dei examine te habeo accusare Ad hoc iuuenis primò perterritus, confidentia tamẽ rapta, eo quod nihil scienter in confessione cælauerat. Peto (inquit) ad spiritũ vt modicũ videam chartulam quam ostentas, vt experientia discam te vera locutum, alioquin arbitrabor te ad me terrendum huiusmodi commentizare mẽdacia, quia mendax es, & pater mendacij. Ad quod dæmon: Nunc, inquit, tibi chartulam meam non pandam, sed in iudicio per eã super te mortis procurabo sententiam, tunc enim videbis, an mentitus sum tibi, cum te duxero ad tormenta captiuum. Nouã

frau-

fraudem tuam, statim vt ea nosceres quemadmodum & cętera peccata tua, ita & ista confessione deleres, atque mihi illuderes. Interim adolescens zelo propriæ salutis instigatus se incipit erigere, & vim velle inferre spiritui, atq; violenter extorquere, quod precibus obtinere non potuit. Quod dęmō vt intellexit incipit arctiùs manu chartulam cōstringere per dormitorium monasterij fugere, manus iuuenis velle euadere, sed iuuenis velocius insequitur fugientem. Cumque sic vterque per præceps curreret, & dęmon dormitorio descensu cum impetu per valuas Ecclesiæ fugere festinaret, Domino sic ordinante, ad conseruatorium aquæ benedictæ impetuo sius impinges, per prona solo prosternitur, charta manibus tenta vi ruinæ excutitur, & voti sui obtinendi iuueni præbetur accessus Nam cùm dæmonem hic chartulam illic colapsam cerneret, rapido cursu recurrit ad cellulam, quam signo crucis munitam clausit, legitq; quod scriptum erat in schedula. Vbi cum nonnulla peccata inuenisset, quæ ipse cōfiteri neglexerat, lachrymis compūctionis totus infusus Abbatem suscitat, & chartula dæmonis inuenta confitetur, atque sic tandem chartulam dæmoni legendam restituit. Qui vt omnia vidit delata confusus disparuit, sed iuuenis securior factus per confessionem adquisitam, puritatem sollicitus in posterum, nitebatur custodire. (Ex vitis fratrum prędicatorum parte 4. cap. 7.

EXEMPLVM XVIII.

Confeßiones pauperum libenter audiēs, lachrymis eorum ex purgatorio liberatur.

QVidam alius frater bonus prædicator habens multos filios, & filias confessionis, hanc virtutem habuit, quod paupercularum, & deuotarum personarum confessiones libēter audiebat, Quo iacente in extremis quædam deuota mulier, vidit in excessu mentis quod idem frater erat filius perditionis vsque dum iam spiritum exhalare debuit, & tūc Dominus misertus saluauit ipsum. Cuius anima tunc egressa descendit in grauissimas incendij pænas, sed ipsa die mortis suæ vidit lachrymas, & orationes deuotas deuotarum filiarum suarum magnam partem incendij eius extinxisse. Hora autem liberationis eiusdē fratris de purgatorio venit vox ad eādem sororem, dicens: Propera ante altare sanctæ Catharinæ quia ibi hodie dedicatio erit. In isto enim altari idem frater solitus erat celebrare, quę iussa complens vidit fratrem illum duci de purgatorio, & venire super idem altare, & protinus multi filij, & filiæ eius, qui ante obierant, & ad patriam transierant, descendebant de cœlo ad idem altare. Et statim idem frater cum eis solemniter ascendit. Ex quo exemplo apparuit quam bonum, & salubre sit pauperibus & despectis, & deuotis benefacere, & confessiones multorum audire propter Deum, quia talium fletibus, & precib⁹ iste frater fuit cito de purgatorio liberatus. (Iordanus de Saxonia lib. 2. cap. 13. In vitis fratrum Eremitarum.

EXEMPLVM XIX.

Confeßione Astionis dæmon vires suas subuersus esse conqueritur.

CVM aliquando ad hauriendum aquam ex flumine beatissimus Astion sine iussione vel commendatione senis Epicti ci pertexisset turpis quædam cogitatio in via eunte illo mentem eius subitò inuasit, & cùm per triduum hic talis, ac tantus vir nō potuisset de suo eam corde extrudere, nimis tristis effectus est, & vultus eius pro hac valde manebat confusus, quem intuens senior ait ad eum: Quid est fili, quod sic tristem te intueor, & insolito

insolito mærore aspicio confectum?
Tunc ille: Ante hoc triduum quando tua venerat ilitas cum hominibus loquebatur pudore vetante, ego te nesciente ad hauriendum aquam ad fluuium perrexi, eunte vero me in via turpis quadam, & satis sordida cogitatio in mentem ascendit. Et nunc itaque iam per triduum quantum valeo cum lachrymis oratione & meditatione scripturarum laboro ad expellendum eam, & nullo modo valeo superare. Tunc Epictecus. Et quare absque mea licētia ostium cellulæ egressus es, vel sine oratione sacerdotis Christi perrexisti ad fluuiū? An ignoras, quia commendatio præpositi semper murus inexpugnabilis iunioribus, & lorica fidei ad expugnandum diabolum existit? Et hæc dicens, iubet eum secum pariter in oratione ad Dominum prosternere, Cumque diu, multumque Saluatoris misericordiā precati fuissent, & finita oratione ex solo surrexissent, vidit beatus Astion puerum quendam nigrum cum ignea facula de sinu suo egredientem, ac talia dicentem, Confessio tua Astion magnas meas contriuit hodie vires, vna oratio vestra me inermem in omnibus reddidit ac dissolutū. (Ex vitis Sanctorum in vita S. Epicteti Presbyteri, & Astionis Monachi. Hic Epictetus presbyter & Astiō Monachus martyres, qui tempore Diocletiani ab oriente in fines Scithiæ venientes, pro fide Christi tenti, in omnibus quibus afficiebantur tormentis hęc dicebant: Christiani sumus ô Tiranne, fiat volūtas Dei nostri in nobis. Post varios tādem cruciatus capite truncati martyrium consummauerunt. Ex antiqua editione vsuardi Martyrologij, cum æditione facta à Charthusianis Coloniensibus anno. 1521. celebratur eorum memoria. 8. Iulij.

EXEMPLVM XX.

Confeßione, & precibus Malachiæ iracunda fœmina mansuetißima efficitur.

FVIT quædam mulier cui cūm spiritus iracundiæ & furoris intantū dominaretur, vt non solum vicini & cognati fugerent consortium eius, sed ipsi filij quoque vix sustinerēt habitare cum ea. Clamor & rancor, & tempestas valida vbicunq; fuisset audax & ardens & præceps metuēda lingua & manu importabilis & inuisa. Dolentes filij tum pro illa, tū pro seipsis, trahunt ad illam præsentiam Malachiæ lachrymabilem cum fletu quærimoniam deponentes. Vir autem sanctus, & periculum matris, & incōmodum miserans filiorum seorsum aduocat illam, fuerit ne confessa aliquando peccata sua solicitè percontatur. Respondit nequaquam: Confitere, inquit, Pater. Et ille iniungens pœnitentiam confitenti, oransq; super eam vt Deus omnipotens det ei spiritū mansuetudinis in nomine Domini nostri Iesu Christi, ne vltra irascatur iubet. Sequitur tanta mansuetudo, vt pateat omnibus non esse aliud, quam admirabilem mutationem dextrę excelsi. Fertur adhuc hodie viuere. & tātæ esse patientiæ & lenitatis, vt quæ omnes exasperare solebat, nullis modis exasperari damnis, contumelijs, afflictionibus queat Sed licet & me iuxta Apostolum abundare in sensu meo accipiat quisque, vt volet, ego istud mortui suscitationi censeo præferendum, quod exterior quidem ibi, hic vero interior vixerit homo. D. Bernardus in vita S. Malachiæ.

EXEMPLVM XXI.

Confeßione mortalis peccati in se abscõditi infirmus pater sancti Samsonis conualuit.

Legitur de eodem quod cùm quadam hyeme pater eius ægrotaret ad mortem, affirmabat se nunquã vel mortem gustaturum, vel sanitatẽ recepturum, vel sacrificium orationis percepturum, nisi Samsonem primogenitum suum videret, per quem pariter & corporis, & animæ sanitatem se percepturum dicebat: Quod beatus Samson vt à nuntijs si se directis audiuit, apud se ingemuit, & ait: Iam nisi fallor Ægyptum reliqui, non est opus me in ipsam redire. Potens est autem Deus ægrotantem sanare Sanctus autem Pius misericordia motus dixit ei: Quare sic dicis electe Dei: curam te oportet habere de animarum profectu, tuaque merces grandis erit cum Deo, vbi dum carnalia creuerint, spiritualia seminentur. Qui respondit: Vtinam voluntas Dei fiat. Nam propter Deum & animarum lucra omnibus paratus sum. Itaque faciens nuntios progredi ipse subsecutus est cum quodam iuuene diacono sibi ab Abbate associato, pergẽtesq; venerunt ad Amonem patrem sancti Samsonis, ipsumque ægrotantem in lecto inuenerũt, qui in aduentu eorum gauisus, capitale quoddam crimen ad mortem (quod in se celauerat: in medium publicauit, Deoq; se seruiturum vsque in finem suum deuouit, & caput suum eadem hora tonderi fecit vxore sua maxime suggerẽte & dicente? Non solum ego & tu, vt decet & conuenit seruiamus Deo, sed & prolem nostram totã in Dei seruitute iungamus, & omnia nostra Dei tota fiant. Quo assentiente præsentatis, quinque fratribus suis sancto Samsoni vna cũ sorore valdè paruula paululum silens, respondit: Fratres quidẽ mei boni sunt, & Deo deuoti, sed hæc pusilla ad mundanas voluptates data est, tamẽ nutrite eam, quia homo est. Confirmatis itaque suis in bonis operibus, & ad monasteria fundanda suggestas sanctus Samson vna cum patre suo & auunculo, & diacono in pace perrexit. (Vincent. Belu. lib. 21. cap. 109. & 110. Vide etiam tit. Adulteriũ Exemp. 6.

EXEMPLVM XXII.

Confeßionem imperfectam faciens sciẽter fœmina, subitò moritur, & draconem equitans in horribili specie post mortem videbatur.

Legitur in Scala cœli duo prædicatores ibant per viam, quorum vnus erat Pœnitentiarius Domini Papæ & sanctus homo, & alter multũ innocens & pius. Cum ergo irent per viam & ad quodam castrum venissẽt, in quo erat mulier, quæ adulterium commiserat cum quodam de parẽtela sua, & propter enormitatem peccati, & erubescentiam humanam xj. annis absq; confessione tenuerat, illa dũ vidisset istos fratres extraneos in ecclesia celebrantes, dixit intra se: Isti non cognoscent te, nec vnquam redibunt ad partes istas, & ideo istis dices peccatum. Celebrata missa ad Pœnitentiarium accessit, & stante socio suo ex opposito cum peccata sua confiteretur, ad quamlibet expressionem vnius peccati vnus bufo exibat de ore eius, & saltando exibat Ecclesiam. Tãdem confessis omnibus peccatis cum venisset ad illud, præ verecundia noluit confiteri, & dum absolueretur à Pœnitentiario, & ipsa vellet recedere, socius Pœnitẽtiarij vidit quod omnes illi bufones cum vno aliò maiori, & enormioris formæ turmatim ingressi sunt os mulieris, & ventrem. Recessit mulier non confesso peccato, recedũt & fratres. Et cùm per vnam leucam iuissent, socius Pœnitentiarij ei reuelauit visionem quam viderat de

muliere confitente. Qui territus & triſtis dixit: Cælauit aliquid in confeſſione. Et cùm rediſſent vt eam conuerterent, eam ſuffocatam & mortuã inuenerunt Qui contriſtati modo mirabili cum ieiunio & orationibus cœperunt implorare diuinam clementiam. vt dignaretur oſtendere quid ſignificaretur per viſionem oſtenſam. Tertia die apparuit eis mulier equitãs ſuper draconem, & duo ſerpentes crudeles accingentes collum eius ſugentes eius vbera, duo bufones terribiles erant ſuper oculos eius, ac de ore eius ignis ſulphureus expirabat, duo canes deuorabant crudeliter manus eius. Et duæ ſagittæ ignitæ immittebãtur per aures eius, in capite eius lacertæ ſtabant Qui cùm vidiſſent fratres territi corruerunt Tunc illa: Nolite timere amici Dei, nam ego ſum illa maledicta mulier, quæ fui vobis alia die confeſſa. Et quia celaui in confeſſione tale peccatum, ſum adiudicata perpetuo huic pœnæ. Tunc Pœnitentiarius: Adiuro te PerDeum viuum & verum Chriſtũ, vt informes me de duobus dubijs. Primum eſt, quid ſignificat hæc diuerſitas pœnarum? Tunc illa: Lacertæ capitis ſunt in punitionem ornamentorum capitis. Bufones oculorũ in punitionem corruptorum aſpectuum. Sagittæ ignitæ in punitionem diffamationum, cantationum, & immundorum verborum. Serpentes ſugentes vbera in punitionem, quia ſuſtinui immundos tactus. Sed crudelitas canum in punitionem actuum immundorum, & quia bona dedi, de quibus ſuſtentari pauperes poterant Chriſti meis amatoribus, equito ſuper draconem qui inexpreſſibili dolore cruciat, & comburit omnes tibias, & omnia viſcera mea in punitionem immundarum operationum. Tunc Pœnitentiarius. Rogo vt ſoluas ſecundũ dubium meum, ſcilicet, quæ ſunt peccata ex quibus gentes hodie magis dãnantur. Tunc mulier: Hodie per viam peccati ad infernum deſcendunt, ſed mulieres per quatuor genera peccatorum, per peccatum luxuriæ, per peccatum vani ornatus & pictionis, per peccatum ſortilegij, & per erubeſcentiam confeſſionis. Cum ergò interrogaretur ſi poſſet iuuari, draco cum mirabili cruciatu ſubitò eleuans eam ad infernum portauit. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum. Accidit hoc in quodam caſtro Geldriæ, vt retulit R. Pater Franciſcus Coſterus Societatis Ieſu, qui id accepiſſe ſe ſæpius affirmauit à quodam nobili viro Colonienſi, qui locum probè nouerat.

EXEMPLVM XXIII.

Confeſsione neglecta nulla opera pietatis à damnatione poſſunt liberare.

LEgitur in Scala cœli Ioannis Iunioris, Dominicani, quod fuit quidam vir iuſtus & honeſtus valdè habens vxorem ſterilem. Rogauerunt ergo ambo Dominum vt miſertus eorum eis prolem concederet, & ipſi eam diuino ſeruitio manciparet, Cumque adiuti à Deo filium habuiſſent & tranſacta pueritia monachum ſtatuiſſent ſanctiſſimè ſuo Creatori deſeruiuit. Et quia pater alium filium non habebat, vnà cum vxore ſua facultates ſuas ſic diſtribuebant pauperibus, vt iam patres pauperum vocarentur. Cum autem quidam iuuenis ſeruitor Domini vxorem adamaſſet, inclinata ad peccatum, ab eo concepit filium, & conceptum occultauit continuando, & augmentando largitionem eleemoſynarum. Tandem peperit filium, & extinxit proprijs manibus, & ſub lecto proprio ſepeliuit. Tandem moritur maritus eius. Quo mortuo plus & ſine frœno libidini cœpit vacare. Et ideo ſecundò concepit, filium peperit, & extinxit ſuis manibus ſicut primum. Nec confitebatur hæc peccata alicui, ſed in multitudine eleemoſynarum, confiſa ſine confeſ-

ſione

ſone ſperabat ſaluari, Tandem mulier infirmatur, monetur ad confeſſionem ſed illa contemnit. Tandem mortua eſt, & in infernum portata. Cuius obitum audiens monachus, inſtanter incepit pro iſta orare, ieiunare, celebrare, diſciplinas accipere. Et dum quadam die deuotiſſimè celebraret, vidit matrem ſuam coram ſe, & duos dracones terribiles, mammillas, & totum corpus cruciantes. Cùm autem filius interrogaſſet qualiter ei eſſet, reſpondit quod damnata eſſet propter verecundiam confitendi, quia nullum bonum proficit, vbi virtus confeſſionis deficit. Tunc filius: quid ſignificant iſti dracones? Tunc mater: Fœtus quos lactare debui proprijs manibus extinxi, & ideo ſunt mihi dati in pœnam æternam. (Ioannes Iunior.

EXEMPLVM XXIV.

Peccatum ſuum propter verecundiam confiteri nolens æternaliter damnatur.

LEGITVR etiam quod in quodam monaſterio monialium Abbatiſſa habuit, & nutriuit neptem ſuã, quæ in amore cuiuſdam iuuenis exarſit, & conſenſit in actum carnalem, ſed quia congruitatem temporis & loci non habuit ipſum peccatum opere non perpetrauit, ipſa verò poſtmodũ infirmata cum ab omnibus caſta & sãcta reputaretur, hoc peccatum malæ voluntatis non confitens obijt. Et cũ Abbatiſſa credens eam fore ſanctam coram Deo, poſt matutinas eam peteret, vt pro ipſa intercederet, per duos teterrimos adducta, dixit ſe perpetuo damnatam propter malam voluntatem, quam confeſſa non fuerat. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXV.

Peccare volenti Chriſtus apparet, & cõfiteri monet, vt diaboli poteſtatem effugiat.

IVuenis quidam luxurioſus intẽtione mala intrauit rubetum, vbi erãt infames mulieres. Cui occurrit diabolus dicens: Vade ante te, quia bene tibi ſoluam tuo tempore. Qui dum intraſſet vlterius, occurrit ſibi Chriſtus in habitu cuiuſdam monachi, & quò tenderent requiſiuit, appellans eum filium, & dixit: Vos non eſtis pater meus? At ille: Ego ſum pater tuus. Et aperta cappa oſtẽdit ei manus & latus quæ ambo erant cruentata, ſicut apud crucifixum ſolet depingi, dicens: Credis ergo nondum quod ego ſum pater tuus. Tunc ille: Dominus Deus meus. Dixit ei Chriſtus: Vade confiteri, quia ille qui tibi occurrebat ante rubetum eſt diabolus, & expectat te, vt tibi frangat collum. Qui cum exiſſet de ſilua cum propoſito confitendi, diabolus eum non agnouit. Et ille interrogauit diabolum, dicens: Quem tu expectas? Cui diabolus: Certè tu non es, iſte erat totus noſter, & mihi data fuit poteſtas ſuper eum ipſum occiderem, tu verò alter es. Qui intelligens Dei miſericordiam circa ſeipſum, intrans clauſtrum confeſſus eſt, & ſic in bono vitã finiuit. (Idem.

EXEMPLVM XXVI.

Confeſsionis remedio qui triginta annis dæmoni ſeruiuit ſub homagio miſericordiam Dei conſequitur.

LEgitur in Scala cœli Ioannis iunioris Dominicani, quod duo boni fratres oberrabant in montibus Hyberniæ, qui viam inuenire non valentes dum aſpicerent ante ſe viderunt quendam hominem paruæ ſtaturæ. Quem

ræ. Quem cùm vocassent fugere eos cœpit. Qui cùm secuti fuissent eum, requisita via noluit respondere. Sed cùm instarent, & inquirerent quis esset, dixit: Triginta annis dæmonibus seruiui, homagium eis feci, & sigillū eorum in manibus meis porto, visitāt me in diuersis figuris, & quicquid præcipiunt facio semper. Cumque vnus illorum sermonem ei faceret allegādo acerbitatem pœnarum inferni, vilitatem peccati, & infinitatem diuinę misericordiæ, ille compunctus quærit consilium, quomodo posset saluari. Tunc frater: Confitere omnia peccata tua, quia virtus confessionis tanta est, vt frangat omnem potestatem diaboli, mitiget omnem iram Dei, & induat te omni virtute. Cum ergo ille cum perfecta contritione confessus fuisset, statim sigillum dæmonis est abrasum. Tunc fratres: Vt cognoscas magis virtutem confessionis, sta hic in nemore confidenter, & si diabolus cui tu fecisti homagium, dum venerit te non cognouerit, Deus tibi indulsit peccata tua. Qui confisus de misericordia diuina dæmonem expectauit. Et postquam cum magnis æquitaturis post recessum fratrum venisset dęmō. Interrogauit hominem si seruum eorum vidisset, respondit: Ego sum ille, qui triginta annis seruiui tibi. Tunc dæmon: Mētiris nequam non vidi te, sed quæro illum, qui sigillum meum habet in manibus suis. Ille ergo audiens accedit ad fratres, & perseuerāter Deo seruiuit. (Idem.

EXEMPLVM XXVII.

Confiteri nolens timore pænitentiæ iniungendæ, ad inferna defertur.

PRinceps quidam, duxit malam vitam, quem cum hortaretur vxor eius ad cōfessionem, dicebat: Non possum confiteri, quia timeo quod grauis pænitentia dabitur mihi. Cui vxor: Et quomodo sustinere poteris pœnas inferni quæ grauiores sunt quam aliquæ pœnæ huius mundi: Cui ipse: Putas quod infernus sit? aut pœna aliqua, aut diabolus, aut vita alia post vitam hanc? Sacerdotes enim ista inuenerunt vt timeantur: Quæ videns, quod nihil proficeret circa eum, dimisit in pace. Quadam nocte cum iaceret in stratu suo, dęmones venientes & accipientes ipsum de loco suo, ad infernum portauerunt. Vxor autē sua videns hoc, quia sancta mulier erat, orauit Deum, vt sibi reuelaret statum viri sui. Et ecce mane surgens corpus viri inuenit quasi titionem denigratum, & in manu litteram in qua scriptum erat. Iam certificatus sum, quia infernus est, & timor quē habui ad agendum pœnitentiam, mę illuc deportauit. (Idem.

EXEMPLVM XXVIII.

Confeßio sine proposito emendādi sed ex consuetudine parum prodest, & oratio existentis in peccato mortali defunctos non iuuat.

QVidam filius habuit patrem qui obijt, & filius xxxij. annis pro anima patris quotidie specialem orationem fecit. Cui pater post hoc tempus apparuit dicens se in magnis pœnis esse. Cui filius: Profuit ne tibi oratio mea qua xxx. annis & vltra pro te oraui: Respondit pater: Non. Cui filius: Ergo damnationi (vt audio) subiaces, si nihil oratio tibi profuit? Respondit: Fili non damnatus, sed purgatorio datus, vbi vehementer crucior donec omnia peccata vsque ad nouissimum quadrantem exoluantur. Et ait filius: Cur ergo non prosunt tibi orationes meæ? Respondit pater: Quia semper per illud tempus in peccato mortali fuisti. Cui filius. Quomodo hoc pater esse potuit, cum annis singulis

gulis confeſſus ſum, Sacramentum Euchariſtiæ ſuſcipiens? Reſpondit pater: Quamuis annis ſingulis confeſſus communicaſti, indignè tamē ſemper Sacramentum accepiſti, quia cōtritio tua & confeſſio vera non fuit, Quia nō ex charitate, ſed ex conſuetudine quadam proceſſit, in ſignum cuius cōfeſſionem diſtuliſti vſque ad vltimam ſeptimanam quadrageſimæ, quando præ confuſione confeſſionem tuam differe vltra timuiſti, & in nullo poſt ad emendationem te dediſti. In quo reluceret in tam longo tempore firmum propoſitum emendandi te non habuiſſe. Nullum ergo peccatum tuū Deus tibi in eo tempore indulſit. Qui compunctus poſtmodum verò fuit cōtritus, & confeſſus, abijciens omnes mundi vanitates in veſtibus, & moribus, ac geſtibus, Deoque de reliquo ſeruiendo. Qui tunc deuotius pro patre orauit, & in breui de purgatorio liberauit. (Idem.

EXEMPLVM XXIX.

Quomodo Spiritus ſanctus deſperatum iuuenē ad ſpem veniæ ſuæ benignitate erexit.

ERant duo fratres vterini honeſtis ſatis orti parentibus, qui cauſa diſcendarum litterarum miſſi ad ſtudium Pariſienſe, & ſi parili voto ciuitatem intrauerant, diſpari tamen, & nimis contraria vita incedebant. Nam iunior, vtpote timens Deum, negotium ob quod ad ſtudium venit diligentius proſequens litteris operam dabat, inſtabat lectioni, deuotioni animum inclinabat, & (ne ſeſe aliena malitia ab ingenita probitate ſubuerteret) prauorum ſodalitia vt pernitioſiſſimam ſalutis ſuæ peſtem ſtuduit euitare, ornabat moribus pueriles annos, ætatem virtute vincebat. Senior vero per alios tramites, non tam incedens, quam deuians, velut erratica onis per vitiorum anfractus ferebatur, & dimiſſo ſtudio oblitaque cauſa, ob quam & venerat, inſolētibus quibuſdam ſocijs iunctus, nobile tempus luſibus deducebat, vacabat potibus, taxillis paternam ſubſtantiam diſtrahebat, & (quod his omnibus infelicius erat) vſque adeo femora ſua meretricibus inclinabat, vt velut ingentem quandam iacturam paſſus ingemeret ſi quauis occaſione vel vnum diem abſque fornicationis crimine tranſegiſſet. Cumque ſic continuata malitia miſer plurimos dies pageret, creſceretque vehementius ſemel inchoata peruerſitas, cæpit improba iuuenis fama aërem ipſum inficere puriorem, & ad omnium nares tam horrendum quendam ſcelerum fœtorem ingerere, vt non ſolum ſtudētes, ſed etiam plebeia multitudo reprobam eius vitam inciperet abhorrere. Quod cum iunior frater didiciſſet, ſemel, bis, ter, iterum atque iterum fratrem poſtulabat vt intuitu tremendi iudicij à tātis ſceleribus animum reuocaret. Sed cum ille ferreo quodam ſeu æneo pectore ſaluberrima monita in dies refutaret nolletque finem dare tantæ miſeriæ, iuuenis zelo fraternæ ſalutis accenſus lachrymatus eſt, dicens: Spernis germane dulciſſime ſpiritum Dei, te nūc per me admonentem, & quaſi ludum paruulorum quicquid minatur irrides, veniet dies illa, & cito veniet, qua te Spiritui ſancto tam obſtinata mente reſtitiſſe pœnitebit. Et his dictis triſtis abſceſſit. Interim tamen anxiè ſatis petens Dominum, vt ipſe duriſſimum fratris animum ad pœnitētiam emolliret. Dominus autem qui non ſpernit vota piorum nolens piiſſimū iuuenis animum tam acerbis triſtitiarum procellis diutius agitari, repentina & grauiſſima infirmitate fratrem percuſſum ad lectum proſtrauit, in quo cum iaceret, & pauida mente quæ feciſſet recoleret, in cæpit miſer multitudine ſcelerū preſſus ad barathrum deſperationis proruere. Quadā igitur

nocte vidit virum quendam veneranda tectum canicie, vultu decorem. & fulgida ſtola veſtitum ſibi aſſiſtere, ſeſeque ſeuerius intueri. Vnde quia ſemper præſumit ſæua perturbata cõſcientia, animo & mente conſternatus cæpit toto corpore tremere, & territis luminibus in ſeniorem verſis, quis nam eſſet qui intempeſtæ noctis caligine ad ſe terrendum veniſſet inquirere. Et ſenior. Ego ſum (inquit) pater cœleſtis. qui te cum nõ eſſes creaui, qui tabidis tuis membris vitam infudi, qui animam potentijs & corpus ſenſibus illuſtraui, qui ſolem, & lunam, & ſidera ad tuum obſequium cælis infixi, qui te nimia charitate diligens, vt deſerta malitia virtutibus animum dares, vt ageres pœnitentiã, vt corrigeres vitam frequẽter admonui. Sed nunc eo quod obſtinata mente monita ſalutis hactenus ſemper abieceris, veni ad te vt dicerẽ tibi quod ſis filius mortis pepetuæ. Hac igitur reſponſione confuſum & graui ſudore madentem reliquit. Cumque enim miſer per totum reliquum noctis & poſteram diem timens, ac tremens, illam horrendam horã expectaret, qua ſecundum cæleſtis patris oraculum ad æterna fuerat ſupplicia meaturus, proxima nocte venit ad eum iuuenis quidam viro priori vultu haud multũ diſſimilis. nudus corpore, coronatus ſentibus, crucis grauiſſimam trabem ferens in humeris, qui per lacerum vulneribus pectus abũde ſatis ſanguinem videbatur effundere. Hic cum propius acceſſiſſet, & iuuenem vtrumne ſe agnoſceret interrogaſſet, reſpõdit ille: Non agnoſco, ſed meo iudicio illi qui heſterno veſpere mala denunciatione deterruit, videris eſſe ſimillimus. Et ille. Non mireris, inquit, me ſimilem illi, cum quo mihi eſt vna diuinitas, æqualis gloria, coæterna maieſtas. Sum enim Chriſtus Ieſus filius Dei qui humani generis miſeratus errores de cæli ſedibus in intemeratum virginis vterum deſcendi, vnde tanquam ſponſus egreſſus de thalamo, te vt redimerem, miſero apparui mũdo, vbi poſt famem, ſitim, algorem, tandẽ captus ſum, iudicatus ſum, morte turpiſſima condemnatus ſum. Verũ quia tu infœlix tantis beneficijs te præbuiſti immemorem, nunc veni ad te, vt filium mortis æternæ pronũciarem: Et his dictis profluentem à latere cruorẽ manu comprehenſum in iuuenis vultum proiecit. Sume, inquit, in confuſionem pretioſum ſanguinem, qui cæteris in redemptionem effuſus eſt, & hæc agẽs diſparuit. Tunc iuuenis omni vigore corporis amiſſo, perdita ſpe obriguit, tremuit, expalluit, & quo ſe de cætero verteret ignorauit. Miſit tamen nũcium ad fratrem ſuum, qui cum veniſſet, vidiſſetq; flebilem fratris effigiem, concuſſis vehemẽter viſceribus cum eiulatu plorauit. Quomodo, inquiens, tam velociter expelluit quondam illa facies decora, & ſolitum robur fortiſſimi amiſere lacerti? Quid tibi factũ eſt frater mi, quod me iam nunc illa miſerabili fronte deterres, quam paulo ante deſiderauerunt oculi inuiſere puellarum? Quo abijt purpureus ille rubor genarum tuarum, quem me reclamante velut acerbum laqueum fœminei pudoris ante oculos ferebas concinentiũ in choro fœminarum? Vbi ſunt nunc illi inſolentiſſimi ſodales tui magiſtri, qui te toties à meo latere rapuerunt, & nunc in barathro tam vaſtæ deſperationis reliquerũt? Oportuerat certe frater mi ſaluberrima illa monita mea quibus te paulo ante à nefandis operibus nitebar cohibere, non refelli, ne in hanc miſeram iacturam florentis iuuentutis deuenires. Vide ergo nunc an me falſum vatem acceperis, cum te Spiritui ſancto reſtitiſſe doliturum non tam dixi quam prophetaui. Dic tamen mihi, quid eſt quod conſternata facie & tremulis membris tãto ſudore madeſcis? Si aduerſa valetudo in cauſa eſt, forti animo eſto, plures è grauioribus etiam infirmitatibus cõualue-

ualuerunt. Si te peccata terrent, propone emendam, veniam pete, dole, nō despera: quippe est clemētissimus Dominus omnipotens Deus, qui in puncto temporis pœnitenti latroni non modo veniam tribuit, quin etiam paradisum spopōdit. Ad quæ verba paululum erigens moribundum caput, & omnem rei gestæ narrans historiam. Damnauit (inquit) me scelestum filiū cęlestis pater, Christus Iesus filius Dei, cruore in meum vultū proiecto, sanguinem pro me effusum omnino ac penitus perditum designauit. Quocirca dulcis germane non valeo sub tantis testibus damnationis meæ, etiamsi sanguinem fleuero de salute pręsumere, stat namque firma super me æterni Iudicis censura, remedia pœnitentiæ vacillabunt. Tunc frater cum ingenti fiducia: Et si te (inquit) pater, cui ascribitur veritas, impœnitentem adhuc damnare visus sit, & filius Dei, cui assignatur iudicij æquitas te in peruersa voluntate iacētem sanguinis sui participatione indignum ratus sit, nec vel sic desperandum est illi, cui tempus datum est pœnitendi. Adquiesce igitur vel sero monitis meis & proponens emēdam, scelerum maculas pio lachrymarum imbre deterge, lugubri ore, profundis suspirijs presbytero venturo vulnera detege, quis scit, Si Spiritus sanctus qui teste Bernardo, est benignitas Dei, & idem ipse Deus ita pœnitentem absoluat. His verbis fratribus paululum consolatus, iussit adesse presbyterum. Qui dum venisset totus in lachrymas resolutus, cum tāto dolore animi sua peccata quibus Deum offenderat confessus est, vt interrumpentibus sermonem gemitib⁹ vix mentis conceptum valeret exprimere, vix lacerata & semirupta verba proferre. Qua confessione rite celebrata, & sacra vnctione & participatione Dominici corporis munitus, tempus quo ex hac vita esset migraturus expectabat. Sequenti igitur nocte venit ad eum ali[illegible]s quidem vir prioribus non disparem habens vultum, fulgenti alba vestitus, habens in dextera scapula niueam quandam columbam. Is cum propius accessisset, dulci quadam beneuolentia vultum serenans, clementes oculos in infirmum contorsit. Quod cum iuuenis aduertisset, tum ob veram pœnitentiam tum etiam ob beneuolentissimos vultus personę apparentis, animæquior factus est. Quis es tu Domine, inquiens, qui ad me venire dignatus es, quique me, tam pijs conspectibus consolare videris prioribus visionibus perterritum? Et ille: Ego inquit, Spiritus sanctus, qui a patre filioque procedens vnus sum cum ipsis potentię. & idcirco nunc veni ad te, vt nunciarem tibi dimissa esse peccata tua, & peruium iter patere regna cælestia transituro. Ad quæ verba, quasi ex barathro desperationis resurgens ait: O pater pauperum, ô consolator mœrentium animorum, ô omnium miserorum dulce refugium, quid est quod audio? num patebunt cœlestes valuæ mihi, quem Pater & Filius reū mortis esse contestati sunt, cui perennes flammas minati sunt, à quo tam crebro, tam impudenter offensi sunt? Num hac mea exili pęnitētia hoc terribile decretum incommutabilis veritatis poterit immutari? Ad quæ Spiritus sanctus respondit: Forti animo esto, nec de salute vaciles, validos habet pœnitentia vela lacertos. Ipsa terrificæ maiestati violētiam infert, vincit inuincibilem, mutat incōmutabilem, placat irascentem. Sed ne te diutius protraham, perseuerans in pœnitentia quam cœpisti, dispone domui tuæ, & virtutibus quibus potes interim thalamum orna, post triduum veniemus ad te vt animam tuam supra astra ferentes gaudijs cœlestibus inuehamus, & cum his Spiritus sanctus disparuit, iuuenis post triduum obijt, & ad regna cœlestia, ob veram quam habuit pœnitentiam felix migrauit. (Idem.)

EXEMPLVM XXX.

Quomodo fœmina pro peccatis lachrymans, nec tamen volens confiteri à dæmone irridetur.

ERAT quædã fœmina, quæ postquam omnia peccata sua in confessione detexisset, vnum solum peccatum in corde retinuit, quod præ mala verecundia non audebat reuelare. Conscientia tamen propria lacerata vsque adeo grauabatur, vt iens ad Ecclesiam ante quoddam altare, se totam lachrymis infusam prosterneret, Dominum postulans, vt sibi peccatum, quod nulli hominum auderet aperire absque confessionis remedio remittere dignaretur. Qua in suspirijs perdurante & fletibus, vidit sacerdos qui tunc in Ecclesia aderat dæmonem quendam supra hanc fœminam huc atque illuc volitare, & præ immoderata lætitia non potuisse cohibere cachinnos. Vnde dæmonem per nomen Iesu Christi coniurans, cur, inquit, maligne in tantum exultas, & cum tanta insolentia laxas frena lætitiæ. Dic, quid vides quod te tantum exhilarat? Respondit dæmon: Quomodo non merito riderem videns quod hæc mulier plorans ac eiulans, currit ad inferos, existimat fatua fletibus peccatorum sordes non confessas diluere, ad impossibilia sudat, irrisione, non remissione dignissima. Sacerdos igitur hæc audiens ad fœminam transit, visa pandit, ad confessionem integram pauidam cohortatur, & valuit. Nã fœmina statim pudoris sui victrix effecta, peccatum quod eatenus malè celauit, humiliter & cum lachrymis est confessa. Quod cernens dæmon, cũ clamore valido, & tetro in Ecclesia fœtore dimisso amplius non visendus disparuit (Idem.

EXEMPLVM XXXI.

**De illo qui Dominicum corpus retinere non potuit nisi prius facta confessione.*

SEd & illud quod apud eundem locum de re simili contigit, silendum non est. Erat ibi iuuenis mundanæ vanitati, & vt in illa ætate homines solent, voluptati frena relaxans. Cui cum diu deseruiret, contigit eum super quadam maritata muliere infamiæ nota aduri. Cumque per aliquantum temporis hac suspicione apud vicinos quosq; teneretur, accidit, vt incurreret in tantã ægritudinem, quæ de vita eius homines cogeret desperare. Qui cum lecto decumberet, & iam, iamq; morti proximus fieret, inuitatus est ad eũ, more Ecclesiastico presbyter, vt ei morienti viaticum salutis humanæ prǽberet. Cum ergo venisset, hortari eum cœpit & commonere instanter, vt peccata sua confiteri non erubesceret, crimenq; illud, vnde specialiter infamatus fuerat, salubri cõfessione manifestaret. Acquieuit ille, & cõfiteri scelera sua studiosè aggressus est. Quod dum explesset, & rursus super præfato crimine à presbytero interrogaretur, mentitus est dicens se nullatenus reum esse. Cumq; presbyter diutina hominis infamia suspicione actus ab inquisitione non desisteret, ait ille: Sic (inquit) hoc Domini corpus, quod attulisti ad salutem suscipere merear; sicut huius rei, quæ mihi obijcitur aliquando culpam nõ incurri. Hac presbyter responsione credulus redditus, Dominicam ei cõmunionem iam securus tradidit. Qua ore suscepta, glutiendi virtus ægro protinus, ablata est. Nam cum paulò ante quibuslibet etiam grossioribus cibis facilis esset ad ima descensus, hoc paruissimũ corporis Christi fragmen, non dicã stomachum, sed nec etiã guttur, vel paululũ attingere potuit

tuit. Hoc sentiens ille, niti quantũ potuit cœpit, vt illud glutire valeret. Quod dũ multoties conaretur, & frustrari sẽper suos conatus cerneret, coactus ipsa glutiẽdi impotentia, iuxta lectũ quo decũbebat, illud expuendo proiecit. Cuius rei euentu valde territus, presbyterum, qui discesserat ad se reuocari rogauit. Redijt ergo presbyter & infirmum reuisens cur se reuocasset quæsiuit. At ille, Spiritu Dei agente cõpunctus, confessus est se malè egisse, se Deo mentitũ fuisse, vtrumq; quod ante negauerat esse. Quem cum multo gemitu pœnitentem, & satisfacientẽ is, qui aduenerat presbyter intuens, compassus confitenti, & mœrore cõfecto, eũ vt moris est absoluit, atque rursus Dominico corpore refecit. Quo suscepto cum tanta libertate gluttiuit vt verè tũc appareret nõ casu, sed virtute diuina ne antè hoc suscipere posset prohibitũ fuisse. Post hãc igitur reatus confessionẽ, & corporis Christi perceptionem, paululum superuiuens in pace quieuit. Hoc nõ à duobus tantum, aut tribus testibus didici; sed à priore iã dicti loci honesto, & fide digno viro, & fratribus eiusdẽ monasterij, ac multis alijs quorum quidam se hoc vidisse, alij à presbytero se audisse testati sunt. Et quia de cõfessione sermo incidit, quanta in ea sit animarum vtilitas, alio adhuc exemplo monstrare curabo. (Petrus Vener. Abbas Cluniac. lib. 1. Mirac. cap. 3.

EXEMPLVM XXXIII.

De obitu fratris cuiusdam, & ad vltimum facta confessione.

AD monasterium S. Ioannis Angeliacensis, quod in Xantonensi pago situm, presbyter quidã Gilbertus nomine ad conuersionẽ venit, atq; ibi per aliquãtum tẽporis, quoad vixit deuotè conuersatus est. Contigit autem non multo tempore elapso, eũ ex infirmitate, quam incurrebat ad extrema venire. Cumq; sicut mos Christianorum, & maximè monachorum in substrato cilicio, & cinere à fratribus compositus iaceret, atq; horam vocationis suæ expectaret, fratres monasterij, vt eius exitum orationibus commendarent, venerunt, & eum vndiq; psallendo circumsteterunt. Qui cum vt defungeretur expectarent, ecce subitò resumpto spiritu, & apertis oculis acclamare cœpit professionem fidei, quæ quotidie decãtatur, hoc est, quicunq; vult saluus esse, &c. Et cũ prius idiota, & imperitus literarum fuisse ab omnib9 agnosceretur, ita distinctè, & apertè singula proferebat, vt à nescientibus, si fortè adessent, peritissim9 in talibus extitisse crederetur. Qua de causa oẽs, qui astabant stupefacti euẽtum rei admirabãtur. Qui cum diu admirantes hæsissent, tandem Prior Gregorius nomine, cui præ cæteris hoc incumbebat, vir bonę religionis intelligens eũ aliquid in occulto vidisse, ad eum se inclinauit, & quæ causa clamoris esset, vel si quicquam quod eos lateret vidisset, interrogauit. Ad quod ille Vidi (ait) personam reuerendæ formę, candidi habitus, & venerãdæ caniciei paulò antè vas cũ aqua afferre, mihiq; dicere, Noueris causam aduentus mei ad te hãc esse, vt pedes tuos, qui inquinati sunt abluam, & eis ablutis totum te mundatum reddam. Cumq; admirari me super his quę dicebat cerneret adiecit. Non nosti (ait) ad purgationẽ tui hanc aquam esse necessariam, qui tale quod ipse nosti crimen commisisti, quod de industria cœlans nulli hactenus reuelare voluisti? vnde sciens te nullatenus posse saluari; nisi quod perniciosè cælaueras, salubriter studeas cõfitendo manifestare. Deus verò multa sua misericordia, neq; pro tanto etiam reatu, te perire permittens ad sensus corporeos te redire permittit, vt de tanto crimine confitẽdo pœnitere, & pœnitendo salutem cõsequi merearis. Hac igitu de causa, & à vobis abfui, & ad vos redire permissus sum. His ita dictis, aliis remotis, Priorem

rem aduocans peccatum illud ei cõfessus est, à quo huius, & omnium peccatorum suorũ absolutione suscepta, sequenti die prima hora diei astantibus & orantibus fratribus, læto vultu, bono fine quieuit. Hoc non ab alio, sed à monacho eiusdem Monasterij: Lecto nomine, qui hęc omnia videbat & audierat agnoui. Hic enim postea Cluniacum gratia deuotionis veniens scriptor noster, & filius in Christo charissimus fuit. (Idem ibidem capit. 4.

EXEMPLVM XXXIII.

* *De alterius cuiusdam ficta confessione.*

ERat penè eodem tempore Frater quidam in Monasterio, quod in Francia apud turrim super maternam sub iure nostro est, cui cura eiusdem loci commissa fuerat. Qui diuturnæ ægritudinis necessitate coactus, Rodulphum tunc Abbatem monasterij Caralaunensis, propter medelam tam animæ, quam corporis, quare ille rerum non ignarus erat, ad se venire rogauit. Ad quem ille charitate prouocatus, venire non distulit, & veniens mox ægrum visitare curauit: Cumque non mediocriter eum grauari infirmitate cerneret, hortari eum ad confitendum cœpit. Quod ille se libenter agere professus, confiteri peccata sua; sed nõ in simplicitate spiritus aggressus est. Nam grauiora, & mortifera stulto pudore reticens, quotidiana tãtum, & quæ leuia videbantur confitebatur. Qua palliata confessione completa. Corpus Dominicum sibi afferri deprecatus est. Quo allato, & præsumptuoso ore suscepto, cum diu, multũque illud traijcere conaretur, nec valeret cum vino quod susceperat, frusta omnia communiti corporis Christi in vas quod ori eius suppositum fuerat, refundere coactus est. Hoc casu imò diuino iudicio Abbas, qui aduenerat permotus, & ægrum non plenè confessione purgatum ratus, rursus eũ admonere cœpit vt si aliquod facinus reticuisset vera sibi confessione reuelare non erubesceret. Qui & hortatu eius, & diuino instinctu compunctus, & ad cor reuersus est, & quidquid pestis intus latebat euomens, crimina, quæ ante lætali pudore cælauerat, vitali, & vera confessione non iam fictè, sed veraciter corde contrito, & humiliato patefecit: Cumque omni fœce iniquitatis per antidotum pœnitentiæ purgatus fuisset, & vera confessione per Abbatem prædictum absolutionem meruisset: Eucharistiam, quam prius reijcere compulsus fuerat, allatam deuote suscepit, & absq; vlla difficultate, vt sanctissimus aliquis deglutiuit. Et vt de miraculo omnis dubitatio tolleretur, qui particulam corporis Christi, quam deglutire non potuit reijcere per frusta compulsus fuerat: post confessionem, non solum corpus Domini, sed etiam cibos alios absque vllo impedimẽto suscepit. Sic igitur confessione, absolutione, sacramenti sumptione frater ille in Domino confortatus, tribus postea tantũ diebus supervixit, & sic defunctus est. Hoc ab eodem Rodulpho Abbate cognoscens cunctis legentibus, vel audientibus communicare curaui. (Eodem l. 1. miraculorum Petri Venerabilis. c. 5.

EXEMPLVM XXXIV.

* *Quædam peccatum aliquod subticuerat, ideoque grauiter punita fuit.*

PArochiani S. Hilarij, deferebant mortuum ad Ecclesiam, vt sepelirent eum: inuenerunt quandam mulierem integram sub terram iacentem, & duos serpentes sugentes sanguinem de mammillis eius. Viso hoc miraculo plurimi concurrerunt ad S. Hilarium qui tunc in Ecclesia erat, & nun-

& nunciauerunt ei dicentes: vt veniret. & videret miracula Dei. Qui viso corpore fleuit amarè, & prosternens se ad terram orauit Dominum, & rogauit populum, vt cum eo misericordiam Dei innocarent: vt ipse dignaretur quid hoc corpus malè egisset in mundo ostendere, quod non potuit misceri cum terra, & quare serpentes sic sugerent. Redijt spiritus ad corpus: & leuauit se coram omni populo dicens: Sancte Hilari, miserere mihi peccatrici. & confitenti peccata sua. Sanctus Hilarius ait: Dic mihi peccata tua. Et corpus ait. Domine filia fui vnius nobilis, & tenerè nutrita in domo patris mei, & quidam iuuenis concubuit mecum, & genui ab eo duos pueros, & illos occulte interfeci, & illud peccatum celaui præ verecundia, timens infamiam hominum; nec illud peccatū sui confessa propter nimium pudorem, sperans illud emendare, & confiteri in senectute mea, sed ego morte præuenta sum, quia non sum confessa illud peccatum. nunc, Domine, miserere mei, & ora pro me, quia ego confiteor tibi peccata coram omni populo. Et cum hæc dixisset: Sanctus Hilarius posuit manum super caput eius. & absoluit eam dicens: Indulgentiam & remissionem, &c. Statim serpentes euanuerunt, & cadauer liquefactum est ad instar niuis præsente sole. (Gotschalcus Holen Ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 18. partis hiem. littera C.

EXEMPLVM XXXV.

* *Exemplum cuiusdam fœminæ ad inferos condemnatæ, propter quoddam peccatum à se præ pudore in confessione impiè occultatum.*

IN Italiæ quadam ciuitate quondā fuit nobilis quædam fœmina, quæ prout exteriori sua conuersatione præ se ferebat ab omnibus tanquam sancta reputabatur, in eleemosynis faciendis liberalis erat, Ecclesias frequentabat, & familiam suam in timore Domini gubernabat. Cum ergo, sub tali pietatis nomine, apud omnes bene audiret, vbi ad extremum vitæ peruenit, post mortem suam reliquit, inter alias, filiam vnam valdè piam, & deuotam. quæ pro prædicta sua matre in dies singulos particularē apud Deum fundebat orationem. Post autem aliquot septimanas cum ipsa sola quadam die esset in cubiculo dictæ puellæ, accidit, vt subito eoque inusitato corriperetur tremore membrorum. Et conuertens oculos ad ostium cubiculi, vnde ipsi videbatur se audiuisse quendam strepitum, percepit monstrum horribile visu, porci excoriati speciem præ se ferens, ignem, & fœtorem grauissimum vndequaque emittens. Vnde cùm graui timore cōsternata, surrexisset à loco orationis, ad dicti cubiculi fenestras citissimè cucurrit, vt se deorsum præcipitaret, & sic tam cruentæ bestiæ præsentiam euitaret. Verum audiens illa vocem quandam in hæc verba post se emissā: Siste gradum filia, filia siste gradum, ipsa à Deo nostro confortata immota substitit, audiendi causa quid prædictum informe, & horrendum monstrum ipsi proponere vellet. Quod voce humana talibus cum ea sermonibus egit. Nunc intelligas filia, me esse eheu! infelicem, & maledictam matrem tuam, quæ non abstante vita irreprehensibili, & inculpata, nec non & pia conuersatione mea, quam semper in præsentia hominum duxi, nihilominus tamen, propter quædam enormia, & detestanda peccata. quæ cū patre tuo fœdissimè perpetraui, & præ verecundia nunquam confessa sum, æternis inferni ignibus deputata sum & propterea nullas pro me deinceps ad Deum fundes preces. Cumque prædicta eius filia ab ea petijsset, qualia forent inferni tormenta, respondit: Priuationem visionis diuinæ, præ omnibus maximum esse: & postea cogitationem

tionem qua apprehendunt damnati ſe nunquam liberandos à pœnis. Quibus adiunxit damnatorum exercitiũ blaſphemare, & maledictis proſequi diuinam iuſtitiam, quæ eos tam acriter hiſce cruciabat, & torquebat ſupplicijs. Denuò interrogata de tempore interiectæ à die mortis eius, vſque ad tempus quo in eam damnationis ſuæ definitiua prolata eſt ſententia, In hunc modum reſpondit: Statim atq; ſeparata fuit anima eius à corpore, ſine, vt dictum eſt, præuia confeſſione debita, rapta fuit ante tribunal Ieſu Christi per malignos ſpiritus, & cum ipſe eam iracundo vultu inſpexiſſet, iudicaſſet, atq; maledictionis ſententiæ addixiſſet, fuit in inſtanti per cacodæmones præcipitata in inferni teterrimum barathrum: & cum ipſam monuiſſet, ne quid eam vlterius interrogaret, aliquos ſaltus faciendo ſuper arcas, & ſcamna, quæ lecticam circum ſtabant, & eiſdem ſua veſtigia imprimens tanquam quoddam ferrum candens foret, ab iiſdem dæmonibus denouo ad infernum tranſportata fuit. Puella autem damnatione miſeræ matris ſuæ admodum afflicta, poſteaquã quibuſdam linteis hæc fœtida veſtigia cooperuiſſet, ſimulq; prædictum cubiculum obſeraſſet, confeſtim ad Eccleſiam ſe contulit. ac conuocari fecit prædicatorem qui toto quadrageſimali tempore habuerat conciones ad populum, Patrem videlicet Damianũ Bousfole territorij Cremonenſis, cui rem totam prout acciderat plenè enarrauit. Quo facto, ſeſe transfert ad dictum cubiculum & vbi vidit monſtri veſtigia, ſimulq; fœtidum percepit odorem, locum benedixit, & ſupradictam conſolatus eſt filiam, quæ illi licentiam fecit hoc exemplum publicæ annunciandi, quod, & ſæpius præſtitit non ſine magno fructu, & emolumento. Illud autem primò mihi recitatũ eſt viua voce Reuerendi Patris F. Alexandri Capu. in Eccleſia ſanctæ Mariæ nouæ in vrbe Florentina circa annum Domini 1560. me, ibidem operam nauante ſtudio Theologiæ. Qui pater, & frater Alexander vir ſanctus, prout in eius vita deſcripſimus, probè nouit in Longobardiæ Prouincia prædictum Patrem Fratrem Damianum noſtri ordinis quondam excellentiſſimum prædicatorem. Et poſtea idem etiam exemplum perlegi (quamuis non exprimatur nomen Fratris Damiani) in tractatu quodam, Reſurrectionis, & Aſcenſionis Dominicæ impreſſo ſtudio & induſtria R. Patris D. Seraphini Bolonienſis Canonici regularis. (Doctor Seraphinus Razius in hortulo exemplorum tit. de conſeſſ. cap. 3.

CONFIRMATIO.

Confirmatus cœcus non potuit, vt antea, de coloribus iudicare.

VEnerabilis Bonifacius: quondam Lauſanenſis Epiſcopus me audiente tale quid narrauit. Erat in villa quadam cœcus, qui vaccas totius villæ in paſcuis cuſtodiebat, repellebat à frugibus, & ad cætera loca paſcuis vberiora ducebat: & quod maioris erat prodigij, colores & ſtatum ſingularum vaccarum ſpecialiter diſcernebat. Verbi gratia, vt ſi vaccam talis coloris ab homine petiuiſſes, ſine difficultate vaccam talem tibi apprehẽſam cornibus obtuliſſet. Ad locum autem illum cum quidam Epiſcopus adueniſſet, & de cœco audiſſet talia & probaſſet, quæſiuit ab illo, ſi Confirmationis ſacramẽtum ſuſcepiſſet: At ille: Non, inquit. Nec mora: Epiſcopus confeſſum confirmauit cœcũ, & mox ab eo vaccarum diſcretio eſt ſublata, quoniam dæmonum operatione & miniſterio hoc fiebat. (Thomas Cantip, lib. 2. de Apibus, ca. 57. parte 32.

EXEM-

CONSECRATIO.

Consecrationis verba proferens Ioannes de aluerna, totus in se amore liquescens, extasim passus, defecit.

CVM quadam vice Ioannes de Aluerna, siue de firmo, ad Altare accessisset ad celebrandum missam, quam cantare debebat, ampliata est sibi gratia, & creuit in eo amor diuinus, & datus est sibi quidam sensus de Deo ineffabilis & inæstimabilis, quem suis verbis nullo modo poterat explicare, & timens ne cresceret tantum sensus ille & feruor mirabilis, quod oporteret eum dimittere missam, nesciebat quam partem eligeret, vtrum sic procederet, vel expectaret, tamen quia aliquando senserat simile, & Dominus tantum temperauerat, quod ob hoc non dimiserat missam, vtcumque confidebat posse procedere, nihilominus timebat quod euenit, quia tales infusiones diuinæ non sunt in hominis potestate. Cum ergo processisset vsq; ad præfationem Beatæ Virginis, creuit tantum illa illuminatio & gratiosa suauitas, quod veniens, ad Pridie quam pateretur, vix illam suauitatem & dulcedinem poterat sustinere, Peruento autem ad, Hoc est corpus meum, ingeminans hoc est, hoc est, & multum frequenter, ita quod quasi deficiebat pro magnitudine eorum, quæ iam sentiebat in anima. Vnde Gardianus loci succurrens, anxianti stabat iuxta eum, & frater etiã cũ cereo accẽso post eum, stantibus & timentibus cæteris fratribus cum alijs hominibus & mulieribus multis, cũ quibus erant aliquæ maiores de prouincia quæ omnes expectantes & timentes more mulierum plangebant. Ipse verò frater Ioannes quasi alienatus beatissima & suauissima lætitia, stabat improcedens in consecratione sanctissima complenda, quia sciebat Dominum IesumChristum, quod non intrabat hostiam, vel potius hostia non transsubstantiatur in ipsum donec adiungeret, corpus meum. Et non valens ferre tantam maiestatemChristi, clamauit, corpus meum. Et statim euanuit forma panis, & apparuit Dominus Iesus Christus Dei filius benedictus, incarnatus, & clarificatus, & ostendit ei humilitatem quæ eum fecit incarnari, & facit ipsum venire quotidiè in manus sacerdotis. Dicto autem, Hoc est corpus meum, mox mirabiliter post se cecidit retrò, sed à Gardiano qui stabat iuxta eum ne rueret in terram, sustentatus est. Et concurrentibus fratribus, & alijs hominibus, & mulieribus, qui in Ecclesia morabantur, tanquam mortuus in sacristiam deportatur. Erat enim corpus eius frigefactum sicut corpus hominis mortui, & digiti manuum erant contracti iam fortiter, quod vix valebant distendi, vel moueri, & sic iacuit quasi exanimis à manè vsq; ad tertiam magnam. Rogatus autem quod per charitatem Dei, quæ senserit dignaretur dicere: Dixit quod in conficiendo tantum cor suum erat liquefactum ad modum ceræ valdè distemperate, & caro sua videbatur esse sine ossibus, taliter quod nec membra, nec manus poterat quasi leuare ad faciendum crucem super hostiam, addens quod antequam fieret sacerdos fuit sibi ostensum, quod debebat sic deficere in missa, sed quia multas missas legerat, & non euenerat, quod fuerat ante prędictum, putabat se in hoc fore deceptum. Sed ferè quinquaginta diebus ante Assumptionem Beatæ Mariæ virginis, in qua hoc iterum habuit sibi ostensum, quod hoc debebat sibi contingere circa Assumptionem, sed erat oblitus illius promissionis. (Ex actibus S. Francisci.

CONSILIVM.

EXEMPLVM I.

Consilijs fratrum non adquiescens, consilio dæmonis illusus, in puteum se proiecit.

NVper gestum oculorum vestrorū vidistis obtutibus senem, videlicet Heronem, ante paucos admodum dies illusione zabuli à summis ad ima iactum, quem quinquaginta annis in hac eremo commoratum singulari districtione rigorem continentiæ tenuisse meminimus, & solitudinis secreta vltra omnes hic commorantes miro feruore sectatum. Hic igitur quo pacto, quave ratione post tantos labores ab insidiatore delusus, grauissimo corruens lapsu cunctos in hac eremo luctuoso dolore perculit? Nonne quia minus discretionis virtute possessa suis diffinitionibus regi, quam consilijs vel collationibus fratrum, atque institutis maiorum maluit obedire? si quidem tanto rigore immutabilem ieiunijs continentiam semper exercuit, & solitudinis cellæq; ita iugiter secreta sectatus est, vt ad participationem ineundi cum fraternitate conuiuij ne veneratio quidem diei paschalis aliquando potuerit obtinere: in qua cum fratribus cunctis pro anniuersaria solemnitate in Ecclesia retentatis, solus non poterat aggregari, ne quantulumcumque perceptione leguminis parui à suo videretur proposito relaxasse. Qua præsumptione deceptus, Angelum sathanæ velut Angelum lucis cum summa veneratione suscipiens, eiusque præcepto prono obediens famulatu, semetipsum in puteum, cuius profunditatē oculorum non attingit intuitus, præcipitem dedit, de Angeli spontione non dubitās, qui eum pro merito virtutum ac laborum suorum nequaquā posse firmauerat vlli iam discrimini subiacere. Cuius rei fidem vt experimento suæ sospitatis euidentissimè comprobaret, in supra dictum se puteum nocte intempesta elusus iniecit, magnum scilicet virtutis suæ meritū probaturus, cùm inde exiret illæsus. De quo cùm pene iam exanguis ingēti fratrum labore fuisset extractus, vitam die tertia finiturus, quod his deterius est, ita in deceptionis suæ obstinatione permansit, vt ei ne experimento quidem mortis suæ potuerit persuaderi, quod fuisset dæmonum calliditate delusus. Quamobrem pro meritis tantorum laborum, & annorum numerositate, qua in eremo tanto tempore perdurauit, ac miseratione & humilitate summa ab his qui eius compatiebantur exitiō, vix à presbytero Abbate Pafnucio potuit obtineri, vt non inter biothanatos reputatus etiam memoria & oblatione pausantium iudicaretur indignus. (Cassianus 2. collat. de discretione cap. 5.

EXEMPLVM II.

Consilijs prauis quidam negligens frater, feruentioribus fratribus vt monasterium exirent persuasit.

NOuimus fratrem cuius etiam nomen si amplius aliquid ex hoc instructionis accederet proderemus; qui cùm in cœnobio moraretur, eumque necessitas coarctaret vt statutum operis pensum quotidie œconomo traderet, ne in maiorem operis modum alicuius propensius laborantis tenderetur, vel confunderetur exemplo, cum in cœnobio quempiam fratrum vidisset ingressum, qui ardore fidei vellet aliquid amplius operis consignare, si clandestinis eum persuasionibus reuocare ab huiusmodi intentione minimè potuisset, consilijs prauis ac susurrationibus ad transmigrandum ex inde persuadebat, & quo cum facilius asportaret, se quoque iam olim

iam olim multis ex causis offensum confingebat à cella discedere, si solatium itineris vel comitis reperisset. Cumque eum ad consensum occultis obtestationibus ad exeundum claustra monasterij pellexisset, condicens & horam qua de monasterio deberet exire, vel locum quo se præueniens expectaret, ipse velut illico subsecuturus itidem subsistebat. Illo quoque iam pro discessus sui verecundia non audente ad monasterium de quo aufugerat vlterius aggregari infœlix fugæ eius auctor in cœnobio residebat. (Cassianus de institut. renunciantium lib. 10. c. 20.

EXEMPLVM III.

Consilijs sanis nolens acquiescere in puteum se vidit proiectum.

EGregius quidam adolescentulus de partibus Germaniæ oriundus, comitante magistro suo studiorum gratia Parisios adibat, qui cùm transitum haberent per domum Clareuallis, magister illius videns loci conuentum & ordinem (nescio quo Dei iudicio) compunctus, ad horam petijt & obtinuit vt susciperetur ad conuersionem. Cumque rogaret adolescentulum vt secum remaneret, penitus non acquieuit. Multum siquidem abhorrebat à consortio simul & colloquio Cisterciensium monachorum, sæpiusque rogabat Deum, nunquam sibi dari voluntatem ad ordinē illum causâ cōuersionis veniendi, sed magistrō, fratribusque monasterij adhortantibus eum, dura ceruice resistens nullis prædicationum machinis poterat expugnari. Eadem itaque nocte, cùm prædictus adolescens monita fratrum mente reuolueret, facta est vox diuinitus ad eum, dicens: Si hinc recedens Parisios veneris, vsque ad Pēteсosten morieris, & sine dubio morieris. Ad hanc vocem iuuenculus ille multum obstupuit; necdum tamen potuit duritia cordis eius emolliri. Porro sequenti nocte, cùm soporis mēbra dedisset, videbatur sibi demersus esse in limo putei profundi. Cumq; ibi desperatus iaceret, subito apparuit ei desuper ad os putei beatus Ioannes Euangelista in vultu & habitu sancti Bernardi, tunc adhuc viuentis, cum alio quodam sancto, qui & ipse simillimus videbatur cuidam religioso monacho nomine Gerardo portario Clareuallis, quos cùm ille tremulus & anxius vidisset, rogauit attentius vt sui misererentur, cui beatus Ioannes respondit: Tu sano consilio adquiescere contemnis, & opem flagitas à nobis? Cumq; ille promitteret se esse facturum quicquid illis placeret; tantum vt eminens periculum euadere mereretur. Vis, inquit, fieri monachus in monasterio Clareuallis? Et ille: Etiam domine mi, libentissime volo. Quod cùm firmiter pollicitus fuisset, eductum continuo de profundo lacu, liberum eum abire permiserunt. Mane igitur facto postulauit se quantocius præsentari beato Bernardo, quem cum antea non vidisset, mox illum in vultu & habitu, deprehendit ipsum pro certo esse quem transacta nocte sub conditione conuertendi se liberatorem habere meruerat. Proinde miratus vehementer, atq; compunctus, protinus eidem sancto viro se reddidit, à quo benignè susceptus, mox in ætate teneriori grauitatis, & sapientiæ canos cunctis mirantibus, induit. Porro prædictus magister eius à proposito bono citius corruens, & eundem secum euertere satagens, fundatum in Christi amore tyrunculum mouere non potuit. Hic ergò delicatus atq; tenerrimus adolescens, cùm esset annorum quatuordecim manum suam misit ad fortia, & lætantibus Angelis & hominibus iugum Christi suaue portandum aggreditur, & quasi agnus ad aratrum suscepti ordinis applicatur. Miserante verò Domino ab ipsis rudimentis conuersionis suæ, iu-

menti fortitudinem induens, sed agni mansuetudinem retinens, tanta charismatum eminentia à primis annis enituit, vt conuersationis eius elegantia atq; fragrantia contubernales eius vehementer affecti cōgratularentur, sanctaq; deuotionis & humilitatis (quæ in ipso relucebant) exemplis conformari certatim niterētur. Hūc postea pius Dominus in multis & mirabilibus visionibus & consolationibus benignè dignatus est visitare, vt patet in libro originali. (Ex lib. de viris illust. ord. Cisterc. Vide etiam tit. Affectus exemplo octauo.

EXEMPLVM IIII.

Consilio praui germani, seductus Titus vxorem duxit, quam vnà cum germano ense transuerberans latro sæuus efficitur: sed quia B. Hieronymo deuotus extitit: eiusdem auxilio cum socijs mirè conuertitur.

IN ciuitate Candia quidam pulcherrimus extitit iuuenis Titus nomine, honestis morib⁹, luculētus, carnali nō ignobiliori natus progenie, prædiues valdè. totam pœnè deuotionem & fiduciam habēs in beato Hieronymo. Hic siquidē iuuenis virgineo nitens cādore, in eiusdē sanctæ virginitatis proposito, vsq; ad vigesimum annū probis vitæ moribus perdurauit, quo itaque tempore cuiusdā sui fratris nefando consilio incitatus spretis tam nobilissimis virginitatis gemmis, auri preciosissimum metallum calcans ad carnis spurcitias, & lutum ac fœtorem luxuriæ vehemēter declinans: puellam quandam omni pulchritudine corporis renitentē, sibi in matrimonio copulauit, in cuius amoris retibus ita se capiēs, quod aliud præter ipsam poterat minimè cogitare. Vnde de die in diem cœpit diuina obsequia obliuisci. At quia miser dereliquit iustitiam, & oblitus fuit Deum se alentem, oblitus Deus fuit sibi misereri. Completo namque anno quo cum puella iuuenis insensatus steterat, non vt in matrimonio, sed causa explendæ libidinis copulatus suggerente diabolica astutia, frater iuuenis puellæ amore illaquæat⁹, auide diu quærens eiusdem amplexibus frui, tandem quæ optauerat est adeptus. Huc accurrant iuuenes, & exemplo iuuenis sint astuti. Fiunt nota iuueni puellæ viro iam peracta, tacēs idem cogitat auidè quo valeat modo certitudinem reperire. Expectans diebus aliquot se simulans hoc nescire. Ast die quodam ordinat vrbem deserens peregrè proficisci, & latens per diem in ciuitate, nocte media domū veniens reseratis ostijs a puella seruitrice, clam (vt prius simul ordinauerant ambo) vsque ad thalamum (in quo eius frater & vxor in lecto stabāt) procedens sibi petit aperiri. Mirantur illi, & timore perterriti vehementi, pulsanti negligunt thalami ostium reserare. Tandem cōfractis seris thalami iuuenis ira, & furore nimio fornacis ardentis instar vndecumq; inflammatus, vxorem primo euaginato gladio interfecit. Deinde sub throno proprium latentem fratrem inueniens, interemit. His itaq; gestis ex ciuitate exiens multo tempore per mūdum huc, illucq; errans, cum quibusdam alijs cœpit quosdam transeuntes itinere deprædari, ac etiam iugulare. Permanenti itaq; eidem Tito per xx. annos talibus negotijs implicato, gloriosus Hieronymus salubre refugium, & vitale, die quodam aduesperascente luce, in modum mercatoris se mōstrauit, ne illo solummodo habitę deuotionis præmijs priuaretur. Nā ille quanquam tot, & tanta vitia abhorrēda continuè exerceret, tamen in beato Hieronymo deuotionem aliquam retinebat: ita vt eidem quotidie se commendans boni aliquid diebus singulis ad eius honorem facere nullatenus postponebat. Cernēs igitur Titus

tus mercatorem nefandis socijs ad solita nequitiæ opera conuocatis, concito cum eisdem pergens, concito cursu vibratis lanceis Hieronymo mercatoris instar obuiat venienti. Moxq; in eum insurgens à socijs eundem præcipit teneri, donec eius lateri gladius infigatur. Deinde manū eleuat interficiendi gladium retinētem, vt scelus tantum iam valeat explere. Ad hoc Hieronymus. Amore, inquit, Hieronymi quem tu diligis, loquendi aliqua breuis licentia detur mihi: postmodum si volueris, facito id quod optas. Ad hæc Titus. Amore, inquit, quem nominasti, & loquendi, & viuendi licentia tibi (vt postulas) concedatur: tātum quæ portas mercimonia iam depone. At Hieronymus gloriosus. Ego ipse sum Hieronymus, hic propter tuam liberationem veni: ne mihi à te impensa obsequia in vacuum præterirent. Te tot quæ gessisti peccaminum iam pęniteat, ad teipsum redeas, ne formides. Huc vsque me noueris propter tuam salutē, & animæ & corporis supplicem apud Deum erga iratam diuinam iustitiā extitisse, ne in te dignas tibi exerceret sæuitias. Ad pœnitentiæ igitur quam citius perge cellam, & peccatorum onera iam depone, alioquin me tui custodem & supplicem non habebis. His dictis Hieronymus gloriosus ab illorum oculis disparuit. Ad hæc stupefactus Titus. & qui cum illo erāt timore, & admiratione tam ingenti ad terram procidens, per horam non potuit eleuari. Tunc subito in Titū, & qui cum illo erant Spiritus sancti gratia est effusa, & lux eos cœlitus illustrauit qui protinus in viros alios iam mutati, spretis cunctis spurcitijs vitiorum, ad pœnitentiæ tramitem redicre. Deinde ad eremorum antra deuia, & ignota properantes, in magnus se corporum asperitatibus, & vita sanctissima tradiderunt. (In Epist. Cyrilli ad August. litera F.

EXEMPLVM V.

Quomodo pertinax iuuenis & ad maiorum consilia inflexibilis mala morte deperijt.

Noni iuuenem honestissimi scabini filiū, astutum ingenio, sed propriæ prudentiæ plus quam suam ætatem decebat animo pertinacius inhærentem; Is cum in quarto loco Dauentriensis scholæ resideret, nescio quo spiritu inflammatus, prædicatorum ordinem, qui tunc sicut & nunc noua reformatione abundè refloruit. & reformationis suæ palmites longè lateq; dispersit, intrare disposuit: Audierunt hoc quidam, qui iuuenis naturam melius quam ipse qui fecit perspexerant, qui quia hanc rem inconsultam sibi viderēt, suaserunt vt studium suum continuaret, & interim de hac re maturius deliberaret. Spernit iuuenis cōsulta maiorum, & proprio censui nimis credens, eorum bene visa contemnit. Reliquit studium, parentibus valefecit, ingressus est ordinem, mores pariter & habitum immutauit, & tam prosperis velis atque secūdis ventis primos annos trāsnauigat, vt coëtaneos suos, nedū prōptissima voluntate, sed etiam scientiarū profectu præcelleret. Videntes hæc fratres sui, iuueni aggaudebant, & eos qui sibi contraria consulere ausi sunt quasi nimis errauissent irridēt. Quid plura? Ad studium vniuersale Rostockense aliquando in doctorem creandus destinatur: quo cum venisset, vt puta subtilis & acer ingenio, præ omnibus sodalibus suis in omni arte profecit. Sed proh dolor! quia difficile est diu esse bonū, & nō potuit eius pertinacia impunita euadere, sicut in eo scientia creuit, sic insolētia pariter & malitia accreuerūt. Perceperunt fratres conuētus sui iuuenē videlicet illū ruptis disciplinæ ac ꝓbitatis fęderibus ꝑ abrupta ferri vitiorū. Scribūt

literas nuncios mittunt: & vt deserto studio ad conuentum reuertatur ex postulant. Sed ille sicut pertinax & nullius sciens parere imperijs, contẽnit scripta, remittit etiam vacuos nũcios. in conuentum reuenire recusat, & paulo post ad alium conuentum dissolutissimæ vitæ, & vbi omnis regularis obseruantiæ disciplina deperijt, commeauit. Vbi autem cum ad breue tempus, & ad paucissimos dies, cum insolentibus fratribus insolens ipse insolenter satis vitam transegisset, reprobam & subitaneam mortem atque horrendum omnibus terminũ, tanquam pertinatiæ suæ debita præmia cœpit. Si quidem cum quodam vespere post ebrietates & indecentia fratribus dissoluta conuiuia lectum introisset, subtus eum horror inuasit, & premere cœpit grauis & inopinata infirmitas. Quapropter nescio quo iturus surgit ex lecto, & cum super gradus descensurus peruenisset, corruit, atque sine confessione, & alijs æternæ vitæ remedijs pertinacem spiritum efflauit. Postera die cum eũ inter solitos suos conuẽtus fratres nõ viderẽt, quonam abijsset, aut quo declinasset, vehementius cœperunt admirari. Quæsierunt ergo eum cum summa diligentia, & tandem post multos circuitus super gradus mortuum atque defunctum horrenda quadam & terribili effigie iacere conspexerunt. Porro oculi in capite inuiso quodam modo subuersi sunt, & lingua fuligine nigrior, & quasi gehennali flamma exusta esset per mentum mortifera tabe fœdatum ad pallidum pectus dependerat, vt vel mortuum funus ostenderet qua pœna apud inferos misera anima torqueretur. Fratres ergo vehementer ad tam pauendam tragediam perterriti, corpus exanime terrę commendabant. Rogo ergo quoscumque iuuenes, vt adquiescentes Salomonis Prouerbijs, omnia faciant secundum consilium, ne post factum ipsos pœniteat. (Collector speculi.

Per illa verba (qui tunc sicut & nunc noua reformatione abunde refloruit) videtur Collector omniũ exemplorũ huius voluminis alludere ad binas reformationes factas ordinis Prędicatorum, quarum prior perfecta est per F. Ioannem de Turrecremata Cardinalem, & D. Antonium Archiepiscopũ Florentinum, & F. Guidonem Priorẽ conuentus Auinionensis, & per F. Nicolaum de Chusa Cardinalem, qui Dionysium Carthusianum è claustro eductum sibi in socium asciuit ad tã sanctum opus reformationis peragẽdum eo sæculo quo hic noster exemplorum Collector viuebat. Nam supra dicti, regularis vitæ fuerunt strenui, & accurati instauratores Deinde elapsis aliquot annis, nempe circiter annum 1480. secuta est altera reformatio multorum Monasteriorum regni Castellæ in Hispania eiusdem ordinis Dominicani per fratrem Ioannem Diaz, & alios Portugallos, in alijs vero regionibus per F. Ioannem Vercellensem, quemadmodum tradit R. P. Magister Frater Antonius Lusitanus eiusdem Dominicanæ familiæ alumnus libro 1 Chronici ordin. Prædic. de Priore quidem ad annum 1440. pag. 242. 243. 244. & illius Dionysij Carthusiani vita, quæ post commentaria illius in 4. Sententiarum librum reperitur. De posteriore instauratione multorum Conuentuum ord. Prædic. meminit idem R. D. Theologiæ Doctor F. Antonius Senensis eodẽm lib. Chronici Prædicatorum ad annum 1480. pag. 264. 267.

CONSTANTIA.

EXEMPLVM I.

Constans proconsul Carthaginis nec minis, nec precibus, nec muneribus oblatis per Dominum suum ad Arrianam hæresim potuit inflecti.

QValiter autem Arumitanæ ciuitatis ciuem Victorianum tunc procon-

proconsulem Carthaginis prædicem, nescio, deficientibus verbis, quo in Africæ partibus nullus ditior fuit. Qui etiam apud impium regem pro rebus sibi commissis fidelissimus habebatur mandatur ei à rege familiariter, diciturque quod eum habiturus esset præ omnibus, si eius præcepto facilem cõmodasset assensum. Sed ille vir Dei, missis ad se tale dedit cum fiducia magna responsum. Securus sum de Christo Deo, & Domino meo, & hæc regi dicatis. Surrigat ignibus, adigat bestijs, excruciet omnium tormentorũ genere, si consensero frustra sum in Ecclesia baptizatus. Nam si hæc sola præsens vita fuisset, & aliam (quæ vera est) non speraremus æternam, nec ita fecisset ad modicum temporaliter gloriari, & ingratus existerem qui suam mihi fidem contulit Creatori. Ad quod tyrannus excitatus quantorum tormentorum, & quantis eum afflixerit pœnis, humanus sermo non poterit explicare. Qui tripudians, fœliciter consummans martyrialem coronã accepit. (Victor Vticensis lib. 3. de persecutione Vuandalica.

EXEMPLVM II.

Quomodo quidam germanum suum ad constantiam exhortatus est.

APud Tabaensem quoq; ciuitatẽ gesta quis queat, & certamina martyrum explicare? vbi duo germani Aquisregiensis ciuitatis sibi secuti de Domino inuicem iurauerunt, vt rogarent tortores vt vna pœna, parique supplicio torquerentur. Et dum primo suspendio molibus lapidum pedibus alligatis toto die penderent, vnus illorum petiuit se deponi, & sibi inducias dari. Cuius frater alius metuens ne fidem negaret, de suspendio clamabat. Noli, noli frater, nõ ita iurauimus Christo, accusabo te, cum ante thronum eius terribilẽ venerimus, quia super corpus & sanguinem eius iurauimus, vt pro eo inuicem patiemur. Ista dicens & alia, confortauit germanum ad prœlium passionis, qui clamans ingenti voce dicebat: Adijcite supplicijs quæcunq; vultis, & pœnis Christianos arctate crudelibus, quod frater meus facturus est hæc etiam & ego. Quantis iam laminis adusti sunt ignitis, qualibus vngulis exarati, quibus cruciatibus torti, ipsa res docet, quod eos ipsi tortores à sua facie proiecerunt, dicentes: Istos imitatur vniuersus populus, vt nullus ad nostram religionem penitus cõuertatur. Et præcipuè, quia nulli liuores, nulla pœnarum vestigia in eis penitus videbantur. (Ibidem.

EXEMPLVM III.

De nobili Christiano, qui nimio fidei calore ignibus edicta crudelia publicè discerpsit, & multiplicatis tormentis ne quidem tristis videri potuit.

ETenim apud Nicomediã vir quidam de nobilibus honore & dignitate seculi illustris simul, vt vidit in foro crudelia edicta pendere, calore nimio fidei ignitus, publicè populo inspectãte iniecta manu librum iniquæ legis detraxit, ac minutatim discerpsit, Augusto in eadem vrbe simul cum Cæsare constituto. Ad quos cum relatum esset continuò in eum omni crudelitatis genere desæuientes ne solum quidem efficere quieuerunt, vt eum mœstum aliquis videret in pœnis: sed læto atq; hilari vultu cum iã viscera supplicijs defecissent, spiritus tamen lætabatur in vultu. Ex quo tortores sui grauius cruciabantur, quod omnium suppliciorum genera consũmabãt in eum, quem nec tristem quidem ex his reddere poterãt. Antimus autem ipsius vrbis Episcopus in Iesu confessione perdurãs, martyrij gloriã capitis obtruncatione promeruit, hũc aũt tanquã verè bonũ pastorẽ vniuersa pæne gregis sui multitudo prosequtur. (Euseb. l. 8. c. 5. hist. Eccles.

CONSVETVDO.

EXEMPLVM I.

Consuetus in luxuria senex Nicolaus quanta difficultate emendatus sit.

LEgitur in vita sācti Andreæ, quod quidam senex nomine Nicolaus adijt Apostolum dicēs: Domine, ecce iam lxx. anni sunt vitæ meæ, in quibus semper luxuriæ deseruiui. Accepi autem aliquando euangelium orans Dominum, vt mihi amodo cōtinentiam largiatur. Sed in ipso peccato inueteratus, & à mala concupiscentia illectus, statim ad opus solitū reuertebar. Quadam igitur vice concupiscentia inflammatus, oblitus euangelium quod super me posueram, ad lupanar iui. Statimque meretrix dixit mihi. Egredere senex, egredere, quia Angelus Dei es tu, ne me contingas, neque huc accedere præsumas, video enim super te mirabilia. Stupefactus ad verba meretricis, recolui quod mecum euangelium detulissem. Nunc igitur sancte Dei pro salute mea, tua pia oratio intercedebat. Audiens hoc B. Andreas flere cœpit, & à tertia vsq; ad horam nonam orauit. & surgens noluit comedere, sed ait: Non comedam donec sciam si Dominus miserebitur huius senis. Cumque diebus quinque ieiunasset, venit vox ad Andream dicens: Obtines Andrea pro sene, sed sicut ieiunijs macerasti te, sic & ipse se affligat ieiunijs, vt saluetur. Sicq; fecit, & sex mensibus in pane & aqua ieiunauit, & postmodum plenus bonis operibus in pace quieuit. Venit igitur mox ad Andream dicens. Per orationem tuam Nicolaum quem perdideram adquisiui. (Abdias lib. 3. hist. Apost.

EXEMPLVM II.

Gulæ suæ impetum sequens mater beati Augustini, à famula meribibula nominatur.

SImiliter narrat Augustinus, quod mater sua aliquādo puella ad mēsam parentum bibebat vinum modicum, & ita ad illud modicum modica quotidiana addendo in eam cōsuetudinē prolapsa est, vt plenos mero calices faciliter & hianter hauriret. Vnde cum ancilla quædam cum ea quadam die litigaret, obiecit ei hoc crimen vocans eam meribibulā. Quo verbo tanta verecundia est percussa, quod fœditatem suæ consuetudinis respexit, & de cætero se in hoc correxit. (Lib. 9. conf. August. c. 8.

EXEMPLVM III.

Commoditatibus corporis infirmus religiosus assuetus, cum difficultate ad conuentum ex infirmario redibat.

VIdi enim quendam deuotum religiosum, qui cum fuisset in infirmario aliquanto tempore, & appropinquaret ei dies, in quo oportebat eum redire ad conuentū, aduertens quod angebatur in anima sua dixit in quodam solatio, & hilaritate quod ita videbatur ei difficile redire ad conuentum sicut à principio relicto seculo intrare ordinem. Valde ergo cauendum est viris sanctis ab huiusmodi illaqueatione. (auctor Spec.

EXEMPLVM IV.

** Consuetudo vitiosa, & inueterata paulatim exstirpanda.*

LEgitur in vita sancti Bernardi, quod quidam nobilis in partibus Fran-

Franciæ in tantum vitio luxuriæ erat assuetus, vt nec vno die posset continere, admonitusq; crebrius ab eodem sancto, vt à peccato isto se abstineret. Respondit de se non posse. Tandem die quadam sanctus dixit ei: Si non vis facere pacem cum Deo, saltē treugas trium dierum facias tanto tēpore à tuo peccato pro Dei amore. Quod ipse annuit & compleuit. Quibus completis ait ad eum iterum sanctus: alijs tribus diebus iterum abstine pro amore beatæ Mariæ, quod & fecit. Et hoc facto dixit ei sanctus tertio: Alijs tribus diebus abstine pro amore omniū Sanctorum, quibus continenter transcursis, venit ad sanctum dicens: Nolo tantummodo treugam cum Deo facere sed & pacem perennem. Conuersus igitur ex toto corde ad Deum reliquum vitæ suæ tempus benè peregit. (Ex 7. parte Speculi Spiritualium cap. de consuetudine.

EXEMPLVM V.

* *Consuetudo obfirmata furandi, vel alterius vitiosa passionis habitus, difficilè corrigi potest.*

VVltis enarrem vobis de quodam fratre, qui in habitum passionis miserrimę delapsus erat? Audite igitur rem, multis lachrymis prosequendā. Cùm essem in cœnobio, cœperunt fratres nescio quo pacto, iocone, an serio, fortasse ioco, cogitationes suas ad me deferre. Quin, & Abbas de seniorum suorum consensu, hanc mihi quoq; prouinciā iniunxit. Quadam igitur die venit ad me quidam è fratribus. & dicit mihi, da mihi veniam obsecro Domine, & ora pro me. Quoniam, & furtim surripio, & comedo. Aio ad eum, cur istud agis? Esurisne, ac fame laboras? Respondit, certè equidem: neq; enim mihi satis est, quod in communi fratrum mensa exhibetur, nec audeo quicquam aliud postulare. Aio ad eum: cur Abbatem tuum non adis, & necessitatem tuam illi insinuas? Ait ille: pudore quidem teneor, & erubesco. Vis, inquam ergo illum conueniam, & tuam ipsius necessitatē illi insinuem? age, inquit, vt lubet pater: conueni itaq; Abbatem, & rem illi totam (vt erat) expono. Abbas verò fac, inquit, vt bonum tibi videtur, & curam illius habe. Tunc assumpto illo fratre, ad Oeconomum me confero & aio ad eum: Quacunq; hora frater hic ad te veniet, da illi vt edat quantùm vult, nihilque prorsus ei denegare velis. Faciebat hoc ille, vt iusseram. Non multos verò post dies venit ad me iterum frater ille, Et ignosce, inquit mi pater, iterū cœpi & furari & furtim comedere. Conuersus ad eum, cur hoc, inquam, agis frater? Num œconomus denegat tibi quod petis? ait ille: Nequaquam; imò quicquid peto, libenter exhibet, sed ego potius erubesco. Tum ego, erubesceres, inquam, de me? Respondit nō: Veni igitur inquam, ad me, & sume quicquid velis: & noli amplius posthac furari. Fortè tunc mihi cura erat infirmorum, & ægrotantium. Accedebat igitur ad me, & quicquid illi opus erat sumebat. Postmodum verò post aliquot dies, cœpit denuò furari. Et venit ad me mœrore & tristitia cōfectus. En, inquit, pater denuo furor. Cur inquā, mi frater, nū denego tibi aliquid ex his, quę vis, & petis? Ait nihil certe. Cur igitur, inq̄, furaris? Respondit ignosce mi Pater: nescio .n. cur id facio. Reuera, inquā, dic mihi quid agis ex his quæ furaris? Respondit, Asino appono ea, atq; ita inuentū est: Furabatur .n. fabas palmulas, ficus, cepas, & alia id genus, quæ poterat, inuenire. Quæ quidē omnia partim sub lectulo suo, partim quocunq; alio in loco poterat occultabat. Demū cū quid ex eis ageret, prorsus non inueniret vbi corrupta, & putrida esse erāt, asino, ac iumētis ea apponebat. En fratres videte q̄ miserū sit passiões habere iā inoleras, atq; in habitū pro

 lapsas.

lapsas. Considerate, obsecro, quæ miseria, quæ afflictio, qui cruciatus, quæ deniq; sit anxietas, in habitum scilicet, alicuius morbosæ ac vitiosæ passionis deuenire. Sciebat enim infœlix ille, malum hoc esse, non ignorabat, se peruersè, & nequã agere, lugebat, cruciabatur, & tamen infœlix ab illa cõsuetudine inuitus trahebatur, quam ex præcedenti socordia & incuriâ sibi comparauerat. Vndè probè dicebat Abbas Nesthoron. Si quis trahi se à morbosis affectibus, & passionibus patietur, futurum, vt breui fiat seruus earundem passionum, & mancipium vitiorum. Liberet nos Deus, pro sua bonitate, & pietate ab huiusmodi passionum habitibus, & prauis consuetudinibus. (S. Doroth. serm. 11. ad Monachos.

CONTEMPLATIO.

EXEMPLVM I.

Quomodo sanctus Franciscus pulchritudinem & munditiam honestatis amauerit, & fratres amare docuerit.

INter alias virtutes, quas diligebat, & desiderabat esse in fratribus, post fundamentum sanctæ humilitatis, diligebat præcipuè pulchritudinem & munditiam honestatis. Vnde volẽs docere fratres habere oculos pudicos, solebat tali ęnigmate confingere oculos impudicos. Rex pius & potens mitit ad Reginam duos nuncios successiuè: reuertitur primus, & verbis tantùm verba reportat, & nihil loquitur de regina, siquidem oculos suos tenuerat in capite sapienter, nec aliqualiter prosiluerunt in reginam. Redit alius, & post pauca verba longam de reginæ pulchritudine texit historiam: Verè, inquit, Domine, vidi pulcherrimã mulierẽ, fœlix qui fruitur illa. Et rex ad illum: Tu, serue nequam, in sponsam meam iecisti oculos impudicos, patet quod prospectã subtiliter emere voluisti. Iubet ergò reuocare primũ. Et ait illi: Quid tibi de regina videtur? Optimè, inquit, mihi videtur, quia libẽter, & patiẽter audiuit. Ipsa respõdit sagaciter, & ait illi rex: Nũquid formositas quidẽ inest ei? respondit ille: Domine mi, tuũ sit hoc inspicere, meum aũt fuit verba proferre. Fertur à rege sententia: Tu, inquit, habens oculos castos esto in camera mea corpore castior, & fruere delitijs meis: hic vero impudicus exeat domum, ne polluat thalamum. dicebat ergo: Quis non deberet timere respicere sponsam Christi, &c. (In chronico Minorũ gallico l. 1. c. 34.

EXEMPLVM II.

Cõtemplatio sancti Frãcisci qualis fuit: & quomodo vita religiosorum sub specie aurei denarij sibi Deus à beato Francisco voluit offerri.

ACcidit autem quodam tempore, antequam haberet stigmata Saluatoris, quod de valle Spoletana recedens, in Romandiolam pergeret. In ipso autem itinere, cùm ad quoddam castrum Montis Feretri peruenisset, celebratur tunc ibidem militiæ nouæ magna solemnitas. Quod cùm didicisset pater sanctus ab incolis, fratri Leoni socio suo dixit: Eamus ad istos quia cum adiutorio Dei inter eos aliquem fratrem faciemus. In dicta autem solemnitate erant multi nobiles de diuersis partibus congregati, inter quos erat quidam de Tuscia dominus Vrlandus nomine, valde diues & nobilis, qui propter miranda, quæ de sancto Francisco, audierat magnam deuotionem ad ipsum conceperat, eumque audire, & videre cupiebat. Sanctus autem Franciscus cùm prædictum castrum intrasset, vt commodiùs à multitudine audiretur, super quendam murum ascendit, & ibidem astanti multitudini prædicauit. Et pro themate proposuit in vulgari

suo

ſuo id eſt Gallico, quod ſic ſonat in Latino. Tantum eſt bonum quod expecto, quod omnis pœna me delectat. Et ſuper hoc verbo tam deuotè diuina eloquia per linguam eius eructauit Spiritus ſanctus, probando ſcilicet illa per pœnas Martyrum, & Apoſtolorum martyria, & duras pœnitentias Confeſſorum, multaſque tribulationes Sanctorum, quod omnes aſtabāt ſuſpenſa mente, quaſi Angelum attendentes. Inter quos Vtlandus prædictus gauiſus valdè de optata ſancti Franciſci præſentia, & tactus intus de illius prædicatione mirifica, propoſuit omnino cum ſancto patre de animæ ſuæ ſalute tractare. Vnde prædicatione finita, dixit ſancto Franciſco: Pater, ego aliqua vellem tecum de ſalutæ animæ tractare. Sanctus vero Franciſcus totus diſcretionis ſale conditus, dixit ad eum; Domine, vade hoc manè & honora amicos tuos, cum te inuitauerint ad feſtum, & poſt prandiū loquemur quantacumq; volueris. Ille autem aſſenſiens, poſt prandium cum ſancto Franciſco de ſalute animæ ſuæ plenius ordinauit, & in fine dixit: Frater Franciſce, ego habeo vnum montem in Tuſcia deuotiſſimum, & ſolitarium valdè, & vocatur mons Aluerniæ, multum aptus his qui ſolitariam vitam deſiderāt, ſi enim tibi, & ſocijs tuis mons ille placeret, libentiſſime pro animæ meæ ſalute eum vobis donarem. Sanctus vero Franciſcus affectuoſiſſime deſiderabat loca ſolitaria inuenire, vbi poſſet commodius diuinæ contemplationi vacare, ita quod audita oblatione præfata, primo referens laudem Deo, qui per ſuos fideles prouidet ſuis ouiculis, deinde gratias agens dicto Domino Vtlando, ita reſpondit: Domine, cum redieritis ad partes veſtras, ego mittam vobis duos de ſocijs meis, & vos montem illum eis monſtrabitis, & ſi aptus videbitur, libentiſſimè veſtram charitatiuam oblationem accepto. Prædictus autem dominus habitabat in quodā ſuo caſtro, prope montem Aluerniæ. Completa igitur ſolemnitate prædicta, & domino ad propria redeunte, ſanctus Franciſcus miſit ad eum duos de ſocijs ſuis, qui ab eo tanquam Angeli Dei charitatiuè & libentiſſime ſunt recepti, & quaſi cum quinquaginta armatis, fortè propter feras, aſsociati, ad dictum montem Aluerniæ adducti ſunt. Qui perquirētes vbi poſſent pro habitaculo præparare, inuenerunt tande[m] ibidem paruam planiciem, vbi in [no]mine Domini deliberauerunt cō[mo]rari. Illi vero ſæculares, qui frat[res] duxerunt, cum Spathis ramos [illegible] incidentes, de ipſis ramis quo[ddam] tugurium conſtruxerunt. Et [illegible] ibi loco, iuerūt pro ſancto Fran[ciſco] annunciantes dictum locum [illegible] valdè remotum, & aptum co[ntempla]tioni diuinæ. Sanctus vero [Franciſ]cus hoc audiens, & laudes [illegible] ens, aſſumpto fratre Leone [illegible] tre Maſſeo & fratre Angelo q[illegible]m milite, ſimul cum ipſis ad dict[um mon]tem acceſſit. Cum autē abſcōde[illegible]m cum illis ſocijs benedictis. & [illegible] tulum quieſcerent ad pedem [illegible] quercus, multitudo diuerſarum [illegible] confluit ad beatum Franciſcum c[um] hilaritate, & cātibus, & alarum ioco, & aliquæ ponebāt ſe ſuper caput eius, aliquæ ſuper ſcapulas, aliquæ ſuper genua, aliquæ in manibus ſancti patris. Quod mirabile nouum cernens ſanctus Franciſcus, dixit ſocijs ſuis: Credo, chariſſimi fratres mei quod Domino noſtro Ieſu Chriſto placeat, vt locū in hoc monte ſolitariè capiamus, vbi tantam de aduentu noſtro prætendūt lætitiam ſorores noſtræ auiculæ. Et ſurgens totus lætus in ſpiritu, perrexit ad dictum locum, vbi adhuc nihil erat, niſi pauperrimum illud tugurium de ramis arborum. Et prouiſo ſolitario loco, vbi ab alijs ſequeſtratus oraret, fecit inibi pauperculam cellam in latere dicti mōtis, & præcepit quod nullus ad eum iret de ſocijs ſuis, nec aliquem alium permitterent ire, niſi fra-

fratrem Leonem, quia intendebat ibi facere quadragesimam ad honorem Archangeli Michaelis. Ipse autem fratri Leoni imposuit, vt non nisi semel in nocte hora matutinali, in qua hora nihil loquendo accederet, sed solum proferret Domine labia me aperies. Et si ipse responderet, Et os meum annunciabit laudem tuam, simul dicerent matutinum. Si verò non respõderet, statim frater Leo recederet. Et hoc ideo præcepit, quia erat aliquando in tanta extasi mentis, quod per noctem & diem loqui non poterat, ita erat absorptus in Deum. Quod præceptum frater Leo attentissime obseruabat, nihilominus tamen silenter quantum poterat, quid sanctus faceret, explorabat; & aliquando inueniebat eum extra cellam eleuatum in aëre per tantum spatium, quod poterat tangere pedes eius, & tunc amplexabatur eos, & deosculabatur cum lachrymis, dicens. Deus propitius esto mihi peccatori, & per merita huius sanctissimi viri fac me tuam misericordiam inuenire. Aliquando vero inueniebat eum vsq; ad medias fagos eleuatum à terra. Erant autem ibi de dictis arboribus proceræ altitudinis valdè. Aliquando inuenit eum in tanta altitudine aëris eleuatũ à terra, quod vix eum videre valebat, & tunc bonus frater Leo genu flectebat & totum se extendebat in terram in loco scilicet, vnde sanctus Pater orando erat in altum assumptus, & idem bonus frater Leo orans ac rogans per merita sancti patris, vt prius se Deo recommẽdans, permaximas visiones diuinæ gratiæ sentiebat. Et propter ista, quæ dictus frater Leo sæpe de sancto aduerterat, tantam deuotionẽ ad ipsum habebat, quod multum sæpe cum sancta calliditate ꝑ noctem & diem occulta sancti Francisci studia scrutabatur. Vnde accidit, vt frater Leo semel ad matutinum ad sanctum Franciscum, sicut solebat iret requirere. Et cum statim introisset, & dixisset: Domine labia mea aperies, &c. vt à sancto fuerat ordinatum, & sanctus non responderet lucente luna aduertit, quod sanctus non stabat in cella, & cogitans vt oraret, & per siluam hinc inde respiciens, audiuit eum loquentem, & appropinquans vt audiret qui diceret, lunæ lumine indicante, vidit sanctum Frãciscum stantem genibus flexis, & facie eleuata in cœlum, ac manibus extensis ad Deum, & dicentem hæc verba: Quid es tu dulcissime Deus meus, & quid sum ego vermiculus, & paruus seruus tuus? & hoc sæpe replicans, & aliud non dicebat. Et respiciens vidit vnam flammam ignis pulcherrimam, & valde splendentem, & delectabilẽ oculis, descendentem à summis cœlorum vsque ad caput sancti Francisci. Et de illa flamma vox egrediebatur, & loquebatur cum sancto Francisco, & sanctus Franciscus respondebat loquẽti. Sed frater Leo timens, celauit se retro, ne impediret sanctum in tam sanctis secretis, ita quod intelligere non poterat quæ verba tunc diceret, vidit tamen quod sanctus Franciscus extendit manum suam ter ad prædictã flammam. Flamma vero recedente, frater Leo incepit recedere planè, ne sentiretur à sancto, sed audiẽs sanctus Franciscus sonitum pedum eius, dixit: Præcipio quisquis es in virtute Domini nostri Iesu Christi, quod stes fixus, nec te moueas de loco. Cui frater Leo dixit: Ego sum pater. Et dixit postea frater Leo, quod tunc fuit tanto terrore perterritus, quod si terra se aperuisset, ibi se libenter abscõdisset, timebat enim ne si sanctum offenderet, gratiosam societatem eius amitteret. Nam tantus erat amor & fides, quam habebat ad sanctum, quod sine ipso nullo modo viuere cõfidebat. Et propter hoc quandocumq; aliqui loquebantur de sanctis, frater Leo dicebat: Charissimi magni sunt omnes sãcti, sed sanctus Franciscus etiam est de magnis, propter miracula quæ Deus operatur per ipsum. Quem recognos-

cens: Frater, inquit, Pecorelle, ad quid huc venisti. Nõne dixi tibi multoties quod pro me explorando non vadas? Dicas mihi, per obedientiam, si aliquid vidisti. Respondit? Pater, audiui te loquentem, & dicẽtem, & cum multa admiratione frequẽter orantem. Quid es tu dulcissime Deus meus, & quid sum ego vermiculus, & paruulus seruus tuus? Et tunc vidi flãmam ignis descendentem de cœlo tecum loquentem, & te illi pluries respondentem, & manum illi tertio extendentem, sed quid dixeris ego ignoro. Et genu flectens frater Leo, cum valde magna reuerentia rogauit sanctum dicens: Rogo, te Pater, vt exponas mihi verba quæ audiui, & doceas illa quæ non audiui. Et sanctus Franciscus quia multum diligebat fratrem Leonem, propter puritatem & mãsuetudinem quam habebat, dixit ei: O frater Pecorelle Iesu Christi, in his quæ audisti, & vidisti, erant mihi apta duo lumina, quorum vnum est de cognitione creatoris, & aliud de cognitione est mei ipsius. Quando ergo dicebam; Quid es tu Domine omnipotens Deus meus, & quis sum ego, tunc eram in quodam lumine contẽplationis, in quo videbam abyssum infinitæ bonitatis diuinę, & profundum lachrymosum vilitatis meæ, ꝓpterea dicebam: Quid es Domine summe sapiens, & summè bone, & summe clemens, vt visites me, qui sũ summè vilis, & vermiculus vnus modicus, abominabilis, & despectus. Illa vero flamma fuit Deus qui in specie illa mihi, sicut Moysi in flãma loquebatur. Et inter alia, quæ mihi Deus tunc dixit, petijt à me, quod ego sibi oblationes tres facerem. Cui ego respondi: Domine, ego sum totus tuus, & nihil habeo nisi tunicã, & chordam, & fæmoralia, & ista tua similiter sunt. Quid ergo potero deuotionis magnitudini tuæ offerre (Nam cęlum, & terra, ignis, & aqua, & omnia quæ in eis sunt tua sunt Domine, quis enim habet quicquam nisi tuum? Quę ergò tua sunt reddimus tibi, cùm aliquid tibi offerimus. Quid ergò potero tibi offerre. Domine Deus, rex cœli & terræ, & vniuersæ creaturæ? Et tunc Deus dixit mihi: Mitte manum in sinum tuum, & offer mihi quicquid inueneris. Quod cum fecissem, inueni vnam monetam de auro tam magnam, & tam fulgentem, & tam pulchram, quam nunquã videram in hoc mundo: & tunc obtuli illum Deo. Dixit vero iterum Deus: Offer mihi iterum, sicut prius. Ego autem dixi Deo. Domine, ego nõ habeo, nec amo nec volo nisi te, & propter amorem tuum despexi aurum & omnia, vnde si aliquid amplius inuenitur in sinu, tu posuisti illud, & tibi dominatori omniũ reddo. Et hoc feci ter. Et facta trina oblatione, ego genu flexi, & benedixi Deum, qui mihi dedit quod offerre valeret. Et statim fuit mihi datum intelligere, quod illa trina oblatio figurabat auream obedientiam, paupertatem altissimam, & splendidissimam castitatem, quas Deus per gratiam suam dedit mihi ita perfectè seruare, quod in nullo me conscientia reprehendit. Et sicut quãdo mittebam manum in sinum, proferebam illas monetas ipsi Deo, qui illas ibidem posuerat, ita dedit mihi Deus potentiam in anima, quod de omnibus bonis mihi ab ipso per suam sanctissimam bonitatem cõcessis semper eum ore & corde laudo & magnifico. Hæc ergo fuerũt verba quæ & audisti, & manuum extensio quam vidisti. Sed caue tibi frater Pecorelle, ne vadas post me, deinde explorando, & reuertere ad cellam tuam cũ benedictione Dei, & habeas de me curã sollicitã. Nã ad paucos dies faciet Dominꝰ tã stupenda & mirabilia in hoc mõte, quod admirabitur totus mundus. Faciet enim noua quædam, quæ nunquã in hoc mundo fecit alicui creaturæ. Quod & postea effectus subsecutione manifeste apparuit: Nunquam enim Deus ante id tẽporis, quãuis multis sãctis multas gratias, & amicitiæ pigno-

ra osten-

oſtenderit, alicui eorum ſtigmata ſuorum benedictorum vulnerũ impreſſit. Alijs enim dedit virtutẽ morbos curandi, qui nullorum medicaminum ope curari potuerũt. Alijs gratiam expellendi malignos ſpiritus ex hominum obſeſſorum corporibus in amicitiæ pignus contulit. Alijs vero futurorum præſcientiam, quæ ſibi propria eſt, impartiri dignatus eſt. Sed beato patri Franciſco, vt ſibi peculiariter dilecto, contulit vt ſibi configuraretur per ſtigmatum ſuſceptionem, quod etenim amoris, dilectionis, & amicitiæ verum ac certiſſimum teſtimonium eſt. Tunc vero frater Leo receſſit valdè bene conſolatus. In illa verò eadem quadrageſima, apparuit in ipſo monte, circa feſtũ exaltationis ſanctæ Crucis, Chriſt⁹ in ſpecie Seraphin alatus, & veluti crucifixuş imprimẽs tam clauos, quam ſtigmata in manibus, & pedibus, ac latere ſancti Franciſci, ꝑut dicit Legenda, Et apparuit cum tãto ſplendore de nocte, quod illuminauit montes, & valles circumquaque diſtinctos, amplius quam ſi ſolis claritas affuiſſet, de quo teſtes fuerunt paſtores, qui per partes illas cum gregibus vigilabant. Quare vero impreſſa fuerunt ſtigmata illa ſacra ſancto Franciſco, nondum per omnia innonotuit, ſed, ſicut ipſe ſocijs referebat, hoc præfertur myſterium in futurum. Hanc hiſtoriam habuit frater Iacobus de Maſſa ab ore fratris Leonis, & frater Vgolinus de monte ſanctæ Mariæ ab ore dicti fratris Iacobi, & ego qui ſcripſi ab ore fratris Vgolini, viri per omnia fide digni ad laudem Dei. (Anthonius 3. parte hiſtoriæ tit. 24. c. 2. §. 8. & primę partis Chronici Galici Minorum. c. 55. l. 2. & l. 1. c. 99. Bonauent. in vita S. Franciſci c. 13.

CONTRITIO.

EXEMPLVM I.

Contritionis vehementia meretrix conuerſa moritur, & ſine purgatorio euolauit.

QVidam frater ſedebat in cella in Ægypto in magna humilitate præcipuus. Habebat autem ſororem in ciuitate meretricem, quę multis animabus perditio fuit. Frequenter ergo monebant ſenes illum fratrẽ, & vix potuerunt perſuadere ei, vt veniret ad eam, quatenus per admonitionem ſuam poſſet peccatum quod per eam fiebat, vincere. Dum autem veniret ad locum, quidam ex notis videns eum præceſſit, & nũciauit mulieri dicens: Ecce frater tuus venit ad te de eremo. Illa autem hæc audiens, præ gaudio relictis amatoribus ſuis, quib⁹ miniſtrabat, capite diſcooperto ad occurrẽdum fratri egreſſa eſt. Et cum vidiſſet eum, dum tentaret illum cõplecti, dicit ei ille: Soror mea chariſſima, propter te multi pereunt: conſidera quanta habes tormenta præparata, niſi citò pœnitere feſtinaueris. Illa autem contremiſcens, dicit ad eum: Et ſcis frater, quia eſt mihi ſalus vlla, an non? Cui ille dixit: ſi volueris, eſt ſalus tibi adhuc. Illa autem iactans ſe ad pedes fratris ſui, petebat vt eam ſecum deduceret in deſertum. Cui frater dixit: Vade, & cooperi caput tuũ, & ſequere me Cui illa reſpondit: eamus velociter, oportet enim me magis deformari & inter homines nudo capite ambulare, quam officinam peccati mei iterum ingredi. Dum autem pariter ambularent, monebat eam frater ad pœnitentiam. Videns autem ille quia fratres quidam obuiarent ſibi, dicit ad eam: Quoniam necdum omnes ſciunt, quod ſoror mea es, parum dę via ſecede donec iſti tranſeãt. Quod

Quod cum fecisset, postquam transierunt illi, vocauit eam frater suus, dicens: Veni soror, eamus viam nostrã. Illa autem non respondit ei. Perquirens ergo ille, inuenit eam mortuam, & vestigia pedum eius plena sanguine, erat enim discalceata. Tunc ille flens, & eiulans, nunciauit senioribus patribus omnibus quæ facta fuerant. At illi contendebant inter se de saluatione eius. Manifestauit autem Deus vni seni de ipsa, eo quod nulla ei cura fuit de rebus corporalibus, sed vt vulnus proprium sanaret neglexit omnia sua, & suspirauit grauiter, & fleuit pro peccato suo, propterea Deus suscepit pœnitentiam eius. (Ex lib. sent. Pat. §. 204.

EXEMPLVM II.

Contritus pro peccatis deuotus frater repetitis vicibus mirabiliter à Domino consolatur.

FRater quidam dum ꝑ peccatis suis quibus Deum nimis offenderat pauidus, & anxius tota die contristatus ingrederetur, fletibus, & lamẽtis finem imponere recusabat, sciens nimirum confessionem oris absque contritione cordis ad promerendam veniam minus sufficientem coram Deo iudicari. Cumque volumẽ timoris Dei, in quo scriptæ sunt lamentationes, & væ salubri amaritudine ventrem conscientiæ eius aliquamdiu amaricasset, diuina tandem aspirante gratia, membrana charitatis Dei, in qua scriptum est carmen, facta est in deuotione cordis eius, tanquam mel, dulcis. Cœpit namque primitias quasdem laborum suorum prægustare, & experimento discere, quoniam sacrificium spiritus contriti, & humilitati cordis Deus non despicit. Nam cum in tanta amaritudine, quam prædiximus continuè conuersaretur, nocte quadam vidit in visione Dominum nostrum Iesum Christum tanquam sacerdotalibus ornamentis indutum, missam celebrantẽ. Quoties verò iuxta ritum sacrificij, se ad populum cõuertebat, tollens manibus suis Calicẽ de Altari, cũctis qui aderant videndũ offerebat. Porrò in ipso Calice, nihil aliud erat quam lachrymæ, quibus Beata Maria Magdalena, pedes eius in domo Simonis flendo, & pœnitendo rigauerat. Cumque prædictus frater circa pedes Domini positus, ista videret, percontatus est eum dicens: Obsecro te Domine, vt quid ostendis nobis Calicem istum cum lachrymis quæ in eo sunt? Vt videant (inquit) & sciant vniuersi, quantum mihi placet cõtritio cordis, & pœnitentiæ luctus, qui ad exemplum pœnitentium, tamdiu seruaui lachrymas huius peccatricis ad pedes meos flentis, & pœnitentis. Quanto ergo diuinæ maiestati acceptabiliores esse lachrymas pœnitentiæ didicerat, tãto magis incitabatur, & inflammabatur spiritus eius in ipso, ita vt legendo, psallendo, meditando, nihil aliud quæreret, nihil aliud intenderet, nisi vt mentem ad lamenta formaret, & compunctionis gratiã in se excitaret, sciens quoniam regnũ cœlorum vim patitur, & violenti talibus armis diripiunt illud. Addidit autem Dominus adhuc consolari seruum suum, qui malorum suorum pœnitudine in flixorio disciplinæ continuæ macerabatur. Vidit namque in visu noctis se quasi in lacu profundissimo fluctuantem, ac periclitantem. Cumque iam euadendi spes nulla esset, subitò affuit adiutor in opportunitatibus Dominus noster Iesus Christus nudis pedibus ambulans super aquas, qui cum ad eum venisset extractum de aquis, dignanter leuauit miserum in sinum suum, ac posuit in prato iucundissimo viriditate amœno. Considerans autem frater ille, tantæ dignationis gratiam, Procidit ad pedes Domini Iesu, & præ immensitate lætitiæ gestiens animo, cœpit insatiabili pietatis desiderio astringere, ac deosculari pi-

lari pia vestigia saluatoris. Cumque euigilasset, sagaci discussione examinans lacum in quo submersus fuerat, profundum vitiorum, sinum gratiæ in quem dignanter leuatus est, remissionem indulgentiæ, pratum floridum in quo transpositus est, æternæ quietis viriditatem interpretatus est. Et propterea tota mente conuersus ad Dominum, tanquam præteriti labores ipsius parui fuissent, in anteriora se extendere cœpit, ieiunijs, vigilijs, orationibus continuis, lachrymis, & gemitibus inenarrabilibus à Domino postulãs, quatenus indulgentiæ ipsius largitatem, visionis imagine sibi præostensam, dulci gratia in rei veritate experiri mereretur, & vt hoc ei aliquantis indicijs diuina pietas insinuare dignaretur. Dominus vero virtutum omnium distributor, & earum moderator, cum laborantem cõtinuò in gemitu suo, & panem doloris assidue comedentem consolari decerneret; quadam nocte desiderio, quo supra diximus valde affectus, fratrum vigilijs intererat, & ecce subito psallens, & orans venit in mentis excessum, & vidit. Et ecce persona quædam nouaculam acutam, & quasi insensibilem leniter ac suauiter ducens per caput ipsius, in momento, in ictu oculi veluti rasit ei barbam collum & coronam, diuinæ bonitatis indulgentiæ bonitatem signo hoc flenti, & suspirãti declarans, veruntamen paucos pilos vno tempore deferens, vt reor negligentiarum sine quibus ista vita non ducitur homini denotauit. His & huiusmodi consolationibus idem frater sæpius recreatus, inspirante Domino didicit in spe veniæ respirare, & de perceptis beneficijs gratias agens, ad ampliora suspirare. (Lib. de illust. viris ord. Cisterc.

EXEMPLVM III.

Contritus in vltima expiratione miles sceleratus quale purgatorium pertulit

VEnerabilis & Deo digni magistri Bonifacij quondam Lausuanensis Episcopi relatione cognoui veridica, quod quidam nobilis suæ diœcesis venatum circa montes Alpium pergens, familiam suam, inclinata iã die, cum canibus perdidit solusque in silua est relictus. Illo ergo horrente solitudinem, & si quid audiret diutius expectante, tandem duos ex canibus latrantes, auscultat. Quos venabulo insonante confortans, reptando manibus & pedibus, ad locum conatur ascendere vbi latrantes caniculos audiebat. At cum illuc cum difficultate peruenit, inuenit locum planum, pulchrũm atq; gramineum inter mõtes. In quo quasi hominem magnum & elegantem forma, facie tenus prostratum videns, duas clauas ferreas ad vtrumque latus iacentes horrentibus oculis intuetur. Hunc miris plagis & vulneribus cruentatum dicti duo canes venatici latratibus circumibant, sed mox ad conspectum Domini sui militis obmutuerunt. Post horrorem autem assumpto spiritu dixit prostrato: Si ex parte Dei es loquaris, & quis sis, aut vnde veneris dicito. Cui ille, Ex parte Dei sum, & ordinatione diuina tibi talis appareo, vt in me misero pænitentiæ sumas exemplum. Mortuus sum, licet tibi corporalis appaream. Miles fui viuens, peccator immanissimus, ea tempestate qua Richardus Rex Angliæ contra Philippum Regẽ Francię prælia concitauit. In illa expeditione, quæ à Brabantigenis in Pictauia & Gasconia facta est, ego infelix luxurijs homicidijsq; debacchabar nec in his alicui conditioni, vel etiam sexui flexus miseratione, peperci. Medio autem tempore validissimam febrem

brem acutam incurri: & tamen nec tunc contritus sum, nec confessus, nec Christi corporis sacramenta suscepi. Instãte autem hora mortis obmutui, & ecce supra spem misericordia diuina præuentus sum, & valida contritione permotus: qui licet loqui non possem, tamen lachrymas excussi, & in his vitam, Deo propitiante, finiui. Nec mora, defunctus sum, & duobus dæmonibus tradit⁹ nequissimis, instar clauarum istarum ferrearum, tormẽtis vsq; in diem iudicij cruciandus. Et hodie quidem per ascensum montiũ istorum meam miseram animam impulerunt, & iterum per abrupta eorũ eam cum dictis clauis ferreis præcipitem depulerunt. Scias tamen tormentum istud tam magnũ & tam diuturnum spe veniæ, quam in fine mundi habiturus sum mirabiliter releuari. Nec mora, vbi spiritus ille hæc verba finiuit, corpus quod videbatur aereũ cum dictis clauis ferreis quasi fumus euanuit. Miles autem qui hæc viderat & audierat, à rapinis pauperum & mala vita conuersus, correctius amodo vixit, & multos alios peccatores ad exempla pœnitentiæ sua narratione permouit. (Cantip. de Apibus l. 2. c. 51. parte 4.

EXEMPLVM IV.

Fletu nimio præpeditus iuuenis contritus peccata sua confiteri non præualens, in scedula describit, & miraculosè delentur.

A Viris religiosis, & literatis, vt sũt Abbates, & Scholastici, contigisse Parisijs veraciter intellexi. Erat ibi iuuenis quidã in studio, qui, suggerente humani generis inimico, talia quædam peccata commiserat, quæ obstante erubescentia nulli hominum confiteri potuit. Cogitans tamen quæ malis præparata sunt tormẽta gehennæ, & quæ bonis abscondita sunt gaudia perennis vitæ, timens etiam quotidiè iudicium Dei super se, intus torquebatur morsu cõscientiæ, & foris tabescebat in corpore. Quid plura? Tandem miserante Deo timor ille seruilis verecundiam vicit. Veniens ad sanctum Victorem, Priorem vocauit, & quia confitendi gratia venisset indicauit. Ille paratus ad tale officium, sicut omnes sunt fratres eiusdẽ monasterij, statim venit, in loco ad hoc deputato, sedit, præmissaque exhortatione, iuuenem confiteri volentem expectauit. Mira res. Tantam hora eadem pius Dominus, cuius natura bonitas est, cuius voluntas potestas est, cuius opus misericordia est, cordi eius contulit contritionem, vt quoties confessionem inciperet, toties singultibus intercepta vox deficeret. In oculis lachrymę, suspiria in pectore, singultus erant in gutture. Hæc vt vidit Prior, dicebat scholari: Vade, & scribe peccata tua in scedula, & defer ad me. Placuit cõsiliũ iuueni, abijt, scripsit, die altera redijt, & si cõfiteri posset iterum tentatus, vt prius defecit. Et cũ nihil proficeret, scedulam Priori porrexit. Legit Prior, & obstupuit, dixitq; iuueni: non sufficio tibi solus dare consilium, vis vt ostendam Abbati? et licentiauit ei. Venit Prior ad Abbatẽ, & porrexit scedulam legẽdam, rem ei per ordinẽ exponẽs. Quid deinde gestum sit, audiant peccatores, & consolentur desperati, & recreentur. Mox enim vt Abbas chartulam ad legendum aperuit, totã eius cõtinentiam deletam inuenit. Et ait Abbas Priori: Quid legam in scedula ista? nihil in ea scriptũ est: Hæc vt Prior audiuit, scedulã simul cum Abbate respexit, dixitq; ad illum: Sciat pro certo paternitas vestra, supra dictum iuuenem in hac scedula scripsisse peccata sua, & cum à me fuissent lecta, vobis etiam donaui legenda: sed, vt video, misericors Deus, qui maximã iuuenis contritionẽ attendit, culpã sufficiẽter punitã, iustè deleuit. Dei

tio signi

ſiquidem ipſius ſcripti, abolitionem ſignificat toti⁹ delicti. Et aduocantes ſcholarem, oſtenderunt ſcedulam, dicentes eius peccata diuinitus eſſe deleta, qui cum perſpexiſſet, & ex ſignis benè cognouiſſet, in tantum cor eius ex magnitudine gaudij eſt dilatatum, in quantum prius ex magnitudine triſtitiæ fuerat anguſtatum: & nullam ei iniungentes ſatisfactionem, monuerunt quatenus Deo de perceptis beneficijs gratias ageret, atque de cætero cautius viueret. (Cæſarius lib. 2. c. 10.

EXEMPLVM V.

Contritione vehementi mulier inceſtum cum filio commiſſum confeſſa Papæ veniam peccatorum accepit.

MVlier quædã igne libidinis ſuccenſa proprium adamauit filiũ, de quo concepit & peperit filium alterum. Terrore tam nefariæ cõmixtionis percuſſa, quo licet momẽto timens ſe tradi ſathanæ, vel morte ſubitaneâ interire. Deo miſerante de ſatisfactione anxiari cœpit. Poſt habito prius conſilio ſacerdotis ſui, infantulum ſecum tollens, Romam venit, & cum multa importunitate Domini Innocentij Papæ oculis ſe ingeſſit, cum tantis lachrymis & clamorib⁹ cunctis audientibus faciens confeſſionem, vt omnes verteret in ſtuporem. Geſtauit in brachijs infantem, commiſſi facinoris teſtem. Videns Dominus Papa in muliere tantam contritionem, & quia vere eſſet pœnitens, miſericordia motus ſuper eam, ſicut prudens medicus, volens infirmam plenè, & cito ſanare, contritionem etiam probare, præcepit vt in tali veſte ibi appareret, in quali venerat ad filium, cum peccaret. Illa confuſionem æternam temporali anteponens, mox ſe exuit, veſtes poſuit, in camiſia ſedijt, & quam paratiſſima foret ad omnem ſatisfactionem in tali obedientia ſatis oſtendens. Conſiderans vir literatiſſimus tali obedientiæ, tali verecũdiæ, tali pœnitentiæ, nullius peccati pœnam poſſe reſiſtere, coram omnibus dixit ad mulierem: Dimiſſum eſt peccatum tuum. Vade in pace, & nihil amplius iniunxit ei. Audiuit hæc quidam ex Cardinalibus, & cum Phariſæo contra Papam murmurans, iudicium eius reprehendit, dicens ad tantam culpam tam breuem pœnitẽtiam minus ſufficientem. Cui ille reſpondit: Si ego iniuſtè egi cum muliere iſta, & inſufficiens eſt eius corã Deo pœnitentia, poteſtatem habeat diabolus ingrediendi corpus meum, & coram omnibus me vexet. Si verò tu iniuſtè me reprehendis, ſimile tibi fiat. Statim diabolus Cardinalem eundem vexare cœpit, per cuius vexationem perfectam mulieris pœnitẽtiam Deus palam oſtendit. Tandem omnium oratione purgatus Cardinalis, didicit in ſua vexatione, diuinæ miſericordiæ de cætero non oblatrare. (Idem lib. . c. 11.

EXEMPLVM VI.

Contritionem ab extra moriturus oſtẽdens, ſed in corde propoſitum emendæ non habens damnatur.

PAriſijs in Eccleſia ſanctæ Dei genitricis Mariæ Canonicus nuper obijt, qui multa habens ſtipẽdia, delicatiſſimè vixerat. Et quia ex delitijs maximè, & de his quæ ad gulam pertinent libido naſcitur, nata nutritur, & quotidianis eius incitamentis augmentatur, idem iuuenis valde tunicam carnis ſuæ maculauit. & tam illo, quam alijs ſuis peccatis, iram Dei in ſe prouocauit. Tãdem per infirmitatem tactus, timore mortis confeſſionem fecit, peccata defleuit, & emendationem promiſit, viaticum accepit, inunctus eſt, & hominem depoſuit: cuius corpus, vt potè viri nobilis, diuitisq;

nitisque, cùm magna pompa secularis gloriæ tumulatum est. Et erat in illa die tanta serenitas, vt ipse aër eius ob sequijs famulari videretur. Dixerunt homines ad inuicē. Multa bona præstitit Deus homini isti, nihil enim ei defuit horum, quæ homo Christianus habere debuit. Dominicis Sacramentis munitus est, cum magna gloria sepultus est. Sed homo videt in facie, Deus autem intuetur cor. Post paucos dies cuidam sibi valdè familiari apparens, dicebat se esse damnatum. Cumque miraretur ille, & expauesceret, pœnitentiam eius, & confessionē, sacram etiam communionem, & iunctionem commemorans, respondit defunctus: Vnum bonum mihi defuit, sine quo nullum horum, quæ enumerata sunt, mihi prodesse potuit. Quid est illud, inquit? Respondit mortuus. Vera contritio. Licet enim Deo promiserim consilio confessoris continentiā, siue alia quæ salutis sunt, tamen dicebat mihi conscientia, quia si conualueris obseruare non poteris. Et quia cor magis declinabat ad trāsgressionem, quam ad voti obseruationem, nullius peccati merui remissionem. Deus requirit fixum propositū pœnitendi. (Idem lib. 2. c. 11. Vide etiam tit. Attritio.

EXEMPLVM VII.

Cōtritionis magnitudine peccatrix quædam ante confessionem moritur sub sermone, & post apparens saluatam se esse significauit, & triginta tres animas è purgatorio liberatas & triginta tres peccatores publicos iustificandos meritis beati VVichmanni morientis denunciauit.

Vir Dei die animarum de manè in Roma Theutonicis prædicauit, superuenientesq; duæ meretrices, vna alteri dixit: Audiamus hic verbum Dei ab isto. Altera verò renuente, & ascendēte prima ad pedes fratris prædicātis se locauit. Modico ergo facto interuallo, alta voce clamare cœpit. Obsecro vos Domine per misericordiam Christi (cuius gloriam prædicatis) quatenus confessionē meā quantocius audiatis, miseræ peccatricis. Qui eidem respondens ait: Modicum sustine filia, statim veniam, & te audiam. Illa parum quiescente eadē quę prius cum clamore repetijt. Illeq; vt prius supplicauit. Tertia vero vice post modicum silentium validius quam prius pręmissa verba proferens, eorum omnibus præsentibus spiritū exhalauit. Quod vir sanctus frater Vlricus videns accurrit, & eam mortuā inueniens precibus supplicibus cum populo præsente à Deo reditum vitæ illius impetrauit. Quæ resuscitata respirans, fratri Vlrico dixit: Noscis fratrem VVichmannum Priorem Rupinensem? Qui ait: Noui. At illa: Hac hora qua ego spiritum exhalaui anima sancti illius à corpore egressa ad cœlum Deo vocante, est perducta. Cuius meritis clementia Saluatoris Omnipotentis, xxxiij. animas de purgatorio secum transmittēs à pœnis liberauit: Insuper & xxxiij. peccatores publicos conuertendos, iustificandosq; meritis eiusdem condonauit (quorum ego vna sum. Sicq; peccata sua fratri Vlrico confitens, & vitam laudabiliter finiens, in breui post in Domino feliciter requieuit. (Ex vit. Fratrum Prędic. Vide etiā tit. Beneuolentia exēplo 7.

EXEMPLVM VIII.

Post peccatum contritus quidam monasterium intrans, & pœnitentiæ Actibus multum insistens de peccati remissione diuinitus certificatur.

Refert Gregorius in homilia de decem drachmis. Nostris partibus Victorinus quidam ext[illegible]it non

non inopis substantiæ, iuxta mediocritatem vitę. Sed quia regnat plerūq; in rerum opulentia carnis culpa, in quoddam facinus lapsus est, quod debuisset valdè pertimescere, ac de suæ mortis immanitate cogitare. Reatus igitur sui cōsideratione compunctus erexit se, mūdi huius omnia reliquit, monasterium petijt. In quo tantæ humilitatis, tātę discretionis extitit, vt cuncti fratres qui illic ad amorem diuinitatis excreuerant, suam cogerentur vitam despicere dum illius pœnitentiam viderent. Studuit namq; toto mētis annisū cruciare carnem, voluntates proprias frangere, furtiuas orationes quærere, quotidianis se lachrymis libare, despectum sui appetere, oblatā à fratribus venerationem timere. Hic igitur nocturnas fratrum vigilias pręuenire cōsueuerat, Et quia mōs, in quo monasterium sitū est, ex vno latere in secretiori parte prominebat, illic cōsuetudinē fecerat ante vigilias egredi, vt se quotidiè in fletu pœnitentiæ quanto secretius, tāto liberius mactaret. Contēplabatur namque districtionē futuri iudicis sui, & iā eidem iudici concordans, puniebat in lachrymis reatū facinoris sui. Quadam verò nocte Abbas monasterij vigilans, hunc latenter egredientem intuitus, lento foras pede secutus est. Quem cum in secreto montis latere cerneret in oratione prostratum, expectare voluit quando surgeret, vt ipsam quoq; lōganimitatem orationis eius exploraret. Tum subitò cœlitus lux emissa super eū fusa est, qui in oratione stratus iacebat, tantaq; se in loco illo claritas respersit, vt tota pars regionis illius ex eadem luce candesceret. Quem Abbas vt vidit intremuit & fugit. Cumq; post longū horæ spatium idem frater ad monasterium rediisset, Abbas eius vt diceret an super eum tanti effusionem luminis agnouisset, inquirere eū studuit, dicēs: Vbi fuisti. At ille latere posse se credens, in monasterio se fuisse respōdit: Quo negante Abbas compulsus est dicere, quid vidisset. At ille videns se esse deprehensum, hoc quoq; quod Abbatem latebat aperuit adiungēs. Quando super me vidisti lucē de cœlo descēdere vox etiam pariter venit dicens: Dimissum est peccatum tuum. Et quidē omnipotens Deus peccatum eius potuit tacendo laxare, sed loquēdo per vocem, radiendo per lumen, exemplo suæ misericordiæ nostra ad pœnitentiam voluit corda conuertere. (Greg. homil. 34.

EXEMPLVM IX.

Contritionis remedio iam per dæmones in aëra subuectus grauissimorū peccatorum veniam recepit.

QVidam tabernarius propinās vinum omnes tam bonos quam malos in suam domum recepit, & permisit ludere, chorizare, blasphemare, inebriari, lenones & meretrices insimul peccare. Semel vna die Dominica cum vinum de cellario portaret, ante ianuam detulit hospitibus extra domum sedentibus, quia domus plena erat hospitibus, ecce ventus turbinis eum violenter rapuit, & sursum in aëra leuauit in cōspectu totius populi, & cum sic à dæmonibus leuaretur, clamauit compuncto corde. O Deus, quid fiet de anima mea? Tunc dæmones permiserūt eum cadere in vno cāpo, dicentes: quia oblitus es omnia transitoria, & corpus proprium, Deū solum pro anima tua cōpuncto corde rogasti, ideo non possumus te vltra cō ducere, quia Omnipotens non vult permittere nostrā in te exercere volūtatem, eo quod compuncto corde inuocasti eū. & si hoc non fecisses cum corpore & anima te ad inferna duxissemus. Et hoc dicto disparuerunt, & inuentus in cāpo reportatus est ad domū, & postq̄ conualuit, se emendauit, & tabernam amouit, & amplius non permisit aliquem in domo sua ludere vel blasphemare, vel chorizare, siue

alia mala in sua domo exercere. (Collector Speculi.

EXEMPLVM X.

Dæmones impediunt contritionem, cōfeßionem, & restitutionem.

QVidam dæmoniacus ductus erat ad quendā sanctum virum, qui præcepit dæmoni vt exiret, & nomen suū diceret: Nos (ait ille) sumus tres, qui habitamus in isto homine, & ego vocor claudens cor, & officium meum est cor peccatoris claudere, quod non possit habere contritionem. Si verò contritionem habuerit, tūc frater meus, qui hic moratur, vocatur claudens os, qui laborat ad hoc, vt homo non possit confiteri. Sed si confitetur & conuertitur, tūc tertius frater meus qui hic moratur, vocatur claudēs bursam ne pecunia deficiat, & incidat in paupertatem, qui laborat ad hoc vt nō satisfaciat restituendo ablata, & iniustè adquisita. Et ille plures nobis omnibus adquirit, quia licet cōterun tur quandoq;, & confitentur, tamen rarò vel nunquam plenè omnia restituunt, & sic seipsos damnāt, quia peccatum non dimittitur, nisi res ablata restituatur. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XI.

Contritionis lachrymis, peccatorum catena diruta est.

FVit quidam homo in quadā famosa ciuitate, qui prædicationi verbi Dei nullo tempore voluit interesse. Quadam autem die cōtigit, quod quidam famosus prædicator in illa ciuitate prædicaret, & cum magna populi multitudo cōflueret, ille ab aliis tractus quasi inuitus ad sermonem venit, quem venientem intuens prædicator, vidit diabolum retrahentem eum cum catena, cuius circuli ex peccatis singulis texebantur, & intuens circulos cum in singulis peccata singula cognouisset, de peccatis egregiè prædicauit, & quomodo propter peccatum habet diabolus in homine dominium in tantum, quod non permittit eum facere bonum, nec audire Dei verbum. Salomon, inquit, iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorū constringitur peccator. Tunc ille vniuersa peccata, de quibus ille prædicauerat veraciter in se recognoscens, cùm postea audisset ab eo omni verè pœnitenti quantumcumque peccatori veniam à Domino repromitti, contritus valdè cœpit flere amarissimè. Tunc prædicator vidit vnam lachrymam ab oculis eius cadere super catenam, quę lachryma catenam dirupit. (Idem.

EXEMPLVM XII.

Contritionis remedio miles quidā iam moriturus veniam peccatorum accepit.

REfert Robertus de Licio in suo Quadragesimali, quod quidā nobilis, sed criminosus, quodā tempore ab inimicis suis captus est, & quia valdè erant inuidiosi & exosi, visum est eis impedire, vt in instanti occideretur. Cernens vir nobilis mortē sibi imminere, & nullum esse remedium vitæ, supplici voce dixit ad illos: Rogo vos intuitu Dei, vt ad modicum mortem meam differre dignemini, vt alicui sacerdoti peccata mea possim confiteri. Responderunt illi: Dilationem illam minus ratā, cùm posset interim ab amicis eripi de manibus eorum, & sic fieret error nouissimus peior priore. Cui cùm præcepissēt, vt ad decollādum se prosterneret, dixit hoc verbum: Deus tu scis voluntatē meā. Et subiunxit: Animam meā virginis filio commendo, sicq; decollatus est. Erat autem quidam obsessus in ciuitate, cui cum diceretur, quod de tanti morte tyranni gaudium magnum complices haberent, cùm facinorosus

fuerit miles. Respondit dæmon: Nequaquam. Vnum enim verbum dum mori debuit protulit, propter quod saluatus est. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XIII.

Quomodo iuuenis quidam insolentissima atq; scelestissimæ vitæ in vltimo expirationis suæ momento verè contritus ad cœlestia regna meauerit.

IN ciuitate quadam Brabantiæ prout in Teutonicali quodam libro scriptum inueni adolescens quidã erat honestis natus parentibus, sed is, vt plerumq; contingit, parentelam suam luxuria, furtis, ebrietatibus, litibus, alijsque vitijs defœdabat, taliterq; se in omnibus agebat, vt etiam homines sanguinis sui imo & ipsi parentes sui, vel rotandum eum, vel con fusibilis patibuli trabe in totius generis sui dedecus suspendendum timerent. Quapropter satius arbitrãtes vt nullo sciente, vel admodum paucis improbitatis suæ pœnas exolueret, quam totam progeniem macularet. Captum igitur occultè iudici tradiderunt. Sume, inquiunt, ô iudex hunc filium perditionis improbitatis auctorem, fornicarium, ignauum, furẽ, taxillis assuetum, & temulentiæ deditum, & clam aquis iniectum merge. Melius est enim vt clãdestine amicis tantum scientibus pereat, quam vt mundo præsente, sciente atq; intuente, aut rotetur, aut pendeat Iudex impietatis eius famæ non ignarus, cum ligatum manibus & pedibus in saccũ submergendum mitteret, prostratus in terram, ait: Dimitte mihi pro Domino quod te (iustitia agente) nam sceleribus mortem meruisti, submer gam. Compatior enim, & Domino teste, ad acerbos tuos euentus contristor. Adolescens vero etsi cerneret se mortis imperia euadere nõ posse, parentibus suis, cognatis & proprio sanguine contra se vehementer appellãtibus obstinato animo ingemuit, & lachrymis infusus iudici dixit: Etiam si ob id perenniter damnari debeam, nec tibi tamen, nec me accusantibus atq; tradentibus veniam dono. Quibus dictis sacco immittitur obstinatus ad veniam, aquis moriturus inijcitur mortuus rursum aquis extractus secretius sepelitur. Eadẽ nocte cum iudex obstinatum animum iuuenis miraretur, & cum dãnatum esse pro tot sceleribus pro rato haberet, subito respiciens ad lectuli sui latus, eum quẽ occiderat ante se positum vehemẽter expauit, & quam primum animo resumpto loqui potuit. Dãnatus, inquit ne es, ô adolescens, iustitia Dei aut misericordia Domini reseruatus ad gratiam. Respondit ille: Quanquam actu acerbissimis pœnarum agat procellis, & supra quam lingua effari potest iustis sceleribus meis tormentis fatiger, in gratia tamẽ mortuus sum, & æternæ quietis sedẽ expecto. Et iudex: Miror si vera fateris, præsertim cum totus mundus te dignum gehẽna decernat, & maximè ego, amiciq; tui qui te in tanta obstinatione ira & odio spiritum efflare conspeximus. Cũ inquit, adolescens submersus in aquã palpitarem, & mortis me inciperent angustiæ cõmouere, diuinæ gratiæ lumine irridiatus plus cœpit dolore me quod obstinatione, ira, luxuria, cęterisq; vitijs diuinam clemẽtiam offendissem, quam ꝙ submersus vitæ dispendia sustinerem. Vnde alto clamore cordis mei inter acerbas mortis angustias hanc orationem Domino fudi. O pietatis fons indeficiens & sceleribus mortalium bonitas inuincibilis, pone crucem & mortem tuam inter peccata mea & iustitiam tuam. Indulge mihi, quæso, offensam, quia nunc pro amore tuo, omnibus qui me offenderunt libens offensas dimitto. Expande nunc brachia tua amor æternæ, & peccatricem animam meã in si-

sinu tuæ vastissime pietatis recollige, quæ si in posterum vita daretur non te amodo tantis vt hactenus feci sceleribus lacerarem. Et inter hæc verba spiritum emitrens pietatis diuinę ianuas aliquando mihi aperiendas agnoui. Audiens hæc iudex attonitus stabat, & ad tam ineffabilem pietatem stupefactus aiebat: Tibi ne Deus veniam dedit? Tibi ne æternum regnum spopondit? Tibi, inquam lubrico, tibi improbo, tibi non gratia, sed supplicio digno? At iuuenis: ita fecit, inquit. Tunc iudex totus infusus lachrymis; nunc ait, infelix desperatio vale. Si quidem si Deus tam pius est, ad eius misericordiam penitus pergo, & peccatorum licet me grauissimi fasces premant, qui huic quondam scelestissimo iuueni veniam dedit, mihi quoque pœnitenti veniam non negabit: Disparuit interim adolescens submersus, & iudex post hæc tribunalibus valedicens, mundanos omnes fastus deposuit, seculum cum suis delitijs dereliquit, & Carthusiensium ordinem pœniturus intrauit. Vbi cum quadam vice cum alio monacho sermonem misceret, & cũ multis lachrymis causaretur, quod secularis iudex existens nonnullos insontes homines fauore, prece; vel precio vitę victus vita priuauerit, in fletus vehementissimos commotus aiebat: O me miserum hominem, quo me vertam in illa die tremenda cum ante iudicem iustum iudex ipse iniustus astabo? qui insontium cruorem scelestior ipse damnaui? At monachus, vt eum altius suspirantem, atque amarius lachrymantem audiuit: Quid tu, inquit, frater turbaris? Cessent nunc tuę querelæ me fundere lachrymas sine. porro tu vt secularis iudex corpora aliquãdo moritura peremisti, sed, heu, ego indignus pastor animarum in seculo existens, malo meo exemplo atque improba vita animas per æua victuras sæuus parricida iugulaui. Quo sermone animæ quior factus se diuinę misericordię commẽdauit, & Domino in magna compunctione vsque ad mortem seruiuit. (Collector speculi.

CONVERSIO.

EXEMPLVM I.

Cõuertitur peruersus Theodorus draconi datus ad deuorandum.

INquietus valde Theodorus nomine puer fuit, qui in meum monast... i fratrem suum moribus & conuersatione valde religiosum necessitate magis, quàm volũtate secutus est. Cui nimirum graue erat, si quis pro sua aliquid salute loqueretur. Bona autem non solum non facere, sed & audire non poterat. Nunquam ad se sanctæ conuersationis habitum venire iurãdo, irascendo, deridẽdo testabatur. In hac autem pestilentia, quæ nuper huius vrbis populum ex parte magna cõsumpsit, percussus in inguine, perductus est ad mortem. Cumq; extremum spiritum ageret, conuenerunt fratres, vt egressum animæ istius orando protegerent, iam corpus eius ab extrema erat parte præmortuum, in solo tantũ modo pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cuncti autem fratres tanto pro eo cœpere enixius orare, quanto eum iam videbant sub celeritate discedere. Tunc repentè cœpit ijsdem fratribus assistentibus clamare, atque magnis voci us orationes eorum interrumpere dicens: Recedite, ecce draconi ad deuorandum datus sum, qui propter præsentiam vestram me deuorare nõ potest. Caput meum in suo ore iam absorbuit: date locum vt me non amplius cruciet, sed faciat quod facturus est. Si ei ad deuorandũ datus sum, quare propter vos moras patior? Tunc fratres ei cœperunt dicere. Quid est quod loqueris frater? signum tibi sanctæ crucis imprime. Respõdebat ille magnis clamoribus, dicens: Volo me sig. are, sed non possum, quia [illegible] ... us draconis

 premor.

premor. Cumque hoc fratres audirēt, prostrati in terram cum lachrymis cœperunt pro ereptione illius vehementius orare: & ecce subitò cœpit æger magnis vocibus clarè dicens: Gratias ago Deo, ecce draco, qui me ad deuorandum acceperat, fugit, orationibus vestris expulsus est, stare nō potuit, pro peccatis meis modò inter cedite, quia conuerti paratus sum & secularem vitam funditus relinquere. Hic ergò qui sicut iam dictum est, ab extrema fuerat corporis parte premortuus, reseruatus ad vitam toto ad Deum corde conuersus est: & postquā mutatus mente diu est flagellis attritus, tunc eius anima carne soluta est. (Gregorius Dialog. c., 7. lib. 4.

EXEMPLVM II.

Conuersionem protrahens vsq; ad mortem, statim vt pœnitentiam nominari audisset, obdormiuit, qui prælatis deponendis studens diabolo se dediderat, & sic impœnitens ad inferna descendit.

IN Perusino monasterio, sancti videlicet Saluatoris, cui nuper & ipse præfui, quidam monachus paulo ante fuerat, nomine Gunizo, astutus nimis & callidus, secularibus argumentis, ac litigiosis contentionibus vehementer intentus. Hic itaque dum & in immutandis abbatibus, & fratribus perturbandis æstuans non quiesceret, ad hoc vsque peruenit, vt diaboli ad superandos æmulos patrocinium quæreret, & eius seditioni etiam corporaliter manciparet: cui tamen seductor spiritus exigenti ante promisit, quòd tertio die prius quàm moreretur suum exitum sibi nunciaret. Credit infelix, & die postmodum viuens, ita sub hac deceptoria securitate permansit. Tandem in ægritudinem lap o adest fideiussor iniquus, & post futurum sicut spoponderat obitum innotescit. Protinus aduocatis ille fratribus cuncta hæc, quæ cum nequissimo pepigerat spiritu, per ordinē narrat: cumque illi instarent, dicentes; esto confessus, age pœnitentiam: repentè ille obdormiuit, & siue pulsantibus, siue clamantibus euigilare non poterat. Si verò vel illi conticescerent, vel aliud quid præter pœnitētiam loqui vellent, mox ille expergefactus inuicem loquebatur: sed rursus audito nomine pœnitentiæ protinus obrigescebat insensibili sopore correptus, donec horrendæ morti traditus, ad eum, cui deuotionem fecerat, sit infœliciter deuolutus. Postmod ū verò per plures noctes nigra canum turma non cessauit sepulturæ eius assistere, & quasi depositum custodire, ita vt non minimo videntes horrore concuterentur. (Ex Petro Damiano. Vide etiam titulo Contritio, exemplo 1.

EXEMPLVM III.

Conuersionem Euagrius semel & iterū distulit; sed in excessu ab Angelo incarceratus & monitus, & iuramento dato exiens, perfectè compleuit.

BEatus Euagrius primò lector à Basilio, deinde diaconus à Gregorio Nazianzeno ordinatus est. Hic cùm esset instructissimus in diuinis scripturis, contra omnes hæreses ita florebat vt in magna ciuitate Constātinopolitana ob eloquium potentissimum ab omnibus in honore & dilectione haberetur. Vnde fascinatio nugacitatis diabolicæ, quæ insectatur obscurare bona, immisit in cor eius cogitationes desiderij carnalis concupiscentiæ muliebris. Deniq;, sicut postmodum nobis ipse referebat, adamauit eum mulier quæ erat magnifici cuiusdam de primatibus palatij viri vxor. Euagrius autem timens Deum, &

um, & verens propriam conſciētiam, ac præ oculis ponens magnitudinem confuſionis, maximeq; gaudentes hęreticos, Dominum orabat deprecans Saluatorem Chriſtum, vt impediretur tam rabida mulieris contra ſe inſtantia. Nam ipſe quidem volebat recedere, ſed non valebat, colligationibus obſequiorum eius detentus. Poſtquam autem multis precibus exorauit Dominum, vt liberaret eum à peccato maximo quod opere penè perpetrabatur, affuit ei angelica viſitatio ſpecie militum præfecti, & rapiens eū perduxit in prętorium prę̄fecti, & miſit eum in cuſtodiam carceris, ferreiſque catenis ceruicem, & manus eius colligauit. Sed qua cauſa hoc pateretur non dicebat ei: Ipſe autem in conſcientia ſua nouerat, qua de cauſa hoc ſuſtineret Arbitrabatur enim quod vir illius matronæ interpellaſſet accuſans eum. Cùm autem vehemēter angeretur (audiebat enim ſtrepitum, & voces aliorum, qui diuerſis ſupplicijs torquebantur apud iudicem pro criminalibus cauſis) ideò permanebat valde territus, & contremiſcens. Cùm autem transfiguraſſet ſe Angelus, qui viſionem concinnauerat, quaſi in figuram eius amici qui valdè diligebat eum, dixit ei, cùm teneretur in vinculis inter quadraginta reorū perſonas, quid hic teneris, domine diacone? Reſpondit Euagrius dicens: In veritate tibi dico, non noui qua propter hic teneor: ſuſpicio autem mihi eſt, quia vir ille magnificus ex præfectis interpellauit contra me iudicem irrationabiliter zelo percuſſus, & timeo ne fortè pecunijs iudex corruptus tormē tis me ſubijciat. Reſpondens dixit ei: Si audis me amicum tuum, non expedit tibi in ciuitate hac conuerſari. Reſpondens autem Euagrius dixit: Si Deus liberauit me de anguſtia, & circumuentione hac, & videris me Conſtantinopoli, ſcito quia iuſtè ſuſtineo pœnas. Ait ei: Affer Euangeliū, & iura mihi in Euangelio, quia recedes de ciuitate hac, vt ſollicitus ſis de ſalute animæ tuæ, & liberabo te de hac neceſſitate. Detulit ergò Euangelium, & iurauit dicens, quia vna ſolùm die, vt veſtimenta poſſim in nauim mittere, remoror. Et ſacramento dato, redijt de exceſſu, quem perpeſſus nocte fuerat, & exurgens cogitauit apud ſe, quia licet in exceſſu fuit ſacramentū, ſed tamen iuraui, & mitens quæ habebat in nauim, venit Hieroſolymā. Suſcepit autem eum beata Melania quondam ſenatrix Romana, cuius filij, & nepotes ſunt primi in ſenatu, nunc autem famula Chriſti vera. (Palladius vita 86.

EXEMPLVM IV.

Conuertitur latro cū ſocijs Paſnutio cōtra morem ſuum vini calicem potante.

DIcebat de Abbate Paſnutio, quia non cito biberet vinum. Ambulans autem aliquando, ſuperuenit in conuentum latronum, & inuenit eos bibētes. Cognouit autem eum qui erat primus latronum, & ſciebat quia non biberet vinū. Vidēs ergò eū de multo labore, impleuit calicē vini alia manu tenuit gladium euaginatū, & dicit ſeni: Si non bibas, occidam te. Senex verò ſciens, quia mandatum Dei vult facere, & volens eum lucrari, accepit & bibit. Ille verò princeps latronum pœnitentiam egit apud eū, dicens: Ignoſce mihi Abba, quia contriſtaui te. Et dicit ei ſenex: Credo in Deo meo, quia per hunc calicē faciet tecum miſericordiā, & in hoc ſeculo, & in futuro. Et reſpondit princeps latronū: Et ego Credo in Deo, quia ex hoc non faciā alicui quicquam mali. Et lucratus eſt ſenex omne collegium latronum illorum per id, quod ſe propter Deum dimiſit voluntati eorum. (Ex lib. Doctor. PP. lib. de charitate nu. 6.

EXEMPLVM V.

Delitijs carnis nimis indulgens fœmina in inferna demergitur, sed virgo ipsius filia ex visione gloriæ tentati patris sui; & suppliciorum matris conuertitur.

NArrauit quidā senex dicens, quia erat quædam virgo prouecta ætate, valdeque profecerat in timore Dei. Et interrogata à me, quæ res eam ad hāc perduxit conuersationem, illa ingemiscens ita cœpit dicere: Mihi quidem, ô mirabilis vir, cùm adhuc essem paruula, erat pater modestus ac māsuetus moribus, debilis verò & infirmus corpore: qui ita vixit, curam suam agens, vt vix aliquando videretur ab his qui in eo habitabant vico. Terram autem suam assiduè operabatur, & ibidem semper occupabat vitā suam. Si quando fortè sanus fuisset, fructus culturæ suæ domum portabat. Plurimum autem temporis in lecto languoribus detinebatur, tantaque ei erat taciturnitas, vt ignorantibus eum sine voce crederetur esse. Mater verò mea erat è contrario curiosa absq; modo, & quæ vltra omnes quæ erāt in regione hac turpior esset. Sermones verò eius ita ad vniuersos mouebantur, vt putaretur omne corpus eius lingua eius esse. Lites frequentius committebantur ad omnes ab ipsa. In ebrietate autem vini cum viris luxuriosis demorabatur. Dispensabat autē & ea quæ domi erant tanquam meretrix pessima, vt etiam substantia multa valde non potuisset nobis sufficere. Nam & huic à patre meo delegata erat cura domus. Corpore autem suo ita in turpitudine abutebatur, vt pauci de vico illo potuissent effugere libidinem eius. Nūquam corpori eius morbus, vel aliqua infirmitas occurrit, nec dolorē aliquē sensit, sed à natiuitate vsq; ad vltimum diem suum integrū, sanumque corpus suum possidebat, nec ei quicquam aduersi, quod voluptatem eius aliqua ex parte minueret accidebat. Inter hæc contigit, vt pater meus longa ægritudine fatigatus moreretur, & continuò aer commotus est & pluuia, & coruscationes, atque tonitrua aërem conturbabant, & neque die neque nocte imber cessans triduo super lectum sine sepultura fecit eum manere, ita vt homines vici illius mouentes capita sua admirarētur quod tantum malum vniuersos lateret, dicentes. Sic Dei inimicus erat iste, vt nec terra eum recipiat ad sepulturam. Sed tamen ne intra domum membra eius dissoluta, ingressum habitantibus prohiberent, imminente adhuc aëre turbido & pluuia descendente vix aliquando eum sepulturæ tradidimus. At verò post hæc mater mea accepta licentia, cum improbitate maxima corporis sui vtebatur libidine, & prostibulum deinde faciens domum suam, in tanta luxuria vixit atque delitijs, vt dum paruula essem deficeret nobis substantia nostra. Vix autem aliquando cum timore, sicut mihi videbatur, morte illi adueniente, tamen meruit fūneris prosperitatem, vt etiam putarentur aër simul exequijs deseruire funeris eius: Ego autem post obitum eius puellarum egressa ætatem, & desiderijs titillationibusq; iam corpus meum permouētibus, quadam die ad vesperam, vt fieri solet, cogitare cœpi atque considerare cuius vitam eligerem sequendā, vtrum patris, qui modestè & māsuetè ac sobriè vixit: sed rursus recogitabā illud, quia nihil in vita sua consecutus est boni, sed per omne tempus in infirmitate & tribulatione consumptus est, & ita Vitæ suæ finem accepit, vt nec sepulturā eius terra reciperet. Si igitur bona esset huiusmodi cōuersatio apud Deum, quare ergo tantorū malorum pater meus pondus esset cōsecutus, qui sic viuere elegit? Sed sicut mater (cogitatus meus inquit) bonum est viuere,

est viuere, & tradere voluptatibus & luxuriæ corpus, ac libidini. Etenim illa nullum opus turpe prætermisit, In ebrietate autem omne tempus incolumis atque prospere degens, ita vitam suam expleuit. Quid ergo? Sic oportet me viuere sicut mater. Melius est enim proprijs oculis credere his quę manifesta & cognita sunt, & nihil prætermittere. Et cùm placuisset mihi miseræ eius me constituere vitæ superuenit nox, & continuo mihi sopor accidit. Post hos sermones astitit mihi quidam, grandis quidem corpore, aspectu autem terribilis. Deinde intuendo me, perterrens iracunda visione, & aspera voce interrogabat me. Dic mihi, inquit. puella, qui sunt cogitationes cordis tui? Ego autem ab aspectu eius & habitu tremefacta, neq; aspicere in eum audebam. Maiori verò voce iterum iussit, vt ea quæ mihi placuerant. pronunciarem. Ego aut præ timore dissoluta, & omnium oblita cogitationum, nihil esse dicebã Ille verò negante me, reuocabat in memoriam vniuersa quæ in corde meo tractaueram. Ego autem conuicta. ad preces conuersa, supplicabam veniam consequi, & causam ei narrabam huiusmodi cogitatus. Qui ait mihi; Veni igitur, & vide vtrosque, patrem, & matrem: & quam volueris vitam deinde elige tibi. Et apprehendẽs manum, trahebat me. Ducens autem in quendam campum paradisos multos habentem, & diuersos fructus, variosque arbores, & pulchritudinem inerrabilem, & introduxit me illuc. Occurrens autem mihi pater, meus amplexatus est, & osculabatur me, filiam me vocans: Ego verò circumplexa eum, rogabam vt manerem cum eo. At ille: Nũc, inquit. non potes hic esse, sed si vestigia mea sequi volueris, venies huc non post multum tempus, Cum autem adhuc ego deprecarer manere cũ ipso trahẽs me rursus per manum, qui eo me duxerat: Veni, ait, ostendam tibi & matrem tuam, quæ igni exuritur, vt scias ad quem horum velis declinare viam tuam. Statuens autem me in domo tenebrosa atque obscura omnino, perturbatione stridoreque repleta, ostendit mihi fornacem ignis ardentem, & pice feruentẽ, & quosdam illic terribili aspectu stãtes supra fornacem. Ego autem inspiciens deorsum, video matrem meam in fornace vsq; ad collum demersam, stridentemque dentibus, & igni ardẽtem, & vermium multum fœtorem fieri. Videns autem me illa, filiam me vocans, cum vlulatu clamabat: Heu, me, inquit, filia de proprijs operibus hoc patior, quia quasi deliramenta mihi videbantur vniuersa, quæ de sobrietate erant. Opera autem fornicationis. & adulterij non mihi videbantur esse tormenta. Ebrietatem vero, & luxuriam non arbitrabar esse pœnas, & ecce propter libidinem paruã horrendam recipio flammam, sustineo pœnas. Ecce propter exiguas delitias, quanta exoluo tormenta. Ecce pro contemptu Dei, quales recipio mercedes. Apprehenderunt me vniuersa innumerabilia mala tempus auxilij, filia nunc recordare nutrimẽtorum filia, quæ à me consecuta es: nunc retribue beneficium, si quid boni aliquando à me accepisti: Miserere ergo mei, quæ ardeo in igne. & ab ipso consumor, Miserere mei quæ in huiusmodi cruciatibus exanimor; Miserere mei filia, & porrigens manum tuam educ me de loco isto. Me autem recusante hoc facere propter eos qui ibi astabãt, rursus cum lachrymis clamabat: Filia mea adiuua me, & noli despicere fletum matris tuæ. Lemento doloris mei in die parturientis te, & ne me despicias, quæ in gehenna ignis depereo, Ego autem voce eius lachrymis commota, humanum aliquid patiebar, & cœpi cum clamore condolens ei ingemiscere. Exurgentes vero hi qui in domo erant mecum, & accendentes ignem causam mugitus mei interrogabant me. Ego autem narraui

narraui eis omnia quæ videram. Sic iam vnum deliberaui hoc, vt patris mei sequerer vitam, certa facta per ineffabilem misericordiam Dei, quæ pœnæ repositæ sunt his qui malignè viuere volunt. Talia siquidem illa beata virgo ex ipsa visione cognoscēs, multam esse à Deo bonorum operum retributionem, & malorum actuum, & turpis vitę maximas esse pœnas annunciabat. Ideoq; efficiantur melioris consilij nobismetipsis, vt possimus beati fieri. (Ex lib. Doct. Patrum lib. de Prouidentia num. 3. Vide etiam tit. Angelus exemplo 7. & tit. Auaritia exemplo 3.

EXEMPLVM VI.

Conuertitur tribunus humilitate duorum Machariorum.

DIxerunt patres fuisse quendam Macharium, qui in Scythi prim⁹ monasterium fecit. Est enim locus ipse eremi longè à Nitria, habens interuallum itineris diei & noctis. Est autem grande periculum euntibus ibidem. Si enim modicum quis aberrauerit, vagatur periclitans per eremum. Sunt autem illic perfecti omnes viri, nec aliquis imperfectus potest in eodem loco tam feroci perdurare, quia omnino aridus est, & absque vlla consolatione eorum quæ necessaria sunt. Hic igitur vir prædictus Macharius, cū esset homo de ciuitate, cōiunctus est aliquādo Machario maiori illi. Et cùm venissent ad trāsfretandum Nilum fluuium, contigit eos ingredi in nauim maiorē, in qua tribuni quidam duo cū multa intrauerunt extollentia, habentes intus rhedam totam æreā, & æquos quibus frena aurea erant, & obsecundantes quosdam milites, & pueros torques habentes, atque aliquos aureis vtentes cingulis. Videntes autem tribuni illi duos monachos, veteres pannos indutos, & in angulo sedētes, beatificabant exiguitatē illorum, considerātes eos frugalissimos esse, se aūt multum dissimiles eis. Vnus autem ex tribunis illis ait ad illos: Beati estis vos, quia huic mundo illusistis. Respondens aūt ille Vrbanus Macharius, dicit ad eos: Nos quidem mundo isti illusimus, vobis autem hic mundus illusit. Scio tamen quia nō volens hoc dixisti: vtriq; enim beati dicimur, id est Macharij. At ille tribunus compūctus verbis eius, regressus domum, expoliauit se vestimenta sua, & cœpit esse monachus, faciens eleēmosynas multas. (Ex lib. Doct. PP. li. de exemp. & doctrinis vitæ spiritualis nu. 18. Vide etiam titulo confessio exemplo. 4.

EXEMPLVM VII.

Conuersionem differens faber ferrarius infernum vidit apertum.

NOui etiam fratrē quendam (quē vtinam non nouissem cuius nomen etiam si hoc aliquid prodesset, dicere possem) positum in monasterio nobili, quamuis vita ignobili, & ipsum ignobiliter viuentē. Corripiebatur quidē sedule à fratribus ac maioribus loci, atq; ad castigatiorem vitam conuerti admonebatur, & quāuis eos audire noluisset, tolerabatur tamen ab eis longanimiter ob necessitatem operum ipsius exteriorum (erat enim fabrili arte singularis.) Seruiebat autem multum ebrietati, & cæteris vitæ remissioris illecebris, magisq; in officina sua die noctuque residere, quàm ad psallendum atq; orandum in Ecclesia, audiendumq; cum fratribus verbum vitæ concurrere consueuerat. Vnde accidit illi quod solet dicere quidam: Quia qui non vult Ecclesiæ ianuam sponte humiliatus ingredi, necesse habet ianuam inferni non sponte damnatus introduci,

duci. Percussus enim languore atque ad extrema perductus, vocauit fratres, & multum mœrens ac damnato similis cœpit narrare, quia videret inferos apertos, & sathanam demersum in profundum tartari: Caipham quoque cũ cæteris qui occiderunt dominum iuxta eum flammis vltricibus traditum. In quorum vicinio, inquit, heu misero mihi locum conspicio æternæ perditionis esse præparatum. Audientes hæc fratres cœperunt diligenter exhortari, vt vel tunc positus adhuc in corpore pœnitentiam ageret. Respõdit ille desperans. Non est mihi tempus mutandi vitam, cum ipse viderim iudicium meum iam esse completum. Talia dicẽs, sine viatico salutis obijt, & corpus eius in vltimis est monasterij locis humatum neque aliqui pro eo missas facere, vel psalmos cantare, vel saltem orare præsumebant. O quã grandi distantia, diuisit Deus lucem & tenebras. Beatus protomartyr Stephanus passurus mortem pro veritate, vidit celos apertos, vidit gloriam Dei, & vbi erat futurus ipse post mortem, ibi oculos mentis ante mortem quo letior occumberet, misit. At contra, faber iste tenebrosæ mentis & actionis, imminente morte vidit tartara, vidit damnationem diaboli & sequacium eius. Vidit etiam suum infœlix inter tales carcerem, quo miserabilius ipse desperata salute periret, sed viuentibus qui hæc cognouissent, causam salutis sua perditione relinqueret. Factum est hoc nuper in prouincia Berniciorum, ac longe lateq; diffamatum multos ad agendam & non differendam scelerum suorum pœnitudinem prouocauit. Quod vtinam ex hac etiam nostrarum lectione litterarum fiat. (Beda lib. 5. de gestis Anglorum cap. 15.

EXEMPLVM VIII.

Conuertitur Alexander per piscem à beato Bernardo benedictum.

Apud Coloniam Agrippinã (quæ est insignis metropolis Germaniæ) fuit magister quidam Alexander nomine, canonicus, doctorq; famosissimus in eadem vrbe. Accidit autẽm vt Dei famulus beatus Bernardus Clareuallis Abbas, iubente sancto Eugenio Papa Germaniam ingrederetur. Hierosolymitanum iter Domino Conrado Imperatori, & populo terræ prædicaturus. Cumque ibidem signis & virtutibus innumeris coruscaret, videns Imperator mirabilia magna quæ Dominus per eum ostendebat, compunctus corde Crucis signum de manu illius accepit, Hierosolymam profecturus. Nec distulit hoc idem facere hominum infinita multitudo, ita vt incredibili fidei ardore succensi, fimbrias de vestimentis famuli Dei, qui propter hoc ipsum noua frequenter accipere cogebatur, vndiq; certatim diriperent, seq; infelices arbitrabantur quicunq; de indumentis eius cruces habere non mererentur. Multi quoq; ex eis nobiles & sapientes viri per manum illius sese Domino reddiderunt, qui in Clareuallem ab eo deducti, & monachi facti, maximũ deinceps in Ecclesia Dei fructum Deo attulerunt. E quibus etiam erat vnus, supra memoratus vir nobilis Alexander, qui eo tempore iuuenis & sæcularis scientię typo turgens, diuitiarum quoque & transitorij honoris insulis adornatus, nihil minus quàm conuersionẽ cogitabat, sed Deus qui comprehendit sapientes in astutia, mirabili hoc ordine (sicut sequentia declarabunt) adimpleuit. Cùm .n. beatissimus pater Bernardus, ipsum de cõuersione monuisset, ille seculari sciẽtia vel opulẽtia tumens, respon-

respondit se ad præsens nil minus cogitare, vel velle, quam habitum sumere monachalem. Eadem igitur nocte cum membra sopori dedisset, apparuit ei in visione idem homo Dei, erigens eum de grabato in quo grauiter languens iacere videbatur, ac restituens sanitati. Deinde tulit habitum suum quo erat ipse indutus ex quo cõtexit Alexandrum. Qui cùm eundem habitum semel, & secundo reiectum ab humeris indignanter repulisset, tertia tandem vice collo eius iniectũ & corpori violenter astrictum, compulsus est retinere. Deinde pater sanctus baculum quem manu tenebat, ipsius manui tradens, futuræ prælationis gratiam denotauit, & ita abire præcedit. Euigilans autem Alexander nihil adhuc pro huiusmodi reuelatione mollescere potuit, sed in eadem animi duritia persistebat. Eadem verò die cùm ille beatissimus abbas, ad mensam recumberet, oblatus est ei piscis (qui parca nominatur) vt ex eo reficeretur. quo viso vir Dei erectis in cœlum oculis super eundem piscem diutius orauit, & benedicens illum præfato Alexandro pro pitantia trãsmisit, non tam cupiens corpus eius quod periturum, & mortale est, pisce illo cibare, quam animam quæ immortalis est, & in perpetuum victura, sua oratione conuertere. Quem cum ille gustare inciperet ad primum illico morsum, meruit in semetipso fideliter experiri quantæ virtutis esset oratio famuli Dei. Nam repentè mutatus in alterum virum, compunctus est valde, & cœpit vbertim super eundem piscem lachrymas fundere. Mirabatur verò seipsum, nesciens quid haberet, vel cur fleret. Tandem recordatus visionem quam nocte præterita viderat, intellexit à Domino gratuita eius miseratione se esse præuẽtum: vnde supernæ vocationi ex intimo cordis gratias agens beato Dei famulo incontinenti se reddidit, à quo benignè susceptus, & in Claraualle monachus factus, & deinde brandis. siluè pastor effectus, adeo feruenter in sanctitate vitæ profecit, vt postmodum fieret Cistercienfis cœnobij abbas, ac totius ordinis pater vniuersalis. Hæc nos sicut ab eodem Dei famulo Alexandro audiuimus, fideli relatione deprompsimus. (In Conclaui rerum notabilium ordin. Cisterc. capit. 3:. ex lib. qui dicitur exordiũ ord. Cisterc.

EXEMPLVM IX.

Conuersionis propositum relinquens Ioannes Valentia Episcopus, penè fuit de libro vitæ deletus.

VIR vitæ venerabilis Ioannes Episcopus, qui de ordine Cisterciensi assumptus, Valentiam satis strenue rexit Ecclesiam. Dum adhuc esset secularis, proposuit in animo suo vanitatem seculi abijcere, & habitu religionis accepto seruire Domino in ordine & domo Cisterciensi. Cumque hoc quod salubriter proposuerat per negligentiam differret, cœpit paulatim in mente ipsius feruor ille bonæ intentionis tepescere. Interim vero profectus est ad sanctum Iacobum orationis gratia. Qui cum ab illa peregrinatione regressus fuisset domum suam, eadem nocte apparuit ei per visionem Dominus Iesus Christus cum beatis Apostolis suis, Petro & Iacobo. Porro B. Iacobus habebat librum quendam pulcherrimũ, quem & apertum coram Domino tenebat, in quo eiusdem nomen clerici erat conscriptum. Et ait Dominus ad sanctum Petrum: Dele nomen eius de libro meo, quoniam resiliuit à proposito suo. Accedens autem B. Iacobus ad Dominum, ait: Obsecro Domine parce illi, quia peregrinus meus est, iamque seipsum corrigere festinabit. Cumque prædictus clericus pauens & tremens hoc ipsum affirmando promitte-

mitteret, Dominus ait. Et quis me inde secutum faciet? Respondit beatus Iacobus: Domine ego fideiussor illius sum. Euigilans autem idem clericus, dum secum ista miraretur; iterũ mox obdormiens vidit eandem visionem. Cumq; Beatus Petrus supradictum librum teneret apertum coram Domino, in loco vbi fuerat nomẽ clerici exaratum, apparuit huiusmodi inscriptio: Mutenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. Transacta vero visione, expergefactus & gratiam Dei vocantem se toto animo secutus relictis vniuersis mundi vanitatibus, ad domum Cisterciensem festinanter accessit, ibiq; probatus & fidelis inuẽtus, monachicum habitum suscepit. In qua etiam domo religione & sapientia proficiens, factus est postmodũ abbas Bonæuallis. Inde vero assumpt⁹ est etiam ad Episcopatum Valentiæ vrbis, quem per annos plurimos strenue regens, multas ibidem aduersitates pro defensione iustitiæ tolerauit. Attendant quæso istud, qui boni aliquid facere proponunt, & ad effectum producere negligunt, qui nullo se reatu constringi putant si bonum quod facere proposuerunt non soluunt, dũmodo non voueant. Cum manifestè B. Gregorius doceat, quia si quis in minori bono constitutus, maius aliquod bonum facere proponat, iam sibi minus illud bonũ illicitum fecit. Et si non soluat quod proposuit, quãuis in oculis hominum in minori bono stare videatur: iam tamen in oculis omnia cernentis Dei, à maiori bono cecidit, qui non solum operum, verumetiam cogitationum & intentionum cordis iudex vẽturus est. Certè iste seruus Dei de quo loquimur nullum votum fecisse scitur, sed tamen quod simpliciter proposuerat per negligentiam distulisset, ei tamẽ subtilissimus ille scrutator cordium hoc ita pensauit vt eum de libro vitæ delere præcepisset, nisi bonum quod mente cõceperat, quàm ocius effectui mandare curasset. (Ex lib. qui dicitur exordium seu narratio ordin. Cisterciens.

EXEMPLVM X.

Conuertit Beatus Bernardus studentes Parisijs magno numero deuota prece, quos prius non potuit prædicatione.

QVadam præterea vice, cùm vir Domini Bernardus, causa exigẽte Parisios adijsset, rogatu clericorum ingressus est de more scholas eorum, quibus ostendens formam veræ philosophiæ, monebat eos attẽtius de mundi contemptu, & subeunda pro Christo Domino voluntaria paupertate. Explicito verò sermone cum nemo ex eis cõuerteretur, tristis egressus est eo quod præter votum, & præter solitum id ei accidisset: veniensq; domum cuiusdam Archidiaconi qui eum ad hospitium suum traxerat, secessit in oratorium ibidem constitutum. Cumq; cœpisset orare spiritu vehementi, validissima compunctione totus in lachrymas resolutus est, ita vt gemitus & singultus quos cohibere nõ poterat foris audiri cõtingeret: quo comperto præfatus Archidiaconus à socijs eius inquirere cœpit quænam esset tanti causa mœroris? Respondens autem vnum ex eis vir religiosus, quondam abbas Fusciniaci, nomine Reinaldus (qui secretorũ famuli Dei magis conscius erat, & eius etiam relatu ista cognouimus) dixit ad eum: Homo iste mirabilis, totus igne charitatis accensus, & totus in Deo absorptus nil aliud in mundo desiderat tantummodo vt valeat errantes ad viam veritatis reducere, & eorum animas Christo conquirere. Et quia modo verbum vitæ seminauit in scholis, & de conuersione clericorum

corum fructum verbi sui non recepit, Deum sibi putat iratum cuius hodie in sua prædicatione non præsensit respectum. Hinc illa procella gemituum, hinc effusio lachrymarum, proinde hinc certissimè spero quod hodiernam sterilitatem crastinæ satisfactionis vbertas grãdi fœnore cõpensabit. Mane itaq; facto, cum scholas repetisset prędicator egregius, ad nutum Domini nauem prædicationis duxit in altum, & sacræ Scripturæ retia laxauit in capturam. Finito verò sermone plurimi ex eisdem clericis ꝑ manum illius sesè Domino reddiderunt, quos ille protinus de mundi periculo tanquam de marinis fluctibus extractos, & vehiculis conductis impositos, in saluatorium Clareuallis inferre non distulit. Tandem egressus de ciuitate cum comitatu suo vsq; ad villam sancti. Dionysij venit, ibiq; pernoctauit. Summo verò manè cùm eum recto itinere profecturum fratres illius æstimarent, dixit: Redeundum est nobis omnibus Parisios, quia sunt adhuc ibi aliqui ex nostris, quos etiam oportet nos inde adoucere, & iungere huic ouili dominico, vt sit vnus grex & vnus pastor. Cum ergò cœpisset introire ciuitatem, vidit clericos tres à longè in occursum eius venientes, dixitque ad socios suos: Expediuit nos Dominus, iam in viam nostram proficiscemur. En isti sunt clerici propter quos venimus. Illi vero accedentes, cum eum adesse cognoscerent, gauisi sunt gaudio magno, & dixerunt: O quam desideratus aduenis, beatissime Pater, quia propositum nostrum erat adire te, & vix putabamus abeuntem consequi posse. Qui respondens, dixit ad illos: Et ego noueram dilectissimi, propterea festinabam cùm panibus occurrere fugẽtibus vobis, gradiemur itaque simul, eroque per gratiam Dei ductor itineris vestri. Adiunctis ergò cęteris supranominatis, secuti sunt hominem sanctum adhærentes ei, & sub disciplina magisterij eius spiritalem militiam exercentes cunctis diebus vitæ suæ. (Ex lib. de illust. Viris ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM XI.

Conuertit beatus Bernardus latronem eductum ad suspendium.

COntigit aliquando eundem Dei famulum Bernardum pro quibusdam negotijs adire comitẽ Theobaldum. Cumque appropinquaret oppido vbi ille tunc erat, obuiam habuit turbam hominum copiosam qui iubente comite latronem quendam famosum ad supplicium pertrahebãt: quo viso clementissimus pater apprehendens manu sua loſũ quo erat miser astrictus, ait tortoribus eius, Dimittite mihi sicarium istum, ego enim volo manibus meis suspendere eum. Audiens autem comes aduentũ hominis Dei, festinauit illicò occurrere ei. Miro namque deuotionis affectu semper eum dilexit atque honorauit. Cumque videret funem in manu eius quo latronem post se trahebat, exhorruit vehementer, & dixit: Heu venerabilis Pater, quid est quod facere voluisti? vt quid enim furciferum istum millies condemnatum à porta inferi reuocasti? Nunquid eum saluum facere poteris qui iam totus diabolus factus est? Desperata est penitus correctio illius, nec vnquam bene facere poterit nisi moriendo. Sine ergò Domine Pater, sine perditionis hominẽ perditum ire, quoniam de pestifera vita eius multorum vita periclitatur. Melius enim est ꝑ eius mortem multorum vitam saluari, quàm per eius vitam multos vita priuari, & in mortem incidere. Respondens autem Pater sanctus dixit: Scio quidem (virorũ optimè) scio hunc latronem esse sceleratissimum, omnium tormentorum acerbitate dignissimum, non me ergò existimes huiuscemodi peccatorẽ impunitum

punitum velle relinquere; qui potius cogito ipsum tortoribus tradere, & dignam ex eo capere vltionem, quæ vtique tãto dignior erit quando diuturnior. Tu enimuerò illum decreueras breui supplicio, & in momentaneo interitu consummare; sed ego eum faciam diuturno cruciatu, & morte longissima mori. Tu furcis appensum per vnum aut per plurimos dies mortuum in patibulo manere permittes, ego cruci affixum per annos plurimos faciam in pœnis iugiter viuere & pẽdere. Quo audito, princeps christianissimus conticuit, nec ausus est vltra contradicere sermonibus sancti. Protinus ergò beatissimus Pater exuta tunica sua, ex ea induit captiuum suum, & attonsa coma capitis eius, sociauit illum ouili dominico, de lupo faciens agnum, & de latrone conuersum. Qui veniens cum eo ad Clareuallem, factus est deinceps obediens vsq; ad mortem, pulchrè nominis etymologiam exprimens in constantia propositi sui. Constantinus enim vocabatur. Itaque triginta (nisi fallor) & eo amplius annos in ordine superuiuẽs, migrauit ad Dominum, qui eum per merita beatissimi Patris nostri à duplici morte, corporis videlicet & animæ misericorditer eripere dignatus est. (Ibidem.

EXEMPLVM X.

Conuersione sua perfectâ Arnulphus magnã consolationem in morte promeruit.

DVM Reuerendissimus Pater Bernardus aliquando prouinciam Flandriæ intrasset & retia verbi Dei quaquauersum in capturam animarum laxaret, & nobiles & litteratos viros multos de fluctibus seculi ad litus conuersionis attraheret, inter cæteros illustris quidam vir Arnulphus nomine de Maiorta diues & delicatus nimis secreto in manibus eius se reddidit. Fuit autem vtriusque consilium rem silentio tegere propter quædam impedimenta seculi vsq; ad vltimum diem quo egressus esset de terra, & cognatione sua. Erat enim magnus pater familias ornatus filiis, & fratribus, & diuitijs irretitus, vt absq; suorũ damno, & scandalo graui abrumpere se non posset, nisi prius domi sapienter & cautè disponeret. Interim verò dum arcani huius negotij causam, ipsi duo solum in mundo scirent, factum est verbum Domini ad quẽdam rusticum Armentarium, cum boues duceret ad aratrum dicens: Vade, dic Arnulpho de Maiorta vt secum ducat te in Clareuallem, quo proximè iturus est ad conuersionem, & tu cum eo conuertere. Audiuit verò vocem, sed neminem videbat, facta autẽ hac voce, cœpit pauper ille attentius orare vt si à Domino sermo fuisset, reuelaret iterum. Et adiecit Dominus secundo loqui ad ipsum, repetens eundem sermonem. Accepta itaque secunda voce, oraculo venit ad prætaxatum virum, & ait: Verbum mihi est ad te Dominum meum. A quo cum fuisset ductus in partem, procidit ad genua eius, dicens: Obsecro te per Christum Dominum nostrum, vt ducas me ad Clareuallem, vt salues tecum animã meã: & si scire desideras, Dominus pius & misericors, secreta tua, causa salutis meæ, mihi reuelare dignatus est. Audiens autẽ nobilis ille paterfamilias verba ista, miratᵘˢ est, & lætatus valdè, acceptumque hominem conduxit ad seipsum, quem etiã postmodum indiuiduum comitem itineris pariter & conuersionis habens, habiturus (vt credimus) consortem æternæ retributionis. Explicitis itaq; negotijs pro quibᵘˢ morã fecerat, venit Clareuallẽ: tam submissus humilitate, quã sublimis diuitiarũ affluentia, multaq; eidem monasterio de suis facultatibus contulit, sed & alijs nonnullis cœnobijs dona etiam largitus est. Sanctus verò Bernardus de conuersione eius multum exhilaratus, talẽ de eo in cõuentu fratrum

trum sententiam protulit. De conuersione fratris Arnulphi, nec minus admirandus, nec minus glorificandus est Christus, quam de resurrectione Lazari quatriduani: eo videlicet quod in delitijs tantis clausus, atque sepultus velut in tumulo iacebat, & quasi viuens, mortuus erat. Huic autē confitenti cum gemitu & lachrymis multis delicta vniuersa quæ in mundo contraxerat, B. Bernardus intuens cordis eius amarissimam contritionem, & ad omne opus bonum spontaneam voluntatem, iniunxit ei vt Pater noster tribus vicibus diceret, atq; in suo proposito deinceps vsq; ad mortem perduraret. Quo ille audito, contristatus, respondit: Ne quæso irrideas famulum tuum beatissime Pater. In quo te, ait, irrideo? At ille ait: Ieiunia septem annorum, vel decem non sufficerent mihi etiā humiliato in sacco & cinere, & tu mihi præcipis, Pater noster tertio dicere, & in ordine perseuerare? Et sanctus ad eum: Ergo ne tu melius nosti, quod te oportet facere vt salueris, an tibi forte parum videtur ordinem tenere, & in ipso vsq; ad mortem perseuerare? Ille verò respondit: Absit ab anima mea tam iniqua præsumptio, sed propter Deum obsecro ne mihi parcas in præsenti, vt melius parcas in futuro, & talem nūc impone pœnitentiam, quatenus post mortem currens ad requiem sine pœna perueniam. Cui beatus Pater ait: Fac vt locutus sum, & securum te facio, quia deposita mole corporis mox ad Deum sine molestia peruolabis. Hoc namq; responsio quasi diuinitus accepto, confortatus est nimis, adeò vt deinceps nulla tentationum violentia, nulla infirmitatis molestia posset à cursu desiderij sui, quo totus in Deum pergebat, aliquatenus retardari. Erat autem circa obseruationes ordinis, & custodiam cordis sollicitus, & timoratus nimis, ita vt neminem me vidisse recolam tam studiosum conscientiæ propriæ mundatorem. Mirabantur omnes præsertim cōfessionum auditores quotidianam instantiam, vel potius importunitatem, qua eos quiescere non sinebat, sicut nec ipsi requiescere poterat confitendo, plangendo, plorando, non solum de otioso sermone aut signo (si quando illi vel rarò surriperet) verumetiam super vana & leui aliqua cogitatione, quod cæteri hominum exceptis paucis perfectis parui pendere solent seipsum scrupulosissimè diiudicabat, & quasi de crimine arguebat. Quia verò veraciter scriptum est: Quem diligit Dominus corripit, flagellat autem omnem filium quem recipit, nunquam huic venerabili viro paternæ misericordiæ correptio defuit, semper in ea carnis vitia resecans, & virtutes animæ pullulare, & fructificare faciens. Deniq; per plures annos vsque ad exitum suum grauibus & diuturnis incommodis flagellatus est, quę omnia non solum ęquanimiter tolerabat, verumetiam gloriabatur in illis, sicut in omnibus diuitijs. Factum est quodam tempore dum conquassatus & debilitatus esset vsquequaque ita, vt non sine dolore inclinis stare posset, nec propter hoc vnquam omitteret vt non ad omnem gloriæ decantationem profunde & deuotè diuinæ maiestati inclinando reuerentiam exhiberet, vt vespertinæ sinaxis in Ecclesia celebraretur. Ipso verò stante in retro choro iuxta quendam monachum virum æquè sanctissimum, ecce Angelus Domini apparuit ibi in specie pulcherrimi monachi adolescentis, cuculla indutus niue candidiore, quem tamen iste Arnulphus, minimè videbat. Cumque more solito ad gloriam psalmi deuotè se inclinaret, Angelus Domini parebat coram eo, & supplicantis caput suppositis manibus sustētabat, quem cum prędictus monachus collateralis eiusdem fratris Arnulphi cerneret, & ex fulgore vultus, & habitu Angelum esse deprehenderet, lætatus est valde super

super angelico aspectu, accessitque vt teneret eum, & deuotè amplexaretur. Cumque expansis manibus vellet tenere, atque constringere, ille subitò euanescens recessit ab eo, sed subito iterum apparens, stetit in alio loco. Videns verò illum monachus de nuo, cucurrit ad eum, & simili modo nitebatur apprehēdere eum, sed mox Angelo disparente, & protinus alibi re apparente, frustratus est homo à conatu suo. Quod cùm pluries factum fuisset, tandem Angelus ex toto disparuit, & qui se videndum obtulerat, teneri omnino non pertulit. Laborabat aliquando athleta Dei Arnulphus doloribus viscerum, quibus frequenter nimium arctabatur, & erat languor fortissimus, ita vt deficiente vitali spiritu, quasi vsque ad mortem angustiaretur. Cumq; aliquamdiu mutus, & insensibilis iaceret, de vita ipsius desperatum est, & propter hoc oleo infirmorum inunctus est. At vbi primum respirare potuit, erumpens in vocem confessionis, & laudis ait: Vera sunt omnia quæ dixisti Domine Iesu. Quod cùm sæpius iteraret, stupētibus qui aderant, & percontantibus quomodo se haberet, aut quare ista diceret, nihil aliud respondebat, nisi quia vera sunt omnia quæ locutus est Deus. Quidam autem ex ipsis dicebāt, quod præ acerbitate doloris cerebro turbatus esset, & quasi aliena loqueretur. Quibus ille respondit: Non est ita fratres, sed sano capite, & mente sobria, dico, quia vera sunt omnia quæ locutus est Dominus Iesus. At illi dixerunt: Et nos hoc verum esse fatemur, sed tu cur ista commemoras? Respondit, Dominus dicit in euangelio, quia si quis affectibus parentū, & diuitijs mundi propter amorem ipsius renunciauerint, centuplum accipiet in hoc seculo, & vitam æternā in futuro, ego itaque vim sermonis huius in præsenti experior, & centuplum meum iam nunc in hac vita recipio. Siquidem immensa doloris istius acerbitas, adeo mihi sapit ꝓpter spem diuinæ miserationis quæ in ea reposita est mihi, vt hac ipsa caruisse me nolim, pro cētuplicata mūdi substantia quā reliqui, quod si ego peccator indignus, adeò lætificor etiam in angustijs meis, quomodo sancti & perfecti viri tripudiant, & exultāt in consolationibus suis, verè etenim spiritale gaudium, quod modo est in spe, centies millies exuperat seculare gaudium quod nunc est in re. Si quis autem seculum relinquens, & id conuersionem veniens, cētuplum istud accipere non meretur, constat profecto quod ad huc perfectè omnia non reliquit, sed ex propria voluntate, quæ est mala proprietas, secum retinet aliquid. Hoc illo dicente, mirati sunt vniuersi, ab homine laico, & illiterato sententiam talem esse prolatam, nisi quod manifestè dabatur intelligi, quia Spiritus sanctus qui eum flagellari in corpore grauiter permittebat, intus suauiter in anima vngebat. (Ibidem. Vide etiam tit,. Consilium exemplo tertio, & titulo Beneuolentia, exemplo quinto.

EXEMPLVM XIII.

Conuertitur India ad fidem per captiuos Edisium & Frumentium.

Methodorus quidā philosophus inspiciendorum locorum, & vrbes perscrutandi gratia vlteriorem dicitur Indiam penetrasse, cuius exemplum imitatus Metropius quidam Tyrius philosophus simili ex causa adire Indiam voluit, habens secum duos paruulos, quos liberalibus litteris, vtpote propinquos, instituebat: quorum vnus, qui erat iunior, Edisius, alter Frumentius vocabatur. Igitur peruisis, & in notitiam captis his, quibus animus pascebatur, cùm philosophus redire cœpisset, aquę vel cæterorum necessariorum causa ad portum quendam nauis qua vehebatur

tur applicuit. Moris est inibi barbarorum, vt si quando fœdus sibi cum Romanis turbatum viciniq; gentes nũciauerint, omnes qui apud eos ex Romanis inuenti fuerint iugulentur. Inuaditur nauis philosophi, cuncti cum ipso pariter perimũtur. Pueruli reperti sub arbore meditantes, & lectiones suas legentes, barbarorum miseratio reseruati, ducũtur ad regem. Horum ille alterum, id est, Edisium sibi pincernam fecit. Frumentio verò, quem quasi perspicaciorem deprehenderat, & prudentiorem: rationes suas scriniaque commisit. Ex quo & in honore magno apud Regem habiti sunt, & amore. At verò moriens Rex, vxorem cum paruo filio regni reliquit hæredem, adolescentibus autem quid vellent agẽdi liberam dedit facultatem. Quos tamẽ regina suppliciter exorat, tanquam quæ nihil haberet in toto regno fidelius, vt secum vsquequo adolesceret filius regendi regni gubernaculo potirentur, præcipue Frumentius, cuius prudẽtia ad moderandum sufficeret regnum. Nam alius fidem puram, & sobriam mentem simpliciter exhibebat. Idque cum agerent, & regni gubernacula Frumentius haberet in manibus. Deo mentem eius & animos instigante, requirere sollicitus cœpit, si qui inter negotiatores Romanos Christiani essẽt, & ipsis potestatem maximam dare, ac monere vt conuenticula per loca singula facerent, atque Romano ritu orationis causa confluerent. Sed ipse multo magis eadem facere, & ita cæteros cohortari, fauore, & beneficijs inuitare, præstare quicquid oportunum fuisset, loca ædificijs, aliaq; necessaria præbere & omnimode gestire, vt christianorũ inibi semen exurgeret. Sed cum adoleuisset, regius puer, cui procurationẽ regni gerebant expletis omnibus, & ex fide traditis, multum licet detinẽtibus, & rogantibus vt manerent regina, & filio, ad orbem tamen denuo nostrum reuertuntur. Et Edisio festinante Tyrum parentes propinquosq; reuisere, Frumentius Alexandriam pergit, dicens æquum non esse opus occultare diuinum. Igitur rem omnẽ, vt gesta est, exponit Episcopo, ac monet, vt prouideat aliquem dignum virum, quem coogregatis iam plurimis Christianis, & Ecclesijs constructis in barbariam solum Episcopum mittat. Tum vero Athanasius (nam is nuper sacerdotium susceperat) attentius, & propensius Frumentij hæc dicta, gesta que considerans, in consilio sacerdotum ait: Et quem alium inueniemus talem in quo sit spiritus Dei, sicut in te qui hæc ita possit implere? Et tradito ei sacerdotio, redire eum cum Domini gratia iubet, vnde venerat. Qui cùm Episcopus perrexisset in Indiam, tanta ei data esse à Deo virtutum gratia dicitur, vt signa per eum fierent Apostolica, & infinitus numerus barbarorum conuerteretur ad fidem. Ex quo in Indiæ partibus, & populi Christianorum, & Ecclesiæ factæ sunt, & sacerdotium cœpit. Quæ nos ita gesta non opinione vulgi, sed Edisio Tyri presbytero postmodum facto, qui Frumentij comes prius fuerat, referente cognouimus. (Euseb. lib. 10. cap. 9.

EXEMPLVM XIV.

Oratione captiua mulier Reginam, puerumq́ue gentilem sanauit, & totam gentem Hiberorum ad fidem conuertit.

PER idem tempus etiam Hiberorũ gens, quæ sub axe Pontico iacet, verbi Dei fœdera, & fidem futuri suscepit regni. Huius tanti boni præstitit causam mulier quædã captiua, quæ apud eos reperta, cum fidelem & sobriam vitam duceret, ac pudicam totisque diebus, ac noctibus obsecrationes Deo peruigiles exhiberet, admirationi esse ipsa rei nouitas barba-

tis cœpit, & quid hoc ſibi velit curio-ſius perquirebant. Illa ſimpliciter vt res erat, Chriſtum Deum ſe hoc ritu colere fatebatur, nihil ex hoc barbari amplius præter nouitatem nominis mirabantur. Verum, vt fieri ſolet, ipſa perſeuerantia curioſitatem quandam mulierculis inſerebat, ſi quid emolumenti ex tanta deuotione caperetur. Mos apud eos eſſe dicitur, vt ſi paruulus ægrotet, à matre circũferatur per ſingulas, quo ſcilicet ſi aliquid remedij nouerint cõferatur ægrotanti. Cũque mulier quædam paruulum ſuum per omnes circũtuliſſet ex more, nec aliquid remedij cunctas domos luſtrãdo cœpiſſet, venit etiam ad captiuam vt ſi quid ſciret oſtenderet. Illa ſe humani quidem remedij nil ſcire teſtatur, Deũ tamen ſuũ Chriſtum, quem colebat, dare ei deſperatam ab hominibus ſalutẽ poſſe confirmat. Cumq; cilicio ſuo paruulum ſuperpoſuiſſet, atq; ipſa deſuper orationem fudiſſet ad Dominum, ſanum matri reddidit infantem. Sermo defertur ad plures, factiq; fama magnifici vſq; ad aures Reginæ prolabitur, quæ dolore quodam grauiſſimo corporis afflicta, & in deſperatione maxima rogat ad ſe captiuã deduci. Illa ire abnuit, ne præſumere amplius aliquid quam ſexus ſineret videretur: ipſa ſe Regina ferri ad captiuæ cellulam iubet, quam ſimiliter ſuper cilicium ſuum poſitam, inuocato Chriſti nomine, continuo poſt preces ſanã & alacrem fecit exurgere, Chriſtum eſſe Deum Dei ſummi filiũ, qui ſalutem hanc contulerat docet, eumq; qui ſibi auctor fuiſſet incolumitatis & vitæ commonet inuocandum, ipſum eſſe qui & regibus regna diſtribuit, & mortalibus vitam. Illa cum lætitia domum regreſſa, marito percunctanti cauſam tam ſubitæ ſanitatis aperuit: qui cum pro ſalute coniugis lætus mulieri munera deferri iuberet, illa, horũ, inquit, ô rex, nil captiua dignatur, aurum deſpicit, argentũ reſpuit, in ieiunio quaſi cibo paſcitur hoc ſolùm muneris dabimus, ſi eum qui me illa inuocante ſanauit Chriſtum Deũ colamus. Ad hoc Rex tunc ſegnior fuit, & interim diſtulit, ſæpius licet ab vxore admonit⁹, donec accidit quadam die venante eo in ſiluis cum comitibus ſuis obſcurari denſiſſimis tenebris diem, & per terræ noctis horrorem luce ſeducta cæcis iter greſſibus denegari. Alij alio diuerſi ex comitibus oberrant, ipſe ſolus denſiſſima obſcuritate circumdatus, quid ageret, quo ſe verteret neſciebat. Tũ repentè anxios ſalutis deſperatione animos cogitatio talis aſcẽdit: ſi verè Deus eſt Chriſtus ille quem vxori ſuæ Captiua prædixerat, nunc ſe de his tenebris liberet, vt ipſum ex hoc omiſſis omnibus coleret, & adoraret. Illico vt hoc nondum verbo, ſed ſola mẽte deuouerat, reddita mundo dies Regem ad vrbẽ perduxit incolumem: & reginę rem protinus, vt geſta eſt pãdit, & dixit euocari iã iamq; captiuã, & colendi ritũ vt ſibi traderet expoſcit, nec ſe vltra alium Deũ, quã Chriſtum veneraturum eſſe confirmat. Ad eſt Captiua edocet Chriſtum Deum, ſupplicandi ritum venerandiq; modum, in quantũ de his aperire fas erat fœminæ, pandit, fabricari Eccleſiam monet, formãq; deſcribit. Igitur Rex totius gentis populo conuocato, rem ab initio quæ erga ſe ac reginam geſta & facta fuerat exponit, ideq; edocet, & nondum initiatus ſacris fit Apoſtolus ſuæ gentis & populi. Credunt viri per regem, fœminæ per reginam, cunctiſque idem volentibus Eccleſia conſtruitur inſtanter, & eleuato iam perniciter murorum ambitu tempus erat quo columnæ collocari deberent. Cumque erecta prima, & ſecunda, vẽtum fuiſſet ad tertiam, conſumptis omnibus machinis, & bonum, hominumq; viribus, cum media iam in obliquum fuiſſet erecta, & pars reliqua nullis machinis erigeretur, & repetitis ſecũdò, & tertiò, ac ſæpius viribus, nec loco quidẽ attritis omnibus mo-

ueri potuit. Admiratio erat totius populi, Regis animositas hebescebat, & quid fieri deberet omnes simul latebat. Sed cum interuentu noctis omnes abscessissent, cunctiq; mortales, & ipsa opera cessarent, Captiua sola in oratione pernoctans mansit intrinsecus. Tum ecce matutinus & anxius cum suis omnibus ingrediens. Rex vidit columnam, quam tot machinæ, ac tot populi mouere non quiuerant, erectam, & supra basim suam libratè suspensam, nec tamen suppositam, sed quantum vnius pedis est spatium in aëre rependentem. Tum verò omnes populi contuens, & magnificantes Deum, veram esse Regis fidem, & Captiuæ religionem præsentis miraculi testimonio perhibebant. Ecce adhuc mirantibus, & stupentibus cũctis, in oculis eorum sensim supra basim suam nullo contingente columna deposita summa libratione consedit. Post hoc reliquus numerus columnarum tanta facilitate suspensus est, vt omnes, quæ superfuerant ipsa die locarentur. Postea verò quàm Ecclesia magnificè constructa est, & populi Dei fidem maiore ardore sitiebant, Captiuæ monitis ad Imperatorem Constantinum totius gentis legatio mittitur, res gesta exponitur, sacerdotes mittere exhortatur, qui cœptum erga se Dei munus implerent. Quibus ille cum omni gaudio & honore transmissis, multo amplius ex hoc lætatus est, quàm si incognitas Romano imperio gentes, & regna ignota iunxisset.

(Eusebius libro 10. capit. 10.

EXEMPLVM XV.

Conuertitur gens Burgundionum, eo quod Deum Christianorum, suorum fidelem adiutorem esse audierit.

QVædam gens vltra Rhenum fluuium Burgundionum vitã quietam agunt; & penè omnes fabri lignorum sunt, ex qua mercede pascuntur: quorum regionem Huni vastabant crebra inuasione, & plurimos occidebant. Illi licet anxietate constricti, ad nullum se tamen hominem contulerunt, sed alicui Deo se committere cogitabant. Et audiẽtes quia Romanorum Deus fortiter adiuuat se timentes omnes communi consilio ad credulitatem Christi confugiunt venientes in vnam ciuitatem Galliarum, vt ab Episcopo Christianorum baptisma mererentur. Ille eos septem diebus faciens ieiunare, & imbuens fide, baptizatos octaua die abire præcepit. Qui sumpta fiducia, contra tyrannos alacriter festinantes, spe sua priuati non sunt. Nam Rex Hũnorum, nomine Sutatus, cùm per noctem fuisset ciborum nimia voracitate correptus, Burgundiones gentem inimicam sine duce reperientes, & pauci pluribus resistentes facta congressione vicerunt. Nam cùm essent tria millia, circa decem millia peremerunt. Et ex illo die cuncta gens feruentissimè in christianitate permansit (Eusebius. lib. 12. hist. Trip. c. 4. Vide etiam tit. Affectus. exemplo 5. & tit. Cœlestis gloria, exemplo 3.

EXEM-

EXEMPLVM XVI.

Conuertitur per beatum Bernardum oratione Henricus germanus regis Franciæ.

ACcidit tempore quodam, vt Henricus germanus Regis Franciæ, veniret in Claramuallem, locuturus beato Bernardo super quodam sæculari negotio. Totum etiam conuentum visitans, illius se orationibus commendauit. Cui venerabilis Abbas inter cætera vitæ salutaris monita respondit: Confido in Domino, te non moriturum in eo, in quo nunc es statu, sed velociter experimento probabis, quantum tibi prosit istorum oratio, quos expetisti. Quod eodem die probatum est. Nam multis spiritualibus viris exultantibus de eius conuersione sui eum lugebant, & tanquam mortuum cernerent, ita inconsolabiliter eiulabant. Cùm socij, ac tota familia Henricum, vt iam dixi, deplangerent, Andreas quidam Parisiensis, ex nimia impatientia doloris, quasi in furorem versus, Dominum suum ebrium, insanum, mentisq; impotem vociferabat, neque conuitijs, neque blasphemijs parcens. Et cùm Henricus virum sanctum deprecaretur, vt pro illius conuersione operam daret, respondit: Ne sis pro illo sollicitus, anima eius modo in amaritudine est, tuus est ille. Et cùm repeteret audiente Andrea hoc verbum, ille sanctam religionem plurimùm abhorrens, talia in corde suo tacitus voluebat, sicut postea confessus est. In hoc te nuntio falsum esse prophetam, de hoc enim certus sum, quod locutus es verbum, & non fiet. Hoc tibi coram rege, & principibus, & celebri conuentu improperabo, vt falsitas tua omnibus innotescat. Et cùm altera die recederet, mala omnia monasterio imprecans, & valdè funditus subrui desiderans, in ipsa nocte victus & quasi vinctus, trahente se gratia, & vim faciente spiritu Dei, vix diem expectare potuit, & ad monasterium reuertens, cunctis mirantibus, alterum se exhibendo Saulum, beato viro se dedit. (Cæsar. lib. 1. c. 19. Vide etiam tit. Bona iniustè acquisita exemplo 5.

EXEMPLVM XVII.

Conuertitur dominus Bernardus humili conuersatione beati Francisci, & dominus Syluester eiusdem feruore, & domini Bernardi sanctitate.

CVM sanctus Franciscus adhuc esset in habitu sæculari, tamen totus despectus, à spe sæculi desperatus, & propter pœnitentiam totus deformis & squalidus, ita vt à multis putaretur insanus, per magnum tempus sic eundo per Assisium, luto, & lapidibus tam à suis, quàm ab extraneis innumeris afficiebatur iniurijs. Ipse vero patientissimè, vt surdus & mutus, in omnibus pertransibat hilari facie. Dominus autem Bernardus de Assisio, qui erat de nobilioribus, & ditioribus, & sapientioribus de tota ciuitate, cuius consilijs omnes acquiescebant, considerare sapiẽter incœpit tam altum mundi contemptum in sancto Francisco, & tantam constantiam in iniurijs, & tantam longanimitatem in tolerando, ita quod quasi per duos annos sic abominatus & despectus ab omnibus, semper constantior videbatur. Dixit in corde suo dictus Dominus Bernardus: Nullo modo posset esse, quod iste Franciscus non haberet gratiam Dei. Et inspiratus à Domino, inuitauit sanctum Franciscum, vt manducaret cum eo de sero. Cui sanctus Franciscus humiliter assentiens, manducauit cum eo illo sero. Dominus autem Bernardus proposuit in corde suo, velle experiri san-

ri sanctitatem sancti Francisci, vnde inuitauit eum, vt illa nocte in domo sua quiesceret. Et sancto Francisco humiliter annuente, dominus Bernardus fecit parari lectum in sua camera propria, in qua iugiter de nocte lampas ardebat. Sanctus autem Franciscus, vt intrauit cameram, vt absconderet diuinam gratiam quam habebat, statim proiecit se in lectum, ostēdens se velle dormire: dominus autē Bernardus posuit in corde suo illum latenter obseruare de nocte. Vnde vsus est tali cautela, quod cùm aliquantulum in suo lecto quieuisset, finxit se altè dormire & profundissime stertere. Sanctus autem Franciscus secretorum Dei fidelis absconditor, cùm æstimaret dominum Bernardum profundè dormire, in profūdo noctis surgit de lecto, & eleuata facie in cælum, & eleuatis etiam manibus, & oculis ad Deum, totus intentus, & feruenter ignitus, deuotissime orans, dicebat: Deus meus & omnia. Et hæc verba cum tantis lachrymis ingeminabat ad Deum, & cum tanta morositate frequentabat, quod vsque ad matutinum aliud non dicebat, nisi Deus meus & omnia. Hæc autem dicebat sanctus Franciscus, admirans diuinæ maiestatis excellentiam, quæ pericli tanti mundo condescendere videbatur, & per ipsum suum filium de salute pauperum disponebat remedio prouidere. Spiritu enim prophetico illuminatus, præuidendo magnalia, quæ per ipsum suum ordinem Deus erat facturus, & eodem docente spiritu suam insufficientiam & paruitatem virtutis considerans, inuocabat Dominum, vt quod ipse non poterat, ipse Deus perficeret, sine quo nihil potest humana fragilitas: propterea dicebat: Deus meus & omnia. Dominus autem Bernardus, lampade ibi lucente, cuncta videns, & prædicta verba diligenter, & sancti deuotionem vigili obseruatione perpendens, à Spiritu sancto accensus in medullis cordis intrinsecus, statim manè facto; aduocat sanctum Franciscum, & ait: Frater Francisce, ego penitus proposui relinquere mundum, & sequi ad quæcunque mandaueris. Sanctus autē Franciscus hæc audiens, exultauit in spiritu, & cum gaudio magno ait: Domine Bernarde, istud est opus tam arduum, quod de hoc est Domini nostri Iesu Christi consilium requirendum, vt ipse dignetur beneplacitum suum nobis ostendere, qualiter illud perficere debeamus, & ideo pergamus simul ad Episcopatum, vbi est vicinus bonus sacerdos, & faciemus dici missam, qua audita orabimus ibi vsque ad tertiam. In oratione autem nostra petemus à Domino nostro Iesu Christo, vt dignetur nobis ostendere interna apertione missalis viam sibi beneplacitam, quam debeamus eligere. Dominus autem Bernardus dixit: Placet quod dicis. Iuerunt ergò ad Episcopatum, & audita missa, & oratione vsque ad tertiam protelata, sumpsit sacerdos prædictus missale ad rogationem sancti Francisci, & domini Bernardi, & signo crucis se muniens, aperit euangelium in nomine Domini nostri Iesu Christi, in qua apertione primo occurrit: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. In secunda apertione occurrit: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam. In tertia occurrit: Nihil tuleritis in via. Et his visis, dixit sanctus Franciscus Domino Bernardo: Ecce signum Domini, quod habemus: vade, & perfice quæ audisti & benedictus sit Deus noster Iesus Christus qui dignatus est viam suam euangelicam demonstrare. Statim autem Dominus Bernardus cuncta bona sua distraxit, quæ erant valde magni valoris, & omnia pauperibus tribuebat, portans plenum gremium pecunia, & viduis, & orphanis, peregrinantibus, & Deo seruientibus affluenter & liberaliter dispergebat, san-

cto Francisco ad omnia supra dicta ipsum sociante, & fideliter adiuuante. Dominus autem Siluester dum dispergi videret hæc omnia, auaritia ductus, dixit sancto Francisco: Tu de quibusdam lapidibus pro Ecclesijs reparandis non plenè soluisti. Sanctus autem Franciscus admirans eius auaritiam, & nolens cum ipso contẽdere, vt verus euangelij obseruator, omni petenti se tribuens, misit manũ suam in sinum Domini Bernardi, & plenam pecunia posuit in sinum Domini Siluestri, & ait: Si adhuc plus petas, plus darem. Ille autem contentus recessit. Post hæc Dominus Siluester, cùm redisset domum, & de sero cogitasset quæ fecerat in die, redarguens auaritiam suam, & recogitans feruorem Domini Bernardi, & sanctitatem sancti Francisci in prima, secunda, & tertia nocte ostensa fuit sibi crux aurea procedens ex ore sancti Francisci, cuius summitas cœlos tangebat, & brachia protensa in latum vsque ad mundi fines videbantur extendi. Propter quod tactus à Domino, cuncta bona sua distraxit, & pauperibus dedit, & factus postmodum frater Minor, tantæ fuit sanctitatis & gratiæ, quod loquebatur cum Deo, sicut amicus cum amico, sicut sanctus Franciscus pluries est expertus. Dominus verò Bernardus omnibus suis dispersis pro Deo, & omnino pauper euangelicus factus, tantam gratiam à Deo ꝓmeruit, quod sæpe rapiebatur ad Dominum. Et sanctus Franciscus prædicabat eum reuerentia dignum, & dicebat quod ipse ordinem istum fundauerat, pro eo quod euangelicam paupertatem omnia pauperibus distribuendo ipse primus incæpit, nihil penitus sibi reseruans, sed nudum se offerens brachijs crucifixi, qui est benedictus in secula seculorum. Amen. S. Bonauent. in vita S. Francisci cap. 3. & lib. 1. Chron, Minorum Gall, 27. & cap. 8. Vide etiam tit. Beneuolentia exemplo. 6.

EXEMPLVM XVIII.

Defuncti anima post centum Pater noster fratris Conradi, liberatur à pœnis, & post liberationem, illi fratri gratias egit propter conuersionem, & liberationem.

ZElator euangelicæ regulæ beati patris nostri Frãcisci sanctus frater Conradus de Offida fuit religiosæ vitæ, & meriti tanti apud Deũ, quod tam in vita ipsius, quàm morte Dominus Iesus eũ multipliciter honorauit. Nam cùm adhuc viueret, & vt Forensis ad locum Offidæ venisset, fratres eum rogauerunt, quod amore Dei cuidam fratri iuuenculo prædicaret, qui tam inordinatè, & tam pueriliter se agebat, quod senes, & iuuenes de illa familia plurimum conturbabat, & de horis canonicis, & de alijs regulæ disciplinis, aut parum, aut nihil curabat. Vnde frater Conradus compatiens illi iuuẽculo, & alijs fratribus ꝓpter illum multipliciter tribulatis, ad preces illorum humiliter inclinatus, vocauit illum seorsum, & in visceribus charitatis dixit sibi verba tam efficacia, & diuina, quod statim facta est manus Domini super eum iuuenculum, & mutatus est in virum alterum, ita quod factus est de puero senex, ita obediens, ita sollicitus, & deuotus, ita pacificus, & obsequiosus, & ad omnia virtuosa opera ita studiosus, quod sicut antea per ipsum tota familia turbabatur, ita omnes post plenam conuersionem quam in virtutibus fecerat exultabant, & dilectionem ad eum quasi ad Angelũ ferebant. Post hanc vero conuersionem paucis diebus elapsis infirmatus est, & migrauit à sęculo, de quo fratres multum doluerunt. Post mortem verò illius cum frater Conradus, qui conuerterat eum staret in

oratione de nocte ante altare dicti conuentus, ecce venit anima eius ante fratrem Conradum tanquam patrē eum deuotè salutans, qui ait: Quisnam es tu? Respondit: Ego sum anima iuuenis nuper defuncti. Cui ille: O fili charissime, quid est de te? Respondit: Pater charissimè gratiæ Dei, & doctrinæ vestræ benè mihi est. quia non sum damnatus, tamē propter aliquas meas culpas non plenè purgatas, propter modicum temporis quod habui, magnas sustineo purgatorias pœnas, sed rogo te pater, vt sicut tua pietate mihi dum viuerem succurristi, ita nunc in meis cruciatibus digneris succurrere, vt dicas pro me aliquod Pater noster, quia oratio tua valde acceptabilis est coram Deo. Frater verò Conradus libenter assentiens, dixit semel Pater noster, cum (Requiem æternam) Quo dicto, anima illa dixit: O pater sancte, quantum profuit mihi, rogo quod iterum mihi dicas. Et cum dixisset iterum, anima illa ait: Pater sancte sicut oras, tota alleuior, & rogo quod orare non cesses. Frater vero Conradus sentiens quod anima illa suis orationibus iuuabatur, dixit sibi centum Pater noster. Quibus dictis, anima illa dixit: Ex parte Domini nostri gratias tibi ago, vt ipse de hac charitate tibi mercedem æternā tribuat, quia propter orationem tuam ego sum à pœnis omnibus liberata, & pergam nunc ad gloriam paradisi. Et his dictis perrexit ad Dominum. Frater verò Conradus vt lætificaret fratres totum recitauit per ordinē, quod in nocte præcesserat, vnde ipsi, & alij fuerunt plurimum consolati, (Bartholomæus de Pisis li. 1. Conformitatum D. Francisci ad Christum c. 13.

EXEMPLVM XIX.

Conuertitur magister Rolandus omnes delitias eius citius transire conspiciens.

CVm magister Rolandus Cremonensis in festo quodam de scarletico panno haberet nouas & preciosas vestes, & solemnibus epulis interfuisset, cum socijs, & totam illā diem in lusibus, & vanitatibus, & huiusmodi vana gloria transegisset, in sero ad se reuersus, tacitè intra se ait: Vbi est festum quod fecimus, & tota illa lætitia quo abijt? Vidēs ergò quod omnis mundi lætitia transit citò, & ad dolorem couuertitur, sequenti die ordinem est ingressus, in quo multis annis deseruiuit Domino sanctitate, fama, scientia, & doctrina præclarus. (Ex vitis fratrum Prædicatorum parte 4. cap. 8.

EXEMPLVM XX.

Verbum Dei audiens doctor Moneta, conciones ne conuerteretur fugiens conuertitur, & plures suo exemplo ad conuersionem incitauit.

CVm sanctæ memorię frater Reginaldus quondam Aurelianensis Decanus Bononiæ frequēter prędicationi insisteret, & plures magnos clericos, & magistros attraheret, Magister Moneta (qui tunc in artibus legens in tota Lombardia famosior erat) visa conuersione tantorum, cœpit timere multū quod caperetur in sermone illius. Vnde eum inquantum poterat declinabat, & omnes scholares suos verbo, & exemplo suo auertebat à prædicatione eius. In festo autē sancti Stephani cum scholares prædictum magistrum ad sermonem attraherēt, nec ipse propter scholares, nec propter honorem se absentare posset dixit

dixit eis: Eamus priùs ad miſſam. Iuerunt ergò, & non tantùm vnam, ſed tres audiuerunt. Tūc inſtantibus illis ait: Eamus nunc ad ſermonem. Veniens ergò inuenit eum prædicātem, & maiorem Eccleſiam ita plenam, quod intrare non potuit. Vnde ſtans ad fores Eccleſiæ, & auſcultans, in primo verbo captus eſt: quod tale erat. Ecce (inquit) video cœlos apertos. Et inquit in præſenti aperti ſunt cœli ad introeundum. Quilibet qui vult poteſt ianuas apertas intrare, videant, & timeant miſeri negligentes, ne eis qu claudunt Deo cor ſuum, & os, & manus, regnum cœlorum claudatur, & introire nō poſſint. Quid ergò tardatis chariſſimi? Ecce aperti ſunt cœli. Finita ergo prædicatione, venit ad eū magiſter Moneta compunctus verbo Dei, & ei ſtatum ſuum, & occupationes exponens in manibus eius profeſſus eſt. Et quia erat multipliciter impeditus de licentia ipſius fratris Reginaldi per annum & amplius remanſit in habitu ſæculari, non tamen inutiliter. ſicut enim multos prius ab eius prædicatione auerterat: ſic poſtea quamplurēs non ſolùm ad prædicationem: ſed etiam ad ordinem adduxit. Trahebat eos ad ſermonem, & modo hunc, & modo illum ad ordinē inducebat, & cum ſingulis quaſi de nouo profitebatur. Ingreſſus autem ordinem qualis in omni ſanctitate fuerit quantum in verbo & doctrina, & hæreſum confutatione profecerit: non de facili poſſet ſcribi.

EXEMPLVM XXI.

Conuertitur quidam ſolemnis magiſter humili admonitione paſtoris ſui.

FRater quidam qui magnum locum diu tenuit in ordine, cum miſſus fuiſſet ſatis iuuenculus Pariſios, ad ſcolas, & vidiſſet ordinem Prædicatorum tunc exurgere: & familiaris eſſet ordini Ciſtercienſi (cuius ordinis fratres ſolebant reperiri in domo patris ſui) frequēter in orationibus ſuis petebat à Domino, vt concederet ſibi mori in ordine Ciſterciēſi vel fratrum Prædicatorum. Licet autem ex dono gratiæ diuinæ caueret ſe à multis peccatis, & propter ſpem ſalutis interdum portaret cilicium occultè, & aliquas eleēmoſynas faceret, & ad officium diuinum non in feſtis tantum, ſed quaſi omni die ad Eccleſiam beatæ Mariæ, & ad ſermones quaſi ſemper & libenter veniret, tamen nec ad prædicationem magiſtri Iordani, qui tunc multos commouebat, nec alicuius alterius mouebatur ad ingreſſum ordinis. Cùm autem poſtquam rexerat in artibus, audiret iura canonica, interdum in manè (ſocijs ſuis neſcientibus) ibat ad ſcholas Theologiæ. Contigit autem in quodam die feſto auditis veſperis in Eccleſia ſancti Petri, in cuius parochia tunc morabatur, redeuntibus alijs ſcholaribus ipſum remanere in vigilijs defunctorum. Cum autem ventum eſſet ad lectiones legēdas, incœpit capellanus dictæ Eccleſiæ, qui ſatis ſimplex videbatur, & bonus, ipſi loqui in hunc modum. Chariſſimè, tu parochianus meus? At ille reſpondit: Domine moror in tali domo. Et ſacerdos: Bene ergò parochianus meus. Et ideo volo liberare animam meam de vobis. Et poſt. Scitis enim quid vos promiſiſtis Domino in baptiſmo. At ille: Et quid promiſi? Et ſacerdos: Vos, inquit, promiſiſtis vos abrenunciare ſathanæ, & omnibus pompis eius. Ille qui vos portabat loquebatur pro vobis, & reſpōdebat, abrenūcio. At ille: Quare dicitis vos hæc? Et ſacerdos: Chariſſime, propter hoc, quia multi ſunt ſcholares qui multum ſe cruciant, & multa ſuſtinent longo tempore Pariſijs in ſtudendo, quod nihil eſt niſi pompa ſathanæ: dicunt enim in cor de ſuo, quando ſtudueris Pariſijs, & fueris magiſter in illa, & in illa facultate

cultate, rediens ad terram tuam eris famosus, & reputaberis magnus clericus, honoraberis ab omnibus, dabuntur tibi beneficia, ascēdens ad dignitates, & huiusmodi. Et quid est hoc nisi magna pompa sathanæ? Charissimè, caueatis vobis à tali intentione in studio vestro, & videte quomodo multi magni magistri, & clerici relinquunt mundum, aduertentes nunc, quod ferè omnia quę sequũtur homines in mundo, pertinent ad pompam sathanæ. Cùm autem hæc diceret sacerdos: ecce finita lectione vna Clericus incœpit responsorium. Heu mihi Domine, quia peccaui nimis in vita mea. Quid faciam miser, vbi fugiam, nisi ad te Deus meus? & sic verba sacerdotis ex vna parte, & cantus prædicti clerici ex altera, quasi duę tubę intrantes ad cor eius, commouerunt eũ, in quandam inusitatam compunctionem magnam, & abũdantiam lachrymarum. Recedens ergo inde quocunque ibat, vbicumq; ipse stabat, deuotissimè gestabat, verba prædicta in visceribus, & pręcipuè illud verbum responsorij prędicti. Quid faciam miser, vbi fugiam, nisi ad te Deus meus? Cum autem hoc reuoluit quasi continuè in corde videbatur sibi, quasi quędam vox in anima sua respondere, quo fugies, nisi ad sanctum Iacobum ad fratres Prædicatores? In illis autē diebus cum more solito iret ad beatam virginem adorandam, tanta data fuit ei multoties gratia compunctionis, & deuotio lachrymarum, & affectio cordis incōsueto quod vltro desipiente sibi mũdo, post paucos dies iuit ad fratres sibi notos ad sanctũ Iacobum, & ordinauit cũ eis de ingressu suo, post solutionem debitorum quorundam. Interim autem locutus est domino Hugoni, qui factus est postea Cardinalis, qui fuit magister suus, & reuelauit sibi propositum suum, confidens quia eum non impediret, quia bonus homo fuit, & Baccalaureus in Theologia. Quo audito, ipse gratias agens Deo, confortabat eum dicens: Sciatis magister, quod ego hoc idem proposui, sed non possum statim intrare, quia habeo expedire quædam negotia Domini mei VVilhelmi de Sabaudia, cum quo nũc sum sicut scitis. Sed intrate securè, & sitis securus, quod ego vos sequar in festo beati Andreæ. Ipse, & Dominus Hugo in sequenti quadragesima in cathedra B. Petri ordinem sunt ingressi. (Eiusdem libri, qui dicitur Vitas fratrum Prædicatorum parte 4. cap. 1c.

EXEMPLVM XXII.

Conuersione sodalium suorum prouocatus studens quidam, proiectis libris quasi insanus ad prædicatorum ordinem festinauit, & conuertitur Guerricus timore mortis, quia audiuit omnes antiquos patres veteris testamenti obijsse.

FVIT etiam Parisijs alius magnus clericus, & in Iure peritus, qui audiens ingressum quorũdam scholarium amicorum suorum, quos ante se tenebat apertos, quos etiam non clausit, oblitus etiã quæ in domo sua habebat, solus quasi amēs factus, cursu festinabat ad fratres. Cum autem obuiasset cuidam noto sibi, & quæreret quomodo sic solus curreret, non sistens gradũ, hoc solum respondebat: Ego vado ad Deum, veniens autem ad locum vbi se receperant fratres (quia nondũ ibi domũ habebant) & inueniens magistrum Iordanum, & fratres congregatos proiecto quodã mantello serico prostrauit se in mediũ quasi ebrius, nihil aliud dicens nisi hoc. Ego sum Dei, ego sum Dei. Magister autem Iordanus nulla facta alia examinatione, vel respōsione præmissa. hoc solum respondit: Ex quo estis Dei, & nos in eius nomine consignamus vos ei. Et surgens induit eum. Hæc autem duo narrauit qui interfuit illis, & hęc vidit,

vidit, & audiuit, & vnus ex illis fuit frater Guerricus, qui diu in diuerſis locis ſectans ſtudia in Logicalibus,& quadriuialibus,& naturalibus, & in Medicina, & excellenter poſt rexit in ordine in Theologia Pariſijs, retulit introitus ſui hanc fuiſſe cauſam. Semel enim dum audiret legi in Eccleſia. Factum eſt omne tempus quod vixit Adam nongenti triginta anni, & mortuus eſt. Facti ſunt dies Seth nongenti duodecim anni, & mortuus eſt. Facti ſunt dies Enoch nongenti quinque anni, & mortuus eſt, & cætera quæ ſequuntur de mortibus eorum, qui tamdiu,& tantum vixerunt, quid faciemus, & nos etiam moriemur? Hac ergo vtili & ſancta cogitatione compunctus, ordinem deuotiſſime intrauit. Cuius etiam vita quam ſancta doctrina, quam vtilis,& clara fuerit, notum eſt toti ordini,& Eccleſiæ Dei (Ibidem cap.10.& 11.de Guerrico.

EXEMPLVM XXIII.

Conuertitur quidam præ delitijs omnẽ pænitentiam abhorrens, cum audiſſet ſubter te ſternetur tinea, &c.

ERat quidam ſcholaris Bononiæ nimiũ declinatus, de quo ſemel ſecundo & tertio viſum eſt cuidam fratri, quod ſi moneretur, ordinem intraret. Venit ergo ad Suppriorem fratrem, qui eius compatriota erat,& quod ter viderat, reuelauit. Ille autem reſpondit: Diuitijs & delitijs plenus, vix poterit deſerere vitia adoleſcentiæ ſuæ. Cum frater Deo omnia poſſibilia aſſereret, cogitãs Supprior, quod res à Domino fieret, conſenſit, & iuit ad domum illius. Sed cum intraret cameram,& eius delicationem in lecto & veſtimentis attenderet, expauit: nec voluit aliq.d ſibi loqui. Sed ſcholaris timens ꝙ ipſum ad ordinẽ ducere vellet, ait: Frater ſi vultis aliquid mihi loqui, nolo audire niſi promittatis mihi, quod nihil de Deo mihi dicatis. Tunc Supprior reſpondit: Loquemur de patria, & de parentibus noſtris, & in fine tantum duo verba dicam vobis de Deo. Qui ait: Bene, ſed cauete ne plura dicatis. Cũ igitur diutius fuiſſent familiariter locuti, ſurgens Supprior, ait: Recedo, redibo, ſed illa duo verba quæ promiſeram dicam. Scitis vos Domine Reginalde, qualem lectum habebunt in ſeculo, qui hic non pœnitent in iſto ſeculo? Reſpondit: Non. At ille: Eſaias propheta oſtendit, dicens: Subtus te ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. Exponens ei hæc verba, licentiatus ab eo, redijt ad conuentum. Ille autem in tanta meditatione remanſit iſtarum tinearum, & vermium, quod nihil aliud poterat cogitare. Quam cogitationem volens per riſus,& ludos,& ſolatia ſociorum remouere à corde non poterat, ſed magis ac magis ei illabebatur. Sicque amaritudinem quam ex hoc ſentiebat ferre non ſuſtinens, poſt dies aliquos ordinem intrauit eligens in lecto duro, & paupere, reſiduum vitæ pertranſire, vt poſt mortem in cœlum portaretur ab Angelis, magis quam hic laſciuire in ſtatu ſuo,& poſtea ſepeliri in inferno cum tinearum, & vermium corroſione perenni. Quorũ hic nec per dies aliquos cogitationẽ potuit tolerare. (eadem parte 4. cap. 12.

EXEMPLVM XXIIII.

Conuertitur quidam quia vidit teneritudinem ſuam inferni pænas tolerare non poſſe.

NArrauit beatæ memoriæ magiſter Iordanus de quodam iuuene nobili, pulchro & delicato, quod cum intraſſet ordinem prędicatorũ ſuadebatur ſibi à quodam magno

litteraro,

litterato,(& amico parentum suorum vt ordinem exiret,& dicebat: Melius, est vt modo sine peccato ex eas, & sine nota quam postea. Tu tenerrimus es,tam durum ordinem non poteris tolerare. Cui iuuenis ille respondit: Causam,quam mihi assignatis ad exitum,hanc scio mihi fuisse motiuam ad ingressum. Cogitaui enim apud me, dicens: Si nullam asperitatem possum pati in seculo,quomodo illas pœnas intolerabiles & innumerabiles sufferre potero in inferno? Ideo decreui in præsenti istam sustinere asperitatem, vt in alio sæculo æternã non patiar: sed hic cum pauperibus pauper sim, vt diues in regno cælorũ efficiar.(eadem parte 4. cap. 12.

EXEMPLVM XXV.

Fraudulẽtia quadam pia quidam sodalem suum insolentem in spelunca inclusit,& monachum ac eremitam effecit.

ERant duo boni socij de ordine vagorum qui diu histrionica libertate per mundum fuerant diuagati,quorum vnus demum compũctus latenter se à socio suo abstraxit, & in quodam inclusorio quod erat in nemore, se recepit. Vbi per aliquot annos pœnitentiam agens, deuotione sedula Domino seruiebat. At verò socius eius vehementer admirans, quonam iste deuenerit, totam illam circuiens regionem sollicitus ipsum requirebat. Qui tãdem audiens, quomodo quidam homo ignotus in tali nemore, in quodam spelunca inclusus habitaret,cogitare cœpit,an fortè ille socius suus esset, & gradu concito illo properauit.Cognito quod ipse esset,non modico exhilaratus & gaudio,cœpit velle eum allicere, vt exiret,& ad pristinam societatem rediret,asserens quomodo mundus modò multo floridior, & delectabilior foret, quàm prius, & multa talia oblectamenta ei indicauit.Ille verò iam in Dei timore fundatus, nullatenus adquieuit. Sed cùm ille propulstre aures illius non cessaret,ille tandem antiquæ artis ingenio vel fortè diuino nutu cogitans, qualiter vexationem suam redimeret, & artem arte falleret, ait ei: Si tu poteris lapidẽ ab ore speluncæ remouere, & extrahere,tecum ibo. Erat enim spelunca illa vndique clausa,& non nisi desuper per vnum foramen introitus, exitus patebat: quod tamen foramen grandi lapide claudebatur. Quod iste audiens lætus efficitur, quasi iam chari socij adepto consensu,nec mora ascendit,superiùs lapidem amouit, & socium ingenio quo potuit extraxit. Cumque simul per nemus pergerent, dixit ille qui fuerat inclusus,ad socium suum. Ah! quid sum oblitus, remansit in cella saccus pecuniæ, vis vt reuertamur, & tollamus eum? Qui respondit: Omnino tollamus eum nobiscum. Redeuntes ergò cũ venissent ad cellam, dixit ille qui prius intus fuerat. Ego longa sessione debilitatus non bene valeo ascendere, ascende ergo tu & intra, & pecuniam ad caput lectuli quæras. Et cum ille intrasset,ille post eum ascendens lapidem ad os speluncæ aduoluit, sociumque intus inclusit, & descendens ad fenestram, ait: Clare socie sperò in misericordia Dei quod iam emendauerim peccata mea, sede tu hic per tantundem temporis,& emenda peccata tua,& serui Deo, quia satis diu diabolo seruiuisti. Sed iste putans esse iocum, rogauit, vt se exire permitteret, ille autem fortius obserans speluncam,dixit ei quod animum suum ad hoc applicaret,quia eum inde nullatenus esset emissurus. Hortabatur autem eum quotidie verbis sanctis,& sedulè ministrauit ei. Ipse autem primitus cum magna impatientia,& indignatione audiuit eum.Sed illo crebrius orante pro eo& salubribus monitis, & exemplis sanctorum Patrum

cœpit.

eum continuò exhortante, paulatim verbis exhortantis animum adhibere cœpit. Et tandem accedente Dei gratia necessitatem in volũtatem vertit, & sic ambo in sancto proposito perdurantes vitam suam feliciter terminauerunt. (Ex vitis fratrum Eremitarum sancti Augustini.

EXEMPLVM XXVI.

Conuertitur Theodorus diuinorum beneficiorum consideratione compunctus.

POst hæc angelica admonitione Pachomius edoctus, ad locum, cui Tabenense vocabulum est, se contulit, atque multiplicatis ibi aliquibus cellulis cœpit adunare discipulos. Talis igitur & tanta sancti patris cõuersatio longe, lateque crescens alios quidem ad agendas Domino gratias excitabat, plures quoque ad amorem monachicæ conuersationis feruenter accendit, inter quos & Theodorus adolescens annorum ferè xiij. christianis atque secundùm sæculum prælatis ortus parentibus, hoc modo conuersus est. Octauo idus Ianuarias quædam apud Ægyptum celebrabatur ex more festiuitas. Cernens itaque Theodorus domum suam amplam, splendidam, & omnibus bonis abundantem, per gratiam Dei compunctus corde, talia secum cœpit euoluere. Quid tibi proderit infelix Theodore, si totum mũdum lucratus fueris, & temporalibus vtens vsquequaque diuitijs ab illis æternis bonis, & immortalibus excludaris? Nullus enim potest & præsentibus delitijs perfrui, & perennis gloriæ præmia promereri. Super his ergò fortiter ingemiscens penetralia suæ domus ingressus est & procidens in faciem suã cum lachrymis, ait. Omnipotens Deus, qui occultorum es cognitor, tu scis, quia nihil horũ quæ sunt in hoc sæculo amori tuo præpono, propter quod obsecro te vt illuminans animam meam dirigas, ne in æternam mortem obtenebrata peccatis obdormiat, sed redempta tuo munere per omnia te collaudet, atque glorificet. Hæc eo orante venit mater illius, & videns oculos eius plenos lachrymis, ait: Quis te charissime contristauit vt sequestreris à nobis. Solliciti ac dolẽtes vbique te quærebamus, vt nobiscum pariter epuleris. Qui respondit: Perge, quæso mater, & cibum sume, quia nunc ego manducare non possum. Et cùm ad scholas ambularet vt litteras disceret, ieiunabat vsque ad vesperum frequenter, & biduana ieiunia transigebat per duos annos, omnibus preciosis & delicatoribus cibis abstinens, seq; ad perfectam continentiam quãtum ætas illa patiebatur extendens. Cœpit itaque intra se tractare quatenus monasterium peteret, seq; sanctæ regulæ manciparet, & deserens omnia quæ habebat, quosdã religiosos viros reperit optima institutione viuẽtes, habitauitq; cum eis in Domini amore proficiens. Hic post attractus fama bonæ conuersationis Pachomij & fratrum ipsius, peruenit tandem ad eos, vbi receptus intra monasterium quam perfectè, atq; sollicitè Domino seruierit, atq; parentes cũ omnibus quæ mundi sunt cõtempserit. (In vitis Patrum ex gestis S. Pachomij c. 29.

EXEMPLVM XXVII.

Conuertitur magister Silo visa pœna discipuli sui studio vano & syllogistico nimis intenti.

MAgister Silo quendam suũ scholarem ægrotantem obnixè rogauit, vt post mortem ad se rediret, & statũ suũ sibi renunciaret post aliquot igitur dies sibi apparuit cum capa de pergamento toto de sophismatibus descripta, & intus flamma ignis tota contecta. Qui requisitus à magistro quisnam esset, ait. Ille vtiq; sum-

sum qui ad te redire promisi. Qui de statu suo requisitus, ait: Hæc capa plus super me pōderat, & plus me premit, quam si vnam turrim supra me haberem. Et est mihi data, vt eam portem pro gloria quam in sophismatibus habui. Porro flāma ignis qua operta est, pelles sunt delicatæ & variæ quas ferebā, quæ flāma me cruciat & exurit. Sed cùm magister illam pœnam facilem iudicaret, dixit eidem defunctus, vt manum extenderet, & sic facilitatem suæ pœnæ sentire posset. Cumq; manum extendisset, ille guttam vnā sui sudoris dimisit, quæ prædicti magistri manū sagitta citius perforauit, ita quod cruciatum mirabilem sēsit. Et ait: Talis totus est ignis. Ille igitur magister ex illius pœnæ acerbitate perterritus sęculum deliberauit deserere, & religionem intrare. Vnde manè scholaribus cōgregatis, hos versus cōposuit: Linquo coax ranis cras coruis, vanaq; vanis. Ad logicā pergo quæ mortis non timet ergò. Et sic sæculum deserens ad religionem cōfugit. (Petrus Cantor Parisiensis, & ex eodem Iacobus de Voragine, & Petrus de Natalibus l. 10. ca. 3. in die commemorationis Animarum.

EXEMPLVM XXVIII.

Conuertitur Ioseph Iudæus Medicus, eò quod B. Basilius vltra cursum naturæ vitam suam per diem prolongauerit, idq; zelo illius conuertendi.

IOseph quidam Iudæus egregius in arte Medicinalis disciplinæ summā scientiam habebat in tactu venæ præscire ante tres vel quinque dies, si quis deberet de hac vita transire. Sanctus autem presbyter Basilius frequēter eum vocans ad colloquium docebat eum viam salutis ambulare. Rogabatq; eum vt per baptismū indueret Christum. Qui non adquiescebat dicens, quia in fide qua natus sum in ipsa & finiam. Quando autem sanctus Basilius deberet de his transferri tumultibus, vocauit eum ad se occasione medicinalis disciplinæ, & dicit ei: Quomodo vides quæ erga me sunt? Ille autem ad tactum venæ sentiens eius mortem imminere, dixit ad domesticos eius: Quæ ad sepulturam sūt ei vestimenta necessaria præparate ei, ipse enim iam moritur. Dicit ad eū Ioseph Hæbreus: Crede Domine, sol cum sole occidet hodie. Dicit ei Sanctus: Et si non moriar vsq; ad matutinum, quid? Dixit ei Hebræus: Non est possibile Domine hoc fieri. Vix enim vna hora erit anima tua in te. Sed dispone iam Ecclesiam tuā, & res tuas. Non enim obscurabitur dies hodie in te. Dicit ei Sāctus. Etiam moriaris peccato. Et si vixero in crastinum vsque horam sextam, quid facies? Qui ait: Ego moriar. Dicit ei sanctus: Etiam moriaris peccato, viuas autem Christo tuo. Dicit ei Hebræus: Scio quid dicis. Facio iussionem tuam si sicut dicis sit, cum iuramētis promittens, quia si vixerit Dei discipulus, omnino accipere se Spiritus sancti gratiam. Dei cultor ergò, Pater noster postulauit Deum additionem vitę dari sibi, vt illum saluaret. Misit ergò sanctus mane, & vocat Hebræum. Qui diffidens aduenit putans eum omnino mortuum. Et videns illum viuentem in stuporem factus, & proijciens se ad pedes eius, dixit: In vero corde dico, non est Deus magnus, sicut Deus Christianorum, & non est Deus amplius eo. Iube ergò sine omni dilatione dare mihi in Christo signaculum, & sanctum baptisma & toti domui meæ. Dicit ei Sanctus Christi: Ego manibus meis baptizabo te, & omnē domum tuam. Procidens ergò iterum medicus, & tangens manum dexterā eius, dixit: Lassæ factæ sunt virtutes tuæ Domine, & natura defecit. Dicit Sanctus: Habemus naturæ Creatorem confortantem nos, & surgens venit in Ecclesiam, & coram omni populo baptizauit eum cum tota domo eius,

vocans nomen eius Ioannes. adijciẽs eum ouili suo. Et post hoc iterum recumbens lecto gratias egit Domino in peregrinatione e corpore, & fide medici. Et cùm adhuc gratiæ essent in ore eius reddidit spiritum (In vita S. Basilij, vt habetur in vitis PP. cap 6. Vide etiam tit. Beneuolentia, exemplo. 7.

EXEMPLVM XXIX.

Conuertitur Dunstanus graui infirmitate compulsus, & tentantem se dæmonem carnalibus verbis ignita tenella per nares apprehendit.

PRofectus est sanctus Dunstanus ad Elphegum cognatum suum Ventaniæ Ecclesiæ Pontificem. A quo cùm frequenter rogaretur, vt monachatum indueret, quatenus qui angelicæ vitę initia haberet, perseuerantiam in habitu monstaret. Respõdit ille: Excellentioris esse gratię qui in sæculo consenuerit, & tamen quæ digna sunt monacho fecerit, eo qui se monasterio dedit, nec quicquam aliud præterquam quod sibi statutum est post hoc facere potuit, alterum necessitatis, alterum libertatis. Ad hoc Episcopus ait: Omnibus communis necessitas est, vt qui ignẽ gehennæ voluerit effugere, ignem concupiscẽtiæ studeat extinguere, qui non multum extinguitur si fomenta eius humanis sensibus non subtrahuntur. Ad hoc quod in mũdo præcipuè appetitur libertas hominis est, hac enim amissa cætera nequeũt possideri. Vt ergo Deo des quod maximè diligis, illa desinãt haberi. Cumq; huiusmodi verbis Episcopus insisteret, illum in ambiguo positũ grauissima febris inuasit, atq; ad desperationem vitæ perduxit, tandẽ ex insperato reualescẽs hæc ait: Legibus voluptatis renuncio, virginem me virginis filius huculque seruauit, virginem me regina virginũ habebit. Mox accito Episcopo postulat sibi indilatè religionis benedictionem dari. Tũc Episcopus lętitia perfusus monachali eum, & sacerdotali gratia promouit Ecclesiæ beatæ virginis Mariæ attitulans, cui eum ab initio parentũ suorum sponsio dicauit: Cumq; eum contra diaboli insidias instruxisset, dimisit eum per gentem ad generationis suæ principiũ, ibi in Ecclesia beatæ virginis mãsitabat, operans ea quæ piæ norma religionis exigebat. Cui etiam adhærentem cellam siue speleum proprijs laboribus ædificauit, quæ non tam humani habitaculi quam formam gerebat sepulchri. Vt enim ego qui vidi æstimo longitudo eius, nõ amplius quinq; pedum, latitudo verò duos, & semipedem habet. Porrò altitudo staturam hominis exprimit, & manifestat, si quis in defossa terra constiterit. Aliter enim neq; satis ad pectus porrigitur medium ostioli, fenestrellam aperit per quam lumen operanti irradiat. Verùm diabolus nũc sanctum quoq; depellere nititur tugurio. Fallax ergo fallacẽ adopertus, hominis imagine sub obscuro vespere cellã adolescẽtis petit, immisso capite fenestræ incumbit, cernens illum fabrili opere occupatum, postulauit sibi quippiam operis fabricari. Cuius ille calliditatem non aduertens, operi quod postulabatur animũ intendit. Interim cœpit hostis verba peruersa cõpositione facere, mulierũ nomina inserere, luxurias cõmemorare, deinde religionẽ ostendere, & denuò eadẽ repetere. Tunc athleta Christi quis esset intelligens tenacula, quibus ferrũ tenebat cœpit fortiter ignire, & suppressis labijs inuocare Christum. Deinde sancto furore actus celeriter ea candẽtia de igne rapit, larualem faciẽ includit, & totis viribus retinens mõstrum introrsus trahit, iamq; stando vires sumebat. Cum igitur is qui tenebatur auulso pariete tenẽtis se manib⁹ aufugeret, tales immani rugitu fremẽs vlulat⁹, O q̃d fecit calu⁹ iste, tenus namque

namque, sed formosa cæsariæ erat, & ideo de eo talia clamitabat. Manè autem congregata est ad propinqui populi multitudo sciscitans quis ille clamor fuisset, qui tanta eos vehemētia terruisset. Dæmonis ait furor ille fuit, cautè vos ab illo agite, quia si vocem irati ferre non potuistis, societatem damnati quo pacto sustinebitis? (Vincent. Beluacensis in spec. historiali lib. 24. c. 73. & 74.

EXEMPLVM XXX.

Conuertitur soror Bernardi orationibus & admonitionibus eius.

HAbebat autem Bernardus cum fratribus suis sororem, qui post eorum ingressum ad monasterium manebat in sæculo, erat enim in sæculo nupta, & sæculo dedita, quæ cum in diuitijs, & delitijs sæculi periclitaretur, tandem aliquando inspirauit ei Deus vt fratres suos visitaret. Cumque venisset quasi visura venerabilem fratrem suum, & adesset cum comitatu, & apparatu superbo, ille detestans & execrans eam tanquam rete Diaboli ad capiendas animas, nullatenus adquiescere voluit exire ad videndum eam. Quod audiens illa confusa & compuncta vehementer, cum nullus ei fratrum suorum occurrere dignaretur, & à fratre suo Andrea publicè ob vestium apparatum stercus inuolutum argueretur tota in lachrymas resoluta & si peccatrix sū (inquit) pro talibus Christus mortuus est. Quia enim peccatrix sum consilium, & colloquium bonorum requiro, & si despicit frater meus carnem meam, non despiciat seruus Dei animam meam. Veniat, præcipiat, & quicquid præceperit facere parata sum. Hanc ergò promissionem tenens exijt ad eam cum fratribus suis frater eius. Et quia eam separare à viro suo non poterat, primo verbo omnem ei mundi gloriam in cultu vestium, & in omnibus sæculi pompis & curiositatibus interdixit, & formā vitæ matris suæ, in qua multo tempore vixit, cum viro ei indixit, & sic eam à se dimisit. Illa verò obedientissimè parens præcepto, redijt ad propria. Stupebant autem omnes adolescentulam nobilem delicatam, subita mutatione & habitu, & victu in medio sæculi vitam ducere eremiticam, instare vigilijs, & ieiunijs, & continuis orationibus, & ab omni sæculo prorsus sese facere alienam. Biennio sic cum viro suo vixit, & tandem à viro suo licentiam nacta monasterium sanctimonialiū introiuit, & multum in gratia Dei profecit. (In vita S. Bernardi, lib. 1. c. 6. Vide etiam tit. Benedictio.

EXEMPLVM XXXI.

Mundum relinquentes in iuuentute præ alijs gloriosius videntur in cœlum cōscendere.

REtulit frater Humbertus magister ordinis Prædicatorum quod duo scholares de eadem natione socij, & iuuenes religionem intrauerunt, & in eadem religione benè & deuotè apud Deum & homines se habuerunt. Cùm autem alter eorum laboraret in extremis, & alter eorum fleret, dicens se desolatum manere in aliena terra. Respondit æger, quod si hoc Deo placeret, & posset, consolaretur eum post mortem, certificans eum de statu suo. Cū autem eo mortuo alius esset in oratione, apparuit socius eius valdè tristis & afflictus. Et cum iste quærit causam, respondit quod pro nulla alia causa pateretur pœnam purgatorij, nisi pro hac quod cum darentur noui socci, retinebat, & occultabat veteres contra regulæ statutum, & adhuc erant abscondit ad pedes lecti sui, & rogauit eum vt eos ibi acciperet, & Abbati redderet, & roga-

rogaret Abbatem vt eum de hoc in capitulo absolueret, & orari faceret, quod & ille fecit. Postea apparuit ei lætissimus & splendidissimus, rogans vt cum eo foras egrederetur. Quo facto, vidit ante eum transeuntem maximam multitudinem cādidatorum hominum & fulgentium, & habentiū retro super humeros cruces pulcherrimas in cœlo ascendentium, & statim secutus est secundus ordo longe pulchrior fulgentium hominum, & ascendentium in cœlum, quorum singuli habebant splendentes cruces in manibus. Post hos sequebatur tertius ordo pulcherrimus hominum cādidatorum, & quilibet eorū habebat vnū Angelum sibi præambulum, qui crucē fulgentem & speciosissimam ante eos ferebat, & transibant ascendentes in cœlum. Cumque ille quæreret à socio suo quid sibi vellet hoc? respondit: Priores erant qui intrauerunt ordinē in senectute, secundi qui in virili ętate, & tertij qui in adolescentia sua, & cum istis deputaberis si perseueraueris in incepto, & beatus eris, & ego cū eis per Dei gratiam ascendo. Et hoc dicto alios secutus est, Angelo præcedente & crucem eius baiulante.

EXEMPLVM XXXII.

Exemplo Serapionis meretrix luxuriosa conuertitur.

CVM Abbas Serapion transiret per quendam vicum Ægyptij, & videret vnam meretricem ante ostiū domus suæ ad capiendas animas præparatam, dixit ei senex: Expecta me sero, volo ad te de nocte venire. Quē cum expectasset, credēs quod aliquid secum senex deportaret, & necessaria ad esum, veniens clausit ostium cum illa. Cui dixit senex: Sustine parum vsquequo legerim quod habeo. Incipiens autem senior psalterium, finitis psalmis singulis rogabat Deum vt illam conuerteret ad pœnitentiam. Quod cum videret mulier Deum pro ea senem orārem, incepit tremere & orare iuxta senē. Finito psalterio senex incipit legere Apostolū orādo similiter. Meretrix autem intelligens quod non propter peccatum ad eum venerat, sed propter eius conuersionē compuncta est, & rogans prostrata vt duceret eam ad locum vbi faciendo condignam pœnitentiam saluaret animam suam. Tunc senior duxit eam ad monasterium virginum, tradens eam matri virginum dicens, quod nō imponeret ei vt alij: sed quod ipsa peteret, indulgeret, & ei permitteret ire quod vellet. Cum quibus cum fuisset per paucos dies, videns conuersationē & vitam asperam aliarum, ait dictæ matri: Ego peccatrix sum. Volo vespere comedere. Post magis agnoscens se, ait, quoniam volebat per quatuor dies ieiunare. Post modicum dixit dictæ matri, quod eam in modicam cellam includeret, vbi per modicam fenestram administraret opus sibi cōdignum, quod ageret propter maxima peccata sua, quod illa fecit. Dicta autem mulier reliquum tempus in magna sanctitate vixit.

EXEMPLVM XXXIII.

Conuertitur latro exemplo pœnitentiæ innocentis fratris prouocatus.

LEgitur in Scala cœli, quod in quadam regione quidā princeps latronum habitabat, qui tātæ malitiæ, & tantæ ferocitatis fuit, vt omnes transeuntes iugularet. Hoc audiēs quidam sanctus Abbas, cum bono equo, & cum bonis indumentis ad locum in quo morabatur perrexit. Et captus statim ductus est ad principem latronum. Et cùm interrogasset eum quid vellet, Respondit latro: Equum & vestes vestras. Tunc Abbas: Iustum est hoc quod petis, quia ista Dei sunt & communia. Et ideò cum multis an-

nis fuerim vsus, iustū est vt & tu vtaris. Sed volo vt dicatis mihi quid facietis de eis. Respondit latro: Vendemus & ememus nobis victui necessaria. Tunc Abbas: Fili, quare cum tanto labore & periculo quæritis victum & vestitum vestrum? Venite mecum, & necessaria vobis ministrabo. Cumque ille renueret ex eo quod non posset comedere fabas. Dixit Abbas: Dabo tibi carnes, & pisces, vinum electum & panem, & lectum optimum, & ideo sequere me. Qui adquiescens, dum esset in monasterio statuit ei seruitorem, qui quotidiè ministraret omnia præmissa. Et post dum latro comederat, monachus in præsentia illius de mandato Abbatis in terra sedens comedebat panem & aquam. Et requisiuit latro causam tantæ pœnitentiæ. Si (inquit) homicidium fecisti, aut in fornicatione vixisti vt tam grauiter pœniteas. Tunc stupens & tremens monachus. Absit (inquit) à me vt hominem occiderim aut vnquam carnem meam luxuria fœdauerim, quoniam in hoc monasterio ab ineunte mea ætate conuersatus sum. Sed ideò hanc pœnitentiam facio, vt habeam Deum propitium in morte. Tunc latro compunctus cum contritione dixit: Ego miser infelix, qui tot furta, tot homicidia, tot adulteria, tot sacrilegia feci, nunquam ieiunaui, quomodo ergò Deum propitium habebo? Et prouolutus cum lachrymis ad pedes Abbatis, sic se afflexit in pœnitentijs, vt omnes in abstinentia superaret. (Ioannes Ægidius alias Iunior.

EXEMPLVM XXXIV.

Conuersionem protrahens, & multū studijs stare proponens repentina morte percutitur.

LEGITVR in Scala cœli, quod scholaris quidam Parisijs fuit deliberans intrare religionem. Cumque induceret socium suum ad simile opus. Ille respondit: Manebo per triennium Parisijs, vt sim magister in artibus, postea per quatuor annos in monte Pessulano, vt sim magister in medicina, postea per quinquennium in Bononia, vt sim magister in legibus, postea intrabo religionem. Tunc intrante eo lectum cum istis verbis dum in crastinum pro lectione vocaretur, inuētus est mortuus (idem Ioannes Iunior.

CHOREA.

EXEMPLVM I.

Choream ducentes nocte Natiuitatis maledicti à sacerdote integro anno corrigarum.

CONtigit in quadam villa Colbeche Halberstadensi Saxoniæ, decimo Henrici secundi Imperatoris anno, vbi erat Ecclesia sancti Magni martyris, tale quid in vigilia Natalis Domini. Robertus presbyter primam missam inchoauerat nocte. At in cœmeterio Othbertus quidam cum sodalibus octodecim, viris quindecim, & mulieribus tribus, choreas ducens, & cantilenas sæculares perstrepens, ita sacerdotem impediebat, vt ipse verba eorum inter sacra missarum solemnia, inuitis resonare ferret. Ille mandauit eis vt tacerent: quo neglecto imprecatus est, dicens Placeat Deo, & sancto Magno, vt ita can-

cantantes permaneatis vsque ad annum. Verba pondus habuerunt: filius presbyteri, Ioannes sororem suam cantantem per brachium arripuit, & statim illud à corpore auulsit, sed gutta sanguinis inde non exiuit. Illa verò toto anno cum cæteris permansit choream ducens, & cantitans, & pluuia non cecidit super eos, non frigus, non calor, non fames, non sitis, non lassitudo eos affecit: Indumenta, vel calceamēta non sunt attrita, sed quasi vecordes cantabant; Primum vsque ad genua, deinde vsque ad fœmora terræ demersi sunt. Euoluto anno Herebertus Coloniensis Episcopus eos absoluit à nodo quo manus eorum ligabantur, & ante altare sancti Magni reconciliauit. Filia presbyteri cum alijs duabus continuò exanimata est. Cæteri continuis tribus noctibus dormierunt, alij postea obierunt, & miraculis (vt fertur) coruscarunt, quia valdè pœnituerunt. Cæteri pœnam suam membrorum tremore prodiderūt. (Li.25.c.10. Albert. Kantz 4.1.hist. Saxonicæ c.33. Trithemius in chronico monasterij Hirsaugiensis.

EXEMPLVM II.

Puer quidam innocens mirabiliter liberauit chorizatricem à dæmone obsessam.

IN Mechlinia oppido Brabātiæ percepimus puellam quando sacro die Dominico cum iuuenibus chorizasse diu valdè. Fatigata ergò domum redijt. Nec mora: dormitum pergens, dæmone fit repleta. Qua clamante, surgit familia, ligant vinculis sæuiētem. Manè ad oratorium gloriosę virginis extra oppidum deportatur. Frequenter enim ibi Maria virtutum operatrix, miracula plurima demonstrauit. Quod vbi scholares pueri perceperunt, ad locum vbi vexabatur puella, in oratorium cucurrerunt. Quorum vnus annorum ferè duodecim, audacior cæteris atque sagacior, cœpit compellere & adiurare dæmoniū, vt corpus obsessum desereret, & exiret. Nec mora. Vbi dæmon circa vmbilicum per tumorem se esse demonstrauit, dictus puer cum pollice crucem in contrarium fixit: & sic paulatim per crucem, versus os ascendere compulit, donec eum in specie hirsuti vermis, intra hiatum oris hærentem vidit. Quo, miro conatu, ad inferiora redire volente, clamauit populus. Puer instanter signum salutis opposuit, & cum maxima violentia dæmonem exire coëgit. Eiectum ergò in modum hirsuti vermis, puer audacter dextra comprehendit, & in fossam paruulam, vbi aqua pluuialis cōsederat, mox proiecit. Qui statim ex oculis plebis totius disparens, lætitiæ & laudis materiam dereliquit. Proinde manus pueri à contactu vermis nigredine infecta remansit. Sed protinus aquæ benedictæ lauamento discessit. Sacrosancta ergò res est, esse ab omni labe criminum innocentem: sed simul esse conuenit simplicem & prudentem. (Thomas Cantip. de Apibus, lib.2. c.56. parte 4.

EXEMPLVM III.

Choreas ducere solita in festis, baculo quo pila percutitur, occiditur, & eius corpus ab infernali tauro dissipatur.

IN villa quadam Brabantiæ, vt mihi frater Ordinis prædicatorum narrauit, mulier procax & vana omni ferè festo choreas iungere consueuerat. Et factū est vt iuuenibus viris ad saltum iuxta choream ludētibus, vni eorum pilam ferire conanti, baculus de manu sambucalis euaderet, & dictam mulierem ducentem choream percussam in capite mox necaret Hæc

vt viderunt omnes, confusi sunt, & corpus domum detulerunt, & in feretrum posuerunt. Presbytero vero cum clericis dicturo vigilias veniente, ecce taurus nigerrimus, imo dæmon pessimus, cum mugitu accurrens, fere trum cũ corpore deiecit, & cornibus illud dissipans membratim confodit: ita vt visceribus hinc inde dispersis, fœtor intolerabilis spargeretur. Fugientibus ergo cunctis, cadauer laceratum vsque in crastinum solum relinquitur, quousq; euaporato fœtore proximi eius intrare possent ad corpus, & sublatum extra cœmiterium sepelire. (ibidem lib. 2. c. 40. par. 3.

EXEMPLVM IV.

Chorizantibus tibicinans à fulmine percutitur, brachium à corpore diuellitur, corpus ex sepulchro ad inferna rapitur.

MArcha in Flandriæ Brabantiæ districtu villa populosissima est sita, in qua dedicatio celebrata multos ad spectaculum traxerat & ad lusum. Inter quos quidã tibicen erat, qui chorizãtes iuuenes & puellas saltationibus & gesticulationib⁹ suis ad carmina obscœna & turpia concitabat. Hinc cœlo nubibus circa vesperas obscurato, quique ad propria redierũt. Solo autem tibicine, nondum lusibus satiato, per viã ad solita remeante & canente tibia, ac saltante & posteriorũ sonitibus turpiter insonãte, duo pueri pastores, vbi coruscationes & tonitrua imminere viderũt, ad dumeta fugerunt, & eis videntibus in tibicinem fulmẽ cecidit, & extinxit, & eius brachium amputauit. Nec mora: viderunt pueri, quod duo nigerrimi canes ex insperato venerunt, & inter se pendulum extincti brachium deportauerunt. Venientes autem amici, cadauer mortui ad propria detulerunt. Mane autem, dicente presbytero quod in atrio fidelium sepeliendus non esset, quem in ludis turpibus tam notabiliter tonitruum occidisset, responderunt amici: Etsi extinctus sit tonitruo, tamen ad dedicationem Ecclesię peregrinus cum alijs occurrit. Permisit ergo presbyter, etsi dolens, vt in atrio sit sepultus. Et vide rectitudinem diuini iudicij, mane facto sepulchrum patens inuentum est, & loculus in quo iacuerat vacuus & eiectus. Cadauer vero, vt optimè credi potest, sicut & eius brachium, à dæmonibus asportatum est. Nota ergò lector, quia tali vindicta digni sunt, etsi (eis parcente Deo) tales casus semper non puniat, qui turpibus ludis & cantibus sacra fidelium atria & Ecclesiam inhonorant. (Ibid. lib. 2. cap. 57. parte 4.

EXEMPLVM V.

Choream ducens proterua fœmina repẽtina morte percussa est.

CVm esset quidam Arnoldus pastor cuiusdam villæ, & in die Apostolorum Petri & Pauli, eius parochiam quendam ludum annuum in choreis & musicis instrumentis recolerent, ipse habens prædicandi auctoritatem, cum cruce ad choream accessit, vt a ludo diaboli recederent omnes monuit, rogauit, & præcepit. Qui cum in eodem loco prædicare cœpisset, quidam obedientes ad prędicationem eius venerunt, alij cum indignatione recedentes, contra choream steterunt, nonnulli in sua pertinacia remanserunt. Inter quos erat vetula vna stulta ac superba, quæ quoties ad sacerdotem Domini in chorea circũeundo venisset, contra eum respiciẽs cantando subsannauit, quæ infra triduum subito defuncta est, quam vir sanctus sic defleuit, ac si manibus suis illam extinxisset. (Cæsarius lib. 4. cap. 11.

EXEM-

EXEMPLVM VI.

Choreas pro Christo spernens virgo, cælesti choreæ interesse promeruit.

Legitur in Scala cœli, quod quædã virgo militaris & decora valde choreas miro diligebat affectu. Fratri autem prædicatori ad domum eius venięti & percunctãti mos puellæ exponitur, & ei nota veritas non negatur. Frater aũt auidus salutis eius benignè satis requisiuit vt sibi respõderet, dicens: Si daretur tibi optio pro carẽtia gaudij vni⁹ diei, integro anno secundũ libitũ tuũ frui delitijs, vel pro anno chorea vitãda q̃diu vixeris, & tibi complacuerit desiderabilem choream mox habere pręsentẽ, velles nè eligere? Qua respondẽte: Vellem. Cõclusit, vis ergò amorem huius trãsitorij circuitus despicere, vt cum Christo & Beata Virgine, & cum omnibus sanctis eũ possis perenniter possidere. Illa diu tacuit. Tandẽ ab alto trahens spiritũ respondit: Pro nulla omnino re trãsitoria choreæ delitias abiurarẽ, sed solummodo ea conditione facerẽ, vt ipsa æternaliter vti possẽ Probate ergò, & ostendite mihi, quod in cœlo chorea ducatur, & faciã quod suadetis. Cui fratres: scriptum est in Hieremia. Adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredieris in choro ludentiũ. Item in Psal. Præuenerunt principes cõiuncti psallentibus in medio iuuẽcularum tympanistriarum. Ibi Beniamin adolescentulus, &c. Item in hymno. Quocunq; pergis virgines sequuntur, atq; laudibus post te canẽtes cursitant, hymnosque dulces personant. His & similibus scripturę verbis adiecit probabilem rationem dicẽs: Scisne quia beatitudo sanctorum est in omnium desiderabilium copia & fruitione. Si igitur delectaret sanctos in cœlis choreas ducere, & ibi non essẽt, non planè essent beati. Si carerẽt aliquo optabili hoc esset contra fidei rationem. His illa auditis, & intellectis, porrecta manu ad honorem Dei, & sãctissimæ virginis Mariæ deuouit. Parentes autem fœlici proposito delectati ad petitionem eius religionis sibi habitum acquirebant. In domo igitur paterna per tres annos Deo obedienter, hominibus socialiter, patri humiliter studuit famulari. In quarto verò anno dicta soror febre grauissima corripitur, & de vita eius ab omnibus desperatur. Cumq; iam amici ad suscipiendam extremam vnctionẽ sæpius hortarentur, respondit: Integra fide, & summa deuotione supplico me inungi, cum meus pater spiritualis, scilicet confessor aduenerit, quia certa sum, quod non moriar eo absente. Rogaui enim eum, & impetraui à sponso animæ meæ Iesu Christo tamdiu inducias vitæ meæ. Ecce die tertio frater nihil sciens de ægrota à remotis partibus aduenit, Dei intuitu benignè suscipitur, humanius tractatur. Cui illa: Pater (ait) sanctè modò debeo vitam commutare, & de licentia vestra facite me inungi. Data igitur sancta communione & vnctione, à cœlo oculos non deflexit. Tandẽ hilari vultu fratrem alloquitur. Pater sancte in conuersione mea promisisti mihi choreã in cœlis, cuius promissi iam te liberum esse dico. Nam Iesum & sanctissimam matrem eius vidi cũ virginibus, & choream mihi perpetuã præparatam. Laudate Dominũ, quod vnquam nata fui, intolerabilem quidem pœnam sustinui in his locis, in quibus virgines se huic sæculo adaptare solent, sed illa iam dicitur breui temporis spatio terminari, & tunc sine purgatorio euolabo. Cunctis igitur cernentibus amicis, & pręgaudio flentibus expirauit.

(Ioannes Iunior.

EXEMPLVM VII.

Choreis libenter iuncta fœmina à dæmone rapitur, & pro cantilenis titio ardens oriei impingitur.

PVella quædam in die festiuo dum fieret sermo ad populum, tota die in ludis & choreis se exercuit, de sero ad domum reuersa resedit in lumine quiescens. Sed cum ad dormiendum vix oculos clausisset à duobus dæmonibus ad infernum delata est, & sic combusta vt nec capillus in corpore ipsius maneret. Et totum corpus eius magnis vesicis occupatum fœtorem intolerabilem exhalauit. Vnus verò dæmon titionem ardentem in os eius trudens dixit: Hoc habe pro cantilenis quas impudice sæpius cātasti, Vestes eius nullū habuerunt adustionis signum, quæ clamore & eiulatu euigilans matri & multis alijs narrauit. Post hoc fertur ad hospitale, vocatur sacerdos qui nullum peccatum mortale in ea inuenit, nisi quod libenter interfuit choreis & ludis. (Collector speculi.

EXEMPLVM VIII.

Choreis fessa fœmina ad inferna raperetur, nisi Mariæ virginis auxilium inclamasset.

REfert Doctor Iacobus de Paradiso Carthusiensis, quod quædam matrona beatæ virgini deuota extitit proprias proles informando ad similia, vt ipsam in suis necessitatib⁹ inuocarent, dicendo Aue Maria, quæ filiam dissolutam & vagabundam & saltatricem habuit, quam ipsa mater pluries correxit, sed parum in ea profecit, quia pater dilexit eam præ cæteris filijs, eo quod pulchra & mundana esset, & emit ei pulchras & pomposas vestes, quæ in vna die Dominica fatigata iuit ad quoddam pomerium, sedens sub vna arbore volens refocillari. Cui diabolus immediate adfuit, dicens: surge, veni mecum. Cui illa: Quisnam es tu? Et ille: Ego sum diabolus, cuius propositum conaris implere, arma & rete nostrū ad animas capiendas, vnde modo recipies pœnā nō solum pro peccatis tuis, sed etiam pro peccatis omnium quos per ornamentum corporis tui ad malas concupiscentias induxisti. Et diabolus statim violenter nitebatur eam rapere. Et illa clamauit dicens: Virgo Maria adiuua me, sicut mater eam in pueritia docuit, & statim dixit clara voce: Aue Maria gratia plena Dominus, &c. Respōdit diabolus: Maledicta sit quę hanc orationem te docuit. Quam si nō dixisses, iusto iudicio Dei ad inferni incendium te traxissem, vbi cum tuis æqualibus pœnam condignam pro omnibus quos ad peccandum traxisti inuenisses. Quæ postmodum nūquam amplius chorizauit, & vestes pomposas deposuit, & vitam & mores humiliter emendauit, & beatæ virgini amplius vsq; ad mortem seruiuit. Auctor speculi. Vide etiam tit. Cantus exemplo 6.

CORPORALIA.

Corporalia lauans deuota fœmina vidit Dei param virginem puerum Iesum super ea reponentem.

QVædam monialis custos, Ecclesiæ de immunditia præparamentorum solicita diligentem curā pallis & maximè corporalibus adhibebat, quibus primo per presbyteri manus ablutis ipsa studiosi⁹ abluebat & ad solem mundissimè desiccabat tegens ea panno mundo ne puluere aut volatu volucrum contingeret maculari. Quadam hora ipsa stante iuxta pannos, & Aue Maria deuote ruminante, adfuit Domina nostra in specie pulcherrimæ Dominæ, puerum in vlnis ge-

nis gestans supra modum amicabilē, & sedit prope ipsam. Hæc vero monialis silentium tenebat, sed à Domina & puero faciem non auertebat, & admirando stupebat. Tunc Domina filium super pallas ponebat, & illa innuebat manu q deponeret. Sed Domina nostra dulciter illi arridens super nudum corporale puerum collocauit. Illa autem clamante quomodo hoc facere auderet. Respondit humiliter: Ne mireris, quia filium meum super sua pono linteamina. nam frequenter residet super ea in altari, & sic vna cum filio euanuit, relinquens tantam suauitatem, & dulcorem suæ deuotæ quod enarrari ab homine nō valeret. Hoc exemplo apparet quod gratum sit decorem domus Domini diligere & munditiam domui Domini adhibere. (Auctor. speculi.

CORRECTIO.

EXEMPLVM I.

Correctionem disciplinæ subterfugiens. Hugo de sancto victore, à dæmonibus grauißimè verberatur.

APud sanctum Victorem Parisijs in monasterio canonicorum regularium, magister Hugo canonicus fuit, qui secundus Augustinus, j. secundus ab Augustino in scientia dictus est. Qui etsi vitæ valdè laudabilis fuerit: In hoc minus perfectè fecit, quod disciplinas in secretò, vel in capitulo cum alijs, pro quotidianis excessibus non accepit. Habebat enim carnem tenerrimam, & nimis à pueritia delicatam: quia ergò naturam, vel consuetudinem potius minus bonam, in se, virtutis exercitio, non euicit. audi quid eum sustinere contigerit. Ad extrema veniens, à quodam suo canonico suo qui eum in vita valdè dilexerat, adiuratus est quatenus ei post obitum appareret. Libenter, inquit, si hoc mihi per vitæ & mortis Dominum concedatur. His conditionibus medijs, magister Hugo defungitur. Nec multo post, redijt ad socium præstolantem, dicens: Ecce ego, quære quod vis, morari non possum. Tunc ille, etsi cum timore, non modicè gratulatus, quomodo (inquit) dilectissimè, tibi est? Bene, ait, nunc mihi est: sed quia dum viuerem tenui accipere disciplinam, vix vllus dæmonum in inferno remansit, qui non mihi ictū validum dederit ad purgatorium trāseunti. Ecce nunc charissimi, quanto leuius in vita, quam post mortem, vir ille doctissimus vapulasset. Videant nunc qui in capitulis nec arguere volunt, nec argui. Cessant accusationes, & ideo accrescunt excessus. Defert vnus alter, vt sibi ab altero deferatur. (Cantipratanus lib. 2. c. 16. parte 2. &. 6.

EXEMPLVM II.

Correctionem recipere nolentes duo insolentes iuuenes, terrentur à dæmone, & in insaniam versi paulo post obierunt.

ERant in schola duo insolentissimi scholares adolescentes, qui non solum correctiones magistri pati nolebant, verum etiam & ad insolentias & dissolutiones alios studere volentes sępissimè compellebāt: & hoc quidem magister emendare non poterat, nec audebat. Contigit ergò magistrū mori, & tertio die aut quarto in media schola, in effigie magistri, diabolum cum virga ferrea corā omnibus apparere. Nec mora, truci vultu in adolescētes dictos exurgēs, & virga illis mortē intētās repēte disparuit. Mox illi præ pauore in furiā versi, post dies aliquot obierunt. Ex his ergò scholares diuinū aduertāt iudicium, & magistris suis subdidiscant, nec vnquam refugiant corrigi, ne eis contingat postmodum sub virga ferrea vapulare. (Cantipratensis. lib. 2.

cap.16. parte 7. de Apibus. Vide etiam tit. Capitulum.

CORRIPERE.

Corripit patrem Imperatorem Moguntinus Episcopus de illicito matrimonio, & incarceratur ab eodem, Otto vero Imperator filij correptione non emendatus, repentina morte defungitur.

OTto Rex Theutonicorum, qui postmodum Imperator creatus est Romanorum, Adalaidē Italiæ reginam, quæ sibi commater extiterat, suscepit in coniugem. Quem filius eius, qui Moguntinæ præsidebat almificus pastor Ecclesiæ, cœpit constanter arguere, & scelestum, luridūque coniugium publicè condemnare. Pater autem vehementer iratus eum comprehendi præcepit, & mox carcerali custodiæ mancipauit. Quem per annuale circiter spacium carceri inclusit: sed à correctione linguam & terroris vinculum non ligauit. Cum verò pater eum quadragesimali decurrēte ieiunio de custodia decreuisset educere, antequam psalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recusauit exire. Veruntamen cum exinde exisset, zelo sacerdotalis auctoritatis accensus non quieuit: sed mox in patrem iaculum publicè excomunicationis extorsit. O verè dignum regio genere sacerdotem, qui in causa Dei non imperiale fastigium, non paternum recognouit affectum: sed cum paternam ac regiam auctoritatem in solo Deo constituit, hunc hominem eius legibus resistentem à se prorsus extraneum reputauit. Dixit autem patri: Tu arbitraris me aduersum te violenter agere, te verò præiudicium sustinere. Scito prænoscens, quia die sācto Pentecostes vterq; simul stabimus ante Deum, ibiq; ventilabitur inter nos librata iustitię lance litigium: ibi luce clarius apparebit, quis nostrum æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus contradicat. Factumq; est ipso, qui dictus est, sacrosanctæ solemnitatis die, dum præfatus Augustus imperialibus infulis redimitus multorūq; pontificum choris, siue procerum vallatus agminibus, missarum solemnijs interesset: repentino super eum veniente iudicio inuentus est mortuus. (Petrus Damianus epist. ad desideriū cap. 30.

CRINES.

Crines vanè & inordinatè pectinando fœmina pectine igneo se post mortem visa est pectinare.

NArrat Dominus VVilhelmus Parisiensis in tractatu suo de vniuerso, qualiter quædam mulier talibus superuacuis ornatibus intendens dum viueret, post mortem apparuit cuidam pectēs crines suos lamētabiliter pectine grandi & ferreo flāmeo, dicens se hæc pati debere in perpetuum pro meretricio ornatu capillorum, cui intendebat immoderatè dum viueret. (Ioannes Galensis hoc etiam narrat in communiloquio, parte 3. cap. . .

CRVCIS SIGNVM.

EXEMPLVM I.

Gulosa fœmina lactucam comedens non facto prius signo crucis obsidetur

QVodam verò die vna Dei familia ex eodem monasterio virginum hortum ingressa est, quæ lactucā conspiciens cōcupiuit, eamque signo crucis benedicere oblita, auidè momordit: sed arrepta à diabolo protinus cecidit. Cumq; diu vexaretur, eidem patri Equicio sub celeritate nunciatum est, vt veniret concitus, & orando

orando succurreret. Moxque vt hortum idem pater ingressus est cœpit ex ore eius, quasi satisfaciens, ipse qui hanc arripuerat diabolus clamare, dicens: Ego quid feci? ego quid feci? Sedebam, inquit, hic super lactucam, venit illa, & momordit me. Cui cum graui indignatione vir Dei præcepit, dicens, vt abscederet, & locum in omnipotentis Dei famula nō haberet: qui protinus abscessit, nec eam vltra contingere præualuit. (Greg. Dialogi lib 2. cap. 4.

EXEMPLVM II.

Fœminæ cohabitans Andreas Fundanæ ciuitatis Episcopus proximus lapsui efficitur.

SED ecce dum facta fortium virorū narro, repēte ad memoriam venit quid erga Andream Fundanæ ciuitatis Episcopum diuina misericordia fecerit. Quod tamen ad hoc legentibus vt valeat exopto proficere, quatenus qui corpus suum continentiæ dedicant, habitare cū fœminis non præsumant ne ruina mentem tanto repētina surripiat, quanto ad hoc quod malè concupiscetur, etiam præsentia concubitæ formæ famulatur. Nec res est dubia quam narro, quia penè tanti in ea testes sunt, quanti & eiusdem socij habitatores existunt. Hic namq; venerabilis vir cū vitam multis plenam virtutibus duceret, seque sub sacerdotali custodia in continentiæ arce custodiret, quandam sanctimonialem fœminam quam secum habuerat noluit ab Episcopatus sui cura repellere, sed certus de sua eiusque continentia secum hanc permisit habitare. Ex qua re actum est vt antiquus hostis apud eius animum aditum tentationis exquireret. Nam cœpit speciem illius oculis mentis eius imprimere, vt illectus nefanda cogitaret. Quadā vero die Iudęus quidam ex Campanię partibus Romam veniens Appiæ carpiebat iter, qui ad Fundanum cliuum perueniens, cum iam diem vesperascere cerneret & quo declinaret posset minimè reperiret: iuxta Apollinis templum fuit, ibique se ad manendū contulit. Qui illius loci sacrilegium timens, quamuis fidem crucis nō haberet, signo tamen crucis munire se curabat. Nocte autem media ipso solitudinis pauore turbatus peruigil iacebat, & repente conspiciens vidit malignorum spirituum turbam, quasi in obsequium cuiusdam potestatis præire, eum verò qui cæteris præerat, in eiusdem gremio loci consedisse, qui cœpit singulorum spirituum obsequentium sibi causas actusque discurrere, quatenus vnusquisque quantum nequitiæ egisset inueniret. Cumque singuli spiritus ad inquisitionem eius exponerent qui operati contra bonos fuissent, vnus in mediū prosilijt, qui in Andreæ animum per speciem sanctimonialis fœminæ, quæ in Episcopatu eius habitabat, quandam tentationem carnis commouisset aperuit. Cum vero malignus spiritus qui præerat hoc inhianter audiret, & tanto sibi factum lucrum grande crederet, quanto sanctioris viri animum ad lapsum perditionis inclinaret: tunc ille spiritus qui hæc fatebatur adiūxit: quia adusque hoc quoque die præterito vespertina hora eius mētem traxi, vt in terga eiusdem sanctimonialis fœminæ blandiēs alapam daret. Tunc malignus spiritus, atque humani generis antiquus inimicus exhortatus hunc blandè est, vt perficeret quod cœpisset, quatenus ruinæ illius singularem inter cæteros palmam teneret. Cumque Iudæus qui aduenerat hoc vigilans cerneret, & magnæ formidinis anxietate palpitaret, ab eodem spiritu qui cunctis illic obsequentibus præerat iussum est, vt requirerent quisnam esset ille qui iacere in templo eodem pręsumpsisset, quē maligni spiritus pergentes, & subtilius intuentes crucis mysterio signatū viderunt, mirantes dixerunt: Væ væ,

vas vacuum, sed signatum. Quibus hoc renunciantibus cuncta illa malignorum spirituum turba disparuit. Iudęus vero qui hęc viderat illicò surrexit, atque ad Episcopum cum festinatione peruenit. Quem in Ecclesia sua reperiens, seorsum tulit, qua tentatione vrgeretur inquisiuit. Cui cõfiteri Episcopus tentationem suam verecundus noluit. Cùm verò illi diceret quod in illa tali Dei famula praui amoris oculos iniecisset, atque adhuc Episcopus negaret, adiũxit dicẽs: Quare negas quod inquireris, qui ad hoc vespere hesterno perductus es, vt in posteriora eius alapam ferires? Ad quæ nimirum verba deprehensum se Episcopus intuens, humiliter confessus est quod prius pertinaciter negauit cuius ruinæ & verecundiæ idem Iudæus consulens, qualiter hoc cognouisset, vel quæ in conuentu malignorum spirituum de eo audiuisset, indicauit. Quod ille cognoscens sese protinus in terram in orationem dedit, moxque de suo habitaculo non solum eandem Dei famulam, sed & omnem quoque fœminam quæ in eius illic obsequio habitabat expulit. In eodem vero templo Apollinis, beati Andreæ Apostoli repentæ oratorium fecit, atque omni illa tentatione carnis funditus caruit: Iudæum verò cuius visione atque increpatione saluatus est, ad æternam salutem traxit. Nam sacramentis fidei imbutum, atque aqua baptismatis emundatum, ad sanctę Ecclesię gremium perduxit. Sicque factum est vt hebræus idem dum alienæ saluti consuluit perueniret ad suam, & omnipotens Deus inde alterum ad bonam vitam perduceret, vnde in bona vita alterum custodisset. (Greg. dial. lib. 3. cap. 7.

EXEMPLVM III.

Passionem Christi Iesu frequenter in corde deferens Prior operosissimam crucem post mortem in pectore habere decernitur.

De priore ordinis Prædicatorum in Argentina, ciuitate Theutoniæ, rem mirabilissimam & deuotam proprijs oculis vidi. Hic, vt fratres mihi testatissima veritate narrauerunt, semper ferè siue gradiens, siue sedens pollice signum crucis in pectore depingebat. Contigit autem, vt Moguntiam veniens, infirmitate decumberet, & ingrauescente morbo cũ mira alacritate spiritus moreretur, & apud fratres Minores sepeliretur ibidem. Nondum enim tunc fratres Prædicatores in eadem ciuitate locum habebant. Quo audito, fratres Prædicatores Argentinenses duos fratres pro fratris defuncti corpore direxerunt, sed frustra, quia fratres Minores sepultum reddere noluerunt. Contigit post paucos annos, vt fratribus Minoribus ad locum alium transeuntibus, fratres iterum Prædicatores de Argentina duos fratres Moguntiam pro dicto Prioris corpore destinarent. Qui sine contradictione acceptis vel assumptis ossibus Argentinã prospere redierunt. Quid plura? Ossa diligentius fratres abluentes, os pectoris, cui ex vtraque parte cohærent costæ, superius insignitum cruce operosissima reperiunt, & hoc quasi scutũ cordis interius. Erat autem crux (vt ipse ad hoc videndum quadraginta milliaribus laboraui, & vidi oculis) in ossis medio, ex substantia ossea spissitudine euidentissima eleuata, tribus superioribus brachijs crucis æqualis longitudinis, & inferiori brachio decentissime longiori: extremitates vero trium brachiorum superiorum instar repandi lilij recuruatas, & brachium

chium inferius, quasi trunco deberet infigi, exacuatum habebat. Quid igitur in signo corporeæ crucis in osse pectoris, nisi in mortis Christi in mente prius habita stigmata passionis? Et quid in solijs repandi lilij in crucis extremitatibus designatur, nisi mundissimæ castitatis insigne, quod cum memoria mortis Christi fundatissimè fixum gerebat in carne? (T. Cantipratanus lib. 1. c. 25. par. 6. Vide etiam tit. Chorea exemplo 2.

EXEMPLVM IIII.

Crucis signo sanctus Franciscus lupi rapacissimi sæuitiam mitigauit.

ACcidit quoddam mirabile, & celebri memoria dignum apud ciuitatem Engubi. Nam cum adhuc viueret sanctus pater Franciscus erat in territorio ciuitatis eiusdem, quidam lupus terribilis magnitudine corporis, & ferocissimus rabie famis, qui non solum animalia, sed homines, & fœminas, deuorabat: ita quod omnes ciues in tanto terrore tenebat, quod omnes ibant muniti cum egrediebantur terram ac si deberent ad bella funesta procedere: nec tamen sic armati valebant dicti lupi mordaces dentes ac truculentam rabiem euadere qui eidem per infortunium obuiabant. Vnde tantus terror omnes inuasit, quod vix aliquis extra portam ciuitatis audiebat securus exire. Volens autem Deus notificare sanctitatem beati Francisci ciuibus supra dictis. Cum ipse beatus pater tunc temporis esset ibidem compatiens illis, disposuit exire obuiam dicto lupo: cui ciues dicebant: Caue pater Francisce, ne portam exeas: quia lupus qui iam multos deuorauit penitus te occidet. Sanctus autem Franciscus sperans in Domino Iesu Christo, qui vniuersæ carnis spiritibus dominatur: non clypeo protectus, vel galea, sed signo sanctæ crucis se muniens, exiuit portam cum socio totam fiduciam suam iactans in Domino. Et sic fidelissimus pater Franciscus intrepidus exiuit ad lupum: & ecce multis cernentibus de locis in quibus ad spectandum ascenderant, lupus ille terribilis contra sanctum Franciscum, & socium aperto ore cucurrit, contra quem sanctus pater opposuit signum crucis, & tam à se quam à socio virtute diuina lupum compescuit: & cursum retinuit, & os truculenter apertū conclusit, & demum aduocans eum ait: Veni ad me frater lupe: & ex parte Christi tibi præcipio quod nec mihi, nec alteri noceas. Mirabile dictu, statim facta cruce conclusit os illud terribile: & facto mandato statim se ad pedes sancti iam factus quasi agnus ex lupo, capite inclinato prostrauit. Sic autem prostrato ante se, dixit sanctus Franciscus: Frater lupe, tu facis multa damna in partibus istis, & horrenda maleficia perpetrasti, creaturas Dei sine misericordia destruendo, non solum autem irrationalia animalia destruis, sed quod detestatioris audaciæ est occidis, & deuoras homines ad imaginem Dei factos: vnde tu es dignus horrenda morte mutillari tanquam prædo, & pessimus homicida: propter quod omnes contra te iuste clamant, & murmurant, & tota ista ciuitas est inimica. Sed frater lupe ego volo inter te, & istos facere pacem, ita quod à te ipsi non lædantur amplius & ipsi tibi omnem offēsam præteritam dimittentes, nec homines, nec canes te amplius persequentur. Et lupus gestibus corporis & caudæ & aurium, ac capitis inclinatione, monstrabat illa quæ sanctus dicebat omnimodè acceptare. Et ait iterum sanctus Franciscus: Frater lupe ex quo tibi placet facere istam: ego promitto tibi, quod faciam tibi dari expensas quotidie donec vixeris per homines istius ciuitatis, ita quod nunq̄ famem amplius patieris: quia ego scio quod quicquid malo facis, ꝓpter

pter rabiem famis facis. Sed frater mi lupe ex quo adquiram tibi talem gratiam, volo quod tu promittas mihi quod nunquam aliquod animal, vel hominem lædas, promittas mihi ista. Et lupus signum euidēs, inclinato capite fecit, quod promittebat facere illa quæ sibi imponebantur à sancto. Et sanctus Franciscus ait: Frater lupe, ego volo quod tu des mihi fidem, vt possim euidenter credere, quod promittis: Et cùm extendisset sanctus Franciscus manum pro recipienda fide, lupus etiam leuauit pedem anteriorem dextrum & blande, & leuiter posuit super manum sancti Francisci signo, quo poterat fidem dando. Tunc sanctus Frāciscus ait: Frater lupe præcipio tibi in nomine Domini nostri Iesu Christi, quod venias amodo mecum nil dubitans in ciuitatem, ad faciendam pacem istam. Et lupus obediens statim cœpit iter cum sancto Francisco tanquam mansuetissimus agnus, quod videntes illi de ciuitate cœperunt vehementer mirari, & nouitias hęc statim per ciuitatem totam insonuit, ita quod omnes tam viri, quam mulieres, magni, & parui ad plateam simul conuenerunt, quia sanctus Franciscus ibi erat cum lupo. Cōgregata igitur populi maxima multitudine, surgens sanctus Franciscus, fecit illis mirabilem prædicationem dicens, inter alia, quomodo propter peccata tales pestilentiæ permittuntur, & quanto sit periculosior vorax flamma gehennæ quæ habet in æternum deuorare damnatos, quàm rabies lupi quæ non potest occidere nisi corpus, & quam sit pauendum in barathrum infernale demergi, quando tantam multitudinem vnum paruū animal in tanto pauore, & periculo detinebat. Reuertimini igitur charissimi ad Dominum, & facite pænitentiam dignam, à lupo liberabit vos Deus in præsēti, & in futuro ab ignis barathro deuorantis, & his dictis ait: Audite charissimi, frater lupus qui hic coram vobis astat, promisit mihi, & de promissione fidem exhibuit facere pacem vobiscum, & nūquam vos in aliquo lædere, si tamē vos promittitis sibi quotidie expensas dare. & ego pro fratre lupo fideiubeo, quod pactum pacis firmiter obseruabit. Tunc omnes ibi congregati cum clamore valido promiserunt lupum nutrire continue. Et sanctus Franciscus corā omnibus dixit lupo, & tu frater lupe promittis seruare pactum istis, scilicet, quod nec animal aliquod, nec ꝑsonam alicuius lædas. Et lupus se ingeniculans cum inclinatione capitis, & gestibus corporis, & caudæ, & auriū blandimentis se seruaturum pacta ꝓmissa omnibus euidenter monstrauit. Et sanctus Franciscus ait: Frater lupe ego volo quod sicut de hoc dedisti fidem cum essemus extra portam, ita & hic coram toto populo isto des mihi fidem, quod ista obseruabis, & in fideiussione pro te facta minime delinques. Tunc lupus leuato pede dextro, dedit fidem in manu sancti Francisci fideiussoris sui coram cunctis astantibus, & facta est tanta admiratio, & gaudium omnium, tam pro deuotione Sancti, quam pro nouitate miraculi, quam insuper pro pace lupi, & populi: vt omnes clamarent ad sidera laudantes, & benedicentes Dominum Iesum Christum, qui eos meritis illius sancti, de ore feræ pessimæ liberauit, & de horrenda peste, in pace posuit, & quiete. Ex illo igitur die, lupus populo, & populus lupo pacta per sanctum Franciscum ordinata seruauit, & lupus per duos annos viuens, per ciuitatem ostiatim victitans neminem lædens: nec ipse læsus ab aliquo, fuit curialiter nutritus. Et mirū est valde, quod nunquam latrabat canis aliquis contra eum. Tandem lupus seniēs, mortuus est, de cuius morte ciues plurimum doluerunt: quia dicti lupi pacifica, & benigna patientia quandocunque per ciuitatem pergebat, miram sancti Francisci virtutem, &

tem, & sanctitatem mirificam, in memoriam reuocabat. (Ex Chronico Minorum Gallico lib. . cap. 59. & latino lib. 10. cap. 29. & Bartholomæus de Pisis lib. 1. partis 2. conformitatum fructu 10.

EXEMPLVM V.

Crucis signo conuersus vinum bibendum non benedicens à dæmone possidetur.

TEmpore beati Dominici Patriarchæ Prædicatorum erat in monasterio suo quidam conuersus, qui quadam vice sine licentia in ciuitate extra conuentum, & benedictione nulla præmissa, nec vlla cruce consignans potauit, qui facto repentè cœpit pallere vultum, spumare ora, ad terrã proruere, & omnibus membris palpitare. Intimatur hoc beato Dominico, qui celeriùs accurrit iussitque dæmone fatigatum, ad ecclesiam deportari, vbi cum vix à decem fortissimis viris esset adductus, vnico flatu, omnium inibi lampadum lumen extinxit, euidens dans signum se principem tenebrarũ limpidi luminis radios ferre non posse. Cæterum adiurat eum sanctus per Iesum Nazarenum, vt quare fratrem suum cœpit lacessere, fateatur. Quid me frustra, inquit, dæmõ tuis adiurationi fatigas. Hic homo quem teneo vinum sine licẽtia bibit, & nulla cruce consignans me pariter cum vino potauit. Desiste ergo à violentia tua, & noli me meis quæso sedibus pellere, quid enim ad te est si inuicem pacis fœdera pepigimus, & mutua sumus cohabitatione contenti! Hæc ipsis simul loquentibus, fit signum ad matutinas, quod vbi dæmon audiuit, heu miserum (inquit) si capuciati ad diuinam laudem conueniunt diutius hic permanere non possum. Sicque cum eiulatu fratrem exiens, semiuiuum reliquit. Quem beatus Dominicus suis precibus pristinę reddidit sanitati, nunquam in posterum sine cruce, & benedictione bibiturũ. (Iacobus Episcopus Genuensis in vita S. Dominici.

EXEMPLVM VI.

Cruce ne Edmundus se signaret diabolus vtrasque manus eius cohibendo cõstrinxit.

HAbuit etiam sanctus Edmundus pro consuetudine qualibet die, vel nocte Dominicæ passionis insignia meditando recolere, & in eis suauissimè delectando, illis medullitus inhærere. Quadam itaque festiua die multis occupationibus, & curis fatigatus, cùm præuidere non posset lectionem crastinam, sequentem noctem in vigilijs expendit ferè totam. Vnde circa auroram irrumpente somno eius occurrit memoriæ quod in nulla illius diei hora meditatus fuisset iuxta morem de Dominica Passione. Timens vero ne grauem capitis dolorem incurreret, si antequam iret ad ecclesiam, & ad scolas dormiret, elegit aliquantulum quiescere, ac solitam contemplationem in spe gratiæ Dei tũc irrũpere. Cùm ergo se inclinasset ad lectũ, apparuit ei hostis antiquus terribi vultũ exhibens & horrendum. Vnde territus dextram manum leuauit, vt signum faceret, q̃ dæmon apprehensã tenuit, ne leuaret. Ipse vero cõfisus in Domino, quasi ambidexter sinistrã erexit, vt idẽ faceret signaculũ, sed diabolus ipsa similiter apprehensa, quasi saccus grauissimus cecidit super eum. Tunc deficientibus sibi viribus corporis, orauit in spiritu Dominum, vt sua virtute sæuientem contereret inimicum. Sicque dæmon ab eo auulsus subito cecidit inter lectum, & parietem proximum in momento. Surgens igitur celeriter, & sic prostratum inueniens dæmonem, cõfortatus

fortatus in fide ipsum cœpit aggredi velut hostē, eumq; per horribile guttur eius arripuit, & illud stringendo fortiter, ita dixit: Adiuro te per aspersionē sanguinis Christi, vt mihi non omittas dicere, quid sit illud p quod tibi valeam plus nocere, & à meis infestationibus coercere. Et diabolus ait: Per illud quod nunc nominasti. Et sic diabolus victus disparuit, se victū dolens ab eo, quem suis vincendum viribus æstimauit. (Ex vita. S. Edmundi cap. 76.

EXEMPLVM VII.

Oratione Dominica, & symbolo Apostolorum sanctus Regulus dæmonem fugat, illiusq; asinus cruce se signans ab eiusdem dæmonis impetitione defenditur.

Legitur in vita sancti Reguli Siluanectensis Episcopi, qui fuit à sancto Clemēte cum sancto Dionysio in Gallias destinatus, quod cum iste vir Sanctus à visitatione & informatione vicinarum ciuitatē rediret ad Siluanectum, & adhuc in villa extra ciuitatem constitutus esset, erat in prædicta ciuitate matrona quædam Callicia nomine habens vnicum filium, quem subito diabolus grauissima cœpit vexatione torquere. Audiens autem quod in tali villa esset sanctus Regulus cucurrit ad eum multum desiderās quatenus quātocyus ad ciuitatem properaret, vnicumq; filium suū à dæmonis obsessione liberum sibi redderet. Qui lachrymis eius condolens perrexit, & domum ingressus increpato dæmone orationem Dominicam, & symbolum super caput pueri legere cœpit. Mox vero dæmon hac oratione territus, diuinoq; verbere tortus in vespertilionem mutatus egreditur. Et quia immūdissimus, sordidū induerat animal, immūdum nō immerito quærere volebat hospitiū. Asinum namq; quo sanctus Præsul longi labore itineris fess' leuari solebat, videntibus cunctis qui aderant, cum assumptæ vespertilionis forma ingredi voluit. Sed qui quondam quod natura negauerat, asinum humanis vti coëgit loquelis. Hunc asinū S. Reguli meritis salutis vexillū, quod nūquam cognouerat cōponere docuit. Nam pede crucis signmu in terra figurauit, & quasi Deum adiutorē sibi inuocaret erecto in cœlū capite plus solito rudere cœpit. Sicq; diuina potentia sancti Præsulis asinum ab iniquo hoste liberauit. Tunc magna pars infidelis adhuc populi credidit, eosq; omnes cum puero à quo dæmonium eiecerat baptizauit. (Vincent. hist. l. 10. c. 29,

CRVCIS SIGNI VIRTVS.

EXEMPLVM I.

Cruce cibum non benedicens fœmina à dæmone possidetur.

Refert magister Ioannes Nider, ꝙ in Colonia puella xvj. annorum in domo cognatæ suę fregit casu ollam terream. Ob quod cognata eius grauiter indignabatur. Puella aūt ob nimiam iram cognatæ nolens comedere tandē compulsa à cognata dixit: Si me oportet edere in nomine diaboli fiat: Sic mensam accedit, benedictionem mensæ q̄ benè sciebat, dicere neglexit in primo morsello, vt putabat muscam ori illatam sensit, quam cum nulla arte eijcere valeret, deglutiuit, & immediatè obsessa fuit. Sēper tamen vsum rationis bonum habuit, licèt sæpe satis vexaretur à dœmone. Cùm autem in domū parentum cum magna mœstitia reduceretur, & diutissimè nullus reperiretur qui eam liberare posset, tandē quidā frater nostri ordinis nunc magister Gotfridus Slussel sacræ Theologiæ Professor, calamitati parentum & puellæ cōpatiens, se de eius exorcizatione intromisit, pacto tali præuio, vt si liberaretur nihil

nihil terreni exorcistæ daretur, sed puella in castitate solita, si vellet liberè, & nō in matrimonio, de cætero Deo militaret. Legit igitur Pater prę fatus missam, & obtulit pro obsessa oblationem consuetam, eadem interfuit officio, & in nullo vexari videbatur. Finitoq; officio post satis diutinū exorcismi actum, membris omnibus virginei corporis penè præcontusis exijt dæmon & ita virgo deinceps Domino in castitate seruiuit. (Lib. 5. Formic. c. 11.

EXEMPLVM II.

Crucis signaculum formāte notario, dæmonum Aethiopica turba disparuit, & imago crucifixi notarium eundem respicere visa est.

QVanta sit virtus sanctæ crucis patet in illo fideli notario, quem quidā magus decepit, & ad quēdam locum in quem dæmones aduocauerat duxit, promittens quod eum multis diuitijs facere abūdaret. Et ecce vidit quendā magnū Æthiopē super altum thronum sedentē, & in circuitu eius alios Æthiopes cum lāceis & fustibus stantes. Tunc ille magnus Æthiops magū prædictum vocauit, dicens: Quis est iste puer? Et ille respōdit: Domine seruus vester est. Et tunc conuersus dæmon ad notarium ait: Si vis me adorare, & seruus meus esse, & Christum tuum negare, faciam te sedere in dextera mea, & multis copijs ditabo te. Ille autē mox signum crucis edidit, & se Christi seruum liberè ꝓclamauit, statimq; omnis illa multitudo euanuit. Post hoc cum templum sanctæ Sophiæ prædictus notarius cum Domino suo intrasset, & ante Saluatoris imaginem ambo starēt, vidit Dominus eius quod prædicta imago sup notariū ipsum oculos fixos haberet, & ipsum attente respiceret. Quod vidēs Dominus admirans, iuuenē ex parte dextera stare fecit, viditq; quod imago in illam iterum partem oculos reflexisset, & super notarium fixos haberet. Rursus fecit eum stare ad partem sinistram. Et ecce iterum imago oculos voluit, & notarium vt prius dignanter aspexit. Tunc ad iuratus à domino, vt sibi diceret quid apud Dominum Deum meruisset, propter quod sic eum imago respiceret. Dixit se nullius boni conscium esse, nisi quod eum coram diabolo negare noluisset. (auctor speculi.

EXEMPLVM III.

Crucis signaculo quidam dæmonū phantasticum castrum subuertit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit apud Toletum quidam maximus Necromanticus, ad quem accedens quidam scutifer pauper, propter diuitias se eius seruitio mancipauit. Cùm autem die quadā vna cum magistro Domino suo ad nemus cum aue venatica venissent, visum fuit illi scutifero quod ad ripam cuiusdam Numinis venissent, vltra quod erat castrum mirabilis structuræ. Cumque requisiuisset magistrum cuius esset istud castrum. Respondit: Domini mei est, & cum eo pernoctabimus, para te ad faciendum homagium sibi. Cumq; incepissent ambo transire flumē speculator clamauit, qui essent qui flumen transirent. Respondit magister: Ego amicus sum Domini Regis Tunc aperitur pons tornatilis, inclinatur ei, & xi. iuuenes cum torticijs occurrunt, & etiam milites infiniti. Cumque introducti fuissent palatium, & rex descendisset de aureo solio, iuxta se posuit magistrum & quæsiuit causā sui aduentus. Et magister: Ideo veni vt dites socium meum præsentem, & ab eo recipies homagium. Cumque pro homagio fuisset requisitus, vt abnegaret Patrem & Filium, & Spiritum sanctum, iuuenis stupens & dexteram manum eleuans signauit se, & ait: Ego reddo me Patri & Filio,

Filio, & Spiritui sancto. Tunc subitò illa tota curia cum rege & magistro in abyssum descēdit, solo iuuene perterrito remanente. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

CVLPA.

EXEMPLVM I.

Culpam humiliter confessus innocens Eulalius, meruit quod matta sua igne cremari non potuit.

FVIT quidam frater in monasterio nomine Eulalius, nimis virtute humilitatis ornatus: si quid ergo, vt solent, culpabile admisissent negligentiores fratres, excusantes culpas suas supradictum fratrem asserebant esse culpabilem. Cumque argueretur à senioribus fratribus, nō negabat, sed prosternebat se in terram, & adorans eos, dicebat se peccasse, negligenterque fecisse. Cum autem iterum, ac frequenter accusarent eum, & secundum regulam monasterij biduana, ac triduana ieiunia ei indicerentur, ille omnia patienter tolerabat. Ignorantes autem fratres, quia hęc omnia humilitatis virtute patienter sustineret, conuenientes pariter maxime seniores ad patrem monasterij, dixerunt ei: Considera pater quid agendum sit, quamdiu enim sustinere possumus negligentias & damna quæ frater Eulalius fecit in monasterio: iam pene omnia vasa & vtensilia monasterij cōfracta sunt, & exterminata per negligentiam eius: quomodo ergo iste talis tolerandus est? Respondit autem pater monasterij, & ait: Interim fratres paucos dies sustinete & postea ordinabitur quid de eo competit fieri: hoc dicens dimisit fratres. Ingressus verò cellulam prostrauit se in orationem, obsecrans misericordiam Dei vt ei manifestare dignaretur, quid ordinare, aut quid diffinire posset de supradicto fratre: tunc reuelatum est ei quid ageret. Conuocauit ergo omnes fratres Abbas, & dixit eis: Credite mihi fratres, quia magis opto mattam fratris Eulalij cum humilitate, & patientia eius, quàm omnia opera eorum dumtaxat, qui murmurantes in cordibus suis operantur in monasterio. Vt autem ostendatur vobis quale meritum apud Deum habeat hic ipse, præcipio vobis, vt deferantur mihi mattulæ omnium fratrum. Quas cum detulissent, iussit vt accenderent ignem, & misit in eum omnium fratrum mattulas, quæ statim omnes combustæ sunt, præter mattulam fratris Eulalij, quæ integra reperta est, & non est combusta. Cumque hoc vidissent omnes fratres, timuerunt valde, & prosternentes se in terram, veniam & indulgentiam à Christo Domino postulabant, & collaudantes admirabantur nimis pœnitentiam & humilitatem fratris Eulalij. Denique ex eo honorabant & magnificabant eum tanquam vnum de magnis patribus. Istos autem honores & laudes non poterat sustinere frater Eulalius, dicens: Væ mihi infœlici, quia perdidi humilitatem meam, quam per multa tempora adquirere auxiliante & adiuuante me Christo festinaui. Consurgens itaque nocte egressus de monasterio, fugit in eremum, vbi nullus eum agnosceret, & ibi in spelæo habitauit: noluit enim temporales hominum laudes, sed cœlestem, æternamque gloriam à Saluatore nostro Christo in futuro percipere sæculo.

(Ex lib. sententiar. Patrum §. 18.

EXEMPLVM II.

Dæmon mendacem se esse fatetur, & propter superbiam dicere non potest: Domine Deus meus peccaui, ignosce mihi.

Vidi in Brabantia mulierem quãdam diuitem & honestam, possessam à dæmonio. Quam, cùm rogante presbytero religioso visitatē, inuenimus eam à vexatione dæmonis quiescentem, & sensatè loquentem vt sanam. Tunc occultè, nullo aduertente, versum cantici Moysi in Deuteronomio, secũdum quòd olim à sancto quodam viro audieram, tertiò repetiui, ad prouocandum dæmonium in obsessa: Deum qui te genuit dereliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui. Nec mora, mulier pallere cœpit labijs atque vultu, & duæ venæ in collo eius ad grossitiem pollicis intumescere. Tunc ego: Quare pessimè vexare fœminam præsumpsisti? Et dæmon: Mortuo, inquit, viro suo compassa, in subsidium illius animæ contulit quicquid boni fecerat in hac vita, & ex hoc nacta occasione vas vacuum mox intraui. Cui ego: Mētiris miserrimè, ex hoc enim quod dedit mediãte charitate cumulatum est bonũ eius. Et ille cũ cachinno: Mēdax, inquit, sum, nec mirum si mentior. Mox ego. Estne illa tam pulchra, sicut dicitur, cœlestis patria quã perdidisti? Et respondit: In infinitum pulchrior, quàm dicatur. Et ego: Vellesne redire ad illam patriam si posses? Et ille: Vellem: inquit, si possem, etsi me vsque ad diem iudicij omnia excogitata supplicia sustinere oporteret. Cui dixi. Et ego promitto tibi in periculum salutis meæ promissæ si mendax inueniar, illam perditam gloriam recuperare te posse si tãtùm hæc dixeris: Domine Deus meus peccaui, ignosce mihi. Et mox ille contorto collo exclamat horrificè Domine, Domine. Cumq; hoc sæpius cum clamore valido personaret, nec vltra in verbis procederet, (impossibile enim sciebam illi, vt Deum suum Dominum recognosceret, & se fateretur peccasse, atq; sibi precaretur ignosci) tandem subiunxit: Domine Deus Margaretæ (sic enim obsessa mulier vocabatur) Deum recognoscere Dominũm suum indignatus. Tunc ego ad illum: O infœlicissimè omnium creaturarũ, superbia elisit te, & de cœlo depulit, te redire inexpiabilis superbia non permittit. Nec mora: confusus obmutuit. Et post paucos dies, non tamen tunc fœminam dereliquit. (Cantipr. lib. 2. c. 57. parte 67. de propriet. Apum Vide etiam tit. Castrare.

DAMNATVS.

EXEMPLVM I.

Eremita quidam vidit animas hominum sicut niues ad inferna decidere, & tantùm tres ad cœlestia regna cõmeare.

Legitur in libro de Ortu Carthusiensi, quod Innocentius sextus Papa patria Lemouicēsis canonista præcipuus, cũ adhuc Cardinalis esset, sanctum quendam visitare solebat eremitam. Quadam vice venientibus se, & suis illuc & fortiter pulsantibus non audiebatur vox, neq; sensus. Tandem irruentibus cliētibus in cellam vi, & ipsum stimulando, & quasi mortuum excitantibus, clamauit voce magna, dicens: O mi, ô mi, Vidi mirabilia, vidi horribilia. Sciscitante autem Cardinale diligēter quæ viderat, respondit: Ductus ad infernum vidi incidere animas sicut niues densissimas aërem obnubilantes. Ad purgatorium verò sicut niuem rarissimam. Sed ad paradisum tãtum tres introire vidi animas illius scilicet Episcopi, & illius

& illius prioris Carthusiensis, ac illius viduæ Romanæ, singulas nominans personas. Cardinalis igitur vir prudens veritatem scire volens visionis, missis hinc inde nuntijs comperit animas illas eadem hora corpore solutas. Sicque Cardinalis qui prius timuit aliqualiter de nimio rigore Carthusiensium, maximè propter carentiam carnium, propter euolationem illius Prioris factus est amicus eorum, nouam pro eis procurans fieri domū. (Vernerus Rolenuick Carthusianus idem refert in suo Fasciculo temporum ad annum 1343.

EXEMPLVM II.

Ex triginta millibus defunctorum eo die, quo beatus Bernardus obijt, duo sine purgatorio & tres cum purgatorio tantum saluantur.

REfert Doctor Iacobus de Paradiso Carthusiensis, quod illa hora qua beatus Bernardus de hoc sæculo feliciter migrauit, triginta millia hominum decesserunt, inter quos fuit quidam Decanus Ecclesiæ Lingonensis laudabilis vitæ dum vixit: Hic mundanos honores fugiens vitam solitariam elegit in quadam eremo, in qua per xxv. annos cōuersatus est. Obijt etiam eodem die quo beatus Bernardus, hic Decanus. Post mortem autem apparuit Lingonensi Episcopo cū magna gloria pro ipsius Episcopi, & omnium hoc audientium admonitione, dicens ei: Age pœnitentiam, emenda vitam, corrige cōscientiam, dimitte superbiam simul & auaritiā, aliter nunquam habebis cœlestem gloriam. Non enim tam facilè est saluari hominem sicut credunt, quoniam dum ego præsentarer tremendo Dei iudicio, affuerunt ibi triginta animarum, de quorū numero vir beatus Bernardus, & ego sumus saluati, tres descenderunt in purgatorium, alij omnes ceciderunt in infernum. His dictis disparuit. (Idem narrat S. Vincentius ordinis Prædicatorū ser. de septuagesima. Et Martinus Polonus eiusdem ord. Præd. in suo Promptuario exemplorum c. 18.

EXEMPLVM III.

* *Caroli Calui Imperatoris, terribilis visio, damnatorum multorum magnatum tam Ecclesiasticorum quàm secularium.*

EXēplum ponitur in Spec. hist. l. 2. cap. 49. de Carolo iuniore Caluo Imperatore dicente de seipso: Ego Carolus Caluus Imperator dono Dei Rex Germanorum, Romanorum Imperator, sacra nocte diei Dominicæ post celebratum nocturnum diuinum officium, dum irem repausare, & vellem somnum capere, venit ad me vox terribilis dicens: Carole exibit à te modo spiritus tuus in hora non modica, statimq; fui raptus in spiritu & qui me sustulit erat candidissimus tenens in manu sua glomerem linei clarissimum luminis iubar emittentis sicut solent cometæ facere quando apparent, cæpitq; illum dissoluere & dixit ad me: Accipe glomeris micantis filum, & liga, & noda firmiter in pollice tuæ manus dexteræ, qui per illum duceris in labrinthias infernorum pœnas. Hoc dicto, præcessit me velociter distorquens filum lucidi glomeris, duxitq; me in profundissimas valles igneas, quæ erāt plenæ puteis ardentibus pcie, & sulphure, plumbo, cera & adipe, & ibi inueni Pontifices Patris mei, & auunculorum meorum. Quos cum pauens interrogarē: cur tam grauia paterentur tormenta? Respōderunt: fuimus Episcopi Patris tui, & auorum tuorum, & debuimus illos & populum de pace de cōcordia admonere, seminauimus discordias, & fuimus incensores ma-

lorum

losum. Ideò nunc incendimur in istis tartareis pœnis, & supplicijs. Nos & alij homicidiorum, & rapinarum amatores: Huc, & tui Episcopi, & satellites venient qui idem faciũt. Deinde traxit me super montes igneos, de quibus oriebantur paludes, & flumina feruentia, & omnia metallorũ genera bullientia, vbi reperi innumeras animas hominum, etiam Principum patris mei, & fratrum meorum immersas vsq; ad capillos, alios vsq; mentum, alios vsque ad vmbilicum, & clamauerunt ad me eiulando: Dũ viximus, amauimus cum patre tuo, & fratribus tuis facere prælia, & homicidia, atque rapinas pro cupiditate terrena. Ideò per ista bullientia flumina, & metallorum diuersa genera torquemur. Et cũ ad hos timidus accederē audiui retrò me animas clamare Potentes potenter tormenta patientur. Et vidi super ripas fluminis bullientes fornaces piceas, & sulphureas plenas magnis draconibus, & serpentibus diuersi generis. Vbi etiam vidi aliquos Patris mei principes, & fratrũ meorum, & auunculorum meorum dicentes mihi: Heu nobis Carole! vides quàm grauia habemus tormenta propter nostram malitiam, & superbiam, & mala consilia quæ regibus nostris, & tibi dedimus propter cupiditatem. Cùmq; dolendo ingemescerem, occurrunt ad me dracones apertis faucibus plenis igne, sulphure, & pice volẽtes me deglutire; sed ductor meus triplicauit super me filum, à cuius claritatis radijs superata sunt ora eorum ignea. Vidit etiam Patrem suum Ludouicum, in quodam dolio pleno feruentis aquæ Et multa alia, quæ nimis longũ esset enarrare. (Gotschalcus ser. 17. littera D. partis æstiualis Ex vincentij Spec. hist. lib. 24. c. 49. qui ex Guilielmo Guillermo qui vitas. Imperatorum scripsit, id desumpsit.

DARE.

De sententia illa Christi Domini, Date; & dabitur vobis.

Abbas quidam, vt puto, de ordine nigro, sicut ex relatione cuiusdam Abbatis ordinis nostri didici, hospitalis erat valdè, & circa pauperes multum misericors, & quia in operibus misericordiæ feruẽs fuit, tales dispensationes domui ordinare studuit, qui non eius feruorem impedirent, sed magis incenderent. Quanto plures hospites suscepit, quãtò plus charitatis pauperibus exhibuit, tantò illi & domui eius Dominus ampliùs benedixit. Post eius mortẽ, successor eius stimulatus auaritia, pietatis officialibus amotis, & eis quos tenaciores nouerat institutis, ait: Prædecessor meus nimis erat dapsilis & indiscretus, eius officiales nimis prodigi, sic ordinare debemus expensas monasterij atq; temperare, vt si fortè seges nostra grandinata fuerit, & tempora cara emerserint, habeamus vnde pauperibus subueniamus. Huiusmodi verbis auaritiam suam pallians, hospitalitatem prorsus exclusit, & consueta beneficia pauperibus subtraxit: charitate subtracta proficere non potuit monasterij substantia, imò in breui ad tantam deuenerunt paupertatẽ, & vix haberent quod fratres manducarent. Die quadam vir quidam venerandę canicici venit ad portarium, quæsiuit hospitium. Quem ille quidẽ clanculò, & cùm timore collegit, atq; hospitalitatis officia pro posse & tempore illi exhibens, adiecit: Non te scandalizare debet, bone vir, quòd tã negligenter te procuro, quia necessitas in causa est. Aliquando vidi talẽ statum huius monasterij, vt si venisset Episcopus, cum magna charitate & abundantia fuisset susceptus. Et ille: Duo fratres expulsi sunt de isto monasterio, nisi illi fuerint reuersi, nũ-

quam bonus erit status eius. Vnus eorum vocatur, Date, & dabitur vobis vocatur alter: sicq; ab oculis eius recessit. Portarius autem, cùm esset clericus, nomina eadem retinuit. Abbati & fratribus audita recitauit. Resũpta est hospitalitas, & cœpit mox Dominus eis benedicere, vt priùs. (Cæsarius l. 4. c. 68.

DEBITA.

Debita non soluens fabro ferrario graui purgatorio post mortem affligitur. Et quædam anima in purgatorio exultabat, quia ei reuelatum erat natũ puerum, in cuius primitijs liberanda erat.

NArrantem fratrem Ordinis prædicatorum his verbis audiui. Pater, ait, meus contra commilitonem suum virum diuitem & potentẽ inimicitias exercens, fabrum habuit in vicinio, qui equos suos, & eorum qui secum erant, multo tempore sufferrabat. Post hoc faber cecidit in languorem, & expensas per obliuionem vel incuriã nullus fabro soluit. Mortuus est autem post annos ferè triginta pater meus, & apparuit manifestè per diem cuidã fidelissimo seruo suo, gerens in manibus flammantia ferramenta equorum, dicens. Dicas vxori meæ, vt soluat tali homini tale debitum, quo sic vexor. Post hoc non multi dies effluxerant, & ecce seruus ille cum amarissimis lachrymis venit ad me, & quid vidisset exposuit. Collachrymatus seruo ambo ad matrem ingredimur. Audit illa quid actum sit addit & lachrymas. Accessit fabrum diutina tabe propè consumptũ, quærit si pater meus ei in aliquo moriens tenebatur. Tunc ille cum lachrymis suspirans, dixit: Heu charissima Domina, imò etiam in vna marcha: sed affectus longo tædio monendi post modũ incidi in magnum languorem, & sic silui vsque modo. Nec mora, mater soluit pauperi integrum debitum, & mox soluto isto cum alijs multis debitis, vt mihi illa secretè narrauit, ei pater meus in hunc modum apparuit. Videbatur ei, videre illum in balneo à summo capitis vsque ad ima pedum quasi teste lõga totaliter inuolutum. Cui ille dixit: Apprehende funem, & soluas me. Mox illa initium funis accipiens, paulatim ligatum exoluit. Et statim illius solutioni congratulans & gratias agens: Sic, inquit, prius fueram obligatus in pœna, quo adusque solueres quo tenebar: Veridica valde relatione didicimus, quendam defunctum subitò, & ad purgatorium transeuntem cuiusdam sanctissimi viri precibus reuocatum ad vitam. Hic tale quid visum & auditum in purgatorio referebat. Anima cuiusdam quem prius in vita cognouerat, grauissime torquebatur. In medijs ergò ignibus, subitò exultabundu, clamauit. Eia misericordissime Deus, nec in finem oblitus es mei, Cui anima consors in pœna: Vnde, inquit, tibi miserrima in tam horrendis supplicijs exultatio? Et illa: Meritò, inquit exultabunda tripudio, quia mihi scire à Domino datum est: in hoc instanti puerum natum, qui longe post futurus est presbyter. in cuius Missa prima quam celebrabit, ab his pœnis ad requiem euolabo. (Cantipratanus lib. 2. cap. 53. parte 27. & 31. de Apibus. Vide etiam tit. Apostata exemplo 1.

DECIMAE.

EXEMPLVM I.

✱ Decimæ malè persolutæ diminutionem tritici, benè autem præstitæ, eiusdem multiplicationem attulerunt.

LEgitur in vita sancti Anselmi Cātuariensis Archiepiscopi quod quidā Balliuus fecit colligi fructus autumnales cuiusdam manerij, seu prædij sui non reddēdo decimas. Cùm igitur Sanctus venisset, horrea sua inuenit vix semiplena, & diabolum sedentem super vnum bladi cumulum. Quæsiuit ergo à Balliuo quare cumuli illo anno non erant pleni. Respondit ille: quod de hoc miraretur, asserens omnia blada manerij ibi fuisse reposita etiam sine præstatione decimarum. Quod audiens sanctus statim fecit omnia extrahi, & decimari & iterum reponi, cùm reponerentur post decimationem. ita multiplicata erāt quòd ea horrea vix capere poterant. (Ex Speculo Spiritualium cap. de Decimis 7. parte.

EXEMPLVM II.

✱ Quidam qui decimas diligenter dare solebat fructuum abundantiam consequitur.

MIles quidam in dandis decimis tantæ fuit diligentiæ, vt ei esset summum studium eas soluere sine mora, & sine dolo, habebat enim vineam quandam, ex qua circiter decem carrucas colligere consueuerat singulis annis. Tempore quodam magis ex diuina dispensatione, quàm ex aëris intemperie, postquam collectæ essent vuæ, vinumque expressum, vna tantummodo carruca inuenta est. Quo audito, miles seruo suo, verbum memoria dignum respondit: Quod meum, inquit, erat Dominus tulit; ergo illi portionem suam non auferam, vade, & da sacerdoti carrucam hanc pro decima. Eodem tempore militis germanus, sacerdos quidam iuxta prædictam transiens vineā, eam vuis refertam vidit, moxque ad militem intrans, de negligētia illum arguit dicens: Quare nondum collecta est vinea vestra? Respondit: diu collecta est. Sacerdos subiunxit: Nequaquam; sed illam plenam vidi. Quæsitum est, & inuentum, quod nunquam vberiores alio anno fructus dedisset. Ex quo patet, quo modo decimarum solutio hominem ditet. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. August. ser. 99. littera F. parte actiuali. Ex Cæsarij l. 10. c. 13.

DEDICATIO.

EXEMPLVM I.

Incantationibus à vexatione dæmonis curanda fœmina ab integra legione dæmonum inuaditur.

MAtrona quædam nobilis in vicinis Tuschiæ partibus habebat nurum, quę intra breue tempus quo filium eius acceperat; cùm eadē socru sua, ad dedicationem oratorij beati Sebastiani martyris fuerat inuitata. Nocte vero eadem qua sequenti die ad dedicationē prædicti oratorij fuerat processura, voluptate carnis deuicta, à viro suo sese abstinere non potuit. Cumque manè facto conscientiam deterreret perpetrata carnis delectatio, processionem vero imperaret verecundia plus erubescens, Vultum hominum Deique iudicium metuens cùm socru sua ad dedicandum oratorium processit. Mox verò vt reliquiæ beati Sebastiani martyris oratorium sunt ingressæ, eandē prædictæ matronæ nurum spiritus malignus inuasit, & coram omni populo vexare cœpit. Eiusdem vero oratorij

torij presbyter dum hanc vehementissimè vexari conspiceret, ex altari protinus syndonem tulit, eamque cooperuit. Sed hunc repentè diabolus inuasit. Et quia vltra vires voluit quicquam præsumere, compulsus est in sua vexatione cognoscere quid esset. Hi ergo qui aderant puellam in manibus oratorio sublatam ad domum propriam deportauerunt. Cumque hanc antiquus hostis vexatione continua vehementer attereret, propinqui sui eam carnaliter amantes, atque amando persequentes, ad obtinendum salutis remedium maleficis tradiderunt, vt eius animam funditus extinguerent: cuius carni magicis artibus ad tempus prodesse conarentur. Ducta itaque est ad fluuium, atque in aqua mersa, ibique diutius incantationibus agere non malefici moliebantur, vt is qui eam in naserat, exiret. Sed miro omnipotentis Dei iudicio, dum peruersa arte vnus ab ea repellitur in eam subito legio intrauit. Cœpitque ex illa hora tot motibus agitari, tot vocibus clamoribusq; personare, quot spiritibus tenebatur. Tunc inito consilio parentes eius suæ perfidię culpam fatentes, hanc ad virum Venerabilem Fortunatum Episcopum duxerunt, eique reliquerunt: qua ille accepta multis se diebus ac noctibus in orationibus dedit: tantoque annisu præcibus incubuit, quanto, & in vno corpore cōtra se assistere legionis aciem inuenit Tum non post multos dies, ita sanam atque incolumem reddidit, ac si in eam proprium ius Diabolus nunquam habuisset. (Sanctus Gregorius Dialogi l. 1. c. 10.

EXEMPLVM II.

Ecclesia Arriana dedicatur à sancto Gregorio, quapropter dæmon in specie porci eam exire compellitur, & alia multa in eadem Ecclesia ostenduntur.

SED neque hoc sileam quod ad eiusdem damnationem Arrianæ hæresis in hac quoq; vrbe ante biennium superna pietas monstrauit. Ex his quippe quæ narro, aliud populus agnouit, alia autem sacerdotes & custodes Ecclesiæ se audisse & vidisse testantur. Arrianorum Ecclesia in regione vrbis huius, quæ Suburra dicitur, cùm clausa vsq; ad ante biēnium remansisset: placuit vt in fide Catholica introductis illic beati Sebastiani, & sanctæ Agathæ virginis martyrum reliquijs dedicari debuisset, quod & factum est. Nam cum magna multitudine populi venientes, atque omnipotentis Dei laudes canentes, eandē Ecclesiam ingressi sumus. Cumq; iam in ea missarum solemnia celebrarentur, & præ eiusdem loci angustia populi se reprimeret multitudo, quidā ex his qui extra sacrarium stabant porcum subitò intra suos pedes huc illucque discurrere senserunt. Quem dum vnusquisque sentiret, & iuxta se stantibus indicaret, idem porcus Ecclesiæ ianuas petijt, & omnes per quos transiuit in admirationem commouit, sed videri à nullo potuit, quāuis sentiri potuisset. Quod idcirco diuina pietas respondit, vt cunctis patesceret, quia de loco eodem immundus habitator exiret. Peracta autem missarum celebratione recessimus, sed adhuc nocte eadem magnus in eiusdem Ecclesiæ tectis strepitus factus est, ac si in eis aliquis errando discurreret. Sequenti autem nocte grauior sonitus excreuit. Tum

subitò

ubitò tanto terrore insonuit, ac si omnis illa Ecclesia à fundamentis fuisset euersa: & protinus recessit, ac nulla illic vlterius inquietudo antiqui hostis apparuit: sed per terroris sonitum quem fecit, innotuit à loco quem diu tenuerat quam coactus exibat. Post super altare eiusdem Ecclesiæ nubes cœlitus descendit, suoque illud velamine operuit, omnemque Ecclesiam tanto terrore atq; suauitate odoris repleuit, vt patentibus ianuis nullus illic præsumeret intrare, & sacerdotes atque custodes, & hi qui ad celebranda missarum solennia venerunt, rem videbant, ingredi minime poterant, & suauitatem mirifici odoris trahebant. Die verò alio cũ in ea lampades sine lumine dependerent, emisso diuinitus lumine sunt accensæ. Atque post paucos iterum dies cum expletis missarum solennijs extinctis lampadibus custos ex eadẽ Ecclesia egressus fuisset, post paululum intrauit, & lampades quas extinxerat lucentes reperit, quas negligenter extinxisse se credidit, atq; eas iam solicitus extinxit, qui exiens Ecclesiam clausit. Sed post horarum trium spacium regressus lampades quas extinxerat lucentes inuenit, vt videlicet ab ipso lumine apertè clarescеret, quia locus ille de tenebris ad lucem venisset. (Ibidem cap. 30. lib. 3.

EXEMPLVM III.

Dedicatur Ecclesia sancti Dionisij ab ipso Domino Iesu.

Instante die dedicationis Ecclesiæ sancti Dionisij Parisijs vj. Kalend. Martij nocte quæ diem ipsum præueniebat, populis ab Ecclesia seclusis, quò die sequenti liberior Episcopis præpararetur ingressus. res contigit diuina memoratu, qui temporũm futurorum ætatibus fideli innotescat relatu. An ianitorum ignorantia incertum habemus, an industria contigerit; Leprosus quidam excubitoribus non incognitus in Ecclesiã prędictorum martyrum fide plenus pernoctauit, secretumq; locum vigiliarum gratia solus occupauit. Reliqui si quidem, vt dictum est, populi, & ipsius Ecclesiæ custodes forinsecus excubabant. In ipso autem noctis conticinio tantum iubar totam illam Ecclesiam illustrauit, vt multorum cereorum splendor illi iubari cederet, vt potequam sol diuinus suo iubare illustrasset. Insomnem ducebat leprosus noctem illam, & præ claritate ineffabili obstupuit, & si quid subsequeretur, lucem solertissimus expectare cœpit. Ecce autem repentè Dominus Iesus pontificum pontifex cum illis familiaribus beatis Apostolis Petro, & Paulo affuit, sanctumq; illud collegium sibi adiunxerat martyres gloriosos Dionysium, Rusticum, & Eleutherium. Quam visionem nequaquam, sicuti prouenire frequenter assolet, somniantis more videbat, sed omnes & omnia visibilibus oculis perpendebat. Videbat namque ipsum Dominũ Iesum niueis vestibus indutum precedentem, & signa suæ dedicationis luculenter illis parietibus imprimentem, & officium Episcopale seriatim complentem, ipsumq; venerabilem fidelium suorum processionem subsequentem. Inter quos specialiter & prædilectos Apostolos, & inclynatos martyres annotauit. Completoque de more dedicationis officio, ad leprosum Saluator accessit, eique voce qua posset intelligi dixit; Intrepidus audi, & foris expectantibus nostris Episcopis quæ vidisti, & quæ tibi mandauero aperi, ne solicitentur de cętero pro dedicationis Ecclesiæ officio, quoniam & nos ei manum consecratoris adhibuimus, & pro vt vidisti totum consecrationis officium expleuimus. Leprosus autem, & pro ordine diu expectatæ visionis iam securior,

curior, & pro Saluatoris alloquio aliquantulum hilarior. Et quis, inquit, Domine, dictis meis autem credulam accommodabit? ego omnium hominum miserrimus, & abiectio plebis factus, apud homines testandi locum non habeo, quoniam sicut vides elephantina peste deformiter laboro. Quid multa? Ad elephantosum accedit saluator, & leni tactu faciei eius manum suam admouit, eiusq; caput circumtetigit. & mirum in modum ablata cum ipsis horribilibus pustulis cute, ipsaque cæsarie leprosum sanitati potestatiuus medicus restituit, & ipsam quam capiti eius carneam tunicã detraxerat lapidi qui proximus erat imposuit, eamque sicut heri & nudiustertius fuerat, effigiatam cum ipsis vlceribus manere fecit, vt ipsam faciem excoriatam faciem veram putares, & de leprosa effigie nihil dubitares. Et adiecit: Vade, inquit, & si tibi non credent, istis saltem signis nullatenus discredent. His dictis, & lux illa quæ ꝑ sui magnitudine multorũ luminariũ iubar offuscauerat, recessit & beata visio inspectantis oculis disparuit. Dies illuxit, & quidam matricularioru Ecclesiam ingressi sunt, & in gratiarum actione leprosum reperiunt. Rogat se ad Regem conduci, rem si quidem, inquit, ad eum habeo secretam. Ad Dagobertum adducitur, & diuini oraculi seriem proloquitur: Vere dedicationem istius Ecclesiæ à Domino Deo factam hac nocte vidi, & audiui, & ita demum redditus sum sospitati. Et extendens digitum: Hæc est, inquit, fenestra, per quam Dominus hanc aulam introiuit: si mihi nõ creditis, saltem venite, & ipsis operibus credite. Et adduxit eos ad lapidẽ nobilibus xenijs insignem. Rex admiratur, quoniam adhuc de veritate amrigebat, videbat hominem peregrinum, & tanquam mendicantem aspernabatur. Tandem discedenti detracta satis fecit cæsaries, & super lapidem posita index miraculi leprosą fuit effigies. Indubitandum & euidẽs præbebat testimonium decoriati vultus superstes indicium: Vt enim verũ fatear lineamenta membrorum, capitis, aurium dico & palpebrarum, oris, & narium ita suis locis manebãt immarcida, quatenus omni ambiguitate procul expulsa de miraculi veritate ceruicosi etiam, & increduli si q fuerant studerent, confutarentur, & crederent. Nã vt magis stupeas, mollis cuticula, licet intus inanis & vacua, durans integra sic riguerat, ac si geminis ossibus sustentaretur & carnibus aleretur. Albugines etiam, & impetigines elephantinæ percussionis sic dignoscebantur, vt adhuc ipsæ vlcerosæ cicatrices humore intercutaneo sudare videretur. Aspersus tumor certus admirationem, & gratiarum actionem inuitat Episcopos. & congiobatos ad dedicationem ad laudem cogit populos. Visum ibant omnes certatim, leprosi capitis formam intuebantur, & admirabantur, & cõgratulabantur; parietes diuinis insigniti manibus rei gestæ testimonium perhibebant. Quæ etiam signa nec abolita, nec abolenda vsque hodie totum iam factum proclamant. Alloquuntur seniores luculenter populos, & ostensa omnibus cæsarie tolluntur ambages de medio. Reconditur cæsaries illa competenti in capsula, quam vsque hodie inter honorabiles reliquias, & gazas celebriores illius Ecclesiæ conseruant scrinia, vtpote quã ipsa Dei manus tetigerat. Conuenerunt autem populi, & quoniam eum ignorabant, ex tunc eum sanctum peregrinum vocitauerunt, lætiores redeunt ad propria, & de diuinitus consecrata passim contestantur Ecclesia, Dagobertus super hoc non mediocriter lætificatus de honoranda Ecclesia cogitauit, & ne cui de cætero subijceretur, nisi Romano pontifici priuilegio beati Petri fecit eam muniri. Insuper etiam regalibus eam donarijs honorauit, cui quicquid de suis fiscis regali-

regalibus conferebat parũ fuit. (Vincentius lib.23. cap. 36. & 37. Vide etiã tit. Chorea exemplo 4.

EXEMPLVM IV.

Dedicationes propter bona vina frequẽtans pice, & sulphure in inferno potatur.

IN diœcesi Coloniensi, non procul à Colonia, miles quidam erat, nomine Rudingerus, sic totus deditus vino, vt diuersarum villarum dedicationes tantùm propter bona vina frequentaret. Hic cùm infirmatus moriturus esset, filia eum rogauit, vt infra xxx. dies sibi appareret, quo respondente. Hoc faciam, si potero, expirauit. Post mortem verò filiæ per visum apparens, ait: Ecce præsens sum, sicut postulasti. Portabat enim vas paruum & fictile, quod vulgo ciuselinum dici tur, in manu sua, in quali in tabernis potare solebat Dicente filia: Pater, quid est in vase illo? Respondit: Potus meus ex pice& sulphure confectus semper ex illo bibo, nec eum epotare valeo, sicque disparuit. Et statim intellexit puella, tam ex præcedenti vita, quam ex pœna modicam, vel nullam esse spem saluationis eius. Vinũ, quidem l... blãde ingreditur sed nouissime mordebit vt coluber. (Cæsarius lib. 12. cap. 41.

DEFVNCTI.

EXEMPLVM I.

Orationes solitas pro defuncta matre nõ exo uens beatus Bernardus à Domino proclamatur.

PVER Domini Bernardus Clareuallensis Ecclesiæ postmodum primus futurus abbas, cùm apud Cistercium adhuc nouitius esset, solitus erat diebus singulis pro anima matris suæ septem penitentiales psalmos iu silentio dicere. Die verò quadam cùm supradicto psalmos post cõpletorium inchoasset, omisit eos per obliuionem nescio an per somnolẽtiam. Antequam autem absoluisset veniens ad stratum suum, quiete soporifera membra refecit, & solitam refectionem parenti plenè non impendit. Abbas verò Stephanus cognita per spiritum negligentia, die postera conuenit eum, dicens: Frater Bernarde. vbi iam quæso illos psalmos tuos hesterna die dimisisti, aut cui eos commendasti? quod audiens adolescens vt erat verecundus & timoratus, erubuit: & cœpit intra se mirando cogitare, dicens, Domine Deus, quomodo palam factum est verbum istud de quo mihi solus conscius erã? Et intelligens à viro spiritali, se esse deprehensum procidit ad pedes eius negligentiam confitens, & indulgentiam petens. qua facilè impetrata, curauit deinceps in huiusmodi tam priuatis quam publicis obseruationibus sollicitior inueniri, & quæ consulte ratione seruanda proposuisset nõ facile transgredi. (F. Ioan. d. Assignies Religiosus Cambronensis in conclaui gallico rerum notabilium ordinis Cisterciensis cap. 16.

EXEMPLVM II.

Ordines sacros ambiens graui purgatorij pœna subiacuit, & fratrum suffragia postulauit.

MOnachus quidam Cisterciensis ordinis, religiosa admodum conuersatione vitam suam cõsummans, tentationibus, & ærumnis huius miserabilis vitæ, morte interueniente subtractus est. Quo defũcto, sacrista illius domus nocte quadam imminente tempore vigiliarum dum præstolaretur signum horologii, vigilans se-

sedebat in lecto suo. Tum ecce spiritus eiusdem defuncti fratris tanquam solido, & palpabili corpore vestitus, repente astitit coram ipso, sicque lamentabili voce allocutus est eum. Domine sacrista, ego sum ille frater nuper defunctus, sed cur ad te venerim, quæso vt pietatis intuitu pensare digneris. Ego enim dum adhuc essem in corpore, licet per gratiam Dei vigilanter satis in obseruantijs ordinis meipsum exercitarem, in vno tamen grauiter deliqui, quod scilicet sacrũ diaconatus ordinem carnaliter concupiui, & vt adhunc honoris gradum ascenderem sine respectu timoris Dei valde inquietus fui. Quodque adhuc grauius, absque condigna pœnitentia huius delicti, de corpore exiui, quia nec tanti ponderis hoc fore putabam quanti post mortem inueni. Sed pius Dominus mihi tibi apparere concessit, quatenus qui iã per meipsum mereri nil possum, fratrum nostrorum qui adhuc tam sibi quàm alijs misericordiam Dei promereri possunt, orationibus debeam adiuuari. Itaque obsecro per pietatem Domini nostri Iesu Christi, quatenus calamitatem meam Priori exponas, ipsum roges vt in capitulo me absoluens, generalem orationem pro mea liberatione fratribus iniungere dignetur. Vt autem noueris hæc quæ vides & audis phantasticam nequaquam esse illusionem, in augmentum veritatis, psalterium quod portarius ante aliquot dies in capitulo requisiuit, & nondum inuenit, eum tali loco repositũ inuenies. Verum cum sacrista hæc audiret, & videret, & multum miraretur tam insolitam nouitatem rei, tamen cum esset homo maturi consilij ipso die nemini quicquam super hoc verbo locutus est, reputans ne forte tanquam somniator, aut à dæmonibus illusus derisui haberetur. Nocte vero sequẽti dum sicut prius vigilans, & sedens in lecto suo, de his quæ sibi preterita nocte contigerant attentius cogitaret, rursus ille defunctus sicut antea vigilanti & stupenti apparuit dixitq; ei: Non recte agis erga me, qui iram Domini porto, quoniam peccaui ei, in cuius manus quam horrendum sit incidere vtinam & tu non experiaris. O si scire posses, quam grauis est etiam minima pœna animæ à carne solutę, profecto non tam negligenter ageres, sed totis viribus succurrere satageres. Quapropter etiam atque etiam contestor te propter Deum ne vltra dissimules, sed petitionem meam effectui mandare festines, quia spero me per orationes fratrum nostrorum, apud clementissimum iudicem Deum misericordiam adepturum. Vt autem totius dubietatis scrupulus de corde tuo tollatur, & me ipsum esse quem paulo ante viuentem in carne bene noueras nõ dubites, ecce tolle de manibus meis psalterium, quod portarius in capitulo quæsiuit, & necdum inuenit. Tulit itaque sacrista de manibus eius psalterium, super tam inauditis mirabilibus Dei vehementer obstupefactus. Porro ipse idem sacrista scire volens vtrumne solidum, & palpabile esset corpus, quod videbat, vtrumne subiaceret tactui, sicut visui, cum haberet propè se virgam, tulit eam, & quasi tangendo experiẽtiæ satisfacturus, leui ictu vibrauit illam, sed mox nullo penitus obstaculo resultante, quasi ꝑ vacuum aërem sic per corpus quod apparebat transducta est. Mane autem facto, Priori, & fratribus quæ viderat, & audierat innotuit, psalterium etiam quod acceperat, tanquam veritatis pignus ꝓtulit. Sicque fratris illius anima per communes fratrum orationes, & missarum celebrationem pœnis (vt credimus) absoluta, beatitudinis æternæ consortium Deo miserante ꝓmeruit (Ex li. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM III.

Defunctorum animas Domino quoties per cœmeterium iret commendans, quanta iucunditate post mortem ab ipsis animabus susceptus sit.

IN partibus minoris Britanniæ erat aliquando homo secularis, qui licet secularibus negotijs deditus, curæque rei familiaris intentus esset, erat tamen fidelis & timoratus, atque in obseruantia mandatorum Dei pro modulo suo deuotus. Inter cætera verò bona quæ vel publicè, vel priuatim solo Deo testante faciebat, talem sibi fecerat consuetudinem, vt ad Ecclesiam vadens, vel inde rediens, seu quacunque alia occasione cœmeterium transiens pro animabus fidelium ibidem pausantium deuotam Domino precem libaret. Contigit verò, vt expleto tempore vitę suę hoc seculo nequam migraturus lecto decumberet, cumque iam morti se vicinum sentiret, medijs noctis tenebris misit ad presbyterum, rogans vt ad visitãdum se Dominico sacramento venire dignaretur. Presbyter verò segnitie pressus, & heu plus diligens carnis suæ cõmodum, quàm salutem animæ parochiani sui, pergere recusauit, diaconũ tamen suum nomine Danielem, bonę conuersationis virum vicesua destinauit. qui libenter obediens, & iussa celeriter complens, post quam morienti viaticum tradidit, ad propria redire nõ distulit. Mox ergò vt pauperculus ille sed meritis diues infirmus, perpetuæ sanitatis non perituræ diuitiarum largitorem Christũ Dominũ ad munimen sui recepit lætus, hominem exuit, & cum illo, vt credimus, qui pauperum susceptor fieri dignat⁹ est, paradisi portas ingressus lucidas beatorum spirituum mansiones accepit. Diaconus verò rediens, vbi ostio Ecclesiæ appropinquauit, inuenit illud apertum, quod clausum, firmissimeque obseratum dimiserat. Vnde cùm multùm obstupuisset, & ancipites mente versaret cogitationes, mox diuina virtute in eodem loco defixus est, vt se inde mouere non posset. Et ecce repentè in cæmiterio illo audita est vox clamantis, & dicentis: Surgite fideles vniuersi quantocius, & exite de tumulis vestris quotquot in cæmeterio estis, vel requiescitis, vt conuenientes in Ecclesia commendemus animam huius defũcti charissimi nostri, & rependamus ei vicem beneficij sui, quoties enim per hoc cœmeterium transire solebat, toties pro nobis orationem specialem facere consueuerat. Ad hanc vocem defuncti cæpere velociter exurgere mortui, factusque est fragor atque tumultus grãdis, cùm egrederentur de tumulis suis. Porro in Ecclesia videbantur cerei multi hinc inde parietibus affixi, qui eandem basilicam copioso lumine illustrabant, quam cùm defuncti illi ingressi fuissent, cœperunt melodia suaui ibi Dominum in communi laudare, & commendationis officium solemniter decantare, ita vt vno dicente collectas. & orationes, alij subiungerent amen, cæterasq; responsiones quemadmodum in choro psallentiũ fieri solet. Commendatione verò cõpleta clamatum est denuo, vt singuli reuerterentur ad loca sua. Quibus egressis de oratorio, factus est iterum sonitus & collisio tumulorum, quando se in eis relocauerunt, tunc paulatim cœperunt deficere luminaria illa quæ in Ecclesia videbantur, quousque penitus extinguerentur. His itaque completis solutus est clericus ille de loco illo in quo fixus hærebat, & intrans oratorium reposuit ibi sacramentalia vasa quæ secum detulerat, qui cùm ad mansionem presbyteri redisset, ille trutina inertię suæ m etitiens alios, & neminem profũda nocte facilè vigilare reputans, pro labore rogabat eum citius stratum repetere,

petere, ac dormire. Cui ille respondit: Non est mihi modo pausandum, sed tibi potius surgendum atque laborandum. Iam enim defunctus est æger, ad cuius obsequia procedere nos oportet. Vix verba finierat, & ecce nuncius venit supradicti viri obitum nuncians, aduentumque presbyteri flagitans. Surgens itaque licet inuitus sacerdos cum diacono sine mora perrexit, & debitum pio funeri obsequiũ impendit. Porro diaconus ille beneficio gratiæ Dei tam dignanter se visitantis nequaquam ingratus existẽs, sed de visione quam viderat affectus vehementer atque compunctus, omnia quæ vel in re, vel in spe habere poterat reliquit, exiensque de terra sua, & de cognatione sua, Turonis in monasterio sancti Martini religionis habitum suscepit, vbi etiam religiosam vitam agens, fideliumque defunctorum memoriam agens, proficientibus, meritis eiusdem Ecclesiæ postmodum prior constitutus est. (Ibidẽ.

EXEMPLVM IV.

Defunctorum animæ militem pro se orare consuetum ab inimicorum manibus liberabunt.

Miles quidam in actu vel habitu seculari secularẽ animum bonorum operum studijs reprimere satagebat, seq; mortalem esse, & tẽpore suo moriturum fore crebro recogitans, mortuorum memoriam apud Deum prece & deuotione qua poterat frequentius faciebat. Decreuerat namque vt nulla vuquam necessitate, nulla festinatione atriũ Ecclesiæ transiens præpediretur vt non stans facie ad orientem versa Dominicam orationem pro fidelium animabus intente diceret, Dominumque defunctorum misereri suppliciter exoraret. Contigit vt ab inimicis insidiantibus sibi quadam vice ita repentè circumueniretur, vt aut in instãti periculum mortis incurrere, aut vitam fugę prçsidio tutari necesse esset. Cursu itaque rapidissimo fugiens, casu accidit vt ad clausuram qua cœmeteriũ cingebatur, currendo deueniret Quia verò competentiorem compendij semitam ad effugiẽdum quos fugiebat non inueniebat, citis saltibus clausuræ introitum per medium cœmeterium transiens cœpto cursu anhelus instabat, verum inter currendum religiosæ consuetudinis suæ, quam longo tempore illibatam seruauerat, recordatus concidit corde, & quid sibi in tanto rerum discrimine faciendum esset æstuanti mente pensabat. Aut enim debitum speciale etiam cum periculo vitæ fidelium animabus tunc persoluendum erat, aut debiti preuaricatorem coram iusto iudice Deo, qui in se confidentes in quantislibet necessitatis articulis seruare potest, conscientia reum tenebat. Sed quia in tanta temporis & discriminis angustia diu deliberandi spatium non habebat, vicit cito pietas fidei metũ corporeæ fragilitatis, decreuitque cõtempta morte fidelibus defunctis solitum precum subsidium nequaquam subtrahere, sed si ita placeret altissimo supra tumulos eorum pro quibus orabat, gladijs inimicorum confossus occumbere. Itaque suo presso cursu gradum sistit, turbatumque tranquillans animum facie sicut solebat, ad orientem versa Dominicam orationem tanto sinceriori pietatis affectu dicere cœpit, quãto se has nouissimas ad Deũ fudere preces, & quasi vltimũ vale fidelibus defunctis offerre existimabat. Interim vero crudelissimo lętalis odij liuore exagitati rapidis passibus aduolant inimici, cernentesque reuerenter stantem virum, cuius sanguinem sitiebant, metu mortis ditiguisse putabant, & quasi iam voti sui crudelem effectum habituri, de scelere incontinenti vt sperabant, perpetrando impiè quidem, sed non impunè tripudiabant. Namq; vbi præcipitatione furibunda in insaniam versi septa cœmeterij irrumpere, immunitatem

tatem Ecclesiæ Dei violare, & hostiã submissa ceruice inclinato capite stãtem intentione primi fratricidæ immolare festinabant ecce repente vident armatorum multitudinem magnam totum cœmeterium replesse: quam defunctorum animas fuisse pro quibus ille orabat non improbabiliter credimus, qui intercessorem suum stipata corona ambientes, vt orationem quam pro eis inchoauerat absq; impedimento perficere posset, sancta solicitudine obseruabant. At verò Deo odibiles illi, solo maligno desiderij voto homicidæ, videntes tam subitam rerum mutationẽ, & armatorum turbam sibi imminentem, stupefacti, & mente consternati fugam velociter inierunt, & qui alienam vitã crudeli occisione perimere venerant, emolumenti maximi loco reputabãt, si suam fugæ præsidio seruare potuissent. Deuotus autem ille orator nil temporale videns aut sentiens, postquam orationem suam compleuit, cursum quem pietatis intuitu tantæ necessitatis articulo constrictus omiserat repetens, peruia celeritate velut insequẽtium inimicorum manus fugiens, properè aufugit, & qui gladios furentium inimicorum tam proximè sibi imminentium euadere potuisset, miratus expauit. Cæterum post aliquantulum temporis pace inter partes stabiliter re integrata cum familiariter inuicem quærerent, illi quidem quid causæ extitisset, quod mortis periculo sibi imminente sic immobilis stans in loco motus non fuisset, ille cur vitę ipsius pepercissẽt cum oportunitatem perdendi eum nacti fuissent, cognita ab alterutrum mysterij veritate, Dominum qui fecit mirabilia magna solus, magnifice collaudabant, & tam ipsi quàm etiam plures alij qui tam grande miraculũ percipere potuerunt, ad orandum pro fidelibus defunctis, non mediocriter accensi sunt. (Ibidem.

EXEMPLVM V.

Defunctorum animæ sacerdoti orãti pro eis, Amen responderunt.

APud Prouinciam quæ Germania transRhenum dicitur, vulgo Saxonia, in cœnobio quod de Cluniacensi Ecclesia infra muros Padeburnensis ciuitatis constructũ nomini sanctorum Apostolorum Petri & Pauli intitulatum est, fuit priscis temporibus dum adhuc Cluniacensis ordo in statu suo vigeret, monachus quidam Vamanio nomine, secundum nomen suum Christum amans, cum esset sacerdotali honore præditus, officium sanctum moribus sanctis adornare curabat, & diuina mysteria deuotione qua spiritalem ministrum decebat, celebrabat. Vt autem tanto deuotius, quanto secretius incontaminatum sacrificium in arca contriti cordis offerre posset, capellulam quandam in honore sancti Alexij cõsecratam, & ab oratorio eiusdem loci cœmeterio tantùm interiacente remotam, causa dicendæ missæ frequẽtare solebat. Vnde & ipsum cœmeterium reciprocato itinere assiduè terere necesse habebat. Ad sacram verò ædem vadens aut inde rediens deuotè orationes absque tædio porrigebat fidelibus defunctis, & quo loco se transactis diebus suis incinerandum forte recogitabat, eo incineratorum pericula piè pensans, eorum supplicia mitigari suppliciter precabatur. Factũ est autem vna dierũ, dum celebratis sacris mysterijs rediret, sanctas & orationes his quibus eum debitorẽ pietas effecerat, sicut solebat persolueret, completaque oratione in conclusione subiungeret, Requiescant in pace, audiuit manifestè multitudinis turbam respondentem: Amen, amen. Quod vbi audiuit totus intremuit, & has voces esse animarum pro quibus ora-

orabat, putans tam contiguas sibi visibiliter esse miratus expauit, bonæq; consuetudinis vsum quem deuotè eatenus seruauerat, tanto deinceps propensiori diligētia prosecutus est, quāto deuotionis suæ obsequium acceptabile Deo, fidelibusq; animabus gratū & fructuosum existere, tam inusitati miraculi nouitate lętus agnouit. Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluātur. (ibidem.

EXEMPLVM VI.

Defunctorum animæ à sancto Odilone, & suis fratribus à dæmonum manibus liberantur, & defunctorum commemoratio instituitur.

QVidā religiosus reuertens à Hierosolymis, dum mare transiret, eumq; cum alijs multis ventorū horror impelleret, applicuerunt ad insulam quandam, vel rupem, vbi quidam sanctus manebat inclusus. Illic ergo aliquamdiu tranquillitatem maris expectans, dum cum illo incluso frequenter colloquiū haberet, requisitus est vtrum cœnobium quod Cluniacum dicitur, & Odilonem eius abbatem nosset; optimè se nosse perhibuit: quo sciscitāte, cui hoc ab eo seruus Dei inquireret. Sunt, inquit, vicina loca nobis ex quibus grauissima flāmarum euomuntur incendia, in quibus etiam locis animæ diuersa luunt pro meritorum qualitate tormenta, ad quorum semper exaggerenda supplicia sunt innumerabiles dæmones deputati, qui intolerabiles eorū pœnas quotidiè renouant, & eos ad redituua supplicia indesinēter instaurāt: quos ego frequenter audiui quærulis lamētationibus eiulantes, quod orationibus, & eleemosynis quorūdam, frequenter ex eorum manibus eriperentur animæ damnatorum. Inter cætera quoq; permaximam de Cluniacensi cœtu, & eorum abbate quærimoniam faciunt, quia quàm sæpè per eos sui iuris vernaculos perdunt. Quamobrem te per Dei nomen obtestor, vt sanctis fratribus illis hæc quæ tibi dixi, fideliter referas. Et nostra quoque parte denuncies, vt orationibus, & eleëmosynis magis ac magis insistant, præsertim huius intentionis intuitu vt de manibus dæmonum eos qui ab illis cruciantur, educant. Ille ergò regressus in patriam cum hoc abbati Odiloni, & fratribus eius retulisset, idem pater Odilo per omnia monasteria sua generale decretum constituit, vt sicut primo die Nouemb. Omnium Sanctorum solemnitas agitur, ita sequenti die in psalmis, eleëmosynis & præcipuè missarum solemnijs omniū in Christo quiescētium memoria celebraretur. (Vincent. lib. 24. cap. 105. Spec. hist.

EXEMPLVM VII.

Defuncti Benedicti Papæ anima meritis Sancti Odilonis à purgatorio liberatur.

BEnedictus Papa dum viueret sanctum Odilonem affectuosè dilexit, & Apostolorū limina frequentanti, necessarios sumptus sæpè ministrauit: qui cum decessisset Ioāni Portuensi Episcopo, & alijs duobus per speciem nocturnæ visionis apparuit, eisq; quia in pœnalibus tenebris constitutus esset indicauit, hoc insuper addens, quia beati Odilonis meritis eum superna censura liberare decreuit à tormentis. Protinus idem Ioannes Episcopus Papiam venit, & per monachos cœnobij sancti Maioli omnem sancto viro Odiloni seriem visionis exponit, qui mox psalmodias, & orationes ab omnibus in monasterio Cluniacensi fieri, eleëmosynas largiri & sacrificiū Deo mysterij salutaris offerri pro illo precepit. Per omnia quoq; regiminis sui monasteria eius

ſanctionis edicta mandauit. Cumque fratres inſtantiſſima deuotione hoc facerent, Edelbertus monachus, qui hoc obedientiæ fungebatur officio, ſcilicet vt inopes aleret, & neceſſaria miniſtraret; per ſoporem vidit quendam pulchrum & ſerenum adſpectu magno candidatorum agmine conſtipatum ingredi monaſterium, qui capitulum, vbi pater Odilo cum fratribus reſidebat, intrauit, & ei gratias egit. Cumque frater ille Edelbertus inquireret quiſnam ille eſſet: reſponſum eſt illi, ipſum eſſe Benedictum Papam, qui idcirco viro Dei gratias ageret, quia pijs eius, ſanctorumque fratrum precibus, & tartari cruciatū euaſiſſet, & cum beatis ciuibus quieturus ſupernæ Hieruſalem ingreſſum meruiſſet. (Ibidem lib. 24. c. 105.

EXEMPLVM VIII.

Defunctorum animæ in equis infernalibus viſa ſunt equitare.

Referebat Elebandus Henrici quōdam Remenſis Archiepiſcopi cubicularius, dicēs: Dominus meus Archiepiſcopus mittebat me Atrebatum. Dum autem circa meridiem quoddam nemus appropinquaſſemus ego & famulus meus qui me præcedebat celerius equitans vt mihi pararet hoſpitium, audiuit ille tumultū magnum in nemore, quaſi multiplices & varios equorum fremitus, armorū ſonitus, & velut voces multitudinis impetu prorūentis in bellum. Expauefactus ergò ipſe & equus eius continuò regreſſus eſt ad me. A quo cùm quærerem quare reuerteretur, ait: Equus meus nec fuſte, nec calcaribus cogi poteſt vt procedat: ego etiam adeo territus ſum, vt omnino procedere non audeam, mira enim vidi, & audiui: nemus enim iſtud defunctorum animabus, & dæmonibus eſt plenum. Audiui autem illos clamare, & dicere. Iam habemus præpoſitum Deorea, in proximo autem habebimus Archiepiſcopum Remenſem. Ad quod ego reſpondi: Signum Crucis noſtris frontibus imprimamus, & ſecuri procedamus. Cùm ergò proceſſiſſem, & ad nemus perueniſſem, iam vmbræ proceſſerant, & tamen voces quaſdam confuſas audiui, & fragores armorū, & equorum fremitus: ſed nec vmbras videre, nec voces intelligere potui. Cum autem rediſſemus, iam Archiepiſcopum inuenimus in extremis, nec poſt has voces quinquaginta diebus ſuperuixit, vnde conijcitur eum à ſpiritibus raptum, à quibus auditum fuerat rapiendum. Hinc apparet quales equi ſint illi ſuper quos aliquando defunctorum animæ videntur equitare. Sunt enim dæmones ſe in equos transformantes, quorum ſeſſores ſunt animæ miſerrimæ peccatis oneratæ, tanquam armis quibuſdam & clypeis onuſtæ: ſed reuera proprijs ſceleribus in formis talibus onuſtæ, iuxta illud propheticum: Deſcenderunt in infernum cum armis ſuis, ideſt, membris ſuis, quæ fecerunt arma iniquitatis peccato, nolentes ea facere arma iuſtitiæ Deo. Certum eſt autem equum animal eſſe ſuperbum, & contumax, contentionis, & belli cupidum, feruens ad coitum, & in libidine præpotentem. Dæmones igitur in equos trāsformati, demonſtrāt ſeſſores ſuos ſe huiuſmodi ſceleribus oblectaſſe. (Vincent. lib. 29. cap. 119. ex Helinando. Vide etiam tit. Adulterium exemplo 3.

EXEM-

EXEMPLVM IX.

Defunctorum missas omnibus diebus legens, infinitas animarum manus pro se coram Episcopo fideiubentes habuit.

ERAT presbyter quidam admodum pauper & tenuis, sed deuotus valde erga animas quę in purgatorio torquebantur, adeo vt omnibus diebus nullo excepto, missam pro fidelibus defunctis celebraret. Accusatus ergo pro aliqua re apud Episcopum, citatus, est, & confessus veritatē simpliciter, compellebatur vt mādato staret Episcopi, iuraretque & fideiussorem poneret pro emenda. Iurauit igitur presbyter, sed angustiabatur vbi fideiussorē acciperet qui pro ipso responderet. Nec mora. Oculi Episcopi compellentis sunt aperti, & plusquam mille manus in aëre quasi ad spondendum pro presbytero vidit extensas. Quo viso præsul attonitus, dixit: Sufficientes habes qui spondent pro te, vade & de beneplacito Dei & meo missæ officium pro defunctis exerceas sicut prius. Cantipratanus li.2. c.53. parte 14. de Apibus.

EXEMPLVM X.

Defuncti filij mortem nimium deflens Mater, vt in missis pro eo lachrymas fundat, admonetur.

MATRIS relatione didici quod narro Auia mea filium primogenitum habuit indole insignē & decore præcipuum. Quo mortuo, inconsolabiliter doluit: nec fortè sine præsagio futuri mali. Nam post illum habuit alium, qui pompa vanitatis illectus, dilapidator rerum fuit. Matre ergo, vt dictum est, primogenitum inconsolabiliter lamentante, apparuerunt ei iuuenes in via quadā, vt visum est ei, cum ingenti gaudio gradientes. Cumq; memor filij, eum inter illos esse non videret & fleret, ecce post alios filium suum lento gradu subsequentem agnouit. Cui mater cum graui clamore dixit: Et quid est fili quod solus, & nō cum alijs graderis retardatus? Cui ille, in toga laterali magnum aquæ pondus ostendens: Ecce, inquit, mater lachrymæ quas pro me inaniter effudisti, quarum pōdere ab aliorum prosecutione retardor. Ad Deum ergo lachrymas commutabis, & in præsentia sacrificij corporis Christi cum eleëmosynis pauperum pro me cor pium & deuotum effundas, & tunc liberabor ab incommodo quo nunc grauor. Nota tamen lector dispensatione diuina, vel ad consolationem, vel ad cōrrectionem matris, se dixisse mortuum iuuenem inanibus lachrymis à comitatu sodalium retardatum: quia meritis quidem viuentium, defunctorum animæ adiuuari possunt, sed prorsus nō possunt de meritis impediri. (Ibidem lib.2.c.53.parte 17.

EXEMPLVM XI.

Pœnitet in morte Ottho Imperator, & omni die sacerdotibus Christi corpus suum tradidit flagellandum, & post mortem orationes deuotorum pro se fieri postulauit.

OTthone Imperatore mortuo, quædam cognata eius in monasterio virginum præerat, quæ zelo castimoniæ circa subditas mirè feruebat. Obseruans ergò die quadam fenestram locutorij, summo mane quendam leniter pulsantem audiuit. Qua aperta, ecce Imperator apparens materteræ dixit: Defunctus ego sum, & in purgatorio pœnis excrucior, Dirigas ergo nuncios ad diuersa & deuota cœnobia, & decies mille psalteria

ria pro me legi facias: ita vt ad figulos psalmos accipiatur decem ictuum disciplina, & ad vnumquęq; versum addatur salutatio Angelica Aue Maria, & oratio Dominica Pater noster: psalmus verò, De profundis, quando accipitur disciplina dicatur Talibus remedijs post mortem viuens merui liberari. Et nota quod idem Ortho benignissimus Imperator, anno præcedenti mortem suam, infinitam anno nam tempore charistiæ diuersis monasterijs & pauperibus diuiserat larga manu. Nec mora: Missis nuncijs vt præceperat marterteræ, negotium eius ab omnibus summa cum deuotione susceptum est, & perfectum. Apparens ergo dictæ materteræ ad eundem locum fenestræ, quem diximus, in aurora, tanta claritate circũdatus est, vt illa nullo modo cerneret eum, sed audiuit: Gratias redo tibi, & pro me misericordissimo Domino gratias age, quia iam à pœnis ereptus sum, & ad gloriam trãseo sempiternam. Nec mireris lector, quia ab illis audiui q. interfuerunt diutino languori eius & morti, quod omni die sacerdotibus Christi suum tradidit corpus flagellãdum, & eius contritio tanta fuit, vt ille verè dignus conradus Hildesemẽsis Episcopus testaretur, vix se posse crdere, quod Ortho imperator post tantam contritionis pœnitentiam, vel ad horam post mortem purgatorium sustineret. (Ibidem lib. 2. cap. 13. par. 16.

EXEMPLVM XII.

Defunctus contra militem qui equum pauperibus dandum, sibi retinuerat, durius inuehitur.

IN gestis sancti Karoli Magni Regis legimus quod subiungo. Eidem regi miles quidam in armis strenuus seruierat annis multis. Hic ad extrema perductus ad se consobrinum suum clientem, quem solum habebat superstitem, euocauit, dicens: In mitatu regis annis iam perstiti sexaginta, nihil in mundo proprij possidens, nisi quod ad malitiam pertinebat: & ecce solum equum optimum habeo, & ex hoc statuo testamentum. Me ergo mortuo, vendes equum, & pecuniam pro anima mea totaliter erogabis. Pollicitus est cliẽs, vt ei præceperat auunculus. Mortuo ergò milite, satelles vidit equũ validũ & audacẽ, & eum nec vendidit, nec pecuniam pro eo soluit, sed eum retnuit, statutum auunculi paruipendens. Circa dimidij vero anni transactum spatium anima defuncti apparuit satelliti manifestè dicens: Nõ curasti facere quod pro anima mea statueram liberanda, & ideo medio tempore, quo per eleẽmosynas liberari debueram passus sũ graues pœnas: Sed ecce nunc iudiciũ dedit operam ponderator omnipotens, & omnes eius assessores Angeli esse iustum decreuerunt, vt anima mea ad requiem transeat, & anima tua pœnas recipiat quas exacturus adhuc fueram in tormẽtis. His dictis repentè disparuit, & mox satelles grauissimam infirmitatem incurrens, quæ gesta erãt cõfessus est sacerdoti, & mortuꝰ pœnas quas merebatur exoluit. Vide ergò lector, quantum peccatum sit & delictum, amicorum aut parentum tardare, vel negligere testamentum: quæ si effectum haberent, accelerarent ad gloriam, si non habeant, à gloria differant. Alibi legitur, quod anima defuncti post dies octo illi clienti apparuit, & dixit ei: Quia de te confidebam, res meas distribuẽdas fidei tuæ commisi: tu verò tanquã infidelis & proditor res meas retinuisti, quapropter conquestus sum de te summo iudici, quia liberationem meam à purgatorio retardasti. At ego iã purgatus ad regionem viuorum gaudens vado, tu autem noueris quòd cras hac hora pœnas tantæ infidelitatis exolues. Cum igitur confusus & stupefactus miser ille, rei euen-

tum expectaret: ecce ea hora quā defū ctus prædixerat, corui nigri ipsum rapientes leuauerunt in aëra, & eo demisso super rupem cecidit, & fractis ceruicibus miserabiliter expirauit. (Ibidem lib.2.c.53.parte 25. Vide etiā tit. Debita,& Apostata exemplo 3.

EXEMPLVM XIII.

Defuncto pro sclauinia præstita orationibus non succurrens sacerdos à dæmone verberatur.

ANte illud tēpus, quo occisus est Conradus Episcopus Hildinshemensis perregrinus quidam in villa quadam moriens, sclauiniam suam sacerdoti legauit, animam suā illi commēdans, quam vestem sacerdos quidem suscepit, sed de anima modicū curauit, serui verò, siue pueri noctibus se illa tegebant. Non multò post, idem sacerdos in ordine nostro factus est nouitius. Nocte quadam in dormitorio iacens, & dormiens, per visionem raptus est ad loca pœnarū, in quibus maximus erat dæmonum concursus & occursus. alij animas adducebant, alij adductas suscipiebant, alij susceptas tormentis debitis immittebant. Magnus illic erat clamor & tumultus, gemitus & planctus. Interim prædictus Episcopus claustris infernalibus præsentatur, sed princeps tenebrarum voce lugubri præsentantes sic affatur: Reducite, reducite illum, non enim noster est, innocenter occisus est sacerdos talia videns,& pauens, post ostiū se occultauit. Videns diabolus prædictam in angulo quodam sclauiniam, dixit: Cuius est vestis illa? Responderunt: Sacerdotis illius, qui stat post ostium, quam cum à quodam peregrino in eleëmosyna recepisset nihil beneficij animæ illius impēdit. Ad quod diabolus: Valdè occupati sumus, expediamus nos statim ab illo. Tollensq; vestem, quasi in fœtidū, atq; bulliēs lixiuium intinxit, de qua cum faciē, & collum sacerdotis percussisset, ille excitatus, fortiter clamauit: Adiuuate, adiuuate. Quem cùm signo vocis cōpescerent, respondit: En morior, en incendor. Tunc surgentes inuenerūt caput eius totū inustum. Sicq; in infirmitoriū deportauerunt semi viuū. Nullam enim fecerat de eadem negligentia confessionem. (Cæsarius lib.12 c.42. Vide etiam tit. Conuersio, exēplo 18.

EXEMPLVM XIIII.

Defunctorum infinitas animas Ioannes de Aluerna celebrans, à purgatorio in cœlum vidit euolare.

CVM dictus frater Ioannes de Aluerna celebraret missam in commemoratione omnium defunctorum, obtulit cum tanto charitatis affectu, & compassione pietatis illud altissimum sacramentum (cuius efficaciam super omnia suffragia desiderant animæ defunctorum) quod liquefiebat totus in dulcedine pietatis, & melliflua dilectione superna. Quādo ergò in dicta deuota missa corpus Domini sanctissimum leuaret in altū offerens illud Deo patri, vt amore illius qui in cruce pependit animas illas ab ipso creatas, & etiam redēptas de carcere misericorditer liberaret, vidit quasi infinitas animas de purgatorio egredi, quasi multitudinē scintillarum de ignita fornace prodeuntium, & vidit illas ad cœlestem patriā aduolantes, propter merita Christi, qui pro humana salute in cruce pepēdit (Antoninus parte 3.tit.24. ca.8.§. 15.Ex Chron. Minorum.

EXEMPLVM XV.

Defuncti anima à quindecim annorum purgatorio per vnam missā liberatur.

FRater Iuo, natione Brito, quondā Prior prouincialis in terra sancta,

ctus, humilis, gratiosus, & deuotus, semel post matutinas erat in Ecclesia orans. Cumq; eleuasset oculos versus lampadem chori, vidit vmbrã quasi fratris stantis in habitu sordido, & peregrino. Cumq; quæreret quis esset? respondit: Ego sum frater talis, qui nuper obij, & viuens speciali tibi fui amore astrictus. Et quærente fratre Iuone, quomodo sibi esset? respondit: Malè & durè, in durissima pœna debeo esse per quindecim annos. Cumq; quæreret ab eo, quare tãdiu, & tam durè deberet puniri, qui tam religiosè, & deuotè, & feruenter vixisset? Respondit: Non quæras quare, quia secũdum iudicium Dei, quod æquissimũ est, mihi subuenias. Quod se libenter pro viribus facturum, promisit. Cumq; dies illuxisset cœpit dictus frater Iuo pro prædicto defuncto offerre Deo hostiam salutarem. Cumque iam consecratam teneret in manibus, cœpit rogare Dominum, quasi sub his verbis. Domine Iesu Christe, si Soldanus Babyloniæ teneret vnum captiuum in vinculis, & camerarius eius qui annis viginti seruiuisset, ei quando surgeret, quãdo intraret lectũ pro seruitio suo dictum captiuum peteret dari, Soldanus ei de facili non negaret, Domine non es durior Soldano Saracenorum. Camerarius tuus sum, astiti tibi iam per multos annos & deuotè seruiui. Tenes quasi captiuũ illum dilectum fratrem meum, igitur pro seruitio meo peto, illum mihi dari à clementia tua. Cumq; verba ista cum multis lachrymis iam non semel tãtùm, vel bis, sed pluries inculcasset, post multas lachrymas missam finiuit. Sequenti vero nocte stans in oratione post matutinas, dictum fratrem vidit stantem ante se in habitu candido, & præclaro, quæsiuit ab eo quis esset? Qui respondit: Ego sum frater, qui apparuit tibi heri. Cumque quæreret ab eo quomodo ei esset. Respondit: Bene per gratiam Dei, petijsti enim me à Domino, & dedit me tibi, & iam liberatus à purgatorio vado ad societatem spirituum beatorum Et hoc dicto statim disparuit. (li. qui dicitur vitæ fratrum Prædic. par. 5. c. 4.

EXEMPLVM XVI.

Defunctorum animæ ab hæredibus suis postulant adiuuari.

FRater quidam ad prædicandum missus villam quandam intrauerat, & ascenderat, vespere solariũ ad pausandum. Et ecce in opposita domo, perditi adolescẽtes ad funus defuncti conuenerant, & obscœnis vacantes lusibus vigilabant. Hæc vt audiuit frater, flere cœpit vberrimè, prędictorum insanitas miseratus. Nec mora, vt se deposuit super lectũ, quidam astitit ei, vt sibi visum est, dicẽs: Legatione fungor animarum, in purgatorio purgandarum. Hæc enim mãdat suis in derelictis possessionibus constitutis: Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Et ait fratri: Ex his verbis cras tibi sermonis thema accipies, & repelles ludos execrabiles quos vidisti, & induces homines, vt defunctorum amicorum piè subueniant animabus. Nec distulit frater in crastino sepulto corpore iniunctam legationem conuenientibus populis indicare. Tantumq; in illo sermone profecit, vt omnes à minimo vsque ad maiorem ad tantam lachrymarum abundantiam commoue rat, vt feruor mirus excitaretur in populo defunctis proximis subuenire. Et ludos execrabiles (quos prædiximus) remouerunt. (Eodem libr. parte 5. cap. 7. Vide etiam tit. Contritio, exemplo 7. & tit Confessio, exemplo 18.

EXEMPLVM XVII.

Defunctorum animæ officium defunctorum, à fratre quodam pro se postulans celebrari.

BEatus Nicolaus de Tolentino cũ staret conuentualiter cum quodã eremitario, quod Vallemanes dicitur, propè ciuitatem Pesaurensem, ex magno deuotionis feruore quotidie multum tempestiuè missam fuit solitus celebrare. Cùm autem quadã vice fuisset scriptus pro hebdomadario ad missam cõuentualem nocte, die Dominico eo in strato suo quiescente, ecce anima quædam voce magna, & eiulatu miserabili vocauit eũ dicens: Frater Nicolae vir Dei respice in me. Qui in ipsam respiciens, etiam recognoscere satagens, sed non valẽs, quis esset concitus requisiuit. Quæ respondit, dicens: Ego sum anima fratris peregrini de Ansino, quem viuentem seruum tuum nosti, nunc autem crucior in hac flamma, in qua me Deus non ad pœnam æternam quam merui, sed ad temporalem pœnam de sua misericordia deputauit. Te ergo humiliter deprecor, vt hodie digneris missam pro mortuis celebrare, vt eripiat ab his flammis. Qui respondit: Iuuet te frater mi Saluator meus, cuius sanguine es redemptus, ego autem, quia ad conuentualem missam celebrandum sum deputatus præsertim die Dominica, cuius officiũ mutari non decet, missam pro mortuis celebrare nõ possum. At illa ait: Veni venerande pater, veni, & respice vtrum te decet adquiescere tãtæ multitudini miserrimæ, quæ me misit tuã misericordiam propulsare. Ipsum igitur ad alteram partem eremitorij ducens, quandam planiciem iuxta Pesaurum ei ostendit, vbi erant promiscui sexus multarum ætatum, statuũ, ac etiam ordinum diuersorũ innumerabilis multitudo. Miserere, inquit, pater, miserere turbæ, tam miseræ, vtile tuũ auxiliũ expectãti. Nam si pro nobis dignatus fueris celebrare, maxima pars ab his atrocissimis pœnis eruetur. Euigilans ergò vir sanctus magna horum pietate motus cum maxima lachrymarum effusione, cœpit pro omnibus Saluatorem omnium exorare. Manè autem ante priorem suum reuerenter prostratus, & euitãs iactantiam non plenè, vt viderat, sed aliqualiter cum oportunitate oraculum reserauit, supplicans vt ipsum pro mortuis illa hebdomada permitteret celebrare. Qui deuotis eius precibus annuens, alium substituit vice eius. Ipse verò per totam hebdomadã pro mortuis celebrans die ac nocte pro ostensa sibi multitudine cum præcordialibus lachrymis affectuosissimè exorabat. Et ecce transacta hebdomada illa, eidem dictus frater peregrinus apparuit, & de iam impetrata misericordia gratias egit, asserens se cum magna parte prædictæ multitudinis à pœnis atrocissimis Dei misericordia, & ipsius sacrificijs liberatos esse, & ad cœlestem gloriam conuolasse. Liberasti, inquit, nos de affligẽtibus nos, & odientes nos confudisti. (Ex vitis fratrum Eremitarum lib. 2. cap. 18.

EXEMPLVM XVIII.

Defunctorum abiectior sepultura requiem, celebrior verò pœnam nonnunquam solet inducere.

CVM sanctus Pachomius monasteria (quorum curam gerebat) quadã vice inuiseret, contigit vt cũ vni ex ipsis appropinquasset ꝙ cuiusdam fratris exequijs occurrit, qui vitam suam negligenter consumpserat. Fratres autem monasterij funus honorificè prosequebantur psalmos solitò concinentes, præsentibus defuncti

functi parentibus ac propinquis. Qui cum vidissent Pachomium feretrum deponunt, vt pro mortuo, necnon & pro se Domino supplicaret. Quo mox vt orationem debitam persoluit, conuersus ad fratres, ait: Desinite psallere, præcepitque defuncti vestimenta splendida (quibus indutus erat) auferri, & coram omnibus exui, & ita cadauer efferri iussit præter aliquam psalmodiam, atque sepeliri. Fratres igitur cum parentibus, & vniuersis qui tunc aderant precabantur senem, vt consuetam super eum psalmodiam celebrari permitteret. Quibus cùm non adquiesceret, cœperunt parentes dicere. Quid est hoc spectaculum nouum? Noli quæsumus inferre mortuo quod nec tuam penitus condecet sanctitatem. Nam & nos hinc maximo notamur opprobrio. Quibus respondens Pachomius: Vere fratres ac filij plus vobis, quam præsentis mortui misereor, quia vobis de visibili rem, ac temporali curantibus, ego de inuisibili eius substantia sollicitudinem geram, & idcirco hæc erga eum fieri iubebam. Et vos quidem maiores illi dolores per hunc honorem quem putatis adquiritis, ego autem quantulamcumque requiem, vel satisfactionem per hanc iniuriam præparabo: Sepelite ergò eum sine psalmis, vt dixi. Potens est Deus benignus pro supplicatione nostræ paruitatis cum in æternam suam requiem collocare. Hæc cum dixisset abierunt, & sicut venerabilis pater præceperat fecerunt.

(Ex gestis. S. Pachomij c. 39.

EXEMPLVM XIX.

Festa sua deuotè celebrantibus sancti grates magnas referre visi sunt & animæ purgatorij auxilium mendicare visæ sunt, & cōmemoratio defunctorum fieri iubetur.

CVM in die omnium Sanctorum Ecclesiæ S. Petri custos ex deuotione omnia altaria circuisset, & omnium Sanctorum suffragia implorasset, & demum ad altare sancti Petri redisset, ibi paululum conquiescens extra se rapitur. Et ecce vidit Regem Regum in solio sublimi consistentem, & omnes Angelos in eius circuitu commorantes. Tunc virgo virginum in diademate præfulgenti aduenit, quam innumerabilis multitudo virginum & continentium sequebatur. Huic rex protinus assurrexit, & posito solio iuxta se sedere fecit. Post hoc aduenit quidam vestitus pilis camelorum, quem sequebatur multitudo venerabilium seniorum. Deinde aduenit alius Pontificali habitu decoratus, quem aliquorum cohors in habitu consimili sequebatur. Postea verò processit innumerabilis militiæ multitudo. Post quos aduenit turba diuersarum gentium infinita. Omnes igitur ante Regis soliū aduenerunt, & ipsum flexis genibus adorauerunt. Is autem qui in Pontificali habitu erat, matutinas cæteris prosequentibus inchoauit Angelus autem qui prædictum custodem ducebat, eidem visionem exposuit, asserens virginem in prima acie Matrem Dei esse, Vestitum de pilis camelorū, Ioannem Baptistam cum Patriarchis pariter, & Prophetis. Pontificali ornatum habitu Petrum cum cæteris Apostolis, Milites, Martyres. Turbam reliquam confessores. Qui ideò omnes ante regem venerunt, vt pro hono-

honore sibi hac die à mortalibus exhibito gratias ageret. & pro orbe vniuerso orarent. Deinde ad locum aliũ ipsum duxit, & vtriusq; sexus homines alios in stratis aureis, alios mensis gaudentes diuersis delitijs, alios nudos & inopes auxilium mendicantes ostendit. Dixit autem hunc purgatorij locum esse. Abundantes verò animas illas esse quibus ab amicis per multa suffragia copiosè subueniebatur. Egentes verò esse, quorum cura nullatenus habebatur. Iussit ergò vt omnia ista summo pontifici intimaret, vt post festum omnium Sanctorum diem statueret animarum, vt saltem generalia suffragia pro illis illa die fierent qui specialia habere nequirent. (Iacobus Archiepiscopus Genuensis in festo omnium SS. & Petrus de natalibus lib. 10. cap. 1.

EXEMPLVM XX.

Defunctis non est detrahendum, sed eis potius subueniendum: & plus valēt eis orationes iustorum, quàm impiorum.

DVm quidam miles in lecto cum vxore sua esset, & luna valde lucens per rimas intraret, mirabatur quomodo homo rationalis creatori non pareret cum eidem creaturæ irrationales parerent Et dum cuidam militi defuncto qui sibi fuerat familiaris detraheret, subitò ille qui mortuus fuerat thalamum introiuit, dixitque illi: Amice, noli malè suspicari de aliquo, & condona mihi si quid in te peccaui. Cumq; super statu suo interrogaretur dixit: Varijs pœnis affligor, præcipuè quia tale cœmiterium violaui, & ibi quendam vulnerans eum cappa sua expoliaui, quę mihi superponitur, & vno monte magis me premit. Rogauitq; vt pro se orationes fieri faceret. Cum autem ille sibi diceret, an vellet quod à tali, & tali sacerdote ipsas orationes faceret fieri, ille adhoc nihil respondens caput more renuentis concussit. Deinde dixit si vellet quod talis eremita pro se oraret. Cui ille: Vtinam ille pro me oraret. Quod cùm se facturum promitteret, ait ille: Et ego dico tibi, quod ab hac die vsque ad duos annos tu etiam morieris. Sic ille disparuit, & miles vita sua in melius mutata in Domino obdormiuit. (Idem Iacobus genuensis ibid.

EXEMPLVM XXI.

Defunctam sororem sanctus Malachias Missis deuotis à purgatorio liberauit.

HAbebat sanctissimus Malachias sororem quæ tanquam carnalis & ignara eorum quæ spiritus Dei sunt spiritũ salutis atq; feruoris omnimodis in fratre laborabat extinguere, sed triumphabat virilis Malachias de fœmina, atque pro animi virtutibus primum quidem ad diaconatus. deinde ad sacerdotalis culminis apicem eleuatus est Mortua est interim soror eius illa quam præfati sumus. Nec prætereundæ visiones quas vidit de ea. Huius siquidem Sanctus carnalem exhorruerat vitam & tanto zelo vt se vouerat non visurum eam in carne viuentem. At illa carne soluta solutum est votum, & cœpit videre in spiritu quam in corpore noluit. Quadam nocte audiuit per somnum vocem sibi dicentis, sororem eius stare foris in atrio Ecclesiæ, & per totas xxx. dies nihil gustasse Et euigilans citò intellexit cuius esca inedia marceret, & diligenter discusso numero dierum quem audierat, ipsam esse reperit, ex quo pro ea panem de cœlo viuum non obtulisset. Tum ille qui sororis non animam oderat, sed peccatum, beneficientiam, quam intermiserat rursum ad orditur, neq; id frustra Non multò post, & ecce visa est illę peruenisse ad limen Ecclesię, nec-

dum tamen posse intrare etiam in veste puellæ. Cumque ille perseueraret curans ne qua die fraudaretur solita stipe. Secundò vidit eam in veste subcandida ad missam quidem intrare Ecclesiam, sed altare contingere non permitti. Tertio tandem visa est aggregari cœtui candidatorũ in veste candida. Videns autem quantum valet deprecatio iusti assidua, ait: Verè regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. (D. Bernard. in vita S. Malachiæ apud Surium.

EXEMPLVM XXII.

Defuncti fratres causantur se in pœnis esse, eo quod viui fratres vigilias, & cæteras orationes deuotè non persoluerentur.

FVit quidam monachus Cisterciensis ordinis bene religiosus secundum datam sibi gratiam in beatæ Mariæ seruitio valde deuotus. Huic vt in calore religiosi propositi eo vtilius, quo humilius desuaderet suscitauit Christus æmulum vnum de conclaustralibus suis, qui in omnibus quę ageret calumniã ei statuens, verbis & factis eum insectaretur, nec in hoc solum manus Domini super eum extenta, sed adhuc in flagellis d[u]obus vno corporali altero spirituali. Quotiens enim tonabat auditum tonitrui ferre non valens ferè vsq; ad exitum animæ turbabatur. Sed & gutta quam roseam vocant certis temporibus ita faciem eius exulcerabat, vt propter aspectus fœditatem infirmatorium sæpius & diutius tenere cogeretur. Cũq; hac infirmitate grauatus quadam nocte post matutinas ijsset cubitum, increpabat animam suam per dolorẽ compunctionis in lectulo corporeæ quietis. Paucis autem diebus ante euolutis breui tẽporis interuallo monasterij patrem cum monachis ferè quindecim e corpore Christus vocauerat. Dum ergo ille in orationibus vigilaret, in extasi factus vidit] per medium infirmatorium transire exercitum monachorum, inter quos Abbatem suum, & monachos illos, qui paulò ante obierunt recognouit, quorũ vnus ad eũ diuertens, & ante lectũ eius subsistens ait: Frater charissime nos qui hic transimus, in monasterio dum in hoc corpore viuere[m]us, conuersati sumus, omnes quidem gloriamur in spe, sed differimur adhuc à regni introitu propter quorundam fratrum negligentiã, quorum alij tardè, alij tepide, vel omnes ingratè soluunt psalmos & orationes, quas debent oro animabus nostis. Nec solũmodo rei sũt apud nos, sed ipse Christus multa habet aduersus eos. Ipsum enim prouocant & excitant ad vomitum dum tepide votũ vitæ purioris æmulantur, & sanctæ præcepta regulæ sine scrupulo conscientiæ transgrediũtur. Ipsis siquidem conueniẽtibus in vnum tempore, & loco orationis & psalmodiæ, iam non est spiritualem escã manducare dum vnusquisq; præsumit corde vanitatẽ ad delectandũ, & anima eoru nauseat super manna cęlesti, quasi leui cibo & cõtemptibili. Hoc autem iram Dei maximè prouocat, quod in illa hora in qua fratres ob reuerentiã Trinitatis inclinãt aliqui cachinant, & de otiosis occultè significant. Alij corpore & corde rigidi vix postquã Gloria Patri dictũ est inclinant, sed necdum Spiritui sãcto dicto erecti curiosi per parietes vagantur. Alij in modum statuarum ad orandũ stantes sic somno sepulti sũt, vt nesciant quid agant circa se, & nihilominus tamen incurũant se, & erigũt sicut cæteri misera quadã cõsuetudine. Vade & dic Abbati ex parte nostra, vt corrigere satagat has negligẽtias fratrũ, q[ui]bus ad hoc speculator a Domino dat[us] est, vt annũciet eis pec cata ipsorũ. Sic disparẽte defũcto monach[us] latẽter surgẽs prexit ad Ecclesiã, & ante quoddã altare priuatũ toto affectu cordis orare cœpit. Statimque fuit in spiritu, & respiciens per fenestram quæ super altare erat, vidit in cam-

in candescere radium foris. Et ecce miræ pulchritudinis mulier per ipsam fenestram introiuit. Quæ stans iuxta eum dixit ei: Nosti quæ sum ego? quo respondente: Nescio. Ego sum (inquit) Maria mater Iesu, quæ veni vt consoler gemitus tuos, & lenirem dolores tuos, Vidi enim lachrymas tuas, & orationes tuas. Et factum est cùm hæc diceret, fratribus in choro ad Gloria Patri, more suo se incuruantibus, ipsa cancellatis manibus reuerentes, & profundè vsquedum diceretur, Sicut erat in principio incurauit se. Et rursum erecta dixt ei: Monachus ille mortuus, qui persequebatur te multipliciter secundum multitudinem malignitatis qua te persecutus est pęnas recepit. Et vt verum me dicere credas, esto sanus ab hac duplici quā sustines infirmitatis peste. Et tergens manica vestimēti sui faciem, euanuit ab oculis ipsius. In crastino verò Abbati rem secretè referens indicio faciei mutatę fidem ipsi, & cæteris fratribus fecit ad honorem Reginæ Angelorū, & Dominę cœlorum. (Auctor spec.

EXEMPLVM XXIII.

Oratio Dominica quàm efficax sit pro viuis & defunctis,

QVidam Episcopus deuotus vidit in somnis puerum piscantem de puteo cum hamo aureo & linea argenta, & inde pertrahebat vnā pulchram mulierem. Et Episcopus euigilans vidit eundemq; puerum in cœmiterio super vnam tumbam orātem. Et quæsiuit ab eo quid faceret, respondit: Pro anima matris dico Pater noster, & Miserere. Et intellexit vir sanctus quod anima illius mulieris liberata esset à purgatorio precibus illius pueri, & Pater noster esset hamus aureus, & Miserere esset linea argenta. (Idem.

EXEMPLVM XXIIII.

Item aliud de eadem oratione.

LEgitur in libro de septem donis, quod fuit quædā deuota matrona quæ in Ecclesia quadam cathedrali solebat orare, & in angulo secretò prostrata cum maxima deuotione dicebat Pater noster, & Aue Maria, & Credo in Deum, lachrymis tota liquescens, & pauimentum profundens. Episcopus autem illius loci homo sanctæ vitæ, vidit columbam de cœlo venientem, & lachrymas illas colligentem, & deferentem in cœlū. Et cùm hæc vicibus multis vidisset vocata fœmina illa quæsiuit ab ea quæ esset oratio eius. Quæ cùm respondisset sibi, dixit Episcopus: Quàm felix esses si psalterium scires. Quod cum didicisset & oraret, Episcopus deinceps non vidit lachrymas, nec columbam. Vnde abstulit ei psalterium præcipiens, vt ad orationes consuetas rediret. Quod cùm fecisset vidit Episcopus quod deuotio pristina & lachrymæ, & columba protinus redierunt. (Nicolaus Deinclespule. Vide etiam tit. confessio exemplo 28.

EXEMPLVM XXV.

Defunctorum animabus dux Eusebius missis & eleemosynis subueniens, eorum adiutorio, & ab inimico eripitur, & ad perseuerantiam excitatur.

REM vobis refero fratres quam fideli ac probabili relatione audiui modernis accidisse temporibus, quæ nos eleëmosynarum virtutem doceat, & ad eas vigilanter exercendas accendat, quæ scilicet eleëmosynæ non solum positi in carne prosunt ad indulgentiam peccatorum, sed & defunctis quibus locus pœnitentiæ

rentiæ non est in salutem, & redemptionem animarum. Duo duces varia pugna inter se confligebant, quorum alter Sardinensis alter Silicien-sis erat. Dux Sardiniæ Eusebius, Dux Siliciæ Ostorgius vocabatur Erat autē Eusebio summum studium circa defunctos in celebratione missarum, in largitionibus eleēmosynarum, in decimis omnium rerum suarum soluendis. Præterea vnam ciuitatem suarum quam abūdantiorem habebat, Deo & liberandis fidelium animabus constituit neque inde aliquid ad suū vsum accipiebat, imo verò decimas totius regni atq; possessionem eo conduci faciebat. Ibi pauperum maximā turbam congregatam iugiter reficiebat atque vestiebat, missarum verò celebrietas passim per Ecclesias fiebat Alter verò Ostorgius qui in regno & exercitu ditior, & potentior illo erat, sed in hac parte virtutis longè inferior Eusebio, neque ei in omni thesauro mundi comparandus, qui sibi de redemptis captiuis quamuis nescius maiorem copiam parabat, sicut in consequentibus res manifestabat. Igitur Ostorgius in vrbem hanc quam dixi Deo ac curis animarum dispositam animum intendit, eamque insidijs aggressus cœpit. Quod vbi Eusebius tunc absens per nuncium audiuit, grauiter ægreque ferebat, ita vt diceret se malle dimidium regnum amisisse, quam hanc ciuitatem (vt fatebatur) Dei. Cohortans ergo se & suos, quid faciemus (inquit) ò boni milites, inultam ne dimittemus iniuriā Dei & nostram? Congrediamur cum illis viriliter in nomine Domini, vincat quē ipse iustus & omnipotens cœli Rex vincere disposuit. Nam etsi hosti victoria cesserit, nobis pro diuina protectione occumbere erit pulcherrimum. Ad ea verba conspirante ac fauente suorū frequentia, Dux exercitu vndiq; aduocato, hostem insequitur, eumq; loco munitissimo donec ille sese ostenderet, operitur. Intereà deputati custodes castrorum in eminentiori loco siti, longè lateque prospectum terræ petebant, ac curiosis circumquaque oculis perlustrabant. Tum ecce albatorum facies militum à longè apparuit. Custodes hac visione de hoste suspecti sollicita præstolatione stabant intenti. Cumq; quos viderunt paululum appropinquarēt, tandem plurimam niuei exercitus aciem in niueis equis cum niueis vexillorum signis, & candida armatura aduentantem aduertunt, statimq; à tā inopinata re attoniti, principi anxiè nunciare contendunt. At ille inter spem, metumque positus, quod albas audierat spe nihil sinistri eos protendere præsumebat, & idcirco animum erigebat, quia verò audierat aciem bello instructam, nequid hostile sibi minarentur, metuebat. Itaque consultis primatibus suis quatuor idoneos viros eo præmittit, qui percontarentur eos, vnde & qui sint, quo tendant, pacifici ne, an hostes aduenīant? Appropinquantibus eis similiter de agmine illo candido quattuor equites obuiam mittuntur, qui ad eorum inquisitionē idoneam referant responsionem. Occurrentes igitur sibi nuncij Ducis salutant & resalutant illum officiosè. Legatis itaque Ducis Eusebij causam aduentus sui talis, tantiq; apparatus sciscitantibus, nuncij illi partis alterius audientes primò eos noua visione perterritos hac amica confirmant responsione· Constanter agite, nihil timeatis, nihil cunctemini, erga vos pacifici in hostes vestros venimus armaturi. Nos enim de familia summi regis sumus, & nunc Domino vestro ad debellandum hostem venimus adiutores fidelissimi. Nūciante itaq; principi vestro ne ad nostrum colloquiū venire cunctetur, ac de cætero nihil vereatur. Regressi cum multo gaudio nuncij, referūt principi ordinem rei. Continuò quasi de sepulchro timoris

atque doloris in spem reuiuiscens exultat, triumphat, iamque quasi victoria parata illi occurrere non trepidat. Qui vt appropinquauit, quatuor & ipse exercitus illius equites obuiam habuit, eosque interrogans idem quod priores legati retulerunt, audiuit. A quibus interrogatus, an pro iniuria ciuitatis ab Ostorgio ablatæ doleret? Respondit nimium se dolere, ideo maximè quia Deo & saluti animarũ hanc contulisset. iam (inquiunt) illi vltra non doleas, quia quod Deum omnium bonorum largitori dederis vel dare disposueris, quicunque casus surripuerit tibi non peribit, sed centuplicatum in cœlo semper manebit. Sed ne solicitum te longius trahamus, iam nos omne ius tuum ab hoste dupliciter exigemus. Insuper aut subijcietur tibi, aut vinctus tradetur tuæ potestati, tantum nos audi, & ordinato exercitu festina nos subsequi. Tũc princeps dans se eorum voluntati, & fidei reuersus ex his militibus quos habere poterat vnam tantum legionẽ instruxit, & contra sexaginta millia securus de diuino auxilio ad bellum procedit. Quem exercitum albatorũ præcedens, quadraginta (vt videbatur) millia tetendit aciem contra Ostorgius verò vbi tali apparatu sibi imminentes agnouit, tantæ rei nouitate perculsus, qui sint, quidue petant, & ipse per legatos inquirit. Respondit his q̃ & prioribus se de familia Dei esse, & vt ipsum Ducem illorum Ostorgium capiant in vltionem diuinæ se venire, nisi sibi occurrat & Deo cõsorti suo Eusebio super inuasa ciuitate satisfaciat. Postquam ea nuncij vti agnouerant Domino suo retulerunt Ille pauefactus nimis, consilium suorũ petit, atq; vt eos audiuit quo iussus erat cum omnib⁹ suis copijs, accessit, percontatusq; viros de niueo exercitu, sibi occurrentes quod alij, atq; alij de familia Dei audierunt, & ipse audiuit. Addiderunt & graues in illum minas dicentes, diuinam iram imminere illi qui ciuitatem sibi donatam ausus sit fraudulenter & insidiosè subripere. At ille hoc terrore compulsus rogat pacem, promittens temeritatis suæ quantumcumq; vellent satisfactionem, ventum est igitur ad exercitum, & ecce inter colloquendũ Eusebius cum sua copia superuenit, statimque Ostorgius quicquid vspiam tulerat dupliciter restituit, atque insuper sese cum suis omnibus Eusebio subdidit. His itaque pacificatis ille candidus exercitus satis familiariter allocutus Eusebium, interrogat vtrũ ne voluntati eius sit satisfactum. At ille vbi multa cum gratiarum actione sufficere sibi respondit, ipse quoque qui essent subtilius sciscitari accessit. Nec mora, Illi respondent: Nos (inquiunt) sumus defunctorum animæ, quas tuis beneficijs & eleëmosynis larga Domini donauit indulgentia, quibus iam liberatis à peccati, & diaboli captiuitate, lucidas mansiones tribuit in æterna requie. Vnde hoc non pigeat pro nobis fecisse, quia gratiam Dei omnium fidelium defũctorum pro tanto habes beneficio, & nunc scito, quia nos oẽs quos vides eripueris, & adhuc multos per benignã Domini prouidentiam eripies, si ab hac tua intentione non desistas. Age ergo, & quod prius bene faciebas ex bona voluntate, iam nostra admonitus oratione simul & fidelitate melius iam dereliquo satage, vt captiuos quos apud iustum iudicem liberas, apud eũ intercessores eos habeas, qui enim per te liberantis, longam tibi vitam & salutem propterea orant, vt & alij multi per te redimendi adhuc in pace requiescant, qui tibi vna cum liberatis indulgentiam, & gratiam ipsius iudicis æterni exposcant. His dictis postulata Ducis remissione itinere quo venerunt, visi sunt redire, Tũc vero ille prius tanti inexpertus lucri, deinceps quantus circa defunctos eleëmosynator accreuerit coniectari potius poterit quam exponi. Hæc ex relatio-

relatione domini Abbatis maioris, sanctæ & summæ auctoritatis viri agnita habemus, qui in contentione horum duorum principium captiuus fuit abductus, dū circa Abbatias quas in illis finibus deponebat esset occupatus. (Collector speculi.

EXEMPLVM XXVI.

Defunctorum officium sæpe legentem suspendens Episcopus, iturus per cæmiterium acri comminatione à defunctis terretur.

PEtrus Cluniacensis Abbas dixit, quod quidam sacerdos consueuerat singulis diebus anni missam pro defunctis celebrare, scilicet Requiem æternam. Qui cùm de hoc accusatus esset apud suum Episcopum, suspendit eum ab officio. Cùm autem Episcopus in quadam festiuitate magna iret ad matutinas, transiens per cemeterium visum est ei quod omnes mortui qui erāt in cęmiterio surgerent contra illum sub illo scemate, cuius officij quisque fuerat in mundo dicentes: Iste Episcopus nullas missas nobis dat, insuper sacerdotem nostrū nobis abstulit, sed certè nisi emendauerit morietur. Qui non solum sacerdotem absoluit, imò pro mortuis libenter celebrauit. (Idem.

DELITIAE.

EXEMPLVM I.

Gulosius educata caro Sophiæ nobilis fœmina grauius fœtet.

PERpende ergo quia caro, quæ nūc accuratis dapibus enutritur, paulò post vermibus scaturire compellitur, ipsaque fit esca tunc rodentium, quæ nunc delectabiliter saginatur iucunditate ciborum: ac tanto grauiorem exhalat putrefacta fœtorem, quanto suauiorem si i procurauit educata mollitiem. Ecce dum ista describimus, Sophia nobis ad memoriam redit, duorum scilicet, Marchionum, & Gulonis soror, Ranerij filia, quæ ante hoc ferè sexennium, dum sana adhuc esset & incolumis, Abbatem monasterij sancti Christophori martyris, vt sibi sepulturam construeret, petijt. Illo quoque renitente, & eam delirare perhibente, difficilius imperauit. Factumque intra monachorum claustra sepulchrum mox vt ingressa conspexit, nescio quo iudicio, in ægritudinem corruit, ac paulo post abortijt, & obijt. Cuius profecto tumulus, cùm esset gipsis, artificiosisque comentariorum studijs vndique communitus, tantam fœtoris illuuiē per continuum anni circulum circiter exhalauit, vt tolerari vix possit, nec fratres quiescere in tota claustri illius medietate permitteret. Et cùm multa circumquaque sepulchra subsisterent, eademq; minora satis impendia percepissent: nullum, præter hoc solum, molestias naribus ingerebat: vt luce clarius innotesceret, quoniam humana caro quanto tenerius ac mollius educatur, tanto deterius in putredinem ac nauseam vertitur. Enimuero fratres cùm me cur id fieret inquisisset, quod mihi videbatur, exposui. Hoc, inquam, ad salutem vestram, vt opinor, diuinitus agitur, vt in vno illo corpore, quod tā pulchrū, & venustum vidistis, quid etiam ibi de cæteris mulieribus in tentatione luxuriæ sentiri debeat, liquido colligatis: quoniam caro illa & tunc putredo veraciter erat, cùm ad spectandum lubricos intuentium oculos prouocat: quid enim tunc fuerit nunc euidenter ostendit. Et quælibet hominis caro, quæ nunc virere conspicitur, nequaquam de se post obitum putredinē generat: sed quæ semper fuerat, tunc se tantummodo putredinē manifestè declarat. (Petrus Damianus Epist. 3. ad Blancam Cōmitissam c. 9.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Odorum suauitatibus nimis indulgens vxor ducis Venetæ diuino iudicio percussa horrendius fœtet.

DVx Venetiarum Constantinopolitanę vrbis ciuem habebat vxorem, quæ nimirum tam tenerè, tam delicate viuebat, vt non modo superstitiosa (vt ita loquar) sese iucunditate mulcebat, vt etiam communibus se aquis dedignaretur abluere sed eius serui rorem cœli satagebant vndequaq; colligere, ex quo laboriosū satis sibi balneum procurarent. Cibos quos suos manibus non tangebat, sed ab eunuchis suis alimenta quæq; minuta concidebantur in frusta; quæ mox illa quibusdam fuscinulis aureis, atq; bidentibus ori suo liguriēs adhibebat. Eius porro cubiculum tot tymiamatum aromatumq; generibus redolebat, vt & vobis narrare dedecus fatear, & auditor fortè non credat. Sed omnipotenti Deo quantum huius fœminę exosa fuerit superbia, manifesta docuit vlciscendo censura. Vibrato quippe super eam diuini mucrone iudicij, corpus eius omne computruit ita vt membra corporis vndiq; cuncta marcescerēt, totumq; cubiculum intollerabili prorsus fœtore cōplerent, nec quispiam tātam perferre narium iniuriam potuit. Non cosmeta, non seruulus vix vna duntaxat ancilla nō sine speciei redulentis auxilio, in cuius obsequij sedulitate permansit. Eadem tamen raptim accedebat, & protinus fugiens abscedebat: diutius enim hoc languore decocta, & miserabilitet cruciata', amicis quoq; lætantibus, diem clausit extremum. Quid ergò sit caro doceat ipsa caro, quodq; perhibet mortua, tèstetur & viua. Ibidem cap. II.

EXEMPLVM III.

Scandalizatum in se AEgyptium fratrē senex Romanus ratione studet ædificare.

VEnit aliquando monachus quidam ab vrbe Roma, qui in palatio magnum locum habuit, & habitabat in Scete in vicinitate Ecclesiæ. Habebat autem secum vnum seruum, qui ministrabat ei. Vidēs autem presbyter Ecclesiæ infirmitatem eius, & cognoscens quia de delitijs esset vir ille: ex eo quod ei donabat Deus, vel quod in Ecclesiam intrabat, transmittebat ei. Qui cùm fecisset viginti quinque annos in Scete, factus est vir contemplator, præuidens, & nominatus. Audiens autem, quidam de magnis monachis AEgyptijs opinionem eius, venit videre eum, sperans conuersationem corporalem plus apud eum arduam inuenire. Qui cùm intrasset, salutauit eum, & facientes orationem sederunt. Videns autem eum Ægyptius vestitum mollibus rebus, & mattam de papyro, & pellem stratam sub ipso, & modicum capitale sub capite eius, sed & pedes mundos habentem, cum caligulis, scandalizatus est intra se de eo, quia in loco illo non erat consuetudo taliter conuersandi, sed magis duram abstinentiam habere consueuerant. Senex autem ille Romanus habens contemplationis, siue prędidentiæ gratiam, intellexit quia scandalizatus fuerat Ægyptius monachus in eo, & dixit ministro suo: Fac nobis hodie propter Abbatem qui venit, bonam diem: & coxit parua olera quæ habebat, & surgentes hora competenti comederūt: habuit etiam & modicum vini propter infirmitatem suam, & illud biberunt. Et dum factam esset vespere dixerunt duodecim psalmos, & dormierunt. Similiter autem & nocte.

Et sur-

Et surgens mane Ægyptius dixit: Ora pro me. Et egressus est non ædificatus in eo. Et cum paululum discessisset, volens eum senex ille Romanus sanare, misit post ipsum, & reuocauit illum. Et cùm venisset cùm gaudio iterum suscepit eum, & interrogauit eum, dicens: Ex qua prouincia es? Et ille dixit: Ægyptius sum. Et dixit ei: Cuius ciuitatis? Et respondit: Ego omnino nõ fui in ciuitate, nec habitaui aliquando in ciuitate, sed in agro erã. Et dixit ei, ergò antequam monachus esses quid operabaris in possessione in qua manebas? & respondit: Custos eram agrorum. Et dixit illi: Vbi dormiebas? Respondit: In agro. Et dixit: Habebas aliquod stratum? respondit: Ego in agro vnde potui habere stramenta in quibus dormirem? Et dixit: Quomodo dormiebas? respondit: In terra nuda. Et dixit: Quid manducabas in agro, aut quale vinum bibebas? iterum respondit: Quæ sunt escæ, aut qualis potus in agro? Et dixit: quomodo ergo viuebas? respondit: Manducabam panem siccum, & si inueniebam aliquid de salsamentis, & bibebam aquam. Et dixit senex: Grãdis labor. Et iterum dixit: Erat ibi balneum in possessione vbi lauareris? & ille dixit: Non, sed in flumine lauabar quando volebam. Cumq; omnia ab eo senex per responsionem eius exegisset, & cognouisset modum prioris vitæ eius, atque laboris, volens eum proficere, narrauit ei suam vitam præteritam, quàm habebat cùm esset secularis, dicens: Me miserum quem vides, de magna illa ciuitate Roma sum, habens in palatio magnum locum apud Imperatorem. Et cùm audisset Ægyptius initia verborum eius, compunctus est, & sollicite quæ dicebantur audiebat, Et ille adiecit dicens: Reliqui ergo Romam, & veni in solitudinem istam. Et iterum dixit: Ego quem vides, habui domos magnas, & pecunias multas, & contempsi eas, & veni in istam paruam cellam. Iterum ait: Ego quem vides, lectos vestitos ex auro habui habentes preciosissimas vestes, & pro his dedit mihi Deus mattam hanc de papyro, & hanc pellem: sed & vestes meæ inestimabili pretio dignæ erant, & pro his vtor his vilibus rebus. Et iterum dixit: In prandio meo multum auri expendebatur, & pro illo dedit mihi Deus modicum oleris, & paruum calicem vini. Erant autem & qui seruiebant mihi plurimi serui, & ecce pro illis istum vinum compunxit Deus, vt ministret mihi: pro balneo autem profundo modica aqua ꝑfundo pedes meos, & caligulis vtor propter infirmitatem meam. Et rursus pro calamis, & cytharis, vel alio musicorum opere quo delectabar in cõuiuijs meis, dico mihi xij. psalmos in die, & xij. nocte. Et pro peccatis meis quæ ante faciebam, & modo cũ requie exhibeo paruum & inutile ministerium Deo. Vnde rogo abba, vt non scandalizeris propter infirmitatem meam. Et hęc audiens Ægyptius, atque in semetipsum reuersus, dixit Væ mihi quia ego de multa tribulatione, & de plurimo labore seculi magis ad pausandum in conuersatione monachi veni, & quod non habebam tunc modo habeo: tu autem ex multa delectatione seculi, voluntate propria in tribulationem venisti. & ex multa gloria, atque diuitijs venisti in humilitatem, & paupertatem. Ex quo multum proficiens discessit, & factus est ei amicus, & sæpe veniebat ad eum suæ vtilitatis causa. Erat enim vir discernens, & repletus bono odore Spiritus sancti. (Ex lib. Doct. PP. numero 25. Vide etiam tit. Conuersio exemplo 5.

EXEM-

EXEMPLVM IV.

Delitijs huius sæculi intendentes, illi similantur qui vnicornem fugiens in barathrum prolapsus propter mellis guttam periculum suum negligit.

QVidam à facie furentis vnicornis, non ferens sonum vocis illius, & terribilium mugituum, fortiter fugiebat ne deuoraretur ab eo. Dum ergò velociter curreret, in magnum quoddam barathrum decidit. Dum autem caderet, manibus extensis arbustulam quandam apprehendit, & fortiter tenuit, & base quadam pedibus impressis, visum est sibi in pace & stabilitate de reliquo fore. Respiciens ergò vidit duos mures, vnum album, alterum nigrum corrodentes, incessanter radicem arbustulæ quam apprehenderat, & iam propè erant vt eam abscinderent. Cōsiderans etiam ipsius barathri fundū, vidit draconem aspectu terribilem, ignem spirantem, & feralibus oculis ipsum aspicientem, osque terribiliter aperientem, & deuorare eum cupientem. Intuens vero rursus basem illam pedibus eius suppositam contemplatus est quatuor aspidum capita de pariete prodeuntia, vbi consistebat. Eleuans autem rursum oculos, vidit de ramis arbustulæ modicum mel distillans. Dimittens ergò considerare quæ circundabant eum mala, scilicet sursum vnicornem insanientē, & eum quærentem deuorare, deorsum vero draconem inhiantem, & arbustulam citò excidendam, & pedes super lubricam basem & infidelem positos, tātorum ac talium malorum oblitus, seipsum illius mellis modici dulcedini tradidit. Hæc similitudo eorum est qui seductioni pręsentis seculi adhæserunt. Cuius expositionem tibi dicam, Vnicornis quidem mortis figuram tenet, quæ semper persequitur, & cōprehendere vult genus humanum. Barathrum vero mundus est iste malis plenus & laqueis mortiferis. Arbustulā, quę à duobus muribus incessanter incidebatur, quam apprehēdimus vitæ nostræ mensura est, quę cōsumitur, & dirimitur per horas diei & noctis, & incisioni appropiat. Quatuor vero aspides de quatuor fragilibus, & instabilibus, elemētis cōstitutionē humani corporis significāt. Quibus inordinatis, & conturbatis corporis compago dissoluitur. Cum his crudelissimus draco terribilē inferni ventrem figurat, cupiēs suscipere eos qui præsentes delectationes futuris præponunt bonis. Stilla verò mellis significat dulcedinem mundi, per quam seductor ille suos amicos non sinit propriam videre salutem. (Vincentius lib. 15. cap. 15. hist. Spec. Vide etiam tit. Conuersio exemplo 19.

EXEMPLVM V.

Diues quidam secūdum qualitatem delectationum qualitates visus est recepisse pœnarum.

REfert Petrus venerabilis Abbas Cluniacēsis, quia monachus quidam, cùm in extremis vitæ suæ esset, anima sua ducta sit ante infernalem portam. Quæ cùm ibi tot diuersitates pœnarum conspiceret, vltra quā dici potest, tremere, & horrescere cœpit, quod ne faceret Angelus prohibuit. Ibi verò aliquamdiu morante eo, vidit quosdam dæmones præcurrētes, & nimium cachinnantes de perditione animæ cuiusdam diuitis, quā socij sui secum in barathrum damnationis attraxerunt. Venientes autem ad principem dœmoniorum, dixerūt se animam amici sui cum gaudio magno attrahere. Quibus congaudens (si gau-

gaudium infœlicitas dici potest) ait: Accipite & pomposè sicut solitus erat in cathedra sedere facite, induentes eum sicut solitus erat veste honorifica. Et sedere eum fecerũt super sedem ita inextinguibiliter ardentẽ, quod si totum mare superfunderetur, nullatenus extingueretur. Pallium vero quo eum circumdederunt non minoris flagrantiæ erat. Illo in sede miserabiliter collocato, & infeliciùs vestito princeps ad suos seruientes ait: Ite, & sicut decens est tali amico nostro poculum nostræ delectationis propinate. Tunc tanquam æreum liquorem candentem omni genere fœtoris mixtum ori eius apposuerunt, & appositus per omnia membra eius in flammis diffusus effundebatur, quo potato ioculatores dæmones, qui ei iocularentur admisit. Qui accipientes duo cornua ignibus plena auribus eius apposuerunt, & corniculari incipientes scintillas per oculos eius, & per nares, & per omnia foramina eius emittebant. Dinde in cameram misit, vt contra delectationes carnales quas solebat cum puellis dum adhuc viueret exercere infernales pateretur amaritudines, quæ omnium serpẽtum generibus erat repleta, & ita nimio calore incensa, quòd candentis ferri satis euinceret ardorem, à quibus exceptus, quam horribiliter amplexatus, quamque dedecorosè osculatus, quamq; miserabiliter sit contrectatus & per omnia membra discerptus, à nobis pius pater remoueat, quod nunquam experiamur, & contra quæque oblectamenta carnalia, quæ priùs habuerat viuens, singula tormenta infernalia inferebant. Hoc viso anima monachi ad corpus redijt, & quicquid viderat ob vtilitatem audientium plurimis enarrauit. Auctor spec.

DAEMON.

EXEMPLVM I.

Dæmonis nomine vocans mãcipium suum Stephanus presbyter vt se discalcearet, statim sensit diabolica actione calceos disligari.

QVidam qui nũc nobiscum sunt, rem quam narro testantur, quod vir vitæ venerabilis Stephanus nomine, Valeriæ prouinciæ presbyter fuit, huius nostri Bonifacij diaconi atq; dispensatoris Ecclesiæ agnatione proximus. Qui quadam die de itinere domum regressus, mancipio suo negligenter loquens præcepit, dicens: Veni diabole discalcea me. Ad cuius vocem mox cœperunt se caligarum corrigiæ summa velocitate dissoluere, vt apertè cõstaret quod ei ipse qui vocatus fuerat ad extrahendas caligas diabolus obedisset. Quod mox vt presbyter vidit, vehementer expauit, magnisq; vocibus cœpit clamare dicens: Recede miser, recede: non enim tibi, sed mancipio meo locutus sum. Ad cuius vocem protinus recessit: ita vt (sicut inuentæ sunt) magna iam ex parte dissolutæ remanserint. Qua in re colligi potest, quia antiquus hostis qui tam præsto est factis corporalibus quam nimis insidijs nostris cogitationibus insistat. (Greg. ca. 20. lib. 3.

EXEMPLVM II.

Parentibus inuitis spiritualem militiã aggressa virgo exhæredatum postea dæmonem ex obsesso eijcit.

IN spoletana vrbe puella quædam iam nubilis cuiusdam primarij filia cœlestis vitæ desiderio exarsit, eique pater resistere ad viam vitæ cona-

conatus eſt. Sed contempto patre ſanctæ conuerſationis habitum quæſiuit, ac ſuſcepit. Qua ex re factum eſt, vt eam pater ſuæ ſubſtantiæ exhæredem faceret, nihilque illi aliud niſi ſex vncias vnius poſſeſſiunculæ largiretur: eiuſque exemplo prouocatæ cœperunt apud eam multæ nobilioris generis puellæ conuerti, atque omnipotenti Deo dedicata virginitate ſeruire. Quadam verò die Eleuterius Abbas vir vitæ venerabilis ad eam gratia exhortationis atque ædificationis acceſſerat, & cum eadem verba Dei colloquens ſedebat, tum repentè ex eodem fundo quem in ſex vncias à patre perceperat, cum xenio ruſticus venit. Qui dum ante eos aſſiſteret, maligno ſpiritu correptus cecidit, fatigarique nimis ſtridoribus atque balatibus cœpit. Tunc ſanctimonialis fœmina ſurrexit, atque irato vultu magnis clamoribus imperauit eidem dicens: Exi ab eo miſer: exi ab eo miſer. Ad cuius vocem mox per os vexati diabolus reſpondit dicens: Et ſi de iſto exeo, in quem intrabo? Caſu autem iuxta porcus paruulus paſcebatur. Tunc ſanctimonialis fœmina præcepit dicens: Exi ab eo, & in hunc porcum ingredere. Qui ſtatim de homine exiuit. Porcum quem iuſſus fuerat inuaſit occidit, & receſſit. (Ibidem cap. 21. l. 3.

EXEMPLVM III.

Dæmones de tentatis fratribus Pachomius audiuit colloquentes.

REferebant nobis ſancti patres de eodem beatiſſimo patre Pachomio, qui fuit (vt diximus) multorum monaſteriorum in regione Tabennenſiotarum præpoſitus, quoniam frequenter dicebat fratribus: quia, ſicut teſtis eſt mihi Dominus Deus, ſæpe audiui immundos ſpiritus dæmonum loquentes inter ſe diuerſas ac varias artes ſuas, quas contra ſeruientes Deo, & maximè contra monachos habent. Quidam enim ex eis dicebat, quoniam ego contra duriſſimum hominem certamen habeo, & quoties ei immitto peruerſas cogitationes, ille ſtatim ſurgit, & proſternit ſe in orationem cum gemitu orãs ſibi adeſſe diuinum auxilium: ego autem illo exurgente cum grandi confuſione ab ipſo egredior. Item alius dæmon dicebat, ego ad illum quem obſeruo cùm ei cogitationes in corde miſero, conſentit, & ſuſcipit, & facit eas. Sæpe enim exardeſcere eum in iracundiam facio, & in contentiones, rixæ, & pigritiam orationis, & dormitationem in pſalmodia, & non contradicit mihi. Ideoque fratres mei dilectiſſimi ſemper oportet vt cuſtodiatis ſenſum, & animum veſtrum inuocantes nomen Domini noſtri. (Ex lib. Sententiarum Patrum §. 34.

EXEMPLVM IV.

Dæmones orantes fratres vidente Machario multipliciter illuſerunt.

QVodam tempore nocte in ſpecie monachi dæmon ad oſtium cellulæ ſancti Macharij pulſauerat, dicens: Surge Abba Machari, & eamus ad collectam vbi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille gratia Dei repletus falli non potuit, intellexit enim diaboli fallaciam, & ait: O mendax, & veritatis inimice, quid tibi conſortij, quid tibi ſocietatis eſt cum collecta & cõgregatione ſanctorum, At ille ait: Latet ergò te Machari, quod ſine nobis nulla collecta agitur, nulla congregatio monachorum? Veni tu denique, & videbis ibi opera noſtra. Dixit autem Macharius: Imperet tibi Dominus dæmon immunde. Et conuerſus ad orationem petijt à

Domino vt sibi ostenderet si hoc verũ esset quod gloriatus est dæmon. Abijt ergò ad collectam vbi à fratribus vigiliæ celebrabantur,& iterum in oratione Dominum deprecabatur, vt ei veritatem verbi huius ostenderet. Et ecce vidit per totam Ecclesiam quasi paruulos quasdã Pueros æthiopes nigros discurrere huc atq; illuc,& velut volitando deferri. Discurrentes autẽ illi æthiopes pueri singulis quibusq; fratribus in oratione positis. atque psallentibus illudebant: etsi cui de eis oculos duobus digitis compressissent,statim dormitabat: si cui verò in os misissent digitum,oscitare eũ faciebant. Item post psalmum cum ad orandum se proiecissent fratres, percurrebant iterum singulos,& ante alium quidem iacentem in oratione quasi in mulierum speciem vertebãtur, ante alium quasi ædificantes, aut apportãtes aliquid, aut diuersa quæq; agentes apparebant:&quæcunque dæmones quasi ludentes formassent,hęc orantes illi in cordis suis cogitatione versabant. Ab aliquantis tamen fratribus, vbi aliquid horum cœpissent,quasi violenter repulsi præcipites deijciebantur,ita vt nec stare ante eos,aut transire auderent, Alijs etiam iuxta ceruices & dorsa ludebant. Hæc cum vidisset sanctus Macharius, grauiter ingemuit,& lachrymas profundens ad Dominum, dixit. Respice Domine, & ne sileas neque mitigeris Deus: sed exurge,& dispergantur inimici tui,& fugiant à facie tua,quoniam anima nostra repletur illusionibus. Post orationem autem examinãdæ veritatis gratia seorsum euocatis singulis quibusque fratribus, ante quorum faciem viderat dæmones diuerso habitu,& varijs imaginibus ludentes,requirit ab eis, si in oratione, vel ædificandi cogitationes habuerint,vel iter agendi, vel alia diuersa, quæ vnicuique per dæmones imaginata viderat. Et singuli eorum ita cõfitebantur in corde suo fuisse cogitationes; sicut ille arguebat. Et tunc verè intellectum est, quod omnes malę, & superfluæ,ac vanæ cogitatiões, quæ vel Psallentibus,vel somniorum, aut orationum tempore occurrunt, quasque vnusquisque in corde conceperit, illusione & instinctu dæmonum fiat. Nam ab his qui omnia custodia seruant in timore,& amore Dei cor suũ, illi tenebrosi æthiopes & hæ, quas immittunt,cogitationes repelluntur. Christo enim mens coniuncta,& prę-cipuè tempore orationis intenta, nihil malum, nihilq; superfluum recipit.(Ibidem c. 39.

EXEMPLVM V.

Dæmon animas in cælum volare volentes in specie gigantea prohibuit.

ETiam hoc referebat nobis Cronius quia nocte quadam, dum verbum Dei prolixius nos doceret sanctus pater Antonius: hoc intulit dicens, quia per annum integrum oraui, vt reuelare mihi dignaretur per gratiam suam Dominus locum iustorum & Peccatorum. Et vidi exelsum quendam gigantem vsque ad nubes pertingentem,manus extensas habẽtem,& super eum stagnum velut mare.& ignis flammabat, feruebatque velut caldaria, & videbam animas specie auium volantes, & quantæcũque quidem superuolabant manus eius & caput, saluabantur, & vsque ad cælum perueniebant;quantæ autem vsque ad manus eius peruenissent nõ valentes superius volare, percutiebat eas manibus suis, & allidebat, cadebantque in stagnum feruens. Audiui quoque vocem dicentem mihi has esse animas peccatorum,nam illas quæ gigantem illum superuolant,ipsas esse animas iustorum, quas pondus peccati non grauat,& ideo possunt ad altiora conscendere, quæ in paradiso Dei saluantur. Aliæ autem sunt pec-

catorum quæ in infernum demergũtur, quia non egerunt pœnitentiam dum in corpore erant, vt indulgentiã peccatorum vel criminum suorum à Christi Domini pietate mererentur accipere: nũc autem traduntur ad infernorum tenebras, vbi est fletus, & stridor dentium pre nimietate pœnarum æternarum. (Palladius vita 27.

EXEMPLVM VI.

Luxuriantem filium suum Innocentius Abbas à dæmonio postulauit possideri.

Beatus Innocentius presbyter in monte Olíueti fuit: iste simplex supra modum erat. Nam in palatio clarus in militia fuit. Veruntamẽ inito imperij Constantini abrenunciauit seculo cum vxore sua. Hic habebat filium nomine Paulum domesticum, militãtem. Hic instinctu diaboli peccauit cum filia presbyteri. Quod cum audisset pater eius Innocẽtius, orauit Dominum, dicens: Domine Deus amator castitatis da ei talem correptionis spiritum, vt iam non inueniat tempus peccandi in carne sua: melius existimans vt magis dæmonio vexaretur, quam luxuria. Quod & factum est. Nam vsque nunc in monte Olíueti ferro vinctus tenetur, quia vexatur ab immundo spiritu crudeliter. (Ibid. vita 103.

EXEMPLVM VII.

Tentationibus monachum ad lapsum impellens dæmõ à principe suo multo honore & laude præ cæteris afficitur & magnificè coronatur.

Dicebat quidam de Thebeis senibus, quod ipse esset filius sacerdotis idolorum, & narrabat, cum paruulus sederem in templo, & vidissem patrem meum frequenter ingredi, & sacrificia offerre idolo, semel occultè post ipsum intraui, & vidi sathanam sedentem, & omnem militiam eius astantẽ ei, & ecce vnus de principibus eius, veniens adorauit eum. Cui diabolus dixit: Vnde venis tu? Et ille respondit: In illa prouincia eram, & suscitaui illic bella, & perturbationes plurimas, & effusiones sanguinis faciens, & veni nunciare tibi. Et diabolus interrogauit. In quãtum temporis hoc fecisti? Et ille respõdit: triginta diebus. Et diabolus iussit eum flagellari, dicens: Tanto tempore hoc solum fecisti: Et ecce alius veniens adorauit eum, & ipse dixit: Vnde venis tu? Et respondit dæmon: In mari eram, & suscitaui commotiones, & dimersi naues, & multos homines occidens veni nũciare tibi. Et dicit ei diabolus. Quãto tempore hoc fecisti? Et ille respondit: Sunt dies viginti. Et hunc similiter iussit flagellari, dicẽs: Quare tantis diebus, hoc solũ fecisti? Et tertius veniens, adorabat eum. Dixit autem & huic: Et tu vnde venis? Et respõdit: In illa ciuitate fui, & dũ ibi fierẽt nuptiæ excitaui lites, & multas effusiones sanguinis feci, insuper & ipsum sponsum occidi, & veni nũciare tibi. Et dixit ei, quantis diebus hoc fecisti? Et respõdit, decem. Iussit aũt & hunc qui moras fecerat, flagellari. Venit aũt & alter adorare eum, & dixit ei: Vnde venis? Et respondit: In eremo eram, & ecce xl. anni sunt quod impugno monachum quendam, & vix nocte vna præualui vt facerem eum fornicari. Quod diabolus audiẽs surrexit & osculatus est eũ, & tollens coronã, quam ipse habebat, posuit in capite eius, & fecit eũ sibi considere, dicens: Magnam rem & fortem egisti. Et hoc ego cum vidissem, vel audissem, dixi intra memetipsum: Valdè magnus est ordo monachorum. Et ita placuit Deo salutem donare mihi, & ingressus sũ, & factus sum monachus. (Ibidem numer. 17.

EXEM-

EXEMPLVM VIII.

Pertinax ad consilia seniorum iuuenis, ab aquila ducitur, sed postmodum à dæmone miser seducitur.

QVidam secularis erat adolescens habens patrem, & desiderabat fieri monachus, & du multum supplicatur patri suo, vt dimitteret eum conuerti, non acquiescebat, post modũ rogatus à fidelibus amicis vix adquieuit. Et egressus frater ille adolescens introiuit monasterium, & factus monachus cœpit omne opus monasterij perfectè perficere, & ieiunare quotidiè. Cœpit etiã & biduanas abstinere, similirer autem semel in hebdomada reficere: videbat eum abbas eius, & mirabatur, & benedicebat Dominũ in abstinentia, & labore ipsius. Contigit autem post aliquod tempus, cœpit frater ipse supplicare abbati suo, dicens: Rogo te, abba, vt dimittas me, & viduam in eremum. Dicit ei abbas: Fili noli hoc cogitare, non potes sufferre talem laborem propter tẽtationes diaboli, & versutias eius. Et si contigerit tibi tentatio, non inuenies ibi qui te consoletur à perturbatione inimici, quæ tibi illata fuerit. Ille autem cœpit amplius rogare, vt eum permitteret abire. Videns autem Abbas eius, quia eum retinere non poterat, facta oratione dimisit eum. Postmodum dicit abbati suo: Rogo te abba, vt concedas mihi iter quo pergere debeam. Et ordinauit cum eo duos monachos, & abierũt cum eo. Ambulantibusque eis per eremum vnam diem & alteram defecerunt præ æstu, & proijcientes se in terram iacebant, & soporati modico somno, ecce aquila venit, percutiensque eos alis suis præcessit procul, & sedit in terra, & euigilantes aquilam viderunt, & dixerunt ei. Ecce angelus tuus, surge, & sequere eum. Et surgens, valedicensque fratribus sequebatur eum, & venit vbi stabat aquila ipsa. Quæ mox surgens volauit vsque ad vnum stadium, & iterum sedit. Similiter sequebatur eam frater ille, & iterum volauit, & sedit non longè; Factum vero est hoc per horas tres. Post modum autem dum sequeretur eam, diuertit ipsa aquila in dextram partem sequentis se, & non comparuit. Frater vero nihilominus sequebatur eam. Et respiciens vidit arbores palmarum, & fontem aquæ, & speluncam, & dixit: Ecce locus, quem mihi parauit Dominus. Et ingressus cœpit sedere in ea sumens cibum dactylorum, & de fonte aquæ bibens. Et fecit prædictus frater ibidem annos sex neminem videns. Et ecce vna die venit ad eũ diabolus in similitudine cuiusdam abbatis senioris habens vultum terribilẽ. Videns autem eum frater ille timuit, & procidens in orationem surrexit, & dicit ei diabolus. Oremus iterũ frater, & cum surrexissent dixit diabolus: Quantum temporis habes hic? Et respondit: Habeo sex annos. Dicit ei dæmon. Ecce te vicinum habui, & nõ potui cognoscere, nisi ante dies quatuor, quod hic habitares, & ego non lõgius à te habeo monasteriũ, & ecce anni sunt vndecim quod de monasterio non exiui nisi hodie quia cognoui quod hic mihi in vicino habitares, & cogitaui mecum dicens: Vadam ad hominẽ Dei istum, & cum eo conferam quod potest ꝓdesse saluti animæ meæ: Et hoc dico, frater, quia nihil proficimus sedentes in cellis istis, quia corpus & sanguinem Christi nõ percipimus, & timeo ne efficiamur exteri ab eo, si nos ab hoc mysterio elõgauerimus. Sed tibi dico, frater, ecce hinc tribus miliaribus est monasteriũ habens presbyterũ, eamus ergò dominico die, aut post duas hebdomadas, & accipiamus corpꝰ & sãguinẽ Christi, & reuertamur ad cellas nostras. Placuit fratri illa suasio diabolica, & veniẽte die dominico: ecce diabolus

venit,& dicit: Veniamus,quia hora est. Et exeuntes perrexerunt ad prædictum monasterium vbi ille presbyter erat,& ingressi monasterium, miserunt se in orationem, & exurgens ab oratione frater ille respiciēs non inuenit qui adduxerat eum eò,& dixit: Vbi putas perrexit? Num ad commune necessarium ambulauit? & cum diu sustineret,non venit. Postmodum autem exiens foras requirebat eum, & cum non reperisset,dixit ad fratres loci illius, interrogans eos: Vbi est abbas senex ille qui mecum ingressus est in Ecclesiam? Et dicunt ei: Nos neminem vidimus alium nisi te tantū? Tunc cognouit frater ille quia dæmon fuisset,& dixit: Vide qua argutia diabolus eiecit me de cella; sed tamē non pœnitet me, quia ad opus bonū veni. Percipio corpus & sanguinem Christi & sic reuertar in cellam meā. Et post missas volentem reuerti, tenuit eum abbas monasterij illius, dicens: Nisi refeceris non dimittemus te. Et cum percepisset ? cibum, & regredi vellet in cellam suam,ecce iterum venit diabolus in similitudine cuiusdam iuuenis sæcularis, & cœpit eum respicere à summo capite vsque ad pedes,& dicere,ipse est iste,non est hic,& cœpit eum considerare. Et dixit ei frater: Quem sic respicis? At ille ait: Puto non me cognoscis? Tamen post tantum tempus quomodo me habes cognoscere? Ego sum vicinus patris tui filius illius. Quomodo autem? non est dictus pater tuus tali nomine,sic & mater tua tale nomē non habuit? & tu ? sic non vocaris? & mancipia illa & illa sic non sunt dicta? Mater vero tua,& soror tua ante tres annos mortuæ sunt. Pater autem tuus modo defunctus est, & te fecit hæredem,dicens: Cui habeo dimittere substantiam meam, nisi filio meo viro sancto qui reliquit sæculum,& abijt post Deum. Ipsi dimitto omnia bona mea. Modo autem qui timet Deum,& scit vbi est dicat, & veniens distribuat, & eroget ea pauperibus pro anima mea & sua, & perrexerunt multi requirentes te,& minimè inuenerunt. Ego autem veniens ex occasione propter quoddam opus, te hic cognoui esse. Vnde non facias moras, sed veni,& vende omnia,& fac secundum voluntatem patris tui. Respondens frater ille dixit: Non necesse habeo reuerti ad sæculum. Dicit ei diabolus: Si non veneris, & deperierit substantia illa, in conspectu Dei tui exinde reddes rationem. Quid enim mali tibi dico, vt venias, & eroges eas pauperibus, & egenis quemadmodum bonus dispensator, vt non à meretricibus & malè viuentibus extricetur quod pauperibus dimissum est? Aut quid onerosum est, vt venias, & facias eleēmosynas secundum voluntatem patris tui pro anima eius, ne bona sudore eius parta, quorum tu hæres constitutus es, in manus dissipatorum perueniant, & postea reuertaris in cellam tuam? Quid multa, suadens fratrem deposuit in sæculum, & veniens cum eo vsque ad ciuitatem, reliquit eum. Voluit autem frater ille ingredi domum patris sui tāquam iam defuncto eo,& ecce ipse pater eius viuus egrediebatur,& videns eum, non cognouit. Et ait ad eum, quis es tu? Ipse vero turbatus nihil poterat respondere. Et cœpit eum iteratis verbis pater eius interrogare, vnde esset. Tunc cōfusus dixit ei: Ego sum filius tuus. Et ait illi: Vt quid reuersus es: Qui erubescens dicere quod verum erat, dixit: Charitas tua me fecit reuerti, quia desiderabam te: & remansit ibi. Et post aliquantum temporis incurrit fornicationem,& multis supplicijs afflictus à patre suo, infœlix ipse aliquam non egit pœnitentiam, sed remansit in sæculo. (Ibidem nu. 29. & 30.

EXEM-

EXEMPLVM IX.

Dæmon in forma Christi senem humilem & deuotum decipere non potuit.

NArrauerunt de quodam sene, quia sedens in cella sua, & sustinens tentationes, videbat dæmones manifestè, & contemnebat eos. Cum autem diabolus videbat se vinci à sene, venit & ostendit se ei, dicens: Ego sum Christus. Videns autem eum senex clausit oculos suos. Et dixit ei diabolus: Ego sum Christus, quare clausisti oculos tuos? Et respondens senex, dixit ei: Ego Christum hic nolo videre, sed in alia vita. Audiens autem diabolus, non comparuit. (ibidem nu. 37.

EXEMPLVM X.

Dæmon cum pluribus ampullis fratres tentaturus perrexit.

ABBAS Macharius habitabat in loco nimis deserto, erat enim solus in eo solitarius. In inferiori vero parte erat alia solitudo in qua habitabant plurimi fratres. Obseruabat autem senex ad iter, & vidit Sathanam venientem in habitu hominis, vt trãsiret per cellam eius. Videbatur autem quasi tunica linea indutus, valde vetusta, & tota perforata, & per omnia foramina eius pendebãt ampullæ. Et dicit ei senex: Ohe maior quo vadis? & ille dixit: Vado commouere fratres. Senex autem dixit ei: Ad quid tibi ampullas istas? & dixit: Gustum fratribus porto. Et dixit ei Senex: Et totas cum gustu portas? Et respondit: Etiam, vt si vnum alicui non placeat, offeram aliud: si autem nec illud, dabo & tertium, & ita per ordinem, vt modis omnibus vel vnum placeat eis. Et cum hæc dixisset, transijt: & obseruabat senex custodiẽs vias donec ille iterũ remearet. Et cum vidisset eum senex, dicit ei: Saluus sis. Et respondit: vbi mihi salus: Et dixit ei senex: Quare? Et respõdit: quia modo omnes sanctificati sunt, & nemo mihi adquiescit. Et dixit ei senex: Neminem ergo habes amicum? Respondit: Vnum tantum habeo fratrem ibi, ipse mihi solus acquiescit, & quando videt me, conuertitur ad me velut ventus. Senex vero ei: Et qui vocatur ille frater? Respondit ei: Theopentus. Et cum hæc dixisset, transijt. Surgens autem abbas Macharius, perrexit ad inferiorem eremum. Quod cum vidissent fratres, acceperunt ramos palmarum, & occurrerunt ei obuiam, & singuli eorum parabant cellas suas, incerti ad quem declinaret. Senex autẽ inquirebat, quis inter eos Theopẽtus vocaretur in loco isto: & inueniẽs eũ, intrauit in cellã eius. Theopẽtus vero suscepit eum cũ gaudio. Cum ergò cœpissent secretè loqui, dixit ei senex Quomodo circa te est frater. Et ille dixit: Interim orationibus tuis bene. Dixit ei senex: Non impugnant te cogitationes? Et ille dixit: Interim bene sum erubescebat enim dicere. Et dixit ei senex: Ecce quot annos habeo in conuersatione loci istius, & omnes honorant me & tamen in hac senectute mea infestus est mihi spiritus fornicationis. Et respondit Theopentus, dicẽs: Crede abba, quia & mihi. Senex autem simulabat & alias cogitationes esse molestas, donec faceret eum confiteri. Deinde dicit ei: Quomodo ieiunas? & dicit: Ad nonam. Et dicit ei senex: Ieiuna vsque ad vesperam, & abstine, & commenda Euangelia, vt memoriter retineas ea, sed & alias residuas ex animo meditare scripturas: & si tibi ascenderit cogitatio mala, nunquam deorsum aspicias, sed semper sursum, & statim Dominus adiuuabit te. Et corrigens senex fratrem illum,

illum, reuersus est in solitudinem suam. Et cum obseruaret, vidit iterum dæmonem illum, & dicit ei: Quo vadis iterum? Et ille respondit commouere fratres. Et abijt. Dum autem reuerteretur, dicit ei senex: Quomodo sunt fratres illi? Et respondit ille: Malè, Senex autem dixit: Quare? Et ille respondit? Quia toti sancti sunt: & maius malum, quia & vnum quem habui amicum & obedientem mihi, etiam & ipse nescio tamen subuersus est, & nec ipse mihi adquiescit iam, sed omnibus sanctior factus est. Et propterea iuraui me iam non calcare locum illum, nisi post longum tempus: & hoc dicens, transijt, relinquens senem. Sanctus verò senex intrauit in cellam suam, adorans & gratias agens Deo. (ibidem n.11. Vide etiam tit. Angelus exemplo 7.

EXEMPLVM XI.

Indiscretus pater diabolica suasione seductus discipulum interimere tentauit.

QVID etiã de illo commemorẽ, cuius nominis, quia adhuc superest, nolumus facere mentionem: qui dum longo tempore dæmonem suscepisset in angeli claritate, reuelationibus eius innumeris sæpè deceptus, credidit internuncium esse iustitiæ. Nam exceptis his, etiam per omnes noctes in cella eius lumen absque vllius lucernæ præbebat officio. Ad extremum iubetur à dæmone, vt Deo filium suum, qui cum eo pariter in monasterio commanebat, offerret: vt scilicet hoc sacrificio Abrahæ patriarchæ meritis æquaretur. Cuius in tantum est persuasione seductus, vt parricidium opere fecisset, nisi eum videns puer cultrũ extra consuetudinem acuendo præparare, & vincula, quibus eum velut oblaturus ad immolandum constringere disponebat, inquirere, præsagio sceleris futuri perterritus aufugisset. (Cassianus collat. 2. de discretione c. 7.

EXEMPLVM XII.

Dæmon Rathbodum regem pulchra sibi mansione promissa decepit.

QVIDAM Rathbodus nomine rex Frisię quomodo à diabolo deceptus fuerit narrat. Ouo puer Frisius à S. VVulfrãno à morte liberatus, quod cum apparuisset ei diabolus in Angelũ transfiguratus, caput opertus diademate aureo, & gẽmis, & veste aureo contexta. In quem cum Rathbodus intenderet, dixit ad eum diabolus: Virorum fortissime, quis ita seduxit te vt à cultura deorum velis recedere? Noli hoc facere, sed mane in his quæ didicisti, & venias ad domos aureas, quas tibi æternaliter proximè sũ daturus. Cras igitur accerse VVlfranũ doctorem Christianorum, & ab eo quære quænam sit illa mansio æternæ claritatis quam tibi pollicetur: quàm cum monstrare nequiuerit, vtriusque partis mittantur legati, & ego ero dux itineris, & demonstrabo domum auream, & mansionem pulcherrimam quam tibi promitto. Euigilans Rathbodus narrauit cuncta sancto VVulfranno. Qui dixit illusorem diabolum sibi velle illudere. Respondit dux se futurum christianũ si illa pulchra mansio demonstraretur sibi à Deo suo. Mittitur ergò statim quidam Friso ex parte ducis, & quidam diaconus ex parte sancti VVulfrãni: qui cum paululum ab oppido processissent, obuium habuerũt quendam itineris comitem, qui dixit eis: Properate citò. Nã monstrabo vobis pulcherrimam mansionem Rathbodo duci præparatam, Illi autem pergentes viam latissimam, & loca ignota,

gnota, viderunt quandam viam diuersorum generibus marmorum polito opere decoratam, videruntque à longè domum quasi auream, & peruenerunt ad plateam, quæ ante domum erat, quasi auro in gemmis stratam, intrantesque domum, viderunt domum miræ pulchritudinis, & incredibilis splendoris, & in ea thronum miræ magnitudinis. Tunc ductor itineris ait illis: Hæc est mansio præparata Rathbodo duci. Ad hæc diaconus obstupescens ait: Si à Deo facta sunt ista, perpetuo maneant: si à diabolo, cito dispareant. Et cum signaret se signo sanctæ Crucis, ductor ille transijt in diabolum, & domus aurea in lutum. Remansitque diaconus, & Friso in medio locorum palustrium, quę plena erant longissimis virgultis & carectis. Triduoque immensi itineris conficientes iter, reuersi sunt ad oppidum, & ducem mortuum inuenerunt. Narrauerunt quæ viderant sancto VVulfranno, Friso autem baptizatus est, qui dicebatur ingomarus, vel Cuningus, qui & secutus est sanctum VVulfranum ad monasterium Fontenellæ. (Vincentius spec. histor. lib. 23. cap. 146. Vide etiam tit. Bona iniustè acquisita exemplo 2. Et tit. Anima.

EXEMPLVM XIII.

Dæmon in specie monialis nisus est militem longioris vitæ promissione decipere.

ERat quidam nobilis in VVestphaliæ partibus, vir armis strenuus, & præpotens inter suos. Hic nocte quadam per siluam terribilem trāsiens, audiuit vocem mulieris quasi in vicino cantantis. Et dixit suis: Estnè quis vestrum qui mecū vadat mulierem videre cantantem? Omnibus ergo simulantibus & dissimulātibus, & prohibentibus illum, perrexit solus, & inuenit stantem sub arbore quasi nigram monialem extensis in cœlum manibus cantantem. Quam cum interrogasset quid ageret, respōdit: Hic laudo Deum meum. Credens autem ille aliquem sanctorum esse, rogauit eam, dicens: Dic mihi obsecro quid futurum est mihi? Et illa: Multa, inquit, mala fecisti, & adhuc facies, & deuictis inimicis tuis crucē transmarinam suscipies, transfretabis, & in Christi seruitio morieris. Ad hæc verba gauisus ille, recessit. Et, vt illi prædictum est, facta cæde hominum, inimicos deuicit. Qui cum præstolaretur crúcis signationem, vt trāsfretaret, incidit in acutissimam febrem. Rogantibus ergò & consulentibus physicis & amicis, vt confiteretur peccata, & pœniteret, communiretque se Ecclesiasticis sacramentis, quià ei periculum imminere videretur, noluit ille, nullo modo reputans se moriturum. Cumque super hoc physici mirarentur, fratrem illius carnalem magnæ indolis clericum mandauerunt. Cui fratris periculum intimantes, super salute animæ illius admonendum instantius consulebant. Mox ad fratrem ingressus clericus, arguit periculosius infirmantem. Cui ait miles: Et tu, vt alij, stultus instas mihi, qui optimè scio, quod modò nequaquam moriar. Cui clericus cum lachrymis dixit: Et vnde hoc habes frater charissime? Et ille tandem: Sic & sic dictum est mihi, quod crucem accepturus sum & in terra sancta moriturus in Christi seruitio. Ad hæc verba frater eius tactus dolore cordis intrinsecus: Verè, inquit, frater charissime ille antiquus hostis diabolus tuo nūc insidiatur calcaneo, qui mēdacio suo te nūc nititur decipere moriturū. Age ergo salutis causam, & pœnitere, & impleas ꝙ rogaris. Nec mora: decūbens petit aduocari presbyterum, postulat veniam, crimina cōfitetur, statuit testamentum, recepit corpus Christi, inungitur, exhalat spiritum, & si-

& sicut credimus ab insidijs dæmonũ liberatur. Nec diu postea, defuncti frater clericus, bonitatem Christi in fratre mortuo recognoscens. Prædicatorum ordinem intrans, multa cõstantia seculum dereliquit. (Cantip. de Apibus lib. 2. cap. 27. parte 61. Vide etiam tit. Culpa exemplo 2.

EXEMPLVM XIIII.

Dæmon pastorem bonum primò prophetia mortis, deinde alijs pluribus tẽtationibus decipere laborauit,

ERat quidam sacerdos admodum religiosus, & ob vitæ meritum multis dilectus in partibus nostris parochiam regens. Inuidens gratiæ eius mille artifex diabolus, nolebat eum apertis tentationibus molestare, sperans illum sub specie boni ad suum consilium efficacius inclinare. In angelum lucis se transfigurans minister ille tenebrarum, ostendit se sacerdoti, & ait: Amice Dei, missus sum ad te. nunciare quæ ventura sũt, atque euenient tibi. Præpara etenim te, quia hoc anno morieris. Sacerdos autem, nullam habens de angelo malo suspicionem, sed ita credens esse futurum vt prædixerat, cœpit se diligenter quasi ad mortem præparare, conscientiam per confessionem mũdare, corpus ieiunijs, vigilijs, assiduisque orationibus castigare, annonem suam cum supellectili egentibus erogare. Cumque multi ab eo quærerent, cur tã indiscretè sua distraheret, vni illorum sub typo confessionis causam aperuit, dicens: Angelus Domini reuelauit mihi quod hoc anno moriturus sum. Ille vero, cum hoc minime posset celare, alteri cuidam sibi familiari dixit, sicque per eum ad notitiam totius parochiæ peruenit. Anno completo, sacerdos non est mortuus, & inuentus est falsus propheta diabolus. Et quia electis omnia cooperantur in bonum, in eo in quo vir sãctus videbatur à diabolo deceptus. est promotus. Nimis etenim de tam dolosa circunuentione erubescens, propter homines ad quos verbum peruenerat, nec habens vnde viueret, seculum cum parochia deseruit, & in quadam domo ordinis nostri, cuius nomen excidit, se conuertit. Facto eo nouitio iterum diabolus adfuit, & huiusmodi verbis prædictum dolum palliauit: Ne turberis, inquit, homo, quod mortuus non es, vt prædixi, quia Deus sua prouidentia vitam tuam distulit ad multorum ædificationem. Missus sum ab illo, vt tibi assistam, instruam & custodiam. Et credidit ei ille, Circa quem diabolus frequenter versabatur & semper, sicut postea notauit, ad ea quæ ad commodum carnis sunt eum hortabatur. Cum eum feruor quandoque impelleret amplius: orare, vigilare siue manibus laborare, arguit eum, dicens: Discretio mater virtutum est, diu adhuc poteris viuere, & ideo tibi debes parcere, vt possis Deo diu seruire. Quando lapidẽ leuare volebat maiorem, iterum dicebat: Nimis est magnus. Leua istum; Cum factus esset monachus, ait: Roga priorem, vt concedat tibi ire ad singulares labores, quatenus liberius vti possis colloquio meo & ego tuo. Et licentiauit ei prior, vt causam cognouit. Nocte quadam volens diabolus dolum diu protractum perducere ad effectum, intempesta nocte ad lectum monachi accessit: Dominus, inquiens, vult remunerare magnos tuos labores, vade ad cameram priuatam, & in tali trabe zona tua suspendas te. vt sic martyrem recipiat te. Audito hoc verbo, monachus expauit, & contra diabolum crebrius spuens, clamauit: Recede ini que à me recede, modo noui quis sis. Et signans se fugauit illum. Statim surgens ad lectum prioris accessit, & dormientem excitauit, signũ ei faciens confessionis, illo innuente, vt expectaret vsque mane, cum non

acquiesceret, surrexit atq; cum eo capitulum intrauit. Mox se monachus prosternens ad pedes prioris, cōfessus est, qualiter à diabolo sub angeli specie sit multo tempore deceptus, & per consilium suspendij à se deprehensus. Confessus est & alia peccata sua. Cui cum prior aliquam pœnitentiam iniunxisset, & vt de cetero cautior foret monuisset, ad lectū suum redijt. Monachus vero ob necessitatem naturæ priuatam ascendens, dum in vna sedium sederet, dæmonem per confessionem exacerbatum cum arcu extēto, sagittaque imposita contra se vidit stantem, & clara voce dicentem: Malo tuo confudisti me, ecce ideo nunc occidam te. Cui cum ille respōderet: Vade maledicte, iam non timeo te: ad signum crucis euanuit, sicque per virtutem confessionis liberatus amplius dæmonem non vidit. (Ex lib. miraculorum Cæsarij.

EXEMPLVM XV.

Dæmones castaldi Domini verberarunt sanctum Franciscum apud dominum Hostiensem manentem, vnde propter fratrum ædificationem recedere voluit.

QVodam tempore beatus Franciscus iuit Romam, & visitauit Dominum Hostiensem. Et cum stetisset aliquibus diebus cum eo, visitauit etiam dominum Leonem Cardinalem, qui erat beato Francisco valdè deuotus, & quia tunc erat tempus hyemale, & omnino ineptum ad ambulandum, propter frigus, & ventos, & pluuias, rogauit eū, vt diebus aliquot maneret cum ipso, & vice vnius pauperis victum ab eo reciperet cum alijs pauperibus, qui in domo sua quotidie comedebant. Hoc autem dixit, quia sciebat beatum Franciscum semper velle recipi tanquam pauperculū, vbicumq; hospitaretur: licet Dominus Papa, & Cardinales cum maxima deuotione & reuerentia ipsum reciperent, & venerarentur vt sanctum. Et adiecit: Dabo tibi bonam domum remotam, vbi poteris orare, & comedere, si volueris. Tunc frater Angelus Tancredi, qui erat vnus de duodecim primis fratribus, qui etiā morabatur cum dicto Cardinali, dixit beato Frācisco: Frater, est hic prope quædam turris speciosa valde, & remota, vbi poteris tanquam in eremitorio permanere: quam cum vidisset beatus Franciscus, placuit sibi, & reuersa ad dominum Cardinalem, dixit ei: Domine, forsitan manebo apud vos per aliquos dies. Et gauisus est valde dominus Cardinalis. Iuit ergò frater Angelus & parauit in turri locum pro beato Francisco, & socio eius. Et quia beatus Franciscus nolebat inde descendere, quamdiu maneret apud Cardinalem, nec volebat aliquem intrare ad ipsum, promisit & ordinauit frater Angelus quotidie portare sibi & socio victum. Cumq; iuisset illuc beatus Franciscus cum socio suo, in prima nocte, quando volebat ibi dormire, venerunt dæmones, & ipsum fortiter verberarunt. Et aduocans socium suum, dixit ei: Frater verberauerunt me dæmones valde fortiter, & iam volo, vt maneas iuxta me, quia timeo stare solus: & nocte illa mansit iuxta eum socius eius. Nam totus tremebat beatus Franciscus, sicut homo qui patitur febrem. Vnde per totam noctem vigilauerunt ambo. Interim dicebat beatus Franciscus socio suo. Quare verberauerunt me dæmones? & cur data est illis potestas à Domino nocendi mihi? Et ait. Dæmones sunt castaldi. Id est, prętores siue excutores iustitiæ Domini nostri. Sicut enim potestas mittit castaldum suum ad puniendum illū, qui peccauit, sic Dominus per castaldos, scilicet per dæmones, qui in hoc mundo sunt eius ministri, quēcūq; diligit, corrigit & castigat. Multoties enim ignoran er

peccat etiam perfectus religiosus. Vnde cum non cognoscit peccatum suum, castigatur per diabolum, vt diligenter videat, & consideret interius & exterius ea, in quibus offendit, quia quos diligit Dominus de vero amore, in hac vita nihil eis relinquit inultũ. Ego verò per misericordiam & gratiã Dei, non cognosco me in aliquo offẽdisse, quod per confessionem & satisfactionem non emendauerim, imò ꝑ misericordiam suam hoc donum cõtulit mihi Deus, quod de omnibus, in quibus placere, vel displicere sibi valeo, in oratione claram cognitionem recipio. Sed potest esse, quia per castaldos suos nũc me castigauerit, quia licet Dominus Cardinalis libenter mihi misericordiam faciat & corpori meo, sicut necesse recipere habet recreationem, fratres mei, qui vadunt ꝑ mundum, sustinendo famem, & multas tribulationes, & alij fratres qui morantur in eremitorijs & pauperculis domibus, cum audierint quod maneo apud Cardinalem, poterunt habere occasionem murmurandi aduersum me, dicentes: Nos sustinemus tot aduersa, & ipse habet consolationes suas: Ego autem teneor illis semper dare exemplum, quia ad hoc datus sum eis. Nam magis ædificantur fratres, cum maneo in pauperculis locis inter ipsos, quam in alijs, & magis patienter portant tribulationes suas, cum audiunt me idem tolerare. Hoc itaque fuit summum & continuum studium patris nostri, vt in omnibus præberet semper bonum exemplum, & alijs fratribus tolleret occasionem murmurandi de se. Et propter hoc sanus & infirmus tot & tãta passus est, quod quicunque fratres scirent, sicut nos qui cum eo fuimus vsq; ad diem mortis eius, quotiescunq; ea legerent, vel ad memoriam reducerẽt, nõ possent se à lachrymis continere, & omnes tribulationes, & necessitates cum maiori patientia & gaudio sustinerent. Descendit ergo beatus Franciscus summo manè de turri, & iuit ad Dominum Cardinalem, narrans ei omnia quæ sibi acciderant & quæ contulerat cum socio suo, imo etiam dixit ei: Homines me putant esse sanctum hominem, & ecce dæmones me de carcere eiecerunt. Et plurimum lætatus est Dominus Cardinalis cum eo. Veruntamen quia sciebat & venerabatur eum tanquam sanctum, noluit contradicere sibi, postquam ibi noluit permanere. Et sic beatus Franciscus valefaciens ei, reuersus est ad eremitorium de Fõte colũbarum iuxta Reate. (S. Bonauẽtura in vita S. Francisci cap. 6. Iacobus Episcopis Genuensis in vita S. Francisci. Vide etiam tit. Capitulum.

EXEMPLVM XVI.

Dæmoni homagium faciens pœnitentia & orationibus sancti Basilij liberatur.

Legitur in vita sancti Basilij Cęsariensis Episcopi quod vir quidam venerabilis nomine Proterius filiam vnicam habebat, quam consecrare Domino disponebat. Sed diabolus humani generis inimicus hoc aduertens, vnum de seruis prædicti Proterij in amorem puellæ plurimum inflammauit. Verùm cum impossibile cerneret, vt ipse qui seruus erat in amplexus tam nobilis puellæ accedere posset, ad vnum de maleficis accessit, promittens ei multam pecuniæ quãtitatem si ad hoc eum iuuare vellet. Cui dixit maleficus; Hoc ego agere nõ possum, sed si vis mittam te ad Dominũ meũ diabolum, & si feceris ea quæ ipse tibi dixerit, desiderium tuum obtinebis. Et dixit iuuenis: Quæcũq; dixeris mihi, faciam. Ille ergo maleficus epistolam ad diabolum fecit, & eam per prædictum iuuenẽ in hæc verba transmisit. Quoniã quidẽ mi Domine oportet me festinanter & sollicitè quosq; à Christianorũ religione abstrahere, & tuæ adducere voluntati, vt pars tua quotidie multiplicetur. Misi tibi

tibi hũciuuenem cupiditate in talem puellam exarſum, & poſtulo vt ſuum deſideriũ aſſequatur, vt & in iſto glorier,& alios tibi de cętero fideliùs valeam aggregare. Et dans ei epiſtolam dixit: Vade,& tali hora noctis ſta ſuper monumentum gentilis, & ibidẽ dæmones acclama,& hanc chartam in aëre exalta,& aderunt tibi ſtatim. Qui vadens dæmones inuocabat, & chartam per aërem eijciebat. Et ecce adeſt princeps tenebrarum vallatus multitudine dæmonum. Qui cùm epiſtolam perlegiſſet,ait ad iuuenem: Credis in me vt tuam compleã volũtatem? Qui ait: Credo domine. Cui diabolus: Et abnegas Chriſtum tuum? Qui ait: Abnego. Dixit ei diabolus: Perfidi eſtis vos Chriſtiani quia quãdo me opus habetis ad me venitis, quando autem deſiderium veſtrum aſſecuti eſtis,ſtatim me negatis,& ad Chriſtum veſtrum acceditis. Ille autẽ quia clementiſſimus eſt ſuſcepit vos. Sed ſi vis vt compleam tuam voluntatem, fac mihi manu tua ſcriptum; in quo te confitearis abrenunciare Chriſto & baptiſmati, & Chriſtianæ profeſſioni,vt meus ſis ſeruus, & mecum in iudicio condemnandus. Qui ſtatim manu propria ſcriptum fecit qualiter Chriſto abrenunciaret, & ſe ſeruituti diaboli manciparet. Continuò igitur diabolus accerſiuit ſpiritus qui erant ſuper fornicationem,ab ipſo ad tentandum homines deputati, iubens eis vt prædictam puellam accẽderent,& cor eius in amorem iuuenis inflammarent. Qui accedentes, cor eius adeo ſuccenderunt, vt puella ſe ad terram proijceret, & ad patrem lamentabiliter exclamaret. Miſerere mihi pater, miſerere mihi, quia dure torqueor propter amorem talis pueri noſtri. Miſerere pater viſceribus tuis, & paternum mihi amorem oſtende, & puerum quem amo, & pro quo crucior mihi coniunge. Sin autem poſt modicum mortuã me videbis,& pro me in die iudicij rationem reddas. Pater autem eiulans dicebat. Heu me miſerum, quid cõtigit miſeræ meæ? Quis meum theſaurum furatus eſt? Quis dulce lumen oculorum meorum extinxit: Ego te volebam cęleſti ſponſo coniungere,& per te ſaluari putabam. & tu in amorem laſciuiæ inſaniſti, Sine filia vt te ſicut diſpoſui Deo coniungam,ne ducas ſenectutem meam cum dolore ad inferos. Illa acclamabat dicẽs: Pater mi aut citò deſiderium meum comple,aut poſt modicum mortuam me videbis. Cũ aũt illa amariſſimè fleret,& quaſi inſaniret,pater eius in magna deſolatione poſitus & amicorũ conſilijs deceptus ſuam voluntatem compleuit, & eam puero in vxorem dedit,ac vniuerſam ſubſtantiam ei, tribuit dicẽs: Vade filia mea verè miſera. Cùm ergo ſimul permanerẽt iuuenis ille eccleſiam nõ intrabat,nec ſibi crucis ſignaculum faciebat, nec Deo ſe recommendabat. Vnde de hoc à nonnullis notatus qui vxori ſuæ dixerunt: Scis quia vir tuus quem tibi elegiſti Chriſtianus nõ eſt,nec eccleſiam ingreditur. Quod illa audiens vehemẽter extimuit,& homo ſe proſternens vnguibus ſeipſam diſcerpere cœpit,& pectus ſuum tundere ac dicere: Heu me miſeram, cur nata ſum, & nata cõtinuò rapta nõ ſum? Cum ergo viro quæ audierat retuliſſet, & ille nequaquam rem ſic eſſe aſſereret, ſed omnino falſum quod ipſa audierat affirmaret, ait illa: Si vis vt credã tibi, ego & tu cras eccleſiam ingrediamur. Videns ille quod latere non poſſet,narrauit ei totum ordinem geſtæ rei, Quod illa audiens vehemẽter ingemuit, & ad beatum Baſilium properauit, eique omnia quæ viro ſuo & ſibi contigerant enarrauit. Baſilius autem puerum vocans, & omnia ab eo audiens dixit ei: Vis fili reuerti ad Dominum? Qui ait: Vtique Domine, ſed non valeo: quia diabolo ſum profeſſus, & Chriſtum abnegaui, abnegationis meæ ſcriptum feci, & diabolo ipſum dedi. Cui Baſilius: Non tibi ſit curæ.

Beni-

Benignus est enim Dominus, & te pœnitentem suscipiet. Et continuo apprehendens puerum signum crucis in eius fronte fecit, & ipsum per tres dies reclusit. Postea eum visitauit, & dixit: quomodo te habes fili? Qui ait: In magna sum Domine defectione, nec sufferre clamores eorum, & terrores seu dilapidationes possum, tenentes enim manuscriptum meum causantur dicentes: Tu venisti ad nos, non nos ad te. Dixit sanctus Basilius: Noli timere fili, tantummodo crede. Et dans ei modicam escam, faciensque signum crucis iterum eum reclusit, & pro eo orauit. Post aliquot dies iterũ eum visitauit & dixit: Quomodo te habes fili: Qui ait: Pater à longè clamores eorum audio & minas, sed eos non video. Et dans iterum ei escam & signans & claudens ostium abijt, & pro eo orauit. Et quadragesimo die rediens ait: Quomodo te habes? Qui respondens: Bene me habeo sancte Dei. Vidi enim te hodie in visu pugnãtem pro me, & diabolum vincentem. Post hoc eum educens omnem clerũ, & religiosos, & populum conuocauit, & omnes pro eo orate admonuit. Tenensq; manum pueri ducebat eum ad Ecclesiam. Et ecce diabolus cum multitudine dæmonum ad eum venit, & inuisibiliter apprehendens puerum conabatur eum rapere de manu eius. Et cœpit clamare puer: Sancte Dei adiuua me, & tanta eum improbus instantia aggressus est, vt etiam sanctum impelleret trahens puerum. Qui ait ad eum: Improbissime non sufficit tibi perditio tua, nisi & Dei mei tentes plasma? Diabolus autem dixit ad eum multis audientibus: Præiudicas mihi bona, ô Basilij. Tunc omnes clamauerunt Kyrie eleeison. Dixitque ad eum Basilius: Increpet te Dominus diabole. Qui ait: Præiudicas mihi Basili. Non abij ego ad eum, sed ipse venit ad me. Abnegauit Christum suum, & professus est mihi, ecce scriptum eius in manu habeo. Qui ait Non cessabimus orare donec reddas scriptum. Et orante beato Basilio, & tendente in cœlum manus, ecce charta per aërem delata ab omnibus visa venit, & imposita est in manus Basilij. Quam ille suscipiens dixit puero: Cognoscis has litteras frater? Et ille: Etiam Domine. Manu enim mea scriptę sunt. Et frangẽs Basilius scriptum perduxit eum ad Ecclesiam, & dignum fecit eum sancto mysterio. Et bene instruens eum & regulam ei dans eũ reddidit mulieri. (In Vitis patrum part. 1. in vita S. Basilij cap. 5. & apud Surium to. 2. Vide etiam Contritio exemplo 10.

EXEMPLVM XVII.

Dæmon dat alapam fratri non inclinãti se cum cantaretur, Et homo factus est.

Qvidam monachus quadam vice stetit in choro cum cantaretur, Incarnatus est de Spiritu &c. Et cùm alij fratres inclinarent ipse stetit cum erecto collo, & se non inclinauit. Adfuit diabolus dans ei alapam dicens: O monache ingrate, quomodo sic stas erecto collo? Cur non inclinas te cum fratribus? nonne audis quod cantatur, quod Deus propter te factus est homo; Si propter me miserum tantum fecisset, ego sibi in perpetuum inclinarem. (auctor speculi.

EXEMPLVM XVIII.

Dæmones multi cellam vnius eremitæ inquietant, sed integram ciuitatem vnus regere conspicitur.

Legitur in Vitis patrum quod quidam Eremita ductus est ab Angelo ad quendam locum vbi erat congregatio monachorum, & vidit maximam multitudinem dæmonum volan-

volantium ad domum muſcarum in omnibus officijs eorum. Veniens autem ad quendam locum ciuitatis, vidit in ciuitate vnum ſolum dæmonē ſatis ocioſum ſupra portam ciuitatis. Quærenti autem vnde hæc eſſet? ait Angelus qui eum ducebat, quod omnes in ciuitate voluntatem diaboli facerent, & ideo vnus diabolus ad eorum cuſtodiam ſufficiebat. In Abbatia autem omnes diaboli reſiſtebant, & ideo ipſos monachos tam multi dæmones impugnabant. Facit enim Lucifer id ꝙ prudens Imperator facere ſolet, qui ſi habet multos hoſtes ſibi aduerſantes, quos vincere cupit, & debellare, mittit ad eos multitudinem militum qui eos ſuperare poſſint. Vbi vero victi ſunt hoſtes & ſuperati & deditionem iam fecerunt, promiſeruntq; ſe imperata libenter facturos, vnum eis preficit, qui eos in obedientia & ſubiectione conſeruet. Conſiderate quæſo omnes Chriſtiani cui Imperatori peccatores ſubiecti ſunt, à quo defecerunt. Defecerunt à Deo glorioſo, quo nihil ſublimius, nihil præſtantius, nihil generoſius, nihil denique melius eſt, & ſubiecerunt ſe viliſſimo & immūdiſſimo ſpiritui, quo nihil abiectius, nihil fœdius, nihil denique deterius eſt. Erubeſcite tandem diabolo parere, & ad Deum à quo defeciſtis redire, cui parere ſumma fœlicitas, ſummaque libertas eſt. (auctor ſpeculi.

EXEMPLVM XVIII.

Dæmon poſt ſeptennem tentationē Papam in fornicationem proſtratum, ſcandalio eius pro ſigno victoriæ accepto ſuo principi nunciauit: ſed Papa mirabiliter ad pœnitentiam reuocatur.

REfert Sigebertus Gemblacenſis in Chronica ſua. Antidius Biſontinenſis Epiſcopus, aliquando tertia feria poſt palmas tranſiens pōtem Duuij fluminis, vidit agmen dæmonum geſta ſua principi ſuo referētium, & inter eos Æthiopem in manibus ſandalium præferentem ad indicium, quod Romanum præſulem (cuius hoc erat) per ſeptem annos impugnatum tandem ad lapſum traxerit, qui vocans ad ſe Æthiopem in virtute Dei, & ſanctæ obedientiæ ſuper eum aſcendens eo vectante Romam venit feria quinta hora celebrandi officij & dæmone præ foribus expectante. Papæ rem retulit, negantem per ſandalum ad pœnitentiam mouit, & miſſa vice eius celebrata, & parte chriſmatis à ſe conſecrati aſſumpta reuectante Æthiope ad eccleſiam ſuam redijt Sabbato ſācto hora celebrandi officij. (Sigebertus in Chronologia ſua ad annum 411.

ANNOTATIO.

Ioannes Raulin Theologiæ Doctor, & doctiſſimus concionator, qui vixit anno 1480. ſerm. feriæ quintæ poſt Dominicam tertiam quadrageſimæ, dicit abeſſe omnem magicæ artis ſuſpicionem ab hoc facto S. Antidij, quia ſancti uti poſſunt aliquando dæmonis opera, illi imperando, iuxta poteſtatem ſibi traditam à Chriſto, dicente: Ecce dedi vobis poteſtatem ſuper omnem poteſtatem inimici. Sic D. Dominicus coegit dæmonem candelam tenere donec horarum penſum abſoluiſſet. Malefici autem abutuntur opera dæmonum eos inuocādo, eiq; ſe ſubijciendo. Quamobrem aliud eſt vti opera dæmonis more ſanctorū, & aliud abuti more magnorū

DERIDERE.

EXEMPLVM I.

Deridens Ludouicum regem Franciæ contorto collo plagatur.

COmes Geldriæ Ottho cursorem cum literis Parisios miserat, cursu præpeti rediturum. Quem redeuntem Comes Ottho interrogans, quæsiuit si regem Franciæ Ludouicũ vidisset? At ille, vbi more subsannantis contorsit collum: Vidi, inquit, vidi illum miserum papellardum regẽ, caputium habentem capitis super scapulas. Hæc dicens faciem contorsit ex aduerso, & sic facies contorta remansit toto tempore vitæ suæ. (Cantip. l. 2. c. 5. parte 63. de Apibus.

EXEMPLVM II.

Deridentes pueri sanctum Magnobodũ à Deo plagati sunt.

LEgitur in vita sancti Magnobodi Andegauensis Episcopi. Quia cũ idem vir sanctus diæcesim sibi commissam illustrando circumiens ad prædium quod Quartini acus dicitur peruenisset, pueri garruli nefanda conuitia ludendo iactabant. Quos illo intuente subito vnus ex eis pulueri mixtus cum omni pernicitate raptus per aëris vasta, more globi hac illacque ferebatur: Tunc sodales cum parentibus tristes ac territi, per deuia quæque, ac turpium & vallium anfractus sectantes nihil profecerunt. Iamque desperatione tandem per deuia ac dumosos tramites fatiscentes puerum repererunt inter condensa veprium semianimum, & vix exilem anhelitum trahentem. Quem parentes cum valdè magno gemitu pallio inuolutum, & penè cunctis artubus discerptum in præsentia Sancti viri obtulerunt. Qui apprehensa manu eum leuauit, & vitæ præpotem ac valentem parentibus reddidit. (Vincent. lib. 23. cap. 38. Vide etiam tit. Apostata exemplo 1. & tit. Abstinentia exemplo 10.

DESPICI.

EXEMPLVM I.

Humilis Equicius quantum ab hominibus honoratur.

TAntus quippe illum ad colligẽdas animas Deo feruor accenderat, vt sic monasterijs præesset, quatenus per Ecclesias, per castra, per vicos, singulorumq; fidelium domus circumquaq; discurreret, & corda audientium, ad amorem patriæ cœlestis excitaret. Erat verò valdè vilis in vestibus, atque ita despectus, vt si quis illum fortassè nesciret, salutatus, eũ resalutare despiceret. Et quoties ad alia tendebat loca iumento sedere cõsueuerat, quòd despicabilius omnibus iumentis in cella potuisset reperiri. In quo etiam capistro, pro fræno, & veruecum pellibus, pro sella vtebatur. Per semetipsum sacros codices in pelliceis sacculis missos dextero, leuoq; latere portare consueuerat, & quocunq; peruenisset scripturarum fontem accipiebat, & rigabat prata mentium. Huius quoq; prædicationis opinio ad Romanæ Vrbis notitiam peruenit, atq; (vt lingua adulantium auditoris sui animam amplectendo necans) eo tempore clerici huius Apostolicæ sedis Antistiti adulando questi sunt dicentes. Quis est iste rusticus vir qui auctoritatem prædicationis sibi arripuit, & officium Apostolici Domini nostri sibimet vsurpare indoctus præsumit? Mittatur igitur, si placet, qui huc eum exhibeat, vt si quis sit, ecclesiasticus vigor agnoscat. Sicut aũt moris est, vt occupato in multis animo adulatio valdè surripiat, si ab

ipso

ipso cordis ostio nequaquam citiùs fuerit repulsa, suadētibus clericis cōsensum Pontifex præbuit, vt ad Romanam vrbem deduci debuisset, & quænam sua esset mēsura cognosceret. Iulianū vero tunc defensorem mittens qui Sabinensi Ecclesiæ postmodum in Episcopatu præfuit, hoc præcepit, vt cū magno honore eum perduceret, ita vt nihil Dei famulus ex cōuentione eadem iniuriæ sentiret. Qui parere de eo clericorum votis concitus, volens, festinè ad eius monasteriū cucurrit, ibiq; absente illo antiquarios scribētes reperit, & vbi Abbas esset inquisiuit, qui dixerunt: In valle hac quæ monasterio subiacet fœnū secat. Idē verò Iulianus superbū valdè, atq; cōtumacem puerū habuit, cui vix poterat, vel ipe dominari. Hunc ergo misit, vt cū ad se sub celeritate perduceret. Perrexit puer & proteruo spiritu pratum velociter ingressus, omnesq; illic intuens fœnū secantes, inquisiuit quisnam esset Equicius. Moxq; vt audiuit quis esset, cū adhuc longè positus aspexit, & immēso timore correptus est, cœpitq; tremore lacescere, seq; ipsū nutanti gressu vix posse portare. Qui tremēs ad Dei hominē peruenit, atq; vlnis suis eius genua deosculans humiliter strinxit, suūq; Dominū ei occurrisse nunciauit, cui resalutato Dei famulus præcepit, dicens: Leua fœnū viride, porta pabulum iumentis, in quibus venistis. Ecce ego quia parum superest, opere cōpleto te subsequor. Is aūt qui missus fuerat Iulianus defensor mirabatur valdè, quid nam esset quod redire moraretur puer. Tum ecce reuertentem puerum conspicit, atq; in collo eius fœnū, ex prato ferētem, qui vehementer cœpit clamare, dicens: Quid est hoc? ego te misi hominem deducere, & non fœnum portare, cui respōdit puer: Quem quæris, ecce subsequitur. Tum ecce Dei famulus clauatis caligis calciatus falcem fœnariam in collo deferēs veniebat. Quem adhuc lōgè positū puer Domino suo, quia ipse esset quem quæreret, nunciauit. Idem vero Iulianus repentè vt vidit Dei famulum ex ipso habitū despexit, eumq; qualiter deberet alloqui proterua mēte præparabat. Mox vero vt seruus Dei cominus affuit, eiusdem Iuliani animū intolerabilis pauor inuasit, ita vt tremeret, atq; ad insinuādum hoc ipsum propter quod venerat, vix sufficere lingua potuisset. Qui humiliato mox spiritu ad eius genua cucurrit, orationem petijt pro se fieri, & quia pater eius Apostolicus Pontifex eum videre vellet, indicauit. Vir autem venerandus Equicius cœpit immensas gratias agere omnipotenti Deo, asserens quod se per summum Pontificem gratia superna visitasset, Illico vocauit fratres, pręcepit hora eadē iumenta præparari, atq; executorem suū cœpit vehementissimè vrgere vt statim exire debuissent, cui Iulianus ait: Hoc fieri nullatenus potest, quia lassatus ex itinere hodie nō valeo exire. Tunc ille respondit: Cōtristas me fili, quia si hodierno die non egredimur, in crastino die nō exibimus. Dei itaq; famulus executoris sui lassitudine coactus, in monasterio suo eadē nocte demoratus est. Tū ecce sequenti die sub ipso lucis crepusculo vehementer equo in cursu fatigato ad Iulianū cum epistola puer peruenit, in qua ei præceptum est: ne seruū Dei contingere aut mouere de monasterio auderet. Quē cùm ille requireret cur sententia esset mutata cognouit, quia in nocte eadē qua ipse illuc executor missus est, per visum Pontifex fuit vehementer perterritus, cur ad exhibendū hominē Dei mittere præsumpsisset. Qui protinus surrexit, seq; venerandi viri orationibus commēdans ait. Rogat pater noster, ne fatigari debeatis. Cumque hoc Dei famulus audisset contristatus ait: Nunquid nō die hesterno dixi, quia si non statim pergeremus iam pergere minimè liceret? Tunc pro charitatis exhibitione aliquantulū exec torem suum in

cella

cella retinuit, eique laboris sui commodum coacto renitentique dedit. Cognosce ergo Petre, in quanta sunt Dei custodia, qui in hac vita seipsos despicere nouerũt, cùm quibus intus ciuibus in honore numerantur, qui despecti foris hominibus esse non erubescunt, quia è contra in Dei oculis iacent, qui apud suos & proximorũ oculos per inanis gloriæ appetitum tument: vnde & quibusdam veritas ait: Vos estis qui iustificastis vosipsos coram hominibus, Deus autem nouit corda vestra, quia quod hominibus altum est, abominabile est ante Deũ. (Gregorius lib. . Dial. c. 4.

EXEMPLVM II.

Despici se videns præ Masseo sanctus Franciscus valde lætatur, & qualiter amauerit paupertatem.

FRanciscus & Masseus cum peruenissent ad quasdam habitationes vbi pro necessitate corporis (prout regula dicit) eos mendicare oportebat; Franciscus, quia erat homo despectus, & paruus, & propterea interi-ghotos despiciebatur quasi ab omnibus, quosdam bolos vilis panis, & frustra paruula conquisiuit. Sed fratri Masseo quia erat pulcher homo, & magnus in persona, dati fuerunt ei plures, & pulchriores: Cum autem ambo simul in quodam loco conuenissent, & ibi inuenissent vnum fontem, in cuius margine erat lapis latus & pulcher, de quo valdè gauisi sunt super lapidem illum, adquisita panis fragmentula posuerunt. Et cum vidisset, sanctus Franciscus quod frustula panis fratris Massei essent plura, & pulchriora, quam sua, exultans in spiritu pro desiderio paupertatis ait: O frater Massee nos non sumus digni de tam magno thesauro, & hoc gradatim eleuando vocem, pluries replicauit. Respondit frater masseus: Pater charissime, quomodo potest dici thesaurus, vbi est tanta penuria, quando nõ est ibi tabella, neque cultellus, neque scutella, neque incisorium, nec domus, nec mensa, nec seruus, nec ancilla? Respondit sanctus Franciscus: Et hoc reputo magnum thesaurum, vbi nihil est de his quæ præparat humana industria, sed quicquid aliquid est, totum à prouidentia diuina ministratur, sicut manifestè apparet in pane adquisito, in lapide tam pulchro in fonte tam limpido. Vnde volo, vt rogemus Deum quod thesaurum sanctæ paupertatis tam nobilem, qui haberet administrare, faciat nos toto corde diligere. Et de illis frustulis panis, & fonte, cibo, & potu gaudenter cum hymnis diuinis sumpto, surrexerunt vt versus Franciam pergerent. Et cum peruenissent ad quandam Ecclesiam intrantes in eam, sanctus Frãciscus abscondit se post altare ad orandum, & ibi recepit diuinę visionis tam excessiuum feruorem, animam eius paupertatis concupiscentia totaliter inflammantem, quod videbatur ex facie, & oris hiatu, quasi flammas amoris emittere. Et egrediens ad socium sic ignitus, ore vehementer, dicebat: A, a, a, frater Massee præbe mihi teipsum, & hoc fecit ter. Frater Masseus stupens de tam vehementi feruore, cùm tertia vice sanctus Franciscus dixisset: præbe mihi teipsum, immisit se tantum in brachia sancti patris. Tunc sanctus Franciscus cum hiatu magno, & spiritus sancti feruore, & clamore valido, reboando. A, a, a: leuauit fratrem Masseum cum ipso flatu in aëre, & impulit illum ante se, quantum posset esse vnius longæ lanceæ mensura. Quod videns frater Masseus stupuit valdè de tam mirando sancti patris feruore, & retulit postea socijs, quod in illo sancti Francisci impulsu tantam dulcedinem, & Spiritus sancti consolationem persensit, quod nunquam in vita sua cõsolationem tam magnam meminerat

se ha-

se habuisse. Post dixit sanctus Franciscus fratri Masseo. Charissime, eamus Romam ad sanctũ Petrum Apostolum, & ad sanctum Paulum, & rogemus eos, vt doceant nos, & adiuuent possidere thesaurum inenarrabilem sanctissimæ paupertatis. Et addidit sanctus Franciscus dicens: Charissime, & delectissime frater mi, thesaurus beatificæ paupertatis est tã dignissimus, & tam diuinus, quod nos digni nõ sumus illam in vasis nostris tam vilissimis possidere, cum paupertas sit illa virtus cœlestis, per quam cuncta terrena, & transitoria cuncta calcantur, per quam omnes obices tolluntur è medio, & liberè Domino Deo æterno mens humana iungitur. (Bartholomæus de Pisis lib. 1. cõformitatum fructu 8. Ex Chronico Minorum.

DESPERATIO.

EXEMPLVM I.

Pœnitens in sepulchro à dæmonibus percutitur, ceditur, laceratur, & tandem victor clamantes audiuit, Vicisti nos, vicisti.

FVit quidam vir in hac proxima ciuitate vitam turpissimam per omne facinus ducens ita vt opinatissimus in flagitijs haberetur. Hic aliquando Dei miseratione compunctus ad pœnitentiam vertitur, & intra sepulchrum se quoddã concludẽs, priorũ scelerum pollutiones lachrymarum fontibus diluebat, diebus ac noctibus in faciem prostratus, & nec alleuare quidem ausus oculos ad cœlum, neque vocem emittere, & nomẽ Dei nominare, sed in solis gemitibus & fletibus perdurabat, & tanquam viuens sepultus de inferno quodãmodo iam mugitum cordisq; emitumq; reddebat. Cumq; in his eo posito septimana vna transisset, noctu veniunt ad eum dæmones in sepulchro, clamantes & dicentes: Quid est quod agis, impurissime, & flagitiosissime? Postquam omni spurcitia, omnique impuritate saturatus es, nunc nobis castus, & religiosus procedis: & postquam senuisti in sceleribus nec iam sufficiunt vires ad facinora, nunc Christianus videri vis, & pudicus, & pœnitens, quasi alius tibi iam vllus possit dari locus satiato in malis, nisi ille, qui mihi nobiscum debetur: vnus ex nobiles, aliud iam esse non potes, redi ad nos magis, redi, & quod superest tibi tempus in fruenda voluptate non perdas, præparamus tibi affluentes delitias, præparamus scortũ nobilissimum, & cuncta alia quæ florẽ tibi possint reparare gratissimæ iuuẽtutis. Quid temetipsum vanis & inanibus affligis cruciatibus. Quid temetipsum ante tempus supplicijs tradis? Quid enim aliud esses passurus in inferno, nisi hoc quod nunc tibimetipsi infligis? Si te pœna delectat, expecta paululum, & inuenies paratam. Nunc interim fruere muneribus nostris, quæ dulcia semper & grata duxisti. Hæc & his similia plura exprobrantibus eis, ille iacebat immobilis, nec auditum suum conuertens ad eos, nec vllum penitus sermonem respondens. Cumque illi sæpius eadem repeterent, & alia duriora, nec ille omnino moueretur, in furorem prolapsi dæmones, Vbi viderunt sua contemni verba, verberibus eum conficere aggressi sunt, & multis eum supplicijs excruciatum semiuiuum reliquerunt. Nec tamen in tot tantisque cuciatibus moueri saltem potuit à loco in quo orationis causa iacuerat. Posteria die quidam suorũ requirentes eum humanitatis duntaxat gratia, inueniunt pœnis incredibilibus affectum, & causam percontantes cùm didicissent, rogabant eum vt curæ gratia reportari se ad domum propriam pateretur. Abnegat, & in eodem permanet loco. Tum

verò & sequenti nocte repetentes dæmones, grauioribus eum verberibus cruciant: sed ne sic quoque moueri potuit loco, melius esse ducens se mortem subire, quàm vltro dæmonibus obedire. Tertia nihilominus nocte multitudo conuenit dæmonum, & absque vlla miseratione irruentes in eum, omnibus pœnis, cruciatibusque conficiũt. Cumq; iam corpus defecisset in supplicijs, extremus tamen spiritus obstabat imperio dæmonum. Quod vbi impij peruiderũt, exclamãtes voce magna: Vicisti, inquiunt, vicisti. Et mox velut quadam virtute cœlitus ipsi effugati, præcipites abscedunt, nec ei vltra quicquam suę artis aut sceleris intendunt. Ipse verò intantum virtutibus animi profecit, & ita ornatus moribus effectus est, ac ita diuina gratia repletus, vt omnis hæc regio quasi de cœlo lapsum eum viderit, & vnum esse ex numero crederet Angelorum, omnes penè simul atque vno ore dicentes: Hæc est mutatio dextrę excelsi. Quanti exẽplo eius, qui iam semetipsos desperauerant, rursus ad spem salutis egressi sunt, & emendationem sui, quam prius despe rauerant, præsumpserunt? Quanti admiratione eius de ipso iam inferno peccatorum retracti sunt, & ad virtutum indolem reparati? illo namq; tãta immutatione conuerso, omnibus omnia visa sunt possibilia. Nõ solùm enim emendatio morum florebat in eo, & assumptio virtutum, verũ & gratia Dei plurima ei collata est. Signa enim & prodigia, quæ ab ipso facta sunt, quæq; Deus per ipsum tanquam suum amicum operari dignatus est, quantùm apud Deum haberet meriti, testabantur. (ibidem P. Damianus in vita Ioannis Ægypti eremitæ.

EXEMPLVM II.

Virginis domum spoliare volens Mutius latro conuertitur.

Erat quidam vir nobilissimus nomine Mutius. Hic autem primò gentilis fuit, latronum maximus, & sepulchrorum violator, atq; in omnibus flagitijs opinatissimus. Ad quem tali modo occasio salutis aduenit. Nocte quadam ad domum cuiusdam virginis Deo sacratæ expoliandi causa peruenit. Cumq; machinis quibusdã, quæ huiusmodi artificibus satis notæ sunt, domus eius tecta conscendisset, quærens quali arte, vel quali aditu in penetralia eius irreperet, difficultate perpetrandi operis innexus, plurimũ noctis tempus in tectis positus sine vllo effectu transegit. Post multos verò animi conatus frustra adhibitos veluti fessus sõno opprimitur, & per visum sibi assistere vidit quendam regio habitu dicentem: Desine iam ab his flagitijs: & ab effusione humani sanguinis cessa, atq; ab execrabilibus furtis ad laborem religiosum cõuerte vigilias, & suscipe cœlestem angelicamq; militiam, atq; ex hoc iam animi virtutibus viue, & ego te huius militiæ ducem ac principem faciam. At ille cùm gratanter quę sibi offerrebantur audisset, ostenditur ei grex monachorum, & principatum super eos tenere iubetur. In his euigilans, astantem sibi virginem vidit, & requirentem quis esset, aut vnde, vel cur illuc venisset? At ille quasi amens effectus nihil ei respondit, sed tantum vt Ecclesiam sibi ostenderet rogat. Illa verò cũ intellexisset in re aliquid diuini operis esse, hominẽ producit ad ecclesiã, ac presbyteris offert. Ad quorum ille vestigia proruens, rogat christianum se fieri, & illico sibi pœnitẽtiam dari. Presbyteri vero cùm cognoscerent virum hunc esse omniũ flagitiorum actorem, mirantur si hæc vera loqueretur. Et cùm perseuerantia sui fidem rei fecisset, monent eum vt si hęc vellet, illa penitus omitteret. Dehinc cùm religionis initia suscepisset orat sibi dari præcepta, quibus viam salutis deberet incedere. At illi tres ei primi psalmi versiculos tradunt. Quibus ille diligenter consideratis sufficere

cere sibi ait eos ad viã salutis, tribusq; diebus permanens apud eos, ad eremum proficiscitur, vbi plurimo tempore demoratus, & die ac nocte in oratione cum lachrymis perdurans, cibum ex radicibus capiebat herbarum. Regressus autem ad Ecclesiam, tres versiculos psalmi, quos perceperat à presbyteris, non solum verbis, sed & rebus atq; operibus reddidit. Presbyteri verò mirabantur quod subito cõuersus acerrimam statim iniecerit sibi abstinentiam, & instruentes eum plenius ex diuinis scripturis hortabãtur eum secum demorari. At ille ne videretur esse inobediẽs, vnam apud eos exigens hebdomadam, rursus ad eremum pergit, atq; ibi per septem continuos annos in omni abstinentia degens, plenitudinem gratiæ consequitur à Domino, ita vt omnes penè scripturas memoriter retineret. Panẽ verò Dominica die tantùm sumebat, & hunc diuinitus delatum. Nam cum oraret, surgens ab oratione inueniebat panem positum, quem nemo detulerat hominum. Hunc vbi cum gratiarum actione sumpsisset, sufficiebat ei vsq; ad alteram Dominicam. (Ex vitis Patrum, vita 9. S. Coprotis.

EXEMPLVM III.

Luxuria lapsus frater contra desperationem seipsum animans, dixit, Non peccaui.

FRater quidam abijt haurire aquã de flumine, & inueniens mulierem lauantem vestimenta, peccauit cum ea. Hauriens autem aquam ibat ad cellulam. Insilierũt aũt in eũ dæmones per cogitationes, & contristabant eum, dicentes. De cætero quo vadis? nõ est tibi vlterius salus, vt quid etiam seculum perdis? Intelligens autem frater ille, quia volunt eum omnino perdere, erigens se viriliter per confidentiam, dicit cogitationibus suis: Vnde ingressæ estis in me cogitationes malæ, & contristatis me, volẽtes me omnino perdere? Non peccaui. Et iterum dico, nõ peccaui. Et ingressus in cellulam suam continebat se sicut heri, & nudiustertius. Reuelauit autem Deus vicino eius seniori, quia frater ille ruens, & in ipso casu subruisset diabolum, & vicisset. Veniens autem ad illum senior, dicit illi: quomodo habes frater? Ille respondit: bene abba: Dicit ei senior: & non es passus tristitiam his diebus? Respõdit ei frater, Non, Dicit ei senior: Reuelauit Deus, quia ruẽs subruisti diabolũ, & vicisti. Tunc frater retulit omnia illa quæ sibi aduenissent. Senior autẽ dixit: Certè frater discretio tua contriuit virtutem inimici. (Palladius in fine lib. 3. nu. 42. Vide etiam tit. Confessio exemplo 2. & 6.

EXEMPLVM IV.

Luxuria lapsus senex quidam pœnitentia miraculosum lumen in die Paschæ promeruit.

MOnachus quidam solitarius antiquus, & in cõuersatione proficiens, sedebat in monte in partibus Antonij, cuius verbis & actu multi proficiebãt. Et cùm talis esset, excitatus est diabolus ad inuidiam contra eũ, sicut & cõtra oẽs viros virtutum. Et immisit in animã eius cogitationẽ talem, vt ei qui in tali conuersatione esset, non deberet seruiri ab alio, aut ministeriũ exhiberi, sed magis debere ipsum alijs ministrare. Quod si alijs nõ exhiberet ministeriũ saltem sibiipsi seruiret, dicens: Vende ergo in ciuitate sportellas quas facis, & eme tibi quæ opus sunt, & reuertere ad locum tuum, & nulli sis onerosus. Hoc autem suggerebat antiquus hostis diabolus inuidens quieti eius, & oportunæ vacationi eius ad Deum, & vtilitati multorum: vndique enim diabolus venerati eum & capere fe-

stinabat. Ille verò tanquam bonæ cogitationi adquiescens, descendit de monasterio suo, & qui erat omnibus admirandus, ignarus tamen huiusmodi insidiantis astutiæ, notus autem & famosus omnibus à quibus videbatur. exiens, cum non post longum tempus mulierem vidisset, pro incautela sua supplantatus est, & incurrit in eam. Et veniens in desertum locum, sequente diabulo vestigia eius, iuxta flumen ceicidit. Et cogitās quia gauisus est inimicus de ruina eius, voluit in seipso desperare, quia spiritū Domini contristauit, & sanctos Angelos, & venerabiles patres, quorum multi etiam in ciuitatibus habitantes superauerunt diabolum. Et cùm nulli horum facile similem posset, contristabatur valde, & non recordabatur quia Deus est qui tribuit virtutem his qui ad eùm deuotissimè conuertuntur. Et cœcatus, & non videns peccati sui curam, voluit se in flumen iactare vt perfectum gaudium faceret inimico. Ex multo enim animi dolore infirmatus est corpore, & nisi postea misericors Deus auxilium prę stitisset ei, ad perfectum gaudium inimici sine pœnitentia moreretur. Nouissimè autem in se reuersus, cogitauit maiorem laborem in afflictione pœnitentiæ demonstrare, & supplicare Deo fletu & planctu. Et ita redijt ad monasterium suum: Et damnans ostium cellæ suæ, sicut solet super mortuum, ita flebat supplicans Deo. Ieiunans autem & vigilans cum omni anxietate extenuauit corpus suum, & nec sit satisfactum putabat animo suo, quod congruè pœnituisset. Fratribus autem sæpe venientibus ad eum vtilitatis causa, & pulsantibus ostium, ipse dicebat: non se aperire posse, dicens: Sacramento me constrinxi per vnum annum deuotè pœnitentiam agere, sed orate pro me. Nec enim inueniebat quomodo se eis excusaret: quoniam illi scandalizibātur hæc audientes de eo, quia erat apud illos honorabilis, & magnus valde monachus. Fecitq; totum annum ieiunans intentè, & deuotè pœnitentiam agens. Die autem, Paschæ nocte ipsa Dominicæ Resurrectionis tollēs lucernam nouam, & reficiens eam posuit in cacabo nouo, & cooperiens operculo à sero surrexit ad orationem dicens: Misericors & miserator Deus, qui & barbaros saluari vis, & ad veritatis agnitionem venire, ad te confugi fidelium saluator miserere mei, quia plurimum te exacerbaui, & inimicum meum gaudere feci, & ecce mortuus sum obediens ei. Tu Domine & impijs, & his qui sunt sine misericordia misereris, sed & proximis misericordiam impendi præcipis, miserere humilitatis meæ. Apud te enim nihil impossibile est, quoniam secus infernum dissipata est sicut puluis anima mea. Fac misericordiam, quia benignus es & misericors, figmento tuo, qui & corpora quæ non sunt in die resurrectionis suscitaturus es. Exaudi me Domine, quia defecit spiritus meus, & infelix anima mea, tabefactum est & corpus meum, quod coinquinaui, & iam viuere non valeo pro eo quod non credidi. Ignosce peccatori per pœnitentiam duplex habēti peccatum ex desperatione. viuifica me contritum, & igne tuo pręcipe hāc lucernam accendi, vt & ego accipiens fiduciam misericordiæ & indulgentię tuæ, residuo tempore vitæ meæ quod mihi donaueris, mandata tua custodiam, & à timore tuo non recedam, sed deuotè seruiam tibi amplius quam primò. Et hæc nocte ipsa resurrectionis cum multis lachrymis dicens, surrexit, vt videret si accensa esset lucerna. Et detecto cacabo vidit quia non esset accensa, & cecidit iterum in faciem suam, rogans Dominum, & dicens: Scio Domine quia certamen factum est vt coronarer, & non steti in pedibus, magis eligens propter carnis delectationem tormentis impiorum adijci: parce ergo mihi Domine,

Ecce enim iterum confitebor tuæ bonitate turpitudinem meam coram angelis tuis, & coram iustis omnibus, & nisi quia scandalizari possent etiã omnibus hominibus confiteret. Deus miserere mei, & vt alios erudiam Domine viuifica me. Et ita tribus vicibus orans, exauditus est, & surgens inuenit lucernam clarè ardentem. Et exultans in spe, cõfortatus est in gaudio cordis, admiraturque de gratia Dei, quia & peccatis eius indulsit, & satisfecit iuxta petitionem eius, & animum ipsius, & dicebat: Gratias tibi ago Domine, quia etiam vitæ seculi huius indigno misertus es: in magno & nouo signo hoc fiduciam tribuens. Parcis enim & misereris animabus, quas creasti. Ita autem pērseuerante eo in confessione illuxit dies. & lætabatur in Domino oblitus corporalis cibi. ignem autem lucernæ illius toto tempore vitæ suæ seruauit, oleum subinde superfundens, & faciens desuper quo minus extingueretur. Et ita rursus diuinus spiritus habitauit in eo, & factus est apud omnes insignis humilitatem exhibens in confessione, & gratiarum actione Domino cũ lætitia, cui etiam ante aliquot dies mortis suæ reuelatum est de transitu suo. (Ex libris Doctrinæ Patrum lib. de fornicatione nu. 20.

EXEMPLVM V.

Desperatione tentatus frater promissione Abbatis Potiti de salute sua certus efficitur.

FRater quidam magnæ religionis in Clareualle degebat, nomine Bernardus: hic in primordio conuersionis suæ dum peccatorum suorũ enormitatem, districtique iudicis æquitatem attentius intueretur, tanta formidine motus est vt in desperationem propemodum laberetur. Quo comperto venerabilis Abbas ipsius Potitus, exemplis: & monitis multis ei persuadere conabatur, quia confessus & pœnitens quilibet, quantumlibet reus, nunquam indulgentia priuaretur. Et cum necdum ei hoc modo satisfacere posset, adiecit, & ait: Ego salutis tuæ fideiussorem me constituo, & anima mea pro tua requiratur, dummodo obediens perseueres in ordine isto. Hac ergo promissione frater ille magnificè roboratus, spiritum diffidentiæ, à quo impugnabatur penitus expugnauit, & exultãs in Domino cum tremore misericordiam & iudicium deinceps cantare consueuit. Qui cum esset nobis genere, nullam generositatem arbitrabatur nisi pro Christo pauperem fieri, & seruire pauperibus (erat enim infirmarius pauperũ) in hospitio deputatus, quibus officiosissime superintendens, nõ sicut extraneis & mendicantibus seruiebat, sed tanquam Dominis suis, & tanquam membris filij Dei. Si quem inter eos morbidum, si quem vlcerosum & vermibus scaturientem aspiceret, huic omnem pietatis operam impendens, abluendo, tergendo, atq; refocillando, quasi mater ægrotanti filio iugiter assistebat. Dum hæc & his similia Dei famulus agere non cessaret, contigit vt mortalitas sæuiẽs quãplures fratrum inuadens, pertraheret ad mortem. Cùm autem videret socios suos quotidie subtrahi, ipse desiderabat desiderio magno dissolui, & esse cum Christo. Pius vero Dominus, qui semper præsto est corde contritis, & spiritu contribulatis seruulis suis, decreuit adimplere desiderium eius. Oborta verò febricula parua, cùm leuiter ægrotare cœpisset lectulo decubuit. Cumque Dominus Abbas introisset ad visitandum illum, mirabatur quod homo ferocissimus tam leui occasione lecto detineretur, vnde & subridens aiebat: Ne timeas mi frater Bernarde, quia modo non morieris, sed adhuc comesturus es nobiscũ de fabis & oleribus nostris: Ipse vero respondit:

spondit: Non timeo pater non timeo, sed confido in Domino quia minimè iam fraudabor à desiderio meo. Quid multa? Post quatuor aut quinque dies scintillula crepit in incẽdiũ magnũ, & facta est peremptoria febris, quę ef-fimera putabatur. Tunc proprium iudicium Abbas reprehendit, & fratris sententiam quam de seipso protulerat, præualere cognouit. Appropinquante autẽ hora emigrationis, inunctus est frater oleo sacramẽtali. Expleta autẽ vnctione, factus est statim in spiritu, & raptus in contemplationẽ, p multum temporis spatium iacuit sine sensu, & sine motu, ita vt penè mortuo similis videretur. Cumq; per multam horam, velut exanimis iacẽs secreta cœli, non præsumptione, sed gratia duce rimaretur, tandem ad se reuersus ipsa hilaritate vultus, vbinã fuisset, satis indicauit. Ad quem pius pater accedens, interrogauit quomodo haberet? qui respondens, bene (inquit) mihi domine, mi pater, p indulgentiam Dei. Et nunc charissime pater, absoluo te à debito sponsionis tuæ, multas gratias agens solicitudini tuæ, circa me peccatorem. Abbas aũt pristinæ illius obligationis, qua sese pro eiusdem fratris salute responsalẽ fecerat, oblitus, mirabatur vnde loqueretur. Tunc frater expressius commonefecit illum, & ait: Ergò ne excidit tibi, quemadmodum olim saluti meæ responsalem te constituisti? Ab illa ergò fideiussione securũ te facio, quia iam de saluatione mea per misericordiam Domini nostri Iesu Christi securus existo. Tunc verò Abbas solicita inquisitione cœpit ab eo indagare, quonam modo id potuisti agnosceret? Quod cùm modis omnibus dicere recusaret, cernens Abbas nil se precibus proficere, in nomine Domini per virtutem obedientiæ præcepit quaten⁹ ea quę vidisset ad ædificationem & consolationem multorum exponeret, quo audito frater ille infirmus ita effatus est. Quoniam virtus obedientiæ veritatem me silere prohibet, rem dicturus sum vobis cui fortasse fidem dubiam exhibebitis. Sed vt testimoniũ hoc credibile faciam, scitote, quia cum fine dicti, etam finẽ vitæ accipiã. Nouerit ergò dilectio vestra, me licet miserũ & indignum Domino fuisse præsẽtatam, cuius beatissima indulgentia remissionẽ peccatorum accepi, & spem felicitatis æternæ per gratiam ipsius in sinu meo repositam habeo. Ex ipsius etiam sanctissimo ore audiui, quia omnes qui obedientes in isto ordine vsque ad mortem perseuerabunt, salutem æternam ab ipso consecuturi sunt. Fratres autem nostros qui de seculo migrauerũt, in magna beatitudine pausantes aspexi, & meum etiam locum quem inter eos miserante Domino iam nunc sortiturus sum, præuidi. Cùm ergò ista dixisset, obticuit, statimq; felicem animam reddidit. (Ex lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM V.

Desperans Hildebrandus latro propter desperationem maximè damnatum se esse dicit, & Bertolphus sine ordine sacerdotij munera eius exequens, nimis territus seculum deserit, & à Deo punitur.

Hildebrandus habitans in villa quadam diœcesis Traiectensis, quę dicitur Holchoyn, die quadam siluam cum alio quodam conciue suo intrauit, quem, suadẽte diabolo, cùm soli essent, occidit. Fuerant enim aliquando inter eos inimicitiæ, sed tunc temporis penitus erant sopitæ. Reuerso Hildebrando in villam interrogabant eum amici occisi vbi esset? Qui respondit: Nescio. Expectãtibus die illo, & altero, cùm non rediret, qui iam redire non potuit, suspectum habentes iam dictum Hildebrandum propter antiquas inimicitias

tias, coram iudice in causam traxerunt, crimenque homicidij imposuerunt, quo timidè negante cœpit ipsa facies eum prodere. Et cùm instantibus illis iam negare non posset, confessus est quia hominem occidisset. Statim data super eum sententia, pœnæ rotali adiudicatus est. Cumque ducerertur ad mortem, sacerdos eiusdem villæ Bertholphus cum alio sacerdote, qui vocabatur Ioannes, traxerunt reum in partem, satis diligenter eum monentes de confessione, atque contritione cordis. Et quia miser homo per se surgere non potuit, nec manum se subleuantem sensit, miserabiliter respondit: Quid mihi possent illa prodesse? Homo enim damnatus sum. Reuera respondit sicut homo induratus & desperatus. Et ait illi sacerdos: Adiuro te per patrē, & Filium, & Spiritum Sanctum, vt infra dies xxx. mihi appareas, & sine omni periculo vitæ meæ de statu tuo me certtifices. Respondit: Si mihi licuerit, libenter hoc faciam. Sicque rotali pœna plexus, de tormento corporis transiuit ad tormentum æternæ damnationis. Nocte quadam infra statutum tempus, Bertholpho dormiente in stratu suo, tantus esse cœpit circa domum fragor arborum, tam vehemens flatus ventorum, vt ipsa animalia stuperent, & vix suis locis infra claustra stabuli retineri possent. Expergefactus Bertholphus, respexit ad ostium domus, & ecce ianuæ quasi ventorum impulsu aperiebantur, viditque Hildebrandum in camino ardente residentem, sibique celerius ꝓpinquantem. Territus autem supra modum, se signauit, & vt staret sub inuocatione diuini nominis, præcepit. Ecce hic sum, sicut promisi, inquit. Sciscitante de statu suo, respondit: Æternaliter damnatus sum, ęternisq; incendijs propter desperationes maxime deputatus. Si secundum tuum consilium egissem pœnitentiam, per pœnam temporalem euasissem æternam. Hoc autem scito, quia si non fuissem viuus à te adiuratus, ne tibi mortuus nocerem malo tuo huc aduenissem. Consulo tibi, vt vitam tuā emendes, ne post hanc vitam similes pęnas recipias. Erat autem idem Bertholphus sacerdos nomine, sed nō re. Nam vsque ad illud tempus sine ordine presbyteri celebrauit. Qui cum adhuc miserum amplius interrogare vellet, respondit: Non licet mihi hic diutius morari, quia multi dæmones foris ante ostium præstolantur reditum meum. Hoc dicto, statim impulsus, & expulsus, cum stridore & vlulatu maximo ab eo discessit, transiensq; secus stabulum animalia, sicut prius in stuporem & commotionem conuertit. Bertholphus verò timore tam horrendæ visionis sæculum deseruit, & in domo quadam ordinis nostri religionis habitum suscepit. Abbas loci illius, eò quod intellexisset eum virum esse literatum & eloquentem, vt ei ad ordines liceret accedere, satis apud Dominum Papam Innocentium laborauit, sed obtinere non potuit. Ante hoc biennium, sicut mihi retulit Prior de Campo, in manu quam extenderat temerè ad arcam Dei, graui morbo, qui anthax dicitur, punitus est. Quæ cùm ei, quasi pro remedio, eò quod morbus serpens sit, abscinderetur, nihil illi profuit, imò dolori dolor additus mortem ei potius accelerauit. Voluit eum Dominus, vt spero, punire in præsenti, ne puniret in futuro. (Cæsarius lib. 2. cap. 6.

EXEMPLVM VII.

Desperans vsurarius ab infernali equo ad loca pœnarum deuehitur.

EO tempore quo magister Ioannes Xantensis Scholasticus, & magister Oliuerus Coloniensis Scholasticus, crucem contra Saracenos prędicabant in diœcesi Traiectensi, erat ibi quidā rustic⁹, si bene memini, nomine,

nomine Godeschalcus, opere vsurarius. Iste cum cæteris, non ex deuotione, vt postea patuit, sed ex circumstantium importuna admonitione, crucem suscepit. Cumq; dispensatores, ex mandato Innocentij Papæ, pecuniam redemptionis colligerent à senibus, pauperibus, & infirmis, idem vsurarius se pauperem mentiens, cuidam dispensatori circa summam quinque talentorum dedit, taliq; dolo sacerdotem circumuenit. Testati sunt posteà vicini eius, quo dedisse potuisset quadraginta marcas, nec tamen exhæredasset liberos suos, quod ipse prætēdebat. Deus autem, qui falli non potuit eius fallaciam postea terribiliter conclusit. Sedebat miser in tabernis Deum prouocans, eiusque peregrinis exprobrans in hunc modum: Vos stolidi mare transibitis, substantiam vestram expendetis, vitamque vestram multis periculis exponetis: ego verò cum vxore, & liberis meis domi residens, propter quinque marcas, quibus redemi crucem meam, similem vobis habeo mercedem. Sed iustus Dominus, vt palam ostenderet quantum placeret labor, & expensæ peregrinātium, & quantum eius oculis displiceret dolus, ac blasphemia detrahentis, hominem miserrimum tradidit sathanæ, vt disceret non blasphemare. Nocte quadam dormiente eo cum vxore sua in proprio molendino domui suæ contiguo, motum quasi rotæ molentis audiuit. Clamansque ad puerum, dixit ei: Quis admisit molēdinum? vade, vide quis ibi sit. Iuit puer, & redijt. Nimio enim horrore percussus, procedere non potuit. Cui Dominus: Dic quis est ibi? Respondit: Tantus horror ad ostium molendini me inuasit, vt compelleret redire. Et ille: Etiamsi diabolus ibi sit, ego vadam, & videbo. Iniectaque toga scapulis, eo quod nudus esset, ad molēdinum venit, ostium aperuit, introspexit, in quo horrendam visionem vidit. Stabant ibi duo equi nigerrimi, & vir quidam deformis eiusdem coloris iuxta equos, qui dicebat ad rusticum: Festina, ascende equum istum, quia propter te adductus est. Expalluit ille & contremuit, quia iubentis vocem minus libenter audiuit. Cumque ad talem obedientiam imparatus esset, iterò clamat diabolus: Quid tardas? proijce vestem, & veni. Erat autem crux, quam susceperat, eidem vesti assuta. Quid plura? Virtutem diabolicæ vocis per desperationem in corde suo sentiens, & iam resistere nō valens vestem reiecit, in molendinū intrauit, equum, imò diabolum, ascendit. Ascendit & diabolus equum alterum, & sub multa celeritate simul deducti sunt ad diuersa loca pœnarū. In quibus homo miser patrem & matrem miserabiliter vidit, aliosq; plurimos quos defunctos ignorauit. Vidit etiam ibi quendam honestum militem nuper mortuū, Heliam nomine de Riningem, Burgrauium in castro Hurst, vaccæ furenti insidentem aduerso corpore ita vt deorsum haberet ad cornua vaccæ, quæ huc illucque discurrebat, & crebris ictibus dorsum militis cruentabat. Cui cùm vsurarius diceret: Domine, quare sustinetis tantam pœnam? Respondit: Vaccam istam rapui sine misericordia cuidam viduæ & ideo sine misericordia oportet me ab illa pœnam hanc sustinere. Ostensa est ei in eisdem locis ignea sedes, in qua nulla potuit esse quies, sed sessio pœnalis, & pœna interminabilis, dictumq; est ei: Modo reuerteris in domum tuam, post tres autem dies exuto corpore reuerteris in locū tuum, & mercedem tuam accipies in sede ista. Mox à dęmone reductus, & in molendino depositus, pœnè exanimis relictus est. Inuentus ibi ab vxore & familia, atque in lectum deportatus, cùm requireretur vbi esset, vnde veniret, respondit: Ad loca infernalia ductus fui, hæc, atque hæc ibidem vidi: ostēdit mihi in eisdem locis ductor meus sedem vnam, & dixit, quia mihi

mihi foret præparata,&quia post tres dies recepturus essem mercedem meã in ea. Vocatus est sub celeritate sacerdos,& rogatus ab vxore, vt pusillanimem confortaret, desperatum erigeret, & ad ea quæ sunt salutis hortaretur. Quem cùm sacerdos moneret, vt cõtritionem haberet de peccatis suis, & vt puram faceret confessionem, dicens neminem debere de Dei misericordia desperare. Respondit: Quid prosunt verba ista? Non possum conteri, superfluum iudico cõfiteri quod de me dispositum est, necesse est impleri. Sedes mea parata est, post tertiũ diem illuc veniam,&secundum quòd gessi in ea recipiam. Sicq; sine contritione,sine confessione,sine viatico,& sacra vnctione, tertio die defunctus, in inferno sepultus est. (Idem lib. 2. cap. 7. Vide etiam tit. Beneuolentia exemplo 8. & tit. Contritio exemplo 9.

EXEMPLVM VIII.

Desperatus peccator moriturus charitate & astutia sancti eremitæ ad spem vitæ reductus est.

QVidam delectationi carnis vacauit in tantum, quod nulli peccato carnali quantumcumq; turpi vnquam se negauit, Filiam non dimittebat propter matrem, nec è conuerso, nec sorori siue masculis parcebat. Cùm autẽ appropinquauit morti, fuit vocatus sanctus quidam eremita, vt eius confessionem audiret. Tunc iste ait: Vade quia maior est iniquitas mea, quàm Dei misericordia. Tunc S. Eremita. Fili (ait) charissimè noli sic dicere, quia tanta est virtus confessionis,& pœnitentiæ, vt si doleas de peccatis omnibus, tibi remittuntur à Deo. Tunc ille peccator: Magnum est quod dicis. Tunc ait Eremita: Fac hoc quod dicam tibi. Ego (inquam) spoliabo me omnibus bonis & meritis meis, & tu spoliabis te omnibus peccatis tuis. & sic non oportet te dubitare, nec desperare. Cui cùm peccator consensisset, & ambo cambium fecissent, dixit Eremita peccatori. Nunc narra mihi quæ mala fecisti, vt sciam, de quibus habeo facere pœnitentiam. Qui cum infinita peccata expressisset, & nullum peccatum secum retinuisset, ait Eremita: Tu doles de istis, & vis quod sacramentalis sit confessio tua. Respondit peccator, sic volo. Tunc Eremita: Et ego te absoluo in nomine Patris, &c. Cùm ergo mortuus fuisset, post mensem Eremitæ apparuit, & dixit ei, quod in via saluationis erat. Cùm autem Eremita requireret, quid esset de meritis suis, de quibus spoliauerat se. Ait mortuus. Deus tibi ea seruat duplicata, eo quod abstulisti desperationem meam, & signum maximæ charitatis mihi demonstrasti. (Auctor Speculi.

EXEMPLVM IX.

Quomodo iuuenis quidam ob irreuerentiam parentibus exhibitam & illicitum amorem fœminarum in reprobam mortem peruenit,

IN imperiali atque mercibus plena ciuitate Lubicensi quædam venerabilis matrona atq; consulis vxor erat, quæ vno partu tres filios fudit, quorum vnus elephãtino morbo percussus est alter submersus est, tertius verò de quo nobis est sermo propria manu peremptus est. Sed quo ordine, quoue modo, quo item merito hoc factum sit, ego qui ipsum, similiter & germanos suos, & omnem parentelã optime noui breuius atq; succinctius quo potero, intimabo, vt huius exemplo iuuenes florentis iuuentæ ætate conspicui, & facilè in quamcunque partem flexibiles discant, & parentibus debitam venerationem impendere,

dere,& suæ lasciuiæ indomitam concupiscentiam refrenare. Discant iterum, & iterum discant fœminarum deuitare consortia, cum nec rubens in sanguine bellicus ensis tot milites strauerit, quod pudibundos iuuenes puellarum consortia prostituere. Hæc sanctissimum Dauid polluit, hæc sapientiæ vastum sacrarium Salomonem infatuauit, hæc robustissimos Samsonis lacertos vicit, vt euidens daretur argumentum posteris, nullam sanctitatem, nullam sapientiam, nullum robur, siue potentiam inter fœminarum consortia indemnes remanere. O vtinam nunc mihi concederetur in tam sublimis altitudinis montem conscendere, vbi omnem adolescentum virgineam multitudinem me audire contingeret, quam altis vocib' proclamarem. O vos omnes adolescentes qui transitis per viam, attendite, & timete ne hæc fœminei decoris profundissima vorago vos sorbeat. Quis scit si vel vnum ex illis hoc valido clamore cautum efficerem, ne in tam vastam quam iste de quo dicturus sum perditionis Charybdim laberetur. Sed ne ante historiam diffluamus nunc res est inchoanda. Erat iste tertius iuuenis (de quo supra narrationem incepimus) elegans forma, decorus facie, ingenio acer, veste præciosus, diues rebus; sed amore fœminarum nimis effusus. Vnde post stupra virginum, post multos abusus scortātum meretricum tandem impegit in vnam earum, quæ forma vincere dicebatur omnem pulchritudinem Lubicentium puellarum. Et hæc tam forti amoris vinculo ligatum miserum in sua duxit castra captiuum, vt nec perditio familiarum rerum, nec refractæ libidine vires mēbrorum, nec timor Dei, nec gehennæ terror, nec honestas publica, nec amicorum correptio priuata eum ab infausto meretricis concubitu valuerit separare. Qua ex re factum est vt omnibus consumptis, atq; cum meretrice ista distractis, rebus necessarijs inciperet indigere. Quod vbi vidit mater, nam pater defunctus erat, quando ista agebantur, filium videlicet suum indignam natalibus incurrisse pauperiem, commotis super eo visceribus charitatis, quia pia erat, semel, bis, ter, iterū atq; iterū nō modicum pecuniarū summā indigenti donauit, monuitq; cum lachrymis, vt memor Dei sui, generis item & honoris, verumetiam salutis suæ, meretricem desereret, atq; de cætero lasciuię suę impetus virili animo cohiberet. Sed heu! Fulsere cœco lumina, surdo cecinit philomena. Non enim potuit calibæas illas amoris habenas dirumpere, quibus tenebatur fœminæ alligatus, & dura damnatione captiuus. Tādem cum videret mater quicquid filio tribueret, in vsus cedere meretricis, & nihilominus dulcis pignoris sui animum, nec ære nec prece posse reuocari, cor obdurauit, clausit manus, nihil tribuit paup-tate grauato. Satius enim duxit filiū vnum & solum egere, quā ipsa simul cum filio indigeret. Videns igitur adolescens cum facie simul & animū matris circa se esse mutatum, nec agi res cum eo vt heri & nudiustertius, egestate & meretrice malis consulib' vsus non semel aut bis, sed plures & multis vicibus nudato ense in matrē irruit (horreo dicere) sub pedibus strauit. Minabatur item se colla scissurū nisi ocyus data pecunia durissimæ suæ necessitati sucurreret. Mater verò sub filij velut subacerbi hostis gladio intremuit, astricta tā insperato periculo, inuita licet quicquid tamen exigebatur donauit. Nulli tamen parricidæ sobolis suæ audaciā atq; crudelitatem audebat indicare, verita ne forte si ptimores ciuitatis, quorum in iudicādis criminosis rigida æquitas orbi nostro patet, rē vt facta erat perciperēt, etiam in suum filium grauissimæ improbitatis reum seueram vellent sententiam fulminare. Tacuit ergo & silentio quam arctissimo potuit, quæ

circa eã per filium agebantur celauit, sed repentè nescio quo proditore tanti facinoris fama per omnium aures ferebatur, quocirca conuenerunt amici, & communicato inuicem cõsilio, iuueni sub interminatione vitæ suæ ne matrẽ suã de cætero ense terreret præceperunt. At ipse coercitus atque cõfusus rigoroso mandato, statim exijt domum matris & in cõfusionem totius generis sui cum ipsa meretrice in publico lupanari deinceps habitare delegit, vbi post consumptas sericas vestes, post famẽ, post sitim, post indigentias multas, mœstus & desolatus grauissimas primũ febres, dehinc desperationem acerbam incurrit, q͂bus per dierum vices crescentibus cũ molem miseriæ suæ diutius ferre non posset, morte exosis rebus terminum imponendum æstimauit. Verum nequis huiusmodi tragædiæ exitialem affectum impediret, excogitata causa fœminam se amplius viuum non visuram quopiam destinauit, qua egressa cum solus & absque arbitris miser domi remansisset, è coquina cultro sumpto processit in hortum, & in omne latus vagum lumen circumferens eum nullum videret se prohibere potentem, dissutis vestibus pallidum morbo pectus nudauit, & tento ad ligneam horti maceriã fine manubrij, ne scilicet vi ruinæ cederet, tanto impetu se in cultelli exasperatam atque obuiam aciem egit, vt firmissimo pectoris osse transfosso ferrum vniuersis pertrãsitis etiam dorsi spinam quæ è regione erat violaret. Tali igitur vulnere saucius corruit in terram, & profluentem sanguinem cernens, vehementiori cœpit furia agitari, quod in tanto cruoris profluuio atq; inter tam acerbas angustias exosum sibi spiritum non valeret exturbare. Pauenda res! Videres eum fixum adhuc in pectore cultrum, quantum ex certis signis in funere patuit violenter in gyrum agitare, lacerare viscera, & scelestum animum in manum dæmonum non tã emittere q͂ fugare. Redijt his patratis domũ infœlix fœmina, & cũ in horto videret dulcẽ amasium suũ in mortẽ proprijs manibus corruisse, intremuit, palluit, & in terrã decidit. Tãdem resumpto spiritu cũ ad se esset reuersa importunis clamoribus totã viciniam conuocauit, & omnibus per ostia irruentibus infusa lachrymis rẽ vt erat gesta enarrauit. Et sic per totã ciuitatẽ de morte iuuenis flebilis fama ferebatur. O q͂ vehemens angustia cor illud maternũ cõprehendit, fodit, lacerauit in ea hora qua sibi à narrantibus dicebatur. Veni mulier, vide filiũ tuũ, iacet .n. in horto prostibuli, & spiritus eius nõ est in eo. Ipse se ferro fodit, ipse suũ sanguinẽ fudit, ipse nũc in te exhibitæ crudelitatis supplicia pẽdit. Cerneres procul dubio ad tantæ tragediæ nunciũ, matrem quasi leęnam raptis catulis irrugire, pallescere ora, totum corpus intremere ad locũ facinoris non tã modestè ire, q͂ insolenter currere, quo cum venisset & vidisset inter coruscos rosarum flores & albescentia lilia cruore rubicũdum, sed morte pallidũ dulce pignus, tantæ miseriæ onus non ferẽs, repẽte in terrã corruit, & quasi vna cum filio moritura expalluit. Flebant oẽs qui istis intererãt, sed ipsa præ nimio mẽtis angustia flere nõ potuit. Tandẽ tamẽ paululũ resumpto spiritu lachrymari vberrimè cœpit, & madidis oculis in meretricẽ reflexis, O mulier, inquit, quid fecisti? Maledicta sit pulchritudo tua, quæ si generosæ prolis meæ antea animũ non fodisset, hodie horribile ferrũ illud eius pectus non intrauisset. Væ igitur tibi, quæ huius miseriæ causã tribuisti. His igitur, similibusq; verbis astantẽ populũ in fletus cõcitauit. Postera igitur die cõuenerunt amici, & multa summa obtẽta à iudicibus, vt miserũ funus sepeliri potuisset. Nã secundũ leges flãmis dari debuerat in prophanũ cimiterium, quod à parte aquilonari cathedralis Ecclesiæ situm est sub Tilia (quæ venien-

nientibus per forum equorum vide tur) infelicem glebam illam terrę tribuerunt. Vbi cum per vnam & solam noctem sepultus iacuisset tantum in crastinum tumuli terra videbatur cōcidisse, vt ex hoc nonnulli conijcerēt dæmones qui animam tulerāt etiam corpus abstulisse. Sed quia hoc probatum non habeo, temerarie non affirmo, licet ipse viderim sepulchri congestam arenam, quæ tempore humanationis reliquæ terræ eminentior relinquebatur, in crastinum vsq; adeo decidisse vt vix si quis ibi sepultus esset posset agnosci. Iuuenis igitur iste talem accepit excessum, vt euidens daretur exemplum posteris, quam seuero iudicio sese subijciant, qui & parentes inhonorant, & fœminarum amoribus inconsulti frena relaxāt. (Collector speculi. Vide etiam tit. Contritio exemplo II.

DETRACTIO.

EXEMPLVM I.

Detractor & suam, & audientis animā interficit.

DIxit Abbas Ypericius: Melius est comedere carnes, & vinum bibere, quàm comedere in vituperatione carnes fratrum. Sicut enim susurrans serpens Euam de paradiso excussit: Ita qui fratri suo detrahit, non solum suam, sed & audiētis animam perdit. (Ex lib. Sententiarum Patrum. §. 125.

EXEMPLVM II.

Detrahens alteri durißimo carceri pœnitentiali mancipatur.

QVidam frater proximò quasi verboso & nugaci detrahens aliquando apud Pastorem, ab ipso expulsus est, qui ad portam mansionis expectauit sustinens hebdomadæ tempus deprecans introitum participare & indulgentiam. Cum verò animarum amator hoc didicisset, inquirens sollicitè & audiens ipsum sex diebus nil penitus comedisse: nunciat ei quia vero si habitationem in mā sione omnino vis facere, in pœnitentium ordine te constituam. Cùm igitur libenter hoc pœnitēs suscepisset, iussit ipsum Pastor in attributam possessionem super lapsibus plorantibus introferri. Quod & factum est. Igitur à magna mansione locus vno signo distabat, custodia dictus, vel carcer absque consolatione. Non enim apparebat ibi fumus aliquando, non vinum, non oleum in cibum, non coctum aliud aliquid, sed solum panis & herbæ exiguę. In isto post vocationem præuaricantes ingressibiles recludebat, non [illegible], sed seorsum & separatim, vel duos ad plus, quousq; Dominus de vno quoque eum certificasset. Constituit autem super eos in loco virum quēdam magnum nomine Isaac, qui orationem ferè indesinentem à sibi traditis requirebat, habebat vero vt plurimam palmarum copiam contra impedimentum acidiæ. Hæc est vita ista, & institutio ista est conuersatio quæ [illegible]tium faciem Dei Iacob. (Ioan Climachus.

EXEMPLVM III.

Detractionum libellos quos contra se Christiani Episcopi offerebant, Constantinus Imperator exußit.

IN Niceno illo solenni concilio cū ex omnibus pene locis Episcopi cōuenissent, & vt fieri solet diuersis ex causis inter se quædam iurgia detulissent, interpellabatur Constantinus frequenter, à singulis offerebantur libelli, culpæ proferebantur, & magis ad hoc quàm ad id pro quo vētum fuerant animos dabant. At ille videns

videns quod p huiusmodi iurgia causa summi negotij frustaretur, diem certam statuit, qua vnusquisque Episcoporum si quid quærimoniæ habere videretur deferret. Et cùm resedisset suscepit à singulis libellos, quos simul omnes in sinu suo continens, nec in eis quid contineretur aperiens, ait ad episcopos: Deus vos constituit sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & idcirco nos à vobis rectè iudicamur. Vos autem non potestis ab hominibus iudicari, propter quod diuinum expectate iudicium, & vestra iurgia quęcunq; sunt ad illud diuinum reseruentur examen. Vos etenim nobis à Deo dati estis dij. & conueniens non est, vt homo iudicet deos, sed ille solus de quo scriptum est: Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos discernit. Et ideò his omissis illa quæ ad fidem Dei pertinent, absque vlla animorum contentione distinguite. Cũ hoc dixisset omnes simul querimoniarum libellos iussit exuri, ne innotesceret vlli homini simultas sacerdotũ. Euseb. lib. 8. cap. 2.

EXEMPLVM IV.

Detrahentes sancto Attalo mala morte interierunt.

LEgitur in vita sancti Attali, vel S. Attalæ, quod idem sanctus Attalus beato Columbano de hac luce migranti succedens, cùm egregie Bobiense cœnobium regeret, diabolus contra eum aliquorum subditorũ corda suscitauit, qui se dicebant tanti feruoris austeritatem & arduæ disciplinæ pondera ferre non posse. At ille sagaciter pia fomenta præbere & mollire corda tumentia nitebatur, suadens reminisci patres per mortificationem & contemptum pænitentis vitæ regna cælorum possidere, Cumq; se nihil proficere iam cerneret, pertinaces ire permisit. Qui postquam ab eo segregati sunt, cùm virum Dei suis detractionibus laniarent, vnus eorum subito igne febrium accensus inter pœnas incendij clamare cœpit, se (si posset) ad beatum Attalum venire velle, & admissi criminis damna pœnitentiæ medicamento lenire. Vix hæc ei dicere licuit, & subito obmutuit: & extremũ anhelitum dimisit. At illi qui aderant videntes iniuriam viri Dei à Deo vindicari, quidam ad eum cum pœnitentia redeunt. Quos ille miro gaudio suscipiens, suis locis suas recognoscentes culpas restituit. Alij vero qui datum pœnitentiæ locũ contempserunt non redeundo, diuersis moribus dirupti sunt. Nam vnus eorum securi percussus interijt, alius dum parui fluminis alueum transmearet irretitis poplitibus parua vnda necatus est. Tertius cùm se in mari carinæ tradidisset, dimersus est. (Vincẽt lib. 23. cap. 20.

EXEMPLVM V.

Detractor in iudicio sanctos omnes vindictam contra se postulantes audiuit.

FVerunt duo socij clerici, quorum vnus detractor erat pessimus, sic quod de nullo poterat bonum dicere. Qui infirmitate detentus cum ad pœnitentiam à socio moneretur paruipendens mortem in nullo omnino se emendauit. Et cùm ad extrema appropinquaret, adiuratus à socio suo promisit sibi quod infra xxx. dies appareret ei si posset, & si Deus pmitteret & sic mortuus est. & post paucos dies, De o permittente, non pro salute sua, sed vt cęteri erudirẽtur exemplo suo, apparuit socio eius ignitus foris incendio infernali. Ad cuius conspectum ille cum tremore cœpit deficere, & dixit ei: Ego sum ille infelix quõdam socius tuus, pro quo oras inaniter, quia perpetuè sum damnatus. Et inter-

Et interrogauit, quomodo sibi successit in agone. Respōdit: Cum essem in extremis, ductus fui coram iudice, & cum obmutescerem præ timore, vidi animas multas sole lucidiores ad iudicem contra me manus extendere, & clamantes: Vindica Domine sanguinem nostrum de illo mendace detractore, qui nos apud homines mendaciter infamauit. Ad hanc vocē cum me iudex inspiceret torua facie & irato vultu & ego in eius cōspectu territus & confusus, & de prolatis cōtra me malis mihi conscius, memetipsum & magnam misericordiā Dei sum oblitus, & sic desperans perpetuè sum damnatus. (Collector speculi.

EXEMPLVM VI.

Detrahentem clericum Episcopus non corrigēs cū eo grauiter in purgatorio torquetur.

Legitur de quodam Episcopo in purgatorio existente, qui vehementer affligebatur in fœtore clerici sui in inferno existentis, & ascendentis ad ipsum, qui detractiones suas libenter audiebat, & eum non satis corripuerat, quamquam esset in se satis bonus Episcopus. (Idem.

EXEMPLVM VII.

Detractor moriturus linguam suam percutiens dixit, ista lingua pessima me damnauit.

In Anglia quidam religiosus veste non vita, habitu non actu, detractationibus assuetus, in extremis existens monitus est, & rogatus quod cōfiteretur, & de salute animæ suæ sollicitè cogitaret. Qui respondit quod non faceret, interrogatus quare, dixit quod non poterat. Cum autem multis verbis, & persuasionibus moneretur, quod in hac extrema necessitate tota mentis attentione, & cum fiducia spei curreret ad diuinam clementiam implorandam, extrahens linguam, digito percussit eam, & dixit: Ista lingua pessima me damnauit. Quo dicto lingua sic intumuit, quod vlterius eam reponere non potuit in os suum, & sic horribiliter expirans omnibus detractoribus exemplum damnationis ostendit. (Idem.

EXEMPLVM VIII.

Detractor post mortem apparens linguam igneam vsq; ad terram dependentem dentibus corrosit, & expuit.

Legitur in libro, qui dicitur Fasciculus morum, quod sceleratus quidam omnes detractionibus suis lacerare consuetus, morte præuētus est, non confessus. Neq; enim merebatur, vt ea lingua peccati venenum euomeret, qua tam frequenter aliorū etiam innocentium lacesserat. Apparuit autem non longè post mortem cuidam vitæ suæ præmia condigna ostendens. Habebat autem linguam quasi igneam ab ore vsq; ad terrā dependentem, quam crebris morsibus idem ipse momordit, corrosit, & expuit. Cumque particulatim eam vsque ad fundamenta abscissam eiecisset, rursus ad priorem quantitatem reformabatur denuo corrodenda. Quæsiuit viuus à mortuo quidnam hoc designaret. Qui respondit: Quoniam dum vixi per hoc membrum maledictum omnes persequebar, idcirco ab hoc tormento in perpetuum non liberabor. Per quæ enim peccauit quis, per hæc & punietur. (Ioan. Ædeus Minorita autor Fasciculi virtutum & vitiorum.

DEVS.

EXEMPLVM I.

Deus omnia videns in specie peregrini apparruit oculum habens in occipitio, & tonsorem operibus misericordiæ deditum, qui suem furatus erat, vt eam redderet admonuit.

QVidam, alienā suem furtiuè surripuit, & caueæ clandestinus intrusit: vir tamen ille pietatis operibus intentus esse consueuerat. Interea adest diues Iesus in effigie pauperis, & tam prolixo iam crine deformis egebat arte tōsoris. Ille protinus reuerenter assurgens, inter cætera humanitatis impendia, cœpit ipsum forcipibus attondere: sed dum tornat, ac satagit, ecce reperit duos oculos in occipitio sub crinibus latitantes. Expauit homo, stupensq; contremuit, & quid vellet esse, quod cerneret, pauidus inquisiuit. Cui mox ille: Ego, inquit, Iesus vocor, vndiq; cuncta contemplor: & isti sunt oculi quibus etiam suem vidi, quam nuper in cauea conclusisti. Moxque disparuit. Ille protinus ad cor rediens, diuinam circa se clemētiam recognouit, & quod inique presumpserat, satisfactione purgauit. (P. Damianus Epist. 8. c. 8.

EXEMPLVM II.

Deus gentilis sacerdotis infirmæ potentiæ, nisi licentiatus à sancto Gregorio, loqui non potuit, quo viso sacerdos ille conuertitur.

ITer sancto Gregorio Ponti Episcopo fuisse quondam per Alpes dicitur hyemis tempore, & cum peruenisset ad summum Alpium iugum, niuibus repleta erant omnia, nullum vsquam diuersorium. Fanum ibi tantum Apollinis erat, vbi illa nocte quieuit. Sacerdos erat quidam fani eius, cui consulere simulachrum Apollinis mos erat, & reddere responsa poscentibus, ex ei etiam alimoniæ quęstus esse videbatur. igitur post discessum Gregorij offerre consulta, & responsa poscere sacerdos accessit ex more, nihil inde responsi veniebat. Repetit victimas, silentium permanet: iterum, atque iterum litat, surdis ingerit fabulam. Cumque stupore noui silentij æstuaret sacerdos, noctu ei assistens in somnis dæmon, dicit: Quid me illic inuocas quo iam venire non possum? Percontanti causam, aduentu se Gregorij dicebat expulsū. Quid nunc remedij daretur, cum perquireret, ait. Non aliter licere sibi ingredi locum illum, nisi Gregorius permisisset. Quibus auditis sacerdos occupat viam, multa apud semetipsū voluens, atque animo recusante pertractans venit ad Gregorium adortusque eum rem pandit ex ordine, humanitatis suæ atque hospitalitatis admonuit, quærelam depulsi numinis ponit, ademptam facultatem sui quæstus deplorat, atque restitui sibi omnia in pristinum statum deposcit. Ille nihil moratus, scribit epistolam in hæc verba: Gregorius Apollini: permitto tibi redire ad locum tuum, & agere quæ consueuisti. Hanc epistolam sacerdos accepit, & ad fanum defert, positaque ea iuxta simulachrum, affuit dæmon, & dedit responsa poscenti, Tum ille in semetipsum conuersus, ait: Si Gregorius iussit, & Deus iste discessit, non potens redire nisi iussus, & rursum iubente Gregorio restitutus est, quomodo non multo melior est iste Gregorius, cuius hic obtemperat iussis? Clausis ergo ianuis fani, descendit ad Gregorium, epistolam secum quam acceperat deferens, omnemq; apud eum rei gestæ ordinem pēdens, simulque se ad pedes eius prosternēs, rogas, vt illi se Deo offerat, cuius

virtute,

virtute dijs gentium Gregorius imperabat. Cumque enixius & pertinacius persisteret, catechumenus ab eo factus est, & cum se vitæ castissimæ & abstinentissimæ derelictis omnibus non solum erroribus dæmonum, sed & seculi actibus mancipasset, etiam baptisma consecutus est, & in tantum vitæ merito, ac fidei virtute profecit, vt sibi beato Gregorio in Episcopatu successor existeret. (Eusebius lib. 7. cap. 25.

DIFFAMARE.

EXEMPLVM I.

Luxuriosa fæmina lectorem de sua impregnatione iniustè diffamans parere non præualuit.

PResbyteri cuiusdam filia in Cæsarea Palestinæ cecidit infœliciter de virginitatis proposito, & ab eo, qui eam corruperat, præmonita est vt lectorem criminaretur. Cum autem concepisset, & vtero tumente apparuisset crimen, cœpit pater eius requirere, & discurere eam. Illa autem statim accusauit lectorem. Hæc audiens pater eus presbyter, retulit Episcopo, Episcopus vero congregauit presbyteros, & iussit vocari lectorem. Interrogatus ab Episcopo lector non confitebatur: quod enim non fecerat quomodo diceret? indignatus est Episcopus, & cum terrore dicit ei: Non confiteris infœlix, & immunditia plene? Respondens lector dixit: Ego quidem quod erat verum dixi, quia non habeo causam, immunis enim sum: si autem iubes quod non est verum audiri, ecce dico quia feci. Hoc autem cum dixisset, statim deposuit eum Episcopus de gradu lectoris. Ille autem deprecatus est Episcopum, & dixit ei: Quia ergo peccaui, iube eam mihi dari vxorem. Neque enim ego ero ex hoc clericus, neq; illa virgo: & tradita est in potestatem lectoris. Accipiens ergò eam ab Episcopo & à patre eius cõmandauit eã in monasterio mulierum, & deprecatus est diaconissam, quæ erat præposita sororibus monasterii, vt vsque quo generaret, sufferrent eam. Itaque pauco tempore impleti sunt dies partus, & affuit hora iudicii, gemitus, dolores, anxietas, ac infernales tormentorum dolores ac partus non egrediébatur. Transit prima dies, secunda, tertia, & septima dies. Mulier præ nimiis doloribus inferno appropinquabat, non comedit, non bibit, nec dormiuit, sed clamabat, dicens: Heu mihi infœlicissimæ, periclitor quã maxime quia criminata sum lectorem. Abeuntes autem dixerunt patri eius. Pater vero timens ne reprehenderetur, quasi qui calumniatus lectorem fuisset, tacuit alios duos dies. Puella autem in tormentis posita nec pariebat, nec moriebatur, in tantum vt clamorem eius non ferentes nunciarent Episcopo, dicentes: Testatur cum sacramento infœlix illa, clamans diebus ac noctibus, quia criminata est lectorem. Tũc misit Episcopus ad eum diaconum, & mandauit ei dicens: Ora vt liberetur quæ te criminata est. Ipse autem nec respondit ei, nec ostium aperuit. Ex qua die autem ingressus clauserat, se deprecabatur Christi Domini misericordiam. Pergit iterum pater ad Episcopum, & fit oratio in Ecclesia, & nec sic liberata est. Surgens autem Episcopus iuit ad lectorem, & pulsans ostium, ingreditur ad eum, & dicit ei: Euscadi surge, solue quod ligasti, & cũ inclinasset genua lector cum Episcopo, statim enixa est mulier. Præualuit enim deprecatio, & instantia orationis ad demonstrandam calumniam, & arguendam criminatricem, vt ex hoc discamus quantum præualet instantia orationum de periculis liberare, & cognoscamus apud Deum earũ potentiam, (Palladius vita 141.

EXEMPLVM II.

Diffamationē de fornicatione Macharius patientiſsimè tulit.

INterrogatus abbas Macharius, pro qua cauſa in Scythi habitauerit, dixit: Quando eram iuuenis, & ſedebam in cella mea in Ægypto, tenuerunt & fecerūt me clericum in vico. Et cum nollem adquieſcere ad miniſtrandum, fugi in alium locum, & venit ad me quidam ſecularis homo, ſed vita religioſus, & tollebat à me opus quod feciſſem manibus meis, & miniſtrabat mihi quæ neceſſaria erāt. Contigit autem (tentante diabolo) vt virgo quædam in vico illo vitiata à quodam iuuene, in lapſum caderet, & cum in vtero habere cœpiſſet, interrogata quis eſſet de quo in vtero haberet, illa dicebat, Quia hic ſolitarius eſt, qui mecum dormiuit. Exeuntes autem de vico illo comprehenderunt me, & adducentes ad vicum, appēderunt collo meo cacabos, & ollas, & anſas vaſorum, & miſerunt me circuire vicum illum, per viam cædentes, atque dicentes: Hic monachus corrupit filiam noſtram, tollite eum. Et ceciderunt me penè vſque ad mortē. Superueniens autem quidam ſenex, dixit: Quamdiu cæditis monachum iſtum peregrinum? Ille autem, qui mihi ſolebat miniſtrare neceſſaria, ſequebatur retrò cum verecundia. Etenim etiam ipſum contumelijs multis affecerunt, dicentes: Ecce ſolitarius monachus, cui tu teſtificabaris q̄d fecit? Et dixerunt parentes puellæ illius: quia non dimittemus eum, donec fideiuſſorem præbeat, quia paſcet eam. Et dixi illi qui mihi miniſtrare ſolebat, & dedit fidem. Et reuerſus ſum in cellam meam & didi ei quantas habui ſportellas, dicens: Vende illas, & da illi mulieri meæ manducare. Dicebam autem in animo meo: Machari, ecce inueniſti tibi mulierē; opus habes modo amplius laborare, vt paſcas eam. Et operabar non ſolum die, ſed etiam nocte, & tranſmittebā ei. Cum autem veniſſet tempus infelici illi vt pareret, traxit plurimos dies in dolore, & non pariebat. Dicunt ergò ei: Quid eſt hoc? Et illa dixit: Scio quare torqueor. Et diu interrogata à parentibus ſuis, quare? reſpondit, quia illi monacho crimen impoſui, & fallens implicaui eum, cum ipſe non habeat cauſam, ſed iuuenis ille talis ipſe mecum dormiuit, & hoc fecit. Audiens autem verba hæc miniſter meus, gaudens venit ad me, & dixit: quia non potuit parere puella illa, donec confiteretur, quia tu nullam cauſam in conceptu eius habuiſſes, & quia mentita ſit aduerſum te. Et ecce omnes habitatores vici illius volunt venire huc ad cellam tuam, glorificare Deum pœnitentiam apud te acturi. Ego autem audiens iſta à miniſtro meo, ne affligerent me homines, ſurrexi, & fugi huc in Scythi. Et hoc eſt principium cauſæ propter quam hic habitare cœpi. (Ex lib. Doct. PP. nu. 11.

EXEMPLVM III.

Diffamans Marinam virginem à dæmone poſsidetur, & ipſa Marina tandem diffamationem patienter ſuſtinens, miraculis efficitur glorioſa.

ERat quidam ſecularis habens vnicam filiam paruulam, Ipſe autem conuerti cupiens, commēdauit eam cuidam parenti ſuo, & abijt ad monaſterium, quod longè erat de ciuitate milliaria trigínta duo. Et ingreſſus perficiebat opus quod erat monaſterij, ita vt abbas eius amplius eum quàm cæteroſqui erant in monaſterio, diligeret, eo quod fidelis eſſet & obediens. Contigit autem poſt aliquod tempus, vt recordaretur charitatis filiæ ſuæ, & cœpit contri-

stari, atque affligi intra se: & cum per multos dies hoc faceret, vidit eum abbas eius sic tribulatum, & dixit ei: Quid habes frater, quod sic tristis ambulas? dic mihi. & Deus qui consolatur omnes dabit tibi auxilium. Tunc ille procidens cum lachrymis ad pedes eius, dixit: habeo vnum filium in ciuitate, quem reliqui paruulum, & recordatus affligor propter eum? & noluit indicare ei quod puella esset. Abbas vero eius ignorans causam, & nolens eum amittere, quia necessarius erat monasterio, dicit ei: si diligis eum, vade, adduc eum huc, & sit tecum. Et abiens adduxit eam, & dicebatur Marina, & mutauit ei nomen, & vocauit eum Marinum, & dedit eam ad discēdas litteras intra monasterium, & erat cum ea. Nullusque de fratrib⁹ agnouit quod puella esset, & vocabāt eam omnes Marinum. Et cum esset annorum quatuordecim, continuò cœpit eam docere pater suus viam Domini, & dicebat ei: Vide filia, vt nullus cognoscat mysterium tuum vsque in finem tuum, & sollicita sis ab insidijs diaboli, ne seducaris ab eo, & istud sanctum monasterium videatur per nos solui in cōspectu Christi, & sanctorum angelorum eius cum impijs, ne æternā damnationē accipiamus. Et alia multa docebat eam per singulos dies de regno Dei. Dum aūt facta esset annorum xxvij. defunctus est pater eius. Remansit verò hæc sola in cella patris sui, & erat obediens omnibus in monasterio, ita vt ab abbate suo, & ab omnibus deligeretur. Habebat autem monasterium par boum, & carrum, quia vicinum habebat mare, vbi erant emporium: & ibant monachi, & afferebant quæ necessaria erant monasterio. Vno verò die dicit abbas eius: Frater Marine, quare & tu non vadis cum fratribus, & adiuuas eos? Qui respondit: Iussisti pater? Erat autem in ipso emporio Pandochium. Cœpit ergo frater Marinus frequenter pergere cum carro, & siriebat tardius ad reuertendum, manebat in ipso Pādochio cum cæteris monachis. Contigit autem per insidias inimici, vt Pandox ille haberet filiam virginem, ad quam ingressus miles aliquis concubuit cum ea, & concepit puella de illo milite. Et dum cognitum fuisset à parentibus eius, cœperunt affligere puellam, dicentes: Dic nobis, de quo concepisti; Respondit eis, & dixit: De illo monacho, qui dicitur Marinus, qui hic frequenter cum carro mansit, ipse oppressit me, & concepi. Statim autem perrexerunt parentes eius ad monasterium, & dicunt abbati. Ecce Domine Abba, quid fecit monachus tuus Marinus? quomodo decepit filiam nostram? Dixit eis abbas: Sinite, videamus si manifesta sunt quæ dicitis. & veniente eo, dicit ei abbas eius: Frater, Marine tu hoc scelus operatus es in filia eorum? Stans autem diutius cogitauit intra se, & ingemiscens, dixit: Peccaui pater, pœnitentiam ago de hoc peccato, ora pro me. Ad iracundiam autem commotus abbas, iussit eum contundi, & affligi. Et ait In veritate dico; quia tu qui hoc malum operatus es, non manebis in hoc monasterio. Et iactauit eam foras. Ipsa verò nunquam vlli confessa est mysterium suum, sed abiens iactauit se ante fores monasterij, & iacebat super terram, In pœnitentia affligens se, tanquam ipsa peccasset, & ab ingredientibus fratribus postulabat vt vel vna buccella panis ei daretur. Hoc faciens per tres annos non cessit de monasterio. Pandocis vero filia peperit filium masculum, & ablactauit, & adduxit eum mater puellæ, & dum iaceret ibi ante monasterium dicit ei: Ecce frater, & reliquit eum ibi, & abijt. Sancta verò suscipiens tanquam proprium filium, de ipsa buccella panis quam exigebat introeuntibus monasterium, nutriebat filium alienum. Factum est per alios duos annos. Postmodum autem videntes fratres, misericordia compuncti, ingressi ad Abbatem,

batem, rogare eœ perunt vt eum reciperet in monasterium, dicentes: Abba indulge, & suscipe fratrem Marinum, Ecce quinque anni sunt quod in pœnitentia ante ianuam monasterij iacet, & non recessit hinc: suscipe eum in pœnitentiam, sicut Dominus noster Iesus Christus præcepit. Vix autem impositum est ei, & iussit eum ingredi, & vocauit eum ad se, & ait: Pater tuus fuit vir sanctus, sicuti nosti, & paruulum introduxit te in monasterium hoc: nunc autem ingressus es cum filio tuo, quem de adulterio habes, vnde oportet te pœnitere, graue enim peccatum fecisti: & hoc tibi iubeo, vt omnes immunditias monasterij tu solus quotidiè purges, & aquam ad necessaria purganda portes, & calciarium omnibus per singulos dies tu perficias. omnibusque seruias: in hoc habebis meam gratiam. Sancta verò libenti animo suscipiens, omne opus, quod ei iussum fuerat, perficiebat. Contigit autem eam inter paucos dies dormire in Domino. Euntes vero fratres, nunciauerunt Abbati dicentes: Frater Marinus defunctus est. Dicit eis abbas: Videte fratres quale peccatum fuit, quæ nec meruit pœnitentiam: sed tamen ite, & lauate eum, & sepelite longè à monasterio. Et euntes dum lauant eum cognouerunt quia fœmina esset & cœperunt omnes emittere voces, & tundentes se, clamabant quia talis conuersatio, & patientia sancta inuenta est in ea, cuius mysterium nullus agnouit, & sic ab eis afflicta est: & venientes cum lachrymis dicũt Abbati: Abba veni, & vide fratrem Marinum. Dicit eis: Quid est hoc? Fratres dicunt ei iterũ: Veni, & vide mirabilia Dei, & vide quid de te agas. Ille territus perrexit, & venit ad corpus, & leuatus pallium, vnde coopertum erat, vidit quia mulier esset: & mox cecidit, & caput suum percutiebat in terra, & vosiferabatur, dicens: Coniuro te per Iesum Christum Dominum, ne me condemnes ante conspectum Dei, eo quod afflixerim te, quod ignorans feci. Tu domina non dixisti mysterium tuum, & ego non cognoui in veritate sanctam conuersationem tuam. Et iussit sanctum corpus eius in monasterium intra oratorium reponi. Eadem verò die puella illa arrepta à dæmonio venit ad monasterium, & confitebatur crimen quod admiserat, & de quo concepisset, & septima die repausationis eius in Domino ibi intra oratorium liberata est à dæmonio. Audientes autem qui erant in ipso emporio, & vicinis monasterijs mirabilia quæ facta fuerant, accipientes cruces, & cereos, cum hymnis & canticis & psalmis, benedicentes Deum, venerunt in illud monasterium: & oratorium ingressi, vbi corpus eius requiescebat, benedixerunt Deum: vbi vsque modo Christus orationibus sanctæ virginis multa facit mirabilia ad laudem nominis sui.

Qui cum Patre & Spiritusancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. (In vita S. Marinæ virginis quæ sub monachi habitus fuit dicta frater Marinus, prima parte in vitis patrum.

EXEMPLVM IV.

Pafnutius adolescens de furto diffamatus patientissimè tulit, sed adolescens, qui eum defamauerat, à dæmone possessus est.

NVnc aliud abbatis Pafnutij pandamus exemplum, qui illius insignis atque prædicabilis vbique Sichioticæ eremi in qua nunc presbyter est secretis tãto studio semper insedit: vt ei cæteri anachoretæ Bubali cognomen indiderunt: eo quod ingenito (vt ita dixerim) desiderio solitudinis semper habitatione gauderet. Itaque

cum tantæ in pueritia sua esset virtutis & gratiæ, vt etiam præclari ac summi id temporis viri grauitatem eius & immobilem constantiam mirarentur, cumque licet minor esset ætate, pro virtutum tamen merito senioribus exequarent: suoque ordini ducerent inserendum: liuor ille qui aduersū Iacob Patriarchā fraternos quondam animos instigauit, quendam de numero fratrum edacis zeli igne succendit: qui nouo quodam ac macula pulchritudinem eius cupiens deformare, hoc genus malignitatis excogitat: vt pro oportunitate temporis caperet, quod Pafnutius ad Ecclesiam die Dominico processurus, abesset à cella, in quam furtim irruens codicē suum inter eius plectas quas de palmarum folijs solebat texere latenter abscōdit: ac de cōtinuata factione securus, ipse quoque velut puræ ac simplicis conscientiæ ad Ecclesiam venit Cumque celebrata ex more omnis fuisset solemnitas, querelam sancto Isidoro, qui ante eundem Pafnutiū eiusdem eremi presbyter fuit, corā cūctis fratribus detulit: asserens sibi codicē de cella furto fuisse sublatum. Cumq; eius querimonia ita cunctorum fratrum, præcipuèque presbyteri animos commouisset, vt quid primum suspicarentur, quidúe decernerent non haberent, summa cunctis admiratione perculsis de tam inauditi illic facinoris nouitate, ille qui detulerat accusator, vrgebat vt retentis in Ecclesia omnibus, missi electi quinque cūctorū sigillatim fratrum cellas scrutarentur. Quod cùm tribus senioribus à presbytero fuisset iniunctum, vniuersorum cubilia reuoluentes, ad extremum in Pafnutij cellulam absconditum codicem inter plectas palmarum (quas illi Siras vocant) sicut eum insidiator occultauerat reperere: quē cum inquisitores confestim ad Ecclesiam delatum coram omnibus protulissent, Pafnutius licet de conscientię suæ sinceritate securus esset: tamen velut qui furti crimen agnosceret, satisfactioni se totum tradidit: locumque pœnitentiæ suppliciter postulauit: hoc verecundiæ suæ modestiæque prospiciens, ne si maculam furti verbis conaretur abluere, insuper etiam mēdacij notaretur, nemine scilicet aliud quam id quod inuentum fuerat, suspicante. Cumq; de Ecclesia nō tā mente deiectus, quam iudicio sidenti protinus abscessisset; profusis in oratione lachrymis triplicatisque ieiunijs, summa se etiam in conspectu hominum mentis humilitate prostrauit. Sed & duabus fermè hebdomadis ita se omni contritioni carnis & spiritus subiecit, vt die sabbathi vel Dominico non ad percipiendam communionem sacram, sed ad prosternendum se in limen Ecclesiæ, atque ad veniam suppliciter postulandam matutinus occurreret, nequaquam passus est eum occultorum omnium testis & cognitor vel à se amplius conteri, vel ab alijs infamari. Nam quod ille inuentor, sceleris rei suæ fur improbus, laudis alienę callidus infamator, nulloque homine teste commiserat, per diabolum, qui ipsius criminis fuerat inuentor, publicauit. Arreptus namque à dirissimo dæmone cunctas factionis occultè patefecit insidias, criminationumque & fraudum idem fuit proditor, qui commentor. Ita autem spiritu illo immundo grauiter vexatus est vt ne orationibus quidem sanctorum illic consistentium, qui diuinorum charismatum merito dæmonibus imperabant, potuerit emendari gratia: si nec ipsius Isidori presbyteri singularis crudelissimum ab eo excluserit vexatorem: cui tanta erat virtus Domini largitate collata, vt ne vsq; ad limina quidem eius quisnam arreptitius, qui tardius sanaretur, aliquando perductus sit Christo hanc adolescenti Pafnutio gloriam reseruante, vt illius tantum orationibus cui insidiatus fuerat purgaretur: & cuius

laudi

aliquid inuidus inimicus decerpere se posse crediderat. eius nomen proclamans, & delicti sui veniam, & finē supplicij præsentis acciperet. Hæc ergò ille in adolescentia sua futuræ indolis iam tunc indicia præfigurans, lineas quasdam perfectionis illius quæ erat maturitate augenda adhuc in annis puerilibus designauit. Si igitur ad culmen virtutis eius volumus peruenire, talia nobis exordiorum fundamina iacienda sunt. (Cassianus Collat. 18. c. 15.

EXEMPLVM V.

Diffamantes sanctum Narcissum falsi testes instar mendatij sui pœnas perceperunt.

ANIMI virtus quanta fuerit in beato Narcisso vno ex eius gestis opere declarabitur. Is namq; cum inter cætera virtutum suarum bona esset valde constantis animi, & iusti, rectique indeclinabiliter tenax, quidam homunculi nequam sibi malè sibi conscij, metuentes ne criminum suorum si arguerentur, non possent effugere vindictam, præueniunt factionibus, & circumuenire parant eum cuius iudicium verebatur. Concinnant igitur aduersus eum infame satis & noxium crimen. Conueniunt auditores, testes ex semetipsis producunt, qui sub sacramento iuramenti quæ obijciebantur confirmarent: Quorum vnus testis ita, vt igni consumeretur si non vera diceret, imprecabatur, alius vt regio morbo corrumperetur, tertius vt luminibus orbaretur. Et quamuis ne iuramentis quidem istis quisquam fidelium, & Deū timentium crederet, eo quod vita Narcissi, & institutio, & pudicitia ab omnibus nosceretur: ipse tamen eorum quæ mota sunt indignitatem, ac molestiam non ferens, simul & secretam ac philosophicam vitam habere semper desiderans, subterfugit Ecclesiæ multitudinem, & in desertis locis, atque angulis secretioribus delitescit annis quam plurimis. At non ille magnus diuinæ prouidentiæ oculus quiescit in longum, sed impios vltionem per ea ipsa quæ sibi in periurijs statuerāt, maledicta molitur. Primus namque ille testis parua ignis scintilla noctis tempore domo sua succensa, cum omni genere suo, omnique familia flammis vltricibus cōflagrauit: alius repentè ab imis pedibus vsque ad summum capitis verticem morbo regio quem fuerat imprecatus, repletus consumitur. Tertius autem priorem exitum videns, & oculum diuinum non se latuisse prospiciens, prorumpit in medium, & audientibus cunctis sera pœnitentia vniuersum concinnati sceleris ordinē pandit. Tantis autem lachrymis immane commissum facinus deflet, vt luminibus orbaretur, & sic figmenti sui huiuscemodi pœnas exoluit. (Eusebius l. 5. c. 7.

EXEMPLVM VI.

Diffamans alios mendosè furibundus linguam propriam dentibus laniauit.

NOui ordine, non re: nomine, nō actibus sacerdotem qui in tantum vitio linguæ deditus erat, vt potius pessimè mentiretur, quam non socios vel cohabitantes sibi criminibus infamaret. Hic ante mortem raptus in furiam tanta in se debacchatus est cæde, vt proprijs dentibus linguam maliloquam laniaret, & palam cunctis ostenderet, quod quia lingua sua dolosè egerat, & venenū aspidum sub labijs eius, quasi sepulchrum patēs guttur illius fœtorem teterrimum exhalaret. (Tho. Cantip. lib. 2. cap. 37. parte 3.

EXEMPLVM VII.

Diffamare diabolus sanctum Siluanum studuit vt suo ædificati exemplo scãdalum paterentur.

BEatus Siluanus Archiepiscopus Nazareth, tanta beatum Hieronymum affectione, & deuotione colebat, vt quicquid faceret, Dei nomẽ, & beati Hieronymi præmissum inuocaret. Vnde & quasi ab omnibus Hieronymus nominabatur. Serpẽs autem antiquus, super viri sancti Siluani nimia sanctitate graui ardescit inuidia, vt igitur eum infamem redderet, quatenus quos bono exemplo subuexerat malo granius deijcerentur. Nocte quadam formam sancti sumens nobilissimæ mulieri quidam iam in lecto cuiescenti apparuit, quærens vt sibi ad turpem coniunctionem consentiret. Ad quod conterrita mulier, quid faceret cum hoc videret ignorans, diras cœpit emittere voces cunctos excitans dormientes, nõ solum suæ domus, sed & vicinarum, qui omnes ad mulieris thalamum cõcurrentes, quid haberet pauidam interrogant. Interea callidus serpens sub lecto cœpit delitescere, Re autem cognita, perueniunt vbique quærentes ad locum vbi latebat. Et accensis candelis eundem intuẽtes Siluanum Episcopũ crediderũt, Cũcti igitur in stuporem versi sũt sciebãt enim famã sãctitatis eius. Perquirunt tandem, cur tantum velit facinus perpetrare: At ille. Quid feci malè, quoniam hæc me ad hoc inuitauit. Quod audiens illa, mendacẽ illum lachrymis proclamabat, Qui vt eos ad viri Dei odiũ acrius inflãmaret: talia & tam horrenda cœpit verba profari, vt illi audire renuẽtes, eũ durè exacerbãtes, extra domũ violenter eijcerent. Manè autem facto omnes Siluanũ Episcopũ hypocritã cõclamãt & dignũ incẽdio, totaq; ciuitas Nazareth adeò cõtra eum commota est, vt audio eius nomine quilibet blasphemaret. Mira patientia & magnæ sanctitatis indicium. Volat ad innoxij præsulis aures tãti fama discriminis, os tamen eius mouetur ad iniurias, cor manet immobile, ad nullam vertẽs impatientiã, sed gratias Deo semper agens suo se fatetur hoc crimine meruisse, gaudensq; dicere consueuit, Nunquã tã felicẽ, quã cũ se ab omnibus despici, & conculcari conspiceret. Creuit tantum eius infamia, vt per ciuitates vicinas, vsque Alexandriam ore omnium delata sit. Ad limẽ innoxij præsulis nemo iam audebat accedere. Reuoluto itaque anno post inchoatam infamiam, vt subditorum paululũ scandalũ mitigaret, ciuitatẽ Nazaret vir Dei deserens in Ecclesiã vbi gloriosi Hieronymi corpus quiescit humatum, tãquam in refugij portum veniens, in locum sepulturæ se posuit oraturus. Quo duabus horis sic manente, vir quidam nequitię spiritu accensus, Ecclesiam intrans, sanctumque reperiens orantem, ad eum velut leo cucurrit, improperãs quod honestas mulieres ad consensum suæ libidinis quotidiè prouocaret. Cui agnus innocens gaudens se despici, vt hoc sæpe sibi diceret. inuitauit. Quod latrò ille audiens, extractum gladium eleuat, vt in eius guttur immergat. Cui cum hoc verbum succurrere Hieronyme, sanctus Antistes opponeret, in proprium guttur gladium immersit manu retrouersa. Casu igitur alius superueniens, vir nequam hoc quod diuina vltione factũ fuerat, vt vidit, à viro Dei illũ æstimans interẽptũ, extracto gladio Siluanum interficere conabatur, breuiter quod primo contigerat, accidit etiã huic. Vix secundus in terram ceciderat, & ecce duo viri egredientes, viderũt quod factũ fuerat diuini ignari consilij; vnus eorum furię vesania agitatus, exclamauit: Vsquequo viget tua malitia, & mulieres honestas ad tuam prouocas libidinem, & ho-

m ines

& homines occidis in occulto? Certè tuæ nequitiæ hodie finis erit, Et subitò furens vibrato ense accurrit, vt illum extingueret. At vt Siluanus iam tertio, gloriosè Hieronyme succurre, clamasset: vir ille vt primi duo manu propria se interfecit. Vir autem qui cum ipso venerat, ob visionem tremebũdus, cum hoc maleficijs imputare ad fores currens Ecclesiæ, quantum potuit exclamauit. Huc omnes accurrite: Ecce Siluanus maleficus non solum fœminas vituperat, sed homines suis incantationibus necat. Fit virorum, atque mulierum copiosus concursus, omnes clamant eum incendio dignum. Hæc vt ego Cyrillus audiui, pergo flens ad spectaculum. Stabat agnus inter lupos sæuientes, canes rabidos mitissimus, & lætus aspexit: nihil dicens aliud nisi. Iustè hæc patior: quia in Deum meum grauiter peccaui. Verberatur innocens, capitur ab omnibus, vt ad supplicia deducatur. Cumque iam captus Siluanus extra Ecclesiam duceretur: subitò de loco, in quo iacebat gloriosus Hieronymus, surgit tanto circumfusus lumine, vt non posset intueri, cunctisque visus est, suo tam deuotissimo veniens præmia donaturus. Extensaque manu, dextram Siluani apprehendens, his qui eum tenebant terribiliter imperat, vt dimittant; tantæque virtutis vox extitit, vt omnes præsentes vix voce finita in terram toto corporis vigore destituti sternerentur. Inter hæc dæmoniaca quædam, catenis ferreis alligata, plurimorum manibus ad Ecclesiam deportatur. At vbi mulieris pes limen tangit Ecclesiæ: diros clamores, Miserere, miserere Hieronyme, nam per te crucior, diabolus per eam non cessauit emittere. Cui Hieronymus. Nefande spiritus ab hac exi Dei famula, & tuas detege quas erga Siluanum egisti fallacias in Siluani forma, omnibus te demonstrans. Tunc diabolus vt iustus est in Siluani forma, ita vt ab omnibus Siluanus putaretur, apparuit, & rem quam fecerat ad diffamandum Siluanũ enarrauit, his dictis diris clamoribus de templo disparuit. Quod vbi tam mirabile actũ est: gloriosus Hieronymus dextram Siluani adhuc tenens, ait: Quid optas Siluane charissime, tibi placitum me facturũ? At ille, mi Domine (inquit) vt me hic amplius non relinquas. Ad quem Hieronymus: Quod postulas ait, ita fiat. Post me ergo velociter, veni. Hæc dicens disparuit. Interuallo autem hora vnius facto, Siluanus expirauit. Stupent cuncti vndiq; concurrentes, lamentatur quilibet se reum quod in Siluanum commisissent, veniam fletibus deprecantes. Permanent per noctem in Ecclesia gementes. Manè autẽ facto processione ordinata, deportatur corpus Episcopi ad Nazareth tam illius ciuitatis populo, quam istius comitatu: atq; sic ibidem in Ecclesia digno honore sepelitur. (Epist. Cyrilli ad Augustinum littera Q. & R.

EXEMPLVM VIII.

Virgo Vincentius à fœmina adamatus in medio flammæ non est æstuatus, & à dæmone fatigari cœpta fœmina, quæ eum diffamare voluerat, ab eo curatur.

ERat B. Vincentius non solum virtutibus præditus, sed etiam corpore pulcher & aspectu valde venustus. Quo fiebat vt eius virtutes essent gratiores, facerentq; vt ab omnibus vehementer amaretur. Fuit igitur Valentiæ mulier quædã tã nobilitate generis clara quã forma corporis præstans, quæ suggerente diabolo capta est amore ipsius Vincentij tam ardẽter, quod nullam, aut animi, aut corporis quietem habere poterat, sed singulis diebus frequẽtabat loca, in quibus eũ, vel audire, vel alloqui posset.

Vincentius licet eam ad se venire frequenter videret, tamen nihil tale suspicabatur, sed arbitrabatur eam aliqua deuotione permoueri (vt à mulieribus fieri consuetum est) quæ seruos Dei quadã naturali pietate effectuosius quàm faciunt mares, pijs obsequijs venerantur. Illa autem in dies vehementissimo feruore amoris agitabatur. Quæ tãdem quid faceret nesciens, deliberauit grauem corporis ægritudinem fingere, vt sic haberet opportunitatem alloquendi eum, & eidem manifestandi flammas ardentis amoris, qui intrinsecus vrgebat. Itaque lecto ægrotantium more decubuit, cœpitque multo cum clamore magnos dolores ostendere, ac demum in ipso lecto hac, & illac tam miserabiliter versabatur, quod cunctos qui astabant ad sui commiserationem mirum in modum prouocabat. Aduocantur medici qui nullum ægritudinis signum in ea esse cognoscentes, varia iudicia conferebant, aliqua tamen in ea ægritudo arbitrabatur esse. Tandem videntes quod nimio dolore torquebatur, esse consulunt accersiri sacerdotem, cui illa confiteretur, ne videlicet inter tanti doloris vehementiam sine sacra confessione decederet. Eligitur itaque ab ea vir Dei Vincentius, qui celeriter veniens, cameramq; in qua decumbebat ingressus, ac cunctis qui aderant ex more exclusis, cœpit puellam exhortari ad pœnitentiam. Mulier in initio non audet manifestare feruorem amoris, quo occupata tenebatur, sed dicit, fecitque ea quæ pro consuetudine christianæ religionis, ad ritum pertinent confessionis. Veruntamen inter loquendum sæpè proposuit amorẽ quo vrebatur exprimere, sed quando dicere incipiebat pudor verba labijs hærentia detinebat, & sic protrahens vlterius verba respondebat ad ea, de quibus sanctus vir confessor interrogabat eam. Et post multa verba vltrò citroq; habita, tandem occultum ignẽ mulier cælare nõ potuit ac omni formidine, pudoreque depositis, scito, inquit, ò frater Vincẽti, non me quidem corpore, sed mente ægram detineri, & nisi tu mihi pro tua in me miseratione occurreris, scito me ilico morituram. Iam enim annus est quod tuo amore adeo ardenter capta sum, vt non solùm ignis ardentis flammis cor meum quasi exuri sentiam: sed frequentissimè meipsam proprijs manibus necare decreuerim. Volui tibi sæpissime cordis mei feruorem manifestare, sed me partim pudor tenuit fœmineus. partim nomen sanctitatis, & innocentiæ tuæ, quæ me formidare fecerunt, ne tam execrabile facinus aperuissem. Itaque tanquam desperãs nemini meum ignem indicare volui, tacitũq; vsq; ad hoc tẽpus reseruaui. Mihi verò super hac re iterũ atq; iterũ cogitanti potius visum est, vt debuissem hanc corporis ægritudinem fingere, quo locum, tempusque opportunum haberem, quibus huiusmodi ignem potuissem extinguere, & optata voluptate potiri: quamobrem meum corpus quod cernis esse pulcherrimũ expono potestati tuæ, Sume ergò nũc de me voluptatem, & principium faciamus, vt deinceps simus ambo indissolubili, ac perpetuo amore coniuncti. Hæc dicens linteum, quo tegebatur amouit, & sese totam nudã exhibuit. Beatus verò confessor admiratus impudentis fæminæ audaciam, ac scelus abominabile execrans, imprimis eam commonefecit, vt nudatum corpus tegeret, deinde eam de tã nefando opere abducere multa cum seueritatẽ conatus est. Postremò ei dixit, quod Iesu Christo à tenerrimis annis suum corpus, animumq; deuouerat. quodque se perpetuam castitatem seruaturum promiserat, & ob idem omnem terrenum amorem abdicauerat, omnemq; libidinem execrauerat, quibus dictis ab ea protinus discessit. Illa tali responso dedignata, mox cogitauit in virum innocentem ob-

tem ob-

tem obiectare infamiam, & tanquam altera Putifaris vxor, voluit clamare ac dicere contra sanctum Dei, quod eã violenter opprimere voluisset. Sed summa Dei prouidentia nequaquam passa est, vt innocenti homini tam execrabilis facinoris infamia opponeretur. Et quam primũ impudens mulier voluit vocem emittere, ille idem diabolus qui ei nefandum amorẽ suggesserat eius corpus grauissimè vexare cœpit. Accurrunt igitur cuncti, qui extra cameram expectabant, & tanti clamoris causam diligenter sciscitãtur. Tandem visis multis signis, mulierem à dæmone vexari perpẽderũt. Aduocantur itaque multi qui sciebãt dæmones adiurare. Adhibentur præterea multa remedia, quæ huiusmodi vexatis adhiberi consueuerũt, quæ nihil proficiebant, vt diabolus pelleretur, verũ diabolus ipse eis qui eum adiurabant, hoc pacto respondebat. Ex hoc corpore nunquam me pellere poteritis, nisi huc venerit vir ille, qui in medio ignis positus, non potuit igne comburi. Quærunt igitur omnes quid velint sibi verba, quæ diabolus proferebat. Post longã verò huius rei sciscitationem, quidam ex eis qui aderãt in mediũ surgens. Aduocetur, inquit, frater Vincentius, namque ipse mulieris huius confessionem audiuit, est enim vir & scientia, & sanctitate insignis, propter quæ certum nobis esse debet, quod nemo sit qui possit nobis aperire. Cõsentiunt omnes, ac mox ad beatum Vincentium sese contulerũt, & rem quæ ei acciderat aperiunt; Precanturq; vt dignetur visitare fœminã, quæ dum valebat erga eum magnã beneuolentiam sese habere demonstrauerat. Ipse tametsi plurimùm se difficilem ostendit, tamen ne rem insuetã facere videretur, quemadmodum quidam ante infirmos visitare consueuerant, fecit quod illi voluerunt. Sed tamen secum multa cogitans sese Iesu Christo commendauit, eumq; precatus est, vt pro immẽsa clementia sua dignaretur misereri mulieris, quæ à dæmone nõ solùm in corpore, sed etiam in anima vexabatur. Postquam igitur deuentum est ad locum, vbi illa vexata tenebatur, dæmon vlulatum teterrimum emittens: En adest (inquit) vir ille, qui in medio ignis positus, non fuit ab igne combustus, nec deuoratus. Nunc ergo hinc discedendum est. Hæc dicens protinus abijt, & corpus semimortuum dereliquit. Illi vero qui aderant videntes tam grande miraculum obstupuerunt, eiusque sanctitatem in maiori veneratione habuerunt. (Ex vita S. Vincentij ordinis Prædicatorum lib. 1. cap. 12. apud Surium.

DILECTIO DEI.

EXEMPLVM I.

Diliges Dominum Deum tuum audiens in scholis conuertitur.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quidam scholaris Parisijs, qui de terra longinqua veniens, ingressus est scholas Theologiæ cuiusdam magistri qui legebat Matthæum. Cũq; prima die qua eius scholas intrauit legeretur, Diliges Dominũ Deum tuum ex toto corde tuo, &c. ille subitò surrexit, & dum inciperet recedere cunctis admirantibus, & interrogaretur à magistro, quid esse sibi dictũ, vel factum, quare dimitteret scholas suas, ille respõdit, Nihil: sed antequã plus audiam istud, volo opere complere. Et egressus religionẽ intrauit. (Ioannes Iunior. Dominicanus.

EXEMPLVM II.

Diligentis Deum fœminæ cor scissum est, & inuentum est in eo scriptum, Diligo te, &c. quia creasti, redemisti & dotasti me.

Erat quædam virgo nobilis xiiij. annorũ, quæ beatæ virgini valde erat deuote: Hæc gloriosam virginem rogabat continuè septem annis, vt sibi dignaretur ostendere filiũ suum. Quę cùm in vigilia Natiuitatis Domini orationis causa sola capellã intrasset, apparuit ei virgo pulcherrima, tenens filium in manibus, & allocuta est virginem Dei, Accipe filiũ meum, & lude cum eo. Quæ gaudens fecit. Cui puer: Diligis ne me? Et illa: Omnino. Et ille: Quantum? Tunc illa: Plus quam corpus meum. Cui puer: Si diligis me? Et illa: Plus quam cor meum. Et Iesus ait: Quantum plus corde tuo diligis me? Et illa: Nescio dicere, sed ipsum cor loquatur. Quo dicto, statim cor eius præ amore scissum est. Tunc beata virgo accepta anima eius in concentu Angelorũ deduxit in cœlum. Ad cantum verò Angelorum familia cucurrit, & virginẽ mortuam inuenientes, odore inenarrabili sunt repleti. Et fratres Prædicatores qui aderant cor eius aperientes scissum inuenerunt, & in eo scriptum aureis litteris. Diligo te plus quã me, quia tu creasti, redemisti, dotasti me. (Collector speculi. Vide etiam Amor Christi.

DIMITTERE.

EXEMPLVM I.

Dimittenti parricidium occisores crucifixus Dominus tribus vocibus caput inclinat.

VIR quidam, vt dicitur, potentiorem se hominem interfecit, à cuius etiam filio, mores seduli, non legibus Euangelij, multas molestias pertulit, paterni scilicet vltor interritus, & strages anhelabat hominum, & frequenter reportabat manubias rapinarum. Inter has homicida deprehensus angustias, imperiale decreuit adire fastigium, si quod fortassis in tot calamitatibus posset reperire solatium. Quo cõperto paterni sanguinis vltor insequitur, & eum, siue vt tribunalium lege constringat, siue vt repentè gladijs opprimat, impiger comitatur. In Teutonicis verò partibus tunc Imperator degebat. Cùm itaque præcedens modestè quasi securus incederet, subsequens autem celerius properaret, tandem contigit, vt sibi inuicem propinquantes, in mutuos vterque ducerentur aspectus. Sed cum is, qui homicidij reus erat, vix quattuor, vel quinq; comitum duceretur auxilio, interfecti verò filius triginta fermè cingeretur obsequijs armatorũ, quaternio omnes suos cohortatur vt fugiant, ille se prospiciens de persequentium manibus auolare non posse, misericordiæ patrocinium petijt, ad humilitatis vmbraculum confugium fecit: proiectis igitur armis, brachijs verò in modum crucis extensis, solo prosternitur, & veniam miserentium præstolatur. At ille iam victor ad reuerentiam crucis manus reprimendo compescuit, vltra etiam ne ab aliquo feriretur inhibuit, postremo pacem integram faciens, ad honorẽ sanctæ viuificæ crucis, non modo vitam, sed & paternæ necis donauit offensam. Hac igitur insigni peracta victoria, qua scilicet non tam alterius, quam sui, & vt ita fateat, non tam hostis, quàm proprij cordis victor extiterat ad regis curiam (quia non procul erat) accessit. Sed mox vt Ecclesiã oraturus ingreditur, res mira & nimium stupenda, Saluatoris imago, quæ in cruce videbatur expressa, tribus eũ vicibus inclinato capite visa est salutare. O quàm gloriosum & insigne

præ-

præconium, vt ab auctore misericordiæ mereretur reuerenter accipi, qui propter eius reuerentiam omiserat vindicare: & ab eo reciperet salutationis honorem, pro quo saluti contrariam postposuit vltionem. Quod protinus cùm imperator audiuit, honorifica eum & affectuosa, prout decebat, affabilitate suscepit, & copiosa munerum largitate ditauit. (Ex Petro Damiano.

EXEMPLVM II.

Epiphanius Episcopus Cyprius ante somnum semper illis, quibus iratus fuerat, reconciliabitur.

MIsit aliquando Epiphanius Episcopus Cyprius ad Abbatem Hilarionem rogans eum, & dicēs: Veni & nos videamus, antequam de corpore exeamus. Qui cùm venisset, gauisi sunt ad inuicem. Manducantibus autem eis allatum est eis de auibus quiddam, quod tenens Episcopus dedit Abbati Hilarioni. Et dicit ei senex: Ignosce mihi pater, quia ex quo accepi habitum istum non mãducaui quicquã occisũ. Et dixit ei Epiphanius Episcopus? Ego autem ex quo accepi habitum istum non dimisi aliquem dormire qui habebat aliquid aduersum me, nec ego dormiui habēs aduersus aliquem. Et dixit ei senex: Ignosce mihi, quia tua conuersatio maior est mea. (Ex lib. Doctor. PP. lib. de mortificatione propriæ sensualitatis nu. 5.

EXEMPLVM III.

Dimittens rustico fraternam mortem amorosas inclinationes crucifixi promeruit.

NObilis quidã in Germaniæ partibus fratrem vterinum à quodam valde plebeio & ignobili occisum perdiderat. Fugiente de patria occisore, contigit vt nobilis ille cum multo comitatu peregrè profectus, impræmeditatè soli in agro occurreret occisori, qui mox extracto gladio vbi inimicum expetijt, in terram prostratus occisor, clamauit: Miserere mei nobilissime vir pro illo qui tui misertus & omnium, mundum istum sua morte redemit. Repente nobilis animus in lachrymas, resolutus illam quam extenderat manum retraxit. Sed cùm hoc ignauiæ adscriberetur à suis, & iterum manũ extenderet in prostratum, iterato reo ob remissionem peccatorum eius veniam petente, secundò manum deposuit. Tertioque increpatus à suis, cùm mortem certius intentaret, & miser ille ob euasionem angustiæ quam omnis caro esset in extremo iudicio perpessura, veniam precaretur, respondit nobilis genere, nobilior mente: Et ego, inquit, tibi prorsus mortem fratris indulgeo. Nec mora: eadem die vt audiret missam ecclesiam ingressus, vbi coram imagine crucifixi tertio flexit genua, visus est à quodam sancto viro, ad singulas genu flectiones illius nobilis, crucifixus caput suum humiliter inclinare. Seorsum ergò vir sanctus ille qui solus hoc viderat, nobilem euocauit, quis esset interrogat. Et ille: Miles, inquit, dicor in terra qua natus sum Et rursum ille: Dicas, inquit, charissime, nihil celes: In quo confidis te magis diuinã misericordiam meruisse? Tunc miles Peccator, inquit, sum, & seculo deditus, in nullo prorsus, nisi hodie forsitan, veniam promerui. Et hoc dicens, quid actum sit retulit. Mox ille quid vidisset exponens, ad actum vitæ gratioris, & meriti nobilem exhortatur. (Ex lib. 2. cap. 18. par. 3. Thomæ Cantipratani.

EXEMPLVM IIII.

Dimittere nolens offensam mortuus audiuit, nec pepercit, nec parcam.

Legitur in Scala cœli, quod quidam Burgensis tantùm fuit rancore infectus, vt iniurias sibi factas nullo modo indulgere sibi voluerit. Qui cùm esset mortuus, & portatus ad ecclesiam & psalmi & orationes dicerentur pro eo, crucifixus retraxit manus clauatas de ligno, & apposuit auribus suis, & vox audita est: Nec pepercit neq; parcam. (Ioannes Iunior Dominicanus,

EXEMPLVM V.

Dimittere nolentes visi sunt se mutuo in inferno in partes concidere.

Narratur de duobus vicinis in proximo manentibus, & in continua lite perseuerantibus, qui nulla ratione poterant concordari, imo suo confessori eos pacificare volenti, responderunt se potius in inferno permansuros sine fine, quam alter alteri condonaret. Cùm ergò citò post inuicem mortui fuissent, & ille deuotus confessor Deum rogasset de illorum statu scire cupiens, deductus est in spiritu per Angelum ad quendam locum vbi vidit quandam fornacem sulphure & pice bullientē, à qua duo homines terribiles surrexerunt cum gladijs ignitis inuicem in frusta concidentes. Quæ quidem frusta diabolus colligens in fornacē proiecit. Quo facto post bullitionem citò surrexerunt iterum, & sicut dictū est secundò, & tertiò fecerunt. Tunc dixit sibi Angelus: Isti sunt duo illi vicini qui nunquam pacem habuerūt in terris, sed istum locum potius elegerunt. (Collector Speculi.

EXEMPLVM VI.

Dimittere nolens fœmina acceptura corpus Domini vultum desperans auertit.

Mvlier quædam tam iracunda erat, quod vix aliquis cum ea cōcordare potuit, & tamen reputabat se esse sanctam & deuotam, quia corpus suum ieiunijs macerabat, & in orationibus multùm vigilabat, & in alijs bonis operibus se exercebat, sed hoc vitium principaliter in se habuit, vt quæcumque eam semel offendit, illam amplius nunquam dilexit, & nemo illam iracundiam & vindictam ab ea remouere potuit. Tandem grauiter infirmata petijt confessorem, & confessa est alia peccata, sed vitium illud non confitebatur. Et cùm sacerdos pyxidem aperiret, & corpus Domini sibi porrigere vellet, tunc os suum clausit, & ad parietem se vertit dicens: Sicut vertebam me sæpiùs ab alijs qui me offenderunt, & nunquam eis ex corde indulsi, nec eos amando dilexi, & continuè in iracundia steti, & alios cum iracundia mea perturbaui, sic Deus auertit se à me, & me nunquam misericorditer respiciet, nec ego eum latè videbo, sed cum omnibus iracundis dæmonibus damnabor. Et sic misera & iracunda mulier expirauit. (Idem.

DISCORDIA.

EXEMPLVM I.

Discordiæ tumore inflatus presbyter dæmoni se famulum tribuit.

Advesperascente iam die in duorum quorūdam presbyterorum cordibus sol inocciduus occidebat, eosque aduersum se mutuis iniuria-

iuriarum, iurgiorumq; conuitijs au-ctor discordiæ spiritus accenderat. Cumque presbyter presbyterum probrosis contumeliarum irrisionibus laceraret, & alter alterum multo mordacitatis sale, maledictorumq; relationibus conspersisset: vnus eorum micaciter intonans, & dentibus stridens, correpta lancea iter arripuit, atq; domum suam longius constitutam furibundis properare gressibus cœpit. Sed cùm illum iam superuenients caligo noctis obumbraret, & cor eius interiores tenebræ perniciosius possiderent, ecce quinq; nigri equites cum caballis æquè nigris obuiant, eique is, qui maior videbatur, insultat: Sæpè, inquit institi, vt te mihi subderes, vt in clientelam meorum contubernalium venires: totiens itaq; subterfugiens, iam non poteris iugum meæ ditionis euadere. Videbatur enim nobilis quidam vir esse, Romanus nomine, qui frequenter eum sollicitauerat, vt sibi subdit⁹ fieret. Presbyter itaque nimij terroris horrore percussus, ad præcipientis imperium manus vtrasq; complosit, atq; illi manus degitorum more deosculans, se velut in herilis fidei tuitione commisit. Quem protinus ille percōtans: scis, inquit, qui sum? Ille præsto respōdens, ait: Nonne tu es Dominus meus Romanus? At ille: Absit, absit: sed ego sum quidam diabolus, cui tu nunc commissus es, & indiuidua deinceps societate constrictus: sta igitur in fide & serua quod pollicitus es. Et post huiusmodi verba, vel gesta præsto disparuit. Tunc ille tremefactus, confusus, atq; perterritus, domum non sine magno trepidationis horrore peruenit. Paulo post ad Episcopum suum sanctæ memoriæ, Tenonem nōmine, me quoq; præsente, pœnitentiæ flagitator accessit: cui mox sacerdotalis officio dignitatis adempto, cùm æstiuum tunc cauma feruesceret & secundarum messium tempus instaret, iuxta carinæ regulam inclusionem custodiæ carceralis indiximus, annorum pœnitentiam competenti moderatione præfiximus, vt in spe certæ recuperationis absq; dubio conualesceret adhortati hominem sumus. (Petrus Damianus. Vide etiam tit. Conuersio exemplo 2.

EXEMPLVM II.

Discordias graues humilis Abbas mansuetudine vicit.

IN Galliarum finibus audiui gestū fuisse quod refero. Inter Abbatem, & quendam sæculi præpotentem orta est non leuis de possessione contentio. Cumq; apertis vtriusq; fautoribus minis diu certaretur & iurgijs, tandem, vt armis ageretur vtrinque condictum est. Et secularis quidem paratis copijs campum præliaturus ingreditur, acies struit, cuneos ordinat, atq; ad fortiter agendum omniū mentes acerrimus cohortator inflammat. Silueſcunt omnia gladijs, rubent clypei, vociferantium clamor attollitur, minaces armorum fremitus inhorrescunt, tela stringuntur, & aduersæ partis impetus accensis ad congrediendum mentibus expectatur. Abbas autem non in armis terrenis spem suam, sed in humanæ salutis auctore constituens, cunctis, qui pro se dimicare conuenerant, suum prohibuit comitatum: solos autem monachos suos equis imposuit, capita cucullis operiri præcepit. Sicq; cum illis velut galeatis, & loricatis fidei munimento, crucisque vexillo ad locum certaminis venit. Cumq; vir ille non ferrea, vt sperabat, arma conspiceret, sed tanquam cœlestem & angelicam aciem aduentare cominus aduertisset, tantus eum cum suis omnibus diuini timoris horror inuasit, vt desilientes de equis protinus arma projicerent, terræ se humiliter prosternerent, & indul-

indulgentiam flagitarent, &c. (Idem Epist. 7. ad Firminum.

EXEMPLVM III.

Discordia renuncians, & pacem reformans latro veniam peccatorum Apollonio monente accepit.

QVODAM tempore certamen erat de finibus inter duos vicos. Hoc cùm nunciatum fuisset Apollonio, festinus descendit ad eos pacis gratia. Sed illi furore cõtentionis incensi, nullo genere ad pacis cõsilium flectebantur, maximè quia vnius partis populus plurimum fiduciæ in viribus cuiusdã latronis gerebat, qui eiusdem certaminis signifer videbatur. Hunc cùm videret Apollonius paci resistentem, dixit ad eum: Si mihi, ô amice, adquiescere volueris ad pacem, rogabo Deum meum, & remittet tibi peccata tua. At ille cùm audisset, nihilo omnino distulit, sed genibus eius prouolutus, supplicabat ei. Tunc deinde conuersus ad turbas, quę eum fuerant secutę, fecit omnes cum pace discedere. Quibus discedentibus, ipse permansit cum homine Dei expectans ab eo promissum. Tunc verò Apollonius assumens eum, & cum ipso iter agens ad monasterium, docebat eum mutare ordinem debere vitæ, & patienter à Deo quærere misericordiam, promissionemque ex fide expectare. Omnia enim possibilia dicebat esse credenti. Cumque noctis tempore simul in monasterio quieuissent, per visum ambo se vident in cœlis esse, & assistere ante tribunal Christi. Vident etiam Angelos Dei, sanctos quoque adorantes Deum. Et cùm hæc videntes, Deum etiam ipsi adorassent, vox Domini ad eos defertur, dicens: Licet nulla sit communio luci & tenebris, nec sit aliqua portio fideli cũ infideli, tamen tibi donatur salus istius, pro quo supplicasti Apollonio. Hæc, & alia multa cum audissent in cœlesti visione positi, quæ nec sermo narrare sufficit, neq; acutis audire, surrexerunt de somno, & quę viderãt, fratribus indicarunt. Admiratio autẽ ingens esse cœpit, cùm vnum atq; idẽ somnium vterq; narraret. Permansit autem cum fratribus latro ille iam sanctus, vitam suam, moresq; ad omnem innocentiam pietatemq; commutans, tanquam in agnum versus ex lupo. (Ex vitis PP. vita 7. S. Apollonij.

EXEMPLVM IV.

Obediens frater à crocodylis honoratur, orans mortuum suscitauit, quod abstinens frater non potuit.

DVO carnales fratres venerunt habitare in quodã monasterio, ex quibus vnus erat præclaræ cõtinentiæ, alter verò obedientiæ magnæ, cui dicebat pater, fac hoc, & faciebat: & fac illud, & faciebat. De qua re magnam opinionem in monasterio habebat, quia ita obediens existebat. Punctus autem inuidię mucrone frater eius ille continens aduersus eum, dixit in semetipso: Ego probo istum, si habet obedientiam: & accedens ad patrem monasterij dicit ei: Dimitte mecum fratrem meum, vt eamus alicubi. Et dimisit Abbas ire: & assumens eum ille frater abstinens, voluit tentare eum. Et cùm venissent ad flumen vbi erat multitudo crocodylorum, dicit ei: Descende in flumẽ, & transi. Et ille mox descendit. Venerunt autem crocodyli, & lingebant corpus eius, in nullo lædentes eum. Quòd cùm vidisset frater eius, dixit ei: Ascende de flumine. Et cùm iter agerent, inuenerunt corpus inhumatum iacens in via. Et dixit abstinens ille ad fratrem suum: Si habuissemus aliquid vetusti, vt iactaremus super illud corpus. Et respondens ille obediens frater, dixit: Magis oremus, & fors-

forsitan resurget. Et stantes orationē atque orantes intentè, surrexit mortuus ille. Quo facto gloriatus est abstinens frater, & dixit: pro continentia mea suscitatus est mortuus hic. Omnia autem hæc reuelauit Deus Abbati monasterij eorum, & qualiter tētauerit fratrem suum de crocodylis, & quomodo suscitatus est mortuus ille. Et cum venissent ad monasterium, dixit Abbas abstinenti fratri illi: Quare ita fecisti fratri tuo? Ecce tamen q. obedientiam eius mortuus ille surrexit. (Ex lib Doctrinæ Patrum. Ibidem numero. 5.

EXEMPLVM V.

Discordiæ vitium superantes fœmina, pacificaq; viuentes Machario meritis præponuntur.

ORante eodem Abbate Machario venit ei vox in cella sua dicens: Machari nondum peruenisti ad mensuram meriti illarum duarum mulierū illius ciuitatis. Surgēs ergò senex mane, accepit virgā suā palmeā & cœpit pergere in ciuitatem. Cū ergò peruenisset in eā, reperto loco pulsauit ad ianuam. Egressa autem vna suscepit eum in domum suam, & cū sedisset, vocauit eas; quæ cum venissent, sederunt cum eo. Ait autem ad illas senex: propter vos tantū laborem pertuli, dicite itaque mihi nunc operationem vestram. At illæ dixerunt: Crede nobis, quia hac nocte non fuimus in cubili sine viris nostris, quàm ergo operationem possumus habere? At verò senex cum satisfactione rogabat eas vt manifestarent ei actum suum. Tunc dixerūt Nos quidem secundum seculum extraneæ sumus nobis: placuit autem nobis nubere duobus fratribus secundum carnem. Quindecim hodie annos nos duæ habitauimus in hac domo, & nescimus si aliquando litigauimus ad inuicem, aut turpem sermonem dixit vna ad alteram, sed in pace cōcordia peregrinus totum spatium hoc. Subinrrauit autem nobis in animum ingredi in monasterium virginum, & rogati viri nostri non nobis consenserunt in hoc. Cùm verò minimè valuissemus obtinera huiusmodi consilium, disposuimus vtræque testamentum inter nos & Deum, vt vsque ad mortem per os nostrum non egrediatur sermo secularis. Audiens hoc autem Abbas Macharius, dixit: In veritate quia non est virgo, neque sub marito agens, neque monachus, neque secularis, sed Deus secundum vniuscuiusque propositum omnibus præstat Spiritum sanctum. (Ibidem nu. 21.

EXEMPLVM VI.

Discordia cuiusdam magnæ dans occasionem quidam sanctus Episcopus, acerbos Purgatorij pœnos exoluit: & quidam è purgatorio liberatur propter liberalitatem.

BALDVINVS quidam diues in seculo, doctrinam reuerendissimi patris Bernardi secutus, spreuit vniuersas mundi pompas, & voluptates, & in Clareualle viuere cœpit. Cum autem iam nō soli sibi viueret, sed etiam multis alijs verbo, & exemplo prodesset in salutem, vocante Deo Pisanæ Ecclesiæ (quæ est Metropolis Tusciæ) Archiepiscopatum sortitus est. Consecutus verò amplæ huius dignitatis eminentiam, tanta spiritalis sapientiæ luce refulsit, tantaque auctoritate, ac spiritus libertate officium suum exercuit, tanta nihilominus mansuetudine verum se monachum in pontificiali culmine demōstrauit, vt non solū Cisterciēsis ordo verumetiam vniuersi fideles intra Italiam gratularentur, gratias agentes Deo qui splendidissimā hanc

colum-

columnam, & fulcimentum inconcussum sanctæ Ecclesiæ suæ temporibus ipsorum concessit. Sed quoniam in rebus humanis nihil ex omni parte posse beatum esse plangimus, contigit instante diabolo, vt propter ipsum inter Pisanos, atque Lucenses populos, graue & periculosum bellum oriretur, quod etiam post obitum ipsius, contentione partium inflammatum, atque protelatum per aliquot annos durauit, & vix tandem ad pacis, concordiæque vinculum reuocari potuerunt. Quis fuerit occasio huius dissensionis nihil interest, hoc solum dicimus, damnosum & pœnale tanti pontificis animæ bellum illud extitisse, sicut diuina reuelatione declaratum est. Post dormitionem nempe huius beati præsulis, aliquanto tempore elapso, fuit in insula Sardiniæ sacerdos quidam honestæ conuersationis, qui etiam sibi præerat, & cuidam Ecclesiæ parochiali: erat autem Ecclesia extra villam ædificata, atque a omni hominum habitatione remota. Quadam itaque die, cum missam celebraret, hora perceptionis inuenit hostiam sacram super corporale fractam, atq; in duas partes à seipsa diuisam, quam ante consecrauerat integram, & sanam. Quod vbi conspexit turbatus, & anxius cum metu, & admiratione sacrificium consummauit. Expleto autem mysterio cæterisq; dimissis, solus ibi remãsit. Cumq; tristis esset pro signo quod acciderat, egressus foras venit, & stetit ad orientalem plagam eiusdem Ecclesiæ, dorso adhærens parieti templi, & facie versa ad orientem: qui dum ita positus, ibidem aliquamdiu staret, & de re quæ sibi euenerat, timide & sollicite cogitaret, infremuit spiritu, & inhorruerunt subito pili capitis eius. Tunc irruente in eum, nescio qua virtute externa, ita defigi, atque arctari cœpit. vt nullo modo posset se mouere. Et ecce apertis oculis vidit innumeræ multitudinis turbas equestres, & pedestres coram eo citatis gressibus transeuntes, erant autem in eis homines promiscui sexus, diuersæ ætatis, & conditionis, in quibus etiam multos deprehendebat quos viuentes in carne ante cognouerat. Vnus ergo ex eis ipsi presbytero quõdam notus, & charus ad eum accessit, & fixo gradu cœpit familiariter cum eo loqui. Percontante vero presbytero quęnam esset, aut quid ageret tanta turbarũ infinitas, Respondit: Animæ hominũ sunt carne solutæ, quæ omnes pro varietate culparum varijs subditæ pœnis, ita semper discursu reciproco lõge lateq; vagantur, hinc inde in mũdo. Quædam autem ex eis ociùs, quædam tardius liberandæ sunt, quarundam verò pœnæ insolubiles permanent. Dum hæc ille loqueretur, respiciens presbyter vidit supradictum Episcopum demisso vultu coram se prætereuntem, tanquam districti iudicis sententiam patienter ferentem. Viso ergò eo, sacerdos vehemẽter obstupuit, & cum terrore magnæ admirationis exclamauit, dicens: Væ mihi misero peccatori, quid est hoc quod video? Nunquid iste est Dominus noster Balduinus Pisanus, quondam Archiepiscopus, de monasterio Clareuallis assumptus? Respondit is qui loquebatur ad eum: Ipse est verè. Et presbyter ait: Hiccine ergò tantæ professionis monachus, & tantæ perfectionis Episcopus deputatus est pœnis, quem nos sperabamus iam in cœlo gaudere cum Angelis? Ille verò respõdens ait: certò scias, & nullatenus dubites quia ipse est vere sanctus, celsiq; meriti pontifex, & magna erit gloria eius coram Deo. Sed quoniã propter ipsum inter Pisanos atque Lucenses populos diuturnum iam bellum versatur, propterea differtur à requie donec inter illos ad pacem discordia reuocetur. Post hoc, apparuit eidem presbytero columna quædam iubaris immensi, cuius claritas vltra communem Solis splendorem, coruscare videbatur,

debatur, de cœlo vsque ad terram porrecta, per quam anima quædam Angelico ductu ad sidera contendebat. Sciscitante verò presbytero, quidnam hoc esset? Respondit alter: Ipsa est anima Constantini quondam iudicis, & domini Turritani, quę per nouem annos ventis, & pluuijs, & algoribus semper exposita à die exitus sui vsq; nunc in stillicidio domus suæ constitit, ibique suorum excessuum pœnas luit. Sed quia misericors, & liberalis in pauperes extitit, & iudicium iniuriam patientibus fecit, insuper etiam de malis quæ commisit, confessa & pœnitens à corpore exiuit, idcirco misericordiã à Deo consecuta, hodierna die meretur ab omnibus malis liberari, & ab omnibus bonis satienda, ad æternam beatitudinem introduci. Hæc & multa alia sacerdos ille vidit, & audiuit de secretis alterius vitæ. Inter quæ etiam dictum est ei, quod eodem anno esset moriturus, id quod subsecuta mors eius, verum esse comprobauit. Sic Omnipotens Deus, innotescere voluit dilecti sui pontificis animam quamuis sanctam, quantulacumque tamen rubigine culpæ fuscatam, non potuisse regnum puritatis intrare, nec fulgorem meridianæ lucis in qua cœlestis sponsus cubat intueri, donec ipsius gratia expiata, & pax inter dissidẽtes confirmata esset. (Ex lib. exordiali ordinis Cisterc. & in Cõclaui d'Assig. cap. 39.

EXEMPLVM VII.

Discordiæ & dissensionis auctor conuersus quidam propter nouas botas terribili morte interijt

APVD Prouinciã Germaniæ territorio ciuitatis Vaugionum, quæ est Vormacia, extat cænobium Cisterciensis ordinis, de linea Claræuallis, quod Germanica lingua, Schoenaugia vocatur, quod interpretatum latinè, pulchra insula dicitur. In hoc monasterio temporibus bonæ memoriæ Domini Godefridi Abbatis, facta est aliquando instigãte maligno, grauissimi scandali occasio talis. Superiori tempore per negligentiam, seu potius indiscretam beneuolentiam prælatorum, consuetudo contra formam ordinis præsumpta, in eadem domo inoleuerat, scilicet vt conuersis, sicut & monachis annuatim nouę botæ darentur. Cum autem prædictus vir strenuus, de altera domo assumptos inuenisset conuersos temerario hoc fastu delectari, laudabili zelo accensus, præsumptionem pessimam cẽsuit esse corrigendam. Itaque priuatim in consilijs, & publicè in fratrum capitulis cœpit ingenuè de pręsumpta fratrum nouitate causari, monere, rogare, tandem etiam pręcipere vt praua consuetudo ordinis rectitudini nõ conueniens, absque scandalo dissentionis, si fieri posset, amputaretur. Sed quia viscus diræ præsumptionis carnalium fratrum mẽtibus tenacissimo glutino miseræ obstinationis, sic inhæserat vt absque scandalo auelli nequaquam posset, maluit vir prudẽs vt secundum beati Gregorij sententiam, scandalum magis oriretur quam veritas relinqueretur. Cœperunt itaque conuersi, primo quidem in angulis susurrantes murmurare, dehinc conspiratione paulatim inualescente, seditionem publicam effrænata insania meditari. Totius verò mali incentor, & conspirationis auctor extitit conuersus quidam, cui dormitorij fratrũ seruandarum botarum cura commissa fuerat, qui diabolico spiritu repletus, omni loco silentiũ proijciens, nũc singulos, nunc simul plures conueniebat, suadebat, hortabatur, vt consuetudinem suam, insolentiæ fomitem, elationis incentiuum, quacunq; seu precum, seu minarum occasione, sibi nõ paterẽtur offerri. Cũ Dominus abbas susurria eorum primum deprehẽdisset, præcipit per virtutem obedientię

tiæ, vt quicunq; ex eis silentium rumperet, si ante cibum hoc faceret, eodẽ die. sin vero postea, sequenti die in pane & aqua ieiunaret. Quod is cuius supra memorauimus. non conuersus, sed peruersus nequaquam, virtutis amore, sed vt inuidiã abbati suo suscitaret, tanquam cœlitus datam sententiam seruare curabat. Nam cùm penè quotidie conspirationem conflando, silentium frangeret, singulis etiam ferè diebus, in pane & aqua ieiunabat, vt vel sic animos fratrum in odium abbatis inflaret, qui tam duram, & inhumanam sententiam promulgasset. Interea sacratissima dominici aduentus celebritas superuenit, & conspirationis procella clandestinis susurrijs aucta, & roborata vndique intonabat, iamq; publicum scandalum & ipsum grauissimum imminebat. Dederat namque prædictus pseudoconuersus, consilium pessimũ, scilicet, vt vigilia natalis Domini cõgregatis fratribus de Grangijs, vnanimi consensu dormitorium monachorum tempore laboris ascenderẽt, atque de singulorum lectis botas auferentes, minutatim eas ferro secarẽnt, manibusque discerperent. Licet vero prodigiosa hæc, & infamis eorum nequitia venerabilis abbatis consciẽtiã non lateret, dissimulauit. Cæterum quãto in tantis angustijs lõgius aberat humanũ cõsiliũ, pariter & auxiliũ tanto enixius diuinæ pietatis viscera statuit interpellanda, monachisq; generalem orationem indicens monebat, vt singuli secundum possibilitatẽ suam Domini misericordiã peterent, quatenus de tanta insolentia carnalium fratrum melius aliquid disponere de sua pietate dignaretur. Instabat iam præcipua, & festiua natalis Domini solemnitas. Et ante paucos dies eiusdem solemnitatis, Domino abbate capitulo conuersorum prẽsidente, prædictus signifer dissensionis, & minister sathanæ de indiscreta abstinentia, & quia barbam suam nouacula penitus abrasisset, (quod quidem miser ille intentione commouendi scandali fecerat) à quibusdã complicibus suis nequaquã zelo ordinis, neq; fraternæ charitatis intuitu, sed studio exercẽdæ malitiæ, proclamatus est. Cumq; Dominus Abbas blando affatu quæreret ab eo cur hoc fecisset; & ex tumidis inordinatisq; responsionibus eius intelligeret malitiã ipsius esse cõpletã, laudabili quodam iustitiæ zelo accensus, sic ad eũ præsago spiritu corã omnibus locutus est. Debuerã quidẽ frater, salutaribus monitis aggredi cõtumacẽ animum tuum, si forte resipisceres à laqueis diaboli à quo captiuus teneris ad ipsius volũtatẽ, sed trabs superbiæ oculũ cordis tui adeo obnubilauit, vt eam per humilitatem eam eijci non posse præsumam, & quoniã sic te sensu alienatũ video vt monita nostra irrideas potius, quam recipias. Idcirco nunc omnibus hic sedentibus de te fiducialiter pronuncio, nisi celerius, & sine dilatione resipiscas, atque humiliato spiritu ad satisfactionẽ venias. omnipotẽtis Dei terribile iudicium breui senties. Ecce iterum ac tertio, dico omnibus his sanũ intellectũ habentibus, quoniam sicut pius & misericors Dominus humilibus dat gratiã, sic terribilis Deus indeclinabili linea rectitudinis suæ superbis resistit. Ideoq; tu qui pacis, & institutionis, quã sancti patres sanxerunt publicus hostis es, si in malitia perseueraueris. durissimum infra paucos dies portabis iudicium. Cõfido enim in Domino Iesu, & in gloriosa virgine matre ipsius, cuius nos inutiles serui sumus, quia domũ istã ab ipsa sua fundatione fraternæ charitatis glutino, laudabiliũq; morũ disciplina cõspicuã, non patietur tua nimia improba peruicacia corrũpi. Iã preces fratrum super intestinæ discordiæ tabo gemẽtiũ, ad aures Domini Sabaoth ascẽderãt, & Angelus Domini accepta ab eo sentẽtia, miserũ cõspirationis auctorẽ percussit, ac sine mora extinxit;

extinxit, pariterq; cum eo totius scã-
dali turbinem, & præsumptionis ne-
bulam dissipauit. Vespera namq; diei
vigiliam natalis Domini præcedẽtis,
cum post completoriũ de dormitorio
descendisset, & infirmariũs conuer-
sorum, qui quasi secundarius eiusdẽ
conspirationis esse videbatur, cum
quo etiam venenata dissensionis cõ-
silia frequentius tractabat, ei occur-
risset: subito vocem cum gemitu do-
loris valido cœpit emittere, & pallẽ-
te facie, naribus contractis, oculis e-
tiam de statu suo euersis mortem in-
continenti affuturam, tristia signa
declarabant. Turbatus alter cum iam
nutantem cerneret, ne forte repenti-
no lapsu terræ illideretur mediũ com
plexus est. Sed adeo subitanea mors
fuit, vt antequam terram petere pos-
set, inter manus tenentis se funesti
sodalis miseram animam exhalaret.
Tunc turbati sunt principes conspi-
rationis, robustos in contumacia sua
obtinuit tremor, obriguerunt omnes
dissensionis & scismatis incentores.
Accurrerunt vndique ad signiferum
suum conuersi, & quem postero die
ad inauditum scelus perpetrandum,
quasi ducẽ sequi decreuerãt, eius, Iesu
bone, cadauer extinctũ miserabili tu-
multu in infirmitoriũ deferẽtes, in a-
rea vbi fratres vita excedere solent,
consternati metu & tremore, collo-
carunt. Non enim passus es, Domine,
sacratissimam solemnitatem tuã in
qua primũ ministerio Angelorũ pax
terris annũciata est, discordiæ & scis-
matis perturbatione fœdari. Cumq;
tabula defunctoria signum dante, v-
niuersorũ aures percellerentur, ma-
ximè propterea quia neminem illic
sic proximum morti sciebant, Domi-
nus Theobaldus tunc subcellerarius,
post modũ verò eiusdem loci abbas,
vehementer admiratus iudiciũ Dei,
Dominum abbatẽ, qui tũc forte de
dormitorio descenderat ad commen-
dationis officiũ defuncto præsoluẽdũ
quantocius inuitauit. Illo quoq; ce-
lerius accurrẽte, cum remoto à parte
capitis operimẽto quo corpus tegeba-
tur faciẽ iacẽtis intuitus esset, cõplo-
sis manib⁹, & ex intimo cordis suspi-
ria trahens. Heu (inquit) miserrime,
ecce quomodo sine pœnitẽtia militię
tuę, diuino iudicio extinctus iaces. Et
hoc ipsũ secũdò & tertiò ingeminãs.
Vtinã (inquit) monita mea cõtumaci
animo nõ spreuisses, vtinam miseri-
cordiam Dei æternaliter à te nõ ex-
clusèris. Aliquamdiu ergò quid sibi
faciendũ esset, deliberãs, tãdè consul-
tius esse credidit, vt commẽdationis
officio ex more peracto corporeq; in
ecclesiam delato, postero die fratres
omnes, tam monachos quam cõuer-
sos maturius reuocaret, quatenus q̃d
sibi in tali articulo faciẽdũ esset, in
cõmune decerneret. Cõuẽtione autẽ
facta, sic dominus abbas in audientia
cũctorũ locutus est. Nostis fratres cha
rissimi, in quã peruerso proposito pra
ui cordis, & malitiosæ voluntatis suæ
homo iste deprehensus sit; quem nisi
districta diuini iudicij cẽsura quãtoci
us de medio tulisset, domũ istã opti-
ma pace, & cõcordia hactenùs durãtẽ,
grauissimi scãdali cauterio cũ cõpli-
cib⁹ suis quos ad hoc insurrijs, impro-
bisq; persuasionib⁹ illexerat, macu-
lasse nõ timuisset. Quapropter quo-
niã peruersitatẽ ões scimus, cõfessio-
nẽ vero seu pœnitẽtiam ipsius nõ no-
uimus: corpus eius, inter corpora fra-
trũ nostrorũ, nequaquã poni debere
cẽseo: neq; hoc temeritate aliqua, sed
libramine iusti iudicij decernere cõ-
fido. Quo audito continuerũt & ex-
palluerunt conuersi: vtque sibi cũ se-
nioribus monachis seorsum loquẽdi
licentia daretur, suppliciter postula-
bant. Sanè hoc per indulgẽtiã domi-
ni abbatis consecuti cum in partem
diuertissent, cõsilij gratia post paulu-
lum reuersi, & solotenus coram ipso
prostrati iã monachi, quã cõuersi: vt
misericordia defuncto nõ negaretur,
multa precũ instãtia petierũt: spõdẽ-
tib⁹ cõuersis, atq; sub attestatione di-

uini numinis asseuerantibus, quia si Dominus abbas districtionem sententiæ temperaret, ac defuncto licet minus digno communem sepulturam non negaret, sese ab omni intentione conceptæ malitiæ cessaturos, & super repetitione nouarum botarum verbum vlterius nullo modo se moturos. Dicebant quidam præterea de senioribus, excepto sermone hoc, alias virum extitisse satis probabilem, nec debere ab hominibus iudicium sine misericordia decerni in eum, quem fortassis diuina misericordia idcirco temporaliter punisset, ne conceptam malitiam effectui mancipare posset, pro qua æternaliter damnari meruisset. Considerans itaque dominus abbas ita tempori expedire, & ne fortè nouissimus error peior fieret priore, si conuersi qui hac occasione facilè sedari poterant, in maius aliquod scandalum prorumperent, simulque metuens sibi præpropere austeriorem, quàm oporteret sententiã dare, quoniam sententia conspiratorũ, necdum à capitulo generali promulgata erat, annuit petitioni eorum. Celebratisque ex more missarum exequiarum solennijs, inter corpora fratrum defunctus frater terræ cõmendatus est. Cæterum dominus Theobaldus (cuius supra mentionem fecimus) cùm esset eidem defuncto fratri, ex antiquo intimæ familiaritatis amicitia coniunctus, seque inuicem tam in vita, quàm in morte, cum alterum eorum decedere contigisset, orationum suffragijs astrinxissent, quoniam idem conuersus, ante conspirationis turbinem, non contemnendæ religionis extiterat, sciens summa necessitate amicum probari, dolensque valde de periculo animæ ipsius quem in vita dilexerat, statuit apud seipsum annuam pro ipso facere orationem. Indubitanter namque credidit, quod & si exigentibus meritis impendia defuncto nihil emolumenti ferrent, sibi tamen bonæ voluntatis suæ fructum perditum ire non posse. Cumque toto illo anno, supplices pro eo preces ad Dominum fudisset, reuoluto anni circulo idem defunctus ei in visu apparuit, lugubri vultu, tristem se se subijsse sententiam significans. Interrogatus quomodo se haberet, respondit se ab hora exitus sui vsque ad tempus illud, in vltionem contumaciæ & rebellionis grauissimorum suppliciorum pœnas luisse, non tamen de misericordia Dei vsquequaq; desperare. (Botæ de quibus in hoc exemplo fit sermo, sunt calceamenta quæ cothurni dicuntur. Ex libro de viris illustribus ord. Cisterciensis. Vide etiam tit. communio, exemplo 8.

EXEMPLVM VIII.

Discordiæ sedandæ causa Gregorius quidam stagnum in aridam oratione conuertit.

Stagnum erat in Ponti regionibus piscibus copiosum, ex quorum captura prædiuites redditus dominis præstabãtur. Ista possessio duobus fratribus forte obuenerat hæreditatis, sed pecuniæ cupiditas fraternã necessitudinem violauit. Coibatur à fratribus tempore captionis non tam ad capiẽdos pisces, quã ad homines capiendos cædes ac bella mouebantur, humanus sanguis pro piscibus fundebatur. Sed Dei prouidentia affuit aliquando auxiliũ, aduentusque Gregorij: vidit prælia & mortes virorum, furentesque germanos, quid causę existeret, pro qua in exitium sui, suorumque fratres accenderentur, inquirit, nullã nisi capturam piscium comperit. Tum ille cũ pro honore aduentus sui vtræque partes paululũ siluissent: Nolite, inquit, ô filioli, rationales animas pro multis animalibus violare, fraternam pacẽ quæstus cupiditate dissoluere, Dei leges & naturę iura pariter temerare: sed vna mecum ad oram stagni exitialis accedite, ego iam vos per virtutem Domini, omni certamine cruentæ con-

contentionis absoluam. Et cum hæc dixisset, in conspectu omnium virgam, quàm manu tenebat, ad primas litoris vndas defigit, & ipse positis genibus palmam tendit ad cælum, atq; his verbis excelso supplicat Deo: Tu Domine Deus patrum nostrorum, qui dum tibi primus homo Adam peccasset, & mandatum tuum præterisset, pœnam culpæ illius moderatus ad terram maledictionem detorsisti, dicens: Maledicta terra in omnibus operibus tuis, tu nunc miseratus horũ iuuenum, fratrumque sanguinis, qui periclitatur, pręcipe vt maledictæ sint aquæ istæ in omnibus istorum ꝓ quibus furore succensi fraternæ pietatis obliti sunt, ita vt nunquam in hoc loco vel piscis appareat, vel aqua resideat, sed sit campus aratri patiens, ad frugum ferax, & custos in æternum fraternæ concordiæ perseueret. Statim vt ille orandi finem fecit, se vnda subducens, & cursu velociori refugiens à conspectu superno iussa recędere, abyssis suis redditur, & arentem campum germanis iam concordibus dereliquit. Sed & in hodiernum diẽ frugumferax dicitur esse solum, quod ante fuerat nauium ferax. (Euseb lib. 7. cap. 25.

EXEMPLVM VIIII.

Discordias nolens deponere orante Iacobo de Vitriaco, morbo caduco corripitur.

VEnerabilis Iacobus de Vitriaco crucem Hierosolymitanam ob salutem multorum in Brabantia pręd icauit. Contigit autem, vt pacificaturus mortales inimicitias iniuriam passum, primo suppliciter, deinde prostratus pedibus eius, semel, iterum, & tertio, cum multitudine populi præsente rogaret, nec proficeret in rebellem. Conuersus autem ad populum, dixit palam omnibus: Confessor vos, quia qui spernit nos, spernit & eum qui mittit nos. Rogate ergò Dominum vt tale signum ostendat in obstinatum hominem, quo cunctis præsentibus pateat eum hostiliter cõtra proximum hoc egisse. Nec mora: vbi vir sanctus orationem expleuit, miser ille euersis oculis, semel, & iterum, & tertiò in terram corruit: oreq; cruorem spumans & saniem, horroris maximum spectaculum omnibus prębuit. Tunc flente populo reuerendus vir fusa prece prostratum erexit. Qui mox integerrime sospitatus, vbi ante se inimicum vidit, quasi aliquid amicissimum rogaturus cum lachrymis veniam petiuit, tuensque in oscula eius, ad lachrymas & laudem Christi omnium corda commouit. (l. 2. c. 18. par. 2.

EXEMPLVM X.

Discordias seminans inter virũ & fæminã à dæmonibus rapta ad infernũ deportatur.

LEgitur in Scala cœli, quod cum quædam vetula iret per viam, iuuenis tristis cum bursa plena denarijs sedebat iuxta arborem. Qui interrogatus à vetula quid haberet? Respondit: Dæmon quidam sum & affecto summè discordiã ponere inter talem virum & vxorem suam. Et quia locutio humana mihi deficit, quæ est instrumentum omnis mali, ideò non possum assequi quod opto. Sed quia locutio tua mirabilis est, hoc pacto tibi do hanc pecuniam, vt deducas rem ad effectum. Quæ accedens ad domum mulieris, affirmabat secretè quod cũ quadam adulterabatur vir suus, & audisset quod tunc ad hoc veniret iuuẽcula, vt reciperet tunicam ꝓ nefario facto. Tunc accedens ad virum secretè indicauit, quod vxor sua amorẽ illicitum habebat cum quodam clerico Ecclesiæ cathedralis. Et dum loqueretur, retrò vnam columnam me

existente ibi in oratione, audiui eos conuenientes, quod in crastinum redirent & ordinarent de facto. En vetulæ pessimæ fraudulētia, quod enim magister omnis iniquitatis diabolus in pluribus perficere non potuit, illa in breui duxit ad effectum. Tūc misit iuuenculam ad suscipiendum pannū quem vetula emerat, quando viro retulerat illa verba. Quod aspiciens vxor suspicata est omne malum. Et dū in cœna nollet comedere, vir cōcepit quod de clerico vellet cogitare, & tādem ad procurationem vetulæ clericus loquitur cū domina, quæ locutio viro fuit suspicio mali. Reuertitur vetula ad Dominam, consilium dat vt de pilis barbæ cum rasorio sumat, & postquam eos vir in cibo comederit omnem aliam mulierem odibit. Iterum recedit ad virum vetula, & dixit quod de consilio clerici per vxorem illa nocte erat interficiendus, & ideo caueret ne somnus opprimeret eum. Cumq; vxor cum rasorio vellet accipere de pilis barbæ eius, vir accipiens manum eius clamauit. Lumen accenditur, amici congregantur, discordia maxima stabilitur. Quod percipiens dæmon, dixit vetulæ. Triginta annis dedi operam vt hāc discordiam excitarem, & tu diebus tribus perfecisti eam. Optimum enim habes linguagiū inferni, & digna es melius eo quam ego. Rapuit ergo eā & portauit secū. Deus autem per discretionem vnius sacerdotis declarauit malitiam, & vir & vxor ad pristinum amorem sunt reducti. (Ioan. Iunior ord. prædic.

DIVES.

EXEMPLVM I.

Diues cattis apparētibus ad inferna deducitur, sed paupercula vidua moritura à beata Virgine consolatur.

Qvidam parochiæ præerat presbyter in seculo potens & gloriosus, sed non minus vitijs, quam diuitijs plenus: hic sub cura sua habebat diuitem nobilem, & pauperculam viduā: qui vno tempore decumbētes, respōsum mortis acceperunt in semetipsis. Vocatus est presbyter vt morientem diuitem visitaret, & accepta cōfessione, data communione, exituram animam Deo commendaret: qui de rapienda solummodo lana, non de oue curanda sollicitus, vt diuitis nuncium vidit, ire festinauit. Intrauit palatium, penetrauit cubiculum vbi iacebat diues, purpura & serico circundatus, auro & gemmis ornatus, super plumarum mollitiem resupinatus. Ibi inuenit circumstantem multitudinem, seductoria adulatione diuiti solatia persoluentem, coniux, & filij, atque omnis familia Dominum lamentabantur. Sed & quam plures ex ipsis ad rapiendam hæreditatem suspensi, licet verbotenus mortem audaciæ, & præsumptionis damnarent, eam tamen tacito cogitationum æstu præcabantur citius venire, & hominem de medio tollere. Itaq; presbyter secretū petijt, & qualemcumq; confessionem extorsit. Deinde sessione firmata nūmi captator, charitatis affectum simulans compati cœpit, & condolere, quærere quid vellet, quæ pars corporis grauius se haberet. Inter ancipites gladios securitatem, & pacem falsus propheta pollicebatur, verbisque mēdacibus liniebat parietem cui Dominus ruinam minabatur. Interim superuenit quidam ex parte viduæ, qui diceret eam in extremis agere, & christianæ salutis remedia postulare. Sed presbyter cum se totum daret ad lactandum peccatorem, nihil respondit. At diaconus propè assistens, pro muliere desolata ad cor eius loquens, ait: Grande nobis piaculum, & fœminæ periculum, si nostra negligentia sine confessionis, & sacri mysterij participatione eam migrare contigerit. Requiretur enim à manibus nostris sanguis ouiū nostrarum quæ nobis à

Deo iusto iudice creditę sunt, nec minus pauperum, quàm diuitum curam habere nos oportet, nec minorem de illis, quàm de his rationẽ sumus redditur i. Properemus ergò, ne nostra culpa sine viatico hinc paupercula illa recedere cõpellatur. Cui felle cõmoto presbyter ait: O sani capitis cõsilium, pro vili vidua nobilem relinquere patronũ! Ne turberis, inquit diaconus, ego si iubes infirmã visitabo. His fauente presbytero, diaconus discessit citò, sumptaq; salutari hostia ad viduæ tuguriũ peruenit, quæ rebus quidem vacua, sed bonis operibus plena, super humũ duram, & paruo stramine constratam collidebat membra ieiunijs exesa. Ille itaq; interno lumine oculos leuans, famulæ, Christi in cœno iacenti vidit existere excubias de cœlo. Mater .n. Iesu Maria assistebat cum choro virginali, quæ præferebat linteolum, & vultum ægrotantis à sudoribus mundans, satagebat circa frequens ministeriũ. His visis diaconus stupens, stetit eminus. Sed cœli regina suo filio toto corpore in terrã prostrata, adorauit eũ cũ suis virginibus. Quib⁹ erectis, data fiducia, vir Dei intrauit. Maria etiã sedem parante, ac ne timeret hortante, sedit, confessionem viduæ accepit, communionem dedit, & psalmis obitũ eius præmuniuit. Deinde cũ gaudio ad domum diuitis properauit, astansq; in limine vidit nigros cattos circumuallantes lectum diuitis. Quos miser ille vidẽs, & nimis infestos sentiens, fugiebat, clamans: Tolli te cattos, tollite, misero subuenite. Vnus tandem æthiops voce minax, vultu terribilis, vncũ quem manibus gestabat, faucibus immersit peccatoris. Infelix anima nullum in tota conuersatione sua refrigerium conscientiæ reperiens, pauet & trepidat, miserum mors paulatim occupat. Denique æthiops ille furens vnicũ violenter de palpitantibus faucibus extrahit, & ille horribilem dãs vocem, infelicem spiritũ dedit. Irruerunt cæteri complices, & peccatricem animam flagris & vulneribus afficiẽtes, immergunt in locum tenebrarũ, & lacum mortis æternæ. Cùm hoc aspiceret diaconus, tremor tenuit eum, & cadẽs factus est in mentis excessu, Sed mox ei apparens mater regis gloriæ, Ne timeas, inquit, charissime, nõ tibi diabolica nocebit malignitas, cui parata est beatitudo cœlestis. His blanditijs recreatus, post quam ad se rediijt, consolatrici suæ gratias rependit, & ex his reuelationibus non parũ profecit. (Vincent. Beluacensis. spec. Hist. lib. 7. cap. 96.

EXEMPLVM II.

Diuites frequẽter solicitudinibus laniantur, cùm pauperis liberis animis dulce melos ad sidera fundunt.

QVidam diues & valdè pecuniosus habebat domum suam maximã, coniũctam tugurio pauperis cuiusdam laboratoris. Cùm aũt diues in loco suo, & camera præ saturitate & sollicitudine torqueretur, nec posset dormire, audiebat pauperem iuxta igniculum suum cum pueris lætãtem, & per residuum noctis in pace dormientem, vsquequò manè dum vxor sua vix excitaret eũ à somno ad laborẽ. Quod audiens diues inuidens eius lætitię, cogitauit, quod eum faceret participem sollicitudinum & miseriarũ suarum. Et surgens de nocte apperuit ostium domus pauperis, quod non erat multum seratum, & bursam pecuniæ appendit ad ostij cauillam, quam manè inueniẽs pauper & vidẽs, quod erat pecunia, noluit ire ad laborẽ solitum timens, ne sibi furaretur pecunia, sed gemẽs & sollicitus quid inde faceret vt vicini sui, vel vxor sua nescirẽt eũ inuenisse illã, & vnde venisset. Posuit eam in stramine lecti sui, fingens se infirmũ, iacens supra pecuniam vsquequo deliberasset quid inde fa-

defaceret. Et dum per plures dies sic affligeretur, nec cantaret, de nocte intrauit domum eius diues quærens eum. Et cum vxor sua assereret eum infirmũ in renibus. Ego, inquit, scio vnde curem eum. Et accedẽs ad eum ait ei in secreto: Redde mihi pecuniam meam, quam in tali loco accepisti, alioquin faciam te suspendi. Qui timens reddit pecuniam, & recuperauit solitam lætitiam. (Collector speculi. Vide etiam tit. Delitiæ exemplo 5.

EXEMPLVM III.

Latomus quidam mediocribus opibus rectè vtitur, ditatus opprimit pauperes, omnia perdens ad pristina pietatis officia redijt.

Legitur quod quidam Eremita hospitatus apud quendam Latomum inuenit, quod vnam partẽ lucri sui expendebat in necessitates suas, aliam in eleemosynas, tertiam in hospitalitatem. Cùm autem egressus est ad cellam, & rogaret vt Deus ei bona sua multiplicaret, quia ea ita bene expendebat, responsum est ei, quod fortè ei non expediret. Illo autem non adquiescente licet pro eo fideiubente concessum est ꝙ petebat. Nã in mane Latomus cũ causa operãdi murum antiquum frangeret, inuenit magnum auri thesaurum, quo accepto factus est familiaris Imperatoris & Balliuus, & magnus pauperum oppressor. Quo facto Eremita raptus ad iudicium, vidit Angelos de Latomo conquerentes. Quibus respondetur quod fideiussor respondebit. Stupefactus Eremita supplicabat beatam Virginem, vt eum iuuaret. Quæ impetrauit vt Eremita ad eum corrigendum mittatur. Quod cum facere vellet, nec ei loqui posset, sed ingerens se verberatus fuisset reuersus ad cellam, iterum rapitur ad iudicium, & sicut prius accusatus Regina cum iuuante liberatus est. Mortuo tandem Imperatore, alius succedẽs Balliuum capere voluit, sed ille fugiens, & omnia sua perdens ad pristina officia, & pietatis opera redijt. (Idem.

DOCERE.

EXEMPLVM I.

Luxuria grauiter tentatur de virtutibus superbiens pater, & ad sæculum ire disposuit, sed alios ad virtutem exhortando conuertitur.

Qvidam monachus fuit, qui in eremo hac, quæ præ cæteris interior est, habitabat. Hic dum plures annos in abstinentia perdurasset, & prouectus tempore iam ad senilem venisset ætatem, omni virtutis flore adornatus, ac totius continentiæ magnitudine sublimatus, cùm in oratione & hymnis sedulè Deo deseruiret, tanquam emerito militi suo Dominus remunerationem parat: vtpote qui corpore adhuc positus instar angelorum, incorporeæ vitę officijs fungeretur, dignum iudicans annonam cœlestem præbere ei in deserto, qui cœlestem regem iugibus præstolabatur excubijs. Volens ergo etiam Deus in hoc seculo remunerare eius fidele propositum, ad prouidentiæ suæ sollicitudinem eius quotidiani victus reuocat curam. Vt enim cibi visum poposcisset naturæ necessitas, ingrediens speluncam suam inueniebat mensulæ suæ panem suppositum miræ suauitatis, mirique candoris. Ex quo refectus, & gratias diuinæ præstãtiæ referens, rursus ad hymnos, & orationes conuertebatur. Ad quem multæ reuelationes, multęque ei de futuris rebus à Deo præmonitiones fiebant. In his ergò talibus ac tantis profectibus positus, quia quasi gloriari de meritis suis cœpit, & cœlestis

bene

beneficij munus vitæ suæ meritum duxit, continuo subintrat cum parua quadam desidia animi, tam parua quam nec posset aduertere. Post hoc creuit maior negligentia, ita vt tardior fieret ad hymnos, sed ad orationem pigrius surgeret, psalmi quoque ipsi non ea qua prius vigilantia canerentur: sed vbi parum quid exhibitum fuisset soliti ministerij, anima eius quasi nimio labore fatigata & impedita quiescere festinabat, quia sensus eius reprobus effectus de superioribus ad inferiora corruerat, & cogitationes suæ per diuersa eum præcipitia rapiebāt. Erat enim iam in corde suo clandestina quædam turpis ac nefanda cogitatio, consuetudo tamen prior, velut si decursus aquæ etiam cessante remigio adhuc ex priore impetu nauigiū ferat, ita vetus institutio ad consueta hominem officia trahebat: ob quam causam & stare adhuc in suo statu videbatur. Hic ergò cùm post orationes cibum solitò requisisset ad vesperam, ingressus eum locum, in quo reficere consueuerat, inuenit solitò panem mensæ superpositum, ex quo refectus nihil de eorum, quæ in corde suo versabatur, emendatione curauit, neque immutationis suæ damna persensit, & spernentem se minima paulatim casurum non intellexit. Intereà cùm graui iam libidinis incendio stimularetur, & inflammatus turpi concupiscētia raperetur rursus ad seculum, illa interim die cohibuit se, & solita hymnorum, & orationum ministeria ex more persoluit, atque ingressus vt cibum sumeret, panem quidem inuenit mensæ superpositum, sed aliquantulum sordidiorem: admiratus est, & tristis effectus: intellexit enim quod ad ipsum respiceret hoc genus monstri: tamen cibo sumpto refectus est. Die tertio triplicatis vrgeri stimulis cœpit, occupauerunt enim cogitationes eum, quasi iam præsentis, & secum positæ, secumque accubantis imago mulieris, quam & complecti sibi videbatur, & ad turpes vsus habere prostratam. Procedens tamen & sequenti die ad solita psallendi & orādi officia, stabat vagus oculis, & mente captiuus. Cumque solito ingressus ad vesperum requireret cibum, panē quidem inuenit super mensam, sed sordidissimum atque aridissimum, & quasi à muribus & canibus vndiq; corrosū. Tūc ille vt vidit, ingemuit & lachrymas fudit, sed nō ita ex corde nec ita vberes, q̃ posset flammā tāti ignis extinguere. Veruntamen sumit cibū, sed neque quantum volebat, neque quantum solebat. Tunc iterum cogitationes eum tanquam cohors barbarica vndique circumuallant, & ex omni parte in eum tela iaculantur, ac victum, captiuumq; eum ad seculum retrahunt. Exurgens ergo cœpit iter agere nocte per eremum, & tendere ad ciuitatem. Sed vbi dies factus est, ciuitas quidem longè adhuc aberat, ipse verò cùm rapidissimo æstu torqueretur, & fatigaretur, per eremum vndequaq; versus considerare oculis cæpit, & requirere sicubi esset in vicino monasterium. Et cū conspexisset quorundam fratrum cellulam, tendebat illuc, vt apud eos requiesceret. Quem vbi adesse senserunt serui Dei, continuo præcurrunt ei obuiam, & velut angelum Dei excipientes adorant, pedes lauant, ad orationem inuitant, mensam ponunt, atq; omnia secundum diuinum mandatum complent charitatis officia. Verum vbi refectus est, & paululum requieuit, ex more quasi ab eruditissimo patre cœperunt verba ædificationis expetere, ac monita salutis inquirere: interrogare quoque eum, quomodo quis diaboli laqueos possit effugere, aut si quando turpes iniecerit animo cogitationes, quomodo depelli possint & abijci. Tunc ille, vt compulsus est, monita fratribus dare, & salutis eos viam docere, ac de insidijs dæmonum quas

seruis Dei intendunt, facere sermonem, illos quidem plenè & sufficienter edocuit: sibi verò ipsi stimulos cōpunctionis incēdit, & in semetipsum regressus, ait: Quomodo alios ego moneo, & ipse decipior? Aut quomodo alios corrigo, & meipsum non emendo? Age ergo, ô miser, facito ipse prior, quæ facere alios doces. Cumq; huiusmodi increpationibus vteretur ad uersus semetipsum, & intellexisset se miserabiliter supplantatum, valedicēs fratribus cōtinuò se cursu rapidissimo in eremum dedit, & ad speluncā de qua discesserat redijt, prosternens se Domino in orationem, & dicens: Nisi Dominus adiuuisset me, paulo minus habitasset in inferno anima mea. Et iterū: Paulominus fui in omni malo, & paulominus cōsummauerunt me in terra. In hoc verò completum est, quod ait scriptura: Frater Fratrem adiuuans exaltabitur sicut ciuitas munita & fortis. Post hæc verò permansit omni vita sua in luctu & lachrymis, videns se diuinitus sibi concessum cœlestis mensæ beneficiū perdidisse. Cœpit enim in labore rursus, & sudore vultus sui manducare panem suum. Conclusit enim se intra speluncam, atq; in cinere & cilicio iacens, tamdiu lugens, flensque permansit in orationibus, donec assistens ei Angelus Domini diceret ad eum: Suscepit Dominus pœnitentiam tuam, & repropitiatus est tibi: sed caue ne vltra elatus decipiaris, venient autem ad te fratres, quos tu ipse docuisti, deferentes tibi benedictiones, quas suscipere ne recuses, & sumens cum eis cibum, gratias age Deo tuo. (In vita Ioannis Ægyptij eremitæ, ex vitis patrum.

EXEMPLVM II.

Docere alios quidam viam vitæ etiam sub vitæ suæ perditione nō potuit.

Beniamin in Diaconū idem Persarum Imperator comprehendens clausit in carcere. Cumq; duo trāsissent anni, superuenit legatarius Romanorum pro alijs causis acturus. Et dum agnouisset, postulauit à Rege vt dimitteretur diacon9. Porrò Rex iussit vt pmitteret Beniamin, quia nulli Magorum doctrinam Christianā prædicare præsumeret, & dimitteretur exire. Tunc legatarius quidem custodire Beniamin quæ Rex præceperat cōpromisit, Beniamin aūt audiēs monita legatarij: Impossibile est, inquit, non me participare lumen alijs quod ipse percepi: quanto enim supplicio dignus sit qui talenta abscondit, sacra euangeliorum testatur historia. Sed Rex tunc horum nihil agnoscēs, iussit eum absolui à vinculis. At ille prædicare nullatenus quiescebat, & capiens eos qui ignorantiæ caligine tenebantur, intelligibili luci iugiter offerrebat. Cumq; trāsisset annus, Regi gesta illius nunciantur. Tunc deductum ad se, negare iussit quem adoraret Deum. Verum ille requisiuit à Rege, dicens: Quo dignus honore est, qui suum relinquens regnum inuadere studuerit alienum. Cumq; dixisset Rex, morte, nouissimoq; supplicio: sapientissimus vir ille respōdit: Quid ergo non iuste patiatur homo, qui factorem, mundique creatorem deserens, vnum conseruorum suorum deificare voluerit, & debitum illi cultum isti magis obtulerit. His sermonibus Rex accensus, viginti clauos acui, & totidem vnguibus digitorum manū atq; pedum eius præcepit infigi. Cumq; hoc suppliciū ab eo derideri conspiceret, alium rursus calamum acutū in eius femore, vnde humana origo descendit, iussit immitti. Cumq; crebrò eijceretur, & rursus induceretur, ineffabiles ei dolores operabatur. Post hoc verò supplicium impius atq; ferox virgā magnā spinis vndiq; plenam per eius meatū iussit induci, & sic spiritū fortissimus decertator emisit. (Nicepho. l. 10. Tripar. hist. c. 33.

EXEM-

EXEMPLVM III.

Sodomiticus quidam nobilis canonicus repentina morte præuentus clamauit, Væ illi, qui me hoc docuit.

ADolescens adhuc sodalem habebam in scholis parilium studiorum, charum valde, pudicum & bonum: sed heu postmodum à magistro quodam suo per huius crimẽ vitij deprauatum. Admonitus autem per me & alios amicos & familiares suos, cur ipse tantæ nobilitatis vir, talis turpitudinis infamiam pateretur, cessauit ille pluries, sed semper iterũ in pristinum labebatur. Ad hunc igitur euentum damnabilem res nefanda peruenit. Venerunt ad eum in ciuitatem in qua erat canonicus, viri nobiles, consanguinei eius, & apud eum hospitati sunt, cum multo seruientiũ comitatu. Facta autem cœna cum se locatis hospitibus, iuuenis sopori dedisset, clamare cœpit, & auxilium fortiter inuocare. Ad Domini sui clamorem clientes turbati surgunt, & rationem nullam in eius clamoribus aduertentes, concanonicos & Decanum accersunt. Concitus ille venit, ad lectulum resider clamitantis, confiteri iuuenem peccata adhortatur, & diuinum, non humanum, auxilium inuocare. Hæc cùm Decanus ei magnis vocibus inclamaret, tandem, post diutinam Decani clamantis vocem, eum terribilibus oculis inspexit, dicẽs: Væ illi qui seduxit me. Ad quid, ad quid super me diuinum auxilium inuocabo? Ecce iam video patulum infernũ, præsentes dæmones, & ad rapiendum me terribiliter inhiantes. Cumque oẽs vt potius cruce se signaret, cùm lachrymis inclamarent, ille quasi nihil aduertens, clausis oculis auertit faciẽ, & cum diris clamoribus animã exhalauit. (Th. Cantipr. lib. 2. c. 30. parte 8. de propriet. Apum.

EXEMPLVM IV.

Humilis Pachomius à puero nõ erubuit discere, quomodo mattas texere oporteret.

INgressus aliquando Pachomius quoddam monasterium, venit post orationem ad fratres qui psiatos operabantur, sedensq; cum eis cœpit & ipse texere. Transiens autem puerulus qui constitutus erat ad obsequiũ eius, qui septimam faciebat, intendit texẽtem beatum Pachomium, & dicit ei: Non bene pater operaris. Alio modo abbas Theodorus intexit. Et mox consurgẽs ait ad puerum. Ostende mihi quomodo texere debeam. Et cùm didicisset ab eo, sedit rursus ad opus suum mẽte tranquillus, & in hoc facto superbiæ spiritum comprimens. Nam si secundum carnem quantulumcumq; saperet, nequaquam pueri monitis adquiesceret, sed potiùs increpasset eum, quod vltra ætatem suam loqui præsũpsisset. (Ex vita S. Pachomij §. 47. Vide etiam tit. Castitas exemplo 11.

DOCTRINA.

Doctrina simplici S. Episcopi Philosophus conuertitur, qui nullis Doctorum virorum argumentis potuit ad fidem inflecti.

CVm in Niceno concilio esset confessorum magnus numerus sacerdotum, oẽs Arrij nouitatibus aduersabantur. Fauebant verò ei viri in quæstionibus callidi, & ob id simplicitati fidei aduersi. Quantam verò virtutẽ habebat simplicitas fidei, etiam ex his quæ ibi gesta referuntur agnoscimus. Etenim cũ pro studio religiosi Imperatoris Constantini ex omni terra sacerdotes Dei coissent, opinione cõmoti physici, & dialectici, valde nobiles &

biles &

les & opinatissimi conuenerunt. In quibus quidam insignis in arte dialectica per singulos dies cōflictus summi certaminis cum Episcopis nostris viris ęque in dialectica non improbabiliter eruditis mouebat, & fiebat ingens spectaculum conuenientibus ad audiendum doctis & literatis viris, nec tamen vllo genere philosophus cōcludi à quoquam poterat, aut constringi. Tanta etenim dicendi arte obiectis quæstionibus occurrebat, vt vbi maximè putaretur astrictus, velut anguis lubricus laberetur. Sed vt ostenderet Deus, quia non in sermone regnum Dei, sed in virtute cōsistit, quidam ex confessoribus simplicissimæ naturæ vir, & nihil aliud sciens, nisi Christum Iesum, & hūc crucifixū, inter cæteros auditores Episcopos aderat. Qui cum vidisset philosophum insultantem nostris, & callida se disputationum arte iactantem, poscit ab omnibus locum, dicēs velle se paucis cum philosopho sermocinari. Tum vero nostri, qui simplicitatem viri, & imperitiam sermonis dumtaxat, nossent; pauere cœperunt, & velut pudorem quendam pati; ne fortè apud callidos homines risui efficeretur sancta simplicitas: perstitit tamen senior, & hinc mouit sermonis exordium. In nomine, inquit, Iesu Christi philosophe, audi quæ vera sunt. Deus vnus est, qui fecit cœlum & terram, quique homini quem de limo terræ formauerat, spiritum dedit, vniuersa quoq; quæ non videntur, virtute verbi sui creauit, & spiritus sui sanctificatione firmauit. Hoc verbum ac sapientia, quem nos filium dicimus humanos miseratus errores ex virgine nascitur, & per passionem mortis à perpetua nos morte liberauit, ac resurrectione sua æternam nobis contulit vitā, quem expectamus iudicem omnium, quem credimus esse venturum. Credis hæc ita esse philosophe; At ille, velut si nunquam vllum sermonem contradicendi didicisset, ita obstupefactus virtute dictorum, mutus ad omnia, hoc solum potuit respondere: Ita sibi videri, nec aliud esse, quàm quod dixerat. Tum senior: Si hæc, inquit, ita credidisti, surge, sequere me ad ouile Dominicum, & huius fidei suscipe signaculum. Et philosophus conuersus ad discipulos suos, & ad eos qui audiendi gratia conuenerant, Audite, inquit, ô eruditi viri: Donec verbis mecum res gesta est, verba verbis opposui, & quæ dicebantur dicēdi arte subuerti. vbi verò pro verbis virtus processit ex ore dicentis, non potuerunt resistere verba virtuti, nec homo aduersari potuit Deo. Et ideo si quis vestrum potuit in his quæ dicta sunt sentire quæ sensi, credat Christo, & sequatur hunc senem in quo locutus est Deus. Ita philosophus christianus effectus tandem gratulatus est se victum. (Euseb. lib. 8. cap. 3.

EBRIETAS.

EXEMPLVM I.

Ebrius curialis cum iuuencula, quam ex baptismate susceperat, fornicatus gehennalibus flammis exuritur.

QVidam curialis in Valeriana prouincia sanctissimo Paschali sabbatho iuuenculam cuiusdam filiam in baptismate suscepit. Qui post ieiunium domum reuersus, multoque vino inebriatus, eandem filiolam suam secum manere petijt, eamque nocte illa (quod dictu nefas est) perdidit. Cumque manè facto surrexisset, reus cogitare cœpit vt ad balneum pergeret, ac si aqua balnei lauaret maculam peccati. Perrexit igitur, lauit, cœpitque trepidè Ecclesiam ingredi. Sed si sancto die ad Ecclesiam non iret, erubescebat homines: si verò iret, pertimescebat iudicium Dei. Vicit itaque humana verecundia, perrexit ad Ecclesiam, sed tremebundus ac pauens

ac pauens stare cœpit, atque per singula momenta suspectus qua hora immundo spiritui traderetur, & coram omni populo vexaretur. Cumq; vehementer timeret, ei in illa missarum celebritate quasi aduersi nihil contigit. Qui lætus exiuit; & die altero Ecclesiam iam securius intrauit. Factúque est vt per sex continuos dies lætus ac securus procederet, æstimans quod eius scelus Dominus aut non vidisset aut visum misericorditer dimisisset. Die autem septimo subita morte defunctus est. Cumque sepulturæ traditus fuisset, per longum tēpus videntibus cunctis, de sepulchro eius flamma exiuit, & tam diu ossa eius concremauit, quousque omne sepulchrum consumeret, & terra quæ in tumulo collecta fuerat defossa videretur. Quod videlicet omnipotens Deus faciens, ostendit quid eius anima in occulto pertulit, cuius & corpus ante humanos oculos flamma cō sumpsit. Qua in re nobis quoque audientibus hoc exemplum formidinis dare dignatus est, quatenus ex hac cōsideratione colligamus, quid anima viuens ac sentiens pro reatu suo patitur, si tanto ignis supplicio etiam insensibilia ossa concremātur. (Gregorius dialog. li . 4. cap. 32.

EXEMPLVM II.

Ebriosi sacerdotis corpus sacrorum locorum sepultura indignum indicatur.

Sacerdos quidam impius, ebrietati & luxuriæ deditus miserrime de hoc sæculo migrauit, cuius corpore in cæterorum sepulto barathro sacerdotum, vt eius punitio cunctis innotesceret ad exemplum, subsequenti nocte tantus in ecclesia eiusdem cœmiterij fuit strepitus, quod rumore nimio in illa commorantes, excitati pauore ingenti, velut amentes ad ecclesiam cucurrerunt. Stant itaque omnes circa ecclesiam, strepitus vehementes, campanarūq; sonitus audientes, sed minimè quid vidētes, diuinam exorant clementiam, quatenus cur ista fiant debeat reuelare, sed nullum exauditionis sentiunt adiuuamen. Diluculo hoc cessante cuncta quæ fuerant in Ecclesia reperiunt reuoluta, & quasi vndique flammis ignium violata. Ad hoc eiusdem ciuitatis, scilicet, Candię, pontifex orationes indicens populo, quid sequenti nocte eueniat præcepit expectari. Ne nimijs succumbam verbis, sequenti nocte duplex strepitus, & pauoris tribulatio est secuta: Qua de re repletus populus amaritudine, & dolore, cernens nullum sibi à Domino adiutorium euenire sicut vulnerati (q in monumentis proiecti dormiunt) existebant. Die autem elucescente omnib⁹ in ecclesia pro orationibus congregatis, gloriosus Hieronymus subitò septies sole splendidior, in Ecclesiam veniens, ad altareq; gradiens cunctis videntibus, & mirantibus, per horam fortè sub silentio permanens ostupēti populo, hæc propter sacerdotis illius miserrimi cadauer, sacris indigne locis conditum ad terrorem peccantium contigisse intimauit. Mandans vt cadauer miserum tartareis post resurrectionem omnium mansionibus deputandum dissepultum flāmis traderent protinus concremandum, alioquin incœpta pestilenia non abiret, & sic ab intuentium oculis est inuisus. Quod vt ordinarat, lætabundus populus protinus adimpleuit, & beato Hieronymo laudes præcipuas persoluendo, pestis postea cessauit. (Ex Epistola Cyrilli ad Augustinū litera E.

EXEMPLVM III.

** Quidam horribili modo ab ebrietate, & in ea à blasphemijs auocatur.*

QVidam fuit iudex, & potator pessimus: habens tamen vxorem valdè deuotam, qui die noctuq; potabat, habens vitam valdè periculosam; sed mulier Deū orabat quatenus eū à tali potatione auocaret, dedit eleēmosynam: orabat feruenter. Accidit vna nocte quod plenus potu, à popina rediret, & transiens per cœmeterium. Cum autem esset in cœmeterio impegit pedem in lapidem, aut truncum. Tunc ex impatientia cœpit maledicere Deo, & B. Mariæ virgini: iurando per membra Christi, transiēs modicum vltra: iterum offendit tibiā in quodam ligno, tunc altiùs blasphemauit Christo, & eius Matri: iurando per apostemata, & vulnera Christi. Cùm iterum modicum iret, impegit tertiò pedem in ligno, tunc execrabiliter clamauit blasphemando, & maledicendo Deo, & B. Mariæ Virgini, & omnibus Sanctis, dicens: Maledictus sit Deus, & Christus cum Matre sua; maledicti sint omnes Sancti in regno cœlorum. Tunc mox ei apparuit imago cuiusdam hominis mortui, stans ante eum, in horribili, & terribili specie, cum serpentibus, bufonibus, & alijs vermibus, in corpore scaturientibus. Ille verò illi horribili spectaculo perterritus. Dixit: quis es tu? cui ille: quod ego tu eris. Ille autem in sua ebrietate animatus dixit: Venies mecū ego te inuito ad cœnam. Respondit ille, vade, & sequar te. Cùm autem venisset ad domū suam, dixit vxori, & familiæ suæ, quòd quendam inuitasset, quem non deberent intromittere: & præcepit, vt ostiū clauderetur. sicut & fenestræ. Sedente illo in mensa, fores pulsauit inuitatus, quem noluit intromittere. Secundò cum tanto pulsauit strepitu, vt tota domus tremeret & aperiens ostium, domum in tàm horribili specie intrauit, dicens: inuitasti me, ecce adsum: ego comedam tecum. Tūc ex timore (excepto eo) omnes fugierunt. Tu, inquit, inuitasti me ad cœnam tuam: & ego inuito te ad cœnam meam: tertia die venies tali hora, & sic disparuit. Altera die dolore, & timore tactus, omnium peccatorum suorum confessionem instituit: Adueniente autem hora indicta, raptꝰ est, & deductus cum corpore, & anima ad loca infernalia, vbi vidit omnia genera tormentorum, scilicet, potatorū & gulosorum. Dixit verò mortuus Iudici: Ecce prandium, & cœna mea, comede nunc mecum serpentes, bibe sulphur, picem, & ignem. Ille quasi præ timore, & horrore pœnarum semi mortuus, reductus est ad locum, vndè assumptus fuerat, & apparuit canus, decrepitus, & quasi mortuus: qui posteà nunquam risit, sed semper lachrymatus est, & strictissimam vitam assumpsit, seq; emendauit. Vtinam sic contingeret omnibus ebriosis, qui etiam se emendarent, & pœnitentiam agerent. (Gotschalcus Holen ordinis Eremit. D. August. parte æstiuali serm. 30. litera F. Vide etiam tit. Angelus exemplo 6. & tit. conuersio, exēplo 7.

ECCLESIA.

EXEMPLVM I.

Ecclesiam violare volentes Longobardi à dæmone possidentur.

COrpus huius sancti viri dum in beati Laurētij martyris oratorio esset humatum, super sepulchrū eius rusticus quidàm arcam cum frumento posuit, nec quantus, qualisque vir illic iaceret perpendere, aut venerari curabat. Tum repētè turbo cœlitus factus, rebus illic omnibus in stabilitate sua manentibus, arcam quæ

super-

superposita sepulchro eius fuerat, extulit, longeque proiecit, vt palam cũcti cognoscerent quanti esset meriti, is cuius illic corpus iaceret. Eandem Valeriç Prouinciam Longobardis intrantibus, ex Monasterio Reuerendissimi viri Equicij in prædictum oratorium, ad sepulchrum eius monachi fugerunt. Cumque Longobardi sæuientes oratorium intrassent, cœperunt eosdem monachos foras trahere, vt eos, aut per tormenta discuterent, aut gladijs necarent. Quorum vnus ingemuit, atque acri dolore commotus, clamauit. Heu Sancte Equici, placet tibi, vt trahamur foras, & non nos defendas! Ad cuius vocem protinus sæuientes Longobardos immundus spiritus inuasit, qui corruentes in terram tamdiu vexati sunt, quousq; hoc, cuncti etiam qui foris erant Longobardi, cognoscerent, quatenus locum sanctum temerare vlterius non auderent. Sicque vir sanctus cum discipulos defendit, etiam multis postmodũ remedium illic fugientibus præstitit. (Gregorius Dial. lib. 1. cap. 4.

EXEMPLVM II.

Ecclesiam tempore orationis exiẽs monachus à dæmone trahitur, sed virga percussus à beato Benedicto emendatur.

IN vno autem ex Benedicti monasterijs quæ circumquaque construxerat, quidam monachus fuit, qui ad orationem stare non poterat: sed mox vt se fratres ad studium orationis inclinassent, ipse egrediebatur foras, & mente vaga, terrena aliqua & transitoria agebat. Cumque ab Abbate suo sæpius fuisset admonitus, tandem ad virum Dei ductus est, qui ipse quoque eius stultitiam vehementer increpauit, & ad monasterium reuersus, vix duobus diebus viri Dei admonitionem tenuit. Nam tertio die ad vsum proprium reuersus vagari tempore orationis cœpit. Quod cũ seruo Dei ab eodem monasterij patre quem constituerat, nunciatum esset, dixit: Ego veniam, eumque per me emendabo. Cumque vir Dei venisset in idem monasteriũ, & cõstituta hora expleta psalmodia sese fratres in orationẽ dedissẽt, aspexit quòd eũdẽ monachũ, qui manere in oratione nõ poterat, quidam niger puerulus per vestimẽti fimbriã foras trahebat. Tũc eidem patri Monasterij Põpeiano nomine, & Mauro Dei famulo secretò dixit. Nũquid nõ aspicitis, quis est qui istũ monachũ foras trahit? Qui respõdẽtes dixerũt: Nõ. Quib[us] ait: Oremus vt vos etiã videatis, quem iste monachus sequitur. Cũq; per biduũ esset oratũ, Maurus monachus vidit, Põpeianus autẽ eiusdẽ Monasterij pater, videre non potuit. Die ergo alia expleta oratione, vir Dei oratoriũ egressus, stãtẽ foris monachũ reperit, quẽ pro cęcitate cordis sui virga percussit. Qui ex illo die nihil persuasionis vlterius à nigro iã puerulo pertulit, sed ad orationis studiũ immobilis permãsit. Sic quẽ antiquus hostis dominari nõ ausus est in eius cogitatione, ac si ipse percussus fuisset ex verbere. (Idẽ Cap. 5. lib. 2.

EXEMPLVM III.

Somnolentiæ sub horis nimis indulgens à dæmone equitatur, & turpis apostata efficitur.

ERat in monasterio Cisterciẽsi Euersabensi iuuenculus quidam Henricus nomine, Argentinensis natione, robustus & vegetus corpore, sed spiritali macie fœdus, & debilis corde, quales heu nostris temporibus multos videmus & dolemus, plus formidãtes tẽporaliter macerari, quàm gehennæ supplicijs deputari. Qui iuuenis licet in cunctis obseruantijs ordinis segnitiei & inefficaciæ à cæteris fratribus notaretur grauius tamen in executione diuini seruitij delinquebat, quod modis omnib[us] negligebat, cum vtriq; multis alijs validi[us] id exe-

qui potuisset: & insuper sacrarum vigiliarum collectam quasi causa infirmitatis & doloris frequenter deserere solebat, atque ad repausandam miseram carnem cubitum ire non erubescat. Huius detestabilem negligentiam venerabilis prior paterna solicitudine nunc quidem publicè, nūc verò priuatim monēdo, obsecrando, redarguendo, sanare cupiebat, sed frustra, ipso quippe pluris æstimante carnis suæ commodum, quàm animæ requiem. Accidit interea vt idem dissolutus frater laboris & disciplinæ fugitans stationem vigiliarum sicut solebat deserens, choro exiret, quatenus infirmorum matutinis quanto breuius posset dictis, voluptati carnis suæ cubitum se collocando satisfaceret. Dominus autem volens ostendere solicito priori quàm iusto zelo moueretur, quantaq; esset pernities negligentiæ, vel potius contemptus, & superbiæ fratris illius, aperuit oculos eius, viditq; fratre illo de stallo se mouente, & ante gradum altaris solum capite modicum quod inclinante, ostiumq; chori egredi festinante, teterrimum dæmonem collo eius insilientem, ipsumque vsque ad introitum infirmitorij miris modis gesticulando, atque cachinnando, vt verbo inusitato, inertiæque digno loquar, equitantem. Post modicum verò de infirmitorio egredientis humeris ferus agitator rursus insilijt, & tāquam vere irrationabile iumentum capistro socordiæ tractum, flagello turpissimæ mollitiei vsque ante spondam lectuli, in qua malo suo pausare gestiebat, deduxit. Denique quia nullus corrigere valet eum qui timorem Dei neglexit, miser ille optimi prioris quæ de eo vidisset intimantis monita spernens, nec claustralis disciplinæ rigorem, nec salutem superficietenus tenere curauit, sed sessoris sui mortifera consilia secutus, ordinem deseruit factus apostata vilis, vt in falsis bonis, vel potius corruptionibus huius mundi duceret dies suos, & in puncto ad inferna descenderet. (Ex lib. de Illust. viris ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM IV.

Ecclesiam exeuntem populum ante finem diuinorum Ioannes Eleemosynarius exiens & ipse inter eos sedens correxit; & quomodo in ecclesia loquentes cohibebat.

LIbenter habuit Patriarcha vt populus in Ecclesia perseueraret, vna enim dierum volens multos refrænare, vt non egrederentur post solutionem sancti Euangelij de Ecclesia, & ociosis sermonibus pro oratione vacarent, quid fecit? Reliquit mox postquam lectum est euangeliū Ecclesiam, & ipse exijt, & sedit cum turba. Omnibus verò obstupescentibus, dixit ad eos: Fili vbi oues, illic & pastor. Aut intrate intro & ingrediar, aut manete hic & hic manebo. Ego propter vos descendo ad sanctam Ecclesiam, nam poteram facere mihimet missas in Episcopo. Semel ergò & bis fecit hoc ipsum, & erudiuit in hoc plebem magnificè & emendauit. Timebant eum ne iterum idem faceret eis ille: Loqui autem in sacrario neminem permittebat: sed in conspectu omnium foras mittebat eum qui loquebatur, dicens: Si siquidem vt orares venisti huc, in hoc mentem tuā, & os tuum vacare exopto. Si verò propter locutionem, scriptum est: domus mea, domus orationis vocabitur, noli ergò eam facere speluncam latronum. (Ex vita Ioannis Eleemosinarij § 42. & 43.

EXEMPLVM IV.

Ecclesiam frequentans diues efficitur, laborioso vicino eiusdem officij ad indigentiam perueniente.

DVobus calciamenta facientibus, & iuxta se laborantibus, vnus quidem habebat filios multos, & vxorem, & patrem, & matrem. Vacabat verò Ecclesiæ sine intermissione, & omnes propter Deum alebat de arte sua. Alter autem in quamuis doctior illo esset, eo quod non permaneret in ecclesia, sed etiam dominicis diebus laboraret, nec seipsum tãtum nutrire valebat. Inuidebat ergò iste vicino suo, & vna vice non sufferens inuidiam, dicit ei cum ita Vnde tu sic diues factus es? ego verò vacans plus quam tu arti meæ in paupertatẽ deueni. Dicit ergò ei volens facere cum vacare ecclesiæ, Inuenio prætiũ in terra, & inde paulatim diues factus sum: sed si vis semper voco te, veni mecum, & quicquid inuenerimus accipies dimidium. Cum ergò ille adquiesceret, & sequeretur eum euntem ad ecclesiam, sine intermissione benedixit ei Deus, & diuitem fecit. Propter hoc ergò sanctus Patriarcha fecit illum bonum consiliariũ Presbyterum tanquam dignum, erat enim lector. (Ibid. §. 48.

EXEMPLVM V.

Ecclesiæ locum fabulationibus profanãtium à dæmone sacerdos peccata scribi vidit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidam sacerdos deuotus qui celebrata missa retro altare vidit diabolum scribentem in pergameno longissimo. Cumque pergamenum ei deficeret cœpit cum dentibus ampliare more sutorum, vt maiorem posset recipere scripturam. Ad quem accedens sacerdos in virtute Iesu Christi, diabolo præcepit vt in pœnitentia populi diceret quid ibi scripsisset. Respondit dæmon: Hic scripsi omnia peccata, mendacia, detractiones, aspectus in pudicos, cogitationes immundas, vanitates, & omnia peccata populi tui quæ hodie in ista ecclesia commiserunt, quia hęc facta in ecclesijs multùm Deum offendunt, & lætificant nos inimicos Dei. Tunc sacerdos assumpto pergameno, & peccatis lectis populo nunciauit. Cumq; admonitionem sacerdotis perfecte fuissent confessi, illa tota scriptura fuit de pergameno deleta. Et sic dæmon confusus recessit. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum. Vide etiam tit. Dedicatio. Tit. Arrianus & tit. Dedicatio exemplo 2. tit. Conuersio. exemplo 21. Et tit. Capitulum.

ELEEMOSYNA.

EXEMPLVM I.

Mercedem suam in hac vita recipere noluit, qui dominis suis inuitis annuam pensionem soluit.

DIcebant sancti seniores patres de quodam monacho iam seniore in Scythiæ eremo commanente, quia seruus quorundã erat, & per singulos annos descendebat de eremo in Alexandriam, vbi commanebant Domini eius, deferẽs eis pensionem, sicut solent serui facere Dominis suis. Sed Domini eius magis reuerentiam pro timore Dei habentes circa eum, honorabant occurrentes, & salutantes eum, petentesq; eum vt pro eis Dominum exoraret. Ille autem mittebat aquam in peluim, & festinabat lauare pedes Dominis suis, cum omni humilitate obsequium eis cupiens exhibere. Ipsi verò non adquiescebant, vt pedes eorum ablueret, sed dicebant ei: Noli beatissime pater

grauare animas nostras. At ille respondens, dicebat: Ego seruus vester sum, Nam vos dominos meos omnipotens constituit, & gratias ago domino vestro quia dignati estis me permittere vt seruiā Deo viuo & vero, creatori, ac dominatori cœli, & terrę, & ideo detuli vobis pensionē seruitutis meæ. Domini autem eius contendebant nolentes accipere quam detulerat pensionem. Respondens autē monachus: dixit eis: Si nolueritis accipere pensionem meam, ita decreui vt non reuertar in eremum, sed hic in præsenti permaneo, & seruio vobis. Hęc audientes Domini eius acquieuerunt suscipere pensionem, ne contristaretur, sed vt magis reuerteretur ad loca eremi in cellam suam. Illud autem quod in pēsionem suam etiam nolentibus dabat dominis suis statim vt accipiebant pauperibus erogabant. Interrogantes autem eundē seniorem fratres, dixerunt ei: Obsecramus te pater, vt dicas nobis, cur cum tanta intentione pro seruitio tuo pensionem etiam nolentibus, & nimis resistentibus tibi dominis ingessisti. Ad hoc respondens senior, dixit eis: Ego fratres ideo festino pro seruitio quod tanquam dominis meis debeo, pensionem per singulos annos adimplere eis, vt quicquid iam cum Domini adiutorio in ieiunijs, & orationibus, seu in sanctis vigilijs, vel in omni opere spirituali Christo Domino adiuuante laborauero, hoc mihi in æternam vitam & salutem animæ meæ proficiat: ne forsitan si pensionem pro seruitio meo minimè intulero, iam totus spiritualis labor meus ad illorum mercedem proficiat, qui me permiserūt Christo Domino seruire, & spiritualiter cōuersari. (Ex lib. sententiarum patrum. §. 16.

EXEMPLVM II.

Eleemosynam datam à sancta Melania abbas Pambo noluit numerare, vt eam multo melius Dominus numeraret.

RETulit mihi beata Melania, quia in primis cùm aduenissem de Roma Alexandriam, & audissem de abbatis Pambo virtutibus Isidorū referentem (qui etiam perduxit me in solitudinē ad visitādū sanctos patres) obtuli ei vasa argentea trecentarum librarum, deprecans eum vt de rebus meis acciperet ad erogandum pauperibus. Ipse verò sedebat, & texebat de folijs palmarū sportellas. Benedixit autem me dicens: Dominus Deus tribuat tibi mercedem. Et dixit dispēsatori suo Theodoro: Suscipe, & dispēsa hoc in omni Lyba, & insulis fratribus: hæc enim monasteria magis indigent. Præcepitq; ei nulli in Ægypto dare, eo quod abūdātior esset prouincia. Ego aūt stabā expectās quasi honorari, aut glorificari super quod obtulerā, & nihil audiens ab eo dixi: Vt scias Domine quantum est, trecenta pondo sunt. Ipse verò nec respiciēs me, respōdit dicēs: Cui obtulisti hoc, filia ponderare opus non habet. Qui enim ponderat montes, & omnem molem terræ, multo amplius nouit quātitatē huius argēti. Si enim mihi hoc dedisses, bene mihi diceres quātum est, si autem Deo obtulisti illi qui viduæ minuta non despexit pauperis, nec tuam oblationem tradet obliuioni. (Palladius vita. 10.

EXEMPLVM III.

Eleemosynam dandam pauperibus potius quàm amicis, & ecclesijs, abbas Pastor asseruit.

ITem frater quidam interrogauit abbatem Pastorem dicens: Dimissa est mihi hereditas quid faciam ex ea? Dicit ei abbas pastor: Vade, & post tres dies veni, & dicam tibi. Venit autem sicut præfiniuit, & dicit ei senex: Quid tibi habeo dicere frater: Si dixero tibi da eam Ecclesiæ, clerici sibi faciunt conuiuia ex ea: si autem dixero, da eam parentibus tuis, non est tibi merces: si autem dicā da pauperibus, securus eris. Quicquid ergo vis, vade, fac: ego causam non habeo. (Ex lib. Doctrinæ Patrum nu. 19.

EXEMPLVM IIII.

Eleemosynam tribuens pauperibus senex abundauit panibus, quando tenax frater ad indigentiam duram peruenit.

SEnex quidam cum alio fratre agebat communem vitam. Erat autē senex ille misericors. Contigit autem vt fieret fames, & cœperunt quidam venire ad ostium eius vt acciperent agapem: senex verò omnibus venientibus ministrabat panem. Videns autem frater quod fiebat, dicit seni: Da mihi partem meam de panibus, & quod vis fac de parte tua. Senex autem diuisit panes, & faciebat more solito eleemosynam de parte sua. Multi autem concurrebant ad senem, audientes quia omnibus daret. Videns autem Deus propositum voluntatis eius, benedixit panes. Frater autē ille, qui acceperat partem suam, & nulli dabat, cōsumpsit panes suos, & dixit seni: quoniam modicū est adhuc quod habeo de panibus meis abba, suscipe me ad communem vitā. Et dixit ei senex: Quomodo vis facio & cœperunt simul esse, & communiter viuere. Facta est iterum penuria victualium, & veniebant iterum indigentes, vt acciperent agapem. Contigit autem vna die, vt intraret frater ille, & videret quia defecerūt panes: venit autem & pauper postulans agapem, senex verò dixit fratri illi: da ei panem, & dixit: Iam non habeo pater. Et dicit senex: intra, & quære. Ingressus autem frater attendit, & vidit repositionem, in qua panes haberi solebant, repletam panibus. Quod cùm vidisset, timuit, & tollens dedit pauperi: atque ita cognoscens fidem, & virtutem senis, glorificauit Deum. (ibidem nu. 12.

EXEMPLVM V.

Eleemosynam simoniaci sacerdotis Stephanus abbas nullatenus acquieuit suscipere.

ERat abbas Stephanus religionis, paupertatis, & disciplinæ regularis ardētissimus amator, & fidelissimus æmulator, etiam antequam abbas fieret. Memini enim me audisse magistrum Petrum Cantorem Parisiensem virum iustissimum, atque doctissimum referentem de abbate isto Stephano Cisterciensi, quod cùm ei quadam die nunciatum esset à suo cellario, nihil haberi in suo monasterio vnde vel vna die illa fratrū paucitas sustentari posset, respondit: Sternite nobis duos asinos Qui cùm strati fuissent, fecit secum ascendere cōuersum vnum, & iussit ei vt in quodā vico panem mendicaret ostiatim ad opus fratrū. & ipse similiter in alio faceret: Et postq̄ sic fecissent, ad vnū locū quē ei designauerat, cōuenirent. Factum est ita, Tunc ecce abbas videns saccum conuersi multo pleniorem quam suū, subridendo ait: Vbi médicasti

casti vt video in crassiori palea collegisti, quàm ego, vbi obsecro collegisti? quis tibi plus donauit? Respondit conuersus: Presbyter ille quem optimè nosti, sacculum meum impleuit ferè solus totum. Quod audiēs abbas ingemuit, & ait: Væ tibi quare ibi aliquid accepisti: nesciebat, quod presbyter ille ibi simoniacè ordinatus sit & quod accepit, est lepra & rapina: Viuit Dominus, quod de omni quod dedit nobis nil gustabimus: absit enim quod peccatum illius, comedamus, & nobis incorporemus. Cōuocatisque pastoribus ouium, qui nō longè erant, totum conuersi saccum in sinus eorum euacuauit. (Ex speculo hist. Vincentij Belu. lib. 26. cap. 2.

EXEMPLVM VI.

Eleemosynam ab Epiphanio per illusionem ficta morte recipere volēs vera morte defungitur.

QVidam etiam pauperes studentes Epiphanium arte deludere, vt eis aliquid daret, dum iter ageret vnus eorum supinū se prostrauit in terra, alter stabat quasi mortuum deflens, nec habens vnde eum sepelire potuisset. Epiphanius autem superueniens orauit, vt sub quiete dormiret, & sepulturæ necessaria præbuit, simulque consolatus est flētem, dicens: Quiesce filia lachrymis, non enim fletu resuscitari poterit, est enim ineuitabile quod euenit. Cumq; discessisset Epiphanius, cœpit ille pulsare socium vt surgeret. Et cùm hoc semel, & secundò fecisset, dicens: Surge, hodie tuis laboribus epulemur, & ille penitus non sentiret, cognoscens verè mortuum, concurrit ad Epiphanium flens, & petens vt eius socium suscitaret. At ille consolatus est eum, hortans ne ferre grauiter quod euenerat, non tamen defunctum denuò suscitauit. Hoc enim credo prouidè gestum, vt ministri Dei non facilè deludantur. (Ex Eccles. & trip. hist. lib. 9. cap. 48.

EXEMPLVM VII.

Eleemosynam Comes Carnotensiū dās, seipsum vsque ad camisiam spoliauit.

ILlustris Domina Alcidis Carnotēsium ac Blesensium Comitissa mihi de auo suo retulit, dicens: Nobilissimus ac potentissimus in Baronibus Galliæ Comes Carnotensium ac Blesensium Theobaldus, liberalissimus omnium suo tempore extitit in donando, Iste hyeme media quæ tūc solito magis inhorruit, per viam cum multitudine transiens, obuium habuit pauperem nudum. Quo clamante, respondit Comes: quid petis; Cui pauper: Da mihi cappam quam habes indutam. Nec mora, Comes extractā cappam pauperi dedit, dicens: Si quid vis amplius, petas. Et pauper: Da & supertunicale quod habes. Quo statim habito tunicam petiuit, quam vt Comes dedit, remansit in lineis, Cui pauper: Vides, inquit- ò Comes, quod caput habeam rasum, & nudum, da [illegible] pileum. Tunc Comes paululum e[illegible]bescens (caluus enim erat) nunc, [illegible]quit charissime, nimis insisti[illegible] hoc ipse carere non possum. [illegible]cto, relictis vestibus, pauper [illegible] Comes verò de equo cadens, [illegible]mentabilem planctum, & c[illegible]pore pŏstea tale quid cauēs, [illegible] tenti tribuit (Thom. Canti[illegible] propriet. Apum lib. 2. cap[illegible] 14.

EXEMPLVM VIII.

Eleemosynam ob vanam gloriam [illegible]les faciens pereuns inferni pœna dānatur,

NOn multi anni sunt elapsi quod quidā ditissimus ministerialis

Ducis Bauariæ defunctus eſt. Nocte autem quadam caſtrum, in quo vxor eius dormiebat, ſic concuſſum eſt, vt terræ motus fuiſſe videretur. Et ecce oſtio cameræ in qua illa iacebat, aperto, quodam gigante nigerrimo cum capillis impellēte, maritus eius ingreſſus eſt. Quem cum vidiſſet, & nouiſſet ad ſe illum vocans, ſuper ſedile lecti ſui reſidere fecit. Nihil vero territa, eo quod frigus eſſet, & ille ſola camiſia indutus fuiſſet, partem operimenti ſui ſcapulis eius ſuperpoſuit. Quem cum de ſtatu ſuo interrogaſſet, multum triſtis reſpondit. Pœnis verè æternis deputatus ſum. Ad quod verbum illa valdè mutum territa, reſpondit: Quid enim eſt quod dicitis? nonne eleemoſynas magnas feciſtis? oſtium veſtrum peregrinis omnibus paruit, non proſunt vobis beneficia iſta? reſpondit, Nihil mihi proſunt ad vitam æternam, eo quod ex vana gloria, & tamen ex charitate illa à me facta ſunt. Quem cum de alijs interrogare vellet, iterum reſpondit: Conceſſum eſt mihi tibi apparere, ſed non licet morari. Ecce ductor meus diabolus foris ſtat, expectans me. Si enim omnia folia arboris verterentur in linguas, tormenta mea exprimere non poſſent. Poſt hoc euocatus, & impulſus, in eius abceſſu totum caſtrum, vt prius concutitur, voces eiulatus eius diutius audiuntur (Cæſarius lib. 11. cap. 19.

EXEMPLVM IX.

Eleemoſynam faciens ſanctus Ioannes Eleemoſynarius centum numiſmatum ligaturam recepit, & ipſam miſericordiam in ſpecie virginis vidit,

LOquebatur ſanctus Ioannes Eleemoſynarius his qui ei confidebant. Cum eſſem (inquiens) in Cypro adhuc iuuenis quaſi annorum quindecim, vidi vna noctium in ſomnis puellam quandam cuius ſpecies ſuper ſolem ſplendebat, ornatam ſuper omnem humanum ſenſum. Quæ venit, & ſtetit ante lectum, & pulſauit me in latere. Expergefactus vidi eam, & ęſtimaui eam eſſe mulierem. Figura ergò crucis ſignatus, dixi ei: Quis es tu, & quomodo auſa es intrare ad me Dominum dormientem? Habebat & coronam de oliuarum ramis ſuper caput ſuum. Tunc illa hilari vultu, & ſubridendo dicit mihi. Ego ſum prima filiarum Regis. Cumque hoc audiuiſſem ſtatim adoraui eam. Tunc dicit mihi: Si me poſſideres amicam, ego te ducerem in conſpectu Imperatoris. Etenim nemo habet poteſtatem apud eum ſicut ego. Ego quippe feci eum in terris hominē fieri, & ſaluare homines. Et hæc dicens diſparuit. Ego itaque in me reuerſus intellexi viſionem, & dixi. Crede quia compaſſio & eleemoſyna eſt, & ideò habebat in capite ex oliuę folijs coronam. Etenim veraciter cōpaſſio, & benignitas erga homines Dominum carne veſtiri fecit. ſtatim ergò veſtiui me, & nullum domus meæ excitans, in Eccleſiam abij. Erat enim iam aurora. Et cum item obuiaui fratri frigore vexato, & expoliaui me indumento caprino, & dedi ei, dixitque intra me: Ecce in hoc ſciam ſi vtique vera ſit viſio, quam vidi, an dæmoniaca. Et veritate atteſtante nondum Eccleſiam intraueram, & ſubito obuiat mihi quidam albis indutus veſtibus, dans mihi ligaturam centum numiſmatum dicens: Accipe hoc frater, & diſpenſa vt vis. Ego autem præ gaudio ſtatim hæc ſuſcipiēs: reuerſus ſum volens ei reddere ligaturam illam, quaſi nihil indigens, & amplius non vidi aliquem. Tunc dixi veraciter, non erat phantaſia. Ex illa ergo hora ſæpe dabam confratri aliquid, dicens: Videbo ſi mittat mihi Deus vt dixit centupla. Et cum tētaſſem Deum malè faciens, & ſatisfa-

ctum esset mihi diuersis modis, dixi: Cessa misera anima tentando Deum. Thesaurus enim diuitiarum Dei immensus est, plusque Deus potest dare, quam tu distribuere. (Ex vitis patrum, p. 1. in vita S. Ioannis Eleemosynarij §. 8.

EXEMPLVM X.

Eleemosynam vni pauperi beatus Ioannes Eleemosynarius pluries dedit, dicens: Ne fortè Dominus meus sit.

QVidam peregrinorum videns tantam eius compassionem, voluit tentare eum. Et indutus vestimento veteri, adijt eum euntem ad visitandos infirmos, qui in hospitali iacebant, Bis enim per hebdomadam, vel ter ibat illuc, & dicit ad eum: Miserere mei, quoniã captiuus sum. Dicit Ioannes datori suo: Da ei sex numismata. Deinde cum hæc accepisset vadit & mutat habitum, & obuiat ei aliunde, & procidit ei dicens: Miserere mei, quia coarctor. Dicit denuò Patriarcha datori: Da ei sex aureos uũmos. Cũ ergo isset, dicit ille distributor ad aurẽ Patriarchæ. Per orationes tuas Domine idem ipse accepit secundo, fecit verò seipsum Patriarcha tanquam nesciret. Venit itaque tertio idem accipere, & tetigit Patriarcham qui aurum ferebat significãs, quod ipse esset. Tunc respondit ei: Dei amicus ille veraciter misericors: Da ei duodecim numismata, ne fortè Christus meus sit & tentet me. (Ibid. §. 9.

EXEMPLVM XI.

Eleemosynam daturus Serapion, vestimenta, Euangelium, & seipsum vendidit.

VAlde diligebat eloqui Ioannes Patriarcha de actibus sanctorum Patrum, & eorum qui eleemosynæ cultores fuerunt. Vnde vna dierũ recitat de vita sancti Serapionis: quia inuenitur amictum suum dedisse ego no, & iterum paululum processisse, & illic cuidam frigus patienti obuiasse, & illi tunicam præbuisse, & quia nudus sedebat tenens sanctum Euangelium interrogatus à quodam. Quis te expoliauit Abba? Demonstrans sanctũ euangelium, ait, iste. Et alio tempore hoc ipsum euangelium vendidit, & dedit eleemosynam. Discipulo autẽ suo dicente: Abba euãgelium vbi est? Respondit: Crede fili hoc quod dicitur mihi, vende quæ habes, & da pauperibus, ipsum vendidi, & dedi eis: vt in die iudicij habeamus fiduciam abũdãtiorem ad Deum. Alio autem tempore vidua quædam ab eodem sancto Serapione eleemosynam petijt, quia esuriebant filij eius, & non aliud habente eo Serapion tradidit ei se, vt vendaret eum Mimis, quos & christianos fecit in paucis diebus. Hæc legens sanctus de sancto Serapione, & miratus sancti industriam totus lachrymis infectus, vocans omnes proprios dispensatores legit eis omnia de sancto Serapione, & dicit ad eos: Vę, væ, ô christiani, quid' pdest homini colloquenti de actionibus sanctorum Patrum? Credite mihi quia vsq; hodie putabã, quia vel aliquid facerem dans quas habere possum pecunias, nesciebam autem quod & seipsos venderant quidam, compassione superati. (ibid. §. 3.

EXEM-

EXEMPLVM XII.

Iudicans temerariè Ioannes eleemosinarius monachum sororem mulierē circumducentem, à Domino pro errore reprehenditur.

SVper honorabat quidam semper monachicum schema sanctus Ioannes, & colebat, & compatiebatur vbi maximè respiciebat monachū corporalibus vtilitatibus coangustatum. Habebat autem & hoc super multos præcipuum, quia accusationem qualemcumque siue mendacem, siue veracem non suscipiebat contra aliquem circumamictū monachico habitu. Semel enim euenit eum ex immissione quorundam criminatorum pertulisse aliq.d tale quodā monacho circumeūte in ciuitate cū vna puella iuuencula, & petente eleemosynam per dies aliquot, quidam qui hoc viderant scandalizati sunt, existimātesq; quod mulier eius esset attulerunt Patriarchæ, contra eum querelas dicentes: Propter quid Girouagus iste angelico habitui monachorū derogat circumducens secum istam mulierem: Mox ergo Dei famulus volēs prohibere contra Deum commissa peccata tanquam qui ad hoc officium à Deo esset prouectus præcepit mulierē quidem flagellis cædi, & separari ab eo, ipsum autem verberari, & in carcerem secretè retrudi. Dum verò cum omni celeritate iussio sancti in opus prodiret, non parcentes ei, cæciderunt eum grauiter Ecclesiæ defēsores. Apparuit autem ei nocte per visum monachus, ostēdens, ei dorsum suum putrefactū dicens ei: Ita placet tibi Domine Patriarcha, crede mihi hac vna vicē errasti vt homo, & hæc dicens discessit ab eo. Manè verò facto recordans visionis noctis sedebat super lectum suum mœstus, mittit itaque statim & conuocat per cancellarium suum monachum de loco in quo erat reclusus, cogitans intra se si simile esset ei qui noctu sibi apparuerat. Cum ergò venisset cum labore multo (neque enim propter plagas moueri poterat) vultum eius vidēs Patriarcha remansit sine voce immobilis non valens loqui, solum autem manu sua innuit, vt sederet propè se in lectulo suo. In semetipsum ergò reuersus rogauit monachum præcinctum linteo, vt sine verecundia dispoliaret se quatenus videret dorsum eius, si ita esset sicut in somnis viderat, vix ergo suasus, vt id ageret dispoliauit se. Cum ergo dispoliaretur vt monstraret dorsum suum sancto, per admirandum Dei consilium solutus est quo erat indutus amictus, & cecidit in terram, & viderunt eum omnes esse eunuchū, sed quia recēs erat nulli existebat hoc manifestū. Videntibus ergo eum omnibus, & sancto Pontifice, & maximè dorsi eius pernitiosa verbera mittens mox abiecit qui hunc inconsideratè tractauerunt. Venerabilissimo autem monacho dixit cum ignorantia se in eum peccasse, & in Deum verum, & admonens eum. Non, inquit, fili ita sine custodia in ciuitatibus conuersari eos oportet, qui sancto Angelico vestro indumento circumamicti sunt, maximè & fœminam circumducere ad scandalum videntium. Tūc monachus cum magna humilitate rationē reddebat sancto, dicens. Crede Domine nō mentior, Gazæ erā ante paucos dies hos, & exeūte me de ciuitate vt venirē, & salutarē sanctum Abbā Cirū, obuiat mihi hæc bene visa puella foris portam vespere iam incumbente, & occurrens ad pedes meos rogabat, vt mecum ambularet, dicebat enim se Hæbræam esse, & velle fieri Christianam, & cœpit adiurare me verbis horribilibus, vt nō dimitterem perire eam. Timens itaque ego iudicium Dei, sumpsi eam æstimans quod non mitteret tentationem sathanas spa-

spadonibus, Nesciebam vero, quod nemini parcat, igitur veniētibus nobis, sanctissimè per orationem perficientibus baptizaui eam ad sanctū Abbam Cirum & circuiui cum ea in simplicitate modicum exposcens sūptum, quatenus inducerem eam in monasterium. Cùm hæc audisset Patriarcha, dixit: Pape quot absconsos seruos habet Deus, & nescimus nos humiles? & narrauit his qui præsto erant visionem quam viderat noctu de eo, & protulit. Patriarcha centum numismata de manu daturus ei. Dei autem amicus ille verè monachus non passus aliquid accipere, ex eis, dignū memoria locutus est verbum ad Patriarcham dicens: Ego non postulo Domine hoc, monachus enim si fidē habet, horum non indiget. si autem horum eget, fidem non habet. Quod maximè amplius satisfecit omnibus qui audierant, quod seruus Dei esset. Genu ergo flexit Patriarchæ, & exijt in pace. Ex tunc igitur plus honorabat & hospitio recipiebat monachos, & bonos amicos Christi, & æstimatos malos, & ędificauit mox xenodochiū seorsum, & appellauit hoc receptaculum omnium monachorum. (Ibid. §. 24.)

EXEMPLVM XIII.

Tentatus quidam de auaritia, se nesciente iussit dari eleemosynam, & eò amplius ditescebat, quo plus tribuebat.

SI vero aliquando audiebat sapientissimus Patriarcha quoniam eleemosynator est talis adducebat eū in hilaritate seorsum, & dicebat ei, Quomodo factus es eleemosinator, naturaliter an ipsum te violenter cogens? Vnde quidam qui ab eo interrogantur verecundati occultabāt quidam autē dicebant. Propter quod, vnus interrogatus à sancto respondit ita. Crede mihi domine, quia nihil do, aut facio boni, veruntamen hoc ipsum quod facio, & præbeo ex quibus Deus & orationes tuę largiuntur ita facere assueui. Eram prius valde immisericors & crudelis, & semel damna pertuli. & in paupertatem deueni. Cæpit cogitatio mea dicere mihi. Verè si esses eleemosynator, nō relinqueret te Deus. Statui ergò per singulos dies dare quinque æreos nūmos pauperibus, & cùm cæpissem dare, statim sathanas prohibebat me dicens: Verè quinque nummi isti sufficiunt domui ad olera, aut ad balneū percipiendum. Et statim tanquam fide faucibus natorū meorum priuarē eos nihil dabam Cùm ergò vidissem, quod superaret à vitio, dico puero meo: Per singulos dies furari me nesciente quinque nummos, & da eleemosynam. Ille verò benefaciens cœpit furari decem, quandoque, & fili quam. Cùm vidisset autem quia benedicebamur, cœpit & tremisses furari & dare. Semel itaque admirans benedictionem dixi ei. Verè multùm profuerunt fili quinque nummi illi, volo ergò vt des decem, tunc dicit mihi & puer subridendo: Vade, & ora pro furtis meis, nam vere hodie non haberemus quem māducassemus panem. Sed si est fur iustus ego sum. Tūc ergo dixit quoniam tremissa assueui domine de animo dare. Ædificatus ergò sanctus valde, dixit ad eum: Crede mihi, quia multas conuersationes patrum legi, tale aliquid non audiui. (Ibidem §. 38.

EXEMPLVM XIIII.

Eleemoſyna ſcutellæ argenteæ, quam beatus Gregorius naufrago dedit, promoueri in Papam promeruit.

QVadam vice dum in monaſterio ſuo Gregorius cui Abbas præerat quædam ſcriptitaret, Angelus Domini in ſpecie naufragi ſibi adfuit, ſibique miſereri lachrymabiliter poſtulauit. Cum igitur Gregorius ſex argenteos ſibi dari feciſſet, & abijſſet, eadem die iterum redijt, ſeque multa perdidiſſe, pauca vero recepiſſe perhibuit, Qui cum ab eo totidem argẽteos recepiſſet, iterum tertia die reuerſus miſereri ſibi importunis clamoribus poſtulauit. Sed Gregorius cùm à procuratore ſui monaſterij didiciſſet, nihil dandum præter ſcutellam argenteam, quam mater ſua cum leguminibus mittere ſolebat in monaſterio remanſiſſet. illam ſtatim dari præcepit. Quam ille libenter accipiens lætus abſceſſit. Hic autem Angelus fuit, ſicut ipſe eidem poſtmodũ reuelauit. Nam cùm iam Papa eſſet effectus, quadam die præcepit cancellario ſuo, vt duodecim peregrinos vel pauperes ad prandium inuitaret. Qui pergens iuſſa compleuit. Dum autem ſimul diſcumberent intuens Papa numerauit. Et accerſito cancellario cur contra iuſſionem ſuam tertium decimum inuitare præſumpſerat, inquiſiuit. Quos cancellarius numerãs & tantum xij. inueniens ait: Crede mihi pater. non ſunt niſi xij. Aduertit ergo Gregorius virum propiùs diſcumbentem vultum crebro mutare, & nunc ſe adoleſcentem, nunc vero vetulum ſub quadam veneranda canicie ſimulare. Finito cõuiuio illum in cubiculum induxit vehementer adiurans, vt ei ſe, nomenque ſuum prodere dignaretur. Qui reſpondens ait: Et cur interrogas de nomine meo quod eſt mirabile; Veruntamen ſcito quia ego ſum naufragus ille cui ſcutellam argenteam tribuiſti, quam tibi miſerat cum leguminibus mater tua. Et hoc tibi pro certo ſit cognitũ, quia ab illo die quo mihi hoc dediſti, deſtinauit te Deus Eccleſię ſuę pręſulem fieri, & Petri Apoſtoli ſucceſſorem. Cui Gregorius & tu quomodo hoc noſti, quod tunc me dominus Eccleſiæ ſuæ Præſulem fieri deſtinauit? At ille: Quoniam Angelus, inquit, eius ſum. Et remiſit me tibi Dominus vt te ſemper debeam protegere, & omne quod petieris per me apud ipſum valeas impetrare. Statimque ab eo diſparuit. (Ex vita B. Gregorij Papæ lib. 2. nu. 23.

EXEMPLVM XV.

Eleemoſyna de iniuſtè acquiſitis facta nec veniam, nec gratiam promeretur.

LEgitur in vita ſancti Launomari Carnotenſis, quod eidem vir nobilis Et moadus in anguſtia conſtitutus miſit xl. ſolidos obnixè petens, vt interceſſionis eius meritis ſpes ei ſalutis à Deo præſtaretur. Qui accipere recuſans, tandem tamen latore perurgente ſuſcepit. Ingreſſuſque oratorium orationem fudit, vt oblatio viri acceptabilis fieret in cõſpectu Dei, & ſuper altare pecuniam depoſuit. Grandique ſtudio vnumquemque nummum apprehendens manu reuoluebat, & genu ſæpius flectens orabat. Tandemq; vnum ſolidum quem in ſpiritu mundum, & nõ ex rapina adquiſitum cognouit, vſibus ſuis retinuit. Reliquos autem gerulo tradidit, & ait: O homo pecunia iſta iniqua eſt, & diuinam nõ poteſt mutare ſententiam, ſed nec peccatorum remiſſionem impetrare, nam victimæ impiorũ abominabiles ſunt Domino. Sic ille reuerſus ad Dominum

suum adhuc eum viuentem reperit. Sed morbo inualescente ab hac luce est abstractus.(Vincent.lib.21.c.84.

EXEMPLVM XVI.

Eleemosynario Arnulpho porci in mandato taciturnitatis obediunt.

LEgitur in vita sancti Arnulphi de Bruxella monachi Cisterciensis Conuersi Villariensis, quod quodam tempore cùm in Grãgia (cui certum nomẽ est) moraretur, id officium impositum fuit ei, vt famulo sibi adiuncto quotiescunq; necesse esset fruges saccis impositas, ad monasterium carrucaret. Iterumq; in eiusdem saccis panes qui fratribus Grangiæ certis per hebdomadam diebus sufficere possent reportaret. Cõtigit autem die quadam eum cum curru frugibus onerato ad monasterium deuenisse. Cũq; ante molendinum saccis ac frugibus euacuatis currum suum exonerasset, cum eodem curru ad proximam Grãgiam (quę noua curia dicitur) profectus est. Vbi cùm negotium pro quo illuc ierat explesset, etiam duos porcos quos à prælato suo licentiatus dare pauperibus proposuerat, in duobus saccis includens ora saccorũ ligauit, eisque in curru locatis ad monasteriũ remeauit. Cumque iam portæ monasterij appropinquaret, eidemque porci tãquam animalia inquieta importunè grunnirent, timens vir Dei ne fortè quisquam huiusmodi occasione in suspitionem laberetur, brutis animalibus tanquam ratione vtentibus locutus est dicens: Audite porci, audite verba mea, si displicet in oculis Dei ne sicut proposui in vsus pauperum vos expendam, licentiam habete grunniendi, sicut & facitis. Si verò gratũ est, & acceptabile Deo meo, vt per me de carnibus vestris auida pauperum reficiatur esuries, pręcipio vobis in nomine Domini, vt penitus ab hoc importuno grunnitu cessetis. Res mira: cõtinuò porci illi qui diu, multumq; intra saccos clamitauerãt, præcipientis obedientes adiurationi, atque imperio grunnire cessauerunt. Tunc vir Dei silentibus porcis monasterium ingressus ad pistrinum vsque perrexit, vbi saccos suos panibus impleuit. Quod dum factum fuisset, & iidem sacci super porcos iactarẽtur, qui in duobus saccis inclusi habebantur, miro modo ac si mortui essent inciтari ad grunnitum minimè potuerũt; quoniam Dominus noster omnipotens, qui precibus famuli sui eos quodammodo obmutescere fecit, nõ nisi permissione eiusdem naturalem eius grunnitũ reddidit. Igitur panibus onerato curru, in viam suam profectus est. Cumq; iam longè remotus esset à muro monasterij, porcis suis licentiã grunniendi (sicut antea consueuerãt) verbo reddidit, qui statim inquietudine solita clamorem emittentes, donec ad Grangiam ventum est, grunnire & clamoribus insanire non cessauerunt. Eosdem autem porcos sicut proposuerat pauperibus dedit. (Ex Gausuino de Bossu Cantore Villariensi.

EXEMPLVM XVII.

Eleemosynam dans diaconus sancti Germani duorum denariorum ducentos denarios repente recepit, trecentos recepturus, si tres denarios, vt iubebatur, dedisset.

LEgitur in vita sancti Germani Antisidiorensis Episcopi, quod cum pauperes sibi occurrissent eleemosynam postulantes, quæsiuit à diacono quãtum haberet in sumptibus. Qui tantum tres denarios se habere respondit, quos sanctus Germanus pauperibus erogari mandauit. Diaconus vero, quasi prouidus de futuris duos tantum solidos erogauit, & vnum serua-

seruauit. Cum verò ambularent equites in via eis occurrerunt rogantes Germanum, vt Dominum suum cum familia sua tota ægrotantem dignaretur misericorditer visitare, offerentes sibi ducentos solidos, quos ipse mittebat, petentes vt eos acceptare dignaretur. Tunc sanctus Germanus ait: Diacone, accipe quæ tradũtur, & intelligere fraudem fecisse pauperibus. Si enim tres denarios pauperibus erogasses iam nunc trecentos solidos recepisses. Perrexit ad domum militis, & omnes infirmos in ea sanauit. (Vincentius lib. 20. hist. cap. 13.

EXEMPLVM XVIII.

Eleemosynam tribuens in propria persona pauperibus Ludouicus Rex Frãciæ dixit: Hi sunt stipendiarij, qui pro nobis pugnant.

Ludouicus Rex Franciæ dixit optimum verbũ, cum pauperes essent congregati in curia sua expectantes eleemosynam, & crederetur quod ipse dormiret in camera sua alijs dormientibus ipse exiuit de camera sua solus cum vno famulo portante maximam quantitatem denariorum, quam in habitu scutiferi distribuebat manu sua egenis, & largius eis quos credebat magis egere. Quo completo; cum ipse retruderet se in cameram suam, occurrit ei frater quidam, qui hoc de fenestra inspexerat dicens ei: Domine Rex, ego bene vidi factum vestrum. Cui Rex satis verecundè ait: Isti sunt stipendiarij, qui pro nobis pugnant contra aduersarios nostros, & seruant nobis regnum Franciæ in pace, quibus nos soluimus stipendia vt meruerunt. (Collector spec.

EXEMPLVM XVIII.

Eleemosynas largißimas tribuens Tyberius Imperator bina vice thesauros absconditos meruit inuenire.

Legitur etiam in Chronicis Imperatorum quod Tyberius secundus christianissimus Imperator, qui imperauit anno quingentesimo octogesimo, largissimè dedit eleemosynas, in tantum vt etiam imperatrix ipsum reprehendit & arguit. Cui ipse dulciter respondit, quod non deberet turbari, quia Dominus abundanter deberet prouidere, quod & fecit. Nã quadam vice ambulans in palatio suo (cuius pauimentum fuit ex lapidibus diuersimode artificialiter sculptis) vidit inter alios vnum cui signũ crucis fuit insculptum. Et stans dixit hæc & similia verba: Ecce signum crucis, quod pingimus in frontibus nostris, positum vt pedibus conculcetur. Et præcepit statim illum lapidẽ erui, sub quo inuenit alium lapidem, & sub illo tertium cum simili signo. Et cum omnes tres lapides essent eruti & amoti, inuenit plus quam mille centenarij auri, & postea in loco illo inuenit etiam thesaurum maximum. Sic autem centuplum recepit in hac vita, æternam expectans in futuro. (Paulus Diaconus. lib. 8. hist. de Tyberio Constantino.

EXEMPLVM XX.

Eleemosynam largißimam quatuor millibus pauperum tribuens Erdicius vocem audiuit cœlestem.

Legitur in Chronicis, quod cum Erdicius Romanorum Senator esset in Burgũdia agẽs rẽpublicã Romanorum tempore Theodosij Imperatoris, cum fames maxima Burgũdiam oppressisset, congregauit apud Lingos

Lingos quatuor millia pauperum, vel amplius, qui non poterant habere vnde sibi famis tempore prouiderent, & pauit eos ibi quam diu malũ tempus durauit, quo cessante, fecit eos ad loca sua cum vehiculis deportari, & audiuit vocem de cœlo dicentem sibi: Erdici tibi & semini tuo panis non deficiet in æternum, quia me in famis tempore in pauperibus mẽbris meis refecisti. (Gregorius Turonensis lib. 2. hist. Franc. cap. 24.

EXEMPLVM XXI.

Oratione pauperis operarij nisi quidam diues adiutus fuisset, subitanea morte percussus in æternum perisset.

LEgitur de quodam paupere operario, qui panem pro se & pueris suis lucrabatur manibus suis. Accidit autem quadam die vt iret ad locum vbi conducebantur operarij nimis mane. Tunc cogitauit quod iret ad Ecclesiam audire missam & audiuit missam deuotè, rogans Deum vt daret ei lucrari honesto labore suo, ita quod posset se, vxorem, & pueros nutrire in hac vita sine peccato. Et cum deuotione deducebantur operarij nimis tardè, ita quod omnes erant iam conducti. Tunc fuit desolatus sicut ille in cuius domo non erat fortassis panis nec argentum. Et dum tristis de loco cõductionis recederet cogitãs quid posset facere, obuiauit cuidã diuiti Burgensi, qui quæsiuit ab eo cur non erat conductus. Qui dixit ei quomodo sibi contigerat, & quomodo audierat missam, & oblitus erat seipsum ibi. Tunc cogitauit ille diues, quod orationes eius essent bonæ, & dicit ei: Vade iterum ad Ecclesiam tota die, & dabo tibi tantum quantum dabo cæteris operarijs meis, & ora bono corde pro me. Ille autem gaudens ꝙ inuenerat vbi posset lucrari, fuit ibi tota die manibus complosis, & genibus flexis pro diuite rogans Deum, Et diues misit sibi comedere sicut cæteris operarijs. Serò redijt & habuit decem denarios sicut & alij, & adhuc vnum panem vltra. Et cum rediret ad domum suam, & ad pueros suos obuiauit ei Christus in similitudine hominis senis honesti & bene induti, & dixit ei: Quantum dedit tibi diues illa die pro seruitio tuo? respondit: Duodecim denarios, & vnum panẽ. Tunc dixit ei, Vade ad eum; & dic ei quod male soluit, & nisi melius soluat & plus det tibi, malè erit sibi. Tũc ille redijt ad diuitem, & dixit ei: Vnus senex cui obuiaui remittit me ad vos, dicens, quod vos non dedistis mihi sufficientem mercedem, & dixit mihi quod dicerem vobis, quod nisi melius soluatis male erit vobis. Tunc diues dedit sibi quinque Parisienses. Et ille recessit, & iterum obuiauit seni, & dixit quod adhuc non soluerat sufficienter, & quod rediret, & diceret sibi quod adhuc daret: sibi plus. Et tunc ille redijt, & diues dedit sibi centum solidos, & vnam vestem. Et eadem nocte apparuit ei Dominus in visione dicens ei, quia nisi pauper operarius rogasset pro eo, mortuus fuisset illa nocte & damnatus. Tunc ille diues compunctus meliorauit statum & vitam, & cœpit dare eleemosynas largas, & Ecclesias frequentare, & bona opera facere, ita quod postmodum in bono statu mortuus fuit. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXII.

Eleemosynam facere nolens vsurarius, potatus liquefacta pecunia audit dæmones dicentes, aurum sitisti, aurum bibe.

IAcobus de Vitriaco refert, quod cũ quidam fenerator non posset induci à sacerdote suo, quod restitueret totum

totum, vocauit vxorem & filios & amicos, & ait eis: sacerdos dicit quod non possum saluari, nisi restituam totum secundum voluntatem eorum à quibus accepi, sed quicquid, dicat, ego cum Deo faciam pacem, Fecit ergo tale testamentum- Diuisit pecunias in tres partes, vnam dimisit vxori, aliam pueris suis, tertiam reponi fecit in sacco, faciens suos iurare, quod secum eas in sepulchro suo reponerent, vt cum cerneret iudicem si impeteret eum de aliquo; haberet vnde posset ei placari offerendo ei. Eo aũt mortuo & facto vt præceperat, pedissequa dom us facti conscia dixit cuidam, quem amabat, quod si eam in cõiugio duceret, doceret eũ quomodo diues fieret, & cum illo pacto firmato secretum ei reuelauit. Cum autẽ ille venisset de nocte ac aperuisset sepulchrum, inuenis bufones dictæ pecuniæ denarios ardẽtes per os eius proiicientes, & de ventre iterum extrahentes, & iterum reponentes, qui eo viso timuit, & clauso sepulchro fugit factum denuncians. In quo perpenditur qualiter dæmones eius animam in inferno torquebant cum pecunia sua, si sic torquebant corpus eius in sepulchro. Alibi legitur quod dæmones pecuniam in sartaginibus visi sunt liquefacere, & in os defuncti illius refundere, dicentes cum horribili clamore. Aurum sitisti, aurum bibe. Istud bene attendant auari vsurarij, qui spem suam ponunt in pecunia sua. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXIII.

** Eleemosynam præbens, fœneratur Deo.*

CVM in Samo Insula essemus, narrabat nobis venerabilis pauperum cultrix, Maria mater Domini Pauli candidati, dicens: Cum essem in Ciuitate Nisibiæ, erat ibi Christiana mulier virum habens gẽtilem. Erant autem pauperes, habebant quinquaginta numismata, die vero quadam ait vir vxori suæ. Demus hæc numismata fœneratori, vt aliquod solatium ex eis capiamus: ea enim sigillatim consumimus, & deficiunt. Respondens autem illa bona vxor, ait viro. Si placet ex fœnerari, veni demus illa sub fœnore Deo Christianorum. Dicit ei vir eius: Et vbi est Deus Christianorum, vt demus ei? At illa: Ego tibi ipsum ostendam: si enim huic dederis ea, non solum nõ illa perdes; sed & vsuras tibi persoluet, & capitale duplum reddet. Qui ait illi: Eamus, ostende, mihi illum, & demus ei. Illa verò assumens virum suum adduxit in sanctam Ecclesiam, habet autem illa Ecclesia quinque magnas ianuas. Cum autem induxisset illum in Ecclesiæ porticum, ostendit ei pauperes dicẽs: istis si præbueris, Deus Christianorũ ipsa accepit. Isti enim omnes sui sũt. Qui mox gaudio numismata cœpit erogare pauperibus. Reuersique sunt in domum suam. Cum verò post mẽses tres necessitate sumptuum angustiaretur, ait vir vxori suæ: Soror, nihil vt video, daturus est nobis Deus Christianorum ex debito illo, & nũc angustiamur inopiâ, Respondit mulier, & ait illi: Profecto dabit, vade vbi illa dedisti, & exhibebit ea tibi cum omni alacritate. Quo audito, ille currẽs abijt in sanctam Ecclesiam, veniensque in locum vbi erogauerat numismata pauperibus, & circuiens totam Ecclesiam, neminem vidit, qui sibi debitum redderet, nisi solos pauperes denuò sedentes, cum ergo cogitaret in se ipso, cui diceret aliquid, vel à quo exigeret, aspexit antè pedes suos in marmore iacere numisma vnum ex illis, quæ pauperibus ipse erogauerat, inclinansque se, & accipiens illud abijt in domum suam, & ait coniugi suæ: Ecce profectus, sum in Ecclesiam, & crede mihi, mulier, & Deum Christianorum non vidi, vt dixisti,

dixiſti, nulluſq; mihi aliquid dedit niſi quod hoc numiſma ibi poſitum vidi, vbi ego prius erogaueram. Tunc ait ad eum mulier illa mirabilis. Ipſe eſt, qui tibi hoc inuiſibiliter præſtitit: Ille enim inuiſibili poteſtate manus ſuæ diſponit hunc modum: Sed vade, Domine mi, eme nobis aliquid, vt comedamus hodie, rurſusque ipſe prouidebit nobis. Abijt ille, & emit ſibi panem, & vinum, & piſcem, & veniens domum dedit vxori, Quæ accipiens piſcem, cœpit ipſum purgare, exenteransque illum inuenit in viſceribus eius lapidem valdè mirabilem; ita vt miraretur mulier illius pulchritudinem. Non tamen ſciebat, quid eſſet, ſeruatum autem oſtendit reuertenti viro, dicens: Ecce hunc lapidem in piſce reperi. Videns autem & ipſe miratus eſt quidem ipſius pulchritudinem, ignorabat tamen quid eſſet. Cum autem comediſſet, ait vxori: Da mihi lapidem, vt vadam, & vendam illum, ſi quid fortaſſis pretij de illo accipere contingat. Neque enim vt dixi, nouerat & ipſe quid eſſet, vt pote ſimplex & rudis. Tulit itaque lapidem, & abijt ad trapezitam, cuius erat proprium, talia emere, & vendere, inuenitque illum, iam clauſis omnibus egredientem (ad veſperā enim iam dies erat) & ait illi: Vis emere hunc lapidem; Dixit ei: Quid vis, vt tibi pro eo ſoluam? Accipe, inquit, quinque numiſmata, putans autem venditor, quia illuderet ſibi, dicit ei: Et tantum vis pro illo perſolúere? Exiſtimans trapezita quod ita ille per ironiam loqueretur, ait ipſi: accipe decem pro eo numiſmata. Venditor iterum ſe irrideri arbitratus, tacuit. Dicit illi Trapezita: Viginti numiſmata accipe; ille autem tacebat nihil reſpondens; Cum verò ad triginta, quadraginta numiſmata emptor aſcenderet, & ſe daturum ei iuramento affirmaret, cœpit ille amplius lapidem æſtimare. Paulatim verò emptor aſcendens, vtq; ad trecēta numiſmata peruenit, deditq; illi vēdēti. Ipſe igitur dato lapide, acceptaq; pecunia venit ad vxorem ſuam gaudens: Quæ cum videret illum exultantem dixit: Quanto illum vendidiſti? Putabat autem, quod illum quinq; vel decem minutis vendidiſſet. Tunc ille trecenta numiſmata proferens, dedit illa vxori ſuæ dicens: tanto ſe illum vendidiſſe; illa verò ſummam diuinæ bonitatis clementiam admirans, dixit ei: Ecce Deus Chriſtianorum, qualis eſt, quàm bonus, quàm gratus, quàm diues. Vides quia non ſolum quinquaginta numiſmata tibi reddidit, quæ tu illi mutuaſti, ſed paucis diebus ipſa tibi ſextuplicata reſtituit? Agnoſce igitur quia non eſt Deus alius, neque in terra, neque in cœlo, niſi ipſe ſolus. Ille verò miraculo admonitus, cùm experimento didiciſſet, & ipſe veritatem, effectus eſt repente Chriſtianus, & glorificauit Deum, & Saluatorem noſtrum Chriſtum cum Patre, & Spiritu ſancto plurimas referens gratias prouidentiſſimæ vxori ſuæ per quàm vera Dei notitia ipſi in veritate conceſſa eſt. (Pratum Spirituale Sophronij. Cap. 185.

EXEMPLVM XXIIII.

* *Epiſcopus punitur ante mortem, miſereq; vitam finiuit eo quod deſierit eleemoſynam dare, quam dare ſolebant prædeceſſores ipſius.*

LEgitur in chronicis Epiſcoporum Vſnaburgenſis Eccleſiæ quòd fuerit quidam Epiſcopus illius Eccleſia Beno nomine, anno Domini 1068. qui ſtatuit certam ſtipem, & eleemoſynam dari per Epiſcopum propter glires. Interim quòd illæ dabantur, nunquam in illa diœceſi Glires, vel Catti potuerunt conſiſtere. Dū aūt Godfrid⁹ de Arnsberg Epiſcopus, illā eleemoſynā dimitteret, ſtatim

tim glirum copia rediit. Anno Domini 1348. & Episcopus ille miserabiliter vitam finiuit. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini part. æstiuali ser. 29. littera C. Vide etiam tit. Auaritia exemplo 2. Tit. Dare. Tit. defuncti exemplo 13. & tit. Cælestis gloria. exemplo. 9.

EXEMPLVM XXV.

* *Eleemosyna inuito patre data à S. Tychone, multis modis Dei beneficio multiplicata.*

ADmodum puer adhuc S. Tycho, à patre panes acceperat (nam artopola erat) quos in foro venderet, sed puer omnes in egentes distribuit. Quod vbi pater resciuit, indignam rem arbitratus, grauibus puerum conuitijs est insecratus: qui dixit se Deo panes dedisse mutuos, & mox recepturum, eiusque rei syngrapham habere. Et ecce dictum, factũ: granaria quippe mox frumento pleniora sunt reperta, quam tunc erant, cum pater, & post collectam messem horrea impleret, nec inde quicquam, adhuc esset depromptum. (Ex vita. S. Tichonis Episcopi Anathonit. in Cypro, 19. Iunij, in viridario SS. ex græco translato in latinum sermonẽ.

EPISCOPVS.

EXEMPLVM I.

Episcopus ne fieret Ammonius abbas aurem sibi præcidit.

QVoniam supra modum eruditus in omni parte erat Ammonius tam in scientia scripturarum, quam etiam sermonis, dum in quadã ciuitate Episcopus defunctus esset, amatores Ammonij suggesserunt Episcopo Alexandriæ petẽtes, vt Ammonium eis ordinaret Episcopum. Dixit autem eis Archiepiscopus: Adducite mihi eum vt ordinetur Episcopus. Illi autem festinantes perrexerũt cum adiutorio ad eum. Cũm autẽ vidisset se præuentum deprecabatur eos, & cũ sacramento affirmabat non suscipere se ordinem Episcopatus, neq; de eremo egressurum. Illis autem non concedentibus, sed violenter instãtibus, præsentibus eis accepit forsipem, & aurem suam sinistram ab imo abscidit; dicens eis: Vel nunc certi estote quia impossibile est me fieri episcopum, quia lex prohibet debilem in aliquo membro fieri sacerdotem. Tũc relinquentes eum recesserunt. Abeũtes aũt dixerunt Episcopo. Et ait eis Episcopus: ista lex obseruabatur apud Iudæos, mihi autem etiam eum qui nasum abscisũ habet, si adduxeritis, ita tamen ornatũ moribus, vt dignus sit sacerdotio, ordinabo eum. Abeuntes ergo iterum rogabant eum. Ipse autem iurauit, dicens: Quia si me coegeritis, etiam linguam meam, propter quam diligitis me, abscindo. Ita ergo relinquentes eum recesserunt. (Palladius vita 12. Vide etiam tit. Abstinentia exemplo 4.

EXEMPLVM II.

Henricus tertius Imperator clerico, qui exulare, quam euangelium post peccatum præcedenti nocte commissum legere maluerat; episcopatum donauit.

IMperator Henricus tertius habebat clericum satis litteratum, & bonæ vocis, sed vilẽ meretriculam amãtem ardentius. Cum qua nocte quadã solemni volutatus, manè ad missam Imperatoris astabat. Imperator dissimulata scientia mandat ei vt se ad euangelium legendum pararet, quod scil. eius melodia delectaretur. Erat aut diacon' ille. Abnuit ille, vt male

sibi conscius: vrget Imperator vt probaret eius constantiam, ad extremum renuentem parere, iubet à patria exultare. Quam sententiam amplexus continuò recessit, mittitur post eum, qui iam compilatis omnibus, in sarcinulasque compositis, iter maturauerat. Violenter ergò retractus, ante Imperatorem sistitur, qui lætum subridens, probè, inquit, fecisti. Et ego probitati tuæ gratulor, quod timorē Dei pluripenderis, quàm patriā, plus iram Dei, quàm meam: quapropter habeto Episcopatum qui primus in imperio vocauerit, tantum indecenti amori renuncies. (Lib. 25. c. 18. Vincentij in spec. hist.

ERVBESCERE.

Peccare fœmina coram hominibus cum Effrem erubuit, sed coram Deo peccare non erubuit.

TRanseunte aliquando Abbate Effrem, vna prostitura ex immissione cuiusdam cœpit ei blādiri, cupiens eum si posset ad turpem commixtionem inclinare, vel si hoc non posset, saltem ad iracundiam prouocare, quoniā nūquā eum vidit quisquam irascentem, vel litigātem. Ipse aūt dixit ad eam: Sequere me. Cū venisset aūt in locum populosum, dicit ei: Veni huc, sicut voluisti commisceor tecum. Illa autem vidēs multitudinem, dicit ei: Quomodo hic possumus hoc facere in tanta multitudine astantium? Confundimur enim. Ipse autem dixit: Si homines erubescis, quanto magis erubescere Deum, qui reuelat occulta tenebrarum debes. Illa autem confusa, & refutata, recessit absque opere voluntatis suæ. (Ex lib. Doctrinæ Patrum nume. 106.

ESKILLVS.

Eskillus postea Dacorum Episcopus, deinde monachus conuertitur, quem B. Virgo quod non legisset Aue Maria durius increpuit.

VIR magnificus, & cum omni reuerentia nominandus, Eskillus, quondam Dacorum, Archiepiscopus, postea vero humilis Cistercienſis ordinis monachus, cum adhuc esset adolescēs annorum duodecim, transmissus est à parentibus causa studij in Saxoniæ nobilissimam ciuitatem Hildense, mensem, vbi tandem grauissimam incidit in valetudinē. Cumque diu lecto decumberet tandē omnium membrorum, & sensuum officio destitutus est, ita vt ferè mortuus putaretur. Exemptus ergò carnis sensibus, ductus est in spiritu ad quandam mansionem totam interius quasi clibanum ardentem: Ad quā cùm propius accedens, curiosius inspicere vellet, subito erumpens vapor incendij apprehendit incautū, moxq; in illam fornacem flammiuomam traxit inuitum. Qui dum protinus ardere cœpisset, iamque nihil nisi mortem, & ignem æternū sibi superesse cogitaret, ecce miserante Deo apparuit ei in vno diuersorij latere, meatus quidam quasi tramitis angusti, de ostio ad ostium ducens, qui etiam flammis vacuus esse videbatur, quem cernens & spe euadendi animatus, conatu quo potuit reptans, ad locum illum refrigerij peruenit, & par illū ad ostium tendens, celeriter exijt, & fugit palpitans & tremens. Moxque palatium quoddam regale, & amplū reperiens, & illud ingrediens, vidit reginam cœlorum in throno gloriæ residentem: ad quam pauidus accedens, flagitabat obnixè vt sui misereretur. Quem protinus illa dedignanter aspiciens, atque minaciter alloquens.

quens, quod ausus fuisset in conspectu eius appareret: mandat quantotius egredi, & cruciandum ad ignem reuerti. Porro inter alios matri misericordiæ assistentes, apparebant ibi tres viri venerabiles, sanctus Episcopus Hildensemensis, Decanus, & alius quidam nescio quid gerens officij in eadem ecclesia. Hos itaque intuens, & recognoscens lachrymabiliter deprecabatur, quatenus pijssimæ Dominæ pro ipso supplicare dignarentur. Quod cùm deuotissimè facerent, misericordissima dissimulatrix respondit eis, dicens: Quid est quod rogare præsumitis pro isto adolescente vanissimo, meo conspectu indigno: Hic enim peruersus, & lubricus nunquam honorauit me, nunquam salutationem meam mihi, vel vna vice repræsentauit. Cumque instarêt vt delicta iuuentutis, & ignorantiam eius, solita pietate dimitteret, & ipse se de cætero emendaturum promitteret, accessit iterum tremebundus adolescens eam, dicens: Miserere mei pijssima Domina, quia paratus sum amodo tibi vsque in sempiternum seruire, & te super omnia post Deum, venerari: quod si genitor meus istam calamitatem meam agnosceret, maxima auri pondera pro mea liberatione libenter impenderet. Talia itaq; dum lamentabili voce depromeret, mater misericordiæ serenata facie respiciens eum, dixit: Quid igitur? Putas ne quod valeas teipsum apud me cõdigno pretio redimere? In hoc enim fortassis placere me posses, si congruum mihi pretium pro tua redemptione persolueres. Tum ille, non modicè exhilaratus in verbo isto fiducialius accessit dicens: Etiam atq; etiam clementissima Domina, ego me optimè redimam, & quicquid mihi dignatio tua præceperit, libentissimè faciam, tantummodo esto mihi propitia, nec in ignem amplius cruciandum remittas. Cui virgo beata respõdit: Volo igitur vt de quinque generibus annonæ, quinque medios mihi non negligas reddere. Quo ille audito gratanter accepit, respondésq; alacriter dixit: Charum est mihi charissima Domina, quod imponis, & ego mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & supereffluentem, dabo in horreum tuum. Quod cum fide sua firmiter promisisset datis fide iussoribus prædictis intercessoribus, dimissus est, atque beatæ Mariæ virginis intercessione, ab igne ereptus est, & ad pœnitentiam agendam vitæ amissæ restitutus. Redditus itaque sibi, confestim aperuit oculos, surrexit, & sedit in lectulo. Moxque in iubilum erumpens, clamauit cum gaudio magno, dicens: Benedictus Deus, ego liberatus sum, & amplius non ardebo. Gratias ago tibi sancta Maria, quia de incendio liberasti me, & amplius non ardebo. Videntes itaque qui aderant illum, de mortis ianua reuocatũ gaudio gestientem, atq; clamantem, sciscitabantur ab eo tantæ lætitiæ causam. Ipse vero per multum temporis spatium, dicere nil valebat nisi tantum, Deo gratias, quia amplius non ardebo. Et cùm sæpius illud repetisset conuersus tandem ad astâtes, quid vidisset per ordinem indicauit. Porro in prædicta visione significatum est ei, quia prædicti tres venerabiles viri, quos intercessores habuit, dum adhuc in carne degeret, eodem essent anno de corpore migraturi, quod & factum est. Processu verò temporis, cùm præfatus adolescens ætate, pariter & sapientia crescens, assumptus esset ad regimen Ludensis Ecclesiæ, quæ est Metropolis Daciæ, non immemor voti sui, nactus oportunitatem de remotis Galliarum partibus, vbi fontem religionis esse cognouerat, non solum quinque, sed etiam plures spiritalis professionis conuentus euocare curauit, inter quos etiam duos ordinis Cisterciensis obtinuit, vnum de Cistercio, alium de Clareualle. Postquam autem audisset famam sancti Bernardi,

nardi; non contentus ipsum videre in filijs, expositis periculis se & suis omnibus, Clareuallem venit persona humilis, atque sublimis, vbi cum magna deuotione faciens dies non paucos, tunc quidem cum sancti Bernardi benedictione, in patriam reuersus est. Sed post audita morte beati Bernardi, relictis omnibus, atque alteri commisso Episcopatus officio, exul deuotus Clareuallem venit, atque habitum ipsum religionis accepit, vbi quanto secretius ab omnibus negotijs vacabat, tanto deuotius diuinis obsequijs intendere curabat, orationibus vacare, pro peccatis præteritis myrrham contriti cordis Deo offerre, & gratiam supernæ benedictioni sollicitus implorare. (eodem lib. qui dicitur narratio ordinis Cisterc. ex concla. de Assignies cap. 40.

EVCHARISTIA.

EXEMPLVM I.

Eucharistiam in formam pueri mutatã, & ab angelo in partes sectam quidam dubitans senex aspexit.

NArrauit Abbas Daniel, qui fuit discipulus Abbatis Arsenij, dicens: Dixit Abbas pater noster Arsenius de quodam sene qui erat magnus in hac vita, simplex autem in fide, & errabat pro eo quod erat idiota, & dicebat non esse naturale Corpus Christi panem quem sumimus, sed figuram eius esse. Hoc autem audientes duo senes quod diceret hunc sermonem, & scientes quod magnus esset in vita & conuersatione, cogitantes vero quia innocenter, & simpliciter diceret hoc, venerunt ad eum, & dicunt ei: Abba sermonem audiuimus cuiusdam infidelis, qui dicit quia panis quem sumimus, non naturale est corpus Christi, sed figura est eius. Senex autem dixit eis: Ego sum qui hoc dixi. Illi autem rogabant eum dicentes: Abba non sic teneas, sed sicut Ecclesia Catholica tradidit: nos autem credimus quia panis ipse corpus est Christi, & calix iste sanguis Christi, secundum veritatem, non secundum figuram. Sed sicut in principio puluerem de terra accipiens, plasmauit hominẽ ad imaginẽ suã, & non potes dicere, quia nõ erat imago Dei, quamuis incomprehensibilis: ita & panis quem dixit, quia corpus meum est, credimus quia secundum veritatem corpus Christi est. Senex autem ait illis: Nisi re ipsa cognouero, non mihi satisfacit ratio vestra. Illi autem dixerunt ad eum: Deprecemur Deum hebdomada hac de mysterio hoc, & credimus quia Deus reuelat nobis. Senex verò cum gaudo suscepit sermonem istum, & deprecabatur Deum, dicens: Domine, tu cognoscis quia non per malitiam incredulus sum rei huius, sed per ignorantiam: ergo reuela mihi Domine Iesu Christe quod verum est. Sed & illi senes abeuntes in cellas suas rogabant & ipsi Deum dicentes: Domine Iesu Christe reuela illi seni mysterium hoc, vt credat, & non perdat laborem suum. Exaudiuit ergo Dominus vtrosque, & hebdomada completa venerunt Dominca die ad Ecclesiam, & sederunt ipsi tres soli super sedile de scirpo, quod in modum fascis erat ligatum, medius autem sedebat senex ille. Aperti sunt autem intellectuales oculi eorum, & quando positi sunt panes in altari, videbatur eis tantummodo tribus tanquam puerulus iacens supre altare. Et cùm extentisset presbyter manus vt frangeret panem, descendit Angelus Domini de cœlo habens cultrum in manu, & secuit puerulum illum, sanguinem vero eius excipiebat in calicem. Cum ergo Presbyter frangeret in partibus panem, etiam Angelus incidebat pueri membra in modicis partibus.

Cùm ergò accessisset senex vt acciperet sanctam communionem, data est ipsi soli caro cum sanguine cruenta. Quod cùm vidisset, pertimuit, & clamauit, dicens: Credo Domine quia panis qui in altari ponitur corpus tuum est, & calix tuus est sanguis. Et statim facta est caro illa in manu eius panis secundum mysterium, & sumpsit illud ore suo agens gratias Deo. Dixerunt autem ei senes: Deus scit humanam naturam, quia non potest carnibus crudis vesci, & propterea transfigurauit corpus suum in panem, & sanguinem suum in vinum, his qui illud fideliter suscipiunt. Et agentes Deo gratias de sene illo, quia non permisit Deus perire laborem eius, reuersi sunt toti tres cum gaudio ad cellas suas. (Ex li. Doctrinæ Patrum lib. de Prouidentia, nu. 5.

EXEMPLVM II.

Eucharistiam in forma pueri mutatam deuotissimus Plegus Abbas aspexit, & amplexus puerum dulcia oscula Christi labijs fixit.

QVidam presbyter fuit religiosus valde, Plegus nomine, frequenter missarum solemnia celebrans ad corpus sancti Nyni Episcopi & Confessoris, qui cum digno moderamine sanctam Christo propitio duceret vitam, cæpit omnipotentem Deum pulsare precibus vt sibi monstraret naturam corporis Christi & Sanguinis. Itaque non ex infidelitate, vt assolet, sed ex pietate mentis ista petiuit. Fuerat enim à pueritia diuinis legibus imbutus, & propter amorem superni regis olim patriæ fines & dulcia liquerat arua, vt Christi mysteria exul, sedule disceret. Idcirco eius amore magis succensus quotidie pretiosa munera offerebat, poscebatque tibi præmonstrari quæ foret species latitans sub forma panis & vini: non quia de corpore Christi dubius esset, sed quia sic Christum cernere vellet, quem nemo mortalium iam supra astra leuatum in terris passim conspicere potest. Venerat ergo dies, & idem celebrans piè missarum solemnia more solito procubuit genubus. Te deprecor, inquit omnipotens, pande mihi exiguo in hoc mysterio naturam corporis Christi, vt mihi liceat eum conspicere præsentem corporeo visu, & formam pueri, quem olim sinus matris tulit vagientem, nunc manibus contrectare. Quem, cum talia præcaretur, Angelus de cœlo veniens sic affatur: Surge, inquit, propere si Christum videre placet: adest, præsens corporeo vestitus amictu, quem sacra puerpera gessit. Tunc venerabilis presbyter pauidus, ab humo vultum erigens, vidit super aram patris filium puerum, quem Simeon infantem portare suis vlnis meruit. Cui Angelus, inquit: quia Christum videre placuit quem prius sub specie panis verbis sacrare solebas mysticis, nunc oculis inspice, attrecta manibus. Tunc sacerdos cœlesti munere fretus, quod mirum dictu est, vlnis trementibus puerum accepit, & pectus proprium Christi pectori iunxit. Deinde profusus in amplexum dat oscula Deo, & suis labijs pressit pia labia Christi. Quibus ita exactis, præclara Dei filij membra restituit in vertice altaris, & repleuit cœlesti pabulo Christi mensam. Tunc rursus humo prostratus, deprecatus est Deum, vt dignaretur ipse iterum verti in pristinam formam: qua expleta oratione, surgens è terra, inuenit corpus Christi in formam remeasse priorem, vt deprecatus fuerat. (Ibidem numero 13.

EXEMPLVM III.

Eucharistiam apes facta pyxide cerea canoris concentibus laudauerunt.

NArrante mihi viro sancto Abbate quodam audiui hominem pauperem in suburbio ciuitatis cuiusdam aluearia apum maxima habuisse. Cumque frequentius pauper apes solicitus visitaret, primum aduertit eas sæpius in die intra alacritate concinere, & cùm curiosiùs indagaret, sexies interpolare concentus, nec vllis conuehendis cibis operam dare. Nec diu post hæc cùm casu media nocte surrexisset, vidit super apes totum aërem illustrari, & contra cõsuetudinem omnium apum, apes ipsas nocte cantibus modulari Stupefactus ergò vir & frequentiùs rem probans, ad ciuitatis Episcopum cum suo presbytero venit: narrat de apibus quid agatur. Nec mora: præsul in propria persona veritatem explorans, sicut ei dictum fuerat, inuenit. Communicato ergò consilio probis viris, & euocato populo ciuitatis, quid in aluearí sit, aggreditur experiri. Et fracto vase, inuenit in modum pyxidis eburneæ vasculum ex cera candidissima in fastigio aluearis, & in ea sacramentum corporis Christi. Circa ipsum verò, apum choros, in modum phalangarum celestium, excubias celebrantes. Sublatò igitur validissimo clamore cum lachrymis corpus Christi in Ecclesiam detulerunt, & in loco vbi inuentum fuit in remedium languentium innumerabilium, oratorium construxerunt. Cumque iam narrata, vbique terrarum fama celebri vulgarentur: duo fures, rei perterriti nouitate, sponte confessi sunt quod in vicina Ecclesia corpus Christi cum pyxide argentea rapuissent: & retenta pyxide sacramentũ corporis Christi iuxta transeuntes sub aluearí prædicto in fuga celeri proiecissent. (Cãtip, lib. 2. cap. 40. parte 1. de propriet. Apum.

EXEMPLVM IIII.

Hæreticus quidam cùm peruertere putat, ipse conuertitur, dum per prædicatorem clàm allata sacrosancta Eucharistia, præstigiæ demonum denudantur.

ANno ab incarnatione Domini M. ccxxxi. prædicante in Theutonia Magistro Conrado contra hæreticos, ab iisdem felici morte perempto, hęretieus quidam seductus à dæmonibus, fratrem quẽdam ordinis Prædicatorum ad hæresim inuitabat, Quem cùm videret instantissime renitentem, dixit fratri: Pertinax valdè es in fide tua, nec tamen de hac nisi per scripta quædam, aliquid certiùs inspexisti. Credere autem si velles dictis meis, Christum tibi & matrem eius, ac sanctos oculata fide monstrarem. Mox ille illusionem dæmonum suspicatus, volens tandem probare quid esset: Nõ immeritò, inquit, tibi nunc crederem, si promissa duceres ad effectum. Gauisus hæreticus diem fratri statuit. Frater verò pyxidem cum sacramento corporis Christi clàm secum sub cappa portauit. Duxit ergò fratrem hæreticus in specu cuiusdam montis in amplum valde palatium, quod claritate mirabili relucebat. Nec mora: vt in inferiorem partem palatij peruenerunt, viderũt thronos positos quasi ex auro purissimo, in quibus rex fulgore corusco circundatus erat, & iuxta eum regina serena vultu pulcherrima, & ex vtraq; parte sedilia, in quibus seniores, quasi Patriarchæ, vel velut Apostoli residebant astante maxima multitudine angelorum, & hi omnes luce siderea coruscabant, vt nihil minus quàm dæmones putarentur Hos, mox vt vidit hæreticus, cadens in faciem adorauit.

Dictu

Dictus autem frater immotus stetit: sed tanto spectaculo vehementer obstupuit Et mox ad eum conuersus hereticus: Quare, inquit, filium Dei intuens, non adoras? Pronus accedens adora quem vides, & ab ore eius fidei nostræ secreta suscipies: tunc frater accedens propius, extraxit pyxidem & obtulit reginæ in solio residenti, dicens; Si regina es mater Christi, ecce filius tuus, quem si susceperis, te matrem Dei recognoscam. Cùm hac protinus voce totum illud phantasticum concilium euanescit, & adnihilato fulgore tantæ tenebræ densuerunt, vt vix frater cum ductore suo ad montis exitum regredi potuerint. Couuersus ergò hæreticus ad fidem redijt, & miram dæmonis astutiam stupefactus expauit. (Idem lib. 1. cap. 57. parte. 23.

EXEMPLVM V.

Eucharistiæ sacramentum venerantes apes ecclesiam miri operis construxerunt.

MVlier quædam cùm apes multas nutriret, & illæ non proficerēt, imò passim morerentur, cùm contra hoc remedium circumquaque quæreret, dictum est ei, quia si Corpus Domini inter illas locaret, mox lues ipsa cessaret. Quæ Ecclesiam adiēs, & se communicare velle simulans, corpus Domini sumpsit, quod statim à sacerdote recedens extraxit, & in vno ex alueolis illud locauit. Mira Dei potentia. Vermiculi creatorem agnoscentes, de fauis suis dulcissimis hospiti dulcissimo capellulam miræ structuræ fecerunt, in qua altare eiusdem materiei erigentes, sacratissimum corpus super illud posuerunt. Et benedixit Dominus operibus eorum. Processu temporis cùm fœmina idem vasculum aperuisset, & iam dictum oratorium considerauit, expauit, currensq; ad sacerdotem confessa est ei omnia & quæ egit, & quæ vidit. Tunc ille assumptis parochianis suis, ad vasculum venerunt, apes circumuolātes, & in laudem Creatoris resonantes abegerunt, capellulæ parietes, fenestras, tectum campanile, ostium, & altare admirantes, corpus Domini, cum laude & gloria retulerunt. Licet autem mirabilis sit Deus in sanctis suis, mirabilior tamen in his minimis prędicatur. (Cæsarius lib. 9. cap. 8.

EXEMPLVM VI.

Eucharistiæ virtute miracula hæreticorum Albigētium super aquas ambulantium cessauerunt, & ipsi in aquis suffocati sunt.

TEmpore illo quando manifestari cœperunt hæreses Albigenses, quidam maligni, virtute diabolica suffulti, quædam signa atque portenta ostenderunt, quibus & easdem hæreses roborauerunt, & multos fidelium in fide subuerterunt. Super aquas ambulauerunt, & non sunt submersi. Cernens hoc sacerdos quidam, fide catholicus & vita religiosus, sciens vera signa cum falsa doctrina esse non posse, corpus Domini cum pyxide ad flumen, vbi illi populis suas ostensum erant virtutes, deportauit, dixitque in audientia omnium: Adiuro te diabole per eum, quē in manibus porto, ne in hoc flumine ad huius populi subuersionem per hos homines tantas exerceas phantasias. Post hæc verba, illis super vndas fluminis, ambulantibus vt prius, sacerdos turbatus corpus Domini cum pyxide in flumen iactabat. Mira Christi potētia Mox enim vt elementum tetigit sacramentum, phantasia cessit veritati, & pseudo illi sancti, quasi plumbum descendentes in profundum; sunt submersi. Pyxis verò cum sacramento statim ab Angelis sublata est. Vidēs

sacerdos hæc omnia, de miraculo quidem exultauit, sed de iactura sacramenti doluit. Totam verò noctem in lachrymis & gemitu transiens, mane pyxidem cum sacramento reperit super altare. (Idem lib. 9. cap. 12.

EXEMPLVM VII.

Eucharistiam à Deo iudex iustus recepit, quam sibi Episcopus negauerat.

ERkenbaldus de Burban vir nobilis erat & potens, tantus amator iustitiæ, vt nullam in iudicijs respiceret personam. Hic autem cùm grauiter infirmaretur, lectoque decumberet, in proxima camera tumultum, clamoresque fœmineos audiuit. Qui cùm de causa sciscitaretur, nullus ei circumstantium veritatem dicere præsumpsit. Tunc mittens vnum ex pueris, ait: Præcipio tibi sub interminatione oculorum tuorum, vt dicas mihi meram veritatem. Cui ille pauens respondit: Domine, domicellus meus filius sororis vestræ fœminam vi opprimere voluit, & hæc fuit causa clamoris. Ad quod verbum valde commotus, dixit militibus: Ite, & suspendite illum. Milites obedientiam simulantes, postquam egressi sunt, dixerunt ad inuicem? Si occiderimus iuuenem hunc nobilem & Dominus noster, sicut opinabile est, mortuus fuerit, vel morte mulctabimur, vel erimus extorres. Omnia tamen iuueni intimantes, & vt præsentiæ auunculi se subtraheret commonentes, post horas aliquas ad Dominum suum ingressi se eius implesse mandatum affirmauerunt. Quinto vero die, iuuenis æstimans auunculum de culpa esse placatum, vel immemorem, aperto ostio introspexit, quem vt infirmus conspexit, verbis blandis iuxta se sedere præcepit. Vno vero brachio collum eius stringens, & manu altera cultellum suum clam extrahens, gutturi eius infixit, & occidit. Qui cùm planctu & dolore multorum elatus est, & toti prouinciæ incussit horrorem. Sed Erkenbaldo additus est dolor dolori, adeo vt inualescente infirmitate, pro Episcopo mitteret, petens sacrum sibi Corpus deferri. Qui cum venisset, ille cum multis lachrymis & contritione cordis omnia peccata sua confessus est, tacita tamen iuuenis interfectione: super quo Episcopus iratus, respondit: Quare subticetis parricidium, quod commisistis in cognatum vestrum? Dicente illo; Fuitne hoc peccatum? Subiecit Episcopus: Etiam crudele nimis. Et ille: Ego neque peccatum iudico, neque à Deo mihi remitti deposco. Respondente Episcopo: Ego vobis Christi corpus non tradam, nisi parricidium idem confiteamini, subiunxit vir nobilis. Sciatis Domine, me non illum occidisse ex aliquo rancore, siue motu iræ, sed solummodo ex Dei timore, zeloque iustitiæ. Nunquam aliquis filium sororis plus diligere potuit, quam ego dilexi illum. Si mihi corpus Domini mei negaueritis, ego illi corpus & animam meam committo. Hæc autem & dixit, & egit propter exemplum, ne iustitiæ, & iudicio derogare videretur. Vix Pontifex limen domus egressus fuerat, & ecce ægrotus eum reuocauit, dicens: Reuertimini, Domine Episcope, reuertimini, videte si in pyxide habeatis corpus Christi, quod cum fecisset, nec aliquid in ea comperisset, subiunxit ille: Ecce quem mihi negastis, ipse se mihi non negauit, apparuitque hostia in ore eius. Et impletum est in eo, quod per sapientem dictum est: Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum, quoniam inuenitur ab his, qui non tentãt illum; apparet autem eis qui fidem habent in illum. Episcopus vero pauens, tantum miraculum vbique diuulgauit. (Idem lib. 9. cap. 38.)

EX

EXEMPLVM VIII.

Eucharistiam veram ab hostia non cõsecrata deuotus Episcopus nouit discernere.

MAgister Mauricius Parisiensis Episcopus ante mortem suam tam grauiter infirmatus est, vt materia rapta in cerebrum, sensum ei subtraxerit, in tali defectu positus, cùm corpus Domini cum instantia postulasset, & hi qui circa eum erant propter sensus inopiam illud ei dare non auderent, procurauerunt cum sacerdote, vt hostiam non benedictam apportaret. Qui cum venisset cum multa reuerentia, qualiter decebat Episcopum communicare, mox vt limen domus sacerdos attigit, Episcopus clara voce clamauit: Tolle, tolle, non est Dominus Deus. Reuelauerat Deus auriculam eius, vt intelligeret quid circa se ageretur. Stupente sacerdote, necnon & alijs qui aderant, reuersus est, verum Christi corpus deferens. Quod cum verbis catholicis valde atque compunctis adorans deuotè suscepit, cum quo & sensum ad gloriam Dei subtractum perfectè recepit. Sicque in bona confessione, plenus fide, & charitate migrauit ad Dominum nostrum Iesum Christum. (Idem lib. 9. cap. 41.

EXEMPLVM IX.

Eucharistiam venerans miles, vestimenta in lutum procidens non maculauit.

TEmpore schismatis inter Philippum & Othonem dominus Vuido Cardinalis, aliquando Abbas Cisterciẽsis, cùm missus fuisset Coloniam, ad confirmandum electionem Othonis, bonam illic consuetudinem instituit. Præcepit enim, vt ad eleuationem hostiæ omnis populus in Ecclesia ad sonitum nolæ veniam peteret, sicque vsque ad calicis benedictionem prostratus iaceret, præcepit etiam, vt quoties deferendum esset ad infirmum, scholaris siue campaniarius sacerdotem præcedens per nolam illud proderet, sicque omnis populus, tam in stratis, quam in domibus Christum adoraret. Retulit eis eodem tempore casum satis miraculosum. Miles quidam in Fancia fuit tantę deuotionis, vt quotiescunque Christi corpus eleuari, siue deferri videret, prostratus illud adoraret. Contigit, vt die quadã vestibus suis pretiosis indutus, intraret ciuitatem. Cumq; platea, in qua equitabat, nimis esset lutosa, ex improuiso obuium habuit corpus Domini. Quo viso, modicũ intra se deliberans, ait: Quid facies modò? si in tãta profunditate te prostraueris, perdita sunt vestimenta tua hęc delicata. Si verò non descenderis, saluberrimæ cõsuetudinis transgressorẽ semper accusabit cõscientia. Quid plura? Pręualescente deuotione, de equo prosiliens, in lutũ se misit, in quo flexis genibus, eleuatis manibus corpus Christi adorauit. Et quia dulcissimus Dominus honorãtes se non solum in futuro remunerat, imo etiã in præsenti nonnunquam rehonorat, hoc egit sua potentia, vt totius luti nec vna quidem guttula vestimentis eius adhæreret. Tũc equum cum multa admiratione reascendit, & amplius in fide confortatus Deum glorificauit. (Idem lib. 9. cap. 11.

EXEMPLVM X.

Eucharistiæ oblatio captiui catenas vinculaq; dirupit.

MOrtalitate aliquando ciuitatem comprehendente, ibat & ipse sãctus vt videret funerũ obsequia. Valdę enim dicebat esse proficuam se-

sepulchrorum cōsiderationem, multoties considerabat eos qui morituri vexationem in exitu animæ patiebātur, & eorum oculos proprijs manib⁹ claudebat, memoriam habere ex hoc volens sempiternam & curam proprij exitus. Præcipiebat autem & collectiones pro defunctis impigre perfici. Etenim dicebat, quia ante paucū tempus captiuus ductus est quidam ad Persas, & descendens in Persidem retrusus est in carcerem, qui appellatur Letheba, hoc est obliuio. Quidam ergo fugientes illinc, & venientes in Cyprum interrogati à parentibus illius si forte vidissent eum. Respondentes dixerunt eis: quia nos proprijs manibus sepeliuimus eum. Non autem erat iste, de quo interrogabant eos sed alius illi similis. Dixerunt ergò eis mensem, & diem ipsius obitus. Illi vero tanquam pro mortuo faciebant ei tres collectas per singulos annos. Post quatuor annos itaque venit in Cyprum fuga lapsus à Persis, dixerunt ergò ei sui: Verè frater nos audiuimus, quod mortuus esses, & memoriam tui faciebamus ter in anno. Cum ergo audisset, quod in anno fecerunt pro eo memoriam, interrogauit eos in quo die, & in quo mense hoc celebrarent. Et illis dicentibus, Sanctis Theophanijs, & Dominica sancta ante Pentecosten. Dixit ille: Quia tribus istis temporibus anni veniebat quidam candidatus vt sol, & dissoluebat me inuisibiliter à vinculis ferreis & custodia, & mouebat de ambulando tota dies, & nemo recognoscebat me, & in crastinum inueniebat vincula ferrea portans. Dicebat igitur sanctus, quia ex hoc discimus habere defunctos requiem quando pro eis collectas facim⁹

(Ex vita Ioannis Elemosinarij c. 25.

EXEMPLVM XI.

Missarum solemnijs quidam captiuus adiutus, nulla vt vinculorum, potuit ligatus retineri.

IN prælio Egfridi regis contra Edilfredum regem Merciorum, in quo occisus est rex Ekvini, quiddā mirabile factum esse cōstat quod nequaquam silentio prætereundum arbitror, sed multorum saluti si referatur, fore proficiendum. Occisus est ibi inter alios de militia eius iuuenis vocabulo Ymma. Qui cùm die illa & nocte sequente inter cadauera occisorum similis mortuo iaceret: tandē recepto spiritu reuixit: ac residēs sua vulnera vt potuit ipse alligauit. Deinde modicum requietus surrexit, & cœpit abire sicubi amicos qui sui curam agerent, possent inuenire; quod dum faceret, inuentus est atque captus à viris hostilis exercitus, & ad Dominum ipsorum comitem videlicet Edilfredi regis adductus. A quo interrogatus quis esset, timuit se militem regis fuisse confiteri; rusticum se potius & pauperem, atque vxorio vinculo colligatū respōdit, & propter victū militibus afferēdū in expeditionem se cū sui similibus venisse testatus est. At ille suscipiens curam vulneribus egit, & sanescere cœpit, nocte eum, ne effugeret, vinciri præcepit, nec tamen vinciri potuit. Nam mox vt abiere qui vinxerant, eadem hora eius sunt vincula soluta. Habebat enim germanū fratrē presbyterū & abbatem monasterij, qui cū eū in pugna peremptū audiret, venit quærere si forte corpus eius inuenire posset, inuentumque alium simillimum illi per omnia putauit illum ipsum esse, quē ad monasterium suum deferens honorificè sepeliuit, & pro absolutione animæ eius sæpius missas facere curauit. Quarum celebratione factum est vt

est vt nullus eum vincire posset quin continuè solueretur. Interea comes qui eum tenebat, mirari & interrogare cœpit, quare legari non posset, an litteras solutorias de quibus fabulæ ferunt, apud se haberet propter quas ligari non posset. At ille respondit, nihil se talium artium nosse: sed habeo fratrem, inquit, presbyterum in mea prouincia, & scio quia ille me interfectum putat esse, & pro me missas celebrari facit, & si nunc in alia vita essem ibi anima mea per eius intercessionem solueretur à pœnis. Dumq; aliquanto tempore apud comitem teneretur, animaduerterunt qui eum diligentius considerabāt ex vultu & habitu & sermonibus eius, quia non erat de paupere vulgo (vt dixerat) sed de nobilibus. Tunc secreto aduocans eum comes interrogauit intentius vnde esset: promittens se ei nihil facturum pro eo, si simpliciter sibi qui fuisset proderet: quod dum ille faceret, ministrum regis se fuisse manifestans: Respondit comes. Et ego per singula tua responsa cognoueram quia rusticus non eras, & quidem nunc dignus es morte, quia omnes fratres & consanguinei & cognati mei vniuersi in illa sunt pugna interempti: te tamen non occidam; ne fidem mei promissi perdiderim. Vt ergò conualuit vendidit eum Lundoniam Fresoni cuidam: sed nec ab illo, nec cum illuc duceretur vllatenus alligari potuit. Verum cum alia vinculorum ei genera hostes imposuissent, dissoluta sunt. Cumque vidisset qui emerat vinculis eum non potuisse cohiberi: donauit ei facultatem sese redimēdi si posset. A tertia enim hora quando missæ fieri solebant, sæpissime vincula soluebantur. At ille dato iureiurando vt rediret, vel pecuniam ei pro se mitteret; venit Cancina ad regem Lotheri qui erat filius sororis Edildrudæ reginæ, quia & ipse quondam eiusdem reginæ minister erat: perijtq; & accepit ab eo pretium suæ redemptionis, ac suo Domino pro se vt promiserat misit, qui post hoc ad patriam reuersus, atque ad suum fratrem perueniens, replicauit ex ordine cuncta quæ sibi aduersa, quæve in aduersis solatia prouenissent: cognouitque referente eo illis temporibus maximè fuisse vincula soluta quibus pro se missarū celebrata fuerant solemnia. (Beda. lib. 4. cap. 22. de gestis Anglorum.

EXEMPLVM XII.

Eucharistiam propter incredulam mulierem beatus Gregorius oratione sua conuertit in digitum.

MATRONA quædam beato Gregorio singulis diebus Dominicis panes offerebat. Qui cum post missarum solemnia corpus Domini sibi offerret, & diceret: Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat te in vitam æternam, lasciuè subrisit. Ille continuo dexteram ab eius ore conuertens, partem illam Dominici corporis super altare posuit. Postmodum vero coram populo interrogauit eam quam ob causam redire præsumpserit. At illa: Quia panem (inquit) quem proprijs manibus feceram, tu corpus Dominicum appellabas. Tunc Gregorius pro incredulitate mulieris se in oratione prostrauit, & surgens particulam illam panis instar digiti carnem factam reperit, & sic matronam ad fidem conuertit. Orauit iterum & carnem illam in speciem panis conuersam vidit, & matronæ sumendam tradidit. (Ex vita B. Gregorij Papæ lib. 2. c. 41.

EXEMPLVM XIII.

Eucharistiam acceptam in die Paschæ statim post Pascha chorizationum vanitatibus dehonestantes horribili plaga cæduntur.

LEgitur in gestis summorum Pontificum, quod quidam in die Paschæ sumpta communione dederunt se lasciuis chorizationibus & ebrietatibus, vnde ira Dei cecidit super eos. Nam de ore eorum exibat sanguis fœtidus, & reflexus ad interiora, subitò suffocabat eos. Aqua siue pluuia se inundauit vt discurrẽs per omnem terram eorum omnia virentia penitus euertit, dracones pestiferos in via dimisit sic quod nullus poterat ingredi vel egredi sine periculo. Cum ergò quidam sanctus oraret, vt Deus placaretur huic populo, vel saltẽ demonstraret causam tanti flagelli, apparuit ei Angelus, & proposuit talem quæstionem. Si aliquis acciperet filiũ Imperatoris & poneret in fœtidissimo carcere, & obscurissimo, & hoc proditoriè, quid deberet tali facere Imperator? Cui ille: Talis deberet interfici, & mutilari membratim. Iterũ dixit Angelus: Propono tibi aliud dubium. Vnus accepit pyxidem, in qua reseruatur corpus Christi, & in fœtidissimo luto in præsentia multorum eam proijcit & abscondit, quid ergo debet fieri tali? Respondit sanctus: Deberet cremari tanquam hæreticus. Tunc Angelus: tales sunt ciues istius terræ, nam filium Dei posuerunt in fœtidissimo & obscurissimo carcere, & vlterius pyxidem, j. corda ipsorum in quibus consuetum est corpus dominicum reponi, proiecerũt in lutũ, & in fimo fœtidissimo vanitatũ, chorizationum & immũditiarum. Et ideo non est mirum si istis vel maioribus puniantur. Quod cum audissent à sãcto Pontifice, pœnitentiam agentes liberati sunt. (Collector Spec.

EXEMPLVM XIIII.

Eucharistiam quidam deuotus miraculosè suscepit, sed tactu experimentũ capere nisus, id quod sensit amodò nõ sensit.

REfert magister Ioãnes Nider ordinis Prædicatorum in Formicario, quod fuit quidam vir plebeius laborator simplex mũdo, sed Deo reuera prudentior in ciuitate Nurenbergensi, Bambergensis diœcesis meo tempore ciuis, modo non nomen proprium, sed vitæ bona fama occurrit. Filius confessionis hic extitit prædecessoris mei in prioratu Nurenbergensi fratris Euerardi. Hic igitur simplicianus temporali quidem substantia non mẽdicus fuit, sed rebus viuebat secundum seculum mediocriter. Ad diuina fuit deuotus plurimũ. Nã operibus misericordiæ de labore & rebus proprijs pauperibus erogabat largiter, peregrinationibus lõgis aliquotiens corpus macerabat acriter, & in meditatione Dominicæ passionis se exercere solebat multipliciter. Et quia ex his pijs operationibus ad Deũ dietim eius animus cœpit inardescere, idcirco desideriũ aliquotiẽs in anno sumendi diuinissimũ Eucharistiæ sacramentum in eo non destitit crescere. Verùm in præfata ciuitate masculinus sexus rarius quam fœmineus ad Eucharistiæ sacramentum solet accedere, formidabat propterea Dei famulus sacramentum quod cordis æstu affectabat cõtra mortem crebrius petere, ne singularis videretur, iuxta illud memorandi beati Bernardi. Qui facit quod nemo, mirãtur omnes. Excogitabát tamen diuino nutu modũ aliquem quo mediãte adquireret per æquipollentiam quod sumere nequibat per sacramenti præsentiam. Sciebat .n. quod semper Dei misericordia voluntatem bonã pro facto acceptat, quan-

quando propria negligentia opus extrinsecum non vetat. Fecit igitur quã tum in se fuit quicquid potuit, se ad sacramentũ Eucharistiæ præparando, die præsertim & hora qua Eucharistiã habere verisimiliter à sacerdote proprio non valuit. Nam primũ si opportunitas arriserat, sacramentaliter præconfessus est. Cibũ præcedenti die sũpsit moderatiùs vice ieiunij, deinde deuotione vera per meditationes sanctas in ara cordis coram Dei viuentis oculis mactare se, & aptare solebat sollicitius quo potuit. Et tãdem infra missæ officium & potissimè cõmunionis hora omni desiderio quo poterat à diuina petijt clemẽtia, vt & se tanti sacramenti participem efficeret, & bonam volũtatem pro facto acceptaret. In cuius euidentiã vt corpus subijceret spiritui, & vt diuina bonitas bonæ voluntatis munus acceptaret pro facto, idcirco cùm sacerdos ore proprio sacramẽtum sub specie panis solebat accipere, iste Dei famulus tũso pectore tunc etiam sua labia aperuit. Et ecce mira res. Nam diuino (vt piè credi potest) miraculo accidit, vt quando ita se disposuit, illico linguæ eius hostiæ consecratæ quædam particula adhærere cœpit deuote, dulciter, & sensibiliter, adeo vt necessarium videretur ei, aut istam quam sensit particulam de ore (quod verebatur) ponere aut quod faciebat perceptam deglutire. De quo cũ miraretur sæpius, & tãdem dubitaret an illud aduениret diuinitus, quadam die cum diuina audisset, & percepisset (vt prætactum est) finito missæ officio certiorari volens digitum ori imposuit, linguã tangere voluit, sed digito alba quædam particula vt visus ostendit inhæsit sensibiliter, quàm ori reimpositam sumpsit, vt antea, sed deinceps per decursum suæ vitæ nunquam simile meruit percipere, licèt à bonis operibus non minus quam prius desisteret. (Lib. 1. Formic. c. 1.

EXEMPLVM XV.

Eucharistiam frangens in missa presbyter, visus est à puero quodam infantem in frusta concidere.

Legitur in Scala cœli, quod frater quidam familiaris cuidam nobili viro, domum eius frequentabat, & filium eius vnicum plurimũ diligebat, & quia ei iocalia puerilia afferebat, puer sequebatur eum vbiq;. Et cum ad Ecclesiam fuisset eum secutus vbi frater continuè celebrabat, stans puer iuxta fratrem vidit manifestè in eleuatione corporis puerum in manibus dicti fratris, vidit postea fractionem & sumptionem, & ideo fugit & abscondit se in terra. Quæsitus autem & inuentus, nullatenus venire volebat. Cumq; frater iste iuisset, & eum adduceret, puer clamauit: Saluate me, saluate me, quia iste vult me comedere sicut hodie comedit vnum pulcherrimum puerum. Inquirentes verò causam dicti, inuenerunt quod de sacramento altaris hoc vidisset. (Ioannes iunior.

EXEMPLVM XVI.

Eucharistiæ sacramentum ob peruersi sacerdotis perfidiam in carnem commutatur.

Legitur in legenda sancti Hugonis Linconiensis Episcopi ordinis Carthusiensis, quod in Francia quidam sacerdos secularis in quadam villa celebrauit, qui male & turpiter vixit. Cum autem venisset ad hoc, vt sacramentum Dominicum eleuatum super calicem diuidere deberet, dubitare cœpit, an hoc esset verum corpus Christi, & hoc specialiter propter reprobã vitam suam hæsitans, scilicet vtrum talis peccator, qualẽ se cognouit consecrare posset. Et ecce statim ipsum

ipsum sacramentum in manu sua pro medietate vertebatur in crudam carnem, reliqua parte eius tenente formam panis pristinam, & tamen mansit quasi continuum quoddam & indiuisum. Quo viso sacerdos perterritus totum dimisit in calicem, & subito sacramentum sanguinis fuit mutatum in cruorem, ac si de aliquo corpore profluxisset, & tunc sacerdos ille confirmatus in fide per totam vitam pœnitentiam egit. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XVII.

Quomodo Iudæi corpus Christi in partes sciderunt, & miraculosum sanguinem de eodem corpore effuderunt.

QVanquam iam nõ loquatur propheta, & pene cessasse videntur omnia miracula Dei, mundusq; ipse charismatibus diuinæ clementiæ videatur orbatus, ne tamen piarum atque simplicium mentium fides circa terrificum sacramentum corporis Iesu Christi vacillet, pariatque errores, etiam vsque in nostram ætatem memoriã fecit Deus mirabilium suorum circa escam quam dedit timentibus se, & vsque nunc tam stupenda mirandaque circa sacrosanctam Eucharistiam prodigia fulgent, vt etiam perfidas animas iudaicę plebis sui fulgoris claritate reuerberet, innatamq; Hebræis caliginem magis, magisque discutiat. Sed quia adhuc iacent in tenebris prodigia lucis, me scribente & si non vniuersa, plura tamen proiecto longius modio supra candelabrũ omnibus lucem futura locanda sunt. Et in primis de his quæ circa venerabilem hostiam facta sunt in Vratislauia, quæ Teutonicæ Breslou nuncupata est, & in regione Bohemiæ sita, loquamur. In hac siquidem ciuitate (nescio qua necessitate ciues cõpulsi) in illis quatuor temporibus, quæ post crucis venire solent, solemnem satis processionem fidei statuerunt, in qua (vt facilius offensos oculos diuinæ maiestatis ad clementiam prouocarent) corpus Christi Iesu Filij sui, cui pro reuerentia nihil negandum arbitrati sunt, cum debita veneratione portauerunt. Quod cùm facerent & deuotæ plebes passim per loca in terram prorruerent & exilem hostiam ceu Dominum Deum, vt erat, adorarent. Perfidi Iudæi qui fortè in suis synagogis latescentes hoc viderant, cœperunt inuicem arridere, eousque scilicet processisse Christianam simplicitatem, vt eam ipsam hostiam quam hi ipsi Christiani manu confęcerant, ignis flamma decoxerat, ferrũ egit in formam, creatorem cœli & terræ, marisque considerent. Vnde inuicem communicato concilio statuerunt se non parcituros pecuniæ dũ modo huius rei veritatem possent experiri. Pertransitis igitur non multis diebus cum quodam vespere ferè vniuersi Iudæi prænominatæ ciuitatis in vnam domum congesti essent, celebrassentque læta conuiuia; præbuit vinum perituris audaciam, & vocantes ad se custodem in intempesta noctis caligine (erat enim hora noctis quasi vndecima.) Ecce, inquiunt, in hoc vno stat huius quem cernis sacri conuentus summa concilij, vt experiri velimus vtrum illa hostia quam Christiani adorant Deus sit, vtrum quoque panis ille materia, re, forma, & natura reclamantibus in carnem transiuit & sanguinem, quid igitur dabimus tibi vt tu, cui huius hostiæ est commissa custodia, nobis eam tradas? Stabat attonitus hac noua petitione infœlix custos, & varijs cogitationum procellis æstuabat. Hinc cum à nefando commercio retraxit timor illic attraxit auida nummi execranda cupiditas, atque sic æstuans expectantibus Iudæis protelabat responsum. Dicunt ergò ei: Quid ageris frustra

stra cogitationum fluctibus, & nobis ingratas moras intexis? Si vis nobis tradere hostiam quam optamus, non te id gratis acturum rere, quia xxx. aureos dabimus tibi. At custos audiens se pro exili hostiola tanta capturum, breuissima consultatione cum vxore præhabita (nam & ipsam adduxerat) data manu infaustis emptoribus commercium scelestum firmauit, ea tamẽ lege promissa vt rem secretam reseruarent. Placet vniuersis prouida vel potius perfida viri conditio. Vnde misso cum custode vno ex eis qui hostiam ferret xxx. aureos tribuerunt. Pergunt igitur ad ecclesiam simul & reserans tabernaculum alter Iudas. Dominum Deum & creatorem suum perfidi Iudæi manibus deferendum assignauit. His itaque patratis, abijt custos in domum suam, sed Iudæus cum ad eos qui se misissent intrasset, eleuato in sublime corpore IesuChristi. Hic est, inquit, panis ille quem Christiani in carnem transisse dicunt & sanguinem: Videamus igitur nunc in eo quid lateat. Posita est itaque mensa, impositaque hostia, quam blasphemauerunt, cõspuerunt, & incidentes cultris atque lanceolis perforauerunt, & sic rursum Filium Dei crucifixerunt. Cumque hęc continuato furore peragerent, fierentque furendo sæuiores, cœpit exiguæ molis hostiola tam copiose cruorem sparsim per incisiones effundere, vt per madentem sanguine mensam hostiæ portiones hac illacq; diffluerẽt. Quare perfida multitudo in clamorem concitata, quidnam hoc esset obstupuit. Ad quorum clamorem diuino nutu vigiles qui custodiebant ciuitatem excitari, iacto per fenestrarum rimas visu, rem vt facta erat dedicerãt, quapropter in lachrymas resoluti, insolitis clamorum strepitibus, dormientes ciues excitabant. Qui cùm quid factum esset cognouissent, vlulatu, fletu, gemitibus totam ciuitatẽ perturbabant. Adsunt subito vexilla Christi cũ crucibus, & accẽsis in breui non paucis luminibus, vt graui iniuria o[...]nsum cœli terræq; creatorem dem[...]eret, cõcinens clerus ꝓcedit. Sed dum propius accessissent atque ipsi vidisset Regem gloriæ in proprio sanguine fluitare, proiectis vexillis & crucibus sese per prona in terram projiciunt vbi cantibus eorum in gemitus commutatis, O gloriæ vastæ sacrarium, inquiunt, quis te tam grauiter vulnerauit? Quis sanguinem tuum tam immaniter fudit? Quis te tam atrociter in partes dissecuit? Væ illis incestis manibus quæ te generosum sanguinem mortalium oculis videndum præbuerunt. Satius enim fuisset sub tegumento sacramentalium specierum, lumine fidei, quam corporalibus oculis intueri. Cumq; hæc, hisq; similia saucij dolore dixissent, surgẽtes à terra mensam ipsam cum corpore in sanguine profluente, mixtis cãtu fletibus ad ecclesiam detulerunt. Vbi cum debita veneratione collectis corporis partibus, & congesto in vasculum sanguine, mensam ipsam in publico loco omnibus visendam suspendunt. Verum ne frustra claruisset tam insigne prodigium, Iudæorum qui hæc viderant, quidam quidem ad fidem conuersi sunt, & sacri baptismatis vnda renati: Quidam verò in sua perfidia permanentes vsq; ad centum quinquaginta (si tamen me numerus non fallat) flammis iniecti sunt, & tragœdiæ per se factæ digna supplicia susceperunt. At verò custos vt in nullo à magistri sui Iudę successibus deuiaret, exterrens populum, horrendis quibusdam ac desperatione plenis clamoribus, vna cum vxore sceleris conscia laqueo suspensus interijt. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XVIII.

Quomodo diaboli qui ita facti sunt, vt nullum vererentur, diuina virtute compulsi Sacramento corporis Domini nostri Iesu Christi reuerētiam exhibuerunt.

EO tempore quo triumphis clarus Dux Burgundiæ Philippus, sicut & cæteras suæ ditioni subiectas Prouincias, comitatum Hollandię nō ambigua prouidentia administrabat, circa Alcmariam eiusdem comitatus famosum oppidū, in monasterio Regulariū, Eilo vulgari vocabulo nominatum, firmissima relatione didici cōtigisse, quod sc. quodam tempore dum custos præfati monasterij in hora surgentis auroræ fratres ad primas concinendas campanæ cōpulsu cōuocaret, audiuit post tergum numerosæ cuiusdam multitudinis strepitum insonare. Et cum scire cuperet quinam hi essent qui citra aliorū hominum consuetudinem moremq; ea hora ad suam ecclesiam cōmeassent, paululū in obliquum reflexa ceruice (ne forte indisciplinato intuitu intrantem Ecclesiam plebem scandalizaret) vidit venire quendam procerū statura virū nigra pendulaq; tunica indutum, & scapulis more Picardico tumentibus pileum sublimem in capite deferentem, habentem quoq; in pedibus longissimis rostris calceos præminentes, & familiam se subsequentem multā nimis. Quem cum prædictus custos aliquem principem ob ducis negotia exequenda ab Haga comitis missum suspicatus est, & officium inchoatum impleuit. Sed dum compulsum campanæ diutius protelaret, pertæsi dæmones (nam illi erāt quos viderat) odiosam vocem subito per valuas chori cū fragore irrumpunt, raptas sedes, scamnaq; confuso ordine in prostratum terrore monachum iaciūt. Quo facto, comprehenso monstrantiam in qua Christi corpus summa veneratione dignū residet, manibus violēter contra inuicem pressis, ceu fluidam glebā infra supraq; vsq; ad corpus Iesu Christi indignius cōpresserunt. Corpus tamen ipsum in cuius honore omne genu flectendum est, quod etiā barathra tremunt, intactum inuiolatumq; relliquerūt, & sic aquilonari chori vitro, ita vt nec reliquiæ quidē remanerēt secū supto, cū ingēti tumultu tota illa dæmonum multitudo versus feruidum tempestatibus mare ferebatur. At vt vesani furoris sui vbiq; insignia remanerent, totū illud vsq; ad mare ab ecclesia iter tragœdijs replet. Si quidem hic euulsam radicitus arborē strauit, illic pendulis frondium lacinijs, & vi fractis ramis salicem reliquit, hic prodiga lactis vacca repentina clade percussa est, illic pascens equus interclusо dentibus gramine terræ relisus occisus est, vbiq; prauæ maiestatis insignia relinquebāt. Custos vero diuino præsidio sensibus redditus vsq; hodie (nisi me fallat opinio) mirandum orbi prodigium volentibus audire denunciat. Patet ex hoc crudeli facto quanto odio maligni spiritus flagrēt aduersus genus humanum, quorum totus conatus est genus humanum secum perdere, vt cum ipsi miseri sint, miseriæ socios quam plurimos habere possint, cum iuxta vulgatum prouerbium, Solatium sit miseris socium habere in pœnis. Quippe qui mali sūt, & tanta malitia pleni, vt à malis inferendis abstinere nō possint. Quomodo enim ignis qui calidus est nō potest non calefacere id, cui admotus fuerit? & quomodo sol qui lucidus est imo fons luminis, non potest non illuminare aërem cui præsto est. Ita etiam maligni spiritus à malo faciēdo cessare non possunt, nisi diuina bonitas eos sæuire prohibeat. (Idem. Ex initio huius capitis patet quo circiter tempore Collector horum exemplorum vixerit.

EXEMPLVM XIX.

Quomodo quidam à dæmone percussus, virtute venerabilis Sacramēti miraculosè sanatus est.

SVnt iam (ni fallor) elapsi nouem anni, quod quidam vir in villa nō longè à Traiecto inferiori sita, vesperi dum sol vergeret ad occasum quippiam facturus solus egrederetur in proximā domui siluā, vbi cū esset, nescio quo iudicio Dei venit quidam giganteæ magnitudinis vir terribilē habens vultū. Is pugno percussum sub genibus virum eiulātem altius, & auxilium inclamātem prostrauit, abijt, nusquam cōparuit. Quo facto, familia domus ad flebilem viri clamorē perterrita surgit, ac ingrediēs siluam virum quærit, & inuenit. Cumq; pallidū vultu perdita voce, & versis horrēdius luminibus videret iacentem (quoniā mortalia se deseruere præsidia) ad sanctorum auxilia recurrerunt. Percusū igitur, iacentemq; virum ad sanctum Geronem (qui in Egmunda vsque in præsens miraculis claret) cum sufficienti oblatione deferendum deuouerunt. Quo voto non ambiguis spe, fide & charitate fuso, virum, etsi mēbrorū viribus destitutum, loquentem tamē, & sua infortunia enarrantem, ad domum baiularunt, donec ordinatis his quæ ad viam necessaria erant, paucis diebus intercurrentibus ad prænominatum sanctum inualidum virū deueherent. Cumq; pertransita positaq; arrepti itineris nō modica portione Amstelredamum Hollandiæ partium non incognitam ciuitatē venissent, vsq; adeò lāguor inualuit, vt ceu celerius moriturū hominem (quoniam aliud cōgruentius in tali necessitate hospitium non apparuit) ad hospitale cogerentur deferre, vt cum fere per sex septēve hebdomadas mortis imperia anxius expectaret quadā nocte pulcherrimā vultu & fulgēti stola vestitam virginem aureum diadema in capite præferētem sibi assistere vidit, & ex elementi pijssimæ virginis aspectu sumēs audaciā. Quænam es tu, inquit, pulcherrima mulierum, quę nō verita pauperrimi hominis miseram sortem, huc intrare dignata es, præsertim cum vultu, incessu, habitu omniū mortaliū decorē fœlix deuiceris. Ad quæ virgo: Ego sum, inquit, illa humillima fœminarum, miserorum fors te refugium, cuius Dominus humilitatem respiciēs, inuiolato pudore matrem Dei constituit. Et huc nunc veni ad te, vt dicerem tibi quod si sanitatem recipere placet: te ad sanctū locum ferri præcipias, vbi circumductus per venerabile sacramēti insigne tabernaculū celerius amissum robur & fractas vires recipies, & his dictis se in cœlum virgo recepit. At vir mane facto, aduocatam ad se mulierem cui infirmiorum custodia incūbebat, petijt vt se indutum vestibus ad sanctū locum celerius deportaret. Miratur illa ad petitionem insolitam, & anhelantem virum, mortiq; proximū vel paululum molestare pauescit. Admonuit igitur eum vt à nocitura sibi postulatione desistens, Domino vt animam citius abituram in cœlum deueheret, supplicaret. Sed cum ille quid vidisset audissetq; fœminæ intimasset, & ipsa rem à Deo agi percipe-ret, aliorum freta auxilio, virū vt petijt ad sanctum locum (sic enim nominabatur Ecclesia illa vbi venerabile sacramentū præ cæteris locis suæ diuinitatis potentiam demonstrauit) deferebant. Vbi cum eum vt didicerat circa tabernaculū semel, bis, ter, duxissent in girum, quolibet circuitu adauctus viribus, tandem integræ sanitatis beneficium reportauit, & his qui se illuc detulissent agilior, exultans & laudans Deum peregrinationem ad sanctum Geronem, vt vouerat, adimpleuit. (Idem.

EXEMPLVM XX.

Quomodo virtute venerabilis Sacramenti ouis à lupo rapta miraculosè liberatur.

ERat in monasterio quodam deuotus quidam laicus pastor ouiũ simplex & timens Dominum Deum. Is cum quadam vice post perceptionem corporis Iesu Christi circa custodiam ouium suarum sollicitus custos assisteret, vidit, subitò venientem è silua lupum, qui raptam è grege mordicus ouem deuehens viam qua venit recurrit. Quod cum laicus frater grauiter ferret, cum summa cõpassione oculos in cœlum iacens. O Christe, inquit, pastor bone, ô tollens peccata mundi Agne Dei, quem hodie in cibum sumpsi, hanc captiuam ouiculam tibi commendo, tu serua commissam: nam ego. eam raptam videre possum, iuuare non possum, Mira res, hac oratione fusa, edacissimum animal nec auiditate, cibi nec ingluuie sui ad hoc induci potuit vt ouem tali tutori commissam aut læderet aut vocaret. Illæsam igitur inuiolatamq; reiecit. Quam pastor ingenti gratiarum actione Deo refusa gregi restituit, & recẽs gestum miraculum patribus enarrauit. (idem.

MIRACVLA TRIA PRO CONFIRMATIONE FIDEI EVCHAristiæ.

EXEMPLVM XXI.

* *Christus apparet in Sacramento Altaris in forma speciosi pueri.*

I.

ACcidit, vt vir quidam fidelis occulta impugnatione diaboli tentaretur in fide, qui de Sacramento altaris cœpit quodammodo dubitare de veritate corporis Christi. Is ergò cùm staret ad audiendam missam alicuius deuoti sacerdotis sæpæ ingemuit, dolens de praua immissione spiritus maligni, orauitq; Dominum, vt sui in hac vacillatione dignaretur misereri. Sed misericors Deus, qui animarum saluti varijs, ac miris modis occurrere solet, præfatum virum noua, & insolita visione instruxit, atque in fide suauiter confortauit, vidit namq; inter manus sacerdotis sibi apparere non speciem panis; sed formam speciosi pueri præ filijs hominum, & nimium stupens, ac tremens gratias egit & Deum benedixit; Sacerdos verò de his nihil sciens, officium missæ solito more cùm benedictione compleuit: Non enim propter eum, qui fide, & gratia plenus erat, hæc ostensa sunt, sed propter infirmũ in fide roborandum. (In vita venerandi Sacerdotis Henrici Bruno scripta per Thomam à Kempis cap. 7.

EXEMPLVM XXII.

* *Rursus apparet in formâ hominis, ad tollendam dubitationem mulieris, ortam ob defectum scientiæ, vel bonæ vitæ consecrantis sacerdotis.*

II.

ET quia sermo de venerabili sacramento incidit, adhuc referam consimile factum de quodam Sacerdote in partibus Frisiæ, sed minus laudabilis vitæ. Siquidem bonæ memoriæ. Fratre nostro Alardo narrante cognoui, quòd erat cum eo quidam presbyter paruæ scientiæ, & famæ non claræ. Iste cùm Ecclesiam intraret, vt diuina celebraret, honesta quędam matrona, quæ eius imperitiam cognouit, cœpit intra se de eo suspectè cogitare, ac murmurando dicere. Quid

Quid tu imperite vis facere; & quomodo tu indigne poteris tam magnũ sacramentum conficere? Hæc ea cogitante, presbyter cœpit celebrare, & diuina mysteria tractare, & consecrare. Factũ est autem dum venerabile Sacramentum ritu ecclesiastico consecratum eleuaretur, & omnis populus hoc flexis genibus fideliter adoraret, matrona supradicta vidit in eleuatione, apertis oculis figuram hominis Christi, nimium stupida, & perplexa. Finita itaq; missa hanc visionem alteri sacerdoti secrete exposuit, & quid mali de celebrante antea cogitauerit humiliter confessa est, qui diligenter gestæ rei ordinem, & visionem examinans, matronæ respondit. Hoc Deus pro tua salute fieri permittit, ne de cætero male de sacerdotibus cogites, nec de vera consecratione dubites, licet malæ famæ sint, & indignæ vitæ. Illa hæc audiẽs firmam fidem tenuit, & Deo iudicium de sacerdotibus eius commisit. (Ibidem in fine operum Thomæ à Kempis.

EXEMPLVM XXIII.

** Nolens remittere offensam proximo, non potest videre corpus Christi in manibus sacerdotis missam celebrãtis, qui mox, vt eam cõdonauit, clarè illud conspexit.*

III.

SEd non te pigeat aliud iterùm miraculum, de hoc summæ venerationis Sacramento audire, eo namque tempore, quo monasterium montis sanctæ Agnetis illic moraturus intraui, quidam deuotus clericus, mecum diu in eodem loco habitans pro quadam causa ad vicinum monasterium perrexit. Cumq; in itinere esset, iunxit se illi quidam secularis, cum eo socialiter vadens, ac familiariter colloquens. Factum est autem, dum pariter ambularent, & de Deo conferrent, ait ille secularis clerico secum comitanti: Dicam tibi, amice dilecte, quid mihi in vita mea breuiter accidit. Lõgo fui tempore, quod intrans Ecclesiam nunquam potui Sacramentum altaris in manibus sacerdotis videre. Existimans autem, quia nimis remotè tunc starem, & pre caligine oculorum nõ possem bene videre, accessi propius quantùm ausus fui, & licuit; sed nihil penitus profuit mihi, nihilq; inter manus sacerdotis conspexi. At istud etiam vltra annũ mihi euenit, & quã de causa non satis perpendo: tandem in me reuersus, & multum perplexus ad Sacerdotem me contuli, & cuncta ei in confessione denudaui. Ille benignè me audiẽs, & cautè secreta perquirens, inuenit me stare in odio cuiusdã proximi mei, cui pro nulla re volui offensam qua me offenderat, dimittere. Animaduertens bonus, & discretus confessor culpam malitiæ meæ, increpando, & admonendo perdocuit me asserens periculosum valdè fore in tali duritia stare, nec posse aliquãdò veniam promereri, nisi ex corde dimitterem offensas omnes, atq; idcirco mihi istud accidere, quia non essem dignus diuinum Sacramẽtum, oculis malignis intueri. Auditis his sacris monitis, acquieui consilio sacerdotis, & toto corde compunctus, remisi ex integro iniurias, nolens me ipsum de cætero vindicare, quatenus possem Deo reconciliari, & gratiam perditam recuperare. Tunc demùm Sacerdos me absoluit, & imposita pœnitentia abire permisit. His gestis statim ad Ecclesiam intraui, & missam audiui, Deo mihi propitio facto, sacrũ corpus Christi in manibus sacerdotis, oculis meis clarissimè vidi, & gratias agens, Deum in mirabilibus operibus suis benedixi. (Idem ibid.

EXEMPLVM XXIV.

* *Illuſtre exemplum honorificè deductæ, & adorata Euchariſtiæ anno 1264. à Rudolpho Comite Hasburgico, Auſtriacæ domus primo Romanorum Imperatore deſignato anno 1273. Ex Ioanne Alberto VVidmãſtadio Iuriſconſulto, Senatore Regio & Heparchiæ Orientalis, Auſtriæ Cãcellario in præfatione in D. Pauli Epiſtolas, Syriacè editas, & Maximiliano Bohemiæ Regi poſtea Romano Imperatori huius nominis ſecundo, dedicatas anno 1555.*

CVm Rudolph. Comes Hasburgicus, antequam Romanorum Imperator deſignatus eſſet vnà cum Regulo Kyburgenſi propinquo ſuo ad anum fatidicam, in ſacra Heluetiæ ſolitudinis cella abditam, religionis cauſſa proficiſceretur, atque in via ſacerdotem cum Ieſu Chriſti ſacroſancto corpore, vt exituro cuipiam ex hac vita in proxima caſa viaticum præberet, iter pedibus ingredientem inueniſſet, de equo deſcendit, Sacerdotemq́; impoſitum vnà cum propinquo ſuo (qui pietate ipſius commotus Æditauo quoque ardentem cereum, & æris campani crotalum, ſiue tintinnabulum præferenti, equum ſuum cõceſſerat) vſque ad ægrotum tãquam à pedibus, freniſq́; miniſter deduxit, indeque ad ædem ſacram, cui Sacerdos præſidebat, reduxit: à quo, cum fauſti omnis præfatione, ad Rudolphũ, eiuſque poſteritatem omnem pertinente dimiſſi ad ſacram cellam contenderunt, vbi, adorato Deo, mox Religioſam anum, magnæ propter vitæ ſanctitatem, apud omnes venerationis, ſalutant. Quæ veluti plena numine ad Rudolphum conuerſa pro officio, inquit, & cultu Deo, eiuſque, ſacerdoti, abs te nuper tributo, gratiã tibi, poſteriſq́; tuis cumulatiſſimè referet omnipotens Deus, & ne te vanæ ſpe induci à me ſuſpiceris. Nouenatium temporis numerum, quo tibi meę huius prædictionis efficax ſignum oſtendetur, diligenter obſeruato. Rudolphus igitur nouenis, & diebus, & menſibus elapſis è ſpe ſua, ad nonum inde annum, quo Romanorum Imperator declaratus fuit, ętate ꝓceſſit; quibus religionis ſanctæ initijs, Romani imperij amplitudo in Auſtriacam domum profecta, certis pietatis rationibus conſeruata, hactenus fuit. (Idem Ioannes Albertus VVidmanſtadius, Origenes ſiue Chronica antiquitatum Sueuiæ. Doctor Matthæus Galenus Catecheſi. 111.

EXEMPLVM XXV.

* *Nobilis Germanus Oſvvaldus Mulſer; in ſacra communione nolẽs communi laicorum hoſtia contentus eſſe; ſed maiorem, qua Sacerdotes celebrantes vtuntur, requirens, miraculosè repreſſus eſt.*

ANno à Natiuitate Domini 1384. quidam Germanus dictus Oſvvaldus Mulſer, ex nobili ortus proſapia in Seueld, ſiue Seefelt, & ibidem in caſtro vulgariter Schloſperg, nuncupato reſidens, tempore Paſchali, quo Chriſti fideles ex præcepto Eccleſiæ ad communionem Euchariſtię accedere ſolent maiori Hoſtia, & non vt cæteri laici, communicare nitebatur. Ex timore itaque huic ſacerdos pernitiosè aſſentiri volebat. Sed dum venerabile Sacramentum ſupra linguam antedicti Oſvvaldi poneretur, ecce miraculosè ante altare terra ſe aperit, ac ſi ipſum Oſvvaldum prorſus deglutire vellet, & in illam vſque ad genua cecidit; ille verò manibus latus altaris apprehẽdit; ſed altare iſtic toti

inſtar

instar ceræ mollescere cœpit, manibusq; cessit. Osvvaldus præsentē Dei vindictam præsentiens, mox pœnitentiā ducitur, veniam à Deo precatur. Cumque hostiam deglutire non posset, Deo id non permittente, Sacerdos eam in sacrarium reponit, quæ etiam num hodie sanguineo colore diuinitus tincta, & ex linguæ saliua nonnihil contracta conspicitur. Vbi etiam iam inde ad nostra vsq; tempora plurima fiunt miracula. Ego Tilmannus Bredenbachius ex vrbe in Germaniam reuersurus, monitus à R. D. Martino Fisengrinio, vt ad locum istum diuerterem, altare ipsum, & in eo manus Osvvaldi vestigia vidi, & contrectaui, ac iuxta illud terræ hiatum quò absorberi cœperat, modò ferreis cancellis obtectum: denique ipsam hostiam, & castrum in quo vixit, conspexi. Porro Osvvaldus iste sic diuinitus correptus, in molestam incidit ægritudinem, pœnitentiamq; agens, & confessus, aliquanto superuixit tempore, demum mortuus in Domino. Accidit hoc miraculum, ait R. P. Lucas Pinellus in pago Seefelt, tribus milliaribus ab Oeniponto in Germania. Ab aliquot tamen annis tam hostia, quam lapis altaris, metu hæreticorum, qui vt inimici huius Sacramenti, solent supprimere eius miracula, sunt translata Oenipontum. (Excerptum ex tabula ænea, quæ ad perpetuam rei memoriam in templo pagi Seueld, non procul ab Oeniponto in finibus comitatus Tirolis erecta conspicitur. Bredenbachius collat. sacrar. lib. ca. 1. lv. & P. Lucas Pinellus Societatis Iesu in suo libello meditationum de Eucharistia cap. de Miraculis Eucharistiæ ex in. 4.

EXEMPLVM XXVI.

** Sanctissimum Sacramentum cum ipso sacro repositorio furtiuè sublatum, fasciq́ue super mulum impositum extra sarcinā erumpit, ac in aëra subleuatur ac hæres mirifico splēdore coruscans.*

Anno 1453. quadam feria quinta, & sexto die Iunij circa horam 10. grande, virtute sacratissimæ hostię, Turrini visum est miraculum, prout videre est in littera quadam autentica, quæ in hunc vsque diem extat impressa, & adhuc in prædicta ciuitate imprimitur, in tanti, ac stupendi miraculi perpetuam memoriam. Historia autem talis est. Existente discordia quadam inter Francos, Sabaudos, & Pedemōtanos, ratione quorundam mercatorum, qui vnà cum mercibus suis retēti, & intercepti fuerant Isuillæ, accidit locum illum euersum, ac plenè deuastatum fuisse; Inter alia autem accidit, & hoc, quēdam scilicet ex Ecclesia sustulisse tabernaculum argenteū, in quo requiescebat sancta hostia consecrata, quam & in fasce quodam occultauit; Ille verò prędictam sarcinam mulo superimponens, rectà cum illo processit per Susam Viglianam, & Riuoli Susinam, & vbi Turrinum deuenit, per portam tēplo S. Siluestri proximā, mulus sese in terram pronus deiecit, & absq; humano vllo interueniente medio, & cooperatione illa sarcinula mulo superiniecta seipsam miraculosè reserauit, & simul supradictum tabernaculū ex eodē prosiluit in aëra se subleuās, per magno splēdescens lumine; ita vt ad instar solis cuiusdam, solares radios emittere videretur. Hoc primò vidit venerabilis quidam vir, nomine Bartholomæus Cocone, qui confestim adijt, Reuerendissimum Ludouicum Romagnan pro illo tempore

Episcopum Turrinensem, qui crucis vexillo comitatus; nec non & omnibus Ecclesiasticis personis circũcinctus, sollemni pompa locum petijt. Quò vbi peruenit, statim in genua proruit, idem omnibus facientibus, qui tam insolito aderant spectaculo, & tunc mirabile dictu, ipsum repositorium in terrã decidit, ipsa sola hostia in aëre suspensa, & hærente, & sũmè splendescente. Propter quam causam Episcopus calicem deferri mandauit, & stans deuotè, hostiæ eum supposuit, tum ipsa hostia in eum protinus descendit, & tunc magna cum sollemnitate, & reuerentia eam in cathedralem Ecclesiam detulit, in qua postea fabricatum est tabernaculum admodum nobile, & speciosum, quod perdurauit vsque in tempus quo innouata est cathedralis Ecclesia. In cuius facti piam, sanctamq; memoriam extructum fuit in prædicta Ecclesia S. Siluestri, sacellum sacratissimi Sacramenti, in quo depictum conspicitur prædictum miraculum, & insuper ibidem, deuotissima cõfraternitas erecta est. (P. Seraphinus Razius Doct. Dominicanus in hortulo suo exemplorum titulo Eucharistia exemp. 32.

EXEMPLVM XXVII.

* *Miraculum illustre de Eucharistia.*

IN Valentiæ regno, annò Domini 1239. maximus Barbarorum exercitus aduersus mille Christianos, qui in paruo erãt oppido, venerunt. Cum autem ipsi viderent se tã paucos esse, vt inde auxilium sperare non liceret, & fieri non posse humana ratione, quin superarẽtur à tam numeroso exercitu, nisi præcipuo Dei miraculo, & gratia defenderetur: curarunt magno pere, vt sex ex præcipuis ducibus, qui in illo exercitu erant hanc gratiam impetrarent, sua peccata confitendo, & sanctissimum Sacramentum sumẽdo, quòd pauci sacerdotes ibi, & hostes vicini, neq; satis temporis quò id oẽs facerent. Ipsi autem vbi confessi sunt peccata, missam audierunt, & iã sex formis cõsecratis, quas ipsi sumerent, datum fuit signum iam Barbaros oppidum oppugnare: vnde necesse illis fuit communionem relinquere, & ad arma se conferre. Tũc sacerdos, qui missam celebrabat maxima cum celeritate in Corporalibus sex formas inuoluit, & sub quodã saxo abdidit. Deus autem cùm illorum fideliũ Ducum preparationem, bonam voluntatem suscipiendi sacramenti respexisset, cumq; confidentiæ quam in illò habebant rationem habuisset, & auxilijs quod ab eo postularunt: ita eos animauit, & alios illorum causa, vt breui Barbaros dissiparent, & illorum innumerabiles occiderent; & reliqui se in fugam darent; ipsi verò victores reuertentes, & beneficij accepti non ingrati, quod cœperant perficere voluerunt quod erat sumere sacratissimum sacramentum. Tunc sacerdos, vt abdita corporalia expromeret se contulit, & cum in altari ea explicaret formas sanguine aspersas vidit, & cum Corporalibus conglutinatas, vt hoc tempore cernuntur. Quo mysterio declarato, & Corporalibus retectis maxima fuit admiratio, & deuotio, & lachrymarum vis, quas ibi profuderunt, Deo, gratias agendo gloriamq; dando quod pro illis tam admirabilem rem fecisset. Hoc tempore Barbari vires suas collegerunt, & omnes vicinos in armis esse voluerunt, & iterum in Christianos se contulerunt. Ipsi autẽ beneficio accepto corroborati mandarunt sacerdoti, vt in loco eminentiori se cum Corporalibus ita collocaret, vt ea omnes milites intueri possent, vt inde vires susciperẽt. Quo facto in hostes maximo impetu irruerunt, & tantopere cum ijs pugnarunt, vt omnis humus illic esset sanguine, & mortuorum corporibus contecta. Habita hac victoria, & eo bel-

eo bello confecto, quæstio orta est, quonam loco illa preciosa res collocaretur, quisq; cũ ea se honorare velle sustinebat. Dux autẽ generalis prudentissimè dixit quòd cùm illud opus Dei esset, ad eum quoq; spectare locũ, in quo sit collocanda declarare. Hoc æquum visum est omnibus, & in eo consenserunt, vt Dei voluntas sortè cognosceretur. Ter igitur sortẽ extraxerunt, & semper Darocæ obtigit, de quo loco erat ille sacerdos, qui illas formas sacrarat. Neque hoc contenti fuerunt, sed ad aliam viam confugerũt, hoc est vt mitis inquireretur mula quæ non amplius per terras Christianorum deambulare solita esset, & Corporalibus in arca positis, & ea benè ligata super illa, mula permitteretur quò vellet ire. Vbi vero conquiesceret, ibi esset illi precioso deposito locus. Mula præibat, sacerdotes sequebantur cum cereis accensis, post illos ordine sequebantur milites cum suis Ducibus. Dum in hoc itinere versabãtur, e vicis egrediebantur, sacerdotes, & gentes Deum laudantes, & coram mula fruges, & trifolium, aut herbã modicam, & alia huiusmodi ponentes, vt ibi comederet, conquiesceret, & illis sacratis rebus fruerentur; mula tamen nusquam conquieuit quoad Darocam peruenit, & cuiusdam Xenodochij, quod extra ciuitatem erat, portas ingressa est, & ibi aliud miraculum contigit, mula enim Ecclesiã ingressa, humi genua fixit, & ita mortua est? Noluit enim Deus, neque consentaneum fuit, vt quæ bestia in tali re seruierat, ad alium humanæ vitæ vsum seruieret. Hoc igitur modo illa Corporalia Darocæ permanserunt, eo reges, & principes conuenerunt, & alij primarij viri, vt illud miraculum viderent, & adorarent Deum, qui in illis corporalibus est. Tunc legati ad Vrbanum Papam quartum, vt de ea re eum certiorem facerent, iuerunt, qui multas concessit indulgentias ijs, qui istas reliquias visitarẽt, & alij summi Pontifices easdem confirmarunt, & auxerunt, vt in Ecclesiæ Darocæ archiuo apparet. Viginti autem annis post hoc miraculum festum corporis Christi institutum fuit. Hæ est huius miraculi summa, cuius veritas, vt cõprobetur, nullis, nisi oculorum testib⁹ indiget, eorum scilicet, qui quotãnis ea proprijs cernunt cum ea expromũt Corporalia, vt in illis Deus, qui in illis est adoretur. Vbi duo cernuntur miracula. Vnum est, adhuc illas formas integras, sine vlla corruptione esse iam trecentis, & triginta annis elapsis, ex quo illæ formæ sacratæ fuerunt quod naturaliter fieri non potest. Alterum est esse sanguine infectas, & aspersas. De hoc miraculo scriptus est liber ad inuictissimum Carolum huius nominis Imperatorem quintum, & ad gloriosam Imperatricem illius vxorem, qui ea viserũt & Dominũ, qui in illis est, adorarunt. Narrauit mihi in ciuitate Antuerpiensi (dicit Reuerendus Pater Guardianus Fratrum Minorum, oppidi Traiectẽsis ad Mosam hoc anno 1602. qui vicario domus Cornelij montis apud Leodium hæc miracula propria manuscripta tradidit) illustris admodũ, ac generosus vir Lãbertus VVyts, qui cùm Paranymphi officio fungeretur, duxissetq; imperatoris magni filiam Regi Philippo II. Hispaniæ sponsam versus Hispaniam, domum reuertens per regnum Arragoniæ, ciuitatem Darocam intrauit, anno 1572. & proprijs oculis idem Corporale aspexit, præsente Imperatore Rodolpho, & eius fratre germano Ernesto Archiduce. Scriptum quoq; hoc miraculum est, à Reuerendo Patre Ludouico Granatensi S. Th. Professore Dominicano lib. 2 de religionis Christianæ præstãtia fol. 382. in editione Coloniensi, anni 1588. apud Geruinum Calenium.

EXEMPLVM XXVIII.

Aliud Miraculum.

ANno 1258. cùm quidam presbyter sacratissimam missam Parisijs celebraret in sacello quodam aulæ Regiæ, populoq; ostendendam diuinissimam Eucharistiam sustulisset in altum, pro specie panis, plurimi qui aderant formosissimum conspexere puerum, quocirca nonnulli rogarunt presbyterum, vt tamdiu in altum porrectis manibus sisteret, quoad Rex accerseretur, Certior autem tanti miraculi factus Rex Ludouicus, negauit se eo profecturum, quod non credentibus hæc signa existerent, sibi verò persuasissimum, vere in Eucharistia Christi corpus esse, (Vide Thomã Bosium lib. 14. de notis Ecclesiæ fol. 172. ex Villaneo, qui circa eadem tẽpora dicitur claruisse lib. 6. c. 67.

EXEMPLVM XXIX.

Aliud Miraculum.

ANno reparatæ salutis humanæ 1369. in Ducatus Brabantiæ regimine existente, Illustrissimo Domino Domino Venceslao, filio Regis Bohemiæ, & eius pia coniuge Domina Iohanna, filia Iohannis tertij Ducis Brabantiæ, circa festum Diui Bauonis, Achisynagogus quidam Iudæorum, nomine Ionathas, triginta argẽteis vulgò dictis Moutreuen est / Viuoert sche Noutreuen emit thecam, siue ciborium quoddam, quo continebantur 16 cõsecratæ hostiæ, inter quas vna hostia erat maiuscula, hanc cum venerandis hostijs sacratam thecam, cùm ab improbo quodam custode sacelli Diuæ Catharinæ Virginis, & martyris siti sub parochia Diui Ioannis Baptistæ, extra muros oppidi Bruxellensis, nactam furto abstulisset, easdem sacras hostias ad suæ fæcis homines, in alijs locis commorantes, misit, vt ad Dei contumeliam easdem horrendis modis vili penderent. Factum est autem cùm ipsa die sacra Parasceues, qua se Christiani in memoriam Dominicæ passionis in admirda pietate, & spiritualis deuotinis cultu exercere solent, dum Iudæi in vnum locum Bruxellis contutum vulgoq; dictum ter Arcken simul conuenissent, pugionibus, & cultris easdem hostias transfixerunt, & contumeliosè pertractarunt, adeò vt sanguis indè vbertim, non sine stupore, & incredibili etiam maximè perfidorum Iudęorum admiratione effiueret, quod cum vidissent quidam eorum, velut cœlestis numinis vindicante iustitia, in terram veluti mortui corruerunt. Cæteri hoc tam admirando miraculo, & portento perculsi, & consternati ab impijssimo scelere destitere. Cùm autem nullam inire secum rationem possent, ad huiusmodi occultandum miraculum, nullumque non mouerent lapidem, impediendo ne ad Christianorum principum, aliorumq; nobilium aures perueniret, statuerunt aduocare matronam quandam, nomine Catharinam, à Iudaismo ad Christianam, & Catholicam fidem ante cõuersam, qua co nparente magna pecunię summa eius animum expugnare conantur, certaque quantitate nũmmorum ei oblata hoc effecerunt, vt licet non ita libenter, tamen amore pecuniæ superata secum auferret ciborium cum transfossis hostijs, quas pugionibus, & cultris suis transfixerant, & indignis modis contumeliose tractarant: Interim, cùm nollet diuina maiestas, vt tantum facinus & immanissimum scelus in Dei sacratissimum corpus perpetratum quempiam lateret, statim Catharina prædicta, acri conscientiæ stimulo cœpit exagitari, & propterea cum nullam pacandi cordis sui viam reperire posset (non dubium quin suadẽte Deo, & certo

certò ab Angelo præmonita) statuit se conferre ad suum Parochum. Itaque cùm sub sigillo confessionis omne scelus suo Pastori indicasset; totiusq; rei gestæ seriem aperuisset, monet eã Dominus Petrus de Heda (sic enim is Pastor vocabatur) vt prima etiam data opportunitate ciborium ad se vnà cum hostijs transfixis deferat. Quibus receptis, aduocat ille Dominum Gerardum Spijkerman, Ecclesię S. Gudulæ Supplebanum, & alterius portionis Capellæ Diui Nicolai Bruxellensis Rectorem, quatenus in negotio tàm arduo quid facto opus foret, consilio simul inito secum statuerẽt. Interim peruenit scelus id inauditum ad aures Venerabilis viri Domini Ioannis de Ischa. prædictæ Ecclesiæ Diuæ Gudulæ Scholastici, & Canonici, nec nõ Reuerendissimi Episcopi Cameracẽsis pro tempore Vicarij generalis, qui ad se vocata prædicta Catharina vt amplius omnia cognoscat, eam mandat arcta detineri custodia, vt sic totius rei series manifestius cognoscatur. Mandat intereà Illustrissimus, & Serenissimus Dux Brabantiæ VVencesłaus, Bohemiæ Regis filius omnes Iudæos in ciuitate Bruxellensi tunc temporis commorantes, & in Suburbijs & locis circumiacentibus morã trahentes, capi, & in publica facinorosorum hominũ custodia poni, quæ vulgò dicitur die Steenpoerte, ibique varijs tormentis adacti facinus confitentur, & processu super eorum facinore exacto, flammis viui adiudicantur comburendi, in loco dicto den VVolendies, extra antiqua mænia prædictæ ciuitatis constituto, postquàm curribus per totam ciuitatem fuissent vecti, & forcipibus ferreis candentib⁹ eorum carnes laceratæ. Facta est autem hæc animaduersio, in Vigilia Ascensionis Dominicæ anno 1370. Eorum quoque bona omnia fisco Domini Ducis fuere adiudicata, quemadmodum liquet ex rationibus redditis illo temporis, per Godefridum de Ternis, quæstorem generalem dicti Domini Ducis, in districtu Bruxellensi, quarum summa asseruatur in Camera computus. (Vide etiam tit. dimittere exemplo. 6.

EXEMPLVM XXX.

Eucharistiæ Sacramẽtum à damnationis æternæ occasione liberat.

REfert Iacobus de Vitriaco, quod fuit quædam mulier, quæ mirabili modo de sui suspensione tẽtabatur. Cum autem captasset tempus, & locum, & horam, dum missa dicebatur, & omnes suos occlusisset è domo, funem ad trabem ligasset, ostiumq; clausisset; statim dum vellet se dimittere suspendio, audiuit signũ pro eleuatione corporis Christi, & sicut consueuerat dicere, dixit: Iesu Christe fili Dei viui miserere mei: statim trabs fracta est, & dæmones magno cum sonitu domum dimittentes clamauerunt; virtus corporis Christi te liberauit à damnatione æterna. (Ioannes Iunior in libro qui dicitur Scala cœli, hoc refert verbo Eucharistia, ex Iacobo de Vitriaco.

EXCOMMVNICATIO.

EXEMPLVM I.

Presbyter quidam grauiter punitur, eò, quod excommunicationem parũ curaret.

SAnctus Eligius excommunicauit quendam presbyterum, & præcepit ei, vt nullo modo missam celebrare præsumeret, presbyter vero Episcopi sui prohibitionẽ paruipendẽs, post aliquot dies cũ vellet celebrare, & ad altare accederet, statim ad terrã cadẽs expirauit. Pastoris igitur excõmunicatio siue iusta, siue iniusta fuerit,

rit, semper timenda est, quia qui iniustam excommunicationem patienter suffert, cœlestem meretur coronã. (Gotschalcus Holen Eremitarum D. Augustini parte hiem. ser. 62. littera, C.

EXEMPLVM II.

Vis excommunicationis, & in corpus potestas exemplo cuiusdam mulieris in corpore post mortem punitæ, ostẽditur.

VIdi ego Gotschalcus Holen tempore, quo eram studens in cõuentu Senarum in Italia, corpus cuiusdam mulieris effossum, quod iacuerat annis septuaginta in terra, & adhuc integrum in membris omnib⁹ & capillis erat, quod fuit erectum ad murum, ad quod videndum cõfluebat tota ciuitas. In media verò nocte, sacrista volens intrare Ecclesiam, & accendere lampadem, pro matutino cãtando. Ego egrediente illud corpus sequebatur eum, clamando: quia in excõmunicatione fuisset sepulta, & idcirco resolui non posset. Vade ergo ad Legatum Papæ, vt mihi beneficium absolutionis iniungat; tunc resoluar. Quo facto, mox est absoluta, & corpore asperso aqua benedicta, protinus fuit id resolutum in cineres, ideoque valde timenda est excommunicatio. Gotschal. Holenoud. Eremit. D. Aug. parte hyem. ser. 62. litera c.

EXEMPLVM III.

Excommunicati silua & stagnum aruerunt.

LEgitur in Scala cœli, quod in diœcesi Balleuallẽsi quædam est arida silua & sterile quoddam stagnum iuxta siluam. Cuius causam asserunt incolæ loci talem. Miles quidã abstulit siluam cum stagno per violentiam à quibusdam religiosis. Cùm autem Abbas eiusdem loci, nec precio, nec placitis recuperare posset ablatã sibi possessionem, venit ad lucum dicens siluæ & stagno. Sicut veram & debitam iurisdictionem in vobis habemus, ita sub interminatione anathematis & excõmunicationis vobis inhibeo, ne de cætero fructus, vel res aliquas producatis vnde gaudeant, qui vos nobis iniustè abstulerunt, & ex tunc silua aruit, & stagnum sterile permansit. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM IV.

Excommunicatus pro furto coruus misera cœpit infirmitate pedetentim deficere.

IN Saxonia erat monasterium à Ludouico Imperatore fundatũ, quod Corbia noua appellatur. In hoc monasterio temporibus pię memorię Frederici Imperatoris, erat abbas quidam nomine Conradus, qui secundũ pompaticam consuetudinem Imperialium abbatum, inter cæteras sæcularis gloriæ illecebras, annulis aureis vtebatur, longè aliter (vt credo) affectus, quam ille verè pauper, & humilis spiritu Clareuallis primus abbas, quem (sicut de eo scribitur) plus delectabat rastrum, & sarculus, quam thiara & annulus. Contigit vero vt quadã vice haberet annulum aureum qui erat illi pretiosus. Quem cum vna dierum sedens ad mẽsam, iuxta morem curiæ causa abluendarum manuum deposuisset, nugis nescio, an seriis interuenientibus aliquanto negligentius sic super mensam relictus est. Aduolãs interea domesticus ales coruus, quem curiales abbatis in delitiis habebant, nullo penitus aduertente rapuit ore annulum, nec furti se reum esse intelligens, peruiq volatu in nidulum suum asportauit. Verum postquam

exempta est fames, epulis, menremotis surrexere omnes, Abdamnum suum intelligens, ministrorumque negligentiam culpans, annulum quaqua versum quæri ocius iubet. Sed auctore sceleris conscientias omnium illudente n inim è reperitur. Itaque tam conuiuas quam ministros suspectos habēs abbas, grauiq; indignatione cōmotus mādauit plebanis oppidi, quod amplissimū & ditissimum haud longè à muris cœnobij situm abbatis subiacet ditioni, quatenus acerrimam excommunicationis sententiam publicè intorquerent, in eum, qui se hoc scelere maculare non timuisset. Quo facto, cœpit improbus quidem; sed tamen culpæ suæ inscius fur paulatim languescere, cibum fastidire, ludicras crocitationes, cæterasque irrationabilis creaturæ ineptias, per quas stultorum hominum timorem Dei negligentium animos oblectare solebat, segnius exercere. Dehinc etiam pennas proijcere, ad extremum vero ipsis quoque plumis tabescentis carnis corruptionem fugientibus, miserabilis cunctis se cernentibus apparere. Factum est autem quadam die, domesticis abbatis ipso præsente de tam prodigiosa alitis illius immutatione inter se quærentibus, remque tam insolitam nequaquā sine causa fieri posse asseuerantibus, vt vnus sic quasi iocando diceret. Cōsiderandum nobis est Domine, ne forte iste sit quem quæris, & hæc horrenda plaga quā cernis, vinculo anathematis quo innodatus est indiciū det. Attonitis ad hoc verbum cunctis, vni ex ministris præcepit abbas arborem in qua cubile alitis illius erat, festina to ascendere, stratum stipula, & sarmento rum repugijs subornatum diligentius repugijs subornatum diligentius reuersare. Qui mox vt ascendit, repertum annulum ob iniuriam sordidum vendicauit, nec sine stupore omnium qui aderant, manibus abbatis restituit. Ita misero fure qui atrocissimas furti pœnas luebat, nec tamen furti se reum intelligebat, diuino vt credimus nutu prodito, ad consilium discretorum virorum, Dominus abbas his qui excommunicationis sententias dederant, mandauit quatenus anathema quod reo intorserant, restituto damno celerius relaxarent. Quod postquam factum est, sicut prius paulatim deficere, pestiferaque tabe de die in diem languescere prędictus ales visus fuerat, ita postmodum per incrementa reuiuiscere quodam modo, atque reuirescere cœpit, quoadvsque pristinæ formæ sanitatique amissæ, non sine magno Dei miraculo integraliter restitutus est. (lib. de illust. viris ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM V.

Excommunicatæ muscæ à Beato Bernardo repentina morte per pauimenta sternuntur,

INuenitur etiam in gestis beati patris nostri Bernardi, quia cùm ad dedicationem nouæ Basilicæ Fusciacensis cœnobij inuitatus esset, tam innumerabilis multitudo muscarum propter fœtorem nouæ calcis in Ecclesiam recens linitæ conuenerat, tantamque inquietudinem intrantibus generabat, vt fratres valde timerent ne fortè dedicationis solemnitas quæ postera die celebranda erat, earū improbitate impediretur. Quod cum patri sancto intimatum fuisset, solida confidentia quam in Deum habebat vsus, excommunico (inquit) eas. Mane autem facto, vniuersæ muscæ illæ anathematis spiculo percussæ & mortuæ, ita pauimentum omne repleuerunt, vt palis eas in congeriem adunari, gerulisque exportari necesse fuerit. (Ibidem.

EXEMPLVM VI.

Excommunicati militis panem etiam canes edere recusarunt.

DE milite quodam audiuimus, qui ob prauitatem suam publice excommunicari meruerat, qui cùm sedens ad mensam panem canibus proijceret, canes solo odore polluti panis exterriti, retrocedebant, & eum tangere nullatenus acquiescebant. (Petrus Damia. ep. 2. ad Hildibrandum Papam.

EXEMPLVM VII.

Excommunicati domum execrantes ciconiæ suos nidos ad alias domos transtulerunt.

NArratur quod cum Papa Gregorius IX. ante Papatum legatus sedis Apostolicæ in Lombardia inuenit in quadam ciuitate maiores compugnantes, qui processum eius impediebant. Cum altera pars staret ad arbitrium eius de pace reformanda, & altera contumax nollet consentire, atque excommunicasset Capitaneum illius dissensionis qui solus pacem impediebat, & ille excommunicationem contemneret, ciconiæ multæ, quæ nidificauerant super turres & caminos domus eius, recesserunt, & nidos suos transtulerunt ad domum alterius Capitanei dictæ guerræ, qui paratus erat stare sub mandato prædicti Legati. Quod videns ille cōtumax humiliauit cor suum ad absolutionē procurandā, & ad voluntatē dicti Legati faciendam. Quo absoluto dictæ ciconiæ nidos suos super domum suā illius reportauerunt. (Gotschalcus Holeoud. Eremitarum D. Augustini parte 1. hyem ser. 62. litera c.

EXEMPLVM.

EXEMPLVM I.

Prælatus bonis exemplis subditos prouocans ad meliora moriturus maxima luce perfunditur.

DIlectum valde socium in scholis habui, coæuum fere, & prope parilium studiorum hic à pueto vsque ad finem vitæ à mulieribus incommixtus omnino semper fuit. In adolescentia sacerdos factus, in Brabantiæ partibus suscepit regimen animarum, quibus tam diligenti, tamque sincera cura præfuit, vt quos in bono vincere admonitione non potuit, multimodis prouocare studebat exemplis. Alijs comedentibus, ieiunus ipse manebat: alijs dormientibus, manebat in somnis: atq; alijs intentis ad aleas, ipse orationibus incumbebat. Quicquid in suos vsus deputatum est commune pauperibus faciebat. Si quam ex ouibus aberrare videbat, importune, & opportune ad reuocandum instabat: hæc foris, præter illa quæ intrinsecus maiora latebant. Talibus actibus fermè viginti annis cunctis imitandus emicuit: & cùm Altissimo placuit, tali fine defunctus est. Febre acutissima per aliquot dies laborauit. Et ecce, vbi sacramētis salutaribus præmunitus est, & attenuato spiritu animam fœlicem emisit, mox sine vllo interstitio coruscatio tanti luminis resplenduit, vt per vnā leucam circumquaque, & eo amplius, quasi dies esset clarissima, in lucem subitam noctis tenebræ verterentur. Quid mirum? Illum recedere sine luce non decuit, qui multis illustratis exemplo altioris vitæ, volatus primos fœliciter vendicauit. Facta est in morte beati viri dicta coruscatio lucis, diffusa per patriam, prima hora noctis adhuc vigilantibus plurimis: & ipsum lumen

lumen emissum multa millia hominum vndecunque viderunt, qui ad maioris & gratioris agnitionis, & veritatis lucem in visione tanti miraculi pro...cerunt. Beatus ergo ille prælatus, qui subditis suis vitam vitæ exemplaris ostenderit, & volatus altioris exercitij vendicauerit principatū. (Cantipratanus Apum lib. 1. c. 14. parte 2.

EXEMPLVM LI.

...uadam sancta hypocrisi beatus Dominicus docuit homines ad sanctam vitam prouocari.

Sciens Dei famulus Dominicus secularium corda plus exemplis, quā verbis moueri, ideoque quam plurimos sub dolo hæreticorum superstitione illectos pertrahi ad errorem excogitauit exemplis, exempla retundere, & veris virtutibus sophisticas expugnare. Quasdam enim nobiles Dominas incredulorum familiares adijt & apud eas hospitio receptus est, & per totam quadragesimam ibi mãsit. Igitur vt & in se eas ostentione sanctitatis alliceret, tanta seipsa cùm societate sua cœpit austeritata afficere, quanta sine auxilio diuinæ gratiæ sustinere nequaquam infirmitas humana potuisset. Etenim cū sibi cibi more solito parati, ab ipsis hospitibus præferentur. Nos, inquit, huiuscemodi nunc alimentis non vtimur, panem nobis tantum, & aquam exhibete, & sic in pane & aqua vir Dei cum socio per totam quadragesimam ieiunit vsque ad Pascha. Stratus quoq; ...m sibi pararetur ad quiescendum ...doneus: Non, inquit, in hac mollitie, sed super tabulas quiescimus. Stratis itaque sibi nudis tabulis accubuerūt quotidie nudo dormientes in ligno exemplo eius qui somnum mortis suscepit in crucis patibulo. Somnus autem beati Dominici, & sui socij breuis erat. Surgebant enim quam citiùs, & anticipabant vigilias, orationibus insistentes. Allocutus est autem beatus Dominicus aliquas ex dominabus illis, & rogauit vt sibi, & socio suo cilicia quærerent. Addiditque: Nemo sciat, seruetur secretum. Hæc autem faciebat vir spiritus Dei repletus, non vt sibi fauorem laudis humanæ atqui reret, sed vt mentes infidelium ad amorem catholicæ religionis alliceret. Hinc nonnunquam pater ille Sanctus admonebat fratres suos, vt cùm apud seculares essent ad proximorum ædificationem aliquam ostenderent in seipsis virtutis apparentiam in abstinentijs, & vigilijs, verborum quoque ac gestuum disciplina, & sic eos quadam sancta hypocrisi ad fidei reuerētiam, & virtutis amorem propensiùs inuitarent. Vnde & Apostolus sumptus recusabat accipere, ne quod offendiculum præstare Euangelio Christi, virtutes etiam suas, & labores, necnō & Dei reuelationes enumerat vt plures lucrifaciat. (lib. 1. cap. 8. vita S. Dominici apud Surium. Vide etiam tit. Conuersio exemplo 22. 32. & 33. Cœlestis gloria ex. 10. & tit. Confessio. exemp. 3.

EXIRE.

EXEMPLVM I.

Exire cellam sanctus Nathanael nullius suasu præsumpsit, postquam se de ea diabolica factione eiectum cognouit.

Referebant de abbate Nathanaele præcipuè, qui tantam habebat patientæ virtutem in cella, vt non moueretur à proposito suo. In qua illusus initio ab eo qui omnes illudere festinat, & decipit, dæmone tædio quodam oppressus, egressus est de prima cella, & aleam construxit sibi prope quendam vicum. Postquam autem perfecit eam, habitauit in ea. Post tres verò menses adfuit dæmon

dæmon quadam nocte taurina pelle indutus sicut carnifex, indumentum habens quasi militis consutum & edens strepitus taurina illa pelle. Ad quem ait beatus Nathanael: Quis es tu, quia talia præsumis super hospitiolum meum? Respondens autem dæmon, dixit ei: Ego sum qui de illa cella te expuli, & veni vt de hac te effugarem. Cognoscens autem quia illusus esset, reuertitur statim ad priorem cellam, & complens in ea triginta & septem annos, non transiuit limen ostij cellulæ, contendens contra dæmonem qui tot ac tanta ei fecerat, vt eum compelleret egredi è cella, quanta referre satis longum esset. In quibus obseruans septem Episcoporum sanctorum virorum visitationem, siue ex Dei permissione factum, siue ex tentatione maligni, propemodum fecit eum excidere à proposito suo. Episcopi enim postquam orassent, egredientes non deduxit eos Nathanael, nec passum pedis: Dicunt ei ministri. i. diaconi, superbam rem fecisti, vt non deduceres Episcopos. Ipse autem dixit eis, ego & Dominis Episcopis, omnique seculo mortuus sum. Habeo enim occultũ propositũ mentis meæ, scit Deus cor meum, qua de causa nõ deduxi eos. Expauens autem dæmon de circumuentione hac, subornauit se ante nouem menses mortis eius, & efficitur quasi infans nouem annorum minans asinum portantem panes in cophinis. Et propinquans vespera profunda ad eius cellam. finxit cadere asinum, & clamans quasi infans; abba (inquit) Nathanael miserere mei, & da mihi manum. Qui audiens vocem quasi infantis aperuit ostium, & stans ab intus, dixit ei: Quis es tu, & quid vis vt faciã tibi: Dicit ei: Illius sum puerulus, & panes fero, quia cõuiuium fratris ipsius est, & crastino sabbatho illucescẽte necessaria est ista oblatio: deprecor ne despicias me, ne fortè à bestijs & leænis comedar, multæ enim sunt in
illis locis. Stãs autem & stupens be-
tus Nathanael, commotis visceribu
conturbatus cogitabat intra se, dicen
quia aut de mandato habeo cadere
aut de proposito. Post hoc autem co
gitauit; Melius est me non trãsgred
quam tantorum annorum proposit
perdere, in confusionem sathanæ. E
cùm orasset, dicit loquenti ad se qua
infanti: Audi infans, credo in Deum
cui seruio, quia si necessarium sit tib
adiutorium, transmittet tibi Deus, &
neque leæna nocebit tibi, neque ali
quis. Si autem tentatio, confestim
reuelabit Deus. Et claudens ostium
introiuit. Confusus autem dæmon,
quia superatus est, in turbinem reso
lutus est quasi onagri exilientis, & fu
gientis, & sonos emittentis. Iste tri
umphus beati Nathanael fuit, & hæ
conuersatio, & hic finis. (Palladius
vita 18.

EXEMPLVM II.

Exire cellam nolẽs Macharius in limine cellæ se proiecit, dicens: Trabite dæmones, trahite.

REferebat autem idem Macharius, quod quodam tempore nimis ei molestæ fuerint cogitationes vanæ gloriæ, scilicet vt qualicumque modo eijcerent. eum de cella cuius, & de secreta eremi conuersatione, suggerentes ei vt ædificationis gratia, ad remedium, & sanitates hominũ Romam pergeret pro salute animarum multarum. Inerat enim ei gratia Domini contra immũdos spiritus. Et cũ diutius insisterent ei huiusmodi cogitationes & nec orante eo cessarent, iactauit se pronuus in terrã, & extendit pedes suos foris limen ostij cellulæ suæ clamans, & dicens: Trahite dæmones, trahite, ego enim pedibus meis nõ vado, sed si potestis, me hinc abducite. Ego quippe testor Deum quia hic iaceo vsque ad vesperam. Postmodum surrexit ad consuetum opus Domini. (Ibidem.)

EXEMPLVM III.

Exire tentatus frater ad consilium senis reuersus dæmones vociferantes audiuit, Vicisti nos monache. vicisti.

FRater quidam in Cellis infundebat palmulas suas. Qui cùm sedisset facere plectas, dicit ei cogitatio sua, vt iret ad quendam senem visitare eum. Et iterum cogitans in semetipso dicebat, post paucos dies vadam. Et dicebat ei cogitatus suus: Si inter hæc moritur quid faciam? sed vade modo, vt loquaris ei propter æstiuum tempus, & iterum dixit intra se: sed non est modo tempus. Iterum autem cogitauit dicens: sed cùm inciderit scirpum ad marras, fit tempus. Rursus dixit: expendo palmulas istas & tunc vado. Rursus dixit in semetipso: Sed hodie bonum aerem facit, & surgens reliquit palmas infusas, & tollens melotem, siue pelliceam vestem suam ibat. Erat autem senex quidam vicinus ei vir præuidens. Qui cùm vidisset eum in impetu ambulantem, clamauit, dicens: Captiue, captiue, quo curris? Veni huc ad me. Qui cùm venisset, dicit ei senex: Reuertere in cellam tuam. Ille autem frater narrauit ei fluctus quos pertulerat in cogitationibus suis: & ita reuersus est in cellam suam. Et cùm ingressus fuisset in eam prostrauit se, & pœnitentiam egit. Hoc facto, voce magna subitò dæmones clamauerunt, dicentes: Vicisti nos monache, vicisti nos. & facta est matta eius supra quam iacebat velut igne vstulata. Dæmones autem velut fumus exterminati sunt, Sicque frater ille didicit versutias eorum. (Ex libro doctrinæ patrum nu. 10.

EXEMPLVM IV.

Inobediens frater dæmoni per obedientiam præcipiens, vt ab obsesso exiret, ab eodem dæmone irridetur.

QVidam frater solitus sæpe discurrere ad ciuitatem, restrictus est à priore suo, ita quod non nisi in casu necessitatis finxit, nunc prætendendo se vocatum ad infirmum, nūc ire ad emendum pergamenum, nunc ad candelas, nunc hoc, nunc illa quæ videbatur necessaria & proficua, & sub chlamyde talis licentiæ iuit. Hic frater quodam die transiens per locū vbi erat homo arreptus à dæmone qui grauiter torquebatur, rogatus ab incolis loci, vt accederet, & per coniurationes & orationes suas dæmonem expelleret, non valens resistere petētibus venit ad illum, & cùm legisset initium sancti euangelij secundum Ioannem, aliaque quæ sibi legenda videbantur subiunxit. Præcipio tibi in virtute sanctæ obedientiæ, vt exeas vasculum istud. Tunc dæmon respondit, quid tu mihi habes præcipere in virtute sanctæ obedientiæ, qui nunquam verus obediens fuisti. Quod ille audiens verecundatus, & confusus abscessit. (Lib. 2. cap. 2. vitæ FF. eremi. D. August. per Iordanum de Saxonia. Vide etiam tit. Affectus exemplo 3.

EXTERIORA.

EXEMPLVM I.

Exterioribus semel deditus abbas, quē vix ab ambitu monasterij euellē potuit, totus externus efficitur.

ABbas sancti Matthiæ monasterij Treuirensis, vir nobilis, & stirpis regiæ, patrem & fratrem duces illustres habuit. Hic ab adolescentia

centia in omni puritate innocentis, & contẽplatiuæ vitæ fuerat educatus. Electus ergo à suis omnibus in Abbatem, annis pluribus adeo deditus fuit actibus spiritualibus, & monasticis ordinis disciplinis, vt cũ difficultate non modica, nisi maioribus vrgentibus causis, ab ambitu claustri poterat euocari: Quod vidit, & inuidit diabolus, & suos officiales hostiliter instigauit, vt quasi importunis impulsibus Abbatem ab ipso secreto vitę cœlestis detraherent. Quod ille quidem in primis grauiter pertulit, sed paulatim exterioris vitæ delectamẽtis illectus, totas tandem terrenis actibus manus dedit. Ipse tamen adhuc honestate seruata, & spirituales diligit, & virtutis decus in alijs benedicit. Quod vtique etsi bonum in alijs est, melius tamen & optimum sibi, & suis tam in temporalibus, quàm in spiritualibus extitisset, si gratioris vitæ primordia tenuisset. (Thomas Cantipratanus. li. 1. c. 13. parte 2. & 3. de Apibus.

FACIES DÆMONVM.

EXEMPLVM I.

Facies dæmonum horribilißimæ sunt.

QVidam religiosus deductus vsq; ad extremum vitæ suæ, horribiliter clamauit: Maledicta hora in qua religios⁹ factu⁹ fui, & siluit. Et post pauca facie serena, dixit: Non, imò benedicta hora qua intraui in ordinẽ, & benedicta mater Christi quam semper dilexi. Et iterum tacuit: Fratres, qui in circuitu eius erant audientes hæc cum lachrymis orabant pro eo. Post duas horas dixit fratri astanti: Voca fratres nostros quoniam Dominus exaudiuit orationes eorum. Ingressus autem fratribus dixit: Vos ex primo verbo meo quod audistis turbati fuistis, sed hæc est causa clamoris mei, apparuerunt mihi duo dæmones horribiles parati ad recipiendum animam meam, & præ timore extra me raptus maledixi diei meæ. Et dico vobis, si hic factus fuisset ignis ex ære mixtus cum sulphure qui duraret ab hac hora vsque ad finem mundi, & daretur mihi optio vtrum per illum ignem vellẽ transire, aut iterũ dæmones in simili forma videre, eligerẽ poti⁹ per ignẽ transire. Postmodum autem venit illa Regina cœli mater misericordiæ, & fugauit dæmones, & ea visa concepi spem, & præ gaudio risi & benedixi eam, quod liberauerat me de tam horribili visione dæmonum. His igitur dictis feliciter quieuit in Domino. (Collector speculi.

FAMA BONA.

EXEMPLVM I.

Famæ potius quam diuitijs seruiendũ.

QVidam mercator in ciuitate Iuuenensi, Obertus nomine, tantæ legalitatis erat vt quidam quingentos apud eum aureos deposuisse mendaciter diceret, illeque minimè super hoc chartulam seu scriptum reperiret, nullosq; mendosos testes adduceret. Et mercator fidelissimus diceret se depositum minimè recepisse. Et ille clamãs vociferare vellet: Obertus eum statim vocauit, dicens: Tace, fili, accipe quingentos aureos, quos te apud me deposuisse affirmas, statimque ipsi pecuniam numerauit; Malens iniustè pecuniam perdere, quam bonæ famæ sui nominis detrahere. Gotschalcus serm. 97. part. æst. litera D.

FAMILIARITAS.

EXEMPLVM I.

Familiaritatem secularium habens longiori purgatorio cruciatur.

DVo erant fratres, quorum vnus erat nouitius, alter prædicator e-rat antiquus, qui in conuentu Coloniensi eodem die defuncti sunt. Tertia vero die post hoc nouitius apparuit infirmario gaudens (vt ipse retulit) dicens quod propter feruorem conuersionis quem habuit, ita citò purgatus erat. Post mensem autem dictus prædicator eidem infirmario apparuit pulcherrimum monile habens in pectore, & multos lapides preciosos in veste & auream coronã in capite. Cumq; frater quæreret ab eo, cur nouitius tam cito, & hic tã tardè purgatus fuerit, & quid illa insignia figurabant, respondit: Ego propter familiaritates secularium, & verba solatij diutiùs in purgatorio fui, sed maiorẽ gloriam sum adeptus. Monile significat rectam intentionem in Deum, Lapides preciosi animas, quas conuerti. Corona ineffabilem gloriam, quam sum adeptus. (Ex vitis fratrum prædicatorum eodem lib. parte 5. cap. 5.

FOEMINA.

EXEMPLVM I.

Fœminarum consortium repellens presbyter quidam sanctorum Petri & Pauli meruit visitatione moriturus ad cœlestia regna vocari.

IN eadem prouincia Nursiæ presbyter quidam commissam sibi cum magno timore Domini regebat Ecclesiam. Qui ex tempore ordinis accepti presbyteram suam vt sororem diligens, sed quasi hostem cauens, ad se propius accedere nunquam sinebat, eamque sibimet appropinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi familiaritatis communionem funditus absciderat. Habent quippe sancti viri hoc proprium: nam vt semper ab illicitis longè sint, à se plerumque licitã abscindunt. Vnde idem vir ne aliquã per eam vnquam incurreret culpam, sibi etiam ministrari per illam recusabat necessaria. Hic ergò venerabilis presbyter cùm longam vitæ impleſſet ætatem, anno quadragesimo ordinationis suæ inardescente grauiter febre correptus ad extrema deductus est. Sed cùm eum presbytera sua conspiceret, solutis iam membris quasi in mortem distensum, vtrum ei adhuc vitale speramen ineſſet naribus eius apposita curauit aure dignoscere. Quod ille sentiens; cui tenuiſſimus inerat flatus, quanto annisu valuit vt loqui potuiſſet, inferuescente spiritu collegit vocem atque erupit dicens: Recede à me mulier, adhuc Igniculus viuit, paleam tolle. Illa ergo recedente, crescente virtute corporis cum magna cœpit lætitia clamare, dicens: Bene veniant Domini mei, bene veniant Domini mei, quid ad tantillum seruum vestrum estis dignati conuenire? Venio: gratias ago. Cumque hoc iterata crebro voce repeteret, quibus hoc diceret, noti sui qui illum circumsteterunt, requirebant. Quibus ille admirando respondit, dicens: Nunquid conueniſſe hic sanctos Apostolos non videtis? beatum Petrum & Paulum primos Apostolorũ nõ aspicitis? At quos iterum conuersus dicebat: Ecce venio, ecce venio, atque inter hæc verba animam reddidit. Et q̃a veraciter SS. Apostolos videret, eos etiam sequendo testatus est. Quod plerumque contingit iustis vt in morte sua sanctorum præcedentium visiones aspiciant, ne ipsam mortis suæ pœnalem sententiam pertimescant, sed dum eorum menti æternorum-

ciuium societas ostenditur, à carnis suæ copulatione] siue doloris & formidinis fatigatione soluantur.(Gregorius Dialogi lib.4.cap.11.

EXEMPLVM II.

Luxuria tentatus fortissimè senex omnes digitos manus excussit, & fœminam tantæ tentationis causam mortuam suscitauit.

SOlitarius quidam erat in inferioribus partibus Ægypti. Hic erat nominatissimus, quia solus sedebat in cella in deserto loco. Et ecce iuxta operationem sathanæ mulier quædã inhonesta audiens de eo, dicebat iuuenibus, quid vultis mihi dare, & decipio istum solitarium vestrum? Illi autem constituerunt certum quid quod daturi essent ei. Quę egressa vespere venit in cellam eius velut errans & cùm pulsasset cellam eius, egressus est ille, & videns illam, turbatur est, dicens: Quomodo huc venisti? Illa autem quasi plorans dicebat: Errando huc veni. Qui cùm miseratione viscerum moueretur, introduxit eam in atriolum cellulæ suæ, & ipse intrauit interius in cellam, & clausit. Et ecce infœlix illa clamauit, dicens: Abba, feræ comedunt me hic: Ille autem iterum turbatus est, timens etiam iudicium Dei, dicebat: Vnde mihi venit hæc ira? Et aperiens ostium introduxit eam intro. Cœpit autem diabolus velut sagittis stimulare cor eius in eam. Qui cùm intellexisset diaboli esse stimulos, dicebat intra semetipsum: Viæ inimici tenebræ sunt, filiorum autem Dei lux est. Et surgens incendit lucernam, & cùm inflammaretur desiderio, dicebat: quoniam qui talia agunt in tormenta vadunt. Proba ergo teipsum ex hoc si potes sustinere ignem æternum: & mittebat digitum suum in lucernam. Quem cùm incendisset, ardorem non sentiebat propter nimiam flammam carnalis concupiscentiæ. Et ita faciens vsque mane incendit omnes digitos suos. Illa autem infœlix videns quod faciebat, præ timore velut lapidea facta est. Et venientes mane iuuenes, qui eam miserant ad monachum illum, dicebant: Venit huc mulier sero: Ille autem dixit: Etiam, ecce vbi dormit. Et intrantes inuenerunt eam mortuam, & dicunt: Abba, mortua est. Tunc ille excutiens palliolum suum quo vtebatur, ostendit eis manus suas, dicẽs, ecce quid fecit mihi filia ista diaboli, perdidit omnes digitos meos. Et narrans eis quod factum fuerat, dicebat: scriptum est, non reddes malum pro malo. Et faciens orationem, suscitauit eam: quæ conuersa castè egit residuum tempus vitæ suæ (Ex lib. doct patrum Min.

EXEMPLVM III.

Fœminæ familiaritatem non fugiens annosus & pudicus sacerdos, fornicatur.

QVidam clericus à pueritia lebs & castus, post longũ Th. logiæ studium in solemni conuentuali Ecclesia canoniam est adeptus. Animarum zelo ductus, præbendam pro parochiali Ecclesia commutauit. In qua cùm per septennium fructuosè multum & fideliter laborasset, prædicationeq; & exemplo animas lucratus esset Christo, quas diabolus conabatur auferre: accidit vt virgo sexagenaria, quæ cilicium ipsius sacerdotis lauare & mundare solebat, sola sine teste vel socia thalamũ ingrederetur. Quid plura? Ad tam nefandum infortunium res deuenit, vt ambo, sacerdos & mulier antequam separarentur, diu seruato castitatis & virginitatis lilio frustrarentur. Ex qua re mulier in tantum doluit, vt præ nimia amaritudine mortem accele-

celeraret in planctu. Sacerdos vero expertus in cognitam delectationem, in luxuria adhuc, vt credimus, vilissimus perseuerat. (T. Cantip. lib. 2. c. 30. parte 47. De proprietatibus Apum.

EXEMPLVM IV.

Fœminei tactus illecebra monachus irretitus, propriam sororem tentauit constuprare.

VEnit quidam monachus in partibus Ægypti annis quidem iuuenis, sed morum grauitate maturus, pudicus, & cunctis monasterij sui speculum sanctitatis, amator specialis sancti Hieronymi. Hic xij. annis manens in monasterio continuis orationibus vacabat, lectioniq; scripturarum, amoreque castitatis omnium mulierum abhorrebat aspectus. Huic inuidens diabolus eum grauissimis carnis tentationibus fere tribus mensibus non cessauit molestare, ipse vero se Dei, & gloriosi Hieronymi custodiæ quotidie deuote commendabat. Sic victus diabolus ad callidiora conuertitur. Interea genitoris eius agonizantis causa, vt eundem visitaret, ex monasterio in ciuitatem ad paternam domum venire cōpulsus est. Clamabat enim pater se dolore moriturum, si eius visitatione frustraretur. Ob hoc dolens monachus, & castitatis ferens periculum, volebat magis in monasterio manendo patrem mori, quam conualere extra monasterium recedendo. Sed fratrum inductus precibus, pergit ad patrem. Ad tres dies, itaque ibi remanens tanto tædio afficitur, vt carceri se crederet mancipatum. Post tertium diem cum contigisset eum cum sorore miræ pulchritudinis patris crura refrigerij causa confricare, contigit vt manus sua sororis dexteram attingeret, & mox tam diris libidinis stimulis in eam cor eius inflammauit, vt nisi verecundia obstitisset, penè eam statim ad illicitum actum prostrauisset, sicq; euenit egredienti quod timebat. Interim ardore libidinis inflammatus, nil aliud quam sororis faciem, ea scelus ignorante, improbis oculorum visibus conspicere, aut cogitare laborabat monasterij, & eius disciplinæ iam totus oblitus. Sanatur interim pater, sed monachus occasionibus coloratis retardat de die in diem ad monasterium remeare. Manente eo in paterna domo iam tribus mensibus, tam monachi, quam pater subitam in eo non sufficiunt murationem admirari. Ad monasterium tandem cum duobus pro se missis monachis reuertitur illud referens tædium redeundo quod prius detulerat exeundo. Cœpit igitur iam in monasterio corpus regere, cor vero non recedit à sorore: Hoc sibi studium scripturarum, hoc contemplatio diuinorū, vt peccatorum inueniat modum explendorum. Obliuiscitur in toto misericordiam diuinam exorare. Cogitanti itaque, quomodo posset affectum affectui mancipare, diabolus actor sceleris, statim hoc fatuum fatuo immittit consilium, vt in nocte dormientibus cunctis, mutato habitu monachali in laicalem fugiat clam ad domum patris, lateatque sub thoro sororis, donec ea dormiente in eam irruat libidinem completurus. Placet stulto consilium, iamque studet opere adimplere. Nocte sequēti ferens claues currit, vt monasterij fores reseret, sed errans tota nocte eas non inuenit, mirante eo donec aurora veniente ad cellam reuerti compellitur. Miratur factum per diem, cogitatq; sequenti nocte, quod iam non poterat cōplere. Sequēti nocte propositū vt prius implere nō potuit, ac per vnum ferè mēsem quotidie hoc idē euenit, glorioso eū Hieronymo semper impediēte. Habebat enim in cella eiusdē imaginem, cui antiqua cōsuetudine ductus, per diē sæpe adhuc genua flectens se eidem pluries cōmendabat. Post mensem apparuit idē glo-

riosus Hieronymus cuidam sancto illius monasterij monacho, ei quæ per eum fiebant innotescens, mandauitque vt ei diceret, quod propter impēsam ei reuerentiā hucusq; ostium diu quæsitū inuenire non posset, sed tamē nisi citò resipisceret, & sese de ipsius custodia remoueret, & sic disparuit. Mane autē facto cùm hæc monachus alteri diceret, iurat falsum esse, & sibi hec propter cerebri vacuitatē, somnia euenisse. Tacet monachus, & recedit. Hic verò gaudēs proponit nullā amplius Hieronymo reuerentiam exhibere, vt sic posset quod diu optarat adipisci. Subtracto igitur Hieronymo honore consueto, & per consequens sibi custodia solita, sicut voluit, sic effecit. Fugiensque de cœnobio mutato habitu per totū diē domū paternā occultè quærit intrare, intransque serò tamdiu latuit sub lecto sororis, quousque æstimaret eam obdormire. Tunc exuens se nudū sese ad sororis nudum latus applicauit. Ad hæc soror somno rupto euigilans, & virū iuxta se sentiens, diris clamoribus ad se omnes pariter euocauit. Currunt ad puellæ thalamū cuncti cum lumine, & in lecto inueniunt hunc iacentē. Mirantur parentes & stupent, cæteri etiam condolent. Interrogat à filio pater, tanti causam discriminis. Ille causam, & reatúm tacitus confitetur. Voluit.n. eum adhuc defendens Hieronymus hanc suam stultitiam experiri, vt in posterū astutior, & humilior ad cauēdum redderetur. Cernens itaq; monachus sic se à diabolo illusū, cōfusum, atq; iam in scelere captiuatū, protinus suffragijs gloriosi Hieronymi (cui semper deuotus extiterat) suā culpā recognoscens in seipsum redijt, & de eadē paterna domo egressus sine mora lugens, ac dolēs ad pœnitentiæ fontem properauit. Deinde in suo monasterio receptus, per duos annos in tanta se pœnitentia afflixit, vt foret cor hominis insufficiens cogitare, & completo annorum duorum spatio, ex hoc sæculo feliciter migrauit. (litera H. Ex Epistola Cyrilli ad Augustinum.

EXEMPLVM V.

Virgo quædam pudicißima vsque adeo virorum aspectus vitabat, vt etiam à sancto Martino videri noluerit.

ILlud verò Sulpici meminisse te cre-de quo affectu nobis, cùm & tu co-ram adesses illam virginē sanctu Martinus prædicaret, quæ ita sepeni-tus ab omnium virorū oculis remo-uisset, vt ne ipsum quidem ad se Mar-tinum cùm eam ille officij causa vis-tare vellet, admiserit. Nam cùm pro-pe agellum illius præteriret (in qu se ante complures annos pudica co-hibebat (audita fide illius atq; virtu diuertit, vt tam illustris meriti puell religioso officio Episcopus honoraret Nos consequentes gauisurā illā virg nē putabamus, siquidē hoc in testim nium virtutis suæ habiturā, ad quā tanti nominis sacerdos deposito pro-positi rigore venisset. Verùm ipsa for-tissimi vincula propositi, ne Marti quidē cōtēplatione laxauit. Ita vir be-atus accepta per illā fœminā excusa-tione laudabili, ab illius foribus qui videndam se, salutandamq; nō dede-rat lætus abscessit. O virginem glori-osam, quæ ne à Martino quidem passa est se videri? O Martinū beatū qui illā repulsam non ad contumeliā suā du-xit, sed magnificans illius cum excu-tione virtutem, inusitatum in his dū-taxat regionibus gaudebat exempli Ergo cùm haud longè ab illa villula nos manere nox imminēs coegisset, xenium beato viro eadem illa virgo transmisit, fecitq; Martinus quod an-tea non fecerat, nullius enim ille vn-quam xeniū, nullius munus accepit nihil ex his quæ virgo venerabilis miserat refutauit, dicens benedictio-nem illius à sacerdote minimè respu-endam quæ esset multis sacerdotibus præparanda. Audiant quæso virgines istud exemplum vt fores suas (si ci ma

mali obire voluerint) etiam bonis claudant, & ne ad se improbis liber sit accessus, non vereantur etiam excludere sacerdotes. Totus hoc mundus audiat, videri se à Martino virgo non passa est. (Seuerus Sulpitius dial. 2. cap. 19. de gestis S. Martini.)

EXEMPLVM VI.

Virginitatem vouens sanctus Edmundus, virginem Mariam annulo aureo subarrauit; & fœminam se ad fornicationem prouocantem virga percussit, & omnem tentationis impetum ab ea fugauit.

ET cùm idem Edmundus singulis in corde virtutibus gratum paraſſet hoſpitium, caſtitatem ſingulariter habere ſtuduit, ſciens quod incorruptio Deo proximum eſſe facit, carnem ſuam nulla vnquam polluit immunditia, ſed in ea permanſit viq; ad obitū virginitatis incorrupta. Nā de conſilio cuiuſdam ſacerdotis perpetuam virginitatē coram beatæ virginis vouens imagine, eidem ſe virgini velut Domino commendauit, & copulauit pereñiter, velut ſponſæ, atq; in ſignum irrefragabilis fœderis eam annulo ſuo ſubarrauit nouo more. Annulo (inquam) quem ad hoc fecit digitum ipſius imaginis inſigniuit. Et vt eidem Dominæ amicæ ſuæ chariſſimæ iugiter impenderet ſalutationis obſequium, in eodem annulo literaliter inſculptum eſt illud Aue Angelicū. Ex tunc ergo ſicut ipſe confeſſus eſt, in obitu quotiens eiuſdem clementiſſimæ virginis præſidium inuocauit, in ipſa tentatione prouentū, in perſecutione ſolatium, in tribulatione remedium, in dolore gaudium ſibi celeriter impetrauit. Vt autē eadē ſponſa ſua fœderis inter eos initi recordaretur. Et ſponſum dignaretur agnoſcere (qui eam in ſua deſponſarat imagine) in annulo cū quo poſt mortem more pontificali extitit ſepultus, inuentum fuit inſculptum cunctis videntibus, atque mirantibus iſtud aue, ac per hoc in manu pontificis, atque in digito imaginis præcipuū prælucet teſtimonium, per quod enudatius apparet geſtæ rei veritas, & exemplum. At hoſtis antiquus quo magis eum videt in virtute proficere, eò magis agitatus inuidia pectoris eius pacē ſtuduit perturbare. Vnde quandā puellam hoſpitæ ſuæ filiam in eius excitauit excidium, vt impudicos oculos in eum iaciens, eius commouerē tentaret animum, ſignis, ac nutibus, ac ſuſpirijs quaſi dicēs tacite, dormi mecum. Sed cum per talia nihil proficeret, apertis cūm eo verbis cœpit agere, & multis modis ad amplexus illicitos prouocare. Quam ille vt peſtē fugiens ſæpius corripuit, ſed illa nec à virulento propoſito (quod mente conceperat) ſe retraxit. Illa velut altera Ægyptia pro illicitis inſtitit, ille velut aler Ioſeph, illicita recuſauit. Tandem de illius importunitate pertæſus quid ſuper hoc eſſet agendum melius mente contulit, & habito ſecum conſilio puellæ tempus aſſignat veniendi ad locum quo vacare ſtudio conſueuit. Illa ſperans voti ſe compotem fieri aſſignato tempore audacter venit, quam ingreſſam, & quibuſdam ſuperioribus veſtibus ad eius præceptum ſpoliatam arripuit, virgiſque flexibilibus quas ad hoc aptauerat in dorſo peroptimè flagellauit, vt ſic cui colligata erat in corde, ſtultitia ipſam diſciplinæ diſſolueret dura virga. Fugit illa quem dudum fuerat inſecuta, & vexatio intellectum dedit auditui, & gratiā appoſuit, ita quod ipſa puella (vt aſſeruit) huiuſmodi tentationē nunquam poſtea taliter tolerauit. Sicque dum reſtitit perſequenti diabolo, ipſe diabolus à puella receſſit ocyùs, & ab ipſo. (Ex vita S. Edmundi lib. 3. cap. 70. & 71.

EXEMPLVM VII.

Fœminæ familiaritate deceptus Genebandus post acceptatam continentiam cum propria vxore iā in sororē mutata peccauit.

Legitur in vita sancti Remigij quod Genebandum nobilem atque eruditum, qui relicta vxore scilicet nepte sancti Remigij, vitam religiosam expetierat, Lauduni episcopum ordinauit. Qui Genebandus plus quam necesse fuit de antecta vita, & gradus sublimitate confidens incautè vxorem suam quam relinquens mutauerat in sororem, quasi pro instructione salutari frequentius se visitare permisit. Vnde factum est, vt cor virile blanda colloquia mulieris mollirent, & tandem opus iam sibi illicitum cum ea perpetraret, atque illa filium ab eo cōceptum generaret. Sed quia culpa hominibus non innotuit ne suspecta mulier haberetur, cępit vt antea domum episcopi frequētare. Sicque factum est vt tecta hominibus culpa, occasio fieret iterum relabendi. Concepit iterato illa, & mādat Episcopo se fœminam peperisse. Tunc ille in se reuersus amarissimè defleuit commissum. Et mittens ad sanctum Remigium rogauit vt Laudunum quantocyus veniret, quo cum peruenisset Genebandus ei cum multis lachrymis ordinem nefandæ rei confessus est, & pęnitentiam sibi debitam imponi postulauit. Audiens autem Remigius lamentabilem historiam eidem collachrymatus est. Et facta mansiuncula in modum sepulchri iuxta ecclesiam sancti Iuliani Genebandum in ea reclusit. Parochiam autem illius cū sua simul per annos quatuor gubernauit, & vnam diem Dominicam Remis, alteram apud Laudunum celebrauit. septimo autem anno reclusionis cum idem Genebandus in vigilia cœnæ in oratione pernoctaret, venit Angelus Domini ad se dicens: Exauditæ sunt orationes patris tui Remigij, suscepit Deus pœnitentiam tuam, & dimissum est peccatum tuum, surge & egredere hinc. Tunc Genebandus in modum crucis se iactans in limine dixit, Etiamsi ipse Dominus meus Iesus Christus dignatus fuerit ad me venire peccatorem, hinc non egrediar nisi venerit qui me in eius nomine in hac reclusione constituit. Et statim discedens Angelus Domini hæc eadē sancto Remigio Remis constituto in visione narrauit: iubet vt quātocyus Laudunū peteret, & Genebandū episcopali sedi restitueret. Moxq; sanctus Remigius nihil dubitās Laudunū petijt: & in limiue aperto ostio saluo tamē sigillo, & reserata sera Genebādū iacētē repetit quē cōfestim eleuās, sedi & officio episcopali restituit, & ita Remis cum gaudio repedauit. Genebādus aūt in sāctitate & iustitia, postea oēs dies vitæ suæ peregit, Dei gratia prædicās cūctis quanta sibi fecerit Dominus. (Hincmarus apud Surium in vita S. Remigij.

EXEMPLVM VIII.

Fœminæ formam diabolus induit, & Episcopum beato Andreæ deuotum ad lapsum præcipitare conatur, sed auxilio patroni sui in peregrini specie apparentis Episcopus liberatur.

Episcopus quidam religiosam vitā agens beatum Andream, inter cæteros & supra sanctos cæteros in veneratione habebat, ita quod in cunctis suis operibus hunc semper titulū præponebat, ad honorē Dei & beati Andreæ. Inuidens igitur viro sancto hostis antiquus ad eum despiciēdū tota calliditate se contulit, seque in formam pulcherrimę mulieris trāsformauit. Venit igitur ad Palatiū Episcopi, asserens se velle confiteri eidē. Mādat Episcopus vt suo pęnitētiario con-

tio cõfiteantur, cui plenitudinẽ tradiderat posteritatis. Renũciat illa, quod nulli hominum nisi sibi secretæ suæ conscientiæ reuelabit. Sicque victus Episcopus eam ad se venire præcepit. Cui illa: Obsecro Domine miserere mei. Ego enim in annis puellaribus (vt cernitis) constituta, & à pueritia delicate enutrita, nec non & regia stirpe progenita, huc in preregrino habitu sola veni. Nam pater meus rex vtique valde potens cuidam magno principi me volebat in coniugiũ sociare. Cui respondi, quod omnem thorũ abominarer maritalem, quia virginitatem meam Christo dedicaui in perpetuum, & ideo nunquam possem in carnalem copulam consentire. Denique sic arctata, quod oportebat me aut eius voluntati durissimæ obedire, aut certè diuersa subire supplicia, latenter fugam inij magis eligens exulare, quam sponso meo fidem infringere. Audiens verò vestræ sanctitatis præconium, sub alas vestræ protectionis confugi, sperans me apud vos reperire locum quietis, vbi possim contemplationis carpere secreta silentia, præsentisque vitæ vitare naufragia, & perturbationes mundi perstrepentis fugere. Admirans in ea Episcopus nobilitatem generis, pulchritudinẽ corporis, tam immensum feruorem, & tantæ eloquentiæ venustatem, placida & benigna voce respondit. Esto secura ò filia; nec formides, quia ille ob cuius amorem te, & tuos, & tua tam viriliter contempsisti, tibi ob hoc, & in præsenti cumulum gratiæ & in futuro plenitudinem gloriæ largietur. Sed & ego seruus me & mea tibi offero, eligasq; tibi placuerit mansionẽ, volo aũt vt mecum hodie prãdere debeas. Cui illa: Noli, inquit, pater, noli de hac re me rogare, ne forte ex hoc aliqua suspitionis causa proueniat, & nitor famę vestrę denigrationẽ aliquã patiatur. Ad quã Episcopus dixit: Plures erimus, & non soli, & ideo nullus malæ suspitionis scrupulus in aliquo poterit generari. Venientes itaque ad mensam, Episcopus & illa ex oppsito consederunt, cæteris residẽtibus hinc & inde: Intendit in eam Episcopus crebro, eiusq; faciem intueri non desinit, & pulchritudinem admirari. Sicq; dum oculus figitur, animus sauciatur, & dum eius faciem non desinit intueri, antiquis hostis cor eius graui iaculo vulnerauit. Perpendit ipse diabolus hoc & pulchritudinẽ suam cœpit magis ac magis augere. Iamque Episcopus proximus erat consensui vt eam de illicito opere attentaret, quãdo possibilitas se offerret. Tũc subito quidam peregrinus venit ad ostium crebris ictibus, & magnis clamoribus sibi postulans aperiri. Cumq; sibi aperire nollent, & ille clamoribus & ictibus nimis eis fieret importunus, interrogat Episcopus mulierem si ingressum illius hominis acceptaret. Cui illa dixit: Proponatur sibi aliqua quæstio satis grauis, quam si enodare sciuerit admittatur. Si autem nescierit tanquam inscius & indignus Episcopi præsentia repellatur. Fauent omnes eius sententiæ, & quis sufficiens esset hanc quæstionẽ proponere sciscitantur. Cumque nullus sufficiens inuenitur, Episcopus dixit: Quis nostrum ad hoc sufficiens est quam vos, ô Domina quæ cæteros nos & eloquẽtia præceditis, & sapientia plus nobis omnibus rutilatis? Vos ergo hãc proponite quæstionem. Tunc illa dixit: Interrogetur quod est maius miraculum, quod Deus vnquam in parua re fecerit. Interrogatus de hoc peregrinus per nuncium, dixit: Diuersitas & excellentia facierum. Inter tot enim homines qui fuerunt ab initio mundi, & vsque ad finem futuri sunt, duo reperiri non possent, quorum facies per omnia similes essent. In ipsa quoque tam minima facie Deus omnipotens omnes sensus corporis collocauit. Audientes omnes eius responsionem, admirantes dixerunt: Vera & optima est solutio quæstionis. Tunc

mulier ait: Preponatur ei quæstio secũda grauior, in qua meliùs possimus eius sapientiam experiri. Quæratur ab eo vbi terra sit altior omni cœlo. Percontatus de hoc peregrinus respõdit: In cœlo empireo vbi residet corpus Christi quod est altius omni cœlo, est de nostra carne formatum. porro caro nostra quædam terrea substantia est. Cum igitur corpus Christi super omnes cœlos sit, & de nostra carne originem duxerit, caro autem nostra de terra sit condita, cõstat, quod vbi corpus Christi residet, ibi proculdubiò terra altior cœlo manet. Refert nuncius quid respondeat peregrinus. Et ecce omnes responsionem eius mirabiliter approbant, & magnificè eius sapientiam laudant. Tunc iterum illa dixit: Fiat ei tertia quæstio grauissima & occulta & ad soluendum difficilis, & obscura, vt sic eius sapientia tertiò comprobetur, & dignus sit quod ad mensam Episcopi meritò admittatur. Quæratur igitur sic ab eo. Quantum spatij sit à terra vsque ad cœlum. Requisitus de hoc peregrinus nuncio dixit: Vade ad eum qui te misit ad me, & de hoc eum diligentius percontare, ipse enim melius me nouit hoc, & ideo tibi de hoc melius respõdebit, nam ipse illud spatium mensurauit, quando de cœlo in abyssum cecidit, ego autem nunquam de cœlo cecidi, & ideo nunquam illud spatium mensuraui. Non est enim mulier, sed diabolus qui se posuit in similitudinem mulieris. Audiens hæc nuncius vehementer expauit, & ea quæ audierat coram omnibus recitauit. Mirantibus itaque omnibus & stupentibus, antiquus hostis de medio eorum euanuit. Episcopus autem rediens ad se, amare redarguit semetipsum, & de perpetrata culpa veniam lamentabiliter præcabatur. Misitque nuncium vt introduceretur peregrinus, sed nequaquam amplius invenitur. Episcopus verò tunc populum conuocauit, & ei euidenter exposuit ordinem gestæ rei, præcepitque vt omnes ieiunijs & orationibus insisterent, si fortè Dominus alicui reuelare dignaretur, quisnam ille peregrinus fuerit, qui eum à tanto periculo liberauit. Reuelatum est illa nocte Episcopo, quod beatus Andræas fuerit, qui pro liberalitate Episcopi se posuerit in habitu peregrini. cœpit igitur Episcopus in deuotione beati Andreæ magis crescere, & cum exinde in reuerentia plus habere. (Iacobus de Voragine Archiepiscopus Genuensis in vita S. Andreæ. Thomas de Cantiprato lib. 2. Apum cap. 53. n. 5. habet aliquid simile de S. Bartholomæo.

EXEMPLVM IX.

Fœminarum aspectus sanctus Karilelphus quanta sollicitudine vitauerit.

Legitur in vita Karilelphi quod regina Altrogodis Domini deuotione nobilissima, viri Dei vitæ qualitatem audiens, cibi scilicet parsimoniam, & noctium insomnitatem vestium quoque vilitatem. Erat enim ei consuetudo cinere, & cilicio corpus obuoluere, & quando summa exigebat lassitudo quieti indulgere nuda humo corpus substernere, misit ad eũ apparitores desiderans eius præsentia perfrui, & animam suam Deo commendare per eius interuentionem. Quia si, inquit, precibus meis annuerit omnia fisci illius (in cuius parte residet) prędia, ei tribuam. Quibus auditis vir sanctus parumper deliberans cogitabat. Vnde talia regina, vt tantopere me videre desideret diutius squaloribus incultum, ieiuniorum squalore horridum, rurali exercitio rusticum? Noui certè, noui virulentam veterni hostis calliditatem, quia in paradisi amœnitate per fœminæ imbecillitatem fregit viri vigorem. Ideoque æquum est mihi cauere muliebrem aspectum ne capiar laqueis inimici, ego

ego incolens squalida eremi loca. Ite, inquit, ô primi iuuenum, & dominæ vestræ hæc verba referre: Si quid præualuero, pro ea exorabo, certum tamẽ habeat quamdiu in corpore superfuero, faciem me mulieris nequaquam visurum, neque hoc cœnobiolũ, quod Domino præcipiente construxi, ingressui mulieris vnquam patebit. Neque enim decet nos, qui de Christi sumus familia, vendere nostrum mulieribus aspectum, aut pro capessendã terra inimico humani generis animã nostram prostituere. Ideoque animũ suum ab hac intentione submoueat, & fisci sui partem cui libuerit attribuat. Quę consuetudo in eodem monasterio Domino fauente hactenus manet inconuulsa. (Vincent. in Specul. hist. lib. 21. cap. 44. Vide etiam tit. Carnis tentatio. Tit. Crucis signum exemplo 2. Et tit. Angelus exemplo 9.

FESTI VENER. SACRAMENTI INSTITVTIO.

Ioannes Diestemius Blærus, Prior S. Iacobi Leodiensis, venerabili Petro Dorlando, Diui Carthusiensis ordinis Professori,

Salutem in Christo multam optat.

Collegiata Ecclesia iussu B. Martini per Heraclium Leodiẽsem Præsulẽ, Leodij in monte publico fabricata est. Siquidem idem Pręsul morbo lupino laborans, vbi omnẽ medicinã aduersari sibi aduertit, ad sepulchrum D. Martini Turonensis se contulit. Vbi cum aliquandiu orationi vacasset vidit noctu, cantantibus matutinas clericis, venire ad se duos venerandi habitus Episcopos, ex quibus vnus Martinus cõsorti suo Brictio sic locutus perhibetur. Dignum mihi videtur frater, vt huic cõfratri nostro, qui hic nostra præsidia deuotus implorat miserationis affectum impendamus. Quo approbante Martinus propiùs accedens Heraclio pontifici dixit: Surge frater, sanus, & pete à Capitulo te hic in Canonicum recipi, & pergens ad propriam cathedram, ædifica Ecclesiam in nomine meo, quam huic Ecclesiæ confraternitatis vinculo sociabis. Itaq; hæ duæ Ecclesiæ vsq; hodie sorores sese appellant; ita vt si Canonicus vnius Ecclesiæ ad Ecclesiã sororẽ venire voluerit, mox quotidianã prębẽdę distributionẽ recipere poterit. Igitur vt ad principale propositũ veniamus, noueris, mi Petre, quòd in hac Ecclesia B. Martini Leodiensis per totã octauam festi V. Sacramenti singularis fit iubilus, per canoras chori voces, & per clangentes turris campanas eò quòd festum hoc in ea initium habuisse dicatur. Nam insignę in ea sepulchrũ cuiusdam sanctimonialis, quę quondam solitariam vitam ibidẽ duxisse dicitur, monstratur, cuius meritis, & instantia festum hoc creditur esse promotum. Cumque per multos annos super his curiosius veritatẽ nosse cupiens, laborassẽ, & nihil certi à quoquã discere potuissem, aliquantis dicentibus hoc festum initium habuisse in monasterio Montis Cornelij aliquantis asseuerantibus habuisse originẽ in vrbe veteri, apposui animum ad inuestigandum per lectionẽ pluri-

plurium voluminum, ex quibus præsentem tractatum compilaui, quem vbi ad plenum correxeris, correctum ad me remitte precor, quatenus ex the liberius in publicum vadat, qui hacte nus apud me incarceratus fuit. Vale.

Petrus Dorlandus Carthusiensis, venerabili Patri, D. Ioanni Diestemio Blæro, Priori ad S. Iacobum in Leodio S. P. D.

Libellum de institutione festi Venerabilis Sacramēti, quem scitè, & ornate, sub Ecclesiastico stilo edidisti tibi remitto. Dignus est profecto quem plures videant: est enim adeo temperatus, vt & illum indocti non fastidiant; neque abijciant sapientes. Nihil in eo mutaui, quia ferè nihil mutandum aspicere in eo potui. Mitto altercationem inter te, & Seruatium vtilem quidem; sed & iucundam in qua inferiores partes tibi dedi, vt tu ipse postulasti; sed ita temperanter id egi, vt & tu non mediocriter rideas, & ipse magnificè glorietur. Prælucet enim in hoc dialogo non minus tua sapientia dum quæris, quam illius circumspectio, dū respondet. Quia, vt dicit Origenes, ex vno eodemque fonte sapientiæ profluit, & prudenter quærere & gnauiter respondere. Salutabis mihi Dominū ipsum Seruatium, & dices ei, vt in reliquum bono sit animo; Nam quoties tu illum sagittis voles configere, ego pro eo scutum obijciam. Dominus Iesus felicem te constituat opto mitissime parens. Tu mihi quæso ocyùs rescribito, diù est quòd litteras tuas non viderim.

TRA-

TRACTATVS, SIVE

HISTORIA DE REVELATIONE INSTITVTIONIS FESTI VENERABILIS SACRAMENTI, X. CONSTANS ARTICVLIS, AVTORE REVERENDO P. IOANNE DIESTEMIO BLÆRO PRIORE S. IAcobi Leodienſis, quæ reuelatio facta eſt S. Iulianæ de monte Cornelij prope Leodium Ordinis Ciſtercienſis, & Euæ Sanctimoniali recluſæ Leodij in monte S. Martini, & Iſabelbellæ Beghuinæ Hoij quod eſt oppidum Prouinciæ Leodienſis anno 1230. ſub Gregorio 9. & Friderico 2. Imperatore.

ARTICVLVS PRIMVS.

CIRCA annum Domini milleſimum ducēteſimum triceſimū in Epiſcopatu Leodienſi, iuxta ciuitatem Leodij in hoſpitali leproſorum, quod vulgariter vſque hodie, locus Cornelij montis dicitur, fuit virgo omnium virtutum flore renitens, nomine Iuliana. Hæc ab ineunte ætate ibidem nutrita, gradatim ad virtutum, ac etiam ſcientiarum culmen per Dei gratiam aſcendit. De cuius virginis humilitate, obedientia, deuotione atq; orationum inſtantia, multi libri ſcripti ſunt, in quibus inuenitur crebrò in cœlum per mentis exceſſum fuiſſe rapta, atq; ſpiritu prophetico euidētiſſimè claruiſſe. adeo vt proximorū cogitationes, atque cordium intentiones proderet. Hæc luctabatur cum diabolo, loquebatur cum Apoſtolis, fulgebat miraculis. Itaque cum hæc ſancta virgo à primis infantiæ annis ſemper ſeſe orationi manciparet, crebrò vidit, & quaſi ſemper ſuo aſpectui inter orandum ingeri mirabile ſignum, ſcilicet lunam quaſi in ſuo ſplendore, cum aliquanta tamen ſui orbicularis corporis fractione. Et videns mirabatur, & etiam timebat, neſciens quid hoc ſignificaret. Vnde nitebatur totis viribus præfatum ſignū amouere, nec valuit. Tandem cùm nulla ſua vel aliorum fidelium precibus amouere poſſet, cœpit cogitare ne forte myſterium aliquod in præfato ſigno lateret. Tum didicit diuino reſponſo ſignificari in luna præſentē Eccleſiam, & in eius fractione defectum vnius ſolemnitatis, quam Deu

Voluit in Ecclesia celebrari, ad augmentum sacræ fidei. Accepit proinde præceptum cœlitus, vt hanc solemnitatem inchoaret, & celebrandam mũdo nuntiaret. Illa verò ad hæc obstupescens sese non posse respondit. Verum quotiescunque orationi vacabat admonebatur à Domino, vt præceptũ iniunctum perficeret, quam ad hoc præ mortalibus cunctis Deus prælegisset. Sed illa paruitatis suæ conscia, quæ in humilitatis fundamento mẽtis gressum fixerat, dixit: Domine dimitte me, & rem hanc arduam clericis committe. Et respondit Dominus: per te omnimodis oportet inchoari, ac deinceps per personas humiles promoueri. Instabat ergo humilis Iuliana continuis ad Deum precibus, vt aliam personã ad hoc opus eligeret, & vice quadam audiuit sibi cœlitus pro responso dici: Confiteor tibi Pater cœli, & terræ, qui abscondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis. At illa nec sic acquiescens respondit. Excita Domine temetipsum, excita, & viros eruditos, & me minimam in pace dimitte. Et facta est rursum vox ad eam dicens: Immisit in os meum canticum nouum, carmẽ Deo nostro. Iustitiam tuam abscondi, veritatem tuam, & salutare tuum. Non abscondisti misericordiam tuam, & veritatẽ tuam, à consilio multo.

ARTICVLVS II.

Igitur Iuliana Christi virgo humilis à tempore prædictæ visionis per cursum annorum viginti precibus, & gemitibus inennarrabilibus institit apud Deum, quatenus alteri personæ præfatum negotium cœli conditor commiteret. Verùm quantum ipsa plus se tanto negotio indignam asserebat, eo magis humilitatis amator hanc digniorem iudicauit. Acquiescens igitur tandem virgo sancta, totum ordinem præfatæ legationis Domino Ioanni de Lansenna Canonico S. Martini Leodiensis, quem pro suæ sanctitatis excellentia, plurimum diligebat, patefecit. Et rogauit, vt de his omnibus sermonem haberet cum his qui clauem scientiæ in Dei Ecclesia tenerent. Obtemperat ille, & cuncta proponit Domino Iacobo de Trecis tunc Archidiacono Ecclesiæ Leodiẽsis, viro fideli, & docto, qui pro eruditionis, & vitæ præeminentia postmodum supra multa constitui meruit. Siquidem postea factus est Episcopus Verdunensis, dehinc patriarcha Hierosolymitanus, demum vniuersalis Ecclesiæ Pontifex electus, dictus est Vrbanus 4. Proposuit etiam præfatus Ioãnes duobus magnis luminaribus, quæ tum Leodij, vita & scientia præfulgebant mortalibus cunctis; scilicet Domino Hugoni Prouinciali ordinis Prædicatorum, posteà Cardinali, & Domino Guyardo Cameracensi Præsuli. Proposuit insuper Cancellario Parisiensi, lectoribusque Prædicatorum, & multis alijs personis, scientia & vita clara præfulgidis. Qui omnes auditis, intellectis, & diligenter examinatis præfatis reuelationibus, vno spiritu pronunciarunt, efficacem rationem in lege diuina inueniri nõ posse, quare præfata festiuitas fieri nõ deberet. Insuper, & dignissimum fore, & ad Dei honorẽ cedere, & ad profectum, gratiamq; electorum asserebant, si memoriam institutionis tanti Sacramenti solemniùs, ac specialiùs singulis annis mater Ecclesia celebraret. Quorum sententiæ concordiã cùm Christi virgo cognouisset, gratias egit Deo, quod voluntatis suæ responsum in tantarum personarum ore posuisset.

ARTICVLVS III.

Verùm cum ancilla Christi multo affectu desideraret, vt quæuis alia persona nomen haberet nouæ solemnitatis instituendæ, personamq; habere cuperet, cum qua super his crebro cõferret,

ferret, & ea quæ ei cœlitus pandebantur, & ex quadam abundantia cœlari non poterant, audiuit per celebrem famam Beghuinæ cuiusdam Isabellæ nomine, Hoij commorantis, quam ad perfectionis culmen pius Dominus per multas tribulationes, & flagella prouexit. Quapropter Christi virgo Iuliana hanc in sororem montis Cornelij recipi procurauit. Quam vbi cognouit in multis diuinitus illuminatam, tentare voluit, an quid arcani cœlestis de institutione nouæ solemnitatis agnouisset, & didicit quod ea de re Isabella cognosceret nihil. Mox ergo Isabella perpendit quòd virgo Iuliana propter hoc multùm angustiaretur, ideoq; toto illo anno deuotis apud Deum precibus institit, vt in hoc intelligentiæ suæ oculos luminis creatos aperiret. Quo temporis spatio euoluto contigit Isabellā adire consecratam Deo virginem, Euam reclusam Ecclesiæ S. Martini in Leodio, & intrans Ecclesiam primum ante crucifixum se prostrauit, vbi mox in spiritu rapta docetur cœlitus, quòd hæc specialis diuinæ Eucharistiæ festiuitas semper fuerat in secreto summę Trinitatis, quodq; iam tempus aduenerat, quo hominibus in quos fines sæculorum deuenerant, palam declarari deberet. Videbat enim in mentis excessu omnium cœlestium ordinum exercitus cernuis Domino precibus supplicantes, vt nunc tandem, ad cōfirmandam Ecclesiæ militantis fidē, periclitanti mundo hanc festiuitatē patefacere festinaret. Hac beatifica visione Domina Isabella, in tantùm profecit, vt ex abundantia spiritualis ebrietatis diceret se laboraturā pro hac solēnitate instituenda, etiāsi mūdus obsisteret vniuersus. Audiuit hoc Iuliana virgo, & exultauit in spiritu, quod & alia testis diuinæ reuelationis, pro noua solemnitate instituēda, inuenta esset. Et factum est, vt deinceps hæ duæ sanctæ mulieres audentiùs, & familiarius super hac noua solemnitate instituenda ad inuicem sæpe conferrent.

ARTICVLVS IIII.

Post hæc virgo Iuliana cupiēs componi officium de ipsa solemnitate, cùm non haberet ad manum viros multa scientia præditos, à quibus id agi deposceret, elegit humilem suæ domus clericum, parum literatum, & vt hoc opus aggrederetur rogauit. Renititur ille valde, quod ętate iuuenis, & in sacrarum litterarum eruditione pusillus esset. Tandem tamen post multum renisum victus authoritate virginis, hac cōditione assensum præbuit: vt quoties ille ad scribendum se daret, illa orationi vacans pro eo Dei clementiam inuocaret. Itaque intra paucos dies totum officium completum est, & tanta suauitate verborum, atque dulcedine cantus resonabat, vt etiam ex lapideis cordibus deuotionē extorqueret. Hoc tamen officium à prædicto clerico compositum, & à Iuliana correctum antequam in publicum daretur, præfatis magnis Theologis ad corrigendum exhibitum est, quorum omnium vox vna respōdentium fuit: Opus hoc non abs homine, sed à patre luminum descendisse.

ARTICVLVS V.

Interea diuulgatum est verbum de instituenda noua solemnitate V. Sacramenti per totā Leodiensem diœcesim. Et factum est verbum hoc in ruinā, & resurrectionem multorum, & positum in signum cui contradiceretur, multi siquidem Ecclesiastici viri vehementer, ex aduerso insurrexerunt, & valido conamine eam impedire conati sunt dicentes. Vt quid perditio hæc? Nonne huius sacramenti solemnitas in missarum solemnijs quotidie recensetur? Verùm venerabilis Hugo magnis Theologis nō impar, ac S. Romanæ Ecclesiæ presbyter Cardinalis dignissimus, vnius Epistolæ

stolæ propugnaculo omnium aduersantium rationes validè elisit, & tam verbo, quàm scripto palam coram omni populo hanc solemnitatem Deo, atque Ecclesiæ fore vtilem, luculento sermone declarauit. Quibus de causis Reuerendus Pater Dominus Robertus Leodiensis Antistes, in generali synodo, solemni edicto decreuit, ipsam solemnitatem per omnes suæ diœceseos Ecclesias, cum proprio officio à clero celebrari, atq; in ea ab omni seruili opere debere feriari. Sed morte præuentus obedientiam subditorum extorquere non potuit: Nam sola B. Martini Canonia hanc iussionem, cæteris omnibus dissimulantibus adimplere curauit. In qua siquidem sancti Martini Ecclesia habitauit in tempore illo quædam sanctimonialis fœmina, nomine Eua, angelicam habens conuersationem, quam prædicta Iuliana per Euãgelium Domino genuerat, propter hoc crebro ad eam veniebat, & de secretis cœlestibus cum ea conferebat. Quæ Eua pro suę vitæ merito tantam apud Canonicos præfatæ sancti Martini Ecclesiæ meruerat gratiam, vt ad eius monitionem solemnitatem nouam de V. Sacramẽto primi celebrandam susciperẽt, infinitis infinitorum hominum latratibus ritè contemptis.

ARTICVLVS VI.

In diebus illis missus est à latere summi Pontificis ad Alemaniam Dominus Hugo Cardinalis, qui dum in minoribus esset officijs, videlicet Prouincialis Prædicatorum, præfatam solemnitatem iure posse solemnizari dogmatizauerat, post peragratas Alemaniæ Prouincias, etiam Leodium venit. Quo iubente diuulgatum est per totam eam ciuitatem, quod is qui aduenerat Cardinalis apud S. Martinum celebraturus sacra, ac sermonẽ facturus foret de festo V. Sacramenti. Quo conuenit multitudo magna, & ipse Cardinalis intra missarum solemnia in editiori loco, Apostolico eloquio concionatus ad astantem fidelẽ populum, de multiplici fructu nouæ solemnitatis, & vt per singulos annos celebraretur instanter admonuit, diligenter instituit, & Apostolica authoritate præcepit. Tum maioris Ecclesię Canonici ad Cardinalis exhortationem, atque præceptum quamdiu ipse Cardinalis in his partibus agebat, pręfatam solemnitatem in sua Ecclesia celebrauerunt. Verùm id non ex deuotione, aut obedientia; sed vel ex simulatione, aut timore, vt exitus probauit, fecerunt. Siquidem vbi Cardinalis sese in Vrbem recepisset, præfati Canonici ipsam solemnitatem fieri prohibuerunt; sed non impunè. Hi enim omnes adeò miserabiliter hac è vita abscripti sunt, vt eorum interit⁹, laicis verteretur in prouerbium. His tamen non obstantibus S. Martini Ecclesia, à concepta deuotione non recessit, qui nimmo quidam è Canonicis cœlitus inspiratus notabilem annuum cẽsum, ex suo patrimonio, pro hac solemnitate, singulis annis perpetuò celebranda ad instar Paschalis festi cum proprio officio, & decenti luminari suæ Ecclesiæ delegauit. Alius autem Canonicus ad extrema vitæ vergens, suæ domus medietatem contulit, ad hoc, vt cum plena octaua pręfata solemnitas, singulis annis ageretur. Prædicta autem Eua quamquam miro modo super deuotione suæ Ecclesiæ in spiritu exultaret, tamẽ multum angebatur animo, quòd aliæ Ecclesiæ ab hac deuotione se redderent alienas, auersas, atque rebelles. Et vehementer timebat ne fluxu temporis conceptæ solemnitatis memoriam obliuio deleret. Et respondit ei Iuliana: Ne timeas, inquit, Domina Eua, profectò enim hæc solemnitas per omnes Ecclesias ad profectum omnium electorum exaltabitur. Verum humani generis aduersarius conabitur ex aduerso, sed proficiet nihil.

AR-

ARTICVLVS VII.

Ingresso igitur Domino Roberto Leodiensi Præsule, viam vniuersę carnis, beata Iuliana incidit in varias tribulationes, & peregrina obijt in domo Cantoris Fossensis anno 1257. in Aprili, & in monasterio Villariensi sepelitur. Vnde factum est, vt nulla Ecclesia præter Canoniam beati Martini præfatam solemnitatem celebrare curauerit. Verùm quoniam (quemadmodum beata Iuliana dicere sæpe consueuerat) hæc solemnitas fuerat in abscondito consilio summę Trinitatis, placuit Altissimo illis diebus manifestum signum facere, quod ad sui Vicarij, hoc est Apostolicæ sedis Præsulis, & omnium astantium notitiam perueniret. Igitur Sacerdos veniens Bolsenam (quod est oppidum non longe distans ab vrbe veteri, in qua Papa Vrbanus quartus tunc cum Curia residebat) dum celebraret missam, inter verba consecrationis, dubius in fide, vidit carneis oculis hostiam in forma pietatis, & de ea sanguinem fluere in calicem. Quo territus dum conaretur occultare, & cooperire, de corporali apparuit mox forma pietatis in singulis partibus Corporalis, & ita coactus est populo assistenti miraculum patefacere, quod vbi populus comperit, ad vrbem veterem properans summo Pontifici nunciauit mirabilia, & stupenda quæ viderat. Stupente autem Curia per summum Pontificem (qui necdum obliuioni tradiderat, quæ in Leodio approbauerat, dum adhuc apud S. Lambertum resideret) interueniente consilio, & assensu Dominorum Cardinalium deliberatum est, quòd festum Corporis Christi per vniuersam Ecclesiam, semel in anno solemniter feria quinta, post octauas Pentecostes, in toto terrarum orbe celebraretur, & vocato B. Thoma de Aquino, qui tũ præsens aderat præceptũ fuit, vt officium de tali festo secundum vsum omnium Ecclesiarum cõponeret. Thomas autem diuinarum armarium scripturarum, cuius mentem obedientię, & omnium virtutum decor collustrauerat, præceptum hoc libenter, breuiter, atq; insignissime compleuit. In cuius rei testimonium in foribus Ecclesiæ Bolsenæ depictum est miraculum sacerdotis celebrantis, depictus est beatus Thomas sedens, & scribens tanquam Doctor in cathedra circumstante Curia, huius Sacramenti officium dictans; depictus est etiam crucifixus alloquens S. Thomam coram se super genua adorantem & dicens: Bene de me scripsisti Thoma.

ARTICVLVS VIII.

Dominus verò Vrbanus quartus volens præfatam deliberationem ad effectum perducere, plures decretales desuper confecit, & ad pręsules Ecclesiarum totius orbis destinauit, & recordans sanctæ, diuinæque reuelationis, atque instantiarum sanctarum mulierum, de quibus Leodij multa viderat & audierat, accersitis clericis, qui tum de Leodio ad Curiam venerant, didicit Dominam Euam adhuc apud sanctum Martinum viuere, & cum magno desiderio super instituenda solemnitate Dominum continuis exorare precibus; Iulianam verò diuersis angustijs, & persecutionibus iniquorum hominum Leodium reliquisse, atque in partibus Namurcensibus peregrinari. Quapropter Dominus Apostolicus, Dominæ Euæ prędulcem epistolam transmisit, in qua suas preces apud Deum exauditas esse declarat. Est autem exemplar epistolæ Papæ quod sequitur.

Vrbanus Episcopus, seruus seruorũ Dei, dilectæ in Christo filiæ Euæ reclusæ sancti Martini Leodiensis, S. & Apostolicam benedictionem. Scimus, ô filia, quòd magno desiderio desiderauit anima tua, vt solemne

ne festum sacratissimi Corporis D. N. Iesu Christi institueretur in Ecclesia Dei à Christi fidelibus perpetuis temporibus celebrandum, & ideò tibi significamus ad gaudium, quod nos ad corroborationem catholicæ fidei dignè duximus, statuimus, vt de tam mirabili sacramento præter quotidianam commemorationem, quam de ipsa Ecclesia facit, specialior, & solēnior memoria celebretur, certum ad hoc designantes diem, videlicet feriam quintam proximam post octauas festi Pentecostes proximè sequentis. Vt in ipsa feria quinta, deuotæ fidelium turmæ, propter hoc ad Ecclesias affectuosè concurrant, sitq; dies illa vniuersis Christicolis noua festiuitate iucunda, & ampla iucunditate festiua, prout in literis nostris Apostolicis, quas per vniuersum orbem super hoc direximus, plenius continetur. Et scias quod nos huiusmodi festum cū omnibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, nec non cum omnibus Archiepiscopis, & Episcopis, cæterisq; Ecclesiarum prælatis tunc apud Apostolicā sedem commorantibus (ad hoc, vt videntibus, & audientibus de tanti festi celebritate salubre præberetur exemplum) duximus celebrandum. Magnificet igitur anima tua Dominum, & exultet spiritus tuus in Deo salutari tuo, quia viderunt oculi tui salutare tuum, quod parauimus ante faciem omnium populorum. Lætare insuper quia omnipotens Deus tribuit tibi desiderium cordis tui, & volūtate labiorum tuorum, non fraudauit te cœlestis gratiæ plenitudo. Et quia quaternum in quo totum habetur ipsius festi officium, tibi sub bulla nostra præsentium laborem destinamus, volumus, & Apostolico scripto tibi mandamus, quatenus, quaternū ipsum cum deuotione recipias, & eius copiā personis illā petentibus liberaliter, & libenter exhibeas. Et instes libēter deuotis supplicationibus apud illum qui memoriale tam salutiferū de seipso reliquit in terris, vt nobis tribuat ex alto gratiam commissam nostro regimini Ecclesiam suam regendi vtiliter, ad laudem & gloriam nominis sui, & salubriter gubernandi. Datum apud vrbem veterem sexto Idus Septemb. Pontificatus nostri anno quarto: Christi. 1264

ARTICVLVS IX.

Verum quanquam Apostolica mādata omnibus Ecclesijs directa fuissent super celebranda noua de V. Sacramento solemnitate, omnes t men Ecclesiæ obedire dissimulauerūt præter Ecclesiam Leodiensem, quæ vbi Apostolū Nunciū cum bullis, decretalibus, officio apportatis honorificè suscepit, tanq̃ deuota filia mox quā celeriter obediuit, reiecto officio q̄ virgo Iuliana confici fecerat vtens illo officio, quod Tho. Aquin. confecerat: Itaque ab aduentu præfatarum bullarum tota & sola Leodiensis diœcesis præfatam solemnitatem singulis celebrauit annis vsq; ad tempora Domini Ioannis Papæ 22. qui floruit anno Domini 13 5. qui oēs constitutiones Clemētis publicauit, & ad vniuersalia studia trāsmisit. Et vltra illas ordinationes Vrbani quarti clementinis constitutionibus insertas, nouas indulgentias concessit, atq; processionem ordinauit. Ex tūc igitur & deinceps solemnitas hæc per totius orbis Ecclesias deuotissimè acceptata est ad honorem Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amē.

ARTICVLVS X.

Posset quærere aliquis. Cùm dicatur in superioribus quod ante tempus Domini Ioānis Papæ 22. nullibi celebratur de institutione Venerab. Sacramēti festum præterquam in diœcesi Leodiensi quomodo nō saltem in Romana Ecclesia solēnizabatur, cùm id Papa de

pa de consensuCardinalium mandasset. Respondetur quòd Papa Vrbanus quartus in Pontificatu Apostolico sedit dūtaxat annis tribus, mense vno, diebus septē & epistola missa Dominæ Euæ scripta est anno Pontificatus sui quarto, sexto Idus. Septemb. ac per hoc in fine vitæ eius, & sic eo mortuo, omnis eius iussio mortua cum eo videbatur, cū executio nulla ante eius obitum facta fuisset. Eodem modo factum fuit in diœcesi Leodiensi, nam quanquā Robertus Leodiensiū Præsul in synodo vniuersali, decreto præcepisset, hoc festum debere ab omnibus subditis suis celebrari, quia tamen morte præuentus fuit antequā festum Pentecostale adueniret nulla Ecclesia præter Canoniam S. Martini obedire curauit. An verò D. Hugo Cardinalis huius festi zelator præcipuus ante Vrbanum vel post obierit, necne, ignotū nobis esse fatemur. Gaudeat igitur sancta Legia, quæ hoc tā gaudiosum, fructiferum atq; magnificum festum matri Ecclesiæ inuexit. Gaudeat præcipuè Ecclesia S. Martini, quæ tā eximium festum primum orbe contradicente acceptare, celebrare, atq; publicare meruit. Vos quoq; Venerabiles Patres qui illius Ecclesiæ filij esse meruistis honorificate, magnificate, atque diligite Ecclesiam vestram, quā B. Martinus singulariter semper defendit & honorat. Quia sicut ipse inter missarum solemnia cœlesti lumine fulciri meruit, ita suæ Ecclesiæ istud insigne de Venerabili Sacramēto gaudium, primum suæ, deinde vniuersali Ecclesiæ promeruit. Et vos famulos suos, si tanti Sacramenti mysterium dignè celebrando honorare cùm vitæ sanctimonia studueritis, sydereis apud patrem luminum mansionibus donabit, vt videatis Deum Deorum in Sion per omnia sæcula seculorum. AMEN.

Sic subscriptum in originali.

Datum anno Domini 1496. in Aprili, in Monasterio sācti Iacobi Leodiensis.

FESTVM.

EXEMPLVM I.

Festiuis diebus venationibus vacans monstrosam prolem ex vxore suscepit.

FVIT in Theutonia nobilis quidam venationibus in tantum deditus, vt nullo saltem Dominico vel festo die missam audiret, sed semper venationibus intentus esset. Corripiebat autem eum frequenter vxor sua Deo deuota, ille quasi muliebres monitus non curabat. Accidit autem, vt ipsa vxor post multos partus editos imprægnata, puerum pareret abortiuum, habentem caput venatici canis, pendentibus auribus & porrectis. Confusa ergò matre, cùm multis matronis nobilibus quæ astabant, consilium fuit omnium, vt terra citius partus obrutus tegeretur. Veniente à venatione marito, quæsiuit quis puer esset quem vxor peperisset. Dissimulātibus autem omnibus cum pudore, instat miles extracto gladio, vt ei partus ostendatur. Et mox timore compulsa mater, eijci de terra iubet prolem, in triste spectaculum, monstrosam, dicens: Ecce quàm manifesto prodigio insipientiam tuam vindicauit omnipotens, qui nullum honorem diebus sacris, nullam reuerentiam sacramento corporis Christi præbuisti: sed magis ludis venationū indiscretis temporibus instititisti. Hæc vt vidit nobilis, correxit se, & egit pœnitentiam de commissis. (T. Cantipratensis lib. 2. c. 49. parte 17. de proprier. Apum

EXEM-

EXEMPLVM II.

Festiuos dies dignè celebrãs messor deuotus diuini operis drachmam in segete pendentem inuenit.

IN Theutoniæ partibus miles quidam ad deponendam herbam de prato conduxerat falcatores. Illis ergo falcantibus in vigilia cuiusdam sancti, vbi tempus vespertinum aduenit, per villas in circuitu compulsabatur. Et mox vnus ad socios falcatores: Desistamus ab opere, quia iam vesperæ pulsantur. Sed cùm illi nollent, imò magis verbis eum confunderent, ipse mox opere derelicto iuit ad vesperas. Tertio autem die ad opus imperfectum cum cæteris rediit, viditque antecedentibus alijs se solum falcare posterius oportere, & propter hoc ab omnibus est derisus. Patienter tamen ferens risus omnium & cachinnos, vbi manum ad falcem posuit, ante se pendentem in surculo graminis drachmam miræ magnitudinis auream mox inuenit. Curuatus ergo in genibus, cum lachrymis Dominum benedixit. Quo clamante; concurrunt socij, concurrit & miles pratorum Dominus, vidit diuinum miraculum, sciptúramque miles literatus in nummo voce patria legens, hæc, vt interpretari potuimus continebat: Manus Dei me compegit, & in donum me redegit pauperi, qui non infregit diem sancto celebrem. Hanc drachmam vxor militis marcha erga pauperem emit, & multis postea in rei gestæ testimonium ostendit. (Ibidem lib. 2. c.53. part. 9.

EXEMPLVM III.

Festiuitates sanctorum deuotissimè celebrans in festiuitate omnium sanctorum fœlix ad cœlestia regna meauit.

FVit quidam frater magnæ deuotionis ad Deum, & sanctos eius, hic tã deuotus erat ad festa Christi, quod quodlibet eius festum habebat sigillatim in charta depictum, & quamdiu quodlibet festum durabat tam diu chartam illius festi depictam (quam in inchoatione festi in pariete cellæ suæ pependerat) pendere dimisit, ante illam sedendo, & deuotè inspiciendo orabat, gemebat, & plorabat. Tam deuotus etiam erat ad festa beatæ virginis, quod quodlibet eius festum aliquibus diebus, ante suspiciendo, dicebat mille Aue Mariæ. Tam deuotus præcipuè ad festum omnium Sanctorum, quod antea per vnã septimanam ieiunijs, & castigationibus se ad suscipiendum festum ipsum præparabat, & per octo dies ad honorem omnium Sanctorum festum deuotione sedula peragebat. Tam deuotus insuper extitit in suis missis, quod multùm grauabatur, si minister vel alia persona staret, vbi faciem eius videre poterat, quia de oculis eius fluebant lachrymæ, quibus genas suas vbertim irrigabat, quod hominibus cœlãtum esse cupiebat. Iste verò tam deuotus in sanctos in die omniũ Sanctotum, migrauit ad Dominum. Qui post aliquas septimanas apparuit cuidam deuoto fratri in somnis pulcher, & iocundus indicans se sanctorum collegijs fœliciter sociatum. (Ex vitis Fratrum Eremitarum S. Augustini.

EXEMPLVM IV.

Festiuitatem Natiuitatis Christi cum quanta deuotione sanctus Franciscus in silua Grecij celebrauerit.

REfert Bonauentura in vita sancti Francisci, quia cōtigit anno tertio ante obitum sancti Francisci, vt memoriā Natiuitatis pueri Iesu ad deuotionem excitandam apud castrum Grecij Franciscus disponeret agere cum quanta maiori solemnitate valeret. Ne vero hoc nouitati posset ascribi à summo Pontifice petita & obtenta licentia fecit præparari præsepium, apportari fœnum, bouem & asinum ad locum adduci. Aduocātur fratres, adueniunt populi, personat silua, voces, & venerabilis illa nox luminibus copiosis & claris, laudibusq; sonoris & consonis resplendens efficitur atque solemnis. Stabat vir Dei coram præsepio pietate repletus, respersus lachrymis, & gaudijs superfusis celebrantur missarum solēnia super præsepe, leuita Christi Frācisco euangelium cantante, prædicat deinde populo circumstanti de Natiuitate pauperis Regis, quem cùm nominare vellet puerum de Bethleem præ amoris teneritudine nūcupabat. Miles autem quidam virtuosus, & verax propter Christi amorem seculari relicta militia viro Dei magna fuit familiaritate coniunctus Dominus Ioannes de Grecio. Hic se vidisse asseruit puerulum quendam valdè formosum in illo præsepio dormientē, quem beatus Frāciscus ambobus amplexans brachijs excitare videbatur à somno. Hanc quidem deuotam militis visionem non solum videntis sanctitas credibilem facit, sed & dignata veritas comprobat, & miracula subsecuta confirmant. Nam exemplum Christi consideratum à mundo excitatiuum est cordium in fide Christi torpentium, & fœnum præsepij reseruatum à populo mirabiliter sanatiuū brutorum languentium, & aliarum repulsiuum pestium diuersarum, glorificante Deo per omnia seruum suū, sanctæq; orationis efficaciam euidentibus miraculorum prodigijs demonstrante. Bonauentura cap. 10. vita. S. Francisci.

EXEMPLVM V.

Festo Natiuitatis die, meritis Incarnationis Christi, dæmonis malitia coercetur.

REfert Vincētius Beluacēsis, quia mos est Cluniacēsis monast. præ cęteris solemnitatibus Natiuitatem Domini quodam singulari affectu agere, & cantuum melodijs cæreorum accensionibus; quodq; longè præstantius est spirituali deuotione multa cum lachrymarum perfusione cum Angelis solennizare. Hac igitur instante festiuitate fratres more solito se, & sua omnia pręparauerunt. Venerabilis ille pater Hugo, qui adhuc senex supererat capitulum, vbi fratres conuenerant ingressus, hæc ad omnes verba protulit. Noueritis fratres benignum Iesum disposuisse nostris interesse solemnijs. At contra hostem nequam inuidia laborare, vt aliquas tenebrarum suarum nebulas tanto splendori posset immiscere. Frater enim ait quidam, se vtiq; dans intelligi, hac nocte vidi matrem misericordiæ, ipsumq; filium quem præsenti genuit nocte dulcissimo gremio continere, eiq; sanctorum Angelorum multitudinem cum immenso lumine astare. Et cùm in Natiuitate Domini monachi cantando recognoscerēt beneficium Incarnationis Domini, Hugo Abbas Cluniacensis vidit ordines Angelorum psallentium, & omnē genus musicorum dicentium: Gloria in excelsis Deo. Idem Deus puer exultabat, &

tabat,& cordis lætitiã gestu corporis, & plausu manuum demonstrabat, & conuersus ad matrem alebat: Cernis mater noctem Natiuitatis meæ, quæ imminet gaudijs illustrandã, in qua & Prophetarum oracula, & Angelorũ præconia reuelabuntur, & de meo ex te ortu omnia simul cœlestia & terrestria lætabuntur. Vbi est nunc hostis mei dãnata perfidia? Vbi est potestas quæ ante hoc singulare gaudium dominabatur? Quo illo impudẽs audito de latibulo suo egressus, à longè se præsentabat,& ignominiosè deturbatus cum multo planctu & eiulatu, vt admitteretur orabat. Et si ait in nulla parte Ecclesiæ admittor, in aliquo saltem reliquarũ officinarum loco suscipias. At filius virginis: Vade, inquit, Lucifer. & ne te mea sententia præiudicatum lamẽteris, tenta quod poteris. At ille solum auditum capituli petijt.& intrare non potuit. In tãtum enim se tumidum & capituli introitũ angustum inuenit, vt nullatenus introire valeret. Verè enim inflatus superbiæ veteris apostemate per humilem aditum non potuit transire. Inde ad dormitorium fratrum gressum cõuertit, & phantasijs solitis se eos inquietare posse confidens introire tentauit: Sed eadem crassitudine sua ab ostio repulsus est. Postremo ad refectorium nocendi spem contulit, ibi propter aliquantulam corporis curam maiorem suspicans mentium incuriam, ibi etiam tot obices ex diuinorum verborum lectione tot, trabes ex deuotione auditorum, tot repagula reperit ex charitate sibi inuicem seruientium, vt nullo modo vltra valens procedere cogeretur retrocedere. Sic & ab omnibus officinis deiectus à conspectu pijssimi Redemptoris, & gloriosæ Mariæ matris eius cum ea qua dignus est confusione pestifer ille recessit. Cauti ergo, ô fratres estote,& immensas gratias omnipotenti, & misericordissimo Saluatori agite, quia & nequissimum hostem à nobis expulit, & ipse nobiscum festum celebraturus intrauit. (Specul. hist. lib. 26. ca. 7. & Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis lib. 1. mirac. cap. 15.

EXEMPLVM VI.

Superior quidam Cisterciensis frequenter Natiuitatis Christi mysteria recolens, & Christo sibi cum beata virgine apparenti panem porrigens, ab eo ad cœleste conuiuium inuitatur.

QVidam Superior Cisterciensis ordinis amans tenerrimè infantiã saluatoris recolebat frequẽtius, qualiter idem Saluator pro nobis à beata virgine conceptus & enixus, & lactatus fuerat,& nutritꝰ, qui per hoc in gratia simplicitatis & innocentiæ profecit mirabiliter, & amicus effectus beatæ virginis hausit. deuotionis gratiam abundanter. Die ergo quodã cùm in refectorio cùm conuentu comederet, raptus in extasi, vidit beatã virginẽ forma pulcherrima, & inter brachia puerum pulcherrimum portantem per refectorium intrãtem, & ex sua simplicitate nondum intelligens visionem, mirabatur quomodo mulier contra institutionem & cõsuetudinem illius ordinis, refectorium ingredi præsumpsisset, & credebat, q omnes viderent quod ipse videbat. Et cùm ipsa coram singulis portaret puerum, venit ante ipsum, & ita propè quod puer suis pedibus ferè tangebat cibum eius nihil dicens, sed in eum respiciens. Tunc Superior porrigens ei panẽ dixit: Papa mi puer. Cui respondit puer: Nõ papabo modo, sed tu post triduum papabis mecũ panem vitæ æternæ in regno meo. Quo facto disparuit visio,& statim infirmitas arripuit superiorem. Qui post tres dies iuxta cõdictum pueri ad Dominum migrauit, papaturus cũ ipso panẽ viuificantem in æternũ Dominum nostrum Iesum Christũ qui comeditur ab Angelis & sãctis, nõ gustu corporei dentis sed intuitu mũdi cordis. (Coll. spec.

EXEM

EXEMPLVM VII.

Festiuis diebus farinam conspergens, & fermentans, cruentatos panes inuenit.

LEgitur in vita sancti Hugonis Lincolniensis, quomodo pistor quidã semper die Dominica farinam consperserit, atque fermentauerit, de qua nocte sequenti panes decoqueret, quos die sequenti venderet recentes: Quos dum semel mane secundæ feriæ extraheret de clibano, vnus panis calidus frãgitur, vnde mox riuus sanguinis, qui panem circumquaque infecerat, effluxit. Expauit ille, & panem istum cruentatum frustatim comminuit, & per singulas fracturas cruorem stillare vidit. Alios etiam omnes panes similiter cruentatos inuenit, quos panes per octo dies apud se occultauit, sed mercenarij hoc ad publicam notitiam perduxerunt Episcopi, & ad eius præsentiam vnus panis fuit allatus, qui sic esse conspexit. Erant etiam alij panes in clibano positi, qui post crepusculum diei Dominicæ erant fermentati & impositi. Qui cùm extraherentur, & frangerentur nil prodigiosum habẽtes in sua naturali qualitate ad vsum hominum vendebantur. Primi autem per monasteria & Ecclesias in monumentum facinoris de transgressione sabbati ad terrorem hominum diligenter conseruabantur. (Idem.

EXEMPLVM VIII.

Festiuis diebus sub summa missa carnes vendens prodigioso modò à Domino plagatus est.

CVM quidam deuotus pastor in partibus VVestphaliæ nonnullos carnifices videret, spe vendẽdarum carnium temporalibus mercantijs sub summa missa occupatus, nonnullos etiã ociositatis causa; vt fabulationibus & leuitatibus ante carnificũ domus tempus expendentes, & diẽ sabbati violantes, zelo Domini tactus in feruore spiritus vt verus pastor, errantes oues ad viam veritatis reducere prædicationibus & admonitionibus laborauit, minitans vindictã Deĩ ipsis affuturam, nisi à tam enormi mandatorũ ipsius transgressione resipiscerent. Et quoniã populũ duræ ceruicis subito à tam praua consuetudine omnino reuocare non potuit, laborauit ad hoc quatenus, & si omnĩ sabbatho deberent merito, maximè tamen in quatuor principalioribus festis anni circa visitationes Ecclesiarum occupari: b hac pessima consuetudine animum reuocarent. Aderat ergo non longa post tempora festum Pentecostes, & quidam sacerdotis suĩ præceptis atque imprecatione cõterriti, timore vindictæ ipsius mandatis, imo non ipsius, sed Domini obediebant. Vnus verò filius belial animo pertinaci macellum ipsum carnes suas venditurus ingreditur, quosdã de sua forte contra sacerdotis imperium animando. Et ecce virga Domini super eum. Nam secunda aut tertia die Pentecostes tantam aëris inclementiã Dominus excitauit, coruscationes atq; tonitrua, vt porta ciuitatis ipsius ictu fulmineo scinderetur, descẽdẽsq; fulmen & vaccas suas interquã plures alias vaccas sub eadem porta quiescentes inueniẽs, extinxit continuò, vt scilicet palã daretur intelligi, quoniã hæc vindicta esset inobedientiæ contemptoris illius. Domus quoque istius carnificis eodem fulgure ita quassata est, vt scutellis, ollis atq; cacabis tinnitum dantibus ipsa casũ subitũ minaretur. Factus est post hoc vir ille infamis in tota illa ciuitate, omnibus clamãtibus cõtra eũ, quoniã digna eum plaga propter sabbati irreuerẽtiam Dominus tetigisset. (Idem.

EXEMPLVM IX.

Beata Maria clericum horas suas dicere solitum dignanter visitauit, & à carnalibus nuptijs reuocans, in castitate seruauit, & festum suæ Conceptionis eum celebrare docuit.

TEmporibus Karoli Regis Francorum clericus quidam ordine leuita Hungariæ Regis germanus, Dei genitricem toto corde diligens, eius horas solitus cantare parentum consilio nubere volens, cum quadam puella valde pulchra contraxit, accepta autem à presbytero nuptiali benedictione, die quodã missa celebrata, recordatus quod beatæ Mariæ virginis horas iuxta morem suum non cãtauerat illa die, oẽs ab Ecclesia exire coegit. sponsam domũ mittens, ipse solus iuxta altare remansit. Cumque solus Dominicæ matris horas decantaret, & Antiphon. Pulchra es, & decora filia Hierusalem diceret, subito apparuit ei Domina & perpetua Dei genitrix virgo Maria cum duobus Angelis dextram & leuam eius tenentibus, dicens: Si ergo pulchra sum, & decora quid est quod me dimittis & sponsam aliam accipis? Nonne ego pulchrior sum illa? Nonne ego optima, formosa? Vidisti ne tam pulchram? Cui ille: Domina mea (inquit) claritas tua omnem mundi pulchritudinem excellit. Tu es super choros Angelorum eleuata, tu es super cœlos cœlorum exaltata. Quid ergo vis vt ipse faciam? At illa: Si sponsam carnalem cui adhærere vis amore mei dimiseris, me sponsam in cœlesti regno habebis. Et si Conceptionis meæ festum annuatim sexto Idus Decemb. solemniter celebraueris, & prædicandum prędicaueris, mecum in regno vnigeniti mei laureatus eris. His itaq; dictis: Domina nostra ab oculis eius disparuit. Clericus verò domum redire renuens, absque parentum consilio illico ad abbatiam quandam extra patriã profectus, monachali habitu decoratur. Et post exiguum temporis meritis beatæ Mariæ virginis (quę diligentes se semper decorat & beatificat) vitam beatam finiuit in hoc exilio, & æternam accepit in sæculo futuro. Sed prius tamen Aquilei Patriarcha factus, festũ Conceptionis eiusdem die prædicto quãdiu vixit proprijs octauis celebrauit, & celebrandum cunctis prædicauit. Attẽdant hoc omnes virgines qui amore beatæ virginis coniugio sponte se fraudant, quantam mercedem precibus beatæ Mariæ virginis in cœlo sũt recepturi (Iacobus Genuensis in fine historiæ ex epistola 9. Anselmi de Conceptione B. Mariæ, Vide etiam tit. Chorea ex. 3. Tit. Ecclesia ex. 4. Dilectio Dei ex. 2. Tit. Dæmon ex. 17. & tit. Defuncti ex. 19.

FOETOR.

EXEMPLVM I.

Gulosi & lasciui monachi repentina morte percussi interierunt, quorum vnus socio viuenti apparens, fœtoris grauissimi pœna torqueri se demonstrauit.

ERant in quodã monasterio nigri ordinis tres monachi, omni lasciuia dissoluti. Cumq; vna dierum seorsum in thalamo ad epulas consedissent, vnus buccella panis inuersa, subito strangulatur: cuius morte nec verecundam saltem passi duo residui; derelicto loco eminus iuxta prandiũ perfecerunt. & sic in claustro socijs euentum mortui nunciauerunt. Nec diu postea, dum dicti duo socij nõ recogitando quid actum sit, ad balneandum in fluuium iuxta cœnobium nudati vestibus descendissent, vnus ad profundiora digressus, submersus, extractus, & sepultus est. Relictus post hæc tertius, cum vespere dormitum pergens,

pergens, discalceasset se, monachus submersus nudus apparuit ei, dicens: Ecce quanta pœna damnatus sum: tu autem quid facias nunc saltem recogita. Ego quidem immundus & lubricus dignè punitus excrucior: sed illud multum verecundiam damnationis accumulat, quia sine habitu nudus à dæmonibus irrideor. Tu autē da mihi in quo signum meæ damnationis ostendam. Hæc audiens turbatur monachus. & citò detrahens togam tibię femoralem, roganti dedit & sic defūctus repente disparuit. Mira res, vix dies illuxerat, cùm tantus fętor claustri ambitum occupauit, vt se omnes extingui horrore fętoris præ angustia conclamarent. Narrante autem monacho quid sibi vespere contigisset, quæsita est vndique dicta toga, & tandem inuenta est fœtidior omni cadauere, & fuligine nigrior: qua homo celerius cooperta, in admirationem conuersi monachi, plorauerunt. Dictus verò socius defuncti ad ordinem fratrum Minorum repentè transiuit, & vsq; nunc tantæ rei certus testis viuit. (Thomas Cantip. De propriet. Apum lib. 1. c. 7. part. 3.

EXEMPLVM II.

Lusibus nimium deditus Rufus, nepos Cyrilli, æterna morte se dixit esse mulctatum.

NEpos quidā meus (inquit Cyrillus) Rufus nomine, vtroq; priuatus parente anniculus ad meas deuenit manus. Quem tanta diligentia suo infortunio enutriui, vt plures eum à me genitum credidissent. Crescens itaq; puer ætate, non sapientia, ingenti pulchritudine corporis, sed non animę, probis moribus elegantia multæ sapientiæ decoratus, à cunctis amabatur. Is igitur 18. ętatis suæ anno mortuus est, flentibus eum cunctis. At ego nimis eum diligens rogaui gloriosum Hieronymum, vt quid sibi cōtigerit mihi reuelaret. Oranti itaque mihi die quadam, hora nona tantus fœtor adfuit, vt omnino tolerare nō possem. Cogitans vnde tantus hic fœtor, cōspicio supreme infœlicem meum nepotem, quasi catenis igneis religatum, fornacis instar flammas fœdissimas emittentem. Cumq; itaque tremebundus interrogare sæpè disponerem, nec possem, resumpto tandem spiritu inquisiui tremens, si ipse meus nepos esset. Heu, inquit, ille, vtinā nūquam fuissem, ne tam diris pœnis affligerer, nam æternis scias me pœnis deputatum. Post longam igitur collationem inquisiui quæ causa suæ damn tionis esset, cum tamen in mūdo tot virtutibus sic polleret. Pro nulla alia (inquit) causa, nisi quia ludis delectabar. At quia in morte accepta pœnitentia, quasi stulta ignorantia (vt debebam) nolui confiteri, diuinā non merui veniam adipisci. Et hoc dicens disparuit. Post quem talis fœtor remansit, quod nullus locum illum audebat introire (epist. Cyrilli ad Augustinum. litera A.

FICTIO.

Fictus frater qui humilitatem verbis præferebat, correptus superbus innotuit.

DIXIT abbas Cassianus, quia venit frater quidam ad abbatem Serapion, & hortabatur eum senex vt secundum morem orationem faceret, Ille autem dicens se peccatorem, & ipsius monachi habitu indignum, non adquiescebat. Voluit etiam pedes eius lauare, & eisdem iterum verbis vsus non adquiescebat, Fecit autem illum gustare, & cùm gustarēt cœpit senex in charitate monere eū, dicens: Fili, si vis proficere permane in cella tua, & attēde tibi ipsi, & fac opera manuū tuarū. Nō .n. tibi tantū procedere expedit, quantum sedere in cel-

in cella tua. Ille autem audiens ita exacerbatus est, & vultum mutauit, vt nec latere posset senem. Dixit autem ei Serapion: vsq; modo dicebas peccator sum, accusans teipsum tanquam indignus sis etiã viuere, & quia te in charitate commonui, ita exacerbari debuisti? Si enim vis reuera humilis esse, quæ tibi ab alio imponuntur disce portare viriliter, & non odiosa verba effundere tibi ipsi. Hæc audiens frater pœnitentiam gessit corã sene, & multum proficiens discessit. (Ex lib. doct. patrum nu. 11. Vide etiã Tit. Abstinentia ex. 2. Tit. Angelus ex. 10. Tit. Eleemosyna ex. 6. Tit. Conuersio ex. 16. Et Tit. Exemplum ex. 2.

FIDES.

EXEMPLVM I.

Oratione monoculi mons transfertur, et rex Tartarorum ad fidem Christi cõuertitur.

ANno Domini cxxv. Caliphus Rex Tartarorum conatus est extirpare Christianos de regno suo, quia Christiani mixti habitabãt inter paganos. Vnus autem de consiliarijs suis consulit regi, vt omnes vinceret ex euangelio. Nam Christus, Deus Christianorũ locutus est: Si quis Christianus nõ hæsitauerit, & dixerit mõti huic, tollere & mittere in mare, fiet ei. Qui conuocauit omnes Christianos, quæsiuit si verbum Christi, & euangelium verum sit? Respondentibus omnibus quod sic, statim comminatus est eis: quod nisi infra decem dies hoc facto ostẽderent, omnes perirẽt. Tunc Episcopus & sacerdotes conuocauerunt Christianos, & indicto ieiunio per triduum & orationibus intẽdentes, rogauerunt Dominum Iesum Christum, vt suis fidelibus succurreret. Et reuelatum est cuidam Episcopo deuoto, quod sutor monoculus dignus esset proferre illa verba, & populum Christi de periculo eruere. Qui ex humilitate renuit, & se peccatorẽ esse asseruit, tamen ex obediẽtia, præcepto se submisit. Et Christiani ex vna parte steterunt, & crucem Christi secum habuerunt, & Caliphus ex alia parte cum suo populo, qui fuerunt parati ad occidendum Christianos. Orauit autem sutor flexis genibus ne Christus tot Christianos necari permitteret & præcepit monti vt se tolleret, quod & statim factum est. Quo viso Rex baptizatus est, & plures cum eo, & sic fides roborata est & augmẽtata. (Collector speculi.

EXEMPLVM II.

Iuueni quid sectari vellet incerto, an Gentilium mores, an Iudæorum, an Christianorum, B. Maria Dei mater apparuit, vnde colligi poterit quanta debeat esse erga proles parentum cura, quoad fidei doctrinam eis declarandam.

FVit quidam iuuenis, qui intrauit ordinem nostrum Eremitarũ D. August. in conuentu Bononiensi. Hic cœpit cogitare, quæ secta verior esset, an Gentilium, an Iudæorum, an Christianorum, qui vidit, quod Gentiles vixerunt secundum legem suam & Iudæi secundum ritum eorum, quẽ acceperunt a Deo: Christianos euangelicis obseruationibus gloriari; sed in his quid certius esset tenendum, fluctuabat. Accessit ad Iudæos, & de lege cœpit cum eis disputare, sed cum fratres ordinis hoc viderunt, arcendum eum a talibus cẽsuerunt, sed arctatus ignis, acrius insurgit in flammas, iuuenis eum in tantum animo grauatus est, vt in nocte media omnimode fugam attentaret. Statim ergo, vt ad exitum portæ venit, obuiauit ei virgo gloriosa ad portũ salutis deuiũ reductura, dicens ei: Fluctuasti à via deuius, & veritatem in fide filij mei te du-

te dubitas inueniſſe. Noueris certiſſimè, quòd diuerſis per orbem erroribus ſcateat Gentilitas. Fidei nihil ſolidi tenent, tenebris nequitiæ offuſcati. Euangelium nouæ legis per hoc veritatem habere probatur, quia charitate, humilitate, & caſtitate refulget, quæ tria in ordine tuo videbis. Ego ſum mater Chriſti ordinis patrona, quæ non paſſa ſum tuam indolem caſtam perire. His dictis virgo glorioſa diſparuit, & iuuenem in fide confortatum, cum magna cordis iucũditate dereliquit. (Cantip. l. 2. c. 20. p. 19. & habetur iiſdem fere verbis tit. Maria ex. de fratre prædicatore.

EXEMPLVM III.

Rex quidam, cum ſubditis ſuis ab idolorum ſeruitute auocatur, miraculo probante Chriſtum verum eſſe Deũ.

TEmpore Othonis primi Imperatoris, Danis qui idola colebant cum Popone clerico in cõuiuio altercantibus, ſuper cultura Dei, & Deorum; Danis aſſerentibus Ieſum eſſe, non Deum; ſed hominem. Popone verò è contrà affirmãte Ieſum eſſe verum Deum ſolum, Rex Araldus pręcepit clerico, vt fidem propoſitam à ſe probaret teſtimonio veritatis, quod annuente clerico, ingentis ponderis ferrum ignitum manibus illius ferẽdum imponitur. Quod cum clericus vſque ad palatium portaſſet abſque vlla læſione; Rex penitus abiecta idolatria: ſe, ſuoſq; ad colendum verum Deum conuertit, & clericum ad Epiſcopatum promouit. (Gotſchalc. Holen ordinis Eremitarum D. Auguſt. parte æſtiu. ſerm. 11. littera D. Vide etiam tit. Anima.

FILII.

Furantibus bouem parentibus filius eorum rabidi canis morſu in furiam vertitur.

CVmq; ſecretus reſideret Ammon in eremo, adoleſcens quidam, qui morſu canis rabidi in rabiẽ verſus erat, multis vinctus catenis ad eum deducitur, proſequentibus eum parentibus, & rogantibus pro eo. At ille: Quid mihi moleſti eſtis homines ſupra merita mea eſt quod petitis: ſed tamen hoc vobis indicare poſſum, quod in manibus veſtris eſt ſanitas eius. Reddite viduæ bouem, quem furati eſtis, & ſanus vobis reddetur filius veſter. At illi extimuerunt valde, quòd ea quæ in ſecreta geſta ſunt, nõ latuerunt hominem Dei. Gauiſi ſunt tamen, quòd hanc eis viam ſalutis oſtendit. Et ſine mora vt reddiderunt direpta, orante homine Dei etiam iuueni ſanitas redditur. (ibidem ex vitis Patrum, vita 30. S. Ammonis. Vide etiam tit. Confeſſio ex. 23.

FLETVS.

EXEMPLVM I.

Fletum compunctionis ſtudioſus Antonius in ſcripturis ſacris quæſiuit, & ante mortem meruit certificari de remiſſione peccatorum ſuorum.

QVIDAM mecum in monaſterio frater Antonius nomine viuebat, qui multis quotidianis lachrymis ad gaudia patriæ cœleſtis anhelabat. Cumque ſtudioſiſſimè, & cũ magno feruore deſiderij ſacra eloquia meditaretur, non in eis verba ſcientiæ, ſed fletum compunctionis inquirebat, quatenus per hæc exercitata

citata mens eius inardesceret, & ima deserens ad regionem cœlestis patriæ ad contemplationem volaret. Huic per visionem nocturnam dictum est: Paratus esto, quia te Dominus iussit migrare. Cumq; ille se non habere sumptus ad migrandum diceret: responsū protinus audiuit, dicens: Si de peccatis tuis agitur dimissa sūt. Quod cùm semel audisset: & cum magno adhuc metu trepidaret: nocte alia quoq; in eisdem verbis est admonitus. Sed cum post quinq; dies febre esset correptus, fratribus cunctis flentibus, orantibusque defunctus est. (Gregor. Dial. c. 47. lib. 4.

EXEMPLVM II.

Vestimenta humilia Arsenius quōdam Romanus senator deferebat.

VIR quidam fuit in palatio sublimis sub Theodosio Imperatore, nomine Arsenius, cuius filios. i. Archadium, atq; Honorium Augustos de baptismo suscepit. Hic itaq; Arsenius desiderio diuini amoris accēsus, relinquens omnem huius seculi gloriā temporalē, perrexit ad eremū Scythiæ, vt inter sanctos patres secretam, & quietam ab omni strepitu mūdi huius ageret vitā, & superatis illecebris & delectationibus corporalibus sub tota mentis intentione adhæreret Domino, sicut scriptum est: Adhæsit anima mea post te, me autē suscepit dextera tua. Dicebant ergò de eo, sancti seniores, quia sicùt cum in seculi conuersatione esset, nimis preciosis vestimētis præ omnibus vtebatur, ita postmodum in eremo Scythiæ degēs studebat, vt omnibus monachis viliora & despectiora vestimenta haberet. Hic ipse Arsenius totum tempus vitæ suæ sedens ad opus ma[illegible], pānum habebat in sinu, propter lachrymas quæ ob desiderium vitæ æternæ crebro currebant ex oculis eius. (ex lib. sentent. Patrum § 36. & § 153.

EXEMPLVM III.

Infernalem flāmmam semper cogitans Cocus lachrymis madet continuè.

VIdi quendam coquinarium perpetuò in administratione ploratum & mœrorem possidentem, & supplicaui nunciare mihi, vnde & quomodo talem gratiam obtinere dignus effectus est. Qui violentiam à me passus respondit: Nunquā me hominibus seruire cogitaui, sed Deo, & omni quiete meipsum indignum iudicans: hac ignis visione futuræ flammę memoriam semper possideo. (Climachus gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM IV.

Flere solitus peccata sua ab Angelo cōmendatur.

ERAT in monasterio virginum quod Celludi vrbem cognominant, vir de genere cotorum Adannanus nomine, ducens vitam in cōtinentia & orationibus multum Deo deuotam, ita vt nihil vnquam cibi aut potus excepta die Dominica & quinta sabbati acciperet, & sæpè etiam noctes integras peruigil in oratione transigeret. Quæ quidem illi districtio vitæ arctioris primo ex necessitate emendandæ suæ prauitatis obuenerat, sed procedente tempore necessitatem in consuetudinem verterat. Si quidem in adolescentia sua sceleris aliquid cōmiserat, quod commissum dum ad cor suum redijt grauissimè exhorruit, & se puniendum pro illo à districto iudice exhorruit. Accedens ergò ad sacerdotem à quo sibi sperabat salutis iter posse demonstrari, confessus est reatum suum, petijtque vt consilium sibi daret quo posset fugere à futura

ira: vulnus grandioris curam medelæ desiderat. Et ideo ieiunijs, psalmis & orationibus quantum vales insiste, quo præoccupando faciem Domini in confessione, propitium eum inuenire possis. At ille quem nimius reæ conscientiæ tenebat dolor, internis peccatorum vinculis quibus grauabatur ocius desiderabat absolui: Adolescentior sum inquit ætate & vegetus corpore, quicquid mihi imposueris agendum, dum saluus fiam in die Domini totum facile feram: etiam si totam noctem stando in precibus peragere, si integram septimanam iubeas abstinendo transigere. Qui dixit: Multum est vt tota septimana absque alimento corporis perdures, sed biduanum & triduanum sat est obseruare ieiunium. Hoc facito donec per modicum tempus rediens ad me quid facere debeas, & quamdiu pœnitentiæ insistere, tibi plenius ostendam. Quibus dictis & descripta illi mensura pœnitentiæ, abijt sacerdos, & ingruentæ causa subita secessit Hyberniam vnde originem duxerat, neque vltra ad eum iuxta suum condictum redijt. At ille memor præcepti eius simul & promissi sui, totum se lachrymis pœnitentiæ, vigilijs sanctis, & continentiæ mancipauit, ita vt quinta solum sabbathi & Dominica sicut prædiximus reficeret, cæteris septimanæ diebus ieiunus permaneret. Cumque sacerdotem suum Hyberniam secessisse ibique defunctum esse audisset: semper ex eo tempore iuxta condictum eius memoratum cõtinentiæ modum obseruabat, & quod causa timoris diuini semel ob reatum compunctus cœperat, iam causa diuini amoris delectatus, præmijs indefessus agebat. Quod dum multo tempore sedulus exequeretur, cõtigit eam die quadã de monasterio illo egressum longius comitante secũ vno de fratribus peracto itinere redire. Qui cum monasterio propinquarent, & ædificia illius sublimiter erecta aspicerent, solutus est in lachrymas vir Dei, & tristitiam cordis vultu indice prodebat: quod intuens comes, quare faceret inquisiuit. Ait ille: Cuncta hæc quæ cernis ædificia publica & priuata, in proximo est vt ignis absumens in cinerem reducat. Quod ille audiens, mox vt intrauit monasterium matri congregationis vocabulo Ebbe curauit indicare. At illa merito turbata de tali præsagio, vocauit ad se virum & diligentius rem, vel vnde hoc ipse nosset inquisiuit: Qui ait: Nuper occupatus noctu vigilijs & psalmis vidi astantem mihi quendam incogniti vultus, cuius præsentia cum essem exterritus, dixit mihi ne timerem, & quasi familiari me voce alloquens: Bene facis, inquit, qui tẽpore isto nocturnæ quietis non somno indulgere sed vigilijs & orationibus insistere maluisti. At ego: Noui, inquam, multum mihi esse necesse vigilijs salutaribus insistere, & pro meis reatibus sedulo Dominum deprecari. Qui adijciens, verum inquit dicis, quia & tibi & multis opus est peccata sua bonis operibus redimere, & cum cessant a laboribus rerum temporalium, tunc pro appetitu æternorum bonorum liberius laborare: sed hoc tamen paucissimi faciunt. Si quidem modo hoc totum monasterium ex ordine perlustrans singulorum casas ac lectos inspexi, & neminem ex omnibus præter te erga sanitatem animæ suæ occupatam reperi: sed & omnes prorsus viri & fœminæ aut somno torpent inerti, aut ad peccata vigilant. Nam & domunculæ quæ ad orandum: vel, legendum erant factæ, nunc in comessationum, potationum, fabulationum & cæterarum illecebrarum cubicula sunt conuersæ. Virgines quoque Deo dicatæ cõtempta reuerentia suæ professionis, quotiescunque vacant, texẽdis subtilioribus indumentis operam dant, quibus aut seipsas inuicem spõsarum instar in periculum sui status adornent, aut exteriorum virorum

amicitiam comparent. Vnde merito loco huic & habitatoribus eius grauis de cœlo vindicta flammis sequentibus præparata est. Dixit autem Abbatissa: Et quare non citius hoc compertum mihi reuelare voluisti? Qui respondit: Propter reuerentiam tuam timui ne forte nimiũ turbareris, & tamen hanc cõsolationem habeas, quod in diebus tuis hæc plaga non superueniet. Qua diuulgata visione aliquantulum loci accolę paucis diebus timere, & seipsos intermissas facinoribus castigare cœperunt. Verùm post obitum ipsius Abbatissæ redierunt ad pristinas sordes, imo sceleratiora fecerunt. Et cùm diceret, pax & securitas, exemplo præfatæ vltionis sunt pœna mulctati. (Beda lib.4.cap.25. de gestis Angl.

EXEMPLVM V.

Flere solitus peccata auem dulciter concinentem, & se ad cœlestia gaudia inuitantem audiuit.

ERat etiam quidam frater iuuenis in Reatina ciuitate nomine Ioannes, simplex, humilis & semper iucundus, in cibo & potu, & alijs ad communem conuersationem spectantibus, irreprehensibiliter socialis, sed in abscondito erat multum specialis. Hic multæ dilectionis, & charitatis fuit ad omnes fratres, nec vnquam auditum est verbum de ore suo, nec visum est aliquod factum quod à fraterna dilectione discreparet. Omnibus obsequiosus fuit, præcipuè infirmis, & hospitibus, quorum pedes lauit, vestimenta excussit, & sua eis accommodauit, & omnẽ charitatem quam potuit hilariter impendit. Sacerdotibus insuper omnibus indifferenter, quibuscumq; potuit, ad missam cum summa diligentia libentissimè ministrauit. Hic frater solitus erat ingredi hortum conuentus, & dum exiret visus est sæpius lachrymas fudisse, & interrogatus quadam vice, cur fleret, respondit: Quia video herbas, arbores, & arbusta volucres, & terram cum suis fructibus obedire Deo, & homines quibus pro obedientia promissa est vita æterna transgredi præcepta creatoris sui. Hæc gemo, & desleo. Huic fratri fœlicis memoriæ per aliquot dies ante obitum suum philomena veniens singulis diebus ante fenestram suam dulciter cantabat. De quo mirantibus fratribus, & interrogantibus quidnã hoc esset? respondit subridendo, quasi iocülariter sponsam suam esse inuitantem eum ad paradisum. Quadam autẽ die ministrante ipso ad missam, vidit super altare lucem cœlicam, & eadem die cœpit decumbere, & cum magna deuotione spiritum reddidit ei, qui fecit illum. Et infra eundem annum Deus per ipsum factum fratrem fecit circiter cl. signa gloriosa. (Ex vitis fratrum Eremitarum D. Augustini lib.1. cap.5.

EXEMPLVM VI.

Flent cognati frequenter non tam propter morientes, quàm propter propria commoda, quibus priuantur.

LEgitur in Scala cœli, quod quidã miles habens vxorem, filios, & filias multùm dilectos, fuit infirmus ad mortem, cùm ergò vxor & filij stantes iuxta eum plangerent, & quilibet in suo planctu prætenderet suam necessitatem, miles resumens vires dixit vxori: Ego dimitto vobis fratres, consanguineos, & parentes possessiones, diuitias & reditus magnos. Et omnia ista, & plura alia dimitto filijs meis, & attendi ad planctum vestrum & filiorum meorum, & nullus vestrum plorat, nec plangit me, quia vado ad terram, in qua nullum scio me habere amicum, nec consanguineum, in qua nullas possessiones habeo seu diuitias, sed nudus recedo & solus, nescio

gio de quibus interrogabor, nec cum quibus potero habere consilium, nec in quo hospitio declinabo, & ideo cùm plangitis mé propter meū, & lugeatis propter vos, & non propter me, plangam ego meipsum. Et vocato notario destruxit testamentum factum, & medietatem omnium bonorum suorum statim dedit pauperibus. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum. Vide etiā tit. Contritio ex.2.4.5.& 11.Item tit. Defuncti ex.10.

FRAVS.

Fraudulenter petentes vestimenta ab Isaac, cogniti cum multa confusione abierunt.

ALIO quoque tempore accesserunt ad Isaac quidam peregrini misericordiam postulantes, scissis vestibus, pannis obsiti, ita vt penè nudi viderentur. Cumque ab hoc vestimenta peterent, eorum verba vir Dei tacitus audiuit. Qui vnum ex discipulis suis protinus silenter vocauit, eique præcepit, dicens: Vade, atque in illa silua in loco tali cauam arborem require, & vestimenta quæ in ea inuenies defer. Cumque discipulus abijsset, arborem sicut fuerat iussus quæsiuit, vestimenta reperit, & latenter detulit magistro. Quæ vir Dei suscipiens, peregrina nudis & petentibus respōdit, & præbuit dicens: Venite quoniam nudi estis: ecce tollite & vestite vos. Hæc illi intuentes recognouerūt quæ posuerunt, magnoque pudore consternati sunt. Et qui fraudulenter vestimenta quærebant aliena, confusi receperunt sua. (Gregor. in dial. lib.2. Vide etiam tit. desperatio ex. 7. & tit. Conuersio. ex.25.

FVGERE.

EXEMPLVM I.

Gloriam hominum fugiens monachus à Theodosio Imperatore salutatus aufugit.

REferebat autem beatus senior Pastor fratribus, dicens: Quoniā fuit quidam nuper monachus in Constantinopoli temporibus Theodosij Imperatoris: hic habitabat in parua cellula foras ciuitatem, vbi solent Imperatores egressi de ciuitate libenter degere. Audiens ergò Imperator, quod ibi esset quidam monachus solitarius, qui nunquam egrediebatur de cella, cœpit deambulando pergere ad locum vbi erat prædictus monachus, præcepitque se comitantibus eunuchis, vt nullus appropinquaret ad cellam monachi illius. Ipse autem solus perrexit, pulsauitque ostiū cellulæ. Surrexit verò monachus, & aperuit ei, & non cognouit quod esset Imperator: tulerat enim sibi coronam de capite suo, vt non cognosceretur. Post orationem autem resederunt pariter. Et interrogauit eum Imperator, dicens: Quomodo sancti patres degunt in Ægypto? Respondens monachus, ait: Omnes exorant Deum pro salute vestra. Aspiciebat autem Imperator intentè cellulam ipsam, & nihil vidit in ea, nisi paucos panes siccos in sporta pendentes: dixitque ei. Da mihi benedictionem abba, vt reficiamur. Statimque festinauit monachus, & misit aquam, & salem, & misit buccellas, & comederunt pariter. Porrexitque ei calicem aquæ, & bibit. Tunc Theodosius Imperator dixit: Scis quis sum ego? Et respondens dixit monachus: Nescio quis sis domine. Dicit ei: Ego sum Theodosius Imperator, & ob deuotionem veni huc. Hoc cum audisset monachus, prostrauit se ante illum.

At ille dixit ei: Beati estis vos monachi, qui securi ac liberi de negotijs seculi, tranquilla & quieta perfruimini vita, & solummodo de salute animarum vestrarum habetis solicitudinem, quomodo ad vitam æternam, & ad cœlestia regna perueniatis. In veritate enim dico tibi, quia certè in palatio natus sum, & nunc in regno dego, & nunquam sine solicitudine cibum capio. Post hæc autem valde honorifice salutauit eum Imperator, & ita egressus est ab eo. Eadem autem nocte cœpit intra se cogitare Dei famulos, dicens: Quia non oportet me iam in hoc loco esse. Multi enim non solùm de populo, sed etiam de palatio, de senatoribus quam plurimi exemplum Imperatoris secuti ad videndum me venturi sunt, & honorem mihi tanquam seruo Dei deferendo non cessabunt. Et illi quidem hęc propter nomen Domini facturi sunt: ego autem timeo ne forsitan malignus diabolus mihi surrepat, & libenter eos suscipiam, & cōdelectetur cor meum laudibus & honoribus eorum, & per hæc iam incipiam virtutem humilitatis perdere, & laudes atque honores hominum affectare. Hæc ergo omnia homo Dei secum cogitans, eadem nocte fugit inde, & perrexit in Ægyptum ad sanctos patres in eremū. (Ex lib. sent Patrum. §. 18.)

EXEMPLVM II.

Fugere homines docuit quidam senex, qui semper nudus incessit,

NArrauerunt de quodā solitario, qui exijt in eremum vestitus lineum saccum tantum. Cumque ambulasset tres dies, ascendit supra petram, & vidit sub ipsa viridem herbam, & hominem pascentem tanquā bestiam: Descendens autem occultè tenuit eum. Senex verò ille cùm esset nudus, nec poterat ferre odorem hominis, angustiatus vix potuit euadere de manibus eius & fugiebat. Ille verò frater exijt currens post ipsum, & clamans: Expecta me, quia propter Deum te sequor. At ille conuersus, dixit ei: Et ego propter Deū fugio abs te. Frater ille post hæc proiecit lebitonem, siue vestem pelliceam, qua erat indutus, & sequebatur eum. Quem cùm vidisset senex, quia iactauerat indumentum suum, sustinuit eum. Et cùm appropinquasset ei, dixit ad illum senex: Quando proiecisti materiam mundi abs te, ego te expectaui. Rogabat autem eum ille frater, dicens: Pater dic mihi verbum quo saluus efficiar. Qui dicit ei: Fuge homines, & tace, & saluus eris. (Ex lib. Doct. Patrum num. 14.

Vide etiam tit. Affectus.

FVRTVM.

EXEMPLVM I.

Furatum caballum patienter sustinens Libertinus flagellum quo duceretur dedit, sed raptores equos ad flumen nullis verberibus adequare potuerunt.

VIr reuerendissimus Libertinus qui regi Totilę tempore Fundensis monasterij præpositus fuit, in discipulatu Honorati cōuersatus atq; eruditus est. De quo quamuis virtutes multas plurimorum narratio certa vulgauerit, tamen Laurentius religiosus vir qui nunc superest, & ei in ipso tempore familiarissimus fuit, multa mihi dicere de illo consueuit, ex quibus ea, quæ recolo, pauca narrabo. In eadem prouincia Samnij, quam suprà memoraui, idem vir pro vtilitate monasterij carpebat iter. Dumq; Darida Gothorum Dux cum exercitu in locū eundem veniret, Dei seruus ex caballo in quo sedebat ab hominibus eiusdem proiectus est. Qui iumenti perditi damnum libenter ferens, etiam flagellum

gellum quod tenebat diripientibus obtulit, dicens: Tollite vt habeatis qualiter hoc iamentum minari possitis. Quibus dictis protinus in orationem se dedit. Cursu autē rapido prædicti ducis exercitus peruenit ad fluuium nomine Vulturnum, ibique equos suos cœperunt singuli hastis tūdere, verberibus cœdere, calcaribusq; cruentare. Sed tamen equi verberibus cæsi, calcaribus cruentati, fatigari potuerunt; moueri non potuerunt: sicq; aquam fluminis tangere quasi mortale præcipitium pertimescebāt. Cumque diu cœdendo sessores singuli fatigarentur, vnus eorum intulit, quia ex culpa quam seruo Dei in via fecerant, illa sui itineris dispendia tolerabant. Qui statim reuersi post se Libertinum reppererunt in oratione prostratū. Cui cū dicerēt: Surge tolle caballum tuum, ille respondit: Ite cū bono, ego opus caballo non habeo. Descendentes vero inuitū eum in caballum, de quo deposuerant, leuauerunt. & protinus abscesserunt. Quorū equi tāto cursu illū, quē prius transire non poterant fluuium transierunt, ac si fluuius ille aquam minimè habuisset. Sicq; factum est, vt dum seruo Dei vnus suus caballus redditur: omnes à singulis reciperentur. D. Greg. Dial. Cap. 2. lib. 1.

EXEMPLVM II.

Furari venientes in hortum Isaac omnes inuenti sunt laborare.

PRIORIBVS quoque temporibus Gothorum fuit iuxta Spoletanam vrbem vir vitæ venerabilis Isaac nomine, qui vsque ad extrema Gothorum tempora penè peruenit, quem nostrorum multi nouerunt. Hic itaq; venerabilis Isaac ortus ex Italia non fuit, sed cùm primū de Syriæ partibus ad Spoletanā vrbē venisset, ingressus Ecclesiā à custodibus petiuit, vt sibi quantum vellet licentiæ spacium concederetur orandi, cumq; horis secretioribus egredi non vrgerent. Qui mox ad orandum stetit, diemque totum peregit in oratione, cui sequētem continuauit, & noctem. Secundo autem die cum nocte sequēti indefessus in precibus perstitit, diem quoque tertium orationi coniunxit. Cumq; hoc vnus ex custodibus superbiæ spiritu inflatus cerneret, vnde proficere debuit, inde ad defectus sui dānna peruenit. Nam hunc simulatorē dicere verbo rustico cœpit, in pastorem clamare. qui se tribus diebus noctibus orare ante oculos hominum demonstraret, qui protinus currens virū Dei alapa percussit, vt quasi religiosæ vitæ simulator de Ecclesia cum cōtumelijs exiret. sed hunc repentè vltor spiritus inuasit, atque ad viri Dei vestigia strauit, ac per os eius clamare cœpit, Isaac, me eijcit, Isaac me eijcit. Vir quippe peregrinus, quo censeretur nomine nesciebatur, sed eius nomen ille spiritus prodidit, qui se ab illo eijci posse clamauit, mox autem super vexati corpus vir Dei incubuit, & malignus spiritus qui cum inuasit abcessit. In tota vrbe tūc statim quid in Ecclesia factū fuisset innotuit. Currere viri & fœminæ nobiles atq; ignobiles pariter cœperunt, certatimq; eum rapere in suis domibus conabantur. Alij ad cōstruendum monasterium prædia, alij pecunias, alij subsidia quæ poterant offerre viro Dei suppliciter volebant. Sed seruus omnipotens Domini horum nihil accipiens, egressus vrbem non longè desertum locum reperit, ibiq; sibi habitaculum humile construxit. Ad quē dum multi pergunt, exemplo illius ad æternę vitę desiderium accendi cœperunt, atque sub eius magisterio in omnipotentis Domini se seruitium dederunt. Cumque ei crebro discipuli humiliter innuerent, vt pro vsu monasterij possessiones, quæ offerebantur acciperet, ille sollicitus suæ paupertatis custos fortem sententiam tenebat, dicēs: Monachus qui in terra possessionem,

nem quærit Monachus non est. Sic quippe metuebat paupertatis suæ securitatem amittere, sicut auari diuites solent perituras diuitias custodire. Ibi itaque prophetiæ spiritu, magnisque miraculis cunctis longè latéque habitantibus vita eius inclaruit. Nam die quadam ad vesperum in hortum monasterij fecit iactari ferramenta, quæ vsitato nos nomine Vangas vocamus. Dixit itaque discipulis suis. Tot vangas in hortum proijcite, & citius redite. Nocte verò eadem dum ex more cum fratribus ad exhibẽdas laudes Deo surrexisset, præcepit dicens: Ite operarijs nostris pulmentum coquite, vt mane primo paratum sit. Facto autem manè fecit deferri pulmentum quod parari iusserat, atque hortũ cũ fratribus ingressus, quot Vãgas iactari præceperat, tot in eodem loco laborantes operarios inuenit. Ingressi quippe fures fuerãt, sed mutata mẽte per spiritũ apprehẽderũt Vãgas quas inuenerũt, & ab ea hora qua ingressi fuerãt quousq; ad eos vir Dei veniret cuncta horti illius spacia quæ inculta fuerant coluerũt. Quibus vir Domini mox vt ingressus est, ait. Audite fratres, multum laborastis, iam quiescite. Quibus illico alimenta quæ detulerant præbuit: eosque pòst tanti laboris fatigationẽ refecit: sufficiẽter autem refectis ait: Nolite malum facere, quoties de horto aliquid vultis, ad horti aditum venite, tranquillè petite, cum benedictione percipite, & à furti prauitate cessate. Quos statim collectis oleribus onustari fecit: factumq; est, vt qui ad hortum nocituri venerant, cum laboris sui præmio, & repleti ab eo, & innocui redirent.

D. Greg Dial.
l. 3. c. 14.

EXEMPLVM III.

Furatus arietem nec discedere potuit, nec abijcere prædam prius quã precibus clericorum iuuaretur.

IN Valeria prouincia quidã venerabilis sacerdos aderat, qui cum clericis suis in Dei laudibus bonisque operibus intentus sanctæ conuersationis vitam ducebat. Superueniẽte autem vocationis die defunctus est, atque ante Ecclesiam sepultus. eidem vero Ecclesiæ caulæ inhærebãt ouium, atque idem locus in quo sepultus erat, ad easdem oues tendentibus peruius erat. Quadam vero nocte clericis intra Ecclesiam psallentibus cùm fur venisset, vt ingressus caulas furtum faceret, veruecem tulit, & cõcitus exijt. Cùm vero venisset ad locũ vbi vir Domini sepultus erat, repentè hæsit & gressum mouere non potuit. Veruecem quidem de collo posuit, eũq; dimittere voluit, sed manum laxare non potuit. Cœpit ergo stare miser cum præda sua reus, & ligatus, & voluit veruecem dimittere, nec valebat: volebat egredi cum veruece, nec poterat. Miro itaque modo fur qui à viuis videri timuerat: hunc mortuus tenebat. Cùm itaque gressus manusq; illius fuissent obstricta, immobilis stetit. Facto autem manè, expletis laudibus Dei, ab Ecclesia egressi sunt clerici, & inuenerunt ignotum hominẽ veruecẽ tenentẽ manu. Res venit in dubiũ, vtrũ veruecẽ tolleret, an afferret. Sed culpę reus citius indicauit pęnã. Mirati sunt omnes, quia ingressus fur viri Dei merito apud prędã suã stabat ligatus. Qui se pro eo protinus in orationẽ dederũt suisq; precibus vix obtinere valuerunt, vt qui res eorum venerat rapere, saltem vacuus exire mereretur. Itaque fur qui diu steterat cum præda captiuus, quandoque exiuit vacuus & liber. Idem Cap. 22. lib. 3.

EXEMPLVM IV.

Furari volentes dracones deterrent.

FRequenter veniebant ad sanctum Ammonem latrones, panem quo solo vescebatur, auferentes ei, & si quid erat, quod ad victũ continentissimum repositum videbatur. Cumq; frequenter ab his molestiam pateretur, quadam die processit ad eremum. Et inde rediens duos dracones ingentes secũ comitari iussit, atq; ad ostiũ sui monasterij manere eos præcepit, ingressumq; seruare. Veniunt ex more latrones, & videntes qui essent custodes in limine, exanimes & amentes effecti, obmutuerunt statim & cõciderũt. Quod vbi senior sensit, egressus inuenit eos semineces, accedensq; atq; erigẽs, increpabat eos, dicẽs: Cernitis quantum vos duriores estis bestijs? Illi enim nobis propter Deum obediunt, vos autem nec Deum timetis, nec vitam seruorum Dei inquietare erubescitis. Veruntamen introducens eos in cellam, posuit mensam, & iubet vt perciperent cibũ. Illi vero corde cõpuncti, & ab omni mentis suæ immanitate conuersi, multis, qui prius Domino seruire cœperant, breui meliores fiunt. In tantum enim per pœnitentiam profecerunt, vt non post multum temporis etiam ipsi eadem facerent signa, easdemque virtutes. (Ex vitis patrũ vita 8. S. Ammonis.

EXEMPLVM V.

Furto raptam pellem Macharius ab hyæna recipere noluit, nisi promitteret, se de cætero pauperum quadrupedia non læsuram.

REfererebat nobis vir summæ sanctitatis Paphnucius discipulus eius quoniã quadã die hyæna accipiẽs catulũ suũ cæcũ obtulit S. Machario, & capite pulsans atrij eius ostium aperuit, & ingressa sedente sancto viro proiecit catulum ad pedes. Ipse autem accipiens eum expuit in oculos eius, & orauit, & lactauit eum hyæna, leuauitque eum, & abijt. Altera die pellẽ ouinam grandem attulit ei hyænæ. Sanctus verò pellem videns, dicebat hyænæ. Vnde tibi hoc, nisi quia comedisti cuiusdam ouem, forsitan & pauperis? Quod ergo de iniustitia est, non accipio à te. Illa verò inclinans caput suum in pauimento, deprecabatur eũ, & ad pedes sancti deposuit pellẽ. Ipse veò dicebat ei: Dixi tibi, quia non accipiam illam, nisi mihi promiseris, vt nunquam amodo contristes pauperes deuorando quadrupedia eorum. Illa verò quasi consentiens nutu capitis sui quasi promittebat: tunc suscepit pellem ab ea. (ibidem.

EXEMPLVM VI.

Patienter ferens furtum codicis sui fratrem furantem conuertit.

DIcebant de abbate Anastasio, quia habuerat codicem in membranis valentem solidis decem & octo. Continebat autem vetus & nouum testamẽtum. Et positus erat codex iste in Ecclesia, vt quicunq; vellet de fratribus legeret. Superueniens autem quidam frater peregrinus, applicuit ad senem. Et vt vidit codicem illum, concupiuit eum, & furatus est eum, & exiuit, atque discessit. Senex autem non est secutus ipsum, vt comprehenderet eum, vtpote qui intellexerat quod fecisset. Ille autem pergens in ciuitatem quærebat cui venderet eum. Et cùm inuenisset qui volebat eum comparare, cœpit sedecim solidos precium ipsius postulare. Ille verò volens eum comparare, dixit ei: Da mihi primò vt ostendam eum, & sic tibi pretium dabo. Dedit ergò illi codicem ad ostendendum. Quem accipiens

cipiens ille qui emere cupiebat, attulit eum ad abbatem Anastasium, vt probaret si bonus esset codex, aut si tantum valeret. Dixerat enim ei quãtitatem quam venditor postulabat, & dixit ei senex: me eum, quia bonus est codex, & valet pretium, quod dixit tibi. Ille autem veniens dixit venditori aliter, non sicut audierat à sene, dicens: Ecce ostendi eum abbati Anastasio, & dixit mihi, quia multum est, & non valet quantum dixisti. Ille autem hoc audiens, dixit ei: Nihil aliud dixit tibi senex? & respondit, nihil. Tunc dicit ei: Iam nolo vendere eum. Compunctus ergo venit ad senem, pœnitentiam agens, & rogabat eum vt reciperet suum codicem, senex autem nolebat accipere eum. Tunc dixit ei frater, quia si non recipis eum, non possum securus esse. Cui senex: Si non potes securus esse nisi recipiam eum, ecce recipio illum. Et remansit frater ille apud eum vsque ad exitum suum, proficiens de senis patientia. (Ex lib. doct. Patrum num. 11.

EXEMPLVM VII.

Furantibus res suas senex etiam oblitum sacellum reuelauit; & ita latrones conuertit.

VEnerunt aliquando latrones in monasterium cuiusdam senis, & dixerunt ad eum: Omnia quæ in cella tua sunt tollere venimus. Et ille dixit: quantum vobis videtur, filij tollite. Tulerunt ergo quodcunque inuenerunt in cella, & abierunt. Obliti sunt autem ibi sacellum qui erat absconsus in cella. Senex vero tollens eum, secutus est eos clamans, & dicẽs: Filij, tollite quod obliti estis in cella. Illi vero admirantes patiẽtiam senis, reuocauerunt, & restituerunt omnia in cellam illius. & pœnitentiam egerunt omnes ad inuicem, dicentes: Hic vere homo Dei est. (ibidem num. 19.

EXEMPLVM VIII.

Furantis manus senex moriens exosculatur, dicens, gratias ago manibus istis, quia propter eas vado ad regna cœlorum.

DIcebant de quõdam fratre qui soni cuidam vicinus erat, quia ingrediebatur, & rapiebat quicquid senex habebat in cella sua, & non obiurgabat eum; sed extorquebat sibi plus solito manibus operari, dicens: Credo opus habeo fratre isto. & exigebat à se maiorem solito laborem, & astringebat ventrem suum vt cum indigentia comederet panem. Cùm aũt mori cœpisset senex ille, circumsteterunt omnes fratres, & respiciens in eum, qui furabatur, dicit ei: Iunge te huc ad me, & tenuit eum, & osculatus est manus eius, dicens: Gratias ago manibus istis, fratres, quia propter ipsas vado ad regna cœlorum. Ille autem compunctus, & pœnitentiam agens, factus est etiam ipse probatus monachus, exemplum sumens de actibus magni illius senis. (ibidem nu. 24.

EXEMPLVM IX.

Serapion furtum suum humiliter confitetur, & à tentatione diaboli citissime, liberatur.

CVm adhuc, inquit Serapion abbas, essem paruulus, & cum abbate Theone commanerem, hæc mihi inimici impugnatione ingesta fuẽrat consuetudo, vt postquam refecissem hora nona cum sene, vnum paximaciũ quotidie in sinu meo latenter absconderem, quod sero ignoranter edebam: quod furtum licet conuenientia voluptatis, & inoliti semel desiderij incontinẽtia sine cessatione cõmitterẽ, expleta tamẽ concupiscentia fraudu-

lenta ad meipsum reuertens, grauius super admisso furti crimine cruciabar, quam super eius fueram iocundatus voluptate. Cùm istud molestissimum opus, velut ab exactoribus mihi Pharaonis indictum vice laterum, singulis diebus explere non sine cordis mei dolore cōpelleret, nec tamen euere me possem ab hac eorum sæuissima tyrannide, & clandestinum furtum seni manifestare confunderer: contigit Dei nutu de hoc laqueo me captiuitatis volentis eripere, vt quidā fratres cellam senis obtentu ædificationis expeterent. Cumq; refectione peracta collatio spiritualis cœpisset agitari, respondensq; senex propositis eorum quæstionibus de castrimargiæ vitio, & occultarum cogitationū dominatione dissereret, earumq; naturam atrocissimā vim, quā haberēt donec velarentur, exponeret, ego collationis huius virtute cōpunctus, & cōscientia redarguēte perterritus, velut qui crederē ob hoc ea prolata fuisse, quod Dominus seni secreta mei pectoris reuelasset, in occultos primum gemitus excitatus, deinde cordis mei cōpunctione crescente in apertos singultus, lachrymasq; prorumpēs, paximacium, quod consuetudine vitiosa subtraxeram clanculū comedendū, de sinu furti mei conscio ac susceptore produxi, eumq; in mediū proferens, quēadmodū quotidie latenter ederē, prostratus in terram cum veniæ postulatione confessus sum, & vbertim profusis lachrymis, vt absolutionem durissimæ captiuitatis à Domino poscerent imploraui. Tunc senex, cōfide, ait, ò puer: absoluit te hac captiuitate etiam me tacente, cōfessio tua. Victorem namq; aduersariū tuū hodie triumphasti, validius eum tua confessione prosternens, quàm ipse fueras ab eo tua taciturnitate deiectus: quē vtique nequaquam vel tua responsione, vel alterius confutans in te huc vsque permiseras dominari: secundum illā Salomonis sentētiā: Quia non fit contradictio ab his, qui faciunt malum citò, idcirco repletum est cor filiorū hominū in ipsis vt faciāt mala. Et idcirco iam post hanc publicationē, iste nequissimus spiritus inquietare non poterit, nec in te latibulū sibi deterrimus serpēs deinceps vsurpabit, de tenebris tua salutari confessione protractus ad lucē. Necdū senex hæc verba compleuerat, & ecce lampas accensa de meo sinu procedens ita cellam repleuit odore sulphureo, vt vehemētia fœtoris vix in ea nos residere permitteret. Resumensq; admonitionē senex: Ecce, inquit, Dominus tibi veritatem sermonū meorum visibiliter approbauit, vt passionis illius intentorem de corde tuo salubri cōfessione depulsum oculis peruideres, patefactumque hostem nequaquam locum in te vlterius habiturū aperta eius expulsione cognosceres. Itaq; secundum sententiam senis, ita est, inquit, in me confessionis huius virtute dominatio dęmoniacæ illius tyrānidis extincta, atq; in perpetuū cōsopita, vt nunquā mihi ne memoriā concupiscentię huius vlterius tentauit inimicis ingerere, nec me post hæc aliquando pulsatum furtiui illius desiderij instigatione persenserim. (Cassianus in Collationibus Patrum c. 11.)

EXEMPLVM X.

Furari solitus nouitius gulosus à dæmonibus gallinam assam offerentibus extractus deprehenditur, à dæmone possidetur, furit, & moritur.

CVm adhuc nouitius esset deuotus frater Achardus, venerabilis abbas Bernardus, quadā die intrauit ad cōsolandos nouitios suos, sicut frequenter facere solebat. Terminato autem sermone prædictum Achardū, cum alijs duobus nouitijs traxit in partem, & præmonuit eos, in spiritu prophetico loquens ita. Futurum est

(inquit) vt nouitius ille (designauit autem vnum ex nomine) ante diem crastinum furtiuè recedat. Vos itaque vigilate & estote parati, & fugientem cum rapinis fugere non sinatis. Quo audito, mirati sunt, & cum silentio præstolati sunt exitum rei. Profunda verò nocte, duo ex illis cùm fugitiuũ in lecto firmiter dormientem aspicerent, tunc & ipsi dormire cœperunt, veruntamen Achardus, quia certissimè credidit verbũ à sancto patre prolatum haud posse irritum fieri, somnolentiæ spiritũ qui ei molestissimus erat, virili constantia repellebat. Nũc enim frontem, nunc tempora fricando, modo pilos capitis, & barbæ vellicando, modo manus, & faciem lotitans, nunc ad locum de loco ambulando, se excitans, tandem fallaciæ somnum quo premebatur eiicit. Cũque prope esset vt signum ad vigilias pulsaretur, ecce duo quasi giganteæ magnitudinis æthiopes nigerrimis capis induti, per ostium domus visibiliter ingrediuntur. Is verò qui præcedebat gallinam assatã in hastili portabat. Porro in ipso veru, coluber ingens per caput & caudam infixus erat, & eandem gallinam hinc inde cingebat. Cùm tali itaque pompa accedunt ad lectũ falsi nouitij, & gallinam fumantem naribus applicant dormientis, quo statim expergefacto dæmones egrediuntur, & quia intus in corde eius inuisibiliter actitarent, horrẽdo hoc visibili signo demonstrauerunt. Cumq; euigilasset miser ille cõtinuò surrexit, & vestimentis onustus post dæmones exijt, veniensq; ad ostium armarij quod erat in claustro, machinamentis suis moliebatur firmatum effringere, ac secum tollere libros. Porro prædictus Achardus, celerrimè socios excitat, & propheticam apostatæ fugam signis ac nutibus insinuat. Itaque recedentem pariter insequentes, reperiunt illum pessulum ostij concutientem. Quos vbi ille persensit, ilico datis saltibus euolat, & præcipiti cursu per ostia pomerij ruens, murorũ tandẽ septis retinetur, atque reducitur. Die aũt facto, cùm malorũ impenitens resipiscere nollet, quia iã datus erat in reprobũ sensum, dimissus est tandem vt abiret in locum suũ. Eodẽ verò die arreptus à dæmone dementiam incurrit, & vsque ad mortem furere non cessauit. (lib. de viris illust. ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM XI.

Furatus obulum iuuenis non nisi velatam Domini faciem intueri sinitur.

Circa hoc bienniũ sacerdos quidam mortuus est in villa diœcesis Coloniensis, de ordine Templariorũ, nomine Einolphus, vir satis religiosus: quæ illo dicturus sum, ipse mihi ore suo, non semel, sed sæpius recitauit. Cùm adhuc puer esset, in domo materteræ suæ infirmatus, sacram cõmunionem suscepit. Et cum se inungi peteret, quibusdã dissuadentibus dilatum est: sicq; sine eodẽ sacramento expirauit. Adfuit & Angelus Domini, qui sibi dixit: Male actũ est cũ puero isto, eo quod sine sacra vnctione obierit & inunxit eũ, anima tamẽ egrediente. Egressam vero, diuino vultui præsentauit, quẽ puer quasi per velamen cõtemplabatur, eique seuerus valde videbatur. Et ecce, mox diabolus adfuit, qui cùm puerũ accusare vellet, nec causam vllã inueniret, ait eum: Domine, puer iste obulũ germano suo furabatur, nec vnquã inde egit pœnitentiã. Iustus es, & iustè iudicare debes. Non dimittes reatũ, quia non restituit ablatum. Cui Dominus respõdit: Velles vt pro tantillo puerum hũc damnarẽ? Mea iustitia nõ est absque misericordia. Supplicantibus pro anima vigintiquatuor senioribus, qui in circuitu sedis erant, culpa remittitur. Moxq; ad præceptũ Dei deductus in puteum igneũ proiecto est, in quo tantã pœnã pertulit, vt postea vel-

explicare nequiret. Post horā ab Angelo, à quo missa fuerat, extracta iudicio præsentata est. Cuius faciē tūc amoto velamine perspicuè vidit, tantam familiaritatem, iocunditatem, atque dulcedinem puero exhibens, vt eam deosculari potuisset, si voluisset. Et cùm ante culpam in humana forma Christum vidisset, post purgatorium in diuinitate eundem meruit cōtemplari. Iuxta quē vidit gloriosam eius genitricem, in sole splendido residētem, & in circuitu eorū multitudinē Angelorū, Patriarcharū, Prophetarū, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, aliorumq; iustorum. Diabolus vero timēs animam perderet, ait ad eum: Bonum est, vt reducaris ad corpus, vt amplius adhuc tibi seruiat. Cui Dominus respondit: Hoc non dicis propter eius salutem, sed propter tuam nequitiam. Speras enim quod per corpus peccando, cedere possit in partem tuam. Data tamen sententia, anima corpori restituitur. Mirantibus cunctis quia aderant, quia per signa, quæ in puero viderunt, verbis eius credere compulsi sunt. Puer vero tum amore gloriæ, tum timore pœnę patriam suam deserens, conuersionis gratia ad quandā domum ordinis nostri venit. Cuius desiderium conuersus homo nequam ac superbus, qui hospitio præerat, cognouisset, eo audiente, sic ait: Videte, quando tales graciones monachi fuerint effecti, statim volunt esse Domini nostri. In quibus verbis puer adeò scandalizatus est, vt à proposito resiliret, & ad ordinem Templariorum se transferret. (Cæsarius lib. 12. c. 57.

EXEMPLVM XII.

Furtum perpetrans lupa solito more ad eremitam, à quo pascebatur, ingredi erubescit.

POstumianus, virū vidimus paruo tugurio, quod non nisi vnum recipere posset habitātem. De hoc illud ferebatur, quod ei lupa solita erat astare cœnanti, nec facilè vnquā bestia falleretur, quin illi ad legitimam horam refectionis occurreret, & tamdiu præ foribus expectaret, donec illi panem qui cœnulæ superfuisset, offerret. Illa manum eius lambere solita erat, atque ita quasi impleto officio, & præstita consolatione discedere. Sed fortè accidit vt sanctus ille dum fratrem, qui ad eum venerat deducit abeuntem, diutiùs abesset, & nō nisi sub nocte remearet. Interim bestia ad consuetudinarium illud cœnæ tempus occurrit. Vacua cellula cùm familiarem patronum abesse sentiret, ingressa curiosius explorans, vbinam esset habitator, casu contigua cū panibus quinque palmitia sportula pendebat. Ex his vnum præsumit & deuorat, deinde perpetrato scelere discessit. Regressus eremita vidit sportulam dissolutam, non constante panum numero. Damnum rei familiaris intelligit, ac propè limen panis absumpti fragmenta cognoscit. Sed non erat incerta suspicio, quæ furtum persona fecisset. Ergò cùm sequentibus diebus secundum consuetudinem bestia non venisset, nimirum audacis facti conscia, ad eum venire dissimulans cui fecisset iniuriam ægrè patiebatur eremita se alumnæ solatio destitutum. Postremò illius oratione reuocata septimum post diem adfuit (vt solebat ante) cœnanti. Sed vt facilè cerneres verecundiam pœnitentis non ausa propiùs accedere, deiectis in terram profundo rubore luminibus, quod palam licebat intelligi quandā veniam precabatur. Quam illius confusionem miseratus eremita, iubet eam priùs accedere, & manu blanda caput triste mulcet. Deinde pane duplicato, ream suam reficit. Ita indulgentiam consecuta, officij consuetudinem deposito mœrore, reparauit. (In vitis patrum parte 3. c. 7. Seuerus Sulpit. dial. 1. c. 8.

EXEMPLVM XIII.

Furtum faciens monachus de sibi commissis à dæmonio vexatur, donec culpam fateatur.

QVadam vice beatus Gregorius adhuc Abbas duos fratres de suo monasterio misit, vt aliquid emere pro eiusdem monasterij necessitate debuissent, vnus iunior qui prudentior videbatur, alter senior qui custos iunioris esset. Perrexerũt vtrique, & de pretio quod acceperant ipse qui custos missus fuerat, nesciente altero furtum fecit. Qui mox vt in monasterium sunt reuersi atq; ante oratorij limen venerunt, arreptus à dæmone is qui furtum fecerat cecidit. Demissus deinde à dæmonio currentibus fratribus Abbatis iussu requisitus est, ne forte de eo quod acceperãt furtum fecisset, negauit. iterum vexatus est, atque dimissus. Rursus requisitus negauit, atque vexatus est. Octo itaque vicibus negauit, & octo vicibus vexatus est. Post octauam vero negationem Gregorius interrogante confessus est, quod nummos furto abstulerit, eiq; prostratus se peccasse testatus est, perceptaq; pœnitentia vlterius ad eum dæmonium non accessit. (Ex vita B. Gregorij lib. . nu. 11.

EXEMPLVM XIV.

**Fraus mercatoris depositum negantis, sagaci mulieris cuiusdam prudentia detegitur.*

LEgimus mercatorem quendam in seruandis depositis claræ famæ, sed vbi erat opportunitas fur erat, & latro. Huius famam quidã extraneus audiens, thesaurũ non modicum reseruandum illi reliquit. Post annos vero tres homo à mercatore suum repetijt accommodatum depositum. Mercator verò sciens illum nec testes habere super hoc, nec chirographum aliquod depositum negans, se ipsum minime cognoscere asserebat. Quod ille audiens ibat tristis & mœrens. Cui cùm obuiasset vetula quædam, causam tantæ tristitiæ ab eo sciscitabatur. Tunc ille, non potes me iuuare mulier. Ait illa: Obsecro te, vt mihi causam tuæ tristitiæ enarres, forte tibi consilium saluberrimum dare potero. Victus ergo homo infortunium suum totum per ordinẽ mulieri dixit. At sagax mulier, & prudens vetula: Habésne, inquit, aliquem in hac ciuitate amicũ tibi fidelem? Respondit homo, habeo plures. Tunc illa: Vade inquit, & dic eis, vt emant scrinia depicta pulchra, & implentes ea vilibus rebus fingant in eis esse gemmas pretiosas, & thesaurum magni valoris, portantes ad mercatorem illum, & dicant se velle apud eum thesaurum magnum deponere, cum audierint famam legalitatis & fidelitatis eius non modicam esse, & iter habeant ad partes multum remotas. Illis ergo cum mercatore loquentibus, tu superuenies, petens debitum tuum, quod tali tempore apud eum deposuisti, spero enim quod propter maius lucrum, & adstantium amicorum tuorum verecundiam, legalitatis & fidelitatis ipsi famam imponentium, statim tibi thesaurum tuum ex integro restituet. Abijt ergo homo ille, & fecit iuxta mulieris consilium. Amicis ergo cum mercatore loquentibus de ficto thesauro apud eum deponendo, superuenit & ipse repetens thesaurum suum. Respondit mercator, bene te nosco, tu es talis, & tali die & tempore venisti & portasti. Depositũ tuũ optimè custodiui, & procuratori suo ait: Vade cito, & da huic depositũ suũ, sicque accipiens depositũ homo gaudens abijt. Infelix mercator à sua defraudatus malitia, vacuus remansit. (Gotschalcus ser. 97. partis æstiualis litera D.

EXEM-

EXEMPLVM XV.

Seruus quidam heri sui consensu defraudans hospites, grauiter punitur.

LEgitur quod in Longobardię partibus quidam nobilis hospitium quoddam adiuerit cum magna famulorum caterua. Cùm verò equis prima noctis hora pabula data fuissent, famulus hospitis furtiue equorũ pabula accepit. Cumque ad equum, cui nobilis insidere solebat fur venisset; manumque ad tollendum pabulum applicuisset: nec equus ipse furtis brachium dimittere vellet, & præ nimio dolore clamaret, domicella cum famulis suis, & hospite concurrerunt, sed nullo modo dictum furẽ de dentibus equi remouere poterant, donec vicinorum aures eius rei fama permouisset, sicque iudicatus, & suspensus postea fuit. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 13. de dedicatione littera F.

EXEMPLVM XVI.

Magni Prædones quales sunt aliquando Principum officiales, primo suspendendi sunt.

HEnricus Dux Lunẽburgẽsis iusti tiæ tenacissimus ac æquitatis obseruantissimus fuit, itaque magna seueritate, in latrones, prædones, & otiosos homines animaduertit, adeo vt etiam de minimo delicto exemplũ statueret, quo prouinciam suam iuste administrauit, atque pauperem oppressum adiuuaret. Habebatur tum in sua zellæ præfectum virum industriũ, & officijs suis principi gratissimum. Cùm autẽ quodam die Henricus Luneburgã proficisci vellet, præfectus ille properanter principem anteuertit, vt venturo Domino necessaria prępararet. Erat autem tum præfectus tenuiter vestitus, & flabat ventus Aquilonaris vehementissimè. Propterea cùm in itinere vidisset, in via publica agricolæ arantis pallium, eundem accepit vt se ab iniuria venti defenderet, pollicitus rustico sese ei redditurum, quam primum eò loci rediret. At rusticus, haud ignarus, quam difficile quid ab eo eiusmodi genus hominum reciperetur, pallium subinde repetebat. Verum pręfectus agricolã irridebat, atque cum pallio versus Luneburgam tendebat: Paucis post horis Henricus Dux subsequens, hominem iuxta viam stantem, atque de sua fortuna ob amissum pallium conquerẽtem, deprehendit. Cùm princeps causam fletus requireret, atque iniuriæ acceptæ occasionem indageret; agricola inquit: Quid est optime princeps, quod publicos prædones, & viarum insidiatores tantopere persequeris? cum ipse tuæ arcis præfectus, iam iam equo præteriens, mihi pauperi, nudo laboranti, & vt vides algenti, præter voluntatem pallium abstulerit? Hæc omnia pius Dux tacitus secum perpẽdit, & rusticum bono animo esse iussit, donec quid factum esset certitudinem cognosceret, cum autem rem ita se habere, vt rusticus dixerat intellexit, rebus suis in vrbe expeditis, redijt. Vbi ad locum ablatæ vestis peruentũ esset, præfectum adesse, atque sese accusare iussit, inquiens: Cur, quæso, pauperi & reclamanti rustico palliũ abstulisti? En ego huc vsque tuo ministerio persequor prædones publicos, & tu ipse es, qui huiusmodi in subditos meos perpetras. Procul dubio multa talia commisisti. Cùm autem Præfectus in sui excusationem multa dicere conaretur, Dux statim eius equo capistrum detraxit, atque in suo conspectu de arbore proximo suspendi curauit. (Albertus Crantzius in Saxõ. Ioannes Zieglerus de viris illustribus Germaniæ. Vide etiam tit. filij ex. 1. & Tit. Deus ex. 1. Tit. Diffamari ex. 4. & tit. excommunicatio ex. 3.

EXEMPLVM XVII.

Furans olera à serpente terretur.

In quodam monasterio quidã magnę vitæ monach⁹ erat hortulanus. Fur vero venire consueuerat, per sepem ascendere, & occultè olera auferre. Cùm verò ille multa plantaret, & semper minus inueniret, & alia pedibus conculcata, alia direpta conspiceret: totũ hortum circumiens inuenit iter vnde fur venire consueuerat. Qui in eundem hortum deambulans, reperit etiã serpẽtem, cui præcipiens dixit: Sequere me. Sicq; vsq; ad aditũ furis perueniens, imperauit serpenti, dicens: In nomine Iesu præcipio tibi vt aditum istum custodias, ac furem huc ingredi non permittas. Protinus serpens totum se in itinere in transuersum tetendit, & ad cellam monachus rediit. Cumque meridiano tempore cuncti fratres quiescerent, more solito fur aduenit, ascendit sepem, & dum in hortum pedem poneret, vidit subitò, quia census serpens clausit viam, & tremefactus post semetipsum concidit, eiusq; pes per calciamentũ in sude sepis inhæsit, sicque vsq; dum Hortulanus rediret, deorsum capite pependit. Consueta hora venit Hortulãus, & pendentem in sepe furem reperit. Serpenti autem dixit: Gratias ago Deo, impleſti quod iussi, recede modo. Qui ilico abscessit. Ad furem verò veniens, ait: Quid est frater? tradidit te mihi Deus, quare in labore monachorum furtum totiens facere præsumpsisti? Qui hæc dicens pedem illius à sepe, qua inhæserat, soluit eũque sine læsione deposuit. Cui dixit: Sequere me, quem sequentem duxit ad horti aditum, & olera quæ furto appetebat auferre, ei cum magna dulcedine præbuit, dicens. Vade, & post hoc furtum non facias, sed cum necesse habes, huc ad me ingredere, & quæ tu cum peccato laborasti tollere, ego tibi deuotus dabo. (Greg. Dial. l. 1. c. 3.

GLORIA COELESTIS.

EXEMPLVM I.

Gloriam cœlestem expertus Marcellus cùm à sancto Fortunato à mortuis esset suscitatus, ingemuit dicens: O quid fecisti.

In eadem Tudertina vrbe, in qua Fortunatus vir Dei erat Episcopus, Marcellus quidã bonæ actionis vir cum duabus sororibus suis habitauit. Qui eueniente molestia corporis ipso sacratissimo vesperascẽte iam Sabbatho Paschali defunctus est, cuius corpus cùm longius esset efferendum die eodem sepeliri non potuit. Cumque mora esset temporis ad explendũ debitum sepulturæ, sorores eius morte illius afflictæ, cucurrerunt flentes ad Fortunatum venerabilem, eique magnis vocibus clamare cœperunt: Scimus quod Apostolorum vitam tenes, leprosos mũdas, cęcos illuminas, veni & resuscita mortuum nostrum. Qui mox vt cognouit fratrem earum defunctum, flere etiam cœpit ipse de morte ipsius, eisq; respondit, dicens: Recedite, & hoc dicere nolite, quia iussio omnipotentis Dei est, cui contraire nullus hominum potest. Illis itaq; decedentibus, tristis ex morte illius mansit Episcopus. Subsequenti autem die Dominico, ante exurgentis lucis crepusculum, vocatis duobus Diaconibus suis, perrexit ad domum defuncti, accessit ad locũ vbi iacebat corpus exanime, ibiq; se in orationem dedit. Expleta autem prece surrexit & iuxta corpus defuncti sedit. Nõ autem grandi voce defunctũ per nomen vocauit dicens: Frater Marcelle veni. Ille autem ac si leniter dormiens, ad vicinam vocem quamuis modicam fuisset excitatus, statim aperuit oculos, atque ad Episcopum respiciens, dixit: O Quid fecisti? O quid fecisti?

Cu

Qui Episcopus respondit, dicẽs: Quid feci fili? At ille ait; Duo hesterna die venerunt, qui me eijcientes ex corpore, in bonum locum duxerunt. Hodie autem vnus missus est nuncius, qui dixit: Reducite eum, quia Fortunatus Episcopus in domũ illius venit. Quibus verbis expletis mox ex infirmitate conualuit, & in hac vita diutius mansit. Nec tamen credendum est, quia locũ quem acceperat, perdidit, quia dubium non est quod intercessoris sui precibus potuit post mortem melius viuere, qui ante mortẽ studuit omnipotenti Deo placere. (D. Gregorius cap. 11. lib. 1.

EXEMPLVM II.

Gloriam cælestem expertus dæmon vsque ad diem iudicij paratus esset pœnitere, si rursus ad eam sibi præberetur accessus.

IN Ecclesia beati Petri in Colonia, cùm fœmina quædam à dæmone obsessa miserabiliter tormentaretur, contigit vt alia obsessa superueniret, idẽ spiritus malignus de reditu ad gloriã sicut superior interrogatus, verbũ sermoni eius valde contrarium audiente me respondit: Si esset, inquit, columna ferrea & ignita, rasorijs, & calamis acutissimis armata, & terra vsq; ad cęlũ erecta, vsq; ad diem iudicij, etiam si carnem haberẽ, in qua pati possem, me per illã trahere vellẽ; nunc ascendendo, nunc descendendo, dummodo redire possem ad gloriam in qua fui. (Cæsarius lib. 5. cap. 10. Vide quamplura in litera C. tit. Cælestis gloria & tit. Dęmon ex. 2.

GLORIA.

EXEMPLVM I.

Gloriam hominum fugiens senex denudans se, & lauans in palude, dæmonium habere putari voluit.

QVidam senex erat in inferiorib' eremi partibus, & sedebat quiescens in spelunca, vnus autem secularis homo religiosus ministrabat ei. Cõtigit verò vt filius secularis illius infirmaretur. Multis ergò precibus postulabat senem, vt veniret in domum suam, & faceret orationem pro infante, & surgens senex ambulabat cum eo. Ille autem præcessit eum, & ingressus domum suam, dixit: Venite in occursum anachoretæ. Quos cùm senex vidisset de longe egressos cum lampadibus, sensit quod ad se venirent, & statim despolians vestimẽta sua, misit se in flumen, & cœpit ea lauare stans nudus. Ille autẽ qui ministrabat ei videns hoc, erubuit, & rogauit homines, dicens: Reuertimini, senex enim noster sensum perdidit. Veniens verò ad senem, dixit ei: Abba, quid hoc fecisti? Omnes enim qui te viderunt, dixerunt, quod dæmonium habet senex. Cui ille respondit: Et ego volebam hoc audire. (Ex lib. doct. Patrum § 3

EXEMPLVM II.

Gloriam hominum fugiens abbas Moyses iudici se visitare volenti occurrit, dicens: Quid Moysen quæris? fatuus est, & hæreticus.

AVdiuit aliquando iudex prouinciæ de abbate moyse, & perrexit in Scete, vt videret eum. Et nunciauerunt seni de aduẽtu eius, & surrexit vt fugeret in paludem. Et occurrit ei iudex ille cum suis, & interrogauit eum dicens; Dic nobis senex,

vbi est cella abbatis Moysis? Et dixit eis: Quid vultis eum inquirere, homo fatuus est, & hæreticus? & veniens iudex ad Ecclesiam dixit clericis: Ego audiens de abbate Moyse veni vt viderem eum, & ecce occurrit nobis senex pergens in Ægyptum, & interrogauimus eum vbi est cella abbatis Moysis. & dixit nobis, quid eum quæritis, fatuus est, & hæreticus. Audientes autē clerici contristati sunt, dicentes: Qualis erat senex ille qui hæc de sancto homine locutus est ad vos? Et illi dixerunt: Senex vetustissimis vestimentis vtens, longus, & niger. Et illi dixerunt: Ipse est abbas Moyses, & quia noluit videri à vobis, ideo hæc vobis ipse de se dixit: Et multum ędificatus iudex discessit. (ibidem lib. contra inanem gloriam nu. 3.

EXEMPLVM III.

Gloriam humanam deuitans Symeon abbas, cùm iudicem se visitaturum cognouisset, caseum & panem sedēs in limine manducauit.

QVadam vice iudex quidam venit videre abbatem Simeonem, & præcedentes clerici dixerunt ei: Abba paratus esto, quia iudex audiens de te venit, vt benedicatur à te. Et ille ait: Et iam ego me pręparabo, & cooperiēs se sacco suo, & tollens manu sua panē & caseū, sedit in egressu cellæ suæ, & cœpit manducare. Venit ergo iudex cum officio suo, & videntes eum spreuerunt, dicentes: Hic est monachus solitarius, de quo talia audiebamus? & statim recesserunt, & reuersi sunt ad se. (ibidem nu. 8.

EXEMPLVM IIII.

Gloriæ vanæ obuiando nō debemus bona opera omittere.

FRater dixit abbati Pastori: Si dedero fratri meo modicum panis, aut aliquid aliud, dæmones polluunt illud vt videatur ad placendum hominibus fieri. Et dixit ei senex: Etsi ad placendum hominibus fiat tale opus, non tamen debemus fratribus non præbere quo egent. Dixit autem ei parabolam talem: Duo homines erant agricolæ habitantes in vna ciuitate. & vnus ex eis seminans collegit pauca & sordida. Alios autem negligens seminare omnino nihil collegit. Si ergo fames fiat, quis eorum poterit euadere? Et respondit frater ille: Qui fecit parum ac immundum. Et dixit ei senex: Ita & nos seminemus pauca, etsi immūda, ne famis tēpore moriamur. (l. de oratione. ibidem nu. 7.

EXEMPLVM V.

Patiens ad iniurias Nonna Piterij sancto Piterio meritis antefertur.

NArrauit sanctus Basilius Episcopus dicens: Fuit quædam virgo in quodam monasterio fœminarum, quæ stultam esse ac dæmonē se habere simulabat, quæ vsque adeo ab hominibus alijs pro horrore habebatur, vt nec cibum quidem cum ea acciperent. Talem siquidem vitā elegerat, vt à coquina nunquā recedens totius illic ministerij impleret officium. Et erat secundum vulgare prouerbium vniuersæ domus spongia, impletum in se rebus probans quod in sanctis libris scriptum legimus: Si quis, inquit, ex vobis putat esse se sapientē, in hoc mundo stultus fit vt sapiens fiat. Hæc igitur inuolutum pannis habebat caput, & ita omnibus seruiebat. Cæteræ autem virgines tunsis cucullis cooperiebantur. Nulla aliquando hanc potuit de quadrigentis virginibus videre manducantem, nunquam per omne æuum suum sedit ad mensam, à nulla vel modicam partem panis accepit, sed micas tātum detergēs illarū mēsarū, & abluēs ollas hi

ollas his solis alimonijs cõtenta viuebat. Nulli vnquã fecit iniuriã, nulla ipsius murmur audiuit, nulli aut parum, aut satis locuta est. Et certè cùm ab omnibus cæderetur, cùm omnium viueret odio, maledicta omnium sustineret, sancto Piterio, cui hoc vocabulum erat, probatissimo viro, semperq; in deserto viuenti, astitit Angelus Domini quadam die, sedenti in loco qui dicitur Porfirice, affatusque est eum his verbis: Cur, inquit, grande aliquid te esse credis, vt sanctus in huiusmodi degens loco? Vis videre mulierem te sanctiorem? vade ad Tabenensiotarum monasterium fœminarum, & vnam ex ipsis illic inuenies, in capite habentem coronam, ipsã cognosce te esse meliorem: quæ dum contra tantum populum sola diebus ac noctibus pugnat, cor ipsius nunquã à Deo recedit. Tu autem vno in loco residens, nec quoquam aliquando ꝓgrediens, per omnes vrbes animo & cogitatione vagaris. Statimque ad supra dictum monasterium venit & magistros fratrum rogauit, vt introducerent eum ad habitaculum fœminarũ. Quem mox illi vt virum gloriosum, virum etiam prouectioris ætatis, cũ grandi fiducia introduci fecerunt. Ingressus autem, omnes sorores desiderauit inspicere, inter quas solã istã, ꝓ qua venerat nõ videbat. Ait aũt ad postremam: Omnes, inquit, mihi adducite, deesse enim mihi videtur aliqua. Dicunt ad eum: Vnam stultam habemus intrinsecus in coquina, (sic enim eam quæ à dæmoni vexatur appellãt.) Et ait ille: Exhibete ad meipsam quoque, vt eam videam. Quo audito, supra memoratam vocare cœperunt. Quæ cum nollet venire, sentiens, vt credo aliquid, aut fortassis hoc ipsum diuina reuelatione cognoscẽs, dicũt ei: Sanctus Piterius te videre desiderat: erat autem vir fama & nomine grandis. Cumque ad eum fuisset exhibita, & vidisset pannos in fronte ipsius inuolutos, proiecit se ad pedes eius, dicẽs: Benedic me, inquit. Rursus ad ipsius pedes & ipsa corruens: Tu me, inquit, benedic Domine. Omnes vero sorores obstupuerunt simul, dicentes: Noli abba talem tibi facere iniuriam, fatua est enim ipsa quam cernis. Tunc sanctus Piterius ipsis omnibus ait: Vos magis estis fatuæ, nam hæc & vestra & mea est nonna. Hoc enim nomine vocãt illi fœminas spirituales, Et deprecor Deum, ait, vt ita dignus ipse in die iudicij merear inueniri. Quo audito omnes simul ad pedes eius prociderunt, singulæ varia peccata & propria confitentes. Alia autem abluens sordes catini supra eã se fudisse dicebat; aliæ verò colaphis eam à se verberatã sæpe memorabant, aliæ nares ipsius sinapi impletas à se esse deflebant. Cæteræ quoque diuersas referebant se ei iniurias irrogasse: pro quibus omnibus sanctus ille fusis Deo precibus, egressus est. Post paucos autem dies non ferens illa tantam sui gloriam, tantoque se nolens sororum honore cumulari, grauariq; credens singularum excusationibus, egressa de monasterio illo occultè, quo ierit, in quem se merserit locum, vel quo fine defecerit, ad nullius potuit notitiam peruenire. (Ibidem lib. de prouidentia nu. 2.

EXEMPLVM VI.

Gloriam hominum fugiens Pynuphius relicto monasterio, vbi pater præerat, in alio monasterio sub iunioris fratris imperio humillimè militauit.

Vidimus abbatem Pynuphium, qui cùm esset immanis cœnobij presbyter, quod est in Ægypto, non longè à Panephysi ciuitate, & cũ pro ipsa reuerentia vel vitæ suæ, vel ætatis suæ, vel sacerdotij cunctis venerabilis atque venerandus existeret, videns se pro hoc ipso humilitatem

illam quam secundum suæ mētis ardorem concupierat exercere non posse: nec habere quo virtutem desideratæ subiectionis extenderet: clam fugiens de cœnobio secessit solus in Thebaidos vltimos partes. Ibique deposito habitu monachorum, assumpta seculari veste, cœnobium Tabenēsiotarum expetijt, quod sciebat cunctis esse districtius: & in quo se vel pro longitudine regionis credidit ignorandum, vel pro magnitudine monasterij ac multitudine fratrum facilè se posse celari, vbi diutissimè præ foribus perseuerans cunctorum fratrum genibus pronolutus, vt susciperetur summis precibus ambiuit. Cūque multo despectu tandem fuisset admissus, quod scilicet decrepitus senex, & qui omnem suam in seculo peruixisset ætatem, cœnobium ingredi tunc postularet, quo tempore iam deseruire suis voluptatibus non præualeret, ac ne hoc ipsum quidem causa religionis expetere cùm afferebāt: sed famis & inopiæ necessitate constrictum: vt seni, nulliq; operi apto horti cura diligentiaq; mandatur: quā sub alio fratre iuniori, qui eum sibi creditum retinebat exercens: ita eidē subdebatur, tantaque obedientia desideratam humilitatis excolebat virtutem: vt non solum ea quæ ad horti diligentiam pertinebant, verum etiā vniuersa officia quæ erant cunctis aspera & indigna atque ab omnibus dubebantur horrori, tota quotidie sedulitate compleret: quamplura vero etiā nocte cōsurgens. ita furtim, vel nullo teste, vel conscio oculentibus tenebris efficiebat: vt penitus auctorem operis nemo deprèhenderet. Cumque ibi triennio delitescens, per vniuersam Ægyptum, dispersis vbique fratribus quæreretur: à quodam tandem visus qui de Ægypti partibus cōmearat, vix potuit præ humilitate habitus sui & vtilitate officij, quod gerebat, agnosci. Nam sarculo dorsum incuruans, laxabat oleribus terram. Deinde stercus humeris suis aduectās, eorum radicibus ingerebat. Cùm hæc intuens frater, super agnitione eius diutissima fuit hæsitatione detentus: propius tandem accedens, nō solum vultum, verumetiam sonum vocis diligenter explorans ad pedes eius cominus procidit. Primo quidē super hoc stuporem summum videntibus cunctis incussit, cur videlicet id faceret ei qui apud ipsos habebatur extremus: & velut nouitius ac de seculo nuper egressus. Post vero miraculo sunt maiore perculsi. cùm eius nomen quod apud ipsos quoque magna fuerat opinione, compertū, protinus prodidisset, à quo, vniuersi fratres prioris ignorantiæ veniam postulantes, quod eum videlicet tanto tēpore inter iuniores, ac paruulos deputassent, inuitum ac flentem. quod ex inuidia diaboli digna sibi fuisset, conuersatione atq; humilitate fraudatus quam diutissimè inquisitam tandem se aliquando inuenisse gaudebat: nec meruisset vitam suam in illa quam arripuerat subiectione finire, ad proprium cœnobium reduxerunt, custodientes eum summa diligentia, ne ab eis tunc quoque similiter quoquam dilapsus aufugeret. Vbi cùm fuisset modico tempore demoratus, eodem rursus humilitatis desiderio atque ardore succensus, captata nocturna silentia, ita diffugit, vt iam non vicinam prouinciam, sed incognitas & alienas longè lateque diuisas regiones expeteret, Nam conscendens nauim, in Palestinæ partes commeare curauit, credens se tutius latitaturum si ad illa semetipsum asportasset loca in quibus nec nomen quidem suum fuisset auditum. Quo cùm venisset, nostrum monasterium protinus expetiuit, quod non longè fuit à spælęo, in quo Dominus ex virgine nasci dignatus est: in quo permodico tempore delitescens secundum Domini sententiam, tanquam ciuitas supra montem posita diutius abscondi non

di non potuit. Nam continuè quidam fratrum qui ad loca ſancta de Ægypti partibus orationis cauſa conuenerāt, agnitum ſumma vi preſſum precum ad ſuum cœnobium reuocatur. (Caſſianus de Inſtitut. renunciantium cap. 30. & 31.

EXEMPLVM VII.

Gloria vana tentatus frater quidam, qualiter reſtiterit.

QVidam athletæ Chriſti feſtināti ad beatam virtutem humilitatis, laudem in corde immundi dæmonis ſubſeminabant. Ipſe verò machinatus eſt inſpiratione diuina, pia circumuentione malignitatē ſpirituum vincere. Surgens quippe ſubordinauit in muro cellulæ ſuæ prędicationes ſanctiſſimarum virtutum: dico verò charitatis perfectæ, humilitatis Angelicæ, orationis mūdæ, illibatæ & incorruptibilis caſtitatis, & harum huiuſmodi talium. Cùm igitur cogitationes illum laudare incipiebant, dicebat eis eamus ad reprehenſionem. Veniebat ergo & contra ſeipſum clamabat. Quando iſta poſſederis, tunc cognoſce quia lōge es adhuc à Deo: quia cùm poſſederis, ſeruus inutilis es, feciſti quod facere debuiſti. Si verò non, longinquus exiſtis à mādatis Dei. (Caſſianus Gradu 25. de humilitate.

EXEMPLVM VIII.

Gloriam hominum de ſuis virtuoſis operibus quærens fœmina damnatur.

REfert Doctor Iacobus de Paradiſo Carthuſienſis, quod quædam virgo deuota itá vitam ſuam duxi ieiunando, vigilando, orādo, caſtigando ſe, quod ab omnibus ſancta reputabatur. Contigit autem eam infirmari vſq; ad mortem, cuius confeſſionem quidam deuotus ſacerdos audiuit, & ſuam ſpiritualem ſuperbiam ignorauit. Cui poſt obitum ipſa apparuit nigra, & valdè horribilis. Sacerdos autem expaueſcens, quæſiuit quis eſſet. Et fatebatur ſe eſſe illam virginem, quæ quaſi ſancta reputabatur, & ſubiunxit dicens: Ego infœlix tradita ſum infernalibus incēdijs cùm inferioribus dæmonibus, & cum infimis damnatis æternaliter crucianda, propter meam propriam complacentiam, & ſpiritualem ſuperbiam quam habui, quod nullam æqualem mihi reputaui, ſed ſuper omnes me extuli, & alios homines iudicaui & ſpreui, propterea ad profundum inferni deſcendi de quo nunquam liberabor. Nam ſi ſiccatæ eſſent aquæ maris, & fundus repletus arena, & vna auicula centeſimo anno vnum granum educeret, & tunc poſſem ſaluari, omnes pœnas inferni eligerem vſque ad illud tempus ſuſtinere, ſed non ſic, quia in inferno nulla eſt redemptio. Vnde pater ſancte, nec tu, nec aliquis ſanctus alius pro me oret, quia nunquam liberabor. (Collector ſpeculi. Vide etiam tit. Fugere ex. 1. & tit. affectus ex. 1.

GRATIAS AGERE.

EXEMPLVM I.

Gratias agens de modicis Dei beneficijs fœmina nobilem iuuenem in maritum accepit, qui hanc ſapientem vxorem, & non diuitem eligens, magnos & inſperatos theſauros promeruit.

QVidam fuit filius ditiſſimorum parentum, cui pater ſuus deſpōſauit pulcherrimā filiā cuiuſdā nobiliſſimi, & præ omnibus locupletiſſimi regis. Mouit ergo ſermonē cū puero

puero de nuptijs, & quomodo facere meditabatur annunciauit. quod ille quasi rem malam ac nefariam respuens, relicto patre in fugã elapsus eſt. Ambulãs autem declinauit in domũ cuiuſdam ſenis pauperis propter æſtũ diei ſemetipſum repauſaturus. Tunc filia ſenis virgo, quæ erat ei vnigenita, ſedens ante ianuã operabatur manibus, ore autem ſuo Deum laudabat, aſſidue gratias agẽs ei de imo cordis. Huius autem laudes iuuenis auſcultãs, ait: Quod eſt iſtud, ô mulier, ſtudium tuum, cuius rei gratia, cùm ita ſis pauper & tenuis, quaſi pro quibuſdam magnis donis gratias referendo ſic laudas Dominum? Quæ reſpondẽs ait: Neſcis quia ſicut exigua medicina à magnis laboribus ſæpius liberat hominem, ita & de parui Dei donis gratiarum actio, magnorum auctrix bonorum efficitur. Ego quidem filia ſũ ſenis pauperis, gratias tamen refero Deo pro modicis iſtis donis, & benedico Dominum, certa, quoniam qui hæc contulit, & maiora valet dare. Et iſta quidem de his quæ extrinſecus ſunt, & noſtra non ſunt, ex quibus nec multa poſſidentibus lucrum aliquod peruenit, ne dicam, quia & ſæpius dãnum ſuſtinent, neq; minora accipientibus accidit detrimentum, eandem vtriſque viam pergentibus, & ad eundem peruenientibus finem. Eorum verò quæ magis ſunt neceſſaria, & perfectiſſima, multa & maxima accepi Dei dona, quæ innumerabilia & inæſtimabilia ſunt. Nam ſecundum imaginem Dei facta ſum, & ipſius notitiã habere merui, & ratione præ omnibus animalibus ſum prædita, & ab ipſo Deo inuitata ſum ad vitam, per viſcera miſericordiæ eius, cuius & myſteriorum particeps eſſe merui, cui & paradiſi ianua parata eſt, facile ſi voluero introitum mihi præbitura. Pro tantis igitur & talibus donis, quæ indifferenter diuites percipiunt & pauperes, vt dignum eſt gratias agere penitus eſt impoſſibile. Si autem & modicam laudationem largitori bonorum non obtulero, qualem excuſationem habeo? Iuuenis itaq; eximium illius ſtupens intellectum, ejus patrem accerſiuit, cui dixit: Da mihi vxorem filiam tuam, adamaui enim illam propter intellectum, & pietatẽ. Tunc ſenex ait: Non licet tibi accipere pauperis filiam, cùm parentum diuitum ſis filius. Rurſus autem iuuenis ait: Etiam hanc accipiam, ſi tamẽ mihi non negaueris eam. Nobilium quippe & diuitum mihi filia fuit deſponſata, ſed hanc reſpuens fugam arripui, filiam quoque tuam propter pietatem quam habet in Deum, & præclarum illius intellectum adamans, copulari mihi præ omnibus cogitaui. Senex autem dixit ad eum: Non poſſum tibi filiam meam dare, vt ducas in domum patris tui, & ab vlnis meis ſepares eam, vnica enim mihi eſt. Ego inquit iuuenis, apud vos manebo, & veſtram ſuſcipiam conuerſationem. Deinde & ſplendidum deponens veſtimentum, ſenis habitum poſtulans induit. Tunc ille in multis tentans eum, & varie ipſius examinans cogitationes, poſtquam cognouit iuramenti illius ſtabilitatem, & quia non amore inſipientiæ detentus petijt eius filiam, ſed pietatis amore elegit pauperrime viuere hanc præponens ſuæ gloriæ & nobilitati, tenens eum manu introduxit in ſuum cubiculum, & oſtendit ei diuitias multas ibi repoſitas, & immenſum pondus pecuniarũ, quantum non viderat aliquando iuuenis ille, & ait ad eum: Fili, hæc omnia tibi do, eo quod elegiſti meæ fieri hæres ſubſtantiæ: quam tenens hæreditatem ille omnes ſupergreſſus eſt glorioſos terræ, & diuites. (Vincent. Beluacenſis ſpec. hiſt. lib. 15. c. 19.

GVLA.

EXEMPLVM I.

Gulosus monachus repentina morte in die Natiuitatis Christi percutitur.

DVO fratres, alter iuuenis, alter verò senex in possessione Classensis monasterij quæ Rauenna dicitur, ad custodiam morabãtur. Octauo sanè die ante natiuitatem Domini, sexta scilicet feria, quæ sabbathum duodecim lectionum ex more præcedit, dixit iuuenis ad seniorem: Frater Leto (sic enim vocabatur) quomodo viuemus hodie? Cui senex: Viue, inquit, vt velis, ego enim & vinum bibam, & in solo (sicut scriptum est) pane non viuam. Erat enim ille vegetus, obesus, incolumis, & robustus. Factum est, apposita mensa vterque discubuit, sed iste pane cõtentus & aqua sub regulari se tenui disciplina cohibuit: ille verò vinum sibi, & insuper quod videbatur indulsit. Qui profectò si quod imminebat agnosceret, rigorem abstinentiæ ad petulãtis gulæ lenocinium non emolliret. Octaua siquidem die, dum Dominicæ Natiuitatis gloria mundo tripudiante claresceret, ille defunctus est. Et cùm festiuitatis inuitante lætitia cæteri prouocarentur ad mensam, ille efferebatur, flentibus vndique propinquis carnalibus ad sepulchrum. (Petrus Damianus Epistola 1. ad fratres mandatorum transgressores.

EXEMPLVM II.

Gulosus frater in peccatum sodometicum corruit, quia de frixura comedit.

QVIDAM mihi monachus retulit, quia cùm frixuras quasdam in refectorio deferret in vasculo, prurientis eum gulæ stimulus pupugit. Moxque sibimet vnam in os proijciens furtiuè comedit. Sed ilico tantus eum libidinis ardor inuasit, vt, quod nunquam eatenus fecerat, nulla se ratione comprimeret, donec per immũditiæ fluxum semen sibi proprijs manibus eiecisset. Hic itaque seruum suum merito contumacem sensit, quia iuxta viri sapientis elogium, molliter enutriuit. De quo iure dici potest, quia post buccellam introiuit in eum sathanas. Nimirum venter, & genitalia inuicem sibimet vicina sunt: & cùm hic incautè reficitur, illa ad contumelias excitantur. (Idem Epistol. 1. vbi supra.

EXEMPLVM III.

Gulosus Episcopus insanabile gutturis vulnus incurrit.

INterea quoque Ioannes Conuaclẽsis Episcopus ad memoriam redit, qui conuersionem suam dum per lõga temporum interualla differret, aliquando contigit, vt in fundo suo, quem in Saltus possidebat territorio, moraretur. Illic itaque constitutus, pauperculæ cuidam viduæ porcum, quem velut spem sui victus alebat, præcepit auferri, suisque ferculis profuturum non segnius præparari. Emittit illa preces, fletus fundit ac gemitus, sibiq; indigentiæ suę reddi postulat nutrimentum. Sed suo ventri magis, quàm illius necessitati impius Epi-

Episcopus dum proprijs prouidet mẽsis, mandatum paruipendit authoris qui per prophetam dicit. Subuenire oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Sed qui absẽs credebatur instituendo præceptum, præsentem esse se docuit inferendo iudicium. Nam Episcopus dum lachrymas viduæ suæ facit delitias gulæ, mox percussus in gutture vulnus incurrit, quod nullis medicorũ studijs donec vixit euasit. Hoc itaque præpeditus incommodo, cum iuxta scripturam sola vexatio daret intellectum auditui, tandem sanis consilijs adquieuit, & Episcopales infulas monastica professione mutauit. atq; in Fãpasiano cœnobio, quod in beatæ Mariæ virginis est honore constructum, longis post temporibus superuixit. Vsq; tamen ad obitum tãta læsi gutturis molestia laborauit, vt nisi cum magna difficultate traijcere alimenta non posset, adeo vt ad geminam semper mensam succedentium sibi fratrum in refectione discumberet, vixq; tantum cibi caperet vnde recreare stomachum potuisset. (idem Epist. 8. ad Paulinum c. 3.

EXEMPLVM IV.

Gula tentatus quidam frater horã prandij vsq; ad debitum & regulare tẽpus protraxit.

Referebant nobis sancti seniores de quodam fratre dicentes: Quoniam quodam tempore ita impugnabãt eum dæmones, vt statim hora diei prima tãtam famem & defectionem corpori eius facerent, vt penitus sustinere non posset. Veruntamen ille dicebat in corde suo: quia qualitercunq; oportet me vel vsq; ad tertiam expectare, & tunc cibum sumere. Cũque facta fuisset hora tertia, iterum dicebat cogitationibus suis: Etiam & nunc violenter oportet me sustinere vsque ad horam sextam. Et cùm aduenisset hora sexta, infundebat panem in aqua, dicens: Dum hic panis infunditur, oportet me etiam expectare horam nonam. Cumq; hora nona aduenisset, secundum consuetudinem complebat omnes orationes, & psalmodiam secundum regulam, & ponebat panem vt comederet. Hoc ergò per plurimos dies sustinuit. Quadam autem die similiter ab hora prima vsque ad horam nonam fecit. Cumq; hora nona sedisset vt cibum caperet, vidit de sportella, vbi panes, .i. paximacia reposita erant, surrexisse fumum magnum, & egressum esse per fenestram cellulæ eius. Itaq; ex illo die nec esurijt, nec defectio corpori eiꝰ facta est, sed magis ita corroboratum est in fide, & in abstinentia cor eius, vt etiam nec post biduum delectaret eum cibũ percipere, ita Dei gratia auxiliante certamini eius. Per patientiam enim suam frater extinxit gastrimargiæ, id est gulæ concupiscentiæ passionem. (lib. sent. Patrum 9. 3.

EXEMPLVM V.

Loquentes de sacra scriptura sancti senes pulmentum edere neglexerunt.

Qvidam de sanctis senioribus salutationibus causa profectus est ad alium seniorẽ eremitam, qui cum omni gaudio suscepit eum, pro cuius eius aduentu parauit ad refectionem senior lenticulæ cibum coctum. Dixeruntq; inter se, vt prius ex more complerent orationes, & psalmodiam, & postea cibum caperent. Cùm autem ingressi fuissent, psallebant, totumq; psalterium compleuerunt. Nam & de scripturis sanctis legentes, duos prophetas recitauerunt. Iamq; dies abierut, noxq; similiter recedebat. Dum ergo orarent, & intẽte psallerent, illuxit alia dies: tuncq; primum intellexerunt, quia iam nox

transisset. Iterum autem inter se de
verbo Dei loquētes, & spirituales sibi
sensus exponentes, factum est vt circa
horam nonam salutantes se inuicem,
ita reuerteretur qui venerat senex ad
cellulam suam. Nam refectionem ci-
bi qui paratus fuerat, obliti sunt acci-
ere, dum cibum spiritualem perci-
perent. Vespere autem facto inuenit
senior ollam plenam, sicut parata fu-
erat. & contristatus, dixit: Heu quomo
do obliti sumus percipere pulmētum
istud. (ibidem) § 5.

EXEMPLVM VI.

*Murmurantes visi sunt stercus mandu-
care.*

MAgnus quidam senex erat præuī
dens. Contigit aūt, vt gustaret
cum pluribus fratrib⁹: & come-
ētibus illis, videbat in spiritu idem
senex sedens ad mensam quosdam e-
dentes mel, alios autem panē, alios vē
rò stercus. Et admirabatur intra seme-
tipsum, & deprecabatur Dominū, di-
cens: Domine, reuela mihi hoc myste
rium, quia idem cibus appositus est
omnibus super mensam: in manducā-
do aūt ita mutatus videtur, vt quidam
edant mel, quidam aūt panem, alij ve
rò stercus. Et venit ei vox desuper, di-
cens: Quia illi qui manducant mel, hi
sunt, qui cum timore & tremore, &
gratiarum actione edunt ad mensam,
& incessanter Deum orant, & oratio
eorum sicut incensum ascēdit ad Do-
minum, ideoq; mel comedunt. Qui
autem panem mādúcant, hi sunt, qui
gratias agentes percipiunt ea quæ à
Deo donata sunt illis. At verò qui ster
cus manducant; hi sunt, qui murmu
rant, & dicūt; hoc bonum est, & illud
malum est. Hæc autem talia non opor
tet cogitare, sed magis glorificare De-
um, atq; laudes ei referre, vt in nobis
impleatur illud quod dictum est: Siue
manducatis, siue bibitis, siue q̄d aliud
facitis, omnia in nomine Domini fa-
cite. (Ex lib. Doct. Patr. nu. 25.

EXEMPLVM VII.

*Gula tentatus Andreas Archidiaconus,
monasterium reliquisset, nisi miseri-
cors Deus legumina mirabili quadam
suauitate condidisset.*

COnuersus est vir nobilissimus An
dreas, Virdunensis Archidiaco-
nus, qui causa orationis Clare-
uallem venerat, nec tamen aliquod
ad presens conuersionis propositum
habebat. Sed cum orationum suffra-
gia petiturus capitulum introisset, vi-
dens sanctæ illius multitudinis ordi-
nem, & velut Angelicam conuersatio
nem, compunctus est vehementer, &
insiliente in se spiritu Domini, muta-
tus est in virum alterum. Tanto nam-
que feruore mundum deseruit, vt ne
ad horam quidem, vel pro amicis sa-
lutandis, vel pro domo rebusque di-
sponendis ad suos remearit, sed in-
continenti omnia rumpendo moras
reliquit, vt Christo citius adhæret. Vt
autem gemina crucis impressio eui-
dentius appareret, alius quidam
clericus Ganfredus nomine, cum eo
se reddidit, genere quidem humilior,
sed probitate morum & generosa cō-
uersatione forsitan nō inferior. Am-
bo igitur intrantes, ambo simul in
ordine perseuerantes, bonam militi-
am militauerunt. Iamque consum-
mato certamine, benedictionis æter-
næ particeps existunt. Porrò præfatus
Andreas, multa in nouitate conuer-
sionis suæ tentamenta sustinuit, sed
dextra cœlestis quæ benedictionem
dederat, eum in omnibus illæsum
conseruauit. Erat enim quasi tenerri-
mus ligni vermiculus, mollis & deli-
catus nimis, vt tanto gloriosius in eo
dextera Domini triumpharet, quan-
to infirmius erat vasculum in quo
virtutem operabatur. Cum enim
teneritudinem pristinæ conuersatio-
nis ægre dedisceret, & nouiter inchoa-
tum laborem nimis arduum reputa-
ret,

a,cogitauit vt Loth, quia egressus de Sodomis non posset animam suam in monte saluare, vnde & proposuit ad aliquem remissionis obseruantiæ ordinem declinare. Quod cùm spiritali patri suo venerabili Roberto iam sæpius indicasset, & eius salutaribus monitis ab hac intentione pedem aliquamdiu cohibuisset, tandem vna die victus à pusillanimitate spiritus, & tempestate denunciauit ei quia iã non poterat amplius sustinere: Tunc abbas precibus & blanditijs multis extorsit ab eo vt sibijpsi vim faceret, & vsque ad diem tertium patientiam teneret: quo tandem vix impetrato, capitulum fratrum ingressus, orationem conuentus ad Deũ instituit pro eo fieri. Ipse etiam pius pater toto mentis annisu conuersus ad Dominũ, deuotissimis precibus orabat vt ouiculam quam diabolus rapere conabatur, Dominus sua misericordia conseruare dignaretur. Eadem itaque die cùm idem nouitius ad mensam accederet, pisorum edulium appositum reperit. quod genus leguminis ita præ cæteris omnibus fastidire solebat, vt etiam nauseam ei prouocaret interdum. Intuitus vero pulmentum quod nimium abhorrebat, conturbatus est, & vix fame compellente, vt inde aliquid sumeret reluctanti stomacho persuadere poterat. Et, ô Deus bone! quam diues es in misericordia, teneris & delicatis morem gerens, vt in omnibus consilium voluntatis tuæ adimpleatur, & sanctum nomen tuũ glorificetur. Præfatus vero nouitius, cum cibum illum vix tenuiter gustare cœpisset, mirabilem quandam in in eo sensit suauitatem, ita vt carnium vel piscium esum saporis illius præstantia vinceret. Quod vbi deprehendit, arrepto protinus cochleari catinum propius admouit, oblitusque parsimoniæ coctionem leguminis vorauit vsque ad fundum. Inter edendum autem digitum frequenter in os mittebat, existimans se deprehendere posse cremia lardi quæ in legumen illud frixa esse putabat. Finita autem refectione, festinanter abbatem adijt solicitè perquirens vtrum præcepisset pulmentum illud sagimine, vel quauis alia pinguedine propter ipsum ex industria condiri. Illo vero negante, conuenti sunt etiam super hoc pulmentarij Tunc & ipsi protestati sunt in veritate nil in eo præter sal & aquã apposuisse. Quo audito, neophitus ille diuinæ circa se visitationis miraculum lætus aduertit, & gratias agens Deo, deinceps à proposito ordinis moueri non potuit. Cumque magno Dei munere secunda & tertia die & multo postea tempore prædictam suauitatem in huiusmodi cibarijs prætentiret, magistra tandem experientia didicit, quia potens est Dominus Iesus cum voluerit ad consolationem suorum eandem saporis gratiam conferre leguminibus & oleribus, quam carnibus & piscibus indidit. Vnde & sæpe dicebat quia magis nunc delectabatur in comestione pisorum & olerum quàm ante faciebat in comestione altilium & venationum. (Ex libro qui dicitur exordium ordinis Cisterciensis & d'Assignies in conclauis, capit. 29.

EXEMPLVM VIII.

Gulosus frater miserabili morte punitur.

SAnctus Odo cùm discipulos suos regularibus disciplinis instrueret, diuersorum monachorum mirabilem excessum narrauit. His, inquit, diebus duo fratres rapidissima rapti sunt morte, nõ vno loco, nec vna die. Veniens vnus ex eis domum cuiusdã suæ sororis, vehementissimè se esurire dixit, & refectionem petijt. Cui protinus illa pisces abundanter se habere respondit, vt comederet qua hora, & quales vellet. Ille quasi indignatus

gnatus pisces se fastidire respondit, nec iam eos se posse videre dixit. Tūc armum cuiusdam animalis sibi assari præcepit, sed non ferens assandi moram, portiunculam incidit, & eam in prunas proiecit. Deinde vinum afferri sibi iussit, & carnis morsum auide sumpsit, sed hoc quod sumpsit, nec insumere, nec eijcere potuit, sed vitam cum cibo perdidit. (Vincentius spec. hist. lib. 24. cap. 67.

EXEMPLVM IX.

Item aliud simile.

ALius frater veniens domum cuiusdam parentis sui, statim ad comedendum quęsiuit. Cui cùm respōdisset, quia necdum hora comedendi venit, cum indignatione adiecit: Heu tota nocte equitando post iniunctam mihi obedientiam laboraui, & nunc vos ieiunare me cogitis: affer te ergò mihi si quid habetis. Cui cum dicerent pisces se habere, indignatus, huc illucque oculorum intuitus circumferens, (ibat autem circa pedes eius gallinarum grex) quasi furens baculum arripuit, & eam quæ ei placuit percussit, ac furibundo ore dixit: Hæc mihi hodie piscis. Qui autem circūstabant cum quodam rubore dicebāt: Licet tibi carnem comedere pater? At ille: Volatile, inquit, non est caro: volatilia enim & pisces vnam habent originem. Apposita est ergo coram eo gallina, quam occiderat iam assata, ex qua offā abstulit, & mormodit, quē morsum nec euomere potuit, nec glutire, sed eum vita priuauit. (Ibidem.

EXEMPLVM X.

Gulosus quidam, Elphegi discipulus æterna inferni pœna damnatur.

DIscipuli quidam sancti Elphegi magistri monita spernentes, professionis immemores, nihilq; communem vitam habentes, medijs noctibus consueuerant furtiuos cibos edere, ebrietati operam dare, lasciuire, & prorsus inhonesta quæ latentes sinebat audacia perpetrare. Sed ira Dei illum qui in hoc scelere capitalis erat, horrendo sibitoque iudicio inuoluens occidit. Nocte verò quæ diei sepulturæ illius successerat, Elphego sacras de more excubias celebrante, & se Domino sacrificium offerente, contigit infra ambitum monasterij validas voces audiri quasi vim inferentium, vel illatam sustinētium: vir Dei ignorans quid esset cōcite ad monasterium tendit. Attollitisque auribus sonum captans, verba discernit, domum irrumpit: & ecce qui nuper obierat miser afflictus solo iacebat, super quem horrēdi aspectus homines stabāt, qui taureis, & igneis serpentibus eum flagellabant. Illoq; præ doloris angustia vlulante, hoc illi improperabant: Nec tu Deo, nec nos tibi. Eademque sæpius repetentes, e loco captiuum extraxerunt. Tūc sanctus rediens, quod reliquum erat noctis flens insomne duxit. Orto autem sole discipulos insimul compulit & quæ manifestata Deo viderat retulit. Videres alios pallere, alios psallere, omnes trepidare. At hi quos mortui scelus sodales habuerat medij prosiliunt, errorem factum fatentur, prauè gesta seu malè facta postulant vlcisci, ne diuinæ vltioni remaneāt obnoxij. Requisiti autem quem conueniendi, & cōuiuandi locū habuissent, illi eū locū designāt quo defūcti animā spiritus nequā cruciauerāt. Sic pius Deus propter optima viri merita dū vnius scelus noluit latere, omniū mala voluit detegere, & dum vni noluit parcere, omnium morbos voluit sanare. (Idem lib. 25. cap. 2.

EXEMPLVM XI.

Gulosi monachi repētina morte percussi interierunt.

ERANT duo senes monachi ab ipsis puerilibus annis pares scelere, dissolutè valde in monastica obseruantia nutriti. Hi sibi plures ex iuuenibus in immunditia assidui, quotidie copulabant, seorsum vacabant epulis, risibus & cantibus exultabant, & innocentibus & simplicibus detrahebant. Cumque de illorum insolentijs conuentus quotidiè non mediocriter turbaretur, nec esset qui corrigeret delinquentes, vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus est. Vix enim finit turbationem piorum claustralium inultā. Accidit ergò quodam vespere, vt secundum consuetudinem suam ei. lento ore ad voraginem inhiarent. Vix tri cibis appositis, quartum aut quintum morsum manus obtulerat, cùm ecce vnus senum, subita ingluuie strangulatus, euersis statim oculis expirauit. Territi omnes qui consederant, surrexerunt. Nec diu post superstes veteris socij animaduersione hac non fractus, licet ad momentum horruisset, sicut porcus occiso à carnifice porco, resumpta audacia resedit ad mensam. Et cùm enormi crapula sic esset repletus vt amens penitus portaretur ad lectum, quasi brutum animal expirauit. Horrore ergò hoc omnes exemplorum talium perturbati, vitam suam & mores in melius correxerūt. communemq; vitam & cibum strictissimè seruauerunt.

(Thomæ Cantip. de apibus lib. 2. c. 12. parte 5.

EXEMPLVM XII.

Gulosus presbyter sepultus se dānatum clamat, & eius socius vitam non emendans, turpiter moritur.

ERat in villa Bruxellensi Brabantiæ sacerdos vita & moribus plurimum inhonestus. Hic gulæ & luxuriæ deditus, nihil ferè videbatur illud meditari. Post finem autem annorum paucorum postquam presbyter fuerat ordinatus, iusto Dei iudicio impræmeditatè defunctus est. Nec multo post, quidam presbyter, commensalis eius & socius, cum in crepusculo noctis viam ageret extra villā, audiuit miserabilem vocē quasi sub terra clamantis & plangentis. Consternatus autem: quisnam esset cuius vocem audiret, cruce se signans, inquirit: Quis es tu? Et vox: Ego, inquit, sum infœlix socius tuus. Et rursus presbyter: Quomodo, inquit, tibi est? & quare de humo eloquium tuum: Cui ille dato rugitu magno, imo maximo, Væ, inquit, mihi, væ, væ, quoniam clausit super me puteus os suum. Et cùm quasi pennigero volatu vox plāgentis deferretur, in longum audita est. Mirabilius tamē intelligas, ipsum qui hoc audiuit presbyterum, in nullo vitam miseram prorsus correxisse: sed obijsse morte turpissima, & fœda nequissimæ conuersionis vestigia dereliquisse. (Idem l. 2. c. 30. parte 16.

EXEMPLVM XIII.

Gula acerbissimi pomi tentatus pœnitens miles animam expirauit.

MIles quidam, sicut audiui à quodam viro religioso multa scelera commiserat: tandem ductus pœnitentia venit ad sacerdotem, de commissis facta confes-

sione pœnitentiam suscepit, sed susceptam seruare non potuit. Cúmque hoc sæpius actitasset, die quadam dixit illi sacerdos. Nihil sic proficimus, dic ergo mihi: Estne aliquod quod pro peccatis tuis possis custodire? Respondit ille: Est pomus in possessione mea tali, cuius fructus tam amarus & pessimus est, vt nunquam ex eo comedere possim. Si videtur vobis bonum, pœnitentia mea sit, vt quoadusq; viuam, de eisdem pomis non gustem. Sciens sacerdos maximè post prohibitionem, excitante carne atq; diabolo, consurgere tentationem, respõdit: Pro omnibus peccatis tibi iniungo, vt nunquam de fructu eiusdem arboris scienter comedas. Abijt miles pœnitentiam iniunctam quasi pro nihilo reputans. Sic sita erat ipsa arbor, vt quoties curiam suam exiret, vel intraret, eandem arborem respicere posset. Respiciendo semper prohibitionis recordabatur, & recordando mox grauissimè tentabatur. Die quadam ante arborem eandem transiens, & poma in eo considerans, ab eo, qui primum hominẽ per lignum prohibitum tentauit, & prostrauit, tã validè tentatus est, vt ad arborem quidem veniret, & ad pomum nunc manum extendendo, nunc extensam retrahendo, totum penè diem contrarijs nisibus continuaret. Tandem adiuuante gratia triumphans, in tantum concupiscentiæ restitit, vt corde coangustato, sub arbore iacens spiritum exhalaret. (Cæsarius l. 4. c. 77.

EXEMPLVM XIIII.

De sermone monachi illiterati ad Henricum Cardinalem Albanensem.

SAnctæ recordationis Dominus Henricus Albanensis Episcopus & Cardinalis, anno M. clxxxviij. missus à Clemente Papa temporibus Frederici Imperatoris prædicare crucem in Alemannia contra Saracenos, quosdam sibi terræ nostræ monachos ordinis Cisterciensis assumpsit. Die quadam cum simul equitarent, & ipse diceret in generali: Quis vestrum dicet nobis aliquid boni? Respondit vnus: Ille, demonstrato quodam cõuerso monacho laico, cuius nomen excidit. Et præceptum est ei statim à Cardinali, vt verbum proponeret exhortationis. ille primùm se excusans, dicens, laicum non debere litteratis aliquid loqui. Tandem sic exorsus est: Quando mortui fuerimus, & deducti ad paradisum, occurret nobis sanctus Pater noster Benedictus, visis nobis monachis cucullatis, cum gaudio introducet: viso verò Henrico Episcopo & Cardinali, mirabitur inflatum eum, & dicet: Quis enim es tu? Et ille: Pater, ego sum monachus Cisterciensis. Respondit sanctus? Nequaquam, monachus corniculatus non est. Tunc Henrico satis pro se allegante, tandem huiusmodi data sententia dicet ostiarijs sanctus Benedictus: Ponite eum supinum, & stomachum eius scindentes aperite: Si inueneritis olera incondita, fabam, pisam lentem, pultes, cibosq; regulares, cum monachis intromittatur, sin autem, sed pisces grossos, & cibos seculares atque delicatos, foris maneat. Deinde conuersus ad Cardinalem, subiecit: Quid illa hora dicturus es, pauper Hẽrice? Ad quod verbum Cardinalis subridens, sermonem commendauit. (Cæsarius lib. 4. c. 79.

EXEMPLVM XV.

Gulosus infirmitatem claudicãdo simulauit, & à dæmone claudicante irrisus apostatauit.

IN Hemmenrode sacerdos quidam venerabilis ad conuersionem venit, nomine & opere Christianus. Huic dæmones multùm importuni fuerunt, & sæpe illos vidit, tam ante con-

conuersionem, quàm post. Huius tẽpore alter quidam sacerdos, nomine Carolus, in eodem cœnobio factus est nouitius, & erat eius in probatione socius Prior noster Isenbardus. Hic instinctu diaboli, cuius consilio vtebatur, gulæ & carnis suæ commodis nimis consentiens, infirmitates sæpius simulauit: qui cùm positus in infirmatorio tantùm carnem nutriret, & spiritum negligeret, vadens & rediens de priuata, cum claudicaret, & in coquinam respiciendo, quæ ibi præparētur infirmis consideraret, prædictus Christianus diabolum eum sequi vidit, qui eo modo, quo ille claudicauerat, & ipse claudicauit, & sicut introspexerat introspexit, in nullo ab eius gestibus discrepans. Tandem infra annum probationis deficiens, reuersus est ad ollas Ægypti, & secuta est caro carnem. (Idem lib. 5. c. 6.

EXEMPLVM XVI.

Gulosorum cibi in inferno sunt bufones & serpentes.

Miles quidam moriens, bonis de vsura conquisitis, filium suum hæreditauit. Nocte quadam ad ostium fortiter pulsans cum puer occurreret, & quis ibi pulsaret, interrogaret, respondit: Intromitte me, ego sum Dominus huius possessionis, nomen suum exprimens. Puer per foramen sæpiùs prospiciens, cumq; cognoscens, respondit: Certe Dominus meus mortuus est, non vos intromittam. Cumq; mortuus pulsando perseueraret, nec proficeret, nouissimè dixit: Detis pisces istos, quibus ego vescer filio meo, ecce ad portam illos suspẽdo. Manè exeuntes repererunt in quodam ligamine multitudinem bufonum, atque serpentum. Reuera iste est cibus infernalis, qui igne sulphureo decoquitur. (Idem lib. 12. cap. 18.

EXEMPLVM XVII.

Gulam sanctus Franciscus cum sanctá Clara cæterisq; fratribus auditu diuini verbi superātes parum aut nihil comederunt.

FRanciscus seruus Dei Altissimi viuente beatissima Clara, cùm frequēter illam sacris suis exhortationibus consolaretur, illa rogauit beatum patrem Franciscum, quod faceret ei hanc consolationem, vt scilicet semel in simul manducarent. Beatus autem Franciscus semper hoc facere renuebat. Vnde accidit quòd socij sancti patris sanctæ Claræ desiderium perpendentes, beato Francisco dixerunt: Pater nobis videtur quod rigor iste non sit secundum diuinam charitatem, videlicet quod sororem Claram tam sanctam, & Deo dilectã non exaudis, præsertim cum ipsa ad tuam prædicationem pompas seculi dereliquit, propter quod nedum semel sumere cibum tecum, sed si cum tanta instantia maiorem gratiam postulasset, ipsi plantulæ tuæ facere debuisses. Respondit sanctus pater Franciscus: Videtur vobis quod de hoc desiderio illam exaudiam, dixerũt: Ita pater, nam digna est quod hanc cõsolationem, sibi facias. Respondit sanctus Franciscus: Ex quo vobis videtur, mihi etiam placet. Sed vt plenius cõsoletur, volo quod fiat ad sanctã Mariam de Angelis. Ipsa enim diu stetit in sancto Damiano seclusa: vnde lætificabitur aliquantulum reuidendo locum sanctæ Mariæ, vbi fuit tonsa, & facta sponsa Christi Domini Iesu, & ibi comedemus simul in nomine Domini. Ordinauit ergò diem qua cum vna socia veniret beatissima Clara: & veniẽs, & adorata reuerẽter & humiliter beatissima virgine Maria, matre Domini, ac loco circumquaq; ex deuotione lustrato, hora facta comedēdi humilis & diuinus Franciscus fecit

mensam

mensam sicut consueverat in plana terra parari. Et sedit ipse, & beata Clara, & vnus de socijs sancti patris cum socia sanctæ Claræ & omnes alij socij in mensa illa humili sunt locati. Pro primo aũt ferculo, incœpit sãctus Frãciscus loq; de Deo tã suauiter & sãctè, & tã Altissimè, & diuine, quod ipse sanctus Frãciscus & sãcta Clara. & socij & omnes alij qui erant in mẽsa illa paupercula fuerunt rapti tanta abundantia gratiæ Altissimi. Superuenerunt autẽ ipsis sedentibus sic raptis, & oculis ac manibus in cœlum directis homines de Assisio, & de Pictonio, quia vndiq; per totam viam videbatur eis, quod Ecclesia sanctæ Mariæ de Angelis, & totus locus, & silua quæ tunc circa locum erant omnia comburerẽtur. Propterea vt loco succurrerent homines de Assisio cum festinatione cucurrerunt credentes firmiter, quod omnia ab igne comburerentur. Quando vero venerunt ad locum, viderunt cuncta pariter illæsa, & intacta. Intrantes autem locum inuenerunt beatum Franciscum cum sancta Clara, & cum omnibus socijs raptos ad Dominum, & ad mensam illam humillimam omnes sedentes, & virtute indutos ex alto. Et tunc certitudinaliter aduerterunt, quod ille erat ignis diuinus, qui prædictos sanctos, & sanctas diuini amoris copiosis consolationibus inflãmabat, vnde recesserunt valde ædificati & consolati. Beatus autem Franciscus & sancta Clara, & cæteri refecti sunt tam copiosa diuina cõsolatione in anima, quod de cibo corporali parum, aut nihil tetigerunt, aut curauerunt. Post hæc sancta Clara redijt ad sanctum Damianum, videntes autem eam sorores fuerunt valde gauisæ, timuerunt enim ne sanctus Franciscus vellet eam mittere ad aliud monasterium gubernandum, sicut iam miserat germanam suam Agnetem, Florẽtiam pro Abbatissa, & etiam ipse sanctæ Claræ aliquando dixerat: Para te si oportebit ad eundum quocunq; te misero. Et illa sicut veræ obedientiæ filia respõdebat. Parata sum pater ire, quocunq; tibi placuerit. Et remansit sancta Clara multum in Domino cõsolata. (Ex Chronico minorum Latino lib. 10. c. 4. & Gallico 2. c. 30.

EXEMPLVM XVIII.

Vestibus pompaticis, & conuiuijs dedita anima, iudici ad æternas pœnas condemnanda præsentatur.

IN superioribus Ægypti partibus quidam magnæ sanctitatis monachus degebat Helias nomine, beato Hieronymo adhuc viuo multùm familiaris. Hic quadam vice raptus, vidit se in quodam miræ & inauditæ pulchritudinis palatio, vbi per horã gradiens & eius pulchritudine satiari non valens, vidit à quibusdam iuuenibus pulcherrimis quoddam præparari tribunal, stratis tapetibus, vestibus, auro, & gemmis, & multa artificij varietate decoratis, circumquaque pariete inuoluto. In quo rex quidam decorus tantum, vt nihil aliud cuperet quis habere, magna virorum sole lucidiorum comitatus societate, veniens se posuit, vt iudicia exerceret. Inter hæc cum quædam anima quam fuisse Anachoritanum præsulem ab ibidem existentibus postea intellexit, à nequam spiritibus catenis, igneisq; vinculis vincta instar fornacis flammas erumpens sulphureas, deportata maiestati regiæ præsentatur, quæ priùs quã de aliquo interrogaretur, cœpit diris vocibus æternis ignibus se dignissimam acclamare. Hanc inter cęteras asserens causam principalem, quoniã vanis mundi pompis intẽtus, in conuiuijs, & vestibus, & huiusmodi mundi stultitijs delectabatur. Quibus finitis lata per iudicem sentẽtia, vt pœnis infernalibus traderetur, donec corpori iuncta duplices pœnas in perpetuum sustineret, mox illam secũ ferens omnis illa neq; spirituum turba inde diris clamoribus recesserunt. (Epist. Cyrilli ad August. littera O.

EXEMPLVM XIX.

Diues deliciosus, multumq; incrassatus, cogitans se idoneum ignis infernalis pabulum factum, pœnitentiam assumit.

Legitur in Scala cœli, quod fuit diues quidam qui de suo corpore quantum poterat curabat. Delicias in cibis & potibus, in vnguentis & balneis, in lectis & indumentis & ornamentis ...idissimè requirebat. Quia verò erat sapiens, quoad mundū factus est senescalcus regis Franciæ, & tunc incœpit in tantum delicijs affluere, quod pinguedo eius per cutem vix poterat restringi. Coquus autem suus qui ei cum magno studio seruiebat dixit sibi. O quam magna inflammatio erit, Domine mi, quando ista pinguedo vestra erit coniuncta igni inferni. Quod ille considerans, incœpit dicere intra se. Verè iste dicit verum, sed non sic erit, & assumpta pœnitentia Deum per carnem placauit, qui per eam vituperatus, & offensus erat. (Ioannes Iunior.

EXEMPLVM XX.

Quomodo honestus quidam Episcopus gulam mortificauit.

Quidam Archiepiscopus magnę honestatis cum se posuisset in mensa & apportatæ fuissent ei ficus, quas multum diligebat, accepit vnam volens eam comedere ante benedictionem quam tradiderat obliuioni. Cum autem hoc aduertisset deposuit eam, & dixit gulæ suæ: Domina gula nimium festinabaris, & ideo faciatis hanc pœnitentiam, quia hodie non comeditis ficus, & stantibus ficubus coram se non comedit ex eis per totam mensam. (Collector spec.

EXEMPLVM XXI.

Gulam prudens matrona filiarum monasticè nutriens cohibere in puellis studuit, quas extra horam prandij etiam aquam bibere vetuit.

Augustinus in libro Confessionum ait, quod erat quædam decrepita mulier, quę propter senectam & optimos mores honorabatur. Hæc curam gerebat filiarū matris Augustini, quæ non permittebat præter horas quibus ad mensam parētum moderatissimè alebātur, etiam si excandescerent siti, nec aquam bibere, pręcauens consuetudinem malam, & addens verbum sanum & memoria dignum dicens puellis. Modò aquam bibitis, quia in potestate vinum non habetis. Cùm autem ad maritos veneritis, & factæ estis dominæ apothecarum, & collariorum, aqua vobis tunc vilescet & sordebit, sed mos potandi permanebit, & sic frænabat auiditatē tenerioris ætatis, & ipsam puellarum sitim ad honestum modum deducebat, vt iam nō biberent quod non deceret. (S. August. lib. 9. Conf. c. 8.

EXEMPLVM XXII.

* *Gulæ intemperiem exciiat dæmon aliquando.*

Ad Macedonium Anachoretam muliercula quædā ex arte cacodęmonis bulimia seu insatiabili edendi auiditate vexata, quā domestici multis sæpe lachrymis deplorant, adducta fuit, pro qua virum sanctū ij, qui ducebant fœminā, deprecati sunt. Fecit ille suis precib. vt modū naturę nunq̄ amplius excederet. Fertur prius gallinas triginta vno die assumpsisse.

Postea

Postea viri sancti precibus ad eam tẽperantiam redacta est, vt neque dimidiam amplius sumere posset. (Ex viridario SS. ex menæis græcorum translato in latinum sermonem per Matthæum Raderum S. Iesu. In vita sancti Macedonij Anachoretæ 24. Iann. Vide etiam tit. Crucis signum ex. 1. & 5 Tit. Abstinentia ex. 1. & 11. Tit. Delitiæ ex. 1. & 2. Tit. Affectus ex. 2. Tit Furtum ex. 9. & 10. Tit. Confessio ex. 6. Tit. Beneuolentia ex. 5. Tit. Fœtor ex. 1. Tit. Anima & Tit. Apostata ex. 2. Tit. Dedicatio ex. 4. Tit. Carnium abstinentia & Tit. Consuetudo ex. 2. & 3.

HABITVS MONACHALIS.

Habitus Monachalis Ludouico Lantgrauio post mortem indutus parum profuit ad salutem.

LVdouicus Lautgrauius maximus tyrannus fuit, de quo dictum est in principio hic cum moriturus esset, præcepit amicis suis, dicẽs: Mox vt mortuus fuero, cucullam ordinis Cisterciensis mihi induite, sed ne hoc fiat me viuente diligentissime cauere. Obedierunt illi mortuus est, atq; cucullatus. Quod vbi miles quidam vidit, commilitones ironice allocutus est, dicens: Vere non est similis Domino meo in omni virtute. Quãdo miles erat, nõ habuit parem in actib⁹ militiæ: factus verò monachus, omnibus factus est forma disciplinæ. Videte quàm diligenter custodit silentium suum, nec vnũ quidem verbum loquitur. Anima verò eius cũ educta fuisset de corpore, principi dæmoniorum præsentata est, sicuti cuidam manifestissime reuelatum est. Sedente eodem tartarico super puteũ, & scyphum manu tenente, huiusmodi verbis Lantgrauiũ salutauit: Bene veniat dilectus amicus noster, ostendite illi triclinia nostra, apothecas nostras, cellaria nostra, sicque cum huc reducite. Deducto misero ad loca pœnarum, in quibus nihil audierat, nisi planctus & fletus, & stridor dentium, & reducto, sic princeps principem affatur: Bibe, amice, de scypho meo. Illo valde reluctante, cum nihil proficeret, imo coactus biberet, flamma sulphurea de oculis, naribusque eius erupit. Post hoc sic, inquit: Modò cõsiderabis puteum meum, cuius profũditas sine fundo est. Amotoq; operimento, eum in illum misit, & remouit. Ecce, iste est puteus, in quo eum clericus vidit, sicut prædictũ est. (Cæsarius lib. 12. cap. 2. Vide etiam Tit. Fœtor.

HAERETICVS.

EXEMPLVM I.

Iniurias & opprobria Agathon abbas patientissimè tulit. sed hæretici nomen tetrum vehementer exhorruit.

FVIT etiam de magnis patribus quidam senior nomine Agathõ, nominatissimus in virtute humilitatis, & patientiæ. Quodã autem tempore perrexerunt ad visitandũ cũ fratres. Audientes enim de eo quod magnam humilitatem haberet, volentes probare si veræ humilitati; patientiam possideret, dixerunt ei: Multi scandalizantur in te pater, quia nimis vitio superbiæ tenearis, & ideò alios despicias, & pro nihilo eos habeas, sed & detractiones aduersus eos loqui non cesses. Affirmant etiã quãplurimi, quod ideo hoc agas, quia fornicationis vitio tenearis, & ne solus videaris errare, idcirco alijs non cesses detrahere. Ad hæc senior respondens ait: Hæc omnia, quæ dixistis, vitia in me esse cognosco, nec possum negare tantas iniquitates meas. Procidensq; pronus in terram, adorabat eosdem fratres dicens: Deprecor vos fratres, vt intentius pro me misero, & multis peccatis obnoxio Christũ Domi-

minum exorare non cessetis, vt indulgentiam iniquitatibus meis multis ac malis tribuat. Ad hæc supra dicti fratres addentes, dixerunt ei: Non te etiam lateat hoc, qui hæreticum te esse quam plurimi affirmare volunt. Hoc cùm audisset senior, dixit eis: Licet multis alijs peccatis obnoxius sim, tamen hæreticus penitus non sũ. Absit hoc ab anima mea. Tunc omnes fratres qui ad eum venerant, prostrauerunt se in terram ad pedes eius obsecrantes eum, & dicentes: Precamur te abba, vt dicas nobis, cur tanta vitia nobis dicentibus de te, in nullo commotus es; de verbo autem hæretici valde te commouisti, & abominatus es, nec ferre potuisti auditum. Dicit eis senior: Illas priores culpas atque peccata propter humilitatem sustinui, vt me peccatorem esse crederetis. Nouimus enim si custodiatur humilitatis virtus, magna est salus animæ. Nam Dominus & Saluator noster Iesus Christus cùm ei Iudæi multas contumelias & conuitia irrogassent, patiecter cuncta tolerauit, vt nobis exẽpla praberet humilitatis. Immissi autẽ falsi testes multa aduersus eum falsa dixerunt, & vsque ad mortem crucis patienter cuncta sustinuit. Ita enim & Apostolus Petrus prædicat, dicens: Christus passus est pro nobis, relinquẽs nobis exemplũ, vt sequamur vestigia ei⁹. Oportet igitur vt patiẽter cuncta aduersa cum humilitate sustineamus. Sermonem autem, quo me hæreticum dixistis, non potui sustinere, & valde abominatus sum, quia hæresis separatio à Deo est. Hæreticus enim separatur à Deo viuo & vero, & coniungitur diabolo & Angelis eius. Alienatus enim à Christo, iam nõ habet Deum, quem exoret pro peccatis suis, quia ex omni parte periit. Si autem conuersus fuerit ad veram & catholicam sanctæ Ecclesiæ fidem, suscipitur à bono & pio Saluatore nostro Iesu Christo, & coniungitur Deo vero creatori ac Saluatori nostro Iesu Christo, qui est in Patre Filius semper cum Spiritu sancto, ipsi gloria in secula seculorum, Amen. Illi autem audientes admirati sunt discretionem eius, & ædificati discesserunt. (Ex lib. sententiarum Patrum § 20.

EXEMPLVM II.

Hæresi Antropomorphitana Serapion annosus pater grauiter laborat.

INter illos qui Antropomorphitarum hæresis detinebantur errore, fuit antiquissimæ districtionis, atque in actuali disciplina per omnia consummatus, nomine Serapion, cuius imperitia super prædicti dogmatis opinione tantum præiudicabat cũctis veram tenentibus fidem, quantũ ipse vel fidei merito, vel antiquitate temporis omnes ferè monachos antetibat. Cumq; hic sancti presbyteri Pafnucij mutis adhortationibus ad tramitem rectæ fidei non posset adduci, eo quod nouella hæc persuasio, nec ab anterioribus aliquando confutata videretur, accidit, vt quidam diaconus summæ scientiæ vir, nomine Fonus, desiderij videndi fratres, qui in eadem eremo commanebant, de Cappadociæ partibus adueniret. Quem beatus Pafnucius summa gratulatione suscipiens, ad confirmationem fidei quæ fuerat Alexandrini pontificis litteris comprehensa, producens in medium coram cũctis fratribus sciscitatur illud, quemadmodum quod in Genesi dicitur, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, catholicæ totius orientis interpretarentur Ecclesiæ. Cumque ille non secundum humilẽ litteræ sonum, sed spiritualiter imaginem Dei ac similitudinem tradi ab vniuersis Ecclesiarum principibus explanaret, idque copioso sermone, ac plurimus scripturarum testimonijs approbatet, nec posse in illam immensam,

immensam, & incomprehensibilem, atque inuisibilem maiestatem aliquid huiusmodi cadere quod humana compositione valeat, ac similitudine circumscribi: quippe cùm incorporea, & incomposita, simplexque natura sit, quæque sicut oculis non deprehendi, ita & mente non valeat æstimari. Tandem ceu ex multis & validissimis doctissimi viri assertionibus motus ad fidem catholicæ traditionis attractus est. Cùm super hoc eius assensu infinita vel abbatem Paphnucium, vel nos omnes lætitia repleuisset, quod scilicet virum tantæ antiquitatis virtutibus consummatum, imperitia sola ac simplicitate rusticitatis errantem, nequaquam vsq; ad finem deuiare Dominus à tramine rectæ fidei permisisset, & cum gratiarum a- [illegible]one surgentes, preces Domino pa- [illegible]ter funderemus, ita est in oratione s[illegible] ex mente confusus, eo quod illam Antropomorphitarum imaginem deitatis, quam proponere sibi in oratione consueuerat, aboleri de corde suo sentiret, vt in amarissimos fletus, crebrosque singultus repentè prorũpens, in terramq; prostratus cum eiulatu validissimo proclamaret: Heu me miserum, tulerunt à me Deum meum & quem nunc teneam non habeo, vel quem adorem, vel interpellem iam nescio. (Cassianus Coll. 10. cap. 3.

EXEMPLVM III.

Hæreticus se fingens arreptum à dæmone, vt mortem euaderet, à clerico obsesso comburitur, quo facto clericus liberatur.

ERat circa Cameracum ciuitatẽ quidam hereticus, astutus valde, qui metuens inquiri, & comburi a fratribus Prædicatoribus, qui in dicta ciuitate eo tempore plurimos comburebant, finxit se arreptum a dæmone, & ob hoc ad sanctum Aicadrum in Aspera, obsessos curare potentem, ligatus ab amicis deductus est, vt in eo non hæresim propalatam, sed furiam putarent. Et, vt audiuit quidam clericus obsessus à dæmone, & ligatus, quod Eligius Boogris (sic enim vocabatur) ligatus poneretur in loco, subsequenti nocte idem obsessus clericus diuino nutu solutus est: & aggregans mattas & stramina, atque Ecclesiæ scamna, super ligatum hæreticum cumulauit. Ludum autem & furiam credens ille, dissimulat quoadusque clericus ignem de lampade sumens, comburere hæreticum cœpit. Et tunc hæreticus clamauit. Ad cuius vocem expergefacti custodes, cùm ignem extinguere niterentur, clericus arrepto gladio, quem casu iuxta lectum inuenit, omnes violenter abegit, & hæreticum combussit. Nec mora diuino exacto iudicio, clericus à dæmone liberatus, & plenè sospes apparuit. (Cantipratanus de propriet. Apum lib. 2. cap. 57. parte 68.

EXEMPLVM IIII.

Hæreticis adhærentes fœminæ quàm turpi dæmoni adhæserint beati Dominici oratione apparuit.

CVm aliquamdiu apud Castrum quod dicitur Phanum Iouis in prædicatione quadam sanctus Dominicus fidem probans catholicam, hæreticorum perfidiam multipliciter improbasset, post prædicationem in Ecclesia more solito remansit ad orandum, & ecce nouem matronę, nobiles ex eodem castro Ecclesiam intrantes, ad pedes eius prociderunt, dicentes: Serue Dei adiuua nos, si vera sunt hæc quæ hodie prædicasti, iam diu mentes nostras erroris spiritus excæcauit. Nam quos hæreticos tu vocas bonos homines appellamus, vsque in hodiernum diem credidimus & adhæsimus toto corde: nunc autem in

medio fluctuamus. Serue Dei adiuua nos, & ora Dominum Deum tuum, vt notam nobis faciat fidem suam, in qua viuamus, moriamur, & saluemur. Tunc autem vir Dei stans aliquãdiu intra seipsum orans. Post aliquantulum dixit eis: Constantes estote, expectate intrepidè, confido in Domino Deo meo, quod ipse qui neminem vult perire, iam ostendet vobis quali Domino hactenus adhæsistis. Statimque viderunt in medio sui cattum vnum teterrimum prosilire, qui magni canis perferens quantitatem, habebat grossos oculos, & flammantes, linguã longam, latamque atque sanguinolẽtam, & protractam vsque ad vmbilicũ, caudam vero habens curtam sursumque protensam, posteriorem turpitudinem quocunque se verteret ostendebat, de quibus fœtor intolerabilis exhalabat. Cumque circa matronas illas se per horam aliquam huc illucque verteret, ad chordam ex qua campana pendebat exiliens, & per eam vsque ad superiora conscendens, tandem per campanile lapsus disparuit, fœda post se vestigia derelinquens. Conuersus autẽ ad matronas illas vir Dei Dominicus, & consolans eas. Ecce, inquit, per hoc quod coram oculis faciente Deo figuratiuè comparuit, potestis aduertere qualis est ille, cui hactenus, sequentes hæreticos seruiuisti. Ille vero Deo gratias referẽtes, ab illa hora ad fidem catholicam perfectissimè sunt conuersæ. (Vincentius lib.30. Specul. hist. c.76. in vita S. Dominici apud Surium lib.1. c.8.

Vide etiam tit. Eucharistia ex. 4. & 9.

EXEMPLVM V.

* *Admiranda visio Theophanis de pœnis, ac damnationes illorum, qui se segregant à catholica, & Apostolica Ecclesia ad quascunque hæreses.*

SEnex quidam sedebat in Laura Calamonis iuxta Iordanem fluuium, Ciriacus nomine, magni apud Deum meriti. Ad hunc profectus est frater peregrinus ex regione Dora, Theophanes nomine, vt interrogaret senem de cognitionibus fornicationis. Quem senior hortari cœpit, atque vrgere verbis de pudicitia & castitate, frater itaque magnificè ædificatus ait seni: Vere, mi pater, ego, nisi in regione mea Nestorianis communicarem, tecum permansissem. Cùm verò audisset senex Nestorij nomen afflictus de perditione fratris corripiebat eum & orabat, vt recederet ab hac pessima & perniciosa hæresi, accederetq; ad sãctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, dicens, non esse aliam salutis spem, nisi rectè sentiamus, & credamus (vt reuera est) sanctam Mariam Dei genitricem esse. Dixit autem frater ille seni: Profectò, domine pater, omnes hæreses sic dicunt: nisi nobiscũ communices, saluus esse non poteris. Quid ergo faciam infelix, nescio. Deprecare igitur Dominum, vt reipsa me certum faciat, quænam sit vera fides. Senex autem cum gaudio fratris verba suscepit, dixitque illi, sede in spelunca mecũ, & omnino spem in Deo habeto, quia reuelabit tibi ipsius benignitas, quæ sit vera fides. Dimissoq; fratre in spelunca sua, egressus est senior propè mare mortuũ, orans Deum pro fratre. Circa autem horam nonã diei sequentis, adspexit frater quendã adstantem sibi adspectu terribilem, ac dicentem. Veni, & vide veritatem, assumensque eum, duxit in locum tenebrosum, ac fœtidum, ignes euaporantem. Atque in ipsis ignibus vidit, Nestorium, Eutychen Apollinarem, Dioscorum, Seruetum, Arianum, & alios quosdam. Dixitq; illi is qui apparuerat: locus iste paratus est hæreticis, & blasphemantibus, & his, qui illorum dogmata sequuntur. Si ergo placet tibi locus, persiste in tuo dogmate. Si autem supplicium istud experiri non vis, accede ad sanctã, Catholicam & Apostolicam Ecclesiã, quam

te senex docet: dico enim tibi, quia si omnes virtutes homo operetur, nec rectè credat, in hoc loco cruciabitur. Atque in hoc verbo venit frater in semetipsum, & redeunti seni narrauit omnia quæ viderat, accessitque ad cõmunionem sanctæ Catholicæ Ecclesiæ. Remansit autem cum sene, impletisque quatuor cum illo annis dormiuit in pace. (Ioannes Moscus Euiratus. cap. 26. Prati Spiritualis.

EXEMPLVM VI.

Simile exemplum de pœnis, ac damnatione hæreticorum nostri temporis

CONuenit cum præcedenti historia scriptum quoddam, quod mihi viri quidam ætate, doctrina, & pietate venerandus communicauit, totamque rei seriem à personis fide dignis in ipso loco vbi contigit, cognouit. Anno 1529. Delphis (quæ celebris est Hollandiæ ciuitas) in monasterio sanctæ Annæ fuit sanctimonialis quædam vocata Anna Georgij, nota, filia cuiusdam viri nobilis alterius prouinciæ, inuita pænè in idem monasterium intrusa, quæ cùm annum ætatis ageret 24. in grauem incidit infirmitatem circa horam 7. vespertinam, ex qua exanimis facta est mane circa horam 3. iacuitque omnium vitalium sensuum expers ad quartam horæ partem. Tandemque sibi restituta, grauiter ingemuit, osculosque in Priorissam conijciens, ait: Charissima mater, vbi nunc fuit! Equidem vidi Scribas, & Pharisæos ardentes in barathro gehennæ. Mater verò placidis sermonibus eam reprimere conabatur, existimans illam mentis impotentiam incurrisse. Respondit illa, se nulla mentis inopia laborare, sed plenissimè sibi constare: Vidique inquit, Lutheranos ardentes in abysso inferni. Cumque obiurgaretur à quadam sorore adstante prohibereturque talia proloqui, illa mox loculentiori voce subiunxit: Tune, inquit, vis vt sileam? non eloquar solùm, sed vociferabor, & eiulabo, quoniam ab omnipotente Deo compellor hæc eloqui, vidique Lutheranos in profundis abyssi infernalis, & quendam iamdudum hic Delphis defunctum, quem quidem ipsa nec nouerat vnquam, nec viderat, sed quædam laica mulier lecto assistens eundem nouerat. Vidi præterea, inquit, illam personam, quæ ab hac religione monastica deficerem, blandis pernitiosisque suggestionibus pellicere conabatur, tartareis ignibus mancipatam: sed gratias ago tibi benignissime Iesu, quòd perseueraui in hoc sacro instituto, tuum hoc est donum, non meritum meum: seruiui quidem tibi languidè, ac tepidè sed pijssime Iesu, si dignaberis mihi parcere, propono tua gratia cooperante, me ex toto corde emendare. Post hæc ad extremum vitæ agonem deueniẽs, obruebatur quibusdam infirmitatibus, quę à diuersis sanctis denominari consueuerunt. Quas dum sustineret admodum lamentabiliter dicebat. Benignissime Iesu, quid causæ est quod his plagis tantoperè discrutior? gratias tamen pro his ago tibi, & profiteor, licet te in sanctis tuis non blasphemauerim, tepidè tamen & remissè eos colui. O grauissima Dei mater Maria, & tu sacratissima Anna nunquam vestris cultoribus precum vestrarũ suffragia subtrahatis. Vos verò sancti, & electi Dei, ignoscite mihi, quod non ea qua decuisset, veneratione, & cultu vos honorauerim. Et quidem illa modis culpam suam deprecabatur, aũt, inq̃t, ago tibi gratias clemẽtissimè Deus, quod plenã nunc assequar omniũ hostiũ, & periculorũ meorũ victoriam, quodq; in hoc sacro ordine, & habitu, & religione catholica, nũc vita hac defũgar. Quod audiens mater monasterij, cœpit vbertim lachrymari. Ad q̃ infirma, noli, inquit, flere,

flere, sed mecum diuinæ bonitati gratias age, quòd ætate, & tempore maximè congruo hinc euocor: timeo enim, si diu vixissem quòd in sancta hac religione non satis constanter perseuerassem vsque in finem. Reliquis verò sororibus dicebat, vt essent obedientes, nihil cuiquã darent sine consensu matris, vitam seriò emendarent, ac pœnitentiam agerent. Post hæc dulci voce odas istas Ecclesiasticas decantauit: fit porta Christi peruia: Maria mater gratiæ; denique versum vnum pij cuiusdã cantici Germanici, quod incipit: Confido me breui amabilem vultum Domini Iesu contemplaturã moxque cessauit loqui, & post horam in Domino obdormiuit (Tilmannus Bredenbach. li. 7. Collat. sacrar. ca. 26.

HOMICIDIVM.

Clandestina mala diu celari non possunt.

PAtet, quia, cùm quidam Christianus se associasset cuidam Iudæo, in quadam via, & Christianus vellet Iudæum propter pecuniam occidere. Ait Iudæus: Noli facere hoc malum: quia finaliter totum scietur. Ait Christianus: Quis hoc diceret cùm simus in loco secretissimo? Respondit Iudæus: Perdices quæ coram te volãt, sed ipse parum curauit, Iudæum interfecit, & pecuniam ei abstulit. Quadam verò die cum igni astaret, & in veru perdices à Domino ipsius captæ assarentur, eæ incœperunt sonitum quendam edere, eo modo, quo solent plerunque carnes coctæ. Tunc ille perterritus, ac solito pallidior, memorque à Iudæo dictorum, hinc indè quoque aspiciens, à Domino (qui aliquid subesse suspicabatur) deprehenditur, & laqueo suspensus est. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini partis æstiu. ser. 99. littera D.

HONESTAS.

Honestas & verecundia seruanda in membris tegendis, & cùm operibus naturæ seruitur.

MAximilianus Austriacus, primus eius nominis Imperator, cui successit in Imperio Carolus quintus eius nepos, tantæ fuit honestatis & verecundiæ, vt nemo ex cubicularijs vnquam, vel meiere, vel naturę opera egerere viderit, imò etiam vix medicis vrinam suam perspiciendam permiserit. Quinetiam cùm instantem mortis horam persentiret, & quod de suo corpore post obitum fieri vellet, præordinaret: inter alia præcepit, vt sibi statim subligaculum dum viueret indueretur, ne quis post mortem eius verenda conspiceret. Perpendant multi Christiani, quàm longè absint ab illa verecunda honestate, qui non verentur coram alijs huiusmodi operibus satisfacere, valentes & sani, qui secessibus, & locis secretioribus vti possent vbi à nemine deprehenderentur, meminerintque illius sententiæ D. Bernardi ser. de vita solitaria ad Fratres de Monte: Honestas, inquit, amica Deo, & Angelis, quẽadmodum è diuerso inhonestas, & indecentia immundis dæmonibus, & impuris spiritibus, grata est, & familiaris. (VVolfgangus Lazius, Cuspinianus, & alij.

HONOR.

Honores mutant mores, & inflant mentes.

FIlius cuiusdam carbonarij propter discordiam eligentium fuerat electus in Regem ciuitatis. Veniẽs pater, videns filium suum in regalibus insignijs, interrogauit filiũ an ipsum agnosceret? Respondit filius: Pater non

vtramque clamares. Porro cùm Imperatori Theodosio pro vitæ merito, [illegible]morum honestatem, necnon pro e[illegible]quentiæ nitore in quibusdam causis necessarius videretur, missa legatione, sub pœna capitis Domino mandat vt ei quantocius mitteretur. Qui præcepto imperiali cōtradicere non ausus, Ioannem Constantinopolim ad ipsum honorifice deduci fecit: Imperator eum cum honore suscepit, & ei monasterium in quo cum fratribus Deo quiete seruiret, in vrbe dedit, quo & ipse [illegible] sæpius veniebat, ac de statu regni & salute animæ suæ familiariter cum eo tractabat. Vt autem bonus Ioannes ad meritorum augmentum probaretur adhuc in camino tribulationis, iuuenis quem in Perside docuerat suum genus dictandi, & propriam manum scribendi, nequitiæ spiritu exagitatus, epistolam proprio sensu ingenioque dictauit, scriptamque Constantinopolim furtiuè direxit, & in palatium quo citius à ministris inueniri posset, iactari præcepit. Eratq; talis: Dilectis amicis, qui sunt in Perside Damascenus Ioannes, monachorum minimus, salutem. Nouerit is Imperatorem robur exercitus ad diuersa bella in nationes extremas misisse, vrbemque regiam, & finitimas hominibus vacuas remansisse. Quoniam ergo sapientes estis, securè venite, & victoriam vobis paratam absque mora viriliter obtinete. Inuēta est igitur à ministris epistola, & coram Imperatore perlecta: traditio ab omnibus exclamatur, & quis huius proditionis actor esset, inquiritur, forma litteræ, ingeniumque scribendi respicitur, & Ioannem esse Imperatori nunciatur. Statim Ioannes quęritur, & cum iniuria multa ad Imperatoris præsentiam trahitur, ipso mirāte vnde iam subito talis tumultus, & contra se conspiratio oriretur. Populus vniuersus intorquens cōuitia mille, non sacerdotem, sed proditorem, non monachum, sed apostatam proclamabat, & furibundus vix manus ab eius oculis continebat. Tunc Imperator facto silentio suspirans, ait: O nequissime Ioannes beneficijs meis ingrate, malum pro bono mihi reddidisti, Sarabica pessime, quantum est in te patriam tradidisti, mihique ac meis auferens libertatem, in captiuitatem nos retrusisti. Ostensaque illa epistola, respondit ita: Verè Domine formā scribendi, & dictandi genus meum hoc esse cognoui, sed testis est mihi Deus quod eam omnino non feci. Cumque omnes in eum perstreperēt, eo quod veritatem occultare velle videretur, vndique clamabant vt absq; dilatione morte puniretur. Iudices facto cōsilio pari assensu dicunt ipsum, quia specialis amicus Imperatoris fuerat, non debere occidi, sed manum qua tantum facinus perpetrauerat, abscindi: quo facto Ioannes de dolore vulneris, ac diminutione corporis gratias egit Deo; sed quod in eius honorē amplius offerre sacrificium nō posset paulisper condoluit. Abscissa itaque manu officio speculatoris, iussu Imperatoris ad testimonium tanti sceleris suspensa est in monasterio, ac residentiæ loco ipsius Ioannis. Ille mox ad imaginem specialis dominæ suæ manicus adueniens, discooperto vulnere, & extento ac ostenso brachio, cum ea piè rixabatur, inquiens: Hæccine Domina nostrorum præmia meritorum sunt? Hæccine tuorum beatitudo seruorum? Esto, Domina mea, dignè pro meritis peccatorem me flagellari voluisti, sed vt quid instrumentum officij tui permisisti penitus abscindi? Hæc quippe manus hymnorum laudis tuæ cantica sępius scribendo parabat, & Deo patri sacratissimum corpus, & sanguinem filij tui multoties in honore tuo ad peccatorum salutem offerebat. Cumque talia sæpius ibi lamentando peroraret, contigit nocte quadam, vt post huiusmodi lamentationē in lectulo, fessus, nec dormiens, nec vigilans ex toto pausaret. Et ecce

regina virginum affuit cum ingenti lumine, hilari facie, tali eum consolans affamine: Quid agis, inquit, mi puer? Heu, inquit ille, Domina quid me interrogas? Quinimmo interrogo te ego: Cùm hæc paterer vbi eras? Ecce ad meum, imo ad tuum dedecus in Ecclesia pendet abscissa clientis tui manus. At illa: Confortare, inquit, fili in Domino, manum tuam tibi restaurare potest qui totum hominem plasmauit ex nihilo. His dictis eo vidente Ecclesiam illa petijt, delatamque inde manum eius, brachio cum mira benignitate in momento restituit. Tunc ille gratias ineffabiles agens, reddita Dei luce surgit, fratribus conuocatis manum ostendit, eosque secum ad magnalia Dei glorificandum animauit. Mox solenniter indutus, alta voce missam de beatissima virgine celebrauit. Imperator audito miraculo, pedes ad eum venit, & ore proprio manum deosculans, post Dei laudem & gloriosæ virginis, ab ipso diligenter inquirit, si quem alicubi cognosceret qui suum dictandi genus ac scribendi formam haberet? Quod ille quidē ei retulit, & sic rei veritas inquisita diligentius innotuit. (Ibid. l. 17. c. 103. 104. & 105.

EXEMPLVM VI.

Horas canonicas S. Edmundus etiā studens quotidiè persoluit, & missam audiuit.

FActus autē Edmūdus magister artiū, prętermodū tūc legētiū missam & horas canonicas quotidiè prius quā legeret, audire cōsueuit, quę scilicet religiosa cōsuetudo etiā suis scolarib' pfuit, quos vt secū missas audire assuescerēt, sic induxit Et vt hoc liberiùs exequerētur, in parochia qua degebat fecit capellā cōstrui in honorē scilicet beatæ virginis, quā sēper dilectione coluit speciali. (Ex vita S. Edmundi cap. 73.

EXEMPLVM VII.

Horas canonicas cum reuerentia legere sanctus Ludgerus & verbo docuit, & exemplo monstrauit.

IMperator Karolus Ludgerum ad se pro quadam reipublicæ vtilitate euocari fecit. Qui cùm secundum eiusdem præceptum venisset, & iuxta palatium mansionem accepisset, primo statim manè misso ad eum rex cubiculario, ipsum ad se venire præcepit. Ea ipsa hora persoluendis more solito cursibus, cum suis insistebat. Cum his expletis se venturum nuncio respondisset, & hoc regi ille retulisset secunda quoque vice, & tertia ad eum accersiendum misit. Sed ille diuinum sacrificium cunctis alijs rebus anteponendum esse non ignorans, omnino venire distulit donec cœptam psalmodiam consummaret. Qua finita, in conspectu regis dum venisset, & cur ad imperium suum venire contempsisset, interrogaret. Ad hæc ille vultu intrepido, mente constantiori. Ego Imperator, inquit, tuū semper ita in omnibus præceptū exequendum putaui, vt tamen Deum tibi vbique pręferendum non dubitarē, quem omnibus anteponendum omnes norunt, omnes fatentur, hoc mihi præcepisti, quando pastoralis curæ solicitudinem mihi commendabas, vt Deo primum seruiendum scirem. Post hæc tuis consequenter imperijs cognoscerem esse obtemperandum. Hanc tui mandati auctoritatem, hanc iustissimæ discretionis regulam secutus, Deum tibi & cūctis in terra mortalibus præponendū non ambigo, neq; tutū esse credidi quod huic iussioni, & perspicacissimæ rationi contrarium esset. Ideo non ad regiæ potestatis inhonorationem, & contemptum (vt maleuoli criminantur) sed potius propter tuam salutem quæ Deo debeam

exoluere curaui, & ita consequenter ad tuum expeditior seruitium veni. Hanc eius responsionem rex optimus amplexus. Gratias, inquit, tibi habeo Episcope, quia qualem te esse credidi, semper talem te nunc fore expertus sum. Nam aliqui quidem fuerunt qui hoc tuum factum aliter interpretandum, & ad meam iniuriam retorquendũ putarunt. Sed hos vtpote tuæ sanctitatis inuidos minus deinceps gratos habebo, & nullius de cætero cõtra te accusationem me auditurum, Deo volente, repromitto. Tu vt hactenus fecisti Dei semper operare voluntatem, & simul nobis deuotus & fidelis pro nostri Imperij statu orare memento. Ita inuidia quam liuidi sancto viro apud regem facere parabant, ad eius magis apud regem gratiã & gloriam profecit. (In vita S. Ludgeri li. 5. c. 32. apud Surium.

HOSPITALITAS.

EXEMPLVM I.

Intentione sinistra dæmonem in specie peregrini hospitio recipiens, filium in ignem proiectum perdidit.

ALio quoq; tempore idem vir omnipotentis Dei famulus ex obsesso quodam homine immundum spiritum excussit. Qui malignus spiritus cum vesperascente iam die secretam ab hominibus horam cerneret, peregrinum quempiam se esse simulans circumire cœpit ciuitatis plateas, & clamare: O virum sanctũ Fortunatum Episcopum. Ecce quid fecit, peregrinum hominem de hospitio suo expulit, quero vbi requiescere debeam, & in ciuitate eius non inuenio. Tunc quidam in hospitio cũ vxore sua, & paruulo filio ad prunas sedebat, qui vocẽ eius audiens, & quid Episcopus ei fecerit requirens, hunc inuitauit hospitio, & sedere secum iuxta prunas fecit. Cumq; vicissim aliqua cõfabularentur paruulum eius filium idem malignus spiritus inuasit, atq; in easdem prunas proiecit, ibique mox eius animam excussit. Qui orbatus miser vel quem ipse susceperit, vel quem Episcopus expulisset agnouit. (ibidem.

Petrus.

Quidnam hoc esse dicimus, vt occidendi ausum in hospitio eius antiquus hostis acciperet, qui hunc peregrinum æstimans ad se hospitalitatis gratia vocasset.

Gregorius.

Multa Petre videntur bona, sed non sunt, quoniam bono animo non fiũt. Vnde in Euangelio veritas dicit: Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Quia cum peruersa est intentio quæ præcedit, paruũ est omne opus quod sequitur, quamuis rectum esse videatur. Ego namq; hunc virum, qui dum quasi hospitalitatem exhiberet orbatus est, nõ pietatis opere delectatum æstimo, sed Episcopi derogatione. Nam pœna subsequens innotuit, quia præcedens illa susceptio sine culpa non fuit. Sũt namque nonnulli, qui idcirco bona facere student, vt gratiam alienæ operationis obnubilent, nec pascuntur bono quod faciũt, sed laude boni qua cæteros premunt. Qua de re existimo hunc virum qui malignum spiritum in hospitalitate suscepit, ostentationi potius intendisse quàm operi, vt meliora fecisse, quàm Episcopus videretur, quatenus ipse susceperit eum, quem vir Dei Fortunatus expulisset. (Gregorius. dial. lib. 1. cap. 10.

EXEMPLVM II.

Hospitalis Cerbonius Episcopus mirificè ab vrso occidendus honoratur.

VIR quoque vitæ venerabilis Populonij ciuitatis Episcopus

Cerbonius magnam diebus nostris sanctitatis suæ probationem dedit. Nam cùm hospitalitatis studio valde esset intentus, die quadam transeuntes milites hospitio suscepit, quos susceptos Gothis superuenientibus abscondit, eorumque vitam ab eorum nequitia abscondendo seruauit. Quod cum Gothorum regi perfido Totilæ nunciatum fuisset, credulitatis immanissimæ vesania succensus, hunc ad locum, qui octauo huius vrbis miliario Merulis dicitur, vbi tunc ipse cum suo exercitu sedebat, iussit deduci, eũque in spectaculo populi vrsis ad deuorandum proijci. Cùmq; idem rex perfidus in ipso quoque spectaculo consedisset, ad aspiciendam mortem Episcopi turba magna confluxit populi. Tunc Episcopus in medium deductus est, atque ad eius mortem immanissimus vrsus exquisitus, qui dum humana membra crudeliter carperet, sæui regis animum satiaret. Dimissus itaque vrsus ex cauea est, qui accensus & concitus Episcopum petiit; sed subito suæ feritatis oblitus, deflexa ceruice submissoque humiliter capite, lambere pedes Episcopi cœpit, vt patenter omnibus daretur intelligi, quæ erga illum virũ Dei & ferina corda essent hominum, & quasi humana bestiarũ. Tunc populus qui ad spectaculum venerat mortis magno clamore versus est in admirationem venerationis. Tunc ad eius reuerentiam colendam rex ipse permotus est, quippe cũ quo superno iudicio actum fuerat, vt qui Deum sequi prius in custodienda vita Episcopi noluit, saltem ad mansuetudinem bestiam sequeretur. Cui rei tunc præsentes fuerunt adhuc nõnulli supersunt, eamque cum omni populo illic se vidisse testantur. (idem cap. 11. lib. 3.

EXEMPLVM III.

Ciuitatis Oxirinthi multiplex commendatio.

VEnimus autem & ad ciuitatem Thebaidis Oxirinthum, in qua tanta religionis deprehendimus bona, vt ea nemo dignè sufficiat enarrare. Repletam namque eam monachis intrinsecus vidimus, & extrinsecus omni parte circundatam. Ædes publicæ, si quæ in ea fuerãt, & templa superstitionis antiquæ habitationes nunc erant monachorum, & per totã ciuitatem multo plura monasteria, quàm domus videbantur. Sunt autem in ipsa vrbe, quia est ampla valde, & populosa, duodecim Ecclesiæ, in quibus publicus agitur populi conuentus exceptis monasterijs, in quibus per singula orationum domus sunt. Sed nec portæ ipsæ, nec turres ciuitatis, aut vllus omnino angulus eius monachorum habitationibus vacat, quique per omnem partem ciuitatis die ac nocte hymnos & laudes Deo referentes, totam vrbem quasi vnam ecclesiã Dei faciunt. Nullus .n. inuenitur aut hæreticus aut pagan⁹, sed omnes ciues christiani, oẽs catholici sunt, vt nihil omnino differat si Episcopus in platea orationem, aut in Ecclesia indicat. Ipsi quoque magistratus & principales ciuitatis, & reliqui ciues studiosè per singulas portas statuũt, qui obseruent vt sicubi apparuerit peregrinus, aut pauper, certatim ad eum qui præoccupauerit, adductus, quæ sunt necessaria consequatur. De his autem quæ erga nos ab ipsis populis gesta sunt videntibus, transire nos per ciuitatem suam, & velut angelis occurrẽtibus, atque honorẽ deferentibus, quo modo enarrem, aut de ipsis monachis & virginibus, quorũ innumeræ multitudines, vt supra diximus, in illa vrbe habentur. Requirentes enim nos à sancto Episcopo loci illius, viginti

millia

millia virginum, & decem millia monachorum inibi haberi comperimus. Quorum omnium affectum erga nos & honorem, quem exhibebant nobis, exponere nec sermo sufficit, nec verecundia permittit, quomodo pallia nostra scinderentur, vnoquoque nos sibi rapiente, & ad se abducere cupiente. Vidimus quoque ibi plurimos sanctorum patrum diuersas Dei gratias habentes. Alios in verbo Dei, alios in abstinentia, alios in signis, ac virtutibus. (Ex vitis Patrum in vita S. Coprotis cap.5. .partis.

EXEMPLVM IIII.

Hospitalitatem exhibens ciuis quidam Romanus, inuento balsamo, & lapide pretioso, de paupere diues efficitur.

FVit Romæ vir pius & bonus, qui indifferenter homines religiosos, & pauperes ad hospitium inuitabat. Contigit autem eum confectum senio attenuari rebus temporalibus, & angustiabatur plus qui solitam hospitalitatem exercere non posset, quam quòd ad vsus suos sufficiẽtiam non haberet. Cumque vna noctium anxius pro talibus iaceret in lecto semiuigilans, audiuit vocem dicentem sibi. Vidi charitatem tuam quam in exhibenda hospitalitate multo tempore infatigabiliter habuisti, & per hanc ad vitam deuenisti pauperem. Volo ergò non solum in futuro remunerare te, verum etiam in præsenti. Loquere illi diuiti, & de vinea tua quæ melior est, cum vinea illius concambium facias, ipse libenter annuet verbis tuis. Habita illius vinea, in medio illius aceruum fodias in profundum, & sub eo reperies quod Romanis copijs est inuisum. Ad hãc vocem cùm protinus homo non obediret, secundò & tertiò idem quod prius vox diuina præcepit. Tunc ad diuitem veniens, obtulit concambium vinearium. Cui diues: Libenter, inquit, id faciam, & quo melior tua vinea mea, tibi soluam. Cui pauper: Nolo, ait, sed æquo volare concambium fiat. & factum est sic. Mox pauper cõmunicato secretæ rei cõsilio filio quẽ habebat, & duabus pariter filiabus, ad aceruum cum eis supra dictum accedit in vineam, & incipiunt fodere cú spe magna. Cumq; diu fodissent, nec adhuc effectus sui signum aliquod inuenissent, ceperũt patri suo filius cũ sororibus insultare. Quibus pater: Nullo, ait, modo possũ credere quod frustrabor. Aceruo igitur pater cum filijs viriliter insistentes, tandem in profundo inter ingentes lapides, vas marmoreum plenum aqua, & in ore ipsius vasis ollam vitream plenã balsamo, & in orificio ollæ vas paruum fictile, & in eo tres lapides preciosos, smaragdum, sapphyrum, & carbunculum quantitatis non modicæ repererunt; Nil ergò aquam in vase marmoreo reputantes, eam effuderunt: quæ mox vt est effusa, instrumenta ærea quibus laborauerant perfusione contingens, æris colorem in pulcherrimi auri speciem commutauit. Erat enim aqua ex sanguine & carnibus basilisci in modum aquæ rosaceæ per eleuationẽ facta, qua solet Alkimistis aurũ fieri sophisticatũ: sed hac aqua Deus noluit dicti viri innocentiam maculari, & ideo effusa disperijt: Balsamo vero cũ debilitatus visu vsus fuisset nescius, quasi communi oleo per dies aliquot recuperauit integerrimè visum. Et post, cognito per presbyterũ suum quod esset balsamum, vendidit illud inæstimabili precio: & pro lapidibus quos inuenerat preciosis, pecunias copiosissimas & multas accepit, factusq; diues & inclytus, glorificauit Deum, & post se filios & nepotes suos in multis copijs dereliquit. (Cantipratanus lib.2. c.21. parte 2.

EXEMPLVM V.

Hospita pauperum militissa lectum, in quo leprosum posuerat, rosis inuenit respersum.

QVod autem egeni hospitijs sint inducendi, venerabili fœminæ Adæ de Belomeri tali miraculo demonstratur. Recedente viro suo nobilissimo milite, nec, vt ipsa existimauit, dieb⁹ pluribus redituro, petens leprosus hospitium, receptus est. Illo ergò gemente & causante debilitatem corporis fatigati, petit in lectum suauissimum se deponi. Domina autem nullum lectum habens Domini sui lecto meliorem, in eum leprosum hominē mox deponit. Nec mora, insperato Dominus rediens, petit in thalamum intromitti. Dissimulante ergo Domina, coniecit ille aliquem esse in thalamo, & irruptione facta, hyemali tempore lectum suum rosis fragrantissimis coopertum inuenit. Admirat⁹ igitur, quærit quid factum sit, indicat vxor. Nec mora, in laudem Christi ambo cum lachrymis resoluuntur. (Idem lib. 2. cap. 25. parte 13.

EXEMPLVM VI.

Hospitalitas subulci Regij laudata, & remunerata, & inhospitalitas Regis reprehensa, & punita.

CVm Germanus Episcopus Altisiodorensis in Britannia prædicaret, die quodam Regis Britāniæ palatium cum suis discipulis introiuit, & directo ad Regē nuntio pro vehementi frigore, & superueniente nocte hospitium postulauit. Sed cùm Rex immitis cōcedere noluisset; Germanus cū discipulis suis sub dio persistens niuem, & grandinem patienter sustinuit. Iamq; veniente nocte subulcus Regis regressus à pascuis, accepta in palatio præbenda sua ad proprium tugurium redibat. Is cum sanctum Germanum conspexit vehemēti frigore cum discipulis tabescentē, personæ dignitate permotus, oro, inquit, quisquis es Domine, vt tibi, & socijs parcas, & veniens ad hospitium meum officium paupertatis meæ suscipias benignè. Cumq; Germanus ad eum humiliter declinasset, porcarius ille vxorem suam monuit, vt vitulum vinctum, quem habebat occideret, & hospitibus cœnaturis apponeret. Post cœnam ergo Germanus mulierem euocat, iubetq; vt ossa vituli diligenter collecta sub pellem eius ante matrem in præsepe collocet. Quo facto vitulus sine mora surrexit, matriquē coastans comedere fœnū cœpit. Tūc Germanus hoc audiēs rogat hospites suos, vt saluo iure hospitij, hoc interim beneficium acceptarent. Facto autem mane, Germanus ad palatiū regreditur, & Regem egressurum de palatio præstolatur. Exeunti festinus occurrit, & cur ei sero hospitium negasset, patenter inquisiuit. Rex stupore defixus, & sancti auctoritate attonitus respondere non potuit. Tunc Germanus, egredere, inquit, & regnum meliori dimitte. Illo hæsitante, Germanus cunctantem impellens. Egrederis, ait, & sicut Dominus diffiniuit, nequaq̄ deinceps potestate Regia abuteris. Rex aūt potestatem cœlestem in præsule reformidans, cum coniuge, & liberis indifferenter exiuit, & vlterius ingredi non præsumpsit. Tunc Germanus subulcum cum cōiuge venire fecit, & vniuerso stupēte palatio regem cōstituit. Extunc Reges ex subulci genere prodeuntes genti Britonū dominātur, Deo res humanas mirabiliter ordinante, per beatū Germanū. (Vincent. Beluacensis c. 21. c. 11. & Gotschalc. Holen. ser. 31. partis Hyemalis. Vide etiam tit. Hospitalitas exemplo 3. & 12. tit. Comertiæ exemplo 2. & tit. Contritio ex. 9.

HVMI-

HVMILITAS.

EXEMPLVM I.

**Fortunam reuerenter habe, quicumque repente Diues ab exili, progrediere loco.*

VVilligisus natione Saxo, in villa Stroningen, infimæ conditionis patre Harmaxurgo, plaustrario natus fuit. Ipse verò ingenio quasi diuino erat præditus, atq; omni genere optimarum virtutum excultus. Itaq; litterarum doctrina, & prudentia adeò excreuit, vt Othonis secundi Romanorum Imperatoris Archicapellanus fieret. Cùm autem summa modestia, & pietate idem officium optimè exsequeretur, ab eodem Othone, in Mogũtinæ sedis fastigium collocat⁹ est, anno salutis humanæ 976. Posteà etiam cùm electores Imperij ab Othone 3. quem ipse educarat, constituerentur, ipse primus Moguntinus elector factus est. Ipse vero agnoscens quàm facilè genus humanum superbiret, atq; in vitia laberetur, vt sui generis, & cõditionis sæpius, & facilius reminisceretur, in priuato conclaui, ad quod solus clauem habebat, totam in pariete depingi fecit, cum hac inscriptione, VViligise memineris quid sis, & quid olim fueris. Hæc rota posteà insigne Archiepiscopatui Moguntinensi, atq; ab Henrico 2. Imperatore confirmatũ fuit. Hac ratione factum est, vt VViligisus virum humilitatis exẽplar, per triginta sex annos optimè Ecclesiam Mogũtinam gubernaret, adeoq; Deo, & hominibus gratus esset. Tandem verò annis, & laboribus consumptus, cùm multa hinc inde Monasteria, & templa erexisset, in Domino obdormiuit, anno 1011. quo tempore Cæsar Bambergensem Episcopatum fundauit. (Ioannes Zieglerus de viris illustribus. Ioannes Nautlerus gener. 32.

EXEMPLVM II.

**Ioannes Damascenus vilibus officijs, in religione se exercet, humilitati, et mortificationi operam nauans.*

DAmascenus vir diues, & nobilis, ac magistratibus etiam gestis clarus, ad monasticam disciplinam se receperat, in qua cum seni cuidam traditus esset, visum est, huic primũ, ac præcipuum in eo humilitatis fundamentum ita iacere, vt eum infimis quibusq; perfungi iuberet, ollas tergere, vertere sordes, scaphra purgare, omnia deniq; obire ministeria, insup etiam, quasi nullam rem rectè ageret, crebra cum reprehẽsione, atq; obiurgatione tentare, in qua eum ratione menses aliquot exercuit, tanto eius profectu, quantum deinde totius vitę sanctitas declarauit. Sed tamen tantum abest, vt illæ infimæ, ac sordidæ etiam, si per se spectentur functiones aliquam Damasceno inter suos notã pepererint, vt potius id ipsum magis eum illustrauit, admirantibus omnibus, & in cœlum ferentibus talem in tanto viro, & mundi, & sui ipsius despicientiam. Ac ipse quoq; senex, qui ista imperitando seueriorem personam induerat, vbi maturum esse vidit, hilariter eum, iucundeq; complexus, & tantum ei profectum gratulatus, cum multis laudibus à sua disciplina tanquam rude donatum dimisit. (In vita Ioannis Damasceni, & Hieronymus Platus lib. 1. de bono status Religiosi c. 21.

EXEMPLVM III.

Humillimus Constantius Mansionarius despicientem se rusticum dulcißimè amplexatur.

IVxta Anconitanam ciuitatem, Ecclesia beati martyris Stephani

sita est, in qua vir venerabilis Constãtius nomine mansionarij functus officio deseruiebat, cuius sanctitatis opinio sese ad notitiam hominum lõgè lateque tetenderat, quia idem vir funditus terrena despiciens, toto annisu mentis ad sola cælestia flagrabat. Quadam verò die, dum in eadem Ecclesia deesset oleum, & prædictus Dei famulus, vnde lampades Ecclesiæ impleuit aqua, atque ex more in medio papyrum posuit, quas allato igne succendit, sicq; aqua exarsit in lampadibus, ac si oleum fuisset. Et quia valdè sanctitatis eius opinio excreuerat, multi hunc ex diuersis Prouincijs anxiè videre sitiebant. Quadã vero die, ex longinquo loco quidam rusticus venit ad videndum eum. Eadem vero hora casu contigerat, vt sanctus vir Constantius stans in ligneis gradibus reficiendis lampadibus deseruiret. Erat autem pusillus valdè, & exili forma atque despecta. Cumque is qui venerat ad videndum eum, quisnam esset inquireret, atq; obnixe peteret, vt sibi debuisset ostendi, hi qui illum nouerant, monstrauerunt quis esset. Sed sicut stultæ mentis homines, meritum ex qualitate corporis metiuntur, eũ paruulũ, atq; despectũ vidẽs, ipsũ nũc omnino nõ esse cępit credere. In mente enim rustica inter hoc quod audierat & viderat, quasi facta fuerat quędã rixa, & ęstimabat tã breuẽ per visionẽ esse non posse, quẽ tam ingentem audierat per opinionem. Cui ipsum esse, dum à pluribus fuisset astructum, despexit, & derisit dicens: Ego vero grandem hominem credidi, iste autem de homine nihil habet. Quod vt vir Dei Constantius audiuit, lampades, quas reficiebat, protinus lætus relinquens, concitus descendit, atq; in eiusdem rustici amplexum ruit, eumq; ex amore nimio, constringere cœpit brachijs & osculari: magnasq; gratias agere, quod de se talia iudicasset, dicens: Et tu solus es qui habuisti oculos apertos in me.

Ex quà re pensandum est cuius apud se humilitatis fuit, qui despicientem se rusticum amplius amauit. Qualis enim quisque apud se lateat, contumelia illata probat. Nam sicut superbi honoribus, ita plerumque humiles in sua despectione gratulantur. Cumque se & in alienis oculis viles aspiciunt, idcirco gaudent, quia hoc iudicium cõfirmari intelligunt, quod de seipsis & apud semetipsos habuerũt. (Gregorius dialog. cap. 5. l. 1.

EXEMPLVM IIII.

Patientia Apollonij Philemon ex gentili conuertitur.

TRadebant seniores fuisse quẽdam persecutionis tempore nomine Apollonium, qui cum vitam magnificam egisset inter fratres, etiam diaconus ordinatus est. Tẽpore ergo persecutionis erat ei studium singulos quosque circumire fratres, & cohortari eos ad martyrium. Cumque fuisset etiam ipse deprehensus, & in carcerem trusus gentilium, plurimi tanquam insultantes veniebant ad eum, & verbis blasphemis & impijs confutabant. Inter quos fuit quidam Philemon nomine choraula famosissimus, & omni populo amabilis. Qui cum multis eum fatigaret iniurijs, impium, & sceleftum, & seductorem vocans, multorumque mortalium deceptorem, dignumque esse omnibus odio haberi. Cumque hæc, & multa alia aduersus eum grauiora loqueretur, respondit ei Apollonius: Misereatur tibi Dominus fili mi, & nihil tibi horum quæ locutus es reputet ad peccatum. Hæc cum audisset Philemon, corde cõpunctus est, vimque verborum eius supra humanum morẽ in sua mẽte persẽsit, intãtũ vt se christianũ repentè fateretur. Et inde statim euolat ad tribunas iudicis, atque

atque in conspectu totius populi proclamant. Iniustè, inquit, agis, ô iudex iniquitatis, viros religiosos, & amabiles puniens. Quid enim mali Christiani vel faciunt, vel docent: At ille hæc audiens, primò quidem putabat, vtpote loci illius hominem, ioci aliquid proponere. Sed cùm vidisset hæc eum serio prosequentem, & cum omni constantia asserentem, dixit ad eũ: Insanis, ô Philemon, & mente captus es subito. At ille dixit: Ego non insanio, sed tu iniustissimus, atq; insanissimus iudex es, qui tot iustos iniustè perimis viros. Ego enim Christianus sum, quod est genus optimum hominum. Tunc ille coram populo cœpit eum primò plurimis blandimẽtis reuocare velle in id quod eum nouerat. Sed vbi immobilem vidit, omnia intendit in eum genera tormentorum. Cognito verò quod ex verbis Apollonij hęc facta fuerit permutatio, correptum etiam Apollonium grauioribus subdit tormentis, & deceptoris in eũ crimen exaggerat. Apollonius verò dixit ad eum: Vtinam & tu iudex, & omnes qui assistunt, & audiunt me, hunc meum, quem dicis errorem, deceptionem q; sequeremini. At ille vt hæc audiuit, & ipsum, & Philemonẽ ignibus tradi in conspectu populi iussit. Ideo postquam ingressi sunt flammas, Apollonius cunctis audientibus clamabat ad Dominum dicens: Ne tradas Domine bestijs animas confitentes tibi: sed ostende nobis euidenter salutare tuum. Igitur vbi hæc in auditu populi & iudicis ad Dominum locutus est Apollonius, repente nubes repleta rore circundedit viros, & flãmas accensi ignis extinxit. Super quo stupefacti & iudex, & populus vna omnes clamare cœperunt: Magnus, & vnus Deus Christianorum, solus immortalis. Sed hæc cum fuissent præfecto Alexandriæ nunciata, semetipso truculentior redditur, & electis quibusdam de suo officio crudelissimis & sæuissimis, non tam hominibus, quàm bestijs mittit, qui & ipsum iudicem, qui mirabilibus diuinis crediderat, & eos per quos virtus Dei apparuerat, vinctos Alexandriam perducerent. Igitur cùm adducerentur pariter omnes vincti, affuit gratia Dei in verbo, & cœpit Apollonius eos qui se vinctos ducebant, fidem Dei docere. Quiq; cum Domini misericordia credidissent, & fidem Dei tota cordis firmitate recepissent, semetipsos cum his, quos exhibere venerant, vinctos iudici offerunt, & Christianos se esse pariter profitentur, quos cùm præfectus in fide Domini pertinaces & immobiles peruidisset, vniuersos iubet pariter in profundum maris dimergi ignorãs impius quid ageret hoc enim sanctis non mors, sed baptismus fuit. Sed horum corpora, Dei sine dubio prouidentia, integra & illibata maris vnda reportauit ad littus, quæ ab his, qui obsequij causa simul venerant, suscepta ac reuocata sub vno sepulcri domicilio collocata sunt, à quibus vsque in præsens tempus virtutes multæ, & signa miranda omnibus consũmantur. (Ex vitis patrum vita 19.

EXEMPLVM V.

Monachi decus sunt pallor & macies cũ humilitate.

DVO fratres ad abbatem Heliam venerunt impugnati à cogitationibus. Et videns eos senex, quod corpulenti essent, tanquam ad discipulum suum subridens, ait: Vere frater ego erubesco propter te, quia sic enutristi corpus tuum, cum certè profitearis te monachum. Pallor enim & macies cum humilitate, decus est monachi. (Ex lib. sent. Patrum. §. 60.

EXEMPLVM VI.

Humilitas sola Diaboli laqueos potest euadere.

BEatus Antonius retulit se vidisse omnes laqueos inimici super vniuersam terram explicatos. Et cum suspirans dixisset, quis posset hos euadere? vocem ad se dicentem audiuit: Humilitas sola pertransit, Antoni, quam nullo modo valent contingere. (ibid. §.121.

EXEMPLVM VII.

Status altitudo nondum beatum Antonium ad mensuram coriarij potuit subleuare.

IDem beatus Antonius cùm in cella propria oraret, venit ad eum vox, dicens: Antoni necdum ad mensuram coriarij istius qui in Alexandria est, peruenisti. Quo audito senex consurgens mane arrepto baculo festinus aduenit Alexandriam. Cumque ad designatum hominem peruenisset, & ingressus fuisset, ille viso tanto viro obstupuit. Cui senex dixit: refer mihi opera tua, quia propterea de deserto veni. Qui respondit: nescio me aliquando boni aliquid perpetrasse, vnde & ex cubili proprio mane consurgens, antequam in opere meo resideam, dico quod omnis hæc ciuitas à minore vsq; ad maiorem ingrediatur in regnum Dei, propter iustitias suas, ego autem solus propter peccata mea pœnam ingrediar sempiternam, quod verbũ antequam quiescã sero, ex cordis mei recenseo veritate. Hoc audiens B. Antonius, dixit ei: In veritate fili, sicut bonus artifex sedẽs in domo tua cum requie regnũ Dei adeptus es: ego aũt, velut sine discretione omne tempus meum in solitudine conuersatus, nedum verbi tui assumpsi mensuram. (ibid. §.121.

EXEMPLVM VIII.

Humilis monachus alteram maxillam præbens obsessæ percutienti dæmonem effugauit.

DIxit abbas Daniel, quia erat in Babylonia filia cuiusdam primarij, dæmonium habens. Pater aũt diligebat quendam monachum, qui dixit ei: Nemo potest curare filiam tuam, nisi quos scio solitarios: & si p̃rexeris ad eos & rogaueris eos tamen non adquiescunt facere propter humilitatem, sed hoc faciemus. Quando veniunt afferentes venalia quæ operantur dicite vos emere velle quæ vẽdunt, & dum venerint domum precium accepturi, dicemus eis vt faciant orationem, & credo quia saluabitur filia tua. Exeuntes ergo in plateam inuenerunt vnum senem sedentem, vt venderet sportellas suas. Et retulerunt eum secum in domum, vt quasi precium sportarum acciperet. Et cum intrasset monachus ille in domum, venit puella illa quæ à dæmone vexabatur, & mox dedit alapam monacho illi. Ille autem conuertit ei & aliam maxillam secundum diuinum præceptum. Dæmon autem coactus clamare cœpit: O violentia mandatorum Christi Iesu expellit me hinc. Et statim mundata est puella illa. Cum aũt venisset ad senes monachus ille, indicauit eis quod factum fuerat, & glorificauerunt Deum, & dixerunt: Consuetudo est diabolicæ superbię, humilitate mandatorum Iesu corruere. (Ex lib. doct. Patr. lib. de humil. nu. 5.

EXEMPLVM IX.

Humilitatem Macharij dæmon imitari non potuit, licet ieiunia, vigilas, et cætera potuisset imitari.

PRæteriens aliquando prædictus abbas Macharius à palude ad cellam

lam suam, reuertēs portabat palmas. Et ecce occurrit ei diabolus in via cū falce messoria. Voluit autem eū percutere falce illa, sed nō potuit. Et dixit ei: multas violentias patior à te Machari, quia nō possum præualere aduersum te. Ecce enim, quicquid tu facis, & ego facio: Ieiunas tu, ego penitus nō māduco: vigilas tu, ego penitus nō dormio. Castus es tu, & ego nullius fœminæ vnquam contubernio sum vsus: diuitijs tu renunciasti, & mihi nullæ omnino diuitiæ sunt, neque eas habere concupisco: vnum est autem, in quo me superas. Et dicit ei abbas Macharius: Quid est istud? Respondens diabolus dixit: Humilitas tua, per quam non valeo aduersū te. (Ibidem nu. 12.

EXEMPLVM X.

Humilis senex ad præceptū Archimādritæ porcos pascit, flagello ducit, & reducit.

SEnex quidam erat solitarius vacans in eremo & dicebat in semetipso quia perfectus esset in virtutibus. Hic orauit Dominum, dicens: Ostende perfectioni meæ quod deest mihi vt faciam. Volens autem Deus humiliare cogitationes eius, dixit, vade ad illū Archimādritam, & quicquid dixerit facito. Reuelauit autē Deus Archimandritæ illi antequā ille ad illum veniret, dicens: Ecce solitarius ille venit ad te. Dic ergò ei vt tollat flagellum, & vadat & pascat tibi porcos. Veniens ergò senex pulsauit ostium, ingressus ad Archimādritam illum, salutauerunt se, & cùm sederent dixit ei solitarius ille qui venerat: Dic mihi, quid faciā sim saluus. Et ille dixit: Facies quodcūq; dixero tibi. Et respondit: Etiā. Et dixit ei: Ecce, tolle flagellum, & vade pasce porcos. Hi autē qui eū nouerant, & audierant de eo, cū vidissent quia porcos pasceret dicebant: Vidistis illū magnum solitarium, de quo audiebamus? Ecce stupuit cor eius, & à dæmonio vexatur, & pascit porcos. Videns autem Dominus Iesus humilitatē eius, quia ita patiēter sustinebat opprobria hominum, præcepit ei iterum redire ad locum suum. (ibid. nu. 21.

EXEMPLVM XI.

Humilitate senis se inter hædos à sinistris ponendum computantis dæmon de obsesso fugatur.

VEnerunt quidam aliquādo in Thebaidam ad quēdam senē, habentes secum vnum qui à dæmonio vexabatur, vt curaretur ab illo sene. Senex vero cum diu rogaretur, dixit dæmoni: Exi maledicte sathana de factura Domini Dei. Et respondit dæmon seni: Exeo: sed interrogo te vnū verbū, vt dicas mihi: Qui sunt hędi, & qui sūt agni? & dixit senex: Hędi quidē tales sunt qualis ego, agnos vero Deus scit. Et audiens dæmon clamauit voce magna dicēs: Ecce propter humilitatem tuā exeo. Et exijt eadem hora. (ibidem nu. 27.

EXEMPLVM XII.

Humilitate sua senex, qui interrogare alium voluit, dubij sui solutionem ab Angelo percipere meruit, quam septuaginta hebdomadarum ieiunio non meruerat impetrare.

NArrauerunt de quodam sene, qui per seuerauerat ieiunans septuaginta hebdomadas, semel in hebdomada reficiens. Hic autē postulabat à Deo de quodā sermone scripturarū sanctarū, & nō reuelauit ei Deus: Dixit ergò in semetipso: Ecce tantum laborem sumpsi, & nihil profeci. Vado ergò ad fratrem meum, & re-

& requiro ab eo. Qui cũ egressus clausisset ostiũ suum vt abiret, missus est ad eum Angelus Domini, dicens: Septuaginta hebdomadæ, quas ieiunasti non te fecerunt proximum Deo. Nũc ergò, quia ita humiliatus es vt ad fratrem tuum pergeres, missus sum indicare tibi sermonem. Et aperiens ei de re eadem quam quærebat, indicauit ei, & mox discessit angelus ab eo. (ibidem nu. 33.

EXEMPLVM XIII.

Humilis frater à deceptione diaboli in specie Gabrielis apparentis liberatur, quia dixit, vide ne ad alium missus sis.

QVidam fratri apparuit diabolus, transfiguratus in angelum lucis. & dixit ei: Ego sum Gabriel, & missus sum ad te: ille verò dixit ei: Vide ne ad aliũ missus sis. Ego enim non sum dignus, vt angelus ad me mittatur. Diabolus autem statim non comparuit. (ibidem nu. 35.

EXEMPLVM XIV.

Humilitas destruit virtutem inimici.

DVo monachi, qui erant carnales fratres, habitabant simul, & volebat diabolus separare eos, nec poterat. Semel ergo vnus, qui erat iunior ætate, incendit lucernam, & posuit eam super candelabrum. Fecit autem opera sua dæmõ, & euertit candelabrum. Pro qua re cæcidit eum maior frater cum ira. Ille verò pœnitentiam egit, dicens ei: Habe patiẽtiam in me frater, & iterum accendam eam. Et ecce virtus Domini venit, & torquebat dæmonem illum vsque mane. Dæmon autem nunciauit principi suo quod factum fuerat. Et audiuit sacerdos paganorũ id quod retulerat dæmon, & egressus factus est monachus, & ab initio conuersationis suæ tenuit humilitatem, dicens: Humilitas soluit omnem virtutem inimici, sicut eos ego audiui loquentes, dicendo: quia quando perturbamus monachos, conuertitur vnus ex eis, & agens pœnitentiam, destruit omnem virtutem nostram. (ibid. nu. 4.

EXEMPLVM XV.

Obediens Comitis filius non veritus est in patria ciuitate sportas vendere.

NOn tacebimus etiam nobis cognitum fratrem, secũdum huius sæculi ordinem summę familiæ. Nam patrę comite ac ditissimo oriundus fuit, studijs quoq; liberalibus non mediocriter institutus. Qui relictis parentibus cùm ad monasterium peruolasset, ad comprobandam mentis humilitatem, vel fidei eius ardorem, confestim ei à seniore præceptum est, vt decem sportas quas necesse non erat publicè venditari, ceruicibus suis onerans distrahendas per plateas circumferret, adiecta conditione qua diutius in hoc officio retineretur, vt si fortè eas vnus coemere voluisset, non cederet, sed singillatim eas quærentibus venundaret. Quod ille tota deuotione compleuit, & omni confusionis verecundia, pro nomine ac desiderio Christi calcata, sportas humeris suis imponens, pretio statuto distraxit, ac pecuniam ad monasterium reportauit; nequaquam perterritus tam vilis & insueti officij nouitate, nec considerans indignitatem rei, nataliumq; splendorem ac venditionis iniuriam, dum illam Christi humilitatem, quæ est vera nobilitas, per obedientiæ gratiam desiderat obtinere. (Cassianus de institutis renunciantium c. 29.

EXEM-

EXEMPLVM XVI.

Obediens Isidorus septem annis ante portā monasterij sedit omnibus Litaniam faciens.

VIR quidam nomine Isidorus ex principali dignitate Alexandrinæ ciuitatis, ante hos annos abrenunciauit in quodam monasterio: quem ego ibidem adhuc reperi. Hunc sanctissimus Pastor monasterij recipiens, ac versutum & omnino crudelem dirumq;, & arrogantem inspiciens, per humanam inspirationem syllogizat sapientissimus astutiā dæmonij. Et dicit ad Isidorum: Si verè præelegisti vtiq; tollere Christi iugum, ante omnia te volo obedientiā exercere. Ipse verò respondit: Sicut ferrum fabro, ita & ego sanctissime pater, meipsum trado subiectum existere. Ille verò vir magnus cōfestim gymnasio tradidit quasi ferrum probationi, dictum Isidorum. Et ait: Volo te, inquit, frater in porta mansionis assistere, & omni animæ ingrediēti & egredienti Litaniam, i. prostrationem facere & dicere: Ora pro me pater, quia peccaui. Obediuit autem iste tanquam angelus Domino. Igitur septem anno, ipso ibidem faciente, & in profundissimam humilitatem & compunctionem veniente, volebat sanctus ille perpetuus post legalem septimanam annorum, & viri incōparabilem patientiam, vt superdignū, annumerare fratribus, & ordinatione facere dignum. Ipse verò plurimas supplicationes per alios, & per me, infirmum scilicet Climachū, ad Pastorem fecit, quod eum ibidem dimitteret suū perficere cursum, inserens, & verbo quodammodo obscurè insinuans finem iam suum, & vocationem appropinquare, quod & factum est. Dimitttente eum magistro in ordine tali, post decimum diem cum gloria gloriosus migrauit ad Dominum, septima ipsius dormitionis die portarium mansionis assumeus. Prædixerat enim ei ille beatus, quoniam si participauero fiduciam apud Dominum, ibidem breui inseparabilis mihi fies. Quod & factum fuit, ad maximam plenamq́ue certitudinem ipsius obedientiæ inconfusæ & adeo imitatiuæ humilitatis. Interrogaui adhuc superstitem hunc magnum Isidorum qualem eius mens operationē possidebat in porta degendo: & non abscondit mihi volens vtilitatem facere sempiternè memorādus. In principio autem hoc cogitabam, quia pro peccatis meis venditus operor. Vnde cum omni amaritudine & violentia & sanguine pœnitentiam agebam. Anno autem ipso completo absque cordis degebam tristitia, deinceps à Deo ex patientia & obedientia mercedem expectans. Ac rursus alio vno anno finito, mãsionis in monasterio cum consensu cordis reputabam meipsum indignum, & visione, & colloquio patrum, diuinorum mysteriorū assumptione, & faciei cuiusque contemplatione, deorsum verò oculo intuente & inferiori prudentia pro oratione introeuntes & exeuntes integrè exorabam. (Climachus Gradu. 4. de obedientia.

EXEMPLVM XVII.

Obediens Laurentius vocatus à patre monasterij per integram refectionis horam coram eo antè mensam sedit in genibus.

ALiquando in mensa recumbētibus nobis magnus ille prælatus magnus Isidorus & Doctor os sanctū suum ad aurem meā inclinans, ait: Vis tibi ostendam in profundissima canitie diuinam prudentiam. At me supplicante inclamat iustus de mensa secunda quendam Lauren-

Laurentium nomine annos quadraginta octo habentem in mansione, & secũdum sanctuarij presbyterũ existentẽ. Veniens igitur, & coram abbate humiliter genuflectẽs, benedicitur quidem ab eo, sed surgẽti nihil omnino dixit, dimisit vero ipsum ante mẽsam stãtẽ, & non edentem, (erat enim refectionis initiũ,) ita vt taliter astãs magnam horam, vel duas penè perageret, ac per hoc exinde erubescerem, vel saltem in faciẽ operatoris inspicerem, erat totus canus octogesimum agens annum. Absque responsione vero vsque ad refectionis complemẽtum manens, nobis surgentibus, mittitur à sancto magno Isidoro tricesimi noni psalmi principium dicere: Ego vero sicut nimis malitiosus non despexi tẽtare senẽ. Me vero ipsũ interrogante quid astans vtiq; cogitasset, ait: Attribuens Pastori Christi imaginem, nequaquam penitus cogitaui mihi ab ipso quicquã iniũgi, sed ex Deo. Vnde pater Ioãnes Climache nõ quasi corã hominũ mẽsa, sed tanquã corã Dei altari Deũ exorans, stabam, nullam omnino malam cogitationem, vel intentionem erga pastorẽ capiẽs, ex fide mea ad ipsum & charitate. (Ibidem.

EXEMPLVM XVIII.

Humilis Archidiaconus ab officio depositus, nouitius efficitur, & Humilitate à Domino gratiam mirabilem consequitur.

SED lædo cunctos zelatores beatorum si cum silentij sepulchro sileo Macedonij diaconi directionem & luctam, hic pretiosissimus Domino aliquando sanctæ Theophaniæ, i. Epiphaniæ superueniente solẽnitate rogat pastorem ante duos dies in ciuitatem Alexandriæ ire, cuiusdã famularis indigentiæ gratia, promittens ei quamtocius quidem egredi de ciuitate propter solemnitatis sequentiam atq; præparationem. Igitur oditor boni diabolus impedimẽtum archidiacono faciens præparauit eum ab abbate dimissum ad mansionem, non pertingere in sancta solemnitate iuxta terminum, quem à præsidente susceperat, quã Pastor post vnum diẽ superueniẽtem à diaconatu segregat, & in extremorum initiantium loco subordinat. Suscipit bonus patientię minister, & sufferenti archidiaconus verbũ patris atq; sententię sic sine tristitia, quasi non ipse sed alius fuisset increpatus. Agente igitur eo dies quadraginta in ordine tali, iterum sanctus & sapiẽs reduxit eum ad propriũ gradum. Et ecce post vnum diem rursus ab archidiacono exhortatur, quod ipsum in eadem increpatiõne & ignominia priori cõstituat. Ait enim quia fere irremissibile aliquid in ciuitate culpaui. Sciens vero sanctus ipsum humilitatis gratia illud exquirere, & nõ dicere vera bonæ cõcupiscentiæ operatoris consensit. Nam mirum erat canitiem reuerendam videre degentem in incipientium ordine, & õmnes integrè deprecantẽ super ipso orare, quoniã ait in fornicationẽ inobedientiæ cæcidi. Mihi vero humili referre cõsilus est. hic Macdonius cuius gratia huius humilitatis institutioni voluntariè præoccurrit. Nũquã enim ait sicut nũc euacationẽ omnis prælij & luminis diuini dulcedinẽ in meipso perspexi. (Ibidem.

EXEMPLVM XIX.

De sancto VValarico, & bonis eius initijs de peregrinatione eius, & spiritu prophetico.

QVidam nomine VValricus beati Columbani discipulus, qui de Aluernica quondam regione ortus fuit, oues patris sui puerulus adhuc pascebat. Audiens autem

qualiter pueri nobilium, in scolis solebant erudiri, eodem desiderio prouocatus tabellam sibi fecit, & cum summa veneratione, & instantissima prece impetrauit à magistro infantium, vt sibi scriberet alphabetum, & prima elementa mõstraret. Quo facto lætus ad opus sibi iniũctũ remeabat. Sicque breui Dei fultus auxilio, patre suo ignorante, totum parauit psalterium. Deinde cępit ecclesiam frequẽtare. Non multum post secutus est auunculum suum ad monasterium nomine Autuinum, quem secutus pater suus minis, & terroribus, atq; blanditijs reuocare nõ potuit, quãuis abbas, & fratres eum deprecarentur, vt cum patre rediret, & imponerent ei ieiunia trium, aut duorum dierum si hoc non faceret. Illo autẽ firmiter in proposito persistente, ait abbas fratribus: Nõ abijciamus quod nobis Dominus misit. Post hoc cępit semper ad altiora festinare, & peregrinationẽ pro amore Dei appetere. Tũc perrexit ad monasterium Macharij quondam Altissiodorensis Episcopi, quod in subhibio ipsius ciuitatis in quodã viridario erat cõstrumũ, vbi à præfato põtifice benignè susceptus est. Ibi etiam districtissime viuens cœpit à multis prædicari. Ad quem dum visitãdi gratia quidã diues, Lobo nomine, deuenisset, audiẽs ab eo verbũ Dei, cum eo remansit nec vltra ad seculum est reuersus. Hi duo pariter Luxouium perrexerũt ad sanctũ Columbanum: sub huius Columbani magisterio factus est sanctus VValaricus hortulanus; quod officiũ ei iniunctũ est causa humilitatis probandæ. Huius olera nec à vermibus, nec à quoquã animali lædi potuerunt, cum alia olera circumquaque vastarentur, quod VValaricus fratrum meritis ascribebat. Tũc cępit sanctus Colũbanus eũ inter probatos monachos reputare, iudicantibus alijs adhuc eũ quasi nouitium inter pulsantes ponendum. Cùm autem ad audiẽdũ verbũ Dei à sancto Colũbano fratres certatim properantes intrarẽt intrante sancto VValarico cum cæteris, in ipso limine sentiebat sanctus Columbanus odorem magnæ fragrãtiæ & suauitatis ad se venire. Post hęc quidam è fratribus, nomine VVandolenus, accensus desiderio sancto petijt à sancto Columbano, vt ei licentiam prædicandi inter gentes concederet, & pro solatio fouẽdę religionis VValaricũ secũ abire permitteret, & ille permisit. Cũq; pariter in Neustriam venissent, à rege Clothario remotum locum residendi poposcerũt, & cũ ad quẽdã locũ Ambianensium Gualimago peruenissent, cõtigit vt quidã ob reatus sui meritum in eculeo suspensus esset & defunctus. Quẽ cũ lõge beatus VValaricus inspexisset, permotus pietatis visceribus cursũ concito ad stipitem peruenit; & prohibentibus carnificibus ne cadauer mortuũ tãgeret, intrepidus vinculum soluit, & corpus defũcti proprijs manibus ad terram deposuit, & super mẽbra eius supinata se cũ lachrymis in oratione prostrauit, ita vt facie sua faciem illius imprimeret. Sicque astantibus cunctis, imò stupentibus, quasi ex profũdo somno paulatim calefactis mẽbris mortuus incolumis reuixit. Præfatus autẽ Rex cũ Ambianensis Põtificis cõsensu locũ eis secretũ, vt petierãt, qui Leucanaus dicebatur, concessit: qui vno ex latere vicinitate maris est amœnus, ex alio currit piscifer Sõnæ fluuius. Ibi se beatus VValaricus in quadã cellula segregatus à fratribus reclusit, vt omni cura mũdi postposita, solito more tãtũ diuinæ meditationi insisteret. Cæteri verò fratres construẽtes sibi cellulas, eleemosyna Regis iubebãtur habere substãtiã. Cũ autẽ quædam matrona panem, & fiascones aliquando per quendã puerum misisset, puer auiditate potus, & cibi circumuentus, partem sibi retinuit, partem aliã seruo Dei præsentauit. Qui cũ hoc factũ diuino numine cognouisset, ait:

nobis allatum est, inde Deo gratias referimus: sed & tu fili hoc præuide, ne quid incautè sumpseris de illo pane, vel flascone, quos tibi in quodam abscondisti loco, quia serpens iam est in illo vasculo, & in pane illo venenum mortiferum. Tunc puer illicò terrore obriguit. Moxq; reuersus cùm vasculum aperuisset, & inde anguem exire vidisset, illum panem attingere non audebat, sed tremefactus, & confusus de hoc quod gesserat, ad seruum Dei rediens pœnitentiam egit. (Vincentius Beluacensis specul. hist. l.23. c.21.& 22.

EXEMPLVM XX.

Puella Edburga, vix trima Euangelia & calicem armillis & monilibus prætulit, & postea sanctimonialis facta, furtim acceptos monialium soccos lauit, & locos secretè restituit.

QVidam Rex Angliæ, Edvvardus nomine, ex vxore Edelsfiria habuit filias multas. Quarum vna Edburga, cum vix trima esset, sic à patre probata est. Posuerat ille in tri clinio diu rsarum professionum ornamenta. hinc calicem & euangelia, inde armillas, & monilia. Illuc paruula virgo allata est à nutrice, & genibus parentis assedit, iussaq; vtrum vellet, eligeret, toruo aspectu secularia despiciens, prompte manibus reptans, euangelia & calicem puellari innocentia adorauit. Exclamat cœtus assidentium futuræ sanctitatis auspitium. Exosculatus enim puellam pater altioribus eam oculis dignam æstimauit: Vade, inquit, quo te vocat diuinitas. Itaq; sanctimonialium habitum induta, in vrbe Vvintoniæ sãctitate multa emicuit, ita vt singularum sociarum suarum soccos furtim nocte surriperet, & diligenter lotos, & in iunctos lectis earum rursum apponeret. (Idem li.25.c.33.

EXEMPLVM XXI.

Mundum relicturus Lantfrancus pauperrimum atq; abiectissimum conuentum expetijt, vbi etiam malè correctus, dum benè legeret ad mẽsamq; malè pronunciauit.

LAntfrancus Papiã ciuitate Italiæ oriundus, omni scientia seculari perfectè imbutus, Alpes trãsgressus, in Northmanniam venit, & in Ambricacensi ciuitate aliquamdiu docuit. Deinde mortalium auram captare, vanitatem esse considerans, cõsilium salutis arripuit, & statuit vt propter eum omnia relinqueret qui omnia fecit. Cumque ire vellet Rothomagum vespere in silua vltra fluuium Tillam in latrones incidit, qui cuncta quæ habebat tollentes, ligatis à tergo manibus, & capùtio cappæ ante oculos eius admoto, adduxerunt eum in deuia & inter condensa saltus fruteta dimiserũt. Talibus angustijs comprehensus, nesciens quid ageret, infortunium suum lamẽtabatur. Tãdem nocturno silentio in se reuersus, & ad Deum conuersus ait: Domine Deus, tantum tempus in discendo expendi, & corpus, animumque in studijs litterarum attriui, & adhuc quomodo debeam orare, & laudare te nõ didici: libera me de hac tribulatione, & ego sic vitam corrigere, & instituere curabo, vt tibi seruire valeam, & sciam. Surgente aurora audiuit viatores iter carpentes, & cœpit ab eis vociferando auxilium petere: qui accedentes, & eum soluentes, reduxerunt ad viam. Rogauit autem vt vilius & pauperius cœnobium, quod in regione noscerent, sibi demonstrarẽt: Nolebat enim adire locum vbi litterati essent, qui eum honori & reuerẽtiæ

tiæ haberent. Igitur de consilio eorum Beccum adijt, vbi venerabilis Abbas Herluinus eiusdem cœnobij fundator, ac nuper ex grandæuo milite in clericum promotus eum cum gaudio suscepit. Qui monachus effectus, in discendis officijs curam maximam impendebat, vt sciret laudes Deo persoluere, sicut vouerat. Sic per tres annos vixit solitarius, gaudens quod nesciebatur, ferè ab hominibus ignotus, omni vilitate & extremitate in cœnobio contentus. Et, vt fertur, lectionem in Ecclesia nolebat legere, nisi prius cantor eum audisset. Quadam etiam die dum ad mensam legeret, quiddam inter legendum dixit sicut dicere debuit, quod præsidenti nō placuit, & aliter dicere iussit, velut si dixit docere media producta, iussit ille eam breuiari, nō .n. prior ille litteratus erat: sed vir sapiens sciens magis obedientiam Christo deberi, quàm Donato, dimisit quod bene pronunciauerat, & dixit quod non rectè videbatur dicere. Cùm autem rumor & fama viri longe lateq; percrebuisset, clerici accurrunt, illo de licētia Abbatis sui scholam tenente. Laici quoque potentes & nobiles multa pro eius amore eidem Ecclesiæ contulerunt. (Idem lib. 25. nu. 36.

EXEMPLVM XXII.

Humilis Bernardus Abbas, calceos liniens à dæmone irridetur.

DIE quadam, humilitatis causa, sanctus Abbas Bernardus sibi iussit vnguentum dari, & in calefactorio ignem fieri, qui super se ostium claudens, ne ex opere despecto laudem quærere videretur, calceos suos inungere cœpit. Inuidens tantę humilitati superbiæ spiritus, officinā humilitatis in forma honesti hospitis intrauit, & vbi esset Abbas clara voce requisiuit: Ad quem cùm sanctus oculos leuasset, dæmon clamauit: Vah qualis Abbas. Certè magis deceret illius honestatem hospitibus occurrere, quàm ad confusionem fratrū suorum in calceis iungendis occupari. Statim vir sanctus per sanctum Spiritum illum intelligens spiritum esse immundum, rursum ad opus humilitatis oculos reflexit, & spiritus ille ventosus in aërem resolutus nusquam comparuit. (Cæsarius lib. 4. c. 7.

EXEMPLVM XXIII.

De virgine, cui Christus apparuit in ætate trienni.

IN Francia virgo quædam Christū in ætate trium annorum, quando iam loqui per naturam poterat, videre desiderans, hoc vt fieret precibus instabat. Erat enim tam perfectæ vitæ, vt non immerito talia præsumeret, & se exaudiri speraret à Deo, iuxta vaticiniū prophetæ: Voluntatem timentium se faciet. Die quadam cū dicta missa, ipsa populo omni egresso sola in ecclesiam morā faceret, & oraret, infātē quasi triēnē circa altare deābulātē conspexit, putās à matre illum ibidē neglectū. Erat enim speciosissimus, & tanta gratia vultus eius resplenduit, vt in illius aspectu delectata, ad se eum vocaret, & manibus demulceret, sic dicens: Dic mihi, bone puerule, vbi est mater tua? Qui cùm nihil ei responderet, æstimans illa, vtpote infantem, nondum posse fari, subiunxit: Nosti dicere Pater noster tuum? Ad quod dum non responderet, vt prius, adiecit: Dic post me, Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum. Et dixit post eam infantulus eadem verba, tam hilariter, & tam distincte vt illa miraretur. Similiter factū est de clausula secūda, scilicet, Benedicta tu in mulieribus. Cū verò ei prædiceret: Et benedictus fructus ventris tui, totius humilitatis magister, sua inspi-

 ratione

ratione sciens scriptum: Non te laudet os tuum, sed alienum, candem clausulam dicere noluit. Sed mox illa intuente per ostensam formam cęlos penetrauit. Tunc primùm virgo venerabilis se exauditam intelligens gratias egit Christo, qui tam celeriter impleuit desiderium suum ex semet ipso. (Idem lib. 8. c. 8.

EXEMPLVM XXIV.

Humilitatis gratiam oculorum amissione mercari cupiens frater Masseus: & oculos retinuit, & humilitatis gratiam accepit, ex qua in diuina contemplatione mirabiliter creuit.

Accidit quadam die quod frater Masseus vnus de electis socijs sancti patris cum de Deo socij loquerentur vnus eorum dixit, quod erat quidam Dei amicus, qui magnam actiuæ vitæ, & contemplatiuę gratiam possidebat, & cum his habebat profũdum humilitatis abyssum, qua se peccatorem maximum æstimabat, quæ humilitas illum sanctificabat, & confirmabat, & crescere in dictis donis continue faciebat, & quod melius est à Deo nunquam cadere permittebat. Quæ miranda, vt frater Masseus audiuit, & aduerteret illum thesaurum esse vitæ æternæ, in tantum exarsit amore ad habendam virtutem dictæ humilitatis, Dei amplexu dignissimam quod in feruore magno ad cœlum eleuans, faciem voto se strinxit firmissimo, nunquam velle in isto mundo lætari, donec humilitatem illam præclarissimam in anima sua sentiret adesse. Et hoc voto in proposito sancto facto, stabat cõtinuo cella reclusus, & interim de eo gemitibus inenarrabilibus continuè se affligebat, quia videbatur sibi se esse hominem penitus dignum inferno, nisi ad illam humilitatem sanctissimã perueniret, qua ille amicus Dei (quem audierat plenum virtutibus) inferiorem se omnibus reputabat, imò se penitus dignum inferno. Et dũ sic tristis frater Masseus per dies plurimos permansisset in fame, & siti, & multis lachrymis se mactando, accidit quod quadam die intrauit in siluam, & eundo per ipsam pro dicto desiderio vehementi emittebat luctus, clamores, & lachrymosa suspiria postulando virtutem dictam à Domino sibi dari. Et quia Dominus sanat contrito corde, & exaudit voces humiliũ, facta est sibi vox de cælo bis clamans: Frater Massee, frater Massee. Qui per Spiritum sanctum recognoscens, respondit: Domine mi. Et Dominus ad eum. Quid vis dare? quid vis dare ad hanc gratiam possidendam: Et freter Masseus respõdit: Oculos capitis mei. Et Dominus ad eũ: Et ego volo quod oculos, & gratiam habeas. Frater autem Masseus remansit in tanta gratia optatæ humilitatis, & lumine Dei, quod continue erat in iubilo, & sæpe quando orabat faciebat quendam iubilum vni formem, & voce obtusa faciebat quasi columba, v, v, v, ac facie hilari, ac iucunda, contemplationi vacabat, & super hoc humillimus factus, præ cunctis hominibus se minimum reputabat. Interrogauit eũ frater Iacobus de Fallerno sãctæ memoriæ, quare versum non mutabat in iubilo. Qui respondit cum magna lætitia, quia cum in vna re inuenitur: omne bonum, non oportet quod variat versum ad laudem Domini nostri Iesu Christi. (Ex Chronico Gallico Minorum parte 2. lib. 1. cap. 23.

EXEM-

EXEMPLVM XXV.

Humillimus Augustinus de Iterano doctor vtriusq; iuris conuersus rusticum & illiteratum se fingens cū summa alacritate officia despectiora compleuit.

AVgustinus de Iterano, cùm esset nobili genere ortus, & vtriusque iuris famosus Professor, & nihilominus in curia Domini Manfridi Regis valde potens, & omnibus charus: Deo disponente incidit in ægritudinem validam. Cumq; timeret se moriturum, petiuit à Deo spatium pœnitentiæ, promittens se religionem ingressurum, & statim est liberatus. Restitutus ergo pristinæ sanitati diuina vocatione ordinem fratrum Eremitarum sancti Augustini in Insula Siliciæ ingressus, voluit vir Dei in ipso suæ conuersionis primordio, humilitatis iacere fūdamētum: vnde sanctæ religionis habitum assumens occultauit suæ scientiæ claritatem, generis nobilitatem, & Prioris status sublimitatem, ne quis ex aliquo prædictorum eum considerans veneraretur, & ne ex hoc in cor eius aliqua superbia irrepere posset. Factus est ergò inter fratres stultus, vt à Deo instrueretur. Factus est pauper, vt diuitijs cœlestibus ditaretur. Factus est vilis mūdo, vt apud Deum exaltaretur. Cōuersabatur enim inter fratres, cunctis vilior, & despectior, sciens se tanto maioris meriti esse apud Deum, quanto pro amore eius magnis despectus esset in mundo, & inter homines. Iactātiæ autem verbum prioris status nūquā ex ore eius audiebatur. Quæstas, & humiliora seruitia domus, & quæcunque viliora, incognitus manens, deuotione, & humilitate, & diligentia nimia adimpleuit. In ipsa vero sua humilitate gaudens, plorabat quod tantùm distulerat suam conuersionē ad Deum. Liquefiebat anima eius amore supernę patriæ, pro cuius amore omnia præsentia pro nihilo reputabat. Si quod verbum aliquando causa fraternæ correptionis laberetur ex eius ore, quod aliquando ex zelo boni, & detestatione mali fraterna charitate solitus erat facere, statim seipsū condemnans ad pedes fratris prostratus, veniam postulabat. Postquam autem vir Dei in Insula Siliciæ aliquanto tempore fuisset cum fratribus magna humilitate conuersatus contigit quosdam fratres de Senis ex obediētia ordinis ad conuentum eiusdem Insulæ venire, à quibus cum interrogasset vir Dei de locis Senensis prouinciæ & didicisset quod ibidem essent loca eremitica ab hominum habitatione semora, & ad vacandū Deo plurimum apta, obtenta licentia à superiore suo ad Senensem prouinciam venit paucis, & vilibus pannis indutus, & fratribus prouinciæ illius penitus ignotus. Positus est ergo in quodā eremitario sanctæ Barbaræ quod non lōgè distabat à castro sancta Fleræ, vbi soli Deo vacabat, tantaq; dulcedine deuotionis cor eius affluebat, vt plerūq; videretur beatorū agminibus interesse & beatæ quietis prēmiū prēgustare. Quia verò nō cognoscebatur qualis, & quantus esset imponebātur ei humilia officia domus, quæ ipse cū humilitate, & alacritate libens adimplebat, faciebat quæstas, purgabat domū, paropsides, & alia domus vtensilia abluebat. Fratres autē considerantes eius sanctam cōuersationē, ac verborum ædificationem quæ nonnunquā quasi cū quadam simplicitate ex ore eius prodibant) libenter eum audiebāt. Erat autē ibi tunc Prior frater quidā de Senis vocatus frater Bonus, vir satis venerabilis & prudens, qui considerans eius bonitatē, & consilia saluberrima, eum multū diligebat, delectabaturque de eius humlitate, mox grauitate, & eloquiorum suorū suaui-

tate. Cùm ergo idem frater Bonus à conuentu sanctæ Barbarę ad locum sancti Antonij per obedientiam ordinis trāsferretur, ipsum fratrem Augustinum secum adducit, quem & sequenti anno factus prior, Rosiæ secū retinuit. In quo loco seruus Dei omnibus ignotus diuina dispositione factus est cognitus hac occasione. Cum enim fratres conuentus Rosiæ quādā haberēt in curia quæstionem, in qua iā fratres succūberēt, & de hoc nimiū tristarentur, cùm ex hoc quandam possessionem, perderent, de qua conuentus multùm sustentabatur, voluit Deus lucernam (quę diu sub medio erat) super candelabrum religionis ponere, vt luceret omnibus qui in ea erant. Videns ergò vir sanctus fratrum animos turbatos, & cognoscens fratribus magnam iniuriam fieri, procuratorem adijt, petens sibi licentiam occultè dari necessaria ad scribendū. Procurator verò deridebat eum, ignorans quod sciret scribere, vel legere. ipso tamen perseuerante in petendo, porrexit ei calamum, chartam, & atramentum. Qui secedens ad partē, scripsit verba pauca, licet sententia multa, quā scripturam reddidit procuratori aduersario exhibendā. quod & factum est. Cum autem aduersarius scilicet dominus Iacobus de Pagliaresis hanc scripturam legeret, verborum breuitatem, & sententiæ virtutem prægnantem considerans, ait: Diabolus, vel Angelus, vel dominus Matthæus de Iterano, cum quo ego fui studens Bononiæ qui mortuus est in conflictu domini Maufridi Regis hāc scripturā cōdidit. Ipse quippe ante ingressum ordinis Matthæus vocabatur, sed in ingressu accepit nomen Augustinus. Et audiens à procuratore quod quidā frater rusticus, & ignarus eā scripsit, ait non inquit est ita. Et statim accessit ad locū fratrū in Senis, interrogauit quis esset huiusmodi frater, & cuius patriæ, & qualiter accesserit huc. Et respōsionib⁹ cognitis, suis cōditionib⁹ suspicatus est, esse illū qui erat. Et statim Rosiam pergens, & inueniens quem mortuū æstimabat, admirās eius humilitatē, ruit in amplexus eius, & oscula lachrymas cōtinere nō valēs. Cūq; rogaret eum vir Dei ne eum prodendo, pacē suā perturbaret, ille nullatenus adquiescens ad fratres ait: Fratres habetis thesaurum occultum. Hic est enim melior homo mundi, teneatis ergo eum vt decet, sed & quæstio vestra terminata est pro vobis. Cœperunt ergo eum fratres honorare, & sibi reuerentiam exhibere. Sed vir Dei vera humilitate fundatus, & homines, & omnem reuerentiam respuens, priora opera seruilia non dimittens omnino sicut prius manebat. (Ex vitis fratrum Eremitarum D. Augustini lib. 2. cap. 7.

EXEMPLVM XVII.

Conuertitur Petrus Telonarius, & ex auaro visione doctus & monitus fit misericordissimus, seipsum vendi voluit pro Christo, & officium humillimum coquinæ libenter suscipit.

VT sanctus Patriarcha alios ad eleemosynas largiendas prouocaret solebat dicere, quod erat in Africa quidam Telonarius diues valde, immisericors vehementer. Semel ergo pauperibus in hyeme sedentibus ad solem, seq; calefacientibus cœperunt singuli domos eleemosynarum collaudare, & pro eis orare per singulos eorū, similiter & domos eleemosynā nō faciētiū vituparé. Inter quæ venit in medium eorū nomē Telonarij, & cœperunt interrogare proximum. Vere tu frater aliquando accepisti de domo illa benedictionem? Et omnibus inuicem interrogantibus nullus inuentus est accepisse aliquando de domo eius aliquid. Dicit.

Dicit ergò vnus ex eis, Quid dabitis mihi,& ego accipiam hodiè ex eo benedictionem? Et facientibus cum eo pactum, venit, & stat foris portæ domus expectans. quando ad domum suam reuerteretur. Ex dispensatione autem Dei peruenerunt simul ipse ingrediens portam, & animal portans filigines causa prandij illius. Videns ergo egenum nō inueniens lapidem, per furorem accepit filiginem de clitella,& iactauit in faciem eius. Ille ergò suscepit eam, & abijt vt satisfaceret confratribus suis, quod ex manibus eius accepisset eā. Itaq; post duos dies ægrotauit infirmitate vsq; ad mortem,& vidit in somnis se raptum ad iudiciū, & suos actus omnes super staterā appēdi. In vna quidē acie congregabantur mauri quidam deformes, altera autem acies quorūdā erat candidatorum, & terribilium speciẹ, qui nihil inuenientes boni, vt ipsi appenderent cōtra mala opera(quę collecta erant à mauris)nimis tribulabātur,& tristabantur, & mente consternabantur,& ad alterutrum dicebant: Ergo ne nihil habemus hic? Tunc dicit vnus eorum. Verè nihil habemus nisi vnam filiginem, quam dedit ante duos dies Christo,& ipsam non volūtariè. Et mittentibus eius filiginem æqualitas facta est. Tunc dicunt Telonario hi, qui apparuerant ei candidati. Vade auge ad filiginem hanc, alioquin mauri isti te apprehendent. Euigilans ergo agnouit quæ visa sunt ab eo non esse mendacia, sed veracia. Omnia enim quæ à iuuētute sua fecerat,& quorū ipse erat oblitus, viderat Æthiopes illos congregare,& deportare ad libram, & dicebat: Si vna filigo quā iactaui per furorem ita profuit,à quantis malis liberat se, qui dat in simplicitate sua bona indigētibus? Et de cętero ita modestus & prudens, atq; summus eleemosynator factus est, vt etiā corpori proprio non parceret. Contigit enim aliquando secundum consuetudinem procedere eū diluculo ad Teloneum, & obuiauit ei nauta qui à naufragio nudus(vt natus est)euaserat, & cecidit ante eum rogans, vt tegumentum ab eo acciperet. Ille ergo putans quod egenus esset expoliauit esophorio,.j. veste interiori sua quod illi melius erat, & dedit ei, rogauitq;eū vt hoc vestiretur. Pergēs vero ille, & erubescens hoc vestiri, dedit illud venditori, vt venundaretur: Quod cum ad vendendum thelonarius vidisset suspensum, tristatus est vehementer. Et ascendens domū suam nihil gustauit præ tristitia, sed claudens ostium conclaui solus sedebat plorans, & cogitans quia non fui (inquit)dignus, vt mei memoriam haberet egenus. Cum ergo anxiaretur obdormiuit. Et ecce vidit quendā speciosum tanquam solem ferētem crucem, super caput suum,& esophoriū quod dederat nautæ assistentem sibi, & dicētē: Quid ploras domine Petre? hoc enim erat ei nomen. Ille verò dixit ad eū. quia domine ex quibus largiris nobis, damus alicui,& in turpe lucrum accipiunt accipientes. Tunc dicit ei: Cognoscis hoc & ostendit ei, quia deintus esset vestitus esophorio eius. Dicit ei: Ecce ego illo vestior,& gratias ago volūtati tuæ bonę: quoniā frigore affligebar, & cooperuisti me. Ad se ergo reuersus cœpit beatificare egenos,& dicere: Viuit Dominus,& si inopes Christus meus sunt, non moriar donec fiam vnus ex eis. Accersito ergò vno de seruis suis dicit, Secretum volo credere tibi,& si publicaueris, aut non audieris me, Barbaris vēdam te. Dat itaque ei decem libras auri, & dicit ei: Vade & eme negociū tibi,& sume me,& duc in sanctā ciuitatem,& vende me, alicui christiano, & pretium da pauperibus. Seruo autē recusante, dicit ei iterum, quoniam si me non vendideris, ego vendāte Barbaris, vt prędixi tibi. Obediuit ergò ei seruus. Et peruenientibus eis ad loca sancta vendidit cum sordidis vēstimentis indutum, pro numismatib⁹

triginta, Relinquens ergo eũ seruus, abijt Constantinopolim, promittens, quod nulli hoc manifestaret, & quod de pretio nequaquam sibi retinendo aliquid defraudaret. Sed totum hoc pauperibus daret. Ergo aliquãdo quidam coquinabat Domino suo. Aliquando autem lauabat pannos, eius quamquam nunquam prius in quolibet horum assuetus fuisset. Afflixit autem seipsum ieiunio multo. Cum vero vidisset se benedici, [Dominus eius dicit ei compatiens humilitati ipsius Volo humilis Petre liberare te, vt sis de reliquo quasi frater meus. Ille vero noluit viderat aũt eum frequenter conuitia ferre, & percuti à seruis suis (habebant enim eum tan quam amentem) ita vt & nomen ei imponerẽt amentis. Quotiescunq; ergo tribulabãt eũ cõseruieius, & dormiebat in tribulatione, apparebat ei, qui in Africa illi apparuerat vestitus esophorio eius, tenens illa triginta numismata in manu, & dicit ei: Noli mœstus esse frater Petre, ego suscepi pretium tui: Sed sustine vsque dum cognoscatis. Post aliquod vero temporis venerunt à patria eius quidam argẽtĩ venditores, vt orarent ad loca sancta, & inuitauit eos ad prandium dominus domini Petri. Et cum ministraret Petrus, statim recognouit eos. Ipsi autem cum prandèrent cœperũt inuicem ad aures dicere. Quam similis est puer iste domino Petro Telonario. Ille verò occultabat quantum poterat vultum suum & non poterat eum cognoscere. Erat enim propter labores, atque ieiũnium immutata facies eius. Diu ergò consideran tibus eis dicit vnus eis, verè dominus Petrus est, surgam & tenebo eum, valde enim Imperator audiens tristatus est de eo, quia non compatuit. Foris itaque stans audiuit hæc, & ponens cathinum à se non est ingressus, sed recto cursu cucurrit ad portã. Erat itaq; vir ante ostium mutus, & surdus à natiuitatè. Festinãs ergo seruus Dei exire dicit surdo, & muto. Tibi dico in nomine Christi. Ille vero audiuit statim, & dixit: Etiam Domine. Iterũ vero ille ad eum: Aperi, respõdit surdus & mutus secundo, Ego Domine. Surrexit ergo statim, & aperuit ei. Et exeunte eo clamauit homo ille corã omnibus gaudens, & exultans: quia audiuit & locutus est. Porro omnibus qui ex eadem domo erant perterritis, quoniam audiebant eum loquentem, iterum dixit ille quondam mutus. Ille qui coquinabat exijt currens, sed vidète ne fortè fuga lapsus sit. Magnus enim Dei seruus est. Quando enim discedebat dicit mihi, tibi dico in nomine Domini, & mox vidi ex ore eius exeuntem flammam, & tangẽtem aures meas & linguam: & statim audiui & locutus sum. Et resilientes; & persequentes eum cuncti vlterius non viderunt eum. Tunc pœnitentiã agebant omnes qui in domo illa erãt, & ipse dominus eius, quod in tali exhonorantia habuisset eum, & maximè hi qui cum vocabant amentem. (In vita Ioannis Eleemosynarij. c. 22.

EXEMPLVM XXVII.

Humilis Thomas de Aquino fratrem multo minorem se sequi tanquam seruus, non despexit.

LEgitur quoque in vita sua de humili conuersatione eius, cum semel in conuentu Bononiæ esset, & more solito per claustrum contemplaturus incederet, frater quidam alterius conuentus qui eum doctorẽ esse non nouerat, venit ad eum petita licentia à priore, quod cum fratre qui primo sibi occurreret ciuitatem ad sua negotia ire liceret: Et dixit ei: Bone frater. Prior mandat vt venias mecum. Qui statim inclinans caput secutus est eum. Post quem cum non posset sic festinanter incedere, sæpe argutus à socio se humiliter excusauit. Ciues verò qui nouerant eum mirati, quod tantus Doctor post fratrem modicæ

Robertus Cole

modicæ conditionis incederet, qui dignus erat vt præiret. Cogitantes ergo hoc ex errore aliquo contigisse, indicauerunt fratri quis ille esset, quem post se duceret. Qui conuersus & stupidus factus petiuit veniam, vt eius ignorantiæ indulgeret. Et conuersis prædictis ciuibus ad magistrum cum reuerentia, & interrogantibus de tanta humilitatis exemplo benignè respondit: In obedientia omnis religio perficitur, qua homo homini propter Deum se subijcit, sicut se Deus hominibus propter hominem inclinauit. (In vita S. Thomæ Aquinatis quæ habetur apud Surium.

EXEMPLVM XXVIII.

Quomodo Rex quidam cum regia dignitate humilitatem coniunxerit, regiæq; maiestatis potentiam paruifecerit.

REx quidam Norvvegiæ, Daciæ, & Angliæ nomine Ghnoch cũ floreret maximo vigore Imperij sui, sedile suum in litore maris ascendentis statim poni iussit, & alloquens mare ait: Impero tibi ne ascendas terram meam, nec vestes, nec mẽbra dominatoris tui malefacere præsumas. Nihilominus mare ascendit, & terrã ac pedes eius madefecit. Quo facto ille resiliens ait. Sciant omnes habitatores orbis vanam & friuolam esse regis potentiam, nec regis quempiam nomine dignum, præter eum, cuius nutui cœlum & terra & mare obediunt. Et nunquam postea capiti suo coronam auream imposuit, sed super imaginem Saluatoris in cruce eam posuit, in laudem regis æterni. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXIX.

Vestibus pretiosis indutam paupercu-lam matrem suam quidam Episcopus Parisiensis, noluit recognoscere, sed in humili veste cognouit.

LEgitur in libro de septẽ donis, quod dum quidam Mauritius factus esset Parisiensis Episcopus, mater sua paupercula vetula hæc audiens Parisios venit, & in domo cuiusdam diuitis hospitata est, cui ipsa reuelauit quod ipsa esset mater Episcopi, qui eam pretiosis vestibus adornans, nobiliter eam ad Episcopum duxit, intimans ei quod esset mater sua. Cui ille: Istam matrem meam nõ recognosco, quia diues apparet & nobilis, ego autem sum filius cuiusdam pauperculæ rusticanæ fœminæ & incultæ, quæ nunquam habuit ornamẽtorum culturam, hanc si talem viderem, eam vtique recognoscerem. Illa autem confusa, ornatu illo deposito, & resumpta veste propria veniens ad filium, honorificè est ab eo recognita, & suscepta, & vsq; in finem suum conuenienter tractata. Vnde manifesto hoc facto tãtam gloriam in eo ab omnibus acquisiuit, quãtam nunquã à quantacumq; generis nobilitate habuisset. S. Nicolaus Dioclespule. Idẽ fecisse dicitur Benedictus Papa 11. teste Antonino 3. par. hist. tit. 20. cap. 9. & D. Antonius Senensis in Chronico prædicat. Ad annum 1364. pag. 164.

EXEMPLVM XXX.

Quomodo quidam magister Parisiensis scientiæ suæ titulos negligens, ad humillima se officia inclinauit.

POstea quam magistri Gerardi nomine, & re magni industria atque consilio monasterium

regularium canonicorum in diœcesi Traiectensi nomine VVindesim, in toto orbe famosum fundationis suæ rudimenta iactasset, atque in eo viri diuino spiritu feruentes, sua optima disciplina latefacerent baiula fama eos glorificante, nonnulli partarum rerum diuitijs abundantes in seculo eductis, imo violentis precibus raptis ex præfato monasterio prioribus, in diuersis locis eiusdem ordinis claustra ea lege fundarunt, vt tam sancta atque iam recens plantata vinea diffusis quaquauersum palmitibus arentem senio orbem felici ebrietate infunderent. Inter quæ, & illud monasterium non bassam regularis obseruantiæ sedem accepit, quod non longe ab oppido Noerthorensi fœlicia sua septa locauit. & nunc diues virtutibus religione & sanctitate conspicuum, fœlix germen fœcundæ deuotionis longe lateq; dispergit. In quo id quod dicturus sum firmissima didici relatione contigisse. Siquidem idē monasterium quidam non infimæ famæ magister nomine Henricus de Louanio, qui quondam regimen scholarium Louanij non segniter administrabat (nam vniuersale studium tunc ibi non viguit) Christo militaturus ingressus, instantia qua debuit locū postulauit. At fratres qui columnę videbantur, & quorum in acceptandis spiritualis militiæ tyronibus fuerant vota requirenda, postea quam personæ dignitatem, genus, officium, patriam, & robur inualidum resciuissent, communicato inuicem consilio, talia, similiaq; postulanti responsa tribuerunt. Tametsi tuum feruidum pectus & sanctissimam voluntatem non sufficiamus debita admiratione prosequi, venerande magister quibus nos expauisti post tantam vitæ libertatē, & præclarum officium extra fines natiuæ patriæ hos inualidos lacertos, & imbecillem corporis molem huic nostræ paupertati committere, & laboribus tuis, viribus incompetentibus commendare, tibi tamen, nobisque consulimus vt in tua patria vbi monasteriorum copiosa multitudo est, & ordinum non contemnenda diuersitas, tuum velis propositum consummare, quia vt ipse videre potes imbecillitas tua chori nostri grauissimam stationem, qui etiam robustos quosq; viros lacessit, nō valebit sufferre, nec dignitas tua ad alia quæque abiecta officia, quia laicos magis quam literatos decent patitur inclinare. His, similibusque verbis proposuerunt viro rigorem ordinis, spiritualis vitæ arduum iter, & proprij corporis inualidas vires gradum monasterij, obediētiæ iugum assuetis libertati durissimum. Sed venerandus magister igne Spiritus sancti inflammatus, ad hæc nihil territus, coram omnibus in terram proruens ait: Ego ad seruiendum Domino veni, veni ad promerendum regna cœlestia, idcirco nec labor mihi acerbus erit, nec indigna gradui meo causabor officia, neque tædiosa imperia suspicabor, per quæ id quod desiderat anima mea quandoq; promerear regnum accipere. Hac constanti responsione ædificati fratres, iusserunt, virum hospitio recipi, donec maturius deliberati quid de eo fiendum esset decernerent. Interim vir Dei anxiè satis Dominum ac benedictam matrem eius precabatur, vt saluti suæ profuturum cōsilium patribus inspirarent, & sibi in sancto suo proposito stabilem voluntatem concederent. Verū quia diues in misericordia Deus, non patitur suam munificentissimam largitatem, auaris licet desiderijs sanctorum superari, grandi oraculo ac manifesta visione nouelli militis sui preces hoc modo effectui mācipare curauit. Erat eo tempore quo ista agebantur quidam inter fratres, cuius in acceptandis nouitijs non cōtemnanda habebatur auctoritas. Is postquam culcitræ suæ fatigata vigilijs ac laboribus membra collisisset, circumfusam circa se ingenti lumine vir-

virginem vidit, audiuitque dicētem: Dic confratribus tuis, ne virum hūc, qui apud vos degit, & cohabitandi vobis locum flagitat, ausint repellere, quia Dominus cum illo est, & Spiritus sanctus requiescit in eo. Ad quam ille: Quæ es tu, ô pulcherrima mulierum, quæ tanta maiestate hæc imperas? At illa: Virgo Maria sum singularissima huius monasterij patrona, quapropter celerius quæ dixi fratrib' pande, & summopere caue, ne vel vnū iota horum quæ imperaui decideris. Cumq; post hæc verba se regina cœli in cœlos recipisset, & frater significasset audita visaq; conuentui, tantæ virginis instantias admirati, virū cū summa charitate amplexi sunt, & ad probam moræ eis solito receperunt. At ipse non immemor, quod idcirco mundum, patriam, res, se suosq; reliquerit, vt in omni humilitate, & labore Domino in suis castris militaret, statim vt se intellexit fratribus annumeratum, scientiæ suæ sublimes titulos execratus subulci officium, cum summa instātia sibi committi postulauit, vt qui eotenus iuuenum magister informator ac ductor fuerat, felici (vt sibi videbatur) commutatione scropharum atq; porcorum ductor crearetur. Fratres itaque licet eum rem suo statui, & tantæ scientiæ indebitā petere non ambigerent, victi tamen importunitate viri, non facili admiratione ad tantam humilitatem attoniti, petitum officium commiserunt, fauebant tamen sibi, vt præ cæteris laicis, intra quorum numerum sortem accepit, in refectorio monachorum cibum caperet, et solatio latinarum lectionum quæ sub refectionis tempore legebantur frueretur, ea tamen lege præmissa vt primum quam refectorium comesurus intraret, indutus decentiori veste, se fœtidi olidiq; teterri quo in porcorum caueis vti solebat induuijs spoliaret, ne scilicet turpi odorum fragrantia teneriores ad nauseā prouocaret. Quis, calamus scribet? Quæ lingua dicet? Quis vel verborum vastissimus ordo discutiet cum quanta alacritate, gaudio, industria, excellentissimus magister iste exosum etiam rusticis, qui non nisi despectissimos subulcos statuunt, officium ministrauerit, atq; per plures annos compleuerit. Verum ne pristinæ dignitatis obliuio iam nacti officij contemptum tolerabiliorem faceret, ac perinde præmij pondus minueretur, tale vir induuius remedium adinuenit. Distincta loca quemadmodum in scholis habere solitus erat inter adolescentium greges, etiam in alterum porcellos cogeret marcidos, strictoque in tertium locum flagello ageret à ruina formosus, quid agebat formissimus miles, nisi vt pristini & sequentis statuum comparatione præ oculis habita, iugi controuersia feruentem in belli in animum concitaret, vtq; sic aucta victoris pugna, victrici animæ illustriora prouideret trophea. Cæterum sicut nec tenebrosa nox micantium astrorum lumen, nec auri fulgorem tetrior terra fœdare potest, sic nec indignioris officij licet obstrusæ cauernæ huius venerādi magistri dignitatem valuerunt contegere. Si quidem non fratres modo, quibus indies virtutum eius insignia clarius, clariusque claruerunt, eum venerati sunt, verumetiam seculares viri celebri eius fama succensi, in dubijs conscientiarum suarum causis eius consilia postulabant, petierunt informationes, preces flagitabant. Inter quos cum quidam honestus vir de certis dubijs interrogaturus eum, ignoraret quonam modo ad tam venerabilis subulci colloquium decentius perueniret, quippe quem pro reuerētia irreuerentis accedere nullus auderet, consilium à nonullis accepit, vt facto prandio extra septa monasterij cum ad pastum porcos minaret, se illi adiungeret, quęreretq; ex eo lucidissima responsa capturus. Fecit vir vt erat edoctus, & cum omni reuerē-

tia subsequentem porcellos litteratum virum expectabat. Venit ille, sed cum iste præ verecūdia longius staret timeretque accedere, vocauit eum ad se vir sanctus priusquam loqueretur, & ait: Hæc & hæc sunt in corde tuo, de his & his me interrogare dispo nis, atq; sic omnia quæ in abditissimis pectoris sui latebris obstrusa secretaque ferebat, ita sibi seriatim disseruit quasi in fronte viri cordis arcana depicta vidisset, vnde optime informatum, atque vehementer consolatū in pace abire permisit. Et quid de hominibus loquor cum nunquam sic contra virtutem coniurabitur, vt mortalium hominū genus viros virtute fecūdos etiam in abiectissimis statibus desinant admirari. Dæmones ad huius viri virtutem stupuerunt. Porro cum quadam vice pendula sordidaq; veste indutus porcorum gregē humillime ante se duceret, obuium habuit energumenum hominem, qui dæmonis obsidione vallat⁹ statim vt altissimū scientia verticem ad tantam obiectionem inclinatum vidisset, pallens faciem intremuit, & more sæuientis aprispumam ructans perturbatis vocibus cœpit roboare & dicere: O sciētiæ vastę sacrarium, quid agis? Hac lacera stola progrederis? Nō ita fateor eo tēpore incessisti quando in Parisiensi cathedra doctior doctis Henrice legisti. Cessa igitur, cessa, fœtidum fœdis desere gregem, alios non te tam spernēda docuere officia. Ad hæc similiaque verba nihil respondens, dimisso præ verecundia in terram capite humilis magister pertrāsijt, sed omnes qui audierunt non minus de venerādi magistri humilitate, quam dæmonis voce mirati sunt, & Deum in suis miraculis laudauerunt. Magister igitur Hēricus per xx. (ni fallor) annos vsq; ad decrepitam scilicet ætatem subulci officiū solicitissime administrans fœliciter quieuit in Domino eo sublimior in cœlo sessurus, quo humiliorē in terris locū accepit. De quo sit Deus benedictus in sæcula. Amen. (Collector Speculi. Vide etiam Tit. Despici, ex. 1. Tit. Hæretic⁹ ex. 1. Tit. Culpa Tit. Communio ex. 3. Tit. Beneuolētia ex. 4. Tit. Gloria ex. 5. & 6. & Tit. docere ex. 4.

HIPPOCRITA.

Propter lachrymarum donum ab hominibus videri desiderans, ab apparēte dæmone conspicitur.

Monachus quidā magnæ opinionis retulit mihi, quando nouitius fui, de quodam monacho, quod die quadam, cum iaceret in oratione ante quoddam altare, & Dominus ei tantam contulisset gratiam lachrymarū, vt etiam irrigaret terram, ex immissione diaboli, vt postea paruit, cordi eius suborta est inanis gloria, ita vt diceret intra se: Vtinam videret aliquis modo istam gratiam. Mox is, qui immisit, adfuit, & ad lachrymas eius stans à latere diligentissime respexit. Transfigurauerat enim se in speciem nigri monachi. Leuans oculos monachus, tam ex horrore mentis, quàm nigredine vestis, dæmonem totius superbiæ auctorem esse deprehendit, & quem per vitium inanis gloriæ inuitauerat, per virtutē humilitatis, & signum crucis fugauit. Ob huiusmodi pericula iubentur à Domino oraturi intrare cubiculum, & claudere ostium hoc est, vitare laudem humanam. (Cæsarius lib. 2. c. 23.

EXEM

IACTANTIA.

Iactantia sua sanctus Eleutherius puerum, quem à dæmone liberauerat, rursum obsideri promeruit.

ELeutheri⁹ Pater monasterij beati Euangelistæ Marci, quod in Spoletanæ vrbis pomerijs situm est, diu mecum est in hac vrbe in meo monasterio conuersatus, ibiq; defunctus est. Quem sui discipuli ferebant orando mortuum suscitasse. Vir autem tantæ simplicitatis erat & compunctionis, vt dubium nō esset, quod ille lachrymæ ex tam humili simpliciq; mente editæ, apud omnipotentē Dominum multa obtinere potuisset. Huius ergò aliquod miraculum narro, quod inquisitus mihi simpliciter & ipse fatebatur. Quadam namq; die dum iter carperet, facto vespere cum ad secedendum locus deesset, in monasterio virginum deuenit, in quo quidam paruulus puer erat, quem malignus spiritus omni nocte vexare cōsueuerat. Sed sanctimoniales fœminę vt virum Dei susceperunt, eum rogauerunt, dicentes: Tecum pater puer iste hac nocte maneat. Quod ipse benignè suscepit: secumq; eum nocte eadem iacere permisit. Facto autem mane cœperunt sanctimoniales fœminę eundem patrem vigilanter inquirere, si quid puer quem dederant nocte eadē fecisset. Qui miratus cur ita requirerent respondit: Nihil. Tunc illi innotuerunt eiusdam pueri causam: & quod malignus spiritus nulla ab eo nocte recederet indicauerūt, summopere postulantes, vt hunc ad monasterium secum tolleret, quia iam vexationem illius videre non possent. Cōsensit senex, puerum ad monasterium duxit. Qui cum multo tēpore in monasterio fuisset, atq; ad hunc malign⁹ spiritus accedere minime præsūpsisset: eiusdem senis animus de salute pueri immoderatius per lætitiam tactus est. Nam coram positis fratribus dixit, quod diabolus sibi cum illis sororibus iocabatur. At verò vbi ad seruos Dei ventum est ad hunc puerum accedere non pręsumpsit: post quam vocem hora eadem ac momēto idem puer coram cunctis fratribus diabolo se inuadente vexatus est. Quo viso senex se protinus in lamenta dedit: quē dum lugentem diu fratres consolari voluissent: respondit, dicens: Credite mihi, quia in nullius vestrum ore hodie panis ingredietur, nisi iste puer à dæmonio fuerit ereptus. Tunc se in orationem cum cūctis fratribus strauit, & eo vsque oratum est, quousque puer à vexatione sanaretur. Qui & tā perfecte sanatus est, vt ad hunc malignus spiritus accedendi ausum vlterius non haberet. (Gregorius Dialogi cap. 33.

IDOLVM.

EXEMPLVM I.

Pœnitentia grauissima, eo quod idola adorasset quidam Episcopus condemnauit seipsum, & ante mortem certificari meruit, quod pœnitentia sua accepta esset Deo.

DIcebat rursus alius quidā senex qui etiam dignus effectus est Episcopatu ciuitatis Oxirinthi, tanquam hæc ab alio audisset, sed ipse erat qui hoc fecerat. Visum est, inquit, mihi aliquando intrare interiorem eremum, quæ est circa Oesa, vbi est gens Mazitorum, vt viderem si inuenirem forte aliquem Christo seruientem. Sumens itaque paucos paximaces, & quasi dierum quatuor aquam in vas, iter meum faciebam. Transactis vero quatuor diebus, consumptisque cibis, hæsitabam quid agerem, & confidens dedi meipsum ad pergendum. Ambulaui quo-

que

que & alios quatuor dies fine cibo perdurans. Cumque ieiunium, & laborem itineris corpus meum non ferret, in pusillanimitatem veni, ac sic iacebam in terra. Veniens autem quidam digito suo tetigit labia mea, tanquam si medicus de sputamentis oculum percutans vngat. Statim vero confortatus sum, ita vt putarem me neque ambulasse, neque famem pertulisse. Cum vero vidissem veram hanc virtutem in me, surgens ambulabam in desertum. Præteritis itaque alijs diebus quatuor, rursus fatigatus defeci. Cumque extendissem manum meam in cœlum, ecce vir ille qui pridem me confortauerat, iterum digito suo quasi liniens labia mea confortauit me. Peracti sunt autem dies decem & septem. Et post hæc inueni tugurium, & arborem palmæ, & fontem aquæ, & virum stantem, cuius capilli capitis erant pro indumento ipsius, qui capilli eius canitie candidi erant vt nix. Erat autem & terribilis aspectu. Cumque vidisset me, stetit ad orationem: & completo Amen, cognouit me hominem esse, & tenens mihi manum interrogabat me, dicens: Quomodo huc venisti? & an adhuc constant omnia quæ sunt in mundo? an adhuc etiam sunt persecutiones Christianorum. Ego autem dixi ei: Quia vestri gratia, qui in veritate Domino Iesu Christo seruitis, hanc perambulaui eremum, persecutio vero cessauit per potentiam Christi. Edissere nunc mihi obsecro te, & tu quomodo hunc venisti? At illa cum lamentatione plorans cœpit dicere mihi: Ego episcopus eram, & persecutione facta multis mihi illatis iniurijs & supplicijs, cum ferre iam non possem tormenta, postea idolis sacrificaui: in meipsum deinde reuersus, agnoui iniquitatem meam, & dedi meipsum ad moriendum in hac eremo, & sum degens hic annis quadraginta nouem in confessione, & obseruatione ad Deum, si fortè dimittatur mihi peccatum meum. Et victum quidem præstitit mihi Dominus palmam hanc, & hunc fontem. consolationem verò indulgentiæ non accepi vsque ad quadraginta octo annos. In hoc autem anno consolatus est me Deus, & indulsit mihi. Hæc autem dicens, repentè surrexit, & currens exijt foras, & stetit in oratione Domini. Cum autem complesset orans, venit ad me. Intuens autem ego faciem eius, exterritus trepidaui: factus enim erat tanquam ignis, Dicit quoque mihi: Noli timere. Dominus enim te misit vt tradas corpus meum sepulturæ. Cum autem consummasset hæc dicens, statim extendens manus & pedes finem fecit vitæ. Dissuta ergo tunica mea, ego dimidiam mihi tenui, & dimidiam inuoluto eius sancto corpusculo abscondi in terra. Recondito ergò illo continuo palma illa aruit, & tugurium cecidit, & fons etiam exsiccatus est. Ego autem multum fleui obsecrans Deum si quo modo præstaret mihi palmam illam, & fontem, vt perseuerarem in loco illo residuum tempus meum. Vt autem hoc non est factum, dixi apud me: Non est in voluntate Dei. Orans ergo tendebam iterum in seculum, & ecce homo ille qui liniuit labia mea, veniens apparuit mihi, atque confortauit me, & ita conualui peruenire ad fratres. Et narraui eis hæc, rogans eos ne desperarent semetipsos, sed per patientiam studerent inuenire Deum. (Ex lib. Doctor. Patrum, numer. 16.

Vide etiam tit. Deus ex. 2.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Idolorum sacerdos miris fraudibus libidine sua satisfaciens tandem deprehenditur & punitur.

SAcerdos erat apud Alexandriam Saturni Tyrannus nomine, hic quasi ex responso numinis adorantibus in templo nobilibus quibusque & primarijs viris, quorū sibi matronæ ad libidinem placuissent, dicebat Saturnum sibi præcepisse, vt vxor sua pernoctaret in templo. Tum is qui audierat gaudens quod vxor sua dignatione numinis vocaretur, exornatam, comptam, insuper & donarijs onustam, ne vacua scilicet repudiaretur, coniugem mittebat ad templum. In conspectu omnium conclusa intrinsecus matrona. Tyrannus clausis ianuis & traditis clauib⁹ discedebat. Deinde facto silentio per occultos & subterraneos aditus intra ipsum Saturni simulachrum patulis repebat cauernis. Erat autem simulachrum illud à tergo excisum, & parieti diligenter annexum, ardētibusq; intra ædem luminibus nitens, supplicantiq; mulieri, vocem subito per simulachrum æris concaui proferebat, ita vt pauore & gaudio mulier trepidaret, quod dignam se tanti numinis putaret alloquio. Postea verò quam libatum fuerat, vel ad cōsternationem maiorem, vel ad libidinis incitamentum deseruisset numen impurum, arte quadam liniolis obductis, repente lumina extinguebantur vniuersa. Tunc descendens obstupefactæ & consternatę mulierculæ adulteri fucum prophanis commentationibus inferebat. Hæc cum per omnes miserorum matronas multo iam tempore gererentur, accidit quandam pudicæ mentis fœminā horruisse facinus & attentius designātem cognouisse vocem Tyranni, ac domum regressa viro de fraude sceleris indicasse. Ille de iniuria coniugis, imo potius sua ardentius inflammatus inscriptum Tyrannum ad tormēta deducit. Quo conuicto atque confesso, cæcisque fraudibus reuelatis, pudor omnes & dedecus paganorum persuaserat domos adulteris, matribus incertis patribus, liberis spurijs deprehensis. Quibus diuulgatis & pro diris raptim cū simulachris & ædib⁹ excidebantur & crimina. (Ruffinus hist. Eccles. lib. 2, c. 25.

EXEMPLVM III.

Idolorum superstitio quanta inter gentiles fuerit.

IAM vero Canopi quis enumeret superstitiosa flagitia, vbi prætextu sacerdotalium litterarum (ita etenim appellant antiquas Ægyptiorum litteras magicæ artis) erat penè publica schola, quam cum velut fontē quendam atque originem dæmonum in tantum venerabantur Pagani, vt multo maior celebritas ibi quam apud Alexandriam haberetur. Sed de huius quoque monstri errore cuiusmodi originem tradunt, absurdum non erit paucis exponere. Ferunt aliquando Chaldæos ignem Deum suum circumferentes cum omnium prouinciarum dijs habuisse conflictum, quo scilicet qui vicisset, hic esse Deus ab omnibus crederetur, reliquarum Prouinciarum dij æris, auri, argenti-uè, aut ligni, aut lapidis, aut ex quacunq; materia constabant, qua per ignem procul dubio corrumperentur ex quo ignis locis omnibus obtineret. Hæc cum audisset Canopi sacerdos, callidum quiddam excogitauit. Hydriæ fieri solent in Ægypti partibus fictiles, vndique crebris & minutis admodum foraminibus patulæ, quibus turbida aqua desudans defecatior ac purior redditur. Harum ille vnam cera foraminib⁹ obturatis, desuper etiam

varijs coloribus pictam aqua repletã, statuit vt Deum & excisum veteris simulachri, quod Menelai gubernatoris ferebatur caput desuper positum diligenter aptauit. Adsunt post hæc Chaldæi, initur in conflictum, circa Hydriam ignis accenditur, cera qua foramina indurata fuerãt resoluitur, sudante Hydria ignis extinguitur, sacerdotis fraude Canopus Chaldæorum victor ostenditur, vnde ipsum Canopi simulachrũ pedibus per exiguis, attracto collo, & quasi sigillato ventre, tumido in modum Hydriæ cũ dorso tereti formatur, & ex hac persuasione velut Deus victor omnium colebatur. (Ibidem c.26.

IGNORANTIA SIMPLEX.

Ignarus virtutis herbarum eremita, ab Ibice doctus, & periculum famis euasit, & herbarum venena vitauit.

ALTER quidam Anachorita, cui nomen illustre erat, in parte deserti (quæ iem iungitur) habitabat. Hic cùm se primum ad eremum contulisset, & saporis, herbarumque radicibus quas prædulces interdum, & saporis eximij fert arena victurus, ignarus germinis eligendi noxia plerumque carpebat. Nec erat facilè vim radicis cũ sapore discernere, quia omnia æquè dulcia, sed pleraq; occultatione naturæ virus lethale habebant. Cumq; ergo edentē vis interna torqueret, & immẽsis doloribus vitalia vniuersa quaterentur, ac frequens vomitus cruciatibus non ferendis ipsam animæ sedem, stomacho iam fatiscente dissolueret omnia iam penitus quæ essent edenda formidnas septimum in ieiunijs diem spiritu iam deficiente ducebat. Tum ad eum fera (cui ibicis nomen est) accessit, huic propiùs astanti fasciculũ herbarum, quem collectum pridie attingere non audebat obiecit. Sed fera quę virulenta erant ore discutiens quæ innoxia nouerat eligebat. Ita vir sanctus eius exemplo quid edere, quid respuere deberet edoctus, & periculum famis euasit, & herbarum venena vitauit. (Seuer. Sulpit. In vita S. Martini dial. 1. cap. 10.

IMAGO.

EXEMPLVM I.

Incantator suis artibus virginem beato Hieronymo deuotam alterius impudici suasu ad libidinem pertrahere volens, grauiter à dæmone flagellatur, & inuocatione eiusdem sancti liberatur.

VIRGO quædam monialis omnium fœminarum pulcherrima, ætate iuuẽcula, moribus cana, tantam suæ virginitati adhibuit custodiam, vt sedens in cella sua quotidie, aut legens, aut orãs, aut aliquid aliud boni exercens, summis etiam causis exigentibus cellam exire non adquiesceret. Huic inuidens omnis boni inimicus, quendam iuuenem nobilem in huius castimonialis amorem incitauit. Qui quidem tãtis amorum vrebatur incendijs, vt nec quiescere posset die, noctuque, quomodo eum habere posset cogitans. Sæpè igitur sui amoris incendia nitebatur auribus monialis huius infundere, sed propter eius pudicitiam nõ audebat. Tanta igitur amoris constringebatur vehementia, vt sæpè de ipsa voluntatis adimpletione desperans, seipsum aquis tradere vellet suffocandum. Omni igitur auxilio destitutus magnum quendam iuuenem aduocat, eique magnam pecuniæ quantitatem promittit, si ad votum posset eam habere suorum carminum auxilio. Hic igitur suis incantationibus dæmonē aduocat, cumque media nocte ad cellam

tam monialis transmisit, ad cellam itaque accedens dæmon, timore imaginis D. Hieronymi in cella depictæ limen cellę pertrāsire nequit. Desperans igitur de negotio ad mittentem rediit dæmon, eique cur fugerit à cella patefecit, quem magus derisum dimittens alium aduocat, eumq; ad explendum citius hoc opus mittit; fit secundo quod primò. Manēs tamen hic per horam circa cellam, coactus clamare cœpit. Si me Hieronyme hinc sinis recedere, huc viterius non reuertar. Ad hanc vocē quæ sedebat in cella monialis, orationi vacans cum sic dæmon clamare non cessaret. & cæteræ moniales excitatæ præeunte cruce ad locum clamoris tremulæ peruenerunt. Hunc igitur dæmonēm agnoscētes, eundem coniurant, vt dicat qua de causa venerit, intimare. Rem itaq; pandens asserit vlulando, se miserum catenis igneis teneri, constrictum à beato Hieronymo, rogans vt suis precibus nunquam rediturus, posset abire, quibus pro eo orantibus, & Hieronymum glorificantibus, mox dæmon magno stridore recedens, magum tantis verberibus affecit, vt multarū horarum spatio vix in eo spiritus appareret, mei (inquiens) causa cruciatus fuisti, ad illam me mittens monialē. Certè nunc his in te verberibus vindicabor. Tanto igitur magus astrictus periculo, videns artibus suis sibi subuenire non posse, gloriosum inuocat Hieronymum dicens: Promitto tibi si tuo adiutus auxilio, nunc à dęmone non occidar (quia cunctis magicis abnegans) à tuo seruitio non recedam. Quo dicto, statim dæmon vt fumus euanuit. Per annum autē iacuit ex verberibus, viribus corporis destitut⁹, vt nō nisi alieno surgere posset auxilio. Post quem annum cūctis magicis cōbustis codicibus, omnibus suis pauperibus erogatis, in speluncam illam, in qua per trienniū gloriosus habitauit Hieronymus se inclusit, ibi pœnitens de præteritis multa fulget sanctitate. Insanus itaque iuuenis tantis luxuriæ constrictus ardoribus omnino se vidēs miserrimè voluptatis suæ defraudari desiderio, quadam nocte laqueo se suspendit. & sic infelix temporali se vita pariter, & æterna priuauit. Ecce quot malorum causam turpissimum luxuriæ vitium fore liquet. Nihil enim tam ruinæ corporis pariter, & animæ, contiguum, quātum illud turpissimum scelus arbitramur. (Epist. Cyrilli ad Aug. littera 3. & 9.

EXEMPLVM II.

* *Imagine Beatæ Virginis per Lucam Euangelistam depicta; eademque iussu Gregorij magni Romæ in supplicatione circumgestata, miraculosa à peste liberatio subsecuta est.*

GRegorius cùm sæuissima pestis Romæ sæuiret, ac multæ simul aliæ calamitates accederent, religiosam in die Resurrectionis supplicationem instituit, & virginis Dei genitricis imaginem in publicum efferri curauit, piamque circumgestationem Deus præsenti miraculo comprobauit. Etenim quacunq; ferretur imago pestilentis cœli grauitas depulsa, & optata salubritas in vrbe consecuta est. Vbi gratulantibus omnibus Deo, ecce tibi Angelus, qui sanctam Virginem his vocibus è cœlo alloqueretur Regina cœli lætare, alleluia. Quia quem meruisti portare, alleluia. Resurrexit, sicut dixit alleluia. Quam orationem simul atque Gregori⁹ corā audiuit, diuino Spiritu statim expleuit. Ora pro nobis Deum, alleluia. Quod canticū deinde solēne mansit in Ecclesia, & paschalis lętitię, vel argumentum, vel confirmatio quotannis esse consueuit. Eadem historiam à veteribus acceptam, Sigonius quoque confirmat lib. 1. de regno Italiæ.

Italiæ. (Theodoricus de Apoldia lib. 2. in vita S. Dominici c. 5.

EXEMPLVM III.

* *Constantinus Cypri Episcopus in Concilio Nicæno 2. actione 4. de quodam Cyprio, qui imaginem Deiparæ violans, meritas luit suæ impietatis pœnas.*

FVIT vir Cyprius in vrbe Constantia armentarius, quia orandi causa in Virginis Deiparæ sacellum concessit, atque cùm inter orandum suspiceret, imaginem Virginis ex coloribus in parietibus expressam, animaduertit, ac indignabundus dixit: Quorsum hæc? statimque stimulo quo boues agebat sublato eidem imagini Virginis dextrum oculum eruit. Egressus porro dum fortè pecus ad maturandum iter pungit, ecce stimulus confringitur, & ea pars, cui ferrum erat infixum, in dextrum hominis oculum rectà inuolat, ac miserum oculo priuat. Narrat hoc Constantinus sanctissimus Cypri Episcopus coram toto consessu Patrum, verbisq; disertis adiungit: Hunc ego Constantinus virum vidi & vnoculum etiam ex hac caussa esse cognosco. Concilij Nicæni 2. actione 4.

EXEMPLVM IIII.

* *De Ioanne Anachoreta, qui se Virgini Deiparæ apud imaginem eius cōmendans, post reditum candelam semper ardentem inuenit.*

IOannes Anachoreta vir magni nominis, & precipuæ sanctitatis, qui senex in spelunca quadam vixerat circa villam, quæ dicitur Sochus, viginti propemodum milliaribus distans ab Hierosolymis. Habebat idem in sua spelunca Deiparæ, ac Dominæ nostræ semperque Virginis Mariæ imaginem, eaq; matrem Christi Filij gestatricem exprimebat. Qui senex, si quando religionis caussa vellet alio proficisci, & loca veneranda petere, quod illi erat perquam vsitatum, de more candelam coram eadem imagine incendebat, & precatione facta Deo sese, iterque suum commendabat, simulque in ipsam Deiparæ imaginem intuens, his verbis vtebatur. Sancta Domina nostra Dei genitrix, quia longum iter facere statui, ac multis diebus abesse cogor, tu candelæ huius habe curam, eamque, ne extinguatur iuxta meum desiderium serua. Te quidem comite, & adiuuante hoc ingredior iter. Hæc vbi dixisset imagini, in viam se dedit, & itinere confecto domum postea redijt, ita, vt aliquando vnum, sæpe duos etiam, vel tres, imò quinque, & sex menses abesset. Semper autem in reditu candelam inuenit integram, & ardentem, sicut illam ante iter suum accensam relinquerat, nec vnquam vidit extingui. Id quod circa certum, & euidens miraculum fieri neutiquam poterat, Deo haud dubiè per Deiparam hoc prodigium, operāte, ac piam sancti senis fiduciam corroborante. (Ioannes Moscus Eutratus in Prato Spirituali Sophronij. cap. 180.

EXEMPLVM V.

* *De imagine virginis Deiparæ, quam, ne monachus veneraretur, dæmon dissuadere studet, promittens deinceps ab eo impugnando destiturum.*

MOnachus quidam solitarius, & insignis Christi pugil, iamque grandæuus in monte Oliuarum habitabat, & ab impuro spiritu fornicationis acriter impugna-

gnabatur. Qui cùm vehementer infestaretur, eiulare demum cœpit, ac dicere infestanti dæmoni: Quousque tandem missum me non facies? Recede iam à me, qui mecum quasi consenuisti. Dæmon verò illi se visibilem exhibens, hoc modo respondit: iura mihi, te nemini mea verba, quæ dicā renunciaturum, ac deinceps te oppugnare desinam. Iurauit senex de seruanda fide silētij, ac dixit: Per illum, qui in altissimis habitat, ea quæ dixeris mihi nemini reuelabo. Tum ille, noli, inquit, hanc imaginem adorare, & ego à te impugnando desistam: habebat enim senex eo in loco imaginem, quæ Dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis Mariæ, Christum Iesum Dominum nostrum circumgestantis figuram exprimeret, quam & solitus erat venerari. Hoc audito, senex deliberandi tempus postulauit, remque omnem die sequenti exposuit Abbati Theodoro Æliotę in lauta Pharan tunc habitanti. Is monacho respondit: Vere illusus es, Domine Abba, & peccasti iurando dæmoni; sed quòd arcanum aperueris, rectè abs te factū est. Cæterum in quodlibet huius vrbis lupanar ingredi te præstat, quam vt Deum, ac Dominum nostrum Iesum Christum, vna cum matre sua desinas adorare. Atque in hanc sententiam plura exposuit, eiusque monachi discedentis animum in hoc adorandi instituto bene confirmatum reliquit. Redijt igitur ad monachum dæmon, & cum illo expostulans dixit: Quid hoc rei est senex nequissime? itane seruas mihi fidem etiam iuramento firmatam de arcano reticendo: equidem hoc tibi affirmo fore, vt in die iudicij Deum iratū sentias, & huius periurij pœnam exoluas. Respondit monachus: me quidē iurasse scio, sed nihilominus Dominum, & creatorem adorare pergam, tibi vero non obsequar, quidquid etiam promiserim: hanc historiam, qui velint improbè carpant, & calumnientur: nos eam rectè à grauissimis Patribus septimæ synodi iam pridem approbatam habemus. (Idem in patro Spirituali Sophronij cap. 45.

EXEMPLVM VI.

* *Thomas Morus lib. 1. Dialog. cap. 16. & refert Laurentius Surius in Chronicis, de puella quadam nobili, cum alijs quibusdam à dæmone obsessis apud Imaginem. B. Virginis Ipisnuntchij liberatis.*

AIt Thomas Morus loco citato, se pleraque suæ ætatis commemorare posse miracula, quæ ad imagines, quas solent homines pij etiam peregre inuisere, edita sint, tam ab omni suspicione aliena, tamque amplis fulta testimonijs, vt qui ea velit reuocare in dubium, is non multum ab insania abesse videri queat. Interim vnum recitat admodum illustre, quod ante paucos annos in cuiusdam viri nobilis Rogeri VVentuvorthi aliquot proles declaratum sit diuinitus, præcipuè autem in vnam ex filiabus eius, annorum non amplius duodecim, quam malus dæmon inuaserat, & multis modis diuexarat. Erat illa iam mentis inops, deliransq; procaciter, & petulanter in Deum ipsum incutrebat, execrabaturque res quasq; precibus sacratas, & quod mirum est, facilè etiam nullo iudicante à nō consecratis illas internoscebat: fiebant hęc proculdubio illo efficiente, qui puellam occupabat. Interim verò; tum sua voluntate, tum diuina admonitione permota est, vt ad S. Mariæ Ipisnuntchij (est hoc Angliæ oppidum) accederet. In illo autem itinere, quæ id temporis alibi dicerentur, & fierent, citra mendacium edicere potuit, multaque, rapta in extasin rata, & sublimia promebat, licet ipsa eorum rudis esset, & imperita, vt etiam

iam viri doctissimi non mediocriter admirarentur talia ab illa dici posse. Vbi porrò ad locum ventum est, erat ibi imago beatissimæ virginis Mariæ. Coram ea dum illa puella sistitur, aderant perplures splendidi, & nobiles viri, & ecce ab illo tetro spiritu horrendum in modum dilaniatur, facies & oculi terribilem in speciem transformantur, os cõtorquetur & distenditur, oculi in maxillas prominent, vt sine horrore nemo eam posset intueri. Aderãt & aliæ personę in quas permittente Deo improbus Sathan mirabiliter sæuiebat. Atqui mox omnes illę vnà cum puella perfectę sunt redditæ sanitati. Huic tanto spectaculo aderant pàtentes puellæ, homines & ordinis amplissimi, nempe equestris, & rebus locupletes, aderãt & alij permulti, magnæ dignitatis, prudentiæ, & experientiæ. Aberat verò omnis fingendi vel ratio, vel suspicio, tum quod puella esset tenera ætate, tum quod rei ipsius immanitas, & horrẽda species omnem excluderet simulationem. Cernens autem puella se liberatam, licet pater obluctaretur, mundo huic ilico nuncium remisit, & in cœnobio benè instituto sanctarum virginum religionem professa monasticam, & piè, & sanctè vixit. (Idem qui suprà.

EXEMPLVM VII.

* *Quidam grauiter puniuntur, propter iniuriam imagini illatam.*

IN Francia est quædam Abbatia, quæ Dolis vocabatur: in qua est quædam imago lapidea ad honorem B. Mariæ sculpta: ad quam, cùm quædam paupercula mulier veniret, orandi gratia aderant ibi duo Brabantini, qui improperantes mulieri imaginem blasphemabãt, vnus etiam lapides in imaginem proijciens, cum vno lapide percussit & fregit brachiũ pueri Iesu, & cùm manus illa lapidea cecidisset, exierunt guttæ sanguinis è brachio, ac si esset hominis viuentis; statimq; in eodem loco, qui lapidem proiecerat, expirauit. Alter verò, cùm vellet morientem inter brachia sua colligere, vt ei præberet aliquod adiutorium, statim arreptus est a dæmone, & sequenti die defunctus est, & cũ turba multa conueniret, vt imaginẽ, & sanguinem de lapide fluxum videret, ipsis videntibus prædicta imago scidit vestimenta sua, scilicet, ornatũ lapideum & collum suũ, quod firmatum erat monili lapideo, & pectus denudauit vsque ad mammillas, propter ignominiam, & iniuriam, quæ illata fuerat sibi, & filio suo. Hoc contigit anno Domini 1187. tempore quo guerra erat inter Philippum Regem Francorum, & Henricum Regem Angliæ, & qui scripsit Speculum historiarum, Vincentius Beluacensis ord. Præd. dicit se sanguinem, & imaginem vidisse. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. August. parte hyem. ser. 68. littera C. circa finem. Ex hist. Vincentij Belluacensis lib. 7. c. 110.

EXEMPLVM VIII.

* *De Gœsijs statuam D. Antonij inuadentibus & diuina eorundem vindicta.*

ANno illo Gœssiaco 1566. cùm per Belgium passim Iconoclastæ in venerandas Sanctorum imagines desæuirent, Buscho ducis accidit quosdam D. Antonij imaginem gladijs, ascia, & bipennibus in frusta cõcidere, vt incendio via publica abolerent. Verum quid accidit? non sanè impunè tulere impij: è vestigio namque illa peste, quam D. Antonij iam olim appellamus Christiani (quod illi depellendæ sint eius apud Deum, pij experti sæpè Patronum) corripiuntur, totoq; vtriusque corpore instar grano-

granorum piperis pestilens ille ignis ebullit: domum sese recipiunt infelices, quorum plaga socij deterriti rogū deserunt trepidi. Tam atroci atque voraci consumebantur miseri totum per corpus incendio, vt postridiè impiam efflarint animam, & funesta reliquerint cadauera variorū colorum stigmatibus, ceruleis, prasinis, atris insignita. Istud tam est tota vicinia notum, vt plurimos huius rei non solum audierimus concorditer historiam ad viuum depingentes, additis etiam tā sacrilegorum, quàm familiarium nominibus: sed publici etiam viderimus notarij fide non indigni, neque obscuri testimonium. (D. VVilhelmus Lindanus lib. 2. de fugiendis idolis cap. 1. Item Apologetici ad Germanos tomo 2. c. 11.

EXEMPLVM IX.

** De tribus militibus Hugonottis, qui statuam D. Antonij inuadentes horrenda morte perierunt: tertius verò precibus circumstantium adiutus, cùm totus terribili febre æstuaret, tandem peracto sacrificio, & adhibita aqua benedicta, sibi restitutus, errorem suum agnouit.*

ANno 76. in Callijs vsu venisse scribunt, cuius talem historiam Parisijs impressam vidimus, quæ hic ruditer est transfusa. Anno 1576. 21. Iulij dum dux Alensonius frater Regis Franciæ esset in vrbe Castillon, & excubiæ pedestrium copiarum in villa quæ dicitur Soulcy, à dicta ciuitate vno plus minus miliari distante, agerentur, tres milites male feriati deprehenderunt præ foribus imaginē B. Antonij in petra erectam, ac post multa scandala, ludibria, & dicteria in eam congesta, caput quidem imaginis galea, manus verò armarūt hallebardia, talia cum execrandis blasphemijs euomentes. Tu, si quid vales, si qua tibi potestas in præsentiarū nunc eam demonstra contra nos, ac te defende. Quo dicto suis armis imaginem impetunt multis ictibus. Quibus non contenti, vnus eorum bis, aut ter displosa bombarda, imaginem istam oppugnare aggreditur, ac eius faciem inter mentum, & inferius labrum iaculatus globulo tormentario lacerat sacrilegus, at non impunè; nam eodem mometo ille impius magno eiulatu clamans, horridumque eiulans: Totus, inquit, ardeo, totus comburor, statimque prolabitur in terram mortuus. In cuius facie eodē loco vbi imaginem violarat, vice reddita, ignis scelerum vindex, qui totum inde os replebat, velut via facta erumpens perluxit eum deuorans, etiam cum iam miseram exhalasset animam. Secundus verò non minus sentiens Dei omnipotentis manum, exclamat quoque ignis vim se ferre non posse, volensque intestina tormenta per aquam effugere, in torrentem proximum præceps insilijt, nec Dei tamen præsentiam effugit; nam statim aquis submersus, & suffocatus interijt. Porrò tertius cernens suorū miserabilem exitum, sui impos, ac totus exanimis humi affligitur, ac deportatus in proximam domum totus feruentissimis febribus æstuabat, adeoque violentis, vt miserum de se spectaculum omnibus exhiberet. Cuius miseria permoti cognati, amici maximè, & cōmilitones Catholici, ad tēplum velut ad asylū confugere Deo Patri (sacerdote perquisito) sacrificiū mediatoris solēni cantu coram imagine sancti Antonij immolare, ac vnanimiter cateruatim proruentes tā milites, quàm dicti loci incolę, Deum summa animi deuotione pro misero fratris salute comprecari, postq; sacrificium, & multas preces afflictum inuisere, præmissisque multis alijs orationibus, aquā ei benedictā sacerdos adspergebat. E vestigio miser ille sibi

redditus crimen agnoscit, Dei misericordiam inclamat, ac manus tendens in cœlum humilibus, ac magnis precibus suum errorem professus accusans, omnium deprecationes supplex ambit, vt pro ipso Deum clemētissimum interpellent. Nec defuit diuina misericordia: nam statim pristinę valetudini, ac menti restituitur, eaque etiam hodie fruitur. Hæc veraciter sub oculis plus quàm trium millium hominum palam gesta docent, quam reuerentiam venerandis sanctorum imaginibus debeamus. Nam etsi numen in illis nullum sit, tamen eorum nobis refricāt subinde memoriam, quos repræsentant, ac ad gloriosa Dei in suis sanctis opera collaudanda, eorumq; pia patrocinia imploranda, plerosque Christianorum extimulant. Quin & contumelia illata ipsis in Dei seruos, imo in cōmunem Dominum redundat. Qui hic aliquādo, etsi silere videatur, non tamen silebit semper. (D. VVilhelmus Lindanus lib. lib. 2. cap. ı. de fugiendis idolis.

EXEMPLVM X.

**Imago Christi in cruce pendentis magnum hominum numerum incusso terrore exanimati in terram prosternit.*

Nihil est quod de incusso terrore principi dubites, ex aspectu Christi pro iudicio sedentis quãuis in imagine depicti.... Paulus vt est in actis Apŏstolorum, cum apud Felicem hominem Romanum, & legis diuinæ, & Christianæ prorsus ignarum, homo pinctus inquam apud liberum, & præsidem gentis de extremo iudiciŏ verba faceret, ita terruit oratione Felicem, vt totis artubus cōtremisceret. Fuere etiam, vt narrat septimo gradu Climacus, qui cibi, pŏtionis, suorum ipsi penitus obliti ex cogitatione dumtaxat mortis & iudicij stupescerent, conciderent vt exinaniti domum reportarentur. Ex nostris Societatis Iesu annalibus occidentis Indiæ de Christi à cruce pendentis imagine huic affinè factum depromam, quando in Peruana ditione obtata sacra imaginis hominum numerus vna cum principe exinanitus concidit, nec nisi post tres horas animam ac mentem recepit, princepsque cum filio sacro mox fonte lustratus est. Sed iuuabit ipsa Antonij Valthrinij verba ad fidem faciendam recitare. Multi, inquit, etiam in suas regiones nostros, inuitant, omniaque necessaria summa cum amoris significatione deferunt: quorum aliqui miraculo ad Christiana sacra capessenda sunt impulsi. Quo in genere res accidit literis dignissima Cuzchū ciuitatis quondam Ingarum fuit, quæ nunc hispanorum imperio subiecta est, in qua etiam vrbe Societatis est collegium, ab ea procul quindecim dierum itinere prouincia quędam visitur amplissima armis, diuitijsque prapotēs cuius amplitudo leucas dicitur colligere quingentas. Ad hanc prouinciam cūm quidam Christiani fugerent, vnus ex ijs inter sarcinulas Crucifixi imaginem forte coniecit; qui cum postea ad illius Prouinciæ Metropolim peruenisset, multiq; admirabundi quærerent curiosius quid illud esset? Respōdit illum esse Christianorum Deum: Quæ res hominum sermonibus celebrata ad principis aures peruenit, is eadem videndi cupiditate inductus in aream palatij cum trecentis circiter viris processit, hominemque sibi cum imagine sisti iussit, quam cum in manus sumpsisset, diligenter contemplatus. Hiccine inuqit ille Deus Christianorum? ille ipse Indus inquit. Tum Princeps à in tu: hiccine Deus est, quo adiuiore Christiani Indas totumque regnum Peruanum subegerunt? Cum indus affirmaret: At hic princeps homo est, ait

nibus cruciatibus necatus, simul ad imaginem expuens homini reddidit. Mirum dictu statim vt Indus in manũ accepit imaginem, cœpit illa, caput quod in dextram partem inclinatum habebat ad sinistram conuertere, & oculos in principem, cæterosque qui aderant defigere, qui cõtinuo omnes præter eum qui crucifixi tenebat imaginem conciderunt, ac tres horas sine sensu & spiritu mortuis similes iacuerunt. Quos cum populus mortuos existimaret, ingens tota vrbe luctus excitatus est. Interea princeps, ac deinceps cæteri ad se rediens, surgensque exclamauit: Vere magnus est Christianorum Deus, reliquisque omnibus stupore quodam defixis, pœna capitis proposita edixit, ne quis in posterum Christianorum Deũ blasphemaret: atque exstructo exornatoque iuxta palatium sacello, ibi crufixi imaginẽ collocari, atq; ab omnibus adorari iussit. Postea cœpit princeps quærere subtilius de trasfugis, quis esset Christianorũ Deus, quæue eius colendi ratio, cum illi rudes se & ignaros faterentur esse aũt Cuzchi patres quosdam (nostros videlicet intelligebant) qui mira hoc Deo loquerentur, indolque cum omni humanitate erudirent. Princeps eos adire constituit, consilioque habito cum suis, vir se cum filio vnico sexcẽtũ itineri commisit, sex tantum è Dynastis, atque duobus ex transfugis comitantibus, cultu etiam corporis, vestibusque mutatis ne posset agnosci. Itaq; cum Cuzhum peruenisset, vsus internuncio Hispano quodam nobili, alterius è transfugis affine. P. Rectorem conuenit, eique se, suiq; aduentus causam arcano aperuit, rogatque vt aliquos mittat, qui suos populos christiana religione, præceptisq; informent. P. Rector gratissimum sibi nuncium illum ostendit paratũq; se, suosque ad illi obsequendum: verũ sine superioris potestate, ab eo loco commoueri non licere, neque ab superiore qui passuũ millibus q. a trin-gentis abesset, ante duos menses responsum haberi posse. Princeps veritus ne nisi ad condictam diem reuertisset, ante aliquid à suis perturbaretur. Constituit proficisci, relictoq; ie filio suæ fidei, obside, vt Christiana religione instrueretur, baptisareturque proficiscitur. Post duos menses adest iterum bonus vtique princeps, inuenitque responsum, à superiore datũ ingressum ad eos modo non patere, in posterum tamen deliberaturos quomodo ei consulatur. Conturbauit non nihil hoc responsũ principis animum, atque tum ægritudine tum itineris labore, homo præsertim ætate iam affecta, in morbum incidit, mortique proximus postulauit, vt baptizaretur, filioque cum suis domum remisso ipse, iam baptizatus magna cum pietatis significatione spiritum Deo reddidit. (Ex annalibus occidentis Indiæ. S. Iesu Antonio Valerino auctore.

EXEMPLVM XI.

* *Imago Christi domini Iesu Seruatoris nostri nulla manu facta alteram sibi similem in tela serica exprimit morbosq; curat.*

Tiberio (qui Mauritum præcessit) imperante, ingens, planeque insolens, miraculum accidit. Matrona quædam cui Mariæ nomen fuit, è senatorio ordine patricia stirpe nata, religiosa admodum, aborta viro, in grauem & mortiferum inciderat, cui nulla ope humana succurri poterat. Commendanti suam salutem Domino nostro Iesu Christo, res bona in mentem venit. Presbyteros sacrosanctæ illius à Domino siue manus opera factę imaginis custodes, per certos homines accersit. Præsentibus suplex aduoluta, obsecro inquit, Domini mei, quandoquidem ob culparũ mearũ noxas à Deo graui piculosoq;

morbo castigor, cupio infœlix ego, & indigna per vestras preces sanctam Domini effigiem ad dies quadraginta in vilissimas edes meas trāsferri, forte per illam misericordiam à Deo impetrabo. Sacerdotes animaduersa cognitaque illius pietate & religione, sacram domini imaginem attulerunt, reclusaque ergo hierotheca, mulier venerata imaginem; & exosculata, accepit telam bombycinam eiusdem cum sacra effigie magnitudinis illamque imagini Domini imposuit. Deinde imaginem domini, ita tectam, mundissimo scriniolo inclusam custodiuit, firmataque per eā in sacrario suo collocauit, & luminibus magnifice illustratam dies totos quadraginta assidue coluit. Die iam quadragesimo elapso, fœminæ cruciatus rediere grauissimi, adeoq; intollerandi, vt nec de lectulo quidem se leuare posset. Vocatæ ergo ex ancillis alteri quam castiorem nouerat, vade, inquit, refer sacræ imaginis arculam, vt adorata illa aliquod inde dolorum meorum leuamen recipiam; quæ ingressa sacellum vidit prodigium formidabile inexspectatum. Flamma ad asserendam sacrosanctæ imaginis fidem, ex hierotheca illa ad lignearia vsque erupuit, aramque totam complexa ad pauimentum vsque descendit, nec labem interim vllam altari intulit. Attonita puella concidit, alteraque curriculo Dominæ rem denunciat, quæ territa de lectulo descēdit, & totis connixa viribus ad ædiculam adrepsit, conspectaque flamma exclamauit, Kyrie eleison. Mox accersiuit sacerdotes, quos magna est hominum comitata copia, qui omnes viso inusitato miraculo percussi sunt. Flamma autem ascendente ac descendente, non secus ac velum in nauigio à tempestate vehementer iactatū ōes ad multas horas Kyrie eleison ingeminarūt. Fusis aūt precibus flāma euanuit, aptaq; capsula sanctam domini effigiē sine manu expressam, illæsam intactāq; reperere, quin & telā illā sericā à patricia impositam alteri imagini tollētes, eadem prorsus, ac genuina illi archetypæ obstupendum miraculum, Domini forma sine vllius opere insignitā inuenerūt. Laudatoque super hoc beneficio minime exosculantes imaginem fœminæ laboranti imposuerunt, subitoq; morbi dolores absterli, mulierque sibi penitus restituta surrexit. Deoq; debitas laudes cum toto sacerdotum & populi cætu persoluit. Post annos aliquot cum veneranda illa matrona sibi vltimum instare diem præsentiret, cum vas esset electionis sacrum, hanc effigiem in cœnobio Melitinensi. S. Assumptionis reponi curauit, quam Melitinensis ordo, cum sacer (Archiepiscopi Domitiani qui fuit patruelis & Auritij Imperatoris) tum ciuiles, principesque ciuitatis velut ab Apostolorum alumna exceperunt. Quod cum patricia rescisset, imaginem Archiepiscopo commisit, causamque cur eam in Melitonem reportari curarit exposuit. Operæ quoque prætiū duxi & aliud exemplum compendio narrare incursione à Persis, Heraclio imperante facta, sacræ virginis ne captiuæ abriperentur formidantes Cōstantinopolim properarunt, quibus vt claro genere natis cœnobium Sergius Patriarcha assignauit, qui dum sacra illa & diuina icone audisset, ab inuitis etiam illis eam abstulit. Sed cum alijs atque alijs ærumnis conflictaretur, ac Imperatorum indignationem iucurrisset, Ecclesia varie perturbaretur, cœpit dubitare quænā horū malorū causa esset, videtq; cōcubia nocte virū quēdā tremendū stantem, seseq; appellitantē. Redde quamprimum quæ præter ius fasq; in cænobio virginum abstulisti- vocatisq; domesticis sciscitabatur ab his: Ecquæ sunt hæ vexationes, quarum causa hæc perpetior. Etenim vidi formidabilē quendam virum stantem, qui ad me: redde, inquit, actutum quod è mona-

sterio contra ius & fas abstulisti. Et Sergius, quidnam cui eripuerim prorsus ignoro: Et domestici: Domine, inquiunt, nihil huiusmodi factum existimes, neminem enim vnquam vlla iniuria affecisti, sed & vexationes istas, & nugamenta cogitationum dæmonum ludibria, & fraudes iudica. Dein nocte insequente vir ille tremendus apparuit, & seuere illum allocutus est. Restitue, inquit, è vestigio quod abstulisti ex assumptæ virginis cœnobio, an ignoras illas peregrinas esse, & omni ope destitutas, vt quæ huc ad peregrinum solum fugere sint coactæ. Experrectus patriarcha illum suum à cubiculis interrogat. Frater, inquit, quando effigiem domini à virginibus abstulisti quo animo id tulerūt? Ægerrimo, inquit, Domine, & si potuissent, vlturæ fuerant hāc iniuriā. Tū dæmū intellexit Patriarcha causam malorū suorū, damnatoq; facto suo, quamprimum referri imaginem domini cū ingenti honore in sacrarum virginum domicilium iussit: id quod vndetrigesimo Nouēbris factū est. Statimq; Patriarchæ res ad quietum rediere statū, omnesq; ærumnæ & vexationes sublatæ. Incolæ aūt monasterij de recepta Domini imagine immortali, sibi etiam atq; etiam plurimūq; gratulati sunt. (Ex viridario græcorum in latinum sermonem translato, 11. Augusti.

EXEMPLVM XII.

* *Bogoris Bulgarum Rex aspectu imaginis Christi vltimum iudicium referentis idola eiecerat & intempesta nocte sacro fonte tingitur.*

QVamuis ante princeps instructus esset, & diuinis imbutus mysterijs adhuc retinebat infidelitatem, proprio cultui addictus: verum cum ingens fames Bulgarorū regionem occupasset, omniq; destituerentur auxilio; princeps ipse Christianorum Deum, vt sibi opem ferret inuocauit, idemq; facere omnem sibi subiectam nationem iussit, impetratoque remedio & fame liberati, ad verā religionem se conferunt, & princeps noua lauacri regeneratione donatur, de nomine imperatoris Romanorum Michael appellatus ab episcopo qui ad eum missus fuerat, eique diuinum lauacrum impertitus est. Aliud quoq; accidit quod principem ipsum in veræ fidei cultu magis confirmauit. Insatiabiliter iste venationi deditus erat, qui oblectare sese studebat non modo cum se venatum conferret, sed etiam quum otiosus esset domi idque per animalium pictas figuras. Constructa noua domo, methodium quēdam monachum arte pictorem, iussit domum illam picturis exornare, verum quasi diuina quadam prouidentia ductus non præscripsit definite, quænam & qualia pingeret animalia: verum quæcunque ipse vellet iussit depingere; terribilia tamen esse quę pingerentur vt spectantibus terrorem & metum incurrerent, ille autem nihil terribilius noscens secundo Christi aduentu, huncibi descripsit. Cumq; finita esset illa pictura conspicatus princeps ex altera parte iustorum cętum coronari, ex altera parte impios puniri, & à pictore percepta picturæ mente, statim propriam eiurat religionem. Imbutusq; vt diximus, à sancto Episcopo diuinis misterijs, intempesta nocte sacrum percipit Baptisma. Quum autem cognouissent nationis præfecti, & communem mutatum religionis cultum, in principem cōspirant, eumq; de imperio eijcere studebant, quos ille, parua quam habebat secum manu, fudit fugauitq; præeunte crucis signo, & inopinata re perculsos christianos effecit. (Ex viridario SS. ex græco in latinum sermonem translato.

IMPOENITENTIA.

Quidam omnino renuit Domino Deo petenti, vt pœnitentiam ageret.

QVidam homo percussus fuit à Domino Deo magna infirmitate, propter enormitatem suorum scelerum. Crescente autem ægritudine, venerunt ad eum amici eius instigantes eum ad pœnitentiã, & confessionem. Quo audito, in furorem versus est, dicens: nescitis quia ego peccator pessimus, quid prodesset mihi pœnitentia? Damnatus sum: posteà venit ad ipsum Christus misericors Dominus, dicens ei: Ego sum Iesus Christus, pro te mortuus, & meæ miserationes excedunt omnia peccata tua, fac confessionem tuam, & miserebor tui & ille renuit. Tãdem Dominus leuauit pallium suum, & ostẽdit ei omnia vulnera sua dicens ei: Hæc omnia pro te sustinui. Te damnare nolo si vis pœnitentiam agere; Sed ille nequaquam acquieuit. Tunc pijssimus Dominus noster sanguinem copiosum de latere suo, & manu dextera in faciem desperati proiecit, dicens: Illud signum coram omnibus hominibus in extremo iudicio portabis, in signũ, quia meam misericordiam habere noluisti. (Gotschalcus Holen ordin. Eremit. D. August. serm. 58. partis hiem. littera. H.

INCANTATIO.

EXEMPLVM I.

Incantationibus necromanticis deditus scholaris, à circulo per anulum raptus, ad loca pœnalia ducitur, sed pallens & macer reducitur.

REtulit mihi bonæ memoriæ monachus noster Godeunscalcus de Volmnestei, quod silere non debeo. Cùm die quadam rogaret Philippum quendam necromanticũ, vt aliqua sibi recitaret de arte sua mirabilia. Respondit ille: Dicam vobis rem satis mirabilem temporibus meis apud Toletum veraciter gestam. Cùm plures ex diuersis regionibus scholares in eadem ciuitate studerẽt in arte necromantiæ, iuuenes aliqui de Sueuia, atq; Bauaria stupenda quædam, & incredibilia à magistro suo audientes, & vtrumnam vera essent probare volentes, dixerunt illi: Magister volumus, vt ea quæ nos doces, oculo tenus ostendas, quatenus aliquẽ ex studio nostro fructum capiamus. Quos cùm auerteret, & non acquiesceret, eo quod natio illa gens sit mirabilis, hora idonea in campum illos duxit, gladio circa illos circulum fecit, monens sub interminatione mortis, vt infra circulum se cohiberent, & ne aliquid rogantibus darent, vel ab offerentibus reciperent, præcepit. Recedens ab eis, dæmones carminibus suis aduocauit. Mox adsunt illi in formis militum decenter armatorũ, militiæ ludos circa iuuenes exercentes. Nunc lapsum simulabant, nunc lanceas, & enses contra eos extendebant, omnibus modis satagentes, vt illos extra circulum extraherent: qui cùm sic nihil proficerent, in puellas speciosissimas se transformantes, choreas circa illos scholares ducebant, varijsque anfractibus iuuenes inuitantes ex quibus vna forma cæteris præstantior vnum ex scholaribus elegit, ad quem quoties venisset chorizando, toties annulum aureum porrigebat, intus suggerendo, & foris motu corporis ad amorem suum illum inflammando. Quæ cùm per multas vices hoc actitasset, victus iuuenis digitum contra anulum extra circulum porrexit, quem illa mox per eundem extrahens, nusquam comparuit. Capta præda conuentus malignantium in turbinem resoluitur, fit clamor & strepitus discipulorum, accurrit magister,

gister, de raptu consocij conquerun tur omnes. Quibus ille respondit: Ego sine causa sum, vos me coegistis; ego vobis prædixeram, quia non eum amodo videbitis. Ad quod illi: Nisi restituas eum nobis, interficiemus te. Timens ille vitæ suæ, sciens Bauaros esse furiosos, respondit: Ego tentabo si spes aliqua poterit esse de illo. Vocansque principem dæmoniorum, fidele suum ministerium illi ad memoriam reuocans, dixit, disciplinę eius multùm esse derogandum, seque à discipulis occidendum, nisi iuuenis restitueretur. Cui diabolus compassus, respondit: Cras concilium propter te in tali loco celebrato, tu esto præsens, & si aliquo modo illum per sententiam obtinere poteris, gratum habeo. Quid plura? Ad imperium principis concilium malignantium cogitur, de violentia in discipulum facta à magistro conqueritur, ab aduersario respondetur: Domine, inquit, non illi feci iniuriam, non violentiam, magistro suo inobediens ipse fuit, legem circuli non custodiuit. In hunc modū contendentibus illis, diabolus dæmonem quendam sibi collateralem de sententia interrogauit, dicens: Oliuete semper curialis fuisti, contra iustitiam personam non accipis, solue quæstionem huius litis. Respondit ille: Ego iuuenem restituendum esse iudico magistro suo. Moxque ad aduersarium conuersus, ait: Redde illū discipulum, quia nimis importunus fuisti. Cæteris sententiæ eius assensum præbentibus, ad mandatum iudicis eadem hora scholaris ab inferis reducitur, magistro suo restituitur, concilium soluitur, ad discipulos reducta præda magister læsus reuertitur. Cuius vultus ita erat macer & pallidus, color tam immutatus, vt hora eadem de sepulchro videretur resuscitatus: qui socijs apud inferos visa recitans, quàm Deo contraria, & execrabilis foret illa disciplina, magis exemplo quàm verbo ostendit, & à loco recedens, in quodam ordinis nostri monasterio monachum se fecit. (Cæsarius lib. 5. cap. 4.

EXEMPLVM II.

Incantatricem fœminam dolorem capitis passus sanctus puer Bernardus exhorruit.

CVM sanctus Bernardus adhuc puerulus graui dolore capitis vexaretur, decidit in lectum. Adducta est ad eum muliercula fortè ignorante matre quasi dolorem mitigatura carminibus. Quam cum ille appropinquantem sentiret cùm carminalibus instrumentis quibus de vulgo illudere consueuerat, cum indignatione magna exclamans à se repulit, & abiecit. Nec defuit diuina gratia zelo sancti pueri, sed continuò sensit virtutem, & in ipso impetu surgens ab omni dolore liberatum se esse cognouit. (Ex vita S. Epictici presbyteri.

EXEMPLVM III.

Quomodo fœmina habens liuidos oculos incantationibus nimium credula merito suæ perfidiæ vt facilius deciperetur sanata sit.

IN Colonia inclyta ciuitate Germaniæ fœmina quædam liuidos & grossis humoribus concretos oculos habens, cum pedetentim se ad cœcitatem crescente caligine venturam formidaret, nimium confisa medicorum consilio, fere totam substantiam suam in non profutura collyria prodiga quadam & inconsulta prodigalitate distraxit. Verum cum post diuersorum magistrorum varias curas, nihil nisi vacuo ære marsupia infœlix fœmina retentasset, tarde experta est, medicos facilius sponcere

posse, quam exhibere medelã. Si quidem id paruum lumen inualidæ lampadis quod accessura medicos secum tulit impeditum, & cum graui iactura vix reportauit. Omni igitur spe recuperandi luminis perdita, audiuit quẽdam studentiũ esse, qui insignitas mẽbranas quibusdã diuinis verbis ad colla infirmorum suspenderet, taliq; remedio viros fœminasq; ab oculorũ quibusuis suis incõmodis liberaret. Credidit fœmina verbis narrãtium, & non tam verbis exhibendis quam erratica fide sananda studentem illũ consultura accedit. Et ne frustra reliquum substantiolæ suæ in magistrum expenderet, inquirit ipsa à studente si non aliquando ars suam fefellerit. At ipse (quia eloquẽs erat) innumera nomina à se curatorũ facili pronunciatione retexuit, nullumq; friuola sensisse suę artis remedia, libera fronte fatebatur. Addidit quoq; se promptissima manu capta stipendia redditurũ, si in ea quod in nullo contigisset suæ artis remędia vacillarent. Tali igitur spõsione animatã mulier dato homini prętio inscriptam membranam cũ omni reuerentia, fide, spe, deuotione sericis quibusdam restiolis implicatã tanquam diuina oracula cõtinentem ad colla suspendit. Erat autem inscriptio talis. Dæmõ euellat oculos tuos, & stercoribus impleat loca vacantia. Mira res. Vix paucissimi dies transierũnt, & vniuersi praui humores ab oculis fœminæ fugientes, ceu tenebrosæ nubeculæ à facie venti, impeditam eo ten⁹ innatæ lãpadis flãmam clarissimam reliquerunt. O quis calamus scribet, aut quę vel facũdissima lingua effari posset cũ quanto de hinc membranam illã mulier honore detulerit, quamq; sublimẽ verba illa sedem in corde fœminæ huius acceperint per quæ inopinatum luminis sui fulgorẽ recepit. Cæterum ne hanc vel quoscũque alios tã infausto prodigio ad exhibendã fidem incãtationibus dęmones concitarent, ac per hoc plures animas in barathrum dãnationis exijcerent, placuit altissimo Deo hoc modo nequitiæ huius pudenda detegere. Erat in diebus illis quo hæc circa mulierem hanc agebãtur prędicator quidam non minus vita quam doctrina famosus. Is cũ præsente hac fœmina asperę satis (vt merito debuit) cõtra incantationes inuectus esset, dixissetq; eas nil posse valere, venit ad eũ mulier postquã de ambone descendit, dicẽs ei: Admiror vehementer qua fronte nil incantationes posse prædicare audeas, cum non multis elapsis diebus earũ potẽtiam in mei luminis reparatione experta sim, receperimq; per eas oculorum meorũ celerrimã sanitatem quam nullæ mihi potuerunt medicaminum vires reparare. Et cũ his quomodo per appensam collo membranam sanata sit indicauit. Ad quam prædicator: si habes, inquit, circa te membranã istam per quam te sanatã ręris, peto eam mihi prębe visendam, vt & ego videam verba illa, quorum te adiutam virtute gloriaris. Tunc fœmina detractam à medijs vberibus chartam legendam præbuit postulanti. At cum prædicator legisset nequissimam illam inscriptionem, in risum concitatus ad mulierem ait: O mulier magna est fides tua, quæ tam prophanis atq; nequissimis verbis virtutem infudit, & tibi reddidit sanitatem, addit q;: Credis ne mulier si huiusmodi verba (& materna lingua verba nefariæ inscriptionis pronunciat) essent scripta in scedula hac per ea tibi perditi luminis aciẽ posse reformari. At fœmina præ indignatione in rugas fronte fuscata, nequaq̃ ait: Quam .n. virtutẽ habere possent verba nequissima. Tunc ille: Per sacerdotium meũ, inquit, nihil aliud, præterquam dixi in hac charta descriptum reperio. Tu ergò videris qua te maleuolus ille homo virtute sanauerit. Suadeo ergò tibi vt confessa errorem ad pœnitentię remedia festiues, & illos oculos lachrymis riges, quos non tam fides

quam perfidia illustrauit. Ad quę verba fœmina in stuporem versa, præ nimia indignatione, & inscriptionem rupit, & maledicta in auctorem congeminans de cætero similibus rebus fidem non exhibituram pœnituit. De quo sit benedictus, &c. (Collector speculi.

EXEMPLVM IIII.

Quomodo quidā iuuenis per prophanissimam quandam chartæ inscriptionē obseratas clausuras aperuit.

ERat quidam sacerdos in eadem ciuitate Coloniensi vir honestæ vitæ, famæ celebris, & in his quę Christiani dogmatis erant non mediocriter institutus. Is adolescentem quendam nepotem habuit laicum & sine litteris, quem tenerrimè diligebat. Verum quia semper prona est ad perfidiam stolida & litterarum ignara rusticitas, prædictus iuuenis incantationibus nimis credulus, à quodam sodali suo non facili prece scedulam quandam extorsit, quæ vi inscriptionis nefariæ dissilientibus obicibus atque repagulis dissolutis, sine clauium iuuamento seras quascunq; aperire posse atque dissoluere credebatur, cuius rei ne iuuenis friuolam haberet fiduciā statim cū scedulam recepisset, seris eā cū firma fide applicuit, atque durius obseratas quotiens libuit reserauit. De qua re cum vehementer secū ipse stuperet, & efficacem diuinamq; verborum illorum potentiam miraretur, Domino suo sacerdoti rem vt erat innotuit, & eo præsente quascūque voluit applicata charta seras dissoluit. Adhuc ne, inquiens, incantationes nil posse fateberis, & impotētem arbitraberis? horum verborū scedulam sacerdoti ostentant maiestatē, quibus nec repagula ferrata, nec malleis firmata metalla hactenus valuere resistere; quod vt sacerdos vidit, nullā vim vel firmissimā serā scedulæ illius virtutem posse infringere, nō tam vi verborū quā famuli sui perfidia rē geri recognouit. Quipropter petita scedula atq; displicata legit, & ita in ea patrijs verbis scriptū inuenit Ioannes (hoc .n. erat nomē eius) est malus nequam; nihil plus, nihil minus, nihil aliter. Vnde licet vehemēter se in risum senserit concitari, horrore tamē perfidiæ virilē maturitatē in vultu retinuit, & ad iuuenem ait: Ista ne sunt sanctissima verba illa, de quorum gloriaris potentia? Sunt, inquit, iuuenis. Et ille: Quid si in hac charta hæc verba scripta essent: Ioānes est malus nequā. Nū ea arbitrareris serarū validā clausurā posse diuellere, & ad sui obedientiā ferrū arctare? Ad quæ verba facie in rugas contracta indignabundus ait. Nequaquā. Tū ille: In veritate, inquit, mihi crede, nihil aliud quā dixi in hac infelici mēbrana scriptū reperio. Tu ergò videris quibus viribus qua ve potentia serarū egeris obices dissilire. Pone igitur fili perfidiā, & execrandam artem, his doctus abhorre, ne erroris tui in breuissimo tēpore supplicia pendas. Ad hæc iuuenis de verborum viribus incœpit vacillare, hæsitabundus tamen & ambigua spe iterum mēbrananam seris applicuit, experiri volens vtrum ne vel adhuc sicut hactenus fecerāt repagulorū nodos vellēt disligare. Sed quia fidei, imo perfidiæ temeraria vi verba caruerant, obicū iūcturis in sua statione manentibus, nil seræ ad temerariā verborū virtutē mouebātur. Quod vbi iuuenis vidit maledictā scedulā cū indignatione dilacerās ignib⁹ cremundas partes iniecit. (Idē. Vide etiā Tit Dedicatio exēplo. 1. Tit Communio exēplo. 2. Tit. Auguriū. Tit. Imago. exēplo. 1. & Tit. Crucis signum exemplo 3.

INCONSTANTIA.

EXEMPLVM I.

A monasterio beati Benedicti recedens monachus, territus apparitione draconis eum in via deuorare volentis, ad monasterium reducitur.

QVidam autem eius monachus mobilitati mentem dederat, & permanere in monasterio nolebat. Cumque eum viri omini assiduè corriperet, frequenter admoneret, ipse vero nullo modo cōsentiret in congregatione persistere, atque importunis precibus vt relaxaretur innueret, quadam die idem venerabilis pater nimietatis tædio affectus, iratus iussit vt discederet. Qui mox vt monasterium exijt, contra se assistere aperto ore draconem in itinere inuenit. Cumque eum idem draco, qui apparuerat, deuorare vellet, cœpit ipse tremens, & palpitans, magnisque vocibus clamare, dicens: Currite, currite quia draco ille deuorare me vult. Currentes autem fratres, draconem minimè viderunt sed trementem atque palpitantem monachum ad monasterium reduxerunt, qui statim promisit nunquam se esse iam à monasterio recessurum, atque ex hora eadem in sua promissione permansit, quippe qui sancti viri orationibus contra se assistere draconem viderat, quem prius, non videndo sequebatur. (Gregorius Dialogi lib. 2. capite 25.

EXEMPLVM II.

Pœnitens frater moriturus ex fiducia spei inaudita carmina decantauit.

COnuersus quidam cum de domo Clareuallis leuitate sua tertio fuisset egressus, tertioque receptus, tandemque salutaribus monitis, & sanctis precibus Beati Bernardi abbatis compunctus, cœpit apostasiæ suæ præcipitium in quo iam tertiò grauiter periclitatus fuerat, totis medullis cordis horrere, quid pœnitentiæ, vel satisfactionis Domino pro tā enormi reatu suo offerre posset, enixius quærere, & inspirante Domino cogitauit, & intellexit ad promerendam veniam delictorum, & obtinendam gratiam virtutum nihil efficacius, nihil in conspectū Domini acceptabilius esse sacrificio cordis cōtriti, & spiritus humiliati. Quod solū regnum cœlorum peruium facere præualet, & formidabilem cunctis diuinæ iustitiæ districtionem gemitibus inenarrabilibus flectere consueuit. Hæc itaque pietatis arma corripiens: & semetipsum contra seipsum erigens, primo quidem vniuersas ordinis obseruantias sine dissimulatrice negligentia, quantum potuit obseruare studuit, & insuper quotidianis precibus, & lamentis præterita sua peccata diluere sollicitus fuit, salubri prorsus exemplo, stātes ne laberentur, lapsos, vt erigerentur informans. Cæterum Deo dispónente, qui fortioribus plagis fortiora solet adhibere medicamenta, quique ineffabili pietate sua quandoque vasa contumeliæ transfert in vasa honoris, & gratiæ, ingressa est putredo in ossibus fratris prædicti, percussus est circa

circa femora vlcere peſſimo, apoſte mate canceroſo. Et creſcente indies anguſtia doloris, totus diſtabuit, ita vt carnibus circa locum vlceris vndique corrosis, oſſa nudata pateſcerent, & vulnera vermibus ſcaturirent. Annis itaque plurimis in grabato carceratus, & diuinæ animaduerſionis flagellis humiliter ſubditus, quot horis viuebat, totidem pene interitionibus ſubiacebat. Erat ergo patienti animæ miſerabilis dolor, & angor à facie putreſcentis corporis ſui, ſimulque neruis eius anguſtia cordis immenſa præ horrore, & fœtore quem tabioſum vlcus continuè exhalabat, ſed laboris & patientiæ huius nihilominus remuneratio copioſa penes Deum vtriſque repoſita. Satagebat autem frater idem infirmus in doloribus, & preſſuris ſuis ſemper gratias agere, corde credens & ore confitens ſeſe recipere longe adhuc imparia meritis. Cum autem iam ad purum fuiſſet in eo ſcoria excocta peccati, vt ſecundum Sapientis dictum ablata rubigine argenti, egrederetur vas puriſſimũ, tandem educta eſt anima illa beata, conflatorio purgationis, & velut argentum igne examinatum, munda & nitida cum cæteris miſericordiæ vaſis, translata eſt ad palatium ſummi regis. Sed antequam de lacu miſeriæ, & de luto fecis educeretur, ad conſolationem omnium verè pœnitentiũ, metuit in hac vita prælibare fructum laboris, & patientiæ ſuæ. & neſcio quid de ineffabili illa ſuper dulcedine, ad quam ſine fine fruendam in proximo erat, admittenda prægustare. Qua guſtata tanquam muſto cœleſti inebriatus protinus erupit in iubilum præconij cœleſtis. Et ſerenata facie cœpit idiota, & qui nunquam cantare, aut legere didicerat, ſuauiſſima melodia quoſdam nouos, multumq; delectabiles hymnos, ac modulos cãtare de canticis Sion. Facta autem hac voce, conuenit multitudo fratrũ videre cum grandi miraculo hominem tantis miſerijs, & calamitatibus oppreſſum, in ipſo mortis acceſſu cantando ac tripudiando morti inſultãtem, quodammodo dicentem: Vbi eſt mors victoria tua? Ita ergo præcentor noſter modulizans, & alleluia quod in plateis cœleſtis Hieruſalem frequẽtatur, quodammodo præoccupans, quid poſt mortem carnis facturus eſſet, in carne adhuc corruptibili poſitus, præſago miraculo declarauit, Sicque lætabundus, & laudans in voce exultationis, & confeſſionis beatam animam illam exhalauit. De cuius fœlici conſummatione beatus Bernardus hilaratus, ſermonem deuotiſſimum ad fratres in capitulo fecit, commendans in eo dignum pœnitentiæ fructum & admirabilem patientiam eius omnibus proponens exemplum. (Lib. de viris illuſtribus ordinis Ciſtercienſis.

EXEMPLVM III.

Inconſtans frater à beato Bernardo, & Malachia corrigitur

Alius quidam frater, cùm inſtinctu Diabolico ita mente correptus eſſet, vt iam apoſtataret à Deo, & pactum cum inferno faceret, id eſt, ad ſeculum redire diſponeret, vidit viſu noctis beatum Bernardum, ſanctumque Malachiam reuerendiſſimos ipſius loci patronos, in dormitorio deambulantes, & fratres in lectis ſuis pauſantes, ſingillatim viſitando benedicentes. Qui cùm in ordine viſitationis ad lectum vidẽtis hoc deueniſſent, nec tam benignè eum reſpicere, nec benedictione qua cæteros firmauerant, voluerunt roborare, ſed magis quaſi indignantes aduerſus eum ſtabant. Sicque beatus Malachias ad beatum Bernardum locutus eſt. Homo iſte prauus, & inquietus, nihil omnino boni gerens in animo,

mo, non timet iniquitatem meditari in cubili cordis ſui, iamque prona voluntate diabolicæ ſuaſioni aſſenſum dedit, vt ad vomitum ſeculi quàm citius poterit, reuertatur. Quo audito, beatus Bernardus dixit ei: Tu de monaſterio meo fugere quæris, & quo fugies? Crede mihi, quia malo tuo talia cogitaſti. Scio, ſcio, quia ſola vexatio intellectum dabit auditui, & qui per timorem Dei te corrigere neglexiſti, dignis verberibus caſtigatus, vlterius fugere non tentabis. His dictis, cœpit crebris ictibus tundere baculo quem tenebat, & ait: Ecce ſtipendia quæ mereris, ſurge nunc, & fuge ſi potes. Euigilans frater inuenit ſe totum quaſſatum, ita vt lecto detineretur. Tremens itaque, Priorem quàm citius ad ſe fecit venire. Quo accerſito, cùm cordis contritione confeſtus eſt malitiam quam mente conceperat, Priore quoque deſidiam, & ſocordiam eius corripiente, & pro reatu pœnitentiam iniungente, frater idem perfectè reſipuit, non habēs vltra deſiderium fugiendi. (Ibidem. Vide etiam tit. Apoſtata exemplo 1. Tit. Gula exemplo 7. tit. Furtum exemplo 10. & tit. Cæleſtis gloria exēplo. 6.

INDISCRETIO.

EXEMPLVM I.

Tentatio luxuriæ plus diuino auxilio, quam noſtro labore vincitur.

DIcebant de quodam patre, quia ſecularis fuiſſet & poſteaquā conuerſus eſt de concupiſcentia vxoris ſuæ frequentér ſtimulatus eſt, & narrabat hoc patribus Qui cum vidiſſent quod operarius fuiſſet, & maius faceret opus quàm ei dicebant, imponebant ei tam multa vt debilitaretur corpus eius, ita vt nec ſurgere poſſet. Deo autem diſpenſanter venit quidam pater, vt applicaret in Scete. Et cum veniſſet ad cellam eius, vidit eam apertam, & pertranſiuit admirās quomodo nemo egreſſus eſſet in occurſum eius. Et reuerſus pulſauit, dicens: Ne fortè frater qui in ea habitat, infirmetur. Et cùm pulſaret, intrauit, & inuenit eum infirmum, & dicit ei: Quid habes, pater? Et narrauit ei dicens: Ego de ſeculari vita ſum, & ſolicitat me modò inimicus in vxorem meam, & narraui patribus, & impoſuerunt mihi conuerſationis onera diuerſa, & cùm obedienter implere vellem ecce defeci, & tamen ſtimulus creſcit. Audiens hoc ſenex contriſtatus eſt, & dixit ei: Equidem patres vt potentes viri bene impoſuerunt tibi onera quibus grauaris, ſed ſi me paruulum audis iacta à te hæc, & ſume parum cibi tempore ſuo, & recollige vires tuas, & fac aliquātum opus Dei, & iacta in Dominum cogitationem tuam, quoniam tuo labore hanc non poteris ſuperare, corpus enim noſtrum velut veſtimentum eſt. Si igitur illud diligenter tractaueris, ſtabit: ſi autem neglexeris, illud putreſcit. Qui cùm audiſſet eum, fecit ita, & intra paucos dies receſſit ab eo ſtimulus. (Ex lib. Doctrinæ Patrum nu. 27.

EXEMPLVM II.

Indiſcretus frater ſpretis panibus à pagana & fera gēte oblatis dura morte defungitur.

QVid dicam de illis duobus fratribus qui cum vltra illam eremum Thebaidos, vbi quondam fuerat Antonius vir ſanctus habitarēt, minus cauta diſcretione permoti, eūtes per extēsā ſolitudinis vaſtitatē, nullam eſcam penitus ſumere decreuerunt, niſi quam per ſemetipſum Dominus præſtitiſſet. Cūq; errātes eos per deſerta, & deficientes iam fame, à

me, à longè Matzites conspexissent, (quę gens pene cunctis nationibus feris immanior atq; crudelior est, non enim eos ad effusionem sanguinis, vt nonnullas gentes, desiderium prædæ, sed sola ferocitas mentis, instigat) eisque contra naturam ferocitatis suæ cum panibus occurrissent, vnus ex eis subueniente discretione, velut à Domino sibi porrectos, cum gaudio & gratiarum actione suscepit, reputans escam sibi diuinitus ministrari, nec sine Deo factum vt hi qui semper cruore hominum gauderent, deficientibus iam & tabescentibus, vitæ substãtiam largirentur. Alius vero recusans cibum velut ab homine sibi oblatũ, inediæ defectione consumptus est. Quorum licet initia ex reprehensibili persuasione descenderunt, vnus tamen subueniẽte discretione id quod temerè, incauteque conceperat, emẽdauit, alius autem in stulta præsumptione perdurans, ac penitus discretionis ignarus, mortẽ, quam Dominus auferri voluit, sibi præconsciuit. (Cassianus in Collationibus. ca. 6. Vide etiam tit. Confessio exemplo 2. Tit. Consilium exemplo. 1. & tit. Dæmõ. exemplo. 11.

INDVLGENTIA.

Damnatur summus Põtifex, qui ad absolutionis impensæ fructum & effectum non erat bene dispositus.

Refert Doctor Iacobus de Paradiso Carthusiensis in libro suo de peccatis mentalibus mortalibus. Romanus quidam Pontifex fini vitæ appropinquans, capellano suo auctoritatem Apostolicam contulit, se absoluendi sub plenaria remissione, vt fieri solet in anno iubileo. Finita confessione, beneficium absotionis obtinuit, obijt. Nõ multo post apparuit eidẽ capellano vultu mœstissimo & veste lugubri. Requisitus an ipse esset Papa defunctus. Respondit quod sic: requirit capellanus quare tã tristis appares: Respondit: Quoniam æternæ morti adiudicatus sum. Quare (inquit) capellanus cum tamen beneficium absolutionis plenariæ tibi cõfessione facta impensum sit? Respondit defunctus: Quoniam Supremus iudex absolutionem illam ratam nõ habuit. Quibus dictis disparuit. Vtique Deus creditur hoc voluisse reuelari propter nos, vt si in viridi ligno hoc factum constat, id est, in capite Ecclesiæ, in arido, id est, in minori auctoritate quid fieret pẽsaremus. (Collector Speculi.

INFERNVS.

EXEMPLVM I.

Inferni pœnas vidẽs Petrus monachus grauissimam pœnitentiam in mundo peregit.

Petrus quidam monachus ex regione ortus Hyberniæ, loco vastæ solitudinis cui Euassa nomẽ est, inhærebat: Hic prius quam eremũ peteret molestia corporis interueniente defunctus est: sed protinus corpori restitutus, inferni se supplicia atque innumera loca flammarum vidisse testabatur: qui etiam quosdam huius seculi potẽtes, in eisdem flammis suspensos se vidisse narrauit. Qui cum iam deductus esset, vt in illo iã & ipse mergeretur, subito angelum corusci habitus apparuisse fatebatur, qui eum in ignem mergi prohiberet, cui & dixit: Egredere, & qualiter tibi post hæc viuendum sit cautissime attende. Postquam vocem paulatim recalescentibus membris, ab æterno mortis somno euigilans, cuncta quæ circa illum fuerant gesta narrauit, tantisque postmodum se vigilijs, ieiunijsque constrinxit, vt inferni

ferni eũ vidisse & pertimuisse tormẽta, etsi taceret lingua, conuersatio loqueretur. (Gregorius Dialogi lib. 4. cap. 16.

EXEMPLVM II.

Infernales pœnas vidẽs quidam ad vitam redijs, sed vitiosam conuersationem suam non correxit.

ANTE triennium quoque in hac pestilentia, quæ hanc vrbem clade vehementissima depopulauit (in qua etiam corporali visu sagittæ cœlitus venire, & singulos quosque ferire videbantur) quidã miles in hac eadem nostra vrbe percussus ad extrema peruenit: qui eductus e corpore exanimis iacebat, sed citius redijt, & quæ cum eo fuerant gesta narrauit. Aiebat enim, sicut tũc res multis innotuit, quia pons erat, sub quo niger atq; caliginosus fœtoris intolerabilis nebulam exhalans fluuius decurrebat. Transacto autem ponte, amœna prata erant atque virentia, odoriferis herbarum floribus adornata, in quibus albatorum hominum conuenticula esse videbãtur. Tantusq; in loco eodẽ odor suauitatis inerat, vt ipsa suauitatis fragrãtia illic omnes deambulantes habitantesq; satiaret. Ibi mansiones diuersorum singulæ multitudine lucis plenæ. Ibi quædam miræ potentiæ ædificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis construi: sed cuius esset non potuit agnosci. Erant vero super ripam prædicti fluminis nonnulla habitacula, sed alia exurgentis fœtoris nebula tangebantur: alia autẽm exurgens fœtor ex flumine minimè tangebat. Hæc vero erat in prædicto ponte probatio, vt quisquis per eum iniustorem, vellet transire, in tenebroso fœtentique fluuio laberetur. Iusti verò, quibus culpa non obstitit, securo per eum gressu ac libero ad loca amœna peruenirent. Ibi se etiam Petrum Ecclesiasticæ familiæ maiorem (qui ante quadriennium defunctus est) deorsum positum in locis istis teterrimis magno ferri pondere religatum ac depressum vidisse confessus est. Qui dũ requireret, cur ita esset, ea se dixit audisse, quæ nos, qui eũ in hac ecclesiastica domo nouimus, sciẽtes acta eius recolimus: dictum namque est: Hæc idcirco patitur, quia siquid ei pro facienda vltione videbatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio, quam obedientia sæuiebat: quem sic fuisse nullus qui illum nouit ignorat. Ibi se & quendam peregrinum presbyterum vidisse fatebatur, qui ad prędictum pontem veniens tãta per eum auctoritate transijt, quanta & hic sinceritate vixit. In eodem ponte quoque Stephanum quendam se cognouisse testatus est, qui dum transire voluisset, eius pes lapsus est, & ex medio corpore iam extra pontem deiectus, atque à quibusdam teterrimis viris ex flumine surgentibus per coxas deorsum, atque à quibusdã albatis & speciosissimis viris cœpit per brachia sursum trahi. Cumque hoc luctamen esset, vt hunc boni spiritus sursum, mali deorsum traherent: ipse qui hæc videbat ad corpus reuersus est, & quid de eo plenius gestũ sit minime cognouit. Qua in re eiusdem Stephani vita datur intelligi, quia in eo mala carnis cũ eleemosynarum operatione certabant. Qui enim per coxas deorsum, per brachia trahebatur sursum, pater nimirũ, quia & eleemosynas amauerat, & carnis vitijs perfectè non restiterat, quæ eum deorsum trahebant, sed in illo occulto, arbitri examine quod in eo vicerit, & nos, & eum qui vidit, & reuocatus est, latet. Constat tamen quia idem Stephanus postquam & inferni loca vidit, & ad corpus redijt, vitam perfectè minime correxit, qui post multos annos de corpore adhuc ad certamẽ vitæ &

tæ & mortis exiuit. Qua de re colligitur, quia ipsa quoq; Inferni supplicia cum demonstrantur, alijs hoc ad adiutorium, alijs vero ad testimonium fiat: vt isti videant mala quæ caueant: illi verò amplius puniantur, quo inferni supplicia iam visa & cognita vitare noluerant. (Ibidem.

EXEMPLVM III.

Infernales pœnas diuersi diuersimodè pro meritorum qualitate patiuntur.

DIcebant de eodem Abbate maiore Machario, quia dum ambularet aliquando in eremum, inuenit caput hominis in terra iacens. Quod dum moueret virga palmea, quã habebat manu, locutum est caput illud ad eum. Cui dixit senex: Quis es tu? Respondit caput illud ad senem: Ego eram sacerdos gentilium, qui aliquãdo commanebam in hoc loco. Tu vero es abbas Macharius, qui habes Spiritum sanctum Dei. Quacunque ergo hora misertus fueris eorum, qui sunt in tormentis, & oraueris pro eis tunc consolantur pusillum. Dicit ei senex. Et quæ est ista consolatio? Respondit illi caput: Quantum distat cœlum à terra, tãtum est, ignis sub pedibus nostris & super caput nostrum. Stantibus autem nobis in medio ignis, non est vt quis facie ad faciem videat proximum suum. Ait ergo senex cum fletu: Væ illi diei, in qua natus est homo, si est hæc consolatio supplicij. Rursus dixit senex: Est peius tormentum ab his? Respondit caput illud: Maior pœna subtus nos est. Dicit ei senex: Et qui sunt in ipsa? Dicit ei caput illud: Nos, qui ignorauimus Deum, vel aliquid modicum misericordiæ habemus: hi verò, qui cognouerunt Deum, & negauerunt eum, nec fecerunt voluntatem eius, hi sunt qui subtus nos sunt. Et post hæc sumens ille senex caput, illud sepeliuit. (Ex lib. Doctrina Patrum num. 20.

EXEMPLVM IV.

Pœnitentiam mirabilem visis pœnis inferni Drechelmus peregit.

ERat paterfamilias in regione Northambriorum religiosam vitam cum domo sua gerens, qui infirmitate corporis tactus, & hac crescente per dies ad extrema perductus, primo tempore noctis defunctus est. Sed diluculo requiescens ac repentè residens, omnes qui corpori flentes assederant, timore immenso perculsos in fugam vertit. Vxor tamen quæ eum amplius amabat (quamuis multum tremens & pauida) remansit: quã ille consolatus, noli, inquit, timere qui iam verè surrexi à morte qua tenebar & apud homines sum iterum viuere permissus. Non tamen ea mihi qua ante consueueram cõuersatione, sed multum dissimili ex hoc tempore viuendum est. Statimq; surgens abijt ad villulæ oratorium, & vsq; ad diem in oratione persistens, mox omnem quam possederat substantiam in tres diuisit portiones: è quibus vnam coniugi, alteram filijs tradidit, tertiam sibi ipsi tentatus statim pauperibus distribuit, nec multo post seculi curis absolutus ad monasterium Mailros, quod tumidi fluminis circũfluxu maxima ex parte clauditur, peruenit, acceptaq; tonsura locum secretæ mansionis quam præuiderat Abbas intrauit, & ibi vsq; ad diem mortis in tanta mentis & corporis contritione durauit, vt multa illum quæ alios laterent, vel horrenda, vel desiderãda vidisse, etiam si lingua sileret, vita loqueretur. Narrauit enim hoc modo quod viderat, lucidus, inquit, aspectu, & clatus erat indumento qui me ducebat. Incedebat aũt tacens vt mihi videbatur cõtra ortum solis solstitialem. Cumq; ambularemus deueni-

mus ad vallem multæ latitudinis, & profunditatis, infinitæ aūt longitudinis, quæ ad lœuam nobis sita vnum latus flāmis feruētibus nimium terribile, alterū furēti grandine nimiū omnia perflante atq; vrente non minus intolerabile præferebat. Vtrumq; .n. erat animabus hominum plenū, quæ vicissim hinc ac inde videbātur, quasi tēpestatis impetu iactari. Cùm enim vim feruoris immensi tolerare non possent, prosiliebant miserè in medium frigoris infesti, & cùm neq; ibi quippiam requiei inuenire valerent, resiliebant rursus vrendæ in medium flāmarum inextinguibilium. Cumq; infœlici vicissitudine longè lateque, prout aspicere poteram, sine vlla quietis intercapedine innumerabilis spirituū deformiū multitudo torqueret; cogitare cœpi ꝙ hic fortasse esset infernus, de cuiˀ tormētis innumerabilibus sæpius narrare audiui. Respōdit cogitationi meæ ductor q. me præcedebat. Nō hic infernus est ille quē putas. At cùm me hoc spectaculo tā horrendo perterritum paulatim in vlteriora perduceret, vidi subitò ante nos obscurari incipere loca & tenebris omnia repleri, quas cum intraremus in tantùm densatæ sunt, vt nihil præter ipsas aspicerem, excepta duntaxat specie, & veste eius qui me ducebat. Et cùm progrederemur sola sub nocte per vmbras, ecce subitò apparēt ante nos crebri flammarum globi ascendētes quasi de puteo magno. Rursumq; decidentes in eundem, quo cū perductus essem, repentè ductor meus disparuit, ac me solum in medio tenebrarum & horrendæ visionis reliquit. Et cùm iidem ignium globi sine intermissione modo alta peterēt, modo rursus ad inferiora laberētur, cerno omnia quæ ascendebāt vestigia flāmarū plena esse spiritibus hominum qui instar fauillarum cum fumo ascēdentium nunc ad sublimiora proijcerentur, nūc retractis ignium vaporibˀ relaberentur in profundū. Sed & fœtor intolerabilis cùm iisdem vaporibus ebulliens omnia illa loca tenebrarum replebat. Et cùm diutius ibi pauidus consisterem vtpote incertus quid agerem, quo verterem gressum, qui me finis maneret, audio subitò post terga sonitum immanissimi fletˀ ac miserrimi, simul & cachinnum crepitantem, quasi vulgi indocti captis hostibus insultantis. Vt aūt sonitus idē clarior redditus ad me vsq; peruenit, considero turbam malignorum spirituū quæ quinq; animas hominū mærentes eiulantesq; ipsa multum exultans, & cachinnans, medias illas trahebat in tenebras. E quibus videlicet hominibus, vt dignoscere poteram quidam erat attonsus vt clericus, quidam laicus, quædā fœmina: trahentesq; eos maligni spiritus descenderunt in mediū barathri illius ardentis. Factumq; est vt longius subeuntibus eis, fletum hominū & risum dęmoniorum clare discernere nequirem, sonū tamen adhuc promiscuum in auribus haberem. Interea ascenderunt quidam spirituū obscurorum de abysso illa flammiuoma, & accurrentes circundederunt me, atq; oculis flāmantibus, & de ore & naribus ignem putridum efflantes augebant: forcipibus quoq; igneis, quas tenebant manibus minitabantur me comprehendere: nec tamen vllatenus me cōtingere, tametsi terrere præsumebāt. Qui cum vndiq; versum hostibus & cęcitate tenebrarū conclusus huc, illucq; oculos circumferrem, si fortè aliūdè quid auxilij quo saluarer, veniret, apparuit retrò via qua venerā quasi fulgor stellæ micātis inter tenebras: qui paulatim crescens, & ad me ocius festinans, vt appropinquauit, dispersi sunt, & aufugerunt oēs illi spiritus infesti qui me forcipibus quærebant rapere. Ille enim qui adueniens eos fugauit, erat ipse qui ante me ducebat. Qui mox conuersus ad dexterum iter quasi contra ortum solis brumalē me ducere cępit, nec mora exemptū tene-

bris

bris inter auras me serenæ lucis eduxit. Cumq; in luce aperta me duceret, vidi ante nos murũ permaximũ, cuius neq; longitudini hinc vel inde neque altitudini vllius terminus videretur esse. Cœpi aũt mirari quare ad murũ accederemus cũ in eo nullã ianuã vel fenestrã, vel ascensum alicubi aspicerem. Cùm ergò venissemus ad murũ, statim nescio quo ordine fuimus in summitate eius. Et ecce ibi cãpus erat latissimus & lætissimus, tanq̃ fragrantia vernantiũ flosculorũ plenus, vt omnẽ mox fœtorẽ tenebrosæ fornacis, qui me peruaserat, effugaret admirãdi huius suauitatis odor. Tãta .n. lux cũcta ea loca perfuderat, vt omni splendore diei, siue solis meridiani radijs videretur esse præclarior. Erant quoq; in hoc campo innumera albatorũ conuenticula, sedesq; plurimæ lętantium agminum. Cumq; inter choros felicium incolarum medius me duceret, cogitare cœpi q̃ hoc fortasse esset regnũ cœlorũ, de quo prædicare sępius audiui. Respondit aũt ille cogitatui meo inquiens: Hoc nõ est regnũ cœlorũ, q̃ autumas. Cumq; procedentes transissemus has mãsiones beatorum spirituum, aspicio ante nos multo maiorẽ luminis gratiam, quam prius, in qua etiam vocem cantantiũ dulcissimã audiui, sed & odoris fragrantia miri tãta de loco effundebatur, vt is quem antea degustans quasi maximum rebar, iam permodicus esse mihi odor videretur, sicut etiam lux illa campi florentis eximia comparatione eius quæ nunc apparet lucis tenuissima prorsus videbatur, ac parua. In cuius amœnitatem loci cùm nos intraturos sperarem, repentè ductor substitit & gressum retorquens, ipsa me qua venimus via reduxit. Cumque reuersi perueniremus ad mansiones illas lætas spirituũ cãdidatorum dixit mihi. Scis omnia quæ sint ista quæ vidisti? Respondi ego: Non. Et ait: Vallis illa quam aspexisti flammis & frigoribus horrendam rigidis, ipse est locus in quo examinandæ & castigandæ sunt animæ eorum qui differentes cõfiteri & emendare scelera sua quæ fecerũt, in ipso tamen mortis articulo ad pœnitentiam confugiunt, & sic de corpore exeunt. Qui tamen per confessionem, pœnitentiam, & firmum propositum emendandi quæ in morte habuerunt, omnes in die iudicij ad regnum cœlorum peruenient. Multæ autem preces viuentium, & eleemosynæ & ieiunia, & maximè celebratiõ missarum, vt etiam ante diem iudicij liberentur adiuuant. Porro puteus ille flammiuomus ac putridus, quem vidisti, ipsum est os gehennę: in quem qui semel inciderit, nunquam inde liberabitur in æuũ. Locus iste florifer in quo pulcherrimam hãc iuuentutẽ iucundari ac fulgere conspicis ipse est in quem recipiuntur animæ eorum, q̃ in bonis quidem operibus de corpore exeũt, non sunt tamen perfectionis tantæ, vt in regnum cœlorum statim mereantur introduci. Qui tamen oẽs in die iudicij ad visionem Christi, & ad gaudia cœlestis regni intrabunt. Nam quicunq; in omni verbo, & opere, & cogitatione perfecti sunt, mox de corpore egressi ad regnum cœlestẽ perueniunt. Ad cuius vicina pertinet locus iste, vbi sonum cantilenę dulcis cum odore suauitatis ac lucis splẽdore audisti. Tu aũt quia nunc ad corpus reuerti, & rursum inter homines viuere debes, si actus tuos curiosius discutere, & mores, sermonesq; tuos in rectitudine ac simplicitate seruare studueris, accipies & ipse post morẽ locũ mansionis inter hęc, quę cernis agmina lætabũnda spirituum beatorum. Namq; ego cum ad tempus abscessissem à te, ad hoc feci, vt quid de te fieri deberet agnoscerem. Hęc mihi cum dixisset, multum detestatus sum reuerti ad corpus, delectatus nimirum suauitate ac decore illius, quem intuebar, simul & consortio eorum, quos in illo loco videbam, nec tamen aliquid ductorem meũ rogare audebam,

bam, sed interim nescio quo ordine repentè me inter homines viuere cerno. Hæc & alia quæ viderat idem vir Domini nō omnibus passim desidiosis ac vitæ suæ incuriosis referre volebat, sed illis solummodò, qui vel tormentorum metu perterriti, vel spe gaudiorum perēnium delectati, profectum pietatis ex eius verbis haurire volebant. Narrauit etiam visiones suas regi Altfrido vndecumq; doctissimo & tam libenter, tamq; studiosè ab illo auditus est, vt eius rogatu monasterio Mailros indutus ac monachica sit tonsura coronatus, atq; ad eum audiendū sæpissimè cum illas in partes deuenisset accedere. Accepit autē in eodem monasterio locum mansionis secretiorem, vbi liberiùs continuis in orationibus famulatui sui conditoris vacaret. Et quia locus ille supra ripam fluminis erat situs, solebat hoc crebrò ob magnū affectū castigandi corporis ingredi, ac sæpius in eo supermeantibus vndis immergi, sicque ibidem quamdiu sustinere posse videbatur, psalmis & precibus insistere, fixusq; manere ascendente aqua fluminis vsq; ad lumbos, aliquando vsq; ad collum, atq; inde egrediens ad terrā. Nunquam ipsa vestimenta vda, atque algida deponere curabat, donec ex suo corpore calefierent & siccarentur. Cumque tempore hiemali defluentibus circa eum semifractarum crustis glacierum, quas & ipse aliquando contriuerat, quo haberet locum standi, siue immergi in fluuio, dicerentq; qui videbant; mirum frater Drichelme (hoc enim viro nomen erat) quod tantam frigoris asperitatem vlla ratione tolerare præuales. Respōdit ille simpliciter, (erat enim homo simplicis ingenij, ac moderatæ naturæ) frigidiora ego vidi. Et cùm dicerent: Mirum quod tam austeram tenere cōtinentiam vales. Respondit: Austeriora ego vidi. Sicq; vsq; ad diem vocationis suæ infatigabili cœlestium bonorum desiderio corpus senile inter quotidiana ieiunia domabat, multorūque & verbo & cōuersatione saluti profuit. (Beda l. 5. c. 13 de gestis Anglorum.

EXEMPLVM V.

Prælatis Ecclesiæ dæmones de multimoda animarum perditione gratēs refundunt: & pœnas infernales sentiens clericus, mundo relicto monasterium intrauit.

IN Nannetis ciuitate tempore Hērici quarti Imperatoris erant duo clerici nōdum patientibus annis presbyteri, litteris affatim instructi, inter se multum amici. Hi pactum inierunt inter se, vt vter eorum prior moreretur, alij vigilanti, vel dormiēti appareret infra xxx. dies. Datâ, acceptaque corporali fide, non multum post vnus obijt, & tricesima die alteri vigilanti astitit, nescio quid operis molienti, & vultu exangui & pallidò ad eū ait: Agnoscis ne me? Agnosco, ille ait, & miror quid tam diu moratus fueris. Ille prius moram excusans, tādem ait: Et aduētus meus si volueris, tibi fiet cōmodus, mihi omnino infructuosus; nam sempiternis damnatus sum supplicijs. Ego ait alter, iuuabo te precib⁹, ieiunijs & eleemosynis multis. At ille respondit: Sine pœnitentia sunt iudicia Dei in inferno. Dum rotat astra polus, dum pulsat litora pontus, pro criminibus meis puniar. Si totus mundus mihi remedia exquireret, æterna tamen & innumera pœnarum genera patiar. & vt aliq̄ ex meis irreuocabilibus pœnis cognoscas, en vna: Protenditq; manū saniosō vlcere stillantem. Videtur ne ait, tibi leuis? Cùm ille leuē sibi referret videri, ipse mortuus curuatis in volā digitis, tres guttas defluentis tabi super eum iaculatus est, quarum duæ tēpora, vna frontem contingentes, cutem sicut ignito iaculo penetrauerūt,

foramen nucis capax efficientes, illo magnam pœnam esse doloris protestante, clamare. Hoc inquit mortuus erit tibi quamdiu vixeris, & pœnarum mearum graue documentum, &c, nisi neglexeris, salutis tuæ singulare monumentum. Vade ergo licet, muta habitum simul & animũ, & esto monachus Redonis iacens apud sanctũ Melanium. Cumque viuus ad hoc respondere nollet, mortuus eum oculi vigore perstringẽs: Si dubitas, inquit, conuerti miser, lege litteras istas. Et hoc dicens manum protendit tetris notis inscriptam, quibus Sathanas, & omne satellitium inferorum omni ecclesiastico cœtui gratias de tartaro emittebant, quod cum ipsi in nullo suis voluptatibus deessent, tantũ numerum subditarum animarum paterentur ad inferos descendere, prædicationis incuria, quantum nũquam viderant retroacta secula. His dictis loquentis aspectus disparuit. Audiens hæc, omnia vendens, & dans pauperibus, sanctum Melanium adijt, & monachus ibi factus, optime conuersatus est. (Vincentius lib. 25. c. 89. specu-li historiarum.

EXEMPLVM VI.

Torneamentis deditus miles mirabiliter post mortem à dæmonibus armatur.

FVit in Theutoniæ partibus, sicut à fratre ordinis Prædicatorum audiuimus, qui illius terræ incola fuit, miles potẽs, mire deditus torneamentis. Mortuus est autem miserabiliter, sicut vixit. Reliquit autem vxorem valde deuotam, & sanctam, quę mortuo marito, vt ipsamet magistro Alberto fratri ordinis Prędicatorum cum fletu magno narrauit, & ipse mihi narrauit, rapta est ad excessũ mẽtis, & vidit circa animam viri sui dæmones in magna multitudine congregatos. Dixitq; vnus eminentior cæteris ad consortes. Ponite caligas in pedibus eius, quarum spicula penetrent à plantis pedum vsque ad cerebrum. Hinc eum lorica induite, cuius spicula ante & retro penetrent totum corpus. Hinc galeam capiti eius imponite, cuius similiter spicula descendẽdo trãseant vsq; ad plantas. Hinc scutum collo eius imprimite, cuius pondere membris omnibus cõquassetur. Hæc omnia cum ad iussum principis dęmonum in animam miseram complerentur, dixit iterato dæmonibus: Consuetudo istius erat, vt post tornea menta balneis foueretur, & post balnea deponeretur in lectum, & iuxta eum puella tenerior, cuius amplexib⁹ & coitu fruebatur. His omnibus aptate similia. Nec mora: flammis balnearibus anima cruciata, in lectum candentem ferreum deponitur, & iuxta eum bufo terribilibus oculis ad magnitudinem & longitudinẽ lecti, cui⁹ complexu, contactu, & osculis adeò exhaustus est, vt magis eum bufonis illius horribilis, quam armorum prędictorum terribilium balnei, vel lecti vexatio cruciaret. Heu quàm digna sit pœna talium. Illa autem beata mulier, quæ hæc dispensante Deo de anima mariti vidit, omnibus diebus vitæ suę ex recordatione visionis adeò afflicta fuit, vt nullus posset ambigere, qui eã antea cognouisset, quin illa supra quam credi potest, cordis incommodo vexaretur. (Cantipratanus lib. 2. c. 49. parte 5.

EXEMPLVM VII.

Infernales pœnas expertus quidam, qui scientiam per lapidem à dæmone præstitum acquisierat, in ordine Cisterciensi grauissimam pœnitentiam exegit.

ANte annos vigintiquatuor Abbas quidam Morimundis fuit quem talis necessitas ad ordinem

nem traxit. Cùm esset iuuenis cū cæteris scholaribus studebat Parisijs. Qui cùm esset duri ingenij labilisque memoriæ ita vt pœne nihil posset capere, vel retinere, ab omnibus irridebatur, ab omnibus idiota iudicabatur. Vnde cœpit turbari, multisq; doloribus cor eius affligi. Cōtigit aūt, vt die quadam infirmaretur, & ecce Sathan, adfuit, qui diceret ei: Vis mihi facere homagiū, & ego tibi dabo scientiam omniū litterarum? Audiens hæc iuuenis, expauit, & diabolo talia suggerēti respondit: Redi post me Sathanas, quia nunq̄ eris Dominus meus, neque ego homo tuus. Et cum ei nō adquiesceret, manum illius quasi violenter aperuit, lapidemq; imponens, dixit: Quamdiu clausum tenueris lapidem istū in manu tua, scies omnia. Recedē te inimico, iuuenis surrexit, scholas intrauit, quæstiōes proposuit, omnesque disputādo superauit. Mirati sunt omnes, vnde idiota tanta facundia, nouitas tā inusitata. Ille vero negotium cælatum habuit, nec alicui homini causam tantæ scientiæ exponere voluit. Non multo post infirmari cœpit vsq; ad mortem, vocatus est sacerdos, qui eius audiret confessionem. Qui inter cætera etiam confessus est, quomodo à diabolo recepisset lapidē & cum lapide sciētiam. Respondit sacerdos: Proijce miser artem diaboli, ne expers fias scientiæ Dei. Territus ille, lapidē, quē adhuc manu tenebat, proiecit, & cum lapide fallacem sciētiam deposuit. Quid plura? Defunctus est clericus, & corpus eius positum in ecclesia, ordinatis circa feretrū scholaribus, qui more Christiano psalmos decantarent. Dæmones autem animā tollentes, & ad vallem profundam, terribilem, fumumq; sulphureum euaporantem illam portantes, ordinabant se ex vtraq; parte vallis. Et qui stabant ex vna parte animam miseram, ad similitudinem ludi pilæ proijciebant, alij ex parte altera per aëra volantē manibus suscipiebant. Quorum vngues ita erant acutissimi, vt omne acumē ferri incōparabiliter superarent. A quibus ita torquebatur, sicut postea dicebat, cùm eā iactarēt, vel exciperent, vt illi tormento nullū genus tormenti posset æquiparari. Misertus illius Dominus, misit nescio q̄ cœlestem personam, virum magnæ reuerentiæ qui dæmonibus tale nūtium deferebat. Audite, præcepit vobis Dominus altissimus, vt animam à vobis deceptam dimittatis. Mox omnes simul animam dimiserunt, nec eam amplius tangere præsumpserunt. Quę reuersa ad corpus membra exanimata viuificauit viuificata erexit, scholares circumsedentes in fugam vertit. Descendensq; de feretro, dicebat se viuere, & quid viderit, quidve audierit, magis opere, quam sermone manifestauit. Nam statim conuersus in ordine Cisterciensi tam rigidus fuit sibi, tam durus castigator corporis sui, vt omnibus qui eum videre poterant patenter daretur intelligi, quia pœnas sēserat purgatorij, vel potius inferni. (Cæsarius lib. 1. c. 32.

EXEMPLVM VIII.

VVilhelmi comitis Iuliacensis, vita, mors, & pœna describuntur.

IN illa quæ in territorio Bonnensi est sita, miles quidam nobilis & deuotus, VValterus nomine, habitās, erat tam Dominæ nostræ, quam ordini satis obsequiosus. Hic cum tempore quodam grauiter infirmaretur, solusq; iaceret, diabolus illi ad pedes lectuli visibiliter apparuit. Erat autem, sicut ipse nobis retulit, facies eius ad instar simiæ disposita, cornua habens caprina: in cuius aspectu cum terreretur, postea confortatus ait: Quis, vel quid es, vnde venis, & quid quæris? Respondit monstrum: Diabolus sum, animam tuam tollere veni. Dicente milite: Recede leccator, animam meam

meam non tolles, Christo me commendo. Subiūxit ille: VValtere, si mihi consenseris, homagiumq; feceris non solum incolumitati te restituam quin etiam super omnem tuam progeniem te ditabo. Respondit miles: Satis habeo, de diuitijs tuis fallacibus non curo. Vnde ergo tibi thesauri? Infra terminos, inquit, curiæ tuæ infiniti occultantur. Cum quo cum miles iam loqui delectaretur, ait: Dic mihi, vbi est anima Domini mei VVilhelmi Comitis Iuliacensis nuper defuncti? Respondit diabolus: Nosti castra vicina VVolckenburg & Drachenfels? Noui inquit. Et ille per fidem meam tibi dico, si ferrea essent, tam castra, quam eorum montana, & in illo loco mitterentur, vbi anima ipsius est, antequam supercilium superius inferiori iungi posset, liquefierent. Quo dicto, mox cachinnando subiunxit: Ardor iste balneum lacteum est ei. In futuro, quando corpus suum anima resumet, tunc primum pœnam debitam recipiet. Requisitus de anima Henrici Comitis Seynensis, respōdit: Certè illam habemus. De pœna tamē illius nihil expressit. Adiecit etiam interrogare illum de patre suo. Ad quod respondit ille: Viginti annis & vno illum habuimus, sed monocula illa, & caluus ille atque pediculosus, qui in solario iacet, nobis eum abstulerunt. Monoculum vocauit vxorem, eius, quæ pro anima eius iugiter lachrymando oculum vnum perdiderat. Caluum dixit filium eius Theodoricum monachum nostrū, qui ad videndum germanum eodem tempore aduenerat. Interrogatus verò de prædicta matrona, respondit: Nunquam potestati nostræ addita est, eo quòd mulier esset bona & sancta. Fratrem autem tuum Lambertum sic sellauimus, vt nostrum ius euadere nō possit: qui ante paucos annos defunctus est, vir auarus, & pecuniosus. Dicente iterum milite: Dic mihi, de quo loco venisti nunc ad me? Respondit dæmō: Ego, & socij mei eramus in exequijs cuiusdam Abbatissæ nigri ordinis, egressum animæ eius prestolantes. Tūc miles: Quot eratis ibi? Respondit dæmon; Nosti nemus in Cottinforst? Optimè, inquit, noui. Et ille: Non sūt tot folia in arboribus, quot illic fuimus congregati. Non est tam grandis sylua in prouincia nostra. Et quid obtinuistis ibi? respondit: Heu nihil, fœmina fuit religiosa, sed & Michael Archangelus superueniens cum fuste ferreo, sic nos cecidit, & cedendo fugauit, vt dispergeremur quemadmodum puluis, qui à turbine impellitur. Requisitus etiam si fuisset in obitu Domini Geuardi Abbatis nostri tunc recenter mortui, respondit: Non est tantum arenæ in littore maris, quot ibi fuimus: sed modicum ibi obtinuimus, quia pediculosi illi, more porcorū in humo iacendo grunniētes non sinebant propius nos accedere. Habent præterea domum quandam susurrij (capitulum notans) in qua omnia nobis, quæcunque delinquunt, subtrahuntur. Et dixit miles: Quomodo stultissimè ausus fuisti ad obitum viri tam iusti venire? Ausus, inquit: Ego presens fui vbi filius Dei expirauit, sedēs super brachium crucis. Hoc verbum à dæmone prolatum, & à laico recitatum maximè mihi fidē fecit dictorum, eo quod in glossa legatur super Tobiam. Dicente VValtero: Quæ fuit portio vestra in Christi morte? respondit: Nulla. Malo nostro, illuc venimus, quia virtute morientis turbati, & exagitati, detrusi sumus in infernū. Multa alia cum dæmone, quotiens solus erat conferebat, quæ postquam conualuit multis recitauit. Vis nunc audire, qualis prædicti Comitis VVilhelmi finis fuerit, & pena? Infirmatus in castro suo Nedecne, pro quadam contumelia sibi illata venit Coloniam, Qui cum rediret, in via defectū cordis incurrit, & ait: Och nū quam de cætero videbo Coloniam. Cui in terrā deposito cū medicus

eius diceret mortem esse in ianuis, subiecit: Consulo tibi vt vxorem tuã recipias. Respondente illo: Non faciam. Supplicauit ei pro quodam milite, quem diu incarcerauerat. Nequaquam, inquit, egredietur me viuente. Tunc medicus: Ergo ante diem crastinum egredietur: Quod ita factum est. Cùm vero moriturus esset in sinu cuiusdam matronæ, quam viro proprio tulerat, iacebat, cui cùm, illa diceret: Domine quid faciam post mortem vestrã? iuueni, inquit, nubere debes, militi. Hæc verba vltima fuere. Eadem nocte, sicut mihi retulit Albas quidam nostri ordinis sanctimonialis quædam sancti Mauritij in Colonia in loco pœnarum transposita est, in quibus puteum magni horroris igneo tectum operculo inter flammas vidit sulphureas. De quo cùm suum ductorem interrogasset, respondit ille: Duæ tantum animæ sunt, anima videlicet Maxentij Imperatoris, & anima VVilhelmi Comitis Iuliacensis Manè visum recitans, cùm eadem die rumor insonuisset Coloniæ de morte eiusdem Comitis, visionem fuisse veram intellexit. Propter similem culpam iustum fuit, vt qui pares erant in culpa, conformes fierent in pœna. Vtriusque vitam noui, Maxentij ex lectione, VVilhelmi ex multorum relatione: vterque tyrannus, vterque supra modum luxuriosus. Sicut legimus in chronicis, nulla fuit in vrbe Roma, siue extra vrbem, matrona tam nobilis, tam pudica, dummodo oculis Maxentij placeret, quin de domo mariti sublatam corrumperet. Similia faciebat de virginibus, & viduis Viderunt ista viri & ingemuerunt parentes, & tacuerunt. Tanta erat illius crudelitas, vt cum nimio dolore cordis efficeretur, tristitiam tamen dissimulare, Tanta eius extitit tyrannis, vt passim senatores, ciues, milites occideret de quib⁹ aliqua habebatur suspitio. VVilhelmus vero non dissimilia operabatur his, & si non pari potestate, non tamen impari voluntate, Sicut audiui. Ita deditus erat luxuriæ, & incestui, vt vix aliquem haberet ministerialium, cuius vxorem, aut filiam non attentaret violare, nullam habens differentiam inter matrem & filiam, inter legitimam & solutam. Quantæ fuerit circa subiectos, siue comprouinciales crudelitatis, omnis nouit Episcopatus Coloniensis. Maxentius vxorem propriam occidit. iste inclusit. ille persecutus est Ecclesiam, multos propter fidem interficiendo. iste tempore schismatis imperij Romam, persecutus est sedi Apostolicæ obedientes, sacerdotes de suis sedibus eijciendo, quosdam mutilando, & bona Ecclesiarum diripiendo. Hæc acta sunt in temporibus Innocẽtij Papæ. (idem lib. 12. cap. 5.

EXEMPLVM IX.

Infernales pœnas expertus Euervuach, mirabilem resuscitatus pænitentiam egit.

THeodericus Traiectensis Episcopus seruum quendam habebat, Euervvach nomine, prouidum satis, qui in diuersis locis bona illius dispensauit. Erat in commisso fidelis, in administratione vtilis, diligens ac circumspectus, propter quod à Domino suo amabatur. Vnde quidã ex officialibus ei detrahentes ex inuidia, accusabant illum apud Episcopũ dicentes: Domine, non fideliter, vt æstimatis, Euervvach bona vestra dispensat, consulimus, vt cum eo computetis. Quod cum factum fuisset tam rationabiliter computauit, vt omnẽ Episcopo tolleret suspicionem. Habebat enim omnia notata in chartula. Sciscitantibus accusatoribus de computatione, cum Episcopus respondisset Optimè computauit. Dixerunt illi: Nequaquam, sed computet nobis audientibus, & conuincetur maximũ

vobis

vobis damnum intulisse. Quod cum exintimatum fuisset ab Episcopo, ille timens æmulorum insidias, maximè quia chartulam perdiderat, ait intra se: Si aliquid modò in computatione titubauero, necesse erit me vel in corpore torqueri, vel carceris squalore vsque ad mortem cruciari. Immissione igitur diaboli, cuius instinctu ab inuidis indebitè vexabatur, campū solus intrauit ipsumque diabolū aduocans, sic affatus, dicens: Domine, si mihi succurreris in tanta necessitate posito, homagium tibi faciam, & in omnibus tibi parebo. Cui diabolus respondit: Si abrenunciaueris Altissimo, matrique illius, ego te suscipiā, & de omnibus periculis cum multa tuorum confusione æmulatorum à me liberaberis. Quid plura? Abrenunciat miser Christo, homagium facit diabolo, prosperè ei succedit cōputatio. Ab illo tempore cœpit diaboli virtutes magnificare, Christum blasphemare, adeo vt diceret, qui seruiunt Deo, miseri sunt & egent, qui autem sperant in diabolo, prosperis successibus gaudent. Ita totus deditus erat artib⁹ magicis, vt si aliquem nosset scholarem eiusdem disciplinæ, nummis eū redimeret, vt aliquid ab illo discere posset. Qui cùm xj. annis in hac blasphemia perseuerasset, accidit vt magister Oliuerius Scholasticus Coloniensis in Episcopatu Traiectensi crucem prædicaret, cuius prædicationi ille intantum restitit, vt die quadam commotus Oliuerius, diceret ei in audientia totius populi: Tace infelix, vas enim diaboli es, & diabolus loquitur per os tuum, cum tamen statū eius ignoraret. Euervvach nullum arbitrans grauius obsequium se præstare Domino suo, quam vt inimicum eius occideret, tribus diebus ad diuersas stationes secutus est Magistrum, longo ad hoc cultello præparato, transfodere illum proponens, si fortè sine turbis inueniretur. Et ecce, tertia die subita infirmitate præoccupatus, post paucos dies impœnitens est defūctus, & ab eo, cui se reddiderat, ad loca pœnarum deductus est: Primo loco (sicut ipse resurgens à mortuis confessus est Ioanni Scholastico Xantensi, à quò ego quę dicturus sum audiui) missus est in ignem tam intolerabilis ardoris, vt diceret, si ex omnibus mundi lignis vnus ignis esset confectus, mallem in eo vsque ad diem iudicij ardere, quàm per spatium vnius horæ hunc ignem sustinere. Ex quo extractus, iactatus est in locum tam frigidissimū, vt optaret, redire in ignem. Deinde deductus est in tenebras palpabiles, tanti horroris, vt diceret intra se: Si seruiuisses centum annis Deo, benè te remunerasset, dummodo liceret te redire ad frigus. In hunc modum sex reliquas pęnas, quas scriptura enumerat, pertransiuit. Quo in extrema pœna posito, Dominus opera eius priora considerans, & vt passa, vel visa viuētibus recitaret, misertus illius, Angelum suum misit ad eum, qui diceret: Ecce talem mercedem recipiunt, qui seruiunt diabolo. Subiunxitque: Si tibi liceret ad vitam redire, velles pro peccatis tuis satisfacere Deo? Ad quod verbum ille suspirans, respondit: Domine si hoc esset possibile, nullam abnuerem satisfactionem. Tunc Angelus: Domino placet, vt ad corpus redeas, & quia in cruce peccasti, per crucem satisfacias. Mox se in feretro erigens, omnes exceptis duobus iuuenibus, qui constantiores erant, in fugam conuertit, quibus & ait: Ne timeatis, quia ego sum. Statimque sacerdotem accersiens, peccata sua confessus est, crucem suscepit, & cum Domino Othone Episcopo prædicti Theodorici successore transfretauit. In via singulis diebus in pane & aqua ieiunabat, iuxta equum suum, in quo vestes eius, & arma portabantur, nudis pedibus cucurrit. Et cum petris secātibus sanguis perfluens viam cruentaret, satis à fratribus arguebatur. Quibus respondit: Maiora horum sustinui. Qui

nui. Qui cùm penè omnia sua in Christi seruitio expendisset, cum prædicto Magistro Ioanne rediens transiuit, de quo cùm nauta naulum requireret, nec haberet, ait: Ego vobis seruiam quoadusq; volueritis. Ad petitionem tamen prædictorũ virorum dimissus est à nauclero. Qui cum reuersus fuisset ad vxorem suam, sacro igne tactus est. Cui ardẽti quadam nocte in somnis dictum est, quia si ad Ecclesiam sancti Nicolai accederet, statim conualesceret, vbi dum orans xiiij. orationes dixisset, nec conualuisset, desperatus est, dixitque. Sancte Nicolae, quid moraris? Mox vt quintam decimam incœpit, perfectè conualuit, & est vsque hodie calor ignis in eius corpore sine dolore. Quam Ecclesiã, quæ in villa quadam sita est, de suo patrimonio reædificans, in habitu religioso cum vxore sua Deo, & sancto Nicolao in ea deseruiuit. (Idem lib. 32. c. 23.

EXEMPLVM X.

Oppressor pauperum mala morte defungitur, & damnatur.

Qvidam nobilis erat oppressor pauperum & amator mũdi, hic cùm quiesceret in lecto suo, camerarius eius iacens ante cameram rapitur in visione ante thronum Dei, & vidit quod Dominus suus accusabatur de omnibus quæ gesserat, pro quibus accepit sententiam æternæ dãnationis, & cum magno triumpho ductus est ad Luciferum. Cui Lucifer: Adducite eum ad me, vt dem osculum fideli seruitori meo. Et cum adductus fuisset dixit: Non sit tibi pax in secula seculorum. Et ait Lucifer: Ipse consueuit balneare, ducite eum ad balneum. Cumque ductus fuisset ad balneum, laniatur ab vnguibus dęmonum, aliqui etiam ignem super eum fundebant. Eductus igitur à balneo ad preceptum principis inferni, positus est in lecto inferni de quo Esaias dicit: Subtus te sternetur tinea, & operimẽtum tuum erunt vermes. Et dixit Lucifer ministris: Date ei potũ de calice iræ Dei, & ꝓpinatus est ei ignis, & sulphur quæ est pars calicis eorum. Qui dum clamaret: Sufficit, dixit Lucifer: Audire solet dulces symphonias, surgant symphoniaci. Et ecce duo dæmones cum tubis ignem sic in eius aures sufflauerunt, vt de oculis, & de naribus, & ore flamma ignis exiret. Post hæc ait Lucifer: Adducite eum ad me, & adducto eo ait: Canta mihi vnam cantationem. Cui ille: Quid cãtabo? nisi, Maledicta sit dies, in qua natus sum. Et dixit Lucifer: Canta meliorem. At ille: Maledictus sit pater, qui genuit me: Maledicta sit mater, quæ peperit me. Dixit ei Lucifer: Canta adhuc meliorem mihi cantationẽ. Tunc miser ait: Quid cantabo? nisi, Maledictus Deus, qui me nasci permisit. Hoc est (ait Lucifer) quod volui. Tunc dicit ministris. Ducite eum ad sedem quam meruit. Qui protinus proiectus est ad vnum puteum & factus est talis strepitus, ac si totus mũdus & omnia simul quæ in eo continentur cum cœlo caderent. Ad quem strepitum camerarius euigilans cucurrit ad cameram, & Dominum suum mortuum inuenit. Ipse camerarius relicto mundo ordinem intrauit, & Deo vsque in finem vitæ suæ seruiuit, ne ad illam pœnam in qua Dominum suum viderat perueniret. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XI.

Inferni pœna quàm sit acerba.

Legitur in Scala cœli, quod dum quidam prædicator contra delicias prædicasset, quidam ioculator cuiusdam principis in sermone, in platea, in præsentia militum & Baronum proposuit talem parabolam.

Ego sicut videtis deditus sum vanitatibus mundi & delitijs, nihilominus in nocte iacens in lecto delicato cogitaui in corde meo hãc cogitationem. Si aliqui venirent & ligarent te in isto lecto, & in eo ligatus maneres per x. annos, nonne omnem vanitatem & delitias dimitteres vt posses liberari? Certè sic. Quid ergo facies de supplicio æterno inferni si te contingat illuc demergi, vbi est fletus maximus, stridor dentium, commanducatio linguarum, planctus cũ desiderio mortis, blasphemia Creatoris, & tãta vehementia doloris, quod impetus cogitationem alibi ferre non potuerunt. (Idem Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM XII.

Maria virgo monialem ne in fornicationẽ laberetur terribili visione prohibuit.

IN libro exemplorum beatæ Virginis legitur quod sanctimonialis quædam erat cui amor, & assidua memoria beatæ Mariæ Dei genitricis cum ipsa ętate accreuit, sed felicibus eius actibus diabolus inuidens, potẽtis cuiusdam prædiuitis oculis pulchritudinem eius inijciens, totum eius animum in amorem virginis peruertit. Qui dum crebrius blanditiarum, & promissionum illecebris animum eius attentaret, si vxorem eam habere mereretur, diuitias, gloriam, & præter Deum omnia promittẽs. Illa consentiens renuntiauit vitæ, & mortui fidem dedit. Cõdixerunt diẽ, qua raptã virginẽ de monasterio nouus ille adulter suo sociaret cõiugio. Postea autem cùm in domo parẽtum illa quiesceret vidit in nocte illa in somnis raptã se super os putei, qui valde enormi amplitudine & profunditate oris sui aperiens barathrũ, tam immanes exhalabat fętores, vt vniuersum mundi huius aërẽ videretur inficere, tã dẽsas fumi nebulas, vt sæculi huius claritatẽ de cęlo videretur effugasse. Cumque totũ serpẽtibus & vermibus scaturire, & à clamore eorũ, qui intus torquebãtur horribili quodã sonitu miraretur immugire, vidit repẽtè Æthiopes quosdã ignitos de medio exiliẽtes, & animas damnatas tormẽtis absq; differẽtia crudeliter immergentes, à quibus & ipsa correpta cùm intro traheretur inter ipsas iã desperationis angustias respiciens, & circumspiciens si esset auxiliator, vidit antiquam patronam & Dominã suã matrẽ Domini sanctã Mariã, sed nimis à longè, & sic à se auersam, vt ex eius visione vix aliquẽ spẽ posset colligere, tamen toto conatu conuersa ad illã nomẽq; suũ ei inclamãs: Domina (inquit) Domina, subueni ancillæ tuæ in tã amara necessitate constitutæ. Post multa verba accessit pietatis mater ad ream, manumq; eius tenuit, procul illicò inimici facti sunt. Tunc dixit beata virgo: Hi sunt fructus libidinis, hoc præmium voluptatis. Postea beata virgo abijt. Vix euigilauerat, & aderant nuntij diuitis illius quærentes quid fieri iuberet de necessarijs nuptiarum. At illa procul (inquit) procul ministri mortis, & intentores æterni iudicij abite. Illisq; à facie sua cum summa indignatione perturbatis, parentibus, & omnibus totam rem aperuit, & monasterio reddita totis se viribus pęnitentiæ luctibus, & antiquo proposito reddens, instabat quantum poterat recuperare gratiam Dominæ suæ Dei genitricis Mariæ. (Liber hic mirac. B. Virginis citatur à. R. P. M. Seraphino Raxio Theologo Dominicano, in libro suo exemplorum qui hortulus exemplorum inscribitur, & dicit se, manuscriptũ eum inuenisse, & legisse in Italia.

EXEM-

EXEMPLVM XIII.

Luxuriosus miles quàm horribili specie se videndum exhibuit.

MIles quidam quandam virginem deflorauit, eo mortuo cum illa pro eo oraret & fleret, mortuus miles visibiliter aparuit voce rauca eam alloquens. Quæ cùm quæreret causam raucitatis eius, ait, quia in vocis dulcedine gloriabar, cãtilenas luxuriosas & seculares decantando. Cuius cùm crura nigerrima, & scabiosa, & vlceribus plena apparerẽt, quærenti causam respõdit, quia multum gloriabar in cruribus meis de pulchritudine more militari illa extendens, & ornans superbè, nũc inter spinas gradior, crucior, vulnerorque in illis. Ista iterum dixit: Quis est reliquus status tui corporis? At ille: Aperi oculos tuos & vide, & proiecit palliũ à pectore quo amictus videbatur, & vidit maximum bufonẽ & teterrimũ pectori eius inhærentem, ita vt brachijs eius collũ suũ stringeret, & os suũ ori eius iungeret, cuius etiam venter per ventrem eius dependebat, pedibus eius genitalia quasi quibusdã loris stringere, & ligare videbatur. Requisitus quare hoc pateretur, Respondit: Pro osculis lubricis, quibus te & alias mulieres osculatus sum hęc patior, & pro opere libidinis in genitalibus crucior. Cum mulier quæreret vtrũne ab illis pęnis esset liberandus? Respõdit: Nõ ores pro me, quia nihil mihi prodest, quia æternaliter sũ dãnatus, & hoc ideo, quia medicinã pœnitentiæ neglexi. Hoc dicto disparuit: Fœmina autem reclusorium intrãs pœnituit.

(idẽ.

EXEMPLVM XIV.

Propter superbiam, & carnis voluptates damnatus Cancellarius Parisiẽsis, cum triginta diebus inferni pœnas expertus esset, diem iudicij propter tædium temporis, & multitudinem ad inferna ruentium suspicabatur adesse.

QVidam Cãcellarius Parisijs existens omnibus acceptissimus fuit, qui ita facundus fuit, & litteratus quando prædicauit, quod Prædicatores & fratres Minores omnibus negotijs postpositis sermonibus ipsius assiduè interesse cupiebant. Quẽ postmodum (cùm laboraret in extremis) Episcopus ciuitatis diligenter visitauit dicens: Præcipio tibi in virtute obedientiæ, si autoritas mea vim debeat habere, licet acceptior mo in seculo fuisti, quatenus mihi infra tricesimum diem appareas de statu tuo me certificans. Obijt ille. Tricesimo autem die cum Episcopus ille solus in camera sederet, ipse magna cappa indutus & fœtens magis quam cadauer putridum, sibi apparuit dicens: Hic sum sicut mihi tua pręcepit autoritas. Tunc Episcopus perterritus, quomodo sibi esset quæsiuit. Respondit. Miser sum ego, & perpetualiter damnatus, quia honorem quem per scientiã in hoc seculo habui non Deo & beatę virgini attribui, sed potius de meipso habere præsumpsi, & in voluptatibus carnis gaudere volui, propter quod sum perpetualiter damnatus, ita quod nullæ eleemosynæ vel orationes mihi prosunt. Et ab Episcopo quæsiuit qualis hora in mundo esset. Respondit Episcopus & dixit. Hodie est tricesima dies, quod ab hoc seculo transisti. Tunc dixit Cancellarius, væ, væ. Nos credebamus in inferno quod dies iudicij esset cõsummata, quia sicut

nix ca-

nix cadit de cęlo, ita intrant animæ ad infernum. Valefecit ergò Episcopo, & recessit cum magno eiulatu. (Coll. Spec. Vide etiam tit. Conuersio ex. .. 7. :3 24. & 27. Tit. Fletus ex. 3. Tit. Affectus ex. 8. Tit. Bona iniustè acquisita ex. 5. & 1. Tit. habitus monachalis: Tit. Gula ex. 16. Tit. Eleemosyna ex. 8. Tit. Beneuolentia ex. 6. Tit. Damnatus ex. 1. Tit Cælestis gloria ex. 5. Tit. Facies dæmonũ. Tit. Delitiæ ex. 2. Tit. Apostata ex. 17. Tit. Confessio ex. 26.

INFIRMITAS.

EXEMPLVM I.

Infirmis quidam Apollonius vsque ad mortem deuotissimè ministrauit.

Apollonius quidam nomine negotiator fuit, renuncians; seculi actibus, & conuersus ad seruitium Christi habitauit in monte Nitriæ neque artem discere potuit, neq; vacare scribendis libris præ senectute. Viuens autem in supra dicto monte, xxv. annos, hoc habuit studiũ, vt ex proprijs pecunijs ac suis laboribus omnia necessaria compararet de Alexandria, & in omni fraternitate ministrabat infirmantibus, & erat videre eum à prima luce, vsque ad horã nonam per singula ostia ingredientẽ monasteriola, ne quis fortè iaceret ęger. Portabat autem vuã passam, mala granata, panẽ siligineũ oua, & similia quæ infirmis necessaria sunt. Hanc exercuit conuersationẽ in senectute sua. Qui moriẽs similẽ sibi dereliquit apothecariũ, rogãs eũ hãc exercere ad ministrationẽ. Quinque enim millibus monachorũ habitantiũ in monte necessaria erat talis administratio, propter quod eremus esset locus ille, & desertus. (Pall. vita 14.

EXEMPLVM II.

Infirmo leproso Eulogius solicitè ministrauit.

Evlogius quidam scholasticus erat & eruditus vir, qui amore diuino compunctus abrenunciauit turbis hominum, omnemque substantiam suam distraxit, & erogauit pauperibus. Itaq; paucos denarios in vsus proprios reseruauit, cogitans apud semetipsum, quia operari proprijs manibus non valeo, nec in monasterij congregationem ingredi possum. Inuenit ergò quendam in platea iacentem leprosum; qui nec manus habebat, nec pedes, cuius tantùmmodo lingua vigebat. Stans autem Eulogius prope eum, orauit Dominũ, & posuit quasi pactum cum Domino, dicens: Domine in nomine tuo leuabo hunc leprosum in domum meam, & ministrabo ei, & fouebo eum vsq; ad mortem, vt propter hunc & ego inueniam misericordiam tuam. Dona ergo mihi Christe Domine patientiã ad huius obsequium: & accedens ad leprosum, dixit ei: Si vis pater, suscipio te in domum meam, & fouebo te. Et ille respondens, dixit: Si digneris facere, gratias ago. Adduxit ergo asinum, & leuauit eum, & duxit in domũ suam & adhibebat ei curam diligenter. Itaque per annos xv. gubernabatur, & accipiebat curam de manib⁹ Eulogij, & condignè nutriebatur. Post xv. autem annos insidiatus est ei diabolus, & clamare cœpit contra Eulogium, multisque iniurijs & detractionibus afficere virum. Dicebat enim ei, Multa mala commisisti fugitiue, forsitan Domini tui alienas pecunias furatus es, & per me vis à peccatis tuis liberari & clamabat: Iacta me in plateam, vbi ante iacebam, carnes desidero manducare. Hoc cum audisset Eulogius, obtulit ei carnes in cibum.

Iterum

Iterum ille clamabat: Nō acquiesco, sed, vt dixi, iacta me in plateam, populos volo videre, iacta me vbi me inuenisti. Forsitan si manus habuisset exsuffocare se potuit, intantum eum dæmon exagitabat. Ideoque valde sollicitus Eulogius perrexit ad monasteria virorum Dei, & dixit ei: Quid faciā Domini mei patres, quia in desperationem me adducit leprosus iste? proiicere eum timeo, quia Deo dextrā dedi, & promisi vsque ad mortem cōtinere, & fouere eum. Si ergo non proiecero eum, sed per violentiam tenere voluero, pessimos dies, & amarissimas noctes faciet mihi. Adhęc illi dixerunt ei: Dum adhuc in corpore est magnus ac beatissimus famulus Dei pater Antonius, ascende in nauim pariter cum illo leproso, & vade in monasterium, vbi monachi eius sunt, & expecta ibi vsquequò dum egrediatur de spelunca, & veniat ad monasterium, & quicquid dixerit tibi, obserua, & acquiesce eius sententiæ. Deus enim per ipsum tibi dicet. Misit ergò leprosum illum in nauim, illeq; pariter ascendit, & nauigantes venerūt ad monasterium discipulorum beati Antonij: Euenit autem illa die, vt veniret pater Antonius iā vespera peracta. Quando autem adueniebat in monasterium, hanc habebat consuetudinem: vocabat Macharium, & interrogabat eum, dicens: Frater Machari, venerunt aliqui fratres huc? Respondebat: Etiam venerunt: Iterum interrogabat: Ægyptij sunt, an Hierosolymitæ? Dederat enim eis signum, dicens: Quando videritis inquietiores, dicite, quia Ægyptij sunt: quando autem religiosores, dicite, quia Hierosolymitæ sunt. Interrogauit autem secundum consuetudinem, fratres Ægyptij sunt, an Hierosolymitæ? Respōdit Macharius, & dixit: quia mixti sunt. Quando autem dicebat, quia Ægyptij sunt, iubebat beatus Antonius vt pulmentum lenticulę apponerent eis cibum, & quando refecissent, faciebat eis orationem, & dimittebat eos: quando autem dicebat, quia Hierosolymitæ sunt, sed per totam noctē disputans cum eis de verbis Dei, quæ ad salutē animæ pertinent. In illa ergò vespera sedebat, & vocabat omnes fratres: Qui cū aduenisset, subitò vocauit: Eulogi, Eulogi, cùm tamen nullus indicasset nomen eius: tertio etiā vocatus Eulogius, non respondit ei: arbitrabatur enim quod alium Eulogium ex monasterio vocaret. Tūc dicit ei: Tibi dico Eulogi, qui ab Alexādria venisti. Respōdit Eulogius, & dixit, quid iubes Domine? Interrogauit eum Antonius: Quid huc venisti? Ait Eulogius: Et quis reuelauit tibi nomē meum, causamque manifestauit? Dixit ei Antonius: Scio propter quid venisti: sed coram omnibus edicito, vt & ipsi audiant. Eulogius dixit: hunc leprosū inueni iacētē in platea, & leuaui eū, & promisi Deo vt eū fouerem quatenus & saluus efficiar, & ipse per meū obsequiū repausationē habeat. Et quia post tot annos recedere vult à me, & nimis exacerbat me, dū festinat recedere, & cogitaui proijcere eū, ideò ad sanctitatem tuam veni, vt mihi des consilium quid agere debeam, & ores pro me. Nimis enim sollicitus sum, & tribulor pro ista causa. Tunc austero vultu respiciēs eum Antonius, dixit: Tu proijcias eum, sed qui fecit eū, nō proijcit eū. Iactas eū tu, sed suscitabit Deus meliorē, & cōsolabitur eū: Et silēs Eulogius pauefactus est. Itēq; beatus Antonius cępit asperioribus verbis increpare leprosum illū, & clamās dicebat ei: Leprose inueterate dierum malorū, indigne cęli & terræ, nō quiesces blasphemare Deū? Ignoras quia Christus est qui ministrat tibi? quomodo audes aduersus Christū talia ꝓloqui? Nūquid nō ꝓpter Christum semetipsū seruū se exhibuit Eulogius ad tuū ministeriū? Increpās ergò & hunc reliquit. Post hæc corā omnib⁹ dixit eis, quæ expediebāt saluti animæ eorum, admonens Eulogium & leprosum

funi, vt nō separarentur ab alterutro, sed in cellam vestram, inquit, pergite In præsentiarum enim vos visitat Deus. Tentatio enim hæc euenit, quia vterque circa finem estis, & coronæ vobis præparantur ne veniens angelus non inueniat vos in eodem loco, & proposito, & perdatis tanti temporis mercedem boni operis. His auditis cū festinatione reuersi sunt ad propriam cellam. Et post xl. dies defunctus est Eulogius, & post tres dies similiter requieuit leprosus. Post aliquot verò dies quidam nomine Cronius de Thebayda descendit in monasterium Alexandriæ, & inuenit quosdam fratres diem tertium leprosi celebrare, quosdā aūt quadragesimū Eulogij. Agnouit ergò Cronius, & obstupuit, & accipiēs euāgeliū proposuit fraternitati, & iurauit referēs eis quomodo omnia quæ euenerunt Eulogio & leproso prædixit beatus Antonius. (Palladius vita. 26.

EXEMPLVM III.

Infirmis ministrare, ieiunium, & omnē pœnitentiam quidam senex dixit præcellere.

Frater interrogauit quendam senem dicens: Duo sunt fratres, ex quib⁹ vnus quiescit in cella sua, protrahens ieiunium sex dierum, & multum sibi laborem imponēs: alter vero ægrotantibus deseruit. Cuius opus magis acceptum est Domino Deo nostro? Respondit ei senex: Si frater ille, qui sex diebus ieiunium seruat, appendat se per nares, non potest æqualis esse illi, qui infirmantibus deseruit. (Ex lib Doct. Patrum numero 127

EXEMPLVM IV.

Infirmi & vlcerosi senis saniem frater plenus victoria & charitate potauit.

Quidam frater erat minister cuiusdam patris. Contigit autem vt vulnus fieret in corpore senis, & sanies multa ex eo cum fœtore profluerat. Dicebat autem in cogitatu suo frater ille qui ei deseruiebat: Discede hinc, quia non poteris sustinere fœtorem putredinis huius. Ille verò frater vt reprimeret huiusmodi cogitationem suam, tulit vas aquæ, & diluit vulnus senis illius, & recollegit ipsam aquam in vas, & quoties sitiebat, ex ipsa bibebat. Cœpit autem iterum cogitatio sua solicitare eum dicens: Si non vis fugere, vel non bibas fœtorem hunc. Frater autem ille laborabat, & tolerante r ferebat, bibens lauaturam senis illius. Et cùm ita ministraret seni illi, vidit Deus laborem charitatis illius, & illam lauaturam vulneris in aquam mūdissimam vertit, & senem inuisibili medicamento sanauit. (ibid. nu. 16.

EXEMPLVM V.

Moriturus Alquirinus diligens peregrinorum, & pauperum ægrotantium curator mirabiliter à Domino consolatur.

Fuit in cœnobio Clareuallensi monachus quidam, professioni suæ morum integritate concordans Aliquirinus nomine, vir religiosus atq; spiritualis, sobrius in victu, humilis in vestitu, & durus admodū castigator corporis. Ita nāq; circumcisus, ac temperatus erat in his quæ ad vsum corporis pertinere videbantur, vt omni voluptate, & vanitate depulsa, ipsis necessarijs, etiam parcissime vteretur, licet occasio certum limitē exce-

excedendi se ei frequenter ingereret. Erat enim peritus in arte medicina. Et quamuis magnates & nobiles terræ, operam eius incessantes expectarent & inuitum, & renitētem per diuersa loca distraherent, ipse tamen sui per egenos, & pauperes intelligens, magis omnimodam eorum curationi sollicitudines impendebat. Nec modo ipsorum ægritudines, liuoresque curabat, sed & languentium putridas carnes, & sanie defluentia membra ita dignanter, ita diligenter proprijs manibus contrectabat, vt Christi vulnera fouere putaretur. Et verè sic erat. Vnde & ipse Dominus famulum suum secretis consolationibus sæpius visitabat, & ad opus ministerij huius mirabiliter incitabat. Quadam igitur vice vidit huiusmodi visionē in Claraualle. Imprimis audiuit quã si quendā præcursorem cœlestem, præconia voce clamantem, & dicentem: Ecce Iesus Christus venit, surgite, occurrite cito obuiam saluatori. Cumque omnes certatim ad videndum Dominum properarent, tunc & ipse cucurrit, & stetit in ostio claustri per quod venturus esse sperabatur. Itaque ingrediente Domino, accessit, & adorauit eū, flagitans vt acciperet benedictionem & misericordiam à Deo salutari suo. Qua percepta, cœpit eum attentius intueri, & miro pietatis affectu compatiebatur ei, siquidem apparebat ei, tanquam dolens atque infirmus, confixus clauis, & lancea perforatus, ac si eadem hora de cruce depositus esset, ita vt sanguis vbertim de plagis recētibus emanaret. Porrò ipse Dominus, linteolos mūdos, quasi corporalia tenens, eisdē vulneribus imprimebat, & cruore deterso, in terram proijciebat, quos frater ille cum summa veneratione recolligens, ac multa deuotione deosculans, quasi redemptionem animæ suæ, in sinu suo repositos conseruabat. His & huiusmodi reuelationibus, frequenter à Domino recreatus, non cessauit vsque in finem, operari bonum ad omnes, maximè autem ad peregrinos, & pauperes ægrotantes. Quam verò rigidus in pœnitentia seruanda, quamque districtus castigator corporis sui fuerit, ex hoc satis apparebit, quod cùm indigentibus cunctis, cum feruore charitatis operam impenderet, se solum in huiusmodi cura excipiebat, licet enim valetudinarius esset, & debilis corpore, nunquam tamen acquieuit carnalem sibi impendere medicinā, sed totum se Deo committebat, quoniam ipsi cura est de nobis. Sciebat nimirum virtutes animæ in corporis infirmitate perfici, nec posse monachum spiritales à Domino consolationes percipere, qui circa consolatiunculas carnis suæ tenere solicitus, gustare, & videre negligit quam suauis est Dominus: Cursu itaque vitæ suæ laudabiliter peracto, cùm iam tempus instaret, quo pro laboribus, & sanctæ pietatis operibus æternam mercedem acciperet: infirmitate correptus ad extrema peruenit. Cumque venerabilis Abbas Pōtius ad eum gratia visitationis venisset, quæsiuit ab eo quid ageret, vel quomodo se haberet. Ille vero respondit: Bene charissime pater, bene omnino mecum agitur, quia vadens vado ad Dominum meum. Quid ergò (inquit) corporalem molestiam ægre non toleras, & mortis angustias non formidas? Ego (inquit) omnia tranquilla, omnia læta considero, quia iam præuentus sum à Domino in benedictionibus dulcedinis, quæ omnem mihi mœrorem à corde, & omnem penè dolorem à corpore tulit. Respondens itaque abbas, dixit ei: Obsecro te dilecte mi frater, vt propter Deum dicas nobis ad ædificationem nostrā, si tibi diuinitus est aliquid reuelatum. Tunc ait illi: Modo antequam huc intrastis, apparuit mihi misero & indigno Dominus Iesus Christus, qui propitio ac sereno vultu me intuēs, ac signa beatissimę passionis suæ osten-

ostendens, ait: Ecce peccata tua deleta sunt à facie mea, veni ergo securus, veni & vide, & deosculare vulnera mea, quæ tantum dilexisti, & toties confouisti. Tali ergo promissione firmatus, mori non timeo quia posita est hæc spes mea in sinu meo. Et scito te quia proxima nocte ante vigiliam beati Martini migraturus sum, dum opus Dei celebrabitur in Ecclesia & tali hora defunctus est, (Ex lib. illust. viris ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM VI.

Infirmis quāto studio vxor Theodosij Imperatoris ministrauit.

THeodosij Imperatoris vxor Placilla claudorum atq; debilium maximam habebat curam, non alijs vtēs ministris ad hæc officia peragenda, sed per semetipsam hæc gens, ad eorum habitacula veniebat, vnicuiq; quod opus erat præbens, & per Ecclesiarum xenodochia discurrens, suis manibus infirmis ministrabat, ollas eorum extergens, ius gustans, offerens cochlearia, panem frangens, cibos ministrans, calices diluens, & alia cuncta faciens quæ seruis & ministris mos est solenniter operari. His autem qui eam à rebus nitebantur talibus auertere, dicebat: Aurum distribuere, imperij est opus, ego autem pro ipso imperio hoc opus offero bona mihi tribuenti. Viro suo sæpe dicebat: Oportet te, marite, semper cogitare, quid dudum fueris, & quid modo sis, nam si semper hæc cogitaueris, ingratus benefactori non eris: sed imperio quod eo largiente suscepisti legaliter gubernabis. Itaq; his, & similibus optima mulier proficere virum suum in virtutibus sedulè hortabatur. (Theodoretus lib. 2. cap. 8. Nicæphorus lib. 12. cap. 42.

EXEMPLVM VII.

Pœnitentiam atque infirmitatem quācunque huius vitæ paruipendit anima purgatorij pœnam experta.

QVantæ autem prudentiæ sit, pœnitentiam agere in hac vita, exemplum subsequens demōstrabit. Erat vir fidelis & bonus, sicut magister Albertus frater Ordinis Prędicatorum sibi ab his, qui rem familiariter nouerāt, traditum referebat, qui post diuturnam pænitentiam, quā sanus fecerat, incidit in languorem grauissimum, quo per annum non modice tribulatus, rogauit cum lachrymis Dominum, vt tanto dolori finem imponeret, data morte. Nec mora. Missus ad eum Angelus Domini, dixit ei: Exaudiuit Dominus precem tuam, sed eligas quod vis: aut tribus diebus purgatorij pœna torqueberis, si nunc discedis: aut si adhuc per annum in languore manere volueris, sine vllo purgatorio ad superos euolabis. Tunc ille præsentem pœnam recolens, nec futuram aduertens, respondit: Mori potiùs eligo, & non tantum tribus diebus, sed quantum Domino placuerit in purgatorio tribulari. Fiat, inquit, Angelus secundum verbum tuum: Nec mora: languens morte solutus est, & eius anima in purgatorium deportata. Vno ergo exacto die, venit Angelus ad locum purgatorij, vbi anima torquebatur, & dixit: Quid nunc agis, ô anima, quę pro lāguore vnius anni tribus diebus elegisti in igne purgatorij detineri? Cui anima: O seductor, inquit, non Angele, qui me in pœnis multis annorum circulis pro trium dierum spatio fefellisti. Et Angelus: Non mora, inquit, sed ineffabili tortura decepta es: quia non nisi vnum diem de tribus in purgatorio exegisti tamen, adhuc si retractare volueris, Dominus tui miseretur, vt ad corpus

tuum quod nondum sepultum est, reporteris, vt per annum vnum languorem quem expertus es patiaris. Cui anima: Annuo, inquit, vt non per vnũ annum tantum, sed vsque in finem mundi languore etiam detinear acriori. Hoc dicto anima reportatur ad corpus, & per annum in languore detenta, multos quibus hæc retulit ad pœnitentiam animauit, & post vnum annum iterato defuncta transijt ad superna. (Cantipratanus lib. Apum. 2. c. 51. parte 11.

EXEMPLVM VIII.

Votum religionis miles quidam emittens, repentè sanus de infirmitate efficitur.

ANTE hoc triennium miles quidam Ludouicus nomine, acutis febribus laborabat, & vocatus est Dominus Abbas, vt infirmum visitaret. Inardescente infirmitate, cùm miles idem iam omnino esset desperatus, monitus est ab abbate, vt se ordini redderet, & votum cõuersionis vt mos est, verbis exprimeret. Qui consilio adquiescens, mox vt ex consensu vxoris inter manus abbatis se reddidisset, facies eius cœpit immutari, & quodammodo alterari, ita vt pallor verteretur in candorem, & calor liuidus proficeret in ruborem, cunctis qui aderant stupentibus, & Dei donum in moribundo mirantibus. Et vt pius Dominus adhuc manifestius ostenderet, quia propter votum ordinis infirmum distulisset, cœpit miles sine sudore, sine sanguine, sine sternutatione, contra infirmitatis naturam, conualescere. Qui non ingratus beneficijs diuinis, deportari se fecit ad monasterium nostrum, in quo factus nouitius & monachus, nõ multum post migrauit ad Dominum. (Cæsarius lib. 1. cap. 55.

EXEMPLVM IX.

Infirmo leproso ministrans sanctus Franciscus, corpus eius, & animam miraculosè sanauit.

ORdinauit beatus pater Franciscus, quod fratres sui ordinis ab amorem Christi (qui vt leprosus pro nobis voluit reputari) vbicumq; essent leprosi, eis solicitè deseruirent. Fratres autem tanquam veræ obedientiæ filij, hoc promptissimè faciebant. Accidit autem, quod in quodã loco vbi fratribus leprosis seruiebatur: erat quidam leprosus ita pestilens, impatiens, & proteruus quod nulli dubium erat ipsum per malignũ spiritum agitari. Nam fratres sibi seruientes, non solum horrendis improperijs impetebat, & sagittabat iniurijs, sed quod peius erat, eos flagellis & plagis multimodis vulnerabat, & insuper quod horrendum valdè erat, & pessimum, Christum benedictũ, & matrem eius sanctissimam & alios sanctos blasphemabat. Vnde quamuis de iniurijs, & plagis suis fratres illi studerent pro posse patientiæ meritum cumulare: tamen nullo modo sibi blasphemias, & suæ matris sanctissimæ ipsorum conscientia poterat sustinere, ne tanti sceleris participes esse viderentur: qua propter decreuerunt dictum leprosum derelinquere, ne forent blasphematores Dei, & vasis diaboli nutritores viderentur. Sed hoc facere noluerũt nisi priùs sancto Francisco (qui in alio loco morabatur) omnia per ordinem indicassent, quibus auditis sanctus Franciscus ad leprosum accessit, & ingressus ad eum dixit: Deus det tibi pacem frater charissime. Cui ille: Et qualis mihi pax est: imo Deus accepit mihi pacem, qui totus sum, inquit, marcidus. Et sanctus Franciscus, ait: Charissime habe patientiam, quia mala quæ hic cor-

goribus inferũtur ad animæ salutem proueniunt, si æquanimiter tolerentur. Et ille respondit: Quomodo possum tolerare patienter, cum mea pœna diu, noctuq; perseueret? Nam non solum ab infirmitate comburor, & crucior, sed à fratribus quos dedisti mihi seruitores vehementer affligor: qui nullus est qui mihi seruiat, vt oportet. Beatus autem Franciscus cognoscens per Spiritum sanctum, quod ille à maligno spiritu vexabatur, iuit & pro ipso douotè Deum exorauit. Et facta oratione, rediјt ad ipsum, dicẽs: Charissime, ego volo seruire tibi, ex quo non es contentus de alijs. Et respondit, & dixit: Placet mihi. Sed quid poteris facere plusquam cæteris? Et sanctus Franciscus ait: Quidquid volueris ego faciam. Et ille: Volo, inquit, quod me laues: totus fœteo in tantũ, quod meipsum ferre non possum. Sanctus autem Franciscus fecit calefieri aquam cum multis herbis odoriferis, & expolians illum incœpit suis sanctis manib⁹ lauare leprosum, & alius frater aquam superius infundebat. Et sicut corpus aqua lauabat exterius, sic à lepra totũ mundabat, & anima ipsi⁹ interius sanabatur, & mũdabatur. Vnde cũ sanari exteri⁹ se videret, statim ex compunctione nimia cœpit amarissimè flere. Et sicut corp⁹ aqua lauabatur, & à lepra mũdabatur ita conscientia lachrymis baptizabatur, & mundabatur ab omni iniquitate. Cum verò totus esset lotus, & sanatus exterius, pfecte fuit vnctus, & sanatus interius. Et ideò in tantam cõpunctionem, & lachrymas prorupit, quod altissima voce plorabat, dicens, dignum se esse inferno propter iniurias illatas fratribus, & pro plagis, & flagellis quæ fecerat in eosdẽ, & propter impatientiam, & blasphemiam contra Deum. Vnde bene per quindecim dies durauit sibi ille planctus mirabilis, qui ab intimis præcordijs erumpebat, & continuè nihil aliud, quam misericordiam Dei inuocabat. Et cum hac compunctione, & lachrymis, omnia peccata sua confessus est sacerdoti. Beatus autem Franciscus videns iam notum miraculum, gratias agens Deo recessit illinc, & ad partes multùm remotas accessit, ne dum dictum miraculum fieret notum populo, omnes ad ipsum concurrerent, quod propter humilitatem tutò posse vitabat. Studebat enim tanquam fidelis, & prudens seruus Deo gloriam, & honorem reddere, & sibi inter homines, dedecus, & ignominiam procurare. Dictus verò leprosus post illã sanctitatem, & compunctionem mirabilem ad paucum tempus infirmatus, & bene armatus Ecclesiasticis sacramentis, de hac vita decessit. Sancto autem Francisco orante in quodam loco remoto in silua, apparuit sibi dictus leprosus defunctus speciosior sole, sublimatus in aëre, dicens ei: Recognoscis me? Cui sanctus Franciscus Quis, inquit, es tu? Et ille: Ego sum leprosus ille quem Christus benedictus te promerente sanauit, & hodie vado ad paradisum & ad regnum beatum, de quo Deo omnipotenti, & tibi gratias ago. Benedicta sit anima tua, & corpus tuum, & benedicta sint verba tua, & opera tua, quia per te multæ animæ saluabuntur. Et scias quod non est dies, in quo sancti Angeli, & omnes alij sancti, & sanctæ non referant magnas gratias Deo de sanctis fructibus, qui per te, & tuum ordinem vndique per orbem patrantur. Et propterea confortare, & gratias redde Deo, & ista facito cum benedictione Dei. Et his dictis disparuit, & sanctus Franciscus remansit valde consolatus. (Ex Chronico Minorum.

Ll 2 EXEM-

EXEMPLVM XI.

De Zachæo monacho patientissimo, humili no, & labori manuum addictissimo.

Zachæus quidam monachus, post longa cõtinentiæ tempora, regio n orbo correptus, seques tratus à fratribus habuit cellulã, tota vita sua pane tantum & sale contentus. Semper autem psiatos operatur tantamque contritionem propter Dominum sustinebat, vt sæpe funiculos intorquens compungerentur manus eius, vt sanguinis guttæ effluxerint in tantum, vt ex ipso ope re, magna viri tolerantia monstraretur. In tanta igitur infirmitate corporis constitutus, nunquam fratrum collectam deseruit, sed ad explendas omnes diurnas orationes sollicitè cõuolauit, nũquam dormiuit interdiu. Consueuerat autem per singulas noctes priusquam somnum caperet, quędam de scripturis sanctis meditari, totaque membra sua Christi signaculo muniens glorificabat Dominum, & ita paululum quiescebat. Deinde circa noctis medium surgens, vsque ad matutinas orationes alacer permanebat. Huius aliquando manus quidam frater inspiciens operis nimietate, atq; violentia fortiter sauciatas, & respersas sanguine, dicit ei: Quid ita pater durissimo te labore discruciatus, maximè tali infirmitate depressus. An fortè metuis ne apud Deum contra has offensam, vel otij crimen incurras si non fueris sedulò operatus. Scit Dominus quid pateris. & quia ne mo tantis tribulationibus afflictus, vllum valet opus attingere, præcipuè tu qui nulla necessitate constringeris. Nam si peregrinis pauperibus pro Deo vsque ad sufficientiam largimur, quãto magis tibi tanto patri cum deuotione maxima seruiemus? Ad quod ille respondit: Impossibile est me nõ operari. Et frater, ait: Si tibi hoc placet saltem manus tuas oleo perunge, ne tantum sanguinem perfluentes in labore deficiant. Qui consilio eius adquiescens, fecit quod hortatus est eum, & in tantum vulneratæ manus eius granatæ sunt, vt nequaquam sufferre posset cruciatus. Ad quem visendum beatus Pachomius veniens, ait ei: Putabas frater quod te posset iuuare oleum? Quis ergò te coëgit ita sedule laborare, vt sub prætextu operis in hoc visibili oleo magis quam in Deo spem tuam poneres? Aut nunquid impossibile est Deo sanare te, an ignorat ægritudines singulorum? Sed vtilitatem considerans animarum nostrarum sinit ad momentum nos pati tristitiam, vt tolerantiæ perpetua præmia largiatur. Super ipsum itaque curam, sollicitudinemque iactemus, & quando voluerit, vel quomodo iudicauerit ipse terminum doloribus nostris benignus imponet. Qui respondens, ait: Ignosce mihi venerabilis pater, & ora pro me ad Dominũ, vt hoc delictum mihi dimittere pro sua pietate dignetur. Asserebant autem plurimi de hoc ipso sene, quod per annum integrum se defleuit, post biduanum ieiunium parumper sibi percipiens. Hunc sanctus Pachomius monachis proponebat, velut exemplum beatorum operum, firmamentumque virtutum. Ad quem etiam eos qui erant in mœrore positi dirigebat, quia habebat & consolatorium verbum sicuti nullus alius. Qui vsque ad finem fortiter & legitimè decertans, in senectute sancta pro doloribus tantis æterna solatia recepturus, ad cœlestia regna transiuit. Ibid.

§.52.

EXEMPLVM XII.

Infirmitatem patienter tolerans ieiunante fratre plus meretur.

THEODORO autem grauis passio capitis acerrimos dolores excitabat. Qui cùm rogaret Pachomium, vt eum suis reuelaret orationibus, ait ad eum: Putas fili quod alicui contingat dolor, aut passio, aut aliquid huiusmodi sine permissione Dei? Ideirco in dolore sustine, & in humilitate patientiam habe, & quando volueris Dominus tibi conferet sanitatem. Quia si te diutius probare dignatur, gratus esto vt perfectissimus Iob, qui in multis tribulationibus benedicebat Domino, & tu quoq; sicut ille pro doloribus tuis maiorem requiem à Domino percipies. Bona quidem est abstinentia, & in oratione perseuerantia, tamen infirmus maius præmium adipiscitur cum longanimis & patiens inuenitur. (Ibidem §. 51.

terat, vltra annum vexationis suæ solitæ molestiam non sentiret. Verum à vexatione carnis libera vexari se deterius in animo deprehendit, & in medicina corporis, factus est protinus mentis morbus, tantoq; negligentius à Dei seruitio cœpit tepescere, quantò à carnis illecebra re diuinis tentationibus fortius trahebatur. Quod vbi viro Dei exposuit, illeque beneficium præstitum in ruinæ scandalum versum vidit, blande eam, an reduci vellet ad statum pristinum requisiuit. Quæ cum voluntati Dei, suæque discretioni committeret, rogabo (inquit) Dominum filia, vt tibi fiat quod iam saluti tuæ magis viderit expedire. Vnde factum est, vt non post multos dies malignus spiritus super corpus ancillæ Christi iterato potestatem acciperet, quatenus anima salua permaneret, & vexatio quæ prius pœna culpæ extitit, postmodum fieret conuersationis remediũ, & cumulus meritorum. (Vincent. specul. hist. lib. 30. cap. 75. Antonius par. 3. hist. titul. 22. c. 4 §. 6.

EXEMPLVM XIII.

Peccati turpitudinem exhorrescens fœmina, dæmone maluit, quàm peccatis vexari.

QVædam mulier mundo dedita carnis illecebris vacabat, sed culpa, tandem pœna non caruit. Nã hanc malignus spiritus per interualla temporum grauiter vexare cœpit. Erat autem vicina Ecclesia in qua tũc temporis Prædicatores fratres Florẽtiæ morabantur. Quò adueniens vir Dei Dominicus ipsam primitus ad pœnitentiam exhortando perduxit. Postmodum etiam vexationi ipsius compatiens, suis orationibus vt ab ea malignus discederet, sanctus impetrauit, ita vt quæ vix interpolatis diebus, quietem modicam habere po-

EXEMPLVM XIV.

Orans quidam per beatum Thomam sanatus, vt si sanitas contraria esset salutis suæ rediret infirmitas, iterũ infirmatur.

QVidam quem sanctus Thomas valde diligebat, cùm grauiter infirmaretur iuit ad eius tumbam, & pro sanitate rogauit, & ad libitum impetrauit, sed dum sanatus rediret cogitare cœpit, quod illa sanitas animæ suæ forsitan non expediret. Vnde iterum rediens ad sepulchrũ orauit, vt si non esset vtile animæ suæ continue ipsa infirmitas rediret. Statimque infirmitas redijt sicut prius. (Iacobus Genuensis in vita eius.

EXEMEPLVM XV.

Humiles & misericordes duo sācti viri Christum Dominum in leprosi forma reperiunt, ab eoq; mirabili consolatione recreantur.

LEgitur in vita sancti Ethbmi, quod ipse quadam die cum Abbate suo inuenit leprosum iacētem in messe totum vulneribus plenum, flebili voce ab eis auxilium postulantem. Qui requisitus de infirmitate, suspirans ait: Graues dolores quatiuntur in corpore meo, sed insuper vnus inest dolor tam nociuus, quod si hunc diem sine eius auxilio transiero mortem proximam esse puto. Nares enim meæ plenè stercoris cōcremantur ab ardore infirmitatis. Tunc Ethbmus eum per latera accipiens à terra sursum erexit. & VVingualocus ad nares eius manum porrexit. Sed & pauper flebili voce clamare cæpit. Noli senior nares manibus capere. quia dolor non permittit. Sed si dolorem meum leuiare volueris, necesse est vt in ore tuo nares meas mittas, & ita trahas. Tunc ille meritis exaltatus humiliauit se, & quando putauit dolorem leuiare, pauper in ore suo carnem accepit filij Dei, Mox ergo vt ad se traxit, gemma mirabilis in os eius cecidit. Beatus autem Ethbmus per latera Dominum tenens sursum aspexit, cęlū apertū vidit, & in capite Domini quem tenebat sancta crux apparuit, angelosque in obuiā Domini venire vidit. Tun sacerdoti ait: Pater sancte ipsum quem teneo manib⁹ & tu ore Dominum nostrum qui pro nobis seipsum dedit esse, crede. Cumque Dominum vellet tenere manib⁹, eleuauit se in nubibus, dicens: Non me erubuistis serui mei in angustijs meis, nec ego vos erubescam in regno patris mei. Hæreditas vestra mecum est, & his qui vestri memores fuerint in orationibus suis salus in regno meo. His dictis euanuit ex oculis eorum, & cum magna voce receptus est in cœlum, Vocem quidem audiebant, sed neminē videbant. Cumque stupefacti laudassent Dominum, VVingualocus Ethbmo dixit: Hoc tuis meritis nobis accidit frater, quia tantæ humilitatis es & obedientię, vt quicquid humana lingua pręcipere potest, tu in corde deuotissimo impleas. At contra Ethbmus ait: Non ita pater, sed tu qui quotidie carnem & sanguinem immolas Domini, ipsum meruisse videre in corpore suo quem assiduè tenes in animo tuo. (Vincent. lib. 21. c. 114. Spec. historiarum.

EXEMPLVM XVI.

Infirmitatem lepræ grauiter ferens miles, in desperationem & impatientiam ductus, formosam animam turpiori lepra fœdauit.

FVit quidam miles quem vidi in VVestfalia, & dicebatur dominus Hermannus de Ludinchusē. Hic erat alto sanguine natus, & corporaliter formosus fortis & optimè dispositus, sed occulto Dei iudicio lepra incurabili percussus fuit. Et cùm incurabilē se sentiret, datus fuit in reprobum sensum, & desperās de salute animæ, dixit quasi indignato animo de Deo, Deus abstulit mihi formosum corpus, ego sibi auferam formosam animam. Et gloriabatur miser quasi vltionem faceret de infirmitatē corporis, quod animam suam per peccata sua diabolo traderet. Et sic postmodum timore Dei postposito publicè se peccatis inuoluit, in tantum, vt etiam publicus fieret vsurarius. Sed tandem accrescentibus doloribus, & eū exire cōpellētib⁹ impęnitēs obijt, & extra cimiteriū sepultus est. (Hermannus

mannus Petri Carthusianus sermone 7. in orationem Dominicam verbis iisdem refert exemplum proximè adductum quibus hic exprimitur.

EXEMPLVM XVII.

Infirmitate lepræ percussus Præpositus pulcherrimus, animæ peccatricis vulnera infirmitatis occasione curauit.

REfert magister Ioannes Nider in Formicario, quod nuper viuebat in ecclesia Maguntina in summo canonicorum Præpositus clericus solo nomine, & nobilis, sed in armis miles, in vestitu stipendiarius, moribus per omnia dissolutus qui licet de altaris latissimis viueret beneficijs horas tamen canonicas velut toxicum fugit. Corpore autem decorus extitit, vt imperatricē quæ hodie viuit referatur dixisse se pulchriorem non vidisse virum. In præfata igitur vita aliquamdiu viuens in multorum scandalum, nullius hominis hortamenta, nec correctiones curauit. Hunc igitur Dei manus inopinate lepra tetigit, quæ dietim nolenti hominum conuersationem abscidit, & in domum quandam sibi propriam Maguntiæ trusit, vbi manens multo tempore impatientia plenus & Dei timore vacuus factus est. Tandem tam deformis corpore vt secundum in lepsorio parem non haberet. Deinde digitum Dei adesse sentiens, corde contritus, & ore primo suæ vitæ facinora confitebatur, cum tantis lachrymis vt omnium mentes stuperent qui virum præ agnouerunt, patientia denique tanta vsque ad mortem dotatus est, vt quandocumque confessor suus frater Henricus de Confluentia sacræ Theologiæ professor nostri ordinis eum visitaret, non ab eo peteret mortis accelerationem, vel dolorum quos multipliciter patiebatur imminutionem, sed ora(inquit) Deum pro me mi pater, quatenus diuina misericordia mihi mea peccata indulgeat, & in hoc seculo secet & vtar quamdiu sibi placeat. Et in hac patientia tandē in pace requieuit. Quæsiui autem de circumstantijs viri, vnde tantum donum infami isti clerico prouenerit. Et responsum accepi quod matrem nobilem multum Deo deuotam habuit, quæ visa & audita filij dissolutissima vita, vota, preces & eleemosynas velut pro mortuo ferè sine fine Deo offerre consueuit, & pro eo tanquam pro filio perdito ab isto fieri procurauit, quousque velut alter paralyticus in lecto iacens carnalium voluptatum insensibilis, alienis fide & meritis sanatus fuit. (lib. 3. Formicarij. c. 3.

EXEMPLVM XVIII.

Infirmitate lepræ percussa deuotissima atque pulcherrima fœmina, omnibus plangentibus ipsa lætabatur.

DOmina quędam pulchra facie, sed pulchrior fide, deuota Deo, pia pauperibus, & eleemosynis assueta, cùm à pijssimo patre Deo, tanquam filia charissima percussa fuisset, subito plaga lepræ, & tota facie deformata, plangentibus omnibus qui videbant eam, ipsa sola gaudebat, gratias agens Deo. Visitans autem eam quidam Episcopus, & videns eam sic horribiliter deturpatam, quæ tam speciosa fuerat, & tam sancta dicebatur ab omnibus, flere cępit, & Dei iudicium admirari. Illa vero videns interrogauit eum quare fleret? Respondit quod ex compassione non poterat à lachrymis abstinere Inquirenti verò Episcopo quare ipsa risisset Respondit: Domine, si quis detineretur in tali pacto, quod nunquam exiret donec muri funditus corruissent, si videret muros paulatim

corruere ꝓ sua liberatione gauderet. Vnde cùm anima teneatur in corporis carcere, gaudere debet quando videt corpus suum deficere, & ad finem suum tendere proculdubio sciens exitus sui tempus propinquare, vt ad sui redemptoris aspectum libera reuertatur. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XIX.

Morituri cuiusdam patientißimi infirmi anima omnibus membris grates refudit.

ERat quidam sanctus Eremita qui inter cæteras virtutes magnam habebat gratiam infirmis ministrare. Hic admonitus per visionem iuit ad proximam ciuitatem, & dum venisset ad portam, vidit quendam horribilem infirmum & fœtidum, quem etiam leprosi inter se sustinere non valebant. Huic cùm sanctus Eremita seruire cœpisset, eum in Domino confortans, respondit infirmus: Sit Deus altissimus benedictus qui mihi hanc donauit infirmitatem. Sed timeo ne Deus minuat mihi præmium, in cælis propter tuum seruitium humile. Et ille: Non est ita, sed pro meâ mercede iussus sum huc venire. Sic sancta lis quotidie inter eos oriebatur, & quanto plus Eremita seruiebat, tanto plus seruire affectabat, & infirmus eum seruire non sinebat, vt plus sustinendo plus præmiaretur. Tunc post annos quindecim expletos infirmus deosculari cœpit manus Eremitæ, gratias eidem referens de pietate sibi impertita. Eremita autem rogabat Dominum vt ostendere dignaretur qualiter hæc anima sancta de corpore egrederetur. Et ostensum est. Cùm enim ad horam nouissimam deuenisset, audiuit vocem dicẽtem: Veni dilecte mi. Tunc illa felicissima anima ad omnes sensus corporis dicebat: Vobis regratior, quia mihi obedistis. Oculi vanitatem non concupiuistis, aures vanitatem nõ audistis, manus in delitijs delectatæ non fuistis, pedes ad vana non cucurristis, olfatus delitias contempsisti, gustus aliquid delicate non edisti. Tu igitur, ô corpus mecum in pace quiesce, vt tẽpore oportuno recipias pro labore æternam remunerationem. Et hoc dicto cum concentu Angelorum sancta anima euolauit ad cœlum. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XX.

Infirmos supra modum abhorrẽtes frequẽter in infirmitates easdẽ consueuerit incidere.

REfert Petrus Cantor Parisiensis, quod quidam cõfessor, qui audiebat confessiones leprosorum fecerat præ horrore infirmitatis eorum in quodã muro fenestram per q̃ eos audiebat, & per eandẽ fenestrã eis etiam sacramẽtum porrigebat. De quo Dominus talem accepit vindictã, quod sacerdos ille ex media parte corporis sui leprosus effectus est, scil. ex illa parte q̃ auertebat à leproso, ex illa aũt eius parte quam tenebat aduersus leprosos sanus remansit. Refert idem, Petrus de quodam seruo qui in tantum abominabatur leprosos, quod olera quæ Dominus suus eis mittebat nolebat eis deferre. qui postea diuino iudicio leprosus effectus est. (Hic Petru Cantor Parisiensis scripsit librum miraculorum sui temporis. vnde hæc duo exẽpla sumpta sunt.

EXEM-

EXEMPLVM XXI.

Moriturus leprosus audiēte milite dulcissimè Domino decantauit.

QVidam Dominus pergēs venari inuenit bestiam quam solus persequebatur multum auidè, seruis eius occupatis circa alias feras. Peruenit tandem ad quoddam nemus paruum, & audiuit vocem humanam satis dulcem & iocundam. Mirabatur igitur vnde vox illa sonuit, cogitauit enim quod non potuit esse vox seruorū. Intrauit igitur nemus, & inuenit leprosum satis horribilem aspectu, cuius carnes defluebant, quem vt vidit erat multum perplexus. Assumpsit tamen vires, & iuit ad eum, & salutauit eū dulciter, & quæsiuit vnde prouenisset vox illa tam dulcis. Cui leprosus: Ego illam emisi. Tunc admirans Dominus dixit: Quomodo potestis lętari in tantis doloribus constitutus? Respondit leprosus: Inter Dominum Deum & me non mediat nisi paries de luto, hoc est corpus meum. Quo confracto atq; interstitio dissipato ad ipsū perueniam. Vidēs igitur quotidie dissolui ac debilitari corpus meum gaudeo, & canto præ lætitia cordis expectans dissolutionem corporis ipsius, vt sine impedimento ad Deum fontem viuum valeam peruenire. (Collector speculi.

EXEMPLVM XXII.

Infirmitatem patienter ferre, & ægrotanti patiēter inseruire vtrūq; magni meriti est.

FRater quidam infirmabatur, tribus annis: ita, quod pes eius computruit, & medulla inde fluebat: qui tantæ patientię fuit, quod semper Iesum habebat in corde & ore, dicendo: Iesu dignissime De⁹ miserere mei. Qui appropinquans morti clamabat: Desidero, desidero, desidero. O desiderium meū veni. Qui cum interrogaretur quid desideraret. Respondens, inquit, Deum, & ex desiderio eius in visionę gaudeo, exulto: in tantum quod si centum annis viuere possem in ista infirmitate, libenter contentus essem. Post hæc idem frater circa mediam noctem exultās mortuus est in manibus fratrum. Sequenti vero dominica die Domina Brigitta rapta in spiritu audiuit O Filia quia domini & magistri nolunt venire ad me humiles; ideo colligo pauperes & idiotas in regnum cœlorum. Nam iste pauper & idiota inuenit hodie sapientiam supra Salomonem, diuitias quæ non veterascunt. & coronam quę semper augetur, & nūquam finietur. Dic etiam illi fratri, qui ei pro pœnitentia sua seruiuit in infirmitate eius quod propter seruitium huiusmodi, liberabitur à tentationibus, & habebit fortitudinem ad spiritualia, finē quoq; gaudiosum & vigilabit in regno Lazari. (Lib. 6. c. 30. S. Brigittæ. Vide etiam tit Angelus ex. 3. Tit. Desperatio ex. 2. Tit. Communio ex. 2. Tit. Cibus. Tit. Inconstantia ex. 2. Tit. Confessio ex. 6. & 8. Tit. Gula ex. 12. Tit. Cælestis gloria ex. 8. Tit. Humilitas ex. 12. Tit. Conuersio ex. 29. & Tit. Castitas exēplo 12.

INGENIOSVS.

Prælectus effectus quidā iuuenis leuissimus mores mutauit.

ACcidit vt quidam canonici in electione Pontificis conuenire concorditer non valentes, ea conditione in Prępositum & Decanum vota sua singuli transtulerunt, vt nullum extra gremium Ecclesiæ postularent. Illis autem in partem secedentibus, vt de Pontificis electione liberius ordinarent, vnus canonico-

rum prandij horam differre recusans, extra capitulum in tabernam proximam cucurrit, pransúsque ad tesseras ludere consedit. Erat autem iuuenis vitę leuissimę, sed mirabili supra modum callebat ingenio, affabilis, omnibus bonis naturalibus insignitus. Facta ergo collatione inter se, præpositus & Decanus, videntes quia in suis omnibus spiritualem vel idoneum neminem inuenirent, conuenerunt in hoc quod non canonicum illum iuuenem qui tam mirabili callebat ingenio, in Pontificem eligerent. Facta ergo denunciatione capitulo, ordinatur processio, pergunt processionaliter in tabernam, inuenerunt iuuenem ludo nudatum, renitentem cum lachrymis in aëra rapiunt, portant ad Ecclesiam, oportuno reuertẽte tempore consecratur. Qui statim vt se vidit Episcopum, mutatus est in virum alterum. Omnia quæ erant digna officio adeo in se pfectissime ordinauit, vt nullum antiquę vitę vestigium remaneret, sed vt credi posset omni tempore præfuisse. Negotia autem Episcopatus tali modo gubernabat extrinsecus, vt nihil horum eum in exercitio spiritualium impediret. Quid mirum? Donum superueniens virtutis gratuitæ, naturalis boni conuenientiam informauit. Hinc Seneca dicit: Si vis tibi omnia subijcere, subijce te rationi. Multos regere poteris, si te ratio rexerit. (Libro 1. capite. 2. parte. 3. de propriet. Apum Th. Canprate.

INIMICVS.

Orans pro se admonentibus, & pro se spoliantibus, sicarijs, inimicos ad pœnitentiam conuertit, & moriens lætus in cælum recipitur.

IN cœnobio Clareuallis Conuersus quidam extitit vir religiosus, & magnæ mansuetudinis, qui per magisterium diuinæ gratiæ didicerat esse mitis, & humilis corde. Huic cæteri fratres testimonium perhibebant quod nunquam visus fuisset irasci, & nunquam quibuslibet iniurijs prouocatus, ad impatientiam erumpere. Hic inspirante Deo, statuerat firmiter in animo suo, vt quoties à quibuslibet fratribus iuste, siue iniuste proclamaretur, toties pro illis oraret, & pro singulis, Pater noster, ad minus vna vice diceret. Cuius etiam exemplo informati multi Clareuallensium fratrũ, eandem consuetudinem vsque nunc quasi pro lege custodiunt. Veruntamẽ si accepta Deo, & grata hominibus erat deuotio, videant quæso, quid responsuri sint Deo in die tremendi examinis eius, qui è contrario nitũtur, qui si forte ab aliquo proclamati, vel correpti fuerint, exasperantur, & ad impatientiæ verba prorumpunt, & eos qui se proclamauerant, vel corripuerant quanta possunt exaggeratione culpæ reclament. Prædictus autem frater, quadam vice pro negotijs Ecclesiæ Clareuallensis in viam directus, necesse habuit per fauces cuiusdam nemoris solus transire. Contigit autem eum ibidẽ in manus incidere latronum, qui etiam despoliantes eũ, iumẽtũ quoq; quo vehebatur, cum sarcinulis rapuerunt, & nil pœnitus præter solam charitatem reliquerũt. Recedentibus verò latronibus, cum iam paululum processissent, ipse ad orationẽ prosternitur obsecrans Dominum vt hanc eis impietatem remitteret. Quidã ex ipsis nutu Dei reuersus, & fratrem illum à longè subsecutus, curiosius obseruabat, volens scire quid ageret. Et videns cum orationi diutius insistentẽ, celeri cursu reuertitur ad socios, percutiẽs pectus suum, & dicens: Væ nobis miseris, & damnatis, en moriemur omnes qui hũc tã sanctũ hominẽ, & tã sancti monasterij fratrem, malo nostro tã malè tractauimus (si quidem ipso reuelante cognouerunt quod de Clareualle esset.)

set.)Hic est quo recessit à nobis, non cessat orare cũ gemitu, & lachrymis, nec dubium est, quin ipse Dominum roget etiã pro suis inimicis: Quæ audientes latrunculi illi, compuncti sũt animo, velociterq; redeũtes inuenerunt illum adhuc in oratione flexis genibus intentum. Cui mox vniuersa quæ abstulerunt, restituunt, & venia suppliciter postulata, in pace dimittũt. Quo viso, frater ille saluatori Christo immensas gratias referẽs, gauisus est gaudio magno valde, de compunctione prædonum magis, quàm de receptione spoliorum. Iste ergò vir bonus, cum in proposito suo vsq; ad finem vitę suæ laudabiliter perseuerasset, tandem vocante se Domino, collectus est ad patres suos, visurus bona Domini in terra viuẽtium amodo & vsq; in sempiternum. De cuius glorificatione, visio talis apparuit eadem qua defunctus est die. Erat in monasterio longius à Clareualle remoto monachus quidam religiosus, qui & ipse ad extrema deuenit. Cumque iã morti proximus videretur raptus ab humanis, ita vt à mane vsque ad horã nonam iaceret immobilis; tandem ad seipsum reuertitur, virtuteq; recepta, lingua iterum in verba laxatur. Stupentes verò qui aderant, causam ab eo repentinæ discessionis, ac reuersionis flagitant. Quibus ipse respondit: Hodie inueni me subitò introductum velut in paradisum voluptatis in locum præclarum nimis, cuius amplitudinem, & pulchritudinem, ac amœnitatem humani sensus angustia æstimare non sufficit. Videbatur illic pratiosorum vasorum, aliorumq; ornamentorum gloria magna, & diuersitas multa, infinita quoque delitiarũ præparatio, quomodo fieri solet in ad uentu cuiuspiam potentissimi Regis, aut Imperatoris. Erant etiam illic sancti innumerabiles, immensa claritate coruscantes quorum alij iam aduenerant, alij adhuc de cunctis partibus veniębant quasi ad grande spectaculum certatim properantes, & velut ad diem solemnem vndique confluentes. Audiebatur præterea ibidem suauitas harmoniæ cœlestis, & resonabat vndiq; gratiarum actio, & vox laudis. Ego verò cùm in his quę videbam, & audiebam nimis obstupuissẽ sciscitatus sum ab Angelo ductore meo, quænã esset tantæ solemnitatis, & letitiæ occasio. Ipse vero respondit: Hæc est celebritas noua noui cuiusdã sancti hodie de domo Clareuallis assumpti & in gaudia ista modo solemniter introducendi. Hoc itaque dicto, iussit me citius egredi, atq; ad humana reuerti. Quod cùm nimium detestarer, obsecrabam medullitus, vt ad miserias corporis amplius non remitterer. Ille verò respondit: Modis omnibus oportet te ad fratres tuos regredi, donec annuncies quæ vidisti, quo facto protinus reuerteris. Huius rei gratia missus sum ad vos, vt & ipsi benefacientes perseciatis, & peseueretis in bono, scientes vtiq; quia non deërit merces operi vestro Et cùm hæc dixisset obdormiuit in Domino. Illi ergò sollicitè tẽpus, horãq; notantes, cùm requisissent in Clareualle, cognouerunt fratrem supradictum eadem die fuisse defunctum. Beatus verò Bernardus, cùm quidam de fratribus hanc visionem coram eo cũ grãdi admiratione referret, ita respõdit: Et vos miramini: Ego verò magis admiror incredulitatẽ, & duritiã cordis vestri, q adhuc minimè creditis, aut minus fortè aduertitis vocẽ illã veridicã qua de cęlo clamatur. Beati mortui qui in Domino moriuntur, amodo enim iã dicit Spiritus vt requiescant à laboribus suis. (Ex lib. de viris illustrib. ordinis cisterciensis.

INIVRIARVM REMISSIO.

Quanti sit meriti & lucri spiritualis inimico iniuriam remittere.

MAgister Simon Berti ordinis Prædicatorum narrat in suis sermonibus qui manu scripti in bibliotheca S. Mauri Florentiæ inueniuntur, quendam hominem occidisse fratrem nobilis alicuius ciuis, & cum non posset effugere manus ipsius quærētis ipsum ad vindictam, cum omni diligentia pœnituit ipsum facti sui, & confessus patratum homicidium, commendauit se Deo, cum prudenti deliberatione, & sponte ex improuiso illi se præ die veneris sancto. & prouolutus ad ipsius pedes, fune & cingulo è collo suspenso veniam rogauit mortis, quam fratri eius intulerat, & præterea vt vitam sibi donaret amore Dei & filij sui Iesu Christi qui eo die passus erat pro nobis, visa tanta humilitate, secura de ipsius clementia nobilis ille compunctus est, & illi condonauit pro amore Christi, vitamq; largitus est. & ipsum amplexatus, & osculatus dixit: Vade in pace frater, Deus tibi remittat in cœlis, sicut tibi remitto in terris. Sed audite magnam mercedem, quam Deus retulit, pro tam heroico facto, ipsius amore designato, sequenti nocte apparuit Christus in visione & ait: quoniam heri amore mei condonasti inimico tuo, noueris me animam fratris tui occisi hac hora e purgatorio liberasse, & insuper animam patris tui ex eadem pœna exemisse, & ambos mecum duxisse in gloriam cœlestem: quin etiam hæc superaddidit, te inuito ad octauum diem vt relicta huius mundi miseria, possis gloria frui, & sic factum est. Nam octauo die post, bene præparatus requieuit sancte in domino. Ecce grandis fructus, qui colligitur condonando inimicis. Quare non remittendo potest credi animas diutius cruciari in purgatorio. (Ex Seraph. Razio, in suo hortulo exemplorū tit. posteriore de dilectione inimico. ex. vnico.

INIVRIAS FERRE PATIENTER.

EXEMPLVM I.

Iniuriantibus se frater dixit, Isti sunt qui occasionem nobis præbent profectus.

QVidam frater quātum plus eum aliquis iniuriabatur, ut irridebat tanto magis ille gaudebat, dicēs: Isti sunt, qui nobis occasionem præbent ad profectum nostrū: qui aūt beatificant nos, cōturbant animas nostras. Scriptum est enim, quoniam hi qui beatificant vos, ipsi decipiūt vos. (Ex lib. sent. Patrum 6. 76.

EXEMPLVM II.

Iniurias patienter ferre docuit Ioannes Eleemosynarius nepotem suum, reddens gratiam pro vindicta illi, qui nepoti suo iniuriam fecerat.

ISte memorabilis Patriarcha sanctus Ioannes habebat quendam nepotem nomine Georgium. Vna itaque dierum faciens cum quodam ciuitatis tabernario rixam conuitijs ab eo seuere affectus est. Qui dolens non solum quia publice: verum tamē quia a viliori inhonoratus esset, maxime vero quia erat nepos Patriarchæ subijt ad eum in conclaui flens vehementer. Cum autem hunc æstuantem ira, & lachrymantem vidisset mitissimus Patriarcha, interrogat causam tantæ anxietatis. Cumq; ille pre amaritudine non posset exprimere sermonem, hi qui presto fuerunt, quando eū exho-

exhonorari à tabernario contigerat, cœperunt recitare Archiepiscopo causam, & quia non debuerat (inquiunt) ita sanctitas vestra contemni, vt proprios tuos, & propinquos à despectis exhonorari pateretur hominibus. Ille autem verus vtique medicus, volens primo veluti emplastro quodam curare nepotis sui furiam, talibus verbis cœpit extinguere morbum, & dicere. Et omnino ausus est aliquis aperire os, & contradicere tibi? Crede mi fili patri tuo, quoniam faciam in eo hodie rem, vt tota Alexandria miretur. Cumque vidisset eum remedium recepisse, & tristitiam cunctam proiecisse putantem videlicet quod faceret eum flagellari, & varijs pompis dehonestari; dicit ei deosculans pectus ipsius: Fili si ex veritate nepos meæ existis humilitatis præpara teipsum, & flagellari & conuitia pati ab omni homine. Veri enim cognatio non ex sanguine & carne, sed ex virtute mentis agnoscitur. Confestim igitur pro homine illo misit, & ab omni pensione, & tributo illorum liberum fecit, & omnes audientes mirati sunt, & intellexerũt hoc esse id quod dixit, quoniam faciam in eum rem vt tota Alexandria miretur, videlicet quia non solum vicissitudinem non reddidit, verumetiam pro vltione adiutorium impendit. (Ex vita Ioannis Eleemosynarij §. 6. Vide etiam tit. Humilitas ex. 4. Tit. Hereticus ex. 1. & Tit. Adulterium ex. 2.

INIVSTITIA.

Iniustitia & fraus diuitis in pauperẽ, mira industria detegitur.

Petrus Alphontius in suo tractatu, cuius cognomen erat refugium pauperum.

CVM quidam diues locasset domum suam pauperi, diues cogitans illum spoliare, posuit quædam dolia plena in domo sua, quædã semi plena cum oleo, & elapso termino venit videre illa, & imposuit pauperi crimen furti, vt inde posset eum spoliare, & cum esset vocatus ad iudicium non restabat illi, nisi damnificatio. Ille qui vocabatur refugiũ pauperum, vocabat ipsum seorsum, & inquisiuit, si esset innocens? Respondit, quod sic, reuertitur cum eo ad iudiciũ petijtque vt illa vasa mensurarentur, adijciens si esset tantum de fæcibus in semiplenis dolijs, ille pauper fuisset condemnandus: si non, sed medietas, liberãdus, & compertum est quod nunquam erant plena, & sic liberatus est pauper & diues damnatus. (Gorschalcus serm. 16. parte æst. lit. H. citat ex. Spec. hist. lib. 55.

INNOCENTIA.

EXEMPLVM I.

Obediens Ioannes ad imperium abbatis sui terribilem visu leænam ducit.

SAncti seniores dicebant de discipulo abbatis Pauli nomine, Ioanne, quod magnam haberet humilitatem, & virtutem obediẽtiæ, vt etiam difficiles causas imperanti abbati in nullo penitus contradiceret, sed nec leuiter in aliquo murmuraret. Cũ autem necessarius esset in monasterij vtensilibus fimus boum, misit eũ Abbas suus in proximum vicum, vt requireret ibi fimum boum, & cum celeritate afferret ad monasterium. Erat autẽ in loco illo mala bestia leæna: statim ergo egressus supradictus discipulus eius Ioannes ibat secundum præceptum abbatis. Cumque pergeret, dixit Abbati suo: Domine pater audiui quamplurimos dicentes, quod in illo loco mala bestia leæna sit; Tunc senior quasi iocularites dixi

dixit ei: Si venerit super te, tene, & alliga eam, adducesq; tecum. Cumque peruenisset ad locum iam vespere statim egressa leæna irruit super eum. Ille autem comprehendens tenere eam voluit. Illa autem excutiens se de manibus eius, aufugit. Sequebatur verò ille dicẽs, quia Abbas meus præcepit mihi, vt alligatam perducam te ad eum. Continuo stetit bestia, & tenens eam reuertebatur ad monasterium. Dum autem retardaret in itinere, Abbas eius nimis sollicitus pro eo tristabatur grauiter, & ecce subitò superuenit discipulus eius tenens ligatam leænam. Quàm cùm vidisset senior, admirans valde, gratias agebat Saluatori nostro Deo, dixitque discipulus eius: Ecce Domine sicut præcepisti mihi. Adduxi ligatam leænam. Volens autem senior humiliare sensum eius, ne extolleret se in cogitationibus suis discipulus eius, ait illi: Sicut tu insensatus es, ita & istam insensatam bestiam adduxisti: solue ergò, & dimitte eam, vt pergat ad locum suum. (Ex lib. sententiarum Patrum §. 26.

EXEMPLVM II.

Puer Achas septennis Minor efficitur, pueros ad bonum exhortatur: patrem & matrem arguit, sanctissimum Eucharistiæ sacramentũ moriturus petit, & post mortem ad eius sepulchrum psalmum de profundis dicere non potuerunt.

NOstro tempore nuper in Thorouth oppido Flandriæ puer Achas annorum quinque honestis valde parentibus oriũdus fuit. Qui primò visis Minoribus Fratribus, à parentibus suis lachrymis multis obtinuit vt eorum habitu vestiretur. Sed cum hoc illi primum quasi puerile iudicarent, crederentque secundum quod in alijs pueris videri solet, obliuione temporis similiter in illo aboleri, animaduertunt parentes, & vicini eorum omnes, quod serio puer cœpit consuetudines ordinis modis mirificis obseruare, incedere nudipes & dura chorda præcingi. Argentum & aurum summopere vitabat attingere: & in hoc articulo casus accidit mirus valde. Negotiatores quidam ad hospitium patris eius hospitandi gratia declinauerant, qui viso in tali puero habitu, mirati sunt. Et cùm intellexissent puerum omnem vitare pecuniam, nummum in vasis fundo, quo bibebant, latenter immittunt, & cum modico vini, puero porrexerũt. Qui vbi exhausto vino pecuniam vidit, exclamans horrifice, vas proiecit: tentisque in cœlum oculis & manibus, cum lachrymis dixit: Tu nosti Deus omnipotens, quod inscius meum ordinem violaui. Hinc tremebundus expalluit, & quasi ad mortẽ tendens nigredo eius faciem occupauit. Quod videns eius pater, expauit, & currens properè sacerdotem adduxit, qui puero absoluto manum imponens, eum à dolore & pœnitudine mitigauit. In platea puer sedens pueros vicinorum diebus solemnibus conuocabat, & eos: si distorti essent moribus, si superbi, si ornati vestibus, arguebat: Pœnas inferni pro eorum excessibus proponebat, bonis verò pueris cœlorum gloriam promittebat. Interdum eos docebat orationem dominicam, scilicet Pater noster, & quàm bonum esset matri Christi in salutatione Angelica, & genuflexionibus deseruire. Ad has pueri conuersationes & exhortationes senes etiam ipsi cùm iunioribus concurrebant, & miro modo delectabantur in prudentia & responsis eius. Patrem proprium iurantem, vel leuem in gestibus, aut ebriosum si quãdo videret, ei compatiẽdo, quasi cum lachrymis arguebat, dicens: Pater charissime: nun-

Nunquid presbyter noster in Ecclesia dicit, quia qui talia agunt regnũ Dei non possidebũt. Matrem quoq; suam cum in solemnitate quadam optimis scarleticis & rubicundis vestibus veteretur, cum graui mœrore corripuit in Ecclesia coram considentibus, digitoque demonstrans imaginem crucifixi: Intuere mater, intuere, & vide Dominum Iesum in cruce nudum pẽdentem sanguine rubricatum, & tu te in contumeliam eius vestibus scarleticis adornasti? Caue mater, caue charissima, ne pro rubore vestium pœnas æternalis ignis incurras. Nec mora: mater verbum filij nõ modicum exhorrescens, vestes deposuit, & eis, vel talibus vti vlterius penitus abnegauit. Sed quid moror? Impossibile quidem esset verbis vnquam attingere, quanta dignitas morum eius, quanta in oratione sedulitas, quanta oculorum grauitas, quanta incedẽtis humilitas, quanta in loquente congruitas. Et hoc quidem mirabilius omnibus excedebat, quod ætas tantùm & membra exilis corporis, puerum ostendebant, mores verò & gestus eius perfectissimũ virtutis virũ in omnib⁹ prędicabant. Hic nondum septennem impleuerat ætatẽ, & consummatus in breui impleuit tempora multa. Placita enim erat Deo anima eius. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ipsius, aut fictio deciperet animam eius. Appropinquans ergo morti, confessus est sacerdoti, sacramentum corporis Christi postulauit. Sed cùm hoc propter generalis concilij vetitum, ne in ætate tali puero conferretur, sacerdos facere non auderet: puer cum mira orationis gratia extensis in cœlum manibus, dixit: Tu nosti Domine Iesu Christe, quod summum desiderium meum est, te habere. Petiui te, fecique quod debui, & spero confidentius, quod tua præsentia non frustrabor. His dictis parentes circumsidentes & flentes consolatus est, & ad meliora prouocans, inter verba exhortationis, orationis, & laudis spiritum Deo reddidit impollutum. Nec mora, sine vllo interstitio habitus ordinis fratrum Minorum, tunica videlicet cum assuto caputio, quę super eum extensa iacebat, repentè disparuit, & nunquam postea visa fuit. Igitur post mortem eius, cũ ad sepulchrum illius stantes quidam de fratribus, psalmum De profundis dicere voluissent, nullo conatu, nulla iteratione, hunc finire, vel dicere potuerunt: videlicet vt hoc daretur intelligi, nullis iam sanctam animã orationum suffragijs indigere. Credo quod & idem mihi ad sepulchrum illius contigerit rogitanti. Parentes verò pueri, post mortem eius, in tantum exemplo filij profecerunt, vt omnia oblectamenta sęculi deserentes, pater ordinem Prædicatorum, mater autem Cisterciensem ordinem, simul eisdem temporibus intrauerint. (lib. 2, cap. 28. parte 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.

EXEMPLVM III.

Innocentiam in sancto Machute marẽ veneratur, illum vndiq; cingens, & non submergens.

Legitur in vita sancti Machutis, quod dum ipse puer à matre iam decrepita miraculosè nat⁹ esset, sanctus Brandanus Abbas eum baptizans in filium spiritualẽ spiritualiter educandum deinceps accepit, & in literis erudiuit. Qui licet ætate tener, animo tamẽ fortis erat, & stabili grauitate fundatus. Igneum quoq; vigorem corpusculi in se validum feruerẽ testabatur. Ita vt dum eius condiscipuli præ nimio frigore striderent dẽtibus, ille iam spiritu feruens omnib⁹ horis calescebat in corpore, vt simplici vestimento contentus continuè guttas sudoris emitteret. Itaq; more pueros-

puerorum ipse & condiscipuli ad litus maris perrexerunt, vt laborem disciplinæ iocandi licentia reuelarēt. Sed cùm cæteri ante inundationem maris continuè æstuantis fugerent, & ludum relinquentes ad scholas redirent, puer Sanctus dormiens super fascem algæ mansit in litore. Cumque appropinquaret mare minimè eum tangens circundedit, nutuque diuino quantum circa eum crescebat, tātum locus litoris super quem ille iacebat exaltabatur. Tandem puer præ horrorē sonitus maris, & fluctuū euigilans, dum circumspiciens neminem videret, condiscipulos nominatim inclamare cœpit. Cui cum nemo responderet, ait secum: Deus omnipotens, vbi nunc positus sum ego? Ne derelinquas me, sed adiuua me, & salua. Interea magister sollicitè quærebat à discipulis. vbi esset alumnus eius charissimus. Quibus respondentibus eum vna cum illis ad litus esse, seq; illum dormientem in litore vidisse, sed vtrum post ibi remanserit nescire. Ingemuit, & iam imminente vespere cum scholasticulis suis ad litus maris perrexit. Et ecce insula nunquam antea visa in ipso mari apparuit. Quam cùm inter se mirati fuissent, cœperūt circumquaque per litus, & per vndas maris intueri: si forte cadauer pueri contingeret videre. Quo facto nocte iam instante ad monasterium redierunt, & intrante ecclesiam exequias pueri quasi iam mortui celebrarunt. Nec multo post, parentes pueri ad Brandanum miserunt, vt filium eorū sibi sanum & incolumē redderet qualem sibi commiserunt. Tunc sancto Brandano instanter ea nocte vigilijs, & orationibus insistenti astitit Angelus Domini, & ait: Noli timere serue Dei, quia puerum de cuius interitu angebaris, Deus omnipotēs inter vndas illæsum conseruauit. Ecce enim pro eius conuersatione facta est ibi perpetua insula, vbi quiescendo permanserat. Et vt hoc primum diuinæ virtutis in eo declaratum miraculum perpetuo testimonio commendetur, mate quod quotidianis prius illic accessibus adesse, vel recessibus abesse solitum erat, nunc iussu Dei tam stabili profunditate eam insulam circūcingit, vt nunquam inde redeat, nec quisquam absq; nauigio illuc peruenire queat. Tunc sanctus Brandanus gratias agens mane cum fratribus ad litus abijt, Ibique puerum in superiori loco insulæ odas Domino concinentem conspexit, gaudensque eum salutauit. Qui omnes ad benedicendum Deum inuitabat. (Vincent. lib. 21. c. 93. 94. 95.

EXEMPLVM IV.

Quomodo fascis algæ psalterium S. Machutis exceperit, & ad ripam aquis maris minimè mādefactum sustulerit.

POst hæc rogabat dicens. Nunc saltem vna hic die permittite permanere, vbi Dei pietas saluatoris miraculo me dignata est illustrare, sed psalterium meum vt mecū habeā efficite, & non est efficacia quo ad me perferatur, in mari illud in manu tenente, & in mari illud ponit Tunc: magistro illud in manu tenente, & in mari mittente fascis algæ (super quem ipse dormiebat) accurrit & super se psalterium excepit, & ad ripam super quam puer stabat aquis minimè infectum sustulit. In crastino autem nauiculam pro pueto miserunt, & eum ad monasterium duxerunt. Tunc eius parentibus ait Brandanus: Nunc filium vestrum misericordia Dei saluum, & incolumen sicut stomachati mandastis recipite, quod audiens puer lachrymabiliter ait: Magister sancte, & mihi venerande pię parentibus, nonne cum euangelium legeretur audiui te dicentem? Nolite vobis vocare patrem super terram.

ram. Parentes itaq; pœnitentes de legatione durè directa, & veniam flagitantes eum cum magistro dimittunt, & ad sua redeunt. (ibidem c. 95.

EXEMPLVM V.

Quomodo B. Machutis vestimentum à carbonibus impositis illæsum remãserit, & candela diuinitus ab Angelo accensa fuerit.

ERat autem mos vt vnus puerorum in hebdomada sua ferret laternam ante magistrum adeũtem noctu basilicam, matutinalis officij causa. Adueniente ergo septimana fœlicis pueri, alij compares sui instigante inuidia extinxerunt focũ, quo ad accendendum lucernam ire debebat, cupientes eum ob hoc à magistro verbera perpeti. Tunc puer quid ageret ambigens ad officinam vbi sicera fiebat, petens à confessore sibi ignem præberi. Illo autem nolente imo pigritante lumen accendere, tandem ab anxiante pigro impositi sunt carbones gremio illius, à quibus nil læsum est vestimentum illius. Reuersus ad magistrum reperit candelam ab Angelo iam diuinitus illuminatam. Itaque omni vita sua virgo in seculo permanens, monasticum habitum induit, & cœlibem vitam duxit. (ibidem c. 96.

EXEMPLVM VI.

Quomodo idem sanctus putans insulam esse quod videbat, super cetum celebrauerit, & oratione ipsius completa cetus motu suo mortis horrorem fratribus ipsius incutiens tanquam rupes immobilis diuina virtute permanserit.

POst hæc multis miraculis clarus Episcopus ordinatus est. Audiẽs verò de quadam insula in qua (vt dicebatur) cæli ciues Angeli habitabãt, eam cum magistro Brandano nouali itinere inquirere statuit. Sed cùm diu, longeque in mari vagantes ad optatam insulam peruenire non posset in patriam redire diiudicant. Denique carinam à statione submouẽtes, illucescente sacratissima die Paschæ circumspicientes, quasi modicam insulam viderunt, ad quã applicuerũt. Illuc sanctus Machutes suggerentibus fratribus missarum solemnia celebrare cœpit. Cumque fratres psallendo missam canerent peruentum est missali ordine vsq; ad orationem Dominicam. Tunc subitò tota illa quæ videbatur, insula, commota est. Erat autem belua (ex his quæ cæte dicuntur) abyssi incola, tantæ enormitatis & magnitudinis, vt crederetur paulo ante ab episcopo & socijs eius insula esse, vel terræ spatium aliquod. Aduerterunt igitur superstantes viuum animal esse, & exterritis omnibus seque iam mergendos & deglutiendos clamantibus, vir Dei fidens in Domino interritus perstitit, donec impleta missa fratrũ cateruã cõfortare cœpit, proponẽs eis iã Ionã prophetã triduo in vẽtre ceti incolumẽ seruatũ, diuinaq; adesse suffragia vbi desunt prorsus humana. Tũc diffugiẽtibus cunctis ad nauim, sanctus vir in oratione se ibidẽ prostrauit inuocãs Deũ, vt cetũ illum (cui superstabat) immobilẽ faceret, donec illa congregatio fratrum illęsa transeundo euaderet. Qua oratione completa, belua, virtute diuina quasi rupes vel mons facta est immobilis, donec sanctus Machutes libero post omnes de naui gressu, descenderet. Sicq; laudantes Deum prospero cursu ad patriam redierunt incolumes. (Ibidem cap. 98.

EXEMPLVM VII.

Quomodo eiusdem cappa pluuijs exposita, intaminata remansit.

DIE autem quadam idem sanctus Episcopus cum aliquot monachis suis in agrum causa putandi vineam iuit. Et vt posset melius ac leuius operari cappam in quodam loco vineæ disposuit, peractoq; labore cum vellet capam iterum induere, inuentum est in ea cuiusdam ouum auiculæ. Quo comperto vir Dei illlus condescensionis non expers, sine cuius prouidentia nec vnus passer perit super terram: prohibuit indumentum de loco amoueri, donec suos auicula fotos pullos excluderet. Interim tamen nulla aëris intemperies, vel pluuia ipsum sacri Præsulis vestimentum inficere, vel attaminare vi diuina inhibita, præsumpsit vel temerauit. (Ibidem cap. 99.

EXEMPLVM VIII.

Quomodo idem sanctus lupo, qui asinum sancti vsibus deseruientem deuorauerat, struem lignorum superponi iusserit, lupusq; sicut canis domesticus extiterit.

HVic contulerunt Paganses de rebus suis multa donaria. Inter quos quidam rusticus contulit ei asellum ligna de silua vsibus necessarijs allaturum. Hunc asellum Præsul mancipio commendauit. Qui cũ vna dierum ligna assello imponẽda decideret, lupus rapaci auiditate eum inuadens occidit, & absumpsit. Quod ægre ferens famulus partem lignorum humeris imposuit, & Præsuli deportauit, narrans quæ de asino acciderant. Qui dixit ei: Dirigito me præuius ad siluam. Quam ingressus Episcopus precibus facillimè obtinuit, præsto ibi adesse lupum. Quem iussit sterni more iumenti, struemq; lignorum ei superponi, & onustũ domum minari. Qui lupus postea extitit sicut canis domesticus, pergens cum famulis semper, & rerum custodibus custodiam peruigilem & instantem sagacissimo dependens astu. Obijt hic sanctus decimo & septimo Kal. Decembribus. (Vincent. l. 21. c. 100. Vide etiam tit. Chorea exemplo 2. & titulo Castitas exemplo 11.

EXEMPLVM IX.

* *Puerulorum innocentia, & oratio magni facienda.*

REtulerunt viri graues, & fide dignissimi Dominum Ioannẽ Gerson ante obitus sui diem, in ea vrbe, in qua tum habitabat, multos collegisse puerulos, quorum tanquam præceptor erat, quos quotidie ante summã missam in tẽplũ adduxit, clausisq; vndiq; ostijs, ipse in medio eorum stans iubebat vt verbis Gallicis post sese in hunc loquerentur tenorẽ, Mon Dieu, mon Createur, ayez pitié de vostre pauure seruiteur Iean Gersõ. hoc est, Deus meus, Creator meus, miserere miseri famuli tui Ioannis Gerson. Itaque post tam sanctos, & vtiles labores, post tã feruẽtẽ animarũ zelũ, tã exacta scripta, post tãtã deuotionẽ, nouissimè infãtiũ, & innocẽtiũ interpellationem tantus vir quæsiuit. Nemo te dubitet optime Gerson, inter diuos collocare. (Hæc ex 4. parte operum eius in fine.

EXEMPLVM X.

De Innocentia puerorum religiosorum.

CIrca annum Domini 1240. claruit vir vitæ inculpatæ, & probatissimæ F. Bernardus ordinis Prædic. qui in Portugalia in conuentu Sancterenensi, agens sacristam, pueruIos aliquot nostræ religionis habitũ gestantes, post missarum peracta mysteria informabat litteris, & moribꝰ. Qui ex domibus maternis iëtacula ferẽtes, postquam missis aliquot inseruierãt cõsueuerant ad vnam capellã in eadẽ Ecclesia diuertere, & ientaculum ibi sumere. Porrò in ea erat in altari posita beatæ Virginis imago, & in sinu eius paruulus Iesus, qui semper paruulorum humilitate delectatur, & simplicitate, qui è sinu matris descendẽs, cum illis ientaculum faciebat. Postquam id aliquot vicibus fecit, paruuli pueruli rem ad magistrum deferunt, narrantes quod ille paruulus de eorũ ientaculum semper descendebat, & nihil in symbolum apportabat. Prudens, ac religiosus pater, re ista ab ore innocentium percepta, eos instruxit, vt si ille iterũ more solito ad eos descenderet, eum sic alloquerentur? En Domine, tu semper nobiscum comedis; & nihil symboli ferre consueuisti ad iëtaculũ: inuita ergo nos, & magistrum nostrum semel in domo patris tui. Et sic illi instructi faciunt, cũ paruulus Iesus more solito ad eos descendit. Qui eorum petitioni annuẽs, diem certum designauit, quo id præstaret, & erat dies Ascẽsionis Domini iamiam instans. Id mox illi referunt magistro, qui se præparans, vt cœlesti interesset conuiuio, illa die mature se ad celebrandũ disposuit, paruulis eisdem illi ministrantibus, & sacrificio peracto omnes tres ibi simul viuere desierunt; & omnes tres simul eodem fuere recõditi tumulo, & aliquanto tempore postmodum elapso eorum corpora fuerunt ex humili loco, ad altiorem translata, & reposita in vno sepulchro, in capella que Regũ dici consueuit, & miraculosa hæc historia fuit super idem sepulchrum depicta, & per traditionem quandam ab antiquis acceptam, fama ad hæc nostra tempora peruenit. Tandem anno Domini 1277. cùm in eodem loco, quo tale erat sepulchrum, portam quandam oporteret aperiri, inuentæ sunt horum sacrorum corporum reliquiæ, & quidem paruulorum vno supertectæ linteamine, prædicti verò patris eorum magistri, alio. Quod vero easdem omnes illorum trium reliquias simul cooperiebat linteamen, adeo candidum, integrum, & incorruptum fuit repertum, quasi à paucis diebus ante fuisset ibi repositum. Huius rei fama repente per ciuitatem spargitur, accurrit mox ad rem stupẽdam vniuersus populus, & quæ erga hos beatos habebatur deuotio, & memoria augetur, & instrumento publico ad posterorum memoriam, hæc omnia per testes prius sacramento astrictos examinata scripto, tradũtur. (Fr. Antonius Senensis in Chronico Prædicatorum ad annum 1140. littera L. pag. 74.

EXEMPLVM XI.

Innocentia non lædẽda.

LEgitur in Henrico quarto Imperatore (sic dicit Gobelinus in Chronica sua) quod ipse quendã militem suum instigauit ad hoc, vt Imperatricem de adulterio appeteret, sed Imperatrix renuit, & miles instat. Tandẽ Imperatrix dixit: quod Imperatore absente suam voluntatem esset adimpletura. Quod Imperator intelligens à milite, ad recedendum se disponit. Et postquam recessisse putabatur, vestimenta militis induit:

& ad cubiculum Imperatricis nocte diuertit Imperatrix vero quosdā iuuenes fortes vestibus fœmineis indutos, penes se habuit, & Imperatorem sub specie militis venientem, per eosdem fecit fortiter baculari, donec ipse clamauit quod esset Imperator. Et Imperatrix accurrens eum desēdit, & postea de hoc facto, eum acriter impugnauit. Ipse vero militem iussit occidi. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 18. parte hiem. littera I.

EXEMPLVM XII.

* *Innocens indignè accusatus à diuina protegitur iustitia, ipso ad Dei præsidium confugiente, & ad eius tribunal prouocante.*

FRanciscus à Britannia Armoricæ Dux Ægidium fratrem, à Cōsiliarijs læsæ maiestatis falso accusatum in carcerem coniecit, vbi cū horrendo famis supplicio necaretur, situ & inedia cōsumeretur, fatalē diē tanti tormenti metam esse præuidēs, aduocato ad conscientię instructionē, pro viatico sui itineris præparando, monacho Frāciscano fidē ab eo accepit, vt fratri renūciaret intra quadragesimū diē ad Dei tribunal se sistere oportere: Frāciscanus, cū Duce in finib⁹ Normannię inuenisset, mortem fratris, eiusq; ad sūmi Dei iudicium appellationē illi renūciauit. Dux eo nūcio perterritus ingēti synptosmate corripitur, & paulatim morbi sęuitia tabescēs ad diē cōdictū è viuis sublat⁹ est. (Ex Britānis Chronicis ita hausit Petrus Matthæus Sequanus. I. V. D. in lectione de iudicū inferendis sententijs vero, & necessario officio.

EXEMPLVM XIII.

* *Aliud exemplum de eadem materia.*

RОdolphus Dux Moscouiæ, cum odij pestilentis insidias molitetur aduersus quendam equitem auratum, quem ideo vinctum, apprehensum, cruciatum, in sacco includum in profluentem proijci iussit. Eques iam in saccum coniectus, nondum tamen inclusus, Ducem, qui ad spectaculum accesserat, in fenestra conspicatus alta voce clamauit. Dux Rodolphe ad tremendum Dei tribunal te voco, vt causam assignes cur me immerentem tam acerba, & indigna morte perimis. Dux eam citationem cum risu excipiens intrepidè respondit: Bene, præito, ego tū adero, exacto prope anno Dux in febriculam incidit, & appellationis recordatus adstātibus dixit: Nunc mortis meæ tempus instat ad iudicium eundum, & ita accidit, breui enim post mortuus est. (Idem Petrus Matthæus in supra memorata lectione.

EXEMPLVM XIV.

* *Aliud iterum simile.*

PRinceps generosus quidem, sed scelerum crudelissimus vltor nobiles duos natalium, & stemmatis splendore cōspicuos perduellionis crimine pertinaciter accusatos ex altissima turre in conspectu multorum pręcipites trusit, illi constantissimis vocibus innocentiam protestabantur, falsas accusationes vitæ integritate repellebant, supplices petebāt, ne regis animus clancularijs sugillatoribus seductus in eos sæuiret, nihil proficiunt, nec mouetur, nec flectitur tantis clamoribus Princeps, insontes ad diuinum tribunal confugiunt, & his

& his verbis Principem adoriuntur. Cùm nec iuri nostro tuendo, nec nobis, crudelissime Princeps relictus sit locus, nos te ad dies triginta iudicio sistere mandamus, ante summi & incorrupti iudicis thronum, vbi ius nostrum æquiore bilance trutinabitur. Princeps anilem, & dementem illam citationem esse opinatus, eamque flocci faciens, trigesima die, cum ab aulicis suis somno liberiori indulgere crederetur, mortuus inuentus est. (Idem Petrus Matthæus ex Fulgosio retulit in supradicta lectione.

INOBEDIENTIA.

EXEMPLVM I.

Inobdiens frater cucullæ ruptæ partem sine licentia assuit, & ob id moriturus dæmones ltæantes vidit.

QVidam Cisterciensis, cum infirmitate tactus loquendi officiū perdidisset, vidit dæmonem tanquam simiam in pertica sedentem vbi scapulare ipsius pendebat. Porro in ipsum scapulare vetus, atq; diruptū idem monachus scissuram panni modicam, sine licentia nuper assuerat, quam ille immundus spiritus, suauiter attrectans, & sæpè deosculans etiā lingua lingebat; & manu tractabat. Quod cum ille videret, ingemuit. Et quia loqui non poterat protensione digiti, verbisque semiruptis, quomodo poterat innuebat, vt derisorem pessimum amouerent. Fratribus vero micantibus, & percontantibus quid diceret, aut intenderet, diuina tandem miseratione recepit linguæ officium & ait: Nunquid non videtis dæmonem sedentem in nostro scapulari, & ore spurcissimo lambentem illam partem, quam nuper in eo fine licentia consuere præsumpsi? Expellite ergò quanto citius sceleratum, & tollite de indumento partem, ne mihi in finem impius illō derisor insultet. Fratres ergo non videntes quē ille videbat, amouerunt scapulare de loco, & protinus recessit dæmon. Frater vero infirmus accepta pœnitētia pro peccato suo, rursus obmutuit, atque post paululum in bono fine decessit. (Ex lib. de viris illustrib. ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM II.

Inobediens Conuersus, & Priori suo rebellis, à dæmonibus rapitur.

COnuersus quidam Cisterciensis ordinis, Priori suo inobediens, quod sibi imperabatur, superba mente facere despiciens, nullo respectu diuini timoris, nullis fratrum blandis admonitionibus ad hoc poterat induci vt obediret imperanti, quin imo tumidis, & indisciplinatis responsionibus hoc se nunquam facturum garriebat. Interea sole ad occasum vergente, clauditur dies, & ipse rancoris, & amaritudinis felle plenus, & in contumacia sua perdurare non pertimescens, tanquam pausaturus in lecto suo se collocauit. Ecce aūt primo conticinio noctis, cūm necdū dormisset, suæ adhuc diræ superbiæ vitio, corde machinando malam satisfaceret, assunt duo nequam spiritus fuligine tetriores, draconibus crudeliores, stantes ante lectum ipsius, quorum vnus sic alteri quasi interrogādo locutus est. Quisnam & est iste qui iacet hic? Respondit alter: Conuersus quidam. Rursus ille prior qui locutus fuerat quasi substomachando, nequaquam (inquiunt) sed inobediens quidem & peruersus est. Et continuò subiecit alter. Ergo si inobediens est, trahamus eum ad portam: nec segnius dicto quod dixerant exequuntur. Nā manus misero iniicientes, & de lectulo minus suauiter excutientes, os etiā ipsius nec clamare posset obturantes,

de dormitorio & cœtu fratrum obedientium, inobedientem & contumacem traxere crudeliter deinde per aëra eum ferentes, cum venissent extra septa monasterij cœperunt illudere ei, ad alterutrum eum iaculantes, sicut solent homines, ludẽtes, pilã iacere & capere. Cumque diutius illusissent ei, dimiserunt eum, ad horam recedentes ab eo, sed post paululum reuersi, cùm sicut prius cœpissent illudere ei, signum omnipotentis seruitij subitò insonuit, ad cuius tinnitum, tanquam si tonitruum de cœlo cùm fragore super eos rueret, territi fugerunt. Miserum verò Conversum iam nõ superbũ & cõtumacẽ, sed iam adinstar damulæ pauidum, & tremebundum, in quandam paludem quæ ibi erat, proiecerunt. Qui se inde prout poterat proripiens, subtus quandam arborem consedit, totus ex fuligine paludis denigratus, & fœdatus. Vbi cum mœrore & angustia depressus sederet, & tanqaam incontinenti redituras laruales dæmonum effigies formidaret, astitit ei repentè persona quædam reuerenda, dicens ad illum: Confortare & noli timere, quoniam maligni illi tenebrarum ministri: superbiæ & contumaciæ vltores, tibi vlterius nocere nequaquam præsumẽt. Hæc autem iusto Dei iudicio tibi acciderunt quia tam superbè inobediens, & rebellis esse seniori tuo non timuisti. Mane autem cum Conuersus idẽ inter cæteros fratres non appareret, & per officinas quæsit⁹ inueni nõ posset, suspicati sunt omnes clandestino eum discessu, ad seculi vomitũ redisse. Erat autem situs loci talis, vt coquinarios oporteret ad ministeriũ coquinæ mundam aquam extra portam haurire. Vnde fratres qui tunc coquinæ officio inseruiebant, summo mane ad hauriendam aquam egressi, viderunt Conuersum illum velut amentem, sub arbore sedentem, festinatoque redeũtes, Priori, & fratribus quod viderant indicarunt. Prior itaq; assumptis secum aliquot fratribus exiuit foras ad eum, vidensque eum sic mirabiliter se habentem, quæsiuit quare ita sederet illic, vel quid illi mali accidisset? Ipse verò caninis rictibus morsum intentans fratribus ad se accedere volentibus, & toruis oculis singulos respiciens, dicebat. Vos tota nocte hac vidistis me ludibrio fuisse malignis spiritibus, & nemo ex vobis auxilium mihi ferre curauit. protinus itaque intellexerunt fratres eum pro culpa inobedientiæ, & contumaciæ suæ aliquas pœnas soluisse, & præcipiente Priore ductus in infirmitorium, didicit ex his quæ passus est, contumax & rebellis non esse, & sicut scriptum est, tantummodo sola vexatio intellectum dedit auditui. (Ex lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM III.

B. Virgo Maria cultui suo deditum præpositum monialium ob inobedientiam suam noluit secum in cœlum deuehere.

IN prouincia quæ dicitur Germania trans Rhenum, quæ etiam Saxonia vocatur generali nomine, in territorio ciuitatis Padeburnensis, quam Carolus magnus Imperator condidit, sibique in ea palatium ædificauit, extat cœnobium sanctimonialium Arosdisse inde nuncupatum, quod sanctorum Apostolorum filiorum Zebedæi sacro nomine intitulatum, magnæ antiquitus religionis, & districtissimæ disciplinæ fuisse dignoscitur. Huic monasterio quodã tempore præfuit vir vitæ venerabilis, nomine Petrus, ex ordine regularium canonicorum assumptus, quoniam & ipsius monasterij instituta secundum regulam beati Augustini deposita sunt. Erat ergo homo ille

manda-

mandatorum Dei scrutator sedulus, & executor deuotus, clarus charitate, humilitate submissus, castitate præcipuus, quique tanquam fidelis paranymphus, & amicus sponsi sponsarũ Domini sui sibi commissarum castitatem peruigili sollicitudine zelabat. Cumque bonis polleret moribus, hoc in conuersatione sua præcipuum, velut pretiosam margaritam habebat, sacræ scilicet venerationi Dei genitricis sincera cordis affectione insistere, hostiam salutarem, & sacrificiũ singulare, per quod peccata mundi tolluntur, in eius honore multa cùm deuotione frequenter immolare, ipsã sibi in cunctis necessitatibus suis aduocatam eligere, ipsiusque suffragia lachrymosis & continuis precibus implorare. Porrò laudabilem consuetudinem eiusdem effecerat, vt quoties mellifluum eiusdem beatæ virginis nomen nominari audisset, si opportunitas petendæ veniæ deesset, inclinato reuerenter capite, genibus etiam aliquantulum incuruatis salutationẽ Angelicã eidem matri misericordiæ, quanto deuotius poterat, compensaret. Denique optimi agonis certamine feliciter consummato, aduersa valetudine, febribus cœpit æstuare, & quanto viciniorem esse mortem signa mortis erumpentis annunciabant, tanto specialis patronæ suæ Dominæ nostræ auxilium cœpit enixius flagitare, consuetudinariam salutationem ipsius frequentius iterare, vt ad serui sui exitum occurreret, seque à malignorum spirituum nequissima crudelitate tueri dignaretur, attentius orare. Itaque paucis diebus ante dormitionem suam, vocauit ad se priorissam eiusdem loci, nomine Gissam, prudentem valde, & religiosam virginem, quasdam etiam de senioribus sororibus, dixitque ad illas. En ego ingredior viam vniuersæ carnis, & licet pro modulo meo puram Domino studuerim exhibere seruitutem, tamen quia nescit homo, vtrũ amore dignus sit, an odio, districti iudicis an cipitẽ adhuc sentẽtiã reformido. Porrò notum vobis facio, quod beata Dei genitrix virgo Maria, Regina cœli, Domina mundi me cras qualemcũq; seruulum suũ circa horã sextã visitare, atque (vt spero, credo, atque confido) de huius mundi exilio eruere, secumque ad cœlestis patriæ lucidas mansiones assumere dignabitur. Quod enim meis meritis, consequi posse nullatenus præsumo, hoc per ipsius sanctissima merita, mihi fiducialiter vsurpo. Vos ergò domum totam mundari quantocius facite, sedilia componite, & ornate, ac circa horam quam prædixi, vniuersas sorores cùm thimiamate, & cæteris adesse præcipite. Cumque ego versiculum illum sequentiæ Assumptionis beatæ virginis, Te Cœli regina, incepero, cunctæ simul sorores in iubilo cordis & vocis sequentiam ab eodem versiculo, vsq; ad finem alacri deuotione decantent. Priorissa, cæterisque sororibus quæ aderant, fidem cõtinuò dictis eius adhibentibus, vtpote sanctitatis, & innocentiæ ipsius conscijs, conuersus quidam Theodoricus nomine, ad caput lectuli in quo homo Dei iacebat, stans incredulus de his quæ dicebantur, talia in corde suo loquebatur. O verè mobile, & infirmum, omnique verbo credens pectus femineum. Ecce enim homo hic in vicinio mortis constitutus, deficiente sensu aliena loquitur, & istæ sorores verba eius, tanquam ex ratione procedentia, vel veritate subnixa, putant continuò effectui fore mancipanda. Talia co cogitante, sanctus sacerdos virtute quã poterat eleuans caput, & ad partem illam vbi conuersus stabat, oculos dirigens: Es ne (inquit) hic frater Theodorice? Quo respondente: Sum Domine. Accede (ait) huc ad me. Illo quoque protinus accedente. Da (inquit) manum tuam. Obstupefactus conuersus, & adhuc eũ quasi minus compotem considerans,

non ausus

non ausus tamen contradicere sermonibus sancti, dedit manum suam. Quam vir Dei apprehendens, & digitis suis digitos eius fortius stringens, sic ait, Sicut verum est, quod ego manu mea manum tuam teneo, digitisq; meis digitos tuos stringo, sic verum est, quod ego per virtutem gratiæ Dei locutus sum. Quod autem tu in secreto cordis tui loquens, falsum esse scias, me scilicet delirare, sensuque turbato nescire quid dicam. Sic itaque per vnius increduli prophetiam, ac verè diuinam correptionem, omni dubietatis nubilo à cordibus cæterorum deterso, tantam gratiam spiritu ali patri suo cælitus fuisse collocatã, omnes in communi gratulabantur. Iam altera dies illuxerat, & hora quã vir Dei prædixerat sole ad centrum festinante proximabat, vniuersitasq; sororum cùm fratribus laicis adunata, pijssime reginæ cœli aduentum tanto certius præstolabantur, quanto eam is qui prędixerant, manifeste miraculo comprobaret. Tanta verò reuerentia mentibus cunctorum qui aderant, circa prætaxatam horam infusa est, vt diuinam aliquam aduenisse virtutem nemini astantium dubitare fas esset. Ipse vero beatus Sacerdos, mirum in modum serenata facie, eleuatis in cœlum oculis, manibusque sursum protensis, versiculum quem prædixerat, cantando intonuit, dicens: Te cœli regina hæc plebecula pijs cõcelebrat mẽtibus. Sed quis digne effari queat, quanta deuotione, & compunctione, quantoq; pietatis affectu eadem sequentia à sororibus percantata sit. Iacebat interim seruus Dei in agonia, raptusq; in extasim, multa de secretis cœlestibus, & de statu eiusdem cœnobij, per reuelationem cognouit, quæ postea priorissæ, senioribusque sororibus indicauit. Omnium vero oculis in eum defixis, subito obnubilata est facies eius, & corrugata fronte, mœroris cuiusdam & anxietatis magnæ dedit indicium, erũpẽsq; in vocem miserabili lamentatione, talia edidit verba. Cur Domina pijssima, & misericordissima seruum tuum pauperculum, in hac fece mortalitatis relinquens, quem licet indignum, tam benigna visitatione consolari dignata es? Dulcissimam præsentiam tuam, tantis desideratam votis, expetitam precibus, & lachrymis, iã iãq; morituro dignanterr indulsisti & nunc ad patriam vitę misero comitatus tui consortium negas? Cumque frequenter iterando, Domina pijssima, Domina misericordissima ne derelinquas me, tecum volo, tecũ volo, cunctos in fletũ, & lamenta conuerteret, repen redditus sibi, postquã propter nimiam defatigationem, corpusculum modicũ conquieuerat, dimissis cæteris, & priorissa cum paucis senioribus secum retenta, sic locutus est. Refocillandi gratia, modicum aliquid liquoris afferte mihi, quaten' ariditate linguæ delinita, fauciũque reum atedeterso, expeditius ꝓferre valeam quod dicere debeo. Festinato itaq; priorissa per semetipsam modicũ vini in vasculo afferente, mox vt limen domus in qua homo Dei aiebat, attigit, ille cum neque vllo corporis sensu percipere posset quid illa gestaret, exclamabat, dicẽs: Nõ domina priorissa, nequ q̃ afferas mihi vinũ quia vinũ arcana denudat, & vinũ apostatare facit sapientes. Audiens illa tam euidenti spiritu propheticæ se esse deprehensam, adeo intremuit, vt gradum vix reflectere posset. Dehinc modica aqua refocillatus, ita exorsus est. Quanta sit pœna inobedientiæ, & culpæ, vtinam ego miser antequam pœnam experirer, subtilius intelexissem, vt hoc mentibus vestris, sicut necesse est imprimere valuissem, Ecce enim pro reatu inobedientiæ, pijssima Domina mea in hac lachrymarũ valle nũc me reliq t, nec dignũ cẽsuit, vt sub ꝓtectione ipsius, aëreas pertrãsiens

fiēs poteſtates, cœli ſecreta penetrarē. Qualis autem ipſa inobedientia mea fuerit, audite. Accidit aliquando vt plurimi diœceſis huius presbyteri im prouida calculatione decepti, ieiunium quatuor temporum menſis Septembris illegitimo tempore cùm parochianis ſuis celebrarent, in quem errorem & ego, canonum ſcita minus vigilanter attendens, prolapſus ſum. In proxima verò ſynodo, cùm hi qui ieiunium legitimo tempore celebrarunt hanc tranſgreſſionem accuſarent, præceptum eſt in virtute obedientiæ vt quicunq; huius delicti ſibi conſcius eſſet, veniam peteret, & ſe culpabilem redderet. Cumque cæteri quos accuſabat conſcientia, malentes periclitari famam, quàm conſcientiam, quod iuſſum fuerat humiliter facerent, ego miſer plus deferens ordini, & opinioni meæ, quàm veritati (quia & vnus ex prælatis Eccleſiæ erā, & nōnullius religionis eſſe putabar) hoc confuſionis opprobrium non ſuſtinēs, publicè veniam petere erubui. Hoc eſt delictum inobedientiæ, propter quod hodiè tanto bono priuatus ſum, & repulſus ab introitu æternæ vitæ & ſempiternæ gloriæ, ad ærumnas mortalitatis huius reuocatus ſum. Porrò prioriſſa inquirente, vtrumnā peccati illius maculam, per confeſſionem, & pœnitentiæ lauacrum non diluiſſet; Illeque ſe hoc non ſemel, ſed pluries confeſſum fuiſſe, aſſeruiſſet: cum magno admirationis ſtupore prioriſſa ſubiunxit. Væ mihi peccatrici, Domine pater, quid ergo dicemus de ſacramento confeſſionis, ſi tibi non ſemel, ſed pluries confitenti, indulgentia eſt negata? quis iam alius mediante confeſſione delictorum veniam ſperare poterit? At ille dignū memoriæ verbum reſpondit, dicens: Scire debes, quoniam ſecundum intentionem, vel contritionem pœnitentis, ſiue confitentis, intenſio iudicij, ſiue remiſſio indulgentiæ Dei reformatur. Quia enim ego miſer peccatum meum, ſecundum veram æſtimationem ponderare neglexi, nec quanta oportuit contritione, & compunctione cordis confeſſus ſum, propterea necdum indulgentiam conſequi merui. Cumq; talia triſtis & mœrens locutus fuiſſet, ſororum quæ præſentes aderant, corda magno terrore concuſſa ſunt, & ad obedientiæ paritatem (ſi bene memini) poſtea ſuperuixit, tanto amarius lugens peccatum ſuum, quanto diuini iudicij diſtrictionem euidentius fuerat expertus. Moriens autem mortalitatem magnam in eadem domo futuram eſſe prædixit, quæ etiam mortem eius eueſtigiò ſubſecuta eſt: Sicq; in pace conſummās dies ſuos, plenus operibus bonis, appoſitus eſt ad patres ſuos. Veruntamen feſtiuam illam, & omnino glorioſam Aſſumptionem, qua cum beata Dei genitrice Maria, Sanctorumq; Angelorum frequentia, aſſumi meruiſſet, ſi culpa non interueniſſet, merito inobedientiæ perdidit. (Ex eodem.

EXEMPLVM IV.

Inobediens frater ſine licentia phlebotomiam ſuſcipiens, vſque ad ſpiritus emiſſionem ſanguinis fluxum nō potuit cohibere.

QVidam alius frater ex prædicti patris Odonis congregatione illicitò tempore ſibi phlæbotomiæ curationem adhibuit. Super quo facto commotus eſt eius animus, quia quamuis eum neceſſitas coēgiſſet, tamen abſq; eius licentia hoc pręſumere non debuit: mox vena per quam ſanguis prius effluxerat dirupta eſt, & quouſque animam redderet, à quocunq; medicamine non fuit reſtricta. (Vincentius Beluacenſis ſpec. hiſto. l. 24. c. 67.

EXEMPLVM V.

Inobediens Fulco graui infirmitate vsque ad mortem fatigatur.

VEnerabilis Fulco de Gandauo natus, canonicus apud Insulas fuit. Hic ergò (vt ipse nobis narrauit) à magistro Iacobo de Vitria co legato, & prædicatore crucis contra Albigenses, rogatus vt secum crucem per Flandriam prædicaret, renuit. Cui cùm insisteret per amicos, vt eum adiuuaret in negotio Ecclesiæ tam necessario & deuoto, renuit ille secundò, & nullo modo se facturum asseruit. Tunc Magister Iacobus illum magis præceptum timere confidens: Et ego, inquit, præcipio tibi authoritate qua fungor, vt in nomine Domini Iesu Christi, in remissionẽ omniũ peccatorum illud negotium assumas. Cui dictus Fulco: Nullo modo, inquit assumam: & rogo te vt nequaquam me de hoc vlterius fatiges. Mox Magister Iacobus grauiter commotus corde, & ferè vsque ad lachrymas fatigatus, ait illi: Cùm vtiq; dignè possem te excommunicare auctoritate commissa, & omni beneficio iam priuare propter inobediẽtiam contumacem, nolo tamen, ne grauamen tantum ingerere videar tanto viro. Rogo tamen Deum, qui omnium cordium est inspector, quatenus reddat te, non solũ ad istud, quod spernis, sed prorsus inutilem ad omne opus. Mira res, mox ad hæc verba quartana febris eũ cum fluxu ventris inuasit, & vsq; ad finem vitæ suæ per viginti quinq; annos irremediabiliter fatigauit. Et audi lector mirum Dei iudicium de hoc viro. Cùm talis & tantus esset, vt ei Dominus Iesus Christus (sicut per Ægidium fratrem ordinis Prædicatorũ Gandaui percepimus) ante mortem quasi recẽter extensus in cruce visibiliter appareret, & eum ante finem mensis Augusti prædiceret moriturũ, nullo modo tamen Dominus illi in hac vita parcere voluit, quin eum pro inobedientia tanto spatio temporis flagellaret. (Tho. Cantipr. de proprietatibus Apum l. 1. c. 22. parte 2.

EXEMPLVM VI.

Inobedientiam Adæ pertinaciter suggillans seruus, inobediens efficitur, & perdita gratia Domini sui effugatur.

QVidam paterfamilias seruum habebat fidelem & vtilem, omnium rerum suarum dispensatorem. Cõtigit autem, vt die quadam sermo esset de inobedientia Adæ inter eos, de esu pomi cõtra præceptum Domini: & seruus indignando illius inconstantiæ diceret: Vt taceam de Deo, si mihi tã districtè aliquid à vobis præciperetur, nunquam transgressor efficerer. Tacuit tunc Dominus, & post dies aliquot cum ille minus sibi caueret, nec sermonem contra Adam prolatum in memoria haberet, pyxidem ei clausam, sed nõ firmatam porrexit, atq; tradidit, dicens: Pyxidem istam ego custodiæ tuæ commẽdo, quod si aperueris illam, totius laboris tui mercede priuaberis, & etiam gratia mea semper & perpetuo carebis. Hoc cùm crebriùs ei inculcasset, & ille in conclaui se recepisset, statim multis ac diuersis cogitationibus cœpit fluctuare, varijsq; tentationibus æstuare, quid esset in pyxi de scire desiderans. Et sæpiùs illam vertens, atq; circumspiciens, ait intra se: Quid si aperuero illam, solus sum, nemo videt, interrogatus negabo, non est testis, qui me conuincere possit. Victus tandem tentatione, pyxidem aperuit, & auicula, quæ intus erat clausa, euolauit. Tunc tristis effectus valde, mysteriũ intellexit, & ad Domini pedes pyxidẽ requirentis se prosternẽs, veniã postulauit, sed

sed non inuenit. Ad quē Domin⁹: Serue nequam, & contumax, tu primum patrem nostrū de inobediētia iudicās tuamq; constantiam apud me commendans, ipsum condemnasti. Recede ergo a me, faciem meā de cætero non videbis. (Cæsarius l. 4. c. 75.

EXEMPLVM VII.

Aliud simile præcedenti.

HEnricus de Vuida miles fuit diues valdè, habebat autem vxorē nobilem ac dilectam. Die quadā dū sermo inter eos haberetur de culpa Euæ, cœpit illa vt mos est mulieribus, eidem maledicere, & de inconstātia iudicare animi, eo quòd pro modico pomo, gulæ suę satisfaciens, tantis pœnis ac miserijs omne genus humanū subdidisset. Cui maritus respōdit: Noli illā iudicare, tu fortè in tali tentatione fecisses simile. Ego volo tibi aliquid præcipere, quod min⁹ est, & propter amorē meum minimè poteris custodire illud. Respondēte illa: Quod est mādatum? subiunxit miles: Vt die illa, qua balneata fueris, paludē curiæ nostræ nudis pedibus nō ingrediaris: alijs diebus, si libet, intres. Erat .n. aqua putens, & limosa, ex totius curiæ sordibus collecta. Illa subridente, & præcepti transgressionem abhorrescēre, subiunxit Henricus: Volo vt pœnā addamus, si tu obediēs fueris, quadraginta marchas à me recipias; sin aūt totidem, mihi soluas: & beneplacuit ei: Ille verò, ipsa ignorāte, secretos custodes paludi adhibuit. Mira res: Ab illa hora matrona tā honesta, & verecunda nunq̄ per curiam trāsire poterat, nisi ad prædictam paludē respiceret, & quoties balneabatur, toties de eadē palude tentabatur. Die quadam exiēs de balneo, dixit pedisse quæ suæ: Nisi ingressa fuero paludem illam, moriar: stātimq; succingens se cum circumspexisset, & neminem videre putaret comitante ancilla, aquā illam fœtidā vsq; ad genua intrauit, & huc illucq; deambulando bene cōcupiscentiæ suæ satisfecit. Quod statim nunciatum est marito eius. Ille gaudens, mox eam vidit, & ait: Quid est Domina: fuistisne hodie bene balneata? Respōdente illa: fui adiecit: In dolio, vel in palude? Ad quod verbum confusa tacuit, sciens eum suum excessum non latere. Tunc ille: Vbi est Domina mea constantia vestra, obedientia vestra, iactantia vestra? Eua vilius tentata fuistis, tepidiùs restitistis turpiùs cecidistis. Reddite ergò quod debetis. Et cum nō haberet illa quod solueret, omnia vestimenta eius prætiosa tulit, & per diuersas personas distribuit, sinens eam per aliquod tempus bene torqueri. (Idem l. 4. c. 76.

EXEMPLVM VIII.

Voluntati propriæ derelictus frater laicus in æternum damnatur.

FVit quidam frater laicus, & castus, & zelator ordinis (vt apparebat) sed valde superbus, & appetens dominari in conuentu, & in officio potens esse. Fuerat enim procurator, & non poterat sustinere aliquē priorē, nisi ad voluntatem suam esset, nec ꝓcuratorem nisi seipsum, & interdum petiuit callidè absolui à procuratione, & si obtinuit, sic fecit vt citò rediret. Sacerdotes, & fratres clericos nō plus curabat quā coquinarios, & sciuit sic se exhibere prælatis zelotypū ꝓ ordine, & conuentu, ꝙ omnia alia de ipso tolerabant. Iste in vltima infirmitate sua tribus diebus iacuit sine quærela. Et cùm in nocte moreretur, quidā frater senex vidit, & audiuit in sōnis terribilia, & excitatus, suspicat⁹ est fratrem illū esse mortuum, & accēsa candela præ horrore qui inerat & nesciuit quid ageret. Sed cōuersus ad Deū, dixit: O Domine Deus, an ne vicit frater iste, an victus? Et audiuit vocē dicētem sibi: Si vis, iam respōdebitur tibi.

tibi. Et ipse expauescens, dicebat: Non Domine. Timens quod si horridum quid audiuisset de illo, à sensu defecisset. Quod ergò vigilans non potuit sustinere, sustinuit dormiens. Nam ei dormienti postea idem frater in somnis apparuit, dicēs se damnatum esse. Et isto quærente, an ei possit in aliquo suffragari, ille respondit: Non. Interrogauit ergo iste frater per quid damnationem meruisset. Fecit ille sicut qui erubescit plenè confiteri cōfusionem suam. Attamen parumper respondit: Per ista quibus priores, & fratres volebant mihi bene facere, fecerunt mihi malè. Et hoc dicto disparuit. Frater autem euigilans, & reuoluens verba illa, & reuoluens mente conuersationem, & vitam illius inuenit, quod ista respōsio per omnia concordauit cum vita, quam ille duxerat in ordine, quia in omnibus dimittebatur sibi voluntas, & ipse nullum curauit, nec priorem, nec lectorem, nec superiorem, nec aliquem alium, sed omnia in conuentu disponebat ad libitum suum, & hoc tolerabatur in eo propter zelum quē prætendebat. Attendant ergo fratres, & non appetant dimitti suæ propriæ voluntati. (Ex vitis Fratrum Eremitarum D. Augustini l. 2. c. 13.

EXEMPLVM IX.

* *Terribile exemplum, eius qui inobediens parentibus fuerat.*

NOstra ætate, ait S. Bernardinus in Hispaniæ citerioris oppido, cui nomē sui, nō ita procul Valentia adolescens fuit, qui per parentum inobedientiam, eo deuenerat, vt anno octauo decimo propter latrocinia, & publica facinora in vincula coniectus, & suspendio damnatus sit. Erat etiam tūm prorsus imberbis: pendenti verò iam, atque exanimi subitò prorumpit barba, moxque spectante populo, tum illa iam profunda, tum comæ capitis planè canescunt, vt ætatem referret hominis nonagenarij. Miraculo rei accitus, cùm populo, & toto clero accurrit Episcopus: omnes in genua prostrati expectant dum ostendit Deus, quid sibi monstrum hoc velit. Atq; ecce tibi, Episcopus editiorem capiens tumulum ad omnes ait; voluisse Deum ostendere, quantum de vita ijs detrahat qui de parentum obedientia detraxerunt. Victurum etiam hunc iuuenem fuisse ad eam ætatem, quæ iam apparebat in facie, nisi ipsos septuaginta annos parentum inobedientia detraxisset. (D. Bernardinus 2. Tom. Dominicæ 2. Quadrag. ser. 17. art. 3. c. 11. Vide etiam tit. Amor illicitus ex. 6. Tit. Dæmon ex. 8. Tit. Discordia exemp. 7. tit. Gula Exemp. 13. Tit. Exire Exemp. 4. & Tit. Confessio ex. 19.

INTENTIO.

Conuertitur post professionem frater, qui vt aliquid furaretur religionem ingressus fuerat.

REtulit mihi frater Godefridus monachus noster, quondam canonicus sancti Andreæ in Colonia, cùm essemus simul in probatione, rem dignam memoria. Asserebat sibi à quodam monacho Claræuallis bene noto relatum, quendam clericum actu trutanum, quales per diuersas vagari solent prouincias, venisse ad Claram vallem, non quidem zelo ordinis, sed vt aliquid monasterio raperet sub pallio religionis. Factus itaque nouitius, cùm per totum annum probationis suæ insidiaretur ornamentis Ecclesiæ, & propter diligentem custodiam satisfacere cordis sui nequiuisset malitiæ, hæc intra se cogi-

cogitabat: Cùm factus fuero monachus, & licuerit ministrare, sine nota ac labore ipsos calices subtraham, sicque recedam. Ecce tali intentione elegit professionem, promisit obedientiam, induit cucullam. Sed pius Dominus, qui non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat, peruersam voluntatem mirabiliter mutauit, & venenum in antidotum misericorditer conuertit. Induto ergò habitu monachali, contritus & conuersus adeo profecit in sancta religione, vt non multo post propter meritum vitæ ad dignitatem prioratus ascenderet in Clareualle. (Cæsarius lib. 1. c. 3. Vide etiam tit. Hospitalitas ex. 1.

INTERPRETATIO CANDIDA.

** Alienæ doctrinæ sententiam candide quantum fieri potest oportet interpretari.*

ERIT vir doctus in definiendo lentus, in asseuerando minime pertinax; quæ reprobaturus est, etiam atque etiam leget, versabit, excutiet, ne quid ab eo temere in damnando affirmetur. minus circumspectum esse velim in laudando. Caueat ne non satis intelligat, quæ damnat: ne cui notam inusturus est, maiorem pro se rationem habeat, quam ipse contra eum, consultius fuerit nihil pronunciare, quam vt condemnatio in iudicem ipsum recidat. Quod si hanc siue prudentiam, siue benignitatem animi in homine docto requiro, quid me sentire par est de illis, qui benedicta inuertunt, & deprauant, quo caussatius exstimentur conuellere: nam si flectere in melius & pium & vtilissimum est multis, profecto magnum erit scelus in peius detorquere. Ergo Adrianum Florentinum illum qui postea factus est summus Pontifex, quum adhuc esset decanus Louaniensis, in publicis sæpè disputationibus citarentur, interpretantem prosè audiui, nunquam asperantem etiamsi ex ijs essent, qui adhuc viuerent: de viuis enim censendum cautius, de mortuis reuerentius, qui sunt iam inuidiæ exempti, & redditi suo medici: eamq; subierunt censuram, quæ omnes manet, idq; potissimum de illorum vita & moribus. (Ludouicus Viues l. 5. de tradendis disciplinis capite de vita & moribus eruditi.

INVIDIA.

EXEMPLVM I.

Inuidus sacerdos Florentius beato Benedicto venenum dedit, & septem nudas puellas in conspectu discipulorum eius ducere choream ordinauit, & repentina morte interijt.

CVM iam monasteria sancti Benedicti in amorem Domini nostri IesuChristi longè lateque feruescerent, & secularem vitam multi relinquerent, & sub leui redemptionis iugo ceruicem cordis edomarent. sicut mos prauorum est inuidere alijs virtutis bonum, quod ipsi habere non appetunt, vicinæ Ecclesiæ presbyter Florentius nomine, antiqui hostis malitia percussus, sancti viri studijs cœpit æmulari, eiusque conuersationi derogare, quosque etiam posset ab illius visitatione compescere. Cumque iam se conspiceret eius profectibus obuiare non posse, & conuersationis illius opinionem crescere, atque multos ad statum vitæ melioris ipso quoque opinionis eius præconio indeficienter vocari: inuidiæ facibus magis, magisque succensus, deterior fiebat: quia conuersionis

nis illius appetebat laudem, sed habere laudabilem vitam nolebat. Qui eiusdem inuidiæ tenebris cæcatus, ad hoc vsq; perductus est, vt seruo omnipotentis Dei infectum veneno panẽ, quasi pro benedictione trãsmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione suscepit, sed eum, quę pestis lateret in pane, non latuit. Ad horam vero refectionis illius, ex vicina silua coruus venire consueuerat, & panem de manu eius accipere. Qui cùm more solito venisset, panem quem presbyter transmiserat, vir Dei ante coruũ proiecit, atq; ei præcepit, dicens: In nomine Iesu Christi tolle hunc panem, & tali eum in loco proijce, vbi à nullo homine possit inueniri. Tũc coruus aperto ore, expansis alis circa eũdem cœpit panem discurrere, atq; crocitare, ac si apertè diceret, & obedire se velle, & tamen iussa implere nõ posse. Cui vir Dei iterum atq; iterum præcipiebat, dicẽs: Leua, leua securus, atque ibi proijce, vbi inueniri non possit. Quem diu demoratus quando coruus momordit, properè leuauit, & recessit. Post trium verò horarum spacium abiecto pane, redijt, & de manu hominis Dei annonam, quam consueuerat, accepit. Venerabilis autem pater contra vitam suam inardescere Sacerdotis animum, videns, illi magis quàm sibi doluit. Sed prædictus Florentius, qui magistri corpus necare non potuit, se ad extinguendas discipulorum animas accendit, ita vt in horto cellę, cui Benedictus inerat, ante eorum oculos nudas septẽ puellas mitteret, quæ coram eis sibi inuicem manus tenentes, & diutius ludentes, illorum mẽtes ad peruersitatem libidinis inflammarent. Quod vir Dei de cella conspiciens, lapsumq; adhuc in tenerioribus discipulis pertimescẽs, idq; pro sua solius fieri persecutione pertractans: inuidię locum dedit, atq; oratoria cuncta, quæ construxerat, sub statutis præpositis adiunctis fratribus ordinauit, & paucis secũ monachis ab latis habitationẽ mutauit loci. Moxque vt vir Dei eius odia humiliter declinauit, hunc omnipotẽs Deus terribiliter percussit. Nam cùm presbyter prædictus stans in solario, Benedictũ discessisse, cognosceret, & exultaret perdurante immobiliter tota domus fabrica, hoc ipsum in quo stabat solarium cæcidit, & Benedicti hostẽ conterens extinxit. Quod viri Dei discipulus Maurus nomine statim venerabili Patri Benedicto, qui adhuc à loco eodem vix decẽ millibus aberat æstimauit esse nunciandum, dicens: Reuertere quia presbyter qui te persequebatur extinctus est. Quod vir Dei Benedictus audiens, sese in grauibus lamẽtis dedit, vel quia Dei inimicus occubuit, vel quia de inimici morte discipulus exultauit, quà de re factum est, vt eidem quoq; discipulo pœnitentiã indiceret, quòd mandans talia gaudere de inimici interitu præsumpsisset. (Greg. Dial. c. 8. lib. 2.

EXEMPLVM II.

Vrsus miraculosè à Florentio quodam instituitur, & maledicta imprecatũ se fuisse illius interfectoribus fleuit, tota vita vehementer expauit.

Eodem quoq; tempore in Nursinę partibus prouinciæ duo viri in vita atq; habitu sanctæ conuersationis habitabant, quorum vnus Euthicius: alter vero Florẽtius dicebatur. Sed idẽ Euthicius in spiritali zelo atq; in feruore virtutũ excreuerat, multorũq; animas ad Deũ perducere, exhortando satagebat. Florentius verò simplicitati atq; orationi deditam ducebat vitam, non longè aũt erat monasterium, quod rectoris sui morte fuerat destitutum, ex quo sibi monachi eundem Euthicium præesse voluerũt. Qui eorum precibus adquiescens multis annis monasteerium rexit, discipulorumq; animos in studio sanctæ cõuersationis exercuit. Ac ne oratoriũ, in quo prius habitauerat solum re-

manere potuisset, illic venerabilem virum Florentium reliquit. In quo cùm solus habitaret, die quadam in oratione sese prostrauit, atq; ab omnipotenti Deo petiuit, vt ei illic ad habitandum aliquod solatium donare dignaretur. Qui mox vt compleuit orationem, oratorium egressus, ante fores vrsum reperit stantem, qui dum caput ad terram deprimeret, & nihil feritatis in suis motibus demonstraret; apertè dabat intelligi, quod ad viri Dei obsequium venisset. Quod vir quoq; Dei protinus agnouit. Et quia in cella pecudes quatuor vel quinque remanserant, quibus omnino deerat qui pasceret & custodiret, eidem vrso præcepit, dicens: Vade, atque has oues ad pastum eijce, ad sextam vero horã reuertere. Cœpit hoc itaq; indesinenter agere. Iniungebatur vrso cura pastoralis, & quas manducare consueuerat, pascebat oues bestia ieiunans. Cũ vir Domini ieiunare voluisset ad nonam, præcipiebat hora eadem vrso cum ouibus reuerti, cùm verò noluisset ad sextam. Atque ita in omnibus mandato viri Dei obtemperabat vrsus, vt neq; ad sextam horam iussus rediret ad nonam, neq; ad nonam iussus, rediret ad sextam. Cumque diu hoc ageretur, cœpit in eodem loco tantæ virtutis longè lateq; fama crescere. Sed quia antiquus hostis vnde bonos cernit enitescere ad gloriam, inde peruersos per inuidiam rapit ad pœnam: quatuor viri ex discipulis beati Euthicij vehementer inuidentes, quod eorum magister signa non faceret, & is qui solus ab eo relictus fuerat tanto hoc miraculo clarus apparebat, eundem vrsum insidiantes occiderunt. Cumque hora qua iussus fuerat non rediret, vir Dei Florentius suspicatus est rediturum: quẽ vsq; ad vesperam expectans affligi cœpit, quod is quem ex simplicitate multa fratrem vocare consueuerat, vrsus minime reuerteretur. Die verò altera perrexit ad agrum, vrsum, pariterque oues quæsiturus, quem occisũ reperit. Sed sollicitè inquirens citius à quibus fuerat occisus inuenit. Tunc sese in lamentis dedit, fratrum magis malitiam quam vrsi mortem deplorans. Quem vir venerandus Euthicius ad se deductum consolari studuit. Sed idem vir Domini coram eo magni doloris stimulis accensus, imprecatus est dicens: Spero in Deo quia in hac vita ante oculos hominum ex malitia sua vindictam recipient, qui nil se lædentem vrsum meum occiderunt. Cuius vocem protinus vltio diuina secuta est. Nam quatuor monachi qui eundem vrsum occiderunt, statim elephantino morbo percussi sunt, vt membris putrescentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expauit, seque ita fratribus maledixisse pertimuit. Omni enim tempore vitæ suæ flebat: quia exauditus fuerat, se crudelem in eorum morte clamabat homicidam. Quod idcirco omnipotentem Deum fecisse credimus: ne vir miræ simplicitatis quãtolibet dolore commotus, intorquere vltra præsumeret iaculum maledictionis. Euthicius verò qui prædicti Florentij in via Dei socius fuerat, magis post mortem claruit in virtute signorum. Nam cùm multe ciues vrbis illius de eo solent narrare miracula: Illud tamen est pręcipuum quod vsque ad hæc Longobardorum tempora omnipotens Deus per vestimentum illius assiduè dignatur operari. Nam quoties pluuia deerat, & ęstu nimio terram longa siccitas exurebat, collecti in vnum ciues vrbis illius eius tunicam leuare, atq; in conspectu Domini cum precibus offerre consueuerant. Cùm qua dum per agros exorantes pergerent repentè pluuia tribuebatur, quæ plenè terram satiare potuisset. Ex qua re patuit, eius anima quid virtutis intus, quid meriti haberet, cui us foris ostensa vestis ab eis iram conditoris auerteret. (Idem cap. 15. l. 3.

EXEM-

EXEMPLVM III.

Inuidia actus quidam senex alium fratrem baculosè cella sibi concessa expellere disposuit, sed ne id fieret solicitus illius discipulus impediuit.

Referebant sancti seniores nobis dicentes: quia fuit quidã monachus in eremo Scythiæ. Venit autem ad visitandos sanctos patres qui habitabant in loco qui dicitur Cellia, vbi multitudo monachorum diuisis habitabat cellulis. Cumque non inueniret ad præsens cellulum; vbi posset manere, quidam de senioribus habens aliam vacantem cellulam dedit ei dicens: Interim repausa in hac cellula donec inuenias vt possis manere. Cumque ad visitandum eum conuenirent quamplurimi fratres desiderantes ab eo audire verbum salutis æternæ (habebat enim gratiam specialem docendi verbum Dei) videns ille senior qui ei ad habitandum præstiterat cellam, inuidiæ liuore cor eius vulneratum est, & indignari cœpit, ac dicere: Quoniam ego tantis temporibus in hoc loco habito, & ad me non conueniunt, nisi rarissimè, & hoc in diebus festis, & ecce ad istum pene quotidiè fratres quamplurimi vadunt: Dixit autem discipulo suo: Vade, & dic ei vt egrediatur de cellula illa, quoniam necessaria est mihi. Cùm autem perrexisset discipulus eius ad illum fratrẽ, dixit ei: Mandauit abbas meus sanctitati tuæ. Iube mihi mandare qualiter habeas, audiui enim te infirmari. Ipse verò remandauit ei, dicẽs: Ora pro me Domine pater, quia valde stomachum doleo. Reuersus autem discipulus, dixit abbati suo: nimis rogat sanctitatem tuam, vt vel tres dies iubeas inducias ei dari, vt sibi possit aliam cellulam prouidere. Transactis tribus diebus iterum misit discipulum suum, dicens: Vade, & dic ei vt egrediatur de cellula mea. Nam si rursus distulerit, dices ad eum quia continuo venio, & cum baculo cędendo expello eum de cellula mea. Pergens autem discipulus ad supra dictum fratrem, dixit ei: Quoniam valde solicitus est abbas meus de infirmitate tua, ideò misit me requirens si melius habeas. At ille hæc audiens dixit: Gratias ago tibi Domine sanctæ charitati tuæ, quia sollicitus es de me. Veruntamen precibus tuis melius habeo. Reuersus autem discipulus dixit abbati suo: Etiam & nunc satis deprecatur sanctitatem tuam, dicens, vt vsque in diem dominicum expectes eum, & statim egredietur. Cum autem aduenisset dies dominicus, & non statim egrederetur, accipiens baculum senior inflammatus inuidiæ, & iracundiæ spiritu, pergebat vt cædendo eum expelleret de cella. Accedens autem discipulus eius, dixit ei: Si iubes, pater, præcedo te, & videbo ne forsitan aliqui fratres ad salutandum eum venerint, & si viderint te, scandalizentur. Præcessit ergo discipulus eius, & ingressus ad eum, dixit: Ecce abbas meus venit ad salutandum te. Egredere ergo celerius, & cum gratiarum actione occurre ei, quia pro nimia charitate &, dictione venit ad te. Qui statim surgens cum nimia alacritate occurrit ei. Cumq; vidisset eum, antequam appropinquaret prostrauit se pronus in terram, adorabatque senem cum gratiarum actione, dicens: Retribuat tibi Dominus charissimè pater bona æterna pro cellla, quam mihi propter nomen eius præstitisti, & in cælesti Hierusalem inter sanctos suos Christus Dominus tibi gloriosam & splendidam præparet mansionem. Hæc audiens senior, compunctus est corde, & proijciens baculum cucurrit in amplexum eius, & osculatus est eum, inuitauitque eum ad ccellulam suam,

suam, vt pariter cum gratiarum actione sumerent cibum. Vocauit autem senior supra memoratum discipulum suum, & interrogauit eum, dicens: Dic mihi fili, si dixisti isti fratri verba, quæ propter cellulam illā mandaui vt diceres ei? Tunc discipulus eius confessus est, dicens: Vere Domine, dico, quia propter humilitatem, quā tibi exhibere debeo quasi patri & Domino, ideo nō audebā respōdere tibi aliquid quando mittebas me ad eum: veruntamen nil illorū dixi quæ mandabas ad eū. Hęc audiēs senior, statim se prostrauit in terram ad pedes discipuli sui, dicēs: Et hodierna die tu pater meus esto, & ego discipulus tuus, quoniam te moderate cū timore, & charitate Dei agente, & meam, & illius fratris animam de peccati laqueo Christus Dominus liberauit. Pro fide enim, & sancta solicitudine, & intentione discipuli, qui perfectæ in charitate Christi diligebant Abbatem suum, & anxius timebat, ne per inuidiæ vitium tale aliquid ageret pater eius spiritualis, & perderet omnes sanctos labores quos ab ineūte ætate in Christi seruitio pro vitæ æternæ premijs laborauerat: & ideo Dominus donauit illis gratiam suam, vt in pace Christi pariter lætarentur. (Ex lib. sententiarum Patrum. 6. 25.

EXEMPLVM IV.

Veniam ab inuido fratre abbas Motues primus postulauit.

ABbas Motues aliquando ędificauit sibi cellulam in loco qui dicitur Eracleona. Et cum ibi à multis molestaretur, alterū locū introgressus est, & similiter etiam ibi construxit habitaculū. Sed per insidias diaboli quidā frater inuētus est illic qui per inuidiā semper litē cum eo haberet. Propter quod surrexit inde, & ad propriū regressus est vicū, & fecit sibi illic quoque cellulam, & reclusit semetipsū in ea. Post tēpus autē aliquantulum congregati sunt senes de illo loco, vnde egressus est, deducētes secū etiam illum fratrem cū quo habuerat litē, quatenus rogarent eum vt rediret in spelūcā suā. Postquā verò in vnū locū venerūt, tā melotes suas, quam illum fratrem ibidem dereliquerunt, ipsi autem profecti sunt ad senem, & pulsantibus illis aperta fenestra respexit eos, & cognouit, dixitq; eis: Vbi sunt melotes vestræ? At illi respōderunt: Ecce hic vicino sunt vna cū illo fratre, qui tecū irā habebat. Hoc postquam senex audiuit, & illos cognouit, præ gaudio ostium, per quod ingressus fuerat, securi confregit, & egressus cucurrit vsque ad locum, vbi erat ille frater, & prior ipse pœnitentiam agere apud eum cœpit, & amplexus est illum, & introduxit illum in cellam suam, & per tres dies conuiuatus est cum talibus, qui nūquā habebat consuetudinē, vt ieiunium solueret. Surrexitq; postea, & profectus est cum illis. (Ex lib. sentētiarum Patrum 6 90.

EXEMPLVM V.

Pacificus frater sua probitate, inuidi fratris improbitatem beata Maria iuuante deuicit.

IN monasterio quodam Cisterciensis ordinis, contigit aliquando inter duos quosdam fratres dissēsionis, & odij seminaria causa simultatis cuiusdam pullulare, verum vno eorum in malitia, & discordia perseuerante, alter per gratiam Dei citò resipiscens, quod malum in se pullulare recognouit, rastro compunctionis eradicare quantocius festinauit. Quātoque maleuolus ille clanculis, seu apertis insectationibus, irrisionibus, detractionibus fratris animum ad a-

maritudinem perducere nitebatur, tanto iste in humilitate timoris Dei semetipsum submittens, liuoris, & patientiæ stimulos quos in corde ipsius aduersarius exacuere tentabat, confitendo, flendo, & orando vigilanter retundebat. Quicquid aut patiens iste, & humilis frater conscientiæ suæ præstabat, dãdo locũ iræ hoc totũ peruersus, & tumidus ille, sinistre interpretando superbiæ contemptuique suo deputabat, quantoque is efferos animos eius patientia sua lenire tentabat, tanto ille malitiæ suæ furijs agitatus, ad persequendum innocentem misero liuore magis ac magis incendebatur. Cernens namque inuictum robur mentis colluctatoris sui, de cunctis nequitiæ adinuentionibus sublimiter triumphare, fortique patientiæ pede malitiæ suæ collum calcare, acriori sæuiens inuidia abbatem suum lupus sæuissimus adijt, innocentem illũ cõficto mendacio accusaturus, vt quem decus innocentiæ gloriosum reddebat, pessimi mendacij fermento, corrupta fama si fieri posset, humiliaret. Vbi vero frater falsò accusatus, in causam vocatus est, sciens scriptum esse: Crudelis est, qui famam negligit, se huius criminis sibi conscium non esse ingenue potestatus est, seque ad comprobandam innocentiam suam, examen quodcunque placuisset, sponte voluntate subiturum. Cæterum totam vim grassantis in se doloris, ad negotium transtulit pietatis, assiduis orationibus, iugibus fletibus, tam pro se, quàm pro æmulo suo, Domini misericordiam, beatissimæque Dei genitricis pietatem exorans, quatenus diuina gratia, & se in charitate firmaret, & in æmulo suo magnitudinem malitiæ suæ comprimeret, & ad tollendum scandali fomitem vnctionem dulcedinis suæ confunderet. Nec frustra laborauit in gemitu suo, impletum enim est in eo quod sapiẽtissimus Salomon ait: Cùm placuerint Domino viæ hominis, etiam inimicos eius conuertet ad pacem. Contigit enim quadã nocte, vt in choro stãs in ordine suo, vigiliarum solemnijs interesset, & ecce ad memoriam calamitatis suę simul & fraterni periculi, cœpit ebullire de intimis cordis eius medullis fons lachrymarum. Inebriatus itaq; vino sincerissimæ charitatis, non se poterat in medio fratrum pati, sed cito secretum petens, coram vno de altaribus ad orationem prosternitur, ibiq; non tam verbis, quàm immenso rugitu cordis, largissimoque imbre ipsam matrem lachrymarum misericordiæ, quæ spes miserorũ esse dignoscitur, vt suam aduersarijq; sui causam suscipere dignaretur suppliciter postulabat. Nec fefellit simplicitatem fidei eius magnificus euestigiò subsecutus pietatis effectus. Ecce enim dum in multa contritione cordis sui frequentius iteraret: Pia Domina miserere. Pia Domina Dei genitrix Maria, succurre misero, prorsus omni cõsilio, & auxilio destituto. Et adhuc pij murmuris verba corde, & ore voluenti adest illa specialis pauperum susceptrix & peculiare miserorum refugium Dei genitrix virgo Maria. Vidit enim illam sublimem Dominam Angelorum, spem miserorum, quasi à dextro latere altaris gradientem ad se venire, vultu & habitu reuerendam; immensi quoq; luminis iubare coruscãtem. Sequebatur verò eam iuuenis splendidissimus, cœlesti & ipse gloria insigniter adornatus: interim dum finito psalmo, fratres gloriam sanctæ Trinitati dicerent: & sicut moris est, ob reuerentiam summæ maiestatis omnes pariter se inclinarent, substitit beata virgo, illumque tam humilem, quem excelsum verticem reuerenter submisit, & quousq; fratres Gloria Patri & Filio, & Spiritui sancto decantassent, tãquam verè humilis ancilla Domini inclinis permansit. Post hæc, erigẽs se, vultumq; ad fratrem in angustia constitutum dirigẽs

mel-

mellifluis verbis consolata est eum, dicens: Homo Dei cessent iam lachrymæ ab oculis tuis, & amaritudo mœroris quo ... tuum vehementer affligitur, recedat à te, quia est merces operi tuo. Quapropter noueris me ob fidei tuæ deuotionem tam tibi gloriam, quàm æmulo tuo veniam à Domino impetrasse. Frater verò ille nil territus (neque enim turbari poterat, qui suauitatis & securitatis matrē videbat.) fiducialiter dixit ad eam: Obsecro Domina, quæ es tu, quę sic dignanter loqueris ad cor seruuli tui, vel quis est iuuenis iste, qui tecū est? Ego sum, ait, Maria mater filij Dei Iuuenis verò iste Ioannes est Euangelista, cuius castis obsequijs benignissimus filius meus in cruce pro nostra pendens salute, me commisit. Et frater ait: Si ergo tu es illa per quam salus humano generi venit, quam reueretur & laudat vniuersitas creaturę, cur quæso tu tanquam vna de cęteris ipsis etiam Angelicis potestatibus honorandum caput tuum inclinas? Pijssima Domina respondit: Scire debes, quia quotiescunq; gloria sanctæ Trinitati cum metu & reuerentia exhibetur in terris, toties oēs virtutes cœlorum commouētur, & ad laudem sui creatoris excitantur. His dictis visio beata videnti sublata est. Porrò tā mirifica nectarei odoris suauitas eadem hora apparitionis beatæ Virginis non solùm fratris illius, qui mœrore & anxietate tabescebat, verùm etiam cunctorum tunc in choro deuotè psallentium penetralia cordis adeo gratiosa inspiratione refecit, vt facile daretur intelligi non materialium aromatum fragrātiam illam, sed diuinæ planè virtutis fuisse. Tum ecce liuidus ille detractor innocentis fratris sui suauissimi illius odoris fragantia, quæ de virgineo corpore intemeratæ & immaculatæ Dei genitricis erupit, inter cæteros qui hac gratia digni habiti sunt, attactus, & mox vehementer compunctus, cœpit iam scelus suum veritatis lance trutinare, se reum, se miserum, seque omnibus tormentis dignum reputare: fratris quoque sui, quem falso crimine infamauerat, innocentiam consequenter beatificare. Manè autem facto fratribus non sine magna admiratione inter se quærentibus, quidnam tanti odoris suauitas, quam nocte psallentes senserant, portenderet? is qui tanti mysterij conscius erat, abbatem secretius adijt, quæ viderat, quæque audierat suppliciter pādens, ipsam horam apparitionis beatæ Dei genitricis fuisse, qua psallentium naribus suauitatis fragrantia infusa est, asseuerans. Abbate verò stupente, difficiliusque fidem dictis adhibente, ecce in astipulatione veritatis malitiosus ille infamator innocentis fratris sui, pallens & tremēs aduenit, detestandi criminis scenam inuidia cogente fictam potius à se, quàm veritate subnixam flens & eiulans confitetur, seq; multis modis multoq; tempore in persecutionem ipsius exarsisse cum magna cordis contritione deplorat. Porro requisitus vnde illi tam repentina cōpunctio, & peccati sui tā repentina cognitio accidisset, respondit se licet indignum eadē gratia suauissimi odoris, qua & cæteros fuisse perfusum, moxq; vt doni cœlestis vnctio cordis eius intima penetrauit, in odium malitiæ, & amorem innocentiæ mirum in modū respirasse. Abbas aūt quibusdā spiritualibus senioribus refert, & super tātis mirabilibus diuinæ pietatis gratię Domino in cōmune referūtur. At verò frater ille patiēs, locū in quo cœlestia mysteria cognouerat, tota auiditate repetēs, cū deuotissimè adoraret illic vbi sacros pedes reginæ cœlestis stetisse meminerat, ad cōfirmandū visionis veritatē mellifluum suauitatis odorē quē in ipsa visione sēserat, lapides ipsos respirare læt⁹ deprehēdit. ꝙ vbi abbas ipso celerius nūciāte cōperit, asśūptis secū ꝗbusdā

religiosis fratribus designatum locũ cum metu & reuerentia adijt, quod verbis audierat rebus probans. Suauitatem quippe mirifici odoris naribus hauriens, communicato fratribus suis consilio, eosdem lapides erui, atque in sacrario loco competenti in memoriam tanti miraculi reponi precepit. Ecce ad literam, & quodammodo manu palpantes probare possumus beatos esse pacificos, quoniam filij Dei vocabuntur. (Ex lib. de viris illust. ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM VI.

Inuidi fratris venenum quidam victoriosa obsequiositate deuicit.

FRater aliquis quẽdam ex fratribus suis ita exosum habuit, vt sine cordis sui cruciatu illum respicere non posset. Quod ille sentiens, & vulnus cordis eius sanare cupiens, fratrem tam periculose tentatũ; imo in ipsa tentatione omnino superatum, obsequijs charitatis ad suum amorem quantum potuit inclinauit, capitale eius vertit, & mollificauit, velles excussit, calceamenta circa lectum composuit, & quicquid ad illius commodum esse nouerat in quantum licuit & potuit exhibuit. Sic ille inuidus obsequijs eius victus, & ad cor reductus, conceptum inuidiæ venenum expuit, & quem prius æquo oculo respicere non potuit, plus postea cęteris dilexit. (Cæsarius l. 4. c. 2. 6.

EXEMPLVM VII.

Inuidus dæmon perdere animam maluit, quàm cœlestẽ gloriã obtinere.

DÆmon quidam cum hominẽ a se obsessum horribiliter torqueret, & diuersis per os eius garriendo diuersa responderet, dictũ est ei à quodam ex circumstantibus: Dic diabole, si posses ad gratiã, in qua fuisti, redire, quid velles propter hoc laboris sustinere? Respondit ille: Si hoc esset in meo arbitrio, mallem cũ vna anima decepta descendere in infernum, quàm redire in cœlum. Mirantibus omnibus cur ita diceret, iterum hoc verbum respondit: Quid de hoc miramini? tanta est malitia mea, & tam obstinatus sum in illa, vt non possim aliquid velle boni. Huic verbo alterius cuiusdam dęmonis sermo discordat. (Idem lib. 5. c. 9.

EXEMPLVM VIII.

Inuidiosè persequens sanctum Deicolam terribili plaga percutitur.

LEgitur in vita sancti Deicolæ discipuli S. Columbani: quod ipse post longam monasterij obedientiam cum ad desertum pergeret, & quasi erraticus viator conuenientia manendi loca disquireret, quippe cui pater suus sub obedientiæ titulo denunciauit ne Luxouiense monasterium vlterius intraret, insperato contigit vt suillum gregem offenderet. Subulcus ab eo interrogatus an in vicinia esset aliquis locus habitabilis? Respõdit esse nõ lõge locũ palustrẽ, & fontibus satis irriguum, in prædio cuiusdam præpotentis Vasalli nomine VVersarij. Cui vir sanctus: Potes ne frater, inquit, mihi ducatũ prębere quo possim locum ipsum videre? At ille: Possum (inquit) aliquo modo, sed gregem meum absque prouisore dimittere non pręsumo. Cui beatus Deicolus: Noli, inquit, fili mi, tantillum spatij, mihi tenaciter negare. Veraciter scias, quia si mecum pergere disponis, nec minimum porculum interim perdes, & si aliquid discredis, ego tibi fustem meum constituo custodem vicarium; vt in redeundo cognoscas quãtum fides mea valeat cum chari-

charitate tua. Hoc dicto fustem, quē manu gerebat solo radicitus fixit, & præcedente ductore ad locum tetendit nominatum. Cumque post longum spatium porcarius eadem repedasset via, gregem videre solitus, inuenit secundum viri pollicitationem gregem suum circa fustem giratum, saturumque accubasse, nec vnum quidem ex illo deesse. Vir venerabilis Deicolus ad locum desideratum perueniens diuino semper operi indefessus existens (vtpote qui crucifixus erat mundo, totumque semetipsum obtulit Deo) inuenit Ecclesiam in cliuo cuiusdam alti montis positam in honore sancti Martini consecratā. Vt autem Domini secretum horæ spatium expectans, quādo solus soli Deo se substernere posset, mirum dictu quo Ecclesiæ eiusdem ianuas solus absq; mora nullo referente largum illi præbuere ingressum, qua de re viri stolidissimi vltra modum debachari, legationem quæstuosam Domino suo, qui tunc temporis in allodio suo manebat in loco, qui dicitur villa Catonis transmiserunt dicentes: Placet tibi, Domine, vt monachus quidam capellulam tuam sibi vendicet in oratorium. nec vllus eum eijcere posset. His igitur auditus VVerfarius furore præcipiti arreptus crudelem nimis sententiam in virum Dei sanxit dicens: Ite cum festinatione, & si quis illum fidelium meorum capere possit sine mora castretur. Vix ille mandatum dedit vna eademque hora in laqueum (quem seruo Dei iniuste præparauit) iusto Dei iudicio miserabiliter incidit. Nam idem membrum quod famulo præcidi iussit, mox illi in tumorem versum est, ita vt omnia viscera eius in eūdē locū violenter inciderent, & mortem vicinā pararēt. Cūque vehementi dolore vexari videretur, vxor eius Bertildis nomine, memor sententiæ quam viro Dei temere imposuit, cū luctu graui eum admonuit dicens: Certè credo, quod propter peregrinum quem sine causa castrari iussisti dolor ipse in te retrorsus est. Mittam ergò velociùs, & accersiam illum, si forte per orationes eius dolor tantus à te effugari possit. Sed quia nihil fit in terra sine causa, antequam nuntij ad virum Dei peruenirēt, idem & VVerfarius morti subactus viuendi finem fecit. (Vincēt. l. 23. c. 2. & 3. spec. hist.

EXEMPLVM IX.

Iudicantes temerariè sanctum Goarē, quod mane ex charitate cum pauperibus manducaret, graui fame & siti puniuntur, & Episcopus eundem temerè iudicans iustè cōfusionis suæ verbere corrigitur.

Legitur in vita sancti Goaris, quod ipse habitauit in suburbio Treuerico, vbi ecclesiolā fecit, meliorumque sanctorum ibidem reliquias collocauit. Ibi die noctuque Deo seruiebat in ieiunijs & vigilijs, prædicatione & oratione, multosque paganos verbo conuertit, & ægrotos multos oratione sanauit. Quod vidēs omnis mali artifex diabolus (vtpote qui generi humano inuidens neminē saluari cupit) inuidiæ stimulos mentibus eorū, quos ab amore sancti Goaris, odio capitali inflammauit. Itaq; cōtigit vt legati Episcopi Treuerici nomine Rustici, scilicet Alboinus & Aluerianus ad cellam viri Dei quasi speculatores aduenirent vt ibi aliquā rem nouā vel inanem inuenire possent. Viderunt ergò quia more solito manè post psalmodiam & missam, cū peregrinis & pauperibus in charitate cibum sumeret. Quod ipsi non charitate, sed gulositate fieri æstimantes accusauerunt eum apud Archiepiscopum dicentes, se eum vidisse sine temperamento manè comedere, vel potū sumere. Quod audiēs Archiepiscopus,

piscop⁹,statim iussit ipsos legatos illuc redire,& sanctū Dei Goarē sibi presentari,dicēs,ꝙ inquisitionē de ipso facere vellet, vt possit scire quo ingenio vel arte talia præsūpsisset.Qui veniētes ad B.Goarē locuti sūt ei dolose,putātesꝙ accusationē illā possent blāditijs verborū obtegere. Archiepiscop.(inquiūt) noster Rusticus salutē tibi mandat,iubetq; vt ad colloquiū ipsi⁹ Treueris festinanter accedas. Hæc audiens homo Dei S.Goar cū gaudio dixit.Faciat mihi Deus vt possim ei obedire,quia obedientia est sine mora faciēda.Nocte illa fecit illis cœnā secūdū suas vires, & ipse inDei laudibus(vt solebat)fuit perseuerās. Manè aūt postq̄ cursum suum finiuit,missā celebrauit. Cūq; cōplesset diuinū officiū dixit ministro: Fili fac hodie nobis lętū diē de abundātia nostra, vt isti legati Archiepiscopi simul nobiscū faciant charitatē.quia in itinere sunt & forsitanDeus aliquē peregrinū vel pauperē adducet, vt pariter epulemur.Quod audiētes illi maligni,noluerūt cōsentire. At sanctus introducto quodā peregrino p charitatē comedit cū illo.Quod videntes legati cū lætitia strauerūt equos,dicētes:Nūc manifestè vidimus ꝙ Archiepiscopo Domino nostro nūciemus. Acceptoq; à viro Dei cibo & potu in vasculis ad viaticū itineris,ambulātes cū eo cęperūt fame & siti vehemēter vrgeri,miserūtq; manus ad cisternā, & ad vtrē & nihil inuenerunt: cū vtiq; de domo S. Goaris sufficientē in his deportassēt annoniā.Et ait Alboinus ad Aluerianū Talē ego famē & sitim nunq̄ habui.Et hęc dicēs cecidit de equo quasi mortu⁹ Aluerian⁹ verò cōuersus ait ad Goarē: Succurre nobis pie sacerdos Christi,qa fame & siti morimur. S. Goar cum hoc audisset,dixit:Hodie filij quādo me indignū vidistis charitatē facere, nō debuissetis recusare. Ista verò quæ nūc patimini ad corripiēdū vos, Deus meus permittit fieri. Dū hęc illis diceret,venerunt tres ceruæ miræ magnitudinis quasi sanctā Trinitatē prefigurātes.steterūtq; a lōge ipsos q loquebātur aspiciētes:quas cū vidisset vir Dei,& inuocasset sanctā Trinitatē, iussit eas stare, quęcū stetissent apprehēdit vasculū & mulsit eas. Quo facto præcepit ire, & ex ipso lacte liniuit mēbra prædictorū virorū & statim nullū dolorē lassitudinis(qui in eis deinedia acciderat)senserūt. Hoc remedio confortati mox vt miserūt man⁹ ad sacculos victualiū,inuenerūt quęapta erāt ad māducādū & bibēdū vsq; ad abundātiā. & tūc ipsi cęperūt epulari.Cū admirarētur de his q̄ viderāt & stupētes timerēt,cęperūt incitatis equis velociter itinerare donec venerūt Treueris ciuitatē. Seruus autē Dei Goar p oratoria,&Ecclesias sanctorū(sicut solitus erat facere) pergebat & dicti legati veniētes Episcopo sedentē in solio suo vna cū clero,narrauerūt ei omnia q̄ acciderāt,eis,vel quę facta viderāt ab ipso S.Goare, Quod cū audisset cū iracūdia cępit dicere:in quātū intelligo , cōsuetudo isti⁹ ptinacis viri q sic manè comedit,& bestias mulget sine dubio poti⁹ deputāda est gulositati q̄ charitati.Inquirēdus est tū quāobrē, vel quo humanæ laudis desiderio id faciat.& vtrū ex parteDei sit,an ex deceptione aduersarij.Vix aūt verba cōpleuerat,& ecce vir DeiGoar intrauit domū in qua ipse Archiepiscop⁹ residebat. Ingressus itaq; cœpit quaquauersū circūspicere,loc⁹ vbi stare posset discipulus eius,& capā suā pēdere. Tandem vidit in angulo domus quasi similitudinē fustis,q certè nō erat fustis,sed radius solis q per fenestellā penetrabat. Cūq; appropinquasset ad radiū solis speciē grossioris perticę prętēdentis appēdit capā suā sup ipsū radiū , ibiq; stare pręcepit ministrū suū.Quod cū vidisset Rusticus Archiepiscopus vna cū clero dixit:Videtis nūc qd fecit , verè si hæc causa ex Deo fuisset,tā manè nō comedisset,vel bibisset,qa anteriores sancti per eleemosynas,& ieiunia intrauerūt in regnū Dei.Hoc aūt mirabile factū ꝙ video qd sit omnimodè nescio, Sed inde nō mediocriter stupeo, manè comedit & bibit,bestias mulget, capā etiam suā in radio solis suspēdit.Quid plura?

Accedat propi⁹, & reddat rationē circū sidētib⁹. Tūc venit quidā portās in brachio suo infātē, q fuerat ꝓiect⁹ in conchā marmoreā, vbi paupculę mulieres solēt infantes suos iactare. Quē videns Archiepiscop⁹, inquit, ad sanctū Goarē Nūc oportet vt ostēdas nobis mysteriū tuū, si verū sit, an falsū. Si verū est per verā obediētiā pcipio vt tibi, vt facias istū infantē nobis innotescere genitorē suū, & genitricē suā. Si hoc facere potes credemus tibi, & virtutib⁹ tuis. Sin aūt nihil tibi credere debem⁹. Tūc vir Dei suspirauit grauiter, & lachrymas fudit vehemēter, admirās, q̄ obrem Pontifex suorū vitupator operū. talē sibi inane atq; ineptā obedientiā facere pręcepisset. Et fundēs orationē, ait: Trinitas sāctate inuoco, atq; te infans in nomine Trinitatis eiusdē coniuro, vt genitorē tuū per nomē denomines, & genitricē tuā similiter. Respōdens infans dixit: Iste Rusticus Episcopus est pater meus, & mater mea Aflgia nūcupatur. Quo audito Episcopus cecidit velociter ad pedes S. Goaris, dicēs: Nūc scio vere & credo te Dei esse seruū sanctū. cui scelera mea quæ sic abscōsa putabā vt null⁹ alius præter me, & illā mulierē, & vnū puerū meū vnq̄ nosse posset, ita sūt tibi patefacta p isti⁹ nati mei verba. Hæc audiēs beat⁹ Goar stupore miraculi repletus, dixit ad eū: Heu, heu Dñe, quare p̄ me miserū peccata tua hacten⁹ latētia facta sūt manifesta? Melius quidē fuisset spōtanea, & secreta corā Deo cōfessio, q̄ ista cōtra votū tuū ignominiosa publicatio. Deinde sollicite ac benigne monuit eū ad pœnitentiā, dicens: Quantū Saluator noster pius est ad dimittēdū, tātū oportet nos paratos esse ad pœnitendū. Ego aūt in quātū pietas diuina me exaudire, & vitā dignabitur cōdonare, septē annis pœnitētiam pro te cōpellente fraterna charitate iā deliberaui facere. (Idē l. 22. c. 13. 14. 15.

EXEMPLVM X.

B. Maria virgo sibi deuotū, & sacrificium missæ libēter audiētē à fornacis incendio præseruauit, & in calūniatorē inuidum malū omne cōuertit.

Miles quidā à rege valdę dilectus iā morti appropinquās, vocauit filiū suū dicēs: Fili, ego vado ex hac luce sperās misericordiā Dei, te relinquēs vnicū filiū. Impetraui ergo vt vicē meā habeas apud regē. Nunc autē omnē substantiā tibi soli relinquo. Doctrina aūt mea q̄ sollicitè te volo seruare omni auro melior tibi erit. Primo quādo quouis modo ꝑuales quotidie missā integrā audire ne negligas. Secūdo vt sacramētale cōiugiū seruas B. virgini Marię tota vita tua deuot⁹ perseueres. Si aūt præter virginē B. Mariā sponsā nullā habueris, multo ei grati⁹ seruitiū facis, q a virginitas fructū habet 100. coniugiū 30. viduitas 60. Qui vero fornicatus fuerit, nō sūt tot capilli in capite ei⁹ ꝙ ei inferno præparata sūt ꝓpter hoc supplicia. Tertio ꝙ semper gaudeas cū Dño & Domina gaudētib⁹, fleas cū flētibus. Hoc obserua fili mi memor animæ meę quomodo poteris. & sic expirauit. Adeptus ergo filius patris dignitatē, memor testamēti accepti à patre, omnia deuotè studuit obseruare, propter amabilem & castā cōuersationē charus omnibus. Tātus deniq; pudicitię amator vt impetētes reginæ pedisse quas ad cōcubitū acriter reprehēderet. Sed q a inuidia ex bonis alteri⁹ torqueri solet, accusatur à quodā seruo apud regē de suspecto amore cū regina. Regē aūt talib⁹ nō credēte, ait ille inuidus accusator. Hoc tibi signū sit me verū dicere, si tua pietas impolito quouis crimine ꝙ reginā cōtristet, mox cū illa vsq; ad lachrymas cōtristabitur. Ait Rex, & inuenitur etiam innocēs cōdolere. Accessit igitur iterū ille impius ad regē dicēs: Probasti Dñe me verū dicere, & cauto scrutinio illud ꝓbasti. Vt ergo sine tumultu populi pereat, quia diligitur ab omnibus quasi bonus, consilium meum est vt dicas eis qui coquunt lateres aut calcem, vt primum quem crastina die ad eos miseris, præcipitent in fornacem ignis. Placet regi consiliū, iubet

 (vt au-

(vt audiuit) ab impio faciendum. Mane ergò facto dixit rex innocenti illi militi. Perge ad fornacem calcis aut lateris, & dices magistris, Cito implebitis mandatum heri acceptum à rege. qui statim abiens audiuit pulsum campanulæ in Ecclesia parua in medio viæ, declinauit ad eam volens audire missam, vel orare secundum cõsilium patris sui. Fusa igitur ad beatã Virginem oratione commendans ei animam cũ corpore, mox Dei nutu ibi dormitari cœpit quasi ad horam dulciter satis. Accusator autem eius tunc ait regi: Vis vt vadam videre quid factũ est, vt lætum tibi referam nunciũ mortẽ scilicet adulteri? Annuente itaq; rege anhelo cursu eques peruenit ad fornacem dicens: Perfecistisne adhuc mandatum? qui astantes iuxta eum, dixerũt. Non. Minimè tamẽ morã faciemus. Arreptoq; illo præcipitarunt in ignẽ. Illo reclamante, eiulãteq; atq; dicẽte, quod ipse nõ esset qui comburi deberet, sed alius missus à rege. Mox subsequitur innocẽs ille humiliter dicẽs eis: Perfecistis ne absq; negligentia quod heri de secreto cõsilio regis audistis? Qui dixerũt: Fecimus. Ille verò rediit ad domum nesciens de consilio. Magistris vero serò redeuntibus ait rex ad illos: Quare venientẽ ad vos hunc militem nõ tradidistis igni? Respõderunt quia alius eo prior venit quẽ deuorauit ignis. Correptus verò innocens à rege pro tarditate, respondit: Paululum ad Ecclesiã declinaui vt missam audirem, commendans beatæ virgini meipsum rogans vt me protegeret, quatenus propositum virginitatis quod integrum adhuc in me est vsq; in finẽ inuiolabiliter conseruarem. Post hoc ignorans tã dulciter obdormiui, vt me ad paradisi delitias raptũ fuisse putarẽ. Experrectus autem mox tuum (ò rex) cõpleui mandatũ. Cui rex ait: Quid loqueris de proposito virginitatis cum non ignorem te iam ex longo insidiatum esse castitati reginæ. Licet enim de opere illicito nihil mihi certi cõstiterit signa tamen dilectionis experientia secreta didici signans ei quod regina tristante non gauderet cum cæteris ex familia. sed ei collachrymari soleret. Tunc iuuenis cũ admiratione ait: Audi me, ò rex: Moriente patre meo, quem deuotum Deo, & fidelẽ tibi nouisti militem, hæc tria ab eo accepi pro testamento (narrans ei prædicta documenta) quæ pro meo modulo complere laboraui. Tunc rex valde exhilaratus. exposuit ei per omnia ordinẽ de inuidia, & consilio mortis, dilexit eum ex hoc super omnem familiam suam. Innocens autẽ Deũ laudãs. in seruitute Dei, & beatæ Mariæ deuotus, tandem migrauit ad Dominum. (Martinus Polonus in Prõptuario exemplorum c. 8. Bernardinus de Busto 2. parte Rosarij. ser. 3. parte 3. lit. H. Ioanes Herolt. seu Discipulus ser. 48. de Sanctis circa finem. Chronicum FF. Capucinorum idiomate Lusitanico. & Lud. Granatensis. 2. parte catech. c. 27. § 10.

EXEMPLVM XI.

Tanta malitia est mundi, vt graue malum paratus sit ferre, modò cui inuidet duplicatum inferatur.

Refert Iacob⁹ de Vitriaco quod quidam rex fuit, qui promisit vni inuido, & alteri auaro, quodcũq; donum peterẽt, illis concedere, ita tamen vt qui posterius donũ peteret, duplicaretur, & cũ vterq; differret petere, præcepit rex inuido, vt primus peteret, erui sibi vnus oculus, vt proximo ambo eruerentur, noluit enim petere aliquod bonum ne proximo duplicarentur. (Ioãnes Iunior in scala cœli verbo inuidia. ex Iacobo Vitriaco refert. Vide etiam tit. Communio ex. 3. & 11. Tit. Beneuolentia ex. 4. Tit. Diffamare ex. 4. & Tit. Detractio. ex. 4.

EXEM-

IOANNES BAPTISTA.

Rigorosi Prioris regimē pertæsus frater, dū procurasset se ad alium destinari locum, à sancto Ioanne Baptista vt maneat admonetur.

FVit quidam Prior in ordine (vt à senioribus meis accepi) à pueritia castus, religiosus, & deuotus, sed valde rigorosus in regimine, & sub ipso viguit maxima disciplina. Nam regularis obseruantia, & diuinum officium optimè fiebat, & delinquentes strenuè corrigebat. Erat autem inter conuentuales suos quidam frater, in beatum Ioannem Baptistam, singularem deuotionem habens, qui propter rigorem Prioris procurauit mitti ad alium conuentum. Cui apparens sanctus Ioannes Baptista in visione dixit ei: Noli recedere à Priori tuo, quia vtile & salubre est tibi sub ipso esse vsque ad mortem. Et sic idem frater sub illius mansit Prioris regiminis voluntate vsque ad mortem, & tandem deuotè obijt in die Natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ. Prior autem diu infirmatus diem claudens extremum magnam gloriam, & multa præmia percepit à Domino, sicut reuelatum fuit cuidam sanctæ sorori. (Ex vitis Eremitarum D. Augustini. Vide etiam Tit. Charitas ex. 2.

I R A.

EXEMPLVM I.

Iracundi fratris suriculam dæmon tribus vicibus subuertit.

FRater quidam erat in congregatione inquietus, & frequenter mouebatur ad iram. Dixit ergo in semetipso: Vado, & solus habito alicubi, & cùm non habuero cum quo dicam, vel audiam, ero quietus, & quiescet à me passio iræ: Egrediens ergo manebat in spelunca solus. Vna autem die impleuit sibi suriculam seu vas aquarium aqua, & posuit super terram. Contigit autem vt subitò impleuit eam, & rursus versata est: qui commotus furore, tenuit vasculum ipsum, & fregit illud. In se autem reuersus, cognouit quia ab eodem dæmone iracundiæ sit illusus, & dixit: Ecce solus sum, & vicit me. Reuertar ergo in congregationem, quia vbiq; & patientia opus est, & maximè adiutorio Dei, & surgens reuersus est in locum suum. (Ex lib. doct. Patrum de patientia nu. 6.

EXEMPLVM II.

Vindictā cogitans iratus frater ingressū diabolo ad monasteriū sancti Francisci præbuit.

CVM sanctus Franciscus in loco Portiunculæ quadam vice (vt sibi moris erat) deuotè orationi vacaret, vidit totum locum tanquam à magno exercitu, à dæmonibus obsessum, & circundatum. Nullus intrare locum valebat, eo quod fratres illi tantæ sanctitatis existerent, quod ad quem intrarent, aditum non habebant. Interim verò quidam de fratribus ad iram, & impatientiam commotus, accusationes, & vindictas contra quendam de socijs fabricat: propter quod ostio virtutis abiecto, & aperta nequitiæ ianua, viam intrandi diabolo præbuit: & statim vidente sancto Francisco vnus illorum dæmonum intrauit illum locum, & dictum fratrem tanquam victum, victor aggreditur. Pius autem Pater, & pastor, qui super curam sui gregis fidelissimè vigilabat: aduertens intrasse lupum, ad vnam de suis ouiculis deuorandum, & sciens per

per spiritum, ouem in tanto periculo positam, fecit fratrem prædictum celerrimè ad se vocari. Et cum ille obedienter ad pastorem tam solicitum cucurrisset, præcepit beatus fratri, vt statim detegeret venenum fabricatũ, quod contra proximum in corde seruabat: propter quod erat traditus in manus inimici. Ille verò territus vulnus detexit, culpã recognouit, & veniam cum pœnitentia humiliter requisiuit. Quo facto absolutus à culpa, & imposita pœnitentia statim vidente sancto Francisco diabolus aufugit: ouis verò erepta de faucib⁹ bestiæ truculentæ, Deo, & beato Frãcisco gratias retulit, & in sancta vita vsq; in finem meritis pastoris sui perseuerauit. (Ex actibus S. Francisci lib. 2. conformitatum fructu 21.

EXEMPLVM III.

Patientissimus B. Martinus blasphemias à Briccio factione diaboli contra se fulminatas, mansuetissimè tulit.

QVodam die dum sanctus Martinus in Area (quę praua admodum tabernaculum ambiebat) in suo sedili ligneo resedisset, vidit duos dæmones in excelsa rupe consistere, inde alacres ac lętos vocẽ istiusmodi adhortationis emittere. Eia re Briccio. Credo te cernebãt miserrimi ęminus propinquatẽ conscij quanium illi rabiẽ spiritus suscitasset. Nec mora. Briccio furibũdus irrupit ibi plenus insania, euomit in Martinũ mille cõuitia. Obiurgatus enim pridiè ab eo fuerat, cur qui nihil vnquam ante clericatum habuisset (quippe qui in monasterio ab ipso Martino nutritus erat) equos aleret, mancipia compararet. Nam illo tempore arguebatur à multis, quod non solum pueros, sed etiam puellas scitis vultibus coemisset. Quibus rebus infelicissimus insano felle cõmotus, & vt credo pręcipuè dæmonum illorũ agitatus instinctu, est, vt vix manibus temperaret. Cùm quidem sanctus vultu placido, mente tranquilla, infęlicis amentiam pernitia verba cohiberet, sed ita in eo nequã spiritus redundabat, vt ne sua quidem illi (quamuis vna admodũ) mens subesset, trementibus labijs, incetroq; vultu decolor præ furore rotabat verba peccati, se asserens sanctiorem quippe qui à primis annis in monasterio inter sacras Ecclesiæ disciplinas ipso Martino educante creuisset, Martinũ vero & à principio quod ipse diffiteri non posset militiæ actibus sorduisse, & nunc per inanes superstitiones, & phantasmata visionum, ridicula prorsus inter deliramenta senuisse. Hæc du multa, atq; alia, quę reticere melius est, acerbiora vomuisset, egressus tandẽ furore satiato quasi qui se penitus vindicasset, rabid⁹ ea parte qua venerat, recurrebat. Tũ interea credo per Martini orationes fugatis ab illius corde dæmonibus reductus ad pęnitẽtiã mox reuertitur, atq; ad Martini se genua prostrauit veniã humiliter poscẽs, fatetur errorẽ nec sine dæmone se fuisse tãdẽ sanior cõfitetur. Nec erat apud Martinũ labor iste difficilis, vt ignosceret supplicãti. Tũc & ipsi, & nobis omnibus sanctus exposuit qualiter illum à dæmonibus vidisset agitari se cõuitijs nõ moueri, quæ magis illi à quo essent effsa, nocuissent. Exinde cũ idẽ Briccius multis apud eũ magnisq; criminib⁹ persæpe præmeretur, cogi nõ potuit vt eũ à presbyterio submoueret, ne suã persequi videretur iniuriã, illud cõmemorãs. Si Christus Iudã passus est, cur ego nõ patiar Briccionem? (Seuerus Sulpit. dial. 3. c. 20. de gestis S. Martini. Vide etiam tit. Humilitas ex. 4. Tit. Infirmitas ex. 9. Tit. Confessio ex 20. & Tit. Dimittere ex. 5.

IVDICIVM DEI.

EXEMPLVM I.

Tentantur aduersis boni, & mali frequenter iniqua felicitate fruuntur.

ERat quidam monachus solitarius in Ægypto, qui rogabat Deum dicens: Domine ostende mihi iudicia tua. Et dum multum deprecaretur Dominum, vna die astitit ei Angelus Domini in similitudine cuiusdam senis, dicens: Veni, ingrediamur istum eremum, & requiramus sãctos patres, vt audiamus ab eis verbũ, & benedicamur ab ipsis. Et ingressi eremum, post multos labores inuenerunt speluncam, & pulsantes, egressus est ad eos senex quidam vir sanctus, & videns, eos cum gaudio suscepit. Et post laborem lauit pedes eorũ, & posita mensa refecit eos, & sternẽs quod habebat, refouit eos. Mane autem facto dimisit eos cum gaudio, & exeũtes, tulit ille Angelus absconse catinum in quo comederant, & abierunt. Videns autem ille quod fecerat dixit intra se: Quid visum est huic seni, vt homini sancto isti qui nos cum tali charitate suscepit, catinum istum raperet! & dum iter facerent misit post eos abbas ille filium suum, dicẽs: Reddite catinũ quem sustulistis vobiscũ. Respondit ei Angelus, dicens, Ante nos est frater cui eum dedi: veni, & recipe eum. Et dum ambularet cum eis, impulit eum Angelus Domini per præcipitium, & confractus totus mortuus est. Vidẽs autem frater ille quod fecerat, cõtristatus timuit, dicens: Væ mihi, quid factum est homini tã bono? non sufficiebat quia catinum eius rapuimus, adhuc & filium eius interfecimus. Et ambulantibus eis in eremo per tres dies, inuenerunt cellam vbi erat abbas quidam senex cum duobus discipulis suis, dicẽs: Qui estis quid quæritis? Responderunt dicentes: De labore sumus, & volumus benedici à te. & audire verbum. Mãdat ille senex eis, dicens: Discedite vos, non mihi vacat. Dicunt ei: Rogamus te, suscipe nos in cellam tuam, & repausemus modicè, quia de grandi labore sumus. Et iterum mandauit eis: Recedite hinc, vt quid ambulatis sicut vagi per eremum, & non residetis in cellis vestris? At ipsi cœperunt supplicare, dicentes: Vespera est, & nè à feris interficiamur, suscipe nos nocte tantùm. Vix aliquando præcepit abbas ille discipulo suo, dicens: Duc eos intus in stabulum: & vespere facto rogabant, dicentes: Lumen nobis modicum præstetur, vt videamus vbi iacere debeamus, & non eis concessit. Post modicum verò petebant dicẽtes: Propter Deum vel modicum aquę nobis detũr. Tũc vnus ex discipulis misericordia motus, dixit ei: Rogo vos, vt nesciat meus abbas, de annona mea modicum panis do vobis, & aquam. Manseruntq; sic tota nocte illa in terra. Mane autem facto dixit Angelus ad vnum de discipulis eius: Roga Dominum abbatem, vt det nobis orationem, & habemus quid offerre illi. Audiens hoc abbas ille, quia aliquid accepturus esset ab eis, mox descendit. Et obtulit ei ille Angelus catinum quem sustulerat ab illo viro sancto, & accepto reclusit sẽ, & præcepit illis vt ambularent. Videns autem hoc ille frater qui eum comitabatur, & nesciens quia Angelus esset, indignatus est & dixit ei: Recede A me, non vltra iam tecum alicubi progrediar. Ecce quanta fecisti tu homini illi tam bono & sancto, qui nos cũ tãta charitate & gratia suscepit: catinum rapuisti, & filiũ eius interfecisti, & isti homini pessimo, qui Deum non timet, nec ponit eum ante conspectum suum, nec alicui miseretur, ipsi dedisti eũ. Respõdit Angelus, & dixit ei. Nõne tu rogasti

Deum

Deum, vt tibi ostenderet iudicia sua? Et missus sum monstrare tibi. Catinus ille quem à viro sancto sustuli, non erat de bono, & non decebat vt ille vir tam sanctus & bonus in cella sua aliquid de malo haberet, sed quod erat de malo venit ad malum, vt addatur ei in ruinam. Filium autem eius ideò interfeci, quia si eum non interfecissem, hac nocte ipse patrem suum occidisset. Audiens autem hoc ille frater, cecidit in faciem suam ante pedes eius, cognoscens quia Angelus Domini esset. Qui statim recessit ab eo. Et ille cognouit, quia ista sunt iudicia Dei. Nemo ergo videns bonos affligi aduersitatibus, aut malos prosperitatibus gaudere, credat id temerariè aut iniustè fieri, quia iudicia Dei iusta, quamuis occulta. (Albertus Patauinus homilia in Euangelium Dominicę de Passione habet hanc narrationem ex vitis Patrum lib 5. vitæ SS. PP. nu. 93. secundum editionem Coloniensem anni 1548.

EXEMPLVM I.

Iudicio Dei occulto quidam diues damnandus honorificè sepelitur, & deuotus eremita à beluis comeditur.

NArrauit quidam patrum, quia erat aliquis solitarius in eremo Nylopoleos, & ministrauit ei quidam secularis, sed fidelis. Fuit autem in eadem ciuitate homo qui erat diues & impius. Contigit autem vt moreretur ille diues, & deducebat eum tota ciuitas, simul & Episcopus cum lampadibus. Egressus est autem ille qui ministrabat illi solitario, secundum consuetudinem portans ei panes, & inuenit quia comederat eum belua, & cecidit in faciem suam in conspectu Domini, dicens: Non surgam hinc, donec demonstretur mihi à Deo, quæ sunt hæc: quia ille quidem impius talem apparatum habuit in deducendo, hic verò qui seruiuit tibi die ac nocte ita perculit. Et ecce, Angelus veniens dixit ei: Ille impius habuit paruum bonum opus in hoc seculo, & recepit illud hic, vt illic nullam requiem inueniat: Iste autem solitarius homo erat ornatus ad omnem virtutem, habebat verò & ipse vt homo modicum quid culpæ, & recepit illud hic, vt ibi inueniatur purus coram Deo. Et ita consolatus his verbis abijt, glorificans Deum super iudicia, quia vera sunt. (Ex lib. doct. Patrum nu. 23.

EXEMPLVM III.

Iudicium Dei vehementer expauit frater, qui ad iudicium tractus, à propria matre confunditur.

NArrauit quidam senex, quod aliquis frater dum conuerti vellet, & prohiberetur à matre sua, non quiescebat ab intentione sua dicens: Saluare volo animam meam. Illa verò multum resistebat. Cùm autem desiderium eius impedire non potuisset, postea permisit. Abiens autem factus est monachus, & sub negligentia vitam suam expendit. Contigit autem vt mater sua moreretur, & post tempus aliquantum etiam ipse infirmatus est infirmitate magna. Et cùm factus fuisset in excessum mentis, raptus ad iudicium, inuenit matrem suam cum his qui iudicabantur. Illa autem vt vidit eum, obstupuit, dicens: Quid hoc est fili? & tu in hunc locum condemnatus venisti? Vbi sunt sermones tui quos loquebaris dicendo, saluare volo animam meam? Confusus autem in his quæ audierat, ipso dolore stupidus factus est, stabatque non habens quid matri respondere posset. Iuxta dispensationem autem Dei miseri-

cor-

cordis posteaquam hoc vidit; contigit vt repararetur, & euaderet ab instanti infirmitate. Et cogitans apud se diuinitus factam esse huiuscemodi visionem, includens se de cætero, sedebat, & cogitabat de salute sua pœnitens, & plorans de his quæ egerat sub negligentia prius. Tanta autem erat intentio, vt multi eum rogarent indulgere sibi paululum, ne forte læsionem aliquam pateretur de fletu quem supra modum sibimet indicebat. Ille autem nullo modo voluit consolari dicens: Si improperium matris meæ sustinere non potui, quomodo Christi & Angelorum eius aduersum me confusionem potero in die iudicij sustinere? (Ibidem parte 1. §. 204. & lib. de compunctione numer. 5.

EXEMPLVM IV.

Stephanus quidam moriturus grauissime anxiatur.

STephanus quidam habitans in montis Sinai loco, solitariam & tranquillam salutans vitam, & remotionis quietem amplectens, temporibusque pluribus in monasticę conuersationis palæstra contritus permanens, ieiunijs maxime & lachrymis ornatus existens, & alijs bonis plurimis exuberantibus circumseptus, possedit cellam in isto sancto monte ad descensum sancti & Dei inspectoris Heliæ. Iste igitur perpetuus intentione magis efficacis & amplius dolorosæ pœnitentiæ ductus anachoritarum locum assumpsit, vocatum Sydin, faciensq; ibidem aliquot annos in angustissima & superardua dieta, quoniam & absque consolatione locus erat, & inaccessibilis fermè hominibus cunctis & à monasterio dicto Castri quasi septuaginta miliaribus distans: Rursus circa vitæ ipsius extrema senex ad propriam regreditur cellam verticis sancti. Habebat vero duos discipulos Palæstinos religiosos vtrique multum, qui & primo custodierunt cellā senis. Faciens igitur paucos in ea dies infirmatus est infirmitate, qua & defunctus est. igitur ante vnum suæ resolutionis diem, in extasi mentis factus apertis oculis intendebat ad dextram lectuli, & sinistram quasi ad reddendam rationem à quibusdam axactus, astantibus dicebat, audientibus cunctis. Quandoque namq; sic. Vtiq; veritas est, sed confessus sum, & ieiunaui tantis temporibus pro isto. Quandoque verò. Nequaquam, sed verè mentimini, istud non feci. Et iterum: Ita verè istud sic, sed plorani, sed ministraui. Et rursus. Verè accusatis & calumniati estis me: & quandoque super quibusdam dicebat. Ita verè, & ad hoc dicere aliquid non habeo, in Deo est misericordia. Et erat horrendum, simul & terribile & inuisibile & irremissibile rationis exactę executorium. Terribile verò & magis pauendum, quia in his quæ ignorabat, & non fecerat accusabant hi qui inquirebant eum; illa quiescens anachorita super aliquibus eius offensionibus dicebat, quia ad hoc quicquam dicere non haberet, neque sciret per quadraginta ferè annos existens monachus, & lachrymarum habens donum. Væ, væ vbi tunc erat Ezechielis vox, vt diceret ad eos: Quia in quacunque die fuerit peccator ad pœnitentiam conuersus & quæ sequuntur. Et quia in quo te inuenero iudicabo, dicit Dominus. Verè nihil tale ad satisfactionem potuit respondere, cuius gratia soli cognoscenti gloria. Quidā viri sine mendacio narrauerunt mihi quod & Leopardum pascebat in deserto ad se venientem, & hic tantus ita sub rationis exactione positus discessit à corpore, manifestum omnino non faciens quod fuerit iudicium, aut quæ sententia ipsius, aut ante positæ

positæ,& exactæ rationis finis. (Ioan. Climachus Gradu 7. de luctu.

EXEMPLVM V.

Iudicij diuini tubam timere germanū fratrem rex docuit, eundem germanum suum innocentem mortifera quadam tuba citari faciens. Idem docuit proceres & magnates suos vestibus humilibus indutos, frequenter pretiosis virtutibus intus ornari.

Qvidam rex fuit magnus & gloriosus:& factum est procedente illo in curru deaurato cum regali obsequo, obuiasse illi duos viros attritis & sordidis indutis vestibus, attenuatas macie, & pallidas facies habentes. Vt ergo rex vidit illos, desiliens confestim de curru & in terram procidens adorauit, & surgens amplexatus est eos,& effectuosè oscu latus. Magnates vero illius, ac proceres de hoc indignati sunt, arbitrantes eum fecisse indigna regali gloria: nō tamen ausi in facie illum reprehendere, germano fratri eius suggesserunt, vt ei loqueretur, nec tantæ excellentiæ diademati tantam inferat contumeliam: qui cùm fratri ista diceret,& eius humiliationem reprehenderet, ei rex responsum dedit quod tamen ille non intellexit. Consuetudo aūt erat illi regi, quando sententiam mortis contra aliquem dictabat, præconē suum ante ianuam illius cum tuba huic officio deputata mittere. Cuius voce omnes cognoscebant mortis reum illum esse. Vespere igitur veniente, misit rex buccinam mortis tubicinare ante ianuam fratris sui: quàm cùm audisset ille, de salute desperans tota nocte sua disposuit, ac summo diluculo nigris & lugubribus indutus vestibus cum vxore, & filijs pergit ad fores palatij flens, ac lugens: quem rex ad se ingredi fecit, & videns eum lugentem, ait: O stulte & insipiens, si tu sic timuisti præconem germani fratris tui aduersus quem te nihil deliquisse cognoscis: quomodo mihi reprehensionem intulisti quia in humilitate salutaui, & osculatus sum præcones Dei mei honorabilius tuba mihi mortem significantes, & terribilem Domini occursum, cui multa & magna meipsum peccasse conscius sum. Ecce denique tuam arguens insipientiam isto vsus sum modo. Nunc verò & illorum, qui te ad mei miserunt reprehensionem, stultitiam arguere curabo:& ita fratrem instructum remisit domum. Præcepit autem fieri de lignis quatuor arcellas, & duas quidem vndique auro coopertas, ossaque mortuorum putentia mittens in eis, aureis obfirmauit seris. Alias vero duas pice & bitumine liniens, repleuit lapidibus pretiosis, & inestimabilibus margaritis,& omnium vnguentorum odoribus, funiculisque cilicinis astrinxit. Deinde accersiri fecit reprehensores suos, magnates scilicet illos,& proceres: & posuit ante eos ipsas quatuor arcellas, vt æstimarent quanto istæ, quanto illæ pretio sint condignæ. Illi itaque deauratas magni pretij iudicauerunt. Expedit enim, inquiunt, in ipsis diademata regalia imponi. Quæ vero illinitæ pice & bitumine erant, vili quodam & exiguo pretio dixerunt. Rex autem dixit ad illos: Sciebam & ego talia vos dicturos, exterioribus enim oculis exteriora cernitis, & tamen non ita oporteret facere, sed internis oculis intrinsecus recondita expedit videre, siue honorē, siue contumeliam. Et mox præcepit vt aperirentur arcellæ deauratæ, ex quibus dirus fœtor exhalauit, & fœtidissimus visus est aspectus. Ait ergò Rex: Iste typus est eorum qui splendidis quidem & gloriosis induuntur vestibus,& potentia elati sunt, sed intrin-

intrinsecus mortuis & foetentibus malignisq; operibus referti sunt. Deinde picatas, bituminatasque præcipiens dissolui & aperiri, cunctos qui aderant lætificauit eorum, quæ intus erant, splendore & odore. Tunc ait ad illos: Scitis quibus similia sunt ista? Humilibus illis qui vilibus operti erant vestimentis, quorum vos exteriorem attendentes habitum, contumeliam putatis meam ante faciem eorũ in terra adorationem. Ego verò intellectualibus oculis reuerentiam illorum, & decorem considerans animatum, glorificatus quidem horum tactu omni corona & regali vniuersa purpura pretiosiores istos existimaui. Illos igitur confundens, docuit ne errent in his quæ foris apparent, sed interna attenderent. (lib. 15. cap. 10. ex histor. Damasceni de Barlaam & Iosaphat.

EXEMPLVM VI.

Prælatus malus iudici præsentatus, accusatus, denudatus, & ad inferos detractus est.

IVuenis quidam in Theutoniæ partibus ex sanguine principum plenissimè generosus, sed moribus & vita degenter, Episcopatum malè fuu ctũs accepit: qui rapinis, & luxurijs verecundè primo, sed inuerecundissimè postmodum operam dedit. Castigauit autem eum Dominus flagello multiplici, sed cùm abuteretur eo in superbium, dedit eum Dominus in reprobam mortem, qua hora venerabilis Conradus Deo dignus Hildemẽsis Episcopus ad matutinas intẽpestæ noctis silẽtio surrexerat: illisq; dictis resedit ad studium facturus in die sermonem. Nec moru, raptus in spiritu videre se visus est Episcopum quendã velata facie, sed insulis insignitũ ad tribunal iudicis rapi. Mox adsunt truci vultu satellites, accusant Episcopũ: vnus in rapinæ, alius in cæde hominum, alij in luxurijs. Tunc iudex assessoribus suis ait: Accusata discutite, librate iudicium, ferte sententiam; nec mora, assessores parent iudici, ferunt in commune sententiam, iudex approbat latam. Accedunt ministri fuligine nigriores, & ablata Mitra de capite, Anulum, Casulam, Dalmaticã, ac reliqua Episcopalia vestimenta detracta, ad pedes iudicis ponunt, nudũque relictum, cùm clamore rapiunt eiulantem, & à facie iudicis trahunt ad tartara, nihil secum præter peccata portantem. Mox assessores iudicis surgunt, & cum cantu sonoro subiungunt: Dum tempus habemus, bonum ad omnes operemur. His visis in spiritu, dictus Hildemensis Episcopus in se reuersus, cogitare cœpit quisnam fuerit ille miserabilis præsul. Tum ecce quidam ad ostium pulsans intromissus est, cum lachrymis clamans talem Episcopum in proximam villam venisse de vespere, & sub eadem noctis hora repentina morte subtractũ. Quo audito sanctus præsul misertimo illo defuncto condoluit, & licet inaniter quantum ad subuentionem, pro pietate tamen lachrymas amarissimas fudit. (Thomas Cantip. de propriet. Apum lib. 1. c. 3. p. 4.

EXEMPLVM VII.

Iudicante Domino qui per rubeam scalam iustitiæ ascendere voluerunt, ceciderunt, qui verè ad albam misericordiæ confugerunt, Maria semper virgine misericordißima suscipiente saluati sunt.

FRater Leo habuit hanc visionẽ. Videbat namque in somnis, & ecce iudicium parabatur, & Angeli canebant tuba, & gens congregabatur in quodã prato magno. Et ecce duæ scalæ positæ erant, vna ex vna parte, alia ex alia parte, vna erat rubea, & alia

ia alba.& ambæ attingebant à terra vſque ad cœlum. Apparuit autem Chriſtus in ſummitate rubeæ ſcalæ quaſi iratus, & offenſus. Et beatus Franciſcus prope ipſum inferius, & deſcendens aliquantulum, clamabat ad fratres ſuos fortiſſimè, dicens: Venite fratres, venite, aſcendite ad Dominum, qui vocat vos, confidite, nè nos timeatis, venite. Fratres autem multi conueniebant ad iudicium, confiſi de clamore patris currebant & incipiebant aſcendere ſcalam rubeam valenter. Cum aſcenderent, alius cadebat de tertio gradu, alius de quarto, alius de decimo, alij de medietate ſcalæ, & alij quaſi de ſummitate ſcalæ. Beatus vero Franciſcus videns hoc, motus compaſſione ad tantam ruinam rogabat Chriſtum iudicem pro filijs ſuis. Chriſtus vero oſtendebat manus ſuas, & latus beato Franciſco, in quibus videbantur renouatæ plagæ eius, de quibus etiam ſtillabat ſanguis recentiſſimè, & dicebat; Ecce iſta fecerunt mihi fratres tui. Dum beatus Franciſcus perſeueraret poſtulans miſericordiam pro fratribus, poſt breuem moram iterum aliquantulum deſcendebat, & clamabat: Non deſperetis, ſed confidite. Currite ad ſcalam albam, currite, & aſcendite ibi ſuſcipiemini, per eam intrabitis. Currentibus autem fratribus ad ſcalam albam ex admonitione paterna, ecce beata virgo Maria mater Chriſti apparuit in ſummitate ſcalæ, & recipiebat eos, & ingrediebantur regnum ſine labore. (Ex Chronico Minorum Latino lib. 6. cap. 17. & Gallico lib. 2. cap. 75.

EXEMPLVM VIII.

Iudicatus quidam religioſus fratri ſuò poſt mortem apparens dixit: Nemó credit, nemo credit; nemo credit; quàm diſtrictè iudicat Deus, & quã ſeuerè ipſe punit.

Refert Doctor Iacobus de Paradiſo Carthuſienſis in libro de peccatis mentalibus criminalibus. Duo fratres religioſi honeſtæ conuerſationis ſe mutuo cordialiter dilexerunt, inter quos vnus mortuus alteri apparuit in oratione procumbenti, quem viuus videns in vili habitu & vultu mœſto inquiſiuit, cur ſic appareret? Reſpondit defunctus tribus dicens: Nemo credit, nemo credit, nemó credit. Quæſiuit viuus, quid eſſet quod nemo credit? Reſpondit defunctus: Quam diſtricte iudicat Deus, & quam ſeuere punit. His dictis, diſparuit, & viuentem fratrem magno timore concuſſum dereliquit. (Collector ſpec.

EXEMPLVM IX.

Vdonis Magdeburgenſis inuſitatum & horrendum mortis genus, & terrifica damnatio.

ANNO Domini nongenteſimo octogeſimo quinto Ottone tertio imperante apud Partenopolim, id eſt, Madeburgum in Saxonia; contigit prodigium terribile nimis, & à ſeculis inauditum, quod quemadmodum factum ſit, ſtilo veraci referam vt omnibus innoteſcat quam malum & quam damnabile ſit in ſtatu prælationis viuere turpiter, & patrimonium Chriſti (res videlicet Eccleſiæ) iniuſtè diſtrahere, & ſcandalorum fœtoribus ſubditos coſ-

corrumpere, & moniales Deo dicatas casu temerario violare. In prædicta igitur vrbe scholaris quidam nomine Vdo liberalibus litteris insudabat. Qui cùm esset inertis ingenij, nihil omnino proficere poterat, quantumcumq; à magistris verberibus torqueretur. Quadam autem vice post enormes plagas de scholis exiens, Ecclesiam maiorē in honorem sancti Mauritij sociorumque eius magnificè fabricatam intrauit, ibi cum ingenti deuotione se prosternēs, Reginæ cœli clementiam & sancti Mauritij patrocinium pro illuminatione sui ingenij implorauit. At ipse in prece positus aliquantulum obdormiuit, cui protinus mater misericordiæ apparēs dixit: Audiui orationem tuam & vidi afflictionem tuam, & ecce non solum scientiæ munus tribuo, imò etiam post mortem Episcopi, qui nunc præest, Ecclesiam principis mei Mauritij tuæ fidelitati commendo, quam si bene rexeris, præmium grande consequeris, si autem malè in anima & corpore morieris. Et his dictis beata virgo Maria disparuit, & iuuenis euigilans scholas more solito repetiuit. Cumq; ad loquendum aperuisset os, cœpit omnes disputando concludere, & in omni sciētia peritissimus apparere. Stupebant autem omnes qui eum audiebant dicentes, vnde huic tanta & tam insperata scientia: Nonne est iste Vdo qui heri mactabatur vt pecus, & ecce hodie probatur esse philosophus? Post biennium autem Archiepiscopus moritur Magdeburgensis, & Vdo à cunctis electus Metropolitanus efficitur. Confirmatus igitur & pallio, infulaq; decoratus, aliquantulū diu bene vixit. Et quia honores mutant mores, cœpit processu temporis consilium matris Dei negligere, & propriæ salutis immemor esse, & voluptatibus seruire, & dilapidare Ecclesiæ facultates, & non solū seculares fœminas, sed etiam velatas violare, insuper (quod deterius est) absq; vllo timore ad omnia flagitiorū genera habenas laxare. Sicq; facta est eius vita omnibus odiosa, omnibus detestanda, (proh dolor!) Cumque per multa annorū curricula memoratus Episcopus in aërem, mundumque totum suis sceleribus corrupisset, & quadam nocte quandam nigrarum monialium Abbatissam de regali cœnobio (quod nunc Vallis liliorum dicitur) Cisterciensis ordinis secum haberet, audiuit vocem in hęc verba terribiliter intonantem. Cessa de ludo, quia lusisti satis Vdo. His auditis multum cachinnans, ficticium suspicabatur. Et mane facto rursus delitijs se inuoluit, factusque durus quasi lapis, ad prodigiosæ vocis comminationem minimè compungebatur. Sequenti etiam nocte vocem similem audiuit, sed paruipendens stultus ille in duritia sua perdurauit. Nocte igitur tertia apud Abbatissam prædictam cubans, cum nefandum opus commixtionis libidinosæ exercuisset, vox sæpè dicta cum ingenti fragore intonuit dicens: Cessa de ludo, quia lusisti satis Vdo. Hac igitur voce audita vehementer stupefactus, aliquantulum ingemuit, sed non resipuit, veruntamen damnationi iam proximus miser ille coruinum cras sæpe cecinit, sed nequaquam ad pœnitentiæ lauacrum properauit. Mira dicturus sum, vera tamen, quæ si Saxones (apud quos gesta sunt) tacerent, lapides clamarent, sicut sequentia manifestant. Post menses igitur tres canonicus quidam Ecclesiæ Magdeburgensis Fredericus nomine in choro sancti Mauritij existens, & orationi frequentius insistens, Deum pro sancta vniuersali Ecclesia precabatur, maximè intentiùs pro sua Metropolitana, vt cōditor omnium iustus iudex aut citius morbidum caput, scilicet Vdonem Episcopum per interitum de medio tolleret, aut certè in melius commutaret. Verba pondus habuerunt. Ecce secuta est visio nimis

horribilis, & cunctis mortalibus metuenda, maximè tamen Ecclesiarum rectoribus qui gregem dominicum sibi commissum præcedentes, & malis exemplis inficientes, præcipitant sępius in infernum. Vidit ergo, & ecce ventus omnes lampades Ecclesiæ pariter extinxit. Quapropter nimio terrore corruptus loco adhæsit, steterũt comæ, vox est faucibus interclusa. Tunc venerunt duo iuuenes duos cereos gestantes, & ad altare procedentes hinc inde iuxta cornua ustiterũt, post quos ingressi sunt alij duo, quorum vnus tapetia ante altare decenter sternebat, alter vero duas aureas cathedras desuper collocauit. Post illos alter quidam solus intrauit qui velut pugil strenuus incedebat euaginatum tenens gladium, & stans in medio Ecclesiæ valenter clamabat: Omnes sancti quorum hic habentur reliquiæ surgite, & venite ad iudicium Dei: His dictis apparuit maxima & præfulgida multitudo vtriusque sexus, alij militari habitu adornati, alij pontificalibus infulis insigniti. Et hi omnes chorum intrauerunt, & secundum ordinem, & secundum merita sua hinc inde se inuicem locauerunt. Tunc etiam duodecim viri introierunt in quorum medio gradiebatur quidam sole splẽdidior, regio diademate & sceptro adornatus: Apostoli enim erant, & Dominus Iesus Christus cœli & terræ Rex, quẽ mox omnes vt viderunt deuotissimè adorauerunt, & supra cathedram sedere fecerunt. Adfuit præterea regina cœlorum & luna & stellis clarior, quã clarissima turba virginum sequebatur: Sancti vero omnes Dei matrem honorãtes geniculariter susceperunt, cui Dominus noster Christus mox occurrens, & manum eius apprehendẽs iuxta se venerabiliter collocauit. Et ecce postremo apparuit sanctus Mauritius dux gloriosus cum sua legione, sex millibus 666. qui vnanimiter se prosternentes adorauerunt, dicentes: Equissime iudex, & conditor seculorum, da iudicium. His dictis surgentes steterunt reuerenter præstolãtes. Quibus Dominus respondit: Beati mei quid quæritis? & adiecit: Portate Vdonem Episcopum. Continuò quidam ex astantibus abierunt & miserum Vdonem de latere Abbatissæ trahentes, miserabiliter adduxerunt, Quem sanctus Mauritius seuerius intuens dixit: Domine mi iudica. Ecce iste Vdo non Episcopus, sed lupus; non pastor, sed raptor, maculator & deuorator gregis tui. Iste est cui Domina mea mater tua scientiam donauit, cui hanc Ecclesiam ad honorem nominis mei, sociorumque factam commendauit, prædicens ei si bene eam regeret vitam æternam, si autem male, mortem in corpore & in anima mereretur. Iste miser est qui admonitus semel, & iterum & tertiò se corrigere noluit. Et non solum hanc Ecclesiam, sed etiam te & omni sibi commissa prophanando ad nihilum redegit, imo sponsas tuas semper, & vbique turpiter & temerè violauit. Ergo iudica de eo iudex æquissime. His auditis Dominus presidens in iudicio, sanctosq; respiciens dixit: Quid vobis videtur de isto? Pugil autẽ ille supradictus voce magna clamabat, dicens: Reus est mortis. Iudex vero & omnes sancti qui aderant in vnum conuenerũt, & quale genus mortis ille impius suscipere deberet, inter se tractauerunt. Tunc iudex: Caput amittere meruit, qui sine capite tempus consumendo in sordibus cõputruit. Quo dicto pugil confestim pręcepit Vdoni vt ceruicem tenderet. Quod cùm Vdo fecisset, & pugil gladiũ ad ictum leuasset, quidã clamauit dicens: Cõtine manum tuã donec reliquiæ ab eo auferantur. Tunc quidã cum calice corã Vdone stabat donec pugil miserrimi hominis collum cũ pugno multis vicibus valide percussisset. Et ecce post quemlibet pulsum hostia polluta per os Episcopi exiens in cali-

in calicem corruit, quas omnes Regina cœli reuerenter accipiens, diligẽtissimè lauit, & super altare in calice ponens cum sua turba decenter declinauit, & abijt, & recessit. Post hoc miserabilẽ Vdonẽ pugil sæpe dictus aggrediens decollauit, sicq; tota illa cõgregatio Sanctorum disparuit. Canonicus autẽ Fredericus supradictus homo iustus, qui hęc vidit manifestè, nõ in somnis, sed apertis oculis stupens & tremens, & lumen in crypta reperiens, omnes Ecclesiæ lampades reaccendit. Cumq; de facto adhuc dubius & anxius secum miraretur, tandẽ resumpta audacia ad locũ iudicij paululũ processit, viditq; calicem cũ hostijs in altari, & caput Vdonis à trunco corporis longiùs proiectum, necnon pauimentũ sanguine madefactum. Post hæc omnes Ecclesię ianuas obserauit, & nullũ omnino ingredi permittens, donec sole iam orto omnes clericos & laicos simul conuocauit. Tunc ianuas reserans seuerissimã Dei vltionẽ Vdonem scilicet Episcopũ in suo sanguine tabefactum omnibus ostendit, & cuncta quæ viderat per ordinem enarrauit. Eodem die quidam ex capellanis eius, nomine Bruno, cùm legationem commissam peregisset Parthenopolim, quod est Magdeburg, continuò famulis longè ante se præcedentibus studuit remeare. Interim graui oppressus somno arborẽ quandam vmbrosam vidit, de equo descẽdit, & frænum fortiter ad brachium alligans ibidem paululum requieuit. Et ecce ingens globus spirituum immundorum cum tubis, tympanis, cum gladijs & fustibus, cum lanceis & securibus ad eundem locum gradu concito properabat. Cumque omnes conuenissent vnum ex eis qui princeps videbatur, quia erat statura procerior, & vultu terribilior, solium construẽtes desuper sedere fecerunt. Nec mora alter cuneus grandis clamans, cachinnans & tripudians eminus apparuit, de quo quidam velociores aquilis præcesserunt, & fortiter clamauerunt: Date locum, date locum, ecce princeps Vdo noster charissimus appropinquat. His dictis satellites sathanæ miseram Vdonis animã in effigie corporali catena ignea ad collum eius constricta, ad suum principem perduxerunt. Cui sathanas protinus assurrexit salutans eum verbis pacificis in dolo. Bene (inquit) venisti, ô princeps fautor & dilatator regni nostri. Ecce paratissimus sum tibi, & omnibus amicis nostris fidelibus reddere talionem. Cumq; Vdo obmutesceret, sathan assistentibus ait: Fatigatus est iste dilectus noster huc veniendo, & ideo placet nobis vt consoletur. Date ergo & manducare. Illo autem tremente, renuente, & caput reuertente crudeles ministri ori eius busones & serpentes violenter impresserunt, & liquorem sulphureum postmodum infuderunt. Adhuc illo non loquente sathan pręcepit dicens: Ad balneum principem deducatur. Ecce non procul erat puteus cooperculum habens, quo ablato flamma vorax vsq; ad cœlum erumpebat, quæ non solùm arbores, montes, sed lapides, imo etiam aquam iuxta manantẽ velut stipulam consumebat, in quem illam infœlicem Vdonis animã præcipitauerunt. Et postmodum extrahẽtes in modum ferri candentem, & totam igneam suo principi detulerunt. Qui subridens dixit: Nonne balneum suaue habuisti, ô princeps? Tunc Vdo damnatum omnino se videns, cœpit blasphemare & dicere: Maledictus sathan tu, & omnis familia tua, omnisque suggestio tua, & omne imperium tuũ. Maledictus Deus, qui me creauit. Maledicta terra, quę me portauit. Maledicti parentes, qui me genuerunt, & maledicta omnis creatura in cœlo & in terra. Tũc dæmones vna cum principe suo cœperunt manibus plaudere, & dicere: Verè dignus est iste manere nobiscum, quia optimè scit officium nostrum. Mittatur ergo nũc ad

principalem ſcholam damnatorum, vt videat, audiat, & ſentiat, & addiſcat amplius in ſecula ſeculorum. Vix verba finierant, & ecce vnanimiter in odioſam illam creaturam irruerunt, eorumque tam impetuosè in tartareum illud barathrum iactando immiſerunt, ac ſi cœlum, & terra, & omnes montes huius mundi inuicem quaterentur. Capellanus autem ille ſupradictus hæc omnia in ſomnis videns, & audiens, tremuit vehementer. Tūc princeps tenebrarum digito eum oſtendēs, dixit: Videte ne effugiat clericus ille, qui nos aſpicit, quia ſemper extitit malitiarum ſuarum cooperator conſcius, & defenſor. Ergò ſicut fuit fautor culpæ, ſic ſit particeps & vindictæ, ideoque & in illum puteum ad ſuum Dominum demergatur. Quo dicto cùm dæmones eum capere vellent, & ipſe fugere conaretur, repentè à ſomno exiliens euigilauit, ſicque equus territus tamdiu hinc & inde ſaltabat miſerum trahens hominem donec à ſua iunctura eius brachium penitus ſoluebatur. Difficulter tandem equum aſcendens Parthenopolim venit, & mox vt Dominum ſuum mortuum eſſe cognouit, viſionē viſioni, terrorem terrori, iudicium iudicio, prodigium prodigio cumulauit, & omnia quæ ſibi acciderunt, quę viderat, & audierat patefecit, oſtendens etiam à ſua compage brachium auulſum, & repentinam caniciem in argumentum veritatis. Ciues autem videntes & audientes hoc horribile & inſolitum Domini Dei noſtri iudicium vehementer timuerunt, & cadauer ignobile procul ab vrbe in palude iactauerunt. Quod beſtiæ ferales cùm plauſibus & luſibus protinus exceperunt; & huc illucque trahendo morſibus diſcerpſerunt, & ruricolas iuxta habitantes varijs iniurijs multotiens affecerunt. Tandem inito conſilio glebam illam maledictam de palude trahentes combuſſerunt, & puluerem in Albam fluuium, proiecerunt. Mira res, omnes piſces ſuum gurgitem relinquentes oceanum adierunt, donec letanijs, pſalmodijs, orationibus & pœnitentijs placatus iam Dominus poſt decennium vix tandem redierunt. Huius horrendi prodigij memoriam ingerit oculis cruor Vdonis, ex ipſius decollatione effuſus ſuper pauimentum marmoreum candidum poſitus, qui iam viſibiliter adhæret pauimento, vt de eſſentia marmoris eſſe quodammodo videatur. Super locum autem illum vbi decollatio eſt facta, ſemper proſternuntur tapetia. Et quando ſuper electos Epiſcopos Te Deum laudam' iuxta morem canitur, tolluntur, & ibi ad orationem proſternuntur, vt videntes ſibi caueant ne fortè pereant ſicut ille. A Domino verè factum eſt iſtud ad terrorem vtique Epiſcoporū illius eccleſiæ, & omnium inutilium prælatorum, vt audientes contremiſcant diuinæ maieſtatis terribile iudicium & ſeueriſſimam vltionem. Trithemius in Chronico Hirſaugienſis Monaſterij. & Nauclerus generatione 34. fol. 111. Baptiſta Fulgoſius lib. 9. c. 12. Gotſcalcus Holen præcepto 6. Decalogi. Hartmannus Scedel in ſuo cronico de temporibus.

EXEMPLVM X.

Prælatus malus ad iudicium Dei citatur, accuſatur, moritur, & condemnatur.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quidam Epiſcopus qui plus diuitijs, & vanis honoribus vacās quam vtilitati & bono exemplo ſubditorum ſuorum, dum ſemel ægrotaret intrauit curſor cum lancea dicēs: Citat te ſummus Papa vt venias coram eo ad reddendum rationem de ouibus tibi commiſſis, & de hæreditate quā adquiſiuit ſanguine ſuo. Et facta citatione viſum fuit Epiſcopo quod

quod traheretur ad iudicium, & cùm esset coram Christo, videbatur sibi quod dæmones infinitas rationes adducebant suæ damnationis, & præcipuè quinque. Prima fuit quod spoliabat pauperes, & induebat diuites & meretrices. Secunda fuit, quod vestes sacerdotales, & omnia ornamẽta domus, & vtensilia erant aurea & argentea. Tertia erat quod de fimo rei temporalis optimè curauit, sed de animarum informatione nihil, imo infinitas animas suo malo exemplo corrupit. Et ostẽderunt sibi plusquam duo millia animarum quæ damnatæ fuerant sub regimine suo. Quarta fuit quod studium vanitatum summum erat studium, litterarum nullum. Quinta erat quod nolebat, nec permittebat quod alij saluarentur. Tunc summus Papa dixit sibi: O maledicte quæ ego adquisiui proprio sanguine, tu consumpsisti vt fulgeres in apparatu regio. Ego adquisiui manibus crucifixis, & tu expendisti, cùm manus ludo & aleis dedisti. Ego adquisiui coronam spineam portando, sed tu expendisti, molle puluinar capiti tuo supponendo. Ego adquisiui cum opprobrijs & flagellis, tu consumis in vasis argenteis & scutellis. Ego adquisiui nudatis propris indumentis, & tu expẽdisti in sericis vestibus variatis & in vestibus nimiæ vanitatis. Ego adquisiui fel & acetum potando, sed tu expendisti in delicatissimis cibarijs vinum & nectar potando. Ego flendo clamaui vt oues ad ouile reducerem, sed tu clamasti ad eas vt tanquam lupus mactares. Et ideo assigno talem diem ad audiendam sententiam diffinitiuam. Cum autem de his solicitus & anxius euigilasset, narrauit familiæ quidnam vidisset. Qui volentes ei placere & plus curantes de rebus quam de anima, reprehenderunt eum eo quod curaret de somnijs. Et tandem tempus labitur sine pœnitentia vsque ad diem statutum. Et illo die in illa hora sibi assignata venerũt dæmones horribiles ad cameram suam, dicentes: Surge maledicte & audies sententiam diffinitiuam à summo Pontifice de vita tua. Tũc ipse clamabat ad scutiferos & ad familiam. Expellite illos, expellite illos. Cùm autem neminem viderent, licet vocẽ audissent, Episcopus hoc vidẽs, volens in dæmones irruere, & eos de camera expellere, cum tanto impetu venit ad columnam quæ erat in medio cameræ quod fracto capite expirauit. (Ioannes Ægidius siue Iunior.

EXEMPLVM XI.

Prælati mali cathedra per Iudicem Christum euertitur.

HOMO quidam fuit Thuronis qui cõsueuerat venire ed matutinas maioris Ecclesię. Quadam verò die cùm venisset ante horam inuenit portam apertam, & ponẽs se retro columnam quandam vidit lucem magnam per Ecclesiam, iudicem sedentem in throno, & Angelos eius astantes. Venit autem beatus Martinus cum multitudine sanctorum, & cępit accusare grauiter Archiepiscopum qui tunc locum suum tenebat. Citatus autẽ Archiepiscopus, venit & sedit in cathedra pontificalibus indutus. Iterum autem accusatus à beato Martino cùm nesciret quid responderet, ille qui cathedras superborum euertit indignatus, pede percussit cathedram eius, & cum pede euertit, & sic visio disparuit. Tunc ille bonus homo accedens ad domum Archiepiscopi excitauit familiam, & fecit videri quomodo esset ei, & intrans ad eum inuenerunt eum subitaneè defunctum. Collector speculi.

EXEMPLVM XII.

Prælationis gradum ambiens & procurata morte Episcopi suscipiens, repentina morte percussus interijt.

ARCHIDIACONVS quidam ambiens Episcopatum, insidiabatur Episcopo suo bono viro quomodo eum occideret. Et quia consueuisset Episcopus mane venire ad matutinas, & præuenire alios ad salutandum beatam virginem, & intrare per quandam paruam portam, Archidiaconus collocauit ibi super portam lapidem. Et veniens Episcopus (vt consueuerat) & aperiens portam, per cadentem lapidem excerebratur, & moritur. Archidiaconus autem cum multo labore Episcopatum obtinuit Cumque confirmatus esset, & gaudium & conuiuium faceret, quidam princeps seruiens ad mensam coram se flexis genibus subito rapitur ante tribunal summi iudicis, & vidit ibi beatam virginem cum immensa sanctorum multitudine Angelorum adducentem dictum Episcopum portantem cerebrum suum in manibus suis, & dixit beata Virgo: Fili mi charissime, ecce ostendo tibi recentem sanguinem & cerebrum huius dilecti militis mei, quem crudelis proditor & volens tenere dignitatem Pontificalem effudit. Respondit Dominus: Quem mittam, & quis ibit? Tunc beata virgo ait: Ecce hic seruitor suus. Cui Dominus: Præcipio tibi sub pœna mortis, cites Dominum tuum peremptorie, vt scilicet citò veniat coram Deo ad tam nefandum crimen responsurus. Qui statim rediens turbatus infremuit, & cultellum quem tenebat ad seruiendum de manu proiecit & amarissime fleuit. Rogatus ab omnibus, & etiam ab Episcopo causam pandit. Quo audito, statim Episcopus subitanea morte percussus est, & coram omnibus miserabiliter defunctus est. Ibidem.

(Vide etiam titulo Delitiæ exemplo 5. Titulo Angelus exemplo. 10. Titulo Auaritia exemplo 6. Titulo Apostata exemplo. 8. Titulo Gula exẽplo. 18. & Titulo Carthusiensis ordo.

IVDEX CORRVPTVS.

* *De iudice malo, cuius pellis, iudice filio proprio existente, cathedræ iudiciali affixa fuit, in aliorum iudicum exemplum.*

LEgitur de Cambyse Rege Persarum, qui fecit excoriari, quendam iudicem, & pellem eius affigi ad sedem iudicialem: & filium illius posuit in loco patris, scribens desuper illa metra

Sit tibi lucerna pellis sedesq; paterna.
A manibus reseces munus, ab aure preces.

Gotschalcus Holẽ ordinis Eremitar. D. August. ser. 2. circumcisionis partis hiem.

IVDICIVM TEMERARIVM.

EXEMPLVM I.

* *Varia, ridicula, & temeraria de factis alienis sunt hominum iudicia, eáq; omnia ineuitabilia.*

PAterfamilias quidam asino insidens foras cum filio ibat, filius vero pedester ambulabat. Occurrit eis vna caterua hominum peregrinantium, murmurantium, & dicentium: Quomodo ille inueteratus malorum dierum equitat in asino, & permittit illum iuuenem fatigari? Quod audiens Pater (sicuti vir erat, qui hominum vana dicteria semper vitare conabatur) filio suo dixit Fili, homini-

hominibus non placet, quod asino insideam, cum ascendere debes: quod iussu patris filius fecit. At eis occurrit alia caterua hominum etiam murmurantium, & dicentium: Ecce qualiter iste iuuenis asino supersedit, permittit illum senem ire pedestrem. Quod etiam filius (patri in eo similis) intelligens patri suo dixit: Pater, neque eis placet, quod asino insideam. Præstare videtur (inquit parens) vt vterque cōsideat equo: quo facto, vt prius occurrit multitudo hominum dicentium, eos asinum obruere, eosque pudere merito debere. At vbi hoc rursum animaduertissent: decernunt, vt vterque ex equo descendat: quo facto, occurrens nihilominus turba alia, eos grauiter imprudentiæ, ac stultitię arguit, quod nimirum asinum vacuum ire sinerent, cū tamen ipsi itineris laboribus non parum defatigarentur, à quibus tamen facilè per asinum subleuari possent. Pater autem tam varias hominum sententias expertus, vltimum tentare satius esse duxit. vt scilicet ligatis pedibus anterioribus, & posterioribus asini, & pertica per eos ducta, asinum ipsimet portarent, quod & fecerunt, quibus etiam obuia facta est cachinnantium hominum multitudo inquientium. Quàm hi delirant, cùm namque ab asino portari deberent, ipsimet eum portant. Tunc gnato parens dixit. Omnibus placere haud possumus: faciamus quod placet nobis. & non curemus (Gotschalcus ordinis Eremitarum D. Augustini partis æstiualis ser. 100. littera E. circa finem, & Michael Barleto ord. Præd. ser. fer. 6. 1. hebdomadæ Quadrag.

EXEMPLVM II.

Iudicium temeratium in alios iactare non debemus.

Qvidam senex dixit: Si audieris de aliquo fratre verbum malum, vel quod agat iniqua. Responde dicens: Nūquid ego iudex eius sum? Ipse hodie, ego cras. Opera quidem eius infirma tibi nota sunt, & perscrutaris ea, quare fortia opera eius, & vtilia nescis? Ego iam mortuus sum in peccatis, sufficiunt mihi peccata mea. (Palladius ad finem 3. libri nu. 36.

EXEMPLVM III.

Iudicans temerariè culpabilem fratrē abbas Isaac ab Angelo prohibetur cellam intrare.

Venit Abbas Isaac de Thebaida in congregationem fratrum, & vidit quendam de fratribus culpabilem, & adiudicauit eum. Cum autem exisset ad eremum, venit Angelus Domini, & stetit ante ostium cellæ eius, dicēs: Non te permitto intrare. Ille autem rogabat eum dicēs: Quæ est causa? Et respondens Angelus dixit: Deus me misit vt dicerem tibi: vbi iubes vt mittam illum fratrem culpabilem quem adiudicasti? Et statim Abbas Isaac pænituit ētiā egit dicēs: Peccaui, ignosce mihi. Et dixit Angelus: Surge, ignouit tibi Deus: sed custodi de cætero ne adiudices quemquam prius quàm Deus adiudicet eum. (ex lib. Doct. Patrum lib. contra iudiciū temerarium nu. 2.

EXEMPLVM IIII.

Iudicantes temerariè culpabilem fratrem, Abbas Pior congruo exemplo redarguit.

FActus est aliquando conuentus in Scete, & loquebantur patres de quodam fratre culpabili. Abbas autem Pior tacebat. Postea verò surgens egressus est, & tollens saccum impleuit eum arena, & portabat eum humeris suis, & mittens in sportellam modicum de ipsa arena, portabat etiam & ipsam antè. Interrogatus autem à patribus quid hoc esset? Ille respondit: Saccus iste qui multam arenam habet, mea peccata sunt; & quia multa sunt, posui ea supra dorsum meum, ne doleam pro ipsis, & plorem. Ista autem arena modica peccata sunt istius fratris, & sunt ante faciem meam, & in ipsis exerceor iudicans fratrem. Quod non oportet ita fieri, sed mea magis peccata ante me debent esse, & de ipsis cogitare, & rogare Dominũ vt ignoscat mihi. Audientes autem patres dixerũt: Verè hæc est via salutis. (ibidem nu. 6.

EXEMPLVM V.

Iudicans sacerdotem celebraturum solitarius, vocem cœlestem audiuit, Tulerunt sibi homines iudicium meum.

AD quendam solitarium venit presbyter cuiusdam basilicæ vt consecraret ei oblationem ad communicandum. Veniens autem quidam ad ipsum solitarium, accusauit apud illum, eundẽ presbyterum. Qui cùm ex consuetudine iterum venisset ad eum vt consecraret oblationem, scandalizatus est ille solitarius, & non aperuit ei. Presbyter autem hoc viso discessit. Et ecce vox facta est ad solitarium, dicens: Tulerunt sibi homines iudicium meum. Et factus est velut in excessu mentis, & videbat quasi puteum aureum, & situlam auream, & funem aureum, & aquam valde bonam. Videbat autem & leprosum quendam haurientem, & refundentem in vas, & cupiebat bibere, & non bibebat, eo quod leprosus erat ille qui hauriebat. Et ecce vox iterum ad eum dicens: Cur non bibis ex aqua hac? quam causam habet qui implet? Implet enim solummodo, & infundit in vas. In se autem reuersus solitarius, & considerans virtutem visionis vocauit presbyterum, & fecit eum sicut prius sanctificare sibi oblationem. ibidem nu. 7.

EXEMPLVM VI.

Iudicans feria sexta manducantem mane fratrem, solitam deuotionis gratiam amisit.

FVerunt duo fratres magnæ vitæ in congregatione, & meruerunt singuli videre gratiam Dei in alterutro. Factum autem est, vt aliquando vnus ex eis egrederetur sexta feria extra congregationem, & videret aliquem mane manducantem, & dixit ei: Hac hora manducas sexta feria? Tantùm ei dixit. Die autem sequenti facta est celebratio missarum secundum consuetudinem, & ingressi Ecclesiam, intuens frater eius, vidit gratiam quæ ei data fuerat discessisse ab eo: & contristatus est. Qui cum venisset in cellam dicit ei: Quid fecisti frater, quia non vidi sicut pridẽ gratiam Dei in te? Ille autem respondens dixit: Ego neque actu, neq; cogitatione conscius mihi sum alicuius mali. Dixit ei frater eius: Nec sermonem aliquem odiosum locutus es? Et recordatus, dixit ei: Etiam, hesterno die vidi quendam, mane manducantem, & dixi ei: hora hac manducas sexta feria? hoc est peccatum meum:

meum: sed labora mecum duas hebdomadas, & rogemus Deum, vt mihi ignoscat: & fecerunt ita. Et post duas hebdomadas vidit frater gratiã Dei iterum venientem supra fratrem suum, & consolati sunt, Deo, qui solus bonus est, gratias referentes. ibidem nu. 5.

EXEMPLVM VII.

Iudicans temerariè pauperem socius sancti Francisci, pœnitentiam corã paupere facere compellitur.

CVm beatus Franciscus causa prædicationis iuisset ad quendam locum fratrum, accidit vt ipsa die, qua debebat prædicare, quidã pauper & infirmus veniret ad eum, cui multùm compatiens, cœpit dicere socio suo de paupertate & infirmitate ipsius. Et ait ille socius ei⁹: Frater verum est, quod iste satis pauper videtur, sed fortè in tota prouincia nõ est aliquis voluntate ditior ille. Et statim reprehensus durè à beato Francisco, dixit culpam suam, & ait ei beatus Frãciscus: Vis de hoc facere pœnitentiam, quam dicam tibi? Qui respondit: Libenter faciam. Et dixit ei: Vade, & exue tunicam tuam, & proijce te nudũ ad pedes pauperis, & dices ei, quomodo peccasti in ipso detrahendo sibi, & dic ei, vt oret pro te. Iuit ergo ille, & fecit omnia, quæ dixerat illi B. Franciscus. Quo facto surrexit, & induit tunicam suam, & reuersus est ad B. Franciscum. Et ait illi B. Franciscus: Vis scire quomodo peccasti in illo, imo in Christo? Cum vides pauperem, debes considerare illum, in cuius nomine venit j Christũ, qui nostram paupertatem, & infirmitatem assumpsit. Nam infirmitas, & paupertas istius est quoddam speculũ nobis, per quod speculari & considerare debemus cum pietate infirmitatem & paupertatem Domini nostri Iesu Christi. S. Antonius p. 3. hist. tit. 24. c. 2. § 2. In Chronico Gallico lib. 1. c. 49.

EXEMPLVM VIII.

Iudicia temeraria vitanda, Ioannes Eleemosynarius pulchro exemplo demonstrauit.

CVm omnibus bonis suis & hoc beatus possidebat, quod non condemnaret proximum, nec condemnantem reciperet. Dicam verò eius doctrinam omnibus proficuã de hoc. Iuuenis quidam rapiens monacham fugit Constantinopolim, hoc discens iustus tristis factus est vsq; ad mortem. Tempore verò transacto cõsidente eo vna dierum cũ quibusdam clericis, & sermonẽ animæ vtilẽ mouẽte, venit in mediũ, & memoria iuuenis qui ancillam Dei rapuerat, & cœperunt qui sancto assidebant anathematizare talem iuuenem, tanquã qui duas animas perdidit, suam scilicet & sanctimonialis. Cõpescuit ergo & resecauit eas beatus, dicens: Ne filij; ne sic. Nam ostendam vobis, quia & vos duo peccata facitis: vnũ quidẽ, quia transgredimini mandatum dicẽtis: Nolite iudicare, & non iudicabimini. Deinde, quia nescitis certiùs si vsque hodie peccent, & se non pœniteant. Legi enim vitam patris aliquid tale habentem, quia in ciuitate quadam duo monachi abierunt, in monasterium, & cùm transiret vnus per locũ clamabat ei vna fornicaria. Salua me pater: vt Christus meritricem. Ille verò hominum confusionem omnino non curans, dicit ei: Sequere me. Et tenens eam per manum exijt publicè in ciuitate omnibus aspiciẽtibus. Facta est ergo fama, quia Abbas accepit mulierem dominam Porphiriam (ita enim vocabatur.) Pergentibus ergo eis vt mitteret eam in monasterium, inuenit mulier puerum in terra proiectum, & sustulit eum vt nutriret illum. Itaque quidam post

annum venerunt in patriam vbi erat Abbas, & Porphiria quę fuerat de meretricibus, & videntes eam habentē puerum, dicunt ei: Veraciter bonum Abbati pullum genuisti, nondum enim sanctum scema acceperat. Euntes ergo Tyrum qui viderant eam (inde enim Abbas tulerat illam) diffamauerunt, quia genuit de Abbate Porphiria, & nos vidimus puerulum oculis nostris similem ei. Quando ergo cognouit ex Deo Abbas obitum suum, dicit Nonnæ Pelagiæ (sic enim mutauit nomē eius quando tradidit ei sanctum scema) Eamus Tyrum, quia habeo illic responsum, & volo vt venias mecum. Illa vero non volens contradicere ei, secuta est eum, & venerunt ambo habentes, & puerulum septem annorum existentem. Cùm ergò ægrotasset Abbas in infirmitate ad mortem, ascenderunt ad visitationem eius de ciuitate vsque ad centum animæ, & dicit: Afferte prunas. Itaque cùm venisset thuribulum plenum prunis tulit eas in vestimentum suum, & ait: Credite fratres, quia sicut custodiuit Deus rubum incombustum ab igne. & sicut nec hanc tunicam meam accenderunt prunæ istæ: ita nec ego cognoui peccatum mulieris huius. Et omnes mirati sunt quomodo non ardebat vestimentum ab igne, & glorificauerunt Deū habentem occultos seruos Ex occasione autem, Nonnę Pelagiæ quondam meretricis, & aliæ fornicatrices secutæ sunt eam, abrenunciantes mundo cum ea pergentes in monasterium eius. Seruus enim Dei monachus qui totonderat eam, postquam satisfecit omnibus tradidit Deo spiritum in pace. Ideo (inquit) dico vobis, ô filij ne pręcipites sitis ad condemnanda, & iudicanda aliena. (In vita S. Ioannis Eleemosynarij. §. 47

EXEMPLVM IX.

Iudicio suo deceptus est sanctus Effrem, qui videns gloriam exteriorem sancti Basilij ostensam sibi cœlitus, illius sanctitatem non credidit.

Sanctus Abbas Effrem cùm esset in eremo audiens opera sancti Basilij sine intermissione postulabat sibi qualis esset reuelari. In extasi ergo factus vidit columnā ignis, cuius caput pertingebat in cœlū, & audiuit vocē desuper dicentem: Talis est magnus Basilius. Et accipiens interpretem (nesciebat enim Græcè loqui) venit Cæsaream. In festo autē Theophaniæ intrans clam Ecclesiam, vidit procedentem Basilium in stola candida cum clero candidifero Et ait interpreti suo: In vanum laborauimus (vt suspicor) frater. Iste enim in tali ordine cùm sit, non est quemadmodum vidi & stans dicebat secum: Nos qui portauimus pondus diei & æstus nihil consecuti sumus, & hic cum sit in tali honore colum[illegible]s est. Hęc eo dicente, misit Sanctus Archidiaconum suum, dicens: Vade circa portam Occidentalem, & inuenies in angulo Abbatem cum altero quodam, voca eum ad me. Respondit Effrē per interpretem: Errasti frater, nos peregrini sumus Et abiens Archidiaconus retulit hæc Archiepiscpo. Quo sacros libros legente vidit sanctus Effrem igneam linguam loquentem per os eius: Et dicit sanctus Archidiacono. Vade dic ei: Domine Effrem intra in presbyteriū. Obstupuit ergò Effrem & genuflexit dicens: Verè magnus Basilius, verè columna ignis Basilius, verè Spiritus sanctus loquitur per os eius, intrans itaq; post impletionem ministerij secretarium Basilius salutauit eum dicens: Bene venisti, ô pater filiorū eremi, qui multiplicasti in ea discipulos Christi, & dæmones eliminasti. Venisti videre homi-

hominem peccatorem, Deus retribuat tibi. Et cum ei omnia quæ in corde suo erant prędixisset, communicauit ipse & interpres eius de manibus sancti. Et faciente eo charitatem, rogauit, vt à Domino postularet, quatenus Græcè loqueretur. Qui ait: Super virtutem meam postulasti, veni postulemus Deum qui voluntatem timentium se faciet, &c. Cumq; facta oratione surrexissent, dixit ei Basilius: Cur non accipis ordinationem presbiterij, quia decet te? Respondit Effrem: Quia peccator sum. Et iacentibus eis in terra posuit Basilius manū in Effrem dicens: Quæ sunt diaconi. Tūc sanctus Effrem Græca lingua respondit: suscipe, salua, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. Et spiritualiter lætantes per triduum eo quod Græcè loqueretur glorificauerūt Deū. Et ordinans sanctus Basilius interpretem diaconum, ipsum vero presbyterum, dimisit eos in pace. (to. 1. Surij. in Vita Patrum in vita S. Effrem.

EXEMPLVM X

Iudicio temerario prœuētus est eremita, qui beatum Gregorium in Papatus gloria contemptorem diuitiarum esse non censuit.

EO tempore fuit quidam eremita vir magnę virtutis, qui omnia propter Deum reliquerat, & nihil nisi vnam cattam possidebat, quā blandiens sæpè quasi cohabitatricem in suis gremijs confouebat. Orauit igitur Deum, vt sibi dignaretur ostendere cum quo futuræ remunerationis mansionem speraret, qui illius amore nil ex seculi diuitijs possideret. Quadam igitur nocte sibi reuelatur, vt cum Gregorio Romano Pontifice mā sionem sibi sperare deberet. At ille fortiter ingemiscens parum sibi voluntariam paupertatem profuisse putabat, si cum eo remunerationem acciperet, qui tantis mundialibus diuitijs abundaret. Cùm ergo Gregorij diuitias suæ paupertati die, noctuque suspirando conferret, alia nocte audiuit Dominum dicentem sibi: Cùm diuitem nō possessio diuitiarum, sed cupido faciat, cur audes tuam paupertatem Gregorij diuitijs comparare, qui magis illam cattam quam habes quotidie palpando diligere comprobaris, quam ille tantas diuitias quas non amando, sed contemnendo & cunctis liberaliter largiendo dispergit? Itaque solitarius Deo gratias retulit, & qui meritum suum decreuisse putauerat si Gregorio conferretur, orare cœpit, vt cum eo mansionem quandoque percipere mereretur. (In vita S. Gregorij Papæ lib. 2. c. 59. Vide etiam Tit. Eleemosyna ex 12. & Tit. Inuidia ex 9.

IVDICIVM DIVINVM.

Ad iudicium Dei iustè prouocatus, eadem hora ad quam citatus erat, subita morte sublatus est.

REcitat Gobelinus in Chronica sua, quòd anno Domini 1005. tempore Nemvverci decimi Episcopi Paduensis. Hic Episcopus voluit monasterium Corbiense caussa correctionis visitare. Sed Vualo Abbas Episcopo restitit. Quare ad instantiam Episcopi Abbas ab Imperatore de Abbatia depositus. Postea accidit quod quidam monachus eiusdem monasterij Boso nomine, Episcopum volentem ibi quadam vice celebrare, prohibuit, & præparamenta altaris proiecit. Quare Episcopus illum monachum ad tribunal citauit. Vnde postea accidit quòd eadem hora qua Episcopus decessit, hic Boso sub manibus radentis sibi barbam subitanea morte defecit. (Gotschalcus serm. 16. litt par. æstiual.

IVRARE.

EXEMPLVM I.

Puer quinque annorum maledicere solens ad inferos damnandus deducitur.

ET si omnes baptizatos infantes, atq; in eadem infantia morientes ingredi regnum cœleste credendum est, omnes tamen paruulos qui scilicet loqui possunt, regna cœlestia ingredi credendum non est: quia nonnullis paruulis eiusdem regni cælestis aditus à parentibus clauditur, si malè nutriantur. Nam quidam vir cunctis in hac vrbe notissimus ante triennium filium habuit annorum (sicut arbitror) quinque: quem nimis carnaliter diligens remissè nutriebat: : atque idem paruulus (quod dictu graue est) mox vt eius animo aliquid obstitisset, maiestatē Dei blasphemare consueuerat. Qui in hac ante triennium mortalitate percussus venit ad mortem. Cumque eum suus pater in sinu teneret (sicut hi testati sunt qui præsentes fuerunt) malignos ad se spiritus venisse trementibus oculis puer aspiciens cœpit clamare: Obsta pater, obsta. Qui clamans declinabat faciem, vt se ab eis in sinu patris absconderet. Quem cū ille trementem requireret, quid videret, puer adiunxit, dicens: Mauri homines venerunt, qui me tollere volunt. Qui cùm hoc dixisset, maiestatis nomē protinus blasphemauit, & animam reddidit. Vt enim omnipotens Deus ostenderet. pro quo reatu talibus fuisset executoribus traditus, vnde viuentem pater suus noluit corrigere, hoc morientem permisit iterare: vt qui diu per diuinitatis patientiam blasphemus vixerat, quandoque per diuinitatis iudicium blasphemaret, & moreretur: quatenus reatum suum pater eius agnosceret, qui paruuli filij animam negligens. non paruulum peccatorem gehennæ ignibus nutrisset. (Cap. 18. lib. 4. Dial. D. Gregorij.

EXEMPLVM II.

Christus cuidam viro probo miserabiliter plagatus apparens dixit authores suæ tantæ læsionis fuisse quosdam, qui tesseris ludentes iurabant, & blasphemabant.

IN Brabantiæ partibus, vrbe Louanio, ciuem vidimus generosum & bonum, qui nocte sancta Parasceues ad matutinas surgens, trāsibat ante cellarium in quo perditissimi adolescentes ad ludum tesserarum sedētes, blasphemijs & iuramentis ad inuicem contendebant. Transiens autem ciuis, inuenit homines plateæ ante cellarium, qui magno murmure plangebant hominem quendam ignotum plagatum miserabiliter, & sanguine cruentatum. Qui, cum quæreret auctorem læsionis tantæ quis esset, responderunt. Isti iuuenes qui hic in cellario ad tesseras ludunt. Mox ingressus ciuis improperat ludentibus tali nocte: & duris verbis interrogat, cur hominem ignotum ingressum ad eos tam crudeliter verberassent. Attoniti autem iuuenes, negant aliquem ad eos intrasse postquam consederant, asserētes nullū ab eis verbo, vel verbere lacessitū. Et mox cùm ciue surgentes, omnes quærunt hominem cruentatum, nec inueniunt. Conuersique singuli ad seipsos, animaduertunt iuramentis suis terribilibus rursum Christum Dominum contumelijs affectum, rursum improperijs cruciari. Hæc cùm mihi frater ordinis Prædicatorum sub dubio retulisset, ego ipse in dictam vrbem veniens, interrogaui & quæsiui veritatem rei, & is qui

is qui nouit sub præstito iuramento narrauit vt scripsimus. Addidit quoque quod Dominus domus in cuius cellario lusores sederant, dicto facto tanta contritione permotus est, vt mediante ciue illo qui hoc narrauit, cũ vxore omnia bona diuideret, quæ per vsuram rapuerat, iniuriatis restitueret, & vitam suam beatissimè terminaret. (Thomas Cãtip. de proprietatibus Apum lib. 2. c. 49. p. 10.

EXEMPLVM III.

Iurare in mercantijs nolentes, primùm depauperati sunt, sed postea multũ ditati.

DVo ciues Colonienses, inter cætera sua peccata, confessi sunt duo peccatorum genera, quæ quidem in se valde sunt magna licet propter vsum mercatoribus maximè parua videantur, & quasi nulla: mendacium scilicet, atq; periurium. Domine, inquiunt, pene nihil possumus emere, nihil vendere nisi oporteat nos mẽtiri, iurare, & sæpe periurare. Quib⁹ cũ diceret plebanus: Peccata ista sunt valde grauia, & à Saluatore prohibita, ipso dicente: Sit sermo vester: est, est; non, non. Responderunt: Non possumus hoc pręceptũ in negotiationibus nostris custodire. Ait sacerdos. Vtamini consilio meo. & bene succedet vobis. Nolite mentiri, nolite iurare, sicut mercatum vestrum dare vultis, sic ipsum laudate. Et promiserunt ei, quia tentare vellent vno anno: hoc enim petiuit. Impediente eos sathana, qui semper saluti humanę aduersatur, pene nihil anno illo vendere potuerunt. Reuersiq; anno euoluto ad suum plebanũ, dixerunt: Obediẽtia huius anni multum fuit nobis damnosa, homines à nobis defluunt, nec aliquid sine iuramento vendere possumus. Tunc sacerdos: Nolite timere quia tentatio est: fixũ tenete in corde vestro, quòd nulla aduersitas, nulla paupertas vos à tali proposito auertat, & Dominus vobis benedicet. Promiseruntque ei, Domino inspirante, quia custodire vellent eius consilium, & Domini præceptum per omnes dies vitæ suæ, etiamsi oporteret eos mendicare. Mira res: statim Dominus immissam compescuit tentationem & cœperũt eos homines plus quàm cæteros mercatores frequentare; factiq; sunt in breui diuites, ita vt mirarentur. Et reuersi ad suum confessorem, gratias egerunt, eo quòd per eius salubre consilium à tam grauibus peccatis forẽt exonerati, & foris in reb⁹ ditati. (Cęsarius lib. 3. c. 37.

EXEMPLVM IIII.

Iuramentum falsum faciens Iudæo Christianus à curru opprimitur, sed per beatum Nicolaum resuscitatur.

LEGITVR in vita sancti Nicolai, quod vir quidam ab vno Iudæo quandã summã pecuniæ mutuo accepit, iurans super altare sancti Nicolai, (cùm aliũ fideiussorẽ habere nequiret) quod quando citius posset sibi redderet. Tenente illo diu illam pecuniã, Iudæus eam expostulat, sed ipse eã sibi reddidisse affirmat. Trahit ergo eum ad iudicium, & iuramentum indicitur debitori. Ille baculum cauatum quem auro minuto impleuerat secum detulerat, ac si eius adminiculo indigeret. Volens igitur iuramentum facere, Iudęo baculum tradidit, reseruandum. Iurauit ille quod plus sibi reddidit, quã deberet. Facto autem iuramento baculum suum repetijt, & Iudæus ignarus astutiæ eum sibi reddidit. Rediẽs autem qui fraudem fecerat, in quodã biuio oppressus somno corruit, cursusq; cum impetu veniens eum necauit, & plenum baculum auro fregit & aurum effudit. Audiens hoc Iudæus

dæus concitus illuc venit. Cumq; dolum vidisset, & à multis ei suggeretur, vt aurum reciperet, omnino renuit nisi qui defunctus fuerat, ad vitam beati Nicolai meritis rediret, asserens se si hoc fieret baptisma suscepturum, & Christianum futurum. Continuò igitur qui defunctus fuerat suscitatur, & Iudæus in Christi nomine baptizatur. (Vincent. in Specul. hist. 13. cap. 77.

EXEMPLVM V.

Iuramentum falsum exigens ab altero tractus ad iudicium grauiter flagellatur.

REfert beatus Augustinus in sermone quodam, quidam bonus homo citauerat quendam ad iudicium propter quandam summam pecuniæ, & illa instanter negauit, & se ad iuramentum exhibuit, quod alius ab eo recepit, licet sciret eum scienter falsum iurare. Mox consequêti nocte raptus ad iudicium vidit Christum sedentem in sede maiestatis suæ, exigentem ab eo rationem de anima illius quæ iurauit ei, & de anima sua propria, qui cognouit ambas esse damnandas. Tunc quæsiuit cur iuramentum ab eo recepisset? Et ait: Quia ipse mihi meum negauit. Et iudex: Nonne potiùs debuisti perdere tuam substantiam, quam ipsius, & tuam animam? Nonne anima melior est quam omnis substantia temporalis? Tunc iudex fecit eum flagellari. Qui euigilans omnia quæ sibi acciderant enarrauit, & in signum huius plagas in corpore, & in dorso suo ostendit, qui nullo modo potuit curari donec pœnituit, & Deus sibi illud indulsit. (Ser. 2. in festo Decollationis S. Ioannis Bapt. qui est 11. annexus 10. Tomo sermonû de Sanctis. Vide etiam tit. Blasphemia ex. 4. & 5. Et tit. Diffamare ex. 5.

IVSTITIA.

EXEMPLVM I.

Iustus Abbas monasterium sua iustitia plus ditauit, quàm cellarius potuisset sua auara astutia.

ABbas quidam nigri ordinis, sicut retulit mihi quidã Abbas de ordine nostro, venit ad Abbatem quendam Clareuallis, dicens illi: Domine Abba, date mihi falcem, & ego dabo curuum vobis baculum. Ille, quid facere vellet statim intelligens, virum suscepit, habitum mutauit, & quia hominem prudentem eundem esse considerauit, non multò post domui cuidam ordinis nostri Abbatem eum præfecit. Eodem tempore illius fratres pro quibusdam possessionibus cum quibusdam personis secularibus contenderunt, ventilata est causa coram iudicibus, & data est sententia pro Abbate & fratribus. Postea Cellerarius Abbati secretè dicebat: Domine, bene hodie placitauimus: sciatis tamen causam nostram non ex omni parte fuisse iustam. Audito hoc verbo, Abbas satis turbatus est, tacuit tamen. Sequenti die capitulum intrauit, Cellerarium proclamauit, & deposuit; eò quòd auaritiæ suæ consulens, suppressisset veritatẽ. Et misso pro aduersarijs nuntio, ait illis: Boni homines, bona vestra, vestra sint, ergo à die hodierna non repetam illa. Qui cum gaudio recedentes, ita in Abbatis simplicitate, & iustitia ædificati sunt, vt compuncti ociùs redirent, & bona, pro quibus diu contenderant, grato animo monasterio liberè conferent: quæ cùm nõ consentiret Abbas recipere, responderunt: Domine quicquid nostri iuris fuit in his bonis remittimus, quod ad nos pertinebat Deo in eleemosynam conferimus. Tunc primum Abbas acquieuit sua recipere, magis

clau-

claustrum suum ædificans sua simplici iustitia, quam Cellerarius sua astuta auaritia. (Cæsarius lib. 4. 5. 61.

EXEMPLVM II.

Munera non facilè accipienda sunt, præsertim iudicibus.

REfert beatus Bernardus libro. 4. de consideratione ad Eugenium sic dicens: Dignum est ad medium venire factum dulcis memoriæ Martini nostri. Hic enim Cardinalis presbyter functis aliquando legatione in Dacia tam pauper remeauit, vt penè expensis & equis deficientibus vix perueniret Florentiam. Ibi Episcopus loci donauit ei equum quo Pisas vsque vbi nos eramus tunc profectus est. Postridie (credo) secutus est Episcopus. Erat enim ei ibi causa cum aduersario, & agendi aderat dies. Cœpit itaque requirere suffragia amicorum. Cumque per singulos sollicitaretur ventum est ad Martinum, & fiducia multo maior erat in illo, quippe qui non posset immemor esse recentis beneficij. Tum Martinus decepisti me (inquit.) Nesciebam etenim tibi imminere negotium. Tolle autem equum tuum, ecce in stabulo est. Et hora eadem resignauit. Quid enim dices mihi Eugeni? Nonne alterius seculi res est, redijsse legatum de terra auri, sine auro transiisse? Per terram argenti, & argentum nesciisse. Donum insuper quod poterat esse suspectum illico reiecisse? Refert ibidem beatus Bernardus. Rem loquor quam vidi. Eram cum Episcopo Carnotensi Ganfrido in partibus Aquitaniæ, vbi idem præsul legationem proprijs sumptibus strenue administrauit. Et ecce à quodam presbytero præsentatus est illi piscis, quem vulgi vocant Sturgionem. Percontatus Legatus quanti venierit. Non accipio (inquit) nisi receperis pretium, & resignauit solidos quinque inuito & verecundo. Item cum essemus in quodam oppido Domina illius oppidi obtulit ei pro deuotione cum manutergio tres vel duas parasides pulchras, ligneas tamen, quas aliquamdiu intuēs homo scrupulosæ conscientiæ laudauit eas, sed non adquieuit accipere. Quando argenteas accepisset, qui ligneas refutauit? O si talium daretur copia virorum? (D. Bernardus lib. 4. de consideratione circa medium. Vide etiam tit. affectus ex. 1. Et tit. Eucharistia ex. 7.

IVSTITIÆ ZELVS.

EXEMPLVM I.

* *Iustitia cuiusdam Papæ miraculo ostenditur Deo approbari.*

REcitat Martinus Polonus in Chronica sua, quòd anno Domini 1068. fuit Papa Gregorius sextus, qui latrones in partibus Romanis occidit per se, faciens peregrinis securitatem. Quare clamabant Romani, quod esset homicida, non Papa. Cui post infirmo Cardinales dixerunt, quod non liceret eum inter Papas in Ecclesia S. Petri sepeliri. Quibus respondit: quòd stultè loquerentur, quoniam Ezechiel. 9. Dominus præcepit Sacerdotibus, quòd se deberent ponere murum pro domo Israel, sic ipse fecisset, tamen iussit, quod corpus suum mortuum poneretur extra Ecclesiam sancti Petri, si voluntate diuina reserare tur in Ecclesiam corpus inferrent, si autem non, de corpore facerent, quod vellent. Postea turbo diuinitus venit Ecclesiam aperiens, prædictum corpus imponendum mõstrauit. (Gotschalcus ser. 24. circa finem part. hiem.

EXEMPLVM II.

Iustitiæ zelus columbæ niueæ appari-tione à Deo approbatur.

CVm quodam tempore capti eſsēt tres fabricatores falſæ monetæ, qui mox adiudicati ſunt tali crimine peruulgati per Angliam, ſcilicet per manuū abſciſſionē, quòd dum peruenit ad Archiepiſcopū Cantuarienſem. Die autem Pentecoſtes celebraturus miſſam percunctatus, vtrum lex impleta eſſet? Reſponſum eſt ei ob reuerentiam diei feſti dilatā eſſe pœnam vſque in craſtinum. Reſpondit, nequaquam. Ego hodie de altari non abſcedam donec ſuſtinuerint pœnam: nam negocium ad me reſpicit: Ipſi enim viri in poteſtate eius erant. Hoc dixit, & pro eis qui perdituri erant manus, plorans oſtēdit, qua affectione hoc dixerit. Quibus punitis aſcendit ad altare læta facie dicens: Nunc confido quod ſacrificium de manu mea accipiet omnipotens. In qua miſſa dum diceret: Eccleſiam tuam pacificare, iuuare, & cuſtodire, & regere digneris, niuea columba cunctis videntibus ſuper eū deſcendit, & alis expanſis ſuper caput eius ſic manſit in ſilentio, donec ſacrificium impleretur. (Gotſchalcus ſer. 16. part. æſtiualis citat ex Speculo hiſt. lib. 25.

KAROLVS MAGNVS.

Karolus Magnus per beatum Iacobum à dæmonum poteſtate eripitur.

QVidam vir nomine Turpinus erat agud Viennam in Eccleſia ante altare orans, & cùm raptus in extaſim pſalmum Deus in adiutorium cantaret, vidit terrorū ſpirituum agmina præterire, & tendere Lotharingiam, quos omes quidam ſimilis æthiopia longè inſequebatur lento gradu. Cui dixit: quo tenditis? Aquiſgranum, inquit, ad mortē Karoli, vt eius ſpiritum ad tartara rapiamus. Tunc ille: Adiuro te per nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt peracto itinere ad me redeas. Vix expleto pſalmo ad eum, redierunt eodem ordine, & dixit nouiſſimo, cui primùm locutus fuerat: Quid egiſtis? Galicianus, inquit, ſine capite (ſanctum Iacobum ſignans) tot, & tantos lapides, & ligna innumera baſilicarum ſuarum in ſtatera poſuit, quod magis appenderunt bona, quàm mala, & idcirco animam eius nobis abſtulit, & his dictis euanuit. (Vincētius ſpeculi hiſtorialis lib. 24. c. 25.

LABORARE.

EXEMPLVM I.

Laborantis Macharij manus Antonius exoſculans, dixit: Multa virtus de manibus iſtis egeditur.

VEnit Abbas Macharius maior ad abbatem Antoniū in montem, & cùm pulſaret oſtium exiuit ad eum, & dixit ei: Tu quis es? Et ait: Ego ſum Macharius, & claudens oſtium introijt, & dimiſit eum foris. Et cùm vidiſſet poſtea patientiam eius, aperuit ei, & gaudens dicebat ei: Multum tempus eſt ea quo te deſiderabam audiens de te. Exhibens ei hoſpilitatē, refecit eum, erat enim feſſus de multo labore. Veſpere autem facto infudit ſibi Abbas Antonius modicas palmas, & dixit ei Abbas Macharius: Da mihi vt & ego infundam quod operer. Ille autem dixit ei: Non habeo plus. Et faciens faſciculum maiorem infudit eum, & ſedentes à ſero, & colloquentes de vtilitate animarum faciebant plectā, ſiue funiculum ſtramineum, & ipſa plecta per feneſtram deſcendebat in ſpeluncam, & ingrediens mane ſanctus

ctus Antonius vidit collectionem plectarum Abbatis Macharij, & admiratus est, & osculans manus eius dicebat: Multa virtus de manibus istis egreditur. (Ex lib. Doctrinæ Patrum lib. de fortitudine nu. 33.

EXEMPLVM II.

Laborare manibus docetur frater, qui præ nimia tribulatione monachalē regulam amisit.

FRater quidam incidens in tentationem tribulando perdidit regulam monachi, & cùm iterum vellet obseruantiæ regularis sibi dare principia, & tribulatione impediebatur, & dicebat in seipso, quando habeo me ita inuenire sicut aliquando eram. & deficiens animo non præualebat vel inchoare opera monachi. Veniens autem ad quendam senem narrauit ei quæ agebantur circa ipsum: senex autem audiens ea quibus affligebatur, adhibuit ei tale exemplum, dicens: Homo quidam habuit possessionem, & negligentia eius in sentes redacta est, & repleta est tribulis & spinis. Visum est autem ei postea vt excoleret eam, & dixit filio suo: Vade, & purga agros possessionis illius. Et venit filius vt purgaret. Qui cùm respexisset, vidit multitudinem tribulorum & spinarum increuisse, & deficiens animo dixit in seipso: quando habeo hæc omnia eradicare & purgare? & proijciens se in terram cœpit dormire, hoc autem fecit multis diebus. Post hoc venit pater eius vt videret quod fecerat, & inuenit eum nihil operatum, & dixit ei: quare vsque modo nihil fecisti? Et dixit iuuenis ille patri suo: Mox vt veniebam operari, pater, cùm vidissem multitudinem hanc spinarum & tribulorum, reuocabar ab assumptione laboris, & à tribulatione proijciebam me in terram, & dormiebam. Tunc dixit ei pater suus: Fili ad mensuram latitudinis quâ iacens terram occupas, per dies singulos operare, & ita paulatim proficiet opus tuum, & tu pusillanimis non efficieris. Quod cùm audisset iuuenis fecit sic, & paruo tempore purgata est, & exculta possessio eius. Ita ergò & tu frater paulatim operare, & non deficies, & Deus per gratiam suam restituet te iterum priori ordini tuo. Hoc audito frater ille abijt, & cum patiētia sedens efficiebat sicut edoctus fuerat à sene. Et sic inueniens requiem promouebatur per Dominum Christum. (ibidem nu. 45.

EXEMPLVM III.

Laborare nolens Ioannes breuis, sed Angelicam vitam ducere inchoans, à fratre proprio exercitatur.

DIcebant de Abbate Ioannē breuis staturæ, quia dixerit aliquando fratri suo maiori: Volo esse securus, sicut angeli sunt securi, nil operantes, sed sine intermissione collaudantes Deum, & mox spolians se eo quo vestitus erat abijt in eremum, & facta ibi vna hebdomada, reuersus est ad fratrem suum, & dum pulsaret ostium, respondit ei antequam aperiret, dicens: Quis es tu? Et ille dixit: Ego sum Ioannes. Et respondens frater eius dixit ei: Ioannes Angelus factus est, & vltra inter homines non est. Ille autem pulsabat dicens. Ego sum. Et non aperuit ei, sed dimisit eum affligi vsque mane. Postea aperiens dixit ei. Si homo es opus habes iterum operari vt viuas. Si autem Angelus es quid quæris intrare cellam? Et ille pœnitentiam agens, dixit: Ignosce mihi frater, quia peccaui. (ibid. nu. 52. lib. de discretione.

EXEMPLVM IV.

Laborem manuum dissuadentem fratrem abbas Siluanus longo ieiunio informauit.

VEnit quidam frater ad abbatem Siluanum in montem Sina, & vidit fratres operantes, & dixit seni: nolite operari cibũ qui perit. Maria enim optimam partem elegit: Et dixit senex discipulo suo. Voca Zachariam, & mitte istum fratrem in cellam, vbi nihil est. Et cùm facta esset hora nona, intendebat ad ostium si mitterent, & vocarent eum ad manducandum. Et cùm nemo loqueretur ei, surgens venit ad senem, & dicit ei: Abba fratres hodie non comederunt? Et dixit senex: Etiam iam comederunt. Et dixit ei frater ille: Et quare me non vocasti? Et respondit senex: Tu homo spiritualis es, & non indiges hoc cibo, nos autem carnales sumus, & volentes manducare propterea operamus manibus nostris. Tu verò partem bonam elegisti, legens tota die, & nolens sumere carnalem cibum. Qui cùm hæc audisset, prostrauit se ad pœnitentiam, dicens: Ignosce mihi Abba. Et dixit ei senex: Puto opus habet omnino Maria Martha: per Martham enim Maria laudatur. (ibidem nu. 23.

EXEMPLVM V.

Laborans impetuosius quidam frater dæmonem adiutorem visus est habere.

QVidam probatissimus seniorũ cùm trãsiret iuxta cellam cuiusdam fratris quadam animi ægritudine laborantis, scilicet causis mentis grauamina suscitantibus, vtpote qui extruendis reparandisque superfluis inquietus quotidianis destinationibus desudaret, & eminus conspexisset eum graui malleo saxum durissimum conterere, vidit Æthiopem quendam astantem illi, & vnà cum eodem ictu mallei iunctis & insertis manibus illudentem, eumque ad operis illius instantiam ignitis faucibus instigantẽ, diutissimè substitit, velut impressionem durissimi dæmonis, vel fraudem tantæ illusionis admirans. Cùm enim nimia lassitudine frater fatigatus requiescere, finemque operis voluit imponere, instigatione spiritus illius animatus iterum resumere malleum, nec desinere ab intentione cœpti operis vrgebatur, ita vt iisdem eius incitamentis infatigabilis sustentatus tanti laboris non sentiret iniuriam. Tandem igitur senex tam dira dæmonis ludificatione permotus, ad cellam fratris diuertit, salutansque eum: Quid, inquit, frater est istud opus quod agis? Laborauimus, inquit, contra istud durissimum saxũ vixque potuimus aliquando illud cõterere. Ad hæc senex: Bene dixit v[illegible] potuimus: non enim solus eras, c[illegible] istud cæderes, sed fuit te[illegible]us, quem non vidisti, qui tibi in hoc opere non tam adiutor, quàm violentissimus impulsor instabat. (Cassianus Collat. 9. cap. 6.

EXEMPLVM VI.

Laborem totius anni abbas Paulus supposito igne concremauit.

ABbas Paulus probatissimus patrum cum in eremo vastiore consistens quæ Porphyrio nũcupatur, palmarum fructibus & horto modico securus haberet sufficientem alimoniæ suæ victusque substantiam, nec posset aliquid aliud vnde sustentaretur operis exercere, eo quòd ab oppidis vel habitabili terra septem mansionibus, vel eo amplius deserti illius separaretur habitatio, plusque expeteretur pro mercede vecturæ, quã valere

valere posset pretiũ operis desudati, collectis palmarum folijs quotidianũ pensum, velut exinde sustentandus, à semetipso iugiter exigebat. Cumq; opere totius anni antrum eius fuisset impletum, id quod solicita cura laborauerat singulis annis igne supposito concremabat, in tantum probans sine opere manuum, nec in loco posse monachũ perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere. (Cassianus lib. 10. de Institutis renũciationum cap. 24.

EXEMPLVM VII.

Beatissima virgo Maria messores fratres Reinaldo vidente cum Elisabet & Magdalena visitauit.

VIr Domini Reinaldus licet ante conuersionem suam per triginta annos in habitu seculari degeret, non tamen seculariter vixit, sed operibus pietatis semper insistẽs, in corpore suo glorificare & portare D[illegible]olicitus fuit. Nam inter cætera bona quæ corde integro faciebat, etiam corporis integritatem Domino dedicauit. Suscepto autem monastico habitu in monasterio sancti Amandi, viginti & eo amplius annos ibidem in sancta conuersatione transegit, vbi & sanctitatis suæ non paruum specimen omnibus dedit. Inde maiori virtutum ardore flammescens, ad domũ Clareuallis Dei æmulatione se contulit, antea tamen præmonitus à Deo reuelationibus multis. Susceptus autem in Clareualle, illico ad nouam militiam viriliter se accinxit, & ex milite veterano, fortissimum se nobis tyronem exhibuit, in laboribus, vigilijs, ieiunijs, cæterisque sanctæ disciplinę obsequijs seipsum tota die mortificans. Habebat autem incessanter orandi studium, & in oratione mirabilem affluentiam lachrymarũ. Quadam igitur die, cùm in laborem messis triticeæ cùm cæteris exisset, segregatus paululum à conuentu, cùm animi delectatione cœpit intueri metẽtes, secum reputans pariter & admirans, quia videlicet tot sapientes, tot nobiles, tot delicati ibidem viri, propter amorem Christi laboribus, atque ærumnis seipsos exponerent, & feruentissimum solis ardorem cum tanta alacritate susciperent, ac si in horto delitiarum suauissimæ fragrantiæ poma decerperent, vel in mensa lautioribus epulis plena, delitiosissimẽ conuiuarent. Vnde & protensis in cœlum oculis ac manibus, grates Domino referebat, quod eum tam sanctæ multitudini quamuis indignũ & peccatorem adiunxerat. Dum hæc & similia animo volueret, & præ immensitate lætitiæ seipsum vix caperet, subito apparuerũt ei quasi tres matronę venerabiles, vultibus roseis & candidis vestibus renitentes, quarum vna quæ præcedebat veste fulgentior, forma venustior, & statura procerior apparebat. Descendebant verò de monte propinquo & appropinquabant cõuentui fratrum in ipsius montis latere fruges metentium, quas cum ille vidisset, præ nimia admiratione turbatus, & stupefactus, erupit in vocem huiusmodi. Domine Deus, quænam sunt istæ fœminæ, tam formosæ, tam reuerendæ, quæ præter aliarum consuetudinem fœminarum, conuentui nostro appropiant? Et dum talia diceret, astitit ei quidam veneranda canitie, stola candida coopertus. Qui dixit ad eum: Maior illa quæ cæteras præcedit ipsa est virgo mater Christi Iesu, Maria, aliæ quæ sequuntur sunt sancta Elisabeth, & sancta Maria Magdalena. Ille verò cùm audisset matrẽ Dei nominari, commota sunt omnia viscera eius super pietate nouitatis illius, quam vehementer amabat. Iterumque percontatus est dicens: Et quo tendit Domine mi Domina nostra? Cui ille respondit: Ad visitandum messores suos venit. His itaque

que dictis, persona quæ loquebatur repentè disparuit. Quo visu vir Dei plus magis intra se'stupuit & reductis oculis ad sanctam Dei genitricem & ad comites eius attonito visu intendebat in eas. Illæ autem moderatis gressibus incedentes, venerunt vna post aliam vsque ad conuentum, quē cùm introissent, separatim ab inuicem ambulare cœperunt, tanquam gratia visitationis huc atque illuc inter monachos & conuersos, & dum ita facerent, tandem ab oculis intuentis euanuerunt, seséque in cœlos vnde venerant receperunt. Porro vir Dei hærebat fixus, & de loco moueri non poterat, vsquequo miraculum finiretur. Quantum verò de huiusmodi visitatione profecerit, quantúmque in amore Dei, & beatissimæ Dei genitricis excreuerit æmulandò conuersatio eius, & quotidiana virtutum incrementa monstrabant. In Speculo historiali narratur istud idē exemplum (vt puto) sed dicit ibi quòd Reinaldus iste primo miles fuerit, post conuersus cùm quadam die exisset ad metendum cum cæteris, iussus est sedere & quiescere, eo quod delicatas manus atque seniles, labor tantæ difficultatis non admitteret. Sedens autem percutiebat cor suum, & ægrè ferens quod non laboraret cum cæteris, ita loquebatur apud se. O miser homuncio, quanti sapientes & nobiles secundum carnem hic laborant, qui si in seculo permansissent, grande nomen habituri essent, tu autem hic sedes tota die ociosus inueterate dierum malorum, cùm ante te portent pondus diei & æstus delicati iuuenculi, qui in gloria mundæ conscientiæ non dederunt maculam peccati. Dum sic miraretur fratrum instantiam, vidit turbam candidatarum de colle descendere, cui præerat quædam forma procerior, & ante eam aliæ duæ, manutergia gestantes manibus. Hæc domina veniens, cùm cuneo suo, salutauit fratres in osculo sancto, amplexans brachijs charitatis suæ, duabus quoque comitibus linteola prætendentibus extergebat puluerem, & sudorem de monachorum frontibus, & durius laborantes dulcius consolabatur. (Ex libr. de viris illustr. ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM VIII.

Scriptoris digiti post viginti annorum sepulturam incorrupti perseuerant.

IN Arnisberg monasterio ordinis Præmonstratensis, sicut audiui à quodam sacerdote eiusdem congregationis, scriptor quidam erat, Richardus nomine, Anglicus natione, hic plurimos libros in eodem cœnobio manu propria conscripserat, mercedem sui laboris præstolans in cœlis. Hic cùm fuisset defunctus, & in loco notabili sepultus, post xx. annos, tumba eius aperta, manus eius dextera, tam integra, & tam viuida, est reperta, ac si recenter de corpore animato fuisset præcisa. Reliqua caro in puluerem redacta fuit. In testimonium tanti miraculi, manus eadem vsque hodie in monasterio reseruatur. (Cæsarius lib. 12. c. 47.

EXEMPLVM IX.

Laborare nolens frater Musca à sancto Francisco expellitur.

IN primordio religionis cùm fratres manerēt apud Tigum Cortū prope Assisium, erat inter eos quidam frater, qui parum orabat, & non laborabat, nec pro eleemosyna ire volebat, & bene comedebat. Considerās hoc beatus Franciscus, cognouit per Spiritum sanctum, quod erat carnalis homo. Et ait illi: Vade viam tuam frater Musca: quoniam vis comedere labo-

laborem fratrum tuorũ & esse otiosus in omni opere Dei, sicut apis otiosa & sterilis, quæ non lucratur, & non laborat, & comedit laborem & lucrũ bonarum apum: & sic iuit viam suã, & quia carnalis erat non petijt misericordiam, nec inuenit. (D. Bonauent. cap. 5. vitæ S. Francisci, & in Chronico Gallico lib. 1. cap. 35.

EXEMPLVM X.

Purgatorium nullum habiturum fideliter laboranti fratri beatus Bernardus repromisit.

NArratur de beatissimo Bernardo Clareuallẽsi Abbate, quod aliquando in messione segetũ, fratrem conuersum viderit, deuotè quidem, & vltra vires in agro cũ monachis laborantem. Spiritu autem sancto attactus intrinsecus beat⁹ Bernardus, dixit coram omnibus laborantibus: Eia frater age quod agis, nullum aliud post hanc vitam purgatorium sustinebis. (Thomas de Cantiprat. lib. 2. Apum c. 5. parte 2.

(Vide etiam tit. Amor illicitus ex. 2. Tit. Angelus ex. 3. & 4. Tit. Bona iniustè acquisita ex. 10. Tit. Consilium ex. 2. & Tit. Cœlestis gloria, ex. 7.

LASCIVIA.

Orans quædam pro formosis oculis sanctum Thomam penitus excæcatur.

QVædam Domina de Anglia varios oculos habere ob lasciuiã & maiorem pulchritudinem affectabat, super hoc votum vouens nudis pedibus sepulchrum beati Thomę visitare. Quæ cùm in oratione prostrata iaceret, surgens inuenit se penitus excæcatam. Statimque pœnitens cœpit rogare sanctũ Thomam, vt iam non varios, sed saltem suos sibi redderet oculos. Quod tandem multa difficultate vix potuit obtinere. (Iacobus Genuensis in vita huius S.

LAVS DIVINA.

Laudi diuinæ continuè intentus Merulus albis floribus coronatus aulam cælestem ingreditur.

ALius autem frater in eodem monasterio Merulus dicebatur, vehementer lachrymis, atque eleemosynis, & orationi intẽtus: psalmodiæ autem cantus ex ore illius penè nullo tempore cessare cõsueuerat, excepto cum alimenta corpori, aut mẽbra dedisset sopori. Huic nocturna visione apparuit, qui ex albis floribus corona de cœlo in caput illius descendebat. Qui mox molestia corporis occupatus, cum magna securitate animi atque hilaritate defunctus est. Ad cuius sepulchrum dum Petrus, qui nunc monasterio præest, sibi sepulturã facere post annos quatuordecim voluisset, tanta, vt asserit, de eodem sepulchro illius fragrantia suauitatis emanabat, ac si illic florum omnium fuissent odoramenta congregata. Ex qua re manifestè patuit, quàm verum fuit, quod per nocturnã visionem vidit. (Gregorius Dialogi cap. 47. lib. 4.

LAETITIA PERFECTA.

Tribulationes cum gaudio perferens secundum sanctum Franciscum perferens lætitiam habet.

QVodam tempore hyemali sanctus Frãciscus veniebat de Perusio ad sanctã Mariam de Angelis, & erat cum eo frater Leo, & frigus ipsos acerrimè cruciabat. Vocauit autem sanctus Frãciscus fratrem Leonem qui aliquantulum ipsum præcedebat, dicens: O frater Leo, quamuis fratres Minores dent magnum exemplum sanctitatis, & honestatis, & bonæ ædificationis, tamen scribe. j. diligenter

genter nota, quia ibi non est perfecta lætitia, & cùm aliquantulum ambulasset vocauit eum iterum dicens: O frater Leo, quamuis frater Minor illuminet cæcos, contractos extendat, dæmones pellat, surdis auditum, claudis gressum, & mutis restituat verbũ, & quod plus est, & quatriduanum restituat mortuum, scribe, quia ibi non est perfecta lætitia. Et rursum clamãs dicebat: O frater Leo, si frater Minor sciret omnium gentium linguam, & omnes scientias & scripturas, ita vt sciret etiam prophetare & reuelare non solum futura, sed etiam consciẽtias aliorum, scribe, quia non est perfecta lætitia. Et adhuc ipsis ambulãtibus, iterum clamabat: O frater Leo pecorelle Dei, quamuis frater Minor loquatur linguâ Angelica, & sciat stellarum cursus, & virtutes herbarum, sciat reuelationes thesauri terrarum, & si cognosceret virtutes, & proprietates auium, & piscium, animalium, & hominum, radicum, arborum, & aquarum, scribe bene, & nota diligenter, quia non est ibi perfecta lætitia. Et post paululum iterũ clamauit. O frater Leo, quamuis frater Minor sciret tam solemniter prædicare, vt conuerteret omnes infideles ad fidem: scribe quia non est tibi perfecta lætitia. Durauit autem iste modus loquendi bene per duo miliaria. Frater autem Leo de his omnibus vehementer admirans, dixit: Pater rogo te ex parte Dei, vt dicas mihi vbi est perfecta lætitia. Cui sanctus Franciscus respondit, dicens: Quando veniemus ad sanctam Mariam de Angelis, ita balneati pluuia, & frigore cõgelati, luto etiam mirabiliter deturpati, & fame valdè afflicti, & ad portam loci sonabimus, & portarius veniet dicens; Qui estis vos? Et nos dicemus: Nos sumus duo de fratribus vestris. Et ille è contrario dicet. Imo estis duo ribaldi, qui itis circumquaque per mundum eleemosynas pauperum rapiendo, & non aperiet nobis: Sed faciet nos stare ad niuem, & aquam in frigore, & fame vsque ad noctem. Tunc si nos tot iniurias, & repulsas sine murmuratione, & turbatione tolerauerimus propter Deum patienter, & cogitauerimus humiliter, & charitatiuè, quod ille portarius veraciter nos cognoscat, & quod Deus excitauit linguam suam contra nos. O frater Leo scribe, quia ibi est perfecta lætitia. Et si autem nos perseuerauerimus pulsando, & ille portarius tanquam contra importunos multum turbatus exeat, & durissimè nos afficiat alapis multis, & magnis, dicens; Recedite hinc pultrones vilissimi, & ite ad hospitale, qui enim estis? vos penitus hic non manducabitis, neque dormietis, Et si nos patienter hæc portauerimus, & iniurias cum amore perceperimus toto corde. O frater Leo scribe, quia ibi est perfecta lætitia. Et si nos hic vndique afflictos fame vrgente, frigore affligente, nocte insuper propinquãte pulsabimus, clamabimus, & fletu instabimus, vt aperiatur nobis, & ille deinde [illegible]latus dixerit: Isti sunt homines procacissimi, & proterui: & ego paccabo eos. Et exiens cum vno fuste nodoso, capiens nos per caputium, & ad terram super lutum, & niues proijciet, & taliter nos verberabit cum fuste, quod vndique nos plagis implebit. Si tot mala, si tot iniurias, & verbera cum gaudio toleremus, cogitantes quod pœnas Christi benedicti patientissimè nos tolerare debemus. O frater Leo inter omnia charismata sancti Spiritus, (quæ amicis suis Christus concessit, & concedit) est vincere semetipsos, & libenter propter Christũ, & charitatem Dei opprobria sustinere. Nam in omnibus mirabilibus supradictis non gloriari non possumus: quia non sunt nostra, sed Dei. Quid enim habes, quod non accepisti? Si autem accepisti: quid gloriaris quasi non acceperis? Sed in cruce tribulationis, & afflictionis possumus gloriari:

riari: quia illud est nostrum. Ideo dixit Apostolus: Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini. (In Chronico Minorum lib. 2. c. 48.

LIBERTAS.

Quomodo nociuæ sint iuuenibus datæ pecuniæ & mala libertas, vt patet in exemplo proximo de patre quodam habente quatuor filios volentes religiosi effici & ordinem intrare.

NOui virum quendam consularem non bassa sede progenitum, neque incognitæ famæ, quem si nominare vellem, non vrbes modo, sed & gentes & patriæ mecum nossent. Sed ne alicui, aut ruboris pudorem, aut diffamiam generem, reticitis nominibus & viri & oppidi, id quod de eo verissima relatione didici, breuius quo potero, intimabo, vt vel ex eo liquide pateat omnibus auditoris, quantum pueris iuuenibusque noceat ad libitum habere pecunias, & intempestiuam eis concedere libertatem. Habuit igitur præsignatus vir exceptis formosis filiabus, quatuor filios iuuenes certa facie decoros, elegantes forma, probitate insignes, quorum dum maior natu diuino timore pariter & amore perfusus ordinem regularium canonicorum, qui tunc, prout & nunc est florentissimus erat, intrasset, fatuo dolore saucius genitor cum reliquos filios seniorem secuturos timeret, quẽdam sibi familiarissimum virum adit, cui angores animi sui profundens. Quid agam? inquit: auelluntur à lateribus meis viscera mea, & filij mei per quos posteritas mea nobilissimè fuerat propaganda claustra petunt. Vnus iam abijt, & (vt verissimus futuri vates euentus) morum probitas signat, reliqui duo ad idem faciendum disponuntur, & eousque peruentum est, vt illos non valeam prohibere. Sed quid de quarto futurum sit ob imbecillæ ætatis dubiam æstimationem, ignoro ad quem ille. Cohibe, inquit, hos fatuos tuos gemitus, & ad alia quæ te inuito eueniunt has serua quærelas. Nam quod filij tui, Christi ad militiam pergunt, cur iustè causabere, non satis intueor, cùm tu ad id videris eos educare. Nempe dum rescindis ab eis efficacem ad lasciuiam magistram libertatem, dum prohibitricia fatui discursus cordis imperia, dum pecuniam eis (per quam ad secularem insolentiam patentissimum iter est) habere non sinis, me iudice in tuis ædibus cogis religiosæ vitæ rudimentis assuesci. Et cur indignaberis, si id agant in prouectiori ætate, ad quod agendum à te patre duce, magistro sub teneris annis instituto cœperunt. Verum si illorum quibus nunc times ab religionis ingressu, velis vestigia cohibere, audi consilium. Da marsupijs pecuniam, da gressibus libertatem, da adolescentum fœminarumque lasciua consortia, & nisi me experta frequenter opinio fallat, facilè petita recipies. Fecit vir prout erat edoctus, & iunioribus filijs diuino præsidio in sua innocentia perdurantibus, senior de tribus (qui paulo ante religiosissimus erat) mutat animum, mores, propositum, & breuissimi temporis interuallo incurrente paternam ædem, impregnata famula domus, illegitima prole fædauit. Rogo ergò quoscumque patres ne filijs suis intempestiuè libertatem tribuant, & ne eorum marsupia, nociua sibi velint pecunia adimplere. (Collector speculi.

LINGVA.

EXEMPLVM I.

Linguam non refrenantes duæ moniales, fœminæ à Beato Benedicto excommunicatæ post mortem Ecclesiã visæ sunt exire.

NON longè ab eius monasterio duæ quædam Sanctimoniales fœminæ nobiliori genere exortæ in loco proprio conuersabantur, quibus quidam religiosus vir ad exterioris vitæ vsum præbebat obsequium. Sed sicut nonnullis solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis, vt minus se in hoc mundo despiciant, qui plus se cæteris aliquid fuisse meminerunt. Necdum prędictæ Sanctimoniales fœminæ perfectè linguam sub habitus sui fræno restrinxerant, & eundem religiosum virum, qui ad exteriora necessaria eis obsequium præbebat, incautis sæpè sermonibus ad iracundiam prouocabant. Qui dum diu ista toleraret, perrexit ad Dei hominem, quantasque pateretur verborum contumelias enarrauit. Vir autem Dei hæc de illis audiens, eis protinus mandauit, dicens: Corrigite linguam vestram, quia si non emendaueritis excommunico vos. Quam videlicet excommunicationis sententiam non proferendo intulit, sed minando. Illæ autem à pristinis moribus nihil mutatæ intra paucos dies defunctæ sunt, atque in Ecclesia sepultæ. Cumque in eadem Ecclesia missarum solemnia celebrarentur, atque ex more Diaconus clamaret, si quis non cõmunicat det locum, nutrix earum, quæ pro eis oblationem Domino deferre consueuerat, eas de sepulchris suis progredi, & exire Ecclesiam videbat. Quod dum sæpius cerneret, quia ad vocem Diaconi clamantis exibant foras, atque intra Ecclesiam permanere non poterant ad memoriam rediit, quæ vir Dei illis adhuc viuentibus mandauit. Eas quippe se communione priuare dixerat, nisi mores suos & verba corrigerent. Tũc seruo Dei cum graui mœrore indicatum est, qui manu sua protinus oblationem dedit, dicens: Ite, & hanc oblationem pro eis offerri Domino facite, & vlterius excommunicatæ non erunt. Quæ dum oblatio pro eis fuisset oblata, & à Diacono iuxta morem clamatum esset, vt non communicãtes ab Ecclesia exirent, illæ exire ab Ecclesia vlterius visæ non sunt. Qua ex re indubitanter patuit, quia dum inter eos qui communione priuati sunt minime recederent, communionem à Domino per seruum Dei recepissent. (Gregorius Dialog. Cap. 23. lib. 2.

EXEMPLVM II.

Luxuria inquinans se quidam Episcopus, qui abscissa pro fide lingua loqui poterat, statim post lapsum g[illegible] illam perdidit.

IVSTINIANI Augusti temporibus, dum contra catholicorum vitam exorta à VVandalis Arriana persecutio in Africa vehementer insaniret, quidam in defensione veritatis Episcopi fortiter persistentes, ad mediũ sunt deducti, quos VVandalorũ rex verbis re muneribus flectere ad perfidiam nõ valens, tormentis frãgere posse se credidit. Nam cùm eis in ipsa defensione veritatis silentium indiceret, nec tamen ipsi cõtra perfidiam tacerent ne tacẽdo forsitan consensisse viderentur, raptus in furorem, eorum linguas abscidi radicitus fecit. Res mira & multis nota senioribus, quia ita post pro defensione veritatis etiam sine lingua loquebantur, sicut prius loqui per linguam consueuerant. Hi itaq; eo tẽpore profugi

fugi ad Constantinopolitanam vrbē venerunt: Eo quoque tempore quo pro explendis responsis Ecclesiæ ad principem ipse transmissus sum, seniorem quēdam Episcopum reperi, qui adhuc eorum ora sine lingua loquentia vidisse se testabatur, ita vt apertis oribus clamarent: Ecce videte, linguas non habemus, & loquimur. Videbatur enim à respicientibus vt referebat; quia abscisis radicitus linguis, quasi quoddam barathrum patebat in gutture, & tamen ore vacuo plena & integra verba formabantur. Quorum vnus illic in luxuriam lapsus mox priuatus est dono mirabili. Recto videlicet omnipotentis Dei iudicio: vt qui carnis continentiam neglexerat seruare, sine lingua carnea non haberet verba veritatis. (Idem c. 32. lib. 3.

EXEMPLVM III.

Linguam Euagrius à sancto Ammonio arguitur præcidisse, eo quod se ab informatione aliorum abstinebat.

Quodam tempore adueniēs beatus Euagrius ad sanctum Ammonium visitationis spiritualis gratia, dum multa de scripturis inter se conferrent, & lętarētur vtriq; spiritualiter in Domino, postmodum dixit Euagrius ad Ammonium quasi exprobrando ei quia aurem sibi inciderat. Non times, inquit, graue peccatum, quia vt non acciperes sacerdotium aurem abscidisti? Respondens autem Ammonius, dixit ei: Deprecor te, vt exores pro me ad Dominum, vt de alijs peccatis meis indulgentiam accipere merear. Nam de hoc admisso non valde turbatur animus meus. Verum tamen te magis oportet timere, & solicitudinem gerere, qui eruditus es secūdum seculi sapientiam, & tantam scientiam diuinarum scripturarum habes, quā gratia Dei tibi contulit, vnde posses multos populos erudire, & elegisti magis in eremi solitudine degere. Et ego quidem auriculam abscidi, nam ipse linguam abscidisti, quæ multos populos docere potuit. (Ex Palladio.

EXEMPLVM IIII.

Linguam cohibere nescientes fratres coram Antonio iustè confunduntur.

Fratres quidam aliquando volētes ire ad beatum Antonium de loco Scete ingressi sunt nauim, vt irent ad eum, & inueniunt in ipsa naui senem, qui ad Antonium ire volebat. Ignorabant autem eum fratres, & sedentes in naui loquebantur sermones patrum, & de scripturis, & rursus de operibus manuum suarum. Ille autem senex per omnia tacebat. Cū autem venissent ad portum, agnouerunt & ipsum senem proficisci ad Antonium abbatem. Cùm autem venissent ad eum, dicit eis Abbas Antonius: Bonum comitatum itineris inuenistis senis huius. Dixit autem & seni: Bonos fratres inuenisti tecum, abba. Dicit ei senex: Boni sunt quidem, sed habitatio eorum non habet ianuam. Quicunque vult, intrat in stabulum, & soluit asinum. Hoc autem dicebat, quia quodcunque ascendebat in corde ipsorum, hoc loquebantur. (Ex lib. Doct. Patrum. l. de mortificatione propriæ sensualitatis nu. 1.

EXEMPLVM V.

Linguam & os refrænans Agathon, quamuis iuuenis, inter abbates computari meruit.

Narrauit abbas Ioseph, quia sedentibus nobis aliquando cū abbate Pastore, nominauerit abbatem Agathonem. Et diximus ei: Iuuenis est, & quare eum appellas abbatē? Et dixit abbas Pastor: Quia os suum fecit

um fecit eum appellari abbatem. (Ibidem lib. de hospitalitate nu. 17.

EXEMPLM VI.

Patiens Abbakyrus quomodo à mensa expellitur, & alias multipliciter exercitatur, sed tentatus & tribulatus à fratribus Abbakyrus, ab alijs tentationibus liber efficitur.

INterrogaui quendam fratrem ædificationis gratia quindecim annos in mansione habentem, nomine Abbakyrum, quem & maxime ab omnibus ferè læsum videbam. Erat autem quādo à ministris expellebatur à mensa, modicum enim erat ex natura circa linguam frater ille incontinens. Dixi igitur ad eum. Frater Abbakyre, quare à mensa expulsum te quotidie video, & sine refectione sæpius dormientem? Qui respondit: Pater, crede mihi, quia probant me patres mei, si monachus fio: sed non in veritate hoc faciunt. Igitur ego cognoscēs ipsorum atque magni Pastoris intentionem sine pondere vniuersa sustineo. Et ecce istud cogitans quindecim annos habeo, secundum quod & mihi in ingressu dixerunt, quia & vsque triginta annos abrenuntiantes probant. Et iuste pater Ioannes absque probatione non perficitur aurum. Sustinens igitur Generosus iste Abbakyrus post meum aduentum in monasterio duorum annorum tempus, migrauit ad Dominum, hoc dicens patribus resolui futurus. Gratias ago Domino Iesu Christo & vobis, quia propter id quod me tentastis in salutem, ecce decem & septem annis permansi ex dęmonijs non tentatus, quem & iusti iudicij pastor, sicut confessorem, cum ibidem requiescentibus sanctis dignè collocari præcepit. (Ioannes Climacus Gradu. 4. de Obedientia.

EXEMPLVM VII.

Linguis varijs sanctus Antonius de Padua more Apostolorum præsente Papa loquebatur.

SAnctus Antonius de Padua vnus de electis discipulis beati Francisci, quem sanctus Franciscus suum Episcopum appellabat, cum prædicabat in concilio coram Papa, & Cardinalibus vbi erant Græci & Latini, Frācigenæ, & Theuthonici, Sclaui, & Anglici, & multi alij, diuersarum linguarum, spiritu sancto afflatus, lingua apostolica inflammatus, eructans mellifluum verbum omnes illos, tam diuersarum linguarum in dicto concilio congregatos luculentissime: & clarè ipsum audientes, & distinctè intelligentes reddidit tanta admiratione suspensos, vt videretur renouatam illud antiquum Apostolorum mirabile admirantium, & dicentium: Nonne iste Hispanus est? Et quomodo nos omnes audimus per eum linguam nostram, in qua nati sumus, Græci & Latini, Francigenæ & Theuthonici, Sclaui, & Anglici, Lombardi & Barbari? Papa enim stupens ad tam profunda, de scripturis diuinis à sancto Antonio prolata, dixit: Vere iste arca testamenti, & diuinarum scripturarum armarium est. (Ex Chronico Minorum, & Antonius parte 3. hist. tit. 24. cap. 3. § 2. & in Gallico Chronico lib. 5. c. 21.

EXEMPLVM VIII.

Linguæ beneficium mutæ fœminæ nociturum beatus Vincentius noluit impetrare, quamuis ad horam loqui concessit.

ADerat solemnitas sancti Ioannis Baptistæ, & prædicante beato Vincentio in vrbe Valentiæ per mediam multitudinem ad eū ducta est mulier quædā quæ erat à natiuitate

uiuitate muta. Ipse namque perpendens magnam esse fidem illorum, materiam intermittens, oculos ad cœlum erexit, & ad mulierem conuersus corã multitudine eã alloquẽs, hoc pacto interrogauit. Quid vis filia? Illa respondit: Panem volo, & officium linguæ. Et Vincentius ad eam: Panem quidem quotidianum quamdiu vixeris habebis, officium verò linguæ non poteris impetrare: pro futura enim vtilitate tua Deus voluit te tali officio priuare. Si enim loquendi vsum habuisses, tanta fuisset linguæ tuæ mordacitas, quòd vitam corporis & animæ omnino perdidisses. Mente igitur Deum magnificare non cesses, & caueas ne ab eo vlteriùs petas, quod non immeritò denegabit. Mulier respondit: Pater sancte faciam quod hortaris. Cõfestim obmutuit, & viri à quib⁹ ducta fuerat talis rei admiratione stupefacti, inde discedentes, eã reduxerũt. Superuixitque septẽ annis, & ex vita religiose migrauit. (.l.3.1.& vnico c. apud Surium.

EXEMPLVM IX.

Linguis sanctorum abscissis, Spiritu sancto afflante loquendi officium non perdiderunt.

IN Typacensi verò quod gestum est Mauritaniæ maioris ciuitate, ad laudem Dei dicere festinem. Dum suæ ciuitati Arrianum Episcopũ ex notario Cirillę ad perdẽdas animas ordinatum vidissent, omnis simul ciuitas euectione, valde proximo ad Hispaniam confugit, relictis paucissimis qui aditum non inuenerant nauigandi. Quos Arrianorum Episcopus primo blandimentis, postea minis compellere cœpit, vt eos faceret Arrianos, sed fortes in Domino non solùm suadentis insaniam irriserũt, verumetiam publicè mysteria diuina in domo vna congregati, celebrare cęperũt, quod cognoscẽs occultè Carthagini relationem aduersus eos direxit, quæ cum regi innotuissent, Comitẽ quẽdã cũ iracũdia dirigens præcepit, vt in medio foro congregata illuc omni prouincia, linguas eis, & manus dexteras radicitus abscinderet. Et Spiritu sancto præstante ita locuti sunt, & loquuntur, quomodo antea loquebantur. Sed si quis incredulus voluerit esse, pergat nũc Constãtinopolim, & ibi reperiet vnum de illis subdiaconum Reparatum, ob quam causam venerabilis nimium in palatio Zenonis Imperatoris habetur, & præcipue regina mira eum reuerentia veneratur. Sed quis congruo sermone possit assequi, aut coaceruare diuersitates pœnarũ, quas ex iussu regis sui, etiam ipsi VVandali in suos homines exercuerunt? (Victor Vticensis lib. 3. de persecut. VVandalica.

Vide etiam Tit. Cælestis gloria ex. 1. Tit. Diffamare ex. 6. Tit. Aduocatus, & Tit. Iudicium Dei ex. 9.

LOQVI.

EXEMPLVM I.

Ostentationem fugiens abbas Pastor libentius de passionibus, quàm de scripturis loqui consueuit.

ABIIT quidam frater aliquãdo de monasterio abbatis Pastoris pergere, & applicuit ad quendam solitariam. Erat enim ille habẽs cũ omnib⁹ charitatẽ, & multi veniebant ad eũ. Nunciauit autem ei frater ille quædam de abbate Pastore, Qui audiẽs virtutes animi eius, desiderauit eũ videre. Cùm autẽ reuersus esset ille frater in Ægyptum, post aliquantum temporis surgens supradictus solitarius, venit cum peregrinis in Ægyptum ad eundem fratrem, qui prius applicuerat apud eum, dixerat enim ei vbi maneret. Videns autem eum ille miratus est, & valde gauisus. Dixit aũt ei ille solitari⁹: ostẽde chari-

charitatem quam habes in me, & deduc me ad abbatem Pastorem. Et tollens eum duxit ad senem, & nunciauit ei de eo, dicens: Quidam magnus homo, & multam charitatem habens & honorem plurimum in prouincia sua venit desiderans te videre. Suscepit ergo eum cum gratulatione senex, & salutantes se inuicem resederunt. Cœpit autem loqui peregrinus ille frater de scripturis sanctis, & de rebus spiritualibus Abbas autē Pastor auertit faciem suam, & non dedit ei responsum. Videns autem ille quod nō loqueretur cum eo, contristatus exijt, & dicit fratri illi, qui eum adduxerat: In vanum iter istud assumpsi, veni enim ad senem, & ecce nec loqui mecum dignatur. Intrauit autem frater ad abbatem Pastorem, & dicit ei: Abba propter te venit magnus hic vir habens tantam gloriam in loco isto, quare non locutus es cum eo? Respōdit ei senex: Iste desursum est, & de cœlestibus loquitur: ego autem deorsum sum, & de terrenis loquor. Si ergo mihi locutus fuisset de passionibus animæ, ego vtique responderē ei. Sed quia de spiritualibus loquitur, ego hæc ignoro. Exiens autem frater dixit ei: Senex non cito de scripturis inquirit, sed si quis ei loquitur de passionibus animæ respondet ei. Tunc ille compunctus intrauit ad senem, & dixit ei: Quid faciam pater abba, quia passiones animę dominantur mei, & intuitus eum senex gaudens dixit ei: Modò bene venisti, nūc aperio os meum, & implebo illud bonis. Ille autem valde ædificatus dicebat: verè hęc est via charitatis. Et gratias agens Deo, quia tam sanctum virum videre meruit, reuersus est in regionem suam. (Ex lib. Doct. Patrum lib. de discretione nu. 16.

EXEMPLVM II.

Loquētes scurrilia, à Deo, vt meruere, plagantur.

IDem amicus Dei cum de quodam loco Caldis ad septa monasterij tempore hyemis repedaret, contigit vt per austeritatem frigoris in domum cuiusdam presbyteri cum sodalibus suis ad calefaciendum se, declinaret. At illi, qui tantum hospitē eximio cultu venerari debuerant, vt huius sacro eloquio, sicut ei mos erat, instruerentur, magis ei turpia, & inhonesta verba vna cum iudice loci illius audacter & contumaciter loquebantur. At ille, vt semper consueuerat, putridis hominum cicatricibus salubria verbi Dei medicamenta imponebat, dicens: Filij, nunquid in Euangelio non audistis. De omni verbo otioso rationem reddituri sumus in die iudicij? Sed illi contempto eius præcepto, magis ac magis impurissimis ebulliebant sermonibus. Tunc ille: Volui, inquit, propter rigorem frigoris, corpusculum meum ab igne paulisper refouere, sed vestris prohibeor sceleratissimis verbis, & nunc etiam exire à vobis non calefactus compellor. Egressus itaque de domo puluerem ibi de pedibus suis excussit, & ad locum destinatū iter direxit. Sed illos infœlices & procaces vltio diuina mox subsecuta est. Nā ille presbyter, qui rectè sibi, vel alijs prouidere neglexerat, oculorū subito lumē amisit, & iudici ipsius loci statim emarcuerūt virilia. Tunc sera pęnitētia ducti, supplicabāt humiliter vt iterū famulus Dei domū illā vellet intrare. Sed ille precib⁹ eorū nō assēsit: itaq; vnus in cęcitate sua permāsit, alius contracto corpore, & putrescenbus genitalibus de hoc seculo migrauit. (Vincentius Beluacensis Speculi historialis lib. 23. cap. 23.

EXEM-

EXEMPLVM III.

Verba iocosè proferre solitus, grauiter post mortem inde punitur, sed silentio fratrum à purgatorio liberatur.

FRater quidam Durannus nomine de Bredon, prius idiota apparens, postea Mosyacensis Abbas non incongruus, deinde ad Tholosanum Episcopatum sapientiæ prærogatiua promotus, inter operarios agriculturæ Dei merito sollicitudinis, & industriæ claruit. Hic circumspectus per cætera, verba risum mouentia sæpè incautius proferebat. Qua de re venerandus pater Hugo Abbas, cuius monachus fuerat, multoties eum increpans, nec satis proficiens, de futuro interminans prophetice sic commonuit: Ecce frater charissime nisi ludicra vero monacho prorsus interdicta viuens dimiseris, post mortem enormiter apparebis. Quod sane vaticinium eo migrante constat fuisse completum. Nam Siguino capellano patris spumoso ore apparens, postulauit flebiliter eius adiuuamen cui noluit obedire dum viueret. Hoc vbi Domino Abbati Siguinus retulit, præcepit vt fratres vna hebdomada pro defuncto taciturnitatem proprij oris continuarent. Ad hoc septem fratribus electis, cæteris obedientibus vnus eorum voti contemptor silentium interrupit. Rursus Pontifex eidem denuo reuelatus est, valde conquestus super illo fratre perfido, qui dum non siluit, sanitatem illius interpolauit. Audiens ista pijssimus Hugo, præcepit vt fractura silētij quæ per vnum contigerat, aliorum septem dierum silentio sarciretur: quo facto anima Pontificis tertio reuelata, in statu Apostolico se exhibens, purgatori suo memorato semperque memorando Hugoni gratias suæ integritatis reportauit.

(Idem lib. 26. cap. 5.

EXEMPLVM IIII.

Verba Dei beatus Franciscus, & sui colloquentes, viderunt Christum in specie pulchri iuuenis, & in extasim rapti sunt.

SAnctissimus pater noster Franciscus, qui totum cogitatum suum in Christo benedicto iactauerat, & totum suum studium, & desiderium & orandi, & legendi ad eius beneplacitum in se, & socijs suis ordinabat. Cùm in principio suæ conuersionis quadam vice sederet pius pater cum filijs tam benedictis, in feruore spiritus vni eorum præcepit, vt in nomine Domini os aperiret, & loqueretur de Deo quicquid ei Spiritus sanctus suggerebat. Cùm ille sine mora & obedienter inciperet, & stupenda docentes Spiritu sancto eructaret, beatus pater imposuit sibi silentium. Et alteri præcepit, vt similiter de Deo loqueretur, secundum gratiam à Spiritu sancto sibi ministratam. Et illo obediente, & Dei magnalia per Dei gratiā diffundente, sanctus Franciscus huic, sicut primo, silentium imperauit. Et tertio imposuit, vt ad laudē Domini nostri Iesu Christi absque præmeditatione aliquid eructaret. Et iste tertius aliorum exemplo, & humiliter obedientiam adimplendo, tam miranda & arcana de diuinis occultis producebat in lucem, quod nulli dubium erat, quod per ipsum & alios spiritus sanctus loquebatur. Cùm igitur sic sigillatim vasa illa sanctorum simplicium balsamum diuinæ gratiæ funderent, ad imperium sancti patris loquendo melliflué de diuinis, ecce in medio eorum Dominus Iesus Christus apparuit, in specie speciosissimi iuuenis, cùm tanta dulcedine gratiæ omnibus benedicens, quod tā sanctus pater, quàm cæteri omnes fuerunt rapti, & iacebāt in terra sicut mortui.

mortui, de mundo isto nihil penitus sentientes. Cùm verò ad seipsos redirent dicebat sanctus pater: Fratres mei dilectissimi, gratias agite Domino Iesu Christo, quia placuit ei per ora simplicium thesauros disseminare cœlestes, & ipse aperit os infantium, & linguas simplicium facit sapientissimas, & disertas. (Chronico Minorũ Gallico lib. 1. cap. 30.

EXEMPLVM V.

Loqui prudenter cupiẽs filius Regis Angliæ collum gruis petijt, & ob id regnum accepit.

REx quidam Angliæ habẽs tres filios, iuniori regnum tribuit, eo quod interrogatus quid data optione præ omnibus à Deo postularet, respõderit collũ gruis, vt nõ nisi bene discussa verba depromeret. Alij autem maiores natu, sed minores prudentia petierunt, primus fortitudinem, secundus verò pulchritudinem, alter verò vt omnes sibi potentia subiugaret, alter vt in sui amorem omnes alliceret, neuter tamen iuniorem prudenti petitione superauit. (Collector speculi.

(Vide etiam tit. Gula ex. 5. Tit. Angelus ex. 2. Tit. Capitulum, & Tit. Ecclesia ex. 4. & 6.

LVSVS.

EXEMPLVM I.

Spectaculis nimium deditus iuuenis, crebris ictibus inuisibili quadã manu percutitur.

DElicatus quidam adolescens aduertere nolens ideo ferias à clericis & sanctis patribus institutas, vt vacarent & viderent quoniam ipse Dominus est Deus, non vt scacis, aleis, aut quibuslibet diabolicis ludis intẽderent, solebat frequẽter cũ coęuis, & sodalibus suis spectaculis, & ludis varijs diem perdere. Quadam igitur vice, cùm aliquam domũ iocandi causa multi confluerent vt theatricis plausibus, & lusibus diem ipsum solito more consumerent. Accessit etiam illuc præfatus adolescẽs, vt & ipse pasceret hædos suos spectaculo vanitatis. Erant autem illic aleatores quidam aleis ludentes, quos vt melius ex alto prospiceret, super mẽsam ibidem positam pronus accubabat. Et ecce facta est super eum subito quasi manus hominis, ipsum inuisibili flagello diutius cædens, quæ caput illius, humeros, & dorsum totum veluti pila desuper feriente, crebris ictibus tũdebat. Ipse verò iacebat immobilis, quid faceret, quò se verteret, ignorans. Volebat enim præ nimia doloris angustia, in vocem clamoris & planctus erumpere, sed præ pudore propter frequentiam circumstrepentis populi non ausus, ne velut insanus reputaretur, molestiam verberum ægerrimè ferebat. In semetipso verò reuersus, & mortem quasi iam imminentem præ oculis habens, arguebat se, in conspectu Domini gemens, & in amaritudine animæ suæ dicẽs: Eia mi Domine, nunc inuenerunt me peccata mea, & ecce iam morior, & ad inferos cum dolore descendo carẽs pęnitẽtię fructu. O pater misericordiarũ Deus meus, si respiciens videris afflictionem peccatoris in angustia constituti & me licet indignũ de præsenti periculo misericorditer eripueris, promittto quoniam non ero ingratus beneficijs tuus: sed cõtinuò spretis cũctis quę sunt mũdi, seruum me tibi tradam sempiternum. Dum hæc & his similia in corde coram Domino loqueretur, facta est vox ad ipsum, dicens: Si Clarauallem conuersionis gratia adire volueris, & in anima, & in corpore saluus eris. Ad quam vocem respirans, & à Domino se visitatum intelligens illico respõdit: En trado me seruum Deo, & domui Clareuallis. Adhuc eadem verba in cor-

in corde voluebat, cum mox recedente flagelllo totus etiam dolor euanuit. Sentiens autem factam sibi misericordiam, continuo non acquieuit carni & sanguini, & si equitatura ad manuum fuisset, ne vnius quidem horæ morulam sustinuisset, quin incontinenti votum quod vouerat persolueret, neque enim carnalem illam cogitationem admisit vt domum rediret, parentes & amicos consuleret, domui familiæque disponeret, redditus, agros, censusque locaret, sed omnia hęc abrumpens potius, quàm soluens cuncta hac propter Christum arbitratus vt stercora, eadem die comparata equitatura, in crastinum summo mane iter arripuit, à facie seculi, tanquam à facie leonis fugiens, vt maneret in solitudine. Feruentissimo itaque desiderio veniens Clareuallē (quæ prius vallis absinthialis dicebatur) fratribus quoque modum & ordinem suæ conuersionis exponens, tanto iucundiori charitate susceptus est, quanto per hæc indicia Domino vitam, conuersionemque suam place[illegible]res illi humiliter præsumebāt. Susceptus itaque & probatus, Domino quoque donante fidelis inuentus, veterem hominem cum suis actibus exuit, & nouum qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis induens, tanta instantia Cisterciensis ordinis arduos labores, vsque in finem vitæ complexus est, vt cunctis sanctissimam eius conuersationem intuentibus, liquido pateret prim[u]m illam conuersionis eius vocationem, vere ab illo fuisse, qui eos quos amat arguit, & castigat, omnemque filium quem recipit, paterna pietate flagellat. (Ex lib de viris illust. ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM II.

Torneamētis dediti mirabiliter & horribiliter à Deo plagantur.

ANno circiter ab incarnatione Domini M. ccxliij. iuxta Nussiam super Rhenum oppidum nobile, ad torneamentum multi nobiles, Duces, Comites, Barones, ac milites congregati sunt. Superuenit quidam frater Beinardus ordinis Prædicatorum cum socio, rogauit suppliciter, & quasi cum lachrymis, vt sibi parcerent, & desisterent ab inani proposito, compaterenturq; christianitati, & afflictæ matri Ecclesiæ, quæ illo tempore in Vngaria, Liuonia, & Polonia à Tartaris miserabiliter vastabatur. Et cùm multi essent qui ad preces eius libentius destitissent, Comes de Castris, alias de Marcha, subsannauit fratrem, & cōsentientes eidem. Et congregatis turmis militum, ferale illud torneamentū infœlicissimus inchoauit. Mane autē eiusdē diei, vt à pluribus ferebatur, quasi gleba ingens & lata super aëra videbatur, & circa glebam ac supra, quasi coruini generis volucres crocitando diutius volitare. Nec credo aliud quàm dæmones hos fuisse, qui futuri mali prodigium hoc dederunt. Nec mora. Cùm torneamentum hoc fieret milites ac satellites, in tanta strage, & in tanta multitudine, plurimi ad mortem, nonnulli in vesaniam, plerique etiam in languores perpetuos ceciderunt, vt nullus ambigeret ludum hunc, non tantùm hominum, sed verissimè vltione diuina dæmonum extitisse. Omnes verò mortui vsque ad trecentos sexaginta quatuor computati sunt. Inter quos etiam primus dicitur mortuus Comes ille de Castris, qui dicto fratri Prædicatori contumaciter contradixit. Sub eadem nocte quo die hæc facta sunt, in speciebus militum armatorum iuxta villam Brabantiæ, quæ

Ilcha

ischa maior dicitur congregationes fieri à dæmonibus, presbytero villæ teste cognouimus. Et hoc credo in signum lætitiæ tanti mali. (Cantipratanus de propriet. Apum lib. 2. cap. 49. parte 4.

EXEMPLVM III.

Torneamentis deditus miles vulneratur, moritur, infernali equo post mortem insidere videtur, & corpus illius à coruis & miluis discerpitur.

Vidi consobrinam patris mei, mulierem annorum centum & triginta. Hæc in villa in qua nata erat iuxta Bruxellam in Brabantia, factum huiusmodi suo tempore referebat. In hac villa sexaginta milites arma portantes sparsim per parochiam morabantur, vbi nunc vix vnus est. Hi omnes cum alijs militibus circumiacentium regionum, sine vllo armorum præsidio, exceptis lanceis, scuto, & galea, induti tantùm plicata linea tunica, torneamenta frequentius faciebant. Et contigit hoc frequẽter. Vna autem dierum accidit, vt in congressu comparis, miles, malè protectus clypeo, in corde lancea feriretur. Cùm graui ergo luctu ad domum propriam corpus exanime sic deletũ, in locello componitur. Excubias verò facientibus parentibus & amicis, fit media nocte circa corpus mira confusio. Et post horam egresso famulo, & misso pro negotio propè villam, obuius ei in equo nigro factus est miles occisus, & dixit illi: Ascendas retro me, & feram te ad locum quo mitteris propè villam. Territus autem famulus, vt iussus est ascendit: & cùm brachijs teneret se ad latera sedentis in equo, & nesciens manu vulnus lateris tetigisset, dixit miles: Fortiùs infige manum vulneri, & extrahe ferrum lanceæ, qua percussus fui. Tremebundus igitur famulus, fecit quod est iussus. Ad locum autem vbi transmissus erat, famulo veniente, dixit miles: Descende nunc, & occisori meo specialiter dicas, & alijs omnibus quibusuis, vt veniant ad talem locum, vt videant iudicium Dei factum de me: & in signum quod me veraciter videris, ferrum lanceæ ostendas eis. Mane autem facto, famulus ea quæ iussus est fecit. Et cùm ventum est ad locum, vbi venire mandauerat, occisor cum alijs inuenit coruorum & miluorum multitudinem infinitam, qui validis morsibus cadauer miserabile discerpserũt. Idem lib. 2. c. 49. par. 6.

EXEMPLVM IIII.

Lusibus tesserarum spoliatus sagittam in cœlum mittit, & sanguine tinctã recepit.

Frater Ordinis Prædicatorum, bonus & veridicus narrauit mihi, quòd quidam nudatus ludo tesserarum adeo desperatus est, vt arrepto arcu, sagittam in aërem iaceret, quasi ipsum cœli Dominum percussurus. Et mox sagitta reuersa ante faciẽ iacientis, sanguine recenti infecta reperta est. Qui mox irremediabilibus lachrymis resolutus est, & confessus, vitam suam cum mira pœnitentia & deuotione correxit. (Idem lib. 2. cap. 49. parte 11.

EXEMPLVM V.

Prælatus malus moriens plures circa se dæmones conspexit, quàm erant calami in tecto horrei.

In quodam sanctimonialium monasterio, quod in oppido Bonnensi situm est, sacerdos quidam defunctus est, Adolphus nomine, vir valde secularis & lubricus, iam dicti monasterij plebanus: hic, sicut mihi retulit

quidam

quidam sacerdos, qui fuerat Bonnensis canonicus, cùm die quadam cum suo cognato quodam luderet in aleis, quidam ex parochianis eius flens superuenit; & vt matris suæ confessionem audiret, eamque communicare dignaretur, humiliter, & cum lachrymis supplicauit; Respondente: Non veniam nisi expleto ludo; Et ille valde instaret, asserens infirmam expectare non posse, commotus sacerdos, secum ludenti dixit: Cognate, ego conqueror vobis de homine isto, qui me quiescere non sinit. Videns se ille nihil proficere, tristis ac gemens discessit, & infirma sine confessione, atque viatico ab hac luce migrauit. Die autem tertio is, qui cum sacerdote luserat, defunctæ filio occurrit, & sacerdotis querimoniæ recordatus, illū sine causa occidit. Post hæc, & alia peccata plurima, sacerdos idem peremptoriam incidit infirmitatem: qui cum esset in desperatione, quædam cognata eius sedens coram illo, cùm signum cōtritionis videret in eo nullum, tristis sic ait: Domine, debilis estis valde, præparate vos propter Deum, inuocate illum, vt peccata vestra vobis dimittat, & spatium adhuc fructuosæ pœnitentiæ concedat. Ad quod ille desperatus respondit: Vides horreum illud magnum ex opposito nostri? non sunt in eius tecto tot calami, quot sunt circa me dæmones congregati. Et hoc dicto, mox agonizans, expirauit, eos videns adesse morituros, quorum consilio vixerat sanus. (Cæsarius lib. 5. cap. 8.

EXEMPLVM VI.

Ludens ad tesseras infaustus miles, visceribus tegulis domus hærentibus, à dæmone deportatur.

IN Susatia quæ ciuitas est Coloniensis diœcesis, miles quidam Thyemo nomine habitabat, qui sic totus deditus erat ludo tesserarū, vt non die, non nocte quiesceret, semper sacculum cum nummis secū portabat, vt secum ludere volentibus obuiaret. Ita in ludis expeditus & fortunatus erat, vt vix aliquis ab illo sine damno recederet. Vt autem posteris ostenderetur, quantum Deo tales ludi, in quibus iræ, inuidia, rixæ, & dāna suscitantur, peccati verba rotantur, contrarij forent, permissum est diabolo, vt cum eo luderet, qui multis illuserat atq; euiscerarat, qui multorum marsupia euacuarat. Nocte quadam domum eius in specie cuiusdam hominis ludere volentis intrās, saccellumque nummis refertum sub ascella portans, ad tabulam sedit, denarios liberaliter apposuit, tesseras iactauit, & multa acquisiuit. Cui cùm prospere succederet, & militi iam pecunia quam apponeret defuisset, iratus ait: Nunquid non diabolus tu es? Et ille: Nunc satis est; Appropinquat enim tempus matutinale, oportet nos ire. Tollensque illum, per tectum traxit, cuius viscera tegulis retrahentibus miserabiliter excussit, & quid de eius corpore factum sit, vel in quē locum illud prolecerit, vsque hodie tam à filio eius, quam à cæteris qui illum nouerant ignoratur. Manè verò viscerum eius reliquiæ tegulis inhærentes repertæ sunt, & in cœmiterio sepultæ. (Idem lib. 5. c. 34.

EXEMPLVM VII.

Vestium asperitatem mater Edmundi filios docuit, quibus studentibus ciliciola transmittebat, & eidem sancto Edmundo adhuc puero tempore lusus ab alijs pueris segregato puer Iesus apparuit, eumque officiosissimè salutauit.

CVm mitteret sanctū Edmundū vnà cū fratre suo mater Parisios vt liberalib⁹ imbueretur studijs seu

dijs seu artibus, modicam pecuniæ summam dedit eisdem mater, dicens illis: Si maternam (vt bonos decet filios) iussionem seruaueritis, confido in Domino, quod in omnibus ipse prouisor munificus erit vobis. Duo quinque dedit eis cilicia præcipiẽs vt illis super nudo se vestirent, bis aut ter in hebdomada. Timebat enim ne postquam discretionis annos attingerent, per deuexa vitiorum, & abrupta voluptatis incederent. Ideoque rudes in arte bellandi familiariter informauit, & priùs exercitans quam in belli discrimine necessariò traherentur. Ipsa enim Edmundo quem velut sanctitatis eius præscia cæteris filijs plus dilexit, dum studeret Parisiijs cũ indumentis lineis cilicium mittere cõsueuit. Meritò eũ præ cęteris dilexit qui nusquam piam matrem pius videlicet filius verbis aut operibus offendit. Ita namque Deo & piæ matri suæ placere studuit, quod omnem à se leuitatem resecans omnino choreis, aulijsque lucris, seu spectaculis se subtraxit. Diebus quoque Dominicis, & festiuis iuxta monitum matris antequã comederet, psalterium ex integro psallere consueuit. Et quia amantissimus Domini totis visceribus studuit auctorem vitæ diligere, ipsum in forma puerili eidem puero voluit demõstrare. Cùm enim pratum quoddam spatiandi causa coætaneis inuitantibus consensisset ingredi, ab ipsorum tamen comitatu se celeriùs separauit, ne conscientiæ puritatem, vel nugis puerilibus, vel ociosis sermonibus cõtingeret maculari. Dum igitur incederet solitarius sacris insistens medidationibus, apparuit ei puer ille cãdore niueo nitidus, & colore roseo rubicũdus, qui velut à summo cęli cardine elapsus, subitò sic eum prior allocutus est, officiosissime salutando: Salue, dilecte mi. Quod cum audisset puer in ignoto sermone pueri, miratus est. Quem cum ille pauefactum, & hæsitantem conspiceret, ipsum denuò alloquẽs quæsiuit, an ipse sibi vel tenuiter notus esset. Ille simplicitatis columbinæ, respondens sermone simplici, Nullam, inquit: teneo notitiam tui, nec sum vt æstimo notus tibi. Adiecit puer: Quomodo ita tibi sum ignotus. præsertim cùm & in scholis ad latus tuum sedeam, & tibi quocũque fueris inseparabiliter fuerim sociatus? Deinde subdit. In faciẽ meam respice, & si quid in fronte mea scriptũ sit, aduerte sedulus totus corde. Quod cùm fecisset, scriptum in ea legit literis cœlestibus Iesus Nazarenus. Qui statim quod viderat ei retulit, & ab ipso protinus audiuit. Hoc est nomen meum, quod tibi memoriale sit in desiderio animæ, & hoc diligenter & articulatim noctibus imprime singulis fronti tuæ, per hoc enim poteris contra mortem muniri subitam, & quisquis eadem scriptura munierit modo consimili frontem suam. His dictis puer ille in quem desiderant Angeli prospicere disparuit, sed in pectore pueri sui quem visitare dignatus est, non parum dulcedinis reliquit. (Ex vita S. Edmundi lib. 31, ca. 68.

EXEMPLVM VIII.

Lusibus auium deditus graui purgatorio punitur.

QVidam deuotus vir in raptu vidit quendam militem in purgatorio qui fuit castus, bonus, hospitalis, & bonæ vitæ, sed ludo auium nimium deditus, qui propter huiusmodi ludum habebat quasi auem in manu cum in facie, & in humeris, & brachijs corrodentem fu... statim, & mirabiliter affligentem. Et requisitus ab illo deuoto, cur hæc pateretur, cùm tamen bonæ vitæ fuisset? Respondit: Præcepta Dei seruaui, nec vnquam vnum denarium contra Deum recepi, sed quia nimium deditus

deditus fui ludo auium, & cum canibus venãdo, ideo hanc grauissimam pœnam hoc in purgatorio sustineo, donec purgatus ero, sed tantum ora Deum pro me, & annuncia filijs meis, & cognatis meis, vt cum suffragijs mihi subueniant, quia valdè crucior in hac pœna. Qui postmodum in breui per suffragia & orationes bonorum liberatus est à purgatorio, & ad cœlestia regna perductus. (Collector Speculi. Vide etiam Tit. Blasphemia ex. 4. & 17. Tit. Infernus ex. 6. Tit. Iurare ex. 2. Tit. Chorea ex. 4. Tit. Defunct. ex. 16. Tit. Fœtor ex. 2. & Tit. Angelus ex. 10.

LVXVRIA.

EXEMPLVM I.

Luxuriosus Tyburtius presbyter infernali rogo cremandus imponitur.

Gothorum tempore quidam spectabilis vir, Reparatus nomine, venit ad mortem. Qui dum diu immotus ac rigidus iaceret, visum est quod ab eo funditus flatus vitalis exisset, atque exanime remansit corpus. Cumque essent & multi qui conuenerant, & cum iam mortuum familia lugeret, subitò redit: & cunctorum plangentium in stuporem versæ sunt lachrymæ. Qui reuersus ait: Citius ad Ecclesiam beati Laurentij martyris, quæ ex nomine conditoris Damasi vocatur, puerum mittite: & quid de Tyburtio presbytero agatur videat, & renunciare festinet. Qui videlicet tunc Tyburtius carnalibus desiderijs subiacere ferebatur. Cuius adhuc vitæ morumque bene quoque Florentius eius nunc Ecclesiæ presbyter meminit. Cùm verò puer pergeret, narrauit idem Reparatus qui ad se reuersus fuerat, quod de illo vbi ductus fuerat agnouit, dicens: Paratus fuit rogus ingens, deductus autem Tyburtius presbyter in eo est superpositus, atque supposito igni concrematus. Alius autem parabatur rogus, cuius à terra in cœlum cacumen tendi videbatur. Cui ex ipsa voce clamatum est, cuius esset. His ergo dictis statim Reparatus defunctus est. Puer verò, qui transmissus ad Tyburtium fuerat, iam eum mortuum inuenit. Qui videlicet Reparatus ductus ad loca pœnarum, dum vidit, redijt, narrauit, & obijt, apertè monstratur, quia nobis illa, non sibi viderat, quibus dum adhuc concessum est viuere, licet & à malis operibus emendare. Rogum verò construi Reparatus vidit, non quod apud infernum ligna ardeant, vt ignis fiat, sed narraturus hic viuentibus, illa de incendio prauorum vidit, ex quibus nutriri apud viuentes corporalis ignis solet: vt per hæc assueta audientes discerent, quod de insuetis timere debuissent. (Gregorius Dialogi cap. 31. lib. 4.

EXEMPLVM II.

Sepultus in Ecclesia Faustini martyris Valerius Patricius eijci rursum propter ipsius lubricitatem præcipitur. Ob eandem etiam causam Valentinus è templo extrahi videtur.

Valerianus Patricius in ciuitatem, quæ Brixia dicitur, narratur fuisse defunctus: cui eiusdẽ ciuitatis Episcopus accepto precio locum in Ecclesia præbuit, in quo sepeliri debuisset. Qui videlicet Valerianus vsque ad ætatem decrepitam leuis atque lubricus extitit, modumque suis prauitatibus ponere cõtẽpsit.

Eadem verò nocte qua sepultus est, beatus Faustinus martyr, in cuius Ecclesia corpus illius fuerat humatum, custodi suo apparuit, dicens: Vade, & dic Episcopo vt proijciat has fœtentes carnes, quas hic posuit: quia si non fecerit die xxx. ipse morietur. Quam visionem custos Episcopo timuit confiteri, & rursus admonitus declinauit. Die autem xxx. eiusdem ciuitatis Episcopus cùm vespertina hora sanus atque incolumis ad lectum redisset, subita & inopinata morte defunctus est. Cap. 52. lib. 4.

Valentinus nomine Mediolanensis Ecclesiæ defensor defunctus est, vir valde lubricus, & cunctis leuitatibus occupatus, cuius corpus in Ecclesia beati martyris Syri sepultum est. Nocte autem media in eadem Ecclesia factæ sunt voces, ac si quis violenter ab ea repelleretur, atq; traheretur foras. Ad quas nimirũ voces cucurrerunt custodes, & viderunt duos quosdam teterrimos spiritus, qui eiusdẽ Valentini pedes quadam ligatura strinxerant, & eũm ab Ecclesia clamantem & nimium vociferantem foras trahebant. Qui videlicet exterriti ad sua strata reuersi sunt. Mane autẽ facto aperientes se pulchrũ, in quo idẽ Valentinus fuerat positus, eius corpus non inuenerunt. Cũq; extra Ecclesiã quærerent vbi projectũ esset, inuenerunt hoc in sepulchro alio positum, ligatis adhuc pedibus manibusq;, sicut de Ecclesia fuerat abstractum. Ex qua re Petre, colligitur, quia his quos peccata grauia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciunt, restat vt de sua præsumptione iudicentur: quatenus eos sacra loca non liberent, sed & culpa temeritatis accuset. (Idem cap. 53. lib. 4.

EXEMPLVM III.

Luxuriosus presbyter gratiam quam in missa habere consueuerat, amisit.

Princeps cuiusdam ciuitatis presbyterum habebat sanctæ conuersationis virum, & in diuinis officijs, præcipuè in solennitate missarũ, indesinenter assiduum. Qui cùm quotidie sacris mysterijs reuerenter insisteret, angelus Domini ex consuetudine veniebat, & vidente principe sacramentum Dominici corporis ex offerentis manibus assumebat. Sed criminalis huius vitæ lubrica & incerta conditio. Nam qui angelicis fruebatur mundis obsequijs, in fœdæ luxuriç voraginem repentè prolapsus est. Quid plura? Peragendi sacri mysterij tempus aduenit, presbyter consuetudine foris exigente compellitur, sed grauiter intus conscientia rem ordente torquetur, ornatur, accedit, trepidat, palpitat, tamen offerre præsumit. Ecce angelus, vt assuetus fuerat, venit, & inspectante principe spongiam infectam aqua super caput illius expressit, totumq; corpus illius tergendo purgauit. Expletis autem mysterijs eandem spongiam rursus expressit, omnesque sordes atque squalores, quas ex corpore illius ante contraxerat, membris eius omnibus iterum superfudit. Hoc viso princeps admiratus, obstupuit, presbyterũq; semotis omnibus secretè conuenit. Inquisitus itaque presbyter, si noui aliquid criminis admisisset, primo quidem, quasi perhorrescẽs, facinus abnegat: deinde sibi malè conscius, ac principis auctoritate cõpulsus, tandem se corruisse nocte præterita in quandam eiusdem principis cubiculariam confitetur. (Ex P. Damiano.

EXEM-

EXEMPLVM IIII.

Vestium ornatu superbus luxuriosus cū amasia sua igne crematus interijt.

MEmini planè quia & cùm apud Parmense oppidum liberalium artium studijs docendus insisterem, dum adhuc videlicet adolescentiæ flore & noua pubertas indueret faciem, & æstus libidinis impatiēter accēderet carnē, clericus quidam nomine Teucolinus, pellicem suam iuxta meum habebat hospitiū, vt aiunt, aspectu lubricam & inhonestam satis, decore venustam. Hic itaque nitidus, & semper ornatus atque conspicuus incedebat: ita vt caput eius nunquam nisi gabelica pellis obtegeret, indumenta carbasina atque niuentia fuligo per artem fullonis inficeret, calceus postremò ad aquilini rostri speciem non falleret. Erat illi præterea vox gracilis, suauis & tremula, adeò vt in Ecclesia modulans, & audientium corda mulceret, & astantis in se ora plebis conuerteret. Affluebat vbiq; delitijs, rugiebant ora flammātia, quotidie cachinnis inuicem atque ludibrijs, oculorum nutibus, ac scurilitatis illecebris festiui applaudebāt. His ergo furijs & perditis moribus quia corpore contiguus aderam, mente longinquus esse non poteram. Quid dicam? quia dum hæc cernerem titillantis luxuriæ molestias pertuli, cum etiam postquam ad eremum veni eiusdem lenocinij memoria sæpius me colaphizare non destitit. Sæpe fateor mihi malignus hostis hoc proposuit schema, & illos esse fœlices ac beatissimos, qui tam iocundè viuerent, persuadere tentauit. Sed ecce huius beatitudinis initium diximus, consequēter etiam quo fine concluserint attexamus. Nam cum per quinque ferè annorum lustra in hac luxuriosa voluptate vixissent, ante annum, cum commune ipsius ciuitatis flagraret incendium, in vna domo reperti vtriq; simul igne consumpti sunt. Sic, sic nimirum flamma libidinis ignem meruit combustionis: & quid dictis vita contulerit, amarus, proh dolor, exitu demonstrauit. (Petrus Damianus Epist. ad Dominicum cap. 10.

EXEMPLVM V.

Luxuriosus presbyter animam simul & semen effudit.

NOstra, vt fertur, contigit ætate quod narro. In Galliarum partibus penes administrationem ac ditionem cuiusdam religiosi abbatis, nomine Benedicti, presbyter habitabat. Qui nimirum quantò copia facultatum vberius affluebat, tantò magis religionis & honestatis premebatur inopia. Obeunte igitur pellicē viduatus, adiecit intrare coniugium. Quid plura? Confœderat sibi quasi tabularum lege prostibulum, amicorum atque confinium congregabat nuptias, more conuentum, epulaturis etiam totius affluentiæ prouidet apparatum. Abbas autem dum decederet, iamque fœlicem appropinquaret ad exitum, hoc audito, duos ad eum monachos misit, eiq; tam impudēs scelus sub districtæ censuræ interminatione prohibuit. Ille vero vt erat conceptæ nequitiæ stimulatus instinctu, obtemperare non potuit, sed temeritate plectibili quicquid nuptialis ordo dictauerat impleuit. Cunctis itaque perstrepentibus iocis, ac lasciuiæ deditis: presbyter tanquam bos ad victimam ductus, conuiuium deserit, thalamos non delectationis, sed perditionis ingreditur, & (ò terribilis Deus in cōsilijs suis per filios hominum) repentina morte mulctatur. Vno siquidem eodemque momento & semen fudit, & animam exhalauit. Sic, sic remunerari debuit, qui de sacrario Domini ad exo-

ad exolitum lupanar, suumque volutabrum transire decreuit. (Ibidem.

EXEMPLVM VI.

In luxuriæ barathrum incidẽs superbus monachus dæmones clamantes audiuit: O monache, &c.

Erat quidam apud nos monachus in hac vicina eremo commanẽs, cui habitaculum spelunca fuit, vir summæ abstinentiæ, quotidianum victum labore manuum quærens, in orationibus die, noctuque persistens, cunctis animi virtutibus florens: Sed hic lætis successibus elatus, confidere quasi in profectibus suis cœpit, & non Deo totum, sed sibimetipsi quod profecerat, deputare. Hanc autem eius intuens animæ præsumptionem, continuo tentator accedit, & laqueos parat. Quadam namque die ad vesperam fingit speciem decoræ mulieris oberrantis per eremum, quæ velut fessa post nimium laborem accedens ad ostium speluncæ monachi lassabundã se simulans ac fatigatam, intrinsecus semetipsam proiecit, & aduoluta genibus viri, vt sui misereatur exorat, dicens: Nox me infœlicem in eremo latitantem comprehendit, iube me ergo requiescere in angulo cellulæ tuæ, ne forte efficiar nocturnis bestijs præda. At ille primo miserationis obtentu recepit eam intra speluncam, requirẽs quæ ei causa errandi per eremum fecit. Illa causam fingit satis accuratè, & interim venena blandimẽtorum, atque illecebræ virus circa omnem textum narrationis interserit; & nunc se miserandam, nunc etiam defensione indignam ostendens, elegantia & suauitate sermonis inclinat animam hominis, & in affectum sui illecebroso amore deflectit. Hinc iam blandiora colloquia iocus, risusque commiscentur, manus etiam procax ad mentum, barbamque quasi venerandi specie prætendit. Tum verò palpare cœpit ceruicem mollius, collumque lenigare. Quid multa? Ad vltimum mulier captiuum ducit militem Christi. Continuo enim perturbari intra semetipsum, & libidinum fluctibus æstuare cœpit. Nequaquam laborum præteritorum, nequaquam professionis, ac propositi sui memor, paciscitur cum cordis sui cõcupiscentia, & intra arcana cogitationum suarum fœdus cum falsa voluptate componit. Inclinat stultus latera sua, & efficitur sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, atque vbi obscœnos iam conabatur inire amplexus, illa vlulatum teterrimum diræ vocis emittens, vmbra vt erat tenuis, per manus amplectentis elabitur, ipsumque dedecorosis motibus inanes auras sectantem cum fœtidissima irrisione deseruit. Tunc præterea multitudo dæmonum in aëre ad hoc ipsum spectaculum congregata, clamore ingenti cum cachinno exprobrationis elata, dicebat: O Monache, qui te vsque ad cœlum extollebas, quo modo dimersus es vsque ad infernum? disce, quia qui se extollit, humiliabitur. Tunc ille velut amens effectus, deceptionis suæ pudorem nõ ferens, grauius à semetipso decipitur, quàm fuerat à dæmonibus antea deceptus. Cum enim debuerit reparare semetipsum, & reuocare certamen, ac satisfactionis suæ lachrymis, & humilitatis fructibus prioris elationis culpam deflere, hoc miser non fecit: sed semetipsum desperans, sicut dicit Apostolus, tradidit se omni immunditiæ & iniquitati; regressus est enim ad vitam secularem, præda dæmonum factus. Refugit namque conspectum omnium sanctorum, ne quis possit eum salutaribus monitis de præcipitio reuocare. Si enim reddere semetipsum priori vitæ & abstinentiæ voluisset, & de immensa Dei misericordia (quæ neminem despicit, nemini sinum claudit, sed omnes pœnitentes

benigne

benignè recipit) confisus fuisset, à Deo susceptus benignè & piè fuisset, & recuperasset sine dubio locum & gratiam suam. (Ex vitis Patrum in vita Ioannis Ægyptij eremitæ.

EXEMPLVM VII.

Luxuria tentationem vincere cupiens deuotus frater pallio suo fœtentem carnem defunctæ mulieris extergēs naribus horrentibus applicuit.

ERAT quidam frater in eremo Scythiæ promptus & alacriter in opus Domini spirituali conuersatione. Huic autem inimicus generis humani diabolus immisit cogitationes, vt recordaretur cuiusdam notæ sibi mulieris pulchritudinem, & turbabatur in cogitationibus sui cordis vehementer. Contigit autem ex dispēsatione Domini Iesu, vt alius quidam frater de Ægypto veniret ad visitandum eum in charitate Christi. Et dum inter se loquerentur, euenit sermo vt diceret ille frater de Ægypto, quia mortua est mulier illa. Ipsa autē erat in cuius persona impugnabatur frater ille supradictus. Hæc autē cùm audisset frater ille, post paucos dies abijt ad locum illum vbi positum erat corpus illius mulieris defunctæ, & aperuit nocte sepulchrum eius, & de pallio suo tersit saniem putredinis eius, & reuersus est ad cellulam suam, ponebatque illum fœtorem in conspectu suo, & dicebat cogitationibus suis: Ecce habes desiderium, quod requirebas, satia te ex eo. Et ita in illo fœtore cruciabat semetipsum, vsquequo cessaret ab eo sordidissima impugnatio. (Ex libr. sententiarum patrum § 10.

EXEMPLVM VIII.

Luxuriæ tentationem iuuenis frater obedientiæ, ieiunio, & labore deuicit.

VEnit aliquando quidam in Scete vt fieret monachus, qui etiam accepit filium suum nuper ablactatum. Qui cùm factus fuisset iuuenis, cœperunt impugnatores dæmones sollicitare eum. Et dixit patri suo: Vado ad seculum, quoniam nō valeo carnales cōcupiscētias sustinere. Pater autem eius consolabatur eum. Dixit ergò illi iuuenis: Iam sustinere non valeo Pater, dimitte me redire ad seculum. Dixit ei Pater suus: Audi me fili adhuc semel, & tolle tibi quadraginta panes & folia palmarum dierum quadraginta, & vade in eremum xl. diebus, & voluntas Domini fiet. Quj obediens patri suo surrexit, & abijt in eremum, & mansit ibi laborans, & faciens plectas seu funiculos de palmis, & panem siccum comedens. Et cùm ibi dies xx. quieuisset, ecce vidit opus quoddam diabolicum venire super se, & stetit coram eo velut mulier æthiopissa fœtida, & turpis aspectu, ita vt fœtorem eius sufferre non posset, & abijciebat eam à se. Et illa dicebat ei: Ego sum quæ in cordibus hominum dulcis appareo, sed propter obediētiam tuam, & laborem quem sustines, nō permisit me Deus seducere te, sed innotui tibi fœtorem meum. Ille autem surrexit, & gratias agens Deo, venit ad patrem suum & dixit ei: Iam nolo ire ad seculum pater, vidi enim operationem diaboli, & fœtorem eius. Cognouerat autem pater de hoc ipso, & dicit ei: Si mansisses quadraginta dies, & custodisses vsque ad finem mandatum meum, maiora haberes videre. (Ex lib. doct. patrum lib. de fornicatione nu. 8.

EXEMPLVM IX.

Negans Christum, à dæmone possidetur, & repentina morte percutitur. Et virgo quædam ne à duobus lasciuis iuuenibus stupraretur, ab Angelis custoditur.

CVM Decius ad ciuitatem Troadem perrexisset, oblati sunt ei tres, Andreas, Paulus, & Nichomachus. Qui cum omnes christianos se profiterentur esse, iussit Nichomachum apprehensum proconsul torqueri. Cumque nimium torqueretur, & iam propè esset vt emitteret spiritum, exclamauit se nunquam fuisse christianum, sed dæmonibus sacrificaturum. Tunc iussus deponi, cum sacrificasset, arreptus est à dæmonio & elisus in terram, comedens linguam suam dentibus, expirauit. Puella autem quędam virgo Dionysia annorum xvij. exclamauit dicēs: O te infidelissimum hominum, qui propter vnius horæ spatium perpetuam, & inenarrabilem pœnam tibi adquisisti! Interrogata ergo, confessa est se christianam esse, & ideo infœlicem illum plangere quod non ahuc modicum tolerasset, vt perpetuam requiem inueniret. Proconsul iussit eam duobus iuuenibus corrumpendam tradi, Andream verò, & Paulum recludi. Cumque iuuenes virginem ad hospitium suum duxissent, pugnantibus eis vsque ad noctem, vt vim turpitudinis inferrent, inardescebat eorum libido. Apparuit autem eis per totam noctem iuuenis splendidus, domum illuminans, vnde timore percussi ceciderunt ad pedes virginis, rogabatque vt pro eis intercederet ne quid mali eis contingeret. Videns autem proconsul, quod non posset Pauli, & Andreæ perseuerantiam superare, flagellis cæsos tradidit eos populo, qui traxerunt eos pedibus extra ciuitatem, vt lapidarentur. Quod audiens Dionysia, custodes euadens, cucurrit ad eos, iactauitque se super eorum corpora, dicens: Concidam & ego vobiscum beati famuli, nec ab hac colluctatione vestra inueniar aliena. Quod audiens proconsul, iussit eam gladio interfici. Paulus verò, & Andræas lapidibus obruti sunt. (Vincentius Spec. Hist. lib. 11. cap. 46.

EXEMPLVM X.

Luxuriosi sacerdotis hic & in futuro plaga.

PResbyter quidam, nomine tantùm sanctus & castus, monialem altioris ordinis iuuenculam sub religionis specie procurabat. Nacta ergo occasione, cum socia seniore iuuencula monialis presbyterium visitauit. Post lautos autem cibos & potum immoderatum, moniale in vno loco, & presbyter in altero quieuerūt. Mane facto, vetula monialis sociam iuuenculam ad matutinorum executionem officij nisa est excitare. Quam cùm strepitu primò, quia silētium tenebat, deinde pulsationibus attentasset excitare, nec profecisset, surgens quæsiuit sociam, nec inuenit. Turbata ergo cum tota familia monialis, cùm factum præ confusione celare vellent, nec possent, cùm horrore & scandalo multorum, sicut inuenta fuerant, amborum simul cadauera sunt sepulta. (Thomas Cantipratanus lib. 2. c. 30. par. 20.

EXEM-

EXEMPLVM XI.

De clerico, qui à meretrice infamatus, incendium non sensit.

SCholasticus Bonnensis nuper veniens de studio Parisiensi historiam retulit satis mirabilem, recẽtiori tempore illam afferens gestam. Familiam, inquit, cuiusdam viri nobilis atque potentis de Francia meretrix speciosa sequebatur. Cum qua cũ multi indifferenter peccarent, clericus quidam religiosus eiusdem nobilis capellanus; de subuersione familiæ dolens, Dominum his verbis allocutus est, dicens: Omnis pene familia vestra meretricis huius contubernio corrumpitur, quorum peccata omnia Deus de manu vestra requiret. Et sciat nobilitas vestra, quòd meo seruitio carebitis, si non fuerit amota. Mox illa vocatur, verba ei sacerdotis intimantur, ad quæ sic respondit: Domine ex inuidia loquitur hoc, quia voluptati eius consentire nolui, idcirco me persequitur. Illo respondente: Mentiris, vir enim castus est, illa mox subiunxit: Ego celeriùs faciam vos experiri veritatem. Statim accedens ad clericum sub forma pœnitentis, lachrymis perfusa, post fictam confessionem, adiecit: Domine, tam vehemẽter de persona vestra tentata sum, nisi mihi consentiendo ignem à vobis succensum extinguatis, viuere ego non potero. Ad quod verbum cùm se vir iustus cruce signasset, sequenti die iterum venit, verba iam dicta repetiuit, hoc etiam adijciens: Si non feceritis quod postulo, ecce meipsam interficio. Quo audito, cùm plurimùm timeret, nec tamen aliquo modo libidini consentire proponeret, respondit. Ecce tali die, tali in loco, si volueris tecum dormiam, dummodo te non interfeceris. Sic illa læto animo recedens, Dominum suum mox adijt, & quia capellanus suus sibi talia, ac talia promisisset, procacibus verbis indicauit. Interim clericus scholari suo præcepit, vt in designato loco lectum ex lignis planis componeret, ligna arida cum stramine subijceret, deinde linteamen decenter subextenderet. Quod & factum est. Die verò statuto venit clericus, venit & mulier, sed clericus stipula priùs succensa, lectum ascendit, illam vt simul ascenderet vocauit. Quæ flammas ex omni parte cernens exurgere, retrocessit, crebriusque vocata ad tam horrendos amplexus venire recusauit. Clericus verò Dei adiutus gratia, non aliter sensit illum ignem, quàm ventum roris flantem, nec est adustus capillus eius, neque vestimenta eius in aliquo sunt læsa. Quod vt misera illa vidit, territa, & ad horam de tam grãdi miraculo compuncta, tam Domino suo, quàm cæteris publicè confessa est, quod sanctum virum sine causa ex solo rancore & inuidia ob vindictã præmissæ accusationis infamasset, ipse verò vir venerabilis non ingratus Domino Deo nostro, ad ordinem se transtulit Prædicatorum. (Cæsarius lib. 10. c. 34.

EXEMPLVM XII.

Luxuriosa puella diuinitus admonetur, sed quia non correxit errorem, citiùs moritur, & à canibus laceratur.

IN villa quadam diœcesis Coloniensis puella quædam, cuiusdam honestæ matronæ ancilla, ante aliquos annos defuncta est, satis enim erat luxuriosa, satis vaga, & valde secularis. Nocte quadã in somnis ante Christi tribunal rapta est, in cuius circuitu vidit Angelos, & Apostolos, Martyres, & reliquorum ordinum sanctos infinitos. Animabus in medio deductis, illæ ad gloriã, istæ ad supplicia iudicabãtur. Cũq; hæc ancilla videret, & treme-

tremeret, accusante conscientia, manus suppliciter adiudicem tetendit. Cuius ille misertus, ait: Quid me oras? da mihi digitum tuum, & ego dabo tibi manus meas, ac si diceret. Da mihi modicam fidem, quòd te de tuis vitijs emendes, & ego tibi dabo gratiam meam. Sic euigilauit. Quæ cum retulisset cuidam religiosæ matronæ, nomine Aleydi, quæ adhuc superest, de villa Gynzennich, respondit illa: Misera, emenda vitam tuam, satis commonita es. Illa primùm quidem timuit, sed timor idē citius cessauit. Cumque, vt prius, vitijs pristinis sub iaceret, admonitioni flagella adduntur. Nam cùm post acerrimas infirmitates expirasset, & nudata super areā, tecta tantùm linteamine, posita fuisset, duo canes ante domum in curia se momorderunt, superuenit tertius, & quartus, deinde omnes canes villæ, qui se inuicem mordendo, domum intrantes, linteamen superpositum abstrahentes, dentibus suis comminuerunt, qui vix à rusticis fustibus expulsi sunt. Cadauere vero sepulto, canes fugati redeūtes, super eius tumulum interrupta bella renouauerunt. Timeo enim quod anima modicum habuerit pacis, sicut nonnulli interpretati sunt. Idem lib. 11. c. 59.

EXEMPLVM XIII.

Superbus monachus super ardentes carbones ambulans, à dæmone decipitur, obsidetur, flammis inijcitur.

CVmque quadam die Palemon & Pachomius ignem accendissent, frater quidam dixit ad eos: Si quis est fidelis ex vobis, stet super hos carbones, & orationem Dominicam sensim pronunciet, quem beatus Palemon intelligens superbiæ tumore deceptum, commonuit dicēs: Desine frater ab hac insania, nec tale quid vlteriùs loquaris. Qui correptione senis non solum nō profecit melius, sed plus elatione mentis inflatus stare cœpit super ignē audacter, nullo sibi imperante, & cooperante diabolo, & Domino permittente, nullatenus ignis attactu adustus est. Hoc itaque cùm factum esset postero die idem frater maturè proficiscēs ac velut exprobrans eis, ait: Vbi est fides vestra? Post non multum autem temporis cernens diabolus hunc sibi per omnia mancipatum, transfigurat se in speciem pulchræ mulieris, & cœpit ostium cellulæ vehementer extundere, qui cùm aperuisset ei, ait ad eum diabolus in forma mulieris: Obsecro te, quia nimis à creditoribus vrgeor, & metuo ne mala me comprehendāt, recipias me in cellam tuam, quoniam debitum soluere nequeo, Deus enim me direxit ad te. Qui cæcitate mentis penitus obscuratus, nec intelligens quis esset qui talia sibi loqueretur, diabolum miser in suum recepit exitium. Tunc hostis videns eum ad omne scelus procliuem immisit in eum turpem concupiscentiā, qui mox cedens suggestioni eius, quasi mulieris amplexus petiuit. Quem spiritus immundus inuadens elisit atrociter, & resolutus super pauimentum velut mortuus diu permansit. Post aliquot autem dies tandem in se reuersus, & dementiæ suæ serò pœnitens ad sanctum Palemonem venit, & cum magno fletu quid sibi accidisset exposuit dicens: Agnosco pater, agnosco, quod ego causa perditionis meæ existam. Et subito correptus, ab immundo spiritu de conspectu illorum prosiliuit, & per deserta discurrens agebatur infrænis. Peruenit autem ad ciuitatem Panos, & ibi in fornacem sese præcipitans, protinus incendio interijt.

(Idem § 9.

EXEMPLVM XIIII.

Luxuria instigata mater proprium filiũ sibi consentire nolentem in mortem præcipitare conatur.

QVidam iuuenis secretè sancto Andreæ dixit: Mater mea pulchrum me videns de opere illicito me attentauit. Cui cùm nullatenus assentirem iudicium adijt, volens in me crimen tantæ nequitiæ retorquere, sed ora pro me ne moriar tam iniustè. Nam accusatus penitus reticebo malens vitam perdere, quàm matrem tam turpiter infamare. Iuuenis igitur vocatur ad iudicium, & illico eum Andreas prosequitur. Accusat mater instanter filium, quod se voluerit violare. Interrogatus pluries iuuenis, an res taliter se haberet, nihil penitus respondebat. Tunc Andreas matri dixit: Crudelissima fœminarum, quæ per tuam libidinem filium vnicum tuum vis perire. Tunc mulier Præposito dixit: Domine huic homini filius meus adhæsit postquam hæc agere voluit. Iratus itaque iudex iussit puerum in saccum linitum pice & bitumine mitti, & in flumine proijci. Andream autem in carcere reseruari, donec excogitaret supplicium quo periret. Sed orante Andrea tonitru horribile omnes terruit, & terræ motus ingens cunctos prostrauit, & mulier à fulmine percussa & arefacta corruit. Orantibus autẽ cæteris Apostolum ne perirent, orauit pro eis, & omnia cessauerunt. Tunc præpositus credidit, & domus eius tota. (Vincentius in Spec. Hist. lib. 9. cap. 67.

EXEMPLM XV.

Luxuriosus vir etiam sub periculo perdendi visus libidinem expleuit, dicens: Vale amicum lumen.

REfert Ambrosius super Lucam, cap 4. circa finem, quia sæpè faciente mala consuetudine etiam ea cõcupiscimus, quæ sunt corpori atque sanitati, etiam ipsi vitæ omnino nocitura. Quidam (inquiens) Theotimus cùm graui oculorum incommodo laboraret, & amaret vxorem interdicta sibi à medico facultate coeundi cupiditatis impatiens, atque impetu libidinis raptus moderari nequiuerat. Sciens enim & prudẽs quod oculos esset amissurus postquam conueniret cum vxore in ipso æstu feruẽtis cupiditatis & consuetudinis apparatu. Vale (inquit) amicum lumen, statimque expleta libidine interdicta sibi, luminibus suis orbatus est. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XVI.

Luxuria pollutus, & euangelium legere præsumens ab aranea interficitur.

KArolus Magnus, reliosus, Augustus cùm quadam solemni die missam solita deuotione audiret, diaconus eiusdem missæ lecturus euangelium præcedenti nocte mulierculæ impudicis amplexibus se fœdare non timuit. Hoc itaque grauissimo piaculo cauteriatam habens conscientiam, sanctam Euangelium legere præsumpsit, postmodum etiam sacris mysterijs secundum officij sui exigentiam eadem impudentia ministerium manibus impuris exhibiturus, si non vltio diuina obstitisset. Ecce namque dum verba sacra labijs pollutis depromeret, aranea desuper à laquearibus oratorij se per filum suum semel, secundò, & tertio super caput contaminati lectoris demittẽs.

tertia nihilominus vice ipso Imperatore aspiciente caput obscœnum pupugit, ac sine mora miserum extinxit. (Idem.

EXEMPLVM XVII.

Quidam societatem cum incubo dæmone habet.

ANno Domini 1380, quidam incubus nominans se Regem Goldemar, coniunxit se familiaritate cuidam viro armorum, mundanis actibus per omnia dedito, appellato Neuelugh de Hardenberch, in comitatu de Marcke, prope flumen rure habitanti in castro, & loquebatur secum, & cum aliis hominibus lusit dulcissimè in instrumento musicali chordis aptato, lusit ad taxillos: pecunias exposuit, bibit vinum: & sæpè cum eo in lecto vno per noctem requieuit. Multi visitabant eum, tam viri religiosi, quàm seculares, quibus responsa dedit, scilicet crebrè religiosos ad suæ conditionis reuelationem anhelantes, scelera eorum occulta recitando, confudit. Hospitem prædictum sæpius de inimicorum suorum aduentu præmonuit, & qualiter eorum machinationes euaderet, ipsi consilia dedit: manus dumtaxat palpandas præbuit, sed videri negauit, & erant manus graciles, & molles, velut, si quis tangeret murem: Christianos in verbis: Iudæos in lapidibus pretiosis: & Paganos in herbis ponere asseruit. Hæc omnia Gobelinus habet in Chronica sua: quæ etiam refert Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 38. littera G. qui vltra ibidem refert, se à multis illud idem audiuisse, & post annos 26. ab ipso Neuelugh plenius intellexisse. Vnde hic habuit sororem pulchram: cuius gratia hunc incubum nonnulli moram secum trahere suspicabantur, vnde solitus erat eum nominare generum suum, & ipse docuit eum, vt hoc vsu se signaret increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus sanctus, & postquàm triennio secum morabatur: sine læsione cuiusquam recessit (Hæc refert vt supra diximus Gotschalcus Holen ordinis Eremitarũ D. August. ser. 38. littera G. partis hiem. Vide etiam tit. Lingua ex. 2. tit. Ebrietas ex. 1. tit. Gula ex. 2. tit. Docere ex. 1. tit. Amor illicitus ex 1. 2. 3. 4. 5. & 6. tit. Communio ex. 3. tit. Demon ex. 6. & 16. tit. Diffamare ex. 1. & 8. tit. Desperatio ex 3. 4. & 9. tit. Confessio ex. 2. & 35. tit. Fœmina ex. 2. tit. Castitas ex. 10. &〈3〉3. tit. Blasphemia ex. 6. tit. Consuetudo ex. 1. tit. Infernus ex. 13. & tit. Abstinentia ex. 14.

MAGISTER.

EXEMPLVM I.

Magister quidam discipulis suis omni anno lilium dedit, vt illius floris exemplo eos ad honestatem prouocaret.

LEgitur in Scala cœli Ioannis Iunioris Dominicani, quod fuit quidam magister Parisijs, qui omni anno scholaribus suis qui eum continuè audiebant, dabat florem lilij. Cumque quæreretur ab eo quare hoc faciebat, respondit: Quatuor in lilio reperio. Est enim ibi triplex color, qui denotat triplicem honestatẽ, cordis, corporis, & intentionis. Est ibi odor qui quamdiu non tangitur redolet, sed si tangatur fœtor. Sunt ibi septem folia, & septem grana. Vt ergo clerici & discipuli mei habeant plenariam honestatem, fugiant consortia mulierum, ornent se septem virtutibus, & odiant septem peccata mortalia, ideò do eis hunc florem, scilicet, lilium. (Collector Speculi.

MALE-

EXEMPLVM I.

Beata virgo Maria virum propter maledicta sua infirmitate percussum restaurat.

QVidam pauperculus homuncio in vicinia Aquicinctensi habitans, cùm quadam die per villam deambularet, lapidis offensione pedem quem nudum habebat, sibi lęsit, & vi doloris substomachans diabolum nominauit, dicens lapidem illum in nomine diaboli ibi fuisse positum. Et ecce vix adhuc sermone finito, repente quasi violenta iniectione aquæ feruentis faciem totam perfundi sentiens, statim substitit: & se de loco mouere non potuit. Ex oculis eius multa aquarum abundantia guttatim defluere cœpit, ita quod nihil omnino videre potuit, sed ad domum suam reductus, cæcitate oculi dextri perdurante, lumen sinistri recepit. Et ecce tota facies eius in tumorem conuersa, oculi, nasus, os, ita tumore excrescente disparuerũt, vt non nisi deforme monstrum videretur. Quatuor autem diebus euolutis inflatio illa paululum exinaniri cœpit, sed tota facies eius ita ignitis pustulis, & vesicis turgentibus repleta est, vt ab omnibus elephantico morbo percussus diceretur. Post hoc morbus ad inferiora descendens, à renibus vsque ad summos pedum articulos tam miserabiliter occupauit, vt curuatis poplitibus tali natibus adhærerent, adeo vt horrenda cõtractione totus quodammodo in globum vnum redigeretur. Sicque tota illa inferior corporis pars insensibilis mansit, vt si quis igne adureret, ardere quidem posset, sed omnino sentire non posset. Nunquam de lecto per se surgere, nunquam se ad sedendum erigere, vel in quodlibet latus reclinare potuit, sed semper resupinus iacuit. Per fenestellam vero quæ lecto eius contigua erat, à transeuntibus sibi eleemosynam mitti miserabiliter vociferando implorabat, vnde se suosque sustentabat, quamuis autem eum & paupertatis inopia, & infirmitatis angustia grauiter affligeret, studebat tamen in doloribus suis Deo semper ac continuè gratias agere, & pro benefactoribus suis assiduè, ac diligenter orare, ieiunijs quoque operam dare, peccata sua semper præ oculis habere, & pro eis humiliter Deo supplicare. Habebat enim illud summè in corde: Quem diligo, castigo. Credebat enim quicquid sibi aduersitatis euenerat, esse peccatorum suorum medelam. Idcirco sine omni murmuratione, & cum patientia, quæ sibi acciderant perferebat. Appropinquante autem tempore miserendi eius, quo Deus eum liberandum prouiderat, quadam die resurrectionis Dominicæ cùm longa fatigatus inedia peruigil iaceret, & apud Aquicinctum ad nocturnas laudes signa pulsari audiret, caput erigens, & versus prefatum locum protensis manibus reuerenter inclinans, Saluatoris clemẽtiam exorabat. Tum ecce subito cernit sibi quandam in specie mulieris, pulcherrimam, ac reuerendi aspectus & habitus personam assistere, quæ cõmemorans ei patientiam, quam in dolore habuerat, & quæ bona fecerat, addidit: Noueris preces tuas esse exauditas à Domino, fac ergò quod moneo, & Aquicinctum te deferri facito, atque in Ecclesia beatę virginis & Matris Dei Mariæ coram imagine ipsius pro salute tua interueni, & virtutem diuini senties auxilij. Quod cùm ille fecisset, Dei auxilio, & eius matris piæ suffragio ad plenum curatus est. (Vincẽtius in Spec. Historiar. libr. 7. cap. 97.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Maledicens sibijpsi, & dæmonibus commendans, subito submergitur, & graui pœna purgatorij mulctatur.

ARchidiaconus quidam nomine Burcardus cognomento de Pisanto iturus Romam, rogauit Ioannem Aurelianensem canonicum, vt clericum Natalem nomine domus suæ œconomum ei socium daret, qui Tantalus erat in rei familiaris custodia, bonus dispensator. & prudens, & fidelis, quod rarissimè in dispensatoribus inuenitur. Volebat ergo idem Burcardus hunc habere socium itineris non tam quia eum diligeret, quam quia pecuniæ vt auarissimus valde timeret. Ille autem tam nobili personæ Archidiacono suo non potuit negare. Præcepit ergò Natali clerico, vt eum eo iret & ei tanquam sibi obediret in omnibus: quod ille inuitus annuit. timens mores Burchardi, cuius auaritiam non ignorabat. Inierunt ergò Dominus & Natalis fœdus quoddam secretissimum, quod vter ex illis duobus moreretur, intra xxx. dies si posset ad socium suum rediret, nil ei in apparitione terroris incutiens, sed blande illum commonefaciens, & de statu suo certificans. Cùm autem iam propè Romam essent, accidit quadam die vt præfatus Burcardus cum Natali rationem ponere deberet de quotidianis expensis, & de magna summa singulos nummos exigeret in quos vsus abissent. Natalis autem qui tam minutas rationes reddere Domino suo non consueuerat (quippe cui ille tanquam sibi credebat) iratus aduersus virum nobilem sordidissimæ prouidentiæ, cum in reddenda ratione deficeret, se, quod auditu quoque horrendum est, dæmonibus commendauit. Eodem autem die cùm aquam transuadarent Burcardus & Natalis, submersus est. Sequenti verò nocte proxima, cùm in lecto suo dominus Burcardus quiesceret vigilans, & coram se lumen fulgeret in lampade, quia semper noctis cōsueuit tenebras horrescerere, ecce idem Natalis ante ipsum astitit cappa indutus pluuiali, & sicut sibi videbatur pulcherrima coloris plumbei. Ipse autem nihil omnino territus quasi gratulans cœpit ad eum dicere: Natalis bene veneris, nunquid iam redijt Archidiaconus? Non, inquit, Domine, sed ego solus redij iuxta constitutum, mortuus enim sum, noli ergo timere, ego nullum timorem inferam, sed precor vt succurras mihi, ego enim in magnis tormētis sum. Cur, inquit, satis enim honeste vixisti apud me. Domine, inquit, verum est, bene quidem mihi esset, nisi hodie præuentus ira me dæmonibus commendassem. Rogo autem te vt quoscunque potueris moneas, vt nunquam id faciant: qui enim se commendat dæmonibus, dat eis potestatem super se, vnde potestatem habuerunt vt me statim submergerent & propter hoc solum torqueor. Nam bene confessus eram de omnibus peccatis meis & in nullum recideram. Tunc ille: Quomodo tam pulchram cappam habes, si in tormentis es? Domine, inquit, hæc cappa, quæ tam pulchra videtur, multo ponderosior est mihi, quam turris Pinariensis si mihi supperposita esset. Pulchritudo autem ista spes est veniæ quam habeo propter confessionem quam feci, si mihi tamen succurratur. Cui ait: Certè, inquit, ego tibi succurram quantum potero. (Vincent in Spec. hist. lib. 29. c. 118. hęc recitat ex Helinando.

EXEM-

EXEMPLVM III.

Maledicens sancto VVillibrordo grauissima est siti percussus.

Legitur in vita sancti VVillibrordi quod ipse quodam tempore perrexit more solito euangelizandi gratia Frisiam: & propter laborem viæ in pratis cuiusdam diuitis paululum lassos, refocillare equos quos ille diues cernens ægrè ferebat, & eos inde abire præcepit. Quem vir Dei ne hoc faceret placidissimis alloquitur verbis, dicens: Desine nobis, frater, iniuriam facere. Non enim propter læsionem tui, sed, vt moris est itinerantibus, in his pascuis paululū quiescere volumus. Instat autē nobis Euangelicæ opus prædicationis peragendum: cuius tu mercedis particeps esse poteris, si nos quantum ad te pertinet benigno adiuueris animo. Vnde magis mente pacifica, & quieta nobiscum de donis Dei te refice, nobisque cæpto itinere, pergentibus tu in domum tuam reuertere. Ille autem in malitia sua multum pertinax noluit aliquo modo deprecatorijs eius ad quiescere verbis, & insuper conuitia congeminans opprobriorum iaculatur venena, & detestatus cum eo participare conuiuium, domum redire disposuit. Sed persequente crudelem vltione diuina pro sacerdotis sui iniuria mori subitò inualescente nimia siti se putauit. Cupiensque ardentem stomachum refrigerare, ore quo in virum Dei conuitia coniecit, potum recipere non valuit. Anhelabant viscera. Sed non fuit qui ferre huic langori medelam potuisset. Sed tandem pœnitentia ductus in seipsum reuersus est, & serui Dei reditum sedula expectatione præstolabatur. Post peractum pij operis negotium, cum beatus pater eadem reuerteretur via, obuius ei homo multum ęgrotus venire festinabat & meritam pœnam, quam ob culpam suam patiebatur, pro amore Christi sibi orabat auferri. Quem vir Dei misericordia motus mox absoluit à pœna, dans illi cum benedictione de suo calice bibere, monuitque pauperibus Christi omnino non esse derogandum, sed pro virtutibus eorum necessitatibus benignissimè communicandum. Sicque factum est vt de patera qua prius nolebat bibere, postea se confiteretur hausisse salutis remedium. (Alcuinus in vita S. Villibrordi apud Surium.

EXEMPLVM IIII.

Parentes maledicentes filijs suis imprecationis suæ miserabilem viderunt effectum.

ANno Domini M. CCL. accidit in diœcœsi Eduensi apud Virgiacū castrum ducis Burgundiæ, quod quidam propter bona materna, quæ, male expendebat in tabernis, & alijs (vt consueuerat) quodam mane offendit matrem suam, ita quod ipsa, ira mota imprecata est ei sic. Rogo Deum quod antequā reuertis, deporteris matri tuæ frigidum exitium feretro mortuus, & malo gladio laceratus: Et quidam alius iuuenis de villa circumiacente parentes suos sępe propter suam insolentiam molestabat, vnde ipsa die cùm ipsum corrigerent parentes sui, manu dextera percussit patrem suum, & pater iratus imprecatus est dicens: Manus qua me percussisti rogo Deum vt hodie malo gladio amputetur, & tu infra triduum in tali patibulo suspendaris. Accidit ergo vt illi duo iuuenes post dictas imprecationes parētum obuiauerint sibi mutuò, & vnus inuitauit, aliū ad tabernam. Quam cùm ingressi fuissent, & biberent, cęperunt litigare, & ad se inuicē percutere. Ille, contra quem imprecatus est pater, percussit alium gladio, & cùm

& cùm essent soli, timens ne clamor excitaretur contra eum si alius viuus remaneret, multis vulneribus eum lacerans occidit. Cùm autem clamore motus contra eum ad siluam fugeret, & illi de castro illo eum insequerentur, cùm se gladio suo defenderet, vnus de insequentibus manum, qua tenebat gladium, & qua patrem percusserat, amputauit. Captus est & infra triduum suspensus est in patibulo illo, quo pater fuerat imprecatus. Alius autem deportatus fuit ad domum matris in feretro multis vulneribus confossus, vt ipsa fuerat imprecata. Hoc autem cum factum esset recens, & quidam frater ordinis Prædicatorũ in dicto castro prædicaret, mater dicta retulit illi cum lachrymis petens pœnitentiam pro dicta imprecatione. (Collector Speculi vide etiam Tit. Inuidia ex. 2. Tit. Iurare ex. 1. & Tit. Calcei Rostrati ex. 2.

MALITIA AMBITIOSA.

EXEMPLVM I.

* *Malitia ambitiosa capta in propria versutia.*

FVit quidam frater ordinis sancti Benedicti, qui adspirabat ad Abbatiæ dignitatem, sciens autem quòd hanc non potarat adipisci; Abbate viuente, ordinauit per quendam puerum, quem Abbas paterne corrigere solebat, quosdam pulueres venenosos, dicens puero: si hos pulueres sparseris super pultes Abbatis in mensa, semper te diliget, & nunquam in posterum ità austere te corriget. Innocens puer acceptis pulueribus cogitauit intra se. Tu sparges dimidietatem super pultes, si in posterum insurget ira Abbatis contra te, facies similiter. Proiectis pulueribus in cibũ Abbatis, gustato cibo, Abbas mortuus est. Tunc ille nefarius homicida in eius locum electus est, qui eundem puerum sicut primus correxit. Cogitauit puer, bonum est quòd tibi partẽ reseruaui pulueris, facies illi Abbati sicut primo, vt eius amicitias mereari valeas. Puer malitiæ ignarus acceptis pulueribus fecit illi sicut primo, qui etiam obijt sicut primus, quia per quæ quis peccat, per hæc, & torquetur. (Gorschalcus ser. 24. par. hiem.

MARGARETA.

EXEMPLVM I.

Adolescens simplex orans Deum, vt permitteret dæmonem sibi visibili forma apparere, vt eum vinceret dimicando fœminam à natiuitate mutam, quam dæmonem esse putabat, interfecit: quæ tamen beati Vincentij precibus & vitam, & linguæ vsum recepit ad confitendum.

PRædicante beato Vincentio in quadam villa prope Carthusiam quæ Cathelanorum lingua dicitur Traygfera, contigit ab eo narrari gestum illud quod fertur sanctã Margaretam, diabolum ei in humana specie apparentem prostrasse, victumque sub pedibus tenuisse. Inter eos autem qui virum Dei sequebantur, erat adolescẽs quidam Lombardus; cuius erat tanta simplicitas, quòd nullam terrenarum rerum vtilitatem: sed solùm animæ salutem affectabat. Qui audiẽs quantus fuerit Margaretæ triũphus contra diaboli versutias, cœpit intra se multa cogitare, & inter cætera hoc pacto dicebat: O si Deus aliquando permiserit vt diabolus voluerit in visibili specie mecum dimicare, eum certe simili modo prosternem, secumque pugnabo quousque victoriam reportauero. Igitur circa vigesimam, & primam horam villam egressus, capto-

ptatoque quæsiui oportuno loco vbi secretiùs oraret genua flexit, cœpitque inter alia Deum deprecari, vt permitteret diabolum ei visibili forma apparere, vt videlicet exẽplo virginis Margaretæ eum posset dimicãdo superare. Dum talia precaretur superuenit in ipsum locum mulier quædam, quæ falcem manu deferebat missa ad metendum herbas, quibus idem locus abundabat. Erat hæc natiuitate muta. Quæ cum venisset ad locum, & vidisset adolescentem inter herbas genu flexum, vehementer expauit, & retrocedens cœpit vocem sine expositione sermonis emittere, & adolescenti quibusdam signis manuum, & capitis quasi minabatur. Adolescẽns cernẽs feminam deformissimam, vtpote quę erat ætate decrepita, corpore oblonga, facie macilẽta, colore squalida, laceratas vestes induta, quæ & altissimas voces sine verborum expressione emittebat, eique falce quã portabat manu minari videbatur, eã non fœminam, sed diabolum in specie fœminę apparentem existimauit, credidit preces suas à Deo exauditas, quas ob res in eam irruit, & in terram protinus deiecit. Venisti (inquiens) maledicte diabole, venisti: non certe me visibili certamine superabis, quem inuisibili tentatione sæpissimè superasti. Hæc dicens crinibus eam arripuit huc & illuc trahens, modo manibus, modo calcibus, modo falce tamdiu verberauit, totque vulneribus affecit, quousque morituram reliquit. Ad voces autem vtriusque magna multitudo cucurrit, & videntes quod factum fuerat, adolescentem captum diro carcere detruserũt. Reuelata sunt hæc Beato Vincentio, qui corpus quod fere extinctum videbatur, ad se portari fecit, super illud more suo manum imposuit: Quo facto mulier statim respirauit. Ipse autem accersiuit quendam ex sacerdotibus; qui confessionem audiret mulieris. Illi autem qui aderant audientes dixerunt viro Dei hoc frustrà fieri, quoniã esset à natiuitate muta, ac nec audire, nec intelligere sacerdotem, nec posset verbis peccata sua confiteri. His non obstantibus iterum beatus Vincentius sacerdoti iubet, vt eius confessionem audiat, asserens eam distinctissimè omnia locuturam. Itaque quicquid vir Dei pręceperat, sacerdos confidenter exequitur. Quam primum autem mulieri pro audienda eius confessione appropinquauit, illa quam omnis Cathalonia mutam à natiuitate cognouerat, locuta est, cœpitq; diligẽter cõfiteri ita distincte singula verba pronunciando, non minus quam si nunquam muta fuisset. Post factam confessionem petijt sibi eucharistiam, ac extremam vnctionem ministrari. Postremo tandem sese Domino commendauit, & audiẽtibus ac spectantibus cũctis, qui ad miraculũ videndũ conuenerant, nunquam loqui desijt quousque spiritum exhalauit. Adolescens autem qui eam necauerat beati Vincentij precibus à suspendio liberatus, in Italiam remeauit. (Petrus Rauxanus Panormitanus ord. Prædicatorum lib. 3. hic scripsit 5. libros de vita S. Vincentij.

B. MARIA VIRGO.

EXEMPLVM I.

Mores leues deponere Musa puella in cœlum itura à Virgine Maria præmonetur.

SEd neque hoc sileam quod prædictus Probus Dei famulus de sorore sua, Musa nomine, puella parua narrare consueuerat, dicens, quod quadam ei nocte per visionem sancta Dei genitrix virgo Maria apparuit, atque coæuas ei in albis vestibus puellas ostendit. Quibus cùm illa admisceri appeteret, sed se eis iungere non auderet: beatæ Mariæ semper

semper virginis est voce requisita, an vellet cum eis esse, atque in eius obsequio viuere. Cui cùm puella eadem diceret, volo: ab ea protinus mandatū accepit, vt nihil vltra leue ac puellare ageret, à risu & iocis se abstineret, sciens per omnia quod inter eas virgines, quas viderat, ad eius obsequium die tricesimo veniret. Quibus visis in cunctis suis moribus puella mutata est, omnemque à se leuitatem puellaris vitæ magna grauitatis detersit manu. Cumque eam parentes eius mutatam esse mirarentur, requisita rem retulit, quid sibi beata Dei genitrix iusserit, vel qua die esset itura ad obsequium eius indicauit. Tum post vicesimum quintum diem febre correpta est. Die autē tricesimo cùm hora exitus eius appropinquasset, eandem beatam genitricem Dei cū puellis quas per visionem viderat, ad se venire conspexit. Cui etiam se vocanti respondere cœpit, & depressis reuerenter oculos aperta voce clamare: Ecce Domina venio, ecce Domina venio. In qua etiam voce spiritum reddidit, & ex virgineo corpore, habitatura cū sanctis virginibus exiuit. (Gregorius Dialogi c. 17. lib. 4.

EXEMPLVM II.

Beata virgo Maria repentina fatigatum clericum sibi deuotum sanat, & os illud quod sæpe in eius laudibus aperuit, reddidit sanitati.

CLericus quidam suppetente rerum copia seculo deditus, matris Domini amorem, & reuerentiam animo sic omnino indixerat, vt quandocumque Ecclesiæ ingressus, vel per Ecclesiam ei contingeret transitus, nulla seculi sollicitudo, nulla surrepere posset obliuio, quin omni deuotione, & humilitate genu flexo illa Angelica salutatione eam honoraret, dicens: Aue Maria gratia plena, Dominus tecum, &c. Rursum genu flexo. Beatus venter qui te portauit Christū, & beata vbera quę te lactauerunt Dominum Deū Saluatorem nostrum. Hic aliquando molestia corporis tactus desperatus est, tantumque dolor inualuit, vt linguam suam, & labia sua dentibus suis commanducaret, idipsum de membris cæteris facturus si permitteretur. Cumque iam lingua, & labijs penitus consumptis, vehementer suis ne in alijs membris hoc faceret teneretur, iaceretque horrendus aspectu, sensibus corporis exemptus, vidit iuxta lectuli sui caput personā pulchra facie, & reuerendo aspectu, qui quantum datur intelligi, Angelus eius erat: hic ægroti sui ærumnā deplorans, in hunc modum lamentari videbatur. Quid, ô Domina misericordiæ, fons pietatis, hoccine ... gloriæ, & gratiæ tuæ salutatorium, hæccine est lingua in beatificatione ventris, & partus tui longo vsu, ... ardenti affectu sic assuefacta, vt penè nihil illud sonare nosset in Ecclesia Dei? Domina, Domina, si tu de... tuis, quis aderit suis? Non sic Domina, non sic, ad nihilum deueniet spes hominum, si in te non incipiunt habere refugium. Hæc cùm ille in auribus ægri declamaret, apparuit ... que mater Domini, & quasi satisfaciēs de negligentia in seruulū suum de qua insimulabatur, ad lectum propius accedit, extractaque vbera ... est protinus immittere in os ægri, ... sancti lactis sui rore infuso, subitò suæ linguæ integritatem, labijs antiquum decorem, & toti eius corpori pristinam restituit sanitatem: redditus igitur sensibus, continuò sur... xit sanus, & incolumis, & factā circa se misericordiam, etiamsi lingua taceret, repentina vitæ, & morum mutatione omnibus cœpit prædicare: etenim se, & sua Dei ser... tio mancipant, de cætero duxit v... religi...

religiosam. (Vincentius Beluacensis lib. 7. cap. 84.

EXEMPLVM III.

Votum suum ne infringeret quidā clericus, à beata virgine nimis deterretur.

QVidam pueri clerici, ante quâdam Ecclesiam ludum pilę exercebant. Quorum vnus qui habebat in manu annulum quem ei puella quædam donauerat carnali amore ducta timens ne assidua pilæ percussione frangeretur, diuertit ad Ecclesiam vt alicubi eum reponeret donec post ludum ipsum reciperet. Ingressus itaque ante imaginem virginis Mariæ, intuitus eam, & admirans eius pulchritudinem, genu flexo deuotè salutauit virginem & addidit; Verè in omnibus formosior es illa quę mihi hunc annulum amoris munere condonauit. Ideoque ei renuncio, teque deinceps amare, & tibi deseruire decerno, ita dumtaxat vt ego vice reddita amore tuo dignus inueniar. Sic igitur præfatus puer annulum digito imaginis sursum erectum indidit. Quo accepto, quasi condictū comprobans, & fidem adhibens, mirabile dictu, digitum suum imago constrinxit. Quo viso puer stupore permotus circunstantes aduocat, & rei nouitatem mirantibus, salutationis ordinem, & voti conditionem enarrat. Quod illi audientes, eum seculo renunciare & votum persoluere hortabantur, quatenus Dei genitricis seruus, & amicus sicut dixerat haberetur. At ille spinis diuitiarum obstantibus, ægre quod monebatur audiens, ingratus extitit, & post modicum imagini mentitus, vxorem ducere non expauit. Sed prima nocte nuptiarum, beata virgo Maria quasi inter ipsum, & vxorem eius media recumbens apparuit, annulum digito prætendens, & infidelitatis eum arguens. Excitatus ille de somno, circa se palpitabat quærens imaginem & non inueniens eā, credidit esse phantasma. Iterum somno detentus, vidit eam assistere, non sicut prius blandè alloquentem, sed cum indignatione vultum auertentem, & tormenta durissima pro contemptu sui, & voto irrito cominantem. Euigilans igitur, & iterata admonitione perterritus, relictis omnibus quæ habebat, eadem nocte in eremum clam secessit, vbi habitum monachi vitamque professus, Dominæ, & amicæ suæ cunctis diebus vitæ suæ deuoto animo deseruiuit. Maluit enim fidem seruare Reginæ cœlorum, quam ei ante nuptias promiserat cum mundicia animæ & corpore impolluto, quam sponsæ mortali cum integritatis iactura copulari contra votum quo obligatus erat. (Idem lib. 7. cap. 87.

EXEMPLVM IIII.

Beata virgo Maria amico suo sancto Bonito Episcopo pulcherrimam vestem in amoris signum tribuit.

SAnctus præsul Bonitus Aluernēsis cùm cor suum perfectè dedisset, vt perfectè Iesum, & eius matrem diligeret, quadam die templum beati Michaelis cum turba intrauit, & in angulo basilicæ, licet inter multos, solitudinem cordis sibi fecit. Consummatis mysterijs quique in sua redierunt, & ipse solus in latibulo suo remansit, & custodes quidē, ne quis remansisset, perscrutati sunt Ecclesiam: sed Dei nutu sancti viri nō potuerunt inuenire latebram, qui obseratis iam Ecclesiæ foribus, eo securius, quo secretior effudit in se animam suam, factusque in agonia prolixius, & enixius orans vidit huiusmodi visionem. Ecce repentè de cœlo sonuit quasi vox dulcis cantilenæ, & micantibus luminaribus limē templi

templi cœpit tremere, tanquam intrante multitudine. Aspiciebat vir sanctus, & ecce Virgo Maria intrabat cum candidato sanctorum Angelorum & animarum cœtu; sicut regina, circumstãte exercitu chorus ille cœlestis decantabat Dominæ, eiusque filio, ipsa quoque vocem suam exercuit in Christi præconio, per mediũ chori facta est illa processio. Cumq; ventum fuisset ante altare, quæsitum est à quibusdam sanctorum, quis haberet missam celebrare? En, inquit beata Virgo, adest Bonitus præsul vere bonus, & satis dignus cui hoc officium debeat committi. Audiens hoc ille pauebat, & retrahebat se, cuius rei lapis qui ei cessit, adhuc seruat indicium. Tandem quæsitus, & inuentus est, deductus, & præsentatus illi beatæ congregationi, & ministrantibus sanctis veste nuptiali ornat⁹ est, ac diuino altari applicitus. Et postquam dedit in celebratione sancti operis operam, ac decenter consummauit, beata Virgo valefaciens dilecto suo, pro munere cœlestem vestẽ ei dedit. Res est nota satis, & apud Aluernenses admodum celebris, maximè autem in ciuitate Aluerniæ, quæ dicitur Mons clarus, & vsque hodie monstratur populo vestimentum illud cœleste, cuius materies & contexturæ modus à nullo hominum dignosci potest, & est eximi j candoris, miræque leuitatis, at lenitatis. (Idem lib. 7. cap. 97.

EXEMPLVM V.

Beatæ Mariæ imaginem pulchram, & dæmonis tetram pingens pictor, ne à dæmone casu læderetur ab imagine B. Mariæ retentus est.

PICTOR quidam pro vitæ suæ merito Dominæ nostræ familiaris, in partibus Flandriæ fecerat sibi nomen doctæ manus artificio. Hic quotiescunq; pingere diabolum necesse habebat, turpem turpiter sicut ars ei suggerere poterat, expressius figurabat. Cui ille in visione, noctis apparuit, & cur eum sic irritaret, cum furore & ira quæsiuit. Pictor respondit: bene hoc ago, quia semper te passus sum omnium quæ feci malorum incentorem, & adhuc turpium cogitationum moliris insidias quibus emollitam animæ meæ demoliaris constantiam. Et Sathan graues minas intentans, monebat vt à sua læsione cessaret. Sed ille ex hoc ipso animatus est, & magis quàm ante paratus fuit suscitare Leuiathan. Postmodum vero vna dierum ipse in porticu cuiusdam Ecclesiæ beatæ Mariæ virginis imaginem pinxit, & iuxta possibilitatem artificij, sicut decebat, opere vario picturæ eidem gloriam & honorem dedit ac contulit. Sed & iuxta illud, quod serpenti dictum est: Ipsa conteret caput tuum, subtus pedes imaginis diabolum figurauit, nigris coloribus, turpem & tenebrosum, sicut decebat amatorem turpitudinis, & principem tenebrarum. Quod ille nõ æquis oculis aspiciens, malignandi à Deo potestatem expetijt, & accepit: sed sibi ad contumeliam, Christo, & matri eius ad gloriam. Adhuc enim suspensis trocleis, & supposito firmiter tabulato, monstrum illud pingebatur, & ecce turbo vehemens omnes illas artis pictoriæ machinas concussit, & in terri excussit. Quod vt persensit homo, stupidus ad imaginem Dominæ leuauit cor pariter, & manum: quæ, mirum dictu, donec venirent, qui ei subuenirent, manu iniecta ipsum retinuit, & seruauit illæsum. Tunc omnes qui aderant Christum in matre sua glorificabant, diabolum in fraudis frustratione cum risu, & cachinno blasphemabant. (Idem lib. 7. cap. 104.

EXEM-

EXEMPLVM VI.

Ambitione inductus Theophilus Christum negat, chirographum signatum dæmoni tradit, sed pœnitens, per beatam Deiparam virginem & gratiæ restituitur & vitæ.

Qvidam vir nomine Theophilus, sub anno Iustiniani nono, fuit in vna ciuitate Ciliciorũ sanctæ Ecclesiæ Vicedominus, moribus & conuersatione præcipuus, quietè & moderatè ad Ecclesiam pertinẽtia optimè regens. Qui affectualiter à populo & clero dilectus, mortuo eiusdem ciuitatis Episcopo in Episcopum est electus. Sed cum plurimũ reniteretur, contestans se indignum tanti honoris officio, & ad Metropolitanum Episcopum perductus, ab eo cum gaudio susceptus est, & vt voluntati plenum assensum præberet commonitus, vidensque eius nimiã in renitendo constantiam, dimisit eum, & alium promouit ad Episcopatus officium. Porro ordinato Episcopo cum ad propriam remeasset ciuitatem, quidam de clero instigauerunt Episcopum, vt amoto illo alium Ecclesiæ ordinaret Vicedominum. Quo facto callidus hostis, & inuidus immittens ei Vicedominatus zelum, & ambitionis æmulationem, in tantum eum seduxit, vt etiam maleficorum postularet auxiliũ. Itaque cum ingenti desiderio ambitionis vteretur, ad quendam accessit in ciuitate Iudæum diabolicæ artis operatorem nequissimum, qui iam in infidelitatis, & perditionis foueam multos immerserat, ac genibus eius prouolutus, ait: Quæso adiuua me, quoniam Episcopus meus me ad opprobrium adduxit, & hæc in me fecit. Respondit ille: Proxima nocte veni ad me, & ducam te ad patronum meum qui subueniet tibi quomodo volueris. Quo facto duxit eum ad circum ciuitatis, & ait: Quodcunque videris, vel quemcunque sonum audieris, ne terrearis. Signum quoq; Crucis nullo modo tibi imponas. Illo hoc ita spondente, subito ostendit ei albos chlamydatos cum multitudine candelabrorum clamantes, & in medio principem sedentem, erat enim diabolus, & ministri eius. Tenens autem Iudæus manum Theophili, duxit eum ad illud flagitiosum consilium. Et ait ei diabolus: vt quid nobis hunc hominem adduxisti? Respondit, ab Episcopo suo præiudicatum, & vestrum auxilium postulantem. Cui diabolus: quale adiutoriũ dabo homini seruienti Deo suo, tamen si seruus meus esse cupit, ego ei subueniam, ita vt plus facere possit quàm prius, & imperare omnibus, etiam Episcopo. Audiens Theophilus, spopondit omnia se facturum quæ diceret: cœpitque deosculari pedes eius, & rogare eum. Qui ait ad Iudæum. Abneget filium Mariæ, & ipsam quia odio mihi sunt, & firmet scripto se per omnia vtrumque abnegare, & post hæc quæcunque voluerit, à me impetrabit. Tunc respondit Theophilus: Abnego Christum, & matrem eius: faciensque chirographum, imposita cera signauit annulo proprio. Et abscesserunt cum nimio perditionis gaudio. Crastino autem Episcopus procuratione diaboli, aut diuina, vt reor, prouidentia motus, remoto Vicedomino quẽ turpiter promouerat, hunc cum omni honore reuocauit, & duplo quàm ante fuerat sublimauit, ita vt peccasse se clamaret, quod tam idoneam personam aliorum delationibus eiecisset, & illum inutilem promouisset. Restitutus itaque Theophilus cœpit super omnes eleuare se, omnibus sibi obedientibus cum metu & tremore. Cumque paruo tempore in huiusmodi iactantia moraretur, creator omnim redemptor, qui non vult mortem peccatoris, recor-

datns qualiter prius ille fideliter Ecclesię suę ministrauerat, & quàm pius in ministrando egenis extiterat, non despexit creaturam suam, sed dedit ei pœnitentiam. Nam in se reuersus, sobrietate recepta, cœpit affligi in his quæ gesserat, & seipsum acriter arguere. Ve, inquit, mihi misero, quo ibo, quem rogabo? cuius auxilium implorabo, qui diuino meipsum de fraudaui adminiculo? Christum & matrem eius negaui, & feci me seruum diaboli per chirographum nefandæ cautionis. Quis putas illam abstrahere poterit de manu vastatoris? Cum hæc & alia sermocinaretur, tandem inspiratus diuinitus cum fletibus ait: Licet sciam Christum Dei filium quem infœlix infideliter negaui, de virgine Maria natum, ibo tamen ad ipsam, & toto corde ipsam solam interpellabo, donec misericordiam Domini per eius intercessionem obtineam. Tūc animatus fortiter cum omni humilitatis deuotione procedit coram templo beatæ virginis, quadraginta diebus & noctibus persistens in orationibus, & ieiunijs, eam incessanter deprecando vt à maligno dracone, & ab illa, quam gesserat abnegatione, per ipsam eriperetur. Quibus expletis apparuit gloriosa virgo media nocte, dicens ei: Confitere homo Christum quem ego peperi & tu abnegasti, misericors enim est, & suscipiet lachrymas pœnitentiæ tuæ. Ideo enim ex me carnē sumere dignatus est, vt peccatores saluaret. Tunc ille cum reuerentia, submisso vultu, & magno vlulatu protestatus est, dicens: Credo in Deum Patrem, & adoro filium Dei ex Patre ante secula, & in nouissimis diebus ex te sancta Maria virgine natum, pro nobis peccatoribus pati dignatum, hoc confiteor, hunc colo, & amplector. Cum hac precatoria cautione offer me sancta virgo filio tuo. Quod spondens beata virgo, cùm dies illuxisset, abscessit. Illo vero enixius triduo Dominum postulante cum lachymis, rursum illa nebula clarifica apparuit ei hilari vultu & lætis oculis, dicens: Homo Dei, ecce ad petitionem meam suscepit Deus lachrymas tuas, & precibus annuit, si tamē vsque ad mortem perseueraueris in his quę filio meo me teste promisisti. Qui respondit; etiam Domina, obseruabo enim, & nō præteribo sermones meos. Sed ego peccator, & impius rogo perennē credens, de fontem benignitatis tuæ, qui in profundum cœni demersus sum, vt recipere valeam illā execrabilem abnegationis meæ signatam chartulā ab illo qui me cœpit, diabolo: nam hoc est quod supra modum titillat animam meā. Cum in hac triduana postulatione perseuerasset, iterum eadem virgo Maria in visione ei apparuit, & eandem cautionis chartulam habens in manu de cera sigillatam exhibuit, atque peccatori dormientis superposuit, quam ille à somno surgens inuenit, & lętus effectus, in crastinum cùm esset dies Dominica pergens ad Ecclesiam in qua cum populo Episcopus aderat, post lectionem Euangelij prostrauit se pedibus Episcopi, eique omnem impietatis suæ historiam retexuit. Post hoc etiam qualiter ad fontem misericordiæ beatam virginem confugiens, eius meritis & precibus per pœnitentiam & lachrymas à Deo veniam meruit, necnon qualiter chirographum signatum pessimæ scriptionis cœperit, adiunxit, &, vt coram omnibus legeretur, Episcopo porrexit. Omnes itaque clerici, & mulieres tanta Dei miseratione permoti, diutissimè Deo gratias retulerunt. Episcopus quoque gaudio repletus, clamabat ad populum multis exhortationibus eos prouocans ad gratiarum actionem, & Christi, ac sanctæ matris suæ virginis glorificationem. Interim autem Theophilus solo iacebat prostratus, quem post orationis laudem Episcopus surgere iussit,

iussit, & ei chartulam illam nefandissimam in conspectu omnium cõburere præcepit. Quo facto ingressus Episcopus missarum solennia peregit. Cumque percepisset Theophilus sacræ communionis mysterium, statim refulsit facies eius sicut sol. Videntes autem omnes subitaneam viri transfigurationem, magis glorificabant Deum qui facit mirabilia solus, & beatæ Mariæ diutissimè laudes referebant. Beatus autem Theophilus in locum illum, in quo beatam viderat visionem, declinans, tanquam fixus perstitit in illo per triduum. Post triduum verò omnibus fratribus valedicens, osculum tribuens, animamque suam sanctæ Trinitati, & beatæ Mariæ liberatrici suæ commendans, vitam hanc in eodem loco fœliciter finiuit, vbi & corpus eius sepultum fuit. (Vincentius Beluacensis libr. 21 cap. 69. & 70.

EXEMPLVM VII.

Beata virgo Maria procurauit paupercul æ virgini Psalterium.

FILIA fuit viri pauperrimi, & cùm puella nondum septennis miro feruore spiritus interius traheretur, rogauit Patrem cum lachrymis, vt sibi Psalterium compararet. Cui Pater: Vnde filia Psalteriũ comparabo, qui vix tibi quotidie panem lucrari sufficio? Mox illa conuersa ad matrem Christi, orauit, & dixit: O mater Christi, da mihi Psalterium quod pater dare non potest, & ero perpetua ancilla tua. In hac simplicitatis prece perseuerauit illa per annum, & ecce in somnis apparuit ei beata virgo Maria ferens, vt ei videbatur, in manu duo Psalteria. & dicens ei: Accipe nunc filia mea quodcumque ex duobus elegeris. Nec mora, vbi cum maximo tripudio elegit vnum, disparente beata virgine, puella de somnis euigilans nihil inuenit in manibus suis, & illusam se conquerens à matre Christi, flere cœpit vberrimè. Quod cùm audiuit pater, irrisit filiæ, & demum consolatus est eam: Vade, inquit, tantùm diebus Dominicis ac Festiuis ad magistram quæ filias diuitum Psalteriũ docet, & primò discas legere, & postea beata virgo Psalterium tibi forsitam procurabit. Miræ res, vbi puella simpliciter accepit, & ad magistrã quæ filias diuitum docebat venit, Psalterium inspexit, legit. Et sic beata Maria multo miraculosius promissum suæ dignationis impleuit. Quod vbi viderunt honestæ personæ, & diuites matronæ parochiæ, emerunt puellæ Psalterium, & sequentĩ tempore, cùm eam in Christi seruitio alacrem cernerent, & deuotam, eidem iuxta Ecclesiam cellulam pro reclusorio locauerunt. (Cantipratanus lib. 1. cap. 13. parte 3.

EXEMPLVM VIII.

Maria virgo ingeniosum fratrem, & in fide dubitantem informat.

VIdimus Fratrẽ ordinis Prædicatorum domus Brugensis in Flãdria, Raynerum nomine, iuuenem sagacem ingenio, & secularibus litteris institutum. Hic statim vt ordinem ingressus est, acriter studio Theologiæ cœpit insistere. Sed cùm nondum illuminata mens, nec orationibus præparata, stuperet ad lumen, & minus capax animus vento inconstantiæ fluctuaret, cœpit cogitare velle discutere quæ sectarum, Iudæorum, Gentilium, Christianorum, potiori veritatis culmine fulciretur. Videbat quidem inter gẽtiles Philosophos naturali ratione regi. Videbat & Iudæos legem à

Deo antiquitus accepisse. Videbat & Christianos Euangelicis obseruationibus gloriari. Sed quid in his certius tenendum esset segnius fluctuabat. Conuenit ergo Iudæos, discussionem legis proposuit. Sed cum Fratres ordinis vidissent ex frequenti collatione hominem fluctuare, arcendum eum à talibus censuerunt. At quoniam arctatus ignis acrior consurgit in flammas, iuuenis in tantum, diabolo stimulante, grauatus est, vt media nocte fugam omnimodam attentaret. Statim ergò, vbi ad exitum portæ venit, obuia illi fit maris stella, virgo Maria, ad portum salutis deuium reductura. Cui dixit: Fluctuasti à via deuius, & veritatem in fide filij mei te dubitas inuenisse. Noueris certissimè, quod diuersis erroribus scatet per orbem gentilitas: Iudæi nihil solidi tenent, diuersas vmbras sequuntur nequitiæ tenebris offuscati. Euangelium verò nouæ gratiæ per hoc veritatem habere probatur, quod charitate, humilitate, castitate refulget: quæ tria in ordine quem intrasti purgato mentis oculo prærogatiuè videbis. Ego autem sum mater Christi, Patrona ordinis tui, quæ non passa sum solita pietate tuam castam indolem decipi vel perire. Hæc dicens gloriosa virgo disparuit, & iuuenem confortatum ac firmatum in fide, in magna cordis iocunditate reliquit. Hic idem in ordine tantum profecit, vt lector in ordine fieret, & consummatus breui ad potiora transiret. (Cantipratanus lib. 2. cap. 1c. parte 19. Vide simile eisdem fere verbis, tit. Fides ex. 2.)

EXEMPLVM IX.

Maria virgo incestam Agnetem contra dæmonis fallaciam iuuit, & per eam Iudæam quamdam mirabiliter ad fidem conuertit, & tandem Agnetem à morte liberauit.

ERat in partibus Theutoniæ monasterium virginum: quo bellorum euento funditus destructo, ad domos parentum puellæ redire compulsę sunt. Quarum vna pulcherrima Agnes nomine vbi ad patrem militē rediit, ab eo violenter oppressa, mox imprægnata fuit. Ad partum ergo appropinquans, fugit anxia ad deuia, & partu edito, adest diabolus specie monachi, qui se eius consobrinum contestans, & consciū facti eius, dixit ab eiulantem, & quasi præ tristitia desperantem. Ne tu, charissima, per partum editum cum patre & parentibus confundaris, paruulum in stagnum proximum proijce: si enim vixerit, latere non potest. Tunc mater miro certaminis pondere fatigata, tandem post dolorem, vicit erubescentia maternum pectus, & mox paruulum submersit in stagnum: & statim diabolus ad mirè tabescentem dolore dixit. O, omnium fœminarum miserrima quid nunc restat? Melius est, vt sine scandalo tui, & tuorum, & grauiore mortis periculo, facta mihi confessione in aquam cum filio te submergas. Hoc audito, inclamans mulier, exhorrescit, & gloriosam virginem matrem Christi inuocat contra diabolum adiutricem. Nec mora: vidit dæmonem cum fumo teterrimo disparentem, & mox effusa in laudem matris Christi, ad spem meliorem in prece & lachrymis confortatur. Venit ergo in proximam ciuitatem, & hospitio suscepta ab honesta matrona

trona, locata est ab eadem Iudæa, Sara nomine, vt eius paruulum nutriret. Mansit annis quinque cum eadē Iudæa in tanta cordis tristitia, vt vix eam, quis posset videre ridentem. Bis in pane & aqua per hebdomadam ieiunabat. Interim Dominæ suæ Iudeæ de fide Christi, & bonitate, & pietate matris eius, vt erat fœmina prudens & eloquens, prædicabat: & sensim cor illius verba ædificantia & efficacia penetrabant. Cuius hortatu orationem Dominicam & Angelicam salutationem addiscens, Christum & matrem eius quotidianis precibus inuocabat. Hinc factum est, vt nutrix ipsa, cuidam Fratri ordinis Prædicatorum, nomine Conrado, confessa, mitteretur ad Papam. Obtenta igitur absolutione, ad patriam est reuersa, & accelerauit visitare Iudæam dudum Dominam suam. Quam illa gratulabundè valdè suscipiens, rogauit fessam quiescere super lectum. At vbi vespere Iudæus venit, & cognouit hanc esse nutricem, quasi in furiam raptus est: suspectam enim eam quasi subuerticem suæ vxoris habebat. Certè, inquit, malè venit huc insidiatrix ista, iam enim occidam eam. Et mox extracto capulo, inuadit dormientem, & tria dedit ei vulnera circa & intra cor. Hoc viso, Iudæa horruit, & intrans thalamum obserauit. Hinc noctis medio, facto signo, Iudæus synagogam cum vicinis intrauit. Iudæa autem post luctum obdormiens, in somnis vidit gloriosissimam Dominam cum duabus puellis ad occisam mulierem intrātem, & ex tribus pixidibus quas ferebant, vnamquamque vnguine salutari, in rediuiuum statum, mortis vulnera reducentem. Intuere lector, mirare miraculum. Iudæus mane rediens, occisam fœminam non inuenit, credebatque quod vxor sua cadauer mortuum subterrasset. Hoc idem de viro vxor illucescente die, credebat: & super hac re, neuter alterum requisiuit. Vix dies xl. completi sunt, & ecce venit mulier peregrina, Iudæamque, & virum eius ex parte Agnetis officiosissimè salutauit & abijt. Tunc Iudæus vxori ait: quid est quod illa viuit? nunquid occidi eam? Cui vxor: Potens est, inquit, Christus Dominus eius, mortuam suscitare. Et Iudæus: Hoc est, inquit, quod semper timui quod te apostatam duceret in errorem. Nec mora, hæc dicens comprehendit vxorem, & in thalamo duobus annis reclusit obstrictam. Hinc accidit, vt ad remotiora tendente Iudæo vxor euaderet, & cum duobus paruulis, tertium gerens in vtero, ad Ecclesiam fugit: & cum gaudio fidelium, qui eam ditissimam & honestissimam nouerant, baptisma suscepit. Hanc postea duo filij eius adolescentes, & vna filiarum secuti sunt, & fidem alacriter susceperunt. Mansit autem post baptisma cum filijs in Coloniensi diœcesi, & mutato nomine, vocata est Gertrudis: & inuenit Agnetem quondam nutricem suam, ibidem manentem, & de cōuersione eius valdè gratulantem. Quæsiuit ergo ab Agnete Getrudis quomodo reuixisset? Et illa mirata subrisit, dicens: Quare nunquam mortua suscitarer? Ad hæc stupefacta Gertrudis: Verè, inquit, vidi, quod te vir meus tribus vulneribus cultro confodiens, occidit. Et illa ait: Nouit Christus Omnipotens, quod in somnis tantum me vidisse, & non sensisse, videbar occidi. Mane verò offensam viri tui, si mansissem, præcogitans, omnibus insalutatis recedere festinaui. Nec mora, Getrudis apprehensa veste circa collum Agnetis, lacerauit eam, simulq; cilicium quo induebatur ad carnem vsque ad pectus medium, & inuenit manifestissimas trium vulnerum cicatrices. Manifestata sunt hæc

Archiepiscopo Conniensi Domino Conrardo Mortua est autem Agnes in maxima pœnitentia & feruore spiritus. Annus secundus M. scilicet cclxv. eo tempore voluebatur. quo ipsa Agnes à Iudæo occisa est, & per gloriosam Christi matrem & virginem suscitata. Gertrudis verò superstes est, miro fidei calore succēsa. Tho Cantip. lib. 2. cap. 29. parte 12.

EXEMPLVM X.

Mariæ nomen libenter audiens Rachel Iudæa ad Christianismum conuertitur, & mirabiliter à beata virgine adiuuatur.

VIdi in Brabantiæ partibus Cisterciēsis ordinis monialem, in qua conuersa de Iudaismo opus diuæ Mariæ matris Christi gloriosius excellebat. Annorū non plenè quinque, in domo parentum Iudæorum aduertere cœpit animo cur distinctio nominum fieret Iudæorum pariter & Christianorum, cum vnius vultus atque loquelæ homines essent vtriusque gentis. Mira talis puellæ discretio. Inhærebat tamen vt postmodum retulit, magis Christianum, quam Iudaicum nomen. Et specialiter beatæ Mariæ nomen lætabatur audire, cum Christiani aliquid inuicem petere solebant. Furabatur autem sub vtraque axilla panem de mensa parentum, & pueris occultè mendicis partiebatur, vt regratiando sibi Marię nomen audiret In his ergò de tempore in tempus mirè proficiens, ita sagaciter latitabat, vt neuter parentum aliquid super cogitatu filiæ aduertere posset, vel audire. Contigit autem vt parentes eius Colonia Louanium Brabantiæ oppidum cum filia deuenirent, vbi cum successu temporis in domum eiusdam pręclari presbyteri, magistri Reineri puella cum Christianis pueris aduenisset, & eam ex nomine nouisset presbyter, & venire libentius ad se frequentius aduertisset, interrogauit eam, dicens: Visne Rachel charissima (nam hoc illi nomen erat) fieri Christiana? Et illa: Volo, inquit, dummodo erudias me quid sit fieri Christianam. Tunc presbyter, vt vir sanctus mirè gauisus, in spiritu sentiebat de puella futurum nescio quid diuinum. Et incipiens à constitutione mundi, cœpit illi scripturas exponere per quas fides Christi, vel ipse Christus significari poterat, vel ostendi. Quarum expositiones, vt mihi ipsamet dixit, ita integro sensu in illa ætate sex annorum tunc & dimidij discretione spiritus intellexit, vt rarò oporteret presbyterum rationem aliquam iterare. Hæc eruditio ferè per annum dimidium perdurauit occulto aditu per quem furtiuè & oportunè raptim puellam edocebat. Et vide admirationis insigne prodigium. Nunquam Rachel auditu verbi Dei satiari poterat, vel lassari, cum tamen presbyter & Martha ministra eius, mulier religiosa & prudens valdè, ambo frequenter lassati sibi inuicem succederent in docendo. Quid plura? Mox vt parentes in filia cœperunt aduertere cogitatum, conuenientibus Iudæis pluribus conuenerunt in hoc, vt missam filiam de Louanio vltra Rhenum sponso traderent arctius conseruandam. Quod vbi puella cognouit, presbyter cum lachrymis indicauit, vt si illam eadam nocte non raperet, & Christianam efficeret, perdita esset in perpetuum & confusa. Quod audiens presbyter, puellæ præcepit vt ad solitum aditum summo manè veniret. Quod cum incunctanter annueret, vespere matri

matri suæ dixit. Sola mater volo hac nocte iacere. Quod dum simplex puella dixisset, & diutius renuisset mater, consensit tandem, eidem super ceruical ad pedes suos lectulum præcipiens præparari. Iacente ergò puella vsque mane, & obliuiscente penitus quod presbytero præcedenti nocte promiserat, astitit illi gloriosa mater Dei Maria habitu candido super niuem: & offerens illi virgam splendidam quam gestabat, dixit: Surge Catharina, & iter arripe, grandis enim tibi restat via. Hæc illa dicente: Rachel virgam apprehendere lecto cecidit & exclamauit: cuius clamore excitata matre, & quærente moris causam; filiaque cautius dissimulante mater protinus obdormiuit. Et Rachel surgens, ad condictum locum presbyterum inuenit. Qui lætus assumpsit eam, & venit ad monasterium quod Parcus Dominarum dicitur: distans leucam dimidiam à dicta villa, & gaudentibus cunctis baptizauit eam nomen Catharinæ imponens quo vocata prius erat à Christi matre. Statimque habitu ordinis induit baptizatam. Nec mora. vt audiuit pater & amici eius quod gestum est, consternati sunt, & per ducem Dominum terræ, & per Episcopum Leodiensem, tandem per Papam Honorium datis maximis pecunijs laborauerunt vt infra ætatem legitimam filia ablata parentibus redderetur. Quæ si in domo parentum vsque ad duodennem ætatem perseueraret in fide suscepta, tūc iustè Christiano nomini reddi posset: cogitantes nequissimè medio tempore infantilem animum faciliter inflectere posse, vt ad natiua parentum vota rediret. Horum fraudulenta conamina, proh dolor? multi magni & litterati viri pecuniæ suscepta fouebant. Pro quo presbyter supra dictus non modicè tribulatus, solum Christum & matrem eius, quæ autrix fuerat huius facti, multis lachrymis inuocabat. Mira res, & vsque in præsens cunctis seculis inaudita. Petijt à presbytero ad omnem citationem, & iudicem se puella deduci. Forsan, inquit, iudices flectentur ætate, & mei piaculum mouebuntur. Et factum est vt petiuit & dixit. Vt enim quadam die apud Leodiam venit coram Episcopo, clericis, & magnatibus diuersis, aduocatos & iudices tam constanti, quam veridica ratione confudit & mouit, vt voces vlulantium & clamantium cum lachrymis præ stupore in Ecclesia sancti Lamberti à locis distātissimis audirentur: ita vt omnes manifestissimè discernerent & viderent, in tam exili ætate diuini spiritus sapientiam præualere. Hinc post annos duos cessatum est à lite iuris, & aliud deceptionis tendiculum præparatum. Iuuenis elegantis formæ Iudæus, conductus ad hoc, venit ad monasterium supra dictum in quo erat puella, & simulato animo baptisma suscepit. Qui cum se fingeret mirò modo, quærebat vt puellæ, quasi cognatæ suæ, gratia eruditionis loqui posset. Dicebat enim plus super omnium sermonibus mihi cognatæ verbum salubrius imprimetur. Illa tamen (vt mihi retulit) interius discernebat fictum ad fidem iuuenem accessisse, & ideo nec prece, nec precio, nec vlla obedientia flecti potuit, vt solum verbum iuueni loqueretur. Hæc vt viderunt Iudæi miseri, cessauerunt ab illa, iuuenis autem ad vomitum est reuersus. Hanc postea tanta gratia potiri vidimus, vt nihil ea serenius videri posset. Cumque nobilium parentes cum multa ambitione venirent videre filias, & cognatas. Hæc coram imagine beatæ Mariæ virginis veniebat, & gratioso vultu dicebat: Aliæ sorores nostræ moniales à matribus & amicis solatium habent, & gaudium: ego autem paupercula, pupilla, & indigna ad te Dominam,

& co-

& cognatam meam fidenter accedo: tu sola præ omnibus mihi esto refugium & solamen. Et hæc dicentem, quis dubitet eam à misericordissima pietatis matre solatione defraudari. (Idem lib. 2. cap. 29. parte 14.

EXEMPLVM XI.

Maria virgo latroni sibi deuoto post amputatum caput confiteri posse concessit.

Quendam in Normanniæ partibus virum flagitiosum valdè & impium fuisse audiuimus suis temporibus, rapinis & cædibus hominum debacchantem, quem inimici sui in decliuo montis deprehẽdentes, amputato capite peremerũt. Cuius caput abscissum, trunco corporis in loco manẽte, in vallem subiacentem deuolutum est, clamans horribiliter in hæc verba: Virgo sancta Maria da veram confessionẽ. Hoc non paucis horis incessanter capite clamante, vnus inimicorum pro sacerdote cucurrit in villã. Venit ille, sed appropinquare non audebat, nisi relatum caput suo corpori compaginaretur. Quod vbi factum est, aduenit presbyter, sedit, & loquente capite compaginato cõfessionem illius audiuit. In fine confessionis presbyter inquirit, dicens: Miror in miraculo de te facto, super omne miraculum quod audiui. Et ille. Causa, inquit, miraculi hæc est. Audiui adhuc iuuenis, quod quicunq; quartam feriam, aut sabbathum in honorẽ virginis Mariæ ieiunaret, veram confessionem, antequam ab hac vita discederet, matris Christi precibus obtineret. Hoc vt audiui, in omni scelestissima vita mea dictum ieiunium obseruaui, alterius vero boni nihil aliud feci. Hoc sacerdos audito miratus est, & statim vbi hoc dicentem & confitentem absoluit, spiritum defunctus efflauit. Nota ergo lector, me non credere necessariam super hoc esse regulam, vt virgo Maria hoc omnibus impetret, qui prędictis ferijs velint ieiunare: quamquam gloriosa virgo in isto peccatore tale voluerit miraculũ demonstrare, vt sedulos dilectores suos iuuandos à se, & honorandos altius comprobaret. (Idem l. 1. c. 29. parte 18.

EXEMPLVM XII.

Maria virgo cuidam Cisterciensi pro graui crimine tribulato veniam à puero Iesu mirabiliter impetrauit.

Retulit quoque mihi frater ordinis Prædicatorum (de cuius veritate & sinceritate non dubito) miraculum de gloriosa Christi matre Maria planè pijssimum. Vir quidam longo tempore deuotus Deo, ordinem Cistercienfem intrauit, in quo etsi diu sanctè vixit, tamen tandem diabolo tentante deuictus in peccatum cecidit, & multis ex hoc occasionem scandali dedit. Pro quo, vt in illo ordine constitutum est, grauissimè tribulatus est. Ad cor tamen cum amarissima pœnitentia redijt, & se ad gloriosam Christi matrem precibus & lachrymis cõtulit. In magno igitur luctu tempus non modicum positus, tandem die quadam orauit, & raptus in excessum mentis, gloriosam virginem vidit, & in brachio eius quasi lactentem puerum paruulum, super omnem pulchritudinem speciosum. Cumque videret pro se matrem filio supplicantem, instabat ille, se à peccato & tribulationibus liberari cogitans, & ad gratiam prioris vitæ restitui. Sed cum puer quasi renitens, vultum auerteret, & mater è contra puerum in alteram brachij partem transferret, vt commodius vultui eius vultum suæ benignitatis ingereret: illeque iterum vultum auerteret: & auersum mater

mater frequentius regyraret, atque rogaret, tandem post miram & piam supplicationem, euicit mater in filio, & vultum eius ad piaculum serenauit, vt peccatum homini ad indulgentiam, & statum prioris vitæ ad gratiam condonaret. Quid mirum? Mariæ enim speciali priuilegio concessum est, vt secundum prophetam, vtrumque arguere possit, & manum ponere in ambobus. (Lib. 2. cap. 29. parte 2).

EXEMPLVM XIII.

Assumptionis beatæ Mariæ diem Prior quidam regularium cum quibusdam alijs occultè celebrans, Angelos responsorium, Fœlix namque, concinentes audiuit.

Vidi Suessionensem ciuitatem in Gallia excommunicationi subiacuisse diutius, & non nisi sub silentio, diuina misteria clericos ministrare. In vigilia igitur Assumptionis Beatæ Mariæ Dominus Ioannes Prior Canonicorum Regularium sancti Ioannis in Vineis iuxta muros eiusdem ciuitatis, assumptis secũ trib⁹ canonicis deuotissimis viris, qui nunc omnes defuncti sunt, in montem proximum ciuitati, in loco vbi quondam eremita resederat, ad celebrandam solemnitatem virginis gloriosæ secesserunt. Inclinato autem die, cantatis vesperis, panem & aquam ore sobrio libauerant. Et completorio dicto, post orationes deuotas & longas, membra super nudam humum (desertus enim locus erat) vt quiescerent paululum, prostrauerunt. Nec mora decentior: surgunt ad matutinas, cantant suppliciter & deuotè. At vbi ante Laudes Prior nonam lectionem ex more finiuit, subitò concentus mirabilis insonuit Angelorum, & responsoriũ: Fœlix nãq;, altissimis vocibus cãtauerunt. Quo vsque ad versiculum dicto, tantũm quatuor ex illa innumerabili multitudine Versum & Gloria singulariter decantauerunt, multitudine semper respondente. Post repetitionem verò secundum, iterato: Fœlix namque iuxta morem Gallicum quatuor Angeli inchoauerũt: & prosequentibus omnibus communiter finierunt. Finito autem responsorio factum est silentium Angelorum. Priore autem inchoante: Quibus dictis, quot singultus, quot lachrymæ, quot suspiria, in recordatione suauissimi modulaminis ab imo pectoris ediderunt illi quatuor beatissimi, non est nostræ possibilitatis euoluere vel effari. (Idem lib. 2. cap. 40. parte. 7.

EXEMPLVM XIIII.

Moriturus præsumptuosè soluens fræna lætitiæ à virgine Maria corripitur.

Qvidam canonicus regularis monasterij sancti Ioannis in Vineis apud Suessionem in Gallia, vir miræ sanctitatis & innocentiæ vt vidimus, ante mortem infirmitate grauissima laborauit. Et ecce diabolus, qui semper insidatur calcaneo nostro immisit menti eius præsumptuosè exultationis tripudium, ita vt lingua & facies eius tanto iubilo resultaret, quod omnes circũstantes eum crederent iam cœlestem patriam & gloriam intueri, & quòd omnes sancti magno deuotionis, & exultationis spiritu eius exitum expectabant. Solus quidam VValterus, cognomento Paruus, magnus tamen merito sanctitatis, de huiusmodi tripudio morientis tacitus tristabatur. Cumque moriens agonizare inciperet, per spatium temporis ab illa exultatione retractus, flere cœpit vberrimè. Ad eum ergo quidam acce-

dens de fratribus, quærit causam tristitiæ post exultationem Et ille: Facias mihi conuentum fratrum totaliter conuenire. Nec mora. Factum est vt rogauit, & mox omnibus dixit: Heu charissimi vidistis in me sugge rete diabolo, vanæ & præsumptuosæ exultationis audaciam, sed non permisit me periclitari mater misericordiæ, & Domina, quæ me redarguit ab ineptæ vanitatis lætitia, & admonuit potius cum spei moderamine, & Dei timore diem vltimum expectare. Vos autem fratres charissimi Deum rogate, vt mihi de ista noxa & alijs multis ignoscat, & iudicet me non secundum opera mea, sed secundum misericordiam suam saluet me. Mox vt hæc verba compleuit, & omnes respondissent Amen, solutis in fletum oculis expirauit.) Idem lib. 2. cap. 50. parte 9.

EXEMPLVM XV.

Maria virgo iuueni, qui negato Christo se negare noluit, veniam peccatorũ impetrauit.

IN diœcesi Leodiensi adolescens quidam nobilis habitauit, cui pater moriens, vtpote vir magnus & potens, multas diuitias reliquit. Factus miles idẽ iuuenis, vt gloriã sibi conquireret temporalem, in breui ad magnam deductus est paupertatẽ. Causa enim laudis humanæ torneamentis totus deditus erat, histrionibus larga manu sua tribuebat. Et quia ad tales effusiones redditus annui minus sufficiebant, hæreditatem paternam vendere compellebatur. Erat autem in proximo manens miles quidam honestus & diues, ministerialis tamen. Huic iuuenis iam dictus allodia, siue feuda sua partim vẽdebat, partim in vadimonio exponebat Et cum iam non haberet quod venderet, vel exponeret, cogitabat exulare tolerabilius iudicans inter extraneos mẽdicare, quam inter notos & affines egestatis confusionem sustinere. Habebat autem villicum, hominem quidem malignum, nomine, non re Christianum, & dæmonum ministerio totum mancipatum. Videns hic Dominum suum tristẽ, & tristitiæ non ignorans causam, dicebat ei: Domine vultis diues fieri? Respondit: Libenter diues fierem, dummodo ipse diuitiæ esse possent cum Deo. Et villicus: Nolite timere, sequimini tantũ me, & bene erit vobis. Statim secutus est miserum, tanquã serpentis vocẽ Eua, quasi sibilum aucupis auicula, in laqueũ diaboli celerius deponendus. Et duxit eũ ipsa nocte per quoddã nemus, in locum palustrẽ & cœpit quasi cum aliquo habere sermonem. Cui iuuenis: Cum quo loqueris? Respondit Domino suo villicus ille iniquitatis: Tacete tantum vos, nec sit vobis cura cum quo loquar. Cumque secundo loqueretur, & iuuenis iterato sciscitaretur. Respondit: Cum diabolo. Et cœpit iuuenis nimis horrere. Dicebat villicus diabolo: Domine ecce virum hunc nobilem Dominum meum adduxi gratiæ vestræ, maiestati vestræ supplicans, vt vestro auxilio pristinis honoribus, atque diuitijs restitui mereatur. Ad quem diabolus: Si mihi voluerit esse deuotus ac fidelis, dabo ei diuitias magnas, insuper addam gloriam & honores, quales non habuerunt patres eius. Respondit villicus: Libenter vobis obsequiosus erit, & fidelis, si talia fuerit consecutus Et ille: Si voluerit ista à me consequi abrenunciare debet in instanti Altissimo. Quod cùm iuuenis audiret, & facere renueret, dicebat ei homo ille perditionis: Quid timetis proferre verbulum vnum? dicite, Abrenuntio, Tandem miser iuuenis à villico persuasus, Creatorem suum ore negauit, diabolo homagium faciens. Hoc scelere perpetrato, diabolus adiecit: Adhuc o-

hue opus imperfectum est, etiam ab renunciare debet Matri Altissimi. Illa enim est quæ maximum nobis infert damnum; quos filius per iustitiam abijcit, mater (quia nimis misericors est) ad indulgentiam reducit. Sibilanit iterum serpens in aure adolescẽtis, vt domino suo in hoc obediret, vt sicut filium, ita etiam & matrem abnegaret. Ad quod verbum iuuenis nimis expauit, turbatusque supra modum, respondit: Hoc nũquam faciam. Quare, inquit, villicus, fecistis quod maius est, tacite nunc quod minus est. Maior est Creator, quam creatura. Et ille: Nunquam eam negabo, etiam, si oportuerit me ostiatim mendicare, per omnes dies vitæ meæ, & non acquieuit. Sicq; infecto negotio, ambo reuersi sunt, nihil quidem honoris consecuti: sed maximo peccati pondere grauati, villicus suadendo, iuuenis verò consentiendo. Pergentes verò simul, venerunt ad quandam Ecclesiam, cuius ianuam campanarius exiẽs reliquerat semiclausam. Mox iuuenis desiliens de equo, commisit equum villico dicens: Expecta me hic, donec reuertar ad te. Et intràs Ecclesiam ante ortum auroræ, prostrauit se ante altare, & ex intimo corde ipsam matrem miseri cordiæ cœpit inuocare. Erat autem super idẽ altare imago ipsius virginis & matris Mariæ puerum Iesum in sinu tenens, & ecce, meritis ipsius præclarissimæ stellæ maris, verus lucifer oriri cœpit in corde sæpe dicti adolescentis. Tantã enim ei Dominus propter honorem matris, quam non negauerat, contritionem donare dignatus est, vt pro fletu rugiret, & pro plãctu nimijs clamoribus Ecclesiam repleret. Eadem hora supradictus miles, qui omnia eius bona habebat (diuino vt creditur, nutu) ad eandem Ecclesiam diuertit, & cùm videret apertam, putans ibi diuina celebrari, maximè propter clamores intrinsecus, solus intrauit, inueniens que ante altare iuuenem sibi bene notum lachrymantem, & putans quia suam solummodo defleret calamitatem, retro quandam columnam secessit, rei exitum expectãs. Cumque terribilem illam maiestatem, quam negauerat, nominare, vel inuocare non auderet, sed tantum pijssimam genitricem lachrymosis vocibus pulsaret, vtroque audiente per os imaginis suæ, beata & singularis Christianorum aduocata filio loquebatur, in hæc verba: Dulcissime fili, miserere huic homini. Puer verò matri nihil respondit, faciem ab ea auertens. Cumque iterum rogaret hominem se ductum asserens, matri dorsum vertit, dicens: Homo iste negauit me, quid ei faciã? Post hęc verba imago surrexit, puerum super altare posuit, eiusque pedibus se prona prostrauit, & ait: Rogo fili, vt propter me dimittas ei peccatum hoc. Moxque infans matrem eleuans, respondit illi: Mater, nunquam tibi aliquid negare potui. Ecce propter te totum dimitto. Priùs dimiserat culpam propter contritionem, deinde pœnam peccati propter matris intercessionẽ. Surgens autem iuuenis, exiuit ex Ecclesia, tristis quidem de culpa, sed hilaris de indulgentia. Exiuit post eum sæpè dictus miles latenter, & quasi rem ignoraret, quæsiuit, quare tam humidos, & tumidos ipsemet haberet oculos? Respondit: De vento est. Et ille Domine, non me latet causa tristitiæ vestræ, habeo autem filiam vnicam, si vultis illam in vxorem suscipere, omnnia vestra vobis cum ipsa restituam, insuper & hæreditatum mearũ successorem constituam. Consentit iuuenis. Reuersus miles proponit vxori, adquiescit, nuptiæ celebrautur, iuueni sub nomine dotis omnia sua restituuntur (Cæsarius lib. 2. cap. 12.

EXEMPLVM XVI.

Purificationis beatæ Mariæ festo quædam deuota virgo pulchram processionem vidit.

IN Regno Franciæ villa, quæ Quidodicitur, virgo quædam fuit nobilis & religiosa, sed paralitica. Huic pater suus, vt pote vir magnus & diues, sacerdotes qui ei diuina celebrarent instituit, ministros annuosque redditus sufficienter ordinauit, quæ cum orationibus, ieiunis & diuinæ contemplationi operā daret, ita illarum dulcedine est pasta, vt omnis cibus corporalis ei in nauseam verteretur, nec aliquid ex eo sumere posset, nisi succum modicum vuarum, Hospitalis erat valde, per quā & spiritum meruit prophetiæ. Ordinem nostrum summo honore reuerebatur, & hoc ei sæpissime contigisse fertur, vt cum aliqui monachorum siue Abbatum ad eius hospitium diuertere proponerent, illorum aduentum ipsa præsciret, atque admodum hilaris familiæ prædiceret. Tali ac tali die, illi & illi Abbates, siue monachi ad nos venturi sunt, præparate necessaria. Alio tempore cum die Purificationis Dominæ nostræ, clericis, alijsque ministris diuino nutu absentibus sola iaceret intra se tristis, dicebat: Modo hic sola iaces, nec aliquid obsequij more Ecclesiæ vniuersalis hodie beatæ Dei genitricis impendis. Dum talia in mente volueret, spiritus eius mirabili Dei virtute de corpore eductus ab Angelo intra cœlestē Hierusalem est deductus. In qua maximam vidit processionem, ex diuersis eiusdem beatæ ciuitatis ordinibus, Patriarchis videlicet, Prophetis, Apostolis, Martyribus, Confessoribus, cæterisque fidelibus; ex quibus bini simul incedebant, & candelas ardentes in manibus gestabant, antiphonas siue responsoria ad diem pertinentia, more Ecclesiæ militantis, omnes decantabant, stationes debitas obseruabant. Angelus vero virginis ductor alteri cuidam virgini, quam nouerat esse consimilis meriti, illam sociauit, candelam porrigens ardentem. Tantus erat decor omnium, tanta gloria, in dispari tamen claritate singulorū, vt nulla lingua fari sufficeret. Saluator vero qui caput est omniū sanctorum, splendor gloriæ, & sol iustitiæ, indutus pontificalibus, mitram gestans in capite suo, cum baculo, chirothecis & annulo, & reliquis Episcopalibus ornamentis, nouissimum locum cum matre tenebat, cuius pulchritudinem omnis cœlestis exercitus mirabatur. Qui cum post tertiam stationem inchoasset antiphonam: Hodie beata virgo Maria puerum Iesum, &c. ingressi sunt templum ex auro gemmisque constructum, deinde incœptus est missæ introitus, & ab omnibus simul decantatus. Interim Christo introeunte ad altare, postquā expletum est Kyrie eleison à choris alternatim, post, Gloria in excelsis Deo, &c. quod ipse inchoauit, beatus protomartyr Stephanus epistolam legit de libro Malachiæ Prophetæ. Sanctus vero Ioannes Euangelista, Dalmatica indutus, legit Euangelium secundum Lucam scilicet: Postquam impleti sunt dies purgationis, &c. Quo perlecto, Dominus secundum morem ordinis nostri, ad gradum redijt, & ab offerentibus candelas suscepit. Prædicta autem virgo, per spiritum sentiēs se ad corpus reuersuram, candelam suam offerre noluit, etiam Angelo suo præcipiente, volens illam secum ad terras portare. Quod Angelus considerans, candelam in manu eius fregit, superiorem partem auferens. & inferiorem ei relinquens. Sicque ad corpus reuersa, partem eandem manu conclusam se retinuisse inuenit, de qua plurimæ fiebant, & forte vsque hodie fiunt virtutes. Nam aquam

aquam superfusam infirmi bibunt, & conualescunt. Tam manifesta & sublimis erat visio, vt modū eius minimè intelligeret, dicens illud Apostolicum, dum de ea interrogaretur: Siue in corpore, siue extra corpus, nescio, Deus scit. Dominus Eustachius Abbas de Claustro visitator noster, audiens hanc visionem quibusdam Abbatibus referentibus nobis desiderio veritatis cognoscēdæ virginem principaliter adijt, & ab eius ore quæ dicta sunt audiuit. (Cęsarius lib. 7. c. 20.

EXEMPLVM XVII.

Maria amputatam linguam deuoto suo restituit.

ANte hos annos, cum Catholici contra Albigenses hæreticos fuissent signati, & cum iam non modicum ab eisdem hæreticis essent exacerbati, duo honesti clerici per terram illorum transeuntes, cum Ecclesiam vidissent in via desolatam ait vnus alteri: Sabbathum est, intremus Ecclesiā hanc, dicamus missam in honore Dominæ nostræ. Portabāt enim secum librum, calicem, & indumenta sacerdotalia. Antequam esset missa completa, hæreticis proditi sunt, qui armata manu intrantes, & sacerdotem de Ecclesia trahentes, linguam eius radicitus absciderunt. Quem socius multo labore Cluniacum deducens, monachis commēdauit. Ille verò, sicut viri Catholici & religiosi, sacerdotem Catholicū & notum propter fidem Christi, & genitricis eius honorem tam crudeliter mutilatum, deuotè suscipiētes, omnem ei humanitatem exhibuerūt. In nocte vero Epiphaniæ cum solemnes decantarentur vigiliæ, baculo parietem pulsans ministros aduocauit. Qui cum quærerent quid vellet, & ille se in oratorium deportari signaret, volentes ei parcere, non acquieuerūt. Tandem importunitate eius attediati in Ecclesia eum ducentes, ante altare quoddam deposuerunt. Qui cum matrem misericordiæ tota mentis deuotione inuocasset, illa ei apparēs & carnem linguæ formam habentē in manu tenens, respondit oranti: Quia propter fidem filij mei, & honorem mihi exhibitum lingua tua priuatus es aperi os tuum. Quod cum ipse fecisset, digitis ori eius immissis, radici linguæ præcisæ eandem carnē coniunxit, & vnuit, sicque disparuit. qui mox cum Angelo in vocem laudationis erumpēs, clara voce clamauit: Aue Maria, gratia plena, vsque ad finem, quam salutationem cum crebrius repeteret, stupentes accurrêre ministri; accurrerunt & de choro monachi, de tam puro & tam iucundo miraculo Deum, & eiusdem genitricem glorificantes. Non immemor collati sibi beneficij clericus, in eodem cœnobio factus est monachus. Cum Ioannes Scholasticus Xantensis circa idem tempus esset in prouincia Albigensium cum exercitu Domini, audiens de tanto miraculo, in reditu Cluniacum venit, iam dictum monachum sibi ostēdi petiuit. Quo viso, laudauit Dominum de tanto miraculo hominibus inaudito, qui matris suæ honorem augere volens, homini non solum muto loquelam restituit, sed prorsus elingui linguam reddidit. Noluit enim matris suæ honoratorem mutilatum relinquere, sciens non decere cœli Reginam mutilatum habere ministrum, erudiens nos suis operibus, vt & nos parentes nostros omni honore prosequamur, & eorum voluntatem, dummodo ad malum nos non impellat, quantum possumus studeamus implere. (Idem lib. 7. cap. 24.

EXEMPLVM XVIII.

Maria deuoti sibi pueri Adam scabiosum caput curauit.

ADam sacerdos & monachus in Lucka monasterio ordinis nostri, considerans me in huiusmodi miraculis delectari, ex multa charitate mihi de seipso retulit, quod dicturus sum. Cum, inquit, essem puer, ita caput habebam scabiosum, vt præ fœtore putredinis eius mecum sedere, vel legere scholares recusarēt. Prima oratio, quam didici, salutatio erat Angelica, adhuc puerulus satis eam frequentans. Cum apud monasterium VVestphaliæ positus fuissem ad litteras, & eundo ad scholas siue ad matutinas, quotidie transirem per quandam Ecclesiam conuentualē ex necessitate viæ, sine intermissione ante oratorium, in honore Dei genitricis dedicatum, cum tribus venijs totidem feci salutationes. Nocte quadā putans ad matutinas fuisse compulsatum, surrexi tremēs, & cum venissem ad iam dictum monasterium, essetq; oratorium clausum, tribus vicibus secundum consuetudinem genua flectendo Dominam nostram Angelico versiculo salutaui. Surgens verò inueni ostium apertum & tanta erat in Ecclesia claritas, vt fulgori meridiano assimilaretur, quam cum stupidus intrassem, vidi ante maius altare septem matronas pulcherrimas residentes, vnam in medio, quæ cæteris clarior erat, & sex hinc inde, j. tres à dextris, & tres à sinistris, media vero me vocans, cum propius accessissem, ait: Bone puer, quare non adhibetur cura capiti tuo? Respondente me: Domina satis circa me laborauerunt amici mei, sed nihil profecerūt: subiunxit illa: Nosti quæ sum? Cui cum dicerem: Non Domina: respondit: Ego sum mater Christi, & Domina huius oratorij, quia mei memoriam solitus es habere, ego tibi curam adhibeo. Accipe fructus ligni fusilis, & fac tibi hodie ex eo lauari caput tribus vicibus ante missam, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, statimque curabitur: & dixit Domina nostra mater Christi: Ad me accede Adam. Et feci secundum mandatum eius: flectente me coram ea genua mea, manum suam benedictam super caput meum ponens, ait: Ab hac hora vsque ad diem mortis tuæ nō dolebis caput. Manè verò euidam fœminæ, quæ me nutriuit, omnia retuli, quæ in vallem proximam descendens, & ostensos fructus colligens, prædicto modo caput meum lauit, statimque conualui. Dolorem vero capitis nunquam ab illa hora passus sum, cum tamen hoc in ordine satis sit miraculosum. lib. 7. cap. 25.

EXEMPLVM XIX.

Maria virgo Beatricis monialis apostatæ loco custodis officio fungebatur.

IN monasterio quodam sanctimonialium cuius nomen ignoro, ante nonnullos annos quædam virgo degebat, nomine Beatrix. Erat corpore speciosa, mente deuota, & in obsequio Dei genitricis feruentissima. Quoties illi speciales orationes siue venias secretius offerre potuit, pro maximis delitijs reputauit. Facta verò Custos, hæc egit tanto deuotius, quanto liberius. Quam clericus videns, & concupiscens procari cœpit. Illa verba luxuriæ spernente, illo importunius instante, serpens antiquus tam vehementer pectus eius succendit, vt flammam amoris ferre non posset. Accedens verò ad altare beatæ virginis patronæ oratorij, sic ait: Domina, quanto deuotiùs potui seruiui tibi ecce claues tuas tibi resigno, tentationes carnis sustinere diutius non valeo. Positisq; super altare clauibus

ribus, clam secuta est clericum. Quã cum miser ille corrupisset, post dies paucos abiecit. Illa cum non haberet vnde viueret, & ad claustrum redire erubesceret, facta est meretrix: in quo vitio cùm xv. annos transegisset, die quadam in habitu seculari ad portam venit monasterij, quæ cum dixisset portario: Nosti Beatricem quandoq; huius oratorij Custodem? Respondit: Optimè noui. Est enim Domina proba, & sancta, & sine querela ab infantia vsq; ad hãc diem in hoc monasterio conuersata. Illa verba hominis notans, sed non intelligens, dum abire vellet mater misericordiæ in effigie nota ei apparens, ait: Ego per xv. annos absentiæ tuæ officium tuum suppleui, reuertere nunc ad locũ tuũ, & pœnitentiam age, quia nullus hominum nouit excessum tuum. In forma siquidem & habitu illius Dei genitrix vices egerat custodię. Quæ mox ingressa, quamdiu vixit gratias egit, per confessionem circa se gesta manifestans. (Idem lib. 7. cap. 35.

EXEMPLVM XX.

Maria latronem die sabbathi ieiunantem ad meliora conuertit, morituro contritionem tribuit, honorificam sepulturam miro modo procurauit.

IN vicinia ciuitatis Tridentinę, sicut mihi retulit quidam Abbas; latro famosus versabatur, à quo multi v[...] deprecabantur, & qui se defend[...] voluerunt, nec potuerunt, occidebantur. Hic cùm die quadam monachum quendam ordinis nostri obuiam haberet, sperans quod pecuniam portaret, ait: Nisi voluntariè sequaris me, occidam te. Quem cum monachus sequeretur, & quęreret in via, quis esset, vel quid operis haberet, respondit ille? Ego sum latro ille famosus, nomen suum exprimens. Cui cùm monachus diceret. Iam incipitis canescere, & non timetis animæ vestræ. Respondit ille: Non plus quam pecus Et tacuit monachus. Veniẽs in speluncam illius, ait intra se: Si posses hominem hunc conuertere, magnum Deo præstares obsequium. Dixitque ad latronem: Si licet mihi aliquid vos interrogare? Respondente illo, licet: monachus subiunxit: Qualis extitit vita vestra à principio? Respondit ille: pessima. Quando puer eram, cum omnibus meis coætaneis contendebam, factus adolescens furtis operam dedi, deinde in virum proficiens, latrocinia exercui, in quibus adeo profeci, vt hodie caput & magister sim omnium latronũ huius prouinciæ. Ad quod monachus: Nũquid nõn timetis pœnas æternas, huiusmodi operib⁹ præparatas? Dicente illo: De anima nulla mihi quæstio est, eo quòd perdita sit. Monachus respondit: Quid si possem vobis ostendere viam salutis, velletis mihi adquiescere, necne? Ait latro: Etiam vobis consentirem. Et ille, ieiunate vna die in hebdomada, in honorem sanctæ Mariæ genitricis Dei, & nullum in illa die lædatis, & sciatis pro certo, quia gratiam magnã apud filium vobis obtinebit. Respondit latro: Hæc reuera faciam, & iam voueo. Nihil ea die comedam, nullum deprædabo, nullum lædam. Elegitq; diem sabbathi, nihil in illo mali operãs, imò plurimos à sociorum manibus deprędandos, siue occidendos ob honorem beatæ virginis eripiens. Eodem tempore Tridentum ab hostibus per circuitum vastabatur, & exeuntes satellites ciuitatis, cũ hostes die sabbathi insequerentur, iam dictũ latronem inermem propter diem sabbati cum cæteris cœperunt: cum esset fortissimus, non se defendebat cum caperetur, non se excusabat, nec loqui voluit interrogatus, cùm duceretur. Veniens in ciuitatẽ, mox vt cognitus est patibulo adiudicat⁹ est. Nutu tamẽ vt creditur, B. virginis super pulchritudinem corporis eius iudices moti,

in hoc conuenerunt, vt prouincia abiurata viueret. Quod cùm ille abnueret, & diceret: Non faciam, melius est enim, vt hic peccata luam, quàm in futuro. Responderunt: Sine nunc, vt decolleris. Non curo, inquit, qualis sit pœna, dummodo occidat. Et illi: Vis, vt vocetur tibi sacerdos? Respondit: Non est necesse, omnes enim Christiani estis omnibus vobis peccata mea confiteor. Quod cùm fecisset cùm multa contritione, nihil se boni vnquã fecisse testabatur, præter illud ieiunium, quod à monacho didicerat. Sicque extra ciuitatem decollatus est, & in eodem loco sepultus. Nocte eadem vigiles portarum circa eius tumulum luminaria vident. Quinque enim matronæ corpus effodientes, & caput corpori adaptãtes, posuerunt in feretro miræ texturæ, purpura superiecta. Ex quibus quatuor singulares candelas ardentes in manibus habentes, per quatuor partes feretrum tollẽtes, quinta quæ clarissima omnium erat cum candela sequente ad portam vsque venerũt, ibi corpus deponentes. Custodes ista videntes timuerunt putantes esse phantasma. Quibus illa dicebat: Dicite Episcopo vestro, vt capellanum meum à vobis decollatum in tali loco Ecclesiæ honorificè sepeliat: minas addens, si negligeret, & nomina ui se. Manè cum Episcopo nuntiata essent, cum clero & populo exiens, purpuram deposuit, caput præcisum corpori vnitum videns expauit, texturamque purpuræ humanum artificium excedentem admiratus, relatis credidit, hominemque cum timore & honore maximo, non, vt latronẽ, sed sicut Christi martyrem, in loco designato sepeliuit. Ab illo tempore vsque hodie aliquis vix adultus in illa prouincia inuenitur, qui eius exemplo diem sabbathi in honorẽ Dominæ nostræ non ieiunet. (Idem lib. 7. cap. 59.

Non continetur hic confessio sacramentalis, sed maior confusio, quam quæ in confessione ingeritur desiderata est ab eo, qui inter latrones vitam transegerat, parũ instructus in rebus religionis, & vsu Sacramentorum.

EXEMPLVM XXI.

Scholares bonæ voluntatis martyres à beata Virgine reputantur.

IN ciuitate Bonnensi quædam inclusa erat habitans, religiosa satis atque deuota. Hæc cùm quadã nocte timulis cellæ suæ splendorem immitti cerneret, & diem esse putaret, territa propter horas nondum dictas, surrexit, fenestram versus cœmiterium aperuit, & ecce, iuxta caput sepulchri cuiusdam scholaris recenter illic sepulti, miri decoris fœminã stare conspexit. Gloria verò corporis eius eandem lucem creauerat. Stabat etiam & columba niuea super tumulum, quam illa citò rapiens misit in sinum suum. Inclusa verò licet iam intelligeret quæ esset, tamen cum reuerẽtia quænam foret requisiuit. Cui illa: Ego sum mater Christi, & animam scholaris huius, qui verè martyr est, tollere veni. Reuera scholares, si innocenter viuunt, & libenter discunt martyres sunt, quod si postea artes doctas in charitate, maxime in Dei seruitio, exercuerint, magnam ex hoc mercedem consequentur. (Idem lib. 1. cap. 46.

EXEMPLVM XXII.

Virginitas beatæ virginis Mariæ tripliei lilio declaratur.

TEmpore quo viuebat sanctus frater Ægidius de ordine Minorum, erat quidam magnus magister de ordine Prædicatorum, qui per multos annos passus est dubitationem maximam, de virginitate matris

matris Christi. Nam sibi videbatur impossibile, quod mater posset esse virgo. Verumtamen tamquam verè fidelis de tali sua dubitatione multū dolebat, & cupiebat ab aliquo viro illuminato de tali dubio liberari. Audiens autem quod sanctus frater Ægidius erat multum illuminatus, accessit ad eum; Sanctus autem frater Ægidius aduentum, & propositum, & pugnam eius præsciens in spiritu illi obuiauit, & antequam peruenisset ad eum cum baculo, quem habebat in manu percutiens terram, dixit: O frater Prædicator, virgo ante partū. Et statim vbi percussit cum baculo, est ortum vnum lilium pulcherrimū. Et secundò percutiens, dixit: O frater Prædicator, virgo in partu, & ortum est aliud lilium. Et tertiò percutiens dixit: O frater Prædicator, virgo post partum, & confestim ortum est tertium lilium. Et hoc facto frater Ægidius aufugit. Frater vero ille Prædicator illico liberatus est à tentatione sua, & ex tunc magnam deuotionem in sancto fratre Ægidio semper habuit. (Ex Chronici Minorum Gallici parte 2. lib. 7. cap. 16.

EXEMPLVM XXIII.

Maria virgo cum ingenti lumine apparens Fratri Conrado de Offida, filiū quem gestabat in vlnas dedit.

TEmpore fratris Petri verè sancti, frater Conradus de Offida, cùm isti duo cum alijs fratribus starent de familia in loco Foranni de custodia Anconitana, frater Conradus accessit in siluam ad meditandum diuina. Frater autem Petrus clanculo perrexit post illum, vt videret quid illi accideret. Frater verò Conradus incœpit beatissimam virginem deuotissimè lachrymis exorare, vt sibi hanc gratiam à filio suo benedicto impetraret, vt de illa dulcedine, quam Sanctus Simeon in die Purificationis persensit, cùm Christū Saluatorem benedictum gestaret in vlnis, aliquantulum sentire valeret. Qui exauditus ab illa misericordissima Domina. Ecce regina gloriæ cum filio suo benedicto adfuit, cum luminis claritate, quod non solum tenebras effugabat, sed etiam cuncta lumina superabat, & appropinquans ad fratrem Conradum, puerum illū speciosissimum præ filijs hominum posuit in vlnas eius, quem frater Cōradus deuotissimè accipiens, & labia labijs imprimens, & pectori pectus astringens, totus liquefiebat in amplexibus, & osculis charitatis. Frater verò Petrus hęc omnia clara luce cernebat, & inde consolationem mirabilem sentiebat, qui latenter manebat in silua. Beata verò Virgine cū filio recedentibus, & frater Petrus festinãter repedauit ad locum. Frater verò Cōradus cū redisset totus festinus, & gaudens vocabatur à fratre Petro. O cœlibecosè multam consolationem habuisti hodie. Dicebat frater Conradus: Quid est quod dicis frater Petre? quid scis tu quid ego habuerim? Respondebat frater: Bene scio cœlibecosè, qualiter te virgo beatissima, & eius filius benedictus visitauit. Quod audiens frater Conradus, quia sicut verè humilis optabat secretum, rogauit quod nemini diceret, erat enim tantus amor inter hos duos, quod quasi cor vnum, & anima vna videbantur. Etiam frater Conradus in loco Foranni liberauit obsessam à dæmone, & statim de dicto loco aufugit, ne pater puellæ liberatæ ipsum inueniret, & concursus populi fieret. Nam frater Conradus tota nocte illa orauerat, & matri puellæ prædictæ apparuerat, & apparendo filiam liberauerat. (Bartholomæus de Pisis libr. 1. Conformitatum S. Francisci cap. 13. parte. 2.

EXEMPLVM XXIIII.

Maria virgo Prædicatoribus cantantibus Salue regina, multa signa dilectionis ostendit.

MArsiliæ fuit mulier multùm deuota nomine, & natione Lombarda. Quæ dum quadā die stans in Completorio fratrū fuisset singulari deuotione affecta, in inceptione dulcis antiphonæ, scilicet, Salue Regina, fuit rapta in spiritu, vidit quatuor admiranda, & nobis amanda, cum multa deuotione omnibus recolēda. Vidit quippe ipsam Reginam misericordiæ cum fratres dicerent, spes nostra salue, ipsos dulciter resalutantem. Et cum dicerēt: Eia ergò aduocata nostra, ipsam ante filium pro fratribus procidentem, & orantem: Et cùm dicerent: Illos tuos misericordes oculos ad nos cōuerte, vidit illam læto & columbino vultu in fratres respicientem. Post cum cātarent: Et Iesum benedictum fructū ventris tui nobis post hoc exiliū ostēde, vidit ipsā in ætate tenera gestan filium, & omnibus & singulis cum multo gaudio protendentem. Hæc autem mulier omnia dicta suo confessori maturo, & discreto distinctè, & cum multis lachrymis enarrauit. (parte 1. cap. 7. libri qui dicitur Vitas fratrum Prædicatorum.

EXEMPLVM XXV.

Spiritus sanctus super Prædicatores celebraturos capitulum, & Veni sancte spiritus concinentes, in specie flammæ descendit: eisdemque Salue regina cātantibus, beata Virgo multa signa dilectionis ostendit.

IN territorio Amonensi super fluuiū Rhodanū situ est claustrū nobile Tarasconis, vbi beata Martha Christi hospita venerabiliter requiescit. In hoc claustro hospita fratrum mater Domini Olfani militis deuotissima Deo, & ordini fuit. Cui quod sequitur reuelatum est: sicut ex literis venerabilis viri, & honesti domini Guidonis Fulcodij, qui post, Podiēsis Episcopus factus est, clare patet in hunc modum. Viris religiosis patrib' & dominis Priori, & fratribus Prædicatoribus in monte Pessulano. Guido Fulcodij salutem, & pacem. Instante nuper festo Pentecostes cum ordinis vestri generale capitulum apud nos celebrandum occurreret, soror mea quondā Domina Maria de Tarascona sanctorū congregationem tam celebrem, quàm iucundam videre desiderans, per quindecim dies ante festum in villam sancti Ægidij notos & proximos visitatura descendit. Cumq; à pluribꝰ matronis visitaretur (quæ suis ædificabantur alloquijs & exemplis) cœpit à nōnullis earum anxie sciscitari quoties orationem Dominicam deuotissimè dicerent, matremq; Domini salutarent. Et vt fratribus in capitulo congregatis, suum Dominus mitteret spiritū, materq; misericordiæ eos sua gratia visitaret, à singulis earum quaod poterat orationē extorsit. Laudanda certè sanctæ mulieris deuotio, sed magis admiranda prudētia. Minus quippe sibi sufficere iudicans, quod iuxta patrimonij vires fratrum plurimorum necessitatibus temporale subsidiū porrigebat, nouo, sed laudabili quæstus genere satis (vt arbitror) honeste mendicās spiritualis alimoniæ beneficia corrogabat, impossibile reputās ab eo preces plurimorum non exaudiri qui fidelis in omnibus verbis suis se suorum cōgregationi fideliū affuturum promittit, & multiplicatis intercessionibus thesauros euisceraret suæ pietatis. Sane ad montem Pessulanum veniens, cum sorore, cum in die festo tantæ solemnitatis officium celebraretur in Ecclesi nostra, & ipsa prostrata, orationi tota incumberet iuxta morem, cœpit

cœpit instantissimè deprecari Dominum, vt tot fratres in suo nomine cōgregatos respiciens (quorum multi per tot terrarum spatia laborauerant) eos sui Spiritus lumine perlustraret, & si merita deerant aliquorū, ipse de suæ gratiæ plenitudine, necnon & aliorum meritis defectum illorum misericorditer suppleret. Cùm igitur hoc in animo volueret, importunè petens, & nihil hæsitans, hymnum, Veni creator Spiritus inchoante cantore, vidit flammam descendere desupernis, quæ chorum vsque ad consummationem inuolueret. Cumque rem visam considerasset cū gaudio, nemini suam visionem dicens, nec suis ascribens meritis, gratias egit Deo, qui sicut primos hominum visitauerat piscatores, sic etiam suæ beneficia largitatis ad nostri temporis prædicatores extendit. Porrò cùm ad eandem Ecclesiam audiendi completorij causa redijsset & fratres illā dulcem antiphonam Salue regina cantarent. Regina virginum apparuit visibiliter monens, vt ab eius pedibus non recederet. Vidit ergò ipsam chori vtramque partem lustrātem, singulis inclinare cantantibus, & iuxta ceroferarios gradum sistere, vsque ad finem orationis. Dehinc in cœlum rediens, eam affectibus secum duxit. Quæ sibi reddita tantæ gustu dulcedinis recreata gratias humiliter retulit, in corde suo conferens vniuersa. Nam & per triduum in singulis completorijs hanc habuit visionem. Cæterum nec sorori, nec alijs seriem facti aperiens, tanquam mulier sensata & tacita, clausa tenuit omnia quæ vidit, donec ægritudine vehementi confracta, mortem quam diu saluo diuino consilio dispositionis optauerat, imminere præsensit. Tunc verò mihi primùm, dehinc sorori, & filio, post priori nostro Arelatensi, & tribus fratribus cuncta per ordinem enarrauit. Eodem tempore dicta Domina defuncta est, & in cœmiterio fratrum Arelati sepulta, quia fratres conuentum in Tarascone nondum habebāt. (Ex vitis fratrum Prædicatorum parte 1. cap. 7.

EXEMPLVM XXVI.

Bona sororum salue Regina cantantium à tempestatis vastatione beata virgo præseruauit.

CVm circa quandam domū sororum grando & tempestas sata contereret, sorores perterritæ coruscationibus Ecclesiam intrantes. Salue regina cum multa deuotione cantauerunt, matrem misericordiæ rogantes, vt eas & terras suas quibus sustentabantur, sua misericordia, ac pietate seruaret. Mira res, sed ab eo facta qui imperat ventis, & fulgura in pluuiam facit. Cum etenim non solum in circuitu sed ferè ad iactū balistæ omnia sata grandine contrita valdè fuissent, vineæque destructæ, omnia quæ sororum erant per Deī gratiam, & beatæ Mariæ adiutorium salua, & integra remanserunt. (Eadē 1. eiusdem libri cap. 7.

EXEMPLVM XXVII.

Beatæ Mariæ capellanus, qui semper in omni sermone exemplum de ea, ad dulce os faciendum, dixit, concinēs & mirabiliter consolatus obiuit.

FVit in conuentu Netensi frater quidam qui multū seipsum abnegauerat, & quasi totaliter cōtēpserat, & in lingua Gallica & Theutonica feruenter prædicabat. Et maximè in villulis, & inter pauperes libenter conuersabatur, ad siluam pro domibus construendis libenter ibat, & conuentus negotia communia fideliter faciebat, ita vt posset dicere cum Apostolo, plus omnibus laboraui. In choro ita erectus stabat, sine

appodiatione aliqua, vt nec sedes, nec asseres tangere videretur. Hic in amore beatæ virginis totaliter effluebat, & laudes eius deuotissimè solue bat, & in omni sermone de ea prædicabat, & in fine sermonis aliquod miraculum de ea narrabat ad faciendum bonum os eius, vt dicebat in suo vulgari. Cum autem ad quendam locũ peruenisset, cõtigit eũ grauiter infirmari. Et cum quidã sacerdos honestus, qui vice Episcopi, fratres in expensis recipiebat, eum vellet in domum suam recipere, noluit, sed ad hospitale pauperum humiliter declinauit. Et cũ super hoc alij indignarẽtur, dixit: Valde conueniens est pauperẽ fratrẽ inter pauperes cõuersari, viuere, & mori. Fratres autem de hospitali eum deuotè susceperunt, & honestum ei locum procurauerunt. In illa autem infirmitate per aliquãtulum temporis tantam tristitiam habuit, vt creditur, ex memoria, & recordatione peccatorum suorum, quod gemitus inenarrabiles, & alta suspiria, & planctus anxios emittebat. Cum autem morti appropinquaret, circa mediam noctem, fratre (qui cum eo erat) euigilante, tanta lætitia cordi eius infunditur, os eius nimio iubilo impletur, & plausus manuum attollitur, quod videtur cor eius lagunculam corporis velle, sed non valere dirumpere. Et suppressa voce beatæ virgini quæ sibi apparens loquebatur, respondebat: Bene veniatis charissima Domina. Et non semel, sed pluries. Item dicebat: Quare non sedetis mi charissima Domina? Item dicebat: Domina, ego sum capellanus, & pauper prædicator vester. Et hoc frequenter iterabat suppressa voce, & post modicum interuallum incepit clara voce cantare, Tu Theophilum desperantem apostatam reduxisti, & reuocasti ad gratiam. Istud dulciter cantando, aliquotiens iterauit, in tantum quod frater qui cum eo erat, & nunquam alias audierat, vel legerat, ab eo didicit. Post hoc alta voce cœpit cantare. Congaudent Angelorum chori gloriosæ virgini. Frater autem qui cum eo erat timẽs ne aliqui audientes, sic alta voce cantantem minus bene ædificarentur, dixit ei. Estne bonũ frater hoc quod ita facitis vos audiri? qui respondit: Charissime frater non credatis quod propter hypocrisim hæc faciam. Hypocrita malus intrinsecus bonus, extrinsecus abominabilis est Deo. Talis homo sum ego, sed à laude gloriosæ virginis non valeo me cõtinere. Instante vero hora mortis, cum quasi iam obmutesceret, frater dicebat coram eo matutinas solus. Et cum frater diceret illum vltimum versum psalterij. Omnis spiritus laudet Dominum: erigens se aliquantulum, & manus eleuans fratri, vt potuit, silentium indixit. Et assumens in ore illã clausulam: Omnis spiritus laudet Dominum, migrauit ad Christum. (Ex lib. vitæ fratrum prædicatorum in additione ad partem . . . eiusdem libri.

EXEMPLVM XXVIII.

Beatissima virgo Maria quendam deuotum sibi à latronum truculenta manu abscondit.

AVdiui à quodam Valente fratre nostro prouinciali, tunc in prouincia sua, quod cùm ipse quadam vice per Lombardiam transiens, vidisset latrones insequẽtes se, nõ habens refugiũ aliud proiecit se ad segetes, erat enim prope tẽpus messis. Latrones autẽ hoc videntes, ad locum vbi se absconderat deuenerũt. Ipse autẽ Dei genitricẽ pro protectione vocans, versum Monstra te esse matrem. &c. deuota mente recitauit: Audierat enim idem frater quoddam miraculum de beata virgine (prout retulit) quomodo quidam

puer

puer submersus, & mortuus ante imaginem beatæ virginis in quodam cœnobio deportatus & cantantibus monachis hymnum: Aue maris stella, &c. peruentoque ad illum versum: Monstra te esse matrem, reuiuiscens puer ille, surrexit. Ad efficaciam ergo verborum intentionem suam referens, iste frater versum eundem in corde, & ore sæpe repetiuit. Quærebant autem eum diligenter latrones in segetibus vndique, & licet nonnunquam loco vbi iaceret approximarent, ipsum tamen minime videbant. Et non inuenientes domũ vacui abscesserunt, & sic frater manus eorum saluus euasit protectione virginis gloriosæ (lib. 2. Vitas fratrum Eremit. D. August, cap. 20.

Legitur de Purificatione B. Mariæ virginis.

EXEMPLVM XXIX.

Purificationis die beata virgo quendam cæcum illuminauit, qui composuit responsorium, gaude Maria, &c.

TEmporibus beati Bonifacij Papæ qui (vt in Ecclesiasticis historijs legitur) à Phoca Imperatore precibus eximijs obtinuit, quatenus templum Romuli, quod ab antiquis Romanorum Græcè pantheon vocabatur, sanctæ Dei Ecclesiæ quasi ad supplementum religionis, adderet, & in honore beatæ semper Virginis ac simul omnium Sanctorum dedicando consecraret. Facta est in vrbe Roma seditio inter Iudæos atque Catholicos non modica. Impugnabant quippe Iudæi toto vesaniæ impetu fidẽ Incarnationis Christi, asserentes & virginẽ Mariam de semine Ioseph, cui desponsata erat, non de Spiritu sancto concepisse Christum, & generasse; adijcientes iuxta impijssimam hæresim Græcorum omnibus modis impossibile fore virginem cõtra naturam parere posse. Cumque diutius apud Romam hæc altercatio haberetur, & iam Christiani feruentissimo fidei zelo prophanos Iudæos nisi citò resipiscerent, & ad baptismi gratiam conuolarent, ex vrbe propellere vellent. Erat quidã eiusdem Romanæ vrbis ciuis cæcus natus, sed tamen christianis litteris apprime imbutus. Is namque quodam die eodem Christianitatis feruore succensus, verbo veritatis conflicturus aggressus est Iudæos, & tanta illos constantia redarguit, vt pene omnes inuenirentur victi, &, vt falsos testes decuit, elingues. Ad vltimum verò Iudæi ad probra conuersi, & conuitia stomachando valde cœperunt improperare dicentes: Tu cùm sis homo peccator, & in peccatis totus natus, quomodo ausus es fidem Christianorum defendere, & nos ad pugnam lacessere? Nonne liquido patet Christum tuũ adeo impotentẽ esse, vt non posset etiam tibi lumina reformare? Ad hæc cæcus: Expectate, inquit, triduo, & videbitis in me magnalia Dei. Erat autem post triduum veneranda solemnitas purificationis sanctæ Mariæ, quam Græci, Hypanti vocant, quæ est quarto nonas Februarij, & necesse erat vt eadem sacrosancta festiuitas apud præfatam Ecclesiã sanctæ Mariæ virginis ab omni clero Romano eodem anno celebrari debuisset, quæ tantummodo singulis annis apud sanctam Mariam maiorem fit. Quo audito, Iudæi indignè tulerunt, & subridendo dixerunt: Certè Christus tuus quem patres nostri crucifixerunt, non potest tibi oculos reddere, qui non potuit semetipsum de mortis periculo liberare. Attamen si in præsentia nostra te illuminauerit, pro certo nos omnes credere habemus in illum, & tunc liquidè constabit, quod ipse est verè filius Dei, & non sit alius Saluator mundi. Eo autem pacto hoe

affirmare placet, vt si quis in Christũ non crediderit hoc viso miraculo, omnium rerum suarum proscriptionem patiatur, & iniurijs maximis, vtpote maiestatis reus de vrbe eijciatur. His dictis recesserunt Iudæi vnusquisque in sua. Cœcus verò clanculò se perduci fecit ad Dominum suum Bonifacium, & indicauit ei pactum, & conditionem Iudæorum super fide Christianorum. Quibus Papa auditis, plus solito lætus efficitur atque sub eodem momento omnibus mãdauit Iudæis, quatenus sine dubio præfatæ solemnitati vnanimiter occurrerent. Aduenit autem festiuitas illa magna totusque Romanorum clerus apud præfatam ecclesiam ex more peruigiles celebraturus excubias congregatus est, similiter Iudæorum conuentus non modicus habebatur immixtus. Ductus est autem cœcus ille in medium plenus fide, & spiritu sapientiæ nihil hæsitans de propositis. Dumque ab omnibus fidelibus nocturni ibidem canerentur hymni, & iam octaua lectio recitata fuisset, cœcus ante altare Matris Domini perduci se rogauit, ibidemq; baculo sustentatus canere cœpit quoddam responsorium, videlicet, Gaude Maria, quod sibi ante biduum (quia musicæ artis gnarus fuerat) compo- fuerat in quo tam viuaciter Iudæorũ errorem confutauit, vt sub oculis omnium qui aderant completo versu eiusdem responsorij, vera lux qui est Christus genetricis suæ interuentu (cuius virginitatis integritas eodem cantu defensa est) lumẽ ei oculorum clarissimum reddidit, qui eius mentem primitus fide catholica illuminauit. Quo viso cunctis miraculo ab omnibus Christianis, illico, Gloria in excelsis Deo canitur, & exultatio spiritualis habetur. Iudæi verò ad quingentos viros statim ad baptismi conuolarunt gratiam, reliqui fuga lapsi in vrbe Roma visi vltra nõ sunt, vnde placuit sanctæ Romanæ Ecclesiæ, vt idem responsorium in eadem festiuitate octauum locum perpetualiter obtinere debuisset, quatenus memorabile miraculum fidelium cordibus omni tempore ad laudẽ Christi feruentiùs semper inhærere potuisset. Ipso præstante qui regnat in secula seculorum, Amen. (Thomas de Cãtiprato in Appendice exemplorum 2. libri, breuiter id tangit Pelbartus lib. 3. parte. 1. art. 2. cap 3. Stellarius asserit hoc miraculum se reperisse in Bibliotheca Budensi.

EXEMPLVM XXX.

De altero miraculo circa idem responsorium.

Contigit post multa tempora circa hoc idem responsorium Gaude Maria, aliud quoddam mirabile miraculum. Nam habitabat in confinio cuiusdã capellulę Iudęus quidam incarnationis Dominicę, sed præcipuè (sicut & sunt omnes Iudæi) virginitatis Mariæ extremus inimicus. Erat autem eodem tempore in eadem parochia scholaris quidam eidem virgini valdè deuotus. qui ad honorem Dei genitricis (sed præcipuè in confusionem & opprobrium illius improbi Iudæi) integritatem virginis nequiter impugnantis hoc duxit in consuetudinem, vt inter cætera deuotionis exercitia (quibus eã venerabatur) singulis diebus in capellam illã ingressus corã ipsius imagine hoc responsorium flexis genibus decantaret deuote. Audiebat hoc Iudæus quotidie, & quoniam clericus erat verba intelligens in sui derisum composita, ingenti tabescebat inuidia, Stridésque in illum dentibus suis obseruabat, si quando solum illum posset inuenire, quatenus hoc suum opprobrium ipsius occisione terminaret. Et ecce die quadam iuuenem hũc ingressum capellulã Iudæus persecutus

secutus est, & solum illum considerans. Nunc, inquit, tantæ tuæ insolentiæ, mihique diu iniuriæ exhibitæ finem imponam. Arripiensque iuuenē discidit in frusta, sicque per singula membra discisum sub ipsius capellæ gradibus sepeliuit, sed virgo beata (quæ misericordiæ suæ officium ingratis atque peccatoribus exhibere consueuit) huic fideli suo famulo, & martyri in tribulatione non defuit, sed corpus pro sibi impēso obsequio in frusta discisū recolligēs, rursū misericorditer viuificauit, præcepitque iam viuo, vt solitum obsequium exhiberet ei tanto deuotiùs, quanto pro exhibito famulatu copiosiùs se sensisset adiutum. Mox iuuenis ad altare rediit, & idem responsorium solito multo deuotiùs decantauit. Cùm autem ad verba illa peruenisset: Erubescat Iudæus infœlix cū multa cordis fiducia secundū altitudinē notarū vocē altiùs plus solito eleuabat, vt scilicet altitudine vocis exprimeret magnitudinē gratiarū actionis, & Iudæus qui ad delendū Mariæ obsequium, & in suæ inuidiæ remedium eū occiderat, audiens rursum canentem quē credebat occisum amplius veretur, quod & factum est. Nam Iudæus audiens illum canentē alium quēdā hunc esse suspicatus. Veruntamen venit vt videret, atq; si alius esset, rursus illum occideret. Sed videt & stupet, quia quem ipse se sciebat sepelisse, iam resurrexisse videbat, atque ideo se frustra tātum facinus commisisse. Tunc iuuenis ne tam gloriosum miraculum suo silentio cælaretur, vadēs ad pastorem parochianum, singula illi per ordinem enarrauit, ostendēs eidem cicatrices tanquam signa quædam in singulis incisionum locis pro confirmatione miraculi derelicta, Pastor autem pro mirabili hoc diuulgādo miraculo populum conuocauit, eisque de Dei genitricis misericordia egregium sermonem fecit. Pro cuius confirmatione sermonis iuuenem produxit in medium, & quid circa eum contigisset per singula patefecit. Quod omnis plebs, vt vidit dedit gloriam Deo, & laudē gloriosæ virgini Matri eius, quę sibi deuotos in sui tribulatione non deserit. Verum cùm iudici ciuitatis hoc idem esset recitatum miraculum comprehendens Iudæū pro commisso latrocinio condēnauit in mortem. Sed Iudęus Christianum se fieri toto corde desiderauit, & sic vitam obtinens, eius virginitatē studuit conatu toto defēdere, quā noscebatur prius impiè & pertinaciter impugnasse. (Idē Thomas de Cantip. in Appendice supradicta, breuiter simile refert & Pelbartus in Stellario lib. 12. parte vltima. cap. 1.

Legitur in Legēda Assumptionis Beatæ Mariæ.

EXEMPLVM XXXI.

Beata Maria sibi deuotam fœminam militis depauperati, sed per diabolum ditati, vxorem à malitia diaboli præseruauit.

Miles quidam potens valde, ac diues dum omnia sua bona indiscreta liberalitate dispergeret ad tātā inopiā deuenit, vt qui cōsueuerat magna tribuere, iā inciperet minimis indigere. Habebat autē vxorē pudicissimā, & beatæ Mariæ valdè deuotam. Appropinquante autem quadam solemnitate, in qua prędictus miles multa donaria consueuerat elargiri, cùm iam quid tribueret non haberet, nimia confusione & verecundia ductus, quousque prædicta solemnitas transisset desertū locū mœroris ab amicis expetiit, vt fortunæ suæ incommoda plangeret, & verecūdiā euitaret. Et ecce subitò quidam equus valde terribilis terribiliorem habens sessorē, ad eum accessit. Cuius assessor eum alloquitur, &

tur, & causam tantæ suæ tristitiæ sciscitatur. Cui cùm omnia quæ sibi cōtigerant per ordinem enarrasset, ille ait: si mihi in modico obtemperare volueris magis quam antea gloria & diuitijs abundabis. Spondet ille principi tenebrarum se quicquid iusserit libenter facturum, dummodo ipse sibi impleat quod promittit. Et ille: Ecce pergens in domum tuam, & in tali loco requiras, ibidem tot auri & argenti pondera, & tot lapides pretiosos inuenies. Mihi autem hoc facias, vt in tali die vxorem tuam huc ad me adducas. Sub tali promissione miles ad domum reuertitur, & in loco de quo sibi dixerat quærens omnia reperit quæ sibi prædixerat. Quæ inueniens mox emit palatia, largitur dona, redimit fundos, comparat seruos. Appropinquante verò die statuta vxorem suā vocauit & dixit: Equum conscende, quia aliquo longiùs mecum pergere te oportet. At illa tremens & pauens, & viri imperio contradicere non præsumens, beatæ Mariæ se deuotè commēdauit, & post virum abire cœpit. Cùm autem longiùs processissent & in via quandam Ecclesiam inuenissent, illa de equo descendens Ecclesiam intrauit viro exteriùs expectante. Dum verò beatæ Mariæ se deuotè commendatet, illa subito obdormiuit, & virgo gloriosa prædictæ matronę in habitu & qualitate per omnia similis de altari processit, & foras exiens equum conscēdit, matrona illa in Ecclesia dormiente & remanente. Vir autem suam vxorem esse arbitrans, profectus est. Cum autem ad locum statutum venisset, ecce princeps tenebrarum cum impetu nimio veniebat, & ad locum festinabat, sed cum appropinquasset, statim ille infremuit. & tremens ac pauens accedere non præsumpsit, dixitque militi: Infidelissime hominum, cur mihi taliter illusisti, & pro tantis beneficijs mihi talia contulisti? Ego enim tibi dixeram, vt ad me adduceres tuam coniugem, & tu mihi adduxisti Domini genitricem, volebam vxorem tuam, & adduxisti mihi Mariam? Nam cùm vxor tua mihi multas intulit iniurias, de ea volebam expetere vltionem. Et tu ad me istam adduxisti, vt me torqueat, & in infernum mittat? Audiens hæc vir vehementer stupebat, & præ timore, admiratione nimia loqui non poterat. Sancta autem Maria dixit: Qua temeritate nequam spiritus deuotæ meæ nocere pręsumpsisti? Non hoc tibi impune cedet, & nunc te hac plecto sententia, vt in infernū descendas, & alicui me cum deuotione inuocanti nocere de cætero non præsumas. Ille autem cùm multo eiulatu recessit, & vir de equo exiliens se ad pedes eius prostrauit. Quem virgo increpatus ad suam vxorem quæ adhuc in Ecclesia dormiebat iubet rediret, & omnes diuitias dæmonis abijcere. Rediens ergo cum adhuc vxorem suam dormientem inueniret, eam excitauit, & sibi quæ acciderant enarrauit. Cùm autem domum redissent, & omnes dæmonis diuitias abiecissent, in laude virginis deuotissimè permanserunt, & multas postmodum diuitias ipsa largiente virgine receperunt. (Iacobus de Voragine Archiepiscopus Genuensis in festo Assumptionis B. Mariæ.

Legitur in historia de Natiuitate B. Mariæ Virginis.

EXEMPLVM XXXII.

Beata Maria filium viduæ, quæ sibi puerum Iesum pia simplicitate ex vlnis abstulerat, & obsidis loco cistæ incluserat, à vinculis absoluit, & matri restituit.

Quædam mulier solatio viri sui destituta, vnicum filium habebat quē tenerrimè diligebat. Quadam autem vice filius eius ab inimicis

micis capitur, & in custodia vinculatur. Quod illa audiens inconsolabiliter flebat, & beatam virginem (cui multum deuota erat) pro liberatione filij importunis precibus exorabat. Tandem videns quia sic nihil proficeret, ecclesiam in qua erat sculpta imago Beatæ Mariæ virginis sola intrauit, & coram imagine stans, ipsam sic alloquitur dicens: Virgo beata pro liberatione filij mei te sæpè rogaui, & adhuc nequaquam matri miseræ subuenisti? Tuũ pro filio meo imploro patrociniũ, & adhuc nullum sẽtio fructum. Igitur sicut filius meus mihi ablatus est, sic & ego filium tuum tibi auferam, & ob fidem pro filio meo in custodia ponam. Et hæc dicens propius accessit, & imaginem pueri ipsam in linteo purissimo inuoluit, & in arcam recondens ipsam cum clane diligentiùs obfirmauit, bonum obsidem pro filio suo habere se gaudẽs, & ipsum diligenter custodiens. Et ecce sequẽti nocte beata virgo iuueni apparuit & ianuam carceris aperiens inde vt exeat præcepit, eique dixit, Matri tuæ fili dices, vt meum mihi reddat filium, ex quo reddidi sibi suum. Qui exiens ad matrem venit, & qualiter virgo beata eum liberauerit, enarrauit. Illa autem plurimum exultans imaginem pueri accepit, & ad ecclesiam vadens beatæ Mariæ reddidit dicens: Gratias vobis Domina refero: quia mihi meum vnicum filium reddidisti, & nunc vobis filium vestrum reddo, quia meum me recepisse profiteor. (Idem Iacobus in festo Natiuitatis B. Mariæ Virginis.

De visitatione gloriosę Virg. Mariæ.

EXEMPLVM XXXIII.

Beata virgo Maria deuoto clerico pulchritudinem suam ostendit.

Clericus quidam beatæ Mariæ deuotissimus crebris eam precibus fideliter exorabat, vt sibi suam pulchritudinem ostendere dignaretur, quæ in scripturis sacris sæpius commendatur, vt est illud, Cant. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te, &c. Item Cant. 7. Quam pulchra es, & quã decora charissima in delitijs tuis. &c. Cuius piæ petitioni mater misericordiæ annuens, per Angelum ei mandauit, quod tali hora sibi appareret, sed tamen sciret inconueniens & indignum esse oculis quibus eam videret, postea terrenũ aliquid cernere. Cùm autem responderet clericus se non curare si post eius visionem fieret cœcus, tamen Angelo disparente cœpit anxiè cogitare, quia si visum penitus amitteret eum mendicare de cætero oporteret. Excogitauit ergò cõsilium vno oculo clauso alterum tantùm ad eam videndam aperire. Apparente autem sibi beata virgine tempore assignato, inæstimabilem claritatẽ & pulchritudinem vidit & cupiens plenius eã videre etiam oculum quem tenuerat clausum aperuit, sed visio tunc repente disparuit. Cùm ergo oculo quo eam viderat esset orbatus, altero saluo manente, ipse lachrymans eo quod oculo pepercisset, se cœpit vehementer arguere dicens: Vtinam totus fuissem oculatus, vt eam vidissem pleniùs. Cùm autem denuò Dominam nostram instantissimè exoraret, vt se adhuc semel ei ostenderet, quia propterea etiam residuum oculum libenter amitteret, iterato

pijssima virgo Maria ei apparuit, & sua visione consolata, & residuum oculum sibi seruauit, & prius amissum restituit.
Ioannes Herolt in Promptuario miraculorum B. Virginis exemplo 79.

EXEMPLVM XXXIIII.

Beata Maria capellanum officium suum sæpè dicentem, à beato Thoma Cantuariensi suspensum, officio priori restitui iubet.

LEgitur in historia sancti Thomæ Cantuariensis Episcopi, quod sacerdos quidam missam de beata virgine quotidie celebrabat. Qui Archiepiscopo accusat⁹ ab eo accersitur, & tanquam idiota & inscius ab officio suo suspenditur, atque reijcitur. Cùm autem B. Thomas cilicium suum suere deberet, & sub lecto ipsum abscondisset vt ad suendum horam captaret, beata Maria sacerdoti apparuit dicens: Vade ad Archiepiscopum eique dicas, quod illa ob cuius amorem missas dicebas eius cilicium quod est in tali loco consuit, & setam rubeam de qua illud consuit ibidem reliquit. Illa igitur tibi mandat quod interdictum quod tibi fecerat debeas relaxare Quod audiens, & ita inueniens stupuit, & interdictum relaxans, sacerdotem hoc habere secretum præcepit. (In Appendice exẽplorum Thomæ à Cantiprato.

EXEMPLVM XXXV.

Beata Maria lassum de communi labore fratrem quiescere, & somnum capere præcipit.

LEgitur quod vnus deuotus frater laicus, qui erat coquinarius fratrũ, stabat ante cõuẽtũ fratrũ multorum, & in continuo labore fuit. Et quoniam frequenter hospites superueniebant extra horam communis prandij, vel cœnæ vix tãtùm temporis habere potuit, vt orationes debitas persolueret. Contigit quoque vna die, vt multis superuenientibus fratribus tota die occuparetur in labore coquinæ. Tandem post completoriũ satis tardè accessit ad orationes persoluendas. & quasdam peculiares oratiunculas beatæ virgini offerebat. Et quia fatigatus fuit multum ex labore, somnus ipsum arripuit, qui excutere à se somnum conatus magnã luctam habuit in somno lassum corpusculum deprimente, & feruore deuotionis renitẽte. Cùq; sic luctaretur apparuit ei Domina pulcherrima dicẽs: Fili bone mihi satisfecisti. Vade ad dormiendum. De cuius aspectu gratioso multa consolatione repletus est. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXXVI.

Beata Maria laborantium fratrum sudorem collegit.

ANte aliquot annos comperi rem non incertis testimonijs approbatam, quæ regulariter operantibus afferat non parum solatij, & opus alleuiet intuitu mercedis & præmij. In vna domo ordinis Cisterciẽsis res gesta est celebris apud Frãciam & ab omnibus credita; quia vir magni testimonij testis eius est, à quo & visa est. Messis erat, monachi messuerunt & sub pondere diei & æstus fortiter sudauerunt. Venit vesperus, itum est ad domum cœnatum, dormitum, & dormitorium clausum. Cellarius vir sanctus, sapiens, & maturus, talis denique cui soli hoc liceret, mercenarijs responsurus. Expeditis his venit & ipse ad dormitorium, sed clausa est ianua, quid faceret, pulsaret, sed turbare noluit requiem monachorum, desisteret, sed requiem non haberet. Malẽs tamen inquietare se quã illos, capitulũ intrat, in scãno se ponit & de iunco capitale instruit

struit sibi. Necdum obdormierat, & ecce virgo omni specie pulchrior obsequentibus & lumina præferentibus alijs duabus ingreditur. Aggreditur monachũ. an dormiat sciscitatur, vigilare se dicit. Qui & ipse quid ibi facere velit, cur contra morem & maximè nocte intrauerĩt securus inquirit. At illa? Ego sũ inquit Maria cuius es tu, & domus ista, & omnes & omnia quæ sunt in domo ista, & in ordine isto. Portabat autem vas vitreũ ad nares suas tãquã odorẽ captãs ex eo, dixitq́; Visitaui hodie monachos meos in agro, sudoremq́ue corũ collegi mihi in vase isto. Et hic odor optimus coram me & filio meo, dignè vtique remunerandus premio oportuno. Tum ille: O pia Domina quid tibi tanti est labor noster, qui fit non tam deuotione humilitatis quàm necessitate inopię. At illa inquit: Tu (ait) non audisti quia voluptas habet pœnam, & necessitas pariat coronam? Etsi necessitas parit coronam, sed iam partem accipit volũtas. Siue ergo necessitate, siue voluntate quod agitis meum est. Omnia vestra mihi vendico, ego suscipio, ego remunero. His dictis disparuerunt illæ. Et ille obdormiuit suauiter, vtique sic animatus in spe, sic confortatus in fide, voluntarius in labore. Manè facto refert lætus & compunctus Abbati. Abbas conuentui. Lætati sunt omnes, crediderunt omnes, & præ grauitate personæ nemo dubitat. Accenduntur animi omnium, singuli feruent ad opus, laborantes & sudantes intantum, vt si Maria adesset demum posset implere vas suum. Sic ludere solet dulcis Maria cum pueris suis, sic in visu ostendens se illis, donum pacis & gratiæ afferens illis. Audiant hæc mansueti & lætentur, pusillanimes, & confortentur, pigri, & excitentur, alacres currant, non lassentur. Omnes Christo & beatæ Mariæ dent gloriam, & ab ipsis vicissim hauriant gratiam. (Idem,

EXEMPLVM XXXVII.

Beata Maria quendam Carthusiensem à dæmonibus liberans, docet vt studeat vilibus escis, &c.

LEgitur in Chronica piorum domus maioris Carthusię circa annum M. lxxxij. tempore Guidonis quinti prioris dictæ domus, creditur euenisse, quod non incongrue videtur ad memoriam reuocandum. Conuersus quidam ibidem fuit receptꝰ, humilis genere, ac iuuenis ætate, moribus generosus vitæque sanctitate prouectus. Hic toto studio obediẽtiæ, humilitati, mortificationi omnem quam poterat operã adhibens, mundum sibi, seque mũdo non solùm crucifixerat, sed etiam sepelierat amori diuino & specialiter memoriæ matris Domini ita se totum deuouerat, vt à bonis viris ipsum, vitamq́ue eius cognoscentibus nihil scire iudicaretur nisi Iesum Christum & hunc crucifixum, sacratamq́ue ipsius matrem, ac perpetuam virginem, humanæ salutis singularem post Deum amatricem Mariam. His studijs cõuersionis suæ principijs inceptis magis ac magis insistere, antiqui hostis inuidiam velut nouam ac specialem contra se excitauit, nec iam occultè, sed palam. Iacebat si quidem quadam nocte in cella, sibi (vt talium mos est) ad laboris solamẽ & orationis secretum assignata. Tunc ecce multo iam processu noctis ipsi adhuc vigilanti, & cœlestia meditanti dæmonum turba in specie porcorum agrestium apparuit, & per totam cellam discursu insano, ictu horrẽdo, dentibus longissimis ac velut in necem eius exacutis pauefactum & trementem hominem circũstabant, sudabat ille præ timore, & quasi iam iamque à bestijs discerpendus nil nisi mortem vltimam præstolabatur.

Hæc

Hæc autem eo patiente adauctus est metus. Nam quendam enormis magnitudinis hominem (vt ex corporis sui indicio sibi videbatur) dæmonum principem cellam conspicit intrantem. Qui primo in ingressu suo conuersus ad porcos ait: Quid segnes estis? cur hunc iam non rapuistis cur non discerpsistis? Quid dicitis? Inquiunt porci: Magno conatu facere nisi sumus, sed cuncta tentantes nil facere potuimus. Ego (inquit) ille iam faciam quod vos desides minimè facere potuistis. Quo dicto vncum ferreum longis ac recuruis vngulis terribilem minaci manu prætendens, atque virum Dei rapiendum, imo ad discerpendum adaptans, cum nimio timore pœnæ mente excedere coegit. Sed Deus (cui vir ille bonus sæpè dicebat, ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo) tentationem tam duram non est passus vltra procedere, sed sua infinita misericordia (qua suis semper prouidet) eduxit eum à tentatione & liberauit à malo. Mox enim vt nequam ille manum (vt dictum est) ad rapiendum, & vncum (vt videbatur) ferreum ad eum discerpendum extendit, statim omnipotentis filij Dei mater veræ mater misericordiæ, in qua ille (sicut dictũ est) totam spem suam post Deum posuerat, visibiliter affuit, & virga leui manu prætensa, quomodo (inquit) huc detestandi venire ausi fuistis? Nõ est hic vester, nec iam in aliquo contra eum poteritis præualere. Dixit hoc. & dicto velocius totum illud nefandum collegiũ vt fumus euanuit. Perstitit illa post dæmonum fugam cum homine adhuc tremente, eumque his consolata est verbis: Placet (inquit) quod facis, tuique animi deuotionem Deo, mihique gratam noueris. Fac ergò quod facis & de his ad meliora perseueranter proficere stude, & vt tibi aliquid singulare in mandatis tradam, stude vilibus escis, operi manuum deuotus insiste, amplectere abiectas vestes. His ergo beata animatum hominem relinquens, cœlum repetijt. Ille autem vt a beata virgine iussus fuerat mandata eius adimplere totis viribus nitebatur, vilibus cibis magis quam splendidis epulis, vilibus pannis magis quam preciosis vsque ad mortem contentus. (Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis 2. lib. mirac. cap. 29.

EXEMPLVM XXXVIII.

Beata Maria Carthusiensem diabolica factione pene desperantem adiuuit.

Legitur in Chronica Priorũ domus maioris Carthusiæ, quia fuit quidam magnæ deuotionis monachus Dominus Petrus Fauerij vocatus. Hic Prior domus sanctæ crucis effectus pro strenuitate morum ac subtilitate ingenij procurator generalis totius ordinis ad causas pertractandas est effectus. Cum autem pro iniuncta sibi obedientia in quadam ciuitate maneret, contigit eum graui infirmitate vexari, ordinationeque (vt creditur) diuina contigit Dominum Hupertum Priorem boni passus ad ipsum infirmum venire. Quem mox vt infirmus vidit, gauisus est gaudio magno valdè, dixitque ei: Frater mi, tu me trades sepulturæ, sciensque finem suum adesse confessione eidem facta, vnctionem cum viatico petijt & accepit. Dicto vero Domino Huperto alia occasione ab infirmo ad horam recedente, ecce sathan humani generis inimicus ante lectum eius statim adfuit magnum volumen portans, in quo omnia peccata quæ dictus infirmus commiserat in tota vita erant conscripta; qui ante faciem dicti infirmi cum magna proteruia se ponens omnia peccata sua improperabat procaciter cachinnando. Cum autem infirmus pro ſti-

mo

more & tremore horribilis visionis quid responderet nesciret, nisi hoc tantummodo, quia in confessione facta consideret indulgentiam peccatorum, magis ac magis sathan nitebatur eum ad horribilem desperationem inclinare. Cœpit autem infirmus tremere, pallescere, ac ferè in barathrum desperationis iam cadebat, nisi superna cum gratia clementi oculo respexisset. Subitò namque mœstorum consolatio, laborantium fortitudo, desperatorum releuatio, affuit beatissima virgo Maria vltra humanam rationem lucidissima, in brachijs suis puerum deferens inenarrabiliter speciosum, dictoque infirmo iam ferè desperato cominus astans. Frater mi (inquit) cur times; cur diffidis? Per istum enim puerum speciosum omnia peccata tua sunt dimissa. Ad hæc verba Sathan qui aduenerat nimium confusus de loco illo turpiter est egressus. Statimque ab oculis infirmi cum puero etiam euanuit virgo gratiosa. Tūc infirmus cū tāta lætitia & exultatione cordis remāsit, quanta sicut referebat ab ipso exprimi, vel auditore capi nō valeat. Cum dictus Dominus Hupertus ad infirmum redijsset, eidem omnem visionem enarrauit. Demū post matutinas noctis sequentis solus septem psalmos, cum lætitia prout poterat incœpit decantare. Cùm autem in dicendo nimium grauaretur, dictū Dominum Hubertum vt se iuuaret, rogauit. Dum vero lætaniam comiter decantarent, venissentque ad locum illum in quo dicitur: Omnes Sancti orate pro nobis, subitò post prædictam postulationem eleuans infirmus digitum dextræ manus cum cordis lætitia maxima subiunxit dicens: Omnes Sancti qui modo hic estis orate pro nobis. Quam postulationem crebrius cum magno feruore ingeminans spiritum exhalauit. Collector speculi.

EXEMPLVM XXXIX.

Beata Maria ex ore deuoti Prioris sertum legentis cernitur collectas rosas in sertum suo capiti imposuisse, qua visione latrones à præmeditato malo desistentes pœnituerunt.

Legitur in libro exemplorum beatæ virginis, quod scholaris quidam iuuenis beatæ virgini multùm deuotus, hanc sibi consuetudinē fecerat vt de odoriferis floribus, & alijs redolentibus speciebus (prout melius habere poterat) imagini beatæ Mariæ quæ in Ecclesia habebatur, sertū quoddā diebꝰ singulis mira cordis simplicitate ac deuotione faciebat, quo caput imaginis ornare cōsueuerat. Parentes igitur clericuli agnitis deuotione pariter & desiderio pueri in monasterium quoddam eum in monachum consecrandum tradiderūt, qui mox claustrali arctatus disciplina pre dolore cordis cępit plurimū flere. Cumque Prior quænam esset causa tanti fletus interrogasset; propter ordinis enim rigorē flere eum suspicabatur. Respondit ei puer: Solitus sum dietim de congregatis hinc inde speciebus ac floribus beatæ Mariæ sertum componere, ad quod iam exire me videtur loci huius obseruantia præpedire. Ad quod Prior: Fili (inquit) charissime diebus singulis legas quinquaginta Aue Maria; sic vt semper post decem legas vnum Pater noster ad honorem, & reuerentiam dilectæ Dominæ tuæ. Sic nempe sertum ei facies gratius multo priore. Puer verò iussa impleus per crementa temporum auxit & incrementa virtutum. Adeptus annos debitæ ætatis propter vitæ eius probitatem electus est in priorem. Contigit ergo eum ex parte officij cū aliquo fratre aliquorsum pergere. Quod vt quibusdam latronibus innotuit eos

à tergo sunt secuti. Recordatus interim Prior sertum consuetum beatæ virgini illo die nondum lectum ad genua cecidit, & maleficiorum inscius sertum virginis deuotus impleuit. Stantes autem latrones viderunt Dominam quandam mira gratiositate formosam ante eum stantem, & per singulas salutationes rutilantes rosas & flores ab ore eius excipientem, & sertum quoddam ex eis perpulchrum componentem. Finita autem oratione sua completum est & sertum, quod ipsa Domina proprio capiti imponebat, sicq; ab eorũ obtutibus est subtracta. Clamabant igitur latrones ad patrem. Nisi nobis quæ hæc fuerit Domina quæ vobis astabat intimaueritis, nequaquam mortem euadetis. Quibus Prior: Pueri (inquit) nullius est nobis Dominę cognita vel visa præsentia. Ad quod latrones: Non solum quæ vobis astitit, sed & quid legebatis cum vobis astaret aperire nobis oportebit. Coactus itaque Prior rei gestæ illis ordinem retulit, quomodo videlicet dietim beatam virginem venerari cõsueuit. Tunc illi audito miraculo pedibus eius prouoluti, veniam postulabant, & vt sibi cõfiterẽtur ab eo precibus impetrabant. Sicque emendata deinceps in melius vita, fœlici fine, beata quiete in Domino quieuerunt. Prior ergò virgini gloriosæ gratias referens solitum suæ deuotionis obsequium tali fretus præsidio, deuotiùs curauit eidem offerre. (idem.

EXEMPLVM XXXX.

Beata Maria duas virgines sibi in filias datas à paupertate simul & infamia liberauit.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quædã mulier nobilis, sed pauper habens duas filias, quas informauit ad amorem virginis benedictæ. Paupertate ergò grauata timẽs corruptionem mundi, ante altare beatæ virginis eas adduxit, sic dicens: O Domina has filias meas virgines mundas tibi offero. Et quia non habeo vnde possum eas nutrire, quicquid iuris in eis habeo totum tibi do. Et acceptis manibus puellarũ in signũ veræ donationis coniunxit manibus virginis. Et dum recessissent, iuuenẽ splendidũ inuenerunt in foribus domus suæ, qui obtulit ei centum libras, in quibus secretè erat obligatus patri earum. De his mater induit filias, & de necessarijs prouidet optimè. Quod attendentes gentes murmurare cœperunt, credentes quod de meretricio hoc haberent. Quod mater audiens filiabus aduocatis sic ait: Ite ad matrem virginem Mariam, & instate cum fletibus & deuotione, vt tanquam mater subueniat huic infamiæ vestræ. Quæ ex corde virginem rogantes dum in quodam festo solemni ipsius virginis ad sermonem in platea sederent in præsentia totius populi Angelus descendit, de cœlo portans duas capsellas de rosis pulcherrimis albis, & clamando in præsentia totius populi, sic ait illis duabus virginibus. Istas capsellas mittit vobis virgo beata Maria mater vestra, in signum virginitatis vestræ. Et illis dimissis disparuit. Tũc princeps terræ qui ibi aderat viso hoc miraculo, duo monasteria construxit ad honorem beatæ Virginis, in quibus istas duas constituit Priorissas. (Ioannes Iunior ordinis Prędicatorũ.

EXEMPLVM XXXXI.

Beata Maria deuotissimam sibi filiã pastoris morituram visitauit, & caput serto ornans ad cœlestia regna perduxit.

Legitur in libro exemplorũ beatæ virginis, quia cuidam pastori commoranti in villa quadam filia quædam virgo pudica fuerit, quæ patri in pascendis gregibus famulabatur.

batur. Fuerat autem in loco pascuali Ecclesia quædam deserta, quam frequenter ingrediens virgo prædicta, orationes suas coram imagine gloriosæ virginis Mariæ effundebat. Fuit namque prædicta Ecclesia in honore gloriosæ virginis dedicata, in qua imago quædam formosa beatæ virginis habebatur, quæ puerulum in gremio continebat, quæ quoniam ab hominibus ecclesia derelicta non frequentabatur, in honore quo decuerat, in vestitu & in alijs exhibendo minus curabatur, sic quod inculto habitu inornata stabat, vt moris est in huiusmodi ecclesijs desertis. Ex quo autem virgo prædicta orationes suas solitas coram eadem imagine sæpius beatæ virgini offerre cõsueuerat, mota semel paupertate vestitus gloriosæ virginis, inter verba compassionis sic est exorsa. O regina cœli mater Domini mei Iesu Christi, benedicta, valdè male apparetis vestita, ego quoq; heu nihil habeo, quo vestræ paupertati in vestitu, & ornatu possim subuenire, sed quod mihi in vestitu defuerit exteriori, supplebo quo deuotius potero orationum mearum, ac salutationum vestitu interiori, conaborque vos vestitu tali orationibus meis fulcire quo reginam nobilem decet decorari. Cumque in hac deuotione ad beatam virginem multis annis ferbuisset, & beatæ virgini de sibi exhibito seruitio eam remunerare placuisset, tacta languore lecto decubuit. Eodem quoque tempore cum duo fratres nemus villæ, in qua beata virgo prædicta iacuit, illis sic ibi ambulantibus vnus illorum somno nimium præter consuetudinem grauabatur, dixitque consocio suo oportere se omnimodis paululum dormire. Cui cum alter diceret: Frater, si moram hic fecerimus quoniam nemus istud à latronibus plurimis (vt scitis) inhabitatur, mortem à latronibus circumuenti incurremus. Respondit ille: Nisi à somno recreatus fuero, vel ad modicum etiam, recedere non valebo. Quo dicto membra sopori dabat. Alter vero ipsi assidens librum aperuit, atque orationi incumbebat. Cumque sic sederet in oratione deuotus, ecce à longe turbam quandam copiosam pulcherrimarum virginum in vestitu stragulato sibi vidit appropinquare, quibus qua decuit reuerentia assurgebat. Illæ ipsi inclinantes tacite transibant. Post has, ecce turbam quandam aliam formositate prædicta magis claram sibi vidit in vestitu albo appropinquare, quæ vt prædictæ ipsi inclinantes cum silentio præteribant. Post hanc, ecce tertia quæ præmissis pulchritudine præminebat appropinquauit vestitu rubeo decorata, quam virgo quædam gloriosa aspectu vltra quam credi poteit delectabilis, cæteris habitu præclarior sequebatur, quæ rosis albis & rubeis ex omni parte fuerat constipata, habebat sertum roseum in capite velut iam recenter de paradisi amœnitate sublatum. Cui assurgens frater prædictus atque inclinans humiliter ab ea petijt sibi indicari quænam possetesse ipsa regina tam generosa. Cumque illa feruorem desiderij eius considerasset, humiliter inclinans illi respondit in hæc verba: Ego sum Maria mater Dei, quæ neminem peccatorem respuo me humiliter inuocantem. Tũc humiliter optanti etiam scire quænã possent esse virgines tam formosæ, quæ ipsam præteribant. Respondit Maria & dixit: Illæ omnes sunt virgines quæ virginitatẽ suã vsq; ad mortẽ illibatã seruauerunt. Prima turba quam vidisti vestibus stragulatis ornatam, virgines sunt quæ sic in mundo stabant, vt quasi in medio virginitatis & matrimonij animo nutarent. Secunda turba quam vidisti vestibus albis rutilantem, virgines sunt quæ in mundo virginitatem suam filio meo, mihiq; deuouerunt, & vsq; ad mortem nostro adiutorio

torio immaculatam seruauerũt. Quapropter earum gloria in multo præcellit gloriam primarum. Tertia turba quam vidisti vestitu rubeo coruscantem, mihique proximè assistentem, virgines sunt quæ non solum meum exemplum sequentes virginitatem vouerunt, verumetiam eandem in martyrio sanguinis ob amorem sponsi sui effusione ornauerũt, & istæ omnibus alijs in gloria præminere meruerunt. Cumq; dulcissima Domina virgo Maria fratrem prædictum sic gratiosè responso suo informasset, instabat adhuc frater ille humiliter postulãs ab ea sibi intimari quonam cum turbis virginum tam formosis tenderet regina tam gloriosa. Respondit Maria: Pergimus in villam proximam virginem quãdam iam in extremis agentem visitare, eamque ob mihi impensum ab ea deuotionis seruitium nostro consortio aggregare, quoniam me (vt vides) tam gloriosè vestitu suis humilibus precibus decorauit. Nos igitur illuc venire disponimus eandem virginem visitare, sicque Domina nostra ab eo discessit. Cumque ille socium suum à somno excitasset, surgens socius in magno sui cordis gaudio dixit: Salubri somno soporatus sum. Vidi nempe id idem dormiẽdo quod tu te gaudes vidisse vigilando. Eamus proinde videre quo fine sit hæc virgo ab hoc seculo migratura. Euntes igitur in villam sollicitè requirebant, vbinam inibi virgo aliqua infirmitate laboraret. Cumque omnes se de nullius virginis infirmitate scire respondissent, tristati sunt fratres illinc quasi decepti ire velle cogitantes. Et ecce homo quidam illis obuiabat qui virginem talem, pastoris cuiusdam filiã in fine villæ infirmitate graui laborare affirmabat, quo audito lætificati fratres illuc ibant, virginemque in straminibus decumbentem inueniebant, cui cum neminem adesse vidissent, eam deuote salutabãt. Quibus virgo: Discooperite (inquit) fratres capita vestra & orate Dominum vt vobis concedat videre pulchram hanc comitiuam hic iuxta me gratiosè congregatam. Ad quam admonitionem fratres ad genua prouoluti discoopertis capitibus se orationi dederunt, ac omnes virgines ibi adesse conspexerunt, quæ in nemore illos præterierunt, cum multitudine etiam Angelorum viderunt, & Dominam nostrã cæteris omnibus pulchriorem quæ sertum miræ pulchritudinis virgini præparatum gestabat in manibus, sicque parili concentu miræ dulcedinis modulationem in excelsum cantauerunt. Cumque tali dulcedine cantus anima virginis è corpore fuisset reuocata, virgo Maria beata Dei genetrix sertum roseum quod manu tenebat capiti eius imponebat, sicque mira dulcedinis recreatione ac lætitia inenarrabili in cœlum se se recipientes, animam virginis secum in perpetuum regnaturam conduxerunt. (Collector Spec.

EXEMPLVM XXXXII.

Beata Maria grandi miraculo rosas de corpore defuncti cuiusdam fratris fecit excrescere, qui psalmos quosdã in eius honore legebat.

FVit Adomaropoli in monasterio S. Bertini monachus quidam Ioscio nomine, qui Dominam nostram virginem Mariam singulari deuotione ac reuerentia venerabatur, sic quod ob amorem magnum nominis Mariæ pro qualibet litera prædicti nominis Maria, psalmum qui ab vna literarum reuerendi nominis Mariæ inchoabatur, legere dietim consueuerat. Primo solebat legere Canticum Magnificat, &c. Et pro a primo, Ad Dominum cum tribularer. Pro r. Retribue seruo tuo. Et pro i. In conuertendo Pro a secun-

a secundo, Ad te leuaui. Ad quemlibet psalmum versiculum Post partum virgo, & collectam, Concede nos famulos tuos, Anno autem Domini M. clxiij. in nocte sancti Andreæ cùm fratres simul ad cantandas Matutinas conuenissent, atque inchoassent, Supprior accepta laterna in manibus, ibat de choro ad chorum considerans vtrum ne aliquis somno deceptus illic non adesset. Cumque omnes adesse cognosceret excepto fratre suo carnali Ioscione assumpta laterna iuit in dormitorium, vbi eum præcedēti vespere vidit ire dormitū. Cumq; venisset in dormitorium ante fratris sui lectisternium inuenit eum in lecto, sed mortuum, viditque ex ore eius rosam miræ pulchritudinis excreuisse, similem quoque rosam vidit ex quolibet oculorum suorum atque aurium exortam. Super rosam autem in ore radicatam habebatur inscripta prima litera nominis Maria, atque primus versus huius Cantici Magnificat. Super rosam autem in dextro oculo radicatam, littera a primus quoque versus psalmi, Ad Dominum cum tribularer habebatur inscriptus. Super rosam sinistri oculi r, & primus versus psalmi Retribue. Super rosam dextræ auris litera i, atque primus versus psalmi. In conuertendo. Super rosam sinistræ auris littera a atque primus versus psalmi, Ad te leuaui. Cùm autem his mirabilibus visis stuperet Supprior cum magno timore ad chorum cucurrit, visaq; fratribus nunciauit. Cumque fratres ad spectaculum conuenissent, viso miraculo miro timore conterriti monachum antedictum attingere verebantur, sed mox miserunt nūcium, & intimabant Episcopo Atrebatensi sub cuius stabāt dominio. Qui referens gratias Deo ac beatæ Mariæ matri eius multum ex audito miraculo est gauisus, eo quod sic Deo ac gloriosæ Matri eius deuote seruientes solēt remunerari. Episcopus quoq; indutus Episcopalibus solemnem processionem cum facibus, cum crucibus atque thuribulis ordinauit, sicque cum conuentu atque clericorum solemni collegio venit ad lectum Ioscionis monachi iam mortui. Eductam autem rosam de ore iam dicti monachi quæ trahentis manum facilè subsequebatur, atque in suo vigore & decore incorrupta manebat, fecit in crystallo quodam formoso artificiosè ac reuerenter inclusam super altare reponi, vbi ad miraculi euidētiam ab omnibus posset videri. Cæteræ verò rosæ mox eductæ aruerunt atque pristinam pulchritudinem amiserunt. Episcopus verò sumptum corpus ante summum altare quod in honore beatæ Mariæ fuerat consecratum honore debito sepeliuit, vbi ad declarandā clementiam virginis & deuoti ministri eius meritum ostendendum plura postmodum miracula contigerunt. (Hoc accidit in Monasterio S. Bertini in ciuitate S. Audomari sita in Arthesia Belgij Prouincia, & monumentum huius rei extat in tabella affixa basi ex aduerso Sacelli B. Mariæ virginis, hęc autem Ioscionis deuotio insigni isto miraculo confirmata fuit tempore Leonis Abbatis supradicti cœnobij & Theodorici Flandriæ Comitis. Vincentius Beluacensis lib. 7. hist. cap. 116. Thomas Cantip. in appēdice libri Apum.

EXEMPLVM XXXXIII.

Beata Maria custodem factione diaboli in furto deprehensum, & incarceratum, à carcere & infamia mirificè liberauit.

Legitur in libro quodā exemplorū beatæ virginis, qui vocatur Mariale, quoniā fuerant alicubi duo monasteria ordinis sancti Bernardi non longè à se inuicem distantia, vnum mulierum, aliud virorum, in quibus singuli ac singulæ

iuxta institutionis suæ regulam Domino deuotè seruiebat. Erant autem & in eisdem monasterijs duæ personę quarum vtraque qualibet in suo conuentu custodis officio seruiebat. Propter morum autem ac sanctitatis vitę parilitatem se mutua in Domino charitate arctius diligebant, ita vt vbi alter alterius obsequio egeret (prout officij opportunitas sępius exigebat) sibi alternato ministerio seruiebant. Talem autem suæ charitati custodiā adhibebant, vt nequaquam sibi corporali præsentia propinquarent, nec sibi loquerentur, nec suis aspectibus se offerrent. Feruebant autem ambo in seruitio Dei ac gloriosę Marię matris eius. Custos vero conuentus virorum ob singularem ad Dominam nostram deuotionem & reuerentiam, imaginem quandam pulchriorem quo potuit eiusdem virginis Mariæ sibi fieri impetrauit, sub cuius pedibus imaginem dæmonis, è contra quo horribilius ac turpius excogitare potuit ordinari fecit. Postquam vero longo tempore in iam dicta deuotione beatæ virgini deuotè seruiuisset, stimulatus de facto prædicti custodis deuotionis omnis inimicus puritatem intentionis eiusdē amplius sufferre nō potuit, venitque in figura qua eum custos formari fecerat obuiam in quadam nocte cùm ad pulsandum ad matutinas surrexisset, eumque proteruo ac irato vultu intuens, in hæc verba prorupit. Cur hanc mihi opprobriosā confusionem exhibuisti, vt me tam turpi forma faceres depingi sub pedibus pulchræ illius imaginis Mariæ Dominæ tuæ, vbi cōt rarijs iuxta se positis mei figura alia magis elucescēte horribilior apparet? Nisi me citius deposueris talem tibi prouidebo confusionis talionem, vt te me sic offendisse pœniteat. Quo audito visionis eius conceptus horror paululum abscessisset, custos in hæc sic verba respondit dicens: Recede à me sathana, tuas minas non curo, cui ego seruio poterit me bene de tuis manib⁹ eripere. Quo dicto inimicus velut in fugam versus disparuit. Post hæc multo tempore cum custos minarum diaboli minimè memoraret, ac doli eius inscius sibi minime prouideret, diabolus humanę salutis semper inimicus, rediit, & custodi confusionem quam sibi promiserat Deo permittente inferre curauit. Nocte igitur quadam in primo somno ante tempus matutinarum in custodis fœminæ indutus forma, ad cellam custodis velut introitum postulās pulsauit. Custos verò tali tempore rumoris insuetus surrexit, & aperiens cellæ ianuam quisnam ibi esset, aut quid sibi vellet inquisiuit. Cui diabolus: Ego (inquit) amica tua charissima talis monasterij custos tibi fidelis, quæ quoniam in tui amorem vehementer exarsi, & amoris vehementia tibi amplius abesse non potui, magno itaque tractus amore ex monasterio meo ad te huc perueni, assumens preciosiora cuncta nostri monasterij clenodia, quæ nobis longo tempore suo valore vitæ necessaria poterunt ministrare. Nunc igitur surge velociùs omni mora postposita, mihique sociare, quicquid quoque tu preciosorum clenodiorum ac ornamentorum habere poteris tecum assumens in ignotam regionem, vbi cupita possimus frui præsentia simul pergamus. Sathanas quoque sicut custodi loquebatur extrinsecus, sic tentationib⁹ suis animam eius ampliùs excitando mouebat intrinsecus, ita vt quid illi responderet non inueniret, sed verborum ac tentationum eius victus importunitate fidem illi adhibuit, cellam egressus est, & quicquid de suę custodiæ commissis clenodijs monasterij & ornamētis habere poterat, in saccum vnum colligens cum diabolo velut cū custode dilecta à monasterio fugam petens abscessit. Cum autē per aliquantulum spaciū à monasterio re-

rio recessissent, lachrymabili voce diabolus conquestus est se quoddam preciosissimum monasterij sui clenodium fuisse oblitum, quod omnia habita præcelleret in valore. Dixitq; ad custodem: Tu hic sede amice charissime, & tu reditum meum præstolare, ego citiùs quo potero quæsito, & allato illo festinus ad te redibo. Credit custos & abscedente diabolo solus cum furto remansit in campo. Diabolus verò postquã recessit à custode venit in monasterium, & ingressus dormitorium magnum strepitum commouit clamans alta voce: Surgite, surgite, & citiùs custodem qui cuncta furatus est insequentes comprehendite. Surrexit Abbas & totus conuentus cum eo, & perlustrantes singulas clausuras apertas, & preciosiora quæque clenodia ac ornamenta monasterij sui sublata inuenerunt. Vnanimiter perinde monasterium egressi, & custodem insecuti non longè à monasterio solum inuenerunt & furtum cum eo. Quem comprehendentes, cùm quid diceret furto præsente confusus non inueniret, secumq; vehementer tacitus miraretur, quomodo in hoc infortunium peruenisset, dum in monasterium reducentes incarceratum ambobus pedibus cyppo arctatis & affixis vsque in diem crastinum, quando de facto meliùs deliberarent dimiserunt. Alteri quoque monacho vt ad matutinas tempore congruo loco custodis pulsare committentes, ipsi se quieti tradiderunt. Quiescentibus singulis cum custos facti turpitudine cõfusus solus sederet in carcere atque cyppo, secumque miserabilem casum tacita mente cordeque contrito reuolueret, & præ cordis anxietate erumpentibus lachrymis bene contritus amarissimè fleret, solatiumq; sibi sub sole nullum superesse conspiceret, deuoto corde se transtulit ad omnium desolatorum consolatricem pijssimam virginem Mariam, casum suum ei conquerens in hæc verba: O mea Maria omnium peccatorum misericordissima patrona, quoniam vt nosti corde deuoto tuis me seruitijs mancipaui, per tuã infinitam clementiam te deprecor, vt mihi casu hoc lachrymabili innocenter circũuento, tuam misericordiam gaudeã affuisse. Cumque sic iaceret in oratione & totius spei ancoram in matrẽ misericordiæ inuexisset, ecce subitò in forma qua eum depingi fecerat sathanam adesse conspexit, sibi suum infortunium improperantem atque dicentem: Ecce (inquiens) quo modo tibi ante promiseram, vt scilicet de mihi facta iniuria tibi redderem talionem iam persolui. Custos cordis dolore confusus, quid suis responderet improperijs non inuenit. Tunc ait diabolus: Ecce quod tibi ante prædixeram, iam me cognoscas impleste, sed tamen Maria Domina tua mota quam ad te gerit compassione, me imperiali potentia quod inuite facerem compulit. His dictis dæmon accessit & excusso cyppo liberauit, & vt illinc recederet imperauit. Custos autem cellæ suæ secretè petijt, ac diabolus in forma custodis transformatus in cyppo carceris pro eo inuitus & compulsus resedit. Custos quoque totus gratulabundus misericordiæ gloriosæ virginis (cuius imperio fuerat liberatus) gratias quas potuit retulit, tempusque matutinum totus lætabundus expectauit. Cumque prope esset quod in pulsu horologij tempus matutinarum signaretur, quod etiam in loco officij sui frater ordinatus expectauit, ecclesiam introiuit, atque vt solet decantandis matutinis monachis impulsu signum dedit. Quod vt frater vice eius ad pulsãdum ordinatus audiuit, mirabatur quisnam ibi esse potuit qui ipsum pulsando etiam ante tempus præuenisset, eo quod dum custos incarceraretur, affuisset. Ad ecclesiã igitur festinus accurrit, & custodem pulsan-

pulsantem inueniens, cùm vehementer miraretur, Abbatē, ac fratres cæteros adijt, & quod custos fracto carcere violenter aufugisset, intimauit. Surgentes illi carcerem adeunt, atque vt sibi videbatur custodem incarceratum, vt eum ante reliquerant inuenerunt. In choro quoque Ecclesiæ veniunt, atque custodem (vt ibi solet) pulsantem aspiciunt. Dixitque Abbas fratribus suis: Tota hac nocte fratres mei diabolica sumus deceptione vexati. Et accepta aqua benedicta cū pulsantem custodem aspersisset, ille aspersionem humiliter (vt verè humilis erat) reuerenter accepit. A choro igitur ad carcerem cum conuentu redijt, vbi vt sibi videbatur custodem incarceratum sedentem inuenit. Cumque eum (vt vero custodi ante fecerat) etiam aqua benedicta aspersisset, ille dimisso magno fœtore vt fumus euanuit, sicque discordiæ seminator maleficus fratres singulos cum custode pacificauit inuitus. Custos quoque suæ liberationis non ingratus, nec immemor studuit adiutorio gloriosæ virginis in virtutibus proficiendo, pro sibi impenso beneficio gratus existere, & in seruitio eius aspirante gratia vsque in finem vitæ suæ amplius feruere. Fratres verò missis nuncijs in prænominatum monasterium virginum, vtrū de hoc negotio nocte illa aliquid percepissent, explorare studuerunt. Sed quoniam rei veritas nulli hominum excepto custode patuit; nullibi aliquid inde auditum fuit. Custos vero rei euentum vsque ad vitæ suæ terminum secretum tenuit, nullique publicauit. Sed cùm cæteris vicinæ mortis signis prodentibus se ab hoc seculo migraturum esse cognosceret, omnem rei gestæ ordinem vocato priori intimauit. Idem.

EXEMPLVM XXXXIIII.

Beata Maria in die Purificationis multis comitata virginibus se deuoto & infirmo Episcopo amplexandam dedit, eumq; perfectè sanauit.

Legitur in libro exemplorū beatæ virginis, quod quidam Episcopus deuotus beatæ virgini, infirmabatur grauiter, cùm autem instaret festum Purificationis Mariæ, rogauit eam, vt sibi sanitatem impetraret, quatenus eius officium deuotè impleret, sed non fuit exauditus. Item imminente hora vespertina in vigilia huius festi petiuit pro sanitate corporis, sed minimè exaudiebatur, quod & tertiò fecit ipso die hora prima, sed nihil impetrauit. Domus autem Episcopi adhærebat Ecclesiæ, ita quod ambitus de Ecclesia protendebatur ad domum in qua Episcopus infirmus iacebat. Cùm autem ipso die solemnis processio fieret à clero, & illa Antiphona, Adorna thalamū tuum Sion, secundum consuetudinē Ecclesiæ in circuitu cantaretur, vidit Episcopus solemnem processionem virginum pulcherrimarum de Ecclesia per ambitum ad se venientem, quæ vestitæ albissimis erant. Inter quas vna erat pulchrior omnibus quę post omnes ibat, & pulcherrimū puerum gestabat in vlnis. Et cùm sic appropinquaretur, duæ ex illis virginibus iuxta caput Episcopi se ponentes Angelicis vocibus inceperunt prædictam Antiphonam scilicet, Adorna thalamum tuum, decantare. Quas Episcopus vt vidit prout poterat erexit se, & in lecto resedit. Venerabiles autem virgines lectum eius circū steterunt, & dulciter cantabant, quod tamen nullus nisi Episcopus audiebat, & cum sic cantassent vsque ad locum illum, suscipe regem Christū, amplectere Mariam, quæ est cęlestis porta,

porta, accessit illa pulchra virgo cū puero, & sibi illum puerū qui est rex regum ad dextrum brachium dedit, & ipsa sub sinistrum Episcopi resedit & ait. Modò dilecte mi, suscipe regē Christum, & amplectere Mariam, & ait: Surge modo sanus, & vade ad Ecclesiam, & fac officium mihi & filio meo & dic populo quid tibi accidit. Et post illa hæc venerabilis visio disparuit. Surrexit igitur Episcopus sanus, & fortis & cunctis admirantib⁹, officium deuotè impleuit, & facto sermone narrauit coram populo præsens miraculum, & post paucos dies migrauit ad Dominum, vbi amplectitur Mariam, & eius dilectum filium Dominum nostrū Iesum Christum. (Hoc Mariale citat sæpè Pelbartus in suo Stellario.

EXEMPLVM XXXXV.

Beata Maria Virgo beato Thomæ Cantuariensi pulcherrimam casulam dedit.

SAnctus Thomas Cantuariensis Episcopus in adolescētia sua castissimus erat, vtpote qui beatissimę virginis Marię suam vouerat castitatem. Cum autem esset inter socios sicut lilium inter spinas, audiuit eos seculares secularia conferre, & iactantes se de suis specialibus dominabus, & de clenodijs sibi datis ab ipsis. Tandem in loco dixit: Nihil valet quod dicitis & iactatis, ego habeo amicam quæ omnium vestrum præcellit amicas, quæ mihi clenodium dedit cui nunquam simile vidistis. Hoc autem totum spiritualiter intēdebat, sed ipsi secundum mentē suā recipere hoc volebant supplicantes instantissimè vt eis clenodium demōstraret. Et vim iam inferre volentib⁹ aufugit in Ecclesiam, & se ad orationem contulit, rogans vt sibi tam præsumptuosum verbum Domina dulcissima indulgeret. Ecce autem in visione ei electissima virgo apparuit, consolans eum flebilem & dicens: Ne timeas, quia optimè & verè excellentiam tuæ amicæ inter socios, imo inter omnes homines obtinebis. Deditque ei pyxidem valde paruulā nimis pulchram. Reuersus ad se, & ab oratione consurgens lætus abire volebat, sed socij præfati videntes eum iterum pro exhibitione sui clenodij insistebant. Tandem socij è manu eius prędictam pyxidem rapuerunt, & aperientes viderunt in ipsa parū de purpura, extraxerunt, & prodijt de illa pulcherrima casula mirabiliter bene facta. Verbum illud mirabile peruenit ad Episcopum Cantuariensem, cui accersitus Thomas, rei indicauit veritatem. Vnde prodiuit ei Episcop⁹ in studio, & expensis, præordinans eum in animo suo sibi futurum successorem. Quod & postmodum factū est. (Collector speculi.

EXEMPLVM XXXXVI.

Beata Maria militi perditum lumen restituit, quod Iudæo se blasphemanti alapam dederat.

MIles quidam in torneamentis & exercitijs secularib⁹ se plurimum exercebat. Huic euenit infortunium quod talibus solet sæpè euenire. Nam monoculus factus fuit. Sed Dominus qui dixerat: Meliùs esse cum vno oculo ad vitam ingredi, quàm cum duobus tendere ad gehennam, qui nouit bonum de malo elicere, fœlici necessitate eum compulit ad meliora commutari. Et quia circa diuinum officium & precipuè in Missa gloriosæ virginis Mariæ deuotissimè se agebat, quādam die eques processit ad Ecclesiam, in qua Salue sancta parens solemniter cātabatur, qui morem gerens solitum substitit, & missam negligere recusauit. Tūc ecce Iudæus quidā interim à casu pertransiuit, inueniensq; mili-

tem, ad nomen Reginæ cœli frequẽter genua flectere respexit, impieque subsannauit, improperans inter cætera quod ancillam gentis suæ tã venerabiliter adoraret. Miles Dominæ suæ iniuriam ferre non valens, accẽsus zelo fidei, Iudæum percussit ad aures qui mox quærelans & eiulans commouit totam plebem. Accurrẽtíq; populus sciscitabatur causam clamoris, percepta, pro diuite fauoris gratia sententia lata fuit. Miles autem interim videns paratas sibi insidias, secessit in Ecclesiam, auxiliatrici fidelissimæ negotium suum committens. Astitit autem angustiato illuminatrix cordium, & amissum sibi oculum restituit, & visum lucidissime reparauit. Captus tãdẽ in Ecclesia, & abstractus ex ea productus & traditus est Iudæo, qui eum minimè recognouit, dicens: Hunc iudicarem me læsisse, si duos oculos non haberet. Nam huic nihil imputare valeo. Viso igitur miraculo gaudebant fideles recognoscẽtes, & laudantes matrem Domini fidelium adiutricem. Statuerunt ergò fideles, vt in eodem die annis singulis Iudęi Iudęum aliquem publice repræsentent, qui sine contradictione alapam tam grauem sustineat, quam Christianus decreuerit sibi dandam. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXXXVI.

Quomodo beata virgo tentatum spiritu fornicationis fratrem à tentatione liberauit.

ERat quidam presbyter Deo multum deuotus, & natulari quodã castitatis dono refulgẽs ordinis cruciferorum, cuius & si mihi nomen non incognitum est, nec incerta habitatio, subticere tamen vtrumq; volui, ne aut ipsi pudorem (nam verecundus est) aut mihi adulationis notam inficerem. Is cum à primordijs florentis iuuentæ fere vsq; ad tricesimum annum, vel nullos omnino ob ingenitam castitatẽ, aut admodũ paucos carnalium tẽtationum æstus persensisset, nescio qua dæmonis inuidia actum sit, vt in prouectiori ætate, tam grauibus tentationum carnalium fluctibus inciperet agitari vt de periculo castitatis hæsitans, grauiter trepidaret Cumq; dæmon immundas cogitationes die noctuq; ingereret, & prędictus frater profundis suspirijs, prodigis lachrymis & sanctissimis precib⁹ ambigua satis victoria decertaret. Tandem ad Reginam Virginem Mariam spei suæ anchoram fixit, ipsamque adiutricem sub tam acerba certaminis mole sibi fieri postulauit. Verum dum illa non accelerare præsidiũ, sed texerat moras anxiè repugnãti, vidit quadam vice in altari coram quo se in orationem prostrauit virginis Mariæ, & beatæ Gertrudis imagines, vel sculptas nescio vel pictas. Sed cum Reginam cœli aureo diademate renitentem, & beatam Gertrudem humiliori velo tectam cõspiceret, vt videlicet imperiale meritum dispar habitus denotaret, columbina simplicitate plenus in hunc modum cœpit perorare. Non debueras virgo Maria benedicta me crebrius te inuocantem hactenus protraxisse, & hucusq; in tuis castris militanti diu sępeque optata negasse præsidia, cum te & vulgatum nomẽ miserorum adiutricem, & regium diadema virginum principem signent. Verum nunc quia grauius sæuiente hoste in me video periclitari castra pudoris, & bellum impar viribus meis impositũ cerno, atq; ex hoc cõiicio hosti in proximo cessura trophæa, eousq; noueris rem processisse, vt hodie fœlix virgo regiũ diadema aut retineas aut amittas. Si iuueris fessum, manebit tibi. Si vero vel adhuc precantem spreueris, detracta sublimi de vertice corona, Gertrudis virginis caput ornabo. At ipsa cum se viderit per me hoc honore præuentam, tantis beneficijs nõ ingrata, à turpibus cogitationũ procellis

cellis me liberum atque securum efficiet. O Deus, quid non facit innocentis hominis sancta simplicitas: Mox enim vt his verbis genitricem Dei, & Reginam cœli conuenisset, ipsa quasi tanti honoris fastigio nolens priuari, minautem sibi fratrem ab huiusmodi tentatione tam potenter eripuit, vt post illam horam vsque in præsens tempus dicatur carnalium tentationum fluctibus non quassari, sed de tunc accepta puritate, nunc quoque lætatur. (Collector speculi.

EXEMPLVM XLVIII.

Quomodo beata virgo Maria Thomæ à Kempis, negligenti solita suffragia, amplexum denegauit.

IN monasterio regularium prope Svvollis vulgari nomine mons sanctæ Agnetis nominato, erat quidam monachus dictus Thomas à Kempis, quem nedum sanctissima atque innocentissima vita religiosum, verumetiam deuotissima scripta reddidere famosum. Is cum iuuenis esset, & Dauentriæ scholas frequentaret, deuoti viri magistri Florentij qui congregationi, quæ illic est nomen imposuit, regimini se subiecit, atque eam deuotionem quam in prouectiori ætate copiosè abundeq; scribens effudit, puer imbibit. Habuit enim deuotus puer inter cætera piæ deuotionis suæ exercitia, etiam illam consuetudinē, vt dietim capta hora certas orationes atque suffragia de beata Virgine Maria quasi diurnam pensionem exolueret, nam diligebat eam & vehementer amore sibi iungebatur. Verum quia instabilis & nutabunda est puerilis deuotio, cœpit & in eo laxioribus velis pia hæc consuetudo nauigare. Pedetentim igitur solitas orationes atq; suffragia primo ad vnā diem, dehinc ad duos aut tres, demū ad quatuor, tandem ad integram septimanam neglexit, & quod magis dolēdum est postremo vniuersa postposuit. Quod dum ageret, visum est sibi in visione nocturna quasi staret in atrio prædicti magistri Florentij, vbi dum vna cū alijs scholaribus qui illuc confluebant ad audiendum diuinum verbū auidas aures ad ea quæ dicebantur inclinaret, conspexit in nubibus cœli desuper venientem Dominam mundi, quę dum facie decora & fulgenti habitu ad prædictum atrium descendisset, circuiuit fratres, qui illic verbum Dei audientibus loquebantur. Et nunc hunc, nunc illū amorosissime amplexata, gratias videbatur eis refundere quod tam pijs admonitionibus satagere videretur, ne pretium sanguinis dulcissimi filij sui in illis iuuenibus deperiret. At adolescens hæc intuens, & videns virginem in mulieribus benedictam ruere in amplexus fratrum dicentiū, ardens & æstuans liquescens & sperans stabat, & in ipsam amorosam lumē firmius detorquēs intra semetipsum dicebat. Paululum expectabo, & cum fœlix virgo charitatis insignia cæteris sufficienter ostenderit, tunc etiam & mihi, qui etsi non digno, saltem possibili amore prosecutus sum habebit amplexū charitatis offerre. Sed heu quia sæpè in contrariū vadunt spes firmæ mortalium, iuuenis osculum sperabat dulce pignus amoris, sed verbum asperæ increpationis accepit. Si quidem virgo beata posteaquam singulos qui pijs admonitionibus florentem confluentium scholarium ætatem ad meliora prouehebāt dulcibus amplexib⁹ demulsisset. venit tādē ad prædictū adolescentem, & serioribus luminibus eum aspiciens, frustra, inquit, amplexum petis sancti amoris hostis acerbe, qui exosa amicitiæ negligentia, malo consilio fretus, debitam atque solitam mihi pensionem flammantium precum non soluis. Si quidem vbi nunc sunt cōsuetę preces suæ? Quo solitæ orationes auolarunt? Vbi mixtæ suspi-

suspiriis pia suffragia? Nonne refriguit in te charitas, torpuit amor, deuotio quondam habita vacillauit? Et nunc tu quasi nihil peccatum sit, sicut & audaci fronte amplexum manes, qui argui magis meruisti. Et indignabunde vultum auertens: Abi, inquit, abi à me, quia amplexibus meis indignus censeberis, qui tam facilem precem amatæ soluere neglexisti, atque sic iustis increpationibus laceratum relinquens, cœlis refusa disparuit. Cæterum iuuenis post visionē euigilans discutit conscientiam, inuenit culpam, proponit emendationem. Et ne de cætero virginis beatæ frustraretur amplexibus, neglecta dimissaque suffragia ita legenda rearripuit, vt vsque in finem vitæ suę nullo ea die auferit post tergum. O fœlix reprehensio quæ correxit errorem; quę amoris fœdera paululum dirupta relactiit, quę negligentiæ neruum excussit. (Idem Henricus Granus.

EXEMPLVM XLIX.

* *Ex historia belli Liuonici, de quadā matrona Lutherana, quæ sacro assumptæ Virginis Matris die volens balneum sibi parari, miraculosa ædium suarum conflagratione diuinitus punita est, lignis ad balneū congestis, penitus incombustis.*

ANno 1556. ipso assumptæ Virginis Matris die, Terpati sacerdotes ex recepto Ecclesiæ more diem illum solemnem habebant, & magno, vt solet, cum apparatu, & crebro campanarum pulsu diuinum cultum peragebant. Eam celebritatem, & reuerētiam Virgini Matri ad summi numinis honorem exhibitam, cum matrona quædam impendio inuideret, mandat pedissequæ, vti balneum adparet, caminum instruat, sa cum marito lauari decreuisse. Illa solemnis festi Dominam submonere, vtque in aliū diem trāsferat, rogare. Matrona repentè excādescens: Quid, inquit, de Maria narras? fuit illa mulier similis mihi, nec vllius potentiæ, aut gratiæ prærogatiuam habet, tu iussa mea exsequere. Famula, ne Dominam grauius exacerbaret, imperata perficit. Vbi ad caminum ventum est, arida ligna quę alioqui haud difficulter flammam excipiunt, nulla ope, nullis nutrimētis accendi potuerunt. Illa vbi se vndique vertit, laboris frustranei pertæsa, tectum omne ardere conspicit, nec vlla vi flammam extinguere valet. Ignis primum ipsum balneum vastat, mox duas contiguas ædes ingenti ciuium omnium terrore populatur. Confluit ex templo vniuersum vulgus, & vix tandem latiùs serpere incendium prohibent. Postero die lignorum fasciculus camino ingestus omnino incombustus comperitur. (Tilmannus Bredembachius libr. 2. sacrar. collat. cap. 26.

EXEMPLVM L.

* *VVilhelmus Lindanus libr. 2. cap. 2. de fugiendis idolis pag. 249. à puerperis D. Virginem rectè inuocari, quomodo puerpera quædam B. Virginis venerationem non sustinens, diuinitus punita sit.*

QVando ad solatium puerperarum piè conueniunt matronę Christianæ, solent de more laudatissimo coram imagine D. Virginis inuiolatæ matris Mariæ Christum gestantis, honoris simul, & inuocationis gratiâ candelam in fidei suæ, lucisque animorum symbolum accendere, vt suis precibus Deū puerperæ faciant propitium, ne aut abortiant, aut infeliciter pariant. Contigit annis superioribus, quandam mihi potissimam (quæ & matris suæ nomine

mine iam pridem non audiebat benè in causa religionis) puerperio laborare, conuocantur cognatæ affines, & vicinæ, vt de more Hollandico fieri solet. Vrgentibus puerperij doloribꝰ, candela imagini B. Mariæ, vt solet, à quadam cognatarũ accenditur. Puerpera sui veneni, quo à teneris infecta laborabat, non oblita, in illam cœpit excandescere, quæ candelam B. Mariæ accenderat, exclamans subinde tollendam esse, neque se ferre posse honorem illi imagini fieri, qui Deo debebatur. Vbi exclamare misera nõ desinit irruunt dolores sensim acerbiores, puerumque tandem enixa est ita miserum, vt frustulatim in lucem fuerit editus (quemadmodum mihi oculata testis narrauit) incredibilibꝰ impiæ matris cruciatibus, & intolerandis tormentis. Neque sanè à fide alienum videri homini Christiano debet B. Mariam sine dolore puerperam, sine mœrore matrem, sine corruptione virginem religiosè ad auxilium de more inuocatam, puerperis singulari solatio succurrere. (Idem supradictus.

EXEMPLVM LI.

* *D. VVilhelmus Lindanus in Apologetico 2. religionis Catholicæ cap. 11. De quadam puerperâ D. Virginem per blasphemiam, scrofam appellante, quæ mox diuinam persentiens vltionem, nigellas vno infelici partu edidit scrofulas.*

MOtibus illis eo Geusiorum anno vix dum exortis, muliercula quædã oppido Hollandiæ Aspera, parturire cœpit: conuenêre vicinæ atque cognatæ, vbi illa eniteretur difficilius, & grauissimè non minus quam periculosissime laboraret, vna circumstantium pio ex more puerperam admonet, vt D. Virginem Mariam inuocaret auxiliatricem. Cui illa: Quid mihi istam, inquit, dicis scrofam? Erat namque infelix Anabaptistarum delirijs capta, qui supra omnes fere Diuos, vnam illam sanctorum sanctam Deiparam Virginem Mariam execrantur, oderuntque infensiùs. Verum quidnam acciderit accipe. Pro maledicti blasphemia, fuit & Dei plaga, qua nefariam suę matris vindicauit cõtumeliam: actutum enim illa misera, quæ sacrosanctam Virginem Dei genitricem Mariam, impuræ suis nomine blasphemaret, nigellas aliquot in lucem edidit, sed emortuas suculas.

Vnum hoc exemplum, vt Catholicam nostram de pia Sanctorum inuocatione doctrinam solidè iuxta ac liquido confirmat, ita insanam istorum sacrilegorum Iconoclastarum & Hagiomachorum euertit Theomachiam. Quod aduersarij cùm probè haberent perspectum, collecta his super gestis informatione, productaq; testium, quam vocant iurisperiti, turba, rem longè verissimam, & in vulgus notissimam suo percallido frustra conabantur obruere mendacio. Illos enim testes audire non dignabantur, qui de parodoxi huius puerperij mõstro comperta, visaque dicere potuissent, vti ex ore Notarij N. fide dignissimus nobis narrauit alijs plurimis audientibus. Lepidum vero illud, nec minus salsum, quod in istos veritatis hostes dictitabat Notarius. Cùm enim varios conuocarent, vereque exquirerent testes, ad rei tam memorabilis fidem semel obruendam? Vos illis videmini persimiles, inquit, qui de fure ad ostiarios percunctantur, quem per posticum sciunt elapsum. (Idem supranominatus.

EXEM-

EXEMPLVM LII.

* *Exemplum memorabile de quodam molitore, qui posteaquam toto triẽnio per paralysin, omnium membrorum suorũ officio destitueretur, tandem à beata Dei genitrice visitatus, & paulò post curatus, & malorum Belgio imminentium reuelatione dignatus est.*

VEnerandus doctrina, & pietate vir Dominus N. ob insignẽ animi candorem, & pietatem omnibus charus, mihi exposuit, se ante annos circiter triginta, id est, circiter annum Domini 1554. nouisse quendam molitorem in pago Lubeke prope Tenremundam in Belgio, qui cum honeste inter suos viueret, eaq; morum facilitate polleret, vt omnes eius desiderio tenerentur, tandem in grauissimã paralysin incidit. qua toto triennio ita detinebatur, vt omnium membrorũ officio destitueretur: Itaq; cum celebriora festa, & præcipuè D. Virginis solemnia ex more celebrarentur in Ecclesia, diuini sui languoris pertæsus, crebro sacratissimæ Dei genitricis opem implorabat, eidemque cum gemitu & suspirijs conquerebatur, quod suæ sacræ festiuitati iã interesse non posset. Quod cũ sæpius deuotè factitaret, tandem noctu D. Virgo cubiculum eius ingressa est, habens in comitatu complures virgines sacras, iam in cœlestibus triumphantes, quæ omnes admirabili fulgore & incredili venustate, cubiculũ totum illustrabant, ipsumq; infirmũ ineffabili gaudio recreabant. Inter quas singulari splẽdore & pulchritudine immensa præeminebat sacratissima virgo Maria. Quanquam & reliquas virgines omnes (mente ex præsenti lumine diuinitus illustrata) earundemq; nomina & statum luculenter discernebat. Moxq; molitor vxorem sibi accubantem compellat, vt è somno excitata, tam iucũdæ visionis & admirabilis splendoris particeps fieret. Illa verò grauiori somno diuinitus detinebatur. Porro B. Virgo infirmo alloquens, ait: audiuisse se gemitus & suspiria ipsius, & nunc tandẽ eum voti sui compotem fore, cùm primum se in Ecclesiam ad altare B. Virginis deferri curaret. Multa deinde ipsa B. Virgo eidem infirmo prædixit de impendentibus, toti Belgio plagis, ac grauissimis tempestatibus, prohibens ne quicquam de illis arcanis cuiquam hominum reuelaret. Posse tamẽ ac debere eum, omnes ad meliorem vitam, ac pœnitentiã hortari, si fortè plagæ imminentes vel auerterentur, vel Dei misericordia mitigarentur. Molitor ea visione recreatus, paulò post rogat se deferri ad Ecclesiam. Ad quam delatus, ait gestantibus, vt dimittatur. Dimissus, mox quindecim gradus, per quos ad crepidinem altaris sacratissimæ Virginis accessus erat, solus ascendit, & iam inde ab eadem hora integrã incolumitatem, omniumq; menbrorũ suorum officia recepit. Ille vero deinceps religiosissimam & sanctissimã vitam ducere incœpit. assidue in templo versans, orationi & rebus diuinis vsque adeo intentus, vt ex oculis totoq; vultu omnibus patesceret, eum assidue cælestia ac diuina meditari, fatebaturq; se alacri animo geniculatim repaturum Romam vsq;, vt vel modico tempusculo, eadẽ tam amabili ac iucunda luce, tamq; desiderabili tot sacratissimarum virginum aspectu denuo potiri posset. Porro, venerandus vir Dominus N. qui hæc ex ore ipsius molitoris audiuit, cùm aliquotiens in concione suis auditorib⁹ hanc tam amabilem historiã exponeret, vidit multos auditorũ præ gaudio ac desiderio rerũ cælestiũ, in lachrymas solui. (Tilmannus Bredenbachius Sacrarum Collationum lib. 2. c. 30.

EXEM-

EXEMPLVM LIII.

* *De muliere Laudunensi per B. Mariā in medijs flammis illæsa cōseruata.*

Vixit circa annū Domini 1594. non procul ab vrbe Laudunēsi quædam mulier, quę arcanum homicidij crimen à se commissum in exomologesi detexerat Sacerdoti, ac deinde post acceptam mortis sententiam, vt flammis ardentibus traderetur ad supplicij locum ducebatur. Et quoniam per Deiparæ templum iter habuit, vbi toto populo peccatum suum confessa est, Virgini matri etiā magna cum fiducia supplicauit, seq; totam patrocinio eius commēdauit. Hinc digressa, & iam semel, atq; iterum in ignem coniecta, tantum Dei, & Virginis beneficium sensit, nihil vt ab igne, quamuis copioso, & vehementi caperet detrimenti; imo non modò carnem; sed vestem etiam ab omni flammarum iniuria seruauit semper illæsam. Cùm hinc admiratio ingens animos populi occuparet, ad dictum Mariæ templum cursitatū est, vt vnà cum bona muliere Deo, & Virgini gratiæ agerentur, tantumque miraculum ad Virginis inuocationē gestum communi omnium lætitia celebraretur. (Sigebertus in Chronicis, & citat Petrus Canisius Theologus in opere de B. Virgine lib. 5. c. 20.

EXEMPLVM LIIII.

* *De Hildephonso, cui apparens Deipara, vestem, qua in re diuina vteretur, donat.*

Hildephonsus, quē & alij Ildelphonsum, & Alphonsum appellant, vir non modò vitæ sanctimonia excellens; sed etiam doctrinæ præstantia percelebris, quique suo sęculo Hęreticos ex Hispania profligauit. Fuit is post beatum Eugeniū Archiepiscopus Toletanus ante nongentos annos, & in Maria quidem colenda, publiceq; prædicanda perquā studiosus, quemadmodum pia eius monumēta testantur. Quare cum aliquādo multis comitantibus ad altare progrederetur (mirum dictu) sacrosanctam sibi Virginem apparentem habuit, & in Episcopali cathedra sedentem vidit, sibiq; blandè loquentē audiuit, sed & vestem sacrā, velut diuinæ gratiæ, & fauoris singularis pignus, & obsidem, qua in facienda re diuina vteretur, sibi ab illa donatam. Res per totam nota Hispaniam. (D. Petrus Canisius ibidem, citans huius historiæ testes, Iulianum Pomerium Hispaniæ Ecclesiæ Diaconum, Rodericum Archiepiscopum Toletanum, & Ioannem Vasæum Brugensem.

EXEMPLVM LV.

* *De Ruperto abbate Tuitiensi, qui à B. Maria precibus impetrauit docile ingeniū, & diuinorū intelligentiā.*

Rvpertus Abbas Tuitiensis Germanus, qui cùm primùm ingenio se tardum, & ad sacra discenda parum idoneum cerneret, opem sacræ Virginis singulari studio implorauit, vt hanc naturæ difficultatē superare, ac fœlices in sacris litteris progressus facere posset. Cui Virgo Mater nocte apparens promittit, & pręstat, quod ille tantopere cupiebat, tàm excellenti deinde gratia scientiaque illustratus, vt inter Germanos Theologos eminuerit, ac similē ætas illa non tulerit; qui, & viuus, & mortuus multis claruit miraculis, sicut Trithemius apertè testatur; nec ingratus ille fuisse Virgini videtur quā in suis monumētis libenter extollit, præsertim si commentarios eius in Cantica, & opus de diuinis officijs consulamus. (Petrus Canisius ibidem ex Ioanne Trithemio de monasterio Hirsaugiensi.

EXEM-

EXEMPLVM LVI.

* *Mariæ auxilio omnium dæmonum, & hæreticorum ludibria dissipantur.*

HErmanni Itali Fratricellorũ hæreseos autoris manes, apud Ferrariam instar sancti alicuius reliquiæ colebantur. Aliorum impium dogma vt declararetur, itidem æquum fuit, necessitas quoque postulauit, vt ossa infanda comburerentur. Diabolum hoc iudicium ecclesiæ solum odisse, ex historia Guidonis est videre. Diabolici hominis reliquiæ in ignem coniectæ statim emicuere, atque diabolorum potestate in aëra supra rogum ferebantur. Populus iudices in ipsam ardentem pyram iniecisset, nisi clerus gloriosam Virginem Mariam, hæreson omnium interemptricē, in officio cuius introitus est: Salue sancta parens, inuocando, diabolorum nequitias exuperasset, ipsosque clamare coëgisset: O Guido de Lacha, nos defendimus te quantum potuimus &c. itaque, merito cantat Ecclesia: Gaude Maria virgo sola cunctas hereses interemisti in vniuerso mundo (Gerardus Lorichius Hadamarius Catholicus in compendio glossæ ordinariæ & interlinearis in 3. Regum Cap. 13.

Vide etiam tit. Laborare ex. 7. Tit. Cibus Tit. Blasphemia ex. 4. & 5. Tit. Confessio ex. 5. & 7. Tit. Inobedientia ex. 3. Tit. Diues ex. 1. Tit. Maledicere ex. 1. Tit. Horæ Canonicæ ex. 3. Tit. Castitas ex. 1. Tit. Iudicium Dei ex 7. Tit. bona iniustè acquisita. ex. 3. & 8. Tit. Fœmina ex. 6. Tit. Apostata ex. 11. & 18. Tit. Facies dæmonu Tit. Chorea ex. 8. Tit Infernus 12. & 13. Tit. Defuncti ex. 23. & Tit. salutatio Angelica exemplis septem subsequentibus.

MARTYR.

EXEMPLVM I.

Martyr effectus Herminigildus iussu patris regis Arriani quantis miraculis coruscauit.

NVPER Herminigildus Liuigildi regis VVisigothorum filius ab Arriana hæresi ad catholicam fidem viro reuerendissimo Leandro Hispalitano Episcopo dudũ mihi in amicitijs familiariter iuncto prædicante conuersus est. Quem pater Arrianus vt ad eandem hæresim rediret, & præmijs suadere, & minis terrere conatus est Cumque ille constantissimè responderet nunquam se veram fidem posse relinquere, quã semel agnouisset: iratus pater eum priuauit regno, rebusque omnibus expoliauit. Cumque nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset, in arcta illum custodia concludens, collum manusque illius ferro religauit. Cœpit itaque Herminigildus rex iuuenis terrenum regnum despiciens, & forti desiderio cæleste quærens in cilicijs iacere, vinculatus omnipotēti Deo ad confortandum se preces effundere: tantoque sublimius gloriam transeuntis modi despicere, quanto & religatus agnouerat nihil fuisse quod poterat auferri. Superueniente autem paschalis festiuitatis die, intempestæ noctis silentio ad eum perfidus pater Arrianum Episcopum misit, vt ex eius manu sacrilegæ consecrationis communionem susciperet, atq; per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Arriano Episcopo venienti exprobrauit vt debuit, eiusque à se perfidiam dignis increpationibus repulit: quia & si exterius iacebat ligatus, apud se in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso Episcopo Arrianus pater infremuit, statimque suos

suos apparitores misit, qui constantissimum confessorem Dei vbi iacebat occiderent, quod & factum est. Nam mox vt ingressi sunt securim cerebro illius infigentes, vitam corporis abstulerunt: hoc quidem valentes in eo perimere quod ipse quoque qui peremptus est in se constiterat despexisse. Sed pro ostendenda vera eius gloria, superna quoque non defuere miracula. Nam cœpit in nocturno silentio psalmodiæ cantus ad corpus eiusdem regis & martyris audiri: atque ideo veraciter regis, quia martyris. Quidam etiam ferunt, quod illic nocturno tempore accensę lampades apparebant. Vnde factum est vt corpus eius tanquam martyris a cunctis fidelibus venerari debuisset. Pater verò perfidus & parricida, commotus pœnitentia hoc fecisse se doluit, nec tamen vsque ad obtinendam salutem pertimuit. Nam quia vera esset Catholica fides agnouit, sed gentis suæ timore perterritus, ad hanc peruenire non meruit. Qui oborta ægritudine ad extrema perductus est, & Leandro Episcopo quem prius vehementer afflixerat, Recharedum regem filium, quem in sua hæresi relinquebat, commendare curauit, vt in ipso quoque talia faceret, qualia in fratre illius suis exhortationibus ante fecisset: qua videlicet commendatione expleta defunctus est Rex. Post huius mortem Recharedus rex non patrem perfidum, sed fratrem martyrem secutus, ab Arrianæ hæreseos prauitate conuersus est, totamque VVisigothorum gentem ita perduxit ad veram fidem, vt nullum suo regno militare permitteret, qui regno Dei hostis existere per hereticam perfidiam non timeret. Nec mirum quod veræ fidei prædicator factus est, qui frater est martyris. (Gregorius in dialog. cap. 31. libr. 3.

EXEMPLVM II.

Orationibus insistentibus duobus fratribus vidit Macharius tanquam flammam ignis ex ore vnius supra ad Deum in cœlum vsque ascendere.

Dicebat Abbas Vindemius, quia narrauit Abbas Macharius, dicens: Sedente me aliquando in Scythi, descenderunt duo adolescētes peregrini, vnus quidem eorum incipiebat mittere barbas, alius verò non adhuc, & venerunt ad me, dicentes: Vbi est cella Abbatis Macharij? Ego autem dixi eis: Quid eum vultis? Responderunt: Audientes de eo venimus videre eum. Dixi ergo eis: Ego sum. Qui pœnitentiam agentes dixerunt: Hic volumus manere. Ego autem cùm vidissem eos delicatos, & quasi in diuitijs nutritos, dixi eis: Nō potestis hic sedere. Dicit ille maior: Si nō possumus hic sedere, pergemus alibi. Dixi ergo apud animum meū: Vt quid eos exacerbando persequor, & scandalizantur? labor ipse faciet vt a semetipsis recedant. Tunc dixi eis: Venite, facite vobis cellas, si potestis. Dicunt ei: Ostende nobis tantummodo, & faciemus. Dedi autem eis securim, & sportam plenam panibus, & sal. Ostendi etiam eis duram petram, dicens: Excidite hinc, & adducite vobis ligna de palude: & cùm imposueritis tectum sedete in eodem loco. Ego autem putabam quod fugerent propter laborem. At illi interrogauerunt me: Quid operamur hic? Dixi eis: Plectas de palmis. Et sumēs folia palmarū de palude, ostendi eis initium plectæ, & quomodo consuere deberent. Quibus etiam dixi: Facite sportas, & date custodibus Ecclesiæ, & ipsi afferent vobis panes. Post hæc recessi ab eis. Ipsi autem patienter omnia quæcunque eis dixi fecerunt, & nō venerunt ad me per tres annos,

Sustinui autem & ego certando cum animo meo, dicens: putas quæ est operatio eorum, quia non venerunt interrogare me de cogitationib9 suis? Qui enim de longinquo sunt, venerunt ad me: isti verò de proximo mihi, non venerunt ad me. Nam nec alicubi abierunt, nisi solum in Ecclesiã cum silentio accipere oblationem. Igitur ego oraui Dominum ieiunans vna hebdomada, vt demonstraret mihi operationem ipsorũ. Surgens autẽ post illam septimanam, abij ad eos, vt viderem quomodo agerent: & cùm pulsarem, aperuerunt mihi, ac salutauerunt tacentes, faciensque orationem sedi. Innuit autem ille maior minori, vt egrederetur: ipse verò sedit facere plectam, nihil loquens: & circa horam nonam significauit percutiens, & venit ille minor, & fecit modicam cocturam pulmenti, apposuit verò & mensam, innuente ei illo maiore, & posuit super eam tres paximaces, & stetit tacens. Ego autem dixi: Surgite, manducemus. Et surgentes manducauimus. Attulit vero laguneulam, & bibimus. Cùm autem factum esset vespere, dicunt mihi: Vadis hinc? Respondi. Non, sed hic dormiam. Posuerunt ergo mihi mattam in parte, & sibi in alio angulo à parte. Tulerunt etiam cingula sua, & semicinctia, & posuerunt se dormire simul super mattam ante me. Cumq; se reclinassent, oraui ad Deum, vt mihi reuelaret operationem ipsorũ, & apertum est tectum cellulę, & facta est lux tanquam per diem. Ipsi verò non conspiciebant lumen illud. Cùm verò putarent, quia ego dormirem, tetigit ille maior minorem in latus, & surrexerunt, atque cinxerunt se. Expandentes quoque manus in cœlũ, steterunt cum silentio. Ego quidẽ videbam eos, ipsi verò nõ me videbant. Ego vidi dæmones sicut muscas venientes super illum minorem, & alij quidem venerunt vt sederent super os eius, alij verò super oculos eius. Et vidi Angelum Domini habentem gladium ignis circumuallantem eũ, atque insectantem ab eo dæmones. Illi verò maiori non poterant appropinquare. Circa mane verò reclinauerunt se, & ego feci me quasi euigilare, & ipsi fecerunt similiter. Dixit autem ille maior hunc sermonem tantum: Vis dicamus duodecim psalmos? Et dixi: Etiam. Et psallebant duodecim psalmos, senos versos, & vnum alleluia. Illi verò minori per vnumquemque versum exibat facula ignis de ore ipsius, & ascendebat in cœlum. Similiter autem & ille maior, cùm aperiebat os suum psallens, tanquam funiculus ignis de ore ipsius egrediebatur, & pertingebat in cœlum. Et dixi modicum ex animo, sicut & illi, opus Dei. Exiens autem mane dixi: Orate pro me. Ipsi verò satis fecerunt mihi tacendo: & cognoui, quia ille maior perfectus est: illum vero minorem impugnabat adhuc inimicus. Post paucos autem dies dormiuit ille maior frater, & tertia die minor. Et cùm aliqui patrum ad abbatem Macharium aduenirent, ducebat eos in cellam ipsorum, dicens: Venite, & videte martyrium horum peregrinorum. (Ex libr. Doct. Patrum num. 3.

EXEMPLVM III.

Quanta cùm libertate & constantia Murita Arrianum Episcopum, quẽ de sacro fonte susceperat, coram omnibus infidelitatis coarguit, iudicijque obiectatione mirabiliter torsit.

SEd tunc dum in media vrbe cæderentur, Muritam diaconum cæteris liberiorem non tacere debeo. Fuit quidam Episcopus Elpidoforus nomine nimium crudelis, cui fuerat delegatum membra cõfessoris Christi supplicijs grassantibus laniare. Hic enim fuerat apud nos in Eccle-

Ecclesia Fausti baptizatus. Quem venerabilis Murita diaconus de Alueo fontis susceperat generatum. Post verò dum apostataret tantæ extitit feritatis aduersus Ecclesiam Dei, vt superior omnibus executor persecutionis fuisset inuentus. Quid multa? Dum primò presbyteri in supplicijs macerandi ordine citarētur post Archidiaconum Salutarem aptatur pœnis memoratis Murita. Fuit enim secundus in officio ministrorum. Qui cum Elpidoforo sedente, & fremente honorabilis senior cœpisset extendi, priusquam exueretur, iam forte nesciētibus cunctis, illa quibus eum suscipiens de fonte dudum texerat sabana baiulabat. Quibus ventilatis simulq; in ostensione cunctorum extentis, in his verbis totam ad fletum & lachrymas commouisse dicitur ciuitatem. Hæc sunt linteamina Elpido fore minister erroris, quæ te accusabunt dum maiestas venerit iudicantis custodiētur diligentia mea, ad testimonium tuæ perditionis, ad demergendum te in abyssum putei sulphurantis, hæc te immaculatum cinxerūt de fonte surgentem, hæc te acriùs persequentur flammantem gehēnam cum cœperis possidere, quia induisti te maledictionem sicut vestimentum, scindens atque amittens veri baptismatis & fidei sacramentum. Quid facturus es miser cum serui patris familias ad cœnam regiam congregare cœperint inuitatos? Tunc te aliquando vocatū terribiliter indignatus, exutum stolā Rex conspiciens nuptialem dicet tibi: Amice, quomodo huc venisti vestem non habens nuptialem? Non video quod contuli, nō cognosco quod dedi, perdidisti militiæ chlamydem, quam (in tela virgineorum membrorum gesto) decem mensibus texi, & tendiculæ crucis extendens aqua mūdaui, & purpura mei sanguinis decoraui, si conspicio vultum signaculi mei, characterem non video Trinitatis. Talis interesse non poterit epulis meis. Ligate eum manibus & pedibus suis funiculis qui se ipsum separari voluit voluntariè à Catholicis fratribus suis. Ipse funes extendit cōtinuatos in laqueū, quibus & semetipsum vincit, & alios, ne ad istud venirent conuiuium, impediuit. Iuxta semitam scandalum posuit, quē tunc cū rubore perpetuo, & dedecore sempiterno de conuiuio meo proieci. Hęc & alia Murita dicente, igne consciētiæ ante ignem æternum obmutescēs Elpidoforus torquebatur. (Victor Vticensis de persecutione VVandalica.

EXEMPLVM IV.

Sanctis in exilium missis crudeliter aufertur, quod eis fortè miseratio Christiana victui contulerat profuturum: duodecim infantuli Clerici, quod vocales essent, ab eisdem sanctis separantur, quorum tamen mira etiam post separationem eluxit constantia.

PArātes igitur vniuersi dorsa sua verberibus, alacres ad exilium pergunt, quibus adhuc in itinere longioris viæ constitutis, destinantur, Episcopis Arrianorum suggerentibus (homines immisericordes ac violenti) vt illud quod eis fortè miseratio Christiana victui contulerat profuturum, crudeliter auferretur, quibus vnusquisque eorum libentius fortè cantabat. Nudus exiui de vtero matris meæ, nudum etiam me oportet ad exilium pergere, quia Dominus nouit esurientibus cibum porrigere & in deserto vestire. Nam & VVandali duo sub Genserico sæpius confessores comitante matre, contēptis omnibus diuitijs suis cum eidē clericis ad exilium perrexerunt. De multitudine autem pergentium confessorum, j. Ecclesiæ Carthaginis clericorum suggerente quodam ex le-

ctore Theucacio perdito, quos ille nouerat vocales strenuos atque aptos modulis cantilenæ, designatione sua debere dicit duodecim infantulos separari, quos ille dum Catholicus esset tunc discipulos habuit. Statim illo suggerente sub festinatione dimittũtur, & vi barbarici furoris bissenus numerus puerorum de itinere vocatur. Segregantur corpore, non spiritu à grege sanctorum. Qui timẽtes præcipitium cum suspirijs lachrymarum ne diuellerentur, constringebant manibus genua sanctorum. Quos violẽtia tamen hæretica minacibus separans gladijs Carthagini reuocauit. Sed dum cum eis quasi cum tali ętate non blanditijs ageretur, superiores suis inuenti sunt annis. Et ne obdormirent in mortem, lucernam sibi Euangeli luminis accenderunt. Indignantur ad hoc grauiter Arriani, & se separatos à pueris erubescunt. Vnde accensi subditi iterum fuste cœdi iubẽtur, quos iam ante paucissimos dies varijs verberibus dissiparant. Imprimunt vulneribus vulnera, & rursum pœna restaurata crudescit. Factum est Domino confortante, vt nec ætas iunior deficeret in dolore, & magis animus cresceret roboratus in fide. Quos nunc Carthago miro colit affectu, & quasi duodecim Apostolorum chorum conspicit puerorum. Vna degunt, simul vescuntur, pariter psallunt, simul in Domino gloriantur. (ibidem.

EXEMPLVM V.

Quanta hæreticorum in errore suo propagando fuit violẽtia & solicitudo.

ERat generalis quidem ista violentia Tyrannorum. Nã VVandali pro hac re vbique fuerant destinati, vt transeuntes itinera sacerdotibus suis adducerent iugulandos. Non licebat siue priuatis, siue negotiatoribus alicubi transire, nec aliquid emere, vel vendere, nisi haberent characterem bestiæ in fronte sua, & manu sua. Nam Episcopi atq; presbyteri illorum cum armatorum manu nocturnis tẽporibus vicos vel oppida circumibant, & sic despicatis postibus ianuarum, aquam, gladiumque gestãtes animarum prædones intrabant, & quos domi repererãt, alios forte in lectis soporatos, niueo imbre atque flumineo respergentes, dæmoniaca vociferatione Christianos suos ipsi pariter vocitabant, vt ludum potiùs suæ hæreseos, quàm aliquam religionem ostenderent. In quo minus capaces & ignari impletum in se pollutionis sacrilegium putabant. Prudentiores verò nihil sibi quod nolentibus atque dormientibus ingestum est, obesse gaudebant. Nam & multi eadem hora cinerem suis capitibus iniecerunt, alij sese, vel quia factum est cilicio lugubri texerunt, nonnulli cœno fœtido linierunt, & linteamina violenter imposita perfida conciderunt, atque in lachrymis, fœtidisque locis manu fidei proiecerunt. Tali violentia nobis videntibus, in Carthagine filius cuiusdam nobilis annorum circiter septem, iussu Cirillæ à parentibus separatus est sine verecundia matronali, matre solutis crinibus post raptores tota vrbe currente clamans, vt poterat, Christianus sum, per sanctum Stephanum Christianus sum. Cui & os obturantes insontem infantiam in suum gurgitem demerserunt. (ibidem.

EXEMPLVM VI.

Quantus fuerit gentilium in Christianos furor, quantæq; calumniæ.

GAlliarum nobilissimæ vrbes sunt Lugdunensium videlicet & Viennensium, in his quã & quanta erga Dei martyres gesta sunt temporibus Antonini Veri, descripta

per

per ordinem ab eis ad Ecclesias transmissa sunt. Tribulationis autem nostræ magnitudinem, & gentilium furorem quem Senis martyribus intenderunt, sicut est enumerare, nec præsentes quidem ipsi sufficimus, nedum scriptura comprehendere. Omnibus enim viribus congressus est inimicus, ita vt primo nobis domorũ prohiberetur habitatio, tum deinde vsus balneorum, post etiam processus ad publicum, ad vltimum ne omnino in quolibet loco domi, forisque publico, priuatoque videremur. Ferebant ergo Dei martyres fortiter acclamationes aduersum sese, & opprobria atque iniurias populi, & contumelias eorum, laudes suas ducebant. Sed & verberari se ab eis, ac lapidari, & concludi patienter accipiebant, rebus verè ipsis, & patientiæ virtute clamantes, quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Denique quodam tempore astante tribuno, & prioribus ciuitatis pro solis acclamationibus populi correpti, & in carcerem trusi sunt fratres. Accidit autem etiam seruos comprehendi quorundam ex nostris paganos, quoniam quidem publice iussum fuerat requiri omnes, & teneri. Quique dæmonis instinctu cùm tormenta pertimescerent, monentibus se in hoc ipsum militibus, commẽti sunt aduersum nos, velut Atreus fratris sui occidit duos filios, & nescienti apposuit epulendos, & ille comedit ignarus. OEdipus autem cum matre cõcubuit, & alia quæ proloqui aut cogitare nobis fas non est, & qualia nec credere quidem possumus aliquando apud homines gesta. Quæ cùm de nobis diffamata fuissent in vulgus, horrori maximo & execrationi apud omnes homines esse cœpimus, etiã apud eos prius aliquid moderationis erga nos seruandum esse censebant, & omnes simul fremere aduersum Christianos, atque insatiabili odio furere cœperunt. Tunc vidimus impleri illud quod à Domino dictum est, quod venit tempus in quo omnis qui occiderit vos putet se obsequium facere Deo. (Ex historia Eusebij in præfatione libr. 5.

EXEMPLVM VII.

De Diaconi Sancti, & Blandinæ constantia.

POst hæc iam supra omne narrationis genus est, & suppliciorũ & cruciatuum modus, in quo omnes pari, atque eodem furore persistebant, vulgus, iudex, officium militis perurgentes, præcipue sanctum nomine quendam Diaconum, & Blãdinam fœminam, quæ tanta tolerantia virtutis firmata est, vt resoluerentur prius carnificum manus, qui sibi inuicem succedebant. Denique à prima luce vsque ad vesperam tormenta semper innouantes ad vltimum victos se confitentur, stupentes quomodo in ea spiritus permaneret, cùm nihil iam in illa ex corpore per supplicia resedisset. Sed illa vere beata (vt postmodum vel ipsa disseruit) quotiens vocem confessionis emisit, & Christiana sum, proclamauit, totiens nouæ vires corpori reddebãtur, ex quo intellexit quod vox pia sensum doloris extingueret sæpiùs & alacrius Christiana sum, & nihil apud nos mali geritur, proclamabat. Diaconus quoque Sanctus nomine, & ipse noua pœnarum genera pertulit, & quæ longè substantiam humanæ conditionis excederent. At ille vir Deo plenus in tantum crudelitates eorum risit, vt nunquam dignatus sit, vel quis esset genere, aut domum, vel patriam, vel saltem nomen suum eis fateri. Sed de his singulis interrogatus, nihil aliud in omnibus tormentis nisi Christianum se esse respondit. Hoc mihi nomen, hoc gens & patria est, aliud (inquit) omnino nihil sum

quàm Christianus. Vnde & incredibili eos agitabat insania, quod tantis pœnarum generibus consumptis extorquere ei, nec professionem quidem proprij vocabuli potuissent. Ad vltimum candentes laminas æris & ferri erga inguinis loca adhibent. Et quo carnes eius adustæ ignibus defluebat, ipse verò permanebat immobilis, inconcussus, intrepidus, cœlestibus fontibus humanas in se temperans flammas. Membris omnibus martyr erat, & toto corpore vnum vulnus horrebat. Perijt in eo humanæ formæ agnitio, & non solum quis esset tormentorum crudelitas ne agnosci posset abstulerat, Christus tamen in eo solus recognoscebatur, ostendens omnibus quia nihil terribile, vbi diligitur pater, nihil doloris est, vbi fides Christus est. (Cap. 1 lib. 2. hist. Eusebij.

EXEMPLVM VIII.

De beati Fotini Episcopi gloriosa confessione.

VErum beati Fotini Episcopi Lugdunensis gloriosam confessionem fas non est præterire. Qui quidem cùm nonagenaria maior esset ætate, & corpore penè mortuo solo martyrij amore viuebat. Statuitur pro tribunalibus, impiæ plebis vndique clamor attollitur, hunc ipsum esse intonant Christianum. Tum verò à præside interrogatus quisnã esset Christianorũ Deus respõdit: Si dignus fueris scies, hinc vero cũctos velut rabies immensi cuiusdam furoris inuasit, ita vt qui propè astabãt pugnis, alij calcibus subigerẽt senẽ, nec ætati, nec grauitati aliquid reuerẽtiæ tribuẽtes. Illi vero qui lõgiꝰ erãt quicquid furentibꝰ teli venisset in manus eminus iacebãt, ita vt vnusquisq; summi sibi delicti esse duceret, nisi aliquid in senẽ sceleris intulisset. Quem cum seminecẽ proiecisset in carcerẽ, incontaminatum paulo post reddidit spiritum. (Cap. 2. lib. 2. hist. Eusebij.

EXEMPLVM IX.

Quomodo fidem negantes diuina dispẽsatione carceribus tanquam homicidæ & incesti traditi fuerint.

PEr idem tempus immensa quidem Dei dispensatione procuratur, quod nunquam ferè prius à persecutionibus gestum meminimus. Omnes hi qui primò cõprehẽsi negauerãt fidẽ, correpti tradũtur in carcerem. Et non quasi Christiani iam, sed tãquã homicidæ & incesti detinebantur, habentes miseri duplicẽ pœnam, quoniam quidem cæterorũ supplicia mitigabat spes, & corona martyrij, Christique Charitas, & Spiritus sancti gratia reuelabat afflictos, istos autem ipsis pœnalibus catenis, & pondere carceris grauior conscientia cruciabat, ita vt vultu ipso, & aspectu discernerentur à cæteris, quia illi producebantur de supplicijs læti, & diuinũ nescio quid in ipsis vultibus præferentes vincula sua monilia pretiosa ducebant, per squalorem carceris Christi bonus odor effecti, ita vt viderentur sibi non in ergastulo, sed in myrotheca conclusi. At illi alij tristes dimersi, ipsis quoque conspectibus horridi, & omni turpitudine fœdiores, sed & ipsis gentilibus in multo opprobrio expositi erant, tanquam degeneres, & ignaui qui fidem perdiderint, & crimen inuenirẽt. (Ibidem.

EXEMPLVM X.

Quomodo Attalus gentiles, Christianos calumnijs insectantes redarguerit.

ATtalus quoq; populi vocibus postulatur (erat enim valde nobilis vir optimæ conscientiæ.) Cumq; circũactus fuisset in amphiteatro titulo se præcedente in quo scriptum

ſcriptũ erat. Attalus Chriſtianus, fremere in eum vulgi furor cœpit. At cùm prunis ſubteriectis in ſella ferrea torreretur, cumque nidor aduſtæ carnis ad nares, & ora expectantis populi perferretur, voce magna exclamabat ad plebem. Ecce hoc eſt homines comedere, quod facitis. Quod à nobis velut occultum inquiritis facinus, hæc vos aperta luce committitis. Nos enim neque comedimus homines, neque aliud quid mali agimus. (Ibidem.

EXEMPLVM XI.

De varijs generibus afflictionum, quibus oppugnati ſunt Chriſtiani.

NOnus decimus agebatur annus Imperij Diocletiani noſtris ſcilicet temporibus, cùm edicta principis per omnem terrã proponebantur, vt omnes quæ vſquã ſunt Eccleſiæ ad ſolum deſtruerentur, ſcripturæ ſacræ igne exurerentur. Si quis alicuius honoris prærogatiua muniretur, ſublata hac maneret infamis. Si quis ſeruorum manſiſſet Chriſtianus, libertatem conſequi non poſſet. Iubetur vt omnes, qui per loca ſingula Eccleſijs præſunt, primò quidem inijciantur in vincula: tum deinde omnibus ſupplicijs ſimulachris immolare cogantur. Hinc verò ingens ſpectaculũ ſacerdotes Dei effecti ſunt huic mũdo, & Angelis, & hominibus cum ad ſupplicia raperentur. Cùm verò inde flamma ſumens initium tota per populos ad ſacerdotes exaggeraſſet incendia, poſſibile nõ eſt numero comprehendi, quanti quotidie pænè per ſingulas quaſque vrbes, & prouincias martyres efficiebantur. (Lib. 8. hiſt. Euſebij cap. 2. 3. & 4.

EXEMPLVM XII.

Corpus Herculani Epiſcopi iuſſu Totilæ regis occiſi poſt quadrageſimum diem integrum ſanumque repertum eſt.

TOTILÆ autem perfidi regis temporibus Peruſinam vrbem annis ſeptem cõtinuis Gothorum exercitus obſedit. Ex qua multi ciuium fugerunt, qui famis periculum ferre non potuerunt. Anno verò ſeptimo necdum finito obſeſſam vrbem Gothorum exercitus intrauit. Tunc comes qui eidem exercitui præerat, ad regem Totilam nuncios miſit, exquirens quid de Epiſcopo, vel populo fieri iuberet. Cui præcepit ille, dicens: Epiſcopo prius à vertice vſque ad calcaneum corrigiam tolle, & tunc caput illius amputa. Omnem autem populum qui illic inuentus eſt gladio extingue. Tunc idem comes venerabilem virũ Herculanum Epiſcopum ſuper vrbis murum deductum capite truncauit, cutem vero eius iam mortui à vertice vſque ad calceam incidit, vt ex eius corpore corrigia ſublata videretur. Moxque corpus illius extra murum proiecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulſi, abſciſſum caput ceruici apponentes cum paruulo vno infante, qui illic extinctus inuentus eſt, iuxta murum corpus Epiſcopi ſepulturæ tradiderunt. Cumque poſt eãdem cædẽ die xl. rex Totila iuſſiſſet, vt ciues vrbis illius, qui quolibet diſperſi eſſent, ad eam ſine trepidatione aliqua remearẽt: hi qui prius famem fugerant viuendi licentia accepta reuerſi ſunt. Sed cuius vitæ eorum Epiſcopus fuerat memores, vbi ſepultum eſſet corpus illius quæſierunt, vt hoc iuxta debitum honorem in Eccleſia ſancti Petri humarẽt. Cumque itum eſſet ad ſepulcrũ effoſa terra inuene-

runt corpus pueri pariter humati, vtpote iam die quadragesimo, tabe corruptum, & vermibus plenum. Corpus verò Episcopi ac si die eodē esset adhuc magna admiratione venerādum: quia ita caput eius vnitum fuerat corpori, ac si nequaquam fuisset abscissum, sic videlicet vt nulla vestigia sectionis apparerent. Cumque & hoc in terga verterent exquirentes, si quod signum vel de aliqua monstrari incisione potuisset, ita sanum atque integrum omne corpus inuētum est, ac si nulla hoc incisio ferri tetigisset. (Gregorius Dialogi lib. 2, cap. 13.

EXEMPLVM XIII.

Moyses abbas qui gladium sumpsit, secundum sententiam Domini gladio voluit interire.

SEdentibus aliquando fratribus apud abbatem Moysem, dixit eis: Ecce barbari hodie in Scythi veniunt, surgite, & fugite. Dicunt ei illi: Et tu non fugies abba? Ille autem dixit eis: Ego per tot annos expecto diē istum, vt impleatur sermo Domini mei Iesu Christi dicentis; Omnes qui accipiunt gladium, gladio peribunt. At illi dixerunt ei: Neque nos fugiemus, sed tecum moriemur. Et ille dixit eis: Ego causam non habeo, sed vnusquisque vestrum videat quomodo sedeat. Erant autem ibidem septē fratres cum eo. Et dicit eis: Ecce barbari appropinquauerunt ianuæ. Statim intrantes barbari occiderūt eos. Vnus autē ex eis timore carnali perterritus fugit, & abscondit se post plectas de palma: & vidit septem coronas descendentes, & coronātes abbatem Moysen, & sex fratres, qui cum eo interfecti sunt.

(Item 2. p. l. de charitate.

EXEMPLVM XIIII.

Martyres quadraginta pulchro & glorioso martyrio cœlestes coronas meruere.

SVB Licino passi sunt, vij. idus Martij apud Sebasten Armeniæ minoris, milites quadraginta sub Agricolao præside quorum præcipui erant: Quirion, & Candidus. Qui ait Agricolao: Digne hoc nomen tibi impositum est, agrestis enim blanditor es Sanctus autem Quirion ait ad socios: Sæpè pauci multos in fugam conuertimus, nunc verò tres sunt qui nos impugnāt, Sathanas, dux Lisias, & præses Agricola⁹, & hi tres vnū sūt. Absit autem vt hic vn⁹ quadraginta vincat. Iussi sunt deinde lapidibus cædi, sed ministri leuantes lapides alterutrum se cædabant. Exardescēs autem dux Lisias, & tollens lapidem vt aliquem sanctorum percuteret, in faciē præsidis adduxit lapidem, & comminuit faciem eius. Stātibus sanctis ante faciem præsidis apparuit eis diabolus tenens dextera gladium, sinistra draconem, qui dicebat in aure præsidis: Meus es. Erat autem in Sebaste stagnum habens aquam multam, quod tunc vehementer frigidum erat tempore hyemis Positi sunt sancti in medio nudi advesperum, positum est autem & balneum iuxta stagnum, vt si quis vellet resipiscere, fugeret ad balneum. Et ibi positi sunt custodes milites, & clauicularius. Vnus autem ex illis xl. pusillanimis effectus, refugit ad balneum, qui mox vt attigit calorem, resolutus est. Quod videntes alij, dixerūt quasi vno ore: ne in fluminibus irascaris Domine, Clauicularius autem vigilans, & auscultans cæteris custodibus dormiētib⁹, vidit de cœlo descendentes coronas triginta nouē. Expergefaciens custodes proiecit vestimenta in facies illorum, & exiliuit nudus in stagnum clamans: Et ego Christianus sum. Victus autem Sathanas, & transfigurans se in virum ligatis ma-

tis manibus, dicit in cõspectu omniũ: Væ mihi, victus sum ab istis, & factus sum ridiculus omnibus, quia non habui vnanimes ministros. Vnius autẽ mater perdurabat cum ipsis, cuius filius cæteris erat iunior, quę timẽs pro filio semper confortabat eum, cuius nomen erat Melithon. Iussum est igitur omnium crura confringi, & simul omnes pręter illum iuuenem animas reddiderunt, quorum corpora iussa sunt comburi. Iunior autem relictus est ad orã fluminis, quem mater suscipiens in humeros portabat post cæteros. Qui dum portaretur lætus emisit spiritum, cuius corpus mater proiecit, super sanctos, & omnes combusti sunt. Quorum cineres iactati sunt in amnẽ, sed in loco præcipiti & vadoso restiterunt & congregati sunt, & nihil eorum imminuit fluuius. Post tres dies reuelati sunt Episcopo ciuitatis ab ipsis sanctis. Qui conuocans clerum, & populum, perrexit illuc, & viderunt reliquias in aqua fulgentes tanquam luminaria, super quas aqua decurrebat, illarum nil secum trahẽs, & si quid alicubi relictum fuerat, à splendore demonstrabatur. Isti omnes martyres milites fuerunt natione Cappadoces. (Vincẽtius spec. hist. lib. 13. cap. 59.

EXEMPLVM XV.

Cœlestis mercedis intuitu quanta auiditate martyres tribulationes huius temporis expetierunt.

Legitur in vita sancti Eugenij Carthaginensis Episcopi, quod in Africa rex Gensericus obijt circa annum Domini cccclxxiij. Qui quidem fuit rex VVandalorũ, & Carthaginensem cum tota Africa dolosè occupauerat. Quo mortuo successit Honoricus filius eius annis octo. Sub hoc beatus Eugenius, cum omni clero Carthaginensi contra Arrianam hæresim pro Christo fortiter agonizat. Hic quidem Honoricus in primordio regni (vt habet subtilitas Barbarorũ) cœpit mitius & moderatius agere, & maximè circa religionem Christianam. Et vt se religiosum ostenderet, solicitus requirebat hæreticos Manichæos, ex quibus multos incendit, & varijs modis perdidit, & præcipuè presbyteros, & diaconos Arrianæ hæreseos. Destinauit autem edictum per notarium suum quod publice legeretur, iubens, vt iuxta petitionem Zenonis Imperatoris, Ecclesia Carthaginensis religionis suæ proprium haberet Episcopum, quæ iam per viginti quatuor annos tali ornamento fuerat destituta. Quod dum edictum nobis præsentibus Ecclesiæ legeretur, gemere cœpimus, eo quod mediantibus dolis malorum esse futura persecutio pręparata, & ita legato respondimus: Si ita est interpositis his cõditionibus periculosis Ecclesia non vult habere Episcopum: gubernet eam Christus, qui semper dignatus est gubernare. Quam suggestionem legatus accipere neglexit, simul & populus, tunc vt fieret quasi ignis exarsit, cuius erat clamor intolerabilis qui nulla poslet rat ... sedari. Ordinato itaque Episcopo Eugenio viro sancto, Deo quoque accepto, sublimis nata est lætitia, & gaudium cumulatum est Ecclesiæ Dei, exultans multitudo Catholica sub barbara dominatione & ordinatione pontificis reparati. Cœpit enim ille vir Dei per conuersationem bonam venerabilis & reuerendus haberi, his etiam qui foris erant, & ita esse omnibus gratus, vt si fas esset animã suam, pro eodem ponere vniuersos delectaret: sed cum fama eius esset vbique celebris atque manifesta, cœperunt exinde Arrianorum Episcopi inuidia graui torqueri, quotidianis eum calumnijs insectantes. Quid plura? Suggerunt regi de illo, qui præcepit vt super suum nequaquam sederet thronum, nec ad Dei Populum verbũ faceret consuetum. Deinde quoque

mares & fœminas in habitu barbaro incedentes, in Ecclesia conspicere prohiberet. Ille autem respondit vt decuit. Domus Dei omnibus patet, intrantes nullus potest repellere. Et maximè quia ingens erat multitudo nostrorum Catholicorum in habitu illorum incedentium, ob hoc quod domui regiæ seruiebant. Ac vbi ab homine Dei tale responsum accepit, statuit in portis Ecclesiæ collocari tortores. Qui videntes fœminam, vel virum in specie suæ gentis incedentem, illico palis minoribus dentatis iactis in capite, crinibusque in eisdē collocatis, vehementiùs stringentes simul cum capillis omnem pelliculam capitis auferebant. Nonnulli dū hoc eis fieret statim oculos amiserūt, alij ipso dolore defuncti sunt. Mulieres verò post hanc pœnam capitibus pelle nudatis, præcone præeunte per plateas ciuitatis ad ostensionem ducebantur, sed ipsæ hoc sibi lucrum maximum computabant. Nec scimus tunc aliquem eorum etiam pœnis vrgentibus à recto itinere declinasse. At vbi isto modo fidei firmitatem infringere non valuit, illum cogitat, vt nostræ religionis homines in aula eius constituti, neque annonas, neque stipendia solita potirentur. Addidit quoq; & laboribus eos conterere rusticanis, & dirigit viros ingenuos, & admodum delicatos ad campum Vticensem, vt sub ardentis solis incendio cespites messium desecarent. Vbi omnes cùm gaudio pergētes in Domino lætabantur, in quorum contubernio quidam fuit aridam habens manum, quæ per annos quam plurimos nullum ei præstiterat obsequium. Qui cùm veraciter excusaret se operari non posse, magis violenter iussus est pergere. Sed vbi ad locum ventum est, & præsertim pro eo orando ingemuerunt omnes, pietate diuina illa arida incolumis confessoris restituta est manus. Hinc iam Honorici persecutio doloris ac parturitionis nostræ sumpsit initium. Ipse autem qui sese iamdudum omnibus bene ostenderat, desiderat post obitum suum filijs (quod non contigit) regnum statuere. Theodoricum fratrem, filiosq; eius, Guntinisq; fratris nihilominꝰ filios crudeliter cœpit insequi. Quorum nullum dimitteret nisi eis mors desiderij sui voluntatem auferret. (Ex lib. 3. Victoris Vticensis de VVandalica persecutione.

EXEMPLVM XVI.

De persecutionibus immanissimis Christianorum, eorumq; constantia.

Amputatis igitur in breui omnibus quos timebat, & solidans sibi (vt putabat) regnū quod breue fuerat, & caducum, ex parte odiosus atque securus vniuersa tela furoris in persecutiones Ecclesiæ Catholicæ rugiens sicut leo conuertit. Ante persecutionis tamen tempestatem multis pereuntibus visionibus & signis, imminens demonstratum fuerat malum. Nam fermè ante biennium quàm fieret, vidit quidam Fausti Ecclesiam solito in ornatu fulgentem, & dum lætarentur candore tanti fulgoris, cereis quoque fulgentibus, pallijque velamento ac lampadibus rutilante, subitò ait luminis illius concupiscibilis extinctus est fulgor, ac tenebris succedentibus aduersarius naribus natus est fœtor, & omnibus illa albatorum turba expellentibus quibusdam Æthiopibus minata est foras, ob hoc lamentandum quod eam in claritate pristina nequaquam viderit iterum restitutam. Nā visionem istā nobis præsentibus sancto retulit Eugenio. Vidit & quidam presbyter istam Fausti basilicam refertam turba innumerabilium, & post paululum euacuatam, & repletam multitudine porcorum atque caprarum. Iterum alius vidit aream triticeam ventilationi paratam, granis venti-

ventilatoris iudicio needum à palea separatis, & dum ingentis massæ confusæ magnitudinem miraretur, subito ecce turbo veniens tempestatis sonitu ago flatu cœpit aduentum suum surgente puluere demonstrare. Cuius impetu palea illa omnis omnino volauit, remanentibus granis. Post hoc venit quidam procerus splẽdido vultu, habituque nitido fulgens, & cœpit grana vacua macilenta, atque similagini reproba purgando proijcere. Quæ diu examinans vix magnitudinem illius massæ licet probatæ ad aceruum tamen perduxit exiguum. Quid vltra? Censet primò tyrannus iussione terribili, vt nemo in eius palatio militaret, neque publicas ageret actiones, nisi se Arrianum fecisset. Quorum ingens numerus ne fidem perderet, vigore inuicto militiam temporalem abiecit, quos postea domibus proiectos, omnique substantia expoliatos, in insulis Sicilia & Sardinia relegauit, quod etiam statuere per totam Africam festinauit, vt nostrorum episcoporum defunctorũ fisci substantiam vendicasset. Qui autem defuncto succurrere poterat, non ante ordinaretur, nisi fisco regali quingentos solidos obtulisset. Sed hoc ædificium vnde construere nisus est diabolus, statim illud destruere dignatus est Christus. Suggerunt ei domestici sui dicentes: Si istud seruauerit præceptio vestra, nostri Episcopi in partibus Thraciæ & alijs regionibus constituti peiora incipient pati. Præcepit deinde sacras virgines congregari, dirigens VVandalos cum suæ gentis obstetricibus ad inspiciendum & contrectandum contra ius verecũdiæ & pudoris, vbi nec matres aderãt, nec aliqua Catholica matronarum, aliter cruciantes graui suspẽdio atque ingentia pondera pedibus colligãtes, laminas quoque ferri ignitas dorso, ventri, mammillis, & lateribus apponebant. Quibus inter supplicia dicebatur: Dicite quod Episcopi vobiscum cõcumbunt & clerici vestri. Quarum acerbitate pœnarum plurimas scimus tunc extinctas. Aliæ quæ remanserunt cutibus arescentibus factæ sunt curuæ. Nitebatur enim semitam inuenire per cuius aditum publicam (sicut fecit) faceret persecutionem. Et ita faciens nullo modo inuestigare potuit, quomodo Christi Ecclesiam macularet. (Ibidem.

EXEMPLVM XVII.

De ijsdem.

QVibus autem prosequar fluminibus lachrymarum quando Episcopos, presbyteros, diaconos, & alia Ecclesiæ membra (id est) quatuor millia, nongẽtos, septuaginta sex ad exilium eremi destinauit, in quibus erant podagri quamplurimi, alij per ætatem annosam lumine tẽporali priuati. In quorum numero erat beatus Felix Abirritanus Episcop' habens iam in Episcopatu xliiij. annos. Qui paralysi morbo percussus nec sentiebat quicquam, nec penitus loquebatur. De quo nos maximè cogitantes, quod non posset iumento portari, suggessimus, vt à suis rex peteretur, vt saltẽ eum properè moriturum Carthagini esse iussisset, quod ad exilium nulla ratione posset adduci. Qui ita fertur tyrannus cum furore dixisse. Si animali sedere non potest, iungantur boues indomiti, qui eum colligatum funibus trahendo perducant vbi ego præcepi. Quem ex transuerso super burdonem vinctum, quasi quendam ligni truncum toto itinere portabamus. Congregantur vniuersi in Succensem, & Larensẽm ciuitatẽ, vt illuc occurrentes Mauri sibi traditos ad eremum perducerent. Superuenientes igitur Comites duo, subtilitate damnabili blandis sermonibus cum Dei confessoribus agere cœperunt. Quid vobis (inquiunt) videtur vt ita pertinaces sitis, & Domini nostri præce-

præceptis minimè obtemperetis,qui esse poteritis in cõspectu regis honorabiles, si eius sustinetis facere voluntatem?Statim illis ingenti vociferatione clamantibus & dicentibus. Christiani sumus, Trinitatem in vnum Deum inuiolabilem cõfitemur, includuntur grauiori quidem,sed adhuc latiori custodia. Vbi nobis copiæ dabantur & introire, ac verbum admonitionis fratribus facere, & diuina mysteria celebrare, vbi & infantuli fuere quãplurimi, quos genitrices materno sequebantur affectu, aliæ gaudentes, aliæ retrahentes. Aliæ gaudebãt se martyres peperisse, aliæ moliendo diluuio rebaptizationis,nitebantur à confessione fidei reuocare Nullum tamen tunc blandimenta fecerunt, nec carnalis pietas aliquem inclinauit ad terram. Nam quædam tunc quæ fecerat anus, breuiter delectat referre. Dum enim iter ageremus cum Dei exercitu comitantes, & forte magis noctibus promouimus propter solis ardorem, conspicimus mulierculam sacculum & alia vestimenta portantem, manu infantulum vnum tenentem,atque his sermonibus consolantem. Curre Domine mi, vides vniuersos sanctos quomodo pergunt, festinant hilares ad coronam. Quam nos cum increparemus,quod importuna videtur aut viris pro sexu iungi, aut exercitui Christi sociari, respondit: Benedicite,benedicite, & orate pro me, & isto nepote paruulo meo cum quo ad exilium pergo, ne inueniat eum solum inimicus, & à via veritatis reuocet ad mortem. Ad hæc verba repleti lachrymis nihil dicere valuimus nisi vt fieret voluntas Dei. Sed vbi aduersarius qui iam forte dicebat partiar spolia, replebo animam meã, interficiam gladio meo, dominabitur manus mea, nullum potuit occupare. Requirit angusta & teterrima loca,in quorum conclauibus Dei exercitum coarctaret. Tunc eis etiã visitationis humanæ negata est consolatio. Puniuntur & fustibus grauiter affliguntur. Iactantur cõfessores Christi angustia coarctante, vnus super alium vt agmina locustarum (& vt proprie dicitur) vt preciosissima grana frumẽtorum. In qua constipatione secedendi ad naturale officium nulla ratio sinebant loci, sed stercoris & vrinæ vrgente necessitate ibidem faciebant, vt ille tunc fœtor & horror vniuersa pœnarum genera superaret. Ad quod aliquando datis ingentibus muneribus Mauris,dormientibus VVandalis, vix clam permissi sumus intrare. Qui introeuntes veluti in gurgite luti vsque ad genua cœpimus mergi, illud Hieremiæ videntes completum fuisse Qui nutriti sunt in croceis amplexati sũt stercora sua. Quid multa? Pręcepti sunt vndiq; perstrepẽtib⁹ Mauris ad iter vbi destinati fuerãt præparari. Exeũtes igitur die Dominica linita habẽtes stercorib⁹ vestimẽta & facies simul & capita, à Mauris tamẽ crudeliter minabãtur,hymnũ cũ exultatione Domino decãtãtes. Hæc est gloria in omnibus sanctis eius. (Ibidem.)

EXEMPLVM XVIII.

De ijsdem.

Qvantæ & tunc multitudines de diuersis regionibus & ciuitatibus ad visendos Dei martyres concurrerint, populorum testantur viæ vel semitæ, quæ agmina visentium nequaquã capiebãt per vertices montiũ & valliũ concurrentes, turba fideliũ inæstimabilis descendebat, cereos manibus gestãtes,suosq; infãtulos vestigijs martyrum projicẽtes ita voce clamabãt: Quib⁹ nos miseros relinquitis dum pergitis ad coronam? Qui hos baptizaturi sunt paruulos fonte aquæ perennis? Qui nobis pœnitẽtiæ munus collaturi sunt, & reconciliationis indulgentiam obstrictis peccatorum vinculis soluturi: quia vobis dictum est: Quæ-

est: Quæcunque solueritis super terrã, erunt soluta & in cælis. Qui solemnibus orationibus sepulturi sunt morientes, quibus diuini sacrificij ritus exhibẽdus est consuetus! Heu nos miseros & desolatos homines, qui tanquã oues suo pastore destitutæ relinquimur crudelibus & immanibus feris deuorãdi, atq; dẽtibus luporũ discerpẽdi. Quãdiu vos nobis præfuistis, nostriq; curã gessistis, nemo in nos sęuire atq; à via veritatis auertere potuit, vobiscum & nos libebat pergere si liceret, vt tali modo filios à patribus nulla necessitas separaret. In his vocibus & laudibus nullus iã pergere admissus est cõsolator, sed arctabatur multitudo ad currendum, vt vbi tunc nauis erat præparata laboriosam caperent mansionem. Qui cum senes deficerent, & alij fortè etsi iuuenes delicati cœperunt primo hastilium cuspidibus ad currendum, & lapidibus tundi, vnde magis deficientes amplius lassabantur. Post vero imperatum est Mauris, vt qui ambulare non poterant ligatis pedibus velut cadauer animalis mortui traherẽtur per dura & aspera loca, vbi primo vestimenta, postea membra singula carpebãtur, quia per gladios acutos petrarum hic caput conterebatur, alibi latera scindebãtur, & ita inter trahentium manus spiritũ exhalabant, quorum numerum colligere nequaquam valuimus multitudine cohærente. Extat tamen per totũ aggerem publicum vilis sepultura sanctorum loquentibus tumulis. Reliqui habiliores ad solitudinis loca perueni unt, in quibus collocati hordeum ad vescendum vt iumenta accipiunt, vbi etiam venenatorum animalium atq; scorpionum tanta esse dicitur multitudo, vt ignorantibus incredibilis videatur. Quæ solo flatu etiam procul positis veneni virus infundant. Scorpione autem percussum nullum dicunt aliquando euasisse. Quorum feritas virulẽta vsq; ad præsens Christo defendente nulli seruorum eius nocuisse docetur. Sed cùm illi aluntur hordeacis granis, postea & hoc ablatum est, quasi non posset Deus, qui pluerat patribus manna, pascere & nunc tali exilio mãcipatos. (Ibid. l. 2.

EXEMPLVM XIX.

De ijsdem.

COgitat actiora aduersus Ecclesiam Dei, vt cui membra aliqua absciderat, totum laniãdo perderet corpus. Nam & Eugenio Episcopo & vniuersæ Africæ præceptum direxit in hæc verba. Rex Honoricus VVandalorum & Alanorum, vniuersis Episcopis Omousionis. Cum non semel, sed sæpius constet esse prohibitum, vt in sortibus VVandalorum sacerdotes vestri conuentus minimè celebrarent, ne sua seditione animas subuerterent Christianas. Quam rem spernentes plurimi, nunc reperti sunt contra interdictum missas in sortibus VVandalorum facere, asserentes se integram regulã rectæ fidei tenere. Et quia in prouincijs à Deo nobis concessis scandalum esse nolumus: ideo Dei prouidentia cum præsensu sanctorum Episcoporum nos statuisse cognoscite, vt ad diem Kalendarum Ianuariarum proximè futuram, omissa omni excusatione formidinis omnes Carthaginẽ veniatis, vt de ratione fidei cum nostris venerabilibus Episcopis possitis inire conflictum, & de fide Omoousianorum quam defenditis de diuersis scripturis propriè approbetis, quo possit agnosci, si integram fidem teneatis. Huius autem edicti tenorem audientes sancti ingemuerũt, eo quod futuræ persecutionis furorem indicarent. Conuenerunt ergo constituto die nostri Carthaginem. Tandẽ venitur ad disputationis conflictũ, ad locũ scilicet quẽ elegerãt aduersarij. Vitantes igitur nostri vociferationis tumul-

tumultus, ne fortè post Arriani dicerent, quod eos aliquis nostrorum oppresserit, deligũt de se nostri decem, qui pro omnibus responderent: Conuersi autem nostri Girillæ Episcopo Arriano in sublime sedenti dixerũt: Propone quod disponis Girilla dixit: Nescio latinè Nostri dixerũt: Semper te latinè esse locutũ manifestè nouimus, modo excusare non debes, maximè quia tu huius rei incendium suscitasti. Si autem nostram fidem cognoscere desideratis, hæc est veritas quam tenemus. Regali enim imperio fidei Catholicæ quã tenem⁹ cogimur reddere rationem. Patrem & Filium, & Spiritum sanctum ita in vnitate Deitatis profitemur, vt & Patrem in sua proprietate personæ subsistere, & Filium nihilominus in propria extare persona, atque Spiritum sanctum personæ suæ proprietatem retinere fidei confessione fateamur. Non enim eundem asserentes Patrem quem Filium, neque Filium confitentes qui pater sit, aut Spiritus sanctus, neque Spiritum sanctum accipimus, vt aut Pater sit, aut Filius, sed ingenitum Patrem, & de Patre genitum Filium, & de Patre & Filio procedentem Spiritum sanctum vnius credimus esse substantiæ vel vnius essentiæ: quia ingeniti Patris & geniti Filij, & procedentis Spiritus sancti vna est Deitas, tres vero personarum proprietates, &c. Huius igitur fidei sancti Episcopi longo tractatu de scripturis reddentes rationem, dixerunt ad Episcopos Arrianos: Hæc est fides nostra Euangelicis, & Apostolicis traditionibus, & omnium quæ in mũdo sunt Catholicarum Ecclesiarum societate fundata, in qua nos per gratiam Dei omnipotentis permanere vsque in finem terræ huius confidimus & speramus. Qui cùm noster libellus legeretur oblatus, veritatis lumen nequaquam sufferre cæcis oculis potuerũt, insaniẽtes vocibus inferẽtes, grauiterque ferentes quare nos nomine nostro Catholicos dixerimus, statimque mentiẽtes suggerunt regi de nobis quod strepitum fecerimus audiẽtiam fugientes. Qui eadem hora accẽsus & credens mẽdacio festinauit facere quod volebat. Iamq; conscriptũ decretum habens, & occultè cum eodem decreto per diuersas prouincias suos homines dirigẽs, Episcopis Carthagine positis vna die vniuersæ fabricæ Ecclesias clausit, vniuersamque substantiam Episcoporum, & Ecclesiarum suis Episcopis munere condonauit. Nesciens quoque quid loqueretur neque de quibus affirmabat, legem quam Christiani Imperatores nostri contra eos, & contra alios hæreticos per honorificentiam Ecclesiæ Catholicæ dederant, aduersum nos proponere non erubuerãt illi, addẽtes multa de suis sicut placuit tyrannicæ potestati. Post hæc dicta feralia veneno toxicato transuersa iubet cunctos Episcopos, qui Carthagini fuerant congregati, quorum iam Ecclesias, domos, & substantiam ceperat, hospitijs (in quibus erant) expoliari, & expoliatos foris muros propelli. Non animal, non seruus, non mutanda quę ferebant vestimenta penitus dimittuntur. Addidit adhuc vt nullus quempiã eorum hospitio reciperet, aut alimoniam pręstaret. Qui autẽ miserationis causa facere tentasset, cùm vniuersa domo sua incenderetur. Sapienter tũc etiam proiecti Episcopi fecerunt, vt licet mendicantes exinde non abirẽt. Quia si recederent, non tantum violenter omnino reuocarentur: sed & mentirentur eos, sicut mentiti sunt, fugisse conflictum, maximeque quia vbi reuerterentur iam nequaquam fuerat, Ecclesiæ substantia, vel domibus occupatis. Dum ergò gementes in circuitu murorum nudo sub aere iacerent, factum est vt rex impius ad piscinas exisset. Cui vniuersi occurrere maluerunt dicentes: Vt quid taliter affligimur, pro quibus malis forte cõmissis ista perpetiemur? Si ad disputationem

tionem sumus congregati, quare expoliati? Quare traducimur, quare deferimur, & sine Ecclesijs & domibus nostris foris ciuitatem fame, & nuditate laborãtes, medijs stercoribus volutamur? Quos ille toruis oculis aspiciens, priusquam suggestionem eorũ audisset, iussit super eos equos cum sessoribus superpositis dimitti, vt tali violentia possent non solum conteri, verùm etiam enecari. Quorum tunc multi contriti sunt, & præcipuę senes. (Ibidem. lib. 2. & 3.)

EXEMPLVM XX.

De ijsdem.

TVnc deinde iubentur ad quendam locum (qui dicitur Ædes memoriæ) illi viri Dei occurrere, nescientes fraudem sibi aptatam. Vbi cum venissent, charta eis ostenditur inuoluta. Diciturq; illis ita subtilitate serpentis: Dominus rex noster Honoricus licet doleat quod fueritis contemptores, vt adhuc eius voluntati obedire non tardetis, & eius efficiamini religionis, cuius ipse est, nũc tamẽ de vobis bonum cogitauit. Si iuraueritis ita vt quod illa charta continet faciatis, dimittet vos Ecclesijs & domibus vestris. Ad quod vniuersi Episcopi responderunt: Semper dicimus, & diximus, & dicturi sumus, Episcopi sumus, Christiani sumus, Apostolicam fidem, & vnam & verã tenemus. Accelerauerunt quoque illi à rege destinati scripturæ eius propalare tenorẽ, qui huiusmodi sermonibus fuerat coloratus. Sic enim calumniosa series continebat. Iurate si post obitum Domini nostri regis eius filium Hilberith desideratis esse regem, vel si nullus vestrum ad regiones transmarinas epistolas dirigat. Qui si sacramentum huius rei dederitis, restituet vos Ecclesijs vestris. Cogitauit tunc multorum pia simplicitas etiam contra prohibitionem diuinam sacramẽtum dare, ne Dei populus in posterum diceret, quod vitio sacerdotũ, qui iurare noluerũt, non fuerint Ecclesiæ restitutæ. Alij quoque astutiores Episcopi sentientes dolum fraudis, nequaquam iurare voluerunt dicẽtes, prohibitum fuisse Euangelica auctoritate ipso Domino dicente: non iurabis in toto. Quibus ministri regis: In parte secedant (inquiunt) qui iurare disponunt. Qui cùm secederent notarijs scribentibus quis quid diceret, & ex qua ciuitate fuisset, similiter factum est illis, qui non iurauerunt. Statimq; pars vtraque custodiæ mancipatur. Post verò fraus quę exlabatur apparuit, iurantibus dictum est: Quare contra præceptum Euangelij voluistis? Iussit rex vt ciuitates atque Ecclesias vestras nunquam videatis, sed relegati in colonias iter ad colendum agrũ accipietis, ita tamen vt non psallatis, neque oretis, aut ad legendum, codicem manibus gestetis, nõ baptizetis, neque ordinetis, aut reconciliare præsumatis. Similiter nõ iurantibus ait: Quia regnum Domini nostri non optatis, idcircò iurare noluistis. Ob quã causam iussi estis in Chorurscanam Insulam relegari, vt ligna profutura nauibus domini incidatis. Addidit itaq; bestia illa sanguinem sitiens innocentem, Episcopis necdum in exilia directis per vniuersas Africanæ prouincias terræ vno tempore tortores crudelissimos destinare, vt nulla mansisset domus, & locus vbi non fuisset vlulatus & luctus, vt nulli ætati, nulli parceretur sexui, nisi illis qui eorum succumberent voluntati, hos fustibus, illos suspendio, alios ignibus concremabant. Mulieres etiam pręcipue nobiles contra iura naturæ nudas omnino in spectaculo publico cruciabat, ex quibus vnam nostram Dionysiam cursim ac breuiter nominabo. (Victor Vticensis Episcopus lib. 3. VVand. persec.

EXEM-

EXEMPLVM XXI.

De iisdem.

CVm viderent eam non solùm audacem esse, sed etiam matronis cæteris pulchriorem, ipsam primò nisi sunt fustibus expoliatam aptare. Quæ cùm pateretur, diceretq; de Deo summè secura, qualiter libet cruciate, verecunda tamen membra nolite nudare. Amplius illi magis furentes celsiori loco vestimētis exutam consistunt, spectaculum eam omnibus facientes. Quæ inter ictus virgarum dum riuuli sanguinis toto iam corpore fluitarent, libera voce dicebat: Ministri diaboli quod ad opprobrium meum facere computatur, ipsa laus mea est. Et quia esset scripturarum diuinarum plena scientia, aptari arctata pœnis, & ita iam martyr alios ad martyrium confortabat. Quæ suo sancto exemplo penè vniuersam suam patriā liberauit. Hæc quoque cum filium suum vnicū admodum adhuc teneræ ætatis & delicatum nomine Maioricum timore pœnarū formidolosum conspiceret, verberans eum nutibus oculorum, & increpans auctoritate materna, ita confortauit, vt matre multo fortior redderetur Memento fili mi, quod in nomine Trinitatis in matre Catholica baptizati sumus. Non perdamus indumentum nostræ salutis, ne veniens inuitator vestem non inueniat nuptialem, & dicat ministris. Mittite in tenebras exteriores, vbi erit fletus oculorum, & stridor dentium. Illa pœna timenda est quæ nunquam finitur, illa desiderāda vita quæ semper habetur. Talibus itaque solidans filium verbis, velociter martyrem fecit. Amplexansque illa hostiam suā, quātum potuit vocibus Domino gratias agens ad gaudium spei futuræ in sua maluit domo sepeliri, vt quotiēs super sepulchrum eius Trinitati preces effunderet, alienam se à filio nunquam esse consideret. Quanti ergò per eā in illa ciuitate (vt fati sumus) adquisiti sunt Deo longum esset enarrare. (Ibidem lib. 3.

EXEMPLVM XXII.

Quomodo incendium palatij Christianis impositum animos gentilium in eos succenderit, & quomodo exinde in eos sæuitum fuerit.

ACcidit namque apud Nicodemiam ipsis diebus partem aliquam palatij incendio cōflagrare, hoc Imperator à nostris factum falsa suspicione præsumpsit. Ex quo inęstimabili furore succensus iubet omnes nostros aceruatim collectos, alios quidem gladio obtruncari, alios ignibus conflagrari. Sed in illis per diuinam gratiam maior fidei ignis ardebat. Denique cùm assistentes ministri interrogarent singulos, si forte sacrificaturi vellent dimitti tam vir quàm mulieres. Ne interrogari quidem se patiebantur, sed vltrò vel flammis irruere, vel cædentibus gladijs certatim obiectare ceruices. Cumque iam illis ipsis spectatoribus nimietas crudelitatis horresceret, ministri scelerum partem populi nauiculis iniectam in medium pelagus abducunt, ibique in sentētia fidei persistentes, præcipitant in profundum. In tantum apud eos rabies crudelitatis exarsit, vt egregios puros martyres effectos, cùm secundum humanitatis ordinem fuissent sepulturæ mandati, effoderent denuo, & corpora eorum proijcerent in mare, hoc dicentes, ne fortè Dij efficiantur Christianorum, & illi qui Deos adorare nolunt seruos nostros incipiāt adorare. Putant enim quod diuinus apud nos honor martyrib⁹ deferatur. (Lib. 8. Eusebij historiæ cap. 6.

EXEM-

EXEMPLVM XXIII.

Quomodo præ multitudine martyrum & confessorum carceres criminosis defuerint.

CVm hæc apud Nicomediam agerentur, vbi cruentus Diocletianus inhiabat piorum carnibus, haud segnius etiam apud Mitylenem prouinciam, Syriamque omnes Ecclesiarum principes carceribus retrudi edictis principalibus vrgebãtur, simulque cum his ex plebe viri ac mulieres nobilesque & ignobiles rapiebantur, & fiebat vbique spectaculum miserabile ac fœdum. Subito namque inueniebatur in vrbe silentium, in carceribus vacuus locus nullus, vt non tam rei ad ergastulum duci, quàm ciuitas tota migrasse videretur ad carcerem. Catenæ quæ homicidis adulteris, venenarijs, & sepulchrorum violatoribus fuerant fabricatæ, tunc Episcoporum, & presbyterorum & diaconorum & lectorum, atque omnium religionum hominum colla constringunt, ita vt ne criminosis vincula superessent, nec locus ergastuli resideret. Verum cùm peruenisset ad principem æstuare carceres, & per innocentiam pœnas loca deesse criminosis, noua rursum decreta mittuntur, vt qui immolare vellet liber abscederet, qui vero abnueret diuersis pœnarum generibus interiret. Tum iam quantæ per singulas prouincias multitudines martyrum, & præcipuè in Africæ aut Mauritaniæ, Thebaidis quoq; & Ægypti regionibus extiterint, numero comprehendere quis valeat? (Ibidem.

EXEMPLVM XXIIII.

Varia tormentorum & crudelitatum genera, quibus sanctorum martyrũ fides & constantia tentata est.

SEd ne illorum quidem quorum agones apud Palæstinam, vel Tyrum (quæ est vrbs maxima Phœniciæ) præsentes inspeximus, vt dignum est, memorare sufficimus. Tanta enim virtute perseuerantiæ aduersum illata supplicia pro pietate certatum est, vt nisi quis priùs Domino & Saluatori nostro credat dicenti, quia ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi, & eius virtutem martyribus sciat esse præsentem, rebus gestis deroget fidem. At nos (vt diximus) nõ audita, sed vt oculis inspecta narramus. Exquirebantur diuersa tormentorum genera sibi inuicem succedentia. Flagris primò per omne corpus carpebantur, post hoc tradebantur ad bestias, adhibebantur leones, vrsi, pardi, atque omne ferarum genus, apri quoque, sed & tauri, quibus ferro & igni feritas addebatur. Ad hoc Dei cultores denudati statuuntur in medio arenæ loco. Additur adhuc arte intra caueas bestijs furor, & ita semetipsis seueriores effectæ proruunt claustris: Replent subitò stadium circundantes Ecclesiam martyrum in medio sitam. Circumeunt sæpius & oblustrant, & diuinæ virtutis adesse eis custodiam sentientes procul ab eorum corporibus abscedunt. Mittuntur illico quibus artis est instigare bestias aduersum eos. Verùm vt ostenderetur omnibus, non feritatem deesse bestijs, sed diuinam adesse custodiam, illos ipsos incredibili velocitate discerpunt. Et cùm iam nullus ex huiusmodi artificibus auderet accedere, iubentur ipsi sancti martyres commotis manibus & ve-

lut prouocantibus incitare aduersum se beluas, sed nec sic quidem pati aliquid poterant. Verùm & si fortè fuisset ex beluis aliqua concitata, cùm venisset ad proximum protinus in semetipsam conuersa repedabat. Cùm igitur nec sic quidem aliquid aliud egisset humana sæuitia, iubentur mutari feræ, quæ cùm & ipsæ similiter, vt priores, nihil triste Dei cultoribus intulissent, amotis etiam his sæuiores feras martyribus homines mittunt: qui soli possent crudelitate feras superare. Gladijs igitur peragunt quod bestijs nequiuerunt, prohibebãt etiam cadauera mandari terræ, sed iubebant fluctibus dari. Hæc apud Tyrũ venerandi Dei martyres desudarunt. (Cap.7.lib.8. Eccles.hist.Eusebij.

EXEMPLVM XXV.

Cælestis mercedis intuitu quanta auiditate martyres tribulationes huius temporis expetierunt.

APud Thebaidem verò omnem narrationem superat agitata crudelitas. Pro vngulis testas fictilium vasculorum adhibebãt, quibus omne corpus eousque lacerabant, donec totam carnis eraderent cutem. Mulieres quoque nudas, ita vt ne pudenda quidem contegerentur, arte quadam compositis machinis vno pede in excelsum suspensas, & capite in terram diuersas indignissimo speculo expositas pendere per diem continuè sinebant. Aliàs sicubi vicinæ sibi duæ arbores inueniebantur, vi quadam ab vtraque inflexis contra se inuicem ramis, eisque singulis singulos pedes martyrum obligantes, subito ramos quos vi inflexerant relaxabant. Qui cùm ad situm suũ naturali impetu referrentur, discerptis, displicatisque visceribus auulsa secum membra rapiebant. Verùm & nosipsi per idem tempus cum in Ægypti partibus iter ageremus, oculis nostris inspeximus, vt sedenti pro tribunali sæuissimo iudici offerebantur innumeri fidelium populi, quos ille singulos per ordinẽ confessos se esse Christianos capite plecti iubebat. Cumque hi certatim se & sponte gladio subijcerent, ille inhumanus, nec multitudinis contemplatione permotus est. Egrediuntur cuncti pariter ad contiguum mœnibus campum, non carnificum nexibus tracti, sed fidei vinculis colligati. Nemo defuit cum nemo seruaret. Sponte omnes imò & alter alterum præuenientes ceruices cædẽtibus obiectabant. Defecerunt carnificum manus, & succedentes sibi inuicem fatigati sunt, hebetata est acies gladij. Videbam fessos residere carnifices, vires resumere, & animos reparare, mutare gladios, diem quoque ipsum non sufficere ad pœnam. Nullus tamen ex omnibus ne paruulus quidẽ, infans deterreri potuit à morte, sed hoc solum singuli pauescebãt, ne fortè dum prosperum sol vergens clauderet diem, separatus à consortio martyrum remaneret. Sic confidentia fidei constanter & fortiter cum lætitia & exultatione mortẽ præsentem velut æternæ vitæ principia rapiebant. Denique cum priores quique iugularentur, reliqui non desidiæ aut torpori animus indulgebant, sed psallentes & hymnos Deo dicentes locũ quisque sui martyrij expectabat, vt hoc agentes etiam extremos spiritus in Dei laudibus exhalarent. O verè mirabilis & omni veneratione dignus grex ille, beatorum turma, virorum fortiũ corona splendoris gloriæ Christi. (Lib. 8.c.9.hist.Eusebij.

EXEM-

EXEMPLVM XXVI.

De iisdem martyribus, & eorum constantia.

Erant enim expositi sancti martyres omnibus volentibus pro libidine inferre supplicia, & si quod ars per otium excogitans nouũ pœnarũ genus detulisset, licebat inferri. Iam verò vngulis exarari vetus, & leue supplicium ducebatur. Quod etsi fortè genus supplicij cuiquam fuisset adhibitum, non (vt latronib⁹ & homicidis solet) latera tantùm fodiebantur, sed & venter & femora, ac tibiæ & vsque ad vngues vngula perueniebat. Sed facies quidem & vultus ac frons à tormentis non manebat immunis, quosdam etiam columnis ligatos, & post tergum distortis brachijs suis vinctos relinquebant. Iam vero hi qui ante præsidem suspendebantur, non id solum temporis quo ab eo vel discutiebantur, vel cruciabantur: sed totum pænè diem cum alijs arctius agerentur in eculeis exigebant, si forte aliqui ex his magis pœnæ continuatione à propositi firmitate discederent. Tanta vero in his crudelitas erat, & in tantum ab eis omnis penitus humanitatis sensus aufugerat, vt posteaquam omne corpus, vel tormentis vel verberibus fuisset absumptum, trahi nudis pedibus sursum iubetur ad carnem, atq; ibi nervo, pedibus conclusis recentibus adhuc terga vulneribus reijcerentur in solum testarum fragmentis subter instratum. Interea plurimi vsque ad mortem constanter, & fortiter perdurantes, alij verò recepta corporis sanitate ad reparãdos denuò agones, dispensatores pœnarum sponte prouocabant, quos illi erubescentes rursum ad tormenta reuocare, ipsa eorum audacia perterriti capite eos cædi iubebant. (Ibidem c. 10.

EXEMPLVM XXVII.

De eadem martyrum constantia.

Iam verò quod apud Phrygiam gestum est, quis audeat præterire, in quo & communia humanitatis & propria Romani regni iura violata sunt? Vbi vrbem quandam Christianorũ ciuium, in qua cum & populus omnis, & honorati viri, & magistrat⁹ Christianos se esse, nec adquiescere ad sacrificandũ faterentur, circundari militibus iubet, cunctósque simul cũ mulieribus viros, cum paruulis senes, cum ciuibus ciuitatem ingenti igne concremari, ita vt nullus penit⁹ ex illa vrbe etiã cum optio volẽtibus daretur abscederet. Et hoc in ciues perpetratum est, quod in hostes egisse notã crudelitatis habuisset. (Ibid. c. 11

EXEMPLVM XXVIII.

De eidem.

Qvis enim possit vel illa repetere quibus apud Arabiam sancti martyres securibus cæsi sunt? Aut quomodo quis retegat quæ in Cappadocia gesta sunt, vbi crura frangi Dei cultoribus iubentur? Quis Mesopotamiæ referat cruciatus, Christi Christianos suini tergoris more singulis manibus, pedibusque suspensos amarissimo fumo subter iniecto, indignis cruciatibus enecabant. Alij vero lento igne prope adhibito tormẽtis longioribus absumebãtur. Illa autem quomodo replicẽ quæ apud Alexandriam gesta etiam veterum poëtarum fabulas vincunt, vbi obtruncatis auribus atq; inhonesto vulnere, naribus, manuum quoq;, cæterorumque mẽbrorum summitatibus amputatis truncum sinebat abire derisum. Apud Antiochiam verò quomodo recordabor craticulas prius appositas, quibus Christiani superimpositi torrebantur? (Ibidem c. 11. & 12.

EXEMPLVM XXIX.

De eadem.

SEd inter hæc nobilium duorum iuuenum factum memorabile silere non puto. Qui cùm comprehensi simulacris immolare cogerētur, aiūt: Ducite nos ad aras. Et cùm fuissent adducti manus suas ardenti igni superponentes, si subtraxerimus (inquiunt) sacrificasse nos credite, & quo adusque caro omnis in igne deflueret, immobiliter perdurarunt. (Ibidem cap. 12.

EXEMPLVM XXX.

De eadem.

IN regionibus verò Ponti crudelia gerebantur. Arundines acutæ quibusdam sub vnguibus digitorū infigebantur, alijs plumbum igni liquefactum, & dorso diffusum vsque ad loca putentia (quibus naturalis egestio procurari solet) infundebātur. Ferra quoque candentia & reusta, ardentia absque vllo humanitatis, miserationisq; respectu ingerebātur per pudenda viscerum & naturalium secreta membrorum: Sed quid faciam? Quod appellationes ipsæ mihi in admissis facinoribus desunt, & gestorum scelerum, nec vocabula quibus enumerari queant, inueniri possunt. Sustinebant tamen omnia fortissimi martyres si aliquid crudelitatis inuenissent. Sed cum aliquando iam non ratione, aut humanitate, crudelitatis tamen nimietate satiari, respicere ad immanitatē sceleris sui exijssent & vidissent desolatas vrbes ciuibus, & optimis rura nudata cultoribus, orbatos filijs patres, & parentes liberis, ad clementiam se bonitatemque conuertunt, edictum principale proponunt, vt hoc genus hominum nequaquam quidem subiret interitū, omnes tamen qui hanc speciē confessionis tenerent, dextris oculis ferro effossis eisdemq; cauterio adustis, sinistro etiam poplite cauterio nihilominus debilitato per singulas prouincias in ęris ferrique me[illegible]lla, vel opis, vel pœnæ gratia deportandos. Hęc fuit clementia principalis, qua optimis ciuibus consultum est. (Ibidem cap. 13.

EXEMPLVM XXXI.

Quanta constantia Imperatorum decreta contra Christianos in conspectu omnium quidam dirupit.

EDissa namq; Mesopotamiæ vrbs fidelium populorum est Thomę Apostoli reliquijs decorata, vbi cùm Imperator Valens vidisset Ecclesijs eiectos in campo habere conuenticula, tanta dicitur iracundia accensus, vt præfectum suum percuteret, cur non fuissent inde quoque sicut iusserat conturbati. At ille licet esset paganus, & iniurijs ab Imperatore fuisset affectus, tamen consideratione humanitatis altera die ad vastandum populum processurus, fecit hoc ipsum ciuibus per occulta indicia clarescere, quo cauere possent ne inuenirentur in loco. Manè processurus terrorem solito maiorem per officiū mouet, agit omnia quo quàm minimi, vel si fieri posset, nulli periclitarentur. Vidit tamen frequentiorem solito populum ad locum tendere, & currere præcipites, & festinantes tanquam vererentur ne quis deesset ad mortem. Interea vidit quandam mulierculam ita festinam, & properam domo sua prorumpere, vt nec claudere ostium nec operiri (vt mulierum habitum decet) diligentiùs potuisset, infantem quoque paruulum secum trahentem, cursuque rapido irrupto etiā officij agmine festinātē. Tum ille vltra non ferens, apprehendite (inquit) mulierē & huc deducite.

Cumque fuisset adducta: Quo (inquit) infælix mulier properas tam festina? Ad campum (ait) quo Catholicorum populus conuenit. Et non audisti (inquit) quia præfectus illuc pergit, vt omnes interficiat, quos inuenerit. Audiui (inquit) & ideo festino, vt ibi inueniar. Et quò (inquit) paruulum istū trahis? Vt & ipse (ait) martyrium consequi mereatur. Quæ cum audisset moderatissimus, redire ad officium, & conuerti vehiculum ad palatiū iubet. Et ingressus ait: Imperator subire mortem (si mihi iubeas) paratus sum, opus verò quod præcipis implere non possum. Cumq; edocuisset cūcta de muliere repressit imperatoris insaniam (Lib. 11. hist. Eusebij cap. 22. Vide etiam tit. Maria ex. 21.

MATRIMONIVM.

Patientißima Monica mater Augustini, licet iracundum virum haberet, nūquam tamen cum eo per diē dissensit.

Refert Augustinus in libro Cōfessionū, quia Mater eius sancta Monica vbi nubilis est facta tradita viro seruiuit ei veluti Domino, & sategit eū lucrari, loquēs illi de moribus virtuosis. Ita autem tolerauit cubilares iniurias, vt nullam de hac re cum marito haberet simultatē. Erat enim ille sicut beneuolētia præcipuus, ita ira feruidus. Sed nouerat hæc non resistere irato viro, non tantum facto, sed nec verbo quidem. Iam verò refracto & quietato cùm opportunum videret, rationem facti sui reddebat, si fortè inconsideratiùs commotus fuerat. Denique cum matronę multæ quarum viri mansuetiores erant plagarum vestigia, etiam de honestata facie gererent, inter amica colloquia illæ arguebant maritorum vitam. Hęc autem earum linguam veluti per iocū grauāter admonebat dicens, quod ex quo illas tabulas (quæ matrimoniales vocantur) recitari audissent tanquam instrumenta quibus ancillæ factæ essent deputare debuissent. Proinde memores conditionis superbire aduersus dominos non oportere. Cumque mirarentur illæ scientes quàm ferocem coniugem sustineret nunquam fuisse auditū, aut aliquo indicio claruisse, quod ille ceciderit vxorē, aut quod à se inuicē vel vnū diem domesticaliter dissenserint, & causā familiariter quæ-rerēt, docebat illa institutum suum quod supra memoraui. Quæ obseruabāt, ex parte gratulabātur, quæ nō obseruabant, subiectè vexabantur. (Aug. lib. 9. Confess. cap. 9. Vide etiam tit. Corripere.

MECHTILDIS.

De beata Mechtilde, & eius fratre Alexandro.

Mechtildis, quę nostro tempore obdormisse probatur, filia regis Scotię, vt probabili relatione didicimus, quatuor fratres habuit: Vnum Ducem, qui relicta vxore pro Christo pauperrimus exulauit. Item alium comitem, qui vitam eremiticam duxit. Item Archiepiscopum, qui relicto regimine, ordinem Cistercìensem intrauit. Quartus fuit Alexander iunior frater, annorum sedecim. Quem cùm pater rex regnare cogeret, Mechtildis soror eius, virgo xx. tantum annorum dixit fratri: Alexander frater charissime, quid nūc ages? Fratres tui maiores natu mūdū terrāq; deseruerunt vt cælum adquirerent: regnū spreuerunt mortale, vt regna perpetua possiderent. Tibi ergò soli regnum relictū est, pro quo es & cęlestē gloriā, & animā perditurus. Nec mora, Alexander resolutus in fletus: Heu, ait, soror, quid cōsulis facere? paratus sum quicquid iusseris adimplere. Quo audito, gauisa

soror, accepit fratrem, & mutato habitu ad remotiora traduxit, vbi eum & mulgere vaccas, & lac ad coagulum coadunare, & caseos optimos facere docuit. Inde venerunt ad Gallias ad Fonij claustrum ordinis Cisterciensis, vbi soror locauit fratrem pro mulsore vaccarum, & probatus inuentus est in optimis caseis faciendis. Hinc monasterij fratrem conuersum factum soror alloquitur, dicens: Multum, inquit, apud Deum meritum adquiremus, quod terram, & parentes dimisimus. Sed in hoc specialissimam remunerationem habebimus, si vsq; ad tempus futurum, quo nos inuicem in cœlo ad consolationem perpetuā videamus, ad præsens nos, vt nostrum nullus amplius alterum videat, ab inuicem sequestremus. Hoc audito, fleuit frater, grauius istud ducens omnibus quæ amisit. Et licet inuitus, imperat animo, & à sorore totaliter separatur. Illa autem ad nouem milliaria in villam quæ dicitur Lapion, ibidem mansura secessit, domunculam paruam habens quasi aucarum tugurium, solo manuum labore viuens. Donum, vel eleemosynam accipere cogi non poterat, nec rogari. Cum cæteris pauperibus in Augusto spicas colligere recusabat, vixque extrema cum porcis, quæ vix euaserant diripientium manus, rarissimè colligebat: vix aliquid substratum membris habebat, & caput iacens æquatum humeris, cibum & potum incūbens callosis genibus capiebat. Hoc idem in prolixissimis precibus faciebat. In orationibus multotiens ita sensibus abstracta erat, vt nec coruscationes aduerteret, nec tonitrua audiret. Ne autem de fratre eiusdem Alexandro quod gratius est prætermittam; Cum monachus quidam fistulatum ex vlcere pectus haberet, oraretque ad tumulum fratris eius iam defuncti, apparuit eidem frater Alexander, sole lucidior, coronam gestans manibus, & corona capitis insignitus. Cùm ergò monachus quæreret, quid corona duplicata signaret? Corona, inquit, quam gesto manibus, corona extitit temporalis, quam pro Christo deserui. Corona verò quam gesto in capite, corona est quam communem cum Sanctis accepi. Et vt tibi fidentiùs in ista visione credatur, secundùm fidem tuam sanus eris ab omni incommodo quo torqueris. Et notandum quod incognitus mansit vsque in diem mortis suæ. Et tunc constrictus obedientia Prioris sui, se fratrem beatæ Mecthildis de Lapione, & filium regis Scotiæ reuelauit. Fecerat autem cum nobilitate suspectum factum quoddam, quod multum postea doluit euenisse. Vir nobilissimus Dominus Hugo de Birmennio, aprum immanis magnitudinis venatu lassauerat, &, vt natura bestiæ est, stare coëgerat ad resistendum. Equo autem nobilis ille descendens, aptato pugione, cum bestiam vellet impetere, & eius truculentiam formidaret; Frater Alexander, qui vaccas in vicino pascebat, arrepto pugione de manibus formidantis, bestiam audacter impetiit, & occidit. Quo viso, in oscula Fratris Alexandri illico ruens, vere, inquit, nunquam vaccarum custos, nunquam etiam rusticus, vndecunque veris, increuisti. Soror verò eius beata Mecthildis, vnde & quæ esset, per quosdam milites qui eam in Scotia viderant, nouem annis innotuerat, ante mortem: & tunc statim à terra fugisset, nisi violenter retenta ab hominibus extitisset. Miraculis multis in vita claruit, & post mortem. (Cantipratanus libr. 2. cap. 10. parte 3. 4. 5. & 6.

MIRA-

MIRACVLVM.

EXEMPLVM.

Ostentatiuus iuuenis miraculum faciẽs celerius in luxuriam lapsurus à beato Antonio defletur.

AVdiuit aliquando abbas Antonius de quodã iuuene monacho, quia signum quoddam huiusmodi fecerit in via. Cùm vidisset quosdam senes iter agentes, & laborantes ambulando, onagris iussit vt venirent, & portarent eos donec peruenirent ad se. Illi autem senes indicauerunt hoc abbati Antonio. Dixit autem abbas Antonius: Videtur mihi monachus ille similis esse naui onustæ omnibus bonis, de qua incertũ est vtrum peruenire possit ad portum. Et post aliquantum tẽpus cœpit abbas Antonius flere, & trahere sibi capillos, & lugere. Quod cùm vidissent discipuli eius, dicunt ei: Quid ploras abba? Et respondit senex: Magna columna Ecclesiæ cecidit modo. Dicebat autem hoc de monacho illo iuuene. Et adiecit dicens: Venite, ambulate ad eum, & videte quod factum est. Perrexerunt ergò discipuli eius, & inuenerũt monachum illum supra mattam sedentem, & flentem peccatum quod fecerat. Videns autem discipulos senis ait illis: Dicite seni, vt oret Deum, vt decem tantum dierum det mihi inducias, & spero me satisfacturum. Qui quidem intra quinque dies defunctus est. (Ex libr. Doctor. Patrum, libr. contra inanem gloriam, num. 6.

Vide etiam tit. Inuidia. ex. 2. & tit. Luxuria. ex. 13.

MISERICORDIA IN PAVPERES.

EXEMPLVM I.

Puer Bonifacius in pauperes misericors, horrea frumento vacuata, oratione repleuit: rapientem gallinam matris vulpeculam occidit, & gallinã liberauit.

PRæfatus Bonifacius Episcopus eo tempore, quo cùm matre sua puer habitabat, egressus hospitium, nonnunquam sine linea, crebro etiam sine lanea tunica reuertebatur, quia mox vt nudum quempiam reperisset vestiebat hunc se expolians, vt se ante Dei oculos obtentu mercedis vestiret. Quem mater sua increpare frequenter consueuerat dicens: Quod iustum non esset vt ipse inops pauperibus vestimenta largiretur. Quæ quadam die horreũ ingressa, penè omne triticum, quòd sibi in stipendium toti⁹ anni parauerat, inuenit à filio suo pauperibus expensum. Cumq; semetipsam alapis pugnisque tũderet, quòd quasi anni subsidia perdidisset, superuenit Bonifacius puer Dei, eáq; quibus verbis consolari valuit, cœpit. Quę cùm nihil consolationis admitteret hanc rogauit, vt ab horreo exire debuisset, in quo ex omni eorum tritico paruum quid inuentum est remansisse. Puer autem Dei sese illic protinus in orationẽ dedit. Qui post paululum egressus ad horreum matrẽ reduxit, quod iam tritico plenum inuẽtum est, sicut plenum ante non fuerat cùm mater illius totius anni sumptus se cõgregasse gaudebat. Quo viso miraculo compuncta mater ipsa iam cœpit vrgere, vt daret qui sic celeriter posset quę petijsset accipere. Hęc itaq; in hospitij sui vestibulo gallinas nutrire cõsueuerat, sed eas ex vicino rure vulpes veniẽs auferebat. Quadã vero die, dũ in eodẽ vestibulo puer Bonif.

ſtaret, vulpes ex more venit, & gallinam abſtulit. Ipſe autem concitus Eccleſiam intrauit, & ſe in orationem proſternens apertis vocibus, dixit: Placet tibi Domine, vt de nutrimento matris meæ mãducare non poſſim, ecce enim gallinas quas nutrit vulpes comedit. Qui ab oratione ſurgens Eccleſiam egreſſus eſt. Mox autem vulpes rediens gallinam, quam in ore tenebat, dimiſit, atque ipſa moriens ante oculos eius in terram cecidit. (Gregorius lib. 3. Dialog. cap. 9.

EXEMPLVM II.

Misericors in pauperes ſutor ſabbathis eleemoſynam dedit, & domum in cœlis ædificauit.

IVXta nos quidam Deuſdedit nomine religioſus habitat, qui calceamenta ſolebat operari, de quo alter per reuelationem vidit, quod eius domus ædificabatur: ſed in ea conſtructores ſui in ſolo die ſabbathi videbantur operari. Qui eiuſdem viri poſtmodum vitam ſubtiliter requirens, inuenit, quia ex his quæ diebus ſingulis laborabat quicquid ex victu & veſtitu intereſſe potuiſſet, die ſabbathi ad beati Petri Eccleſiam deferre conſueuerat, atque indigentibus erogare. Qua ex re perpende, quia non immeritò domus ipſius fabrica ſabbatho creſcebat. (Gregorius Dialog. lib. 4. cap. 36.

EXEMPLVM III.

Misericors in pauperes Episcopus pro hauſtu vini, quem pauperi dari præceperat, dolium vino plenum recepit.

ALius item Epiſcopus oppidò ſitiens vinum ſibi afferri præcipit. Cumq; pincerna totum quod erat in vaſculo funditus exhauſiſſet in poculum, & Epiſcopo detuliſſet: ecce pauper importunis illud ſibi flagitabat precibus dari, dicens: quia præ ariditate nimia niſi biberet quominus expiraret. E contra miniſter aſſerebat & nil ſe in vaſe reſiduũ reliquiſſe, & in eo loco vinum aliud reperire nullatenus poſſe. In his ergò fortis Epiſcopus anguſtijs deprehenſus, eum & hinc vim ſitis ſufferre non poſſet, illinc autem alio periclitante ſe bibere impium iudicans, auertit ſe à ſe, fratrique laboranti in neceſſitate ſuccurrit. Præcedit ergò pauperi vinũ dari. Sed iam quo ſpes bibendi defecerat omnino, eò ſitis Epiſcopi atrocius ſæuiebat: mandauit miniſtro vt vinarium vas requireret, ſi fortè aliquam conſolationis ſtillam vel perexiguam reperiret. Qui diutius abnegant, nihilque ſe reſeruaſſe conſtanter affirmans, tandem nõ ſpe erectus, ſed imperio magis oppreſſus paruit, & vas, quod vacuum reliquerat, vino plenum nimium admiratus inuenit. Ex Epiſt. P. Damiani.

EXEMPLVM IIII.

Misericors in pauperes Abbas Lampredam viginti nummis Papienſibus emptam pauperi poſtulanti donauit.

ABbas quidam, vt mihi relatũ eſt, ſuauis edulij concupiſcẽtia ductus, Lampredam ſibi præcepit adquiri. Cumq; miniſtri dicerẽt hoc genus eo loco difficilè poſſe inueniri, extitit qui diceret vnã tantũ in venalibus Lampredã ſe vidiſſe propoſitam, nullo pacto minus, quàm viginti nummorum Papienſium ſolidis coëmendã. Iuſſit Abbas numerare pecuniam. Coquorum autem diligẽtia laute decoctus Abbati piſcis apponitur; ſed antequã tangeretur, ecce pauper ad ianuã hoc potiſſimum ſibi dari, quod Abbati eſſet appoſitum, anxiè poſtulabat. Mox, vt erat, integrum piſcem (nihil haſitans) vir Domini mittit ad pauperem: illico pauper, qui videba-

videbatur, cum ipsa paropside plena pisce in sublime, se extulit, & librata manu velut xenium portans, cœlum cunctis videntibus penetrauit. Vnde liquidò approbatur, quia quod indigentibus datur, Deo transmittitur. & quod in sinu pauperū occultamus in cœlo reponimus. (Idem epist. 2.

EXEMPLVM V.

Misericors in pauperes paterfamilias vnum quem habebat nummum pauperi tribuit, & statim viginti solidos recepit.

PAuper quidã paterfamilias vnū dumtaxat nummum in loculo possidebat quem ad emendum aliquid, quod cum pane comederet, expendere gestiebat. Cumque siccus & aridus à lautioribus alimentis hoc diu negotium in mente versaret, interim pauper aduenit, misericordiam postulauit. Ille hærens animo velut in quodam meditullio erat constitutus. Nam si daret, carni metuebat afflictæ: si retineret, culpam incurrere formidabat denegatæ misericordiæ. Tandem vicit spiritus carnem, & Euangelicam imitatus viduã, sub pauperis specie bono debitori Deo suam fœneratur quantitatem. Redit domū, panis qui solebat apponitur: pauper quidem mensa, sed bona spe diues erat conscientia: damnum siquidem carnis compensabat lucro pietatis. Tunc ecce vir quidam ignotus, & quē ante nunquam viderat, festinus, & anxius ligatos linteo in manu eius viginti denariorum solidos ponit, dicensq; eos sibi à Domino suo missos, tanquam qui ab eo expectaretur, incunctanter abscessit. Cūq; hic attonitus vellet inquirere, ille disparuit. (Ex P. Damiano.

EXEMPLVM VI.

Sollicitudinem filiorum suorum Deo committēs, omnia Ecclesiæ tribuit, & filios miro modo ditauit.

VIr quidam in Teutonum finibus optimū proprij iuris prædium, diuersorumque prouētuum copijs affluēter vberrimus possidebat. Habebat autem duodecim filios. Cæpit interea cogitare, quid post eius obitum fieret, si vnius possessionis hæreditatem inter tot diuideret cohæredes. Dicebat enim: Ego quidē, qui totū hoc solus habeo, sufficienter & pacificè viuo: sed vbi tot diuisores emerserint, quis eorum simultates, quis oriētia inter illos liuoris & odij iurgia sustinebit? Non enim illic poterit esse vnitas voluntatis, vbi tam multifaria fuerit diuersitas facultatis. Coloni præterea, qui vni parere Domino sunt contenti, non sine graui quietis suæ iniuria tot dominorū populo responsuri sunt. Tibi ergò Deus omnipotens quicquid est mei iuris allodium trado, te solum hæredem meæ possessionis eligo, filios autem meos tibi cōmendo, fac eis quod in oculis tuis beneplacitum fuerit. Et hoc dicto chirothecam suã sagittæ protinus alligauit, eamque curuato fortiter arcu in vasti aëris superiora coniecit. Sed mox sagitta sine chirotheca in terram relapsa est, vt euidenti mōstraretur indicio, quia donum, quod fides obtulit, clementia diuina suscepit. Tunc ille de muneris sui oblatione fidentior & alacrior factus, possessionem suam cuidam Ecclesiæ tradidit, eamque sibi perpetuo iure per stipulationes & rata firmauit. Breui vero tempore post hoc filij eius tāta bonorum affluentium sunt abundantia prediti, tot prædiorū ac censuum copia sunt magnificè dilatati, vt eorum quisque summam paternæ facultatis excederet, eisque circumflua

mundi prosperitas in omnibus arrideret. Sic, sic, qui chirothecam de manu patris terreni in cœlo recepit, super filios suos imbrem suæ benedictionis influxit exuberanter. Quod igitur in terra Deo datur, in cœlo recipitur, & inde sperandum est prœmium, quo præcessit munus oblatum. (P. Damianus. c. 15.

EXEMPLVM VII.

Misericors in indigentes Apollonius tribus mensibus de paucis panibus grādem populum pauit.

ORta est aliquando fames apud Thebaidem. Scientes autem habitatores terræ illius, quod monachi qui cum Apollonio Deo seruiebant, frequenter etiā sine cibo per Domini gratiam pascebantur, omnes simul cum vxoribus & filijs pergūt ad eum, cibum simul, benedictionemq; poscentes. At ille, nihil dubitans, perferre cœpit ex his quæ ad vsus fratrum reposita erant, & dare singulis copiosè. Cum verò tres solæ panum sportæ remansissent, fames autem populum vehemēter vrgeret, iubet proferri in medium sportas quæ solæ superfuerant, vnius diei victum monachis præbituræ, & in auditum totius populi qui famis necessitate confluxerat, eleuatis ad Deum oculis manibusque, ait: Nūquid non valet manus Domini multiplicare hæc? Hæc dicit Spiritus sanctus: Non deficient panes in sportis his, donec satiemur omnes de frugibus nouis. Et vt plurimi ex his, qui tunc in præsenti fuerant, confirmabant, quatuor continuis mensibus neque cessatum est vnquam erogari panes ex sportis, neque deesse potuit aliquando (Ex vitis Patrum, in vita S. Apollonij.

EXEMMPLVM VIII.

Misericordia in pauperes ductus Macharius, cautè quandam ditissimā, sed elatam virginem spoliauit.

VIrgo quædam fuit in Alexandria ornatu quidem indumēti humilis, proposito autem mētis elata, diues in pecunijs nimijs, nunquam autem procedens, & neque peregrino, aut virginibus seu Ecclesiæ, vel pauperibus minimum quid aliquando porrexit. Hæc multis monitis patrum non abiecit siluam diuitiarū. Erat ei & genus non minimum, in quibus adoptauit sibi filiam germanæ suæ, cui nocte & die promittebat substantiam suam A cælesti enim desiderio mētem alienatam gerebat. Huic ergo virgini volens, vt ita dicā, venam incidere ad leuandum auaritiam sanctissimus Macharius presbyter, & præpositus pauperum leprosorum, composuit & inuenit artem huiusmodi. Fuerat enim à iuuentute sua lapidarius, quem dicunt gemmas distrahere, qui abijt, & dixit ei: Lapides preciosi; smaragdi, & hyacinthi incurrerunt mihi, & siue inuētitij sint, siue furtiui docere non possū. Preciosi aūt sunt nimis, ita vt non possint æstimari, quā præclari habeātur, vēdit autem qui habet eos quingentis solidis: si placet tibi eos tollere, da quingentos nummos, & de vno lapide potes accipere quingētos solidos. Alios autē in ornamēto neptis tuæ præparabis. Virgo autē intētissime audiens delectata est, & cadens ad pedes eius, dixit: Per sanctitatē tuā, ne quis alius eos cōpararet. Inuitauit ergo eam presbyter dicens: Veni vsque ad cellam meam, & vide eos: quæ non adquieuit, sed adorans eum dedit quingentos solidos dicens: Quomodo vis tolle eos, ego ego enim causam non habeo. Ipse autem accipiens erogauit pauperibus. Tempore autem transacto, eo quod magnæ

magnæ opinionis ac reuerentiæ erat, reuerebatur eum commonere supradicta virgo. Ad vltimum inueniens eum in Ecclesia dixit: Rogo te Domine, quid iubes propter lapides illos, pro quibus dedimus quingentos solidos. Qui respondens dicit ei. Ex tunc quo dedisti mihi aurum, tradidi illud in precium gemmarum, & si vis venire, & videre eos in hospitio vbi sunt, veni, & vide, ibi enim iacent. Et si tibi placuerint, bene, sin verò, tolle quod tuum est: quę promptissimè perrexit ad cellam eius. Erat autem hospitium pauperum, in quo leprosi iacebant. In inferioribus quidem habebat mulieres, in superioribus verò viros. Adducens ergo eam, inducit eam in ianuam, & dicit ei, quos vis videre prius, hyacinthos, aut smaragdos? Dicit ei quos; ipse vis Domine. Et ait: Ecce isti sunt hyacinthi. Iterum autē ipse deduxit eam in inferiora, & ostēdens ei mulieres dixit: Isti sunt smaragdi, si tibi placent, bene, sin autem, recipe quod tuū est. Itaque verecundiam passa, egressa est. Et abiēs ex multa tristitia infirmata est. Post hæc etiā gratias egit presbytero. Puella autem, de qua solicita erat post nuptias sine filijs defūcta est. (Palladi⁹ vita 6.

EXEMPLVM IX.

Misericordis in pauperes regis Osvvaldi manus non potuerunt putrescere.

SAncti Aidan antistitis doctrina, rex Osvvaldus, cum ea cui prçerat gente Anglorum institutus, non solum incognita progenitoribus suis regna cœlorum sperare didicit, sed & regna terrarum plusquam vlli maiorum suorum ab eodem Deo qui fecit cœlum & terram consecutus est. Denique omnes nationes, & prouinciæ Britanniæ, quæ in quatuor linguas, id est, Britonū, Scotorū, Pictorū, & Anglorū diuisæ sunt, in ditionē accepit: quo regni culmine sublimatus nihilominus quod mirū dictu est pauperibus & peregrinis semper humilis & benignus, largus fuit. Denique fertur, quia tēpore quodā cū die sancto Paschæ cū præfato Episcopo secundū Aidan consedisset ad prandiū, positusq; esset in mensa coram eo discus argēteus regalibus epulis refertus, & iam iamq; essent manus ad panē benedicendum missuræ, intrasse subitò ministrum ipsius cui suscipiendorum inopum erat cura delegata, & indicasse regi quia multitudo pauperum vndecumque aduenions maxima per plateas sederet, postulās à rege aliquid eleemosynę. Qui mox dapes sibimet appositas deferri pauperibus, sed & discum confringi, atque eisdem minuatim diuidi præcepit. Quo viso pontifex qui assidebat delectatus tali facto pietatis apprehendit dexteram eius: & ait. Nunquam hæc manus inueterescat. Quod & ita iuxta votum benedictionis prouenit. Nam cùm interfecto illo in pugna manus cum brachio à cætero essent corpore resectæ, contigit vt hactenus incorruptæ perdurent. Denique in vrbe regia quæ à regina quondam vocabulo Bebba cognominabatur, loculo inclusæ argenteo in Ecclesia sancti Petri seruantur, ac digno à cunctis honore venerātur. (Beda de gestis Anglorum lib. 3. c. 6.

EXEMPLVM X.

Misericordis in pauperes Epiphanij œconomus à quodam inuisibili saccum pecunia plenum accepit.

EPiphanius Cyprorum Episcopus, ad cuius sepulchrum hactenus dæmones expelluntur, dum substantiam propriam necessitatem sustinētibus erogasset, & multis ei quoque offerentibus pecunias manu largissima dispēsaret, cōtigit vt pecunijs deficien-

deficientibus œconomus Ecclesiæ murmuraret. Quo facto assistens quidam in domo in qua manebat œconomus, sacculum multarum pecuniarum dedit, & ita disparuit, vt nec qui dedit, nec qui misit cognosceretur, quod factum omnes diuinum esse iudicauerunt. (Cassiodorus lib. 9. trip. hist. cap. 48.

EXEMPLVM XI.

Misericors in pauperes VVilhelmus abbas VVillariensis, bouem quem propter pregnantem fœminam occidi fecit, viuum inuenit.

NOstro tempore, anno scilicet ab incarnatione Domini M. CCXXII. Abbas VVilhelmus monasterio VVillariensi in Brabātiæ partibus præfuit, qui in pauperes largus valde & pius talis occasione miraculi extitit. Curia erat cœnobio VVillariensi in Lossensi comitatu Hasbaniæ, quę Herx dicebatur, in qua bos conuersis fratribus ad laborandū fuit elegans forma, pinguedine, & virtute: de cuius carnibus paupercula pregnans comedere irremediabili desiderio concupiuit. Flebat quotidie, & quasi cum vitæ periculo torquebatur. Dabantur illi bouinæ carnes pulcherrimæ: sed ad restringendam eius concupiscentiam non valebant. Veniente ergo Abbate VVilhelmo ad curiam, & narrante conuerso fratre periculum mulieris, respōdit Abbas: Melius est occidi bouem, quàm hominem: sed decretè hoc facias, & comple desiderium mulieris. Introduxit ergo frater conuersus bouem vespere secretius in conclaue, & occisum excoriatumque membratim diuisit, & reposuit. Particulam verò quam mulier concupierat ex boue eidem mox transmisit. Qua comesta, ea ex toto conualuit. Mira res, horrēdum spectaculum. Mane facto, cùm frater conuersus famulos suos ad aratrum sequeretur, vidit bouem occisum arantem in aratro, & terribiliter stupefactus, recurrit domum intrat thalamum, requirit carnes repositas, nihil de boue prorsus inuenit, nec carnes, nec pellem, nec saltem sanguinem quē effuderat. Huius rei tres fratres testes idonei pro veritate fuerunt & ipse carnifex, vir fidelis & bonus, nec non super omnes ipsa mulier, quæ in sola bouis occisi carne conualuit. Familiam autem curiæ res penitus latuit, quia diuulgari abbas strictè prohibuit. Apud ipsum autem abbatem res adeo valuit, vt sicut ipse dicebat, qui ante naturaliter parcus fuit, largus super omnes abbates ordinis, & pius in pauperes extitit. (Thom. Cantipratanus lib. 2. 2. cap. 25. parte. 5.

EXEMPLVM XII.

Misericordissima in pauperes vxor militis miraculosam farinæ multiplicationem meruit, & dulciter canentem auiculam longè ante mortem audiuit.

ANno ab incarnatione Domini M. CXCV. multa per Gallias, & Theutoniæ partes miracula contigerunt. Ex quibus vnum referā, quod cuidam matronæ in Brabantiæ partibus contigit, quàm optimè noui. Erat illo tempore, citra montes Alpium & Anglicum mare fames peruualida, ita vt communis multitudo populi permaxima moreretur. Tunc illa matrona, genere clara, & opibus egenis cœpit sine pondere, mensura, & numero liberaliter erogare. Quod cernens vir eius miles arctauit eam, & eidem farinæ mensuram certam per singulas hebdomadas dari fecit. Quam cùm die quadam totam expēderet, instante paupere & petente, præcepit ancillæ Dominæ, vt diligenter sco-

ter scopata cista in qua farina fuerat reposita, pauperi si quid inueniret, afferret: fecit ancilla vt iusserat Domina. Post hunc venit & alter, qui se nihil comedisse infra biduum deplorabat. Quod vt audiuit Domina, fleuit, & iteratò iubet ancillæ scopare cistã, & pauperi aliquid impartiri. Iurat ancilla nihil penitus in cista remansisse. Sed instãte Domina cum lachrymis vt attentaret, currẽs impatientius & cistam aperiens, plenam florentissima simila mox inuenit. Ad cuius intuitum, ancilla clamans horrificè, cecidit in extasi resupina. Clamore audito, accurrit Domina, accurrit Dominus, accurrunt famuli, & viso miraculo, in commune Dominum benedicunt. Mox vir ipse horreum lætus aperiens, omnibus ex illa die aduenientibus dedit: nec defuit annona sitarcijs, donec superueniente Augusto propitiaretur Dominus populo quem afflixerat. Dixit autem mihi dictus millies maritus Dominę, quod nisi fuisset miraculum, nequaquam sibi tria vel quinq; horrea suffecissent. Sed & ipsa venerabilis & nobilis fæmina mihi sicut confessori suo, sincero animo, & cum gaudio mentis dixit, quod & nocte & die septem horis quæ Canonicæ nuncupantur auis miræ pulchritudinis & decoris eam dulcissimis & ineffabilibus vocibus annis ante mortem plurimis consolaretur. Elanguit enim multo tempore in lecto iacens. Cumq; quæsiissem ab ea, cuius auis vocem imitari illa volucris videretur: Nihil, ait, in terris est quod illius posset vocibus comparari. Nec solis auribus delector in illis, verum etiam ad cor interius trasfunditur modulamen, & ex eo spiritus meus ad delitias æternales desiderantius excitatur. (Idem lib. 2. cap. 25. parte 7. & 8.

EXEMPLVM XIII.

Misericors in pauperes Episcopus, leprosorum horrẽdus manus exosculatur, & leprosi nares lingens, gemmam decidentem suscepit.

Erat in regno Francorum Episcopus quidam, ætate iuuenis, sed magnæ religionis, nominis eius siue diœcesis eius, non memini. Hic tantæ fuit pietatis, misericordiæ, ac humilitatis, vt equitans in via neminem leprosorum sibi occurrentium sine eleemosyna præteriret. Sæpe etiã de equo descendit, & petentes præueniens, nummis manibus illorum, tanquam Christi gazophilacio immissis, atque deosculatis, iterum ascendit, & processit. Die quadam dum per stratam publicãm incederet, leprosus quidam secus viam stans in agro voce raucissima, vt sibi misereretur clamauit. Erat enim aspectus eius tam horridus, & quasi à lepra tam corrosus, vt oculus humanus non sine cruciatu illum inspicere posset, quem vt sanctus Episcopus vidit, misericordia motus mox de equo ruit, & ante illum currens obtulit eleemosynam. Ad quem leprosus: Non sunt mihi necessarij nummi tui. Cui cũ Episcopus responderet: Quid ergo vis, vt faciam tibi? Ille subiunxit: Vt putredinem huius infirmitatis meæ abstergas, digito ostendens saniẽ de naribus profluentem magni horroris, atque fœtoris. Quam cum vir beatus, Christi amore succẽsus, manũ tergeret, clamauit ille dicens: Cessa, cessa asperitatẽ digitorum tuorum tolerare non valeo. Cumque adhiberet partẽ camisiæ suæ, quæ de panno fuerat satis subtili, simili clamore prohibitus est. Tunc Episcopus: Si pati non potes manum, si non pannum delicatum, vnde vis vt abstergatur? Respondit autẽ leprosus: Nihil aliud patiar, prçter linitionem lin-

nem linguæ tuæ. Mox ad illud verbũ lucta multum magna suboriri cœpit in corde Pontificis inter gratiam & naturam. Illa vt fieret volente, ista contradicente, sed gratia Dei cooperante, & naturæ vim faciente linguã apposuit, & promuscidem elephantinã linxit. Mira res, mox de naribus eius, qui leprosus videbatur gemma pretiosissima lapsa est in os Episcopi. Et, vt ostenderet se esse Christum, qui ad probandam Episcopi virtutem finxerat se leprosum, in oculis eius gloriosè cœlos ascendit. Et quia eiusdem gloriæ particeps futurus esset Episcopus, ascendens repromisit. (Cęsarius lib. 8. cap. 32.

EXEMPLVM XIV.

Misericors in pauperes beatus Franciscus chlamydem pauperi in eleemosynam datã in cœlos vidit deferri.

Qvadam autem die venit quidã pauper ad Ecclesiam sanctæ Mariæ de Portiuncula, apud quam fratres aliquando morabantur, & eleemosynam petijt. Erat autem ibi quędam chlamys, quam quidã frater habuerat sæcularis. Cui cùm dixisset beatus Franciscus, vt eam illi pauperi daret, libenter, & velociter dedit ei. Statim propter reuerentiam & deuotionem, quam habuerat chlamydem illi pauperi dando, visum est ei, quod eleemosyna illa in cœlum ascendisset, & sensit nouo gaudio se perfundi. Quando verò declinabant diuites huius mundi ad eos, recipiebant eos alacriter, & benignè, studentes eos reuocare à malo, & ad pœnitentiam prouocare. Sollicitè etiam petebant, ne mitterentur in terras, vnde erant oriundi, vt fugerent familiaritatem, & conuersationem consanguineorum suorum, verbumque seruarent propheticum: Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. In paupertate plurimùm lætabantur, quia non concupiscebant diuitias, sed omnia transitoria spernebant, quæ possunt à mundi huius amatoribus concupisci. Pręcipuè verò pecuniam, quasi puluerem pedibus conculcabant, & sicut à beato Francisco edocti, ipsam cum stercore asini æquali prætio & pondere ponderabant. Gaudebant in Domino continuè, non habentes intra se, vt possent aliqui contristari. Quantò enim à mundo magis erant diuisi, tãto magis erant Domino coniuncti, per viam crucis & semitas iustitiæ incedentes, de arcta via pœnitentiæ, & obseruationis Euangelicæ offendicula remouebant, vt posteris iter planũ fieret, & securum. (Ex Chronico Mi-r um Gallico cap. 9.

EXEMPLVM XV.

Misericordiæ operibus deditus Gennadius de existentia æternæ vitæ per Angelum meruit informari.

AVgustinus in Epistola ad Euodium. Frater noster Gennadius notissimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ suæ artis exercitatione prępolluit, vt hominem religiosum nosti, atque erga pauperum curam impigra misericordia, facillimoque animo benignissimum. Dubitabat tamen aliquando (vt nobis modo retulit) cùm adhuc esset adolescens, & in his eleemosynis feruentissimus, vtrum esset vlla vita post mortem. Huius igitur mentem, & opera misericordiæ, quoniam Deus nullo modo desereret, apparuit illi in somnis conspicuus iuuenis, & dignus intendi, eique dixit: Sequere me. Quem dum sequeretur venit ad quandam ciuitatem, vbi audire cœpit à dextra parte sonos suauissimę cantilenæ vltra solitam notamq; suauitatem. Tunc illi intento quidnam esset, ait hymnos esse sanctorum atque

atque beatorum Sinistra autem parte quid se audiuisse meminit, non satis memini. Euigilauit & somniũ fugit, tantumq; de illo quantum de somnio cogitauit. Illa vero nocte ecce idem iuuenis eidem rursus apparuit, atque ab illo vtrum cognosceretur interrogauit. Respondit iste quod eum bene planeq; cognosceret. Tunc ille quæsiuit vbi se nosset, nec memoria defuit, quod iste idẽ responderet, totumque visum illũ hymnosq; sanctorum ad quos audiendos eo duce venerat, quia recẽtissimos recordabatur facile narrauit. Hinc ille percontatus est, vtrum id quod narrauerat in somnis vidisset, an vigilans? Respõdit: In somnis. At ille: Bene (inquit) recolis. Verum est, in somnis illa vidisti, sed etiã nũc in somnis te videre scias. Hoc autem cùm audisset iste ita esse credidit, atque id responsione firmauit. Tunc hominẽ docebat, adiecit & ait: Vbi est corpus tuum? Respõdit: In cubiculo meo. Scisne (inquit ille) in eodem corpusculo nũc esse alligatos, & clausos & otiosos oculos tuos, nihilq; te illis oculis videre? Respõdit ille: Scio. Tunc ille: Qui ergo nunc sunt isti oculi (inquit) quibus me vides? Ad hoc iste non inueniens quid responderet, obticuit. Cui hæsitanti illi, quod his interrogationibus docere moliebatur aperuit, & continuo sicut (inquit) illi oculi carnis tuæ vtiq; in dormiente, atq; in lectulo iacente nunc vacãt, nec aliquid operãtur, & tamen sunt isti, quibus me intueris, & ista veris visione, ita cùm defunctus fueris nihil agẽtibus oculis carnis tuæ vita tibi inerit qua viuas, sensus quoq; quo sentias. Caue iam deinceps ne vitam post mortem manere dubites. Ita sibi homo fidelis ablatam dixit huius rei dubitationem, docẽte prouidentia ac misericordia Dei. (Augustinus epist. 100. quæ est 2. ad Euodium.

EXEMPLVM XVI.

Misericors fœmina vlcerosum pauperem in lectum suum collocauit, quapropter Christus apparens marito eã de suspicione adulterij excusauit.

CVm quędam mulier nobilis cõsueta esset recipere pauperes in domum suam, atque eis seruire proprijs manibus, & abluere pedes eorum inuito viro, & inhibẽte, & inuenisset ante domum suam pauperem mirabiliter afflictum (vt videbatur) & vlcerosum, compassa duxit eũ in domum suam, viro suo absente. Et cùm peteret balneum parauit ei, post cum diceret, quod non posset quiescere, nisi in molli lecto, posuit eum in camera sua. Cùm autem subito vir eius veniens dictam cameram intrasset, in lecto vxoris inuenit dictum infirmum, quem cùm crederet adulterũ, & vellet eum occidere, super lectum eius apparuit ei Dominus nudus in ea forma, in qua & ipse pependit in cruce, dicens: Quid me persequeris, qui pro te hæc passus sum? Cum autem ad terram prostratus oculos erigeret, nihil inuenit, & conuersus est ad Dominum. (Collector speculi.

EXEMPLVM XVII.

Misericordiæ aditum castri sui præcludens Senator, nisi per Beatam Mariam fuisset adiutus, perijsset.

SEnator quidam magnum castrũ atque gloriosum in via publica ædificauit solo vanitatis intuitu. In cuius porta hos versus scribi fecit. Decretum detur ne dormiat aut epuletur. Hic gens villana, sed Achilles, Plato, Diana. Volens vt nullus deberet ibidem dormire, nisi foret miles strenuus, qui notatur in Achille, philosophus vel clericus, qui notatur in Platone,

Platone, virgo nobilis, quæ notatur in Diana. Quadam die tractus est in visione ad iudicium. Cui Dominus dixit: Me, & meos à tuo castro niteris excludere, & ideò non immeritò debeo te meo castro, hoc est cœlo priuare. Cùm autem tremebundus contra se sententiam ferendam expectaret, nec aliquid superesset effugij, miser ille in matrem misericordiæ oculos reflexit, misericordiam ab ea & subsidiũ postulans, quam non merebatur. Cõmota igitur solita misericordia beata Maria, pro eo intercessit, & quod petebat obtinuit, dixitque ei vt prioribus versibus deletis, hospitalitati se daret, & sequentes versus ei commẽdauit. Muta decretum, sanctorum suscipe cetum. Nudum Martinum, Lasarum, Iacobum peregrinum. Ex quib⁹ versibus innuitur, quod deuoti recipiendi sunt in hospitio, & nudi, & pauperes quod etiam notatur in Martino, infirmi debiles, quod notatur in Lazaro, peregrini & exules, quod notatur in Iacobo. Et sic per maris stellam hic senator, qui in mari huius seculi errauerat directus est, ita quod in Hierusalem peruenit ciuitatẽ cœlestem. (Idem.

EXEMPLVM XVIII.

Quomodo ciuitas quædam famosissima eo quod in ea refriguerint officia charitatis cœlesti igne conflagrarit.

IN territorio Pamerasensi insigne quoddam oppidũ erat, vbi luxuria, ebrietas, vsura, falsitas, ac nonnulla alia vitiorum genera virulentis imperijs ciuium pectora subdidissent, crudelitas tamen & immisericordia in pauperes atque peregrinos vsque adeò omnium animos possidebat, vt eis præ famis angustia, aut ægrotãdum ibi esset, aut celerius mœnibus discedẽdum. Nullis vel admodum paucissimis dabatur eleemosyna, raro clementia, aut misericordia cuique impendebatur, peregrinis hospitia clausa erant, quæ tamen nonnunnunquam lenonibus patuerunt. Quid moror verbis. Intantum execrati sunt laceram mendicantium togam, vt terribilem dente lupam mallent, quam hanc videre præforibus. In malum prodiga, ad bonum parca, non minus ad pietatem, quam ad diuinum timorem, nescio lapidea verius, an Calibea dicam. Verùm quia hoc experta habet omnis ætas, Deum nullis minus, quàm immitibus misereri, docendum iustissimè reor, nec in istis hanc seueri iudicis censuram fefellisse, vt quarumcumque ciuitatum ciues, consules atque proconsules viri simul & hæc legere audiréve contigerit, discant lasciuiæ minus & misericordiæ magis operam dare, cùm hæc sola sit, per quam & robore regna, & ciuitatum mœnia rerum affluentia coalescant. Cum igitur prædicti oppidi infœlix populus congestis crudelitatis augmentis fieret in dies ad pietatem rigidior, ad peccata procliuior, & ad diuinum timorem audaci peruersitate insensibilior cõpulsus est fortissimus atque clementissimus Deus impietatis malæ firmã arcem graui censura subuertere. Nec hoc fecit ad clementiam prona diuinitas, nisi prouidenti exemplo probauisset habitantium ciuitatem inclementiam vsque in ipsum perditionis momentum obstinata malitia durauisse. Venit igitur Angelus Domini vesperi exitiale excidium præcedente in specie pauperis peregrini, qui alba (ni fallor) sed vili toga circundatus tam exesam pallidam atque miserandam præbuit perituri effigiem, vt etiam si ferrata pectora habuissent, meritò ea conspecta ad clementiam impendendam mollescerent. Sed heu, durior ferro eorum crudelitas non potuit emolliri. Vnde ab omnium ostijs cum summa execratione atque indignatione repulsus, ad proconsulis tan-

lis tandem ostium venit. A quo cum sicut à cæteris hospitium & modicā cœnam pro Christi nomine sibi tribui postulasset, benignè atque charitatiuè amplexus est, & in domum cum debita veneratione receptus. Nam is vir totus clemens erat, & in recipiendis peregrinis promptissimus. Cùm igitur post paruam temporis moram Angelus, & proconsul amica inuicem collocutione pariter resedissent, & hospes ex verbis peregrini ardore intimæ charitatis cœpisset magis magisque flammescere, ductum in partem virū Angelus Domini docet peccata lachrymis tergere, seruare præcepta, miseris opem pietatis impendere, Deum timere, atque sic instructo ciuitatem celerius igne perituram insinuat, ad quā insinuationem cùm vir concussis valido timore membris cœpisset etiam de suæ domus salute ambigere: Ne paueas Domini nuncius inquit: Tua domus inter flammeos globos libera stabit, hospitio charitatis non nocebit incēdium. Nam sceleri debetur non charitati supplicium. Et his dictis Angelus Domini ex oculis se videntis viri disparuit. Postera igitur die fuit rumor iste per populos, proconsulem videlicet de ciuitatis conflagratione oraculum recepisse. Et cum merito ciues cū Niniuitis debuissent, ob terribilem denunciationem, ad pænitētiæ remedia firmissima refugisse, audaci peruersitate & obstinata malitia prauis consulibus freti, venerabilem virū irridere maluerūt, quod gyrouago nimium credulus extitisset, quàm lachrymis irati iudicis animum mitigare. Vnde necesse erat & è cœlo demissum vatem verum existere, & prodigo perditionis effectu reuerendum virum calumnia liberum remanere. Tremat mundus ad tantum prodigium. Videres subito mugire tonitrua, quasi terram ventorum impulsibus, & repagula orbis inuisis tempestatibus perturbari. Tandem data vis fulgurum in hanc ciuitatem à cœlo diffusa est, vt nedum instar luminosę lāpadis ignium globi terribile præbuerint lumen videntibus, sed insuper etiam edax incendium tanto impetu in quascumque cremabiles res violētiæ suæ arma vibrauerit, vt Ecclesiis, turribus, domibus, omnibusq; vastatis, etiam nescias flammis cedere petras violaret. Vnde nec in ipsis sub terra petrisque sitis penoribus res tutæ erant, sed omnia perditioni patebāt, sola proconsulis domus cum quodam monasterio inibi constituto, inter furentis incendij flammas, integra atque inuiolata permansit. Homines autem qui in ciuitate erant, quidam cum suis rebus exusti sunt, quidam autem omnibus relictis nudi de incēdio egressi sunt, nihil præter animas saluare cupientes. O quàm fœlicius sua cum pauperibus diuisissent, quàm tanto prodigio res domus, & omnia perdidissent. (Collector speculi.

Vide etiam tit. Auaritia. ex. 1. Tit. charitas. ex. 1. Tit. Eleemosyna. ex. 9. & 10. & tit. Aduocatus. ex. 5.

MISERICORDIA DEI.

EXEMPLVM I.

Spiritum sanctum; quem abnegatione Dei frater fugauerat, pœnitentia mediante recepit.

FRATER quidam impugnabatur à fornicatione. Contigit autem vt veniret in vicum quendam Ægypti, & vidēs filiam sacerdotis paganorum adamauit eam. Et dixit patri eius: Da mihi eam vxorem. Ille autem respondens, dixit: Non possum eam dare tibi, nisi interrogauero Deum meum. Et abiens ad dæmonem quem colebat, dixit ei: Ecce monachus quidam venit volens accipere filiam meam, do eam illi? Respondens dæmon dixit: Si negat Deum suum, & baptismum, & propo-

 situm

situm monachi, da eam illi. Et veniẽs dixit ei: Nega Deũ tuũ, & baptismũ, & propositum monachi, & dabo tibi filiã meam. Ille verò consensit, & statim vidit velut columbam exire de ore suo, & volare in cœlum. Pergens autem sacerdos ad dæmonẽ, dixit: Ecce promisit se tria illa facturum. Tũc respondens diabolus, dixit ei: Nõ des ei filiam tuam in vxorem, quia Deus eius non recessit ab eo, sed adhuc adiuuabit eum. Et veniens sacerdos dixit fratri illi: Nõ possum tibi eam dare, quia adhuc Deus tuus adiuuat te, & non recessit à te. Hæc audiens frater, dixit in semetipso: Si tantam bonitatem ostendit Deus in me, cùm ego infœlix negauerim & ipsum, & baptismum, & propositum monachi: bonus autẽ Deus etiam cùm tã grande scelus commisi, nunc vsq; adiuuat me, cur ego recedam ab eo? Et in semetipsum reuersus, recepit sobrietatem mentis, & venit in eremum ad magnum quẽdam senẽ, & narrauit ei rẽ, quæ fuerat facta. Et respondit ei senex: Sede mecum in spelunca, & ieiuna tres hebdomadas continuas. & ego deprecor Deũ pro te. Et laborauit senex pro fratre, & deprecatus est Dominum dicẽs: Obsecro te Domine, da mihi animam hanc, & suscipe pœnitentiam eius. Et exaudiuit orationem eius Deus: & cùm impleta fuisset prima hebdomada, venit senex ad illũ fratrẽ, & interrogauit eũ, dicẽs: Aliquid vidisti? Et respondens frater dixit: Etiã vidi columbã sursum in altitudine cœli contra caput meũ volantem. Et respõdẽs senex dixit ei: Attende tibimetipsi, & deprecare Deum intentè. Secundò verò venit iterum senex ad fratrem, & interrogauit eũ dicẽs, vidisti aliquid? Et respondit, vidi columbam venientem iuxta caput meum. Et præcepit ei senex dicens: Sobrius esto mente, & ora. Et completa tertia hebdomada venit iterum senex, & interrogauit eum senex dicens: aliquid ne plus vidisti? Et respõdẽs ille dixit: Vidi colũbam, quæ venit, & stetit supra caput meum, & extendi manum meam, vt tenerem eam, illa autem surgens intrauit in os meũ. Et gratias agens Deo senex dixit fratri: Ecce suscepit Deus pænitentiam tuam, de cætero attende tibimetipsi, & esto solicitus. Et respondens frater dixit: Ecce amodo tecum ero donec moriar. (Ex lib. Doctr. Patrum lib. de Fornicatione. n. 16. Vide etiam tit. Contritio. ex. 10.

MISSA.

EXEMPLVM I.

Purgatorium suum quidam in balneis habuit, qui à sacerdote, cui ibidẽ apparuit, per missarũ solẽnia liberatur.

SI culpæ post mortem insolubiles non sunt, multum solet animas etiam post mortem sacra oblatio hostiæ salutaris adiuuare: ita vt hanc nonnunquam ipsæ defunctorum animę videantur expetere. Quidam enim presbyter in diæcesi Centumcellensis vrbis habitauit, atque Ecclesiæ beati Ioannis, quæ in loco qui Taureana dicitur, sita est, præerat. Idem presbyter in eodem loco, in quo aquæ calidæ vapores nimios faciunt, quoties necessitas corporis exigebat se lauare consueuerat. Vbi dum die quadam fuisset ingressus, inuenit quendam incognitum virum ad suum obsequium præparatum, qui sibi de pedibus calceamenta abstrahere, vestimenta susciperet, & exeunti de caloribus sabana præberet, atque omne ministerium cum magno famulatu peregeret. Cumque hoc sæpius fieret, idem presbyter die quadam ad balnea iturus intra semetipsum cogitans, dixit: Viro illi qui mihi solet tam deuotissimè ad lauãdum obsequi, ingratus apparere non debeo: sed aliquid mihi necesse est ei pro munere portare. Tunc duas secum oblationum coronas detulit.

Qu-

Qui mox vt peruenit ad locum, hominem inuenit, atque ex more eius obsequio in omnibus vsus est. Lauit itaque, & cum iam vestitus voluit egredi, quod secum detulerat obsequenti sibi viro pro benedictione obtulit, petens vt benigne susciperet quod ei charitatis gratia offerret. Cui ille mœrens afflictusque respondit: Mihi ista quare das Pater? Iste panis sanctus est, ego hunc manducare non possum. Ego etenim quem vides, aliquando loci huius Dominus fui: sed pro culpis meis hic post mortem deputatus sum. Si autem mihi præstare vis, omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, vt pro peccatis meis interuenias. Et tūc exauditum te esse cognosce, cùm hic ad lauandum veneris, & minimè me inueneris. In quibus verbis disparuit, & is qui homo esse videbatur, euanescendo innotuit, quia spiritus fuit. Idem vero presbyter hebdomada continua se pro eo lachrymis afflixit, salutarem hostiam quotidie obtulit, & reuersus postea ad balneum eum iam minimè inuenit. Qua ex re quantum prosit animabus immolatio sacræ oblationis ostenditur, quando hanc & ipsi mortuorum spiritus à viuentibus petunt, & signa indicant quibus per eam absoluti videantur. (Gregorius Dialog. c. 55. lib. 4.

EXEMPLVM II.

Proprietarius monachus moriturus à fratribus nō visitatur, & clamantibus omnibus, Pecunia tua tecum sit in perditionem, sepelitur, sed post triginta dies à purgatorio liberatur.

SED nec hoc silendum existimo, quod in monasterio meo ante hoc triennium reminiscor. Quidam namque monachus Iustus nomine, medicinæ arte fuerat imbutus, qui mihi in eodem monasterio constituto sedulò obsequi, atque in assiduis ægritudinibus meis excubare consueuerat. Hic namque languore corporis præuentus ad extremum deductus est. Cui in ipsa sua molestia frater germanus nomine Copiosus seruiebat, qui ipse quoque nunc in hac vrbe per eandem medicinæ artem temporalis vitæ stipendia sectatur. Sed prædictus Iustus cum iam se ad extremum peruenisse cognouisset, eidem Copioso fratri suo, quia occultos tres aureos habere innotuit. Quod nimirum fratribus non potuit celari, sed subtiliter indagantes, atque illius omnia medicamenta perscrutantes, eosdem tres aureos in medicamine absconsos inuenerunt. Quod mox vt mihi nunciatum est tantum malum de fratre, qui nobiscum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui: quippe quia eiusdem nostri monasterij semper regula fuerat, vt cunctis fratres ita communiter viuerent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret. Tunc nimio mœrore perculsus cogitare cœpit, vel quid ad purgationem morientis facerem, vel quid in exemplum viuentibus fratribus prouiderem. Precioso igitur eiusdem monasterij præposito ad me accito dixi: vade, & nullus ex fratribus se ad eum morientem iungat, nec sermonem cōsolationis ex cuiuslibet eorum ore percipiat, sed cum in morte constitutus fratres quæsierit, ei suus frater carnalis dicat, quia pro solidis quos habebat occultè, à cunctis fratribus abominatus sit, vt saltem in morte de culpa sua mentem illius amaritudo transuerberet, atque à peccato, quod perpetrauit, purget. Cum vero fuerit mortuus, corpus illius cū fratrum corporibus non ponatur, sed quolibet fossā in sterquilinio facite, & in ea corpus ei' proijcite, ibiq; super eū tres aureos pōnite quos reliquit: simul omnes clamātes. Pecunia tua tecum

cum sit in perditionem: & sic eum terra operite. In quibus vtrisq; rebus, vnam morienti, alteram verò volui viuentibus fratribus prodesse: & vt illum mortis amaritudo à culpa solubilem faceret, & istos auaritiæ tanta damnatio misceri in culpa prohiberet. Quod ita factum est. Nam dum idem monachus peruenisset ad mortem, atque se anxiè quæreret fratribus commendare, nullusque de fratribus ei applicare, & loqui dignaretur, ei carnalis frater cur ab omnibus esset abominatus indicauit. Qui protinus pro reatu suo vehementer ingemuit, atq; in ipsa tristitia à corpore exiuit, qui ita est sepultus, vt dixerā. Sed fratres omnes eadē eius sentētia turbati, cœperunt singuli extrema quæque & vilia, & quæ eis habere regulariter sē per licuerat, ad medium proferre, vehementerq; formidare, ne quid apud se esset, vnde reprehendi potuissent. Cum verò post mortem eius triginta essent dies euoluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, eiusq; cum dolore graui supplicia pensare, & si quod esset ereptionis eius remedium quærere. Tunc euocato ad me eodem Precioso præposito monasterij nostri, tristis dixi: Diu est quod frater ille qui defunctus est in igne cruciatur: debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum in quantū possumus vt eripiatur adiuuare. Vade itaq; & ab hodierno die diebus xxx. continuis offerre pro eo sacrificium stude, vt nullus omnino prętermittatur dies, quo pro absolutione illius salutaris hostia non immoletur. Qui protinus abscessit, & dictis paruit. Nobis autē alia curantibus atq; euolutos dies nō numerātibus, idē frater qui defunctus fuerat nocte quadā fratri suo germano Copioso per visionē apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisiuit, dicens: Quid est frater? quomodo es? Cui ipse respondit: Nunc vsque malè fui: sed iam modo bene sum: quia hodie communionem recepi. Quod idē Copiosus pergens protinus indicauit in monasterio fratribus. Fratres verò sollicitè computauerunt dies, & ipse dies extiterat quo pro eo trigesima oblatio fuerat impleta. Cumq; & Copiosus nesciret, quid pro eo fratres agerent, & fratres ignorassent quid de illo Copiosus vidisset, vno eodemq; tempore dum cognoscit ille quid isti egerint, atq; isti cognoscunt quid ille viderit, concordante simul & visione, & sacrificio res apertè claruit, quia frater qui defunctus fuerat, per salutarem hostiam supplicium euasit. (Idem cap. 55. lib. 4.

EXEMPLVM III.

Missarum solemnia deuotè celebrans Cassius Narniensis Episcopus audiuit, Age quod agis, &c.

Multi nostrûm fratres charissimi Cassium Narniensis vrbis Episcopum nouerūt, cui mos erat quotidianas Deo hostias offerre, ita vt penè nullus dies vitæ eius abscederet, quo nō omnipotenti Deo hostiam placationis immolaret. Cui tamē sacrificio valdè cōcordabat & vita. Nam cuncta quæ habebat in eleemosynis tribuens, cùm ad horā offerendi sacrificium venisset, velut totus in lachrymas defluens, semetipsū cum magna cordis cōtritione mactabat. Cuius & vitā & exitū à quodā honorabili vitę diacono, qui ab eo fuerat nutritus, referente cognoui. Aiebat enim quod quadam nocte eius presbytero per visum Dominus astitit dicens: Vade, & dic Episcopo, age quod agis, operare quod operaris, non cesset opus tuum, non cesset pes tuus, nō cesset manus tua: natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Surrexit presbyter, sed quia è vicino Apostolorum natalitius dis imminebat, tam propinqui exitus diē Episcopo nūciare pertimuit. Alia nocte

nocte Dominus rediit, eiusq; inobedientiam vehementer increpauit, atque eadē iussionis suæ verba retexuit. Tūc presbyter surrexit vt pergeret: sed rursus infirmitas cordis impedimentum facta est indicandæ reuelationis: ad admonitionem quoq; iteratæ iussionis obduruit pergere, & quę viderat manifestare neglexit. Sed quia magnā mansuetudinē cōtēptæ gratię maior sequi solet ira vindictę, visione tertia Dominus apparens iam verbis addit verbera, & tam districta cæde mactatus est, vt in eo duritiam cordis emollirent vulnera corporis. Surrexit ergo eruditus ex verbere, perrexit ad Episcopum, eumq; ex more iuxta beati Iuuenalis martyris sepulchrum ad offerendum sacrificium consistentem reperit, secretum à circunstantibus petiit, seseq; eius pedibus strauit. Cumque eum vbertim flētem Episcopus vix ad se leuare potuisset, lachrymarum causas cognoscere studuit. Ille verò relaturus ordinem visionis priùs vestimento ex humeris deuoluto detexit plagas corporis, vt ita dicam, testes veritatis, & culpæ, monstrauit quanta animaduersione districtionis membra illius accepta verbera liuore inflicto insulcauerant. Quæ mox vt Episcopus vidit, exhorruit, & quis sibi talia facere præsumpsisset cum magnæ obstupefactionis vocibus inquisiuit. At ille respondit, hæc se pro ipso fuisse perpessum. Excreuit cū timore admiratio: sed nullas iam presbyter inquisitioni eius moras adiiciens, secretum reuelationis eius aperuit, eiq; visionis Dominicæ per ea quæ audierat verba enarrauit, dicens: Age quod agis, operare quod operaris, non cesset manus tua, non cesset pes tuus, natali Apostolorū venies ad me, & tribuā tibi mercedem tuam. Quibus auditis Episcopus in oratione se cum magna cordis cōtritione prostrauit. Et qui oblaturus sacrificium ad horam tertiam venerat, hoc pro extensę orationis magnitudine ad horam nonam vsque protelauit: atq; ex illo iam die magis magisque ei sunt aucta lucra pietatis. Factusque est tam fortis in opere, quam certus ex munere. quippe, qui eum, cui ipse debitor fuerat, ex promissione iā cęperat habere debitorem. Huic autē cōsuetudo fuerat annis singulis natalitio Apostolorum die Romam venire, iamque ex hac reuelatione suspectus venire iuxta morem noluit. Eodemque ergò tempore sollicitus fuit: secundo quoque anno, vel tertio in mortis suæ expectatione suspensus: quarto, quinto & sexto similiter. Qui desperare iam de veritate reuelationis potuerat, si verbis fidem verbera nō fecisset. Tamē ecce anno septimo vsq; ad expectati natalis sacras vigilias incolumis peruenit: sed leuis hunc in vigiliis calor attigit, atque ex ipso die natalitio filiis suis expectantibus missarū solēnia implere se posse recusauit. Illi vero, qui de eius erāt pariter egressione suspecti, similiter ad eū oēs venerūt sese vnanimiter astringētes, vt die eodē nequaquā adquiescerent missarū solennia celebrari, nisi pro eis apud Dominū idē antistes suus intercessor accederet. Tūc ille cōpulsus in Episcopi in oratorio missā fecit, & manu sua corpus Dominicū pacemq; omnibus tribuit Quicuncto ministerio oblati beneficii peracto, ad lectum rediit, ibiq; iacēs dum sacerdotes suos ac ministros circūstetisse se cerneret, quasi Vale vltimū dicens, de seruando eos vinculo charitatis admonebat, & quanta debuissent concordia inter se vniri prædicabat. Tū subitò inter ipsa sanctę exhortationis verba voce terribili clamauit, dicens: Hora est. Mox assistentibus ipse suis manibus linteū dedit, quod ex more moriētiū sibi cōtra faciē tenderetur, quo tenso spiritum emisit. Sicq; sacra illa anima ad gaudia æterna perueniens, à carnis corruptione soluta est. Quem fratres charissimi, quem vir iste in morte sua imitatus est, nisi eū quē in vita sua fuerat

erat conetmplatus? Dicens enim, hora est, de corpore exijt: quia & Iesus peractis omnibus cum dixisset: Consummatum est, inclinato capite tradidit spiritum. Quod igitur Dominus ex potestate, hoc egit famulus ex vocatione. Ecce quotidianæ hostiæ illa cum eleemosynis, & lachrymis missa legatio quantum cum rege veniente gratię pacē fecit. (idem, c.56. lib. 4. & lib. 3. c. 6. & homil. 37. in Euang.

EXEMPLVM IV.

Missis fratrum quidam conuersus Claruallensis à dæmonum supplicijs liberatur.

Defunctus est quadam vice conuersus quidam Clareualle. Cumque concurrentibus fratribus commendationis officium ex more fieret, monachus quidā senior magnæ religionis vir, audiuit turbas dæmonum, per centurias suas incedētium, cum magni strepitus vociferatione clamantes, & dicentes: Eia modo bene, eia modo bene: solummodo de hac mala valle, vnam animam in nostrę sortis partem acquisiuimus. Cùm vero idem senior qui hæc audierat per noctis quietem, sopori membra dedisset, frater defunctus ei in visu apparuit tristi & lugubri vultu, dicens ad eum: Quia audisti heri dæmones de meis supplicijs exultantes veni & vide, quam terribili tormento Dei omnipotentis iusto iudicio traditus sum. Et duxit eum ad puteum quendam nimis magnæ latitudinis & horrendæ profunditatis, & dixit ei? Ecce in hunc puteum, frequenter à dæmonibus mittor: quorum tanta est crudelitas, vt si optio daretur mallem centies ab hominibus, quàm semel à dæmonibus hic immergi. Mane autem facto, dum quę audierat & viderat præfatus senior beato patri Bernardo retulisset, ipse quoque per spiritum ea cognouisset, ingemuit & ait: Scio quia nisi grauis causa existeret, nunquam dæmones talem ausum præsumpsissent. Itaque capitulum fratrum ingressus, coram omnibus calamitatem fratris defuncti exponit: Dehinc salubri exhortatione singulorum conscientias conueniens, monebat vt cautius in via sanctæ religionis ambularent, multam esse malitiam dæmonum erga omnes christianos, præcipue tamen contra monasticæ religionis professores affirmans. Post hæc fratris animæ in supplicijs constitutæ subuenire eos attentius monens, psalmis & orationibus, missarum quoque celebrationibus iram Domini Dei nostri placare hortatur, si forte pius pater pulsatus precibus eorum per singularis hostiæ immolationem, tyrannicam dæmonum superbiam debellare, & ab eorum nequitia fratris animam dignaretur liberare. Quod cùm fratres deuotissime facerent, paucis euolutis diebus, idem frater defunctus supradicto seniori iterato apparuit, hilaritate vultus statum suum melioratum esse signans. Quærente verò sene, quomodo se haberet. Respondit: Domino Deo nostro gratias, bene. Rursus requisitus quomodo liberatus fuisset? ait: Veni & vide. Et continuo introduxit eum in oratorium eiusdem loci, vbi ad singula altaria sacerdotes stabant hostiæ immolationem summa cum deuotione celebrantes. Ecce (inquit) hæc sunt arma gratiæ Dei nostri quibus ereptus sum. Hæc est virtus misericordiæ Dei quæ inuincibilis permanet. Hæc est hostia illa singularis quæ totius peccata mundi tollit. Et vere dico tibi, quia his armis gratiæ Dei. Huic virtuti misericordiæ Dei, huic hostię salutari non est quicquam quod resistere valeat, nisi cor impœnitens. Euigilans autem senex de liberatione animæ fratris oppidò gauisus est, moxque visionis cæteris fratribus exponens, tātò eos deuotiores ad immolatio-

molationem hostiæ salutaris reddidit, quantò certius eius efficaciam in fratris ereptione, meruerunt experiri. (Ex lib. de viris illust. ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM V.

Missas indignè celebrantes duo sacerdotes diuinitus puniuntur.

PRopè villam in qua natus fui, sacerdos lubricus atque immūdus fuit. Et cùm olim quidem immundis à mulieribus panem illū legalem sabbathi, significantem panem viuum corporis Christi, edere non liceret, infœlix ille presbyter hunc quotidie polluto ore sumebat. Et vide vindictam Dei. Os eius circa nasum & mentū & lingua cōputruit, ita vix præ fœtore ab amicissimis sustineretur. Alius in Gallia fuit, vt quondam puer audiui, cuius manus in missa super aram extensæ, igne cælesti vsque ad cubitos combustę sunt. (Cantipratanus lib. 2. c. 40. parte. 6.

EXEMPLVM VI.

Missam audiens peregrinus à Hierusalem in patriam per longa terrarum spatia vna die perrexit.

IN diœcesi Leodiensi villa, quæ Elselo dicitur, laicus quidam habitabat religiosus, nomine VVinandus, matris monachi nostri VVinandi, à quo nomen traxit, auunculus. Hic tempore quodam peregrinationis gratia, cum quibusdam prouincię suę hominibus Hierosolymam profectus est. In die Paschæ, cum post solemnia missarum se ad reditum illi præpararent, eisq; prædictus VVinandus, vt homo valde deuotus, suaderet, dicens: Conueniens est fratres, vt in hac sacratissima die quiescentes, omnes eius horas peraudiamus, persuadere non potuit. Festinantibus eis ad portum, ipse remansit, omniaque diei officia illius peraudiens, solus post eos die sequenti iter arripuit. Cui persona magnæ reuerentiæ in equo occurrens, atque salutans, ait: Cur sic, bone homo solus incedis, vel vnde venis: Respondente eo: Ab Hierosolymis venio, & sic, atque sic mihi contigit; Ille protinus sic subiunxit: Ascende, & sede post tergum meum, bene sequemur socios tuos. Quod cùm fecisset, eadem die iuxta prædictam villam eum deposuit, dicens: Cognoscis vbi sis? dicente illo: Prouinciam quidē cognosco, sed quid circa me agatur ignoro, eques adiecit: Quia Christum Iesum honorasti, idcirco missus sum, vt te reducerem, ecce domus tua Vade, & enarra mirabilia, quæ circa te gesta sunt. Quem cùm noti eius vidissent, dixissentque vbi sunt socij tui? respondit. Hodie fui in Hierusalem, & reliquerunt me ibidē præcedentes me. Et non crediderunt ei, dicentes: Senex iste delirat. Qui statim cōciuium subsannationes declinans, cum pecunia quæ ei supererat ex gratia cœlestis conuectoris limina beati Iacobi Apostoli petiuit, & antequam socij eius redirent ipse rediјt. Duplici ergò testimonio ille glorificatus, peregrinorum videlicet, quòd in Pascha in Hierusalem sit relictus, & conciuium quod die sequenti in Elselo sit visus, ab vtrisque magnificatus est Dominus Iesus Christus, tanta mirabilia vbique diuulgantibus. (Cæsarius. libro 10. cap. 2.

EXEMPLVM VII.

Miſſa celebrata pro quodam fodiente argentum, ipſum multo tempore oppreſſum ſub rupe præſeruauit in vita.

CVm quidam in quadã rupe argentum foderent ſubitò rupes cecidit, & funditus cunctos extinxit. Vnꝰ autem eorum ſubtus in quodam ſinu ipſius rupis mortem euaſit, inde tamẽ exire non valuit. Vxor autem illius defunctum æſtimans omni die pro ipſo miſſam celebrari fecit, & panem vnum, & vrceum vini cum candela quotidie offerebat. Cui diabolus inuidens per tres dies continuos eidem in forma humana apparuit, & quo tenderet requiſiuit. Cui cum illa ſui itineris cauſam exponeret, ille aiebat: Noli fruſtra vexari, quia iam miſſa celebrata eſt. Et ſic illa tribus diebꝰ miſſam intermiſit, nec miſſam celebrari fecit. Quidam autem poſt hæc in prædicta rupe argentum fodiens, quandam vocem audiuit de ſubter dicentem, plane percutias, quia capiti meo imminet magnus lapis. Cum autem ille tremeret, & ad hanc vocem audiendam plurimos conuocaſſet, iterum fodit, & ſimilẽ vocem audiuit: Tunc omnes propius accedentes dixerunt: Quis es tu? Qui reſpondens, dixit: Plane percutiatis, quia magnus lapis quaſi ſuper me cadit. Qui a latere fodientes & ad eum vſque peruenientes eum ſanum, & incolumem extraxerunt. Et ſciſcitãtes quomodo ibi tamdiu vixiſſet, dixit quod qualibet die panis vnus, & vrceus vini cum candela accenſa, niſi tantum in tribus diebus ſibi oblatus fuit. Quod vxor eius audiens, & vehementer exultans agnouit, quod de oblatione ſua fuerat ſuſtentatus, & quod diabolus eam deceperat ne illis tribus diebus miſſam cantari faceret. (Idem Iacobus Archiepiſcopus Genuenſis in die Commemorationis omnium Animarum. Simile habet Petrus Cluniacenſis libr. 2. miraculorũ cap. 2.

EXEMPLVM VIII.

Miſſam in peccato celebrante ſacerdote viſus eſt in altari puer vehementer renitens ne inſumeretur.

SAcerdos quidam ſecularis dum quadam die miſſam celebraret, alius ei aſſiſtens, vidit in patena tempore ſumptionis non ſpeciẽ panis, ſed infantis. Quem cum ſacerdos leuaret vt ſumeret, cœpit infantulus ille faciem auertere, & ne ſumi poſſet, manibus & pedibus reluctari, & non ſemel iſte homo deuotus hoc vidit, ſed ſæpius. Cui idem ſacerdos quadam vice dixit inter cætera: Quotiens ſumo corpus Chriſti cum tanta difficultate ſumo, quod mirari non ſufficio. Cui ille: Conſulo vt corrigas te, nam hoc & hoc vidi de te. Quod audiens ſacerdos vitam mutauit, emendã damque propoſuit. Et cum poſtea celebrauit viſus eſt ille infans ab illo deuoto homine iunctis manibus & pedibus cum ſumma velocitate illabi in os ſacerdotis. (Collector Speculi.

EXEMPLVM IX.

Quomodo ſacerdotem in diuino officio diſtractum dæmon irriſit.

FVit quidam ſacerdos maiorem carni, quam ſpiritui curam impendens. Is dum vice quadam honeſtos viros fœminaſque ad ſuum conuiuium inuitaſſet, mancipio cui hoc ex officio incumbebat, non vili precio coemptos piſces igni bulliendos iuſſit apponere, atque huiuſmodi cura diſtractus ad celebranda diuina myſte-

mysteria ipsis etiam Angelicis humeris formidanda, mente vagus, corde aridus, cura dispersus, rapido cœpit cursu properare. Cumque in media actione cõsisteret, & flammea merito debuisset affectione sudasse, solicita mente cogitare cœpit, & importunis curis turbari, ne fortè prædicti pisces aut plus digno, aut minus debito salibus iniectis condirentur. Verum cum prædictus sacerdos se ab huiusmodi & tali hora indecentibus phantasmatibus non cohiberet. Tum ecce diabolus, ceu tetra quadam fuligine tectus, adest, ac etiam raptum cacabum è medijs flammis vna cum piscibus secum detulit ad altare. O coce, inquit, non presbyter, cur fatuis curis in diuersa distraheris? Ecce pisces hic sunt, ecce sal, (vas enim salibus plenum simul exhibuit) inijce quantum libuerit, & vel de cætero sacris altaribus animæ æquior factus assiste, atque sic irrisa presbyteri superflua cura onera quæ portauit suo loco restituit. O ergò nimis instabile cor humanum, cur in tam tremenda hora in diuersa raptaris. Ecce cœlum patet præcibus, tuis præceptis tota Trinitas personarum obedit, & vniuersa cœlestis curia te ante aras æterni Regis stantem expauescit, & tu misera quadam leuitate iactatus de piscibus saliendis curam versas stansque ante altare Domini Dei nostri in fumosas latebras coquinæ circumuadis, vt cogitatione cordis tui coquinalia tractes, quæ neque te, neque principem secularem tractare decet. (Collector Speculi.

EXEMPLVM X.

Angeli sunt sacrosancti Missæ sacrificij venerabundi stipatores, & administrantium alijs Eucharistiam seduli adiutores.

IOannes Chrysostomus sacerdos admirandus Ecclesiæ Constantinopolitanæ, immò verò totius orbis splendor, vir animi perspicacis, omni fere tempore, videbat domum Domini refertam Angelorum cœtu, & tunc in primis, cum diuinum, & incruentum sacrificium offerebatur, quo quidem tempore stupore, & lætitia plenus rem præcipuis amicis spiritualibus priuatim enarrauit. Cum cœpisset, inquit, sacerdos sanctum sacrificium seu oblationem facere, plurimę statim ex beatis illis virtutibus, è cœlo descendentes, stolis indutæ splendidissimis, nudis pedibus, intentis oculis, pronæ; altare, magno cum silentio, & reuerentia; quoad venerãdum illud mysterium expletum fuit circunsteterunt.
Deinde huc illuc singulæ per totam domum diffusæ, Episcopis, & Presbyteris, & diaconibus distributionem coporis, & pretiosi sanguinis ministrantibus adhæserunt, satagentes, & sedulo adiuuantes. Hæc autem scribo, vt diuini sacrificij dignitatem cognoscentes, caueatis ne illud negligenter, diuino timore abiecto, administretis, nec permittatis, vt aliqui inter se contendant, & cum tumultu ad ipsum accedant, aut audacter annuãt, & è loco suo prosiliant, aut huc circumspiciant, & ignauè, petulanterq; se gerant: Dicit enim Dominus Mosi, & per illum omnibus sacerdotibus: Religiosos, ac verecundos facite filios Israël, & ne contemnatis. (S. Nilus Abbas, discipulus S. Ioannis Chrysostomi epistola ad Anastasium Episcopum.

EXEMPLVM XI.

Nolenti audire Missam Dominicis, & Festis diebus frāgitur collum à dæmone.

RЕcolo ego Gotschalcus Holen me audisse à Patribus Perusinis de quodam homine indurato, qui Dominicis, & diebus festiuis, nunquam voluit intrare ecclesiā, nec audire missam, sed tempore missarum adscēdit equum suum, & equitauit ad campum, vel de negotio ad negotium: modicum curans de prædicatione, & præcepto Sacerdotum. Tandem cùm quadā vice ad missam pulsaretur in die Dominica: ascendit equum suum, equitans ad campum: cui diabolus occurrit, & eum de equo præcipitauit, dicens, quia noluisti audire missam in Dei templo: cum dānatis audies lamentationes in inferno, mox fregit ipsi collum cum effusione sanguinis totius corporis, cuius vestigia adhuc in eodem loco videntur in quodam durissimo lapide, de quo non potest deleri, aut ablui. (Idē Gotschalcus ser. 50. litt. C. part. hyem.

EXEMPLVM XII.

Quanti meriti & præmij sit, libenter Missæ inseruire, patet per subiecta exempla.

NArrat Thomas à Kempis quod fuerit suo tempore in ciuitate Suijllensi, ciuis quidam Hermannus de Geuer nominatus, diues & honestus, pius & misericors super pauperes, atq; in hospitali sancti spiritus fidelis infirmorum & egenorum procurator. Hic quadam turbatione orta in ciuitate contra eum, & quosdā conciues eius, confugit ad monasterium S. Agnetis Virginis, hospitandi gratia. Qui pro sua probitate, & mansuetudine susceptus est, & benignè tractatus cum multa charitate & fraterna beneuolentia. Modico autē tempore transacto, didicit Confiteor legere, & sacerdoti ad missam ministrare licet iam senex, litteras penitus ignoraret. Quod cum tanta diligentia & deuotione fecit, vt alijs aliunde occupatis, sæpè bis, vel ter, vno die sacerdotibus ad missam libenter & alacriter ministraret. Siquidem Venerabili Patri nostro, VVilhelmo Dorniken tū temporis priori domus nostræ, spirituali amatori S. Agnetis, frequenter inter summam missam, choro canente, ipse retro sacerdotem in Ecclesia superpelicio indutus, magno cum affectu ministrauit. (Thomas de Kempis 3. parte sermonum ad nouitios sermone 8. ex. 3.

EXEMPLVM XIII.

IDem de D. Thoma Aquinate ord. Prædicatorum. Legitur quod præcipua erga præstantissimum Eucharistiæ sacramentum deuotione afficeretur, soleretque quotidie missæ offerre sacrificium, nisi aduersa valetudine esset impeditus nec hoc contentus, etiam alterius fratris missam auscultabat, cui etiam & plurimum inseruiebat, (Surius 7. Martij in vita S. Thomæ Aquinatis.

EXEMPLVM XIIII.

DEnique S. Mechthildis Virgo vidit animam cuiusdam conuersi in magna claritate, eo quod speciali deuotione & diligenti studio vbicunq; poterat, ad altare seruiebat & Sacerdotes cum omni ministerio prouocabat. (S. Mechthildis lib. 4. spiritualis gratiæ, cap. 6. Vide etiam tit. Luxuria. ex 3. tit. Communio. ex. 3. & 7. tit. Eucharistia ex. 11. & 5 tit. Consecratio. tit. Defuncti. ex. 14 15. & 17. tit. Flere. ex. 5. Confessio. ex. 18. tit. Gaudia. ex 10. & tit. Eleemosyna. ex. 21.

MONACHVS.

EXEMPLVM I.

Monachus non sum, sed monachos vidi, ait Macharius, narrans de duobus, qui nudi venerunt cum animalibus adaquare.

VEnit aliquando abbas Macharius ille Ægyptius de Scythi in montem Nitriæ, in die oblationis, ad monasterium Abbatis Pambo: & dixerunt ei seniores loci illius: Dic fratribus verbum ædificationis, pater, Qui ait eis: ego monachus non sum sed vidi monachos. Et ait: Sedente me aliquando in cella in Scythi, perurgebant me cogitationes meæ, dicentes: surgens vade vsque in eremum, & considera quid ibi videas. Et permansi reluctando huiuscemodi cogitationibus per quinq; annos, dicens: fortè à dæmonibus est suggestio hæc. Cùm ergò perseuerasset cogitatio ista in me, abij in eremum, & reperi ibidem stagnum aquarum, & insulam in medio eius. Veniebant quoq; diuersa animalia eremi, & bibebant ex eo: inter quæ vidi duos homines nudos, & contremuit corpus meum: putabam enim, quia spiritus essent. Cumque vidissent me illi trepidantem, locuti sunt ad me, dicentes: Noli timere, & nos homines sumus. Dixi itaque illis. Vnde estis? & quomodo in hanc eremum venistis? Qui dixerunt: De cœnobio sumus, & factus est nobis consensus, & egressi sumus huc: ecce quadraginta anni sunt. Erat vnus ex ipsis Lybicus alius verò Ægyptus. Interrogauerunt autem me, & ipsi dicētes: Quomodo est mundus, & si ascendit aqua Nili secundum tempus suum, si etiam habet mundus abundantiam suam? Respondi eis: Etiam. Quos & ego interrogaui: Quomodo fieri possum monachus? Dicunt mihi: Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ in mundo sunt, non potest fieri monachus. Quibus dixi: Ego infirmus sum, & non possum sicut & vos. Responderunt mihi: Si non potes sicut nos, sede in cella tua, & plange peccata tua. Interrogaui autem eos dicens: In hyeme non sentitis frigus, aut in æstate nō accenditur corpus vestrum caumate? At illi dixerunt: Deus fecit nobis hanc dispensationem, vt neque hyeme frigus, neque æstate ardorem sentiamus. Ideoque dixi vobis, quia ego nondum factus sum monachus, sed vidi monachos. Ignoscite mihi fratres. (Ex libr. doctor. patrum lib. de exemplis & doct. vitæ spiritualis num 4.

EXEMPLVM II.

Tentatione & tribulatione monachi carere non possunt.

FRáter quidam sedens singularis turbabatur & pergens ad abbatē Theodorum de Firme, dixit ei: Vade, humilia mentem tuam, & subde te, & habita cum alijs. Abijt ergò in montem, & mansit cùm alijs. Et reuersus est postea ad senem, & dixit ei: Nec cùm alijs hominibus habitās quietem inuenio. Et dixit ei senex: Si solitarius non requiescis, neq; cum alijs, cur voluisti te monachum facere? Nonne vt sustineas tribulationes? Dic autem mihi, quot annos habes in habitu isto? Et dicit ei: Octò. Dicit ei senex: Crede mihi, habeo in isto habitu septuaginta annos, & nec vna die potui requiem habere. (Ex libr. 5. vitæ SS. PP. num. 35. secundum editonem Coloniensem anni 1548. vide etiam tit. Humilitas. ex 5.

MONIALIS.

EXEMPLVM I.

Carcerij accipientis matrimonio monialem munera beatus Menas & miraculosè nouit, & strenuè respuit.

BEati Menæ hoc totum studium fuit, nihil in hoc mundo habere, nihil quærere. Omnes qui ad te causa charitatis veniebant, ad æternæ vitæ desideria accēdere. Si quando autem quorumlibet culpas agnosceret, nunquam ab increpatione parcere, sed amoris igne accensus, studebat in eis vehementer per linguam sæuire. Consuetudinem vero vicini vel longè positi eiusdem loci accolæ fecerant, vt diebus singulis per hebdomadam vnusquisque ei oblationes suas transmitteret, vt esset quod ipse ad se venientibus offerre potuisset. Quodam vero tempore possessor quidam Carcerius nomine, immundo desiderio deuictus, quandam sanctimonialem fœminam rapuit, sibique illicito matrimonio coniunxit, quod mox vt vir Dei cognouit, ei per quos poterat, quæ fuerat dignus audire, mandauit. Cumque ille sceleris sui conscius timeret, atque ad virum Dei accedere nequaquam præsumeret, ne forte hunc asperè vt delinquētes solebat increparet, fecit oblationes, easque inter aliorum oblationes misit, vt eius munera saltem nesciendo susciperet. Sed cùm coram eo fuissent oblationes omnium deportatæ, vir Dei tacitus sedit, singulatim omnes cōsiderare studuit, & omnes alias eligens, atque seorsum ponens, oblationes quas idem Carcerius transmiserat per spiritum cognouit, spreuit, & abiecit, dicens: Ite, & dicite ei, oblationem suam omnipotenti Deo abstulisti, & mihi tuas oblationes transmittis? ego tuam oblationem non accipio, quia suam oblationem abstulisti Deo. Qua ex re actum est, vt præsentes quosque magnus timor inuaderet, cum vir Dei absentibus tam scienter iudicaret. (Gregorius dialog cap. 26. libr. 3.

MORS & MORI.

EXEMPLVM I.

Monachi octo paulò ante mortem cœlesti voce è rupe facta vocantur, & mori cum Anastasio monachus vnus petijt, & citissimè optata impetrauit.

VEnerandus vir Anastasius sanctæ Romanæ Ecclesię, cui Deo auctore deseruio, Notarius fuit. Qui soli Deo vacare desiderans, scrinium deseruit, monasterium elegit, atque in loco iuxta Nepessinam ciuitatem, quæ Subpentonia vocatur, per annos multos in sanctis actibus vitam duxit, eique Monasterio solerti custodia præfuit. Quo videlicet in loco, ingens desuper rupes eminet, & profundum subter præcipitium patet. Quadam verò nocte cum iam omnipotens Deus eiusdem venerabilis viri Anastasij labores remunerare decreuisset, ab alta rupe vox facta est, quæ producto sonitu clamaret dicens: Anastasi veni. Quo vocato alij quoque septē fratres ex nomine suo sunt vocati. Paruo autem momento ea quæ fuerat emissa vox siluit, & octauum fratrem vocauit. Quas dum apertè voces congregatio audisset, dubium non fuit, quia eorum qui vocati fuerant obitus propinquasset. Intra paucos ergò dies, primus venerandus vir Anastasius eductus est. Cæteri autem eodem ordine extra carnem educti sunt, quo de rupis vertice fuerant vocati. Frater verò ille ad quem vocandum vox parum siluit, atque eum ita nominauit, morientibus alijs paucis diebus

diebus vixit, & tunc vitam finiuit, vt apertè monstratur, quia interiectum vocis silentium paruum spacium viuendi designauerat. Sed mira res cõtigit, quia cùm venerabilis vir Anastasius de corpore exiret, erat quidam frater in monasterio qui super eum viuere nolebat. Hic prouolutus eius pedibus, cœpit ab eo cum lachrymis postulare dicens: Peto te per illum ad quem tu vadis, ne septem dies super te in hoc mundo faciam. Antè cuius septimum diem etiam ipse defunctus est, qui tamen in illa nocte inter cæteros non fuerat vocatus, vt apertè clarescerer, quia eius obitum sola venerabilis Anastasij intercessio potuisset obtinere. (Gregorius Dialog. lib. 1. cap. 1.

EXEMPLVM II.

Morituri fratres ab albatis viris inscribuntur.

IN monasterio meo quidam ante decennium Gerontius dicebatur. Qui cum graui molestia corporis fuisset depressus, visione nocturna albatos viros & clari omnino habitus in hoc ipsum monasterium descendere de superioribus aspexit. Qui dum coram lecto iacentis assisterent, vnus eorum dixit. Ad hoc venimus vt de monasterio Gregorij quosdam fratres in militiam mittamus, atque alteri præcipiens adiunxit. Scribe Marcellinum & Valentinianum Agnellum atque alios, aliquorum nũc nomina nõ recordor. Quibus expletis addidit, dicens. Scribe & hunc ipsum qui nos aspicit. Ex qua visione certus redditus prædictus frater facto mane innotuit fratribus, qui essent ex eadem cella morituri, quos se etiam denunciauit esse secuturum. Tum die alia prædicti fratres mori cœperunt, atque sub eodem ordine se in morte secuti sunt, quo fuerunt in descriptione nominati. Ad extremum verò & ipse obijt, qui eosdem fratres morituros prænuidit. (Gregorius Dialog. lib. 4. cap. 26.

EXEMPLVM III.

Moriturus Crisorius dæmones vidit, inducias petijt, & nihil impetrauit.

VIr in hoc mundo valde diues fuit Crisorius nomine, sed tantum vitijs plenus, quantũ rebus, superbia tumidus, suæ carnis voluptatibus subditus, in adquirendis rebus auaritiæ facibus accensus. Sed cùm tot malis Dominus finem ponere decreuisset, corporali hunc molestia percussit, qui ad extremum veniẽs eadem hora, qua iam de corpore erat exiturus, apertis oculis vidit tetros & nigerrimos spiritus coram se assistere, & vehementer imminere, vt ad inferni claustra se raperent. Cœpit tremiscere, pallescere, & sudare, & magnis vocibus inducias petere, filiumq́; suum nomine Maximum quẽ ipse iam monachus monachum vidi, nimijs & turbatis vocibus clamare, dicens: Maxime, curre, nunquam tibi mali aliquid feci, in fide tua me suscipe. Turbatus mox Maximus affuit lugens, & perstrepens familia conuenit, eos autem quos ille insistẽtes sibi grauiter tolerabat ipsi malignos spiritus videre non poterant: sed eorum præsentiam in confusione, in pallore ac tremore illius qui trahebatur videbant. Pauore autẽ tetræ eorũ imaginis huc illucque vertebatur, in lectulo iacebat, in sinistro latere aspectũ eorum ferre non poterat, vertebatur ad parietem, ibi aderant. Cumque constrictus nimis relaxari etiam se posse desperauit, cœpit magnis vocibus clamare: Inducias vel vsque mane, inducias vel vsque mane. Sed cùm clamaret in ipsis vocibus de habitaculo suæ carnis euulsus est. De quo nimirũ constat, quia pro nobis ista, non pro se viderat, vt ei⁹ visio nobis proficiat, quos

quos adhuc diuina potentia longanimiter expectat. Nam illi tetros spiritus ante mortem vidisse, & inducias petisse quid profuit, qui easdē inducias, quas petiuit, non accepit? (Gregorius dialog. lib. 4 c. 38.

EXEMPLVM IIII.

Solem stare iussit Abbas Mutius ex latrone conuersus, & mortuus ad vitam redire recusat.

Qvodam autem tempore iterū de eremo venit ad visitandos fratres, quos ipse instruerat Abbas Mutius. Et cum quidā ex eis in extremis ageret, reuelatum est ei à Domino quod moriturus esset. Hora autem erat iam ad vesperam declinans. Festinabat ergò, vt eum videre posset. Vicus autem vbi decumbebat æger longo adhuc aberat spatio. Et nolens nocte introire vicum, cum videret iam solem demergi, ait ad eum: In nomine IESV Christi Domini sta paulisper in itinere tuo, & expecta me donec ad vicum perueniam. At ille cum iam aliqua mergi cœpisset ex parte, restitit, nec prius occubuit quàm homo Dei perueniret ad vicū. Hoc autem manifestum factum est omnibus illis qui ibi consistebant. Stātes autem & intuentes moras solis in occasum, mirabantur omnes quid sibi vellet hoc, quod tot horis in occasum suum non descenderet sol: videntes autem patrem Mutium de eremo venientem, quærebant ab eo, quod hoc signum esset quod ostenderat sol. At ille respondens eis: non meministis vocem Domini, & Saluatoris nostri dicentem: Si habueritis fidem sicut granum sinapi, maiora horum signa facietis. At illi cùm intellexissent eius fide solem stetisse, terrore magno perterriti sunt, plurimique eorum iunxerunt se eius discipulatui, & sequi eum cœperunt. Cùm autem ingressus fuisset domum illius fratris pro quo festinauerat, & inuenisset eum iam defunctum, oratione facta accedens ad lectulum osculatus est eum, & ait: Quid magis desiderij habes, frater, abire, & esse cum Christo, an permanere in carne? Tunc ille recuperato spiritu paululum resedit, & ait ad eum: Quid me reuocas pater? Melius est mihi redire & esse cū Christo, permanere autem in carne mihi necessariū non est, Cui dixit: Dormi ergò in pace fili, & ora pro me. At ille continuò reclinans se in lectulo obdormiuit. Hi autem qui aderant, obstupuerunt dicentes: Verè homo Dei est hic. Tunc ille induit adolescentē, vt sibi moris erat, satis decorè, & totam noctem in psalmis hymnisque peruigilem ducens, honestæ iuuenem tradidit sepulturæ. (Ibidem ex Vitis Patrum in vita S. Cepnotis.

EXEMPLVM V.

Pœnitere volentem fratrē in horā mortis Abbas Mutius increpuit, & tres annos ad pœnitendum impetrauit.

Alium autem fratrem cùm visitasset pater Mutius in lectulo decumbentem, vbi vidit eū quietem mortis difficulter accipere, & grauiter conscientiæ suæ metu redargui, ait ad eum: Cur imparatus es fili ad profectionem? Accusatrix, vt video, ignauiæ tuæ tecum pergit conscientia. Tunc ille exorabat eum, dicens. Obsecro te pater intercede pro me apud Deum, vt mihi paruum spatium temporis largiatur, quo possim emendare vitam meam. At ille dixit ad eum: Nunc spatium pœnitentiæ requiris, vbi vitæ æternæ tempus impleuisti. Quid faciebas in omni hoc vitæ tuæ tempore? Non potuisti vulnera tua curare? Quinimo & recentiora semper addebas. At ille cùm permansisset, orans, ait ei senex: Si vlt-

vltra non addes malis tuis mala, orabimus pro te Deum: Bonus enim Deus est, & patiens, & indulgebit tibi parum aliquid temporis vitæ, vt omnia debita tua persoluas. Et cùm post hæc orasset Deum, surgens de oratione, ait ad eum: Ecce tres annos tibi Dominus concessit in hac vita tantum, vt ex animo ad pœnitentiam conuertaris. Et apprehensa manu dextra eius, eleuauit eum de lectulo. At ille surgens sine aliqua dilatione secutus est eum ad eremum. Et vbi completi sunt tres anni, postea reuocauit eum ad locum, vnde assumpserat, iam non quasi hominem, sed quasi angelum ex homine factũ Deo consignans, ita vt omnes mirarentur de conuersatione eius. Cumque venissent ad eum fratres plurimi, statuit eum in medio, atque ex ipso sumens materiam, per totam noctem doctrinam de fructibus pœnitentiæ & conuersionis produxit ad fratres. Ipso verò sermonem faciente quasi dormitare paululum frater ille cœpit, & continuo in pace quieuit. Tunc facta oratione super eum, & omnibus quæ ad sepulturam pertinent rite completis, ad eremum properanter abscedit. (Ibidem.

EXEMPLVM VI.

Vitæ melioris promissionem non exequens Euagrius diuturna infirmitate corripitur, monitis & precibus sanctæ Melaniæ sanatur, eius viuẽdi modus, & quamdiu tentatione luxuriæ fuerit oppugnatus.

ITerum autem diabolus indurauit cor eius tanquam iuuenis. Cœpit etiam ibi mutare vestes eius, & in eloquio sermonis exaltabatur gloria vana. Deus autem qui propter suam misericordiam magnam, impedit occasiones perditionis nostræ, permisit, vt & nimietas febrium tabefaceret corpus eius, & infirmitate longa laceraretur per sex menses: adhibentes enim ei medici diuersa medicamina, nihil proficiebant. Tunc dixit ei sancta Melania: Non mihi placet, fili, tam longa infirmitas tua: dic ergò mihi quæ sunt in corde tuo. Non enim est absque permissu Dei hæc infirmitas tua. Et statim confessus est omnia, quæ in animo suo erant. Ait ei famula Dei: Promitte coram Deo, quia tenebis promissionem solitariæ vitæ, quam Domino spopondisti, & licet peccatrix deprecor Dominum, vt detur tibi tempus vitæ tuæ quatenus adimplere possis, quæ pro salute animæ tuæ statuisti. Ipse verò acquieuit salutaribus monitis eius, & paucis diebus sanus factus, petijt, & deprecatus est vt famula Dei pro se oraret. Ipsa enim vestimenta monachalis propositi induerat. Egressus autem profectus est in montem Nitriæ qui est in Ægypto, in quo habitauit duos annos. Tertio autem anno ingressus est solitudinem, & ibi conuersatus est xxiiij. annis cum his qui sunt in loco qui dicitur Cellia. Comedebat autem libram panis in die, & in tres menses italicum olei: nam nihil coctum sumebat in cibum, nec aliquid de pomis gustabat: vir certe ex multa opulentia & abundantia delitiarum veniens. Faciebat autem die orationes centum, exceptis vigilijs nocturnis. Scribebat vero, vt de opere manuum suarum sumeret cibum. Pulchre enim scribebat liberalem manum. Intra paucos ergò annos lumẽ scientiæ, & veritatis, & diuinæ scientiæ, & discretionis spirituum gratiam à Domino Christo percipere meruit. Quantos autem libros, & expositiones de diuinis scripturis conscripsit, manifestum est omnibus, & maximè his qui præclara eius opuscula admirantes ad fidem Domini Saluatoris relicto errore conuersi sunt.

Sexto

Sexto verò anno conuersionis eius, in quibus nihil coctum in cibū accipiebat, necessitate corporis propter infirmitatem stomachi coctū cibū accipere compulsus est. Panem quidem iam non contigit: olera verò, & ptisanas, ac legumen vsque ad duos annos accipiens, ita defunctus est, communicās sacrosancto mysterio in Ecclesia die Epiphaniæ Domini. Referebāt autem nobis qui circa eum erant, & obseruabāt eum, quia ante vnum diē mortis suæ dixit, quia iam tertius annus est ex quo non molestor à carnali concupiscentia. Certè post tantam ac talem vitam, & aridam abstinentiā, & labores ac dolores, & orationes sine intermissione. Huic in monasterio degenti nunciatā est mors patris sui, qui dixit nuncianti sibi: Cessa blasphemare, meus enim pater immortalis est. (Palladius vita 86.

EXEMPLVM VII.

Mundo mortuum se existimans sanctus senex bouem fratris sui de palude extrahere recusauit.

AD beatum Apollonem cùm germanus suus intēpesta nocte venisset petens, vt de monasterio suo paulisper egressus, ad eleuandum bouem, qui in paludis cœnum cecidisset, ei præberet auxilium, flebiliter querebatur, quia eum solùs non posset eruere. Tum abbas Apollo instanter obsecranti ait: Cur iuniorē fratrem nostrum, quem præteriens, viciniorem quam me habuisti, non rogasti? Cumque ille mortem olim sepulti fratris oblitum ex nimia abstinentia ac solitudinis iugitate velut impotem mētis Apollonem existimaret, ita respondisse: quemadmodum, inquit, poteram, eum de sepulchro, qui ante annos xv. obijt, vocare. Abbas Apollo respondit ei, dicēs: Ignoras me quoque ante annos xx. huic mundo fuisse mortuum, nullaq; iam posse de huius cellulæ sepulchro, quæ ad præsentis vitæ pertinent statū, cuiquam conferre solatia, quem intantum Christus ab intentione abrenunciationis mundi abreptum, vel modicum ad trahendum bouem tuū non patitur relaxari, vt ne breuissimi quidem momenti inducias se sequēti discipulo pro patris indulserit sepultura. (Palladius num. 33. ad finem libri. 3.

EXEMPLVM VIII.

Pœnitentiam agere desiderabat abbas Sisoys moriturus, cum talis esset, quod Christus & sancti eius ad deducendum eum conuenerunt.

ABbas Sisoys sedens in cella sēper claudebat ostium suum. Dicebant autem de ipso, quoniam in die dormitionis suæ cum sederent circa eum patres, resplenduit tāquam sol facies eius. Et dicit eis. Ecce abbas Antonius venit. Et post pusillū, rursus dicit eis: Ecce chorus prophetarū venit. Et iterum amplius facies eius resplenduit, & dicit, & chorus apostolorum venit. Dupliciter adhuc refulsit facies eius, & ecce ipse cum aliquibus loquebatur. Deprecati sunt autem illum senes dicentes: Cū quo loqueris pater? Qui dixit eis. Ecce angeli venerūt accipere me, & rogo vt dimittar pœnitere modicū, dicunt ei seniores: Non indiges pœnitentia pater. Dixit autem illis: Verè nescio me vel initium pœnitentiæ fecisse. Et rursum facta est subito facies illius sicut sol, & timuerūt omnes. Dixit autē eis, Videte, ecce Dñs venit, dicens. Afferte mihi vas electionis eremi. Et continuo reddidit spiritum, & factum est fulgur, & repletus est totus ille locus odore suauitatis. (Ex libro doct. Patrum lib de exemplis & doct. vitæ spiritualis nu. 11.

EXEM-

EXEMPLVM IX.

Mortis memoria instigatus grauissimã pœnitentiam quidam fecit.

NŌ tacebo tibi & solitarij Thoribitici in Choreb habitantis insinuare narrationem. Iste sui ipsius animæ nullam curam penitus gerens in omni negligentia semper degebat. Extremè igitur aliquãdo corpore infirmatus quasi vni⁹ horæ spatio perfectè migrauit à corpore. Et in semetipsum iterum rediẽs, deprecabatur quidem nos omnes cõfestim recedere, portam vero cellæ obstruens intus annis xij. mansit cum nullo colloquium, nec paruum, nec magnum habens, nil aliud præter panem & aquam gustans tantummodo, sedens & ea quæ viderat in ecstasi stupens, sic mærens intendebat vt nunquam deinceps proprium morem cõmutaret attentus intendens, existens, & excedens, calidas lachrymas sine strepitu semper fundebat. Cum autem migraturus esset ad Dominũ, portam destruentes intrauimus, & multum deprecantes hoc solum ab eo audiuimus. Indulgete mihi. Nemo memoriam mortis noscens poterit aliquando peccare. Nos vero stupebamus ita prius negligentem videntes beata mutatione & transformatione sic repente mutatum & transformatum. Sepelientes verò eum sanctè in propinquo Castri monasterio, post diem sanctas illius reliquias quærentes non inuenimus.

{Climachus Gradu 6. de memoria mortis.

EXEMPLVM X.

Moriturus Egbertus multa promisit, vt sibi vita foueretur Domino seruitura.

ANNO Incarnationis Domini sexcẽtesimo sexagesimo quarto, erant in Hybernia insula multi nobilium simul & mediocrium de gente Anglorum, qui tempore Finani & Colmanni Episcoporum, relicta insula patria, vel diuinæ lectionis, vel continentioris vitæ gratia, illicò secesserant. Et quidam quidem mox se monasticę conuersationi fideliter manciparunt: alij magis circũeundo per cellas magistrorum lectioni operam dare gaudebãt. Quos omnes Scoti libentissimè suscipientes, victum eis quotidianum sine pretio, libros quoq; ad legendũ & magisterium gratuitũ præbere curabant. Erant inter hos duo iuuenes magnæ indolis & nobilibus Anglorum Edelchim & Egberth. Hi ergo cum essent in monasterio, quod lingua Scotorũ Ratmalsigi appellatur: & oẽs socij illorũ vel mortalitate de hoc sæculo rapti, vel per alia essent loca dispersi, correpti sũt ambo morbo mortalitatis, & grauissimè afflicti. E quibus Egberth cum se æstimaret moriturum, egressus est tẽpore matutino de cubiculo in quo infirmi quiescebant, & residens solus in loco oportuno, cœpit sedulus cogitare de actibus suis, & compunctus memoria peccatorum suorum faciem lachrymis rigabat, atque intimo ex corde Deum deprecabatur, ne adhuc mori deberet, priusquam præteritas negligentias quas in pueritia siue infantia commiserat, perfectius ex tempore castigaret, vel in bonis se operibus abundantius exerceret. Vouit etiam votum, quia adeo peregrinus viuere vellet, vt nunquam in insulam in qua natus est Britanniam rediret, atque præter solemnem canonici temporis psalmodiam, si non

valetudo corporis obsisteret, quotidie psalterium totum in memoriam diuinæ laudis decantaret, & omni septimana diem cũ nocte ieiunus transiret. Cumque finitis cum lachrymis precibus & votis domum rediret, inuenit sodalem dormientem, & ipse quoque lectulum conscendens cœpit in quietem membra laxare. Et cùm paululum quiesceret expergefactus sodalis respexit eum, & ait: O frater Egberthe, ô quid fecisti? sperabã quia pariter ad vitã æternam intraremus, veruntamen scito quia quæ postulasti accipies. Didicerat enim per visionẽ quid ille petisset, & quod petita impetraret. Quid multa? ipse proxima nocte defunctus est. At verò Egberthus decussa molestia ęgritudinis, cõualuit, ac multo post tempore viuens acceptumq; sacerdotij gradum condignis ornans actibus, post multa virtutum bona, vt desiderabat ipse nuper, j. anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo vicesimo nono, cũ esset annorum nonaginta, migrauit ad regna cęlestia. Duxit autem ipse vitã suam in magna humilitatis mansuetudinis, continentiæ, simplicitatis, & iustitiæ perfectione. Vnde & gentis suæ, & illis in quibus exulabat nationibus Scotorum, siue Pictorum, & exemplo viuendi, & instantia docendi, & autoritate corripiendi, & pietate largiendi de his quæ à diuitibus acceperat multum profuit. Addidit autem votis quę diximus, vt semper in quadragesima non plus quam semel reficeret in die, non aliud quàm panẽ & lac tenuissimum gustaret, & hoc cum mensura, quod videlicet lac pridie nouum in phiala ponere solebat, & post noctem ablata superficie crassiore, ipse residuum cum modico, vt diximus, pane bibebat, cuius modum continentiæ etiam quadraginta dieb⁹ ante natale Domini, totidem quoq; post acta solemnia Pentecostes, hoc est quinquagesimæ semper obseruare curabat. (Beda de gestis Ang. l. 5. c. 27.

EXEMPLVM XI.

Moriturum quendam sanctum Episcopum hymnus cœlestibus canora turba prosequitur, qui tempestatum tempore ad Ecclesiam fugiens misericordiam postulabat.

CVM sanctus Episcopus Ceadda, in regno Anglię solus in oratorij loco lectioni, vel orationi operam daret, audiuit repentè alius quidam deuotus frater (vt postea referebat) vocem suauissimam cantantium atque lætantium de cœlo vsque ad terras descendere, quam videlicet vocem ab euro austro, id est, ab alto brumalis exortu primo se audisse dicebat, ac paulatim sibi appropiare, donec ad tectum vsque ad oratorium, in quo erat Episcop⁹ perueniret: quod ingressa totum impleuit atque in gyro circumdedit. At ille dum solicitus in ea quæ audiebat animum intenderet audiuit, denuò transacto quasi dimidię horæ spatio ascendere de tecto eiusdem oratorij idem lætitiæ canticum, & ipsa qua venerat via ad cœlos vsque ineffabili dulcedine reuerti. Qui cum aliquantulũ horę quasi attonitus maneret, & quid hoc esset solerti animo scrutaretur, aperuit Episcopus fenestrã oratorij, & sonitũ manu faciens, vt sæpè cõsueuerat, si quis foris esset intrare ad se præcepit. Introiuit ille concitus. Cui dixit antistes: Vade cito ad Ecclesiam, & septem de fratribus meis huc facito venire, tu quoque simul adesto. Qui cùm venissent, primò admonuit, vt virtutem dilectionis & pacis adinuicem, & in omnes fideles seruarent. Instituta quoque disciplinæ regularis, quæ ab ipso didicissent, & in ipso vidissent, vel in patrum præcedentium factis siue dictis inuenissent, indefessa fide custodirent. Deinde subiunxit diem sui obitus proximè instare. Namque hospes

hospes, inquit, ille amabilis Christus ad me hodie venire, meque de seculo euocare dignatus est. Propter quod reuertentes ad Ecclesiam, dicite fratribus, vt meum exitum Domino precibus commendent, & suum quoque exitum, cuius hora incerta est vigilijs, orationibus & bonis operibus præuenire meminerint. Cumque hæc & his similia plura loqueretur, atque illi accepta benedictione iam multum tristes exissent: rediit ipse solus qui carmen cœleste audierat, & prosternens se in terram: Obsecro pater, inquit, licet aliquid interrogare? At ille: Interroga quod vis, inquit. Obsecro, inquit, dicas quod erat canticum illud lætantium quod audiui venientium de cœlo super oratorium hoc, & post tempus redeuntium ad cœlos. Respondit ille: Si vocem carminis audisti & cœlestes cætus superuenire cognouisti, præcipio tibi in nomine Domini, ne cuiquam hoc ante obitum meum dicas. Reuera autem Angelorum fuere spiritus, qui me ad cœlestia regna, quæ semper amabam ac desiderabam & premia vocare venerunt. Et post dies septem se redituros, ac me ad cœlestia secum adducturos esse promiserunt. Quod quidem vt prædictum sibi erat, opere completum est. Nam confestim languore corporis tactus est: & hoc per dies ingrauescēte, septimo (vt ei promissum est) die postquam dominici corporis & sanguinis sacramentis se muniuit, soluta ab ergastulo corporis anima sancta ducentibus Angelis æterna gaudia appetiuit. Non mirum autem si diem mortis, vel potius Domini lætus aspexit. Quem semper dū viueret solicitus expectare curauit. Namq; inter plura continentiæ, humilitatis, doctrinæ, orationum, volūtariæ paupertatis, & cæterarum virtutum merita, in tantū erat timori Domini subditus, in tantum iustitiam Dei (quo nullum malum quantulumcumque sit impunitum relinquit) præ oculis semper habuit, in tantum etiam sine intermissione nouissimorū suorum in operibus suis memor, vt sicut mihi quidam frater de his qui me in scripturis erudiebat, & erat in monasterio illius educatus, referre solebat: si fortè legēte eo vel aliquid quid agente flatus maior venti exurgeret, continuò misericordiam Domini inuocaret rogans eum, vt generi humano, quod pretioso suo sanguine redēptum agnosceret, propitiari dignaretur. Si autem violentior aura insisteret, iam clauso codice in faciem procideret, atque obnoxius orationi incumberet. At si procella maior aut nimbus perurgeret vel etiam corusci, aut tonitrua horribilia terras & aëra terrerent, tunc veniens ad Ecclesiam sollicitus orationibus ac psalmis donec serenitas aëris rediret fixa mente vacaret. Cumque interrogaretur à suis, quare hoc faceret, respondebat: Nō legistis, quia intonuit de cœlo Dominus, & altissimus dedit vocem suam. Misit sagittas suas, & dissipauit eos. fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Mouet enim Dominus aëra, ventos excitat, iaculatur fulgura, de cęlo tonat, vt terrigenas ad timendum se suscitet, vt corda eorum in memoriā futuri iudicij reuocet, vt superbiam eorum dissipet, & conturbet audaciā, reducto ad mentem illo tremendo tempore, quando ipse cœlis ac terris ardentibus venturus est in nubibus in potestate magna & maiestate, ad iudicandos viuos & mortuos. Propter quod, inquit, oportet nos admonitioni eius cœlesti, debito cum timore & amore respondere, & quoties aëre cōmoto, manum quasi ad feriendum minitans erexerit, nec adhuc tamen percutit, mox imploremus eius misericordiam, vt discussis penetralibus cordis nostri, atque purgatis vitiorum ruderibus, solliciti, ne vnquam percuti mereamur, agamus; (Idem lib. 4. cap. 7.

EXEMPLVM XII.

Obediens frater, confidenter moritur, nec reprehensione beati Bernardi pusillanimis efficitur.

CONuersus quidam de fratribus Clareuallis innocentis vitæ, & conuersationis honestæ, cùm grauiter aliquamdiu ægrotasset, tandem ad extrema deuenit. Intrauit ad eum gratia visitationis beatus Bernardus, & con fortans eum, ait: Confide fili, quia migraturus es iam nunc de morte ad vitam, de labore temporali ad requiem sempiternam. Ille verò cùm ingenti fiducia respondit: Quidni pergam ad Dominum & Creatorem meum, verè confido, & quantum de misericordia Domini mei Iesu Christi præsumere audeo, certus sum quia cito visurus sum bona Domini in terra viuētium. Porrò beatus Bernardus, vt erat medicus sapiens, pastorque solicitus, timens homini rusticano ne tam fida responsio de præsumptionis magis temeritate, quàm conscientiæ puritate procederet, ait: Signa cor tuum frater, signa cor tuum, quid est quod locutus es? vnde tibi subrepere potuit tantæ præsumptionis audacia? Enim vero tu es ille pauperculus, & miserabilis homo, qui cum nihil aut prope nil haberes in seculo, necessitate forsitan magis, quàm timore Dei cogente ad nos confugisti, multis precibus tandem aditum impetrando. Nos vero causa Dei collegimus inopem, & parem te fecimus victu, atque vestitu, cæterisq; communitatibus his, qui nobiscum sunt sapientibus, atque nobilibus viris. & factus es quasi vnus ex illis. Quia igitur tribuisti Domino pro omnibus istis?? t ecce no sufficit ingratitudini tuę, gratis accepisse te tot beneficia de manu Domini, nisi & regnum ipsius hæreditario iure vendices tibi. Ad hæc ille respondens blando vultu, & tranquillo animo dixit: Bene, pater charissime, bene vtique perorasti, & vera sunt omnia quæ dixisti: veruntamen si iubes, loquar ad te Dominum & patrem meum, & paucis aperiam vnde mihi pauperi, & misero suggeri potuit tantæ non præsumptionis, sed (vt ego spero) deuotionis occasio, si tamen vera est illa prędicatio tua, quam nobis sæpius inculcasti, qua scilicet regnum Dei, non carnis nobilitate, non terrenis diuitijs possidetur, sed sola obedientiæ virtute acquiritur. Hanc, inquam, sententiam, tanquam verbum abreuiatum à Domino sedula commemoratione apud me continui, ponens illud quasi signaculum supra cor meum, assiduè meditando, & super brachium meū, sollicitè operando. Quærite si placet ab omnibus magistris, & socijs quibus me obsequi, ac seruire iussistis, si cuiquam illorum aliquando inobediens fui, si de fratribus nostris quempiam verbo, aut signo vel quolibet alio modo quantum in me fuit contristaui. Quia si operam dedi omnibus in Christo obedire, omnibus seruire, cunctosque per Dei gratiā diligere, quis prohibere me potest, vt de misericordia ipsius non confidam. Beatus itaque Pater, cùm tale responsum ab homine rusticano accepisset, gauisus est gaudio magno, & ait: Verè beatus es fili charissime, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi sapientiam hanc, sed pater cœlestis ipse te docuit, ipse posuit animam tuam ad patriam. Iam ergo securus egredere, quoniam patefacta est tibi ianua vitę. Defuncto itaq; fratre, & exequijs celebratis, venerabilis pater de conuersatione, & consummatione eius sermonem in capitulo luculentum sua deuotione, & facundia perorauit, omnesque illius exemplo, ad amorem obedientiæ mirabiliter accendit, vehementer namque affectus fuit responsione illius, & magis congratulabatur

batur ei super obedientiæ virtute, & super ipsius animæ puritate, quam si vidisset eum signis & prodigijs coruscantem. (Ex lib. de viris illust. ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM XIII.

Moriturus dux Damasci linteamen quo inuoluendus erat, per vexilliferum suum in Damasco circumferri fecit.

ANno M. c. xc i i i. Philippus rex exercitu collecto cœpit Gisorcium, & paulo post totum VVulcasinum Northmannicum, quod rex Angliæ iniustè possidebat. Eo autem tempore Saladinus obijt apud Damascum. Cùm autem sciret signiferum suum, dicens: Tu qui soles ferre vexilla mea per bella, fer vexillum mortis meæ per totum Damascum, scilicet vilem panniculum super lanceam, clamitando: Ecce Rex Orientis moriens non fert secum nisi hoc pallium vile, & sic mortuus est. (Vincentius Beluacensis lib. 29. specul. cap. 54. & Antoninus parte. 2. tit. 17. cap. 5. §. 3.

EXMEPLVM XIIII.

Moritura sanctissima abbatissa à Domino consolatur.

VIdi abbatissam Cisterciensis ordinis in partibus Brabantiæ, in monasterio Florida nuncupato. Hæc mulier Genta nomine, nobilis genere, sed nobilior virtute, pulchra facie, sed mente decentior, cum annis fere x x x. in monasterio præfuisset, nunquam pro cibo vel potu extra conuentum quinque solidos expendit; lectus ei in dormitorio cōmunis erat, refectorium in conuentu. Si hora prandij fessa itinere foris aduenisset, conuentum intrabat, & socias sodales ad infirmariam mittebat. Si moniales suas ad solatium educebat, in medio omnium considebat: & aliquid de Deo, scripturis, vel moribus proponebat. Affectus vero monialium talis erat circa eam, vt vix possent eius visione & colloquio satiari. Hæc ante mortem per longum tempus elanguit, vt breui compendio in hoc corpore totaliter purgaretur. Cum autem ego ipse languidam visitarem, eam super statu suo secretius requisiui. Quæ humiliter respondens, dixit: Noueris charissime, intima cordis mei in pace locata per gratiam Dei, & animam meam in omni tranquillitate spiritus venientem Dominum præstolari. Nec frustrabor, vt spero, de eius misericordissima pietate, desideratissima facie eius solutis carnis vinculis satiari, qua me interdum viuentem dignatus est consolari. Hæc dicens, de lectulo prout potuit surrexit, & videntibus monialibus quę ei sedulæ ministrabant, locum ante fenestram cui incumbebat digito demonstrauit, & ait: Hic coram nobis omnibus quæ astamus tribus noctibus lucidissimi splendoris globus apparuit, & per maximum noctis spacium immobilis perdurauit. Cui ego nescio quid respondens, præsagium futuri minimè dubitaui. Nec mora, cùm vale dicto omnibus recessissem, audiui non multo post, beatam mulierem ab hoc seculo ad Dominum transmigrasse, globumque lucidissimum ignis eius transitum præcessisse, quo foret claritate siderea illico migratura. (Cantip. lib. 1. c. 10 p. 3.

EXEMPLVM XV.

Moriturus iuuenis, omnes etiam parentes, inquietans, contra defunctum patrem petit arma parari.

IN partibus Galliæ quendam iuuenem sub Philippo Rege, nostris temporibus, viro religioso referente, fuisse cognouimus: Hic ab ineunte ætate peruicacissimæ vitæ fuit, ita vt illud quod de Ismaële scriptum est: Manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum, in eo ita videretur impletum, vt nec parentes proprios quiescere sustineret, sed ad amarissimum vitæ finem perduceret. Post quos & ipse mirabiliter infirmatus, & in agone mortis positus, sumptis Ecclesiasticis sacramentis, subito inter manus assistentium, clamãs horribiliter, exiliuit, dicens: Surgite omnes, arma accipite, iuuate me contra proprium patrem, quia omnium inimicorum meorum ductor factus est & me conatur occidere. Hæc dicens: quasi contra ingredientem multitudinem ad ostium conabatur. Nec mora, cadens, euersis terribiliter oculis, clamauit expirans: Heu me, pater meus modo validissimo lapide frontem meam percutiendo contriuit. Hi autem qui assistebant, neminem quidem videbant, sed quasi turmas se comprimentium, & ingredientium audiebant. Vide ergo qui nec patrem proprium habere propitium potuit, quantæ diuinæ vindictæ animaduersationibus dignus fuit. Non tamen absolutè eum qui apparuit, illius patrê dixerim, sed quemcumq; fortè ex spiritibus, siue bonis, siue malis, cùm dictum sit: Armabit creaturam ad vltionem inimicorum contra insensatos. (Thomas Cantipratanus lib. 2. cap. 14. parte. 7.

EXEMPLVM XVI.

Frater quidam moriens Christum sibi apparentem socio demonstrat, & dicens. In Galilæa Christum videbimus, &c. sanctam animam exhalauit.

QVidam frater Ordinis Prædicatorum in Brugensi Flandriæ domo, lector, grauiter infirmatus, cum lætissimo vultu appropinquare videretur morti, quidam frater cum lachrymis flagitauit, vt si quid consolationis accepisset à Domino, sibi dicere dignaretur. Cui ille silere non valens præ gaudio: Verè, inquit, accepi: quia Dominus ipse se suæ morti meæ præsentialiter adesse promisit. Cui frater. Et ego, inquit, per eundem Dominum contestor te, vt mihi digito vel nutibus innuas cùm eum videris præsentem. Cui ille: Faciam, inquit, libenter, si quidem permiserit Dominus. Die postmodum tertio, morbo ingrauescente, tabula percussa est, & fratres ad infirmariam cucurrerunt. Præstolantibus ergo & orantibus fratribus, frater moriens digitum cum manu ad certum locum extendit, & circumfusis oculis cum cantu lenissimo dicere cœpit: In Galilea Iesum videbimus sicut dixit nobis, Alleluia Quo finito, statim expirauit. (Cantip lib. 2. cap. 50. parte. 10.

EXEMPLVM XVII.

Pœnitentiam grauissimam in lecto ægritudinis faciens prophetare meruit, & sine purgatorio euolauit.

IN Germaniæ partibus quidam nobilis Comes, sed pauperum spoliator, ex misericordissima pietate diuina, graui infirmitate est correptus, & amarissimè contritus, omnia ad restitutionem posuit quæ habe[illegible] & irrem[illegible]

& irremediabilibus lachrymis quotidie lectum rigans, angelos & sanctos Dei ad impetrandam sibi misericordiam innocabat. Decumbens vero toto corpori suo tantū suppliciū ingerebat, vt talos pedum & crura fricaret ad lignum, & cutem & carnē ac neruos violenta assiduitate diuelleret, aquā frigidā hyeme tāquā ad bibēdū acceptā clā pectori superfundebat, vt ex hoc glaciali frigore torqueretur. Nec diu post hęc, positus in agonia, tāto spiritu repletus est, vt sicut Christus de Publicano Euangelistam, ita de isto faceret prophetam. De seipso enim prædixit quod sine purgatorio ad requiem euolaret, & eo mortuo, ac Henrico rege defuncto, tota Thuringia maximis calamitatib⁹ subiaceret, quod ita etiam factum vidimus. (Idem.lib.2.cap.51.parte.2.

EXEMPLVM XVIII.

De morte Cunonis de Malburg, cui penè quindecim dæmonum millia interfuerunt.

CVno magnus Dominus Castri de Malburg, vir potens & diues in seculo, tam valens in militia, ne dicam in malitia, quàm vigens in prudentia seculari, ante finem vitæ in sæpe facto Claustro habitum suscepit regularem. Et quia temporis longinquitate non poterat, morum probitate dies suos dimidiare satagebat. Vbi adeò profecit, quod consummatus in breui expleuit tēpora multa, placita enim erat Deo anima illius. Vnde & qui vocauerat eum ad suum seruitium, non solùm præstitit ei veniam delictorum, sed & in tali ordine præcognitum ei fecit finem suum. Habebat conuentus proletarium pulcherrimum, quem equaritiæ suę propter fœtum nobilem deputauerat, quē cùm vir nobilis Henricus de Isenburg concupisceret, neq; pretio habere posset, hoc actum est, vt absc̄osè subtractus, ei transmitteretur. Quē cùm minimè redderet, missus est prędictus Cuno, qui eidem Henrico fuerat in sæculo amicissimus. Et cùm nihil proficeret, videns hominem obstinatum, irruente in se, vt post paruit, spiritu Dei, ad diuinum eum iudicium appellauit, diem ei præfigens. Quid plura? Henricus appellationem contempsit, & Cuno domum rediens, omnibus modis quibus potuit ad eundem diem se præparauit. Dicebat igitur Abbati: Domine, sexta feria crucem accepi, sexta feria transfretaui, sexta feria in capella mea me vobis tradidi, sexta feria habitum indui regularem, Deus sexta feria laborum meorum mihi restituit mercedem. Expletis verò iam tribus annis in sancta conuersatione, febre correptus est. Visitatus ab amicis, se dixit tertia die moriturum. Illi autem recedere volebant, eò quòd leuis esset eius infirmitas, & nulla adhuc signa mortis apparerent, sed ipse rogabat, ne solemnitati suæ deessent. Et factum est, vt moreretur die tertio, hoc est in vigilia sancti Iacobi, sicut ipse prædixerat. Eo sanè tempore erat mulier obsessa in villa proxima, quæ hora mortis eiusdem Cunonis liberata est, & venit ad sacerdotem suum, dicens dæmonem exisse. Post paululum verò rediens diabolus, grauius vexare miseram cœpit. Adducta est igitur ad sacerdotem, qui quasi concionando cum diabolo, cœpit interrogare eum, & dicere: Miser tu exieras? Ita est. inquit. Et vbi, ait, fuisti infœlix? Ad quod diabol⁹: Cuno ibi super mattam latebat, & debebat mori, ad cuius transitum festinātes penè quindecim milia sociorum meorum cum maximo tripudio illuc transibant. Et videbar mihi nunquam gaudium aliquod habiturus, nisi iuissem cum eis. Sciens autem vas istud mihi traditū amittere non posse, reliqui illud ad tēp⁹, & iui cū eis. Dixitque sacerdos:

Quid actum est ibi? Respondit diabolus: Superuenerunt maledicti tonsurati illi, & circumstantes cadauer ita valide populare cœperunt, quod nullus nostrũ propiꝰ accedere ausus fuit. Dixit iterum sacerdos: Et vbi deuenit anima? Respondit diabolus: Ad pedes Altissimi. Et videte boni homines, quanta nobis iniuria sit illata. Homo iste nobis seruierat plus quã quadraginta annis, ad omnem voluntatem nostram nocte ac die paratissimus, & modo tribus annis tantùm alteri seruiuit Domino, & ille abstulit eum. Cùm igitur nobis anima auferretur, furore commoti, in nos inuicem tota debacchatione grassati sumus. Et ego modo non habeo, vbi me vindicem, nisi in hoc vasculo, quod mihi traditum est, ex cuius occupatione doloris remedium aliquãtulum recipio. (Cęsarius lib. 11. cap. 17.

EXEMPLVM XIX.

Moriturus Eusebius grauissimè à dæmonibus tentatur.

ADueniente die quo venerabilis Eusebius migraturum se sciebat, tertio die prçeunte lãguore febrium concussus validè super terrã nudã, magistri sui Hieronymi nõ immemor se nudũ fecit deferri à fratribus, admonens fratres singulos in proposito permanere. Demùm saccum quo gloriosus induebatur Hieronymus deferri fecit, & super se poni Ordinauitq; se nudũ instar gloriosi magistri extra Ecclesiam (in qua iacebat sancti Hieronymi cadauer) sepeliri. Post hęc cõmunione accepta, se Domino & glorioso Hieronymo cõmẽdauit, & sic per triduũ locutione, corporaliq; visione priuatus, circũstantibus fratribus, psalteriũ, passiones Domini, & alia legentibus iacuit. Die autem mortis duabus ferè horis ante beatæ animæ exitũ cœpit venerabilis Eusebius tã horribiles actus agere, vt circumstantes monachi, velut amentes iacerent in terra. Nam quandoque transuersis oculis, iunctis manibus, facie terribili, diraq; voce clamabat: Non faciam, non faciam, mentiris. Post hoc faciem in terrã, quantum poterat firmans, clamabat: Adiuuate me fratres ne peream. Monachi autẽ flentes, ac trementes, interrogabant eum: Quid habes pater? Quibꝰ ille: Nõ videtis dęmonum agmina quę me debellare cupiunt. At illi: Quid te facturum volebant cùm diceres: non faciã. Et ille: Conantur, ait, vt blasphemus inueniar, & ideo sic clamabam. Tunc illi: Quare faciem abscondebas in terra? Ne, ait, aspectum eorum viderem tam terribilem quod omnes pœnæ nihil sunt respectu illius. Inter hæc Verba actus priores reiterans sic ad extrema deuenit. Fratres autem pauidi, & stupentes stabãt velut mortui, nescientes quid facerent. Ad extremam autem horam venienti gloriosus eidem Hieronymus apparuit confortans eum: Ad cuius aduentum perterrita dæmonũ turba illa euanuit. Et viderũt Hieronymum monachi quidã. Alij autè has voces ab Eusebio audiebant. Vnde venis Pater? Quare tantùm moratus es? Cui vox illa audientibus fratribus, Expecta fili, ne formides, quia te non deseram, quem tantùm diligo. Qua voce audita breui decurso tempore, venerabilis Eusebius expirauit. Ad cuius corpus fiebant miracula pręteritę vitæ sanctitatem insinuantia. Inter quæ quidam monachus sui monasterij præ lachrymis, & vigilijs oculorum lumine priuatus, statim vt eius corpus venerandum, facie tetigit, oculorum lumen recepit. Quidam dæmoniacus etiam obuius sepeliendo corpori, liberatus est. (Ex vita S. Hieronymi, epist. Cyrill. ad Augustinum litera, I.

EXEM-

EXEMPLVM XX.

Vestium ornatu nimium delectata puella, moritura optimis vestibus se induit, dicens: Veni, ò diabole, suscipe tu animam meam.

REfert Robertus de Licio in suo Quadragesimali, quia in ciuitate Spoletana puella quædam formosa fuit, quæ vanitatibus semper intenta nil de futura vita cogitabat. Hæc infirmitate percussa monitiones & hortamenta salutis abhorrebat, sicut mihi retulerunt qui audierunt illam. Tandem inualescente morbo cùm cerneret infœlix iuuencula de proximo sibi imminere mortem, rogauit instanter matrem vt eam vestiret preciosis indumentis quæ ferre consueuerat, ornaret, poliretque illam tanquam si ad nuptias esset accessura. Annuit ei mater, fecitq; quod filia volebat. O terribile iudicium! ô stupendum & admirabile dictu, sic ornata clamare suspirando cœpit iuuẽcula! Heu moriar ergo sic pulchra, moriar ego sic decora, moriar ego in ætate tam tenera? Dicebant illi circũstantes: Committe te Deo filia, quia benignus & clemens est. At illa magis lamentabiliter respondebat. Et quid mihi cũ Deo? Veni, ô diabole, suscipe tu animam meam. Inter quæ verba expirauit damnata & desperata. (Collector specnli.

EXEMPLVM XXI.

Mortui Comitis & patris sui putentem saniem, & horribiles vermes vidẽs filius, duram & incognitam hominibus vitam Romæ duxit, eoque mortuo omnes campanæ Vrbis vltro sonuerunt.

LEgitur in libro de septem donis, quòd narrauit quidam Gvvalterus magister in Theologia, quod cùm Ecclesia quædam consecrari deberet, & quidam nobilis Comes excommunicatus ibidem sepultus eijciendus esset propter consecrationem, patefacto sepulchro apparuit immanissimus bufo super faciem eius, eam operiens & corrodens, & alij vermes & serpentes, ad quorum aspectum & horrorem omnes qui aderant fugerunt. Filius autem dicti Comitis iuuenis hæc andiens accessit, & visa sanie carnis paternæ, & vermium dixit. Isti sunt amici nostri, quos nutriunt delitiæ nostræ, hos quiescere facimus in mollibus lectis, & pictis thalamis, & augmentamus diuersitate ferculorum. Melius est ergo vt extinguantur in vita per pænitentiam, molestentur per ieiunium, vt interfecti à nobis non occurrant in morte. Et relicto principatu, & omni gloria mundi fugit cogitans se beatum si fieret pauper pro Christo. Venit autem Romam vbi in timore Dei corpus suum mirabiliter afflixit. Carbonarij etiam inibi sortitus officium, dempto solo confessore suo omnibus hominibus vsque in finem vitæ suæ permansit incognitus. Tandem veniens quadam die Romam, vt carbones vẽderet, infirmitate graui percussus, & vulneratus patientissimè & mitissimè sustinuit. Deinde vocatus à Christo fœliciter euolauit. Quo migrante, omnes vrbis campanæ vltro, & per se diuina virtute sonuerunt. Quod cùm tam Papa Ioannes, quàm vniuersus populus vehementissimè mirarentur, confessor ipsius quidam homo sanctæ vitæ totum vitæ suæ ordinem, & quis esset omnibus enarrauit. Quod audientes sui nobiles & milites qui eum ibidem quæsierunt (licet viuum non inuenissent) corpus tamẽ defuncti ad terram suam cum gaudio deduxerunt. (Nicolaus Dinclespule.

EXEMPLVM XXII.

Moriturus miles doluit multùm, quòd fideliùs temporali Domino, quàm æterno Deo in hoc mundo seruiuit.

REfert Vincentius in Speculo morali quoniam multo tempore Marchioni fidelissimè seruiuit adeò, vt propter fidelitatem suam Dominò charissimus haberetur. Hic tandem in grauem incidit infirmitatem, de qua & mortuus est. Quod cùm Domino suo Marchioni nunciatum esset, aduenit concitè, conduxit medicos, atq; de eius valetudine percunctatur, multis igitur ægrum cōsolationibus refouens promittit, quoniam si in aliquo ipsius eguerit adiutorio, se nec laborib⁹ etiam, nec pretio parsurum. Cumq; instaret vt æger si quid vellet exponeret, fatigatus tādem miles dixit: Si (inquit) pro tantis meis laboribus, & seruitiò tam fideli aliquod gratum mihi rependere decreuisti, fac vt aut mortem imminentem euadam, aut saltem vna hora ab his meis doloribus refrigerer, atque si hinc contingat exire, vna nocte de fœlici hospitio facias mihi prouideri. Cumque Marchio hęc diceret in solius Dei non sua potestate consistere, se si quid in temporalibus desideraret libenter collaturum. Respondit æger: Perdidi ergò laborem meum, & seruitium omne vanè comsumpsi. Deniq; conuersus ad astantes, lachrymis infusus locutus est. Charissimi mei videtis nunc in quanta vanitate pretiosum tempus meum expēderim huic Domino in tantis periculis animæ meæ obtemperando, qui neq; ad vnam horā liberare me potest à præsentibus angustijs & imminentibus pœnis, de quo ex corde pœniteo Suadeo vtique vobis, vt fatuitatis meæ tam extremum periculum vos faciat cautiores, atque tali Domino in præsenti seruiatis, qui vos in hac extrema necessitate non solum poterit ab angustijs pręsentibus & futuris pœnis eruere, sed & vita coronare perenni. Et ego charissimi si orationib⁹ vestris ad pristinę valetudinis statum merear reuocari, spondeo quoniam non tam debilium dominorum me rursus implicabo seruitijs, sed ei seruire conabor qui potens est, & me & omnes virtute sua protegere. In tali ita pœnitudine defunctus est magnum cæteris suæ compunctionis exemplum derelinquens. De alio pæne simili legitur in eodem articulo depręhenso, qui tamen conualuit atque religionem ingressus, in magno feruore indultum sibi tempus exegit. (Collector speculi.

EXEMPLVM XXIII.

Mortis iura & consuetudinem nisi pater à iuuenibus remoueret, filium de religione in patriam non potest recipere.

CVm quidam Dominus de Naguori haberet filium nouum militem euntem ad tyrociniū, & transeūtem per Claramuallem videns sanctam illam societatem, & audiens ab eis prædicari de vanitate huius mundi, & de breuitate huius vitę, & mercede relinquentium omnia mundana & sequentium Christum, cogitansque quod finis esset omnibus communis his & illis, intrauit ibi ordinem. Quod cùm patri suo fuisset nunciatum, supra modum animo cōtristabatur, quia quem sperabat habere hæredem, audiuit vniuersæ hæreditati renunciasse. Quod audiēs iuit ad monasterium dicens, quod Abbatiam destrueret nisi sibi filius redderetur Sed cum discretus puer furorem audiuit ait: Ne irascaris pater mi, nam si facias quod tibi dicā, reuertar ad vitā mundanam, & hæreditatem tuam acceptabo. Tunc pater hilariter dixit: Omnia pro te facere sum paratus. dic

quid

quicquid volueris, & animo volenti fiet. Tunc iuuenis ait patri. Quædam consuetudo est in terra tua quæ tenet totum spatium terræ tuæ, quæ nisi adesset ibi libentissimè habitarem. Et pater ait: Quæcumq; illa fuerit eam penitus amouebo, si voluerit ad sæculum redire. Tunc filius ait: Cõsuetudo est in terra tua, quod ita cito moriuntur iuuenes sicut senes, quæ nisi prius remota fuerit, ad terram tuam vlterius non redibo. Hoc audiens pater impossibilitatem confessus, cùm spiritum Dei loqui audisset per filiũ, ipsum in pace Deo nostro seruire permisit. (Collector speculi.

EXEMPLVM XXIIII.

Sacerdos malus emendationem differẽs horribili morte ad inferna deducitur.

REfert Petrus Cluniacẽsis, quia apud castrum Lizimacũ, quod in Pictauiensi pago est situatũ, nuper quidam presbyter erat qui sacerdotalis ordinis super cœlestem dignitatem miserrimæ vitæ conuersione deturpans, non ad animarum (quibus præerat) curam, sed ad carnis voluptatem explendam sacro mysterio vtebatur. Territus tamen conscientię malo (sicut aliquando & mali ad horam compunguntur) familiaritatem quorundam bonorum virorum expetijt, & Abbati Bonæuallis & fratribus eiusdẽ monasterij se in amicitia speciè tenus copulauit. Qui longo tempore eum de vitæ emendatione commonentes, & vt sæculo renũciaret assiduè exhortantes, nihil ab eo impetrare præter inanem spem potuerunt. Nam libenter quæ dicebant audire se fingens, & semper eos de conuersione suspendens, de societate sanctorum illorum gloriabatur, nec admonitione vel exemplis eorum à malis retrahebatur. In his itaq; perditæ vitæ suæ actibus perdurãs, & obstinatione impia iram sibi in die thesaurizans, in morbũ incidit, quo post aliquot dies ingrauescente ad extrema peruenit. Adierat eum Prior visitationis gratia dicti monasterij, atq; cum eo per aliquantum diei spatium ipso quoq; rogante permanserat, & nocte superueniente cum cunctis discedentibus solus lecto eius assideret, clamare terribiliter æger ille ad Priorẽ cœpit. Succurre, succurre (ait) succurre. Ecce duo super omnem feritatem leones expauendi in me impetum faciunt, & hianti ore ac rictu feroci, per frusta me decerpunt, totumque consumere volunt. Deprecare citò Dominum, vt ab his eripiar antequam eorum morsibus cõsumar. Dicebat hoc & tremebat, & velut deuoraturos fugiens, timore, defecto corpori vires addente, retrocedebat. Prior vocis ac gestus illius turbatus terrore, non sine multo & ipse timore erat, ad preces tamen ipsa necessitate impellente, cõuersus pro misero illo (vt poterat) Deum exorabat. Quo orãte mutata voce æger, Bene (inquit) bene recesserunt crudeles bestiæ, & per orationes tuas iam nusquam apparent, & quia vsq; ad vltimum spiritum semper compos sui extitit, nec (vt quidam morientium solent) vel in modico sensu minutus fuit, conuersus ad Priorem loqui cũ ipso de quibusdam vt sanctissim⁹ cœpit. Cumq; tam de his, quàm de alijs multa inter se verba conferrent, horę verò vnius spatio elapso rursus inclàmare longè terribili⁹ quàm prius exorsus est. En (inquit) en ignis de cœlo vt torrens inundans descendit & super hunc lectum veniens, iam iamq; me in fauillam vsq; comburit. Festina, adiuua, ora, si fortè ab hac morte eripi valeam. Et hæc dicens, manibus & brachijs opertoria subleuabat, & ea (velut aliquid iuuare possent) inuisibilibus ignibus turbatus opponebat. Sed nequaquam. Non enim corporalia tegmina à spiritualibus incendijs tegere poterant. quem cœlesti vindictæ impia opera exponebant.

Prior adaucto timore denuò ad orationem conuertitur, & quantùm in tali casu possibile erat, Domine misericordiam pro eo deprecabatur. Illo (vt supra) orationi instante post paululum patiens gratulationis vocibus preces eius interrupit, dicēs: Iam ab igne tutus sum. Nam dum super me (vt dixi) cum impetu descenderet interpositus est linteus vsque ad quem ignis peruenit, sed eum transire non potuit. iam ab isto periculo ereptus oro, ne à me discedas, quousque quis illorū finis futurus sit agnoscas. Tunc prior, qui tam timore quā hospitandi necessitate recedere nolebat, substitit, & ab oratione surgens rursum ei assedit. Cumque eum tantis terroribus anxium consolaretur, & vt vterque ad inuicem vt prius colloqueretur, subito ægrotus ad inuisibilia ereptus obmutuit, eum Prior raptum ab humanis intelligens rei exitum præstolabatur. Tum ecce post multum noctis spatium homo ad se rediijt, & miserabiliter ingemiscens ait: Ha, ha, ad iudicium æternum raptus sum, & heu miser æterna morte damnatus sum. Traditus sum horrēdis tortoribus igne inextinguibili cū diabolo & angelis eius perpetuo cruciandus. Ecce, ecce ignita sartago plena bullienti adipe quam coram me tormentorum ministri detulerunt, eamque ad me frigendum vndiq; succenderunt. Et cum sæpe nominatus Prior orationi (sicut iam bis fecerat) tertio quoq; incubuisset, ille ait: Cessa, cessa oro, pro me orare, ne pro illo vltra fatigeris pro quo nullatenus exaudieris. Priore autem dicente, frater redi ad cor, & misericordiam dum adhuc viuis à Deo require, ille adiecit, Putas (ait) me insanum loqui? Non (ait) insanio, sed sana mente ea quæ dixi confirmo. Et cucullam Prioris manu tenens eum interrogauit, nonne hoc quod manu teneo cuculla tua est? Quo respondente: est, adiunxit. sicut hæc vestis cuculla est, & sicut hoc quod substratum est mihi palea est, sic & hoc quod coram cerno ignita sartago est. Et dum hæc loqueretur gutta inuisibilis ignis de illa quam videbat sartagine exiliens in manu eius Priore vidente cecidit, & mirabile dictu cutem & carnem vsq; ad intima ossis consumpsit. Tunc ille acri cum gemitu. En (inquit) indubia rei probatio. Nam sicut ista quam vides de sartagine prolapsa gutta carnis partem consumpsit, sic confestim me ignea vorago consumet. Priore ad ista stupente, iterum dixit: Ecce sartaginem ipsam ministri infernales propius afferunt, & vt me in illam inijciant iam iamque manus adaptant. Et post modicum: Ecce linteum, in quo iaceo vndique concurrentes accipiunt, & in igneam sartaginem, æternamque frixuram proijciunt. Hoc velut vltimum vale, mox vt priori atque his qui ad hoc spectaculum horrendum conuenerant dixit, subtracta voce, & reflexa ceruice puniendū spiritum condemnatis spiritibus tradidit. Tantus verò terror omnes inuasit, vt omnes aufugerent, nec aliqui in domo vbi mortui cadauer remanserat, remanere auderent. Facto mane miserum cadauer sepulturæ traditum est. Post aliquot autem dies cum ad vniuersos circa positos hæc tā terribilis fama peruenisset, rei veritatē probare volentes, tumulum aperuerunt, & fossam illam, quam in manu adhuc viuentis presbyteri gutta prænuncia damnationis fecerat, in mortui cadauere inuenerunt. Quæ omnia (sicut beatus Gregorius dicit) nullo modo propter se infœlix presbyter vidit, cui nihil ipsa visio contulit, sed quanta cautela Sacerdotale officium administrandum, quam reuerenter diuina mysteria sint tractanda superna super eum dispositio demonstrauit. (Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis lib. 1. mirac. cap. 15.

EXEM.

EXEMPLVM XXV.

Quomodo Deus iuuenem à parentibus desertum in cæleste regnum benignissimè accepit.

NOn diu post aurea illa & fœlicissima tempore quibus magister Gerardus magnus, qui totius Germanicæ deuotionis fundator atque promotor extiterat, feruentissimo Spiritus sancti igne inflammatus, semina diuini verbi per diœcesim Traiectensem disperserat, atque Domino cooperante, & sermonē confirmante plurimorum pectora, ad spiritualis vitæ amorem inflammarat. Contigit quendam iuuenem Flandriensium partium non bassa stirpe progenitum Dauētriensem scholam causa discendarum literarum inuisere. Qui dum non multis diebus in seculari fuisset hospitio demoratus, intutum arbitrans cohabitare serpētibus, quorundam spiritualium virorum regimini se subijciens, & humilem atque despectum habitum induens, deserto priori hospitio, cum eisdē spiritualibus viris cœpit habitare, vt ibi nedum scientijs scholasticalibus apprimè, vt illic scholaribus moris erat imbui posset, verum etiam virtutibus & bonis moribus ditaretur. Quod dum garrula fama (quæ nihil diu sinit esse secretum) deferente, pater & mater resciuissent, dolent atque indignè ferunt tam generosam videlicet prolem suam humiliori indutam habitu, despectorum virorum imperijs agitari. Vnde destinato festinantius nuncio, iuueni mandauerunt vt relictis fratribus, quorum regimini sese subiecerat, pristinum hospitium suum reintraret. Quomodo si pertinaci animo eorum iussa retelleret, minātur futurum esse, vt & ipsi claudant adiutrices manus rebelli filio, siti famē & frigore perituro. Verum iuuenis illatis minis constantior, & sciens, Deo magis quàm hominibus esse parendum, nec vllius imperio salutem animæ negligendam, cum fratribus manere delegit, malens si parentes pietatem in tyrannidem verterent publicæ mendicitatis opprobrio subiacere, quàm in seculari hospitio inter fœminarum greges cum periculo viuere castitatis. Quod vbi parentes didicerūt, irascuntur filio, cui debuerant aggaudere, & manus claudūt adiutrices. Iuuenis verò consumptis interim nummis quos secum detulerat, cœpit rebus necessarijs indigere & is qui in delitijs atque summa omnium rerum copia fuerat enutri[illegible] quia sub lacero toga frigora sustin[illegible] titur sitim, fame torquetur. S[illegible] bustissimum noui militis pect[illegible] omnibus his nec paupertate terretur, nec pusillanimitate deijcitur, nec à sanctissimo proposito suo reuocatur, quin potius repletur summa lætitia, quod ob amorem cœlestis patris sui, à parentibus carnis suæ ceu scorto genitus derelinqui meruit, & indigētia rerum fatigari. Verum clementissimus Deus, qui non patitur nos tentari super id quod possumus, sed facit cum tentatione prouentum, non sustinuit dulcem filium suum incompetenti sibi inopia diutius prægrauari, sed facili febre correptum ad cœlestes diuitias inuitauit. Decubuit igitur lecto deuotus adolescēs, & mortis iura lætus expectans ad agoniam tandem deuenit. In qua cum paululum laborasset, & iam tempus esset fœlicem illam animam auolare, resumptis viribus se super se erigens in lecto resedit, & oculis atque manibus in cœlum suspensis Deum, qui illic resederat patrem omnium inuocabat, quo facto forti spiritu ac integra voce ad astantes sibi caligantem visum intorquens ait: Pater meus, & mater mea derelinquerunt me, Dominus autem assumpsit me. Ex his verbis librum à terrenis contagij s spi-

ratum

ſpiritum in ſinum cœleſtis patris, nō [illegible]miſit, quàm poſuit. De quo ſit Deus benedictus in ſæcula, Amen. (Collector ſpeculi.

EXEMPLVM XXVI.

Quomodo Droſſartus quidam nolens confiteri à dæmonibus ad inferna raptatur.

ERat quidam Droſſartus pauperum oppreſſor, nec Deum nec hominem expaueſcens. Is vltima infirmitate percuſſus, medicum mihi non incognitum aduocauit, vt [illegible] ſalutis corporeæ impenderet [illegible]. At medicus, quia vir pru[illegible], & canonum ſtatuta non ignorabat, ſuaſit ægrotanti vt prius quã medicinam corpori exhiberet, medicum animæ confeſſorem, ſcilicet requireret, vt ſi peccata morbo cauſam acceſſiſſent, ipſis præuia confeſſione depoſitis aduerſa valetudo auolaret. Ad quæ monita Droſſartus frontem in rugas complicuit, & indignabundus ad medicum dixit: Medicum te, non confeſſorem vel prædicatorem aduenire optaui: Præbe igitur auxiliũ corpori, animæ auxilium ſuo tempore ipſe reperiam. Fecit medicus vt petebat, & abijt. Terrenda res. Intercurrentibus pauciſſimis diebus Droſſartus prædictus ad mortem diſponitur, inualuit languor, ad agoniã peruenitur. Aſſiſtunt amici, ſerui, atque tota familia lectum morituri, ſtupidi circumſtabant, quibus ita agentibus, tremulum caſtrũ quaquauerſum concutitur, arma cæteraq; vaſa in parietibus circum circa pendentia quaſi caſura quatiuntur. Inter hæc paſtores cum per totam diem circa gregem ſuũ ſollicitas excubias compleuiſſent, & veſperi eâ hora qua Droſſartus in agonia non tam certauit, quàm victus occubuit, caſtro, more ſolito refecturi proximaſſent, ſtrepitum quendam & horribilẽ armorum audiere fragorẽ, ita vt totum ipſi caſtrum hoſtium cateruis plenum æſtimarẽt. Territi igitur, & animo vehementer conſternati longius ſtabant, nec domum tam terribili fragore plenam introire præſumebant. Cumq; in loco per aliquã moram trepidi perſtitiſſent, venerũt qui dicerent. Quid hic ſtatus attoniti, nec conſueta hora caſtrum aſcenditis? præſertim cùm Dominus noſter in hac hora ſpiritum pariter & vitam amiſerit. Audientes paſtores Droſſartum defunctum fore & infœlicem ſpiritum efflauiſſe, ſtatim intellexerunt fragorem illum quem paulò ante audierant, non tam hominum. Vnde vſque fuiſſe, quam dæmonum. in hodiernum diem dicũt maledictã illam animam à dęmonibus ad inferna trãſlatam. Satius igitur fuiſſet pœnituiſſe, ac confeſſionis remedia ſanum quæſiuiſſe, quam à tam horrendis comitibus ad æterna ſuppliciorũ loca fuiſſe deductũ. (Collect. ſpeculi.

EXEMPLVM XXVII.

De miraculoſo campanæ pulſu, cùm foret aliquis moriturus.

EST in conuentu Amorenſi ordinis Prædicatorum campanula, quæ per plura annorũ curricula ſine alicuius ope pulſari conſueuit, & inſolitum ſonum reddere, cum breui foret quiſpiam ex illorum fratrum collegio migraturus ad Dominum. Quo audito, mox ſe cuncti præparare morti habebant, quaſi iam iam rationem redditurí de villicatione. Super quem namq; mortis iaculum caderet, dum ignorabant omnes, ſe ad illud excipiendum cuncti præparabant ſedulò. Duraſſe autem dicitur is campanulæ huius pulſus miraculosè fieri ſolitus cum foret aliquis moriturus in illo conuentu per multa tempora. (Antonius Senenſis in Chronico Prædicatorum ad annum 1218. pag. 32.

Vide

Vide etiā tit. Conuersio. ex. 1. 12. & 22. Tit. Confessio. ex. 1. Tit. Angelus. ex. 9. 13. & 15. Tit. Iudicium diuinum. ex. 4. Tit. Infirmus. ex. 5. & 19. Tit. Inconstātia, ex. 2. Tit. Diues. ex. 1. Tit. Maria. ex. 14. & 35. Tit. Dæmon. ex. 23. Tit. Lusus. ex. 5. Tit. Infernus. ex. 8. & 21. Tit. Bona iniustè acquisita. ex. 8. Tit. Facies dæmonum. Tit. Flere. ex. 6. & Tit. Charitas. ex. 12.

MORTIFICATIO SVI.

Mortificationis sui, Adolphi Comitis Holsatiæ, insignis actus.

ADolphus Comes Holsatiæ, ex opulētissimo, & potentissimo Principe pauperrimus monachus factus est, ordinis Minoritarum circa annū Domini 1244. & per mutationem dexteræ excelsi ex glorioso equite sæculi, euasit humilis pedes Christi. Is monasterium sui ordinis, ipse manibus multa molitus in oppido Kijl, vbi nunc requiescit, curauit erigere, eleemosynas suorum quondam subditorum humiliter poscens, & accipiens: cumque multum solicitè laboraret in erectione dicti monasterij in oppido Kijl, ibat ostiatim lac in Hydriam mendicans, vt haberent operarij, & fratres quo inter laborandum per æstum reficerentur. Media iam platea vbi declinare iter non poterat, ibat Hydriam baiulans, lacte plenam: & cum obuios habuisset filios sublimes in equis, Comitum mo- sæcularium, passus est humanitùs aliquid, vt rubore cæperit perfundi. Sed ille infremuit, & robur mentis aduocans, cùm adhuc in conspectu essent filij, Hydriam leuatam super caput euertit, sese totum à vertice lacte perfundens, dixitque: Infelix erubuisti Christi pauperiem, baiulare lac manibus, nunc vel in capite ostende quid portaueris. Quis non iure miretur tantam humilitatem, patientiā, fortitudinem? (Albertus Krantius lib. 8. Saxoniæ c. 7. & Robertus Bellarminus Politianus è Societate IESV libr. 1. de translatione Imperij Rom. cap. 2.

MVNDVS.

EXEMPLVM I.

Mundum cum regno rex Scotorum relinquens moriturus dixit, Domine feci quod iussisti, imple quod promisisti.

SCotigenarum Rex primæuo adolescentiæ flore pubescens, quia pater obijt, ei mox in regalis fastigij iura successit. Sed cùm sollicitè consideraret, quàm fragile sit quicquid in hoc sæculo tumet, quàm labile quod supereminet, quàm velociter extinguibile sit omne quod splendet, cùm coniugatus iam esset, decreuit regales infulas regni cœlestis amore deponere, coronam caputio, purpurā cuculla mutare. Quid plura? Simulac orationis studium, aggreditur expectationis humanæ procinctum. Apostolorum itaque liminum deuotione completa, & ignorante clientium comitatu, monasticum habitum latenter induit, & sic à se mundum cum regno bene semetipsum furatꝰ abiecit. Qui mox languore percussus ad extrema peruenit, & vsque ad obitum hoc tanquam fœderatę conuentionis elogium inclamare non destitit: Domine feci quod præcepisti, imple quod promisisti. Quicquid autem ei ab alio diceretur, ab hac voce velut exactione debiti non cessabat. Nimirum in vinea constitutus reposcebat nummum, quia patris familias se nouit implesse præceptum. Et licet vndecima hora fuisset conductus, exigebat requiem post laborem, & expleta operatione reposcebat mercedem. (Ex P. Damiano.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Mundus sibi seruientes, nisi prouidentia sua sibi ipsi prouiderint, in æternum exilium & miserias destinabit.

RVrsus ait Barlaam: Ciuitatem quandam didici fuisse magnã, cuius ciues talem habebant consuetudinem antiquitus, vt assumerent extraneum aliquem, & ignotum virum nihil legum ciuitatis suæ, vel traditionum scientem, & hunc sibi Regem constituebant, qui omnem potestatem accipiebat, & suarum voluntatum faciendarum facultatẽ habebat, vsque ad completionem vnius anni. Deinde eo in omni securitate manente, delicijsque, atque suauitatibus absque formidine, & regnum sibi permansurum existimante, repente surgentes ciues illi contra eum, regali ablata stola, nudum trahentes per totam ciuitatem, exulem transmittebant in magnam, & longius remotã insulam, in qua neque cibum, neque vestimentum inueniens fame, & nuditate malè atterebatur, præter spem. De concessis sibi delitijs & gaudijs, in tristitiam rursus & expectationem transmutatus. Interea ordinatus est quidam vir in regno, qui non exiguo mentis intellectu vigebat, qui tanta ex improuiso accedente sibi abundãtia non est dissolutus, nec ab ea raptus, neque eorum qui ante eum regnauerant, & electi miserè fuerant incuriã secutus, sed sollicitudinem gerebat, & laborabat animo quomodo se, & sua disponeret. Dum ergo assidua meditatione diligentius ista tractaret, cognouit per quendam sapientissimũ consiliarium suum cõsuetudinem ciuium, & locum perennis exilij, & quomodo semetipsum oporteret custodire sine errore edoctus est. Hoc ergò vt agnouit, & quod oporteret illum post paululum ad insulam applicare, & regnum caducum alienigenis dimittere, apertis thesauris suis quorum tunc habebat liberam facultatem ex illis quod vellet facere, accepit pecuniarum multitudinem, auri videlicet, & argenti, & lapidum pretiosorum amplissimum pondus, & fidelissimis committens famulis in illam præmisit ad quam ducendus erat, insulam. Peracto igitur anni termino, in seditionem versi ciues, nudum, sicut & illos, qui ante eum fuerant, exilium transmiserunt. Tunc cæteri stulti & temporales reges fame malè cruciabantur. Ille vero prouidus in abundantia viuens perpetua, delitias infinitas, atque diuitias habens, timore magno prorsus incusso infidelibus & malignis ciuibus, sapientissimo seipsum beatificauit consilio. Ciuitatẽ ergò intellige vanum istum & deceptorem mundum, ciues autem principes, & potestates dæmonum, mundi rectores, siue seculares homines: sapientem qui regẽ præmonuit de cõsuetudine ciuitatis, quemlibet sanctum doctorem & prædicatorem: exilium, futuram vitam, vbi qui anno suo, id est, tempore huius vitæ delitijs seruierint, in perpetuas miserias detrudendi sunt. Qui verò de futuris solliciti, opera bona tanquam diuitias præmiserunt, æternis delitijs fruituri sunt. (Vincentius Beluacensis ex historia Barlaam & Iosaphat libro 15. cap. 17.

EXEMPLVM III.

Vestibus pretiosis superfluè vsa Comitissa Campaniæ, defuncta miserrimè spoliatur.

PRopè nostra tempora fuit mulier nobilissima Maria Campaniæ Comitissa: hæc nupta nobilissimo Henrico Campaniæ Comiti, filia fuit Ludouici Fij & soror Philippi Regum Francorũ; quatuor Re-

ges Fratres in Anglia habuit, filium Regem in transmarinis. Hæc multis annis mortuo marito cum pomposissima ambitione circuiens, & moriēs, talem finem sortita est. Laborauit hęc in extremis, & Abbatem Persanię sanctissimum & eloquentissimum virum migratura venire mandauit. Qui vt venit, intromissus non est, & præ foribus expectauit. Iam enim Comitissa decesserat, & distrahebantur à militibus, & ministris, suis vtensilia, vasa aurea, & argentea, vestes preciosæ, culcitręque purpureæ, & tandem linteamina ipsa cum peplis. Extremò vnus ex garsionibus, mora nimia retardatus, lectum per cornua comprehendit, & resupinatum corpus emortuum, eminus in stramenta deuoluit. Moras autem Abbate cum tędio sustinente, quidam nobilis ex circumstantibus indignatus, ostium infregit violenter, & virum venerabilem intromisit. Qui cùm introijsset, & nobile illud corpus nobilissimæ Comitissæ nudum in stramento reperisset, volēte quodam ex familia illud straminibus operire. Abbas, exempli prouidus, non finebat, sed libera voce clamabat: O vos omnes, cernite pompam nobilissimæ Comitissæ Mariæ, videte illud delicatissimum corpus, quanto dedecore pudoris obuoluitur, videte quid ei pro multiplici honore, & gloria mundus exsoluit, ecce quàm stulta illi mundus commutatione conclusit. (Cantipratanus lib. Apum.

EXEMPLVM IIII.

Mundanam pompam in quodam abbate vox quædam cœlestis increpuit.

VIdi Abbatem Cisterciensis ordinis, virum eruditum scientia, atque probatum. Hic cum ie quadam aquam manibus sumet, & manutergium coram eo ma-ates quidam ex vtraque parte tenerent, facta est vox huiusmodi dicens latinè: Quare pannus ante pānosum? Quod vt venerabilis ille Abbas audiuit, cum timore & horrore manutergium dimisit repentè. (Idem. lib. 1. c. 7. p. 6.

Vide etiam Tit. Flere. ex. 2. Tit. mora. ex. 7. Tit. Conuersio. ex 12. 19. 26. 29. & 30. Tit. Delitię. ex. 4. Tit. Amicus. ex. 1. Tit. Humilitas. ex. 21. &. Tit. Mechtildis.

MVNDI VANITAS.

Mundi vanitatem & pericula, & pauperum lugentium, & tribulationes patientium beatitudinem cogitans miles diues, delicatus, & literatus, omnibus relictis fatuum se fecit, ad eum filius Imperatoris diuino iussu mittitur, illique sanctitas eius declaratur, ab eoque honorificè sepelitur.

QVIDAM miles diues delicatus, & literatus incœpit cogitare de vanitate mūdi, & quod vix aut nunquam posset in isto statu saluari, & quod beati essent pauperes lugentes, & tribulationem patientes. Qui lętanter recedens à patria sua venit Constantinopolim. In eius introitu inueni pauperem carbonarium, cui commutauit vestes suas bonas pro suis prauis. Intransque fecit se fatuū. De die à pueris fustigabatur, & flagellabatur multipliciter delusus. De nocte super fimarium iacens inuigilabat fletui & orationi, de die autem redibat ad agonem ludibrium puerorum. Cùm autem duo filij Imperatoris ibi litigarent, minor occidit maiorem. Qui ad vltimum compūctus iuit Romam, cumque Papa misit ad Patriarcham suum, qui misit eum ad quendam eremitam Ægyptium. Ille misit eum ad extremam partem solitudinis Ægyptiacæ ad quendam tanti meritis

quod crebras habebat diuinas consolationes, & reuelationes & singulis diebus panis cœlestis mittebatur ei. Cui cùm reuelatum esset de aduentu eius præcurrit ad eum, & tunc panis eis duplicatus mittitur. Post refectionem, post mutua colloquia,& post orationes Deo reuelante mittit eum ad militem supra dictum, qui fatuum se fingebat & docuit eum quid faceret, & quod dictum militem in tali fimario inueniret. Qui venit Constantinopolim latenter, & iuxta primum somnum venit ad dictum fimarium, & eum quem quærebat vidit surgentem, & euntem ad Ecclesiam sanctæ Sophiæ, & vidit duos choros psallentium eum præcedentes, aperiẽtes Ecclesiam, & sedem ei ad orandum pręparantes. Cùm autem diu perseuerasset in oratione, & prope matutinas esset, surrexit: cùm dictis choris egrediens, qui firmantes ostium ad cœlos ascendunt. Ille autem ad fimarium suum regreditur, quem dict⁹ iuuenis subsequitur ad pedes suos procidens, qui credens primo esse pueros clamabat nondum esse diem. Audiens autem quis esset, & causam vitæ, & à quibus missus esset, & quæ viderat, consulit ei quid ageret, iniungens ei, & per iuramentum constringens ne cuiquam in vita sua factum suum reuelaret, manifestauit hospiti suo quis esset. Postea cum multi patre suo mortuo litigarẽt pro regno, eo quod non inueniretur filius eius, de consilio ipsius imperium repetiuit & obtinuit. Factus autem Imperator videns hominem Dei conspui & flagellari, &c.
Nec audens propter suum iuramentum signa recognitionis exhibere, vberrimè etiam inter epulas flebat, vel etiam quando sibi illatas iniurias fieri audiebat. Quadam autem die cum audisset illum bonum fatuum defunctum, prosilijt & ad funus cucurrit flens, & patrem suum proclamans reuelando factum suum. Inuenta est autem quædam charta in manu eius in qua scriptum erat, quis, & vnde esset, & quare sic se abiecisset. Imperator autem ex vna parte funus portãs, eum honorifice sepeliri fecit, & ipsum Dominus multorũm miraculorum gloria decorauit. (Ex vita cuiusdam sancti militis.

NEGARE CHRISTVM.

EXEMPLVM I.

Negans Christum quidam iuuenis à patre repellitur, nec ad Iuliani Imperatoris preces in gratiam recipitur.

INterminabatur impijssimus Imperator apostata Iulianus per Ecclesias dæmonum se statuere simulacra. Post has ergo minas ab vno viro in Berœa debellatus est. Is enim nobilis erat, eiusque ciuitatis curiæ præsidebat, quem zelus Christi reddidit clariorem. Videns namque filium in impietatem quæ tunc vigebat, fuisse demersum, expulit sua domo, & coram omnibus abdicauit: qui in vicinæ ciuitatis itinere aggressus, Imperatori suam voluntatem, & abdicationem patris significauit. At ille quiescere iuueni imperauit, placandum promittens patrem. Cumque venisset in Berœam, nobiles & honoratos cõuocauit ad prandium, inter quos erat & huius pater, quem cum filio in suo prandere iussit accubitu. Tunc circa medias epulas dixit ad patrem: Non mihi videtur iustum vim facere voluntati, & animum ad alia inuitare quæ non vult. Noli itaque esse filio violentus sequi tua dogmata respuẽti, neque enim ego tibi vim facio me sequi, licet cogere valdè possim. Ille causam diuinæ religionis mente percipiens: De isto: inquit, ô Imperator, erroneo dicis, & Deo odibili, & veritati præponente mendacium? Cui ille rursus mansuetudinis induens vul-

tum

tam: cessa, inquit, detrahere. Declinans ab eo vultum, adolescenti dixit: Ego tui curam habeo, quoniam patri tuo vt hæc faceret suadere non possum. Hæc itaque non frustra retuli, sed volens ostendere nō solùm illius mirabilis viri fiduciam, sed quoniam cōtempta Iuliani à pluribus sit potestas. (Cassiodorus l.6.hist.trip.c.43.

EXEMPLVM II.

Negare Christum nolens quidam nobilis nudus exercitum camelorum ducere cogitur.

HOrmisda quidam valdè nobilis apud Persas erat, qui patrē præfectum habuerat. Hunc dum Rex agnouisset esse Christianū, deduci fecit, & imperauit vt salutarem negaret Deum. At ille: Nec iustum, inquit, nec vtile præcipis Imperator. Nam si summo supplicio dign⁹ est qui tua sceptra contempserit, Imperator, multiplicibus tormētis subdendus est qui cunctorum negauerit creatorem. At Imperator cùm debuisset mirari prudentiam, fortissimum diuitijs & dignitate nudauit Athletam, iussitque vt nudus traheret camelorum exercitus. Cumque plurimi transissent dies, respiciens de superioribus Imperator, vidit illum eminentissimum virum solis radijs inflāmatum, & pulueris squalore completum, patriæque nobilitatis memor, eum ad se iussit adduci, & laneis vestibus operiri. Deinde putans quia tam præcedenti afflictione, quàm eius miseratione molliretur. Vel nūc, inquit, illa obstinatione exutus nega filiū fabri. At ille zelo Dei completus dirupit vestem, & iactauit, dicens: Si propter hoc putas me à pietate recedere, habe hāc cum impietate quam possides. Hanc eius fortitudinem contemplatus, nu[illegible]um eum à suo proiecit imperio. (Idem l.10.hist.Trip.c.31.

Vide etiam tit. misericordia Dei. ex.1. Tit. Luxuria. ex.9. Tit. Maria. ex.6. & tit. Crucis signi virtus. ex.2.

NEGLIGENTIA.

Negligens repugnator suarum tentationum oratione sancti Senis iuuari nō potuit, quia ipse seipsum iuuare neglexit.

MOlestiam sustinebat quidam frater à spiritu fornicationis. Abijt autem ad quendā probatissimum seniorē, & precabatur eum, dicens: Pone tibi sollicitudinē beatissime Pater, & ora pro me, quia grauiter impugnat me passio fornicationis. Hæc cum audisset senior orabat intentè die ac nocte pro eo, deprecans Domini misericordiam. Iterum autem veniebat idem frater, & rogabat seniorem, vt magis intentiùs pro eo rogaret. Similiter autem cum omni sollicitudine beatus senior orabat intentiùs pro eo: frequenter autem venientem ad se monachum videns senior, & deprecantem se vt oraret, valdè contristatus admirabatur, quia non exaudiret Dominus orationem eius. Orauit autem Dominum, dicēs: Domine reuela mihi, vnde in hoc fratre operatio ista diaboli, quia deprecatus sum te, & requiem necdum inuenit. Eadem autem nocte reuelauit ei Deus, quia circa illum monachum erat negligentiæ & ignauiæ resolutio. Ita autem ostensum est sancto seniori: Vidit sedentem illum monachum, & spiritus fornicationis in diuersis mulierum formis ante illū ludentes, ipsumque cum eis delectari. Videbat autem & Angelum Domini astantem, & indignantem grauiter contra eundem fratrem, quia nō surgebat, nec prosternebat se in orationibus ad Deū, sed magis delectabatur in cogitationib⁹ suis. Hęc autē ostēsa sunt sancto seniori per reuelationem.

Cognouit autem quia culpa & negligentia illius monachi erat, vt nō exaudirentur orationes eius. Et nūc reuerēte fratre dixit ei senior, quia culpa tua est frater, qui condelectaris cogitationibus malis. Impossibile est enim discedere à te spiritum fornicationis immundæ, alijs orantibus, & Deum pro te deprecantibus, nisi & tu ipse laborem assumas in ieiunijs, & orationibus, & vigilijs multis, cum gemitu deprecans vt misericordiam suam, & adiutorium gratiæ suæ præbeat tibi Dominus Iesus, vt possis resistere malis cogitationib⁹. Et medici qui corporibus hominum medicamēta conficiunt, & adhibent, quamuis omnia cum summa diligentia faciāt, veruntamen ille qui infirmatur non se abstineat à noxijs cibis, vel de alijs, quæ solent lædere infirmātes, nil proficiet ei cura, & diligentia, ac sollicitudo medicorum. Simile etiam & in animæ languoribus eueniet. Licet cū omni intentione, & ex toto corde sancti patres, qui sunt medici spirituales, exorent misericordiam Christi Domini Saluatoris nostri pro eis, qui orationibus eorum se postulant adiuuari, nisi & ipsi cum omni intentione mentis tam in orationibus quàm in omni opere spirituali, quæ Deo placita sunt fecerint, non eis proficient negligentibus & resolutis, & de salute animæ minimè cogitātibus orationes sanctorum. Hac audiens frater, compunctus est corde, & cum omni sollicitudine secundum omnem doctrinam senioris statim cum ieiunijs, & orationibus, & vigilijs semetipsum afflixit. & meruit misericordiam Domini, & recessit ab eo spiritus immundæ passionis. (Ex lib. sent. Patrum. §. 12.

Vide. etiam. tit. Docere. ex. 1. tit. Iudicium Dei, ex. 3. & Tit. Consilium. ex. 2.

NOMEN IESV.

Nomen Iesu cordi beati Ignatij inscriptum inuenitur.

LEgitur in vita sancti Ignatij quod inter omnia sibi tempore passionis suæ illata tormēta nūquam ab inuocatione nominis Iesus Christi cessabat. Quem cùm tortores requirerent cur hoc nomen totiens replicaret, respōdit: Hoc nomen cordi meo inscriptū habeo, & ideo ab eius inuocatione cessare nō valeo. Postquā à leonibus suffocatus est, non tamen dilaceratus, tortores volentes curiosiùs quæ sanctus dixerat experiri: cor eius à corpore ipsius euellunt, & illud scindentes per medium, totū cor eius inscriptum hoc nomine Iesus Christus, literis aureis inueniunt. Vnde ex hoc miraculo plurimi crediderūt. (Vincent. lib. 10. c. 57.

Vide. etiam. tit. Lusus. ex. 7. &. tit. Salutat. Angelica. ex. 7.

OBEDIENTIA.

EXEMPLVM I.

Obediuit aqua præcepto Sabini Episcopi, qui scripta scedula manu notarij aquā miraculosè compescuit ne terram Ecclesiæ læderet.

IN Placentina ciuitate Sabinum nomine fuisse asserunt miræ virtutis Episcopum, Cui cùm die quadam suus diaconus nunciasset, quod cursus sui Padus alueū egressus Ecclesiæ agros occupasset, totaque illic loca nutriendis seminibus profutura aqua eiusdem fluminis teneret, venerabilis vitæ Sabinus Episcopus respōdit, dicēs. Vade, & dic ei: mādauit tibi Episcopus vt te compescas, & ad proprium alueum redeas. Quod diaconus eius audiens despexit, & derisit.

Tunc

Tunc vir Domini accersito notario, dictauit, dicens: Sabinus Domini nostri Iesu Christi seruus commonitorium Pado. Præcipio tibi in nomine Domini nostri Iesu Christi, vt de alueo tuo in locis istis vlterius non exeas, nec terras Ecclesiæ lædere præsumas: Atque eidem notario subiunxit, dicens: Vade hoc scribe, & in aquam eiusdem fluminis proijce. Quo facto sancti viri præceptum suscipiẽs, statim se à terris Ecclesiæ fluminis aqua compescuit, atque ad proprium alueum reuersa exire vlterius in loca eadem non præsumpsit. Qua in re Petre quid aliud quàm inobedientium hominum duritia confunditur, quãdo in virtute Iesu elementum irrationale sancti viri præceptis obediuit. (Gregorius Dialog. lib. 3. c. 10.

EXEMPLVM II.

Obedientia sua quantum profecit Paulus simplex.

FVit quidam inter discipulos Antonij, Paulus nomine, cognomẽto Simplex. Hic initium conuersationis suæ huiusmodi habuit. Cùm vxorem sub oculis suis cum adultero cubantem vidisset, nulli quicquam dicens, egressus est domum, & mœstitia animi tactus, in eremum semetipsum dedit, vbi cùm anxius oberraret, ad monasterium peruenit Antonij, ibique ex amænitate loci, & opportunitate consilium capit. Cumque adisset Antonium vt iter ab eo salutis inquireret, ille intuens hominem simplicis naturæ esse, respõdit eum posse saluari si his quæ à se dicerentur obediret, tunc ille omnia quæcunque sibi præciperet se facturum esse spopondit. Vt ergò promissionem eius probaret Antonius, ante fores cellæ statim dixit: Hic, inquit, expecta me orans, donec egrediar. Et ingressus Antonius mansit intrinsecus per totam diem, & per totam noctem. Per fenestram tamen ex occulto frequentius respiciens, videbat eum indesinenter orantem, & nusquã penitus moueri, sed stare in æstu diei, & rore noctis, & ita esse mandati memorem, vt ne parum quidem loco moueretur. Egressus die postera Antonius, instruere eum, & docere de singulis cœpit, quomodo opere manuum solitudinem solaretur, & digitis quidẽ corporis opus carnale, cogitatione verò mentis, & animi intentione operaretur quæ Dei sunt. Cibum quoque in vespera eum sumere præcepit, sed obseruare ne vnquam vsque ad saturitatem veniret, & præcipuè in potu, confirmans non minus per aquæ abundantiam phantasias animæ fieri, quàm per vinum calorem corporis increscere. Et vbi plenè eum qualiter in singulis agere deberet instruxit, in vicino ei, hoc est, in tribus à se milliaribus cellulã constituit, ibique eum exercere quæ didicerat iubet. Ipsum tamen frequentius visitans gratulabatur, deprehendens eum in his quæ sibi tradita fuerant, tota intentione & sollicitudine permanentem. (Ex vitis Patrum in vita Pauli Simplicis.

EXEMPLVM III.

Paulus simplex tacebat nulli loquens propter præceptum Antonij.

QVadam autem die cùm venissent ad sanctum Antonium fratres magni quidam, & perfecti viri, accidit etiam Paulum adesse pariter cũ eis. Et cũ sermo de profundis rebus & mysticis haberetur, cumq; de prophetis, & Saluatore plurima tractarentur, Paulus ex simplicitate animi interrogat, si Christus prius fuerit, an prophetæ? Beatus verò Antonius eum pro eo quod tam absurdè interrogauerat, quasi erubuisset, blando motu, vt erga simpliciores solebat, silere atq; abire eũ iubet.

Ille, quia omne quodcunque ab eo dictum fuisset tanquam præceptum Dei seruare instituerat, abscedens ad cellam suam tanquam mandato accepto silentium gerere instituit, nec omnino aliquid loqui. Quod cùm compe-risset Antonius, mirari cœpit, vnde hæc illi obseruantia placuisset, quam à se sciebat nõ esse mandatam. Cumque iussisset eum loqui, & cur siluerit indicare, dixit ei Paulus: Tu pater dixisti mihi, vt irem, & silerem. Et obstupefactus Antonius, ita ab eo sermonem quem ille negligẽter protulerat, obseruatum, omnes, inquit, nos iste condemnat. Cum enim nos de cœlo Dominum nobis non audiamus loquentem, ab isto qualiscunque sit sermo, qui ex ore nostro ceciderit, obseruatur. (Ibidem.

EXEMPLVM IIII.

Idem quædam irrationabilia ad præceptum Antonij infatigabiliter faciebat, ideoque potentior in miraculis faciendis magno Antonio efficitur.

MVlta beatus Antonius docere eum de obedientia volẽs, præcipere ei solitus erat etiã quæ ratio & causa non posceret, in quibus eius animus erga obedientiã probaretur. Haurire namque aquam aliquando eum iussit ex puteo, & in terram tota die effundere, & contextas sportellas resoluere, ac denuo texere, & vestimentum suere, atque iterum rursus resoluere: & in pluribus huiusmodi exercitijs ab eo memoratis imbutus est, vt in nullo prorsus, etiam eorum quæ cõtra rationem imperari videbantur, disceret contradicere, ita per hæc omnia informatus, breui ad perfectionem venit. Ex cuius exemplo docebat beatus Antonius, quod si quis velit velociter ad perfectionem venire, non sibi ipsi fieret magister, nec proprijs voluntatibus obediret, etiam si rectum videatur esse quod velit: sed secundum mandatum Saluatoris obseruandum esse, vt ante omnia vnusquisque abneget semetipsum sibi, & renunciet proprijs voluntatibus, quia & ipse Saluator dixit: Ego veni non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me. Et vtique voluntas Christi non erat contraria voluntati patris, sed ne qui venerat obedientiam docere, non inueniretur obediens, si propriam faceret voluntatem. Quanto ergo magis nos iudicabimur obedientes, si proprias non faciamus voluntates. Denique supradictus Paulus exemplo nobis est, qui obedientiæ, & simplicitatis merito in tantum spiritualiũ gratiarum culmen ascendit, vt multo plura & potentiora per ipsum Dominus, quàm per sanctum Antonium faceret. Et quoniam pro affluentia gratiarum multitudines ad eum ex omnibus terræ partibus confluebant, vt curaretur ab eo, verens beatus Antonius ne molestia multitudinis fatigaretur, in interiorem eremum quò accedi facilè ab aliquo non posset, manere eum fecit, vt venientes magis ipse susciperet Antonius. Si quos vero ipse non potuisset curare, hos ad Paulum, tanquam ad prolixiorem sanitatum gratiam habentem, mittebat, & ab illo curabantur. (Ibidem.

EXEMPLVM V.

Magna Pauli Simplicis fiducia. 1

TAntam autem simplicitatis eius fuisse apud Deum fiduciam tradunt, vt quodam tempore cùm quidam rabiem patiens in modum carnis laniaret omnem, qui ausus fuisset ad se accedere, & productus fuisset ad eum, insistebat orationi vt dæmonem qui eum vrgebat, fugaret: & cum mora fieret, nec celer sequeretur effectus, quasi infantum more indignatus, dixisse fertur ad Domi-

Dominum: Verè non manducabo hodie si eum non curaueris. Et continuò quasi delicioso Domino satis factum est à Deo, & statim curatus est rabidus. (Ibidem.

EXEMPLVM VI.

Somnolentiæ suæ resistens frater obediens vna nocte septem coronas promeruit in cœlo.

SEnex quidam erat in Thebaida sedēs in spelunca, & habuit quēdam discipulum probatum. Cōsuetudo autem erat, vt senex vespere doceret discipulum, & commoneret eum quæ essent profutura. Post admonitionem faciebant orationem, & dimittebat eum dormire. Contigit autem laicos quosdam religiosos scientes multam abstinentiam senis venêre ad eum, & cum consolatus fuisset eos, discesserunt. Et postquam discesserunt, sedit iterum senex vespere post missas, secundum consuetudinem admonens illum fratrem, & instruens eum, & cum loqueretur, grauatus est somno. Frater autem sustinebat donec excitaretur senex, & faceret ei secundum consuetudinem orationem. Cum ergo non euigilante sene diu sederet, discipulus illius compulsus est cogitationum suarum molestia, vt recederet, & dormiret. Qui extorquens sibi, restitit cogitationi, & resedit. Iterum autem compellebatur somno, & non abijt. Similiter factum est vsque septies, & restitit semper animo suo. Post hoc iam media nocte transacta euigilauit senex, & inuenit eum assistentem sibi, & dixit ei: Vsque modo non discessisti? Et ille respondit: Non, quia non dimiseras me, Pater. Et senex dixit: Et quare me non excitasti? Et respondit: Non præsumpsi pulsare, ne te contribularem. Surgentes autem cœperunt facere matutinas: & post matutinarum finem dimisit senex discipulum. Qui cùm sederet solus, factus est in excessu mentis, & ecce quidam ostēdebat ei locum gloriosum, & sedem in eo, & super sedē septem coronas. Interrogabat autem illum qui ei hoc ostendebat, dicens: Cuius sunt hæc? Et ille dicebat: Discipuli tui, & locum quidem, & sedē pro conuersatione sua donauit ei Deus, has autem septem coronas nocte ista promeruit. Hæc audiens senex miratus est, & tremefactus vocauit Discipulum, & dixit ei: Dic mihi, quid fecisti nocte ista? At ille: Ignosce mihi pater, quia nihil feci. Senex autem existimans, quia humiliando se non confiteretur, dixit ei: Crede, non quiesco nisi dixeris mihi quid fecisti, vel quid cogitasti nocte hac. Frater autem nihil sibi conscius quid egisset, non inueniebat quid diceret. Dicebat autem seni: Ignosce mihi pater, quia nihil feci, nisi tātum hoc, quod compulsus motu cogitationum mearum, vt discederem, & dormirem, septies, sed quia à te dimissus secundum consuetudinem non fueram, non recessi. Audiens autem hoc senex statim intellexit, quia quoties quis resistit cogitationi suæ, toties coronatur à Deo. Et fratri quidem huic nihil horum dixit causa vtilitatis suæ, sed alijs narrauit hoc spiritualibus fratribus, vt discamus quia & pro paruis cogitationibus nobis Deus coronas tribuit. Bonum est ergò, vt extorqueat sibi ipsi homo in omni re propter Deum. Etenim scriptum est. Regnum cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. (Ex libr. Doctor. Patrum libr. de patient. & fortitud. num. 9.

EXEMPLVM VII.

Obedientissimus Marcus vocatus à sene, inchoatam literam, O, incompletam reliquit, vnde & à Deo, & hominibus dilectus est.

DIcebant de Abbate Syluano, quod habuerit in Scythi discipulum nomine Marcum, & hic fuerit magnæ obedientiæ, quique etiam scriptor antiquarius erat. Diligebat autem eum senex propter obedientiam suam. Habebat autem & alios vndecim discipulos, qui contristabantur eò quod diligeret eum plus illis. Quod cùm audissent vicini, quia plus eum cæteris discipulis suis diligeret, molestè tulerunt. Vna autem die venerunt ad eum: quos assumens secum Abbas Syluanus egressus est de cella sua, & cœpit discipulorum suorum cellas pulsare, dicens: Frater opus te habeo. Et vnus ex eis non est secutus. Venit autem ad cellam Marci, & pulsauit, dicens: Marce, Ille autem cùm audisset vocem senis, statim exiuit foras, & misit eũ ad quoddam monasterium. Abbas autem Syluanus dixit senibus vbi sunt cæteri fratres? Et ingressus cellam Marci, inuenit quaternionem, quem eadem hora inchoauerat, in quo litteram O faciebat, & audita voce senis non fixit, nec girauit calamum vltra, vt impleret, & concluderet litteram, quam in manu habebat. Et dixerunt senes: Verè Abba, quem tu diligis & nos diligimus, quoniã Deus diligit eum. (Ibid. lib. de obediẽtia num. 1.

EXEMPLVM VIII.

Obediens frater dilectum filium suum ad præceptum superioris sui in furnũ ardentem proiecit, sed puerum illæsum recepit.

ALter quidam sæcularis vitæ habens tres filios, renunciauit sæculo, & venit ad monasterium, relinquens filios suos in ciuitate. Et cùm fecisset tres annos in monasterio, cœperunt ei cogitationes suæ filios ad memoriam frequenter adducere, & contristabatur pro eis valdè. Neque enim dixerat Abbati se filios habere. Videns autem Abbas eũ tristem, dixit ei: Quid habes quod tristis es? Et narrauit ei quia tres filios haberet in ciuitate, & quia vellet eos ad Monasterium adducere. Præcepit autem Abbas vt adduceret eos. Qui cùm perrexit ad ciuitatem, inuenit duos ex eis iam esse defunctos, vnum vero solommodo remansisse. Quem assumens venit ad monasterium, & requirens Abbatem, non eum inuenit illic. Interrogauit autem fratres vbi esset Abbas. Et illi dixerunt: ad pistrinum perrexit. Ille vero tollens filium quem adduxerat, abijt in pistrinum. Et videns eum Abbas venientẽ salutauit, & tenens infantem quẽ adduxerat amplexatus est eum, & osculabatur, dixitque patri eius: Amas eum? Et ille respondit: Etiam. Et rursus dixit ei: Omnino diligis eum? Respondit: Etiam. Hæc cùm audisset Abbas, dixit ei: Tolle ergò si amas eum, & mitte in furnum, sic modò dum ardet furnus. Et tenens eum pater suus, iactauit eum in furnum ardentem. Statim autem furnus factus est sicut ros. Ex qua re adquisiuit gloriam in tempore illo, quemadmodũ Abraham Patriarcha. (Ex lib. Doct. Patrum lib. de Hospitalit. num. 6.

EXEMPLVM IX.

Obedientem fratrem abbas Pambo super omnes alios fratres magnificè commendauit.

VEnerunt aliquãdo fratres quatuor de Scythi ad abbatẽ Pambo, vestiti pelliceis tunicis, & indicauit vnusquisque eorum virtutẽ alterius, non præsente eo de quo loquebatur. Vnus namque ex eis ieiunabat multum, alter verò nihil possidebat, tertius autem habebat plurimam charitatem. De quarto autem dicebãt, quia xxij. annos haberet in obedientia permanens seniorum. Respondit autem ei abbas Pambo: Dico vobis, quia istius virtus maior est quàm cæterorum, quoniam vnusquisq; vestrũ virtutem, quam possidet, voluntate propria retinuit. Hic autem voluntatem suam abijciens, alienæ se voluntatis seruum fecit. Tales enim viri cõfessores sunt, si vsq; ad finem ita permanserint. (Ibidem num. 9.

EXEMPLVM X.

Obediens Ioannes aridum lignum aquã longius adferens per tres continuos annos irrigauit, donec grandi miraculo vireret, & obedientiæ fructum produceret.

NArrauerunt de Abbate Ioanne breuis staturæ, quia perrexit ad quendam senem Thebæum genere, commorantem in Scythi, qui sedebat in eremo. Tollens autem aliquando Abbas eius lignum siccum plãtauit, & dixit ei: Per singulos dies mitte ei ad pedem eius lagenã aquæ, donec fructum faciat. Erat autem lõgè ab eis aqua, ita vt à sero pergeret, & mane veniret. Post tres autem annos viruit lignum illud, & fructum fecit. Sumens autem ex fructu eius senex, attulit ad Ecclesiam, & dixit fratribus: Accipite, & manducate fructum obedientiæ. (Ibidem num. 12.

EXEMPLVM XI.

Obedientissimus Ioannes etiam impossibilia patris iussa implere conatur.

BEatus Ioannes ab adolescentia sua vsq; ad perfectam virilemque ætatem seniori suo deseruiens, donec in huius vitæ conuersatione durauit, tanta humilitate inhæsit eius obsequijs, vt ipsi quoque seni stuporem summum obedientia eius incuteret. Cuius hanc virtutem vtrũ de vera fide ac profunda cordis intentione descenderet, an fictitia, & quodammodo coactitia præberetur, volens manifestius explorare, quã plura ei etiam superflua, minusq; necessaria, vel impossibilia frequentius iniungebat, ex quibus aliqua ponam, per quæ manifestari possit scire volẽtibus, vel mentis eius, vel subiectionis integritas. Sumpsit namque de lignario suo virgultum senex, quod olim excisum vsibus foci fuerat præparatum: dumq; coctionis retardat occasio, non modo aridum, sed propè putridum iacebat temporis vetustate. Cumque hoc fixisset coram ipso in terram præcepit aduecta aqua bis rigari quotidie, vt scilicet diurnis humoribus radicatum, atque in antiquã arborem reuiuiscens, diffusis ramis amœnitatem oculis, atque vmbraculũ in æstu feruenti subter residentibus exhiberet. Quod præceptum veneratione solita nulla impossibilitatis cõsideratione suscipiens adolescens, ita quotidianis diebus expleuit, vt aquã per duo ferè milliaria indesinenter apportans, nullatenus lignum rigare cessaret: atque per totum anni spatiũ non infirmitas corporis, non festiuitatis solemnitas, non occupatio necessitatis vllius, quæ illum etiam honestè

meſtè excuſarent ab executione mandati, non denique hyemis aſperitas intercidens ab obſeruantia præcepti huius potuit impedire. Cumque hanc ſedulitatem eius tacitus ſenex latenter diebus ſingulis exploraret, videretque eum ſimplici cordis affectu mandatum ſuum velut diuinitus emiſſum, ſine vlla perturbatione vultus, vel rationis diſcuſſione ſeruare; ſinceram humilitatis eius obedientiam comprobans, pariter etiam miſerans tam longum laborem, quem per totum anni ſpatium ſtudio deuotionis impenderat, ad aridum virgultum accedens: O, inquit, Ioannes, mittitne radices hæc arbor, an non? Cumque ille ſe neſcire dixiſſet, ſenex velut inquirens rei veritatem, & tanquam tentans vtrum ſuis radicibus iam vteretur, euulſit coram ipſo leui commotione virgultum, ſicque proijciens illud, præcepit vt deinceps rigare deſineret. Aliquibus ædificari cupientibus beati Ioannis obedientię exemplo, vocans eum ſenior: Curre, inquit, Ioannes, ſaxum illud aduolue quantocyus. Qui confeſtim ſaxum illud immane, quod multę hominum turbæ mouere non poſſent, applicita nunc ceruice, nunc toto pectore, toto niſu atque conatu peruoluere contēdebat, vt ſudore omnium membrorum ſuorum non ſolum infunderet veſtimentum, ſed etiam ipſum ſaxum ſuis ceruicibus humectaret. In hoc quoque parum metiens impoſſibilitatem præcepti vel facti pro reuerentia ſenioris, & obſequij ſimplicitate ſincera, qua credebat ſenem tota fide nihil poſſe incaſſum ac ſine ratione præcipere. (Caſſianus de inſtitutis renunciantium. libro. 4. cap. 24. & 26.

EXEMPLVM XII.

Obediens Comitis filius non veritus eſt in patria ciuitate ſportas vendere.

NON tacebimus etiam nobis cognitum fratrem, ſecundum huius ſæculi ordinem ſummę familiæ. Nam patre Comite ac ditiſſimo oriundus fuit, ſtudijs quoque liberalibus non mediocriter inſtitutus. Qui relictis parentibus cùm ad monaſterium peruolaſſet, ad comprobandam mentis humilitatem, vel fidei eius ardorem, confeſtim ei à ſeniore præceptum eſt, vt decem ſportas quas neceſſe non erat publicè venditari ceruicibus ſuis onerans diſtrahendas per plateas circumferret, adiecta conditione quà diutius in hoc officio retineretur, vt ſi fortè eas vnus coëmere voluiſſet, non cederet, ſed ſingillatim eas quærentibus venundaret. Quod ille tota deuotione compleuit, & omni confuſionis verecundia, pro nomine ac deſiderio Chriſti calcata, ſportas humeris ſuis imponens, pretio ſtatuto diſtraxit, ac pecuniam ad monaſterium reportauit; nequaquam perterritus tam vilis & inſueti officij nouitate, nec conſiderans indignitatem rei, natalíumque ſplendorem, ac venditionis iniuriam, dum illam Chriſti humilitatem, quæ eſt vera nobilitas, per obedientiæ gratiam deſiderat obtinere. (Idem. ibidem. cap. 29.

EXEMPLVM XIII.

Obedientia fratris ſtatuta ordinis ſcrupuloſè ſeruantis, micæ in margaritas commutantur.

CAnon, id eſt, regula erat monaſterij, quatenus fratribus ad mēſam ſedentibus refectione peracta colligerent micas quæ de fragmentis panum deciderent, ne in hoc negli-

negligentiæ rei coram Deo inueniretur. Accidit autem quadam die vt vnus ex fratribus conscientiæ suæ non incuriosus scrutator, cum cæteris ad mensam residens refectione peracta, micas secundum consuetudinem collectas replicatis in volā digitis clausas teneret, atque cum multa cordis dulcedine lectioni intēderet, sed priusquam eas sumeret, repente ad nutū Prioris lector lectionem finiuit. Frater autem in seipso reuersus obstupuit, negligentiæque suæ reatum non sine magno timore ac pauore recognouit, quid tamen ageret, nec reijcere eas, nec sumere iam licebat, nimirum vtrobique periculo præuaricationis occurrente. Itaq; clausa manu tenet, cogitans hanc negligentiæ culpam non nisi per confessionis & pœnitentię remedium aboleri posse. Dictis vero gratijs signo confessionis facto. Priorem in partem trahit, & cadens in faciem veniam petit, cum multa cordis simplicitate negligentiam suam manifestans. Priore autem culpam eius sicut dignum erat corripiente, & quid de micis fecisset inquirente: Ecce (inquit) Domine, hic in manu mea sunt. Cumque Prior pręciperet vt eas ostenderet, ille exerto brachio manum aperuit, & ecce in vola ipsius, pro micis inuentæ sunt pretiosissimæ margaritæ. Sed quid putamus quare omnipotens Deus, tam gloriosum miraculum, & sicut videbatur minus necessarium in rebus quoque minimis facere voluit? Vtique propterea, vt palam cunctis innotesceret quantum sibi placeant fratres in congregatione spiritu feruentes, qui non solum maiora, sed etiam minima mandata propter timorem ipsius cum sollicitudine custodiunt: (Ioannes de Assignies in Conclaui Gallico rerum notabilium ordinis Cisterciensis. cap. 7.

EXEMPLVM XIIII.

Obediens frater nocte Assumptionis in Grangijs extra monasterium manens mirabili deuotione à Deo donatur.

INstabat aliquando sacratissima solemnitas Assumptionis (si ritè memini) intemeratæ & immaculatæ virginis Dei genetricis Mariæ, & fratres Grangiarum Clareuallis ob reuerentiam tantæ diei ad abbatem festinabant, verum in vna ex his Grāgijs quæ viciniores erant, fuit Cōuersus quidā religiosus, ac timens Deum, qui etsi pro simplicitate sua, perfectiora quæque sacræ religionis apprehēdere nequibat, bonæ tamen voluntatis, & deuotionis existens pijssimam Dei genitricem Dominam nostram sincero venerabatur affectu. Cùm autem magister Grāgiæ ordinaret quisnam ad abbatiam ire deberet, vel qui ob tutelam domi remanerent. Inter cæteros qui remansuri erant, eidem fratri cura custodiendarum ouium commissa est. Quam commissionem licet ægerrimè ferret, quoniam sperabat, & multum desiderabat diuinis hymnis, & cantilenis spiritalibus interesse, quas in honorem reginæ cœli à sancto illo cōuētu, deuotissimè persoluēdas fore sciebat, nihil tamen ausus cōtradicere obedientissimè paruit imperāti. Vnde accidit vt deuotio sācta quā mēte conceperat, quāq; per inquietudinē terrenæ occupationis, quā obedientia iniunxerat perdere timebat, eadem obedientia promptam voluntatē ipsius remunerāte, velut ignis scintillans, & æstuans in præcordijs eius magis, ac magis dilatata feruentior efficeretur. Nocte itaque sacratissimæ celebritatis, dum sollicitus excubias, super gregem suum in pascuis quiescentem seruaret, factum est vt so-

vt sonitus signi matutinalis, quo fratres ad diuinas laudes persoluendas in cœnobio excitabantur, quodque ob conticinij silentium procul audire poterat, aures ipsius reuerberaret. Tum verò concaluit cor eius in ipso, & in meditatione ipsius exarsit ignis cogitantis sanctæ illius multitudinis frequentiam, qualiter sincero affectu pijssimæ matri misericordiæ cœlestis harmoniæ laudes in commune persoluerent, seu qualiter singuli quique apud se in secreto suo eiusdem beatæ virginis patrocinium, votis & suspirijs implorarent. Protinus ergo exurgens, tantæque deuotionis pro modulo suo particeps effici cupiens, versus illam plagam cœli qua monasterium situm erat vultu, & animo intentus stabat, dehinc consuetudinarijs precibus, quæ conuersis vice matutinarum statutæ sunt, quanto potuit deuotius expletis, cùm in paupere armariolo cordis sui enixius quæreret, quid preces, seu quid laudis Dominæ nostræ offerret, vnde protelatas, & in longũ valde productas fratrum vigilias aliquo modo compensare potuisset, nihil aliud præter salutationem eiusdẽ piæ Dominæ quam vtcumque didicerat, se scire inuenit. Hanc itaque tanquam verbum consummans & abbreuiatum in quo plenitudo totius deuotionis inuenire posset assumens, & oculos ad cœlum dirigens, venias venijs, suspiria suspirijs, salutationes salutationibus superaddens, in tam religioso negotio, reliquum noctis & diluculi partem sine tædio transegit. Denique quod non frustra in gemitu suo laborauerit, nec incassum misericordiam à matre misericordiæ quæsierit, Dominus reuerendissimo abbati Bernardo per spiritum reuelare dignatus est. Qui diuinis hymnis expletis, cum in conuentu fratrum ad tantæ solemnitatis prærogatiuam commendandam, sermonem faceret spiritus sancti gratia vehementer ignitum, inter cætera sic ait: Et quidem fratres mei dulcissimi, dubitare fas non est Vos Domino Iesu Christo vero regi, nec nõ & gloriosę virgini matri ipsius sanctum, beneplacens, & acceptabile deuotionis nostræ sacrificium, hac nocte obtulisse, ideoque fructum laboris vestri mercedem æternam apud Dominum, & eandem benignissimam protectricem nostram vobis repositum esse, certissima fide tenere deberis. Veruntamen scire vos volo vnum ex minoribus, & simplicioribus nostris Conuersis, quem obedientia hac nocte in montibus & siluis istis sub dio tantæ festiuitatis gaudia celebrare coëgerat, tam iucũdum, tam deuotũ, tã festiuũ Dominæ nostrę matutinarũ exoluisse seruitium, vt nullius quantacũq; suspensa contemplatio, seu intensa deuotio, ipsius deuotioni quam non alta contemplationis sublimitas, sed submissa sanctæ simplicitatis humilitas efficit, præferre potuerit. Quo audito, mirati sunt vniuersi, præcipuè non solum mirati, sed & gratulati sunt, & vehementer ædificati fratres laici, quos obediẽtia tã festiuis, quam priuatis diebus, freq̃uẽter in diuersa opera trahebat, certissimè sciẽtes quoniã sicut septa claustri, & parietes tẽpli sanctũ nõ faciunt timorem Domini negligentẽ, sic etiã negotia quæ causa terrenæ necessitatis obedientia iniunxerit, nil obesse poterunt puras manus in oratione leuanti. (Ex lib. de viris illust. ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM XV.

Obediens Berchariùs vocatus à magistro suo retento in manu duciculo venit, & grandi miraculo id quod ducillabatur in altum excrescens, nullatenus fundebatur.

Qvidam vir sanctus, nomine Bercharius, sub sancto Niuardo Remorum Pontifice moribus, & scientia imbutus, Lexouiense monasterium petijt, vbi sub abbate sancto

sancto Eustasio monasticam vitā duxit. Cùm autem in cura promptuarij rectoris nutu aliquando esset implicitus, quadam die subito iussu eius est vocatus. Fortè enim tunc promptuarium ingressus ante vas steterat, & sudem, quæ vulgo duciculum à potu scilicet educēdo dicitur manu tenēs, in amphoram potum infundebat. Mirum dictu, ad vnius iussionis nutū relictis quæ habebat in manibus, cucurrit concitus ardore obedientiæ amphoræ obseruantiam oblitus. Illoque ante abbatem stante, interim potus in vasculum suppositum defluere non cessans, postquam ad superficiem vasis venit, in modum columnæ supernè constipatum in gyrum coronari cœpit: vltro cerneres illud liquamen quod vix clausum valet contineri, vt quondam Dei populo transeunte absque litoribus Iordanis fluenta, in sublime tolli, vt liquido patesceret, quanta esset virtus obedientiæ, cuius fructus nullo modo potest in terris deperire. At ille quod acciderat, non suo, sed abbatis merito reputauit. Iam verò regularibus disciplinis edoctus ad sanctum Niuardum reuertitur. (Vincent. Beluacensis lib. 23. cap. 114.

EXEMPLVM XVI.

Obediens quidam vocatus à magistro suo, retento in manu duciculo venit, & grandi miraculo id quod ducellabatur in altum excrescens nullatenus fundebatur.

Legitur in vita sancti Columbani, quod quadā die dū hora refectionis appropinquaret, & minister refectorij ceruisiam administrare conaretur, vas quod (typrum vocant) ad cellarium apportauit, & ante vas quo ceruisia erat condita apposuit, tractoq; seraculo meatum in typrum currere sinit, quem beati Columbani imperio alius è fratribus vocauit. At ille obedientia feruens oblitus meatum obserare, cucurrit ad patrem, seraculum (quod duciculum vocant) manu deferens. Postquā sibi vir Dei quod voluerat deprompsit, oblitus negligentiæ celer ad cellarium rediit conijciens nihil in vase de quo currebat ceruisiæ remansisse. Intuitus est autem supra typrum ceruisiā creuisse, nec minimam quidem stillam foris cecidisse, vt crederes in longitudine typrum geminatum esse, vt qualis & quanta rotunditas infra typri coronam inerat, talis in altum creuisset vrna. Sic apparuit & imperantis meritum, & obedientia obsequentis. (Vincent. lib. 21. cap. 104.

EXEMPLVM XVII.

Obedientissimus Ioannes moritur, & sanctus Ioannes à beato Francisco nominatur.

CVM sanctus pater iuisset ad quandam Ecclesiam vnius villæ ciuitatis Assisij, cœpit eam scopare humiliter & mundare, & statim exiuit rumor de ipso per totā villam. Videbatur enim libenter ab hominibus, & libentius audiebatur. Vt autem audiuit hoc quidam rusticus miræ simplicitatis, qui arabat in agro suo, Ioannes nomine, statim ad ipsum venit, & inuenit eum scopantem Ecclesiam humiliter, & deuotè, & ait illi: Frater, da mihi scopam, quia volo te adiuuare, & accipiens scopam de manibus suis, scopauit residuum, & sedentibus illis simul ait ille beato Francisco: Frater iam est diu, quod habui voluntatem seruiendi Deo, & maximè postquam de te & tuis fratribus rumorem audiui, sed nesciebam qualiter ad te venirem. Nunc autem postquam placuit Domino, vt te viderem, volo facere quicquid tibi placuerit. Beatus Franciscus considerans eius feruorem, exultauit in Domino, maximè quia tunc paucos fratres habebat,

bebat, & videbatur sibi quod propter simplicitatem & puritatem ipsius deberet esse bonus religiosus. Dixit autem ei: Frater, si vis esse de vita & societate nostra, oportet quod exproprie te omnibus tuis, quæ sine scandalo habere possis, & des ea pauperibus secundum consilium sancti Euangelij, quia illud idem fecerunt omnes fratres mei, qui potuerunt. Quo audito, statim iuit ad agrum, vbi dimisit boues, & soluit illos, & duxit vnum coram beato Francisco, & dixit ei: Frater, tot annis seruiui patri meo & omnibus de domo mea, & licet sit parua hæc portio hæreditatis meæ, volo hunc recipere pro parte mea, & ipsum dare pauperibus, sicut tibi melius videbatur. Videntes autem parentes eius, & fratres sui, qui erant adhuc parui, quod volebat eos dimittere, cœperunt omnes de domo sua tam fortiter lachrymari, etiam dolorosas voces cum planctu emittere, quod inde motus est beatus Franciscus ad pietatem, quia magna familia & imbecillis erat. Et ait illis beatus Franciscus: Parate comestionem pro omnibus nobis, & comedemus omnes simul, & nolite plangere, quia vos faciam valde lætos. Illi autem statim parauerunt, & omnes simul cum magna lætitia comederunt, post comestionem verò dixit beatus Franciscus: Ille filius vester vult seruire Deo, & de hoc non debetis contristari, sed plurimum gaudere. Vobis enim non tantū secundum Deū, sed & secundum sæculum istud imputatur ad magnum honorem, & profectum animarum & corporum, quia de carne vestra honoratur Deus, & omnes fratres nostri erunt vestri filij & fratres, & quia creatura Dei est, Deo suo creatori vult seruire, cui seruire regnare est: Non possum, nec debeo ipsum credere vobis, sed vt de ipso habeatis consolationem, volo quod ipse exproprietse vobis de isto boue tāquam pauperibus, licet deberet ipsum dare alijs pauperibus secundum Euangelium. Et consolati sunt omnes in verbis sancti Francisci, & maxime lætati sunt de boue, quia redditus fuit eis; quia pauperes erant valde. Et quia beato Francisco nimis placebat pura & sancta simplicitas in se, & alijs, statim induit eum pannis religionis; & ducebat ipsum secum humiliter pro socio suo. Erat enim ille tantæ simplicitatis, quod ad omnia quæ faciebat sanctus Franciscus credebat se teneri. Vnde quando beatus Franciscus stabat in aliqua Ecclesia, vel aliquo loco ad orandum, & iste volebat eum videre, vt omnibus actibus & gestibus eius se penitus conformaret, ita quod si beatus Franciscus flectebat genua, vel leuabat manus ad cœlum, vel sputabat, vel suspirabat, & ipse omnia similiter faciebat. Cùm autem perpendisset hoc beatus Franciscus, cœpit ipsum de huiusmodi simplicitatibus cum magna lætitia reprehendere. Cui ille respondit: Frater, ego promisi facere omnia quæ tu facis, & ideo oportet me tibi in omnibus conformari. Et de hoc mirabatur, & lætabatur mirabiliter beatus Franciscus, videns ipsum in tāta simplicitate & puritate. Ipse vero postea cœpit in tantum proficere, quod beatus Franciscus, & alij fratres omnes de ipsius perfectione plurimùm mirabantur, & post modicum tempus mortuus est in illo sancto profectu virtutum, vnde postea beatus Franciscus cum lætitia mentis & corporis inter fratres narrabat de eius conuersatione, nominando ipsum non fratrem, sed sanctum Ioannem. (Antonius p. 2. tit. 24. cap. 7. in præfatione in Chronico Gallico. lib. 1. cap. 29.

EXEM-

EXEMPLVM XVIII.

Obedientissimus Masseus humillima & abiectissima officia ad præceptum beati Francisci solus impleuit.

BEatissimus pater Franciscus volens humilitate fratrem Masseum, vt multiplicia dona, quæ illi præstabat Altissimus, de virtute crescerent, in virtutē. Cùm esset sanctus pater cum illis primis socijs suis verè sanctis, in quodam solitario loco, inter quos etiam frater Masseus morabatur, dixit quadam vice sanctus Franciscus omnibus in simul cōgregatis. O frater Massee, omnes isti tui socij habent gratiam orandi, & contemplandi, tu autem habes gratiam verbi Dei ad satisfaciēdum personis aduenientibus. & propterea ego volo vt ad hoc quod possint melius orationi, & contemplationi vacare tu facias portam, & eleemosynam, & coquinam, quādo fratres mādu cabunt, tu extra portam manducabis, ita quod antequam veniētes pulsent ad portam tu satisfacias illis de aliquibus verbis, ita quod non oporteat exire, nisi te. Et hoc facias in meritum obedientiæ salutaris. Qui statim inclinato capite, & extracto caputio, humiliter obediuit, & per plures dies fecit portam, eleemosynam, & coquinam. Socij verò eius, sicut homines illuminati à Deo, cœperunt sentire in cordibus suis intus multam pugnam, eo quod frater Masseus esset homo magnæ perfectionis, & orationis sicut ipsi, & amplius, & tamen erat illi totum impositum loci pondus. Propter quod rogauerunt sanctum patrem quod dicta officia inter eos distribuere dignaretur, quia nullo modo conscientiæ eorum poterant sustinere, quod dictus frater tot oneribus subiaceret, nam præterea sentiebant se in suis orationibus crudos, & in conscientia dissipatos, nisi frater Masseus, à dictis releuetur oneribus. Beatus autem Frāciscus hæc audiens, adquieuit charitatiuis eorum consilijs, & fratrem Masseum vocans, ait: Frater Massee isti socij tui volunt partem de officijs quæ tibi imposui, & ideo volo quod dicta officia inter eos diuidantur. Qui humiliter & patienter respondens, dixit: Pater quicquid mihi in partem, vel totum imponitis, totum à Deo æstimo factum. Et tunc sanctus Franciscus vidēs charitatem illorum, & fratris Massei humilitatem (quia absque illa nulla virtus est acceptabilis corā Deo) gauisus est. Et post hoc, officia distribuit, & omnes cum spiritus gratia benedixit ad laudem Dei. (S. Antonius. parte. 3. hist. tit. 24. cap. 7. §. 10. Chronici Gallici Minorum. libr. 6. cap. 21.

EXEMPLVM XIX.

Obediens frater ranis imperat, ne de cætero sua garrulitate fratres inquietent.

ITem audiui de fratre alio valde prompto ad singulas obedientias superiorum suorum, qui cùm esset præparatus ad dicendum missam, ranæ (quæ multæ erant in loco illo) tantùm vociferabantur, quod per eas fratres in deuotione sua non parum impediebantur. Dixit ergo Prior isti quasi iculariter. Vade dic illis bestijs, quod seruent silentium. At frater iste vadens ad locum fluuialem, vbi ranę erant facto signo crucis dixit hęc verba: In nomine Domini nostri Iesu Christi præcipio vobis, vt taceatis, & ex tunc nō est auditus clamor huiusmodi ranarum in illo loco. (Ex vitis Fratrum Eremitarum. S. Augustini.

EXEMPLVM XX.

Obediens frater dæmones de obsesso fugat, & ne vanè glorietur etiam ipse fugit.

ITem audiui de alio fratre in omni obedientia bene, & diu exercitato, qui quendam hominem à pluribus dæmonibus obsessum liberauit, coram vniuerso populo in Ecclesia propter hoc congregato. Cum enim lectis sanctis Euangelijs, & alijs orationibus factis præciperet eis, per sanctam obedientiam Domini nostri IESV Christi, vt exirent corpus illud, & nunquam alicui homini nocerent. Dæmones contremiscentes ad fratris obedientis obedientiam cum magno strepitu exiuerunt, & fœtorē intolerabilem post se reliquerunt. Propter quod populus fratrem illum multùm venerari cœpit, quod ipse videns inanem gloriam fugiens de terra illa recessit. (Ibidem libr. 2. cap. 3.

EXEMPLVM XXI.

Obedientem fratrem edaces incendij flammæ nullatenus tetigerunt.

CVm quidam sæculi actibus abdicatis monasterij magnæ dispositionis ingressum cœpisset rogare, Abbas ei cœpit multa proponere, graues esse istius disciplinæ labores, sua verò dura imperia, quæ nullius facilè valeret implere patientia, aliud potiùs monasterium vbi facilioribus legib⁹ viueretur expeteret potius, non tentaret aggredi quod implere non posset. Ille verò nihil his terroribus potuit permoueri, sed magis ita omnem obedientiam polliceri, vt si eum Abbas in ignem ire præciperet non recusaret intrare. Quam illius professionem vbi magister accepit, non cunctatus probare profitētem, casu clibanus prope ardebat, qui multo igne succensus coquendis panibus parabatur. Exundabat abruptis flamma fornacibus, & intra camini illius concauatoris habenis regnabat incendium. Hoc igitur aduenam illū iubet magister intrare. Nec distulit parere præcepto medias flammas nihil contactus ingreditur, quæ mox tā audaci fide victæ, velut illis quondā Hebræis pueris cessare venienti. Superata natura est, fugit incendium, & qui putabatur arsurus velut frigido rore perfusus seipsum miratus est. (Seuerus Sulpit. Dial. 1. cap. 12.

EXEMPLVM XXII.

Obedientiam dormiendi in Arnulpho dæmon non ferens arguit.

IDem æstatis tempore cùm fratres Grangiæ regulam imitantes monachorum post prandium pausarent in lectis suis Dominicis diebus, & festiuitatibus sanctorum: vir Domini quęrens sibi aliquod diuersoriū vbi orationes suas secretius ad Dominum funderet, & inter vlnas sancti amoris interius in spiritu suo suauiter obdormiret, dormire exteri⁹ corpore recusabat. Factum est autem vt quidam frater pro hac re reprehenderet eum coram magistro conuersorū. Qui statim præcepit ei vt alijs ea hora dormientibus ipse quoque dormiret, nè si fortè vigilaret cæteri fratres, qui compatiebantur corpori eius magis fatigato cruciatibus id molestè ferrent. Paruit ille præcepto magistri sui, sicut ad omnia paratus, & obediens erat. Cum autem post prandiū intrasset dormitorium, & calciamenta sua extraheret, & in lectulo suo se collocare deberet, astitit ei subitò dæmon qui ridendo, & irridendo eū in hæc verba prorupit. Eia frater, eia, quid est quod agis? vbi est nunc sancta religio tua? & vbi sunt vigiliæ tuę, quas

quas hora ista obseruare consueuisti? Certè feruor tuus pro nihilo reputandus est, quoniam membra tua torpere sinens, perseuerare negligis in opere quod cœpisti. Surge ergo velociter, & vigilijs atque orationibus intende, sicut iam pridem fecisti. Cumque vir beatus dæmonem sibi astare conspiceret, verba eius seductoria contemnens, qui eum contra præceptum magistri sui ad vigilandum prouocabat, cum indignatione ait: Recede à me miser, recede à me, modo enim velis nolis, dormiam vt confundaris & somno meo torquearis. Et cum hæc dixisset, antiquus hostis in fugā versus est. (Ex Gausuino de Bosco cantore Villariensi.

EXEMPLVM XXIII.

Quomodo porci irrationales scilicet bestiæ innocentis & simplicis fratris imperio paruerunt.

Erat in diœcesi Monasteriensi, sed & nunc est insigne quoddā monasterium ordinis Cruciferorum, cuius nomen ob certas causas subticeo, habens in circumiacentibus sibi locis siluas amplissimas, ad quas non suos modo, verumetiam aliorū porcellos sumpto condigno precio idcirco minare soliti sunt, vt autumnali tempore rapidis flatibus deiectas glandes infra transeuntes porci colligerent, & sic dulci pabulo incrassari cibus hominum fierent aptiores. Cū igitur quodam tempore diues quercubus silua delapsis glandibus vltra solitum copiose respersa iaceret, & monasterium prędictum non facilem nummum de alienis saginandis procellis in precium caperet (quia solet inuidis supplicium esse aliena fœlicitas) villani circum commorantes, qui & ipsi in proximis siluis simili spe porcos alebant, monachis de suo lucro diffauentes, communicato inuidi cem consilio statuerunt diligentiùs se obseruare velle, ne forte porci monachorum exorbatis metis in suas siluas improuidos pedes defigerēt, quatenus vel sic in monachorum damna sumpta occasione sæuirent. Percepit ista secretius prior, & rusticam plebem fraterna inuidia laborantem ingemuit. Ne tamen infausti desiderij sui malè speratos consequerentur effectus, aduocatum ad se laicum fratrem in siluam ire pręcepit, atque sollicitè agere ne procelli illic demorati, aut proprias transcenderent metas, aut alienam glandem in sua damna manducarent. Abijt frater læta fronte, & libentissimo animo, quia obediens erat iussa facturus, in siluā processit. Sed cum multi transissent dies, & tempus post tempus fugaces vices perageret, prędictus frater quippe qui deuot⁹ esset grauiter ferre cœpit, se diuinis exēptum mysterijs, nec missarum celebrationibus, nec excessuum capitulis cum reliquis fratrib⁹ posse interesse. Vnde pio quodam zelo accensus omnes procellos in vnum congestos, his similibusque verbis affatur: Ecce inquit, fratres porci, quoniam his diebus quibus vobis sollicitus custos interfui, satis abundeque docui, instruxi, informaui, vbi & vbi non liceat vobis pascentia ora porrigere, peto ne has amplissimas metas excedentes, vel conuentuilites, vel vicinis damna lasciuis discursib⁹ excitetis, præsertim quia nec spatiamēta licita concessaque vobis arcta sunt, nec glandium copiæ quibus pascendi estis parciori iacent hic manu dispersæ. Ego enim iam ad conuentum pergo, vbi torpentem iam & languentē animum paululum refocillabo, atq; sic vos reuisurus reuertor. His igitur verbis porcellos diuinæ custodiæ cōmendauit, & abijt. Verum cum iniqui vicini rescituissent porcos custodem non habere, & liberis quo vellent discursibus agi (quippe cum nullus adesset qui prohiberet) ceu iam

nunc ad sua vota prata virerent, gauisi sunt, clam in insidijs positi sunt, vtrum ne pręscriptas sibi metas improuidum pecus transuaderet. Sed cum diu desiderassent, & spei suæ frustrarentur effectu, porcis impositas leges deuoti custodis strictè seruantibus, vi eos ad præuaricationem impellere statuerunt. Vnde arreptis fustibus, flagris, tridentibus versus prohibitas siluas inuitas bestias minauerunt. Sed, ô res nimium admiranda! Cum porcelli vi vt dictum est acti vsque ad punctum præfixi termini deuenissent, putauissentque actores iam iamque se infausti voti sui finem visuros, memores facti præcepti quod frater imposuit, reiectis cum impetu vultibus, terrentibus se armis contemptis, pede quoque in transuersum girato trās diuaricata impellentium crura rapidis cursibus agebantur. Stabant attoniti hoc videntes hostes fraternæ fœlicitatis, & ad rem nimis insolitam inuidi obstupuere subulci: Demum tamen non minus suam inuidiam, quam bruti animalis obedientiā admirantes, proiectis armis depositaque inuidia, concito ad priorem monasterij gressu abierunt, cui recenter orta prodigia enarrantes reparata charitate veniam de inuidia petiuerunt. De quo sit Deus benedictus in secula. Amen. Collector speculi.

Vide etiam tit. Innocentia. ex. 1. Tit. Luxuria. ex. 8. Tit. Discordia. ex. 4. tit. Affectus. ex. 6. Tit. Abstinentia. ex. 5. tit. Humilitas. ex 16. &. 17. Tit. Lingua. ex. 6. Tit. Mors & mora. ex. 12. Tit. Beneuolentia. ex. 5. tit. Crucis signum. ex. 4. Tit. Carnium abstinētia &. tit. Eleemosyna exemplo. 16.

EXEMPLVM XXIIII.

Abnegata propria voluntate, & relictis propriæ deuotionis exercitijs ad maiorem diuinæ gratiæ gradum promptus obediens assurgit.

VIrgo quædam in monasterio degens, & diuino amore flagrans, cùm aliquando immēso dilectissimi sponsi sui Iesu Christi desiderio teneretur, sic illum ex toto corde alloquuta est: O vnice fili Dei amabilis, redemptor animæ meæ, vtinam vel ad momētum te in hac vita cernere possem. Ad quæ verba mox adstitit illi, ipse Dominus noster Iesus Christus in forma cuiusdam pueruli. Contigit verò, vt vna ex sororibus congregationis, ianuam cellæ illius deuotę Virginis pulsaret, eamque cū festinatione ad commune aliquod opus ex obedientia faciendum accerseret. Audiens Virgo sancta iussionem obedientiæ, puerulo Iesu ait: En dulcissime Domine mi Iesu Christe pro explenda obedientia abeo: tu interim me hic expecta obsecro, si tibi placet, donec ad te redire liceat. His dictis, è cella exijt, & quod facere iussa erat, animo voluntario hilarique vultu peregit. Deinde magna cum celeritate ad cellam reuersa est quam cùm aperiret mira quædam, & radiātissima lux oculis eius se ingessit, adeò vt vix eam sustinere posset. Vidit igitur amantissimum Dominum suum in perfecta ætate, tanquàm elegantissimum iuuenem viginti & quatuor annorum adstantem. Vnde ipsa maximo gaudio repleta, ita eum affatur. O dilecte mi Iesu, quomodo tam grandis tantillo tempore factus es, qui tam pusillus apparebas, cum à te recederem? Dic obsecro, dic vnica spes mea, qui id factum sit. Cui pius, ac dulcis Iesus respondit: O filia charissima profunda velocis, atque

atq; impigrę obedientiæ tuæ humilitas, me tam breui tempore, tam grandem effecit. Semper ergo mei amore libenter obedi, si mihi continue sine medio optas vniri. Post quæ verba Dominus disparuit. Hoc exemplum quosdam in monasterijs, alijsque religiosis congregationibus degentes arguit, qui certas orationes legere, aut alia bona opera facere proponūt. Diuersos modos priuatos, diuersaque exercitia assumentes, à quibus si ad obedientiam euocentur, statim innotescit, quàm nullam pacem in se habeant, seque ipsi multis bonis spoliant. hi qui suæ proprietati inhærent, qui propriè obedire recusant, qui glossas, & excusationes quātas possunt comminiscuntur, vt à præclarissima obedientiæ virtute se excutiant, atque proprios modos, & conceptus, propriaque instituta pro suo capite prosequi sinantur. Quod quidem ingens medium inter Deum, & ipsos constituit. (Thaulerus serm. 1. Dominicæ. 3. post Trinit. Ioannes Lanspergi⁹ serm. 3. de Ascēsione, Blosius in Apologia pro Thaulero.

OCCASIO.

EXEMPLVM I.

Occasiones peccatorum veri pœnitentes fugere debent.

DIcebat Abbas Ioannes de anima quæ pœnitere desiderat. Quædam pulcherrima meretrix fuit in quadam ciuitate, quæ habuit plurimos amatores. Quidam autem vir de ducibus veniens ad eam, dixit: Promitte mihi castitatem tuā, & ego accipio te in vxorem. Illa autem promittente, accipiens eam introduxit in domum suam. Cum autem à suis amatoribus quæreretur, agnito quod ille tā magnus vir sortitus eam fuisset vxorem, dixerūt; Si accessimus ad ianuam hominis tam potētis, cognoueritque desideria requirētiū, proculdubio puniemur, sed veniте post dorsum domus, & vtamur solito sibilo. Cumq; illa sibilantium sonum audierit, descendet ad nos, & inueniemur innoxij. Quæ cùm audisset, signauit aures suas. & exiliens interiora domus ingressa est, atque clausit. Hęc itaque locutus senior, dicebat meretricem esse animam, amatores autem eius vitia, ducem verò dicebat esse Christum, domumque eius cœlorum perpetuam mansionem, sibilatores autem dæmones malignos. Hęc ergò si casta fuerit, & fidelis, semper currit ad domum, &c. (Ex. lib. 5. vitæ SS. PP. nu. 77. secundū editionem Coloniensem anni 1548.

EXEMPLVM II.

Puella quædam casta ad oscula turpia sollicitata, rectè sacerdotem percussisse docetur.

EXistens in oppido magno Brabātiæ Bruxellensi, venit ad me puella quædam rebus tenuis, & formosa, cum multis lachrymis sui postulans misereri. Quam cum hortarer dicere mihi quid haberet: ista cum eiulatu magno: Heu, inquit, me miseram, quia cùm sacerdos quidam violenter me vellet opprimere, & oscularetur me inuitam, illum auersa manu percussi in faciem, & per nares sanguinolentum reddidi, pro quo, vt mihi dicitur à clericis, Romam me adire modis omnibus oportebit. Tunc ego vix continens à cachinno, & quasi seriosè locutus, terrui illam tanquam grauiter excessisset. Tandem iuramentum eius accipiens, quod staret mandato meo, dixi illi. Sub præstito iuramento præcipio tibi, vt si ille vel alius presbyter violentiam tibi in osculis, vel cōtrectationibus facere voluerit,

contracto pugno, validè oculum si potes excutias contrectāti, nec in hoc vlli ordini parcas, quia castitatē tueri licet, sicut corporis vitam, verbere. Hoc vt dixi, omnes qui aderant; & ipsam puellam in risum magnum & lætitiam commutaui. (Thomas Cātipratanus lib. 2. c. 30. parte. 52.

Vide etiam tit. Fœmina exemplo, 3. & tit. Confessio, exemplo 7.

OCVLI.

EXEMPLVM I.

Oculos malè custodiens in iuuentute Benedictus, fœminam in sæculo vidit, vnde in eremo postea grauius tentabatur, sed nudum se super vepres voluendo tentationem superauit.

QVADAM die dum solus esset beatus Benedictus, tentator affuit. Nam nigra, paruaque auis quæ vulgò merula vocatur, circa eius faciem volitare cœpit, eiusque vultui importunè insistere, ita vt manu capi posset, si hanc vir sanctus tenere voluisset, sed signo crucis edito recessit auis. Tanta autem carnis tentatio, aue eadem recedente, secuta est, quantam vir sanctus nunquam fuerat expertus. Quandam namque fœminam aliquando viderat, quam malignus spiritus ante eius mentis oculos reduxit, tantoque igne serui Dei animum in specie illius accendit, vt se in eius pectore amoris flamma vix caperet & pœnè deserere eremum voluptate victus, deliberaret. Tum superna gratia subitò respectus, ad semetipsum reuersus est, atque vrticarum & veprium iuxta densa succrescere frutecta conspiciens, exutus indumento nudum se in illis spinarum aculeis & vrticarum incendiis proiecit. Ibique die volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exijt, & per cutis vulnera, eduxità corpore vulnus mentis, quoniam voluptatem traxit in dolorem. Cumque benè pænaliter arderet foris, extinxit, quod illicitè ardebat intus. Vicit itaque peccatum, quia mutauit incendium. (Gregorius Dialog. lib. 2. cap. 2.

EXEMPLVM II.

Oculorum mala custodia grauissimam Pachon abbas tentationem incurrit.

PAchon quidam nomine septuagesimum agens annum ætatis, erat in Scete. Igitur dum grauiter me spiritus fornicationis tentaret super concupiscentia muliebri, exagitantibus me cogitationibus, pene egressus sum de eremo, compellente me nimia passione. Et vicinis quidem mihi monachis nō indicaui causam, latenter autem perrexi in solitudinem, & circuiui sanctos patres vsque dies quindecim, eos qui in Scete senuissent, in quibus reperi Pachonem, quem omnes qui in illa eremo erant, patres venerabantur. Itaque præsumpsi ego & cum lachrymis deprecans eum, confessus sum ei passionem, quæ me nimis & incessanter non desinebat impugnare. Et ipse ait mihi: non conturbet te hæc causa, non enim pateris hoc à negligentia, attestatur quippe tibi & locus, & difficultas rerum, & quia non est in locis illis vlla visitatio fœminarum: sed magis ex inuidia diaboli, qui semper insidiatur, & decipere festinat animas hominum. Ecce vt vides me iam senem hominem, quadragesimum annum habeo in hac cella, & auxiliante gratia Christi solicitus sum de salute animæ meæ, tamen vsque nunc tentationem sustineo; Nam cum sacramento dicebat mihi, quia super duodecim annos post quinquagesimum annum non nocte mihi, non die pepercit, in tantùm vt putarē quia fortè reliquit me Deus, & ideo instanter & sine cessatione huius molestiam

lestiam passionis paterer. Elegi ergò magis mori irrationabiliter, quàm talem pati corporis passionem. Egressus ergo circuibam penè omnem solitudinem, & inueni leænæ speluncam, & posui me iacere ibi per totum diē nudum, vt ingredientes feræ comederent me. Cùm ergo facta esset vespera, egredientes bestiæ, masculus, & fęmina, odorati sunt me à capite vsq; ad pedes, & lingētes me totū, recesserunt à me. Ego autem putabam quod deuorarēt me. Iacui ergo ibi per totam noctem, sed non accesserunt ad me. Cogitaui ergo, quia pepercit mihi Deus, & reuersus sum in cellam meam. Post paucos autem dies iterum eadem tentatio validius insurrexit mihi, ita vt penè in blasphemiam peruenirem. Conuersus enim dæmon in Æthiopissam puellam, quam videram aliquando in iuuentute mea spicas in messe colligentem, sedit super genua mea, & vehementer me commouit, vnde cum nimio furore dedi ei pugnos & alapas in maxillas, & statim nō comparuit phantasma illud. Per biennium autem manus meæ, vnde percussi quasi faciem eius, fœtorem & brumam sufferre nō poteram. Desperabam ergo de salute animæ meæ, & præ tristitia nimia defectio animi affligebant me, & nimio mœrore tabescebam. Audiui autem vocem sanctam in sensu meo, & dicentem: Vade Pachō certare, propterea enim hoc permisi te pati, vt non altū sapias, nec extollaris in virtutibus tuis, sed recognoscas infirmitatem tuam, & non in conuersatione tua confidas, sed subditus & humilis sis in adiutorio Dei cōfidens. Ita certus effectus de auxiliante misericordia Domini Saluatoris, pacificos habui reliquos dies (Palladius in historia Lausiaca. vita 29.

EXEMPLVM III.

Oculos suos senex cautissimè custodiuit, qui reuersus de Alexandria nullius nisi Episcopi faciem dixit se vidisse.

Ascendit aliquando presbyter de Scete ad Episcopum Alexādrinū, & quando reuersus est in Scete interrogauerunt eum fratres, quomodo est ciuitas? Ille autem dixit eis: Credite mihi fratres, ego ibi faciem nullius hominis vidi, nisi tantum Episcopi. Illi autem audientes mirati sunt, & dixerunt: Quid putas facta est omnis multitudo? Presbyter verò resoluit hæsitantes, dicens: Extorsi ab animo meo ne intuerer faciem hominis. Ex qua relatione profecerunt fratres, vt custodiant se ab extollentia oculorum suorum. (Ex libro Doctrinæ Patrum numero 12. libro de mortificatione propriæ Sensualitatis. numero 31.

EXEMPLVVM IIII.

Oculorum suorum sollicitus custos abbas Siluanus faciem suam cucullæ tegebat.

Sedente aliquando Abbate Siluano in monte Sina volēs discipulus eius abire ad quoddam monasterium suum, dixit seni: Dimitte aquam & riga hortum. Ille autem exiens ad dimittēdam aquam tegebat faciem suam cuculla sua tantùm ad pedes suos intendens. Contigit autem vt ipsa hora quidam superueniret ad eum, & vidēs eum à longè considerauit quid faceret. Et cùm peruenisset ad eum dixit ei: Dic mihi Abba, vt quid tegebas cuculla faciem tuam, & sic adaquabas hortum? Et dixit ei senex: Ne

viderunt oculi mei arbores, & occuparetur mens mea ab opere suo in cōsideratione earum. (Ex libro Doct. Patrum lib. de sobrietate. numero. 5.

EXEMPLVM V.

Tentatus spiritu fornicationis Guido, sepultæ fœminæ fœtidissima carne faciem & nares confricauit.

VIdi sanctum virum Magistrum Guidonem, presbyterum Begghinarum Niuellis: de quo certissimè audiui, quòd cùm in Sonegio oppido Haunoniæ scholas regeret adolescens, incautè semel fœminam contemplatus, per annos tres etiam ipsa mortua, in tantum tentatus est, vt excepto eo quod vigilans sustinebat, omni nocte in somnis crederet esse præsentem. Sentiens ergo diabolum non cessare, nocte clam tumulū mortuæ mulieris aperuit, & nares & faciem in cœno putrefacti corporis tamdiu tenuit, vt penè nimio fœtore suffocatus, quasi mortuus caderet resupinus. Quæ res intantum valuit sancto viro vt nullum postea stimulum in carne sentiret. (Thomas Cantipratanus de propriet. Apum. lib. 2. c. 30 parte. 31.

EXEMPLVM VI.

Oculos malè custodiens iuuenis monachus, qui considerauit fœminam non esse monoculam; graui disciplina percutitur.

QVia idem Præpositus Steinueldensis vir prudens erat, pro negotijs monasterij egrediens, secum iuuenes minus libenter ducebat. Nouerat enim hoc eis non expedire propter tentationes diabolicas. Die quadam cùm vnum ex adolescentibus secum adduxisset, & simul equitantes, nescio quid, vel vnde conferrent, obuiam habuerunt iuuenculam formosam. Quam cùm ex industria equum suum retrahendo Præpositus salutasset, officiosissimè petit illa, & inclinato capite resalutauit eum. Cùm paululum recessissent, volens Præpositus tentare iuuenem, ait: Puella ista videbatur mihi multum formosa fuisse. Cui cùm ille diceret: Credite mihi Domine, & hoc ipsum visum est mihi. Respondit autem Præpositus: Vnum tantum deformat eam, scilicet quòd monocula est. Respondit iuuenis: Verè Domine vtrumque oculum habet, ego enim satis diligenter considerauí eam. Tunc motus Præpositus ait: Et ego bene considerabo dorsum tuum. Tantæ debueras esse simplicitatis, vtrum esset mas, vel fœmina scire non posses. Reuersus verò ad monasterium, dixit senioribus: Vos Domini quandoque arguitis me, quod mecum non educam iuniores. Et exponens eis causam, prædictum iuuenem duriùs arguit, atque castigauit. Tantæ erat litteraturæ, vt tempore quodam pro negotio ordinis sui Cistercium pergens, in capitulo generali faceret sermonem. (Cæsarius lib. 4. cap. 62.

EXEMPLVM VII.

Oculos incautiùs Bernardus adhuc iuuenis in fœminam figens grauissimam tentationem patitur, eamque fortiter superat.

QVadam vice cùm curiosiùs aspiciendo defixos in quandam fœminam oculos aliquamdiu tenuisset continuò ad se reuersus, & de seipso erubescens, apud semetipsum in seipsum vltor seuerissimus exarsit. Stagno quippe gelidarum aquarum (quod in proximo erat) collo tenus insiliens, tādiu inibi permansit, donec peni-

penè exanguis effectus, per virtutem gratiæ cooperantis, etiam à calore carnalis concupiscentiæ, totus refriguit, induens illius castitatis effectũ, qui dicebat: Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne quidem cogitarem de virgine. (Ex vita S. Bernardi lib. 1. cap. 3.

EXEMPLVM VIII.

Oculos Rogerius tam solicitè custodiuit, vt infra tres annos in medio populi versans, fœmineam faciem non videret.

NArrauit qui conscripsit vitam Rogerij fratris Minorum, oculos quãta solicitudine sanctus Rogerius custodiebat, potest satis perpendi ex hoc quod dixit quadam vice cùm iremus ambo simul, inuenimus autem iuxta domum fratrum quandam dominam, quæ multùm erat familiaris fratrum & benefactrix. Propter quod & ipse eam in propria domo visitauerat, & ego secum ter vel quater, & cum qua pluries ad portam Ecclesiæ locutus fuerat. Cum ergo dominam obuiantem salutasset dicendo. Deus det vobis pacem, & sic transisset, quæsiuit à me si illa domina erat talis. Cui ego dixi: Non cognoscitis eam? Non, inquit, quia nunquam vidi eam in facie. Et ego: Quomodo ergò cognoscitis eam? In vestimentis, inquit, monialibus sociæ suæ cogitaui eam esse. Forte, inquit, tres anni sunt, quod non vidi mulierem in facie etiam matrem meam, quando iui ad eam, cùm tamen mater sua esset sancta mulier & senex. Tunc ergò miratus valdè, tum quia pluries videram eum loquentem cum multis, & pluries prædicantem eis, tum etiam quia sciebam eum adeo in illo periculo securum quod nõ credo aliquem in mundo vix ei similem suo tempore fuisse, tum quia confirmatus erat, vt nec potuit vltra mortaliter peccare, tum quia sicut ipse dixerat mihi, stando cum mulieribus castior efficiebatur. Adeo enim abominabatur eas, quod nullo modo poterat cum eis diu stare, imo aliquãdo ex nimia abominatione cùm consulebant eum præscindens moram earum recedebat ab eis, dolens multũ quod non poterat sustinere, eo quod oportebat eum pro ijsdem verbis iterum ad eas redire, sicut ego oculis meis vidi. Preterea in xij. annis quibus in ordine steterat non potui perpendere per confessionem vnum motum mentis inordinatum de facto mulierum, licet pluries generaliter fuerit mihi confessus. Dixi ergò illi tunc. Cùm sciatis vos esse in facto mulierum sic securum, vnde est quod tantùm timetis eas inspicere? Et ipse respondit: Frater, inquit, in potestate hominis est vitare occasionem peccati, & ideò quamdiu facit homo quod in se est, & Dominus facit quod in se est, tuendo hominem à peccato. Impossibile est enim quod Dominus vndique deserat mentem quam possidet, nisi habeat culpam. Et dum vitat omnem occasionem peccati Ex quo autem tu exponiste periculo per occasionem quam poteras vitare, & maximè ad talem tentationem ad quàm multum declinat homo ex corruptione naturæ cõfidens de viribus tuis, cùm tamen nõ posses resistere per te, iam tunc Dominus non obligatur te defendere, sed potest sine omni iniustitia te dimittere in tuis viribus, quibus confidisti. (Hoc habetur 1. conformitatum S. Frãcisci 2 parte f. 92. de hoc Rogerio discipulo S. Francisci fit mentio in parte Chronici Minorum lib. 1. cap. 76. & parte 2. lib. 6. cap. 55.

EXEMPLVM VIIII.

Oculorum suorum incustodia ne caperetur Pharó Episcopus, vxor eius olim in sororem mutata, tonso crine, & cilicia induta, se deformem eidem visendam obtulit, & omnem tentationem ab eo fugauit.

LEgitur in vita sancti Pharonis quod ipse vxorem suam castitatis amore mutauit in sororem. Et cùm hæc sanctimonialis Deo inseruiret, sanctimoniæ studijs in villa residendo (quam vulgo dicunt Pinneundo) præsul Pharo recordatus ipsius amoris simul, & pulchritudinis, ad hoc vsque perductus est, vt eam ad se venire mandaret. Quod famula Dei cum prima auditione renuisset agere, non distulit Antistes Dei mandatum ingeminare. At illa secundo huic primam negligentiam coniunxit. Cumque his duobus mandatis tertium adiecisset, illa obstinatum intelligens animum, argumentosum excogitauit consilium, quo Pontificem à proposito abstraheret, & suam castitatem seruaret. Etenim ornatum abijciens vestium totondit cæsariem capitis, & cilicio induto sese contemplādam ei præbuit. Cumque in eam intenderet exhorruit vehementer, facinus se deliberasse omnino illicitum, atque abstractum se à disposito opere sagaci consilio prudentis fœminæ miratus est, quæ abiecit scandalum pulchritudinis suæ à se, ne per oculos caperetur corporis præparatus minister Deo, & sanctificatum templum Spiritui sancto. (Vincent. libr. 13. c. 18. Spec. Historialis. Vide etiam tit. Castitas. ex. 6. & 7. tit. Contemplatio. ex. 1. tit. Fœmina. ex. 5. tit. Facies dæmonum. & tit. Deus. ex. 1.

ODIVM.

Odio habens Anselmum, ab Anselmo ab infernalibus lupis liberatur.

FRater quidam qui veteri odio plurimum infestus erat Anselmo cuidam, postea Episcopo, tūc Abbati, nec poterat vllatenus respicere simplici oculo, infirmitate est depressus, & ad extrema perductus. Cumque fratres meridie in lectis ex more quiescerent, ipse in domo infirmorum iacens cœpit miserandas voces emittere, & quasi quorundam horrendorum aspectus subterfugere gestiret, pallens, & tremens vultum suum delitescendo, hinc inde, commutare. Territi fratres qui aderant, quid haberet quærebant. At ille: Geminos immanes lupos inter brachia sua me tenere compressum, & guttur meum impressis dentibus iam iamque suffocare videtis, & quid mihi sit quæritis? Quo audito vnus ex eis ad Anselmum qui in claustro emendandis libris intendebat, concitus perrexit, & ei extra claustrum educto quid circa infirmum fratrem ageretur patefecit. Tunc ille in secretiorem locum solus secedens, post modicum, domum in qua iacebat infirmus ingrediens, leuata manu signum Crucis edidit, dicens: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ad quod factum statim æger conquieuit, & exhilarato vultu, intimo cordis affectu Deo gratias agere cœpit, dicens, quod Anselmo ostium ingrediente, & manu extensa signum sanctæ crucis edente, vidit ex ore eius flammam ignis ad modum lanceæ procedentem, quę in lupos iaculata eos deterruit, & celeri fuga dilapsos procul abegit. Tūc frater Anselmus fratrem de salute animæ secretius alloquens, ad pænitentiam & cōfessionem eius cor inclinauit. Paterna dehinc auctoritate absolu-

absolutum, dixit hora qua fratres ad nonam surgerent præsenti vita discessurum, quod factum est. (Vincentius Beluacensis. lib. 25. cap. 69. Vide etiam tit. Discordia, ex. 9.

ODOR.

Odore aquæ fœtentis olfactus illecebrosos Arsenius correxit.

DIcebat autem Abbas Daniel de eodem Arsenio, quia cum operaretur sportas ex palmarum folijs, mittebat aquam in peluim, vt infunderentur palmæ. Et cùm fœteret brumosa, & fœculenta aqua odore, non permittebat vt aliam aquam mutarent, sed super illam fœtidam addebat aquam, vt semper fœteret. Interrogabant autem eum fratres, dicentes: Cur non permittis pater vt aqua mutetur, sed pessimo fœtore tota cellula tua repleatur? Respondens autem senior ait: quoniam pro thymiamate, & muscata, & alijs diuersis, quibus in seculi conuersatione sine intermissione fruebar; oportet me nunc dum in hoc corpore sum, sustinere istiusmodi fœtorem pro suauissimo odore, vt in die iudicij de illo gehennæ inenarrabili fœtore liberet me Dominus, vt non cum illo diuite qui epulabatur in isto mundo deliciosè & splendidè, condemnetur anima mea. (Ex. lib. Sententiarum Patrum. §. 36. (Vide etiam tit. Delitiæ, ex. 2.

OFFICIVM B. MARIÆ.

Monasterium quoddam instinctu cuiusdam religiosi, omittens legere Officium B. Mariæ multa exinde incurrit incommoda: posteà verò agnoscens errorem, & prædictum officium resumens, vixit ab eo tempore in multa pace.

ANtiquitùs quibusdam monasterijs mos, & consuetudo nō erat recitandi Officium B. Mariæ, quod patet per ipsasmet regulas S. Benedicti, eo quod in eisdem nulla eius fiat mentio. Nihilominus tamen in quodam monasterio S. Vincentij supra montem Pietra rota sito; vigebat consuetudo, illud recitando immediatè post diuinum. Accidit autem quendam prædicti monasterij religiosum doctum quidem, & eloquétem, verùm parum pium, & deuotum ac vitæ potiùs secularis, quàm regularis, tædio affici super dicto officio. Quodam die, omnibus religiosis in capitulo congregatis, eò prorupit audaciæ, vt veritus non fuerit contra cœli Reginam obmurmurare, dicendo illis sufficere debere si recitarent officium secundùm regulam venerandi, ac sancti patris Benedicti, & non sibimetipsis tale imponerent iugum, quasi ipso facto maiorem alijs monasterijs sanctitatem, & obseruationem prætendentes. Breuiter, ità eos verborum suorum improbis lenocinijs in suā pertraxit sententiam, vt omnes monachi consentirent omittere prædictum officium B. Mariæ. Sed paulò post, Dominus noster declarare volens quantum illi displiceret matrem suam sic inhonorasse, permisit dictum monasterium talibus, ac tantis afflictionum procellis concuti, vt non nisi magnis cum difficultatibus, & ærumnis, religiosi vitam suam sustentare possent:

eò quod quidam Domini in eorum vicinia commorantes, fundos & terras ipsorum vsurpare cœperunt, seruos eorum malè tractabant, ac varijs iniurijs alijs eos afficiebant. Grando insuper, ac tempestatis sæuitia eorũdem agros & campos deuastabat, & ex omni parte ita affligebantur, vt tęderet illos viuere. Quapropter circa festum Natiuitatis Domini omnibus congregatis in vnum, simulque super hoc suo negotio inter se consulentibus, determinarunt mittere vnum ex suis ad quendam pium eremitam ipsis vicinum, vt aduocaret eum qui cum eo consulerent, & ab eo exquirerent modum, ac remediũ hisce malis, & incommodis tàm grauibus commode occurrendi. Sanctus autem vir eorum monasterium petijt, & eorundem viuendi consuetudinẽ actionesque diligenter intuens, & examinans, cùm intellexisset eos eò deuenisse, vt in suo officio defecerint, omittendo, modo quo dictũ est, in Ecclesia officium sacratissimæ Virginis, exclamare cœpit eos sanctissimam Dei genitricem monasterio suo expulisse, & eam ob causam tanta incommoda eisdem obuenisse: Sed eorũ miseriæ, & afflictiones cessarent, casu, quo ad prædictam misericordiæ matrem recurrerent, & in monasterium suum reuocarent in proxima, & imminente solemnitate sui sacratissimi puerperij omissum suum officium resumentes, & cessarent eorum tribulationes. Quod & ita planè accidit: accidit, inquam, eos semper pacificam & tranquillam vitam duxisse, ex quo suppliciter delicti sui veniam à dulcissima, ac suauissima Dei matre suppliciter petierunt, & sacrum eius officium in communi resumpserunt. Et monachus, qui mali consilij extiterat author, per aliquot menses detrusus est in carcerem in peccati sui iustam pœnitentiam, & punitionem, & sancto eremitæ ingentes gratiæ sunt redditæ, propter sanctam & salutarem suam admonitionem. (Petrus Damianus ad fratres in Gamuni heremo constitutos.

ORATIO.

EXEMPLVM I.

Oratione Libertini, Franci volentes spoliare monasterium suum repentina percutiuntur acrisia.

De monasterio autem præfati Dei serui Libertini rumor exierat, quod multas pecunias haberet. Ingressi oratorium Franci, qui Campaniæ partes intrauerunt, cœperunt sæuientes Libertinum quęrere: Libertinum clamare, vbi ille in oratione prostratus iacebat. Mira valdè res, quærentes, sæuientesque Franci, in oratorium ingredientes impingebant, & ipsum videre non poterant, sicque sua cœcitate frustrati, à monasterio vacui sunt reuersi. (Gregorius Dialog. lib. 1. cap. 2.

EXEMPLVM II.

Oratione Libertinus cum caligula Honorati mortuum puerum suscitauit.

Alio quoque tempore Abbatis iussu, qui Abbas, Honorato eius Magistro successerat, Libertinus Rauennam pergebat. Pro amore autem eiusdem venerabilis Honorati quocunque Libertinꝰ ibat, eius semper caligulam in sinu portare consueuerat. Itaque dum pergeret, accidit vt quædam mulier extincti filij corpusculum ferret. Quæ dum seruum Dei esset intuita, amore filij succensa, iumentum eius fræno tenuit, atque cùm iuramento dixit: Nullatenus recedam, nisi filiũ meum suscitaueris. At ille inusitatum habens

bens tale miraculum, expauit petitionis eius iuramentum, declinare voluit mulierem, sed nequaquam præualens hæsit animo. Considerare libet quale quantumque in eius pectore certamen fuerit. Ibi itaque inter se pugnabat humilitas conuersationis, & pietas matris, timor, ne inusitata præsumeret, dolor, ne orbatæ mulieri non subueniret: sed ad maiorem Dei gloriam vicit pietas illud pectus virtutis, quod ideò fuit validum, quia deuictum: virtutis enim pectus non esset, si hoc pietas non vicisset. Itaque descendit, genu flexit, ad cœlum tetendit manus, caligulam de sinu protulit, super extincti pueri pectus imposuit. Quo orante anima pueri ad corpus rediit, quem manu comprehendit, & flenti matri viuentem reddidit, atque iter quod cœperat, peregit. (Ibidem.

EXEMPLVM III.

Tarsilla & Æmiliana sancti Gregorij amita quàm fœliciter ad Dominum migrarunt, & quomodo Gordiana societate laicarum puellarum fæcularis effecta est.

TRes sorores pater meus habuit, quæ cunctæ tres sacræ virgines fuerunt: quarum vna Tarsilla, altera Gordiana, alia Æmiliana dicebatur, vno omnes ardore conuersæ, vno eodemque tempore sacratæ, sub districtione regulari degentes in domo propria socialem vitam ducebant. Cumque essent diutius in eadem conuersatione, cœpit quotidianis incrementis in amorem conditoris sui Tarsilla, & Æmiliana succrescere, & cùm solo hic essent corpore, quotidie animo ad æterna transiere. At cōtra Gordianæ animus cœpit à clamore amoris intimi per quotidiana detrimenta tepescere, & paulisper ad huius sęculi amorem redire. Crebrò autē Tarsilla dicere Æmilianæ sorori suæ cum magno gemitu solebat: Video Gordianam sororem de nostra sorte non esse, perpendo enim quia foras defluit, & cor ad quod proposuit, non custodit. Quam curabant quotidie blanda redargutione corripere, atque à leuitate morum ad grauitatem sui habitus reformare. Quæ quidem resumebat vultum subitò grauitatis inter verba correptionis: sed cùm eiusdem hora correptionis transisset, transibat protinus & superducta grauitas honestatis, moxque ad leuia verba redibat, puellarū gaudebat societate laicarum, eique persona valde onerosa erat, quæcunque huic mundo dedita non erat. Quadam verò nocte huic Tarsillæ, quæ inter sorores suas virtute continuæ orationis, afflictionis studiosæ, abstinentiæ singularis, grauitate vitæ honorabilis, in honore & culmine sanctitatis excreuerat, sicut ipsa narrauit, per visionem atauus meus. Fœlix huius Romanæ Ecclesiæ antistes apparuit, eique mansionem perpetuæ claritatis ostendit, dicens: Veni quia in hac te lucis mansione suscipio. Quæ subsequenti die mox febre correpta ad diem peruenit extremum. Et sicut nobilibus fœminis virisque morientibus multi conueniunt, qui eorum proximos consolentur, sic eadem etiam hora qua emisit spiritum multi viri ac fœminæ eius lectulum circunsteterunt, inter quas mater mea affuit. Tum subitò illa sursum respiciens: IESVM venientem vidit, & cum magna animaduersione cœpit circunstantibus clamare, dicens: Recedite, IESVS venit. Cumque in eum intenderet quem videbat, sancta illa anima è carne soluta est. Tantaque subitò fragrantia miri odoris aspersa est, vt ipsa quoq; suauitas cunctis ostenderet illic auctorem suauitatis venisse. Cumque corpus eius ad lauandum more

more mortuorum esset nudatum, lõgæ orationis vsu in cubitis eius ac genibus camelorum more inuenta est obdurata cutis excreuisse, & quid spiritus eius semper egerit, caro mortua testabatur. Hæc autem gesta sunt ante Dominici natalis diem. Quo transacto mox Æmilianæ sorori suæ per visitationem nocturnæ visionis apparuit, dicens: Veni, vt quia Dominicum natalem sine te feci, sanctam Theophaniam iam tecum faciam. Cui illa protinus de sororis suæ Gordianæ salute sollicitè respondit: Et si sola venio, sororem nostram Gordianam cui dimitto. Cui, sicut asserebat, tristi vultu iterum dixit: Veni Gordiana etenim soror nostra inter laicas deputata est. Quam visionem mox molestia corporis est secuta: atque ita vt dictum fuerat ante Dominicæ apparitionis diem eadem molestia ingrauescente defuncta est. Gordiana autem mox vt solam remansisse se reperit, eius prauitas excreuit. Nam oblita Dominici timoris, oblita pudoris & reuerentiæ oblita consecrationis conductorem agrorum suorum postmodum maritum duxit. (4. dial. cap. 16. & homil. euang. 38.

EXEMPLVM IIII.

Orationibus fratrum quidam, qui pœnitentiam pro alio assumptam nondum compleuerat à purgatorio liberatur.

MONACHVS erat in Aretini territorij cœnobio, quod dicitur ad Pinũ, multis peccatorum nexibus inuolutus. Cui cum iuxta quantitatẽ lapsuum austerior, & longa nimium pœnitentia fuisset indicta, ille fratris cuiusdam, cui cõplexim amicitia familiariùs adhærebat, ad comportandũ pœnitentiæ põdus auxilium petijt. Quod frater prædictus deuotè suscipiens, condignam pœnitentiæ partem tulit, atque à persoluendo huius debiti canone securum manere præcepit. Sed dum ille partito leuigatus onere ad strictioris vitæ censuram remittitur, iste sibi ad solutionem prolixioris vitæ spacium pollicetur. Aliquanto post in ægritudinem cecidit, ac subito mortem, quam procul esse sperabat, incurrit. Fuerat autem frater ille quantum ad se irreprehensibilis vitæ & opinionis inter fratres. Non multis vero postmodũ diebus pœnitenti monacho in somnis apparuit. Cui ille protinus inquisiuit: Quid erga te frater agitur? Quomodo tibi est? Cui querulis admodum vocibus respondit: Malè, inquit, ac durè, sed propter te. Nam liber à proprijs, quia tuis me vinculis innodaui, & alienæ cautionis obnoxium reddidi, nec persolui, flagellis atteror: vnde quæso te & qua valeo, supplicatione deposco, vt vigiles pro te, ac liberes me. Vade itaque, & sanctũ huius loci precare conuentum, vt debita meæ sponsionis à me neglecta persoluant, sicque me ab istis, quæ præsto sunt, supplicijs eruat. Expergefactus ille, fratribus quod viderat retulit, quod audierat intimauit, preces exposuit, efficaciter impetrauit. Porro autem cum iam fratres præfixam illius pænitentiæ quantitatem diuersis argumentorum spiritualiũ exercitijs impleuissent, præfato monacho frater ille per visum rursus apparuit eique serenos satis & alacres vultus ostendit. Interrogatus iterum quid haberet: respondit se per orationes fratrũ non solum à pœnalibus incommodis erutum, sed etiam ad electorum sortem mirabili dextræ excelsi nuper mutatione translatum. Benedicta diuinæ clementiæ dispensatio, quæ per mortuos etiam instituit viuos, & dum alios verberat, alios qualiter à verberibus eripiantur informat. Audisti, frater, historiam, esto prouidus ad cautelam. (Petrus Damia-

Damianus Epistola. 6. ad B. Fratrem.

EXEMPLVM V.

Sollicitudinem suam proijciens in Dominum, oratione cibos fratribus impetrauit.

DIES sanctus aderat Paschæ, & cùm solennitas vigiliarum, sacrificiorumque intra speluncam à sancto Apollonio & suis fratribus fuisset expleta, atque ex his, quæ fuerant apud eos, refectiò pararetur, (erant autem eis pauci tantummodo, & sicci panes, atque olera ex his quæ sale aspersa reponi apud eos solent) tunc Appollonius fratres qui secum erant ita alloquitur: Si est in nobis fides, & vere fideles sumus famuli Christi, petat vnusquisque nostrum à Deo si quid quasi in die festo sumere libenter habet. At illi ipsi potius, qui eos ætate, & meritis præcellebant, hæc à Deo poscenda permittunt, semetipsos inferiores huius gratiæ iudicantes. Tunc ille cum omni alacritate orationem fudit ad Dominum. Qua expleta cùm omnes respondissent, Amen. Ecce repente ante foras speluncę astare vident homines quosdam sibi penitus ignotos, qui tam multas copias rerum omnium quæ ad vsum dumtaxat ciborum pertinent, detulerunt, vt neque tam multa, neque tam diuersa facilè quisquam viderit. In quibus erant quædam, quæ omnino in Ægypti regionibus nũquam visa sunt, pomorum genera, & magnitudo incredibilis vuæ, & nucis, & ficus mala quoque punica, & ante tempus faui, atq; mellis, ac lactis copia, ingentes dactyli, & panes calidi ac mundissimi, qui tamẽ peregrinæ viderentur esse prouinciæ. Viri autem, qui hæc detulerant statim vt ea monachis tradiderunt, quasi festinantes ad eum, à quo missi fuerant, redire cupientes mox discedunt. Tũc ipsi gratias Domino referentes, ex his quæ sibi fuerant delata, vesci cœperunt, quorum tanta fuit copia, vt vsque ad diem Pentecostes quotidie ministrata sufficerent, certi quidem de hoc, quod hæc sibi à Domino Deo nostro solemnitatis gratia missa sint. (Ex vitis Patrum. in vita Sancti Apollonij.

EXEMPLVM VI.

Oratione quidam frater aquam putei fecit in sublime conscendere.

QVidam de sanctis senioribus misit discipulũ suum ad hauriendum aquam, oblitus est autem tollere funem discipulus eius, cum quo hauriret aquam. Cumque peruenisset ad puteum, contristatus est valde; & quia longè erat cella eorum, quid ageret, quo se verteret nesciebat: dubitabat enim ad cellam reuerti. Tunc anxius nimis prostrauit se in orationem cum lachrymis, dicens: Domine, miserere mei secundũ magnam misericordiam tuam, qui fecisti cœlum, & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt, qui facis mirabilia magna solus, miserere mihi, propter seruum tuum, qui me misit. Et cum surrexisset ab oratione exclamauit: O putee, putee, misit me seruus Christus Abbas meus, vt hauriam aquam. Statim autem ascendit aqua sursum ad os putei. Et cùm implesset lagenam suam frater, abscessit glorificans potentiam Domini Saluatoris. Aqua autem putei reuersa est ad locum suum. (Ex libro Sententiarum Patrum. §. 27.

EXEMPLVM VII.

Orare se semper docuit Lucius abbas, cum manibus operans eleemosynas pauperibus dedit.

VEnerunt aliquando ad Abbatem Lucium in Hennato monachi quidam qui dicebantur Euchitæ, hoc est, oratores. Et interrogauit eos senex, dicens: Quod est opus manuum vestrarum. Et illi dixerunt: Nos non contingimus aliquãdo opus manuum, sed sicut dicit Apostolus sine intermissione oramus. Dicit ei senex. Et non manducatis? Illi autem dixerunt: Etiam manducam⁹. Et dicit eis: Quando ergò comeditis quis pro vobis orat? Et iterum interrogauit eos dicens: Non dormitis? Et illi dixerunt: Dormimus. Et dicit eis senex: Cum dormitis quis pro vobis orat? Et non inuenerunt quid ad hæc responderent ei. Et dixit eis: Ignoscite mihi fratres, quia ecce non facitis sicut dixistis. Ego autem ostendo vobis, quia operans manibus meis sine intermissione oro. Sedeo enim iuuante Deo infundens paucas palmulas, & facio ex eis plectam, & dico. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam, & secundum multitudinem, &c. Et dicit eis: Oratio est, an non? Et dicunt ei: Etiam. Et ille dixit, quando permansero tota die laborans, & orãs corde vel ore, facio plus minus sedecim nummos, & pono ex eis ad ostium duos nummos, & residuos manduco, & qui accipit illos duos denarios orat pro me tempore, quo ego manduco, vel dormio, atque ita per gratiam Dei implebitur in me quod scriptum est: sine intermissione orate. (Ex lib. Doctrinæ Patrum lib. de oratione, numero 4.

EXEMPLVM VIII.

Oratione quidam frater cùm ad luxuriam per fœminam inuitaretur, subitò rapi meruit, & ad flumen collocari.

SEnex quidam solitarius habuit quendam ministrum manentem in possessione. Contigit autem semel, vt tardante ministro, deficerent necessaria seni. Et cum intercessisset tempus, vt non veniret minister, defecerunt quæ necessaria erant seni ad victum, & oportebat quod operaretur manibus suis. Qui cùm affligeretur, non habendo quod laboraret, neque vnde viueret, dixit discipulo suo: Si vis vadas ad possessionem illam, & voces nobis ministrum, qui solet quæ opus sunt ministrare. Et ille respondit quod iubes facio. Differebat autem adhuc senex, non præsumens mittere fratrem: Et cum diu sustinerent & tribularentur, non veniẽte ministro illo, dixit iterum senex ad Discipulum suum: Vis ire ad possessionem, & adducere eum? Et ille respondit: quod vis facio. Timebat etiam & discipulus ille descendere ad possessionẽ, ne scandalizaretur aliunde: sed ne inobediens esset patri suo adquieuit abire. Dixit autẽ ei senex: Vade, & credo in Deum patrem meorum, quia proteget te ab omni tentatione: & facta oratione dimisit eum. Veniens autem frater in possessionẽ, requisiuit vbi maneret minister ille, & inuenit hospitium eius. Contigerat autem eum cum suis omnibus ad memoriam parentum suorum extra possessionem venire, excepta vna filia eius. Quæ cum pulsantem fratrem illum audisset, venit ad ostium, & aperuit ei. Et cùm interrogaret eam dè patre suo, illa hortata est eum vt intraret hospitium, simul etiam & trahebat eum: ille verò non adquiescebat intrare. Sed cùm diu eũ traheret, præua-

præualuit introducere eum ad se, & complexa est eum, & cœpit eum illectare ad commixtionem corporis sui. Ille autem videns se trahi ad luxuriã, & cogitationibus confundi, ingemiscens clamauit ad Deum, dicens: Domine, propter orationẽs patris mei libera me in ista hora. Et cùm hoc dixisset, subitò inuentus est ad flumen, pergens ad monasterium & reuersus est illæsus ad Abbatem suum. (Ibidẽ num. 4. lib. de obedientia.

EXEMPLVM VIII.

Oratione Publij Monachi dæmon Iuliano apostata missus per decẽ dies detentus est.

TEmporibus Iuliani apostatę, cũ ascenderet in Persidem, missus est dæmon ab eodem Iuliano, vt velocius vadens in occidẽtem, adduceret ei aliquod responsum inde. Cum autem peruenisset dæmon iste in quendã locum vbi quidam monachus habitabat, stetit ibidem per decem dies immobilis, eo quod nõ poterat vltra progredi, quia monachus ille non cessabat orando neque die, neque nocte: & regressus est sine effectu ad eum qui miserat illum. Dixit autem illi Iulianus: Quare tardasti? Respondit ei dæmon, & dixit: Et moras feci, & sine actione reuersus sum: sustinui enim decẽ dies Publium monachum, si fortè cessaret ab oratione, vt transirem, & redij nihil agens. Tũc impijssimus Iulianus indignatus, dixit: Cùm regressus fuero, faciam in eo vindictam: & inter paucos dies interemptus est prouidentia Dei. Cõtinuò vnus ex præfectis, qui cum eo erat, & rem cognouerat, vadens vendidit omnia quæ habebat, & dedit pauperibus: & veniens ad senem illum, factus est monachus magnus, & sic quieuit in Domino. (Ibidem libr. de signis & miracul. num. 9.

EXEMPLVM X.

Orationem solam necessariam dixit Antonius fratribus qui nihil sustinere valuerunt.

DIxerunt quidam fratres Abbati Antonio: Volumus à te audire verbum quo saluari possumus. Tunc ait senex: Ecce scripturas audistis, sufficit vobis: Qui dixerunt: A te volumus pater audire. Respondit eis senex: Audistis Dominum dicentem: Si quis te percusserit in maxillam dextram, præbe ei & alteram. Dicunt eis: Hoc implere non possumus. Dicit eis: Ergò si alteram præbere non potestis, saltem de vna ferte patienter. Responderũt ei: Hoc non possumus. Dicit eis: Si neque hoc potestis, ne velitis percutere magis quàm percuti. Dicunt ei: Hæc non possumus. Tunc senior ait Discipulo suo: Succos præpara fratribus istis, quia nimis infirmi sunt. Deinde dixit eis: Si nec hoc, nec illud potestis, quid faciam vobis? Sola oratio necessaria est pro vobis. (Ibidẽ num. 13. libr. de exemplis doct. vitæ spiritualis.

EXEMPLVM XI.

Oratione Iacobus Episcopus ciuitatem suam à grauissima obsidione Saporis Regis tutauit.

ANtiochiam ciuitatem Romanis subditam Persarum exercitus cum suo rege Sapore obsidebat. Et cùm lxx. dies iugiter obseraret, & multa circa hãc molimina posuisset, & vallos atque fossas pro capienda Vrbe fecisset, eam nequaquam valuit obtinere. Postea vero Persæ impetum Migdonij fluminis per ciuitatis medium properantis à lon-

à longè retinentes, & vtrasque ripas eius facientes celsiores, vt aqua in se collecta concresceret, quo vi maiori posset irruere: cum vidisset iam etiã illas quas fecerant sublimes ripas impleri, subito auferentes quas fecerant catharactas, dimiserunt impetum fluminis contra murum. Qui vehementis aquæ pondus non ferens, est inclinatus, & cecidit: quo facto ingrediẽs aqua cum magno impetu etiam aliã partem muri vnde fluuius solebat exire cum magna ruina deposuit. Hoc Sapor inspiciens credit se sine pugna capere ciuitatem. Et illa quidem die quieuit, vt fundus fluminis purgaretur, & posset ambulari per fluuium. Altera vero die cũ omni militia credens per loca ruinosa murorum ciuitatem intrare, vidit murum ex vtraque parte fabricatum. Sacratissimus namque Iacobus ciuitatis Episcopus orationibus milites coarmauit, & alios vrbis habitatores: Quo facto & murum restituit, & propugnacula fecit, quibus repelleret accedentes, & hoc non ad murum veniens egit sed intra templum sacratũ Domino supplicans adimpleuit. Porro Saporem non solum muri fabrica terruit, sed etiam altera visio perturbauit. Vidit enim stantem super murum quendã imperiali schemate circumamictum, & tam purpura, quàm diademate resplendere. Arbitratus eum esse Romanorum Imperatorem, mortẽ minatus est eis qui nunciauerant non eum illic esse præsentem. Quibus affirmantibus vera se dixisse, & Constantium Antiochiæ commorari, ex vultu quem videbat agnouit eorum verba esse veracia, & ait Deum bella gerere pro Romanis. Cumque hoc grauiter haberet, infœlix sagittam dimisit in aërem, & cum vidisset quia in corpus eius iaculari non potuit, tamen à vesaniæ suæ impetu non recessit. Tunc ergo vir quidam egregius sacratissimo Iacobo supplicabat, vt veniret ad murum, & videns barbaros maledictionis iacula emitteret contra eos. Flexus ergò venerabilis homo ascendit in quandam turrim. Et cum multa millia videret exercitus, aliam maledictionem eis non petijt, nisi ciniphes, & culices, vt per parua animalia supernam virtutem potuissent agnoscere. Orationem vero secutæ sunt nebulæ ciniphum, & culicum, & elephantorum quidem promuscidas, cum sint cauæ, equorũ aliorumq; iumentorum aures, simul & nares impleuerunt. At illi ferre paruorum animalium importunitatem non valentes, sessores, ductoresque suos excussos dorsis proiecerunt, & diruptas acies confuderunt, exercitumq; relinquentes summo impetu fugiebant. Per hoc territus miserrimus Imperator, paruam clementẽque correptionem in se cognoscens factam à Deo habente prouidentiam animarum eum piè colentium, suum exinde reduxit exercitum, confusionem non victoriam ex illa obsidione percipiens. (Cassiodorus lib. 5. hist. tripart. cap. 25.

EXEMPLVM XII.

Oratione pauperis Comitem defraudantes duo dispensatores eius, præcipiuntur à Papa soluere eidem Comiti nummum aureum mundo quantitate æqualem.

Refertur de nobilissimo quodam Comite Campaniæ, qui in remotis orbis partibus recessurus virum quendam pauperem, & languidum, atque deuotum, quem diu eleemosynis pauerat, suppliciter exorauit, vt pro se quotidie rogaret Dominum, vt eum sanum, sine periculo duceret, & reduceret. Cui pauper: sine diligenti, inquit, sustentatione corporis orare non possum, cũ sim exinanit⁹ cerebro, corde debilis, & viribus penitus destitutus. Mox

Comes duobus dispensatoribus quos in custodiam suę domus relinquebat, præcepit, dicens: Languidum istum cibis, & omnibus necessarijs corporis diligentissimè procurare. Quod illi promiserunt se facturos, & sic Comes profectus est. Et primum quidem per dies quindecim dispensatores illius pauperis recordati, ei necessaria ministrauerũt. Deinde minus ac minus, ad vltimũ penè eius obliti sunt. Quid plura? Neglectus pauper, orare cessauit. Comes autem in via non modicè tribulatus, post morã multã ad patriã est reuersus. Et pauperis recordatus, quærit an viuus sit, an defunctus: quẽ viuum intelligens, visitauit, dicens: Mortuum, inquit, te putabam charissime, iuxta solitum orationum tuarũ suffragia non expertus. Exceptis enim quindecim diebus, aut nõ multo plus, postquam iter arripui, vsque in diem qua ad propria sum reuersus, nunquã mihi tribulationes, & angustiæ defuerunt. Mox pauper obortis lachrymis, dixit: Quando tua beneficia cessauerunt à me, adiutorium Dei mei cessauit à te. Et comes posteriorum oblitus: qualia, inquit, in te beneficia ea defuerunt? Cui pauper: Recedés, it, hinc duobus domus tuæ dispensatoribus præcepisti, vt me debilem in omnibus necessarijs procuraret, quod vix plusquam diebus quindecim impleuerunt. Ego autem viribus destitutus, ad mortem fere deductus sum, & sic pro te preces mittere, ac orare non potui. Stupefactus Comes dictos dispensatores præcepit vocari, & eis coram omnibus dixit: O cunctis seruiẽtibus nequiores, qui contra præceptũ meum nequissimè bonis meis peperistis, & pauperem hunc quem patronum salutis, & pacis meæ frequenter expertus fueram, non pauistis. Et nũc frustratus orationum eius suffragijs, pericula & tribulationes inueni, quales nunquam ante in vita mea sustinui, quas quidem, vt certus sum, euitassem, si pauperis suffragium habuissem. Vos ergò reos periculorum meorum, bonis omnibus priuo, & exules à terra mea constituo. Depulsi ergò à terra Campaniæ, exules per triennium extiterunt. Inde per interuentum nobilium in conspectum principis sunt admissi. Quibus ille dixit: Nullã prorsus aliam gratiam vobis exhibebò, nisi quam vobis Dominus Papa veritate narrata dare censuerit. Qui mox illic cum insperato gaudio iter rapientes, cum litteris secretum Comitis continentibus, qui eos non exhæredare, sed pro culpis vexare solebat, ad summum Pontificem peruenerunt. Cui narrata aduentus sui causa litteras Papæ in hanc sententiam retulerunt Comiti: quod quilibet nummum aureum solueret Comiti, & sic adepti gratiam facultatibus redderẽtur. Tunc Comes, Latitudinem, inquit, nummi, & spissitudinem ab ore Pontificis volo scire, & sic vos ad gratiam, quam mandauit, admittam. Denuo ergò reuersi satellites. Dominò Papæ responsionem Comitis ostenderunt. Mox Papa conscius quid responderet, rescripsit Comiti nummum aureum debere habere latitudinem terræ, & spissitudinem eius extendi vsq; ad altitudinem cæli, eo quod oratio iusti, qua Comitem frustrauerunt, cælos penetret, & virtus eius corroboret vniuersa. Ad hoc mandatum Comes satellitibus ait: Videte miserrimi, quid mihi Dominus Papa rescripsit? Hunc nummum aureum exoluere quis sufficiet? Videte quanta vos pœna dignos existimet, qui vos debitores tantæ solutionis addixit, quã nec totus mũdus soluere præualet. Hinc ergo tertio redeatis ad Papam, & litteras absolutionis vestræ pro culpa qua in me peccastis enormiter, adferte: sic pœnis sufficienter exactis liberi ad propria redeatis. Sic inclytus Comes, & in seruis quod deliquêre puniuit, & futuris dignam orationis fiduciam dereliquit. (Cantipratanus lib. 1. cap. 12. parte. 2. & 3.

EXEMPLVM XIII.

De dæmone, qui in specie hominis militi fideliter seruiuit.

DÆmon quidam adolescentis venusti speciem induens, ad quendam militem venit, obsequium suum illi offerens. Cui cùm multum placeret, tam in decore, quã in sermone gratanter ab eo susceptus est. Qui mox militi seruire cœpit diligenter, & tam timidè, tam fideliter, & tã iocundè vt satis ille miraretur, nunquam equum suum ascendit, nunquam descendit, quin ille esset præparatus, & genu flexo strepam teneret, disertum, prouidum, hilarem semper se exhibuit. Die quadam, dũ simul equitarent, & venissent ad fluuium quendam magnum, miles respiciens, & plures ex inimicis suis mortalibus post eos venire considerans, ait seruo. Mortui sumus, ecce inimici mei post me festinant, fluuius ex opposito est, nullus superest locus refugij, aut occident me, aut capient. Tunc ille: Ne timeas Domine, vadum fluminis huius bene noui, sequere tantùm me, bene euademus. Respondente milite: Nunquam homo fluuium istum in hoc loco transnadauit. Spe tamen euasionis seruũ ducem secutus, sine periculo venit ad litus. Et ecce eis transpositis, hostes ex opposito litore consistentes, mirati sunt, dicentes: Quis vnquam audiuit vadũ in flumine isto? non alius nisi diabolus illum transuexit. Timentesque reuersi sunt. Processu vero temporis accidit, vt militis vxor infirmaretur vsque ad mortẽ, in qua dum omnes medicorum artes defecissent, ait iterum dæmon Domino suo: Si Domina mea inungeretur lacte leonino, statim sanaretur. Dicente milite: Vnde haberetur lac tale? Respondit ille: Ego afferam. Qui vadens, & post spatium vnius horæ rediens vas plenum secum attulit: à quo cùm fuisset peruncta, mox meliorata, pristinum recuperauit vigorẽ. Cui cùm diceret miles: Vnde habuisti tam citò lac istud? Respondit: De montibus attuli Arabiæ, recedens à te in Arabiam iui, leænæ speluncam intraui, catulos abegi, & ipsam mulsi, sicque reuersus sum ad te. Stupẽte milite ad verba ista, & dicente: Quis ergo es tu? Respondit ille: Nõ soliciteris de hoc, seruus enim tuus sum ego. Instante milite, tandem confessus est, dicens: Dæmon ego sum, vnus ex illis, qui cum Lucifero ceciderunt. Tunc magis milite stupente, subiunxit: Si natura diabolus es, quid est quod tam fideliter seruis homini? Respondit dæmon: Magna est mihi cõsolatio esse cum filijs hominum. Dicente milite: Non audeo de cætero vti seruitio tuo. Iterum ille respondit: Hoc pro certo scias, quia si me tenueris, nunquam à me, vel propter me aliquid mali tibi eueniet. Non audeo, inquit, sed quicquid pro mercede tua postulaueris, licet dimidium bonorum meorum, libens tradam tibi. Nunquam homo homini seruiuit tam fideliter, & tam vtiliter. Per tuam prouidentiam iuxta fluuiũ mortem euasi, per te vxor mea recepit sanitatem. Tunc dæmon: Ex quo tecum esse non potero, nil pro seruitio meo, nisi quinq; solidos requiro. Quos cùm recepisset, militi illi reddidit, dicens: Peto, vt ex eis nolam compares, & super tectũ pauperis illius Ecclesiæ ac desolatæ suspendas, vt per eam saltem Dominicis diebus fideles ad diuinum conuocentur officiũ. Sicque ab oculis ei⁹ disparuit, & hoc idcirco dæmon petijt, vt hi qui hactenus debitam horam officij præuenientes, cum summa deuotione expectabant, eo quod timerent tardius ad diuina mysteria concurrere, de cætero nõ nisi post auditum nolæ sonum conuenirent. (Cæsarius lib. 5. cap. 36.

EXEM-

EXEMPLVM XIIII.

Orantes in lecto dæmon irridet.

ITẽ fertur quod cùm duo fratres quadam nocte sedendo in lectis suis, sic quasi cubando dicerent pariter matutinas, adfuit diabolus cum fœtore intollerabili dicens: Ad talem orationem, tale debetur incẽsum. (Ex vitis fratrum Eremitarum lib. 2. cap. 15.

EXEMPLVM XV.

Tristissimum fratrem beatus Bernardus oratione sua, subita & perseueranti lætitia perfudit.

CVm famulus Dei Bernardus vice quadam plures nobiles, & sapientes de sæculi vana cõuersatione post se traxisset, erat inter eos primus quidam, & præcipuus Gãfridus nomine, qui post in Clareualle Prioris officio functus, beatè defũctus est in eodem. Hic igitur cùm Dei famulum ad monasterium sequeretur, grauissima cœpit tentatione pulsari. Intuitus autem illum vnus è fratribus, Quid est (inquit) quòd facies tua tristitiæ quodam nubilo grauiter obuoluta videtur? Cui ille: Scio quod nunquam amplius lætus ero. Quod verbum cùm ad Dei famulum idem frater satis anxius retulisset, videns ille basilicam prope viam per quam gradiebatur, diuertit ad eam, & ingressus orabat. Cæteris autem de foris præstolantibus, Ganfridus grauatus tædio super lapidem obdormiuit. Demum cùm ambo pariter surrexissent, ille de oratione, iste de somno, apparuit idem Ganfridus tanto iocũdior, & hilarior cæteris, quanto tristior priùs. Cumque ei prædictus frater verbum mœstitiæ quod locutus fuerat amicabiliter improperaret. Tunc, inquit, dixi: Nunquam ampliùs lætus ero, sed nunc dico. Nunquam amplius tristis ero. (Ex vita S. Bernardi lib. 4. cap. 3.

EXEMPLVM XVI.

Oratione Helisabeth iuuenis sudabat, æstuabat, & se ad sanctam vitam dirigebat.

LEgitur in vita sanctæ Helisabeth Thuringæ, quia venit aliquando ad beatam Helisabeth matrona quædam nobilis visitandi gratia, & cùm ea adolescens quidam Bertoldus nomine seculariter indutus, quem sæculi contemptrix Helisabeth ad se vocans dixit illi: Videris nimis indiscretè te habere, & nimis dissolutè viuere. Respondit iuuenis: O Domina mea supplico vobis, vt oretis pro me, vt Dominus det mihi gratiam seruiendi ei. At illa: Vellésne (ait) vt ego orarem pro te? Et ille: Vellem vtique. Et illa: O (inquit) vt te habilites ad gratiam Dei similiter orando, & ego pro te libentissimè orabo. Moxq; prouolutis genibus in loco competenti monasterij in VVerde cœpit orare pro iuuene. Ipse quoque iuuenis à longe orationi instabat. Et postquam vtrique aliquamdiu orassent, cœpit iuuenis alta voce clamare, dicens: O Domina cessate ab oratione. At illa feruentius instabat. Postea altius vociferare cœpit dicens: O Domina cessate, quia iam deficio. Nimio namque calore iuuenis sudabat, totoque corpore fumabat, & brachia totumque corpus huc illucque tanquam demens iactabat. Tunc Domina ipsius iuuenis, & duæ beatæ Helisabeth ancillæ accurrentes tenuerunt eum, & inuenerunt eum totum incaluisse, vestesque eius nimio sudore perfusas. Sæpius autem iterans clamorem, tandem dixit: In nomine Domini oro, vt cessetis ab oratione, quia iam igne consumor.

Et quæ tenebant ipſum vix calorem manibus poterant tolerare. Mox autem vt ceſſauit oratio, refrigeratus eſt. Et iuuenis ille ad ordinem fratrum Minorum ſe tranſtulit, ſic attractus. Contigit hoc frequentiùs, & alijs pro quibus ipſa Dominum exorabat. (Hugarius ſiue Vngarus Minorita ſerm. 109. de Sanctis.

EXEMPLVM XVII.

Orans prædicator quia nimis propter aſinum diſtractus fuit ipſum aſinum diſtraxit.

REfert Humbertus ſuper regulam Auguſtini, quod quidam zelator animarum diſcurrebat in aſino quē ſolus retinuerat prædicās aſſidue. Et cùm ſemel intraſſet Eccleſiam quandam cauſa orandi, relicto aſino ad portam antequam orādo finiuiſſet orationem, ſcilicet, Pater noſter ſemel, cogitauit de aſino multoties; vtrum forte furaretur eū aliquis, & ſimilia. Quod attendens, exiens diſtraxit eum, nolens ab illa hora quod cor ſuum à Deo retraheret. (S. Hubertus in capitulo 5. in Regulam Auguſtini.

EXEMPLVM XVIII.

Quidam iuuenis maternis precibus, & ieiunijs in cælum deducitur.

ERat quidā iuuenis in villa prope Louanium diſſolutus & leuis, qui languore decubuit. Rogatu igitur matris quidam presbyter zelator animarum venit ad iuuenē, & eum ad Confeſſionem, & pœnitentiam induxit, qui mox in multa contritione mortuus eſt. Mater vero eius quinque annis pro ipſo ieiunauit, & cum multis lachrymis. Eodem die poſt annos quinque iuuenis apparuit matri, dicens: Ecce nunc chariſſima de grauiſſimis pœnis tranſeo ad requiem adiutorio tuo. (Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſerm. de Dedicatione 5. littera E. Vide etiam tit. Miſericordia in pauperes. ex. 1. tit. Eccleſiæ. ex. 2. tit. Furari. ex. 2. tit. Conuerſio. ex. 1. 10. 14. & 17. tit. Confeſſio. ex. 1. tit. negligētia. tit. Dæmon. ex. 4. tit. Martyr ex. 2. tit. Defuncti. ex. 1. 10. 12. 13. & 24. tit. Angeli. ex. 11. & 12. tit. Inimicus. tit. Mori. ex. 18. tit. Laſciuia. tit. Infirmitas. ex. 4. & 17. tit. Apoſtata. ex. 11. & 18. tit. Salutatio angelica. ex 6. tit. Fides. ex. 1. & tit. Eleemoſyna. ex. 21.

EXEMPLVM XIX.

Oratione ſua beata Scholaſtica ſancti Benedicti ſoror impetrata vehementi pluuia fratrem recedere volentem detinuit, vt noctem pijs collocutionibus tranſigeret.

SOror beati Benedicti Scholaſtica nomine, omnipotenti Domino ab ipſo infantiæ ſuæ tempore dedicata, ad eum ſemel per annum venire conſueuerat, ad quàm vir Dei non longè extra ianuam in poſſeſſione monaſterij deſcendebat. Quadam vero die ex more venit, atque ad eam cum diſcipulis venerabilis eius frater deſcendit, qui totum diem in Dei laudibus ſacriſque colloquijs ducentens, incumbentibus iam noctis tenebris ſimul acceperunt cibos. Cumque adhuc ad menſam ſederent, & intra ſacra colloquia tardioſe hora protraheret, eadem ſanctimonialis fœmina ſoror eius eum rogauit, dicens: Quæſo te, ne in iſta nocte me deſeras, vt vſque ad mane de cœleſtis vitæ gaudijs loquamur. Cui ille reſpondit: Quid eſt quod loqueris ſoror? Manere extra cellam nullatenus poſſum, tanta vero erat cœli ſerenitas, vt nulla in aëre nubes appareret.

retet. Sanctimonialis autem fœmina cùm verba fratris negantis audisset, insertis digitis manus super mēsam posuit, caput in manibus, omnipotentem Dominum rogatura, declinauit. Cùmque leuaret de mensa caput, tanta corruscationis & tonitrui virtus, tantaque inundatio pluuiæ erupit, vt neque venerabilis Benedictus, neque fratres qui cum eo aderant extra loci limen quo consederant pedem mouere potuissent. Sāctimonialis quippe fœmina caput in manibus declinans lachrymarum fluuios in mensam fuderat, per quos serenitatem aëris ad pluuiam traxit. Nec paulo tardiùs post orationem inundatio illa secuta est, sed tanta conuenientia fuit orationis & inūdationis, vt de mensa caput iam cum tonitruo leuaret, quatenus vnum idemque esset momentum & leuare caput, & pluuiam deponere. Tunc vir Dei inter coruscos & tonitrua, atque ingentis pluuiæ inundationem, videns se ad monasterium remeare posse, cœpit conquæri contristatus, dicens: Parcat tibi Deus omnipotens soror, quid est quod fecisti? Cui illa respondit: Ecce te rogaui, & audire me noluisti, rogaui Dominum meum, & exaudiuit me. Modo ergo, si potes, egredere, & me dimissa ad monasterium recede. Ipse autem extra tectum exire non valens, quia remanere spontè noluit, in loco mansit inuitus. Sicque factum est vt totam noctem peruigilem duceret, atque per sacra spiritualis vitæ colloquia, sese vicaria relatione satiarent. (Gregorius Dialogi li. 2. cap. 33.

ORDO.

EXEMPLVM I.

Ordinem sacrum assumens clericus per beatum Benedictum à dæmone liberatus, rursum à diabolo vsque ad finem vitæ suæ obsidetur.

EOdem quoque tempore Aquinēsis Ecclesiæ clericus à dæmonio vexabatur, qui à Venerabili viro Constantio Ecclesiæ eiusdem Antistite per multa fuerat martyrum loca transmissus, vt sanari potuisset. Sed sancti Dei martyres noluerunt ei donum sanitatis tribuere, vt quanta esset in Benedicto gratia demonstrarent. Ductus est itaque ad omnipotentis Dei famulum Benedictum, qui IESV Christo Domino preces fundens, antiquum hostem de obsesso homine protinus expulit, cui sanato præcepit, dicens: Vade, & post hoc carnem non comedas, ad sacrum verò Ordinem accedere nunquam præsumas. Quacunque autem die ad sacrum Ordinem accedere temerariè præsumpseris, statim iuri diaboli iterum mancipaberis. Decessit ergò clericus sanus, & sicut terrere solet animam pœna recens, ea quæ vir Dei præceperat, interim custodiuit. Cùm verò post annos multos omnes priores illius de hac luce migrassent, & minores suos sibimet superponi in sacris Ordinibus cerneret, verba viri Dei quasi ex longo tempore oblitus postposuit atque ad sacrum Ordinem accessit, quem mox, is qui reliquerat diabolus, tenuit, eumque vexare quousque animam eius excuteret non cessauit. (Gregorius Dialogi lib. 2. cap. 16.

EXEMPLVM II.

Ordinem sacerdotij fugiens Isaac asello indicante proditur.

CONsilium habuerunt inter se seniores Patres, & omnes monachi habitãtes in eremo Scythiæ, & consenserunt vt beatus Isaac presbyter eis ordinaretur in Ecclesia, quæ in ipsa eremo sita est, vbi conuenit die & hora statuta multitudo monachorum, qui in illa eremo conuersantur. Audiens autem supradictus Abbas Isaac huiusmodi concilium, fugit in Ægyptum, & abscondit se in quodam agro inter fruteta, arbitrans se indignum esse honore presbyterij. Quam plurimi autem fratrum sequebantur, vt comprehenderent eum. Cùm autem applicuissent ad vesperum in eodem agro fatigati de itinere (erat enim nox) dimiserunt asellum, qui eis sumptus portabat in itinere, vt pasceret. Cum autem pasceretur asellus, peruenit in locum, vbi supradictus Abbas Isaac latitabat. Cumque illuxisset dies requirentes monachi asellum, peruenerunt ad eundem locum, vbi senior Isaac se occultauerat, & admirantes valdè dispensationem diuinam, cõprehendentes ligare, & constringere eum voluerunt, & ita perducere. Venerabilis autem senior Isaac nõ permisit, dicens: iam non possum contradicere vobis, quia forsitan voluntas Dei est, vt licet indignus suscipiam ordinẽ presbyterij. (Ex lib. sentẽt. Patr. §. 21.

EXEMPLVM III.

Ordinem sacerdotij quamuis Abbas Motues cum discipulo suo suscepisset, nullus tamen eorum præsumpsit celebrare.

ABBAS Motues venit aliquando de loco qui vocabatur Ragitham in partib⁹ Gebolonis. Erat autem cum eo & Discipulus eius: videns autem illum Episcopus loci illius, tenens eum, inuitum presbyterum fecit: Et dum pariter comederent, dicit ei Episcopus: Indulge mihi Abba, scio enim quod hunc honorem nolebas, sed ego à te benedici desiderans hoc præsumpsi facere. Cui senex præ humilitate dixit: Et mea cogitatio parum volebat, sed in hoc nunc laboro, quia diuidi ab eo qui mecum est, non possum, & solus non sufficio orationes meas implere. Dicit ei Episcopus: Si scis eum dignum, ordino ego & illum. Respondit Abbas Motues: Siquidem sit dignus nescio, vnum autem scio, meliorem illum esse me. Ordinauit autem & illum. Vtrique tamen ita permanserunt vsque ad finem suum, vt ad altare quantum ad oblationem consecrandam nunquã accederent. Vnde dicebat senex. Confido in Deo meo, quia non habeo grande iudicium propter ordinationem hanc, quia oblationem non præsumpsi offerre. Nam ordinatio hæc, illorum est qui sine culpa sunt, ego autẽ bene me cognosco. (Ex l. Sent. Patr. §. 178.

quidnā de scripturis legeret, vel, sicut est moris, operans memoriter recenseret. Cūq; pijssimus explorator aure diligēter applicita curiosius auscultaret, ita eum reperit huius spiritus impugnatione pellectum, vt in Ecclesia facere se crederet exhortatoriū plebi sermonem. Cūq; subsistens senex audisset eū finisse tractatum & mutato rursum officio celebrare velut diaconum catechumenis missam, tunc demum pulsauit ostium. Qui egressus occurrensque seni veneratione solita, introducensque eum quàm olim venerit cogitationum suarum conscientia remordēte perquirit, ne scilicet diutius stans ad ostium iniuriā pertulisset: iulariter senex grateq; respondit: Modo, inquiens, veni, quādo tu missam catechumenis celebrabas. (Cassianus de institutis renunciantium lib. 11. cap. 12.

EXEMPLVM IV.

Ordinem diaconatus Theodorus exercere non audet, quia se dissimilem sensit columnæ igneæ sibi cælitus ostensæ.

Dicebant de Abbate Theodoro, quia cùm factus fuisset diaconus in Scythi, non adquiescebat ministrare, sed huc atque illuc fugiebat. Et iterum senes adducebant eum, dicentes? Non derelinquas ministerium tuum. Dixit autem eis abbas Theodorus: Dimittite me, & deprecor Dominum Deum, & si ostenderit mihi quia debeo stare in loco ministerij huius, facio. Et dum deprecaretur Dominum dicebat: Si voluntas tua est Domine, vt stem in hoc ministerio, demonstra mihi. Et ostensa est ei columna ignis de terra vsque ad cælum, & vox sonuit, dicens: Si potes fieri vt columna hæc, vade, ministra. Ille autem audiens, statuit apud se nullatenus adquiescere. Qui cùm venisset ad ecclesiam, pœnitentiam egerunt apud eum fratres, dicentes: Si non vis ministrare, vel calicem tene. Et non adquieuit eis, dicens: Si non me dimittitis, discedo de loco isto. Et ita recesserunt ab eo (Ex. lib. doctrinæ Patrum nu 9.

EXEMPLVM V.

Prædicationis officium præproperè desiderasse videtur frater, qui solus existens sermonem exhortatorium fecit.

MEMINI cuiusdam senis cū in eremo Scythi commoraret: qui cum ad cellā cuiusdam fratris gratia visitationis adueniens ostio proximaret, audissetque eum obmurmurantem intrinsecus, paululum substitit, cognoscere volēs

EXEMPLVM VI.

Quomodo sanctus Pachomius docuerit monacho gloriam non quærere.

POstmodum sanctus Pachomius est pater ferè quinquaginta millium monachorum. Et cùm solemnitas ex more deposceret, vt mysteriorum cœlestium participes fierent è proximis viculis presbyteros conuocabant, qui eis festum lætitiæ spiritualis implerent. Non enim patiebatur idem senex, inter eos esse quempiam qui clericatus officio fungeretur. Dicebat enim multò meliùs atque commodiùs monachis non solum nullum prorsus honorem quærere primatus & gloriæ, verumetiam occasiones huiuscemodi de cœnobijs amputari, quia frequenter hinc inter fratres contentiones, & æmulationes inutiles nascerentur. Sicut enim scintilla ignis cū in messem ceciderit nō citò extinguitur, & interdū totius anni fruct' exuritur, ita cogitatio feralis

ambitus si in mentes irrepserit monachorum, vt vel primi cupiant esse, vel clerici nisi citò suggestionis huius ardorem de suo corde expellant, illicò perdent continentiam multis laboribus adquisitam. Oportet ergò cum omni mansuetudine, & puritate Christi Ecclesijs clericos venerari, quia hoc expedit monachis, nullas autem religiosos appetere dignitates. (Ex gestis S. Pachomij §. 24. Vide etiam Tit. Episcopus. ex. 1. Tit. De functi. ex. 2. Tit. Bigamia & Tit. Luxuria. ex. 16.

ORNATVS.

Virginis Eustochij propositum castitatis infringere cupiens quædam Romana matrona per vanum cultum terribiliter plagatur.

Hieronymus in Epistola ad Letam. Prætaxata nobilissima quondam fœmina iubente viro suo Hemetio (qui pater Eustochij virginis fuit) habitum Eustochij, cultumque mutauit, & neglectum crinem mundano more pexuit, vincere cupiens & virginis propositum, & matris desiderium. Et ecce eadem vidit Angelum venisse terribili facie minitantem pœnas, & hęc verba frãgentem. Tu ausa es viri imperium præferre Christo, tu caput virginis Dei, tuis sacrilegis attrectare manibus? Quæ nunc iam arescent, vt sentias excruciata quid feceris, & finito mense quinto ad inferna ducaris. Sin autem perseueraueris in scelere, & marito orbaberis & filijs. Omnia per ordinem expleta sunt, & seram miseræ pœnitentiam velox signauit interitus. Sic vlciscitur Christus in violatoribus templi sui.

ORNATVS VESTIVM SVPERFLVVS.

EXEMPLVM I.

**Cuidam fœminæ vestes, & ornamenta corporis, à dæmone abstrahuntur.*

Erat quædam mulier Parisijs valde curiosa, & solicita in ornando corpore splendidis, & preciosis, ne dicam inhonestis vestibus, cumque sæpe, & rigidè moneretur à suo Confessario ordinis Minorum, illa nihilominus nolebat se corrigere. Quod videns idem Confessarius, ex parte Dei, dixit illi: Omnes pompas, ornamenta, margaritas, vniones, lapides preciosos, & alia vestimenta, quibus velabatur, nihil aliud esse, quàm diaboli arma, quibus vtebatur ad capiendas & rapiendas multas animas è manibus sponsi sui Iesu Christi. Illa Domicella, auditis his sermonibus, correpta fuit tam magno Dei timore, vt cum magno feruore, & spiritu deuotionis eruperit in hæc verba: Deum obsecro, vt quidquid corpus meum gestat contra voluntatem ipsius, & quod gratum est diabolo, tanquam suum, visibiliter per eundem malignum spiritum mihi auferatur. Ecce subitò in præsentia omnium, qui erant in Ecclesia super illam fœminam procumbentem in genua ad pedes sui Confessarij, apparuit horribilis quædam vmbra, quę manu quadam incognita abstulit illi omnia vestimenta, quibus tegebatur, nihil aliud illi relinquendo, quàm interiorem tunicam indusio proximam, & interea dum prædicta manus spoliabat illam cultu superfluo, & ementitis crinibus, margaritis, monilibus, torquibus, & lapillis preciosis, ab assistentibus audita est vox in aëre inclamans. Ecce laqueos, retia, & vexilla,

illa, quibus colligo, & animas hominum intercipio. Omnia verò illa veſtimenta, & opulentus ornatus, cũ vmbra, & manu, ita diſparuerunt, vt nunquam poſteà viſa fuerint. Quare conſpecta, Domina illa ad Deum ſyncero corde conuerſa eſt, & facta generali confeſſione totius præteritæ vitæ, impendit reſiduum annorum ſuorum in obſequio diuinæ maieſtatis, quæ vtinam ſupradictũ exemplũ inſculpat animis perſonarum vtriuſque ſexus, quæ huiuſmodi vanitatibus obnoxiæ ſunt. (Ex. 4. lib. 2. partis Annalium FF. Minorum cap. 30

EXEMPLVM II.

**Mulier defuncta ignominioſa nuditate in altero ſæculo punitur, quæ viuens nimio ornatu corpus texerat, & onerarat.*

ORante in aliqua Eccleſia quodam religioſo ordinis, Franciſcani, permiſſu diuino vidit ille fœminam quandam prorſus nudam, exceptis pedibus, qui velabantur crepidis ex corio deaurato; cõſpexit etiam duos lupos eam quocunque iret inſequentes, niſi quod in templũ cum ea non intrarent; ſed ad portam eius ſiſterent, & expectarent. Quo cõſpecto prædictus religioſus fuſa ad Deum oratione, rogauit illam Dominam, vt diceret quæ eſſet, & quare ita nuda incederet, quæ reſpondit: Sum, inquit fœmina quæ quondam multum temporis inſumpſi in me curioſè & precioſè veſtiẽda, ſed tandem ad Deum meipſam conuerti, abiectis omnibus ſupradictis vanitatibus, quæ admodum Deo ſunt odioſæ. Et de his, & omnibus alijs peccatis meis confeſſionem generalem inſtitui, diebus aliquot antequam morerer. Diuina itaque bonitas pro pœnitentia in loco Purgatorij dedit, vt ſic nuda coram omnibus appaream, & ſpeciatim per omnes Eccleſias, in quibus multarum tentationum occaſionem hominibus præbui, qui me tam bellè & precioſè ornatam videbant, & diuina iuſtitia permiſit me geſtare in pedibus has crepidas deauratas quas vides, quæ licet à me tanquam nimium veteres eſſent relictæ: nihilominus eas poſteà vni pauperi dedi, tantum mihi proſunt, & profuerunt; vt mitigent, & temperent ardorem ignis Purgatorij. His narratis interrogauit religioſus, qui eſſent illi duo lupi ipſam ſequentes, reſpondit illa eſſe duos ſacerdotes, qui quondã viciſſim fuerant ſui Paſtores, & Curati, quos Deus illa pœna damnauerat; vt ipſam in tali forma ſequerentur, ſuſtinentes vehementem calorem, & pœnam: quia indulſerant & tolerauerant in ipſa vanitates huiuſmodi, quas vt auferret vrgere debebant, alioquin abſolutionis beneficium denegare, cùm viderent talibus rebus deditam non abſtinere: nam, inquiebat, ſi ita feciſſent, meipſam emendaſſem & pariter ſi Dominarum, & Domicellarum Confeſſarij abſolutionem, ipſis recuſarent, cum eas talibus vanitatibus obnoxias aſpiciunt, certè vellent, nollent, huiuſmodi ſuperfluos cultus, & veſtium pompas relinquerent, propter quas Deus tam rigidè illas puniet, vt explicare non queam & etiam propter quas, terribilem Dominus ſententiam fecit, aduerſus Confeſſarios, & Curatos earũ; niſi officio ſuo debitè fungantur, & eas moneant, & niſi abſolutionem denegent, recuſantibus ab eiuſmodi ſuperfluo ornatu deſiſtere. Bone Deus, (dicebat illa anima) obſecro te humiliter, & inſtanter, vt ores Deum pro me. (Ex. 4. lib. 2. partis Chronicorum F. Minorum cap. 30.

OTIVM.

EXEMPLVM I.

Verbum Dei audiens Machetes Abbas nunquam dormitabat, sed ad verbum detractionis somnolentia grauabatur.

VIdimus senem Machetem nomine, à turbis fratrum eminus commorantem, hanc gratiā diuturnis à Domino precibus impetrasse, vt quotquot diebus & noctibus agitaretur collatio spiritalis, nūquā somni torpore penit⁹ laxaretur: Si quis verò detractionis verbū seu otiuosum tentaret inferre, in somnum protinus incedebat, ac ne vsque ad aures quidem eius virus obloquij poterat peruenire. (Cassianus de institutis renunciantium lib. 5. cap. 29.

EXEMPLVM II.

Verbum Dei audientes fratres, dormitarunt, qui ad vana audienda vigilantissimi erant.

HIc idem Machetes Abbas otiosarum fabularum diabo lū esse fautorem, spiritalium collationum impugnatorem semper existere, his declarauit indicijs. Cum enim cum fratribus quibusdam de rebus necessarijs ac spiritalibus disputaret, eosque videret lætheo quodam sopore demergi, nec posse ab oculis suis pondus somni depellere, otiosam repente fabulam introduxit. Ad cuius oblectationem cum eos euigilasse confestim atque erectas aures suas habere vidisset, ingemiscens ait: Nunc vsque de rebus cœlestibus loquebamur, & omnium nostrum oculi lætali dormitatione deprimebātur: at cùm otiosa fabula intromissa est, omnes expergefacti torporem somni dominantis excussimus: vel ex hoc ergò perpendite quisnam collationis illius spiritualis fuerit impugnator, aut quis huius infructuosæ fabulæ auctor, atque carnalis insinuator existat. Ille etenim esse manifestissimè deprehenditur, qui malis aggaudens, vel istam fouere, vel illam impugnare non desijt. (Ibidem lib. 5. cap. 31.

Vide etiam tit. Cœlestis gloria. ex. 11.

EXEMPLVM III.

**Quantum animæ, ponderis adferat otium.*

QVIDAM mendicus sanus, & fortis, otio semper vacabat. Hic verò sæpè monitus fuit, vt laboraret, & communitati deseruiret, sed hoc omninò recusauit. Contigit semel vt præ torpore, & otio dormiret, accessit vnus sanctus homo, & accepit frustum panis de sacco mendici, & posuit super pectus medium dormientis, & statim cœpit se in sōno miserabiliter habere, & vlulare. Qui cum hoc vidisset, tulit panem de pectore eius, & eum excitauit, dicens: Quid obfuit tibi in somnis frater? Qui respondit, videbatur mihi, quod magnus mons iaceret super corpus meum, & depressisset me vsq; profundum inferni. Cui ille homo respondit: Erras frater non fuit mons, sed parua eleemosyna de sacco tuo; ergo videas quārum tibi noceat mendicitas. (Gotschalcus serm. 75. partis æstualis litera. E.

PATIEN-

PATIENTIA.

EXEMPLVM I.

Patientissimus Libertinus scabello suppedaneo percutitur, humiliter sustinet, & sæuitiam sui Abbatis ad mansuetudinem perduxit.

QVADAM die is, qui post Venerabilis Honorati exitum, monasterii regimen tenebat contra eundem Venerabilem Libertinum in graui iracundia exarsit, ita vt eum manibus cæderet. Et quia virgã, quà eum ferire posset, non inuenit, compræhenso scabello suppedaneo ei caput & faciem tutudit, totumque illius vultum tumentem & liuidum reddidit, qui vehementer cęsus ad stratum proprium tacitus recessit. Die verò altera erat pro vtilitate monasterij, & causa constitutã exiturus. Expletis ergo hymnis matutinalibus Libertinus ad lectum Abbatis venit, orationem sibi humiliter petijt. Sciens verò ille quantum à cunctis veneraretur, quantumque diligeretur, pro iniuria quàm ei ingesserat, putabat eum ex monasterio velle recedere, atque requisiuit, dicens. Quò vis ire? Cui ille respondit: Monasterij causa constituta est, pater, quam declinare nequeo, quia hesterna die ire, hodie iterum promisi, & illuc ire disposui. Tunc ille à fundo cordis considerans asperitatem & duritiam suam, humilitatem ac mansuetudinem Libertini, ex lecto prosiliuit, pedes Libertini tenuit, se peccasse, se reum esse testatus est, qui tanto talique viro tam crudelem, facere contumeliam præsumpsisset. At Libertinus sese in terram prosternens, eiusque pedibus prouolutus, suæ culpæ, non illius sæuitiæ, fuisse referebat, quod pertulerat. Sicque actum est vt ad magnam mansuetudinem perduceretur pater, & humilitas discipuli magistra fieret magistri. Cumque pro vtilitate monasterij ad constitutionem causæ egressus fuisset, multi viri ac noti nobiles, qui eum valde semper honorabant, vehementer admirati sollicitè ab eo inquirebant, quidnam hoc esset, quod tam tumentem ac liuidam faciem haberet. Quibus ille dicebat. Hesterno die sero, peccatis meis facientibus in scabello suppedaneo impegi, atque hoc pertuli. Sicque vir sanctus seruans in pectore honorem veritatis, & magistri, nec patris prodebat vitium, nec falsitatis incurrebat peccatum. (Gregorius Dialogi lib. 2. cap. 1.

EXEMPLVM II.

Patientes monachi patrē sua olera confringentē benignißimè tractauerũt.

ERant duo quidam fratres monachi pariter in cella commanentes, quorum humilitatem, & patientiam multi etiam de sanctis patribus collaudabant. Audiens hoc quidam sanctus vir, voluit probare si veram perfectamque humilitatem haberent, & venit ad visitandum eos. Cumque cum gaudio suscepissent eum, & ex more complessent orationes & psalmodiam, egrediens foras cellulam, vidit paruum hortum, vb sibi olera faciebant. Apprehensoque baculo toto impetu cœpit omnia olera cædendo confringere, ita vt ibi nihil omnino remaneret. Videntes autem supradicti fratres nihil penitus dixerũt, sed nec vultũ tristē, aut turbulentũ habentes, rursus ingressi cellulam, vespertinasque orationes cōplētes, adorãtes eundē senē, dixerũt: Pręcipe Domine, vt eamus, & eum qui remansit caulē coquentes gustemus, quia iam hora est, vt cibum sumamus. Tũc senior adorauit eos, dicens. Gratias ago Saluatori nostro Christo, quia video Spiritum sanctum requiescere in vobis. Et ideò

Et ideò hortor, ac moneo vos fratres charissimi vt vsq; in finem custodiatis sanctæ humilitatis, & patientiæ virtutem, vt ipsa in regno cœlesti vos magnos & sublimes in cõspectu Domini faciat apparere. (Ex libr. Sententiarum Patrum. §. 22.

EXEMPLVM III.

Patienter abbas Moyses de Ecclesia pelli se sustinuit.

Dicebant de abbate Moyse, qui factus est clericus, & imposuerunt ei super humerale: Et dixit ei Archiepiscopus: Ecce, factus es candidatus abba Moyses. Et ille respondit: Putas à foris, Domine Papa vel intus? Volens autem Episcopus probare eum, dixit clericis: Quando intrat Abbas Moyses ad altare, expellite eum, & sequimini vt audiatis quid dicat. Cùm autem cœpissent foras mittere eum, dicebant: Exi foras Æthiops. Ille verò egrediens, dicebat: Bene tibi fecerunt cinerose & cacabate, quia cùm homo non sis, quare te in medio hominum dare præsumpsisti (Ex lib. Doctrinæ Patrum lib. de humanitate num. 13.

EXEMPLVM IIII.

Patientiam discere cupiens quædam matrona religiosa, peruersam fœminam, cui obsequeretur, à sancto Athanasio petijt, & facilè inuentã impetrauit.

Quædam religiosa ac miræ patientiæ fœmina cum Alexandriæ commoraretur, essetque non obscuris maioribus orta, atq; in domo quæ sibi fuerat à parentibus derelicta religiose Domino deseruiret, veniens ad beatæ memoriæ Episcopum Athanasium, precabatur vt sibi aliquam alendam viduam daret quæ Ecclesiasticis sumptibus pascebatur. Et vt petitionem ipsius verbis exprimamus: Da mihi, inquit, aliquã de sororibus quam repausem. Sacerdos ergò cùm laudasset propositum fœminæ, quod eam ad opus misericordiæ vidisset esse promptissimam, iussit ex omnibus eligi viduam, quæ & honestate morum, & grauitate, ac disciplina omnibus præferretur, ne fortè desideriũ largitatis percipientis vitio vinceretur: & quæ mercedẽ quæreret in egena, damnũ fidei prauis eius moribus offensa pateretur. Cui cum domum abductæ omnibus deseruiret obsequijs, virtutem modestiæ eius ac lenitatis experta, vidensque se ab ipsa momentis singulis gratiarum actione, pro humilitatis officio honorari, post dies paucos ad memoratum reuertitur sacerdotem. Rogaueram inquiens, vt mihi dari præciperes, quam ego reficerem: & cui morigeris famularer obsequijs. Cumque ille necdum propositum ac desiderium fœminæ intelligens, æstimasset petitionem eius dissimulatione propositi neglectam, causasque moræ illius non absque animi sui commotione perquirens, protinus agnouisset, ei honestiorem cæteris viduam deputatam, occultè præcepit, vt ea illi quæ cũctis esset nequior traderetur: quæ scilicet iracundia vel rixis vel violentia, seu verbositate atque etiã vanitate cunctas quibus hæc vitia dominarentur excederet: quam cum multo facilius inuentam sibiq; traditam domi habere cœpisset, atq; eadem ei diligentia, qua priori illi viduæ vel etiam diligẽtius ministraret hoc solum ab ea pro tantis obsequijs recepit gratiæ, vt indignis iugiter afficeretur iniurijs, conuitijs quoque ab ea exprobrationibusque continuis vexaretur: obijciente ei & maledicis obtrectationibus increpãte: eò quod se non ad refrigerium, sed potius ad cruciatum & contumeliam ab Episcopo poposcisset, magisque se

que se de requie ad laborem quàm de labore transtulisset ad requiem. Cum ergò assiduitas iurgiorum eousque prorumperet, vt ne ab iniectione quoq; manuum procax mulier temperaret, illa autem humilioris obsequij geminaret officia, non furentem vincere renitendo, sed seipsam subijciendo, discebat, vt multimodis indignitatibus lacessita obiurgantis insaniam, humilitatis mansuetudine deliniret: quibus ad plenum exercitijs confirmata, perfectamque virtutem desideratæ patientiæ consecuta, ad memoratum sacerdotem tam pro electionis illius iudicio, quàm etiam pro beneficio exercitationis suæ gratias relatura perrexit, eo quod secundum desiderium tandem magistram ei patientiæ dignissimam prouidisset: cuius iniurijs iugibus, & quodam palestræ oleo quotidie roborata ad summam animi patientiam perueniret: & tandem inquiens dedisti mihi quomodo repausem. Nam illa prior suis me potius honorabat ac refrigerabat obsequijs. (Cassianus Colla. 18. cap. 14.

EXEMPLVM V.

Patientissimus iuuenis in conuẽtu multorum ab Abbate paulo in maxillã palma percussus non solum murmurauit, sed nec rubore quidem, vt assolet, vultum perfudit.

INgenti atrio sub diuali quadam monachorum multitudine per duodenarium numerum distinctis ordinibus me considente: cum quidam frater susceptum ferculum paulo tardius intulisset, sub occasione istius tarditatis, Abbas Paulus qui medius ministrantium fratrum solicitè discurrebat, exerta manu palma eum sub omnium percussit intuitu: ita vt sonitus etiam aduersariorum vel lõgius consistentium auribus resultaret. Hoc autem ab eo idcirco factum est, vt cunctis qui aderant iuuenis patiẽtiam patefaceret: & omnes qui interfuissent tali spectaculo modestiæ erudirentur exemplo: quàm maturo autem id senior fecit cõsilio, res probauit. Nam memorabilis patientiæ iuuenis tanta id animi lenitate suscepit, vt non modo nullus ex ore eius sermo prolapsus, vel tenuissimum murmur tacita labiorum agitatione signatum, sed ne ipsa quidem oris modestia atque tranquillitas vel color saltem quantulumcumque sit mutatus. Quod factum non solum nobis qui nuper de Syriæ monasterio venientes patientiæ huius virtutem tam euidentibus perceperamus exẽplis: sed etiam illis ibidem qui expertes non erant talium studiorum, ita mirum fuit, vt etiam summis viris præcipue per hoc factum conferretur instructio, quod scilicet patientiam eius correptio paterna non mouerat, ne spectaculum quidem tantæ multitudinis vllo vultum ipsius tinxisset ruboris indicio. (Idem Collat. 19. cap. 1.

EXEMPLVM VI.

Patientissimus Innocentius per nouem annos ab indiscreto patre verberatur, & sustinet, & post mortem interrogatus respondit.

IOannes Opani vir summæ perfectionis mihi narrauit quia in mãsione mea quæ est Asia (inde namque iustus originem traxerat quidã) senex omnino negligens & incontinens, dico enim non iudicans vt appaream vera dicens: Hic nescio quomodo possedit discipulum iuniorem Innocentium nomine, simplicem vtique arbitrio ac deliberatione, cogitatione vero & opere prudentem: qui tanta ab isto huiusmodi sene sustinuit, quanta & pluribus forte quasi incredibi-

credibilia videbuntur. Non enim iniurijs & ignominijs, sed & plagis & verberibus eum quotidie cruciabat. Ecce verò non irrationabilis patientia eius. Cùm igitur eum quotidie viderē quasi seruum emptitiū extrema affectū miseria, obuians ipsi sæpe dicebā ad eū. Quid est frater Innocenti? quomodo fuit tibi hodie? Et ille confestim sicut ex Domino, quandoque quidē oculū liuidū, quandoq; collū, aliquando verò caput plagatū ostēdebat. Cognoscens igitur ego quia operator esset, dicebam ei: Bene bene sustine saluaberis. Igitur faciens sub sene illo immisericordi annos nouem abijt ad Dominum. Sepulto igitur eo in cimeterio patrum, præceptor Innocentij post quinque dies ad quendam magnum abijt senem ex degentibus in regione eadem, & dixit ei: Pater, Innocentius mortuus est. Senex vero cùm audisset, ait dicenti: Crede senex, quia hoc mihi persuadere nequeo vt audiam. Ipse verò ait: Veni & vide. Surrexit senex celeriter, & ad cimiterium venit cum beati pugilis præceptore, & clamat tanquam viuenti ad verè in beata dormitione dormientem, & dicit ei: Frater Innocenti mortuus es? At verò prudens & obediens, & post mortem obedientiam ostendens, respondit huic magno seni, Pater quomodo est possibile hominem operatorem obedientiæ mori. Tunc senex primò Innocentij præceptor vocatus tremens & pauens in faciem cum lachrymis cecidit, & quærens à congregationis duce prope monumentum cellam facere, ibidem castè de cætero vixit, dicens patribus semper, quia homicidium feci. (Climachus Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM VII.

Patientissimus Bernardus B. Francisci discipulus Bononiæ multa lætissimè, fortissimeque sustinuit.

Accidit semel in principio ordinis, quod sanctus Franciscus misit fratrem Bernardum Bononiam, vt ibi fructificaret Deo secundum gratiam à Deo sibi datam. Frater autem Bernardus cruce Christi se muniens, & obedientiæ sociatus virtute, Bononiam adijt. Quem cùm viderent pueri insolito habitu & despecto, multas illi iniurias irrogare cœperunt, quas iniurias frater Bernardus verè sanctus non solum patiēter, sed etiam lætissimè sustinebat. Nam quia Christi verè esset discipulus, qui factus est abiectio plebis, & opprobrium hominum, pro eius amore in platea dictæ ciuitatis se studiosè posuit, vbi medius illuderetur ab hominibus. Vnde cùm sederet ibi, congregati sunt multi homines circa eum, & quidam trahebant caputium retro, quidam ante, quidam puluerem, quidam verò lapides iactabant in eum, quidam ipsum hinc inde grauiter impingebant. Ad cuncta verè opprobria frater Bernardus gaudens, & patiens permanebat, in nullo penitus renitens, aut murmurans: imò, quod maius est, ad similia opprobria sustinenda per plures dies in dictam plateam studiosè redibat. Et quantumcumque iniurijs afficeretur ab illis, semper tamen imperturbatum animum læta facies ostendebat. Et quia patientia opus perfectum habet & approbatum, ideò quidam iudex sapiens attendens, & diligenter examinans virtuosam constātiam tot diebus nullo penitus perturbatam, dixit in corde suo: impossibile est, quod iste nō sit sanctus homo. Et accedens ad sanctum Bernardum, ait: Quis

Quis es tu?& ad quid huc venisti?Frater verò Bernardus misit manum suam in sinum, & protulit regulam euangelicam sancti Francisci, quam in corde portabat, & opere ostendebat. Ille verò iudex, cùm ipsius regulę statum altissimum perlegisset, vehementer obstupuit, cùm esset homo intelligens, & vertens se ad socios, cum admiratione maxima dixit: Iste est altior status, quàm ego vnquam viderim, & propterea iste homo est cum socijs suis sanctioribus hominibus istius mundi Vnde magnum peccatum faciunt, qui sibi iniurias irrogant, quia non iniurijs, sed maximis honoribus extollendus est, cum verè sit amicus Altissimi. Et ait illi: Charissime, si locum vobis aptum exhiberem, vbi commodè Deo seruiretis, & velletis accipere, ego pro salute animæ meæ libentissime vobis darem. Frater Bernardus respondit: Domine charissime, credo quod hoc inspirauit Dominus Iesus Christus. Tunc dictus iudex fratrem Bernardum ad domum suam adducens, cum gaudio & charitate magna suscepit. & postea locum promissum sibi exhibuit, & ad suas expensas totum perfectè & deuotè compleuit, & factus est defensor, & pater præcipuus fratris Bernardi, & sociorum eius. Frater verò Bernardus propter sanctam conuersationem eius cœpit honorari ab hominibus, in tantum vt sanctos se putabant, quod ipsum tangere poterant, vel videre. At vero Bernardus, sicut verè humilis, & Christi discipulus, timens ne sibi honor, qui exhibebatur ibidē, impediret quietem & salutem, recessit, & ad sanctum Franciscum rediens, dixit Locus captus est in ciuitate Bononiæ, vnde mittas patet fratres, qui morentur ibidem, quia ego ibi lucrum amplius non facio, imo propter magnum honorem, qui mihi ibidem exhibetur, timeo plus perdere, quàm lucrari. Beatus autem Franciscus audiens tanta per ordinem, quæ dominus per fratrem Bernardum fuerat operatus, gaudens & exultans in spiritu, cępit laudare Altissimum, qui pauperculos crucis discipulos sic in salutem populi dilatauit. Et extunc assumens de socijs, misit eos in Lombardiam, & crescente deuotione fidelium cœperunt loca plurima circumquaque ad laudem Dei. (Chronici Gallici ordinis Minorum partis 2. lib. 5. cap. 2.

EXEMPLVM VIII.

Patientissimus B. Martinus Briccio derisori suo Pontificatus honorem precibus impetrauit.

QVadam autem die dum quidam infirmus medicinam expeteret, Briccium adhuc diaconum in platea repertum conuenit. Cui simpliciter, ait: Ecce ego præstolor virum beatum, & nescio vbi sit, vel quid operis agat. Cui Briccius: Si, inquit, delirum illum quæris, respice eminus, ecce cælū solitus sicut amens respicit. Cumque pauper ille occursu reddito quod petierat impetrasset, Briccium diaconum vir beatus Martinus alloquitur. Ecce ego, ô Bricci, delirus tibi videor. Cumque ille confusus hęc audiēs dixisse se denegaret, sanctus Martinus ait: Nonne aures meę ad os tuum erant cum hæc eminus loquebaris? Amen dico tibi, quia iam obtinui apud Deum, vt post me ad pontificatus honorem succederes, sed noueris te in Episcopatu multa passurum aduersa. Briccius hæc audiēs irridebat eum, dicens: Nonne verum dixi istum delira verba proferre? Sic presbyteri) honorem deijciens, sępius beatum Martinum conuitijs lacessiuit. (Seuerus Sulpitius de festis sancti Martini.

EXEMPLVM IX.

Patiẽtia habenda exemplo Christi passi.

IOannes Pechanus alijs Pecham, Minorita Anglus, discipulus D. Bonauenturæ dum Bononiæ in capitulo generali falsò accusatus, ante Crucifixi imaginem in genua procumbens, obnixè crucifixum rogasset, ne eum pateretur falsi criminis accusari, prece vix finita, eum sacra Crucifixi imago, affata est, his verbis, quæ etiam hodie leguntur, ante eam imaginem.

Et ego quid demerui pendens inter latrones?
Oraui, nec obtinui carnis petitionem,
Calicem mortis sorbui, Patri placere studui, per carnis passiones,
Ergo non murmur exeat, si non sit quod orasti: nec orasse pœniteat, quamuis non impetrasti.
Dum fraudat desiderium, ac maius beneficium, datorem obligasti.
Ad me si leuas oculum, vides argento vendi, tradi quoque per osculum, & durè comprehendi, ac alligari funibus, confici verberibus: veluti desperatus præsentor Pontificibus, quasi latro ligatus,
Sic quos amaui fortiùs, ab his inquam citiùs, sum spretus & ligatus,
Ibi clamor, derisio, seueritas minarum,
Omnes impunè faciunt, & quidquid mihi faciunt, videtur esse parum,
Saturatus opprobrijs ducor ad Pilatum,
Renouatis iniurijs, ruunt in accusatum,
Hinc homicidam liberant, ad mortem adiudicatum.
Ibi nil valet veritas, siue ius allegando:
Sed æmula clamositas, præualet insultando,
Nec præses dat præsidia, nec curam gerit curia, de iusto liberando.
Quasi vile mancipium, dant in Herodis manus,
mox producor in medium, deludor vt insanus.
Tandem remissus Pontio, diræ mortis supplicio, condemnor vt prophanus.
Extra muros reijcior, & ipse crucem fero.
Matre vidente spolior, vestimentis, quæ gero:
Tandem clauis confodior, & in cruce morior, de vita non despero,
Tu ergò vermis non turberis, si statim non consequeris, quidquid à patre quæris.

Quibus ille auditis obstupuit, & spirituali dulcedine recreatus est. (R.P. Henricus VVillot in Athenis Orthodoxorum Sodalitij Franciscani, id est, in Chronico scriptorum Ordinis Minoritarum. (Vide etiam tit. Furtum. ex. 2. & 6. tit. Humilitas. ex. 4. 8. 14. & 18. tit. Culpa. tit. Angelus. ex. 6. tit. Gloria. ex. 5. tit. Adulterium. ex. 2. tit. Diffamare. ex. 3. tit. Lingua. ex. 6. tit. Lætitia perfecta. tit. Martyr. 5. & subsequentibus, & tit. Matrimonium.

EXEMPLVM X.

De Mina viri admirabilis patientia, & sepulchro.

CHristus IESVS Dominus noster volēs priuare sancti Patris oratione, ante vnā septimanā mei egressus assumpsit virū mirabilē Minam nomine post Pastorem secundario omnia negotia disponentem, qui lix. annos in cœnobio habēs ministrationem omnem peruigil ministrabat. Quid igitur? Tertia die perficiētibus nobis solitum canonem sanctę dormitionis, repentè totus chorus in quo detinebatur boni & suauissimi odoris repletur fragrantia. Permisit igitur magnꝰ nos loculum cooperire in quo erat depositus. Quo facto vidimus omnes ex ipsius preciosissimis plantis duos fontes quasi vnguento boni emanare odoris. Tunc ait magister ad omnes: Videte ecce pedum ipsius, laboris sudores. Vere sicut vnguētū Deo nostro oblati sunt, & accepti atq; suscepti. Multas quidem vero & alias directiones de isto sanctissimo Mina loci Patres nobis annunciauerunt. Dicebant autem & hoc de ipso, quod aliquādo præsidens ipsius à Deo donatam patientiam probare volēs: redeuntem ad Abbatem & mechaniā Abbati ad vesperam faciētem, præterijt more solito suscipere adorātem, & ita positū vsq; ad canonis horā eum in terra dimisit. Tunc igitur eum benedicens vt ostentationis amatorem, & impatientē redarguens eum surgere fecit. Nouerat enim sanctus quomodo generose sufferret, propterea & hoc factum ad ædificationem omniū fecit. Huius vero sancti Minæ discipulus de his quæ erant apud præceptorē nos certificabat dicens: Quoniam me eum curiose inquirēte si forte in tali fuisset genuflexione somno præceptꝰ, affirmabat se totum psalterium terrę prostratum perorasse. (Climachus gradu 4. de obedientia.

PAPA BENEDICTVS.

Papa quidam Benedictus luxuriosam vitam ducens, horribili & æterna pœna damnatur.

DE æquiuoco quoque huius Benedicti Papæ atque nepote, Benedicto nono, qui post eū tertius, Ioannes vero secūdus in Romanæ sedis mansione successit, vnde mihi narrauit Humbertus, quia VValclus quidam dum iter ageret, accidit vt iuxta molendinum equo insidens pertransiret, & ecce repentè monstrū immane conspexit. Quo viso subitò eum terror inuasit, & stupefactus intremuit. Videbatur autem monstrū illud dumtaxat in aures aselli, caudamque desinere, cætera vrsus erat. Cumque viator ad hoc portentum territus obrigesceret, fugamque præcipitem formidolosus iniret, informe prodigium humanæ vocis verba formauit: Noli, inquit, ô vir expauescere: hominem me olim fuisse, sicut & nunc es, proculdubio credas: sed quia bestialiter vixi, post finem vitæ bestiæ præferre speciem merui. Porro cūm ille perquireret, quis fuisset? Ego, ait, solo nomine Benedictus fui, qui nuper Apostolicæ sedis apicem indignus obtinui. Inquisitus autē, quid iam retributionis haberet? Nunc quidem vsque ad iudicij diem per dumosa atque squalentia, per sulphurea loca, & fœtores exhalantia, atque incendijs conflagrata rapior & protrahor: post extremum vero iudicium corpus meum simul & animā irremediabilis cruciatus, & gehennalis barathri me irreuocabilis olla deglutiet, ita vt nulla mihi spes recuperationis in posterum restet. Post hæc vero huiusmodi verba disparuit. Sed cum ego, cur iste in hac specie cōspectus sit, indaginem quæro, non

deesse mysterium ab eo quod visum est, deprehendo. Nam quia miserabilis ille ab illo funesti pontificatus sui primordio vsque ad finem vitæ in luxuriæ cœno versatus est, non incõgruæ visus est ab auribus incipere, & in caudam asini terminare. (Petrus Damianus epistola ad Dominicum cap. 5. vide etiam tit. Defuncti ex. 7.

PARTIALITAS.

Prælatum suum Aquilani ciues dehonestantes horribili plaga percussi sunt.

EX chronico Pontificum Leodiensium Nouerint Christi fideles vnum stupendum miraculũ cunctis gentibus prædicandum ad confirmationem & augmentum fidei christianæ, quod his diebus factum est, scilicet anno Domini M. ccc. l. xxx. decima die Iunij in ciuitate Aquilana quo die celebrabatur ibidem festum sancti Maximi Episcopi confessoris, dum infidelis Episcopus Aquilanus cum clero & populo voluit facere magnum festum, & solemnem processionem ad honorem & fidem Roberti Antipapæ (cui adhærebant) cum cãtoribus & saltatoribus sonis & tubis fecerunt fieri magnum & honorabile vexillum, ad honorem dicti Antipapæ. In quo pontificaliter depingi fecerunt ad modum veri Papæ dictum Robertum Gippenensem Antipapam, quem Clementem septimũ nominant. Et Dominum Vrbanum Papam septimum verum, Christi vicarium ad eius ignominiam fecerunt de ligno. Et posuerunt eum ligatum cum fune in collo super vnũ asellum, & sic volebant eum ducere in processione. Verùm cùm hæc essent omnia parata ante Ecclesiam Episcopalem s... Maximi, & vellent incedere ... ciuitatem processionaliter, vt dictum est, Dominus Iesus abominans & abhorrens tantam iniuriam, & opprobrium quæ fiebant suo famulo, & eius verò vicario, scilicet domino Vrbano Papæ licet esset clara serenitas tẽporis vbiq; (per aërẽ immisit vnam nubẽ obscurã plenã demonibus super locũ processionis & hominũ. Quæ nubes fecit tunc in instanti tantã tẽpestatẽ aquarũ, grandinũ, tonitruorum & ventorum, quod multas domos prostrauit, homines multos submersit, & interfecit animalia, magnum fontem Aquilanum absorbuit, & cooperuit, ita quod non reperitur vlterius, & maximam partem dictæ ciuitatis duxit ad ruinam. Et vltra hoc dæmones visibiliter abstulerunt vexillum Antipapæ, & asportauerunt per aërem secum, imago autem lignea domini Vrbani posita super asellum mansit ibidẽ illæsa miraculosè non infusa, nec in aliquo deturbata. Propter quod stupẽdum euidẽs & clarum miraculum omnes Aquilani cęperunt clamare: O beate Vrbane Papa septime, adiuua ne pereamus in hoc tremendo Dei iudicio & miraculo. Et ad istos clamores recessit nubes & cessauit tempestas. Homines tamen multi perierunt, & animalia & domus. Et ille fons absorptus est ibidem, & hoc est verum ad litteram nam notum est Aquilæ, & toti prouinciæ. (Collector speculi.

PARENTES.

EXEMPLVM I.

Parentes visitans sine benedictione & licentia sancti Benedicti mortuus terra reijcitur.

QVADAM quoque die dum quidam eius paruulus monachus parentes suos vltra quã debebat diligens, atque ad eorum habitaculum tendens, sine benedictione de monasterio exisset, eodem die mox vt ad eos peruenit, defunctus est.

Cumqu

Cumq; esset sepultus, die altero proiectũ foras corpus inuẽtum est, quod rursum tradere sepulturæ curauerũt. Sequenti autem die iterum proiectũ exterius atq; inhumatum, sicut prius inuenerunt. Tunc concitè ad Benedicti patris vestigia currentes cum grãdi fletu petierunt; vt ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu sua protinus communionem Dominici corporis dedit dicens: Ite, atque hoc Dominicum corpus super pectus eius cum magna reuerentia ponite, eumque sic sepulturæ traditæ. Quòd cum factum fuisset susceptum corpus eius tenuit terra, nec vltra proiecit. (Gregorius Dialog. l. 2. c. 24.

EXEMPLVM II.

Parentes maledicuntur, aut etiam benedicuntur à filijs in regno vel supplicijs quòd ab eis bene, maléue instructi sunt.

FVit quidam sanctus vir qui desiderauit videre pœna damnatorum, & gloriam beatorum, hic ductus ad infernum ab Angelo, inter alias multas pœnas vidit patrem cum filio, & dicebat pater filio: Fili, maledicta sit hora in qua te genui, quidquid pro te feci sit maledictum, quia propter te factus sum vsurarius, vt tu in seculo in abundantia remaneres, & multa alia dicebat filio maledicẽdo. Filius vero è conuerso dixit patri: Maledicta sit hora in qua genuisti me, quia me non docuisti Dei præcepta, nec facere pœnitentiam, nec audire verbum Dei, nec alia bona, sed docebas me superbire in vestibus, in moribus, & falsas venditiones & operationes & sic de alijs, & non me corripuisti de multis malis meis, & ideò damnatus sum in inferno. Tunc ait ille sanctus Angelo, qui eum dixit: Malum est videre ista & audire. Tunc accepit eum Angelus, & adduxit eum in paradisum, vbi vidit patrem & filium congaudẽtes. Et dicebat filius patri: Pater benedicaris à Deo, quia tu me fecisti litteras addiscere, tu me ad prædicationem & ecclesiam sæpe inuitasti, & me corripuisti cùm excessi in aliquo, & insuper multa bona & salubria me docuisti, scilicet præcepta Dei, Deum timere, & differentiam inter virtutem & vitia & præmium virtutum, & præmium vitiorum, propter quæ saluaui animam meam. Et his similia dicebat pater è conuerso filio, & multis benedictionibus benedixit filium. (Collector Speculi.

EXEMPLVM III.

Parentibus non reddens condignam vicem iuuenis, monstrosi bufonis prodigio emendatur.

IN Normanniæ partibus vir admodum diues, sed ignobilis, habebat filium vnicum & dilectum, quem delicate educauerat ad robur viri. Conuenit ergò patrem miles quidam nobilis, cum amicis, dicens: Filia est nobis decora & prudens, per quam, si tibi placuerit, posteritas tua exaltari poterit & iuuari: hanc filio tuo dabimus in vxorem, hoc tamen modo vt cedas possessionibus vniuersis, & filius tibi & matri quãdiu vixeritis, abundantissimè ministrabit. Casus enim diuersi sunt in quibus filius tuus posset te in possessione manente, hæreditate frustrari. Hoc patre audiente, & hærente sub dubio, ab amicis tandem compulsus est, et si mente pauidus, cedere cunctis bonis. Peractis ergo nuptijs, filius & vxor eius anno quidem primo honorarunt parentes, victum copiosius ministrarunt, sed secundo minus, & tertio inuerecundius quã decebat. Quarto autẽ anno, suggerẽte vxore, filius parentibus suis domũculã paruã in opposito domus suę constituit, vt minus esset indecẽtia senũ iuuenibus onerosa,

ibique eis secretius necessaria insufficienter ministrarent. Pertulit ergo senex pater ibidem cum vxore decrepita non modicam egestatem, & vix interdum domum filij audebat intrare, sed per clientulum mandabat ea quibus carere non poterat. Vna autem dierum accidit vt mater ex opposito domus suæ visa auca infixa veru in domo filij, diceret viro suo, Me fœminam magis decet paucis esse contentam, tu autem vadas ad domũ filij, & saltem semel esurientem animam saties de auca quam ibidem vidi esui præparatam. Hoc audito senex innixus baculo properabat ad domũ filij, sed mox vt eum filius vidit, aucam retraxit ab igne, & clam abscondit, statimque obuius patri, quid quæreret inquisiuit. Et mox factum pater notans dissimulauit & redijt domum suam. Filius autem puellæ præcepit, vt mox aucam reponat ad ignem. Nec mora, vbi puella in thalamo aucam vidit, bufonem maximum aucæ pectori hærentem inuenit. Ea ergo clamante accurrit iunior Dominus, nisusque bufonem excutere, vt violenter institit, bufo ab auca resiliens faciem adeo conantis inuasit, vt nulla arte, vel consilio deponi posset, aut excuti: sed sic multis annis, hominis nequitiam, in hærendo puniuit. Et erat illud supremi stuporis miraculum, vt si quando monstri illius pars aliqua tangebatur, ac si percuteretur in corde, ita homo sensibiliter lædebatur. Conterritus igitur mirabiliter & contritus, adijt diœcesanum Episcopum, & cum omni dolore confessus, pro pœnitentia recepit ab illo, vt per omnes fines Normanniæ, & Gallio ciuitates reuelata facie circuiret, & vbique narraret populis euentum rei, vt per hoc, exemplum sumerent filij honorare parentes, & discerent quam periculosum sit & nociuum, vicem non rependere laboribus quos ipsi parentes filijs impenderunt. Hunc post multam pœnitentiam audiuimus sanctorum quorundam precibus liberatum, & disparuisse subito fœdum monstrum. (Cantipratanus de proprietatibus Apum. lib. 2. c. 7. parte. 4.

EXEMPLVM IV.

Parentes non ita se debent spoliare bonis propter filios, vt cum Ioanne de Conaxa ipsi penuriam patiantur.

CVM quidam Ioannes Conaxa nomine ditissimus esset, nec haberet nisi duas filias, nuptui tradidit illas duobus nobilibus ciuitatis. Quas cum tradidisset, in tantum generos dilexit, vt aurum & argentum, & bona sua temporalia succedente tempore eis omnia partiretur. Cumque durantibus denarijs ei grati viderentur, sed deficientibus eis redderentur ingrati, volens cautè suæ indigentiæ subuenire, tale adinuenit consilium. Adijt quendam mercatorem sibi familiarem, & decem millia librarum ab eo sibi accommodari ad trium dierum spatium postulauit. Cumque pecuniam mutuò acceptam ad domum propriam deportasset, in quodam magno festo generis atque filiabus parat nobile conuiuium. Postquam verò comederunt intrauit cubiculum, & cistam quam nouam fieri fecerat cum tribus firmis clausuris, aperuit camera clausa, & illam pecuniam quam mutuo acceperat extraxit de scrinio, & posuit super pretiosa tapetia, & eam diligenter commouit cũ magno sonitu, ita quod filiæ possent audire sonum. Et illæ filiæ audientes sonitum pecuniarum, venerunt occultè ad ianuam, & viderunt per rimas magnam summam pecuniarum, & viderunt quod pater reaccepit pecuniam, & diligenter posuit ad cistã & clausit eam. Ipse vero redijt ad filias & lætabantur, & nihil pro tunc audebãt interrogare. Pater verò post egres-

egressum earum accepit pecuniam, & reportauit mercatori. Altera verò die filiæ & generi redeunt, & patrem interrogant quanta esset pecunia in scrinio sic firmato posita. Cumque ille fingeret vigintiquinque millia librarum esse, quas in deposito posuerat, vt sibi testamentum faceret & relinqueret generis & filiabus, si tamen modum quem ipse ordinauit cùm eas nuptui traderet obseruarent. Et quæ sibi magis, quamdiu esset in hac vita beneuola esset, magis acciperet post mortem. Quo audito, nimium gauisi sunt, & cum magna diligentia ipsi honores vsque ad mortem exhibuerunt, & nullam penuriam sustinere permiserunt, neque in vestibus, neque in alijs necessarijs corporis, vbi antè solebant ei vnum cussinum locare, iam duos posuerunt, & hoc spe remunerationis. Adpropinquante autem fine vitæ suæ vocatis generis, & filiabus sic eas alloquitur. Antequam moriar non intendēs aliud facere testamentum, quàm in scrinio firmato reliqui, vidi enim charitatem vestram, quam mihi ostendistis satis magnam, de qua Deo regratior & vobis, ideò in tantùm diligo vos, quod nullis meliùs faueo totum quidquid habeo quàm vobis, & ideo volo quod testamentum meum soluatis in vita mea antequam moriar, vt post mortem nullus aliquid inde acquirat quam vos. Statim ergo coram me dum adhuc viuo fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, & Eremitis vnicuique, I. libras assignare curetis, à quibus cum mortuus fuero claues scrinij mei & depositi, quas in suo habent deposito, repetatis in qualibet claue meum apposui sigillum in testimonium præmissorum. Vnicuique autem Ecclesiæ, & reclusorio certam pecuniæ quantitatem cum lecto decumberet donari fecit. Quod & libenter fecerunt spe testamēti, quod in proximo expectabant. Cumque diem clausisset extremum, & cælebratæ essent exequiæ apud prædictos religiosos, depositas claues receperūt, quibus acceptis scrinium in quo depositam pecuniam putabant aperientes, nihil in eo aliud inuenerunt nisi clauam enormiter grossam & magnam in cuius manubrio scriptum erat: Ego Ioannes Conaxa tale condo testamētum, vt quilibet mactetur hac claua, qui seipso neglecto alterius curam gerit. Quo viso & lecto multum conturbati sunt, & patrem maledicebant. (Collector Speculi.

EXEMPLVM V.

Morituris parentibus filij præmortui, & ob innocentiam vel pietatem salui, in illa extrema necessitate, æquè aut magis cum Angelis auxiliantur.

Beatus Archangelus Michaël patefecit Acacio Archiepiscopo olim Constantinopolitano, si probi liberi ex hac vita in æternam gloriam cōmigrarint, quum parentes cum morte colluctantur, commodāt interdum illis amplius, quam Angeli ipsi, & à Deo plurimum opis auxilijq; obtinet, vt placidè feliciterque ipsi è vita excedant. Quod ipsum, vt ait idem Archangelus, parentes vehementer animare debet ad liberos probè educandos, & se ijs commendandos, quum eos cœlestis gloriæ compotes iam esse credunt, siue quod mortui sint infirma adhuc ætate, baptismo iustificati, & nondum peccati capaces: siue quod in bono statu decesserint, & vt credere fas est, in gratia Dei, qui finis est vitæ benè actæ comes. (Lib. 5. de Natura Angelica cap. 32.

EXEMPLVM VI.

Institutiones Philippo primogenito filio à S. Ludouico Rege sub mortem propositæ, ex quarto tomo de Sanctis, Venerabilis P. Laurentij Surij.

Charitas.

Filli mi, ante omnia diligenter in eam curam incumbe, vt diligas Deum: nemo enim potest esse saluus, nisi Deum amet.

Odium peccati.

Caue ne vnquam admittas peccatū mortiferum, sed omnia potius ferre velis genera tormētorum, quàm aliquam talem perpetrare culpam.

Patientia.

Cum aduersa accidunt, feras æquo animo, & cogites te commeruisse, atque ita lucrum inde tibi accedet.

Humilitas.

Cum rebus prosperis fueris, humiliter agas gratias Deo, ne inde animo elatus, efficiaris deterior, vnde te oportuit fieri meliorem.

Confessio.

Crebro confitearis peccata tua, deligásque tibi sapientes confessarios, qui te possint instituere & docere, quid agere, quid vitare te oporteat: & coram illis ita te compares, vt audeant syncerè te reprehendere, & vitia tua indicare tibi.

Precandi studium.

Officiū diuinum deuotè auscultes, facessant ibi fabulæ & nugæ, ne oculi huc atq; illuc circūferantur: sed ores Deum ore, & etiā meditando corde, idq; præcipuè sub sacrificio post perfectam consecrationem.

Misericordia.

Animo sis pio, & humano erga pauperes, & calamitosos homines, illisque pro viribus opituleris. Si quid angat animum, id mox explices confessario tuo, aut alicui viro bono: ita fiet vt facilius id feras.

Qui adsciscendi, itemque vitandi.

Da operā vt quorū vteris consuetudine & familiaritate, ij sint homines probi & integri. siue religiosi illi sint, siue sæculares, & cū illis libenter misce colloquia: porro nequam & improborum virorū commercia deuita.

Conciones, Indulgentiæ.

Sermones qui fiunt de Deo, publicè & priuatim, lubens audias: preces quoque & condonationes, siue indulgentias, studiosè expetas. Amato bonum, odito malum omne.

Obtrectationes cauendæ.

Vbicumque fueris, nemo ausus sit quicquam eiusmodi te præsente eloqui, quod alliciat ad mortiferū peccatum, aut alterius famæ deroget: nec tu vnquam de vllo male loquaris obtrectandi animo. Non patiaris quemquam, te audiente, peruersè de Deo & Sanctis eius loqui, nec id finas impune abire.

Gratitudo.

Crebro gratias agas Deo pro bonis omnibus ab illo tibi collatis, vt dignus fias potioribus eius beneficijs affici & augeri.

Iustitia.

In administranda iustitia sis rectus & seuerus, & ita vt leges præscribunt, eam exerceas erga subditos, neq; ad dexteram, neq; ad sinistrā deflectens: pauperumque querimonias non reijcias, donec veritas innotescat. Si quis habeat aduersum te querelam aut cōtrouersiam, semper ab illo stes contra teipsum, donec rem certam cōperias. Ita enim fiet vt consiliarij tui fidentius iustam ferant sententiam.

Restitutio.

Si quid possideas rei alienæ, etiam si id acceperis à maioribus tuis, incūctanter restituas iusto possessori, vbi certo id tibi constiterit. Sin autē dubia res est, cura vt viri sapientes accuratè & sine mora inquirant, id enim vel maximè studere debes, vt qui sunt in ditione tua pace & iustitia fruantur,

tur, in primis homines Religiosi, & qui in clero sunt, parentibus tuis debes amorem, reuerentiam, & obedientiam.

Ecclesiastica beneficia dignis conferenda.

Beneficia Ecclesiastica non conferas nisi benè dignis, & qui nulla eiusmodi beneficia habeant, idque ex cõsilio bonorum virorum.

Pax.

Bellum, præsertim aduersum quẽlibet Christianum, sine multo consilio vide ne suscipias. Si necessitas cogat suscipe, Ecclesias & insontes nullo patiaris damno affici. Si qua existat vel tibi, vel subditis tuis contentio, vel bellum, quoad poteris, componere & sedare coneris. Vide vt bonos habeas prætores & magistratus, & de illis solerter exquiras, vti se gerant.

Reuerentia erga Romanum Pontificem.

Semper sit addictus & deuotus Romanæ Ecclesiæ, & eius Pontifici haud secus atque spirituali patri te morigerum præbeas. Da operam, vt impensæ tuæ moderatæ sint & rationi consentaneæ. Sub finem hortor, & adiuro te, fili mi, vt si me contigerit ante te migrare ex hac vita, vt toto regno Franciæ pro anima mea cures offerri Deo preces & missæ sacrificia. Ad extremum, fili charissimè, quidquid boni potest bonus & piùs parens precari filio suo, id ego tibi precor. Sacrosancta Trinitas & sancti omnes seruent te ab omni malo, præstetque tibi Deus gratiam rectè semper agendi, & ipsius faciendi voluntatem, ita vt ille per te honoretur & nos possimus post hanc vitam pariter esse cum illo, eum contemplari & laudare per infinita sæcula sæculorum, Amen.

PASSIO.

EXEMPLVM I.

Passionis Christi memoria cor deuoti viri diruptum est, & anima ad cœlum transmissa.

CIRCA annum ab Incarnatione Domini nostri IESV Christi M. ccxvj. quidam vir fidelis & bonus oppidi Dinanthei mare transijt: & ingressus terram sanctam, loca singula in quibus pedes Domini stetisse quibusdam indicijs ferebatur, multa deuotione & lachrymis visitauit. Cumque venisset ad locum Caluariæ, vbi Redemptorem nostrum audiuit mortis angustias, & crucis supplicium pertulisse, grauissimis suspirijs ingemiscens, cum clamore valido & lachrymis dixit; Quid tibi benignissimè Domine, quid tibi Christe retribuã pro omnibus, quæ priùs amator amabilis mihi mirabiliter tribuisti? Vidi loca in quibus natus, & inter homines conuersatus, doctrinam Euangelicam prædicasti, & diuinitatis tuæ iudicia per miracula demonstrasti. Hæc quidem ob amorem, & reuerentiam tui sincero corde complexus sum: hunc verò locum passionis & mortis tuæ æquo animo videre non possum, vbi clauis crucifigi, cerebrari lancea, & animam pro nobis tradere voluisti. Hæc vt beatus ille perorauit exclamans, ruptis vitalibus cordis venis, spiritum exhalauit. (Cantipratanus libr. 1. cap. 25. parte 5. de proprietate Apum.

EXEMPLVM II.

Paßionem Christi habens semper in memoria quidam captiuus nunquam lætabatur, à tyranno inciditur, & crucifixi imago in corde eius pulcherrima inuenitur.

DE quodam martyre prope nostra tempora veridica relatione suscepit: Cū captus cuidam gentili tyranno seruiret, & ille eum honestissimè tractaret, martyr autem gemebundus incederet, miratur tyrannus, causam tristitiæ quærit, & quare cum seruis alijs non gauderet: Cui martyr: Cum alijs inquit, gaudeo, sed semper tristis incedo: quia mortis Dei mei memor, continuè in corde meo passionis eius stigmata porto. Hoc mox vt tyrannus audiuit, grauiter indignatus: & ego, inquit, experiar quæ dixisti. Nec mora, exemptore vocato, iubet aperto pectore martyris cor eius euelli, & per medium cultro secari. Vbi statim, mirante tyranno cum suis, res miranda conspicitur: quia pro sigillo pars vna cordis, & pro impressione pars cordis altera crucifixi Christi imaginem continens reperitur. Quo viso, tyrannus mox credidit, & cum omnibus suis sacrum baptisma suscepit. (idem lib. 1. cap. 25. parte 8.

EXEMPLVM III.

Paßionis Christi meritis quidam frater sine purgatorio ad cœlum migrauit.

ANte hoc quadriennium, cum Prior quidam de ordine Regularium in quadam corte monasterij sui hospites collegisset, & iam mensa esset præparata, ipse tanto sopore cœpit affici, vt nisi ocyus dormiret moreretur. Qui cùm in lecto se reclinasset, mox quidam eius conuersus, qui alteri grāgiæ præerat, dormitanti adfuit, dicens: Domine, cum licētia vestra vado. Et ille: Quò vadis? Respondit conuersus: Ad Deū vado, quia mortuus sum in hac hora. Et Prior: Cū multi perfecti viri transeant per purgatorium, quid est quia tu tam absolutè dicis te statim iturū ad Deum. Ad quod ille respondit: Habebam consuetudinem, vt quoties transirem coram crucifixo, hanc dicerem orationem: Domine per illam amaritudinem, quam sustinuisti propter me in cruce, maximè quādo anima tua egressa est de corpore tuo, miserere animæ meæ in egressu suo. Et exaudiuit orationem meam Dominus, meique misertus est. Et dixit Prior. Quomodo fuit tibi morienti? Respondit: Videbatur mihi in agonia, quod totus mundus esset lapis vnus & præmeret pectus meum. (Cæsarius lib. 12. cap. 51.

EXEMPLVM IIII.

Paßionem Domini sanctus Franciscus per viam eundo fortiter deplorabat.

QVodam tempore paulò post conuersionem suam, cum ambularet solus per viam, non multum longè ab Ecclesia sanctæ Mariæ de Portiuncula, ibat alta voce plāgendo. Quidam autem spiritualis homo obuiauit illi, & timens ne haberet aliquem dolorem infirmitatis, dixit ei: Quid habes frater? At ille respondit: Ita deberem ire per totum mundum sine verecundia plangendo passionem Domini mei. Tunc ille simul cum eo cœpit flere, & fortiter lachrymari. (Ex Chronico ordinis Minorum Gallico lib. 1. cap. 103.

EXEM-

EXEMPLVM V.

Passionem Christi quomodo debemus recolere, & quod nullum sit Deo acceptius exercitium, quàm vt passionis eius non obliuiscamur.

SCRIBITVR in libro qui appellatur Speculum humanæ saluationis, quod quidam deuotus & religiosus vir continuis precibus rogabat Deum, vt sibi reuelaret quale seruitium esset sibi magis acceptũ. Quadam igitur vice vidit Dominum IESVM ad se venientem, magnamque crucem in dorso ferentem ac sibi dicentem: Non poteris mihi gratius & acceptius obsequium præstare, quã quod grandem crucem meam iuues me portare. Et cùm ille quæreret, quomodo crucem suam secum baiularet, respondit Dominus: In corde portabis crucem meam per crebram recordationem & compassionem, in auribus per pœnarum mearum auidam auditionem, in dorso per carnis tuæ assiduam macerationem. Quod ille audiens adimplere satagebat. (Capitt. 43. id habetur, liber hic pius & doctus fuit impressus Parisijs, Anno 1506.

EXEMPLVM VI.

Passo Christo compatiuntur aues à concentu abstinentes, & velut mortuæ deficientes.

LEGITVR in libro exemplorum, quod quidam Anglicus nobilis ad terram sanctam proficiscens habuit socium Saracenum, à quo quæsiuit mirabilia. Transierunt per quoddam nemus pulcherrimum habens arbores pulchras & proceras. At respiciens vidit super ramos aues pulcherrimas, nullam tamen audiuit cantantem, & quædam iacuerunt velut mortuæ, quædam habuerunt alas expãsas ad modum crucis. Cumque Anglicus requireret causam istius à Saraceno. Respondit Saracenus: Per totum annum in isto nemore abundantia auium est magna, & earum cantus suauissimus. Sed in hebdomada passionis qua Christus magnus Deus passus est, omnes moriuntur. Et addidit Saracenus Dominica in passione hæc patiuntur, & Dominica Resurrectionis reuiuiscunt, quasi condolentes morti Christi, & pro sua resurrectione gaudentes. Si hoc faciunt aues animalia irrationalia, multo magis homo cùm sit rationalis dum debet cõpati suo Saluatori. (Collector Speculi. Vide etiam tit. Crucis signum. ex. 3. & 6. tit. Amor Christi. tit. Contemplatio. ex. 2. tit. Abstinentia. ex. 8. & tit. Apostata. ex. 9. & 10.

PASTOR BONVS.

EXEMPLVM I.

Pastor bonus Babylas Numerianum Imperatorem quasi lupũ à suo ouili repulit, & pueri tres mira animositate & fide in tormentis perstiterũt immobiles.

NVMERIANVS Imperator cùm apud Antiochiam immolasset dæmonijs, & vellet ingredi Ecclesiam Dei, prohibuit eum Babylas Episcopus. Altero verò die præsentato sibi in consistorio Episcopo dixit: Quid mihi hoc fecisti? Nescis quia Rex est qui tibi loquebatur? Respondit ei Episcopus: Me seruum humilem placuit Deo, vt constitueret Pastorem plebis suæ. Ideo cùm vidi te lupum veniẽtem ad oues eius, timens ne aliquam perderem prohibui te ab ingressu ouilis. Ad quem Cæsar: Ergo tibi lupus visus sum, &

non Rex? Respondit Episcopus: Secundum indulgentiam Dei Rex es, propter peccata nostra, vt vel sic verberati reuertamur ad ipsum. At ille: Quis est Deus quem colis? Respondit Episcopus: Virtus, & Sapientia & Verbum patris. Ad hęc Numerianus: Quid est ergo Homo? Ait: Constantia vitæ, fruitio eorum quæ sunt à Domino. Tunc iussit collo eius imponi torquem ferream, & compedibus pedes eius constringi. Et ait: Per Deos decet te torques talis. Respondit sanctus: Tu quidem irridens dicis, sed per filium plus me decorant ista quam te diadema. Si autem vis scire quam magna est doctrina nostra, habeo sub me tres paruulos quos gratia Dei erudiui. Iube eos adduci & videbis in eis sapientiam, & scientiam Dei. Et educto Episcopo inducti pauuli interrogantur si matrem habeant. Illis respondentibus quia habemus: Adducta est. Ait ei Rex: Quæ vocaris: & si isti fili tui sunt? Respondit: Theodola vocor, & ego quidem eos genui, sed Deo obtuli per pastorem bonum Babylam qui erudiuit eos in doctrina Dei. Tunc iussit eam Rex alapari. Quod videntes pueri clamabant: Tyranne noli cædere matrem nostrã, honesta enim mulier est & vera dicit. Tunc etiam pueros in cathasta leuatos iussit percuti, vni quidem duodecim plagas, secundo nouem, tertio septem. Tunc pueris Deum benedicentibus, ait mater: Gratias tibi ago Domine, quia singulis secũdum numerum annorum cæsi sunt. Tunc Rex eductis eis dixit Episcopo: Magister insipientium paruulorum, inuenta est falsa promissio tua. Nam pueri sacrificare consenserunt. Ad hæc Episcopus: Mentiris: Magister sum sapientium puerorum, & scio quia non consenserunt, non autem insipientium quemadmodum vos. Tunc iussit eum Rex cum pueris suspendi, & suspensus dixit eis Episcopus: Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi Deus. Ecce ego tormentorum nihil sentio, nam Christus pro me patitur. Infantes quoque suspẽsi clamabant. Tyranne crudelis quare tam bonum Pastorem tam crudeliter torques? Sed hæc faciens maiorem illi gloriam accumulans, tu autem non effugies iudicium Dei, sed æterno igne cremaberis. Tunc iussit eos ampliùs torqueri. Ipsi autem clamabant: Miserrimè non erubescis quod conuinceris à tam pusillis paruulis coram omni populo isto. Non sentimus pœnas istas Deo iuuante nos, tu verò magis cruciaris quam nos. Tunc deposito Episcopo & educto, Rex singulariter pueros interrogauit. Sed ipsi æque vt terrentem, promittentem pariter contempserunt. Tunc rursus introducto Episcopo dixit Rex: Hi filij tui sunt? Respondit sãctus: Voti mei est, vt mei omnibus similes sint, exceptis peccatis meis. Tunc iussus est cum infantibus pariter decollari. Et amplexans eos dextera, læuaque dixit, Ecce ego & pueri mei, &c. Infantes verò manus eius osculantes dixerunt: Domine pater & magister noster pariter consumemur. Ait Episcopus: Benedictus es Domine qui verè ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem tuam. Et osculatus singulos tradidit quæstionarijs, vt in ei' præsentia percuterentur. Quibus percussis tradidit etiam seipsum. Et sic pariter educati, pariter coronati ad cœlestia migrauerunt. (Chrysostomus serm. in Inuentinum Metaphrastes. 4. Sept. Suidas in voce Babylas.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Pastoris officium debitum paulò negligentius executum se fuisse existans S. Maurelius, graui pœnitentia semetipsum subegit: magna deinde cura quæsitus à suis, Deoq; iuuante inuentus, magna cum gloria ad propriam sedem reducitur.

IN gestis sancti Maurilij Eposcopi Andegauensis (in cuius consecratione, sicut referre solebat sanctus Martinus, non solum adfuit Spiritus sanctus in specie columbæ, sed etiam Angelorum exercitꝰ copiosus) legitur quod cùm in basilica beati Petri Apostoli celebraret, aduenit matrona cum moriente puero, quem idem vir sanctus eidem ante Episcopatum vt nasceretur precibus obtinuerat apud Dominum, postulans vt filio suo quem Domino deuouerat manuum suarum impositione Spiritum sanctum daret antequam obiret. Sed remorante paululum Episcopo in celebratione puer excessit. Beatissimus igitur Maurilijꝰ expleto Missæ officio, obituque pueri qui absq; chrismatis dono excesserat percognito, totum id suæ negligentiæ deputauit, lachrymis multo tempore irremediabilibꝰ culpam suam flens. Cui cum ne ista sufficerent, diu multumque quid ageret secum tractans, tandem reperit quod inter conciues tantæ negligētiæ piaculum plenè expiare nequiret, nisi singularis elapsus patriā propriam ciuesque relinqueret. Tali igitur reperto consilio occultè recessit, & sanctorum reliquijs Ecclesiæ Andegauēsis secum claues exportans. Cùm autem peruenisset ad mare diuina prouidente clementia manens in litore diem transitus sui exarauit in lapide. Sicque ascensa puppi inchoati itineris cœpit maturator existere. Cumq; processisset in altum, & reliquiarum claues quare secum detulerat cogitaret, insidiāte humani generis inimico, vt dolorem super dolorem sancto viro imponeret repētè claues de manibus lapsæ submerguntur in æquore. Tunc cum lachrymis clamauit Maurilius. Nisi has iterum claues videre meruero, patriam, & vrbem nunquā repetam quam effugio. Transmisso igitur mari, quo quis esset, abscondere potuisset, mutato habitu vni principum regionis adhæsit, professus se hortulanum fore, qui cum præficeretur ministerio, tātam copiam Domino olerum dabat, vt omnibus quibus necesse fuerat ex eisdem daret sufficienter, & tamen nunquam olera defecerunt, vnde pluribus placebat, & ab omnibus amabatur. Interea plebs Andegauorū pauore nimiùm percellitur, crebrisq; visionibꝰ admonetur, vt proprium pastorem circumquaque perquireret, nisique Maurilius inuētus suæ Ecclesiæ redderetur, vrbem Andegauorum fore celerius subuertendam. Vnde eiusdem regionis nobiles & vulgares collatione facta in vnum conuenerunt, decretum eligentes ex conciuibus quatuor diffusæ virtutis ac fidei viros, quibus quæ necessaria erant ad tanti itineris supplēda negotia sumptibus ex toto collatis præcipiunt ne vnquam reuertātur donec pastorem suum inuenissent. Qui functi legatione, & deuotiùs iussa exequentes, omnē ferè Europam circuitu ambierunt. Septimo tandem anno in partes Galliæ reuertentes, & minimè quem quærebant inuento, diuino ductu ad portū Oceani maris (qui in Britannia minore manet) peruenerunt: quatenus quem eis mare inuenire non poterat, trans mare quærere niterentur. Præstolantes igitur nauim cum qua transirent, dum residerent in litore scriptum (quod supra diximus) inuenerunt in silice. Hic transijt Maurilius Andegauorum Episcopus. De tam euidēti igitur alacres facti indicio, trans portum

rum abire secuti. Cumq; iam in medio maris essent, repente immanis emersus è gurgite piscis prosilijt in nauim, de quo cum Deo gratias retulissent, ipsumque piscem exenterare cœpissent, reliquiarũ claues (quas Maurilius in mari perdiderat) in piscis iecore cœperunt. Quas recognoscentes nimiumque mirantes, turbabantur attoniti metuentibus ne cum ipsis Maurilius naufragium passus, submersus esset. Demissis igitur nauis ancoris in hoc stantes, vt de mari reuerterentur, afferentes nautis Maurilium esse defunctum, singuli sequenti nocte vnum, eundemque visum Domino tribuente habuerunt. Nolite (inquit) metuere, nec reuertamini de itinere, cœptum maturate negotium, proculdubio diu quæsitum inuenietis. Manè reddito quid singuli viderant, retulerunt. Vnde factum est vt Angelico ductu ad domum principis (cum quo Maurilius habitabat) recto itinere ducerentur. Ingressi autẽ illico Maurilium vocari, & cum oleribus (quibus rex vti consueuerat) accurrere audierunt. Oculorum igitur aciem in partem qua illum audierũt in clamore dirigentes, cum oleribus occurrere statim Maurilium perspexerunt Quem cum cognouissent pro strati pedibus illius cum magno fletu rogabant vt propriæ subueniret ecclesiæ atque ciuitati, quæ eius absentia nihil iam aliud nisi supremum præstolaretur exitum. Ad quorum fletum cum se negare non posset. obstupefactus cum lachrymis repugnare cœpit obnixius dicens. Voto me ac iuramẽto constrinxi, nunquam me ad patriã reuersurum, nisi claues videre merear iterum quas amisi Quibus statim exhibitis, quicquid in mari viderant & pertulerant, ex ordine referebant. Interea istiusmodi circumquaque negotij fama peruolitat, ipsumque solicitat regem. Mirantur cuncti & quem vt hortulanum habuerant, nũc vt sanctissimum Præsulem adorant, illis eum muneribus & donarijs honorare concertantes. Tunc Maurilius tot precibus vt regrederetur & miraculis victus, dum sollicitior de reuersione cunctaretur, & vigilijs & orationibus insomnẽ ducere sequentem disponeret noctem, tandem fatigatus ieiunio paululum obdormiens, Angelum Domini vidit dicentem sibi: Surge Maurili, & populorum te quærentium exequere votum. Ecce enim tuis precibus atque meritis tibi commissas seruauit Dominus oues pro quibus rogasti, & insuper reddidit tibi puerum quem diutius plorãs quæsisti. Quid multis? Reddito mane concurrentibus vndique populis cum honore magno deducitur ad nauem, & traducto ponto cum non minori gloria ad propriam excipitur patriã. Taliterq; regressus ad vrbem spectantibus turbis de Domini promissione securus venit ad tumulum pueri. Quẽ rastris discoopertum, inuocat plangentibus diutissimè Christum. Tandem expleta cum lachrymis oratione vtrique consurgunt, Maurilius de oratione, & puer de morte. Quo septiformis Spiritus gratia consecrato ex euentu vocauit eum Renatum. Qui ab eodẽ beato viro diligentius educatus, tantis florere virtutibus promeruit, vt post Maurilium Pontificalem Ecclesiæ cathedram sortiretur. (Vincent. hist. lib. 17. cap. 23. 24. 25. 26. vide etiam tit. Charitas. ex. 1.

PATRONVS.

EXEMPLVM I.

Votum religionis infringens adolescens à Dæmonibus multipliciter torquetur, sed à beato Petro Apostolo, quem is in patronum elegerat, liberatur.

Adolescens quidam erat in finibus Aquitaniæ, qui cum coæuis suis iuuenculis de animarum

marum suarum cœpit salute tractare, Deliberatione præmissa tandem statuunt, & vnanimi inuicem confederatione proponunt, & mundi eius pompas abijcere, & ad monasticæ conuersationis ordinem commigrare. Sed dum res adhuc suspensa differtur, dum rerum ordo multiplici variatione concutitur, ipse quoque tener adolescentis animus fixus in suo proposito non tenetur. Quid multa? Mutata postmodum mēte duxit vxorem. Cumque per processum temporis mēs eius memoriam sancti propositi paulatim de se prorsus eraderet, & sub prætextu coniugij ad explendam carnalis illecebræ voluptatem impatientius ebulliret, diuina super eum vigilante clementia, subito languore percussus est, ac paulò post ad extrema peruenit. Necessarijs igitur siue propinquis de iam quasi defuncti disputantibus sepultura, dum in medio positum videretur cadauer exanime, vixque tenuis quidam motus in eius pectore palpitaret; ecce duo teterrimi ac truci vultu Æthiopes, eum, vt sibi videbatur, tanquam leones inuadūt, rapaci ferocitate corripiunt, de corpore violenter euellunt. Mox pedes eius, & brachia duris alligant nexibus, sicque velut hædum in phalanga alter post alterum baiulare cęperunt. Quos autem dolores & torsiones ille pertulerit, quot & qualia viderit, vel audierit, per quamplurima eum loca vectauerint, perlongum est non tantùm stilo digerere, sed simplicibus quoque verbis ex ore per ordinem referentis audire. Hoc tantùm hic inferre sufficiat, quia dum per obscuræ caliginis eum loca portarent, ecce beatus Petrus splendidus & coruscus occurrit, eum deportantium humeris raptum, nexibus quibus angebatur absoluit. Illi mox rapta præda stridētes dentibus, & eiulantes abscedunt: factumque sibi præiudicium flebiles conqueruntur. Beatus autem Apostolus adolescentem ad Cluniacense monasterium duxit, eique forinsecus posito sese, donec ad eum reuerteretur, expectare præcepit. Ego, inquit, meum monasterium ingrediens visito, ac per circuitum cuncta perlustrās quid agatur intendo, deinde confidentis omnibus redeo. Sed mox vbi iste relictus est solus, ecce crudeliores ac acriores ijdem reuertūtur Æthiopes, & non iam per manus & pedes, sed ipsa genitalia corripiunt, eumque sic non sine grauissimo illius dolore suspendunt Nam & si velut rostro passer accipitris, vel aquilinis vnguibus colūba rapiatur in pedibus: sic à reprobis illis spiritibus miser iste corripitur, trahitur, libratur, per verenda suspenditur. & quasi reportata præda, quæ fuerat perdita, longius asportatur. Tunc ecce beatus Petrus radianti nimis ac terribili splendore conspicuus se tanquam fulmen iniecit, rapinamque suam quasi per impetum violenti spiritus apprehendit, & clauibus, quas manu gestabat, raptores nequissimos acerrimè verberauit: mox illum in domum propriam vsq; perduxit, reddensque spiritum corpori, vtramque saluti substantiam reformauit. Nam & ille protinus cōualescens, & domo sua disposita, ad Cluniacense monasterium properās sanctæ conuersationis habitum feruida deuotione suscepit. (Petrus Damianus epistola ad Desiderium Abbatem. cap. 25.

EXEMPLVM II.

Reliquias patroni sui veneratus, à fornicatione eripitur.

NArrauit mihi quidam Episcopus magnus, in quadam familiari collocutione, quomodo olim ipse in minoribus constitutus, ad quendam sanctum (cuius non recolo) deuotionem habuit singularem, cuius etiam reliquias semper apud se

pud se ex deuotione portare consueuit. Cùm autem quadam die familia emissa, ipse solus forte causa studij in hospitio domus suæ remansisset, audiuit fortiter pulsari ad ostium, & ipse putans aliquem esse de familia sua iuit, & aperiens ostiũ inuenit ibi pulchram mulierem, quæ dicebat se habere sibi loqui. Quia intromissa eis confidentibus, inter loquendum iste concupiscentia carnis stimulatus, eã ad concubitum prouocauit, nec illa recusauit. Cumque iste iam ad actum carnalem procubuisset, recordatus reliquias deuoti sibi sancti habere apud se, continuit donec reliquias poneret extra cameram in qua erant, exhorrens facinus si in præsentia illarum actus illius turpitudinis exerceretur. Cumque ergo sic occuparetur in dissoluendo bursam reliquiarum cum suis nodulis, & ligaturis, & in deportando eos ad locum sequestratum. Ecce quidam cum rumorosa importunitate ad ostium domus pulsauit. At ille depositis reliquijs ad locum suum cogitabat primitus illum pulsantem amouere, vt sic cum bona oportunitate valeret volũtatem suam explere. Cum ostium aperuisset vidit, quod erat vnus magnus dominus amicus suus, qui ad videndum eum casu superuenit. Ille verò Dominus perpendens istum in facie, atque oculis totum inflammatum, ait ad eũ: Certe aliquid nequitiæ apparet in te, dic mihi quid sit. Ipse autem amico nihil celare volens indicauit mulierem adesse, ad cuius concubitus iam dispositus fuerat, & iam expleuisset nisi cũ reliquijs alicuius sancti occupatus fuisset. Quod ille audiens, sicut vir prudens, ait: Verè bonus est sanctus iste cuius reliquię te à peccato pręseruauerunt. Dimitte ergò eam, & ad alia solatia properemus, sicque factũ est. Et exinde iste reliquias suas maiori deuotione venerabatur. (lib. vitarum fratrum eremit. Diuus. Augustini.

EXEMPLVM III.

Patroni singulorum visi sunt pro suis veneratoribus iudicẽm exorare, & quidam sanctus beneficiatum suæ ecclesiæ malè viuentem accusare.

Videbatur cuidam clerico quadam nocte quod Deus sederet in iudicio, & ante eum totus mundus vocabatur: quilibet recepturus secundum merita sua. Vidit quod vnusquisque adducebat aliquem sanctorum cui plus seruierat, vt esset apud Christum aduocatus suus. Ille cogitabat quod rogaret etiam sanctum, illum cuius canonicus fuerat, cui & seruierat cantando, legendo, & secum iret ad iudicium ante Christum, vt intercederet pro eo, monens eum de seruitio suo. Tunc ille sanctus respondit: Libenter ibo tecum. Et assumpsit secum alium quasi pro teste, & deuenerunt simul ad iudicium. Cumque venissent, dixit sanctus: Domine, Domine conqueror de isto vilissimo lectatore, qui viginti annis & amplius comedit & bibit pręhendam in Ecclesia mea, & omne tempus suum expendit luxuriosè & turpiter viuendo, nec vna die seruiuit sicut debuit, vnde peto iudicium fieri de isto lectatore. Huius rei iste est testis. Christus respondit: Accipite eum, & ligatis manibus & pedibus, proijcite eum in infernum. Ille ergo clericus euigilans quasi de graui somno putabat iam se esse in inferno. Et dixit illi Sancto: Domine habete præbendam vestram, quia nunquam plus comedam de ea. Et conuersus ex hoc religionem intrauit, & saluauit animam suam. (Collector speculi.

Vide etiam tit. Ecclesia, ex. 1. tit. Mori ex. 19. & tit. Fœmina ex. 8.

PAV-

PAVPERTAS.

EXEMPLVM I.

Tentatus & tribulatus paralisi Seruulus concinentibus angelis ad cœlum recipitur.

IN ea porticu quæ euntibus ad Ecclesiam beati Clementis peruia erat, fuit quidam Seruulus nomine, qui quidem pauper rebus, sed meritis diues erat, quem longa ægritudo dissoluerat. Nam ex quo illum scire potuimus, vsquè ad finem vitæ paralyticus iacebat. Quid dicam quia stare non poterat, qui nunquam in lecto suo surgere vel ad sedendum valebat, nunquam manum suam ad os perducere, nunquam se potuit in latus aliud declinare? Huic ad seruiendum mater cum fratre aderant, & quicquid ex eleemosyna poterat accipere, hoc eorum manibus pauperibus erogauit. Nequaquam litteras nouit, sed scripturæ sacræ sibimet codices emerat, & religiosos quosque in hospitium suscipiens, hos coram se legere studiosè faciebat. Factumque vt iuxta modum suum plenè sacram scripturam disceret, cum sicut dixi litteras funditus ignoraret. Studebat in dolore semper gratias agere, hymnis & Dei laudibus diebus & noctibus vacare. Sed cùm iam tempus adesset, vt tanta eius patientia remunerari debuisset, membrorum dolor ad vitalia rediit. Cumque iam se morti proximum agnouit, peregrinos viros, atque in hospitalitate susceptos admonuit, vt surgerent, & cum eo psalmos pro expectatione sui exitus decantarent. Cumque cum eis & ipse moriens, psalleret, voces psallentium repente compescuit cum terrore magni clamoris, dicens: Tacete nunquid non auditis quantæ resonant laudes in cœlis? Et cùm ad easdem laudes quas intus audierat, aure cordis attenderet, sancta illa anima carne soluta est. Qua scilicet exeunte, tanta illic fragrantia odoris aspersa est, vt omnes illi qui aderant, inæstimabili suauitate replerentur: ita vt per hoc patenter agnoscerent quod eam laudes in cœlo suscepissent. Cui rei monachus noster interfuit, qui nunc vsque viuit, & cum magno fletu attestari solet, quia quousque corpus eius sepulturæ traderent, ab eorum naribus odoris illius fragrantia non recessit. (Gregorius Dialogi lib. 4. c. 14.

EXEMPLVM II.

Pauper quidam matram habens cum sustineret frigora seipsum consolatur.

NArrauit quidam fratrum dicens: quia cum esset in Oxirintho, venerunt eo pauperes vespere sabbathi vt acciperent agapem. Ex dormientibus eis erat ibi quidam habens tantummodo matram, cuius medietatem sibi subtermittebat, medietate vero cooperiebatur; erat enim ibi validum frigus: & cùm exissem ad vrinam audiui vnum murmurantem & gementem de frigore & consolabatur semetipsum dicens: Gratias tibi ago Domine, quanti sunt modo diuites in custodia, qui etiam in ferro sedent, aut pedes habent ligno constrictos, qui neque vrinam suam libere faciunt: ego autem velut imperator sum extendens pedes meos, & quo volo ambulo: Hæc illo dicente ego stabam audiens verba eius: Ingrediens autem narraui fratribus & audientes multum ædificati sunt (Ex lib. doct. patrũ. nu. 25.

EXEM-

EXEMPLVM III.

Paupertatis amator beatus Franciscus curiosius mensas fratrum præparatas videns, ipsos redarguit.

CVm quidam minister fratrum venisset ad beatum Franciscũ, causa celebrandi festum Natiuitatis Domini cum eo, in loco fratrum de Reate, fratres occasione ministri, & festi, parauerunt mensas aliqualiter honorificè, & curiosè ipso die Natiuitatis, superponentes tobalias pulchras, & albas, & vasa vitrea. Descendens beatus Franciscus de cella ad comedendum, vidit mensas in alto positas, & ita curiosè paratas. Tunc statim iuit secrete, & tulit baculum, & capellum cuiusdam pauperis, qui illuc venerat ipso die, & aduocans vnum de socijs suis submissa voce, exiuit foras ostium loci, ignorantibus fratribus de domo, socius autem remansit intus iuxta ostium, fratres vero interim intrauerunt ad mensam. Nam beatus Franciscus ordinauerat, vt fratres non expectarent eum, quando non venerat statim hora comestionis. Cumque stetissent aliquantulum foris, pulsauit ostium, & socius eius statim aperuit ei, & veniens cum capello post dorsum & baculo in manibus, iuit ad ostium domus, in qua fratres comedebant, sicut peregrinus & pauper, & clamauit dicens: Amore Domini mei facite eleemosynam isti pauperi & infirmo. Minister autem, & alij fratres statim cognouerunt eum. Et respondit illi Minister: Frater, nos etiam sumus pauperes, & cum simus multi, necessariæ sunt nobis eleemosynæ quas habemus, sed amore illius Domini, quem nominasti, intres domum, & [illegible] Deus dedit nobis [illegible] & stares ante mensam fratrum [illegible] nister [illegible] scutellam, in qua comedebat, & de pane similiter. Et accipiens humiliter, sedit iuxta ignem, coram fratribus sedentibus ad mensam, & suspirans dixit ad fratres: Cũ viderẽ mensam honorificè & curiosè præparatam, considerabam, quod non erat mensa pauperum religiosorum, qui quotidie vadũt ostiatim pro eleemosynis. Nobis enim charissimi magis conuenit sequi exemplum humilitatis, & paupertatis Christi, quàm alijs religiosis, quia ad hoc vocati sumus, & professi sumus coram Deo & hominibus, vnde modo videtur quod sedeam sicut frater Minor. Nam festiuitates Domini, & aliorum sanctorum magis honorantur cum inopia & paupertate, per quam ipsi sancti lucrati sunt cœlum, quàm cum curiositate & superfluitate, per quem elongatur a cœlo. Ex hoc autem verecundati sunt fratres, considerantes quod ipse puram veritatem dicebat. Et quidam ex eis incœperunt fortiter lachrymari attendentes quomodo sedebat in terra, & quod ita sancte & pure voluit eos corrigere & docere. Admonebat enim fratres, vt ita humiles & honestas mensas haberent, quod inde sæculares possent ædificari. Et si aliquis pauper superuenerit, vt inuitaretur a fratribus, & posset sedere æqualiter iuxta eos, & non pauper in terra, & fratres in alto. (Ex Chronico Minorum Gallico libr. 2. cap. 17.

EXEMPLVM IIII.

Pauperes flumen rapidissimum cum fiducia transire vidit frater Leo, in quo temporalibus curis onerati perierunt.

QVodam tempore dum sanctus Franciscus esset grauiter infirmus, frater Leo sibi cum [illegible] deuotione, & diligentia seruiebat. Cum autem quadam vice frater Leo staret prope beatum Franciscum

ſeum, & daret ſe orationi, factus in extaſi ductus eſt ad maximum quoddam flumen, & impetuoſum, & latū, vbi cum aſpiceret tranſeuntes, vidit aliquos fratres oneratos ingredi dictum flumen, qui ſtatim ab impetuoſitate fluminis ſubuertebantur, & abſorbebat eos vorax profunditas. Aliqui ibant, vſque ad tertiam partem fluminis, & peribant, aliqui vſque ad medium, alij quaſi vſque ad finem, qui omnes propter ſarcinas, & onera quæ portabant diuerſimodè ſecundū diuerſas ſarcinas à flumine mergebātur, & peribant crudeliſſimè abſque omni remedio. Frater autem Leo videns tantum periculum compatiebatur illis. Et ecce ſubitò apparuerunt aliqui fratres ſine aliquo onere, vel ſarcina omnis rei, in quibus ſola paupertas ſancta relucebat. Et intrantes flumen tranſibant ſine aliqua læſione. Sanctus verò Franciſcus per ſpiritum ſciens quod frater Leo viderat aliquam viſionem, poſtquam redijt ad ſe vocauit eum ſanctus Franciſcus, & ait: Dic mihi quæ vidiſti: Et ille recitauit per ordinem cuncta quæ viderat. Cui ſanctus Franciſcus, ait: Vera ſunt quæ vidiſti. Nam flumen eſt mundus. Iſti fratres qui ſorbentur à flumine ſunt illi qui profeſſionem Euangelicam & paupertatem voluntariam non ſequuntur. Illi verò qui ſine periculo tranſibant ſunt fratres ſpiritum Dei habentes, qui nihil terrenum, nihilque carnale amant, aut quærunt aut poſſident, ſed habentes, alimenta, & quibus tegantur, his contenti ſunt ſequentes Chriſtum in cruce nudatum, & onus crucis eius, & iugum obedientiæ eius leuiſſimum, & ſuaue quotidie amplexantur. Ideò faciliter & ſine periculo de temporalibus tranſeunt ad æterna. (Ex Chronico Minorum Gallico lib. 2. c. 11.

EXEMPLVM V.

Pauperum oppreſſor, & in Eccleſiam & ſeruos Dei ſæuiens quibus tormentis poſt mortē cruciatus fuerit.

Legitur in libro qui dicitur Faſciculus morum, de quodam principe magno, qui non tantùm in proximis pauperibus dum adhuc viueret vltra modum ſæuiebat, verumetiam ſuper omnia in Eccleſia Dei, & ſeruitoribus eius. Vnde ipſo mortuo quidam clericus in curia ſua nutritus, & per eum promotus, vehementer ſollicitabatur de eo qui ſic crudeliter vixerat, vtrum damnatus aut ſaluatus eſſet. Accidit autem quadam vice dum ipſe cum alijs per nemus quoddam tranſiuit, in quo dictus princeps conſueuerat venari, dum ſic ſollicitè cogitabat de illo, ecce nubes denſa ſuper eos venit, in qua denſitate ipſe à ſocijs diuiſus eſt: Cùm ergò vagabundus deuiaret, habuit obuiam quendam ſeſſorem in equo magno nigro, qui dixit ei: Si vis ſcire quæ deſideras cito de equo tuo, deſcēde, & mecum aſcende, qui ad oſtium aulæ ſecurè ſatis portabit te, vbi cùm veneris deſcende, & ad talem cameram intra, & ibi videbis quod optas. Sed ſi vis cum vita euadere, ſtatim cū audieris iſtius equi hinnitū, & chordæ eius ſonitum, equum aſcende, fuge periculum, & ille fecit omnia quæ præceperat. Cùm ergò dictam cameram intraſſet, vidit ibi cathedrā ignitam poſitam, in quam duo dæmones impoſuerunt hominem omnibus doloribus aggrauatum. In cuius capite impoſuerunt coronam ignitam. Quo facto intrauit magnus ceruus cū cornibus acutiſſimis, & à cathedra ipſum impetuosè proijciens cum cornibus totum corpus eius dilacerabat, & receſſit, ſed ille per ipſos in cathedra reſtitutus eſt. Et ecce leporarij duo terri-

terribiles, & nigri venerunt, & iterum illum à cathedra retraxerunt, & miserabiliter lacerauerunt. Quibus egressis iterũ in cathedra restituitur. Intrauit igitur quidam iuuenis cum gladio euaginato, & illum per coronam capitis de cathedra prostrauit ad terram, & gladium in coronam vsque ad cerebrum infixit, & postmodum radendo ipsam totaliter amputauit. Et cùm ad pedes suos illam proiecisset statim festinus exiuit. Cùm igitur iterum in cathedra esset miser restitutus illum clericum respiciens. Ego sum (inquit) ille quem quæris. Sciscitante ergò clerico, qui essent quos vidit sic ipsum cruciantes: Corona (inquit) ignita, quam sic in capite gero plus ponderat de pœna, quàm tota terra mundana. Et quia semper Ecclesiam Dei, & clerum in odio habui, & ipsum toto conamine seruum feci, & destruxi, & coronam cuiusdàm clerici, quasi radendo contemptibiliter amputaui, ideò coronatus sic in capite tantam sustineo pœnam. Similiter quia aliquando in illo nemore in venatione fui, & duos homines suspendi feci, quia vltra voluntatem meam duos detinuerunt leporarios, ideò ab illis hic in dies torqueor. Quia etiam per delectationẽ venationis, missam & officium diuinum contempsi & omisi, ideo ceruus ille in toto corpore me lacerat, & affligit ineffabili pœna, in quibus ego habui delectationẽ maiorem, merito in his afflictis sic crucior. Et his dictis audiuit ipse equũ hinnire, & chordæ sonitum, & statim equum ascendit, & vix euasit. Filia autẽ dicti principis ista narrauit cuidam Religioso homini. (Ioannes Ædæus Franciscani ord. autor libri qui dicitur hic Fasciculus morum.

Vide etiam Tit. Furari. ex. 2. Tit. Obedientia. ex. 18. Tit. Diuitiæ. ex. 3. Tit. Infirmitas. ex. 10. & Tit. Mors & mori. ex. 26.

PECCATOR.

EXEMPLVM I.

Peccatores diuersimodè impediuntur à sua salute.

DICEBAT Abbas Daniel, qui erat discipulus Abbatis Arsenij, quia narrauit ei Abbas Arsenius, tanquam de aliquo alio, puto tamen quod de se dicebat, quia dum sederet quidam in cella sua, venit vox dicens ei: Veni, ostendam tibi opera hominum. Et surgẽs abijt, & duxit eum ad quendam locum, & ostendit ei Æthiopem incidentem ligna, & facientem sarcinam magnam, & tentabat portare eam, & non poterat, & pro eo vt auferret ex sarcina illa, ibat iterum, & incidebat ligna, & addebat ad sarcinam: hoc autem faciebat diutius. Et procedens paululum ostendit hominem rursus stantem super lacum, & haurientem aquam ex eo, & infundentem in cisternam pertusam, quæ cisterna ipsam aquam iterum refundebat in lacum. Et dicit ei iterũ: Veni ostendam tibi aliud. Et ecce vidit tẽplum, & duos viros sedentes in equis, & portantes lignum transuersum, vnum contra vnum. Volebat autẽ per ianuam introire in templum, & non poterant propter lignum illud quod transuersum portabant, & non inclinantes se vnus post alium, vt fieret illud lignum directum, remanserunt foris extra ianuam. Et cùm interrogasset quid hoc esset: ille respõdit ei: Hi sunt qui portant velut in iustitia superbæ iugum, & non humiliati sunt vt corrigent se, & ambularent humiliter in via Christi, propter quod & remanserunt foras à regno Dei. Ille autem qui ligna incidit, homo est in peccatis multis, & pro eo vt pœnitentiam agat, & subtrhat se à peccatis suis, magis alias iniqui-

iniquitates adhibet supra iniquitates suas. Qui autem aquam implet, homo est qui bona quidē facit, sed quia habet etiā in eis permixta mala, per hoc perdit etiam & bona opera sua. Quapropter conuenit omnem hominem sobrium esse in considerandis operibus suis, ne in vanum videatur sustinere labores. (Ex lib. Doct. Patr. lib. de prouidentia num. 1.

EXEMPLVM II.

Peccator conuersus, perpendens multos alios damnatos ob minora, & peccata pauciora ijs quæ commisit, debet inde maioris humilitatis, cōpunctionis, & gratitudinis erga Deum occasionem capere.

APparens virgo Maria mater Dei, Benedictæ insigni meretrici Florentinæ, opera D. Dominici conuersæ, sic eam monebat. Pensa filia nunc firmiter, & crede quòd multi sunt æternaliter damnati, qui multò minus peccauerunt, quàm tu, immò quidam pro vno peccato mortali. Et vt occulta scias, hodie subito morietur quidā miles propter peccatum commissum cum suo scorto. Item quatuor in hoc oppido; vnus ciuis qui filios suos parum correxit, vnus Curatus Ecclesiæ, quia fuit negligens circa onus, scilicet præcipue in sibi subditorum audiēdis peccatis, & ibi instruendis. Vnus Religiosus qui non habuit firmum propositum semper viuendi secundum statuta, & regulam sui ordinis; ad quod propositum quilibet Religiosus tenetur, sub periculo peccati mortalis. Quartus sacerdos, qui nimis vagabūdè & malè persoluit diuinum officiū. Et hi quatuor ex vno isto oppido dānabuntur hodie. Item hodie duæ ex sociabus tuis à ribaldis in luxuria iugulabuntur, & æternaliter damnabitur in Hispania, qui annorum octo existēs cum sorore sua fornicatus est, qui etsi opus non compleuit, tamen inchoauit. (Ex tractatu de Rosario B. Virginis R. P. Michaëlis ab Insulis ordinis Prædicatorum.

Vide etiam tit. Desperatio. ex. 1. Tit. Erubescere. tit. Adulterium. ex 5. Tit. Confessio. ex. 8. & 12. Tit. Flere. ex. 4. & 5. Tit. Cœlestis gloria. ex. 4. Tit. Apostata. ex. 8. Tit. Infirmitas. ex. 13. tit. Angelus. ex. 18. & Tit. Auaritia. ex. 9.

POENITENTIA.

EXEMPLVM I.

Pœnitens diaconus in fornicationem lapsus aquam Nili precibus ascendere impetrauit, & quos peccando scandalizauit, pœnitentia, & miraculo ædificauit.

FRater quidam interrogauit senem dicens: Si contigit hominem in tentationē cadere, quid fit propter eos qui scandalizantur in eo? Et narrauit senex dicens: Diaconus quidam erat nominatus in monasterio Ægypti. Dum autem quidā curialis insecutionem iudicis pateretur, venit cū omni domo sua ad monasterium, & cooperante iniquo incurrit diaconus ille in mulierē eius, & facta est omnibus fratribus confusio. Ille autem abijt ad quendam senem, & indicauit ei rem. Senex verò habuit cellam interiorem occultam. Quàm cùm vidisset Diaconus ille, dixit: Sepeli me hic sic viuum, & non indices cuiquā. Et intrauit in obscuritatem illius cellæ, & egit illic pœnitentiam ex veritate. Contigit autē vt post aliquantū temporis non ascēderet aqua in flumine Nili. Et cùm omnes litanias facerent, reuelatum est cuidam sanctorū, quia nisi venerit Diaconus, qui absconsus est apud illū talē monachū, non ascenderet fluminis aqua. Quod cū audissent, admirati sunt, & veniētes iecerūt eū de loco in quo erat, & orauit, & ascendit aqua, & qui aliquando scādalizati fuerant,

ædificati sunt, & postea in pænitentia eius glorificauerunt Deum. (Ex. lib. Doct. Patrum libr. de fornicatione nu. 10.

EXEMPLVM II.

Pœnitentiam agentes inclusi fratres pro incontinentia sua, vnus macer, alter pinguis ex diuersa consideratione effectus est.

DVo fratres impugnati à fornicatione abierunt, & acceperunt vxores. Postea verò dixerunt ad inuicem. Quid lucrati sumus, quia deseruimus Angelicum ordinē, & venimus in immunditiam istam, & post hęc in ignem tormenti venturi sumus? Redeamus ergo iterum in eremum, & agamus de his, quæ præsumpsimus, pœnitentiam. Et venientes ad eremum rogauerunt patres, & susceperunt eos pœnitentes & confitentes ea quæ gesserant. Et clauserunt eos annum integrum senes, & ambobus æqualiter ad pensum dabant panes, & ad mensuram aquam. Erant autem vultus qualitate consimiles: & dum completum fuisset tempus pœnitentiæ exierunt, & viderunt patres vnum pallidum & tristem nimis, alium vero clarum & robustum. Et mirati sunt, quoniam & cibum & æqualiter acceperant. Et interrogauerunt eum qui tristis & afflictus erat, dicentes: Quid exercebas cum cogitationibus tuis in cellula tua? Et ille dixit: pro malis quę feci, quia pœnas, in quas venturus eram animo meo reuoluebam, ideo timore adhæserunt ossa mea carni meæ. Interrogauerunt autem & alium dicentes: Quid cogitabas in cella tua? Et ille respondit: Deo gratias referebam, quia eruit me de inquinamentis huius mundi, & de futuri seculi pœnis, & reuocauit me ad hanc conuersationem Angelicam, & reminiscens Dei mei lætabar. Et dixerunt: æqualis est amborum pœnitentia apud Deum. (Ibidem nu. 11.

EXEMPLVM III.

Pœnitentiam durissimam quidam eremita circa Treuerim nudus incedit peregit.

CVM in partibus Germaniæ, idem Dei seruus Achardus pro construendo cœnobio quod in territorio Treuerorum situm, claustrum nominatur, aliquando moraretur: cœlitus concessum est ei videre, & alloqui hominem sanctum, hominem verè diuitem, magnum quendam solitarium qui in partibus illis multo tempore per montes & siluas sine tecto, & vestimento pro Christi nomine nudus oberrans, herbis agrestibus, & earum radicibus morituræ carnis vitam sustentabat, & ęstatis ardores, hyemisque asperrimos algores incredibili patientia tolerabat, ita vt quadam vice, cùm brumali tempore gelu solito amplius inhorruisset, & nix multa valde de nubibus flueret, & ipse non habens quo à facie niuis, & frigoris huius fugeret, sed in terra nudus iacens, non modica spissitudine niuis totus operiretur, nullumque iudicium corporis eius illic esset, excepto quod virgula fumantis anhelitus ab ore procedens, superiniectam niuem aliquantulum reliquabat. Huius beati viri admirandas virtutes, & humanæ fragilitatis modum excedentem patientiam, dominus Achardus nouitijs suis referebat, quibus rudimenta tyrocinij ipsorum magnificè roborabat, atque in amorem virtutum non mediocriter accendebat. (Lib. de viris illust. ord. Cisterciensis.

EXEM-

EXEMPLVM IV.

Pœnitens canonicus correctionem humiliter accepit, & occisus occisori veniam impetrauit.

IN Theutoniæ partibus circa annum Domini M. cc. xlij. adolescens quidam nobilis cùm ipse in lubricitate corporis excessisset, à senibus canonicis, & Decano ab ingressu Ecclesiæ arctatus est, & infra septa monasterij, quasi pro agenda pœnitentia, in loco ad hoc deputato reclusus. Qui humiliter valde pœnam suscipiens, flagellabatur interim à Decano, & grauibus conuitijs culpabatur. Eo autem adhuc in pœnitentia existente, contigit eum à concanonico suo innocenter de nocte, & latenter occidi. Vno ergò eadem nocte ex concanonicis, sancto viro post matutinas orante suppliciter, & secretò, vidit subito totam Ecclesiam illustrari, & apparentem cum multo comitatu sanctorum gloriosam virginem matrem Christi in medio omnium, velut magistram, & Dominam considere, & super diuersis negotijs vniuersalis Ecclesiæ tractatum habere. His fine dato, patronus Ecclesiæ ipsius exorsus est, dicens: Et quis ex vobis miserebitur mei canonici, vt præsentem Domini nostri matrem pariter rogitemus, vt super piaculo eius solita pietate flectatur? Et mox supplicantibus sanctis allata est anima, & omnibus dicitur: Quia locus ille specialiter disciplina viguit, & adolescens iste mortuus disciplinã libens accepit, & ex corde pęnituit, pro purgatorio cedat ei mors innocẽs, quam ipse sustinuit: tu autem anima, pete quod vis, & fiat. Et anima: Pro occisore, inquit, meo peto, qui me occiso statim valde pœnituit & ad Dominum Apostolicũ iter arripuit, vt misericordiã consequatur. Et mox respõsum accepit: sicut dignè petisti anima, fiet tibi. Hęc vt orans audiuit canonicus, quod vidisset exposuit. Intrantesque locũ, occisum inueniunt, & deplãgunt: occisorem verò mox post factũ è nocte iter arripuisse ad Apostolicum repererunt. Seduli ergò priores in cœnobijs, & Decani in canonicis corrigendis & extirpandis vitijs semper sint, ne etiamsi proprias non habuerint, subditorum negligentijs obruantur. (Thomæ Cantipratani lib. 1. c. 17. p. 3.

EXEMPLVM V.

Pænitentiam acerbissimam egit quidã sceleratissimus vir ad decollandum adiudicatus.

QVidam in Theutonia multis rapinis & cædibus per patriam debacchatus, captus & ad decollandum positus, petiuit à iudice, & obtinuit tempus prolixius pœnitendi. Et mox astanti iuueni consobrino ait: Si vere meus amicus es, cooperator esto mihi misero in salutẽ. Affer obsecro instrumentum ferreum, quod dentrix dicitur, quo fœminæ subtiliant linum suum. Quod vt factum est, dixit iuueni: Successiuè mihi manus, vlnas, brachia vsque ad humeros; pedes verò, & tibias, & crura vsque ad nates; postea genitalia, aures, oculos, nasum, labia, caput autem ad vltimum amputabis. Iuuene igitur, etsi cum dolore, quod rogatus fuerat exequente, pœnitens ipse vnumquodque membrum antequam cruciaretur instrumenti ferrei dentibus per inflexiones multiplices & perualidas diutiùs affligebat, dicẽs: Hic pœnam vestram pro parte, vilissima membra suscipite, quibus actu nefario scelera perpetraui, & Deum creatorem ac redemptorem meum offendi. Extremò igitur post omnem pœnam, trunco corporis cum solo capite superstite, hilari vultu dixit: O vtinam tormentum istud quod respectu

 pectu

ſpectu ſcelerum meorum paruum ſuſtinui, reiterare ſemel, iterũ, ac tertiò liceret mihi miſerrimo, & in eo diutius cruciari. Et hoc dicens, orat cum lachrymis populum circumſtãtem ſe, quatenus ſibi miſero in eleemoſynis pauperũ, & orationibus ſubuenirent. His dictis extendit caput, & mox à iuuene decollatur. (Thomas Cantipratanus de propriet. Apum lib. 2. cap. 51. parte 5.

EXEMPLVM VI.

Pœnitentiam minimam diſcretus confeſſor, ſceleratiſſimo impoſuit peccatori, qui præ contritionis magnitudine expirauit.

AD venerabilem virum magiſtrum Petrum de Corboel Senonenſem Archiepiſcopum quidam peccator qui propriam filiã oppreſſerat violenter, gratia confeſſionis venit. Confeſſus igitur in maxima & mirabili contritione & lachrymis, quæſiuit ſi vnquam poſſet vllo dolore vel pœna à Domino veniam impetrare. Cui præſul: Ita, inquit, indubitanter, ſi pœnitentiam ſubire volueris tanti mali. Et ille vehementer exclamans: Volo, inquit, etiãſi mille mortes me ſuſtinere volueris. Collachrymatus ergo infœlici, imò iam fœliciſſimo peccatori: Et ego, inquit, tibi ſeptennem tantũ pœnitentiæ pœnam impono. Tunc ille: Quid eſt, ait, quod pœnitentiã tantùm mihi flagitioſiſſimo ſeptennẽ iniungis, qui ſi viuerem vſq; in finem mundi, tantum facinus pœnis innumerabilibus diluere non valerem. Cui præſul: Vade, inquit, & tres tantùm in pane & aqua ieiuna dies. Tũc ampliùs ille plorans & contundẽs ſe, rogabat vt pœnitentiam iniungeret ſalutarem Supra modum ergo admiratus, & exhilaratus Epiſcopus, tãdem diffinitiuè præcepit homini, vt abiret, & tantùm vnum Pater noſter diceret, ſciretq́; certò peccatum iam ſibi eſſe dimiſſum. Nec mora, dirum ille eiulatum emittens, & in terram procidens, expirauit. Nec dubia fides eſt, ſicut Deo dignus Epiſcopus poſtea prædicauit, quin idem pœnitens ſine vlla purgatorij pœna tantum validiſſima contritione purgatus, ad gloriam euolauit. (Idem l. 2. c. 51. p. 7.

EXEMPLVM VII.

Pœnitens in morte Præpoſitus ad cælũ venit, ſic tamen quaſi per ignem.

CONtigit vt quidã magnus Præpoſitus ciuitatem Magdeburgenſem veſpere quaſi in craſtinum receſſurus intraret. Et ecce de nocte in primo ſomno, ſubita infirmitate compulſus, Priorem fratrũ Prædicatorum cum feſtinatione venire mandauit. Venientẽ rogauit Præpoſitus inſtanter cum lachrymis, vt eum reciperet ad ordinẽ, & veſtiret. Cui Prior: Cras, inquit, fiet, quia in hoc fratrũ conſenſus eſt requirendus: Et Præpoſitus: Scio, inquit, ſcio quid ſentio. Craſtinum vix habebo. Si diligis ſalutem animæ meæ feſtina recipere pœnitentem, quia certus ſum quod in ſeculo non ſaluabor. Vt ergo inſtantiam viri Prior vidit, perrexit domum, excitauit conuentum, requirit conſenſum, allegat ſufficientiam viri ad ordinem, etiamſi adhuc adiuuat. Annuit mox conuentus, defertur infirmus in domum, receptus induitur, communicatur, inungitur, & ante diem vita defungitur. Nec mora, In monaſterio proximo ciuitati quædam monialis vidit in ſomnis quendam patremfamilias in loco commodo reſidere, ad quem cũ multi fratres Ordinis Prædicatorum, quaſi poſt laborẽ pro denario diurno accedere viderẽtur, extremo quidã ignotus homo, tardè tamẽ, protẽdit manũ, vt denariũ acciperet tãquã frater. Quem pater familias diligẽter intuitus, Denariũ, inquit, ſed non modo accipies,

multis prius remedijs expurgandus. Hæc cùm dicta monialis presbytero monasterij recitasset, quæsiuissetque, si quis fratrum Prædicatorum defunctus esset, & presbyter se fuisse vespere in domo fratrum, & infirmum vel defunctū neminē inuenisse responderet: mane post primam venit Supprior fratrum Prædicatorum, qui promiserat prædicare conuentui, dixitq; prædicare se non posse, quia defuncti talis fratris sepulturæ interesse deberet. (Idem. lib. 2. c. 51. parte. 8.

EXEMPLVM VIII.

Pœnitentiam Arnulphi dæmon impedire volens, prostratus ab Arnulpho pugnis percutitur.

RVrsum die quadam dum intra cellam suam vir Dei solus esset, & secundum consuetudinem flagello se attereret, dæmon in forma (quæ similis homunculo videbatur) sibi apparens, vt de pœnitentialibus eius disciplinis se contristari, & torqueri ostenderet, flagellū illud quo ille se percutiebat cum quodam impetu de manu eius excussit. Vir autem Domini dæmonem esse agnoscens, statim signo crucis se muniuit, exertisque brachijs eum arripiens ad intus, ab Angelo magni consilij luctatus est cum Angelo mali consilij, donec tandem eum in terram prostrauit, pugnoq; malignum percutere cœpit. Cumq; ille insaniens, & quodammodo submurmurans diceret: Heu, heu frater tu lædis me. Vir Dei constanter respondit: Quare (ô pessime) à læsione ista abstinerem si mihi te lædere concederetur? Ad quod quidem verbum malignus hostis non ferens eius constantiam, multis cæsus alapis vix tandem de manibus eius mœrens, & cōfusus euasit. (Ex Gansuino de Bossu Cantore Villariensi.

EXEMPLVM IX.

Tentatus mirabiliter à dæmonibus pænitens, sub vna nocte quatuor coronas promeruit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidam sanctus pater ad quem plurimi confluebant propter gratiam quam habebat in hortationibus & confessionibus: Contigit autem quod de quodam castro pergebāt ad eum viri & fœminæ, quæsiuit ab eis miles & Dominus castri quo irent & ad quid. Cui cùm fuisset dictum quod ad talem sanctum pergebant, vt illi peccata sua confiterentur, cœpit intra se cogitare. Ego meliùs deberem qui semper raptor extiti, & vniuersorum transgressor Domini mandatorum, sed ab alia parte dicebat sibi cogitatio sua mala. Nihil tibi prodesset, quia pœnitentiam non posses facere. Cogitationes tamen superans iuit ad sanctum confiteri sua peccata. Confessione facta quæsiuit pater ille ab eo si septennem pænitentiam posset facere. Quo respondente, non possum, quæsiuit de tribus annis, post de vno, post de septem mensibus. Et dixit, non. Postmodum autem quæsiuit si in quadam Ecclesia deserta quæ ante castrum suum erat posset per totam vnam noctem in remissionem omnium peccatorum suorum vigilare. Quo annuente, ait: Non egrediaris ergo de tota nocte quicquid tibi cōtingat. Redijt igitur assumpta pœnitentia ad castrum suum. Et cùm venisset ad Ecclesiam illam desertā cogitauit secū. Melius est quod modo agas pœnitentiam, quam si deficeres agere, nō enim posses de facili redire. Descendit autē de equo suo, & posuit eum in porta, ipse verò stetit corā altari & orauit, & dū excubaret, & nox venisset, dæmones cōgregauerūt se de tota illa regione.

Quibus congregatis dixit vnus qui cęteris maior erat audiente quodam sancto viro. Hodie amisimus quendā amicum nostrum qui semper noster fuit, si tamen perseueret in pœnitentia quæ sibi fuit iniuncta. Nisi ergo faciamus quod resiliat, & pœnitentiam abijciat nobis penitus est amissus: Estne aliquis inter nos qui callide sciat eū ab Ecclesia expellere? Respondit vnus: Ego si mihi pręcipis eū eijciam. Dixit: Vade. Tunc transfigurauit se dæmon ille in specie cuiusdā sororis militis de cuius cōsilio miles omnia faciebat, quia multū discreta erat. Venit ergò ad militem, & dixit illi: Quomodo remansistis hic in loco deserto, & sine defensione? An nescitis quod tales inimicantur vobis? Qui si vos hic inuenirent in frusta diuiderēt: Quomodo tātā insipiētiam egistis? Exeatis citò, & eamus ad castrū. Cui ille dixit: Iniūctū est mihi in pænitētia ne tota nocte egrediar, & ideo hinc nullatenus exibo. Respōdit aūt ei soror, nisi exiueritis de cætero non dabo vobis consilium, & perdetis amorem meum, & ero vobis contraria in omnib⁹ factis vestris. Dixit miles: Quicquid inde debeam perdere, ex quo pro peccatorū remissione vigilo, nullatenus hinc exibo. Recessit ille confusus, & redijt ad dæmonem qui ipsū miserat dicēs: Sic & sic egi, nō potui pręualere, durior est lapide, nequit à pęnitētia separari. Quęsiuit secundò dæmon maior, vtrum esset aliquis qui eū decipere posset, & ab Ecclesia expellere. Et dixit vnus: Ego si mihi præcipis, respondit maior: Vade. Qui iuit & trāsfigurauit se in specie vxoris militis, deferens in duobus brachijs duos filios paruulos, quos miles ille habebat, & venit sine tunica & chlamyde, & capillis omnib⁹ laceratis, & dixit: Hostes vestri inuaserūt castrū, & ceperūt omnia bona vestra, & ducūt omnes vestros captiuos, & me de domo propria turpiter eiecerūt. Sed si citò eos persequamini cū hominibus qui remanserunt, poteritis eos capere, & omnia liberare, & vxoris iniuriam vindicare. Respondit illi sicut & primæ. Tunc illa: Nisi veniatis ecce filios vestros proijcio, & nunquam illorum de cætero curā habebo, & proiecit illos cū magno ictu in Ecclesiæ pauimentum. Nec propter hoc miles de loco orationis in quo fuerat, est remotus. Redijt ergò ille confusus ad maiorem diabolū dicēs: Durior est adamante. Sic & sic feci. Et dixit dæmon maior: Sumus ne victi? Iterum quæsiuit tertiò an esset alius qui posset contra militem præualere? Respondit quidam: Primus & secundus nihil sciunt tentationis, si vero iubes ego decipiam. Iussus fuit ille & simulauit quod ignis esset accensus in omnib⁹ quæ erāt circa Ecclesiam, terra pariter & arbusta in tantum quod flamma videbatur intrare per fores Ecclesiæ, & per fenestras. Cœpit ergo diabolus clamare: Venite, venite, adiuuate ad extinguendum. Quod miles audiens manebat immotus. Tunc venit diabolus ad fores Ecclesiæ dicēs: Cuiusmodi homo es, nonne omnis homo bonus iuuat ad extinguendum ignē? Putas te exaudiri à Deo qui tot bona permittis incēdi? Cui miles: Pro nullo (inquit) exibo quod possit contingi, quia hoc mihi in pœnitētiam est iniunctū. Recessit igitur tertius cōfusus, & qualiter fecerat enarrauit. Tūc maior dæmon ait: Poterimus alium inuenire, qui ne cōfūdamur eū sciat expellere. Iniūctū est cuidā qui iuit, & in sacerdotis speciē se transfigurat. Venit ad cāpanas Ecclesię & pulsauit, & post accendit candelas & cœpit parare altare. Prospiciens ante altare vidit militem, & ait illi: Nonne tu es talis miles? Respondit: Sum. Et ille: Tu es excommunicatus, quia ignem posuisti in tali loco, & pro tali facto & tali, Egrediaris citò Ecclesiā, quia non dicam matutinas nisi forius exeas. Respondit sibi miles sicut alijs: Confu-

Confusus igitur diabolus recessit. Miles verò mane facto iuit ad castrũ suum, & inuenit vxorem & filios & sororem, & totum castrũ suum sicut prius reliquerat, nihil enim mali acciderat. Et reuelatum fuit sanctis patribus quod præfatus miles quatuor coronas lucratus fuisset in cœlis paratas tentationes quatuor superando. Hoc est contra illos qui nihil resistũt diabolo, sed ad modicam & paruam tentationem frangunt pœnitentias sibi iniunctas (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM X.

Pœnitens peccator ab Angelis in cœlum defertur, sed peruersus eremita à dæmonibus ad infernũ portatur.

LEgitur in libro de septem donis, quod quidam latro cùm fugaretur ab hostibus suis, & videret se manus eorũ euadere nõ posse, prostrauit se in modũ crucis super terrã dicens: quod benè mortem meruit, quia Deũ multipliciter offendit, & flens cõfitebatur se peccatorem, rogãs eos instantissimè vt Deũ de ipso vindicarent singula membra sua martyrio exponendo. Quidam autem solitarius in vicino ibi morabatur, qui multis annis in abstinentia magna vixit & pœnitentia. Cui reuelatum est quod Angeli cum laudibus animã illius latronis in cœlum deportarẽt. Qui non egit Deo gratias, sed indignatus est dicens apud se: Postquam etiam me omnibus mũdi delitijs exposuero & voluptatibus, in fine similiter pęnitebo, & sic fiet mihi vt latroni, Cùm autẽ rediret miser ad seculũ seruire diabolo, contigit eum per aquam transire, & cadens de ponte submergitur, & à dæmonibus proijcitur ad infernum. Nicolaus Dinclespule.

EXEMPLVM XI.

Vsurarius pœnitentiam cùm posset agere protrahens, tandem desperatus, ad inferna deuenit.

MAgister Ioannes de Villa Abbatis Sabinensis Episcopus Cardinalis dicit, quod fuit quidam fęnerator quẽ cùm moneret sacerdos ad pœnitentiam, semper dicebat: Bene adhuc faciam, quia satis est adhuc de tẽpore, similiter in infirmitate, bene adhuc faciam, dicebat: Et cùm improbè instaret sacerdos videns periculum, ille subitò rapitur quasi mortuus: & cùm rediret statim, & adhuc instaret sacerdos, clamauit æger: O pœnitentia vbi es? de cætero pœnitere non valeo, hoc iudicante iusto iudice, quia dum facere pęnitẽtiã potui, non volui. Et hoc dicens mortuus est. (Collector speculi.

EXEMPLVM XII.

* *Conquerenti dæmoni criminosos recipi in monasterium, peccati veniam promittit D. Martinus, si quo modo & ipse per pœnitentiam resipiscere posset, & vellet.*

PErfidus, horribilis, trux, lubricus, inuidus anguis,
Ore cruẽtatus Martinum prouocat armis,
Cur habeat monachos oneroso crimine pressos,
Cur maculosa cohors habitet pia septa magistri.
Ne rea turba malis violet consortia iusti,
Morbida neu reliquos vitij contagia fœdent,
Qui male polluerint lauacri venerabilis vndam,
Nec via sit veniæ, perijt, quibus orbita lapsis,
Cùm semel in foueam vix est reuocare ruentem,

Tunc Martinus ait hæc contra dæmonis iram.
Perfide, desipiens, quia non tua commoda cernis,
Hostis iniq; tibi tibi noxie, te pereūte
Si nunc pœniteas, si nunc resipiscere velles,
Præcipitare animas, vt iam per crimina nolles,
Nec tua seruirent alienæ tela ruinæ,
Erroresq; tuos dānares vltime iudex,
De pietate Dei fidēs ꝑmittere possim
Vt tibi tam misero, misereri Christus haberet,
Et cito donaret scelerata piacula culpæ.
O pietas, & celsa fides, præsumptio dulcis,
Quæ promittit opem deceptori, & perituro,
Explicuit votū, si nō valet ire iuuādū.
Cui minus in posse est, satis est ostendere velle,
Nam totum impendit, qui non abscondit amorem.
(Fortunatus Episcopus Pictauiensis l. 2. vitæ S. Martini.

Vide etiam tit. Oratio. ex. 4. Tit. Cōuersio. ex. 4. 32. &. 33. Tit. desperatio ex. 1. &. 4. tit. Mors & mori ex. 5. 8. 17. &. 18. Tit. Angelus. ex 9. tit. Idolū ex. 1. Tit. Infernus ex 4. &. 9. Tit. Inconstantia ex. 2. Tit. Cœlestis gloria ex. 2. &. 6. Tit. Infirmitas. ex. 7. Tit. Defuncti ex. 11. Tit. Apostata ex. 3. &. 4. Tit. beneuolentia. ex. 6. &. 9. Tit. femina. ex. 7. Tit. Dæmon. ex. 16. Tit. Adulterium. ex 7. Tit. Contritio ex. 8. &. tit. Confessio. ex. 27.

PENTECOSTE.

Pentecostes diem litibus superborum violatum Henricus Imperator operibus pijs sanctificat.

IDem Hēricus Imperator celebrabat Pentecosten apud Moguntiā, paulò ante missam cùm sedilia pararentur in Ecclesia, ortum est iurgium inter cubicularios Archiepiscopi, & Abbatis Fuldensis cœnobij, vtrorum Dominus iuxta Imperatorem sederet. Nam Fuldense cœnobium in Saxonia S. Galli corpore est insigne, & prędijs ditatum permagnificis, cuius loci Abbas sexaginta millia armatorū præbet in h[illegible]ē Imperatori, & habet ex antiquo priuilegium vt in magnis festiuitatibus ad dexterā eius sedeat. Itaq; ventum est ad pugnam, furoreque per Ecclesiam grassante, pauimētum sanguine inundauit: sed statim Episcopis cōuolātibus, pace inter reliquos dissidentes statuta, templum purgatum, & missa festiuis clamoribus est acta. Sequentia autem cantata, & vltimo eius versu dicto, hunc diem gloriosum fecisti, vox ab aëre lapsa est: Hunc diem bellicosum ego feci, rigentibus omnibus prę timore, Imperator diligenter intendens lætitiam inimici: Tu, inquit, omnis malitiæ inuētor simul & incentor diē bellicosū, & arrogā tibꝰ luctuosū fecisti, sed nos per Dei gratiā qui illū gloriosū fecit, pauperibus gratiosū reddemus, & mox reincepta sequentia solēni ploratu Spiritus sancti gratiā inuitabat: Intelligēs illū aduēnisse illis implorantibus, illiscantātibus, omnibus simul pectora tundētibus, missa acta egenis per præcones conclamatis omnes dapes, quę sibi, & curialibus præparabantur, in vsus eorū exhausit: ipse obsonia apponēs, ipse iuxta disciplinam ministrorum de longe consistens, ipse superflua ciborum abstergēs. (Vincentius Beluacēsis spec. hist. l. 25. c. 14.

PEREGRINATIO.

Quædam ratione diuersarum intentionum, diuersos admodum eiusdem peregrinationis sortiuntur effectus.

IVerunt tres puellæ virgines semel ad cuiusdam templi dedicationem, cumque simul incederent, venerunt duo fratres, qui eas sunt comitati, dum verò Ecclesiæ appropinquarēt, alter fratrū dixit [illegible] In ea celebratu-

braturũ, tres aũt puellæ dictę ibidẽ sacrũ audiuerũt. Cũq; frater ille deuotus ſterit in memoria, fuit in ſpiritu raptus, & vidit quod ſanctus Angelus de cœlo deſcendit, portans vnum ſertũ de rubeis roſis factum; & poſuit in capite vnius iuuenculæ. Secundò vidit quòd Angelus portauit vnum ſertum factum de roſis albis, impoſuitq; capiti alterius puellæ. Tertiò vidit quòd vnus diabolus venit portans vnum pelliceum inueteratum, & percuſſit tertiam puellam ſuper caput eius, & etiam portauit chorum, cùm quo luſit ante eam. Frater ille ad ſe reuerſus finiuit miſſam, cogitans intra ſe, quid hoc ſignificaret. Finita miſſa interrogauit primam, quid intra miſſam cogitaſſet. Reſpondit: quod cogitaſſet, de corona ſpinea, cũ qua caput Domini noſtri fuit coronatum, ſanguiſque ipſius capitis effuſus. At frater ei dixit: ego verò tempore miſſæ vidi Angelum de cœlo deſcendentem, & portantem ſertum de roſis rubeis, quod impoſuit capiti tuo. Secundam interrogauit, quid ipſa cogitaſſet. Reſpondit: Cogitaui de Domini noſtri pueritia, & innocentia, quàm affabilis: quàm dulcis: quãque diligibilis fuerit Chriſti pueritia. Cui etiam dixit frater: Vidi ego infra miſſam Angelum de cælo deſcendentem, & portantem vnum ſertum ex roſis albis capitique tuo illud ſuper poſuit. Tertiam interrogauit, quid illa cogitaſſet. Reſpondit: quòd cogitauit quàm prolixus, & quam tædioſus eſſet ille frater in miſſa, vtinam miſſa finita eſſet, quia poſſum mihi emere pelliceum, & chorizare, & gaudere. Ei verò ſignificauit frater ſe vidiſſe diabolum vnum, pelliceum fętidum de inferno portantem, eamque eodem percutientem, & habentem chorum ante eam, chorizantem, & ſaltãtem. (Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini partis ęſtiu. ſer. 100. litera C.)

PEREGRINVS.

EXEMPLVM I.

Peregrinus extra patriam mori deſiderat quidam nobilis à Saracenis captus, vt eo citius ad patriam cœleſtem perueniat.

CIrca illud tempus, quo annus Domini milleſimus ducenteſimus tertius voluebatur, expeditio peregrinorum validiſſima facta eſt in terram ſanctam, vt Saracenos qui Chriſtianorum fines inuaſerant, propulſarent. Factis congreſſionibus plurimis, multi ex vtroque populo ceciderunt, plurimi etiam in captiuitatem deducti ſunt. Inter quos ex populo Dei duo milites, vnus ex Gallia, alius ex Brabantia, cum nobiliſſimo viro in terram gentilium ſunt adducti, & contra natales ſuos, & conſuetudinis vſum, grauiſſimis laboribus manuum, annis tribus addicti ſunt. Vt ergò mihi vnus militum narrauit, die quodam ſedebant ſub æſtu ſolis grauiſſimis laboribus manuum fatigati. Cumque optarent milites cum graui ſuſpirio cordis eſſe in terra ſua, ille nobiliſſimus eorum in pœna ſocius, ſegnitiem eorum redarguit, dicens: O Miſeri, quid optatis? Redibitis forſitan, & eritis miſeriores in iniurijs pauperum, quam fuiſtis. Hic autem, ſi velletis, poſſetis vtique finem vitæ fœliciſſimum expectare. Et hoc dicens, flexis genibus ad cœlum manus intendit & oculos, dicens: Nunquam mihi Deus omnipotens redire concedat ad patrios portus, ſed hic ſinat me mortem peracta pœnitentia præſtolari. Mira reſpondentis conſtantia, nec minus mira diſpenſatio Saluatoris. Ambos milites vidimus liberatos poſtea, & fortè malis potioribus, quam antè irretitos.

Pro illo autem nobilissimo, & beatissimo viro, cùm Rex Hierosolymitanus, & alij multi nobiles laborassent, nunquam tamen efficere potuerunt, vt eum à captiuitate gentilium liberarent. Insuper & hoc ipsum de eo miles socius eius qui mihi hoc retulit, referebat, quod tantum post quotidianos labores noctæ orationibus incumbebat, vt ei quasi pellis cameli, calli in genibus accreuissent. Væ ergò illis, qui ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt: Et euge in laboribus dicetur isti, vt introeat in gaudium Domini Dei sui. (Cantipratanus libro Apum 2. cap. o. parte 3.

EXEMPLVM II.

Amore Christi succensus nobilis quidã maxima cum deuotione sacra terræ sanctæ loca visitat; deinde vitam solitariam elegit, & alimentis deficientibus, in Dominum cogitatum suum iactans, per coruum herbam quandam suauissimam in cibum assumere docetur.

REfert magister Geruasius Libistinus in libro de mirabilibus terrarum, & imperialib' solatijs. Hisuardus dominus castri Calsini, quod est in prouincia propè Folcaquarium, ad loca sacra Dominicæ passionis visitanda maxima deuotione feruebat. Disposita itaque domo & singulis mare transijt, & tãdem post multos labores, multaque pericula ad locum diu desideratum peruenit. Circuit loca singula prædicationis, passionis, cæteraq; vniuersa, in quibus Dominum aut singulare aliquid gessisse, aut docuisse constabat. Tantoque feruoris igne succensus est, vt profundis gemitibus, pectoris tunsionibus, & lachrymis vberrimis vniuersa repleret. Veniens tandem ad locum Natiuitatis in Bethlehem, vbi Dominus ipse cùm diues esset in omnibus pro nobis pauper effectus, de matre nasci dignatus est, & in alieno præsepio reclinatus est, & iam igneus atque totus in lachrymas resolutus, cùm aliud præter se quod rependeret non haberet cogitauit, fixumque firmauit in animo, illius amore nunquam se rediturum in patriam, sed tanquam mendicum & exulem ibidem cum paupere Christo vsque in finem pauperem permansurum. Progressus igitur peruenit ad montem Carmeli, ne forte si maneret intra fines, qui à peregrinis visitari consueuerant, ipse non omninò maneret incognitus, sed per frequentes eorum visitationes ab illa eum quiete (qua soli Deo vacare proposuit) impediretur. Descendit itaque de monte Carmeli in vicinam solitudinem miles Christi panes secum ferens, qui pauco tempore sufficerent. Illic ergo ab omnibus terrenis impedimentis absolutus, totum se in Dei amorem incendit, atque præter Deum penitus nil curauit. Sumebatque post longa ieiunia de siccis illis panibus parum, vt in Domini seruitio posset diutiùs perdurare. Quibus iam expensis cùm de quo in reliquũ viueret non haberet, essetque in tam vasta solitudine constitutus, totam spem suam in Dominum erigebat. Cumque iam viribus deficeret præ cibi inedia, timeretque de herbarum radicibus edere, ne pro cibo venenũ sumeret, prostratus in terram oculos ad Dominum eleuabat dicens: Tu Domine qui per Prophetam dixisti: Iacta cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet. Et per temetipsum. Ideò dico vobis ne solliciti sitis, scit enim pater vester, quoniam his omnibus indigetis. Et, Primùm quærite regnum Dei, &c. subueni in hac necessitate militi tuo, & militiæ licet indignæ stipendia præbere digneris, fugit enim à me spes omnis auxilij, ideo

ideoque ad te conuersus toto corde mihi postulo misereri. Nec defuit fideli seruo Domini fidele subsidium. Nam ecce vidit coruum quẽdam non longè à se in terra consedisse, qui vnguibus apprehensa radice quadam extractam offert, primò quidem diligenter considerandam, deinde edendam militi iam penè præmortuo, tanquam docens quatenus talium foliorum radicibus debeat in posterum sustentari. Gustat ille oblatam radicem, & inuenit sapore quidem dulcissimam, atque nutrimenti virtute vigorosam. Tunc cõfortatus, & Dominum de oblato solatio benedicens, totam vitam suam deuotissimè Domino dedicauit, tanto quidem fidentius, quanto copiosius ab eo se sensisset adiutum. Contigit autem post tempora multa, vt quidam peregrini serui militis (de quo nobis sermo est) venirent ad terram sanctam. Cumque deuotionis affectu loca singula visitassent, inquirebant ab incolis si fortè Dominum suum alicubi possent inuenire, nec desiderio suo fraudati sunt. Cumque ad ipsius domicilium peruenissent, inuitantur, vt de annona sua secum pariter epularentur. Appositis itaque radicibus cum aqua frigida, in lætitia spirituali pariter gustauerunt. Tandem ab eo dimissi, cùm redissent in patriam, fatebantur nunquam se tantam saporis suauitatem in aliquo etiam quantumcumque delicioso ferculo inuenisse. Ipse autem post longam & fidelem perseuerantiam tandem fœliciter in Domino cõquieuit. (Collector Speculi.

Vide etiam tit. Angelus ex. 1. & 2.

PERIVRIVM.

EXEMPLVM I.

Periurus quidam crepantibus primum oculis, perfidum tertia die spiritum exhalauit.

VIr quidam sceleratus, & auarus solidum argenteum à cõpatre suo mutuatus, postea fidefraudata, quod acceperat se nunquam ab eo accepisse, iuramento negauit. Tum ille respondit qui commodatum requirebat: Iura mihi super corpus beati Audomari, per merita & virtutes ipsius sancti, quia non acceperis à me quod à te requiro, & ego negationis tuæ causæ adquiesco. Cumque ille audaci corde manus ad iuramentum leuasset, protinus vltio diuina est secuta. Nam in loco quo stabat, ambo eius oculi crepuerunt, & post hoc tertia die miserrima morte defunctus est. (Vincentius Beluacensis Spec. hist. lib. 23. cap. 109.

EXEMPLVM II.

Periurus quidam crepuit, & post duas horas vitam finiuit.

DVÆ sorores cuiusdam ducis Francorum venerunt ad Regem Carolum, conquerẽntes de fratre suo, quod hæreditatem eis auferret. Conuentus super hoc à Rege, respondit se nihil eis auferre. Rex autem fecit eũ iurare super corpus sancti Saluij, quod nihil sororibus suis deberet ex his quæ petebant. Qui cùm iurasset lætus, statim medius crepuit, & per secretum alui stercora proruperunt, & exiuit sanguis ex oculis & auribus, & ore, & naribus eius, & post duas horas vitam finiuit. (Idem lib. 24. cap. 14.

EXEMPLVM III.

Periuri præter alias pœnas, quas incurrere meruerunt, etiam in lapides vsque ad quatuor millia sunt congelati.

REfert Orosius quod Romani Legatos ad plurimas gentes miserunt, vt firmarent pacem cum eis. Cùm autem cum iuramento pacē firmassent cum gente quadā, illi homines proditoriè & clam irruentes in eos occiderunt, & omnes Romanos quotquot inuenerunt, interfecerunt. Sed Dei maledictio in detestationem periurij, & fractionis fidei super eos fuit. Nam panis qui frangebatur ab eis sanguinem emittebat, animalia domestica & blanda cum balatu & hiatu miserabili fugiebant ad siluas, & ad montes deserendo eorum cōsortia. Canes etiam cū lachrymosis latratibus oberrantes ad modū luporum vindictā postulabāt de proditione facta. Cum autem auditis rumoribus per Imperatorē Romanū omnes fuissent victi in campo, exceptis quatuor millibus qui ascenderūt ad mōtes, illi statim cōgelati, ad modum lapidis facti sunt immobiles ad Dei vindictam. (Collector Speculi. Vide etiam tit. Diffamare ex. 5.

EXEMPLVM IV.

Periurus diuinitus cōbustus reperitur.

ANno Domini 1599. die. 29. mēsis Nouembris qui incidit eo anno in diem lunæ, quidā nomine Antonius de Haeck vulgo Crucke redemptor vectigalium publicorū, in iurisdictione & districtu (vt vocant) Gerardimontium, oppidi in Flandria Imperiali, eò venit, diuersatusque est in hospitio, cui insigne Nauis aurea, in platea qua itur ad Abbatiam, vt cum alijs socijs suis, redemptoribus item vectigalium, siue mā. uis publicanis, rationes subduceret. Quod dum facerent, exorta est quæstio inter eos, de quadam pecuniæ summa; quam socij ipsius affirmabant fuisse Antonio rite persolutam, à probis quibusdam & fide dignis viris, quod idem Antonius etiam adhibito iuramento negans, optabat se ab illo igne, qui tam in cubiculo ardebat, absumi posse, si quidquam vnquam recepisset. Socij nihilominus nihil de iure suo remittentes, contrarium asserebant, sibi persuadentes Antonium splendidè mentiri, ducti opinione, quam habebant de bona fide & integritate eorum, qui se talē summam Antonio persoluisse dicebant, qui (vt iam ante dictum est) non modo ab ipsis, sed & ab omnibus alijs, probi fideque digni habebantur. Quibus tamen non commotus Antonius, perstitit in negatione, & iuramento quo se flammis & Diabolo deuouebat, si quem vnquam sociorum in tali negotio defraudasset, Quod cum viderent socij, iusiurandum tamen detulêre, quod quidem Antonius postposito omni timore Domini suscepit etiam ex tempore præstandum. Socij tum quidem perfidum hominis genium admirari cœpere, & obfirmatum in malo animum exsecrari; tamen vt tota rei veritas patefieret, vocari iusserunt duos Scabinos, in quorum manibus & conspectu, nulla habita ratione salutis animæ, & tremendi Dei iudicij, idem Antonius peierauit. Cum autē aduesperasceret, solutus est cætus, omnesque dimissi, quisque quo visum est se recepit, parati sequenti die rationes conficere, remansitque Antonius in eodem hospitio, vt ibi proxima nocte decumberet. Quapropter lectum sibi sterni iussit, & fascem in camino accendi, ipse se calefaciens ante ignem scabello insidebat auersus, atq; ita reliquit eū hospes, nullū incendij

incendij periculum videns, consumpto iam pœne fasce, priusquam è cubiculo exiret: instabat tunc vndecima noctis hora. Nocturnus vigil illac iter faciens ex fenestris insolitum lumen & splendorem in cubiculo Antonij aduertit, ignorans quid hoc sibi vellet: tamen, cùm nullum instaret incendij periculum, processit vlterius nolens hospiti negotium facessere, totamque viciniam intempestiuo noctis tempore excitare, existimãs peregrinos homines esse religionis ergò Adrianopolim appulsos, qui se calefacerent. Mox tamen audita vndecima redijt ad hospitium de industria exploraturus, num à splendore illo nimio aliquod immineret incendij periculum, cumque desijsse videret, securus recessit. Hac ipsa noctis hora soror Antonij (quæ in pago Roullartio, quarta miliaris parte Gerardi montibus distante habitabat) operabatur adhuc, & linum suum colo ad nendum aptabat, & ecce subitò flamma ignis proruit in cremathram (id est in instrumentũ illud ferreum dentatum, chamatumque è quo suspenduntur ollæ, lebetes, & similia, quæ ad culinæ vsum spectant) indeque in linum & stuppam se iniecit, quo euentu omnino attonita, tentauit magna aquæ copia ignem extinguere, cui opprimendo & extinguendo, vix ipsa satis erat. Nocte item huius infœlicis interitꝰ, Pastor defuncti Antonij ex horribili cuiusdam carnis circa ostiũ sui cubiculi latratu, de eiulatione multitudine fuit perterritus, vt quasi capilli capitis in altum viderentur iniungi. Postera die, illucescente aurora, tristis valdè, & dolens, maritum suum ad Antonium misit, Gerardimontes siue Adrianopolim, quo veniens, ipsumque Antonium adhuc decumbentem, vt putabat, reperiens, hora integra expectauit, donec surgeret; sed cum horam effluere, neque tamen Antonium è cubiculo exeuntẽ videret, cœpit fores cubucili pulsare, & inclamare vt Antonium à somno excitaret, se esse leuirum ipsius dicens, & habere quod ipsi renunciaret: cumque nullum prorsus haberet respõsum, fores cubiculi ab hospite reserari iussit, quibus reseratis Antonium ipsum etiam cum vestibus exustum inuenerunt, præter tibialia, fasciasq; crurules quæ omnia illæsa & intacta remãserant, cum inferiori tibiarum parte, quæ fascijs astringebatur: sed es etiã ipsa, cui præcedenti nocte matula stannea superposita fuerat, combusta, matula verò liquefacta erat, Scabellum verò cui insidentem reliquerat hospes Antonium, penè igne absumptum. Rumor famaq; tam horrẽdi casus totam citò compleuit vrbem, vidisses hinc inde popularium accurrentes turmas, totumque hospitium inconditis clamoribus, strepituque replentes præ desiderio visendi adeo funestum, tristeque spectaculum. Aurum argentumque, quod penes se habebat periurus, ex parte intactum, illęsumque remansit, vniuersa pecunia in manus magistratus deposita. Cranium ipsum capitis combustum, cranio alterius cuiusuis simile inuentum est, pręterquam, quod tactum, mox resolutum est in cineres, qui cum reliquis concremati corporis cineribus in cœmeterio Diui Adriani, in loco obiectiori iussu Curionis conditi fuere, antegressa tamẽ inquisitione vitæ morumque dicti Antonij. Huius rei fama cum ad aures Principum Belgij Alberti & Elisabethæ Archiducum Austriæ Bruxellas venisset, miserunt Gerardimontes, siue ad S. Adrianum, vt vulgus loquitur, qui totum rei euentum perscrutaretur, atque ita se rem habere cognouerunt, vti ante narrauimus. Historia vero mirabilis, è cuius successu euidenter patet periurium Deo maximè odiosum & inuisum esse, vt & eos qui sibi ipsis malè precantur siue in corpore siue in anima:

error adhuc noſtra tempeſtate ſatis vulgaris. Placeat diuinæ bonitati, ita mediante ſua gratia, eorum qui hanc legent audientue hiſtoriam, indurata corda emollire, vt in poſterum ab huiuſmodi mendacij, periurijq; crimine, alijſque maledictionibus imprecationibuſque ſibi caueant.

PERSEQVI.

EXEMPLVM I.

Perſecutor bonorum Theodoricus Rex inter Ioannem Papam, & Symmachum patritium ad Vulcani ollam deducitur.

THEODORICI regis temporibus pater ſoceri mei in Sicilia exactionem canonis egerat, atque ad Italiam redibat. Cuius nauis appulſa eſt ad inſulam, quę Lipparis appellatur. Et quia illic vir quidam ſolitarius magnæ virtutis habebatur, dum nautæ nauis armamenta repararent, viſum eſt prædicto patri ſoceri mihi ad eundem virum pergere, ſeque eius orationibus commendare. Quos vir Domini cùm vidiſſet, eis inter alia colloquens dixit: Scitis quia Rex Theodoricus mortuus eſt? Cui illi protinus reſponderunt: Abſit, nos eum viuentem dimiſimus, & nihil tale ad nos de eo nunc vſque perlatum eſt. Quibus Dei famulus addidit, dicens: Et iam mortuus eſt: nam heſterna die hora nona inter Ioannem Papam, & Symmachum patricium diſcinctus atque diſcalceatus, & vinctis manibus deductus, in hanc vicinam Vulcani ollam iactatus eſt. Quod illi audientes ſollicite conſcripſerunt diem, atque in Italiam reuerſi, eodem die Theodoricum regem fuiſſe inuenerunt mortuum, quo die eius exitus, atque ſupplicium Dei famulo fuerat oſtenſum. Et quia Ioannem Papam affligẽdo in cuſtodia occidit. Symmachum quoque patriciũ ferro trucidauit, ab illis iuſtè mitti in ignem apparuit, quos in hac vita iniuſtè iudicauit. (Greg. Dialog. lib. 4. cap. 30.

EXEMPLVM II.

Perſequentes abbatem Miletum cum ſuis diſcipulis mutuis vulneribus ſequenti die corruerunt.

NArrabant de Abbate Mileto, quia cùm habitaret aliquando cum duobus diſcipulis ſuis in finibus Perſarum, exierunt duo filij Imperatoris ſecundum conſuetudinem ad venationem, & miſerunt retia in longum per millia quadraginta, vt quodcunque intra retia inueniretur rentum occiderent. Inuentus eſt autem ſenex cum duobus diſcipulis ſuis intra rete. Et cùm vidiſſent eum piloſum, & terribilẽ aſpectu, admirati ſunt, & dixerunt ei: Homo es, an ſpiritus aliquis, dic nobis? Et dixit eis: Homo ſum peccator, & exiui flere peccata mea, & adoro IESVM Chriſtum filium Dei viui. Illi autem dixerunt ei: Non eſt alius Deus, niſi ſol, & ignis, & aqua, ipſos adora, & ſacrifica eis. Et ille reſpondit: iſta creaturæ ſunt, & errastis: ſed obſecro vos, conuertimini, & agnoſcite verum Deum, qui & iſta creauit, & cætera omnia. Illi autem deridentes dixerunt. Condemnatum & crucifixum dicis eſſe Deum? Et reſpondit: Etiam ipſum, qui crucifixit peccatum, & qui occidit mortem, hunc dico verum Deum eſſe. Illi autem tam ipſi, quàm fratribus, qui cũ eo exierant, inferentes tormenta, cogebant eos ſacrificare. Et duos quidẽ fratres poſt plurima tormenta decapitauerũt, ſenem autem diebus multis torquebant. Poſtea verò ſtatuerũt eum in quendam locum, & ſagittabant in eum quaſi ad ſignum, vnus à dorſo,

dorso, alius à pectore. Senex autem dixit eis: Quoniam facti estis in consensum vnum, vt effundatis sanguinẽ innocentẽ, crastino in momento hac hora, quę modo est, sine filijs remanebit mater vestra, & priuabitur affectu vestro, & sagittis proprijs sanguinem vestrum inuicem effundetis. Illi autem subsannantes verba eius exierũt crastino vt venarentur, & contigit vt euaderet de rete eorum vnus ceruus, & ascenderunt equos, & currebant vt comprehenderent eum. Qui cum iactassent sagittas post ipsum; & inuicem sibi cor dederunt, & mortui sunt iuxta verbum quod predixerat senex. (Ex lib. Doct. Patrum lib de paupertate nu. 3.

Vide etiam tit. Martyr. ex. 5. & sequentibus. tit. Inuidia. ex. 8. tit. Paupertas. ex. 5. & tit. Infernus. ex. 10.

PERSEVERANTIA IN PECCATIS.

De male pœnitentibus quando in peccato perseuerant, relinquendis ab ipsorum Confessarijs, ne peccatis eorum inuoluantur perpulchrum & stupendum miraculum.

ANno 1275. Barchinonæ extinctum est lumen aliud, & religionis præstantiâ, & doctrinę magnitudine satis fulgidum, scilicet frater Raimundus de Penaforti, natione Cathalanus, patria Barchinonensis, qui fuerat tertius generalis Magister ordinis Prædicatorum. Etiam viuus miraculorum gratiâ fuit clarus, obijtque ipso festo Epiphaniæ Domini: vnde alterâ eiusdem Epiphaniæ fit solemne officium illius Barchinonæ, & per illa omnia tria regna, scilicet Cataloniam, Valentiam, & Aragoniã, iã à tẽpore Pauli. 3. summi Pôt. hic Raimũdus vir fuit sãctissim⁹, & etiam viuens miraculis coruscus, & quatuor adhuc viuens à morte ad vitam reuocasse, & 36. post obitum literarum monumentis traditum lego. Cumque foret à confessionibus regi Aragoniæ Iacobo, eum sępè admonuit, vt concubinam quam tenebat, relinqueret, quòd ille se iam facturum pollicebatur, semper procrastinando. Demum cum Rex ex Barchinona ad Maioricensem Insulam transfretare decerneret, & sanctum secum in comitatu habere cuperet, & ille id facere renueret, nisi prius concubinam abs se abdicaret, spopondit Rex certissimè id facturum, cum ad Insulam illam perueniret: sed promissis minimè stetit. Postquam ergò in prædictam insulam peruenerunt, & sanctus regis vitam in malis inueteratam considerauit, & quod sanctis suis monitis nihil proficeret, regem decreuit relinquere, & se Barchinonam conferre, ne regis peccato inuolueretur. Id resciens rex, sub pœnâ capitis edicto publico proclamari fecit, ne quispiam illum ex illâ Insulâ in terram firmam transueheret. Tunc vir Sanctus diuino ad id spiritu ductus, & auxilio fretus cappam suam super mare extendit, & signo Crucis præmisso illud ingreditur, & baculo quem gerebat scapulare suum in altum eleuat, vt loco veli deseruiret: & sic ex Maioricensi Insula soluit, & mox spiritus Domini flauit opportunus, & illa 160 miliaria, quibus Barchinona à Maiorica distat, absoluisse proditur sex, aut circiter horarum spatio, & Barchinonã appulit incolumis. Nec tamen prætereundum, quod cùm Insula cœpit Sanctus soluere, mox ad regem accurrerunt plurimi, illius recessum illi referentes. Omnia clamoribus implentur, triremes, & varij generis naues à rege mittuntur post eum, vt illum reducant. Sed & regia solicitudo & conatus, nautarum quoque omnium naualis peritia, & sedulitas incassum fuere. Cùm verò

vir Dei ad littus Barchinonense applicuisset tanta illius pallij, & cæterarum vestium suarum erat siccitas, vt eas aqua minimè videretur attigisse, & populus qui confluxerat innumerus tanta rei nouitate stupefactus eius vestigia exosculari satagebat. Cappæ huius tactu cum ad infirmos defertur Barchinonæ (fit autem id frequentissimè) & etiam quædam subrufa terra, quę eius sepulchro prodit, in potu vel in pulmento infirmis porrecta à varijs in dies infirmitatibus sanantur. (Frater Antonius Senensis in Chronico Prædicatorum ad annum 1275. pag. 133.

PERTINACIA.

EXEMPLVM I.

Non est ira super iram mulieris, vt dicitur Ecclesiastici 25. cap. nec obstinatio tenacior.

VIr, & vxor semel ambulauerũt mutuò per solum herbosum, dixit vir quòd ornatè, & debite istud solum herbosum est falcatũ. E contra mulier dixit: non est falcatum, sed tonsum. Contra quam asseruit, quod esset falcatum, mulier verò pertinaciter respondit quod esset tonsum. Vir iracundia motus proiecit mulierem in aquam; quando autem mulier non potuit amplius loqui, extendit manum, extra aquam faciens signum cum digitis in modũ forcipis, ostẽdens quod esset tonsum, vsque ad mortem. (Gotschalcus ser. 82. lit. E. partis æstiualis.

EXEMPLVM II.

Eadem pertinacia muliebris docetur sequenti narratione.

QVidam habebat vxorem valde pertinacem, quæ cecidit in flumẽ, & submersa est, & vir eius quærebat eam contra flumen rursum. Et cum interrogaretur quare eam quæreret contra flumen, & non inferius. Respondit: Vxor mea semper mihi fuit cõtraria ore, & opere, sicut ergo fecit in vita, sic eam arbitror fecisse in morte, vnde credo quod contra fluuium ascenderit. (Idem Ibidem.

EXEMPLVM III.

Pertinax & partialis in suo sentimento Paschasius etiam miracula faciens purgatorium habuit.

CVM adhuc iuuenculus essem, atque in laciali habitu; à maioribus atque scientibus audiui, quod Paschasius huius Apostolicæ sedis diaconus (cuius apud nos rectissimi & luculenti de spiritu sancto libri existunt) miræ sanctitatis vir fuerit, eleemosynarum maximè operibus vacans, cultor pauperum, & contemptor sui. Sed hic in ea contentione, quæ inardescẽte zelo fidelium inter Symmachum & Laurentium facta est, ad pontificatus ordinem Laurentium elegit, & omnium post vnanimitate superatus, in sua tamen sententia vsque ad diem sui exitus perstitit illum amando, atque præferendo, quem Episcoporum iudicio præesse sibi Ecclesia refutauit. Hic itaque cùm temporibus Symmachi Apostolicæ sedis præsulis esset defunctus, eius dalmaticam feretro superpositam demoniacus tetigit, statimque sanatus est. Post multum vero temporis Germano Capuano Episcopo

Episcopo (cuius superius memoriam feci) medici pro corporis salute dictauerant, vt in angularibus thermis lauari debuisset. Qui ingressus easdem thermas, prædictum Paschasium diaconum stantem & obsequentem in caloribus inuenit: quo viso vehementer extimuit, & quid illic tantus vir faceret, inquisiuit. Cui ille respondit: pro nulla alia causa in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentij contra Symmachum sensi. Sed quæso te Dominum pro me deprecare: atque in hoc cognosces, quod exauditus sis, si huc rediens me non inueneris. Qua de re vir Domini Germanus se in precibus strinxit, & post paucos dies rediit, sed prædictum Paschasium iam in eodem loco minimè inuenit: quia enim non malitiæ, sed ignorantiæ errore peccauerat, purgari post mortem potuit à peccato: quod tamen credendum est, quia ex illa eleemosynarum suarũ largitate hoc obtinuit, vt tunc potuisset promereri veniam, cum iam nihil posset operari. (Gregorius Dial. libr. 4. cap. 40.

EXEMPLVM IV.

Pertinax in sententia sua defendenda contra Macharium Moyses dæmonio obsidetur.

CVM ipse abbas Moyses singularis & incomparabilis vir, ob reprehensionem vnius sermonis quem contra abbatem Machariũ disputans paulò durius protulisset, quadam scilicet opinione præuentus, tam diro confestim traditus est dæmoni, vt humanas egestiones ore suo repletus ab eo ingereret, quod flagellum purgationis gratiosæ Dominus intulisse, ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula reside ret, velocitas curationis eius, atque auctore remedij demonstrauit. Nam continuò abbate Machario in oratione summisso, dicto citius ab eo nequam spiritus fugatus abscessit. (Cassianus Collat. 7. cap. 27.

Vide etiam tit. Dæmon ex. 8. & tit. Consilium. exem. 5.

POETA VIRGILIVS.

Poetæ Maronis liber serpentium & ferarum multitudini venenatæ similatur.

QVodam tempore cùm dormiret pater Odilo, vidit per somnum sub capite suo cubare serpentium multitudinem, & ferarũ. Subitò capitale excutiens, & exquirẽs supposita, inuenit librum Maronis fortè ibi collocatum, mox abiecto codice seculari in pace quieuit. Cognouitque modum materiæ libri visioni congruere, quem schematibus & gentilium ritibus plenum, indignum erat ceruicali sancti substerni. (Vincentius 6. Specul. historiali.

POLLVTIO.

Pollutione nocturna illusus diaconus à sancto Malachia reprehenditur, quòd ausus fuerit sacris altaribus ita indispositus ministrare.

CVM sacramenta offerret Malachias, & appropiasset ei diaconus facturus ei aliquid pro officio suo, intuitus eum sacerdos ingemuit, quod sensisset penes illum latere, quod non conueniret. Peracto sacrificio secreto percontatus de conscientia sua confessus est, & non negauit illusum sibi per somniũ nocte ipsa. Coniũgens pœnitẽtiã, nõ debueras, inquit, hodie ministrasse, sed verecũde te subtraheres sacris, & deferre honorẽ tantis, tãq; diuinis ministerijs vt hac humilitate purgatus dignus exinde ministrares. (In vita S. Malachiæ.

PRÆDICARE.

EXEMPLVM I.

Prædicare iussus ab Angelo sanctus Equicius mirabili zelo accensus tacere non potuit, nec valuit à prædicatione cessare.

QVidam verò felix nomine Mirtinæ prouinciæ nobilis, cùm eundem venerabilem virũ Equiciũ sacrũ ordinẽ non habere conspiceret, & per singula loca discurrere, atque studiosè prędicare, cum quadam die familiaritatis ausu adijt, dicens: qui sacrum ordinem non habes, atque à Romano Pontifice, sub quo degis; prædicationis licentiam non accepisti, quomodo prædicare præsumis? Qui eius inquisitione compulsus vir sanctus indicauit prædicationis licentiam qualiter acceperit, dicens: Ea quæ mihi loqueris ego quoq; mecum ipse pertracto: sed nocte quadam speciosus mihi per visionem iuuenis astitit, atque in linguam meã medicinale ferramentum. j. fleubotomũ posuit, dicens. Ecce posui verba mea in ore tuo, egredere ad prædicãdum. Atque ex illo die etiam cùm voluero, de Deo non possum tacere. (Greg Dialog. lib. 1.

EXEMPLVM II.

Prædicatorum ordo magnificè per Conrardum Cardinalem commendatur, & prælatus quidam repræhenditur, qui præsumebat solus pro nouẽ millibus animarum Domino respondere.

VIdimus venerabilem Conrardum, virum nobilissimum, primo Abbatem Villariensẽ, postea Cistercienſem, demum Romanæ curiæ Episcopum Cardinalem, qui licet in administratione prælationis suę mirabili sagacitate vigebat, nihilominus tamen deditus cõtemplationi diuinæ quotiescunque vacabat, erat. Hic cùm legatus in Germaniam, vnde nobilissimè natus erat, à sede Apostolica mitteretur, venit Parisios, & videns fratres ordinis Prædicatorum qui de nouo illuc aduenerant, visitauit eos. Dubium autem quid gerens de eis in corde, orauit Dominum, vt sibi ad quid ordo iste aduenisset, ostendere dignaretur. Nec mora oblato & aperto libro, ad quid ordo Prædicatorum aduenisset responsum est cogitationi eius, Laudare scilicet, benedicere, & prædicare. Qui statim effusus in laudem Christi, coram eis dixit: Licet alterius professionis sim habitu, frater tamen vester ero quamdiu subsistam in vita, nec vlla vnquam aduersitate diuellar. Proinde dictus Cardinalis postea verbum memoriale respondisse fertur cuidam Coloniæ sacerdoti. Illi enim in synodo præsidẽti, hic sacerdos parochialis conquestus est, dicens: Ecce fratres ordinis Prædicatorum, qui in damnum nostrum Coloniam intrauerunt, falcem mittunt in messem alienam. Audiuit confessiones subditorum nostrorũ, & per hoc attrahunt sibi homines in fauorem. Cui mox Conrardus legatus respondit: Quis est numerus hominum tibi in parochia subditorum? et ille: Nouem millia, inquit. Et consignãs se cruce legatus, dixit: Quis es tu qui tot millibus solus sufficis debitã gubernationis curam impendere? Nescis quia debes in tremendo iudicio ante tribunal Christi de his omnibus respondere, & tu, qui tales habes vicarios, quereris quod onus tuum gratis releuant, sub cuius onere nescius conquassaris. Ergo ex hac querela indignum te cura omnimode iudicasti, & ideo priuo te omni officio pastorali. Hoc facto publicauit auctoritatem

tatem qua à sede Apostolica fratribus ordinis Prædicatorum specialibus priuilegijs prædicare populis, & audire confessiones, per sanctissimos patres Dominum Innocentium tertium, Dominum Honorium quartum, Dominum Gregorium nonum, commissum & iniunctum est. (Thomas Cantipratanus lib. 1. c. 9. parte 1. 4. 6. & 7.

EXEMPLVM III.

Velum magnum ad conuertendas animas habuit Magister Ioannes de Niuella, vt nec infirmus, nec moriturus à cura animarum desisteret, & contritionis magnitudine peccatrix quædam ante confessionem moritur sub sermone, & post apparens saluatam se esse, & eiusdem Magistri Ioannis meritis cum multis alijs è purgatorio liberatam significauit.

Magister Ioannes de Niuella, Leodiensis Ecclesiæ Decanus, diuitias contempsit & gloriam; & in monasterio de Oignies ad regularē ordinem venit. De hoc beato viro quædā vidimus, & quædā audita narramus. Vix vnquā indulsit ocio vel quieti, quin semper indefessè in reuocatione animarum pereuntiū laboraret. Et vide zelū. Eo diutina & graui podagræ molestia laborante, quidam nominatissimus Physicus à superioribus partibus Galliæ, vt eum proprijs expensis curaret, aduenit. Cumque à medico quæreret: quantum se temporis expendere in morbi remedium oporteret, respondit. Perfectissimè, inquit, infra menses quatuor te curabo. Mox ille tibiam manu percutiens, clamorosè dixit: Heu me miserum si pro ista carne (cū Deus voluerit in proximo putredine resoluenda) & à prædicatione, & salute hominum etiam tribus hebdomadibus cessem; & animæ, quas Christus pretio sui sanguinis emit, per me interim liberandæ, à dæmonibus distrahantur, Magister charissime ad patriam redire poteris cùm placebit: bonam voluntatem, ac labores Christus tibi restituet. Ipse quidem beatissimus homo adeo pius cum zelo animarum in pauperes fuit: vt, cùm quid daret pauperibus obuijs nil haberet, speciali infirmitate semper pro defectu muneris torqueretur, & tunc pro corporali eleemosyna spiritualē beneficij orationem pro eis suppliciter exoluebat. Prouidè lector considera zelum quem habebat. Agonizabat in morte eo vespere cuius nocte est defunctus. Et ecce vir vagus & nudus ex his quos ribaldos dicimus, in exteriorem partem domus venit, in qua ille interius decumbebat. Rogauit ille vagus de confessione colloqui sancto viro: sed ei responsum est, quòd non posset. Mœsto illo recedente, quendam ex circunsidentibus aduocat vir beatus: Reducite illum, ad me quem repulistis. Hoc audito mirari & confusi omnes, hominem reduxerunt. Qui omni diligentia facta confessione, & absolutione suscepta recessit. Et dixit omnibus vir beatus: Nollem pro mille marchis auri me hominem non audisse. Et vide quo fructu. Vix enim per quartam partem leucæ homo secessit à domo, cùm ecce repentina morte percussus, cecidit iam defunctus. Nec mora. Sequenti nocte viro sancto migrante ad Dominum, accidit quod subiungo. In vlterioribus partibus Angliæ quidam vir sanctus & bonus prædicationis officio præminebat. Eo autem in statione publica prædicante quædam peccatrix mulier amarissimè contrita vt potuit, in populo cum lachrymis exclamauit: Miserere mei serue Dei, audi miseram, & absolue me à peccatis. Tunc ille, vt potuit, eam compescuit, & vsque post finitum sermo-

sermonem expectare præcepit. Quid plura? Iterum post paululum cum clamore surrexit, & petijt mox audiri. Sed cùm iam finiendum sermonem promitteret prædicator, & illa parum quiesceret, surgit iam tertio, clamat horrificè, cadit in faciem, expirat. Turbatus ergo non modicè cum populo prædicator, rogat omnes præsentes cum lachrymis orare Dominum, vt alicui quid sit factũ de anima peccatricis ostẽdere dignaretur. Interim per tres dies clausus in cellula prædicator, nil obdormiuit, neque gustauit, sed continuè in oratione permãsit. Tertia ergò nocte, anima defunctę lucidior super solem apparuit præstolanti: Adsum, inquit, anima pro qua oras, ab omni pœna soluta sum, nihil restat nisi ad cœlum statim auolare. Tunc nimium illo interius hæsitanti, respondit anima. Hoc signum tibi quod non deciperis. Quidam Magister Ioannes in partibus Brabãtiæ, in monasterio de Oignies Leodiensis diœcesis, ista nunc hora obijt: & sicut in vita semper super afflictos & pauperes pius fuit, ita & nunc, cùm post mortem ante locum Purgatorij, in quo innumerabilis multitudo detinebatur, eius fœlix anima ab Angelis deferretur, & ibidem multos recognosceret quorũ auctor salutis extiterat, pietate commotus, pro eis suppliciter Dominum exorauit, vt à pœna Purgatorij soluerentur. Nec mora, exauditus à Domino, & non tantùm cum illis pro quibus orauerat: verùm etiam cum alijs multis ego pariter liberata ad cœlos cum maxima gloria est susceptus. Hæc dicens anima ab oculis mirantis euanuit. Ipse vero transmarinis partibus existens, statim directo cum litteris nũcio, sicut anima pro signo dederat, diem horamq; beati viri migrantis inuenit. (Idem lib. 2. c. 31 p. 3. 4. 5.

EXEMPLVM IIII.

Prædicator ornatus vestibus à fatuo irridetur.

REfert magister Humbertus super Regula beati Augustini, quod Parisijs quidam magister Theologiæ secularis prædicabat in Vniuersitate indutus optima capa noua in principio hyemis. Cùm autẽ tenuiter imprimeret verba sua in cordibus auditorum, quidam fatuus qui erat in medio scholarium surrexit, & dixit: Tace. illa vestis pretiosa quam habes non permittit te audacter dicere veritatem, & fecit ei mirabilem confusionem. (Humbertus in Regulas Augustini cap. 70.

EXEMPLVM V.

Prædicator post sermonem leuitatibus vacans à vetula deridetur.

HVmbertus super Regulam Augustini. Accidit quòd cùm quidam prædicator laudabiliter prędicasset in quadam parochia, & facto prandio recedens extra villã incepit se leuitatibus dare cum socio suo, sicut fit in aliquibus, cum modo percutiunt socium, modo faciunt eũ cadere, modo extrahunt ei caputium, & similia: Sequebatur autẽ eos quædam vetula quæ erat in sermone, & hoc non aduertebant, quæ incepit dicere multoties: Domine, vos non estis ille, qui hodiè prædicauit. Cùm autem audirent vocem, & respicientes viderent vetulam, quæsierũt quid dixisset: At illa dixit ei qui prædicauerat: Domine, ego dixi quod vos nõ estis ille qui hodie prædicauerat. At ille: Quare hoc dixisti cũ ego sim verè ille qui hodie prædicauit? At illa: Domine, nos habemus quẽdã sacerdotẽ iuuenẽ qui valde bene cãtat missam, sed in-

sed interdum ea die qua celebrauit discurrit per domos, interdũ cũ inuenit iuuenculas ponit manũ in sinum earum, & palpat eas, & cum dicitur ei, Domine quid est quod facitis, hodie celebrastis, respondet & dicit: Ego non sum ille qui celebrauit, sacerdos enim celebrauit, sed ego sum quidam iuuenis & ludo modo, ideo Domine dixi, quod vos non estis ille, qui prædicauit exemplo sacerdotis nostri. Valde enim vos aliter modo habetis in ludo, quàm in sermone hodierno. Quanta confusio fuerit illi religioso super hoc, & quantum scãdalum vetulæ, qui legit intelligat, & caueat à similibus, saltem exemplo mulieris illius, quo dixit, Tobiæ. 4. Nunquam cum ludentibus me miscui, neque cum his qui in leuitate ambulant. (Idem ibidem cap 73.

Vide etiam tit. Ordo ex. 5. tit. Conuersio. ex. 10. &. tit. Infernus ex. 14.

PRÆLATVS.

EXEMPLVM I.

Prælationis statum Fastradus abbas fugiens, à virgine Maria informatur, & vestiũ humilitate delectatur.

FAstradus quondam Cisterciensis Abbas, eximiæ sanctitatis, nobilis quidem genere, sed nobilior morum elegantia fuit, qui liberalibus studijs nõ mediocriter initiatus, sacris tamen litteris ardentiori desiderio semper inhæsit, ita vt cum postmodum sapientia & ætate proficeret, ea præ oculis & manibus incessanter haberet, & ne ad mensam quidem, sine lectione diuina discũbere vellet, quod non modo faciebat in propria domo, verũetiã in scholis peregrinãdo. Hic cũ esset Abbas Carbanẽsis decedente piæ memoriæ domino Roberto, qui beato Bernardo successerat, electus est ad regimẽ Clareuallis: ad quã tamẽ electionem venire dissimulauit, quamuis ex nomine vocaretur, timens vtiq; ne hoc sibi accideret quod semper accidere verebatur. Verũtamẽ antequã legati Clareuallẽses ad eũ requirendũ peruenire potuissent, garrula fama præuolante cognouit, quia in eius personam omnes vnanimiter conuenissent. Hoc itaque rumore turbatus & anxius fugam arripuit, veniensque ad domum vallis sancti Petri (quod est monasterium Carthusiẽsis ordinis) per dies aliquot ibidem latuit: vbi cum die noctuque in oratione persisteret, factus est in mentis excessu. Et ecce apparuit ei in magna gloria virgo puerpera Domina Angelorum, portans in manibus regem gloriæ paruulum suum Iesum; quam cum vidisset, procidit ad pedes eius obsecrans vt sui misereretur. Cui beata virgo respõdit: Quid turbaris, ô homo: Et imponens in vlnas ipsius velut alteri Simeon nobilem illam sarcinam quam gestabat, ait: Accipe filium meum, & serua mihi illum. Quo facto sublata est visio ab oculis eius, & rediens ad seipsum intellexit, quoniam à Domino egressus est sermo, & quia vere filij Dei & membra Christi eius & prouidentiæ committebantur. Hac igitur tam læta visione præmonitus, iam non est ausus vltra recalcitrare, ne videretur admonitioni Dei velle resistere. Suscepto autem tam insignis cœnobij regimine, quàm discretum, quàm sollicitum, quamq; benignissimum pastorem exhibuit se, non est nostræ simplicitatis exponere. Nam quemadmodum alis præcellebat officio dignitatis: ita etiam præcellebat religionis exemplo, & merito sanctitatis. Castus, pius, humilis, mansuetus, atque modestus super omnes quos in diebus meis vidisse me memini. Parsimoniam verò (vt ait ille Seuerus de beato Martino) non est necesse laudare in eo, cùm adhuc in sæculo po-

ſitus, ita frugaliter vixerit, vt non ſcholaſticus, ſed monachus putaretur. Nam ſicut ipſe quibuſdam intimis ſuis ſecretò innuit, biennio ante conuerſionem ſuam, licet ætate nõdum adultus, ita abſtinentiæ operam dedit, vt nunquam voluerit pane ſaltem & aqua ſaturari, carnium autem edulium quamuis in ipſo tempore penè vſq; ad mortem ęgrotaſſet, nunquam ſumere aquieuit. Iam verò monachus factus, quam ſobriè viuendo: imo quàm rigidè abſtinendo, corpus in ſeruitutem redegerit, ſuperſideo dicere, quia (vt verum fatear) vehementior extitit in hac parte. Satis etenim illum ſuper huiuſmodi notaui, quippe qui pluribus annis eidem in menſa ſua miniſtraui. Nam cùm in ſeipſo vitia carnis ſuæ ſine miſeratione perſequeretur, ipſi quoque miſeræ carni cui naturaliter inſunt, minus quàm oportebat compati videbatur. Cæterum in exteriori habitu, & cultu, pro officij ſui dignitate quàm humilis & quàm temperans extiterit, hoc vno quod dicturus ſum facilè aduertere erit. Quadam ſiquidem die veſtiarius monachus in lectulo illius cucullam (neſcio an tunicam) qua ipſum indui vellet ſolitò meliorem appoſuit. Increpuit eum pater, & audiente me dixit. Quid eſt dilecte mi frater, quod facere cupis, vt à cõmunitàte fratrum noſtrorum me ſepares, & notabili habitu decolores? An quia Abbatis nomine cenſeor, propterea monachus eſſe non debeo? Nũquid idcirco miniſter & ſeruus conſtitutus ſum aliorum, vt lautioribus epulis debeam ſaginari & cultioribus veſtibus ornari? ſi ergò me diligis, ſi pacem meã quæris, & præceptis meis obedire nõn deſpicis, precor atque præcipio, ne id ampliùs facere velis, nam cùm ego ſim omnium minimꝰ, & apud Deum indignus, magnum mihi eſt ſi communi omnium victu atque veſtitu fuero honoratus. Ex quo enim aſſumptus ſum ad regimen animarum, vnum eſt quod præ cæteris timui, & ſemper timeo, ne occaſione huius adminiſtrationis, pauperem vitam quam profeſſus ſum deſeram, & monachi præmium perdam, ſed quia eius ſanctiſſima vita diutiùs frui digni non fuimus, præciſa eſt velut à texente dum adhuc ordiretur. Ipſe verò conſummatus breui, expleuit tempora multa, placita enim Deo erat anima eius, & Angelico conſortio digna. De cuius fœlici tranſitu mox futuro, cuidam de ſenioribus Clareuallis, videlicet beatæ memoriæ Petro Tholoſano (de quo in ſequentibus aliqua dicemus) facta eſt huiuſmodi reuelatio. (Ioannes de Aſſignies in conclaui Gallico rerum notabilium cap. 30. ex antiquis Schedis Cambronenſis monaſterij, & lib. qui dicitur exordium ord. Ciſtercienſis.

EXEMPLVM II.

Prælati nonnunquam nimio rigore ſubditos peruerſos efficiunt.

CVm Abbas quidam, qui admodum religioſus habebatur, cũ beato Anſelmo de his quę monaſticæ religionis erant loqueretur, & inter alia de pueris in clauſtro nutritis verba conferret, adiecit: Quid obſecro fiet de iſtis, non ceſſamus die ac nocte verberantes eos, & ſemper fiunt deteriores? Hebetes enim ſunt & beſtiales. Ad quem iratus Anſelmꝰ ait: Quàm bene nutrimentum veſtrũ expendiſtis, qui de hominibus beſtias nutriſtis. Dic mihi quæſo, Abba, ſi plantam arboris in horto tua plantares, & mox illam ex omni parte concluderes, vt ramos ſuos nullatenus extendere poſſet, qualis arbor inde prodiret? profectò inutilis incuruis ramis & perplexis: certè hoc facitis de pueris veſtris. Plãtati ſunt per oblationem in horto Eccleſiæ, vt creſcant,

ſcant, & fructificent Deo. Vos autem in tantũ eos terroribus, minis & verberibus vndique coarctatis, vt nulla eis penitus liceat libertate potiri, vnde fit quia nihil amoris, pietatis, dulcedinis circa ſe in vobis ſentiunt, nec illi alicuius boni in vobis poſtea fidem habeant, ſed omnia veſtra ex odio, & inuidia contra ſe procedere credant. Contigitque modo miſerabili ſicut deinceps corpore creſcunt, ſic in eis odium & ſuſpitio omnis mali creſcat, ſemper pomi & incurui ad vitia. Cumque ad nullum fuerint in vera charitate nutriti, nullum niſi depreſſis ſupercilijs, oculoue obliquo valent intueri. (Vincent. Beluacenſis ſpec. Hiſt. lib. 25. cap. 70.

EXEMPLVM III.

Prælatus malus accepto primum infernali poculo ad inferos detrahitur.

Conſimilis in malitia (vt mihi frater altioris ordinis & vitæ retulit) quidam Archiepiſcopus Theutoniæ fuit, qui infœliſſima morte defunctus, cuidam ſanctiſſimo viro in viſione oſtẽſus eſt tali modo. Vidit animam illius cum miro cruciatu à corpore trahi, & in inferno dæmoniorũ principi in cathedra reſidenti præſentari. Quem officioſè ſalutans, poculum ante ſe poſitum obtulit venienti, dicens: Bene venias, Archipræſul, bene venias, ecce bibas de poculo meo, quia mihi longo tẽpore fideliter & infatigabiliter deſeruiſti. Quod quidem Archiepiſcopus acceptare recuſans (conſcius enim erat nihil boni eſſe in poculo) tandẽ à miniſtris violenter eſt compulſus accipere poculum de manu principis, & bibere quod horrebat. Nec mora, per aures, oculos, os, & nares ſulphurea flamma ſurrexit, & ſic æternis incendijs eſt addictus. Ecce qualis finis indignè ſuſcipientes paſtoralem curam acceperit, & indignè regentes quàm terribilis vindicta damnauit. (Thomas Cantipratanus lib. 1. cap. 3. parte 5.

EXEMPLVM IIII.

Prælatus quia curam animarum alteri commiſit negligenti, graue purgatorium ſuſtinuit.

Bruno in partibus Theutoniæ, in oppido magno, quod Mons Martis dicitur, bonus Presbyter & caſtus fuit. Hic conſobrinum habebat Presbyterum, æquè Brunonẽ, virum ſcientia & moribus approbatum: hunc auunculus Presbyter ſæpiùs rogabat deuotè, vt dictæ parochiæ curam ſuſciperet, & ipſe iam ſenex religionem intraret. Annuit ille poſt multas preces, inuitus tamen, eò quòd regimen tantæ parochiæ formidaret. Hoc vt obtinuit. Bruno ſenior religionem intrauit, & cito poſt ab hac vita migrauit. Differente autem Brunone iuniore animarum regimẽ attentare, eò quòd aliud beneficium Capellaniæ viginti marcharum ſuperius in caſtro teneret, vicarium pro ſe presbyterum in parochia collocauit. Brunone ergò eodẽ iuniore vna nocte in lectulo quieſcente, apparuit ei in cappa nigra Bruno ſenior iam defunctus, & dixit ei, in his verſibus loquens: In grege commiſſo malè te geris, & pede ſciſſo claudus es, inſpicito quæ pœna futura, redito. Hæc dicens, eleuauit cappam qua videbatur indutus, & ſe grauiter incendi demõſtrauit. Ad hæc Bruno iunior expergefactus, recolit viſionem, & verſus. Et mox iterum reſoluitur in ſoporẽ, cui eodem ſchemate defunctus apparens, dixit: Tu pœnæ cauſa, requies per te mihi clauſa. Aſpice ſic vri, cibus ignis & eſca futuri. Et hæc dicẽs, iterum illi tormentum ignis oſtendit. Cui iterum tertiò ſoporato appa-

rens, dixit: Mundi delitijs interdum seria misce. Ex his primitijs cape partes, aut resipisce. Ad cuius verba Bruno surrexit, & flexis genibus se impleturum quod auunculo viuēti promiserat, Deo vouit. Nec mora, cum splēdore nimio manifestè defunctus apparens, & viuenti congaudens, dixit: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi in domum Domini ibimus. Et hæc dicens, in sublime conscēdit. Vide ergò quanti periculi sit curam animarum recipere, & in manu negligētis relinquere: quod in Brunone seniori poteris aduertere, qui curam negligenter deseruit: & in Brunone minore, qui susceptam alteri incuratè commisit. Cantipratanus de proprietatibus Apum. lib. 1. cap. 19. part. 3.

EXEMPLVM V.

Prælatus quidam à beato Petro coactus legere, Quando reduces animas, &c. conuertitur, & deserto seculo Cisterciensis efficitur.

PRinceps Apostolorū Petrus cuidam prælato multis annis malè regenti in infirmitate vultu seuerus apparuit, librumq; tenens apertum legere compulit refutātem. Erat autem hæc scriptura in textu libri: Mortificas animas quæ non moriuntur, & viuificas quæ nō viuunt. Cumque ille horreret nimium amplius legere, vultumque refugeret, Apostolus Petrus seuerius institit, & vt glossam textus legeret, quæ in margine videbatur, præcepit. Legit ergo coactus: Quando reduces animas de inferno, quas per tuum destitutas exemplum æterno supplicio tradidisti? Et cùm ille præ horrore & confusione respōdere non posset, de visione ad se rediens, se sedentem & creticantem inuenit. Nec mora, consilio cuiusdam venerabilis viri seculum dereliquit, & Christi deditus seruituti, in monasterio Hānoniæ Cisterciensis ordinis (quod Camberonum dicitur) beatissimo fine quieuit. Idem lib. 1. cap. 20. part. 2.

EXEMPLVM VI.

Prælationis statū recusans quidam regularis, postea cum lumine apparēs, dixit se de numero damnandorum fuisse, si fuisset de numero prælatorum.

APud sanctum Victorem Parisijs, referentibus canonicis audiui, quod quidam canonicus regularis, vita, genere, & literis pollens, electus in Episcopum, renuit, & pertinaci constantia contra plurimorum & maiorum cōsilium se subtraxit. Moriturus autem post multos annos, socius quidam eius qui eum multum dilexerat, adiurauit eū quatenus ad se, si Deus permitteret, resolutus morte rediret. Et annuit ille, statimq; defunctus est. Nec dies multi post mortem eius effluxerant, cùm ecce anima secūdum quod promiserat, rediens, eminus in pariete crucis signum impressit, dicens: Ne dubites, nec vacilles in visu, sed quære quod vis, & me sinas ad potiora transire. Mox socius ad visionem exultans: sollicitus, inquit valde fui, ne grauissimam ad minus pœnam in purgatorio sustineres, quia refutasti contra maiorū consilium tam pertinaciter Præsulatum in quo ad salutem animarum tot & tanta bona facere potuisses. Cui anima: In me, inquit, hæc ordinauit clementissima bonitas Saluatoris, quia ex tunc timui, & nunc scio quod si Episcopatus cathedram ascendissem, perpetuæ damnationis periculum incidissem. Et hoc dicens, quasi cum ingenti coruscationis lumine pertransiuit. Idem lib. 1. c. 20. part. 4.

EXEMPLVM VII.

Prælatos Ecclesiæ, principes tenebrarum læti salutant, & de perditione animarum grates eis refundunt.

CLericus quidam in synodo Episcoporum prædicare compulsus, angustiabatur non modicum, quidnã dignè posset corã tot prælatis Ecclesiæ prędicare. At vbi accessurus in oratione iaceret, venit ad eum diabolus, dixitque ei: Quid angustiaris istis clericis prædicare? Dicas eis istud, & non aliud: Principes infernalium tenebrarum, principes Ecclesiarum salutant. Læti omnes nos gratias referimus eisdem, quia cum ipsis prælatis, nobis eorum subditi deuoluuntur, vel offeruntur, & per eorum negligentiam ad nos ferè pariter deuoluitur totus mundus. Inuitus quidem tibi dico quod dico, sed altissimi iussione coactus. Respõdit clericus: Mihi quidem, si hæc narrauero, non credent. Tunc diabolus tangens maxillam eius: Ecce, ait, signum, nigredo insolita faciei. Hanc antequam prædices, non contingas, quia frustra: post prædicationem verò aqua benedicta delebis. Processit clericus prædicaturus in synodo, & admirantibus cunctis in signo indito faciei, illa quæ sibi iussa sunt recitauit & ad horrorem maximum cunctorum corda permouit. Hæc eodem anno ab Incarnatione Domini M. ccxlviij. fuerunt Parisijs coram omni populo & clero solẽniter recitata. (Idem. lib. 1. cap. 20. part. 8.

EXEMPLVM VIII.

Prælatus in vitiorum correctione remissus deponitur, & peruersus efficitur.

VIdimus in monasterio quodã monachum, naturali ingenio & scientia præditum, virtute castitatis, & omni morum honestate præclarum. In quo solus ille defectus erat, quòd nullam contra peccata rigiditatem habebat. Quem defectum in eo corrigendum sperantes monachi, eum in Abbatem vnanimiter elegerunt. At ille factus Abbas, vt ante, in pusillanimitate & ignauia perstitit: & ex hoc ordo monasticus notam satis grauem dissolutionis incurrrit. Superiores eius ordinarij graue ducẽtes, illum ab officio remouerunt. Quod ille supra modum grauiter ferens, ad tantam paulatim impatientiam venit, vt manus iniquitati totaliter daret, & se impudẽtissimè nequissimis in dilapidationẽ Ecclesiæ sociaret. Nec diu post, cùm esset positus in agonia, importunos exactores sibi instare vidit, seque oportere reddere rationem, non solũ de suis excessibus, verùm etiam de illorum excessibus, quos quandoque corrigere debuit, & non correxit. Exactores ergò cùm declinare vellet, nec posset, clamans inter angustias expirauit. (Idem lib. 2. c 17. p. 2.

EXEMPLVM IX.

Prælaturam ambientes monachi, Regi Franciæ munera pro abbatia sancti Dionysij obtulerunt, sed frustra.

ANte hoc triennium, defuncto Abbate sancti Dionysij gentis Francorum Apostoli, cùm ditissima illa Abbatia vacaret, & ad eã plures aspirarẽt, venit ad Regẽ Philippũ is, qui in cõgregatione videbatur esse potior, Prępositus videlicet, pro Ab-

pro Abbatia supplicans, & dicens: Domine ecce quingētas offero vobis libras, vt propitius mihi sitis in hac Abbatia. Cui Rex nihil promittens, sed simoniacum muneris receptione quasi in arce spei ponens, respondit: Date pecuniam camerario meo secrete. Recedente igitur Præposito, & quasi de regio fauore certificato, Cellerarius de his nihil sciens, eundem Regem adijt, & Præposito similia petens, similem pecuniæ quantitatem obtulit, à quo simile responsum accepit. Nouissimè venit thesaurorum infidus custos, & ipse pro Abbatia Regi quingentas libras offerens. Cui sicut superioribus responsum est. Et licet Rex, sicut homo prudens, dissimularet, plurimùm tamen ei displicebat trium illorum monachorum ambitio, & proprietatis vitium, imo tam execrabile furtum: sciens oblatam pecuniam monasterio fuisse subtractam. Præfixit tamen conuentui diem, in qua eis Abbatem constitueret, eo quod Abbatia in manus eius deuoluta fuisset. Sedente Rege in capitulo, verbis ad hoc idoneis præmissis, cum diligenter circumspiceret, & personas consideraret, tres prædicti monachi, Præpositus videlicet, Cellerarius, & Sacrista, in summa expectatione erant positi singuli per momenta singula Abbatiam sibi sperantes esse porrigendam. Et licet spes sancta non confundat, omnes tamen in sua expectatione sunt confusi. Nã Rex videns monachorum quendam simplicem in angulo capituli residētem, & nihil minus quàm de Abbatia sperantem inspiratione diuina vt surgeret præcepit, stante illo cum verecundia coram principe, dictum est ei ab eodem Rege: Domine, en committo vobis Abbatiam sancti Dionysij. Quo audito, homo ille simplex cùm Regi non assentiret, imo fortiter reclamaret, asserens se personam esse humilem, priuatam, & despectã, atque ad tantam dignitatem nimis indignam, minisque insufficientem, se vituperando apud Regem commēdauit, & coegit eum. Postea subiecit: Domine, Ecclesia ista plurimis debitis est obligata, nec est vnde soluantur. Cui Rex subridendo respondit: En in instanti mille quingentas libras vobis dabo, & cum necesse fuerit, vobis accommodabo pecuniam: insuper auxilium, & consilium impendam: præcepitque camerario supra dictam pecuniã ei afferri. Adhuc puto viuit, & fortè per eum domus illa melius regitur quàm per illos esset regenda, qui ad eius regimen aspirauerunt. (Cæsarius lib. 6. cap 14.

EXEMPLVM X.

Prælatum malum post mortem subditorum animæ visæ sunt cum graui verborum obiurgatione lapidare.

ERat in quadam villa sacerdos quidam miserrimus, luxuriæ, & comessationibus vacans, animasque sibi commissas omninò negligens, qui cùm mortuus fuisset, parochiani sub eo defuncti, saxis comprehensis, in locis infernalibus illum arctare cœperunt, & dicere: Tibi cõmissi fuimus, tu nos neglexisti, & cũ peccaremus, neque verbo, neque exemplo nos reuocasti, tu occasio nostræ damnationis fuisti. Quem cum agitarent, lapides post eum mittendo, ille in puteũ cadens, nusquã comparuit. Hæc cuidã religioso de de illo sunt ostēsa. (Idem lib. 12. cap. 6.

EXEMPLVM XI.

Prælatorum perfectionem, & periculū considerans Petrus Alexandrinus Episcopus, nunquam in sede Episcopali sedere præsumpsit.

Legitur in vita sancti Petri Alexandrini Episcopi, quod idem sanctus tempore Episcopatus sui nunquam in cathedra sua voluit sedere, sed super scabellum ipsius cathedræ residebat. Propter quod frequenter clerus, & populus conquerebatur, sed nequaquam adquiescebat. Nam quotiens ascendere volebat ipsam cathedram splendor igneus de ipsa sede egrediens ei apparebat. Cuius aspectu vir Dei ita accendebatur, vt interdum se nesciret esse in corpore. Cùm autem quadam solemnitate clerus, & Episcopi qui aderant de tam humili eius sessione quærerētur, ille coactus & rem calare non valens. Cur, inquit, affligitis cor meum, an non videtis virtutem igneam, quæ emicat in ipso solio, & spiritum coruscare non cernitis? Cumque omnes demisso capite nihil responderent, tantam rem audientes, subiunxit. Credite mihi filioli, si videretis quæ video, cognosceretis quid est virtus sacerdotalis, & quæ gratia in ipsis habitat, ad cuius maiestatis pręsentiam, ego territus in eadem cathedra sedere non audeo. (Vincent. lib. 13. c. 15.

EXEMPLVM XII.

Prælaturam fugiens sanctus Goar, oratione vt infirmaretur impetrauit.

CVM igitur sancti Goaris famā & noua gesta audiret Sigibertus Rex Francorum, statim transmissis legatis suis iussit sanctum Goarem ad se venire. Mirante autem rege atque dicente omnia quæ facta fuerant à sancto miracula vniuersus populus vnanimiter clamabat, ad regem quatenus ipsum Dei virum constitueret, Treuericæ ciuitati Episcopum. Quod Rex gratanter audiens petijt beatum Goarem vnà cùm consensu sacerdotum, & clericorum, vt Episcopus fieret Treuerorum. Statim autem vt vir Dei hæc audiuit, dixit: Melius est mihi magis mori, quàm super Episcopum adhuc viuentem ministerium illius accipere, & peccare in conspectu Domini. Considera nunc, ô Rex, si te Deus Regem seculi constituit, scito tamen Regem sempiternnm te habere in cœlis. Idee demitte Rusticum pœnitere facinora sua, sicut vis vt Dominus dimittat tibi peccata tua. Hoc audiens Rex suspirauit grauiter, & ait: Per salutem principum voluntariè obediam consilijs tuis. Attamen aliud non fiet, nisi quod diffiniui cum voluntate totius populi, scilicet, vt Episcopus Treuerorum efficiaris quamuis contra votum tuum. Cumque hæc audisset vir Dei ingemuit, & dixit: Gloriose princeps sine me priùs ad cellam meam pergere. vt ad responsum, tuæ celsitudini dandum me præparem, ait ad eum Rex: Vade cum pace, & transactis viginti diebus induciarum, iterum veni Metas ciuitatem, ad colloquium prædestinatum. Cumque peruenisset ad cellam suam cœpit tristari, & valida febre fatigari, & nimium corporali afflictione conteri. Quid multa? Die ac nocte Dominum deprecabatur, vt ei donaret defensionis suæ auxilium, & eriperet eum de tam graui iugo quod rex ei imponere cupiebat. Sicq; septem annos transiens ad regem redire non potuit, sed tandem in senectute bona obijt in pace, pridie nonas Iulij. (Vincent lib. 22. cap. 16.

EXEM-

EXEMPLVM XIII.

Prælationis statum periculosum esse didicit iuuenis in Episcopum electus, quem patruus per eleuatum discum volui præcepit.

HIeronymus dicit in Regula sua ad virgines, quia raro per gradus dignitatum ascendit homo, quin multo grauius nō descendat. Nolo ergo hoc pertrāsire exēplū, quod sancto quodam mihi referente sene in eremo, ex veritate sciui. Cumque iuuenis quidam sancto proposito, & vita electus esset ad Episcopale fastigium (quo grauius aliquid aut periculosius nequit cogitari) patruum suum quendam virum vtique sanctum & prophetiæ spiritu plenum eremi incolam, vt eum ad hoc consuleret, adijt non incautus. Audita itaque narratione nepotis, vir sanctus non verbis, sed signis potius percontanti respondit, ne contra Apostolum qui desiderantem Episcopatum in bono opere laudat dissuaderet. Iussit igitur senex quadratum discum à terra vehementer pedibus eleuatum ascendere iuuenem, & quater per quatuor disci latera supinum reuoluere semetipsum vsque ad oram casus, sicq; casu imminente si alia succederet reuolutio, mandauit vt extra summitatem disci adhuc se reuolueret iterato. Cui cùm nepos se non posse ex timore casus responderet, illico fecit eum descendere, & per quandam latā planitiem diutius volutare. Cumque ex multitudine volutationum vtrisque eueniret fastidiū. Surge (inquit) & vade quo vis, facitoque quod tibi securius cernitur. Dedignatus itaque iuuenis abscessit, & alteri sancto seni patri deliramentum putans factum retulit. A quo de periculo præeminente doctus electioni renunciat, vt teneat quod tutū est. Qui post modicum fœlici obitu ex seculo exiens hilaris & iocundus apparuit patruo, & gratias (inquit) tibi pater refero, & de dissuasione Episcopatus. Nam scito, quod nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero Episcoporum. (Hieron. in Reg. Monachorum. c. 15. to. 9.

EXEMPLVM XIIII.

Prælaturam multa summa emens iustè illuditur.

IN Policrato libro 7. cap. 17. legitur de quodam monacho ambitioso, quod cum ad Abbatiam quā pecunia præemerat euacuaretur, ille modestiam simulauit vt auidius peteretur, quasi onus refugiens & honorem recusans. Et se palam coram omnibus tantæ curæ profitebatur indignum. Quod audiens princeps, vere (inquit) indignus es, quia data mihi tanta pecunia hanc emisti à me dignitatem, & summam expressit, sed per me non stat, sed per te qui te indignum profitebaris quo minus pactū impleatur. Iustum ergò est te liberū abire, & te domum à proposito vacuum redire, & alius qui dignus est destitutæ præficiatur Ecclesiæ, quæ & omnia sic facta sunt. (Ioannes Salesberiensis lib. 7. Policrati. cap. 17.

EXEMPLVM XV.

Prælatis suis commodis magis, quàm subditorum inuigilans, in furiā versus defunctus est.

LEgitur in Chronica Pontificum Leodiensium, quod anno Domini M. cclxxx. fuit in villario monasterio Brabantiæ Cisterciensis ordinis quidam Abbas, dictus dominus Martinus, qui fuerat missus Parisios, & tantum profecerat, quod erat Baccalaureus in sacra Theologia.

Cùm ergò conuentus elegisset eum in Abbatem, adhærebat Duci, & Ducissæ Brabantię, alijsque Dominis, nec curabat de paupere conuentu, imò auferebat fratribus suis necessaria, & quæ antecessores sui dederant subtrahebat. Vnde conuentus pluries fuerat conquestus patribus Abbatibus in visitationibus suis, sed nihil ipsis proderat, quia excusabat se, & vnus Dominus supportat alium, ita quod parum valent visitationes, imò generant aliquādo odia & rancores. Quadam vice erat vnus infirmus qui mãducauit extra butyrum, quia fortè nō poterat comedere haleca, quod vidēs Abbas fecit portari in domum suam, de quo frater ille tristis conquestus est conuentui. Irati ergò fratres venerunt ad Abbatem improperantes ei diuitias, & defectus quos eis faciebat. Et tandem iuuenes verberauerunt eū, truseruntque in carcerem violenter, & tenuerunt eum ibi donec petijt veniam ab eis, & promisit eis se omnia redditurum. Cum autem Abbas fuisset extra carcerem, venit Leodium ad Episcopum, & tantùm fecit quod ipse Episcopus & Abbas Cisterciensis iuerunt ad villarium, factaque ibi visitatione, octo iuuenes qui eum incarcerauerant, posuerūt in carcerem. Cumque esset magna discordia inter ipsum Abbatem & conuentum: tandem magnus Balliuus Brabantiæ venit villarium cum magno cōcilio ad concordandum eos, & cùm ibi pariter omnes essent congregati, Abbas prædictus dixit palam coram omnibus. Ego (inquit) precor Dominum nostrum de villario, & sanctum Nicolaum vt demonstrarent aliquod signum in eo qui habet iniuriam. Vix verba finierat, & ecce manus Domini super eum, immediatè enim os eius versum est retrorsum, & cępit rugire sicut brutum animal, versusque fuit in furiam, & sic obijt pessima morte.

(Collector speculi.

EXEMPLVM XVI.

Quomodo quidam rusticus quendam Episcopum insolentius equitantem decenti facetia redarguit.

ERat quidam potentissimus Episcopus partium Germaniæ, qui nedum spiritualis, sed etiā secularis iurisdictionis negotia administrabat. Is cum quadam vice vestitu ferreo, & militum strepenti exercitu circumuallat⁹ per campos equitaret, vidit rusticum hominē aratri sui stiua in suo aggere stare, & aperto ore atque stupentibus oculis sese cum summa admiratione respicere. De quo admiratus Episcop⁹ deserto paululum cepto itinere, equum quo vehebatur versus rusticum egit, & insolita quadam beneuolētia vultum serenans ad eum dixit: Haberē aliquid interrogare à te vir bone, si velles ad simplicia & vera interrogāti responsa tribuere. Ad quod rusticus (nescio à quo ductus) vrbanè satis respōdens, dixit: Quis sum ego, & qui sunt omnes parētes mei vt illustrissimo principi meo, & gratioso Domino dedigner respondere? Et Episcopus ait ad eum: Dic ergò mihi quid cogitabas cum hianti ore & diffusis malis stabas, & me stupens inspexeras? Cogitabam, inquit, rusticus: vtrum ne sanctus Martinus (qui & ipse Episcopus erat) cum tanto strepitu armorū militumque ex exercitu solitus sit per viam incedere. Ad quod Episcopus paululū rubore suffusus. Ego, inquit, non tantum Episcopus sum, & spiritualis Dominus, sed sum etiam temporalis Dominus & Dux & Princeps. Vnde nunc me ducem exhibeo, sed si Episcopum libet videre ea die (& diē statuit) ad Ecclesiam veni, & Episcopum exhibebo. Ad quam responsionem modicè in risum concitatus homo ruralis, Episcopo ait: Si non velles ægre suscipere: nec dedignari respōsū præbere

præbere seruo tuo, haberem & ego quod interrogarē à te. Quære ex me, ait Episcopus, quodcumque libuerit, non offendes. Dicit ergo rusticus: Si, inquit, quod Deus prohibeat, exigētibus meritis dux ad inferna migraret, Episcopus noster quæso quo pergeret. Qua interrogatione confusus Episcopus cum rubore abscessit, & nil ad hæc respondēs ruralem hominem deseruit, haud parum instructus rustici hominis decenti facetia, vt magnopere caueret, ne si ducis magis quàm Episcopi negotia sollicitare vellet, ducis magis quam Episcopi mercedes reciperet. O quot Episcopi perierunt, & iam nunc apud inferos tremunt, quia vtraque iurisdictionē sæcularem scilicet & spiritualem administrauerint, qui si tantum spiritualium causarum negotie tractauissent, iam fœlicibus fœliciores in cœlesti regno regnarent, &c. (Collector speculi.

EXEMPLVM XVII.

Prælatorum potestas magna, ostenditur excommunicationis exemplo.

FVit quidam Comes in Tolosa, fautor, & receptor hæreticorū: & omnis talis ipso facto, est excommunicatus, vnà cum hæreticis. Et quidam S. Abbas fuit ad eundem Comitem missus, ad commonēdum eum. Qui dum viro sancto noluit acquiescere, nec excommunicationem timeret: sciens vir sanctus, quia cor peruersum verbis non compungitur, dixit Comiti: Vt tu, & tui videant factis, quia infecta sit anima, quæ vinculo excommunicationis est innodata, volo mihi apportari albū panem, quo allato dixit. O panis, licet tu non merearis pœnam excommunicationis; tamen vt in te ostendatur fidei veritas, excommunico te. Quo dicto, panis inter manus eius albus, mox niger factus est: quem in duas partes diuisit, & interiùs similiter apparuit niger, & muscidus, atq; corruptus. Tunc subiunxit, vt sciatis virtutem absolutionis, accepto pane absoluit eum, qui in priorem speciē & candorem est reuersus. (Gotschalcus Holen ord. Eremitarum D. Augustini p. hiem. serm. 62. littera B. Vide etiam tit. Auaritia. ex. 1. & 4. tit Conuersio ex. 2. tit. Episcopus, ex. 1. tit. Corripere. tit. Infernus. ex. 5. 6. 9. 10. 11. & 12. tit. Prædicare. ex. 2. tit. Exemplum. ex. 1. tit. Auaritia. ex 4. tit. Oculi ex. 6. tit. Lusus. ex. 5. tit. Apostata. ex 7. tit. Dæmon. ex. 15. tit. Beneficium Ecclesiasticum. ex. 8. & tit. Partialitas.

PROPOSITVM.

Propositum bonum frequenter deserens penè fuisset ex libro vitæ deletus.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit Clericus immundissimæ vitæ, cui in visione senex apparuit in manu librum vitæ tenens, in quo erant scripta nomina saluandorum. Et quia iste contritus religionem intrauerat, dum in libro legeret, nomen suum ita frequenter rasum inuenit, quod vix poterat sustinere pergamenum. Et petens ab Angelo causam, ait: Proposuisti pluries correctionem, & tunc erat scriptum, & resiliendo deletum, & nisi modo religionem intrasses damnatus fuisses. (Ioannes iunior Dominicanus.

Vide etiam tit. Conuersio. ex. 9. tit. Contritio. ex. 6. & tit. Apostata. ex. 4.

PRO-

PROPRIETARIVS.

EXEMPLVM I.

Proprietarij monachi pecunia cum ipso sepelitur, & ei dicitur, Pecunia tua tecum sit in perditionem.

QVidam frater ex Nitria parcior magis quàm auarior, & nesciēs triginta argenteis Dominum IESVM venundatum, centum solidos, quos lina texendo collegerat, moriens dereliquit. Initum est ergò inter monachos de hoc consilium (nam in eodem loco circiter quinque milia diuisis cellulis habitabant) quid facto opus esset. Alij pauperibus distribuendos esse dicebant: alij dandos Ecclesiæ: nonnulli parentibus eius remittendos. Macharius verò, & Pambo, & Isidorus, cæterique seniores Patres, sancto in eis loquente spiritu, decreuerunt infodiendos esse cum Domino suo, dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Et ne hoc creduliter quisquam factum putet, tantus terror & pauor per totam Ægyptum cunctos monachos inuasit, vt vnum solidum dimisisse grandis apud eos sit criminis. (Ex li. sent. Patrum § 206.

EXEMPLVM II.

Proprietatio monacho Sincletico Basilius dixit, Et senatorem perdidisti, & monachum non effecisti.

FErtur sententia sancti Basilij Cęsariensis Episcopi ad quendam prolata Sincleticum, otij torpentem torpore, qui cum se renunciasse diceret huic mundo, quædam de proprijs facultatibus sibimet reseruauit, nolens exercitio suarum manuum sustentari, & humilitatem veram nuditatemque, & operis contritionem, monasterij subiectione conquirere, & senatorem inquit, Sincletice perdidisti & monachorum nō fecisti. (Cassiani de inst. renuntiantium lib. 7. cap. 19.

EXEMPLVM III.

Proprietarius Ianuarius quidam sicut malè vixit, sic & malè obijt.

AVgustin⁹ ad fratres de eremo. Non solum de malignis spiritib⁹ sæpe mala patimur, sed etiā à domesticis dilaniamur, & frequenter peiora sunt intestina bella à quibus homo non cauet, quàm forinseca quæ præuiderur. Ecce enim Abel iustus à domestico fratre occiditur. Esau fratrem Iacob fugientem persequitur. Ioseph à fratribus venditur, & à Discipulo Saluator traditur. Hæc omnia mala facta sunt, quia obedire neglexerunt. Similiter hoc accidit Ianuario nostro, qui colūna paupertatis & obedientiæ inter nos esse videbatur. Eius perditionem frequenter flere, & vlulare debemus. Nam ad nos cum lachrymis venit, & paupertatem quamdiu viueret seruare promisit, & tamen vineam & agrum nobis ignorantibus possidebat in sæculo. O professio mortifera, ô proditoris promissio. Ore dicebat & corde odiebat, sanctum credebamus qui omnibus peior erat, & sic annis vndecim Ianuarius noster, & ampliùs (vt audistis & vidistis) malè vixit, & malè moritur. Quomodo malè vixit, nisi quod suum non erat secretè tenuit? Quomodo etiam male moritur, nisi quia in fine se non recognouit, & obstinatus in suo nobis ignorantib⁹ testamentum fecit, & filium quem in sæculo habebat ditauit? O vtinam vel saltem in fine nobis dixisset, & ab omnibus nobis veniam impetrasset, sed nec confusus fuit, nec eum fecisse pœnituit, propterea de nostris nō est, necdū viueret erat. Ligate igitur ma-

nus cadaueris eius, ponentes in panno ligatos, centum & xi. siclos quos in pariete cellulæ retinebat flentes & dicentes: Pecunia tua tecum in perditione. Non enim licet nobis seruis Dei, eos collocare vel ponere in victu vel vestitu, vel in opere monasterij, quia preciū maledictionis est. (August. ser. 5. ad Fratres in eremo. Vide etiam. tit. Innocentia. ex. 2. & tit. Beneuolentia. ex. 10.

PROSPERITAS.

Prosperitas temporalis diuitem quendam cum omnibus suis demersit in inferos vidente beato Ambrosio.

LEgitur in legenda sancti Ambrosij: Quadam vice cum beatus Ambrosius Romam pergeret, & in quadam villa Thusciæ apud quendam nimis locupletem hospitatus fuisset, illum hominem super statu suo sollicitè requisiuit. Cui ille respondit: Status meus Domine semper fœlix extitit & gloriosus. Ecce enim infinitis diuitijs abūdo, seruos & famulos infinitos habeo, copiosam filiorum & nepotum turbam possideo, & omnia semper ad vota habui, nec vnquā mihi aliquid aduersum accidit, nec quod contristaret aduenit. Quod audiens Ambrosius vehementer obstupuit, & his qui secum erant in comitatu, dixit. Surgite & hinc quantocyus fugiamus, quia Dominus nō est in loco isto. Festinate filij, festinate, nec in fugiēdo moram facite, ne nos hic vltio diuina apprehendat, & in peccatis istorū nos pariter inuoluat. Cùm ergò fugerent & aliquātulū processissent, subitò se terra aperuit, & hominē illum cum vniuersis quæ ad se pertinebant ita absorbuit, vt nullū inde vestigium remaneret. Quod cernens Ambrosius dixit: Ecce fratres quam misericorditer Deus parcit, cū hic aduersa tribuit, & quā seuere irascitur, cùm semper prospera elargit[ur]. In eodem autem loco fouea profu[n]dissima remansisse dicitur, quæ vsq[ue] hodie in huius testimonium perseu[e]rat. (Petrus de Natalibus lib. 2. c. [...] & Marulus libr. 5. c. 3.

Vide etiam. tit. Conuersio. ex. 5 [...] 19. Tit. Iudicium Dei. ex. 1. & ti[t.] Delitiæ. ex. 5.

PVER IESVS.

EXEMPLVM I.

Puer Iesus flens & eiulans à de[uoto] monacho in niue reperitur.

ALGORE niuium terra B[ra]bantiæ respersa per totum [...] monachus quidam Cisterci[en]sis, præmisso in villā famulo, solus [per] cāpos per deuia veniebat. Et ecce [in]uenit puerū elegātissimę formæ q[uasi] triennē, magno fletu & eiulatu, [so]l[um] in niuis frigore residentē. Compa[ssus] igitur tali puero, equo descendit, [&] complexus flentē, flere cępit cū eo, [&] quęrere quid haberet? Tacēte autē p[u]ero, ingemiscit quęrens, vbi est ma[ter] tua? núquid perdidisti matrē? Ad [in]terrogationes illius puer fortius ei[u]lans, tandem dixit: Heu me, heu m[e] quare non flerem, quare nō eiula[rem] Ecce vides quod egens, solus, & [in] frigore sedeo, & non est qui collig[at] me, & hospitium præstet. Mox mon[a]chus surgens, & puerum in brach[ijs] eleuans, osculatus est, dicens: Ces[sa] flere dilectissime, quia ad hospiti[um] portabo te, & faciam enutri[ri]. Hoc dicens, cum puero equum [a]scendere voluit, sed puer de brach[ijs] tenentis exiliens, disparuit repent[e] quia Christus filius virginis fuit. [In] terram igitur cadens monachus, fle[re] & eiulare cœpit acerrimè. Et cu[m] diu sic iacuisset eiulans tandem qu[æ]situs à seruo inuent⁹ est, & leuatus [est] in equū, & ad hospitiū duct⁹. Quasi[...]

cur fleret, nihil aliud vna nocte dicere potuit, quā: Heu me, puer bone, puer pulcherrime, quare me dereliquisti? cur abijsti tā citò? cur te perdidi? Post hoc monachus consolationem recipiens, euentum cuidā retulit, qui illis per quos sciui tantę rei miraculum, & piaculū stupēdū patefecit. Quis enim hominum sine lachrymis audire potest piaculū tale & tantū, quod filius vnicus patri Deo, Deus existens hospitium in terra quærit, eget cibo, algore contrahitur, & præ abundantia iniquitatis refrigescente charitate multorum, non est qui eum recipiat cordis hospitio, reficiat patris placiti benefica voluntate, reuoluat & foueat deuotionis sinu, veste contegat charitatis. (Cantipratanus de propriet. Apum. lib. 2. c. 1. par. 13.

EXEMPLVM II.

Puer monachus ex simplicitate imagini Christi cibos deferens, ab eo ad cœleste conuiuium inuitatur cum Abbate.

IN Abbatia quadam fuit quidam paruus monachus qui imaginem pueri quem tenebat imago beatæ virginis Mariæ in quadam capella in manibus diligens tenerrimè ex puerili simplicitate & innocentia panē, & alia cibaria quæ habere poterat ei sæpius ministrabat, & rediens postea nihil in scutella inueniebat. Cumq; flens rogaret puerum vt sibi loqueretur, & coram se comederet, & ille nihil sibi responderet, & Abbas qui latens in capella frequenter orationi insistebat, hæc cum sæpius percepisset, vocatum ad se puerū cum blanditijs cœpit allicere, & ab eo exegit, vt quicquid sibi puer diceret ei reuelaret, quod puer se facturum promisit. Quadam vero die cùm prædictus monachus corā imagine esset, vox ad eū facta est dicēs: Mādat tibi puer quē tātū diligis, vt venire ad eius nuptias non moreris. Cui puer respondit se non posse ire sine Abbatis licentia. Quapropter hoc Abbati quantocyus indicauit, qui cogitans tempus mercedis recipiendi pro laboribus esse idoneū, conuersus ad Dominū in oratione manus expandit, pandens Domino cordis sui desiderium quod habebat eundi ad suum consortium. Interdixit etiam puero monacho ne aliquo modo consentiret ire ad nuptias dilecti pueri sine ipso. Cumque puer iterum vocatus diceret se sine Abbate nō audere venire, responsum est ei quod in die Pentecostes cùm inciperetur hora tertia Veni creator Spiritus, ipse & Abbas simul ad nuptias eius peruenirent. Cū igitur dicta dies aduenisset Abbas nihil dubitās de diuino oraculo tenuit puerū iuxta se in choro; quam citò monachi, hymnum incœperunt, ambo spiritum emiserūt. Et quia voluit puerū virginis pane corporis sustentare, modo pascitur ab ipso pane æterno cum Abbate. (Collector speculi.

Vide etiam. tit. humilitas. ex. 13. Tit. Lusus. ex. 7. tit. Festum. ex. 6. & tit. Corporalia.

PVER.

EXEMPLVM I.

Puer nobilis ordinis sancti Benedicti priori post mortem gratias retulit, quod eum ab insolentijs correxisset.

IN monasterio nigri ordinis puer quidam nobilis à parentibus traditus est disciplinis regularibus educandus. Et quia erat decorus forma, naturæque donis insignitus, & supra talem ætatem morum honorificentia gratiosus, seniores maximè, & qui officijs præerant, puero vltra quàm necesse erant habenas libertatis relaxabant. Prior autem, qui conuentum sub Abbate regebat, discretiori mente & regimine, ipsius

ipsius licet peroptimæ naturæ in tali ætate credendū non putabat, quia, vt dicit philosophus, pueri non tantùm monendi sunt verbis, sed etiam arctandi verberibus: aggressus est iam aliquantulum insolescentem puerū verbis, interdum & verbere ab illicitis refrenare. Qui puer ad omnem informationem boni, statim quasi mollis cera, prioris correpionem accipiens, in adolescentem sanctum & perfectum creuit, & circa viginti annos ætate finita mortuus, priori apparuit, dicens: Tuæ correctioni gratias ago, prior, qui mecum tua prouidentia id egisti ne insolentia puerili paulatim defluerem, & tandē prolaberer in damnanda. Hæc vt dixit beata anima, tanto splendore resplenduit, vt vix in loco angulus remaneret, qui ab illo lumine expers fuerit. (Thomas Cantipratanus de propriet. Apum lib. 1. cap. 17. part. 4.

EXEMPLVM II.

Trinitatis mysterium humana ratione non posse comprehendi puer Augustinum docet, qui paruo cochleari in paruam fossam totum mare nitebatur infundere.

EO tempore quo beatus Augustinus librum de Trinitate composuit, illi tale miraculum Deus ostendit. Hipponensis ciuitas Africæ nobilis in qua Episcopatum administrabat, super littus maris pulcherrimè sita erat. Is pro consuetudine habebat, post diuinum studium & laborem, vesperè super littus maris sequentibus a longe Episcopis & clericis, qui pro consilio & negotio vniuersalis Ecclesiæ eum frequentabant, solus antecedens deambulare: ne scilicet eius contemplationem aut studium colloquentium fabulatio impediret. Cū sic solus incederet, puerulum miræ pulchritudinis super
littus maris sedentem inuenit, q
facta in terra fossa paruula (sicut pu
ri in plateis ludentes solent) cochle
ri argenteo aquam de mari haur
bat, & in illam fossam paruulam
fudebat. Quem vt beatus Augustin
ita seriosè sedentem vidit, pedem
pressit, & stetit: procedens inde pu
rum salutat, & inquirit quid ag
Et puer serio respondit: Vo
inquit, totum istud exhaurire ma
& isti fossæ si possum infundere. Q
responso, quasi puerili vir sanctus
risum decentissimum concitatus, r
pondit. Et quomodo, inq
ô bone puer, hoc poteris? Ing
est mare, & paruum cochlear
hauris, fossa paruula in quā fundis
mox puer: Possibilius, inquit, m
est hoc facere quod intendo, quàm
implere quod cogitas. Ad hoc bea
Augustinus mirabiliter stupefact
quid hoc esset interrogat. Et pu
Cogitatu, ait, voluis & æstimas
lumine breui concludere, q
sit illud indiuiduæ Trinitatis in
plicabile sacramentum. Et hoc q
dem antequam possis, isti fossæ p
uulæ potius maris vndas infundar
Hæc dicens puer, repentè disparu
Beatus verò Augustin⁹ Christū ī fa
glorificās quā verū puer dixerat, m
aduertit. (Cantip. lib. 2. cap. 48. part

EXEMPLVM III.

Pueri Mammetis in persecutione co stantia, Deique circa eundem mi bilis prouidentia.

TEmporibus Aureliani erat
ciuitate Cæsarea Cappado
puer vij. annorum Mamm
nomine. Hic mortuis parentibus d
cretum Aureliani de cultu idoloru
abhorrens, in montē cuius silua de
sissima erat secessit, ibiq; viuebat, l
ctioni tātùm & oratio vacās, & l
cte gregis sui se pascens. Audita au

vocc

voce cęlesti, vt in campũ descẽderet, descendit: ibiq; virgã & Euangelium inueniens ea tulit, & in montem ascendit. Legente autem eo librũ quem inuenerat in campo, conuenerunt illuc diuersa ferarum genera, quæ prostratæ ipsum adorabant, & post fixa genua sursum ad eum respiciebant. Tandem egressis feris masculinis remanebant ibi fœminæ cum gregibus mansuetis vberibus lacte plenis. Quas puer Dei cum suis mulgens, & coagulans & caseos faciens, cùm sibi abundare vidisset, quærens à Domino quid inde faceret responsum accepit, vt ad portam Cæsareæ descenderet, & pauperibus distribueret. Hęc videntes quidam Præsidi Alexandro retulerũt, quod in illo loco magus esset, qui omnes feras siluarum maleficaret. Tunc iudex equites duos misit ad eũ: Quibus ille obuians in habitaculum suum duxit, eisque caseum & aquam apposuit. Quibus manducantibus facta est congregatio animalium sedente eo, & legente Euangelium. Quod vidẽtes illi confugerunt ad eũ. Confortauit autem eos puer sanctus ne timerent. Et dimissi ab eo visa Pręsidi retulerunt. Puer autem sanctus eos sponte secutus coram Præside Christianum se profitens, eũ sacrificare respueret suspensus torquetur. Cũq; gratias agens in cęlum intenderet audita est vox, dicens: Confortare Mammes, & viriliter age. Tũc depositus, & in carcerẽ missus plusquam xl. viros fame pene deficientes ibidẽ inuenit. Orante autẽ eo colũba cœlitus missa portans lac & mel per fenestrã intrauit. Accipiens autẽ illud Mammes simul cum eis manducauit. Post hæc puer in fornacem mittitur, sed statim ignis extinguitur. Deinde locato eo in amphitheatro vt à bestijs laceraretur, ab eis illęsus relinquitur. Deinde alius quidam leo de monte descendens per ciuitatem nullum læsit, sed festinans ad amphitheatrum sancto martyri dixit: O natura hominis Spiritu sancto cooperta, ecce tui causa cogor ab Angelis contra naturam loqui. Hæc eo dicente amphitheatri ostia ab Angelis clausa sunt, vt nemo egredi posset. Et ascendens leo multitudinem Paganorum & Iudæorum laniauit, solusque Præses cum suo officio illæsus remansit, iubente sancto ne eum læderet. Tandẽ sanctus puer ab Angelis euocatus, lapidibus obrutus emisit spiritum. (Ex vita sancti Mammetis pueri.

Vide etiam tit. Misericordia in pauperes. ex. 1. Tit Iurare. ex. 1. tit. pręlatus ex. 2. tit. Innocentia. ex. 2. tit. Affectus. ex. 9. tit. Chorea. ex. 2. tit. Castitas. ex. 11. tit. Maria. ex. 18. & tit. pastor. ex. 1.

PVLCHRITVDO.

Pulchritudinem suam tanquam perditricem pudoris sui Angadrisina petit in turpitudinem commutari.

SAncta Angadrisina illustris Roberti fuit filia, qui generosa stirpe proditus gerulus fuit annuli Regis Lothari. Hanc religiosissimam virginem illustris Sinuinus à præfato Roberto expetijt, volens eam Ausberto filio suo sociari: quo scilicet Roberto præbente assensum, casto iuueni casta despondetur puella. Denique ambo integritatem mentis, & corporis caste seruare cupientes, deprecabantur Dominum, vt voluptatum venena à cordibus eorum dignaretur. Denique orante beata Angadrisina virgine, vt speciositas illius in deformitatem verteretur, illico Dominus preces eius exaudiuit. Nam facies eius ita exulcerata est, ac immundissima lepra cooperta, vt à consortio hominum quicunque eã vidissent, ex templo segregandam decernerent. Medicorum deinde cucurrit frequentia, sed quanto instantius insistebant, tanto Christi sponsa deformior vlcerosiorq; apparebat. Tum pater

pater diuinitus hæc fieri intelligens, inquirebat ab ea, vtrum in virginitatis voto vitam elegisset finire. Opto id, inquit, mi genitor, & toris nisibus exoro. Nam Christus quem cōcupiui sponsum, ipse mihi hanc corporis infert molestiam, vt animæ tribuat nitorem. Delectat hæc vita præsens pater pie, sed decipit, quia omne quod est in mundo vanitas est. Hæc audiens pater illustrem accersiuit Sinuinum, & quæ circa suam filiam gesta erant lucide pandit. Ad hæc Sinuinus respondit: Voluntatem Domini in omnibus sequi oportet, neque eius nutui vllo modo contraire volo. Vocatusque affuit & beatus Ausbertus, qui dissociabilem condidit libellum, vt sancta virgo Angadrisina non sua, sed Christi Domini vocaretur sponsa. Hoc facto ad Rothomagum vrbem sancto Antistiti dirigitur Audoeno, vt eius benedictione percepta, & velamine operta, in virginitatis proposito consecrari mereretur: quo patrato, pristinæ pulchritudini & speciei eleganti ex templo est reddita, ita vt cuncti auditorum dicerent, quia Christus eam sibi sponsam & famulam elegisset perennem. Denique efficitur gubernatrix cœnobij quod situm est iuxta muros vrbis Beluaci. Erat autem sicut cæteris prælata, ita cunctis humilior, in vestu vilis, in cibo mediocris, ab infantia iugi orationi dedita, pudicitia exornatissima, hilaritate cordis & corporis clara, patientiæ virtute, charitatis obsequio, eleemosynarūque largitionibus abundantissimè cumulata. His virtutum sanctarum operibus adornata, in medio virginum veluti lampas refulgebat accensa. (Vincentius l. 23. cap. 95.

PVRGATORIVM.

EXEMPLVM I.

Papa Benedictus graui purgatorij pœna laceratur.

EPISCOPVS si rectè tenes, qui Capries præerat, vidit maiorem Benedictum Papam Octauum, qui iam obierat, nigro equo quasi corporaliter insidentem, Cumque ille cœptum iter capere cerneret: heu, inquit, nonne tu es Benedictus Papa, quem defunctum liquido nouimus? Infœlix ego sum. Et ille: Quomodo tibi est, pater? Grauibus, ait, tormentis afficior, spe tamen, si adiutorium præbeatur, de mea recuperatione non priuor: sed perge, quæso, ad fratrem meum Ioannem, qui nunc Apostolicam occupat sedem, eique functus delegatione nuncia, vt illam potissimam summam, quæ in theca reconditur, in pauperes pro mea salute distribuat, sicque me redimendum esse, quandocunque tamen hoc decreuerit misertatio diuina cognoscat: nam cætera, quæ pro me indigentibus tradita sunt, mihi penitus nihil profuerunt, quia de rapinis sunt, & de iniustis adquisita. His ergo auditis, Episcopus impiger Romam adijt, Ioanni Papæ defuncti fratris verba narrauit, Episcopalis mox sarcinæ pondus abiecit, monachum induit, eoque modo salutem sibi ex aliena calamitate prouidit. (S. Damianus Epist. ad Dominicum cap. 4.

EXEMPLVM II.

Purgatorium graue, negligentes monachi sustinentes, ceu anseres assari videntur.

MOnachus quidã in extremis agens antequam decederet raptus est in spiritu, ductusque ad loca pœnarum infernalia, viditque quod sine horrore referre non possumus, animas scilicet multas verubus & contis acuminatis infixas ad rogum maximum, in modum anserum torreri & assari, ipsosque crudelissimos tortores sufflatorijs, alijsque igneis instrumentis miserorum tormenta totis nisibus aggregantes. Alij verò patellas & sartagines ignitas de subtus iacentes ponebant, adipemq;, qui de ardentibus iacentium membris fluebat, diligentissimè colligentes eundem rursus bullientem, & feruentem super eos à quibus fluebat, refundebant, quàm pœnam cæteris cruciatibus intollerabiliorem eis esse considerabat. Post hæc ductus est ad quendam refrigerij locum, vbi multitudinem animarum quasi post grauem aliquem laborem quiescentium inuenit. Interrogatusq; ab Angelo ductore suo, si sciret quæ hæc essent? se nescire respondit. Sanctus vero Angelus dixit ei. Hi quos vidisti ad ignem illum per maximum assari, homines sunt ordinis tui, qui licet criminalibus peccatis se nequaquam fœdauerint, non tamen sicut monet Scriptura seruire Domino in timore & tremore curauerunt, non disciplinæ censuram tenere, non quietis & silentij patientes esse, non deniq; vigiliarum, & orationum solennem deuotionem, neque laboris sanctæ psalmodiæ executionem strenuè sicut oportet æmulari studuerunt, sed magis curiosi, faceti, vagi, superflui, desidiosi, pigri, somnolenti, signis, locis, & leuitatibus indulgentes, monasticæ professionis puritatem violare nõ timuerunt, qui postquam secundum æquissimam iusti iudicis Dei sententiam in supra visis pœnis alijs breui⁹, alij prolixiùs pro quantitate & qualitate excessuum suorum purgati fuerint, mediante gratia Dei in hunc refrigerij locum introducũtur, atq; hic post horrenda supplicia illa pausantes perfectionem beatitudinis suæ cũ patientia præstolantur. (Lib. 7. Spec. hist. Vincent. cap. 109.

EXEMPLVM III.

Purgatorium suum anima cuiusdam in glacie sustinuit, quæ à B. Theobaldo triginta missis continuis, quas dæmon mirè conatus est impedire, liberata est.

LEgitur quod quidam piscatores S. Theobaldi in Autumno frustum magnum glaciei pro pisce pẽdiderũt, de quo magis quã de pisce gauisi sunt, maximè quia Episcopus dolore pedũ laborabat ipsam glaciẽ eius pedibus supposuerunt, & magnũ ei refrigerium præstabat. Quadã verò vice glacie hominis vocem audiuit. Qui ab Episcopo adiuratus quis esset, dixit: Sum quædam anima quæ in hoc gelicidio pro peccatis meis affligor, & liberari possem si xxx. missas sine interuallo triginta diebus continuis diceres. Qui cùm missarum medietatẽ dixisset, & se iam ad missam aliam cõpræparasset, diabolica suggestione cõtigit quod ferè omnes homines illius ciuitatis inter se bella mouerẽt. Vnde vocatus Episcopus ad sedandã discordiã, sacras depõnẽs vestes, missam illa die intermisit. Iterũ recipiens & duas partes complens, exercitus magn⁹ (vt videbatur) ciuitatem illã obsedit, & cõpulsus missæ officiũ intermisit. Deinde reincipiẽs cũ omnes vltima excepta dixisset, & vltimã inchoare vellet, tota villa & dom⁹ Episcopi accẽsa est.

Cui cùm serui dicerent, vt missam intermitteret, ille dixit: Etsi tota villa cremari deberet, missam non dimitterem. Qua celebrata glacies protinus resoluta est: & ignem quem se vidisse credebant tanquam phantasma recessit & nullum damnum intulit. (Iacobus de Voragine Archiepiscopus Genuensis, & Petrus de Natalibus lib. 10. c. 8. in die Commemorationis animarum.

EXEMPLVM IV.

Purgatorium vsque ad sepulturam pro pœnitentia recipiens frater, clamauit; O sine misericordia pœnitentia.

Qvidam monachus decedens petijt instanter Abbatem vt solitam decedentium sibi impertiretur absolutionem, cum Abbas absens in loco vicino non posset haberi, in promptu ante aduentum migrauit. Cùm autem venisset, & dictũ ei fuisset quam instanter monachus ille petiuisset eum pro absolutione habenda, funere nondum sepulto ante quoddam altare decumbens & cogitans de prædictis, vidit subito ante se defunctum (vt sibi videbatur) dicentem: Benedicite, expetentem debitum absolutionis. Cùm autem Abbas stupens resumpsisset spiritum, dixit: Misereatur, &c. Quo facto petijt monachus pœnitentiam. Abbas autem nesciens cuiusmodi pœnitentia iniungenda esset defunctis, dixit quod pro pœnitentia staret in purgatorio quousque corpus eius sit sepultum. Quo audito defunctus exclamauit ita horribiliter, quod vox eius audita est per totam Abbatiam, dicens: O sine misericordia præcepisti me tantùm morari in purgatorio! (Collector speculi.

EXEMPLVM V.

Grauitatis pœnarum Purgatorij memorabile exemplum.

Fvit in Amorensi conuentu ordinis Prędicatorum religiosus quidam pius, & deuotus, & necessitudinis iunctus vinculo, cum quodam religioso Minorita, qui ambo dum aliquando ad inuicem polliciti sunt, quòd qui eorum priùs vita fungeretur (si Dominus id illis permitteret) inde rediret ad eum, qui in viuis maneret vt eum sui status admonitum redderet. Obijt itaque primo religiosus Minorita, & post dies aliquot dum nostri ordinis religiosus in refectorio foret, ibi comparuit Minorita defunctus, & aliquamdiu fuerunt confabulati, & nonnulla illi retulit miranda de futura vita, ac demùm quomodo in pœnis ageret purgatorij, & cruciatibus miris, & in veritatis comprobationem illius, quod narrabat, manum posuit super vnam refectorij tabulam, mox illic mansit manus igneæ impressum vestigium, quod adhuc hodie ibi inuisitur, & hoc facto disparuit præfatus defunctus. (Antonius Senensis in Chronico prædicatorum ad annum. 1218. pag. 32.

Vide etiam tit. pertinacia. ex. 3. Tit. missa ex. 1. &. 2. tit. Oratio. ex. 4. tit. discordia. ex. 6. Tit. Prædicator. ex. 3. tit. Contritio. ex. 3. &. 7. tit. pœnitentia. ex. 7. Tit. Infirmitas. ex. 7. Tit. Apostata. ex. 3. Tit. Passio Christi. ex. 3. tit. Familiaritas. tit. laborare. ex. 10. &. tit. Conuersio. ex. 31.

QVIES.

Quietem & solitudinem sectantes vultus animarum suarum clarius intuentur.

NArrauit quidam quia tres studiosi diligentes se facti sunt monachi. Et vnus quidem ex eis elegit litigantes in pacẽ reducere, iuxta illud, quod dictũ est: Beati pacifici. Secundus verò visitare infirmos. Tertius verò abijt quiescere in solitudine. Primus ergo laborans propter lites hominũ, non poterat omnes sanare. Et tædio victus venit ad eũ, qui seruiebat infirmis, & inueniebat etiã ipsum animo deficientem, & nõ præualebat mandatũ perficere. Et cõcordantes hi duo abierunt videre illum qui in eremũ discesserat, & narrauerunt ei tribulationes suas, & rogauerunt eũ vt diceret eis quid ipse profecerit. Et reticẽs paululũ misit aquã in scyphũ, & dicit eis? Attẽdite in aquã, & erat turbulẽta, & post modicũ rursum dicit: Attendite modò quomodo limpida facta est aqua. Et cum intenderent in aquam, vident tanquam in speculo vultus suos. Et tunc dicit eis: Sic est qui in medio hominũ cõsistit, ob turbam enim non videt peccata sua. Cùm autem quieuerit, maximè in solitudine, tunc delicta sua conspiciet. (Ex lib. Doct. Patrum. lib. de quiete nu. 6.

RATIONEM REDDERE.

Rationem reddere pro debitis exactus Antiochus fatuum se esse simulauit.

VNde Ioannes Opani narrans mihi, docebatur ait quis alter in mansione Asiæ à monacho quodã miti, quieto & mãsueto, & videns seipsum quasi à se honoratũ & quietatũ, & circũforũ præintendit optimè quod multis est nocumẽtũ, deprecatur senẽ quod eũ à se dimittat. Habebat enim discipulũ aliũ, nec erat ei triste quod fiebat ex toto. Egreditur igitur ab eo & seipsũ subordinat per epistolã præceptoris in quodã ↄ̃ti cœnobio. Nocte igitur prima qua cœnobium fuit ingressus, videt se in sõnis à quibusdam ad reddendam rationem exactum, & post tributum ac illius pauẽdæ valde exactionis terribilis rationem ex residuo remanere obligatum, & auri debere soluere libras centum. Euigilans igitur diiudicauit visum & dixit, egene Antioche (hoc enim ei erat nomen) verè multa restant de solutione debiti nostri. Cum ergò permansissem, ait sub indiscernenti obedientia in cœnobio tribus annis reputabar vilis, & quasi peregrinus & extraneus, tribulationes ab omnibus patiebar. Non enim erat ibi monachus alius quisquam peregrinus. Et ecce in somnis iterum, video quandam chartam remissionis & absolutionis decem librarum mei debiti mihi dantem. Igitur euigilans cognoui visum & dixi; Adhuc nunc vsque decem, & quandoque vtiq; tãti debiti solutionem complebo, tunc dico mihi ipsi. Humilis Antioche superabundantiori labore & ignominia indiges. Ex tunc igitur cœpi amẽtiam & stultitiam simulare, non tamen quidem aliquid in ministrationis officio penitus relinquere otiosum. Vnde & immisericordes patres in tali huiusmodi ordine & promptitudine me videntes, mihi vniuersæ mansionis grauia opera iniungebant. Perseuerans igitur per annos xiij. in tali institutione, ad me mihi primò apparentes rursus venire vidi, & perfectam mihi libertatem à debito scribere. Quando igitur in aliquo me tribulabant in mansione degentes remorabar debiti & generosè viriliterque ferebam. Ista huiusmodi mihi sapientissimus quasi ex alterius persona narrauit, propter quod & seipsum mutato vocabulo Antiochum

chum vocauit. Hic autem erat qui vt verax per obedientiam & patientiam dirupit chirographum generosè. (Ioannes Climachus Gradu. 4. de obedientia.

RECREATIO.

EXEMPLVM I.

Scandalizatus secularis in lætitia Antonij congruo exemplo ædificatur.

SVperuenit quidam venationem faciens in silua agrestium animalium, & vidit Abbatem Antonium gaudentem cum fratribus, & displicuit ei. Volēs autē senex ostendere ei, quia oporteret aliquando cōdescendere fratribus, dixit: Pone sagittam in arcum tuum, & trahe, & fecit sic. Et dicit ei iterum, trahe, & traxit. Et rursus dicit ei, trahe adhuc, & dixit ei venator: Si supra mēsuram traxero, frangetur arcus. Dicit ei Abbas Antonius: Ita est in omni opere Dei. Si plus à mensura tendimus fratres cito deficiunt, expedit ergò vna hora relaxare rigorem eorum. Hæc audiens venator compunctus est, & multum proficiens in sermone senis discessit, & fratres confirmati reuersi sunt ad locum suum. (Ex lib. Doct. Patrum lib. de patientiæ fortitud. nu. 17.

EXEMPLVM II.

Recreationem moderatam etiam religiosis admittere licet.

LEgitur in historia sancti Ioannis Apostoli, quod cū auis quæ perdix dicitur. viua beato Ioanni à quodam oblata fuisset, & ille eam quasi demulcendo tangeret, & contrectaret, quidam adolescens hoc videns ad socios suos ridendo dixit: Videte quomodo ille senex cum auicula sicut puer ludit. Quod beatus Ioannes per spiritum recognoscens, iuuenem ad se vocauit. Cui dixit adolescens: Tu ne es Ioannes qui talia agis, & tam sanctus haberis? Quem Ioannes, quid in manu teneret inquisiuit. Qui cùm se arcum tenere diceret, ait: Quid inde facis? Et iuuenis: Aues inde ac bestias sagittamus. Cui Apostolus: Qualiter? Tunc iuuenis arcum cœpit tendere, & tensum in manu tenere, sed cùm ei Apostolus nil diceret iuuenis arcum distēdit. Cui Apostolus: Quare fili arcū distendisti. Et ille: Quia si diutius tensus teneretur, ad iacendum infirmior redderetur. Et Apostolus ad hæc: Sic & humana fragilitas ad contemplationem minus valida fieret, si semper in suo rigore consistens fragilitati suæ interdum condescendere recusaret. Nam aquila cunctis auibus celsior volat, & solem clariùs conspicit, & tamen necessitate naturæ ad iam descendit. Sic & humanus animus cùm se modicum à contemplatione retrahit, crebra reuocatione ardentius ad cœlestia tendit. (Cassianus collat. 24. c. 21. & Hincmarus hoc refert.

REGES TRES.

Tres Reges deuotum sibi Regem Daciæ magnificè mirificis muneribus ditauerunt.

LEgitur in historia Romanorum, quia rex quidam Danorum ad tres Reges qui stella duce ab Oriente Hierosolymam venerunt, & Christo nato munera obtulerunt, deuotionem magnam habebat, eosque in sui adiutorium inuocabat. Profectus ergò prædictus Rex Coloniam cum comitatu solemni, vbi sacrosancta corpora eorum honore debito cōseruantur, tres coronas aureas mirabiliter & regaliter fabrefactas eis obtulit. In superplusquam sex marcharum milia cum ingenti deuotione eccle-

ecclesijs & pauperibus diſtribuit, magnum ſuæ fidei exemplum ibidem fideli populo derelinquens. Quadam autem nocte cùm ad propria remearet & membra ſopori dediſſet, ecce vidit in ſomnis tres Reges coronas quas portauerat in capitibus præferẽtes cum ingenti lumine ad ſe propius accedere, & audiuit ſingulos ſingulariter dicere talia: Primus igitur qui & ſenior eſſe videbatur, ſic ait: Frater mi fœliciter veniſti, ſed fœliciùs ad propria remeabis. Alter dixit: Frater mi multa tribuiſti, ſed tecum plura reportabis. Tertius ſimiliter ait: Frater mi fidem oſtendiſti, ſed expletis viginti tribus annis iugiter in cæleſtibus nobiſcum regnabis. Primus igitur offerens ei pixidem plenam auro, dixit: Accipe (inquiens) theſaurum ſapientiæ per quam ſubiectũ populum iuſtè iudicabis, quia honor regis iudicium diligit. Secundus pyxidem cum myrrha obtulit ei, dicens: Accipe myrrham pœnitentiæ, per quam carnis motus illicitos refrænabis, quia optimè regnat qui ſeipſum bene regit. Non enim alios benè regere aut coërcere poteſt, qui ſeipſum non coërcet. Tertius præbuit ei pyxidem plenam thure dicens: Accipe thus deuotionis deuotæ clementiæ, per quam miſeros reuelabis, quia ſicut ros herbam irrigat vt creſcat, ſic dulcis clementia regis vſque ad ſidera prouehit & exaltat. Cumque Rex de magnitudine viſionis miraretur, ſubito excitatus eſt, & pyxides quas ei illi tres Reges obtulerunt, iuxta ſe collocatas reperit. Qui donum Dei lætus accepit, & ad propria rediens omnia quæ in ſomnis audierat quoad vixit deuotiſſime adimpleuit, & expleto termino ſupradicto regna cœleſtia meruit poſſidere. (Collector ſpeculi.

RELIGIOSI, RELIGIO, ET STATVS EIVS SECVRITAS.

EXEMPLVM I.

*Religionis profeſſio, ſecundum quodammodo baptiſma eſt.

EST etiam iucundum, & notabile omninò hoc in genere, quod Leontius Cyprius Epiſcopus, antiquus autor narrat in vita Simeonis Abbatis. Hic enim Simeon cum vnà cùm Ioanne, eiuſdem vterque nobilitatis, in ipſo adoleſcentiæ flore ad monaſterium veniſſent, ac die poſtera religioſo habitu induendi eſſent, quidam ex fratribus ita eis dixerunt (iuuat enim ipſa eius verba ponere, vt ſunt ſimplicia, & nuda.) Beati eſtis, quoniam cras regenerabimini, & mundi efficiemini, ſicut nati eſtis, ab omni peccato, perinde ac ſi ipſo die eſſetis baptizati. Quod illi audientes, admirati ſunt ambo, & cucurrerunt ad diuinum Niconem abbatem monaſterij, & ad eius pedes prociderunt dicentes: Rogamus te, pater, ne nos baptizes. Sumus enim Chriſtiani, & nati ex parentibus Chriſtianis. Is autem, cùm neſciret quidnam audiſſent à patribus cœnobij, dixit eis: Quis enim vult vos, ô filij, baptizare? illi verò dixerunt: Domini noſtri, patres monaſterij dicunt nobis: cras rebaptizabimini. Tunc intellexit præfectus eos dixiſſe de ſancto habitu, & ait eis: Rectè dixerunt, filij. Etenim, ſi Deo placuerit, volumus vos cras induere ſancto, & Angelico habitu. (Hierony. Platus Societatis Ieſu lib. 2. c. 13. de bono ſtatus Religioſi.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Religiosi propositi desertor & infidelis Deo, hominibus non erit fidelis.

HOmo quidam erat in quadam ciuitate, qui mercenarium quendam famulum apud se habebat, cui sua credebat omnia. Huic solitariæ vitæ complectendæ cupiditas incessit. A quo quidem proposito iuuenem frugi & rebus suis vtilē vt deterreret, herus nihil prope reliquit intentatum. Sed frustra laborem suscepit: iuuenis enim mundo renūcians ad fratres se contulit. Verum paucis post annis ad mundum redire tentauit, relictaque cellula ad herum suum reuersus est. Hic iuuenem semel atque iterum libenter suscepit. Tertio frater deposita simulationis persona, cùm animi sui ægritudinē homini detexisset, vitæ, inquiens, solitariæ iugum amplius ferre non possum. Quamobrem obsecro te Domine, vt me recipias, eodemque habebas numero, quo olim habebas. Spero enim me rectiùs etiam, quàm antea rationibus tuis consulturum. Ex te namque acceperam, velle te mihi sororem etiam tuam vxorem dare. Cui ille respondit: si Deo, quæ promiseras non præstitisti, quomodo te mihi præstiturum sperem? Quibus verbis tanquam verberibus iuuenis castigatus ad cellulam suam sese recepit. (S. Ephrem de vita spirituali sententia 38.

EXEMPLVM III.

Non reformidans luctam cum dæmone in extremo vitæ articulo, Fr. Reginaldus, asserit se fuisse inunctum à B. Virg. Maria.

REginaldus vnus ex ipsis B. Dominici Discipulis, cùm moneretur, vt se extrema vnctione, vt moris est, ad luctam cum dæmone prępararet. Ego, inquit, hanc luctam minime reformido, quin potius expecto lætus, iam enim dudum, Mater misericordiæ me inunxit in qua plurimum confido, & ad quam cupidè proficiscor. Quod autem se priùs ab ea inunctum dicebat, id ita habuerat. Cùm ante annos multos grauissimè ægrotaret, vigilāti de nocte apparuit Regina cœli cum alijs duabus virginibus, ipsaque ad eum accedens iacentis oculos, aures, os, & manus vnguēto, quod attulerat, proprijs illis manibus liniuit, denique, & pedes in præparationem Euangelij, vt ipsamet, quasi ex formula orās, adiunxit. (Idem Hier. Platus eod. lib. & cap.

EXEMPLVM IIII.

Deus vindictam sumit de his, qui sunt in Religiosos iniurij.

ANno 1376. aliquid euenit admodum memorabile, Prælati quidam, nescio quo spiritu inducti, de Franciscano ordine abolendo consilia inter se contulerunt, & ad eam rem perficiendam quoddā aliquod Episcoporum conuenticulū coëgerunt. Erat autem in eadem vrbe Ecclesia præcipua, & in Ecclesiæ fenestris vitreis duæ imagines pictæ, vna sancti Pauli, qui ensem, altera S. Francisci, qui crucem manibus tenebat. Nocte Æditúus visus est sibi Paulum audire hæc dicentem: Quid agis Francisce? cur tuam non defendit familiam? Cui ille: Quid faciam? nihil habeo præter crucem: & hæc ipsa me hortari cœpit, ne tantam ferret iniuriam, suumque ei offerre gladiū. Territus Æditúus simul ac illuxit, accurrit in templum, certoque vidit, vtramq; imaginem insignia inter se commutasse, atque in Pauli dextera crucem adhuc esse, Franciscum verò gladium

gladium habere cruore stillantem: quod dum secum tacitus, miraretur increbuit rumor, Episcopum illum, qui eius consilij author fuerat, repertum esse mortuum, præcisis ceruicibus. Ac ipse quoque nocturnum visum narrare cœpit, ac pro eius fide ipsas imagines omnibus ostentare. (Hieronym. Platus lib. 1. cap. 33. de bono status Religiosi.

EXEMPLVM V.

* *Magnum beneficium Dei est, vocari ad Religionem, ob quod parentes gaudere potiùs debeant, quàm tristari, & conqueri.*

CONuenit egregium dictum Iordani, qui proximè post B. Dominicum Generalis Magister fuit ordinis Prędicatorum, magna vir sanctitate, atque etiam, vt accepimus auctoritate. Hic enim cùm nouitium quendam, spectantibus aliquod eius socijs, ad Religiosum habitum admisisset, & deinde multa verba, de Religionis fœlicitate fecisset, ad extremum eos vberiùs lachrymantes aspiciens, ita ad illos sermonem cōuertit: non debere eos flere ex amici discessu, sed potiùs ex inuidia, quòd ille quidem multò meliorem partē, quàm ipsi eligeret: Religiosos enim Deo seruire tanquam cubicularios principis, qui ab ipso intimè, ac familiarissimè adhibentur, sæculares autem, si modo famulātur, ita famulari, vt qui in coquina, aut alijs eiusmodi ignobilibus ministerijs. Itaque vtiliùs, ac salubriùs etiam ipsis fore, si oculos aperirent, & cogitarent, sibi quoque ianuam patere, si ingredi vellint, & ad tanti Regis mensam asside re. Nec surdis auribus dictum. Vnus enim eorum statim, ne domo quidē reuisa, alij paulò post omnes, in eundem salutis portum se receperunt. (Hiero. Plat. l. 1. de bono stat. Rel. c. 4.

EXEMPLVM VI.

* *De Religioso maiorem paulò rerum monasterij temporalium curam gerente, idcircò in officio diuinum remisione purgatorij pœnis addicto.*

APud Valentiam in monasterio edito à sanctissimo Papa Adriano (quod vocatur monasterium sancti Rufi) fuit quidam Cellarius, qui propter nimiam solicitudinem rerum temporalium monasterij, vt plurimum dimittebat post refectionem Psalmum Miserere mei Déus, loco cuius dicebat breuitatis causa Psalmum Laudate Dominum omnes gentes, qui tamen in alijs erat deuotissimus. Cùm verò mortuus fuerat, faciebat spiritus eius mirabilē tempestatē in Cellario. Et cùm quadam die apparuisset cuidam viro sancto, ibidem ei locutus est, & inter alia periuit sanctus ab eo, quam pœnam pateretur, & quare faceret tantum strepitum in Cellario. Respondit, quod ipse pateretur tantam pœnam, quod quasi esset extra spes misericordiæ, si illa pœna deberet esse diuturna. Et hoc ideo. Quia in gratiarum actione, loco Miserere mei De⁹, dixi Psalmum Laudate Dominum omnes gentes, quasi misericordiam Dei renuissem, & adiecit ille spiritus, quod ille Psalmus Miserere mei De⁹, debet dici de manè post prandium, & Laudate Dominum de sero post cœnam, quando bis comeditur, ad demonstrandum, quod in præsenti vita misericordia Dei debet inuocari, & in alia vita ex inuenta misericordia laudari. Ideo dixit, quod fui ingratus post refectionem, & misericordiam Dei postposui, ideo crucior hic. Et cùm peteret vir ille, vtrum aliquis eum iuuare posset. Respondit, quòd si monachi pro eo orarent, & hostiam offerrent, & omni die dicerent Psalmum

mum, Miserere mei Deus, loco ipsorum quos ipse omiserat, & ita facerent per annum, quod factum est, qui post annum assumptus est in cœlum. (Gotschalcus serm. 61. part. æstiual. litter. F.

EXEMPLVM VII.

* *Vnius ordinis religiosi alterius ordinis Religiosis detrahere caueant, ne videatur abesse inter ipsos mutua charitas.*

SI de personis absentibus præsertim religiosis sinistrè aliquid suggeretur: semper pro absentium parte loquentes, nullo modo ad fauendum detractoribus inclinētur. Accidit aliquando quosdam magis ad tentandum, quam ex animo de his obloqui. Narrabat (vt fertur) senior quidam fide dignissimus, ad se quandoq; sæcularem venisse, qui aduersus quosdam religiosos plurimum inuehi videbatur. Cui frater viriliter se opponēs, eum quoties aduenit, eadem semper constantia repulit, & incusatos pro viribus excusauit. Mirat⁹ oblocutor beneuolam senioris constantiam, aperuit tādem se id ad probandum de mutua illorum ordinum charitate fecisse; adijciens se ordini senioris istius, qui pro alijs aduocabat, cum quodam priùs incusati ordinis fratre ob causam similē oblocutū fuisse. Fratrem autem illum oblocutionis verba, in primis aliquātulum, deinde verò remissius, refellentē tandem obloquenti cessisse: super quo idem sæcularis, non modicum offensus, apud illos non esse charitatis veritatem asseruit, qui ad inuicem detractionem admittere non curassent. Denique religiosus non est, qui detractionibus pascit, aut pascitur alienis. (D. Bonauent. Spec. Disciplinæ Initiorum cap. 31.

EXEMPLVM VIII.

* *Vnius ordinis religiosi alium ordinem odisse vel aspernari non debent, sed mutuo se amare.*

ANNO Domini 1265. electus fuit summus pontifex Clemens IV. qui roganti ab eo quodam viro insigni, vt per litteras vellet significare, quem potiùs ordinem ingrederetur an prædicatorum fratrum, an minorum, quia mundum relinquere decreuerat, & ad aliquem horum transire, respondit multa de vtroque ordine scribens encomia, & ea in quibus eorum vnus excederet, referendo; & demùm concludit post alia: Siue hunc siue illum elegeris arctam viam ingredieris, & per portam intrabis angustam, ad terram melliffuam, & præ cæteris speciosam. Vnde apud te pōdera, quis magis animo placeat, & quem speres melius portaturum, & sic vni conuersationi adhęreas, vt amore ab altero non discedas, frater enim prædicator est reprobus, qui minores non diligit; execrabilis est frater minor, qui vel odit prædicatorum ordinem, vel contemnit. (F. Antonius Senensis Doct. Dominicanus in Chronico ord. Prædicator. Vide etiam tit. Cantus. ex. 2.

RELIQVIÆ SANCTORVM.

EXEMPLVM I.

* *Declaratur in quanto honore corporalia, reliquiaque sanctorum Apostolorum, & Martyrum habenda sunt.*

QVidam nobilis, & potens cùm familiaritatem Apostolicæ sedis adeptus esset, misit per legatos petens reliquias sanctorū Apostolorum, ac Martyrum sibi transmitti, quos Gregorius honorabiliter suscepit.

scepit. Cùm autem missam celebrasset in eorum præsentia, pannum super quo celebrauit particulatim diuisit, & scrinijs partes imposuit, suoque sigillo muniuit, eisque tradidit. Qui accepta benedictione gaudentes profecti sunt. Sed dum iter caperent primus illorum dixit sodalibus: aperiamus, & videamus quid summus Pontifex misit Domino nostro. Confractis Apostolicis sigillis, inuenerunt panni particulas: moxque cum indignatione Romam regressi, Archidiaconum adeunt. Vt quid, inquiūt, Dominus Apostolicus, tam vilipendit Dominum nostrum? putabamus nos ossa Apostolorum, aut Martyrum abhinc ferre, datæ sunt nobis portiunculæ panni: ac si huiusmodi genus apud nos non esset? Qui ducti per Archidiaconum ad Apostolicum, eorum stultitiam patienter tulit: præcipiens quatenus missarum solemnijs interessent. Finita missa accipiens cultellum, vnam panni portionem per medium secuit ex qua sanguis decurrit, & omnem eandem particulam cruentauit. Videntes igitur legati, & populi stupendum miraculum, ceciderunt proni in terram. Et facto silentio Gregorius eis dixit: Scitote fratres quod in consecratione corporis, & sanguinis Domini nostri IESV Christi, cum ob sanctificationem Reliquiarum, in honore Apostolorum vel Martyrum eius offerebatur, semper illorum sanguis hos pannos intrauit, qui effusus est pro nomine eius. Ergo sunt excellenter honorandæ: nam si sepulchrum Christi fuit sanctificatum propter tactum corporis Christi mortui, & non glorificati, quanto magis corporale sanctificatur, propter tactum corporis viui, & glorificati. (Gotschalcus Holen ord. Eremitarum D. Augustini serm. 4. de dedic. lit. F.

EXEMPLVM II.

Veneranda B. Maria Zona Zoen Imperatricem Leonis Imperatoris cōiugem sanam reddidit.

ARcadius Theodosij Magni filius venerandam sanctissimæ Dei matris Zonam Hierosolymis, quæ ad eum vsq; diem ibi cum pretiosa veste & fœmina quadam virgine seruata erat, Constantinopolim delata, in splēdido scrinio, quod sanctā appellauit arculā, reposuit. Annis dein denis supra quadringentos elapsis, Leo Imperator sanctā hāc hierothecam propter coniugē suam Zoen, quæ diuinitus didicerat futurū, vt si sacra Zona sibi applicaretur, sanitatē recuperaret, ab impuro dęmone vehementer agitatam aperuit. Repertum ergò sacrū cingulū, perinde an si modo cōfectū esset, adeò radiabat, signatū aurea bulla, adiuncta codicillo qui singulatim annū, indictionē & diem exprimebat, quo S. hoc cingulū Constantinopolim esset deportatū, manibusq; ipsius Imperatoris in Lipsanotheca obsignatū, quod Leo Imperator exosculatus, per patriarchę tū pręsidētis manus super Imperatricē extēdit, sanitatēq; restituit. Omnes ergò Christo salutis auctori gloriā gratulati, immaculatæ eius matri debitas gratiarū laudes cecinēre, Zonamq; in eandem in qua prius seruabatur arculam reposuerunt. (Ex Viridario S. ex Græco in Latinum sermonem translato.

EXEMPLVM III.

De veneranda veste virginis matris Dei.

GAlba & Candidus gemini Patricij germani fratres adorandi causa Hierosolymam profecti in Palestinā venerunt, quibusdā Galileæ oris peragratis, apud quandam

dam Hebræam matronam B. Virginis venerandam vestem repererunt, quã vt acquirerent hac arte vsi sunt. Hierosolymam peregrinati, omnia illic loca sancta venerabundi adierunt, arculamque per similem illi, in qua Dei matris multum honoranda vestis custodiebatur, fieri, curarunt, reuersique ad matronam, suam illam vacuam ad speciem relinquerunt, illã vero in qua sacrosanctum illud & diuinum erat indumentum, sublatam secum asportarunt, & Constantinopolim regressi in suburbio suo, cui Blachernæ nomen, condiderunt, clã omnibus thesaurum seruare conati, cùm frustra fuissent, Imperatori rem aperiunt, cui allatæ vestis nuncio incredibili gaudio affectus est, dum eã exoscularetur, & complecteretur, tẽploque in ipsis Balchernis excitato, arcam ibidem reposuit, vbi & hodie sita est, quàm velut custodem vrbis & omnium morborum medicam officinam ciues experiuntur. (Ex Virid. SS. ex Græco translato in Latinum sermonem 2. Iulij.

EXEMPLVM IIII.

* *Diui Ioannis Baptistæ digito draco interemptus.*

SEbastæ, vbi Præcursoris corpus humatum dicitur, Lucas Euangelista dextram ex prophetæ corpore manum detraxit, secumque Antiochiam deportauit, vbi plurima designauit miracula. Inter quæ draco erat in finibus illis latitans, quem ciues Deum arbitrati anniuersario sacro, homine per Græcanicam sortem delecto colebant. Accidit dein progressu temporis, vti Christianum sors attingeret, qui draconi filiam suam victimam obijceret. Draco quippe è spelæo suo proreptans, vt inexpectatum subito portentum parebat, atque immane hians victimam hauriebat, ac dentibus horrendum in modũ discerpebat. Quapropter virgunculę parens Deum, Diuumq; Ioannem multis lachrymis deprecatus, filiam vti suam à tã atroci & infami letho eriperet, huiusmodi artificium comminiscitur. Impetrat potestatem colendæ S. Præcursoris manus; quam dum exosculatur clam dentibus pollicem morsu auellit, desideratoq; pignore potitus templo egreditur, dieq; sacrificij destinato, populo frequentissimo filiam pater apportat, proximusq; iã draconi, postquam illũ aperto rictu hiantem vidit, hostiamq; anhelantẽ, sacrum illũ digitũ in medias hiantis fauces conijcit, quo ille bolo repente interemptus concidit, paterq; filiam necato dracone viuã retulit, ingẽsque miraculũ atq; genus liberationis admirandũ publice prædicauit. Populus inusitati facti portẽto attonitus, persolutis Deo & Dei prodromo Ioanni gratijs, magnificentissimam ædem suis sumptibus exædificauit.

Dicitur Episcopus die sacro S. cruci exaltatæ, venerandam hanc manum spectante populo sublimem tollere, eamque dum tollitur subinde explicari, subinde per se contrahi: atq; per explicatam quidem manum, frugum vbertatem portendi, contractione verò, annonæ charitatem denunciari. Quapropter multis imperatoribus in votis erat, si qua ratione per translationem fieri posset vt illa manu potirentur præsertim Constantino & Romano Porphyrogenitis. Vnde & his imperitantibus, ab Antiocheno quodam Diacono, qui Iobus audiebat, circa illam horam vespertinam, quã Christiani veteres pro more diem luminum celebrantes. Sanctificationis mysterium peragebant, sacra præcursoris dextra subducta & translata (Constantinopolim est) quam Imperator, religiosissimus pietatis cultor, magno desiderio exosculatus in regia deposuit. (Ex Viridario S S. ex Græco in Latinum conuers.

RESTI-

RESTITVTIO.

EXEMPLVM I.

Restituere inuenta bona vir quidam iustus pauper quanta sollicitudine conatus sit.

REfert Augustinus in sermone de verbis Apostoli, super illud: Quod tibi nolueris fieri, ne feceris. Dicam quid homo pauperrimus nobis apud Mediolanum constitutus egerit. Inuenit saccalum (nisi me fortè numerus fallit) cum solidis fermè ducentis. Memor legis posuit pitacium publicè. Reddendum enim sciebat, sed cui redderet nesciebat. Proposuit pitacium publicè, qui solidos perdidit ad locum illum veniat, & quærat hominem illum. Ille qui plangens circumquaque vagabatur, inuento & lecto pitacio venit ad hominem, & ne forte quæreret alienum, quæsiuit signa, interrogauit qualitatem & sigillum solidorum & numerum. Et cùm ad omnia ille fideliter respondisset, reddidit quod inuenerat. Ille autem repletus gaudio, & quærens vicem reddere tanquam decimas obtulit ei solidos viginti, qui noluit accipere. Obtulit & decē, noluit accipere. Saltem rogauit, vt vel quinque acciperet. Noluit. Ille stomachabundus homo proiecit sacculum, nihil perdidi ait. Si non vis aliquid accipere à me, nec ego aliquid perdidi. Quale certamen fratres mei? qualis pugna? qualis conflictus? Theatrum mundus, spectator Deus. Victus tādem ille quod offerebatur accepit. Continuo totum pauperibus erogauit, vnum solidum in domo sua nō dimisit. (Ser. de verbis Apostoli cap. 7. Tom. 10.

EXEMPLVM II.

Restituere concessa oblitus puer graui purgatorio laceratur.

ERat quidam puer nouem annorum, facetus satis in verbis, qui cecidit in grauem infirmitatē, & sic obijt, & post mortem apparuit matri multùm lamētabiliter. Et mater quæsiuit quomodo se haberet? Respondit: In maximis pœnis sum. Et mater: Quantę sunt pęnæ tuæ? Et puer respondit horribile verbum, dicens: Si omnes carbones quos carbonarij in vniuerso mundo à tēpore Natiuitatis vsque hodie arserunt in vno cumulo iacerent, & arderent, & tu dilecta mater mea in medio cumulo stares & arderes, non tantas pęnas sustineres sicut ego iam in purgatorio sustineo. Mater quęsiuit à puero: Vnde meruisti tam acerbam pęnam, cū satis obediens fuisti, & libenter orasti, nec iurasti, nec maledixisti? Puer respondit: Ego consueui accommodare denarios a familia, & inde emere, pira, poma, & nuces, & quādo hospites honestos habuimus dederunt mihi denarios, & hallenses cum quibus solui è conuerso. Modò autē obij quod non omnes exolui, idcirco pœnam talē sustineo. Et mater: Possum ne ego tibi in aliquo suffragari? Respondit puer: Si exolueris pro me statim liberarer. Et sic puer disparuit. Mater autē vocauit familiā ad se, dicens: Volo per obedientiam, vt computetis debita pueri mei. Omnibus cōputatis puer nouē hallenses post se in debitis reliquit. Et mater statim persoluit. Et eodē die puer secūdario matri apparuit dicēs: O mater dilecta, gratias tibi ago ex quo debita mea persoluisti, me à purgatorio liberasti! ideo cęlos introibo, & Deum fideliter pro te & patre meo orabo, & pro fratribus & sororibus, & amicis meis supplicabo. (Collector speculi.

EXEMPLVM III.

Quod possidetur iniquè, dimittendum, ne malè retentum, peius dispereat.

REcitat Philosophus 5. Polit. quod cùm quidam Theopompus Spartanis imperans partem regni sui dimisisset, quia iniustè tenebat, & iniusto titulo possidebat. Increpatus fortiter ab vxore propria quòd deberet verecundari, quòd regnum minus dimitteret filijs suis quam ipse à Patre suo accepisset. Respondit Rex, si minus dimittebat in quantitate: maius tamen in temporis diuturnitate. (Gotschalcus serm. 16 littera M. partis æstiualis.

Vide etiam Tit. Contritio. ex. 10.

RESVRRECTIO.

Philemon sagittis impetitus lædi non potuit, mortuusque Arriani iudicis oculo sagitta extincto visum restituit, conuersus exinde Arrianus futuræ mortis genus prædicit, terræ infodi iubetur, à Christo liberatus in lecto Imperatoris ab eo reperitur, cum socijs quatuor submersus est, eorumque corpora à delphinis delata sunt.

LEgitur in sancti Asclæ, quod cũ post mortem eius Philemon Choraula ad sacrificia inuitaretur à iudice Arriano, dixit ei: Si vis vt audiã te audi me priùs, & iube vas æneum exhiberi, & infantulũ imponi & operiri. Quo facto iussit dolium æneum à militibus sagittari, donec omnes sagittæ deficerent. Post hæc autem infantem eductum illæsum ostendens, dixit Præsidi. Sicut vas illud æneum ictibus sagittatum cõcussum est, sed quo intus latebat lædi nõ potuit, sic & corpus nostrum pro fide
Christi suppliciorum iaculis stimula-
tum innocentiam animæ Deo prote-
gente vulnerari non patitur. Tunc
iratus Præses iussit eum suspendi, &
sagittis quibus dolium sagittatũ fue-
rat corpus Philemonis à pedibus vs-
que ad verticem sagittari. Et cùm
totis viribus tela contra eum intor-
sissent, nullum in eo iaculum infigi
potuit, nec vllum in terram ruebat,
sed omnia in aëre dependebant. Cùm
autem adhuc Præses vidisset eum vi-
uere, vehementer stupuit, & volens
rem pleniùs agnoscere, accedens ocu-
los leuauit vt videret, & statim vna
de sagittis cadens, eius oculum extin-
xit. Tunc iussit eum deponi, & ait:
Redde mihi oculum arte magica qu
nosti, dimittam te. Qui respondit
Vt non æstimes Dominum meum cu-
rare non posse, cùm mortuus fuero
lutum fac de terra sepulchri mei, &
superunge oculo, tuo statimque sana-
beris. Quo audito, iussit eum decol-
lari. Altera autem die Arrianus fac-
sicut ei dixerat Philemon ait: In no-
mine IESV Christi pro quo iste mar-
tyrium compleuit, vngo oculos me-
vt videam & credam. Et statim vid-
clamans se Christianum esse. Cui
conuersio Diocletianum non latu-
misitque quatuor protectores qui
caperent. A quibus correptus pr-
iuit ad sepulchrum sancti Asclæ, Phi-
lemonis, & Apollonij, & ait: Ora
pro me Dominum consortes lumi-
sempiterni, vt confortet me, & co-
summet in nomine suo martyriu-
meum. Tunc vox de sepulchro Phi-
monis. Confortare, inquit, Arria-
IESVS in quem credis operabi-
pro te. Vade ergo cum his qui ven-
ad te, & ora pro eorum conuersion-
Hoc autem audiẽtes protectores m-
rati sunt. Abijt ergò cum illis, & o-
serui, & familiaribus suis. Quibus
Alexandriam venissent, præcepit
vt corpus eius ibi expectarent dice-
Octaua die martyrij Diocletianus i-
bebit me in mari præcipitari cum sa-

co arena pleno. Solicitè ergò post tres dies, id est, xj. die Martij egrediamini super mare circa horam sextam, & inuenietis corpus meũ supra dorsum delphini, quod tollentes sepelite iuxta corpus Philemonis. Cum igitur cum quatuor protectoribus peruenissent ad Diocletianum, ille iussit in campo foueam profundam fieri, eũque catenis æreis oneratum, & ferro compeditum, ac manibus colligatis cum ingenti circa collum lapide depressum in foueam deponi, totamq; terram super eum quæ eiecta fuerat remitti, & super milites ludere, blasphemo quoq; ore dicere. Videamus si venit IESVS, & liberet eum. His patratis Imperator equũm ascendens abijt in domum suam. Et ingressus cubiculũ quieti corp⁹ dare post iram, vidit vincula & compedes supra reclinatorium pendere, & Arrianum in lecto iacere. Qui dixit sibi: Noli turbari, ego sum Arrianus quem fodisti grauatum ferro, & ære & mole arenę, & venit is quem præualere non credebas IESVS, qui liberat credentes in se. Cùm autem iussisset Diocletianus eum in sacco cũ arena mergi, quatuor protectores prædicti Tyrannidẽ eius arguentes, & Christum verum Deum confitentes, in quatuor alijs saccis pariter in mare proiecti sunt. Statim autẽ Dei nutu parati Delphini corpora eorum susceperunt, & Alexandrinam deportauerunt. Serui autem Arriani quinque corpora videntes dicebant, quia Arrianus se solum deferendum prædixerat, vnde non credebant eum ibi esse. Vox ergo humana quasi de ore vnius Delphini audita est. Nolite dubitare, hic est Dominus vester Arrianus, tollite eum, & hos quatuor qui eadem martyrij gloria coronati sunt, & sepelite omnes iuxta sepulchrum sancti Asclæ. Et ita fecerunt. (Vincent. lib. 12. cap. 1. & 2.

RIDERE.

Iudicium Dei timendum quomodo Rex sapiens docuerit.

Legitur de quodã Rege; qui rarò vel nunquam risit, & Principes illius Regis accesserunt ad fratrem regis instigantes eum, vt regem interrogarent de causa suæ tristitiæ, quare nunquam vel rarò rideret, sed semper tristis esset. Et Rex respondit fratri suo, quod sibi super hoc alia die respondere vellet: Tunc Rex fecit fieri fossam profundam quã pro dimidietate repleuit cum ignitis carbonibus, & super illam foueam locauit sedem antiquam, & corruptam vetustate, & super illam sedem pepẽdit gladium extractum cum filo, & locauit mensam propè foueam plenam cibarijs pretiosis, cum vino pretiosissimo, & locauit fratrem suum super sedem illam. Et fecit quatuor viros cum gladijs extractis fratrem suum circunstare, quorum vnus gladium extractum posuit sibi à retro, alius ab antè, tertius à dextris, quartus à sinistris. Et Rex fecit accedere viros qui cantauerunt antè eum in tympanis & choris, & organis, & alijs musicabilibus instrumentis. Et Rex ait fratri suo, gaude & lętare, comede & bibe, & sis lætus. Et frater ait ad regem: Quomodo possem lætari & ridere, cum mihi sint angustiæ vndique. Si video infra me, video carbones ignitos: & si me volo vltra mensam mouere, sedes vetusta frangitur, & sic ad ignem cadam: si video supra me, video gladium euaginatum pendentem in tenero filo: si respicio antè me vel retro me, vel à dextris, vel à sinistris, vndique sum circundatus gladijs euaginatis, sed cũ me sic sentio in angustijs positum, nec delector comedere, nec bibere. Tũc rex ait fratri suo: Sicut tibi iã est, sic sẽper mihi est, quia si video supra me recognosco

iudicem meũ qui iudicaturus est me, & cui oportet me reddere rationem de omnibus cogitationibus, verbis & operibus. Si videro infra me considero infernalem ignem, & pœnam dãnatorum, cum quibus æternaliter damnabor, si in vno peccato mortali moriar. Si videro retro me, cognosco peccata mea, quæ contra Deum commisi, & sic tempus meum inutiliter expendi. Si respicio ante me, cognosco mortem meam ad quam singulis diebus vnam dietam facio, & nescio tempus, nec locum mortis meæ. Si videro à sinistris, considero dæmones, qui die noctuque quærunt animam meam, & impedire salutem. Si respicio à dextris, tunc cognosco Angelos Dei, qui mihi semper bona inspirauerunt, & à malis retraxerunt, quibus, heu, non satisfeci: nec eorũ bonas inspirationes secutus sum. Et cum ista semper in me, & circa me perpendo, & considero, quomodo gaudere possum in hoc sæculo. (Collector speculi.

Vide etiam tit. Loqui, ex.3. & tit. Maria. ex.14.

ROSARIVM.

EXEMPLVM I.

* *Ter stupendum miraculum de virtute magni Rosarij, seu Psalterij B. Virginis.*

Fidelissimo famulo virginis Mariæ S. Dominico. Rosarij magni eiusdem Virginis mysterium (quod centum & quinquaginta salutationibus Angelicis, & quindecim orationibus Dominicis constat) publicè Carcassonæ annunciante. innumera populi multitudo, se totam tam sancto, deuotoque seruitio B. Virginis deuouebat. Quidam vero sectę Albigensis hæreticus hoc perspiciens, simul & ægrè ferens, non modo deuotum hoc exercitium, Diuique Dominici conciones damnabat; verùm etiam eo temeritatis, & audaciæ prorupit, vt veritus non sit tanti viri famam denigrare, & varijs calumnijs ipsum dire impetere: maiora autem aggressus concionibus B. Dominici publicè palamque contradicebat. Vnde factum est, vt nõnullos hæreticos, qui & hæresim abiurare, & sacro ss. B. Virginis seruitio, cultuique mancipare meditabantur, à sancto proposito retraheret. Quare Virgo mater manifestare cupiens quibusdam indicijs, & signis quàm gratia sibi esset ista salutatio, iusto Dei iudicio in multorum dæmonum vir ille hæreticus venit potestatem, vtpote ab ipsis verè obsessus: ita vt vestes suas omnes dentibus premeret ac discerperet, aliter ne modis insolitis rabiem suam ostentare vellet. Parentes vero eius eum cohibere cupientes, eundem vi continuerunt, & non solum funibus (frangebantur enim illicò) verum etiam catenis ferreis constrinxerunt. Ligatus itaque eo quo diximus modo vociferabatur, blasphemabat, omni genere idiomatum loquebatur, multorumque peccata publicè detegebat. Quod parentes, & amici eius perspicientes, eum ad seruum Dei B. Dominicum deferre decreuerunt: eum deprecantes, vt quemadmodum à plurimis iam eiecerat dæmonia, sic & eius misereri dignaretur. Quo peracto statim atque B. Dominicus Rosarium coram vniuerso populo (qui excedere credebatur duodecim millia hominum) multum deprædicasset; ac concionem habuisset, dæmoniacus iste hæreticus vi delatus est, & ad pedes sancti cõcionatoris sistere coactus. Omnes autem ab ipso humillimè petebant, vt quamuis anteà ipsi fuisset aduersus, & hostis infensus, ei tamen offensam remitteret, ac ex eius corpore dæmones eijceret, & depelleret. Res vere admiratione digna: namq; id dęmoniaco illo corpore audiebantur

tur voces quasi plurium personarum simul inter se colloquentium: S. autem Dominicus toto circunstanti populo ipsum plenè capiente, clara voce in hæc verba locutus est. Gratias tibi ago Domine Deus: beneficio enim huius obsessi comprobabitur mea hodie prædicatio, conuersusque ad dæmoniacum ait: in nomine virginis Mariæ, cultusque ipsius, de quo iam verba feci, impero vobis, ô maligni spiritus, dæmonesque tartarei, vt quæstionibus, quæ à me vobis proponentur dilucidè coram omni populo respondeatis. Primùm igitur quæro à vobis, cur hunc hominem ingressi fueritis, quotque numero diaboli in ipso resideatis. Statimque graues emittentes ploratus, & vlulatus, dixerunt: Væ nobis, nullo enim modo adiurationi huic tantæ obuiare, nec reluctari possumus. Tandẽque respondentes dixerunt: Prima causa propter quàm homo iste à nobis obsideatur, est peccatum irreuerentiæ in Virginem Dei matrem ab ipso commissum, quàm & nos similiter summo prosequimur odio. Secunda causa est ipsius incredulitas: ante enim vnum mensem iam elapsum te, de eodem prorsus cultu, quo nunc concionante Tolosæ, pessimus hic hæreticus Tolosanus tibi concionanti fidem habere noluit; sed monitiones tuas spernendo teipsum derisionibus, & cachinnis iniustè prosecutus est, tibique ausus in concionibus tuis contradicere, hæresisque suæ sectatores contra te commouere. Quamobrem iusto Dei iudicio coacti vsque ad quindecim millia (eo quod contra Psalterium Virginis Mariæ loqui præsumpserit) ingressi fuimus: neque id sponte nostra actum est; sed nobis planè inuitis, nam quantum ad nos attinet, ipsum ingressu nostro torquere minimè prętendebamus, propter lucrum quod per ipsum reportabamus, vtpote, qui tot animas nobis lucrabatur. Tunc iterum B. Dominicus cœpit quærere, cur ad quindecim vsque millia præcisè miserum illum obsedissent? Responderunt eam illius rei fuisse rationem, quod in salutatione Angelica quinque dictiones, in Psalterio, siue Rosario magno quindecim Pater noster continentur. Secundò B. Dominicus eos compellauit, dicens: Per hoc Psalterium, siue Rosarium ego vos iterum adiuro, vt mihi dicatis quare vosipsos ad me adduci permiseritis? Responderunt maximo cum tumultu, id ad suam ipsorum confusionem factam fuisse, vtpote, qui ab ipso iam deuicti, & violenter religati faterentur se ante eius conspectum adductos maximo cum tartarei sui gurgitis detrimento. Tertiò rogauit num omnia quæ de Rosario B. Virginis publicè proposuerat, vera essent? Tunc magis quàm anteà horridas & terribiles emiserũt voces, & deinde respondentes dixerunt: Maledicta sit illa hora, qua impudicam hanc statuam intrauimus. Væ nobis in æternum: Cur non eum antequàm huc adduceremus, suffocauimus? Seriùs nunc est, & id iam præstare nequimus: Nam flammis ardentibus nos detines adurendos, & duris, dirisque constringimur catenis ignitis, quibus veritatem ipsam profiteri, & publicare compellimur, quamuis id non sine grandi nostro præiudicio futurum non ignoremus. Audite igitur, vos Christiani, Christianæque, Dominicus iste, crudelis, & insatiabilis noster hostis & persecutor, quæcunque, de Maria eiusque Rosario annunciauit, verissima sunt. Sciatisque maximã vobis pro vestræ incredulitatis peccato imminere ruinam, & calamitatem, nisi ipsius verbis, & dictis fidem adhibueritis. Quartò loco rogauit eos quisnam esset iste homo, quem maximè odissent detestarenturque dæmones; Ad quod subitò respondentes, dixerunt: Tu ipse es,

nam tuis precibus, tuo seuero viuendi, pœnitendique modo, tuis denique concionibus, vnicuique viam paradisi ostendis. & patefacis, quibus vijs, & rationibus, nobis nostras eripis prædas. Noueris que totam tenebrosam nostram congregationem, & cohortem infernalem contra te commotam, & incitatam esse, misisseque fortissimos, & maximè noxios spiritus, qui quàm poterunt subtilissimè in te, tuosque, absq; vlla misericordia impetum facient, & procul dubiò te decipient, & deuictum miserè supplantabunt. Hisce à B. Dominico auditis, ipse ad populum conuersus, ait: O Christiani, absit à vobis credere omnibus, quæ ab ipsis dicuntur: mendaces enim sunt, & mendaciorum inuentores. Verùm tamen est Dominum Deum, vt est omnipotens, posse conferre virtutem etiam miserrimo, & vilissimo peccatori, ad debellãdos, supprimendosque omnes hostes, vt à me id hodierno die fieri videtis: à me, inquam qui vnus sum inter alios omnium quotquot viuũt in hoc mũdo peccatorum maximus. Audientes hęc dæmones in hęc verba prorupere, maledicta sit talis, & tanta humilitas, quæ nos tantoperè contorquet, & cruciat. Denique denuò B. Dominicus, inijciẽdo scapulare suum in collum obsessi, quæsiuit quinam sint inter Christianos qui maximè damnẽtur Nouum quid, & singulare tunc prorsus accidit: nam simul ac scapulare sancti viri collum contigit dæmoniaci, protinus è naribus eius defluxit sanguis spissus, & crassus: ex auribus autem lutum ad instar veneni cuiusdam: ore verò despumabat. Vnde dixit dæmonibus S. Dominicus: Præcipio vobis in nomine Iesu, vt hunc miserum peccatorem torquere desinatis. Sinas ergò (responderunt) nos hinc abire. Quibus S. Dominicus dixit: hinc non recedetis, nisi ad quæstionem paulò ante propositam respondeatis. Responderunt ergò hunc in modum diaboli: Antistitum, & principum vtriusque sexus maximum habemus numerum, colonorum verò, & rusticorum paruum: licet enim boni, & perfecti non sint, tamen tantis malis, & peccatis obnoxij non sunt atque illi: mercatores, & oppidanos quàm plurimos habemus: per sępe enim per auaritiam, fraudes, & sæpissimè per delicias, & voluptates carnales in nostra claustra, barathrumque nostrum descendunt. Deinde subiunxit S. Dominicus dicens: de sacerdotibus verò, & religiosis nullam mentionem facitis. Responderunt innumeros se possidere sacerdotes, at veros religiosos, nullos. Sed ex ijs, qui non habita ratione statutorum sui ordinis, ea temere violant, singulis diebus innumeri ad nos deuoluuntur. Subinterrogauit, & dixit iterum Sanctus: De meis ergò religiosis, & Franciscanis quid dicitis. Tũc ad hoc renouatis vocibus, & clamoribus responderunt, dicentes: heu, heu, ex illis pro tempore nullum habemus: futurum vero est vt infinitos recipiamus, cùm nempe seueritas statutorum, ceremoniarum, ipsaque deuotio refrixerint pessumque ierint. Sexto D. Dominicus petijt, quis esset sanctus in cœlo, quem ipsi magis reformidarent, & quem homines maximè glorificare, diligere & colere deberent? Qua audita petitione omnes simul dæmones tam horribilem emiserunt rugitum, vt populus timore consternatus promiscuè rueret in terram: D. verò Dominicus singulis silentium imponens, eos roborauit, confortauitq;. Mirabile dictu: in rei enim veritate dixisses dæmones lamentari & tristissimè conqueri, dicentes: O Dominice, Domini, miserere nobis: pollicemurque nos nunquam tibi nocituros: totus misericors es erga miseros peccatores, & non ignoras nos esse omnium maximos ab omnibus maledictos. Cur ergo tantopere cruciatibus, & tormentis

tormentis nostris oblectaris? tibi sufficiat pœna quam ex inferno sustinemus. Quibus respondit: torquere vos non desinam, donec quæstioni meæ satisfeceritis: Responderunt dæmones: Saltem te rogamus vt id tibi secretò, clam, & in silentio, non autem palam, & coram tanta hominum, mulierumque multitudine manifestare liceat: id enim non sine magno nostro præiudicio, & irrecuperabili iactura fieret. Quibus iterum Sanctus dixit: Operam, & oleum perditis: festinate hoc ipsum dilucidè, clarissimaque voce humana declarare. Tunc tot querelas, tantaque lamenta tam tristia emiserunt, vt multi circumstantium stulta compassione commoti ad suspiria, & fletus prouocarentur. Quam ob causam D. Dominicus dæmonibus iterum dixit: Nisi festinaueritis quæstioni meæ satisfacere, acriùs ego, & seueriùs vos cruciabo: Videns autem ipsos prorsus obmutescere, prostratus in terram, hanc orationem clarissima voce fudit. O excellentissima virgo Maria, per virtutem psalterij & Rosarij tui compelle hos humani generis hostes quæstioni meæ satisfacere. Hisce dictis, ex auribus, naribus, & ore hominis confestim erupit flamma, nulla tamen vllius astantis hominis interueniente læsione. Vnde totus populus graui timore simul, & tremore correptus cœpit se signo crucis munire. Tuncque dæmones in hunc modum exclamando dixerunt: Per passionem Iesu Christi, & per merita sacratissimæ Virginis, nec non, & per suffragia sanctæ Ecclesiæ rogamus te Dominice, vt nos hinc abire permittas: Angeli enim sancti (cum tibi placuerit) illud ipsum tibi reuelabunt. Quantum ad nos attinet, falsi sumus, & mendaces: proindeque dictis nostris nullam Christiani adhibent fidem. Quapropter desiste nos vlterius molestare, nostrique miserere. Quibus respondit Sanctus dicens: Indigni estis, qui exaudiamini, iterumque flexis genibus talia præcatus est: O Mater sapientiæ dignissima, & de cuius salutatione, quomodo illa filia debeat, iam edoctus est populus, pro salute populi circunstantis rogo coge hosce tuos aduersarios, vt eorum quæ ab ipsis peto puram, & sinceram veritatem palam hic profiteantur. Finita oratione subitò apparuerunt plus quàm centum Angeli armis aureis succincti, in eorumque medio gloriosissima & beatissima Mater Dei, quæ virga aurea, quàm præ manibus habebat, dæmoniacum percutiens, respondere aiebat seruo meo Dominico secundum suam petitionem. Populus quidem ipse ad tam excellentem visionem non est admissus, sed solus sanctus Dominicus. Dæmones autem exclamare cœperunt dicentes: O inimica nostra, ô nostra damnatrix, ô nostra inimica, ô nostra damnatrix. O confusio nostra, quare de cœlo descendisti, vt nos hic ita torqueres? nūc per te, quæ infernum euacuas, & pro peccatoribus tanquam potens aduocata exoras, ô via cœli certissima, & securissima, cogimur sine mora & intermissione vlla, nobis quamuis inuitis, & contra nitentibus, totam rei proferre veritatem. Nunc declarandum nobis est simulque publicandum ipsum medium, & modus, quo ipsimet confundemur: vnde væ, & maledictio in æternum nostris tenebrarum principibus. Audite igitur vos Christiani: hæc Christi mater potens nimis est in præseruandis suis seruis, quò minùs præcipites ruant in barathrum nostrum inferni. Illa est, quæ dissipat & eneruat, vt sol, tenebras, omnium machinamentorum, & astutiarum nostrarum: detegit omnes nostras fallatias, & ad nihilum redigit omnes nostras tentationes: Coactiq; fatemur neminem nobiscum damnari, qui eius sancto cultui, & pio obsequio deuotus perseuerat.

uerat. Vnicum ipsius suspirium ab ipsa, & per ipsam Sanctissimæ Trinitati oblatum superat, & excedit omnium Sanctorum preces, atque pium, & sanctum eorum votum, & desiderium, magisque eam reformidamus, quàm omnes paradisi sanctos, ne contra fideles eius famulos quicquam præualere possumus. Notum sit etiam vobis plurimos Christianos in hora mortis ipsam inuocantes contra nostra iura saluari. Et nisi Mariota ista obstitisset, nostrosque conatus repressisset, à longo iam tempore totam Ecclesiam exterminassemus: nam sæpissimè vniuersos Ecclesiæ status, & ordines à fide deficere fecissemus. Imo planius, & pleniùs vi, & necessitate compulsi adhuc vobis dicimus nullum in exercitio Rosarij, siue Psalterij ipsius perseuerãtem, æternos inferni subire cruciatus; ipsa enim deuotis seruis suis veram impetrat contritionem, quâ fit, vt & peccata sua confiteantur, & eorundem indulgentiam à Deo consequantur. Tunc B. Dominicus hortatus est singulos de populo, vt clara voce, & tractim Rosarium B. Virginis recitarent. Vnde ipse primus ipsum opus exsequens. (O res memoratu dignissima) ad singulam salutationem Angelicam quàm & sanctus, & populus recitabant, multitudo copiosa dæmonum è corpore miseri hæretici in speciem carbonum ardentium erumpebat. His ita transactis, virgo & Mater sacratissima populo suam impertiuit benedictionem, cuius virtus suauissimum ipse, & singularem præcepit deuotionis ardorem, & dulcedinem. Atque ita disparuit B. Virgo: homo vero totus sanus, & incolumis mansit, in præsentia S. Dominici. Quod videntes hæretici, multi ex ipsis ad fidem conuersi, hæresim abiurarunt studioseque Rosarium recitantes, totos se seruitio B. Virgini Mariæ manciparunt. (Ex Legenda Sancti Dominici, quæ ex quatuor vitæ ipsius scriptoribus sumpta est, nempe ex. FF. Iordano, Constantino, Vmberto, & Theodorico de Alpodiâ ordinis Dominicani viris pijs, & doctis; Transtulit autem illam in Gallicam linguam venerabilis Religiosus eiusdem ordinis frater Ioannes Martinus conuentus Valencenensis, qui supradictum miraculum refert. 1. par. cap. 5. folio. 35. columna. 4.

EXEMPLVM II.

**Virtute Rosarij, S. Ludouici, Regis Galliæ matri impetrata est conceptio, & natiuitas.*

CVm concionaretur Patriarcha D. Dominicus, cum magno feruore in Regno Franciæ, Christianissima Regina, nomine Blanca, rogauit ipsum, vt vellet sibi, orationibus, à Deo impetrare filiolum; S. verò Dominicus respondit; Regina te exhorto, vt recites Rosarium B. Virginis Mariæ, & compares tibi multa Rosaria, desque ijs, qui volunt legere promittens ipsi his verbis: Regina spera in Deo, quod si hoc feceris & fueris deuota B. Virgini, Deus per ipsius preces, & aliorum, qui legent hoc Rosarium, dabit tibi filium sibi carum, virumque Sanctum. Hoc facto deuota Regina tempore statuto peperit filium, qui fuit Christianissimus Rex Ludouicus, inter Sanctos relatus, ob suam virtutem, opera, & miracula. (P. Seraphinus Razius in hortulo exemplorum tit. de B. Maria Virg. exempl. 26.

EXEM-

EXEMPLVM III.

*Suæ prolis interfectrix, viua defossa, & iustè à Deo damnanda, viua post multas à sepultura tempore horas reperitur, meritis B. Virginis, cuius Rosarium sæpe legere consueuerat.

FVit Egræ ciuitate Boëmiæ, quædam iuuencula virgo, quæ cùm ab aliquo fuisset corrupta, & grauida effecta, cum magno timore, & verecundia expectabat tempus partus, ne per eundem partum, notum fieret peccatum ipsius. cumque iuisset ad concionem, audissetque eos, qui deuotè nomina darent, sodalitati Rosarij, illudque cum deuotione recitarent ab omni prorsus liberari infamia, nomen dedit sodalitati, Rosariumque maximo cum feruore. & animi deuotione legebat, vsque ad tempus partus, quod cùm aduenisset, & sola in cubiculo suo remaneret, peperit filium, quem suffocauit, & sub lecto sepeliuit. Volens autem Deus virtutem Rosarij omnibus notam facere, nec solum Rosarij, sed, & Matris suæ sanctissimæ, totum puellæ crimen manifestauit, quæ capta, & ad iudicem perducta, confesso tamen prius delicto, ab ipso fuit condemnata, vt viua sepeliretur, effossaque fouea, in eandem deiecta, & superiniecta magna terræ copia, in eadem tumulata fuit. Multis deinde interiectis horis audita fuit vox è loco illo subterraneo diuersis vicibus dicens; liberate me quia ego sum viua. Qui hanc vocem audiuerant, vocauerunt Sacerdotem, totaque Ciuitate accurrente discooperta est, & viua ab ipsis reperta, sanaque laudando Deum, & Virginem Mariam, cumque interrogaretur quo modo adhuc viueret, respondit cum iuramento, eo quòd fuisset deuota Virgini sacræ, & legeret suum Rosarium, tum etiam quòd non fuisset integrè confessa deberet damnari ad pœnas inferni: sed B. Virgo, inquit, me seruauit, vt possim integrè, & benè confiteri, vobisque dico mihi à B. Virgine monstratas esse pœnas horribiles, quas passura eram, si non fuissem dedita cultui ipsius dicendo Rosarium. Hæc fæmina vixit, postea longo tempore sana, & absque vlla læsione magnificando Deum, Matremque ipsius sanctissimam, quæ sibi deuotos conseruat. (Reuerend. P. Seraphinus Razius in hortulo exemplorum eodem tit. de Maria Virg. exempl. 29.

SACERDOS.

EXEMPLVM I.

Sacerdotes quantumlibet mali sint efficaciam sacramenti minuere non possunt, & eis ob res grandes quas tractant reuerentiam exhibendam docuit beatus Franciscus.

CVm beatus Franciscus quadam vice intrasset Ecclesiam ad orandum cuius parochialis sacerdos infamis erat, qui concubinam tenebat, quidam hæreticus qui famã sancti Francisci audiebat accessit ad eum, & volens per eum sibi populum allicere; fidem subuertere, & officium sacerdotale contemptibile reddere, dixit ei; Ecce nunquid credendum est verbis huius, vel factis eius aliqua reuerentia est exhibenda qui concubinam tenet, & manus habet pollutas carnem tractando meretricis? Attendens igitur vir Sanctus hæretici malitiam coram parochianis venit ad sacerdotem illum, & flectens genua ante eum ait. Si tales sunt manus illius qualis iste dicit, nescio, etsi etiam tales essent, scio quod non possent inquinare virtutem & efficaciam diuinorum sacramentorum. Sed quia per istas multa beneficia Dei, & cha-

rismata populo Dei fluunt, istac osculor ad reuerentiam eorum quæ ministrant, & cuius autoritate ministrant ea. Et hæc dicens & genua flectens coram sacerdote illo manus eius osculabatur, confundens hæreticos & eis credētes quotquot aderant. Sacerdotē verò illū humilitate sua ad emēdatiorē vitā prouocauit. (Collector spec.

EXEMPLVM II.

** Sacerdos malus, etiam honorandus, ob ministerij dignitatem, insigni exemplo ostenditur.*

Fertur in narrationibus patrum, vidisse laicum quendam suis oculis sacerdotem Ecclesię, quam frequentabat, in crimine adulterij deprehensum, adisse eum tamen fidēter, & absque vlla dubitatione, cùm postero die sacrificaret, vt ex manibus eius sanctam Eucharistiam acciperet. Postquam verò accepisset, perijsset ab eo, vt frontem, quam habebat leprosam cruce signaret, quod cùm fecisset, lepram quidem tanquā squammam excidisse, frontem verò sanam, & nitidam apparuisse. Res profectò stupenda, & diuini iudicij plena. Fecit crimen nō vacuus gratia, ne præberetur locus obtrectationi sacerdotū, & ne quæuis iudicarent, imò habuit gratiæ efficacitatem propter dignitatem sacerdotij, vt doceremur cū ad sacerdotes imus, non ad homines, sed ad Deum nos ire, qui per eos nobis tribuit dona, nosque sanctificat, & quod is, qui cum fide accedit, efficiatur voti compos, quodque neq; vitium sacerdotis alterius fidei noceat, neque rursus sola vita sacerdotis non ad credendum iuuet. Sacerdos enim quatenus homo est, & infirmitate præditus non potest iuuare, vt neque tu rursus eum cui sis par in infirmitate: homo enim homini prodesse non potest. At sacerdos sacerdotij dignitate præditus, gratiam sibi conciliat: siquidem donum Dei est sacerdotium, per gratiam verò efficitur Deo propinquior (Theoleptus Philadelphiæ Episcopus lib. 2. de Schismate, & refert Franciscus Turrianus Societatis Iesu lib. 2. de Hierarchicis Ordinationibus Ministrorum Ecclesiæ Catholicæ cap. vltimo.

SAPIENTIA.

Sapientiam emens à philosopho rex periculum proditoriæ mortis euasit.

Qvidam nobilis adolescēs valde sagax ingenio, regi successit in regnō. Accidit, vt in regia ciuitate nundinis constitutis, Rex cū sodalibus ad inspiciendos institores & res venales circuiret. Et videns hominem grandæuum ætate sedentē in nundinis, quærit quis sit, & quid venale haberet. Cui ille: Dicor, inquit, philosophus, sapientiam venalē habeo. Ad hoc gauisus Rex, & subridens: Bene, inquit, vt iuuenem constitutum in regimine mihi competit sapientiam habere: tu autem videas quantū velis vendere centum marcis. Et senex: Vnū, inquit, tibi pro statuto pretio dicam, quod si bene tenueris, optimè per illud regeris & reges. Temerè nil loquaris, temerè nil attentes, nisi prius cogites quid sequatur. Si plus volueris, addas & pretium. Ad hoc igitur omnibus concitatis in risum, Rex consideratius verbi pondus aduertit, & Philosopho statim solui pretium promissum imperauit. Verbum autem quod acceperat, in superliminaribus palati, & in mensis, & in scyphis aureis, & manutergijs scribi fecit. Successu temporis rex in sapientia & virtute proficiens, instituit fortiùs animum eripere populum humilem de manu potentium qui à nobilibus terrę grauiter premebatur, & regnum suum in omni iustitia gubernare. Pro quo nobiles sui in seditionem versi, cùm nequaquam mani-

manifestè propter fauorem populi contra eum auderent aliquid attentare, occultè quendam rasorem pretio conduxerunt, vt regem in conclaui radendum nouacula iugularet. Ergò vbi rex humectata barba se radendum exhibuit, dictus rasor in manutergio quod erat circa collum regis, scriptum legit. Temerè nil attentes, nisi prius cogites quid sequatur. Et super proposito scelere, pauefactus expalluit, & manum tremulam mox retraxit. Quo viso rex causam exegit, nec sine causa euentum considerans, dissimulantem rasorem quasi hoc sibi ex infirmitate contigisset, extendit ad pœnam & veritatem rei tormentis extorsit. Sic rex liberatus à morte, verè didicit quia melior est sapientia cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur, huic non valēt comparari. (Thomas Cantipratanus lib. 2. cap. 43. part. 2.

SANCTORVM CVLTVS.

EXEMPLVM I.

* *Corpus cocti pueri suscitatur meritis S. Vincenitj, ordinis prædicatorum.*

QVædam mulier prægnans in partibus Britanniæ, vna die venit ad tantum desiderium humanas carnes comedendi, quòd videbatur sibi debere mori, si non comederet, quòd cùm viro suo dixisset, & ille negaret implere desiderium istius suæ fœminæ; illa quæ amens erat, capta oportunitate accepit filium suum paruulum, quem habebat duorum annorum, vel circiter, & occidit eum diuidens in duas partes, partem vnam coxit de paruuli corpore, vt comederet carnes illas: vir autem eius domum reuersus, & comperiens tam horrendum factum quanto dolore captus fuerit, quilibet potest imaginari: parcens autem fatuitati vxoris accepit partes filij diuisas, & partim coctas, & portans ad sepulchrum sancti Vincentij ordinis Prædicatorum, multum orans pro suscitatione eius, vtroque facto suscitatus est puer, mirante tota Britannia, & concurrētibus populis ad videndum tantum prodigium, viderunt omnes diuisionis signa facta in corpore pueri. (Hugarius siue Vngarus Minorita ser. 28. Gemmæ fidei.

EXEMPLVM II.

* *Deuotus quidam B. Barbaræ mori nō potest, nisi prius susceptis confessionis, & Eucharistiæ Sacramenti.*

TEmpore quo in Vniuersitate Coloniensi nostræ facultatis studens fui, ait Nyder ordinis Prædicatorum, nobilem iuuenem quendam studentem artibus noui, adultum, & in verbis (pædagogo suo teste, & me qui confessor fui) fide dignum valde, cuius relatione didici, quæ sequuntur. Fuit, inquit, nouiter circa Ercklentz in partibus inferioribus Alemaniæ quidam secularis Simplicianus, qui per orationes, & ieiunia sæpe solebat beatæ virgini Barbaræ præstare specialia obsequia, in quibus ipse exorabat simpliciter, humiliter, & perseueranter, vt sibi virginis intercessione donaretur, sine Sacramentis Pœnitentiæ, & Eucharistiæ ex hac vita non migrare. Premere cœperunt interea terram præfatam, & adiacentem patriam guerræ suorum nobilium se vbi poterant in rebus, & hominibus ad inuicē inuadentium. Captiuauit vna autem die Dominus vnus ex eisdem sui aduersarij plures viros, inter quos etiam B. Barbaræ famulus detentus erat, vnaque cum alijs intutritus fuit addebantur dietim noui captiui veteribus. Et victus, qui parcissimus fuit, & inhumanus, ex caristia nō augebatur, sed minuebatur quotidie, adeò vt præ fame, & in-

& inedia multi aliquotiens mortui in carcere reperirentur, & ne fœtore reliquos læderent, per custodes carceris eijciebantur. Inter deficientes autem præ fame ipse cœpit esse B. Barbaræ fidelis, qui prope ad duodecimum diem, vel circiter, vltra humanæ naturæ fortitudinem sine cibo viuebat, quem cum custodes carceris sæpè vidissent, & indicassent in crastinum moriturum, velut alios eijciendum, prorelationem vitæ admirantes, ei tandem dixerunt: Quomodo quæsumus accidit nobis tecum dicito? vltra humanam valetudinē, iam tot diebus non gustasti, mortuo similior es, quàm viuo, nec vlla spes est de tua conualescentia, vnde ergò viuis diutius alijs? Dudum à vobis desideraui vt sacerdote vocato confiterer, & viaticum sumerem fidelium, sed proditionem verentes, mihi petitum denegastis, beatæ Barbaræ diu seruus extiti, quæ me sine dictis Sacramentis, scitote, migrare non sinit. Quo audito, Capitaneum castri accesserunt, historiam narrauerunt, & difficulter, vt confessor admitteretur. Confessione Sacramentali igitur peracta, mori non poterat, quem beata Virgo sui sponsi viatico præmuniri volebat. Nam exesis fame carnibus, moribundus iacebat, sanari aliàs nequibat, & mori nemo dabat. Tunc iterum ad custodes clamabat: viaticum quæso per sacerdotem mihi porrigi curetis, & procul dubio vos fastidio, & ego mortis doloribus carebo. Admissus est igitur sacerdos cum diuinissimo Eucharistiæ Sacramento, quo munitus infirmus, statim requieuit in pace. (Libr. 4. Formicarij Ioannis Nyder cap. 3.

EXEMPLVM II.

** Omittens obsequia B. Barbaræ, terribiliter in apostasia moritur.*

TEMPORE meo in conuentu Eisteteñ nostri ordinis Prædicatorum quidam frater professus stetit, qui aliquando B. Barbaræ virgini quibusdam sanctis exercitijs crebra præstitit obsequia, per quam à multis præseruabatur malis. Torpore autem corporis tãdem victus, præfata omittere cœpit exercitia, & segnitiei intendere. Hunc dicta B. Virgo sibi apparens in somno excitauit, & ei dixit (quemadmodum ipse postea retulit:) Tu consuetis obsequijs dereliquisti me, & ego solitis adiutorijs destituam te, hoc flebili audito oraculo territus frater fuit, sed negligentiam non correxit: nam paulò post leuitatibus deditus, ordinis habitum reiecit, & diu apostatauit. Tandem iam in anima, & corpore ægrotans venit ad ciuitatis Nurenbergensis hospitale sine habitu ordinis, & ibi ignotus iacēs extremis suis appropinquare cœpit, missum est ad Conuentum nostrum ibidem pro fratre Conrado viro prudenti, vt infirmo consuleret, quem in apostasiæ vitio quidam esse notauerant: quo percepto frater Conradus habitum ordinis specialem abscondite attulit, & apostatæ modis quibus valuit, suadebat reinduitionem sui ordinis. Viso autem habitu nescio quo instinctu dæmonis, vel infirmitatis, miser velut equus vmbraticus, vestem sanctæ religionis temerariè abiecit, dicens: Cur, inquit, modo me vultis confundere? recedite, recedite, quia ita fiet nullatenus. Mœsto itaque patre absedente, miser, & ægrotus statim agonizauit, & ita spiritum efflauit. (Libr. 2. Formicarij Ioannis Nyder cap. 30.

SALVTATIO ANGELICA.

EXEMPLVM I.

Beatæ Mariæ salutationem sæpè repetens & relegens miles moritur, & ex parte capitis eius arbor hanc salutationem continens in folijs excreuisse cernitur.

QVidam emeritæ militiæ veteranus, sæculo etsi tardè, renũcians, sanctum Cisterciensem ordinem intrauit. Quæsitus à magistro nouitiorum si sciret orationem Dominicam, scilicet Pater noster, negauit, se nunquam discere potuisse contestans. Quid plura? Fit labor inanis vt discat, & cùm non posset, præcepit Abbas vt saltem illi breuem Angelicæ salutationis versiculum inculcarent. Quod multo & diuturno labore factum est. Cùm enim ad exhortationem magistri sui ipsum versiculum inter prandendum ad vnamquãque buccellam ferè, ne obliuioni traderet, ruminaret, ex frequenti & longo vsu, tantam in ipsa salutatione mentis dulcedinem concepit, vt cordi eius & ori sola memoria matris Christi indelebiliter adhæreret. Contigit autem, vt post aliquanta annorum curricula veteranus ille deuotissimè moreretur, & sepeliretur in cœmeterio inter fratres. Mira res: De tumulo eius non multo post à parte capitis arbor nasci ignoti generis visa est cuius folia literis aureis insignita, Aue Maria gratia plena, notabiliter singula continebant. Quod vbi notum fit Diœcesano Pontifici, ad locum venit ipse miraculi, radicem arboris per effossionem diligentem scrutatus est, & eam de ore veterani illius ortum habere probauit. Nec mora: vbi diuinæ ostensionis arbuscula debitum officium executa est, in oculis omnium aruit & defecit. Quicunque ergo matri Christi cupis esse deuotus, salutationem istam frequens & deuotus ingemines. Nec credo illi quicquam gratius vocalis laudis offerri. (Thomas Cantipratanus lib. 2. cap. 29. parte 9.

EXEMPLVM II.

Maria tentatum fornicatione iuuenem militem, eam frequenter salutantẽ liberauit, & ad cœlestes nuptas inuitauit.

MILES quidam ætate adolescens cum quodam milite diuite Domino suo, à quo beneficiatus erat, habitabat. Et licet ætate floreret, ampliùs tamen florebat virtute virginitatis. Inuidia operante diaboli ad vxorem Domini sui grauissimè cœpit tentari. Qui cùm per annum eadem incessanter tentatione laboraret, iamque ei intolerabilis esset, submota verecundia, Dominæ suæ quid pateretur aperuit. A qua repulsam passus ampliùs affligebatur. Casta enim erat matrona, & viro suo fidelis. Veniens ad quendam eremitam, de cuius consilio totus pendebat, passionem suam illi cum lachrymis confessus est. Cui vir sanctus fiducialiter respondit? O nihil aliud nocet tibi? Ego tibi dabo consilium, vt desiderium tuum consequatur effectum. Per annum istum singulis diebus Dei genitricem Mariam centies cùm totidem venijs Angelico versiculo salutabis, & quicquid volueris per illam impetrabis. Sciebat enim quòd castitatis amatrix, iuuenem castum, licet in errore positum, non desereret. Ipsa enim tantæ pietatis est, vt neminem se inuocantem, & sibi fideliter seruientem periclitari sinat. Cumque iuuenis in multa simplicitate Dominæ nostræ iniunctum obsequium impende-

penderet, die quadam sedens in mensa Domini sui recordatus est, quia dies eadem terminus asser anni. Et statim surgens ascendit equum suum, vicinamque intrans Ecclesiam, orationes solitas expleuit. Qui cùm exiret de Ecclesia, vidit matronam pulcherrimam omnem decorem humanũ transcendentem, equum suum per frenũ tenentem. Miranti quænam esset, illa respondit: Placetne tibi species mea. Dicente milite: Nunquam pulchriorem te vidi. Illa subiunxit: Sufficeretne tibi si me posses habere vxorem? Qui cùm responderet: Cuilibet Regi bene sufficeret species tua, & beatus iudicaretur tuo cõsortio. Subiecit illa: Ego enim ero vxor tua, accede ad me, da mihi oculum; & coëgit eum, dixitque: Modò initiatæ sunt nuptiæ, & in tali die coram filio meo perficientur. Ex quo verbo cognouit eam esse matrem Domini. Apprehendensque strepam equi eius, vt ascenderet præcepit, cuius auctoritate miles pressus obediuit: ab illa hora tam plenè à libidinis tentatione prædicta miles liberatus est, vt etiam vxor Domini sui miraretur. Hæc cùm eremitæ recitasset per ordinem, ille genetricis Dei pietatem simul, & humilitatem admiratus, respondit: Ego interesse volo diei nuptiarũ tuarum. Interim de rebus tuis disponas. Quod cùm fecisset, & eremita venisset ad diem præfixum, dixit iuueni: Sentis aliquid doloris? Respõdente illo: Non. Cùm secundò post horam idipsum ab eo sciscitaretur, respondit: modò sentio. Qui post paululum agonizans, spiritum exhalauit, & cœlestem thalamum promissas nuptias celebraturus intrauit. (Cæs. lib. 2 cap. 35.

EXEMPLVM III.

Beatæ Mariæ salutationem ambulando legens, visus est post mortem pulcherrimis caligis salutatione Angeli inscriptis ornatus incedere.

Ciuis quidam Coloniẽsis habebat hanc consuetudinem, vt quoties solus esset, semper oraret eundo ad Ecclesiam, siue redeundo, vel in curia sua deambulando, angelicam maximè ruminabat salutationem. Qui cùm mortuus esset, cuidam nepti suæ in habitu splendido apparebat, in quo, maximè in caligis, & in calceis, scriptum erat per totum versiculis Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum, &c. Quia, vt dixi, eundem versiculũ deambulando frequentauerat, cruribus eius, & pedib⁹ crebriùs inscriptus apparebat. Ex his quæ dicta sunt, colligitur quod sicut Deus secundum qualitatem & modũ punit peccatum, ita remunerat & meritum, maximè in illis membris ostẽdens signa gloriæ, per quæ illa merẽtur. (Idem lib. 12. cap 50.

EXEMPLVM IIII.

Quomodo idẽ frater Thomas à Kempis per benedicta nomina Iesus Christus, & Angelicam salutationem, se terrentem dæmonem perfugauit.

CVm quadam vice prædictum fratrem Thomam dæmon vellet deterrere, nocte in teterrima horrendaque forma eidem apparuit, quem cum frater Thomas lecto appropinquare vidisset, intremuit primum ad larualem intuitum, & quid contra tam horrendi hostis insidias auxilij sumeret ignorauit. Tandem diuino spiritu instigatus, Angelicam cœpit salutationem tremula voce (nã vehementer extimuit) quàm melius

potuit

potuit personare. Sed diabolus, quasi nihil ad hanc salutationem motus, magis magisque trepido cœpit proximare, quousque monachus in salutatione prædicta eousque peruenisset, vt Dominus noster IESVS Christus amen acclamaret. Quod terrificum nomen vbi dęmon audiuit, quasi horrendo quodam tonitruo pauefactus, vultum vertit, & quam citissimè potuit clamantis vocem aufugit. Vidēs igitur fratres Thomas ad tanti nominis virtutem dæmonem stare nō posse, audacius caput pauidum erexit, & repetitis vicibus benedictum nomen IESVS Christus post fugientem hostē inclamauit, & quo ipse clamabat fortiùs, eo vehementiùs teter spirit⁹ fugiebat. Quod vbi cognouit religiosus vir, gratias Domino Deo, dixit apud se: Si hoc sanctissimo nomine tā facilè possum aduersę potestatis vires infringere, de cætero nolo vt hactenus feci, vel dæmonum machinamēta timere, vel sub eorum (quamuis horrendis) minis fide vacillante trepidare. (Thomas à Kempis hoc refert parte 3. sermonum ad Nouitios post. ser. 2. exemplo 4. & ex humilitate loquitur, quasi alij acciderit, vt notauit. Iodocus Badius in eius vita.

EXEMPLVM V.

Beata Maria militem quotidie dicentem Aue Maria à seruo dæmone quatuordecim annis custodiuit.

QVidam miles quoddam in via communi habebat castrum, & omnes transeuntes sine miseratione aliqua spoliabat, virginem tamen Mariā quotidie salutabat, nec pro aliquo impedimento emergenti ab ipsa salutatione aliqua die cessare volebat: Accidit autem vt quidam religiosus vir sanctus inde trāsitum faceret, & ipsum prædictus miles continuo expoliari iuberet. Vir autem sanctus rogauit prædones, vt ipsū ad Dominum suū deducant, quia ad ipsum haberet secreta quæ præferret. Adductus autē rogauit militē, vt omnes de familia sua & castro congregari faceret, vt eis verbū Domini prædicaret. Cùm autē cōgregati fuissent, ille ait: Nequaquam hic omnes estis, sed aliquis adhuc deest. Cui cū se omnes adesse assererent, aiebat. Diligenter perquirite, & aliquem inuenietis abesse. Tunc vnus exclamans dixit, quoniam solus camerari⁹ illuc nō venisset. Ille autē dixit: Verè ipse est qui sol⁹ deest. Pro eo ergò citò mittitur, & in mediū deducitur. Cùm autem virum Dei vidisset, reuolutis terribiliter oculis caput instar insanī agitabat, nec propri⁹ accedere audebat. Vir autē sanctus dixit ei: Adiuro te per nomen Domini nostri IESV Christi, vt quis sis nobis edisseras, & quā ob causā huc veneris palam pandas. Cui ille respondit: Heu adiuratus prodere cogor inuitus. Ego enim non sum homo, sed dæmon qui formā hominis accepi, & xiiij. annis cū hoc milite hic permansi. Nā princeps noster me huc misit, vt die qua ipse suæ Mariæ salutationem non diceret diligentiùs obseruarē, & in eum potestate accepta ipsū continuò strangularem, & sic in malis operibus vitā finiendo noster esset. Quacūq; enim die ille salutationem dicebat, in ipsū potestatem habere nō poteram. Ecce autem de die in diem diligentiùs obseruaui, & nullum diem quin eā salutauerit prætermisit. Hæc miles audiēs vehementer obstupuit, & ad pedes viri Dei se proijciēs veniam postulauit, & in meliùs deinceps vitam mutauit. Vir autem sanctus dixit dæmoni: Præcipio tibi dæmon in nomine Domini nostri IESV Christi, vt hinc statim abscedas, & talem hactenus locū possideas, vbi nulli gloriosam Dei genitricem inuocanti nocere præsumas. Hæc vbi iussa dedit, dæmon abscedēs euanuit. (Iacobus dè Voragine in festo Annunciationis B. Virginis.

EXEM-

EXEMPLVM VI.

Beata Virgo Maria impudicum iuuenem salutationem Angelicam frequentantem per delicatum cibum in fœdis vasculis oblatum emendauit.

Qvidam turpissimæ vitæ Dominam nostram non desinebat frequentissimè collaudare, & quadã vice cùm ipse multùm famesceret ambulans per terræ vastam solitudinem, apparuit ei Domina nostra cum speciosis puellis cibum afferens quam plurimum delicatum in scutellis turpibus,& immundis,& ait ei:Comede. Tunc respondit &dixit: Cibus bonus est, & pulcher, sed non possum ipsum comedere propter immunditiam scutellarum. Tunc ait ei Domina nostra:Laudes quas mihi dicis bonæ sunt & pulchræ, sed cor tuũ immundum est, & ideo tuis laudibus non delector. Postmodum vero per pœnitentiam se mundauit. (Collector speculi.

EXEMPLVM VII.

Beata Maria satius accepit paucas sibi salutationes Angelicas cum deuotione, quàm sine hac multas exolui.

Virgo quædam religiosa secundum numerum psalmorum centum quinquaginta salutationes Angelicas cum totidem venijs reginæ cęli singulis diebus offerebat. Sed quoniam propter ipsam multiplicitatem minus digna deuotione quam oporteret id faciebat, admonita est ab eadem Domina nostra quatenus rescissis duabus partibus quinquaginta sibi salutationes cum competentibus venijs intente & amorosè persolueret,patenter insinuans Deo, & sibi acceptius fore quantumlibet parum seruitij cum deuotione, quam multum negligenter & sine deuotione exhibitum.(Collector speculi.

SCANDALVM.

EXEMPLVM I.

Scandalizati fratres in repausatione eremitarum iusta abstinentia corriguntur.

FRATRES de congregatione venerunt in eremum,& applicuerunt ad quendam eremitam, & suscepit eos cum gaudio, & sicut est consuetudo eremitis, videns eos de labore, posuit mensam extra horam, & quod habuit in cella apposuit eis, & fouit eos. Et quando factum est sero dixerunt xij. psalmos, similiter & nocte. Cùm autem vigilasset senex audiuit illos inter se loquentes,& dicentes: quia solitarij viri plus repausant in eremo, quàm nos in congregatione. Mane autem facto cùm ambulaturi essent ad alium vicinum, dixit eis:Salutate eum pro me,& dicite ei:Obserua,& noli adaquare olera.Ille autem cum hoc audisset, intellexit verbum, & tenuit eos vsque sero laborantes ieiunijs. Cum autem sero factum esset,fecit prolixius opus Dei, & postea dixit:Cessemus modice propter vos,quia de labore estis. Et dixit iterum: Quotidie quidem manducare non solemus, sed propter vos gustemus modicum. Et apposuit eis panem siccum,& sal dicens: Ecce propter vos festiuitatem habemus hodie,& misit parum aceticum sale. Et surgentes cęperunt psallere vsque mane. Et dixit eis: Propter vos non possumus adimplere regulam nostram, vt modicè pausetis quia peregrini estis. Mane autem facto volebant fugere. Ille autem rogabat eos, dicens: Manete aliquantulum temporis nobiscum, sin alias,

sit alias, vel propter mandatum tres dies consuetudinem eremi facite nobiscum. Illi autem videntes quia non relaxaret eos, fugerunt occultè. (Ex lib. Doct. Patrum. nu. 30.

EXEMPLVM II.

Scandalum ponens saluti animæ & consobrinum è monasterio extrahens Præpositus Leodiensis, citatus ad iudicem Deum venire compellitur.

Monasterium sancti Iacobi apud Leodium quidam adolescens consobrinus Ecclesiæ maioris Præpositi, causa maioris deuotionis & religionis intrauit. Quod vt audiuit Præpositus, indignè tulit: & mandat Abbati remitti sibi consobrinum per clericos. Renuit ille. Tūc Præpositus forti manu collecta satellitum, intrat violenter cœnobium, rapit iuuenem, & nudatum sancto habitu, induit seculari. Abbas monasterij collectis primoribus ciuitatis, de Episcopo conqueritur, & totum clerum pro tantis iniurijs interpellat. Hoc cùm indignanter audire vix vellet Episcopus, & Abbatem potius impeteret duris verbis: Abbas flexis genibus, cum moderamine dixit: Iudicem contra te, ô Præposite in terra habere non possum, & ideò contra te Deum summum iudicem interpello, vt infra quadraginta dies vterque nostrum compareat coram illo sententiam pro meritis accepturus. Ad hoc Præsul cachinnans cum suis irrisit hominem, atque spreuit, & repulit exprobratum. Quid plura? Quadragesimo die circa horam nonam mortuus est dictus Abbas. Et cùm pro eo solemniter pulsaretur, sedens in balneo Præpositus, quæsiuit à circumstātibus quid hoc esset. Mox quidam ingrediens, dixit: Abbatem sancti Iacobi iam defunctum, & pro eo pulsationem fieri tam solemnem: ilico recordatus Præpositus quadragesimam esse diem, qua se citatum coram summo iudice audierat ab Abbate, consternatus animo dixit suis: Citò, videte quid faciam. Moriturus ego sum: comparere me hodie summi iudicis aspectibus oportebit. Nec mora. Post hæc verba, cùm balneum egredi festinaret, in astantium manibus cum diro eiulatu & vocibus expirauit. Illic proculdubio respondere compulsus vbi causarum strepitus cessat, iurisperitorum aduocatio conticescit: vbi nec preces, nec pretium laborabunt. (Thomas Cantip. lib. 2. c. 35. part. 2.

SCIENTIA.

EXEMPLVM I.

Scientia subtilium scripturarum curiosius insistens, & ob id seipsum seducens, admonetur vt vitas sanctorū patrum, & martyrum triumphos frequentaret.

Refert Hugo de sancto Victore in Didascolicon de quodam probabilis vitæ, qui multùm flagrabat amore scripturarum, & desiderio sapientiæ feruebat imprudenter. Spretis namque simplicioribus scripturis cœpit profunda rimari & obscura, & ænigmatibus scripturarū enodandis, & mysticis sacramentorū intellectibus insistere. Sed mēs humana non sustinens tantùm pondus non solū ab vtilibus, sed à necessarijs actibus cępit cessare, versoq; vento in cōtrariū ex scripturis occasionē erroris accepit, quibus noluit vti cū moderamine dilectionis. Sed miseratione diuina ille tādē per reuelationē est admonitus, ne amplius earū scripturarū studio incūberet, sed sanctorū patrum vitam & martyrū triumphos frequētaret, sicque in breui ad statum pristinum est reductus. (Collector speculi.

EXEMPLVM II.

Studium scientiæ Bononiæ inchoans minister de ordine sancti Francisci à beato Francisco maledicitur, & ignea gutta cum lecto perforatur, & ad inferos deportatur.

QVidam frater Minor, Ioannes de Sciactia tempore beati Frãcisci minister erat Bononiæ, & valdè literatus, qui absque licentia beati Francisci ordinauit studium Bononiæ. Beato autem Francisco absenti fuit nũciatum tale studium ordinatum esse Bononiæ, beatus autem Franciscus immediatè iuit Bononiã, & durè reprehendit illum ministrũ, dicens: Tu vis destruere ordinem meum, desiderabam, & volebam exemplo Domini mei fratres meos magis orare, quàm legere. Recedens de Bononia sanctus Franciscus, maledixit ei dura maledictione, statimq; cœpit infirmari, & infirmus per fratres misit rogando beatum Franciscum vt retractaret maledictionem. Respondit beatus Franciscus: Illam maledictionem qua illi maledixi, confirmauit in cœlo Dominus IESVS benedictus, & maledictus est. Infirmus itaque minister, tristis iacebat super lectum, malè confortatus. Et ecce subitò descendit de alto quædã gutta ignea, & sulphurea super corpus eius perforans corpus ipsum, & lectum in quo iacebat. Et cùm maximo fœtore ipse miser expirauit, & diabolus accepit animam ipsius. (Ex Chronico Minorum Gallico libr. 2. cap. 23.

Vide etiam tit. Charitas. ex. 2. tit. Cœlestis gloria. ex 1. tit. Adulterium ex. 2. tit Blasphemia. ex. 6. tit. Infernus. ex. 7. tit. Apostata. ex. 6. & tit. humilitas. ex. 12. 45. & 30.

SCRVPVLVS.

EXEMPLVM I.

* *Scrupulis liberatur virgo ante mo[rtem].*

VIrginem quandam multum deuotam fuisse mihi consta[t] in ciuitate Nurenbergensi, Bambergensis diœcesis, quæ Eunegũdis vocabatur. Hæc viuebat more c[a]starum, bonarumque virginum in vi[ctu], vestitu, vitatione sæculi, & in his quæ ad Dei cultum pertinebant sine quærela ad omnem hominem, sed adeo timida, & scrupulosa in cõscientia extitit, vt vix meminerim in hoc parem reperisse. Nam post pu[ram], & integram à se sæpè factam cõfessionem Sacramentalem, frequen[ter] grauibus stimulabatur scrupulis de insufficienti confessione, vt time[bat] transacta. In minimis rebus, vb[i] nullum, vel modicum peccatũ erat, mortalis criminis lapsum verebatur adesse, & ita nulla pace in domo cõ[n]scientiæ fruebatur, quicquid enim [e]git, aut omisit de genere bonorum, in his semper peccatum notabile ad[]fuisse suspicabatur. Cœpit itaque [ex] his inordinatis timoribus in se[xu] fragili, naturalis sua complexio lab[i] plurimùm, & dietim vires decresce[] bant corporis, quia se semper plen[am] peccatis grauibus, non diffinitiuè [iu]dicabat; sed reuerebatur. Timuit i[]psa, timuerunt confessores eius, & non minus cohabitantes sibi virgines, si in tali statu scrupulosissimæ conscientiæ deprehenderetur prop[e] mortem, fortassis desperationis la[]queo ab hoste maligno caperetur. In[]tuentes igitur viri prudentes, & animarum medici corporis defectum re[]dundare in animæ graue periculum, interpretabantur virgini, quæ in periculo erat viuum rationis perdendi, quo[]

quod ad ieiunia Ecclesię quædam nullatenus, sicut sana, teneretur. Sciebant enim, quod labor quotidianus quo grauabatur, quia pauper erat re (alijs enim famulabatur virginibus) & præterita ieiunia, ac abstinentiæ fomitem libidinis non ministrarent, sed castitati seruandæ potiùs satis essent. Sed ad ista, tristitia maior cor eius inuadebat, cùm videlicet intuebatur se priuari instrumentis virtutum, quibus communiter plebs fidelium vtitur. Obediuit tamen discretis confessoribus, licet inuita, & non sine pusillanimitate maxima. Tandem verò natura deficiente, lecto decubuit, & terminum vitæ appropinquare agnouit. Et ecce diuina arridente gratia antè triduum circiter suæ mortis, omnis scrupulus, timor, & pusillanimitas plenè animam virginis reliquerunt, ita vt sumptis Ecclesiæ viaticis, & Sacramentis, ad literam, in pace in idipsum dormiret, & requiesceret, quam singulariter id ipse Dominus tunc constituerat. Nam anteà de insolita hilaritate quædam admirātes sibi sociæ dicebant virgines, quæ eius præteritum timorem nouerant. Nunquid conscientia te redarguit modo, sicut anteà, quòd Ecclesiæ quędā ieiunia gradiente corpore non seruasti? Quibus illa respondit: Animū scio paratum habui ad ieiunandum, sed quia animarum medici Dei vicem habentes, ista inhibuerunt, obediui eis, nec exinde pœniteo, aut turbor, sperans de Christi benignitate, suo redempta sanguine saluari, & ita requeuit, vt præmisi in Domino. (Lib. 2. Formicarij Ioannis Nyder c. 12.

EXEMPLVM II.

* *Deuota Priorissa Catharina de VVesthusen, circa mortem scrupulis omnibus liberatur.*

NOui nobilem, diuitem, & potentem Dominam, relictam cuiusdam militis de ciuitate Argētinensi, quæ Catharina de VVesthusen nuncupata est. Hæc dum manebat in sæculo, & in ciuitate prædicta, vbi multæ deuotæ Deo militant viduæ, earundem omnium specialis mater, & patrona extitit, sed in animo valde scrupulosa fuit. Cùm autem in Columbatia monasterium sororum de subtilia nostri ordinis reformaretur, relicto sæculo, ibidem sanctæ conuersationis habitu induta est, & professa. Et quia vna, vt puto de fortibus mulieribus fuit, de quibus Prouerbiorum vltimo Salomon scribit, idcircò quibusdam interiectis annis Priorissæ, & Supriorissæ gerebat officium successiuè in omni charitate, & dilectione: nec fœminæ aliquid deesse videbatur perfectionis, nisi quod plena fuit scrupulis, adeò vt cum illuc in causis ordinis venirem, cùm sola hac sorore me plurimum occupare opus fuit, vt pusillanimitatē eius compescerem: Hoc enim bonum præter alia in se habuit, vt audito superioris sui, vel alterius ex fama boni, & sapientis viri iudicio, in aliqua sibi dubia materia, statim eidem acquieuit. Timuit ipsa, timuerunt etiam ipsi qui eam nouerant confessores, quod si infirmata propinquaret morti, aliquando in his scrupulis, præsertim de iteratione à se bene cōfessarum rerum, in periculo pusillanimitatis amplius poneretur, quàm anteà. Sed diuinâ misericordiâ quæ pręterita fœminę opera inspexit, actū est per omnia contrarium. Nā vna die satis inopinate, licet quīquaginta annos vix vel nō accederet infirmata est

& dietim cœpit deficere, & pro tunc omnis scrupulus, & inordinatus timor ab ea penitus abscessit: dixitque ad fratrem Ioannem VVolffhardi, quem, vtpote deuotum virũ, in confessorem specialem prælegerat. Ecce pater scitis quàm erronea fui, & timida in cõscientia nimium; sed Dei gratia ne timeatis, totum abscessit, de peccatis à me confessis, & commissis remissionis gratiam pie, & fidenter spero, & credo. Et ita inuocans beatũ Petrum Apostolum, suumque discipulum Apollinarem, quos peculiarissimè in vita, corde, ore, & opere dilexit, tandem eadem ægritudine, præmunita Ecclesiæ alimentis, vita deuotè functa est. Lib. 2. Formic. Ioannic. Ioannis Nyder cap. 12.

EXEMPLVM III.

** Pius quidam inopinata morte eripitur, ne haberet spacium intendendi scrupulis suis.*

HAbuimus aliquãdo in conuẽtu reformato Columbariensi ordinis Prædicatorum quendam fratrem, Petrum nomine, qui à primæuâ conuersione sua quã in conuentu Nurenbergẽsi primùm inierat, omnium virtutum honestate conspicuus, religionis exemplar fuerat, & speculum, nam ad colligendum eleemosynas, ostiatim semper paratus in domo obediens, die ac nocte in choro sedulus, & cũctis affabilis fuit fratribus, sed conscientiam, vltra quàm credi potest, timidam, scrupulosam, & pusillanimem habuit, omnia tuta timuit, & nimis, vt videbatur. Vnde de his discretiores fratres eum sæpe iocose, vexabant, quẽ sciebant æquo animo cuncta tolerare, quæ sibi contra Deum esse non videbantur. Et quamquam esset posteà iam factus sacerdos, fortis corpore, complexione viuidus, & in annis attingens vix tricesimum, tamen vt ex multis coniecturis habuimus, timor iste vitalis sit nimium. Vnde quadam die s improuisè in ægritudinem, nescio quam incidit, in qua statim necesse fuit, vt decumberet. Cumq; bona de in infirmaria vsu rationis perfe vtens patientia lenis, & deuotione lida feruidus iaceret & immobilis, statim, & inopinatè agonizare cœpit & religiosis gestibus diem clausit extremum: nam paulo ante præcedenti die more solito confessus est, & missam celebrauerat, talemq; vitam in ordine semper duxerat, quod de morte improuisa, & subitanea, mala saltem & periculosa, signum periculi non derat discretorũ virorum iudicio. in Domino confido, quod inopinatus iste interitus non nocere potuit, fortassis diuina clementia ne pusill animo mortem timeret nimium, eius circunstantias, statim finem uendi in corpore dare disposuit mæ sibi placituræ. (Lib. 2. Ioannis Nyder Formicarij cap. 12.

SEPELIRE.

Plura sepulchra facinoroso Præp præparata bufonibus plena rep sunt, à quibus tandem corpus deuoratum.

LEgitur quod in castro, quod dicitur Mons desiderij, erat qui Præpositus valdè facinorosus qui cùm mortuus esset & vellent eum sepelire, viderũt fossam scaturire bufonibus, tunc fodientes aliud sepulchrum, inuenerunt illud similiter plenum bufonibus, similiter tertium & decimum. Tunc dixit quidam sapiens. Quare vultis cassare iudicium Dei, proijcite cadauer vbi vult Deus proijci illud. Cumque proiecissent corpus in fossam vbi erant bufones, deuorauerunt corpus illud totum vsque ad eius ossa. Tunc omnes qui derant, cognoscebant esse iudicium Dei. (Collector speculi.

Vide etiam tit. Ecclesia. ex. 1. tit. Luxuria. ex. 2. tit. Missa. ex. 2. tit. Ebrietas. ex. 2. & tit. Defuncti. ex. 18.

SERVIRE DEO.

Seruum Domini se esse beatus Franciscus audiuit, cum sancta cogitaret, loqueretur, & faceret.

Conuocauit semel beatus Franciscus multos fratres, & ait illis: Rogaui Dominum, vt mihi dignaretur ostendere, quando sum seruus eius, & quando non. Nam nihil aliud vellem, quàm existere seruus eius. Ipse autem benignissimus Dominus sua dignatione mihi respõdit: Seruum meum veraciter te esse cognosco, cùm sancta cogitas, loqueris, & operaris. Ideò vocaui vos, fratres, & hæc vobis insinuaui, vt corã vobis possim verecundari, quando videbitis me deficere in omnibus his, vel in aliquo prædictorum. (In Chronico Minorum Gallico c. 83. l. 1.

SILENTIVM.

Silentium regulare refriugere nolentes monachi duo à barbaris capti, grandi miraculo ab eorum manibus liberantur.

TEMPORE quo sæuissima gens Northmannorum, Pictauorum, & Turonum fines vastabant, duo fratres ordinis Cluniacensis Turones mittebantur. Qui dum caperent iter, & in quendam locum gratia quiescendi diuertissent, ab eisdem Northmannis nocte capti sunt, & capere quidem eos, ac ligare manus eorum, deinde minari potuerunt, sed eorum silentium corrumpere nequiuerunt. Manè autem cùm ad locum constitutum applicuissent, fratres vt erant ligati se paululum ab eis sequestrantes, in terram se prostrauerunt, vt peracto Psalmorum cursu silentio finem imponerent. Nondum verò oratione completa venit pars reliqua Northmannorum multa præda capta, quorum dux cernens fratres in terra iacere, audito quod illo nullo modo possent eos loqui facere, barbarica immanitate turgidus, inclinato velut ad feriendum conto, irruit super eos, metum mortis incutiens, cæteris quoque barbarico ritu manibus plausum dantibus. At illi vt erant animo constãtes corpore permanserunt immobiles, quod fiebat iure, & obseruantia sanctæ regulæ sub qua & mori cupiebant, & viuere. Sed omnipotentis manus eorum exhilaratum spectaculum conuertit in luctum. Mox enim vt ille barbarus ad eos appropinquauit, equus phaleratus cui insidebat in obliquum resiliuit, & sessorem eius in terram strauit, & collisit, quàm collisionem statim febris lætalis secuta est. Conticuerunt omnes, & versi in stuporem cœperunt quærere inter se quid ex eis deberent facere. Tandem reperto consilio dignum esse censuerunt, vt pro vita sui ducis vnus ex eis cæderetur. Deinde cœperunt sorte quærere quem ex eis deberent interimere. Sed super virtutum viros, & sorte Christi connumeratos nullo modo diabolica cadere poterat sors, ita vt illi obstupescerent, dicentes eos vltra homines esse, super quos eorum sors non potuisset cadere. Tunc manus eorum velociter dissoluerunt, & abire fecerunt. (Vincent. lib. 24. cap. 60.

EXEMPLVM II.

Silentium seruans iratus monachus Echelredi ducis pietate premiatur.

ANno Henrici secundi Imperatoris decimo nono Echelredus quidam nomine, Danos fugiens, venit Northmanniam ad Richardum fratrem vxoris suæ Emmæ, filium Richardi ducis, qui cœnobium Fiscanense quod pater suus inchoauerat, perfecit. Hic noctibus custodias famulorum fallens, ad matutinas monachorum ibat, genua flectens in oratione vsque ad lucem. Quadam nocte sic faciens ostium monasterij inuenit obseratum, qui excusso violenter pessulo soporem sacristæ turbauit, qui surgens à somno & videns eum plebeio amictu vestitum, in capillos inuolat, & multos colaphos intulit. Ille incredibili patientia nec responsum ei dedit. Postero die in capitulo querelam deposuit, & monachum illum ad vicum Argennas sibi præcepit occurrere, minitans se sic vindicare quod tota de hoc Gallia loqueretur. Die dicto monachus à iudicibus adiudicatus est, quem ille mox absoluit, & vicum eundem qui optimi vini ferax est, officio sacristę addixit, pronuncians eum optimum esse monachum, qui bene custodiens munus iniunctum, nec etiam iratus silentium fregit. (Vincentius Belluacensis lib. 25. c. 13.

EXEMPLVM III.

Silentium continuum seruans monachus, flagrans igne monasterium oratione saluauit.

AFfligemium monasterium ordinis sancti Benedicti in Britannia religione probatissimum est, & in charitate pręcipuum. In hoc cęnobio monachus erat ita si-
lentio deditus, quod infra xvi. annos
ab eius ore nec vna verbi syllaba per
tantum tempus audiretur. Contigit
(sicut à monachis ibidem audiui-
mus) vt in claustro grauissimum ignis
incendium grassaretur. Tunc idem
monachus, videns humanum auxili-
um non valere, mox se contulit ad
Dominum, oransque paululum in
silentio, linguam diu mutam in hæc
verba laxauit: Stes ignis. Hac hora fla-
ma penitus conquiescas. Mira res
Vim virtutis suæ oblitus est ignis, ste-
titque in verbo viri sancti, & flamma
penitus extincta est. (Thomas Canti-
pratanus lib. 2. cap. 13. parte. 4. Vide
etiam tit. Loqui. ex. 3. &. tit. Con-
fessio. ex. 16.

SIMONIA.

EXEMPLVM I.

*Henricus tertius Imperator aspe-
morbo laborauit quia Episcopatu
clerico propter abbatem fistulā a
genteam dederat, eo autem cleri
deposito, conualuit.*

IDem Henricus tempore Conra
patris sui à quodam clerico fist
lam abstulerat argenteam, q
puer ludentes aquam iaculantur, p
ctus ei Episcopatum, cùm foret Im
perator, adultus repetenti pollicitu
impigrè dedit. Non multo post asp
ro morbo correptus decubuit, & m
bo crescente triduo mutus iacuit.
piscopi præsentes triduano ieiu
indicto pro vita eius Domino sup
cabant. Conualescens accitum Ep
copum quem pro fistula fecerat, co
cilij sententia deposuit, confessu
toto illo triduo dæmones infesto
valde molestos sibi vidisse flamm
dico adeò pertinacem, vt noster ig
respectu ignis illius iocus puter
Quemadmodum enim se habet

ctus

ctus ignis ad ignem verum & ardentē, ita ignis infernalis ad hunc nostrū ignem qui est naturalis. Interim vero iuuenem semiustum aduentasse, ferentem calicē aureum immensæ magnitudinis plenum aqua, cuius visione, & latius aspersione extinctos ardores euaserat. Hic erat beatus Laurentius martyr gloriosus, cuius Ecclesiæ tectū longa incuria dissolutū cōpaginari fecerat, & præter alia munera calice aureo eādem Ecclesiā honorauerat. Eundem Henricum aliquando inimicos fugitantem, cerua quædam vltra inuadabilem fluuium euexit. (Vincentius Beluacensis l. 25. c. 19.

EXEMPLVM II.

Simonia deprauatum monasterium sanctimonialium, beato Hieronymo reuelante, horribili ruina corruit.

FVit apud Thebaidem superiorē, monasterium quoddam ferè ducentarum dominarum, diues, beneque reclusum, ac omni honestate decoratum. sed tamen vnum quod fuit pessimum vitium Simoniæ retinebat. Nam hæc seruabatur ab eis abusio, vt nulla possit ad eas habitandi gratia accedere, nisi certa pecuniæ quantitas secū iret. Nec affectu charitatis: sed desiderio pecuniæ recipiebatur. In hoc monasterio fuit monialis quædam grandæua, ab infantia Deo deuota, quæ vitium hoc horrebat. Cui nocte quadam in oratione positæ apparuit S. Hieronymus, locum copioso lumine illustrans, præcepitque ei vt manè ad Abbatissam, cæterasque sorores pergeret, dicens: quod nisi à peccato iam molito desisterent, vltionem diuinam subitò super se viderent. His dictis disparuit. Perterrita de visione, & quis hic fuerit cogitans, totam noctem in oratione transegit peruigilem. Manè autem pulsata nola omnes in capitulum congregauit. Surgit illa è medio quæ viderat, cunctis manifestans. Fit illa cunctis irrisio, clamans eam fatuam & hoc somniasse. Accepta contumelia læta quidem de se, dolens tamen sororum obstinationē ad solita orationum reuertitur auxilia, orans ne quod viderat sororibus eueniret. Post decem dies media nocte hac causa oranti iterum adest Hieronymus iubens, quæ semel, iam secundò sororibus insinuaret. Cui illa: Quis es Domine mi qui iubes talia? Hieronymus, inquit, sum. & ab oculis eius euanuit. Illa etsi sciret earū duritiem, maluit tamen ab eis quasi fatua derideri, quàm præceptis Dominicis contraire. Congregatis ergò eisdem cùm surgens è medio quæ viderat vellet intimare ante sermonē inchoatum, surgentes illæ cum cachinno domum exierunt, solam illā relinquentes. Transactis insuper diebus tribus dormienti prædictæ sanctimoniali gloriosus Hieronymus ineffabili vallatus Angelorum consortio apparens, eam excitauit, eique præcepit vt citò de monasterio exiēs, futuram vindictam non expectaret. Cumque lachrymis illa oraret ne fieret, respondit Hieronymus: Ad Abbatissam ait, pergito & cæteras, dicesque eis, nisi pœnitentiam egerint hac nocte diuinam sentient vltionem. Quod si contempserint, exire ne moreris. His dictis disparuit. His anxia factum capitulum adijt, vehementer campanam trahens, vt aliæ conuenirent. Quod Abbatissa audiens, sciretque ab ista pulsari, iraeū-da ad capitulum properat, nullumq́; volens ab ea audire verbum, minatur quod nisi cessaret, eam à monasterio expelleret. Cui illa: Rogò facias, quod minaris. Nam amplius hoc in loco non manebo, gloriosus Hieronymus mihi apparens diuinum iudicium monasterio mox futurum, mihi, patefecit. Hæc audiens Abbatissa, deridere cœpit: æstimans eam vesan-

capite ista fari, conuocansque ostiariam, iussit vt hanc de monasterio mox fugaret, iussitque vt aliquali hora, extra sic dimissam faceret iterum troire, vt sic cessaret. Hac de re læta sanctimonialis citiùs egressa est lachrymis perfusa pro his quę monasterio nouerat euenire. Et quid accidit? Pænè limen ostij sanctimonialis excesserat, & subitò totum corruēs monasterium omnes oppressit, vt ne vna quidem remaneret. Sanctimonialis autem illa ad aliud dominarum monasterium se transtulit apud Thebaidem inferiorem, vbi hactenus præcipua sanctitate viua manet. (Epistola Cyrilli ad Augustinum littera. V. Vide etiam. tit. Eleemosyna. ex. 5. &. tit. Bigamia.

SIMPLICITAS.

Supra tumulum simplicis pueri Salaun, in vita sæpe repetentis illa duo verba, Aue Maria, ortum est lilium pulcherrimum, cuius flores referebant hæc verba, Aue Maria, litteris aureis scripta.

TEmpore Vrbani 5. circa annum Domini 1350. florebat in innocentia, simplicitate, & sanctitate vitæ admodum austeræ pauper, rudis, & simplex mendicus, nomine Salaun, qui in annis puerilibus ad scholas missus, nihil potuit aliud discere, quàm hæc verba Latina, Aue Maria. Cumq; in Britannia Gallica ostiatim per pagos panem quæritaret, repetebat supradicta verba, Aue Maria, ter, quater, quinquies, & sexies ordinariè. Quamobrem illius prouinciæ habitatores ipsius innoxiam, & sanctam simplicitatem intuentes, porrigebant ei, quod comedere ipsimet statuerant. Tunc Salaun conferebat se ad certum quendam fontem ab vrbe Laudeue nec vna fermè leuca Gallica dissitum, in cuius aquis suum panem, & quicquid mendicato acceperat, macerare, & condire solebat, nullo vnquam alio potu, ciboue vtēs, quàm pane madefacto in supradicto fonte. Lectus eius nuda erat humus, capitis ceruical lapis, idque sub arbore tortuosa, & modicum à terra erecta iuxta illum fontem. Hiberno tempore, cùm præ frigore rigesceret, ascendebat illam arborem, & ramos flexiles apprehendens, librabat corpus sursum deorsumque, & hac motoria agitatione temperabat algoris sæuitiam pleno ore decantans sexies, ô Maria! ô Maria! ô Maria! ô Maria! ô Maria! ô Maria! Cumque aliquando increscceret hyemis asperitas, in aquas fontium per antiperistasin, & contrarietatē qualitatum fumantes insiliebat, hinc factum est, vt incolæ talia facta conspicientes eum fatuum vocitarent; sed Deus admirabilis in sanctis suis volens Matris suæ famulum excusatum habere ob innocentiam, & nomen Virginis Mariæ celebratius reddere, miraculum quod sequitur edidit: nam cùm defunctum hunc innocentem, & simplicem Salaun, vicini sub arbore sepelissent, eodem loco vbi solebat sibi lectum sternere, qui erat nuda humus fonti adiacens, accidit, vt posteà pulcherrimum lilium miraculosè super ipsius tumulum cresceret cuius flores repræsentabant hæc verba, Aue Maria, aureis litteris exarata. (Dominus Ioannes de Longoëznou, Abbas Cœnobij regalis Làdeuenec, in Britannia Gallica, Diœcesis Cornoualliæ, qui testatur se vidisse illud miraculum, quique est autor hymni ad B. Virginem pro defunctis, qui incipit Languentibus in Purgatorio, in quo sexies repetitur, O Maria, ad imitationē. S. Salaun. Scriptū est in volumine legendas Sanctorū Gallicas complectente, in lucem vulgato, per Doctores Parisienses, ad primum diem Nouembris. Vide etiam tit. Doctrina.

SOCIE-

SOCIETAS.

EXEMPLVM I.

Societate pudicæ virginis fretus rex barbarorum, conuertitur, & martyrij palma decoratur.

25. Iunij.

PAssa est Romæ sancta virgo Lucia, quæ Vrbica fuit natione, sed rapta fuerat ab Aceia barbarorũ rege. Qui cùm eam ductam in patriam suam vellet violare, videns illa libidinosam eius insaniam: habeo, inquit, sponsum, qui statim vindicet iniuriam meam in te. At ille repletus ait: Et qui est sponsus tuus, vel cuius potestatis est, vt iniuriam tuam vindicet? Illa fiducialiter respondens, & vt ancilla Christi nihil metuens, ait: Deum cui me deuoui, habeo defensorem, qui in cęlo est, habens potestatem vniuersæ carnis, qui his qui eum cognoscunt petentibus omnia præstare potest. His illis auditis valde territus est, ita vt ex tunc eam vt deã honorare inciperet. Iussitque statim ei cubiculum separatim fieri, vbi nullus virorum haberet ingressum, & lectum dignissimum poni in cubiculo illo, ac puellas honoricè obsequi. Quò illa ingressa cœpit orationibus, & ieiunijs vacare, Deoque die ac nocte gratias agere, eo quod ancillam suam dignatus esset in captiuitate respicere, tantumque ei præstitisset à rege alienigena inuenire. Pro quo etiam frequenter orabat Deum vt nihil mali ei contigeret, vel domui eius. Ipse ad bellum procedens rogabat eam vt Deum suum peteret quatenus deuictis hostibus saluus domũ rediret. Quod cùm semper fieret, eam magis quàm matrem honorare cępit, intelligẽs quod eius orationibus Deus illum in omnibus adiuuisset. Nam quotiescunque contra aduersarios, siue sponte, siue ab illis prouocatus perrexit, illis prostratis victor domũ redijt. Completis autem ibi viginti annis sancta Lucia præceptum in sõnis acceperat, vt Romam rediret, eo quod eam ibidem, complere martyrium oporteret. Quod cùm illa regi retulisset, ille respondit: Si tu hinc subducis te, mihi non expedit hic remanere. Nam venient aduersarij mei quos Deus semper interficit te orante, & occident me. Ad hæc illa: Si placet tibi, veni. Credo enim in Deo meo, quod & te sibi seruum adoptabit, & sociabit gregi suo sancto. Hæc ille cùm statim audisset, domũ, matrem, filios, & omnia sua derelinquens, cum ancilla Christi comitatus est, non iam vt barbarus, sed vt ciuis, non vt lupus, sed vt ouis, simulque Romam venerunt tempore persecutionis. Post paucos dies comprehẽsa Lucia adducitur ad supplicium. Quod cùm audisset Aceia, sponte occurrit, & ceruicem suam cum ea gladio supposuit, profitens se esse Christianum. Et sic ambo decollati pariter in paradiso Dei suscepti sunt. (Vincentius Beluacensis. lib. 12. c. 97.

EXEMPLVM II.

Societate mala fretus iuuenis à beato Ioanne Apostolo conuersus, pessimus latro effectus est.

AVdi fabulam, non fabulam, sed rem gestam de Ioanne Apostolo, & memorijs omnium traditam. Cùm post Domitiani tyranni obitum de Pathmos insula Ephesum rediret, rogabatur etiam vicinas lustrare prouincias, quo vel Ecclesias fundaret in quibus non erant locis, vel in quibus erant sacerdotibus ac ministris instrueret, secundũ quod ei de vnoquoq; Spiritus sanctus indicasset. Cùm ergo venisset ad quãdam vrbem haud longè positam om-

nibus Ecclesiasticis solemniter adimpletis, vidit iuuenem quendam validum corpore, & vultu elegantem, sed & animo acrem nimis. Respiciensque ad Episcopum qui nuper fuerat ordinatus: Hunc, inquit, tibi summo studio commendo sub testimonio Christi, & totius Ecclesiæ. Hunc ille suscipiens, omnem se adhibiturum (sicut præcipiebat) diligentiam pollicetur. Sed iterum, atque iterum eadem sæpius repetens, iuuenem commendabat attentius, & post hæc Ephesum redijt. Tum vero presbyter in domum suam adolescentem suscepit commendatum, & cum omni diligentia nutrit, fouet, ad vltimum etiam baptismi gratiam tradit. Post hæc velut confidens gratiæ qua fuerat communitus, paulo indulgentius habere iuuenem cœpit. Sed ille immatura libertate potitus, & continuò per æquæuos, quibus luxus, & desidia cordi est, amare vitia, & corruptæ viæ incedere tramitem perdocetur. Et primò quidem conuiuiorum illecebris decipitur, inde nocturnis eum furtis sibi socium participemque constituunt, post hæc iam ad maiora flagitia pertrahunt. Interea sensim iuuenis formabatur, & instituebatur ad scelera, & qui esset acer ingenio, sicut equus infrænis & validus duris moribus, obfirmatis recti itineris lineam derelinquens, rectore contempto rabido cursu totus fertur in præceps. Ira succedentibus temporibus perit. Dedignatur iam de paruis sceleribus cogitare, grandia molitur, & ex integro perditioni se tradens nulli se inferiorem esse in flagitijs patitur. Denique illos ipsos, qui prius magistri criminum fuerant discipulos facit, & latronum ex his turmas. quibus ipse rex, & princeps violentus præesset, instituit, & cum his omni crudelitate grassatur. Verum tempore elapso, cum rei ita poposcisset vtilitas, inuitatur iterum ad illam vrbem Ioannes. Et cum cætera quorum gratia venerat ordinasset: Age, inquit, ô Episcope, depositum repræsenta, quod tibi ego plane & Christus commendauimus, Ecclesia teste quam regis. At ille obstupuit, primo pecuniam putans à se reposci quam non acceperat, sed rursum considerabat nec posse fallere Ioannem. Quem Ioannes hærentem videns iuuenem illum, inquit, repeto abs te, & animam fratris. Tunc grauiter suspirans senior, & in lachrymas resolutus: Ille, ait, mortuus est. Quomodo, ait, aut quali morte? Deo, ait, mortuus est, quia pessimus, & flagitiosus euasit, ad vltimum etiam latrocinium egressus est. Denique nunc montem quendam cum multa latronum multitudine occupauit. Quibus auditis Apostolus vestem continuo qua erat indutus scidit, & cum ingenti gemitu feriens caput suum: Bonum te, inquit, custodem animæ fratris dereliqui, sed iam nunc mihi equus paretur, & dux itineris. Et confestim equum ascēdens, illuc concitus properabat. Cumque peruenisset ad locum, tenetur ab his latronibus qui custodias obseruabant. Sed ille neque fugere, neq; prorsus declinare vsquam nitens, ingenti tantùm voce proclamabat: quia ad hoc ipsum veni, adducite mihi principem vestrum. Qui cum veniret armatus eminus agnito Ioanne Apostolo, pudore tactus in fugam vertitur. Ille equo post eum admisso confestim insequitur fugientem ætatis oblitus, simul & clamans: Quid fugis, ô fili, patrem tuum, quid fugis inermem senem? Miser hære, noli timere, habes adhuc spem vitæ: ego Christo rationem reddam pro te, certè & mortem pro te libenter excipiam, sicut & Dominus excepit pro nobis, & pro tua anima dabo animam meam. Sta tantùm & crede mihi, quia Christus me

ctus me misit. At ille audiens restitit, & vultum demisit in terram, post hoc arma proiecit. Tunc deinde tremefactus flebat amarissimè, & accedentis ad se senis prouoluitur genibus gemitibus, & vlulatibus quibus poterat satisfaciens, & vberrimis lachrymarum suarum fontibus iterum baptizabatur, occultans solum manũ dexteram suam; Apostolus verò sacramento se ei à Saluatore impetraturum veniam pollicens, simulque genibus eius prouolutus, atque ipsam dexteram, ex cuius cædis conscientia torquebatur, tanquam iam per pœnitentiam purgatam deosculans, ad Ecclesiam reuocat, & indesinenter pro eo orationes profundens, & cum ipso pariter ducens crebra ieiunia, indulgentiam à Deo quam ei pollicitus fuerat expetebat. Sed & varijs consolationibus sermonum quasi quibusdam precationibus efferos & exterritos eius animos mitigabat nec prius abstitit, quàm eum emendatum in omnibus etiam Ecclesiæ præficeret, præbens per hoc exempla veræ pœnitentiæ, & documentum ingens nouæ generationis, atque insignia quædam trophæa visibilis in eo resurrectionis ostendit. (Euseb. lib. 3. hist. Eccles. cap. 33. Vincent. lib. 10. cap. 42.

EXEMPLVM III.

Socius malorum cum malis, licet innocens esset, morti adiudicatur.

REfert Petrus Alfonsus, quod duo clerici euntes per quandam ciuitatem, in quadam taberna audierunt dulcissimos cantus, & accedentes inuitati per residẽtes ita dixit vnus alteri: Dixit sapiẽs, quod non est trãnseundum per sedes gentis iniquæ, sed fugiendæ sunt, & ideo nullo modo intrabo. Alter verò lætus ex dulcedine cantus, & auiditate potus intrauit ad eos altero recedente. Dum ergo ibi fruerentur lætitia, subitò venit rector ciuitatis & cœpit eos omnes eo quod alibi fecissent homicidium. Et cùm omnes fuissent adiudicati suspendio, & clericus vna cum eis dum esset in morte, cœpit dicere intra se: Nunc cognosco & experimento percipio, quod malum est cum malis se associare, vestem suam quando potest non lauare, pannum preciosissimum in manibus mali sutoris ponere, vas balsamo plenum in latrinam proijcere. Sed quia tarde dolui iustum est vt sim damnatus. (Collector speculi

Vide etiam. tit. Conuersio. ex. 1. Tit. Oratio. ex. 3. Tit. Confessio. ex. 1. Tit. Abstinentia. ex. 6. Tit. Beneuolentia. ex. 10. &, Tit. Angelus. ex. 20.

SOLLICITVDO.

EXEMPLVM I.

Sollicitudinem suam proijciens in Dominum sanctus Sanctulus vno pane multos operarios per continuos decẽ dies satiauit.

PResbyter quidam Sanctulus nomine, quodam tempore cùm in prælo Longobardi oliuam premerẽt, vt in oleum liquari debuisset: sicut iocundi erat & vultus & animi, vtrem vacuum ad prælum detulit, laborantesque Longobardos læto vultu salutauit, vtrem protulit, & iubendo potius quàm petendo eum sibi impleri dixit. Sed gentiles viri, quia toto iam die frustra laborauerant, atque ab oliuis exigere oleum torquendo non poterant, verba illius molestè susceperunt, eumque iniurijs insectati sunt. Quibus vir Dei lætiori vultu adhuc respondit, dicens: Si pro me oretis, & istum vtrẽ Sanctuli impleatis, & sic ad vos reuertetur.

Eumque

Cumque illi ex oliuis oleum defluere non cernerent, virum Dei ad implendum vtrem sibi insistere viderent, vehementer accensi maioribus hūc verborum contumelijs detestari cœperunt. Vir autem Dei videns quòd ex prælo oleum nullo modo exiret, aquā sibi dari petijt, quam cunctis videntibus benedixit, atque in prælum suis manibus iactauit. Ex qua protinus benedictione tanta vbertas olei prorupit, vt Longobardi qui prius diu incassum laborauerant, non solum sua vascula omnia, sed vtrem quoque quē vir Dei detulerat implerent. Gratias agebant, quia is qui oleum petere venerat, benedicendo dedit quod postulabat. Alio quoque tempore cum vehemens vbique fames incubuerat, etiam beati Laurentij martyris Ecclesia à Longobardis fuerat incensa. Quam vir Dei restaurari cupiēs, multos artifices ac plures subministrātes operarios adhibuit quibus necesse erat vt quotidiani sumptus laborantibus sine dilatione præberentur. Sed exigente eiusdem famis necessitate panis defuit: cœpere laborantes instanter victum quærere, quia vires ad laborem propter inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, eos verbis consolabatur foris promittendo quod deerat: sed ipse grauiter anxiabatur intus exhibere cibum non valens quē promittebat. Cū verò huc illucque anxius pergeret, deuenit ad clibanū, in quo vicinæ mulieres pridie coxerant panes, ibique incuruatus, aspexit, si fortasse à coquentibus panis remansisset. Tum repente panem miræ magnitudinis, atque insoliti candoris inuenit, quem detulit quidem, sed deferre artificibus noluit, ne fortasse alienus esset, & culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaque mulieres hunc detulit, eumque omnibus ostendit, ac ne cui earum remansisset, inquisiuit. Omnes autem quæ pridiè coxerant panē, suum hunc esse negauerunt, atque panes suos se integro numero à clibano retulisse professæ sunt. Tunc lætus vir Domini perrexit ad multos artifices cum vno pane, & vt omnipotenti Deo gratias agerent, admonuit, & quomodo eis annonam prouiderat indicauit,: eisque ad refectionem protinus inuitatis inuentum panem apposuit. Quibus sufficienter pleneque satiatis, plura ex eo quàm ipse panis fuerat fragmenta collegit. Quæ frusta die quoque altero eis ad refectionem intulit: sed idem quod ex fragmentis supererat, ipsa quoque quæ apposita fuerant fragmenta superabat. Factumque vt per dies decem omnes illi artifices, atque operarij ex illo vno pane satiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quod quotidie edi posset, in crastinum superesset, ac si fragmenta panis illius per esum crescerent, & cibum comedentium ora repararent. (Gregorius in Dialogis cap. 37. lib. 3.

EXEMPLVM II.

Sollicitudinem suam proijcientes in Dominum pecunias recipere recusarunt.

VEnerunt aliquando quidam Græcorum, vt darent eleemosynam in ciuitatem Ostracem ostiatim, & assumpserunt œconomos Ecclesiæ, vt ostenderet eis qui necessitatem maiorem haberent. Illi autem duxerunt eos ad quendam leprosum, & dederunt ei. Ille vero nolebat accipere, dicens: Ecce modicas palmas habeo quas operor, & plectas facio, & ex eis manduco panem. Et iterum duxerunt eos ad cellam vnius viduæ, quæ erat cum filiabus suis. Et cum pulsarent ostium, cucurrit filia eius ad ostium nuda. Mater autem eius abierat ad quoddam opus, erat enim candidatrix. Et dabant filiæ eius vestimentum, & nummos. Illa autem nolebat accipere dicens, venisse

nisse matrem suam, & dixisse sibi: Confide quia voluit Deus, & inueni opus quod faciam hodie, vnde habeamus victum nostrum. Et cùm venisset pater eius, rogabant eam, vt acciperet, & noluit, dicens: Ego habeo procuratorem meum Deum, & vos vultis eum tollere à me hodie. Illi autem cognoscentes fidem eius, glorificauerunt Deum. (Ex. lib. Doct. Patrum, libro de paupertate nu. 4.

EXEMPLVM III.

Sollicitudinem suam proijciens in Dominum abbas Stephanus, de necessarijs conuentui sufficientissimè meruit prouideri.

QVodam tempore cùm domus Cisterciensis in magna fuisset paupertate constituta, venerabilis abbas Stephanus vocauit vnum ex fratribus suis, & loquens ad eum in spiritu Dei, dixit: Vides charissime frater, quia magna coarctati sumus paupertate, & propè est vt fratres nostri fame, & frigore cæterisque molestijs periclitẽtur, nisi eis concitè subueniatur. Vade ergò ad nundinas Vercelliaci, quæ proximè instant, & comparesibi quadrigas tres, & earum singulis trinos equos fortes, quibus maximè indigemus ad onera nostra comportanda. Cumque quadrigas illas pannis & alimentis alijsque rebus necessarijs oneraueris, adduces eos tecum, cum gaudio & prosperitate reuertens ad nos. Respondens autem frater dixit: Paratus sum, domine pater vt tuis iussionibus obsequar, si precium dederis ad illa subsidia comparanda. Cui venerandus Abbas in paupertate sua de misericordia Dei magnificè præsumens, respondit. Vere frater scias quia cùm sollicitus & anxius quærerem vnde necessitatibus fratrum nostrorum subuenirem, tres tantum denarij in tota domo ista reperti sunt, hos si volueris tolle, reliqua verò quæcunque defuerint, tibi Domini nostri Iesu Christi gratia prouidebit. Securus itaque vade, quia mittet Angelum suum tecũ, & prosperum faciet iter tuum. Profectus itaque frater, cum Vercelliacum peruenisset, à quodam viro fideli, & timorato hospitio susceptus est. Qui dum itineris eius causas & fratrum indigẽtias agnouisset, abijt in instanti ad quendam locupletissimum hominem finitimum suum, qui desperatè languens ac penè iam moriens, facultates suas pauperibus erogabat. Cumque Cisterciensium monachorum (quorum in partibus illis sanctitas celebris habebatur) eidem infirmo penuriam indicasset: vocatus est ad domum eius prædictus frater, tantamque pecuniæ summam in eleemosyna ab ipso moriente recepit, vt cuncta quæ ei iniunxerat abbas, sufficienter ex ea compararet. Acceptis itaque tribus rhedis, cùm nouem quadrigarijs equis onerauit atque ornauit eas cunctis quæ fratrum vsibus oportuna esse cognouit, & ita qui vacuus venerat, secundum prophetiam Abbatis, plenus, & gaudens ad suos remeauit. Cumque Cistercio appropinquaret, nuntium misit, qui significaret eius aduentum, pariter & prouentum. Quo audito venerabilis pater exultauit in Domino vehementer, & conuocatis in vnum fratribus, ait: Deus miserationum Dominus: Deus miserationum liberè & liberaliter egit. Verè liberaliter, verè elegante registi nobiscum Domine procurator & pastor noster aperiens manum tuam, & implens benedictione tua penuriam nostram. Tunc ordinata processione occurrerunt obuiam fratri vsque ad portam, ita vt ipse Abbas præcederet indutus vestibus sacris cum pastorali virga ministris præcedentibus eum cum cruce, & aqua benedicta. Exceperunt ergò solem-

solenniter, & multa gratiarum actione eleemosynam illam, non vt ab homine præstitam, sed tanquam cœlitꝰ missam benedictionem à Domino, & benedictionem à Deo salutari suo. Ab illo ergo die, & deinceps, sicut in illa domo largiente Domino, spiritualia semper abundant, ita etiam non defuerunt temporalia bona, quamuis iuxta ordinis instituta parcitas in omnibus obseruetur. (Ex libr. de viris illustribus ordinis Cisterciensis c. 19.

EXEMPLVM IIII.

Sollicitudinem suam iactans in Dominum sanctus Fronto cum fratribus suis miraculosas escas recepit.

FVit quidã sanctus nomine Fronto, qui à prima ætate Deo deuotus, & à Petro Apostolo Romæ ordinatus, atque in vrbem Petragoricam, in qua natus est, primus destinatus Episcopus, lxx. monachos ibidẽ ad seruiendum Domino congregauit. Dumque cum eis habitans in opere Dei cresceret, à Squirio ciuitatis illiꝰ præside persecutionem patiebatur. Nam quos Episcopus pro Christi nomine baptizabat, ille gladio deputabat. Tandem relicta ciuitate cum mobilibus, eremum decreuit petere nudus vocatisq; fratribus omnibus ait: quid nobis cum mundo quem crucifiximus nobis. Magnum gerimus animæ detrimentum inter homines habitantes. Cumque placuisset, ccc. bisacutis seu manticis & seminibus olerum acceptis exeuntes de ciuitate, Christo duce per desertum venerunt ad quendã locum super fluuium Dordoniæ, vbi draco magnus habitabat cũ serpentum multitudine, quos videntes hi qui Episcopum secuti fuerant, metu ducti, cœperũt retrocedere. Ille in Domino confidens, orationi se prostrauit, non baculum terrestrem, sed virtutem cælestem inter eos ostẽdens, & nusquam comparuerunt. Conuersantibus autem eis in eodem loco ab omni delectatione alieno, cœperunt murmurare fratres, dicentes: Nunquid sola in eremo castitatis est custodia, & in vrbibus non est? An in eremo sola Deus exaudit orantes? Quem ferarum delectat solatium? Cur itaque non regressi in locum nostrum benedicimus Deum? Audiens vir sanctus eorum murmura æstuabat, & pro eis orabat. Nunquam inter eos diuinorum canticorum cessauit officium, nec in penuria lacessentes vigilijs defuerunt. Quadam igitur die post vigilias vocauit eos ad se, & ait: Filioli mei si regnum Dei quærimus, quid de escis corporibꝰ cogitamus. Non oportet carnem fragilem pinguem vermibus exhibere. Onere ieiuniorum asellus grauandus est, ne gestire incipiat, quãdo hordeo pascitur. Comedat ergo paleas, ne recalcitret: quid nos carnis cura torquet morituræ post modicum? Curam ergo nostri Deo dimittamus, & eius testamentum teneamus dicentis, non derelinquam te. Orante igitur eo pro illis indesinenter, Dominus preces serui sui non est oblitus, sed per angelum suum præsidem Squirium visitauit, eidemque dixit: Epularis in diuitijs splendidè, & serui mei in deserto pereunt fame: festina ergò diluculo ex donis quæ tibi dedi seruis meis escas mittere: quod si distuleris, in te Dei furorem excitabis. Hoc vt audiuit ille, cor eius consternatum est in se tota nocte. Manè autem consurgẽs mœstus amicos suos & domesticos vocauit, visum exposuit, & si quis vi nosset, vbi famuli Christi in eremo habitarent, interrogauit, sed nullum qui se nosse diceret, inuenit. Alia verò nocte à prædicto angelo visitatus, graui plagarum cæde percussus, manè iterum amicos adducit, causam exponit, plagas ostendit, & quid faciendũ esset, consilium requisiuit. Tandem vnus eorum cunctis sapientior respõdit:

dit: Multitudo camelorum tibi abũdat, onera eos his escis, quibus eremitæ vtuntur, & dirige eos per viam onustos absque homine ductore, & si tibi à Deo cœli visitatio est, ipse ad cuneum puerorum suorum eos deducet, & depositis oneribus animalia tua reuocabit illæsa. Quod & factum est. Erant ergò septuaginta cameli cũ oneribus directi. Factum est ergò dũ hora nona fratres hymnos omnes in vnum celebrarent, primus ante fores excubuit camelus, quem videns Episcopus lætus Deum laudauit, & præcepit dicens: Camelis nobis alimoniam ferentibus pedes lauate, eisque cibaria date. Quod & fecerunt. En, inquit, omnipotens Deus nostri recordatus, nobis alimoniam per gratiam suam direxit, nobisq; sedentibus angelus eius camelos perduxit. Non omnia tollamus, sed dimidiorum onerum eulogias seu charitatiua dona Domino reuocemus. Quod cum placuisset omnibus, tringintaquinque saccos in horreum reducendos abstulit. Aliorum verò camelorum trigintaquinque onera in omnium saccos refudit, ne alij portare viderentur, alij leues abirent, & benedicens eos dimisit absq; indicio viæ, qui per viã qua venerãt regressi sunt. Tunc Squirius exultatione fretus, quia camelos omnes suscepit illæsos, exclamauit: Magnus est Deus Christianorum, rogo te vt ostendas mihi viam qua ambulem vbi famuli tui habitant, & mihi baptismi gratiam præbeant. Tunc profectus ad locum peruenit, & à sancto Episcopo baptismum petens obtinuit, & vocauit nomen eius Gregorium. Et exinde qui pridem seruis Dei pabula miserat, anniuersario tempore onera eisdem camelis imposita dirigebat. (Vincẽtius lib. 9. cap. 43. & 44.

EXEMPLVM V.

Fratres quidam de corporis refectione solliciti, reprehenduntur, eis prouisum dicitur, sollicitudinemque de cætero deponere docentur.

Contigit in partibus Galliarum illo ordine nouiter inchoato. Gradientibus duobus fratribus Prædicatoribus ieiuniorum tempore ante Pascha, cum iam instaret tempus prãdij, hora nona, & secum quærerent, quis fidelium eos ad refectionem reciperet in terra rara hominibus, & ignota: subitò affuit iuxta eos vir elegantis formæ, & habitus peregrini, dicens: Quid confertis inter vos fratres mei? Illis autem verecundantibus dicere quid dixissent, ait eis: Modicæ fidei de hoc inter vos dubij quærebatis, quis vos ad refectionem reciperet in terra hominibus rara & ignota. Christo credite veritati, qui non hæsitantibus, & in se confidentibus repromisit, dicens: Primũ quærite regnum Dei, & hæc vobis omnia adijcientur. Credidistis in hoc Christo, vt temporalia ista pro illo dimitteretis, & paupertate regnum cœleste quæreretis: & nunc de Christo diffiditis, ne vos sine refectione dimittat, & non quasi filios pascat? Absit, & hoc vobis signum: transibitis campum istum, & in valle quadam villam paruulam inuenietis: illic intrantes Ecclesiam, inuitabit nos presbyter affectu magno: sed superueniret miles, qui violenter vos auferet sacerdoti. Et cùm vos deducet, persona loci, qui alter patronus dicitur, maximis precibus obtinebit vos à milite, & ambos inuitatores vestros, militem scilicet, & presbyterum vobiscum largissimis ferculis reparabit. Confidente ergo in Deum, & fratres ordinis vestri exempl o isto confidere faci tis

alia

Hæc vt dixit, repente disparuit. Illi autem per ordinem, vt eis prædixerat, omnia repererunt, & reuertentes Parisios fratri Henrico de Colonia, & fratribus quibusdam alijs quæ sibi contigerunt retulerunt. (Cantipratanus libr. 2. cap. 54. parte 11. de propriet. Apum.

Vide etiam Tit. Misericordia in pauperes ex 6. & 7. Tit. Oratio. ex. 5. Tit. Auaritia. ex. 2. Tit. Cibus. Tit. Furtum. ex. 12. & Tit. Peregrinus. ex. 2.

SOMNIVM.

Somnijs immundis vexatus Moyses noluit à nimio labore quiescere, donec somnia illa cessarent.

Iterum posuit sibi obseruantiam aliam. Egrediebatur noctibus, & ibat per cellas seniorum, & tollebat hydrias eorum, in quibus sibi illi hauriebant, & portabat illis aquã. In longinquo enim habebãt aquam, & quidam duo millia, alij autem & quinque millia. Quadam verò nocte non sufferens dæmon feruentem eius fidei conuersationem, inclinato eo in puteum dum hauriret aquam, percussit eum in renes veste, & reliquit eum. Denique nimio dolore obmutuit, & remansit velut mortuus. Alia die veniens quidam haurire aquam, inuenit eum iacentem, & renunciauit beato Isidoro presbytero Scetæ, & misit, & leuauerunt eum, & detulerunt ad Ecclesiam, & propè per annũ ita infirmatus est, vt vix resumeret vires suas: Dixit autem ei Isidorus presbyter: Quiesce Moyses, & noli indiscretè præsumere, sed magis cum discretione tam abstinentiam, quàm vigilias, & opera manuũ exerce: Respondens autem Moyses, ait: Non quiescam beatissime pater, vsquequo quiescant (adiuuante me gratia Domini) immundissimæ cogitationes, & somnia, quæ immittunt nequissimi dæmones, sicut scriptũ est. Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant. Videns autem beatus Isidorus fixam in Domino fidei eius constantiam surrexit, & expandit manus ad orationem, dixitque ei: In nomine Domini nostri IESV Christi donante gratia eius ex hodierna die iam quieuerunt somnia, quæ inquietare solebant. Igitur glorificans, & gratias agens Saluatori Domino, reuersus est ad cellam suam. Post aliquot autem tempus interrogauit eum Isidorus presbyter de molestia cogitationum carnalium. Et ille respondẽs dixit: Protegente me Christo Domino Deo, & orationibus tuis nihil tale patior. Huic ergo Deus donauit gratiam ad effugandos ex obsessis corporibus dæmones, ita vt muscas non magis timeamus, quàm illum dæmones. Hæc conuersatio Moysi Æthiopis, qui etiam ipse erat inter magnos annumeratus patres: defunctus est annorum lxxv. Reliquit vero discipulos monachos septuaginta. (Palladius vita 22.

SOMNOLENTIA.

EXEMPLVM I.

Somnolentia grauati fratres cum boni dicerentur, ad vana facti sunt vigilantissimi.

Narrauit Abbas Cassianus de quodam sene in eremo sedẽte, quia rogauerat Deum, vt donaret ei ne dormitaret aliquando cum de spiritualibus rebus sermo fieret. Si autem detractionis, aut otiosa verba essent, statim in somnum cõuerteretur, vt non huiusmodi venenum aures eius exciperent. Hic dicebat diabolum studiosum esse, vt moueret homines ad verba otiosa, impugnatorem autem totius doctrinæ spiritualis. Ad quam rem hoc vtebatur exemplo:

exemplo: Loquente, inquit, me aliquando de vtilitate animarum ad quosdam fratres tam profundo somno occupati sunt, vt nec palpebras oculorum mouere potuissent, ego autem volens ostendere opus dæmoniacum esse, otiosarum rerum verba introduxi, quæ illi audientes, statim à somno relicti sunt, ego autem ingemiscens dixi: Vsque nunc de cœlestibus rebus loquebamur, & omnium vestrum oculi somno grauissimo tenebantur: quando autem sermo otiosus inuentus est, omnes prompti audire cœpistis: Propter quod rogo fratres baptismi cognoscentes maligni dæmonis opus esse, attendite vobismetipsis custodiëtes vos à somno quando aliquid de spiritualibus facitis, vel auditis. (Ex lib. Doct. Patrum numero. 18.

EXEMPLVM II.

Somnolentia grauatus miles sub matutinis audiuit, Talia posse pati soli meruere beati.

CVM sanctus pater Bernardus per orbem vniuersum diuersa sui ordinis fundasset monasteria, rogatu Archiepiscopi Moguntinæ vrbis Erbacense monasterium duarũ leucarum spatio à mœnibus præfatæ vrbis iuxta ripam Rheni fluminis fundauit. Sanè vicini fideles, nec non & remotiores nonnulli bono odore virtutum cunctę congregationis attracti, de plenitudine eius consilij grauitatem orationum suffragia periculorum tutamina quærere, & de abundantia sua pauperum Christi inopiam largiter supplere, præcipuas etiam solemnitates quidam deuotionis intuitu illic agere consueuerunt. De quorum numero miles quidam armis strenuus, necnon natalibus clarus, deuotione non infimus, nomine Conradus, solennem diem Purificationis beatæ Mariæ virginis & matris ibidem celebrare, sacrisque vigilijs ob reuerentiam tantæ diei in longum valde productis à principio vsque ad finem deuotus interesse solebat, quatenus sanctæ illius multitudinis precibus adiutus, & exhortatione solemnis sermonis recreatus, diuinis missarum sacramentis munitus, lares proprios lætior repetens, benedictionem domi suæ reportaret. Licet enim secularis vitæ casibus irretitus, etiam ea quæ mundi sunt cogitans; vitam fructiferam se non habere humiliter recognosceret, tamen velut vlmus promptissima vitem spiritalem cum suis fructibus temporalia impendendo sustentare satagebat. Accidit verò vt quadam vice vrgentioribus rei familiaris occupationibus impeditus, ad prædictam festiuitatem minus tẽpestiuè occurreret, ideoque profunda iam nocte cubitum vadens, dum ex lassitudine itineris fatigatos artus in lectulo collocasset, alto sopore depressus signum vigiliarum, quo fratres ad diuinas laudes persoluendas excitabantur, nequaquam audiuit. Post horam expergefactus, dum concentus melodiæ in auribus eius resonaret, celerius de lectulo exiluit: Veniensque in Ecclesiam in parte australi eiusdem ecclesiæ, vbi hospites diuinis interesse solent, coram vno de altaribus mœstus consedit. Sedens igitur, negligentiamque suam compensare volens, nitebatur sanctæ deuotionis, quæ per totam Ecclesiam illam tam in canticibus, quam in orationibus certatim feruebat, aliquo modo particeps fieri, sed fallacia somnolentiæ pressus, ad vigilandum, & orandum se minus expeditum esse dolebat. Vnde sibimetipsi iratus, dum in longum extenderentur vigiliç, nunc quidem stabat, nunc vero sedebat, interdum etiam frontẽ & tempora manu fri-

au fricabat, sicque quasi arte quadam somni violentiam euincere conabatur. Interim considerans quanta alacritate vocum & mentium fratres diuinis laudibus insisterent, simul etiam carnis suæ imbecillitatem perhorrescens, non sine magnæ admirationis stupore, & quasi causando loquebatur ad Dominum dicens: Domine Deus, quæ est hæc tolerantia vltra possibilitatem humanæ fragilitatis extensa, qua fratres isti velut metas corruptibilis naturæ excesserint, propter te morte afficiuntur tota die & tota nocte. Ecce enim cum in quotidianis vigilijs, ieiunijsque exerceantur, & insuper hac nocte vix aliquid somni cœperint, nihilominus tamen tota alacritate spiritus tibi. Domine, creatori suo laudis vota impendere comprobantur. Ego verò miserabilis peccator nec vnius saltem noctis aliquantulum protelatas vigilias propter tuum nomen sustinere valeo, quas isti continuas propter præmium vitæ æternæ se sustinere gloriantur, ita vt nullis omnino calamitatibus cedant, quo minus rursus ad eosdem agones subeundos valentius inardescant. Inter has piæ querelæ meditationes parumper obductis palpebris, in somnum tenuem quidem, sed fœlicem resolutus est, viditque duas personas cœlestis pulchritudinis venustate conspicuas, monastico scemate reuerendas de choro psallentium ad se egredientes: quarum vna quasi cogitationibus eius respondens, nequaquam naturali militis illius lingua, hoc est, Germanica, sed versu latino eleganter composito litteras penitus ignoranti locutus est, dicens: Talia posse pati soli meruere beati. His dictis confestim somno excitatus, aperuit oculos, magnoque Dei miraculo verba quæ audierat memoria retinens, gratias egit Deo. Et licet vim dictorum nequaquam per intelligentiæ acumen discere posset, tamen quia boni aliquid sibi eadem protendere certissimè sperabat, reliquum sibi noctis propulsata viriliter somnolentia, quanta potuit deuotione vigilando, & orando transegit magno desiderio æstuans, & optans diem, quatenus diuinum oraculum sibi larga benignitate gratiæ Dei reuelatum priusquam à memoria excideret, litterato alicui propalaret, cuius adminiculo ad intelligentiam quoque dictorum pertingere valeret. Manè autem facto expectata oportunitate loquendi, priorem eiusdem loci virum valdè religiosum secretiùs adijt, quid vidisset, vel quid audisset simpliciter pandens: expostulatusque Angelicum dicere versum absque obstaculo linguæ homo idiota, & sine litteris sonabat verba latina, iterumque repetebat quousque præcordijs prioris tenacius impressa, labilis memoriæ fugaci leuitate aboleri non possent. Mirandis plus miranda succedunt. Mox namque vt verba quæ audierat, sed nō intellexerat, intelligentis conscientiæ communicauit, ipsoque interpretante vim dictorum comprehendit, recurrens ad armariolum memoriæ vacuum illud prorsus inuenit, nec vnquam postea versus, quem ad horam didicerat, ne minimam quidem syllabam exprimere valuit. Ædificatus igitur multum in gratia Dei, & confortatus, conseruatorem loci illius verè credidit esse Dominum, pensionemque annui census in eadem Ecclesia professus est, quem etiā singulis annis quoad vixit tempore fideliter soluere curauit. (Ex lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM III.

Somnolentia sæpè factione diaboli sub diuina laude procuratur.

LOquente me die quadam cum viro valdè religioso ex conuersis nostris de his, qui frequenter in choro nostro dormiunt, ipse mihi respondit: Sciatis pro certo, quòd somnolentia illa ex diabolo est. Die quadam, tempore æstiuo, cùm laudes decantarentur, vidi in dorso fratris VVilhelmi conuersi cuiusdam, qui libenter ibi dormiuit, clara die serpentem serpere, & statim intellexi, quia diabolus esset, qui in eius somnolentia pascebatur. Huiusmodi visionem, teste fratre Richardo, dicebat se de eodem conuerso sæpius vidisse. (Cæsarius lib. 4. cap. 32.

EXEMPLVM IIII.

Item aliud simile præcedenti.

MILES quidam Bonnensis Henricus nomine, tempore quodam quadragesimali catenam fecit apud nos. Postquam reuersus est in domum suam, die quadam occurrens Domino Abbati Geuardo, ait ad illum: Domine Abbas, vendite mihi lapidem illum, qui iuxta talem columnam oratorij vestri iacet, & ego dabo pro illo quicquid postulaueritis. Cui cum diceret: Ad quid vobis est necessarius? Respondit: Ego illum ponere volo ad lectum meum, quia talis est natura eius, vt qui dormire non potuerit, & caput super illum posuerit, statim dormiat. Illam confusionem fecerat ei diabolus tempore pœnitentiæ, vt quoties veniens ad Ecclesiam se super eundem lapidem causa orationis reclinaret, mox ei somnus surreperet. Simile verbum nobilis quidam, qui ad similem pœnitentiam fuerat in Hemmenrode, fertur dixisse: Molliores, inquit, sunt lapides oratorij claustri omnibus lectisternijs castri mei. Non poterat enim se continere, quin tempore orationis in illis dormiret. (Idem libr. 4. cap. 37.

EXEMPLVM V.

Somno pressum sanctum Pachomium Palemon de loco ad locum arenam portare præcepit.

MOrabantur Palemon, & Pachomius simul abstinentiæ atque precibus operam dantes. Si quando autem cum nocturnas orationes celebrarent, senior Palemon Pachomium somno premi vidisset, educens eum foras arenā portare de loco ad locum præcipiebat, & tali exercitio mentem eius grauatam somni pondere subleuabat, dicens ei: Labora Pachomi, & vigila, nequando (quod absit) ab incepto te proposito moueat is qui tentat, & inanis fiat labor noster. Cuncta verò obedienter ac solicitè Pachomius suscipiens, & in sanctæ continentiæ profectibus crescens, venerabilem senem nimis alacrem lætumque reddebat. (In vitis Patrum p. 1. in vita S. Pachomij c. 7.

Vide etiam Tit. Obedientia, ex. 6. Tit. Ostium. ex. 1. & 2. & Tit. Ecclesia, ex. 3.

STATVS.

EXEMPLVM I.

Status non saluat, sed virtus: vt patet in Pafnucio Eremita, qui symphoniaco, primario vici, & negotiatori similis ab angelo indicatur.

Vidimus & monasterium sancti Pafnucij hominis Dei, qui nominatissimus in illis locis anachoretes, & vltimi inhabitator fuerat deserti in regione Heracleos splendidę apud Thebaidos vrbem. De hoc ergò fidelissima patrum narratione comperimus, quod cum fuisset vitæ angelicæ quodam tempore orauerit Deum, vt sibi ostenderet, cui sanctorum similis haberetur. Assistens verò angelus respondit ei, quod similis esset symphoniaco cuidam, qui in vico illo cantandi arte victum quærebat. Tum ille obstupefactus nouitate responsi, cum omni properatione pergens ad vicum perquirit hominem. Et cùm inuenisset studiosissimè percontatur ab eo quidnam sancti & religiosi operis gestum sit ei, omnesque actus eius curiosius discurrit. At ille respondit, quod res erat, se esse indignissimæ vitæ, hominem peccatorem, atque antè non multum temporis ex latrone, ad istud, quod nunc exercere videretur, fœdum artificium deuolutum. Pafnucius verò eo magis instabat, requirens si quid ei fortè vel inter latrocinia pij operis fuisset admissum. Nihil, inquit, mihi conscius sum boni: hoc tamen scio, quod cùm inter latrones essem, capta est à nobis aliquando virgo Dei consecrata, huius cum cæteri collegæ mei latrones cuperent eripere pudorem, obieci me in medium, & eripui de contaminatione latronum, & nocte deducens eam vsque ad vicum, domui suæ restitui in-
tactam. Alio quoque tempore i
ueni mulierem honestæ formæ in
remo oberrantem. Hæc cùm int
rogaretur à me, vnde, vel cur,
quomodo in hoc loco aduenisset
spondit: Nihil me interroges inf
licissimam mulierem, nec causas
quiras, sed si ancillam placet habe
abducito quo vis. Mihi enim inf
lici est maritus, qui debiti fisc
gratia sæpè suspensus, & flagella
ac pœnis omnibus cruciatus, se
tur in carcere, nec aliam ob caus
producitur nisi vt tormenta patia
Tres autem nobis filij fuerunt,
iam pro eiusdem debiti necessit
distracti sunt. Ego quoque mise
ma, quæ ad similes pœnas inquir
de loco ad locum fugitans, ined
miseriaque confecta, per hæc nunc
titans oberro loca, triduum hoc i
sine cibo ducens. Ego vbi hæc a
ui, miseratus induxi eam in spel
cam. & refeci animam eius fame
lapsam. Dedi etiam trecentos e
lidos, pro quibus se ac maritum,
lios non solum seruituti, sed &
plicijs asserebat obnoxios, & reu
ta ad ciuitatem omnes eos dat
cunia liberauit. Tunc Pater Pa
cius: Ego, inquit, nihil tale gessi
men credo etiam ad te perueni
quod celebre Pafnucij nomen i
monachos habeatur. Fuit enim
hi non mediocris studij, vt vi
meam in huiusmodi extollere di
plinis. Deus enim de te mihi reu
uit, quia nihil minus apud eum
riti habeas, quàm ego. Quia erg
des frater te non minimo loco h
ri apud Deum, non negligas anim
tuam. At ille statim tibulas,
manu gerebat, abijciens, secutu
eum ad eremum, & artem musi
in spiritalem commutans, vitæ, m
tisque harmoniam, per integrum
ennium arctissimæ se tradidit ab
nentiæ, in psalmis & orationibus
ipsum exercens die noctuque, att
iter cœleste animi virtutibus age
in

inter sanctorū angelicos choros reddidit spiritum. Postquam hunc igitur Pafnucius ex omni exercitio virtutū consummatum præmisit ad Dominū, ipse acrioribus semetipsum studijs quam prius exercuerat agens, iterum Domino supplicabat, vt sibi ostenderet, quis ei similis esset super terram. Fuit ergò iterum ad eum vox Domini dicentis: Similē te esse nosce primario vici illius qui est in proximo. Quibus auditis Pafnucius sine mora ad eam properans, pulsat ad ostium domus eius. Ille verò, cui moris erat suscipere hospites, occurrit ei, atque introduxit in domum, lauans quoque pedes eius, apposuit mensam, agitq; conuiuium. Inter epulas verò percontari cœpit Pafnucius ab hospite, qui actus ei, quod studiū, cuiusq; operis haberet exercitia. Ille verò cum de se humilia responderet, & latere in bonis, quàm publicari mallet, perurgebat Pafnucius, dicens sibi reuelatū esse à Domino nostro IESV Christo, quod dignus esset cōsortij monachorū. At ille magis humiliora de semetipso sentiens, aiebat. Ego quidem in nullo mihi sum boni alicuius conscius, verùm quia verbum Dei factum est ad te, eum quem nihil latet celare non possum. Hæc ergò quæ in medio multorum posita in vsu sunt loquar. Triginta iam completi sunt anni, quod continentiæ consensum habere me cum coniuge mea nullus agnouit. Suscepi autem ex ea tres filios, horum enim causa solummodo cognita mihi vxor est, nec præter eam alia, nec ipsa vltra iam cognita. Suscipere hospites nunquam cessaui, sed ita eis ministraui, vt neminem antè me paterer aduenienti occurrere peregrino. Non dimisi vnquam de domo mea hospitem sine viatico, pauperem nullum despexi, sed quæ necessaria fuerunt præbui. Si in iudicio sedi, nec filij mei personam contra iustitiam accepi. Alieni laborum fructus nunquam introierunt in domum meam. Lites si vidi, nunquam præteriui, donec reconciliarem dissidentes ad pacem. Nemo vnquam deprehendit in culpa famulos meos, nunquam greges mei læserūt fruges alienas. Volentem seminare in rure meo nunquam prohibui, nec vberiora mihi noualia elegi, & illi steriliora dereliqui. Quantum in me fuit nunquā permisi vt potentior infirmum premeret. Semper studui in vita mea vt neminem contristarem. Iudicium si fuit apud me, neminem condemnaui: sed dissidentes reuocare in concordiam studui. Hæc interim mihi vitæ institutio Deo donante hactenus fuit. Audiens autem hæc Pafnucius, caput eius exosculatus, benedixit eū, dicens: Benedicat tibi Dominus ex Sion, & videas quæ bona sunt in Hierusalem. Quia ergò benè hæc, & conuenienter implesti, illud tibi deest, quod bonorum omniū summum est, vt omittens cuncta, ipsam veram sequaris Dei sapientiam, & secretioris scientiæ inquiras thesauros, ad quos non aliter poteris peruenire, nisi abneges temetipsum, & tollas crucem tuam, & sequaris Christum. At ille cū audisset hæc, nihil moratus, nec omnino in domo sua ordinans secutus est virum Dei pergens cum ipso ad desertum. Cumq; venissent ad flumen, nusquam reperto nauigio ad trāsmeandum, Pafnucius præcepit intrare secum pedibus fluuium, cuius in illis locis profunda habebatur altitudo. Transierunt ergò pariter fluuium, ita vt aqua eis vix ad latera perueniret. Vbi verò venerant ad desertum, collocat hominem Pafnucius in cellulam quandam haud procul à suo monasterio positam & conuersationis spiritalis ordinem tradidit, perfectorumq; studiorū exercitia docet, scientiæ quoque ei secretiora credit. Cumque eum in omnibus instruxisset, semetipsum denuo maioribus exercitijs dedit, exiguos priores deputans labores, quibus conferri potuerat ei

qui sæculi videbatur actibus occupatus. Hoc enim sibi dicebat: Si isti qui sunt in sæculo tantum bonorum operum faciunt, quantò nos studere debemus plus vel amplius in abstinentiæ labore eos antecedere. Tempore autem aliquanto in his transacto, & ad scientiæ perfectionem perducto, animam eius, quem perfectum iam in operibus assumpserat, quadam die Pafnucius sedens in cella sua vidit inter Angelorum choros assumptam dicentium: Beatus quem elegisti, & assumpsisti, inhabitabit in tabernaculis tuis, &c. Et cùm hoc audisset agnouit assumptum esse ex hoc mundo virum. Tunc verò Pafnucius persistebat in orationibus, & ieiunijs, semetipsum ad maiora & perfectiora extendens: & rursus orabat Dominum, vt sibi ostenderet, cui similis haberetur inter homines. Rursus ei diuina vox respondit, dicens: Similis es negotianti ei, quem videris ad te venientem: sed exurge velociter, & occurre ei. Adest enim vir, cui te similem iudicaui. Et Pafnucius sine mora descendens occurrit cuidam negotiatori Alexandrino viginti millium solidorum mercimonia tribus nauibus deferenti ex Thebaide. Et quoniam religiosus erat, & bonorum operum studium gerens, decem leguminũ saccos pueris suis impositos ad monasterium hominis Dei deferebat. Et hæc ei causa adeundi Pafnucium fuit. At ille continuò vt eum vidit, quid agis, inquit, o preciosissima & Deo digna anima? Relinque hæc illis, qui de terra sunt, & de terra cogitant: Tu autem regni Dei ad quod vocatus es, negotiator efficere, & sequere Saluatorem, à quo paulo post assumendus es: quære thesaurum, quem nec fures effodiunt, nec tinea demolitur, despice thesaurum periturum, vt adquirere possis thesaurum in perpetuum duraturum. At ille nihil omninò differens præcepit pueris suis, vt omnia quæ superessent (multa enim iam ipse per se distribuerat) pauperibus erogarent: ipse verò sequens sanctum Pafnucium ad desertum, in eodem ab eo constitutus est loco, ex quo & priores ad Dominum Deum nostrum fuerant assumpti. Qui similiter ab eo de omnibus instructus exercitijs spiritualibus, in diuinæ sapientiæ studijs permanebat. Breui autem consummato tempore etiam hic translatus est ad congregationem iustorum. Et non multò post ipse etiam Pafnucius in ipsis summæ abstinentiæ exercitijs & laboribus vitam ponit. Astitit ei etiam Angelus Domini, dicens ad eum: Veni iam benedicte, & ingredere ea quæ tibi debentur, æterna tabernacula. Volo te post diuturnam laborum tolerantiam præmio immortalitatis & gloriæ perpetuæ remunerare. Ecce enim mecum adsunt Prophetæ, qui te in suum suscipiant chorum, hoc autem priùs idcirco tibi non reuelaui, ne fortè elatus damnum aliquod laboris tui incurreres. Et vnum post hæc in corpore adhuc positus diem ducens, cùm quidam presbyteri ad eum visitandum venissent, omnia eis, quæ sibi Dominus IESVS Christus reuelauerat, nota fecit, dicens ad eos, nullum in hoc sæculo despici debere, etiam si latro sit aliquis, aut in scena positus, etiamsi cultum turis exerceat, & coniugio videatur astrictus, etiamsi negotiator dicatur vt mercimonijs seruiat: cùm in omni ordine humanæ vitæ sunt animæ Deo placentes, & actus aliquos occultos habentes, quibus delectatur Deus. Vnde constat non tantum professionem vitæ, aut habitus speciem Deo esse placitam, quantum sinceritatem atque perfectionem mentis, & operum probitatem. Et cùm similia de singulis quibusque disseruisset tradidit spiritum. Euidenter autem presbyteris qui aderant, & omnes fratres viderunt eum ab Angelis suscipi

hym

hymnum canentibus & collaudantibus Deum in eo. (Ex vitis Patrum. In vita 16. S. Pafnutij.

Vide etiam tit. Humilitas. ex. 7. & tit. Castitas. ex 2. & 3.

STATVTVM.

Statuta ordinis in infirmitate seruans, regularem disciplinam non diminuit.

QVENDAM Cisterciensis ordinis Laicum in monasterio Aquiriæ in Brabantia, Hermannum nomine, ægritudine continua laborantem, vexatum contumelijs fratrum falsorum obijcientium quod non prodesset domui, sed obesset, eleganter valde respondisse cognoui. Dummodo, inquit, ordinem meum secundum quod languor permittit & dolor, in infirmitorio teneam, & animam meam in patienta saluem, credo in oculis summi Dei meliùs, gratiùs, & sublimiùs monasterium promouisse, quàm si illud in mille marcarum copijs augerem. Verè, dignè, iustè & optimè dixit. Non enim propter monasterium animæ, sed propter animas monasterium institutum est: sicut non propter locũ gentem, sed propter gentem Dominus locum elegit. (Cãtipratanus lib. 2. cap. 7. parte 2.

EXEMPLVM II.

De simplici monacho, cui Fredericus Imperator contulit Abbatiam occasione acus.

ANte hæc tempora, cùm sub Imperatore Frederico, huius Frederici auo, vna ex imperialibus Abbatijs vacaret, duoque electi essent, nec concordare possent, vnus illorum magnam summam argenti, quam in monasterio congregauerat, eidem Frederico obtulit, quatenus sibi assisteret. Et promisit ei pecunia recepta. Postea intelligens aduersarium eius virum esse bonum, simplicem, & ordinatum, cœpit cum suis habere consilium, qualiter indignum amoueret, & ob virtutes suas electum confirmaret. Et dixit ei quidam: Domine, sicut audiui monachi omnes ex regula tenentur acus portare. Sedente vobis in capitulo, dicite illi inordinato, vt ad compunctionem digitorum vestrorũ acum suam vobis accommodaret, & cum non habuerit, inuenietis contra eum occasionem quasi de irregularitate. Quod cum factum fuisset, & ille non haberet ait alteri: Domine, præstate vos mihi vestram. Quam cum ille mox extraheret, forte præmonitus, respondit Imperator: Vos estis monachus in ordine iustus, & ideo tanto honore dignus. Ego decreueram honorare aduersarium vestrum, sed ille irregularitate sua se reddidit indignum. Benè apparet in his minimis, quòd negligens & dissolutus sit in maximis. Talique sophismate monachum astutum Imperator amouit, & simplicem in Abbatem promouit. (Cæsarius libr. 6. cap. 15.

Vide etiam tit. Innocentia. ex. 2. tit. Virgo. ex. 2. & tit. Carniũ abstinentia.

STVDIVM.

Beatus Benedictus mundum fugit.

FVIT vir vitæ venerabilis Dei gratia Benedictus & nomine, ab ipso pueritiæ suæ tempore, cor gerens senile, ætatẽ quippe moribus transiens, nulli animũ voluptati dedit. Sed dũ in hac terra adhuc esset, quo temporalibus liberè vti potuisset: despexit iam quasi aridum mundum cum floreret. Qui liberaliori genere ex prouincia Mirsiæ ortus,

Romæ liberalibus litterarum ſtudijs traditus fuerat. Sed cum ex eis multos ire per abrupta vitiorum cerneret, eum quem quaſi in ingreſſu mundi poſuerat, retraxit pedem, ne ſi quid de ſcientia eius attingeret, ipſe quoque poſtmodum in immane præcipitium totus iret. Deſpectis itaque litterarum ſtudijs, relicta domo, rebusque patris, ſoli Deo placere deſiderans, ſanctæ conuerſationis habitum quæſiuit, receſſitq; ſcienter neſcius, & ſapienter indoctus. (Gregorius Dialogi lib. 2. In præfatione. Vide etiam. tit. Fletus. ex. 1. Tit. Scientia. ex 2. &. Tit. Conuerſio. ex. 27.

SVFFRAGIVM.

EXEMPLVM I.

Orationem, quam beatæ Virgini, & S. Ioanni Euangeliſtæ dicere ſolebat, B. Edmundus omittens corrigitur.

DIE quadam in ſtudio occupatus oblitus eſt orationem illam. O intemerata dicere, quam in honore beatæ Virginis, & beati Ioannis Euangeliſtæ dicere cõſueuerat diligenter, ac deuotè. Sequenti ei nocte beatus Ioannes apparuit, & vt ei manum ſuam extenderet, imperauit. Gerebat ſiquidem in manu ferulam, qua velut in eum ſæuiens minabatur eius percutere palmam. Viſum eſt ei per comminationis magnitudinem, quod ſi eum percuſſiſſet, ex ictu incurriſſet mortem. At ille mox clementior factus, erectam manum mox ſuſpenſam tenuit & vt dictam orationem ex tunc dicere non omitteret, familiariter perſuaſit. (In vita. S. Edmundi. l. 31. cap. 73.

EXEMPLVM II.

**Vxor quædam maritum ſuum multis annis defunctum iuuat, & à pœnis purgatorij liberat ſolutione debitorum, quæ viuens ipſe contraxerat.*

NArrauit mihi quidam ſacerdos, de quodam militari, qui ſolebat à fabro quodam emere omnia equorum ſuorum ferramenta, ſed cum hic militaris propter mortem aduenientem fabro præfato ſatisfacere non potuiſſet, poſt annos 30. apparuit vxori ſuæ, ferens ferramenta equorum flammantia, & dicens quod non poſſet redimi, niſi ille faber eſſet perſolutus. At mulier citò fabrum acceſſit, & debitum ſoluit, & poſt apparuit ei, cum claritate gratias ei agens. (Gotſchalcus Holen ordinis Eremit. D. Auguſt. ſerm. de dedicatione. 15. lit. E. Vide etiam tit. Maria virgo. ex. 48. & quamplura titulo defuncti.

SVPERBIA.

EXEMPLVM I.

Superbus iuuenis increpanti ſe ſeniori ſuperbè reſpondit.

AVdiui in hac dumtaxat regione (quod horret pudetque reuoluere) quendam iuniorum cum à ſuo increparetur abbate, cur humilitatem quam renunçians pro modico tempore retentarat, cœpiſſet excedere, ac diabolica inflari ſuperbia, ſumma contumacia reſpondiſſe: Nunquid ob hoc meipſum humiliaui pro tempore vt ſemper ſubditus ſim? Ad quod eius tam effrenatum ſceleſtumque reſponſum ita eſt ſenior obſtupefactus, omniſque eius interceptus eſt

ceptus est sermo (velut qui ab illo ipso antiquo Lucifero verba hæc prolata, non ab homine percepisset) vt nullam vocem aduersus tantam proteruiam de ore suo prorsus emittere, nisi gemitus de corde tantummodo ac suspiria potuerit; illud solum tacitꝰ intra semetipsum voluẽs, quod de Saluatore nostro dicitur: Qui cum in forma Dei esset, humiliauit se, factus obediens (non vt ille ait diabolico spiritu ac tumore possessus, pro tempore) sed vsque ad mortem. (Cassianus de institut. renunciantium lib. 12. cap. 28.

EXEMPLVM II.

Superbus frater dæmonum factione, & illusione in Angelorum se formam transformantium decipitur.

QViddm Palestinus, nomine Valens, peruenit ad eremum, in qua plurimis annis vixit cũ alijs fratribus: difficilisq; vitæ studiũ assecutus, ad tantum cacumen superbiæ ascendit, vt diabolicis illusionibus falleretur, nescio quid magnum se esse putans, tanquam Angelorum bonorum visione, ministerioq; quotidie frueretur. Referebant igitur eiꝰ notissimi, quod vno die dum in tenebris opus faceret, acus ei qua sportulam consuebat è manibus cecidisset, & dum eam in obscuro cernere non posset, lampade sibi ministerio dæmonis accensa eandem inuenit. Eo igitur ex ipsa inflatione refecto accidit, vt quidam illic peregrini venirẽt, variaque leguminum & fructuum genera fratribus exhiberent. Quæ cum suscepisset sanctus Macharius fratrũ presbyter, singulis fratribus pusillum misit, inter quos & Valenti fratri partem suam destinauit. Qui latorem ipsum iniurijs confecit, dicens ei: Vade, & dic Machario, quia non sum deterior illo, vt benedictiones ad me transmittat. Quo audito Macharius ad eum veniens, consilium ei humilitatis dedit, sed persuadere non valens, de ruina eius tristis abscessit. Denique diabolus in effigiem Saluatoris transfiguratus, nocte venit ad eum cum choro mille, vt finxerat. Angelorum lampades accensas tenẽtium, & cum flammea rota, in qua Saluatorem sedere simulauit, vno ex eis præcedente eique dicente: Placuit Christo conuersatio tua, & probabilis vitæ fiducia. Et ecce venit ad te, tantum egredere de cella tua, & venientem eminus cernẽs adora. Egressus igitur illum vt Deum adorauit, & sequenti die congregatis ad Ecclesiã fratribus ait: Ego iam communione non indigeo, Christum enim ipsum hodie vidi. Tunc sancti Patres ferreis vinculis eum illigatum sæcularis vitæ conuersationi dederunt, vt ex eo tumor eius animi cessaret, quod nihil commune cum sanctis haberet, & sic eum per totum annum proprijs orationibus curauerunt. (Vincentius lib. 17. cap. 25. Ex Palladio vita 31.

EXEMPLVM III.

Virginitatem habentem, sed superbum diabolus non timuit.

OBsessum quendam amici sui ad quoddam cœnobium ordinis nostri, spe liberationis traxerunt. Ad quem egressus Prior, assumpto secum monacho magnæ opinis adolescente, quem nouerat virginem corpore, ait dæmoni: Si præceperit tibi monachus iste vt exeas, quomodo audes manere? Respondit dæmon: Non eum timeo, superbus est enim. (Cæsarius lib. 4. cap. 5.

EXEMPLVM IIII.

Superbiæ spiritu miles conuersus etiã in ipsa abiectione.

FVit quidam miles fortis, & multas habuit victorias, qui postea factus est frater Minor. Et cum deriderẽt eum milites, quia intrauit talem ordinem, quin potius intrasset ad tẽplarios, & huiusmodi vbi posset plura bona facere, & continuè esse in bello. Respondit: Dico vobis quando habeo sitim, famem, frigus, & huiusmodi, adhuc cum hoc impugnat me motus superbiæ, concupiscentiæ & huiusmodi, quanto magis si viderem pedes meos ferreos, & esse super equũ pulchrum, & huiusmodi? Et addidit: Hactenus, inquit, fui fortis alios impugnando, de cætero volo esse fortis meipsum impugnando. (Ex Chronico Minorum Gallico.

EXEMPLVM V.

Superbus eremita damnatur, & humilis contritusque latro ad regna cœlestia prouehitur.

REfert frater VVilhelmus Lugdunensis Episcopus quoniam fuit quidam frater in monasterio quodam multum verbosus, & semel accidit quod loquebatur de nõ sibi commissis, tunc Abbas dixit sibi seriose, vade & tace. Quj recedens ab Abbate & cordi suo imprimens ista verba Abbatis, amplius in monasterio silentium tenuit. Et cum sic tacuit, tunc ab intra in spiritu in tantùm profecit, quod Deus sibi multa secreta reuelauit, ita quod alij fratres mirabantur de taciturnitate sua. Accidit autem quod quidam Eremita in silua nõ longè à monasterio infirmabatur, qui misit ad Abbatem vt ad eum veniret, & sibi ecclesiastica sacramenta porrigeret. Tunc Abbas duxit illum taciturnum secum, & iuit cum sacramentis ad communicandum illum Eremitam, Tunc in via quidam latro audiens cãpanã paruam secutus est eos vsque ad cellam Eremitæ, & mansit foris reputans se indignum, quod deberet intrare cellam tam sancti viri. Sed postquam Eremita confessus est, & communicauit, tunc latro stans prope ianuam cum humilitate cordis sui dixit: O si essem talis qualis es tu? Et Eremita in elatione mentis, & complacentia sui ipsius dixit: Hoc libenter deberes velle quod esses talis qualis ego sum. Tunc frater ille taciturnus cœpit flere amarè, & postquam Abbas, & frater ille recesserunt, tunc latro ille cucurrit à remotis post eos, & inuocauit Deum vt daret sibi contritionẽ veram, & vitæ emendationem, quia iam proposuit illi Abbati confiteri, & amplius nunquam peccare velle, sed pœnitentiam pro peccatis assumere, & sic in veloci cursu ille cecidit, & mortuus est immediatè. Quod videns frater iste cœpit lætanter ridere. Sed postquam Abbas cum isto fratre ad conuentum redijt, quæsiuit ab isto fratre quare sic taceret. Et respõdit: Pater, semel dixistis ad me, vade & tace, & ab illo die semper tacui, nisi interrogatus fuissem. Tunc Abbas dixit, quare tu fleuisti, cum illum sanctum Eremitam communicaui, & tu risisti cum ille malus latro post nos cucurrit, volens nos spoliare vel occidere, & sic peccando in peccatis suis obijt? Tunc frater respondit: Pater causa fletus mei fuit ista, quia cum communicasti illum eremitam infirmum, tunc latro stetit foris ianuam ex humilitate cordis, dicens: O si essem talis, qualis tu es? Et Eremita respondit in elatione mentis: hoc posses libenter velle, & sic mortuus est & damnatus, ideo fleui. Sed latro qui post nos cucurrit habuit firmum propositum

positum confitendi, & non spoliandi nec occidendi, & sic currens cecidit & obijt, & Angeli eius animam rapuerunt, & ad cælum cum gaudio deduxerunt, quia sua contritio fuit tanta, quod deleuit pœnam & culpam, ideo risi. (Collector Speculi.

Vide etiam tit. Blasphemia. ex. 1. & 6. Tit. Luxuria. ex. 4. & 13. Tit. Docere. ex. 1. Tit. Culpa. ex. 2. Tit. Cōfessio. ex. 13. Tit. Angelus. ex. 15. & 18. & Tit. Inobedientia. ex. 8.

SVSPICIO.

EXEMPLVM I.

Tentatus infirmitate senex suspicionem malam de se habitam grandi miraculo post mortem expiauit.

Senex quidam erat in cœnobio probatissimus monachus, & incurrit grauissimam ægritudinē. Confectusque nimia & intolerabili infirmitate per longa tempora laborabat doloribus multis, nec inuenire poterant fratres qualiter succurrerent ægritudini eius, quoniam ea quæ necessaria erant infirmitati eius non habebant in monasterio. Audiens autem quædam famula Dei de affectione eius, deprecata est patrem monasterij, vt ad cellulam suam eum tolleret, & ministraret ei, maxime quia facilius inuenire possent in ciuitate quæ necessaria eius ægritudini videbantur. Præcepit ergo pater monasterij, vt portarent eum fratres ad cellulam famulæ Dei; Ipsa vero cum omni veneratione suscipiēs senem, propter nomen Domini ministrabat ei pro mercede retributionis æternæ, quam credebat à Christo Domino Saluatore nostro recipere. Cumque tribus & amplius annis obsequeretur & ministraret famulo Dei, cœperunt homines mente corrupti secundum scabiem mentis suæ suspicari quod non sinceram senior haberet conscientiam de virgine quæ ministrabat ei. Audiens autem hæc senior exorabat diuinitatem Christi Domini, dicens: Tu Domine Deus noster, qui solus cognoscis omnia, & vides quoniam multi dolores sunt ægritudinis meæ, & miseriæ, & afflictiones tantæ infirmitatis quæ me ita per tanta cōsumit tempora, vt necessarium habeam obsequium huius famulæ tuæ quę mihi propter nomen tuum ministrat: tribue ei Domine Deus meus condignam mercedem in vitam ęternam, sicut dignatus es propter tuam bonitatem promittere his, qui propter nomen tuum egenis, & infirmis suum exhibent ministerium. Cum autem appropinquasset dies transitus eius, conuenerunt ad eum quamplurimi sancti seniores, & fratres de monasterio, & dixit eis senior: Obsecro vos Domini patres, & fratres, vt cum defunctus fuero tollatis baculum meum, & plantetis eum super sepulchrum meū. Et cūm radices miserit, feceritque fructum, tunc scietis quia munda est conscientia mea à famula Dei, quæ mihi ministrabat. Si autem non fronduerit, scitote quia non sum mundus ab ea. Cūm ergo vir Dei exisset de corpore, secundum præceptū eius sancti seniores plantauerunt baculum eius super sepulchrum ipsius, & fronduit, accedenteque tempore protulit fructum. Et admirati sunt omnes, glorificantes Deum. Ad tale enim miraculum de vicinis etiam regionibus multi venientes magnificabant gratiam Saluatoris, Nam & nos ipsam arbustulam vidimus, & benediximus Dominum, qui protegit in omnibus in sinceritate & veritate sibi seruientes. (Ex libr. sententiarum patrum. §. 23.

EXEM-

EXEMPLVM II.

*Nunquam sinistrè de proximo suspicari candidi est animi, & Deo placentis.

AVdiui equidem ait S. Dorotheus de quodam Fratre, qui cum aliquem ex Fratribus conueniret,& cellam eius videret incomptam,immundam, incompositã, dicebat secum:O felicẽ & beatũ hunc Fratrem: en vt terrenarum omnium rerũ curã abiecit,& sic totã suã mentem sursum ad contemplationem rerum diuinarũ extulit. Quandoquidẽ neque propriæ cellæ componendę, atque mundandæ aliquam curam gerit. Rursus si ad alium aliquem diuertisset,& cellam eius compositam,mundam,ornatam, exculiamque videret, intra se dicebat: En vt defæcata, & mũda est anima eius Fratris:sic enim munda est, & composita cella eius. Nam ad animæ suæ statum, & puritatem,cellam purgauit, & composuit. Neq; vnquam profectò de quoquã male sensit,aut dixit, hic incompositus est,& sordidus atq; deses. Vel hic procax est,& vanus,& garrulus! Nunquã de ore suo talia processerunt. Sed ex bono, & præclaro mentis suæ statu, benè ac piè de omnibus iudicabat,atque hoc pacto de rebus omnibus lucrabatur,& proficiebat. Deus optim⁹ maximus, det nobis statum mentis nostræ optimum, animumque probè, ac piè dispositum,vt possimus, & nos ex qualibet re proficere, atq; lucrari, & nunquam sinistrè, aut perperam de proximo nostro suspicari, aut omnino cogitare.Quod si fortè aliquando ex mala mentis nostræ peruersæ dispositione cogitauerimus, aut suspicati fuerimus, actutum mentis nostræ congregationem in melius conuertamus. Siquidem proximi nostri malitiam, & vitiositatẽ nolle agnoscere, miram in nobis parit cum Dei auxilio, bonitatem, qua Deus summopere placatur. Illi gloria in secula seculorum. Amen. (S. Dorotheus ser. 16. circa finem.

EXEMPLVM III.

*Diuturnæ suspitiones persuadent nobis,vt credamus expressè ac manifestissimè cernere ea,quæ neque vnquam fuerunt.

REm admirabilem in hoc argumento dicam vobis, quam ego ipse Dorotheus experimento didici, cum adhuc essem in monasterio. Fratrẽ quendã habebamus, qui huiusmodi passionis morbo summopere laborabat. Atque ita suspicionibus suis perditè addictus erat, vt persuaderi nullo modo posset, rem quãlibet aliter se habere, aut esse posse, quàm vt sua suspicio, vel cogitatio depingebat. Quotidie igitur illo morbo succrescente, & inualescente, vsq; adeo ei dæmones imposuerunt, erroremque huiusmodi persuaserunt, vt hortum semel ad speculãdum ingressus(semper enim obseruabat, & seducebatur) visus est videre quendam ex fratribus furantem ficus, & comedẽtem. Erat autem parasceue hora nondum secũda. Vt igitur sibi ipsi persuasit rem illam vere vidisse, egressus est cum silentio, ac rursus obseruabat ab horam Synaxeos, id est, quando monachi ad sacram Communionem congregabantur, vt videret, quidnam frater ille in ea Communione ageret, qui paulo ante surripuisse ficus,& comedisse visus erat. Cum autem aspexisset eum lauantem suas manus, quo purius ad percipiendam Communionem ingrederetur, occurrit ad Abbatem, rogatque, vt fratrem illum, qui tunc ingredi volebat cum cæteris Fratribus à Communione prohiberet. Nam ego, inquit, cum vidi mane surri-

surripientem ficus, & comedentem. Intereà Frater ille summa cum deuotione, & compunctione ingreditur ad sanctissimam oblationem: erat enim ex venerandis Religiosis. Vt igitur eum vidit Abbas ingredientem priusquàm ad presbyterum, à quo communicandus erat, propius accederet, vocat illum, & ait: dic mihi frater, quid fecisti hodie? Ille verò expauit, & ait, vbi Domine? Dicit ad eum Abbas, in horto, quo mane ingressus es, quid ibi fecisti? Ille autem velut attonitus rursus ait: Domine ne quidem vidi hortum hodie, immo neque hic in cœnobio fui hodie. Nam post matutinas vigilias œconomus misit me foras ad responsum quoddam perferendum. Distab at autem locus ille quo missus fuerat, multis millibus, & eadem hora synaxeos, id est, communionis venerat. Tum igitur Abbas, qui œconomum accersiret mittit. Qui cum aduenisset, ait: quo fratrem hunc hodie misisti? Qui respondit, ad eundem locum eum misisse, vt illemet Frater illi dixerat, proiectusque in terram veniam postulat, dicens, ignosce mi pater, quoniam quiescebas à vigilijs, propterea non permisi eum petere abs te illuc abeundi facultatem. Persuasus igitur Abbas, & huiusmodi verbis plenam adhibens fidem, cum benedictione eos misit ad sacram Communionem. Accersitum itaque Fratrem illum, qui suspicionibus agebatur, acriter increpauit, atque à sacra Communione prohibuit. Non solum hoc fecit, sed post expletam sacram communionem, conuocat omnes fratres, & quę euenerāt, non sine lachrymarum effusione commemorat, suspiciosum fratrem suggilat, atque vituperat coram omnibus volens hoc vnico negotio tria peragere. Nempe diabolum confundere; eum, qui suspicionibus scatebat, easque seminabat, palam traducere, ac vituperare, & peccatum fratri hac ratione confuso remittere, ac condonare vt auxilium deinceps à Deo consequeretur & fratres suos firmos, tutos, cautosque redderet, ne vnquam scilicet suspiciones admitterent, neque animo post hoc tolerarent. Multaque de re hac locutus nos omnes admonuit, vt à suspicionibus caueamus. Et fratrem illum iubet animo esse quietum, neque vllis suspicionibus posthàc grauaretur. Quandoquidem nihil est grauius, nihil molestius suspicionibus. Idque exemplo præsenti confirmat, & clarum facit. (S. Dorotheus Serm. 9.

TEMPVS.

EXEMPLVM I.

Temporis perditionem damnatæ animæ maximè deplorabunt.

LEgitur in libro de septem donis, quod quidam monachus Clareualensis homo grandæuus & multum deuotæ conscientiæ cum quadam vice plus solito esset intentus orationi, & valde delectabili deuotioni, audiuit vocem quandam miserabiliter & horribiliter eiulantem. Et cum ipse flendo rogaret Dominū vt intimaret ei quid hoc esset, respondit ei vox: Ego sum anima talis peccatoris, nominans se, & deploro ac plango damnationem meam. Sed inter omnia tormenta quæ patior vnum est quod me & alios damnatos maximè mouet ad planctum, quando scilicet recordamur gratiæ Saluatoris nobis exhibitæ & contemptæ. Et maxime quod tempus indultum nobis ad pænitendum amisimus, in cuius tam breui horula tantam misericordiam potuissemus consecuti fuisse. (S. Nicolaus Dinclespule.

EXEMPLVM II.

Tempus in magno habendum precio ostenditur.

SIc legitur de sancto Nicolao Tolensi, quod quando audiuerit horologium semper dixerit: O Domine Deus meus, iam iterum vnam horam temporis consumpsi, de qua oportet me tibi reddere rationem: quia de hoc singulariter conqueruntur damnati, secūdū quod narrat Hūbertus; quod quidam existens in orationibus audiuit quandam vocem lugubrem: & quæsiuit quid esset? Respōdit, sum anima damnata. Et ille: cur tam amare fles? Respondit: ego, & omnes damnati de nulla re tantum dolemus, sicuti de tempore, quod inutiliter consumpsimus, ideoque formidandum illud iudicium. (Gotschalcus Holē ordinis Eremit. D. August. serm. de dedicatione littera G.

TENTATIO.

EXEMPLVM I.

Tentatus tribulationibus sanctus quidam nomine Spes quantum à Domino dilectus erat miracula circa eius mortem exhibita prodiderunt.

ADHVC in monasterio meo positus cuiusdam valde venerabilis viri relatione cognoui quod dico. Aiebat enim, quia venerabilis pater nomine Spes, monasterium construxit in loco, cui vocabulum Cample est, qui sexti ferè miliarij interiacente spacio à vetusta Nursiæ vrbe disiungitur. Hunc & omnipotens & misericors Deus ab æterno verbere flagellando protexit, eiq; dispensationis suæ maximam & seueritatem seruauit & gratiam, quantūque eum prius flagellando dilexerat, postmodum perfectè sanando monstrauit. Eius namque oculos per quadraginta annorum spacia continuæ cæcitatis tenebris pressit, nullum ei lumen vel extremæ visionis aperiens. Sed quia nemo in verbere illius gratia se destituente subsistit, & nisi idem misericors pater qui pœnam irrogat, patientiam præstet, mox per impatientiam peccatum nobis ipsa auget correptio peccatorum: fitque modo miserabili, vt culpa nostra vnde sperare debuit terminum, inde sumat augmentum, idcircò nostra Deus infirma conspiciens flagellis suis custodiam permiscet, atque in percussione sua electis filijs nunc misericorditer iustus est: vt sint quibus debeat iustè misereri. Vnde venerabilem dum exterioribus tenebris premeret, interna luce nunquam destituit. Qui cum flagello fatigaretur corporis, habebat per sancti spiritus custodiam consolationem cordis. Cùm verò anni iam quadragesimi fuisset in cœcitate tempus expletum, ei Dominus lumen reddidit, vicinum suum denunciauit obitum, atque vt in monasterijs circumquaque constructis verbum vitæ prædicaret, admonuit: quatenus corporis recepto lumine, visitatis in circuitu fratribus cordis lumen aperiret. Qui statim iussis obtemperans fratrum cœnobia circumijt, mandata vitæ quæ agendo didicerat, prædicauit. Quinto decimo ergò die ad monasterium suum peracta prædicatione reuersus est, ibique fratribus conuocatis astans in medio sacramentum Dominici corporis & sanguinis sumpsit, moxque cum eis mysticos psalmorum cantus exorsus est. Qui illis psallentibus orationi intentus animam reddidit. Omnes verò fratres qui aderant, ex ore eius columbam exisse viderunt, quæ mox aperto oratorij tecto egressa aspicientibus fratribus penetrauit cœlum. Cuius idcirco animam in co-

lumbæ

lumbæ specie apparuisse credendum est, vt omnipotens Deus ex hac ipsa specie ostenderet, ei vir ille quam simplici corde seruisset. (Gregorius Dialogi lib. 4. cap. 10.

EXEMPLVM II.

Tentata & tribulata paralisi quædam nomine Romula, & gloriosa lætaque morte canentibus sanctorum choris ad cælum est deducta.

EO tempore quo monasterium petij, anus quædam Redempta nomine, in sanctimoniali habitu constituta, in vrbe hac iuxta beatæ Mariæ semper virginis manebat Ecclesiam. Hæc illius Herundinis discipula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens super Prænestinos montes vitam eremiticam duxisse ferebatur. Huic autem Redemptæ duæ in eodem habitu discipulæ aderant, vna nomine Romula & altera quæ nunc adhuc superest, quam quidem facie scio, sed nomine nescio. Tres itaque hæ in vno habitaculo commorantes, morum quidem diuitijs plenam, sed tamen rebus pauperem vitam ducebant. Hæc autem quam præfatus sum Romula, aliam condisciplinam suam quam prædixi magnis vitæ meritis anteibat. Erat quippe miræ patientiæ, summæ obedientiæ, custos oris sui ad silentium, studiosa valde ad continuæ orationis vsum. Sed quia plerumque hi quos iam perfectos homines æstimant, adhuc in oculis summi opificis aliquid imperfectionis habent (sicut sæpe imperiti homines necdum perfecte sculpta sigilla conspicimus, & iam quasi perfecta laudamus, quæ tamen adhuc etiam artifex considerat & limat, laudari ea audit, & tamen ea tundere meliorando non desinit) hæc quam prædixi, Romula, ea, quam Græco vocabulo medici paralysim vocant, molestia corporali percussa est, multisque annis in lecto decubans, penè omni iacebat membrorum officio destituta. Nec tamen hæc eadem eius mentem ad impatientiam flagella perduxerunt. Nam ipsa ei detrimenta membrorum facta fuerant incrementa virtutum, quæ tanto solicitius ad vsum orationis excreuerat, quanto & aliud quodlibet agere nequaquã valebat. Nocte ergo quadã eandã Redemptã, quam prętatus sum, quæ vtrasq; discipulas suas filiarum loco nutriebat, vocauit, dicens: Mater veni, mater veni. Quæ mox cum alia eius condiscipula surrexit, sicut vtrisque referentibus & multis res eadem claruit, & ego quoque eodem tempore agnoui. Cumque noctis medio lectulo iacentis assisterent, subito cœlitus lux emissa omne illius cellulæ spacium impleuit, & splendor tantæ claritatis emicuit, vt corda assistentium inæstimabili pauore perstringeret, atque, vt post ipsæ referebant, omne in eis corpus obrigesceret, & in subito stupore remanerent. Cœpit namque quasi cuiusdam magnæ multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostium cellulæ concuti, ac si ingredientium turba premeretur, atque, vt dicebant, intrantium multitudinem sentiebãt. Sed nimietate timoris & luminis videre non poterant: quia earum oculos & pauor depresserat, & ipsa tanti luminis claritas reuerberabat, quam lucem protinus miri est odoris fragrantia subsecuta: ita vt earum animum, quem lux emissa terruerat, odoris suauitas refoueret. Sed cùm vim claritatis ferre non possent, cœpit eadem Romula assistentem & trementem Redemptam suorum morũ magistram blanda voce consolari, dicens: Noli timere mater, non morior modo. Cumque hoc crebro diceret, paulatim lux, quæ emissa fuerat, subtracta est, sed is qui subsecutus est odor remansit. Sicque dies secundus, & tertius transiuit, vt

aspersa

aſperſa fragrantia odoris maneret. Nocte ergo quarta eandem magiſtrã ſuam iterum vocauit, qua veniente viaticum petijt, & accepit. Necdum vero eadem redempta, vel alia eius condiſcipula à lectulo iacẽtis abſceſſerat, & ecce ſubito in platea antè eiuſdem cellulæ oſtium duo chori pſallentium conſtiterant, & ſicut dicebant ſexus ex vocibus ſe diſcreuiſſe, pſalmodiæ cantus dicebant, viri & fœminæ reſpondebant: Cumque ante fores cellulæ exhiberentur cœleſtes exequiæ, ſancta illa anima carne ſoluta eſt, atque in cœlum ducta, quantoque chori pſallentium altiùs aſcendebant, tanto cœpit pſalmodia lenius audiri, quouſque & eiuſdem pſalmodiæ ſonitus, & odoris ſuauitas elongata finiretur. (Idem cap. 15. libr. 4.

EXEMPLVM III.

Tentatus infirmitate Comes aeris ſerenitatem, nec non & totius corporis ſui ſanitatem poſt mortem recepit.

NEque hoc ſilendũ puto quod de Theophanio Centum cellenſis vrbis comite in eadem vrbe poſitus multis atteſtantibus agnoui. Fuit namque vir miſericordiæ actibus deditus, bonis operibus intentus, hoſpitalitati præcipuè ſtudẽs. Exercendis quidem comitatus curis occupatus, agebat terrena & temporalia, ſed, vt poſt in fine claruit, magis ex debito, quam ex intentione. Nam cùm propinquante mortis eius tempore grauiſſima aëris tempeſtas obſiſteret, ne ad ſepeliendum duci potuiſſet, cum vxor ſua cum vehemẽtiſſimo fletu inquiſiuit, dicens: Quid faciam? quomodo te ad ſepeliendum eijcio, quæ oſtium domus huius præ nimia egredi tempeſtate nõ poſſum. Tunc ille reſpondit: Noli mulier flere: quia mox vt ego defunctus fuero, eadem hora ſerenitas rediet. Cuius protinus & vocem mors, & mortem ſerenitas ſecuta eſt. Quod ſignum etiam alia admiranda, & non minora ſunt ſigna comitata. Nam manus eius & pedes podagræ humore tumeſcentes, verſi in vulneribus fuerant, & profluente ſanie putrebant. Sed dum corpus ex more ad lauandum eſſet nudatum, ita manus pedeſque eius ſani inuenti ſunt, ac ſi nunquam vulneris aliquid habuiſſent. Ductus itaque, ac ſepultus eſt: eiuſque coniugi viſum eſt, vt quarto die in ſepulchro illius marmor, quod ſuperpoſitum fuerat, mutari debuiſſet. Quod videlicet marmor corporis eius ſuperpoſitum dum fuiſſet ablatum, tanta ex corpore eius fragrantia odoris emanabat, ac ſi ex putreſcente carne ipſius pro vermibus aromata ferbuiſſent. (Idem cap. 27. lib. 4.

EXEMPLVM IV.

Tentatione luxuriæ videns ſe proficere quidam ſanctus frater, noluit ab ea liberari.

DIſcipulus cuiuſdam ſancti ſenioris impugnabatur à ſpiritu fornicationis, ſed auxiliante gratia Domini reſiſtebat viriliter peſſimis & immundis cogitationibus cordis ſui, ieiunijſque, & orationibus, & opere manuum affligebat ſe vehementer. Beatus autem ſenior videns eum ita laborantem, dixit ei: Si vis, ô fili, deprecor Deum, vt auferat à te iſtam impugnationem. Ille vero reſpondens, dixit ei: Video pater, quia & ſi laborem ſuſtineo, ſentio tamẽ fructum in me proficere bonum, quia per occaſionem impugnationis huius & amplius ieiuno, & amplius in vigilijs, & orationibus tolero: veruntamen deprecor te, vt ores pro me miſericordiam Domini, vt det mihi virtutem, quatenus poſſim ſuſtinere & cer-

& certare legitime. Tunc sanctus senior dixit ei: Ecce nunc cognoui fili, quia fideliter intelligis hoc spirituale certamen pro patientia ad salutem æternam animæ tuæ proficere. Ita enim & sanctus Apostolus dicit: Certamen bonum certaui, cursum consummaui, fidem seruaui, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, non solum mihi, sed & omnibus, qui diligunt aduentum Domini. (Ex lib. Sententiarum Patrum §. 7.

EXEMPLVM V.

Tentatus infirmitate Beniamin abbas semper gratias egit, & ipse infirmior alios ab infirmitate liberauit.

IN monte Nitriæ fuit Beniamin quidam sanctus vir, qui vixit vsq; ad octoginta annos, abstinentissimus, & studium gerens circa virtutes animi. Consecutus est autem à Domino gratiam sanitatum, & si cui manus imponebat, aut oleum benedictum dabat, omnis ab eo infirmitas repellebatur. Hic itaque, qui tantæ gratiæ dignus habitus est, ante octo menses mortis suæ hydropicus factus est, & in tantum corpus eius tumuit, vt alterum Iob putares. Assumens ergo nos beatus Dioscorus Episcopus, me, inquam, & beatum Euagrium, dixit nobis: Venite, & videte nouum Iob in tanto tumore corporis & passione insanabili immensam gratiarũ actionem semper Deo reddentẽ. Abeuntes ergo vidimus eum in tãto tumore corporis, vt paruum eius digitũ non possemus complecti digitis duarum manuum. Intuentes autem hanc passionem crudelissimã oculos auertebamus. Tũc dicit nobis beatus Beniamin: Orate filioli vt non interior homo meus hydropicus fiat. Hoc enim corpus neque cum bene se haberet, mihi quidquam profuit, neq; cũ male, me læsit: Per octo ergo menses, sella eidem ponebatur latior, in quã incessabiliter sedebat propter reliquas necessitates corporis. Nec enim iacere poterat. In hac tamen passione positus alios sanabat. Necessario autem narrauimus passionem hanc, vt non conturbemur si quãdo aliqua grauissima ægritudo viris iustis euenerit. Defuncto autem eo limen de ostio tulerunt, & postes, vt posset corpus eius efferri. Tantus erat tumor corporis eis. (Palladius vita 10.

EXEMPLVM VI.

Tentationibus & tribulationibus nisi conculcatus fuerit homo, nõ poterit esse monachus.

ABbas Moyses dixit fratri Zachariæ: Dic mihi quid faciã. Ille autem hoc audiens, iactauit se protinus in terram ad pedes eius, dicens: Tu me interrogas Pater? Dixit autem ei senex: Crede mihi fili Zacharia, quia vidi spiritum descendentem in te, & propterea compellor interrogare te. Tunc tollens Zacharias cucullum suam de capite, misit illam sub pedibus suis, & conculcans dixit: Nisi ita concultatus fuerit homo, non potest monachus esse. (Ex lib. Doct. Patrum libro de obedientia numero 7.

EXEMPLVM VII.

Tentatum fratrem sancti patres ad Ecclesiam ductum aqua perfuderunt, & pro eo orarunt.

DIcebat quidam senex, quia Patres nostri consuetudinẽ habuerunt venire ad cellas nouorum fratrum qui solitarij conuersari volebant, & visitabant eos, ne quis eorum à dæmonibus circumueniretur, & à cogitatione sua læderetur: & si quando aliquis eorum inueniebatur læsus, adducebant eum ad

Ecclesiam, & ponebatur peluis cum aqua, & fiebat oratio pro eo qui tentationibus laborabat, & lauabant omnes fratres manus suas in peluim, & perfundebatur aqua illa frater qui impugnabatur & ita statim purgabatur. (Ex ijdem lib. de charitate, numero 14.

EXEMPLVM VIII.

Beatus Thomas de Aquino conuersus à fratribus suis multis persecutionibus fatigatur.

CVm nobilis adolescens, Thomas de Aquino, de Romanorum partibus, vereretur sæcularum sacerdotum ac prælatorum periculosum arripere statum, tutius eligens, intrauit ordinem fratrum Prædicatorum Bononiæ. Qui cùm Domino ibidem magno feruore & alacritate spiritus deseruiret, inuidit diabolus, & instigauit parentes eius, & maximè duos fratres eius potentissimos ac feroces, qui obtinuerunt à Papa, vt ad curiam per litteras Apostolicas citaretur. Qui vt comparuit, iussus est habitum ordinis deponere, & dignitatibus Ecclesiasticis insigniri. Quod cum sperneret mira constãtia, à prædictis fratribus raptus est, & in carcerem clam detrusus: vbi cùm graui inedia, frigore, & penuria affligeretur, nunquam tamen tortores eius efficere potuerunt, vt saltem habitum ordinis suscepti, vel cibos mutare vellet. Et his omnibus aliquid nequius cogitantes per quod possent auertere animum iuuenilem secum mulieres in carcere per tempus aliquod concluserunt. Qui fortius quã prius spretis illecebris, sic annis duobus, vel tribus in carcere perdurauit. Romam igitur adiens Magister ordinis Prædicatorum piæ & beatæ memoriæ Ioannes, super captu & incarceratione fratris Imperatori Frederico conquestus est. Qui re examinata, & inuenta, vt dictum est, præfato[s] nobiles quæsiuit ad pœnam; nec vllo modo mortis sententiam euasissent, si dictus Magister in quærimonia per[s]titisset: sed virtus est iudicium san[]guinis, & Imperatoris etiam anim[um] mitigauit. Grauiter enim, audi[ta] tanta inhumanitate fratrum in fr[a]trem, Cæsar commotus erat. Dete[r]riti ergo dicti fratres, soluerunt fr[a]trem, qui transmissus est Parisio[s] Magistro ordinis eiusdem. Nec di[u] distulit Sathan insidias spargere ad[o]lescenti. Instinctu enim fratru[m] suorum carnalium & amicorũ qu[os] habebat in curia, per litteras Apo[sto]licas iterum mandatus est. Venie[n]ti mox à Papa præcipitur vt regim[en] Abbatiæ Montis Cassini susciper[et,] quæ vtique maxima erat in Apulia[,] Campaniæ partibus prælatura. S[e]ptem enim Episcopatus subiac[ent] Abbati illi, qui & ipse pontificale [of]ficium omnibus administrat. [Re]nuit præclarissimus adolescens, [vt] ordinem, vel habitum suum dese[ret] vlla conditione consensit. Cui [cum] Papa concederet, vt in ordine, & [ha]bitu suo præesset officio præd[ictæ] Abbatiæ, noluit ille, & clam pro[ce]ssus à curia fugit, & Coloniã Ag[rip]pinam venit, studuitque in loco i[llo] quousque præclarus lector fratr[um] ibidem, frater Albertus Parisio[s] translatus & pro incomparabili s[cien]tia, Theologiæ cathedram sorti[tus] est. Post quem & idem frater Th[o]mas consimilis solemnitatis [no]men, & cathedram adeptus est: digno remunerationis honore ad decus ordinis incolumis perseuerat. (Cantipratanus lib. 1. c. 20. parte 10.

EXE[MPLVM]

EXEMPLVM IX.

Tentatus infirmitate conuersus miles, spem salutis accepit.

ERat quidam miles in Saxonia, Ludolphus nomine, sed tyrannus actione. Hic cùm die quadam vestibus nouis, ac scarlaticis indutus in via equitaret, rusticum cum curru obuiam habuit. Cuius cùm vestimenta ex rotarum impulsu luto aspergerentur, ipse, vtpote miles superbus, commotus valdè, extracto gladio homini pedem amputauit. Qui postea, Deo miserante, de peccatis suis dolens, in domo ordinis nostri, quæ Porta vocatur, factus est monachus. Non multò post in infirmitatem grauem incidens, cùm quotidie à se mala commissa deplangeret, & maximè abscissionem iam dicti pedis, infirmario se consolanti respondit: Non potero consolari, nisi videro signa Iob in corpore meo. Et ecce, post dies paucos cicatricem, instar fili coccinei, contemplatus est circa talum suum, in eodem pede, & in eodem loco, vbi rustico pedem truncauerat. Qui paulatim cœpit computrescere, ita vt vermes de eo scaturirent. Tunc repletus gaudio, ait: Modò de venia spero, quia iam video signa Iob in corpore meo. Sicque in multa cordis contritione, atque gratiarum actione, inualescente morbo, spiritum reddidit. (Cæsarius lib. 11. cap. 18.

EXEMPLVM V.

Tentatus spiritu mœroris & blasphemiæ Ruffinus consilio S. Francisci liberatur, & à Domino mirabiliter consolatur.

FRater Rufinus de nobilioribus, de Assisio socius beati Francisci quodam tempore viuente beato Francisco grauiter à dæmone de prędestinatione vexabatur in anima. Nam suggerebat cordi eius hostis antiquus, quod ipse non erat de prædestinatis ad vitam, & perderet quicquid in religionis seruitio faceret. Propter hanc vexationem, per multos dies durantem, totus erat melancholicus, & tristis effectus, & suam pugnam beato Francisco dicere verecundabatur: nihilominus tamen orationes consuetas minimè dimittebat. Sed hostis antiquus volens sibi tristitiam super tristitiã addere, quæ grauiter vulnerat seruos Dei ad pugnam interiorem, addidit etiam exterius impugnare. Vnde apparens sibi in specie crucifixi, dixit: O frater Rufine, quare in orationibus, & in pœnitentia te affligis, cum tu non sis de prædestinatis ad vitã? Et hoc credas mihi, quia ego scio quos elegerim, & non credas filio Petri Bernardonis, si contrarium tibi dixerit, nec etiam ipsum interroges de ista materia: quia ipse, vel alius hoc ignorat, sed ego qui sum Dei filius, benè scio, ideò credas mihi, pro certo, quod tu es de numero damnatorum. Et ipse frater Franciscus tu & pater eius est damnatus, & quicunque sequitur eũ decipitur. Frater autem Rufinus erat ita obtenebratus à principe tenebrarum, quod iam fidem, & amorem in sancto Francisco perdiderat, & hoc sibi dicere nõ curabat. Sed quod sancto patri frater Rufinus non dixit: spiritum Domini reuelauit. Vnde ipse pius pater videns in spiritu, tantum dictu fratris Rufini periculum: misit fratrem Masseum pro ipso, vt ad eum omnino veniret. Nam frater Rufinus, & sanctus Franciscus stabãt in loco montis Subasij propè Assium. Frater autem Rufinus respondit fratri Masseo. Quid habeo ego facere cũ fratre Frãcisco? Et tũc frater Masseus homo totus Spiritu sancto repletus, clarè cognoscẽs magni spiritus fallaciam, ait: O frater Rufine, nescis tu quod S. Franciscus est, sicus Angelus

Domini tot animas illuminauit in mundo, & à quo etiam nos tot diuinæ gratiæ recepimus dona. Vnde ego volo omnino, quod tu venias ad eum, quia ego clarè video à diabolo te deceptum. Statim autem frater Rufinus venit ad sanctum Franciscum, & & cum sanctus Franciscus vidit eum à longe cœpit clamare. O frater Rufine cattiuelle cui credidisti? Et dixit totam sibi per ordinem tentationem, quàm habuerat intus, & extra: & docuit eum quod ille qui prædicta suggesserat, erat diabolus, & non Christus, ideò nullo modo eius suggestionibus assentiret. Sed quando dicet tibi tu es damnatus tu securè respondeas Aperi os tuum, & ibi ponam stercus, & sit tibi signum, quod ipse es diabolus: quo dicto seu pronunciato verbo hoc statim fugiet. Adhuc recognoscere debes ipsum fuisse diabolum, quia cor tuum indurauerat ad omne bonum, quod proprium eius officium est. Sed Christus benedictus nunquam cor hominis fidelis indurat: imo dicit. Auferam tibi cor lapideum, & dabo tibi carneum. Frater verò Rufinus videns, quod sanctus Franciscus dicebat ita totam per ordinem seriem tentationis, quatenus intus, & extra vexatus fuerat: cœpit fortissime lachrymari: & adorans sanctum, ac culpam humiliter recognoscens, de hoc quod ab ipso celauerat, ac totus confortatus est in Domino, & per monita patris totus mutatus in melius, dixit ei sanctus Franciscus. Vade fili confitearis, & orationis consuetum studium non dimittas, & scias pro certo quod tentatio ista erit tibi ad magnam vtilitatem, & consolationem, sicut experieris in breui. Frater autem Rufinus rediit ad cellam suam ad orandum in siluam. Et dum staret cum multis lachrymis ad orandum: ecce venit hostis antiquus in persona Christi dicens: Frater Rufine, nonne dixi tibi quod tu filio Petri Bernardonis non crederes, & quia es damnatus, & in orationibus, & lachrymis non laborares? Quid enim prodest tibi, si dum viuis affligeris, & cum morieris, es damnatus? Cui statim dixit frater Rufinus Aperi os tuum, & ibi ponam stercus. Tunc diabolus indignatus, recessit cum tanta tempestate, & commotione lapidum montis Subasij: & per magnum spacium fluxit lapidum multitudo, vbi adhuc apparet lapidum horrenda ruina. Nam per vallem etiam dicti montis saxa se inuicem collidendo, ignem plurimum mittebant: vnde ad tam terribilem strepitum lapidum, sanctus Franciscus & socij admirantes extra dictum locum, vt nouitatem illam aspicerent, exierunt. Et tunc frater Rufinus manifestè aduertit, quod ipsum hostis malignus deceperat. Vnde secundò ad sanctum Franciscum rediit, prosternens se in terram iterum culpam dixit: qui confortatus sancto Francisco totus pacificus mansit. Et cum post hæc staret cum multis lachrymis orans, ecce Christus benedictus sibi apparuit, & totam animam suam diuino liquefecit more Dei. Bene fecisti fili, qui credidisti fratri Francisco: quia ille qui contristauerat fuit diabolus, ego autem sum Iesus Christus, magister tuus, & vt de hoc te reddam certissimum hoc sit tibi verum signum, quod donec in isto mundo eris, nunquam de cætero eris tristis. Et benedixit Christus fratrem Rufinum, & dimisit eum in tanto gaudio, & dulcedine spiritus & eleuatione mentis, quod die, noctuque erat absorptus in Domino. Et confirmatus est ex tunc tanta gratia, & benedictione & securitate salutis æternæ, quod totus in virum alterum renouatus est. Ad tantam eleuationem mentis & perseuerantiam orationis, confirmatus est intra paruulum circulum vt die, noctuq; posset contemplari di-

uina, si eum aliquis non impedisset, vnde dicebat sanctus Franciscus de eo, quod frater Rufinus erat canonizatus in cœlo, dum adhuc viueret à Domino nostro Iesu Christo: & quod ipse non dubitaret in absentia sua dicere, sanctum Rufinum adhuc existẽtem in terra esse canonizatum in cœlo. Prædictus autem frater Rufinus propter magnam cordis attentionem ad Deum, & Angelicam mentis quietem quandocumque ab aliquo vocabatur, cum tanta grauitate, & dulcedine, & vocis morositate ipsum inuocantibus respondebat, quod videbatur de alio mundo redire: vnde semel vocatus à socijs, vt iret pro pane. Ille sicut vere diuinus respondit: Frater mi, multũ libenter. Cum vero apud Assisium panem quæreret, ecce ducebatur vnus dæmoniacus fortiter ligatus, & à multis hominibus sociatus, qui ducebatur ad sanctum Franciscũ, vt eum à dæmonio liberaret. Qui à longe cum vidisset fratrem Rufinum statim cœpit clamare, & furere fortiter, & confractis omnibus vinculis de manibus omnium exiliuit. Illi autẽ de tanta nouitate mirantes, coniurauerunt eum, vt diceret cur modo plus solito torqueretur? Qui respondit, quia ille frater pauperculus obediẽs, humilis, & sanctus frater Rufinus, qui incedit cum tasta, suis sanctis virtutibus & humilibus orationibus, me incendit, & cruciat, & propterea non possum plus sustinere in isto homine commorari: Et his dictis statim dæmon exiuit. Quod audiens frater Rufinus, quia illi homines, & etiam infirmus sanatus, illi magnam reuerentiam exhibebant, ipse statim dedit laudem & honorem Deo, & Domino nostro Iesu Christo, & hortatus est illos, vt in his omnibus glorificarent Deum, & Saluatorem nostrum, qui est benedictus in secula. Amen. (Antonius part. 3. titul. 24. § 7. ex Chronico Minorum, & in Chronico Gallico lib. 1. cap 78.

EXEMPLVM XI.

Tentatus fortiter monachus quadam nocte resistendo coronam gloriæ meruit.

ERat quidam monachus Cisterciensis qui quadam nocte grauiter tentatus carnaliter ferè ad consensũ peccati, restitit viriliter & vicit salubriter In eadem hebdomada venit quidam conuersus de Grangia ad priorem domus dicens ei secrete: Domine in hac hebdomada visum est mihi in somnis quod fortis columna staret coram me, cui ferrum quoddam fuit infixum in quo pendebat pulcherrima corona quasi corona Imperatoris. Et adfuit quidam pulcherrimus Dominus, qui ambabus manibus tulit coronam de columna, deditque illam in manibus meis, dicens: Accipe coronam istam, & defer eam illi monacho, designans eum ex nomine, quia hac nocte meruit illam. Quæsitum est autem, & sic inuentum quod illa nocte sic tentatus fuerat, & resistendo vicerat, ob hoc coronam meruerat, coronam scilicet non illam in visione ostensam, sed in regno cælorum percipiendam. (Collector speculi.

EXEMPLVM XII.

Quomodo frater quidam à blasphemiæ tentatione liberatus sit.

MOnachus quidam festinans & sollicitus, blasphemiæ dæmone molestatus per annos viginti, carnes suas vigilijs & ieiunijs cruciabat. Et quoniã nullã sentiebat inde vtilitatẽ abiẽns, & passionem in charta scribẽs, cuidam viro sancto in faciem prostratus, nec ad eum sursum respicere valens, obtulit. Senex autem cum eam legisset subrisit: & sur-

sum raleuans fratrem, dixit illi: Fili impone manum tuam super ceruicem meam: quod & faciente fratre, dicit magnus: Super collum meum, ô frater, sit hoc peccatum, & quæcunque olim fecit, & faciet: solum id vlterius non habeas in mensuram. Et affirmabat frater, quia non priùs de cella senis exierat, quàm vitium exterminatum factum est non apparens. Hoc mihi narrauit gratiarum Deo referens actiones. (Cassianus Gradu 33 de Blasphemia.

EXEMPLVM XIII.

Quidam sanctus vana gloria grauissimè tentatus, Deum exorauit, vt permissa in se diaboli potestate similis fieret ijs quos ipse curauerat.

QVidam sanctus fugandorum de corporibus obsessis dæmonum incredibili præditus potestate, inaudita per singulos dies signa faciebat. Non solùm enim præsens, neq; verbo tantum, sed absens quoq; interdum cilicij sui fimbrijs, aut epulis missis corpora obsessa curabat. Hic ergò mirum in modum frequentabatur à populis ex toto ad eum orbe venientibus. Taceo de minoribus, præfecti, comitesque ac diuersarum iudices potestatum, præ foribus illius sæpe iacuerunt, Episcopi quoque sanctissimi sacerdotali auctoritate deposita contingi se ab eo atque benedici humiliter valdè postulantes, sanctificatos se atque diuino munere illustratos, quotiens manus illius, vestemque contingerent non immeritò crediderunt. Hic autem ferebatur ab omni potu in perpetuum penitus, & omnino abstinere, pro cibo (tibi Sulpici in aurem loquar ne gallus hoc audiat) septem tantum caricis sustentari. Interea sancto viro vt ex virtute, honor, ita ex honore vanitas cœpit obrepere, quod malum ille vbi primum potuit in se sentire grassari diu multumque discutere conatus est, sed repelli penitus, velut tacita conscientia, vanitas perseuerante virtute non potuit, vbique nomen eius dæmones fatebantur, excludere à se confluentium populos non valebat. Virus interim latens serpebat in pectore, & cuius nutu ex aliorum corporibus dæmones fugabantur, seipsum occultis cogitationibus vanitatis purgare non potuit. Totis igitur precibus conuersus ad Deum fertur orasse, vt permissa in se mensibus quinque diaboli potestate similis his fieret, quos ipse curauerat. Quid multis moror? Ille qui præpotens, ille qui signis atque virtutibus toto oriente vulgatus, ille ad cuius limina populi ante confluxerant, ad cuius fores summæ istius sæculi se prostrauerant potestates, correptus à dæmone est tẽtus in vinculis, omnia illa quæ energumeni solent ferre perpessus, quinto demum mense purgatus est, non tantum dæmone, sed quod illi erat vtilius atque optatius vanitate. (Seuer. Sulpit. in vita S. Martini dial. 1. cap. 14.

EXEMPLVM XIIII.

Dæmon post septenni tentationem Pa- pam in fornicationem prostratū, san- dalio eius pro signo victoriæ accep- suo principi nunciauit: sed Papam mi- rabiliter ad pœnitentiam reuocau-

REfert Sigebertus Gemblacensis in Chronica sua. Antidius Bisontionensis Episcopus, a- liquando tertia feria post palmas transiens pontem Duuij fluminis, vi- dit agmen dæmonum gesta sua principi suo referentium, & inter eos Æthiopem in manibus sandalium præferentem ad indicium, quod Romanum præsulem (cuius hoc erat) per septem annos impugnatum ta- de-

dem ad lapsum traxerit, qui vocans ad se Æthiopem in virtute Dei, & sanctæ obedientiæ super eum ascendens eo vectante Romam venit feria quinta hora celebrandi officij, & dæmone præ foribus expectante. Papæ rem retulit negātem per sandalium ad pœnitentiam mouit, & missa vice eius celebrata, & parte chrismatis à se consecrati assumpta reuectante Æthiope ad Ecclesiam suam rediijt Sabbato sancto hora celebrandi officij. (Sigebertus in Chronologia sua ad annum 411.

ANNOTATIO.

Ioannes Raulin Theologiæ Doctor, & doctissimus concionator, qui vixit anno 1480, serm. feriæ quintæ post Dominicam tertiam quadragesimæ, dicit abesse omnem magicæ artis suspicionem ab hoc facto S. Antidij, quia sancti vti possunt aliquando dæmonis opera, illi imperando, iuxta potestatem sibi traditam à Christo, dicente: Ecce dedi vobis potestatem super omnem potestatem inimici. Sic D. Dominicus coegit dæmonem candelam tenere donec horarum pensum absoluisset. Malefici autē abutuntur opera dæmonum eos inuocando, eisque se suspiciendo. Quamobrem aliud est vti opera dæmonis more sanctorum, & aliud abuti more magorum.

Vide etiam tit. Oculi. ex.1.2.& 5. tit. Paupertas. ex.1.tit. Suspicio.ex.1.tit. Angelus.ex.1.& 15.tit.Negligētia.tit. Dæmō.ex.3.4.7.10.& 18.tit. Somniū. tit. Mors & mori. ex. 6.& 19 tit. Fœmina. ex. 2. tit. Indiscretio. ex.1.tit. Oratio.ex.8.tit. Cōuersio. ex.5 & 19. tit. Monachus. ex.2.tit. Adulterium. ex.2.tit. Iudicium Dei.ex. 1.tit. Lingua.ex.6.tit. Communio. ex.5.tit.Amor Christi. tit. Capitulum & tit. Pœnitentia. ex. 9.

TESTIS FALSVS.

Testis falsus amisso naso corrigitur.

Qvidam falsus testis nomine Bernunius in rebus Ecclesiæ beati Quintini martyris falsum ferebat testimonium, volens quandam siluam de prædio quodam penitus auferre. Quem sanctus martyr in somnis redarguit, apprehendensque nasum eius falsatorem proclamauit, læsitque eum, ac deformem fecit in corpore, quo eū à culpa sanaret, & pulchrum faceret in mente. Ad quod dictum ipse expergefactus, pedibus calceatus, cùm faciem suam aqua linire deberet, accersita coniuge cœpit ei explanare quid in somnis vidisset. Vt autem peruentum est ad hoc qualiter ipse martyr nasum eius tenens falsatorē eum vocauit, extensa manu nasum suum cæsum recepit, statimque in vas quo aqua de manibus ei' diffluebat cecidit, qui nimium territus ad Placitum quo ipsa die pro præfata silua deberet ire distulit. Nec tamen hoc supplicio coërcitus, ob superbiæ fastum aureum sibi nasum fabricare, catenulisque aureis aptare conatus est. Quem iterum idem sanctus visu admonuit dicens: Nonne tibi naturalem abstuli nasum, vt te omnibus monstrarem falsum testimonium dixisse, & nunc ob superbiam ausus es alium superponere? Vade igitur nunc, & proijce illum abs te, & cunctis innotescere stude te falsum testimonium protulisse. Ob indicium ergò fidei nasus ipse ex auro multis diebus ad memoriam futurorum ibidem seruatus mansit. (Vincentius lib. 23. cap. 90.

Vide etiam Tit. Diffamare.ex.5.

TESTAMENTVM.

Quomodo dæmon dæmonem visus est irridere, eo quod perditionem vnius animæ fleuerit, cum magis debuisset de quatuor animarum perditione gaudere.

CVm quodam tempore in ambone quidam solemnis prædicator capta occasione vehemẽter satis dureque contra vsurariorum malitiã inueheret, nescio qua misera tione diuina factum sit, vt quidam illius officij collusione fœdatus, casu (nam nunquam sermones visitare consueuerat) Ecclesiam pertransiret. Is cum inter eundem audisset saluari non posse res vsura partas retinere volentem, nil diutius moratus ibi, abijt, & in huiusmodi re mala sibi cõscius vehementer ingemuit, & post paucos dies grauissimam infirmitatem incurrit. Cùm igitur lecto decũberet, & mortis imperia vitalia fatigarent, misso nuncio præfatum prædicatorem aduocauit. Cui postquam cùm multis lachrymis vulnera animæ suæ confitens detexisset, indicassetque post multa ferè omnia bona sua quæ exuberantissima erant vsuræ præsidio adquisita esse, atque ob id se timere nisi sibi citissimè daretur salubre consilium, æternæ vitæ gaudia perditurum, prædicator sciens in rebus arduis nil præcipitanter agendũ, cœpit animo plura reuersare, atque confitenti viro responsum differre. Quod vbi infirmus vidit, quid trepidas, inquit, tuum est præcipere, meũ obtemperare. Quapropter libere quicquid pro salute mea faciendum geris iube. Parebo etiam quantumcumque graue videatur quod iusseris. Tum Prædicator: Non video, inquit, tibi fili viam salutis, nisi quatuor fidelissimis viris quorum tibi probitas cognita est ad hoc electis, illis quos vsuris & fœnore spoliasti res suas restituas, teque infirmum atque inualidum, & omnibus rebus spoliatum velut pauperem & mendicum in publicum hospitale ferri præcipias, & ibi vsque ad mortem (q[?]a aliud inter adquirendorum sumptuum sibi infirmo non patet) de eleemosynis viuas. Fauet ægrotus salubri consilio, & protinus aduocatis quatuor, quos fidelissimos putabat ex amicis suis substantiam suam totam eis distribuendam, à quibus vsurariè recepit commendauit, & se ad publicum hospitale recipi cùm debita instantia postulauit, firmiter statuens in animo suo quod si sanitas concederetur victuro, nunquam se contra æquitatem talia tantaque ausurum. Posteri namque nocte vidit prædictus Prædicator confessor suus dæmonem quendam in iuuenili forma amarius flentem, & altis vocibus eiulantem, alterum quoque dęmonem vidit in forma senili multis canis respersum habentem caput, & hunc insolentibus cachinnis prioris dæmonis angustias irridentem. De quo cum vehementer secum ipse stuperet, audit seniorem dæmonem iuniori dicentẽ: Cur fatue ploras? Respondit iunior: Quomodo, inquit, non meritò plorem, cum hunc scelestum hominem quem tam multis annis sub mea tenui dominatione captiuum, nunc cum in tormenta raperem, me videam amisisse? Quid dicam cum ad eum rediero, qui me ad huius hominis damnationem procurandam emisit. Nunc video, inquit, senior dæmon, quod maior in senibus quam iuuenibus sit sita scientia. Falleris miser. Non enim plorandum, sed lætandum est tibi. Quippe qui non damna, sed lucra recipies, quapropter cessent gemitus, insulsas cohibe stulte querelas, & executoribus illis qui substantiam viri dispertiendam receperunt retia texe, & fœlici commutatione pro hoc vno homine hos quatuor in tu[?]n videbis potesta-

potestatem commeasse. Tunc videlicet cum illam pecuniam quam reddendam suis possessoribus susceperunt, vel in parte, vel in toto, vt frequenter huiusmodi officij homines facere soliti sunt, iniustius sibi seruauerint. Et tunc cum gratia ad tuum principem qui te destinauit remeabis, cum pro vna anima quatuor animas in abyssum suæ damnationis refuderis. Dæmonibus inter se ista loquentibus, prædicator qui hoc in visione perceperat ad seipsum reuersus est, & nedum illis quatuor viris qui hominis pœnitentis substantiam dispertiendam receperant visa auditaque narrauit, sed etiam in publicis pariter, & priuatis sermonibus ad terrorem cautelamque eorum, qui testamenta decedentium dispensanda susceperunt, repetitis vicibus prædicauit. Ægrotus autem propter veram pœnitentiam cœleste regnum accepit. Sed quam iuste vel iniuste executores negotia sibi commissa peregerint, quoue ex hac vita decedentes deuenerint Deus nouit, ego non noui. Hoc vnum tamen scio Deum dæmones compulisse, vt talia inuicem loquerentur, quatenus prædicator deuotus pariter & facundus haberet vnde testamentorum executores instrueret. Videant igitur quicumque morientium executores ne per alienam substantiam propriam velint animam condemnare, & pro vilissimo precio vitam vendere sempiternam. (Collector speculi.

Vide etiam Tit. Defuncti. ex. 12.

TORNEAMENTVM.

De dæmone, quem Albertus Scothart, puellæ obsessæ compassus, ioculariter eiecit.

Miles quidam Religiosus, Albertus nomine, cognomento Scothart, ante conuersionem in armis erat tam strenuus, in militia tam nominatus, vt penè omnes nobiles terræ nostræ certatim ei sua munuscula, dextrarios videlicet, & vestimenta pretiosa dirigerēt, quatenus illum sibi associarent. Die verò quadam, dum quædam obsessa puella xij. annorum, cuiusdam militis filia, in quadam sedens Ecclesia, à religiosis exorcizaretur, in risum soluta clamauit: Ecce amicus meus venit. Respondentibus illis, de quo diceret? respondit illa: Benè videbitis eum. Dicebat etenim de prædicto milite, qui illa eadem hora satis remotus fuerat ab Ecclesia, qui quanto plus propinquauit, tanto plus illa exultauit. Qui cùm Ecclesiam intraret, illa ei assurgēs, & manibus plaudens, salutauit eum, dicens: Ecce iste est amicus meus, cedite, cedite, sinite illum appropinquare. Erat enim indutus vestibus purpureis, atq; cultellatis. Qui cùm accessisset ad eā, & dixisset: Sum ego amicus tuus? Respondit per os puellæ diabolus: Etiam amicus meus optimus, omnem enim voluntatem meam facis. De quo verbo miles satis turbatus est, licet dissimularet. Subridens tamen, sic ait: Tu dæmon stultus es, & fatuꝰ. Si prudens esses, nobiscum ad torneamenta pergeres, in quibus homines capiuntur, & occiduntur. Vt quid sine causa vexas puellam hanc innocuam, quæ non peccauit. Dicente diabolo: Si vis vt tecum pergam, sine vt intrem in corpus tuum. Respondit miles: Certè non intrabis in me. Et diabolus: Concede, vt sedeā in cella tua. Quod cùm negasset, petiuit locum in aliqua parte equi vel freni, quæ omnia negata sunt ei. Ad quem rursus diabolus: Non possum pedes currere. Si vis, vt tecum vadam, aliquem mihi saltem locum concedas circa te. Miles vero puellæ compassus, ait dæmoni: Si illam volueris deserere, concedam tibi vnam ligulam pallij mei, tali conditione, vt

in nullo me lædas, & tamdiu mihi adhæreas, quamdiu torneamenta quæro, quando tibi præcepero, bona tua voluntate sine contradictione recedes. Et iurauit ei diabolus, dicẽs: Non te lædam, sed promouebo. Exiensque de puella ligulę pallij eius insilijt, mirabili motu se prodens. Ab illa hora tantum gloriæ in torneamentis militi accessit, vt quos lancea deijcere vellet, deijceret, quos capere, caperet, cùm eunte ibat, & cum loquente lòquebatur. Quando prolixius in Ecclesia orabat, dicebat: Modo murmuras nimis, quando aqua benedicta se aspersit, iterum aieb at: Vide ne me tangas. Cui miles: Si vna gutta te tetigerit, non mihi placebit. Tempore illo quo crux prædicabatur, cum miles intraret Ecclesiam gratia signationis, diabolus eum retrahere nisus est, dicens: Quid hic agis? Respondit miles: Deo propono seruire, & tibi renuntiare. Recede ergo à me. Hæc dicente milite, respondit Sathã: Quid tibi in me displicuit? nunquam te lęsi, sed ditaui, per me gloriosus factus es nimis. Attamen tecum manere, nisi consentias, non potero, quia hoc tibi promisi, & iuraui, dum puellam relinquerem, quia te in nullo lęderem, sed semper promouerem. Tunc dixit miles: Ecce crucem iam suscipio, & vt illico nunquã reuersurus recedas à me in nomine crucifixi te adiuro. Et reliquit eum diabolus. Qui mox cruce signatus mare transijt, vbi duobus annis Christo Domino militans, reuersus hospitale magnum atque ditissimum peregrinis & pauperibus ædificauit. Habebat enim annuatim plus quàm trecentas libras argenti in redditibus. In quo hospitali vsque hodie cum vxore sua in habitu religionis membris Christi seruit, & religiosorum omnium maxime ordinis nostri susceptor deuotus. Quibus in loco dicere solet: Vos Domini Abbates, & vos monachi, non estis sancti, nos milites torneamentis operam dantes sancti sumus, quia dæmones nobis obediunt, & absque vlla læsione nos sequuntur, illosque ab hominibus eijcimus. (Cæsarius lib. 10. cap. 11.

Vide etiam tit. Lusus. ex. 2. & 3. tit. Infernus. ex. 6.

TRADITOR.

Traditor post mortem sepultus, ab infernalibus canibus laceratur.

Erant in Flandria (sicut à presbytero quodam terra illius cognoui) duo viri diuites, qui contra se grauiter inimici, oportunitatem quærebant, qualiter vnus alterum caperet, vel necaret. Erat autem quidam nequissimus, qui vnius seruus fuerat, & nunc alteri seruiebat. Ad hũc ergo cui olim seruierat veniens, conquestus est de Domino cuius ad præsens erat seruus, sibique fore perfacile, vt eius manibus illum tradat: qui gauisus valde, continuo pactus pecuniam illi dare spopondit statim. Et exinde nacta opportunitate, Dominum suum tradidit in manus inimici. Quo occiso, statim venit proditor ille ad amicos partis aduersæ, & simili dolo tradendum illis obtulit occisorem. Credebat enim scelus proditionis in primo, omnibus, nisi solis illis cum quibus pactum inierat, incognitũ, sed non sic erat. Comprehensum ergo ab illis quibus tradere voluit occisorem, oblatus est iudici, & suspensus turpi morte necatus est: At scelus eius facto turpiori postmodum claruit. Amicorum enim precibus de patibulo deponi permissus, in terra sepultus est. Nec mora, sequenti die cum nocte sepultus fuisset, ignoti canes sepultum multis videntibus extraxerunt, & membratim inter se mirabiliter discerpserunt. (Cantipratanus lib. 1. c. 24. p. 4.

TRIBVLATIO.

EXEMPLVM I.

Tribulari in præsenti vita Mauricius Imperator maluit, quàm in futura vita puniri.

MAuricius Augustus Deum timens, malebat in hoc seculo facinorũ suorum corporali vindictam persolue re, quàm tormentis gehennalibus cruciari: quod cum iugiter in orationibus suis Dominũ deprecaretur, exaudiri meruit. Quadã igitur nocte dum in strato suo quiesceret, vidit per somnium ante se æneã stare Saluatoris effigiẽ, quę erat ante portam palatij, ex qua est emissa vox ad eum dicens: Date Mauricium. Et tenentes eum quidam iudicarij ministri exhibuerũt ei. Tũc ait ad eum Saluatoris imago: Vbi vis reddam tibi mala quæ meruisti, hic, an in futuro seculo? Et ille: O amator hominum Domine, hic potius, quàm in illo. Tunc iussit diuina vox tradi eum, & Constantiam eius vxorem, & omnem eorum cognationem Phocæ militi. Expergefactus verò misit ad accersendum Philippicum generum suum, cui sibi assistenti dixit: Scis inter agmina nostra aliquem militem nomine Phocam? Cui ille: Scio vnum. Et Imperator: Cuius est qualitatis? Qui ait: Iuuenis tumidus, & temerarius. Tunc referens Augustus Philippico somnium, glorificauit magnifice Dominum pro huiusmodi reuelatione. Post hoc autẽ Mauricius Augustus in hostili terra positus, cùm miles suos ferro, & rapinis abstinere compelleret, nec tamen eis consueta stipendia largiretur, Phocã rogare cœperunt, vt imperij regnum super eos acciperet, quibus obaudiens, regalem purpuram sumpsit. Quod audiens Mauricius animo dissolutus, rebus aduersum se fluentibus cessit, & in quandam siluam mari cõtiguam fugit, in qua cum vxore, & & quinque filijs iussu Phocæ Cæsaris interemptus est. (Vincent. l. 22. c. 18.

EXEMPLVM II.

Tribulationes maximas primitiui fratres beati Francisci in varijs locis pertulerunt.

QVodam tempore duo ex fratribus sancti patris Francisci, Florentiæ per ciuitatem mendicantes, hospitium non poterant inuenire. Venientes autem ad quandam domum habentem porticum, & in porticu clibanum, dixerunt ad inuicẽ: Hic poterimus hospitari. Rogantes autem dominam domus, vt eos reciperet intra domum, & illa hoc facere recusante, dixerunt humiliter, vt saltem iuxta clibanum permitteret eos quiescere illa nocte. Hoc autem concesso per illã, venit vir eius, & dixit illi: Quare istis ribaldis hospitium in nostro porticu contulisti? Respondit illa: quod noluerat eos in domo recipere, sed eis concesserat extra in porticu iacere, vbi non poterant nisi ligna furari. Noluit ergo vir, quo daretur eis aliquod tegumẽtũ, licet tũc esset magnum frigus, quia putabat eos esse ribaldos, & fures. Illa autem nocte, cùm vsque ad matutinum satis sobrio somno iuxta clibanũ quieuissent, calefacti solo calore diuino, & cooperti tegumẽto Dominæ paupertatis, iuerũt ad viciniorẽ Ecclesiã pro matutinali officio audiendo. Et mane facto, iuit illa mulier ad eandẽ Ecclesiam, & videns ibidem fratres illos in oratione deuotè persistere, dixit intra se: Si homines isti essent ribaldi, & fures, vt vir meus dicebat, nõ sic in oratione persisterent reuerẽter. Cumque hoc cogitaret, ecce vir quidam, Guido nomine, pauperibus in ipsa Ecclesia manentibus eleemosynã tribuebat. Qui cũ venisset ad fratres, & vellet

& vellet dare cuilibet eorum pecuniam, ſicut dabat alijs, recuſauerunt illi pecuniam, & accipere noluerunt. At ille dixit eis: Quare vos, cum ſitis pauperes, non accipitis denarios, ſicut alij? Reſpondit frater Bernardus: Verum eſt quod pauperes ſumus, ſed nobis non eſt grauis paupertas, ſicut alijs pauperibus, & iam per Dei gratiã, cuius conſilium compleuimus, voluntariè pauperes facti ſumus. Admiratus vir ille ſuper his, & interrogans eos ſi nunquam aliquid poſſediſſent, audiensque ab eis, quod multa poſſederant, ſed amore Dei omnia pauperibus dederant. Hic namque, qui ſic reſpondit, fuit ille frater Bernardus à beato Franciſco ſecundus, quem ſanctiſſimum patrem hodie veraciter credimus, qui primo pacis & pœnitentiæ legationem amplectens, poſt ſanctum Dei cucurrit, venditis omnibus quæ habebat & erogatis pauperibus, ſecundum perfectionis Euangelicæ conſilium, perſeuerans vſque in finem in ſanctiſſima puritate. Conſiderans ergo dicta mulier, quod fratres denarios noluiſſent accedens ad eos, dixit, quod libenter eos reciperet intra domum ſuam, ſi vellent illuc accedere gratia hoſpitandi. Cui fratres humiliter reſponderunt: Dominus tibi retribuat pro bona voluntate: Prædictus autem vir audiens quod fratres non potuerant inueniſſe hoſpitium, duxit eos in domum ſuam, dicens: Ecce hoſpitium à Domino vobis præparatum, manete in eo ſecundum beneplacitum veſtrum. At illi gratias Deo agentes, manſerunt apud illum diebus aliquibus, ædificando tam exemplo, quàm verbo in timore Domini, ita quod poſtea multa pauperibus erogauerint. Licet autem ſic benigne tractarentur ab iſto, apud alios tamen intantum viliſſimi habebantur, quod multi parui & magni exprobrarent, & iniuriarentur eis, auferentes quandoque etiam veſtimenta quæ habebant. Cumque ſerui Dei manerent nudi, quia ſecundum formam Euangelij vnam tantùm tunicã portabant, non repetebant ablata ſibi reſtitui. Si qui vero pietate moti reddere volebant eis ablata, libenter recipiebant. Quidam autem lutum ſuper eos iactabant, alij vero ponentes taxillos in manibus eorum, inuitabant eos ſi ludere volebant, alij capientes caputia eorum à tergo poſt dorſum ſuum ſic ſuſpenſos eos portabãt. Hæc & ſimilia faciebant illis, reputantes eos tam viles, quod audacter affligebant ipſos, ſicut volebant. Inſuper in fame, ſiti, frigore & nuditate immenſas tribulationes & anguſtias tolerabant: quæ omnia conſtanter & patienter, vt a beato Franciſco fuerant moniti, ſuſtinentes, non triſtabantur, nec turbabantur, nec maledicebant inferentibus eis mala: ſed ſicut viri perfecti & Euangelici, & in magno lucro poſiti, exultabant vehementer in Domino omne gaudium exiſtimantes, cum in tentationes & tribulationes huiuſmodi incidebant, atque iuxta verbum Euãgelij, pro ſuis perſecutoribus orabãt ſollicite & feruenter. Videntes igitur homines, quod fratres in ſuis tribulationibus exultabant, orationi & deuotioni ſollicite, & deuote initabant, non recipiebant pecunia, nec portabãt, & maximam charitatem ad inuicem habebãt, per quam noſcebantur vere eſſe diſcipuli Domini, multi corde compuncti veniebant ad eos, de offenſis, quas fecerant eis, veniam poſtulantes. Ipſi vero ex corde remittebant, dicentes: Dominus parcat vobis, atque eos de ſalute ſua ſaluбriter admonebant. Quidam autem ipſos fratres rogabant, vt reciperent eos in ſocietatem ſuam. Propter paucitatem autem fratrũ in ſocietatem ſuã aliquos receperũt, cũ quibus ſic receptis ſtatuto termino omnes ad ſanctam Mariam de Portiuncula ſunt reuerſi. Quando autem ſe inuicem reuidebãt, tanta iocunditate replebãtur, & gaudio

dio, ac si nihil recordarentur eorum, quæ passi erant ab iniquis. Solliciti erāt quotidie orare, & laborare manibus suis, vt omnem occasionem animæ inimicam à se penitus effugarēt. Surgebant in media nocte solliciti, & orabant deuotissimè, cum immensis lacrhymis & suspirijs, amore intimo se inuicem diligebant, & seruiebat vnus alteri, ac nutriebat sicut mater filium. (Ex Chronico Minorum Gallico. lib. 1. c. 10.

EXEMPLVM III.

Tribulatus vehementer Ioannes de Aluerna de subtractione diuinæ consolationis à Domino visitatur.

SAnctus Ioannes de Aluerna, vel de Firmo, supra dictus in loco ordinis tanquam stella mirabilis splendore gratiæ rutilauit. Hic namque cum in iuuenili ætate gereret per sapientiam cor senile, pœnitentiæ viam (quæ custodit corporis, & mentis munditiam) totis visceribus cupiebat. Vnde cum adhuc esset puerulus, loricam & circulum ferreum portabat ad carnem, & abstinentiæ crucē quotidie baiulabat, ita quod dum in sancto Petro de Firmo cum canonicis moraretur antequam sancti patris habitum assumpsisset, illis splendidè viuentibus, ipse se abstinentia & miro rigore frænabat, & inter delitias martyrum abstinentiam celebrabat. Sed cum ad summum studium Angelicum obices socios multipliciter pateretur, in tantum vt loricam exuerent, & abstinentiam impedirent, ipse inspiratus a Deo cogitauit mundum cum amatoribus relinquere, & florem suæ Angelicæ iuuentutis brachijs crucifixi offerre, in ordine videlicet beati Francisci, in quo audierat crucis stigmata renouari. Cum ergo in nomine Domini habitum fratrum Minorum puerulus assumpsisset, & vni magistro commissus fuisset, pro spiritualium disciplina, cum verba audiret, diuina aliquando cum magistro cor eius, vt cera liquescens tanta suauitatis gratia in interiori homine replebatur, vt exterior homo discurreret coactus aliquando per siluam, vndique currebat, vel circuibat quemadmodum flamma interior impellebat. Successu vero temporis hunc Angelicum virum in diuersis statibus, ordinatis actionibus, gratia diuina subuexit, quandoque ad splendores cherubeos, quandoque ad ignem seraphicum, quandoque ad Angelica gaudia hunc Angelicum virum rapiebat gratia diuina, & quod plus est quandoque ad diuina oscula, & excessiuos amoris Christi amplexus non solum internis gustibus, sed & signis exterioribus tanquam amicum intimum assumebat. Vnde accidit sibi quodam tempore quod benè per spatium trium annorum amoris Christi igne succensus, recipiebat consolationes mirabiles, & frequenter in tali ardore rapiebatur ad Deum. Sed quia Deus curam specialem de suis filijs gerit, nunc consolando prosperis, nunc exercendo aduersis. Dum frater Ioannes prædictus staret in quodam loco subtractus est sibi ille radius, & status ignitus, & remansit sine amore, & lumine, & fuit in mœrore permaximo. Propter quod cum anima ipsius dilecti præsentiam non sentiret, anxiabatur, & cruciabatur currens & quærens per siluam & mœrens & anxius dilectum qui se modicum dispensatiuè absconderat, sed nullo modo, nulloque loco Christi Iesu benedicti dulcissimos amplexus, & suauia, & beata oscula sicut cōsueuerat inuenire valebat. Et hanc tribulationem per dies plurimos sustinuit, eiulans, suspirans, & lachrymans. Cum autem ambularet die quadam per dictam siluam in qua ipsemet semitam fecerat ad pergendū,

& sic

& sic afflictus, & desolatus incederet, adhærens vni fago faciem lachrymosam, in cœlum erexit. Et qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum Dominus Iesus Christus benedict⁹ apparuit in eadem semita, nihil tamen dicendo: Quem cum sic Ioannes recognosceret, statim se proiecit ad pedes ipsius, & gemitibus inenarrabilibus exorabat, & humillime supplicabat, vt succurrere dignaretur, quia sine te Saluator dulcissime maneo in tenebris, & mærore, sine te agne mitissime, maneo in angustijs & terrore. Illumina me ergo magister gratiosissime, & pastor pijssime, quia sum tua ouicula indigna. Et quia desiderium quod differtur ad maiorem accendit amorem, Christus benedictus adhuc recedens per semitam supra dictam nihil penitus sibi loquebatur. Frater verò Ioannes videns quod Christus benedictus recedebat, & eum non exaudiebat, surgens iterum cum sancta importunitate sicut egenus, & pauper, iterum cucurrit ad Christum, & ad pedes humiliter se prosternens cum lachrymis deuotionis, exorauit. O Iesu dulcissime miserere mei, quoniam tribulor, exaudi me in multitudine misericordiæ tuæ, & in veritate salutis tuæ, & redde mihi lætitiam salutaris tui, quia misericordia tua plena est terra, tu scis quoniam vehementer tribulor, rogo suppliciter quod animæ meæ obtenebratæ succurras velociter. Et iterum saluator recessit nihil loquens fratri Ioanni, & in nullo ipsum consolans videbatur velle recedere, vadens per viam antedictam, faciens sicut mater cum puerulo, vt desiderium eius amplius inflammaret, vnde frater Ioannes tertiò insecutus Iesum Christum benedictum lachrymando vehementer pergebat sicut lactens post matrem, & paruulus post patrē, & humilis discipulus post magistrū misericordē. Cùm autē peruenisset ad eum Christus benedictus faciem suam gratiosam ad fratrē Io-
annem conuertit, & expandit vene-
rabiles manus suas sicut sacerdo[s]
quando se vertit ad populum. Tun[c]
frater Ioannes vidit radios lucis mi-
rabiles de sacratissimo pectore Chri-
sti egredientes, non solum totam il-
lam siluam illuminantes exterius,
sed etiam corpus, & animam inte-
rius replentes diuinis splendori-
bus, vnde statim frater Ioannes fu[it]
doctus, quemadmodum humile[m]
& reuerendum actum deberet tene[re]
cum Christo benedicto. Nam sta-
tim proiecit se ad pedes Christi[,]
Christus verò benedictus pedes illo[s]
sanctissimos clementer sibi exhibu[it]
vbi tot lachrymas frater Ioann[es]
effudit, quod quasi videbatur ali[a]
Magdalena, rogans quod ad pec-
cata eius non respiceret, sed per sua[m]
sanctissimam passionem, ac asper-
sionem sanguinis gloriosi animam
eius resuscitare in gratiam diuini a-
moris dignaretur. Dum autem
frater Ioannes sic instanter oraret, &
ad pedes Christi iaceret, tantam
inde recepit gratiam, quod totus il[le]
extitit renouatus, & sicut Magdalen[a]
pacificatus. Et tunc frater Ioann[es]
sentiens tantæ gratiæ donum cœpi[t]
gratias agere Deo, & pedes eius hu-
militer osculari, erigendo se, v[t]
Saluatorem cum gratiarum actione
respiceret, & Christus benedictu[s]
manus suas sanctissimas ad osculan-
dum eidem exhibuit, & expandi[t]
in ipsa apertione manuum. Frater Io-
annes se erigens accessit ad pect[us]
Domini IESV, & amplexatus e[st]
IESVM, & Christus benedictu[s]
amplexatus est ipsum. Et inde
osculans frater sanctissimum pectu[s]
Christi, sensit tantum odorem diui-
num, quod si omnia mundi aromat[a]
congregarentur in vnum respectu il-
lius diuini odoris, fœtor putridu[s]
putaretur. Et super hoc de ipso
pectore Saluatoris ingrediebantur
radij supradicti illuminantes men-
tem in-

rem interius, & exterius, & omnia circumquaque, & in hoc amplexu, odore ac luminibus in ipso beato pectore Domini IESV Christi fuit raptus frater Ioannes, & omnia circumquaque, & mirabiliter illustratus. Nam ex tunc quia de sacro Dominico pectore potauerat dono sapientiæ & gratia diuini verbi repletus est, verba miranda, & superenarrabilia frequentius eructabat. Et quia de ventre eius fluebant flumina aquæ viuæ, quas potauerat de abysso pectoris Domini nostri IESV Christi, ideo mentes audientium immutabat & fructus mirabiles faciebat. Ille insuper odor prædictus, & splendor quem ibi persenserat per plures dies in eius anima perdurauerunt. Et quod plus est in dicta semita (vnde Dominici pedes perrexerunt) & per amplum spatium circumquaque eundem splendorem, & odorem per multa tempora sentiebat. Rediens ad se frater Ioannes post raptum prædictum, Christus benedictus disparuit, & ipse postmodum semper consolatus & illuminatus remansit. Nam coram Romana curia, & coram Regibus, & Baronibus, & coram Magistris, & Doctoribus, tam profunda, & alta lumina eructabat, quod omnes in stuporem mirabilem sermone suo conuertebat: Cum ipse frater Ioannes esset homo quasi sine literis, tamen quæstiones subtilissimas, & altissimas de Trinitate, & alijs scripturæ mysterijs mirabiliter declarabat.

(Antonius parte. 3. titulo. 54. capite. 18. § 15.

EXEMPLVM IIII.

Imperatoris Charini filijs cum sacerdote carcerem, in quo S. Iulianus cum puero Celso & xx. militibus tenebatur, diuino iussu petentibus claustra patescunt: suscitat mortuum S. Iulianus, qui de statu suo multa refert: sancti cupis immituntur, & Celsus matris conuersionem felici successu procurat: templum Iouis sanctorum precibus corruens paganos multos opprimit, tandemque multis præcedentibus miraculis, ad Dominum fœliciter transierunt.

ERant autem septem filij relicti ex genere Charini Imperatoris defuncti. Quos Diocletianus & Maximianus amore patris eorum retinentes, permiserant sine aliqua persecutione Christo deseruire. Et habebāt secū presbyterum qui eis sancta mysteria celebrabat. His ergo iubetur diuinitus, vt cum presbytero carcerem peterent, quatenus puer & milites xx. baptisma susciperent. Statimque Angelo præeunte ad carcerem veniunt, & Angeli tactu claustra patescunt. Hoc audiens Martianus contremuit, & eductis eis de custodia dixit: Cur ô infantuli adeo optatis mori, quibus permissum est arbitrio vestro Deum colere? Respondit senior: Massa auri naturam suæ claritatis obtinet, sed nisi igne & malleis, & limis dissipetur dignum capiti regis diadema non perficitur. Ita & nos quidem Christiani sumus, sed nisi Iuliani vestigia secuti fuerimus, diadema regis æterni esse non possumus. Tunc de consensu Imperatoris iubentur cupæ cum pice & sulphure & cera præparari, & singuli singulis imponi. Interim autem defertur circa eos corpus mortui

Tunc dixit Preses Iuliano: Christus vester mortuos dicitur suscitasse. In hoc ergo patebit quod verus Deus sit, si istum suscitaueritis. Respondit ille: Licet hoc infidelitas vestra non mereatur, ne tamen impotentiæ Deũ meum arguatis, statim mira videbitis. Tunc oratione facta coram omnibus ait ad corpus. Tibi dico: In nomine Christi, qui Lazarum quatriduanum suscitauit, surge. Statim autem surgens ille clamabat: O acceptabilis oratio, vbi ducebar, vnde reductus sum. Præses irridens ait: Vnde redisti? At ille: Ducebar, inquit, à quibus nescio Æthiopibus, quorum statura erat vt gigãtum, aspectus horrendus, oculi vt fornaces ignis, dentes vt leonũ brachia sicut trabes, vngues vt aquilarum qui lætantes ducebant me in infernum. Sed cùm iam in ore putei abyssi essem, beato Iuliano orante omnis infernus cõtremuit. Tunc venientes duo albati, & auferentes me de dominatione impiorũ huic loco reddiderunt, vt per eum qui suscitauit me illum agnoscam, quem nimis negabam. Hoc eo dicẽte iussit Præses xxxj. cupas parari, & sanctos immitti. Priùs tamẽ ait Celsus ad patrem iudicem: Per ipsam vanitatem quam colis te obtestor, vt cùm post in ignem me videris illæsum, permittas me cum matre triduo habere consilium. Quod si feceris, nec me, nec ipsam amittes. Respondit Præses: Si ex igne exieris quod tamen non credo, faciam quod petijsti. Tunc non ferens incendium filij, scissis vestibus vlulans cum vxore domum reuertitur. Immissis ergo sanctis singulis cupis ignis superponitur, & plus quam triginta cubitis flamma leuatur. Fleuit omnis ciuitas quæ conuenerat, sed de medio ignis melodia psallentium resonabat. Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Tunc sancti rursus includuntur in custodia, & mater Celsi secundum promissum cum eis. Orantibus autem eis subitò locus motus est, splendor emicuit, odor consũetus adfuit, & vox psallentium insonuit. Hæc autem videns & audiens mulier, clamauit: Nunquam hæc comperi. Nam ita refecta sum, vt omnium dolorum oblita, illum solum Deum credo, pro quo filius meus agonizatur. Cui puer: Vere nunc te matrem meam confiteor, nec tu me amittes, nec ego te si ad illud donum mecum contendas pro quo Sancti tanta sustinent. Illa autem iam diuinitus illustrata, scias (ait) fili nihil me eius amori præponere quem tu diligis, pro qua re quicquid saluti meæ necessarium cognosces exerce. Nam & præsenti vita carebo libenter, vt ad illam æternam possim vobiscum pertingere. Tunc sanctus presbyter Antonius baptizauit eam. Cui Celsus eius filius in baptismi gratia pater factus est. Audiens hæc Martianus iussit vxorem suam apprehensam domi seruari, sed appropinquantes ei ministri, cœci facti sunt. Iussit autem Martianus in crastino viginti milites decollari, septem germanos comburi. Iulianum vero cùm Anthonio presbytero, matrem, & filiũ, & illum quem infernus reddiderat, suo iudicio reseruari. Dixit ergò sacerdotibus templorum. Ornate templum Iouis quod semel in anno aperitur. Quò adductis sanctis ait: Ecce tempus salutis vestræ, si in hoc tẽplo venerando numinibus offeratis. Respondit Iulianus: Tempore ergò salutis nostræ fac omnes sacerdotes esse præsentes, vt videant magnitudinem sacrificij nostri. Gaudens ergò Præses iussit omnia eorum vincula auferri, dicens: Turpe est eos catenis teneri quibus Dij cœperunt esse propitij. Congregatis ergo omnibus Iulianus & Antonius cum omnibus orauerunt dicentes: Deus æterne qui non in manufactis, sed mundis cordibus habitas, respice in subuersionem templi huius, cultorumque eius, vt cre-

vt credant solo nomini sancto tuo. Statim autem sanctis Amen respondentibus, templum subuersum est, & sculptilia ceciderunt, Sacerdotes ferè mille cum templo demersi sunt, & alia magna pars Paganorum interijt. Tunc ait Præses: O virtus magica, iam non miserebor, nec parcam. Et retrusis eis in carcerem, apparuit multitudo Sanctorum, etiam prædicti viginti milites, & septem germani, & sancta Basilissa, cum choro virginum omnes in magna gloria dicentes: Regna cœlorum patefacta sunt vobis, venite. Altera die iussit Præses Iuliano, & puero cutem capitis auferri: Antonio presbytero & Anastasio à morte reuocato, oculos vncinis erui, matrem verò quam credebat pœnas tolerare non posse, eculeo applicari. Sed statim vt volebant eam ministri punire, excæcati sunt. Singulis autem Dominus sanitatem subitò retribuit. Tunc clamauit Præses: Heu, heu, vincimur. Quid nunc amplius eis faciam? Iubet ergo omnes feras ad sanctos in amphitheatro dimitti, quæ statim omnes pedes eorum lingebant. Post hæc iubet eos decollari. Quo facto subitò præ terræmotu media pars ciuitatis corruit, multitudo infidelis populi à fulgure & tonitru extinguitur, omnia templa idolorum corruerunt. Ipse autem iudex semiuiuus euadens non multo post vermibus ebulliens expirauit. Passi sunt octauo idus Ianuarij. (In vitis Sanctorum, apud Surium, tom. 1.

EXEMPLVM V.

Sanctorum tribulationes: & quomodo tribulationis amore mulier quædã mitiorem cum maiori consolatione oblatam respuit.

IN ipsa quoque quæ gesta sunt Carthaginensi nitatur scriptor sigillatim astruere etiam sine ornatu sermonis, nec ipsa nomina tormentorum poterit dicere: Quæ res hodie posita in promptu demõstrat alios sine manibus, alios sine oculis, alios absque pedibus, alios trũcatos auribus, alios nimio suspendio auulsis scapulis, caput eorum quod eminere solebat, in medio scapularum fuisse demersum, dum iugiter in altis ædibus suspendio cruciantes impulsione manuum, funibus agitatis per vacuum aërem huc atque illuc faciebant vagari pendentes, quia nonnunquam diruptis funibus de illa altitudine suspensionis ictu valido corruentes, plurimi arcẽ cerebri cum oculis amiserunt, alij confractis ossibus spiritum reddiderunt, alij post paululum exhalauerunt. Sed qui hoc fabulosum putat Anium Zenonis legatum interroget. Cuius præsentia præcipuè gesta sunt, illa scilicet causa, quia veniens Carthaginem sese pro defensione Ecclesiarum Catholicarum venisse iactabat. Et vt illi ostenderet Tyrannus se neminem formidare, illis plateis vel vicis plures tortores & crudeliores statuit, in quibus legatis moris est ascendendo ad palatium, & descendendo transire ad opprobrium, videlicet ipsius publicè, & nostri iam deficientis temporis fæcem. Tunc igitur & quædam vxor cuiusdam Celeritæ regis, nomine Dagili, qui temporibus Genserici multoties iam cõfessor extiterat, matrona nobilis ac delicata flagellis ac fustibus omnino debilitata, exilio arido & niueo relegatur, vbi nullus hominum fortè consolationis gratia veniendi haberet accessum relinquens cum gaudio domum, maritum simul & filium. Cui postea oblatum esse dicitur, vt mitiori eremo translata frueretur si vellet solatio sociorum. Illa vero ingens sibi adesse gaudium, vbi nullus humanus esset consolationis affectus, ne fieret supplicauit. Tunc etiam Eugenio pastore, iam in exilio

constituto, & vniuersus clerus Carthaginensis Ecclesiæ cæde, inediaque maceratus ferè quingenti vel amplius inter quos quamplurimi erant rectores infantuli gaudentes in Domino procul exilio crudeli traduntur. (Ex Historia Victoris Vticensis de persecutione VVandalica.

EXEMPLVM VI.

Tribulationibus & tentationibus fœmina in vita spirituali perfecta lacessitur, alijs minus perfectis de sua quiete gaudentibus.

Legitur in libro prioris de Grunnendael fratris Ioannis de Schoenhouia quod fuit quodam tempore quædam matrona deuota, quæ cùm missam audiret post eleuationem missæ vidit quendam pulcherrimum puerulum super altare currentem (vt sibi apparebat) & iuxta idem altare sedebant tres virgines missam audientes. Et cucurrit puerulus de altari, & accepit vnam illarum virginum nimis amicabiliter in brachijs suis, & osculabatur eam nimis amorosè. Alteram accepit, & pallium ipsius discooperuit ab eius oculis, & inspexit in eius faciem valdè amicabiliter. Sed tertiam accepit per manum, & percussit eam cum pugno in faciem, & trusit cum pedibus, & ostendit ei magnam indignationem, & cucurrit puerulus ad altare, & ibi perdidit eum matrona hæc. Videns autem ista admirabatur multùm, quid istud prætenderet, & desiderauit multū scire quidnam istud esset, sed & Dominus noster noluit sibi hoc frustra ostendisse, & alloquebatur eam, & dixit: Prima matrona, cui me tam amicabilem exhibeo, multùm est nutabunda & imbecillis ad me, & de facili decideret, & verteret se ad seculum, nisi essem ei amicabilis & benignu[s]. Altera melius est contenta, dummo[do] aliquid saporis habere poterit & dulcedinis. Sed tertia virgo est di[-]lecta sponsa mea, & qualemcumqu[e] amaritudinem illi dedero, ipsa per[-]manet mihi semper constans & fide[-]lis. Et igitur nota, quod maior salus & sanctitas non consistunt in maio[ri] dulcedine, sed quando æquanimit[er] scimus tribulationes sustinere & D[e]um inde laudare, & in illis gaudere & diligere facientes nobis mala. Iste est in dilectione supremus gradus. (Collector Speculi.

Vide etiam tit. Amor illicitus. ex. [.] Tit. Laborare. ex. 2. Tit. Angelus. e[x.] 14. Tit. Lætitia perfecta. Tit. Cæle[-]stis gloria ex. 8. & tit. Martir. ex. 5.

TRINITAS.

** Singulæ in Trinitate personæ inter[se] sunt cœquales.*

Corpus Claræ virginis in mo[n]te falco visitur, vnde & n[o]men traxit, quod oppidum [...]tis celebre in edito colle situm e[st] regione Spoleti in Italia ex cuius co[r]pore tres globuli carnei singuli ei[us]dem sunt ponderis: Quod verò m[a]gis admirandum, si alterum ex ijs [in] altera lance alterum in altera coll[o]caueris neuter neutri præponde[rat]. Quod si ex vna parte duos ex eis [po]nas, vnum que ex altera nihil ad po[n]dus adijcitur, momenti tanti nam[que] sunt duo quanti ex ijs tribus quili[bet] & singuli tamen æquales. Id e[st] diuinissimæ Trinitatis insigne illustrissimum. (Thomas Bozius de signis Ecclesiæ Dei lib. 15. cap. 3.

VENDITIO IVSTA.

** De mercibus fideliter venditis.*

RÉcitat Cæsarius l. 10. quod in Episcopat Coloniensi in oppido Dusberch vidua quædam cereuisiam coquere, atque vendere solebat. Die quadam, cùm ciuitas tota casu fuisset incensa, ipsumq; incẽdium domui eius appropinquasset: illa iam non habens spẽ in auxilio humano, ad diuinum confugit: nam omnia sua vasa quibus cereuisiam emptoribus mensurare solebat ad ostiũ domus contra flãmas ponẽs, in multa cordis sui simplicitate sic orauit dicens: Deus iustus, & misericors, si vnquam aliquẽ hominem his mensuris decepi, volo vt domus hæc comburatur; si autem feci quod rectum est in oculis tuis, precor iustitiam tuam, vt in hac hora respicias misericorditer necessitatem meam, & suppellectili parcere digneris, mira fides fœminæ, mira Dei humilitas, is qui dixit qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, sic flammam omnia circum ita deuorantem, à domo eius compescuit oratione, cunctis stupentibus, quod ignis furens materiam cremabilem lamberet, nec incendaret (Gotschalcus serm. 96. parte æstiualis littera C. Cæsarius lib. 10. cap. 31.

VENDITIO FRAVDVLENTA.

** De Apothecario aquam pluuialem pro distillata vendente.*

QVidam Apothecarius in Italia infirmus, vocato Notario, & testibus voluit ordinare testamentum suum, dixitq; in præsentia testium Notario, Scribe, quod omnia bona relinquo vxori & filijs, corpus terræ, & vermibus; animam vero trado diabolo cruciandam perpetue. Stupefacti omnes circumstantes dixerũt ipsi vt tale testamentum reclamaret. Respondit nequaquam, quod scripsi scripsi. Interrogauerunt eum, cur sic daret animam diabolo? Respondit toties decepi proximum meum vendens aquam pluuialem, pro aqua distillata, vt omnis absit spes salutis, & sic mortuus est, & sepultus est in cœmiterio. Manè fuit reiectus de sepulchro, tãquam indignus in loco sacro sepeliri. Tandem cadauer illius fuit sepultum in lacu quodam. Ibi diabolus tot, & tanta operatur, vt nemo sit ausus illic pertransire. (Idem ibidem. littera. F.

VENDITIO VERAX.

** Non esse in venditionibus mentiendũ.*

MOnachus quidam laicus accepit in mandato ab Abbate, quod non deberet mentiri in venditione. Habens quadã die asinos duos inueteratos, venales duxit ad forum. Interrogatus ab emptoribus vtrũ asini valerẽt. Respõdit, quod nihil valerent, eo quod essent inueterati, & depilati ex antiquitate. Sicque tandẽ reduxit ad Abbatẽ, quia vendere non poterat. Interrogatus ab Abbate, quare non vendidisset, respondit: quia veritatem dixi, ideo vendere non potui. (Idem ibidem littera. F.

VENIALIA PECCATA.

Venialia peccata nimium curans monachus errore seducitur.

ACcidit autem aliquãdo quod quidam Cisterciensis ordinis monachus tantum zelum innocentiæ & puritatis, licet non secundum scientiam haberet, quod quasi ad statum primi parentis ex feruore spiritus peruenire nitebatur. Cumque diu laborare plurimo, sed casso, sese in affligendo in abstinentia, & vigilijs, & orationibus,

primum statum innocentiæ recuperare non valeret, primo cecidit in tædium & acediam. Volebat enim cibaria sumere, sed nullam sensibilem delectationem dum manducaret sentire. Studebat primos sensualitatis motus non solùm reprimere, sed penitus extinguere. Studebat etiam sine aliquo veniali vitam suam in perfecta puritate custodire. Cùm autem dæmonio meridiano instigante aspiraret ad impossibile, nec ad quod tendebat posset aliquo modo peruenire, etiam quantumcumque laboraret, tandem in foueam desperationis præ tristitia delapsus est: adeo quod se in statu corruptionis in quo erat nullo modo salutem adipisci sperabat, vtpote qui venialia quibus omnino carere non possumus in hac vita reputabat mortalia. Vnde nec corpus Christi aliquo modo etiam diebus illis quibus institutum est in ordine volebat sumere. Frater autem iste dum se supra se extollere voluit infra se miserabiliter per desperationem corruit. Cùm autem morbum animæ eius quidam pius & omnium bonorum amicus Abbas cognouisset, licet ipse multique alij ad Dominum pro monacho preces effudissent, præualuit tamen inimicus, & hostis antiquus qui eum quem laqueo fortissimo constrinxerat sine cessatione torquebat. Tunc abbas sanctæ mulieris, scilicet sancta Maria de Oignies amicus, vtpote qui virtutem eius minimè ignorabat quam in se aliquando per experientiam senserat ad ancillam Christi monachum fecit adduci. Cumque illa pro monacho lachrymosis suspiriis Domino supplicaret, mirum in modum dum ante missæ introitum monachus confiteor diceret, & illa instantius pro ipso preces funderet, quasi nigri lapilli ad singula verba confessionis ex ore monachi videbantur cadere. Tunc illa percipiens in hoc visu quod oblatio desperationis, & nigredo tristitiæ & doloris monachum reliquisset, Domino gratias retulit, qui non vult mortem peccatoris; sed vt magis conuertatur & viuat. Monachus vero post missam quasi de longinqua regione ad se reuersus Christi corpus recepit, & sumpta salutari medicina perfectè conualuit. (Ibidem Iacobus de Vitriaco. libro. . . cap. 3. In vita Mariæ de Oignies.

VERBVM DEI.

EXEMPLVM I.

Verbum Dei etiam obliuioni traditum, animam per quam transit, puriorem reddit.

QVidam frater dixit ad senem: Ecce Abba frequenter interrogo seniores patres, vt dicant mihi commonitionem pro salute animæ meæ. & quicquid dixerint mihi nihil ex ipsis retineo. Erant autem seni duo vasa vacua, & dixit ei senex: Vade, & affer vnum ex illis vasis, & mittens aquam laua illud, & effunde, & pone illud nitidum in locum suum. Fecit ergo ita frater semel, & bis. Et dixit ei senex: vtraque vasa simul affer. Et cum attulisset, dicit ei senex: quale est ex vtrisque mundius? Respondit frater: Vbi aquam misi, & laui. Tunc senex dicit ei: Sic est & anima, fili, quę frequenter audit verba Dei: quamuis enim nihil retineat ex his quæ interrogat, tamen plus mundatur, quàm illa quæ non requirit. (Ex lib. Sententiarum Patrum. §. 168.

EXEMPLVM II.

Verbum Dei audiens Moyses AEthiops mirabiliter conuertitur, & de sæuo latrone seruus Christi mansuetus efficitur.

QVidam Moyses nomine, Æthiops genere, seruus fuit cuiusdam curialis, quem propter, multam peruersitatem, & furta, & latrocinia proiecit Dominus eius. Dicebatur enim quia vsque ad homicidia peruenisset. Compellor autem dicere mala eius, vt ostendam virtutem pœnitentiæ eius. Dicebant ergo, quia dux latronum erat, sicut ex ipsis operibus eius ostenditur in furtis & latrocinijs: Denique cuidam pastori malitiam retinens subito voluit nocte irruere, & interficere eum. Perquisiuit autem loca, vbi caulas haberet ouium. Indicatumq; est ei, quia trans Nilum esset Ille mordicus tenens gladium ore, tunicam imposuit super caput suum, & transnatauit fluuium. Dum ergo ille nataret ita, studuit pastor ille se occultare, & latere. Nam ille vtpote latro quatuor arietes occidit, & ligans eos trahensq; per flumen iterum renatauit. Et egressus de flumine, excoriauit eos, & comedens optima quæque carnium, reliqua in vina distraxit, bibitque decem & octo calices. Statimque quinquaginta millia itinere sub die fecit, & peruenit ad locum vbi erant socij eius. Iste ergo talis ac tantus latro, in tantis malis conuersatus est. Quodam autem tempore à quodam religioso viro audiens verbum Dei, & in die iudicij futuram examinationem inter iustos & peccatores, inter criminosos & sanctos, ac etiam amaras gehennæ & ignis, æterni pœnas, & cruciatus sine fine in tenebris exterioribus, quæ præparata sunt iniquis & peccatoribus, itē audiens æternā gloriam, & æternos honores, & requiem in regno cœlorum inter angelos sanctos, quæ præparauit Deus sanctis & iustis seruientibus sibi, compunctus corde cœpit amarissimè flere cū gemitu & eiulatu. Ingressusque monasterium dedit se in pœnitentiam, & cruciabat se in multis lachrymis, indulgentiā & veniā peccatorum suorū pietate, & misericordia Domini postulando, & ita permansit in monasterio. (Palladius vita. 22.

EXEMPLVM III.

Idem latrones cellam eius ingressos simul liganit, & ad Ecclesiam detulit, illi autem sunt conuersi.

QVodam tempore in cellulam eius latrones ingressi sunt ignorantes quis esset. Erant autem quatuor, quos ligauit simul & imposuit eos sibi in dorsum, & detulit eos ad ecclesiā fratrū dicens: Quia iam mihi non expedit nocere alicui, quod iubetis de istis, disponite Cum illi latrones cognouerunt, quod ipse esset Moyses, qui fuerat, sceleratissimus inter latrones, & compuncti sunt corde glorificantes Deum qui non repellit peccatores, sed suscipit pœnitentes, vt saluentur in æterna salute. Et hæc dicentes compuncti sunt corde, & dederunt se in pœnitentiam abrenunciantes omnibus malis actibus, & concupiscentijs, carnalibusque desiderijs. (Ibidem.

EXEMPLVM IV.

Verbum Dei à beato Antonio de Padua prædicatū hæretici contemnūt, sed pisces aquarum cum desiderio recipiunt.

OStendere volens Dominus Iesus benedictus quanta sanctitas es-

set fidelissimi serui sui, & quàm deuotè audienda esset eius prædicatio, ac sana doctrina per animalia irrationalia, scilicet per pisces redarguit infideliũ & insipientium, hæreticorũq; stultitiam, sicut asina redarguit insipientiam Balaam. Nam cum esset beatus Antonius Arini (vbi hæreticorũ magna copia morabatur) volens illos ad lucem veræ fidei & in viam reducere veritatis, ipsis de scripturis catholicis per multos dies prædicabat. Illi verò facti lapidei, per obstinaciam ipsius sanctis eloquijs non solùm non adquiescere, sed insuper auditũ præbere contempserunt. Sanctus vero Antonius Domino inspiraute, accessit quodam die, ad os fluminis iuxta mare, & stans in ripa (quæ in mari appropinquabat, & flumini) incepit modo prædicationis, pisces ex parte Domini aduocare, dicens: Audite verbũ Domini pisces maris & fluminis, ex quo infideles hæretici audire contẽnunt, & ecce statim accessit ante sanctum Antonium tanta magnorum, & paruorum piscium multitudo quod nunquam similis in illis partibus fuit visa, & omnes tenebant caput aliquantulum extra aquam. Vidisses ibi pisces magnos adhærere minoribus, minores sub alis maiorum pacificè pertransire, & permanere. Vidisses etiam diuersas piscium species, quoslibet ad sibi similes currere, & quasi quendã campum pictum varietate colorum, mirabiliter decoratũ, ad sancti faciem ordinari, vidisses ibi turmas piscium magnorum, & grãdium quasi castrorum acies ordinatas, loca ad prædicationem præripere, vidisses ibi pisces mediocres loca mediocria capere, & quasi doctos à Domino absque truculentia in suis locis consistere, vidisses ibi piscium paruulorum multitudinem copiosam, atque populosam vsquequaque tanquam peregrinos ad indulgentiam properare, & sanctum patrem tanquam sub tutore propinquiores accedere. Itaque in sancta prædicatione cœlitus ordinata, primitus pisces minores, secundò mediocres, & tertiò vbi erat aqua profundior pisces maximi sancto Antonio assistebant. His verò taliter ordinatis incœpit sanctus Antonius solemniter prædicare, dicens: Fratres mei pisces multùm tenemini pro vestro modulo referre gratias Creatori nostro, qui in vestrum habitaculum dedit elementum tam nobilissimum, ita vt aquas dulces, & salsas prout expedit habeatis. Refugia insuper multiplicia contulit, vt euitetis incommoda tempestatis. Exhibuit insuper vobis elementum diaphanum, & limpidum, & vias quibus incedatis, & escas quas sumatis, vt viuere possitis. Escas quoque vobis necessarias præparat Creator benignus, etiam in profundis abyssi. Vos in creatione mundi benedictione multiplicationis præceptum habuistis à Domino. Vos in diluuio cæteris animalibus pereuntibus absq; læsione, reseruati fuistis. Vos pinnulis ornati, ac roborati vndique prout libet discurritis. Vobis datum fuit ex imperio reseruare Ionam Prophetam Domini, & post tertium diem illum absque læsione in terram ponere. Vos censum Domino Iesu cum tanquam pauper non haberet, vnde staterem solueret, obtulistis. Vos in cibum regis æterni Domini benedicti ante resurrectionem singulariter fuistis. Propter quæ omnia multum tenemini laudare, & benedicere Dominum, qui tot bona singularia iam præ cæteris animalibus recepistis. Ad hæc verba, & similia hortamenta aliqui pisces voces emittebant, aliqui aperiebant ora, & omnes capita inclinabant, signis quibus poterant laudabant Altissimum. Ad hanc reuerentiã piscium exhilaratur in spiritu sanctus Antonius, & voce altissima clamans, dicebat: Benedictus Deus æternus, quia magis Deum honorant pisces aquatici quam homines hæretici, & melius

melius audiunt belluæ irrationales quàm homines infideles. Quanto aũt sanctus Antonius prædicabat, tanto pisciũ multitudo crescebat. Ad quod miraculũ concurrens populus ciuitatis, & concurrentes etiam hæretici supra dicti, & vidẽtes tam insolitum miraculum, & meritò admirandum, quod bruta sancto Antonio præbebãt auditum, compuncti corde, omnes ad pedes sancti Antonij, vt prædicationem illis faceret, consederunt. Tunc sanctus Antonius aperiens os suum, tam mirabiliter de fide catholica prædicauit quod hæreticos ibi existẽtes conuertit, & fideles roboratos in fide, cum gaudio, & benedictione remisit. Pisces etiam licentiati à sancto Antonio cuncti lætantes, & gaudentes cum mirandis lusibus, & circuitibus in varias prouincias abierũt. Post hæc post multos dies sanctus Antonius Arini prædicando magnum fructũ fecit in cõuersione, & deuotione hæreticorum, cleri. (Lib. 5. Chronici Gallici Minorum cap. 18.

EXEMPLVM V.

Verbum Dei Edmundus legẽs in scholis Parisiensibus, ad fletum commouit, & plures ad ingressum religionis incitauit.

SAcræ Scripturæ Edmundus doctor effectus erat, tanquam lucerna super candelabrum positus. Erat enim prædicator egregius, disputator acutissimus, lector pius. Et in his omnibus effundebat alijs, quod ipse hauserat de fontibus Saluatoris. Frequenter multi, & magni viri qui ad eum in scholis audiendum confluebant, inter legendum à lachrymis se continere non valentes, libros claudebant. Mel siquidem, & lac sub lingua habebat. Ideoque dulcedinem nõ modicam discipulorum mentibus instillabat. Vnde multi de scholis suis exierunt doctores eximij, vestigia sanctitatis eiusdem pro viribus secuti. Nonnulli etiam ecclesiasticis honorati, vel potius onerati beneficijs exonerantes, seipsos religioni se dederunt ei, succensi facibus lectionis. Nimirum ignis in altari cordis eius ardens, iugiter alijs ostendebat locis iter. Hinc & quadam nocte vidit per somnium in scholis suis ignem fieri copiosum, de quo septem ardentes extrahebantur faculæ, continẽtes mysterium rei secuturæ. In crastino enim illius diei dũ legeret, intrauit scholas Abbas quidam ordinis Cisterciensis, qui completis lectionibus adduxit secum septem de scholaribus suis, quos ignis septiformis accenderat charitatis. Vnde spretis temporalibus, & mundo valefacientes, viam vitæ feliciter arripuerunt in dicti Abbatis monasterio. (In vita S. Edmundi cap. 75.

EXEMPLVM VI.

Verbum Dei à beato Vincentio audire volentes ab equis infernalibus perterriti sunt.

DVm die Dominica Palmarum beatus Vincentius prædicaret apud Murciam ciuitatem vlterioris Hispaniæ, & specialiter contra Iudæorum perfidiam, & sectam Saracenorum, ecce equi aduersus multitudinem venientes comparuerunt, vnus niger, alter pallidus, tertius rubeus videbatur, qui erigentes fremitum ac emisso ex auribus fumo teterrimo, pedibus verò puluere concitato, datoque mugitu terribili contra multitudinem prædicationem audientem, morsibus, & calcibus irruerunt, tantum impetum facientes, vt multitudo conterrita fugam arripere cogeretur. Vincentius Deo reuelante eos diabolos esse cognouit, populum igitur voce, & manu silere faciens. Si ho-

Si homines, inquit, estis Christiani, qui in IESV Christo confiditis, dæmones non metuatis, sed omnes crucis armate vos signaculo, & procul à vobis abire facietis. Quod vt ab omnibus factum est eos adiurauit. Ex parte IESV Christi vobis præcipio, vt ex vrbe discedatis, nec alicui noceatis. Post verba hæc terga verterũt, ac totam ferè vrbem percurrentes ex porta quæ spectat ad meridiem abierunt, nec vsque comparuerunt. Vincentius autem populum commonuit verbis: Estote filij constantes, nec vos à dæmonibus seduci permittatis. Dæmones isti quos in equorum horribili specie modo vidistis, hanc ciuitatem longo tempore possederũt nũc autem ęgre ferentes quod multa vitia à vobis eradicaui, multumque fructum in vobis seminaui, tentauerunt vt alicui ex vobis nocere potuissent, sed datis laudem Domino Iesu qui fecit ne qui eorum insidijs læderentur. Volo tamen vos reddere certiores, quod sine perpetratione mali ex vrbe non recedent. Nam est inter vos mulier quædam quæ filiam virginem domi solam reliquit, & huc ad audiendam prædicationem ducere formidauit, & si nunc domum reuerteretur filiam & stupratorem in eodem lecto comperiret. His dictis redijt ad materiam, de qua dicere cœperat. Interea mulier quædam auditis his, quæ à beato Vincentio dicebantur, domum pergens reperit filiam in lecto cum adolescente coëuntem. Quæ tam nefaria visione stupefacta cucurrit ad virum Dei, & coram multitudine confessa est se rei veritatem comperisse, sicut ab eo fuerat dictum. (Ex vita S. Vincentij libr. 3. cap. vnico apud Surium.

EXEMPLVM VII.

Verbum Dei libenter audiens virgo quædam, militem se stuprare volentem precibus submersit, & precibus iterum ei vitam impetrauit.

Legitur in Scala cœli, quod dum quædam virgo iuuencula magnam haberet deuotionem ad verbum Dei, & discurreret de loco ad locum, vt audiret sermones, quidam nobilis attendens eius pulchritudinem sollicitabat eam ad actum immundum, quæ nullo modo adquiescens, dum semel per viam iret ad sermonem, iste nobilis cum equo cucurrit post eam vt eam raperet. Quod illa attendẽs cum lachrymis rogauit Deũ vt per virtutem sui verbi conseruaret virginitatem suã. Statim Deus misit sibi subsidium suum, & vertigo adhæsit capiti equi militis, & præcipitando eum in aquam submersit. Cũ autem ista audito sermone, Deum rogasset, vt per virtutem sui verbi resuscitaret eum, post paruulam horam ille surrexit, & mirabilia de inferno, & de vtilitate audiendi verbum Dei narrauit. Vnde conuersus, licet esset ignorans, continue prædicabat & loquebatur de Deo. (Ioannes Iunior.

EXEMPLVM VIII.

Verbum Dei audire renuens peruersus homo, vt crucifixi imago aures clauderet ad voces pro eo orantium post mortem promeruit.

Narrauit Iacobus de Vitriaco, quod erat quidam rusticus, qui nunquam volebat audire verbum Dei. Qui cùm esset mortuus, & ad Ecclesiam delatus, & sacerdos & alij clerici officiũ funerale legẽdo, & cãtãdo facerẽt, imago crucifixi cœpit obtu-

obturare aures suas manibus à cruce retractis. Quod cum omnes circunstâtes aspicerent & mirarentur, ait sacerdos ad populum: Vos scitis quod iste nunquam voluit audire verbum Dei, & ideò est nunc in manu diaboli, propter quod Deus obturauit aures suas, ne audiat preces quas pro eo fundimus. Sicque intermittentes orationes pro eo tanquam damnato, corpus eius in agro cum bestijs sepeliebant. (Iacobus de Vitriaco serm. 190. & Raulinus ex eo.

EXEMPLVM IX.

Verbi Dei auditores & non factores grauius iudicabuntur.

LEgitur quod cum quadam vice, magnus quidam Prædicator deberet certa die assignata sermonem facere ad populum, ipsa die infirmatus est grauiter: populus autem venit ad Ecclesiam ordinis, cuius erat ille frater, copiosissimè ad audiendũ. Prior autem illius conuentus multũ anxiabatur super tali defectu prædicationis, propter infirmitatem illius prædicatoris & cum per Conuentum discurreret cogitando quid agendum esset. Ecce subitò venit ad portam Conuentus quidam notabilis frater, illius ordinis in apparentia scilicet, diabolus latens in essentia tanquam hospes, & petijt Priorem. Ducitur ad ipsum, & post salutationem consuetam, respicit ille simulatus hospes Priorem in faciem, & dicit: Pater (vt perpendo) est amaricatus super aliquo negotio; non miror: quia hoc sæpè consueuit contingere Prælatis propter varios & duros casus. Sed quid? opus est habere bonam patientiam. Necesse vt dicit Euangelium vt veniant scandala. Compatior vobis: si placeret vobis reserare materiam veræ angustiæ, libenter si possem in aliquo vos vellem iuuare. Respondit Prior: Reuera est ita quia multam tristitiam habeo & vix possem deponere, & vobis declaro, explanans defectum prædicationis fiendæ. Tunc ille scilicet diabolus: bone Pater confidatis in Domino Deo, quia non deficiet vobis. Ego spero in Deo quod ipse supplebit per me defectum istum; ita quod auditores remanebunt consolati. Scitis quia omnia noua placent, & ego iam satis studui, & habui bonã practicam in arte hac. Sit Prior charissimus bonæ spei; quia ista vice non habebitis confusionem; sed honorem faciatis vt possim intrare Librariam videndo aliquos libros: cito inueniam quod erit mihi necessarium: Ita quod non opus vt faciatis tardare pulsionem campanæ vestræ vltra solitum. Cui Prior: Regratior magister reuerende, quia à magna amaritudine subleuasti me, librariam intrare potestis ad placitum. Intrat frater diabolus librariam, & vt det fidem hospiti interrogat de aliquibus libris solennioribus vt de summa B. Thomæ cum scriptis & operibus Alberti Magni & huiusmodi illis sibi ostensis, reuoluit libros hinc inde. Facit insinuari Priori quod omnia habet in promptu dicenda; vnde faciat dare signum ad conuocandum populum. Quo facto & populo innumerabili congregato, ascendit frater diabolus ambonem. Aduenerat autem tunc ad prædicationem vir sanctus, qui videns ascẽdere illum pulpitum, & cognoscens, fore diabolum obstupescit: nil tamen alicui dicit; sed expectat finem videre. Cœpit frater diabolus prædicare de bonis Paradisi, de pœnis inferni, de peccatis & miserijs mundi, & illa perduntur, & inferna sequuntur, & cum tanta efficacia, & rationibus, quod omnes commouit ad lachrymas, & compunctionem. Finita prædicatione illi occurrit vir sanctus, & vocans eum in partem, ait: O miser & deceptor hominum te agnosco, quomodo præsum-

psisti tantum officium Christi & Apostolorum vsurpare; Et si specialem caussam nesciam, scio tamen nisi ob malam intentionem non egisti. Vnde adiuro te per Deum viuum vt dicas caussam huius operis. Tunc frater diabolus ait: Admiratus tacere non possum caussam, assumpta, vt vides, specie fratris, & prædicatoris populo prædicaui. Caussa autem est ista: Ecce audisti quot & quanta bona dixi de gloria Paradisi, & pœna inferni, & de peccatis horum populorum, & vidisti ad quantum luctum permoti sunt: scio mores eorum & parum temporis transibit, vt obliti omnium verborum, nil facient de his quæ proposuerant se agere. Et inde omnia verba audita erunt eis ad Maius iudicium. Quo dicto euanuit. (S. Antoninus par. 2. Summæ Theologicæ tit. 9. cap. 11. §. vnico.

Vide etiam tit. Conuersio. ex 1. 20. 21. & 22. tit. Gula. ex. 5. & 17. tit. Angelus. ex. 1. 2. 3. & 7. tit. Somnolentia ex. 1. tit. Otium. ex. 1. & 2. tit. Affectus. ex. 9. tit. Loqui. ex. 4. tit. Maria Virgo. ex. 27. tit. Ascensio Christi. tit. Contritio. ex. 11. tit. Dilectio Dei. ex. 1. & tit. Testamentum.

VERBI SACRI PRÆDICATOR.

Concionibus sacris intersunt Angeli plures hominibus.

DIcebat beatus frater Bernardinus Feltrinus ordinis Franciscanorum quod nunquam prædicatur, quin maior ibi sit multitudo Angelorum quam hominum. Angeli enim libenter audiunt verbū Dei: & non est aliqualiter dubitandum, quin saltem intersint prædicationi Angeli custodes istorum qui audiunt verbum Dei; & quia prælati habent duos Angelos custodes: vnum scilicet pro se, & alium pro subditis bene gubernandis: & ad prædicationem sæpè conueniunt multi Prælati: ideo ibi sunt plures Angeli quam homines, etiamsi alij non adessent nisi eorum custodes. Non est etiam incōueniens opinari, quod etiam de alijs Angelis multi adueniant. Vnde dum prædicaret ipse beatus frater Bernardinus Feltrinus Vincentię visi sunt in aëre plures Angeli quam essent homines in terra; qui attentè audiebant Verbum Dei. (Bernardinus de Busto part. 1. Rosarij serm. 3. parte 3.

VESTIMENTVM.

EXEMPLVM I.

Vestes prætiosæ cuiusdam Abbatis post mortem eius igne visæ sunt horribiliter scintillare.

CErta relatione agnouimus quis Abbas quidā in Saxonia, quondam cœnobium Cisterciense regens, panno terræ illius nequaquā vti dignabatur, sed pretiosos de Flandria pānos, annuatim sibi comparari faciebat. Quo defuncto, cū monachi vestimenta eius inter se partirentur, prior domus vnam de tunicis eius sibi retinuit, quā cum quadā solemni nocte quasi pro reuerentia indueret, tāquam si candentibus laminis candētis ęris vreretur, terribiliter exclamauit, & detestabilē vestem longius à se proiecit. Quæ proiecta, velut candens ferrū scintillas ex se emittere visa est. Attoniti autem stupore miraculi, cæteri qui de anathemate illo aliquid rapuerant cū omni velocitate partes singulas in mediū proferunt, & in vnum locum cōponunt scintillis creberrimis vndiq; quasi de clibano ardenti micantibus. Nec cessauit exitiale prodigium, quousq; vicini abbates in testimonium tam tremēdi iudicij Dei acciti sunt. (Ex lib. de viris illustribus ordinis Cistercienlis.

EXEMPLVM II.

Vestium curiositatem faceto ludibrio Rex in monachos strictos calceos portantes irrisit.

NObilis quidam monasterium quoddam in Francia spoliauit, erat autem de ordine nigorum monachorum. Placuit Abbati & fratribus, vt vnus ex monachis ad regẽ Philippum, qui tunc regnabat, mitteretur, per quem ei violẽtia militis exponeretur. Missus est iuuenis sanguine nobilis, tãquã qui apud Regem propter cognatos aliquid amplius posset impetrare, quàm cęteri. Veniẽs ad Regem, ait: Domine, vir ille nobilis multum indebitè monasterium nostrum damnis & iniurijs vexat, sæpè fratres ac familiam nostram minis ac contumelijs molestat. Rogat maiestatem vestram humilis conuentus noster, quatenus intuitu diuinæ remunerationis eũdem nobilem ab iniurijs tantis compescatis, & ad satisfactionem condignam de ablatis cõpellatis. Considerans Rex gestus, & habitum monachi, ait: Domine, quis, vel vnde estis? Cui cum iuuenis diceret: Domine, filius sum illius, patrẽ suum nominatus. Respondit Rex: Bene nobilis estis. Cumque Rex post hæc nescio quid diceret, monachus subiunxit: Verè Domine omnia quæ habemus rapuit, & iã pæne nihil nobis dimisit. Ad quod respondit Rex: Verè Domine hoc bene apparet in calceis vestris si aliquid dimisisset vobis corij, calcei vestri non essent tam stricti; quanto estis cæteris nobilior, tanto etiã esse debetis humilior. Tũc volẽs post correptionem illũ placare, adiecit: Non vos grauare debet correptio mea, quia ad bonum vestrum factum est. Reuertimini ad claustrũ, & de cætero non molestabit vos nobilis ille. (Cæsarius lib. 4. cap. 12.

EXEMPLVM III.

Aliud exemplum præcedenti simile.

PHilippus Rex Romanorum simile verbum, nescio si habuerit à iam dicto Rege Francorũ, in quendam Abbatem ordinis nostri iaculauit. Ad quem cùm Abbas in equo accessisset, de necessitate domus suæ cum illo locuturus, Rex eius calceamenta, quæ nimis erant stricta, considerauit. Quem cùm interrogasset, vnde esset, respondit ille: Domine, de paupere domo. Et Rex: Bene apparet in calceis vestris, quod domus vestra pauper sit, nam corium ibi carum est. De quo verbo valde confusus Abbas recessit. (Idem lib. 4. cap. 13.

EXEMPLVM IIII.

Saraceni principis in Christianos humanitas, & quando vestimentorum lasciuiam, & alia vitia in Christianis non immeritò reprehendit.

FRater VVilhelmus aliquãdo Camerarius noster, ante conuersionem canonicus fuerat apud Traiectum inferius. Hic tempore adolescentiæ suæ signatus cruce, gratia Dominici sepulchri transfretauit. Antequam nauis, in qua erat, portum Achonis attigisset, ignem facularum ante ortum auroræ circa ciuitatem in diuersis locis, tam ipse, quàm cæteri viderunt. Qui cum interrogassent nautas causam ignis, responderunt: Tempus est æstiuum, & ciues propter calorem tẽtoria sua ob refrigerium circa ciuitatem metati sunt. Hoc ita esse putantes in portum Achonis deuenerunt, & tunc primum quia Saraceni obtinuissent ciuitatem cognouerunt. Eodem tempore, peccatis nostris exigentibus, data fuerat

fuerat terra sancta in manus Saladini, Regis Syriæ, regnante Frederico Romanorum Imperatore. Noradinus autem filius Saladini vir naturaliter pius & beneficus, tunc erat in ciuitate Hic cum nauim Christianorum in portu vidisset, & cum causa aduentus eius, eo quod esset sola, non lateret, misertus Christianorum quendam nobilem paganum in lingua Gallicanitatis expeditum ad nauem cum galea misit, per quem ne timerent mandauit. Vsque ad illam horam ignorabant vtrum essent occidendi, vel capiendi. Interim nobilis quidam Christianus de Alemania oriundus, in extremis laborans, omnia sua arma valde decentia, cum tribus dextrarijs per eundem paganum Noradino misit, pro vita fratrum illi supplicans: Ego, inquit, tribus annis voueram Christo in his armis seruire, sed vt video non est eius voluntas. Destinati sunt & nuncij Christiani, ex quibus vnus erat frater VVilhelmus, propter scientiam linguæ Gallicæ, qui munera principi præsentarent. Noradinus vero, vt vidit xenia transmissa, cum multa deuotione suscepit, & singula, i. loricam, clypeum, galeam, gladium, necnon & dextrarios deosculans, quia per semetipsum visitare vellet infirmum, remandauit. Interim milite mortuo, & caute appenso lapide in mari proiecto ac demerso, alioque milite ægroto æque nobili viro in loco infirmantis reposito, Rex mane cũ multis diuersi coloris galeis egressus aduenit, nauem intrauit, & de transmissis gratias referens ante infirmũ sedit, atque cum medico, quem secum adduxerat, de conualescentia illius disputauit. Obtulit & quædam nobilissimi generis poma, quę creuisse dicebat in horto patris sui apud Damascum. Deinde ait infirmo, propter te omnibus Christianis benefaciam. A quo cum peterent conductum ad ciuitatem sanctam Hierusalem, quam adhuc tenebant Christiani, respondit: Non esset vobis tutum, neque mihi honestum, si latrunculi, qui modo per omnes vias illius vagantur, vos læderent, & conductum meum violarent. Egressus vero de naui tam ægroto, quam cæteris valedixit, dans eis licentiam repatriandi, contra impetus Saracenorum signo teli regalis illos muniẽs. Tunc supradictus nobilis paganus reducẽs secum in ciuitatem fratrem VVilhelmum, interrogauit eum, dicens: Dic, ô iuuenis, quomodo seruant Christiani legem Christianam in terra sua. Ille dicere nolens quod verum fuit, respondit: Satis bene. Ad quod Admiraldus: Ego dicam legem Christianorum terræ huius. Pater meus erat vir nobilis & magnus, & misit me ad regem Hierosolymitanorum, vt Gallicum discerem apud illum, ipse vero versa vice misit patri meo suum filium, ad discendum ibi idioma Saracenicum. Vnde omnis vita Christianorum bene & optimè mihi nota est. Non fuit aliquis ciuis adeo diues in Hierosolyma, qui pro pecunia sororem, filiam vel (quod execrabilius erat) luxuriæ peregrinorum vxorem propriam non exponeret, sicque illos mercedibus laborũ suorum euacuaret. Ita omnes gulæ, & carnis illecebris dediti erant, vt nihilo omnino à pecoribus differrẽt. Superbia vero sic in eis regnauit, vt cogitare non sufficerent, quali modo vestimenta sua inciderent, stringerent, atque cultellarent. Idem dico de calceamentis. Et adiecit de seipso: Considera vestimenta mea, calceamenta mea, quàm sint rotũda, quam ampla, quam simpliciter, & humiliter formata. Sicut nobis retulit idem VVilhelmus, manicas habebat laxas & amplas, sicut monachus, nulla erat in vestibus plicarum multiplicitas, nulla curiositas, licet ipsa vestium materia foret satis prætiosa. Ecce, inquit, ista sunt vitia, propter

quæ

quæ eiecit Deus Christianos superbos, & luxuriosos de terra ista. Non enim diutius potuit tantas illorum iniquitates sustinere. Putas quia nostris viribus obtinuerimus illā? nequaquam. Nouissimè etiam hoc adiecit: Nouimus, quia ex regibus vestris Christianus Imperator quidam surget, Otho nomine, qui terram hanc cum ciuitate Hierusalem cultui Christiano restituet. Nos ista audientes sperabamus, quia prophetia illa implenda esset in Othone Imperatore Saxoniæ, qui ante aliquot annos defunctus est. Eodem tempore Saladinus humanitatem exhibuit Christianis satis magnam. Cum esset exercitus Christianorum partim ab eius exercitu occisus partim captus, & dissipatus, reliquias ciuitatum, quæ se vltro reddiderunt, in ciuitatibus eisdem esse permisit, sub bona tamē custodia. Diebus aliquot elapsis, cū requisisset à suis, quomodo se haberent Christiani? Responderunt illi: Domine, non aliter viuunt, quàm pecora, ludis tantum, gulæ, & illecebris seruientes. Tunc iratus, iussit eos de ciuitatibus expelli. (Idem. lib. 4. cap. 15.

EXEMPLVM V.

Vestimentorum lasciuiam deridentes dæmones, super defluentem pompaticè fimbriam tanquam quadrigam consederunt.

Retulit mihi quidam ciuis honestus, asserens suis temporibus Moguntię, si bene memini, hoc quod dicturus sum contigisse veraciter. Die quadam Dominica, cùm sacerdos in ecclesia: cuius erat plebanus, circuiret, & aqua benedicta populum aspergeret, ad ostium ecclesiæ veniens, matronam quandam pompatice venientem, & ad similitudinē pauonis varijs ornamētis pictā obuiā habuit. In cuius cauda vestimentorum, quam habebat post se longissimam, multitudinem dæmonum residere conspexit: erant enim parui, vt glires, nigri vt Æthiopes, ore cachinnante, manibus plaudentes, & etiam sicut pisces intra sagenam conclusi saltantes. Reuera ornatus muliebris sagena diaboli est. Quos vt vidit, dæmonum quadrigam foris expectare fecit, plebem aduocauit, dæmones ne fugerent adiurauit: territa illa stetit, & vt visiones populus videre mereretur, quia vir bonus ac iustus valde fuit, orationibus suis obtinuit. Intelligens mulier ob vestimentorum superbiam sic se à dæmonibus esse derisam, domum rediit, vestimenta mutauit, & tam ipsi, quàm cæteris fœminis eadem visio occasio facta est humilitatis. (Idem. lib. 5. cap. 7.

EXEMPLVM VI.

Vestimento pretioso tectus Ioannes Eleemosynarius lachrymosis lamentationibus totam noctem insomnem ducit, vestimentum vendidit, & donatore illud redimente, & redonante sæpè vendidit.

Arripuit sanctus ille, & hoc bonum vt in infimo strato recumberet, & vilibus operimentis in cella sua vteretur. Quod cū vidisset quidā possessorum ciuitatis, quia opertorio scisso, & laneo tegebatur, transmisit ei coopertorium numismatū triginta sex, rogans eū multū vt eo cooperiretur ad memoriam mittētis. Ille verò hoc suscipiens propter multā viri postulationē, coopertus hoc vna nocte, per totam pœnè noctem dicebat ad semetipsum, vt recitabant cubicularij eius: Quis dicet quod humilis Ioannes (habebat enim semper in ore verbū istud) pallio triginta sex numismatū tegātur, & fratres Christi frigore necentur? Quanti

sunt modo qui dentibus strident præ glacie? quanti sunt mattam vel cilicium habentes subtus, & non possunt extendere pedes suos? quanti dormierũt incœnati habentes duplum cruciatum: tam ex frigore quam ex ieiunio? quanti desiderant saturari de folijs olerum, quæ proijciuntur de coquina mea? quanti sunt in ciuitate ista in hora hac peregrini non habentes vbi hospitentur, & in foro iacent fortasse & pluuia madefacti? Tu verò expectans etiam æternam iucunditatem assequi, & vinum bibis, & pisces immanes deuoras, & in cubiculis demoraris? Modo autem cum omnibus malis, & in coopertorio triginta sex numismatum te calefacis. Verè benedictus Deus, quia humilis Ioannes alia nocte sic non cooperietur. Iustum est enim, & bene acceptũ Deo, vt tegantur centum quadraginta fratres, & Domini tui, quàm tu infœlix. Mox ergo transmisit illud in crastinũ vt venundaretur. Et videns is qui hoc obtulit, emit illud trigita sex numismatibus, & rursus obtulit Patriarchę. Cùm vero in crastinũ vidisset illud, emit hoc similiter, & obtulit Patriarchæ, deposcens vt tegeretur eo. Cùm autem tertiò id fecisset dicit ei gratulabundus sanctus, videbimus quis deficiet ego: an tu. Erat enim opulentus valdè, & suauiter quasi vindemiabat eum sanctus, paulatim ab eo multa auferẽs. Et dicebat semper quod posset aliquis cum intẽtione dandi pauperibus expoliare diuites, & ipsam etiam camisiam ab eis beneuolè auferre, & non peccat, & maximè si sunt aliqui immisericordes & auari. Duo enim lucratur talis, vnum quidẽ quia animas illorum saluat, alterum autẽ quoniam & ipse ex hoc mercedem non modicam habebit. (Ex vita Ioannis Eleemosynarij c. 21.

EXEMPLVM VII.

Vestium ornatum Deus maximè in fœminis odit, punit grauiter, damnat æternaliter.

LEGITVR in Scala cœli, quod dum quædam Domina rogaret frequenter Dominum Deum, vt sibi ostenderet quid plus in muliere odiret, vt de illis posset se custodire. Rapta semel vidit quandam commitissam stare in tormentis maximis, & cruciari absque misericordia à crudelissimis dæmonibus inferni. Cùm autem traheretur de pœna in pœnam, & transiret coràm ista (eo quod fuisset sibi familiaris dum viueret) clamauit: Heu! heu misera! Casta fui, abstinens fui, & eleemosynaria, & pro nulla alia re crucior nisi pro ornatu, per quem fui peior quã ignis infernalis, qui non comburit nisi peccatores, & ipsi coniunctos, sed ornatus meus sanctos & iustos nõ coniunctos & iunctos consumpsit. Tunc illa quæ hæc videbat dixit ei: Ergò ornatus est illud quod plus displiceret in muliere. Cui damnata: Vanus ornatus est fax inflammans omnem ignem peccati, & proditor vendens & tradens castra Dei dæmonibus, & est imago damnationis æternæ. Tunc venerunt duo teterrimi dæmones cum lanceis ignis, & perforantes eam posuerunt in ollam maximam plumbo liquefacto plenam. Tunc ista ad se reuersa cognouit quod erat illud quod in mulieribus odiebat Deus. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM VIII.

Vestium ornatui nimium dedita fœmina quàm horribiliter filio apparuerit, quamq; iustè damnata sit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidam Religiosus & Sacerdos, qui pro matre sua mortua continuè celebrabat, & se pœnis magnis affligebat. Cùm autem quadam die cum lachrymis pro ea Deum exoraret, vidit eam coram se stantem, & equitantem super draconem crudelissimum ignem sulphureum spirantem. Et ab vtraque parte ipsius stabat dæmon vnus cum catenis igneis habentibus aculeos intrãtes intra eam, & tenebant ligatam. De capite eius exibant lacertæ multæ, & maximæ, quæ sugebant cerebrum eius. In oculis eius stabant scorpiones, & in naribus eius duo crudelissimi mures. Simia stabat ante eam, & cum crudelissimo lapide corrodebat & frangebat labia, os, & dentes: Serpens maximus cingebat collum, & sugebat vbera. In manibus erant anuli ignei, & pedes cingebantur subtus ventrem draconis. Cumque iste hæc videns, territus rueret, & non posset dicere verbum, illa clamauit: Noli timere fili mi, quia nec ego, nec illi qui mecũ sunt, possunt tibi nocere. Ego sum (inquit) illa maledicta & infœlix mater tua quæ damnata, & æternaliter subijci debeo istis pœnis. Tunc filius resumptis viribus ait matri: Cur estis damnata, cùm fueritis confessa, suscepistisque bene Ecclesiastica Sacramenta? Respondit illa: Ornamentum vanum nihil est, quàm saccus vel arca plena ira Dei. Et quia totam iuuentutem meam in lasciuijs & picturis, & in ornamentis vanis expendi, damnata sum: Et licet de istis confiterer, non tamen cum proposito dimittendi, quando verò dimisi, non voluntariè, sed propter honorẽ meũ, non fui cõtrita de præcedentibus, nec cõfessa de indigna susceptione Sacramentorum, nec de inordinata cõfessione, & palliatione cõfessionis meæ. Tunc filius: Quid significant istæ pœnæ? Respondit mater: Draco iste, quem equito, est mihi datus pro consensibus corruptionum, quos ego habui, & affectaui, vt alij de me delectationem haberent, & dedi occasiones multas peccandi. Isto duo dæmones, qui in vtroque latere me affligunt, vnus est pro retributione bonorum, quæ ego feci patri tuo, vt prouideret mihi in vanis ornamentis. Alter est pro prouocatione, quam ego faciebã ad alias mulieres, vt similibus ornamentis & picturis se componerent. Catenæ sunt mihi datæ propter vanitatem cingulorum, & zonarum argentearum, quas libenter eundo in tunica ostendebam. Et quot claues argenteas habebant, tot ferrei de ista catena intrant me qui cruciant me mirabili modo. Vinculum manuum est propter corruptos tactus factos. Anuli ignei propter ostẽsionem manuum. Coluber colli est propter ostensionem pectoris. Et quia sustinui ibi corruptos tactus, sugit mea vbera cum dolore horribili. Lapis frangens os, & labia, & dentes, & linguam est propter corrupta oscula, propter immunda verba, propter lasciuos cantus. Mures aurium sunt propter corruptum & dissolutum auditum. Sed scorpiones oculorum sunt propter corruptos aspectus. Lacertæ capitis sunt propter alienos crines & ornatus varios & lotiones indebitas faciei & capitis mei. Vinculatio pedũ subtus ventrem draconis est propter chorizationes & inordinatos discursus, quos ego feci ad ostẽtionem pulchritudinis meæ. Et ideo maledicta sum in æternum, nec præces tuæ, nec cuiuscumque alterius possunt imminuere pœnam meam. Et subitò cum furore se erigens draco qui eam

porta

portabat tanquam fulgur cum horribili vlulatu recessit. (Idem Ioannes Iunior.
Vide etiam Tit. Despici. ex. 1. Tit. Luxuria. ex. 4. Tit. Flere. ex. 2. Tit. Humilitas. ex. 6. & 30. Tit Prælatus. ex. 1. Tit. Iudicium Dei. ex. 5. Tit. Calcei rostrati. ex. 1. Cœlestis gloria. ex. 6. & 16. Tit. Gula ex 18. Tit. Lusus. ex. 7. Tit. Conuersio. ex. 30. Tit. Chorea. ex. 8. & Tit. Mors & Mori exemplo 20.

VINDICTA DIVINA.

Mediantibus muscis, sumit Deus vindictam de quibusdam.

LEgitur cōtigisse in Anglia, quod blada siue frumenta pulcherrima excreuerant, & appropinquāte tempore messium, venit quoddam genus muscarū, in magna multitudine, quod totum illud bladum siue triticum in tantum consumpserunt quod vix infra quinque milliaria vnum quatiale bladi inuenerunt. Homines vero illius prouinciæ quosdam de illis cœperunt, & diligenter inspicientes inuenerunt in eis litteras depictas in alis. In vna ala scribebatur ira: in alia, Dei: vt manifestū esset propter demeritum, & vindictam Dei esse. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarū D. Augustini serm. 29. partis æstiu. littera D.
Vide etiam Tit. Ira. ex. 2. & Tit. Iniurias patienter ferre.

VIRGO.

EXEMPLVM I.

Virginitatis amator Ammon sponsam suam conuertit.

INitium sanè habitationis monasteriorum, quæ sunt in Nitria, summum tradebant, quendam Ammonem, cuius animam cum exisset à corpore vidit ferri ad cœlū sanctus Antonius, sicut refert Scriptura illa, quæ vitam describit Antonij. Hic ergo Ammon locupletibus & generosis parentibus ortus est, à quibus inuitus ad nuptias cogitur. Et cùm parentum effugere non posset violentiam, accepta virgine, cum intra nuptiales thalamos conuenissent, & data eis essent cubiculi secreta silentia, alloqui puellam de pudicitia, & de conseruāda virginitate cœpit hortari, dicens: Quia corruptio sine dubio inuenit corruptionem, & incorruptio incorruptelam sperat, multo meliùs est si vterque nostrum in virginitate perduret, quàm vt alter corrumpatur ex altero. Adquiescit virgo, silentio tegitur incorruptionis thesaurus. Cumque plurimo tempore solius Dei contenti testimonio, Deo magis essent quàm carne sanguinique coniuncti, post obitum parentum ille quidem ad hunc vicini deserti secessit locum: virgo vero intra domum residens, breui & ipsa multitudini virginum, & ille præfuit multitudini monachorum. (ex vitis Patrum vita 30. S. Ammonis.

EXEMPLVM II.

Virgineum corpus Edelfridæ Reginæ quantis priuilegijs post mortem donatum est.

POstquam religiosa virgo Edilfrida primo marito defuncto cū rege Egfrido xij annis matrimonio iuncta, in virginitatis integritate, sicut & cum primo sedisset habita mariti licentia, contempto regno, se ad monasterium monialiū contulit perpetuo virgo mansura. In quo cum septem annis Abbatissæ gradum tenuisset pestilentiæ morbo percussa in lignea tumba defūcta est: in qua cū per sedecim annos sepulta iacuisset, placuit sorori eius quæ ei in digni-

in dignitate successerat, leuare ossa eius & in locello nouo posita in Ecclesiam transferre. Iussitque quosdã de fratribus quærere lapidem de quo locellum facere potuissent. Qui accensa naui venerant ad ciuitatulam quandam desolatam, non procul inde sitam, quæ lingua Anglorũ Granta cestir vocatur, & mox inuenerunt iuxta muros ciuitatis locellum de marmore albo pulcherrimè factum, operculo quoque similis lapidis aptissimi tectum: vnde intelligentes à Domino suum iter esse prosperatum, gratias agentes retulerunt ad monasterium. Cumque corpus sacræ virginis ac sponsæ Christi aperto sepulchro esset prolatum in lucem, ita incorruptum inuentum est ac si eodem die fuisset defuncta, siue humo condita. Eius enim sepulta caro corrumpi non potuit, quia à virili contactu incorrupta durauit, imo & vulnus quod moritura vlcere inciso accepit, cum quo etiam hiante sepulta erat, tenuissimæ cicatricis vix insignia prætendebat, sed & linteamina omnia quibus inuolutum erat corpus integra apparuerunt, & ita noua vt ipsa die viderentur esse castis eius membris circundata, vultus quoque eius velamento detracto specimen quasi suauiter dormientis ostendit. (Beda lib.4.cap.18. de gestis Anglorum.

EXEMPLVM III.

Virginem ne verbis & iniurijs illuderetur defendens Basilides, subito ad fidem conuertitur.

IN nostram vsque memoriam ab incolis loci perennis virtutum Potamianę fama celebratur, quod immensos, & innumeros agones primo pro virginitate & pudicitia desudauerit, deinde pro martyrio exquisita, inaudita tormenta pertulerit, atq; ad vltimum vnà cum venerabili matre Marcella ignis supplicijs consummata sit. Tradũt igitur Aquilam (hoc enim erat iudicis nomen) postquam crudelibus eam supplicijs lacerauerat, ad vltimum ob iniuriam & nobilitatis eius, & castitatis comminatũ esse Potamianæ, quod eam crudelissimis gladiatoribus, vel impudicissimis lenonibus traderet. At illa, cum ab ea quid mallet, quiduè eligeret, quæreretur, protulisse dicitur aduersus tyrannum vocem liberam, quæ ob superstitionem Romani ritus sacrilega videretur, & ideò sine mora in eam latam esse sententiam. Cumque Basilides vnus ex his quibus implere spiculatoris officium mos est, susceptam eam duceret ad supplicium, ac multitudo impudicorum pariter, & impiorum Potamianæ verbis, & iniurijs conaretur illudere, Basilides abigere impudentius irruentes, ac deturbare cœpit humanitatis, & miserationis obtentu. At illa religiosum viri votum erga se ad propositum humanitatis amplexa: Certus esto, inquit, quòd cùm abiero ad dominum meum, sine mora boni huius tibi remunerationem parabo. Post hæc autem verba constanter suscepit statuta supplicia picis calidę paulatim per artus & mẽbra diffusæ, & hoc modo beata virgo è terris migrauit ad cœlum. Non multis autem post diebus Basilides cùm inter collegas suos ob causam quandam iuramentum posceretur, ait, sibi non licere. Tum deinde cùm constantius affirmaret, pertrahitur ad tribunal, vbi cum perseueraret in confessione, vinculis traditur. Tum vero visitantibus eum nostris, & causam subitæ, ac laudabilis huius permutationis inquirentibus, dixisse fertur quod Potamiana post diem tertium martyrij sui noctu assistens coronam capitis eius imposuerit, dicens, deprecatam se pro ipso Dominum, & impetrasse vt se-

cundum quod ſcriptum eſt. Qui recipit martyrem, mercedem martyris conſequatur. Quibus auditis confeſtim fratres ſignum ei dominicum tradunt, & die poſtero ob Domini martyrium capite punitur. (Euſeb. lib. 6. cap. 5.

EXEMPLVM IV.

Virgo ſanctiſsima Iachelina virili habitu patriã fugit, ſiccis pedibus mare tranſijt, & mirabilem vitam duxit.

ROMÆ ſanctiſſima virgo Iachelina ſoror nobiliſſimi & ditiſſimi Comitis Apuliæ, ſapientia ac decore præſtantiſſima fuit. Quæ cùm à fratre Comite tradi nuptijs cogeretur, aſſumpto virili habitu clam aufugit. Directis nuncijs per omnes vias, frater Comes eam inſequitur via qua fugiebat. Nullum autem effugium ſoror videns, ad obuium mare ſe contulit, & crucis ſigno ſe ſignans, in mare ſe ex alta rupe proiecit. Quod vbi frater vidit, eiulatu magno ſorori de rupe clamauit. Super omnia mihi ſoror chariſſima, reuertaris ad me: conſtruam tibi monaſterium ditatum copijs, in quo liberè ſeruies ſoli Deo. Cuius clamores virgo ſancta quaſi ſurda aure pertranſiens, per ampla maris ſpatia procedebat. Et vide quanta virtus diuini miraculi! Nimirum natandi artis ignara, oculis ac manibus in cœlum extenſis quaſi per aridam ambularet, maris profunda tranſibat. Quo tranſito, in deſertiſſimis Græciæ ſiluis tribus annis ſub virili habitu ſanctiſſimo cuidam ſeni eremitæ ſeruiuit, vt ſpiritualem viuendi modum plenius informaret. Inde verens aſtutias inimici, & nequitias, ne ſe proderet fœminam: quia eremitam erga ſe affici ſolito amplius aduertebat, fugit citra mare, in propinquis Siciliæ deſertis habitatura: & ibi ſuper arborem adiutorio cuiuſdam fidelis viri, arcto valdè conſtructo tugurio, per nouennium latitauit, eodem ſibi viro ita eleemoſynam miniſtrante, vt nunquam propter victum deſcendere cogeretur. Hæc poſtea Romam ſpiritu cogente peruenit, & Innocentium Papam tertium, cùm omni clero & populo ciuitatis, ſeuera & audaci redargutione permouit. Hic vinctus eius longiſſimo tempore fuit. Ter in hebdomada, nullo adiecto, panem cum aqua comedit, & ſuper nudam penitus terram, æquata ceruice pedibus, requieuit. Talia & his ſimilia de virginibus facta & geſta meo tempore, ſi referrem, potius me tẽpus deſereret, quàm exempla. (Cantipratanus de propriet. Apum l. 2. c. 29. p. 32.

EXEMPLVM V.

Virginitatem ſuam filia Vienneñſis Comitis inuitis omnibus cognatis ſuis inuiolatam ſeruauit.

VIDIMVS enim plures filias Comitum, & Baronum, qui ſpretis nuptijs, in monaſterijs, vel congregationibus virginum vitam cælibem elegerunt. Quarum inter cæteras vnam Iolendam nomine, filiam Vienenſis Comitis vidimus, quæ ad prædicationem fratris ordinis Prædicatorum VValteri nomine conuerſa eſt. Hæc enim Romanorum moderatoris neptis, & Imperatoris Græciæ conſobrina, & Achaiæ principis ſoror, à parentibus & amicis præparabatur nobiliſſimis nuptijs copulari, vt per eam poſſet eorum poſteritas ſublimari. Illa autem alias intendens, ſollicitauit animo matrem & ſorores in Valle Beatæ Mariæ in diœceſi Treuerenſis ordinis Prædicatorum inuiſere. Quo vbi venit cum militibus ex familia, matre alijs intenta, filia vt prius ordinatum erat, vocatis in capitulum ſororibus

vot

votum religionis fecit, habitum induit, impositum responsorium. Regnum mundi, ipsamet inchoauit. Quod conuentum lætissimum vocibus prosequentem audit mater, miratur conuentus repentinam lætitiā, mittit vnum ex suis videre quid esset. Renunciat ille beatissimam Iolendam habitu sacri ordinis insignitam. Quo audito, mater attonita, accurrit rapere filiam furibunda: nec cunctata immunitatem loci violenter infringere, raptam secum abduxit, & in palatio Viennensi arctissimæ custodiæ mancipauit. Et vide quali constantia vicerit. Cibis tantum regularibus secundum ordinem contenta, alios comedere nulla cogi violentia poterat. Alia quoque statuta ordinis, à quibus corpus vel animus arceri non poterat, vigilantiùs obseruabat. Detracto tantùm illi habitu ordinis violenter, coloratis eam vestibus induebant. Nuditatem enim pati virginalem pudicitiam non decebat. Quid moror verbis? Per Episcopos, Abbates, & Prælatos, & per alterius professionis moniales & religiosos diuersi generis tentabatur. Nec tamen infra triennium, vel ad reditum sæculi, vel saltem ad laxioris vitæ ordinem animum eius conuertere potuerunt. Dicebat enim verbis innitens Apostoli: In ea vocatione qua vocata sum, immobilis permanebo. Parentes igitur & amici à reuocatione illius finaliter desperati, eam redire ad dictum locum & ordinem permiserunt. Vbi tantis exemplis vitæ fulget, vt nulla in ea deesse virtus dignitatis videatur. (Thomas Cantipratanus lib. 2. cap. 29. part. 33.

EXEMPLVM VI.

Virginea caro sancti Theodulphi Imperatoris consanguinei incorrupta post multos annos Treueri reperitur: & quædam alia de eodem.

IN vrbe Germaniæ Treuerensi, totius Europę antiquissima, structura quædam mirabilis erat, quæ Helenæ Constantini matris palatium dicebatur. Hoc ne ab inimicis præoccuparetur in periculum ciuitatis, à ciuibus est destructum. In cuius latere à parte Aquilonari oratorium paruum inuentum est, in quo altare ex alabastro candidissimum erat, & in latere dextro sepulchrum. Scriptura vero hæc super sepulchrum in pariete legebatur. Sancte Theodulphe nostri petimus miserere. Ad sepulchrum igitur ciuibus pariter adunatis, vocati sunt fratres Prædicatores, & ego casualiter superueni. Deposito ergo lapide, corpus inuenimus incorruptum, & apto schemate ad cooperiendum naturæ secreta, manus super verenda demissas. De permissione verò ciuium, manum eius dexteram quàm in sacrificio corporis Christi viuens extenderat, mox abscidi, & Louanij fratribus Prædicatoribus dedi. Huius reliquias capillorum & vnguium in antiquissimo monasterio iam dictæ ciuitatis, quod Horreum dicitur, cum superscriptione veteri, & alijs reliquijs sanctorum inueni. De hoc beato viro, & eius fratre beato Theodorico, qui in alia parte structuræ supradictæ incineratus est, fama antiquissima ferebatur. Fuerunt ambo filij sororis cuiusdam Imperatoris Romanorum: quorum beatus Theodulphus iussu auunculi Eliam regis Britanniæ despōsauerat adhuc puer. Cumq; adolescens factus, spe gratioris vitæ,

tæ, sponsam nollet accipere in vxorem, sed virgo in perpetuum remanere. Cæsar indignatione permotus, illum de patria expulit. Qui Treuerim veniens, & habitum monachalē suscipiens, quasi in arctissimo specu, in loco quem diximus se reclusit. Erat autem & lectus eius lapideus cum ceruicali lapideo, iuxta oratorium quod prædixi. Secutus verò hunc creditur frater eius, & vitam beatam in eodem loco duxisse. Decreto autem & consilio populi ciuitatis, sacrum corpus in Ecclesiam fratrum Prædicatorum translatum est, & retro altare digna veneratione locatum. Reuolui autem postea chronicam temporum, & de his duobus fratribus scriptum legi: quòd sub Clodoueo rege Francorum hi viri sancti & deuoti floruerunt. Credo autem, saluo meliori iudicio, dignè quidem beatum Theodulphum pro signo incorruptæ virginitatis in carne, incorruptionis gloriam etiam in corpore suscepisse. Vnde in libro Sapientiæ dicitur. Incorruptio facit proximum esse Deo. (Idem lib. 2. c. 53 p. 2.

EXEMPLVM VII.

Virginitatem sollicitè seruaturus beatus Vincentius iuuante B. Maria insidias diaboli declinauit.

QVodam tempore dum circa quartam horam noctis in cellula sua beatus Vincentius ordinem Prædicatorum dudum ingressus librum illum quem dedit beatus Hieronymus de Maria virginitate perpetua legeret, & inter suauitatem lectionis ipsam virginem obsecrasset, vt eius virginitatem custodiret facta est ad eum huiusmodi vox Non omnes possumus esse virgines Nam que tametsi vsque nunc te virginem appellare potuisti, non tamen vlterius patiar, vt tam honorato nomine gaudeas. Vir Dei ad hæc verba plurimùm attendens, intra se tacitus, sollicitusque voluebat quid sibi vellet sermo quem audierat. Non enim induci poterat, vt crederet verba illa ex ore Mariæ virginis emanasse, quippe quæ virginitatis custodes semper amauit, confortauit, iuuit, magnificauit. Itaque genua flectens ab ipsa Virgine petit, vt quid significare vellent illa verba terrifica, dignaretur ostendere. Nec multo post ei beata Virgo multa cum luce apparuit. Et postquam sui visione eum confortauit, lætumque reddidit, hoc pacto locuta est. Verba illa ad te paulo ante facta diaboli fuerunt, qui tibi proposuit bonorum operum difficultatem, vt territus ab incepta virtute desistas. Tu tamen cautus esto, vt constanti animo perseueres. Et quanquam crebras tibi parabit insidias, ac frequenter conabitur vt periclitetur virginitas tua, atque cæteræ virtutes quæ in te sunt corruant, tamen ne diffidas, semper spera in Domino, quoniã ipse erit clypeus tuus, quo non solùm arma diaboli poteris facile contemnere, sed & ipsum, cunctasque artes versutiæ eius magnanimè superabis. Hæc verba à virgine dicta sunt, eiq; à Vincentio gratiæ referuntur, & illa disparuit. Ex eo autem tempore Christi militi tantum feruoris accreuit, vt non terrestris homo, sed Angelus cœlestis videretur. (Ex vita S. Vincent. c. 11. lib. 1. apud Surium.

EXEMPLVM VIII.

Virginitatis suæ insidias sustinens Bernardus clamauit, latrones, latrones.

COntigit item, vt cum socijs aliquantis apud matronam quandam hospitaretur. Considerans autem mulier adolescentem decorum aspectu, capta est laqueo oculorum suorum, & in concupiscentiam eius exarsit.

exarſit. Cumq; tanquam honoratiori omnium ſeorſum lectū ei feciſſet præparari, ſurgēs ipſa de nocte impudenter acceſſit ad eum, quam Bernardus ſentiens, nec conſilij inops clamare cœpit, latrones, latrones. Ad quam vocem fugit mulier, familia omnis exurgit, lucerna accenditur, latro quæritur, ſed minime inuenitur. Ad lectulos ſinguli redeunt, fit ſilentiū, fiunt tenebræ ſicut priùs, pauſant cæteri, ſed non illa miſera. Exurgit denuo, & Bernardi lectulum petit. Sed denuò ille proclamat, latrones, latrones. Quæritur iterum, & latet iterum, nec ab eo qui ſolus nouerat, publicabatur. Vſque tertiò improba mulier, ſic repulſa vix tandem metu, ſeu deſperatione victa ceſſauit. Cùm autem die ſequenti iter agerent arguentes Barnardum ſocij, quidnam totiens ea nocte latrones ſomniauerit, perquirebant. Quibus ille: Veraciter (inquit) aderat latro, & quod mihi precioſius eſt in hac vita (caſtitatem videlicet) hoſpita nitebatur auferre. (Ex vita S. Bernardi lib. 1. c. 3.

EXEMPLVM IX.

Virginitatis tuēdæ gratia fœmina quædam Leodienſis diœceſis in rapaciſſimos fluuios ſeipſas præcipitauerunt.

IN vaſtatione Leodienſis ciuitatis ſatis compertum eſt, quātus fuerit in deuotis matronis, atq; virginibus zelus, atq; amor tuendæ caſtitatis, quæ enim ad Eccleſias confugere non poterāt in fluuium ſeſe proiiciebant, magis eligentes mori, quā damnum incurrere caſtitatis. Quædā verò in ſtercoreas ſentinas proſilientes, malebant extingui fœtore quam ſpoliari virginitate. Ita tamē clemēs ſponſus ſponſis ſuis dignatus eſt prouidere quod in tanta multitudine nō eſt inuēta aliqua quæ mortem corporis vel detrimentū caſtitatis incurreret. Cùm autem vna ſanctarum mulierum periculosè laboraret in flumine, duo ex hoſtibus cum nauicula ad eam venientes, eam in nauim traxerunt, vt ei turpiter commiſcerentur. Sed quid egit caſta inter lenones, agna inter lupos: columba inter accipitres? Maluit iterum fluuio ſubmergi quam corrumpi, à naui proſilijt inter vndas, dumq; nauis ex impetu ſalientis mergeretur ſimul illi duo ſubmerſi perierunt. Illa verò per gratiā Dei ſine damno corporis & animę obſequente fluuio ad ripam peruenit. (Iacobus de Vitriaco in Prologo in vitam S. Mariæ de Oignies.

EXEMPLVM X.

Virginitatem ſanctarum Virginum Agapis, Chionæ, & Hirenæ, mira dignatione Dominus defendit.

LEgitur in vita ſanctarū Agapis, Chionæ & Hirenæ. Quoniam cùm Imperator Diocletianus audiſſet rumores ſanctitatis Agapis & Chionæ virginum præſentatis eis ſibi promiſit eis maritos de palatio ſuo per quos illuſtres eſſe poſſent, ſi Chriſtum negantes idola colerent. Cumque nullatenus à Chriſtianitate flecti poſſent, iuſſit præſidi Dulcitio diuerſis tormentis eas affligere. Cùm autē præſentatæ eſſent, videns eas, captu oculorum aſtrictus turpiſſimo ſpiritu agebatur, & fecit eas apud talem officialem tradi cuſtodiendas, qui eis libertatem promitteret, ſi captiuæ eius animo conſenſum præbuiſſent. Sed cùm nec promiſſionibus, nec erroribus animum commutarent, auſus eſt ipſe Præſes cellulam ingredi, vbi illæ orantes noctem Chriſto peruigilem exhibebant, in quo loco omnia coquinæ vtenſilia repoſita erāt. Ingreſſus autē cùm vellet perficere ad quod eum ardor libidinis impellebat, alienatus mente cœpit ollas amplecti, &

ſartagines oſculari. In quibus diu lu-dificatus totus niger, & cacabatus ta-lis cœpit eſſe in veſtibus & in facie, qualis à diabolo poſſidebatur in mẽ-te. Tandem cum ſuis egreſſus eſt qui eum cum luminaribus expectabant, viſoque eo omnes fugerunt videntes eum talem nullam habentem corpo-ris partem, quæ non eſſet inquinata, & in partibus ſciſſa. Stantibus enim ancillis Dei & pſallentibus, nullum penitus per eum potuit diabolus im-pedimentum afferre. Vidẽs ergo Præ-ſes ſe ab officio ſuo eſſe contemptũ, neſciens quid de ſe factum eſſet, non eſt reuerſus in domum ſuam, ſed cœ-pit concito curſu ire ad Palatiũ Dio-cletiani. Proſternam me inuictiſſimis Imperatoribus, & dicã me ita ob of-ficio meo ludibrio habitum, ac cum irriſione & clamoribus derelictum. Cumq; manè apertum eſſet palatiũ, & ille totus cacabatus intrare vellet ad regem, alij pugnis, alij in eius fa-ciẽ exufflantes eum impingebant, alij quoq; ridentes, alij iraſcentes eũ ex-pellebant, & vix potuerunt eum ſer-ui ad domũ ſuam perducere dicentes: Reſpice te, & reſpice. Clauſerat autẽ diabolus oculos eius, nec poterat ſe-ipſum attendere: ſed videbatur ei quod totus mundus eſſet niueis veſti-mentis indutus. Mens tamen ſana in eo erat, & ſoli oculi tenebantur à ſa-thana quibus Dei Martyres obſcæno mentis conamine reſpexerat. Interea putans ancillarum Dei maleficijs e-ueniſſe coram publico tribunali iuſſit eas expoliari, vt corpora earum nuda aſpiceret, ſed ita fixæ induetæ ſunt ve-ſtes earum, vt quaſi coria corporibus iuncta putarentur. Hæc attendẽs Dul-citius & conſternatus ita obdormire cœpit in tribunali, vt nec à pulſanti-bus poſſet excitari, ſed ſic dormiens ſublatus eſt in domum ſuam, & ibi euigilauit. Hæc audiens Diocletian⁹ tradidit eas Siſinnio, qui ſacrificare nolentes iuſſit viuas incendi. Cùm ergo in ignem miſſæ nec veſtimenta earum arderent, dixerunt: Domine IESV ne ab hac hora patiaris nos lo-qui cum his qui te verum Deum ne-gauerunt. His dictis proſtrauerunt ſe in oratione, & immaculatis corpori-bus, intactis crinibus, integriſq; veſti-bus, digeſto igne repertæ ſunt. In craſtino etiam iuſſit Hirenam locari in proſtibulo, ſed apparuerunt ducẽ-tibus eam duo milites dicentes: Mi-ſit nos Comes, vt ducatis eam vbi ego dico. Et duxerũt eã in ſupercilio mõ-tis. Tunc videns ſe deluſum Siſinni⁹, eques perrexit ad montem. Et videns eam orantem, tota die girauit eam, nec tamen potuit ad eam peruenire. Tetendit autem vnus ſeruorũ eius ar-cum, & iaculo perforauit eam. Et ſic cum gloria peruenit ad Dominum. Quarum corpora Anaſtaſia cũ gaudio ſepeliuit, orans Dominum vt earum particeps fieri mereretur. (Vincent. l. 12. c. 59. 60. 61. 62.

EXEMPLVM XI.

Virginum inæſtimabilis gloria ſanctis Iuliano & Baſiliſſæ oſtenditur.

LEgitur in vita ſancti Iuliani & Baſiliſſæ: Quoniam cùm idem Iulianus multum hortaretur à parẽtibus vt vxorem duceret, per quã & genus ſuum conſeruaret, & adole-ſcentiæ lapſus euaderet, orationi ſe dedit auxilium petens à Domino ne virginitatẽ promiſſam aliqua occaſi-one violaret. Apparuit autem ei An-gelus Domini dicens: Iuliane, ſurge, & parẽtum voluntatem perfice. Acci-pies quidem coniugem, non quæ te pollendo à Domino ſeparet, ſed per te virgo tecum perſeueret. Lætificãs er-go parentes: ſicut (inquit) deſidera-tis, ecce ſic facio. Quęritur ergo puel-la diuitijs nobilitate atq; decore præ-ſtantiſſima, nomine Baſiliſſa, quæ & ipſa parentum vnica fuit. Venit ergo dies quo vicini inuitãtur ad nuptias,

plateæ

plateæ fericis ornantur, & aures omnium sonis musicorum, & cantilenis virginũ oblectabantur, ita vt si homo etiam ferreus esset, luxuria soluere tur. Producitur inter hæc onerata gẽmis & auro sponsa de thalamo. Ingreditur iuuenis cum virgine lętus cubiculũ, factaq; ab eo oratione, tali odore cella repleta est, vt videretur sibi virgo in tali loco constituta esse, vbi vernant lilia & rosæ, & ait ad iuuenẽ: Miram rem sentio, cùm enim hyemis tempus sit, ita mihi omnium rosarũ & liliorum odor famulatur, vt his satiata iam horream thori coniunctionem. Cui Iulianus: Odor qui tibi apparet, Dominus est amator castitatis, qui integritatem corporis seruãtibꝰ, vitam repromisit æternam. Ait igitur illa: Quæ melior salus est, quam integritatem custodiendo vitam ęternam acquirere? Opto igitur vt pariter in eo virginitatis proposito perseueremus. Tunc procidens Iulianus ait: Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis. Quod & similiter fecit: Et subitò fundamenta cubiculi commota sunt, & lux immensa emicuit, sitq; ibi spectaculum magnũ. Nam ex vna parte sedebat rex æternus cum multitudine candidatorum, & ex alia parte multitudo virginum, quarum gloriosa virgo tenebat principatum. A parte regis clamabatur: Vicisti Iuliane, vicisti. A parte virginis clamabatur: Beata es Basilissa, quę salutaribus monitis consensisti. Et ostensus Iuliano liber aureus litteris scriptus vt legeret, & legit sic: Iulianus, qui pro amore meo mundum contempsit, deputetur in eorum numero, qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Basilissa verò, quæ ei integro corde sociata est, deputetur in numero virginum, quarum virgo Maria tenet principatum. Et dicebant omnes, Amen. Reliquum ergò noctis in laude trãsigentes, cœperunt spiritu, non carne fructificare. Nec dinumerari possunt animę quæ per Iulianum præmittebãtur ad Dominum. Similiter & agmina virgnũ per Basilissam præmittebãtur ad Christũ. Tempore autẽ Diocletiani furore persecutionis incumbente orauerunt Deũ, vt omnes per eos cõuersi antequã ipsi migrarent transirent ad Dominũ. Et transierunt in breui mille animæ ad Deũ. Deinde ipsa Basilissa ab ipsis iam mortuis inuitata etiã ipsa defuncta est. (Simeon Metaphrastes apud Lipomanum tomo 7.

EXEMPLVM XII.

Virginitatem suam Domino consecrare volens sancta Phara, multas persecutiones à patre sustinuit.

Legitur in vita sanctæ Pharæ virginis, cũ apud villam Papiensiũ Dei cultor Eustasius à genitore sanctæ Pharæ officiosissimè susceptus esset, atque cognouisset Pharam beati Columbani benedictione sacratam, graui oculorum fatigati cœcitate (quã contraxerat continui fletus mœrore eo quod disponeretur à patre nuptiali operi inseruire, & sanctimoniæ vota frustrari nuper deliberata) patrem asperitate verborum obiurgat, dicens hoc sui esse operis, quod virgo afficeretur tanto discrimine periculi. Ad hęc siquidem pater simulatione verborum filiæ se dixit post habere nuptiarum coniunctionem, tantùm vt ipsius mereretur iocundari corporali sospitate. Itaque vir Dei horum credulus verborum ad locum in quo ægra decubabat puella accessit, & vtrùm in sanctimoniali habitu viuere vellet suscitatur. At illa suspirans, ait se pudicitiam Angelis sociam desiderare, potiusque supernum sponsum concupiscere, quàm terreno flebiliter inhærere. Mane verò visus est ei astitisse vir reuerenti vultu, oculis ardentibus, dicens: Certa esto famula Dei, meisq; promissis firma, hodie tibi virũ aduenire, qui te sospitati restituet.

Hac expleta visione post modicum intrante ad eam Eustasio visionis ordinem Phara enarrauit. Tunc Eustasius oratione facta, promissum diuinitus adiutorium virgini accelerante sanitate contulit. Quod videns pater voluntatem cordis factis aperuit, sponsum aduocat, sponsalia firmat, tempus nuptiarum statuit. At illa fugam arripuit, quæ pauitanti cursu Ecclesiã beati Petri ingressa, atque in terram prostrata pugnis tenerum pect⁹ quassabat, lachrymisque terram vbertim irrigans, & beatum Petrum inuocans his verbis orabat: O Petre, qui iustis regna reseras cœlestia, obseras iniustis, huc ad tua cõfugi limina, tua volens esse virguncula. Et tu (ô Christe) qui semper flecteris precibus humiliũ, remittendo sordes, serua virginitatem meam oblatam tibi per æterna sæcula. Quo pater cognito pueros illico dirigit, mandans eam in loco interfici, sed pueri prouido consilio aliquantulum in eundo consistunt, vt ipso morarum spatio patris mitigaretur sæuitia. Denique eo veniente atq; acriter sæuiente, ministri comminationem artificiosè intentabant. Ad quos illa: Non (inquit) à genitore talia munera debentur filiæ. Sed iocundiùs est mihi in loco hoc pulchram mortem oppetere quàm virginitatis florem perdere. Hoc autem, certissimè genitor nouerit meus, quia nunquam copulæ nuptiali in vita subdi consentiã. Referentibus ergò famulis hæc Domino suo, ille furorem animi nequaquã sine læsione filiæ mitigare voluit, sed custodiæ deputãs seruabat eam ad ea quæ facere disponebat. Dũque ista geruntur Dei misericordia contigit B. Eustasium per ipsum Haguericum reuerti ab hac expletione legationis regis Lotharij, qui cognoscẽs tam diram regis animaduersionẽ in filia, irreuocabiliter desæuire, studuit ipsius animi sæuitiam duris verborum aculeis tenebrare, & ad pœnitendum compungere. Neq; verò inde redijt quousq; & puellam desiderato sanctimoniali habitu per Bõdoessenum Meldensem Episcopum ornaret, & vt idem Haguericus monasterium in proprio suo famularum Dei congruum habitationi const[illegible]ueret. (Lib. 23. hist. Vincent. cap. 15. & 16.

EXEMPLVM XIII.

Virgo quædam ne perderet pudorem, ad altare confugit, illiusque propinquus quidã ei molestior morte sublatus est.

Refert Ambrosius in libro primo de Virginitate, quia puella quædã nobilis sæculo, nunc nobilior Deo, cùm vrgeretur ad nuptias à parentibus & propinquis, ad sacrosanctum altare confugit. Quo enim melius virgo quàm vbi sacrificiũ virginitatis offertur curreret, ne is quidẽ finis audaciæ. Stabat ad aram Dei pudoris hostia, victima castitatis, nunc capiti dexteram sacerdotis imponens, precem poscens, nunc iustè impatiens moræ, ad summum altaris subuecta, verticẽ de palla altaris contexit melius me (inquiens) quã altare velabitis. Quid agitis vos propinqui? Quid exquirendis adhuc nuptijs sollicitatis animũ? Iamdudum prouisas habeo nuptias, Sponsum offertis, meliorem reperi. Quaslibet, exaggerate diuitias, iactate nobilitatem, prædicate potentiã. Habeo enim cui nemo se comparet. Diuitem videlicet mundo, potentẽ imperio, nobilẽ cœlo. Si talem habetis non refuto opinionẽ, si non reperitis, nõ prouidetis mihi, sed inuidetis. Silentibus cæteris vnus abruptiùs, ait: Quid si (inquit) pater tuus viueret innuptam te pateretur? Tunc illa maiore religione, moderatiore pietate, & ideo fortasse defecit, ne quod mihi impedimentum posset afferre. Quod ille respõsum de patre, de se oraculum maturo sui probauit exitio,

exitio, decidit enim & mortuus est. Ita cæteri eadẽ sibi quisq; metuentes, fauere cœperunt qui impedire quærebant, nec dispendium debitarũ attulit virginitas facultatum, sed etiam alimẽtum integritatis. Habetis puellæ deuotionis præmium, parentes cauete offensionis exemplum. (D. Ambros. lib. 1. de Virginitate.

EXEMPLVM XIIII.

Virginitas & sapientia in specie virginum Gregorio Nazianzeno apparuerunt secum habitare petentes.

GRegorius Nazianzenus scribit in Prologo Apologetici, quod signaculum castitatis integrũ custodiens, cùm philosophiæ studijs adhuc iunior apud Athenas floreret, vidit per soporem studenti sibi & legenti duas satis decoras dextra, læuaque fœminas consedisse. Quas ille castitatis instinctu oculo toruiore respiciens, quænam essent, & quid sibi vellent percunctabatur. At illæ familiariùs eum complectentes aiunt. Ne molestè capias iuuenis, notæ tibi satis, & familiares sumus. Altera ex nobis sapientia, altera castitas dicitur: missæ sumus tecum habitare, quia iocundum satis & mundũ in corde tuo habitaculum præparasti. (Petrus de Natal. lib. 2. cap. 69. Vincent. Specul. hist. lib. 15. cap. 90.

EXEMPLVM XV.

Virgo captiua precibus Dominos suos sanans cum honore ad propria remittitur.

REfert B. Augustinus in epistola ad Victorianum. Ante paucos annos Seueri Episcopi neptis sanctimonialis à Barbaris rapta atq; in captiuitatem ducta est: sed per mirabilẽ Domini misericordiã cum honore magno suis parentibus restituta est. Domus enim illa Barbarorũ vbi captiua ingressa est, subita cœpit dominorũ infirmitate iactari, ita vt omnes illi Barbari nisi fallar tres fratres, vel ampliùs periculosa ægritudine laborarent. Quorũ mater aduertit puellam Deo dicatã & credidit quod eius orationibus filij sui possent ab imminẽtis iã mortis periculo liberari. Petiuit ergò vt oraret pro eis pollicens, quod si salui facti essent, eã suis parentibus redderent. Ieiunauit illa & orauit, & continuò exaudita est, ad hoc enim factum erat, quantũ exitus docuit. Itaq; illi tam repentino Dei beneficio salute percepta mirantes, & honorãtes quod illorũ mater promiserat, impleuerunt. Hæc ideò facta constat, vt discamus quoniam & captiua sancta virginitas etiam inter Barbaros non deseritur à Domino. (August. Epist. 122. ad Victorianum.

EXEMPLVM XVI.

Virginitatem suam ne perderet iuuenis quidam dentibus abscissam linguam in faciem meretricis expuit.

HIeronymus sub Decio & Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, Cyprianus Carthagine, fœlici cruore damnati sunt, multas apud Ægyptũ & Thebaidã Ecclesias sæua tempestas depopulata est. Votũ tunc erat Christianis pro nomine Christi gladio percuti. Verum hostis callidus tarda ad mortẽ supplicia conquirens, animas iugulare cupiebat, non corpora, & vt ipse, qui ab eo passus est, Cyprianus ait, volentibus mori non dabatur occidi. Cuius crudelitas sequenti exemplo notior fiet. Decius iuuenem quẽdam iuuenili ætate florentẽ in amœnissimos hortulos adduci præcepit, ibiq; inter candentia lilia & rubẽtes rosas cum leni iuxta murmure serperet riuus, & molli sibilo arborũ folia, ventus stringeret super stratũ plumis lectulũ supinari, & ne inde se excute-

re possit, blādis sartorum nexibus irretitum relinqui. Quo cùm recedentibus cūctis meretrix speciosa venisset, cępit delicatis stringere colla cōplexibus, & (quod dictu nefas est) manibus attrectare virilia. Quid ageret miles Christi, quo se converteret nesciebat. Et quē tormenta nō vicerant, superabat voluptas. Tandem cœlitus inspiratus, præcisam mordicus linguā in osculantis se faciē expuit, sic libidinis sensū succedēs doloris magnitudo superauit. (Hierom. in vita S. Pauli Erem.

EXEMPLVM XVII.

Virgines duo, scilicet iuuenis, & adolescentula matrimonio iuncti, & in virginitate manserunt stabiles, & post mortem, licet seiuncti essent, sepulti in vno monumēto inueniūtur.

Refert beatus Gregorius Turonensis, quod quidam nobilissimus iuuenis Romæ de nobilioribus Senatorū cū virgine ęquè nobili contraxerit tēporibus Archadij, Honorij & beati Martini, non tamen sponte sua, sed parentum, & vi & auctoritate premebatur, vt in matrimonium consentiret. Cùm itaq; solemnes nuptiæ celebrarentur lætantibus cunctis, & cantantibus organis, hæc in corde suo soli Domino decātabat dicens: Fiat cor meū, & corpus meum Domine immaculatū, vt nō confundar. Solemniter itaq; cunctis nuptialibus celebratis, cùm serò pariter in cubiculum ducerentur, ipsa conuersa ad parietem, virginitatis suæ periculum amarissima cœpit lamentatione deflere. Miratur iuuenis (vtpote propositi virginalis ignarus) atque tanti causam mœroris sollicita cępit interrogatione perquirere. Tunc illa profundis gemitibus cordis dolores aperiens: Hæc (inquit) est causa tanti mæroris, quoniam thesauro virginitatis preciosissimo, quē voto fideli soli Deo dedicaueram, nunc inuita priuabor. Respondit iuuenis: quod & placeret Deo coniugium, quippe quod ipse à principio cōstituisset hominibus obseruandum, ex quo proles adquiritur, quæ est parētū gaudiū, hæresq; bonorum. Instabat illa contrariè asserens virginalem statū Domino acceptissimum, cuius quidem principium in cælestibus spiritibus dedicasset, atq; post hęc in terras veniens virgo mansurus, de sola virgine nasci voluisset. His itaq; & pluribus alijs virgine prosequente fit consensus amborum, vt videlicet castitatem sub solo nomine coniugij ambo seruarent. Cùm autem iam diu sub solo nomine coniugij sic fideles virgines atq; (vt ita dixerim) in igne fideles martyres Christi manerent inusti. Placuit tandem Domino vt de fæcibus vitæ præsentis puellā educeret. Postquam autem circa corpus eius ecclesiasticum complesset officiū, stans iuuenis supra vxoris (vt putabatur) sepulchrū manibus extensis in cœlum. Gratias (inquit) ago tibi Domine Deus, atq; hunc thesaurū à te mihi cōmissum immaculatū, & integrū tibi restituo. Tunc illa de tumulo quasi subridens. Cur (inquit) ante tempus ea loqueris, quæ non interrogaris? Audiebant hæc cuncti, & mirabantur Non multo verò post tēpore, etiam iuuenis ipse euocatus migrauit ad Dominum. Sepultus est etiā ipse, sed per multum spatium à tumulo vxoris putatiuæ. Cumq; non post multum tēpus exigentibus causis circa locū fodientes iuuenis corpus nō inuenirēt, in sepulchro virginis quæsitum est, atque repertum, vt videlicet quorum coniunctas animas non separat cęlum, etiam sepultorum corpora non separat monumentum. Incolæ autem tantis mirabilibus visis, cùm post horum duorum memoria venisset in medium, duos amantes eos nuncupabant. (Gregorius Turonensis. lib. de gloria Confess. cap. 31.

EXEMPLVM XVIII.

Virgo quædam virtute nobilior, quàm genere, à Sigismundo in sponsam electa, ad altare fugit, & regio diademate contempto monasterium introijt.

REfert Vincentius in Speculo morali. Sigismundus rex Lotharingię Christianissimus iuuenili florens ætate, ne ætas illa ad mala semper procliuior per luxuriæ inquinamenta deflueret, secundum Apostoli consilium nubere magis elegit quàm vri. Audiens ergo de virgine quadam quam per omnes terras virtutum fama vulgauerat, quod videlicet nobilis esset origine, fama procerior, atque super hæc omnia castitate atque omni virtute præstantior, accensus est animo, vt hanc habere possit vxorem, & regni sui reginam efficeret. Mittit solemnes nuncios cū muneribus regijs in Alemaniam, vbi præfata virgo morabatur, pro parentum & virginis requirendo consensu. Parentes igitur audientes regis affectum facile cōsentiūt, vtpote qui omnem suam posteritatem talibus nuptijs nobilitandam & sublimandam esse sperarent. Cumque regales nuncij de virginis consensu sollicitarentur, promiserunt parentes quoniā ipsi eam ad nuptiarum consensum inducerent. Timebant enim quoniam sciebant filiam virginitatis habere propositum, ne si negaret assensum, tanta gloria de eius parentela periret. Educitur itaque virgo de domo, & de patria, omnis fraudis ignara, vtpote quæ nesciebat quo duceretur. Sed cum peruentum esset ad locū, atque intellexisset se regali matrimonio copulandam, flere cępit & gemere, dicens se virginitatem suam reginæ & Domino cœli deuouisse. Atq; adeo nunquam mortali homini se nupturam. Quæ enim cum agno virginū gloria gaudere cupiebat in cęlis, exaltationem etiā regalē cum detrimēto castitatis non requirebat in terris. Sed parentes atque cognati omni cauebāt solertia ne hoc ad regis notitiā perueniret. Verū cū virgini omnis euasionis demeretur occasio, tandē die statuto ad Ecclesiam sancti Stephani adducitur in spōsalibus ornamētis, vt scilicet ibi solemniter secundū morē Ecclesiasticū regi regaliter iungeretur. Sed vbi ad Ecclesiā ventū est videns virgo Christi nimis imminere periculum, atque maiori iam libertate potita, infusa lachrymis gemens ad beatæ virginis altare confugit. Quo per cornu apprehenso eadē gemēs repetebat quæ prius, atq; nūquā se fatebatur ab altari euellēdā, nisi sibi promitteretur virginitas permāsura. Erubescūt parētes, imo vt verè dicā insaniūt se scilicet esse deprehēsos. Mirātur assistentes, hi quippe causam virginis nesciebāt. Ad regis aures tandē fama peruenit. Qui vbi sacrū sponsæ propositum intellexit, deuotionē castitatis atq; constantiæ propositū miratur & laudat, promittens eidē quatenus si ab altari se pateretur abduci, non violator, sed protector & custos eius castitatis existeret. Omnia tamē, inquit, solemniter præparentur in vestibus, epulis atq; cæteris nuptialibus tanquā mihi desponsanda sit, neque enim dignū est cū minori solemnitate eam cęlorū regi despōsari, quā mihi. Fecit itaq; eā indui regalib⁹ vestimētis, atq; regalē coronam capiti eius desuper imponi. Lætantibus igitur omnibus virgine quidem de obtento proposito castitatis, rege vero mirāte cū cæteris de deuotione tanta in ætate tam tenera conuiuiū celebratū est. Quo expleto omnibus regalibus redimitā cū ingenti gaudio fecit in Ecclesiā sancti Petri monialē collocari. Soli vero parētes eius cū grādi cōfusione in sua reuersi sunt, dolentes videlicet ꝙ tā sperato honore defraudati essēt.

Virgo autē Deo deuota vitam superstitem in Domini exegit seruitio, atque nuptijs huius mundi spretis peruenit ad nuptias æternas (Vincentius Beluacensis in Speculi Moralis lib. 1. p. 3. dist. 96.

EXEMPLVM XIX.

Virginitatis pericula metuens quædam fœmina, nasū, & labia amputauit, & amputata à beata Maria recepit.

Nobilis quædam virgo nomine Eufemia vouerat castitatem in annis puerilibus Domino, & votum suum (vt vouerat) strenue adimplebat, se coram Deo & hominibus conseruans irreprehensibilem. Pater huius secularis videns eam formosam (licet inuitam & omnibus viribus renitentem) cuidam comiti desponsauit. At virgo plena Spiritu sancto capellam intrabat, & proijciens se in terram orabat Reginam misericordiæ, vt eam in voto castitatis conseruaret. Et aduertens quod ratione suæ pulchritudinis iacturā castitatis patiebatur, accepto cultello: amplius (inquit) vana pulchritudo occasio pec cati non eris. Et hoc dicto nasum sibi præscidit & labia. Pater tyrannus audiens hoc, vocato quodā crudeli suo rustico filiam illi tradidit in ancillā, mandans vt sub obtentu gratię suę illam seruitijs rusticanis manciparet. At rusticus compati nesciens sanguini nobili, vltra modū eam laboribus & plagis affligebat. Et hæc illa omnia libenter deuincebat Deo regratians, quod in istum statum eam deduxit in quo aliquid pro Deo sustineret. Cum vero in Dei seruitio septem annis permansisset, in vigilia natalis Christi, in nocte (vt mos est Christianis comedere) familia ad mensam sedente, ipsa cucurrit in stabulum vt laudes redderet suo Creatori. Sed rusticus nō visa virgine arrepto baculo eam quæsiuit. Et directis oculis in stabulum, fulgor ibidem coruscus apparuit. Et putans ignem propiùs accessit, & ecce virgo Maria cum multitudine virginum, & Angelorum eam confortabat dicens: Constans esto filia, quia pro hoc seruitio dabitur tibi corona regni cœlestis. Quod rusticus videns totam familiam clamore conuocauit, & viderunt Eufemiam nasum, & labia pulcherrima habentē, & facie rutilantem, & omnes qui eam viderant de immēso dono pulchritudinis Deū laudabant. Cumque pater eius hoc audisset, veniam petens in loco stabuli claustrum virginum construxit. In quo sancta Eufemia Deo seruiens in breui quieuit in Domino. (Collector speculi.

EXEMPLVM XX.

Virgo quædam percipiens quod rex pulchritudine oculorum suorum vulneratus, eam concupisceret, euulsos pia crudelitate oculos regi destinauit.

Refert Iacobus de Vitriaco sanctimonialem quandam pulchram facie fuisse, quam princeps diues & potens (in cuius potestate fundatum erat monasterium) concupiuit, & cum nec precibus, nec muneribus sibi eam vsurpare posset, mādauit per nuncios Abbatiæ, vt vnum ex duobus eligeret, aut scilicet monialē illam sibi corrumpendam transmitteret, aut ipse totum monasteriū ignibus confl graret. Terretur vehementer Abbatissa, vtpote quæ sciret quoniam nisi quæ desiderabat obtineret, faceret peiora quam dixerat. Pauida igitur moniali illi sanctæ regis edictū crudele denunciat. Quæ tremēs & dolens cępit inquirere, cur eam præ cæteris monialibus sic amaret. Audiuit ex nuncijs: Propter pulchritudinem (inquiunt) oculorū tuorum in te tam ardenti amore succensus est. Exhilarata illa atq; segregata parū à cæteris, ambos sibi oculos pia crudeli-

crudelitate euulsit, atq; componẽs in disco præsentauit ministris principis dicens: Ite, & principi vestro hæc præsentate ex me ei, dicentes: Ecce sagittæ quæ cor tuũ tam importuno ardore confoderant. Habes quod desiderasti, nunc eis vtere pro libito, atq; oculos cordis mei intactos atq; illæsos relinque. (Idem.

EXEMPLVM XXI.

Virgines plurimæ cum se à Soldano audissẽt stuprandas omnes nasum proprijs manibus detruncarunt.

Legitur in Itinerario Dietmari, quia inter Hierusalem & Bethleem est cœnobium vbi erant sanctimoniales quando terra sancta perdita fuit pulchræ valde. De quorũ pulchritudine dum intellexit Soldanus, voluit eis commisceri, & præcepit eis vt sese pulchris vestibus induerent, & ornarent, nequitiæ incestum passuræ. Abbatissa autem earum ne sic ludibrio esset carni & diabolo, & ne castitatis suæ lilium mergeret in luxuriȩ cloacã, sui laboris annullãs meritum, se suasque maluit mutilare, quã corpore integro facie siderea immundissimum scortum existere. Igitur tanquã diuinitus edocta, cum iam præ foribus, esset tyrannus, præmissa exhortatione hac confortatione via est. Sorores venerabiles tempus tribulationis ac persecutionis nostrȩ est. Soldanus nostræ virginitatis & pudoris inimicus in promptu est, manus eius euadere non potestis, vtamini ergo meo consilio, & quod ego fecero, vos quoq; faciatis. Quod dum ratum singulæ concepissent, ipsa Abbatissa primitus se naso mutilauit, & singulæ postmodũ volũtate spõtanea se mutilauerũt. Quo audito, Soldanus vehemẽter admirãs constantiã illarũ, & prudentiã obstupuit, & multũ hoc factum, & suæ fidei tenacem constantiam approbauit. (Idem.

EXEMPLVM XXII.

Virgo quædam primò violas, deinde annulum in signũ despõsationis accepit.

Refert magister Ioannes Nider in Formicario. In quodam rure propinquo satis ciuitati Nurenbergensi est virgo quædam ex paupercuis progenita parentibus. Hæc cum esset iunior, modo enim est grãdæua, venusta fuit corpore, & recta animo ac simplicissima. Nam circa primos suæ pubertatis annos Christo suam virginitatem dedicare studuit, leuitates iuueniles fugere, & æstus omnes, sui cordis in Christum Dei filium velut in sponsum suum cœpit dirigere. Tentauit ex aduerso & multis annis postmodũ dæmonis nequitia contra hanc pugilem se erigere, & nocturno tempore nunc strepitibus horribilibus: nunc verò inopinatis parietum concussionibus, & tandem domus quam inhabitabat ruina phãtastica à sanctis quas faciebat orationibus sanctam virginem terrere conatus est, & à cœpto proposito deijcere. Sed mentita est iniquitas sibi. Nam virgo verbis sacræ scripturæ, & confessorum prudentium consilijs, proprijsque confortata orationibus mediante diuina gratia non modo hostis conatus paruipendit, sed diuina ex prouidentia in ea cæpit his ventorum tentationibus ignis diuini amoris circa suum sponsum inflammari amplius. Affectus enim eo tempore amoris cuiusdam ad Christi desponsationem maximus cor angebat virginis, nullo quidem fœdo aut terreno permixtus amore, sed gestiebat quatenus aliqua specificaretur certitudine se à Christo velut sponsam diligi, de quo in prædicationibus ad virgines audierat deuotas exclamationes sæpius fieri: orationisque eius ad hoc tendebat desiderium, non absolutè,

sed co-

ſed conditionaliter videlicet ſi id Dei voluntati foret beneplacitum. Cum autem in tali deſiderio multis perſeueraſſet mẽſibus, quadam die in horto (de cuius opere victitabat) deſideriũ pauperis exaudiuit Dominus. Nã cũ à iuuẽtute rerũ careret affluentia, hortũ ſibi pro victu proprium coluit, & vaccam tenuit vnicam cuius lac, & horti herbas varias frequenter ciuitati intulit & his venditis victum adquiſiuit tenuẽ. Vix vllũ ſermonẽ factũ ad populũ in eadem ciuitate ſolebat negligere, nec differre infra quindenam, aut circiter, Vt reciperet diuiniſſimũ Euchariſtiæ ſacramentũ, præmiſſa prius ſacramentali confeſſione. Igitur dum in horto poſt diuturnę petitæ arræ vota laboraret, more ſolito in hanc verborũ prorupit ſentẽtiã. O vtinam fili Dei ſignũ aliquod tuæ deſponſationis ego paupercula & indigna mererer accipere in tali huius horti locello, quo nũc oculis corporeis viſum dirigo. Et ecce in eodẽ momento & locello vidit tres aut duos circiter violarum amænos floſculos. Erat autem pro tũc, tẽpus autumnale, & circa feſtum beati Martini, quando in noſtris partibus nedũ omniũ florũ emarceſcere ſolet amænitas, verumetiam tunc glacierum, & niuiũ gelicidia omniũ fructuũ & foliorũ vires ab arboribus cõſueuerũt decerpere, enecare herbas in quibuſlibet hortulis. Gauiſa eſt itaque Chriſti virgo, & ex admiratione territa, & tam inſolito ſpectaculo violas manu collegit propria, & cõſeruauit ſollicitè, vt exinde amor & ſpes arctius ad ſuũ ſponſum grate ſuccreſcerent. Verum quia poſtmodum ex ſimplicitate nimia tentatio quædam, & ambiguitas in eã incidit, an ne hoc ſignum ſufficiens eſſet arræ illius, quam tam ſedulè à Chriſto popoſcerat, ideo preces nouas & ſuſpiria acriora, prioribus ſuo ſponſo cœpit porrigere vt certificaretur amplius. Cum inſequenti anno iterum in horto ſuo laboraret quodã die, & ibidem in locũ certum, intuitũ dirigeret, optando ex imo cordis deſiderio quatenus ibi reperiret in ſignũ Chriſtiferæ deſponſationis annulum aliquem ſi diuinæ voluntatis id eſſet. Et en altera vice nõ ſpreuit Deus preces humilis virginis, ſed reperit [illegible]aterialem quendam annulum quẽ [illegible]di poſtmodum. Erat autem coloris albi de minera qua neſcio, argenteo mũdo videbatur ſimilior. Et in clauſtra vbi iungebatur in circulum duæ manus artificioſæ inſculptæ extiterunt, cancellatim ſibi mutuo fidem porrigentes, & ſeſe arctè conſtringẽtes. Fuitq; locus inuentionis huius muneris tam inopinatus humanæ cõiecturationi, vt omnino deſertus ab alij s videretur hominibus. Hunc annulũ virgo gratiſſimè ſeruauit in poſterum, & altiſſimo ſuo ſponſo deinceps (vt antea) in labore manuum ſuarum viuere ſtuduit quàm antea lætius. Addidit etiam is quem diligebat vice tertia in quadam viſione nocturna ſe virgini puræ in loco quodam, vt videba tur mundo in ea forma oſtendere, & ad amplexandum porrigere, in qua ſolet pro fidelium libris ſimplicium depingi paruulus virginis, & matris tractatus manibus tẽpore pueritiæ. Vides igitur ſimplicẽ virginẽ à Chriſto conſolatam in præſenti ſeculo. lib. 1. Formic. c. 2.

EXEMPLVM XXIII.

Virgo præſumptuoſa, dicens ſe nolle eſſe in ſtatu Magdalenæ, à lenone turpiſsimo conſtupratur.

Refert magiſter Iacobus de quadam religioſa, quæ cum diu ſeruaſſet virginitatẽ ſuã præſumptuoſè dixit iactando, quod nollet ſimilis eſſe Magdalenæ. Quæ ex hac preſũptione infra breue tempus à quodam gratione deflorata incidit in mala peſſima & inaudita. (Iacobus de Paradiſo Carthuſianus.

EXEM-

EXEMPLVM XXIIII.

Virgines qualibus sunt sertis coronandæ, & viduis præponendæ.

TRes erant moniales in vno claustro sociæ speciales, & ex illis erant duę virgines. Hę autem singulę studebat se deuotas beatę virgini exhibere. Mortua verò vna virgine, & iã vidua in extremis agente, tertia soror superstes rogabat viduam, vt post mortẽ rediret, & de pręmio socię certificaret eãdẽ. Quod promittens, (si tamen foret de beneplacito Dei) expirauit. Die autẽ tricesima ista ante altare in orationib⁹ procũbẽte, apparuit socia vidua inæstimabili splẽdore fulgens nimis, & dicẽs: Veni quia ad reditũ obligasti me. Et ecce modicã partem præmij mei, sed benedicta dies in qua nata sum. Illa vero cõfortata & resumpto spiritu quæsiuit de statu prioris defũctæ. Cui illa dixit: Si totus mundus esset pergamenũ, & mare incaustũ, & omnia folia, & gramina, scriptores cum omnibus hominibus qui fuerunt, & sunt, & erũt futuri, primò omnes deficerẽt quã immẽsitatẽ præmij cœlestis exprimerẽt. Sed parumper (ait) ad præsens dicã tibi. Soror nostra in infinitis claritatibus me præcellit, & merito, quia ipsa heri choreã cũ agno duxit candidã cũ multitudine cãdidarũ puellarum cantans canticũ singulare solis virginibus appropiatũ, & gerens sertũ de diuinis floribus confectum. Rogaui autem eam vt saltem ad horã mihi sertum concederet, quæ ait, non expedit tibi. Tamen de ipsis floribus dedit mihi quas attuli tibi sociæ meę charissimæ, vt aliquáliter virtutem eorum quantum sensus capere poterit humanus perpendas. Facto ergo ab ea circulari tactu in pauimento cum floribus, tam miri odoris processit fragrantia, quod illa soror præ suauitate rapta fuit in extasim. Et sic vidua expleto promisso ad cœlum rediјt. Omnes qui monasterium intrauerunt per multum tempus senserunt cœlestem odorem. (Idem.

Vide etiam tit. Desperatio. ex. 2. tit. Horæ Canonicæ. ex. 3. tit. Luxuria. ex 9. tit. Societas. ex. 1. tit. pulchritudo. ex. 1. tit. Amor Christi tit. Cõfessio. ex. 10. tit. superbia. ex. 3. tit. Maria virgo. ex. 22. tit fœmina. ex. 5. & 6. tit. Diffamare. ex. 8. tit. Ornatus & tit. Carnis tentatio. ex. 2.

VISIONES DEFVNCTORVM.

EXEMPLVM I.

* *Miraculum de homine, qui extrusus è carcere rursusque in eum intrusus inferna se loca adiuisse enarrauit.*

IN Pelignis oppidum vetustũ est, cuius nomen prætereo lubens, licet obscura origine, haud tamen ignobile. In eo Dominus, qui vrbi præerat, superbè auareque ciuibus imperitabat ac trucibus dictis, factisque in subditis seruilem in modum animaduerte solebat, eosque licet imperata facerẽt, neque segniter mandata exequerentur, ob leues plerumq; causas pœnis, & damno mulctabat. Fortè autem cum homo quispiam alioqui bonus, sed tenui re familiari inops atq; despectus, ipsius Domini venaticum canem, cuius miro studio tenebatur, ita verbere affecisset, vt ob id perijsse putaretur, quum id Dominus resciisset, vehementer offensus, eũ truci, & minaci vultu grauiter increpitum, in pessimum coniecit carcerem: ibique cum vinctus graui custodia teneretur, post aliquot dies hi, quibus diligens cura mandata erat, clauso iam carcere & tam foribus quã omni aditu persepto ne elabi posset, cum ad illũ accederẽt, vt solebãt, in eodẽ int⁹ carcere nusquã inuenere, qui diu

qui diu conquiſitus, quum non appareret, nullumque effugi veſtigium exitaret, rem ad Dominum detulere: quod cum credi vix poſſet, ipſeque mirum in modum obſtupefieret, poſt tres ferme dies, iiſdem foribus peſſulo firmatis, idem ipſe, qui modo carceri addictus fuerat, imprudentibus omnibus, & nemine conſcio, rurſus in eodem intus carcere intruſus apparuit, cuſtodeſque vt cibum afferrēt aduocauit: qui cum propere acceſſiſſent, omneſque miraculo obſtupefierent eum vultu tetro & horribilem facie luxatis, vſtiſque membris, aliter longe atque pridem fuerat, conſpexere: quem cum interrogaſſent vnde elapſus, & rurſus in eodem intruſus carcere foret, quibuſque in locis fuiſſet, & vnde tam fœdo & tetro vultu emerſiſſet: ipſe velut elinguis, quum nullum proferret verbum, ſed attonito ſtupentique ſimilis foret, vt ad Dominum quantocyùs admitteretur poſtulauit; habere quod illi propere nunciaret, magnum, nec differendum. Cumque ad eum protinus admiſſus eſſet rem mirificam & admirabilem, ac dictu audituque formidoloſa, & vix credenda miracula dicere orſus fuit. Nam ſe ab inferis remiſſum enarrauit: ſiquidem cum diutius carceris ſqualorem ferre nequiuerit, ſeu deſperatione deuictus, ſeu iudicium reformidans, inops cōſilij, malum dæmonem, vt ſibi præſto eſſet, ſeque ex tam tetro carcere relaxaret, aduocaſſe, dixit: nec multo poſt dæmonem fœdo adſpectu, & terribili facie in eodem intus carcere adſpexiſſe, & ſecum pactum fuiſſe, ab eodemque & ferreis clauſtris, non ſine graui preſſura extruſum in loca deinde inferna, & profundas vaſtitates, ac in fundum telluris intimæ actum eſſe præcipitem, ſingulaque luſtraſſe, impiorumque ſupplicia, & ſedes conſceleratas, æternaſque tenebras, & ærumnas vidiſſe, ac loca fœtida, & formidoloſa, regeſque & ſummos duces in abrupto hiatu, & profundo voraginis, denſa merſo caligine affligtari, & furiarum ardentibus facibus agitari: gemituſque & eiulatus, ac dies noctesque ploratus mulierum & virorū audiſſe: pontificeſque viſiſſe infulis, trabeis, purpura & auro diſtinctis ac gemmis ornatos, aliaſque miſerabiles facies omnis generis hominum, ętatum & ordinum, in cultu vario afflictos, & iacentes inter præaltas voragines, alios immenſo limo hauſtos æternis ſupplicijs die & nocte cruciari, ipſorumque damnata ſcelera ſempiterno dolore puniri, inter quos plures, quos nouerat in vita, adnotauit, & præcipuè intimum familiarē, quem, dum in vita ageret, æqualem ſodalemque habuerat, alloquutum dixit; ab eo probè cognitus, & miti ſatis ſermone ab eo requiſitus fuit, quid rerum ageretur, & quid reliqui ſpei ſibi foret. Ipſeque cum præ graui ſeruitio, & crudeli dominatu, vſque ſe premi reſpondiſſet Illum mandaſſe vt Domino enunciaret, caueret ne quid tale ageret in poſterum, neue graui tributo, & iniquo vectigali ſubditos opprimeret, namque illi vacuā ſedem, quam prope cernebat, præſtitutam eſſe prædixit. Et haud dubius promiſſi foret, fidemque, vt dicto haberet meminiſſ (inquit) illum debere ſecreti conſilij, & maturæ pactionis quam dum vna militarent; & in caſtris agerent, clam iniuiſſent; quorum nemo particeps, aut conſcius vnquam fuit; quod conſilium cum memoriter ille enunciaſſet, non ſolum dicta conuentaque, ſed & ſingula verba ſponſioneſque, quibus vterque adſtrictus erat, recenſuiſſet. Ipſum Dominum ordine hæc audientem, animo ſerio, & attentiori factum mirum in modum obſtupuiſſe, ingenſque animo formido incuſſa fuit, conſideranti quonam modo, quæ ſibi ſoli credita, & nulli vnquam renunciata homo ille hebes & tardus ingenio, quaſi numine afflatus, explorata haberet,

beret, eaque vultu interrito enunciaret. Adijciunt miraculo eundem interrogasse illum, cum quo sermo erat apud inferos, qui nitido cultu, vestitusque apparatu videbatur, nunquid aliquo cruciatu affligerentur, qui insigni veste & auro conspicui forent? illumque respondisse perenni incendio, interque maximos cruciatus, & sempiterno dolore vsque premi & affligi, idq; totum quod auro & purpura fulgeret, ignem atque incendiū esse. Et quum ipse id experiri volens propiùs manum purpuræ admouisset, admonitum ab eo fuisse ne tangeret, & tamen efficere nequisse, vt non ex caloris afflatu palmam sibi manus, quam tunc ostendebat, incendio & ipse purpuræ admotam deflagraret. Erat enim pustulis liuentibus, & tetris vlceribus veluti tabe & igne sacro, maloque quod latiùs serpere videbatur, ferè consumpta. Referunt præterea qui illum adiuere, eum postquam ab inferis emersit, quasi mente consternata, hebetique aurium oculorūque sensu affectus foret, semper cogitabundum in rarum prodiisse sermonem, vixq; sæpiùs interrogatum colloquenti respondisse. Vultu verò tam tetro, & adspectu tam deformi reuertisse, vt qui dudum à coniuge & liberis probe agnitus foret, is postquā remeauit ab inferis, tam diro vultu totiusque faciei corporis dissimilis effectus est, vt vix eundem illum esse crederent, sæpiusque obortis lachrymis, ob faciei diritatem, & speciem hominis fœdissimè mutatam notos, affinesque ipsum alloquutos fuisse: ægreque vt ante obitum, qui mox cōsequutus est, res suas dispensaret, & posteritati consuleret, vitæ spatiū habuisse. (Alexander ab Alexandro Genialium dierum libr. 6. cap. 21.

EXEMPLVM II.

Admirabilis historia de quodam fabro defuncto, ac vitæ restituto.

CIrca annum Domini 1480. in Ducatu & ciuitate Iuliacensi contigisse, multorum fide dignissimorum relatione cognouimus, fabrum nempe ferrarium, ex morbo defunctum, loculoque impositum. Apud cuius cadauer cū vicini in proximo conclaui, excubias ex more agerent, defunctus diuina dispensatione vitæ restituitur. Qui exurgens fascijs & linteis funebribus obuolutus, ad excubitores istos iam poculis, somni vigiliarumque molestiam discutientes progreditur. Quo viso territi illi, fugam capessunt, spectrum esse arbitrantes. Faber verò rediuiuus, cū alloquio suo terrorem illorum paulatim leniuisset, quod reliquum vitæ diuinitus accepit, lōgè diuersa quàm prius, ratione transegit. Si quidem nunquam ridere aut vanis sæculoque vsitatis oblectamētis vacare visus est. Cùm ad matutinas preces, iuge sacrificium, aut ad vesperas campanarum sonus ederetur, ille protinus malleo & incude relicta, ad Ecclesiam festinabat, nulla Ecclesiasticarum precum tempora prætermittēs, vt quæ & qualia in altero sæculo vidisset, etsi ipse taceret, vel sola vitæ conuersatio loqueretur. Historiam esse & non fabulam, inter alios retulit ipsius ciuitatis Iuliacensis quondam secretarij filius Guilhelmus, vir doctrina & vitæ integritate commendatiss. Confirmauit eandem matrona quædam honestissima ex confinio ciuitatis eiusdem oriunda, quæ aiebat auum suum hunc fabrum rediuiuū nouisse. Certè Origines in cap. 2. Num. (Hom. 2.) (vbi de ordine populi Dei Moses disserit.) Si vnusquisque, inquit, nostrûm de cibo & potu sollicitus sit, &

omnem curam in rebus secularibus gerat, vnam verò aut duas horas ex integro die etiam Deo deputet, & ad orationem veniat in Ecclesiam, vel in transitu verbum Dei audiat, præcipuam verò curam erga sollicitudinem sæculi, & ventris expendat: iste non complet mandatum quod dicit, vt homo secundum ordinem suum incedat, vel quod dicit, vt omnia secundum ordinem fiant. (1. Cor. 14.) Putauit doctissimus ille scholæ Alexandrinæ catechista Origenes, admodum vicinus Apostolico sæculo, (quo Christiani erant perseuerantes in communicatione fractionis panis & orationibus & perdurantes vnanimiter in templo) (Act. 2.) laicos suo non facere officio satis (de his enim istic loquitur) si quotidie vnam, vel etiam duas tantùm horas precibus & sacris audiendis darent. Porrò de Anna vidua refert Lucas. (Luc. 2.) quod non discedebat de templo, ieiunijs, & obsecrationibus seruiens nocte ac die. De hoc vtiq; spiritu hausisse, videtur faber iste rediuiuus, quando nec risisse, nec statuta orationum Ecclesiasticarum tēpora vnquam prætermittere visus est. Sicut autem Drithelmus ille, de quo Beda lib. 5. cap. 13. hist. Anglic. multis & verbo & conuersatione saluti fuit, & Rex Alfridus vir vndequaque doctissimus, vt Beda ait, eundem Dritthelmum & libenter & studiosè audiuit, atque ad eum audiendum sæpissimè accessit, ita profectò optandum esset, & hæc nouissima vltimorum temporum exempla (quæ benignissima Dei dispensatione ad animos nostros præsentium rerum contemptu, & futurorum desiderio inflammandos, nobis exhibentur) quàm plurimis esse salutifera, vt veteribus finem imponant vitijs, nouamque dent nouis originem virtutibus. (Tilmannus Bredenbachius cap. 9. lib. 8. Sacrar. Collat.

EXEMPLVM III.

* *Historia recens de admiranda cuiusdam defuncti apparitione, exempta ex litteris Ven. D. Ioannis N. ex qua elucescit auitæ & Catholicæ religionis veritas, & quantoperè defunctis prosint suffragia viuorum.*

RESPONSVM abs te soror ad postremas meas litteras auidè exspectans, prætermittere non potui, quin te stupendi cuiusdam miraculi, quod Syluæducis his diebus contigit in ædibus Dominæ Vlierdensis, quàm primùm certiorem facerem, præsertim cùm id negotij mihi ab alijs demandatum sit. Historia nec ficta est, nec somnium, sed reuera contigit iam præterlapso die 23. Nouembris, quo nimirum frater noster maritus tuus eadem forma & vestibus, quibus cùm postremo Syluæducis esset, indutus fuit, nigro videlicet pallio, holosericis caligis, aperto capite, iunctis manibus apparuit diuersis & locis & temporibus ancillæ familiæ, cuius supra mentionem fecimus. Tandem pallium remouens, horrendam flammam ignis, & oculos quasi flammam & lumen emittens ostendit. Quod ancilla videns, præ timore in defectum animi incidit. Filiæ & earum amita, quæ præsentes erant, cùm ex famula patrem suum esse intelligerent, vnicè ab eo contenderunt, vt timore isthoc deposito, eum à Deóne an aliunde veniret, & an humana ope iuuari queat, rogaret. Illa autem præ timore non potuit. Consulunt super hac re D. Helrium, & Ecclesiæ Pastores. Vnus, rogandum esse quid peteret, arbitrabatur, alij in contraria erant opinio-

opinione quod somnia & nugæ putarentur. Mea sententia rogandum erat, ad quid venisset, auxiliumque promittendum, si legitimis modis præstari posset. Nobis de his rebus deliberantibus, ecce rursus in forma qua primò, scilicet non horrenda apparuit, dicens: Quid, non iuuas me? quare times? Nihil tibi fiet. Illa respondit: Non habeo ob summam trepidationem copiam auxilij, hæc feria secunda prima luce cōtigerunt. Apparuit deinde ad nonam & decimam nihil dicens, verùm grauiter suspiria ducens, ac demùm hora eiusdem diei secunda, dixit: Quid, non iuuas me? Illa dixit: parata sum te iuuare omnibus modis, quibus per Catholicam Ecclesiam licet. Respondit ille: hoc est quod hactenus exspectaui. Et deducta è cubiculo in atrium, rogauit, vt sacra quæ pro defunctis fieri consueuerunt, tria celebrari curaret. Atque vt se Orschotum conferens, istic ad altare S. Crucis semisestertium offerret, quod ipse, cùm infirmus aliquando promisisset se oblaturū, neglexerat. Consolatus deinde eam, petiuit, vt omnem timorem abijceret, quoniam ipse comitaretur. Petens præterea, vt filiabus & fratri diceret, vt pro se orare non desisterent. Feria tertia, ancilla Orschotum abijt ad implendum eius desiderium. Ille vero, vti promiserat, nunquam eam reliquit, imò & præiuit eam in domum vsque ad cubiculum, atque inde in templum ad altare S. Crucis. Ibi vterque flexis poplitibus orauit. Illa nesciens vbi oblationem suam relinqueret, ducta est ab eo ad gazophylacium siue receptaculum oblationum, cui eandem imposuit. Feria sexta illa Syluamducis redijt, nullum cum eo miscens sermonem, quanquam sæpè manibus iunctis se ostendebat. Die sabbathi manè eam è somno excitauit, præcepitque vt induta vestibus in æde D. Ioannis ante Vener. Sacramentum aliquid offerret. Ipse enim hoc aliquando, cùm Syluæducis pacis inter ciues componendæ caussa esset, vouerat. Quo peracto, redijt circiter medium quartæ eiusdem diei, & excitauit eam dicens: festina, tempus meum hìc breue est. Cumque illa se induendo occuparetur, rursus dixit: festina, nondudum hic ero. Moxque præcessit in atrium, in quo summa fuit claritas, & petiuit, vt ipsa pro Missis celebratis exsolueret in pura eleemosyna. Adhæc mandauit fratri dici, vt in fide Catholica perseuerarēt cōstans, qualem eum esse non dubitabat quidem, monere se tamen id in primis aiebat, quòd vita mortalium varijs & rerum vicissitudinis & fluctuationibus exposita, sicut ipse per experientiam didicisset, dum aliquando de Catholicæ religionis veritate dubitaret, quod ipsi grauissimæ pœnæ causa & principium fuerit. Idem & filialibus suis dici petiuit, vtque amitæ suæ vestigijs iugiter insisterent: monens insuper, vt sine intermissione pro defunctis fidelibus orarent. Si enim sentiremus, in quibus essent pœnis, quantumque eisdem preces viuentiū fidelium prosint, nec horam, imo nec momentum quidem sine eorum memoria viueremus. Subiunxit quoque pœnarum suarum tempus fuisse quinque annorum sed quatuor annorum, totidemque dierum pœnas se per amicorum preces euasisse, iamq; in perpetuum esse saluatum: gratias agens sororibus quibusdam Boxtellensibus pro suis precibus. Monebat etiam Dominam Vlierdensem, vt testamentum suum incolumis existens faceret, ne in articulo mortis eo condendo occuparetur, sed soli Deo tunc vacare posset. Petebat insuper à fratre, vxori vt nuntiaret, vt cum filijs suis omnem excoleret concordiam, ne & illi aliquando idem contingat quod sibi. Rogatus de statu quorundam defunctorum,

respondit se nihil aperire posse, quia à Deo sibi non esset concessum, hoc tamen addens vt pro talibus sine intermissione orarent. Demum actis tam ancillæ quàm omnibus qui pro se orauerant gratijs, suam vicissim operam illis promittens. cum magno splendore iunctis manibus in cœlum perpetuò beatus (vt equidem non ambigo) ferebatur.

Habes breuiter, quæ hic hisce diebus, cum multis alijs circumstantijs, quas referre longum esset, contigerunt, quæ non fabulæ aniles, aut somnia sunt, sed reuera sic se res habet, quod iureiurando, & testimonio totius familiæ, si res exposcit, confirmabitur. Atque hæc ideo tibi scripsi, vt vnà nobiscum gaudeas: mihi enim prodigio simillimum quod nos de fratris nostri salute certos reddit, & in auita nostra & Catholica religione nos confirmat, quodque non alia sit sectanda religio, nisi illa sola, quàm à S. Romana & Apostolica Ecclesia, iam inde ab Apostolorum temporibus ad nos veluti per manus traditam accepimus, quam Christus sacri oris sui oraculo plantauit, Apostoli tradiderunt, Martyres sanguinis sui testimonio consignarunt, vniuersa vno ore docet atque obseruat per totum terrarum orbem Ecclesia Catholica. Spero vos aliosque amicos nostros huius historiæ relatione plurimum in fide stabiliendos, cunctosque horum temporum nouos & perniciosos errores facilè repudiaturos, qui tam multos, prò dolor, in æternæ damnationis voraginem præcipitant. Vale. Cursim Syluæducis, 11. Decemb. anno. 1581. (Tilmannus Bredenbachius cap. 40. l. 8. Collat. Sacrar.

EXEMPLVM IIII.

* *Historia recens & memorabilis, de quodam Arnoldo Huberto, qui post triduanam extasim, admiranda se vidisse testatus, venientes ad se erudiebat ad pietatem.*

CVM circa annum Dominicæ Incarnationis 1559. in pago Buremalseno comitatus Burani, qui est feudum Ducatus Geldriæ, pestis grassaretur, Arnoldus Hubertus, nauta, homo coniugatus, ob vitæ integritatem & iustitiæ opinionem omnibus gratissimus, nocte quadam diuinitus compellatus, mox vxorem excitat. Surge, inquit, ego vocor. Illa quid causa esset, interrogante, ipsoque instanter respondente, se vocari, velleque suscipere Sacramenta Ecclesiastica, surgunt ambo, Ecclesiam adeunt. Quæ cùm noctu ex more clausa esset, coram Crucifixo ante valuas Ecclesiæ erecto prostratus, diutissimè orauit idem Arnoldus. Interim excitatus Parochus aduenit, cui confitetur, admittiturque ad participationem diuinorum mysteriorum. Quibus perceptis, domum reuersus, incidit in extasin, aut velut quoddam animæ deliquium, ita vt vix eo tempore discerni posset, viueretne an esset mortuus. Tandem post triduum ad se reuersus cœpit totus admirabundus clamitare: Vbi, inquit, fui, quæ & qualia vidi. Atque ab eo tempore languidus, per semestre aut circiter lecto decubuit. Interim visus est adstantibus frequenter aliquid Angelicæ aut diuinæ visionis videre, semperque præsentibus velut indignans acclamabat. Nihil ne videtis? Et quasi erigens sese è cubili, videbatur apparentes Angelos prensando velle cóplecti, nec ferebat, vt quisquam verbum inane, aut iocosum proferret aut rideret. Nuncne, inquit, tem-

pus nu-

pus nugandi? Personas iuxta seculum nobiliores, aut status eminentioris ægrè admittebat, itidem nec moniales plerasque vitæ paululum licentiosioris. Plebeios verò & simpliciores libenter admittebat, erudiens illos ad pietatem & timorem Dei, & creberrime repetens has voces, Quid vidi? quæ & qualia cognoui? vbi ego fui? sed & crebro in easdem extases abripiebatur. Illud quoque mirum, quòd toto illo semestri, quo languens decubuit, vngues nunquam succreuerint. Exacto deinde semestri lenissima morte velut placide obdormiens in Domino defunctus est. Historiam esse, non fabulā, exposuit nobis quidam vir integerrimus ac doctissimus I. V. Licentiatus, domestica consuetudine mihi notissimus, qui eidem Arnoldo proxima fuit affinitate coniunctus, sæpissimeque & valentem & postea languentem vidit & audiuit. (Idem Bredenbachius lib. 8. Collat. Sacrar. cap. 21.

VOTVM.

EXEMPLVM I.

Votum non implens quidam Arduinus non iniustè damnatur.

VIR quidam Arduinus nomine, famosæ prudentiæ, genere clarus, diuitijs opulentus, certa mihi deuotione spoponderat, quod si antè non posset, saltem expleto decennio ad monasterium sancti Vincentij, quod videlicet in Arbinati constitutum est territorio, monasticū suscepturus declinaret habitum. Tandē termino condictę pactionis elapso, cum ego assiduus huic exactor insisterem, & ille hinc tenendo, inde blandiendo, verbis quidem omne bonū promitteret, ipsius autem conuersionis effectum quibusdam tergiuersationibus protelaret: Rector quoque iam dicti monasterij illius fauebat votis, dissuadebat conuerti, cuius nimirum per necessarijs sæpè sustentabatur auxilijs. Interea languore corporis irruente decubuit, peccata confessus iudicio sacerdotis absoluitur, pauperibus & ecclesijs multa largitur. Interim cunctis quasi bene compositis assistentes sibi cognatos & affines sub hac attestatione constrinxit: Obsecro, inquit, per charitatē, quæ Deus est, nemo me reddi huic mortali vitæ, quod nihil est, deposcat, ne (quod absit) imparatum me postmodum mors improuisa reperiat. Aliquanto autem post eius obitū tempore prædicto abbati monasterij sancti Vincentij vir ille per visum nocturnæ quietis apparuit. Videbatur autem illi, quod in spaciosa quadam campi planitie imperator (si rite teneo) vel quælibet excelsa potestas cū totius regni primoribus & copioso moraretur exercitu. Cumque ille stupefactus oculos huc illucque duceret, ecce Arduinus à quibusdam tanquam custodibus ducebatur. Heu, inquit abbas, Siste gradum, fige pedem, quiesce paulisper, mihi non loqueris, Arduine? Ai frater, quid tibi est, lætaris, an pateris. Adest pœna, vel gloria? Cui tristis ac flebililis: Cur, ait, me de gloria consulis, qui iugibus pœnis afficior, ne ad momentum quidem respirare permittor. Ad quem Abbas: Quid (inquit) beatus Vincentius non tibi in necessitate nunc succurrit, quia ad collaborandum suæ domus administrationibus tam sedulò decertasti. Cui mox ille subiunxit: Sanctus ait, Vincentius diu me suum fecit sperare colloquium, sed quia dudū fatigatus hoc obtinere non merui, spem hanc omnino frustratus iam amisi. Vbi sollerter attendendum, quàm recta sit linea diuinæ iustitiæ, imò quàm ardua apud Deum mensura vindictæ. Ille siquidem dum adhuc viueret conuertendum se in mona-

ſterio beati martyris & promittebat, & differebat: nunc ad eiuſdem martyris venire colloquium, & quaſi ex permiſſione ſperabat, & tamen nullatenus impetrabat. Dignumq; fuit vt Abbas potiſſimum hanc cerneret viſionem, qui ſibi ne conuerteretur obſtiterat. (Petrus Damianus Epiſtolà 8. ad Pandulphum.

EXEMPLVM II.

Votum ſuum non implens manum, quã fortè in ſponſione tetenderat, gladio feriente amiſit.

ALIVS etiam ciuis notus mihi, atque conſocius in Rauẽnati ſcilicet vrbe pollebat, & legis peritia ſtrenuus, & Grammaticorum regulis competenter inſtructus. Hic mecum fidedictor inſtituit, vt ſi ego, ſimul & ipſe relinqueret ſæculum. Quid plura? Tandem ego ad conuerſionem veniens, vt ſponſio redderetur exegi, ſed obtinere non potui. Iſte quippe me gaudendo pręmiſit, ſuaque veſtigia ſubſiſtens artificioſè repreſſit. Non multis verò poſtmodum diebus dum hunc aduerſus leuirum ſuum furentis animi liuor accenderet, gladio repentè percuſſa manus eius obriguit, ſicque ſtupefacta deinceps permanſit, & rigida vt baiulo ſuo dependens magis eſſet oneri, quàm virtuti. Iamque inutilis factus, mundum dum abijceretur abiecit, & non iam anceps, ſed cum Beniamin totus dexter in ſancta vſque ad obitum conuerſatione permanſit. (Idem cap. 2.

EXEMPLVM III.

Votum religionis non ſoluens vitam miſerabiliter amiſit.

IN maris tempeſtate deprehenſus quidam futurum ſe monachum affectuoſa ſponſione deuouit: ſed naufragio erutus, votum ſoluere huius amore contempſit. Expleto verò anno, ipſo die quo votum Domino ſuæ conuerſionis obtulerat, kalendis ſcilicet Ianuarij, dum hinc inde diſcurreret, cum ludentibus & cachinnantibus pueris choros duceret, & friuola quædam & ſcurrilia decantaret: ſubitò lapis ſuper eum de tecto cecidit, & obtriuit. Sic infœlix ille, qui mundum deſerere contempſit vltroneus, amiſit inuitus, & fallacem carnis dulcedinem perdidit, qua amando carnem mentitus eſt veritati. (Ex Petro Damiano.

Vide etiam Tit. Patronus. ex. 1. Tit. Mors & mori. ex. 6. Tit. Conuerſio. ex. 9. Tit. Maria Virgo. ex. 3. Tit. Infirmitas. ex. 8. Tit. Contemplatio. ex. 2. & Tit. Fœmina. ex. 6.

VSVRA.

EXEMPLVM I.

Vſurarij caput per imaginem vſurarij illiditur, & repentina morte mulctatur.

COntigit, vt in porta frontis Ecclesiæ cathedralis in Gallia, imago vſurarij ſculpta deſuper ex lapide, quaſi cum ſacculo pecuniæ euidentius præemineret. Vt autem quidam maximus & ditiſſimus vſurarius ciuitatis Eccleſiam debuit intrare per portam, imago prædicta vſurarij cadens ſuper caput intrare conantis, eum illiſit, & repente contritus, turpiter expirauit. (Cantipratanus l. 2. c. 22. parte 4.

EXEMPLVM II.

Vsurarij animam duo infernales canes morituram expectant.

VIdi ego ipse in Brabantiæ partibus; vsurarium nequam valdè, qui multos nobiles & potentes exhæredauerat, & spoliauerat supra modum. Hic frequenter occurrens religiosis, rogabat quasi cum lachrymis pro se orari, sed in nullo se penitus correxit. Cumque super hoc eum frequentius arguissem, nec in aliquo profecissem, accidit vt repentina infirmitate correptus, ad exitum appropinquaret. Et ecce subitò duo ingentes tenebrarum canes lectum iacentis circuitibus ambiebant. Ipse verò protracta lingua propè ad longitudinem pedis, dehiscens, horribiliter expirauit. (Idem lib. 2. c. 22. parte 25.

EXEMPLVM III.

Vsurarij pecuniam in monasterio positam dæmon custodiuit.

ACcidit nostro tempore, vt certissima relatione didicimus, in quodam monasterio, vt congesta cuiusdam defuncti fœneratoris de Attrebato pecunia in ipso cœnobio seruaretur. Igitur die quadam cùm famosissimæ sanctitatis monachus, frater VValterus de Beaumont iuxta scrinium in quo pecunia seruabatur oraret, desuper diabolum sedere vidit. Territus autem ad horam, sed signo crucis munitus interrogat: quid hic sedes? quid hic expectas nequissime humani generis inimice? Cui ille: Bene, inquit & iuste hic sedeo, hoc quod meum est conseruando. Nec mora, monachus ad Abbatem currens, quid vidisset exponit: Abbas verò Attrebatum pecuniam omni velocitate remisit. (Idem lib. 2. c. 26. parte 4.

EXEMPLVM IIII.

Vsurarij pecuniam refellens & retinere nollens Abbas breui diues efficitur.

QVid nostro ferè tempore sub quodam religioso Abbate in Villariensi monasterio in Brabantia contigerit, audiamus. Maxima pecuniæ summa librarum fortè mille sexcẽtarum mortuo quodam vsurario Namurci, in dictum monasterium est delata. Ex qua cum multæ possessiones emptæ essent, quidam vir arctæ conscientiæ Abbas monasterio est electus. Quod ibi comperit factũ, doluit: & venditis ouibus atque pecudibus, rebusque mobilibus, pecuniam Namurcum remisit, vt spoliatis singulis redderetur: sciens sicut nefas est pauperes vsuris spoliare (quod vsurarij facere solent) sic etiam iniustum esse iniustè parta retinere. Nemine autem assumere volente restitutionis negotia, pecunia iterum ad monasterium est delata. Pius ergò Abbas reportantibus indignatus, iussit eam iteratò referri, & in foro coram ciuibus, & omni plebe deponi, dicens: Pecuniam qui velit accipiat, nostram esse renuo, quam iniustè adquisitam non dubito. Quod vbi viderunt ciues, ædificati non modicum hoc facto, communi consilio, per manus fidelium virorum pecuniam ipsam iniuriatis singulis reddiderunt. Monasterio autem Deus non multò post decuplo plura restitui, & quod ante tenuissimum & ferè mendicum fuisse probatur, modo elegãs, & multis copijs opulentum videmus, & ampliatum. (Idem lib. 2. cap. 26 parte 5.

EXEMPLVM V.

Vsurarij vineam ne lęderetur dæmones conseruant.

VInearum custos sub tugurio in campestribus imminentibus tempestatibus latitabat, & audiuit clamantium voces in aëre: Caue, caue. Et alius respōdebat: Quid cauebo? Et primus: Vineam Petri Richardi ne lęseris. Sopita ergò postmodum tempestate, sola vinea Petri Richardi immunis est reperta à læsura. Erat autem Petrus Richardus (sic enim binomius dicebatur) vsurarius pessimus, & obnoxius multis malis. Ex quo considerandum est, quòd in comitatu spirituum nefandorum amicos, imò potius inimicos, vt sanius loquar, dæmones habuit, qui ei bona sua, etsi ad vitæ solatium, tamē ad perpetuæ damnationis cumulum conseruauerunt (Idem lib. 2. cap. 57. parte. 3.

EXEMPLVM VI.

Vsuraria moritura coruos vidit, cuius etiam corpus dæmones è feretro projicientes transtulerunt.

FVit in Bacheim villa proxima, famosa quædam vsuraria: hæc cum moritura esset, campum totum, coruis ac cornicibus vidit repletum. Et clamauit fortiter: Ecce modo appropinquant foris ad me. Et adiecit: ô vvi, ô vvi, modo sunt in tecto, modo in domo, modo pectus meum laniant, modo animam meam extrahunt. Sicque cum vlulatu efflauit spiritum, à dæmonibus ad infernos educendum: qui eadem nocte corpus de feretro, multis qui aderant videntibus, tollentes vsque ad tectum leuauerunt, & cum trabi impingeret, iuxta limen ostij illud cadere sinentes, confregerunt. Extincta sunt luminaria, fugerunt homines, manè in iam dicto loco corpus repetientes, quod bestiali sepulturæ tradiderunt. (Cæsarius lib. 11. cap. 41.

EXEMPLVM VII.

Vsurarius visus est in inferno, de cuius ventre rami excreuerunt, ad quos omnes hæredes cernuntur esse suspensi.

LEgitur in libro de septem donis, quod frater VVilhelmus Pictauiensis minister ordinis fratrū Minorum prædicauit in quadam ciuitate, quod quidam frater ordinis sui, homo valde religiosus, vidit in quadā visione hominem vnum in medio flammarum prostratum, de cuius vtero procedebat arbor alta, in cuius ramis homines diuersi masculini & fęminini sexus sursum pedibus & capite deorsum suspensi erant, qui omnes flamma ab imo procedente diuersimode & acerrime torquebantur. Sed ille qui in fundo iacebat super omnes alios maximè cruciabatur. Et cum ille frater qui hæc videbat quæreret à doctore suo quid hoc esset. Ille respondit ei: Ille qui iacet in imo pater fuit, & principium generationis istorum omnium, & fuit pauper & per vsuras ascendit. Alij omnes sunt filij sui & nepotes, qui processerunt ab eo, in quibus ipse delectabatur, & torquentur, quia fuerunt imitatores sceleris paterni, & quia per vsuras adquisita possederunt nec restituerunt. Pater autem super omnes torquetur videndo eos qui per eum in hoc tormentum venerunt, & pro omnibus his pœna ei cumulatur. (Nicolaus Dincelspule.

EXEMPLVM VIII.

Vsurarius & filius eius visi sunt in inferno mutuis se maledictis lacessantes.

LEgitur in vitis Patrum quoniam quidam vsurarius habuit duos filios, quorum vnus compūctus in sermone verbi Dei dixit patri suo: Pater, si moreremur in hac vita, tunc moreremur in corpore & anima, ergò reuertere, & redde vnicuique quod suum est. Cui pater & alius frater indignanter responderunt: Debes tu esse noster confessor, vade si sic mori nolueris, & nos permanebimus in bonis nostris. Qui tacuit, & iuit ad eremum, & pauperem vitam ducens, seruiuit Domino Iesu. Tandem moriuntur pater & frater in vsura, & in iniustis bonis. Cumque Eremita vir religiosus audisset patrem suum defunctum & fratrem, misericordia motus rogabat statum eorum notificari sibi. Deus igitur misericors, & non frustrabatur eum à desiderio cordis sui. Vna igitur dierum cùm esset in oratione sua venit Angelus Domini ad eum, dicens: Fiat tibi quod petijsti. Et manu eum ducens peruenit ad locum quem nesciebat. Cūque sic ductus fuisset per Angelum, vidit magnum montem, & dixit Angelus ad eum: Vis modò videre & audire patrem tuum & fratrem? Qui cum responderet, volo: vidit vallem montis fumigantem, & audiuit miserabilem vocem. Et primo vidit patrem suum bullientem in igne, sicut vnum pisum in vna magna olla. Qui dixit: Væ, væ, væ, maledicta hora in qua conceptus sum, & venter qui me portauit. Quem cùm audisset Eremita tremuit, & dixit: O pater mi es tu hic? Qui respondit: Sum dilecte fili, benedictus sis, quia timuisti Deum, & cauisti speluncam & pœnam istam horribilem. Sed caue tibi & seruias Deo. Et cū sic loquerentur, ecce venit frater suus, sicut pater in igne natando infra & supra, sicut pisum in olla. Et cœpit filius maledicere patri in pœnis dicens: Maledictus es tu pater in æternum, quia iniusta bona tua super me hæreditasti, & sic me damnasti. Et è conuerso pater ad filium dixit. Maledictus sis tu fili, quia propter te talia iniusta bona adquisiui & retinui, & propterea in hāc pœnam descendi. Quibus ait filius Eremita; Possuntne vos aliqua suffragia iuuare & prodesse? Qui responderunt: Non, quia in inferno nulla est redemptio, & sic cum magno eiulatu recesserunt ad pœnam infernalem. Eremita verò rediens ad se, pœnitentiam maiorem egit in conspectu Domini quam prius. Et sic saluatus est à pœna. (Guilel. de Lug. in Summa vitiorum cap. de auaritia rubrica. 2. Vide etiam Tit. Desperatio exemplo 7. Tit. Auaritia exemplo. 5. Tit. Parentes exemplo. 2. Tit Pænitentia. exemplo 11. & Tit. Eleemosyna exemplo 22.

VXORVM PIETAS IN MARITOS ET LIBEROS.

Vxorum nobilium in maritis & prolibus à captiuitate eripiēdis mira industria & charitas.

CVm Conradus 3. Imperator obsedisset oppidum VVimspergā, & armis fameque deditionem facere coëgisset, Mandauit tum Cęsar omnes equestris ordinis viros capi: mulieribus abire permissum est cum tanta Sarcina bonorum, quantam humeris suis gestare possent. Guelphi vxor, & cæteræ matronæ nobiles neglecta suppellectili, & relictis rebus omnibus suos maritos humeris impositos, & liberos ex sinu pendentes asportare maluerunt, videntibus cū-

ctis & industriam mirantibus. Id verò cum calumniarentur quidam qui retinere captiuos pueros volebant (nam bonorum, non hominum beneficium propositum esse) adeò delectatus est Cæsar hac virtute fœminarum nobilium, vt omnium etiam opum copiam fecerit, vt secum auferrent. Quin etiam cum Fredericus frater Imperatoris contradiceret, & de viris non esse cogitatum diceret, respondit Conradus: non decet, inquit, verbum regium immutari. Etsi enim ipsius concessio vafrè eludi videretur: tamen tantoperè Imperator, pietate & fide coniugum cum motus est, vt tam & pœnam Guelpho hosti capto condonarit, & pacem & amicitiam cum eo fecerit. (Ioannes Nauclerus 2. parte historiæ suæ volumine 2. genera. 38. & Trithemius Abbas Spanheimensis, & alij.

Vide etiam Tit. Gratias agere.

ZODOMIA.

EXEMPLVM I.

Sodomiæ labe se polluens fœmina dæmonem cum indignatione phi, phi, clamantem audiuit.

Mihi per plures annos Episcopatu Cameracensi vices gerenti Episcopi cõfessionibus audiendis, quædam mulier cum maximo mœrore & pudore est confessa, se assuefactam scelere sodomitico in lecto lasciuisse, dæmonemq; inter se & parietem cum cachinno clamantem audisse, phi, phi, phi, interiectionem significans indignantis. Qua voce confusa mulier, eadem hora cucurrit ad me, & beneficio absolutionis accepto, pœnitentiam, etiam vltra quàm statui, amarissimè egit. (Cantipratanus lib. 2. cap. 30. parte. 3.

EXEMPLVM II.

Sodomitica fœmina audiuit vocem dæmonis dicentem sibi, Age misera, age quod agis, &c.

Sed & aliam per idem ferè tempus noui, quæ multis lachrymis mihi confessa est, ferè se consimili vitio polluentem, audisse vocẽ dæmonis, & dixisse: Age misera, age quod agis, bene tibi soluetur in proximo quod nunc facis. Nec multo post, vbi mulier confessa est, & à peccato resilijt, ex timore maximo mortem incurrit, & quod hic per pœnitentiam non expleuit, in purgatorio diris pœnis exoluit. (Idem lib. 2. c. 30. parte. 4.

EXEMPLVM III.

Sodomiticus iuuenis pro membro virili inter crura colubrum apprehendit.

Venerabilis Bonifacius quondam Lausanensis Episcopus, nunc rector Theologiæ Parisijs, vt mihi tunc & multis alijs retulit, quendam clericum se in confessione audisse, qui malo assuefactus vsu, se contractionibus illicitis ad libidinem prouocabat. Proh nefas auditu. Et vide quid sequitur. Vbi hoc semel, vt erat solitus, attentaret, manu inter crura loco virilis membri colubrum apprehendit. Quo facto horrore percussus, ad confessionem mox venit, & ibi multis lachrymis pœnitentiam egit. (Idem lib. 2. c. 30. parte 6.

EXEMPLVM IV.

Sodomiticus quidam cum id malũ perageret, clamans, Vindicta Dei super me, spiritum nefarium exhalauit.

SImilis in vitio quidam Episcopatus Cameracensis cum sacerdote suo accedens ad me, rogabat vt eum absoluerem, recidiuantem per annos plurimos absolueram, & pœnitentiam ei iniunxeram salutarem. Quem cùm ad Diœcesanum Episcopum mittere vellem, quasi grauiùs affligendum, à sacerdote rogatus sum tali conditione absoluere pœnitentem, vt flexis genibus coram me rogaret Dominum, vt si postmodũ recidiuaret in scelere, eum mox diuina vindicta puniret. Consensi conditioni, & heu mihi misero quòd consensi. Mox ille flexit genua, & vindictam in se si recidiuaret imprecatus est. Absolui eum, recessit gaudens. Sed feria tertia aut quarta post Pascha, instigãte diabolo, passus est recidiuum, moxque horrificè clamans. Vindicta Dei super me, vt mihi postea sacerdos retulit amarissima morte mulctatus est. (Idem lib. 2. cap. 30. parte. 9.

EXEMPLVM V.

Sodomiticæ fæminæ corpus sepultum infernales porci destrahebant.

RIcharda quædam huius vitij nefandissima vetula fuit, quæ multis annis in monasterio degens, nihil tamen religionis in eo fuit consecuta aut virtutis: imo tantò erat deterior, quantò magis professa fuerat sanctitatem. Mortua ergò, in claustro sepulta est. Nec mora, sequenti nocte scropha nigerrima cũ porcellis septem coloris eiusdem, visa est manifestè intrare claustrum, vetulamque sepultam effodere, & membratim corpus miserabile laniare, & viscera eius longo tractu per claustri ambitum dissipare. Quo facto, cum porcellis scropha disparuit, & post se fœda vestigia dereliquit. Et notandum valde ac mirandum est, quòd nonnullæ ex monialibus claustri scropham cum porcellis videre non poterant, sed grunitum eorum clarius audiebant. (Idem lib. 2. cap. 30. parte 5.

EXEMPLVM VI.

Sodomitici viri vestigia viridia gramina arescere fecerunt.

VIdi quendam huius vitii nefandum virum, de quo mihi vir boni testimonij presbyter referebat: quia cum ille per viride pratum iret, & presbyter sequeretur, inuenit vestigia prætereuntis, in gramine quasi contacta manifestissime palluisse. Quem & nos postea percepimus pro vita sceleratissima morte turpissima perijsse. (Idem lib. 2. cap. 30 parte. 10.

EXEMPLVM VII.

Sodomitica prauitate infecta loca res cæteris locis madentibus aufugit.

SAnctæ memoriæ magister Petrus quondam cantor Parisiensis, cuidam mihi noto narrauit, se vidisse locum in gramine, vbi vespere quidam clerici hoc vitio infecti cõsederant, mane omnibus circa locis abũdantissime rore infusis, sine vllo rore, quasi sceleris conscium, siccissimum remansisse. (Idem lib. 2. cap. 30. parte 12.

EXEM-

EXEMPLVM VIII.

Sodomita quidam vxorem suam lasciuè contrectans, defluentibus visceribus in secessum vita dedit.

VIrum quendam fuisse percepimus, qui tali vitio subiacebat, vt nullius ei sufficeret delectatio coitus cum vxore, quin etiam eam contrectationibus illicitis molestaret. Ergo, vbi nocte quadam, reclamante vxore, & imprecante vindictam Dei, maritus, violenter perpetrato scelere, ad ventris officium surrexisset more solito, vētre soluto per secreta naturæ in cloacam viscera ei⁹ descenderunt. Nec mora, clamans reportatur ad lectum, & publica voce confessus cum durissimo manuū cruciatu, quas quasi ignibus vrerentur, abscindi petijt, in horam diei tertiā expirauit. (Cantipratanus lib. 2. cap. 30. parte 55.

EXEMPLVM IX.

Quomodo quidam iuuenis vsque adeo in peccatis Sodomiæ prolapsus sit, vt nec terrore æterni supplicij potuerit præuocari.

IN ciuitate Dusborcegensi partium Gelrensium erat quidam iuuenis, qui vsque adeo ad sodomitici peccati profundissimum pelagus immersus est, vt nec terrore æterni supplicij potuerit reuocari. Is cum pluries confessus semper relaberetur ad pristina, huiusmodi, & similibus verbis est à confessore circumuentus semel, bis ter, iterum atq; iterum te fili ista confessum & emendādam promittentem absolui. Verum quia animos tuos video à crimine nolle dirumpere, fateor imbecillitatem meam, de cętero te non possum absoluere, nisi forte vel adhuc velis pedem ab hac misera insania reuocare. Quod si spoponderis, adhuc tui misertus veniam dabo iuuentuti. Ad quæ iuuenis totus in lachrymas resolutus, quid, inquit, volo te diuti⁹ pater verbis decipere, & fallacibus promissionibus fallere, si infernum ipsum ex vno latere meo flāmantem cernerem, viderem que iuxta eum infinita dæmonia, atque ab alio latere intuerer adolescentem aliquē cum quo crimen possim committere, tam rapidis interdum tentationum agor procellis, quod non à scelere abstinerem, etiamsi certus essem ambos nos statim crimine perpetrato ab ipsis dæmonibus ad inferna trahendos, & perennis temporibus condemnādos. Nolo igitur promittere quod vires excedit. Despero, nam ad istud malum euitandum nullum mihi patens iter intueor. Vnde si pro hoc scelere flammæ debentur, cibus futurus sum, inquit, flammæ perpetuæ, & aliud esse non possum. Atque sic desperatus & sine absolutionis beneficio obstinatus abscessit, qui si se toto corde ad Dominum conuertisset, & se contra se forti animo erexisset, nedum de perpetratis sceleribus veniam, sed etiam contra perpetranda peccata accepisset cautelam, præsertim cum humanæ volūtatis tam liberæ vires sint, vt præter increatam illam diuinamque potentiam nullæ eas contrariæ potestates valeāt violare. Solus enim Deus hoc sibi priuilegium retinuit, vt quandocumque, vbicumque, & quomodocumq; liberet humanæ voluntati posset illabi, & libertimas eius habenas ad sua dirigere. Quod tamen nec Angelo posse concessit, nec vlli tribuit creaturæ. verum quia idē Deus optatum atque fœlicem terminum operi huic imposuit; sit pro eo laudabilis, benedictus & gloriosus in sæcula, AMEN. (Collector speculi. Vide etiā Tit. Gula. ex. 2. Tit. Docere. ex. 3. & Tit. Communio. ex. 1.

Exemplorum aliquot omissorum, quæ fallente memoria suis locis poni neglecta fuére, supplementum.

ABSTINENTIA.

Abbas Abraham ostendit seni cuidam passiones viuere, sed à sanctis viris quodammodo religari.

DICEBAT de quodam sene, quia fecerat quinquaginta annos neque panem comedēs neque aquam bibens, & dicebat quia extinxi fornicationem, & auaritiam, & vanam gloriam. At verò Abbas Abraham audiens quod hæc dixisset, venit ad eum, & dixit ei: Tu dixisti hunc sermonem? & ille respondit: Etiam. Et dicit ei Abbas Abraham: Ecce intras in cellam tuam, & inuenis supra matram tuam mulierem potes non cogitare quia mulier est? Et dixit: non: sed repugno cogitationi meæ, vt non tangam mulierem illam. Dicit ei Abbas Abraham: Ecce igitur non interfecisti cogitationem, quia viuit passio sed ipsa alligata est. Iterum si ambulas in via, & vides lapides, & testas vasorum, & inter ipsas iacet aurum, potes mente tua aurum quod videris velut lapides reputare? Et respondit: non: sed resisto cogitationi meæ ne colligam illud. Et dicit ei Abbas Abraham: Ecce ergò viuit passio, sed alligata est. Et dicit iterum Abbas Abraham: Si audieris de duobus fratribus, quia vnus diligit te, & bona de te loquitur, alius autem odit te, & detrahit tibi, & veniant ad te, vtrosque æqualiter suscipies? Et dixit: non: sed extorqueo animo meo, vt similiter bene faciam ei, qui me odit, sicut illi qui me diligit. Et dicit ei Abbas Abraham: viuunt ergò passiones, sed tantummodo à sanctis viris quodammodo religantur. (Ex lib. Doct. Patrum lib. de Discretione num. 6.

CASTITAS.

Virginis castitas admirabilis.

VIdimus in Galliæ partibus virginem, cuius virtutem mirabilem non expedit subticere. Hæc vtroque oborta parente, in domo fratris militis, loco pedissequę seruiebat. Quæ cum nullius viri iocos prorsus vellet admittere, quadam die in præparanda salsa manibus occupata, quidam ex satellitibus eam nisus est osculari, sed frustra. Nam pistillo quo salsam terebat, eum in capite percussit. Tunc ille læsus: O nequissima, inquit, quare me volentem ludere percussisti? Cui illa substomachans: Et ego, inquit, ludo. In tali ergò rigore virtutis virgo nobilis perseuerans adeò famosa est, vt Comitissa de Engolismo eam cum filia sua regina Angliæ, vt illius instrueretur obsequijs, collocauerit. Hæc cum nullo modo postea virum accipere consentiret, cum multis regijs muneribus & honoribus ad Gallias est reuersa, & in domo hospitali apud Pruuinum humilis soror effecta est: quam nos vidimus eiusdem domus Magistram, & in seruiture Christi labore & senectute confectam. (Cantipratanus lib. 2. c. 20. p. 8.

CHOREA.

Quàm graue sit mulum chorea, quamque Deo displiceat visione declaratur.

LEgitur in libro de septem donis. Iuuenis quidam nobilis Deo dicatus in religione multum proficiens. Hic dum frequentibus orationibus incumberet quadam vice ante crucem orans venit in mentē quid esset quod magis ad peccatum alliceret, & honori diuino amplius derogaret, prostratus itaque ante crucem dum hoc sibi reuelari deprecaretur; iuuenem quendam specie intrare vidit in Ecclesiam, & cum eo chorizantium multitudinem copiosam. Circumeūtes ergo, cum in primo circuitu iuuenis ille venisset ad crucem, ictum magnū dedit super clauos crucifixi. In secundo circuitu percutiebant vulnera manuum crucifixi. In tertio arreptam crucifixi coronā pedibus conculcabant. In quarto planctum eius deridebant. In quinto faciem conspuebant. In sexto latus eius perforabant. In septimo ipsum blasphemabant. Cumque iuuenis in oratione constitutus, & ista considerans surgeret, vt tot Christi vituperia vindicaret, ille qui ducebat choream apprehēdit eum dicens: Tu rogasti Deū vt ostenderet tibi quid plus iuuentutem ad peccatum alliceret, & ipsum Dominum vituperaret, & exaudiuit te Deus, idcirco ergo ego princeps tenebrarum choreas procurans huc veni, vt omnia mala chorizationis tibi exponerem. Nam in chorea primo est motus pedum, & ostensio calciamentorum, & hoc fit in vitupe iū clauationis pedum Christi. Secundo est ibi extensio brachiorum, & coniunctio digitorum, & hoc fit in vituperium brachiorum Christi. Tertio in modū coronæ circumeunt, vel coronam florum, siue herbarum portant in capite, & tunc calcatur corona Christi. Quarto sunt ibi cantus in vituperium planctus Christi. Quinto est ibi ornatus, & isti spuunt in Christum. Sexto est ibi lætitia vana in corde eorum, & isti aperiunt latus Christi. Septimo est ibi tactus impudicus & oscula, & hi blasphemant Christum. Propter hoc itaque Deus summè in chorea vituperatur & contemnitur. Ego autem in ea vtor omnibus armis meis, scilicet visu, tactu, locutione, cogitatione. Et per has vias homines in vniuersa mala corruere facio. (Nicolaus Dinclespule.

CONVERSIO.

De Aquitaniæ Duce, qui schismatis a[uc]thor, à D. Bernardo rogatus & m[o]nitus, nec acquiescens, tandem à [D.] Bernardo peracta sacrificij consec[ra]tione, in præsentia sanctissimæ E[u]charistiæ acrioribus verbis & co[m]municationibus compellatus, epil[e]psia diuinitus, & mox acquiescen[s] sibi restituitur.

COmes quidam Aquitaniæ nomine VVilhelmus erat, qui p[ro] tempore Leonis contra Innocentiū eos de suis sedibus expulerat. Quem cùm beatus vir Bernardus cum multis Episcopis vocasset, pro cōcordia facienda, & ille tandem Innocentio cedere se velle diceret, sed nunquam Episcopus expulsos admittere se posse fateretur, quod cum implacabiliter offenderint, vir Dei efficaciora arma arripiens, ad altare sanctum oblaturus accedit. Intrauerunt Ecclesiam quibus licebat diuinis interesse mysterijs, & comes sustinebat præ foribus. Peractis ergo consecrationibus, & pace data, & diffusa per populum, vir Dei iam non se agens vt hominē, corpus Domini super patenam ponēs

ignea facie, & flammeis oculis non ſupplicās, ſed minax foras egreditur, & verbis terribilibus aggreditur ducē dicēs: Rogauimus te, & ſpreuiſti nos. Ecce ad te proceſſit filius virginis qui eſt caput, & Dominus Eccleſiæ quem tu perſequeris. Adeſt iudex tuus, in cuius nomine omne genu curuatur, in cui⁹ manu illa anima tua deueniet Nūquid & ipſum ſpernes, & ſicut ſeruos eius contemnes? Lachrymabātur vniuerſi qui aderant, & orationibus interim præſtolabantur exitum rei, & omnium ſuſpenſa expectatio, neſcio quid diuinum fieri cœlitus expectabat. Videns Comes Abbatem in ſpiritu vehemēti procedentem, & ſacratiſſimum corpus Domini ferentem in manibus expauit, & diriguit, membriſque tremebundus ſolo prouoluitur. Eleuatus à militib⁹ rurſum in faciem ruit, nec quippiam alicui loquens, nec intendens in aliquem ſaliuis per barbam defluentibus, cū profundis efflans gemitibus, epilepticus videbatur. Tunc vir Dei ad eum propius acceſſit, & pede pulſans ſurgere iubet, & ſtare ſuper pedes & audire Dei ſententiam. Præſens eſt, inquit, Pictauiēſis Epiſcopus quem ab Eccleſia ſua expuliſti, vade, & reconciliare ei, & in oſculo ſanctæ pacis cum eo iungito fœdera, & ipſum ad ſedē ſuā reducito, & ſatisfaciens Deo, redde pro cōtumelia gloriam, & in vniuerſo principatu tuo diſcordes ad charitatis reuoca vnitatem, ſubdere Innocentio Papæ. Audiens hæc Comes auctoritate Spiritus ſancti, & Sacramētorum præſentia victus, nec audebat, nec reſpondere poterat, ſed ſtatim accurrit, & in pacis oſculo recepit Epiſcopum, & eadem qua eum abiurauerat manu, cum totius exultatione ciuitatis ad propriam reduxit ſedē. Hic poſtmodum dicitur mirabilem egiſſe pœnitentiā, & primus pater extitiſſe Vvilhelmitarum monachorum. (In vita S. Bernardi lib. 2. cap. 6.

DISCORDIA.

Diſcordiæ auctor repentina morte percutitur, & à beſtijs effoſſus laceratur.

ADhuc autem in geſtis ſancti Apollonij ferebatur etiam de hoc. Lis quodam tempore dicebatur exorta inter duos vicos, quorum alter Chriſtianorum, alter gentiſium fuit. Procedunt ex vtraque parte armatorum turbæ plurimæ, & accidit vt ſanctus Apollonius ſuperueniret. Cumque eos hortaretur ad pacem, quidam eorum, qui inter gētiles quaſi cauſa & caput huius belli erat, homo truculentus & ferus, obſiſtebat ei vehementer, dicens non ſe permittere pacem vſque ad mortem ſuam. Tunc beatus Apollonius ait: Fiat, inquit, vt optas. Nullus enim hic alius præter te perimetur. Sed & congruum honori tuo tibi fiet ſepulchrum, nō terra, ſed beſtiarum atque vulturum ventres. Et continuo ſermo eius efficitur veritas. Nullus enim ibi alius ex vtraque parte, niſi ſolus ille cecidit. Quem cum arena obruiſſent, mane regreſſi inuenerunt eum à beſtijs effoſſum, laniatum, atque à vulturibus deuoratum. Cumq; omnes admiratio habuiſſet, quod ſermo hominis Dei ita fuiſſet impletus; conuerſi ſunt omnes ad fidē Saluatoris Domini noſtri IESV Chriſti, & ſanctum Apollonium hominem Dei prædicabant. (Ibidem ex vitis Patrum in vita S. Apollonij.

Sanctus Ioannes Eleemosynarius, minus accepit, quam accepisset, si dispensator tantum quantum sanctus iusserat, erogasset.

DEscendente aliquãdo sanctissimo isto in Ecclesiam Dominica die, accessit ad eum homo, qui multas possederat facultates, & fures ingressi domũ eius dispolia uerunt eum vsque ad stramentum. Et cum multa inquisitio facta esset, & non inuenisset qui hoc perpetrauerant, compulsus est multa nimis paupertate deprecari sanctissimum illum Patriarcham, dicens ei calamitatem suam. Misertus ergò illius multùm (fuerat enim ex clarissimis & magnis principibus) dicit ad aurem illius: cui aurum creditum erat, vt daret ei quindecim libras auri. Cùm autem has daturus abiret & ex diabolica operatione inuidens non dedit ei, nisi quinque libras. Cùm autem reuerteretur de collecta idem honorabilissimus Archiepiscopus, dedit ei mulier vidua quinque centenarios auri, cum scedula quadam quantitatẽ auri continentem. Cum autem suscepisset cõuocauit dispensatores, & dixit eis: Quot libras dedistis illi qui ad me accessit. Cui dixerunt: Domine vt iussit sacratissima sanctitas vestra quindecim libras. Cùm cognouisset per inhabitantem in se gratiam illos esse mẽtitos, adducit eum qui acceperat, & interrogat eum quid accepisset. Illo verò dicente quinque libras, proferens de honoranda manu ille Sanctus scriptum, quod sibi traditũ fuerat dixit dispẽsatoribus suis. A vobis exquirat Deus, quoniàm si dedissetis quindecim libras (vt dixit humilitas mea) mulier quæ attulit quinque cẽtenaria, quindecim daret. Et vt certos faciam vos mittens adduxit viduam, quæ attulit scriptum quinque centenariorum, & dixit ei. Obsecro te tantùm quingenta talenta voluisti dare Christo, an aliud aliquid? Cum autem sensisset Deiferum illum cognouisse quod fecerat, timore compressa dixit: Per scientias & Domini mei orationes quindecim centenaria scripseram manu mea in pictario, & & ante vnam horam cum starem in synaxi, vt darem tibi hoc Domino meo dissoluẽs illud importunè legi, & inueni decem delata à seipso. Tunc stupefacta intra memetipsam dixi. Vtique est voluntas Dei vt dem nisi quinque. Dimittente autem Patriarcha reuerendam illam fœminam ceciderunt ad pedes eius dispensatores, qui transgressi sunt voluntatem eius petentes indulgentiam, & affirmantes nihil tale se vlterius facturos. (In vita Ioan. Eleemosynarij §. 11.

EXVL.

Dacius Episcopus propter fidem exulãs, dæmonem è domo quadam deserta eijcit.

IVstiniani principis tempore cùm Dacius Mediolanensis vrbis Episcopus causa fidei exactus ad Constantinopolitanam vrbem pergeret, Corinthi deuenit. Qui dum largam domum ad hospitandũ quæreret, quæ comitatum illius totum ferre potuisset, & vix inueniret, aspexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamque sibi præparari ad hospitandũ iussit. Cumq; eiusdem loci incolæ dicerent in ea hunc manere non posse, quia multis iam annis hanc diabolus inhabitaret, atque ideo vacua remãsisset, vir venerabilis Dacius respondit, dicens: Immo ideò hospitari in domo eadem debemus si hanc spirit⁹ malignus inuasit, & ab ea hominum inhabitationẽ repulit. Ibi ergo sibi igitur præparari lectũ præcepit securusq; ill-

illam antiqui hostis certamina toleraturus, intrauit. Itaque intempestæ noctis silentio cùm vir Dei quiesceret, antiquus hostis immensis vocib⁹, magnisque clamoribus cœpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, rugitus asinorum, sibilos serpentum, porcorum grunitus, stridores soricũ. Tunc repentè Dacius tot bestiarũ vocibus excitatus surrexit, vehementer iratus, & contra antiquum hostem magnis cœpit vocibus clamare, dicẽs: Bene tibi cõtigit miser, tu ille es qui dixisti. Ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis altissimo, Ecce per superbiam tuam, porcis & soricibus similis factus es, & qui imitari Deum indignè voluisti, ecce, vt dignus es bestias imitari. Ad quam eius vocem, vt ita dicam deiectionẽ suam spiritus malignus erubuit. An non erubuit, qui eandem domum ad exhibenda monstra quæ consueuerat, vlterius non intrauit? Sicque postmodum fidelium habitaculum facta est, quia dum eam vnus veraciter fidelis ingressus est, ab ea protinus mẽdax spiritus, atque infidelis abscessit. (Gregorius Dialogi lib. 2. cap. 4.

MORS ET MORI.

Acerba mors bonis non obest, sed prodest ad salutem.

Antequam in VValatria sub rege VVillelmo moderatore Romanorum, à Comite Florentio, & Zelandensibus, Flandorum exercitus feriretur, oranti cuidã pro dictis Flandris, in oratione respõsum est: Sine superbos humiliari. Quod tertia die post factum inspeximus, licet tamen multi cum eis, & in eis occisi fuerint, qui nullo modo meruerant talem mortem. Sed notandum, quod acerba mors bonis non obfuit, ad salutem, quia terreno Domino obedire in bonis iustum est. Quod patuit in quodam fidelissimo viro, de quo à matre dicti regis VVilhelmi venerabili Mechtilde didicimus. Cũ enim ipsa regis mater, Hollandiæ memorabilis Comitissa post factam cædem in VValatriam deuenisset, aggressa est cum duobus fratribus Prædicatoribus viuentes adhuc quærere & colligere sauciatos. Inuenit autẽ & ad illud opus pietatis matronam diuitem, & præclaram, quæ cum flentibus matri regis, Comitissæ, narrauit: Tanseunte me, inquit, hic, vocauit me voce flebili quidam saucius e prostratis, ad quem cùm venissem, caput eius locaui in sinu meo, & eum ad cognoscendum Deum hortabar, &, vt poterat ille eleuatis in cœlum oculis, & manibus, dixit: Fateor me coactum in exercitum venisse, & hoc eo animo quòd nullum læderem nec in corpore, nec in rebus. Hic læsus sum, & ecce iam morior. Occisori meo prorsus indulgeo, vt mei similiter misereatur omnipotens Deus, & contra eum mihi indulgeat quicquid feci. Viaticum corporis Christi vehementer exopto, quod licet ore non sumam, mente tamen, virtutis eius gratia non frustrabor. Et hoc dicens cruce signauit se, & sic spiritum reddidit. Testor vobis, ait matrona, per salutem meam, quòd statim vbi ad spiritum reddendum os aperuit, auicula tantæ pulchritudinis, vt ei nihil in creaturis comparari possit, de ore eius cum odore mirè aromatico ad superos euolauit. (Cantipratanus lib. 2. cap. 1. parte 5.

Collectoris magni huius Speculi Exemplorum conclusio.

HAEc exempla prout ea cognoui non tam verbis verba, quàm ſenſum ſenſui reddens conſcripſi, & plura his ſimilia, vel etiam potiora ſcriptis commendaſſem, niſi me & imprimentis acceleratio, & proprij corporis aduerſa valetudo vetuiſſent. Cæterum quia nihil à currentibus bene diſtincteque videtur. Rogo in fine libri quoſcumque hoc Speculum exemplorum inſpecturos, vt ſi fortè aliqua in eo (ſicut indubiè facient) inordinata incompoſitaque repererint, benignè remittant, quia tanta feſtinantia atque acceleratione collectum eſt, vt citiſſimi licet ſcriptores fuerint, qui collecta dictaque conſcriberent, properantem tamen & feſtinantem nimium Collectorem vix valuerint imitari.

SIT LAVS DEO, MATRIQVE VIRGINI.

D

Leguntz Derett —

